Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Venedig], 1493-95

urn:nbn:de:bsz:31-305443

Visual Library

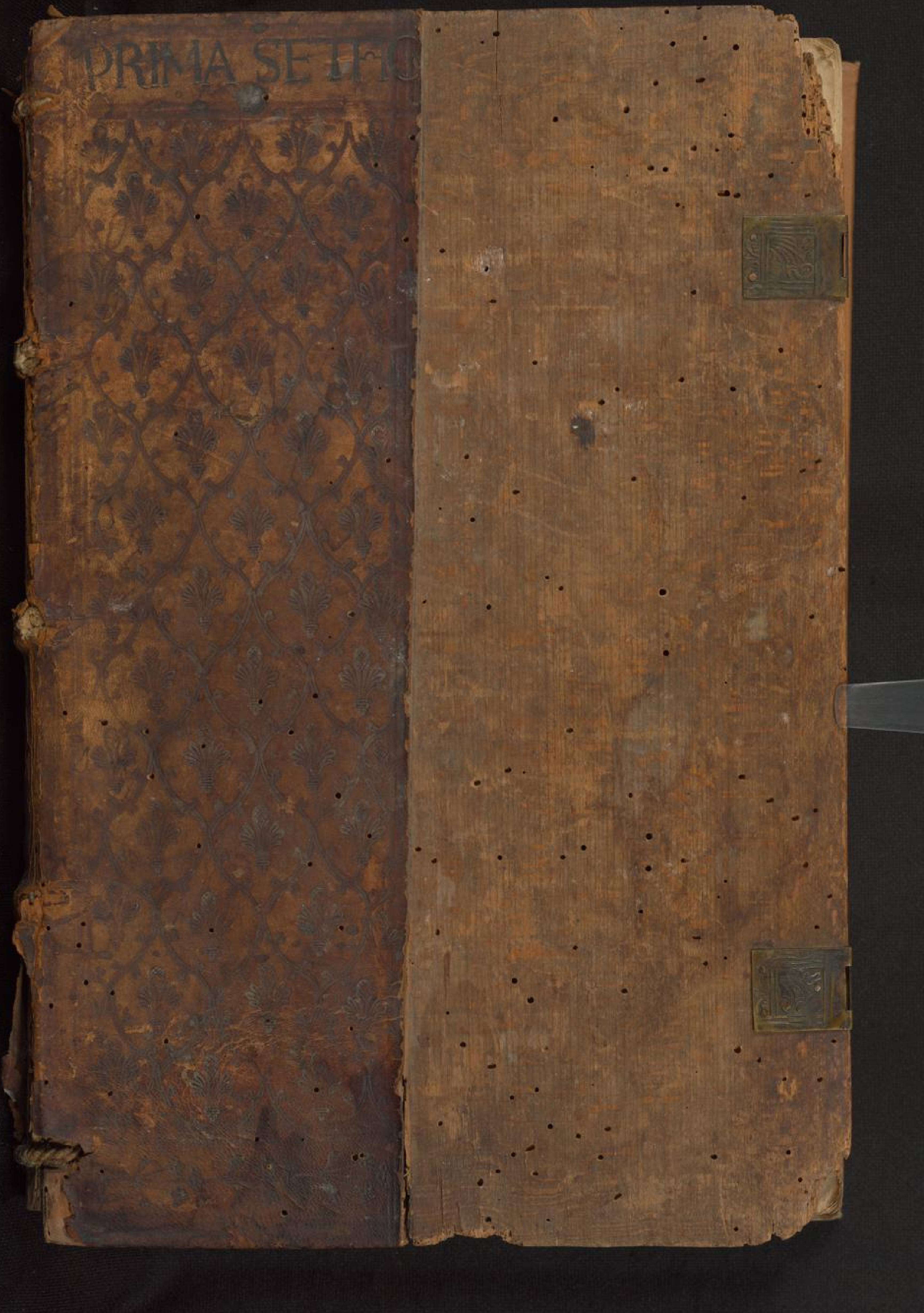

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Sum Ml. And. Boſch Kreiſergkenſis plebani Altorfenſis 1578
ex dono dni. Caſpari ~~[illegible]~~ Maioris piſtori [illegible]

x Bj 277

I 66.

~~H* 1452~~

H* 1435 (pars II Schluss)

WR 090
WR 091

Secunda Secunde ſancti Thome de aquino ordinis predicatorum.

Anno dni 1568 obdormiuit in dno
M. Jacobus Bosch, Friburgi, publicus
professor Theologiae, frater meus charissimus
die vero 20 Nouembris, cuius et
omnium christianorum Anime Deus Benedictus
requiescat Amen
quisquis amat, fratri, talia, dicat Amen.

et utroque parens Anno. 73 die
vero 7 Martij : —

WR091

aa

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Tabula queſtionū ſecundi libri ſcđe ptis bti Thome de aquino.

Queſtio p̊ma de virtutib⁹ ⁊ vicijs in ſpāli. ⁊ p̊ de virtutib⁹ theologicis. Et p̊ ō f. de q̄tū ad ei⁹ obꝫ vtrū obm fidei ſit vitas p̊ma.
2°. vtruꝫ obiectū fidei ſit aliquid cōplexum vel incomplexū. i. res aut enunciabile.
3°. vtrū fidei poſſit ſubeſſe falſum.
4°. vtrum obiectum fidei poſſit eſſe aliquid viſum.
5°. vtrū poſſit eſſe aliquid ſcitum.
6°. vtruꝫ credibilia debeāt diſtingui per certos articulos.
7°. vtrum idem articuli ſubſint fidei ſm omnem tempus.
8°. de numero articulorum.
9°. de mō tradendi articulos in ſymbolo.
10. ad quē pertineat conſtituere ſymbolum fidei.

Queſtio ſecunda de fide quantū ad actum eius interiorē qui eſt credere.
p̊ quid ſit credere qđ eſt actus interior fidei.
2°. quot modis dicatur.
3°. vtrum credere aliquid ſupra rōnē nālem ſit neceſſariū ad ſalutem.
4°. vtruꝫ credere ea ad q̄ ratio nālis peruenire pōt ſit neceſſarium.
5°. vtrū ſit neceſſarium ad ſalutē credere aliqua explicite.
6°. vtrum ad credendū explicite oēs teneantur equaliter.
7°. vtrum habere fidem explicitam de chriſto ſemper ſit neceſſarium ad ſalutem.
8°. vtrum credere trinitatem explicite ſit de neceſſitate ſalutis.
9°. vtrum actus fidei ſit meritorius.
10. vtruꝫ ratio humana diminuat meritum fidei.

Queſtio tertia de fide quantum ad actum eius exteriorem qui eſt confiteri.
p̊ vtrū cōfeſſio ſit actus fidei.
2°. vtrum confeſſio ſit neceſſaria ad ſalutem.

Queſtio quarta de fide q̄tuꝫ ad ipſum habitum fidei: ⁊ quantū ad ipſam fidem.
p̊ quid ſit fides.
2°. in q̄ vi anime ſit ſicut in ſubiecto.
3°. vtrum forma eius ſit charitas.
4°. vtrū eadem numero ſit fides formata ⁊ informis.
5°. vtrum fides ſit virtus.
6°. vtrum ſit vna virtus.
7°. de ordine eius ad alias virtutes.
8°. de comparatione certitudinis ei⁹ ad certitudinem virtutū intellectualium.

Queſtio. 5. de habitu fidei q̄tuꝫ ad habentes ipſam.
p̊ vtrū angelus aut homo in p̊ma ſui conditiōe habuerit fidem.
2°. vtrum demones habeant fidem.
3°. vtrum heretici errantes in vno articulo fidei habeant fideꝫ de alijs articulis.
4°. vtrum fidē habentiuꝫ vnus alio habeat maiorem fidem.

Queſtio. 6. de habitu fidei q̄tuꝫ ad eius cauſam.
p̊ vtruꝫ fides ſit homini īfuſa a deo.
2°. vtrū fides īformis ſit donum.

Queſtio. 7. de ipſa fide quantuꝫ ad ſuos effectus.
p̊ vtrum timor ſit effectus fidei.
2°. vtrum purificatio cordis ſit effectus fidei.

Queſtio. 8. de correſpondentib⁹ virtuti fidei. ⁊ p̊mo de dono intellectus.
p̊ vtrum intellectus ſit donum ſpiritus ſancti.
2°. vtrum poſſit ſimul eſſe in eodem cum fide.
3°. vtrum ītellectus q̄ eſt donū ſit ſpeculatiuus tm̄ vel ēt practicus.
4°. vtrum oēs qui ſunt in gratia habeant donum intellectus.
5° vtrum hoc donum īueniať in aliq̄bus abſqꝫ gratia.
6°. quomō ſe habeat donuꝫ intellect⁹ ad alia dona.
7°. que beatitudinum reſpondeat dono intellectus.
8° vtrum in fructibus fides rn̄deat dono intellectus.

Queſtio. 9. de correſpondentib⁹ virtuti fidei quantum ad donū ſcientie.
p̊ vtrum ſciētia ſit donum.
2°. vtrum ſit circa diuina.
3°. vtꝝ ſit ſpeculatiua vel practica.
4°. que beatitudinum ei reſpondeat.

Queſtio decima de fide quantū ad vicia oppoſita. ⁊ p̊mo de infidelitate in communi.
p̊ vtrum infidelitas ſit peccatum.
2°. vtrum infidelitas ſit in intellectu ſicut in ſubiecto.
3°. vtrum ſit maximum peccatorum.
4°. vtrum omnis actio infideliuꝫ ſit peccatum.
5°. de ſpeciebus infidelitatis.
6°. de comparatione earuꝫ adinuicē.
7°. vtrum cum infidelibus ſit diſputandum de fide.
8°. vtrum ſint cogendi ad fidem.
9°. vtrum ſit eis communicandum.
10. vtrum poſſint chriſtianis fidelib⁹ preeſſe.
11. vtrum ritus infidelium ſint tolerandi.
12. vtrum pueri infidelium ſint inuitis parentibus baptizandi.

Queſtio. 11. de vitijs oppoſitis fidei q̄tum ad hereſim.
p̊ vtruꝫ hereſis ſit īfidelitatis ſpēs.
2° vtrum hereſis ſit ꝓprie circa ea q̄ ſunt fidei.
3°. vtrū heretici ſint tollerādi.
4°. vtrū reuertentes ad fideꝫ ſint recipiendi.

Queſtio. 12. de vitijs oppoſitis fidei q̄tū ad apoſtaſiam.
p̊ vtruꝫ apoſtaſia ad infidelitatē ptineat.
2°. vtꝝ ꝑ apoſtaſiā a fide ſubditi abſoluantur a dn̄io p̄ſidentium apoſtatarum.

Queſtio. 13. ō vitijs oppoſitis cōfeſſiōi fidei. ⁊ p̊ ō blaſſemia ī gnāli
p̊ vtruꝫ blaſſemia opponať cōfeſſioni fidei.
2°. vtrum blaſſemia ſemꝑ ſit peccatū mortale.
3°. vtrum blaſſemia ſit maximum peccatorum.
4°. vtrū blaſſemia ſit in dānatis.

Queſtio. 14. de blaſſemia ī ſpāli q̄ eſt pctm̄ in ſpm̄ ſctm̄.
p̊ vtrū blaſſemia vł pctm̄ in ſpm̄ ſanctū ſit idē qđ pctm̄ ex certa malitia
2°. de ſpeciebus huius peccati.
3°. vtrum ſit irremiſſibile.
4°. vtrū aliq̄s poſſit peccare ī ſpm̄ ſāctū a p̊ncipio an̄q̄ alia pctā ꝯmittat

Queſtio. 15. ō vitijs oppoſitis dono ītellect⁹. ſ. de cecitate mētis ⁊ hebetudine ſenſus.
p̊ vtrū cecitas mētis ſit peccatuꝫ.
2°. vtrū hebetudo ſenſus ſit aliđ peccatū a cecitate mentis.
3°. vtrum hec vitia a peccatis carnalibus oriātur.

Queſtio. 16. de p̄ceptis ꝑtinētib⁹ ad p̄dicta. ſ. ad fidē ⁊ dona ſcie: ⁊ intellectus.
p̊ vtrū in veteri lege dari debuerunt p̄cepta credendi.
2°. vtrū ꝯuenienter in veteri lege tradanť precepta ꝑtinētia ad ſciam ⁊ intellectum.

Queſtio. 17. de ſpe quantum ad ipſam ſpem.
p̊ vtruꝫ ſpes ſit virtus.
2°. vtꝝ obiectū ei⁹ ſit btitudo eterna.
3°. vtrū vnus hō poſſit ſpare btitudinem alterius per virtutem ſpei.
4°. vtrum homo licite poſſit ſperare in homine.
5°. vtrum ſpes ſit virtus theologica.
6°. de diſtinctione eius ab alijs virtutibus theologicis.
7°. vtrum ſpes precedat fidem.
8°. vtrum ſit poſterior charitate.

Queſtio. 18. de ſpe q̄tuꝫ ad ſubiectum eius.
p̊ vtꝝ ſpes ſit in volūtate ſicͭ in ſubo.
2°. vtrum ſpes ſit in beatis.
3°. vtrum ſpes ſit in damnatis.

Tabula

4.° vtrũ ſpes in viatorib⁹ habeat certitudinem.

Ueſtio.19. de dono timoris qḋ reſpondet ſpei.

p̊ vtrum deus debeat timeri.
2.° vtrũ timor ɔueniẽter diuidat̃ in filialẽ initialẽ ſeruilẽ ⁊ mũdanum.
3.° vtrũ timor mũdanus ſꝑ ſit malus.
4.° vtꝝ timor ſuilis ſemꝑ ſit bonus.
5.° vtꝝ ſit idẽ in ſubſtãtia cũ filiali.
6.° vtrũ adueniẽte charitate excludatur timor ſeruilis.
7.° vtꝝ timor ſit initiũ ſapientie.
8.° vtꝝ timor initialis ſit idẽ in ſubſtãtia cũ timore filiali.
9.° vtrũ timor ſit donũ ſpũs ſancti.
10.° vtrũ creſcat creſcẽte charitate.
11.° vtrũ timor maneat in patria.
12.° quid rñdeat ei in beatitudinib⁹ ⁊ fructibus.

Ueſtio.20. de ſpe q̃tũ ad vitia oppoſita: ⁊ p̊ de deſperatiõe.

p̊ vtrũ deſperatio ſit peccatuꝫ.
2.° vtrum deſperatio poſſit eſſe ſine infidelitate.
3.° vtrũ ſit maximum pctõꝝ.
4.° vtrũ oriat̃ ex accidia.

Ueſtio.21. de preſumptione.

p̊ cui obiecto innitat̃ p̃ſumptio.
2.° vtrũ p̃ſumptio ſit peccatum.
3.° vtruꝫ preſumptio opponat̃ ſpei.
4.° vtrum cauſet̃ ex inani gloria.

Ueſtio.22. de preceptis pertinentibus ad ſpem: ⁊ ad donum timoris.

p̊ vtrum fuerit dandum aliquod preceptum pertinens ad ſpem.
2.° vtrum fuerit dãdum aliquod preceptum pertinens ad timorem.

Ueſtio.23. ḋ ipa charitate ſꝫ ſe.

p̊ vtrum charitas ſit amicitia.
2.° vtrum ſit aliquid creatum in anima.
3.° vtrum ſit virtus.
4.° vtrum ſit virt⁹ ſpecialis.
5.° vtruꝫ ſit vna virtus.
6.° vtrum ſit maxima virtutuꝫ.
7.° vtrum ſine ea poſſit eſſe aliqua vera virtus.
8.° vtrum ſit forma ṽtutum.

Ueſtio.24. de charitate in cõparatione ad ſubiectum.

p̊ vtrum charitas ſit in voluntate ſicut in ſubiecto.
2.° vtrum charitas cauſetur in homine ex actibus p̄cedẽtibus vel ex infuſione.
3.° vtrum infundatur ſm capacitateꝫ naturalium:
4.° vtrũ augeat̃ in hñte ipſam.
5.° vtruꝫ augeat̃ ꝑ additionem.
6.° vtruꝫ quolibet actu augeat̃.
7.° vtrum augeat̃ in infinitum.
8.° vtrũ charitas vie poſſit eẽ ꝑfecta.
9.° vtꝝ ɔueniẽter diſtiguant̃ tres gradus charitatis. ſ. icipiẽs: proficiẽs ⁊ perfecta.
10.° vtꝝ charitas poſſit diminui.
11.° vtruꝫ charitas ſemel habita poſſit amitti.
12.° vtꝝ amittat̃ per vnuꝫ actum peccati mortalis.

Ueſtio.25. de charitate q̃tũ ad ei⁹ obꝫ: q̄. ſ. ſint ex chãitate diligẽda.

p̊ vtruꝫ ſolus deus ſit ex charitate diligendus vel etiam ꝓximus.
2.° vtrum charitas ſit ex charitate diligenda.
3.° vtruꝫ creature irrationales ſint ex charitate diligende.
4.° vtrum aliquis ex charitate poſſit ſeipſum diligere.
5.° vtrum poſſit ex charitate diligere corpus proprium.
6.° vtrum peccatores ſint ex charitate diligendi.
7.° vtrũ pctõres ſeipſos diligant.
8.° vtrum inimici ſint ex charitate diligendi.
9.° vtrum ſint eis ſigna amicitie exhibenda.
10.° vtꝝ ãgeli ſint ex chãitate diligẽdi.
11.° vtrum demones.
12.° vtꝝ ɔueniẽter enũerent̃ q̃tuor ex charitate diligenda. ſ. de⁹: ꝓxim⁹: corpus ꝓpꝛium: ⁊ noſipſi.

Ueſtio.26. de charitate q̃tũ ad ordinem diligendorum.

p̊ vtrum aliqs ordo ſit in charitate.
2.° vtrũ homo d̃beat deum plus diligere q̃ ꝓximum.
3.° vtrum plus q̃ ſeipſum.
4.° vtrum ſe plus q̃ proximum.
5.° vtrum debeat homo plus diligere ꝓximum q̃ corpus proprium.
6.° vtꝝ pl's vnũ ꝓximũ q̃ alium.
7.° vtrum plus ꝓximũ meliorem q̃ magis ſibi coniunctum.
8.° vtꝝ magis ɔiũctũ ſibi ſꝫ carnis affinitatẽ: vl' ſm alias neceſſitudies.
9.° vtꝝ magis filiũ q̃ patrem.
10.° vtrũ magis patrem q̃ matrem.
11.° vtꝝ vxorẽ pl's q̃ patrẽ vl' matreꝫ.
12. vtꝝ magis bñfactorẽ q̃ bñficiatũ.
13.° vtꝝ ordo charitatis mãeat i pr̃ia.

Ueſtio.27. de charitate q̃tum ad ei⁹ actũ p̊ncipalẽ q̄ ẽ dilectio.

p̊ vtrum amare ſit magis proprium charitatis q̃ amari.
2.° vtrum amare ꝓut eſt actus charitatis ſit idem qḋ beniuolentia.
3.° vtrũ d̃s ſit ꝓpter ſeipm amãdus.
4.° vtruꝫ poſſit in hac vita immediate amari.
5.° vtrũ poſſit amari totaliter.
6.° vtrum ei⁹ dilectio habeat modũ.
7.° vtrum diligere amicum ſit meli⁹ q̃ diligere inimicum.
8.° vtrum diligere deum ſit meli⁹ q̃ diligere proximum.

Ueſtio.28. de interioribus effectibus charitatis: ⁊ p̊ de gaudio qḋ eſt interior effect⁹ ꝯñs p̊ncipalẽ actũ charitatis q̄ eſt dilectio.

p̊ vtꝝ gaudiũ ſit effect⁹ charitatis.
2.° vtrum huiuſmodi gaudium cõpatiat̃ ſecum triſtitiam.
3.° vtrum iſtud gaudium poſſit eſſe plenum.
4.° vtꝝ huiuſmodi gaudiũ ſit ṽtus.

Ueſtio.29. de effectib⁹ charitatis q̃tũ ad pacẽ q̄ ẽ iterior effectus cõſequens dilectionem.

p̊ vtrum pax ſit idẽ qḋ concordia.
2.° vtrum omnia appetant pacem.
3.° vtꝝ pax ſit effectus charitatis.
4.° vtrum pax ſit virtus.

Ueſtio.30. de effectib⁹ charitatis q̃tum ad miam q̄ eſt interior charitatis effectus.

p̊ vtrum malum ſit cauſa mĩe ex parte eius cui miſeremur.
2.° quorum ſit miſereri.
3.° vtrum miſericordia ſit ṽtus.
4.° vtrum ſit maxima ṽtutum.

Ueſtio.31. de effectib⁹ exterioribus charitatis. ⁊ primo de beneficentia.

p̊ vtꝝ bñficẽtia ſit actus charitatis.
2.° vtrũ ſit oĩbus benefaciendum.
3.° vtrum magis coniunctis ſit magis benefaciendum.
4.° vtꝝ bñficẽtia ſit virtus ſp̃alis.

Ueſtio.32. de exterioribus effectibus charitatis quantum ad elemoſynam.

p̊ vtrum elemoſyne largitio ſit actus charitatis.
2.° vtrum conuenienter diſtinguant̃ elemoſynaruꝫ genera q̄ ſunt ſeptẽ ſpirituales. ⁊. 7. corporales.
3.° vtrum elemoſyne ſp̃uales ſint potiores elemoſynis corporalibus.
4.° vtrum elemoſyne corporales habeant effectum ſpiritualem.
5.° vtrum dare elemoſynam ſit in precepto.
6.° vtruꝫ corporalis elemoſyna ſit dãda de neceſſario.
7.° vtrum ſit danda de iniuſte acquiſito.
8.° quorum ſit dare elemoſynam.
9.° quibus ſit elemoſyna danda.
10. quid ſit modus elemoſyne fiende.

Ueſtio.33. de exterioribus effectibus charitatis quantum ad correctionem fraternam.

p̊ vtrum fraterna correctio ſit actus charitatis.
2.° vtrum fraterna correctio ſit ſub precepto.
3.° vtrum hoc preceptum extendat ſe ad omnes vel ſolum ad prelatos.
4.° vtrum ſubditi teneant̃ ex hoc precepto prelatos corrigere.
5.° vtrum pctõr poſſit corrigere.

Tabula

6°. vtruʒ aliquis debeat corrigere qui ex correctione ſit deterior.
7°. vtruʒ ſecreta correctio debeat pre cedere denunciationem.
8°. vtrum teſtiũ inductio debeat pre cedere denunciationem.
Ueſtio. 34. de vitijs oppoſitis charitati. ⁊ p̃mo de odio qđ op ponitur ipſi dilectioni.
p° vtrum deus poſſit odio haberi.
2°. vtꝝ odiuʒ dei ſit maximũ pctõꝝ.
3°. vtrum odiũ ꝓximi ſemp ſit pctm̃.
4°. vtrum ſit maximum inter pecca ta que ſunt in proximum.
5°. vtrum ſit vicium capitale.
6°. ex quo capitali vicio oriatur.
Ueſtio.35.d̃ vitijs oppoſitis cha ritati quantum ad accidiã que opponitur gaudio charitatis quod eſt de bono diuino.
p° vtrum accidia ſit peccatum.
2°. vtrum accidia ſit ſpeciale vicium.
3°. vtrum ſit peccatum mortale.
4°. vtrum ſit vitium capitale.
Ueſtio. 36. de vitijs oppoſitis charitati q̃tum ad inuidiã q̃ op ponit̃ gaudio de bono proximi.
p° vtrum inuidia ſit triſticia de bonis alienis.
2°. vtrum inuidia ſit peccatum.
3°. vtrum inuidia ſit peccatum mor tale.
4°. vtrum inuidia ſit vicium capita le:⁊ de filiabus eius.
Ueſtio.37. de diſcordia que op ponitur effectui charitatis qui eſt pax.
p° vtrum diſcordia ſit peccatum.
2°. vtꝝ ſit filia inanis glorie.
Ueſtio.38. de contentione q̃ op ponitur paci quantum ad os.
p° vtrum contentio ſit peccatuʒ mor tale.
2°. vtrũ ſit filia inanis glorie.
Ueſtio.39. de ſciſmate qđ oppo nitur paci quantuʒ ad opus.
p° vtꝝ ſciſma ſit ſpeciale peccatum.
2°. vtrum ſit grauius infidelitate.
3°. vtrum ſciſmatici habeant aliquaʒ poteſtatem.
4°. que ſit conueniens pena ſciſmati corum.
Ueſtio.40. de bello qđ opponi tur paci quantum ad opus.
p° vtrum aliqđ bellum ſit licitum.
2°. vtꝝ clericis ſit licitum bellare.
3°. vtꝝ liceat bellantibus vti īſidijs.
4°. vtrum liceat in diebus feſtis bel lare.
Ueſtio.41. de rixa que opponi tur paci quantum ad opus.
p° vtrum rixa ſit peccatum.
2°. vtrum rixa ſit filia ire.
Ueſtio.42. de ſeditiõe q̃ oppo nitur paci q̃tum ad opus.
p° vtrum ſeditio ſit ſpeciale peccatũ.
2°. vtrum ſit peccatum mortale.
Ueſtio.43. de ſcandalo qđ op ponitur charitati quantum ad beneficentiam.
p° quid ſit ſcandalum.
2°. vtrum ſcandalum ſit peccatum.
3°. vtrum ſit ſpãle peccatum.
4°. vtrum ſit peccatum mortale.
5°. vtꝝ pfectoꝝ ſit ſcandalizari.
6°. vtrum eorum ſit ſcandalizare.
7°. vtrum ſpiritualia bona ſint dimit tenda propter ſcandalum.
8°. vtrum temporalia ſint ꝓpter ſcan dalum dimittenda.
Ueſtio.44. de preceptis chari tatis.
p°. vtꝝ de charitate ſint dãda p̃cepta.
2°. vtrum vnum tm̃ vel duo.
3°. vtrum duo ſufficiant.
4°. vtrum conuenienter p̃cipiatur vt deus ex toto corde diligatur.
5°. vtrum conuenienter addatur ex tota mente.
6°. vtrum hoc preceptuʒ poſſit in via impleri.
7°. de hoc precepto: diliges proximũ tuum ſicut teipſum.
8°. vtrum ordo charitatis cadat ſub precepto.
Ueſtio. 45. de dono ſapientie qđ reſpondet charitati.
p° vtrum ſapientia debeat numeri in ter dona ſpiritus ſancti.
2°. vtrum ſit in intellectu ſicut in ſub iecto.
3°. vtruʒ ſapientia ſit ſpeculatiua tm̃ vel etiam practica.
4°. vtrum ſapientia q̃ eſt donuʒ poſ ſit eſſe cum peccato mortali.
5°. vtruʒ ſit in omnibus habentibus gratiam gratum facientem.
6°. vtrum reſpondeat ei ſeptima bea titudo que eſt:beati pacifici.
Ueſtio.46. de ſtultitia que op ponitur ſapientie.
p° vtrum ſtultitia opponat̃ ſapientie.
2°. vtrum ſtulticia ſit peccatum.
3°. vtꝝ ſtulticia ſit filia luxurie.
Ueſtio.47. de prudẽtia ſm̃ ſe.
p° vtrum prudentia ſit in voluntate vel in ratione.
2°. vtrum ſi eſt in rõne ſit in practica tm̃ vel etiam in ſpeculatiua.
3°. vtꝝ ſit cognoſcitiua ſingularium.
4°. vtrum ſit virtus.
5° vtrum ſit virtus ſpecialis.
6°. vtꝝ p̃ſtituat finẽ ꝟtutib⁹ moralib⁹.
7°. vtrum cõſtituat medium in eis.
8°. vtꝝ p̃cipere ſit ꝓprius actus ei⁹.
9°. vtꝝ ſollicitudo vel vigilãtia perti neat ad prudentiam.
10°. vtrum prudentia ſe extendat ad regimen multitudinis.
11°. vtrum prudentia q̃ eſt reſpectu ꝓ prij boni ſit eadem ſpẽ cũ ea que ſe extendit ad bonum cõe.
12°. vtruʒ prudentia ſit in ſubditis an ſolum in principibus.
13°. vtrum inueniatur in malis.
14°. vtrum inueniat̃ in oĩbus bonis.
15°. vtrum inſit nobis a natura.
16°. vtrum perdatur per obliuionem.
Ueſtio.48. de prudẽtia quãtuʒ ad partes ſuas in generali.
p° que ſunt partes prudentie.
Ueſtio.49. de ſingulis pruden tie ptibus quaſi integralibus.
p° de memoria vtrum ſit pars prudẽ tie.
2°. de intellectu vel intelligentia vtꝝ ſit pars prudentie.
3°. de docilitate vtrum ſit pars prudẽ tie.
4°. de ſolertia vtrum ſit pars pruden tie.
5°. vtrũ ratio ſit pars prudentie.
6°. vtrum prouidentia ſit pars prudẽ tie.
7°. vtrum circumſpectio ſit pars pru dentie.
8°. vtꝝ cautio ſit pars prudentie.
Ueſtio.50. de ſpẽbus prudentie que ſunt ad multudinem.
p° vtrum legis poſitiua debeat poni ſpecies prudentie.
2°. vtrum pollitica ſit pars prudentie
3°. vtrum iconomica.
4°. vtrum militaris.
Ueſtio.51. de prudẽtia q̃tuʒ ad ꝟtutes ei adiũctas q̃ ſũt ptes q̃ſi po tẽtiales.
p° vtꝝ eubolia ſit virt⁹.
2°. vtrum ſit ſpecialis virtus a prudẽ tia diſtincta.
3°. vtrum ſyneſis ſit ſpecialis virtus.
4°. vtrum gnomin ſit ſpecialis virt⁹.
Ueſtio.52. de dono conſilij qđ reſpondet prudentie.
p° vtrum conſilium debeat poni ĩter ſeptem dona ſpiritus ſancti.
2°. vtrum donum conſilij reſpondeat virtuti prudentie.
3°. vtrũ donũ cõſilij maneat ĩ patria.
4°. vtrũ quinta beatitudo que eſt:bt̃i miſericordes rñdeat dono cõſilij.
Ueſtio.53. de vitijs oppoſitis prudentie:⁊ p° de imprudentia.
p° vtrum imprudentia ſit peccatum.
2°. vtrum ſit ſpeciale peccatum.
3°. vtrum p̃cipitatio ſeu temeritas ſit peccatum ſub ĩprudentia cõtẽtuʒ.
4°. vtrum inconſideratio ſit ſpeciale pctm̃ ſub imprudentia contentũʒ.
5°. vtrum inconſtantia ſit vitium ſub imprudentia contentum.
6°. vtrũ huiuſmodi vitia orian̄t ex lu xuria.
Ueſtio.54. de negligentia.
p° vtrũ negligentia ſit pctm̃ ſpeciale
2°. vtrum negligentia opponatur pru dentie.
3°. vtrum negligentia ſit peccatum mortale.

Ueſtio. 55. de vicijs oppoſitis prudentie que habent ſimilitudinem cum prudentia.
p̊ vtrum prudētia carnis ſit peccatum.
2º vtrum ſit peccatum mortale.
3º vtrum aſtutia ſit pctm̄ ſpeciale.
4º vtrum dolus ſit peccatū ad aſtutiam pertinens.
5º vtrum fraus ad aſtutiam pertineat.
6º vtrum ſollicitudo tpaliū rerum ſit licita
7º vtrum ſit licitum q aliquis ſit ſollicitus in futurum.
8º vtrum predicta vicia oriantur ex auaritia.
Ueſtio. 56. de preceptis ptinentibus ad prudentiam.
p̊ vtrum de prudētia fuerit dādū aliqđ pceptū iter pcepta decalogi.
2º vtrum in veteri lege fuerint cōuenienter poſita pcepta phibitiua de vicijs oppoſitis prudentie.
Ueſtio. 57. đ iuſtitia: et p̊ đ iure.
p̊ vtrum ius ſit obiectum iuſtitie.
2º vtrum ius cōuenienter diuidat in ius naturale et poſitiuum.
3º vtrum ius gentium ſit idem quod ius naturale.
4º vtrum ius dominatiuū et ius paternū debeant diſtingui.
Ueſtio. 58. de iuſtitia.
p̊ quid ſit iuſtitia.
2º vtrum iuſtitia ſemp ſit ad alterū.
3º vtrum iuſtitia ſemp ſit virtus.
4º vtrum ſit i volūtate ſicut in ſubiecto.
5º vtrum ſit virtus generalis.
6º vtrum ſm q eſt virtus generalis ſit idem in eſſentia cū oi virtute.
7º vtrū ſit aliq iuſtitia pticularis.
8º vtrum iuſtitia pticularis habeat propriam materiam.
9º vtrum ſit circa paſſiones vel circa operationes tm̄.
10º vtrum mediū iuſtitie ſit mediū rei.
11º vtrū actus iuſtitie ſit reddere vnicuiqꝫ quod ſuum eſt.
12º vtrū iuſtitia ſit pcipua inter oēs virtutes morales.
Ueſtio. 59. de iniuſtitia.
p̊ vtrum iniuſtitia ſit ſpeciale vicium.
2º vtrum iniuſta agere ſit ppriū iniuſti.
3º vtrum aliquis poſſit iniuſtū pati non volens.
4º vtrum iniuſtitia ex ſuo genere ſit peccatum mortale.
Ueſtio. 60. de iudicio.
p̊ vtrū iudicium ſit actus iuſtitie.
2º vtrum ſit licitum iudicare.
3º vtrum iudicandum ſit per ſuſpitiones.
4º vtrum dubia ſint in meliorē partem interpretanda.
5º vtrum iudicium ſit ſemper ſm leges ſcriptas proferendum.
6º vtrum iudicium per vſurpationē peruertatur.
Ueſtio. 61. de ptibus iuſtitie: et p̊ de ptib9 ſubiectiuis q ſunt ſpēs iuſtitie .ſ. cōmutatiua et diſtributiua.
p̊ vtrum diſtributiua et cōmutatiua ſint due ſpecies iuſtitie.
2º vtrū eodem modo in eiſdem medium accipiatur.
3º vtrum ſit earundē vniformis vel multiplex materia.
4º vtrum ſm aliquā earum ſpērum iuſtum ſit idem qđ cōtrapaſſum.
Ueſtio. 62. de reſtitutione q eſt actus cōmutatiue iuſtitie.
p̊ vtrum reſtitutio ſit actus cōmutatiue iuſtitie.
2º vtrum ſit neceſſarium ad ſalutem omne ablatum reſtitui.
3º vtrum oporteat illud multiplicatum reſtituere.
4º vtrum oporteat reſtitui qđ quis non abſtulit.
5º vtrū oporteat reſtitui ei a quo acceptum eſt.
6º vtrum opōteat rſtituere eū q accepit.
7º vtrum aliquem alium.
8º vtrum ſit ſtatim reſtituendum.
Ueſtio. 63. de vicijs oppoſitis pdictis iuſtitie partibus: et pmo de acceptiōe perſonarum que opponit iuſtitie diſtributiue.
p̊ vtrum pſonarum acceptio ſit peccatū.
2º vtrum habeat locum in diſpenſatione ſpiritualium.
3º vtrum habeat locum in exhibitione honoris.
4º vtrum habeat locum in iudicijs.
Ueſtio. 64. de vicijs oppoſitis cōmutatiue iuſtitie: et primo de homicidio per qđ īfertur nocumētum primo in perſona.
p̊ vtrum occidere aīalia bruta vel ēt plantas ſit peccatum.
2º vtrum occidere pctōrē ſit licitum.
3º vtrum hoc liceat priuate perſone vel ſolum publice.
4º vtrum hoc liceat clerico.
5º vtrum liceat alicui occidere ſeipm.
6º vtrum liceat alicui occidere hominem iuſtum.
7º vtrū liceat alicui occidere hominem ſe defendendo.
8º vtrum homicidiū caſuale ſit peccatum mortale.
Ueſtio. 65. de iniurijs in perſonam proximi cōmiſſis.
p̊ vtrū mutilare aliquē in membro in aliquo caſu ſit licitum.
2º vtrum liceat parentib9 v̄berare filios et dominis ſeruos.
3º vtrum liceat aliquē hoīez īcarcerare.
4º vtrum aggrauet peccatū ex hoc q predicte iniurie īferunt in perſonas alijs coniunctas.
Ueſtio. 66. de furto per qđ īfertur nocumētū primo in rebus.
p̊ vtrum poſſeſſio exteriorum rerum ſit homini naturalis.
2º vtrum licitum ſit q aliquis rē aliquam poſſideat quaſi propriam.
3º vtrum furtum ſit occulta acceptio rei aliene.
4º vtrum rapina ſit peccatū ſpē differens a furto.
5º vtrum omne furtum ſit peccatum.
6º vtrū furtū ſit peccatum mortale.
7º vtrum liceat furari in neceſſitate.
8º vtrum ois rapia ſit pctm̄ mortale.
9º vtrum rapia ſit grau9 pctm̄ q furtū.
Ueſtio. 67. de iniuſticia iudicis in iudicando.
p̊ vtrum aliquis poſſit iuſte iudicare eum qui non eſt ſibi ſubditus.
2º vtrum liceat iudici ſniaꝫ ferre pp veritatē quā nouit p ea q ſibi pponunt.
3º vtrū iudex poſſit aliquem iniuſte condēnare non accuſatum.
4º vtrū poſſit licite penam relaxare.
Ueſtio. 68. de his que pertinent ad iuſtam accuſationem.
p̊ vtrum homo accuſare teneatur.
2º vtrū accuſatio faciēda ſit i ſcriptis
3º quō accuſatio ſit vitioſa.
4º qlr male accuſantes ſint puniēdi
Ueſtio. 69. đ iiuſtitia ex pte rei ſiue accuſati in ſua defenſione.
p̊ vtrū peccet qs mortaliter negādo veritatē p quam cōdēnaretur.
2º vtrum liceat alicui calūnioſe ſe defendere.
3º vtrum liceat alicui iudicium ſubterfugere appellando.
4º vtrum liceat alicui damnato per violentiam ſe defendere ſi adſit facultas.
Ueſtio. 70. de iniuſtitia ex parte teſtis in teſtificando.
p̊ vtrum homo teneatur ad teſtimonium ferendum.
2º vtrum duorum vel trium teſtimonium ſufficiat.
3º vtrum alicuius teſtimoniū repellatur abſqꝫ eius culpa.
4º vtrum phibere falſū teſtimoniū ſit peccatum mortale.
Ueſtio. 71. de iniuſtitia que fit i iudicio ex parte aduocatorum.
p̊ vtrum aduocat9 teneat pſtare patrocinium cauſe pauperum.
2º vtrum aliqui debeant arceri ab officio aduocati.
3º vtrum aduocatus peccet iniuſtam cauſam defendendo.
4º vtrum peccet pecuniam accipiendo pro ſuo patrocinio.
Ueſtio. 72. de iniurijs verborū que fiunt extra iudicium: et primo de contumelia.
p̊ quid ſit contumelia.
2º vtrum omnis contumelia ſit peccatum mortale.
3º vtrum oporteat contumelioſos reprimere.
4º de origine contumelie.

Ueſtio.73.de detractione.
p̊ quid ſit detractio.
2°. vtrum detractio ſit peccatuꝫ mor/
tale.
3°. de cōparatione eius ad alia pctā.
4°. vtrum peccet aliquis audiēdo de/
tractionem.
Ueſtio.74.de ſuſurratione.
p̊ vtrum ſuſurratio ſit peccatuꝫ
diſtinctum a detractione.
2°. quod horum ſit grauius.
Ueſtio.75.de deriſione.
p̊ vtrum deriſio ſit ſpeciale pec/
catum diſtinctuꝫ ab alijs peccatis
quibus per verba nocumentum ꝓ
ximo infertur.
2°. vtrum deriſio ſit peccatum mor/
tale.
Ueſtio.76.de maledictione.
p̊ vtrum licite poſſit aliquis ma
ledicere homini.
2°. vtrum licite poſſit aliquis maledi
cere irrationali creature.
3°. vtrum maledictio ſit peccatū mor
tale.
4°. de comparatione eius ad alia pec
cata.
Ueſtio.77.de fraude que com/
mittitur in emptionibus ⁊ ven/
ditionibus.
p̊ vtrum liceat aliquid vendere plus
q̄ꝫ valeat.
2°. vtrum venditio reddatur iniuſta
⁊ illicita ꝓpter defectū rei vēdite.
3°. vtruꝫ venditor teneatur dicere vi/
cium rei vendite.
4°. vtrum liceat negociando vende/
re aliquid plus q̄ꝫ ſit emptum.
Ueſtio.78.de vſura.
p̊ vtrū ſit peccatuꝫ accipere vſu
ram pro pecunia mutuata.
2°. vtrum liceat pro codeꝫ quācunq̄ꝫ
cōmoditatē accipere.
3°. vtrum aliquis teneatur reſtituere
id quod de pecunia vſuraria iuſto
lucro lucratus eſt.
4°. vtrum liceat mutuo accipere pe/
cuniam ſub vſura.
Ueſtio.79.de duabus partibus
quaſi integralibus iuſtitie que
ſunt facere bonū ⁊ declinare a ma
lo.
p̊ vtrum duo predicta ſint partes iu/
ſtitie.
2°. vtrum tranſgreſſio ſit ſpeciale pec
catum.
3°. vtrū omiſſio ſit ſpālē peccatum.
4°. de comparatione omiſſionis ad
tranſgreſſionem.
Ueſtio.80.de partib9 potētiali/
bus iuſtitie.ſ.de vͭtutib9 ānexis.
p̊ que vͭtutes iuſtitie annectantur.
Ueſtio.81.de ſingulis virtutib9
iuſtitie annexis:⁊ primo de reli/
gione ſm ſe.
p̊ vtrum religio conſiſtat tm̄ in ordi/
ne ad deum.
2°. vtrum religio ſit virtus.
3°. vtrum religio ſit vna virtus.
4°. vtrum religio ſit ſpecialis vͭtus.
5°. vtrū religio ſit vͭtus theologica.
6°. vtrum religio ſit preferenda alijs
virtutibus moralibus.
7°. vtrum religio habeat exteriores
actus.
8°. vtrum religio ſit eadeꝫ ſanctitati.
Ueſtio.82.de actib9 īterioꝛib9
religionis.⁊ p̊ de deuotione.
p̊ vtrum deuotio ſit ſpecialis actus.
2°. vtruꝫ deuotio ſit actus religionis.
3°. vtrum cōtemplatio ſeu meditatio
ſit cauſa deuotionis.
4°. vtrū letitia ſit deuotionis effect9.
Ueſtio.83.de oratione.
p̊ vtrū oratio ſit actus appetiti/
ue virtutis vel cognitiue.
2°. vtrum conueniens ſit orare.
3°. vtrum oratio ſit actus religionis.
4°. vtrum ſolus deus ſit orandus.
5°. vtrum in oratione ſit aliquid de/
terminate petendum.
6°. vtrum orando debeamus tempo/
ralia petere.
7°. vtrum pro alijs orare debeamus.
8°. vtrum debeamus orare pro inimi
cis.
9°. de ſeptem petitionibus orationis
dominice.
10°. vtrum orare ſit proprium rationa
lis creature.
11°. vtrum ſancti in patria orent pro
nobis.
12. vtruꝫ oratio debeat eſſe vocalis.
13°. vtrū attētio requirat̄ ad orationeꝫ.
14. vtrū oratio debeat eſſe diuturna.
15°. vtrum oratio ſit efficax ad impe/
trandum quod petitur.
16°. vtrum oratio ſit meritoria.
17°. de ſpeciebus orationis.
Ueſtio.84.de actibus exterio/
ribus latrie:⁊ p̄mo de adoratio/
ne per quam aliquis corpus ſuuꝫ
ad deum venerandum exhibet.
p̊ vtrum adoratio ſit actus latrie.
2°. vtrum adoratio importet actum
interiorem vel exteriorem.
3°. vtrum adoratio requirat determi
nationem loci.
Ueſtio.85.de actibus latrie qui
bus aliquid de rebus exteriori/
bus deo offertur:⁊ primo de ſacri/
ficijs.
p̊ vtrum offerre ſacrificiuꝫ deo ſit de
lege nature.
2°. vtrum ſoli deo ſit ſacrificium offe
rendum.
3°. vtruꝫ deo offerre ſacrificiū ſit ſpe/
cialis actus virtutis.
4°. vtrum omnes teneantur ad ſacri
ficium offerendum.
Ueſtio.86.de oblationibus ⁊ p̄/
mitijs.
p̊ vtruꝫ alique oblationes ſint de ne/
ceſſitate precepti.
2°. quibus oblationes debeantur.
3°. de quibus rebus oblationes fieri
debeant.
4°. vtrum homines de neceſſitate
teneantur ad oblationes primi
tiarum.
Ueſtio.87.de decimis.
p̊ vtrum homines teneantur ad ſol/
uēdas decimas de neceſſitate pre
cepti.
2°. vtrum homines teneāntur de oīb9
rebus decimas dare.
3°. vtrum decime dari debeant ſoluꝫ
clericis.
4°. vtꝝ clerici teneant̄ decimas dare
Ueſtio.88.de voto ꝑ qđ ex cul/
tu latrie aliqđ deo ꝓmittitur.
p̊ quid ſit votum.
2°. quid cadat ſub voto.
3°. vtrum omne votum obliget ad ſui
obſeruationem.
4°. vtrum expediat aliquid vouere:⁊
ad quid ſit vtile.
5°. vtrum vouere ſit actus latrie vel
religionis.
6°. vtrum ſit magis meritorium face
re aliquid ex voto q̄ꝫ ſine voto.
7°. de ſolēnitate voti: per qđ.ſ. ſolēni/
zetur.
8°. vtrū illi qui ſunt ſubiecti ꝑtāti al/
terius poſſint vouere.
9°. vtrum pueri poſſint voto obligari
ad religionis ingreſſum.
10°. vtrum votum ſit diſpenſabile vel
commutabile.
11°. vtrum in ſolēni voto continentie
poſſit diſpenſari.
12°. vtrū requirat̄ in diſpēſatione vo/
ti ſupioris auctoritas.
Ueſtio.89.de iuramēto ꝑ qđ aſ
ſumit̄ nomē diuinū ad verba con
firmanda.
p̊ quid ſit iuramentum.
2°. vtrum iuramentum ſit licitum.
3°. vtruꝫ iuſtitia iudiciū ⁊ veritas ſint
comites iuramenti.
4°. vtrū iuramētum ſit actus latrie.
5°. vtrū iuramētum ſit appetēdum ⁊
frequētādū tanq̄ꝫ vtile ⁊ bonum.
6°. vtrum liceat iurare per creaturaꝫ.
7°. vtrū iuramētum ſit obligatoriuꝫ.
8°. que ſit maior obligatio vtruꝫ iura
mēti vel voti.
9°. vtrum in iuramento poſſit diſpen/
ſari.
10°. quibus ⁊ qñ liceat iurare.
Ueſtio.90.de adiuratiōe ꝑ quā
aſſumit̄ nomen diuinum.
p̊ vtrum liceat adiurare homines.
2°. vtrum liceat adiurare demones.
3°. vtruꝫ liceat adiurare irrationales
creaturas.
Ueſtio.91.de laude dei.
p̊ vtrum deus ſit ore laudandus.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

2° vtrum in laudibus dei ſint cantus adhibendi.
Ueſtio.92.de ſuperſtitione que opponitur religioni.
p̊ vtrum ſuperſtitio ſit vitium religioni contrarium.
2° vtrũ ſuperſtitio habeat plures partes ſeu ſpecies.
Ueſtio.93.de ſpeciebus ſuperſtitionis.⁊ pmo q̃tum ad indebitum cultum veri dei.
p̊ vtrũ in cultu veri dei poſſit eſſe aliquid pernicioſum.
2° vtꝝ poſſit ibi eē aliqd ſupfluum.
Ueſtio.94.de idolatria.
p̊ vtrum idolatria ſit ſpecies ſuperſtitionis.
2° vtrũ idolatria ſit peccatum.
3° vtrũ ſit grauiſſimũ peccatoꝝ.
4° vtꝝ cã idolatrie ſit ex parte hoīs.
Ueſtio.95.de diuinationibus.
p̊ vtrũ diuinatio ſit peccatum.
2° vtrũ ſit ſpecies ſuperſtitionis.
3°.de ſpeciebus diuinationis.
4° vtruꝫ diuinatio que fit per demones ſit licita.
5°. vtrũ diuinatio que fit ꝑ aſtra ſit licita.
6° vtrum diuinatio que fit per ſõnia ſit licita.
7° vtrũ diuinationes que fiũt ꝑ auguria ⁊ alias huiuſmodi obſeruantias ſint licite.
8° vtrum diuinatio que fit per ſortes ſit licita.
Ueſtio.96. de ſuperſtitionibus obſeruantiarum.
p̊ vtrũ vti obſeruãtijs puta artis notorie ad ſciam acqrendam ſit licitum.
2° vtrũ vti obſeruantijs ad ĩmutationem corporum:puta ad ſanitatem ⁊ huiuſmodi ſit licitum:
3° vtrum vti obſeruantijs ad precognoſcendũ aliqua fortunia vel infortunia ſit licitum
4° vtrum vti ſuſpẽſionibus ſacroruꝫ verboruꝫ ad collum ſit licitum.
Ueſtio.97.de tẽtatione qua deus tentatur.
p̊ in quo conſiſtat dei tentatio.
2° vtrum tentare deum ſit peccatuꝫ.
3° cui virtuti opponatur: vtrum.ſ.religioni.
4° vtrum tentare deum ſit grauius peccatum q̃ ſuperſtitio.
Ueſtio.98.de periurio.
p̊ vtrum falſitas requiratur ad periurium.
2° vtrum periuriũ ſemper ſit peccatum.
3° vtrum ſemꝑ ſit peccatũ mortale.
4° vtrum peccet ille qui iniungit iuramentum periuro.
Ueſtio.99.de ſacrilegio.
p̊ quid ſit ſacrilegiũ.
2° vtrum ſit ſpeciale peccatum.
3° de ſpeciebus ſacrilegij.
4° de pena ſacrilegij.
Ueſtio.100.de ſimonia.
p̊ quid ſit ſimonia.
2° vtrum liceat pro ſacramentis pecuniam accipere.
3° vtrum liceat pecuniam accipere ꝑ ſpiritualibus actibus.
4° vtrum liceat vendere ea que ſunt ſpiritualibus annexa.
5° vtrum ſolum munus a manu faciat ſimoniacum an etiam munus a lingua ⁊ ab obſequio.
6° de pena ſimoniaci.
Ueſtio.101.de pietate.
p̊ ad quos pietas ſe extendat.
2° quid per pietatem aliquibus exhibeatur.
3° vtrum pietas ſit ſpālis v̄tus.
4° vtrũ religionis obtẽtu ſit pietatis officium ꝑtermittendum.
Ueſtio.102.de obſeruantia.
p̊ vtrum obſeruantia ſit ſpecialis v̄tus ab alijs diſtincta.
2° quid ſit obſeruantia.
3° vtrum obſeruantia ſit potior v̄tus q̃ pietas.
Ueſtio.103.de dulia que eſt prima pars obſeruantie.
p̊ vtrum honor ſit aliquid ſpirituale vel corporale.
2° vtrum honor debeatur ſolis ſuperioribus.
3° vtrum dulia cuius eſt exhibere honorem vel cultum ſuperiorib⁹ ſit ſpecialis virtus a latria diſtincta.
4° vtrũ dulia per ſpecies diſtinguatur.
Ueſtio.104.de obedientia que eſt pars obſeruantie.
p̊ vtrũ hõ debeat homini obedire.
2° vtrum obedientia ſit ſpecialis virtus.
3° vtrum obedientia ſit maxima virtutum.
4° vtrũ deo ſit ĩ oīb⁹ obediẽdũ
5° vtrum ſubditi ſuis ꝑlatis teneantur in omnibus obedire.
6° vtrum fideles teneantur poteſtatibus ſecularibus obedire.
Ueſtio.105.de inobedientia.
p̊ vtrum inobedientia ſit peccatum mortale.
2° vtruꝫ inobedientia ſit grauiſſimũ peccatorum.
Ueſtio.106.de gratia ſiue gratitudine.
p̊ vtrum gratia ſit ſpecialis virtus ab alijs diſtincta.
2° vtrum inocens teneatur ad maiores gratiarum actiones deo q̃ penitens.
3°. vtruꝫ homo teneat̃ ſemꝑ ad gratias beneficijs humanis reddendas.
4° vtrum retributio gratiarũ ſit differenda.
5° vtrum ſit menſuranda ſm̃ acceptum beneficium vel ſm̃ dãtis affectum.
6° vtrum oporteat aliquid maius rependere.
Ueſtio.107.de ingratitudine.
p̊ vtrum ingratitudo ſit pctm̃.
2° vtrum ſit peccatum ſpeciale.
3° vtrum omnis ingratitudo ſit peccatum mortale.
4° vtrum ingratis ſint beneficia ſubtrahenda.
Ueſtio.108.de vindicatione.
p̊ vtrum vindicatio ſit licita.
2° vtrum ſit ſpecialis virtus.
3° de modo vindicandi.
4° in quos ſit vindicta exercenda.
Ueſtio.109.de veritate.
p̊ vtrum veritas ſit virtus.
2° vtrum ſit ſpecialis virtus.
3° vtrum ſit pars iuſtitie.
4° vtrum magis declinet in minus.
Ueſtio.110.de mendacio quod eſt vitium veritati oppoſitum.
p̊ vtrum mendacium ſemper opponatur veritati quaſi continẽs falſitatem.
2° de ſpeciebus mendacij.
3° vtrum mendacium ſemper ſit peccatum.
4° vtrum ſemper ſit peccatum mortale.
Ueſtio.111.de ſimulatione ⁊ hypocriſi.
p̊ vtrum omnis ſimulatio. ſit peccatum mortale.
2° vtrum hypocriſis ſit ſimulatio.
3° vtrum ſimulatio opponatur veritati.
4° vtrum ſit peccatũ mortale.
Ueſtio.112.de iactantia.
p̊ cui virtuti opponatur.
2° vtrum ſit peccatum mortale.
Ueſtio.113.de ironia.
p̊ vtrum ironia ſit peccatum.
2° vtrum ſit minus peccatum q̃ iactantia.
Ueſtio.114.de amicitia que affabilitas dicitur.
p̊ vtrum ſit ſpecialis virtus.
2° vtrum ſit pars iuſtitie.
Ueſtio.115.de adulatione.
p̊ vtrum adulatio ſit peccatum.
2° vtrum ſit peccatum mortale.
Ueſtio.116.de litigio.
p̊ vtrum opponatur virtuti amicitie.
2° vtrum ſit maius peccatum q̃ adulatio.
Ueſtio.117.de liberalitate.
p̊ vtrum liberalitas ſit virtus.
2° que ſit eius materia.
3° quis ſit eius actus.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

4º vtrum magis pertineat ad libera
lem dare ꝙ̄ accipere.
5º. vtrum liberalitas ſit pars iuſtitie.
6º vtrum liberalitas ſit maxima vir/
tutum.
Ueſtio.iiS. de vitijs que oppo/
nunt̃ liberalitati: ⁊ pͦmo de aua/
ritia.
pº vtrum auaritia ſit peccatum.
2º vtrum ſit ſpeciale peccatum.
3º. cui virtuti opponatur vtruz.ſ.libe/
ralitati.
4º. vtrum ſit peccatum mortale.
5º vtrū ſit grauiſſimū pctōꝝ.
6º vtrum ſit peccatū carnale vel ſpi/
rituale.
7º vtrum ſit viciū capitale.
8º. de filiabus eius.
Ueſtio.ii9. de prodigalitate.
pº vtrū opponatur auaritie.
2º vtrum ſit peccatum.
3º. vtrum ſit grauius peccatū ꝙ̄ aua/
ritia.
Ueſtio.i20. de epicheia.
pº vtrū epicheia ſit virtus.
2º. vtrum ſit pars iuſtitie.
Ueſtio.i2i. de dono correſpon/
dente iuſtitie.ſ.de pietate.
pº vtrum pietas ſit donum ſpiritus
ſancti.
2º. vtrum aliquid in beatitudinibus
⁊ fructibus pietati reſpondeat.
Ueſtio.i22. de ꝑceptis iuſtitie.
pº vtrum precepta decalogi ſint
precepta iuſtitie.
2º de pº precepto decalogi vtrū cōue/
nienter tradatur.
3º de ſecundo.
4º de tertio.
5º. de quarto.
6º de alijs ſex.
Ueſtio.i23. de fortitudine.
pº vtrū fortitudo ſit virtus.
2º vtrum ſit virtus ſpecialis.
3º vtrū ſit circa timores ⁊ audacias.
4º. vtrum ſit ſolum circa timores
mortis.
5º. vtruz ſit ſolū in rebus bellicis.
6º. vtrū ſuſtinere ſit precipuus actus
eius.
7º. vtrū operetur ꝓpter ꝓpriū bonuz.
8º vtrum habeat delectationē in ſuo
actu.
9º vtrum fortitudo maxime cōſiſtat
in repētinis.
i0º vtrum vtatur ira in ſua opatione.
iiº vtrum ſit virtus cardinalis.
i2º vtrum fortitudo precellat omnes
alias virtutes.
Ueſtio.i24. de ꝑcipuo actu for/
titudinis.ſ.de martyrio.
pº vtrū martyrium ſit actus virtutis.
2º cuius virtutis ſit actus.
3º de perfectione huius actus.
4º de pena martyrij.
5º de cauſa martyrij.
Ueſtio. i25. de vicijs oppoſitis
fortitudinis. ⁊ pº de timore.
pº vtrum timor ſit peccatum.
2º vtrū timor opponat̃ fortitudini.
3º vtrum ſit peccatum mortale.
4º vtrum excuſet vel diminuat pec/
catum.
Ueſtio.i26. de vicio intimidita/
tis.
pº vtruz intimidum eſſe ſit peccatum.
2º vtrum opponatur fortitudini.
Ueſtio.i27. de audacia.
pº vtrum audacia ſit pctm̄.
2º vtrū opponatur fortitudini.
Ueſtio.i28. de partibus fortitu/
dinis in cōmuni.
pº que ſunt fortitudinis partes.
Ueſtio.i29. de partibus fortitu/
dinis in ſpeciali: ⁊ pº de magnani
mitate.
pº vtrum magnanimitas ſit circa ho/
nores.
2º vtrum ſit ſolum circa magnos ho/
nores.
3º vtrum ſit virtus.
4º vtrum ſit ſpecialis virtus.
5º vtrum ſit pars fortitudinis.
6º quomodo ſe habeat ad fiduciam.
7º quomodo ſe habeat ad ſecuritatē.
8º quō ſe habeat ad bona fortune.
Ueſtio.i30. de preſumptiōe que
opponitur magnanimitati ſm̄
exceſſum.
pº vtrum preſumptio ſit peccatum.
2º vtrum opponatur magnanimitati
per exceſſum.
Ueſtio.i3i. de ambitione que ſi/
militer magnanimitati opponi/
tur.
pº vtrum ambitio ſit peccatum.
2º vtrum opponatur magnanimitati
per exceſſum.
Ueſtio.i32. de inani gloria que
ſilr̄ opponitur magnanimitati.
pº vtruz appetitº glorie ſit peccatum.
2º vtrum magnanimitati opponatur
3º vtrum ſit peccatum mortale.
4º vtrum ſit viciū capitale.
5º de filiabus eius quot ſint ⁊ que.
Ueſtio.i33. de puſillanimitas q̄
opponitur magnanimitati ſm̄
defectum.
pº vtrum ſit peccatum.
2º cui virtuti opponatur.
Ueſtio.i34. de magnificentia.
pͦmo vtrum magnificentia ſit
virtus.
2º vtrum ſit virtus ſpecialis.
3º que ſit materia eius.
4º vtruz ſit pars fortitudinis.
Ueſtio. i35. de vicijs oppoſitis
magnificentie.
pº vtrū magnificentia ſit vicium.
2º vtrum paruificētie aliquod viciuz
opponatur.
Ueſtio.i36. de patientia.
pº vtꝝ patientia ſit virtus.
2º vtrum ſit maxima virtutum.
3º vtrum poſſit haberi ſinē gratia.
4º vtrum ſit pars fortitudinis.
5º vtrum ſit idem cuz longanimitate.
Ueſtio.i37. de perſeuerantia.
pº vtruz perſeuerantia ſit virtº.
2º vtrum ſit pars fortitudinis.
3º vtrum conſtantia pertineat ad ꝑſe
uerantiam.
4º vtrum indigeat auxilio gratie.
Ueſtio.i38. de vitijs oppoſitis
perſeuerantie.
pº vtrum mollicies opponatur perſe/
uerantie.
2º vtrum pertinacia opponatur per/
ſeuerātie.
Ueſtio.i39. de dono correſpon/
dente fortitudini.
pº vtrum fortitudo ſit donum.
2º vtrum quarta beatitudo.ſ.beati q
eſuriunt ⁊ ſitiunt reſpōdeat dono
fortitudinis.
Ueſtio.i40. de preceptis forti/
tudinis.
pº de ꝑcepto ipſius fortitudinis.
2º de ꝑceptis partium eius.
Ueſtio.i4i. de temperantia.
pº vtrum temperantia ſit virtº.
2º vtrum ſit virtus ſpecialis.
3º vtrum ſit ſolum circa concupiſcen
tias ⁊ delectationes.
4º vtrum ſit ſolum circa delectatio/
nes tactus.
5º vtruz ſit circa delectatiōes guſtus
inquantum eſt guſtus: vel ſolum
quantum eſt tactus quidam:
6º que ſit regula temperantie.
7º vtrū ſit vrtº cardialis ſeu ꝑncipalis
8º vtrū ſit potiſſima virtutum.
Ueſtio.i42. de vitijs oppoſitis
temperantie.
pº vtrum inſenſibilitas ſit peccatum.
2º vtrū intēperātia ſit vitiuz puerile.
3º vtrum timiditas ſit maius vitium
ꝙ̄ intemperantia.
4º vtrum vitium intemperantie ſit
maxime exprobrabile.
Ueſtio.i43. de partibus tempe
rantie in generali.
pº vtrum cōuenienter aſſignentur par/
tes temperantie.
Ueſtio.i44. de ſingulis parti/
bus temperantie in ſpāli: ⁊ pº de
verecundia que eſt quaſi pars in/
tegralis temperantie.
pº vtrum verecundia ſit virtus.
2º de quibus ſit verecundia.
3º a quibus homo verecundetur.
4º quorum ſit verecundari.
Ueſtio.i45. d̄ honeſtate que eſt
pars integralis temperantie.
pº quō honeſtū ſe habeat ad virtutez.
2º quō ſe habeat ad decorem.
3º quō ſe hēat ad vtile ⁊ delectabile.
4º vtruz honeſtas ſit tēperātie pars.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Ueſtio.146.de abſtinētia que ē pars ſubiectiua tēperantie.
p̊ vtrū abſtinētia ſit virtus.
2° vtrum ſit virtus ſpecialis.
Ueſtio.147.de ieiunio quod ē actus abſtinētie.
p̊ vtrū ieiuniū ſit actus virtutis.
2° vtrū ieiuniū ſit actus abſtinentie.
3° vtrū ieiuniū cadat ſub precepto.
4° vtrū aliqui excuſentur ab obſeruantia huius precepti.
5° de tempore ieiunij vtruȝ conuenienter aſſignetur.
6° vtrum ſemel comedere requiratur ad ieiunium.
7° vtrū hora nona cōuenienter taxetur ieiunātibus ad comedendum.
8° vtrū ꝯuenienter ꝓhibeantur aliqui cibi ieiunantibus.
Ueſtio.148.de gula que opponitur ieiunio.
p̊ vtrum gula ſit peccatum.
2° vtruȝ ſit peccatuȝ mortale.
3° vtrū ſit maximum peccatoꝝ.
4° vtꝝ ſpēs gule ꝯuenienter aſſignētur.
5° vtrum ſit vicium capitale.
6° vtrum conuenienter aſſignentur gule quinq̄ filie.
Ueſtio.149.de ſobrietate que ē ſpecialiter circa potum.
p̊ que ſit materia ſobrietatis.
2° vtrum ſit ſpecialis virtus.
3° vtrum vſus vini ſit licitus.
4° quibus competat ſobrietas.
Ueſtio.150.de ebrietate que opponitur ſobrietati.
p̊ vtrum ebrietas ſit peccatum.
2° vtrum ſit peccatū mortale.
3° vtrū ſit grauiſſimū peccatoꝝ.
4° vtrū excuſet a peccato.
Ueſtio.151.ď caſtitate q̄ eſt pars ſubiectiua tēperantie.
p̊ vtrū caſtitas ſit virtus.
2° vtrum ſit virtus generalis.
3° vtꝝ ſit virt⁹ diſticta ab abſtinētia.
4° quō ſe habeat ad pudicitiam.
Ueſtio.152.de virginitate que ē pars caſtitatis.
p̊ in quo cōſiſtat virginitas.
2° vtrum ſit licita.
3° vtrum ſit virtus.
4° vtrū ſit excellētior matrimonio.
5° vtrū ſit maxima virtutum.
Ueſtio.153.de luxuria que opponitur caſtitati.
p̊ que ſit materia luxurie.
2° vtrū oīs ꝯcubit⁹ ſit illicitus.
3° vtꝝ luxuria ſit pctīn mortale.
4° vtꝝ luxuria ſit vitiū capitale.
5° de filiabus eius.
Ueſtio.154.de partib⁹ luxurie.
p̊ vtrum cōuenienter aſſignentur ſex ſpecies luxurie.
2°.vtrum fornicatio ſimplex ſit peccatum mortale.
3° vtruȝ ſit maximū pctōꝝ.
4° vtruȝ in tactibus ⁊ oſculis ⁊ alijs huiuſmodi illecebris conſiſtat peccatum mortale.
5° vtrū nocturna pollutio ſit pctīn.
6° vtrū ſtuprū ſit ſpēs luxurie.
7° vtrum raptus ſit ſpēs luxurie.
8° vtruȝ adulterium ſit determinata ſpēs diſtincta ab alijs.
9° vtrū inceſtus ſit determinata ſpecies luxurie.
10° vtruȝ ſacrilegiuȝ ſit ſpecies determinata luxurie.
11° vtrū viciū ꝯ nāȝ ſit ſpēs luxurie.
12° vtrum ſit maximū peccatoruȝ inter ſpecies luxurie.
Ueſtio.155. de partib⁹ potētialibus tēperantie.⁊ p̊ de cōtinētia.
p̊ vtrum cōtinētia ſit virtus.
2°.vtrū materia cōtinētie ſint ꝯcupiſcentie delectationū tactus.
3° quid ſit eius ſubiectum.
4° vtꝝ ꝯtinētia ſit melior q̄ȝ tꝑantia.
Ueſtio.156.de incōtinentia.
p̊ vtrum incōtinentia pertineat ad animā vel ad corpus.
2°.vtruȝ incōtinētia ſit peccatum.
3° de ꝯpatiōe icōtinētie ad itēperātiā
4°.quis ſit turpior vtruȝ incōtinens ire vel incōtinens cōcupiſcētie.
Ueſtio.157.de clemētia ⁊ māſuetudine que ſūt partes tēꝑantie.
p̊ vtꝝ clemētia ⁊ māſuetudo ſint idē.
2° vtrū vtraq̄ earū ſit virtus.
3° vtrū vtraq̄ earū ſit pars tēꝑantie.
4° vtꝝ he due ſint potiſſime v̄tutes.
Ueſtio.158.de iracūdia que opponitur manſuetudini.
p̊ vtrum iraſci poſſit eē licitum.
2° vtrum ira ſit peccatuȝ.
3° vtruȝ ſit peccatuȝ mortale.
4° vtrū ſit grauiſſimū pctōꝝ.
5° vtrum cōuenienter aſſignentur ſpēs iracundie ⁊ q̄ ſint.
6° vtrum ira ſit viciuȝ capitale.
7° q̄ ⁊ quot ſint filie eius.
8°.vtꝝ ira habeat viciū oppoſitū.
Ueſtio.159.de crudelitate q̄ opponitur clementie.
p̊ vtrū opponatur clemētie.
2° de ꝯpatiōe ei⁹ad ſeuitiā vł feritatē
Ueſtio.160.de modeſtia in cōi.
p̊ vtꝝ modeſtia ſit ps tꝑantie.
2° vtrum modeſtia ſit circa exteriores actiones.
Ueſtio.161. de ſpeciebus modeſtie.⁊ p̊ de humilitate.
p̊ vtrum humilitas ſit v̄tus.
2° vtrum conſiſtat in appetitu vel in iudicio rōnis.
3° vtrū aliquis per humilitateȝ debeat ſe omnibus ſubijcere.
4° vtrum humilitas ſit pars modeſtie vel temperantie
5° vtrum ſit maxima virtutum.
6° de gradib⁹ humilitatis.
Ueſtio.162.de ſuꝑbia in cōi.
p̊ vtrum ſuꝑbia ſit peccatum.
2° vtrum ſit vitium ſpeciale.
3° vtrum ſit in iraſcibili ſicut in ſubiecto.
4° de ſpeciebus ſuperbie.
5° vtrum ſit peccatum mortale.
6° vtrum ſit grauiſſimū peccatorum.
7° vtrum ſit primum omnium peccatorum.
8° vtrū ſuꝑbia ſit vitium capitale.
Ueſtio.163.ď pctō p̊mi hoīs q̄ȝ fuit per ſuperbiam.
p̊ vtrum primum peccatuȝ primi hominis fuerit ſuperbia.
2° quid p̊mus hō peccādo appetierit.
3° vtrum eius peccatū fuerit grauius oībus alijs peccatis.
4° quis plus peccauerit vtrū vir vel mulier.
Ueſtio.164.de pena p̊mi pcti.
p̊ vtrum mors fuerit pena peccati primorum parentuȝ.
2° vtrum pene particulares primorum parentum conuenienter aſſignentur in ſcriptura.
Ueſtio.165.de tentatiōe primorum parentuȝ.
p̊ vtrum fuerit conueniens q̄ homo a diabolo tentaretur.
2° vtrum modus ⁊ ordo prime tentationis fuerit ꝯueniens.
Ueſtio.166.de ſtudioſitate que eſt pars temperātie.
p̊ que ſit materia ſtudioſitatis.
2° vtrum ſtudioſitas ſit ps tēperātie.
Ueſtio.167.de curioſitate q̄ opponitur ſtudioſitati.
p̊ vtrū vitium curioſitatis poſſit eſſe in cognitione intellectiua:
2° vtrū ſit in cognitione ſenſitiua.
Ueſtio.168.de modeſtia que cōſiſtit in exterioribus motibus corporis.
p̊ vtrum in exterioribus motib⁹ corporis qui ſerio aguntur poſſit eē virtus ⁊ vitium.
2° vtrum circa actiones ludi poſſit eſſe aliqua virtus.
3° vtrum in ſuperfluitate ludi poſſit eſſe aliquod vitium.
4° vtrū in defectu ludi poſſit eſſe aliquod vitium.
Ueſtio.169.ď modeſtia ſȝ q̄ cōſiſtit in exteriori apparatu.
p̊ vtrū circa exteriorē apparatuȝ poſſit eſſe virtus ⁊ vitium.
2° vtrū mulieres mortaliter peccent in ſuꝑfluo ornatu:
Ueſtio.170.ď p̄ceptis tēperātie
p̊ vtrū p̄cepta tēperātie ꝯuenienter in lege diuina tradantur.
2° vtrū p̄cepta ď v̄tutib⁹ ānexis tꝑantie ꝯuenienter in ſcriptura tradantur.
Ueſtio.171.de ꝓphetia q̄ȝtū ad eius eſſentiam.
p̊ vtꝝ pertineat ad cognitionem.

Tabula

2°. vtꝝ ſit habitus.
3°. vtꝝ ſit ſolū futuroꝝ cōtingētium.
4°. vtꝝ ꝓpħa cogſcat oīa ꝓꝑbabilia.
5°. vtꝝ ꝓpħa diſcernat ea q̄ diuinitꝰ ꝑcipit ab his q̄ ꝓꝑo ſpiritu videt.
6°. vtꝝ ꝓpħie poſſit ſubeſſe falſum.
Queſtio.172. de cauſa ꝓpħetie.
p̊ vtꝝ ꝓpħetia ſit naturalis.
2°. vtꝝ ſit a deo mediātibꝰ angelis.
3°. vtꝝ ad ꝓpħiā req̄rat̄ nālis diſpō.
4°. vtꝝ requirat̄ bonitas morum.
5°. vtꝝ ſit aliq̄ ꝓpħia a demonibus.
6. vtꝝ ꝓpħe dimonū aliqn̄ dicāt vez.
Queſtio.173. de modo cognitionis prophetice.
p̊ vtꝝ ꝓpħe videāt ipaꝫ dei eſſentiā.
2°. vtꝝ ipſa reuelatio ꝓpħetica fiat ꝑ īfluētiā aliquaꝝ ſpēꝝ vl̄ ꝑ ſolā influētiam luminis.
3°. vtꝝ ꝓpħica reuelatio ſemꝑ ſit cuꝫ alienatione a ſenſibus.
4°. vtꝝ ꝓpħetia ſemꝑ ſit cū cognitione eoꝝ que ꝓpħetantur.
Queſtio.174. de diuiſiōe ꝓpħie.
p̊ de diuiſione ꝓpħie in ſuas ſpecies.
2°. vtrum ſit altior ꝓpħia que eſt ſine imaginaria viſione.
3°. de diuerſitate graduū ꝓpħetie.
4°. vtꝝ moyſes fuerit eximiꝰ ꝓpħaꝝ.
5°. vtrum aliquis cōprehēſor poſſit eē propheta.
6°. vtrū ꝓpħetia creuerit ꝑ tp̄is proceſſum.
Queſtio.175. de raptu.
p̊ vtrū aīa hoīs rapiat̄ ad diuina.
2°. vtrū raptꝰ ꝑtineat ad vim cognoſcitiuā vel ad appetitiuam.
3°. vtꝝ Paulus ī raptu viderit dei eſſentiam.
4°. vtꝝ fuerit alienatꝰ a ſenſibꝰ.
5°. vtꝝ total̄r fuerit aīa a corꝑe ſeꝑata in ſtatu illo.
6°. qd circa hoc ſciuerit ⁊ qd ignorauerit
Queſtio.176. d̄ gratijs gratis datis q̄ꝫtū ad genera linguarum.
p̊ vtrū ꝑ grām linguaꝝ hō adipiſcat̄ ſciam oīum linguarum.
2°. vtrū donū linguarū ſit excellētius q̄ꝫ donum ꝓpħetie.
Queſtio.177. de grā ſermonis ſapientie ſeu ſcientie.
p̊ vtrum in ſermone ꝯſiſtat aliq̄ grā gratis data.
2°. vtꝝ hec grā ꝑtineat ēt ad mlīeres.
Queſtio.178. de grā miraculoꝝ.
p̊ vtꝝ ſit aliq̄ grā gratis data faciendi miracula.
2°. vtꝝ mali poſſint facere miracula.
Queſtio.179. de diuiſiōe vite per actiuam ⁊ cōtemplatiuam.
p̊ vtrū vita ꝯueniēter diuidat̄ ꝑ actiuam ⁊ ꝯtemplatiuam.
2°. vtrum diuiſio ſit ſufficiens.
Queſtio.180. de vita ꝯtēplatiua.
p̊ vtrū vita cōtēplatiua ꝑtineat tm̄ ad itellectū: an ꝯſiſtat ēt ī affectu.
2°. vtrū ad vitam cōtēplatiuā ꝑtineant virtutes morales.
3°. vtrū vita cōtēplatiua cōſiſtat ſoluꝫ in vno actu aut in pluribus.
4°. vtꝝ ad vitā ꝯtēplatiuā ꝑtineat cōſiderari cuiuſcūq꜄ veritatis.
5°. vtꝝ vita ꝯtēplatiā hoīs poſſit ī hꝰ ſtatu eleuari vſq꜄ ad dei viſioneꝫ.
6°. de motibus ꝯtēplatiōis quos Dioniſiꝰ aſſignat.4.ca. de diui.no.
7°. de delectatione cōtēplationis.
8°. de duratiōe ꝯtēplationis.
Queſtio.181. de vita actiua.
p̊ vtrū oīa oꝑa ṽtutū moraliū ꝑtineāt ad vitā actiuā.
2°. vtꝝ prudētia ꝑtīeat ad vitā actiuā
3°. vtꝝ doctrīa ꝑtīeat ad vitā actiuā.
4°. vtrū vita actiua maneat poſt hāc vitam.
Queſtio.182. de cōparatiōe vite actiue ad cōtemplatiuam.
p̊. que ſit potior ſiue dignior.
2°. que ſit maioris meriti.
3°. vtrum vita contēplatiua impediatur per actiuam.
4°. de ordine vtriuſq꜄.
Queſtio.183. de officijs ⁊ ſtatibus hominū in generali.
p̊ qd faciat in hoībus ſtatum.
2°. vtrū in hoībus debeāt eē diuerſi ſtatus ſiue diuerſa officia.
3°. de differentia officioꝝ.
4°. de differentia ſtatuuꝫ.
Queſtio.184. de ſtatu ꝑfectiōis in cōmuni.
p̊ vtꝝ ꝑfectio attēdat̄ ſ꜃ charitatem.
2°. vtruꝫ aliquis poſſit eſſe perfectus in hac vita.
3°. vtꝝ ꝑfectio huiꝰ vite ꝯſiſtat p̄ncipaliter in ꝯſilijs vel in p̄ceptis.
4°. vtrum quicunq꜄ eſt perfectus ſit in ſtatu perfectionis.
5°. vtꝝ p̄lati ⁊ religioſi ſint ſpecialiter in ſtatu perfectionis.
6°. vtꝝ oēs p̄lati ſint ī ſtatu ꝑfectiōis.
7°. vtrū ſtatus epiſcoporū ſit ꝑfectior q̄ꝫ ſtatus religioſorum.
8°. de cōparatione religioſorū ad plebanos ⁊ archidiaconos.
Queſtio.185. de his que pertinēt ad ſtatū epiſcoporū.
p̊ vtrū liceat epiſcopatū appetere.
2°. vtꝝ liceat ep̄atū final̄r recuſare.
3°. vtrum oporteat ad epiſcopatū eligere meliorem.
4°. vtꝝ ep̄s poſſit ad religionē trāſire.
5°. vtrū liceat ei corporaliter ſuos ſubditos deſerere.
6°. vtrū ep̄s poſſit habere ꝓprium.
7°. vtꝝ peccet mortal̄r bona eccl̄iaſtica pauperibꝰ nō erogādo.
8°. vtꝝ religioſi q ad ep̄atū aſſumūt̄ teneant̄ ad obſuātias regulares.
Queſtio. 186. de ſtatu religionis q̄ꝫtū ad ea in qbꝰ ꝯſiſtit p̄ncipaliter religionis ſtatus.
p̊ vtꝝ ſtatꝰ religioſorum ſit perfectꝰ.
2°. vtꝝ religioſi teneant̄ ad oīa ꝯſilia.
3°. vtꝝ volūtaria paupertas requiratur ad religionem.
4°. vtꝝ req̄ratur continentia.
5°. vtꝝ requiratur obedientia.
6°. vtꝝ req̄rat̄ q꜄ hec cadāt ſub voto.
7°. de ſufficientia horum votorum.
8°. vtꝝ votum obedientie ſit potiſſimum inter tria vota.
9°. vtꝝ religioſi ſemꝑ peccēt mortal̄r trāſgrediēdo ea q̄ ſūt in regula.
10. vtꝝ religioſus eodem genere peccati grauiꝰ peccet q̄ꝫ ſecularis.
Queſtio.187. de his que competunt religioſis.
p̊ vtrū liceat eis docere predicare ⁊ alia huiuſmodi facere.
2°. vtꝝ liceat eis de negocijs ſecularibus ſe intromittere.
3°. vtꝝ teneant̄ manibus operari.
4°. vtꝝ liceat eis de el̄ynis viuere.
5°. vtꝝ liceat eis mendicare.
6°. vtꝝ liceat eis veſtimenta ceteris viliora deferre.
Queſtio.188. de dr̄ia religionuꝫ.
p̊ vtꝝ ſint diuerſe r̄ligiōes vl̄ vna tm̄
2°. vtruꝫ aliqua religio inſtitui poſſit ad opera vite actiue.
3°. vtrum aliqua religio inſtitui poſſit ad militandum.
4°. vtꝝ aliq̄ religio īſtitui poſſit ad p̄dicādū ⁊ huiuſmodi oꝑa exercēda.
5°. vtꝝ aliqua religio poſſit inſtitui ad ſtudium ſcientie.
6°. vtrū religio q̄ ordinat̄ ad vitaꝫ cōtemplatiuā ſit potior ea que ordinatur ad vitam actiuam.
7°. vtꝝ habere aliqd in cōi diminuat de perfectione religionis.
8°. vtꝝ religio ſolitarioꝝ ſit p̄ferenda religiōi in ſocietate viuentium.
Queſtio.189. de īgreſſu religiōis.
p̊ vtꝝ illi q nō ſūt exercitati ī obſuātia p̄ceptoꝝ d̄beāt r̄ligiōeꝫ īgredi.
2°. vtrū liceat aliquos voto obligari ad religionis ingreſſum.
3°. vtruꝫ illi q voto obligant̄ ad religiōis īgreſſū teneant̄ votū īplere.
4°. vtrū illi q vouēt religionē ītrare teneant̄ ibi perpetuo remanere.
5°. vtꝝ pueri ſint recipiēdi ī religiōeꝫ.
6°. vtrū ꝑꝑ parentū obſequiū aliq debeant retrahi a religiōis ingreſſu.
7°. vtrū p̄ſbyteri curati vel archidiaconi poſſint ad religionē tranſire.
8°. vtrum de vna religione poſſit aliquis tranſire ad aliam.
9°. vtrū aliquis debeat alios īducere ad religionis ingreſſum.
10. vtrū req̄rat̄ magna d̄liberatio cū conſanguineis ⁊ amicis ad religionis ingreſſum.

¶ Explicit tabula q̄ōnū ſcd̄i libri ſecūde ꝑtis bti Thome de aqno.

aa
¶ Secunda ſecunde
¶ Tabula queſtionumm
6. vtrum aliquis

a
¶ Incipit
ꝙ rationes
lum conſtituere
niat:ſicut

b
bilium
ctus cõmoueatur
finis ꝓpter
⁊ ideo

c
penitendi
ria noſtra
hominem
vtrum ſit

d
ctione humane
non eſt in
etiam
eſt ſi deſinit

e
impendere
in eo ꝙ
¶ Ad ſecundum
ter amicabilia

f
Thimo.5.
dat:ſed
diri ex
¶ De inuidia

g
xp̄s enim
tur aliqua
non debet
bus baptizatis

h
dentie a proui
ad euboliam
ſupra habitum
aliqualiter

i
iuſtitia eſt
inquantum
prium occidiſſe
nihil damnifi

k
dere viam
nem niſi
accuſandum
le.zo v̄o

l
in canonica
ret vel de
cadit ex quo
corrupta que

m
nihil eſt.
Non nos
ſpiritualem
anteq̃ fiant

n
tum.¶ P̄.
homo vt
adiurare
ue accipiũt

o
nem conſiſtere
rius volũtatẽ
norantur
queſtibus

p
homo ꝑceptũ
ꝙ beneficia
eſt ſumẽda
des cuius

q
ſubuenire
homo ordinat̃
non autem
cas retinet

r
¶ Ad tertiũ
tudinẽ neq̃
ſito adminiſtratio
motus diuerſificãtur

s
pati mala
ipſa diuturnitate
mala:ſm
non ita

t
ꝑ decalogũ
ſm illud
ſitas per
caſtus ex eo

u
cauſa qs
dus ꝯcũbendi
quãdo aĩa
feri quaſi

x
ſniaꝝ proſpi
ſummis
illud petrꝰ
etiã ꝑtinet

y
ꝑcul a noſtra
liũ ſubſtãtiaꝝ
tatis.ſed
ꝗdem ad oĩa

z
dicendũ ꝙ
operatio
⁊ ſm diuerſos
ne habet

⁊
ſitionẽ dei
ꝙ apoſtolus
tum valere
nullo taliũ

ꝯ
quedã ad
doctrinas
te frumenta

Finis.

¶ Incipit ſecundus Liber ſecūde partis beati Thome de Aquino ordinis predicatorum.

POſt commu|nē cōſideratione de virtutib⁹ ⁊ vitijs ⁊ alijs ad materiā moralē ꝑtinentibus neceſſe eſt ↄſiderare ſingula i ſpāli. Sermones eni morales vl'es minus ſūt vtiles: eo ꝙ actiones i particularib⁹ ſūt. Pōt aūt aliqd i ſpāli ↄſiderari circa moralia dupliciter. Uno mō ex parte materie ipſi⁹ moralis: puta cū ↄſideraꝛ de hac v̄tute vl' hoc vicio. Alio mō q̄tū ad ſpāles ſtatus hoīu: puta cū cōſideraꝛ de ſubditis ⁊ ꝑlatis: de actiuis ⁊ cōtēplatiuis: vel qbuſcūq alijs differentijs hoīu. Primo ergo ↄſiderabimus ſpāliter de his q̄ ꝑtinent ad oēs hoīu ſtatus. Scdo vo ſpālr de his q̄ ꝑtinent ad determinatos ſtat⁹. ¶ Eſt autē cōſiderādū circa p̄mū ꝙ ſi ſeorſū determinarem⁹ de v̄tutib⁹: donis: vitijs: ⁊ p̄ceptis: oporteret idē m'totiēs dicere. Qui eni ſufficiēter vlt tractare de hoc p̄cepto. Nō mechaberis. neceſſe hȝ ingrere de adulterio: qđ eſt qđdā peccatū: cui⁹ etiā cognitio dependet ex cognitiōe oppoſite virtutis. Erit ergo cōpendioſioꝛ ⁊ expeditioꝛ cōſideratiōis via ſi ſimul ſub eodē tractatu cōſideratio ꝓcedit de virtute ⁊ dono ſibi corn̄dente ⁊ vitijs oppoſitis ⁊ p̄ceptis affirmatiuis vel negatiuis. Erit aūt hic cōſideratiōis modus cōueniēs ipſis vicijs ſm ꝓpriā ſpeciē. Oſtenſū eſt eni ſupra ꝙ vicia ⁊ pctā diuerſificanꝛ ſpecie ſȝ materiā vel obm: nō autē ſm alias differētias pctōꝝ: puta cordis: oris: ⁊ opis. vel ſȝ īfirmitatē ignorantiā ⁊ maliciā: ⁊ alias huiuſcemodi differētias. Eſt autē eadē mā circa quā ⁊ virtus recte opaꝛ: ⁊ vicia oppoſita a rectitudine recedūt. Sic ergo tota mā morali ad cōſideratione v̄tutū reducta: oēs v̄tutes ſunt vlteri⁹ reducēde ad ſeptē: q̄ꝝ tres ſunt theologice: de qbus p̄mo eſt agēdū. alie vo q̄tuo: ſunt cardiales: de qbus poſteri⁹ ageꝛ. Uirtutū aūt itellectualiū: vna qdē eſt prudētia: q̄ inter cardinales v̄tutes cōtineꝛ ⁊ numeraꝛ. Ars vo nō ꝑtinet ad ſciam moralē: q̄ circa agibilia verſaꝛ. cū ars ſit recta rō factibiliū vt ſupra dictū ē. Alie vo tres itellectuales v̄tutes. ſ. ſapia: itellectus: ⁊ ſcia: cōicāt etiā in noīe cū donis qbuſdā ſpūs ſancti. vn̄ ſimul de eis cōſiderabiꝛ in cōſideratione donorū v̄tutibus etiā corn̄dentiū. Alie vo virtutes morales oēs aliq̄liter reducunꝛ ad v̄tutes cardiales: vt ex ſupradictis pȝ. Unde in cōſideratiōe alicuius virtutis cardinalis cōſiderabunꝛ etiā oēs virtutes ad eā qualitercūq ꝑtinētes ⁊ vicia oppoſita: ⁊ ſic nihil moraliū erit p̄termiſſum.

¶ De fide. Queſtio I.

CIrca virtutes igitur theologicas. p̄ erit ↄſiderādū de fide. 2° d̄ ſpe. 3° de charitate. ¶ Circa fidē vo q̄druplex ↄſideratio occurrit. p⁹ qdē de ipſa fide. 2° de donis itellect⁹ ⁊ ſcie ſibi corn̄dētib⁹. 3° de vicijs oppoſitis. 4° de p̄ceptis ad hāc virtutē ꝑtinētib⁹. ¶ Circa fidē vo p̄ erit conſiderādū de eius obo. Scdo de eius actu. Tertio de ipō hītu fidei. ¶ Circa primū q̄runtur. x. Prīo vtꝝ obm fidei ſit veritas p̄ma. Scdo vtꝝ obm fidei ſit aliqd cōplexū vel icōplexū. i. res aut enūciabile. Tertio vtꝝ fidei poſſit ſubeē falſū. Quarto vtꝝ obȝ fidei poſſit eſſe aliqd viſū. Quinto vtꝝ poſſit eē aliqd ſcitum. Sexto vtꝝ credibilia debeāt diſtigui ꝑ certos articulos. Septimo vtꝝ idē articuli ſubſint fidei ſȝ oē tp̄s. Octauo. de nūero articuloꝝ. Nono. de mō tradendi articulos i ſymbolo. Decio. cui⁹ ſit fidei ſymbolū ↄſtituere.

AD primū ſic ꝓcediꝛ. Uideꝛ ꝙ obm fidei non ſit veritas p̄ma. Illud eni videꝛ eſſe obm fidei qđ nobis ꝓpōiꝛ ad credēdū: ſed nō ſolū ꝓponunꝛ nobis ad credēdū ea q̄ ꝑtinēt ad diuinitatē: q̄ eſt v̄itas p̄ma. ſed etiā ea q̄ ꝑtinēt ad humanitatē xp̄i ⁊ eccl'ie ſacramēta ⁊ creaturarū cōditionē. ergo nō ſolū veritas p̄ma eſt fidei obȝ. ¶ P̄. Fides ⁊ ifidelitas ſūt circa idē: cū ſint oppoſita. ſed circa oīa que in ſacra ſcriptura cōtinenꝛ pōt eſſe ifidelitas. Quicqd eni hoꝝ hō negauerit ifidelis reputaꝛ. ergo etiā fides eſt circa oīa: q̄ in ſacra ſcriptura cōtinenꝛ: ſȝ ibi multa de hoībus cōtinentur: ⁊ de alijs rebus creatis. ergo obm fidei nō ſolū eſt veritas p̄ma: ſed etiā v̄itas creata. ¶ P̄. Fides charitati cōdiuidiꝛ: vt ſupra dictū eſt: ſed charitate nō ſolū diligimus deū q eſt ſūma bonitas: ſed etiā diligimus ꝓximū. ergo fidei obm nō eſt ſolū v̄itas p̄ma. ¶ Sȝ ↄ̄ eſt qđ Dio. dicit. 7. ca. de diui. noībus. ꝙ fides eſt circa ſimplicē ⁊ ſemꝑ exiſtētē v̄itatē. hec aūt eſt v̄itas p̄ma. ergo obm fidei eſt v̄itas p̄ma. ¶ R̄e. dōm ꝙ cuiuſlibȝ cognoſcitiui hītus obm duo hȝ. ſ. id qđ mālīter cognoſciꝛ: qđ eſt ſicut māle obm: ⁊ id ꝑ qđ cognoſciꝛ: qđ eſt formalis rō obi: ſicut in ſcia geometrie māliter ſcita ſunt concluſiones. formalis vo rō ſciendi ſunt media demōſtratiōis ꝑ q̄ ↄclōnes cognoſcunꝛ. Sic igiꝛ in fide ſi cōſideremus formalē rōnē obi nihil eſt aliud q̄ v̄itas p̄ma. Nō eni fides de qua loqmur aſſentit alicui: niſi qđ ē a deo reuelatum. Un̄ ipſi v̄itati diuine fides innitiꝛ tanq̄ medio. Si vo cōſiderem⁹ mālr ea qbus fides aſſentit: nō ſolū eſt ipſe de⁹: ſed etiā multa alia: q̄ tn̄ ſub aſſenſu fidei nō cadūt: niſi ſȝ ꝙ habent aliquē ordinē ad deū: put. ſ. ꝑ aliquos diuinitatis effectus hō adiuuaꝛ ad tendēdū in diuinā fruitionē. Et iō etiā ex hac parte obm fidei eſt quodāmō v̄itas p̄ma inq̄tū nihil cadit ſub fide: niſi in ordine ad deū. ſic ēt obȝ medicine ē ſanitas: q2 nihil medicina ↄſiderat niſi in ordine ad ſanitatē. ¶ Ad p̄mū ergo dōm ꝙ ea q̄ ꝑtinēt ad humanitatē xp̄i: ⁊ ad ſacra eccl'ie: vel ad q̄ſcunq creaturas. cadunt ſub fide inq̄tū ꝑ hec ordinamur ad deū. ⁊ eis ēt aſſenti m⁹ ꝓpter diuinā v̄itatē. ¶ Et ſilr dicēdū eſt ad ſecūdū. de oībus illis que in ſacra ſcriptura tradunꝛ. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ etiā charitas diligit ꝓximū ꝓpter deū. ⁊ ſic obm eius ꝓprie eſt ipſe deus: ut infra dicetur.

AD ſecundū ſic ꝓcediꝛ. videꝛ ꝙ obm fidei non ſit aliqd cōplexū per modū enūciabilis. Obm eni fidei eſt v̄itas p̄ma ſicut dictū eſt. ſed p̄ma v̄itas eſt qd incōplexū. ergo obm fidei nō eſt aliqd cōplexum. ¶ P̄. Expoſitio fidei in ſymbolo cōtineꝛ: ſed in ſymbolo nō ponunꝛ enunciabilia: ſȝ res. Nō. n. dr ibi ꝙ de⁹ ſit oīpotēs: ſed credo in deū oīpotentē. ergo obȝ fidei nō eſt enūciabile: ſed res. ¶ P̄. Fidei ſuccedit viſio: ſm illud. i. ad Cori. 13. Uidemus nūc ꝑ ſpeculū in enigmate: tūc autē facie ad faciē. ſed viſio p̄rie eſt de icōplexo: cū ſit ipſi⁹ diuine eſſentie. ergo etiā fides vie. ¶ Sȝ ↄtra. fides eſt media iter ſciam ⁊ opionē. mediū autē ⁊ extrema ſunt eiuſdem generis. cū ergo ſcia ⁊ opio ſint circa enūciabilia: videꝛ ꝙ ſimiliter fides ſit circa enunciabilia: ⁊ ita obiectū fidei cū ſit circa enūciabilia eſt aliqd cōplexū. ¶ R̄n̄. dōm ꝙ cognita ſunt in cognoſcente ſm modū cognoſcētis. Eſt autē modus ꝓ̄p̄us humani itellectus: vt cōponendo ⁊ diuidēdo v̄itatē cognoſcat: ſicut in p̄mo dictū eſt. ⁊ iō ea q̄ ſunt ſȝ ſe ſimplicia itellect⁹ humanus cognoſcit ſȝ q̄ndā cōplexionē: ſicut ecōuerſo itellectus diuinus icōplexe cognoſcit ea q̄ ſunt ſm ſe cōplexa. Sic ergo obm fidei duplr ↄſiderari pōt. Uno mō ex parte ipſius rei credite. ⁊ ſic obm fidei eſt aliqd icōplexū. ſ. res ipſa de qua fides ha

beī. Alio mō ex pte credētis: ⁊ ſʒ hoc obm fidei eſt aliqd ꝯplexū ꝑ modū enūciabilis: ⁊ iō vtrūqʒ ve opīatū fuit apō antiquos: ⁊ ſʒ aliqd vtrūqʒ ē verū. ¶ Ad pᵐ. ḡ dōʒ ꝙ rō illa ꝓcedit de obo fidei ex pte ipſiꝰ rei credite. ¶ Ad ſcōm dōm ꝙ in ſymbolo tangunī ea de qbꝰ eſt fides inqʒtū ad ea termiaī actꝰ credētis: vt ex ipſo mō loquēdi appet. actꝰ aūt credētis nō termiaī ad enūciabile ſʒ ad rē. Nō enī formāmꝰ enūciabilia: niſi vt ꝑ ea de rebꝰ cognitionē hēamꝰ: ſic ī ſcīa ita ⁊ ī fide. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ viſio pṙie erit vitatis pme ſm ꝙ in ſe ē: ſʒ illō. i. Jo. 3. Cū appuerit ſiles ei erimus: ⁊ videbimꝰ eū ſicuti ē. ⁊ iō viſio illa erit nō ꝑ modū enūciabilis: ſʒ ꝑ modū ſimplicis ītelligētie: ſʒ ꝑ fidē nō apꝓhēdimus veritatē pmā ſicut in ſe eſt. vñ nō eſt ſilis rō.

Ad tertium ſic ꝓcedīī. Uideī ꝙ fidei poſſit ſbeſſe falſuʒ. Fides enī ꝯdiuidiī ſpei ⁊ charitati: ſed ſpei pōt aliqd ſbeē falſ. Multi enī ſperāt ſe hituros vitā eternā: q nō hēbūt. ſilr ēt ⁊ charitati. multi. n. diligunī tāqʒ boni: q tñ boni nō ſūt. ḡ ⁊ fidei pōt aliqd ſubeē falſuʒ. ¶ P̄. Abraā credidit xpm naſciturū: ſʒ illud Jo. 8. Abraā pr̄ veſter exultauit: vt videret diē meū. ſʒ poſt tēpus Abrae deus poterat nō īcarnari: ſola enī ſua volūtate carnē accepit: ⁊ ita eēt falſuʒ ꝙ Abraā de xpo credidit. ergo fidei pōt ſubeē falm. ¶ P̄. Fides antiquoꝝ fuit ꝙ xps eēt naſciturꝰ: ⁊ hec fides durauit ī multis vſqʒ ad p̄dicationē euāgelij. ſʒ xpo iā nato etiā anqʒ p̄dicare īcipet: falſuʒ erat xpm naſciturū. ergo fidei pōt ſubeē falm. ¶ P̄. Unū de ptinētibꝰ ad fidē ē vt aliqs credat ſub ſacro altaris verū corpus xpi ꝯtineri. pōt aūt ꝯtigere qñ nō recte ꝯſecraī: ꝙ nō eſt ibi verū corpꝰ xpi ſʒ ſolū panis. ergo fidei pt ſbeē falſuʒ. ¶ Sʒ ꝯ. Nulla vtꝰ pficiēs ītellectū ſe hʒ ad falſuʒ ſm ꝙ ē malū ītellectꝰ: vt pʒ ꝑ phʒ ī. 6. Ethi. ſed fides ē qdā vtꝰ pficiēs ītellectū: vt īfra patebit. ergo ei nō pōt ſbeē falſuʒ. ¶ Rñ. dōʒ ꝙ nihil ſubeſt alicui potētie vel hitui aut ēt actui: niſi īmediate rōe formali obi: ſic color videri nō pt niſi ꝑ lucē: ⁊ ꝯclō ſciri nō pōt: niſi ꝑ mediū demſ̄ratiōnis. Dictū ē aūt ꝙ rō formalis obi fidei ē vitas pꝰ. vñ nihil pōt cadere ſub fide niſi inqʒtū ſtat ſub veritate pma: ſub q nullū falſuʒ ſtare pōt: ſic nec nō ens ſub ente: nec malū ſb bonitate. Uñ relinqīī ꝙ fidei nō pōt ſubeē aliqō falſum. ¶ Ad pmū ergo dōm ꝙ qꝛ veꝝ ē bonū ītellectꝰ: nō āt eſt bonū appetitiue vtutis. iō oēs vtutes q pficiūt ītellectum excludūt totalr̄ falſuʒ: qꝛ de rōne vtutis ē ꝙ ſe hēat ſoluʒ ad bonū. Uirtutes aūt pficiētes ptē appetitiuā nō excludūt totalr̄ falſuʒ. Pōt enī aliqs ſm iuſtitiaʒ aut tēperātiā agere: hñs aliquā falſaʒ opionē de eo circa qō agit. ⁊ ita cū fides pficiat ītellectū. ſpes aūt ⁊ charitas appetitiuā partē nō eſt ſilis rō de eis. neqʒ etiā ſpei ſubeſt falſuʒ. Non eniʒ aliqs ſpat ſe hiturū vitā eternā ſʒ ꝓpaꝫ ptātē: hoc enī eēt p̄ſūptiōis: ſʒ ſʒ auxiliū grē: q ſi pſeuerauerit oīo ⁊ īfallibilr̄ vitā eternā ꝯſequeī. Silr̄ ēt ad charitatē ptinet diligere deū in quocūqʒ fuerit. vñ nō refert ad charitatē veꝝ ī iſto ſit deꝰ q pp deū diligīī. ¶ Ad ſcōʒ dōʒ ꝙ deū nō incarnari ſʒ ſe ꝯſideratū: fuit poſe ēt poſt tps Abrae: ſʒ ſʒ ꝙ cadit ſub p̄ſcia diuia hʒ qdā neceſſitatē īfallibilitatis: vt in p̄ dictū ē: ⁊ hoc mō cadit ſub fide. vñ ꝓut cadit ſub fide nō pōt eē falſuʒ. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ hoc ad fidē credētis ptinebat poſt xpi natiuitatē: ꝙ crederet eū qnqʒ naſci: ſʒ illa determiatio tpis ī q decipiebaī nō erat ex fide: ſʒ ex cōiectura humana: poſe ē enī ex ꝯiectura humana hoīeʒ fideleʒ falſuʒ aliqd eſtimare: ſʒ ꝙ ex fide falſuʒ eſtimet hoc ē īpoſe. ¶ Ad 4ᵐ dōʒ ꝙ fides credētis ñ refert ad has ſpēs panis uel illas: ſed ad hoc ꝙ verū corpus xpi ſit ſub ſpēbꝰ panis ſenſibilis qñ recte fuerit cōſecratū. vñ ſi nō ſit recte cōſecratū: fidei nō ſuberit ꝓpter hoc falſum.

Ad quartum ſic ꝓcedīī. Uideī ꝙ obʒ fidei ſit aliqd viſum. Dicit enī dñs Thome Joā. 2. Qꝛ vidiſti me credidiſti. ḡ ⁊ de eodē ē viſio ⁊ fides. ¶ P̄. Apls. i. ad Cori. 13. dicit. Uidemꝰ nūc ꝑ ſpeculū in enigmate: ⁊ loqīī de cognitiōe fidei. ḡ id qō crediī videtur. ¶ P̄. Fides ē qōdā ſpūale lumē: ſʒ ſub quolibet lūie aliqd videī. ḡ fides ē de rebꝰ viſis. ¶ P̄. Quilibet ſenſus viſus noīaī: vt Aug. dicit ī lib. de vbis dñi. ſʒ fides ē de auditis ſʒ illō ad Ro. x. Fides ex auditu ē. ḡ fides eō rebꝰ viſis. ¶ Sʒ ꝯ ē qō apls dicit ad Heb. xi. ꝙ fides ē argumentū nō apparētiū. ¶ Rñ. dōʒ ꝙ fides īportat aſſenſuʒ itellectus ad id qō crediī. Aſſentit āt ītellectus alicui duplr̄. Uno mō: qꝛ ad hoc moueī ab ipſo obo qō ē: vel ꝑ ſeipſum cognitū: ſic pʒ in pncipijs pmis: quoꝝ ē ītellectꝰ. vel ē ꝑ aliud cognitū: ſic pʒ de ꝯclonibꝰ qꝛū ē ſcīa. Alio mō ītellectꝰ aſſentit alicui: nō qꝛ ſufficiēter moueaī ab obo ꝓpo: ſed ꝑ qdā electionē volūtarie declinās in vnā partē magis qʒ ī aliā. ⁊ ſiqdē hec ſit cū dubitatiōe ⁊ formidine alterꝰ ptis erit opio. ſi aūt ſit cū certitudine abſqʒ tali formidie erit fides. Jlla aūt videri dicunī: q ꝑ ſeipa mouēt ītellectū nrūʒ vel ſenſuʒ ad ſui cognitionē. Uñ manifeſtū ē ꝙ nec fides nec opio pōt eē de ipſis viſis: aut ſʒ ſenſuʒ: aut ſʒ ītellectū. ¶ Ad pᵐ. ḡ dōʒ ꝙ Thomas aliō vidit ⁊ aliō credidit: hominē vidit: ⁊ deū credēs ꝯfeſſus ē cū dixit: dñs meꝰ ⁊ deꝰ meꝰ. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ea q ſubſunt fidei: duplr̄ ꝯſiderari pñt. Uno mō ī ſpāli: ⁊ ſic nō pñt eē ſil viſa ⁊ credita ſic dictū ē. Alio mō ī gnāli. ſ. ſub cōi rōne credibilis: ⁊ ſic ſunt viſa ab eo q credit. Nō. n. crederet niſi videret ea eē credenda. vel pp euidētiā ſignoꝝ: vl̄ pp aliqd huiuſmodi. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ lumē fidei facit videre ea q crediīī. Sicut. n. ꝑ alios hitꝰ vtutū hō videt illō qō ē ſibi ꝯueniēs ſm hituʒ illū. ita ēt ꝑ hitū fidei īclinaī mēs hoīs ad aſſentiēdū his q ꝯueniūt recte fidei: ⁊ nō alijs. ¶ Ad 4ᵐ dōʒ ꝙ auditꝰ eſt vboꝝ ſignificātiū ea q ſūt fidei: nō aūt ē ipſaꝝ reꝝ: de quibus eſt fides: ⁊ ſic nō oʒ vt huiuſmodi res ſint viſe.

Ad quintum ſic ꝓcedīī. Uideī ꝙ ea q ſūt fidei pñt eē ſcita. Ea enī q nō ſciunī videnī eē ignota: qꝛ ignorātia ſcīe opponiī: ſed q ſunt fidei nō ſūt ignota. Hoꝝ enim ignorātia ad īfidelitatē ptinet: ſm illō. i. ad Thio. p̄. Jgnorās feci in credulitate mea. ḡ ea q ſūt fidei pñt eē ſcita. ¶ P̄. Scīa ꝑ rōnes acqriī: ſʒ ad ea q ſūt fidei a ſacris auctoribꝰ rōnes īducunīī. ḡ ea q ſūt fidei pñt eē ſcita. ¶ P̄. Ea q demſ̄ratiue ꝓbanī ſūt ſcita: qꝛ demōſtratio ē ſyllogiſmꝰ faciēs ſcire: ſʒ qdā q in fide cōtinentur ſūt demſ̄ratiue ꝓbata a phis: ſic deū eē: ⁊ deū eē vnū: ⁊ alia huiuſmōi. ḡ ea q ſūt fidei pñt eē ſcita. ¶ P̄. Opio plus diſtat a ſcīa qʒ fides: cū fides dicaī eē media īter opionē ⁊ ſciaʒ. ſed opio ⁊ ſcīa pñt eē aliquo mō de eodē: vt dī in ꝓpoſte. ḡ ēt fides ⁊ ſcīa. ¶ Sʒ ꝯ ē ꝙ Greg. dicit ꝙ apparētia ñ hñt fidē ſʒ agnitionē. ea ḡ de qbꝰ ē fides agnitionē nō hñt: ſed ea q ſūt ſcita agnitionē hñt. ḡ de eis q ſūt ſcita nō pt eē fides. ¶ Rñ. dōʒ ꝙ oīs ſcīa habeī ꝑ aliq pncipia ꝑ ſe nota: ⁊ ꝑ ꝯñs viſa: ⁊ iō oʒ qcunqʒ ſunt ſcita aliquo mō nō eē viſa. Nō aūt ē poſe ꝙ idē ab eodē ſit viſuʒ ⁊ creditū: ſic ſupra dictū ē. Uñ ēt īpoſe ē ꝙ ab eodē idē ſit ſcitū ⁊ creditū. pōt tñ ꝯtigere: vt id qō eſt viſuʒ vel ſcitū ab vno: ſit creditū ab alio. Etenī q ō trinitate credimꝰ nos viſuros ſpamꝰ: ſm illō. i. ad Cori. xiij. Uidemꝰ ꝑ ſpeculū nūc ī enigmate: tunc aūt facie ad faciē: quā qdē viſionē iā angeli hñt. Uñ qō nos credimꝰ illi videt. Et ſic ſilr̄ pt ꝯtiger: vt id qō ē viſuʒ vel ſcitū ab vno hoīe ēt in ſtatu vie ſit ab alio creditū q hoc demſ̄ratiue nō nouit. id tñ qō cōiter oībꝰ ꝓponiī hoībus: vt credēdū eſt cōiter nō ſcitū: ⁊ iſta ſūt q ſimplr̄ fidei ſubſūt: ⁊ iō fides ⁊ ſcīa nō ſunt de eodē. ¶ Ad pᵐ. ḡ dōʒ ꝙ īfideles eoꝝ q ſūt fidei ignorātiā hñt: qꝛ nec videt nec ſciunt ea in ſeipſis: vt cognoſcāt ea eē credibilia: ſed ꝑ hūc modū fideles hñt eoꝝ noticiā: nō qſi demſ̄ratiue: ſʒ inqʒtū ꝑ lumē fidei videnī eē credēda: vt dictū ē. ¶ Ad 2ᵐ dōm

ꝙ rõnes q̄ iducunẗ a ſciis ad ꝓbādū ea q̄ ſūt fidei nõ ſunt demſ̄ratiue:ſed ꝑſuaſiões q̄dā manifeſtātes nõ eē ĩpoſſe qđ in fide ꝓponiẗ:vel ꝓcedūt ex ꝑncipijs fidei.ſ.ex auctoritatib⁹ ſacre ſcripture:ſicut dicit Dio.2.ca.de diui. noibus. ex his aūt ꝑncipijs ita ꝓbaẗ aliqđ apđ fideles: ſicut ēt ex ꝑncipijs nālr̄ notis ꝓbaẗ aliqđ apđ oēs.vñ etiā theologia ſcia ē:vt in ꝑn⁹ opis dictū ē. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ ea q̄ demſ̄ratiue ꝓbari poſſunt ĩter credēda numeranẗ: non qꝛ de ipſis ſimplr̄ ſit fides apđ oēs:ſꝫ qꝛ ꝑrequiruntur ad ea q̄ ſūt fidei: ⁊ oꝫ ea ſaltē ꝑ fidē ꝑſuppōi ab his q̄ eoꝝ demſ̄rationē ñ hñt. ¶ Ad 4ᵐ dõꝫ ꝙ ſicut phs ibidē dicit:a diuerſis hoib⁹ de eodē oīno pōt hr̄i ſcia ⁊ opio:ſicut ⁊ ſupra dictū eſt de ſcia ⁊ fide:ſed ab vno ⁊ eodē pōt hr̄i fides ⁊ ſcia de eodē ſꝫ qđ.ſ.de ſubo:ſed nõ ſm idē. Pōt eni eē ꝙ de vna ⁊ eadē re aliqs aliqđ ſciat:⁊ aliqđ aliđ opineẗ. Et ſilr̄ de deo pōt aliqs demſ̄ratiue ſcire ꝙ ſit vn⁹:⁊ credere ꝙ ſit trin⁹. Sꝫ de eodeꝫ ſm idē nõ pōt eē ſimul in vno hoīe ſcia:nec cū opione nec cū fide.alia tñ ⁊ alia rõne.ſcia eni cū opione ſil eē non pōt ſimplr̄ de eodē:qꝛ de rõne ſcie eſt ꝙ id qđ ſciẗ exiſtieẗ eſſe ĩpoſſe alr̄ ſe hr̄e. De rõne aūt opionis eſt ꝙ id qđ ē opinatū exiſtimeẗ poſſe aliter ſe hr̄e:ſed id qđ fide teneẗ ꝑꝑ fidei certitudinē exiſtimaẗ etiā ĩpoſſe aliter ſe hr̄e.ſꝫ ea rõne nõ pōt ſimul idē ⁊ ſm idē eē ſcitū ⁊ creditū: qꝛ ſcitū eſt viſuꝫ.⁊ creditū eſt non viſum:vt dictum eſt.

Ad ſextum ſic ꝓcediẗ. Uidetur ꝙ credibilia non ſint ꝑ certos articulos diſtinguenda. Eoꝝ eni oīuꝫ q̄ in ſacra ſcriptura cõtineñẗ ē fides hñda.ſꝫ illa nõ pñt reduci ad aliquē certū numerū ꝑꝑ ſui multitudineꝫ.ḡ ſupfluū videẗ articulos fidei diſtiguere. ¶ P̄. Mālis diſtinctio cū in ĩfinitū fieri poſſit eſt ab arte ꝑtermittēda:ſed formalis rõ obī credibilis ē vna ⁊ ĩdiuiſibilis: vt ſupra dictū ē.ſ.vitas ꝑma.⁊ ſic ſꝫ rõnē formalē credibilia diſtingui nõ pñt.ḡ ꝑtermittēda ē credibiliū mālis diſtictio ꝑ articulos. ¶ P̄. Sicut a q̄buſdā diciẗ:articulus eſt ĩdiuiſibilis vitas de deo artās nos ad credēdū:ſꝫ credere ē voluntariū:qꝛ ſicut Aug.dicit: Nullus credit niſi volēs.ḡ videẗ ꝙ incõuenieñter diſtinguanẗ credibilia per articulos. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qđ Iſidorus dicit. Articulus eſt ꝑceptio diuie vitatis tēdēs in ipſaꝫ:ſed ꝑceptio diuie vitatis cõpetit nobis ſm diſtictionē quādā. Que eni ĩ deo vnū ſūt in nr̄o intellectu multiplicanẗ.ḡ credibilia debēt ꝑ articulos diſtigui. ¶ Rñ⁹.dõm ꝙ nomē articuli ex greco videẗ eē deriuatū. Arthon eni in greco qđ in latino articulus diciẗ: ſignificat q̄ſdā coaptationē aliq̄ꝝ ꝑtiū diſtictarū. ⁊ iõ ꝑticule corporis ſibi ĩuicē coaptate dicunẗ mēbroꝝ articuli. Et ſilr̄ in grāmatica apud grecos dicunẗ articuli q̄dā partes orōnis coaptate alijs dictiõib⁹ ad exꝑmēdū eorū gen⁹ numerū vel caſuꝫ. Et ſilr̄ in rhetorica articuli dicunẗ q̄dā partiū coaptatiões. Dicit eni Tulli⁹ in.2.rhetorice ꝙ articulus dr̄ cū ſingula vba ĩteruallis diſtinguunẗ ceſa orōne hoc mõ. Acrimonia.voce.vltu aduerſarios ꝑterruiſti. Unñ ⁊ credibilia fidei xp̄iane dicunẗ ꝑ articulos diſtigui inq̄ꝫtuꝫ in q̄ſdā partes diuidunẗ hñtes aliquā coaptationē ad ĩuicē. Eſt aūt obm̄ fidei aliqđ nõ viſuꝫ circa diuina: vt ſupra dictū eſt. Et iõ vbi occurrit aliqđ ſpāli rõne nõ viſum: ibi eſt ſpālis articulus:vbi aūt multa ſm eandē rõnē ſunt cognita vel nõ cognita ibi nõ ſūt articuli diſtinguēdi:ſicut aliā difficultateꝫ hꝫ ad vidēdū ꝙ deus ſit paſſus:⁊ aliā ꝙ mortu⁹ reſurrexerit. Et iõ diſtinguiẗ articulus reſurrectionis ab articulo paſſionis.ſꝫ ꝙ ſit paſſus mortu⁹ ⁊ ſepult⁹ vnā ⁊ eādē difficultatē hñt:ita ꝙ vno ſuſcepto nõ eſt difficile alia ſuſcipe.⁊ ꝑꝑ hoc oīa hec ꝑtinēt ad vnū articuluꝫ. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dõm ꝙ aliq̄ ſūt credibilia de q̄bus eſt fides ſꝫ ſe. aliq̄ vō ſūt credibilia: de q̄bus nõ eſt fides ſm ſe:ſꝫ ſolū in ordie ad alia:ſicut ēt in alijs ſciētijs q̄dā ꝓponunẗ vt ꝑ ſe ĩtēta:⁊ q̄dā ad manifeſtationē alioꝝ. Quia vō fides principalr̄ eſt de his q̄ vidēda ſꝑamus in ꝑrīa:ſm illđ Heb.xi. Fides eſt ſuba ſꝑandarū reꝝ: iõ ꝑ ſe ad fidē ꝑtinent illa q̄ directe nos ordiant ad vitā eternā. ſicut ſunt tres ꝑſone oīpotētis dei.myſteriū ĩcarnationis xp̄i.⁊ alia huiuſmodi. Et ſm iſta diſtinguunẗ articuli fidei. Quedā vō ꝓponunẗ in ſacra ſcriptura:vt credēda:nõ q̄ſi ꝑncipalr̄ intēta:ſed ad ꝑdictoꝝ manifeſtationē: ſicut ꝙ Abraā hūit duos filios: ꝙ ad tactū oſſiū Heliſei ſuſcitatus ē mortu⁹: ⁊ alia huiuſmodi q̄ narranẗ in ſacra ſcriptura ĩ ordie ad manifeſtationeꝫ diuine maieſtatis vel ĩcarnatiõis xp̄i.⁊ ſm talia nõ oꝫ articulos diſtinguere. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ rõ formalis obī fidei pōt accipi duplr̄. Uno mõ ex ꝑte ipſi⁹ rei credite: ⁊ ſic rõ formalis oīuꝫ credibiliū ē vna.ſ.vitas ꝑma.⁊ ex hac ꝑte articuli nõ diſtiguunẗ. Alio mõ pōt accipi rõ formalis credibiliū ex parte nr̄a. ⁊ ſic rõ formalis credibilis eſt vt ſit nõ viſuꝫ.⁊ ex hac parte articuli fidei diſtinguunẗ: ut viſuꝫ eſt. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ illa diffinitio daẗ de articulo magis ſm q̄ſdā ethymologiā nois: put hꝫ deriuationē latinā q̄ꝫ ſm eius verā ſignificationē: put a greco deriuaẗ. vñ nõ ē magni pōderis. Pōt tñ ſic dici ꝙ lꝫ ad credēdū neceſſitate coactiõis nullus arteẗ cū credere ſit volūtariū:artaẗ tñ neceſſitate finis:qꝛ accedētē ad deū oꝫ credere:⁊ ſine fide ĩpoſſe eſt placere deo:vt Apl's dicit Heb.xi.

Ad ſeptimum ſic ꝓcediẗ. Uideẗ ꝙ articuli fidei nõ creuerint ſm tꝑuꝫ ſucceſſionē:qꝛ vt Apl's diẗ ad Heb.xi. Fides ē ſuba ſꝑandaꝝ rerū:ſꝫ oī tꝑe ſunt eadē ſꝑanda.ḡ oī tꝑe ſunt eadē credenda. ¶ P̄. In ſciētijs humanit⁹ ordinatis per ſucceſſionē tꝑuꝫ augmētū factū eſt ꝑꝑ defectū cognitiõis in ꝑmis q̄ ſcientias ĩuenerūt:vt pꝫ ꝑ phm̄ in 2. metaphy. ſed doctrina fidei nõ eſt inuēta humanitus:ſed tradita a deo. dei eni donū eſt:vt dr̄ Eph.2. Cū ḡ in deū nullus defect⁹ ſcie cadat. videẗ ꝙ a ꝑncipio cognitio credibiliū fuerit ꝑfecta: ⁊ ꝙ ñ creuerit ſm ſucceſſionē tꝑuꝫ. ¶ P̄. Oꝑatio grĩe nõ minus ordiate ꝓcedit q̄ꝫ oꝑatio nāe:ſꝫ nā ſemꝑ initiū ſumit a ꝑfectis:vt Boeti⁹ dicit in lib.de ꝯſolatiõe.ḡ etiā videẗ ꝙ oꝑatio grĩe a ꝑfectis initiū ſūpſerit:ita ꝙ q̄ ꝑmi illi tradiderūt fideꝫ ꝑfectiſſime eā cognouerūt. ¶ P̄. Sicut ꝑ apl'os ad nos fides xp̄i ꝑuenit:ita etiā in veteri teſtõ per ꝑores ꝑr̄es ad poſteriores deuenit cognitio fidei:ſꝫ illđ Deut.32. Interroga ꝑr̄eꝫ tuū ⁊ annūciabit tibi:ſꝫ apl'i pleniſſime fuerūt ĩſtructi de myſterijs. acceperunt eni ſicut tꝑe ꝑus ita ⁊ ceteris abūdātius:vt dicit glo.ſuꝑ illđ Ro.8. Nos ipſi ꝑmitias ſpūs hñtes.ḡ videẗ ꝙ cognitio credibiliū nõ creuerit ꝑ tꝑuꝫ ſucceſſionē. ¶ Sꝫ ꝯ ē qđ Greg.dicit ꝙ ſm ĩcrementa tēpoꝝ creuit ſcia ſcõꝝ patrū.⁊ q̄ꝫto viciniores aduentui ſaluatoris fuerūt:tāto ſacra ſalutis plei⁹ ꝑceꝑūt. ¶ Rñ⁹. dõꝫ ꝙ ita ſe hñt ĩ doctria fidei articli fidei ſic ꝑncipia ꝑ ſe nõ in doctria q̄ ꝑ rõnē nālē hētur: in q̄b⁹ ꝑncipijs ordo q̄dē ĩueniẗ:vt q̄dā ĩ alijs ĩplicite ꝯtineanẗ:ſic oīa ꝑncipia reducunẗ ad hoc ſic ad ꝑmū: ĩpoſſe ē ſil affirmare ⁊ negare: vt pꝫ ꝑ phꝫ ĩ.4.metaphy. Et ſilr̄ oēs articuli ĩplicite ꝯtinētur in aliq̄b⁹ ꝑmis credibilib⁹.ſ.vt credaẗ de⁹ eē ⁊ ꝓuidētiā hr̄e circa hoīuꝫ ſalutē:ſꝫ illđ ad Heb.xi. Accedentē ad deū oꝫ credere qꝛ ē:⁊ ꝙ ĩq̄rētib⁹ ſe remunerator ſit. In eē eni dīno ĩcludūẗ oīa q̄ credim⁹ ĩ deo eternalr̄ exiſtere: ĩ quibus nr̄a btīudo exiſtit. In fide aūt ꝓuidētie ĩcludunẗ oīa q̄ tꝑalr̄ a deo diſpēſanẗ ad hoīuꝫ ſalutē q̄ ſūt via ĩ btīudineꝫ. Et ꝑ hūc ēt modū alioꝝ ſubſiſtētiū articuloꝝ q̄daꝫ in alijs ꝯtineẗ:ſic ĩ fide redēptiõis hūane ĩplicite ꝯtineẗ ⁊ ĩcarnatio xp̄i ⁊ ei⁹ paſſio:⁊ oīa huiuſmodi. Sic ḡ dõꝫ ē ꝙ q̄ꝫtū ad ſbaꝫ articuloꝝ fidei nõ ē factū eoꝝ augmētū ꝑ tēporū ſucceſſionē:qꝛ q̄cūqꝫ poſteriores crediderūt cõtinebātur ĩ fide ꝑcedētiū patrū lꝫ ĩplicite:ſꝫ q̄ꝫtū ad explicationē creuit numer⁹ articuloꝝ:q̄a q̄dā explicite cognita ſūt a poſteriorib⁹ q̄ a ꝑoribus nõ cognoſcebanẗ explicite. Unñ dñs

Moyſi dicit Exo.4. Ego ſuꝫ deus Iſaac: deus Jacob ⁊ nomē meū adonai nō idicaui eis. Et Dauid dic: Sup ſenes itellexi. Et apl's dic ad Eph.3. In alijs gnãtiōib⁹ nō ē agnitū myſteriū xp̄i: ſicut nūc reuelatū ē ſcīs aplis ei⁹ ⁊ pphis. ¶ Ad pm ḡ dōm ꝙ ſemꝑ fuerūt eadē ſpanda apō hoīes a xp̄o: qꝛ tñ ad hec ſpanda hoīes nō puenerūt niſi ꝑ xp̄m: q̃to a xp̄o fuerūt remotiores ſm tp̄s tãto a ꝯſecutiōe ſpandoꝝ lōgingores. Vñ apl's dicit ad Heb.xi. Iuxta fidē defuncti ſūt oēs iſti nō acceptis repromiſſiōib⁹: ſꝫ a lōge eas reſpiciētes. Quãto aūt aliqd a lōgingorib⁹ videt: tãto minus diſtincte videt: ⁊ iō bona ſpanda diſtincti⁹ cognouerūt q fuerūt aduētui xp̄i vicini. ¶ Ad 2m dōm ꝙ ꝓfect⁹ cognitionis dupl'r cōtingit. Unoº ex parte docētis q in cognitione ꝓficit: ſiue vnus ſiue plures ꝑ tpꝫ ſucceſſionē. ⁊ iſta eſt rō augmēti in ſciētijs ꝑ rōnē humanit⁹ iuētis. Alioº ex pte addiſcētis ſicut magr̄ q nouit totã artē nō ſtatiꝫ a p̄nº tradit eã diſcipulo: qꝛ cape nō poſſet: ſꝫ paulati ꝯdeſcēdēs ei⁹ capacitati: ⁊ hac rōne ꝓfecerūt hoīes ī cognitiōe fidei ꝑ tēpoꝝ ſucceſſionē. Vñ apl's ad Gal.3. cōparat ſtatuꝫ veteris teſtamēti pueritie. ¶ Ad 3m dōm ꝙ ad gnãtionē nãlē due cãe perigunt. ſ. agēs ⁊ mã. Scd'm ḡ ordinē cãe agētis nãl'r ꝓus ē qđ ē ꝑfecti⁹: ⁊ ſic nã a ꝑfectis ſumit exordiū: qꝛ ipſecta nō ducunt ad ꝑfectionē niſi ꝑ aliq̃ ꝑfecta ꝓexiſtia. Secūdū vō ordinē cãe mãlis ꝓus eſt qđ ē ipfecti⁹. ⁊ ſꝫ hoc nã ꝓcedit ab ipfecto ad perfectū. In manifeſtatione aūt fidei deus eſt ſicut agēs q hꝫ ꝑfectã ſciaꝫ ab eterno. hō aūt ē ſicut mã recipiēs influxū dei agētis: ⁊ iō oportuit ꝙ ab ipfectis ad ꝑfectū ꝓcederet cognitio fidei in hoīb⁹. Et lꝫ in hoīb⁹ qdã ſe hūerūt ꝑ modū cãe agētis: qꝛ fuerūt fidei doctores tñ manifeſtatio ſpūs dat talib⁹ ad vtilitatē cōeꝫ: vt dr̄. i. ad Cor.12. Et iō tãtū dabat prib⁹ q erãt inſtitutores fidei de cognitiōe fidei q̃tū oportebat ꝓ tpe illo pplo tradi vel nude vel ī figura. ¶ Ad 4m dōꝫ ꝙ vltia ꝯſūmatio grē facta eſt ꝑ xp̄ꝫ. vñ ⁊ tp̄s ei⁹ dr̄ tp̄s plenitudis. ad Gal.4. Et iō illi q fuerūt ꝓpingores xp̄o vel añ ſicut Ioãnes bap. vel poſt: ſicut apl'i pleni⁹ myſteria fidei cognouerūt: qꝛ ⁊ circa ſtatū hoīs hoc videmus ꝙ ꝑfectio ē in iuuētute. ⁊ tãto hꝫ hō ꝑfectioreꝫ ſtatū vel añ vel poſt: quãto ē iuuētuti ꝓpinquior.

Ad octauum ſic ꝓcedit. Videt ꝙ icōueniēter articuli fidei enumerent. Ea enī q̃ pñt rōne demr̃atiua ſciri nō ꝑtinēt ad fidē: vt apō hoīes ſint credibilia: ſicut ſupra dictū ē. ſꝫ deū eē vnū pōt eē ſcituꝫ ꝑ demr̃ationē. Vñ ⁊ phus hoc in.12. metaphy ꝓbat. ⁊ multi alij phi ad hoc dmr̃atiōes iduxerūt. ergo deū eē vnū nō dꝫ poni vnus articulus fidei. ¶ P. Sicut de neceſſitate fidei eſt ꝙ credamus deuꝫ omnipotētē: ita etiã ꝙ credamus eū oīa ſcientē ⁊ oībus ꝓuidētē: ⁊ circa vtrūqꝫ horum aliq errauerūt. debuit ḡ iter articulos fidei fieri mētio de ſapia ⁊ ꝓuidētia dina: ſicut ⁊ de oipotētia. ¶ P. Eadē eſt notitia pr̄is ⁊ filij: ſm illud Ioã.14. Qui videt me videt ⁊ prēꝫ. ḡ vnus tñ articulus dꝫ eē de pr̄e ⁊ filio. ⁊ eadeꝫ rōne de ſpū ſcō. ¶ P. pſona pr̄is nō ē minor q̃ꝫ filij ⁊ ſpūs ſci. ſꝫ plures articuli ponunt circa pſonã ſpūs ſci: ⁊ ſil'r circa pſonã filij. ḡ plēs articuli debēt pōi circa pſonã pr̄is. ¶ P. Sicuti pſone pr̄is ⁊ pſone ſpūs ſci aliqd appropat: ita ⁊ pſone filij ſm diuinitatē. ſꝫ in articulis ponit aliqđ op⁹ appropatuꝫ prī. ſ. op⁹ creatiōis. ⁊ ſil'r aliqđ op⁹ appropatū ſpūi ſcō. ſ. ꝙ locut⁹ eſt ꝑ ꝓphas. ḡ ēt iter articulos fidei dꝫ aliqđ op⁹ appropari filio ſm diuitateꝫ. ¶ P. Sacr̄m euchariſtie hꝫ ſpālē difficultatē ꝑ m'tis articulis. ergo de ea debuit poni ſpālis articulus. nō videt ḡ ꝙ articuli ſufficiēter enumerētur. ¶ Sed in ꝯtrariū ē auctoritas eccl'ie ſic enumerãtis. ¶ Rñº. dōm ꝙ ſicut dictū ē illa ꝑ ſe ꝑtinēt ad fidē: quoꝝ viſione in vita eterna ꝑfruemur: ⁊ ꝑ q̃ ducemur ad vitã eternã. Duo autē nobis vidēda ꝓponunt. ſ. occultuꝫ diuinitatis cui⁹ viſio nos beatos facit: ⁊ myſteriū humanitatis xp̄i: ꝑ qđ in gl'iaꝫ filioꝝ dei acceſſuꝫ hēm⁹: vt dicit ad Ro.5. Vñ dicit Ioã.17. Hec eſt vita eterna vt cognoſcãt te deū veꝝ: ⁊ quē miſiſti ieſuꝫ xp̄ꝫ. Et iō p̄ma diſtictio credibiliū eſt ꝙ q̃dã ꝑtinēt ad maieſtatē diuinitatis. q̃dã vō ꝑtinēt ad myſteriū humanitatis xp̄i qđ ē pietatis ſacr̄ꝫ: vt dr̄. i. ad Thimo.4. Circa maieſtatē aūt diuinitatis tria nobis credēda ꝓponunt. pm qdē vnitas diuinitatis: ⁊ ad hoc ꝑtinet p̄m⁹ articulus. 2º trinitas pſonarū: ⁊ de hoc ſūt tres articuli ſꝫ tres pſonas. 3º vō ꝓponunt nobis opa diuinitatis ꝓpa: quoꝝ p̄mū ꝑtinet ad eē nãe: ⁊ ſic ꝓponit nobis articulus creationis. Scd'ꝫ vō ꝑtinet ad eē grē. ⁊ ſic ꝓponūt nobis ſub vno articulo oīa ꝑtinētia ad ſcificationē humanã. Tertiū vō ꝑtinet ad eē gl'ie: ⁊ ſic ꝓponit nobis ali⁹ articulus de reſurrectiōe carnis: ⁊ de vita eterna: ⁊ ita ſūt ſeptē articuli ad diuinitatē ꝑtinētes. Sil'r ēt circa humanitatē xp̄i ponuntur ſeptē articuli: quoꝝ p̄m⁹ eſt de icarnatiōe ſiue de ꝯceptione xp̄i. 2º de natiuitate ei⁹ ex vgine. 3º de paſſione eius ⁊ morte ⁊ ſepultura. 4º ē de deſcenſu ad iferos. 5º ē de reſurrectiōe. 6º de aſcēſiōe. 7º de aduētu ad iudiciū: ⁊ ſic i vniuerſo ſūt q̃tuordeciꝫ. Quidã tñ diſtiguūt duodeciꝫ articulos fidei: ſex ꝑtinētes ad diuinitatē: ⁊ ſex ꝑtinētes ad hūanitatē. Tres enī articulos triū perſonarū cōprehēdūt ſub vno: qꝛ eadē ē cognitio triū pſonarū. Articulū vō de opere glorificatiōis diſtinguūt in duos. ſ. reſurrectionē carnis ⁊ gl'iaꝫ aīe. Sil'r articulū ꝯceptiōis ⁊ natiuitatis cōiungunt in vnū. ¶ Ad pm ḡ dōꝫ ꝙ multa ꝑ fidē tenem⁹ de deo q̃ nãli rōne iueſtigare phi nō potuerūt: puta circa ꝓuidētiã ei⁹ ⁊ oipotētiã. ⁊ ꝙ ipſe ſolus ſit colēdus: q̃ oīa ꝯtinent ſub articulo vnitatis dei. ¶ Ad 2m dōm ꝙ ipm nomē diuinitatis iportat ꝓuiſionē q̃dã: vt in p̄ li. dictū ē. Potētia aūt in hābētib⁹ itellectū nō opat niſi ſm volūtatē ⁊ cognitioneꝫ. ⁊ iō oipotētia dei icludit quodãmō oīuꝫ ſciaꝫ ⁊ ꝓuidentiã. nō enī poſſet oīa q̃ vellet ī iſtis iferioribus agere niſi ea cognoſceret: ⁊ eoꝝ ꝓuidētiã hr̄et. ¶ Ad 3m dōm ꝙ pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūs ſci ē vna cognitio q̃tū ad vnitatē eēntie q̃ ꝑtinet ad p̄mū articulū. q̃tū vō ad diſtinctionē pſonarū q̃ ē ꝑ relatiōes originis: quodãmō in cognitiōe pr̄is icludit cognitio filij. Nō enī eēt pr̄ ſi filiū nō hr̄et: quoꝝ nexus eſt ſpūs ſcūs. ⁊ q̃tū ad hoc hñ moti ſūt q poſuerūt vnū articulū triū pſonarū. Sꝫ qꝛ circa ſingulas pſonas ſūt aliq̃ attēdēda circa q̃ ꝯtigit eē errorē. q̃tū ad hoc de trib⁹ pſonis pñt poni tres articuli. Arri⁹ enī credidit prēꝫ oipotētē ⁊ eternū: ſꝫ nō credidit filiū coeq̃lē ⁊ cōſubſtãtialē prī: ⁊ iō neceſſariuꝫ fuit apponere articulū de pſona filij ad hoc determinãdū. Et eadē rōne ꝯ Macedoniū neceſſe fuit ponere articuluꝫ tertiū de pſona ſpūs ſci. Et ſil'r ēt ꝯceptio xp̄i ⁊ natiuitas: ⁊ ēt reſurrectio ⁊ vita eterna ſꝫ vnã rōnē pñt cōprehēdi ſub vno articulo inq̃tū ad vnū ordinant. ⁊ ſꝫ aliã rōnē pñt diſtingui inq̃tū ſeorſuꝫ hñt ſpāles difficultates. ¶ Ad 4m dōm ꝙ filio ⁊ ſpūi ſcō cōuenit mitti ad ſcificãdã creaturã: circa qđ plura credēda occurrūt. ⁊ iō circa pſonã filij ⁊ ſpirit⁹ ſci plures articuli multiplicant q̃ꝫ circa pſonaꝫ pr̄is q nunq̃ꝫ mittit: vt in p̄ dictū ē. ¶ Ad 5m dōꝫ ꝙ ſcificatio creature ꝑ grãm: ⁊ ꝯſūmatio ꝑ gloriã. fit ēt ꝑ donū charitatis: qđ appropat ſpūi ſcō: ⁊ ꝑ donū ſapie qđ appropat filio. ⁊ iō vtrūqꝫ op⁹ ꝑtinet ad filiū ⁊ ad ſpūm ſcm̄ ꝑ appropriationeꝫ ſm rōnes diuerſas. ¶ Ad 6m dōm ꝙ in ſacro euchariſtie duo pñt ꝯſiderari. Unuꝫ. ſ. ꝙ ſacr̄m eſt: ⁊ hoc hꝫ eandē rōneꝫ cū alijs effectib⁹ grē ſcificãtis. Aliud eſt ꝙ miraculoſe ibi corp⁹ xp̄i ꝯtinet. ⁊ ſic ꝯcludit ſub oipotētia: ſicut ⁊ oīa alia miracula que omnipotētie attribuuntur.

Ad nonum ſic ꝓcedit. Videt ꝙ icōuēienter articuli fidei in ſymbolo ponant. Sacra enī ſcriptura eſt regula fidei cui nec addere nec ſubtrahere licet. Dicit enī Deut.4. Nō addetis ad verbū qđ vobis loquor neqꝫ auferetis ab eo. ḡ illicitū fuit aliud ſymbo

luʒ cōſtituere q̄ſi regulā fidei poſt ſacrā ſcripturā editaʒ. ¶ P̄. ſic ap̄ls dicit ad Eph. 3. Una ē fides: ſʒ ſymbolū ē pfeſſio fidei. ḡ icōuenienter tradit̄ mltiplex ſymbolū. ¶ P̄. Confeſſio fidei q̄ i ſymbolo ɔtinet̄ ptinet ad oēs fideles: ſʒ nō oib⁹ fidelib⁹ ɔuenit credere i deū: ſʒ ſolū illis q hn̄t fidē formatā. ḡ incōuenienter ſymbolū fidei tradit̄ ſub hac forma v̄boꝝ: credo i vnū deū. ¶ P̄. Deſceſus ad iferos ē vn⁹ de articul' fidei: ſic ſupra dictū ē: ſʒ i ſymbolo antiquoꝝ patrū nō fit mētio de deſceſu ad iferos. ḡ videt̄ inſufficienter collectū. ¶ P̄. Sic Aug. dic̄ exponēs illō Jo. 14. Creditis i deū ꝛ in me credite. Petro aut Paulo credim⁹: ſʒ nō dicimur credere niſi in deū. cū ḡ eccl'ia catholica ſit pure aliqd̄ creatuʒ: videt̄ q icōuenienter dicat̄. In vnā ſanctā catholicaʒ ꝛ apoſtolicā eccl'iaʒ. ¶ P̄. Symbolū ad hoc tradit̄ vt ſit regula fidei: ſʒ regula fidei dʒ oib⁹ pponi ꝛ publice. q̄libet ergo ſymbolū deberet in miſſa cātari ſic ſymbolū patrū. nō videt̄ ḡ eē ɔueniēs editio articuloꝝ fidei in ſymbolo. ¶ Sʒ ɔ̄ ē q eccl'ia vl'is nō pōt errare: q̄ ſpū ſcō gubernat̄ q ē ſpūs v̄itatis. Hoc eni pmiſit dn̄s diſcipulis Jo. 16. dicēs: Cū venerit ille ſpūs v̄itatis docebit eos oēm v̄itatē. ſʒ ſymbolū ē auctoritate vl'is eccl'ie editū. nihil ḡ icōueniens in eo ɔtinet̄. ¶ Rn̄º. dōm q ſic ap̄ls dicit ad Heb. xi. Accedētē ad deū oʒ credere. credere aūt nō pōt aliqs niſi ei v̄itas quā credat pponat̄. Et iō neceſſariū fuit fidei v̄itateʒ in vnū colligi: vt facili⁹ poſſet oib⁹ pponi: ne aliqs per ignorātiā fidei a v̄itate deficeret: ꝛ ab hmōi ſn̄iaꝝ fidei collectione nomē ſymboli eſt acceptū. ¶ Ad p̄⁹ ḡ dōm q v̄itas fidei in ſacra ſcriptura diffuſe ɔtinet̄ ꝛ varijs modis. ꝛ in qbuſdā obſcure: ita q ad eliciēdū fidei v̄itatē ex ſacra ſcriptura reqrit̄ lōgū ſtudiū ꝛ exercitiū ad qd̄ nō pn̄t puenire oēs illi qb⁹ necē eſt cognoſcere fidei v̄itatē: quoꝝ pleriq; alijs negocijs occupati ſtudio vacare non pn̄t: ꝛ iō fuit neceſſariū: vt ex ſn̄ijs ſacre ſcripture aliqd manifeſtuʒ ſumarie colligeret̄ qd̄ pponeret̄ oib⁹ ad credēdū: qd̄ qdē nō eſt additū ſacre ſcripture: ſʒ poti⁹ ex ſacra ſcriptura ſūptū. ¶ Ad 2⁹ dōʒ q in oib⁹ ſymbolis eadē fidei docet̄ v̄itas ſʒ ibi oʒ pplm diligēti⁹ iſtrui de fidei v̄itate vbi errores inſurgūt: ne fides ſimpliciū p hereticos corrūpat̄. Et hec fuit cā q̄re neceſſe fuit edere plura ſymbola: que i nullo alio differūt niſi q in vno pleni⁹ explicant̄ q̄ in alio ɔtinent̄ implicite ſcd̄m q exigebat hereticoꝝ iſtātia. ¶ Ad 3⁹ dōm q ɔfeſſio fidei tradit̄ in ſymbolo q̄ſi ex pſona toti⁹ eccl'ie q̄ p fidē vnit̄. fides aūt eccl'ie eſt fides formata. talis eni fides īuenit̄ in oibus illis q ſūt numero ꝛ merito de eccl'ia. Et iō cōfeſſio fidei in ſymbolo tradit̄ ſcd̄m q ɔuenit fidei formate: vt etiā ſiqui fideles fidē formatā nō hn̄t ad hāc formaʒ ptingere ſtudeāt. ¶ Ad 4⁹ dōm q de deſceſu ad inferos nullus error erat exort⁹ apud hereticos: ꝛ iō nō fuit neceſſariū aliquā explicationē circa hoc fieri. ꝛ pp hoc nō reiterat̄ in ſymbolo patrū: ſʒ ſupponit̄ tanq̄ pdeterminatuʒ in ſymbolo aploꝝ. nō eni ſymbolū ſequēs abolet pcedēs: ſed poti⁹ illud exponit: vt dictū eſt. ¶ Ad 5⁹ dōm q ſi dicat̄ i ſanctā eccl'iaʒ catholicā: hoc eſt itelligēdū ſcd̄m q fides nr̄a refert̄ ad ſpm̄ ſcm̄ q ſcificat eccl'iam: vt ſit ſenſus. credo in ſpm̄ ſcm̄ ſcificantē eccl'iaʒ. ſed meli⁹ eſt ꝛ ſcd̄m cōiorē vſum vt nō ponat̄ ibi in: ſʒ ſimpl'r dicat̄ ſanctā eccl'iaʒ catholicā: ſicut ēt Leo papa dicit. ¶ Ad 6⁹ dōm q q̄ ſymbolū patrū eſt declaratiuū ſymboli aploꝝ: ꝛ ēt fuit cōditū fide iaʒ manifeſtata ꝛ eccl'ia pacē hn̄te pp hoc publice in miſſa cātatur. Symbolū aūt aploꝝ qd̄ tpe pſecutionis edituʒ fuit fide nōdum publicata: occulte dicit̄: in prima ꝛ in cōpletorio: quaſi ɔtra tenebras errorum pteritoꝝ ꝛ futurorum.

Ad decimum ſic pcedit̄. Videt̄ q non ptineat ad ſūmū pōtificē fidei ſymboluʒ ordinare. Noua eni editio ſymboli neceſſaria eſt pp explicationē articuloꝝ fidei ſicut dictū eſt. ſed in veteri teſtō articuli fidei magis ac magis explicabant̄ ſcd̄m tpuʒ ſucceſſioneʒ: pp hoc q v̄itas fidei magis manifeſtabat̄ ſcd̄m maiorē ppinqtatē ad xp̄m: vt ſupra dictū eſt. ceſſante ḡ tali cā i noua lege nō dʒ fieri maior ac maior explicatio articuloꝝ fidei. ḡ nō videt̄ ad auctoritatē ſūmi pōtificis ptinere noua editio ſymboli. ¶ P̄. Illō qd̄ ē ſub anathemate iterdictū ab vl'i eccl'ia nō ſubeſt ptāti hoīs alicuius. ſʒ noua ſymboli editio iterdicta eſt ſub anathemate auctoritate vl'is eccleſie. Dicit̄ eni in geſtis pme epheſine ſynodi: q plecto ſymbolo Nicene ſynodi: decreuit ſcā ſynodus aliā fidē nulli licere pferre: vel cōſcribere: vel cōponere pter diffinituʒ a ſcis prībus q in Nicena ɔgregati ſūt cū ſpū ſcō: ꝛ ſubditur anathematis pena. ꝛ idē etiā reiterat̄ in geſtis calcedonēſis ſynodi. ḡ videt̄ q nō ptineat ad auctoritatē ſūmi pontificis noua editio ſymboli. ¶ P̄. Athanaſi⁹ nō fuit ſūmus pōtifex: ſʒ Alexādrinus patriarcha: ꝛ tn̄ ſymbolū cōſtituit qd̄ i eccl'ia cātat̄. ergo nō magis videt̄ ptinere editio ſymboli ad ſūmū pōtificē q̄ ad alios. ¶ Sʒ ɔ̄ ē q editio ſymboli facta ē in ſynodo gnāli. ſed hmōi ſynodus auctoritate ſoli⁹ ſūmi pōtificis pōt ɔgregari vt habet̄ in decre. di. 17. ḡ editio ſymboli ad auctoritateʒ ſūmi pontificis pertinet. ¶ Rn̄º. dōm q ſicut ſupra dictū eſt noua editio ſymboli neceſſaria eſt ad vitādū iſurgētes errores. Ad illius ergo auctoritatē ptinet editio ſymboli ad cui⁹ auctoritateʒ ptinet final'r determiare ea que ſūt fidei vt ab oib⁹ incōcuſſa fide teneant̄. hoc aūt ptinet ad auctoritatē ſūmi pōtificis: ad quē maiores ꝛ difficiliores eccl'ie q̄ōnes referunt̄: vt dicit̄ in decre. di. 42. Vn̄ ꝛ dn̄s Luce. 22. Petro dixit queʒ ſūmū pōtificē ɔſtituit: Ego p te rogaui Petre vt nō deficiat fides tua: ꝛ tu aliqn̄ ɔuerſus ɔfirma fr̄es tuos. Et huius rō eſt: q̄ vna fides dʒ eē toti⁹ eccl'ie. ſcd̄m illō. i. ad Cor. p̄. Id ipſuʒ dicatis oēs ꝛ nō ſint in vobis ſciſmata. Qd̄ ſeruari nō poſſet niſi q̄ſtio fidei de fide exorta determinet̄ p eū q toti eccl'ie pēit: vt ſic eius ſn̄ia a tota eccl'ia firmiter teneat̄. ꝛ iō ad ſolā auctoritatē ſūmi pōtificis ptiet noua editio ſymboli: ſicut ꝛ oīa alia q̄ ptinēt ad totā eccl'iaʒ: vt congregare ſynodū generalē: ꝛ alia hmōi. ¶ Ad p̄⁹ ergo dōm q in doctrina xp̄i ꝛ aploꝝ v̄itas fidei eſt ſufficienter explicata: ſed q̄ puerſi hoīes apoſtolicā doctrinā ꝛ ceteras doctrinas ꝛ ſcripturas puertūt ad ſuipſoꝝ pditionē: ſicut dicit̄. 2. Pe. vlt. iō neceſſaria fuit tpib⁹ pcedētib⁹ explicatio fidei ɔ̄ inſurgētes errores. ¶ Ad 2⁹ dōm q phibitio ꝛ ſn̄ia ſynodi ſe extēdit ad puatas pſonas: q̄rū nō eſt determinare de fide. Nō eni p hmōi ſn̄iaʒ ſynodi gnālis ablata eſt ptās ſeq̄nti ſynodo nouā editionē ſymboli facere: nō qdē aliā fidem cōtinentē: ſʒ eādē magis expoſitā. Sic eni q̄libet ſynodus obſuauit: vt ſequēs ſynodus aliqd exponeret ſupra id qd̄ pcedēs ſynodus expoſuerat pp neceſſitatē alicu⁹ hereſis inſurgētis. Vn̄ ptinet ad ſūmū pōtificē cui⁹ auctoritate ſynodus ɔgregat̄: ꝛ eius ſn̄ia ɔfirmat̄. ¶ Ad 3⁹ dōʒ q Athanaſius nō cōpoſuit manifeſtationē fidei p modū ſymboli: ſed magis p modū cuiuſdā doctrine: vt ex ipſo mō loquendi appet: ſed q̄ itegrā fidei v̄itatē eius doctrīa breuiter cōtinebat auctoritate ſummi pontificis eſt recepta: vt quaſi regula fidei habeatur.

¶ De actu fidei. Qō II.

DEinde conſiderandū eſt de actu fidei. Et pmo de actu iteriori. 2º de actu exteriori. ¶ Circa p̄⁹ q̄rūtur decē. p̄ qd ſit credere qd̄ eſt actus iterior fidei. 2º quot modis dicatur. 3º vtrū credere aliqd ſupra rōnē naturaleʒ ſit neceſſariū ad ſalutē. 4º. vtrū credere ea ad q̄ rō nālis puenire pōt ſit neceſſariū. 5º. vtrū ſit neceſſariū ad ſalutē credere aliqua explicite. 6º. vtrū ad credēdū explicite oēs equal'r teneant̄. 7º vtrū hr̄e fidē explicitā de xp̄o ſemp ſit

neceſſariū ad ſalutē. 8°. vtrū credere trinitatē explicite ſit de neceſſitate ſalutis. 9°. vtrū act⁹ fidei ſit meritorius. x°. vtrū rō humana diminuat meritū fidei.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ credere non ſit cū aſſenſiōe cogitare. Cogitatio enī īportat q̄dā īq̄ſitionē. dr̃. n. cogitare: q̄ſi ſil' coagitare: ſʒ Damaſ. dicit i. 4. li. ꝙ fides ē nō īq̄ſit⁹ ꝯſenſus. g̃ cogitare n̄ ꝑtinet ad actū fidei. ¶ P̃. Fides i rōe ponit̃: vt īfra dicet̃: ſʒ cogitare ē act⁹ cogitatiue potētie q̄ ꝑtinet ad ꝑtē ſenſitiuā: vt ī p̄ dictū eſt. g̃ cogitatio ad fidē nō ꝑtinet. ¶ P̃. Credere eſt act⁹ intellect⁹: q2 ei⁹ obm̄ eſt verū: ſʒ aſſentire nō videt̃ ēē actus ītellect⁹ ſʒ volūtatis. ſicͭ ēt ꝯſentire: vt ſupra dictū ē. g̃ credere nō ē cū aſſenſiōe cogitare. ¶ In ꝯriū ē ꝙ Augu. ſic diffinit credere in lib. de p̄deſtinatiōe ſcōꝝ. ¶ Rñ°. dicēdū ꝙ cogitare tripl'r ſumi pōt. Uno° cōiter ꝓ qualicūq3 actuali ꝯſideratiōe ītellect⁹: ſicͭ Aug. dicit i. 14. de trini. Hāc nūc dico ītelligētiā quā ītelligim⁹ cogitātes. Alio° dr̃ cogitare magis ꝓꝑe ꝯſideratio ītellect⁹ q̄ ē cū q̄dā īq̄ſitiōe anteq3 ꝑueniat̃ ad ꝑfectionē ītellect⁹ ꝑ certitudinē viſiōis. ⁊ ſcḿ hoc Augu. dicit. 15. de trini. ꝙ dei filius nō cogitatio dicit̃: ſed verbū dei dr̃. cogitatio q̄ppe nr̃a ꝑueniens ad id qđ ſcim⁹: atq3 īde formata v̄bū nr̃ū eſt. ⁊ ideo verbū dei ſine cogitatiōe dʒ ītelligi: nō aliq̄d hn̄s formabile qđ poſſit eſſe īforme. ⁊ ſcḿ hoc cogitatio ꝓꝑe dr̃ mot⁹ aī deliberātis nōdū ꝑfecti ꝑ plenā viſionē v̄itatis. ſʒ q2 talis mot⁹ pōt ēē vl' aī deliberātis circa ītētiōes vl'es: qđ ꝑtinet ad ītellectiuā ꝑtē: vel circa ītētiones ꝑticulares qđ ꝑtinet ad ꝑtē ſenſitiuā. iō cogitare ſcđo mō ſumit̃ ꝓ actu ītellect⁹ deliberātis. Tertio° ꝓ actu v̄tutis cogitatiue. Si g̃ cogitare ſumat̃ cōiter ſcḿ p̄mū modū: ſic hoc qđ dr̃ cū aſſenſiōe cogitare nō dicit totā rōnē ei⁹ qđ ē credere. Nā ꝑ hūc modū ēt q ꝯſiderat ea q̄ ſcit vel ītelligit cū aſſenſiōe cogitat. Si v̄o ſumat̃ cogitare ſcđo mō ſic i hoc ītelligit̃ tota rō hui⁹ act⁹ q ē credere. Actuū enī ad ītellectū ꝑtinētiū q̄dā hn̄t firmā aſſenſionē abſq3 tali cogitatiōe: ſicͭ cū aliq̄s ꝯſiderat ea q̄ ſcit vl' ītelligit. talis enī ꝯſideratio iā ē formata. Quidā v̄o actus ītellect⁹ hn̄t q̄dē cogitationē īformē abſq3 firma aſſenſiōe ſiue in neutrā ꝑtē declināt: ſicͭ accidit dubitāti: ſiue in⁹ vnā ꝑtē magis declinēt: ſʒ tenent̃ aliquo leui ſigno ſicͭ accidit ſuſpicāti: ſiue vni ꝑti adhereāt: tn̄ cū formidine alteri⁹ qđ accidit opināti: ſʒ act⁹ iſte q ē credere hʒ firmā adheſionē ad vnā ꝑtē ī quo ꝯuenit credēs cū ſciēte ⁊ ītelligente: ⁊ tn̄ eius cognitio nō ē ꝑfecta ꝑ manifeſtā viſionē: in quo ꝯuenit cū dubitāte ſuſpicāte ⁊ opināte. ⁊ ſic ꝓpriū ē credētis: vt cū aſſenſu cogitet: ⁊ ꝓꝑ hoc diſtiguit̃ iſte act⁹: q eſt credere ab oībus actib⁹ ītellect⁹ q ſūt circa verū vel falſū. ¶ Ad p̄ᵐ g̃ dōm ꝙ fides nō hʒ īq̄ſitionē rōnis nāl'is demōſtrantis id qđ credit̃. hʒ tn̄ īq̄ſitionē quādā eoꝝ ꝑ q̄ īducit̃ hō ad credēdū: puta q2 ſunt dicta a deo ⁊ miraculis confirmata. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ cogitare nō ſumit̃ hic ꝓut eſt act⁹ cogitatiue v̄tutis: ſʒ ꝓut ꝑtinet ad ītellectū: vt dictū eſt. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ītellectus credētis determinat̃ ad vnū: nō ꝑ rationē ſʒ ꝑ volūtatē. ⁊ iō aſſenſus hic accipit̃ pro actu ītellectus ſcḿ ꝙ a volūtate determinatur ad vnum.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ īcōuenienter diſtinguat̃ actus fidei ꝑ hoc qđ eſt credere deo: credere deū: ⁊ credere in deū. Vni⁹ enī hītus vn⁹ eſt act⁹. ſed fides ē vn⁹ hīt⁹ cū ſit vna v̄tus. ergo īcōuenieñter ponunt̃ plures act⁹ fidei. ¶ P̃. Id qđ eſt cōe oī actui fidei nō dʒ poni: vt ꝑticularis act⁹ fidei: ſʒ credere deo īuenit̃ cōiter in quolibet actu fidei: q2 fides initit̃ prime v̄itati. ergo videt̃ ꝙ īcōuenieñter diſtiguat̃ a q̄buſdam alijs actib⁹ fidei. ¶ P̃. Id qđ ꝯuenit ēt nō fidelib⁹ nō pōt poni fidei act⁹: ſʒ credere deū ēē ꝯuenit ēt īfidelibus. ergo nō dʒ poni īter act⁹ fidei. ¶ P̃. Moueri in finē ꝑtinet ad volūtatē cui⁹ obm̄ ē bonū ⁊ finis. ſʒ credere nō ē actus voluntatis ſʒ ītellectus. ergo nō dʒ poni dr̄ia vna ei⁹ qđ ē credere in deū qđ īportat motū in finē. ¶ Sʒ ꝯ ē ꝙ Aug. hāc diſtinctionē ponit in lib. de v̄bis dn̄i. ⁊ ſuꝑ Joan. ¶ Rñ°. dōm ꝙ act⁹ cuiuſlibet potētie vel hītus accipit̃ ſcḿ ordinē potētie: vel hītus ad ſuū obm̄. Obm̄ aūt fidei pōt tripliciter ꝯſiderari. cū enī credere ad ītellectū ꝑtineat: ꝓut eſt a volūtate mot⁹ ad aſſentiēdū: vt dictū eſt: pōt obm̄ fidei accipi: vel ex parte ipſi⁹ intellect⁹: vel ex ꝑte volūtatis intellectū mouētis. Siq̄dē ex ꝑte ītellect⁹ ſic in ſubiecto fidei duo pn̄t ꝯſiderari ſicut ſupra dictū ē: quoꝝ vnū ē mālē obm̄ fidei: ⁊ ſic ponit̃ actus fidei credere deo: q2 ſicͭ ſupra dictū eſt: nihil ꝓponit̃ nobis ad credēdū niſi ſcḿ ꝙ ad deū ꝑtinet. Aliud aūt ē formalis rō obi: qđ ē ſicͭ mediū ꝓꝑ qđ tali credibili aſſentit. ⁊ ſic ponit̃ act⁹ fidei credere deū: q2 ſicͭ ſupra dictū ē formale obm̄ fidei ē v̄itas p̄ma cui īheret hō vt ꝓpter eā creditis aſſentiat. Si v̄o ꝯſideret̃ 3° mō obm̄ fidei ſcḿ ꝙ ītellect⁹ eſt mot⁹ a volūtate: ſic ponit̃ act⁹ fidei credere ī deū. Veritas. n. p̄ma ad volūtatē refert̃ ſʒ ꝙ hʒ rōnē finis. ¶ Ad p̄ᵐ g̃ dōm ꝙ ꝑ iſta tria nō deſignant̃ diuerſi act⁹ fidei: ſʒ vnus ⁊ idē act⁹ hn̄s diuerſaſ relationes ad fidei obm̄. Et ꝑ hoc pʒ rn̄ſio ad ſecūdū. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ ꝙ credere deū nō ꝯuenit īfidelib⁹ ſub ea rōne q̄ ponit̃ actus fidei. Nō enī credūt deū ēē ſub his ꝯditiōib⁹ q̄s fides determiat. ⁊ iō nec vere deū credūt: q2 vt ph̄s dixit. ix. metaphy. In ſimplicib⁹ defectus cognitiōis ē ſolū in nō attigendo total'r. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ ſicut ſupra dictū eſt voluntas mouet intellectū ⁊ alias vires anime in finē. ⁊ ſcḿ hoc ponitur actus fidei credere in deum.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ credere non ſit neceſſariū ad ſalutē. Ad ſalutē enī ⁊ ꝑfectionē cuiuſlibʒ rei ea ſufficere vident̃ q̄ ꝯueniūt ei ſʒ ſuā nām: ſʒ ea q̄ ſunt fidei excedūt nālē hoīs rōnē: cū ſint nō apparētia: vt ſupra dictū eſt. ergo credere nō videt̃ neceſſariū ēē ad ſalutē. ¶ P̃. Periculoſe hō aſſentit illis i quibus nō pōt iudicare vtrū illud qđ ei ꝓponit̃ ſit verū vl' falſū: ſcḿ illđ Job. 12. Nōne auris v̄ba diiudicat: ſʒ tale iudiciū hō hr̄e nō pōt in his q̄ ſūt fidei. q̄re hō nō pōt ea reſoluere in p̄ncipia p̄ma ꝑ q̄ de oīb⁹ iudicam⁹. ergo ꝑiculoſum eſt talibus fidē adhibere. credere ergo nō ē neceſſariū ad ſalutē. ¶ P̃. Salus hoīs in deo ꝯſiſtit ſcḿ illud ps. Salus aūt iuſtoꝝ a dn̄o: ſʒ īuiſibilia dei ꝑ ea q̄ facta ſunt ītellecta cōſpiciunt̃. ſempiterna quoq3 v̄tus eius ⁊ diuinitas: vt dicit̃ Ro. p̄. Que aūt cōſpiciunt̃ ītellectu nō credunt̃. ergo nō ē neceſſariū ad ſalutē: vt hō aliqua credat. ¶ Sʒ ꝯ ē eſt qđ dr̃ Heb. x. Sine fide ipoſſe ē placere deo. ¶ Rñ°. dōm ꝙ i oībus naturis ordinatis īuenit̃ ꝙ ad ꝑfectionē nāe īferioris duo occurrūt. Unū q̄dē qđ eſt ſcḿ ꝓpriū motū. Aliud aūt qđ eſt ſcḿ motū ſuꝑioris nāe: ſicut aqua ſcḿ motū ꝓpriū mouet̃ ad centrū. ſcḿ aūt motū lune mouet̃ circa centrū ſcḿ fluxū ⁊ refluxū. Sil'r ēt orbes planetarū mouent̃ proprijs motib⁹ ab occidēte in oriētē. motu aūt p̄mi orbis ab oriente in occidētē. Sola aūt nā rōnalis creata hʒ immediatū ordinē ad deū: q2 cetere creature nō attingūt ad aliq̄d vl'e: ſed ſolū ad aliq̄d ꝑticulare ꝑticipātes diuīā bonitatē: vel in eſſendo tn̄ ſicut īaīata. vel ēt in viuēdo ⁊ cognoſcēdo ſingularia: ſicut plāte ⁊ aīalia. Nā aūt rōnalis inq̄ꝺtū cognoſcit vl'em boni ⁊ entis rōnē hʒ immediatū ordinē ad vl'e ēēndi p̄ncipiū. Perfectio ergo rōnalis creature nō ſolū cōſiſtit in eo qđ ei cōpetit ſcḿ ſuā nāꝫ: ſed in eo ēt qđ ei attribuit̃ ex quadā ſuꝑnāli ꝑfectiōe diuine bonitatis. Un̄ ⁊ ſupra dictū eſt ꝙ vl'ia b̄titudo hoīs ꝯſiſtit in q̄dā ſuꝑnāli dei viſione: ad quā q̄dē viſionē hō ꝑtingere nō pōt niſi ꝑ modū addiſcētis a deo doctore: ſcḿ illud Jo. 6. Oīs q audit a pr̄e ⁊ didicit venit ad me. Huius aūt diſcipline fit hō particeps nō ſtatim ſʒ ſucceſſiue ſʒ modū ſue nāe. Oīs aūt talis addiſcēs oʒ ꝙ credat ad hoc ꝙ ad ꝑfectā ſciētiā ꝑue-

niat. ſicut etiã phs dicit q̄ oꝫ addiſcẽtẽ credere. vñ ad hoc q̄ hõ ꝑueniat ad ꝑfectã viſionẽ btitudinis ꝑrexigit q̄ credat deo tanq̄ꝫ diſcipulus magr̃o docẽti. ¶ Ad p᷑ ğ dõꝫ q̄ qꝛ nã hoīs depẽdet a ſupiori nã: ad ei⁹ ãt ꝑfectionẽ nõ ſufficit cognitio nãlis: ſed reqrit̃ q̄dã ſupnãlis: vt ſupra dictũ ẽ. ¶ Ad 2ᵐ dõm q̄ ſicut hõ ꝑ nãle lumẽ itellectus aſſentit ꝑncipijs: ita hõ v̓tuoſus per habitũ fidei hꝫ rectũ iudiciuꝫ de his que cõueniũt illi v̓tuti. ꝛ hoc mõ etiã ꝑ lumen fidei diuinitus infuſuꝫ hoī: hõ aſſentit his que ſunt fidei: nõ aũt ꝯrijs. ꝛ iõ nihil ꝑiculi vel dãnationis ineſt his q̄ ſũt in xp̄o ieſu ab ipſo illuminati per fidẽ. ¶ Ad 3ᵐ dõm q̄ inuiſibilia dei altiori mõ q̄ꝫtũ ad plura ꝑcipit fides q̄ꝫ rõ nãlis ex creaturis in deum ꝓcedens. Unde dicit̃ Eccl. 3. Plurima ſuper ſenſum hominis oſtenſa ſunt tibi.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ q̄ ea q̄ rõe nãli ꝓbari pñt ñ ſit neceſſariũ credere. In opibus eñi dei nihil ſupfluũ inuenit̃ multo min⁹ q̄ꝫ in opib⁹ nãe. ſꝫ ad id qđ ꝑ vnũ põt fieri ſupflue apponit̃ aliõ. ğ ea q̄ ꝑ nãlẽ rõnẽ cognoſci poſſunt ſupfluũ eẽt ꝑ fidẽ accipere. ¶ P̄. Ea neceſſe eſt credere de q̄b⁹ eſt fides: ſꝫ nõ eſt de eodẽ ſcĩa ꝛ fides: vt ſupra habitũ ẽ. cũ ğ ſcĩa ſit de oĩbus illis: q̄ nãli rõne cognoſci pñt: videt̃ q̄ nõ oporteat credere ea que ꝑ nãlẽ rõnẽ ꝓbant̃. ¶ P̄. Oĩa ſcibilia vident̃ eẽ vni⁹ rõnis. ſi ğ q̄dã eoꝝ ꝓponunt̃ hoī vt credẽda: pari rõe oĩa hmõi neceſſe eẽt credere: hoc aũt eſt falſuꝫ. nõ ergo ea q̄ ꝑ nãlẽ rõnẽ cognoſci pñt neceſſe eſt credere. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qꝛ neceſſe eſt deũ credere eẽ vnũ ꝛ icorporeũ: q̄ nãli rõne a ph̄is ꝓbantur. ¶ Rñ°. dõm q̄ neceſſariũ ẽ hoī accipe ꝑ modũ fidei nõ ſolũ ea que ſũt ſupra rõnẽ: ſꝫ etiã ea q̄ ꝑ rõneꝫ cognoſci pñt. ꝛ hoc ꝑꝑ tria. ꝑ q̄deꝫ vt citius hõ ad veritatis diuine cognitionẽ ꝑueniat. Scĩa eñi ad quã ꝑtinet ꝓbare deũ eẽ ꝛ alia hmõi de deo: vltimo hoīb⁹ addiſcẽda ꝓponit̃ ꝑſuppoſitis multis alijs ſciẽtijs. ꝛ ſic nõ niſi poſt multuꝫ tẽpus vite ſue hõ ad dei cognitionẽ ꝑueniret. 2°. vt cognitio dei ſit cõior. Mlti eñi in ſtudio ſcie ꝓficere nõ pñt: vel ꝑꝑ hebetudinẽ igenij: vel ꝑꝑ alias occupatiões ꝛ neceſſitates tꝑalis vite. vel ẽt ꝓpter torporẽ addiſcẽdi: q̄ oĩno a dei cognitiõe fraudarent̃ niſi ꝓponerent̃ eis diña per moduꝫ fidei. 3° mõ ꝓpter certitudinẽ. Rõ eñi humana in rebus diñis eſt multũ deficiẽs. Cui⁹ ſignũ eſt. qꝛ ph̄i de reb⁹ humanis nãli iueſtigatiõe ꝑſcrutãtes in multis errauerũt ꝛ ſibiipſis ꝯria ſenſerũt. vt ğ eſſet idubitata ꝛ certa cognitio apđ hoĩes de deo: oportuit q̄ diuina eis ꝑ moduꝫ fidei traderent̃ q̄ſi a deo dicta q̄ mẽtiri nõ põt. ¶ Ad p᷑ ğ dõꝫ q̄ iueſtigatio nãlis rõnis nõ ſufficit humano generi ad cognitionẽ diuinoꝝ. etiã q̄ rõne oñdi pñt. ꝛ iõ nõ eſt ſupfluuꝫ vt talia credant. ¶ Ad 2ᵐ dõm q̄ de eodẽ nõ põt eẽ ſcientia ꝛ fides apud eũdẽ: ſed id qđ eſt ab vno ſcitũ põt eſſe ab alio creditũ: vt ſupra dictũ eſt. ¶ Ad 3ᵐ dõm q̄ ſi oĩa ſcibilia cõueniãt in rõne ſcie: nõ tñ cõueniũt in hoc q̄ equaliter ordinent ad beatitudinem. ꝛ ideo nõ equaliter omnia ꝓponuntur vt credenda.

Ad quintum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ q̄ nõ teneat̃ hõ ad credendũ aliq̄d explicite. Nullus eñi tenet̃ ad id quod nõ ẽ in eius ꝑtãte: ſed credere aliquid explicite non eſt in hoīs ꝑtãte. Dicit̃ eñi Ro. x. Quõ credẽt in illũ quẽ nõ audierũt? quõ audiẽt ſine ꝑdicante? quõ aũt ꝑdicabunt niſi mittant̃? ğ credere aliq̄d explicite hõ nõ tenet̃. ¶ P̄. Sicut ꝑ fidem ordinamur in deuꝫ: ita etiã ꝑ charitatẽ. ſꝫ ad cõſeruãdũ ꝑcepta charitatis hõ non tenet̃: ſꝫ ſufficit ſola ꝑparatio animi: ſicut pꝫ in illo ꝑcepto dñi qđ ponit̃ Matth. 5. Si q̄s ꝑcuſſerit te in vna maxilla ꝑbe ei ꝛ aliã: ꝛ in alijs ꝯſilibus: vt Aug. exponit in li. de ſermone dñi in mõte. ğ etiã nõ tenet̃ hõ explicite aliq̄d credere: ſed ſufficit q̄ hẽat aĩum ꝑparatũ ad credẽdũ ea q̄ a deo ꝓponũt̃. ¶ P̄. Bonuꝫ fidei i quadã obediẽtia ꝯſiſtit ſꝫ illud Ro. p°. Ad obediẽdũ fidei in oĩbus gẽtib⁹: ſꝫ ad v̓tuteꝫ obediẽtie nõ reqrit̃ q̄ hõ aliqua determiata ꝑcepta obſeruet: ſꝫ ſufficit q̄ hẽat ꝓmptuꝫ animũ ad credẽdũ: ſꝫ illud pſalmiſte: Parat⁹ ſum ꝛ nõ ſum turbat⁹ vt cuſtodiã mandata tua. ergo videt̃ q̄ etiã ad fideꝫ ſufficiat q̄ hõ habeat ꝓmptũ animũ ad credẽdũ ea q̄ ei diuinit⁹ ꝓponi poſſunt abſq̄ꝫ hoc q̄ explicite aliq̄d credat. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qđ dicit̃ ad Heb. xi. Accedẽtẽ ad deũ oꝫ credere qꝛ eſt: ꝛ q̄ ingrẽtibus ſe remunerator eſt. ¶ Rñ°. dõm q̄ ꝑcepta legis q̄ hõ tenetur iplere dant̃ de actib⁹ virtutũ: q̄ ſunt via ꝑueniẽdi ad ſalutem. Actus aũt v̓tutis: ſicut ſupra dictũ ẽ ſumit̃ ſm habitudinẽ hitus ad obm: ſed in obo cuiuſlibet v̓tutis duo pñt ꝯſiderari. ſ. id qđ eſt ꝓprie ꝛ per ſe obm v̓tutis qđ neceſſarium eſt in omni actu v̓tutis. ꝛ iterũ id qđ eſt ꝑ accñs ſiue cõſequẽter ſe hꝫ ad ꝓpriã rõnẽ obi: ſicut ad obꝫ fortitudinis ꝓprie ꝛ per ſe ꝑtinet ſuſtinere ꝑicula mortis ꝛ aggredi hoſtes cũ ꝑiculo ꝑꝑ bonũ cõe. ſꝫ q̄ hõ armet̃ vl' enſe ꝑcutiat i bello iuſto aut aliq̄d hmõi faciat reducit̃ q̄dẽ ad obꝫ fortitudinis: ſed ꝑ accñs. Determinatio ğ virtuoſi act⁹ ad ꝓpriũ: ꝛ per ſe obm v̓tutis eſt ſub neceſſitate ꝑcepti: ſic̃ ꝛ ipſe v̓tutis act⁹. ſꝫ determinatio act⁹ v̓tuoſi ad ea q̄ accidẽtalr̃ vel ſcđario ſe habẽt ad ꝓpriũ ꝛ ꝑ ſe v̓tutis obm nõ cadunt ſub neceſſitate ꝑcepti niſi ꝓ loco ꝛ tpe. Dicẽdũ ẽ ğ q̄ fidei obm per ſe eſt id ꝑ qđ hõ beatus efficit̃: vt ſupra dictũ eſt. per accñs aũt aut ſcđario ſe hñt ad obm v̓tutis oĩa que in ſacra ſcriptura diuinit⁹ tradita cõtinent̃. ſic̃ q̄ Abraã hũit duos filios: q̄ Dauid fuit fili⁹ Iſai: ꝛ alia hmõi. Quãtũ ergo ad ꝑma credibilia q̄ ſunt articuli fidei tenet̃ hõ explicite credere: ſicut ꝛ tenet̃ hr̃e fidẽ. Quãtũ aũt ad alia credibilia nõ tenet̃ hõ explicite credere ſꝫ ſolũ iplicite: vel in ꝑparatiõe animi inq̄ꝫtũ ꝑatus eſt credere q̄cq̄d diuina ſcriptura ꝯtinet: ſed tũc ſolũ hmõi tenet̃ explicite credere qñ hoc ei ꝯſtiterit in doctrina fidei ꝯtineri. ¶ Ad p᷑ ğ dõm q̄ ſi in ꝑtãte hoīs eẽ dicat̃ aliq̄d excluſo auxilio gr̃e: ſic ad multa tenet̃ hõ ad q̄ nõ põt ſine gr̃a preparãte: ſic ad diligendũ deũ: ꝛ ꝓximũ. ꝛ ſilr ad credẽdũ articulos fidei. ſed tñ hoc põt cũ auxilio gr̃e: qđ q̄dẽ auxiliũ q̄buſcũq̄ꝫ diuinitus dat̃: miſericorditer dat̃. q̄bus aũt nõ dat̃ ex iuſtitia nõ dat̃ in penã ꝑcedẽtis pcĩ ꝛ ſaltẽ originalis peccati: vt Augu. dicit in li. de correptione ꝛ gr̃a. ¶ Ad 2ᵐ dõm q̄ hõ tenetur ad determinate diligẽdũ ea diligibilia q̄ ſunt ꝓprie ꝛ per ſe charitatis obiecta. ſ. de⁹ ꝛ ꝓximus: ſed obiectio ꝓcedit de illis ꝑceptis charitatis q̄ q̄ſi ꝯſiter ꝑtinẽt ad obm charitatis. ¶ Ad 3ᵐ dõm q̄ v̓tus obediẽtie ꝓprie in volũtate cõſiſtit. ꝛ iõ ad actũ obediẽtie ſufficit ꝓmptitudo voluntatis ſubiecta ꝑcipiẽti q̄ ẽ ꝓprie ꝛ per ſe obm obediẽtie ſed hoc ꝑceptũ vel illud ꝑ accñs vel cõſequẽter ſe habent ad proprium ꝛ per ſe obiectum obedientie.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ q̄ equaliter omnes tenentur ad habendum fidem explicitã. Ad ea eñi que ſunt de neceſſitate ſalutis oẽs tenent̃ ſic̃ pꝫ de ꝑceptis charitatis: ſꝫ explicatio credẽdorũ eſt de neceſſitate ſalutis: vt dictũ eſt. ergo oẽs equalr̃ tenent̃ ad explicite credẽdũ. ¶ P̄. Nullus dꝫ examinari de eo qđ explicite credere ñ tenet̃. ſꝫ q̄ñq̄ꝫ ſimplices examinant̃ de minimis articulis fidei. ğ oẽs tenent̃ explicite oĩa credere. ¶ P̄. Si minores nõ tenent̃ hr̃e fidẽ explicitã: ſed ſolũ implicitaꝫ: oꝫ q̄ habeãt fidẽ implicitã in fide maioꝝ. ſed hoc videt̃ periculoſuꝫ: q̄a poſſet cõtingere q̄ illi maiores errarent. ğ videt̃ q̄ minores etiã debeãt hr̃e fidẽ explicitã. ſic ergo oẽs equalr̃ tenent̃ ad explicite credẽdũ. ¶ Sed ꝯ ẽ qđ dr̃ Job p°. q̄ boues arabãt ꝛ aſine paſcebant̃ iuxta eos: qꝛ videlicꝫ miores q̄ ſignificant̃ ꝑ aſinos debẽt i credẽdis coherere maioribus q̄ ꝑ boues ſignificant̃: vt Greg. expõit in 2. moral'. ¶ Rñ°. dõm q̄ explicatio credendoꝝ fit per reuelationẽ diuinã. Credibilia eñi naturalẽ rõnẽ excedũt

reuelatio aūt diuina ordine quodā ad inferiores ꝑuenit ꝑ ſuꝑiores: ſicut ad hoīes ꝑ angelos: ⁊ ad inferiores angelos per ſuꝑiores: vt pꝫ per Dio. in cele. hierar. Et ideo pari rōe explicatio fidei oꝫ ꝙ ꝑueniat ad īferiores hoīes per maiores. ⁊ iō ſicut ſuperiores angeli qui inferiores illuminant̄ habent pleniorē notitiā de rebus diuinis q̄ꝫ inferiores: vt dicit Dio. 12. cap. cele. hierar. Ita ēt maiores hoīes ad quos ꝑtinet alios erudire: tenent̄ hr̄e pleniorē notitiā de credendis ⁊ magis explicite credere. ¶ Ad p̄ᵐ ergo dōm ꝙ explicatio credēdoꝝ nō equalr̄ q̄tū ad oēs eſt de neceſſitate ſalutis: qꝛ plura tenent̄ explicite credere maiores qui habēt officiū alios īſtruēdi q̄ꝫ alij. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ſimplices nō ſunt examinādi de ſubtilitatibus fidei niſi qñ habet̄ ſuſpicio ꝙ ſint ab hereticis deprauati: qui in his q̄ ad ſubtilitatem fidei ꝑtinēt ſolent fidē ſimpliciū deprauare. ſi tñ īueniunt̄ nō ꝑtinaciter ꝑuerſe doctrine adherere: ſi in talibus ex ſimplicitate deficiant nō eis imputat̄. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ minores nō habēt fidē īplicitā in fide maioꝝ: niſi quatenꝰ maiores adherēt doctrine dīne. Vñ ⁊ aplſ dicit. i. ad Cor. 4. Imitatores mei eſtote ſic̄ ⁊ ego xp̄i. vñ humana cognitio nō fit regula fidei ſed vitas diuina a qua ſi aliqui maiorum deficiāt nō ꝑiudicāt fidei ſimpliciū qui eos rectā fidē habere credūt: niſi ꝑtinaciter eoꝝ erroribus in particulari adhereāt cōtra vl̄is eccl̄ie fidē: que nō pōt deficere dño dicēte Luc. 22. Ego pro te rogaui Petre vt nō deficiat fides tua.

Ad ſeptimum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ credere explicite myſteriū īcarnatiōis xp̄i nō ſit de neceſſitate ſalutis apō oēs. Nō enī tenet̄ hō explicite credere ea q̄ angeli ignorāt: qꝛ explicatio fidei fit ꝑ reuelationē dīnā q̄ ꝑuenit ad hoīes mediātibꝰ angelis: vt dictū ē. ſꝫ ēt āgeli myſteriū īcarnatiōis ignorauerūt. vñ q̄rebant in pſalmo. Quis ē iſte rex glie? Et in Iſa. Quis ē iſte qui venit de edom: vt Dio. exponit. 7. cap. cele. hierar. g̊ ad credēdū explicite myſteriū īcarnatiōis xp̄i hoīes nō tenebant̄. ¶ P̄. Cōſtat btm̄ Ioānē baptiſtā de maioribꝰ fuiſſe ⁊ ꝓpinqſſimū xp̄o: de quo dñs dicit Matth. xi. Inter natos mulierū nullus maior eo ſurrexit: ſed Ioā. baptiſta nō videt̄ īcarnatiōis xp̄i myſteriū explicite cog̊uiſſe cū a xp̄o q̄ſierit: Tu es q̄ vēturus es: an aliū expectamus: vt habet̄ Mat. xi. g̊ nō tenebant̄ ēt maiores ad habēdū explicitā fidē de xp̄o. ¶ P̄. Multi gētiliū adepti ſunt ſalutē ꝑ miſteriū angeloꝝ: vt Dio. dicit. 9. cap. cele. hierar. Sꝫ gētiles nō habuerūt fidē de xp̄o nec explicitā nec īplicitā: vt videt̄: qꝛ nulla eis reuelatio facta fuit. ergo videt̄ ꝙ credere explicite īcarnatiōis xp̄i myſteriū ñ fuerit oībꝰ neceſſariū ad ſalutē. ¶ Sꝫ ꝯ ē qđ Aug. dicit̄ i li. de correctiōe ⁊ grā. Illa fides ſana eſt qua credimus nullū hoīem ſiue maioris ſiue parue etatis liberari a contagio mortis ⁊ obligatione peccati niſi per vnū mediatorē dei ⁊ hoīuꝫ ieſuꝫ xp̄m. ¶ Rñ°. dicendū ꝙ ſicut ſupra dictū eſt: illud ꝓprie ⁊ per ſe ꝑtinet ad obm̄ fidei ꝑ qđ hō btitudinē ꝯſequit̄. Via aūt hoībꝰ veniendi ad btitudinē eſt myſteriū īcarnatiōis ⁊ paſſionis xp̄i. Dicit̄ enī Act. 4. Nō eſt aliud nomē datuꝫ hoībus in quo oporteat nos ſaluos fieri. ⁊ ideo myſteriū īcarnationis xp̄i aliqualr̄ oportuit oī tp̄e eē creditū apud oēs. diuerſimode tñ ſm̄ diuerſitatē tp̄uꝫ ⁊ ꝑſonarū. Nā ante ſtatuꝫ peccati hō habuit explicitā fidē de xp̄i īcarnatione ſm̄ ꝙ ordinabat̄ ad cōſūmationē glie. nō aūt ſm̄ ꝙ ordinabat̄ ad liberationeꝫ a pctō ꝑ paſſionē ⁊ reſurrectioneꝫ: qꝛ hō nō fuit p̄ſcius peccati futuri. videt̄ aūt īcarnatiōis xp̄i p̄ſcius fuiſſe ꝑ hoc ꝙ dixit. Propter hoc relinquet hō patrē ⁊ matrē ⁊ adherebit vxori ſue: vt habet̄ Gen. 2. Et hoc aplſ ad Eph. 5. dicit ſacr̄m magnū eē in xp̄o ⁊ eccl̄ia: qđ q̄dē ſacr̄m nō eſt credibile p̄mū hoīem ignoraſſe. Poſt pctm̄ aūt fuit explicite creditū myſteriū īcarnatiōis xp̄i: nō ſolū q̄tū ad īcarnationē: ſꝫ ēt q̄tū ad paſſionē ⁊ reſurrectionē qbꝰ humanū genꝰ a pctō ⁊ morte liberat̄. alr̄. n. nō p̄figuraſſent xp̄i paſſionē q̄buſdā ſacrificijs: ⁊ ante legē ⁊ ſub lege. quoꝝ quidē ſacrificioꝝ ſignificatū explicite maiores cognoſcebāt. minores autē ſub velamine illoꝝ ſacrificioꝝ credētes ea diuinitus eſſe diſpoſita de xp̄o vēturo quodāmō habebāt velatā cognitionē: ⁊ ſicut ſupra dictū eſt ea q̄ ad myſteria xp̄i ꝑtinēt tāto difficilius cognouerūt q̄to a xp̄o remotiores fuerūt. ⁊ tāto facilius cognouerūt q̄to xp̄o ꝓpinquiores fuerunt. Poſt tēpus aūt grē reuelate tā maiores q̄ꝫ minores tenentur hr̄e fidē explicitā de myſterijs xp̄i p̄cipue q̄tū ad ea q̄ cōiter in eccl̄ia ſolēnizant̄ ⁊ publice ꝓponunt̄: ſicut ſūt articuli incarnatiōis: de q̄bus ſupra dictū eſt. Alias aūt ſubtiles cōſiderationes circa īcarnatiōis articulos tenent̄ aliq̄ magis vel minus explicite credere ſm̄ ꝙ cōuenit ſtatui ⁊ officio vniuſcuiuſq̄ꝫ. ¶ Ad p̄ᵐ ergo dōm ꝙ angelos nō oīno latuit myſteriū regni dei: ſicut Aug. dicit. 5. ſuꝑ Gen. ad litterā. Quaſdā tñ rōnes huius myſterij ꝑfectius cognouerunt xp̄o reuelāte. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ Ioannes baptiſta de aduētu xp̄i in carne nō q̄ſiuit q̄ſi hoc ignoraret cū ipſe hoc expſſe cōfeſſus fuerit dicēs: Ego vidi ⁊ teſtimoniū ꝑhibui qꝛ hic eſt filius dei: vt habet̄ Io. p̄. Vñ nō dixit: tu es q̄ veniſti: ſed tu qui vēturus es: q̄rēs de futuro non de p̄terito. Silr̄ nō eſt credēdū ꝙ ignorauerit eū ad paſſionē venturū. Ipſe enī dixerat: Ecce agnus dei ecce q̄ tollit pctā mūdi: ꝑnunciās eius imolationē futurā. Et tñ hoc ꝓphe alij etiaꝫ nō ignorauerūt ſꝫ añ p̄dixerūt: ſicut p̄cipue pꝫ in Iſa. Pōt ergo dici ſicut Greg. dicit ꝙ inq̄ſiuit ignorās an ad infernū eſſet in ꝓpria ꝑſona deſcēſurus. Sciebat aūt ꝙ vtus paſſionis eius extendēda erat vſq̄ꝫ ad eos q̄ in limbo detinebātur. ſm̄ illud Zach. 9. Tu quoq̄ꝫ in ſanguine teſtamēti tui emiſiſti vinctos de lacu in quo nō eſt aqua. nec hoc tenebatur explicite credere anteq̄ꝫ eēt impletū ꝙ per ſeipſuꝫ deberet deſcēdere. Vel pōt dici ſicut Ambro. dicit ſuꝑ Luc. ꝙ nō inq̄ſiuit ex dubitatiōe ſeu ignorātia ſed magis ex pietate. Vel pōt dici ſicut Chryſo. dicit. ꝙ non inq̄ſiuit: qꝛ ipſe ignoraret: ſed vt per xp̄m ſatiſfaceret ſuis diſcipulis. vnde ⁊ xp̄s ad diſcipuloꝝ inſtructionē rñdit ſigna operū oſtendens. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ multis gentiliuꝫ facta fuit reuelatio de xp̄o: vt patet per ea que predixerunt. Nam Iob. 19. dicit̄. Scio ꝙ redemptor meus viuit. Sibylla etiaꝫ p̄nūciauit quedaꝫ de xp̄o: vt Aug. dicit. Inuenitur etiā in hiſtorijs romanoꝝ ꝙ tēpore Cōſtantini auguſti ⁊ Helene matris eius inuentū fuit quoddaꝫ ſepulchruꝫ in quo iacebat homo auream laminā habens in pectore: in qua ſcriptum erat: xp̄s naſcetur ex virgine: ⁊ ego credo in eum. O ſol ſub Helene ⁊ Conſtantini temporibus iteruꝫ me videbis. Siqui tamen ſaluati fuerunt quibus reuelatio nō fuit facta: non fuerunt ſaluati abſq̄ꝫ fide mediatoris: quia ēti nō habuerunt fidem explicitam: habuerunt tamen fideꝫ implicitam in diuina prouidentia: credentes deum eſſe liberatorem hominum ſm̄ modos ſibi placitos: ⁊ ſm̄ ꝙ aliquibus veritatem cognoſcentibus ſpiritus reuelaſſet: ſm̄ illud Iob. 35. capitulo. Qui docet nos ſuper iumenta terre.

Ad octauum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ credere trinitateꝫ explicite nō fuerit de neceſſitate ſalutis. Dicit enī aplſ ad Heb. xi. Credere oꝫ accedēteꝫ ad deū qꝛ eſt: ⁊ qꝛ inq̄rētibꝰ ſe remunerator eſt. ſed hoc pōt credi abſq̄ꝫ fide trinitatis. ergo nō oportebat explicite fidē de trinitate hr̄e. ¶ P̄. Dñs dicit Ioh. 17. Pater manifeſtaui nomē tuū hoībꝰ. qđ exponēs Aug. dicit: Nō id nomen tuū quo vocaris deus: ſed id quo vocaris p̄r meꝰ. Et poſtea ſubdit etiā. In hoc ꝙ deus fecit hūc mūdū notꝰ in oībus gētibus: in hoc ꝙ nō eſt cū dijs falſis colendus notꝰ in iudea deus. In hoc vero ꝙ pater eſt huius xp̄i per quē

tollit pctã mũdi hoc nomẽ eiꝰ ꝓus occultũ: nũc manifeſtatũ eis. ğ añ xp̄i aduẽtum nõ erat cognitũ ꝙ ĩ diuinitate eẽt ꝓ̄nitas ⁊ filiatio. ñ ğ trinitas explicite credebat̃. ❡ P̃. Illud tenemur explicite credere ĩ deo qḋ ẽ b̃titudis obm̃. ſʒ obm̃ b̃titudis ẽ bonitas ſũma q̃ põt itelligi ĩ deo ẽt ſine ꝑſonaꝶ diſtictione. ğ nõ fuit neceſſariũ explicite credere trinitaté. ❡ Sʒ ꝯ̃ eſt ꝙ ĩ veteri teſtõ multipl'r expſſa ẽ trinitas ꝑſonaꝶ: ſicut ſtatĩ ĩ ꝓ̄ncipio Ḡñ. dr̃ ad expſſioné trinitatis. Faciamꝰ hoiem ad imaginẽ ⁊ ſimilitudinẽ nr̃aʒ. ğ a ꝓ̄ncipio de neceſſitate ſalutis fuit credere trinitaté explicite.

❡ R̃ñ. dõm ꝙ myſteriuʒ icarnatiõis xp̄i explicite credi nõ põt ſine fide trinitatis: qꝛ ĩ myſterio incarnationis xp̄i hoc cõtinet̃ ꝙ filius dei carnẽ aſſũpſerit: ꝙ ꝑ gr̃aʒ ſpũs ſc̃i munduʒ renouauerit. ⁊ iteꝶ ꝙ de ſpũ ſcõ cõceptus fuerit. ⁊ ideo eodem mõ quo myſterium incarnationis xp̄i ante xp̄m fuit explicite creditũ a maioribꝰ: iplicite ãt ⁊ q̃ſi obũbrate a minoribꝰ: ita etiã ⁊ myſteriũ trinitatis. Et iõ ẽt pꝰ tp̄s gr̃e diuulgate tenẽtur oẽs ad explicite credendũ myſteriũʒ tr̃itatis. ⁊ oẽs q renaſcũtur ĩ xp̄o hoc adipiſcũt̃ ꝑ iuocationẽ tr̃itatis ſʒ illud Matth. vlt. Eũtes docete oẽs gentes baptizãtes eos ĩ noĩe pr̃is ⁊ filij ⁊ ſpũs ſc̃i. ❡ Ad ꝓ̄mũ ergo dõm ꝙ illa duo explicite credere de deo oĩ tp̄e ⁊ quo ad oẽs neceſſariũ fuit: non tñ eſt ſufficiẽs oĩ tp̄e ⁊ quo ad oẽs. ❡ Ad 2ᵐ dõm ꝙ añ xp̄i aduẽtũ fides tr̃itatis erat occulta ĩ fide maioꝶ. ſed ꝑ xp̄m mãifeſtata ẽ mũdo ⁊ per ap̄los. ❡ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ſũma bonitas dei ſm̃ modũ quo nũc ĩtelligitur ꝑ effectꝰ põt ĩtelligi abſq; trinitate ꝑſonaꝶ. ſʒ ſm̃ ꝙ ĩtelligitur in ſeipſo prout vr̃ a b̃tis: nõ põt ĩtelligi ſine trinitate ꝑſonaꝶ. ⁊ iteꝶ ipſa viſio ꝑſonaruʒ diuinaꝶ ꝑducit nos in beatitudinem.

Ad nonum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ credere non ſit meritoriũ. P̃ĩcipiũ. n. merẽdi ẽ charitas: vt ſupra dictũ eſt. ſʒ fides ẽ ꝓ̄ambula ad charitatẽ ſicut ⁊ nã: ergo ſicut actus nãe nõ eſt meritoriꝰ: qꝛ nãlibus ñ meremur. ergo nec actꝰ fidei. ❡ P̃. Credere mediũ ẽ iter opinari ⁊ ſcire vel ꝯ̃ſiderare ſcita. ſed ꝯ̃ſideratio ſcie nõ eſt meritoria. ſil'r aũt nec opinio. ergo ẽt neq; credere ẽ meritoriũ. ❡ P̃. Ille q aſſentit alicui rei credẽdo aut hʒ cãʒ ſufficiẽter iducentẽ ip̄m ad credendũ: aut nõ. Si hʒ ſufficiẽs inductiuũ ad credendũ nõ vr̃ hoc ei eẽ meritoriuʒ: qꝛ nõ ẽ ei iã libeꝶ credere ⁊ nõ credere. Si aũt nõ hʒ ſufficiẽs iductiuũ ad credendũ: leuitatis ẽ credere: ſm̃ illud Eccle. 18. Qui cito credit leuis eſt corde. ⁊ ſic nõ vr̃ eẽ meritoriuʒ. ğ credere nulloꝰ eſt meritoriũ. ❡ Sʒ ꝯ̃ eſt qḋ dr̃ ad Heb. xi. ꝙ ſc̃i ꝑ fideʒ adepti ſũt repromiſſiões: qḋ nõ eẽt niſi credẽdo mererent̃. ergo ipʒ credere eſt meritoriũ. ❡ R̃ñ. dõʒ ꝙ ſicut ſupra dictũ ẽ actꝰ nr̃i ſũt meritorij ĩq̃ʒtũ ꝓcedũt ex libero arbitrio moto a deo ꝑ gr̃aʒ. Vñ oĩs actꝰ hũanus q ſubijcit̃ libero arbitrio ſi ſit relatꝰ ĩ deum põt meritoriꝰ eſſe. Ip̄m aũt credere ẽ actꝰ ĩtellectus aſſentiẽtis v̄itati diuine ex imꝑio volũtatis a deo mote ꝑ gr̃aʒ. ⁊ ſic ſubiacet libero arbitrio ĩ ordine ad deũ: vñ actus fidei põt eẽ meritoriꝰ. ❡ Ad ꝓ̄mũ ğ dõm ꝙ nã cõꝑat̃ ad charitatẽ q̃ eſt merẽdi ꝓ̄ncipiũ ſicut mã ad formã. fides aũt cõꝑatur ad charitatẽ: ſicut diſpõ ꝓcedens vltimam formã. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ ſubm̃ vel mã nõ põt agere niſi v̄tute forme: neq; ẽt diſpõ ꝓcedens añq; forma adueniat: ſʒ poſtq; forma aduenerit: tã ſubm̃ q̃ʒ diſpõ ꝓcedẽs agit ĩ v̄tute forme q̃ eſt ꝓ̄ncipale agẽdi ꝓ̄ncipiũ. ſic̃ calor ignis agit ĩ v̄tute forme ſubal'. Sic ğ neq; nã neq; fides ſine charitate pñt ꝓducere actũ meritoriũ: ſed charitate ſupueniẽte actus fidei fit meritorius ꝑ charitatẽ: ſic̃ ⁊ actꝰ nãe ⁊ nãlis liberi arbitrij. ❡ Ad 2ᵐ dõm ꝙ ĩ ſcia duo pñt ꝯ̃ſiderari. ſ. ipſe aſſenſus ſcientis ad rẽ ſcitã: ⁊ ꝯ̃ſideratio rei ſcite. Aſſenſus aũt ſcie nõ ſubijcit̃ libero arbitrio: qꝛ ſciens cogit̃ ad aſſentiẽdũ ꝑ efficaciã demõſtratiõis: ⁊ iõ aſſenſus ſcie nõ ẽ meritoriꝰ. Sʒ ꝯ̃ſideratio actual' rei ſcite ſubiacet libero arbitrio. Eſt. n. ĩ ꝓ̄tãte hoĩs cõſiderare vl' nõ ꝯ̃ſiderare. ⁊ iõ ꝯ̃ſideratio ſcie põt eẽ meritoria ſi referat̃ ad finẽ charitatis. i. ad honorẽ dei vl' vtilitatẽ ꝓximi. ſed ĩ fide vtrũq; ſubiacet libero arbitrio. ⁊ iõ q̃ʒtũ ad vtrũq; actꝰ fidei põt eẽ meritoriꝰ. ſed opio nõ hʒ firmũ aſſenſũ. Eſt. n. qḋdã debile ⁊ ĩfirmũ: ſm̃ ph̃m ĩ ꝓ̄ poſte. Vñ nõ vr̃ ꝓcedere ex ꝑfecta volũtate. ⁊ ſic ex parte aſſenſus nõ multũ videt̃ hr̃e rõneʒ meriti. ſed ex ꝑte cõſideratiõis actual' põt meritoria eẽ. ❡ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ille q credit hʒ ſufficiẽs iductiuũ ad credendũ. Inducit̃. n. auctoritate diuĩe doctrĩe miracul' cõfirmate. ⁊ quod plus eſt interiori inſtinctu dei inuitantis. Unde non leuiter credit cũ habeat ſufficiẽs inductiuum ad credendum. ⁊ ideo nõ tollitur ratio meriti.

Ad decimum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ rõ iductiua ad ea que ſũt fidei diminuat meritum fidei. Dic̃. n. Greg. in q̃dam omel'. ꝙ fides nõ hʒ meritũ cui humana rõ ꝓ̄bet expimẽtũ. ſi ğ rõ hũana ſufficienter expimentũ ꝓ̄beat total'r excludit meritũ fidei. videt̃ ğ ꝙ q̃liſcũq; rõ humana iducta ad ea q̃ ſunt fidei diminuat meritũ fidei. ❡ P̃. Quicqd diminuit rõnem v̄tutis diminuit rõnem meriti: qꝛ felicitas v̄tutis eſt premium: vt ph̃s dic̃ in ꝓ̄mo ethi. ſed rõ humana videt̃ diminuere rõnẽ v̄tutis ipſiꝰ fidei: qꝛ de rõne fidei eſt ꝙ ſit nõ appẽtiũ: vt ſupra dictũ eſt. Quãto aũt plures rõnes iducũtur ad aliqd: tãto minꝰ hoc ẽ nõ apparẽs. ğ rõ humana iducta ad ea q̃ ſũt fidei meritũ fidi diminuit. ❡ P̃. Cõtrarioꝶ ꝯ̃rie ſũt cauſe. id qḋ iducitur ĩ ꝯ̃riũ fidei auget meritũ fidei: ſiue ſit ꝑſecutio cogentis ad recedẽdũ a fide: ſiue ẽt ſit rõ aliq̃ hoc ꝑſuadens. ğ rõ coadiuuãs fidẽ diminuit meritũ fidei. ❡ Sed ꝯ̃ ẽ ꝙ. i. Petri. 3. dr̃. Parati ſemꝑ ad ſatiſfactiõeʒ oĩ poſcẽti nos reddere rõnẽ de ea q̃ ĩ nob eſt fide ⁊ ſpe. nõ aũt ad hoc iduceret ap̄ls ſi ꝑ hoc meritũ fidei diminueret̃. nõ ğ rõ diminuit meritũ fidei. ❡ R̃ñ. dõm ꝙ ſic̃ dictũ ẽ actꝰ fidei põt eẽ meritoriꝰ ĩq̃ʒtũ ſubiacet volũtati: ñ ſolũ q̃ʒtũ ad vſũ ſʒ etiã q̃ʒtũ ad aſſenſũ. Ratio aũt humana iducta ad ea q̃ ſũt fidei dupl'r ſe põt hr̃e ad volũtatẽ credẽtis. Uno qdeʒ modo ſicut ꝓ̄cedẽs. puta cũ aliqs aut tãtũ hr̃et voluntatẽ: aut nõ hr̃et ꝓmptaʒ volũtatem ad credẽdũ: niſi rõ hũana iduceret̃. ⁊ ſic rõ humana iducta diminuit merituʒ fidei. Sic ẽt ſupra dictũ ẽ ꝙ paſſio ꝓ̄cedẽs electiõem ĩ virtutibꝰ moralibus diminuit laudẽ v̄tuoſi actus. Sicut. n. hõ actꝰ v̄tutum moralium dʒ exercere ꝓpter iudiciũ rõnis nõ ꝓpꝑ paſſionem: ita credere dʒ homo ea que ſũt fidei nõ ꝓpter rationem humanam: ſed propter auctoritatem diuinam. Alio modo ratio humana poteſt ſe habere ad voluntateʒ credentis conſequenter. Cum eniʒ homo habet ꝓmptã voluntatem ad credendum: diligit veritatem creditam: ⁊ ſuper ea excogitat ⁊ amplectitur ſi quas rationes ad hoc ĩuenire poteſt. ⁊ quantum ad hoc ratio humana non excludit meritum fidei: ſed eſt ſignum maioris meriti. Sic etiã paſſio conſequens ĩ virtutibus moralibus eſt ſignuʒ ꝓ̄mptioris volũtatis: vt ſupra dictũ eſt. ⁊ hoc ſignificat̃ Joan. 4. vbi ſamaritani ad mulierem per quã ratio humana figuratur dixerunt: Jam non propter tuam loquelam credimus. ❡ Ad primum ergo dõm ꝙ Greg. loquitur in caſu illo quando homo non habet voluntatem credendi ea que ſunt fidei niſi propter rationem inductam. Quando auteʒ homo habet voluntatem credendi ea: que ſunt fidei ex ſola auctoritate diuina etiam ſi habeat rationem demonſtratiuam ad aliquid eorum: puta ad hoc quod eſt deum eſſe: non propter hoc tollitur vel diminuitur meritum fidei. ❡ Ad ſecunduʒ dicendum ꝙ rationes que inducunt̃ ad auctoritatem fidei non ſunt demõſtrationes q̃ in viſioneʒ ĩtelligibileʒ ĩtellectũ humanũ reducere pñt. ⁊ ideo nõ deſinunt eſſe nõ apparentia: ſed remouent impedimenta

fidei oñdendo nõ eē ĩpoſſibile qḋ ĩ fide ꝓponiť. vñ ꝑ tales rõnes nõ diminuiť meritũ fidei nec rõ fidei: ſed rõnes demõſtratiue ĩducte ad ea que ſũt fidei ꝑambula. ñ tñ ad articulos: ⁊ ſi diminuãt rõnem fidei: qꝛ faciũt eē apparēs id qḋ ꝓponiť: nõ tñ diminuũt rõnē charitatis ꝑ quã volũtas eſt ꝓmpta ad ea credendũ etiã ſi nõ appareret. ⁊ iõ non diminuiť rõ meriti. ❡ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ea q̃ repugnãt fidei ſiue in ꝯſideratiõe hoĩs ſiue ĩ exteriori ꝑſecutiõe intãtũ augent meritũ fidei inq̃ntũ oñdiť volũtas magis ꝓmpta ⁊ firma in fide. ⁊ iõ ēt martyres maiꝰ fidei meritũ hũerũt ñ recedētes a fide ꝑꝑ ꝑſecutiones. ⁊ etiam ſapientes maius meritũ fidei hñt nõ recedētes a fide ꝓpter rõnes phoꝝ vel hereticoꝝ ꝯtra fidem inductas. Sed ea q̃ ꝯueniunt fidei nõ ſemꝑ diminuunt ꝓmptitudinē voluntatis ad credendũ. ⁊ ideo nõ ſemꝑ diminuũt meritum fidei.

❡ De actu exteriori fidei. Qõ. III.

DEinde ꝯſiderandũ ē de exteriori fidei actu q̇ ē cõfeſſio. Et circa hoc q̃runť duo. ṗ vtrũ ꝯfeſſio ſit actꝰ fidei. 2ᵒ. vtꝝ ꝯfeſſio ſit necẽaria ad ſalutē.

Ad primum ſic ꝓcediť. Uidetur ꝙ ꝯfeſſio ñ ſit actus fidei. Nõ. n. idē actꝰ ꝑtinet ad diuerſas ṽtutes. ſꝫ cõfeſſio ꝑtinet ad pniãz cuiꝰ poniť ps. g̃ nõ ē actꝰ fidei. ❡ P̄. Ad hꝰ ꝙ hõ ꝯfiteať fidē retrahiť ĩterdũ ꝑ timorē vł ēt ꝑꝑ aliquã ꝯfuſionem. Uñ ⁊ apł's ad Eph. vlt. petit orari ꝓ ſe vt deť ſibi cũ fiducia notũ facere myſteriũ euãgelij. ſꝫ nõ recedere a bono ꝑꝑ ꝯfuſionē vel timorē ꝑtinet ad fortitudinē q̄ moderať audacias ⁊ timores. ergo vř ꝙ ꝯfeſſio nõ ſit actus fidei ſꝫ magis fortitudĩs vł cõſtãtie. ❡ P̄. Sicut ꝑ fidei feruorē ĩduciť aliq̇s ad cõfitendũ fidē exterius: ita etiã ĩducitur ad alia exteriora bona opa faciēda. Diciť. n. Gal. 5. ꝙ fides ꝑ dilectionē opať: ſꝫ alia exteriora opa non ponũtur actꝰ fidei. g̃ ēt neq̧ cõfeſſio. ❡ Sꝫ cõtra ē ꝙ 2ᵒ ad Theſſal. ṗ ſup illud: ⁊ opꝰ fidei ĩ ṽtute. diť glo. i. ꝯfeſſionē q̄ ꝓprie ē opus fidei. ❡ Rñ°. dõm ꝙ actꝰ exteriores illius ṽtutis ꝓpe ſũt actꝰ ad quoꝝ fines ẜꝫ ſuas ſpẽs referũť: ſic ieiunare ẜm ſuã ſpẽm referť ad finē abſtinētie q̄ eſt cõpeſcere carnē. ⁊ iõ ē actꝰ abſtinētie. cõfeſſio aũt coꝝ q̄ ſũt fidei ẜm ſuã ſpẽm ordinať ſicť ad finē ad id qḋ eſt fidei: ẜm illud 2. ad Cor. 4. Habētes eũdē ſpũꝫ fidei credimꝰ: ꝑꝑ qḋ ⁊ loq̇mur. Exterior. n. locutio ordinať ad ſignificãdũ id qḋ in corde ꝯcipitur. vñ ſicť cõceptus ĩterior coꝝ q̄ ſũt fidei ē ꝓprie fidei actus: ita ēt ⁊ exterior cõfeſſio. ❡ Ad ṗmũ g̃ dõꝫ ꝙ triplex ē ꝯfeſſio q̄ ĩ ſcripturis laudať. Una ē ꝯfeſſio coꝝ q̄ ſũt fidei. ⁊ iſta ē ꝓꝑus actꝰ fidei vtpote relata ad fidei finē: ſicť dictũ ē. Alia ē cõfeſſio grãꝝ actiõis ſiue laudis. ⁊ iſta ē actꝰ latrie. Ordinať. n. ad honorē deo exterius exhibēdũ qḋ ē finis latrie. Tertia ē cõfeſſio pctõꝝ: ⁊ hec ordĩať ad ðlectionē pctĩ q̄ ē finis pnĩe vñ ꝑtinet ad pniam. ❡ Ad ſcḋm dõꝫ ꝙ remouēs ꝓhibēs nõ ē cã ꝑ ſe ſꝫ ꝑ accñs: vt pꝫ ꝑ phꝫ in. 8. phy. Uñ fortitudo q̄ remouet ĩpedimētũ cõfeſſiõis fidei. ſ. timorē vł erubeſcētiã nõ ē ꝓpe ⁊ ꝑ ſe cã cõfeſſiõis: ſꝫ q̄ſi ꝑ accñs. ❡ Ad tertiũ dõm ꝙ fides ĩterior mediãte dilectiõe cãt oēs exteriores actꝰ ṽtutũ mediãtibꝰ alijs ṽtutibus imꝑando nõ eliciēdo: ſed cõfeſſionē ꝓducit tanq̃ ꝓpriũ actũ nulla alia virtute mediante.

Ad ſecundum ſic ꝓcediť. Uideť ꝙ cõfeſſio fidei nõ ſit neceſſaria ad ſalutē. Illud. n. vř ad ſalutē ſufficere ꝑ qḋ hõ attingit finē ṽtutis: ſꝫ finis ꝓpriꝰ fidei ē ꝯiunctio hũane mētis ad ṽitatē diuinã: qḋ põt etiã eē ſine exteriori cõfeſſiõe. g̃ cõfeſſio fidei nõ ē neceſſaria ad ſalutē. ❡ P̄. Per exteriorē cõfeſſionē fidei hõ fidē ſuã alij hoĩ patefacit. ſꝫ hoc nõ ē neceſſariũ niſi illꝪ q̇ hñt alios ĩ fide ĩſtrueř. g̃ vř ꝙ minores nõ teneãť ad fidei cõfeſſionē. ❡ P̄. Illud qḋ põt agere ĩ ſcãdalũ ⁊ ꝑturbationē alioꝝ nõ eſt neceſſariũ ad ſalutē. Dicit. n. apł's. i. ad Cor. x. Sine offenſiõe eſtote iudeis ⁊ gētibꝰ ⁊ eccłie dei: ſꝫ ꝑ cõfeſſionē fidei q̃nq̧ ad ꝑturbationē ĩfideles ꝓuocãt. g̃ confeſſio fidei nõ ē neceſſaria ad ſalutē. ❡ Sed ꝯ eſt quod apł's diť ad Ro. x. Corde crediť ad iuſtiaꝫ: ore aũt cõfeſſio fit ad ſalutē. ❡ Rñ°. dõm ꝙ ea q̄ ſũt necẽaria ad ſalutē cadũt ſub p̄ceptis diuĩe legis. cõfeſſio aũt fidei cũ ſit quoddã affirmatiuũ nõ põt cadeř niſi ſub p̄cepto affirmatiuo. Uñ eodē mõ ē de necẽarijs ad ſalutē. quo mõ põt cadere ſub p̄cepto affirmatiuo diuĩe legis. Precepta aũt affirmatiua: vt ſupra dictũ ē: nõ obligãt ad ſemꝑ ⁊ ſi ſemꝑ obligēt: obligãt aũt ꝓ loco ⁊ tpe ẜm alias circũſtãtias debitas ẜm quas oꝫ actũ humanũ limitari ad hoc ꝙ ſit actꝰ ṽtutis. Sic g̃ cõfiteri fidē nõ ſemꝑ neq̧ ĩ quolibꝫ loco ē de neceſſitate ſalutis: ſꝫ ĩ aliquo loco ⁊ tpe: qñ. ſ. ꝑ dimiſſionē huius cõfeſſiõis ſubtraheret honor debitꝰ deo: ⁊ ēt vtilitas ꝓximis ĩpēdēda: puta ſi aliq̇s ĩterrogatꝰ de fide taceret. ⁊ ex hoc crederet vł ꝙ nõ hřet fidē: vł ꝙ fides nõ eēt ṽa: vł alij ꝑ eiꝰ taciturnitatē auerterenť a fide. In hmõi. n. caſibꝰ cõfeſſio fidei ē de neceſſitate ſalutis. ❡ Ad ṗmũ g̃ dõm ꝙ finis fidei ſicť ⁊ aliaꝝ ṽtutũ referri dꝫ ad finē charitatis q̄ ē amor dei ⁊ ꝓximi. Et iõ qñ honor dei vel vtilitas ꝓximi hoc expoſcit ñ dꝫ eē ꝯtētus hõ vt ꝑ fidē ſuã ipſi ṽitati diuĩe cõiũgatur: ſꝫ dꝫ fidē exteriꝰ cõfiteri. ❡ Ad 2ᵐ dõm ꝙ in caſu neceſſitatis vbi fides ꝑiclitať q̇libꝫ teneť fidē ſuã alijs ꝓpalare: vł ad ĩſtructionē alioꝝ fideliũ ſiue cõfirmatiõem: vł ad reprimēdũ infideliũ ĩſultationem: ſꝫ alijs tpibꝰ ĩſtruere hoĩes de fide nõ ꝑtinet ad oēs fideles. ❡ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ſi turbatio ĩfideliũ oriať de cõfeſſiõe fidei mãifeſta abſq̧ aliq̄ vtilitate fidei vel fideliũ: nõ ē laudabile ĩ tali caſu fidē publice cõfiteri. Uñ dñs diť Matth. 7. Nolite ſanctũ dare canibꝰ: neq̧ margaritas vřas ſpargere añ porcos: ne cõuerſi dirũpant vos. ſꝫ ſi vtilitas fidei aliqua ſperetur: aut neceſſitas aſſit cõtempta perturbatione fidelium: debꝫ homo publice fidē confiteri. Unde Matth. 15. dř: ꝙ cum diſcipuli dixiſſent dño ꝙ phariſei audito eius ṽbo ſcãdalizati ſũt: dñs rñdit: Sinite illos. ſ. turbari: ceci ſũt ⁊ duces cecoꝝ.

❡ De ipſa fidei virtute. Qõ. IIII.

DEinde cõſiderãdũ de ipſa fidei ṽtute. Et ṗ q̇dem de ipſa fide. 2ᵒ de habitibꝰ fidei. 3ᵒ de cã fidei. 4ᵒ ð effectibꝰ eiꝰ. ❡ Circa ṗmũ q̃runť octo. ṗ q̇d ſit fides. 2ᵒ in q̄ vi aĩe ſit ſicť ĩ ſubo. 3ᵒ vtrũ forma eiꝰ ſit charitas. 4ᵒ vtrũ eadē numero ſit fides formata ⁊ informis. Quinto vtrũ fides ſit virtus. Sexto vtrũ ſit vna virtus. Septimo de ordine eius ad alias virtutes. Octauo de comparatione certitudinis eius ad certitudinē virtutũ intellectualiũ.

Ad primum ſic ꝓcediť. Uideť ꝙ ſit incõpetēs fidei diffinitio quã apł's ponit ad Heb. xi. dicēs. Fides ē ſuba ſpãdaꝝ reꝝ: argũꝰ nõ apparētiũ. Nulla. n. q̄litas eſt ſuba. ſꝫ fides ē q̄litas: cũ ſit virtus theologica: vt ſupra dictũ eſt. g̃ nõ ē ſuba. ❡ P̄. diuerſaꝝ ṽtutũ diuerſa ſũt oba. ſꝫ res ſꝑanda ē obm ſpei. nõ g̃ dꝫ poni ĩ diffinitiõe fidei tãq̧ eiꝰ obm. ❡ P̄. Fides magis ꝑficitur ꝑ charitatē q̃ ꝑ ſpē: qꝛ charitas ē forma fidei: vt infra patebit. magis ergo poni debuit ĩ diffinitiõe fidei res diligēda q̃ res ſꝑanda. ❡ P̄. Idē nõ dꝫ poni ĩ diuerſis generibus. ſꝫ ſuba ⁊ argumētũ ſũt diuerſa gña ñ ſubalternatĩ poſita. ergo ĩcõuenienter fides dicitur eſſe ſubſtantia ⁊ argumētũ. inconuenienter ergo deſcribitur fides. ❡ P̄. Per argumētũ ṽitas mãifeſtať eiꝰ ad qḋ ĩduciť argumētũ. ſed illud dř eē appens cuiꝰ ṽitas ē mãifeſtata. g̃ vř oppoſitũ implicari ĩ hoc ꝙ dř argumētũ nõ appētiũ: qꝛ argumentum facit rem prius non apparentē poſtea appere. ergo male diciť reꝝ nõ appentiũ. ĩcõuenienter ergo deſcribiť fides. ❡ In ꝯriũ ſuffiť auctoritas apłi. ❡ Rñ°. dõm ꝙ lꝫ q̇daꝫ dicant p̄dicta apłi ṽba nõ eē fidei diffinitiõeꝫ: qꝛ diffinitio

īdicat q̄ditatem rei eēntiā: vt hr̄. 7. metaphy. tñ ſi qs recte
ꝯſideret oīa ex q̄bus fides pōt diffiniri ī p̄dicta deſcriptio
ne tangunt̄. l3 vba nõ ordinētur ſub forma diffinitiõis. ſic
ēt apud phos ptermiſſa ſyllogiſtica forma ſyllogiſmoꝝ p̄n
cipia tāgūt̄. ¶ Ad cui⁹ euidētiā ꝯſiderandū ē q̄ cū hit⁹ co
gnoſcant̄ p act⁹: ⁊ act⁹ p obīa. fides cū ſit hītus q̄dā o3 dif
finiri p ꝓpriū actū in cõparatiõe ad ꝓpriū obm. act⁹ aūt fi
dei ē credere: ſic ſupra dictū ē: q act⁹ ē itellectus determīa
ti ad vnū ex īpio volūtatis. ſic ḡ act⁹ fidei h3 ordine3 ⁊ ad
obm volūtatis qð ē bonū ⁊ finis: ⁊ ad obm itellectus qð ē
veꝝ. Et q2 fides cū ſit vtus theologica ſic ſupra dictū eſt:
h3 idē p obo ⁊ fine: neceſſe ē q̄ obm fidei ⁊ finis ꝓportio
nabilr̄ ſibi corrn̄deant. Dictū ē aūt ſupra q̄ vitas p̄ma eſt
obm fidei ſm q̄ ipſa ē nõ viſa. ⁊ ea q̄bus pp ipſa3 inheret̄.
⁊ ſm hoc o3 q̄ ipſa vitas p̄ma ſe hēat ad actū fidei p mõ3
finis ſm rõnē rei nõ viſe: qð ptinet ad rõnē rei ſpate. ſm il
lud apl̄i ad Ro. 8. Qð nõ videm⁹ ſpam⁹. vitatē. n. videre ē
ipſa3 hr̄e. nõ aūt ſpat aliq̄s id qð iā h3. ſ3 ſpes ē de hoc qð n̄
hr̄: vt ſupra dictū ē. Si ḡ hitudo actus fidei ad finē q ē ob3
volūtatis ſignificat̄ ī hoc qð dr̄: fides ē ſuba reꝝ ſpandaꝝ.
Sba. n. ſol3 dici p̄ma īchoatio cuiuſcūq3 rei: ⁊ maxīe qn̄ to
ta res ſequēs ꝯtinet̄ vtute ī p̄ p̄ncipio. puta ſi dicam⁹ q̄ p̄
ma p̄ncipia īdemõſtrabilia ſūt ſuba ſcie: q2. ſ. p̄mū qð ī nob
ē ð ſcia ſūt hmõi p̄ncipia: ⁊ ī eis vtute ꝯtinet̄ tota ſcia. Per
hūc ḡ mõ3 dr̄ fides eē ſuba reꝝ ſpandaꝝ: q2. ſ. p̄ma inchoa
tio reꝝ ſpandaꝝ ī nob ē p aſſenſū fidei q̄ vtute ꝯtinet oēs
res ſpandas. In hoc. n. ſpamus btificari q̄ videbim⁹ apta
viſiõe veritatē cui p fidē adherem⁹: vt p3 p ea q̄ ſupra de
felicitate dicta ſūt. Habitudo aūt act⁹ fidei ad obm itelle
ctus ſm q̄ ē obm fidei deſignat̄ in hoc q̄ dr̄ argumētū nõ
apparētiū. ⁊ ſumit̄ argumētū p argumēti effectu. Per ar
gumētū. n. itellectus inducit̄ ad īherēdū alicui vo. vñ īpa
īfirma adheſio itellectus ad vitatē fidei nõ apparentē vo
cat̄ h argumētū. Vñ alia lr̄a h3 cõuictio: q2. ſ. p auctoritatē
diuinā itellectus credētis cõuincit̄ ad aſſentiēdū his q̄ nõ
videt. Siq̄s ḡ ī formā diffinitiõis hmõi vba reducer̄ velit
pōt dicere q̄ fides ē hitus mētis q̄ inchoat̄ vita eterna in
nob faciēs itellectū aſſentire n̄ appentib⁹. p h⁰. n. fides ab
oībus aliꝫ diſtiguit̄ q̄ ad itellectū ptinēt. Per h⁰. n. q̄ dr̄
argumētū: diſtiguit̄ fides ab opīone ſuſpitiõe ⁊ dubitatio
ne p q̄ nõ ē p̄ma adheſio itellectus firma ad aliq̄d. Per h⁰
aūt q̄ dr̄ nõ appentiū: diſtiguit̄ fides a ſcia ⁊ itellectu p q̄
aliq̄d fit appens. Per hoc aūt q̄ dr̄ ſuba ſpandaꝝ reꝝ: di
ſtinguit̄ vtus fidei a fide cõiter ſūpta q̄ nõ ordinat̄ ad bti
tudinē ſpatā. Oēs aūt alie diffinitiões q̄cūq3 de fide dant̄
explicatiões ſūt hui⁹ quā apl̄s ponit. Qð. n. dic̄ Aug. Fides
ē vtus q̄ credunt̄ q̄ nõ vident̄. ⁊ qð dic̄ Damaſ. q̄ fides ē n̄
inq̄ſit⁹ ꝯſenſus. ⁊ q̄ aliꝫ dicūt q̄ fides ē certitudo aī q̄dā ð
abſentib⁹ ſupra opīonē ⁊ infra ſcia3: idē ē ei q̄ apl̄s dic̄: ar
gumētū nõ appentiū. Qð vo Dio. dic̄. 7. ca. de diui. no. q̄ fi
des eſt manēs credētiū fūdamētū collocās eos ī vitate ⁊ ī
īpis vitatē oñdēs: idē ē ei q̄ dr̄ ſuba reꝝ ſpādaꝝ. ¶ Ad p̄⁹
ḡ dðm q̄ ſuba nõ ſumit̄ hic ſm q̄ ē genus gn̄aliſſimū ꝯtra
alia gn̄a diuiſū: ſ3 ſm q̄ in quolib3 gn̄e inuenit̄ q̄dā ſilitu
do ſube: put. ſ. p̄mū in quolib3 gn̄e ꝯtinēs ī ſe alia vtute dr̄
eē ſuba illoꝝ. ¶ Ad 2⁹ dðm q̄ cū fides ptineat ad itelle
ctū ſm q̄ īpat̄ a volūtate: o3 q̄ ordinet̄ ſic ad finē ad oba
illaꝝ vtutū q̄bus pficit̄ volūtas iter q̄s ē ſpes: vt ifra pate
bit. ⁊ iõ in diffinitiõe fidei ponit̄ obm ſpei. ¶ Ad 3⁹ dðm
q̄ dilectio pt ⁊ eē viſoꝝ ⁊ nõ viſoꝝ ⁊ p̄ntiū ⁊ abſentiū. ⁊ iõ
res diligenda nõ ita ꝓprie adaptat̄ fidei ſic res ſpanda: cū
ſpes ſp ſit abſentiū ⁊ nõ viſoꝝ. ¶ Ad 4⁹ dð3 q̄ ſuba ⁊ ar
gumētū ſm q̄ ī diffinitiõe fidei ponūt̄ nõ īportāt diuerſa
genera fidei neq3 diuerſos actus: ſ3 diuerſas habitudines
vni⁹ act⁹ ad diuerſa oba: vt ex dictis p3. ¶ Ad 5⁹ dðm q̄
argu⁹ qð ſumit̄ ex ꝓpriꝫ p̄ncipiꝫ rei facit rē eē appentē:
ſed argu⁹ qð ſumitur ex auctoritate diuīa nõ facit rē ī ſe
eē apparentē. ⁊ tale argumētū ponit̄ in diffinitione fidei.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ q̄ fides n̄ ſit
ī itellectu ſic ī ſubo. Dic̄. n. Aug.
in lib. de p̄deſtinatõe ſcõꝝ. q̄ fides ī credētiū volūtate cõ
ſiſtit. ſ3 volūtas ē alia potētia ab itellectu. ḡ fides nõ eſt in
itellectu ſic ī ſubo. ¶ P̄. Aſſenſus fidei ad aliq̄d credēdū
ꝓuenit ex volūtate deo obediēte: tota ḡ laus fidei ex obia
eē vr̄. ſ3 obia ē ī volūtate. ḡ ⁊ fides. nõ ḡ ē ī itellectu. ¶ P̄.
Intellect⁹ ē vel ſpeculatiu⁹ vl̄ practicus. ſ3 fides nõ ē in ī
tellectu ſpeculatiuo: cū nihil dicat de euitabili ⁊ fugiēdo:
vt dr̄ in. 3. de aīa. nõ ē ḡ p̄ncipiū opatiõis. fides aūt ē q̄ p di
lectiõ3 opat̄: vt dr̄ ad Gal. 5. Silr̄ ēt nec ī itellectu practico
cui⁹ obm eſt veꝝ ꝯtigens factibile vel agibile. Obm. n. fi
dei ē veꝝ eternū: vt ex ſupra dictis p3. nõ ḡ fides ē ī itelle
ctu ſic in ſubo. ¶ S3 ꝯ eſt q̄ fidei ſuccedit viſio p̄rie. ſm il
lud. i. ad Cor. 13. Videm⁹ nūc p ſpeculū ī enigmate: tūc aūt
facie ad faciē. ſ3 viſio ē in itellectu. ḡ ⁊ fides. ¶ Rñ⁰. dðm
q̄ cū fides ſit q̄dā vtus: o3 q̄ act⁹ ei⁹ ſit pfect⁹. Ad pfectio
nē aūt actus q ex duob⁹ actiuis p̄ncipiꝫ ꝓcedit: reqrit̄ q̄
vtrūq3 actiuoꝝ p̄ncipioꝝ ſit pfectū. Nõ. n. bñ pt ſecari niſi
⁊ ſecans hēat artē: ⁊ ſerra ſit bene diſpoſita ad ſecādū. Di
ſpoſitio āt ad bñ agēdū ī illis potētiꝫ aīe q̄ ſe hñt ad obie
cta ē hitus: vt ſupra dictū ē. Et iõ o3 q̄ act⁹ ꝓcedēs ex dua
b⁹ talib⁹ potētiꝫ ſit pfect⁹ hitu aliquo p̄exñte ī vtraq3 po
tētiaꝝ. Dictū āt ē ſup̄ q̄ creder̄ ē act⁹ itellect⁹ ſ3 q̄ mouet̄
a volūtate ad aſſētiēdū. Procedit āt hmõi act⁹ ⁊ a volūta
te ⁊ ab itellectu quoꝝ vtrūq3 natus ē p hitū pfici ſ3 p̄dcā.
⁊ iõ o3 q̄ tā ī volūtate ſit aliq̄s hit⁹ q̄3 in itellectu ſi debeat
act⁹ fidei eē pfect⁹: ſic etiā ad hoc q̄ act⁹ ꝯcupiſcibilis ſit p
fect⁹: o3 q̄ ſit hitus prudētie ī rõne: ⁊ hit⁹ tpantie in cõcupi
ſcibili. Credere aūt imediate ē act⁹ itellect⁹: q2 obm huius
act⁹ ē veꝝ qð ꝓprie ptinet ad itellectū. ⁊ iõ neceſſe ē q̄ fi
des q̄ ē ꝓpriū p̄ncipiū hui⁹ act⁹ ſit ī itellectu ſicut in ſubo.
¶ Ad p̄⁹ ḡ dð3 q̄ Aug. fidē accipit p actu fidi q dr̄ ꝯſiſte
re ī credētiū volūtate īq̄tū ex īpio volūtatis itellect⁹ cre
dibilib⁹ aſſētit. ¶ Ad 2⁹ dð3 q̄ n̄ ſolū o3 volūtatē eē prõ
ptā ad obediēð: ſ3 ēt ī itellectū eē bñ diſpoſitū ad ſequēdū
īpiū volūtatis. ſic o3 ꝯcupiſcibilē eē bñ diſpoſitū ad ſequē
dū īpiū rõnis. ⁊ iõ nõ ſolū o3 eē hitu3 vtutis ī volūtate im
pante: ſ3 ēt ī itellectu aſſentiēte. ¶ Ad 3⁹ dðm q̄ fides ē
ī itellectu ſpeculatiō ſic ī ſubo: vt māifeſte p3 ex fidei obo:
ſed q2 veritas p̄ma q̄ eſt fidei obm eſt finis oīu3 deſiderio
ru3 ⁊ actionum nr̄aꝝ: vt p3 p Aug. ī p̄mo de trini. Inde eſt
q̄ p dilectionē opatur: ſicut etia3 itellectus ſpeculatiuus
ex tenſione fit practicus: vt dicitur in. 3. de aīa.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Videt̄ q̄ charitas nõ ſit
forma fidi. Vnūqðq3. n. ſortitur ſpē3
p ſuā formā. eoꝝ ergo q̄ ex oppoſito diuidūtur ſic diuerſe
ſpēs vni⁹ generis vnū n̄ pōt eē forma alteri⁹. ſ3 fides ⁊ cha
ritas diuidūtur ex oppoſito. i. ad Cor. 3. ſic diuerſe ſpēs vtu
tis. ḡ charitas nõ pōt eē forma fidei. ¶ P̄. Forma ⁊ id cui⁹
ē forma ſūt ī eodē: q2 ex his fit vnū ſimplr̄. ſ3 fides ē ī itel
lectu: charitas aūt ī volūtate. ergo charitas nõ ē forma fi
dei. ¶ P̄. Forma ē p̄ncipiū rei. ſ3 p̄ncipiū credendi ex pte
volūtatis magis vr̄ eē obia q̄3 charitas ſm illud ad Ro. p̄.
Ad obediēdū fidei ī oīb⁹ gētib⁹. ergo obia magis ē forma
fidei q̄3 charitas. ¶ S3 ꝯ ē. q̄ vnūqðq3 opat̄ p ſuā formā.
fides aūt p dilectiõ3 opat̄. ḡ dilectio charitatis ē fidei for
ma. ¶ Rñ⁰. dðm q̄ ſic ex ſupiorib⁹ p3 act⁹ volūtariꝫ ſpē3
recipiūt a fine q ē volūtatis obm: id aūt a quo aliq̄d ſpēm
ſortitur ſe h3 ad modu3 forme in reb⁹ nālib⁹. Et ideo cuiuſ
libet act⁹ voluntariꝫ forma quodāmõ eſt finis ad que3 or
dinatur: tū q2 ex ipſo recipit formam. tū etiam q2 modus
actionis oportet q̄ reſpondeat proportionabiliter fini.
Manifeſtū ē aūt ex p̄dictis q̄ act⁹ fidei ordinat̄ ad obm
volūtatis qð ē bonu3 ſic ad finē. hoc aūt bonū qð eſt finis
fidei. ſ. bonū diuinū ē ꝓpriū obm charitatis. ⁊ iõ charitas

dr̄ forma fidei inq̄tū p charitatē act⁹ fidei pficit̄ ⁊ format̄
℄ Ad pmū ḡ dōm q charitas dr̄ eē forma fidei inq̄tū ifor
mat actū ipſi⁹. Nihil āt phibz vnū actū a diuerſis hitib⁹ i
formari. ⁊ ſm hoc ad diuerſas ſpēs iduci ordine quodā: vt
ſupra dictū ē. cū de actib⁹ humāis i cōi ageret̄. ℄ Ad 2ᵐ
dōz q obio illa pcedit de forma intrinſeca. ſic autem cha
ritas non eſt forma fidei: ſed prout informat actum eius
vt ſupra dictuz ē. ℄ Ad 3ᵐ dōz q ēt ipſa obia ⁊ ſilr ſpes ⁊
q̄cūqz alia vt⁹ poſſz pcedeṙ actū fidei rōnabilr formatū a
charitate: ſic ifra patebit. ⁊ iō ipa charitas pōit̄ forma fidei.

Ad quartum

ſic pcedit̄. Videt̄ q fides infor
mis nō fiat fōmata nec ecōuerſo:
qꝛ vt dr̄. i. ad Cor. 13. Cū venerit qd̄ pfectū ē euacuabit̄ qd̄
ex pte ē. ſz fides iformis ipfecta eſt reſpectu formate. ḡ ad
ueniēte fide formata fides iformis excludit̄ vt nō ſit vn⁹
hitus nūero. ℄ P̄. Illd̄ qd̄ ē mortuū nō fit viuū. ſz fides i
formis ē mortua ſz illud Jac. 2. Fides ſine opib⁹ mōtua ē.
ḡ fides iformis nō pōt fieri formata. ℄ P̄. Gr̄a dei adue
niēs nō hz minorē effectū i hoie fideli q̄ꝫ i infideli. ſz adue
niēs hoi ifideli cāt i eo habitū fidei. ḡ ēt adueniēs fideli q
hēbat pus hitū fidei iformis cāt i eo aliū hitū fidei. ℄ P̄.
Sic̄ Boeti⁹ dic̄. Accidētia alterari nō pñt. ſz fides ē qd̄dā
accñs. ḡ nō pt eadē fides qñqꝫ eē formata ⁊ qñqꝫ iformis.
℄ Sz ɔ̄ eſt qd̄ Jac. 2. ſup illud: Fides ſine opib⁹ mortua
eſt: dic̄ glo. q̄bus reuiuiſcit. ḡ fides q̄ pus erat mortua ⁊ in
formis fit formata ⁊ viuēs. ℄ Rñ⁰. dōm q circa hoc fue
rūt diuerſe opiones. Quidā. n. dixerūt q ali⁹ ē hitus fidei
formate. ⁊ iformis. ſz adueniēte fide formata tollit̄ fides
iformis. Et ſilr hoie p⁹ fidē formatā peccāte mortalr ſuc
cedit ali⁹ habit⁹ fidei iformis a deo infuſus. Sz hoc nō vr̄
eē ɔueniēs q gr̄a adueniēs hoi aliqd̄ dei donū excludat:
neqꝫ ēt q aliqd̄ dei donū hoi infūdat̄ pp pctm̄ mōtale. Et
iō alij dixerūt q ſūt q̄dā diuerſi hitus fidei formate ⁊ ifor
mis. ſz tñ adueniēte fide formata nō tollit̄ hitus fidei ifor
mis. ſz ſil manet i eodē cū hitu fidei formate. Sz h⁰ ēt vi
det̄ eē icōueniēs q hit⁹ fidei iformis i hñte fidē formatā
remaneat ocioſus. ⁊ iō alr̄ dōz q idez ē hit⁹ fidei formate
⁊ iformis. Cui⁹ rō ē: qꝛ hitus diuerſificat̄ ſz illd̄ qd̄ p ſe ad
hituz ptinet: cū aūt fides ſit pfectio itellect⁹ illud p ſe ad
fidē ptinet qd̄ ptinet ad itellectū. qd̄ aūt ptinet ad volūta
tē nō p ſe ptinet ad fidē: ita q p hoc fidei hit⁹ poſſit diuer
ſificari. diſtīctio aūt fidei formate ⁊ iformis ē ſm id qd̄ pti
net ad volūtatē. i. ſm charitatē. nō aūt ſm illud qd̄ ptinet
ad itellectū. Vñ fides formata ⁊ iformis n̄ ſūt diuerſi ha
bit⁹. ℄ Ad pmū ḡ dōm q vbuz apl̄i ē intelligēdū q̄n imp
fectio ē d̄ rōne ipfecti. tūc. n. oꝫ q adueniēte pfectiōe ipfe
ctū excludat̄: ſic adueniēte apta viſiōe excludit̄ fides: de
cui⁹ rōne ē vt ſit nō apparentiū: ſz q̄n ipfectio nō ē d̄ rōne
rei impfecte: tūc illd̄ numero idē qd̄ erat impfectū fit pfe
ctū: ⁊ ſic pueritia nō ē de rōne hois: ⁊ iō idē numero q erat
puer fit vir. Informitas aūt fidei n̄ ē de rōne rei perfecte
ſz p accñs ſe hz ad ipſaz vt dictū ē. vñ ipſamet fides infor
mis fit formata. ℄ Ad 2ᵐ dōm q illud qd̄ facit vitā aīal̄
eſt de rōne ipſi⁹: qꝛ ē forma eēntial̄ ei⁹. ſ. aīa. ⁊ iō mortuuz
fieri viuū nō pōt. ſz aliō ſpē ē qd̄ ē mortuū ⁊ qd̄ ē viuū. Sz
id qd̄ facit fidē eē formatā vl̄ viuā: n̄ ē de eēntia fidei. ⁊ iō
nō ē ſile. ℄ Ad 3ᵐ dōm q gr̄a facit fidē nō ſolū q̄n fides
de nouo icipit eē i hoie. ſz ēt q̄ꝫdiu fides durat. Dictū ē. n.
ſupra q d̄s ſp opat̄ iuſtificatiōez hois: ſicut ſol ſp opat̄ illu
minatiōez aeris. vñ gr̄a n̄ min⁹ facit adueniēs fideli q̄ꝫ ad
ueniēs ifideli: qꝛ i vtroqꝫ opat̄ fidē: i vno q̄dē ɔfirmādo ⁊
pficiēdo: i alio d̄ nouo creādo. ℄ Vel pōt dici q h⁰ ē p acci
dēs. ſ. pp diſpōnē ſubi q gr̄a n̄ cāt fidē i eo q hz: ſic ɔ̄rio ſz
pctm̄ mortale nō tollit gr̄az ab eo q eā amiſit p pctm̄ mor
tale pcedēs. ℄ Ad 4ᵐ dōm q p hoc q fides formata fit i
formis nō mutat̄ ipa fides: ſz mutat̄ ſubm̄ fidei qd̄ ē aīa:
qd̄ q̄nꝫ q̄dē hz fidē ſine charitate: q̄nꝫ aūt cū charitate.

Ad quintum

ſic pcedit̄. Videt̄ q fides n̄ ſit vir
tus. Virt⁹. n. ordinat̄ ad bonū: naz
vtus ē q̄ bonū facit hñtē: vt dic̄ phs i. 2. ethi. ſz fides ordi
tur ad vez. ḡ fides nō ē vt⁹. ℄ P̄. Perfectior ē vtus iſuſa
q̄ꝫ acq̄ſita. ſz fides pp ſui ipfectiōez nō ponit̄ iter vtutes i
tellectuales acq̄ſitas: vt pz p phz i. 6. ethi. ḡ multo min⁹ pt
poni vt⁹ iſuſa. ℄ P̄. Fides formata ⁊ iformis ſūt eiuſdez
ſpēi: vt dictū ē. ſz fides iformis nō ē vtus: qꝛ nō hz cōnexio
nē cū alijs vtutib⁹. ḡ nec fides formata ē vtus. ℄ P̄. Gr̄e
gratis date ⁊ fruct⁹ diſtinguunt̄ a vtutib⁹. ſz fides enume
rat̄ iter gr̄as gratis datas. i. ad Cor. 12. ⁊ ſilr iter fruct⁹. ad
Gal. 5. ḡ fides nō ē vtus. ℄ Sz ɔ̄ ē q hō p vtutes iuſtifica
tur. nā iuſticia ē tota vt⁹: vt dr̄ i. 5. ethi. ſed p fidē hō iuſti
ficat̄: ſz illd̄ ad Ro. 5. Juſtificati ḡ ex fide pacez hēm⁹ ⁊c. ḡ
fides ē vtus. ℄ Rñ⁰. dōm q ſic ex pdictis pz vtus hūana
ē p quā act⁹ hūan⁹ reddit̄ bon⁹: vñ q̄cūqꝫ hitus eſt ſp pnci
piū boni act⁹ pōt dici vtus hūana. tal̄ aūt hitus ē fides for
mata. Cū. n. credere ſit act⁹ itellect⁹ aſſentiētis vō ex ipſo
volūtatis: ad hoc q iſte act⁹ ſit pfect⁹ duo regrunt̄: quoz
vnū ē vt ifallibilr itellect⁹ tēdat i ſuū bonū qd̄ ē vez. aliō
aūt ē vt ifallibilr ordinet̄ ad vltimū finē pp quē volūtas
aſſētit vō: ⁊ vtrūqꝫ inuenit̄ i actu fidei formate. nā ex rōne
ipſi⁹ fidei ē q itellect⁹ ſp ferat̄ i vez: qꝛ fidei nō pōt ſubeē
falſū: vt ſupra hitū ē. Ex charitate āt q̄ format fidē hz aīa
q ifallibilr volūtas ordinet̄ i finē bonū: ⁊ iō fides forma
ta ē vtus. Fides āt iformis nō ē vtus: qꝛ tſi hēat pfectiōez
debitā act⁹ fidei iformis ex pte itellect⁹: nō tñ hz pfectiōz
debitā ex pte volūtatis. Sic̄ ēt ſi tpantia eēt i cōcupiſcibi
li. ⁊ pudētia nō eēt in rōnali: tpantia nō eēt vtus vt ſupra
dictū ē. ſz ad actū tpantie regritur rō ⁊ actus concupiſcen
tie: ſicut ad actum fidei requiritur actus voluntatis ⁊ act⁹
itellect⁹. ℄ Ad pmū ḡ dōm q ipz vez ē bonū itellect⁹:
cū ſit ei⁹ pfectio. ⁊ ideo inq̄ꝫtum p fidem itellect⁹ determi
nat̄ ad verum: fides hz ordinem i bonum quoddam. ſed
vlteri⁹ inq̄tū fides format̄ p charitatē: hz ēt ordinē ad bo
nū ſm q ē volūtatis obm̄. ℄ Ad 2ᵐ dōm q fides de qua
phs loqt̄ initit̄ rōni hūane nō ex neceſſitate ɔcludēti cui pōt
ſubeē falſuz. ⁊ iō talis fides nō eſt vt⁹. ſz fides d̄ q̄ loqmur
initit̄ vitati diuine q̄ ē ifallibilis: ⁊ ita n̄ pt ei ſubeē falſū. ⁊ iō
tal̄ fides pōt eſſe vt⁹. ℄ Ad 3ᵐ dōz q fides formata ⁊ ifor
mis n̄ dn̄t ſpē ſic̄ i diuerſis ſpēbus exiſtētes: dn̄t aūt ſic̄ pfe
ctū ⁊ ipfectū i eadē ſpē. vñ fides iformis cū ſit ipfecta nō
ptingit ad pfectā rōnē vtutis. nā vtus ē pfectio q̄dā: vt dr̄ i
. 7. phy. ℄ Ad 4ᵐ dōm q q̄dā ponūt q fides q̄ cōnumera
tur iter gr̄as gratis datas ē fides iformis. ſz hoc nō ɔueniē
ter dr̄: qꝛ gr̄e gratis date q̄ ibi enumerant̄ nō ſūt cōes oibus
mēbris eccle. Vñ apl̄s ibi dic̄. Diuiſiōes gr̄aꝫ ſūt. Et itez:
Alij dat̄ hoc: alij dat̄ illud. Fides aūt iformis ē cōis oibus
mēbris eccle: qꝛ iformitas nō ē de ſubā ei⁹ ſm q ē donuz
gratuitū. Vñ dōm eſt q ſumit̄ ibi p aliq̄ fidei excellētia
ſic̄ p ɔſtantia fidei: vt dic̄ glo. vel p ſermōe fidei. Fides āt
ponit̄ fructus ſm q hz aliquā delectatiōem i ſuo actu rō
ne certitudis. Vñ ad Gal. 5. vbi enumerant̄ fructus expo
nitur fides de inuiſibilibus certitudo.

Ad ſextum

ſic pcedit̄. Videt̄ q nō ſit vna fides.
Sic̄. n. fides eſt donuz dei: vt dicit̄ ad
Eph. 5. ita ēt ſapia ⁊ ſcia iter dona dī cōputat̄: vt pz Iſa. 11.
ſz ſapia ⁊ ſcia differūt p hoc q ſapia ē de eternis. ſcia vō d̄
tpalib⁹: vt pz p Aug. 12. de trini. cū ḡ fides ſit de eternis ⁊
de q̄buſdā tpalib⁹ vr̄ q nō ſit vna fides. ſz diſtinguit̄ ip
tes. ℄ P̄. Cōfeſſio ē actus fidei: vt ſupra dictū ē. ſed nō eſt
vna ⁊ eadē confeſſio fidei apud oēs. Nā qd̄ nos ɔfitemur
factum: antiqui patres ɔfitebant̄ futuꝝ: vt pz Iſa. 7. Ecce
virgo concipiet. ergo non eſt vna fides. ℄ P̄. Fides eſt cō
munis omnibus fidelibus xp̄i. ſed vnum accidens nō pōt
eſſe i diuerſis ſubiectis. ergo nō pōt eſſe vna fides omniū.
℄ Sz ɔ̄ eſt qd̄ apl̄s dicit ad Eph. 4. Vn⁹ dñs vna fides.

¶ Rñ°. dōm ꝙ fides ſi ſumaṫ ꝓ hītu dupľr pōt cōſiderari. Uno° ex pte obi. ⁊ ſic ē vna fides. Obꝫ.n. formale fidei ē ṽitas pma: cui ēt inherēdo credim⁹ q̄cūq; ſub fide ɔtinētur. Alio° ex pte ſubi: ⁊ ſic fides diuerſificaṫ ſm ꝙ ē diuerſoꝝ. Manifeſtū ē aūt ꝙ fides ſicut ⁊ glibet ali° habit⁹ ex formali rōne obi hꝫ ſpēm: ſed ex ſubo indiuiduaṫ. ⁊ iō ſi fides ſumaṫ ꝓ hītu quo credim⁹: ſic fides ē vna ſpē ⁊ diffeferēs numero in diuerſis. Si vero ſumaṫ ꝓ eo qḋ crediṫ: ſic ēt ē vna fides: qꝛ idē ē qḋ ab oībus crediṫ. ⁊ ſi ſint diuerſa credibilia q̄ cōiter oēs credūt: tñ oīa reducūṫ ad vnum. ¶ Ad pmū ḡ dōm ꝙ tpalia q̄ i fide ꝓponūtur nō ptinent ad obꝫ fidei niſi i ordine ad aliqḋ eternū qḋ ē ṽitas pma: ſic ſupra dictū eſt. Et iō fides vna ē de tpalibus ⁊ eternis. Sec⁹ aūt eſt de ſapia ⁊ ſcia q̄ ɔſiderāt tpalia ⁊ eterna ſm ꝓpas rōnes vtroruq;. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ illa dr̄ia pteriti ⁊ futuri non ɔtingit ex aliq̄ diuerſitate rei credite: ſꝫ ex diuerſa hītudine credentiū ad vnā rē creditam: vt etiam ſupra habitum eſt. ¶ Ad tertiuꝫ dicenduꝫ ꝙ illa ratio ꝓcedit de diuerſitate fidei ſm numerum.

Ad ſeptimum ſic ꝓcediṫ. Uideṫ ꝙ fides nō ſit pma iter ṽtutes. Diciṫ.n. Luce .xi. in glo. ſup illud. Dico vob amicis meis: ꝙ fortitudo ē fidei fūdamētū. ſed fundamētū ē pus eo cui⁹ eſt fundamētū. ḡ fides nō eſt pma ṽtus. ¶ P̄. Quedā glo. dič ſup illuꝫ pſalmū: Noli emulari. ꝙ ſpes itroducit ad fidē. ſpes aūt ē ṽtus q̄dā vt īfra diceṫ. ḡ fides ñ eſt pma ṽtutū. ¶ P̄. Supra dictū ē ꝙ intellect⁹ credētis iclinaṫ ad aſſentiēdū his q̄ ſūt fidei ex obediētia ad deū. ſꝫ obediētia ē etiā q̄dā ṽt⁹ nō ḡ fides ē pma ṽtus. ¶ P̄. Fides iformis ñ eſt fūdamētū: ſꝫ fides formata ſič in glo. dr̄. i. ad Cor. iꝫ. formaṫ aūt fides p charitatē: vt ſupra dictuꝫ ē. ḡ fides a charitate hꝫ ꝙ ſit fundamētū. charitas ḡ ē mai⁹ fūdamētū q̄ȝ fides. nam fundamētū ē pma ps edificij. ⁊ ita vr̄ ꝙ ſit poꝛ fide. ¶ P̄. Scđꝫ ordinē actuū intelligiṫ ordo habituū. ſꝫ i actu fidei actus volūtatis quē pficit charitas pcedit actū intellect⁹ quē pficit fides: ſič cā q̄ pcedit effectū. ḡ charitas pcedit fidē. nō ḡ fides ē pma ṽtutū. ¶ Sꝫ ɔ̄ ē qḋ apl's dič ad Heb. xi. ꝙ fides ē ſuba ſperādaꝝ reꝝ. ſꝫ ſuba hꝫ rōneꝫ pmi. ḡ fides ē pma iter ṽtutes. ¶ Rñ°. dōm ꝙ aliqd pōt eē pus altero dupľr. Uno° p ſe. Alio° p accñs. Per ſe gdeꝫ iter oēs ṽtutes pma eſt fides. Cū.n. in agibilib⁹ finis ſit pncipiū: vt ſupra dictū ē: neceſſe ē ṽtutes theologicas: q̄rū obm ē vltimus finis: eē poꝛes ceteris ṽtutib⁹: ipe aūt vltim⁹ finis oꝫ ꝙ pus ſit i intellectu q̄ȝ i volūtate: qꝛ volūtas nō ferṫ i aliqd: niſi ꝓut ē in itellectu apphenſū. Uñ cū vltim⁹ finis ſit gdē i volūtate p ſpem ⁊ charitatē: in intellectu aūt p fidē: neceſſe ē ꝙ fides ſit pma iter oēs ṽtutes: qꝛ nālis cognitio nō pōt attigere ad deū ſm ꝙ eſt obm beatitudīs ꝓut tendit i ipm ſpes ⁊ charitas. Sꝫ p accñs pōt aliq̄ ṽtus eē poꝛ fide. Cā.n. p accñs ē p accñs poꝛ. rēouere āt ꝓhibēs ptinet ad cām p accñs: vt pꝫ p ph'm i. 8. phy. ⁊ ſm hoc aliq̄ ṽtutes pñt dici p accñs poꝛes fide iq̄ȝtū remouēt ipedimēta credēdi: ſič fortitudo remouet inordinatū timorē ipediētē fidē: hūilitas aūt ſupbiā p quā itellect⁹ recuſat ſe ſubmitteṫ ṽitati fidei. Et idē pōt dici de aliqb⁹ alijs ṽtutib⁹: q̄ȝuis ñ ſint ṽe ṽtutes niſi pſuppoſita fide: vt pꝫ p Aug. i lib. ɔ̄ Julianū: vñ pꝫ rñſio ad pmuꝫ. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ſpes nō pōt vlr̄ itroducere ad fidē. Nō.n. pōt ſpes hr̄i de eterna btitudine niſi credaṫ poſſibile: qꝛ ipoſſibile nō cadit ſub ſpe: vt ex ſupradictis pꝫ. ſꝫ ex ſpe aligs itroduci pōt ad hoc ꝙ pſeueret i fide: vľ ꝙ fidei firmiter adhereat. ⁊ ſm hoc dr̄ ſpes itruducere ad fidē. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ obediētia dupľr dr̄. Qñq;.n. iportat iclinatiōeꝫ volūtatis ad iplēdū diuia mādata. ⁊ ſic nō ē ſpālis ṽt⁹: ſꝫ gnālr̄ icludiṫ in oi ṽtute: qꝛ oēs act⁹ ṽtutū cadūt ſub pceptis legis diuie: vt ſupra dictū ē. ⁊ hoc mō ad fidē reqriṫ obia. Alio° pōt accipi obia ſm ꝙ importat inclinatiōeꝫ q̄ȝtū ad iplēdū mādata ſꝫ ꝙ hñt rōnē debiti. ⁊ ſic obia ē ſpālis ṽtus ⁊ ē ps iuſticie. Reddit.n. ſupiori debitū obediēdo ſibi. ⁊ hoc mō obia ſeqṫ fidē p quā manifeſtaṫ hoi ꝙ ds̄ ſit ſupioꝛ cui debeat obedire. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ ad rōnē fundamēti nō ſolū reqriṫ ꝙ ſit pmū: ſꝫ ēt ꝙ ſit alijs ptibus edificij ɔnexū. Nō.n. eēt fundamētū niſi ei alie ptes edificij cohererent. cōnexio aūt ſpūalis edificij ē p charitatē: ⁊ ſm illud Col. 3. Sup oīa charitatē hēte q̄ ē vinculū pfectiōis. ⁊ iō fides ſine charitate fundamētū eē nō pōt. nec tñ oꝫ ꝙ charitas ſit poꝛ fide. ¶ Ad 5ᵐ dōm ꝙ actus volūtatis pexigiṫ ad fidē: nō tñ act⁹ volūtatis charitate informatus: ſed talis actus pſupponit fideꝫ: qꝛ nō pōt volūtas pfecto amore in deum tendere niſi itellectus rectam fidem habeat circa ipſum.

Ad octauum ſic ꝓcediṫ. Uideṫ ꝙ fides non ſit certioꝛ ſcia ⁊ alijs ṽtutib⁹ intellectualib⁹. Dubitatō.n. opponiṫ certitudini. vñ vr̄ illud eſſe certius qḋ min⁹ pōt hr̄e de dubitatiōe: ſič ē albi⁹ qḋ eſt nigro ipmixtius. ſꝫ itellectus ⁊ ſcia ⁊ etiā ſapia nō hñt dubitatiōeꝫ circa ea quoꝝ ſūt. credēs aūt iterdū pōt pati motū dubitatiōis ⁊ dubitare de his q̄ ſūt fidei. ḡ fides nō ē certioꝛ ṽtutib⁹ itellectualibus. ¶ P̄. Uiſio ē certioꝛ auditu. ſꝫ fides ē ex auditu: vt dr̄ Ro. x. In itellectu āt ⁊ ſcia ⁊ ſapiētia includiṫ q̄dā itellectualis viſio. ḡ certioꝛ ē ſcia vel itellect⁹ q̄ȝ fides. ¶ P̄. Quāto aliqd ē pfecti⁹ i his q̄ ad intellectū ptinēt tāto eſt certi⁹. ſꝫ itellect⁹ ē pfectioꝛ fide: qꝛ p fidē ad intellectū ꝑueniṫ: ſꝫ illḋ Iſa. 7. Niſi credideritis nō itelligetis: ſꝫ aliā lr̄aꝫ. Et Aug. dič ēt de ſcia. 14. ď trini. ꝙ p ſciaꝫ roboraṫ fides. ḡ vr̄ ꝙ certioꝛ ſit ſcia vľ itellectus q̄ȝ fides. ¶ Sꝫ ɔ̄ eſt qḋ apl's dicit. i. ad Theſſal. 2. Cū accepiſſetis a nobis ṽbū auditus. ſ. p fidē accepiſtis id ñ vt verbū hoīum: ſꝫ ſič ṽe ē ṽbū dei. ſꝫ nihil certi⁹ ṽbo dei. ḡ ſcia ñ eſt certioꝛ fide nec aliqd aliḋ. ¶ Rñ°. dōm ꝙ ſič ſupra dictū eſt: ṽtutū itellectualiū due ſūt circa ɔtingētia. ſ. prudētia ⁊ ars: qbus pferṫ fides i certitudie rōne ſue māe: qꝛ eſt de eternis q̄ nō ɔtingit alr̄ ſe hr̄e. Tres aūt reliq̄ ṽtutes. ſ. ſapia: ſcia: ⁊ itellectus ſūt de neceſſarijs: vt ſupra dictū eſt. Sꝫ ſciendū ē ꝙ ſapia ⁊ ſcia ⁊ intellectus dupľr dr̄. Uno° ſm ꝙ ponūṫ ṽtutes itellectuales a ph'o in. 7. ethi. Alio° ſꝫ ꝙ ponūtur dona ſpūs ſci. p̄mō dōm ē ꝙ certitudo pōt ɔſiderari dupľr. Uno° ex cā certitudīs. ⁊ ſic dr̄ eē certi⁹ illḋ qḋ hꝫ certiorē cām. ⁊ hoc mō fides ē certioꝛ trib⁹ pdictis: qꝛ fides initiṫ ṽitati diuie. tria aūt pdicta inituṫ rōni humane. Alio° pōt ɔſiderari certitudo ex pte ſubi. ⁊ ſic dr̄ eē certi⁹ qḋ pleni⁹ ɔſeqṫ itellectus hoīs. ⁊ p hūc mōꝫ: qꝛ ea q̄ ſūt fidei ſūt ſupra intellectū hoīs: nō aūt ea q̄ ſubſūt trib⁹ pdictis: iō ex hac pte fides ē min⁹ certa. Sꝫ qꝛ vnūqḋq; iudicaṫ ſimpľr gdē ſm cām ſuā: ſm aūt diſpōneꝫ q̄ ex pte ſubi ē iudicaṫ ſm gd. Inde ē ꝙ fides ē ſimpľr certioꝛ: ſed alia ſūt certioꝛa ſm gd. ſ. quo ad nos. Silr̄ aūt ſi accipianṫ tria pdicta ſm qḋ ſūt dona pñtis vite coopanṫ ad fidē. ſič ad pncipiū qḋ pſupponūt. vñ ēt ſm hoc fides ē eis certioꝛ. ¶ Ad pmū ḡ dōm ꝙ illa dubitatio nō ē ex pte cāe fidei. ſꝫ quo ad nos inq̄ȝtū nō plene aſſeqmur p itellectū ea q̄ ſūt fidei. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ceteris parib⁹ viſio ē certioꝛ auditu. ſꝫ ſi ille a quo audiṫ multū excedit viſū vidētis: ſič certioꝛ eſt auditus q̄ȝ viſus ſicut aligs pue ſcie magis certificaṫ de eo qḋ audit ab aliquo ſciētifico q̄ȝ de eo qḋ ſibi ſm ſuā rōneꝫ videṫ. ⁊ multo magis hō certioꝛ eſt de eo qḋ audit a deo q falli nō pōt q̄ȝ de eo qḋ videt ꝓpria rōne q̄ falli pōt. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ pfectio intelletus ⁊ ſcie excedit cognitionē fidei q̄ȝtum ad maiorē manifeſtatiōeꝫ: non tamen q̄ȝtū ad certiorē inheſionē: qꝛ tota certitudo itellect⁹ vel ſcie ſm ꝙ ſūt dona ꝓcedit a certitudie fidei. ſič certitudo cognitiōis ɔcľonuꝫ ꝓcedit ex certitudine pncipioꝝ. Scđꝫ aūt ꝙ ſcia ⁊ ſapia ⁊ intellectus ſunt ṽtutes intelle

ctuales innitũtur naturali lumini rõnis qḋ deficit a certi-
tudine ⁊ a verbo dei cui innititur fides.

¶ De habentibus fidem. Qõ. .V.

DEinde ↄſiderãdũ ẽ de hñtib⁹ fidẽ Et circa hoc q̃rũt̃ q̃tuoꝛ. P̄ vtꝝ angelus aut hõ ĩ p̄ma ſui ↄditiõe habuerit fidẽ. Scḋo vtꝝ demones hẽant fidẽ. Tertio vtꝝ heretici errãtes ĩ vno articulo. fidei habeant fidem de alijs articulis Quarto vtrũ fidez habentium vnus alio habeat maioꝛẽ fidem.

Ad primũ ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ angelus aut hõ in ſua p̄ma ↄditiõe fidẽ nõ habuerit. Dic̃. n. Hug. de ſcõ Vic. in ſuis ſñijs. ꝙ qꝛ hõ oculũ ↄtẽplatõis ñ hʒ deũ ⁊ q̃ ĩ deo ſũt videre nõ valʒ. ſʒ angel⁹ ĩ ſtatu ſue p̄me ↄditõis añ ↄfirmatõez vl̃ lapſũ hũit oculũ ↄtẽplatõis. Videbat. n. res ĩ vbo. vt Aug. dic̃ in. 2. ſup Gñ. ad lr̃az. Et ſilr̃ p̄m⁹ hõ ĩ ſtatu inocẽtie vr̃ habuiſſe oculũ cõtẽplatiõis aptũ. Dicit. n. Hugo de ſcõ Victoꝛe ĩ ſuis ſñijs: ꝙ nouit hõ in p̄ ſtatu creatoꝛẽ ſuũ nõ ea cognitiõe q̃ foris auditu ſolo ꝑcipit̃. ſʒ ea q̃ int⁹ ꝑ inſpirationẽ miſtrat̃: nõ ea q̃ õs mõ a credẽtib⁹ abſens fide q̃ritur: ſʒ ea q̃ ꝑ p̄ñtiaʒ ↄtẽplatiõis mãifeſti⁹ cernebat̃. g̃ hõ vel angel⁹ ĩ ſtatu p̄me ↄditiõis fidẽ nõ habuit. ¶ P̄. Cognitio fidei eſt enigmatica ⁊ obſcura: ſm̃ illud. i. ad Coꝛin. 13. Nũc videm⁹ ꝑ ſpeculũ ĩ enigmate. ſʒ in ſtatu p̄me cõditiõis nõ fuit aliq̃ obſcuritas neq̧ in hoĩe neq̧ ĩ angelo: qꝛ tenebroſitas ẽ pena pctĩ. g̃ fides ĩ ſtatu p̄me ↄditiõis eẽ nõ potuit neq̧ in hoĩe neq̧ in angelo. ¶ P̄. Apl̃s dic̃ ad Ro. x. ꝙ fides ẽ ex auditu: ſʒ hoc locuʒ nõ habuit ĩ p̄ ſtatu angelice ↄditiõis aut hũane: nõ. n. erat ibi audit⁹ ab alio. g̃ fides in ſtatu illo nõ erat neq̧ ĩ hoĩe neque ĩ angelo. ¶ Sed ↄ eſt qḋ apl̃s dicit ad Heb. xi. Accedẽtẽ ad deũ oʒ credere. ſed angel⁹ ⁊ hõ ĩ ſui p̄ma cõditiõe erãt ĩ ſtatu accedẽdi ad deũ. g̃ fide ĩdigebãt. ¶ Rñ⁹. dõʒ ꝙ qdã dicũt ꝙ ĩ angel̃ añ ↄfirmatiõʒ ⁊ lapſum ⁊ ĩ hoĩe añ pctm̃ nõ fuit fides ꝑꝑ manifeſtã ↄtẽplationẽ q̃ tũc erat õ reb⁹ diuinis. ſʒ cũ fides ſit argumentũ nõ apparentiũ ſm̃ aplm̃: ⁊ ꝑ fidẽ credant̃ ea q̃ nõ vident̃: vt Aug. dic̃. illa ſola mãifeſtatio excludit fidei rõneʒ: ꝑ quã credit̃ apparẽs vl̃ viſuʒ id õ quo p̄ncipalr̃ ẽ fides. Principale aũt obʒ fidei ẽ v̄itas p̄ma: cui⁹ viſio btõs facit: ⁊ fidei ſuccedit. cũ g̃ angel⁹ añ ↄfirmatiõʒ: ⁊ hõ añ pctm̃ nõ hũerit illã btitudinẽ q̃ õs ꝑ eẽntiã vr̃: manifeſtũ ẽ ꝙ nõ habuit ſic mãifeſtã cognitionẽ ꝙ excluderet̃ rõ fidei. Vñ ꝙ nõ habuit fidẽ hoc eẽ nõ potuit niſi ꝙ penit⁹ ei erat ignotũ id de quo ẽ fides. ⁊ ſi hõ ⁊ angel⁹ fuerũt creati in puris nãlib⁹ vt qdã dicunt: forte poſſʒ teneri ꝙ fides nõ fuerit ĩ ãgelo añ cõfirmationẽ: nec in hoĩe añ pctm̃. Cognitio. n. fidei ẽ ſupra nãlẽ cognitionẽ de deo nõ ſolũ hoĩs ſʒ etiã angeli. Sʒ qꝛ ĩ p̄ iã diximus ꝙ hõ ⁊ angelus creati ſũt cum dono gr̃e: ideo neceſſe ẽ dicere ꝙ ꝑ graʒ acceptã ⁊ nõdũ ↄſumatã fuerit ĩ eis inchoatio q̃dã ſꝑate btitudinis: q̃ qdẽ inchoat̃ in volũtate ꝑ ſpeʒ ⁊ charitatẽ: ſʒ ĩ itellectu ꝑ fidẽ: vt ſupra dictũ ẽ. Et iõ neċe ẽ dicer̃ ꝙ ãgel⁹ añ ↄfirmatõʒ hũit fidẽ: ⁊ ſilr̃ hõ añ pctm̃. ¶ Sed tñ ↄſiderandũ ẽ ꝙ ĩ obo fidei ẽ aliqd q̃ſi formale. ſ. v̄itas p̄ma ſup oẽʒ nãlem cognitiõʒ creature exñs: ⁊ aliqd mãle ſicut id cui aſſentim⁹ inherẽdo p̄me v̄itati. Quãtũ ergo ad p̄mũ hoꝝ cõiter fides ẽ ĩ oĩbus hñtibus cognitiõʒ de deo futura btitudĩe nõdũ adepta inherẽdo p̄me v̄itati. ſʒ q̃tũ ad ea q̃ mãlr̃ credẽda ꝓponũtur: q̃dã ſũt credita ab vno q̃ ſũt mãifeſte ſcita ab alio etiã ĩ ſtatu p̄ñti: vt ſupra dictũ ẽ. ⁊ ſm̃ hoc etiã p̄t dici ꝙ angel⁹ añ ↄfirmationẽ ⁊ hõ ante pctm̃ q̃dã de diuinis myſterijs mãifeſta cognitiõe cognouerũt q̃ nũc nõ poſſum⁹ cognoſcere niſi credẽdo. ¶ Ad p̄mũ g̃ dõm ꝙ q̃uis dicta Hug. de ſcõ Vic. magiſtralia ſint ⁊ robur auctoꝛitatis hẽant: tñ p̄t dici ꝙ cõtẽplatio q̃ tollit neceſſitatẽ fidei ẽ ↄtẽplatio p̄ñe q̃ ſupnãlis v̄itas ꝑ eẽntiã videt̃. Hãc aũt ↄtẽplatõʒ nõ habuit angel⁹ añ ↄfirmationẽ nec hõ añ pctm̃: ſʒ eoꝝ ↄtẽplatio erat altioꝛ q̃ nr̃a: ꝑ quã magis de ꝓpinquo accedẽtes ad deũ pl̃a mãifeſte cognoſcer̃ poterãt õ diuinis effectib⁹ ⁊ myſterijs q̃ nos poſſum⁹. Vñ nõ ĩerat eis fides q̃ ita q̃reret̃ õs abſens ſic a nob̃ q̃rit̃. Erat. n. eis magis p̄ñs ꝑ lumẽ ſapie q̃ ſit nobis: ſʒ nec eis eẽt ita p̄ñs ſicẽ btis ꝑ lumẽ gl̃e. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ ĩ ſtatu p̄me ↄditõis hoĩs vl̃ angeli nõ erat obſcuritas culpe vl̃ pene: inerat tñ itellectui hoĩs ⁊ ãgeli q̃dã obſcuritas nãlis ſm̃ ꝙ oĩs creatura tenebra ẽ cõpata imẽſitati diuini luĩs. ⁊ talis obſcuritas ſufficit ad fidei rõnem. ¶ Ad 3ᵐ dõʒ ꝙ ĩ ſtatu p̄me ↄditiõis nõ erat audit⁹ ab hoĩe exteri⁹ loquẽte: ſʒ a deo interi⁹ inſpirãte: ſicut ⁊ ꝓphe audiebãt ſm̃ illḋ p̄s. Audiam quid loquatur in me dñs deus.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ĩ demõib⁹ nõ ſit fides. Dic̃. n. Aug. ĩ lib. de p̄deſtinatõe ſcõꝝ: ꝙ fides ↄſiſtit ĩ credentiũ volũtate. hec aũt volũtas bona ẽ q̃ qs vult credere deo. cũ g̃ ĩ demõib⁹ nõ ſit aliq̃ volũtas deliberata bona: vt ĩ p̄ dictũ ẽ vr̃ ꝙ in demõibus nõ ſit fides. ¶ P̄. Fides ẽ q̃dã donũ diue gr̃e ſm̃ illḋ Eph. 2. Gr̃a eſtis ſaluati ꝑ fidẽ. donũ. n. dei ẽ: ſʒ demones dona gratuita amiſerũt ꝑ pctm̃: vt dr̃ in glo. ſup illud Oſee. 3. Ipſi reſpiciũt ad deos alienos: ⁊ diligunt vinacia vuaꝝ. ergo fides ĩ demonibus poſt pctm̃ nõ remanſit. ¶ P̄. Infidelitas vr̃ eẽ graui⁹ pctm̃ iter pctã: vt pʒ ꝑ Aug. ſup illḋ Joã. 20. Si nõ veniſſẽ ⁊ locut⁹ eis ñ fuiſſẽ pctm̃ nõ hẽrẽt. nũc aũt excuſatõez ñ hñt de pctõ ſuo: ſʒ ĩ qbuſdã hoib⁹ ẽ pctm̃ ĩfidelitatis. ſi g̃ fides eẽt ĩ demõib⁹ aliquoꝝ hominũ pctm̃ eẽt graui⁹ pctõ dmonũ: qḋ videt̃ eẽ ĩcõueniẽs. nõ g̃ fides ẽ ĩ demõib⁹. ¶ Sʒ ↄ eſt qḋ dr̃ Jac. 2. Demões credũt ⁊ ↄtremiſcũt. ¶ Rñ⁹. dõʒ ꝙ ſicẽ ſupra dictũ ẽ itellectus credẽtis aſſentit rei credite: nõ qꝛ ipſaʒ videat: vel ſʒ ſe: vel ꝑ reſolutionẽ ad p̄ma p̄ncipia ꝑ ſe viſa: ſʒ qꝛ ↄuĩcit̃ ꝑ auctoꝛitatem diuinam aſſentire his q̃ nõ videt: ⁊ propter impiũ volũtatis mouentis intellectum ⁊ obedientis deo. Qḋ autem volũtas moueat itellectum ad aſſẽtiẽdum p̄t ↄtigere ex duob⁹. Vno⁹ ex oꝛdie volũtatis ad bonũ: ⁊ ſic credere ẽ act⁹ laudabilis. Alio⁹. qꝛ itellect⁹ ↄuincit̃ ad hoc ꝙ iudicet eẽ credẽdũ his q̃ dicunt̃: ſʒ nõ cõuincat̃ ꝑ euidẽtiã rei: ſic ſi aliqs ꝓpha p̄nũciaret ĩ ſermõe dñi aliqd futurũ: ⁊ adhiberet ſignũ mortuũ ſuſcitãdo: ex hoc ſigno ↄuinceret̃ itellectus vidẽtis: vt cognoſceret manifeſte hoc dici a deo: q nõ mẽtit̃: ſʒ illḋ futurũ qḋ p̄dicit̃ ĩ ſe euidẽs nõ eẽt. vñ ꝑ hoc rõ fidei nõ tolleret̃. Dicẽdũ ẽ g̃ ꝙ ĩ fidelibus xp̄i laudat̃ fides ſʒ p̄mũ modũ: ⁊ ſʒ hoc nõ ẽ ĩ demonib⁹: ſʒ ſolũ ſʒ ſo mõ. Videt enĩ multa manifeſta indicia ex qb⁹ ꝑcipiũt doctrinã eccl̃ie a deo eẽ: q̃uis ipſi res ipſas q̃s eccl̃a docet nõ videãt: puta deũ eẽ trinũ ⁊ vnũ: vel aliqd hmõi. ¶ Ad p̄ᵐ g̃ dõʒ ꝙ demonũ fides ẽ quodãmõ coacta ex ſignoꝝ euidẽtia: ⁊ iõ nõ ꝑtinet ad laudeʒ volũtatis ipoꝝ ꝙ credũt. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ fides q̃ ẽ donũ gr̃e ĩclinat hoĩeʒ ad credẽdũ ſʒ aliquẽ effectũ boñ: ẽt ſi ſit ĩformis. vñ fides q̃ ẽ ĩ demonib⁹ nõ ẽ donũ gr̃e: ſʒ magis cogunt̃ ad credẽdũ ex ꝑſpicacitate nãlis itellect⁹. ¶ Ad 3ᵐ dõʒ ꝙ hoc ipʒ demõib⁹ diſplicet ꝙ ſigna fidei ſũt taʒ euidẽtia: vt ꝑ ea credere cõpellãt̃. ⁊ iõ ĩ nullo malicia eoꝝ minuit̃ ꝑ hoc ꝙ credũt.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ hereticus q̃ diſcredit vnũ articulũ fidei poſſit hr̃e fidẽ ĩfoꝛmẽ de alijs articul̃. Nõ enĩ itellect⁹ nãlis heretici ẽ potẽtioꝛ q̃ itellect⁹ catholici. ſʒ itellect⁹ catholici idiget adiuuari ad credẽdũ quẽcũq̧ articulũ fidei dono fidei. g̃ vr̃ ꝙ nec heretici aliquoſ articl̃os fidei credere poſſint ſine dono fidei ĩfoꝛmis. ¶ P̄. Sic̃ ſub fide ↄtinẽt̃ m̃lti articl̃i fidei: ita ſub vna ſcia: puta geometria ↄtinent̃ multe ↄclõnes. ſʒ hõ aliqs p̄t hr̃e ſciaʒ geometrie circa q̃dã geome

tricas ꝯclōnes alijs ignoratis.ergo hō aliqs pōt hr̄e fideꝫ
de aliquib⁹ articulis fidei alios nō credēdo.❡ P̄.Sicut
hō obedit deo ad credēdū articulos fidei:ita etiā ad ſeruā
da mādata legis:ſed hō pōt eē obediēs circa qdā mādata
⁊ nō circa alia.ergo pōt hr̄e fidē circa quoſdaꝫ articulos ⁊
nō circa alios.❡ Sꝫ ꝯ ē.Sicut pctm̄ mortale ꝯriat̄ chari
tati:ita diſcredere vnū articulū ꝯriat̄ fidei:ſꝫ charitas nō
remanet in hoīe poſt vnū peccatuꝫ mortale. ergo neqꝫ fi
des poſtq̄ꝫ diſcredit vnū articuluꝫ fidei. ❡ Rn̄⁹.dōm ꝙ
in heretico diſcredēte vnū articulū fidei nō manet fides:
neqꝫ formata:neqꝫ īformis.Cui⁹ rō eſt:qꝛ ſpēs cuiuſlibet
habitus depēdet ex formali rōne obi:q̄ ſublata ſpēs hit⁹
remanere nō pt.Formale aūt obꝫ fidei ē vitas pma ſꝫ ꝙ
manifeſtat̄ ī ſcripturis ſacris ⁊ doctrīa ecclie q̄ ꝓcedit ex
vitate pma.Un̄ qcūqꝫ nō īheret ſic īfallibili ⁊ diuie regle
doctrie ecclie q̄ ꝓcedit ex vitate pma in ſcripturis ſacris
manifeſtata: ille nō hꝫ hitū fidei:ſꝫ ea q̄ ſūt fidei alio mō
tꝫ q̄ꝫ ꝑ fidē:ſicut ſi aliqs tenet mente aliquā ꝯclōnē nō co
gnoſcēs mediū illi⁹ demrātiōis:manifeſtū ē ꝙ nō hꝫ eius
ſciaꝫ:ſꝫ opionē ſolū.Manifeſtū ē aūt ꝙ ille qui īheret do
ctrine ecclie tanq̄ꝫ īfallibili regle oīb⁹ aſſentit q̄ ecclia do
cet.alioqn ſi de his q̄ ecclia docet:q̄ vult tꝫ:⁊ q̄ nō vult nō
tꝫ:nō iā īheret ecclie doctrie ſicut īfallibili regule:ſꝫ ꝓpe
volūtati.Et ſic manifeſtū ē ꝙ heretic⁹ q ꝑtinaciter diſcre
dit vnū articulū fidei nō eſt pat⁹ ſeq ī oīb⁹ doctrinā ecclie.
Si eni nō ꝑtinaciter: iā nō eſt hereticus:ſꝫ ſolū errās.Un̄
manifeſtū eſt ꝙ talis hereticus circa vnū articulū fidem
nō hꝫ de alijs articulis:ſꝫ opionē q̄ꝫdā ſm ꝓpriā volūtatē
❡ Ad pmū ergo dōꝫ ꝙ alios articulos fidei:de qb⁹ here
ticus nō errat:nō tꝫ eodē mō ſicut tꝫ eos fidelis.ſ.ſimplr ī
herēdo pme vitati:ad qō īdiget hō adiuuari ꝑ hitū fidei.
ſꝫ tꝫ ea q̄ ſūt fidei ꝓpa volūtate ⁊ iudicio. ❡ Ad ſcōꝫ dōꝫ
ꝙ in diuerſis ꝯclōnib⁹ vni⁹ ſcie ſūt diuerſa media ꝑ q̄ ꝓ
bantur:quoꝝ vnū pōt cognoſci ſine alio.Et iō hō pōt ſcire
q̄ſdā ꝯclōnes vni⁹ ſcie ignoratis alijs.ſed oīb⁹ articulis fi
dei īheret fides ꝑꝑ vnū mediū.ſ.ꝑꝑ veritatē pmā ꝓpoſi
tā nobis in ſcripturis ſꝫ doctrinā ecclie itelligētis ſane: ⁊
iō q ab hoc medio decidit totalr̄ fide caret. ❡ Ad 3ᵐ di
cēdū ꝙ diuerſa pcepta legis pn̄t referri vl̓ ad diuerſa mo
tiua ꝓxia:⁊ ſic vnū ſine alio ſeruari pōt. vel ad vnū moti
uuꝫ pmū qō eſt ꝑfecte obedire deo:a quo decidit qcunqꝫ
vnū pceptū trāſgredit̄:ſm illud Jaco.2. Qui offendit in
vno factus eſt omniū reus.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄ . Uidetur ꝙ fides nō
poſſit eē maior in vno q̄ꝫ in alio.
Quātitas eni hit⁹ attēdit̄ ſm obā:ſꝫ qcunqꝫ hꝫ fidē credit
oīa q̄ ſūt fidei:qa q deficit ab vno totalr̄ amittit fidē:vt ſu
pra dictū eſt.ergo videt̄ ꝙ fides nō poſſit eē maior ī vno
q̄ꝫ in alio.❡ P̄.Ea q̄ ſūt ī ſūmo nō recipiūt magis neqꝫ mi
nus.ſꝫ rō fidei eſt ī ſūmo.reqrit̄ eni ad fidē ꝙ hō īhereat
pme vitati ſup oīa.ergo fides non recipit magis ⁊ minus.
❡ P̄.Jta ſe hꝫ fides in cognitiōe gratuita:ſicut intellcūs
pncipioꝝ ī cognitiōe nālī:eo ꝙ articuli fidei ſūt pma pnci
pia gratuite cognitiōis:vt ex dictis pꝫ:ſꝫ itellect⁹ pncipio
ruꝫ eq̄lr̄ īuenit̄ ī oīb⁹ hoībus.ergo ⁊ fides eq̄lr̄ īuenit̄ ī oī
bus fidelibus.❡ Sꝫ ꝯ.Ubicūqꝫ īuenit̄ paruū ⁊ magnuꝫ
ibi īuenit̄ mai⁹ ⁊ minus:ſꝫ in fide īuenit̄ magnū ⁊ paruū.
Dicit eni dn̄s Petro Mat.14.Modice fidei q̄re dubita
ſti.Et mulieri dixit Mat.15. Mulier magna ē fides tua.
ergo fides pōt eē maior in vno q̄ꝫ ī alio.❡ Rn̄⁹.dōꝫ ꝙ ſic
ſupra dictū eſt q̄ꝫtitas hitus ex duobus attēdi pōt.Uno⁹.
ex obo.Alio⁹.ſm participationē ſubi.Obiectū aūt fidei pt
duplr̄ cōſiderari.Uno mō ſꝫ formalē rōnē.Alio mō ſꝫ ea
q̄ mālr̄ credēda ꝓponunt̄.Formale aūt obm fidei ē vnū
⁊ ſimplex.ſ.vitas pma:vt ſupra dictū eſt.vn̄ ex hac pte fi
des nō diuerſificat̄ in credētib⁹:ſꝫ eſt vna ſpē in oībus: vt
ſupra dictū eſt.Sꝫ ea q̄ mālr̄ credēda ꝓponunt̄ ſūt plura:
⁊ pn̄t accipi vel magis vl̓ minus explicite ⁊ ſm hoc pt vn⁹
hō plura explicite credere q̄ꝫ ali⁹:⁊ ſic in vno pōt eē maior
fides ſm maiorē fidei explicationē.Si vō ꝯſideret̄ fides
ſꝫ ꝑticipationē ſubi hoc ꝯtingit duplr̄. Nā act⁹ fidei ꝓce
dit ex itellectu ⁊ ex volūtate vt ſupra dictū eſt. Pōt ergo
fides in aliquo dici maior.vno mō ex pte itellect⁹ ꝑꝑ ma
iorē certitudinē ⁊ firmitatē.Alio mō ex pte volūtatis ꝑꝑ
maiorē ꝓmptitudinē:ſeu deuotionē vel ꝯfidētiā.❡ Ad p
mū ergo dōꝫ ꝙ ille q ꝑtinaciter diſcredit aliqd eoꝝ q̄ ſub
fide cōtinet̄:n̄ hꝫ hitū fidei:quē tn̄ hꝫ ille q n̄ explicite cre
dit oīa:ſꝫ pat⁹ ē oīa credere:⁊ ſꝫ hoc ex pte obi vn⁹ hēret
maiorē fidē q̄ꝫ ali⁹ inq̄ꝫtū plura explicite credit: vt dictuꝫ
eſt.❡ Ad ſcōꝫ dōꝫ ꝙ de rōne fidei eſt vt vitas pma oībus
pferat̄:ſꝫ tn̄ eoꝝ q eā oīb⁹ pferūt qdā certi⁹ ⁊ deuoti⁹ ſe ei
ſubijciūt q̄ꝫ alij.⁊ ſm hoc fides eſt maior in vno q̄ꝫ in alio.
❡ Ad tertiū dōm ꝙ itellect⁹ pncipioꝝ cōſeqt̄ ipſaꝫ nām
humanā q̄ eq̄lr̄ in oīb⁹ īuenit̄.ſed fides ꝯſequit̄ donū gr̄e:
qō nō ē eq̄lr̄ in oībus:vt ſupra dictū eſt.vn̄ nō eſt eadē rō:
⁊ tn̄ ſm maiorē capacitatē itellectus vnus magis vl̓ min⁹
cognoſcit veritatē pncipiorum q̄ꝫ alius.

❡ De cauſa fidei. Qō. VI.

DEinde ꝯſiderandū eſt de cā fidei.
❡ Et circa hoc q̄runt̄ duo.
Primo vtrū fides ſit hoī infuſa a deo.
Scdo vtrū fides informis ſit donum.

Ad primum ſic ꝓcedit̄.Uide
tur ꝙ fides nō ſit
hoī īfuſa a deo.Dicit eni Aug.14.de trini.ꝙ ꝑ ſciaꝫ gignit̄
in nobis fides:nutrit̄:defendit̄:⁊ roborat̄.ſꝫ ea q̄ ꝑ ſciaꝫ in
nobis gignūt̄ magis vident̄ acq̄ſita eē q̄ꝫ īfuſa.ergo fides
nō videt̄ in nobis eſſe ex īfuſione diuina.❡ P̄.illō ad qō
hō ꝑtingit audiēdo ⁊ vidēdo vr̄ eē ab hoīe acq̄ſitū:ſed hō
ꝑtingit ad credēdū ⁊ vidēdo miracula ⁊ audiēdo fidei do
ctrinā.Dr̄ eni Joā.4.Cognouit pr̄ qꝛ illa hora erat: in q̄ di
xit ei Jeſus fili⁹ tuus viuit:⁊ credidit ipe ⁊ dom⁹ ei⁹ tota.
Et Ro.x.dr̄ ꝙ fides eſt ex auditu.ergo fides hēt̄ ab hoīe
tanq̄ꝫ acq̄ſita.❡ P̄. Jllō qō ꝯſiſtit in hoīs volūtate:ab ho
mine pōt acqri:ſꝫ fides cōſiſtit ī credētiū volūtate:vt Au
gu.dicit in lib.de pdeſtinatione ſcōꝝ.ergo fides pōt eē ab
hoīe acq̄ſita.❡ Sꝫ ꝯ eſt qō dr̄ ad Eph.2.Gr̄a eſtis ſaluati
ꝑ fidē:⁊ nō ex vobis ne qs glriet̄:donū eni dei eſt.❡ Rn̄⁹.
dōm ꝙ ad fidē duo reqrunt̄.Quoꝝ vnū ē vt hoī credibi
lia ꝓpōant̄:qō reqrit̄ ad hoc ꝙ hō aliqd explicite credat.
Aliud aūt qō ad fidē reqrit̄ eſt aſſenſus credētis ad ea q̄
ꝓponunt̄. ❡ Quātū q̄ ad pmū hoꝝ neceſſe eſt ꝙ fides ſit
a deo.Ea eniꝫ q̄ ſūt fidei excedūt rōnē humanā.vn̄ nō ca
dūt in cognitioneꝫ hoīs niſi deo reuelāte:ſꝫ qbuſdā qdem
reuelant̄ īmediate a deo:ſicut ſūt reuelata aplīs ⁊ ꝓphis.
qbuſdā aūt ꝓponunt̄ a deo mittēte fidei pdicatores: ſm
illō Ro.x.Quō pdicabūt niſi mittant̄.❡ Quātū vō ad ſe
cundū.ſ.ad aſſenſuꝫ hoīs in ea q̄ ſūt fidei pōt ꝯſiderari du
plex cā.Una qdē exteri⁹ īducēs:ſicut miraculū viſuꝫ:vel
ꝑſuaſio hoīs īducētis ad fidē:quoꝝ neutꝝ ē ſufficiēs cau
ſa.Uidētiū eni vnū ⁊ idē miraculū ⁊ audiētiū eādē pdica
tionē qdā credūt ⁊ qdā nō credūt:⁊ iō oꝫ ponere aliā cām
īteriorē q̄ mouet hoīeꝫ īteri⁹ ad aſſentiēdū his q̄ ſūt fidei.
Hāc aūt cāꝫ pelagiani pōebāt ſolū libeꝝ arbitriū hoīs : ⁊
ꝑꝑ hoc dicebāt ꝙ initiū fidei ē ex nobis:inq̄ꝫtū.ſ.ex nobis
eſt ꝙ parati ſumus ad aſſentiēdū his q̄ ſunt fidei. ſed ꝯſū
matio fidei eſt a deo : ꝑ quā nobis ꝓponunt̄ ea q̄ crederē
debem⁹:ſꝫ hoc eſt falſuꝫ:qꝛ cū hō aſſentiēdo his q̄ ſunt fi
dei eleuet̄ ſupra nām ſuā:oꝫ ꝙ hoc īſit ei ex ſupnāli pn⁹ ī
teri⁹ mouēte:qō eſt de⁹.⁊ iō fides q̄ꝫtū ad aſſentiēdū q eſt
pncipalis actus fidei ē a deo interi⁹ mouēte per gratiam.
❡ Ad pmū ergo dōꝫ ꝙ ꝑ ſciam gignit̄ fides:⁊ nutrit̄ per

modũ exterioris pſuaſionis q̃ fit ab aliq̃ ſcia: ſed principa lis ⁊ ꝓpria cã fidei eſt: id qḋ iterius mouet ad aſſentiẽdũ. ¶ Ad ſcḋm dḋm ꝙ etiã rõ illa ꝓcedit de cã ꝓponẽte exte rius ea q̃ ſunt fidei: vel pſuadẽte ad credẽdũ vł v̄bo vel fa cto. ¶ Ad tertiũ dḋꝫ ꝙ credere qdẽ in volũtate credẽtiũ ↄſiſtit: ſed oꝫ ꝙ volũtas hoīs ꝑparetᷣ a deo p grãm ad hoc ꝙ eleuetᷣ in ea q̃ ſunt ſupra naturã: vt ſupra dictum eſt.

Ad ſecundũ ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ fides iformis nõ ſit donũ dei. Dicit̃ eñi Deutero. 32. ꝙ dei pfecta ſunt opa. fides aũt informis eſt qḋdã im perfectũ. ergo fides iformis nõ eſt opus dei. ¶ Pꝫ. Sicut actus dicit̃ deformis ꝓpter hoc ꝙ caret debita forma: ita ẽt fides dr̃ iformis pp hoc ꝙ caret debita forma: ſed act⁹ deformis pctĩ nõ eſt a deo: vt ſupra dictũ eſt. ergo neqꝫ ẽt fides iformis eſt a deo. ¶ Pꝫ. q̃cunqꝫ deus ſanat totalr̃ ſa nat. Dicit̃ eñi Joã. 7. Si circũciſionẽ accipit hõ in ſabba to vt nõ ſoluat̃ lex Moyſi mihi idignamini: qꝛ totũ hoīeꝫ ſanũ feci in ſabbato: ſed p fidẽ hõ ſanat̃ ab ifidelitate. qui cunqꝫ ergo donũ fidei a deo accipit ſimul ſanat̃ ab oībus pctĩs. ſed hoc nõ fit niſi p fidẽ formatã. ergo ſola fides for mata ẽ donũ dei. nõ ergo fides iformis ẽ a deo. ¶ Sꝫ ↄ̃ ẽ qḋ q̃dã glo. dicit. i. ad Cori. 13. ꝙ fides q̃ eſt ſine charitate ẽ donũ dei. hec aũt eſt iformis. ergo fides iformis eſt donũ dei. ¶ Rñ⁹. dḋꝫ ꝙ iformitas ꝑuatio q̃dã ẽ. Eſt aũt ↄſide rãdũ ꝙ ꝑuatio qñqꝫ qdẽ ꝑtinet ad rõnẽ ſpẽi: qñqꝫ aũt nõ. ſed ſupuenit rei iã hñti ꝓpriã ſpẽm: ſicut ꝑuatio debite cõ mẽſurationis humoꝝ eſt de rõne ſpẽi ipſi⁹ egritudinis. te nebroſitas aũt nõ eſt de rõne ſpẽi eius diaphani ſꝫ ſupue nit. qꝛ ergo cũ aſſignat̃ cã alicuius rei itelligit̃ aſſignari cã ei⁹ ſꝫ ꝙ i ꝓpa ſpẽ exiſtit. iõ qḋ ñ ẽ cã ꝑuatiõis nõ pt dici ee cã illius rei ad quã ꝑtinet ꝑuatio: ſicẽ exñs de rõe ſpẽi illi⁹. Nõ eñi põt dici cã egritudinis qḋ nõ ẽ cã diſtẽperãtie hu moꝝ. Põt tñ dici aliqd eẽ cã diaphani: q̃uis nõ ſit cã ob ſcuritatis: q̃ nõ ẽ de rõne ſpẽi diaphani. Informitas aũt fi dei nõ ꝑtinet ad rõnẽ ſpẽi ipſi⁹ fidei. cũ fides dicat̃ infor mis pp defectũ cuiuſdã exterioris forme: ſicut dictũ eſt. ⁊ iõ illḋ ẽ cã fidei iformis qḋ eſt cã fidei ſimplr̃ dicte. hoc ãt eſt de⁹: vt dictũ eſt. Vñ relinqᷣ ꝙ fides iformis ſit donũ dei. ¶ Ad ꝑmũ ergo dḋꝫ ꝙ fides iformis ⁊ ſi nõ ſit pfecta ſimplr̃ pfectiõe v̄tutis. eſt tñ pfecta q̃dã pfectiõe q̃ ſuffic̃ ad fidei rõnẽ. ¶ Ad ſcḋm dḋꝫ ꝙ deformitas actus eſt de rõne ſpẽi ipſi⁹ act⁹ ſm ꝙ eſt act⁹ moralis: vt ſupra dictuꝫ eſt. Dicit̃ eñi act⁹ deformis p ꝑuationẽ forme itrinſece q̃ eſt debita cõmẽſuratio circũſtãtiarũ act⁹: ⁊ iõ nõ põt dici cã act⁹ deformis de⁹ q nõ eſt cã deformitatis: lꝫ ſit cã act⁹ inq̃tũ ẽ actus. ¶ Vł dḋꝫ ꝙ deformitas nõ ſolũ iportat ꝑ uationẽ debite forme: ſed ẽt ↄ̃riã diſpõnẽ. Vñ deformitas ſe hꝫ ad actũ ſicut falſitas ad fidẽ. ⁊ iõ ſicut act⁹ deformis nõ eſt a deo: ita nec aliq̃ fides falſa: ſicut fides iformis eſt a deo. ita etiã actus qui ſunt boni ex genere: q̃uis non ſint charitate formati: ſicut plerũqꝫ in peccatoribus ↄtingit. ¶ Ad tertiũ dḋm ꝙ ille q accipit a deo fidẽ abſqꝫ charita te nõ ſimplr̃ ſanat̃ ab ifidelitate: qꝛ nõ remouet̃ culpa ꝑce dentis ifidelitatis: ſed ſanat̃ ſm qd: vt. ſ. ceſſet a tali pctõ. Hoc aũt frequẽter ↄtigit ꝙ aliqs deſiſtat ab vno actu pec cati etiã deo hoc faciẽte: q tñ ab actu alteri⁹ pctĩ nõ ↄ̃ſiſtit ꝓpria iniqtate ſuggerẽte. Et p hũc ẽt modũ dat̃ aliqñ hoī a deo ꝙ credat: nõ tñ dat̃ ei charitatis donũ. ſicut ẽt aliq bus abſqꝫ charitate dat̃ donũ ꝓphetie: vel aliqd ſimile.

¶ De effectib⁹ fidei. Qō VII.

DEinde cõſiderandũ eſt de effectib⁹ fidei. Et circa hoc querũtur duo. Prio vtrũ tioꝛ ſit effect⁹ fidei. Scḋo vtrum purificatio cordis ſit effect⁹ fidei.

Ad primũ ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ timoꝛ nõ ſit effectus fi dei. Effectus eñi nõ ꝑcedit cauſaꝫ: ſꝫ timoꝛ ꝑcedit fidẽ. Di cit̃ eñi Eccl. 2. Qui timetis deũ credite illi. ergo timoꝛ nõ eſt effect⁹ fidei. ¶ Pꝫ. Idẽ nõ eſt cã ↄ̃rioꝝ: ſed timoꝛ ⁊ ſpes ſunt ↄ̃ria: vt ſupra dictũ eſt. fides aũt generat ſpem: vt di cit̃ in glo. Matth. i. ergo nõ eſt cã timoris. ¶ Pꝫ. Cõtrariũ nõ eſt cã ↄ̃rij. ſed obm fidei eſt qḋdã bonũ qḋ eſt v̄itas pri ma. obꝫ aut timoris eſt malũ: ut ſupra dictũ eſt. actus aũt habẽt ſpẽm ex obo ſꝫ ſupradicta. ergo fides nõ eſt cã tio ris. ¶ Sed ↄ̃ ẽ qḋ dicit̃ Jac. 2. Demones credũt ⁊ ↄtremi ſcũt. ¶ Rñ⁹. dḋꝫ ꝙ timoꝛ ẽ qdã motus appetitiue v̄tutis vt ſupra dictũ eſt. Omniũ autẽ appetitiuoꝝ motuũ ꝑnci piuꝫ eſt bonũ vel maluꝫ appꝛhẽſuꝫ. vñ oꝫ ꝙ timoris ⁊ oī um appetitiuoꝝ motuũ ſit pncipiũ aliqua appꝛhẽſio. Per fidẽ aũt fit in nobis q̃dã appꝛhẽſio de qbuſdã malis pena libus: q̃ ſm diuinũ iudiciũ iferunt̃: ⁊ p hũc modũ fides eſt cã timoris: quo qs timet a deo puniri: qui timoꝛ ẽ ſeruilis. Eſt etiã cã timoris filialis: quo quis timet ſepari a deo: vł quo qs refugit ſe deo cõpare reuerẽdo ipſuꝫ: inq̃tũ p fidẽ hãc exiſtimationẽ hẽmus de deo: ꝙ ſit qḋdã imenſuꝫ ⁊ al tiſſimũ bonũ: a quo ſeparari eſt peſſimũ: ⁊ cui velle equa ri eſt malũ. ſed ꝑmi timoris. ſ. ſeruilis eſt cã fides iformis. ſed ſecũdi timoris. ſ. filialis eſt cã fides formata: q̃ p chari tatẽ facit hoīeꝫ deo adherere ⁊ ei ſubyci. ¶ Ad ꝑmũ ergo dicẽdũ ꝙ timoꝛ dei nõ põt vlr̃ ꝑcedere fidẽ: qꝛ ſi oīno ei⁹ ignorãtiã hẽrem⁹ q̃tũ ad ꝑmia vel penas: de qbus p fidẽ iſtruimur. nullõ mõ eũ timerem⁹: ſed ſuppoſita fide de aliq bus articulis fidei: puta de excellẽtia diuina: ſequit̃ timoꝛ reuerẽtie. ex quo ſeqᷣ vlteri⁹ vt hõ itellectũ ſuũ deo ſuby ciat ad credẽdũ oĩa que ſunt ꝓmiſſa a deo. vñ ibi ſequit̃: Et nõ euacuabit̃ merces vr̃a. ¶ Ad ſcḋꝫ dḋm ꝙ idẽ ſꝫ ↄ̃ ria põt eẽ ↄ̃rioꝝ cã: nõ aũt idẽ ſm idẽ. fides auteꝫ generat ſpem ſm ꝙ facit nobis exiſtimationẽ de ꝑmyꝫ q̃ de⁹ retri buit iuſtis. eſt aũt cã timoris ſm ꝙ facit nobis eſtimatio neꝫ de penis q̃s pctõrib⁹ iſligere vult. ¶ Ad tertiũ dḋꝫ ꝙ obm fidei ꝑmũ ⁊ formale eſt bonũ: qḋ eſt v̄itas ꝑma. ſꝫ ma terialr̃ fidei ꝓponunt̃ etiã credẽda q̃dã mala: puta ꝙ ma luꝫ ſit deo nõ ſubyci vel ab eo ſepari: ⁊ ꝙ pctõꝛes penalia mala ſuſtinebũt a deo: ⁊ ſm hoc fides põt eſſe cã timoris.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Videtur ꝙ purifica tio cordis nõ ſit effectus fidei. Puritas eñi cordis ꝑcipue in affectu cõſiſtit: ſed fides in tellectu ẽ. ergo fides nõ cauſat cordis purificatiõeꝫ. ¶ Pꝫ. Illud qḋ cauſat cordis purificationẽ nõ põt ſimul eẽ cũ i puritate: ſed fides ſimul põt eẽ cũ ipuritate pctĩ: ſicut pꝫ i illis q habẽt fidẽ iformẽ. ergo fides ñ purificat coꝛ. ¶ Pꝫ. Si fides aliquo mõ purificaret coꝛ humanũ: maxĩe puri caret hoīs itellectũ: ſꝫ itellectũ ñ purificat ab obſcuritate cũ ſit cognitio enigmatica. ergo fides nullo mõ purificat coꝛ. ¶ Sed ↄ̃ eſt qḋ dicit Petrus Act. 15. Fide purificans corda eoꝝ. ¶ Rñ⁹. dḋm ꝙ ipuritas vniuſcuiuſqꝫ rei cõſi ſtit i hoc ꝙ viliorib⁹ imiſcet̃. Nõ eñi dr̃ argẽtũ eẽ ipurũ ex ꝑmixtione auri p quã melius reddit̃: ſed ex ꝑmixtiõe plũ bi vel ſtãni. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ rõnalis creatura digni oꝛ eſt oībus tpalib⁹ ⁊ corporalib⁹ creaturis: ⁊ iõ ipura red ditur ex hoc ꝙ tpalib⁹ ſe ſubycit p amoꝛẽ: a qua qdẽ ipuri tate purificat̃ p cõtrariũ motũ: dũ. ſ. tẽdit i id qḋ eſt ſupra ſe. ſ. in deuꝫ: in quo qdẽ motu ꝑmũ ꝑncipiũ eſt fides. Acce dentẽ eñi ad deũ oꝫ credere: vt dicit̃ ad Heb. xi. ⁊ iõ ꝑmũ ꝑncipiũ purificationis cordis eſt fides q̃ purificatur ipuri tas erroris: que ſi pficiat̃ p charitatẽ formatã pfectã puri ficationẽ cauſat. ¶ Ad ꝑmũ ergo dḋm ꝙ ea q̃ ſunt in itel lectu ſunt ꝑncipia eoꝝ que ſunt in affectu: inq̃tũ. ſ. bonuꝫ itellect⁹ mouet affectũ. ¶ Ad ſcḋm dḋm ꝙ fides etiã ifor mis excludit q̃dã ipuritatẽ ſibi oppoſitã. ſ. ipuritateꝫ er roris q̃ cõtingit ex hoc ꝙ itellectus humanus inordinate inheret reb⁹ ſe iferioribus: duꝫ. ſ. vult ſm rõnes rerũ ſenſi

biliuꝫ metiri diuina:ſꝫ qñ ꝑ charitatē formaꝉ:tūc nullā im
ꝑitatē ſecū compatiꝉ:qꝛ vniuerſa delicta opit charitas:
vt diciꝉ ꝓuerbi.x°. ¶ Ad tertiuꝫ dōm ꝙ obſcuritas fidei
nō pertinet ad īpuritatem culpe:ſꝫ magis ad nālem defe/
ctum intellectus humani ſm ſtatum preſentis vite.

¶ De dono intellectus ⁊ ſcie. Queſtio. .VIII.

D Einde cōſiderandū de dono intel
lectus ⁊ ſcie que rñdent vtu
ti fidei. Et circa donū intellectus querū
tur octo. Primo vtꝝ intellect⁹ ſit donū
ſpūs ſancti. Scdo vtꝝ poſſit ſimul eſſe
in eodeꝫ cū fide. Tertio vtrū intellect⁹
q eſt donum ſpūs ſancti ſit ſpeculatiuus
tm̄ vel etiā practicus. Quarto vtrū oēs q ſunt in grā ha/
beāt donum intellectus. Quinto vtꝝ hoc donū inuenia
tur ī aliqbus abſqꝫ gratia. Sexto quomō ſe habeat donū
intellectus ad alia dona. Septimo de hoc qō rñdet huic
dono ī btitudib⁹. Octauo de eo qō rñdet ei ī fructib⁹.

Ad primum ſic ꝓceditur. Videꝉ ꝙ intellectus
nō ſit donū ſpūs ſci. Dona.n.gratui
ta diſtinguūtur a donis nālibus.ſupaddūtur.n.eis.ſꝫ itel
ctus eſt qdam habitus nālis ī aīa quo cognoſcūtur ꝑici/
pia nālr nota: vt pꝫ in.6°.ethi.ergo nō dꝫ poni donū ſpūs
ſci. ¶ P̄.Dona diuina ꝑticipātur a creaturis ſm eoꝝ pro
portiōeꝫ ⁊ modū:vt pꝫ ꝑ Dio.in li.de diui.no.ſꝫ modus hu
mane nāe eſt vt nō ſimplr v̄itateꝫ cognoſcat,qō ꝑtinet ad
rōnē intellect⁹:ſꝫ diſcurſiue qō ē ꝓpꝛiuꝫ rōnis: vt pꝫ ꝑ Dio.
in.7°.ca°.de diui.no.ergo.cognitio diuina q̄ hoibus datur
magis dꝫ dici donū rōis q̄ꝫ itellect⁹. ¶ P̄. In potētijs aīe
itellectus ꝯ voluntatē diuidiꝉ:vt pꝫ in.3°.de aīa.ſꝫ nulluꝫ
donū ſpūs ſci dꝛ volūtas.ergo ēt nullū donū ſpūs ſci dꝫ di
ci itellectus. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qō diciꝉ Iſa.xi°. Requieſcet ſuper
eū ſpūs dn̄i:ſpūs ſapiētie ⁊ intellectus. ¶ Rñ°.dōꝫ ꝙ no
mē itellectus quādam intimā cognitiōm importat.Diciꝉ
.n.intelligere q̄ſi intus legere:⁊ hoc māifeſte pꝫ cōſiderā/
tibus dr̄iam itellectus ⁊ ſenſus. Nā cognitio ſenſitiua oc/
cupatur circa q̄litates ſenſibiles exterioꝛes. cognitio aūt
itellectiua penetrat vſqꝫ ad eēntiā rei. Obm̄ aūt itellect⁹
eſt qō qd eſt:vt dꝛ in.3.de aīa. Sūt aūt multa gn̄a eoꝝ q̄ i
terius latent:ad q̄ oꝫ cognitiōeꝫ hoīs q̄ſi intrinſecus pene
trare.nā ſub accidētibus latet nā rei ſubſtātialis:ſub v̄bis
latēt ſignificata v̄boꝝ:ſub ſimilitudib⁹ ⁊ figuris latet ve
ritas figurata. Res.n.itelligibiles ſūt quodāmō iterioꝛes
reſpectu reꝝ ſenſibiliuꝫ q̄ exterius ſentiūtur. ⁊ i cauſis la
tent effectus.⁊ ecōuerſo. vn̄ reſpectu hoꝝ oīum pōt dici i
tellectus.Sꝫ cū cognitio hoīs a ſenſu incipiat q̄ſi ab exte/
rioꝛi:māifeſtum eſt ꝙ q̄to lumē itellectus eſt foꝛtius:tan
to pōt magis ad intima penetrare. Lumē aūt nāle noſtri
itellectus eſt finite v̄tutis.vn̄ vſqꝫ ad determinatū aliqd
ꝑtingere pōt. Indiget ergo hō ſupnaturali lumie vt vlteri
us penetret ad cognoſcendū q̄dam q̄ ꝑ lumē nāle cogno/
ſcere nō valet.⁊ illud lumē ſupnāle hoī datum vocaꝉ do/
nū itellectus. ¶ Ad p̄ᵐ ergo dōm ꝙ ꝑ lumē nāle nobis in
ditum ſtati cognoſcūtur q̄dam pꝛīcipia cōia que ſūt nālr
nota.ſꝫ qꝛ hō oꝛdinatur ad btitudinē ſupnālem: vt ſupra
dictum eſt:neceſſe ē ꝙ hō vlterius ꝑtingat ad q̄dā altioꝛa
⁊ ad hoc reqriꝉ donū intellectus. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ diſcur
ſus rōnis ſemꝑ icipit ab itellectu ⁊ terminatur ad itellectū.
Rōcinamur.n.procedēdo ex qbuſdam itellectis. ⁊ tunc
ratiōis diſcurſus perficiꝉ quādo ad hoc peruenimus vt i/
telligamus id quod pꝛius erat ignotū.qō ergo rōcinamur
ex aliquo pꝛecedēti itellectu procedit. Donum autem gra
tie nō procedit ex lumie nature:ſed ſuperadditur ei quaſi
perficiēs ipſum.⁊ ideo iſta ſuperadditio nō diciꝉ ratio ſed
magis itellectus : qꝛ ita ſe habet lumē ſuperadditum ad
ea que nobis ſupernaturalr inoteſcunt ſicut ſe habet lu/
men naturale ad ea que pꝛimoꝛdialiter cognoſcimus.
¶ Ad 3ᵐ dicēdum ꝙ volūtas nomiat ſimpliter appetiti
uum motum abſqꝫ determinatiōe alicuius excellētie:ſed
itellectus nomiat quādam excellētiam cognitiōis pene/
trādi ad intima.⁊ ideo ſupnaturale donum magis nomia
tur nomie itellectus q̄ꝫ noīe voluntatis.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ donuꝫ
itellectus nō ſimul habeatur cū
fide. Diꝉ.n.Aug.in lib.83.q̄onū.ꝙ id qō itelligiꝉ itelligen
tis compꝛhenſiōe finitur.ſed id quod creditur nō compꝛe/
hēditur ſm illud apoſtoli ad Phil.3. Nō qꝛ iā cōpꝛehēde/
rim aut ꝙ ꝑfectus ſim. ergo videꝉ ꝙ fides ⁊ itellectus nō
poſſūt eſſe i eodeꝫ. ¶ P̄.Omne qō itelligitur itellectu vi
detur naturalr:ſed fides eſt de nō apparentibus:vt ſupra
dictum eſt.ergo fides nō poteſt ſimul eſſe i eodem cum i
tellectu. ¶ P̄. Intellectus eſt certioꝛ q̄ꝫ ſciētia.ſed ſciētia
⁊ fides nō poſſūt eſſe d̄ eodem:vt ſupra dictum eſt. multo
ergo minus intellectus ⁊ fides. ¶ Sꝫ ꝯtra eſt:qō Grego.
dicit in lib.moraliū. Videm⁹ ꝙ itellectus de auditis mē
tem illuſtrat.ſed aliquis habēs fidem poteſt eſſe illuſtra/
tus mēte circa audita. Vn̄ dicitur Luc.vlti.ꝙ dn̄s apuit
diſcipulis ſuis ſenſum vt itelligerēt ſcripturas.ergo itelle
ctus poteſt ſimul eſſe cum fide. ¶ Rñ°.dōꝫ ꝙ hic duplici
diſtinctiōe eſt opus. Una qdem ex parte fidei. Alia auteꝫ
ex parte itellectus. Ex parte qdem fidei diſtinguendum
eſt ꝙ q̄dam per ſe ⁊ directe cadūt ſub fide que nālem ra/
tiōem excedūt:ſicut deum eſſe trinum ⁊ vnum: filiuꝫ dei
eſſe icarnatum. Quedam vero cadūt ſub fide quaſi oꝛdi/
nata ad iſta ſm aliquem modū:ſicut oīa que i ſcriptura di
uina cōtinētur. Ex parte vero itellectus diſtinguēduꝫ eſt
ꝙ dupliciter dici poſſumus aliqua itelligere. Uno modo
perfecte:quādo.ſ.pertingimus ad cognoſcēdum eſſentiaꝫ
rei itellecte:⁊ ipſam veritatem enūciabilis itellecti ſcōm
ꝙ in ſe eſt.⁊ hoc modo ea que directe cadūt ſub fide itelli
gere nō poſſumus durāte ſtatu fidei:ſꝫ q̄dam alia ad fidē
oꝛdinata etiā hoc mō itelligi poſſunt. Alio mō cōtingit ali
quid intelligi imperfecte quādo.ſ.ipſa eſſentia rei vel ve/
ritas pꝛopoſitiōis nō cognoſcitur qd ſit:aut q̄uo ſit:ſed ta/
mē cognoſcitur ſm ꝙ ea que exterius apparēt veritati nō
cōtrariātur:iquātum.ſ.homo itelligit ꝙ ꝓpter ea que ex/
terius apparēt nō eſt recedēduꝫ ab his que ſūt fidei.⁊ ſm
hoc nihil ꝓhibet durāte ſtatu fidei itelligere etiā ea q̄ ꝑ ſe
ſub fide cadūt. Et ꝑ hoc pꝫ rñſio ad oba. Nam p̄me tres
ratiōes procedūt ſm ꝙ aliqd perfecte intelligiꝉ. Ultima
aūt ratio ꝓcedit de itellectu eoꝛum que oꝛdināt̄ur a fidē.

Ad tertium ſic proceditur. Videtur ꝙ itellectus
q pōitur donum ſpiritus ſci nō ſit pra
cticus ſꝫ ſpeculatiuus tātum. Intellectus enim vt Grego.
dicit in p̄mo moꝛal. Altioꝛa quedaꝫ penetrat. Sed ea que
pertinēt ad itellectum practicum nō ſūt alta ſꝫ quedam i
fima.ſ. ſingularia:circa que ſūt actus. ergo itellectus qui
pōitur donum nō eſt itellectus practicus. ¶ P̄. Intelle/
ctus q eſt donum eſt dignius aliqd q̄ꝫ intellectus q eſt vir
tus itellectualis.ſꝫ intellectus q eſt v̄tus intellectualis eſt
ſolum circa neceſſaria: vt pꝫ per philoſophū i.6.ethi.ergo
multo magis intellectus q eſt donum eſt ſolū circa neceſ
ſaria.ſed itellectus practicus nō eſt circa neceſſaria: ſꝫ cir
ca cōtigentia alr ſe habere que ope humano fieri poſſunt.
ergo itellectus qui eſt donum nō eſt itellectus practicus.
¶ P̄. Donum intellectus illuſtrat mentem ad ea que na
turalem ratiōeꝫ excedūt.ſed operabilia humana quoꝝ ē
practicus intellectus non excedunt naturalem ratiōem
que dirigit in rebus agendis:vt ex ſupꝛadictis patet. ergo
intellectus qui eſt donū nō ē intellectus practicus. ¶ Sꝫ
cōtra eſt quod in pſ.dicitur. Intellectus bonus oībus fa/
cientibus eum. ¶ Rñ°.dōꝫ ꝙ ſicut dictū eſt donū itelle/

ctus nō ſolum ſe hʒ ad ea que ṗ ⁊ pᷓcipalr̄ cadūt ſub fide ſed etiā ad oīa que ad fidē ordinātur. opationes aūt bone quēdam ordinē ad fidē habent. Nā fides p dilectionē opatur: vt apoſtolus dic̄ ad Gal. 5°. Et ideo donū itellect⁹ etiam ad q̄dam opabilia ſe extendit: nō qdem vt circa ea ṗncipalr̄ verſet̄: ſʒ īquātuʒ ī agendis regulamur rōnibus eternis: qbus ꝯſpiciendis ⁊ cōſulēdis ſm Aug. iz. de trini. īheret ſuperior rō que dono intellectus pficitur. ¶ Ad ṗmū ergo dōm q̄ opabilia humana ſm q̄ ī ſe cōſiderātur nō habēt aliquā excellentie altitudinē: ſʒ ſm q̄ referūtur ad regulam legis eterne ⁊ ad fidem beatitudis diuine: ſic altitudineʒ hñt vt circa ea poſſit eſſe itellectus. ¶ Ad z⁹ dōʒ q̄ hoc ipʒ ptinet ad dignitatē doni qd̄ eſt itellectus: q̄ itelligibilia eterna vel neceſſaria cōſiderat non ſolū ſʒ q̄ ī ſe ſūt: ſʒ ēt ſm q̄ ſunt regule quedaʒ humanoꝝ actuū: qꝛ q̄to vtus cognoſcitiua ad plura ſe extendit tāto nobilior eſt. ¶ Ad 3⁹ dōm q̄ regula humanoꝝ actuū ē ⁊ rō humana ⁊ lex eterna: vt ſupra dictuʒ ē. lex aūt eterna excedit naturalem rōnē. ⁊ ideo cognitio humanoꝝ actuuʒ ſm q̄ regulat̄ a lege eterna excedit naturaleʒ rōnem: ⁊ īdiget ſupnaturali lumine doni ſpūs ſancti.

Ad quartum ſic pceditur. Videt̄ q̄ donū itellectus nō inſit oīb⁹ hñtibus grāz. Dic̄. n. Greg. z°. moraliū. q̄ donuʒ itellectus datur ꝯtra hebetudinem mētis. ſʒ multi habētes grām adhuc patiūtur mentis hebetudinē. ergo donum itellectus nō eſt in oīb⁹ habētibus grām. ¶ P̄. Inter ea q̄ ad cognitionē ptinent ſola fides videt̄ eſſe neceſſaria ad ſalutē: qꝛ p fidē xp̄s ībabitat ī cordibus noſtris: vt dicit̄ ad Eph. 3. ſʒ nō omnes habentes fidē habent donū itellectus: imo q credūt debent orare vt itelligant: ſicut Aug. dic̄ ī lib. de trini. ergo donuʒ itellectus nō eſt neceſſarium ad ſalutem. nō ergo eſt in oībus habētibus grām. ¶ P̄. Ea que ſūt cōia oībus habentib⁹ grām: nunq̄ ab habentib⁹ grām ſubtrahūtur. ſʒ grā itellectus ⁊ alioꝝ donorum aliquādo ſe vtiliter ſubtrahit. quādoq̄ enim dū ſublimia itelligendo ī elatiōem ſe aius erigit ī rebus imis ⁊ v. libus grauī hebetudie pigreſcit: vt Greg. dic̄ in. z. moraliū. ergo donum itellectus nō eſt in oībus habentib⁹ grām. ¶ Sed contra ē qd̄ dr̄ ī ps. Neſcierunt neq̄ itellexerunt q ī tenebris ambulāt: ſʒ nullus hñs grām ambulat ī tenebris: ſm illud Joan. 8. Qui ſeqtur me nō ambulat in tenebris. ergo nullus habēs grām caret dono itellectus. ¶ Rñ°. dōm q̄ ī oībus habentibus grāʒ neceſſe eſt eſſe rectitudinem volūtatis: qꝛ p grām preparat̄ voluntas hoīs ad bonum: vt Augu. dic̄. Voluntas aūt nō poteſt recte ordinari ī bonum niſi pexiſte aliqua cognitione vitatis: qꝛ obm voluntatis eſt bonum itellectus: vt dr̄ ī . 3. de aīa. Sicut aūt per donum charitatis ſpūs ſcūs ordinat voluntatē hoīs vt directe moueatur ī bonū qd̄daʒ ſupernāle: ita etiā p donum itellectus illuſtrat mentē hoīs: vt cognoſcat veritatem q̄dā ſupnālē: ī quā oʒ tendere voluntatem rectam: ⁊ ideo ſicut donū charitatis eſt ī oībus habentib⁹ grām gratū faciētem: ita etiā donum itellect⁹. ¶ Ad primū ergo dōm q̄ aliq habentes grām gratum facientē poſſunt hebetudinem pati circa aliqua q̄ ſūt preter neceſſitatem ſalutis. ſʒ circa ea que ſunt de neceſſitate ſalutis ſufficiēter inſtruunt̄ a ſpū ſcō: ſʒ illud. i. Joan. z. Unctio eius docet vos de oībus. ¶ A z⁹ dōm q̄ ⁊ ſi nō oēs habētes fidem plene itelligāt ea q̄ pponūtur credenda: itelligunt tamē ea eſſe credēda: ⁊ q̄ ab eis nullo mō ē deuiandum. ¶ Ad tertiū dōm q̄ donū itellectus nūq̄ ſe ſubtrahit ſcīs circa ea q̄ ſunt neceſſaria ad ſaluteʒ. ſʒ circa alia īterdum ſe ſubtrahit: vt nō omnia ad liqdum per itellectū penetrare poſſint: ad hoc q̄ ſupbie materia ſubtrahat̄.

Ad quintum ſic pceditur. Videt̄ q̄ itellectus donū īueniat̄ ēt ī nō hñtibus grāz. gratū faciēteʒ. Aug. n. exponēs illud ps. Cōcupiuit anima mea deſiderare iuſtificatiōes tuas. dicit: Preuolat itellectus: ⁊ tarde ſequitur humanus atq̄ infirmus affectus. ſʒ in oībus habentibus grām gratū faciētem ē pmptus affectus pp charitatem. ergo donū itellectus poteſt eſſe ī hiis q non habent gratiam gratum facienteʒ. ¶ P̄. Daniel. z. dicitur q̄ intelligentia opus eſt ī viſione pphetica: ⁊ ita videtur q̄ pphetia nō ſit ſine dono itellect⁹. ſʒ pphetia pōt eſſe ſine grā gratum faciente: vt patet Matth. 7. vbi dicētibus ī noīe tuo pphetauimus: reſpōdet̄: nūq̄ noui vos. q̄ donū itellectus pōt eſſe ſine grā gratū faciente. ¶ P̄. Donum itellectus rñdet vtuti fidei ſm illud Jſa. 7. ſm aliaʒ litterā. Niſi crediderītis nō itelligetis. ſed fides pōt eſſe ſine gratia gratum faciente. ergo etiam donum itellectus. ¶ Sed cōtra eſt quod dñs dic̄ Joan. 6. Omnis q audiuit a patre ⁊ diligit venit ad me. ſʒ per itellectuʒ audita addiſcimus vel penetramus: vt pʒ p Greg. in ṗmo moral. ergo qcunq̄ habet itellectus donum venit ad xp̄m: qd̄ non eſt ſine grā gratum faciēte. ergo donum itellectus nō eſt ſine grā gratum faciēte. ¶ Rñ°. dōm q̄ ſicut ſupra dictuʒ eſt dona ſpūs ſci pficiūt aīaʒ ſʒ q̄ eſt bene mobilis a ſpū ſcō. Sic ergo itellectuale lumen grē pōitur donū itellectus ī quātum itellectus hoīs ē bene mobil̄ a ſpū ſcō. Huiuſmodi aūt motus ꝯſideratio ī hoc eſt q̄ homo apprehēdat veritatem circa fineʒ. vnde niſi vſq̄ ad hoc moueatur a ſpū ſcō itellectus humanus vt rectam eſtimationē de fine habeat: nōdum cōſecutus ē donum itellectus: q̄tūcunq̄ ex illuſtratiōe ſpūs ſci alia q̄daʒ pambula cognoſcat. Rectā aūt eſtimatiōeʒ de vltimo fine nō hʒ niſi ille q circa fineʒ nō errat: ſed ei firmiter īheret tanq̄ optimo: qd̄ eſt ſoluʒ habētis grām gratum faciēteʒ. Sicut etiam ī moralibus rectā eſtimatiōem hʒ homo de fine p habituʒ vtutis. Unde donum itellectus habʒ nullus ſine grā gratum faciente. ¶ Ad ṗmuʒ ergo dōm q̄ Aug. noīat itellectum quācūq̄ illuſtratiōem itellectualem q̄ tamē nō ptingit ad pfectaʒ doni rōneʒ: niſi vſq̄ ad hoc mēs hoīs deducatur vt rectā eſtimatiōem habeat homo circa finē. ¶ A z⁹ dōm q̄ itelligentia q̄ neceſſaria eſt ad pphiaʒ ē quedā illuſtratio mētis circa ea que pphetis reuelant̄. nō ē autem illuſtratio mentis circa eſtimatōeʒ rectaʒ de vltimo fine: que ptinet ad donū itellectus. ¶ Ad 3⁹ dōm q̄ fides īportat ſolum aſſenſum ad ea q̄ pponunt̄: ſʒ itellectus īportat quādam pceptiōem vitatis que non poteſt eſſe circa finem niſi ī eo q habʒ grām gratum facientem: vt dictum eſt. ⁊ ideo non eſt ſimilis ratio de intellectu ⁊ fide.

Ad ſextum ſic pceditur. Videtur q̄ donum intellectus nō diſtinguatur ab alyjs donis. Quorum. n. oppoſita ſunt eadem: ipſa quoq̄ ſunt eadē. ſed ſapiētie opponitur ſtultitia: hebetudini itellectus: pcipitatiōi cōſilium: ignorantie ſciētia: vt pʒ per Greg. z. moralium. nō videtur aūt differre ſtulticia: hebetudo: ignorātia: ⁊ pcipitatio. ergo nec intellectus diſtinguitur ab alyjs donis. ¶ P̄. Intellectus q ponitur virtus intellectualis differt ab alyjs intellectualibus virtutibus p hoc ſibi ppriuʒ qd̄ eſt circa principia p ſe nota. ſʒ donum intellect⁹ nō eſt circa aliqua pᷓcipia p ſe nota: qꝛ ad ea q̄ naturalr̄ p ſe cognoſcūtur ſufficit nālis habitus ṗmoꝝ ṗncipioꝝ. ad ea vero q̄ ſupernālia ſunt ſufficit fides: qꝛ articuli fidei ſunt ſicut ṗma ṗncipia in ſupernāli cognitiōe: ſicut dictum eſt. ergo donuʒ intellectus nō diſtinguitur ab alyjs donis itellectualibus. ¶ P̄. Omnis cognitio intellectiua vel eſt ſpeculatiua vel practica. ſed donū intellectus hʒ ſe ad vtrūq̄: vt dictum eſt. ergo nō diſtinguit̄ ab alyjs donis intellectualib⁹. ⁊ oēs in ſe cōplectitur. ¶ Sed cōtra eſt q̄ quecunq̄ cōnumerantur adinuicem: oʒ ea eſſe aliquo modo adinuicem diſtincta: qꝛ diſtinctio ē ṗncipium numeri. ſed donū intelle

ctus cõnumeratur alijs donis: vt pꝫ Iſa. xi. ergo donum i/
tellectus eſt diſtinctũ ab alijs donis. ℂ Rñdeo dõꝫ ꝙ di
ſtinctio doni itellectus ab alijs tribus donis. ſ. pietate: for
titudĩe: ⁊ timore manifeſta ẽ: qꝛ donũ itellectus ꝑtinet ad
viꝫ cognoſcitiuã. illa vero tria ꝑtinent ad vim appetitiuã.
ſꝫ drĩa huius doni itellectus ad alia tria. ſ. ſapiam: ſciam: ⁊
ꝯſilium: q̃ etiaꝫ ad viꝫ cognoſcitiuã ꝑtinẽt: nõ eſt adeo ma
nifeſta. Videt̃ aũt qbuſdaꝫ ꝙ donũ intellectus diſtingua
tur a dono ſciẽ ⁊ cõſilij: ꝑ hoc ꝙ illa duo ꝑtineãt ad practi
cã cognitiõeꝫ: donum aũt intellectus ad ſpeculatiuã. A do
no võ ſapĩe qꝺ etiã ad ſpeculatiuam cognitiõem ꝑtinet di
ſtinguit̃ in hoc ꝙ ad ſapiam ꝑtinet iudiciũ: ad itellectum
vero capacitas itellectus eoꝝ q̃ ꝓponunt̃ ſeu penetratio
ad itima eoꝝ: ⁊ ſꝫ hoc ſupra. numeꝝ donoꝝ aſſignauimꝰ.
ſed diligẽter itnenti donũ itellectus nõ ſolũ ſe hꝫ circa ſpe
culanda: ſꝫ etiam circa opanda: vt dictũ eſt. Et ſimiliter ẽt
donũ ſciẽ circa vtrũqꝫ ſe hꝫ: vt ĩfra dicet̃. ⁊ ideo oꝫ alr̃ eoꝝ
diſtinctiõem accipe. Omnia. n. hec q̃tuor dona ordinãtur
ad ſupnãlem cognitiõem q̃ ĩ nobis ꝑ fidem fundat̃. Fides
aũt eſt ex auditu: vt dr̃ Ro. x. Vñ oꝫ aliq̃ ꝓponi hoĩ ad cre
dendũ nõ ſicut viſa ſed ſic̃ audita qbus ꝑ fidem aſſentiat.
Fides aũt ꝓ qdem ⁊ ꝓncipalr̃ ſe hꝫ ad v̾itatem pmã. ſecun
dario ad q̃dam circa creaturas cõſiderãda. ⁊ vlteriꝰ ſe ex
tendit etiam ad directiõem humanoꝝ opeꝝ ſm ꝙ ꝑ dile/
ctiõem opatur: vt ex dictis pꝫ. Sic ergo circa ea q̃ fidei ꝓ/
ponũtur credẽda duo req̇runt̃ ex ꝑte noſtra. ꝓ qdem vt i/
tellectu penetrent̃ vel capiãtur. ⁊ hoc ꝑtinet ad donũ itel
lectus. 2ᵒ aũt oꝫ vt de eis hõ habeat iudiciuꝫ rectũ vt eſti
met his eſſe inherendum. ⁊ ab eoꝝ oppoſitis recedendũ.
Hoc ergo iudiciũ q̃tum ad res diuinas ꝑtinet ad donum
ſapiẽ. q̃tum vero ad res creatas ꝑtinet ad donũ ſciẽ. q̃tũ
vero ad applicatiõem ad ſingularia opa ꝑtinet ad donuꝫ
cõſilij. ℂ Ad pmũ ergo dõm ꝙ predicta drĩa quatuor do
noꝝ manifeſte cõpetit diſtinctiõi eoꝝ: que Greg. ponit eis
eſſe oppoſita. Hebetudo. n. acuitati opponit̃. Dicitur. n. ꝑ
ſimilitudinẽ itellectus acutus qñ põt penetrare ad itima
eoꝝ q̃ ꝓponunt̃. vñ hebetudo mẽtis eſt ꝑ quã mens ad i
tima penetrare nõ ſufficit. Stultus aũt dr̃ ex hoc ꝙ puer/
ſe iudicat circa cõem finẽ vite. ⁊ ideo ꝓpe opponitur ſapiẽ
que facit rectũ iudiciũ circa vl̃em cãm. Ignorãtia vero i/
portat defectũ mentis etiã circa q̃cunqꝫ ꝑticularia. ⁊ iõ op
ponit̃ ſciẽ ꝑ quã homo hꝫ rectũ iudiciuꝫ circa ꝑticulares
cãs. ſ. circa creaturas. Precipitatio vero manifeſte oppõi
tur cõſilio ꝑ qꝺ homo ad actiõeꝫ nõ ꝓcedit ante delibera
tiõem rõnis. ℂ Ad 2ᵐ dõm ꝙ donũ intellectus ẽ circa ꝓ/
ma ꝓncipia cognitiõis gratuite: alr̃ tamẽ q̃ꝫ fides. Naꝫ ad
fidem ꝑtinet eis aſſentire. ad donũ vero itellectus ꝑtinet
mente penetrare ea q̃ dicũtur. ℂ Ad 3ᵐ dõm ꝙ donũ itel
lectus ꝑtinet ad vtrãqꝫ cognitiõem. ſ. ſpeculatiuam ⁊ pra/
cticam: non quantum ad iudicium: ſed quantum ad appre
henſionem vt capiantur ea que dicuntur.

Ad ſeptimum ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ dono i
tellectus nõ rñdeat btĩtudo ſex
ta. ſ. Btĩ mundo corde qm̃ ipſi deũ videbũt. Mũditia eñ
cordis maxĩe videt̃ ꝑtinere ad affectum. ſed donuꝫ itelle/
ctus nõ ꝑtinet ad affectũ ſed magis ad vim intellectiuaꝫ:
ergo ꝓdicta btĩtudo nõ rñdet dono itellectꝰ. ℂ P̃. Actuũ
. 15. dr̃. Fide purificãs corda eoꝝ. ſꝫ ꝑ purificationẽ cordis
acq̇rit̃ mũditia cordis. g̃ ꝓdicta btĩtudo magis ꝑtinet ad
veritatem fidei q̃ꝫ ad donuꝫ intellectus. ℂ P̃. Dona ſpũs
ſancti ꝑficiunt hoĩem in pñti vita. ſed viſio dei non ꝑtinet
ad vitam pñtem. ipſa. n. beatos facit: vt ſupra habitum
eſt. ergo ſexta btĩtudo ꝯtinens viſionem dei nõ ꝑtinet ad
donum intellectus. ℂ Sed ꝯtra eſt qꝺ Aug. dic̃ in lib. de
ſermone dñi in mõte. Sexta opatio ſpũs ſancti q̃ eſt intel
lectus conuenit mũdis corde qui purgato oculo pñt vide/
re qꝺ oculus nõ vidit. ℂ Rñdeo dõm ꝙ in ſexta beatitu
dine ſicut ⁊ in alijs duo cõtinẽtur. Unum ꝑ modũ meriti
. ſ. mũditia cordis: aliud ꝑ moduꝫ pmij. ſ. viſio dei: vt ſupra
dictum eſt. Et vtrũqꝫ ꝑtinet aliquo modo ad donũ intelle
ctus. Eſt. n. duplex mundicia. Una qdeꝫ ꝓambula ⁊ diſpo
ſitiua ad dei viſionẽ: q̃ eſt depuratio affectus ab inordina
tis affectionibus. ⁊ hec qdem munditia cordis fit ꝑ virtu/
tes ⁊ dona que ꝑtinent ad vim appetitiuã. Alia vero mun
ditia cordis ẽ que eſt q̃ſi cõpletiua reſpectu viſiõis diuine.
⁊ hec qdeꝫ eſt munditia mentis depurate a fantaſmatibꝰ
⁊ erroribus vt. ſ. ea que de deo ꝓponũtur nõ accipiãtur ꝑ
modum corpalium fantaſmatuꝫ: neqꝫ ſm hereticas ꝑuer
ſitates. ⁊ hãc munditiam facit donũ itellectus. Similiter
etiam duplex eſt dei viſio. Una qdem ꝑfecta ꝑ quã videt̃
dei eſſentia. Alia vero imperfecta ꝑ quã ⁊ ſi nõ videamus
de deo quid eſt: videmus tamẽ quid nõ eſt. ⁊ tanto in hac
vita deum ꝑfectius cognoſcimus q̃to magis intelligimꝰ
eum excedere quicqd intellectu cõprehẽditur. Et vtraqꝫ
dei viſio pertinet ad donum intellectus. pma qdeꝫ ad do
num intellectus cõſũmatum ſm ꝙ erit in patria. ſecunda
vero ad donum itellectus inchoatuꝫ ſm ꝙ habetur ĩ via.
Et ꝑ hoc pꝫ rñſio ad obiecta. Nã pme due rõnes ꝓcedũt
de pma mũditia. 3ª võ ꝺ ꝑfecta dei viſiõe. dona ãt ⁊ hmõi
nos ꝑficiunt ſm quãdã inchoationeꝫ ⁊ in futuro implebũ
tur: vt ſupra dictum eſt.

Ad octauum ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ in fructi
bus fides nõ rñdeat dono intelle
ctus. Intellectꝰ. n. ẽ fructus fidei. Dicit̃. n. Iſa. 7. Niſi cre
dideritis nõ intelligetis. ſm aliã lr̃am: vbi nos habemus:
Si nõ credideritis nõ ꝑmanebitis. nõ ergo fides ẽ fructꝰ
itellectus. ℂ P̃. Priꝰ nõ eſt fructus poſterioris. ſed fides
videt̃ eſſe prior itellectu: qꝛ fides eſt fundamentũ totiꝰ ſpũa
lis edificij: vt ſupra dictum eſt. ergo fides nõ ẽ fructꝰ intel
lectus. ℂ P̃. Plura ſũt dona ꝑtinẽtia ad itellectũ q̃ꝫ ꝑtinẽ/
tia ad appetitũ. ſed iter fructus ponit̃ tm̃ vnũ ꝑtinens ad
intellectũ. ſ. fides. oĩa võ alia ꝑtinent ad appetituꝫ. ergo fi
des nõ magis videt̃ rñdere intellectui q̃ꝫ ſapiẽ vel ſciẽ ſeu
cõſilio. ℂ Sed ꝯ ẽ ꝙ finis vniuſcuiuſqꝫ rei eſt fructꝰ eius.
ſꝫ donũ itellectus videt̃ ꝓncipalr̃ ordinari ad certitudinẽ
fidei q̃ põitur fructꝰ. Dicit. n. glo. ad Gal. 5. ꝙ fides ẽ que ẽ
fructus: ⁊ de inuiſibilibus certitudo. ergo in fructibꝰ fides
rñdet dono itellectꝰ. ℂ Rñᵒ. dõm ꝙ ſic̃ ſupra dictũ ẽ cuꝫ
de fructibus ageret̃: fructus ſpũs dicũtur vltima ⁊ dele/
ctabilia que ĩ nob̃ ꝓueniũt ex v̾tute ſpũs ſci. Ultimũ ãt ⁊
delectabile ĩ volũtate hꝫ rõnẽ finis q ẽ ꝓpriũ obꝫ volũta
tatis. ⁊ ideo oꝫ ꝙ illud qꝺ eſt vltimũ ⁊ delectabile in volũ
tate ſit quodãmõ fructꝰ oĩum alioꝝ q̃ ꝑtinẽt ad alias potẽ
tias. Scd̃m hoc ergo genus doni vel virtutis ꝑficiẽtis ali
quã potẽtiã põt accipi duplex fructꝰ. Unus qdẽ ꝑtinẽs ad
ſuã potẽtiam. Alius aũt quaſi vltimus ꝑtinens ad volun/
tatem. Et ſm hoc dõm ẽ ꝙ dono intellectus rñdet ꝑ ꝓpo
fructu fides. i. fidei certitudo. ſꝫ ꝑ vltimo fructu rñdet ei
gaudium qꝺ pertinet ad voluntatem. ℂ Ad pmum ergo
dõm ꝙ intellectus eſt fructus fidei que eſt virtus: ſic au/
tem non accipitur fides cum dicitur fructus: ſꝫ ꝓ q̃dã cer
titudine fidei ad quã hõ ꝑuenit ꝑ donum itellectꝰ. ℂ Ad
2ᵐ dõm ꝙ fides nõ põt vl̃r precedere intellectum. Nõ. n.
poſſet hõ aſſentire credendo aliq̇bus ꝓpoſitis niſi ea aliq̃
liter intelligeret. ſed perfectio intellectus cõſequitur fidẽ
que eſt virtus ad quã quidem intellectus ꝑfectiõem ſeq/
tur quedam fidei certitudo. ℂ Ad 3ᵐ dõm ꝙ cognitiõis
practice fructus nõ põt eſſe in ipſa: qꝛ talis cognitio nõ ſci/
tur ꝓpter ſe ſꝫ ꝓpter aliud. ſꝫ cognitio ſpeculatiua hꝫ fru/
ctum in ſeipſa. ſ. certitudinem eoꝝ quoꝝ eſt. Et ideo dono
conſilij qꝺ pertinet ſolum ad cognitionem practicam non
reſpondet aliqs fructus ꝓprius. Donis autem ſapientie ⁊

tellectus ⁊ ſcie que poſſunt etiam ad ſpeculatiuam cogni/
tiõem ꝑtinere: rñdet ſolũ vnus fructus q̄ eſt certitudo ſi/
gnata noīe fidei. Plures aũt fructus ponunꝰ ꝑtinẽtes ad
ꝑtē appetitiuã: q꞉ ſicꝰ iã dictũ ē rõ finis q̄ īportaꝰ ī noīe fru
ctus magis ꝑtinet ad vim appetitiuã q̄ȝ intellectiuã.

De dono ſcientie. Qõ. IX.

DEinde conſiderandũ de dono ſcie. Et circa hoc querunꝰ q̄tuoꝛ. Primo vtrũ ſcia ſit donum. Secundo vtrũ ſit circa diuina. Tertio vtrum ſit ſpeculatiua vel practica. Quarto que beatitudo ei reſpondeat.

Ad primum ſic ꝓcediꝰ. Videꝰ ꝙ ſcia ñ ſit donũ. Dona.n. ſpũs ſcī nãlem facultatem excedunt. ſȝ ſcia īpoꝛtat effectũ quẽdaȝ nãlis rõnis. Dicit .n. phs in ꝑ poſterioꝝ ꝙ demõſtratio ē ſyllogiſmꝰ faciens ſcire. ḡ ſcia nõ ē donũ ſpũs ſancti. ¶ P̄. Dona ſpũs ſcī ſũt cõia oībus ſcīs vt ſupꝛa dictuȝ eſt. ſȝ Aug. iȝ. de trini. dicꝰ. ꝙ ſcia nõ pollẽt plurimi fideles q̄uis polleãt ipſa fide. ergo ſcia nõ eſt donũ. ¶ P̄. Donũ eſt ꝑfectius v̄tute: vt ſupꝛa dictum ē. ergo vnũ donũ ſufficit ad ꝑfectiõeȝ vnius v̄tutis. ſed v̄tuti fidei rñdet donũ ītellectus: vt ſupꝛa dictũ ē. ergo nõ rñdet ei donũ ſcie: nec appet cui alij v̄tuti rñdeat. ergo cũ dona ſint ꝑfectiões v̄tutũ vt ſupꝛa dictũ ē: videꝰ ꝙ ſcia nõ ſit donũ. ¶ Sȝ cõtra ē. ꝙ Iſa. xi. cõputaꝰ īter ſeptē dona. ¶ Rñ°. dõm ꝙ gr̄a ē ꝑfectioꝛ q̄ȝ nã. vnde nõ deficit in his ī q̄bus hõ ꝑ nãm ꝑfici põt. cũ aũt hõ ꝑ nãlem rõneȝ aſ/ſentit ſm intellectũ alicui v̄itati: duplr̄ ꝑficitur circa veritatem illã. Primo q̄dem q꞉ capit eaȝ. Scdõ q꞉ de ea certũ iudiciuȝ hȝ. Et iõ ad hoc ꝙ ītellectus hũanus ꝑfecte aſ/ſentiat veritati fidei duo req̄runꝰ. quoꝝ vnũ eſt ꝙ ſane capiat ea que ꝓponũtur. qõ ꝑtinet ad donuȝ ītellectus: vt ſupꝛa dictum eſt. aliud aũt eſt vt hẽat certũ ⁊ rectũ iudiciuȝ de eis diſcernẽdo. ſ. credẽda aut non credẽda. ⁊ ad hoc neceſſariũ ē donũ ſcie. ¶ Ad ꝑ᷒ ergo dõȝ ꝙ certitudo cognitiõis ī diuerſis naturis inueniꝰ diuerſimode ſm diuerſaȝ ꝯditionem vniuſcuiuſq꞉ nãe. Nã homo ꝯſeq̄tur certuȝ iudicium de veritate ꝑ diſcurſuȝ rõnis. ⁊ iõ ſcia hũana ex rõne demõſtratiua acq̄ritur. ſed ī deo eſt certum iudiciũ veritatis abſq꞉ oī diſcurſu ꝑ ſimplicem ītuitũ: vt ī ꝑmo dictũ eſt. ⁊ ideo diuina ſcia nõ ē diſcurſiua vel rõcinatiua ſȝ abſoluta ⁊ ſimplex: cui ſimilis eſt ſcia q̄ poniꝰ donũ ſpũs ſcī cũ ſit quedã ꝑticipatiua ſilitudo ipſius. ¶ Ad 2᷒ dõm ꝙ circa credẽda duplex ſcia põt hñri. Una q̄deȝ ꝑ quã hõ ſcit q̄d credere debeat: diſcernẽs credẽda a nõ credẽdis. ⁊ ſȝ hoc ſcia eſt donũ ⁊ cõuenit oībus ſcīs. Alia v̄o eſt ſcia circa credenda ꝑ quã hõ nõ ſolum ſcit q̄d credi debeat ſȝ etiã fidē manifeſtare: ⁊ alios ad credẽdum inducere ⁊ ꝯdictoꝛes cõuincere. ⁊ iſta ſcia poniꝰ inter gratias gratis datas que nõ datur oībus ſed q̄buſdã. Uñ Aug. pꝰ verba inducta ſubiũgit. Aliud eſt ſcire tm̄mõ q̄d hõ credere debeat. aliud ſcire quẽadmodũ hoc ipm̄ qõ crediꝰ ⁊ pijs auribus opituleꝰ: ⁊ ꝯ̄ ipios defendaꝰ. ¶ Ad 3᷒ dõȝ ꝙ dona ſũt ꝑfectioꝛa v̄tutibus moꝛalibꝰ ⁊ ītellectualibꝰ: nõ ſũt aũt ꝑfectioꝛa v̄tutibus theologicis: ſȝ magis oīa dona ad ꝑfectiõem theologicaꝝ v̄tutũ oꝛdinãtur ſicꝰ ad finē. ⁊ iõ nõ eſt incõueniens ſi diuerſa dona ad vnã virtutem theologicam oꝛdinẽtur.

Ad ſecundum ſic ꝓcediꝰ. Videꝰ ꝙ ſcie donuȝ ſit circa res diuīas. dicꝰ.n. Augu. iȝ. de trini. ꝙ ꝑ ſciaȝ gigniꝰ fides nutriꝰ ⁊ roboraꝰ. ſȝ fides eſt ꝺ rebus diuīs: q꞉ obm̄ fidei eſt veritas ꝑma: vt ſupꝛa habituȝ ē. ergo ⁊ donũ ſcie eſt ꝺ rebus diuīs. ¶ P̄. Donũ ſcie ē dignꝰ q̄ȝ ſcia acq̄ſita. ſed aliq̄ ſcia acq̄ſita ē circa res diuinas: ſicꝰ ſcia metaphyſice. ḡ m̄lto magis donũ ſcie eſt circa res diuinas. ¶ P̄. Sicut dꝛ Ro. ꝑ. Inuiſibilia dei ꝑ ea q̄ facta ſunt ītellecta cõſpiciũtur. ſi ergo ē ſcia circa res creatas. vꝛ ꝙ etiã ſit circa res diuinas. ¶ Sȝ ꝯ̄ eſt qõ Aug. 14. ꝺ trini. dicꝰ. Reꝝ diuinaꝝ ſcia ꝓpꝛie ſapia nũcupeꝰ. hũanarũ aũt ꝓpꝛie ſcie nomen obtineat. ¶ Rñ°. dõm ꝙ certuȝ iudiciũ de re aliq̄ maxīe daꝰ ex ſua cã. ⁊ iõ ſm oꝛdinē cãꝝ oȝ eē oꝛdinē iudicioꝝ. Sicꝰ.n. cã ꝑma ē cã ſecũde: ita ꝑ cãȝ ꝑmaȝ iudicaꝰ ꝺ cã ſecunda. ꝺ cã aũt ꝑma nõ põt iudicari ꝑ aliã cãm. ⁊ ideo iudiciũ qõ fit ꝑ cãm ꝑmã ē ꝑmũ ⁊ ꝑfectiſſimũ. In his aũt ī q̄bus aliquid ē ꝑfectiſſimũ nomē cõe generis appꝛopaꝰ his que deficiunt a ꝑfectiſſimo. ipſi aũt ꝑfectiſſimo adaptaꝰ aliud ſpãle nomē: vt pȝ ī logicis. Nã in genere cõuertibiliũ illud qõ ſignificat qõ quid ē ſpãli noīe diffinitio vocaꝰ: q̄ aũt ī hoc deficiunt conuertibilia exiſtētia nomē cõe ſibi retinẽt. ſ. qõ ꝓpꝛia dicũtur. Q꞉ ergo nomē ſcie impoꝛtat quãdam certitudinē iudicij: vt dictum eſt: ſi q̄dē certitudo iudicij fit ꝑ altiſſimã cãm illiꝰ generis ꝑ quã põt ꝺ oībus iudicare: hȝ ſpãle nomē qõ ē ſapia. Dicꝰ.n. ſapiēs in vnoquoq꞉ genere q̄ nouit altiſſimã cãȝ illius generis: ꝑ quã põt de oībus iudicare. Simplr̄ aũt ſapiēs dꝛ q̄ nouit altiſſimã cãm ſimplr̄. ſ. deũ. ⁊ ideo cognitio diuinaꝝ reruȝ vocaꝰ ſapia. cognitio vero reꝝ humanaꝝ vocaꝰ ſcia quaſi cõi noīe īpoꝛtante certitudinē iudicij appꝛopato ad iudicium qõ fit ꝑ cãs ſecũdas. Et iõ ſic accipiẽdo ſcie nomē poniꝰ donũ diſtinctũ a dono ſapie. Uñ donũ ſcie ē ſolũ circa res humanas: vel ſolũ circa res creatas. ¶ Ad ꝑmũ ergo dõȝ ꝙ lȝ ea ꝺ quibus eſt fides ſint res diuine ⁊ eterne: tñ ipſa fides ē quodãmõ tꝑale ī aīo credentis. ⁊ iõ ſcire q̄d credẽdũ ſit ꝑtinet ad donũ ſcie. Scire aũt ipſas res creditas ſȝ ſe ipſas ꝑ quãdã vnionē ad ipſas ꝑtinet ad donũ ſapie: vñ donũ ſapie magis rñdet charitati que vnit mentē hoīs deo. ¶ Ad 2᷒ dõm ꝙ rõ ꝑma ꝓcedit ſȝ ꝙ cõiter nomē ſcie ſumitur. ſic aũt ſcia nõ poniꝰ ſpãle donum. ſȝ ſm ꝙ reſtringitur ad iudiciũ qõ fit ꝑ res creatas. ¶ Ad 3᷒ dõm ꝙ ſicut ſupꝛadictum eſt q̄libet cognoſcitiuus habitus foꝛmalr̄ q̄dem reſpicit mediũ per quod aliq̄d cognoſcitur: materialiter autem id quod per mediuȝ cognoſcitur: ⁊ q꞉ id quod eſt foꝛmale potius eſt. ideo ille ſcientie que ex pꝛincipijs mathematicis cõcludunt circa materiam nãlem magis cum mathematicis cõnumerantur: vtpote eis ſimilioꝛes: licet quãtum ad materiam magis conueniant cum naturali. ⁊ ꝓpter hoc dicꝰ in. 2. phy. ꝙ ſunt magis naturales. ⁊ iõ cum hõ per res creatas deum cognoſcit: magis videꝰ hoc pertinere ad ſciam ad quã pertinet foꝛmalr̄ q̄ȝ ad ſapiam ad quã pertinet materialr̄. ⁊ ecõuerſo cuȝ ſm res diuinas iudicemus de rebus creatis: magis hoc ad ſapientiam q̄ȝ ad ſcientiam pertinet.

Ad tertium ſic ꝓceditur. Videꝰ ꝙ ſcia que poniꝰ donũ ſit ſcia practica. Dicꝰ.n. Aug. iȝ. de trini. ꝙ actio q̄ exterioꝛibus rebus vtimur ſcie deputatur. ſed ſcia cui deputaꝰ actio eſt practica: ergo ſcia que eſt donum eſt ſcia practica. ¶ P̄. Greg. dicꝰ in ꝑ moral. Nulla eſt ſcia ſi vtilitateȝ pietatis nõ hȝ. valde inutilis eſt pietas ſi ſcie diſcretiõe caret. Ex qua auctoꝛitate habeꝰ ꝙ ſcia dirigit pietatem: ſed hoc nõ poteſt cõpetere ſcie ſpeculatiue. ergo ſciẽtia que eſt donum nõ ē ſpeculatiua ſed practica. ¶ P̄. Dona ſpũs ſcī nõ hñtur niſi a iuſtis vt ſupꝛa habitũ eſt. ſed ſcia ſpeculatiua põt haberi etiam ab iniuſtis. ſm illud Iac. vlt. Sciẽti bonum ⁊ nõ faciẽti pctm̄ eſt illi. ḡ ſcia que eſt donum nõ eſt ſpeculatiua ſed practica. ¶ Sed ꝯ̄ ē quod Greg. dicit in ꝑ moral. Sciẽtia ī die ſuo cõuiuiũ parat: q꞉ in ventre mẽtis ignoꝛãtie ieiunium ſuperat. ſȝ ignoꝛantia nõ tollitur totalr̄ niſi ꝑ vtrãq꞉ ſcientiã. ſ. ⁊ ſpeculatiuaȝ ⁊ practicam. ergo ſcientia que eſt donum: ē ⁊ ſpeculatiua ⁊ practica. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſicut ſupꝛa dictum eſt: donũ ſcie oꝛdinaꝰ ſicut ⁊ donum intellectus ad certitudinem fidei. Fides autem ꝑmo ⁊ ꝑncipalr̄ in ſpeculatiõe cõſiſtit inq̄tũ. ſ. inheret ꝑme veritati. ſed q꞉ veritas eſt etiaȝ vltimus

finis ꝓpter quē opamur: inde etiā eſt ꝙ fides ad opatiōeꝫ ſe extēdit: ſm illud Gal. 5. Fides ꝑ dilectionē opatur. Uñ etiam oꝫ ꝙ donū ſcīe ꝑ gdem ⁊ ꝑncipalr̄ reſpiciat ſpeculatiōeꝫ: ī qūtum. ſ. hō ſcit qd fide tenere debeat. Scōario aūt ſe extēdit ēt ad opationē ſm ꝙ ſciam credibiliuꝫ eoꝝ que ad credibilia ꝯſequunt̄ dirigimur ī agendis. ¶ Ad ꝑmuꝫ ergo dōm ꝙ Aug. loqtur de dono ſcīe ſm ꝙ ſe extēdit ad opatiōem. attribuitur. n. ei actio ſed nō ſola nec ꝑ. ⁊ hoc ēt mō dirigit pietatem. vnde pꝫ ſolutio ad 2ᵘᵐ. ¶ Ad 3ᵘᵐ dōm ꝙ ſicͭ dictuꝫ eſt de dono itellectus ꝙ nō gcūqꝫ itelligit hꝫ donū itellectꝰ: ſꝫ q itelligit q̄ſi ex habitu grē: ita etiā de dono ſcīe eſt itelligendū ꝙ illi ſoli donū ſcīe habeāt q ex infuſione grē rectū iudiciū hñt circa credēda ⁊ agenda: ita ꝙ in nullo deuiēt a rectitudine iuſtitie. ⁊ hec eſt ēt ſcīa ſcōꝝ: de qua dicitur. Sap. x. Juſtum deduxit dñs ꝑ vias rectas ⁊ dedit illi ſcientiā ſanctoꝝ.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ſcīe nō rñdeat 3ᵃ btitudo. ſ. Beati q lugent: qm̄ ipſi ꝯſolabūtur. Sicut. n. malū eſt cā triſtitie ⁊ luctus: ita ēt ⁊ bonuꝫ ē cā letitie. ſed ꝑ ſciaꝫ ꝑncipaliꝰ māifeſtātur bona q̄ꝫ mala q̄ ꝑ bona cognoſcunt̄. Rectuꝫ. n. eſt index ſui ipſius ⁊ obliq vt dicit̄ ī ꝑmo de aīa. Ergo ꝑdicta btitudo ñ ꝯueniēter rñdet ſcīe dono. ¶ P̄. Cōſideratio veritatis eſt actus ſcīe. ſed ī cōſideratione vitatis nō eſt triſtitia: ſꝫ magis gaudium. Dicit̄. n. Sap. 8. Nō hꝫ amaritudinē illiꝰ cōuerſatio nec tedium ꝯuictus illiꝰ: ſed letitiam ⁊ gaudium. ergo ꝑdicta btitudo nō ꝯuenienter rñdet dono ſcīe. ¶ P̄. Donum ſcīe prius ꝯſiſtit ī ſpeculatiōe q̄ꝫ ī opatiōe: ſed ſm ꝙ cōſiſtit ī ſpeculatione nō rñdet ſibi luctꝰ: qꝛ itellectꝰ ſpeculatiuus nihil dicit de imitabili ⁊ fugiēdo: vt dicit̄ in. 3. d̄ aīa. neqꝫ dicit aliqd letū ⁊ triſte. ergo ꝑdicta beatitudo nō ꝯuenienter pōit̄ rñdere dono ſcīe. ¶ Sꝫ ꝯ̄ eſt qđ Aug. dicit ī lib. de ſermone dñi ī mōte. Scīa cōuenit lugētibꝰ q dicerunt qbus malis vincti ſunt que quaſi bona petierūt. ¶ Rñ°. dōm ꝙ ad ſciam ꝓprie ꝑtinet rectuꝫ iudiciū creaturaꝝ. Creature aūt ſunt ex qbꝰ homo occaſionalr̄ a deo auertitur ſm illud Sap. 14. Creature facte ſūt ī odium ⁊ muſipulā pedibus īſipiētium: q. ſ. rectum iudicium de his nō hñt dū eſtimant ī eis ee̅ ꝑfectū bonū. vnde ī eis finē cōſtituēdo peccāt ⁊ veꝝ bonum ꝑdunt. ⁊ hoc dānuꝫ hoī inoteſcit ꝑ rectū iudicium de creaturis qđ hr̄ ꝑ donū ſcīe. ⁊ iō btitudo luctus ponitur rñdere dono ſcīe. ¶ Ad ꝑmū ergo dōm ꝙ bona creata nō excitāt ſpūale gaudium niſi q̄tenꝰ referūtur ad bonū diuinum ex quo ꝓprie ꝯſurgit gaudiū ſpūale. ⁊ iō directe qdem ſpūalis pax ⁊ gaudium ꝯſequēs rñdet dono ſapīe. Dono aūt ſcīe rñdet qdem ꝑmo luctus de ꝑteritis erratis: ⁊ cōſequēter ꝯſolatio: dum homo ꝑ rectum iudiciū ſcīe creaturas ordinat ī bonum diuinū. ⁊ iō ī btitudine ponitur luctus ꝓ merito. ⁊ ꝯſolatio ꝯſequens ꝓ ꝑmio: que qdem ichoatur ī hac vita: ꝑficitur aūt ī futuro. ¶ Ad 2ᵘᵐ dōm ꝙ ipſa ꝯſideratione vitatis homo gaudet: ſed de re circa quā ꝯſiderat vitatem pōt triſtari qñqꝫ. ⁊ ſꝫ hoc luctus ſcīe attribuitur. ¶ Ad 3ᵘᵐ dōm ꝙ ſcīe ſm ꝙ in ſpeculatiōe cōſiſtit nō rñdet btitudo aliqua: qꝛ beatitudo hoīs nō cōſiſtit ī cōſideratiōe creaturaꝝ: ſꝫ ī cōtemplatione dei. ſed aliq̄liter btitudo hoīs cōſiſtit ī debito vſu creaturaꝝ ⁊ ordiata affectōe circa ipſas. ⁊ hoc dico q̄ꝫtū ad btitudinē vie. ⁊ iō ſcīe nō attribuit̄ aliqua btitudo ꝑtinēs ad ꝯtemplationem: ſꝫ itellectui ⁊ ſapīe que ſūt circa diuina.

¶ De vicijs oppoſitis: ⁊ ꝑ̊ de īfidelitate Qō. .X.

Conſequenter cōſiderānduꝫ ē de vicijs oppoſitis. Et ꝑmo de infidelitate que opponit̄ fidei. Scōo de blaſſemia que opponit̄ ꝯfeſſioni. Tertio de ignorantia ⁊ hebetudine que opponūtur ſcīe ⁊ intellectui. ¶ Circa ꝑmū cōſideranduꝫ eſt de infidelitate ī cōmuni. Scōo de hereſi. Tertio de apoſtaſia a fide. ¶ Circa ꝑᵐ queruntur. 12. Primo vtrum īfidelitas ſit pctm̄. Scōo ī quo ſit ſicut ī ſubō. Tertio vtruꝫ ſit maximū peccatoꝝ. Quarto vtrum oīs actio īfidelium ſit pctm̄. Quinto de ſpēbus īfidelitatis. Sexto de cōparatione eaꝝ adinuicē. Septimo vtrum cum īfidelibus ſit diſputandū de fide. Octauo vtrū ſint cogendi ad fidem. Nono vtrū ſit eis cōicandū. Decimo vtꝝ poſſint xp̄ianis fidelibus preeſſe. Undecimo vtrū ritus īfidelium ſint tolerandi. Duodecimo vtrum pueri infideliū ſint iuitis parētibꝰ baptizādi.

Ad primum ſic proceditur. Uidet̄ ꝙ īfidelitas nō ſit peccatum. Omne. n. pctm̄ eſt cōtra naturam: vt pꝫ ꝑ Damaſ. in. 2. lib. ſed īfidelitas non videt̄ eſſe cōtra nām. Dicit. n. Augu. in lib. de predeſtinatione ſanctoꝝ. ꝙ poſſe habere fidē ſicut poſſe habere charitatem nature eſt oīum hoīum: habere aūt fidem queadmodum habere charitatem grē eſt fidelium. ergo nō habere fidem quod eſt īfidelium nō eſt cōtra nām. ⁊ ita nō ē peccatum. ¶ P̄. nullus peccat ī eo qđ vitare nō pōt: qꝛ oē pctm̄ eſt voluntarium. ſed nō eſt ī ꝑtāte hoīs ꝙ īfidelitatē vitet quā vitare nō pōt niſi fideꝫ habēdo. Dicit. n. apl's ad Ro. x. Quomō credent ei quem nō audierūt: quomō aūt audient ſine predicante: ergo infidelitas nō videt̄ ee̅ peccatum. ¶ P̄. Sicͭ dictum eſt ſūt ſeptem vitia capitalia ad que omnia peccata reducūtur. ſub nullo āt hoꝝ videt̄ ꝯtineri īfidelitas. ergo īfidelitas nō eſt pctm̄. ¶ Sed ꝯ̄. Uirtuti ꝯ̄riatur viciuꝫ. ſꝫ fides eſt v̄tus cui ꝯ̄riatur īfidelitas. ergo īfidelitas eſt pctm̄. ¶ Rñ°. dōꝫ ꝙ infidelitas duplr̄ accipi pōt. Uno°. ſm puram negationē: vt dicat̄ īfidelis ex hoc ſolo ꝙ nō hꝫ fidem. Alio° pōt intelligi īfidelitas ſꝫ cōtrarietatē ad fidē q̄. ſ. aliqs repugnat auditui fidei: vel etiā cōtēnit ipſam: ſm illud. Jſa. 53. Quis credidit auditui nr̄o. ⁊ ī hoc ꝓp̄e ꝑficitur ratio infidelitatis. ⁊ ſm hoc īfidelitas eſt pctm̄. Si aūt accipiatur ſm negationem purā. ſicut ī illis q nihil audierunt de fide: nō hꝫ rōnem peccati ſed magis pene: qꝛ talis ignorantia diuinoꝝ ex peccato ꝑmi parētis cōſecuta eſt. Qui aūt ſic ſunt infideles dānantur qdeꝫ ꝓpter alia peccata q̄ ſine fide remitti nō pñt: nō aūt dānantur ꝓpter infidelitatis pctm̄. Unde dñs dicit. Joan. 15. Si nō veniſſem ⁊ locutus eis nō fuiſſem pctm̄ nō haberēt: qđ exponens Aug. dicit ꝙ loqtur d̄ illo peccato quo nō crediderunt ī xp̄m. ¶ Ad ꝑmum ergo dōm ꝙ habere fideꝫ nō eſt ī nā humana: ſed ī nā humana eſt vt mens hoīs non repugnet interiori inſtinctui ⁊ exteriori veritatis ꝑdicatiōi. vnde īfidelitas ſm hoc ē ꝯtra nām. ¶ Ad 2ᵘᵐ dōm ꝙ rō illa ꝓcedit de infidelitate ſm ꝙ importat ſimplicem negationem. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ īfidelitas ſm ꝙ eſt pctm̄ oritur ex ſuperbia ex qua cōtingit ꝙ homo itellectum ſuum nō vult ſubijcere regulis fidei ⁊ ſano itellectui patrū. Uñ Greg. dicit. 31. moral. ꝙ ex inani gloria oriūtur nouitatum preſumptiōes. Quāuis poſſet dici ꝙ ſic virtutes theologice nō reducuntur ad virtutes cardinales: ſed ſunt priores eis: ita etiam vicia oppoſita virtutibus cardinalibus non reducuntur ad vicia capitalia.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ infidelitas non ſit in itellectu ſicut in ſubō. Omne. n. peccatum ī voluntate eſt: vt Augu. dicit in lib. de duabus aīabus. ſed īfidelitas eſt quoddaꝫ pctm̄ vt dictum eſt. ergo īfidelitas eſt ī voluntate ſicͭ ī ſubō: non in intellectu. ¶ P̄. Jnfidelitas hꝫ rōnem peccati: ex eo ꝙ ꝑdicatio fidei cōtēnitur. ſed contemptus ad voluntatem ꝑtinet. ergo īfidelitas eſt ī voluntate. ¶ P̄ 2° ad Cor. xi. ſuper illud. Jpſe ſathanas transfigurat ſe in angelum lucis: dicit glo. ꝙ ſi angelus malus ſe bonum fingat: ⁊ ſi credat̄ bonus: nō eſt error morbidus: ſi facit vel dicit q̄ bonis an

gelis ꝯgruunt: cuiꝰ rō eſſe vr̄ ꝑꝑ rectitudinē volūtatis eiꝰ
q̄ ei inheret itendēs bono angelo adherere. ergo totū pec
catū īfidelitatis eē videt̄ ī ꝑuerſa voluntate. nō ergo ē ī in
tellectu ſic̄ ī ſubō. ❡ Sȝ ꝯ. Cōtraria ſūt ī eodē ſubō ſed fi
des cui ꝯtrariat̄ īfidelitas ē ī intellectu ſicut in ſubō. ergo
⁊ īfidelitas in itellectu eſt. ❡ Rn̄ꝰ. dōm ꝙ ſic̄ ſupra dictū
eſt: pctm̄ dr̄ eſſe ī illa potētia que eſt ṗncipiū actus peccati.
Actꝰ aūt pcti pōt habere duplex ṗncipiū. Unum qdem ṗ
mū ⁊ vlē: qȯ importat oēs actus pctōꝝ. ⁊ hoc ṗncipiuȝ eſt
voluntas: qꝛ omne pctm̄ eſt volūtariuȝ. Aliud aūt ṗncipiū
actus pcti eſt ꝓꝑuȝ ⁊ ꝓximū qȯ elicit pcti actum: ſicut ꝯcu
piſcibilis eſt ṗncipiuȝ gule ⁊ luxurie. ⁊ ſm̄ hoc gula ⁊ luxu
ria dr̄ eē ī concupiſcibili. Diſſentire aūt q̄ eſt ꝓꝑus actus
īfidelitatis eſt actus ītellectus: ſed moti a volūtate: ſicut ⁊
aſſentire. ⁊ ideo īfidelitas ſicut ⁊ fides ē qdem ī itellectu
ſicut ī ꝓximo ſubō: ī volūtate aūt ſicut ī ṗmo motiuo. ⁊ hꝰ
modo dicit̄ oē pctm̄ eſſe ī volūtate. Un̄ pȝ rn̄ſio ad ṗmū.
❡ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ꝯtemptus volūtatis cāt diſſenſū ītelle
ctus ī quo ꝑficitur rō īfidelitatis. vnde cauſa infidelitatis
eſt ī voluntate. ſed ipſa īfidelitas eſt ī intellectu. ❡ Ad 3ᵐ
dōm: ꝙ ille q̄ credit malū angeluȝ eē bonū: nō diſſentit ab
eo quod eſt fidei: qꝛ ſenſus corꝑis fallitur. mens vō nō re
mouet̄ a vera rectaq; ſn̄ia: vt ibidē dic̄ glo. ſed ſi aliq̄s ſa
thane adhereret cuȝ incipit ad ſua adducere. i. ad mala ⁊
falſa: tunc non caret peccato: vt ibidem dicitur.

Ad tertium ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ īfidelitas nō
ſit maximū pctōꝝ. Dicit. n. Aug. ⁊ hr̄
. 6. q. i. Utꝝ catholicū peſſimis mōibꝰ alicui heretico: ī cuiꝰ
vita ṗter id ꝙ hereticus eſt: nō inueniūt hoīes qȯ reprehē
dant: ꝓponere debeamus: nō audeo precipitare ſn̄iam. ſed
hereticus eſt īfidelis. ergo nō eſt ſimpliciter dōm ꝙ īfide
litas ſit maximū pctōꝝ. ❡ P̄. Illud qȯ diminuit vl̄ excu
ſat pctm̄ nō videt̄ eſſe maximū pctm̄. ſed infidelitas excu
ſat vl̄ diminuit pctm̄. Dicit. n. apl̄s. i. ad Thimo. ṗmo. Pri
us fui blaſfemus ⁊ ꝑſecutor ⁊ cōtumelioſus: ſed miaȝ con
ſecutus ſum: qꝛ ignorās feci ī incredulitate. g̊ īfidelitas nō
ē maximū pctm̄. ❡ P̄. maiori peccato debet̄ maior pena
ſm̄ illud Deutro. 25. Pro menſura pcti erit ⁊ plagaꝝ mo
dus. ſed maior pena debet̄ fidelibus peccātibus q̄ȝ īfideli
bus: ſm̄ illud ad Heb. x. Quanto magis putatis deteriora
mereri ſupplicia q̄ filium dei cōculcauerit: ⁊ ſanguinē teſti
pollutū duxerit ī quo ſcificatus eſt. ergo īfidelitas non eſt
maximū peccatum. ❡ Sȝ ꝯ eſt quod Aug. dicit exponēs
illud Joan. Si nō veniſſeȝ ⁊ locutꝰ eis fuiſſeȝ pctm̄ nō ha
berent. Magnuȝ qdem inq̄t qȯdam pctm̄ ſub gn̄ali noīe
vult itelligi: hoc. n. eſt pctm̄. ſ. īfidelitatis quo tenent̄ cūcta
pctā. īfidelitas ergo eſt maximū pctōꝝ. ❡ Rn̄ꝰ. dōȝ ꝙ oē
pctm̄ formalr̄ ꝯſiſtit ī auerſiōe a deo vt ſupra dictuȝ ē. vn̄
tāto aliqȯ pctm̄ ē grauiꝰ q̄to ꝑ ipm̄ hō magis a deo ſepat̄.
Per īfidelitatē aūt maxīe hō a dō elongat̄: qꝛ nec verā dei
cognitiōeȝ hȝ. ꝑ falſā āt cognitōeȝ ipſius nō appropinquat
ei: ſed magis ab eo elongat̄. nec pōt eē ꝙ q̄tū ad qd deum
cognoſcat q̄ falſaȝ opiōneȝ de eo hȝ: qꝛ id qȯ ipſe opinat̄ nō
eſt ds̄. Un̄ māifeſtū eſt ꝙ pctm̄ īfidelitatis ē maius oībus
pctīs q̄ cōtingūt ī ꝑuerſitate moꝝ. Secus aūt ē de pctīs q̄
opponūtur alijs v̄tutibus theologicis: vt īfra dicet̄. ❡ Ad
ṗmū ergo dōm ꝙ nihil ꝓhibet pctm̄ qȯ eſt grauiꝰ ſm̄ ſuū
genus eē minꝰ graue ſm̄ aliq̄s circūſtātias. Et iō Aug. no
luit ṗcipitare ſn̄iam de malo catholico ⁊ heretico alı̄s non
peccāte: qꝛ pctm̄ heretici ⁊ ſi ſit grauius ex genere: pōt tn̄
ex aliq̄ circūſtantia alleuiari. ⁊ ecōuerſo: pctm̄ catholici ex
aliq̄ circūſtātia aggrauari. ❡ Ad 2ᵐ dōm ꝙ īfidelitas hȝ
ignorātiā adiunctā: ⁊ hȝ diſſenſū ad ea q̄ ſūt fidei: ⁊ ex hac
ꝑte hȝ rōnem pcti grauiſſimi. Ex ꝑte aūt ignorātie hȝ aliq̄
rōnem excuſatiōis: ⁊ maxīe qn̄ aliq̄s ex malitia nō peccat:
ſic̄ fuit ī aplō. ❡ Ad 3ᵐ dōm ꝙ īfidelis ꝓ pctō īfidelitatis
grauiꝰ punit̄ q̄ȝ alius pctōr ꝓ quocūq; alio pctō: cōſidera
to pcti genere. ſed ꝓ alio pctō: puta ꝓ adulterio ſi cōmitta
tur a fideli ⁊ ab infideli ceteris paribus grauiꝰ peccat fide
lis q̄ȝ infidelis: tuȝ ꝑꝑ notitiā v̄itatis ex fide: tū ēt ꝑꝑ ſacra
fidei: qbꝰ ē imbutus: qbus peccādo cōtumeliam facit.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ q̄libet actio
īfidelis ſit pctm̄ qꝛ ſuꝑ illud Ro.
14. Omne qȯ nō ē ex fide pctm̄ ē. dic̄ glo. Oīs īfideliū vita
eſt pctm̄. ſed ad vitā īfidelium ꝑtinet oē qȯ agunt. ergo oīs
actio īfidelis ē pctm̄. ❡ P̄. Fides intētiōem dirigit. ſȝ nul
lum bonū pōt eē qȯ nō ē ex ītentiōe recta. ergo ī infidelibꝰ
nulla actio pōt eē bona. ❡ P̄. Corrupto ṗori corrūpit̄ ⁊
poſterius. ſed actꝰ fidei precedit actꝰ oīum v̄tutū. g̊ cū ī īfi
delibꝰ nō ſit actꝰ fidei nullū bonū opus facere pn̄t: ſȝ in oī
actu ſuo peccāt. ❡ Sȝ ꝯ ē ꝙ d̄ Cōnelio adhuc īfideli exiñ
dictum eſt ꝙ accepte erant elemoſyne eiꝰ deo. ergo nō oīs
actio īfidelis eſt pctm̄: ſed aliq̄ eius actio ē bona. ❡ Rn̄ꝰ.
dōȝ ꝙ ſicut ſupra dictū eſt: pctm̄ mortale tollit grāȝ grati
faciētē. nō aūt totalr̄ corrumpit bonū nāe. Un̄ cuȝ īfideli
tas ſit qȯdam pctm̄ mortale: infideles qdem grā carētēro
manet tn̄ ī eis aliqȯ bonū nāe. vn̄ māifeſtū eſt ꝙ īfideles
nō pn̄t opari bona opa q̄ ſūt ex grā. ſ. opa meritoria: tn̄ bo
na opa ad que ſufficit bonū nāe aliq̄lr̄ opari pn̄t. Unde nō
oȝ ꝙ ī oī ſuo ope peccent: ſȝ qn̄cūq; aliquod opꝰ opant̄ ex ī
fidelitate tunc peccāt. Sicut. n. hn̄s fidem poteſt aliquod
opꝰ cōmittere in actu quē nō refert ad fidei finē vel venia
liter vel ēt mortalr̄ peccādo: ita ēt īfidelis pōt aliquē actū
bonū facere ī eo qȯ nō refert ad finē īfidelitatis. ❡ Ad ṗᵐ
ergo dōm ꝙ v̄bum illud ē itelligendū: vl̄ qꝛ vita īfideliuȝ
nō pōt eſſe ſine pctō cū peccata ſine fide nō tollātur: vl̄ ꝙ
q̄cq̄d agunt ex infidelitate pctm̄ eſt. Un̄ ibideȝ ſubdit̄: ꝙ
oīs infideliter viuens vel agēs vehemēter peccat. ❡ Ad
2ᵐ dōm ꝙ fides dirigit intētionem reſpectu finis vltimi
ſuꝑnālis. ſȝ lumē ēt nālis rōnis pōt dirigi ītentōeȝ reſpe
ctu alicuius boni cōnālis. ❡ Ad 3ᵐ dōȝ ꝙ ꝑ īfidelitatē nō
corrūpit̄ totalr̄ in īfidelibus rō nālis qn̄ remaneat ī eis
aliq̄ veri cognitio ꝑ quā facere poſſunt aliqȯ opꝰ ð gn̄e bo
noꝝ. De Cornelio tn̄ ſciēdum ē ꝙ infidelis nō erat: alioq̄n
eius opatio accepta nō fuiſſet deo: cui ſine fide nullus pōt
placere. Habebat aūt fidem implicitam nondum manife
ſtata euangelij veritate: vnde vt cū in fide plenius inſtrue
ret mittitur ad eum Petrus.

Ad quintum ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ nō ſint plu
res infidelitatis ſpēs. Cū. n. fides ⁊
infidelitas ſint ꝯ̄ria oȝ ꝙ ſint circa idē. ſed formale obm̄ fi
dei eſt veritas ṗma a qua hȝ vnitatem lȝ multa mālr̄ cre
dat. ergo etiā obm̄ infidelitatis eſt veritas prima. Ea vero
que diſcredit infidelis materialr̄ ſe habent in īfidelitate.
ſȝ dr̄ia ſm̄ ſpeciem non attendit ſm̄ principia materialia:
ſed ſcōm ṗncipia formalia. ergo infidelitatis non ſunt di
uerſe ſpēs ſm̄ diuerſitatem coꝝ in qbus infideles errant.
❡ P̄. Infinitis modis pōt aliq̄s a veritate fidei deuiar̄. ſi
ergo ſm̄ diuerſitates erroꝝ diuerſe ſpecies īfidelitatis aſ
ſignentur: videt̄ ſeq̄ ꝙ ſint infinite infidelitatis ſpecies. ⁊
ita hmōi ſpecies nō ſūt cōſiderande. ❡ P̄. Idem nō īueni
tur ī diuerſis ſpēbus. ſed cōtingit aliquē eē īfidelē ex eo ꝙ
errat circa diuerſa. ergo diuerſitas erroꝝ n̄ facit diuerſas
ſpecies infidelitatis. ſic ergo infidelitatis non ſunt plures
ſpecies. ❡ Sed cōtra eſt ꝙ vnicuiq; v̄tuti opponunt̄ plu
res ſpecies vicioꝝ. bonū. n. cōtingit vnoꝰ. maluȝ vō mul
tipliciter: vt pȝ per Dio. 4. ca. de diui. no. ⁊ per phm̄ in. 2ᵒ.
ethi. ſed fides eſt vna virtus. ergo ei opponunt̄ plures īfi
delitatis ſpecies. ❡ Rn̄ꝰ. dōm ꝙ quelibet virtus cōſiſtit
in hoc ꝙ attingit regulam aliquā cognitionis vel opatiōis
humane: vt ſupra dictum eſt. Attingere aūt regulā ē vnoꝰ.
circa vnā maīm: ſed a regula deuiare contingit multipl̄r.

⁊ ideo vni virtuti multa vicia opponũtur. Diuerſitas aũt viciorꝝ que vnicuiqꝫ ṽtuti opponitur põt ꝯſiderari dupl'r. Uno° ſm̃ diuerſaʒ habitudinẽ ad ṽtuteʒ. ⁊ ſm̃ hoc determinate ſunt quedam ſpẽs viciorꝝ q̃ opponunt̃ ṽtuti. ſic virtuti morali opponitur vnũ viciũ ſm̃ exceſſum ad ṽtutem ⁊ aliud vicium ſm̃ defectũ a ṽtute. Alio° põt cõſiderari diuerſitas viciorꝝ oppoſitorum vni ṽtuti ſm̃ corruptiõeʒ diuerſorꝝ que ad ṽtutem requirunt̃. ⁊ ſm̃ hoc vni virtuti puta temꝑantie: vel fortitudini: opponunt̃ infinita vicia ſʒ ꝙ infinitis modis cõtigit diuerſas circũſtãtias ṽtutis corrũpi vt a rectitudine ṽtutis recedat̃. vnde ⁊ pythagorici malũ poſuerunt infinitũ. Sic ergo dõʒ ꝙ ſi ĩfidelitas attendat̃ circa ꝯparatiõeʒ ad fideʒ: diuerſe ſũt ĩfidelitatis ſpẽs ⁊ numero determinate. Cum. n. peccatũ ĩfidelitatis conſiſtat ĩ renitẽdo fidei: hoc põt ꝯtingere dupl'r. Qꝛ aut renititur fidei nõdum ſuſcepte: ⁊ talis ĩfidelitas eſt paganorꝝ ſiue gẽtiliuʒ. Aut renititur fidei xp̃iane ſuſcepte: vel ĩ figura. ⁊ ſic eſt ĩfidelitas iudeorꝝ: vel ĩ ipſa manifeſtatiõe ṽitatis. ⁊ ſic ẽ ĩfidelitas hereticorꝝ. Unde ĩ generali pñt aſſignari tres ꝑdicte ſpẽs ĩfidelitatis. Si ṽo diſtiguãtur ĩfidelitatis ſpẽs ſm̃ errorem ĩ diuerſis q̃ ad fidem ꝑtinent: tũc non ſunt determiate ĩfidelitatis ſpẽs. poſſunt. n. errores ĩ ĩfinitũ multiplicari: vt pʒ ꝑ Aug. ĩ lib. de hereſibus. ¶ Ad ṗmuʒ ergo dõm ꝙ formalis rõ alicuius pc̃ti põt accipi dupl'r. vno mõ ſm̃ ĩtentiõeʒ peccãtis. ⁊ ſm̃ hoc id ad qḋ ꝯuertitur peccãs eſt formale obm̃ pc̃ti. ⁊ ex hoc diuerſificant̃ ei⁹ ſpẽs. Alio° ſm̃ rõnem mali. ⁊ ſic illud bonũ a quo receditur ẽ formale obm̃ pc̃ti. ſed ex hac ꝑte pc̃tm̃ nõ hʒ ſpẽm: imo ẽ ṗuatio ſpẽi. Sic ergo dõʒ eſt ꝙ ĩfidelitatis obm̃ eſt veritas ṗma ſicut a qua recedit. ſed formale eius obm̃ ſicut ad qḋ cõuertitur eſt ſñia falſa quã ſequitur. ⁊ ex hac ꝑte eius ſpecies diuerſificãtur. Unde ſicut charitas ẽ vna que inheret ſũmo bono: ſunt aũt diuerſa vitia charitati oppoſita que ꝑ ꝯuerſionem ad diuerſa bona tꝑalia recedunt ab vno ſũmo bono. ⁊ iterꝝ ſm̃ diuerſas habitudines inordinatas ad deuʒ: etiã fides eſt vna virtus ex hoc ꝙ adheret vni ṗme veritati: ſed infidelitatis ſpẽs ſunt multe ex hoc ꝙ infideles diuerſas ⁊ falſas ſñias ſequunt̃. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ obo illa ꝓcedit de diſtinctiõe ſpẽꝝ infidelitatis ſm̃ diuerſa in q̇bus erratur. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ſicut fides ẽ vna: qꝛ m̃lta credit in ordine ad vnum: ita ĩfidelitas põt eẽ vna etiam ſi ĩ multis erret ĩq̃tũ oĩa hñt ordinẽ ad vnũ. nihil tñ ꝓhibʒ hoĩeʒ ĩ diuerſis ĩfidelitatis ſpẽb⁹ errare: ſicut et põt vnus hõ diuerſis vicijs ſubiacere ⁊ diuerſis corporalibus morbis.

Ad ſextum ſic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ infidelitas gẽtiliũ ſiue paganorꝝ ſit grauior ceteris. Sicut. n. corꝑalis morbus tãto eſt grauior: q̃to ſaluti ṗncipalioris mẽbri magis ꝯͤriatur: ita pc̃tm̃ tãto vr̃ eſſe grauius q̃to ꝯͤriatur ei qḋ eſt ṗncipali⁹ ĩ ṽtute. ſed ṗncipalius in fide eſt fides vnitatis diuie: a q̃ deficiunt gẽtiles multitudineʒ deorꝝ credẽtes. g̊ ĩfidelitas eorꝝ ẽ grauiſſima. ¶ Pᷣ. Inter hereticos tãto hereſis aliquorꝝ deteſtabilior ẽ q̃to in pluribus ⁊ ṗncipalioribus veritati fidei ꝯͤdicunt: ſicut hereſis Arrij q ſeparauit diuinitateʒ: deteſtabilior fuit q̃ʒ hereſis Neſtorij q ſeꝑauit humanitatẽ xp̃i a ꝑſona filij dei. ſʒ gentiles ĩ plurib⁹ ⁊ ṗncipaliorib⁹ recedũt a fide q̃ʒ iudei ⁊ heretici: qꝛ oĩno nihil de fide recipiunt. g̊ eorꝝ ĩfidelitas eſt grauiſſima. ¶ Pᷣ. Oẽ bonũ ẽ diminutiuũ mali. ſʒ aliqḋ bonũ eſt in iudeis qꝛ ꝯfitent̃ vet⁹ teſtamẽtũ eſſe a deo. bonũ etiã eſt ĩ hereticis ꝙ venerãtur nouũ teſtamẽtũ. g̊ minus peccãt q̃ʒ gentiles q vtrũqꝫ teſtamẽtũ deteſtãt̃. ¶ Sʒ ꝯͣ eſt qḋ dr̃. 2. Pet. 2°. Meli⁹. n. erat illis nõ cognoſcere viã iuſtitie q̃ʒ p⁹ cognitionẽ retrorſuʒ cõuerti. ſʒ gẽtiles nõ cognouerũt viã iuſticie: heretici aũt ⁊ iudei aliq̃liter cognoſcẽtes deſeruerũt. g̊ eorꝝ pc̃tm̃ eſt grauius. ¶ Rñ°. dõʒ ꝙ in ĩfidelitate ſicut dictũ eſt duo pñt ꝯſiderari: Quorꝝ vnũ eſt compatio ei⁹ ad fidẽ. ⁊ ex hac ꝑte aliq̇s grauius ꝯͣ fideʒ peccat q fidei renitit̃ ſuſcepte q̃ʒ q renitit̃ fidei nõdũ ſuſcepte: ſicut graui⁹ peccat q nõ implet qḋ ꝓmiſit q̃ʒ ſi nõ impleat qḋ nũq̃ʒ ꝓmiſit. ⁊ ſm̃ hoc ĩfidelitas hereticorꝝ q ꝓfitentur fidẽ euãgelij ⁊ ei renitũtur eaʒ corrũpẽtes graui⁹ peccãt q̃ʒ iudei q fidem euãgelij nũq̃ʒ ſuſceperũt. ſed qꝛ ſuſceperunt ei⁹ figurã in veteri lege quã male ĩterꝑ̃tantes corrumpũt: ideo etiã eorꝝ ĩfidelitas ẽ grauius pc̃tm̃ q̃ʒ ĩfidelitas gentiliũ q nullo° fidem euãgelij ſuſceperũt. Aliud qḋ in ĩfidelitate ꝯſiderat̃ ẽ corruptio eorꝝ que ad fidẽ ꝑtinẽt. ⁊ ſm̃ hoc cũ ĩ plurib⁹ errent gẽtiles q̃ʒ iudei: ⁊ iudei q̃ʒ heretici: grauior eſt ĩfidelitas gentiliũ q̃ʒ iudeorꝝ: ⁊ iudeorꝝ q̃ʒ hereticorꝝ: niſi forte quorũdam: puta Manicheorꝝ q etiaʒ circa credibilia plus errãt q̃ʒ gentiles. Harꝝ tñ duarꝝ grauitatũ pͣ ꝑponderat ſcḋe q̃tum ad rõneʒ culpe: qꝛ ĩfidelitas hʒ rõnem culpe: vt ſupra dictũ ẽ magis ex hoc ꝙ renitit̃ fidei q̃ʒ ex hoc ꝙ nõ hʒ ea que ſũt fidei. hoc. n. videtur vt dictum eſt magis ad rõneʒ pene ꝑtinere. vñ ſimpl'r loquẽdo ĩfidelitas hereticorꝝ ẽ peſſima. Et ꝑ hoc pʒ rñſio ad oba.

Ad ſeptimum ſic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ nõ ſit cuʒ infidelibus publice diſputandũ. Dicit. n. apl's. 2. ad Thimo. 2°. Noli ṽbis cõtendere. ad nihil. n. vtile eſt niſi ad ſubuerſionẽ audientium. ſed diſputatio publica cum infidelibus fieri nõ poteſt ſine ꝯtentione ṽborum. ergo nõ eſt publice diſputandum cuʒ infidelib⁹. ¶ Pᷣ. Lex Marciani auguſti ꝑ canones cõfirmata ſic dicit. Iniuriam facit iudicio religioſiſſime ſynodi ſiq̇s ſcꝫ iudicata aut recte diſpoſita reuoluere ⁊ publice diſputare cõtendit. ſed oĩa que ad fidem ꝑtinent ſunt ꝑ ſacra cõcilia determinata. ergo grauiter peccat iniuriã ſynodo faciens ſiq̇s de eis que ſunt fidei publice diſputari preſumat. ¶ Pᷣ. Diſputatio argumentis aliq̇bus agitur: ſed argumẽtum ẽ ratio rei dubie faciens fidem. ea aũt que ſunt fidei cũ ſint certiſſima nõ ſunt in dubitationeʒ adducenda. ergo de eis que ſunt fidei nõ eſt publice diſputandum. ¶ Sʒ cõtra ẽ qḋ Actuũ. 9. dicit̃ ꝙ Saulus inualeſcebat ⁊ cõfundebat iudeos ⁊ ꝙ loq̇batur cum gentibus ⁊ diſputabat cuʒ grecis. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ĩ diſputatiõe fidei duo ſunt ꝯſideranda. Unũ q̇dem ex ꝑte diſputantis. Aliud aũt ex ꝑte audiẽtiũ. Ex ꝑte q̇dem diſputãtis eſt conſideranda intentio. Si. n. diſputet tanq̃ʒ de fide dubitans ⁊ ṽitateʒ fidei ꝓ certo nõ ſupponens ſed argumẽtis experiri intendẽs: ꝓculdubio peccat tanq̃ʒ dubius in fide ⁊ infidelis. Si aũt diſputet aliq̇s de fide ad cõfutandũ errores vel etiam ad exercitiuʒ: laudabile eſt. Ex ꝑte ṽo audientium conſiderãdum eſt vtrꝝ illi q diſputationem audiũt ſint inſtructi ⁊ firmi in fide: aut ſimplices ⁊ in fide titubantes. Et q̇dem coram ſapiẽtibus in fide firmis nullum ꝑiculum eſt diſputare de fide. ſʒ circa ſimplices eſt diſtinguẽdũ. Qꝛ aut ſũt ſollicitati ſiue pulſati ab infidelibus: puta iudeis vel hereticis ſiue paganis nitentibus corrumpere in eis fidẽ. Aut oĩno non ſunt ſollicitati ſuper hoc: ſicut in terris in quibus nõ ſunt infideles. In ṗmo caſu neceſſarium eſt publice diſputare de fide: dũmodo inueniãt̃ aliq̇ ad hoc ſufficientes ⁊ idonei qui errores ꝯfutare poſſint. Per hoc. n. ſimplices in fide ꝯfirmabunt̃: ⁊ tolletur ĩfidelib⁹ decipiẽdi facultas. ⁊ ipſa taciturnitas eorꝝ q reſiſtere deberẽt ꝑuertentib⁹ fidei ṽitatẽ eẽt erroris confirmatio. Unde Greg. in. 2° paſtoral'. Sicut incauta locutio in errorem ꝑtrahit: ita indiſcretum ſilentiũ eos q erudiri poterant ĩ errore derelinq̇t. In. 2° ṽo caſu ꝑiculoſum eſt publice diſputare de fide coram ſimplicibus quorꝝ fides ex hoc eſt firmior: qꝛ nihil diuerſum audierũt ab eo qḋ credunt: ⁊ ideo non expedit eis vt ṽba infideliuʒ audiant diſputantiũ cõtra fidem. ¶ Ad ṗmũ ergo dõʒ ꝙ apl's nõ ꝓhibet total'r diſputationem: ſed inordinatam q̃ magis fit contentione ṽborum q̃ʒ firmitate ſñiarꝝ. ¶ Ad

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

2ᵐ dōm ꝙ lex illa ꝓhibet publicam diſputatiōem de fide
que ꝓcedit ex dubitatione fidei. nō aūt illam que eſt ad fi
dei confirmatiōem. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ non oꝫ diſputari de
his q̄ ſunt fidei q̄ſi de eis dubitando. ſed ꝑꝑ veritatē mā/
feſtandā ⁊ errores cōfutandos. Oꝫ. n. ad fidei ꝯfirmatio
nem aliq̄n cū īfidelibus diſputare. q̄nq̄ ꝗdem defenden/
do fidem ſm illud. i. Pet. 3. Parati ſemꝑ ad ſatiſfactiōem
oī poſcēti vos rōnē de ea q̄ eſt in vobis ſpe ⁊ fide. q̄nq̄ aūt
ad ꝯuincēdos errātes: ſm illud ad Titū p̄. Ut ſit potens
exhortari in doctrina ſana: ⁊ eos q̄ cōtradicūt arguere.

Ad octauum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ infideles nullo⁹ compellendi ſint ad fidem.
Dicit̄. n. Matth. 14. Q: ſui patriſfamilias ī cui⁹ agro erāt
zizania ſeminata queſierunt ab eo: vis imus ⁊ colligimus
ea: ⁊ ipſe reſpondit: Non: ne forte colligentes zizania era
dicetis ſimul cum eis triticum. Ubi dicit Chry. Hec dicit
dominus ꝓhibens occiſiones fieri. Nec enim oꝫ interfice
re hereticos: q: ſi eos occideritis neceſſe eſt multos ſan/
ctorum ſimul ſubuerti. ergo videtur ꝙ pari ratiōe nec ali/
qui infideles ſint ad fideꝫ cogendi. ¶ P̄. In decretis diſ.
45. ſicut dicitur. De iudeis precepit ſancta ſynodus nemi
ni deinceps ad credendum vim inferre: ergo pari ratione
nec alij infideles ſunt ad fidem cogendi. ¶ P̄. Aug. dicit.
ꝙ cetera poteſt homo nolens: credere vero nō niſi volēs:
ſed voluntas cogi non poteſt. ergo videtur ꝙ infideles nō
ſint ad fidem cogendi. ¶ P̄. Ezech. 18. dicitur ex perſona
dei: Nolo mortem peccatoris: ſed nos debemus volunta/
tem noſtram conformare diuine vt ſupra dictum eſt. ergo
etiam nos non debemus velle ꝙ infideles occidantur.
¶ Sed contra eſt qḋ dicitur Luce. 14. Exi ī vias ⁊ ſepes
⁊ compelle intrare vt impleatur domus mea. ſed homies
in domum dei. i. in ſanctam eccleſiam intrant per fidem.
ergo aliqui ſunt compellendi ad fidē. ¶ Rn̄ᵒ. dicendū ꝙ
infidelium quidam ſunt qui nunq̄ ſuſceperunt fidem ſicͭ
gentiles ⁊ iudei. ⁊ tales nullo modo ſunt ad fidem cōpellē
di vt ipſi credant: q: credere voluntatis eſt: ſunt tamen cō
pellendi a fidelibus ſi aſſit facultas: vt fidem non impedi/
ant vel blaſphemijs vel malis perſuaſionibus: vel etiam
apertis perſecutionibus. ⁊ propter hoc fideles xp̄i frequē/
ter contra infideles bellum mouent: non quidem vt eos
ad credendum cogant: q: ſi etiam eos viciſſent ⁊ captiuos
haberent: in eorum libertate relinquerent an credere vel/
lent: ſed propter hoc vt eos compellant ne fidem xp̄i im/
pediant. Alij vero ſunt infideles qui quandoq̄ fidem ſu
ſceperunt ⁊ eam profitenter ſicut heretici ⁊ quādo apoſta
te. ⁊ tales ſunt etiam corporaliter compellendi vt impleāt
quod promiſerunt: ⁊ teneant quod ſemel ſuſceperunt.
¶ Ad p̄mum ergo dicendum ꝙ ꝑ illā auctoritatem qui/
dam intellexerunt eſſe prohibitam non quidē excōmuni
cationem hereticorum ſed eorum occiſionem: vt pꝫ ꝑ au/
ctoritatem Chry. inductam. Et Aug. ad Uincentiū de ſe
dicit. Hec primitus mea ſententia erat: neminem ad vni/
tatem xp̄i eſſe cogendum: v̄bo eſſe agendum: diſputatione
pugnandum. ſed hec opinio mea non cōtradicentiū ver/
bis: ſed demonſtrantium ſuperatur exemplis: legum eniꝫ
terror ita profuit vt multi dicant: gratias domino qui vin
cula noſtra dirupit. Quod ergo dn̄s dicit: Sinite vtraq̄
creſcere vſq̄ ad meſſem qualiter intelligendum ſit appa/
ret ex hoc quod ſubditur. Ne forte colligentes zizaniam
eradicetis ſimul cum eis ⁊ triticuꝫ: vbi ſatis oſtendit ſicut
Aug dicit contra epiſtolam Parmeniani. Cum metus iſte
non ſubeſt: ideſt quando ita cuiuſcunq̄ crimen notum eſt
omnibus execrabile apparet: vt nullos prorſus vel non ta
les habeant defenſores per quos poſſit ſciſma cōtingere:
non dormiat ſeueritas diſcipline. ¶ Ad ſecundum dicen/
dum ꝙ iudei ſi nullo modo acceperunt fideꝫ nullo modo
ſunt cogendi ad fidem. ſi autem acceperunt fidem: oꝫ vt fi
dem neceſſitate cogātur retinere: ſicut in eodem caᵒ. dici/
tur. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ ſicut vouere eſt volunta
tis: reddere autem neceſſitatis: ita accipere fidem eſt vo/
luntatis: ſed tenere eam acceptam eſt neceſſitatis. ⁊ ideo
heretici ſunt compellendi: vt fidem teneant. Dicit enim
Augu. ad Bonifacium comitem: Ubi eſt quod iſti clama/
re conſueuerunt liberum eē credere vel non credere: cui
vim chriſtus intulit agnoſcant in paulo prius cognoſcen/
tem chriſtum ⁊ poſtea docentem. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ ſicut
in eadem epiſtola Aug. dicit: Nullus noſtrum vult aliquē
hereticū ꝑire. ſꝫ aliter n̄ meruit hr̄e pacē domus Dauid: ni
ſi Abſolō filius eius in bello qḋ ꝯ patrē gerebat fuiſſꝫ exti
ct⁹: ſic eccl'ia catholica ſi ex aliquoꝝ ꝑditione ceteros colli
git dolorē mr̄ni ſanat cordis tantoꝝ liberatiōe populoꝝ.

Ad nonum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ cū īfidelib⁹ poſ ſit cōicari. Dic̄. n. apl's. i. ad Cor. x. Si/
q̄s vocat vos īfidelium ad cenā ⁊ vultis ire: oē qḋ vob ap/
ponitur mādučate. Et Chry. dicit. Ad mēſā paganoꝝ ſi vo
lueris ire ſine vlla ꝓhibitione ꝑmittim⁹. ſꝫ ad cenā alicui⁹
ire eſt ei cōicare. ḡ īfidelib⁹ lꝫ cōicare. ¶ P̄. Apl's dic̄. i. ad
Cor. 5. Quid mihi eſt de his q̄ foris ſunt iudicare. foris aūt
ſunt īfideles. cū ḡ ꝑ iudiciū eccleſie aliquoꝝ cōio fidelib⁹
inhibeat̄. vr̄ ꝙ nō ſit inhibendū fidelib⁹ cū īfidelibus cōi/
care. ¶ P̄. Dn̄s nō pōt vti ſuo niſi ei cōicādo ſaltē v̄bo: q:
dn̄s monet ſuum ꝑ impiuꝫ: ſed xp̄iani pn̄t hr̄e ſeruos infi/
deles vel iudeos vel etiā paganos ſiue ſaracenos. ḡ pn̄t li/
cite cuꝫ eis cōicare. ¶ Sed ꝯ ē qḋ dr̄ Deutro. 7. Nō inibis
cum eis fedus: nec miſereberis eoꝝ: neq̄ ſociabis cū eis cō
nubia. ⁊ ſuꝑ illud Leui. 20. Mulier que redeūte mēſe ⁊c.
dic̄ glo. Sic oꝫ ab idolatria abſtinere vt nec idolatras nec
eoꝝ diſcipulos cōtingamus: nec cū eis cōionē habeamus.
¶ Rn̄ᵒ. dōm ꝙ cōio alicui⁹ ꝑſone interdicitur fidelibus
dupl'r. Uno⁹ in penam illius cui cōio fideliū ſubtrahitur.
Alio mō ad cautelam eoꝝ q̄bus interdicit̄ ne alij cōicent.
⁊ vtraq̄ cā ex v̄bis apl'i accipi pōt. i. ad Cor. 5. Nam poſtq̄
ſn̄iam excōicationis ꝓtulit: ſubdit ꝑ rōne: Neſcitis q: mo
dicū fermētum totā maſſam corrūpit. Et poſtea rōnē ſub/
dit ex pte pene ꝑ iudicium eccleſie illate cū dicit: Nōne ꝺ
his q̄ intus ſunt vos iudicatis? ꝑ ḡ modo nō interdicit ec/
cleſia fidelibus cōionem īfidelium q̄ nullo⁹ fidē xp̄ianā re
ceperunt. ſ. paganoꝝ vel iudeoꝝ: q: non hn̄t de eis iudicare
ſpūali iudicio ſed tpali ī caſu: cum inter xp̄ianos cōmorā
tes aliquā culpam cōmittunt. ⁊ per fideles tēporaliter pu/
niuntur. Sed iſto modo. ſ. in penaꝫ interdicit eccleſia fide
libus cōionem illoꝝ infidelium q̄ a fide ſuſcepta deuiant:
vel corrumpēdo fidem ſicut heretici: vel etiā total'r a fide
recedendo ſicͭ apoſtate. In vtroq̄. n. horum excomunica/
tionis ſn̄iam ꝓfert eccleſia. Sed q̄ntum ad ſcōm modum
videt̄ eſſe diſtiguendum ſm diuerſas cōditiones ꝑſonaꝝ
⁊ negociorum ⁊ tempoꝝ. Si. n. aliqui fuerint firmi in fide
ita ꝙ ex cōione eoꝝ cum īfidelibus cōuerſio infideliū ma
gis ſꝑari poſſit q̄ fidelium a fide auerſio: nō ſunt ꝓhibēdi
infidelibus cōicare q̄ fidem nō ſuſceperūt. ſ. paganis vel iu
deis: ⁊ maxime ſi neceſſitas vrgeat. Si aūt ſint ſimplices
⁊ infirmi ī fide de quoꝝ ſubuerſiōe ꝓbabil'r timeri poſſit:
ꝓhibendi ſunt ab infidelium cōione: ⁊ precipue ne magnā
familiaritatem cū eis habeant: vel abſq̄ neceſſitate eis co
municent. ¶ Ad p̄mū ergo dōm ꝙ dn̄s ille precipit de il/
lis gentibus q̄rum terram īgreſſuri erant iudei q̄ erant ꝓ
ni ad idolatriam. Et ideo timēdum erat ne per cōtinuam
cōuerſationē cū eis alienarentur a fide. ⁊ ideo ibideꝫ ſub/
ditur. Q: ſeducet filium tuū ne ſeq̄tur me. ¶ Ad 2ᵐ dōm
ꝙ eccleſia contra infideles non hꝫ iudicium quo ad penā
ſpūalē eis īfligēdā: hꝫ tn̄ iudiciū ſuꝑ aliquos īfideles quo
ad tpalem penā infligendam: ad quod ptinet eccleſia ali/

quādo ꝓpter aliquas ſpāles culpas ſubtrahit aliquib⁹ infidelibus cōiōnē fideliū. ❡Ad 3ᵐ dōm ꝙ magis eſt ꝓbabile ꝙ ſeruus qui regiť impio dñi cōuertať ad fidē dñi fidelis ꝗ ecōuerſo. ⁊ ideo nō eſt ꝓhibitū qn fideles habeāt ſeruos infideles. ſi tñ dño periculū imineret ex cōione talis ſerui: deberet eū a ſe abycere ſm illud mandatū domini Matt. 18. Si pes tuus ſcandalizauerit te: abſcinde eū ⁊ proyce abs te.

Ad decimum

ſic ꝓcediť. Uidetur ꝙ infideles poſſint habere ꝑlationē vel dominiū ſupra fideles. Dicit enī aplus. 1. ad Thimo. 6. Quicunqȝ ſunt ſub iugo ſerui dños omni honore dignos arbitrenť. Et ꝙ loquať de infidelibus pȝ ꝑ hoc qḋ ſubdit. Qui autē fideles habēt dños nō ꝯtēnāt. Et. 1. Pe. 2. diciť. Serui ſubditi eſtote in omni timore dñis: nō tñ bonis ⁊ modeſtis ſȝ etiā diſcolis: nō autē hoc ꝑciperť ꝑ doctrinā apoſtolicam: niſi ifideles poſſent fidelib⁹ preeſſe. ergo videť ꝙ ifideles poſſint fidelib⁹ preeſſe. ❡P. Quicūqȝ ſunt de familia alicui⁹ pricipis ſubſunt ei: ſȝ fideles aliq erant de familia infideliū ꝑncipū. Unde diciť ad Phil. 4. Salutāt vos oēs ſancti: maxime aūt q de ceſaris domo ſūt. ſ. Neronis q infidelis erat. ergo ifideles poſſunt fidelib⁹ preeſſe. ❡P. Sic phs dic i ꝑ politicoꝝ. Seru⁹ ē iſtrȝ dñi in his q̄ ad humanā vitā ꝑtinēt: ſic ⁊ miſter artificis ē iſtrȝ artificis i his que ꝑtinēt ad opationē artis: ſȝ in talib⁹ pōt fidelis ifideli ſubyci. poſſunt enī fideles infideliū coloni eſſe. ergo ifideles poſſunt fidelib⁹ ꝑfici etiā q̄tū ad dñiū. ❡Sȝ ꝯ eſt ꝙ ad eū qui ꝑeſt ꝑtinet hr̄e iudiciū ſup eos qbus preeſt. ſȝ infideles nō poſſunt iudicare de fidelibus. Dicit. n. apl's. 1. ad Corin. 6. Audet aliqs veſtrū habēs negociū aduerſus alterū iudicari apud iniquos. i. infideles: ⁊ nō apud ſcōs. ergo videtur ꝙ ifideles fidelibus preeſſe nō poſſint. ❡Rñ. dōȝ ꝙ circa hoc duplr̄ loqui poſſum⁹. Uno mō de dñio vł ꝑlatione infideliū ſup fideles de nouo iſtituēda. ⁊ hoc nullo mō ꝑmitti dȝ. Cederet enī hoc in ſcādalū ⁊ in ꝑiculū fidei. de facili enī illi qui ſubyciūť alioꝝ iuriſdttioni imutari poſſunt ab eis qbus ſubſunt vt ſequanť eoꝝ iperiū: niſi illi qui ſubſunt fuerint magne v̄tutis. Et ſilr̄ infideles contēnunt fidē ſi fideliū defect⁹ cognoſcāt. ⁊ iō apl's ꝓhibuit vt fideles nō contēdāt iudicio corā iudice ifideli. Et ideo nullo mō ꝑmittit eccl'ia ꝙ ifideles acquirāt dñiū ſup fideles: vel q̄litercūqȝ eis preficianť in aliquo officio. Alio⁰. poſſum⁹ loqui de dñio vel ꝑlatione iaȝ ꝑexiſtēti. Ubi cōſiderādū eſt ꝙ dñiū vel prelatio introducta ſūt ex iure humano: diſtinctio aūt fideliū ⁊ infideliū ē ex iure dino. Jus aūt dinū qḋ ē ex grā nō tollit ius humanū: qḋ ē ex nāli rōe iō diſtinctio fideliū ⁊ ifideliū ſm ſe ꝯſiderata nō tollit dominiū ⁊ ꝑlationē infideliū ſupra fideles. Pōt tñ iuſte ꝑ ſententiā vel ordinationē eccl'ie auctoritatē dei hñtis tale ius dñiȝ vł ꝑlatiōis tolli: qꝛ ifideles merito ſue ifidelitatis merenť ꝑtātē amittere ſup fideles q trāſferūť in filios dei: ſȝ hoc qdē eccl'ia qñqȝ fac. qñqȝ aūt nō facit. Jn illis enī ifidelib⁹ q ēt tꝑali ſubiectiōe ſubyciunť eccl'ie ⁊ mēbris ei⁹: hoc ius eccl'ia ſtatuit vt ſeru⁹ iudeoꝝ cū fuerit fact⁹ xp̄ianus ſtatim a ſuitute libereť nullo ꝑcio dato ſi fuerit v̄naculus idest in ſuitute nat⁹. Et ſilr̄ ſi ifidelis exñs fuerit emptus ad ſeruitiū. Si aūt fuerit empt⁹ ad mercationē teneť eū ifra tres mēſes exponere ad vēdēdū. nā in hoc iniuriā nō facit eccl'ia: qꝛ cū ipſi iudei ſint ſui eccl'ie pōt diſponere de reb⁹ eoꝝ. Sic etiā ꝑncipes ſeculares multas leges ediderunt circa ſuos ſubditos in fauorē libertatis. Jn illis v̄o ifidelib⁹ q tꝑaliter eccl'ie vel ei⁹ mēbris nō ſubiacēt: ꝑdictū ius eccl'a nō ſtatuit: lȝ poſſet iſtituere de iure: ⁊ hoc facit ad ſcādalū vitādū. Sicut ēt dñs Matth. 17. oſtēdit ꝙ poterat ſe a tributo excuſare: qꝛ liberi ſunt filij: tñ mādauit tributū ſolui ad ſcādalū vitādū. Jta ēt ⁊ Paulus cū dixiſſet ꝙ ſerui dños ſuos honorarēt: ſubiūgit. Ne nomē dñi ⁊ doctrina blaſphemeť. Unde pȝ rñſio ad ꝑmū. ❡Ad 2ᵐ dōȝ ꝙ illa ꝑlatio ceſaris ꝑexiſtebat diſtinctioni fideliū ab infidelibus. vñ nō ſoluebať ꝑ ꝯuerſionē aliquoꝝ ad fidē. ⁊ vtile erat ꝙ aliq fideles locū in familia iperatoris hērent ad ꝯfendēdū alios fideles: ſic btūs Sebaſtian⁹ xp̄ianoꝝ aios quos in tormētis videbat deficere cōfortabat: ⁊ ad hoc latebat ſub militari clamide in domo Diocleciani. ❡Ad 3ᵐ dōm ꝙ ſerui ſubyciunť dñis ſuis ad totā vitā: ⁊ ſubditi ꝑfectis ad oīa negocia: ſed miniſtri artificū ſubdunť eis ad aliqua ſpālia opera. vñ ꝑiculoſius eſt ꝙ infideles accipiāt dñiū vel ꝑlationē ſup fideles ꝗ ꝙ accipiāt ab eis miniſterium in aliquo artificio. ⁊ ideo permittit eccleſia ꝙ xp̄iani poſſint colere terras iudeoꝝ: qꝛ per hoc nō habent neceſſe cōuerſari cū eis. Salomō ēt expetyt a rege Tyri magiſtros operū ad ligna cedēda: vt habeť. 3. Regū. 6. Et tamē ſi ex tali cōicatione vel conuictu ſubuerſio fideliū timeretur eſſet penitus interdicendum.

Ad vndecimum

ſic ꝓcediť. Videť ꝙ rit⁹ infideliū ñ ſint tolerādi. Manifeſtū eſt enī ꝙ infideles in ſuis ritib⁹ peccāt eos ſeruādo: ſed ꝑctō videť cōſentire q nō ꝓhibet cū ꝓhibere poſſit: vt habeť in glo. Ro. ꝑ ſup illud. Nō ſolū qui faciūt: ſȝ ⁊ qui cōſentiūt faciētibus. ergo peccāt qui eoꝝ rit⁹ tolerant. ❡P. Rit⁹ iudeorū idolatrie cōparanť: qꝛ ſup illō Gal. 5. Nolite iterū iugo ſuitutis ꝯtineri. dic gl. Nō ē leuior hui⁹ legis ſuitus ꝗ idolatrie. ſȝ ſi ſuſtiereť ꝙ idolatrie ritū aliq exercerēt: qnimo xp̄ianoꝝ ꝑncipes tēpla idoloꝝ ꝑ claudi ⁊ poſtea dirui fecerūt: vt Aug. narrat. 18. de ciui. dei. ergo ſȝ hoc etiā ritus iudeoꝝ tolerari nō debēt. ❡P. Peccatū infidelitatis eſt grauiſſimū: vt ſupra dictū eſt. ſed alia peccata nō toleranť ſed lege puniunť: ſicut adulteriū: furtum: ⁊ alia hmōi. ergo ēt ritus infideliū tolerādi nō ſunt. ❡Sed ꝯtra eſt qḋ in decre. di. 45. ca. Qui ſincera. dicit Grego. de iudeis. Oēs feſtiuitates ſuas ſicut hacten⁹ ipſi ⁊ patres eorum per lōga colētes tēpora tenuerūt: liberā habeāt obſuandi celebrādiqȝ licentiā. ❡Rñ. dōm ꝙ humanū regimen deriuať a diuino regimine ⁊ ipſū dȝ imitari. De⁹ aūt q̄uis ſit oipotēs ⁊ ſūme bon⁹: ꝑmittit tñ aliqua mala fieri in vniuerſo que ꝓhibere poſſet: ne eis ſublatis maiora bona tollerenť: vel etiā peiora mala ſequerenť. Sic ergo ⁊ in regimine humano illi q preſunt recte aliqua mala tolerāt ne aliqua bona ipedianť: vel etiā ne aliqua mala peiora incurranť: ſicut Aug. dicit in lib. de ordine. Aufer meretrices de rebus humanis: turbaueris oīa libidinibus. Sic ergo q̄uis infideles in ſuis ritibus peccēt: tolerari poſſunt: vel ꝓpter aliqḋ bonū qḋ in eis prouenit: vel ꝓpter aliqḋ malum qḋ vitatur. Ex hoc autem ꝙ iudei ritus ſuos obſuant: in quibus olim prefigurabatur veritas fidei quā tenemus. hoc bonum prouenit ꝙ teſtimonium fidei noſtre habemus ab hoſtibus: ⁊ quaſi in figura nobis reputatur quod credimus. ⁊ ideo in ſuis ritibus toleranť. Alioꝝ vero ifidelium ritus qui nihil veritatis aut vtilitatis afferūt non ſunt aliqualiter tolerandi niſi forte ad aliqḋ malū vitandū: ſcilicet ad vitandū ſcandalū vel diſcidium qḋ ex hoc poſſet prouenire: vel impedimentū ſalutis eorum qui paulatiȝ ſic tolerati cōuertunť ad fidē. ꝓpter hoc enī etiā hereticoꝝ ⁊ paganoꝝ rit⁹ aliqñ eccleſia tolerauit qñ erat magna infideliū multitudo. Et ꝑ hoc pȝ rñſio ad obiecta.

Ad duodecimum

ſic ꝓcediť. Videtur ꝙ pueri iudeoꝝ ⁊ alioꝝ ifidelium ſint baptizandi parentibus inuitis. Maius enim eſt vinculū matrimoniale ꝗ ius patrie poteſtatis in pueros: qꝛ ius patrie poteſtatis pōt per hominē ſolui cū filiuſfamilias emancipetur. vinculū autē matrimoniale nō poteſt ſolui per hominem. ſm illud Matth. 19. Quod deus

cõiunxit hõ non ſeparet. ſed ꝓpter infidelitatē ſoluitur vinculũ matrimoniale. Dicit eñi apl's.i.ad Cori.7. Qꝛ ſi infidelis diſcedit diſcedat. nõ eñi ſeruituti ſubiectus eſt frater aut ſoroꝛ in hmõi. Et Canon dicit ꝙ ſi cõiunx ĩfidelis nõ vult ſine cõtumelia ſui creatoris cũ altero ſtare: tũc alter cõiugũ nõ debet ei cohabitare. ergo multo magis propter infidelitatē tollit̃ ius patrie ꝑtãtis in ſuos filios. poſſũt ꝙ̃ eoꝝ filij baptizari eis ĩuitis. ❡ P̃. Magis dꝫ hoĩ ſubueniri circa ꝑiclm mortis eterne ꝗ̃ circa ꝑicl'ꝫ mortis tꝑalis: ſꝫ ſi aliqs videret hoĩeꝫ in ꝑiculo mortis tꝑalis: ⁊ ei nõ ferret auxiliũ: peccaret. cũ ꝙ̃ filij iudeoꝝ ⁊ alioꝝ infideliũ ſint in ꝑiculo mortis eterne ſi parẽtib' relinquunt̃ q eos in ſua infidelitate informãt: videt̃ ꝙ ſint eis auferendi ⁊ baptizandi: ⁊ in fide inſtruẽdi. ❡ P̃. Filij ſeruoꝝ ſunt ſerui ⁊ in ꝑtãte dñoꝝ. ſed iudei ſunt ſerui regũ ⁊ ꝑncipũ. ergo ⁊ filij eoꝝ. reges ergo ⁊ ꝑncipes habẽt ꝑtãtē de filijs iudeorũ facere qd̃ voluerint. nulla ergo erit iniuria ſi eos baptizẽt inuitis parentibus. ❡ P̃. q̃libet hõ magis eſt dei a quo hꝫ aĩaꝫ ꝗ̃ patris carnalis a quo hꝫ corpus. nõ ergo eſt iniuſtũ ſi pueri iudeoꝝ carnalibus parẽtibus auferant̃ ⁊ deo per baptiſmũ ꝯſecrent̃. ❡ P̃. Baptiſm' efficacioꝛ eſt ad ſalutē ꝗ̃ predicatio: qꝛ ꝑ baptiſmũ ſtatim tollit̃ peccati macula: reatus pene: ⁊ aperit̃ ianua celi. ſed ſi ꝑiculuꝫ ſequit̃ ex defectu predicationis: ĩputat̃ ei qui nõ ꝑdicauit: vt habet̃ Ezech.3.⁊.33. de eo q videt gladiũ veniẽtē ⁊ nõ inſonuerit tuba. ergo multomagis ſi pueri iudeoꝝ dãnent̃ ꝑꝑ defectũ baptiſmi: ĩputat̃ ad peccatũ eis qui potuerũt baptizare ⁊ nõ baptizauerũt. ❡ Sꝫ ꝯ̃ ē ꝙ nemini faciẽda ē iniuria fieret aũt iudeis iniuria ſi eoꝝ filij baptizarent̃ eis ĩuitis: qꝛ amitterẽt ius patrie ꝑtãtis ĩ filios iã fideles. ꝙ̃ eis ĩuitis nõ ſũt baptizandi. ❡ Rñ°. dõꝫ ꝙ maximã hꝫ auctoritatē eccl'ie cõſuetudo q̃ ſemꝑ ē ĩ oĩb' emulãda: qꝛ ⁊ ipſa doctrina catholicoꝝ doctoꝝ ab eccl'ia auctoritatē hꝫ. vñ magis ſtanduꝫ eſt auctoritati eccl'ie ꝗ̃ auctoritati vel Auguſtini vl' Hieronymi vl' cuiuſcũqꝫ doctoris. Hoc aũt eccl'ie vſus nunꝗ̃ habuit ꝙ iudeoꝝ filij inuitis parẽtib' baptizarentur: ꝗ̃uis fuerint retro actis tꝑib' multi catholici ꝑncipes potẽtiſſimi: vt Cõſtãtin': Theodoſi': q̃bus familiares fuerũt ſcĩſſimi epi: vt Silueſter Cõſtãtino: ⁊ Ambroſi' Theodoſio: q nullo mõ ꝑtermiſiſſent ab eis ĩpetrare ſi hoc eſſet ꝯſonũ rõni. Et iõ periculoſuꝫ videt̃ hãc aſſertioneꝫ de nouo inducere: vt preter ꝯſuetudinē in eccl'ia hactenus obſuatã iudeoꝝ inuitis parẽtib' filij baptizent̃. Et hui' rõ eſt duplex. Una q̃deꝫ ꝓpter ꝑiculũ fidei. Si eñi pueri nõduꝫ vſuꝫ rõnis habẽtes baptiſmũ ſuſciperẽt: poſtmodũ cuꝫ ad ꝑfectã etatē ꝑuenirẽt de facili poſſent a parẽtib' ĩduci vt relinquerẽt qd̃ ignorãtes ſuſceperũt: qd̃ vgeret in fidei detrimẽtũ. Alia vͦo rõ eſt: qꝛ repugnat iuſtitie nãli. Filius. n. nãliter eſt aliq̃d pr̃is. ⁊ ꝑ quidē a parẽtib' nõ diſtinguit̃ ſꝫ corpus ꝗ̃diu in matris vtero ꝯtinet̃. poſtmodũ vͦo poſtꝗ̃ ab vtero egredit̃ anteꝗ̃ vſuꝫ liberi arbitrij habeat cõtinet̃ ſub parẽtũ cura: ſicut ſub quodã ſp̃uali vtero. ꝗ̃diu enim vſum rõnis nõ hꝫ puer: nõ differt ab aĩali irrõnali. Uñ ſic bos vel equus eſt alicuius vt vtat̃ eo cũ voluerit ſꝫ ius ciuile ſicut ꝓprio inſtr̃o: ita de iure nãli eſt ꝙ fili' anteꝗ̃ habeat vſuꝫ rõnis ſit ſub cura pr̃is. Uñ ꝯ iuſtitiã nãleꝫ eẽt ſi puer anteꝗ̃ hẽat vſuꝫ rõnis a cura parentũ ſubtrahat̃ vel de eo aliq̃d ordinet̃ inuitis parẽtib'. Poſtꝗ̃ aũt ĩcipit habere vſuꝫ liberi arbitrij iaꝫ incipit eſſe ſuus. ⁊ põt ꝗ̃tũ ad ea que ſunt iuris diuini vel nãlis ſibiipſi ꝓuidere. ⁊ tunc eſt inducẽdus ad fidē nõ coactiõe ſꝫ ꝑſuaſione. ⁊ põt etiaꝫ inuitis parẽtib' cõſentire fidei ⁊ baptizari: nõ autē anteꝗ̃ habeat vſuꝫ rõnis. Uñ de pueris antiquoꝝ patrũ dicit̃ ꝙ ſaluati ſunt in fide parentũ: ꝑ qd̃ dat̃ ĩtelligi ꝙ ad parẽtes ꝑtinet ꝓuidere filijs de ſua ſalute ꝑcipue anteꝗ̃ habeant vſuꝫ rõnis. ❡ Ad ꝑ' ergo dõm ꝙ in vinculo matrimonia li vterqꝫ cõiugũ hꝫ vſuꝫ liberi arbitrij ⁊ vterqꝫ põt inuito altero fidei aſſentire. ſed hoc non hꝫ locũ in puero anteꝗ̃ habeat vſuꝫ rõnis: ſed poſtꝗ̃ hꝫ vſum rõnis tunc tenet ſimilitudo ſi cõuerti voluerit. ❡ Ad 2ᵐ dõꝫ ꝙ a morte nãli nõ eſt aliqs eripiendus ꝯ̃ ordinē iuris ciuilis: puta ſiquis a ſuo iudice ꝯdẽnet̃ ad mortē tꝑalē: nullus dꝫ eũ violẽter eripere. vñ nec aliqs dꝫ rumpere ordinē iuris nãlis quo filius eſt ſub cura patris vt eũ liberet a ꝑiculo mortis eterne. ❡ Ad 3ᵐ dõm ꝙ iudei ſunt ſerui ꝑncipũ ſeruitute ciuili que nõ excludit ordinē iuris nãlis vel diuini. ❡ Ad 4ᵐ dõm ꝙ hõ ordinat̃ ad deũ per rõnē per quã eũ cognoſcere põt. vñ puer anteꝗ̃ vſuꝫ rõnis habeat nãli ordine ordinatur in deũ ꝑ rõnē parẽtũ: quoꝝ cure nãliter ſubiacet. ⁊ ſm eoꝝ diſpoſitionē ſunt circa ipſuꝫ diuina agenda. ❡ Ad 5ᵐ dõm ꝙ ꝑiculũ qd̃ ſequit̃ de ꝑdicatiõe omiſſa nõ ĩminet niſi eis q̃bus ꝯmiſſuꝫ eſt officiũ ꝑdicandi. Uñ in Ezech. premittit̃. Speculatorē dedi te filijs iſr'l. Prouidere aũt pueris infideliũ de ſacramẽtis ſalutis pertinet ad parẽtes eorum. vñ eis ĩminet ꝑiculũ ſi ꝓpter ſubtractionē ſacroꝝ eorum paruuli detrimẽtũ ſalutis patiantur.

❡ De hereſi. Queſtio. XI.

DEinde cõſiderandum eſt de hereſi. ❡ Circa quã querunt̃ quatuoꝛ. ꝑmo vtruꝫ hereſis ſit infidelitatis ſpecies. 2°. de materia eius circa quã eſt. 3°. vtrũ heretici ſint tolerãdi. 4°. vtruꝫ reuertentes ſint recipiendi.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ hereſis nõ ſit infidelitatis ſpẽs. Infidelitas eniꝫ in intellectu eſt: vt ſupra dictũ eſt: ſed hereſis nõ videt̃ ad intellectuꝫ pertinere: ſed magis ad vim appetitiuaꝫ. Dicit eñi Hiero. ⁊ habet̃ in decre.24.q.3. Hereſis grece ab electione dicit̃: qꝛ. ſ. eaꝫ ſibi vnuſquiſqꝫ eligat diſciplinã quaꝫ putat eſſe meliorē. electio autē eſt actus appetitiue virtutis: vt ſupra dictũ eſt. ergo hereſis non eſt infidelitatis ſpecies. ❡ P̃. Uiciũ precipue accipit ſpeciē a fine. Unde ph's dicit in.5. ethi. ꝙ ille qui mechat̃ vt furet̃ magis eſt fur ꝗ̃ mechus. ſed finis hereſis eſt cõmodũ tẽporale: ⁊ maxime ꝑncipatus ⁊ gloria: qd̃ pertinet ad viciũ ſuperbie vel cupiditatis. Dicit eñi Augu. in lib. de vtilitate credẽdi ꝙ hereticus eſt qui alicuius tẽporalis cõmodi ⁊ maxime glorie ꝑncipatuſqꝫ ſui gratia falſas ac nouas opiniões vel gignit vel ſequit̃. ergo hereſis nõ eſt ſpecies infidelitatis ſꝫ magis ſuperbie. ❡ P̃. Infidelitas cuꝫ ſit in intellectu nõ videtur ad carnē pertinere: ſꝫ hereſis pertinet ad opera carnis. Dicit eñi apl's ad Gal.5. Manifeſta ſunt opera carnis que ſunt fornicatio: ĩmũdicia: ⁊ ĩter cetera poſtmodũ ſubdit. Diſſenſiones ſecte: que ſunt ideꝫ qd̃ hereſes. ergo hereſis nõ eſt infidelitatis ſpecies. ❡ Sed cõtra eſt ꝙ falſitas veritati opponitur. ſed hereticus eſt qui falſas vel nouas opiniones vel gignit vel ſequit̃. ergo opponit̃ veritati cui fides innitit̃. ergo ſub infidelitate cõtinet̃. ❡ Rñ°. dicenduꝫ ꝙ nomē hereſis ſicut dictũ eſt electionem importat. Electio auteꝫ: vt ſupra dictuꝫ eſt: eſt eoꝝ que ſunt ad fineꝫ ꝑſuppoſito fine. in credendis auteꝫ voluntas aſſentit alicui vero tanꝗ̃ proprio bono: vt ex ſupra dictis patet. vnde quod eſt principale veruꝫ habet rationē finis vltimi. que autē ſecundaria ſunt habent rationē eorũ que ſunt ad finē. Quia vͦo quicũqꝫ credit alicuius dicto aſſentit: ꝑncipale videtur eſſe ⁊ quaſi finis in vnaquaqꝫ credulitate ille cuius dicto aſſentit̃: quaſi autē ſecundaria ſunt ea que quis tenẽdo vult alicui aſſentire. Sic ergo qui recte fidem xp̃ianaꝫ habet ſua voluntate aſſentit xp̃o in his que vere ad eius doctrinaꝫ pertinent. A rectitudine ergo fidei xp̃iane dupliciter quis poteſt deuiare. Uno modo quia ipſi xp̃o non vult aſſentire. ⁊ hic hꝫ quaſi malaꝫ voluntatē circa ipſum

fine ⁊ hoc ptinet ad ſpēꝫ īfidelitatis paganoꝝ ⁊ iudeoꝝ. Alio⁹ per hoc ꝙ intēdit quidē xp̄o aſſentire: ſed deficit in eligēdo ea qbus xp̄o aſſentiat: q2 nō eligit ea q̄ ſunt vere a xp̄o tradita: ſed ea q̄ ſibi ꝓpria mēs ſuggerit. ⁊ iō hereſis ē infidelitatis ſpēs ptinēs ad eos qui fidē xp̄i ꝓfitent̄: ſ3 ei⁹ dogmata corrūpūt. ¶ Ad p̄mū ergo dōm ꝙ hoc mō electio ptinet ad infidelitatē: ſicut ⁊ volūtas ad fidē: vt ſupra dictū eſt. ¶ Ad ſcdm dōm ꝙ vicia habēt ſpēm ex fine ꝓximo: ſed ex fine remoto habēt genus ⁊ cāmi: ſicut cū aliqs mecat̄ vt furet̄: eſt ibi qdē ſpēs mechie ex ꝓprio fine ⁊ obiecto. ſed ex fine vltimo oſtendit̄ ꝙ mechia ex furto orit̄: ⁊ ſub eo cōtinet̄ ſicut effectus ſub cauſa. vel ſicut ſpēs ſub genere: vt p3 ex his q̄ ſupra de actib⁹ dicta ſunt in cōi. Vn̄ ⁊ ſimilr in ꝓpoſito: finis ꝓxim⁹ hereſis eſt adherere falſe ſentētie ꝓprie. ⁊ ex hoc ſpēm h3. ſed ex fine remoto oſtendit̄ cauſa ei⁹. ſ. ꝙ orit̄ ex ſupbia vel cupiditate. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ ſicut hereſis dicit̄ ab eligēdo: ita ſecta a ſectando. ſicut Iſid. dicit in li. ethymologiarū. ⁊ iō hereſis ⁊ ſecta ideꝫ ſunt: ⁊ vtrūq3 ptinet ad opa carnis: nō quideꝫ q̄tū ad ipſum actū infidelitatis reſpectu ꝓximi obi: ſed rōne cauſe que eſt vel appetit⁹ finis indebiti ſm ꝙ orit̄ ex ſupbia vel cupiditate: vt dictū ē. vel etiā aliqua fantaſtica illuſio: que eſt p̄ncipiū errādi: vt etiam ph̄s dicit in. 4. metaphy. fantaſia autē quodāmodo ad carneꝫ pertinet inq̄tū act⁹ eius eſt cum organo corporali.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ hereſis nō ſit ꝓprie circa ea que ſunt fidei. Sicut eni ſūt hereſes ⁊ ſecte in xp̄ianis: ita etiā fuerūt in iudeis ⁊ phariſeis: ſicut Iſid. dicit in lib. etymologiarū: ſ3 eoꝝ diſſenſiones nō erāt circa ea que ſunt fidei. ergo hereſis nō eſt circa ea que ſūt fidei, ſicut circa ꝓpriā materiā. ¶ P̄. Mā fidei ſunt res q̄ credunt̄. ſ3 hereſis nō ſolū eſt circa res ſed ēt circa verba ⁊ circa expōnes ſacre ſcripture. Dic̄ eni Hiero. Qͥcūq3 aliter ſcripturā intelligit q̄3 ſenſus ſpūs ſci efflagitat a quo ſcripta eſt: l3 ab ecclīa nō receſſerit: tn̄ hereticus appellari pōt. Et alibi dicit ꝙ ex v̄bis inordinate ꝓlatis fit hereſis. ḡ hereſis nō eſt ꝓprie circa materiā fidei. ¶ P̄. Etiā circa ea q̄ ad fidē ptinent iueniunt̄ q̄nq3 ſacri doctores diſſentire: ſicut Hiero. ⁊ Aug. circa ceſſationē legaliū. ⁊ tn̄ hoc eſt abſq3 vicio hereſis. ergo hereſis nō eſt ꝓprie circa mām fidei. ¶ S3 ꝯ ē qd̄ Aug. dicit ꝯ Manicheos. Qui in ecclīa xp̄i morbidū aliquid prauūue qd ſapiūt: ſi correcti vt ſanū rectūq3 ſapiāt reſiſtāt cōtumaciter: ſuaq3 peſtifera ⁊ mortifera dogmata emēdare nolūt ſed defendere ꝑſiſtūt heretici ſūt. ſ3 peſtifera ⁊ mortifera dogmata nō ſunt niſi illa q̄ opponunt̄ dogmatib⁹ fidei ꝑ quā iuſtus viuit: vt dr̄ Ro. p̄. ergo hereſis eſt circa ea que ſunt fidei: ſicut circa ꝓpriā mām. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ de hereſi nūc loqmur ſm ꝙ iportat corruptionē fidei xp̄iane. Nō aūt ad corruptionē fidei xp̄iane ptinet: ſi aliqs hēat aliquā falſaꝫ opiōnē in his q̄ nō ſunt fidei: puta in geometricalib⁹ vel ēt alijs hmōi q̄ oīno ad fidē ptinere nō poſſunt: ſ3 ſolū q̄n aliqs h3 falſaꝫ opiōnē circa ea q̄ ad fidē ptinēt: ad quaꝫ aliqd ptinet duplr̄: ſicut ſupra dictū eſt. Uno mō directe ⁊ p̄ncipalr̄: ſicut articuli fidei. Alio qdē mō idirecte ⁊ ſecundario: ſicut ea ex qb⁹ ſequit̄ corruptio alicui⁹ articuli. ⁊ circa vtraq3 pōt eē hereſis eo mō quo ⁊ fides. ¶ Ad p̄ᵐ ergo dōꝫ ꝙ ſicut hereſes iudeoꝝ ⁊ phariſeoꝝ errāt circa opiōnes aliq̄s ad iudaiſmū vel ad ph̄iam ptinētes. ita ēt xp̄ianoꝝ hereſes ſunt circa ea q̄ ptinēt ad fidē xp̄i. ¶ Ad 2ᵐ dicendū ꝙ ille dicit̄ alr̄ exponere ſacrā ſcripturā q̄3 ſpūs ſanctus efflagitat q ad hoc expoſitionē ſacre ſcripture retorquet qd̄ ꝯriat̄ ei: qd̄ eſt ꝑ ſpūm ſanctū reuelatū. Unde dicitur Ezech. 13. de falſis ꝓph̄is q ꝑſeuerauerūt confirmare ſermonē. ſ. per falſas expoſitiones ſcripture. Silr̄ etiā per verba q̄ quis loquit̄ ſuā fidē ꝓfitet̄. eſt eni ꝯfeſſio actus fidei: vt ſupra dictū eſt. Et iō ſi ſit iordinata locutio circa ea que ſūt fidei: ſeq pōt ex hoc corruptio fidei. Vn̄ Leo papa in q̄dā ep̄la ad Proceriū ep̄m alexādrinū dicit: Qͥ inimici crucis xp̄i oībus factis ⁊ verbis nr̄is inſidiant̄: vt ſi vllam illis vel tenuē occaſionē demus: nos Neſtoriano ſenſui ēt ꝯgruere mētiant̄. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ ſic̄ Aug. dic̄: ⁊ hēt̄ in decre. diſt. 27. q. 3. cap. dixit ap̄lo. Siqui ſn̄iaꝫ ſuā q̄uis falſaꝫ atq3 ꝑuerſaꝫ nulla ptinaci aīoſitate defendūt: q̄rūt aūt tota ſollicitudīe v̄itatē: corrigi pati cū iuenerit: nequaq̄3 ſūt inter hereticos deputādi: q2. ſ. nō habēt electionē ꝯdicenteꝫ ecclīe doctrine. Sic ergo aliqui doctores vident̄ diſſenſiſſe: vel circa ea quoꝝ nihil itereſt ad fidē vtrū ſic vel alr̄ teneāt̄: vel ēt in qbuſdā ad fidē ptinētib⁹ q̄ nōdū erant ꝑ eccleſiā determinata. poſtq̄3 aūt eſſent auctoritate vl̄is eccleſie determinata: ſiqs tali ordinationi ptinaciter repugnaret hereticus cenſeret̄. q̄ qdē auctoritas p̄ncipalr̄ reſidet in ſūmo pōtifice. Dicit̄ eni. 24. q. i. Quotiēs fidei ratio ventilatur arbitror oēs fr̄es nr̄os ⁊ coepiſcopos: nō niſi ad Petrū. i. ad ſui noīs auctoritatē referri debere. Cōtra cuius auctoritatē nec Hiero. nec Aug. nec aliquis ſacroꝝ doctoꝝ ſuā ſn̄iam defendit. Vn̄ dicit Hiero. ad Damaſuꝫ papaꝫ. Hec eſt fides papa beatiſſime quā in catholica didicim⁹ ecclīa: in qua ſi minus pite aut parū caute forte aliqd poſitū ē: emēdari cupim⁹ a te: qui Petri fidē ⁊ ſedē tenes. ſi aūt hec nr̄a cōfeſſio apoſtolatus tui iudicio cōprobat̄ qcūq3 me culpare voluerit: ſe imperitū vel maliuolū vl̄ ēt nō catholicū: nō me hereticū comprobabit.

Ad tertium ſic ꝓceditur. Videt̄ ꝙ heretici ſint tolerandi. Dicit enim apoſtolus. 2. ad Thimo. 2. Seruū dei oꝫ māſuetū eē cū modeſtia corripientē eos qui reſiſtūt v̄itati: neq̄n det illis p̄niam de⁹ ad cognoſcendā v̄itatē ⁊ reſipiſcāt a laqueis diaboli: ſed ſi heretici nō tolerant̄ ſed morti tradūt̄: auffert̄ eis facultas penitēdi. ergo hoc videt̄ eſſe ꝯ p̄ceptū ap̄li. ¶ P̄. Illud qd̄ ē neceſſariū in eccleſia eſt tolerandū: ſed hereſes ſunt neceſſarie in eccleſia. Dicit eni ap̄ls. i. ad Corin. xi. Oportet hereſes eſſe: vt ⁊ qui ꝓbati ſunt manifeſti fiant in vobis. ergo videtur ꝙ heretici ſunt tolerandi. ¶ P̄. Dn̄s mādauit Matth. 13. ſeruis ſuis vt zizaniam permitterent creſcere vſq3 ad meſſem que eſt finis ſeculi: vt ibideꝫ exponitur: ſ3 per zizaniaꝫ ſignificant̄ heretici ſm expoſitioneꝫ ſanctoꝝ. ergo heretici ſunt tolerandi. ¶ Sed cōtra eſt qd̄ ap̄ls dicit ad Titū. 3. Hereticū hominē poſt primā ⁊ ſecundā correptionē deuita: ſciēs q2 ſubuerſus ē qui hmōi ē. ¶ Rn̄º. dicēdū ꝙ circa hereticos duo ſunt cōſiderāda. Unū qdeꝫ ex parte ipſoruꝫ. Aliud vero ex parte eccleſie. Ex parte qdem ipſorum eſt peccatum per quod meruerunt non ſolū ab eccleſia per excōmunicationē ſeparari: ſed etiaꝫ ꝑ mortem a mundo excludi. Multo eni grauius eſt corrumpere fidem per quā eſt anime vita: q̄3 falſare pecuniā: ꝑ quaꝫ temporali vite ſubuenit̄. Unde ſi falſarij pecunie vel alij malefactores ſtatim per ſeculares principes iuſte morti tradunt̄: multomagis heretici ſtatim ex quo de hereſi conuincunt̄ poſſent nō ſoluꝫ excōmunicari ſed ⁊ iuſte occidi. Ex parte autem eccleſie eſt miſericordia ad errantiuꝫ cōuerſioneꝫ: ⁊ ideo nō ſtatim condēnat: ſed poſt primā ⁊ ſecūdam correptionem: vt apoſtolus docet. poſtmoduꝫ vero ſi adhuc pertinax inueniatur: eccleſia de eius conuerſatione non ſperans alioꝝ ſaluti prouidet eū ab eccleſia ſeparando per excōmunicationis ſententiā: ⁊ vlterius relinqt eū iudicio ſeculari a mundo exterminanduꝫ per morteꝫ. Dicit enim Hiero. ⁊ habetur. 24. q. 3. Reſecande ſunt putride carnes ⁊ ſcabioſa ouis a caulis repellenda: ne tota domus maſſa corpus ⁊ pecora ardeat corrumpatur: putreſcat: itereat. Arrius i alexādria vna ſcintilla fuit: ſ3 q̄n nō ſtatiꝫ oppreſſus eſt: totum orbē eius flamma populata eſt.

¶ Ad p^m ergo dõm q ad modeſtiã illã ptinet: vt p̃ ⁊ ſecũdo corripiat̃: q ſi redire noluerit iã pro ſubuerſo habet̃: vt pʒ in auctoritate aplĩ iducta. ¶ Ad 2^m dõʒ q vtilitas q̃ ex hereſib⁹ puenit ẽ pter intẽtionẽ hereticoꝝ: duʒ .ſ. cõſtãtia fideliũ cõprobat̃: vt apl's dicit. ⁊ vt excitiamus pigritiam diuinas ſcripturas ſolliciti⁹ intuẽtes. ſicut Aug. dicit. ſʒ ex intẽtiõe coꝝ eſt corrũpere fidẽ qd̕ eſt maximi nocumẽti. ⁊ iõ magis reſpiciẽdũ eſt ad id qd̕ eſt p ſe de coꝝ intẽtione: vt excludant̃: q̃ʒ ad hoc qd̕ eſt pter coꝝ intẽtionẽ vt ſuſtineant̃. ¶ Ad 3^m dõm q ſicut habet̃ in decre. 24. q. 4. aliud eſt excõicatio: ⁊ aliud eradicatio. Excõicat̃ eñi ad hoc aliqs: vt ait apl's vt ſpũs ei⁹ ſaluus fiat in die dñi. ſi tñ totaliter eradicent̃ per mortem heretici nõ eſt etiã ɔtra mandatũ dñi: qd̕ eſt in eo caſu intelligendũ quando nõ poſſunt extirpari zizania ſine extirpatione tritici: vt ſupra dictum eſt: cũʒ de infidelibus in cõmuni ageretur.

Ad quartum ſic pcedit̃. Videt̃ q reuertentes ab hereſi ſint oĩno ab eccl'ia recipiẽdi. Dicit̃ .n. Hiere. 3. ex pſona dñi. Fornicata es cũ amatoribus multis: tñ reuertere ad me dicit dñs. ſʒ eccl'ie iudiciũ eſt iudiciũ dei. ſm illud Deut. p̊. Ita paruũ audietis vt magnũ: neq̃ʒ accipietis cuiuſq̃ʒ pſonã: q2 dei iudiciũ eſt. ergo ſi aliq fornicati fuerint p ĩfidelitatẽ que ẽ ſpũalis fornicatio: nihilomin⁹ ſũt recipiẽdi. ¶ P̃. Dñs Mat. 18. Petro. mãdat ut fratri peccãti dimittat nõ ſolũ ſepties: ſʒ vſq̃ʒ ſeptuagies ſepties. p que ĩtelligit̃ ſm expoſitionẽ Hiero. q quotiẽſcũq̃ʒ aliqs peccauerit ẽ ei dimittẽdũ. ergo quotiẽſcunq̃ʒ aliqs peccauerit in hereſim relapſus erit ab eccl'ia ſuſcipiẽdus. ¶ P̃. Hereſis ẽ q̃dã ĩfidelitas. ſʒ alij ĩfideles volẽtes cõuerti ab eccl'ia ſuſcipiunt̃. ergo etiã heretici ſũt recipiẽdi. ¶ Sʒ ɔ̃ eſt qd̕ decretalis dicit: q ſi aliq poſt abiurationẽ erroris dephenſi fuerint in abiuratã hereſiʒ recidiſſe: ſeculari iudicio ſunt relinquẽdi. nõ ergo ab eccleſia ſunt recipiẽdi. ¶ Rñ°. dõm q eccl'ia ſm dñi ĩſtitutioneʒ charitatẽ ſuã extẽdit ad oẽs nõ ſoluʒ amicos: verũ etiã inimicos ⁊ pſequẽtes: ſm illud Mat. 5. Diligite inimicos veſtros: bñfacite his q oderũt vos. Pertinet aũt ad charitatẽ vt aliqs bonũ px mi ⁊ velit ⁊ opet̃. Eſt aũt duplex bonũ Vnũ q̃dẽ ſpũale. ſ. ſalus aĩe qd̕ pncipal'r reſpicit charitas. hoc eñi quilibet ex charitate dʒ alij velle. Vñ q̃ʒ ĩ ad hoc heretici reuertẽtes quotiẽſcũq̃ʒ relapſi fuerit ab eccl'ia recipiunt̃ ad pñiam per quã ipedit̃ eis via ſalutis. Aliud aũt eſt bonũ qd̕ ſcd'ario reſpicit charitas. ſ. bonũ tpale: ſicuti ẽ vita corpalis poſſeſſio mũdana: ⁊ bona fama: ⁊ dignitas eccleſiaſtica ſiue ſecularis. Hoc eñi nõ tenemur ex charitate alijs velle niſi in ordine ad ſalutẽ eternã ⁊ coꝝ ⁊ aliorum. Vñ ſi aliqd de hmõi bonis exñs in vno ipedire poſſit eternam ſalutẽ in multis: nõ oʒ q ex charitate hmõi bonuʒ ei velimus: ſed potius vt velim⁹ eũ illo carere: tũ quia ſalus eterna p̃ferẽda eſt bono tpali: tũ q2 bonũ m'toꝝ p̃fert̃ bono vni⁹. Si autẽ heretici reuertentes ſemp reciperent̃: vt cõſeruarent̃ in vita ⁊ alijs tpalib⁹ bonis. poſſet in p̃iudiciũ ſalutis alioꝝ hoc eẽ: tũ q2 ſi relaberent̃ alios inficerẽt. tũʒ etiã q2 ſi ſine pena euaderẽt: alij ſecurius in hereſim laberent̃. Dr̃ eñi Eccles. 8. Eteniʒ q2 nõ cito pfert̃ ɔ̃ malos ſententia: abſq̃ʒ timore vllo filij hoĩum ppetrãt mala. Et ideo eccleſia q̃dẽ p̊ reuertẽtes ab hereſi nõ ſolũ recipit ad penitentiã ſʒ etiã ɔſeruat eos in vita: ⁊ interdũ reſtituit eos diſpenſatiue ad eccleſiaſticas dignitates quas p̊us habebãt ſi videant̃ vere cõuerſi. ⁊ hoc pro bono pacis frequẽter legit̃ eſſe factũ. ſʒ qñ recepti interduʒ relabunt̃. videt̃ eẽ ſignũ incõſtãtie coꝝ circa fidẽ. ⁊ ideo vlteri⁹ redeuntes recipiunt̃ quidẽ ad penitentiã: nõ tñ vt liberent̃ a ſñia mortis. ¶ Ad p^m ergo dõm q in iudicio dei ſemp recipiuntur redeũtes: q2 deus ſcrutator eſt cordiũ ⁊ vere redeũtes cognoſcit. ſed hoc eccl'ia imitari nõ põt. pſumit eñi eos nõ vere reuerti: qui cũ recepti fuiſſent iteruʒ ſunt relapſi. ⁊ ideo eis vitã ſalutis nõ denegat. ſʒ a periculo mortis eos nõ tuetur. ¶ Ad 2^m dõm q dñs loquit̃ Petro de peccato in euʒ cõmiſſo qd̕ eſt ſemp dimittendũ: vt fratri redeunti parcatur. nõ autẽ intelligit̃ de peccato in pximũ vel in deũ cõmiſſo: qd̕ non eſt noſtri arbitrij dimittere: vt Hiero. dicit. ſʒ ẽt in hoc eſt a lege modus ſtatutus ſʒ q cõgruit honori dei ⁊ vtilitati pximoruʒ. ¶ Ad 3^m dõm q alij infideles q nunq̃ʒ fideʒ acceperãt ɔuerſi ad fideʒ nõduʒ oſtendũt aliquod ſignũ incõſtãtie circa fideʒ: ſicut heretici relapſi: ⁊ iõ non eſt ſimilis ratio de vtriſq̃ʒ.

¶ De apoſtaſia. Qõ. XII.

Deinde cõſiderandũ eſt de apoſtaſia. ¶ Et circa hoc querunt̃ duo. p̊ vtrũ apoſtaſia ad infidelitatẽ pertineat. 2°. vtruʒ propter apoſtaſiã a fide ſubditi abſoluantur a dominio preſidentiuʒ apoſtatarum.

Ad primum ſic pcedit̃. Videt̃ q apoſtaſia non pertineat ad infidelitatẽ. Illd̕ eniʒ qd̕ eſt oĩs peccati p̊ncipiũ nõ videt̃ ad infidelitatẽ pertinere: q2 multa peccata ſine infidelitate exiſtunt. ſed apoſtaſia videt̃ eſſe oĩs peccati p̊ncipiũ. Dr̃ eñi Eccl'ici. x. Initiũ ſuperbie hoĩs apoſtatare a deo: ⁊ poſtea ſubdit̃. Initiũ oĩs peccati ſuperbia. ergo apoſtaſia nõ pertinet ad infidelitatem. ¶ P̃. Infidelitas in ĩtellectu cõſiſtit. ſʒ apoſtaſia magis videt̃ conſiſtere in exteriori opere vel ſermone: aut ẽt in interiori voluntate. Dicit̃ enim puerbioꝝ. 6. Hõ apoſtata vir inutilis: gradiens ore puerſo. annuit oculis: terit pede: digito loquitur: prauo corde machinat̃ malũ: ⁊ in omni tpe iurgia ſeminat. Siquis etiã ſe circũcideret vel ſepulchrũ machometi adoraret: apoſtata reputaretur. ergo apoſtaſia nõ pertinet directe ad infidelitatem. ¶ P̃. Hereſis quia ad infidelitateʒ pertinet eſt quedã determinata ſpecies infidelitatis. ſi ergo apoſtaſia ad infidelitatem pertineret ſequeretur q eſſet quedã determinata ſpecies infidelitatis: qd̕ non videtur ſm predicta. non ergo apoſtaſia ad infidelitateʒ pertinet. ¶ Sed cõtra eſt quod dicit̃ Jo. 6. Multi diſcipuloruʒ eius abierunt retro: qd̕ eſt apoſtatare. de quibus ſupra dixerat dñs. Sunt quidaʒ ex vobis q non credũt. ergo apoſtaſia ptinet ad infidelitatẽ. ¶ Rñ°. dõm q apoſtaſia importat retroceſſionem q̃dam a deo: q̃ quidem diuerſimode fit ſm diuerſos modos quibus homo deo coniungitur. Primo nãq̃ʒ coniungitur homo deo per fidem. Secũdo per debitaʒ ⁊ ſubiectaʒ voluntatem ad obedienduʒ preceptis eius. Tertio per aliqua ſpecialia ad ſupererogationẽ pertinentia: ſicut per religionem ⁊ clericaturaʒ vel ſacrum ordinem. remoto auteʒ poſteriori remanet prius: ſed nõ conuertitur. Contingit ergo aliqueʒ apoſtatare a deo retrocedendo a religione quã profeſſus eſt: vel ab ordine quẽ ſuſcepit: ⁊ hec dicitur apoſtaſia religionis ſeu ordinis. Contingit etiã aliqueʒ apoſtatare a deo per mentem repugnanteʒ diuinis mandatis: quibus duabus apoſtaſijs exiſtẽtibus adhuc poteſt remanere homo deo coniunctus per fidem. Sed ſi a fide diſcedat: tunc omnino a deo retrocedere videtur: ⁊ ideo ſimpliciter ⁊ abſolute erit apoſtaſia per quã aliquis diſcedit a fide: que vocatur apoſtaſia per fideʒ. ⁊ ſm hũc moduʒ apoſtaſia ſimpliciter dicta ad infidelitatẽ pertinet. ¶ Ad p̊mũ ergo dõm q obiectio illa procedit de ſecũda apoſtaſia que importat volũtateʒ a mandatis dei reſilientẽ: que inuenit̃ in omni peccato mortali. ¶ Ad ſecundũ dicendũ q ad fidem pertinet non ſolum credulitas cordis: ſed etiam proteſtatio exterioris fidei per exteriora verba ⁊ facta. nam confeſſio eſt actus fidei: ⁊ per hunc etiam modum quedam exteriora verba vel opera ad infidelitatem pertinent: inq̃ʒtum ſunt

infidelitatis ſigna:ꝑ modũ quo ſignũ ſanitatis ſanũ dicit̄.
Auctoritas autẽ inducta:⁊ ſi poſſit ĩtelligi de omni apoſta
ſia:veriſſime tñ cõtingit in apoſtaſia a fide. Qꝺ eni fides ẽ
ṗmũ fundamẽtũ rerũ ſperãdarũ:⁊ ſine fide ĩpoſſe eſt place
re deo:ſublata fide nihil remanet in hoĩe qꝺ poſſit eẽ vtile
ad ſalutẽ eternã.⁊ ꝓpter hoc dicit̄ ṗ:hõ apoſtata vir inuti
lis. Fides eni eſt vita aĩe:ſm illud Ro.ṗ. Juſtus ex fide vi
uit. Sic ergo ſublata vita corporali oĩa mẽbra ⁊ partes ho
minis a debita diſpõne recedũt: ita ſublata vita iuſtitie q̃
eſt ꝑ fidẽ apparet ĩordinatio in oĩbꝰ mẽbris.⁊ ṗ qdez ĩ ore
ꝑ qꝺ maxime manifeſtat̄ cor. 2°.in oculis. 3°.in ĩſtrumẽ
tis motiuis. 4°.in volũtate q̃ ad malũ tẽdit.⁊ ex his ſeq
tur ꝙ iurgia ſeminet alios intẽdẽs ſeparare a fide: ſicut ⁊
ipſe receſſit. ¶ Ad 3ᵐ dõz ꝙ ſpẽs alicuius q̃litatis vel for
me nõ diuerſificat̄ ꝑ hoc qꝺ eſt terminus motꝰ a quo vel
ad quẽ:ſ; potiꝰ ecõuerſo ſm terminos motuũ ſpẽs attẽdũ
tur.apoſtaſia aũt recipit ĩfidelitatẽ:vt terminũ ad quẽ eſt
motꝰ recedẽtis a fide.vñ apoſtaſia nõ ĩportat determina
tam ſpeciẽ infidelitatis:ſed q̃ſdã circunſtãtiã aggrauantẽ:
ſ; illud.2.Pe.2.Melius erat eis veritatẽ nõ cognoſcere
q̃ꝫ poſt cognitam retroire.

Ad ſecundum

ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ ṗnceps ꝓp
apoſtaſiã a fide nõ amittat dñiũ
in ſubditos quin ei teneant̄ obedire. Dicit eniz Ambro. ⁊
habet̄.xi.q.4.ꝙ Julianus ĩꝑator q̃uis eẽt apoſtata hũit
tñ ſub ſe xpianos milites:qbꝰ cũ dicebat: Producite aciẽ ꝓ
defenſione reipu. obediebant ei. ḡ ꝓp apoſtaſiaz ṗncipis
ſubditi non abſoluunt̄ ab eiꝰ dñio. ¶ P̄. Apoſtata a fide ĩ
fidelis eſt: ſed infidelibꝰ dñis inueniunt̄ aliq ſcĩ viri fideli
ter ſeruiſſe:ſicut Joſeph Pharaoni:⁊ Daniel Nabuchodo
noſor:⁊ Mardocheꝰ Aſſuero.ergo ꝓp apoſtaſiã a fide nõ
eſt dimittẽdũ qn ṗncipi obediat̄ a ſubditis. ¶ P̄. ſicut ꝑ
apoſtaſiã a fide recedit̄ a deo:ita ꝑ qꝺlibet pctm̃.ſi ergo ꝓ
pter apoſtaſiã a fide ꝑderẽt ṗncipes ius ĩꝑãdi ſubditis fi
delibus:pari rõne ꝓpter pctã alia hoc amitterẽt. ſ; hoc ꝑ;
eſſe falſuz.nõ ergo ꝓpter apoſtaſiã a fide eſt recedẽdũ ab
obediẽtia ṗncipũ. ¶ Sz ꝯ ẽ qꝺ Greg.7ꝰ dicit. Nos ſcõꝝ
ṗdeceſſoꝝ ſtatuta tenẽtes: eos:q excõicatis fidelitate aut
iuramẽti ſacro ſunt cõſtricti:aplĩca auctoritate a ſacro ab
ſoluimꝰ.⁊ ne ſibi fidelitatẽ obſeruẽt oĩbꝰ modis ꝓhibemꝰ
quouſq; ad ſatiſfactionẽ veniãt.ſ; apoſtate a fide ſunt ex
cõicati ſicut ⁊ heretici:vt dicit decretalis. extra de hereti
cis:ad abolẽdã.ergo ṗncipibꝰ apoſtatãtibꝰ a fide nõ ẽ obe
diendũ. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt:ĩfidelitas ſ;
ſeipſaz nõ repugnat dñio:eo ꝙ dñiuz ĩtroductũ eſt de iure
gentiũ qꝺ eſt ius humanũ. Diſtinctio aũt fideliũ ⁊ ĩfideliũ
eſt ſm ius diuinũ ꝑ qꝺ nõ tollit̄ ius humanũ.ſ; aliqs ꝑ ĩfi
delitatẽ peccãs põt ſniãlr ius dñij amittere:ſic ẽt q̃nq; ꝓp
alias culpas. Ad eccliaz aũt nõ ꝑtinet punire ĩfidelitatez
in illis q nunq̃ fidẽ ſuſceperunt. ſm illud apl̃i.i.ad Corin.5.
Quid mihi de his q foris ſunt iudicare. ſed infidelitatẽ il
lorũ qui fidẽ ſuſceperũt põt ſniãlr punire: ⁊ cõueniẽter in
hoc puniunt̄ ꝙ ſubditis fidelibꝰ dñari nõ poſſunt. hoc enĩ
vgere poſſet in magnã fidei corruptionẽ:q2 vt dictũ eſt:hõ
apoſtata prauo corde machinat̄ malũ:⁊ iurgia ſeminat: ĩ
tendẽs hoĩes ſeparare a fide. Et ideo q̃cito aliqs ꝑ ſenten
tiaz denunciat̄ excõicatus ꝓpter apoſtaſiã a fide: ipſo fcõ
eius ſubditi ſunt abſoluti a dñio eius ⁊ iuramẽto fidelita
tis quo ei tenebant̄. ¶ Ad ṗmũ ergo dõm ꝙ illo tꝑe eccle
ſia in ſui nouitate nõdũ hẽbat ꝑtãtez terrenos ṗncipes cõ
peſcendi:⁊ ideo tolerauit fideles Juliano apoſtate obedi
re in his que nõduz erãt ꝯtra fidẽ vt maius periculũ fidei
vitaretur. ¶ Ad ſcdm dõm ꝙ alia ratio eſt de infidelibus
alijs qui nunq̃ fidez ſuſceperũt: vt dictũ eſt. ¶ Ad tertiũ
dõm ꝙ apoſtaſia a fide totalr ſeparat hominẽ a deo: vt di
ctum eſt:qꝺ nõ cõtingit in qbuſcunq; alijs peccatis.

¶ De peccato blaſphemie quod opponitur confeſſioni fi
dei. Queſtio. XIII.

Deinde

conſiderãdũ eſt de peccato
blaſphemie qꝺ opponit̄ con
feſſioni fidei. Et ṗ de blaſphemia in ge
nerali. 2°.de blaſphemia q̃ dicit̄ pctm̃ ĩ
ſpm̃ ſcm̃. ¶ Circa ṗmũ q̃runt̄ quattuor.
ṗ vtrũ blaſphemia opponat̄ cõfeſſioni
fidei. 2°.vtrũ blaſphemia ſemꝑ ſit pctm̃
mortale. 3°.vtrum blaſphemia ſit maximũ peccatũ. 4°.
vtrum blaſphemia ſit in dãnatis.

Ad primum

ſic ꝓcedit̄. Videtur ꝙ blaſphemia
nõ opponat̄ cõfeſſiõi fidei. Nã blaſ
phemare eſt cõtumeliã vel aliqꝺ cõuiciũ inferre in iniuri
am creatoris:ſed hoc magis ꝑtinet ad maliuolentiã ꝯ deũ
q̃ꝫ ad infidelitatẽ.ergo blaſphemia nõ opponit̄ cõfeſſioni
fidei. ¶ P̄. Ad Eph.4.ſuꝑ illud. Blaſphemia tollat̄ a vo
bis dicit glo.q̃ fit in deũ vel in ſcõs:ſ; ꝯfeſſio fidei nõ vide
tur eẽ niſi de his q̃ ꝑtinẽt ad deũ q ẽ fidei obm̃. ergo blaſ
phemia nõ ſemꝑ opponit̄ ꝯfeſſiõi fidei. ¶ P̄. A qbuſdã dr̄
ꝙ ſũt tres blaſphemie ſpẽs. Quarũ vna ẽ cũ attribuit̄ deo
qꝺ ei nõ ꝯuenit. Scda eſt cũ ab eo remouet̄ qꝺ ei ꝯuenit.
Tertia eſt cũ attribuit̄ creature qꝺ deo appropat̄.⁊ ſic vi
detur ꝙ blaſphemia nõ ſolũ ſit circa deũ ſ; ẽt circa creatu
ras. fides autẽ h; deũ pro obo.ergo blaſphemia nõ oppo
nit̄ cõfeſſioni fidei. ¶ Sz ꝯ eſt qꝺ apl̃s dic̄.i.ad Thimo.ṗ.
Prius fui blaſphemꝰ ⁊ ꝑſecutor.⁊ poſtea ſubdit. Jgnorãs
feci ĩ ĩcredulitate mea:ex quo videt̄ ꝙ blaſpheᵃ ad ĩfideli
tatez ꝑtineat. ¶ Rñ°. dõm ꝙ nomẽ blaſphemie ĩportare
videt̄ q̃ſdã derogationẽ alicuius excellẽtis bonitatis:⁊ ṗ
cipue diue. Deꝰ aũt:vt Dio. dicit ṗ ca.de diui.no. eſt ipa eſ
ſentia v̾e bonitatis. vñ qcqd deo ꝯuenit ꝑtinet ad bonita
tem ipſiꝰ:⁊ qcqd ad ipſuz nõ ꝑtinet longe eſt a rõne ꝑfecte
bonitatis:q̃ eſt eiꝰ eẽntia. Quicũq; ergo vel negat aliquid
de deo qꝺ ei ꝯuenit:vel aſſerit de eo qꝺ ei nõ ꝯuenit: dero
gat diue bonitati:qꝺ qdẽ põt ꝯtingere duplr̃. Uno quidez
mõ ſm ſolã opĩonẽ ĩtellectꝰ. Alio mõ ꝯiũcta q̃dã affectus
deteſtatiõe:ſicut ecõtrario fides dei ꝑ dilectionẽ ꝑficitur
ipſiꝰ. Hmõi ḡ derogatio diue bõitatis vl ẽ ſ; ĩtellectũ tm̃:
vel ẽt ſ; affectũ:ſi ꝯſiſtat tm̃ ĩ corde: ẽ cordis blaſphemia.
ſi ãt exteriꝰ ꝓdeat ꝑ locutionẽ:ẽ oris blaſphemia: ⁊ ſ; hoc
blaſphemia cõfeſſioni opponit̄. ¶ Ad ṗᵐ ergo dõm ꝙ ille
qui ꝯ deũ loquit̄ cõuiciũ ĩferre ĩtendẽs:derogat diue boni
tati nõ ſolũ ſm v̾itatẽ ĩtellectꝰ ſed ẽt ſm prauitatẽ volũta
tis deteſtãtis ⁊ ĩpediẽtis ꝓ poſſe diuinũ honorẽ: qꝺ eſt blaſ
phemia ꝑfecta. ¶ Ad 2ᵐ dõz ꝙ ſic̄ deꝰ ĩ ſcĩs ſuis laudat̄ ĩ
q̃tũ laudant̄ opa q̃ deꝰ in ſcĩs efficit:ita ⁊ blaſphemia q̃ fit
ĩ ſcõs ex ꝯñti in deũ redũdat. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ſ; illa tria
nõ pñt ꝓpe loquẽdo diſtigui diuerſe ſpẽs pcti blaſphemie.
Attribuere eni deo qꝺ ei nõ ꝯuenit: vl remouere ab eo qꝺ
ei ꝯuenit nõ differũt niſi ſm affirmationẽ ⁊ negationẽ:q̃ q
dez diuerſitas hitꝰ ſpẽz nõ diſtinguit:q2 ꝑ eãdẽ ſciaz ĩnote
ſcit falſitas affirmationũ ⁊ negationũ.⁊ ꝑ eãdẽ ignorãtiaz
vtroq; mõ errat̄:cũ negatio ꝓbet̄ ꝑ affirmationẽ:vt habe
tur ṗ poſterioꝝ. Qꝺ aũt ea q̃ ſũt dei ꝓpa creaturis attribu
ant̄:ad hoc ꝑtiere videt̄ ꝙ aliqd ei attribuat̄ qꝺ ei nõ ꝯue
niat. qcqd.n.ẽ deo ꝓpꝛuz ẽ ipſe deꝰ. Attribuere autẽ id qꝺ ẽ
dei ꝓpꝛiũ alicui creature:ẽ ipſuz deũ dicere idẽ creature.

Ad ſecundum

ſic ꝓcedit̄. Videtur ꝙ blaſphe
mia nõ ſemꝑ ſit pctm̃ mortale.
Qꝺ ſuꝑ illud ad Col.3. Nunc autẽ deponite vos: ⁊c̃. dicit
glo. poſt maiora ꝓhibet mioꝛa:⁊ tñ ſubdit de blaſphemia.
ergo blaſphemia inter peccata minora cõputat̄ que ſunt
peccata venialia. ¶ P̄. Omne peccatũ mortale opponit̄
alicui precepto decalogi:ſed blaſphemia non videtur ali
cui corũ opponi.ergo blaſphemia non eſt peccatũ mortale.

¶ P̄. Peccata que abſq̧ deliberatione cõmittunt̃ nõ ſũt
mortalia: ꝓpter qd̃ primi mot⁹ nõ ſunt peccata mortalia:
q2 deliberationez rõnis ꝓcedunt: vt ex ſupradictis pꝫ: ſed
blaſphemia qñq̧ abſq̧ deliberatiõe ꝓcedit. ergo nõ ſemꝑ
eſt peccatũ mortale. ¶ Sed ↄ̄ eſt qd̃ dicit̃ Leui. 24. Qui
blaſphemauerit nomẽ dñi: morte moriat̃: ſed pena mortis
nõ īfert̃ niſi pro peccato mortali. ergo blaſphemia eſt pec-
catũ mortale. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt: pctm̄
mortale eſt ꝑ qd̃ hõ ſeparat̃ a ꝑmo ꝑncipio ſpũalis vite qd̃
eſt charitas dei. vñ quecũq̧ charitati repugnãt ex ſuo ge-
nere ſunt peccata mortalia. blaſphemia autẽ ſꝫ genus ſu-
um repugnat charitati diuine: q2 derogat diuine bonitati
vt dictũ eſt: q̃ eſt obiectũ charitatis: ⁊ ideo blaſphemia eſt
pctm̄ mortale ex ſuo genere. ¶ Ad ꝑmũ ergo dõm ꝙ glo.
illa nõ eſt ſic ītelligenda ꝙ oĩa que ſubdunt̃ ſint peccata
mortalia: ſed q2 cuꝫ ſupra nõ expreſſiſſet niſi maiora. poſt-
modũ etiã q̃dã minora ſubdit: inter que etiã quedã de ma-
ioribus ponit. ¶ Ad ſcd̃ꝫ dõm ꝙ cũ blaſphemia opponat̃
ↄfeſſioni fidei: vt dictũ eſt: eius ꝓhibitio reducit̃ ad ꝓhi-
bitionẽ īfidelitatis q̃ intelligit̃ in eo qd̃ dicit̃. Ego ſuꝫ do-
minus de⁹ tuus: ⁊c. vel ꝓhibet̃ ꝑ id qd̃ dicit̃: Nõ aſſumes
nomẽ dei tui in vanũ. Magis enĩ in vanuꝫ aſſumit nomẽ
dei: q aliqd̃ falſuꝫ de deo aſſerit q̃ꝫ qui per nomẽ dei aliqd̃
falſuꝫ cõfirmat. ¶ Ad tertiũ dõm ꝙ blaſphemia põt abſ-
que deliberatiõe ex ſurreptione ꝓcedere dupl̄r. Uno mõ
ꝙ aliq̄s nõ aduertat hoc qd̃ dicit eſſe blaſphemiã: qd̃ põt
ↄtingere cũ aliq̄s ſubito ex aliqua paſſione in v̾ba imagia-
ta ꝓrũpit: quoꝝ ſignificationẽ nõ ↄſiderat: ⁊ tũc eſt pecca-
tuꝫ veniale: ⁊ nõ hꝫ ꝓprie rõnẽ blaſphemie. Alio mõ quã-
do aduertit hoc eẽ blaſphemiã ↄſiderãs ſignificata v̾boꝝ
⁊ tũc nõ excuſat̃ a peccato mortali: ſicut nec ille qui ex ſu-
bito motu ire aliquẽ occidit iuxta ſe ſedentem.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ pctm̄ blaſphe-
mie nõ ſit maximũ pctm̄. Malũ enĩ
dicit̃ q2 nocet ſm̄ Aug. in Enchiridion: ſꝫ magis nocet pec-
catũ homicidij qd̃ ꝑimit vitã hoĩs q̃ꝫ pctm̄ blaſphemie qd̃
deo nullũ nocumẽtũ põt inferre. ergo pctm̄ homicidij eſt
grauius peccato blaſphemie. ¶ P̄. Quicunq̧ ꝑiurat indu-
cit deuꝫ teſtẽ falſitatis: ⁊ ita videt̃ eũ aſſerere eſſe falſum.
ſed nõ q̄libet blaſphemus vſq̧ ad hoc ꝓcedit vt deũ aſſe-
rat eẽ falſuꝫ ergo ꝑiuriũ eſt grauius pctm̄ q̃ꝫ blaſphemia.
¶ P̄. Sup illud ꝑs. Nolite extollere in altũ cornu veſtrũ
dicit glo. Maximũ eſt viciũ excuſationis peccati. nõ ergo
blaſphemia eſt maximũ pctm̄. ¶ Sed ↄ̄ eſt qd̃ Iſa. 18. ſup
illõ: Ad ppl̄m terribilẽ: ⁊c. dicit glo. Oẽ pctm̄ blaſphemie
cõparatũ leuius ẽ. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſicut ſupra dictũ ẽ: blaſ-
phemia opponit̃ cõfeſſioni fidei. ⁊ iõ hꝫ in ſe grauitatẽ infi-
delitatis. ⁊ aggrauat̃ pctm̄ ſi ſupueniat deteſtatio volũta-
tis. ⁊ adhuc magis ſi ꝓrũpat in v̾ba ſicut ⁊ laus fidei auge-
tur ꝑ dilectionẽ ⁊ ↄfeſſionẽ. Uñ cũ infidelitas ſit maximũ
peccatũ ſm̄ ſuũ genus: ſicut ſupra dictũ eſt: ↄ̄ñs eſt ꝙ etiaꝫ
blaſphemia ſit pctm̄ maximũ ad idẽ genus ꝑtinẽs ⁊ ipſuꝫ
aggrauãs. ¶ Ad ꝑ⁹ ergo dõꝫ ꝙ homicidiũ ⁊ blaſphemia
ſi cõparent̃ ſꝫ obĩa in que peccat̃: manifeſtũ eſt ꝙ blaſphe-
mia q̃ eſt directe pctm̄ ĩ deũ ꝑpõderat homicidio qd̃ ẽ pec-
catũ in proximũ. Si aũt cõparent̃ ſm̄ effectũ nocendi: ſic
homicidiũ ꝑponderat. plus enĩ homicidiuꝫ nocet ꝓximo
q̃ꝫ blaſphemia deo. ſꝫ q2 in grauitate culpe magis attendi-
tur intẽtio volũtatis ꝑuerſe q̃ꝫ effectus operis: vt ex ſupra
dictis pꝫ. ideo cũ blaſphemus intendat nocumẽtũ inferre
honori diuino: ſimpliciter loquendo grauius peccat q̃ꝫ ho-
micida. homicidiũ tamẽ ꝑmũ locũ tꝫ in penis īter peccata
in ꝓximũ cõmiſſa. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ ſup illud ad Eph. 4.
Blaſphemia tollat̃ a vobis. dicit glo. Pei⁹ eſt blaſphema-
re q̃ꝫ ꝑiurare. qui enĩ periurat nõ dicit aut ſentit aliq̄d fal-
ſuꝫ de deo ſicut blaſphemus: ſed deũ adhibet teſtẽ falſita-
ti nõ tanq̃ꝫ eſtimans deũ eſſe falſuꝫ teſtẽ: ſed tanq̃ꝫ ſperãs
ꝙ de⁹ ſuꝑ hoc nõ teſtificet̃ per aliqd̃ euidens ſignũ. ¶ Ad
tertiũ dõm ꝙ excuſatio peccati eſt quedã circũſtantia ag-
grauãs omne peccatũ etiã ipſam blaſphemiã. ⁊ pro tanto
dicit̃ eſſe maximũ peccatũ: q2 quodlibet facit maius.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ damnati nõ
blaſphemẽt. Deterrent̃ enĩ nunc
aliq̄ mali a blaſphemãdo ꝓpter timorẽ futurarũ pena-
ruꝫ. ſed dãnati has penas experiunt̃. vñ magis eas abhor-
rent. ergo multo magis a blaſphemãdo cõpeſcunt̃. ¶ P̄.
Blaſphemia cũ ſit grauiſſimũ peccatũ eſt maxime deme-
ritoriũ: ſed in futura vita nõ eſt ſtatus merẽdi neq̧ deme-
rendi. g̊ nullus erit locus blaſphemie. ¶ P̄. Eccl. xi. dicit̃
ꝙ in quocũq̧ loco lignũ ceciderit: ibi erit. Ex quo patet ꝙ
poſt hãc vitã hoĩ nõ accreſcit nec meritũ nec peccatuꝫ qd̃
nõ habuit in hac vita: ſꝫ multi dãnabunt̃ q in hac vita nõ
fuerũt blaſphemi. ergo nec in futura vita blaſphemabũt.
¶ Sꝫ cõtra eſt qd̃ dicit̃ Apoc. 16. Eſtuauerunt hoĩes eſtu
magno ⁊ blaſphemauerũt nomẽ dñi habẽtis ꝓtãtẽ ſuper
has plagas. vbi dicit glo. ꝙ in iferno poſiti q̃uis ſciãt ſe ꝑ
meritis puniri: dolebũt tñ ꝙ de⁹ tãtã potẽtiã hẽat ꝙ pla-
gas eis inferat. hoc aũt eẽt blaſphemia in pñti. ergo ⁊ in fu-
turo. ¶ Rñ°. dõꝫ ꝙ ſicut dictũ eſt: ad rõnẽ blaſphemie ꝑ-
tinet deteſtatio diñe bonitatis. Illi aũt qui ſunt in īferno
retinebũt ꝑuerſaꝫ volũtatẽ auerſaꝫ a dei iuſtitia in hoc ꝙ
diligũt ea ꝓ q̄bus puniunt̃. ⁊ vellẽt eis vti ſi poſſent. ⁊ odi-
unt penas q̃ ꝓ hmõi peccatis īfligunt̃. dolẽt tñ etiã de pec-
catis q̃ ↄmiſerũt: nõ q2 ipſa odiãt: ſꝫ q2 ꝓ eis puniunt̃. Sic
ergo talis deteſtatio diñe iuſtitie eſt in eis interior cordis
blaſphemia. ⁊ credibile eſt ꝙ poſt reſurrectionẽ erit in eis
ẽt vocalis blaſphemia ſicut in ſcĩs vocalis laus dei. ¶ Ad
ꝑ⁹ ergo dõm ꝙ hoĩes deterrent̃ in pñti a blaſphemia ꝓp-
ter timorẽ penarũ q̃s ſe putãt euadere: ſꝫ dãnati ĩ iferno nõ ſpe-
rãt ſe poſſe euader̃: ⁊ iõ tanq̃ꝫ dẽſpati ferũt̃ ad oẽ ad qd̃ eis
ꝑuerſa volũtas ſuggerit. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ mereri ⁊ deme-
reri ꝑtinẽt ad ſtatũ vie. vñ bona in viatorib⁹ ſũt meritoria
vel demeritoria. In btĩs aũt bona nõ ſunt meritoria ſꝫ ꝑti-
nentia ad coꝝ btitudinis ꝑmiũ. ⁊ ſil̄r mala in dãnatis nõ
ſunt demeritoria ſed ꝑtinẽt ad dãnationis penã. ¶ Ad 3ᵐ
dõm ꝙ quilibet in peccato mortali decedẽs fert ſecũ vo-
luntatem deteſtandi diuinã iuſtitiã q̃tũ ad aliquid: ⁊ ſm̄
hoc poterit ei ineſſe blaſphemia.

¶ De blaſphemia in ſpiritũ ſanctũ. Qõ. XIIII.

DEinde cõſiderãdũ ẽ in ſpãli de blaſ-
phemia in ſpm̄ ſcm̄. ¶ Circa
hoc q̄runt̃ q̃ttuor. ꝑ̊ vtruꝫ blaſphemia
vel pctm̄ in ſpm̄ ſcm̄ ſit idem qd̃ pctm̄ ex
certa malicia. 2° de ſpẽbus huius pecca-
ti. 3° vtrũ ſit irremiſſibile. 4° vtruꝫ ali-
quis peccare poſſit in ſpiritũ ſanctũ a ꝑn-
cipio anteq̃ꝫ alia peccata cõmittat.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ pctm̄ ĩ ſpm̄ ſan-
ctuꝫ nõ ſit idẽ qd̃ pctm̄ ex certa ma-
licia. Peccatũ eniꝫ in ſpm̄ ſanctũ eſt pctm̄ blaſphemie: vt
pꝫ Matt. 12. Sed non oẽ peccatũ ex certa malicia ẽ pctm̄
blaſphemie. cõtingit enĩ multa alia pctõꝝ gnã ex certa
malicia cõmitti. ergo pctm̄ in ſpm̄ ſcm̄ nõ eſt idẽ qd̃ pecca-
tuꝫ ex certa malicia. ¶ P̄. pctm̄ ex certa malicia diuidit̃
ↄ̄ pctm̄ ex ignorãtia: ⁊ ↄ̄ pctm̄ ex īfirmitate. ſꝫ pctm̄ in ſpiꝫ
ſcm̄ diuidit̃ ↄ̄ pctm̄ in filiũ hoĩs: vt pꝫ Matt. 12. ergo pctm̄
in ſpm̄ ſcm̄ nõ ẽ idẽ qd̃ pctm̄ ex certa malicia: q2 quoꝝ op-
poſita ſũt diuerſa: ipſa quoq̧ ſũt diuerſa. ¶ P̄. pctm̄ ĩ ſpi-
ritũ ſcm̄ eſt qd̃dã genus pctĩ cui determiate ſpẽs aſſignan-
tur. ſꝫ pctm̄ ex certa malicia nõ ẽ ſpãle gen⁹ pctĩ: ſꝫ eſt q̃dã
conditio vel circũſtãtia gnãlis que poteſt eẽ circa oĩa pec-
catoꝝ gnã. ergo pctm̄ in ſpm̄ ſcm̄ nõ eſt ideꝫ quod peccatũ

ex certa malicia. ¶ Sʒ cōtra eſt qð magr̄ dicit. 43. diſ. ſe-
cundi libri ſniaꝝ: ꝙ ille peccat in ſpūm ſanctū cui malicia
ꝑpter ſe placet. hoc aūt ē peccare ex certa malicia. ğ idem
videt̄ eē pctm̄ ex certa malicia qð pctm̄ in ſpūm ſanctum.
¶ Rñ°. dðʒ ꝙ de pctō ſeu blaſphemia in ſpūʒ ſcm̄ triplr̄
aliq̄ loquunt̄. Antiq̄ eni doctores. ſ. Atha. Hila. Amb. Hie-
ro. ⁊ Chry. dicūt eſſe pctm̄ in ſpūm ſcm̄ qñ ad lrām aliquid
blaſphemū dicit̄ ꝯ ſpm̄ ſcm̄: ſiue ſpūs ſcūs accipiat̄ ſʒ ꝙ ē
nomē eēntiale ꝯueniēs toti trinitati: cuius q̄libet pſona ⁊
ſpūs eſt: ⁊ ſcūs eſt: ſiue ꝓut eſt nomē pſonale vni° in trini-
tate pſone: ⁊ ſm̄ hoc diſtinguit̄ Mat. 12. Blaſphemia i ſpi
ritū ſcūm ꝯ blaſphemiā in filiū hoīs. Xp̄s eni opabat̄ q̄dā
humanit°: comedēdo: bibēdo: ⁊ alia hm̄ōi faciēdo: ⁊ q̄daʒ
diuinit°. ſ. demōes eyciēdo: mortuos ſuſcitando: ⁊ alia hu-
iuſmodi. q̄ gdē agebat: ⁊ ꝑ v̄tutē ꝓpe dīnitatis: ⁊ ꝑ opatio-
neʒ ſpūs ſci quo ſm̄ humanitatē erat replet°. Judei autē ꝑ
gdē dixerāt blaſphemiā in filiū hoīs cū dicebāt eū vora-
ceʒ potatorē vini ⁊ publicanoꝝ amatorē: vt habet̄ Mat.
xi. Poſtmodū autē blaſphemauerūt in ſpm̄ ſcm̄ dū opa: q̄
ipſe opabat̄ v̄tute ꝓpe diuitatis: ⁊ ꝑ opationē ſpūs ſci: at-
tribuebāt ṗncipi demonioꝝ. ⁊ ꝑpter hoc dicunt̄ in ſpūm
ſcm̄ blaſphemaſſe. Aug. autē in lib. de v̄bis dñi: blaſphe-
miā vel pctm̄ in ſpm̄ ſcm̄ dicit eē finalē ipniam: qñ. ſ. aliq̄s
pſeuerat in pctō mortali vſq3 ad mortē: qð gdē nō ſolū ver
bo oris fit: ſed ēt v̄bo cordis: ⁊ opis: nō vno ſed multis. hoc
autē v̄bū ſic acceptū dicit̄ eē ꝯ ſpm̄ ſcm̄: q2 eſt ꝯ remiſſiōeʒ
pctōꝝ q̄ fit ꝑ ſpm̄ ſcm̄ q eſt charitas ⁊ pr̄is ⁊ filij. Nec hoc
dñs dixit iudeis q̄ſi ipſi peccarēt in ſpm̄ ſcm̄: nōdū. n. erāt
finalr̄ ipenitētes: ſʒ ām̄onuit eos ne talr̄ loquētes ad hoc
ꝑuenirēt ꝙ in ſpm̄ ſcm̄ peccarēt. Et ſic ītelligēdū eſt qð dr̄
Mar. 3. vbi poſtq3 dixerat: Qui autē blaſphemauerit i ſpi
ritū ſcm̄: ⁊c. ſubiūgit euāgeliſta: Qm̄ dicebāt ſpm̄ imūduʒ
hʒ. Alij v̄o alr̄ accipiūt dicētes pctm̄ vel blaſphemiā i ſpm̄
ſcm̄ eē qñ aliq̄s peccat ꝯ appropatū bonū ſicut ſpūi ſcō ap
propat̄ bōitas: ſic ⁊ prī appropat̄ potētia: filio ſapia. vñ pec
catū i prēʒ dicūt eē qñ peccat̄ ex ifirmitate. pctm̄ āt i filiū
qñ peccat̄ ex ignorātia. pctm̄ aūt in ſpm̄ ſcm̄ qñ peccat̄ ex
certa malicia. i. ex ipſa electiōe mali: vt ſupra expoſitū eſt.
Qð gdeʒ ꝯtingit duplr̄. Uno° ex iclinatiōe habit° vicioſi
q malicia dicit̄: ⁊ ſic nō ē idē peccar̄ ex malicia qð peccare
in ſpūm ſcm̄. Alio° ꝯtingit ex eo ꝙ ꝑ ꝯtēptū abijcit̄ ⁊ remo
uet̄ id qð electionē pcti poterat ipedire: ſicut ſpes ꝑ deſpe
rōnē: ⁊ timor ꝑ pſumptiōeʒ: ⁊ q̄dā alia hm̄ōi: vt ifra dicet̄.
Hec aūt oia q̄ pcti electionē ipediūt ſunt effect° ſpūs ſan-
cti in nobis. ⁊ iō ſic ex malicia peccare eſt peccare in ſpūm
ſcm̄. ¶ Ad p̄m ğ dðm ꝙ ſicut ꝯfeſſio fidei nō ſoluʒ ꝯſiſtit
in ꝓteſtatiōe oris: ſʒ ēt in ꝓteſtatione opis. ita ēt blaſphe-
mia ſpūs ſci pōt ꝯſiderari ⁊ in ore: ⁊ i corde: ⁊ i ope. ¶ Ad
2m dðm ꝙ ſm̄ tertiā acceptionē blaſphemia in ſpūm ſcm̄
diſtinguit̄ ꝯ blaſphemiā in filiū hoīs ſm̄ ꝙ fili° hoīs eſt ēt
filius dei. i. dei v̄tus ⁊ dei ſapia. vñ ſm̄ hoc peccatū in filiū
hoīs erit pctm̄ ex ignorātia vel ex ifirmitate. ¶ Ad 3m di-
cendū ꝙ peccatū ex certa malicia ſm̄ ꝙ ꝑuenit ex iclina-
tione habit° nō ē ſpāle pctm̄: ſʒ q̄dā gnālis ꝯditio pcti. ꝓut
vero eſt ex ſpāli cōtēptu effect° ſpūs ſcti in nobis hʒ rōneʒ
ſpālis pcti. ⁊ ſm̄ hoc ēt pctm̄ in ſpm̄ ſcm̄ eſt ſpāle gen° pcti.
⁊ ſilr̄ ſm̄ ṗmā expōnē. ſm̄ aūt ſecūdā expōnē nō ē ſpāle ge
nus peccati. nā finalis ipenitentia pōt eſſe circumſtātia cu-
iuſlibet generis peccati.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ incōueniē-
ter aſſignent̄ ſex ſpēs pcti in ſpi
ritū ſanctū. ſ. deſpatio: pſūptio: ipnia: obſtinatio: ipugnatio
v̄itatis agnite: ⁊ inuidētia frñe grē: quas ſpēs ponit magi-
ſter. 43. di. ſcdi li. ſniarū. Negare. n. diuinā iuſtitiā vel mi-
ſericordiā ad infidelitatē ꝑtinet: ſʒ ꝑ deſpationē aliq̄s rei-
cit diuinā miſicordiā: ꝑ pſumptionē aūt diuinā iuſticiaʒ.
ergo vnūq̄dq3 coꝝ potius eſt ſpēs infidelitatis q̄3 pcti i ſpi
ritū ſanctū. ¶ P̄. Impnia videt̄ reſpicere pctm̄ ṗteritū.
obſtinatio autē peccatuʒ futuruʒ: ſʒ ṗteritū vel futurū nō
diuerſificāt ſpēm virtutis vel vicij. ſm̄ eni eandē fideʒ q̄
credim° xp̄m natū antiqui crediderūt euʒ naſcituruʒ. er-
go obſtinatio ⁊ ipenitētia nō debent poni due ſpēs peccati
in ſpiritū ſanctuʒ. ¶ P̄. Gratia ⁊ veritas per Jeſuʒ xp̄ʒ fa-
cta eſt: vt habet̄ Joā. p̄. ergo videt̄ ꝙ ipugnatio veritatis
agnite: ⁊ iuidentia fraterne gratie magis pertineāt ad blaſ
phemiā in filium q̄3 ad blaſphemiā in ſpiritum ſanctum.
¶ P̄. Ber. dicit in lib. de diſpēſatiōe ⁊ ṗcepto: ꝙ nolle obe
dire eſt reſiſtere ſpūi ſctō. Glo. e: iā dicit Leui. 7. ꝙ ſimu-
lata penitētia eſt blaſphemia ſpūs ſancti. ſciſma etiā vide-
tur directe opponi ſpiritui ſancto: ꝑ queʒ eccleſia vnitur: ⁊
ita videt̄ ꝙ nō ſufficiēter tradātur ſpēs peccati in ſpirituʒ
ſanctū. ¶ Sed ꝯtra eſt qð Aug. dicit in lib. de fide ad Pe
tra: ꝙ illi qui deſperāt ex idulgētia pctōꝝ: vel qui ſine me-
ritis de miſericordia dei pſumūt peccāt in ſpiritū ſanctuʒ.
Et in enchiridion dicit: ꝙ qui in obſtinatione mētis diem
claudit extremū: reus eſt peccati in ſpūm ſanctū. Et in lib.
de v̄bis dñi: dicit ꝙ ipenitētia eſt peccatū in ſpūm ſanctū.
Et in lib. de ſermone dñi in mōte dicit: ꝙ iuidie facib° fra
ternitatē ipugnare eſt peccatū in ſpūm ſanctuʒ. ⁊ in lib. de
vnico bap. dicit ꝙ qui veritatē contēnit: aut circa fratres
malignus eſt: q̄bus v̄itas reuelat̄: aut circa deuʒ ingratus:
cuius iſpiratione eccl'ia inſtruit̄: ⁊ ſic videt̄ ꝙ peccet in ſpi
ritū ſanctū. ¶ Rñ°. dðʒ ꝙ ſʒ ꝙ peccatū in ſpm̄ ſcm̄ 3° mō
accipit̄: cōueniēter ṗdicte ſpēs ei aſſignant̄ que diſtinguū-
tur ſm̄ remotionē vel contēptuʒ coꝝ per q̄ pōt hō ab ele-
ctiōe peccati ipediri: que quidē ſunt vel ex parte diuini iu-
dicij: vel ex parte donoꝝ ipſi°: vel etiā ex parte ipſi° pecca
ti. Auertit̄ eni hō ab electione peccati ex ꝯſideratione di-
uini iudicij qð hʒ iuſtitiā cuʒ miſericordia: ⁊ per ſpem que
cōſurgit ex cōſideratione miſicordie remittētis peccata ⁊
ṗmiantis bona. ⁊ hoc tollit̄ per deſpationē. Et iterū per ti-
morē qui ꝯſurgit ex ꝯſideratiōe diuine iuſtitie punientis
peccata: ⁊ hic tollit̄ per pſumptionē: duʒ. ſ. aliquis pſumit
ſe gloriā poſſe adipiſci ſine meritis: vel veniā ſine peniten-
tia. Dona auteʒ dei q̄bus retrahimur a peccato ſunt duo.
quoꝝ vnū eſt agnitio v̄itatis: ꝯ qð ponit̄ ipugnatio verita
tis agnite: duʒ. ſ. aliq̄s veritatē fidei agnitā impugnat vt li
centius peccet. Aliud eſt auxiliū interioris gratie. ꝯtra qð
ponit̄ inuidentia fraterne gratie: duʒ. ſ. aliquis nō ſolū in-
uidet pſone fratris: ſed etiā inuidet gratie dei creſcenti in
mūdo. Ex parte v̄o peccati duo ſūt que hoīeʒ a peccato re-
trahere pñt. Quoꝝ vnuʒ eſt inordinatio: aliud turpitudo
actus: cuius ꝯſideratio inducere ſolet in homine peniten-
tiaʒ de peccato cōmiſſo. ⁊ ꝯtra hoc ponit̄ impenitētia: non
quidē eo mō: quo dicit permanētiā i peccato vſq3 ad mor-
tem: ſicut ſupra impenitētia accipiebat̄. ſic eniʒ nō eēt ſpe-
ciale peccatū: ſed quedā peccati circūſtantia. ſed accipit̄ h̄
ipenitētia ſm̄ ꝙ iportat ꝓpoſituʒ nō penitendi. Aliud aūt
eſt paruitas ⁊ breuitas boni: qð quis in peccato querit ſm̄
illud Ro. 6. Quē ergo fructuʒ habuiſtis tunc in illis in q̄-
bus nunc erubeſcitis: cuius cōſideratio inducere ſolet ho-
mineʒ ad hoc ꝙ eius volūtas in pctō nō firmet̄. ⁊ hoc tol-
lit̄ ꝑ obſtinationē. qñ. ſ. hō firmat ſuū ꝓpoſitū i hoc ꝙ pec-
cato ihereat. Et de his duob° dicit̄ Hiere. 8. Nullus eſt q
agat pniaʒ ſup pctō ſuo dicēs: q̄d feci: q̄ſtū ad p̄m. Oēs cō-
uerſi ſūt ad curſuʒ q̄ſi equus ipetu vadēs ad pliuʒ: q̄ſtū ad
ſecūduʒ. ¶ Ad p̄m ergo dðm ꝙ pctm̄ deſpatiōis vl' pſum-
ptionis nō cōſiſtit in hoc ꝙ dei iuſtitia vel miſicordia non
credat̄: ſed in hoc ꝙ cōtēnit̄. ¶ Ad 2m dðm ꝙ obſtinatio
⁊ impenitētia nō ſoluʒ differunt ſm̄ ṗterituʒ ⁊ futurū: ſed
ſm̄ quaſdam formales rationes ex diuerſa conſideratio-
ne eorum que in peccato cōſiderari poſſunt: vt dictum eſt.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ gratiã ⁊ veritatẽ xp̃s fecit per dõna ſpi/
ritus ſancti: q̃ hoĩbus dedit. ¶ Ad 4ᵐ dõm ꝙ nolle obe/
dire ptinet ad obſtinationez: ſimulatio penitẽtie ad ĩpeni/
tentiã. ſciſma ad ĩuidenciã gr̃e fraterne: per quã membra
eccleſie vniuntur.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ pctm̃ in ſpiritũ
ſanctũ nõ ſit irremiſſibile. Dicit enĩ
Aug. in li. de v̾bis dñi. De nullo deſperãdũ eſt q̃diu patiẽ
tia dñi ad pñiaz adducit. ſed ſi aliquod pctm̃ eẽt irrimiſſi/
bile eſſet de aliquo pctõꝛe deſperãdum. ergo pctm̃ ſpiritũ
ſcm̃ nõ eſt irremiſſibile. ¶ P̃. Nullũ pctm̃ remittit̃ niſi ꝑ
hoc ꝙ aĩa ſanat̃ a deo: ſ; oĩpotẽti medico nullus inſanabi/
lis lãgoꝛ occurrit: ſicut dicit glo. ſuꝑ illõ ps. Qui ſanat oẽs
ĩfirmitates tuas. ergo pctm̃ in ſpm̃ ſcm̃ nõ eſt irremiſſibi/
le. ¶ P̃. Liberũ arbitriũ ſe h; ad bonũ ⁊ ad malũ: ſ; q̃diu
durat ſtat⁹ vie põt aliquis a quacũq; v̾tute excidere: cũ ẽt
angelus de celo ceciderit. Vñ dicit̃ Job. 4. In angelis ſu/
is reppit prauitatẽ: q̃to magis q̃ habitãt domos luteas. er
go pari rõne põt aliq̃s a quocũq; pctõ ad ſtatũ iuſtitie re/
dire. ergo pctm̃ in ſpũm ſcm̃ nõ eſt irremiſſibile. ¶ S; ꝯ
eſt qđ dicit̃ Mat. 12. Qui dixerit verbũ ꝯ ſpũm ſcm̃: nõ re
mittet̃ ei: neq; in hoc ſeculo neq; in futuro. Et Aug. dicit ĩ
lib. de ſmone dñi in mõte: ꝙ tanta eſt labes huius pcti ꝙ
humilitatẽ depcãdi ſubire nõ põt. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſm di/
uerſas acceptiões pcti pctm̃ in ſpm̃ ſcm̃: diuerſimode irre/
miſſibile dicit̃. Si enĩ dicat̃ pctm̃ in ſpũz ſanctũ finalis ĩ/
penitẽtia: ſic dicit̃ irremiſſibile: q2 nllo mõ remittit̃. Pec/
catũ enĩ moꝛtale in quo hõ perſeuerat vſq; ad moꝛtẽ: q2 in
hac vita nõ remittit̃ ꝑ pñiam: nec ẽt in futuro dimittetur.
Scđz aũt alias duas acceptiões dicit̃ irremiſſibile: nõ ꝙ
nullo mõ remittat̃. ſ; q2 q̃tũ eſt de ſe h; meritũ vt nõ re/
mittat̃. ⁊ hoc duplr̃. Uno° q̃tũ ad penã. Qui enĩ ex igno/
rantia ⁊ ĩfirmitate peccat: minoꝛẽ penã meret̃. qui aũt ex
certa malicia peccat nõ h; aliquã excuſationẽ: vñ eius pe/
na minuat̃. Silr̃ etiã q̃ blaſphemabat in filiũ hoĩs eius di
uinitate nõdũ reuelata poterat hr̃e aliquã excuſationẽ ꝑꝑ
infirmitatẽ carnis: quã in eo aſpiciebat: ⁊ ſic minoꝛẽ penaz
merebat̃: ſ; q̃ ipſaz diuinitatẽ blaſphemabat opa ſpũs ſan
cti diabolo attribuẽs nullã excuſationẽ hẽbat vñ eius pe/
na diminueret̃. Et iõ dicit̃ ſm expoſitionẽ Chry. Hoc pec
catũ iudeis nõ remitti neq; in hoc ſeculo: neq; in futuro:
q2 pro eo paſſi ſunt penã: ⁊ in pñti vita ꝑ romanos: ⁊ in fu/
tura vita in pena ĩferni. Sicut ẽt Atha. Inducit exẽplũ de
eoꝝ parẽtib⁹: q̃ ꝑ q̃dez ꝯ Moyſen cõtẽderũt ꝓpter defe/
ctũ aque ⁊ panis: ⁊ hoc dñs ſuſtinuit patiẽter. Habebãt. n.
excuſationẽ ex ĩfirmitate carnis: ſed poſtmodũ grauı⁹ pec
cauerũt q̃ſi blaſphemãtes in ſpm̃ ſanctũ. bñficia dei: q̃ eos
de egypto eduxerat: ydolo attribuẽtes cũ dixerũt. Hi ſũt
dij tui iſrl̃ q̃ te eduxerũt de terra egypti. Et ideo dñs ⁊ tẽ/
poralr̃ fecit eos puniri: q2 ceciderũt in die illa. xxiij. milia
hoĩuz: ⁊ in futuro eis penã cõminat̃ dicẽs. Ego autẽ in die
vltiõis viſitabo hoc peccatũ eoꝝ. Alio° põt ĩtelligi quo ad
culpã: ſicut aliq̃s dicit̃ moꝛb⁹ incurabilis ſ; nãm moꝛbi ꝑ
quẽ tollit̃ id per qđ moꝛbus põt curari: puta cũ moꝛb⁹ tol/
lit virtutẽ nãe: vel inducit faſtidiũ cibi ⁊ medicine: l; etiaz
talẽ moꝛbũ de⁹ poſſit curare. Ita etiã peccatũ in ſpũm ſan
ctũ dicit̃ irremiſſibile ſm ſuã nãm inq̃tũ excludit ea per
que fit remiſſio peccatoꝝ. ꝑ hoc tñ non ꝓcludit̃ via remit
tendi ⁊ ſanãdi oĩpotẽtie ⁊ miſericoꝛdie dei: ꝑ quaz aliq̃n ta/
les q̃ſi miraculoſe ſpũalr̃ ſanant̃. ¶ Ad p̃ᵐ ergo dõm ꝙ
de nemine deſperãdũ eſt in hac vita ꝯſiderata oĩpotẽtia ⁊
miſericoꝛdia dei: ſed ꝯſiderata cõditiõe peccati dicunt̃ aliq̃
filij diffidẽtie: vt habet̃ ad Eph. 2. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ ratio
illa ꝓcedit ex parte oĩpotẽtie dei: nõ ſm ꝯditionẽ peccati.
¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ liberũ arbitriũ remanet q̃dez ſemper in
hac vita v̾tibile: tñ q̃nq; abijcit a ſe id per qđ v̾ti põt ad
bonum q̃tum in ipſo eſt: vnde ex parte ſua peccatũ eſt ir/
remiſſibile: l; deus remittere poſſit.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ hõ nõ poſſit
p̃mo peccare in ſpiritũ ſanctũ nõ
p̃ſuppoſitis alijs peccatis. Nãlis enĩ oꝛdo eſt vt ab ĩperfe/
cto ad ꝑfectũ q̃s moueat̃. ⁊ hoc q̃dẽ ĩ bonis apparet: ſ; illõ
ꝓuerbi. 4. Iuſtoꝝ ſemita q̃ſi lux ſplẽdens creſcit ⁊ ꝓficit
vſq; ad perfectũ diez: ſed perfectũ dicitur in malis qđ eſt
maximũ malũ: vt p; per ph̃z. in. 6. metaphy. Cũ ergo pec/
catũ in ſpiritũ ſanctũ ſit grauiſſimũ: videtur ꝙ hõ ad hoc
peccatũ ꝑueniat per alia peccata minoꝛa. ¶ P̃. Peccare ĩ
ſpũm ſanctũ eſt peccare ex certa malicia ſiue ex electione.
ſed hoc nõ ſtatim põt hõ anteq̃ multotiẽs peccauerit. Di/
cit enĩ ph̃us in. 6. Ethi. ꝙ ⁊ ſi homo poſſit iniuſta facere: nõ
tamẽ põt ſtatim opari ſicut iniuſtus. ſ. ex electiõe. ergo vi/
detur ꝙ peccatũ in ſpiritũ ſanctũ nõ poſſit committi niſi
poſt alia peccata. ¶ P̃. Penitentia ⁊ ĩpenitẽtia ſunt circa
idem: ſed penitentia nõ eſt niſi de peccatis p̃teritis. ergo
etiã neq; ĩpenitentia: que eſt ſpecies peccati in ſpiritũ ſan/
ctuz. peccatũ ergo in ſpiritũ ſanctũ. ſ. qđ dictũ eſt impenitẽ
tia: p̃ſupponit alia peccata. ¶ Sed ꝯtra eſt ꝙ facile eſt in
conſpectu dei ſubito honeſtare pauperẽ: vt dicit̃ Eccl. xi.
Ergo ecõtrario poſſibile eſt ſm maliciã demonis ſuggerẽ
tis: vt ſtatiz aliq̃s ĩducat̃ ad pctm̃ grauiſſimũ qđ eſt pctm̃
in ſpiritũ ſanctũ. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſicut dictuz eſt: peccare
in ſpiritũ ſanctuz vno mõ eſt peccare: ex certa malicia. Ex
certa autẽ malicia dupliciter peccare cõtingit ſicut dictuz
eſt. Uno mõ ex ĩclinatione habitus: qđ nõ eſt ꝓprie pecca/
re in ſpiritũ ſanctuz: ⁊ hoc modo peccare ex certa malicia
nõ contingit a principio. Opoꝛtet enĩ actus peccatoꝝ pre/
cedere ex quibus cauſet̃ habitus ad peccãduz inclinans.
Alio modo poteſt aliquis peccare ex certa malicia abijciẽ
do per contemptũ ea per que homo retrahitur a peccato:
qđ ꝓprie eſt peccare in ſpiritũ ſanctũ ſicut dictũ eſt. ⁊ hoc
etiam plerunq; preſupponit alia peccata: q2 ſicut dicit̃ ꝓ/
uerbi. 18. Impius cũ in profundũ peccatoꝝ venerit contẽ
nit. Poteſt tamẽ cõtingere ꝙ aliquis in p̃mo actu peccati
in ſpirituz ſanctũ peccet per cõtẽptũ: tum ꝓpter libertatẽ
arbitrij. tum etiã ꝓpter multas diſpõnes precedentes: vl̃
ẽt ꝑꝑ aliq̃d vehemẽs motiuũ ad malũ ⁊ debilẽ affectũ ho
minis ad bonũ. ⁊ ideo in viris perfectis hoc vix aut nunq̃
accidere põt ꝙ ſtatim a p̃ncipio peccent in ſpiritũ ſanctuz
Unde dicit Oꝛige. in p̃ ꝑiarchõ. Non arbitroꝛ ꝙ aliq̃s ex
his qui in ſũmo perfectoq; gradu cõſtiterit ad ſubitũ eua/
cuet̃ aut decidat: ſed paulatim ac per partes eũ decidere
neceſſe eſt. Et eadem ratio eſt ſi peccatũ in ſpiritũ ſanctuz
accipiat̃ ad litterã pro blaſphemia ſpũs ſancti. Talis eniz
blaſphemia de qua dñs loquitur ſemꝑ ex malicie cõtẽptu
ꝓcedit. Si vero per peccatũ in ſpiritũ ſanctũ intelligatur
finalis impenitentia ſm intellectũ Aug. queſtionẽ nõ ha/
bet: q2 ad peccatuz in ſpũm ſanctũ requiritur continuatio
peccatorum vſq; in finem vite. ¶ Ad p̃ᵐ ergo dõm ꝙ taz
in bono q̃ in malo: vt in pluribus ꝓcedit̃ ab imꝑfecto ad
perfectũ: put homo proficit vel in bono vel in malo: ⁊ ta/
men in vtroq; vnus poteſt incipere a maioꝛi q̃ alius: ⁊ ita
illud a quo aliquid incipit põt eſſe perfectũ in bono vel in
malo ſm genus ſuũ: l; ſit imperfectũ ſm ſeriẽ ꝓceſſus ho
minis in melius vel in peius ꝓficientis. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ
rõ illa ꝓcedit de peccato ꝯmiſſo ex malicia q̃n eſt ex incli/
natione habitus. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ſi accipiatur impenitẽ/
tia ſm intẽtionez Aug. ſm ꝙ importat permanẽtiã in pec
cato vſq; ad finez. ſic planũ eſt ꝙ impenitentia p̃ſupponit
peccata ſicut ⁊ penitentia. ſed ſi loquamur de impenitẽtia
habituali ſm ꝙ ponitur ſpecies peccati in ſpiritũ ſanctuz
ſic manifeſtũ eſt ꝙ impenitẽtia poteſt eſſe etiã ante pecca/
ta. poteſt eniz ille qui nunq̃ peccauit habere ꝓpoſitũ vel

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

penitendi vel nõ penitẽdi ſi cõtingeret euʒ peccare.

De vicijs oppoſitis ſcie ⁊ intellectui. Qõ. XV.

Deinde cõſiderandũ eſt de vicijs oppoſitis ſcie ⁊ itellectui. Et q: de ignorãtia q̃ opponit̃ ſcie dictũ ẽ ſupra cũ de cãis pctõꝝ ageret̃: q̃rendũ ẽ nũc de cecitate mẽtis ⁊ hebetudine ſenſus q̃ opponũtur dono itellectus. Et circa hoc q̃runt̃ tria. p̃ vtrũ cecitas mẽtis ſit pctm̃. 2°. vtrũ hebetudo ſenſus ſit aliud pctm̃ a cecitate mẽtis. Tertio vtrum hec vicia a pctis carnalibus oriãtur.

Ad primum ſic pcedit̃. Videt̃ q͛ cecitas mẽtis non ſit pctm̃. Illud.n.qd̃ excuſat a pctõ nõ videt̃ eẽ pctm̃. ſʒ cecitas mẽtis excuſat a pctõ. Dr̃.n. Joan.9. Si ceci eẽtis nõ hẽretis pctm̃. ğ cecitas mentis nõ eſt pctm̃. ¶ P̃. Pena differt a culpa. ſʒ cecitas mẽtis ẽ quedã pena: vt pʒ p illõ qd̃ hr̃ Iſa.6. Excecca cor ppli hui᷒. nõ.n. eẽt a dõ cũ ſit malũ niſi pena eẽt. ğ cecitas mẽtis ñ ẽ pctm̃. ¶ P̃. Omne pctm̃ ẽ voluntariũ: vt Aug. dic̃. ſʒ cecitas mẽtis nõ eſt volũtaria: q: vt Aug. dicit. x. cõfeſ. Cognoſcere vitatem lucentẽ oẽs amãt. Et Eccleſ. xi. dr̃. Dulce lumen ⁊ delectabile oculis videre ſolẽ. ğ cecitas mẽtis nõ ẽ pctm̃. ¶ Sed ꝯ eſt qd̃ Greg. xi. moral. cecitatem mẽtis ponit iter vicia q̃ cauſant̃ ex luxuria. ¶ Rñ°. dõm q͛ ſicut cecitas corꝑalis eſt ꝑuatio ei᷒ qd̃ eſt ꝑncipiũ corꝑalis viſiõis: ita etiã cecitas mẽtis eſt ꝑuatio eius qd̃ eſt ꝑncipiũ mẽtal' ſiue itellectual' viſiõis. Cui᷒ gdem ꝑncipiũ ẽ triplex. Unũ gdem eſt lumẽ nãlis rõnis. ⁊ hoc lumẽ cũ ꝑtineat ad ſpẽm aie rõnalis nunq̃ꝫ ꝑuatur ab aĩa: impedit̃ tñ q̃nq̃ꝫ a ꝓprio actu p impedimẽta viriũ inferioꝝ gbus idiget intellectus hũanus ad itelligendũ: ſicut pʒ i amentib᷒ ⁊ furioſis. vt i p̃dictũ ẽ. Aliud aũt ꝑn᷒ itellectualis viſiõis ẽ aliqd̃ lumen hituale nãli lumini rõnis ſupadditũ. ⁊ hoc gdem lumẽ interdũ ꝑuat̃ ab aĩa: ⁊ talis ꝑuatio ẽ cecitas q̃ eſt pena ſm̃ q͛ ꝑuatio lumis grẽ q̃dam pena ponit̃. Unde dr̃ de gbuſdaʒ Sap. 2. Excecauit illos malicia eoꝝ. Tertiũ ꝑn᷒ viſiõis itellectualis ẽ aliqd̃ itelligibile ꝑmũ p qd̃ hõ itelligit alia: cui gdem ꝑn° itelligibili mẽs hois põt intẽdere vel nõ itẽdere: ⁊ q͛ ei nõ itendat ꝯtingit dupl'r. Qñq̃ꝫ gdem ex hoc q͛ hʒ volũtatẽ ſpõtanee ſe auertẽtem a ꝯſideratiõe tal' ꝑncipij: ſm̃ illud pſ. Noluit itelligere vt bñ ageret. Alio° p occupationẽ mẽtis circa alia q̃ magis diligit: gbus ab inſpectiõe hui᷒ ꝑncipij mens auertit: ſm̃ illud pſ. Supcecidit ignis. ſ. ꝯcupiſcẽtie. ⁊ nõ viderunt ſolẽ. ⁊ vtroq̃ꝫ mõ cecitas mentis eſt pctm̃. ¶ Ad ꝑmũ ğ dõm q͛ cecitas q̃ excuſat a pctõ ẽ q̃ cõtingit ex nãli defectu nõ potẽtis videre. ¶ Ad ſcõm dõʒ q͛ rõ illa ꝓcedit de 2ª cecitate q̃ eſt pena. ¶ Ad tertiũ dõm q͛ intelligere vitatem cuilibet eſt ſm̃ ſe amabile: põt tamen p accñs eſſe alicui odibile. inq̃ꝫtum. ſ. p hoc homo impeditur ab alijs que magis amat.

Ad ſecundum ſic pcedit̃. Videt̃ q͛ hebetudo ſenſus nõ ſit aliud a cecitate mẽtis. Unũ.n. vni ẽ ꝯriuʒ. ſʒ dono itellectus opponit̃ hebetudo: vt pʒ p Greg. i. 2. moral. cui etiã opponit̃ cecitas mẽtis: eo q͛ itellect᷒ ꝑncipiũ qddã viſiuũ deſignat. ergo hebetudo ſenſus eſt idẽ qd̃ cecitas mẽtis. ¶ P̃. Greg. in. 3. moral. de hebetudine loquẽs noiat eam hebetudinẽ ſenſus circa intelligentiam. ſed hebetari ſenſu circa intelligentiã nihil aliud eẽ videt̃ q̃ꝫ itelligendo deficere: qd̃ ꝑtinet ad mẽtis cecitatem. ergo hebetudo ſenſus idem ẽ qd̃ cecitas mẽtis. ¶ P̃. Si i aliquo differũt maxie videt̃ i hoc differre q͛ cecitas mẽtis eſt volũtaria vt ſupra dictũ eſt. hebetudo aũt ſenſus eſt nãlis defect᷒. ſed defect᷒ nãlis nõ eſt pctm̃. ergo ſm̃ hoc hebetudo ſenſus nõ eẽt pctm̃: qd̃ eſt ꝯ Greg. q connumerat eam iter vitia q̃ ex gula oriũt̃. ¶ Sʒ cõtra ẽ q͛ diuerſaꝝ cãꝝ ſunt diuerſi effectus: ſʒ Greg. 31. moral. dicit q͛ hebetudo mẽtis orit̃ ex gula: cecitas aũt mẽtis ex luxuria. ſʒ hec ſunt diuerſa vicia. ergo ⁊ ipſa ſunt diuerſa vicia. ¶ Rñ°. dõm q͛ hebes acuto opponit̃. Acutũ aũt dr̃ aliqd ex hoc q͛ eſt penetratiuũ. vñ ⁊ hebes dr̃ aliqd ex hoc q͛ ẽ obtuſuʒ penetrare nõ valẽs. ſenſus aũt corꝑalis p q̃ꝫdam ſimilitudinẽ penetrare dr̃ mediũ inq̃ꝫtum ex aliq̃ diſtãtia ſuuʒ obm̃ ꝑcipit: vel inq̃ꝫtuʒ põt q̃ſi penetrãdo minima vl' itima rei ꝑcipe. Uñ in corꝑalibus dr̃ aliqs eẽ acuti ſenſus q põt ꝑcipe ſenſibile aliqd̃ ex remotis: vel videndo vel audiendo vel olfaciẽdo. ⁊ ecõtrario dr̃ ſenſu hebetari q nõ ꝑcipit niſi ex ꝓpinquo ⁊ magna ſenſibilia. Ad ſimilitudinẽ aũt corꝑalis ſenſus dr̃ etiã circa intelligentiã eſſe aliqs ſenſus q eſt aliquoꝝ ꝑmoꝝ ⁊ extremoꝝ: vt dr̃ in. 6. ethi. ſic ẽt ſenſus ẽ cognoſcitiuus ſenſibiliũ q̃ſi quorũdam ꝑncipioꝝ cognitiõis. Hic aũt ſenſus q eſt circa intelligẽtiã nõ ꝑcipit ſuum obm̃ p mediũ diſtãtie corꝑalis: ſʒ p q̃daʒ alia media: ſicut cũ p ꝓprietẽ rei ꝑcipit eius eẽntiã: ⁊ p effectuʒ ꝑcipit cãm. Ille ergo dr̃ eẽ acuti ſenſus circa intelligentiã q ſtati ad apphenſionẽ ꝓprietatis rei vel etiã effect᷒ nãm rei cõphendit: ⁊ inq̃ꝫtum vſq̃ꝫ ad minimas ꝯditiões rei ꝯſiderãdas ꝑtingit. Ille aũt dr̃ hebes circa itelligẽtiã q ad cognoſcẽdã veritatẽ rei ꝑtingere nõ põt: niſi p m'ta ei expoſita. ⁊ tũc etiã nõ põt ꝑtingere ad ꝑfecte ꝯſiderandũ oĩa q̃ ꝑtinent ad rei rõnem. Sic ergo hebetudo ſenſus circa intelligentiã importat q̃ꝫdam debilitatẽ mẽtis circa ꝯſideratiõnẽ ſpũaliũ bonoꝝ. cecitas aũt mẽtis iportat oĩmodaʒ ꝑuatiõnẽ cognitiõis ipſoꝝ. Et vtrũq̃ꝫ opponit̃ dono itellectus p quem hõ ſpũalia bona apphendẽdo cognoſcit: ⁊ ad eoꝝ intima ſubtil'r penetrat. hʒ.n. hebetudo rõnem pcti: ſicut ⁊ cecitas mẽtis inq̃ꝫtum. ſ. eſt voluntaria: vt pʒ in eo q affectus circa carnalia de ſpũalibus ſubtiliter diſcutere faſtidit vel negligit: ⁊ per hoc pʒ reſponſio ad obiecta.

Ad tertium ſic pcedit̃. Videt̃ q͛ cecitas mẽtis ⁊ hebetudo ſenſus nõ oriant̃ ex vicijs cãnalib᷒. Aug.n. i lib. retractationũ retractãs illõ qd̃ dixerat in ſoliloquijs: Deus q nõ niſi mũdos ſcire vꝝ voluiſti: dic̃ q͛ rñderi pt m'tos etiã imũdos m'ta vꝫa ſcire. ſʒ hoies maxie efficiũtur imũdi p vicia carnalia. ergo cecitas mẽtis ⁊ hebetudo ſenſus nõ cãnt̃ a vicijs carnalib᷒. ¶ P̃. Cecitas mentis ⁊ hebetudo ſenſus ſũt defect᷒ q̃daʒ circa ꝑtẽ aie intellectiuã. vicia aũt carnalia ꝑtinẽt ad corruptionẽ carnis. ſʒ caro nõ agit i aĩam: ſʒ poti᷒ ecõuerſo. ğ vicia carnalia nõ cãnt cecitatẽ mentis ⁊ hebetudinẽ ſenſus. ¶ P̃. Unũq̃dq̃ꝫ magis patit̃ a ꝓpinqori q̃ꝫ a remotiori: ſʒ ꝓpinqora ſunt mẽti vicia ſpũalia q̃ꝫ carnalia. ergo cecitas mentis ⁊ hebetudo ſenſus magis cauſant̃ ex vicijs ſpũalib᷒ q̃ꝫ ex vicijs carnalib᷒. ¶ Sʒ ꝯ eſt qd̃ Greg. 31. moral. dicit: q͛ hebetudo ſenſus circa itelligẽtiaʒ orit̃ ex gula. cecitas aũt mẽtis ex luxuria. ¶ Rñ°. dõʒ q͛ ꝑfectio intellectual' opatiõis i hoie cõſiſtit i q̃dã abſtractiõe a ſenſibiliũ fantaſmatib᷒. Et iõ q̃ꝫto itellectus hois magis fuerit liber ab hmõi fantaſmatibus. tãto poti᷒ ꝯſiderare intelligibilia poterit: ⁊ ordinare oĩa ſenſibilia: ſicut ⁊ Anaxagoras dicit: q͛ oꝫ intellectũ eẽ imixtũ ad hoc q͛ impet: ⁊ agens oꝫ q͛ dominet̃ ſup materiam ad hoc q͛ poſſit eam mouere: vt narrat phs .8. phyſicoꝝ. Manifeſtũ eſt aũt q͛ delectatio applicat intẽtiõem ad ea in gbus aliqs delectat̃. Unde phs dicit in. x. ethi. q͛ vnuſqſq̃ꝫ ea in gbus delectat̃ optie opatur. ꝯria võ nequaq̃ꝫ vl' debiliter. vicia aũt carnalia. ſ. gula ⁊ luxuria cõſiſtunt circa delectatiões tactus: ciboꝝ. ſ. ⁊ venereoꝝ: que ſunt vehemẽtiſſime inter oẽs corꝑales delectatiões. Et iõ p hec vicia intẽtio hois maxime applicat̃ ad corꝑalia: ⁊ p ꝯſequẽs debilitatur opatio hois circa itelligibilia. magis aũt p luxuriam q̃ꝫ p gulam: q̃ꝫto delectationes venereorũ ſunt vehemẽtiores q̃ꝫ ciboꝝ. Et ideo ex luxuria oritur cecitas mẽtis. que q̃ſi total'r ſpũalium bonoꝝ cognitionẽ ex

cludit. ex gula aūt hebetudo ſenſus que reddit hoīem de/
bilez ad hmōi intelligibilia. ⁊ ecōtrario oppoſite vtutes. ſ.
abſtinentia ⁊ caſtitas maxie diſponūt hoīem ad pfectiōez
ītellectualis opatiōis. Uñ dr̄ Daniel. p. q pueris his. ſ. ab
ſtinētibus ⁊ ɔtinētibus dedit deus ſciam ⁊ diſciplinā ī oī
libro ⁊ ſapia. ⸿ Ad pmū ergo dōm q q̄uis aliq vicÿs car
nalibus ſubditi poſſint q̄nq ſubtiliter ſpeculari aliq̄ circa
ītelligibilia pp bonitatē ingenÿ nālis vel habit⁹ ſupaddi/
ti: tñ neceſſe eſt vt ab hac ſubtilitate ɔtēplatiōis eoꝝ intē/
tio plerūq retrahaẗ pp delectatiōes corpales. ⁊ ita imun
di pñt aliq̄ vera ſcire: ſꝫ ex ſua imūdicia circa hoc ipediun
tur. ⸿ Ad 2ᵐ dōm q caro nō agit i ptem intellectiuā alte
rando ipſaꝫ: ſꝫ impediēdo opationē ipſi⁹ p modū pdictuꝫ.
⸿ Ad tertiū dōm q vicia carnalia quo magis ſunt remo/
ta a mente eo magis eius intentionē ad remotiora diſtra/
hunt. vnde magis impediūt mētis ɔtemplatiōem.

⸿ De pceptis ptinentibus ad pdicta. Qō. XVI.

DEinde cōſiderandū eſt de pceptis p
tinētibus ad predicta. Et cir/
ca hoc queruntur duo. p. de pceptis pti/
nentibus ad fidē. Scđo de pceptis pti/
nentibus ad dona ſcie ⁊ intellectus.

Ad primum ſic pcediẗ. Uide
tur q i veteri le/
ge dari debuerit pcepta credēdi. Preceptū. n. ē de eo qđ ē
debituꝫ ⁊ neceſſariū. ſꝫ maxie neceſſariū eſt hoī q credat:
ſm illud Heb. xi. Sine fide impoſſibile eſt placere deo. g
maxie oportuit pcepta dari de fide. ⸿ P. Nouū teſtamē/
tum ɔtinetur i veteri: ſicut figuratū in figura: vt ſupra di/
ctum eſt. ſꝫ in nouo teſtamēto ponūtur expreſſa mādata d
fide: vt pꝫ Joan. 14. Creditis in deū ⁊ i me credite. g vr̄ q
in veteri lege etiā debuerit aliq̄ pcepta dari d fide. ⸿ P.
Eiuſdem rōnis eſt pcipe actū vtutis ⁊ phibere vicia oppo
ſita: ſed in veteri lege ponunẗ multa pcepta phibētia infi
delitatē. ſicut Exo. 20. Nō habebis deos alienos corā me.
Et iteꝝ Deutro. 13. Mādaẗ q nō audiēt vba pphete aut
ſomniatoris q eos de fide dei vellet auertere. ergo i vete/
ri lege etiā debuerūt pcepta dari de fide. ⸿ P. Cōfeſſio ē
actus fidei vt ſupra dictū ē: ſꝫ de cōfeſſiōe ⁊ pmulgatiōe fi
dei daṅẗ pcepta i veteri lege. Mādaẗ. n. i Exo. 12. q filÿs
ſuis iterrogātibus rōnem aſſignent paſcal' obſeruātie. Et
Deutro. 13. Mādaẗ q ille q diſſeminat doctrinā ɔ fidem
occidaẗ. g lex vet⁹ pcepta fidei debuit hr̄e. ⸿ P. Oēs libri
veteris teſtamēti ſub lege veteri ɔtineẗ. Uñ dñs Joā. 15. di
cit in lege eē ſcriptū. Odium habuerūt me gratis: qđ tamē
ſcribitur in pſ. ſed Eccle. 2. dicitur. Qui timetis dñm credi
te illi. ergo i veteri lege fuerūt pcepta dāda de fide. ⸿ Sꝫ
ɔ eſt q apl's ad Ro. 3. Legē veterē noīat legem factoꝝ: et
diuidit eam ɔ legem fidei. g i lege veteri nō fuerūt pcepta
dāda de fide. ⸿ Rñ°. dōm q lex nō iponiẗ ab aliquo dño
niſi ſuis ſubditis: ⁊ ideo pcepta legis pſupponūt ſubiectio/
nē cuiuſlibet recipiētis legē ad eū q dat legem. Prima āt
ſubiectio hoīs ad deū eſt p fidē: ſm illud Heb. xi. Accedē/
tem ad deū oꝫ credere qꝛ eſt. ⁊ iō fides pſupponiẗ ad legis
pcepta. ⁊ pp hoc Exo. 20. id qđ eſt fidei pmittitur añ legis
pcepta: cū diciẗ. Ego ſum dñs ds tuus q eduxi te de terra
egypti. Et ſilr Deutro. 6. pmittitur. Audi iſrael dñs ds tu⁹
vn⁹ ē. ⁊ poſtea ſtatī incipit agere de pceptis. Sꝫ qꝛ in fide
multa ɔtineṅẗ ordinata ad fidē q̄ credim⁹ deū eē: qđ ē p⁹
⁊ pncipale inter oīa credibilia vt dictū eſt: ⁊ iō pſuppoſita
fide de eo p quā mēs humana deo ſubÿciaẗ pñt dari pce/
pta de alÿs credendis: ſicut Aug. diċ ſup Joā. Cū plurima
ſunt nobis de fide mādata: exponēs illud: Hoc eſt pceptū
meū. ſed i veteri lege nō erāt ſecreta fidei pplo exponēda.
⁊ iō ſuppoſita fide vni⁹ dei nulla alia precepta ſūt i veteri
lege data de fide. ⸿ Ad pmū g dōꝫ q fides eſt neceſſaria
tāq̄ pncipium ſpūalis vite. ⁊ iō preſupponiẗ ad legis ſuſce
ptionē. ⸿ Ad ſcōm dōm q ibi etiā dñs pſuppōit aliqđ de
fide. ſ. fidē vni⁹ dei: cū dicit: Creditis i deū. ⁊ aliqđ pcipit. ſ.
fidem incarnatiōis p quā vnus ē ds ⁊ hō: q̄ qdem fidei ex
plicatio ptinet ad fideꝫ noui teſtamēti. ⁊ iō ſubdit: Et i me
credite. ⸿ Ad 3ᵐ dōm q pcepta phibitiua reſpiciūt pctā
q̄ corrumpūt vtutem: vtus aūt corrūpitur ex pticularibus
defectib⁹. vt ſupra dictū eſt. ⁊ iō preſuppoſita fide vni⁹ dei
in lege veteri fuerūt dāda phibitiua precepta qbus hoīes
phibereṅẗ ab his pticularibus defectib⁹ p quos fides cor
rumpi poſſꝫ. ⸿ Ad 4ᵐ dōm q etiā ɔfeſſio vel doctrina fi
dei preſupponit ſubiectiōem hoīs ad deū p fidem: ⁊ iō ma
gis potuerunt dari pcepta in veteri lege ptinentia ad con/
feſſionē vel doctrinā dei q̄ ptinentia ad ipſaꝫ fidē. ⸿ Ad
5ᵐ dōm q in ipſa ēt auctoritate pſupponiẗ fides p quā cre
dimus deū eē: vñ premittit: Qui timetis dñm: qđ nō poſſꝫ
eē ſine fid. Cū āt addit: credite illi: ad q̄dā credibilia ſpālia
referēdū eſt: ⁊ pcipue ad illa q̄ pmittit ds ſibi obediētib⁹.
vnde ſubdit: Et nō euacuabitur merces veſtra.

Ad ſecundum ſic pceditur. Uideẗ q in veteri
lege incōuenieṅter tradātur pre
cepta ptinētia ad ſciam ⁊ intellectū. Scia. n. ⁊ intellect⁹ ad
cognitionē ptinēt. cognitio aūt pcedit ⁊ dirigit actionē. g p
cepta ad ſciam ⁊ intellectū ptinētia debent precedere pre
cepta ptinentia ad actionem: cuꝫ ergo pma precepta legis
ſint precepta decalogi: videẗ q inter precepta decalogi de
buerūt tradi aliqua precepta ptinentia ad ſciam ⁊ intelle/
ctum. ⸿ P. Diſciplina precedit doctrinam: prius. n. homo
ab alio diſcit q̄ alium doceat: ſed dātur in veteri lege aliq̄
precepta d doctrina ēt affirmatiua: vt precipiẗ Deutro. 4.
Docebis ea filios aut nepotes tuos. ⁊ etiam phibitiua: ſic
diciẗ Deutro. 4. Nō addetis ad verbum qđ vobis loquor
neq auferetis ab eo. ergo videtur q etiā aliqua precepta
dari debuerint inducentia hoīem ad diſcēdū. ⸿ P. Scie/
tia ⁊ intellectus magis videntur neceſſaria ſacerdoti q̄ re
gi. Unde diciẗ Malach. 2. Labia ſacerdotis cuſtodiunt
ſcientiam ⁊ legē reqrunt ex ore eius. Et Oſee. 4. diciẗ: Cū
repuliſti ſciam: repellā ⁊ ego te ne ſacerdotio fungaris mi/
hi: ſed regi mādatur q addiſcat ſciam legis: vt pꝫ Deutro
.17. ergo multomagis debuit precipi i lege q ſacerdotes le
gem addiſcerēt. ⸿ P. Meditatio eoꝝ que ad ſciam ⁊ in/
tellectum ptinēt non poteſt eſſe in dormiendo: impeditur
.n. p occupationes extraneas. ergo incōuenienter precipiẗ
Deutro. 6. Meditaberis ea ſedens i domo tua ⁊ ambulās
in itinere: dormiens atq cōſurgens. inconuenienter ergo
tradūtur in veteri lege precepta ad ſciam ⁊ intellectuꝫ p/
tinentia. ⸿ Sed cōtra eſt qđ diciẗ Deutro. 4. Audientes
vniuerſi precepta hec dicāt: En populus ſapiens ⁊ intelli/
gens. ⸿ Rñ°. dōm q circa ſciaꝫ ⁊ intellectum tria pñt cō
ſiderari. Primo qdeꝫ acceptio ipſius. Scđo vſus eius.
Tertio vero cōſeruatio ipſius. Acceptio qdem ſcie vel in
tellectus fit p doctrinam ⁊ diſciplinā: ⁊ vtrūq in lege pre/
cipitur. Diciẗ enim Deutro. 6. Erunt verba hec que ego p/
cipio tibi in corde tuo: qđ ptinet ad diſciplinam. Pertinet
enim ad diſcipulū vt cor ſuum applicet his que dicuntur.
Qđ vero ſubditur: ⁊ narrabis ea filÿs tuis: pertinet ad do/
ctrinam. Uſus vero ſcie vel intellectus eſt meditatio eoꝝ
que qs ſcit vel intelligit. ⁊ q̄tum ad hoc ſubditur: Et medi
taberis ſedens in domo tua: ⁊c. Conſeruatio aūt fit per me
moriam. ⁊ q̄tum ad hoc ſubdit: Et ligabis ea q̄ſi ſignuꝫ in
manu tua: eruntq ⁊ mouebūẗ inter oculos tuos: ſcribeſq
ea in limine ⁊ oſtÿs domus tue. per que omnia ingeꝫ me/
moriā mandatoꝝ dei ſignificat. Ea. n. que cōtinue ſenſib⁹
noſtris occurrunt: vel tactu ſicut ea q̄ in manu habemus.
vl' viſu ſicut ea que ante oculos mētis ſunt cōtinue: vel ad
que oꝫ nos ſepe recurrere: ſicut ad oſtiū domus a memo/

ria noſtra excidere nõ poſſunt. Et Deutro.4.manifeſtius
dicit: Ne obliuiſcaris vboꝝ q̃ viderunt oculi tui: ⁊ ne ex
cidant de corde tuo cunctis diebus vite tue. Et hec etiam
abũdantius in nouo teſtamẽto tam in doctrina euãgelica
q̃ apl'ica mandata legũtur. ¶ Ad pmũ ergo dõm ꝙ ſicut
dicit Deutro.4. Hec eniꝫ eſt veſtra ſapia ⁊ intellectus co
ram pplis. Ex quo datur intelligi ꝙ ſciẽtia ⁊ intellectus fi
deliũ dei cõſiſtit in pceptis legis. ⁊ ideo p̄ ſunt ꝓponenda
legis precepta. ⁊ poſtmodũ hoĩes ſunt inducendi ad eoꝛuꝫ
ſciam vel intellectum. ⁊ ideo premiſſa precepta nõ debue
runt poni inter precepta decalogi que ſũt pma. ¶ Ad ſcdꝫ
dõm ꝙ etiaꝫ in lege ponũtur precepta ptinẽtia ad diſcipli
nam vt dictũ eſt: expreſſius tamen precipit doctrina q̃ di
ſciplina. q2 doctrina ptinet ad maiores q ſunt ſui iuris ime
diate ſub lege exñtes: qbus debent dari legis precepta. di
ſciplina aũt ptinet ad minores ad quos precepta legis per
maiores debent puenire. ¶ Ad tertiũ dõm ꝙ ſcĩa legis ẽ
adeo ãnexa officio ſacerdotis vt ſimul cuꝫ iniũctione offi
cij intelligat etiam ⁊ ſcie legis iniunctio. ⁊ ideo nõ oportu
it ſpãlia precepta dari de inſtructiõe ſacerdotũ. ſed doctri
na legis dei nõ adeo eſt ãnexa regali officio: q2 rex ꝯſtituit
ſup pplm ĩ tpalibus: ⁊ ideo ſpãliter precipit vt rex inſtrua
tur de his que ptinent ad legẽ dei p ſacerdotes. ¶ Ad 4m
dõm ꝙ illud preceptũ legis non eſt ſic intelligendũ: ꝙ hõ
dormiendo meditetur de lege dei: ſed ꝙ dormiẽs. i. vadẽs
dormitum: de lege dei meditetur: q2 ex hoc etiã hoĩes dor
miendo adipiſcunt meliora fantaſmata: ſm ꝙ pertrãſeũt
motus a vigilãtibus ad dormiẽtes: vt pꝫ per phꝫ in p̊ ethi.
Similiter etiam mãdatur vt in omni actu ſuo aliquis me
ditetur de lege: non ꝙ ſemper actu de lege cogitet: ſed ꝙ
omnia que facit ſm legem moderetur.

¶ De ſpe. Queſtio. XVII.

Conſequenter poſt fidem cõſi
derandũ eſt de
ſpe. Et p̊ õ ipſa ſpe. 2o de dono timoris.
3o de vicijs oppoſitis. 4o de preceptis
ad hoc ptinentibꝫ. ¶ Circa pmũ occur
rit p̊ cõſideratio de ipſa ſpe. Scdo de ſu
biecto eiꝰ. ¶ Circa pmũ q̃runt octo. p̊
vtrũ ſpes ſit vtus. Scdo vtrũ obm eiꝰ ſit btitudo eterna.
Tertio vtrũ vnꝰ hõ poſſit ſpare btitudinẽ alterius p vtu
tem ſpei. Quarto vtrũ hõ licite poſſit ſpare in hoĩeꝫ. Qui
to vtrũ ſpes ſit vtus theologica. Sexto de diſtinctiõe eiꝰ
ab alijs virtutibus theologicis. Septimo de ordine eius
ad fidem. Octauo de eius ordine ad charitatem.

Ad primum ſic pcedit. Videt ꝙ ſpes nõ ſit vir
tus. Virtute eñi nullus male vtit
vt dicit Aug. in lib. de lib. arbi. ſꝫ ſpe aliqs male vtit: q2 cir
ca paſſionẽ ſpei cõtingit eſſe mediũ ⁊ extrema: ſicut ⁊ circa
alias paſſiones. ergo ſpes nõ eſt vtus. ¶ p̄. Nulla vtus p
cedit ex meritis: q2 vtutem ds in nobis ſine nobis opat: vt
Aug. dicit. ſꝫ ſpes eſt ex gr̃a ⁊ meritis pueniẽs: vt magiſter
dicit. 26. diſ. tertij libri ſniaꝝ. ergo ſpes nõ eſt vtus. ¶ p̄.
Virtꝰ ẽ diſpoſitio pfecti: vt dr̃ in. 7. ethicoꝝ. Spes aũt ẽ di
ſpoſitio impfecti. ſ. eius q nõ hꝫ id qd ſpat. ergo ſpes nõ eſt
vtus. ¶ Sꝫ cõtra ẽ qd Greg. in p̊ moral. dicit: ꝙ p tres fili
as Job ſignificãt he tres vtutes: fides: ſpes: charitas. ergo
ſpes eſt vtus. ¶ Rñ. dõm ꝙ ſm phm i. 2. ethi. Virtꝰ vni
uſcuiuſq3 rei eſt q̃ bonũ facit hñteꝫ: ⁊ opus eius bonũ red
dit. oꝫ ergo vbicũq3 inuenitur aliqs actꝰ hoĩs bonꝰ ꝙ rñde
at alicui vtuti humane. In oĩbus aũt regulatis ⁊ menſura
tis bonũ ꝯſiderat p hoc ꝙ aliqd ꝓpriam regulã attingit: ſi
cut dicimus veſtẽ eſſe bonaꝫ q̃ nec excedit nec deficit a de
bita mẽſura. Humanoꝝ aũt actuũ ſicut ſupra dictũ ẽ du
plex eſt mẽſura. Vna qdem proxima ⁊ hõgenia. ſ. rõ. Alia ãt
ſupma ⁊ excedẽs. ſ. deus. ⁊ ob hoc oĩs actus humanus atti
gens ad rõnem aut ad ipm deuꝫ eſt bonus. Actus aũt ſpei
de qua nũc loqmur attingit ad deum. vt. n. ſupra dictum ẽ
cũ de paſſione ſpei ageret: obm ſpei eſt bonũ futuꝝ arduũ
poſſibile haberi. poſſibile aũt eſt aliqd nobis dupl'r. Vnoꝰ
p noſmetipſos. Alio mõ p alios: vt pꝫ in. 3. ethi. In q̃tum g̊
ſpamus aliqd vt poſſibile nobis p diuinũ auxiliũ ſpes nr̃a
attingit ad ipſuꝫ deũ cuius auxilio innititur. Et ideo pꝫ ꝙ
ſpes eſt vtus cum faciat actum hoĩs bonum ⁊ debitam re
gulã attingentẽ. ¶ Ad pmũ ergo dõm ꝙ in paſſionibꝰ ac
cipiatur medium vtutis p hoc ꝙ attingitur ratio recta. ⁊ ĩ
hoc etiam cõſiſtit rõ vtutis. vnde etiã ⁊ in ſpe bonũ virtu
tis accipitur ſm ꝙ homo attingit ſpando regulam debitã
. ſ. deũ. ⁊ ideo ſpe attingẽte deum nullus põt male vti: ſicut
nec vtute morali attingẽte rõnẽ: q2 hoc ipſum qd eſt attin
gere eſt bonus vſus vtutis: q̃uis ſpes de q̃ nũc loqmur nõ
ſit paſſio: ſed habitꝰ mẽtis. vt infra patebit. ¶ Ad 2m dõꝫ
ꝙ ſpes dicit ex meritis puenire q̃tum ad ipſam rẽ expe
ctatam: put aliqs ſpat btitudinem ſe adeptuꝝ ex gr̃a ⁊ me
ritis: vel q̃tum ad actũ ſpei formate. ipſe aũt habitus ſpei
p quã aliqs expectat btitudinem nõ cauſat ex meritis ſed
pure ex gr̃a. ¶ Ad tertiũ dõm ꝙ ille q ſpat eſt quidem im
perfectus ſm cõſiderationẽ ad id qd ſpat obtinere qd nõ
dum habꝫ. ſed eſt perfectus quãtum ad hoc ꝙ iam attin
git ꝓpriam regulã. ſ. deum cuius auxilio innititur.

Ad ſecundum ſic pcedit. Videtur ꝙ beatitu
do eterna nõ ſit obm ꝓpuꝫ ſpei.
Illud. n. homo nõ ſpat qd oẽm animi ſui motũ excedit: cũ
ſpei actus ſit qdã aĩ motus: ſed btitudo eterna excedit oẽꝫ
humani animi motũ. Dicit. n. apl's. i. ad Cor. 2. ꝙ in coꝛ ho
minis nõ aſcedit. ergo beatitudo nõ eſt ꝓprium obm ſpei.
¶ p̄. Petitio eſt ſpei interpretatiua. Dicit. n. in ps. Reue
la dñо viam tuam: ⁊ ſpera in eo ⁊ ipſe faciet. ſed hõ petit li
cite a deo non ſolum btitudinem eternaꝫ: ſed etiam bona
pñtis vite tam ſpũalia q̃ tpalia ⁊ etiam liberatiõem a ma
lis que in btitudine eterna non erunt: vt pꝫ in orõne dñica
Matth. 6. ergo btitudo eterna non eſt ꝓprium obm ſpei.
¶ p̄. Spei obm eſt arduum. ſed in cõpatione ad hominẽ
multa alia ſunt ardua q̃ btitudo eterna. ergo btitudo eter
na nõ eſt propriũ obm ſpei. ¶ Sed ꝯ eſt qd apl's ad Heb.
xi. dicit: Habemus ſpem incedẽteꝫ. i. incedere facientem:
ad interiora velaminis. i. ad btitudinem celeſtẽ: vt glo. ibi
deꝫ exponit. ergo obm ſpei eſt beatitudo eterna. ¶ Rñ.
dõm ꝙ ſicut dictum eſt: ſpes de q̃ loqmur attingit deũ ini
tens eius auxilio ad cõſequẽdum bonũ ſpatum. oꝫ aũt ef
fectum eẽ cauſe ꝓportiõatum. ⁊ ideo bonũ qd ꝓprie ⁊ pnci
paliter a deo ſpare debemus eſt bonũ infinitum: qd ꝓpor
tionat virtuti dei adiuuãtis. nam infinite vtutis eſt ꝓpuꝫ
ad infinitũ bonũ pducere. hoc aũt bonum eſt vita eterna
que in fruitiõe ipſius dei cõſiſtit. nõ enim minus aliqd ab
eo ſperãdum eſt q̃ ſit ipſe: cuꝫ nõ ſit minor eius bonitas p
quã bona creature cõmunicat q̃ eius eſſentia: ⁊ ideo ꝓpuꝫ
⁊ pncipale obm ſpei eſt beatitudo eterna. ¶ Ad pmũ ergo
dõm ꝙ btitudo eterna pfecte qdem in coꝛ hominis nõ aſcẽ
dit: vt. ſ. cognoſci poſſit ab hoĩe viatore q̃ ⁊ q̃lis ſit: ſed ſm
cõem rõneꝫ. ſ. boni pfecti cadere põt in apprehẽſiõe hoĩs.
⁊ hoc mõ motus ſpei in ipſã cõſurgit. vñ ⁊ ſignãter apl's di
cit: Spes icedit vſq3 ad interiora velamis. q2 id qd ſpamꝰ
eſt nob q̃ſi adhuc velatũ. ¶ Ad 2m dõm ꝙ q̃cũq3 alia bo
na nõ debemus a deo petere niſi ĩ ordĩe ad btitudinẽ eter
nã. vñ ⁊ ſpes qdem pncipal'r reſpicit btitudinẽ eternã. alia
vo q̃ petũtur a deo reſpicit ſecũdario ĩ ordine ad btitudinẽ
eternã: ſicꝫ ⁊ fides pncipal'r qdem reſpicit deũ: ⁊ ſecũdario
reſpicit ea q̃ ad deũ ordinant: vt ſupra dictuꝫ eſt. ¶ Ad 3m
dõm ꝙ hõ q anhelat ad aliqd magnum: pũi videt oẽ alid
qd ẽ eo minꝰ. ⁊ ideo hoĩ ſpanti btitudinem eternã habito
reſpectu ad iſtã ſpem: nihil aliud eſt arduũ: ſed hito reſpe

ctu ad facultatẽ ſpantis:pñt etiã q̃dam alia eẽ ardua:ꝛ ſm
hoc põt eſſe ſpes in ordine ad principale obiectum.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Uꝛ̃ q aliqˢ poſſit ſperare alteri btitudinẽ eternaʒ. Diĉ.n.apl's
Phil.ꝑ.Cõfidens hoc ipm:q2 q cepit in vobis opus bonuʒ
ꝑficiet vſqꝫ in diẽ xp̄i Jeſu.ꝑfectio aũt illius dici erit beati
tudo eterna.ergo aliqˢ põt alteri ſpare btitudineʒ eternã.
¶ P̃.Ea q̃ a deo petimus ſpamus obtinere ab eo:ſʒ a deo
petimus q alios ad btitudinem eternaʒ ꝑducat: ſm illud
Jac.vlti.Orate ꝑ inuicẽ vt ſaluemini.ꝗ poſſum⁹ aliys ſpa/
re btitudinẽ eternam.¶ P̃.Spes ꝛ deſpatio ſũt de eodẽ.
ſed aliqˢ põt deſpare de btitudine eterna alicuius: alioqn
fruſtra diceret Aug.in lib.de v̓bis dñi:De nemie eẽ deſpe
rãdum dũ viuit.ꝗ etiam põt ſpare aliqˢ alteri vitã eternã.
¶ Sed ꝯ eſt:qḋ Aug.dicit in enchiridiõ:q ſpes nõ eſt niſi
reꝝ ad deum ꝑtinentium q curã coꝝ q ſpem hñt gerere ꝑ/
hibet̃.¶ Rñ⁹.dĩcẽ q ſpes nõ põt eẽ alicui⁹ duplr̃. Uno⁹
abſolute.ꝛ ſic eſt ſoli⁹ boni ardui ad ſe ꝑtinentis. Alio mõ
ex p̃ſuppoſitiõe alterius. ꝛ ſic põt eẽ etiã coꝝ q̃ ad aliuʒ ꝑ/
tinent. Ad cuius euidẽtiam ſciẽdũ eſt q amor ꝛ ſpes ĩ hoc
differũt:q amor importat q̃dam vnionẽ amãtis ad ama/
tum.ſpes aũt importat quẽdam motũ ſiue ꝓtenſionẽ ap/
petitus in aliqḋ bonũ arduũ.vnio aũt eſt aliquoꝝ diſticto
rum:ꝛ ideo amor directe põt reſpicere aliũ queʒ ſibi aliqˢ
vnit ꝑ amorẽ hñs eum ſicut ſeipſum. mot⁹ aũt ſemꝑ eſt ad
ꝓprium terminũ ꝓportiõatum mobili.ꝛ ideo ſpes directe
reſpicit ꝓpriũ bonũ:nõ aũt qḋ ad aliũ ꝑtinet:ſed p̃ſuppoſita
vnione amoris ad alteꝝ iam aliqˢ põt ſpare ꝛ deſiderare
alteri vitam eternã inq̃ꝫtum eſt ei vnitus ꝑ amorem.Et ſi
cut eſt eadem v̓tus charitatis qua qˢ diligit deum ſeipſuʒ
ꝛ ꝓximũ:ita etiam eſt eadem virtus ſpei qua qˢ ſperat ſi/
biipſi ꝛ aliy.Et per hoc pʒ reſponſio ad obiecta.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ q aliqˢ poſſit li cite ſpare in hoĩe. Spei.n.obm eſt
btitudo eterna:ſed ad btitudinẽ eternã cõſequẽdam adiu
uamur patrociniys ſcõꝝ.Dicit.n.Greg.in ꝑ dialo.q ꝑdeſti
natio iuuat̃ ꝑcibus ſcõꝝ. ergo aliqˢ poteſt in homine ſpe/
rare.¶ P̃. Si nõ poteſt aliquis ſpare in homine nõ eẽt re
putãdum alicui in viciũ: q ĩ eo aliquis ſpare nõ poſſit:ſed
hoc de quibuſdã ĩ viciũ dr̃:vt pʒ Hiere.9. Unuſqſqꝫ a ꝓxi
mo ſuo ſe cuſtodiat.ꝛ in oĩ fratre ſuo nõ hẽat fiduciã.ꝗ lici
te põt aliqˢ ſpare in hoĩe. ¶ P̃. Petitio eſt interpretatiua
ſpei ſic dictũ eſt.ſed licite põt hõ aliqd petere ab hoĩe. ꝗ li/
cite põt ſpare de eo. ¶ Sʒ ꝯ eſt qḋ dr̃ Hiere.17. Maledi/
ctus homo q cõfidit in hoĩe. ¶ Rñ⁹.dĩcẽ q ſpes ſic dictũ
eſt duo reſpicit.ſ.bonũ qḋ obtinere intẽdit: ꝛ auxiliũ ꝑ qḋ
illud bonũ obtinet̃. Bonũ aũt qḋ aliqˢ ſpat obtinẽduʒ hʒ
rõnem cãe finalis:auxiliũ aũt ꝑ qḋ aliqˢ ſpat illud bonuʒ
obtinere hʒ rõnẽ cãe efficiẽtis. In genere aũt vtriuſqꝫ cãe
inuenit̃ ꝑncipale ꝛ ſcḋariũ. ꝑncipalis.n.finis eſt finis vlti/
mus.ſcḋarius aũt finis eſt bonũ qḋ eſt ad finẽ. Silr̃ ꝑnci/
palis cã agens ẽ ꝑmũ agens.ſcḋaria v̓o cã efficiẽs eſt agẽs
ſcḋariũ inſtrumẽtale.ſpes aũt reſpicit btitudinẽ eternã ſicut
finẽ vltimũ.diuinũ aũt auxilium ſicut ꝑmã cãʒ inducẽtẽ ad
btitudinẽ.Sicut ergo nõ lʒ ſpare aliqḋ bonũ ꝑter btitudi/
nẽ ſicut vltimũ finẽ:ſʒ ſolũ ſicut id qḋ ẽ ad finẽ btitudis ordia
tuʒ:ita etiã nõ lʒ ſpare de aliquo hoĩe vel de aliq̃ creatura
ſicut de prima cauſa mouente in beatitudinem: lʒ autem
ſperare de aliquo homine vel de aliqua creatura ſicut de
agente ſecundario ꝛ inſtrumẽtali:ꝑ quod aliquis adiuuat̃
ad q̃cũqꝫ bona cõſequẽda in btitudinẽ ordinata.ꝛ hoc mo
do ad ſanctos cõuertimur.ꝛ ab hoĩbus etiam aliqua peti/
mus: ꝛ vituperãt̃ illi de qbus aliquis confidere nõ poteſt
ad auxilium ferendum.Et per hoc pʒ reſpõſio ad obiecta.

Ad quintum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ q ſpes nõ ſit vir tus theologica:Uirtus.n.theologi
ca eſt que hʒ deũ ꝓ obo.ſed ſpes nõ hʒ ſolũ deum ꝓ obo:ſʒ
etiã alia bona q̃ a deo obtinere ſpamus. ꝗ ſpes nõ eſt v̓tus
theologica.¶ P̃.Uirt⁹ theologica nõ cõſiſtit ĩ medio duo
rum vicioꝝ:vt ſupra habitũ eſt.ſed ſpes ꝯſiſtit in medio ꝑ/
ſumptiõis ꝛ deſpatiõis.ergo ſpes non eſt v̓tus theologica.
¶ P̃.Expectatio ꝑtinet ad lõganimitateʒ q̃ eſt ps fortitu
dinis.cũq ſpes ſit q̃dã expectatio:vꝛ̃ q ſpes nõ ſit virtus
theologica:ſʒ moral'.¶ P̃.Obʒ ſpei ẽ arduũ:ſʒ tẽdere ĩ ar
duuʒ ꝑtinet ad magnanimitatẽ q̃ eſt v̓tus moralis.ꝗ ſpes
ẽ virtus moralis ꝛ nõ theologica. ¶ Sed ꝯ ẽ q.i.ad Cor.
13.cõnumerat̃ ſpes fidei ꝛ charitati que ſunt v̓tutes theo/
logice.¶ Rñ⁹.dĩcẽ q cũ dñie ſpecifice ꝑ ſe diuidãt gen⁹:
oʒ attendere vñ habeat ſpes rõnẽ v̓tutis ad hoc vt ſciam⁹
ſub qua dñia v̓tutis collocet̃.Dictũ eſt aũt ſupra q ſpes hʒ
rõnem v̓tutis ex hoc q attingit ſupremã regulaʒ hũanoꝝ
actuũ quã attingit.ꝛ ſicut ꝑmã cãm efficientẽ inq̃ꝫtum ei⁹
auxilio innititur.ꝛ ſicut vltimã cãm finalẽ inq̃ꝫtuʒ ĩ ei⁹ frui
tione beatitudinẽ expectat.Et ſic pʒ q ſpei inq̃ꝫtuʒ ẽ virt⁹:
ꝑncipale eius obm ẽ deus.cum ergo in hoc cõſiſtat rõ vir/
tutis theologice q deum habeat ꝓ obo ſicut ſupra dictũ ẽ:
manifeſtũ ẽ q ſpes ẽ virtus theologica.¶ Ad ꝑmũ ꝗ dĩcẽ
q q̃cũqꝫ alia ſpes adipiſci expectat:ſpat in ordine ad deuʒ
ſicut ad vltimũ finem:vel ſicut ad ꝑmã cãm efficientẽ:vt di/
ctum ẽ.¶ Ad ſcḋʒ dĩcẽ q mediũ accipit̃ ĩ regulatis ꝛ mẽ
ſuratis ſm q regula vel mẽſura attingitur:ſm aũt q exce
dit̃ regula ẽ ſuꝑfluum: ſm aũt defectũ a regula ẽ diminu/
tũ. In ipſa aũt regula vel mẽſura nõ ẽ accipe mediuʒ ꝛ ex/
trema.virtus aũt moralis ẽ circa ea q̃ regulantur rõne:ſicut
circa ipm obm ꝓprium.ꝛ ideo ꝑ ſe cõuenit ei eſſe in medio
ex ꝑte ꝓpriꝫ obi.ſed v̓tus theologica eſt circa ipſaʒ regulã
ꝑmam nõ regulataʒ alia regula:ſicut circa ꝓprium obm:ꝛ
ideo ꝑ ſe ꝛ ſm ꝓpriũ obm nõ cõuenit virtuti theologice eẽ
in medio:ſed põt ſibi ꝯpetere ꝑ accidens rõne eius qḋ or/
dinatur ad ꝑncipale obm:ſicut fides nõ põt habere mediuʒ
ꝛ extrema in hoc q innitatur ꝑme v̓itati cui nullus põt ni/
mis initi.ſed ex ꝑte coꝝ que credit põt hr̃e mediũ ꝛ extre/
ma:ſicut vnũ veꝝ ẽ mediũ inter duo falſa. ꝛ ſilr̃ ſpes ñ hʒ
medium ꝛ extrema ex ꝑte ꝑncipalis obi:q2 diuino auxilio
nullus põt nimis initi.ſʒ q̃ꝫtũ ad ea q̃ cõfidit aliqˢ ſe adep
turum põt ibi eſſe medium ꝛ extrema inq̃ꝫtum vel pſu/
mit ea q̃ ſunt ſupra ſuã ꝓportiõeʒ:vel deſperat de his q̃ ſũt
ſibi ꝓportionata.¶ Ad tertiũ dĩcẽ q expectatio q̃ ponit̃
in diffinitiõe ſpei nõ importat dilationem ſicut expectatio q̃
ꝑtinet ad longanimitatẽ:ſed importat reſpectũ ad auxiliũ
diuinum:ſiue id qḋ ſpatur differat̃ ſiue nõ differat̃.¶ Ad
4⁹ dĩcẽ q magnanimitas tendit in arduuʒ ſpans aliqd:
qḋ eſt ſue ꝑtãtis.vñ ꝓprie reſpicit opatiõem aliquoꝝ ma/
gnoꝝ:ſed ſpes ſm q eſt virtus theologica reſpicit arduuʒ
alterius auxilio aſſequendum vt dictum eſt.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ q ſpes nõ ſit v̓tus diſtincta ab aliys v̓tutibus theologi/
cis. Habitus.n.diſtinguuntur ſm oba vt ſupra dictum ẽ.
ſed idem ẽ obm ſpei ꝛ aliaꝝ virtutum theologicaꝝ.ꝗ ſpes
nõ diſtinguitur ab aliys virtutibus theologicis. ¶ P̃.In
ſymbolo fidei ĩ quo fidẽ ꝓfitemur dicit̃:Expecto reſurre/
ctionẽ mortuoꝝ ꝛ vitã venturi ſeculi.ſed expectatio futu/
re beatitudis ꝑtinet ad ſpem:vt ſupra dictum ẽ. ergo ſpes
a fide nõ diſtinguit̃.¶ P̃. Per ſpem hõ tendit in deũ: ſed
hoc ꝓprie ꝑtinet ad charitatẽ.ꝗ ſpes a charitate nõ diſtin/
guit̃. ¶ Sed ꝯ. Ubi nõ ẽ diſtinctio:ibi nõ ẽ numerus. ſed
ſpes cõnumeratur aliys virtutib⁹ theologicis.Diĉ.n.Greg.
in ꝑ.moral.eſſe tres v̓tutes:ſpem:fidẽ:ꝛ charitatẽ. ꝗ ſpes ẽ
v̓tus diſtincta ab aliys v̓tutib⁹ theologicis.¶ Rñ⁹.dĩcẽ q
v̓tus aliq̃ dicit̃ eẽ theologica ex hoc q hʒ deũ ꝓ obo cui in/
hereat. Põt aũt aliqˢ alicui inherere duplr̃. Uno mõ ꝓpter ſe
ipſuʒ.Alio⁹ inq̃ꝫtũ ex eo ĩ aliud deuenit̃.Charitas ergo fac

hoiem deo inherere pp̄ ſeipm mētē hois vniēs deo p̄ affe/
ctū amoris. ſpes aūt ꝛ fides faciūt hoiem inherere deo: ſicͭ
cuidā p̄ncipio ex quo aliq̄ nobis ꝓueniūt: de deo aūt ꝓue/
nit nob ꝛ cognitio v̄itatis ꝛ adeptio pfecte bonitatis. fides
ergo facit hoiem deo inherere inq̄ʒtuʒ ē nobis p̄ncipiū co/
gnoſcēdi v̄itatem. credim⁹.n. ea vera eſſe q̄ nobis a deo di
cunͭ. ſpes aūt facit deo adherere: ꝓut ē in nobis p̄ncipiuʒ
pfecte bonitatis: inq̄ʒtuʒ. ſ. p ſpem diuino auxilio initimur
ad btitudinē obtinēdā. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ ds ſʒ aliā
ꝛ aliā rōneʒ ē obm harꝫ v̄tutū vt dictuʒ ē. Ad diſtinctionē
aūt habituū ſufficit diuerſa rō obi: vt ſupra hituʒ ē. ¶ Ad
2ᵐ dōʒ q̄ expectatio ponit̄ i ſymbolo fidei: nō q2 ſit actus
ꝓprius fidei: ſʒ inq̄ʒtum actus ſpei p̄ſupponit fideʒ: vt ifra
diceͭ. ꝛ ſic actus fidei māifeſtaͭ p actus ſpei. ¶ Ad tertiū
dōm q̄ ſpes facit tēdere in deū ſicut i qōdam bonū finale
adipiſcendū. ꝛ ſicut i qōdam adiutoriū efficax ad ſubueni
endum: ſed charitas ꝓpꝛie facit tendere in deum vniēdo
affectum hois deo: vt. ſ. homo nō ſibi viuat ſed deo.

Ad ſeptimum ſic ꝓceditur. Videͭ q̄ ſpes p̄ce
dat fidē. Q2 ſup illud ps. Spa i
dn̄o ꝛ fac bonitatē: diͨ glo. Spes eſt itroitus fidei: initiuʒ
ſalutis. ſʒ ſalus ē p fidē p quā iuſtificamur. ergo ſpes prece
dit fidē. ¶ P̄. Illud qō ponit̄ i diffinitiōe alicui⁹ dʒ eē p̄⁹
ꝛ magis notū: ſʒ ſpes ponit̄ in diffinitiōe fidei: vt pʒ. Heb.
xi. Fides eſt ſuba ſpandaꝝ reꝝ. ergo ſpes ē p̄oꝛ fide. ¶ P̄.
Spes p̄cedit actū meritoriū. Dicit.n. apl's. i. ad Cor. 9. Q g
arat dʒ arare i ſpe fruct⁹ pcipiēdi: ſed act⁹ fidei ē meritori/
us. ergo ſpes p̄cedit fidē. ¶ Sed ꝫ ē qō Mat. p̄ dr̄. Abraaʒ
genuit Iſaac. i. fides ſpeʒ: ſic diͨ glo. ¶ Rn̄⁰. dōʒ q̄ fiōs ab
ſolute p̄cedit ſpeʒ. obm.n. ſpei ē bonū futuꝝ arduū poſſibi
le hri. Ad hoc ḡ q̄ aliq̄s ſperet regriͭ q̄ obm ſpei ꝓpōatur
ei vt poſſibile. obm aūt ſpei ē vno⁰ beatitudo eterna. ꝛ alio
mō diuinū auxiliū: vt ex dictis pʒ. ꝛ vtrūqʒ coꝝ ꝓponiͭ no
bis p fidem p quā nob inoteſcit q̄ ad vitā eternā poſſum⁹
ꝓuenire. ꝛ q̄ ad hoc patum ē nobis diuinum auxiliuʒ: ſm
illud Heb. xi. Accedētē ad deum oʒ credere q2 eſt: ꝛ q2 inq̄
rentib⁹ ſe remunerator ē. Vn̄ māifeſtū eſt q̄ fides p̄cedit
ſpem. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ ſicͭ glo. ibideʒ ſubdit: Spes
dr̄ introitus fidei. i. rei credite: q2 p ſpem itraͭ ad videndū
id qō crediͭ. Vel pōt dici q̄ ē introit⁹ fidei: q2 p eā hō itrat
ad hoc q̄ ſtabiliatur ꝛ pficiaͭ in fide. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ in
diffinitiōe fidei poniͭ res ſpanda: q2 ꝓpꝛiū obm fidei nō ē
appens ſm ſeipſuʒ. vn̄ fuit neceſſariū vt q̄dam circūlocu/
tiōe deſignareͭ per id quod cōſeq̄tur ad fidem. ¶ Ad 3ᵐ
dōm q̄ nō omnis actus meritorius habet ſpem preceden/
tem: ſed ſufficit ſi habeat cōcomitantē vel ꝯſequētem.

Ad octauum ſic ꝓcediͭ. Videͭ q̄ charitas ſit
p̄oꝛ ſpe. Diͨ.n. Ambro. ſup illō Lu
ce. 17. Si hūeritis fideʒ ſicͭ granū ſinapis: ꝛc. Ex fide ē cha/
ritas. ex charitate ſpes. ſed fides ē p̄oꝛ charitate. ergo cha/
ritas eſt p̄oꝛ ſpe. ¶ P̄. Aug. diͨ. 14. de ciui. dei. q̄ boni mo/
tus atqʒ affect⁹ ex amore ꝛ ſcā charitate veniūt. ſed ſpare
ſm q̄ eſt act⁹ ſpei ē q̄dā bonus ai mot⁹. ḡ deriuaͭ a chari/
tate. ¶ P̄. Magr̄ diͨ. 26. diſ. tertij lib. ſniaꝝ: q̄ ſpes ex me
ritis ꝓuenit q̄ p̄cedūt nō ſolū rem ſpataʒ: ſed etiā ſpeʒ quā
nā p̄eit charitas. ergo charitas eſt p̄oꝛ ſpe. ¶ Sed ꝫ ē qō
apoſtol⁹ dicit. i. ad Thimo. p̄. Finis precepti charitas eſt de
corde puro ꝛ conſcīa bona. glo. i. ſpe. ḡ ſpes ē p̄oꝛ charitate.
¶ Rn̄⁰. dōm q̄ duplex ē ordo. Vnus q̄dem ſm viā gene
ratiōis ꝛ nāe: ſm quē imꝑfectū p̄us ē pfecto. Alius aūt or/
do ē pfectiōis ꝛ forme: ſm quē pfectum nāl'r p̄us ē imꝑfe/
cto. ſʒ ergo p̄ᵐ ordinē ſpes ē p̄oꝛ charitate: qō ſic pʒ: q2 ſpes
ꝛ oīs appetitiuus mot⁹ ex amore deriuaͭ: vt ſupra habitū
eſt cū de paſſionib⁹ agereͭ. Amor aūt q̄daʒ ē pfectus: q̄dā
imꝑfect⁹. Perfect⁹ q̄dem amor eſt quo aliq̄s ſm ſe amaͭ:
vt puta: cū aliq̄s ſm ſe vult alicui bonū: ſicͭ hō amat amicū

Imꝑfect⁹ amor eſt quo q̄s amat aliq̄d nō ſm ip̄ʒ: ſʒ vt illō
bonū ſibiipſi ꝓueniat ſicͭ hō amat rem quā ꝯcupiſcit: p̄m⁹
aūt amor ptinet ad charitatem q̄ inheret deo ſm ſeipm. ſʒ
ſpes ptinet ad ſcōʒ amorē: q2 ille q̄ ſpat: aliq̄d ſibi obtinere
intēdit: ꝛ iō in via generatōis ſpes eſt p̄oꝛ charitate. Sicut
.n. aliq̄s itroduciͭ ad amādū deum: p hoc q̄ timēs ab ipſo
puniri ceſſat a pctō: vt Aug. dicit ſup p̄mā canonicā Ioan.
ita etiā ſpes introducit ad charitatem inq̄ʒtuʒ aliq̄s ſpans
remunerari a deo accendiͭ ad amandū deū ꝛ ſuādūʒ pre
cepta eius: ſed ſm ordinē pfectiōis charitas p̄oꝛ ē nāl'r. ꝛ iō
adueniēte charitate ſpes pfectior reddiͭ: q2 de amicis ma
xime ſpamus. ꝛ hoc mō diͨ Ambro. q̄ ſpes ē ex charitate.
Vn̄ pʒ rn̄ſio ad p̄mū. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ ſpes ꝛ oīs mot⁹ ap
petitiuus ex amore ꝓuenit aliquo: quo. ſ. aliq̄s amat bonū
expectatū: ſʒ nō oīs ſpes ꝓuenit a charitate: ſed ſolū mot⁹
ſpei formate: q̄. ſ. aliq̄s ſpat bonū a deo vt ab amico. ¶ Ad
tertiū dōm q̄ magiſter loquitur de ſpe formata quā nāl'r
precedit charitas ꝛ merita ex charitate cauſata.

¶ De ſubiecto ſpei. Qō. XVIII.

DEinde conſiderandū de ſubō ſpei.
¶ Et circa hoc q̄rūͭ q̄tuor.
p̄ᵐ vtrū v̄tus ſpei ſit in volūtate ſicut in
ſubō. 2⁰ vtrū ſit in beatis. 3⁰ vtrū ſit i
dānatis. Quarto vtrū in viatoribus ha
beat certitudinem.

Ad primum ſic ꝓcediͭ. Videͭ q̄ ſpes nō ſit i vo
luntate ſicut in ſubo. Spei.n. obm ē
bonū arduum: vt ſupra dictū ē. arduum aūt nō ē obm vo/
lūtatis: ſed iraſcibilis. ergo ſpes nō ē in volūtate: ſed in ira
ſcibili. ¶ P̄. Ei ad qō vnuʒ ſufficit: ſupflue apponiͭ aliud:
ſed ad pficiēdū potentiā volūtatis ſufficit charitas q̄ ē pfe
ctiſſima v̄tutum. ergo ſpes nō ē in volūtate. ¶ P̄. Vna po
tentia nō pōt ſimul eſſe in duob⁹ actib⁹: ſicut itellectus nō
pōt ſil' multa itelligere. ſʒ actus ſpei ſil' pōt eſſe cū actu cha
ritatis. ergo cū actus charitatis manifeſte ptineat ad volū
tatē: actus ſpei nō ptinet ad ipſam. ſic ḡ ſpes nō ē in volūta
te. ¶ Sed ꝫ. Aīa nō ē capax dei niſi ſm mentē: in q̄ ē me/
moria intelligētia ꝛ volūtas: vt pʒ p Aug. in lib. de tri. ſed
ſpes ē v̄tus theologica hn̄s deuʒ ꝓ obō. cū ergo nō ſit neqʒ
in memoria neqʒ in intelligentia q̄ ptinēt ad vim cognoſci
tiuā: relinq̄tur q̄ ſit i volūtate ſicut in ſubo. ¶ Rn̄⁰. dōm
q̄ ſicͭ ex p̄dictis pʒ: habit⁹ p actus cognoſcūtur. act⁹ āt ſpei
ē q̄dam mot⁹ appetitiue ptis cū ſit ei⁹ obm bonū. Cū autē
ſit duplex appetit⁹ in hoīe. ſ. appetit⁹ ſenſitiuus q̄ diuidiͭ p
iraſcibilē ꝛ cōcupiſcibilem: ꝛ appetit⁹ intellectiuus q̄ diciͭ
volūtas: vt in p̄ habitū ē: illi motus q̄ ſunt i appetitu iferio
ri ſunt cū paſſione: in ſupiori aūt ſine paſſiōe: vt ex ſupradi
ctis pʒ. act⁹ aūt v̄tutis ſpei nō pōt ptinere ad appetitū ſen/
ſitiuū: q2 bonū qō eſt obm p̄ncipale huius v̄tutis nō ē aliqō
bonū ſenſibile: ſed bonū diuinuʒ. ꝛ iō ſpes ē in appetitu ſu/
piori q̄ diciͭ volūtas ſicut in ſubo: nō aūt in appetitu infe/
riori ad quē ptinet iraſcibilis. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ ira/
ſcibilis obm ē arduū ſenſibile. obm aūt v̄tutis ſpei ē arduū
intelligibile vl' poti⁹ ſupra intellectū exn̄s. ¶ Ad 2ᵐ dōm
q̄ charitas ſufficiēter pficit volūtateʒ q̄ʒtum ad vnū actū
q̄ ē diligere. req̄ritur aūt alia v̄tus ad pficiendū ipſam: ſm
aliū actuʒ eius q̄ ē ſpare. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ mot⁹ ſpei ꝛ mo
tus charitatis hn̄t ordinē adiuicē: vt ex ſupra dictis pʒ: vn̄
nihil ꝓhibʒ vtrūqʒ motū ſil' eē vni⁹ potētie: ſicͭ ꝛ itellectus
pōt ſil' mlta itelligere adiuicē ordinata: vt i p̄ habitū ē.

Ad ſecundum ſic ꝓcediͭ. Vr̄ q̄ ſpes ſit in btis.
Xp̄s.n. a p̄n⁰ ſue cōceptiōis fuit
pfectus cōphēſor. ſed ipſe hūit ſpeʒ: cū ex ei⁹ pſona dicaͭ in
ps. In te dn̄e ſperaui: vt gloſa exponit. ergo in btis pōt eſſe
ſpes. ¶ P̄. Sicut adeptio btitudinis ē qōdā bonū arduū:
ita etiā ei⁹ ꝯtinuatio. ſʒ hoīes anq̄ʒ btitudinē adipiſcantur

habēt ſpē de btitudinis adeptiōe. ḡ poſtq̄ ſūt btitudinē adepti pñt ſpare btitudinis ꝯtinuationē. ¶ P. Per virtutē ſpei pōt aliqs btitudinē ſpare nō ſolū ſibi: ſed etiā alijs: vt ſupra dictum ē: ſed bti q ſunt in pṙia ſperāt btitudinem alijs: alioqn nō rogarēt ꝓ eis. ergo i btis pōt eē ſpes. ¶ P. Ad btitudinē ſcōꝝ ptinet nō ſolū glia aīe: ſʒ ēt glia corpis. ſed aīe ſcōꝝ q ſunt in pṙia expectāt adhuc gliam corpis: vt pʒ Apoc. 6. ⁊ 12. ſup Geñ. ad lr̃aʒ. ḡ ſpes pōt eē i btis. ¶ Sʒ cōtra ē qd̄ apl̃s dicit ad Ro. 8. qd̄ videt qs: qd ſpat: Sʒ bti fruunť dei viſiōe. ergo in eis ſpes locuʒ nō hʒ. ¶ Rñ°. dōʒ ꝙ ſubtracto eo qd̄ dat ſpēm rei reſoluiť ſpēs. ⁊ res nō pōt eadem remanere: ſicut remota forma corpis nālis nō remanet idem ſm ſpēm. ſpes aūt recipit ſpēm a ſuo obō pnci pali ſicut ⁊ cetere ṽtutes: vt ex ſupra dictis pʒ. Obm āt pn cipale eius ē btitudo eterna ſm ꝙ ē poſſibilis hri ex auxilio diuino vt ſupra dictuʒ ē. Qꝛ ergo bonū arduū poſſibile nō cadit ſub rōne ſpei niſi ſm ꝙ ē futuꝝ. iō cuʒ btitudo iā nō fuerit futura ſed pñs: nō pōt ibi eſſe ṽtus ſpei. ⁊ iō ſpes ſicť ⁊ fides euacuať i pṙia. ⁊ neutrū eoꝝ i btis eē pōt. ¶ Ad pmū ergo dōm ꝙ xps ⁊ſi eſſet cōphenſoꝛ ⁊ p ꝯñs btūs q̄ꝯtum ad diuinā fruitiōem: erat tamē ſimul viatoꝛ q̄tuʒ ad paſſibilitatē nāe quā adhuc gerebat. ⁊ ideo gliaʒ ipaſſibilitatis ⁊ imoꝛtalitatis ſpare potuit: nō tamē ita ꝙ hrēt ṽtutem ſpei q̄ nō reſpicit gliaʒ corpis ſicut pncipale obm: ſed potius fruitiōem diuinā. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ btitudo ſcōꝝ dicit vita eterna: qꝛ p hoc ꝙ deo fruunť efficiunť quodāmodo pticipes eternitatis diuine: q̄ excedit oē tempus. Et ita cōtinuatio btitudinis nō diuerſificať p pñs ꝑteritū ⁊ futuꝝ. ⁊ ideo bti nō hñt ſpem de cōtinuatiōe btitudinis: ſʒ hñt ipſaʒ rem: qꝛ nō ē ibi rō futuri. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ durante ṽtute ſpei eadeʒ ſpe aliqs ſpat btitudinē ſibi ⁊ alijs: ſed euacuata ſpe in btis ſm quā ſpabant ſibi btitudinem: ſpant qdem alijs btitudinem: ſed nō ṽtute ſpei ſed magis ex amoꝛe charitatis: ſicut etiam q hʒ charitatē dei: eadem charitate diligit ꝓximū. ⁊ tamē aliqs pōt diligere ꝓximū nō hñs ṽtutem charitatis: ſʒ alio quodā amoꝛe. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ cū ſpes ſit ṽtꝰ theologica hñs deuʒ ꝓ obō: pncipale obm ſpei ē glia aīe que in fruitiōe diuina ꝯſiſtit. nō autē glia corpis. glia ēt corpis ⁊ ſi habeat rōnem ardui p cōparationē ad nām humanā: nō hʒ tamē rōnem ardui habentis gliam anime. tum qꝛ gloꝛia corpis eſt minimū quoddam i comparatiōe ad gloꝛiam anime. tū etiam qꝛ habens gliaʒ anime hʒ iam ſufficienter cām gloꝛie corpis.

Ad tertium ſic ꝓceditur. Videť ꝙ in dānatis ſit ſpes. Diabolus. n. ē dānatꝰ ⁊ pnceps dānatoꝝ: ſm illud Matth. 25. Ite maledicti in ignē eternū q paratus ē diabolo ⁊ angelis eius. ſed diabolus hʒ ſpē: ſm illud Job. 41. Ecce ſpes eius fruſtrabiť euʒ. ḡ videť ꝙ dānati habeāt ſpem. ¶ P. Sicut fides ē foꝛmata ⁊ infoꝛmis: ita ⁊ ſpes: ſed fides infoꝛmis pōt eſſe in demonibus ⁊ dānatis: ſm illud Jac. 2. Demōes credūt ⁊ cōtremiſcūt. ḡ videť ꝙ etiam ſpes iformis pōt eſſe in dānatis. ¶ P. Nulli hoīum poſt moꝛtem accreſcit merituʒ vel demeritū qd̄ in vita nō habuit: ſm illud Eccleſiaſtes. xi. Si ceciderit lignum ad auſtrū aut ad aqlonem: in quo loco ceciderit ibi erit: ſʒ multi q dānabūtur habuerunt in hac vita ſpeʒ nūq̄ deſpantes. ergo etiam in futura vita ſpeʒ habebūt. ¶ Sʒ cōtra ē ꝙ ſpes cauſat gaudiū: ſm illud Ro. 12. Spe gaudētes. ſed dānati nō ſūt in gaudio ſed in doloꝛe ⁊ luctu ſm illud Iſa. 66. Serui mei laudabūt pꝛe exultatione coꝛdis: ⁊ vos clamabitis p̄ doloꝛe coꝛdis: ⁊ p̄ cōtritione ſpūs vlulabitis. ergo ſpes nō eſt in dānatis. ¶ Rñ°. dōm ꝙ ſicut de rōne btitudinis ē vt in ea q̄etetur volūtas: ita de rōne pene ē vt id qd̄ ꝓ pena infligiť volūtati repugnet: nō aūt pōt voluntatem q̄etare vł ei repugnare qd̄ ignoꝛatur. Et ideo Aug. diť ſup Geñ. ad lr̃am ꝙ angeli ꝑfecte bti eſſe nō poterant in p̄ ſtatu an̄ ꝯfirmatiōem vel lapſum cū nō eēnt p̄ſcij ſui euētus. Reqritur enim ad ꝑfectam ⁊ verā btitudinē vt aliqs certus ſit de ſue beatitudīs ꝑpetuitate: alioqn voluntas nō q̄etareť. ſil̃r etiaʒ cū ꝑpetuitas dānatiōis ptineat ad penā dānatoꝝ: nō ṽe hrēnt rōnem pene niſi volūtati repugnarēt: qd̄ eē nō poſſʒ ſi ꝑpetuitatē ſue dānatiōis ignorarent. ⁊ iō ad cōditiōeʒ miſerie dānatoꝝ ptinet vt ipſi ſciant ꝙ nullo mō pñt dānatiōeʒ euadere ⁊ ad btitudinē ꝑuenire. Vñ dr̃ Job. 15. Nō credit ꝙ reuerti poſſit de tenebris ad lucē. vñ pʒ ꝙ nō pñt apphendere btitudinem vt bonū poſſibile: ſicut nec bti vt bonū futuꝝ. ⁊ iō neq̄ i btis neq̄ i dānatis ē ſpes. ſed i viatoribꝰ ſiue ſint i vita iſta ſiue i purgatoꝛio pōt eſſe ſpes: qꝛ vtrobiq̄ apphēdūt btitudinē vt futuꝝ poſſibile. ¶ Ad pmū ergo dōʒ ꝙ ſicut Greg. diť. 33. moꝛal. Hoc dr̃ de diabolo ſʒ mēbꝛa eius quoꝝ ſpes ānullabiť. Vel ſi intelligať de ipſo diabolo pōt referri ad ſpem q̄ ſpat ſe de ſcis victoꝛiam obtinere: ſm illud qd̄ ſupra pmiſerat: hʒ fiduciam ꝙ ioꝛdanis influat i os eiꝰ. hec aūt nō eſt ſpes de q̄ loqmur. ¶ Ad ſcōm dōʒ ꝙ ſicut Aug. dicit i enchiridiō. Fides ē ⁊ malaꝝ reꝝ ⁊ bōaꝝ: ⁊ ꝑteritaꝝ ⁊ pñtiuʒ ⁊ futuraꝝ: ⁊ ſuaꝝ ⁊ alienaꝝ. ſed ſpes nō eſt niſi reꝝ bonaꝝ futuraꝝ ad ſe ptinentiū. ⁊ ideo magis pōt eſſe fides infoꝛmis i dānatis q̄ ſpes: qꝛ bona diuina nō ſūt eis futura poſſibilia: ſʒ ſunt eis abſentia. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ ꝙ defectꝰ ſpei in dānatis ñ variat demeritū: ſicť nec euacuatio ſpei i btis auget meritū. ſʒ vtrūq̄ cōtingit pp mutationeʒ ſtatus.

Ad quartum ſic ꝓcediť. Videť ꝙ ſpes viatoꝝ nō hēat certitudinē. Spes. n. ē in volūtate ſicť i ſubiecto. ſʒ certitudo ñ ptinet ad volūtatē: ſʒ ad intellectū. ḡ ſpes nō hʒ certitudinē. ¶ P. Spes ex gr̃a ⁊ meritis ꝓuenit vt ſupra dictū ē. ſed in hac vita ſcire p certitudinem nō poſſumꝰ ꝙ gr̃am hēamus vt ſupra dictuʒ ē. ergo ſpes viatoꝝ nō hʒ certitudinem. ¶ P. Certitudo eē nō pōt de eo qd̄ pōt deficere. ſʒ multi viatoꝛes hñtes ſpeʒ deficiunt a cōſecutiōe beatitudīs. ḡ ſpes viatoꝝ ñ hʒ certitudinē. ¶ Sʒ ꝯ eſt ꝙ ſpes ē certa expectatio future beatitudinis: ſicť magr̃ dicit. 26. diſ. tertij ſniaꝝ: qd̄ pōt accipi ex hoc qd̄ dr̃. 2. ad Thimo. p̄. Scio cui credidi: ⁊ certus ſuʒ: qꝛ potens eſt depoſitū meū ſuare. ¶ Rñ°. dōm ꝙ certitudo inueniť in aliquo dupl̃r. ſ. eēntial̃r ⁊ participatiue. Eēntialiter qdem inueniť in vi cognoſcitiua. Participatiue aūt i oī eo qd̄ a vi cognoſcitiua moueť infallibil̃r ad finē ſuum: ſm quē modum diciť ꝙ natura certitudinal̃r opatur tāq̄ mota ab intellectu diuino certitudinal̃r mouēte vnūqdq̄ ad ſuum finem. Et p hunc etiam moduʒ virtutes moꝛales certius arte dicūtur opari inq̄tum p modum nāe mouentur a ratione ad ſuos actus. ⁊ ſic etiam ſpes certitudinal̃r tendit in ſuum finem q̄ſi participans certitudinem a fide que ē in vi cognoſcitiua. Unde pʒ rñſio ad pmum. ¶ Ad ſcōm dōm ꝙ ſpes nō innititur pꝛincipaliter gratie iam habite ſed diuine omnipotētie ⁊ miſericoꝛdie: p quā etiam q gr̃am non hʒ eam conſeq poteſt vt ſic ad vitaʒ eternā perueniat. de omnipotētia aūt dei ⁊ miſericoꝛdia eius certus ē qcunq̄ fidem hʒ. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ hoc ꝙ aliq hñtes ſpem deficiant a conſecutiōe btitudinis: contingit ex defectu liberi arbitrij ponentis obſtaculū peccati: non autē ex defectu diuine potentie vel miſericoꝛdie cui ſpes innitiť. vnde hoc non pꝛeiudicat certitudini ſpei.

¶ De dono timoꝛis. Queſtio. XIX.

DEinde cōſideradū ē de dono timoꝛis. ¶ Et circa hoc queruntť 12. p̄ vtrum deus debeat timeri. Scđo de diuiſiōe timoꝛis in timoꝛem filialeʒ: initialē: ſuilē: ⁊ mūdanū. Tertio vtruʒ timoꝛ mūdanus ſemp ſit malus. Quarto vtrū timoꝛ ſuilis ſit bonus. Quinto

vtrū ſit idē in ſūba cū filiali. Sexto vtrū adueniēte charitate excludatꝰ timor ſuilis. Septimo vtrū timor ſit initiū ſapiētie. Octauo vtrū timor initialis ſit idē ī ſūba cū timore filiali. Nono vtꝝ timor ſit donū ſpūs ſcī. Decimo vtꝝ creſcat creſcēte charitate. Undecimo vtrū manet ī pria. Duodecimo qd rñdeat ei in beatutidinibꝰ ⁊ fructibꝰ.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ds timeri nō poſſit. Obm.n.timoris eſt malū futuꝝ vt ſupra habitum eſt.ſed ds eſt expers oīs mali:cū ſit ipſa bonitas.ḡ ds timeri nō pōt. ℂ P̄. Timor ſpei opponitur.ſed ſpez habemꝰ de deo.ergo nō poſſumꝰ ⁊ ſimul cū timere. ℂ P̄. Sicut phs dic̄ in.2.rhetorice. Illa timemꝰ de qbus nob mala ꝓueniūt:ſ; mala nō ꝓueniūt nobis a deo: ſed ex nobiſipſis:ſm illud Oſee.13. Perditio tua ex te iſrl: ex me auxiliū tuum.ḡ ds timeri nō dʒ. ℂ Sed ꝯ eſt qđ dr̄ Hiere.10. Quis nō timebit te o rex gentiū. Et Malach.p̊ Si ego dñs:vbi timor meus. ℂ Rñº.dōʒ ꝙ ſicut ſpes hʒ duplex obm:quoꝝ vnū eſt ipm bonū futuꝝ cuius adeptionem qs expectat.aliud aūt ē auxilium alicuius ꝑ quez expectat ſe adipiſci qđ ſpat.ita etiā ⁊ timor duplex obm hēre pōt:quoꝝ vnū ē ipſum malū qđ homo refugit:aliud autez ē illud a quo malum ꝓuenire pōt.p̊mo ergo modo deus q eſt ipſa bonitas obm timoris eſſe nō poteſt.ſed ſcđo modo poteſt eſſe obiectum timoris inq̄tū.ſ.ab ipſo vel ꝑ compatiōem ad ipſū nobis pōt aliqđ malū iminere. ab ipſo qdez pōt nobis iminere malū pene qđ nō eſt ſimplr malū:ſ; ſm qd:bonum aūt ſimplr. Cū.n.bonum dicat̄ in ordine ad finem:malū aūt importat huius ordinis p̊uationem:illud ē malum ſimplr qđ excludit ordinē a fine vltimo qđ eſt malū culpe.malū aūt pene ē qdem malū inq̄tum p̊uat aliqđ ꝑticulare bonū:ē tamē bonū ſimplr inq̄tum dependet ab ordine finis vltimi.ꝑ compatione aūt ad deum pōt nobis malū pene ꝓuenire ſi ab eo ſepemur:⁊ ꝑ hūc modū ds pōt ⁊ dʒ timeri. ℂ Ad p̊mu; ergo dōm ꝙ rō illa ꝓcedit ſm ꝙ malum qđ hō refugit ē timoris obm. ℂ Ad ſcōm dōm ꝙ in deo ē cōſiderare ⁊ iuſtitiā ſ; quā peccātes punit:⁊ miaz ſm quā nos liberat.ſm ḡ cōſideratiōem ipſius iuſtitie inſurgit in nobis timor.ſm aūt ꝯſideratiōe; ipſiꝰ mīe inſurgit in nobis ſpes.⁊ ita ſm diuerſas rōnes ds ē obm ſpei ⁊ timoris. ℂ Ad tertiū dōm ꝙ malū culpe nō eſt a deo ſic̄ ab actore:ſed ē a nobiſipſis inq̄tum a deo recedimus. maluz aūt pene ē qde; a deo actore inq̄tum hʒ rōnē boni: ꝓut.ſ. ē iuſtū ſm ꝙ iuſte nobis pena infligit̄:ſ; hoc p̊mordialr ex merito nr̄i pc̄i cōtingat: ſm quē modū dr̄ Sap.p̊. Qꝛ deꝰ mortē nō fecit:ſ; impij māibus ⁊ v̄bis accerſierūt illā.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Ur̄ ꝙ incōuenienter diuidatur timor ī filialē:initialē ſuilem:⁊ mūdanū. Damaſ.n.in.2.lib.ponit ſex ſpēs timoris.ſ.ſegnitiē:erubeſcētiam.⁊ alia de qbus ſupra dictū ē: q̄ in hac diuiſiōe nō tāgunt̄. ergo videt̄ ꝙ hec diuiſio timoris ſit incōueniēs. ℂ P̄. Quilibet hoꝝ timoꝝ vel ē bonus vel malus.ſ; aliqs eſt timor.ſ.nālis q nec; bonus ē moralr cū ſit in demonibꝰ:ſm illud Jac.2. Demōes credūt ⁊ ꝯtremiſcūt.nec; etiā malus cū ſit in xp̄o ſ; illud Mat.14. Cepit Jeſus pauere ⁊ tedere.ergo timor inſufficiēter diuidit̄ ſm p̄dicta. ℂ P̄. Alia ē hītudo filij ad p̄rem:⁊ vxoris ad virū: ⁊ ſui ad dñm.ſ; timor filialis q eſt filijs ī cōpatione ad patrē diſtinguit̄ a timore ſuili q eſt ſui ꝑ ꝯpatione ad dñz. ergo etiā timor caſtus q videt̄ eſſe vxoris ꝑ cōpationē ad viꝝ dʒ diſtingui ab oībꝰ iſtis timoribꝰ ℂ P̄. Sicut timor ſuilis timet penā:ita timor initialis ⁊ mūdanus.non ḡ debuerūt adinuicē diſtigui iſti timores. ℂ P̄. Sic̄ cōcupiſcētia ē boni: ita ēt timor ē mali.ſ; alia ē cōcupiſcētia oculoꝝ q̄ qs cōcupiſcit bona mūdi.alia eſt ꝯcupiſcētia carnis q̄ qs ꝯcupiſcit delectatione; ꝓpriam. ergo etia; alius eſt timor mundanus quo qs timet amittere bona exteriora.⁊ alius eſt timor humanus quo qs timet ꝓprie ꝑſone detrimētū. ℂ Sed cōtra eſt auctoritas magr̄i.34.diſ.tertij lib.ſniaꝝ. ℂ Rñº.dōm ꝙ de timore nunc agimus ſm ꝙ ꝑ ipſu; aliquo modo ad deum cōuertimur vel ab eo auertimur. Cū enim obm timoris ſit malum:quādoq; homo ꝓpter mala que timet a deo recedit.⁊ iſte dicit̄ timor humanus vl̄ mūdanus.quādoq; aūt homo ꝓpter mala que timet ad deu; cōuertitur ⁊ ei inheret. qđ qdem malu; eſt duplex.ſ.malū pene ⁊ malū culpe. Si ergo aliqs cōuertatur ad deum ⁊ ei inhereat ꝓpter timorem pene erit timor ſeruilis.ſi aūt ꝑꝑ timorem culpe erit timor filialis.nam filiorū eſt timere offenſam patris.ſi aūt ꝓpter vtrūq; eſt timor initialis qui ē medius inter vtrūq; timorem. vtrum aūt malū culpe poſſit timeri:ſupra habitū eſt:cu; de paſſione timoris ageret̄. ℂ Ad p̊mū ergo dōm ꝙ Damaſ.diuidit timore; ſcđ; ꝙ ē paſſio anime.hec aūt diuiſio timoris attenditur in ordinē ad deu; vt dictum eſt. ℂ Ad 2ᵐ dōm ꝙ bonū morale precipue conſiſtit in conuerſiōe ad deum.malū aūt morale in auerſiōe a deo.⁊ ideo omnes predicti timores morales vl̄ importaut malū morale vel bonū:ſed timor naturalis preſupponitur bono ⁊ malo morali. ⁊ ideo non cōnumeratur inter iſtos timores. ℂ Ad tertiū dōm ꝙ habitudo ſerui ad dñ; eſt ꝑ poteſtatē dñi ſeruum ſibi ſubijcientis.ſed habitudo filij ad patrem vel vxoris ad virū eſt ecōuerſo:per affectum filij ſe ſubdentis patri vel vxoris ſe coniungentis viro vnione amoris.vnde timor filialis ⁊ caſtus ad idē pertinent:qꝛ per charitatis amore; deus pater noſter efficitur: ſm illud Ro.8. Accepiſtis ſpūm adoptionis filioꝝ in quo clamamus abba pater.⁊ ſm eandē charitate; dicit̄ etiam ſponſus noſter:ſm illud.2.ad Cor.xi. Deſpondi vos vni viro virgine; caſtā exhibere xp̄o.timor aūt ſeruilis ad aliud ꝑtinet: qꝛ charitatem in ſui rōne non includit. ℂ Ad 4ᵐ dōm ꝙ predicti tres timores reſpiciunt penam: ſed diuerſimode.na; timor mundanus ſiue humanus reſpicit penā a deo auertentem quā quādoq; inimici dei infligunt: vel cōminantur:ſed timor ſeruilis ⁊ initialis reſpiciunt pena; per quā hoīes attrahuntur ad deum diuinitus inflictam vel cōminata;:quā quide; penam p̊ncipaliter timor ſeruilis reſpicit:timor autē initialis ſecundario. ℂ Ad quintu; dicendū ꝙ eade; ratione homo a deo auertit̄ ꝓpter timore; amittendi bona mundana: ⁊ ꝓpter timorē amittendi incolumitatē ꝓprij corpis:qa bona exteriora ad corpus ꝑtinent. ⁊ ideo vterq; timor hic ꝓ eodem cōputatur: q̄uis mala que timētur ſint diuerſa:ſicut ⁊ bona que cōcupiſcūtur. ex qua quidē diuerſitate ꝓuenit diuerſitas peccatoꝝ ſcđ; ſpeciē:quibus tn̄ oībus cōmune eſt a deo abducere.

Ad tertium ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ timor mundanus nō ſemꝑ ſit malus. Ad timorē.n.humanū ſemper ꝑtinere videt̄ ꝙ hoīes reueremur:ſed quidā vituperantur de hoc ꝙ hoīes non reuerentur:vt pʒ Lu.18.de illo iudice iniquo qui nec deum timebat nec homines reuerebatur. ḡ videt̄ ꝙ timor mūdanus nō ſemꝑ ſit malus. ℂ P̄. Ad timorē mūdanū vident̄ ꝑtinere pene que ꝑ ꝑtātes ſeculares infligunt̄:ſed per hmōi penas ꝓuocamur ad bene agendū: ſm illud Ro.13. Uis non timere ꝑtāte;:bonu; fac:⁊ habebis laude; ex illa.ergo timor mūdanus nō ſemꝑ eſt malus. ℂ P̄. Illud qđ ineſt nobis nālr nō videt̄ eē malū:eo ꝙ nālia ſunt nobis a deo.ſed nāle eſt hoī vt timeat ꝓprij corpis detrimētū ⁊ amiſſionē bonoꝝ tꝑalium qbus p̄ns vita ſuſtentat̄. ergo videt̄ ꝙ timor mūdanus nō ſit ſemꝑ malus. ℂ Sed ꝯ ē qđ dñs dicit Mat.10. Nolite timere eos q corpus occidūt.vbi timor mūdanꝰ ꝓphibetur.nihil aūt diuinitus ꝓhibetur niſi malum.ergo timor mūdanus eſt malus. ℂ Rñº.dōm ꝙ ſicut ex ſupradictis pʒ:actus morales ⁊ habitus ex obiectis nomē ⁊ ſpē; hn̄t.ꝓprium aūt obm appetitiui motus eſt bonū finale.⁊

ideo a ꝓprio fine omnis motus appetitiuus ⁊ ſpecificaꝛ ⁊
noiatur. Siqs.n.cupiditatem nominaret amorē laboris
q2 ꝓpter cupiditatē hoies laborāt: nō recte noiaret.nō.n.
cupidi laborē querūt ſicut finē: ſed ſicut id qḋ ē ad finē:ſic
finem aūt q̄rūt diuitias. vnde cupiditas recte nominaꝛ
deſideriū vel amor diuitiaꝝ:qḋ eſt malum. ⁊ ꝑ hūc modū
amor mūdanus ꝓprie diciꝛ quo aliqs mūdo innititur tā
q̄ꝫ fini.⁊ ſic amor mundanus ſemꝑ eſt malus.timor aūt ex
amore naſcitur. illud eniꝫ timet homo amittere qḋ amat:
vt pꝫ ꝑ Aug.in lib.83.q̄oñū. Et ideo timor mundanus eſt
q̄ ꝓcedit ab amore mundano tāq̄ꝫ a mala radice. ⁊ ꝓpter
hoc ipſe timor mundanus ſemꝑ eſt malus. ¶ Ad pͥmū ḡ
dōm ꝙ aliqs pōt reuereri homines dupl̄r. Uno modo in
q̄ꝫtum eſt in eis aliqḋ diuinum:puta bonum grē vel ṽtutis
vel ſaltem nālis dei imaginis. ⁊ hoc modo vituperātur q̄
hoies nō reuerenꝛ. Alio mō pōt aliqs hoies reuereri iq̄ꝫtū
deo ꝯ̄riātur.⁊ ſic laudātur q̄ hoies nō reuerētur: ſm illud
Eccle.48.de Helia vel de Heliſeo. In diebus ſuis nō pti
muit pͥncipem. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ptātes ſeculares q̄ñ infe
runt penas ad retrahendū a pctō:in hoc ſunt dei miniſtri:
ſm illud Ro.13. Miniſter.n.dei eſt vindex in iram ei qui
malum agit. ⁊ ſm hoc timere ptātem ſecularem nō perti
net ad timorem mundanuꝫ: ſed ad timorem ſeruilem vel
initialem. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ nāle hoc eſt ꝙ homo refu
giat ꝓpriꝫ corpis detrimentū ⁊ dāna tpalium reꝝ. ſꝫ ꝙ hō
ꝓpter iſta recedat a iuſtitia eſt ꝯtra rōnem naturaleꝫ. Uñ
philoſophus diċ i.3.ethi. Q2 q̄dam ſunt.ſ.peccatoꝝ opa ad
que nullo timore aliqs dꝫ cogi:q2 peius eſt huiuſmodi pec
cata cōmittere q̄ꝫ penas quaſcūq̄ꝫ pati.

Ad quartum

ſic ꝓcediꝛ. Uidetur ꝙ timor ſuilis non ſit bonus. Quia cuius vſus
eſt malus ipſum quoq̄ꝫ malum ē.ſed vſus timoris ſeruilis
eſt malꝰ: q2 ſicut glo.dicit. Ro.8. Qui timore aliquid faċ:
⁊ ſi bonum ſit qḋ facit:nō tamen bene facit.ergo timor ſer
uilis nō eſt bonus. ¶ P̄. Illud qḋ ex radice peccati oritur
non eſt bonum:ſed timor ſeruilis oritur ex radice peccati:
q2 ſuper illud Job.3. Quare non in vulua mortuus ſum:di
cit Greg. Cū ex pctō pñs pena metuiꝛ: ⁊ amica ⁊ ānexa dei
facies non amatur:timor ex timore eſt:non ex humilitate.
ergo timor ſeruilis eſt malus. ¶ P̄. Sicut amori charita
tis opponiꝛ amor mercēnarius: ita timori caſto videꝛ op
poni timor ſeruilis.ſed amor mercēnarius ſemper eſt ma
lus.ergo ⁊ timor ſeruilis. ¶ Sed cōtra. Nullum malum ē
a ſpiritu ſancto:ſed timor ſeruilis eſt a ſpiritu ſancto:q2 ſuꝑ
illud Ro.8. Non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis ⁊c̄.diċ.glo.
Unus ſpiritus eſt qui facit duos timores.ſ.ſeruilem ⁊ ca
ſtum.ergo timor ſeruilis non ē malus. ¶ Reſpōdeo dōm
ꝙ timor ſeruilis ex parte ſeruilitatis hꝫ ꝙ ſit malus.ſerui
tus enim libertati opponitur. vnde cum liber ſit qui cauſa
ſui eſt:vt dicitur in primo metaphy.ſeruus eſt qui nō cau
ſa ſui operatur:ſed quaſi ab extrinſeco motus.quicūq̄ꝫ aūt
ex amore aliquid facit quaſi ex ſeipſo operatur: q2 ex pro
pria inclinatione mouetur ad operandum. ⁊ ideo cōtra ra
tionem ſeruilitatis eſt ꝙ aliquis ex amore operetur. ſic ḡ
timor ſeruilis inquantum ſeruilis eſt charitati contraria
tur.ſi ergo ſeruilitatis eſſet de ratiōe timoris ſeruilis:opor
teretur ꝙ timor ſeruilis ſimpliciter eſſet malus:ſicut adul
terium ſimpliciter eſt malum: q2 id ex quo eſt contraria
tur charitati:⁊ pertinet ad adulterij ſpeciem: ſed predicta
ſeruilitas non pertinet ad ſpeciē timoris ſeruilis:ſicut nec
informitas ad ſpeciem fidei informis: ſpecies enim mora
lis habitus vel actus ex obiecto accipitur. Obiectum aūt
timoris ſeruilis eſt pena cui accidit ꝙ bonum cui contra
riatur pena:ametur tanq̄ꝫ finis vltimus.⁊ per conſequens
pena timeatur tanq̄ꝫ principale malum: quod non contin
git in nō habente charitatē:vel ꝙ ordinetur in deum ſicut
in finem:⁊ per conſequens pena non timeatur tanq̄ꝫ prin
cipale malum qḋ contingit in habente charitatem.non.n.
tollitur ſpecies habitus per hoc ꝙ eius obiectum vel finis
ordinatur ad vlteriorem finē. ⁊ ideo timor ſeruilis ſꝫ ſuā
ſubaꝫ bonus eſt:ſed ſeruilitas eius eſt mala. ¶ Ad pͥmū ḡ
dōm ꝙ ṽbum illud Aug.intelligendū ē de eo q̄ facit aliqḋ
timore ſeruili:inq̄ꝫtum eſt ſeruilis: vt.ſ.nō amet iuſtitiā: ſꝫ
ſolū penā timeat. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ timor ſeruilis ſm ſuuꝫ
ſubiectū nō oritur ex timore:ſꝫ eiꝰ ſeruilitas ex timore na
ſciꝛ:inq̄ꝫtum.ſ.hō affectum ſuum nō vult ſubijcere iugo iu
ſtitie ꝑ amorē. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ amor mercēnarius diꝛ
q̄ deum diligit ꝓpter bona temporalia: qḋ ſm ſe charitati
ꝯ̄riatur.⁊ ideo amor mercēnarius ſemꝑ ē malus. ſꝫ timor
ſeruilis ſcḋm ſuā ſubam nō importat niſi timorē pene:ſiue
timeaꝛ vt pͥncipale malū: ſiue ñ timeaꝛ vt pͥncipale malū.

Ad quintum

ſic ꝓcediꝛ. Uideꝛ ꝙ timor ſuilis ſit idē in ſuba cū timore filiali. Ita
.n.videꝛ ſe hr̄e timor filialis ad ſuilem:ſicut fides forma
ta ad informē:quoꝝ vnū eſt cuꝫ pctō mortali:aliud ṽo nō.
ſed eadē ſm ſubaꝫ ē fides formata ⁊ informis. ḡ ⁊ ideꝫ eſt
ſm ſubam timor ſuilis ⁊ filialis. ¶ P̄. Habitus diuerſifi
cātur ſm oba.ſed idem eſt obm timoris ſuilis ⁊ filialis:q2
vtroq̄ꝫ timore timeꝛ ds.ḡ idem eſt ſꝫ ſuā ſubaꝫ: timor ſui
lis ⁊ timor filialis. ¶ P̄. Sicut hō ſꝑat frui deo: ⁊ etiaꝫ ab
eo beneficia obtinere:ita etiā timet ſeꝑari a dō ⁊ penas ab
eo pati.ſed eadē eſt ſpes q̄ ſꝑamus frui deo:⁊ q̄ ſꝑamꝰ alia
bñficia obtinere ab eo vt dictū eſt.ergo etiā ideꝫ eſt timor
filialis quo timemus ſeꝑationem a deo:⁊ timor ſuilis quo
timemus ab eo puniri. ¶ Sed ꝯ̄ eſt ꝙ Aug.ſuꝑ pͥmā cañ.
Joan.dicit duos eſſe timores:vnū ſuilem ⁊ aliuꝫ filialem
vel caſtū. ¶ Rñº.dōꝫ ꝙ ꝓpͥe obiectū timoris eſt maluꝫ.⁊
q̄a actus ⁊ habitus diſtinguunꝛ ſm oba: vt ex ſupradictis
pꝫ.neceſſe eſt ꝙ ſm diuerſitateꝫ maloꝝ ⁊ timores ſpecie
differāt.differt aūt ſpecie malū pene qḋ refugit timor ſui
lis.⁊ malū culpe qḋ refugit timor filialꝭ: vt ex ſupradictis
pꝫ. Unde manifeſtū eſt ꝙ timor ſuilis ⁊ filialis nō ſūt idē
ſm ſubaꝫ: ſed timor filialis ⁊ ſeruilis differunt ſecundum
obiecta:ſed differūt ſpecie. ¶ Ad pͥmū ergo dōm ꝙ fides
formata ⁊ informis nō differūt ſm obm. vtraq̄ꝫ.n.fides ⁊
credit deo ⁊ credit deuꝫ:ſed differūt ſoluꝫ ꝑ aliqḋ extrinſe
cū.ſ.ſm pͥſentiam ⁊ abſentiā charitatis. ⁊ ideo nō differūt
ſꝫ ſubaꝫ.⁊ ideo non eſt ſimilis rō. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ timor
ſeruilis ⁊ timor filialis nō habent eandē habitudinem ad
deuꝫ.naꝫ timor ſeruilis reſpicit deū ſicut pͥncipiuꝫ inflicti
uuꝫ penaꝝ.timor aūt filialis reſpicit deum nō ſicut pͥncipi
um actiuū culpe:ſed potius ſicut terminū a quo refugit ſe
pari per culpam.⁊ iō ex hoc obo qḋ eſt deus:nō cōſequitur
idētitatē ſpeciei:q2 ⁊ motus naturales ſm habitudinē ali
quē terminū ſpēi diuerſificanꝛ. nō.n.idē eſt motꝰ ſpecie q̄
ē ab albidine ⁊ q̄ ē ad albedinē. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ ſpes reſpi
cit deuꝫ ſicut principium:tā reſpectu fruitionis diuine: q̄ꝫ
reſpectu cuiuſcunq̄ꝫ alterius beneficij: nō aūt eſt ſic de ti
more:⁊ ideo non eſt ſimilis ratio.

Ad ſextum

ſic ꝓcediꝛ. Uideꝛ ꝙ timor ſeruilis nō remaneat cū charitate. Dicit.n.Aug.
ſuꝑ cañ. Joan. ꝙ cū cepit charitas habitare:pellitur timor
q̄ ei pꝑarauit locum. ¶ P̄. Charitas dei diffundiꝛ in cordi
bus nr̄is ꝑ ſpūm ſcūm q̄ datus eſt nobis: vt diciꝛ Ro.5.ſꝫ
vbi ſpūs dñi ibi libertas: vt diciꝛ.i.ad Cor.3. Cum ergo li
bertas excludit ſuitutē: videꝛ ꝙ timor ſuilis expellatur
charitate aduenietē. ¶ P̄. Timor ſuilis ex amore ſui cau
ſaꝛ inq̄ꝫtū pena diminuit ꝓpͥuꝫ bonū: ſꝫ amor dei expellit
amorē ſui.facit.n.cōtēnere ſeipꝫ: vt pꝫ ꝑ auctoritatē Aug.
14.de ci.dei.ꝙ amor dei vſq̄ꝫ ad cōtemptū ſui facit ciuita
tem dei.ergo videtur ꝙ veniente charitate timor ſeruilis
tollatur. ¶ Sed ꝯ̄ eſt ꝙ timor ſeruilis eſt donuꝫ ſpūs ſan

eti: vt ſupra dictū eſt. ſed dona ſpūs ſancti nō tollunt̄ adueniente charitate per quaꝫ ſpūs ſcūs in nobis habitat. ergo adueniēte charitate nō tollitur timor ſeruilis. ¶ Rn̄o. dicendū ꝙ timor ſeruilis ex amore ſui cauſat̄: q2 eſt timor pene qui eſt detrimentū ꝓprij boni. vnde hoc mō timor pene pōt ſtare cū charitate: ſicut ⁊ amor ſui. Eiuſdeꝫ eniꝫ rōnis eſt ꝙ hō cupiat bonū ſuū: ⁊ ꝙ timeat eo priuari. Amor autē ſui tripliciter ſe pōt habere ad charitatē. Uno eni modo cōtrariat̄ charitati: ſm ꝙ aliqs in amore ꝓprij boni finem cōſtituit. Alio vero mō in charitate icludit̄: ſm ꝙ homo ſe ꝓpter deū ⁊ in deo diligit. Tertio mō a charitate quidem diſtinguit̄: ſed charitati nō ꝯtrariat̄: puta cuꝫ aliquis diligit ſeipſuꝫ ſm rōnē ꝓprij boni: ita tn̄ ꝙ in hoc ꝓprio bono nō cōſtituat finē: ſicut etiā ⁊ ad ꝓximū poteſt eē aliqua alia ſpālis dilectio p̄ter dilectionē charitatis q̄ fundat̄ in deo dū ꝓximus diligit̄. vel rōne cōmoditatis cōſanguinitatis vel alicuius alterius ꝯditiōis humane: q̄ tamē referibilis ſit ad charitatē. Sic ergo ⁊ timor pene includit̄ vno mō in charitate. Nā ſeparari a deo eſt qdā pena quā charitas maxime refugit. vn̄ hoc ꝑtinet ad timorē caſtuꝫ. Alio autē mō ꝯriat̄ charitati ſm ꝙ aliqs refugit penā ꝯriā bono ſuo nāli ſicut p̄ncipale malū ꝯriū bono qd̄ diligit̄ vt finis: ⁊ ſic timor pene nō eſt cū charitate. Alio mō timor pene diſtinguit̄ quidē ſm ſubſtātiā a timore caſto. q2. ſ. hō timet malū penale rōne ſeparatiōis a deo: ſed inq̄tū eſt nociuū ꝓprij boni: nec tn̄ in illo bono cōſtituit̄ eius finis. vn̄ nec illud malū formidat̄ tanq̄ꝫ p̄ncipale malū. ⁊ talis tīor pene pōt eſſe cū charitate. ſed iſte timor pene nō dicit̄ eſſe ſeruilis niſi qn̄ pena formidat̄: ſicut p̄ncipale maluꝫ: vt ex dictis pꝫ. ⁊ ideo timor inq̄tū ſeruilis nō manet cū charitate. ſed ſubſtātia timoris ſeruilis cū charitate manere pōt: ſicut amor ſerui manere pōt cū charitate. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū ꝙ Augu. ibi loquit̄ de timore inq̄tū ſeruilis eſt. ⁊ ſic procedūt alie due rationes.

Ad ſeptimum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ timor non ſit initiū ſapiētie. Initiū. n. ē aliquid rei. ſed timor nō eſt aliquid ſapientie: q2 timor ē in vi appetitiua. ſapiētia aūt eſt in vi intellectiua. ergo videt̄ ꝙ timor nō ſit initiū ſapiētie. ¶ P̄. Nihil ē p̄ncipiū ſuipſi⁹: ſed timor dei ipſe eſt ſapiētia: vt dicit̄ Job. 28. ergo videt̄ ꝙ timor dei nō ſit initiū ſapiētie. ¶ P̄. P̄ncipio nō ē aliqd prius. ſꝫ fides p̄cedit timorē. ergo videt̄ ꝙ timor nō ſit initiū ſapiētie. ¶ Sed ꝯ eſt qd̄ dicit̄ in p̄s. Initiū ſapientie timor dn̄i. ¶ Rn̄o. dōm ꝙ initiū ſapiētie pōt aliqd dici dupliciter. Uno mō q2 eſt initiū ipſius ſapiētie q̄tuꝫ ad eius eſſentiā. Alio mō q̄tū ad eius effectū: ſicut initiū artis ſm eius eſſentiā ſunt p̄ncipia ex qbus ꝓcedit ars. Initiū autē artis ſm eius effectū eſt vn̄ icipit ars opari: ſicut ſi dicam⁹ ꝙ p̄ncipiū artis edificatiue eſt fundamētū: q2 ibi icipit edificator opari. Cū autē ſapiētia ſit cognitio diuinoꝝ: vt ifra dicet̄. aliter cōſiderat̄ a nobis: ⁊ aliter a p̄his. Q2 eniꝫ vita noſtra ad diuinā fruitionē ordinat̄ ⁊ dirigit̄ ſm q̄dā participationē diuine nāe que eſt per gratiā. ſapiētia ſm nos nō ſoluꝫ ꝯſiderat̄: vt eſt cognoſcitiua dei: ſicut apud p̄hos: ſed etiā vt eſt directiua humane vite: que non ſolū dirigit̄ ſm rōnes humanas: ſed etiā ſm rōnes diuinas: vt p̄ꝫ p Augu. 12. de trini. Sic ergo initiū ſapie ſꝫ eius eſſentiā ſunt p̄ma p̄ncipia ſapie q̄ ſunt articuli fidei. ⁊ ſm hoc fides dicit̄ ſapiētie initiū. ſed q̄tū ad effectuꝫ initiū ſapiētie eſt. vn̄ ſapiētia incipit operari. ⁊ hoc modo timor eſt initiū ſapiētie. aliter tn̄ timor ſeruilis: ⁊ aliter timor filialis. Timor enim ſeruilis eſt: ſicut p̄ncipiū extra diſpoſitiones ad ſapiētiā inq̄tuꝫ aliquis timore pene diſcedit a pctō: ⁊ abilitat̄ ꝑ hoc ad ſapientie effectum: ſm illud Eccl'a. p̄. Timor dn̄i expellit pctm̄. Timor aūt caſtus vel filialis eſt initiū ſapiētie: ſicut p̄mus ſapiētie effectus. Cū eni ad ſapientiā ꝑtineat ꝙ humana vita reguletur ſm rōnes diuinas. hic oꝫ ſumere p̄ncipiū: vt hō deū reuereat̄ ⁊ ſe ei ſubyciat. ſic eni ꝯſequēter in oībus ſm deū regulabit̄. ¶ Ad p̄⁹ ergo dōm ꝙ rō illa oſtendit ꝙ timor nō eſt p̄ncipiū ſapiētie q̄tū ad eſſentiam ſapiētie. ¶ Ad z⁹ dōm ꝙ timor dei cōparat̄ ad totā vitaꝫ humanā per ſapiētiā dei regulatā: ſicut radix ad arboreꝫ. vn̄ dr̄ Eccl'a. p̄. Radix ſapientie eſt timere dn̄m: rami eniꝫ illius lōgeui: ⁊ ideo ſicut radix v̄tute dicit̄ eſſe tota arbor: ita timor dei dicit̄ eſſe ſapiētia. ¶ Ad 3⁹ dōꝫ ꝙ ſicut dictū eſt: alio mō fides eſt p̄ncipiū ſapientie: ⁊ alio mō timor. vnde dicitur Eccl'. 25. Timor dei initiū dilectionis eſt. initiuꝫ autem fidei agglutinandū eſt ei.

Ad octauum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ timor initialis differat ſm ſubam a timore filiali. Timor eni filialis ex dilectione cauſat̄: ſed timor initialis eſt p̄ncipiū dileccionis: ſm illud Eccl'. 25. Timor dn̄i initiū dilectionis eſt. ergo timor initialis eſt alius a filiali. ¶ P̄. Timor initialis timet penā que eſt obm̄ ſeruilis tīoris: ⁊ ſic videt̄ ꝙ timor initialis ſit idē cū ſuili. ſed timor ſeruilis eſt alius a filiali. ergo etiā timor initialis ē alius ſꝫ ſubam a filiali. ¶ P̄. Mediū differt eadē rōne ab vtroq̄ꝫ extremoꝝ. ſed timor initialis eſt mediū inter timorē ſeruileꝫ ⁊ timorē filialē. ergo differt ⁊ a filiali ⁊ a ſeruili. ¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ ꝑfectū ⁊ iperfectū nō diuerſificāt ſubam rei. ſed timor initialis ⁊ filialis differunt ſm ꝑfectionē ⁊ iperfectionem charitatis: vt pꝫ per Augu. ſup p̄ma can̄. Jo. ergo tīor initialis nō differt ſm ſubam a filiali. ¶ Rn̄o. dōm ꝙ tīor initialis dicit̄ ex eo ꝙ eſt initiū: ſed cū ⁊ timor ſeruilis ⁊ timor filialis ſint aliquo mō initiū ſapientie: vterq̄ꝫ pōt aliquo mō initialis dici. ſed ſic nō accipit̄ initialis ſm ꝙ diſtiguit̄ a timore ſeruili ⁊ filiali: ſed accipit̄ ſm ꝙ cōpetit ſtatui incipiētiū in qbus inchoat̄ qdā timor per inchoationē charitatis. nō tn̄ ineſt eis timor filialis perfecte: q2 nōdum ꝑuenerūt ad ꝑfectionē charitatis. ⁊ iō timor initialis hoc mō ſe hꝫ ad filialē: ſicut charitas iperfecta ad ꝑfectā. charitas aūt ꝑfecta ⁊ iperfecta nō differūt ſm eſſentiā: ſed ſolū ſm ſtatū. ⁊ ideo dicendū eſt ꝙ etiā timor initialis ꝓut hic ſumit̄ nō differt ſm eſſentiā a timore filiali. ¶ Ad p̄⁹ ergo dōm ꝙ timor qui eſt initiū dilectionis ē timor ſeruilis qui introducit charitatē: ſicut ſeta introducit linū. ⁊ Aug. dicit. Uel ſi hoc referat̄ ad timorē initialē dicit̄ eſſe dilectionis initiū: nō abſolute: ſed q̄tuꝫ ad ſtatuꝫ charitatis perfecte. ¶ Ad z⁹ dōꝫ ꝙ timor initialis nō timet penā: ſicut ꝓpriū obm̄: ſed inq̄tuꝫ habet aliqd de timore ſeruili adiunctuꝫ qui ſm ſubam manet quideꝫ cuꝫ charitate ſeruilitate remota. ſed actus eius manet quidē cū charitate imperfecta in eo qui nō ſoluꝫ mouet̄ ad bene agēdū ex amore iuſtitie: ſed etiā ex timore pene. ſꝫ iſte act⁹ ceſſat in eo q hꝫ charitateꝫ ꝑfectā que foris mittit timorē habētē penā: vt dicit̄. i. Joan. 4. ¶ Ad 3⁹ dōꝫ ꝙ timor initialis eſt mediū iter timorē ſeruileꝫ ⁊ filialē: nō ſicut inter ea que ſunt vnius generis: ſed ſicut imperfectū eſt mediū inter ens perfectū ⁊ nō ens: vt dicit̄ in. z. metap̄h. qd̄ tn̄ eſt idē ſm ſubam cum ente ꝑfecto. differt autē totaliter a non ente.

Ad nonum ſic ꝓceditur. Videt̄ ꝙ tīor nō ſit donuꝫ ſpūs ſci. Nullū. n. donū ſpūs ſci opponit̄ v̄tuti q̄ ēt ē a ſpū ſcō: aliogn ſpūs ſcūs eēt ſibi ꝯri⁹: ſed timor opponit̄ ſpei que eſt v̄tus. ḡ timor non eſt donū ſpūs ſci. ¶ P̄. Uirtutis theologice ꝓpriū eſt ꝙ deū hēat ꝓ obo: ſꝫ timor hꝫ deū ꝓ obo inq̄tū de⁹ timet̄. ḡ timor nō eſt donū ſꝫ v̄tus theologica. ¶ P̄. Timor ex amore cōſequit̄: ſed amor ponit̄ quedā virtus theologica. ḡ etiaꝫ timor eſt virt⁹ theologica q̄ſi ad idē ꝑtinēs. ¶ P̄. Greg. dicit. z. moral. ꝙ timor datur cōtra ſuperbiā. ſed ſuberbie opponitur virtus humilitatis. ḡ etiā timor ſub virtute cōprehēditur. ¶ P̄. Dona ſunt ꝑfectiora virtutibus. dantur eni in adiu-

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

torũ virtutũ: vt Greg. dicit. 2. moral. Sȝ ſpes eſt perfectior timore: quia ſpes reſpicit bonũ: timor malũ. cum ergo ſpes ſit virtus nõ debet dici ꝙ timor ſit donũ. ¶ Sed cõtra eſt ꝙ Iſa. xi. Timor dñi enumerat̃ inter ſeptem dona ſpiritus ſancti. ¶ Rñ°. dõm ꝙ multiplex eſt timor: vt ſupra dictũ eſt. timor autẽ humanus: vt dicit Augu. in libro de gratia ⁊ lib. arb. Nõ eſt donũ dei. Hoc enĩ timore Petrus negauit xp̃ȝ: ſed ille timor de quo dictũ eſt. Illũ timete qui põt animã ⁊ corpus mittere in gehẽnã. ſimiliter etiã timor ſeruilis nõ eſt numerãdus ĩter ſeptẽ dona ſpũs ſancti: lȝ ſit a ſpiritu ſancto: qꝛ vt Aug. dicit in lib. de nã ⁊ gratia: ꝙ põt habere annexã volũtatẽ peccãdi. Dona aũt ſpũs ſancti nõ poſſunt eſſe cũ voluntate peccati: qꝛ nõ ſunt ſine charitate: vt dictũ eſt. vñ relinquit̃ ꝙ timor dei qui numeratur inter ſeptẽ dona ſpiritus ſancti eſt timor filialis ſiue caſtus. Dictũ eſt enĩ ſupra ꝙ dona ſpũs ſancti ſunt quedã habituales ꝑfectiones potẽtiarũ aĩe qb⁹ reddunt̃ bene mobiles a ſpũ ſancto: ſicut ṽtutibus moralibus potẽtie appetitiue reddunt̃ bene mobiles a rõne. Ad hoc autẽ ꝙ aliquid ſit bene mobile ab aliquo mouẽte. p̊ requirit̃ vt ſit ei ſubiectũ nõ repugnans: qꝛ ex repugnãtia mobilis ad mouẽs impedit̃ motus. hoc aũt facit timor filialis vel caſtus inq̃tũ per ipſũ deũ reueremur: ⁊ refugimus noſipſi ſubducere. ⁊ ideo timor filialis q̃ſi p̃mũ locũ tenet aſcendẽdo inter dona ſpiritus ſancti. vltimum autem deſcendẽdo: ſicut Aug. dicit in lib. de ſermõe dñi in mõte. ¶ Ad p̄⁹ ergo dõm ꝙ timor filialis nõ ↄ̃riat̃ ṽtuti ſpei. nõ enĩ ꝑ timorẽ filialẽ timem⁹ ne nobis deficiat qͦ ſperam⁹ obtinere per auxiliũ diuinũ: ſed timem⁹ ab hoc auxilio nos ſubtrahere. ⁊ ideo timor filialis ⁊ ſpes ſibiinuicẽ coherẽt: ⁊ ſe inuicẽ ꝑficiunt. ¶ Ad 2ᵘᵐ dõm ꝙ ꝓpriũ ⁊ p̃ncipale obm timoris eſt malũ qͦ quis refugit: ⁊ per hunc modũ de⁹ non põt eſſe obm timoris: ſicut ſupra dictũ eſt. Eſt aũt per hũc modũ obm ſpei ⁊ aliarũ virtutũ theologicarũ: qꝛ per ṽtutem ſpei nõ ſolũ innitit̃ diuino auxilio ad adipiſcenduȝ q̃cunqȝ alia bona. ſed p̃ncipaliter ad adipiſcẽdũ ipſuȝ deum tanq̃ȝ p̃ncipale bonũ. Et idẽ pȝ in alijs ṽtutib⁹ theologicis. ¶ Ad 3ᵘᵐ dõm ꝙ ex hoc ꝙ amor eſt p̃ncipiũ timoris: nõ ſequit̃ ꝙ timor dei nõ ſit habit⁹ diſtinct⁹ a charitate que eſt amor dei: qui amor ẽ p̃ncipiũ oĩuȝ affectionũ: ⁊ tñ in diuerſis habitib⁹ ꝑficimur circa diuerſas affectiões in deo: ⁊ iõ amor magis hȝ rõneȝ ṽtutis q̃ȝ timor: qꝛ amor reſpicit bonũ ad qͦ p̃ncipalr̃ ṽt⁹ ordinat̃ ſȝ ꝓpaȝ rõnẽ: vt ex ſupradictis pȝ. ⁊ ꝓpter hoc etiaȝ ſpes ponit̃ ṽtus: timor autẽ p̃ncipalr̃ reſpicit malũ cuius fugaȝ ĩportat. vñ eſt aliqͩ minus ṽtute theologica. ¶ Ad 4ᵘᵐ dõm ꝙ ſicut dicit̃ Eccl. 10. Initiũ ſupbie hoĩs apoſtatare a deo. hoc eſt nolle ſubdi deo: qͦ opponit̃ timori filiali q deũ reueret̃. ⁊ ſic timor excludit p̃ncipiuȝ ſupbie ꝓpter qͦ dat̃. ſ. cõtra ſupbiaȝ: nec tñ ſequit̃ ꝙ ſit idẽ cũ ṽtute humilitatis: ſȝ ꝙ ſit p̃ncipiũ eius. Dona enĩ ſpũs ſancti ſunt p̃ncipia ṽtutũ intellectualiũ ⁊ moraliũ: vt ſupra dictũ eſt: ſed virtutes theologice ſunt p̃ncipia donoruȝ: vt ſupra habitũ eſt. Vñ pȝ reſpõſio ad quintum.

Ad decimum ſic ꝓcedit̃. Videtur ꝙ creſcente charitate diminuat̃ timor. Dicit enĩ Aug. ſup p̃mã canͣ. Ioh. Quãtũ charitas creſcit: tantuȝ timor decreſcit. ¶ P̄. Creſcẽte ſpe diminuit̃ timor. ſed creſcẽte charitate creſcit ſpes: vt ſupra habitũ eſt. ergo creſcente charitate diminuit̃ timor. ¶ P̄. Amor ĩportat vnioneȝ: timor aũt ſeparationẽ: ſed creſcẽte vnione diminuit̃ ſeparatio. ergo creſcẽte amore charitatis diminuit̃ timor. ¶ Sed ↄ̃tra eſt qͦ dicit Aug. in lib. 83. q. ꝙ dei timor non ſolũ inchoat: ſed etiã ꝑficit ſapiam. i. q̃ ſumme diligit deuȝ ⁊ ꝓximũ tanq̃ȝ ſeipſuȝ. ¶ Rñ° dõȝ ꝙ duplex eſt timor dei ſicut dictũ eſt. Vnus q̇deȝ filialis quo quis timet offenſaȝ patris: vel ſeparationẽ ab ipſo. Alius autẽ ſeruil̃ quo qs timet penã. Timor autẽ filialis neceſſe eſt ꝙ creſcat creſcẽte charitate: ſicut effectus creſcit creſcente cauſa. q̃to enĩȝ aliquis magis diligit aliquẽ: tantomagis timet eũ offendere ⁊ ab eo ſeparari. ſed timor ſeruilis q̃tuȝ ad ſeruilitatem totaliter tollitur charitate adueniẽte: remanet tamẽ ſm̃ ſubſtantiã timor pene: vt dictũ eſt. Et iſte timor diminuit̃ charitate creſcente: maxime q̃tuȝ ad actuȝ: qꝛ q̃to aliquis magis diligit deũ tanto minus timet penã. p̃mo quideȝ qꝛ minus attendit ad propriũ bonũ cui contrariat̃ pena. 2°. quia firmius inherens magis cõfidit de premio: ⁊ per conſequẽs minus timet de pena. ¶ Ad p̃mũ ergo dicendũ ꝙ Augu. loquit̃ de timore pene. ¶ Ad ſecundũ dicenduȝ ꝙ timor pene eſt qui diminuit̃ creſcente ſpe: ſed ea creſcente creſcit timor filialis: quia q̃to aliquis certius expectat alicuius boni cõſecutionẽ per auxiliuȝ alterius: tanto magis veretur eũ offendere vel ab eo ſeparari. ¶ Ad tertiũ dicẽdum ꝙ timor filialis nõ importat ſeparationẽ: ſed magis ſubiectioneȝ ad ipſuȝ. ſeparationẽ auteȝ refugit a ſubiectione ipſius: ſed quodãmodo ſeparationẽ importat per hoc ꝙ nõ preſumit ſe ei adequare: ſed ei ſe ſubijcit. que etiaȝ ſeparatio inuenit̃ in charitate inq̃tũ diligit deũ ſupra ſe ⁊ ſupra omnia. vnde amor charitatis augmẽtatus reuerentiam timoris nõ minuit ſed auget.

Ad vndecimum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ timor nõ remaneat in patria. Dicit̃ enĩȝ ꝓuerb. p̊. Abundantia perfruet̃ timore malorũ ſublato: quod intelligit̃ de homine iam ſapientia ꝑfruente in beatitudine eterna: ſed omnis timor eſt alicui⁹ mali: quia malũ eſt obiectũ timoris: vt ſupra dictũ eſt. ergo nullus timor erit in patria. ¶ P̄. Homines in patria erunt deo conformes: ſm̃ illud. 1. Ioh. 3. Cuȝ apparuerit ſimiles ei erim⁹ ſed deus nihil timet. ergo homines in patria nõ habebũt aliquẽ timorẽ. ¶ P̄. Spes eſt perfectior q̃ȝ timor: qꝛ ſpes eſt reſpectu boni: timor reſpectu mali. ſed ſpes non erit in patria. ergo nec timor erit in patria. ¶ Sed cõtra eſt qͦ dicitur in pſ. Timor dñi ſanctus ꝑmanet in ſeculũ. ¶ Rñ°. dõm ꝙ timor ſeruilis ſiue timor pene nullo mõ erit in patria. excluditur enim talis timor per ſecuritatẽ eterne beatitudinis que eſt de ipſius beatitudinis rõne: ſicut ſupra dictum eſt. Timor autẽ filialis: ſicut auget̃ augmentata charitate: ita charitate perfecta perficietur. vnde nõ habebit in patria eundẽ actuȝ oĩno quẽ habet modo. Ad cuius euidentiã ſciendũ eſt ꝙ propriũ obiectũ timoris eſt malũ poſſibile. ſicut ꝓpriũ obiectũ ſpei eſt bonũ poſſibile. ⁊ cũ motus timoris ſit quaſi: fuge importat timor fugam mali ardui poſſibilis. parua. n. mala timorẽ nõ inducũt. Sicut autem bonũ vniuſcuiuſqȝ eſt vt in ſuo ordine cõſiſtat: ita malum vniuſcuiuſqȝ eſt vt ſuuȝ ordinẽ deſerat. Ordo autem creature rationalis eſt: vt ſit ſub deo ⁊ ſupra ceteras creaturas. vnde ſicut maluȝ creature rõnalis eſt vt ſubdat ſe creature inferiori per amoreȝ: ita etiaȝ malũ eius eſt ſi non deo ſe ſubijciat: ſed in ipſuȝ preſumptuoſe inſiliat vel contẽnat. hoc autẽ malũ creature rationali ſm̃ ſuaȝ naturam conſiderare poſſibile eſt ꝓpter naturalẽ liberi arbitrij flexibilitatẽ. ſȝ in beatis ſit nõ poſſibile per glorie ꝑfectiõeȝ. Fuga ergo huius mali qͦ eſt deo nõ ſubijci vt poſſibilis nature. ĩpoſſibilis aũt beatitudini erit in patria. in via aũt eſt fuga huius mali: vt oĩno poſſibilis. Et iõ Greg. dicit 17. moral. exponẽs illud Iob. 26. Colũne celi cõtremiſcunt ⁊ pauent ad nutũ eius. ipſe inquit virtutes celeſtiũ que hũc ſine ceſſatione conſpiciũt: in ipſa cõtẽplatiõe cõtremiſcũt. ſȝ idẽ tremor ne eis penalis ſit nõ timoris eſt: ſȝ admiratiõis: qꝛ. ſ. admirant̃ deũ: vt ſupra ſe exñteȝ: ⁊ eis incompꝛehẽſibilem. Augu. etiã. 14. de ciui. dei. hoc modo ponit timorẽ in patria: q̃uis hoc ſub dubio derelinquat. Timor inquit ille caſtus permanens in ſeculum ſeculi ſi erit in futuro ſeculo

nõ erit timor exiẽs a malo qḋ accidere põt:ſed tenẽs in bono quod amitti nõ poteſt. vbi enĩ boni adepti amor ĩmutabilis eſt ꝑfecto ſi dici põt:mali cauendi timor ſecurus eſt. timoris qppe caſti noie ea volũtas ſignificata eſt:qua nos neceſſe erit nolle peccare:ꝛ nõ ſollicitudine ĩfirmitatis ne forte peccemꝰ:ſed trãquillitate charitatis cauere peccatũ: aut ſi nulliꝰ oĩno generis timor ibi eſſe poterit:ita fortaſſe timor in ſeculũ ſeculi dictꝰ ẽ ꝑmanẽs:qꝛ id ꝑmanebit quo timor ipſe ꝑducit. ⸿ Ad pᵐ ergo dõm ꝙ in auctoritate ꝑdicta excludit̃ a beatis timor ſollicitudinẽ habẽs:de malo ꝓcauẽs:nõ aũt timor ſecurus:vt Aug. dicit. ⸿ Ad 2ᵐ. dõꝫ ꝙ ſicut dicit Dio. 9. cap. de diui. no. Eadẽ ꝛ ſilia ſunt deo ꝛ diſſimilia. hec quidẽ ſm ꝯtingẽtẽ nõ imitabilis imitationẽ ideſt inq̃tũ ſm ſuũ poſſe imitant̃ deũ q nõ eſt ꝑfecte imitabilis. hec aũt ſꝫ ꝙ hec cauſata minus habẽt a cã ĩfinitis mẽſuris:ꝛ incõparabilibꝰ deficiẽtia. vñ nõ oꝫ ꝙ ſi deo non cõuenit timor:qꝛ nõ hꝫ ſupiorẽ cui ſubyciat̃:ꝙ ꝓpter hoc nõ cõueniat beatis:quoꝝ btitudo ꝯſiſtit ĩ ꝑfecta ſubiectione ad deũ. ⸿ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ſpes iportat quẽdã defectũ. ſ. fruitionẽ btitudinis q̃ tollit̃ per eiꝰ p̄ñtiã: ſed timor iportat defectũ nãlẽ creature:ſꝫ ꝙ in ĩfinitũ diſtat a deo:qḋ ẽt in p̄ria remanebit. ꝛ iõ timor nõ euacuabit̃ totaliter.

Ad duodecimum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ paupertas ſpũs non ſit btitudo rñdẽs dono timoris. Timor enĩ ẽ initiũ ſpũalis vite:vt ex dictis pꝫ. ſꝫ pauptas ꝑtinet ad ꝑfectionẽ vite ſpũalis:ſꝫ illud Mat. 19. Si vis ꝑfectꝰ eſſe vade ꝛ vende oĩa q̃ hẽs ꝛ da paupibus. ergo pauptas ſpũs non rñdet dono timoris. ⸿ P̄. In pſal. dr̃. Cõfige timore tuo carnes meas. Ex quo videt̃ ꝙ ad timorẽ ꝑtineat carnẽ repmere:ſꝫ ad repſſionẽ carnis maxime videt̃ ꝑtinere btitudo luctꝰ. ergo btitudo luctus magis rñdet dono timoris q̃ꝫ beatitudo pauptatis. ⸿ P̄. Donũ timoris rñdet ṽtuti ſpei:ſicͭ dictũ ẽ:ſꝫ ſpei maxime videt̃ rñdere btitudo vltima q̃ ẽ. Beati pacifici qm̃ filij dei vocabunt̃:qꝛ vt dr̃ Ro. 5. Gloriamur in ſpe glie filioꝝ dei. ergo btitudo illa magis rñdet dono tioris q̃ꝫ pauptas ſpũs. ⸿ P̄. Supra dictũ ẽ ꝙ btitudinibus rñdet fructus:ſed nihil ĩ fructibꝰ ĩuenit̃ rñdere dono timoris. g̊ etiã neq̧ in btitudinibꝰ aliqd ei rñdet. ⸿ Sꝫ ꝯ eſt qḋ Aug. dicit in lib. de ſermone dñi in mõte. Timor dei ꝯgruit humilibꝰ:de qbꝰ dr̃:Beati paupes ſpũ. ⸿ Rñ°. dõꝫ ꝙ timori ꝓprie rñdet pauptas ſpũs. Cũ. n. ad tiorẽ filialẽ ꝑtineat deo reuerẽtiã exhibere ꝛ ei ſubditũ eẽ:id qḋ ex hmõi ſubiectione ꝯſequit̃:ꝑtinet ad donũ timoris. Ex hoc ãt ꝙ aliqs deo ſe ſubycit deſinit querere in ſeipſo : vel in aliquo alio magnificari niſi in deo. hoc enĩ repugnaret ꝑfecte ſubiectioni ad deũ:vñ dr̃ in ps. Hi in curribꝰ:ꝛ hi in eqs:nos aũt ĩ noie dei nr̃i ĩuocabimꝰ. Et iõ ex hoc ꝙ aliqs ꝑfecte timet deuꝫ ꝯñs eſt ꝙ nõ q̃rat magnificari in ſeipſo ꝑ ſupbiã:neq̧ etiaꝫ q̃rat magnificari in exteriorib9 bonis. ſ. honoribꝰ ꝛ diuitijs quoꝝ vtrũq̧ ꝑtinet ad pauptatẽ ſpũs:ſm ꝙ pauptas ſpũs ĩtelligi põt: vel exinanitio ĩflati ꝛ ſupbi ſpũs:vt Aug. exponit. Uel ẽt abiectio tꝑaliũ rerũ q̃ ſit ſpũ. i. ꝓpria voluntate per ĩſtictũ ſpũs ſci:vt Amb. ꝛ Hiero. exponũt. ⸿ Ad pᵐ ergo dõm ꝙ cũ btitudo ſit actꝰ ṽtutis ꝑfecte:oẽs btitudines ad ꝑfectionẽ ſpũalis vite ꝑtinẽt:in q̃ qdẽ perfectiõe p̄ncipiũ eẽ videt̃:vt tẽdẽs ad ꝑfectã ſpũaliũ bonoꝝ participationẽ terrena bona cõtẽnat:ſicut timor p̄mũ locũ hꝫ in donis. nõ aũt cõſiſtit ꝑfectio in ipſa tꝑaliuꝫ deſertione: ſꝫ hec eſt via ad perfectionẽ. timor aũt filialis cui rñdet btitudo pauptatis ẽt eſt cũ ꝑfectione ſapie:vt ſupra dictũ ẽ. ⸿ Ad 2ᵐ dõm ꝙ directiꝰ opponit̃ ſubiectioni ad deũ quã facit timor filialis ĩdebita magnificatio hoĩs:vel in ſeipſo : vel in alijs rebus q̃ꝫ delectatio extranea:que tñ opponit̃ timori ex cõſequẽti:qꝛ qui deũ reueret̃ ꝛ ei ſubdit̃ nõ delectat̃ in alijs a deo:ſed tñ delectatio nõ ꝑtinet ad rõnẽ ardui quaꝫ reſpicit timor:ſicut magnificatio. ꝛ iõ directe btitudo paupertatis rñdet timori. btitudo aũt luctꝰ ex ꝯñti. ⸿ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ſpes importat motũ ex habitudine ad terminũ ad quẽ tendit̃. ſed timor importat magis motũ ſm btitudinẽ receſſus a termino a quo. ꝛ iõ vltima btitudo que eſt ſpũalis ꝑfectionis terminus cõgrue rñdet ſpei ꝑ modũ obiecti vltimi:ſꝫ p̄ma btitudo q̃ eſt ꝑ receſſuꝫ a rebꝰ exterioribus impediẽtibus diuinã ſubiectionem cõgrue rñdet timori. ⸿ Ad 4ᵐ dõm ꝙ in fructibꝰ illa que ꝑtinẽt ad moderatũ vſum vel abſtinẽtiã a rebus tꝑalibꝰ vident̃ dono timoris cõuenire:ſicut modeſtia:cõtinẽtia:ꝛ caſtitas.

⸿ De vicijs oppoſitis. Qõ XX.

DEinde cõſiderãdũ eſt de vicijs oppoſitis. Et p̄ de deſpatione. 2°. de pſumptiõe. ⸿ Circa p̄mũ querũtur q̃tuor. p̄ vtꝝ deſpatio ſit petm̃. 2°. vtrũ poſſit eẽ ſine ĩfidelitate. 3°. vtꝝ ſit maximũ peccatorũ. 4°. vtrum oriatur ex accidia.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ d̾ſpatio nõ ſit peccatũ. Omne enĩ peccatũ hꝫ conuerſioneꝫ ad cõmutabile bonũ cuꝫ auerſione ab incõmutabili bono:vt per Augu. patet in p̄mo libro de libe. arbi. ſed deſperatio nõ habet cõuerſionẽ ad cõmutabile bonũ. ergo nõ eſt peccatũ. ⸿ P̄. Illud qḋ oritur ex bona radice nõ videt̃ eſſe peccatũ:quia non poteſt arbor bona fructus malos facere:vt dicitur Matth. 7. Sed deſperatio videt̃ procedere ex bona radice. ſ. ex timore dei vel ex horrore magnitudinis ꝓprioruꝫ peccatoruꝫ. ergo deſperatio nõ eſt peccatũ. ⸿ P̄. Si deſperatio eſſet peccatuꝫ : etiã dãnatis eſſet peccatũ ꝙ deſperant. ſed hoc non imputat̃ eis ad culpam ſed magis ad dãnationeꝫ. ergo neq̧ viatoribus ĩputatur ad culpaꝫ. ꝛ ita deſperatio non eſt peccatuꝫ. ⸿ Sed cõtra. Illud per quod homines in peccata inducũtur videt̃ eſſe nõ ſoluꝫ peccatũ:ſed p̄ncipiuꝫ peccatoruꝫ. ſed deſperatio eſt hmõi. Dicit eniꝫ apl̃s de quibuſdaꝫ ad Eph. 4. Qui deſperãtes ſemetipſos tradiderunt ĩpudicitie in operationem omnis ĩmundicie ꝛ auaricie. ergo deſperatio non ſolum eſt peccatuꝫ:ſed alioruꝫ peccatorũ p̄ncipiuꝫ. ⸿ Rñ°. dicendũ ꝙ ſm phm̃ in. 6. ethi. Illud quod eſt in intellectu affirmatio vel negatio : eſt in appetitu ꝓſecutio ꝛ fuga. ꝛ quod eſt in intellectu verũ vel falſuꝫ:eſt in appetitu bonũ ꝛ malũ. Et ideo omnis motus appetitiuus conformiter ſe habens in intellectu vero eſt ſm ſe bonus. omnis aũt motus appetitiuus cõformiter ſe habẽs in intellectu falſo: eſt ſm ſe malus ꝛ peccatuꝫ. Circa deuꝫ vero vera exiſtimatio intellectus eſt ꝙ ex ipſo prouenit hominuꝫ ſalus : ꝛ venia peccatoribus datur:ſm illud Ezech. 18. Nolo morteꝫ peccatoris:ſed ut conuertat̃ ꝛ viuat. Falſa auteꝫ opinio eſt ꝙ peccatori penitenti veniã deneget:vel ꝙ peccatores ad ſe nõ cõuertat per gratiaꝫ iuſtificanteꝫ. Et ideo ſicut motus ſpei qui cõformiter ſe habet ad exiſtimationẽ verã eſt laudabilis ꝛ virtuoſus:ita oppoſitus motus deſperationis q ſe habet ꝯformiter exiſtimationi falſe de deo ẽ vicioſus ꝛ peccatuꝫ. ⸿ Ad p̄mũ ergo dicendũ ꝙ in quolibet peccato mortali eſt quodãmodo auerſio a bono incõmutabili ꝛ cõuerſio ad bonuꝫ cõmutabile:ſed alr̃ ꝛ alr̃. Nam p̄ncipaliter conſiſtunt in auerſione a bono incõmutabili peccata: que opponunt̃ virtutibus theologicis:vt odium dei ꝛ deſperatio ꝛ infidelitas:quia virtutes theologice habẽt deũ pro obiecto. ex conſequenti autem important conuerſionem ad bonũ cõmutabile:inq̃tuꝫ anima deſerens deum. cõſequẽter neceſſe eſt ꝙ ad alia conuertat̃. Peccata vero alia p̄ncipaliter conſiſtunt in conuerſione ad cõmutabile bonum. ex conſequẽti vero in auerſione ab incõmutabili bono, non enim qui fornicatur intendit a deo recedere:

ſ; carnali delectatiõe frui. ex quo ſequit̃ ꝙ a deo recedat. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ ex radice ṽtutis põt aliqd ꝓcedere dupliciter. Unoº directe ex pte ipſiꝰ ṽtutis: ſic actꝰ ꝓcedit ex hītu. ⁊ hoc mõ ex ṽtuoſa radice nõ põt aliqđ pctm̃ ꝓcedere. Hoc. n. ſenſu Aug. dicit in lib. de lib. arbi. ꝙ virtute nẽo male vtit̃. Alioº ꝓcedit aliqd ex virtute idirecte ſiue occaſionalr̃: ⁊ ſic nihil ꝓhibet aliqđ pctm̃ ex aliq̃ virtute ꝓcedere. Sic enĩ iterdũ aliq de ṽtutibꝰ ſupbiũt: ſ; illud Aug. Supbia bonis opibꝰ inſidiat̃ vt pereãt. ⁊ hoc mõ ex timore dei: vel ex horrore ꝓprioꝝ pctõꝝ ↄtingit deſpatio: inq̃tu; his bonis aliqs male vtit̃: occaſionẽ ab eis accipiẽs deſpandi. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ dãnati nõ ſunt in ſtatu deſperãdi ꝑp̃ ĩpoſſibilitatẽ redituꝰ ad btĩtudinẽ. ⁊ iõ qđ nõ ſperãt nõ ĩputat̃ eis ad culpã: ſ; eſt pars dãnatiõis ipſoꝝ. Sicut ẽt in ſtatu vie ſiqs deſparet de eo qđ nõ eſt natꝰ adipiſci: vel qđ nõ eſt debitũ adipiſci: nõ eẽt pctm̃: puta ſi medicꝰ deſperet de curatione alicuius infirmi. vel ſi aliqs deſperet ſe fore diuitias adepturum.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ deſpatio ſine ĩfidelitate eẽ nõ poſſit. Certitudo. n. ſpei a fide deriuat̃: ſed manẽte cã nõ tollit̃ effectꝰ. ergo nõ põt aliqs certitudinẽ ſpei amittere deſperãdo niſi fide ſublata. ¶ P̃. Preferre culpã ꝓpriã bonitati vel miſericordie diuine eſt negare infinitatẽ diñe miſericordie vl̃ bonitatis: qđ ẽ infidelitatis. ſed q deſpat culpã ſuã prefert miſicordie vel bonitati diuine: ſm illud Geñ. 4. Maior ẽ iniq̃tas mea q̃; vt veniã merear. ergo q̈cũq; deſperat eſt ĩfidelis. ¶ P̃. Quicunq; incidit in hereſim dãnatã ẽ infidelis: ſed deſperãs videt̃ incidere in hereſim dãnatã. ſ. nouatianoꝝ: q dicũt pctã nõ remitti poſt baptiſmũ. ergo videt̃ ꝙ q̈cunq; deſperat ſit ĩfidelis. ¶ Sed ↄ eſt ꝙ remoto poſteriori nõ remouetur p̄us: ſed ſpes eſt poſterior fide: vt ſupra dictũ eſt. ergo remota ſpe põt remanere fides. nõ ergo q̈cunq; deſpat eſt infidelis. ¶ Rñº. dõm ꝙ ĩfidelitas ptinet ad ĩtellectũ. deſpatio aũt ad vim appetitiuã. ĩtellectꝰ autẽ vniuerſaliũ eſt: ſed vis appetitiua mouet̃ circa particulares res. Eſt enĩ motꝰ appetitiuus ab aĩa ad res que ĩ ſeipſis particulares ſũt. ↄtingit aũt aliquẽ habẽtẽ rectam exiſtimationẽ ĩ vlĩ: ⁊ circa motũ appetitiuũ nõ recte ſe hr̃e corrupta eiꝰ eſtimatiõe in pticulari: q: neceſſe ẽ ꝙ ab eſtiatione in vlĩ ad appetitũ rei particularis ꝑueniat̃ mediãte eſtimatione particulari: vt dicit̃ in. 3. de aĩa. Sicut a ꝓpoſitione vlĩ nõ ĩfert̃ ↄcl'o pticularis niſi aſſumẽdo pticularẽ. Et idẽ eſt ꝙ aliqs hñs rectã fidẽ in vlĩ: deficit in motu appetitiuo circa pticulare corrupta pticulari eiꝰ eſtimatione ꝑ habitũ vel ꝑ paſſionẽ: ſicut ille q fornicat̃ eligendo fornicationẽ vt bonũ ſibi vt nũc: hʒ corruptã eſtimationẽ ĩ particulari: cũ tñ retineat vlẽm eſtimationẽ verã ſm fideʒ. ſ. ꝙ fornicatio ſit mortale peccatũ. Et ſilr̃ aliqs retinẽdo in vlĩ verã eſtimationẽ fidei. ſ. ꝙ ẽ remiſſio pctõꝝ in eccl'ia. põt tñ pati motũ deſpatiõis: ꝙ. ſ. ſibi in tali ſtatu exñti nõ ſit ſpandũ de venia corrupta eſtimatiõe eiꝰ circa pticulare. ⁊ ꝑ hũc modũ põt eẽ deſpatio ſine ĩfidelitate: ſic̃ ⁊ alia peccata mortalia. ¶ Ad p̄ᵐ ergo dõm ꝙ effectꝰ tollit̃ nõ ſolũ ſublata cã p̄ma: ſ; ẽt ſublata cã ſcđa. Uñ motꝰ ſpei auferri poteſt nõ ſolũ ſublata vlĩ eſtimatione fidei q̃ eſt ſicut cauſa p̄ma certitudinis ſpei: ſ; ẽt ſublata eſtimatiõe pticulari que eſt ſicut ſcđa cã. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ ſiqs in vlĩ exiſtimaret miſicordiã dei nõ eẽ infinitã eẽt ĩfidelis. hoc autẽ non exiſtimat deſpans: ſ; ꝙ ſibi in ſtatu illo ꝓpter aliquã particularẽ diſpoſitionẽ nõ ſit de diuina miſericordia ſperãdũ. ¶ Et ſilr̃ dõm eſt ad tertiũ ꝙ nouatiani in vniuerſali negant remiſſionẽ peccatoꝝ fieri in eccleſia.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ deſpatio nõ ſit maximũ pctõꝝ. Põt enĩ eẽ deſperatio abſq; ĩfidelitate: ſicut dictũ ẽ. ſed ĩfidelitas eſt maximũ pctõꝝ: q: ſubruit fundamẽtũ ſpũalis edificij. ergo deſperatio nõ ẽ maximũ pctõꝝ. ¶ P̃. maiori bono maius malum opponit̃: vt pʒ ꝑ phm̃ in. 8. ethi. Sed charitas ẽ maior ſpe: vt dr̃. 1. ad Corin. 13. ergo odiũ eſt maiꝰ pctm̃ q̃; deſperatio. ¶ P̃. In pctõ deſpatiõis eſt ſolũ iordinata auerſio a deo. ſed in alijs pctĩs eſt nõ ſolũ auerſio iordinata a deo: ſ; etiã inordinata ↄuerſio. ergo peccatũ deſpatiõis non eſt grauiꝰ ſed minus alijs. ¶ Sʒ ↄ. Peccatũ iſanabile videt̃ eẽ grauiſſimũ: ſ; illud Hiere. 30. Inſanabilis fractura tua: peſſima plaga tua. ſ; peccatũ deſpatiõis eſt iſanabile: ſm illud Hiere. 15. Plaga mea deſpabilis renuit curari. ergo deſpatio eſt grauiſſimũ peccatũ. ¶ Rñº. dõm ꝙ pctã q̃ opponũtur ṽtutibꝰ theologicis ſunt ſm ſuũ genus grauiora pctĩs alijs. Cũ enĩ ṽtutes theologice habeãt deũ pro obo: peccata eis oppoſita ĩportãt directe ⁊ p̄ncipalr̃ auerſionẽ a deo. in quolibet aũt pctõ mortali p̄ncipalis rõ mali ⁊ grauitas eſt ex hoc ꝙ auertit ſe a deo. Si enĩ poſſet eẽ conuerſio ad bonũ cõmutabile ſine auerſione a deo: q̃uis eẽt iordinata nõ eẽt peccatũ mortale. ⁊ iõ illud qđ p̄ ⁊ ꝑ ſe hʒ auerſioneʒ a deo eſt grauiſſimũ pctm̃ iter pctã mortalia. Virtutibꝰ ãt theologicis opponunt̃ ĩfidelitas: deſpatio ⁊ odiũ dei: iter q̃ odiũ ⁊ ĩfidelitas ſi deſpationi cõparent̃ inuenient̃ ſ; ſe q̈dem. i. ſm rõnẽ ꝓprie ſpẽi grauiora. Infidelitas enĩ ꝓuẽit ex hoc ꝙ hõ ipſaʒ dei ṽitatẽ nõ credit. Odiũ ṽo dei prouenit ex hoc ꝙ volũtas hõis ipſi diuine bonitati ↄtrariatur. Deſperatio aũt ex hoc ꝙ hõ nõ ſpat ſe bonitatẽ dei pticipare. Ex quo pʒ ꝙ ĩfidelitas ⁊ odiũ dei ſunt ↄ deũ ſm ꝙ in ſe ẽ. deſpatio aũt ſ; ꝙ eius bonũ participat̃ a nobis. vñ maius pctm̃ ẽ ſm ſe loquẽdo nõ credere dei ṽitatẽ: vel odire deũ q̃; nõ ſpare ↄſequi gloriã ab ipſo. ſ; ſi cõparet̃ deſpatio ad alia duo pctã ex pte nr̃a: ſic deſpatio ẽ piculoſior: q: ꝑ ſpeʒ reuocamur a malis ⁊ ĩtroducimur ad bona ꝓſequẽda. Et iõ ſublata ſpe: irrefrenate hõies labunt̃ in vicia: ⁊ a bonis laboribꝰ retrahunt̃. vñ ſup illud ꝓuer. 24. Si deſpaueris lapſus in die anguſtie minuet̃ fortitudo tua. Dicit glo. Nihil ẽ execrabiliꝰ deſpatiõe: quã q hʒ: ⁊ ĩ gnãlibꝰ huiꝰ vite laboribꝰ: ⁊ qđ peiꝰ ẽ ĩ fidei certamie ↄſtãtiã pdit. ⁊ Iſidorus dicit ĩ lib. de ſũmo bo. Perpetrare flagitiũ aliqđ mors aĩe eſt. ſ; dſpare ẽ deſcẽdere ĩ ĩfernũ. Et ꝑ hoc pʒ rñſio ad obĩa.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ deſpatio ex accidia nõ oriat̃. Idẽ enĩ nõ procedit ex diuerſis cauſis. deſpatio aũt futuri ſeculi ꝓcedit ex luxuria: vt dicit Greg. 31. moral. nõ ergo ꝓcedit ex accidia. ¶ P̃. Sicut ſpei opponit̃ deſpatio: ita gaudio ſpũali opponit̃ accidia. ſed gaudiũ ſpũale ꝓcedit ex ſpe: ſm illud Ro. 12. Spe gaudẽtes. ergo accidia ꝓcedit ex deſpatiõe: ⁊ non ecõuerſo. ¶ P̃. Cõtrarioꝝ ↄrie ſũt cauſe. ſed ſpes cui opponitur deſperatio videt̃ ꝓcedere ex cõſideratiõe diuinoꝝ bñficioꝝ: ⁊ maxime ex ↄſideratiõe ĩcarnatiõis. Dicit eniʒ Augu. 13. de trini. Nihil tam neceſſariũ fuit ad erigendum ſpem noſtrã: q̃; vt demõſtraret̃ nobis q̃tuʒ nos deus diligeret. quid ṽo huius rei iuſto iudicio manifeſtius q̃; ꝙ dei filius nature noſtre dignatus eſt inire conſortiuʒ: ergo deſperatio magis ꝓcedit ex negligẽtia huius cõſiderationis q̃; ex accidia. ¶ Sed ↄ eſt ꝙ. 31. moral. Grego. deſperationeʒ enumerat inter ea que ꝓcedũt ex accidia. ¶ Rñº. dicendũ ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt obiectũ ſpei eſt bonũ arduũ poſſibile vel per ſe vel per aliuʒ. Dupliciter poteſt ergo in aliquo ſpes deficere de beatitudine obtinẽda. vno modo: q: nõ reputat eã vt bonũ arduũ. alio mõ: q: nõ reputat eaʒ vt poſſibileʒ adipiſci: vel per ſe vel per aliũ. Ad hoc autem ꝙ bona ſpiritualia nõ ſapiunt nobis quaſi bona: vel nõ videantur nobis quaſi magna bona: precipue perducimur per hoc ꝙ affectus noſter eſt inſtãs amori delectationum corporaliũ: inter quas precipue ſunt delectationes veneree. Nam ex affectu harum delectationum contingit ꝙ

hō faſtidit bona ſpūalia:ꝛ nō ſperat ea q̄ſi quedā bona ar/
dua.ꝛ ſm hoc deſpatio cauſaṫ ex luxuria. Ad hoc autez ꝙ
aliqđ bonū arduū nō eſtimet vt poſſibile ſibi adipiſci p ſe
vel per aliū:ꝑducit̄ ex nimia deiectiōe:que quādo in affe/
ctu hoīs dn̄atur:videtur ei ꝙ nunq̄ꝫ poſſit ad aliquod bo/
nuz releuari.ꝛ q꜄ accidia eſt triſtitia q̄daz deiectiua ſpiri/
ritus.ideo ꝑ hūc modū deſperatio ex accidia generaṫ.hoc
aūt eſt ꝓpriū obm̄ ſpei.ſ.ꝙ ſit poſſibile.nā bonū ꝛ arduuz
etiā ad alias paſſiones pertinēt.vn̄ ſpālius oritur ex acci/
dia:poteſt tn̄ oriri ex luxuria rōne iaz dicta. vn̄ pꝫ reſpon/
ſio ad p̄mū. ¶ Ad 2ᵘᵐ dōꝫ ꝙ ſic ph̄s dic̄ in.2. rhetorice: ſic
ſpes facit delectationē:ita etiā hoīes in delectatiōib⁹ exi/
ſtētes efficiūṫ maioris ſpei.ꝛ ꝑ hūc etiā modū hoīes in tri/
ſtitijs exn̄tes facilius in deſperationē incidūt: ſm illud.2.
ad Cori.2. Ne maiori triſtitia abſorbeaṫ qui eiuſmodi eſt.
ſed tamē q꜄ ſpei obm̄ eſt bonū in qđ nāliter tēdit appetit⁹.
nō autē diſcedit ab eo nāliter:ſed ſolū ꝓpter aliqđ īpedi/
mentū ſuꝑueniēs.ideo directius quidē ex ſpe oriṫ gaudiū.
deſpatio aūt ecōuerſo ex triſtitia. ¶ Ad 3ᵘᵐ dōꝫ ꝙ ipſa ne/
gligentia ꝯſiderandi diuina beneficia ex accidia prouenit.
hō enī affectus aliqua paſſione ꝓcipue illa cogitat que ad
illā pertinēt paſſionē. Unde hō in triſtitijs cōſtitutus non
de facili aliqua magna ꝛ iucunda cogitat: ſed ſoluz triſtia:
niſi per magnū conatū ſe auertat a triſtibus.

¶ De preſumptione. Qō XXI.

DEinde conſiderandū eſt de p̄ſum/
ptione. ¶ Et circa hoc que/
runṫ quatuor. p̄ qđ ſit obꝫ p̄ſumptionis
cui innitiṫ. 2°. vtrū ſit pctm̄. 3°. cui op/
ponatur. 4°. ex quo vicio oriatur.

Ad primum ſic ꝓcediṫ. Uide
tur ꝙ p̄ſūptio q̄
eſt pctm̄ in ſpm̄ ſanctū nō innitaṫ deo:ſed proprie virtuti.
Quāto enī minor eſt v̄tus:tāto magis peccat qui ei nimis
innitiṫ.ſed minor eſt v̄tus humana q̄ꝫ dina.ergo graui⁹ pec
cat qui p̄ſumit de v̄tute humana:q̄ꝫ qui p̄ſumit de virtute
diuina.ſed pctm̄ in ſpm̄ ſanctū eſt grauiſſimū. ergo preſū/
ptio q̄ ponit̄ ſpēs peccati in ſpm̄ ſanctū īheret v̄tuti huma/
ne magis q̄ꝫ diuine. ¶ P̄. Ex pctō in ſpm̄ ſcm̄ aliqua pecca
ta oriunṫ.peccatū enī in ſpm̄ ſcm̄ dicit̄ malicia ex qua quis
peccat.ſed magis videnṫ alia pctā oriri ex p̄ſumptiōe qua
hō preſumit de ſeipſo:q̄ꝫ ex p̄ſumptione q̄ hō preſumit de
deo:q꜄ amor ſui eſt p̄ncipiū peccādi:vt pꝫ per Augu.14.de
ciui.dei.ergo videṫ ꝙ p̄ſumptio q̄ eſt pctm̄ in ſpm̄ ſanctuz
maxime innitaṫ virtuti humane. ¶ P̄. Peccatuz ꝓuenit
ex cōuerſione inordinata ad bonū cōmutabile: ſed p̄ſum/
ptio ē qđdā pctm̄. ergo magis cōtingit ex cōuerſiōe ad vir
tutē humanā que eſt bonū cōmutabile q̄ꝫ ex cōuerſiōe ad
virtutē diuinā q̄ eſt bonū incōmutabile. ¶ Sed ꝯ eſt. Si/
cut ex deſpatione aliqs cōtēnit diuinā miſericordiā cui ſpes
innitiṫ:ita ex p̄ſumptiōe cōtēnit diuinā iuſtitiā q̄ peccato/
res punit:ſed ſicut miſericordia eſt in deo:ita etiā ꝛ iuſtitia ē
in ipſo. ḡ ſic deſpatio eſt ꝑ auerſionē a deo: ita p̄ſumptio ē
per inordinatam cōuerſionē ad ipſuz. ¶ R̄n̄°. dōm ꝙ pre
ſumptio videṫ importare q̄ꝫdā imoderātiā ſpei.ſpei autez
obm̄ eſt bonū arduū poſſibile.poſſibile aūt eſt aliqđ homi
ni dupl̄r. Uno mō ꝑ ꝓpriā virtutē. Alio mō nō niſi ꝑ v̄tu/
tez diuinā.circa vtrāq̄ꝫ aūt ſpem ꝑ imoderātiā pōt eē pre/
ſumptio. Nā circa ſpem per quā aliqs de ꝓpria virtute cō/
fidit:attendiṫ preſumptio:ex hoc ꝙ aliqs tēdit in aliqđ bo
nuz:vt ſibi poſſibile:qđ ſuā facultatē excedit: ſm ꝙ dicit̄
Judith.6. Preſumētes de ſe humilias.ꝛ talis preſumptio
opponiṫ virtuti magnanimitatis q̄ mediuz tenet in hmōi
ſpe. Circa ſpem aūt qua aliqs inheret dīne potētie pōt ꝑ i/
moderātiā eſſe p̄ſūptio in hoc ꝙ aliqs tēdit in aliqđ bonū
vt poſſe ꝑ v̄tutē ꝛ miſericordiā diuinā:qđ poſſe nō eſt:ſic cum
aliqs ſperat ſe veniā obtinere ſine pn̄ia:vel gl̄iaz ſine meri/
tis.hec aūt preſūptio eſt ꝓprie ſpēs peccati in ſpm̄ ſcm̄: q̄a
ſcilicet ꝑ hmōi preſūptionē tolliṫ vel cōtēniṫ adiutorium
ſpūs ſancti per qđ hō reuocaṫ a peccato. ¶ Ad p̄ᵘᵐ ḡ dōꝫ ꝙ
ſicut ſupra dictū eſt.pctm̄ qđ ē cōtra deū:ſm ſuuz gen⁹ eſt
grauius ceteris pctīs.vn̄ p̄ſumptio q̄ qs inordinate inniti/
tur deo:graui⁹ pctm̄ eſt q̄ꝫ preſūptio q̄ qs innitiṫ ꝓp̄e vir/
tuti.ꝙ enī aliqs innitaṫ dīne v̄tuti ad ꝯſequēdū id qđ deo
nō ꝯuenit:hoc eſt diminuere diuinā virtutē.pꝫ aūt ꝙ gra/
uius peccat q diminuit diuinā v̄tutē:q̄ꝫ q ꝓpriā v̄tutē ſuꝑ/
extollit. ¶ Ad 2ᵘᵐ dōm ꝙ ipſa preſūptio q̄ qs iordiate pre/
ſumit de deo:amorē ſui icludit:quo qs ꝓpriū bonū inordi/
nate deſiderat. Que enī multū deſideram⁹ eſtimam⁹ nobis
de facili ꝑ alios poſſe ꝓuenire:etiā ſi nō poſſint. ¶ Ad 3ᵘᵐ
dōm ꝙ p̄ſumptio de diuina miſericordia hꝫ cōuerſionē
ad bonū cōmutabile inq̄ꝫtū ꝓcedit ex deſiderio inordina/
to ꝓprij boni:ꝛ auerſionē a bono icōmutabili inq̄ꝫtū attri/
buit diuine virtuti:qđ ei non cōuenit.per hoc enim auerti
tur homo a virtute diuina.

Ad ſecundum ſic ꝓcediṫ. Uideṫ ꝙ preſūptio
nō ſit pctm̄. Nullū enī pctm̄ eſt
rō ꝙ hō exaudiaṫ a deo:ſed ꝑ p̄ſūptionē aliq exaudiunṫ a
deo. Diciṫ enī Judith.9. Exaudi me miſerā deprecantez ꝛ
de tua miſericordia preſumētē.ḡ preſumptio de diuina mi/
ſericordia nō eſt pctm̄. ¶ P̄. Preſūptio iportat ſuperexceſſū
ſpei:ſed in ſpe q̄ habeṫ de deo nō pōt eſſe ſuperexceſſus:cum
eius potētia ꝛ miſericordia ſint infinita.ergo videṫ ꝙ preſū
ptio nō ſit pctm̄. ¶ P̄. Id qđ eſt pctm̄ non excuſat a pctō:
ſed preſūptio excuſat a pctō. Dicit.n.magiſter.22.di.ſecun
di libri ſententiarū:ꝙ Adam minus peccauit:quia ſub ſpe
venie peccauit:quod videtur ad preſumptionē pertinere.
ergo preſūptio nō ē pctm̄. ¶ Sꝫ ꝯtra eſt qđ poniṫ ſpecies
peccati in ſpm̄ ſcm̄. ¶ R̄n̄°. dōm ꝙ ſicut ſupra dictum eſt
circa deſpationē.oīs mot⁹ appetitiuus qui ꝯformiter ſe hꝫ
ad itellectū falſuz:ſm ſe malus ē ꝛ pctm̄. preſūptio aūt eſt
mot⁹ appetitiuus:q꜄ iportat q̄ꝫdā ſpem iordinatā.hꝫ autē
ſe cōformiter intellectui falſo:ſicut deſpatio.ſicut enī falſꝫ
eſt ꝙ de⁹ penitētib⁹ nō idulgeat:vel ꝙ peccātes ad pn̄iaz
nō cōuertat:ita falſuz ē ꝙ i pctō ꝑſeuerātib⁹ veniā ꝯcedat.
ꝛ a bono ceſſantib⁹ ope gl̄iaz largiaṫ:cui exiſtimatiōi ꝯfor/
miter ſe hꝫ preſūptionis mot⁹:ꝛ iō preſūptio eſt pctm̄:mi/
nus tn̄ q̄ꝫ deſpatio:q̄m magis ꝓpriū eſt deo miſereri ꝛ par
cere q̄ꝫ punire ꝓp eī⁹ infinitā bonitatē.iſtud enī ſm ſe deo
ꝯuenit.hoc aūt ſm nr̄a pctā. ¶ Ad p̄ᵘᵐ ḡ dōm ꝙ preſume/
re poniṫ aliqn̄ ꝓ ſpare:q꜄ ipſa ſpes recta q̄ habeṫ de deo p̄/
ſūptio videṫ:ſi mēſuret ſm ꝯditionē humanā.nō aūt ē p̄/
ſūptio ſi attēdat imēſitas dīne bonitatis. ¶ Ad 2ᵘᵐ dōꝫ ꝙ
p̄ſūptio nō iportat ſuperexceſſū ſpei ex hoc ꝙ aliqs min⁹ ſpe
rat de deo:ſꝫ ex hoc ꝙ ſpat de deo aliqđ qđ deo nō ꝯuenit:
qđ ēt eſt min⁹ ſpare de deo:q꜄ hoc ē eī⁹ v̄tutē quodāmō di
minuere:vt dictū ē. ¶ Ad 3ᵘᵐ dōm ꝙ peccare cū ꝓpoſito
ꝑſeuerādi i pctō ſub ſpe venie ad p̄ſūptionē ꝑtinet.ꝛ hoc n̄
diminuit ſed auget pctm̄. Peccare aūt ſub ſpe venie q̄n̄q̄ꝫ
ꝑcipiēde cū ꝓpoſito abſtinēdi a pctō ꝛ penitendi de pctō.
hoc nō eſt preſūptionis:ſed hoc peccatū diminuit:q꜄ ꝑ hoc
videṫ habere volūtate minus firmataz ad peccandum.

Ad tertium ſic ꝓcediṫ. Uideṫ ꝙ preſūptio ma/
gis opponaṫ timori q̄ꝫ ſpei. Inordia/
tio enī tīoris opponiṫ recte tīori.ſꝫ preſūptio videṫ ad ior/
dinationē tīoris ꝑtinere. Dr̄.n. Sap.17. Sēp p̄ſumit ſeua ꝑ/
turbata ꝯſcia. ꝛ ibidez ꝙ timor ē preſūptiōis adiutoriū.er
go preſūptio opponiṫ timori magis q̄ꝫ ſpei. ¶ P̄. ꝯria ſunt
que maxime diſtāt:ſed preſūptio magis diſtat a timore q̄ꝫ
a ſpe:quia preſumptio importat motū ad rē:ſicut ꝛ ſpes. ti
mor aūt motū a re.ergo preſūptio magis ꝯriaṫ tīori q̄ꝫ ſpei
¶ P̄. preſūptio totaliter excludit timorē:non autē total̄r

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

excludit ſpez:ſed ſolū certitudinē ſpei. Cum ergo oppoſita
ſint que ſe īterimūt: videt̄ ꝙ p̄ſūptio magis opponat̄ timo
ri ꝙ̄ ſpei. ¶ Sed ꝯ̄ ē ꝙ duo inuicē oppoſita vicia ꝯ̄riantur
vni v̄tuti: ſicut timiditas ⁊ audacia fortitudini: ſꝫ pctm̄ p̄
ſumptionis ꝯ̄riat̄ pctō deſpationis: qd̄ directe opponitur
ſpei. ergo videt̄ ꝙ etiā p̄ſūptio directius ſpei opponatur.
¶ Rn̄o. dīcm̄ ꝙ ſicut Aug. dicit in. 4. ꝯ̄ Julianū. Oībꝰ vir
tutibꝰ nō ſolū ſunt vicia manifeſta diſcretione ꝯ̄ria: ſic pru
dētie temeritas: verū ⁊ vicia quodāmō nō v̄itate: ſed qua
dam ſpē fallēte ſilia: ſicut prudētie aſtutia. Et hoc etiā phs
dicit in. 3. ethi. Q̄ virtus maiorē cōueniētiā videt̄ hr̄e cuꝫ
vno oppoſitoꝝ vicioꝝ ꝙ̄ cū alio: ſicut tēperātia cū inſenſi
bilitate: ⁊ fortitudo cū audacia. Preſūptio ergo manifeſtā
oppōnē videt̄ hr̄e ad timorē p̄cipue ſeruilē: que reſpicit pe
naꝫ ex dei iuſtitia ꝓueniētē. cuiꝰ p̄ſumptio remiſſionē ſpe
rat. ſed ſm̄ falſaꝫ ſimilitudinē magis ꝯ̄riat̄ ſpei: qꝛ īportat
ꝙ̄dā īordinatā ſpem de deo. ⁊ qꝛ directiꝰ aliqua opponun
tur q̄ ſūt vnius generis: ꝙ̄ que ſunt generū diuerſoꝝ. nam
ꝯ̄ria ſunt in eodeꝫ genere. ideo directiꝰ p̄ſumptio opponit̄
ſpei ꝙ̄ timori. vtrūqꝫ eniꝫ reſpicit idē obm̄ cui innitit̄. ſed
ſpes ordinate: p̄ſumptio īordinate. ¶ Ad p̄ꝰ ergo dīcm̄ ꝙ
ſicut ſpes abuſiue dicit̄ de malo: ꝓprie aūt de bono: ita ēt
p̄ſumptio. ⁊ ſm̄ hūc modū inordinatio timoris p̄ſumptio
dicit̄. ¶ Ad 2ꝰ dīcm̄ ꝙ ꝯ̄ria ſūt q̄ maxime diſtāt in eodeꝫ
genere. Preſūptio aūt ⁊ ſpes īportāt motū eiuſdē generis
qui pōt eē vel ordinatꝰ vel īordinatꝰ. ⁊ iō p̄ſumptio directi
us ꝯ̄riat̄ ſpei ꝙ̄ timori. nā ſpei ꝯ̄riat̄ rōne ꝓprie differētie:
ſicut inordinatū ordinato. timori aūt ꝯ̄riat̄ rōne differen
tie ſui generis. ſ. motꝰ ſpei. ¶ Ad 3ꝰ dīcm̄ ꝙ p̄ſumptio ꝯ̄ria
tur timori ꝯ̄rietate generis. v̄tuti aūt ſpei ꝯ̄rietate differen
tie. ideo p̄ſumptio totaliter excludit timorē ⁊ ſꝫ genꝰ. ſpeꝫ
aūt nō excludit niſi rōne ꝯ̄rie excludēdo eiꝰ ordinationeꝫ.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ preſumptio nō cauſet̄ ex inani glīa. Preſum
tio enī maxime videt̄ initi dīne miſericordie. miſericordia
autē reſpicit miſeriā q̄ opponit̄ glīe. ergo p̄ſumptio nō ori
tur ex inani glīa. ¶ P̄. Preſūptio opponit̄ deſpationi. ſed
deſpatio orit̄ ex triſtitia: vt dictū ē. cū ergo oppoſitoꝝ op
poſite ſint cāe: videt̄ ꝙ oriat̄ ex delectatiōe. ⁊ ita videt̄ ꝙ
oriat̄ ex vicijs carnalibꝰ: quoꝝ delectationes ſūt vehemē
tiores. ¶ P̄. Viciū preſūptiōis ꝯ̄ſiſtit in hoc ꝙ aliqs tēdit
in aliqd̄ bonū: qd̄ nō eſt poſſe q̄ſi poſſibile. ſꝫ ꝙ aliqs eſtiet
poſſibile qd̄ eſt īpoſſibile: ꝓuenit ex ignorātia. ergo preſū
ptio magis ꝓuenit ex ignorātia ꝙ̄ ex iani glīa. ¶ Sꝫ ꝯ̄tra
eſt qd̄ Greg. dicit. 31. moral. Q̄ preſūptio nouitatū eſt filia
inanis glīe. ¶ Rn̄o. dīcꝫ ꝙ ſic ſupra dictū ē duplex ē preſū
ptio. Vna gdē q̄ innitit̄ ꝓpe v̄tuti attētans. ſ. aliqd vt ſibi
poſſibile: qd̄ ꝓpriā virtutē excedit: ⁊ talis preſūptio mani
feſte ex inani glīa ꝓcedit. Ex hoc enī ꝙ aliqs multuꝫ deſi
derat gloriā: ſequit̄ ꝙ attēdet ad gloriā ꝙ̄dā ſup vires ſu
as. ⁊ huiuſmodi p̄cipue ſūt noua q̄ maiorē admirationem
habent. Et iō ſignāter Greg. preſūptionē nouitatuꝫ poſuit
filiā inanis glorie. Alia vō eſt preſūptio q̄ innitit̄ īordinate
dīne miſericordie vel potētie p quā ſꝑat ſe obtinere gloriaꝫ
ſine meritis vel veniā ſine pnīa. ⁊ talis p̄ſumptio videtur
oriri directe ex ſupbia: ac ſi ipſe tanti ſe eſtimet: qꝛ etiā cuꝫ
peccantem deus nō puniat: vel a gloria excludat. Et p hoc
patet reſpōſio ad obiecta.

¶ De p̄ceptis ꝑtinētibꝰ ad ſpeꝫ ⁊ timorē. Qō XXII.

DEinde cōſiderādū eſt de preceptis ꝑtinētibꝰ ad ſpeꝫ ⁊ timoreꝫ.
¶ Et circa hoc q̄rimt̄ duo. p̄ de prece
ptis ꝑtinētibus ad ſpem. 2o. de p̄ceptis
pertinentibus ad timorem.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Vide
tur ꝙ nullū p̄ce
ptum ſit dandū pertinēs ad v̄tutē ſpei. Qd̄ enī ſufficienter
pōt fieri p vnū nō oꝫ ꝙ per aliqd aliud īducat̄. ſꝫ ad ſperā
duꝫ bonū ſufficiēter hō īducit̄ ex ipſa nāli īclinatiōe. ergo
nō oꝫ ꝙ ad hoc īducat̄ hō p legis preceptū. ¶ P̄. Cū pre
cepta dent̄ de actibꝰ v̄tutū: p̄ncipalia precepta ēt debēt da
ri de actibꝰ p̄ncipaliū v̄tutū: ſed īter oēs v̄tutes p̄ncipalio
res ſūt tres v̄tutes theologie. ſ. ſpes: fides: ⁊ charitas. cū ḡ
p̄ncipalia legis p̄cepta ſint p̄cepta dcalogi ad q̄ oīa alia re
ducunt̄: vt ſupra habitū eſt. videt̄ ꝙ ſi de ſpe daret̄ aliqd̄
p̄ceptū qd̄ deberet īter precepta decalogi cōtineri: nō autē
ibi cōtinet̄. ergo videt̄ ꝙ nullū preceptū in lege debeat da
ri de actu ſpei. ¶ P̄. Eiuſdē rōnis ē precipe actū virtutis:
⁊ ꝓhibere actū vicij oppoſiti: ſed nō īuenit̄ aliqd̄ preceptū
datū p qd̄ ꝓhibeat̄ deſpatio q̄ eſt oppoſita ſpei. ergo videt̄
ꝙ nec de ſpe ꝯueniat aliqd̄ p̄ceptū dari. ¶ Sꝫ ꝯ̄ eſt quod
Aug. dicit ſup illud Jo. Hoc eſt p̄ceptū meū vt diligatis ī
uicē. De fide nobis ꝙ̄multa mādata ſūt: ꝙ̄multa de ſpe. ḡ
de ſpe ꝯuenit aliq̄ p̄cepta dari. ¶ Rn̄o. dīcm̄ ꝙ p̄ceptoꝝ
que in ſacra ſcriptura īueniunt̄: q̄dā ſunt de ſuba legis: q̄
dam vō ſunt preambula ad legē. Preambula gdē ſunt ad
legē illa gbus nō exn̄tibus lex locū hr̄e nō pōt. hmōi auteꝫ
ſunt precepta de actu fidei: ⁊ de actu ſpei: qꝛ per actuꝫ fidei
mens hominis inclinat̄: vt recognoſcat actorē legis taleꝫ
cui ſe ſubdere debeat. per ſpem vero premij homo induci
tur ad obſeruantiā preceptoꝝ. Precepta vō de ſuba legis
ſunt que homini iam ſubiecto ⁊ ad obediendū parato ꝓpo
nunt̄ pertinētia ad rectitudīeꝫ vite. ⁊ iō hmōi precepta ſta
tim in ipſa legiſlatione ꝓponuntur per modum precepto
rum. Spei vero ⁊ fidei precepta nō erant ꝓponenda per
moduꝫ preceptoꝝ: quia niſi homo iam crederet ⁊ ſperaret
fruſtra ei lex proponeret̄: ſed ſicut preceptū fidei proponē
dum fuit per moduꝫ denūciationis ⁊ cōmemorationis: vt
ſupra dictum eſt: ita etiam preceptum ſpei in prima legiſla
tione proponenduꝫ fuit per modū promiſſionis. qui enim
obedientibus premia promittit ex hoc ipſo incitat in ſpeꝫ.
vnde omnia promiſſa que in lege continent̄ ſunt ſpei exci
tatiua. ſed quia lege iam poſita pertinet ad ſapiētes viros:
vt non ſoluꝫ inducant homines ad obſeruantiā precepto
rum: ſed etiā multomagis ad conſeruanduꝫ legis funda
mentuꝫ. ideo poſt primaꝫ legiſlationem in ſacra ſcriptura
multipliciter inducunt̄ homines ad ſperanduꝫ: etiā p mo
dum admonitionis vel precepti: ⁊ non ſoluꝫ per moduꝫ ꝓ
miſſionis: ſicut in lege: ſicut patet in ps. Sperate in eo oēs
congregationes populi: ⁊ in multis alijs ſcripture locis.
¶ Ad p̄muꝫ ergo dicenduꝫ ꝙ natura ſufficienter inclinat
ad ſperanduꝫ bonuꝫ nature humane proportionatuꝫ: ſed
ad ſperandū ſupernaturale bonuꝫ oportuit homineꝫ indu
ci auctoritate legis diuine: partim quideꝫ promiſſis: partiꝫ
autē admonitionibus vel preceptis. ⁊ tamen ad ea etiā ad
que naturalis ratio inclinat: ſicut ſunt actus virtutū mora
lium: neceſſariuꝫ fuit precepta legis diuine dari ꝓpter ma
iorem firmitateꝫ. ⁊ precipue qꝛ naturalis ratio hoīs obte
nebrata erat per concupiſcentias peccati. ¶ Ad ſecunduꝫ
dicenduꝫ ꝙ precepta legis decalogi pertinent ad primam
legiſlationem. ⁊ ideo inter precepta decalogi non fuit dan
dum preceptum aliquod de ſpe: ſꝫ ſufficit per aliquas pro
miſſiones poſitas inducere ad ſpem: vt patet in p̄ ⁊ 4. pre
cepto. ¶ Ad tertium dicendū ꝙ in illis ad quoꝝ obſer
uantiā homo tenetur ex ratione debiti: ſufficit preceptum
affirmatiuum dari de eo quod faciendum eſt: in quibus
prohibitiones eorum que ſunt vitanda intelliguntur: ſi
cut datur preceptum de honoratione parentum: non autē
prohibetur ꝙ parentes dehonorentur: niſi per hoc ꝙ de
honorantibus pena adhibetur in lege. ⁊ quia debitum eſt
ad humanam ſalutem vt ſperet homo de deo: fuit ad hoc
homo inducendus aliquo predictorum modorum quaſi

affirmatiue: in quo intelligeretur ꝓhibitio oppoſiti.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ de timore nō fuerit dandū aliquod p̄ceptū in lege. Timor enī dei eſt de his q̄ ſunt p̄ambula ad legem cū ſit initiū ſapiētie: ſed ea q̄ ſūt p̄ambula ad legē nō cadūt ſub p̄ceptis legis. ergo de timore nō ē dādū aliqḋ p̄ceptuꝫ legis. ℂ P̄. Poſita cā ponit̄ effectꝰ: ſꝫ amor eſt cā timoris. oīs enī timor ex aliquo amore ꝓcedit: vt dicit Aug. in lib. 83. q. ergo poſito p̄cepto de amore: ſupfluū fuiſſet p̄cipe timorē. ℂ P̄. timori aliquo mō opponit̄ p̄ſumptio. ſꝫ nulla ꝓhibitio inuenit̄ in lege de p̄ſūptione data. ergo videt̄ ꝙ nec de timore aliqḋ p̄ceptū dari debuerit. ℂ Sꝫ ꝯtra ē qḋ dicit̄ Deutr. x. Et nūc iſrl̄ qd dn̄s deus tuus petit a te: niſi vt timeas dn̄m deū tuū. ſꝫ illud a nobis reqrit qḋ nobis p̄cepit obſuādū. ergo ſub p̄cepto cadit ꝙ aliqs timeat deū. ℂ Rn̄º. dōꝫ ꝙ duplex eſt timor. ſ. ſeruilis ⁊ filialis. Sicut aūt aliqs īducit̄ ab obſuātiā p̄ceptoꝝ legis ꝑ ſpē p̄mioꝝ: ita etiā īducit̄ ad legis obſeruātiā ꝑ timorē penarū q̄ eſt timor ſeruilis. Et ſicut pꝫ ſm p̄dicta: in ipſa legiſlatione non fuit p̄ceptū dādū de actu ſpei: ſed ad hoc fuerūt hoīes īducendi ꝑ ꝓmiſſa: ita nec de timore q̄ reſpicit penaꝫ fuit preceptū dādū ꝑ p̄cepti modū: ſꝫ ad hoc fuerūt hoīes inducēdi ꝑ cōminationē penarū: qḋ fuit factū ⁊ in ipſis preceptis decalogi. ⁊ poſtmodū ꝯſequēter in ſc̄darijs legis p̄ceptis. Sꝫ ſicut ſapiētes ⁊ ꝓphete ꝯ̄ſiter intēdētes hoīes ſtabilire in obſeruātia legis: documēta tradiderūt de ſpe per modū admonitiōis vel p̄cepti: ita ēt ⁊ de timore. ſꝫ timor filialis qui reuerētiā exhibet deo eſt q̄ſi qḋdaꝫ genus ad dilectionē dei. ⁊ p̄ncipiū qḋdā oīum eoꝝ que in dei obſeruant̄ reuerētia. ⁊ iō de timore filiali dant̄ p̄cepta in lege: ſicut ⁊ de dilectiōe: q2 vtrūqꝫ ē p̄ambulū ad exteriores actꝰ q̄ p̄cipiunt̄ in lege: ad quos ꝑtinēt p̄cepta decalogi. ⁊ iō in auctoritate legis īducta requirit̄ ab hoīe timor: ⁊ vt ambulet in via dei colēdo ipſuꝫ: ⁊ vt diligat ipſuꝫ. ℂ Ad pᵐ ergo dōm ꝙ timor filialis eſt qḋdā p̄ambulū ad legē: nō ſic̄ extrinſecū aliqd ſꝫ ſicut p̄ncipiū legis: ſicut ēt dilectio. ⁊ iō de vtroqꝫ dant̄ p̄cepta q̄ ſunt q̄ſi qdā p̄ncipia cōmunia totiꝰ legis. ℂ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ex amore ſequit̄ timor filialis: ſicut etiā ⁊ alia bona opa q̄ ex charitate fiūt: ⁊ iō ſicut poſt preceptū charitatis dant̄ p̄cepta de alijs actibꝰ v̄tutū: ita etiā ſimul dant̄ p̄cepta de timore ⁊ amore charitatis: ſicut etiā in ſciētijs demōſtratiuis nō ſufficit ponere p̄ncipia p̄ma: niſi etiā ponant̄ cōcluſiones que ex his ſequunt̄ vel ꝓxime vel remote. ℂ Ad 3ᵐ dōm ꝙ inductio ad timorē ſufficit ad excludēdū p̄ſumptionē: ſicut etiā inductio ad ſpem ſufficit ad excludendū deſperationē: vt dictum eſt.

ℂ De charitate. Qō XXIII.

Conſequenter conſiderandū eſt de charitate. Et p̄mo de ipſa charitate. 2º. de dono ſapientie ei correſpōdēte. ℂ Circa p̄ p̄mū cōſiderāda ſūt qnqꝫ. p̄mo de ipſa charitate. 2º. de ob̄o charitatis. 3º. de actibus eius. 4º. de vicijs oppoſitis. 5º. de preceptis ad hoc pertinentibus. ℂ Circa p̄mū eſt duplex conſideratio. Prima quidē de ipſa charitate ſm ſe. Sc̄da de charitate per cōparationē ad ſubm̄. ℂ Circa p̄mū querunt̄ octo. p̄ vtrū charitas ſit amicitia. 2º. vtrū ſit aliquod creatuꝫ in anima. 3º. vtrū ſit virtus. 4º. vtrū ſit virtus ſpecialis. 5º. vtrū ſit vna virtus. 6º. vtrū ſit maxima virtutū. 7º. vtrum ſine ea poſſit eſſe aliqua vera virtus. 8º. vtrum ſit forma virtutum.

Ad primum ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ charitas nō ſit amicitia. Nihil enim eſt ita ꝓpriū amicitie ſicut ꝯuiuere amico: vt dicit ph̄s in. 7. ethicoꝝ: Sed charitas eſt hoīs ad deū ⁊ ad angelos: quorū nō eſt cū hoībus cōuerſatio: vt dicit̄ Daniel. 2. ergo charitas non eſt amicitia. ℂ P̄. Amicitia non eſt ſine reamatiōe: vt dicitur in. 8. ethi. Sed charitas habet̄ etiā ad inimicos: ſꝫ illud Matt. 5. Diligite inimicos veſtros. ergo charitas nō eſt amicitia. ℂ P̄. Amicitie tres ſunt ſp̄es ſm ph̄m in. 8. ethi. ſ. amicitia delectabilis vtilis ⁊ honeſti. ſꝫ charitas nō eſt amicitia vtilis aut delectabilis. Dicit enī Hiero. i ep̄la. ad Paulinū q̄ ponit̄ in p̄ncipio biblie. Illa eſt vera neceſſitudo ⁊ xp̄i glutino copulata quā nō vtilitas rei familiaris nō p̄ſentia tātū corpoꝝ: nō ſubdola ⁊ palpans adulatio: ſꝫ dei timor ⁊ diuinarū ſcripturarū ſtudia cōciliant. ſil̄r etiā nō eſt amicitia honeſti: q2 charitate diligimꝰ etiā pctōres. amicitia vero honeſti nō eſt niſi ad v̄tuoſos: vt dicit̄ in. 8. ethi. ergo charitas nō eſt amicitia. ℂ Sꝫ ꝯ̄ eſt qḋ Jo. 15. dicit̄. Jam nō dicā vos ſeruos: ſꝫ amicos meos: ſꝫ hoc nō dicebat̄ eis niſi rōne charitatis. ergo charitas eſt amicitia. ℂ Rn̄º. dōm ꝙ ſm ph̄m in. 8. ethi. Nō q̄libet amor hꝫ rōneꝫ amicitie: ſed amor q̄ eſt cū beniuolētia qn̄. ſ. ſic amamꝰ aliquē: vt ei bonū velimus: ſi aūt rebus amatis nō bonuꝫ velimus: ſed ipſuꝫ eoꝝ bonū nobis velimꝰ: ſicut dicimur amare vinū aut equū: aut aliqd h̄mōi: nō eſt amor amicitie ſed cuiuſdā cōcupiſcētie. Ridiculū enī eſt dicere ꝙ aliqs h̄ēt amicitiā ad vinū vel ad equū. Sꝫ nec beniuolētia ſufficit ad rōnē amicitie: ſed reqrit̄ q̄dā mutua amatio: q2 amicꝰ ē amico amicꝰ. Talis āt mutua beniuolētia fundat̄ ſup aliquaꝫ cōicationē. Cū ḡ ſit aliq̄ cōicatio hoīs ad deū ſꝫ ꝙ nobis ſuā beatitudineꝫ cōmunicat: ſup hāc cōmunicationeꝫ oportet aliquā amicitiā fundari. De qua quideꝫ cōmunicatione dicitur. i. ad Corin. p̄mo. Fidelis deus per quē vocati eſtis in ſocietatē filij eius. Amor autē ſup hanc cōmunicationeꝫ fundatus eſt charitas. Unde manifeſtuꝫ eſt ꝙ charitas amicitia quedā eſt hominis ad deū. ℂ Ad p̄muꝫ ergo dicenduꝫ ꝙ duplex eſt hominis vita. Una quidem exterior ſm naturaꝫ ſenſibilem ⁊ corporalem: ⁊ ſm hanc vitam non eſt nobis cōmunicatio vel ꝯuerſatio cuꝫ deo ⁊ angelis. Alia autem eſt vita hominis ſpiritualis ſm mentem. ⁊ ſm hanc vitā eſt nobis cōuerſatio ⁊ cum deo ⁊ angelis: in p̄ſenti quidem ſtatu imperfecte. Unde dicitur Phil. 3. Noſtra conuerſatio in celis eſt: ſed iſta cōuerſatio perficitur in patria: quando ſerui eius ſeruient deo: ⁊ videbunt faciem eius: vt dicit̄ Apoca. vlt. Et ideo hic eſt charitas imperfecta: ſed perficiet̄ in patria. ℂ Ad ſc̄dm dicendum ꝙ amicitia ſe extendit ad aliquē dupliciter Uno modo reſpectu ſuiipſius: ⁊ ſic amicitia nunqꝫ eſt niſi ad amicum. Alio modo ſe extendit ad aliquē reſpectu alterius ꝑſone: ſicut ſi aliquis habet amicitiā ad aliquē hominē ratione cuius diligit omnes ad illum homineꝫ pertinentes: ſiue filios ſiue ſeruos: ſiue qualitercūqꝫ ei attinētes: ⁊ tanta poteſt eſſe dilectio amici ꝙ ꝓpter amicuꝫ amentur hi qui ad ipſum pertinent: etiā ſi nos offendant vel odiant. ⁊ hoc modo amicitia charitatis ſe extendit etiam ad inimicos quos diligimus ex charitate in ordine ad deuꝫ ad quē principaliter habetur amicitia charitatis. ℂ Ad tertium dicenduꝫ ꝙ amicitia honeſti nō habet̄ niſi ad virtuoſum ſicut ad principalem perſonā: ſed eius intuitu diliguntur ad cuꝫ attinentes ⁊ ſi nō ſint virtuoſi. Et hoc modo charitas que maxime eſt amicitia honeſti ſe extendit ad peccatores quos ex charitate diligimus ꝓpter deum.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ charitas nō ſit aliquid creatuꝫ in aīa. Dicit enim Auguſtinus in. 8. de trinitate. Qui proximum diligit conſequens eſt vt ipſam dilectionem diligat. deus autem dilectio eſt. conſequens eſt ergo vt p̄cipue deum diligat. Et in. 15. de trinitate dicit. Jta dictum eſt: deus charitas eſt: ſicut dictum eſt: deus ſpiritus eſt. ergo charitas non eſt aliquid creatum in anima: ſed eſt ipſe deus.

¶ P̃. Deus eſt ſpũaliter vita anime: ſicut aĩa vita corporis: ſm illud Deutro. 30. Ipſe eſt vita tua: ſed aĩa viuificat corpus per ſeipſam. ergo deus viuificat aĩam per ſeipſuʒ. viuificat autẽ eam per charitateʒ: ſm illud. i. Joan. 3. Nos ſcimus qm̃ tranſlati ſumus de morte ad vitã: qm̃ diligimꝰ fratres. ergo deus eſt ipſa charitas. ¶ P̃. Nihil creatũ eſt infinite virtutis: ſed magis oĩs creatura eſt vanitas. charitas autẽ nõ eſt vanitas: ſed magis vanitati repugnat. ⁊ ẽ infinite virtutis: q: aĩam hoĩs ad bonũ infinitũ ꝑducit. ergo charitas nõ eſt aliquid creatũ in aĩa. ¶ Sed ꝯtra ẽ qd̃ Aug. dicit in. 3. de doctrina xp̃iana. Charitatẽ voco motuʒ animi ad fruendũ deo ꝓpter ipſuʒ: ſ; motus animi eſt aliquid creatũ in aĩa. ergo ⁊ charitas eſt aliqd creatuʒ in aĩa. ¶ Rñ°. dõm ꝙ magiſter ꝑſcrutaſ hãc q̃õneʒ in. 18. diſ. primi libri ſniarũ. ⁊ ponit ꝙ charitas nõ eſt aliqd creatũ ĩ aĩa. ſed eſt ipſe ſpũs ſcũs mẽtẽ inhabitãs: nec eſt ſua intẽtio ꝙ iſte motꝰ dilectionis quo deũ diligimꝰ ſit ipſe ſpũs ſcũs: ſ; ꝙ iſte motus dilectionis eſt a ſpũ ſancto: nõ mediante aliquo habitu: ſicut a ſpũ ſcõ ſunt alij actus virtuoſi mediantibus habitibus aliarũ virtutũ: puta fidei: aut ſpei: aut alicuius alterius virtutis. ⁊ hoc dicebat ꝓpter excellentiam charitatis. Sed ſiquis recte ꝯſideret: hoc magis redũdat in charitatis detrimentuʒ. nõ eniʒ motus charitatis ita ꝓcedit a ſpũ ſancto mouente humanã mentem ꝙ humana mens ſit mota tm̃: ⁊ nullo modo ſit ꝑncipiũ huius motus: ſicut cũ aliqd̃ corpus moueſ ab aliquo exteriori mouẽte. hoc eni eſt ꝯ rõnẽ volũtarij: cuius oʒ pncipiũ in ipſo eẽ: ſicut ſupra dictũ eſt. Vñ ſequereſ ꝙ diligere nõ eſſet voluntariuʒ: qd̃ iplicat ꝯdictionẽ: cũ amor de ſui rõne iportet ꝙ ſit actus volũtatis. Siĺr etiã nõ poteſt dici ꝙ ſic moueat ſpũs ſcũs voluntatẽ ad actũ diligẽdi ſicut moueſ inſtrm̃: qd̃ ⁊ ſi ſit principiũ actus: nõ tñ ẽ in ipſo agere vel nõ agere: ſic eni tollereſ ratio volũtarij ⁊ excludereſ ratio meriti. cũ tamẽ ſupra habitũ ſit ꝙ dilectio charitatis eſt radix merendi: ſed oʒ ꝙ ſic volũtas moueaſ a ſpũ ſcõ ad diligendum ꝙ etiã ipſa ſit efficiẽs hũc actũ. Nullus aũt actus ꝑfecte ꝑducit ab aliqua potẽtia actiua: niſi ſit ei cõnãlis ꝑ aliquã formã que ſit principiũ actionis. Vñ deus qui oĩa mouet ad debitos fines: ſingulis rebus indidit formas ꝑ quas inclinanſ ad fines ſibi ꝓſtitutos a deo. ⁊ ſm hoc diſponit oĩa ſuauiter: vt dicit Sap. 8. Manifeſtũ eſt autẽ ꝙ actus charitatis excedit nãm potentie voluntatis. niſi ergo aliqua forma ſupaddereſ nãli potẽtie per quã inclinaretur ad dilectiõis actũ: ſm hoc eẽt actus iſte imꝑfectior actibus nãlibꝰ ⁊ actibꝰ aliarũ v̓tutũ: nec eẽt facilis ⁊ delectabilis: qd̃ pʒ eſſe falſuʒ: q: nulla virtus hʒ tantã inclinationẽ ad ſuũ actũ: ſicut charitas: nec aliqua ita delectabiĺr opatur. Vñ maxime neceſſe ẽ ꝙ ad actũ charitatis in nobis exiſtat aliqua habitualĩ forma ſupaddita potẽtie nãli ĩclinãs ipſam ad charitatis actũ: ⁊ faciẽs eã ꝓmpte ⁊ delectabiliter operari. ¶ Ad p̃ᵐ ergo dõʒ ꝙ ipſa eſſentia diuina charitas eſt ſicut ⁊ ſapientia eſt: ⁊ bonitas eſt. Unde ſicut dicimur boni bonitate que eſt deus: ⁊ ſapiẽtes ſapientia que eſt deus: q: bonitas qua formaliter boni ſumus eſt participatio quedã diuine bonitatis: ⁊ ſapiẽtia qua formaliter ſapiẽtes ſumꝰ eſt participatio quedã diuine ſapiẽtie: ita etiã charitas qua formaĺr diligimus ꝓximũ eſt quedã participatio diuine charitatis. Hic eni modus loquẽdi cõſuetus eſt apud platonicos quoꝝ doctrinis imbutus fuit Augu. qd̃ quidã nõ aduertẽtes: ex verbis eius ſumpſerũt occaſionẽ errandi. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ deus eſt vita effectiue: ⁊ aĩe per charitatẽ: ⁊ corporis per animã: ſed formaliter charitas eſt vita anime: ſicut ⁊ aĩa corporis. vnde per hoc põt cõcludi ꝙ ſicut aĩa imediate vnitur corpori: ita charitas aĩe. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ charitas operaſ formaĺr. efficacia aũt forme eſt ſm virtutẽ agentis qui inducit formaʒ. ⁊ ideo patet ꝙ charitas nõ eſt infinita: ſed facit effectũ infinituʒ duʒ cõiungit animã deo iuſtificãdo ipſaʒ. hoc demõſtrat infinitateʒ v̓tutis diuine que eſt charitatis actor.

Ad tertium ſic ꝓcediſ. Videſ ꝙ charitas nõ ſit virtus. Charitas eni amicitia eſt q̃dam: ſed amicitia a ph̃is nõ poniſ virtus: vt in lib. ethi. pʒ. Neq; eni cõnumeraſ inter virtutes morales: neq; etiã inter itellectuales. ergo etiã neq; charitas eſt virtus. ¶ P̃. Uirtus eſt vltimũ potẽtie: vt diciſ in lib. de celo ⁊ mũdo. ſed charitas nõ eſt vltimũ: ſ; magis gaudiũ ⁊ pax. ergo videtur ꝙ charitas nõ ſit virtus: ſed magis gaudium ⁊ pax. ¶ P̃. Oĩs virtus eſt quidã habitus accidẽtalis: ſed charitas nõ eſt habitus accidẽtalis: cũ ſit nobilior ipa aĩa. nullũ autẽ accidẽs eſt nobilius ſubo. ergo charitas nõ eſt virtus ¶ Sʒ ꝯ ẽ qd̃ Aug. dicit in lib. de moribꝰ eccĺie: charitas ẽ virtus que cũ noſtra affectio eſt rectiſſima: coniungit nos deo qua eũ diligimus. ¶ Rñ°. dõm ꝙ humani actus bonitatẽ habent ſm ꝙ regulanſ debita regula ⁊ menſura. ⁊ ideo humana virtus que eſt ꝑncipiũ oĩuʒ bonoꝝ actuũ hominis cõſiſtit in attingẽdo regulã humanoꝝ actuũ: q̃ qdeʒ eſt duplex: vt ſupra dictũ eſt. ſ. humana rõ: ⁊ ipſe deus. vñ ſicut virtus moralis diffiniſ per hoc qd̃ eſt ſm rectã rõnẽ vt pʒ in. 2. ethi. ita etiã attingere deũ cõſtituit rõnẽ virtutis: ſicut etiã ſupra dictũ eſt de fide ⁊ ſpe. vnde cũ charitas attingit deũ: q: cõiungit nos deo: vt patet per auctoritatẽ. Aug. inductã: conſequẽs eſt charitatẽ eẽ v̓tutẽ. ¶ Ad p̃ᵐ ergo dõm ꝙ ph̃s in. 8. ethi. nõ negat amicitiã eſſe virtuteʒ ſed dicit ꝙ eſt virtus vel cũ virtute. Poſſet eni dici ꝙ eſt virtus moralis circa opatiões que ſunt ad aliũ. ſub alia tñ rõne q̃ʒ iuſtitia. nã iuſtitia ẽ circa opatiões q̃ ſunt ad aliũ ſub rõne debiti legalis. amicitia aũt ſub rõe bñficij cuiuſdã debiti amicabilis ⁊ moralis vel magis ſub rõne bñficij gratuiti: vt pʒ ꝑ ph̃m in. 8. ethi. Põt tñ dici ꝙ nõ eſt v̓tus per ſe ab alijs diſtincta. nõ enim hʒ rõnẽ laudabilis ⁊ honeſti niſi ex obo: ſm ꝙ fundaſ ſup honeſtatẽ virtutuʒ: qd̃ pʒ ex hoc ꝙ nõ quelibet amicitia hʒ rõnẽ laudabilis ⁊ honeſti: ſic pʒ ĩ amicitia delectabilis ⁊ vtilis. vñ amicitia v̓tuoſa magis eſt aliqd cõſequẽs ad virtutẽ q̃ʒ ſit virtus. nec eſt ſiĺe de charitate que nõ fundaſ ꝑncipaliter ſup virtutẽ humanaʒ: ſed ſup bonitatẽ diuinã. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ eiuſdeʒ virtutis eſt diligere aliquẽ ⁊ gaudere de illo. Nã gaudiuʒ amorẽ cõſequiſ: vt ſupra habitũ ẽ cũ de paſſionibꝰ ageref. ⁊ iõ magis poniſ virtus amor q̃ʒ gaudiũ qd̃ ẽ amoris effectus. Ultimũ aũt qd̃ poniſ in rõne v̓tutis nõ iportat ordinẽ effectꝰ: ſ; magis ordinẽ exceſſus cuiuſdã: ſic cẽtuʒ libre excedunt quadraginta. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ oẽ accidẽs ſʒ ſuum eſſe eſt inferius ſuba: q: ſuba eſt ens per ſe. accidẽs autem in alio. ſed ſm rõneʒ ſue ſpeciei accidẽs qdeʒ qd̃ cauſatur ex ꝑncipijs ſubi eſt indignius ſubo: ſicut effectus cauſa. accidens aũt qd̃ cauſaſ ex participatione alicuius ſuperioris nature: eſt dignꝰ ſubo inq̃ʒtũ eſt ſimilitudo ſuperioris nature: ſic lux diaphano. Et hoc modo charitas eſt dignior aĩa inq̃ʒtũ eſt participatio quedam ſpũs ſancti.

Ad quartum ſic ꝓcediſ. Videſ ꝙ charitas nõ ſit virtus ſpãlis. Dicit eni Hiero. Ut breuiter oĩum virtutũ diffinitionẽ cõplectar. virtus ẽ charitas qua diligiſ deus ⁊ proximus. Et Aug. dicit in lib. de moribus eccĺie. ꝙ virtus eſt ordo amoris. ſʒ nulla virtus ſpãlis ponitur in diffinitione virtutis cõis. ergo charitas nõ eſt ſpãlis virtus. ¶ P̃. Id quod ſe extẽdit ad opera oĩum virtutũ nõ põt eẽ ſpãlis virtus: ſed charitas ſe extẽdit ad opera oĩum virtutũ: ſm illud. i. ad Cor. 13. Charitas patiens eſt: benigna eſt: ⁊c. Extendit etiã ſe ad oĩa opa humana: ſm illud. i. ad Chor. vlt. Oĩa eniʒ opera veſtra ĩ charitate fiant. ergo charitas nõ eſt ſpãlis virtus. ¶ P̃. Precepta legis reſpõdẽt actibus virtutũ. ſed Aug. in li. de ꝑſe

ctiōe hūane iuſtitie: dicit ꝙ gnālis iuſſio eſt: diliges. ⁊ gnāl'
ꝓhibitio: nō ↄcupiſces. ꝗ charitas nō ē gnālis vt⁹. ¶ S; ↄ.
Nullū gnāle cōnumerat̄ ſpāli. ſ; charitas cōnumerat̄ ſpā-
lib⁹ v̄tutibus. ſ. ſpei ⁊ fidei: ſ; illō. i. ad Cor. i3. Nūc aūt ma
nent fides ſpes charitas tria hec. ꝗ charitas ē ſpālis v̄tus.
¶ Rñ⁹. dō; ꝙ actus ⁊ habit⁹ ſpecificāt̄ ꝑ oba: vt ex ſupra
dictis p;. ꝓpriū aūt obm amoris ē bonū: vt ſupra habitu;
ē. ⁊ ideo vbi ē ſpālis rō boni: ibi ē rō amoris. Bonu; aūt di
uinū inq̄ntum ē btitudinis obm h; ſpecialē rōnē boni. ⁊ iō
amor charitatis q ē charitas huius boni: ē ſpecialis amor.
vñ ⁊ charitas ē ſpecialis v̄tus. ¶ Ad pmū ergo dō; ꝙ cha
ritas ponit̄ in diffinitiōe oīs v̄tutis: nō q: ſit eſſential'r oīs
v̄tus: ſed q: dependēt ab ea aliq̄liter oēs v̄tutes: vt īfra di-
cet̄. ſicut etiā prudentia ponit̄ in diffinitiōe virtutū mora
liū: vt p; in. 2. ⁊. 6. ethi. eo ꝙ v̄tutes morales depēdent a
prudentia. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ v̄tus vel ars ad quā ptinet fi
nis vltimus impat v̄tutibus vel artib⁹ ad q̄s ptinent alij fi
nes ſcdarij. ſicut militaris impat eq̄ſtri: vt dr̄ in p̊ ethi. ⁊ iō
q: charitas h; ꝓ obo vltimū fine; humane vite. ſ. btitudi
ne; eternā. ideo extendit ſe ad actus toti⁹ humane vite ꝑ
modū impij: nō q̄ſi imediate eliciēs oēs act⁹ v̄tutū. ¶ Ad
tertiū dōm ꝙ ꝑceptu; de diligendo dr̄ eſſe iuſſio general'
q: ad hoc reducūtur oīa alia precepta ſicut ad fine;: ſm il-
lud. i. ad Thimo. p̊. Finis precepti charitas eſt.

Ad quintum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ charitas nō
ſit vna virtus. Habit⁹. n. diſtiguū
tur ſm oba. ſed duo ſunt oba charitatis d̄s ⁊ ꝓximus: que
in īfinitū ab inuicē diſtāt. ꝗ charitas nō ē vna v̄tus. ¶ P̄.
Diuerſe rōnes obi diuerſificāt habitū: etiam ſi obm ſit rea
liter idē: vt ex ſupradictis p;. ſed multe ſūt rōnes diligēdi
deū: q: ex ſingulis bñf. cijs eius ꝑceptis debitores ſumus
dilectiōis ipſius: ergo charitas nō ē vna v̄tus. ¶ P̄. Sub
charitate includit̄ amicitia ad ꝓximū: ſ; phs in. 8. ethi. po
nit diuerſas ſpecies amicitie. ergo charitas: nō ē vna v̄tus
ſed multiplicat̄ in diuerſas ſpēs. ¶ S; ↄ. Sicut ob; fidei
eſt d̄s. ita ⁊ charitatis. ſed fides ē vna virtus ꝑꝑ vnitatem
diuine v̄itatis: ſm illud ad Eph. 4. Una fides. ergo etiam
charitas ē vna v̄tus ꝑꝑ vnitatē diuine bonitatis. ¶ Rñ⁹.
dōm ꝙ charitas ſicut dictum eſt: ē q̄dam amicitia hoīs ad
deū. diuerſe aūt amicitiaꝝ ſpēs accipiunt̄ q̄dem vno⁹ ſm
diuerſitatē finis. ⁊ ſm hoc dicūtur tres ſpecies amicitie. ſ.
amicitia vtilis vel delectabilis ⁊ honeſti. Alio⁹ ſm diuerſi
tatem cōicationū in q̄bus amicitie fundant̄: ſicut alia ſpēs
amicitie ē cōſanguineoꝝ: ⁊ alia cōciuiū aut ꝑegrinantiu;:
quaꝝ vna fundat̄ ſuꝑ cōicatione nāli: alia ſuꝑ cōicatione
ciuili vel ꝑegrinationis: vt p; ꝑ phm in. 8. ethi. Neutro āt
iſtoꝝ modoꝝ charitas pōt diuidi in plura. nā charitatis fi
nis ē vnus. ſ. diuina bonitas. eſt etiā ⁊ vna cōicatio btitudi
nis eterne ſuꝑ quā hec amicitia fundat̄. Vñ relinq̄tur ꝙ
charitas eſt ſimpl'r vna v̄tus nō diſtincta ī plures ſpecies.
¶ Ad pmū ergo dōm ꝙ rō illa directe ꝓcederet ſi d̄s ⁊ ꝓ
ximus ex equo eſſent charitatis oba. hoc aūt nō ē veꝝ: ſed
d̄s ē pncipale obm charitatis. ꝓximus aūt ex charitate di
ligit̄ ꝑꝑ deū. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ charitate diligitur deus ꝑꝑ
ſeipſum. Vñ vna ſola rō diligendi attendit̄ pncipal'r a cha
ritate. ſ. diuina bonitas que ē eius ſuba: ſm illud ps. Cōfite
mini dño q̄m bonus. Alie aūt rōnes ad diligendū inducē-
tes vel debitum dilectiōis faciētes ſunt ſecūdarie ⁊ ↄ̄ſites
ex pma. ¶ Ad tertiū dō; ꝙ amicitie humane de qua phs
loq̄tur ē diuerſus finis ⁊ diuerſa cōicatio: qō ī charitate lo
cū non h;. vt dictū ē. ⁊ ideo nō eſt ſimilis ratio.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ charitas nō ſit ex
cellentiſſima v̄tutum. Altioris. n. potē
tie altior ē v̄tus: ſicut ⁊ altior opatio. ſed ītellectus ē altior
volūtate: q: dirigit ipſum. ergo fides que ē in ītellectu eſt
excellētior charitate q̄ ē ī volūtate. ¶ P̄. Illud ꝑ qō aliud
opatur videt̄ eo eſſe inferius. ſic miniſter per quē dñs ali-
q̄d opatur ē inferior dño. ſ; fides ꝑ charitatē opatur: vt h̄r
ad Gal. 5. ergo fides ē excellentior charitate. ¶ P̄. Illud
qō ſe h; ex additiōe ad aliud videt̄ eſſe ꝑfectius. ſ; ſpes v̄r
ſe h̄re ex additione ad charitatē. nā charitatis obm ē bo-
num. ſpei aūt obiectū ē bonū arduu;. ꝗ ſpes ē excellentior
charitate. ¶ Sed ↄ̄ ē qō dicit̄. i. ad Cor. i3. Maior hoꝝ eſt
charitas. ¶ Rñ⁹. dōm ꝙ cū bonū in humanis actib⁹ attē
datur ſm ꝙ regulātur debita regula: neceſſe ē ꝙ v̄tus hu-
mana que ē pncipiū bonoꝝ actuū cōſiſtat in attingēdo hu
manoꝝ actuum regulā. Eſt aūt duplex regula humanorū
actuū: vt ſupra dictum ē. ſ. rō humana ⁊ d̄s. ſed d̄s ē pma re
gula a q̄ etiam humana rō regulanda ē. ⁊ ideo v̄tutes theo
logice que cōſiſtunt in attingendo illā regulā pmā: eo ꝙ ea
rum obm eſt d̄s: excellentiores ſunt v̄tutibus moralib⁹ vl'
intellectualibus q̄ cōſiſtunt in attingendo rōne; hūana;:
ꝑꝑ qō o; ꝙ etiā īter ipſas v̄tutes theologicas illa ſit potior
que magis deū attingit. ſemꝑ aūt id qō ē ꝑ ſe maius eſt eo
qō eſt ꝑ aliud. Fides aūt ⁊ ſpes attingūt q̄dem deu; ſm ꝙ
ex ipſo ꝓuenit nobis vel cognitio veri vel adeptio boni: ſ;
charitas attingit ipm deum vt in ipſo ſiſtat: nō vt ex eo ali
q̄d nobis ꝓueniat. ⁊ iō charitas ē excellentior fide ⁊ ſpe. ⁊
ꝑ ↄ̄ñs oībus alijs v̄tutibus. ſicut etiā prudētia que attingit
rōnē ſm ſe ē excellentior q̄ alie v̄tutes morales q̄ attigūt
rōnem ſm ꝙ ex ea medium cōſtituit in opatiōibus vl' paſ-
ſiōibus humanis. ¶ Ad pmū ergo dōm ꝙ opatio intelle-
ctus ↄpletur ſm ꝙ ītellectum eſt ī intelligente. ⁊ iō nobili
tas opationis intellectualis attendit̄ ſm mēſuram intelle
ctus. Opatio aūt volūtatis ⁊ cuiuſlibet v̄tutis appetitiue
ꝑficit̄ ex inclinatiōe appetentis ad rem ſicut ad terminū.
iō dignitas opatiōis appetitiue attendit̄ ſm rē que ē obm
opatiōis. ea aūt que ſūt infra aīa; nobiliori mō ſūt ī aīa q̄
in ſeipſis: q: vnūq̄dq; eſt in aliquo ꝑ modū ei⁹ in quo ē: vt
h̄r in lib. de cauſis. q̄ vero ſunt ſupra aīam: nobiliori mō ſūt
ī ſeipſis q̄ ſunt ī aīa. ⁊ iō coꝝ que ſūt īfra nos nobilior ē co
gnitio q̄ dilectio: ꝑꝑ qō phs in. 7. ethi. ꝓtulit v̄tutes intelle
ctuales moralib⁹. ſed coꝝ q̄ ſūt ſupra nos ⁊ ꝑcipue dilectio
dei cognitiōi ꝑfert̄. ⁊ iō charitas ē excellentior fide. ¶ Ad
2ᵐ dōm ꝙ fides nō opat̄ ꝑ dilectiōe; ſicut ꝑ inſtrumētū:
vt dñs ꝑ ſeruū: ſ; ſicut ꝑ formā ꝓpriā. ⁊ ideo rō nō ſeq̄tur.
¶ Ad tertiū dōm ꝙ idē bonū ē obm charitatis ⁊ ſpei. ſed
charitas importat vnionē ad illud bonu;. ſpes aūt diſtan-
tiā q̄dā ab eo. ⁊ inde ē ꝙ charitas nō reſpicit illō bonū vt
arduū ſicut ſpes: qō. n. iam vnitum ē: nō h; rōnem ardui. ⁊
ex hoc apparet ꝙ charitas ē perfectior ſpe.

Ad ſeptimum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ ſine charita
te poſſit eſſe aliq̄ vera v̄tus. Vir-
tutis. n. ꝓpriū eſt bonū actum ꝓducere. ſ; illi q nō h̄nt cha
ritatē faciūt aliquos bonos actus: puta du; nudū veſtiūt:
famelicu; paſcūt: ⁊ ſimilia opant̄. ꝗ ſine charitate pōt eſſe
aliq̄ vera v̄tus. ¶ P̄. Charitas nō pōt eē ſine fide. ꝓcedit
. n. ex fide nō ficta: vt apl's dicit. i. ad Thimo. p̊. ſ; in infide-
libus pōt eſſe vera caſtitas: dum cōcupiſcentias cohibent:
⁊ vera iuſtitia dum recte iudicant. ergo vera v̄tus pōt eſſe
ſine charitate. ¶ P̄. Scia ⁊ ars v̄tutes q̄dam ſunt: vt p; ī
. 6. ethi. ſed hmōi inueniunt̄ in hoībus peccatoribus nō ha
bētibus charitate;. ergo vera v̄tus pōt eſſe ſine charitate.
¶ Sed ↄtra ē qō apl's dicit. i. ad Cor. i3. Si diſtribuero in
cibos pauperꝝ oēs facultates meas: ⁊ ſi tradidero corpus
meū: ita vt ardeam: charitatē aūt nō habeā: nihil mihi pro
deſt. ſed v̄tus vera multū ꝓdeſt: ſm illud Sap. 8. Sobrie
tatem ⁊ iuſtitiā docet prudentiā ⁊ v̄tutem: q̄bus in vita ni
hil eſt vtilius hoībus. ergo ſine charitate vera v̄tus eſſe nō
pōt. ¶ Rñ⁹. dōm ꝙ v̄tus ordinatur ad bonū: vt ſupra ha-
bitum ē. bonum aūt pncipal'r ē finis. nam ea que ſunt ad fi
nem nō dicūtur bona niſi in ordine ad fine;: ſicut ergo du-

plex ẽ finis. vnus vltimus ⁊ alius ꝓximus: ita etiam ẽ duplex bonum. vnũ quidem vltimũ ⁊ vniuerſale. ⁊ aliud proximũ ⁊ ꝑticulare. vltimũ quidem ⁊ ꝑncipale bonũ hoĩs eſt dei fruitio: ſm illud ps. Mihi adherere deo bonũ eſt. ⁊ ad hoc ordinat̃ hõ ꝑ charitatem. Bonũ aũt ſcd̃arium ⁊ quaſi ꝑticulare hoĩs põt eſſe duplex. Unũ quidem qđ eſt vere bonum: vt pote ordinabile quantum eſt in ſe ad ꝑncipale bonũ qđ eſt vltimus finis. Aliud aũt eſt bonũ appãs ⁊ nõ verũ: quia abducit a finali bono. Sic ergo patet ꝙ v̄tus vera ſimplr̃ eſt illa que ordinat ad ꝑncipale bonum hoĩs: ſicut etiã phs in. 8. ethi. dicit: ꝙ v̄tus eſt diſpoſitio ꝑfecti ad optimũ. ⁊ ſic nulla vera v̄tus põt eẽ ſine charitate. Sed ſi accipiat̃ v̄tus ſm qđ eſt in ordine ad aliquẽ finem ꝑticularem: ſic põt aliq̃ v̄tus dici ſine charitate inquantum ordinatur ad aliquod ꝑticulare bonũ: ſed ſi illud ꝑticulare bonũ nõ ſit verũ bonũ: ſed appãs. virtus etiam que ẽ in ordine ad hoc bonum nõ erit vera v̄tus ſed falſa ſimilitudo v̄tutis: ſicut nõ eſt vera v̄tus auarorũ prudentia qua excogitant diuerſa genera locellorum ⁊ auarorũ iuſtitia q̃ grauium dãnorũ metu contẽnunt aliena. ⁊ auarorũ temꝑantia q̃ luxurie q̃ ſumptuoſa ẽ cohibẽt appetitũ. ⁊ auarorũ fortitudo q̃ vt ait Horatius: Per mare pauperiẽ fugiunt per ſaxa ꝑ ignes: vt Aug. dicit in. 4. lib. contra Julianũ. Si vero illud bonũ ꝑticulare ſit verũ bonũ: puta conſeruatio ciuitatis vel aliquid huiõi: erit quidem vera v̄tus ſed imꝑfecta. niſi ferat̃ ad finale ⁊ ꝑfectũ bonũ. ⁊ ſm hoc ſimplr̃ vera virtꝰ ſine charitate eẽ nõ põt. ❡ Ad primum ergo dicẽdum ꝙ actus alicuius charitate carentis põt eſſe duplex. Unus quidem ſm hoc ꝙ charitate caret: vtpote cum facit aliquid in ordine ad id ꝑ qđ caret charitate. ⁊ talis actus ſemꝑ eſt malus: ſicut Aug. dicit in. 4. contra Julianũ: Omnis actꝰ ĩfidelis inquantũ ẽ ĩfidelis ſemꝑ ẽ pctm̃: etſi nudũ opiat: vl̃ quicquid aliud huiõi faciat ordinans ad finẽ ſue infidelitatis. Alius aũt põt eſſe actus charitate carẽtis: nõ ſm id qđ charitate caret: ſed ſm ꝙ habet aliqđ aliud donũ dei vel fidẽ vel ſpem vel etiam nãe bonũ qđ nõ totũ ꝑ pctm̃ tollit̃: vt ſupra dictum ẽ. ⁊ ſm hoc ſine charitate põt quidem eſſe aliquis actꝰ bonus ex ſuo genere: nõ tamen ꝑfecte bonus: quia deeſt debita ordinatio ad vltimũ finem. ❡ Ad ſcd̃m dicẽdum ꝙ cũ finis ſe habeat in agibilibus ſicut ꝑncipiũ in ſpeculabilibus: ſicut nõ põt eſſe ſimplr̃ vera ſcia ſi deſit recta eſtimatio de ꝑmo ⁊ indemõſtrabili ꝑncipio: ita nõ põt eſſe ſimplr̃ vera iuſtitia aut vera caſtitas ſi deſit ordinatio debita ad finẽ que ẽ ꝑ charitatẽ: quantũcunque aliquis ſe recte circa alia hẽat. ❡ Ad tertiũ dicẽdum ꝙ ſcia ⁊ ars de ſui rõne importãt ordinẽ ad aliqđ ꝑticulare bonũ: nõ aũt vltimũ finẽ humane vite: ſicut virtutes morales que ſimplr̃ faciunt hominẽ bonũ: vt ſupra dictum eſt. ⁊ ideo non eſt ſimilis ratio.

Ad octauum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ charitas non ſit forma virtutũ. Forma enim alicuius rei vel eſt exẽplaris vel eẽntialis: ſed charitas non eſt forma exẽplaris aliarũ v̄tutum: quia ſic oporteret ꝙ alie v̄tutes eſſent eiuſdẽ ſpeciei cũ ipſa. ſimilr̃ etiã nõ ẽ forma eẽntialis aliarũ v̄tutum: quia nõ diſtingueret̃ ab alijs. ergo nullo modo ẽ forma v̄tutũ. ❡ P̃. Charitas compat̃ ad alias virtutes vt radix ⁊ fundamẽtũ: ſm illud Eph. 3. In charitate radicati ⁊ fundati. radix aũt vel fundamẽtũ nõ habet rõnem forme: ſed magis rõnem materie: quia eſt ꝑma pars in generatiõe. ergo charitas nõ ẽ forma v̄tutum. ❡ P̃. Forma ⁊ finis ⁊ efficiens nõ coincidunt in idem numero: vt patet in. 2. phi. ſed charitas dicit̃ finis ⁊ mater v̄tutum. ergo nõ debet dici forma v̄tutum. ❡ Sed contra eſt qđ Amb. dicit charitatẽ eſſe formã v̄tutum. ❡ Rñ°. dicẽdum ꝙ in moralibus forma actꝰ attẽditur ꝑncipalr̃ ex ꝑte finis. Cuius ratio ẽ: quia ꝑncipiũ moralium actuũ ẽ voluntas cuiꝰ obm̃ ⁊ quaſi forma ẽ finis. ſemꝑ aũt forma actus cõſequitur formã agentis: vnde oportet ꝙ in moralibus id qđ dat actui ordinẽ ad finẽ dat ei ⁊ formã. Manifeſtũ ẽ aũt ſm ꝑdicta ꝙ ꝑ charitatẽ ordinant̃ actus oĩum aliarum v̄tutũ ad vltimũ finẽ. ⁊ ſm hoc ipſa dat formam actibus oĩum aliarũ v̄tutum: ⁊ ꝓ tãto dicit̃ eſſe forma v̄tutum. nam ⁊ ipſe v̄tutes dicũtur in ordine ad actus formatos. ❡ Ad ꝑmum ergo dicẽdum ꝙ charitas dicit̃ eſſe forma aliarũ v̄tutũ: nõ quidem exẽplariter aut eſſentialr̃: ſed magis effectiue inquantum. ſ. oĩbus formã imponit ſm modũ predictum. ❡ Ad ſcd̃m dicẽdum ꝙ charitas compat̃ fundamẽto ⁊ radici inquantum ex ea ſuſtentãtur ⁊ nutriũtur oẽs alie virtutes: ⁊ nõ ſm rõnem q̃ fundamẽtũ ⁊ radix habẽt rõnem cauſe mãlis. ❡ Ad tertiũ dicẽdum ꝙ charitas dr̃ finis aliarũ virtutũ: quia oẽs alias virtutes ordinat ad finẽ ſuũ. ⁊ quia mr̃ eſt: quia in ſe concipit ex alio. Ex hac aũt rõne dr̃ mater aliarũ virtutũ: quia ex appetitu finis vltimi concipit actus aliarũ v̄tutũ imꝑando ipſis.

❡ De charitate in cõparatiõe ad ſubm. Q̄ó. XXIIII.

DEinde cõſiderandũ ẽ de charitate in comparatiõe ad ſubm. ❡ Et circa hoc q̃rũtur duodecim. ꝑmo vtrũ charitas ſit in volũtate tãquam in ſubo. Scd̃o vtrũ charitas cauſet̃ in hoĩe ex actibus ꝑcedẽtibꝰ: vel ex infuſiõe diuina. Tertio vtrũ infundat̃ ſm capacitatem nãlium. Quarto vtrum augeat̃ in hñte ipſam. Quinto vtrũ augeat̃ ꝑ additiõem. Sexto vtrũ quolibet actu augeat̃. Septimo vtrũ augeat̃ ĩ infinitũ. Octauo vtrũ charitas vie poſſit eſſe perfecta. Nono de diuerſis gradibus charitatis. Decimo vtrũ charitas poſſit diminui. Undecimo vtrũ charitas ſemel habita poſſit amitti. Duodecimo vtrũ amittat̃ per vnum actum peccati mortalis.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ voluntas non ſit ſubiectũ charitatis. Charitas. n. amor quidam eſt. ſed amor ſm phm̃ eſt in cõcupiſcibili. ergo ⁊ charitas ẽ in concupiſcibili ⁊ nõ in voluntate. ❡ P̃. Charitas ẽ ꝑncipaliſſima v̄tutum: vt ſupra dictum ẽ. ſed ſubm̃ v̄tutis ẽ ratio. ergo videt̃ ꝙ charitas ſit in rõne ⁊ nõ in voluntate. ❡ P̃. Charitas ſe extendit ad oẽs actus humanos: ſm illud. 1. ad Cor. vlti. Omnia veſtra in charitate fiant: ſed ꝑncipium humanorũ actuum eſt liberũ arbitrium. ergo videt̃ ꝙ charitas maxime ſit in libero arbitrio: ſicut in ſubiecto ⁊ non in voluntate. ❡ Sed contra eſt ꝙ obiectum charitatis ẽ bonum: qđ etiã ẽ obiectum voluntatis. ergo charitas eſt in volũtate ſicut in ſubiecto. ❡ Rñ°. dicẽdum ꝙ cũ duplex ſit appetitus. ſ. ſenſitiuus ⁊ intellectiuus qui dicitur voluntas: vt in primo habitum ẽ: vtriuſque obiectũ ẽ bonum: ſed diuerſimode. nam obm̃ appetitus ſenſitiui ẽ bonum ꝑ ſenſum apprehenſum. obiectũ vero appetitus intellectiui vel voluntatis ẽ bonũ ſub cõmuni ratiõe boni ꝓut ẽ apprehẽſibile ab intellectu. charitatis aũt obiectũ non ẽ aliqđ bonum ſenſibile: ſed bonũ diuinũ: qđ ſolo intellectu cognoſcitur. ⁊ ideo charitatis ſubiectũ non ẽ appetitus ſenſitiuus: ſed appetitus intellectiuus. i. voluntas. ❡ Ad primũ ergo dicẽdum ꝙ cõcupiſcibilis ẽ pars appetitus ſenſitiui: nõ autem appetitus intellectiui: vt in ꝑmo oſtenſum ẽ: vnde amor qui ẽ in cõcupiſcibili ẽ amor ſenſitiui boni. ad bonum aũt diuinum qđ eſt intelligibile cõcupiſcibilis ſe extendere non põt: ſed ſola voluntas. ⁊ ideo concupiſcibilis ſubiectũ charitatis eſſe non põt. ❡ Ad ſcd̃m dicẽdum ꝙ voluntas etiã ſm philoſophũ in. 3. de anima in ratiõe eſt. ⁊ ideo per hoc ꝙ charitas ẽ in voluntate nõ ẽ aliena rõne: tamen rõ non ẽ regula charitatis: ſicut humanarũ virtutum: ſed regulatur a dei ſapiẽtia ⁊ excedit regulam rõnis humane: ſm illud Eph. 3. Supereminentẽ ſciẽtie charitatem xpi: vnde nõ eſt ĩ rõne ſicut in ſubiecto ſicut prudentia: neque ſicut in regulante: ſicut iuſtitia vel temꝑantia: ſed ſolum ꝑ quandam affinitatem voluntatis ad rõnem. ❡ Ad tertiũ dicẽdum ꝙ liberum arbitrium nõ eſt alia potentia a voluntate: vt in primo dictum ẽ. ⁊ tamẽ charitas

non eſt in voluntate ſm rōnem liberi arbitrij cuius actus eſt eligere. electio.n.ē eorum que ſunt ad finem. voluntas aūt ē ipſius finis: vt dicitur in.3.ethi. Unde charitas cuius obiectum eſt finis vltimus: magis dꝫ dici eſſe in voluntate ꝙ̄ in libero arbitrio.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ charitas nō cauſetur ī nobis ex infuſiōe. Illud.n.qđ eſt cōmune oībus creaturis: naturaliter hoīb⁹ ineſt. ſed ſicut Dio. dicit in.4.cap. de diui.no. Oībus diligibile ⁊ amabile eſt bonū diuinum qđ ē obiectū charitatis. g̊ charitas ineſt nobis nāliter: ⁊ nō ex infuſiōe. ¶ P̄. Quāto aliqđ eſt magis diligibile: tāto facilius diligi pōt: ſed ds̄ ē maxime diligibilis cū ſit ſūme bonus. ergo facilius ē ipꝫ diligere ꝙ̄ alia. ſed ad alia diligenda nō indigemus aliquo habitu infuſo. g̊ nec etiam ad diligendū deuꝫ. ¶ P̄. Apl's dicit.1. ad Thimo.p̄. Finis precepti ē charitas de corde puro ⁊ cōſcia bona ⁊ fide nō ficta. ſed hec tria ꝑtinent ad act⁹ humanos. ergo charitas cauſat̄ in nobis ex actibus ꝓcedētibus ⁊ nō ex infuſiōe. ¶ Sed ꝯtra eſt qđ apl's dicit Ro.5. Charitas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris ꝑ ſpūm ſanctū q datus eſt nobis. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ ſicut dictum ē: charitas eſt amicitia quedā hoīs ad deum fundata ſuper cōicatiōnē beatitudinis eterne. hec aūt cōicatio nō ē ſm bona naturalia: ſed ſm dona gratuita: qꝛ vt dicit̄ Ro.6. Gratia dei vita eterna. Unde ⁊ ipſa charitas facultatem nāe excedit: qđ aūt excedit nature facultatē nō pōt eſſe neqꝫ nāle neqꝫ ꝑ potentias nāles acqſitum: qꝛ effectus nālis nō trāſcēdit ſuā cām. Unde charitas nō pōt neqꝫ nāliter nobis ineſſe: neqꝫ ꝑ vires nāles ē acqſita: ſed ꝑ infuſionē ſpūs ſancti q ē amoꝛ patris ⁊ filij: cuius ꝑticipatio ī nobis ē ipſa charitas cauſata: ſicut ſupꝛa dictuꝫ ē. ¶ Ad p̄mū ergo dōm ꝙ Dio. loqtur de dilectiōe dei que fundat̄ ſup cōicatione nālium bonoꝝ. ⁊ iō nāliter omnibus ineſt. ſed charitas fundat̄ ſup q̄dam cōicatione ſupnāli. vnde nō eſt ſimilis rō. ¶ Ad 2⁹ dōm ꝙ ſicut ds̄ ſm ſe ē maxime cognoſcibilis nō tamē nobis ꝑꝑ defectum noſtre cognitiōis que dependet a rebus ſenſibilibus: ita etiā deus in ſe ē maxime diligibilis inq̄ꝫtū ē obīm beatitudinis. ſꝫ hoc modo nō ē maxime diligibilis a nobis ꝓpter inclinatiōem affectus noſtri ad viſibilia bona: vnde pꝫ ꝙ ad deum maxime diligendū hoc mō noſtris cordibus neceſſe ē ꝙ etiā charitas infundatur. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ cū charitas dicit̄ in nobis ꝓcedere ex corde puro ⁊ conſcia bona ⁊ fide nō ficta. hoc referendū ē ad actuꝫ charitatis q ex premiſſis excitat̄: vl' etiā hoc dicit̄: qꝛ hmōi actus diſponūt hoiem ad recipiendū charitatis infuſionē. Et ſimiliter etiam dōm ē de eo qđ Aug. dicit: ꝙ timoꝛ ītroducit charitatem. ⁊ de hoc qđ dicitur in glo. Matth.p̄. Qꝛ fides generat ſpem ⁊ ſpes charitatem.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ charitas infundatur ſꝫ capacitatē nāliuꝫ. Dicit̄.n. Matth.25. Qꝛ dedit vnicuiqꝫ ſm ꝓpꝛiam v̄tutem: ſꝫ charitateꝫ nulla v̄tus ꝓcedit in hoīe niſi nālis: qꝛ ſine charitate nulla ē v̄tus vt dictū ē. g̊ ſm q̄ꝫtitatē v̄tutis nālis infundit̄ hoī charitas a deo. ¶ P̄. Oīum ordinatoꝝ adinuiceꝫ ſcđꝫ ꝓportionatur p̄: ſicut videmus ꝙ ī rebus nālibus forma proportionatur māe: ⁊ in donis gratuitis glīa ꝓportionat̄ grē: ſed charitas cuꝫ ſit ꝑfectio nāe compat̄ ad capacitatem nālem: ſicut ſcđm ad p̄mū. ergo videt̄ ꝙ charitas īfundat̄ ſm nālium capacitatem. ¶ P̄. Hoīes ⁊ angeli ſm eādem rōnem ꝑticipāt btitudinem: qꝛ in vtriſqꝫ ē ſimilis beatitudīs rō: vt habet̄ Matth.22. ⁊ Lu.20. ſed ī angelis charitas ⁊ alia dona gratuita ſūt data ſm capacitatem nālium: vt magr̄ dicit.3. diſ. ſcđi libri ſn̄iaꝝ. ergo ideꝫ videt̄ eē in hoībus. ¶ Sed ꝯ ē qđ dicit̄ Joan.3. Spūs vbi vult ſpirat. ⁊.1. ad Coꝛ.12. Hec oīa opꝫatur vnus ⁊ idem ſpūs: diuidens ſingulis ꝓut vult. ergo charitas datur nō ſm capacitatem nālium: ſed ſm volūtatem ſpūs ſua dona diſtribuētis. ¶ Rn̄º. dōꝫ ꝙ vniuſcuiuſqꝫ rei q̄ꝫtitas dependet a ꝓpꝛia cauſa rei: qꝛ vniuerſalioꝛ cā effectū maiorem ꝓducit. charitas aūt cum ſupexcedit ꝓportiōem nāe humane: vt dictum ē: nō dependet ex aliqua nāli v̄tute: ſed ex ſola grā ſpūs ſancti eam infundētis. ⁊ ideo q̄ꝫtitas charitatis nō dependet ex ꝯditione nature vel ex capacitate nālis v̄tutis: ſed ſolū ex volūtate ſpūs ſancti diſtribuētis ſua dona ꝓut vult. Unde ⁊ apl's dicit ad Eph.4. Unicuiqꝫ noſtrū data ē gratia ſm menſurā donatiōis xp̄i. ¶ Ad p̄mū g̊ dōm ꝙ illa v̄tus ſm quā ſua dona deus dat vnicuiqꝫ ē diſpoſitio vl' ꝓparatio precedens ſiue conatus gratiā accipientis. ſꝫ hāc etiā diſpoſitionem vel conatū ꝓuenit ſpūs ſanctus mouēs mentem hoīs vel plus vel minus ſm ſuā volūtatem. Un̄ ⁊ apl's dicit ad Col.p̄. Qui dignos nos fecit in ꝑtem ſortis ſanctoꝝ in lumine. ¶ Ad 2⁹ dōm ꝙ forma nō excedit materie ꝓportionem: ſed ſunt eiuſdem generis. ſimiliter etiā gratia ⁊ glīa ad idem genus referūtur: qꝛ gratia nihil ē aliud ꝙ̄ q̄dam inchoatio glorie in nobis. ſed charitas ⁊ nā nō ꝑtinent ad idem genus. ⁊ ideo nō ē ſimilis ratio. ¶ Ad tertium dōm ꝙ angelus eſt intellectualis nature. ⁊ ſm ſuam cōditiōem competit ei vt totaliter feratur in omne id ī qđ fertur: vt ī p̄mo habitum ē. ⁊ ideo ī ſupioꝛibus angelis fuit maioꝛ conatus ad bonum ī ꝑſeuerātib⁹: ⁊ ad malum in cadentibus. ⁊ ideo ſupioꝝ angeloꝝ ꝑſiſtentes facti ſunt melioꝛes: ⁊ cadentes facti ſunt peioꝛes alijs. ſed homo ē nature rōnalis: cui cōpetit eſſe qn̄qꝫ ī potētia ⁊ qn̄qꝫ in actu. ⁊ iō nō oꝫ ꝙ ferat̄ total'r in id ī qđ fert̄. ſꝫ ei⁹ q hꝫ melioꝛa nālia pōt eē minoꝛ conatus. ⁊ ecōuerſo. ⁊ ideo nō eſt ſimile.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ charitas augeri nō poſſit. Nihil.n. augetur niſi q̄ꝫtum. duplex aūt eſt q̄ꝫtitas. ſ. dimēſiua ⁊ v̄tualis: quaꝝ p̄ma charitati nō cōuenit cū ſit quedaꝫ ſpūalis ꝑfectio. virtualis aūt q̄ꝫtitas attendit̄ ſm obiecta ſꝫ que charitas nō creſcit: qꝛ minima charitas diligit oīa que ſunt ex charitate diligenda. ergo charitas nō augetur. ¶ P̄. Id qđ ē ī termino nō recipit augmētuꝫ. ſed charitas ē in termino quaſi maxima v̄tutum exn̄s ⁊ ſūmus amoꝛ optimi boni. g̊ charitas augeri nō poteſt. ¶ P̄. Augmētū q̄dam motus ē. ergo quod augetur mouetur. quod ergo augetur eſſential'r mouetur eſſential'r. ſed nō mouetur eſſential'r niſi qđ corrumpitur vel generatur. ergo charitas non poteſt augeri eſſentialiter niſi forte de nouo generet̄ vel corrumpat̄. qđ ē inconueniēs. ¶ Sed cōtra ē qđ Aug. dicit ſup Joan. Qꝛ charitas meretur augeri vt aucta mereat̄ ⁊ ꝑfici. ¶ Rn̄deo dōm ꝙ charitas vie pōt augeri. Ex hoc enim dicimur eſſe viatores ꝙ in deū tendimus q ē vltimus finis nr̄e beatitudinis. in hac etiā via tāto magis ꝓcedimus quāto deo magis ꝓpinquamus: cui nō appropinquatur paſſibus corpis ſed affectibus mētis. hāc aūt ꝓpingtatem facit charitas: qꝛ ꝑ ipſam mens deo vnitur. ⁊ ideo de ratione charitatis vie vt poſſit augeri. ſi eniꝫ nō poſſit augeri: iam ceſſaret vie ꝓceſſus. ⁊ ideo apoſtolus charitatem viā nominat dicens.1. ad Coꝛ.12. Adhuc excellētioꝛem viam vobis demōſtro. ¶ Ad primū ergo dōm ꝙ charitati nō cōuenit quantitas dimenſiua: ſed ſolū quātitas v̄tualis: que non ſolum attenditur ſm numerum obiectoꝝ: vt. ſ. plura vel paucioꝛa diligātur: ſed etiā ſm ītenſionem actus: vt magis vel minus aliqđ diligatur. ⁊ hoc modo v̄tualis q̄ꝫtitas charitatis augetur. ¶ Ad ſcđm dōm ꝙ charitas eſt in ſūmo ex ꝑte obiīnq̄ꝫtum. ſ. eius obiectū ē ſūmuꝫ bonum. ⁊ ex hoc ſeqtur ꝙ ipſa ſit excellētioꝛ alijs v̄tutibus: nō tamē ē charitas ī ſummo q̄ꝫtum ad intenſiōem actus. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ q̄dā dixerunt charitatem nō augeri ſm ſuam eſſentiā: ſed ſolū ſm radicatiōem in ſubiecto vel ſm feruoꝛem: ſed hi ꝓpꝛiā voceꝫ ignoꝛauerunt: cū.n. accidens ſit cuius eſſe eſt ineſſe.

vnde nihil eſt aliud ipſam ſm̃ eſſentiã augeri q̃ȝ ea magis
ineſſe ſubiecto: qḋ eſt magis eam radicari in ſubiecto. Si-
militer etiam ipſa eſſentialr̄ ē v̄tus ordinata ad actum. vñ
idem eſt ipſam augeri ſm̃ eſſentiã: ⁊ ipſaȝ habere efficaciã
ad ꝑducendũ ferue̅tioris dilectiõis actum. augetur ḡ eẽn-
tialiter: nõ q̄deȝ ita ꝙ eſſe incipiat vel eſſe deſinat in ſubie
cto: ſicut obiectio illa ꝓcedit. ſed ita ꝙ magis ac magis in
ſubiecto eſſe incipiat.

Ad quintum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ charitas
augeatur ꝑ additiõem. Sicut. n. eſt
augmentum ſm̃ q̃ȝtitatem corꝑalem: ita ſm̃ q̃ȝtitatem vir
tualem. ſed augmentũ q̃ȝtitatis corꝑalis fit ꝑ additiõem.
Dicit. n. ph̃s in ꝑ̊ de generatõe ꝙ augmentũ eſt ꝑexiſti ma
gnitudini additamẽtum. ergo ẽt augmẽtum charitatis qḋ
eſt ſm̃ v̄tualem q̃ȝtitatem erit ꝑ additiõem. ℂ P̄. Chari-
tas in anima eſt qḋdã ſp̄uale lumẽ: ſm̃ illud. i. Joan. z. Qui
diligit fratrem ſuũ in lumie manet. ſed lumẽ creſcit ĩ aere
ꝑ additiõeȝ: ſicut ĩ domo lumẽ creſcit alia ꝯdela ſupaccẽ-
ſa. ergo etiã charitas creſcit in aĩa ꝑ additiõem. ℂ P̄. Au-
gere charitatem ad deum ꝑtinet: ſicut ⁊ ipſam creare: ſm̃
illud. z. ad Cor. 9. Augebit incremẽta frugũ iuſtitie veſtre:
ſed deus ꝑ̊ infundẽdo charitatem aliq̄d facit in aĩa qḋ ibi
prius nõ erat. ergo etiã augendo charitatem aliq̄d ibi facit
qḋ prius nõ erat. ergo charitas augeť ꝑ additionẽ. ℂ Sed
cõtra eſt ꝙ charitas ē forma ſimplex. ſimplex aũt additũȝ
ſimplici nõ facit aliq̄d maius: vt ꝓbatur in. 6. phy. ḡ chari-
tas nõ augetur per additioneȝ. ℂ R̄n̄º. dõm ꝙ omnis ad-
ditio eſt alicuius ad aliquid. vnde in omni additione oȝ ſal
tem ꝑ̄intelligere diſtinctionem eorum quorum vnum ad-
ditur alteri ante ipſam additionem. ſi ergo charitas adda-
tur charitati: oȝ preſupponi charitatem additam vt diſtin
ctam a charitate cui additur: nõ q̄dem ex neceſſitate ſm̃
eſſe: ſed ſaltem ſm̃ intellectum. poſſet enim deus etiã quã-
titatem corꝑalem augere addendo aliquã magnitudinem
nõ prius exiſtem: ſed tunc creatam: que quãuis prius non
fuerit in rerũ natura: hȝ tamẽ in ſe vnde eius diſtinctio in
telligi poſſit a quãtitate cui additur: ſi ergo charitas adda
tur charitati oȝ preſupponere ad minus ſm̃ intellectuȝ di
ſtinctionẽ vnius charitatis ab alia. Diſtinctio aũt ĩformis
ē duplex. vna q̄dem ſm̃ ſp̄eȝ. alia aũt ſm̃ numeꝝ. diſtictio
q̄dem ſm̃ ſp̄em in habitib⁹ ē ſm̃ obiectoꝝ diuerſitatẽ. di-
ſtinctio v̄o ſm̃ numeꝝ eſt ſm̃ diuerſitatẽ ſubĩ. Põt ḡ ꝯtin
gere ꝙ aliq̄s habit⁹ ꝑ additiõem augeať dũ extendiť ad q̄
daȝ obiã ad que ꝑ̊us ſe nõ extendebat. ⁊ ſic augeť ſcia geo
metrie ĩ eo q̄ de nouo ĩcipit ſcire aliq̃ geometricalia q̄ ꝑ̊us
neſciebat. hoc aũt nõ põt dici de charitate: q: etiã minima
charitas ſe extẽdit ad oĩa illa q̄ ſunt ex charitate diligẽda.
nõ ḡ talis additio ĩ augmẽto charitatis põt ĩtelligi preſup-
poſita diſtinctiõe ſm̃ ſp̄eȝ charitatis addite ad eã cui addi
tur. relinq̄tur ḡ ꝙ ſi fiat additio charitatis ad charitatẽ ꝙ
hoc fit ꝑ̄ſuppoſita diſtinctiõe ſm̃ numeꝝ q̄ eſt ſm̃ diuerſi-
tatẽ ſubtoꝝ: ſicut albedo augetur ꝑ hoc ꝙ albũȝ addiť al-
bo q̃ȝuis hoc augmẽto nõ fiat aliq̄d magis albũ. Sed hoc ĩ
ꝓpoſito dici nõ põt: q: ſubm̃ charitatis nõ ē niſi mẽs rõna
lis: vnde tale charitatis augmẽtuȝ fieri nõ poſſȝ: niſi ꝑ hoc
ꝙ vna mens rõnalis alteri addereť: qḋ eſt ĩpoſſibile: q̃ȝuis
etiã ſi eẽt poſſibile tale augmẽtum faceret maiorẽ diligen
tẽ: nõ aũt magis diligẽtem. Relinq̄tur ergo ꝙ nullo⁹ cha-
ritas augeri põt ꝑ additiõem charitatis ad charitatẽ: ſicut
q̄dam ponũt. Sic ergo charitas augeť ſolũ ꝑ hoc ꝙ ſubm̃
magis ac magis ꝑticipat charitatẽ. i. ſm̃ ꝙ magis reduciť
in actum illius ac magis ſubdiť illi. hic. n. eſt augmẽti mo-
dus ꝓꝑ̊i⁹ cuiuſlibet forme que intẽdiť eo ꝙ eſſe hui⁹ for-
me totalr̄ cõſiſtit in eo ꝙ inheret ſuſceptibili. ⁊ ideo cum
magnitudo rei cõſeq̄tur eẽ ipſi⁹ forme formã eſſe maiorẽ:
hoc eſt eã magis ineſſe ſuſceptibili: nõ aũt aliã formã adue
nire. hoc. n. eſſet ſi forma hr̄et aliquã q̃ȝtitateȝ ex ſeipſa nõ
ꝑ compatiõem ad ſubm̃. Sic ergo ⁊ charitas augetur per
hoc ꝙ intẽditur ĩ ſubõ. ⁊ hoc eſt ipſam augeri ſm̃ eſſentiã.
nõ aũt ꝑ hoc ꝙ charitas addať charitati. ℂ Ad ꝑ̊⁹ ḡ dõm
ꝙ q̃ȝtitas corꝑalis hȝ aliq̄d inquãtum eſt q̃ȝtitas: ⁊ aliq̄d ĩ-
quãtum eſt forma accidentalis. inquãtum eſt quãtitas hȝ
ꝙ ſit diſtinguibilis ſm̃ ſitum vel ſcõm numerũ. ⁊ ideo hoc
modo cõſideratur augmẽtum magnitudinis per additio-
nem: vt pȝ in aĩalibus. inquãtuȝ vero eſt forma accidenta-
lis eſt diſtinguibilis ſolum ſcõm ſubm̃. ⁊ ſcõm hoc hȝ pro-
prium augmẽtum ſicut ⁊ alie forme accidentales per mo-
dum intenſionis eius in ſubiecto: ſicut pȝ in his que rare-
fiunt: vt probatur in. 4. phy. ⁊ ſimiliter ſciẽtia hȝ quãtitatẽ
inquãtum eſt habitus ex ꝑte obiectoꝝ. ⁊ ſic augetur ꝑ addi
tiõem inquãtum aliq̄s plura cognoſcit. hȝ etiã quãtitatem
inq̃ȝtuȝ eſt quedã forma accidentalis ex eo ꝙ ineſt ſubto.
⁊ ſcõm hoc augetur in eo qui certius eadem ſcibilia cogno
ſcit nunc q̃ȝ prius. ſimiliter etiã ⁊ charitas habȝ duplicem
quãtitatem: ſed ſcõm eã que eſt ex ꝑte obiecti nõ augetur:
vt dictum eſt. vnde relinquitur ꝙ per ſolã intenſioneȝ au
geatur. ℂ Ad ſcõm dõm ꝙ additio luminis ad lumẽ põt
intelligi ſic ꝙ intenditur in aere ꝓpter diuerſitatem lumi
narium cauſantiuȝ lumen. ſed talis diſtinctio non hȝ locũ
in propoſito: q: non eſt niſi vnum luminare influens lumẽ
charitatis. ℂ Ad tertiũ dicẽdum ꝙ infuſio charitatis im-
portat quãdã mutationem ſcõm habere charitatem ⁊ nõ
hẽre. ⁊ ideo oȝ ꝙ aliquid adueniat qḋ pri⁹ nõ ĩfuit. ſȝ aug-
mentatio charitatis importat mutationem ſcõm magis ⁊
minus habere. ⁊ ideo non oportet ꝙ aliquid inſit qḋ prius
nõ infuerit: ſȝ ꝙ magis inſit qḋ ꝑ̊us minus inerat. ⁊ hoc eſt
ꝙ facit deus charitatem augẽdo. ſ. ꝙ magis inſit: ⁊ ꝙ per-
fectius ſimilitudo ſpiritus ſancti participetur in anima.

Ad ſextum ſic ꝓceditur. Uideť ꝙ quolibet actu
charitatis charitas augeať. Quod eni
poteſt id qḋ maius eſt: põt id qḋ minus eſt. ſȝ quilibet act⁹
charitatis poteſt mereri vitam eternam que maius eſt q̃ȝ
ſimplex charitatis augmentũ: q: vita eterna includit cha-
ritatis perfectioneȝ. ergo multomagis quilibet actus cha
ritatis charitatem auget. ℂ P̄. Sicut habitus virtutum
acq̄ſitarum generatur ex actibus: ita etiam augmentum
charitatis cauſatur per actum charitatis. ſed quilibet act⁹
virtuoſus operatur ad v̄tutis generationem. ergo etiã qui
libet actus charitatis operatur ad charitatis augmentuȝ.
ℂ P̄. Greg. dicit ꝙ in via dei ſtare retrocedere eſt: ſed nul
lus duȝ mouetur actu charitatis retrocedit. ergo quicũq̄
mouetur actu charitatis ꝓcedit in via dei. ḡ quolibet actu
charitatis charitas augeť. ℂ Sed ꝯtra eſt ꝙ effectus non
excedit virtutem cãe. ſed quãdoq̄ȝ aliquis actus charita-
tis cum aliquo tepore vel remiſſione committitur. non ḡ
perducit ad excellentiorem charitatem: ſed magis diſpo-
nit ad minorem. ℂ R̄n̄º. dõm ꝙ augmentum ſpirituale
charitatis quodãmodo ſimile eſt corporali augmẽto. aug-
mẽtum autem corporale in animalibus ⁊ plantis nõ ē mo
tus cõtinuus: ita. ſ. ꝙ ſi aliquod tantum augetur in tãto tẽ-
pore: neceſſe ſit ꝙ ꝓportionaliter in qualibet ꝑte illius ali
q̄d augeatur: ſicut contingit in motu locali: ſed per aliquod
tempus natura operatur diſponẽs ad augmẽtũ ⁊ nihil au-
gens actu. ⁊ poſtmodum producit in effectum id ad quod
diſpoſuerat augendo ipȝ animal vel plãtaȝ in actu: ita etiã
nõ quolibet actu charitatis charitas augeť: ſȝ q̄libet actus
charitatis diſponit ad charitatis augmẽtũ: inq̃ȝtuȝ ex vno
actu charitatis hõ reddiť ꝓmptior iteꝝ ad agendũ ſm̃ cha
ritatẽ: ⁊ habilitate creſcẽte hõ ꝓrumpit in actũ ferue̅tiorẽ
dilectiõis quouſq̄ȝ coneť ad charitatis ꝑfectũ: ⁊ tũc chari-
tas augeť in actu. ℂ Ad ꝑ̊⁹ ḡ dõm ꝙ q̄libet actus charita
tis mereť vitã eternã nõ q̄dẽ ſtatĩ exhibẽdã: ſȝ ſuo tꝑe ſiſr

etiam quilibet actus charitatis merẽ charitatis augmẽ/
tum:nõ tamẽ ſtatim augetur:ſed qñ aliqs conatur ad hu/
iuſmodi augmẽtuꝫ. ¶ Ad 2m dõm q in generatiõe virtu
tis acquiſite nõ quilibet actus ꝯplet generatõeꝫ virtutis:
ſed quilibet opatur ad eã vt diſponens:ꝛ vltim9 q eſt per/
fectioꝛ agẽs in virtute oĩum ꝓcedẽtiuꝫ reducit eã in actũ:
ſicut etiã eſt in multis guttis cauãtibus lapidẽ. ¶ Ad ter/
tiuꝫ dõm q in vijs dei ꝓcedit aliqs:nõ ſolũ dũ actu chari
tas eius agẽ.ſꝫ ẽt dum diſponiẽ ad eius augmẽtum.

Ad ſeptimum

ſic ꝓcedif. Uidef q charitas nõ augeaẽ in ĩfinitũ. Oĩs enim
mot9 ẽ ad aliquẽ finẽ ꝛ terminũ:vt dicit in.2.metaph.ſed
augmẽtuꝫ charitatis eſt qdam mot9.ergo tẽdit ad aliquẽ
finẽ ꝛ terminũ.ergo charitas in ĩfinitũ nõ augetur. ¶ P.
Nulla forma excedit capacitatẽ ſui ſubi:ſꝫ capacitas crea
ture rõnalis q̃ ẽ ſubm charitatis ẽ finita. ergo charitas in
ĩfinitũ augeri nõ poteſt. ¶ P. Omne finituꝫ p cõtinuum
augmẽtũ põt ptingere ad q̃titatẽ alteri9 finiti q̃tũcunqꝫ
maioris:niſi forte id qõ accreſcit p augmẽtuꝫ ſemp ſit mi/
nus ꝛ minus:ſicut phs dicit in.3.phy.q ſi vni linee addaẽ
qõ ſubtrahiẽ ab alia linea q̃ in ĩfinitũ diuidiẽ: in ĩfinitum
additione facta nunq̃ꝫ pertingetur ad quandam determi
natam quantitateꝫ que eſt compoſita ex duabus lineis di
uerſis:ea.ſ.ex qua addiẽ. ꝛ ea cui addiẽ qõ ex alia ſubtra/
bitur:quod in propoſito non contingit.non enim neceſſe ẽ
vt ſm charitatis augmentũ ſit minus q̃ꝫ prius: ſed magis
probabile eſt q ſit equale aut maius.cũ ergo charitas pa/
trie ſit quiddaꝫ finitum:ſed charitas vie in ĩfinitũ augeri
põt:ſequiẽ q charitas vie poſſit ſibi adequare charitateꝫ
patrie:qõ eſt inconueniens.non ergo charitas vie in ĩfini/
tum põt augeri. ¶ Sed contra eſt qõ apls dicit ad Philẽ.
3. Non q iaꝫ acceperim: aut iaꝫ perfectus ſim:ſequoꝛ aũt
ſiquo mõ comprehẽdam:vbi dicit Glo. Nemo fideliũ ꝛſi
multũ pfecerit dicat ſufficẽ mihi.q.n. hoc dicit de via exit
añ finẽ:ĝ ſemp charitas in via põt magis ac magis augeri
¶ Rñdeo dicẽdũ:q terminus augmẽto alicuius forme
põt pfigi triplr. Uno mõ ex rõne ipſi9 forme q̃ hꝫ termi
natã menſurã ad quã cũ peruentũ fuerit nõ põt vltra pro
cedi in forma:ſed ſi vltra ꝓceſſum fuerit pueniẽ ad aliã
formam:ſicut pꝫ in pallore cuius terminos per continuaꝫ
alteratiõnẽ aliqs tranſit vel ad albedinẽ vl ad nigredinẽ
pueniẽs. Alio modo ex pte agentis cui9 virtus non ſe ex
tendit ad vlterius augẽdũ formã in ſubiecto. Tertio ex
parte ſubiecti quod non eſt capax vlterioris perfectionis.
nullo aũt iſtoꝝ modoꝝ iponiẽ termin9 augmẽto charita/
tis in ſtatu vie.ipſa.n.charitas ſm rõneꝫ ꝓprie ſpẽi termi
num augmẽti nõ hꝫ:eſt enĩ pticipatio quedã ĩfinite chari/
tatis q̃ eſt ſpũs ſcũs.ſilr etiã cauſa agẽs charitateꝫ ẽ ĩfini/
te vtutis.ſ.deus.ſilr ẽt ex parte ſubi termin9 huic augmẽ/
to pfigi nõ põt.qꝛ ſemp charitate excreſcẽte ſup excreſcit
habilitas ad vlterius augmẽtum.vñ relinqtur q charita
tis augmẽto nullus termin9 pfigaẽ in hac vita. ¶ Ad pri/
mum ergo dõm:q augmẽtum charitatis eſt ad aliquẽ fi/
nem:ſed ille finis nõ eſt ĩ hac vita ſed futura. ¶ Ad ſcõm
dõm:q capacitas creature rõnalis per charitateꝫ augeẽ:
qꝛ per ipam coꝛ dilataẽ:ſm illud.2.ad Coꝛ.6. Coꝛ nr̃m di/
latatũ eſt.ꝛ iõ adhuc vlteri9 manet habilitas ad mai9 aug
mentum. ¶ Ad 3m dõm:q rõ illa ꝓcedit in his q̃ habent
q̃titatem eiuſdẽ rõnis:nõ aũt in his q̃ habẽt diuerſaꝫ rõ/
nem q̃titatis:ſicẽ linea q̃tũcunq̃ꝫ creſcat nõ attingit q̃tita
tem ſupficiei:nõ eſt aũt eadẽ rõ q̃titatis charitatis vie q̃
ſequiẽ cognitionẽ fidei:ꝛ charitatis patrie q̃ ſequiẽ viſio/
nem apertã. vnde nõ ſequitur ratio.

Ad octauum

ſic ꝓcedif. Uidef q charitas in hac vita nõ poſſit eẽ pfecta. Ma/
xime enĩ hec pfectio in aplis fuiſſet.ſed in eis nõ fuit. Dicẽ
.n.apls ad Philẽ.3. Nõ q iã cõprehẽderim aut pfect9 ſim.
ergo charitas in hac vita pfecta eſſe nõ põt. ¶ P. Aug. di
cit in li.83.q. Cꝫ nutrimẽtũ charitatis ẽ diminutio cupidi
tatis:pfectio nulla cupiditas.ſed hoc nõ põt eſſe in hac vi
ta:in qua ſine peccato viuere nõ poſſum9:ſꝫ illud.i. Joan.
pmo. Si dixerim9:qm̃ peccatũ nõ habem9 ipſi nos ſeduci
mus.oẽ aũt peccatũ ex aliqua ĩoꝛdinata cupiditate ꝓce/
dit.ergo in hac vita charitas pfecta eſſe nõ põt. ¶ P. Il
lud qõ iam pfectum eſt nõ hꝫ vlterius creſcere.ſed chari
tas in hac vita ſemp põt augeri:vt dcm̃ eſt. ergo charitas
in hac vita nõ põt eſſe perfecta. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qõ Aug.dicẽ ſu
per pmã cañ. Joan. Charitas cũ fuerit roboꝛata pficiẽ. cũ
aũt ad perfectionẽ venerit dicẽ cupio diſſolui ꝛ eẽ cũ xpo.
ſed hoc poſſibile eſt in hac vita:ſicẽ in Paulo fuit.ergo cha
ritas in hac vita nõ põt eſſe pfecta. ¶ Rñdeo dõm q pfe
ctio charitatis põt ĩtelligi duplr. vno mõ ex parte diligibi
lis. Alio mõ ex parte diligẽtis. Ex parte qdeꝫ diligibil per
fecta eſt charitas vt diligaẽ aliqd q̃tum diligibile eſt.de9
aũt tantũ diligibilis eſt q̃tũ bon9 eſt:bonitas aũt ei9 ẽ ĩfi/
nita. vñ infinite diligibil eſt.nulla enĩ creatura põt eũ di/
ligere ĩfinite:cũ q̃libꝫ vt9 creata ſit finita:vñ per hũc mo/
dum nulli9 creature charitas põt eſſe pfecta:ſed ſolũ cha/
ritas dei qua ſeipm diligit. Ex parte võ diligẽtis:tũc ẽ cha
ritas pfecta qñ diligit tãtũ q̃tum põt. Qõ qdem cõtingit
triplr. Uno mõ ſic:q totũ coꝛ hois actualr ſemp feraẽ ĩ
deum.ꝛ hec eſt pfectio charitatis patrie q̃ nõ eſt poſſibil
in hac vita:in qua ĩpoſſibile ẽ ꝓpter hũane vite ĩfirmita
tem ſemp actu cogitare de deo ꝛ moueri dilectõe ad ipꝫ.
Alio mõ:vt homo ſtudiũ ſuũ dputet ad vacãdũ deo ꝛ re
bus diuinis:ptermiſſis alijs niſi q̃tum neceſſitas pñtis vi
te reqrit.ꝛ iſta ẽ pfectio charitatis q̃ ẽ poſſibilis in via: nõ
tñ eſt cõis oĩb9 hñtibus charitatẽ. 3o mõ ita q habitualr
aliqs totũ coꝛ ſuum ponat ĩ deo:ita.ſ.q nihil cogitet vl ve
lit qõ diuine dilectõi ſit ꝯriũ.ꝛ hec pfectio eſt cõis oĩb9 cha
ritatem hñtib9. ¶ Ad pmũ ergo dõm:q apls negat de ſe
pfectionẽ prĩe. vñ glo.ibidẽ dicẽ:q pfect9 erat viatoꝛ:ſꝫ nõ
dum ipſi9 itineris pfectõe puentoꝛ. ¶ Ad 2m dõm:q hoc
dẽ ꝓpter pcã venialia q̃ nõ ꝯriant habitui charitatis:ſed
actui.ꝛ ita nõ repugnãt pfectõi vie:ſꝫ pfectõi prĩe. ¶ Ad
tertium dõm q pfectio vie non eſt pfectio ſimplr.ꝛ ideo
ſemper habet quo creſcat.

Ad nonum

ſic ꝓcedif. Uidef q ĩcõueniẽter di ſtiguanẽ tres grad9 charitatis.ſ.cha
ritas ĩcipiẽs:ꝓficiẽs:ꝛ pfecta. Inter pn̄m.n.charitatis ꝛ ei9
vltimã perfectionẽ ſũt multi grad9 medij.nõ ergo vnũ ſo
lum mediũ debuit poni. ¶ P. Statim cũ charitas ĩcipit
eſſe ĩcipit ẽt ꝓficere:nõ ergo dꝫ diſtigui charitas ꝓficiẽs
a charitate ĩcipiẽte. ¶ P. Quãtũcunq̃ꝫ aliqs hẽat in hoc
mũdo charitatẽ pfectam põt ẽt ei9 charitas augeri:vt di/
ctum eſt:ſed charitatẽ augeri eſt ipſam ꝓficere. ergo cha/
ritas pfecta nõ dꝫ diſtingui a charitate proficiẽte. incõue/
niẽter ĝ pdicti tres gradus charitatis aſſignanẽ. ¶ Sed
cõtra eſt qõ Aug.dicit ſup pmã cañ. Joan. Charitas cũ fue
rit nata:nutriẽ:qõ ptinet ad incipiẽtes cuꝫ fuerit nutrita
roboꝛaẽ:qõ ptinet ad ꝓficientes:cũ fuerit roboꝛata perfi/
cit:qõ ptinet ad pfectos.ergo eſt triplex gradus charitatis
¶ Rñ9.dõm:q ſpirituale augmẽtũ charitatis cõſiderari
põt q̃tũ ad aliqd ſimile coꝛpoꝛali hois augmento:qõ qdẽ
q̃uis in plurimas partes diſtingui poſſit.hꝫ tamẽ aliquas
determinatas diſtinctiones ſm determinatas actiões vl
ſtudia ad que homo perduciẽ per augmentũ. Sicut in fan
tilis etas diciẽ anteq̃ꝫ habeat vſũ rõnis.poſtea autẽ diſti/
guiẽ alius ſtatus hois quãdo iam incipit loqui ꝛ rõne vti.
iterũ tertius ſtatus eius eſt pubertas:cũ iam incipit poſſe
generare:ꝛ ſic deinde quouſq̃ꝫ pueniaẽ ad perfectum. Ita
etiaꝫ ꝛ diuerſi gradus charitatis diſtinguunẽ ſm diuerſa

ſtudia ad que homo ꝑducit̃ per charitatis augmẽtuʒ. Nã ꝓmo qdem incũbit homini ſtudiũ ꝓncipale ad recedẽduʒ a peccato ⁊ reſiſtẽdum cõcupiſcẽtijs ei⁹: q in ꝯriũ charitatis mouẽt. ⁊ hoc ꝑtinet ad icipiẽtes in qb⁹ charitas eſt nutrienda vel fouẽda ne corrumpat̃. Scðm aũt ſtudiũ ſuccedit: vt homo ꝓncipal̃r ĩtendat ad hoc ꝙ in bono ꝓficiat. ⁊ hoc ſtudium ꝑtinet ad ꝓficiẽtes: q ad hoc ꝓncipal̃r ĩtendunt: vt in eis charitas ꝑ augmẽtũ roboret̃. Tertiuʒ aũt ſtudium eſt vt hõ ad hoc ꝓncipal̃r ĩtendat vt deo ĩhereat ⁊ eo fruat̃. ⁊ hoc ꝑtinet ad ꝑfectos q cupiũt diſſolui ⁊ eſſe cũ xp̃o. Sicut ẽt videm⁹ in motu corporali ꝙ ꝓmũ eſt receſſus a termino: ſcðm aũt eſt appropinq̃tio ad aliũ terminum. tertiũ eſt qes in termio. ¶ Ad ꝓmũ ergo dðm ꝙ ois illa determiata diſtictio: q̃ põt accipi in augmẽto charitatis cõprehẽdit̃ ſub iſtis trib⁹ q̃ dicta ſunt: ſic ẽt ois diuiſio cõtinuoꝝ cõprehendit̃ ſub tribus his: ꝓn⁹ ⁊ medio: ⁊ fine: vt ph̃s dicit in ꝓmo de celo. ¶ Ad 2ᵐ dðm: ꝙ illis in qb⁹ charitas icipit q̃uis ꝓficiant: ꝓncipalior tñ cura iminet vt reſiſtant peccatis: quoꝝ ĩpugnatiõe inq̃etant̃: ſʒ poſtea hanc ĩpugnationẽ min⁹ ſentiẽtes iã quaſi ſecuri⁹ ĩtendũt ad ꝑfectũ: ex vna tñ parte faciẽs opus: ⁊ ex alia ꝑte hñtes manum ad gladium: vt dr̃ in Eſdra de edificatorib⁹ hieruſalem. ¶ Ad 3ᵐ dðm: ꝙ perfecti ẽt in charitate ꝓficiũt: ſed nõ eſt ad hoc ꝓncipalis eoꝝ cura: ſʒ iam eorũ ſtudiũ circa hoc maxĩe verſat̃: vt deo ĩhereant. ⁊ q̃uis ẽt hoc q̃rant incipiẽtes ⁊ ꝓficiẽtes: tñ magis ſentiũt circa alia ſuã ſollicitudinẽ: incipientes quidem de vitatione peccatoꝝ: proficientes vero de profectu virtutum.

Ad decimum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ charitas poſſit diminui. Cõtraria enĩ nata ſunt fieri circa idẽ: ſed augmẽtatio ⁊ diminutio ſũt ꝯria: cum ergo charitas augeat̃: vt dcm̃ eſt ſupra: vr̃ ẽt ꝙ poſſit diminui. ¶ ꝓ. Aug. io. cõfeſ. ad deũ loquẽs dic̃. Min⁹ te amat q tecuʒ aliqd amat. ⁊ in lib. 83. q. dicit: ꝙ nutrimẽtũ charitatis eſt diminutio cupiditatis: ex quo vr̃ ꝙ ẽt econuerſo augmẽtũ cupiditatis ſit diminutio charitatis: ſʒ cupiditas q̃ amat̃ aliqd aliud q̃ȝ deus põt in hoĩe creſcere. ergo charitas põt diminui. ¶ ꝓ. Sic̃ Augu. dic̃. 8. ſup Gen̄. ad lr̃am. Nõ ita de⁹ opat̃ hoĩem iuſtũ iuſtificãdo eũ: vt ſi abſceſſerit maneat in abſente: qð fac̃. Ex quo põt accipi ꝙ eodẽ mõ deus opat̃ in hoĩe charitatẽ ei⁹ cõſeruando quo opat̃ ꝓmo ei charitatem ĩfundẽdo: ſʒ in ꝓma charitatis ĩfuſiõe min⁹ ſe ꝑparanti de⁹ minorẽ charitatẽ ĩfundit. ġ ẽt in cõſeruatõe charitatis min⁹ ſe ꝑparanti minorẽ charitatem ꝯſeruat. põt ergo charitas diminui. ¶ Sed ꝯ ẽ ꝙ charitas in ſcriptura igni cõparat̃: ſʒ illud Canti. 8. Lãpades ei⁹. ſ. charitatis: lãpades ignis atq; flãmarũ. ſʒ ignis q̃diu manet ſemꝑ aſcẽdit. ergo charitas q̃diu manet aſcẽdere põt: ſed deſcẽdere. i. diminui nõ põt. ¶ R̃n̄⁹ dðm: ꝙ q̃titas charitatis quã hʒ incõparatõe ad obm̃ ꝓpꝛium minui nõ põt ſic̃ nec augeri: vt ſupra dcm̃ eſt: ſed cũ augeat̃ ſcðm q̃titatem quã hʒ per cõparationẽ ad ſubm̃: hoc opʒ ꝯſiderare vtrum ex hac ꝑte diminui poſſit. ſi aũt diminuat̃ opʒ ꝙ vel diminuat̃ per aliquẽ actũ: vel per ſolã ceſſationẽ ab actu. per ceſſationẽ qdem ab actu diminuunt̃ virtutes ex actibus acq̃ſite: ⁊ q̃nq; ẽt corrumpunt̃: vt ſupra dcm̃ ẽ. vñ de amicitia ph̃s dicit i. 8. ethi. Qꝫ multas amicitias iappellatio ſoluit. i. nõ appellare amicũ: vel nõ colloq ei: ſʒ hoc iõ eſt: qꝛ ꝯſeruatio vniuſcuiuſq; rei depẽdet ex ſua cã. cã aũt v̾tutis acq̃ſite eſt act⁹ humanus. vñ ceſſantibus humanis actib⁹ v̾tus acq̃ſita diminuit̃. ⁊ tandẽ total̃r corrũpit̃. ſed hoc in charitate locũ nõ hʒ. qꝛ charitas nõ cauſat̃ ab hũanis actibus: ſed ſolũ a deo: vt ſupra dcm̃ eſt. Uñ relinq̃tur ꝙ ẽt ceſſante actu: ꝓpter hoc nec diminuit̃ nec corrũpit̃: ſi deſit peccatũ in ipſa ceſſatõe. Relinq̃tur ergo ꝙ diminutio charitatis nõ poſſit cauſari niſi vel a deo vel ab aliquo peccato: a deo qdem nõ cauſat̃ aliqs defectus in nobis: niſi per modum pene ꝑm ꝙ ſubtrahit gr̃am in penã pc̃ti. vñ nec ei cõpetit diminuere charitatẽ: niſi per modũ pene: pena aũt debet̃ pc̃tõ. vnde relinq̃tur ꝙ ſi charitas diminuatur ꝙ cã diminutiõis eius ſit peccatũ: vel effectiue vel meritorie: neutro aũt mõ peccatũ mortale diminuit charitatem: ſed total̃r corrumpit ipſam ⁊ effectiue: qꝛ oẽ peccatũ mortale ꝯriat̃ charitati: vt ĩfra dicet̃: ⁊ etiã meritorie: qꝛ q peccando mortal̃r aliqd ꝯ charitatem agit: dignũ ẽ vt ds̃ ei ſubtrahat charitatem. ſil̃r etiã nec per peccatũ veniale charitas diminui põt: neq; effectiue neq; meritorie. Effectiue quidem nõ: qꝛ ad ipſam charitatem nõ attingit. charitas. n. eſt circa finem vltimum. veniale aũt peccatuʒ eſt quedaʒ inordinatio circa ea q̃ ſunt ad finem: nõ aũt diminuit̃ amor finis ex hoc ꝙ aliquis inordinationẽ aliquã cõmittit circa ea que ſunt ad finẽ. ſicut aliq̃n cõtingit ꝙ aliq ĩfirmi multũ amãtes ſanitatẽ iordĩate tñ ſe hñt circa diete obſeruationẽ: ſicut etiã in ſpeculatiuis ſciẽtijs falſe opiniones circa ea q̃ deducunt̃ ex ꝓncipijs nõ diminuũt certitudinẽ ꝓncipioꝝ. ſil̃r etiã veniale pc̃tm̃ non meret̃ diminutionẽ charitatis. cũ enĩ aliqs delinq̃t in minori: non meret̃ detrimẽtũ pati in maiori. de⁹ enĩ nõ plus ſe auertit ab hoĩe q̃ȝ homo auertit ſe ab ipſo. vnde q iordinate ſe hʒ circa ea q̃ ſunt ad finẽ: nõ meret̃ detrimẽtũ pati in charitate ꝑ quã ordinat̃ ad vltimũ finẽ. Uñ ꝯñs eſt ꝙ charitas nullo mõ diminui poſſit directe loquendo. poteſt tñ ĩdirecte dici diminutio charitatis diſpõ ad corruptionẽ ipſius que fit vel ꝑ pc̃tã venialia vel ẽt ꝑ ceſſationẽ ab exercitio operum charitatis. ¶ Ad ꝓmũ ergo dðm: ꝙ cõtraria ſunt circa idẽ q̃n ſubʒ equal̃r ſe hʒ ad vtrũq; ꝯrioꝝ: ſʒ charitas nõ eodẽ mõ ſe hʒ ad augmẽtũ ⁊ diminutionẽ. põt enĩ habere cãm augẽtẽ: ſed nõ põt habere cãm minuentẽ: ſicut dictũ ẽ: vnde ratio nõ ſequit̃. ¶ Ad ſcðm dðm: ꝙ duplex ẽ cupiditas. Una qdem q̃ finis in creaturis cõſtituit̃: ⁊ hec mortificat totaliter charitatẽ: cũ ſit venenuʒ ipſius: vt Aug. dicit ibidem. Et hoc facit ꝙ deus minus amet̃. ſ. q̃ȝ dʒ amari ex charitate: nõ qdem charitatem diminuendo: ſed eaʒ totaliter tollẽdo: ⁊ ſic intelligendum ẽ quod dicitur. Minus te amat q tecũ aliquid amat: ſubdit̃ eniʒ qð nõ ꝓpter te amat: quod nõ cõtingit in pc̃tõ veniali: ſed ſoluʒ ĩmortali. quid enim amatur in peccato veniali ꝓpter deum: amatur habitu ⁊ſi nõ actu. Eſt aũt alia cupiditas venialis pc̃ti que ſemꝑ diminuit̃ ꝑ charitatẽ: ſed tñ talis cupiditas charitatẽ diminuere nõ põt rõne iaʒ dicta. ¶ Ad tertiũ dðm ꝙ in infuſione charitatis requirit̃ motus liberi arbitrij: ſicut ſupra dictum eſt. ⁊ ideo illud qð diminuit intenſioneʒ liberi arbitrij: diſpoſitiue opatur ad hoc ꝙ charitas ĩfundenda ſit minor. ſʒ ad cõſeruationeʒ charitatis non requitur motus liberi arbitrij: alioqn nõ remaneret in dormiẽtibus: vnde ꝑ ĩpedimentũ intenſionis mot⁹ liberi arbitrij non diminuitur charitas.

Ad vndecimum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ charitas ſemel habita non poſſit amitti. Si enim amittit̃ non amittit̃ niſi ꝓpter pc̃tm̃: ſed ille q hʒ charitatem nõ poteſt peccare. Dicitur enim. i. Joan. 3. Omnis eniʒ qui natus eſt ex deo pc̃tm̃ non facit: quia ſemen ipſius in eo manet: ⁊ non poteſt peccare: quoniam ex deo natus eſt. charitatẽ aũt nõ habẽt niſi filij dei ipſa enim eſt que diſtinguit inter filios regni ⁊ filios perditionis: vt Auguſti. dicit in. 15. de tri. ergo ille qui habet charitatem non põt eam amittere. ¶ ꝓ. Augu. dicit in. 8. de tri. ꝙ dilectio ſi non eſt vera: dilectio dicenda non ẽ: ſʒ ſicut ipſe dicit in epiſtola ad Julianuʒ comiteʒ: Charitas q̃ deficere poteſt nunq̃ȝ vera fuit. ergo neq; charitas fuit: ſi ergo charitas ſemel habeat̃ nunq̃ȝ amittit̃. ¶ ꝓ. Greg. dicit in homel. pẽtecoſtes: ꝙ amor dei magna operatur ſi

eſt:ſi deſinit operari charitas nõ ẽ:ſed nullus magna ope/
rando amittit charitatem.ergo ſi charitas inſit amitti nõ
põt.¶ P̃. Liber arbitriũ nõ iclinat̃ ad pctũ:niſi p aliqđ
motiuũ ad peccãdũ: ſed charitas excludit oĩa motiua ad
peccãdũ:ꝛ amorẽ ſui ꝛ cupiditatez:ꝛ gcquid aliud hmõi ẽ.
ergo charitas amitti nõ poteſt.¶ Sed ꝯ eſt qđ dr̃ Apo.z.
Habeo aduerſuz te pauca ꝙ pmã charitatem reliquiſti.
¶ Rñ°.dõm ꝙ per charitatez ſpũs ſcũs in nobis habitat
vt ex ſupra dictis pz.Tripl'r g̃ poſſum⁹ ꝯſiderare charita/
tẽ. Uno modo ex pte ſpũs ſancti mouentis aĩam ad dili/
gẽdũ deũ ꝛ ex hac pte charitas ĩpeccabilitatẽ hʒ ex virtu/
te ſpũs ſcĩ que ĩfalibiliter opatur qđcunqʒ voluerit: vnde
ĩpoſſibile ẽ hec duo ſil' eſſe vera:ꝙ ſpũs ſcũs velit aliquez
mouere ad actũ charitatis:ꝛ ꝙ ipſe charitatẽ amittat pec/
cando.nã donũ pſeuerãtie cõputat̃ iter beneficia dei qb⁹
certiſſime liberant̃ gcunqʒ liberant̃:vt Aug.dicit in lib.de
pdeſtinatione ſcõꝝ. Alio mõ põt ꝯſiderari charitas ſcđʒ
propriam rationem: ꝛ ſic charitas non poteſt aliquid niſi
id quod pertinet ad charitatis rationem: vnde charitas
nullo modo poteſt peccare:ſicut nec calor poteſt infrigida
re.ꝛ ſic etiam iniuſtitia non poteſt bonum facere: vt Aug.
dicit in libro de ſermone domini in monte Tertio modo
poteſt cõſiderari charitas ex parte ſubiecti qđ eſt vertibi/
le ſm arbitriȷ libertatem.Poteſt aũt attendi comparatio
charitatis ad hoc ſubm:ꝛ ſm vniuerſalem rõnẽ quo com/
parat̃ forma ad mãm:ꝛ ſm ſpãlem rõnem quo compatur
habitus ad potentiam.Eſt aũt de rõne forme ꝙ ſit in ſub/
iecto amiſſibiliter qñ non replet totã potentialitatem ma
terie:ſicut pz in formis generabilium ꝛ corruptibiliuz : qꝛ
mã hoꝝ ſic recipit vnam formam ꝙ remanet in ea poten
tia ad aliam formã:qſi non repleta tota mãe potentialita
te per vnã formaz:ꝛ ideo vna forma poteſt amitti p acce/
ptionẽ alterius.ſed forma corporis celeſtis:qꝛ replet totã
mãe potẽtialitatẽ:ita ꝙ nõ remanet in ea potẽtia ad aliaz
formã:inamiſſibiliter ineſt:ſic ergo charitas patrie : qꝛ re/
plet totã potẽtialitatẽ rõnalis mentis:inq̃tuz.ſ. oĩs actua
lis motus eius fertur in deum: inamiſſibil'r habet̃. chari/
tas aũt vie non ſic replet potentialitatez ſui ſubiecti: quia
nõ ſemp actu fert̃ in deum:vnde qñ actu in deum nõ fer/
tur:põt aliqđ occurrere p quod charitas amittat̃. Habitui
vero ꝓprium ẽ vt iclinet potẽtiã ad agẽdũ qđ cõuenit ha/
bitui iq̃tũ facit aliqđ videri bonũ qđ ei cõuenit : malum
aũt qđ ei repugnat.Sicut eni guſtus diiudicat ſapores ſʒ
ſuã diſpoſitiõez:ita mẽs hoĩs diiudicat de aliquo faciẽdo
ſcđm ſuam habitualẽ diſpõnem.Uñ ꝛ phs dicit in.z.ethi.
ꝙ qualis vnuſquiſqʒ eſt talis finis vr̃ ei. ibi ergo charitas
ĩamiſſibiliter hr̃.vbi id qđ ꝯuenit charitati nõ põt videri
niſi bonũ.ſ.in patria:vbi de⁹ vr̃ per eẽntiam q̃ eſt ipſa eẽn
tia bonitatis.ꝛ iđ charitas pr̃ie amitti nõ põt:charitas aũt
vie in c⁹ ſtatu nõ vr̃ ipſa eẽntia dei bonitatis eẽ eẽntia:pt
amitti.¶ Ad pmũ g̃ dõm:ꝙ auctoritas illa log̃ ſʒ ptãtẽ
ſpũs ſcĩ:c⁹ ꝯſeruatõe a pctõ imunes reddũt quos ipſe mo
net q̃tuz ipſe voluerit.¶ Ad ſcđm dđʒ ꝙ charitas q̃ defi/
cere põt ex ipſa rõne charitatis vera charitas nõ ẽ.hoc.n.
eẽt ſi hoc ĩ ſuo amore hr̃et ꝙ ad tps amaret. ꝛ poſtea ama
re deſineret:qđ nõ eſſet vere dilectiõis:ſʒ ſi charitas amit
tat̃ ex mutabilitate ſubi ꝯ ꝓpoſitum charitatis : qđ in ſuo
actu icludit̃:hoc non repugnat veritati charitatis.¶ Ad
tertium dõm ꝙ amor dei ſemp magna operat̃ in ꝓpoſito:
qđ ptinet ad rõnem charitatis:nõ tñ ſemp magna opat̃ in
actu ꝓpter cõditionẽ ſubi.¶ Ad q̃rtum dõm: ꝙ charitas
ſm rõnem ſui act⁹ excludit oẽ motiuũ ad peccãdũ: ſʒ qñʒ
ꝯtingit ꝙ charitas actu nõ agit:ꝛ tũc põt iteruenire aliqđ
motiuũ ad peccãdũ:cui ſi ꝯſentiat̃ charitas amittit̃.

Ad duodecimum ſic pcedit̃. Uidet̃ ꝙ cha
ritas nõ amittat̃ p vnuz
actum peccati mortalis.Dic̃.n.Origenes in p̊ pariarchon.
Si aũt ſatietas capit aliquẽ ex his q in ſũmo pfectoqʒ con
ſtiterit gradu nõ arbitror ꝙ ad ſubitũ qs euacuet̃ aut dci/
dat:ſed paulatim ac ẽt p partes eũ decidere neceſſe ẽ. ſed
homo decidit charitatẽ amittẽs.ergo charitas nõ amittit̃
per vnũ ſolũ actũ peccati mortal'.¶ P̃. Leo papa dicit in
ſmone de paſſiõe alloquẽs Petrũ.Uidit in te dñs non fi/
dem fictã:nõ dilectionẽ auerſaz:ſed ꝯſtantiã fuiſſe turba/
tam:abũdauit fletus vbi nõ deficit affect⁹: effect⁹ charita
tis lauit verba formidinis.Et ex hoc accepit Ber. ꝙ dixit
in Petro charitatem nõ fuiſſe extinctã:ſʒ ſopitaz. ſed Pe
trus negãdo xp̃z peccauit mortal'r.ergo charitas nõ amit/
titur per vnũ actũ peccati mortal'.¶ P̃. Charitas eſt for/
tior q̃ʒ v̄tus acq̃ſita:ſʒ habitus v̄tutis acq̃ſite nõ tollit̃ per
vnum actũ peccati ꝯriũ.ergo multo min⁹ charitas tollit̃ p
vnum actũ peccati mortal' ꝯrium.¶ P̃. Charitas ĩportat
dilectionẽ dei ꝛ ꝓximi:ſed aliq̃s cõmittẽs aliqđ pctm̃ mor
tale:retinet dilectionẽ dei ꝛ ꝓximi:vt vr̃. Inordiatio eniʒ
affectõis circa ea q̃ ſunt ad finẽ nõ tollit amorẽ finis:vt ſu
pra dcm̃ eſt.ergo põt remanere charitas ad deuz exiſtẽte
pctõ mortali per ĩordinatã affectionẽ circa aliqđ tẽporale
bonũ.¶ P̃. Uirtutis theologice obm̃ eſt vltim⁹ finis:ſed
alie v̄tutes theologice.ſ.fides ꝛ ſpes nõ excludunt̃ p vnuz
actũ peccati mortalis:imo remanẽt ĩformes.ergo ẽt chari
tas põt remanere ĩformis:ẽt vno pctõ mortali ꝑpetrato.
¶ Sed ꝯ. Per pctm̃ mortale fit hõ dignus morte eterna
ſʒ illud Ro.6.Stipendia peccati mors:ſʒ q̃libet hñs cha/
ritatem hʒ meritũ vite eterne.Dicit̃.n.Joan.14. Siq̃s di
ligit me,diliget̃ a pr̃e meo:ꝛ ego diligã eũ:ꝛ manifeſtabo ei
meipm̃. In qua q̃dem manifeſtatõe vita eterna ꝯſiſtit:ſʒ
illud Joan.17. Hec eſt vita eterna vt cognoſcãt te verum
deum ꝛ quẽ miſiſti Jeſum xp̃m. nullus aũt põt eſſe ſimul
dignus vita eterna ꝛ morte eterna. ergo ĩpoſſe eſt ꝙ aliq̃s
habeat charitatẽ cũ peccato mortali:tollit̃ ergo charitas
per vnũ actũ peccati mortalis.¶ Rñ° dõm ꝙ vnũ ꝯriuʒ
per aliud ꝯriũ ſupueniẽs tollit̃:quilibet aũt actus peccati
mortalis ꝯriat̃ charitati ſm ꝓpriã rõnem:que conſiſtit in
hoc ꝙ de⁹ diligat̃ ſup oĩa:ꝛ ꝙ homo totaliter illi ſe ſuby/
ciat:oĩa ſua referendo in ipm̃.Eſt ergo de ratõe charitatis
vt ſic diligat deũ ꝙ in oĩbus velit ſe ei ſubycere:ꝛ pcepto/
rum eius regulã in omnibus ſeq.Quicquid eni ꝯriat̃ pce/
ptis eius:manifeſte cõtrariat̃ charitati. vnde de ſe habet
ꝙ charitatẽ excludere poſſit. Et ſiq̃dem charitas eſſet ha
bitus acquiſit⁹ ex virtute ſubiecti depẽdens:nõ opʒ ꝙ ſta
tim per vnum actũ cõtrariũ tolleret̃.actus eni nõ directe
ꝯriat̃ habitui:ſed actui : cõtinuatio aũt habit⁹ in ſubiecto
nõ requirit cõtinuitatẽ actus.vnde ex ſupueniente cõtra/
rio actu nõ ſtatim habitus acq̃ſitus excludit̃:ſed charitas
cũ ſit habitus ĩfuſus dependet ex actiõe dei ĩfundentis:
qui ſic ſe hʒ in ĩfuſiõe ꝛ conſeruatione charitatis: ſicut ſol
in illuminatione aeris:vt dictum eſt.Et ideo ſicut lumen
ſtatim ceſſaret eſſe in aere per hoc ꝙ aliqđ obſtaculum po
neret̃ illuminationi ſolis:ita etiã charitas ſtatim defic̃ eẽ
in aĩa per hoc ꝙ aliquod obſtaculuz ponit̃ influentie cha/
ritatis a deo in animã.Manifeſtum eſt aũt ꝙ per qđlibʒ
mortale peccatũ qđ diuinis preceptis cõtrariat̃ ponit̃ pre
dicte infuſioni obſtaculuz:qꝛ ex hoc ipſo ꝙ homo eligẽdo
pfert peccatũ diuine amicitie:q̃ requirit:vt dei voluntatẽ
ſequamur:ꝯñs eſt vt ſtatim per vnũ actuz peccati morta
lis habitus charitatis pdat̃.vnde ꝛ Aug.dicit.8.ſup Gen̄.
ad litteraz.Or homo deo ſibi pſente illuminat̃:abſente ãt
continuo tenebrat̃:a quo nõ locorum interuallis:ſed volũ
tatis auerſione diſcedit̃.¶ Ad pmum ergo dicendum:ꝙ
verbum Origenis põt vno modo ſic intelligi: ꝙ homo q
eſt in ſtatu perfecto nõ ſubito ꝓcedit in actũ peccati mor
talis.ſed ad hoc diſponit̃ per aliquam negligentiaz prece

dentē: vnde ⁊ pctā venialia dicunt̄ eē diſpō ad mortale: ſicut ſupra dictū ē. ſ; tñ ꝑ vnū actū peccati mortalis ſi cū cōmiſerit decidit charitate amiſſa: ſ; q2 ipſe ſubdit: ſi aliquis breuis lapſus acciderit ⁊ cito reſipiſcat: nō penit⁹ ruere videt̄. Pōt aliter dici ꝙ ipſe itelligit cū penit⁹ euacuari ⁊ decidere q ſic decidit vt ex malitia peccet. qḋ nō ſtatim in viro ꝑfecto a ꝑncipio ↄtigit. ❡ Ad 2ᵐ dōz: ꝙ charitas amittitur dupl̄r. Uno mō directe ꝑ actualē cōtēptū: ⁊ hoc mō Petrus charitatē nō amiſit. Alio⁰ idirecte: qñ cōmittit aliqḋ ↄriū charitati ꝓpter aliquā paſſionē ↄcupiſcētie vel timoris. ⁊ hoc mō Petrus ↄ charitatē faciēs charitatem amiſit: ſ; eā cito recupauit. ❡ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ non q̄libȝ inordinatio affectionis q̄ eſt circa ea que ſunt ad finē. i. circa bona creata ↄſtituit pctm̄ mortale: ſ; ſolū qñ ē talis iordinatio q̄ repugnat diuine volūtati. ⁊ hec iordinatio directe ↄriatur charitati vt dcm̄ eſt. ❡ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ charitas iportat vnionē q̄dam ad deuȝ: nō aūt fides neq; ſpes. oē aūt pctm̄ cōſiſtit in auerſione a deo: vt ſupra dcm̄ ē. ⁊ ideo oē pctm̄ mortale ↄriatur charitati: non autē omne peccatū mortale contrariatur fidei vel ſpei. ſ; q̄dā determiata pctā ꝑ que habit⁹ fidei vel ſpei tollit̄. ſic̄ ⁊ ꝑ oē pctm̄ mortale habit⁹ charitatis tollit̄: vñ pȝ ꝙ charitas nō pōt remanere iformis: cū ſit vltima forma virtutuȝ ex hoc ꝙ reſpicit deū in rōne finis vltimi: vt dictum eſt.

❡ De obiecto charitatis. Queſtio. XXV.

DEinde conſiderandū eſt de obō charitatis. ❡ Circa quod duo ↄſiderāda occurrūt. ꝑ gdē de his q̄ ſūt ex charitate diligēda. 2⁰ de ordine diligēdoꝝ. ❡ Circa ꝑmū queritur 12. ꝑ vtruȝ ſolus de⁹ ſit ex charitate diligēdus vel etiā ꝓximus. 2⁰ vtrū charitas ſit ex charitate diligēda. 3⁰. vtꝝ creature irrōnales ſint ex charitate diligende. 4⁰. vtrū aliquis poſſit ex charitate dei ſeipſum diligere. 5⁰ vtrum corpus proprium 6⁰ vtrum peccatores ſint ex charitate diligendi. 7⁰ vtꝝ peccatores ſeipſos diligant. 8⁰ vtrum inimici ſint ex charitate diligendi. 9⁰ vtrum ſint eis ſigna amicitie exhibēda 10⁰ vtrū angeli ſint ex caritate diligendi. 11⁰ vtrū demones. 12⁰ de enumeratione diligendorū ex charitate.

Ad primum ſic procedit̄. Uidetur ꝙ dilectio charitatis ſiſtat in deo ⁊ non ſe extendat ad proximum. Sicut enim deo debemus amorē ita ⁊ timorem: ſecundum illud Deutronomio. 10. Et nunc iſrael quid dominus deus tuus petit niſi vt timeas ⁊ diligas eūz: ſed ali⁹ eſt timor quo timet̄ homo: q dr̄ timor humanus: ⁊ alius timor quo timet̄ de⁹ q eſt vel ſeruilis vl̄ filialis: vt ex ſupra dictis pȝ. ergo ēt ali⁹ eſt amor charitatis quo diligit̄ de⁹: ⁊ ali⁹ eſt amor quo diligit̄ ꝓximus. ❡ P̄. Phs dicit in. 8. ethi. ꝙ amari eſt honorari: ſ; alius eſt honor q debet̄ deo: q eſt honor latrie. ⁊ ali⁹ eſt honor q debetur creature: q eſt honor dulie. ergo ēt ali⁹ eſt amor quo diligit̄ de⁹: ⁊ alius quo diligit̄ proxim⁹. ❡ P̄. Spes generat charitatē: vt hr̄ in glo. Matth. ꝑ. ſed ſpes ita hr̄ de deo ꝙ reprehēdunt̄ ſperātes in hoie: ſm illud Piere. 17. Maledictus hō q cōfidit in hoie. ergo charitas ita debet̄ deo ꝙ ad ꝓximum ſe nō extēdat. ❡ Sed ↄ eſt qḋ dr̄. 1. Joan. 4. Hoc mādatū habem⁹ a deo vt q diligit deū: diligat ⁊ frēȝ ſuum. ❡ Rñ⁰ dōm ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ eſt: habit⁹ nō diuerſificant̄ niſi ex hoc ꝙ variāt ſpēm act⁹. oīs. n. actus vni⁹ ſpeciei ad eūdē habitū ꝑtinet: cū aūt ſpēs act⁹ ex obō ſumatur ſm formalē rōnē ipſi⁹: neceſſe eſt ꝙ idē ſpē ſit act⁹ qui fert̄ in rōnē obi: ⁊ q fert̄ in obm̄ ſub tali rōne. ſic̄ eadem ē ſpē viſio qua vr̄ lumē ⁊ qua vr̄ color ſm lumis rōnē. ratio aūt diligēdi ꝓximum de⁹ eſt. hoc. n. debem⁹ in ꝓximo diligere: vt in deo ſit. vñ manifeſtū eſt ꝙ idē ſpē act⁹ eſt quo diligit̄ de⁹ ⁊ quo diligit̄ ꝓxim⁹. ⁊ ꝓpter hoc habit⁹ charitatis nō ſolū ſe extēdit ad dilectionē dei: ſed ēt ad dilectionem ꝓximi. ❡ Ad ꝑmum ergo dōm. ꝙ ꝓxim⁹ timeri pt dupl̄r: ſic̄ ⁊ amari. Uno modo ꝓpter id qḋ ē ꝓpriū ſibi: puta cū aliqs timet tyrānū pp eius crudelitatem vel cū amat ipſ; pp cupiditatē acqrēdi aliqd ab eo: ⁊ talis timor hūanus diſtinguit̄ a timore dei. ⁊ ſil̄r amor. Alio⁰ timet̄ homo ⁊ amat̄ ꝓpter id qḋ eſt dei in ipſo: ſic̄ cum ſecularis ptās timet̄ ꝓpter miniſteriū diuinū qḋ hȝ ad vindictam malefactoꝝ. ⁊ amat̄ pp iuſtitiā. ⁊ talis timor hoīs nō diſtinguit̄ a timore dei: ſic̄ nec amor. ❡ Ad 2ᵐ dōm ꝙ amor reſpicit bonū in cōi: ſed honor reſpicit ꝓpriū bonū honorati. defert̄. n. alicui in teſtimoniū ꝓprie vtutis. ⁊ iō amor non diuerſificat̄ ſpē pp diuerſam q̄titatem bonitatis diuerſorum: dūmodo referant̄ ad aliqḋ vnū bonū cōe: ſed honor diuerſificat̄ ſm ꝓpria bona ſinguloꝝ. vñ eodē amore charitatis diligim⁹ oēs ꝓximos inq̄tuȝ referunt̄ ad vnū bonū cōe: qḋ eſt de⁹. ſed diuerſos honores diuerſis deferimus ſm ꝓpriā vtutem ſinguloꝝ. ⁊ ſil̄r deo ſingularē honorē latrie exhibemus ꝓpter ei⁹ ſingularē vtutē. ❡ Ad tertium dōm ꝙ vituperant̄ qui ſperāt in hoīe: ſicut in ꝑncipali auctore ſalutis: nō aūt qui ſperāt in hoīe ſicut adiuuante miſterial̄r ſub deo. ⁊ ſil̄r reprehēſibile eēt ſi qs ꝓximum diligeret tāq̄ ꝑncipalē finē: nō aūt ſi qs ꝓximū diligat ꝓpter deū: qḋ pertinet ad charitatem.

Ad ſecundum ſic procedit̄. Uidet̄ ꝙ charitas nō ſit ex charitate diligēda. Ea enim q̄ ſunt ex charitate diligēda duob⁹ ꝑceptis charitatis icludunt̄: vt pȝ Matth. 22. ſed ſub neutro eoꝝ charitas ↄtinet̄. q2 nec charitas eſt de⁹, neq; eſt ꝓxim⁹. ḡ charitas nō eſt ex charitate diligēda. ❡ P̄. Charitas fundatur ſup cōicationē btitudinis: vt ſupra dcm̄ ē. ſed charitas nō pōt eſſe ꝑticeps btitudinis. ergo charitas nō ē ex charitate diligēda. ❡ P̄. Charitas eſt amicitia q̄dam: vt ſupra dictum eſt: ſed nullus pōt hr̄e amicitiā ad charitatē vel ad aliqḋ accidēs: q2 huiuſmodi reamare nō pñt: qḋ eſt de rōne amicitie: vt dr̄ in. 8. ethi. ergo charitas nō eſt ex charitate diligenda. ❡ Sed ↄ eſt qḋ Aug. dic̄. 8. de tri. Qui diligit ꝓximum: ↄñs eſt vt ēt ipſaȝ dilectionē diligat: ſed ꝓximus diligit̄ ex charitate. ergo ↄñs ē vt ēt charitas ex charitate diligat̄. ❡ Rñ⁰ dōm: ꝙ charitas amor q̄dam eſt: amor aūt ex nā potētie c⁹ eſt actus hȝ ꝙ poſſit ſupra ſeipſ; reflecti. q2. n. volūtatis obm̄ eſt bonuȝ vl̄e: qcq̄d ſub rōne boni cōtinet̄ pōt cadere ſub actu voluntatis. ⁊ q2 ipſ; velle eſt quoddam bonum pōt velle ſe velle: ſicut ⁊ intellectus: cuius obm̄ eſt verum: intelligit ſe intelligere: q2 hoc etiam eſt quoddam verum: ſed amor etiam ex rōne ꝓpe ſpeciei habet ꝙ ſupra ſe reflectat̄: quia eſt ſpōtaneus motus amantis ad amatum. vnde ex hoc ipſo ꝙ amat aliqs amat ſe amare: ſed charitas nō eſt ſimplex amor. ſ; habet rōnem amicitie: vt ſupra dcm̄ ē. per amicitiā aūt amat̄ aliquid dupl̄r. Uno⁰. ſicut ipſe amicus ad quē amicitiā habemus ⁊ c⁹ bona volum⁹. Alio⁰. ſicut bonum qḋ amico volumus. ⁊ hoc mō charitas per charitatem amat̄: ⁊ non ꝑmo: q2 charitas eſt illud bonuȝ qḋ optamus oībus quos ex charitate diligim⁹. Et eadem rō eſt de btitudie: ⁊ alijs virtutibus. ❡ Ad ꝑmum ergo dicēdum ꝙ de⁹ ⁊ ꝓximus ſunt illi ad quos amicitiaȝ habemus. ſed in illoꝝ dilectione includitur dilectio charitatis. diligimus enim ꝓximū ⁊ deum: inquantum hoc amamus vt nos ⁊ ꝓximus deuȝ diligamus: quod eſt charitatem habere. ❡ Ad 2ᵐ dicendum ꝙ charitas eſt ipſa cōicatio ſpūalis vite per quaȝ ad beatitudinem peruenit̄. ⁊ ideo amat̄ ſicut bonuȝ deſideratum oībus quos ex charitate diligimus. ❡ Ad tertiuȝ dicendum ꝙ rō illa procedit ſm ꝙ per amicitiaȝ amant̄ illi ad quos amicitiam habemus.

Ad tertium ſic ꝓcedit᷑. Uidet᷑ ꝙ etiã creature irrõnales ſint ex charitate diligende. Per charitatẽ enĩ maxime cõformamur deo: ſed de⁹ diligit creaturas irrõnales ex charitate. diligit enĩ oĩa q̃ ſũt: vt habet᷑ Sap. xi. Et oẽ qḋ diligit: ſeipſo diligit q̃ ẽ charitas. ergo ꝛ nos debemus creaturas irrõnales ex charitate diligere. ℭ P̄. Charitas ꝑncipal'r fert᷑ in deũ. ad alia ãt ſe extẽdit ſꝫ ꝙ ad deũ ꝑtinẽt. ſꝫ ſicut creatura rõnalis ptinet ad deũ inq̃tũ hꝫ ſilitudinẽ imaginis: ita ẽt creatura irrõnalis inq̃tũ hꝫ ſilitudinẽ veſtigij. g̃ charitas etiã ſe extendit ad creaturas irrõnales. ℭ P̄. Sicut charitatis obiectũ eſt de⁹: ita ꝛ fidei. ſed fides ſe extendit ad creaturas irrõnales: inq̃tũ credimus celũ ꝛ terrã eſſe creata a deo: ꝛ piſces ꝛ aues eſſe ꝓductos ex aq̃s: ꝛ greſſibilia aĩalia: ꝛ plãtas ex terra. ergo charitas etiã ſe extẽdit ad creaturas irrõnales. ℭ Sed ꝯ̄ eſt ꝙ dilectio charitatis ſolũ ſe extẽdit ad deũ ꝛ ad ꝓximũ. ſꝫ noĩe ꝓximi nõ põt itelligi creatura irrõnalis: q꞉ nõ cõicat cũ hoĩe in vita rõnali. ergo charitas nõ ſe extẽdit ad creaturas irrõnales. ℭ R̄n̄º. dõm ꝙ charitas ſm̄ p̄dicta eſt amicitia q̃dã. per amicitiã aũt amatur aliq̃d dupl'r. vno q̃dẽ mõ amicus ad quẽ amicitia habet᷑. ꝛ alio mõ bona q̃ amico optant᷑. P̄rio g̃ mõ nulla creatura irrõnalis põt ex charitate amari: ꝛ hoc triplici rõne: quaꝝ due ꝑtinẽt cõiter ad amicitiã: que ad creaturas irrõnales haberi nõ põt. P̄ q̃dẽ q꞉ amicitia ad eũ habet᷑ cui volum⁹ bonũ: ſꝫ nõ ꝓprie poſſumus bonũ velle creature irrõnali: q꞉ nõ ẽ ei⁹ ꝓprie habere bonũ: ſꝫ ſolũ creature rõnalis q̃ ẽ dñ̄a vtẽdi bono: qḋ hꝫ per liberũ arbitriũ. ꝛ iõ phs dicit in .z. phy. ꝙ hm̄õi rebus nõ dicim⁹ aliq̃d bene vel male contigere: niſi ſm̄ ſimilitudinẽ. zº. q꞉ oĩs amicitia fundat᷑ ſuper aliq̃ cõicatiõe vite. nihil enĩ ita ꝓpriũ eſt amicitie ſicͭ bona vita: vt pꝫ per phꝫ. 8. ethi. Creature aũt irrõnales nõ p̄nt cõicationẽ h̄re in vita humana q̃ eſt ſꝫ rõnẽ. vñ nulla amicitia põt h̄ri ad creaturas irrõnales: niſi forte ſm̄ metaphorã. Tertia rõ eſt ꝓpria charitati: q꞉ charitas fundat᷑ ſup cõicatione btĩtudinis eterne: cuius creatura irrõnalis capax nõ eſt. vñ amicitia charitatis nõ põt haberi ad creaturã irrõnalẽ. P̄nt tñ ex charitate diligi creature irrõnales ſicut bona q̃ alijs volumus: inq̃tũ. ſ. ex charitate volum⁹ eas cõſeruari ad honorẽ dei ꝛ vtilitatẽ hoĩum. ꝛ ſic etiã ex charitate de⁹ eas diligit. vñ pꝫ r̄n̄ſio ad p̄ᵐ. ℭ Ad zᵐ dõm: ꝙ ſilitudo veſtigij nõ dat capacitatẽ vite eterne: ſed ſimilitudo imaginis. vñ nõ eſt ſimilis ratio. ℭ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ fides ſe poteſt extẽdere ad oĩa quocũq꞉ modo vera. ſed amicitia charitatis ſe extẽdit ad illa ſola que nata ſunt h̄re bonũ vite eterne. Unde nõ eſt ſimile.

Ad quartum ſic ꝓcedit᷑. Uidet᷑ ꝙ homo nõ diligat ſeipſum ex charitate. Dicit enĩ Greg. in quadã homel. ꝙ charitas minus q̃ꝫ iter duos haberi non põt. ergo ad ſeipſũ nullus hꝫ charitatẽ. ℭ P̄. Amicitia de ſui rõne iportat reamationẽ ꝛ equalitatẽ: vt pꝫ i. 8. ethi. que quidẽ nõ poſſunt eſſe hoĩ ad ſeipſũ. ſꝫ charitas amicitia quedã eſt: vt ſupra dictũ eſt. g̃ ad ſeipſũ aliquis charitatẽ habere nõ põt. ℭ P̄. Illud qḋ ad charitatẽ ꝑtinet nõ põt eſſe vituperabile: q꞉ charitas nõ agit ꝑperã: vt dicit᷑. i. ad Cori. iz. ſed amare ſeipſum eſt vituperabile. Dicitur. n. z. ad Thimo. 3. In nouiſſimis dieb⁹ inſtabũt tp̄a piculoſa: ꝛ erũt hoĩes amãtes ſeipſos. ergo hõ nõ põt ſeipſũ diligere ex charitate. ℭ Sed ꝯ̄ eſt qḋ dicit᷑ Leuit. 19. Diliges amicum tuũ ſicut teipſum. ſed amicum ex charitate diligimus. ergo ꝛ noſipſos ex charitate debemus diligere. ℭ R̄n̄º. dõm: ꝙ cũ charitas ſit quedã amicitia ſicut dictum eſt: dupl'r poſſum⁹ de charitate loqui. Uno mõ ſub cõi rõne amicitie. ꝛ ſm̄ hoc dõm eſt: ꝙ amicitia ꝓprie non habet᷑ ad ſeipſũ: ſed aliq̃d maius amicitia: quia amicitia vnionẽ q̃ꝫdã iportat. Dicit enĩ Dio. ꝙ amor eſt v̄tus vnitiua. vnicuiq꞉ autem ad ſeipſum eſt vnitas que eſt potior vnione ad aliũ. vnde ſicut vnitas eſt ꝑncipiũ vnionis: ita amor quo quis diligit ſeipſum eſt forma ꝛ radix amicitie. in hoc enim amicitiã habemus ad alios: quia ad eos nos habemus ſicut ad noſipſos. Dicit᷑ enĩ in. 9. ethi. ꝙ amicabilia que ſunt ad alterum: veniunt ex his que ſũt ad ſeipſũ: ſicut etiam de principijs nõ habetur ſcientia ſed aliquid maius: ſcilicet intellectus. Alio modo poſſumus loqui de charitate ſm̄ propriam rationem ipſius: prout ſcilicet eſt amicitia hominis ad deũ principaliter: ꝛ ex cõſequẽti ad ea que ſunt dei inter que etiam eſt ipſe homo qui charitatem habet. ꝛ ſic iter cetera que ex charitate diligit: quaſi ad deum ꝑtinẽtia: etiã ſeipſũ ex charitate diligit. ℭ Ad primũ ergo dicendũ: ꝙ Greg. loquitur de charitate ſꝫ cõmunẽ amicitie rationẽ. ꝛ ſm̄ hoc etiã procedit ſecũda ratio. ℭ Ad tertium dicendũ: ꝙ amantes ſeipſos vituperãtur inq̃tum amant ſe ſm̄ naturam ſenſibilem cui obtemperant: quod non eſt vere amare ſeipſum ſm̄ naturã rationalem: vt ſibi velit ea bona que pertinent ad perfectionem rationis: ꝛ hoc modo p̄cipue ad charitatẽ pertinet diligere ſeipſum.

Ad quintum ſic ꝓcedit᷑. Uidet᷑ ꝙ hõ non debeat corpus ſuũ ex charitate diligere. Non enim diligim⁹ illũ cui cõuiuere nõ volumus. ſꝫ hoĩes charitatẽ h̄ñtes refugiũt corpis conuictũ: ſm̄ illud Ro. 7. Quis me liberabit de corpe mortis huius: ꝛ Phil. p̄. Deſideriũ h̄ñs diſſolui ꝛ eẽ cũ xp̄o. g̃ corpus nr̄m nõ eſt ex charitate diligendũ. ℭ P̄. Amicitia charitatis fundat᷑ ſup cõicatõe diuine fruitionis: ſed huiuſmodi fruitõis corpus ꝑticeps eẽ nõ põt. g̃ corp⁹ nõ ẽ ex charitate diligẽdũ. ℭ P̄. Charitas cũ ſit amicitia q̃dã: ad eos habet᷑ q̃ reamare poſſunt. ſꝫ corp⁹ nr̄m nõ põt nos ex charitate diligere. g̃ nõ ẽ ex charitate diligẽdũ. ℭ Sꝫ ꝯ̄ ẽ ꝙ Aug. in p̄ de doc. xp̄ia. ponit q̃tuor ex charitate diligẽda iter q̃ vnũ eſt. ſ. corpus ꝓpriũ. ℭ R̄n̄º dõꝫ: ꝙ corp⁹ nr̄m ſm̄ duo põt ꝯſiderari. Uno mõ ſcõm eius nãm. Alio⁹ ſcõm corruptionẽ culpe ꝛ pene. Nã aũt corporis noſtri nõ ẽ a malo ꝑncipio creata: vt manichei fabulant᷑: ſꝫ ẽ a deo: vñ poſſumus eo vti ad ſeruitiũ dei: ſm̄ illud Ro. 6. Exhibete mẽbra v̄ra arma iuſtitie deo. ꝛ iõ ex dilectiõe charitatis q̃ diligimus deũ: debem⁹ etiã corp⁹ nr̄ꝫ diligere. ſꝫ īfectionẽ culpe ꝛ corruptionẽ pene in corpore nr̄o diligere nõ debem⁹: ſꝫ poti⁹ ad ei⁹ remotionẽ anhelare deſiderio charitatis. ℭ Ad p̄mum g̃ dõm: ꝙ ap̄ls nõ refugiebat corpis cõionẽ q̃tũ ad corporis nãm: imo ſm̄ hoc nolebat ab eo ſpoliari: ſm̄ illud. z. ad Cor. 5. Nolumus expoliari: ſꝫ ſupueſtiri: ſꝫ volebat carere īfectione ꝯcupiſcẽtie q̃ remanet in corpore: ꝛ corruptionẽ ipſius q̃ aggrauat aĩam ne poſſit deũ videre: vnde ſignanter dixit: de corpore mortis hui⁹. ℭ Ad ſcõm dõm: ꝙ corpus nr̄m q̃uis deo frui nõ poſſit cognoſcẽdo ꝛ amãdo ipſũ: tñ ꝑ opa q̃ per corpus agimus ad ꝑfectã dei fruitionẽ poſſumus venire: vñ ex fruitiõe aĩe redũdat q̃dã btĩtudo ad corp⁹. ſ. ſanitatis ꝛ icorruptiõis vigor: vt Aug. dicit in ep̄la ad Dioſcoꝝ: ꝛ iõ q꞉ corp⁹ aliquo mõ ẽ ꝑticeps btĩtudinis: põt dilectõe charitatis amari. ℭ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ reamatio hꝫ locũ in amicitia q̃ eſt ad alteꝝ: nõ aũt in amicitia q̃ eſt ad ſeipm̄ vel ſcõm aĩam vel ſcõm corpus.

Ad ſextum ſic ꝓcedit᷑. Uidet᷑ ꝙ pctõres nõ ſint ex charitate diligẽdi. dicit᷑ enĩ in p̄s. Iniquos odio habui: ſꝫ Dauid charitatẽ ꝑfectam hẽbat. g̃ ex charitate magis ſunt odiẽdi pctõres q̃ꝫ diligẽdi. ℭ P̄. Probatio dilectionis exhibitio ẽ operis: vt Gregorius dicit in homelia penth. Sed peccatoribus iuſti nõ exhibent opera dilectionis: ſed magis opera que videntur eſſe odij ſm̄ illud p̄s. in matutino. Interficiebam oẽs pctõres terre. ꝛ dñs precepit Exo. zz. Maleficos nõ patieris viuere.

ergo peccatores non ſunt ex charitate diligẽdi. ¶ P̃. Ad amicitiã ꝑtinet vt amicis optemꝰ ⁊ velimꝰ bona. ſꝫ ſancti ex charitate optãt pctõribus mala: ſm illud pſ. Cõuertantur pctõres in ĩfernũ. ergo pctõres nõ ſũt ex charitate diligẽdi. ¶ P̃. Propriũ ẽ amicoꝝ de eiſdẽ gaudere ⁊ idẽ velle. ſed charitas nõ facit velle qꝺ peccatores volũt: neqꝫ facit gaudere de hoc de quo pctõres gaudẽt: ſed magis facit ꝯriũ. ergo peccatores nõ ſunt ex charitate diligẽdi. ¶ P̃. Propriũ eſt amicoꝝ ſimul cõuiuere: vt dicit̃ in. 8. ethi. ſed cũ peccatoribꝰ nõ eſt cõuiuẽdũ: ſm illud. 2. ad Cor. 6. Recedite de medio eoꝝ. ergo pctõres nõ ſũt ex charitate diligẽdi. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qꝺ Aug. dicit in p̃ de doc. chri. ꝙ cũ dicit̃. Diliges ꝓximũ tuũ: manifeſtũ eſt oẽm hoīez ꝓximũ eſſe deputãdũ: ſed pctõres nõ deſinũt eẽ hoĩes: qꝛ peccatũ non tollit nãm. ergo pctõres ſũt ex charitate diligẽdi. ¶ Rñ°. dõm ꝙ in pctõribꝰ duo poſſũt cõſiderari. ſ. nã ⁊ culpa. Secũdũ nãm quidẽ quã a deo habẽt capaces ſunt btitudinis: ſup cuius cõicatiõe charitatis fundat̃: vt ſupra dictũ ẽ. ⁊ iõ ſm nãm ſuã ſũt ex charitate diligẽdi. Sed culpa eoꝝ deo ꝯriat̃: ⁊ eſt btitudinis ĩpedimẽtũ. vñ ſꝫ culpã q̃ deo aduerſant̃ ſũt odiẽdi quicũqꝫ pctõres: etiã pater ⁊ mater ⁊ ꝓping: vt habet̃ Lu. 14. Debemꝰ eñi in pctõribꝰ odire ꝙ pctores ſũt. ⁊ diligere ꝙ hoĩes ſũt btitudinis capaces. ⁊ hoc ẽ eos vere ex charitate diligere ꝓpter deũ. ¶ Ad p̃ᵐ ergo dõm: ꝙ iniquos ꝓpha odio habuit inq̃ʈtũ iniqui ſũt: habẽs odio iniqtatẽ ipoꝝ: qꝺ eſt ipſoꝝ malũ: ⁊ hoc eſt ꝑfectũ odiũz de quo ipſe dicit. Perfecto odio oderã illos. eiuſdẽ aũt rõnis eſt odire malũ alicuius: ⁊ diligere bonũ eius. vñ etiã illud odiũ ꝑfectũ ad charitatẽ ꝑtinet. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ amicis peccãtibꝰ: ſicut phs dicit in. 9. ethicoꝝ. nõ ſũt ſubtrahẽda amicitie bñficia quouſqꝫ habeat̃ ſpes ſanatiõis eoꝝ: ſꝫ magis eſt eis auxiliũ dãdũ ad recupationẽ v̾tutis q̃ȝ ad recuperationẽ pecunie ſi eã amiſiſſent: q̃ʈto v̾tus ẽ magis amicitie affinis q̃ȝ pecunia. ſꝫ qñ in maximã maliciã icidũt: ⁊ iſanabiles fiũt: tũc nõ eſt eis amicitie familiaritas exhibẽda. ⁊ iõ hmõi peccãtes de qbꝰ magis p̃ſumit̃ nocumẽtum alioꝝ q̃ȝ etiã eoꝝ emẽdatio: ſm legẽ diuinã ⁊ humanã p̾cipiunt̃ occidi. ⁊ tñ hoc facit iudex nõ ex odio eoꝝ: ſꝫ ex amore charitatis quo bonũ publicũ p̾fert̃ vite ſingularis pſone: ⁊ tñ mors p iudicẽ inflicta pctõri ꝓdeſt: ſiue cõuertat̃ ad culpe expiationẽ: ſiue etiã ꝯuertat̃ ad culpe terminationẽz: qꝛ per hoc tollit̃ ei ptãs amplíꝰ peccãdi. ¶ Ad 3ᵐ dõz ꝙ hmõi icrepatiões q̃ in ſacra ſcriptura iueniuntur tripl'r pñt itelligi. Uno mõ p modũ p̾nũciatiõis: nõ per modum optatiõis: vt ſit ſenſus: Cõuertant̃ pctõres in ĩfernũ. i. ꝯuertent̃. Alio mõ p modũ optatiõis: vt tñ deſideriũ optantis nõ referat̃ ad penã hominũ: ſed ad iuſtitiã puniẽtis: ſꝫ illud. Letabit̃ iuſtus cũ viderit vindictã: qꝛ nec ipſe deꝰ puniẽs letat̃ in ꝑditiõe ipioꝝ: vt dicit̃ Sap. p̃. Sed in ſua iuſtitia: qꝛ iuſtus dñs ⁊ iuſtitias dilexit. Tertio vt deſideriũ referat̃ ad remotionẽ culpe nõ ad ipſaz penã: vt. ſ. peccata deſtruant̃ ⁊ hoĩes remaneãt. ¶ Ad 4ᵐ dõm ꝙ ex charitate diligimꝰ pctõres: nõ quidẽ vt velimꝰ que ipſi volũt: vel gaudemꝰ de his de qbꝰ ipſi gaudẽt: ſꝫ vt faciamꝰ eos velle qꝺ volumꝰ: ⁊ gaudere de his de qbus gaudemus. vñ dicit̃ Hiere. 15. Ipſi cõuertent̃ ad te: ⁊ tu nõ conuerteris ad eos. ¶ Ad 5ᵐ dõm: ꝙ cõuiuere pctõribꝰ ĩfirmis quidẽ eſt vitanduz ꝓpter ꝑiculũ qꝺ eis iminet ne ab eis ſubuertãtur. ꝑfectis aũt de quoꝝ corruptiõe nõ timet̃: laudabile eſt ꝙ cuȝ peccatoribꝰ cõuerſent̃ vt eos cõuertãt. ſic eñi dñs cũ peccatoribꝰ mãducabat ⁊ bibebat: vt dr̃ Matt. 9°. Cõuictꝰ tñ peccatoꝝ q̃ʈtũ ad cõſortiũ peccati vitandus eſt oĩbus. ⁊ ſic dicit̃. 2. ad Cori. 6. Recedite de medio eoꝝ: ⁊ imũdum ne tetigeritis. ſ. ſm peccati cõſenſum.

Ad ſeptimum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ pctõres ſeipſos diligant. Illud eñi qꝺ ẽ p̾cipiũ peccati maxime ĩ peccatoribꝰ ĩuenit̃: ſꝫ amor ſui ẽ p̾cipiũ peccati. Dicit. n. Aug. 14. de ciui. dei: ꝙ facit ciuitatẽ babylonis. ẽ peccatores maxime amant ſeipſos. ¶ P̃. Peccatũ nõ tollit naturã: ſed hoc vnicuiqꝫ cõuenit ex ſua nã ꝙ diligat ſeipſuz. vñ etiã creature irrõnales nãl'r appetunt ꝓpriũ bonũ: puta ꝯſeruationẽ ſui eſſe: ⁊ alia hmõi. ergo peccatores diligũt ſeipſos. ¶ P̃. Oĩbꝰ eſt diligibile bonuz: vt Dio. dicit in. 4. ca. de diui. no. Sꝫ multi pctõres reputãt ſe bonos. ergo multi pctõres ſeipſos diligũt. ¶ Sꝫ ꝯ ẽ qꝺ dicit̃ ĩ pſ. Qui diligit iniqtatẽ odit aĩaȝ ſuã. ¶ Reſpõdeo dõm: ꝙ amare ſeipſuz vnoᵒ mõ cõe eſt in oĩbꝰ. alio mõ ꝓpriũ ẽ bonoꝝ. 3° mõ ꝓpriũ ẽ maloꝝ. Qꝛ eñi aliqs amet id qꝺ ſeipſuz eſſe eſtimat: hoc cõe eſt oĩbus. Hõ autẽ dicit̃ eſſe aliquid dupliciter. Uno modo ſꝫ ſuã ſubſtantiã ⁊ naturã. ⁊ ſm hoc oẽs eſtimant bonũ cõmune ſe eſſe id quod ſunt. ſ. ex aĩa ⁊ corpe cõpoſitos. ⁊ ſic etiaȝ oẽs hoĩes boni ⁊ mali diligũt ſeipſos inq̃ʈtũ diligũt ſui ipſoꝝ cõſeruationẽ. Alioᵒ dicit̃ hõ nõ eſſe aliqd ſm p̾ncipalitatẽ: ſicut p̾nceps ciuitatis dicit̃ eẽ ciuitas. vñ qꝺ p̾ncipes faciũt dicit̃ ciuitas facere. Sic aũt nõ oẽs eſtimãt ſe eẽ id qꝺ ſunt. p̾ncipale eñi in hoĩe eſt mens rõnalis. ſcðariũ autẽ eſt natura ſenſitiua ⁊ corporalis. quorũ p̾mũ apl's nominat interiorem hoĩem: ſcðm exteriorẽ: vt pꝫ. 2. ad Cor. 5. Boni aũt eſtimãt p̾ncipale in ſeipſis rõnalẽ nãm ſiue ĩteriorez hoĩem: vnde ſm hoc eſtimãt ſe eẽ qꝺ ſunt. mali aũt eſtimãt p̾ncipale in ſeipſis nãm ſenſitiuaȝ ⁊ corporalẽ. ſ. exteriorẽ hoĩez: vnde non recte cognoſcentes ſeipos: non vere diligũt ſeipſos: ſꝫ diligũt id qꝺ ſeipos eſſe reputãt. Boni aũt vere cognoſcẽtes ſeipſos vere ſeipſos diligunt: ⁊ hoc ꝓbat phs in. 9. ethi. p quinqꝫ q̃ ſunt amicitie ꝓpria. Unuſqſqꝫ enim amicus p̾mo quidẽ vult ſuũ amicũ eẽ ⁊ viuere. 2°. vult ei bona. 3°. opatur bona ad ipꝫ. 4°. ꝯuiuit ei delectabiliter. 5° cõcordat cũ ipſo q̃ſi cũ eodem delectatus ⁊ cõtriſtatus: ⁊ ſꝫ hoc boni diligũt ſeipſos q̃ʈtum ad ĩteriorẽ hoĩez: qꝛ etiã volũt ĩpm ſeruari in ſua integritate ⁊ optãt ei bona eiꝰ q̃ ſunt bona ſpũalia: ⁊ etiaȝ ad aſſequẽda opa intendũt. ⁊ delectabiliter ad cor ꝓpriũ redeũt: qꝛ ibi inueniunt bonas cogitationes in p̾ſenti: ⁊ memoriã p̾teritoꝝ bonoꝝ: ⁊ ſpez futurorum bonoꝝ ex qbus delectatio cauſat̃. ſil'r etiaȝ nõ patiũtur in ſeipſis volũtatis diſſenſionẽ: qꝛ tota aĩa eoꝝ tendit in vnũ. Ecõtrario aũt mali nõ volũt cõſeruari in integritate interioris hoĩs: neqꝫ appetũt eius ſpũalia bona: neqꝫ ad hoc opant̃: neqꝫ delectabile eſt eis ſecũ cõuiuere redeũdo ad cor: qꝛ ĩueniunt ibi mala ⁊ p̾ñtia ⁊ p̾terita ⁊ futura que abhorrẽt: neqꝫ etiã ſibiipſis ꝯcordãt ꝓpter ꝯſciam remordentẽ: ſm illud pſal'. Arguã te ⁊ ſtatuã ꝯ faciẽ tuaȝ. Et per eadẽ ꝓbari põt ꝙ mali amant ſeipſos ſm corruptionẽ exterioris hoĩs: ſic aũt boni non amant ſeipſos. ¶ Ad p̃ᵐ ergo dõm: ꝙ amor ſui q eſt p̾ncipium pctĩ ẽ ille qui ẽ ꝓprius maloꝝ ꝑueniens vſqꝫ ad ꝯtemptũ dei: vt ibidem dicitur: quia mali etiã ſic cupiunt exteriora bona ꝙ ſpũalia contẽnunt. ¶ Ad ſcðm dõm: ꝙ nãlis amor ⁊ſi non totaliter tollatur a malis: tñ in eis ꝑuertitur p modũ iã dictuz. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ mali inq̃ʈtũ eſtimãt ſe bonos: ſic aliqd ꝑticipãt de amore ſui: nec tñ ẽ iſta vera ſui dilectio: ſꝫ apparẽs: q̃ et nõ ẽ poſſibilis in his q valde ſunt mali.

Ad octauum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ nõ ſit de neceſſitate charitatis vt inimici diligant̃. Dicit. n. Aug. in enchiridion: ꝙ hoc tã magnũ bonũ. ſ. diligere inimicos non ẽ tante multitudinis q̃ʈtum credimus exaudiri: cũ in orõne dicit̃. Dimitte nobis debita noſtra: ſed nulli dimittitur peccatum ſine charitate: quia vt dicitur prouerb. 10. Uniuerſa delicta operit charitas. ergo non eſt de neceſſitate charitatis diligere inimicos. ¶ P̃. Charitas non tollit nãm: ſed vnaqueqꝫ res etiã irrõnalis nãliter odit ſuũ ꝯriũ: ſicͥ ouis lupũ: ⁊ aq̃ ignẽ. ergo charitas

nõ facit ꝙ inimici diligant̄. ¶ P̄. charitas nõ agit ꝑperã. ſed hoc videt̄ eſſe ꝑuerſũ ꝙ aliquis diligat inimicos: ſic̄ ꝙ aliqs odio habeat amicos. vñ. z. Reg. 9. exprobrãdo dicit Joab ad Dauid. Diligis odiẽtes te: ⁊ odio habes diligẽtes te. ğ charitas nõ facit vt inimici diligant̄. ¶ Sꝫ ꝯ ẽ qđ dñs dicit Mat. 5. Diligite inimicos veſtros. ¶ Rñ°. dõꝫ: ꝙ dilectio inimicoꝝ triplr̃ põt cõſiderari. Uno mõ vt inimici diligant̄ inq̃ꝫtũ ſũt inimici: ⁊ hoc eſt ꝑuerſũ ⁊ charitati repugnãs: qꝛ hoc eſt diligere malũ alteri⁹. Alio mõ põt accipi dilectio inimicoꝝ q̃ꝫtũ ad naturã. ſ. in vl̄i. ⁊ ſic dilectio inimicoꝝ eſt de neceſſitate charitatis: vt. ſ. aliqs diligens deũ ⁊ ꝓximũ ab illa gñalitate dilectionis ꝓximi inimicos ſuos nõ excludat. Tertio mõ põt ꝯſiderari dilectio inimicorũ in ſpãli: vt. ſ. aliquis in ſpãli moueat̄ motu dilectionis ad inimicũ. ⁊ iſtud nõ eſt de neceſſitate charitatis abſolute: qꝛ nec etiaꝫ moueri motu dilectionis in ſpãli ad quoſlibet hoĩes ſingulariter eſt de neceſſitate charitatis: qꝛ hoc eſſet ĩpoſſibile. eſt tñ de neceſſitate charitatis ſ̄ꝫ ꝑparationẽ animi: vt. ſ. hõ habeat aĩum paratũ ad hoc ꝙ ĩ ſingulari inimicũ diligeret ſi neceſſitas occurreret. ſꝫ ꝙ abſq; articulo neceſſitatis hõ etiã hoc actu ĩpleat vt diligat inimicũ ꝓpter deũ: hoc ꝑtinet ad ꝑfectionẽ charitatis. Cum eni ex charitate diligat̄ ꝓximus ꝓpter deũ: q̃ꝫto aliqs magis diligit deũ: tãto etiã magis ad ꝓximũ dilectionẽ oſtendit nulla inimicitia ĩpediẽte: ſic̄ ſi aliqs mł̄tũ diligeret aliquẽ hoĩeꝫ: amore ipſi⁹ filios eius amaret etiã inimicos ſibi: ⁊ ſ̄m hunc modũ loquit̄ Aug. vnde pꝫ rñſio ad primũ.

¶ Ad zᵐ dõꝫ ꝙ vnaq̃q; res nãlr̃ odio hꝫ id qđ ẽ ſibi ꝯ̃riũ. ĩquãtũ ẽ ſibi ꝯ̃riũ. inimici aũt ſũt nobis ꝯ̃rij inq̃ꝫtũ ſũt inimici. vñ hoc debem⁹ ĩ eis odio hr̃e. dꝫ eni nobis diſplicere ꝙ nobis inimici ſũt: nõ aũt nobis ſũt ꝯ̃rij inq̃ꝫtũ hoĩes ſũt ⁊ btitudinis capaces. ⁊ ſ̄ꝫ hoc debem⁹ eos diligere. ¶ Ad tertiũ dõm: ꝙ diligere inimicos inq̃ꝫtũ ſũt inimici hoc eſt vituperabile: ⁊ hoc nõ facit charitas: vt dictũ eſt.

Ad nonum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ex neceſſitate charitatis ſit ꝙ aliqs hõ ſigna vel effectus dilectionis inimico exhibeat. Dicit̄ eni. i. Jo. 3. Nõ diligam⁹ verbo neq; lingua: ſed ope ⁊ vitate: ſꝫ ope diligit aliqs exhibẽdo ad eũ quẽ diligit ſigna ⁊ effect⁹ dilectiõis. ergo de neceſſitate charitatis ẽ vt aliqs hmõi ſigna ⁊ effectus inimicis exhibeat. ¶ P̄. Mat. 5. dñs ſil̄ dic̄: Diligite inimicos veſtros ⁊ benefacite his q oderũt vos. ſed diligere inimicos eſt de neceſſitate charitatis. ergo ⁊ benefacere inimicis. ¶ P̄. Charitate amat̄ nõ ſolũ de⁹: ſed etiã proximus. ſꝫ Greg. dicit in homel. ꝑente. ꝙ amoꝛ dei nõ põt eſſe ocioſus. magna eni opat̄ ſi eſt. ſi deſinit opari nõ eſt amoꝛ. ergo charitas q̃ habet̄ ad ꝓximũ nõ põt eẽ ſine opationis effectu. ſed de neceſſitate charitatis eſt: vt oĩs ꝓxim⁹ diligatur etiã inimicus. ergo de neceſſitate charitatis ẽ: vt ẽt ad inimicos ſigna ⁊ effect⁹ dilectionis oſtẽdam⁹. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qđ Mat. 5. ſup illud. Benefacite his qui oderũt vos. dicit glo. ꝙ benefacere inimicis eſt cumulus ꝑfectiõis. ſꝫ id qđ ꝑtinet ad ꝑfectionẽ charitatis nõ ẽ de neceſſitate ipſi⁹. ergo nõ eſt de neceſſitate charitatis ꝙ aliquis ſigna ⁊ effectus dilectionis inimicis exhibeat. ¶ Rñ°. dõꝫ ꝙ effect⁹ ⁊ ſigna charitatis ex iteriori dilectiõe ꝓcedũt ⁊ ei ꝓportionant̄. dilectio aũt iterioꝛ ad inimicũ in cõi quidẽ eſt de neceſſitate p̄cepti abſolute. in ſpãli autẽ ẽ nõ abſolute: ſed ſ̄ꝫ ꝑparationẽ animi: vt ſupra dictũ eſt. Sic ergo dõm ẽ de effectu ⁊ ſigno dilectionis exteri⁹ exhibẽdo. Sũt eni quedã ſigna vel bñficia dilectionis que exibent̄ ꝓximis in cõi: puta cũ aliquis orat pro oĩbus fidelib⁹ vel pro toto populo. aut cũ aliqđ bñficiũ ĩpendat aliqs toti cõitati. ⁊ talia beneficia vel dilectiõis ſigna inimicis exhibere eſt de neceſſitate p̄cepti. ſi eni nõ exhiberent̄ inimicis: hoc pertineret ad liuoꝛem vindicte: cõtra id quod dicitur Leuit. 19. Non que res vltionem: ⁊ nõ eris memoꝛ iniurie ciuium tuoꝛuꝫ. Alia vero ſunt beneficia vel dilectiõis ſigna que quis exhibet particulariter aliquibus perſonis. ⁊ talia beneficia vel dilectiõis ſigna inimicis exhibere nõ eſt de neceſſitate ſalutis: niſi ſ̄m ꝑparationẽ animi: vt. ſ. ſubueniat̄ eis in articulo neceſſitatis: ſ̄m illud ꝓuerb. 25. Si eſurierit inimicus tuus ciba illum. ſi ſitit da illi potuꝫ. ſed ꝙ preter articuluꝫ neceſſitatis huiuſmodi beneficia aliquis inimicis exhibeat: pertinet ad perfectionem charitatis: per quã aliquis non ſolum cauet vinci de malo quod neceſſitatis eſt: ſed etiam vult in bono vincere malum: quod eſt etiã perfectionis: dum. ſ. non ſolum cauet propter iniuriam ſibi illatam detrahi ad odium: ſed etiam ꝓpter ſua beneficia intendit inimicum pertrahere ad ſuum amoꝛem. ⁊ per hoc hoc patet reſponſio ad obiecta.

Ad decimum ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ angelos ex charitate nõ debeamus diligere. Ut enim Aug. dicit in lib. de doc. xp̄ia. Gemĩa ẽ dilectio charitatis. ſ. dei ⁊ ꝓximi: ſꝫ dilectio angeloꝝ nõ cõtinetur ſub dilectiõe dei: cũ ſint ſubſtãtie create. nec etiã videtur ꝯtineri ſub dilectiõe ꝓximi: cũ nõ cõmunicãt nobiſcuꝫ in ſpecie. ergo angeli nõ ſunt ex charitate diligendi. ¶ P̄. Magis cõueniũt nobiſcũ bruta aĩalia q̃ angeli. nam nos ⁊ bruta aĩalia ſumus in eodẽ genere ꝓpinquo: ſed ad bruta aĩalia nõ habemus charitatẽ: vt ſupra dictum ẽ. ğ etiaꝫ neq; ad angelos. ¶ P̄. Nihl ẽ ita ꝓpriuꝫ amicoꝝ ſicut cõuiuere: vt dicit̄ in. 8. ethicoꝝ: ſꝫ angeli nõ ꝯuiuũt nobiſcũ: nec etiam eos videre poſſumus. ğ ad eos charitatis amicitiã habere nõ valemus. ¶ Sed ꝯ eſt qđ Aug. dicit in p̄ de doc. xp̄iana. Jã vero ſi vel cui p̄bẽdũ a nobis ẽ vł̄ a quo nobis p̄bẽduꝫ ẽ officium mĩe recte proximus dr̃. manifeſtũ ẽ precepto quo iubemur diligere ꝓximũ etiã ſcõs angelos contineri a q̄bus multe nobis mĩe impendunt̄ officia. ¶ Rñ° dõm: ꝙ amicitia charitatis: ſic̄ ſupra dictũ eſt fundat̄ ſup cõicatiõe beatitudĩs eterne: in cui⁹ ꝑticipatõe cõicãt cũ angelis hoĩes. Dicit̄. n. Matth. zz. ꝙ in reſurrectione erunt hoĩes ſicut angeli in celo. ⁊ iõ manifeſtũ ẽ ꝙ amicitia charitatis etiã ad angelos ſe extẽdit. ¶ Ad p̄mũ ergo dõm: ꝙ ꝓximus nõ ſolũ dicit̄ cõicatõe ſpẽi: ſed etiaꝫ cõmunicatione bñficioꝝ ꝑtinẽtiũ ad vitã eternã: ſup qua cõicatione amicitia charitatis fundat̄. ¶ Ad z⁹ dõm: ꝙ bruta aĩalia ꝯueniũt nobiſcũ in genere ꝓpinquo rõne nãe ſenſitiue: ſ̄m quã nõ ſumus participes eterne btitudinis: ſed ſ̄m mentẽ rõnalẽ in q̃ cõicamus cũ angelis. ¶ Ad tertium dõm: ꝙ angeli nõ ꝯuiuũt nobis exteriori ꝯuerſatione que nobis eſt ſecũdum ſenſitiuam nãm: cõuiuimus tñ angelis ſ̄m mẽtẽ: impfecte qdem in hac vita: ꝑfecte auteꝫ in patria: ſicut ⁊ ſupra dictũ eſt.

Ad vndecimum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ demones ex charitate debeam⁹ diligere. Angeli enim ſunt nobis ꝓximi inq̃ꝫtum cõmunicamus cũ eis in rõnali mẽte: ſꝫ etiã demones ſic nobiſcuꝫ communicant: quia data nãlia in eis manent itegra. ſ. eſſe viuere ⁊ intelligere: vt dicit Dio. in. 4. ca. de diui. no. ergo debem⁹ demones ex charitate diligere. ¶ P̄. Demones differunt a beatis angelis differentia pc̄ti: ſicut ⁊ pctõres hoĩes a iuſtis. ſꝫ iuſti hoĩes ex charitate diligũt pctõres. ergo etiã ex charitate debẽt diligere demones. ¶ P̄. Illa a q̄bus beneficia nobis ĩpendunt̄ debent a nobis ex charitate diligi tanq̃ꝫ proximi: ſicut patet ex auctoꝛitate Auguſtini ſupra inducta. ſed demones nobis in multis ſunt vtiles: dum nos tentando nobis coronas fabricant: ſicut Auguſtinus dicit. xi. de ciuitate dei: ergo demões ſunt ex charitate diligendi. ¶ Sed contra eſt quod dicitur Jſa. 28. Delebitur fedus veſtrũ cũ moꝛte: ⁊ pactuꝫ veſtrũ cũ ĩferno nõ ſtabit: ſed ꝑfectio pacis ⁊ federis eſt ꝑ charitatẽ. ex-

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

go ad demones qui ſunt īferni incole ⁊ mortis procuratores charitatem habere nõ debemus: ¶ Rñ°. dõm: ꝙ ſicꝰ ſupra dictum eſt: in peccatorib° ex charitate debemus diligere nãm: pctm̃ odire. in noĩe aũt demonis ſignificaĩ nã pctõ deformata. ⁊ iõ demones ex charitate nõ ſunt diligẽdi. Et ſi nõ fiat vis in noĩe ⁊ qõ referatur ad illos ſpũs qui demones dicunĩ vtrũ ſint ex charitate diligẽdi: rñdendũ eſt ſm premiſſa ꝙ aliquid ex charitate diligiĩ duplr̃. Uno modo: ſicꝰ ad quẽ amicitia habeĩ. ⁊ ſic ad illos ſpiritus charitatis amicitiã habere no poſſumus. ptinet eniʒ ad rõnẽ amicitie vt amicis noſtris bonum velim°. illud aũt bonũ vite eterne quod reſpicit charitas: ſpiritib° illis a deo eternaliter dãnatis ex charitate velle nõ poſſumus: hoc enim repugnaret charitati dei per quã eius iuſtitiã approbam°. Alio modo diligitur aliquid: ſicꝰ qõ volumus pmanere vt bonũ alterius: p quẽ modum ex charitate diligimus irrõnales creaturas inq̃ʒtum volumus eas pmanere ad gl'iaʒ dei ⁊ vtilitatẽ hoĩum: vt ſupra dictum eſt. ⁊ p hunc modũ ⁊ nãm demonum etiã ex charitate diligere poſſumus inq̃ʒtum. ſ. volumus illos ſpũs in ſuis nãlibus ↄſeruari ad gloriam dei. ¶ Ad pmũ ergo dõm: ꝙ mens angeloꝝ nõ hẽt īpoſſibilitatẽ ad eternam beatitudinem habendam: ſicut hʒ mens demonũ. ⁊ ideo amicitia charitatis que fundaĩ ſup cõmonicatione vite eterne magis q̃ʒ ſup ↄmunicatione nãe: habeĩ ad angelos: nõ aũt ad demones. ¶ Ad ſecũdum dõm: ꝙ hoĩes pctõres in hac vita hñt poſſibilitatem pueniendi ad beatitudinẽ eternam: qõ nõ hñt illi qui ſunt in īferno dãnati: de quibus quantũ ad hoc eſt eadem rõ ſicut ⁊ de demonibus. ¶ Ad tertiũ dõm: ꝙ vtilitas que nobis ex demonibus prouenit: non eſt ex eoꝝ intẽtione: ſʒ ex ordinatione diuine puidẽtie. ⁊ ideo ex hoc nõ inducimur ad habẽdũ amicitiã eoꝝ: ſed ad hoc ꝙ ſimus deo amici q eoꝝ pueꝛſam itentioneʒ cõuertit in noſtram vtilitatẽ.

Ad duodecimum

ſic pcediĩ. Uideĩ ꝙ incõuenienter enumerẽtur q̃tuoꝛ ex charitate diligẽda. ſ. de°: primus: corpus noſtrũ: ⁊ noſipſi. Ut. n. Aug. dici ſup Joã. Qui nõ diligit deũ nec ſeipm diligit. in dei ĝ dilectõe ĩcludiĩ dilectio ſuipſi°. nõ ĝ eſt alia dilectio ſuipſi° ⁊ alia dilectio dei. ¶ P̃. Pars nõ dʒ diuidi cõtra totũ: ſed corpus noſtrũ eſt quedaʒ pars noſtri. nõ ergo dʒ diuidi quaſi aliud diligibile corpus noſtrum a nobiſipſis. ¶ P̃. Sicut nos habemus corpus: ita etiam ⁊ proximus. ſicut ergo dilectio qua quis diligit proximum diſtinguitur a dilectione qua quis diligit ſeipſuʒ: ita dilectio qua quis diligit corpus proximi debet diſtingui a dilectione qua quis diligit corpus ſuum. nõ ergo conuenienter diſtinguuntur quatuoꝛ ex charitate diligenda. ¶ Sed contra eſt qõ Aug. dicit in pmo de doc. chri. Quatuoꝛ ſunt diligenda. vnum quod ſupra nos eſt. ſ. deus: alterum quod nos ſumus. tertium qõ iuxta nos eſt. ſ. prim°. quartuʒ quod ĩfra nos eſt. ſ. propriũ corpus. ¶ Rñdeo dicendũ: ꝙ ſicut dictum eſt: amicitia charitatis ſup cõicatione beatitudis fundaĩ. in qua qdem cõicatione vnũ qdeʒ ẽ qõ ↄſideratur vt pncipium ĩfluens btitudinẽ. ſ. ds: aliõ ẽ beatitudineʒ directe participãs. ſ. homo ⁊ angelus. tertiũ aũt eſt id ad quod per quandam redundantiam beatitudo deriuatur. ſ. corpus humanum. Jd qdem quod eſt beatitudinem ĩfluens eſt ea rõne diligibile: qꝛ eſt beatitudis cã. Jd aũt qõ eſt beatitudineʒ participãs põt eſſe duplici rõne diligibile: vel qꝛ eſt vnuʒ nobiſcum: vel qꝛ eſt nobis conſociatum: in beatitudinis participatione. ⁊ ſm hoc ſumunĩ duo ex charitate diligibilia prout. ſ. homo diligit ⁊ ſeipm ⁊ proximum. ¶ Ad pmum ergo dicenduʒ ꝙ diuerſa habitudo diligentis ad diuerſa diligibilia facit diuerſam rõnem diligibilitatis. ⁊ ſm hoc qꝛ ẽ alia habitudo hominis diligentis ad deum ⁊ ad ſeipm: ppter hoc ponunĩ duo diligibilia: cum dilectio vnius ſit cauſa dilectiõis alterius. vnde ea remota alia remouet. ¶ Ad ſcõm dicendum ꝙ ſubm charitatis eſt mens rõnalis que poteſt eſſe beatitudinis capax: ad quã corpus directe nõ attingit: ſʒ ſolum per quandam redũdantiam. ⁊ tunc homo ſcõʒ rõnalem mentem q̃ eſt pncipalis in homine: alio modo ſe diligit ſcõm charitatem. ⁊ alio modo corpus ppriuʒ. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ homo diligit proximum ⁊ ſcõm aĩam ⁊ ſecundum corpus rõne cuiuſdam cõſociatiõis in beatitudine. ⁊ ideo ex parte proximi eſt vna tm̃ rõ dilectionis. vñ corpus proximi nõ poniĩ ſpeciale diligibile.

¶ Queſtio. XXVI.

DEinde cõſiderãdum eſt de ordĩe charitatis. ¶ Et circa hoc q̃runĩ tredecim. Primo vtꝝ ſit aliqs ordo in charitate. Scdo vtꝝ hõ debeat deũ diligere pluſq̃ʒ primũ. 3° vtꝝ pluſq̃ʒ ſeipm. 4° vtrum ſe pluſq̃ʒ primuʒ. 5° vtꝝ homo debeat plus diligere primum q̃ʒ corpus ppriũ. 6° vtrum vnũ primum pluſq̃ʒ alteꝝ. 7° vtrum plus primũ melioꝛẽ vel ſibi magis cõiunctum. 8° vtꝝ cõiunctum ſibi ſm carnis affinitatem vel ſcõm alias neceſſitudines. 9° vtruʒ ex charitate plus debeat diligere filium q̃ʒ p̃rem. 10°. vtrum plus debeat diligere m̃reʒ q̃ʒ p̃reʒ. 11° vtꝝ plus vxoꝛẽ q̃ʒ p̃reʒ vel m̃rem. 12° vtrum magis bñfactorem q̃ʒ bñficiatuʒ. 13° vtrum ordo charitatis maneat in patria.

Ad primum

ſic pcediĩ. Uideĩ ꝙ in charitate nõ ſit aliqs ordo. Charitas enĩ ẽ q̃dam virtus: ſed in alijs v̾tutibus nõ aſſignaĩ aliquis ordo. ergo neq̃ʒ ĩ charitate aliqs ordo aſſignari dʒ. ¶ P̃. Sicut fidei obʒ ẽ pma v̾itas: ita charitatis obʒ eſt ſũma bonitas. ſed in fide nõ poniĩ aliquis ordo: ſed oĩa equalr̃ credunĩ. ĝ nec in charitate dʒ poni aliqs ordo. ¶ P̃. Charitas in voluntate eſt: ordinare aũt nõ eſt volũtariũ: ſʒ rõnis. ergo ordo nõ dʒ attribui charitati. ¶ Sed ↄ eſt qõ diciĩ Cant. 2. Jntroduxit me rex in cellã vinariã: ordinauit in me charitatẽ. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ ſicut phs dicit in. 5. metaph. Prius ⁊ poſteri° dĩ ſm relationẽ ad aliqõ pncipiũ. ordo autẽ includit in ſe aliquẽ modũ poris ⁊ poſterioris. vñ oʒ ꝙ vbicũq̃ʒ ſit aliqõ pncipiũ: ſit etiã aliqs ordo. Dictũ autẽ eſt ſupra ꝙ dilectio charitatis tẽdit in deũ ſicut in pncipiũ btitudinis in cuius cõicatiõe amicitia charitatis fundaĩ. ⁊ iõ oʒ ꝙ in his q̃ ex charitate diligunĩ attẽdaĩ aliqs ordo ſm relationem ad pmũ pncipiũ huius dilectionis: qõ eſt deus. ¶ Ad pm ergo dõm: ꝙ charitas tendit in vltimũ finẽ ſub rõne finis vltimi: qõ nõ ↄuenit alicui alij v̾tuti: vt ſupra dictũ eſt. finis aũt hʒ rõnẽ pncipij in appetibilib° ⁊ in agendis: vt ex ſupradictis pʒ. ⁊ iõ charitas maxime ĩpoꝛtat cõparationẽ ad pmũ pncipiũ. ⁊ iõ in ea maxime cõſideraĩ ordo ſm relationẽ ad pmũ pncipiũ. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ fides ptinet ad vim cogitatiuã: cuius opatio eſt ſm ꝙ res cognite ſunt in cognoſcẽte. charitas aũt eſt in vi affectiua cuius opatio cõſiſtit in hoc ꝙ aĩa tẽdit in ipſas res. ordo aũt pncipalr̃ inuenĩ in ipſis reb°: ⁊ ex eis deriuaĩ ad cognitionẽ noſtrã. ⁊ ideo ordo magis appropaĩ charitati q̃ʒ fidei: lʒ etiã in fide ſit aliqs ordo ſm ꝙ eſt pncipalr̃ de deo. ſcḋario ãt de alijs que referunĩ ad deũ. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ ordo ptinet ad rationẽ ſicut ad ordinãtẽ: ſed ad vim appetitiuã ptinet ſicut ad ordinatã. ⁊ hoc mõ ordo in charitate ponitur.

Ad ſecundum

ſic pcediĩ. Uideĩ ꝙ deus non ſit magis diligẽdus q̃ʒ primus. Diciĩ enĩ. 1. Jo. 4. Qui nõ diligit fratrẽ ſuũ quẽ videt: deũ quẽ nõ videt quõ põt diligere: Ex quo videĩ ꝙ illõ ſit magis diligibile qõ eſt magis viſibile. nã ⁊ viſio eſt pncipiuʒ amoris: vt dĩ in. 9. ethi. Sʒ de° ẽ min° viſibilis q̃ʒ prim°.

ergo oĩa eſt minus ex charitate diligibilis. ¶ P. Similitudo eſt cauſa dilectionis: ſm illud Eccl. 13. Oē aīal diligit ſile ſibi. ſed maior eſt ſimilitudo hoīs ad ꝓximū ſuū q̃ ad deū. ergo hō ex charitate magis diligit ꝓximuʒ q̃ deum. ¶ P. Illud qđ in ꝓximo charitas diligit: deus eſt: vt pʒ ꝑ Aug. in p̊ de doc. chri. ſed deꝰ nō eſt maior in ſeipſo q̃ in ꝓximo. ergo nō eſt magis diligēdus in ſeipſo q̃ in ꝓximo. ergo nō dʒ magis diligi deꝰ q̃ ꝓximꝰ. ¶ Sʒ ꝯ. Illud magis ē diligēdū ꝓpter qđ aliqua odio ſunt habēda: ſed ꝓximi ſūt odio habēdi ꝓpter deū. ſ. ſi a deo abducunt: ſm illud. Lu. 14. Siquis venit ad me ⁊ nō odit patrem ⁊ matrē ⁊ vxorē ⁊ filios ⁊ fratres ⁊ ſorores nō pōt meus eſſe diſcipulus. ergo deus eſt magis diligēdus q̃ ꝓximus. ¶ Rñ. dōm ꝙ vnaqueq; amicitia reſpicit p̄ncipalr id in quo p̄ncipalr inuenit illud bonū ſup cuiꝰ cōicatiōe fundat: ſicut amicitia politica p̄ncipalius reſpicit p̄ncipē ciuitatis: a quo totū bonuʒ ciuitatis dependet. vñ ⁊ ei maxime debet fides ⁊ obedientia a ciuibꝰ. amicitia aūt charitatis fundat ſup cōicatiōe btītudinis q̄ cōſiſtit in deo eēntialr: ſicut in p̊ p̄ncipio a quo deriuat in oēs qui ſunt btītudinis capaces. ⁊ iō p̄ncipaliter ⁊ maxime deꝰ eſt ex charitate diligēdus. ipſe eni diligit ſicut btītudinis cauſa. ꝓximus aūt ſicut btītudinē ab eo ſimul nobiſcū participās. ¶ Ad p̊ᵐ ergo dōm ꝙ duplr eſt aliquid cauſa dilectionis. Uno mō ſicut id qđ eſt rō diligēdi: ⁊ hoc modo bonū eſt cā diligēdi: q2 vnūquodq; diligitur inq̃tū hʒ rōneʒ boni. Alio mō. q2 ē via q̄dā ad acq̄rēduʒ dilectionē. ⁊ hoc mō viſio ē cā dilectiōis: nō q̄dē ita ꝙ ea rōne ſit aliqđ diligibile: q2 ē viſibile: ſʒ q2 ꝑ viſionē ꝑducimur ad dilectōeʒ. ergo nō oʒ ꝙ illud qđ ē magis viſibile ſit magis diligibile: ſʒ ꝙ p̄us occurrat nobis ad diligēdū. ⁊ hoc mō argumētat apl's. ꝓximꝰ. n. q2 ē nobis viſibil' p̄mo occurrit nobis diligēdus. ex his. n. q̄ nouit aīus diſcit ignota amare. vt Gre. dicit in q̄dā homel'. Uñ ſi aliqs ꝓximū ñ diligit: argui pōt ꝙ nec deū diligit: nō ꝓpter hoc ꝙ ꝓximꝰ ſit magis diligēdus: ſʒ q2 p̄us diligēdus occurrit. ds aūt eſt magis diligibil' ꝓpter maiorē bonitatē. ¶ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ ſilitudo quā hēmꝰ ad deū eſt p̄or ⁊ cā ſilitudis quā hēmus ad ꝓximū. ex hoc. n. ꝙ ꝑticipamꝰ a deo id qđ ab ipo et ꝓximus hʒ: ſiles ꝓxio efficimur. ⁊ iō rōne ſilitudis magis dēbemus deū q̃ ꝓximū diligere. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ. ꝙ ds ſm ſubaʒ ſuā ꝯſideratꝰ in quocūq; ſit eq̄lis eſt: q2 ñ minuit ꝑ qđ ē in aliquo: ſʒ tamen non eq̄liter hʒ ꝓximus bonitatē dei: ſicut habet ipſam deus: nam deus habet ipſaʒ eſſentialiter: ꝓximus autem participatiue.

Ad tertium ſic ꝓcedit. Uidet ꝙ hō nō debeat ex charitate plus deū diligere q̃ ſeipʒ. Dicit. n. phs in. 9. ethi. ꝙ amicabilia q̄ ſunt ad alteꝝ veniūt ex amicabilibꝰ q̄ ſunt ad ſeipm. ſʒ cā eſt potior effcū. g̊ maior ē amicitia hoīs ad ſeipm q̃ ad quēcūq; aliū. g̊ magis ſe dʒ diligere q̃ deū. ¶ P. Unūqđq; diligit inq̃tū eſt ꝓpriū bonū: ſʒ id qđ eſt rō diligēdi magis diligit q̃ id qđ ꝑ hāc rōnē diligit: ſicut p̄ncipia q̄ ſūt rō cognoſcēdi magis cognoſcunt. g̊ hō diligit magis ſeipʒ q̃ qđcūq; aliđ bonū dilectū. nō ergo magis diligit deū q̃ ſeipʒ. ¶ P. Quantū aliqs diligit deū: tm̄ diligit frui eo. ſʒ q̃tuʒ aliqs diligit frui đo: tm̄ diligit ſeipʒ. q2 hoc eſt ſūmū bonū qđ aliqs ſibi velle pōt. g̊ hō nō plus dʒ ex charitate deū diligere q̃ ſeipʒ. ¶ Sʒ ꝯ ē qđ Aug. dic. in p̊ de doc. chri. Si teipʒ nō ꝓpter te dēbes diligere: ſʒ ꝓpter ipʒ vbi dilectōis tue rectiſſimus finis ē: nō ſuccēſeat aliqs aliꝰ hō ſi ⁊ ipʒ ꝓpter deū diligas: ſʒ ꝓpter qđ vnūqđq; illđ magis. g̊ magis dʒ hō diligere deū q̃ ſeipm. ¶ Rñ dōm. ꝙ a đo duplex bonū accipe poſſumꝰ. ſ. bonū nāe ⁊ bonū grē. ſup cōicatōe aūt bonoꝝ nālium nobis a deo facta: fundat amor nālis: quo non ſolū hō in ſue itegritate nāe ſup oīa diligit deū ⁊ plus q̃ ſeipʒ. ſʒ etiā q̄libʒ creatura ſuo mō. i. vel itellectuali vel rōnali vel aīali. vel ſalteʒ nāli amore: ſic lapides ⁊ alia q̄ cognitiōe carēt: q2 vnaq̄q; pars nālr plus amat cōe bonū totius q̃ particulare bonuʒ ꝓpriū: qđ manifeſtat ex opē: q̄libet eni pars hʒ inclinationē p̄ncipalē ad actionē cōeʒ vtilitati totiꝰ. apparet etiā hoc in politicis v̊tutibus ſm quas ciues pro bono cōi ⁊ diſpendia ꝓpriarū rerū ⁊ ꝑſonarū interdū ſuſtinēt. vñ multomagis hoc verificat in amicitia charitatis q̄ fundat ſup cōicationē donoꝝ grē. ⁊ iō ex charitate magis dʒ hō diligere deuʒ qui eſt bonū cōe oīuʒ q̃ ſeipſuʒ: q2 beatitudo eſt in deo ſic in cōi ⁊ fontali p̄ncipio oīum qui btītudinē participare poſſunt. ¶ Ad p̊ᵐ ergo dōᵐ ꝙ phs loquit de amicabilibꝰ que ſunt ad alterū in quo bonū qđ eſt obm amicitie inuenitur ſm aliquē particularē modū. nō auteʒ de amicabilibꝰ que ſunt ad alterū in quo bonū ꝑdictū inuenit ſʒ rōnē totius. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ bonū totiꝰ diligit q̄deʒ pars ſm qđ eſt ſibi ꝯueniēs: nō aūt ita ꝙ bonū totius ad ſe referat: ſed potiꝰ ita ꝙ ſeipſuʒ refert in bonū totiꝰ. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ hoc ꝙ aliqs velit frui deo: ꝑtinet ad amorē quo deus amat amore cōcupiſcētie. magis aūt amamus deū amore amicitie q̃ amore cōcupiſcētie: q2 maius eſt in ſe bonuʒ dei q̃ participare poſſumꝰ fruēdo ipſo. ⁊ ideo ſimpliciter homo magis diligit deum ex charitate q̃ ſeipſum.

Ad quartum ſic ꝓcedit. Uidet ꝙ homo ex charitate non magis debeat diligere ſeipſuʒ q̃ proximū. Principale eni obm charitatis eſt deꝰ: vt ſupra dictuʒ eſt. ſed q̄nq; homo hʒ proximū magis deo cōiunctū q̃ ſit ipſe. ergo magis dʒ aliquis taleʒ diligere q̃ ſeipſum. ¶ P. Detrimentū ipſius quē magis diligimꝰ: magis vitamus. ſed homo ex charitate ſuſtinet detrimētū ꝓ proximo: ſm illud ꝓuerb. 12. Qui negligit dānū ꝓpter amicum iuſtus eſt. ergo homo debet ex charitate magis aliuʒ diligere q̃ ſeipſuʒ. ¶ P. 1. ad Corin. 13. dicit: ꝙ charitas nō querit que ſua ſunt: ſed illud maxime amamus cuiꝰ bonū maxime querimꝰ. ergo per charitatē aliqs nō amat ſeipſuʒ magis q̃ ꝓximuʒ. ¶ Sed cōtra eſt qđ dicitur Leuit. 19. ⁊ Matt. 22. Diliges proximū tuū ſicut teipſuʒ. ex quo videtur ꝙ dilectio hominis ad ſeipſuʒ eſt ſicut exēplar dilectionis que habet ad alterū: ſed exēplar potius eſt q̃ exemplatum. ergo homo ex charitate magis dʒ diligere ſeipſum q̃ proximū. ¶ Rñ. dōm ꝙ in hoīe duo ſunt. ſ. natura ſpiritualis ⁊ natura corporalis. per hoc autē homo dicit diligere ſeipſuʒ: ꝙ diligit ſe ſm naturā ſpiritualē: vt ſupra dictuʒ eſt: ⁊ ſʒ hoc debet homo magis ſe diligere poſt deū q̃ quēcunq; aliū. ⁊ hoc pʒ ex ipſa rōne diligendi. nā ſicut ſupra dictum eſt. deus diligit vt principiū boni ſuper quo fundat dilectio charitatis. homo autē ſeipſuʒ diligit ex charitate ſm rōnem qua eſt particeps ꝑdicti boni. ꝓximus autē diligitur ſm rōneʒ ſocietatis in ipſo bono. cōſociatio auteʒ eſt ratio dilectionis ſm q̃dam vnionē in ordine ad deū. vnde ſicut vnitas potior eſt q̃ vnio: ita ꝙ hō ipſe participet bonum diuinū: eſt potior ratio diligendi q̃ ꝙ alius aſſocietur ſibi in hac participatione. ⁊ ideo homo ex charitate dʒ magis ſeipſum diligere q̃ proximū. ⁊ huius ſignū eſt: ꝙ homo nō debet ſubire aliquod malū peccati qđ cōtrariat participationi btītudinis vt ꝓximū liberet a peccato. ¶ Ad p̊ᵐ ergo dōm ꝙ dilectio charitatis nō ſolū hʒ q̃titatē ex parte obiecti qđ eſt deus: ſed ex parte diligētis qui eſt ipſe homo charitatē habens: ſicut ⁊ q̃titas cuiuſlibet actionis dependet quodāmō ex ipſo ſubiecto. ⁊ ideo lʒ ꝓximus melior ſit deo propinquior: q2 tamē nō eſt ita propinquus charitateʒ habenti: ſicut ipſe ſibi: nō ſequit ꝙ magis debeat ꝓximuʒ q̃ ſeipſuʒ diligere. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ detrimenta corporalia dʒ homo ſuſtinere ꝓpter amicuʒ: ⁊ in hoc ipſo ſeipſum magis diligit ſm ſpūalē mentē: q2 hoc ꝑtinet ad ꝑfectionē v̊tutis que eſt bonū mētis. ſʒ i ſpūalibus nō dʒ hō pati detrimētū peccādo vt ꝓximū liberet a peccato: ſicut dictū ē.

¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ ſicut Aug. dicit in regula: ꝙ cū dicitur charitas nō querit que ſua ſunt: ſic intelligitur ꝙ cōia ꝓprijs anteponit. ſemꝑ autē cōmune bonū eſt magis amabile vnicuiqꝫ ꝙ̃ ꝓpriū bonū: ſicut etiā ipſi parti eſt magis amabile bonū totius ꝙ̃ bonū partiale ſuiipſiꝰ: vt dictū eſt.

Ad quintum

ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ hō nō magis debeat diligere ꝓximū ꝙ̃ coꝛpus ꝓpriū. In ꝓximo enī intelligit̃ coꝛpus noſtri ꝓximi. ſi ergo dꝫ homo diligere ꝓximū plus ꝙ̃ coꝛpus ꝓpriū: ſeqt̃ ꝙ plus debeat diligere coꝛpus ꝓximi ꝙ̃ coꝛpus ꝓpriū. ¶ P̃. Homo plus dꝫ diligere aiam ꝓpriā ꝙ̃ aiam ꝓximi: vt dictuꝫ eſt. ſed coꝛpus ꝓpriū ꝓpinquꝰ eſt anime noſtre ꝙ̃ ꝓximus. ergo plus debemus diligere coꝛpus ꝓpriū ꝙ̃ ꝓximū. ¶ P̃. Vnuſquiſqꝫ exponit id qd̄ minus amat pro eo qd̄ magis amat. ſed non oīs homo tenet̃ exponere coꝛpus ꝓpriū pro ſalute ꝓximi: ſed hoc eſt ꝑfectoꝝ: ſm̄ illud Joā. 15. Maioꝛē charitateꝫ nemo hꝫ ꝙ̃ vt aiaꝫ ſuā ponat qs ꝓ amicis ſuis. ergo hō nō tenet̃ ex charitate plus diligere ꝓximū ꝙ̃ coꝛpus ꝓpriuꝫ. ¶ Sed ꝯ̃ eſt qd̄ Aug. dicit de doct. chri. ꝙ plus debemus diligere ꝓximum ꝙ̃ coꝛpus ꝓpriū. ¶ Rñ°. dōm ꝙ illud magis eſt ex charitate diligēdū qd̄ hꝫ plenioꝛē rōneꝫ diligibilis ex charitate: vt dictū eſt. cōſociatio autē in plena participatione beatitudinis que eſt rō diligēdi ꝓximuꝫ: eſt maioꝛ rō diligēdi ꝙ̃ participatio beatitudinis per redūdantiā que eſt rō diligēdi propriū coꝛpꝰ. ⁊ ideo ꝓximū ꝙ̃tū ad ſalutē anime magis debemꝰ diligere ꝙ̃ propriū coꝛpus. ¶ Ad p̄ꝰ ergo dicēdū ꝙ q2 ſm̄ phm̄ in. 9. ethi. Vnūquodqꝫ videt̃ eſſe id qd̄ eſt p̄cipuuꝫ in ipſo. vnde cū dicit̃ proximꝰ magis eſſe diligēdus ꝙ̃ coꝛpus propriuꝫ. intelligit̃ hoc ꝙ̃tū ad aiam que eſt potioꝛ pars eius. ¶ Ad 2ꝰ dōm ꝙ coꝛpus noſtrū ē propinquiꝰ aīe noſtre ꝙ̃ ꝓximus ꝙ̃tū ad cōſtitutionē ꝓpꝛe nāe. ſed ꝙ̃tū ad participationē beatitudinis maioꝛ eſt cōſociatio aīe proximi ad ad aiam noſtrā ꝙ̃ etiaꝫ coꝛpoꝛis ꝓprij. ¶ Ad 3ꝰ dōm ꝙ cuilibet hoī iminet cura ꝓprij coꝛpis: nō autē iminet cuilibet hoī cura de ſalute proximi niſi foꝛte in caſu: ⁊ ideo nō ē de neceſſitate charitatis ꝙ hō propriū coꝛpus exponat ꝓ ſalute proximi niſi in caſu ꝙ tenet̃ eius ſaluti prouidere: ſꝫ ꝙ aliquis ſponte ad hoc ſe offerat pertinet ad perfectionē charitatis.

Ad ſextum

ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ vnus ꝓximꝰ nō ſit magis diligendus ꝙ̃ alius. Dicit. n. Aug. in p̄ de doct. chri. Oēs hoīes eque diligendi ſunt. ſꝫ cū oībus ꝓdeſſe nō poſſis: his potiſſimū cōſulendū eſt qui ꝓ locoꝝ ⁊ tēpoꝝ vel quarūlibet rerū opportunitatibꝰ conſtrictius tibi quaſi ꝗdā ſoꝛte iungunt̃. ergo ꝓximoꝝ vnus nō eſt magis diligēdus ꝙ̃ alius ¶ P̃. Vbi vna ⁊ eadē ē rō diligēdi diuerſos: nō dꝫ eſſe inequalis dilectio: ſꝫ vna ē rō diligēdi oēs ꝓximos. ſ. deus: vt pꝫ per Aug. in p̄ de doctrīa chri. ergo oēs ꝓximos equaliter diligere debemus. ¶ P̃. Amare eſt velle bonū alicui: vt pꝫ per phm̄ in. 2. rhetoꝛice. Sed oībus ꝓximis equale bonū volumꝰ. ſ. vitā eternā. ꝗ oēs ꝓximos equaliter debemꝰ diligere. ¶ Sꝫ ꝯ̃ eſt ꝙ tāto vnuſquiſqꝫ magis dꝫ diligi quāto grauius peccat qui cōtra eius dilectionē operat̃: ſed grauiꝰ peccat q̄ agit ꝯ̃ dilectionē aliquoꝝ ꝓximoꝝ ꝙ̃ qui agit ꝯ̃ dilectionē aliquoꝝ alioꝝ. vn̄ Leuit. 20. precipit̃: Qui maledixerit pr̄i aut matri moꝛte moꝛiat̃: quod nō precipitur de his qui alios homines maledicunt. ergo quoſdam ꝓximoꝝ debemus magis diligere ꝙ̃ alios. ¶ Rñ°. dicendum ꝙ duplex opinio circa hoc fuit. Quidam enim dixerunt ꝙ omnes proximi ſunt equaliter ex charitate diligendi ꝙ̃tum ad affectuꝫ: ſed non ꝙ̃tum ad exterioꝛē affectum: ponētes oꝛdinē dilectionis eſſe intelligendū ſm̄ exterioꝛa beneficia q̄ magis debemus ipendere ꝓximis ꝙ̃ alienis: nō autē ſm̄ iterioꝛē affectū que equaliter debemus ipendere oībꝰ ēt inimicis. Sed hoc irrōnabiliter dicitur. Nō eniꝫ minus eſt oꝛdinatus affectus charitatis qui ē inclinatio gratie ꝙ̃ appetitus nālis qui eſt inclinatio nāe. vtraqꝫ enī inclinatio ex diuina ſapiētia ꝓcedit. videmꝰ aūt in nālibus ꝙ inclinatio nālis ꝓpoꝛtionat̃ actui vel motui qui cōuenit nāe vniuſcuiuſqꝫ: ſicut terra hꝫ maioꝛē inclinationē grauitatis ꝙ̃ aqua: quia cōpetit ei eſſe ſub aqua. oꝫ ergo ꝙ etiā inclinatio gratie q̄ ē affectus charitatis ꝓpoꝛtionet̃ his que ſunt exterius agēda. ita. ſ. vt ad eos intēſioꝛē charitatis affectū habeamꝰ q̄bus cōuenit nos magis bn̄ficos eſſe. ⁊ ideo dōm eſt ꝙ etiā ſm̄ affectū oꝫ magis vnū ꝓximoꝝ ꝙ̃ aliū diligere. ⁊ rō ē: q2 cū p̄ncipiū dilectionis ſit deus: ⁊ ipſe diligēs: neceſſe ē ꝙ ſm̄ ꝓpinquitatē maioꝛē ad alteruꝫ iſtoꝝ p̄ncipioꝝ maioꝛ ſit dilectionis affectus: ſicut enī ſupꝛa dictū eſt: in oībus in quibꝰ inuenit̃ aliq̄d p̄ncipiū oꝛdo attendit̃ ſꝫ cōparationē ad illud p̄ncipiū. ¶ Ad p̄ꝰ ergo dōm ꝙ dilectio pōt eē inequalis dupl'r. Vno mō ex parte eius boni qd̄ amico optamus. ⁊ ꝙ̃tū ad hoc oēs hoīes eque diligimus ex charitate: q2 oībus optamus bonū idē in genere. ſ. beatitudinē eternam. Alio modo dicit̃ maioꝛ dilectio ꝓpter intēſioꝛē actū dilectiōis. ⁊ ſic nō oꝫ oēs eque diligere. ¶ Vl'aliter dōꝫ: ꝙ dilectio iequal'r pōt ab aliquo hr̄i dupl'r. Vnoꝰ ex eo ꝙ q̄daꝫ diligunt̃ ⁊ aliquē diligūt. ⁊ hāc etiā ieq̄litatē oꝫ ſuare in bn̄ficiētia: q2 nō poſſumꝰ oībꝰ ꝓdeſſe: ſꝫ in beniuolētia dilectionis talis inequalitas haberi nō dꝫ. Alia vero eſt inequalitas dilectionis ex hoc ꝙ quidā plus alijs diligunt̃. Augu. ergo nō intēdit hanc excludere inequalitatē: ſed primā: vt pꝫ ex his q̄ de beneficiētia dicit. ¶ Ad 2ꝰ dōꝫ ꝙ nō oēs ꝓximi equal'r ſe habēt ad deū: ſed quidā ſunt ei ꝓpinquiores ꝓpter maioꝛē bonitatē qui ſunt magis diligendi ex charitate ꝙ̃ alij qui ſunt ei minus ꝓpinqui. ¶ Ad 3ꝰ dōm ꝙ rō illa ꝓcedit de ꝙ̃titate dilectionis ex parte boni quod amicis optamus.

Ad ſeptimum

ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ magis debeamꝰ diligere meliores ꝙ̃ nobis coniunctioꝛes. Illud enī videt̃ eſſe magis diligēdū qd̄ nulla rōne dꝫ odio haberi ꝙ̃ illud qd̄ aliqua rōne eſt odiēdum: ſicut ⁊ albiꝰ eſt qd̄ eſt nigro ipermixtiꝰ: ſed ꝑſone nobis cōiuncte ſunt ſm̄ aliquā rōneꝫ odiende: ſm̄ illud Luce. 14. Siquis venit ad me: ⁊ nō odit patrē ⁊ matrē ⁊c̃. homines autem boni nulla rōne ſunt odiendi. ergo videt̃ ꝙ melioꝛes ſunt magis amādi ꝙ̃ coniūctioꝛes. ¶ P̃. Scḋm charitatē hō maxime deo aſſimilat̃. ſed deus diligit magis meliorē ꝙ̃ ſibi cōiunctioꝛē. ergo ⁊ hō ꝑ charitatē magis dꝫ meliorē diligere ꝙ̃ ſibi cōiūctioꝛē. ¶ P̃. Scḋm vnāquāqꝫ amicitiā illud eſt magis amādū qd̄ magis ꝑtinet ad id ſupꝛa qd̄ amicitia fundat̃. amicitia enī nāli magis diligimꝰ eos qui ſunt nobis magis ſm̄ naturā coniuncti: puta parētes vel filios. ſed amicitia charitatis fundat̃ ſuper cōmunicatione beatitudinis ad quā magis pertinent melioꝛes ꝙ̃ nobis cōiunctioꝛes. ergo ex charitate magis debemus diligere melioꝛes ꝙ̃ nobis cōiunctioꝛes. ¶ Sed cōtra eſt quod dicit̃. 1. ad Thimo. 5. Siquis ſuoꝝ ⁊ maxime domeſticoꝛum curam nō habet: fidem negauit: ⁊ eſt infideli deterioꝛ: ſed interioꝛ charitatis affectio debet reſpondere exterioꝛi affectui. ergo charitas magis debet haberi ad ꝓpinquioꝛes ꝙ̃ ad melioꝛes. ¶ Rñ°. dōm ꝙ omnis actus opoꝛtet ꝙ proportionetur ⁊ obiecto ⁊ agenti. ſed ex obiecto habet ſpeciē. ex virtute autem agentis habet modum ſue intenſionis: ſicut motus habet ſpeciē ex termino adquē eſt. ſed intenſionem velocitatis habet ex diſpoſitione mobilis ⁊ virtute mouentis. ſic ergo dilectio ſpeciem habet ex obo: ſed intenſioneꝫ hꝫ ex parte ipſius diligentis. obm̄ auteꝫ charitatiue dilectionis deus eſt: homo autem diligens eſt. diuerſitas ergo dilectionis que eſt ſm̄ charitatem ꝙ̃tum ad ſpecium eſt attendenda in proximis diligendis

ſm comparationē ad deū⁊:vt ſcilicet ei qui eſt deo propinquior maius bonū ex charitate velimus:quia licet bonū quod omnibus vult charitas:ſcilicet beatitudo eterna ſit vnū ſm ſe:h₃ tñ diuerſos gradus ſm diuerſas beatitudinis participationes.⁊ hoc ad charitatē ꝑtinet vt velit iuſticiam dei ſeruari ſm quā meliores ꝑfectius beatitudinem participāt.⁊ hoc ꝑtinet ad ſpēm dilectionis.ſunt eñi diuerſe dilectionis ſpēs ſcðm diuerſa bona q̃ optamus his quos diligimus.ſed intēſio dilectionis eſt attēdēda ꝑ cōparationem ad ipſū hoīem qui diligit.⁊ ſm hoc illos qui ſunt ſibi ꝓpinquiores intēſiori affectu diligit hō ad illud bonū ad quod oēs diligit ꝗ̃ meliores ad maius bonū. Eſt etiā ⁊ ibi alia differētia attēdēda.nā aliqui ꝓximi ſunt ꝓpinqui nobis ſm nālē originē a qua diſcedere nō poſſunt:qꝛ ſm eā ſunt id qð ſunt.ſed bonitas v̄tutis ſm quā aliqui appropinquāt deo pōt accedere ⁊ recedere augeri ⁊ minui:vt ex ſupra dictis p₃.⁊ ideo poſſū ex charitate velle ꝙ iſte q̃ ē mihi cōiunctus ſit melior alio.⁊ ſic ad maiorē beatitudinis gradū ꝑuenire poſſit.Eſt aūt ⁊ alius modus quo plus diligimus ex charitate magis nobis cōiunctos:qꝛ pluribꝰ modis eos diligimꝰ.Ad eos eñi qui nō ſunt nobis cōiuncti nō habemꝰ niſi amicitiā charitatis.ad eos v̄o qui ſunt nobis cōiūcti habemꝰ aliq̃s alias amicitias ſ₃ modū cōiūctiōis eoꝝ ad nos.cū aūt bonū ſup qð fundaẗ q̄libet alia amicitia honeſta ordineẗ ſicut ad finē ad bonū ſup qð fundatur charitas:ꝯñs eſt vt charitas īperet actū cuiuſlibet alterꝰ amicitie.⁊ ſic ars q̃ eſt circa finē īperat arti que eſt circa ea que ſunt ad finē:⁊ ſic hoc ipſū qð eſt diligere aliquē:qꝛ cōſanguineus vel cōiunctꝰ eſt:vel qꝛ cōciuis:vel ꝑꝑ qðcūq₃ hmōi aliud licitū ordinabile in finē charitatis:pōt charitate imperari.⁊ ita ex charitate eliciēte cū īperāte pluribus modis diligimꝰ magis nobis cōiūctos. ¶ Ad pᵐ ergo dðm ꝙ in ꝓpinquis noſtris non ꝑcipimur odire ꝙ ꝓpinqui nr̄i ſunt:ſed in hoc ſolū ꝙ īpediūt nos a deo:⁊ in hoc nō ſūt ꝓpinqui ſ₃ inimici:ſ₃ illud Michee.7. Inimici hoīs domeſtici eius. ¶ Ad 2ᵐ dðm ꝙ charitas facit hoīem cōformari deo ſm ꝓportionē:vt.ſ.ita ſe habeat hō ad id qð ſuū eſt:ſicut deus ad id qð ſuū eſt.quedā eñi poſſumus ex charitate velle:qꝛ ſunt nobis cōueniētia:q̃ tñ deus nō vult:qꝛ nō cōuenit ei vt ea velit:ſicut ſupra habitū eſt cū de bonitate volūtatis ageret. ¶ Ad 3ᵐ dðm ꝙ charitas nō ſolū elicit actū dilectionis ſm rōnē obiecti:ſed ēt ſm rōnē diligētis:vt dictū eſt.ex quo ꝯtingit ꝙ magis ꝯiūctꝰ magis amaẗ.

Ad octauum ſic ꝓcedit. Videẗ ꝙ nō ſit magis diligēdus ille qui eſt magis nobis cōiūctus ſm carnalē originē. Diciẗ eñi ꝓuerb.18. Vir amicabilis ad ſocietatē magis erit amicus ꝗ̃ frater. Et Valerius maximꝰ dicit:ꝙ amicitie vinculū ꝑualidū eſt:neq₃ vlla ex parte ſanguinis viribꝰ inferius. hoc etiā certius ⁊ exploratius qð iſtud naſcēdi ſors fortuitum opus dedit:hoc vniuſcuiuſq₃ ſolido iudicio inchoata volūtas ꝯbit.ergo illi qui ſunt cōiuncti ſanguine nō ſunt magis diligendi ꝗ̃ alij. ¶ P̄. Ambro.in p̄ de offi. Nō minus vos diligo quos ī euāgelio genui ꝗ̃ ſi in cōiugio ſuſcepiſſem.nō eñi vehemētior eſt nā ad diligēdū ꝗ̃ grā.plus certe diligere debemꝰ quos ꝑpetuo nobis cōputamꝰ futuros ꝗ̃ quos tm̄ in hoc ſeculo. nō ergo cōſanguinei ſunt magis diligēdi his qui ſunt aliter nobis cōiuncti. ¶ P̄. Probatio dilectiōis ē exhibitio operis:vt Greg.dicit in homel.ſed q̄buſdā magis debemꝰ impendere dilectionis opa ꝗ̃ etiā ꝯſanguineis:ſicut magis ē obediēdū in exercitu duci ꝗ̃ patri.ergo illi qui ſunt ſanguine cōiuncti nō ſunt maxime diligendi. ¶ Sed ꝯtra eſt qð ſpālīter in preceptis decalogi mandaẗ de honoratione parentū:vt p₃ Exo.20.ergo illi qui ſunt nobis cōiuncti ſ₃ carnis originē ſunt a nobis ſpālibus diligēdi. ¶ Rñ°. dðm ꝙ ſicut dictū eſt:illi qui ſunt nobis cōiuncti ſunt ex charitate magis diligendi:tū qꝛ intenſus diligunẗ:tū etiā qꝛ pluribꝰ rōnibus diligunẗ.intenſio aūt dilectionis eſt ex cōiunctione dilecti ad diligentē.⁊ ideo diuerſoꝝ dilectio eſt menſuranda ſm diuerſam rōnē cōiunctionis:vt.ſ.vnuſquiſq₃ diligaẗ magis in eo qð ꝑtinet ad illā cōiunctionē ſm quā diligitur.⁊ vlterius cōparanda eſt dilectio dilectioni ſm cōparationē cōiuncionis ad cōiunctionē. Sic ergo dðm ē ꝙ amicitia cōſanguineoꝝ fundaẗ in cōiunctiōe naturalis originis.amicitia aūt conciuiū in cōmunione ciuili.⁊ amicitia cōmilitantiū in cōmunicatione bellica.⁊ ideo in his q̃ pertinent ad naturā plus debemus diligere cōſanguineos. In his autē que ꝑtinent ad ciuilē cōuerſationē plus debemꝰ diligere cōciues.⁊ in bellicis plus cōmilitones.vnde ⁊ philoſophus dicit in.9.ethi.ꝙ ſingulis ꝓpria ⁊ cōgruentia eſt attribuendū.Sic autē facere videntur quidā qui ad nuptias vocant cognatos.videbiẗ vtriq₃ ⁊ nutrimento parētibus oportere maxime ſufficere ⁊ honorē parentū.⁊ ſimile eſt etiā in alijs.Si autē cōparemus etiā coniunctionem ad cōiunctionē:conſtat ꝙ coniunctio naturalis originis eſt prior ⁊ immobilior:quia eſt ſm id quod pertinet ad ſubſtantiā.alie autē cōiunctiones ſunt ſuperuenientes ⁊ remoueri poſſunt:⁊ ideo amicitia conſanguineorū eſt ſtabilior:ſed alie amicitie poſſunt eſſe potiores:ſ₃ illud quod eſt propriū vniuſcuiuſq₃ amicitie. ¶ Ad pmū ergo dicendū ꝙ quia amicitia ſociorū propria electione cōtrahitur in his q̃ ſub noſtra electione cadūt:puta in agēdis prepōderat hec dilectio dilectioni conſanguineorū:vt.ſ.magis cū illis cōſentiamus in agendis.amicitia tamē conſanguineorū ē ſtabilior:vtpote naturalior exiſtens:⁊ preualet in his que ad naturā ſpectāt.vnde magis eis tenemur in ꝓuiſione neceſſariorū. ¶ Ad ſcðm dicēdū ꝙ Ambro.loquiẗ de dilectiōe q̄ntum ad beneficia que pertinent ad cōmunicationē gratie.ſ.de inſtructione moꝝ.in hac eñi magis debet hō ſubuenire filijs ſpiritualibꝰ quos ſpiritualiter genuit ꝗ̃ filijs corporalibus quibus teneẗ magis prouidere in corporalibus ſubſidijs. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ ex hoc ꝙ duci exercitus magis obeditur in bello ꝗ̃ patri:nō probatur ꝙ ſimpliciter pater minus diligatur:ſed ꝙ minus diligitur ſm quid.i.ſm dilectionem bellice cōmunicationis.

Ad nonum ſic ꝓceditur. Videẗ ꝙ homo ex charitate magis debeat diligere filium ꝗ̃ patrē. Illū eñi magis debemus diligere cui magis debemus benefacere:ſed magis debemus benefacere filijs ꝗ̃ parentibus. Dicit eñi apl̄s.2.ad Cori.12. Non debent filij theſaurizare parentibus:ſed parentes filijs.ergo magis ſunt diligendi filij ꝗ̃ parentes. ¶ P̄. Gratia ꝑficit naturam.ſed naturaliter parentes plus diligunt filios ꝗ̃ ab eis diliganẗ:vt ph̄s dicit in.8.ethi.ergo magis debemꝰ diligere filios ꝗ̃ parentes. ¶ P̄. Per charitatē affectus hominis deo cōformatur.ſed deus magis diligit filios ꝗ̃ diligatur ab eis.ergo etiam ⁊ nos magis debemus diligere filios ꝗ̃ parentes. ¶ Sed cōtra eſt quod Ambro.dicit. Primo deus diligēdus eſt.ſcðo parentes:inde filij:poſt domeſtici. ¶ Rñ°. dicendū ꝙ ſicut ſupra dictū eſt.gradus dilectionis ex duobus penſari poteſt. Vno modo ex parte obiecti.⁊ ſm hoc id quod habet maiorē rationē boni eſt magis diligendū:⁊ quod eſt deo ſimilius. ſic pater eſt magis diligendus ꝗ̃ filius:quia ſcilicet patrem diligimus ſub ratione principij quod habet rationem eminentioris boni ⁊ deo ſimilioris. Alio modo computatur gradus dilectionis ex parte ipſius diligentis. ⁊ ſic magis diligitur quod eſt coniunctius.⁊ ſ₃ hoc filius eſt magis diligendus ꝗ̃ pater:vt philoſophus dicit in.8.ethicorū.pmo quidē quia parentes diligūt filios:vt aliqd ſui exiſtētes. pr̄ aūt nō eſt aliqd filij.⁊ ideo dilectio ſm quā pater diligit filiū ſimilior eſt dilectioni qua quis diligit ſeipſum. 2°.qꝛ parentes magis

ſciunt aliquos eſſe ſuos filios: q̃ ecōuerſo. 3°. q2 filius eſt magis ꝓpinquus parēti: vtpote pars exiſtens: q̃ pr̄ filio ad quē hȝ hitudinē ꝑncipij. 4°. q2 parētes diutiꝰ amauerūt. nā ſtatim pater incipit diligere filiū. filius autē tpe ꝓcedē te incipit diligere patrē. dilectio aūt q̄to eſt diuturnior tā to eſt fortior: ſm illud Eccl. 9. Nō derelinquas amicū antiquū: nouus eni non erit ſimilis illi. ¶ Ad pᵐ ergo dōm ꝙ ꝑncipio debet̄ ſubiectio reuerētie ⁊ honor: effectui aūt ꝓportionalr̄ cōpetit recipe īfluētiā ꝑncipij ⁊ ꝓuiſionē ipſiꝰ. ⁊ ꝓpter hoc parētibus a filijs magis debet̄ honor: filijs āt magis debet̄ cura ꝓuiſionis. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ pater nālr plus diligit filiū ſm rōnē cōiunctiōis ad ſeipſuȝ. ſȝ ſȝ rōnē eminētioris boni filius nāliter plus diligit patrem. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ſicut Aug. dicit pᵒ de doctr. xp̄iana. Deus diligit nos ad vtilitatē noſtrā ⁊ ſuū honorē. ⁊ iō q2 pr̄ cōparat̄ ad nos in hitudine ꝑncipij: ſicut ⁊ deus. ad patrē ꝓprie ptinet vt ei a filijs honor īpendat̄: ad filiū autē vt eius vtilitati a parētibꝰ ꝓuideat̄: q̄uis in articulo neceſſitatis filius obligatus ſit ex bn̄ficijs ſuſceptis vt parētibꝰ maxīe ꝓuideat.

Ad decimum ſic ꝓcedit̄. Videtur ꝙ hō magis debeat diligere matrē q̃ patreȝ. Ut eni phs dicit in pᵒ de gn̄atione animaliū. Femina in generatione dat corpus. ſȝ hō nō hȝ aīam a patre: ſed ꝑ creatione a deo: vt in pmo dictū eſt. ergo hō plus hȝ a matre q̃ a patre. plus ergo dȝ diligere matrē q̃ patreȝ. ¶ P̄. Magis amantē dȝ magis diligere. ſed mater plus diligit filiū q̃ pater. Dicit eni phs in. 9. ethi. ꝙ matres magis ſūt amātes filioꝝ. laborioſior eni eſt generatio matrū: ⁊ magis ſciunt qui ipſarū ſunt filij q̃ patres. ergo mater eſt magis diligēda q̃ pr̄. ¶ P̄. Ei debetur maior dilectiōis affectꝰ q ꝓ nobis plus laborauit: ſm illud Ro. vlt. Salutate mariā q̄ multū in nobis laborauit: ſed mater plus laborat in generōne ⁊ educatione q̃ pater. vn̄ dicit̄ Eccl. 7. Gemitū mr̄is tue ne obliuiſcaris. ergo plus dȝ hō diligere matrē q̃ pr̄eȝ. ¶ Sed ɔ̄ eſt qᵭ dicit Hier. ſup Ezech. ꝙ poſt deū oīuȝ patrē diligēdus ē pater: ⁊ poſtea addidit de matre. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ in iſtis cōparationibꝰ id qᵭ dicit̄ eſt itelligēdū per ſe: vt videlicet itelligat̄ eſſe queſitū de patre inq̄tū eſt pater an ſit plus diligēdus matre inq̄tū eſt mater. pōt eniȝ in oībus hmōi tāta eſſe diſtantia virtutis ⁊ malicie vt amiciti ſoluat̄ vel minuat̄: vt phs dicit in. 8. ethi. ⁊ iō vt Ambro. dicit. Boni domeſtici ſunt malis filijs ꝑponēdi. ſed ꝑ ſe loquēdo pater magis eſt amādus q̃ mater. amant̄ eniȝ pater ⁊ mater vt ꝑncipia q̄dā nālis originis. pater aūt habet excellētiorē rōnē ꝑncipij q̃ mater: q2 pater eſt ꝑncipiū per modū agentis: mater aūt magis per modū patiētis ⁊ materie. ⁊ ideo per ſe loquēdo pater magis eſt diligendus. ¶ Ad pᵐ ergo dōm ꝙ in generatiōe hōis mater miniſtrat materiā corpis informē. format̄ aūt per virtuteȝ formatiuam que ē in ſemine patris. ⁊ q̄uis hmōi vtꝰ nō poſſit creare aīam rōnalē: diſponit tn̄ materiā corporalē ad hmōi forme ſuſceptionē. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ hoc ptinet ad aliā rōneȝ dilectionis. alia eni eſt ſpēs amicitie qua diligimꝰ amāteȝ: ⁊ qua diligimꝰ generantē. nunc autē loqmur de amicitia q̄ debet̄ patri ⁊ matri ſm generationis rationē.

Ad vndecimum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ q̃ hō plus dȝ diligere vxorē q̃ patrē ⁊ matrē. Nullus eniȝ dimittit rē aliquā niſi pro re magis dilecta: ſȝ Gen̄. 2. dicit̄: ꝙ ꝓpter vxorē relinqt hō patrē ⁊ matrē. ergo magis dȝ diligere vxorē q̃ patrē ⁊ matreȝ. ¶ P̄. Apl̄s dicit ad Eph. 5. ꝙ viri debēt diligere vxores ſicut ſeipſos. ſȝ hō dȝ magis diligere ſeipſuȝ q̃ parētes. ergo etiaȝ magis dȝ diligere vxorē q̃ parētes. ¶ P̄. Ubi ſūt plures rōnes dilectionis ibi dȝ eſſe maior dilectio: ſed in amicitia que eſt ad vxorē ſunt plures rōnes dilectionis. dicit enim phs in. 8. ethi. ꝙ in hac amicitia videt̄ eſſe vtile ⁊ delectabile ⁊ ꝓpter vtutē ſi virtuoſi ſint coniuges. ergo maior dȝ eſſe dilectio ad vxorē q̃ ad parētes. ¶ Sȝ ɔ̄ ē ꝙ vir dȝ diligere vxorē ſuā ſicut carnē ſuā: vt dicit̄ ad Eph. 5. Sȝ corpus ſuū minus dȝ hō diligere q̃ ꝓximū: vt ſupra dictū eſt. iter ꝓximos aūt magis debemꝰ parētes diligere. ergo magis debemus diligere parētes q̃ vxorē. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ ſicut dictū eſt: gradus dilectionis attēdi pōt ⁊ ſm rōnē boni ⁊ ſm cōiunctionē ad diligentē. ſm ergo rōnē boni quod ē obm dilectionis magis ſunt diligēdi parētes q̃ vxores: q2 diligunt̄ ſub rōne ꝑncipij ⁊ eminētioris cuiuſdā boni. ſm aūt rōnē cōiunctionis magis diligēda eſt vxor: q2 vxor cōiungit̄ viro: vt vna caro exiſtens: ſm illud Matt. 19. Itaqȝ iam nō ſunt duo: ſed vna caro. ⁊ ideo intēſius diligit̄ vxor. ſed maior reuerētia eſt parētibus exhibenda. ¶ Ad pᵐ ergo dōm ꝙ nō q̄tū ad oīa deſerit̄ pater ⁊ mater ꝓp vxorē. in qbuſdā eni magis dȝ hō aſſiſtere parētibꝰ q̃ vxori: ſed q̄tū ad vnionē carnalis copule ⁊ cohabitatiōis relictis oībus parētibus hō adheret vxori. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ in ṽbis apl̄i nō eſt itelligēdū ꝙ hō debeat diligere vxorē ſuā equaliter ſibiipſi: ſed q2 dilectio quā aliqs hȝ ad ſeipſuȝ eſt rō dilectionis quā quis hȝ ad vxorē ſibi cōiunctā. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ ꝙ etiā in amicitia pr̄na īueniunt̄ multe rōnes dilectionis ⁊ q̄tū ad aliqd ꝑpōderat rōni dilectionis q̄ habet̄ ad vxorē ſcōȝ. ſ. rōnē boni: q̄uis ille ꝑpōderēt ſȝ cōiūctiōis rōnē. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ illud ēt nō eſt ſic itelligēdū ꝙ lr ſicut īportet eq̄litatē: ſed rōnē dilectiōis. diligit eni hō vxorē ſuā ꝑncipaliter ratione carnalis coniunctionis.

Ad duodecimum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ hō magis debeat diligere benefactorē q̃ beneficiatū. Dicit eni Aug. in lib. de cathezizādis rudibꝰ. Nulla maior eſt ꝓuocatio ad amādū q̃ preuenire amādo. nimis eni durus ē animꝰ qui dilectionē ⁊ ſi nō vult impēdere nolit repēdere: ſed bn̄factores ꝑueniūt nos in bn̄ficio charitatis. ergo bn̄factores maxime debemꝰ diligere. ¶ P̄. Tanto aliquis eſt magis diligēdus q̄to grauius hō peccat ſi ab eius dilectione deſiſtat: vel contra eum agat: ſed grauius peccat q bn̄factorē nō diligit vel cōtra eū agit: q̃ ſi diligere deſinat eū cui hactenꝰ bn̄fecit. ergo magis ſunt amandi bn̄factores q̃ hi quibꝰ bn̄facimus. ¶ P̄. Inter oīa diligēda maxime diligēdus eſt deus: ⁊ poſt eum pater: vt Hiero. dicit. Sed iſti ſunt maxime bn̄factores. ergo bn̄factor eſt maxime diligēdus. ¶ Sed ɔ̄ ē qᵭ phs dicit in. 9. ethi. ꝙ bn̄factores magis vident̄ amare bn̄ficiatos q̃ ecōuerſo. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ ſicut ſupra dictū eſt: aliqd diligit̄ magis duplr̄. vno mō q2 hȝ rōnē excellētioris boni. alio mō rōne maioris coniūctiōis. Primo qdē mō benefactor eſt magis diligēdus: q2 cū ſit ꝑncipiuȝ boni in beneficiato hȝ excellētioris boni rōnē: ſicut ⁊ de patre dictuȝ eſt. Scđo aūt mō magis diligimꝰ beneficiatos: vt phs ꝓbat in. 9. ethi. per quatuor rōnes. pᵒ quidē q2 bn̄ficiatus eſt q̄ſi qōdā opus benefactoris: vn̄ cōſueuit dici de aliquo: iſte eſt factura illius. nāle eſt aūt cuilibet vt diligat opꝰ ſuū: ſicut videmus ꝙ poete diligūt poemata ſua. ⁊ hoc ideo q2 vnuȝ quodqȝ diligit ſuū eſſe: ⁊ ſuū viuere. qᵭ maxime manifeſtatur in ſuo agere. 2°. q2 vnus qſqȝ nāliter diligit illō i quo inſpicit ſuū bonū. hȝ quidē ergo ⁊ benefactor in beneficiato aliquod bonū: ⁊ ecōuerſo. ſed benefactor inſpicit in bn̄ficiato ſuū bonū honeſtū: ⁊ beneficiatꝰ in benefactore ſuuȝ bonū vtile. bonū autē honeſtū delectabilius cōſiderat̄ q̃ bonū vtile: tū q2 eſt diuturnius. vtilitas. n. cito trāſit. ⁊ delectatio memorie nō eſt ſicut delectatio rei pn̄tis: tū etiaȝ q2 bona honeſta magis cū delectatiōe recolimus q̃ vtilitates que nobis ab alijs euenerūt. 3°. q2 ad amantē ptinet agere. vult eni ⁊ operat̄ bonū amato. ad amatū aūt ptinet bonū pati. ⁊ iō excellētioris eſt amare. ⁊ ꝓpter hoc ad bn̄factorē ptinet vt plus amet. 4°. q2 difficilius eſt bn̄ficia

ſpendere ꝙ̃ recipere.ea vero in quibus laboramꝰ plus di/
ligimus.que vero nobis de facili ꝓueniunt quodámodo
conténimus. ¶ Ad pͥmuꝫ ġ dõꝫ:ꝙ in bñfactore eſt vt bñ/
ficiatus ꝓuocetur ad ipſꝫ amãdũ.bñfactor aũt diligit bñ/
ficiatũ nõ quaſi ꝓuocatus ab illo:ſed ex ſeipſo motus . qḋ
aũt ex ſe eſt potiꝰ eſt eo qḋ ė per aliud. ¶ Ad ſcḋꝫ dõm:ꝙ
amor bñficiati ad bñfactorem ė magis debitus.ꝛ iḋ ꝯriuꝫ
hꝫ rõnem maioris pc̃ti.ſed amor bñfactoris ad bñficiatũ
ė magis ſpontaneus:ꝛ iḋ hꝫ maiorẽ ꝓmptitudinẽ. ¶ Ad
tertiuꝫ dõꝫ:ꝙ deꝰ etiã plus nos diligit ꝙ̃ nos eũ diligamꝰ
ꝛ parentes plus diligũt filios ꝙ̃ ab eis diligant̃. Nec tñ oꝫ
ꝙ quoſlibet bñficiatos plus diligamus qbuſlibꝫ bñfacto
ribus:bñfactores enim a quibus maxima beneficia rece/
pimus.ſ.deum ꝛ parentes preferimus his quibus aliqua
minora beneficia impendimus.

Ad tertiumdecimum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ ordo chari/
tatis nõ remaneat in pr̃ia.Dicit.n.Aug.in lib.de vera reli/
gione.Perfecta charitas eſt vt plus potiora bona ꝛ minꝰ
miora diligamꝰ: ſꝫ ĩ pr̃ia erit ꝑfecta charitas.ġ plꝰ diliget
aliqs meliorẽ ꝙ̃ vl' ſeipſꝫ vel ſibi cõiũctũ. ¶ P̃. Ille magis
amat̃ cui maius bonũ volumus:ſꝫ qlibꝫ in pr̃ia exñs vult
maius bonũ ei q plus bonũ hꝫ:aliogn voluntas eius nõ ꝑ
oĩa diuĩe volũtati cõformaret̃.ibi aũt plus bonũ hꝫ q me
lior ė.ġ in pr̃ia quilibet magis diliget meliorẽ:ꝛ ita magis
aliũ ꝙ̃ ſeipſum:ꝛ extraneuꝫ ꝙ̃ ꝓpinquũ. ¶ P̃. Tota ratio
dilectiõis in patria deus erit.tunc enim implebitur quod
dicitur pͣ ad Cor.15. Ut ſit deus oĩa in omnibus.ergo ma/
gis diligitur qui ė deo ꝓpinquior.ꝛ ita aliquis magis dili/
get meliorẽ ꝙ̃ ſeipſum:ꝛ extraneum ꝙ̃ cõiunctum. ¶ Sꝫ
cõtra eſt ꝙ nã nõ tollitur ꝑ gĩam ſꝫ perficit̃.ordo aũt cha
ritatis ſupra poſitus ex ipſa nã ꝓcedit.omnia autem natu
ral'r plus ſe ꝙ̃ alia amãt.ġ iſte ordo charitatis remanebit
in pr̃ia. ¶ Rñ°.dõm:ꝙ neceſſe ė ordineꝫ charitatis rema
nere in pr̃ia ꝙ̃tũ ad hoc ꝙ deꝰ ė ſuꝑ oĩa diligẽdus.hoc eñi
ſimpl'r erit tunc qñ hõ ꝑfecte eo fruet̃: ſꝫ de ordĩe ſuiipſiꝰ
ad alios diſtinguẽdũ vr̃.q2 ſicut ſupra dcm̃ eſt:dilectionis
gradus diſtigui põt:vel ſm dr̃iam boni qḋ qs alij exoptat
vel ſm ĩtenſionẽ dilectiõis. p̊ quidẽ mõ plus diliget me/
liores ꝙ̃ ſeipſum.minus vero minus bonos.volet.n.qlibꝫ
btũs vnũquẽqꝫ habere qḋ ſibi debet̃ ſm diuinã iuſtitiaꝫ
propter perfectam conformitatem volũtatis humane ad
diuinam.nec tunc erit tempus ꝓficiẽdi per meritũ ad ma
ius premium:ſicut nunc accidit qñ poteſt homo melioris
ꝛ virtutem ꝛ pͥmium deſiderare:ſed tũc volũtas vniuſcu
iuſqꝫ infra hoc ſiſtet qḋ eſt determinatũ diuinitus. 2° vͦ
modo aliqs plus ſeipm̃ diliget ꝙ̃ ꝓximũ ẽt meliorẽ:q2 in/
tenſio actus dilectiõis ꝓuenit ex pte ſubi diligentis:vt ſu/
pra dcm̃ eſt:ꝛ ad hoc ẽt donũ charitatis vnicuiqꝫ ꝯfert̃ a
deo:vt pͥmo qdẽ mentẽ ſuã in deũ ordinet qḋ ptinet ad di
lectionẽ ſuiipſiꝰ. ſecũdario vͦ ordinẽ aliorꝫ in deum velit
vel ẽt opet̃ ſm ſuum modũ:ſed ꝙ̃tum ad ordinẽ ꝓximo/
rum adiuicẽ ſimpl'r qs magis diliget meliorẽ ſm charita
tis amorẽ.tota.n.vita beata ꝯſiſtit in ordinatiõe mẽtis ad
deum.vñ totus ordo dilectiõis btõruꝫ obſeruabit̃ per cõ
parationẽ ad deũ:vt.ſ.ille magis diligat̃ ꝛ ꝓpinquior ſibi
habeat̃ ab vnoquoqꝫ q eſt deo ꝓpinqor:ceſſabit.n. tũc ꝓ/
uiſio q̄ eſt in pñti vita neceſſaria:q̄ neceſſe eſt vt vnuſqſqꝫ
magis ſibi cõiuncto ſm quãcũqꝫ neceſſitudineꝫ ꝓuideat
magis ꝙ̃ alieno:rõne cuiꝰ in hac vita ex ipſa ĩclinatõe cha/
ritatis hõ plus diligit magis ſibi cõiunctũ: cui magis dꝫ ĩ/
pendere charitatis effectũ:cõtingit tñ in pr̃ia ꝙ aliqs ſibi
cõiunctũ pluribꝰ modis diliget.nõ.n.ceſſabũt ab aĩo bea/
ti honeſte dilectõis cãe:cũ oĩbus iſtis rõnibꝰ ꝑfert̃ ĩcõpa/
rabil'r rõ dilectiõis q̄ ſumit̃ ex ꝓpinqtate ad deuꝫ. ¶ Ad
pͥmum ergo dõm ꝙ ꝙ̃tum ad cõiunctos ſibi:rõ illa ꝯcedẽ
da eſt:ſed ꝙ̃tum ad ſeipm̃ oꝫ ꝙ aliqs plus ſe ꝙ̃ alios dili/
gat:tanto magis ꝙ̃to perfectior ė charitas: q2 ꝑfectio cha
ritatis ordinat hoĩem ꝑfecte in deũ qḋ ptinet ad dilectio/
nem ſuiipſiꝰ:vt dcm̃ eſt. ¶ Ad ſcḋm dõm ꝙ rõ illa proce/
dit de ordine dilectiõis ſm gradum boni qḋ aliquis vult
amato. ¶ Ad tertium dõm ꝙ vnicuiqꝫ erit deꝰ tota rõ di/
ligendi: eo ꝙ deꝰ eſt totũ hoĩs bonũ.dato.n.per ĩpoſſibile
ꝙ ds̃ nõ eẽt hoĩs bonũ:nõ eẽt ei rõ diligẽdi.ꝛ iḋ in ordĩe di
lectiõis oꝫ ꝙ poſt deũ hõ maxime diligat ſeipm̃.

¶ De actu charitatis. ¶ Queſtio. XXVII.

DEinde cõſiderandum eſt de actu charitatis.Et pͥmo de pͥnci
pali actu charitatis q eſt dilectio. 2° d̊
alijs actibus vel effectibꝰ. ¶ Circa pri/
muꝫ q̄runt̃ octo. Primo qd ſit magis
ꝓpriũ charitatis vtrꝫ amare vl' amari.
Scḋo vtrꝫ amare ꝓut eſt actus chari
tatis ſit idẽ qḋ beniuolẽtia. 3° vtrũ deꝰ ſit pp ſeipm̃ amã
dus. 4° vtrꝫ poſſit in hac vita ĩmediate amari. 5° vtruꝫ
poſſit amari totaliter. 6° vtrꝫ eius dilectio habeat modũ.
7° qd ſit meliꝰ vtrꝫ diligere amicũ vel diligere inimicũ.
8° qd ſit melius vtrũ diligere deũ vel ꝓximum.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ charitatis ſit magis ꝓpriuꝫ amari ꝙ̃ amare.
Charitas.n.in melioribus melior ĩuenit̃. ſed meliores de/
bent magis amari.ergo charitatis ė magis ꝓpriuꝫ amari.
¶ P̃. Illud qḋ in pluribꝰ ĩuenit̃ vr̃ eſſe magis conueniẽs
nãe:ꝛ per ꝯñs meliꝰ.ſed ſicut phs.dicit in.8. ethi. Multi
magis volũt amari ꝙ̃ amare ſemꝑ:q2 amatores adulatio
nis ſunt multi.ġ meliꝰ eſt amari ꝙ̃ amare. ꝛ ꝑ ꝯñs magis
ꝯueniẽs charitati. ¶ P̃. Propter qḋ vnũqḋqꝫ ꝛ illud ma
gis:ſed hoĩes pp hoc ꝙ amant̃ amãt.dic̃.n. Aug.in lib./de
cathetizãdis rudibꝰ.ꝙ nulla eſt maior ꝓuocatio ad amã/
dum ꝙ̃ ꝓuenire amãdo.ġ charitas magis ꝯſiſtit in amari
ꝙ̃ in amare. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qḋ phs dic̃ in.8.ethi.ꝙ magis exi
ſtit amicitia in amare ꝙ̃ in amari:ſed charitas ė amicitia
q̄dam.ergo charitas magis cõſiſtit in amare ꝙ̃ in amari.
¶ Rñ°.dõm ꝙ amare cõuenit charitati inꝙ̃tum ė chari
tas:charitas.n.cũ ſit vͥtus q̄dam ſm ſuaꝫ eẽntiã hꝫ ĩclina/
tionẽ ad ꝓprium actum.amari aũt nõ eſt actus charitatis
ipſius qui amat̃:ſed actus charitatis eius eſt amare:ama/
ri aũt competit ei ſm cõem rõnem boni:ꝓut.ſ.ad eius bo
num alius ad actum charitatis mouet̃. vnde manifeſtuꝫ
eſt ꝙ charitati magis cõuenit amare ꝙ̃ amari. Magis.n.
conuenit vnicuiqꝫ quod cõuenit ei per ſe ꝛ ſubaliter ꝙ̃ qḋ
conuenit ei per aliud.ꝛ huius duplex eſt ſignũ. Primum
quidem ꝙ amici magis laudant̃ ex hoc ꝙ amãt ꝙ̃ ex hoc
ꝙ amant̃: qnimmo ſi nõ amãt ꝛ ament̃: vituperant̃. 2°.
q2 matres que maxime amant plus q̄runt amare ꝙ̃ ama
ri:quedã enim vt phs dicit in eodẽ lib.filios ſuos dãt nu/
trici ꝛ amant quidem : reamari aũt non querunt ſi nõ cõ
tingat. ¶ Ad pͥmum ergo dicendum ꝙ meliores ex eo ꝙ
meliores ſunt:ſunt magis amabiles:ſed ex eo ꝙ in eis eſt
perfectior charitas:ſunt magis amantes:ſcḋm tamen pro
portionem amati.non enim melior minus amat id quod
infra ipſum eſt ꝙ̃ amabile ſit:ſicut ſi ille qui eſt minꝰ bo/
nus non attingit ad amandum meliorem quãtum amabi
lis eſt. ¶ Ad ſcḋm dicendum ꝙ ſicut phus dicit ibidẽ:ho
mines volunt amari inquãtum volunt honorari: ſicut.n.
honor exhibetur alicui: vt quoddam teſtimoniuꝫ boni in
ipſo qui honoratur:ita per hoc ꝙ aliquis amat̃ oſtenditur
in ipſo eſſe aliquod bonum:q2 ſolum bonum amabile eſt.
ſic ergo amari ꝛ honorariꝰ q̄runt homines ꝓpter aliud.ſ.
ad manifeſtationem boni in amato exiſtentis. amare aũt
querunt charitatem habentes ſcḋm ſe quaſi ipſum ſit bo
num charitatis:ſicut ꝛ quilibet actus vͥtutis eſt bonũ vͥtu/

tis illius. vnde magis ꝑtinet ad charitatē velle amare q̄ꝫ velle amari. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ ꝓpter amari aliq̄ amāt: non ita ꝙ amari ſit finis eius qḋ eſt amare: ſed eo ꝙ ē via q̄dam ad hoc inducens ꝙ homo amet.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ amare ſm ꝙ eſt actus charitatis nihil ſit aliud q̄ꝫ beniuolentia. Dic̄.n.phus in.2.rhetorice: ꝙ amare eſt velle alicui bonū. ſed hoc ē beniuolētia. ḡ nihil aliḋ eſt actus charitatis q̄ꝫ beniuolētia. ¶ P̄. Cui⁹ ē habit⁹: ei⁹ eſt act⁹: ſꝫ habit⁹ charitatis ē i potētia volūtatis: vt ſupra dcm̄ eſt. ergo ēt act⁹ charitatis ē actus volūtatis. ſꝫ nō eſt niſi in bonum tēdēs quod ē beniuolentia. ergo act⁹ charitatis nihil aliud ē q̄ꝫ beniuolētia. ¶ P̄. Phs in.9.ethi. ponit quinqꝫ ad amicitiam ꝑtinentia. quoꝝ p̄muꝫ ē ꝙ homo velit amico bonū. ſecūdum ē ꝙ velit ei eē τ viuere: tertiū ē ꝙ ei delectabiliter cōuiuat. q̄rtū ē ꝙ eadem eligat. quintum ē ꝙ ei condoleat τ cōgaudeat. ſꝫ p̄ma duo ad beniuolentiā pertinent. ḡ p̄mus actus charitatis ē beniuolentia. ¶ Sꝫ ꝯ ē qḋ phs dic̄ in eodē li. ꝙ beniuolētia neqꝫ ē amicitia nꝫ ē amatio: ſꝫ ē amicitie p̄ncipiū: ſꝫ charitas ē amicitia vt ſupra dcm̄ ē. ḡ beniuolētia nō ē idē qḋ dilectio que ē charitatis actus. ¶ Rn̄⁰ dōm: ꝙ beniuolentia proprie dicitur actus voluntatis quo alteri bonū volumus. hic autē voluntatis actus differt ab actuali amore: tam ſcōm ꝙ eſt in appetitu ſenſitiuo: q̄ꝫ etiā ſꝫ ꝙ ē in appetitu itellectiuo q̄ eſt voluntatis. amor eniꝫ q̄ eſt in appetitu ſenſitiuo quedam paſſio ē. oīs aūt paſſio cū quodā ipetu iclinat in ſuuꝫ obm̄. paſſio aūt amoris hoc hꝫ ꝙ non ſubito exoritur: ſꝫ ꝑ aliquā aſſiduam inſpectionē rei amate. τ iō phs in.9. ethi. oñdens dr̄iam iter beniuolentiā τ amorē qui eſt paſſio: dicit ꝙ beniuolentia non hꝫ diſſenſionē τ appetitū.i. aliquē impetū iclinationis: ſꝫ ex ſolo iudicio rōnis homo vult bonū alicui. ſimiliter etiā talis amor ē ex q̄dam ꝯſuetudine. beniuolentia autem interdū orit̄ ex repētino: ſicut accidit nobis de pugilibus q̄ pugnant: quoꝝ alteꝝ vellemus vincere. ſꝫ amor q̄ ē in appetitu itellectiuo: etiā differt a beniuolētia. iportat enim q̄ꝫdaꝫ vnionē ſm affectū amātis ad amatū: inquātuꝫ.ſ. amans eſtimat amatū quodāmodo vt vnū ſibi vel ad ſe ꝑtinens: τ ſic mouet̄ in ipm̄. ſed beniuolentia ē ſimplex actus volūtatis quo volum⁹ alicui bonū: etiā nō preſuppoſita p̄dicta vnione affectus ad ipꝫ. Sic ḡ in dilectione ſm ꝙ ē actus charitatis includit̄ quideꝫ beniuolentia: ſꝫ dilectio ſiue amor addit vnionem affectus. τ ꝓpter hoc phs dicit ibidem ꝙ beniuolentia ē p̄ncipium amicitie. ¶ Ad p̄mum ergo dōm ꝙ philoſophus ibi diffinit amare: non ponens totā rōneꝫ ipſius: ſꝫ aliq̄d ad rōnē eius ꝑtinens in quo maxime manifeſtat̄ dilectionis act⁹. ¶ Ad ſcōm dōm: ꝙ dilectio eſt actus volūtatis in bonuꝫ tēdēs: ſꝫ cū q̄daꝫ vnione ad amatum: que q̄dem in beniuolentia nō iportat̄. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ intātū illa que phs ibi ponit ad amicitiam pertinent inq̄ꝫtū ꝓueniunt ex amore quem q̄s hꝫ ad ſeipſum: vt ibidem dicitur: vt.ſ. hec oīa aliquis erga amicum agat ſicut ad ſeipſuꝫ: quod pertinet ad predictam vnionem affectus.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ deus nō ꝑꝑ ſe ipm̄: ſed ꝓpter aliud diligat̄ ex charitate. Dicit.n. Grego. in quadā home. Ex his q̄ nouit animus diſcit icognita amare: vocat aūt icognita intelligibilia τ diuina: cognita aūt ſenſibilia. ergo de⁹ ē ꝑꝑ aliud diligendus. ¶ P̄. Amor ſeq̄t̄ cognitionem: ſed de⁹ per aliud cognoſcit̄: ſm illud Ro. p̄mo. Inuiſibilia dei per ea q̄ facta ſunt itellecta cōſpiciunt̄. ergo ēt ꝓpter aliud amat̄: et nō ꝑꝑ ſe. ¶ P̄. Spes gn̄at charitatē: vt dr̄ in glo. Matth. p̄. Timor ēt charitatē introducit: vt Aug. dic̄ ſuper.i.cañ. Joan. ſed ſpes expectat aliq̄d adipiſci a deo. timor aūt refugit aliq̄d qḋ a deo infligi pōt. ergo videt̄ ꝙ deus ꝓpter aliqḋ bonum ſperatū vel ꝓpter aliqḋ malū timēdum ſit amandus. nō ergo eſt amādus ꝑꝑ ſeipm̄. ¶ Sed ꝯ eſt ꝙ ſic̄ Aug. dic̄ in p̄mo de doc. chri. Frui ē amore iherere alicui ꝓpter ſeipm̄: ſed deo fruēdū ē vt in eodeꝫ lib. dr̄. ergo de⁹ diligendus eſt ꝑꝑ ſeipm̄. ¶ Rñ⁰. dōꝫ ꝙ ly ꝑꝑ: iportat habitudinē alic⁹ cauſe. Eſt aūt q̄druplex gen⁹ cāe.ſ. final: formalis: efficiens: τ mālis: ad quā reducit̄ ēt mālis diſpoſitio q̄ non eſt cā ſimplr̄: ſed ſm quid. τ ſcōm hec q̄tuor genera cauſaꝝ dr̄ aliq̄d ꝓpter alteꝝ diligēdū: ſm quidē genus cauſe finalis: ſicut diligim⁹ medicinā ꝑꝑ ſanitatē. ſcōꝫ aūt genus cauſe formalis: ſic̄ diligimus hoīem ꝓpter virtutem. q̄ꝛ.ſ. virtute formalr̄ eſt bonus. τ per ꝯñs diligibilis. ſm aūt cām efficientē: ſicut diligim⁹ aliquos inq̄ꝫtum ſūt filij talis p̄ris. ſm āt diſpōnē q̄ reducit̄ ad genus cāe mālis dicimur aliq̄d diligere ꝓpter id qḋ nos diſponit ad ei⁹ dilectioneꝫ: puta ꝓpter aliq̄ bñficia ſuſcepta: q̄ꝫuis poſtq̄ꝫ iam amare icepimus nō ꝓpter illa bñficia amemus amicuꝫ: ſed ꝓpter ei⁹ v̄tuteꝫ. p̄mis ergo tribus modis deū nō diligimus ꝓpter aliud: ſed ꝓpter ſeipm̄: nō.n. ordinat̄ ad aliud ſicut ad finē: ſed ipſe eſt finis vltimus oīum: neqꝫ ēt informatur aliquo alio ad hoc ꝙ ſit bonus: ſed eius ſubā eſt eius bonitas ſm quā exemplariter oīa bona ſunt: neqꝫ iterum ei ab altero bonitas ieſt: ſed ab ipſo oībus alijs: ſed quarto modo pōt diligi ꝓpter aliud: q̄ꝛ.ſ. ex aliquib⁹ alijs diſponimur ad hoc ꝙ in dei dilectione proficiamus puta per beneficia ab eo ſuſcepta: vel per p̄mia ſeparata: vl̄ per penas quas per ipſuꝫ vitare intendimus. ¶ Ad p̄muꝫ ergo dicendum ꝙ ex his que animus nouit diſcit incognita amare: non ꝙ cognita ſint rō diligendi ipſa incognita per modum cauſe formal' vel finalis: vel efficiētis: ſed q̄ꝛ propter hoc homo diſponit̄ ad amandum incognita. ¶ Ad ſcōm dicendum ꝙ cognitio dei acquirit̄ quidem per alia: ſed poſtq̄ꝫ iam cognoſcitur: non per alia cognoſcit̄: ſed per ſeipſum: ſcōm illud Joan.4. Jam nō ꝓpter tuam loquelam credimus: ipſi eniꝫ videmus τ ſcimus: quia hic eſt vere ſaluator mundi. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ ſpes et timor ducunt ad charitatem per modum diſpoſitionis cuiuſdam: vt ex ſupra dictis patet.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Videtur ꝙ de⁹ in hac vita nō poſſit immediate amari. Incognita enim amari nō p̄nt: vt Aug. dicit.10. de tri. Sꝫ deum nō cognoſcim⁹ imediate in hac vita: q̄ꝛ videm⁹ nūc per ſpeculū in enigmate: vt dr̄.i. ad Cor.13. ergo neqꝫ etiaꝫ eum imediate amamus. ¶ P̄. Qui nō pōt qḋ minus ē nō pōt qḋ maius eſt: ſed mai⁹ ē amare deū q̄ꝫ cognoſcere ipſ: qui enim adheret deo per amorē: vnus ſp̄us cū illo eſt: vt dr̄.i. ad Cor.6. ſed homo nō pōt deum cognoſcere imediate. ergo multo minus amare. ¶ P̄. Homo a deo diſiungitur per peccatū: ſm illud Iſa.59. Peccata vr̄a diuiſerunt inter vos τ deū vr̄m: ſed pctm̄ magis eſt in volūtate q̄ꝫ in intellectu. ergo minus pōt homo deum diligere imediate q̄ꝫ euꝫ imediate cognoſcere. ¶ Sed ꝯ eſt ꝙ cognitio dei q̄ꝛ eſt mediata dicit̄ enigmatica: τ euacuat̄ in p̄ria: vt pꝫ.i. ad Corin.13. ſed charitas vie nō euacuat̄: vt ibidē dicit̄. ergo charitas vie imediate deo adheret. ¶ Reſpōdeo dicēdum ꝙ ſicut ſupra dictum eſt: actus cognitiue v̄tutis ꝑficitur per hoc ꝙ cognitū eſt in cognoſcēte: actus aūt appetitiue v̄tutis perficitur per hoc ꝙ appetitus inclinatur ad rem ipſaꝫ. τ ideo oꝫ ꝙ motus appetitiue virtutis ſit in rebus ſcōm cognitionem ipſaꝝ rerum: actus aūt cognitiue virtutis eſt ſcōm modum cognoſcentis. eſt aūt ipſe ordo rerum talis ſcōm ſe: ꝙ deus eſt ꝓpter ſeipſum cognoſcibilis τ diligibilis: vtpote eēntialiter exiſtēs ipſa veritas τ bonitas per quā alia τ cognoſcunt̄ τ amant̄. ſed quo ad nos: q̄ꝛ noſtra cognitio a ſenſu ortum hꝫ: p̄us ſūt cognoſcibilia que ſunt ſenſui ꝓpinquora. τ vlteri⁹ terminus cognitōis eſt

in eo quod eſt maxime a ſenſu remotū. Sc̄d̄ʒ hoc ergo di/cedū ē ꝙ dilectio que ē appetitiue virtutis actꝰ: etiā in ſta tu vie tēdit in deū ꝓ: ⁊ ex ipo deriuat̄ ad alia. ⁊ ſm̄ hoc cha ritas deū imēdiate diligit: alia vero deo mediāte. in cogni tione vero ē ecōuerſo: q꞉ ſ. ꝑ alia deū cognoſcimꝰ: ſic cāʒ ꝑ effectus: vel ꝑ modū eminētie aut negatiōis: vt pʒ ꝑ Dio. in lib. de diui. no. ¶ Ad primūʒ ergo dōm: ꝙ q̄uis icogni/ta nō poſſint amari: tñ nō oʒ ꝙ ſit ideʒ ordo cognitōis ⁊ di lectiōis. nā dilectio ē cognitiōis terminus. ⁊ iō vbi deſinit cognitio. ſ. in ipſa re que ꝑ aliā cognoſcit̄: ibi ſtatiʒ dilectio incipe pōt. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ q꞉ dilectio dei ē maius aliq̄d q̄ eiꝰ cognitio maxīe ſm̄ ſtatū vie. iō ꝓſupponit ipam. ⁊ q꞉ cognitio nō qeſcit in rebꝰ creatis: ſʒ ꝑ eas in aliud tēdit: in illo dilectio icipit: ⁊ ꝑ hoc ad alia deriuat̄ ꝑ modū cuiuſdā circulatōis: dū cognitio a creaturis icipiēs tendit in deū: ⁊ dilectio a deo incipiens ſicut ab vltimo fine ad creaturas deriuat̄. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ꝑ charitatē tollit̄ auerſio a deo q̄ ē ꝑ peccatum: non autem per ſolam cognitionem. ⁊ ideo charitas eſt que diligendo aīam imediate deo coniungit ſpiritualis vinculo vnionis.

Ad quintum ſic proceditur. Uidetur ꝙ deꝰ nō poſſit totaliter amari. Amor enim ſeq̄tur cognitionē: ſʒ deus nō poteſt totalr̄ a nobis cogno/ſci: q꞉ hoc eēt eū cōprehēdere. g̊ nō pōt a nobis totalr̄ ama ri. ¶ P̄. Amor ē vnio q̄dā: vt pʒ ꝑ Dio. 4. ca. de diui. no. ſʒ cor hoīs nō pōt totalr̄ deo vniri: q꞉ deꝰ ē maior corde nr̄o: vt dr̄. i. Joā. 3. ergo deus non pōt totalr̄ amari. ¶ P̄. Deꝰ ſeipſum totalr̄ amat. ſi ergo ab aliquo alio totaliter amat̄ aliquis alius diligit deum tantū q̄tum ipſe ſe diligit. hoc aūt eſt iconueniēs. ergo deus nō pōt totaliter diligi ab ali qua creatura. ¶ Sed ꝯ eſt qd̄ dicit̄ Deutꝰ. 6. Diliges dn̄m deum tuū ex toto corde tuo. ¶ Rn̄ᵒ. dōm: ꝙ cūʒ dilectio itelligat̄ quaſi mediū iter amātē ⁊ amatū: cū queritur an deus poſſit totaliter diligi: triplr̄ poteſt itelligi. Uno mō vt modus totalitatis referatur ad rem dilectam. ⁊ ſic deꝰ eſt totaliter diligendus: q꞉ totum quod ad deum pertinet hō diligere debet. Alio modo pōt itelligi ita ꝙ totalitas referatur ad diligentē. ⁊ ſic etiā deus totaliter diligi dʒ: q꞉ ex toto poſſe ſuo homo dʒ diligere deū: ⁊ quicq̄d hʒ ad dei amorē ordinare: ſm̄ illud Deutꝰ. 6. Diliges dn̄m deuʒ tuū ex toto corde tuo. 3ᵒ mō poteſt itelligi ſecundum compa rationem diligentis ad rem dilectam: vt ſcilicet modus diligentis adequet modum rei dilecte. ⁊ hoc non poteſt eſſe. cum enim vnumquodq꞉ itantum diligibile ſit: inquā tum eſt bonū: deus cuius bonitas eſt ifinita: eſt ifinite di/ligibilis. nulla aūt creatura pōt deū ifinite diligere: q꞉ oīs v̄tus creature ſiue nālis ſiue ifuſa ē finita. Et ꝑ hoc pʒ rn̄/ſio ad oba. Nā pme tres obones ꝓcedūt ſm̄ hūc tertium ſenſum: vltima aūt rō ꝓcedit in ſenſu ſecundo.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ diuine dilectio/nis ſit aliq̄s modus hn̄dus. Rō eniʒ boni ꝯſiſtit in mō ſpē ⁊ ordine: vt pʒ per. Augu. in li. de nā boni: ſed dilectio dei eſt optimuʒ in hoīe: ſm̄ illud ad Col. 3. Super oīa charitatē habete. g̊ dilectio dei dʒ modū ha bere. ¶ P̄. Aug. dic̄ in lib. de mori. eccle. Dic mihi q̄ſo te/quis ſit diligēdi modus: vereor. n. ne plus minuſue q̄ oꝑʒ iſlāmer ꝯſiderio ⁊ amore dn̄i mei: fruſtra aūt q̄reret mo dum niſi eēt aliq̄s diuine dilectōis modus. ergo eſt aliq̄s modus diuīe dilectōis. ¶ P̄. Sicut Aug. dic̄. 4. ſuꝑ Gen̄. ad lr̄am. Modꝰ eſt quē vnicuiq꞉ ꝓpa meſura ꝑfigit: ſʒ mē ſura volūtatis hūane: ſic̄ ⁊ actiōis exterioris eſt rō. g̊ ſic̄ in exteriori effectu charitatis oʒ hr̄e modū a rōne ꝑſtitū: ſm̄ illud Ro. 12. Rōnabile obſequiū veſtrū: ita ēt iterior dile ctio dei debet modū habere. ¶ Sed ꝯ eſt qd̄ Ber. dic̄ in lib. de diligēdo deū: ꝙ cā diligēdi deū deꝰ eſt: modus ſine mō diligere. ¶ Rn̄ᵒ. dōm ꝙ ſic̄ pʒ ex iducta auctoritate Aug. Modꝰ iportat q̄dam mēſure determinationeʒ. hec aūt determinatio iuenit̄ ⁊ in mēſura ⁊ in mēſurato: aliter tñ ⁊ aliter. in mēſura. n. iuenit̄ eēntialr̄. q꞉ menſura ſm̄ ſe ipam eſt determinatiua ⁊ modificatiua alioꝝ: in mēſura/tis aūt iuenit̄ mēſura ſm̄ aliq̄d. i. inq̄tū attingūt mēſurā. ⁊ iō in mēſura nihil pōt accipi imodificatū: ſed res menſu rata eſt imodificata niſi mēſurā attigat: ſiue deficiat ſiue excedat: in oībꝰ aūt appetibilibus ⁊ agibilibꝰ mēſura ē fi/nis: q꞉ eoꝝ q̄ appetimus ⁊ agimus oꝑʒ ꝓpriā rōnem ex fi/ne accipere: vt pʒ per pħm in. 2. phy. ⁊ iō finis ſm̄ ſeipſʒ hʒ modū. ea vero q̄ ſunt ad finē hn̄t modū ex eo ꝙ ſunt fini ꝓportionata. ⁊ iō ſicut pħs dicit in pmo polit. Appetitꝰ fi/nis in oībus artibꝰ eſt abſq꞉ fine ⁊ termino: eoꝝ aūt q̄ ſūt ad finē eſt aliquis terminus: nō. n. medicus iponit aliquē terminū ſanitati: ſed facit eā ꝑfectā q̄tūcunq꞉ pōt: ſʒ me/dicine iponit terminū: nō. n. dat tātum de medicina q̄tuʒ pōt: ſed ſm̄ ꝓportionē ad ſanitatem: quā q̄dē ꝓportioneʒ ſi medicina excederet vel ab ea deficeret eēt imoderata: finis aūt oīum actionū hūanaꝝ ⁊ affectionum eſt dilectio dei per quā maxīe attingimꝰ vltimū finē: vt ſupra dcm̄ ē. ⁊ iō in dilectiōe dei nō pōt accipi modus: ſic̄ in re mēſura/ta: vt ſit in ea accipere plus ⁊ minꝰ: ſed ſic̄ iuenit̄ modꝰ in mēſura in qua nō pōt eē exceſſus: ſʒ q̄to plus attingit̄ re/gula: tanto melius ē: ⁊ ita q̄to deꝰ plus diligit̄: tāto eſt di/lectio melior. ¶ Ad pmū ergo dōm ꝙ illud qd̄ ē ꝑ ſe: po/tius eſt eo qd̄ eſt per aliud. ⁊ iō bonitas mēſure q̄ per ſe hʒ modū: potior eſt q̄ bonitas mēſurati qd̄ hʒ moduʒ ꝑ aliō: ⁊ ſic etiā charitas q̄ hʒ modū ſic̄ mēſura ꝓeminet alÿs vir tutibꝰ que hn̄t modū ſicut mēſurate. ¶ Ad ſcdm̄ dōm ꝙ ſicut Aug. ibidē ſubiungit: modus diligendi deū eſt vt ex toto corde diligat̄. i. vt diligat̄ q̄tūcunq꞉ pōt diligi. ⁊ hoc pertinet ad modum qui ꝯuenit mēſure. ¶ Ad tertiū dōʒ: ꝙ affectio illa cuiꝰ obʒ ſubiacet iudicio rōnis eſt rōne mē ſuranda: ſed obm̄ diuine dilectōis qd̄ eſt deꝰ: excedit iudi/cium rōnis: ⁊ iō nō menſurat̄ rōne: ſed rōnem excedit: nec eſt ſimile de iteriori actu charitatis ⁊ exterioribꝰ actibꝰ. nam interior actus charitatis habet rōnem finis: q꞉ vlti/mum bonuʒ hoīs ꝯſiſtit in hoc ꝙ anima deo inhereat: ſm̄ illud ps. Mihi adherere deo bonū eſt: exteriores aūt actus ſunt ſicut ad finem. ⁊ ideo ſunt cōmenſurādi: ⁊ ſcd̄ʒ charitatem ⁊ ſm̄ rationem.

Ad ſeptimum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ magis me ritoriū ſit diligere inimicum q̄ amicum. Dr̄ enim Matth. 5. Si diligitis eos qui vos dili gunt quā mercedem habebitis: diligere ergo amicuʒ nō meret̄ mercedē: ſed diligere inimicū meret̄ mercedeʒ: vt ibidem oñdit̄. ergo magis ē meritoriuʒ diligere inimicos q̄ amicos. ¶ P̄. Tāto aliq̄d ē magis meritorium q̄to ex maiori charitate ꝓcedit: ſed diligere inimicū ē ꝑfectoruʒ filioꝝ dei: vt Aug. dicit in enchi. Diligere aūt amicuʒ eſt etiam charitatis perfecte. ergo maioris meriti eſt dilige/re inimicum q̄ amicū. ¶ P̄. Ubi eſt maior conatꝰ ad bo num: ibi videt̄ eſſe maius meritum: q꞉ vnuſq̄ſq꞉ ꝓpriam mercedeʒ accipiet ſm̄ ſuum laborem: vt dicit̄. 1. ad Cor. 3. ſed maiori conatu indiget homo ad hoc ꝙ diligat inimi/cum q̄ ad hoc ꝙ diligat amicum: q꞉ difficilius eſt. ergo vr̄ ꝙ diligere inimicum ſit magis meritoriū q̄ diligere ami cum. ¶ Sed ꝯ eſt: q꞉ illud qd̄ eſt meliꝰ ē magis meritori/um: ſed meliꝰ eſt diligere amicum: q꞉ meliꝰ ē diligere me/liorem: amicus aūt q̄ amat eſt melior q̄ inimicus q̄ odit. ergo diligere amicū eſt magis meritoriū q̄ diligere inimi cum. ¶ Rn̄ᵒ. dōm ꝙ rō diligendi ꝓximum ex charitate deus eſt: ſicut ſupra dcm̄ eſt. cū ergo q̄rit̄ q̄d ſit melius vł magis meritoriū: vtrū diligere amicū vel inimicū: dupli/citer iſte dilectiōes cōparari poſſunt. Unoꝰ ex parte pro/ximi qui diligit̄. Alioꝰ ex parte rōnis ꝓpter quā diligit̄.

Primo q̄dem modo dilectio amici preeminet dilectioni inimici: q2 amicus ⁊ melior eſt ⁊ magis ꝯiunctus: vñ ē mā magis ꝯueniēs dilectioni: ⁊ ꝑpter hoc actus dilectionis ſuper hāc mām trāſiens melior ē: vñ ⁊ eius oppoſitū ē deterius. peius enī ē odire amicū q̄ȝ inimicū. 2° aūt modo dilectio inimici ꝑeminet ꝑpter duo. Primo q̄dē q2 dilectionis amici pōt eſſe alia rō q̄ȝ deus: ſȝ dilectōis inimici ſolus de⁹ eſt rō. 2° q2 preſuppoſito ꝙ vterq; ꝑpter deū diligat̄ fortior oſtendit̄ eē dei dilectio q̄ aīum hoīs ad remotiora extēdit. ſ. vſq; ad dilectōȝ inimicoꝝ: ſicˀ virtus ignis tanto oñdit̄ eſſe fortior q̄ȝto ad remotiora diffundit ſuū calorē. tāto ḡ oſtendit̄ diuina dilectio eē fortior: q̄ȝto ꝑpter ipſam difficiliora iplemus: ſicˀ ⁊ virtus ignis tāto ē fortior q̄ȝto cōburere pōt mām minus cōbuſtibileȝ: ſȝ ſicut ideȝ ignis in ꝓpinquiora fortius agit q̄ȝ in remotiora: ita etiā charitas feruēti⁹ diligit ꝯiunctos q̄ȝ remotos ⁊ q̄ȝtū ad hoc dilectio amicoꝝ ſm ſe conſiderata eſt feruentior ⁊ melior q̄ȝ dilectio inimicoꝝ. ¶ Ad ꝑmuȝ ḡ dōm: ꝙ verbū dñi ē ꝑ ſe itelligendū. tunc enim dilectio amicoꝝ apud deū mercedem non hȝ: qñ ꝑpter hoc ſoluȝ amantur q2 amici. ⁊ hoc videt̄ accidere qñ ſic amant̄ amici ꝙ inimici non diligunt̄. ē tñ meritoria amicoꝝ dilectio: ſi ꝑpter deū diligant̄: ⁊ nō ſolum q2 amici ſunt. ¶ Ad alia pȝ rñſio per ea q̄ dicta ſunt. nā due rōnes ſequētes ꝓcedūt ex ꝑte rōnis diligendi: vltimi vero ex parte eoꝝ que diliguntur.

Ad octauum

ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ magis ſit meritoriuȝ diligere ꝓximū q̄ȝ diligere deū. Illud. n. videt̄ eē magis meritoriū qd̄ apl's magis eligit. ſȝ apl's ꝑelegit dilectionē ꝓximi dilectiōi dei: ſȝ illd̄ ad Ro. 9. Optabā anathema eſſe a xp̄o ꝑ frīb⁹ meis. ḡ magis ē meritoriū diligere ꝓximū q̄ȝ diligere deū. ¶ P̄. Minus videt̄ eē meritoriū aliquo mō diligere amicū: vt dcm̄ ē. ſȝ deus maxime eſt amicus qui prior dilexit nos: vt dicitur. i. Joan. 4. ergo diligere deum videtur eſſe minus meritorium. ¶ P̄. Illud quod eſt difficilius videtur eſſe virtuoſius ⁊ magis meritorium: quia virtus eſt circa difficile ⁊ bonum: vt dicitur in. 2. ethicoruȝ. ſed facilius eſt diligere deum q̄ȝ proximū: tum quia naturaliter omnia deū diligūt: tum q2 in deo nihil occurrit quod non ſit diligēdū quod circa proximum non contingit. ergo magis eſt meritorium diligere proximum q̄ȝ diligere deum. ¶ Sed contra eſt: quia propter quod vnumquodq; illud magis ſed dilectio proximi non eſt meritoria: niſi propter hoc ꝙ proximus diligitur propter deum. ergo dilectio dei ē magis meritoria q̄ȝ dilectio proximi. ¶ Rñ⁹. dicendum: ꝙ cōparatio iſta pōt itelligi dupl'r. Uno° vt ſeorſum cōſideret̄ vtraq; dilectio: ⁊ tūc nō eſt dubiū ꝙ dilectio dei ē magis meritoria. debet̄ eniȝ ei merces ꝑpter ſeipſam: q2 vltima merces eſt frui deo in quē tendit diuīe dilectiōis motus. vñ ⁊ diligēti deum merces ꝓmittit̄ Joan. 14. Siquis diligit me: diliget̄ a patre meo: ⁊ manifeſtabo ei meipm̄. Alio° pōt attēdi ipſa cōparatio vt dilectio dei accipiat̄ ſm ꝙ ſolus diligit̄: dilectio aūt ꝓximi accipiat̄ ſm ꝙ ꝓxim⁹ diligit̄ ꝑpter deū. ⁊ ſic dilectio ꝓximi icludit dilectioneȝ dei: ſed dilectio dei nō includit dilectioneȝ ꝓximi. vñ erit cōparatio dilectiōis dei ꝑfecte q̄ extēdit ſe ēt ad ꝓximū ⁊ ad dilectionē dei inſufficiēteȝ ⁊ impfectā. q2 hoc mādatū habem⁹ a deo: vt qui diligit deū: diligat ⁊ frem ſuū. ⁊ i hoc ſenſu dilectio ꝓximi ꝑeminet. ¶ Ad ꝑmū ergo dōȝ ꝙ ſm vnā gloſe expōnem: hoc apl's tūc nō optabat qñ erat i ſtatu grē: vt. ſ. ſeparet̄ a xp̄o pro frīb⁹ ſuis: ſed hoc optauerat qñ erat in ſtatu ifidelitatis. vñ in hoc nō eſt imitādus. Ul' pōt dici ſicˀ dicit Chry. in lib. de cōpunctōe: ꝙ per hoc non oñdit̄ ꝙ apl's plus diligeret ꝓximū q̄ȝ deū: ſȝ ꝙ plus diligeret deū q̄ȝ ſeipm̄. volebat. n. ad tp̄s ꝓuari fruitiōe diuina: qd̄ ꝑtinet ad dilectionē ſui: ad hoc ꝙ honor dei ꝓcuraret̄ in ꝓximis: qd̄ ꝑtinet ad dilectioneȝ dei. ¶ Ad 2m̄ dōm: ꝙ dilectio amici ꝓ tāto eſt qñq; min⁹ meritoria: q2 amicus diligit̄ ꝑpter ſeipm̄: ⁊ ita deficit a vera rōne amicitie charitatis q̄ eſt de⁹. ⁊ iō ꝙ deus diligat̄ ꝑpter ſeipm̄ nō diminuit meritum: ſed hoc ꝯſtituit totā meriti rōnē. ¶ Ad tertium dōm ꝙ plus facit ad rationem meriti ⁊ virtutis bonum q̄ȝ difficile. vñ non oȝ ꝙ eſſe difficilius ſit magis meritoriū: ſed qd̄ ſic eſt difficilius vt etiam ſit melius.

¶ De gaudio. ¶ Queſtio. XXVIII.

DEinde cōſiderandum eſt de effectibus cōſequētibus charitatis actū ꝑncipalē q̄ eſt dilectio. Et primo de effectib⁹ iterioribus. 2° de exterioribus. ¶ Circa ꝑmū tria ꝯſiderāda ſunt. Prio de gaudio. 2° de pace. 3° de mīa. ¶ Circa ꝑmū q̄runt̄ q̄tuor. ꝑ vtrum gaudium ſit effectus charitatis. 2° vtrum hmōi gaudium cōpatiat̄ ſecū triſtitiam. 3° vtrū illud gaudiuȝ poſſit eſſe plenum. 4° vtrum ſit virtus.

Ad primum

ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ gaudiū nō ſit effect⁹ charitatis in nobis. Ex abſentia. n. rei amate magis ſeq̄t̄ triſtitia q̄ȝ gaudiuȝ: ſȝ deus quē per charitatē diligim⁹ eſt nobis abſens q̄ȝdiu i hac vita viuim⁹. Quādiu. n. ſum⁹ in corpore ꝑegrinamur a dño: vt dr̄. 2. ad Cor. 5. ḡ charitas i nobis magis cauſat triſtitiā q̄ȝ gaudiū. ¶ P̄. Per charitatē maxīe meremur btitudinē: ſed iter ea per q̄ beatitudinē meremur ponit̄ luctus q̄ ad triſtitiā ꝑtinet: ſm illud Matth. 5. Bti q̄ lugent qñ cōſolabunt̄. ergo magis ē effectus charitatis triſtitia q̄ȝ gaudium. ¶ P̄. Charitas ē virtus diſticta a ſpe: vt ex ſupra dictis pȝ: ſed gaudiū cauſat̄ a ſpe: ſm illud Ro. 12. Spe gaudētes: nō ḡ cauſat̄ ex charitate. ¶ Sȝ ꝯ ē: q2 ſicˀ dr̄ Ro. 5. Charitas dei diffuſa eſt in cordib⁹ nr̄is per ſpm̄ ſctm̄ q̄ datus ē nobis: ſed gaudiū in nobis cauſat̄ ex ſpū ſctō: ſm illd̄ Ro. 14. Nō eſt regnum dei eſca ⁊ potus: ſȝ iuſtitia ⁊ pax ⁊ gaudium in ſpū ſcō. ergo charitas ē cauſa gaudy. ¶ Rñ⁹. dōm ꝙ ſicut ſupra dcm̄ ē cū de paſſionib⁹ ageret̄: ex amore ꝓcedit ⁊ gaudiū ⁊ triſtitia: ſȝ ꝯrio mō: gaudiū. n. ex amore cauſat̄ vel ꝑpter ꝑñtiaȝ boni amati: vel etiā ꝑpter hoc ꝙ ipſi bono amato ꝓpriū bonuȝ ieſt ⁊ cōſeruat̄. ⁊ ſm hoc maxīe ꝑtinet ad amorē beniuolētie per quē aliq̄s gaudet de amico ꝓſpere ſe hñte ēt ſi ſit abſens. Ecōtrario aūt ex amore ſequitur triſtitia vel ꝑpter abſentiā amati: vel propter hoc ꝙ amatum cui volumus bonū ſuo bono ꝑuatur: aut aliquo malo deprimit̄. Charitas aūt eſt amor dei: cui⁹ bonū imutabile eſt: q2 ipſe eſt ſua bonitas. ⁊ ex hoc ipſo ꝙ amat̄ eſt in amante per nobiliſſimū ſui effectū: ſȝ illud. i. Joan. 4. Qui manet in charitate: in deo manet ⁊ ds̄ in eo: ⁊ ideo ſpūale gaudium qd̄ de deo habet̄: ex charitate cauſat̄. ¶ Ad ꝑmum ergo dōm ꝙ q̄ȝdiu ſumus in corpore dicimur ꝑegrinari a dño in cōparatione ad illā ꝑſentiā qua quibuſdā eſt pñs per ſpēi viſionē. vñ ⁊ apl's ſubdit ibidē. Per fidē. n. ambulamus ⁊ nō per ſpēm: ē aūt ⁊ pñs ſe amātibus ēt in hac vita per grē inhabitationē. ¶ Ad ſcōm dicenduȝ ꝙ luctus qui beatitudinē meret̄: eſt de his q̄ ſunt beatitudini ꝯria. vñ eiuſdē rōnis eſt ꝙ talis luctus ex charitate cauſet̄: ⁊ tale gaudium ſpirituale de deo: q2 eiuſdeȝ rōnis eſt gaudere de aliquo bono: ⁊ triſtari ð his que ei repugnant. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ de deo pōt eſſe ſpirituale gaudium dupl'r. Uno modo ſm ꝙ gaudemus de bono diuino in ſe conſiderato. Alio modo ſm ꝙ gaudemus de bono diuino ꝓut a nobis participat̄. Primū aūt gaudium melius eſt: ⁊ hoc ꝓcedit ꝑncipaliter ex charitate: ſed ſcōm gaudiū ꝓcedit ēt ex ſpe ꝑ quā expectam⁹ diuini boni fruitionem: q̄ȝuis ēt ipſa fruitio vel ꝑfecta vel imperfecta ſm menſuram charitatis obtineatur.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ gaudium ſpūale qḋ ex charitate cauſat̃ recipiat admixtionē triſtitie. Cōgaudere enim bonis ꝓximi ad charitatē ꝑtinet: ſm illud .i. ad Cor. iz. Charitas non gaudet ſuꝑ iniq̄tate: cōgaudet aūt veritati: ſꝫ hoc gaudiuꝫ recipit ꝑmixtionē triſtitie: ſm illud Ro. iz. Gaudere cum gaudētibus: flere cū flentibꝰ. ergo gaudium ſpūale charitatis admixtionē triſtitie patit̃. ¶ P̄. Pnia ſic dicit Gre. ē ante acta mala flere ⁊ flēda iteꝝ nō cōmittere: ſꝫ vera pnia nō eſt ſine charitate. ergo gaudiū charitatis hꝫ triſtitie admixtionē. ¶ P̄. Ex charitate ꝯtingit ꝙ aliq̄s deſiderat eē cū xp̄o ſm illud Phil. p̄. Deſideriū hn̄s diſſolui ⁊ eē cuꝫ xp̄o. ſꝫ ex iſto deſiderio ſequitur in homine q̄dam triſtitia: ſm illud ps. Heu mihi q2 icolatus meꝰ ꝓlongatus ē. ergo gaudiū charitatis recipit admixtionē triſtitie. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē ꝙ gaudiū charitatis ē gaudiū de diuina ſapia. ſꝫ hmōi gaudiū nō hꝫ ꝑmixtionē triſtitie: ſꝫ illud Sap. 8. Nō hꝫ amaritudīeꝫ conuerſatio illiꝰ. ergo gaudiū charitatis nō patit̃ ꝑmixtionē triſtitie. ¶ Rn̄o. dōꝫ: ꝙ ex charitate cauſat̃ duplex gaudiū de deo: ſic̃ ſupra dcm̄ ē. Unū q̄dē p̄ncipale qḋ ē ꝓpriū charitatis: quo .ſ. gaudemꝰ de bono diuino ſcḋꝫ ſe ꝯſiderato. ⁊ tale gaudiū charitatis ꝑmixtionē triſtitie nō patit̃: ſicut nec illud bonū de quo gaudet̃ pōt aliquā mali admixtionē habere. ⁊ iō apl̄s dicit ad Phil. 4. Gaudete ī dn̄o ſemꝑ. Aliḋ aūt ē gaudiū charitatis quo gaudet aliquis de bono diuino ſcḋm ꝙ ꝑticipatur a nobis. hec aūt participatio pōt īpediri ꝑ aliquod ꝯ̄rium. ⁊ ideo ex hac ꝑte gaudiū charitatis poteſt habere permixtionem triſtitie: prout .ſ. aliquis triſtatur de eo qḋ repugnat participatōi diuini boni vl̄ in nobis vel in proximis quos tanq̄ noſipos diligimus. ¶ Ad primum ergo dicendum: ꝙ fletus proximi non eſt niſi de aliquo malo. omne autem malum importat defectuꝫ participationis ſummi boni: ⁊ ideo intantū facit charitas cōdolere proximo: inq̄tuꝫ participatio diuini boni in eo impeditur. ¶ Ad ſcḋm dōm: ꝙ peccata diuidunt inter nos ⁊ deum: vt dicitur Iſa. 59. ⁊ ideo hec eſt ratio dolēdi de peccatis preteritis noſtris vel etiam aliorum inquantum per ea impedimur a participatione diuini boni. ¶ Ad tertiuꝫ dicendum: ꝙ q̄uis in icolatu huius miſerie aliquo modo participemus diuinum bonum per cognitioneꝫ ⁊ amorē: tamen huius vite miſeria impedit a perfecta participatione diuini boni qualis erit in patria. ⁊ ideo etiaꝫ triſtitia q̄ quis luget de dilatōe glorie pertinet ad impedimētū participationis diuini boni.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ ſpūale gaudiuꝫ qḋ ex charitate cauſat̃ nō poſſit in nobis ipleri. Quāto .n. maius gaudiū de deo hēmus tāto gaudiū eius in nobis magis iplet̃: ſed nūq̄ poſſumus tantū de deo gaudere q̄tū dignuꝫ eſt vt de deo gaudeat̃: q2 ſemꝑ bonitas eius q̄ eſt īfinita excedit gaudiuꝫ creature: qḋ ē finitū. ergo gaudiū de deo nūq̄ pōt impleri. ¶ P̄. Illud qḋ eſt ipletū nō pōt eē maiꝰ: ſꝫ gaudiū ēt beatoꝝ pt eē maius: q2 gaudiū vniꝰ eſt maius q̄ alteriꝰ. ergo gaudiū de deo nō pōt in creatura ipleri. ¶ P̄. Nihil aliud vr̄ eſſe cōprehēſio q̄ cognitōis plenitudo: ſed ſic̄ vis cognoſcitiua creature ē finita: ita vis appetitiua eiuſdē: cū ergo deꝰ non poſſit ab aliqua creatura cōphendi: vr̄ ꝙ nō poſſit alicuiꝰ creature gaudium de deo ipleri. ¶ Sꝫ ꝯ̄ eſt qḋ dn̄s diſcipulis dixit Ioan. 15. Ut gaudiuꝫ meum in vobis ſit: ⁊ gaudium vr̄m ipleat̃. ¶ Rn̄o. dōm ꝙ plenitudo gaudij pōt ītelligi dupl̄r. Unoꝰ ex parte rei de qua gaudet̃: vt .ſ. tantum gaudeat̃ de ea q̄tū eſt dignū de ea gauderi. ⁊ ſic ſolū dei gaudiū eſt plenū d̄ ſeipō: q2 gaudiū dei ē īfinitū. ⁊ hoc eſt ꝯdignū diuine bonitati dei: cuiuſlꝫ aūt creature gaudium opꝫ eē finituꝫ. Alioꝰ pōt ītelligi plenitudo gaudij ex ꝑte gaudētis: gaudiū aūt cōparat̃ ad deſideriuꝫ: ſicut q̄es ad motum: vt ſupra dcm̄ ē: cū de paſſionibus ageret̃. ē aūt q̄es plena cū nihil reſtat de motu. vn̄ tūc gaudiū eſt plenū qn̄ iam nihil deſiderādū reſtat: q̄diu aūt in hoc mūdo ſumus nō ceſſat in nobis deſiderij motus: q2 adhuc reſtat ꝙ deo magis appropinquamꝰ per grāꝫ: vt ex ſupra dictis pꝫ: ſed qn̄ iam ad btītudinē ꝑfectā ꝑuentū fuerit nihil d̄ſiderandū reſtabit: q2 ibi erit plena dei fruitio in qua hō obtinebit q̄cq̄d ēt circa alia bona deſiderauerit: ſm illud ps. Qui replet in bonis deſideriū tuū. ⁊ iō q̄ſcet deſiderium nō ſolum quo deſideramus deū: ſꝫ ēt erit oīum deſideriorum q̄es. vn̄ gaudiū btōꝝ ē ꝑfecte plenū: ⁊ ēt ſupplenū: q2 plus obtinebunt q̄ deſiderare ſuffecerint. Nō .n. in cor hominis aſcēdit q̄ ꝓparauit deꝰ diligētibꝰ ſe: vt dr̄ .i. ad Cor. z. ⁊ hoc ē qḋ dr̄ Lu. 6. Mēſurā bonā ⁊ ſupeffluētē dabūt in ſinū vr̄m: q2 cū nulla creatura ē capax gaudij de d̄o ei cōdigni: ide eſt ꝙ iſtud gaudiū oīo plenū nō capit̃ in hoīe: ſed potiꝰ homo ītrat in ipm̄: ſm illud Matth. z5. Intra in gaudium dn̄i tui. ¶ Ad p̄muꝫ ergo dōm ꝙ rō illa ꝓcedit de plenitudīe gaudij ex parte rei de qua gaudet̃. ¶ Ad ſecundū dōm: ꝙ cum ꝑuentum fuerit ad btītudineꝫ: vnuſquiſq̄ attinget terminum ſibi p̄fixū ex p̄deſtinatiōe diuina nec reſtabit vlterius aliq̄d quo tendat̃ q̄uis in illa terminatione vnus ꝑueniat ad maiorē ꝓpinq̄tatē dei: alius ad minorem. ⁊ iō vniuſcuiuſq̄ gaudiū erit plenum ex parte gaudētis: q2 vniuſcuiuſq̄ deſiderium plene q̄etabitur: erit tamē gaudiū vnius maius q̄ alterius ꝓpter pleniorē participationem diuīe btītudinis. ¶ Ad tertium dōm ꝙ cōphenſio iportat plenitudinem cognitōis ex parte rei cognite: vt .ſ. tantum cognoſcat̃ res quātum cognoſci pōt: habet tamē etiam cognitio aliquā plenitudinem ex parte cognoſcentis: ſicut ⁊ de gaudio dictum eſt: vn̄ ⁊ apl̄s dicit ad Col. p̄. Impleamini agnitione voluntatis eius in omni ſapientia ⁊ intellectu ſpirituali.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ gaudiuꝫ ſit virtus. Uiciū .n. ꝯ̄riat̃ virtuti: ſꝫ triſtitia ponit̃ vicium: vt pꝫ de accidia ⁊ de īuidia. ergo ēt gaudiū dꝫ poni v̄tus. ¶ P̄. Sicut amor ⁊ ſpes ſunt paſſiones q̄dā quaꝝ obm̄ eſt bonū: ita ⁊ gaudiū: ſed amor ⁊ ſpes ponunt̃ v̄tutes. ergo ⁊ gaudium dꝫ poni virtus. ¶ P̄. Precepta legis dant̃ de actibꝰ virtutum: ſed p̄cipit̃ nobis ꝙ de deo gaudeamus: ſm illud Phil. 4. Gaudete in dn̄o ſemꝑ. ergo gaudiū eſt v̄tus. ¶ Sꝫ ꝯ̄ eſt ꝙ neq̄ cōnumerat̃ iter virtutes theologicas: neq̄ inter virtutes morales: neq̄ inter virtutes intellectuales: vt ex ſupra dictis pꝫ. ¶ Rn̄o. dicendum ꝙ virtus ſicut ſupra habituꝫ eſt: ē habitus quidam operatiuus. ⁊ iō ſm ꝓpriam rōnem habꝫ inclinationem ad aliquē actuꝫ: eſt aūt contingēs ex vno habitu plures actus eiuſdē rōnis ordinatos ꝑuenire quoꝝ vnus ſequatur ex altero. ⁊ quia poſteriores actus non procedunt ex habitu virtutis niſi per actum p̄orem: inde eſt ꝙ virtꝰ nō diffinitur nec denominat̃ niſi ab actu p̄ori: q̄uis etiaꝫ alij actus ab ea conſequant̃. Manifeſtum eſt aūt ex his q̄ ſupra de paſſiōibus dicta ſunt: ꝙ amor eſt p̄ma affectio appetitiue potentie: ex qua ſequit̃ ⁊ deſideriū ⁊ gaudiuꝫ. ⁊ ideo habitus virtutis idem eſt qui īclinat ad diligēdum ⁊ ad deſideranduꝫ bonum dilectū ⁊ ad gaudēdum de eo: ſed q2 dilectio īter hos actus eſt p̄or: inde eſt ꝙ virtus nō denominat̃ a gaudio nec a deſiderio: ſed a dilectione ⁊ dicitur charitas: ſic ergo gaudiuꝫ nō eſt aliqua virtus a charitate diſtincta: ſed eſt quidam charitatis actꝰ ſiue effectꝰ. ⁊ ꝓpter hoc cōnumerat̃ inter fructus: vt pꝫ Gal. 5. ¶ Ad p̄mum ergo dicendum ꝙ triſtitia q̄ eſt vicium cauſat̃ ex inordinato amore ſui: qḋ non eſt aliqḋ ſpāle viciuꝫ: ſꝫ quedam gn̄alis radix vicioꝝ: vt ſupra dictuꝫ eſt: ⁊ ideo oportuit triſtitias quaſdaꝫ particulares ponere ſpālia vicia: q2 non deriuant̃ ab aliquo ſpāli vicio: ſed a generali: ſꝫ amor

dei ponit̄ ſpālis virtus que eſt charitas ad quā reducitur gaudiū: vt dictū eſt: ſic̄ ꝓpri⁹ actus eius. ¶ Ad 2m dōz ꝙ ſpes cōſequit̄ ex amore: ſic̄ ⁊ gaudium: ſꝫ ſpes addit ex pte obi q̄ddam ſpālē rōnē. ſ. arduū ⁊ poſſibile adipiſci. ⁊ iō po- nit̄ ſpālis virt⁹: ſꝫ gaudiū ex pte obi nullam ſpālē rōnē ad dit ſupra amorē q̄ poſſit cāre ſpālē virtutē. ¶ Ad 3m dōm ꝙ in tantū dat̄ ꝑceptuꝫ legis de gaudio inq̄tum eſt actus charitatis licet nō ſit pmus actus eius.

¶ De pace. ¶ Queſtio. XXIX.

DEinde cōſiderānduꝫ eſt de pace. ¶ Et circa hoc q̄runt̄ qua tuor. Primo vtrum pax ſit idē qḋ cō- cordia. Secundo vtrum omnia appe- tant pacem. Tertio vtruꝫ pax ſit effe ctus charitatis. Quarto vtrum pax ſit virtus.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ pax ſit idem qḋ ↄcordia. Dic̄. n. Aug. 19. de ciui. dei: Pax hoīum ē ordinata cōcordia: ſꝫ non loquit̄ niſi de pace hoīum. g̊ pax eſt idē qḋ cōcordia. ¶ P̄. Cōcordia eſt q̄dam vnio volūtatū: ſꝫ rō pacis in tali vnione ↄſiſtit. Dic̄ .n. Dio. ii. cap. de diui. no. ꝙ pax eſt oīuꝫ vnitiua ⁊ ↄſenſus opatiua. g̊ pax eſt idē qḋ cōcordia. ¶ P̄. Quoꝝ eſt idē op- poſitum ⁊ ipſa ſūt idē: ſed idē opponit̄ concordie ⁊ paci. ſ. diſſenſio. vñ dr̄. i. ad Cor. 14. Nō eſt diſſenſionis de⁹: ſꝫ pa cis. g̊ pax ē idē qḋ cōcordia. ¶ Sꝫ ↄ eſt qḋ ↄcordia pōt eē aliquoꝝ ipioꝝ in malo: ſꝫ nō eſt pax ipiꝭ: vt dr̄ Iſa. 59. er- go pax nō eſt idē qḋ cōcordia. ¶ Rñ°. dōm ꝙ pax icludit cōcordiā ⁊ aliqd addit. vñ vbicūqꝫ eſt pax ibi eſt ↄcordia: nō tñ vbicūqꝫ eſt ↄcordia ibi eſt pax ſi nomē pacis ꝓpe ſu mat̄. cōcordia. n. ꝓprie ſumpta ē ad alteꝝ inq̄tuꝫ. ſ. diuer- ſoꝝ cordiū volūtates ſil' in vnū cōſenſum ↄueniūt. Cōtin- git ēt vnius hoīs coꝛ tēdere in diuerſa. ⁊ hoc duplr̄. Uno qdē modo ſcḋm diuerſas potētias appetitiuas: ſic̄ appetit⁹ ſenſitiuus plerūqꝫ tēdit in ↄriū rōnalis appetit⁹: ſcḋm illud Gal. 5. Caro ↄcupiſcit aduerſus ſpūm. Alio° inq̄tū vna ⁊ eadē vis appetitiua in diuerſa appetibilia tēdit q̄ ſimul cō ſequi nō pōt. vñ neceſſe eſt eē repugnātiaꝫ motuū appeti- tus. vnio aūt hoꝝ motuū eſt qdē de rōne pacis: non. n. hō hꝫ pacatū coꝛ q̄diu non hēat id qḋ vult. ⁊ ſi hēat aliqd qḋ vult: tñ adhuc reſtat ei aliqd volēdum: qḋ ſimul hr̄e non pōt. hec aūt vnio nō eſt de rōne cōcordie. vñ concordia i- portat vnionē appetituū diuerſoꝝ appetentiū. pax aūt ſu pra hanc vnionē iportat ēt appetituū vni⁹ appetētis vnio nē. ¶ Ad pmum ergo dōm ꝙ Aug. loqtur ibi de pace q̄ ē vnius hoīs ad aliū. ⁊ hanc pacē dicit eē cōcordiā: nō quali bet ſꝫ ordinatā ex eo. ſ. ꝙ vnus hō cōcordat cū alio ſcḋm il lud qḋ vtriqꝫ cōuenit. Si. n. homo cōcordet cū alio nō ſpō tanea volūtate: ſꝫ quaſi coactus timore alicui⁹ mali ſibi i- minētis: tal' cōcordia nō ē vā pax: qꝛ nō ſuat̄ ordo vtriuſqꝫ cōcordātis: ſꝫ ꝑturbatur ab aliquo timorē iferēte. ⁊ ꝓpter hoc pmittit ꝙ pax ē tranqllitas ordis: q̄ quidē tranquilli- tas cōſiſtit in hoc ꝙ motus oēs appetitiui in vno homine cōqeſcunt. ¶ Ad 2m dōm ꝙ ſi homo ſimul cū alio hoīe in idem cōſentiat: nō tñ ↄſenſus eius ē oīo ſibi vnit⁹: niſi etiā ſibi inuicem oēs motus appetitiui eius ſint cōſentiētes. ¶ Ad tertiuꝫ dōm ꝙ paci opponit̄ duplex diſſenſio. ſ. diſ- ſenſio hominis ad ſeipm: ⁊ diſſenſio hoīs ad alteꝝ: cōcordie aūt opponit̄ hec ſola ſecunda diſſenſio.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ nō oīa ap petant paceꝫ. Pax. n. ſcḋm Dio. eſt vnitiua cōſenſus. ſꝫ in hiis q̄ cognitiōe carēt nō pōt vni- ri cōſenſus. ergo hmōi pacē appetere nō pñt. ¶ P̄. Appe- titus nō fert̄ ſimul ad ↄria: ſꝫ multi ſūt appetētes bella ⁊ diſſenſiones. ergo nō oēs appetūt pacē. ¶ P̄. Solū bonū eſt appetibile: ſed q̄dam pax vr̄ eē mala: alioqn dñs nō di ceret. Matth. 10. Nō veni mittere pacē. g̊ nō oīa paceꝫ ap petunt. ¶ P̄. Illud qḋ oīa appetūt vr̄ eſſe ſūmū bonū qḋ eſt vltim⁹ finis: ſꝫ pax nō eſt hmōi: qꝛ etiaꝫ in ſtatu vie hr̄: alioqn fruſtra dñs mādaret Matth. 9. Pacē habete iter vos. g̊ nō oīa pacē appetūt. ¶ Sꝫ ↄ eſt qḋ Augu. dic̄. 19. de ciui. dei: ꝙ oīa pacem appetūt: ⁊ idē ēt dicit Dio. 9. cap. de diui. no. ¶ Rñ°. dōm ꝙ ex hoc ipſo ꝙ homo aliqd appe- tit: ↄñs eſt ipm appetere eius qḋ appetit aſſecutionē: ⁊ per ↄñs remotionē coꝝ q̄ cōſecutionē ipedire pñt: pōt aūt ipe diri aſſecutio boni deſiderati ꝑ ↄriū appetitū: vel ſuipſi⁹ vel alterius. ⁊ vtrūqꝫ tollit̄ per pacē ſic̄ ſupra dcm̄ eſt. ⁊ iō neceſſe ē ꝙ oē appetēs appetat pacē inq̄tū. ſ. oē appetens appetit tranqlle ⁊ ſine ipedimento ꝑuenire ad id qḋ appe tit: in quo cōſiſtit rō pacis quā Aug. diffinit tranqllitatem ordinis. ¶ Ad pmum ergo dōm ꝙ pax iportat vnionem non ſolum appetitus intellectualis ſeu rationalis aut aīa lis ad quos pōt pertinere conſenſus: ſed etiam appetitus nālis: ⁊ ideo Dio. dicit ꝙ pax eſt operatiua ⁊ conſenſus et connaturalitatis: vt in conſenſu importet̄ vnio appetituū ex cognitione ꝓcedentium. per cōnālitateꝫ aūt importat̄ vnio appetituū nālium. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ illi etiā q bella querunt ⁊ diſſenſiones: non deſiderāt niſi pacē quā ſe hr̄e nō eſtimant. vt dcm̄ ē: nō ē pax ſiqs cū alio cōcordet ↄ id qḋ ipſe magis vellet. ⁊ iō hoīes q̄runt hāc ↄcordiā rumpe re bellādo tanq̄ꝫ defectū pacis hñtem: vt ad pacē ꝑueniāt in q̄ nihil eoꝝ volūtati repugnet. ⁊ ꝓpter hoc oēs bellātes q̄runt ꝑ bella ad pacē aliquā ꝑuenire ꝑfectiorē q̄ꝫ pꝰs ha- berent. ¶ Ad 3m dicēdū: ꝙ qꝛ pax conſiſtit in q̄etatione ⁊ vnione appetitus: ſicut aūt appetitus pōt eē ſimplr̄ boni: vl' boni apparētis: ita etiā ⁊ pax pōt eſſe ⁊ vera ⁊ apparēs: vera qdeꝫ pax non pōt eſſe niſi circa appetituꝫ veri boni: qꝛ oē malū ⁊ſi ſcḋm aliqd appareat bonū: vnde ex aliqua pte appetitū q̄etet: hꝫ tñ multos defectus ex q̄bus appeti tus remanet inq̄etus ⁊ ꝑturbatus: vnde pax vera non pōt eē niſi in bonis ⁊ bonoꝝ. pax āt q̄ maloꝝ ē: ē pax apparēs ⁊ nō vera: vnde dr̄ Sap. 14. In magno viuētes iſciētie bel lo tot ⁊ tam magna mala pacē appellāt. ¶ Ad q̄rtū dōm: ꝙ cū vera pax nō ſit niſi de bono. ſicut duplr̄ habet̄ verū bonū. ſ. ꝑfecte ⁊ iperfecte ita ē duplex pax vera. q̄dā perfe cta q̄ conſiſtit in ꝑfecta fruitione ſummi boni ꝑ quam oēs appetitus vniunt̄ q̄etati in vno. ⁊ hic ē vltim⁹ finis creatu re rōnalis: ſcḋm illud pſ. Qui poſuit fines tuos pacē. Alia ē pax iperfecta q̄ habet̄ in hoc mundo: qꝛ ⁊ſi principalis aīe motus q̄ſcat in deo: ſunt tñ aliqua repugnantia ⁊ intus ⁊ extra que perturbant hanc pacem.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ pax nō ſit pro- prius effectus charitatis. Charitas enim nō hr̄ ſine grā gratū faciēte: ſꝫ pax a q̄buſdā habet̄ q nō hñt grām gratuꝫ faciētē: ſic̄ ⁊ gētiles aliqñ hñt pacē. g̊ pax non ē effectus charitatis. ¶ P̄. Illud nō eſt effectus charitatis cui⁹ ↄriū cū charitate eē pōt. ſꝫ diſſenſio q̄ ↄria- tur paci pōt eē cū charitate: videmus. n. ꝙ etiā ſacri docto res: vt Hiero. ⁊ Aug. in aliquibus opionibus diſſenſerunt. Paulus ēt ⁊ Barnabas diſſenſiſſe legunt̄ Actuuꝫ. 15. g̊ vr̄ ꝙ pax nō ſit effectus charitatis. ¶ P̄. Idem nō ē ꝓprius effectus diuerſoꝝ: ſꝫ pax eſt effectus iuſtitie: ſcḋm illud Iſa. 32. Opus iuſtitie eſt pax. g̊ nō ē effectus charitatis. ¶ Sꝫ ↄ eſt qḋ dr̄ in pſ. Pax multa diligētib⁹ legē tuaꝫ. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ duplex vnio ē de rōne pacis ſicut dcm̄ ē: q̄rū vna ē ſcḋm ordinationē ꝓprioꝝ appetituum in vnū. alia vero ē ſcḋm vnionē appetitus ꝓprij cū appetitu alterius. ⁊ vtrāqꝫ vnionē efficit charitas. Primā qdē vnioneꝫ ſcḋm ꝙ deus diligitur ex toto corde: vt. ſ. oīa referamus in ipſum: ⁊ ſic oēs appetitus noſtri referunt̄ in vnū. aliā vero ꝓut dili mus ꝓximū ſicut noſipſos: ex quo contingit ꝙ homo vult iplere voluntatem ꝓximi ſicut ⁊ ſuipſius: ⁊ ꝓpter hoc in-

ter amicabilia vnū ponit idētitas electiōis: vt pꝫ ī.9. ethi. ⁊ Tullius dicit in lib. de amicitia: ꝙ amicoꝝ ē idē velle ⁊ nolle. ⸿ Ad pmū ḡ dōꝫ ꝙ a grā gratū faciēte nullus deficit niſi ꝓpter pctm̄: ex quo ↄtingit ꝙ homo ſit auerſus a fine debito: in aliquo idebito finē ↄſtituēs. ⁊ ſm hoc appetitus ei⁹ nō iheret pncipaliter vero finali bono ſꝫ appenti. ⁊ ꝓpter hoc ſine grā gratū faciēte nō pōt eē vera pax: ſed ſolū apparēs. ⸿ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ ſicut phs dicit ī.9. ethi. Ad amicitiā nō ptinet cōcordia in opionib⁹: ſꝫ ↄcordia ī bonis ↄferētib⁹ ad vitā: ⁊ pcipue in magnis: q2 diſſentire in aliqbus paruis q̄ſi nō videt̄ eē diſſenſus. ⁊ ꝓpter hoc nihil ꝓhibet aliquos charitatē hn̄tes in opionibus diſſentire: nec hoc repugnat paci: q2 opiones ptinēt ad itellectū q pcedit appetitū q p pacē vnit. ſilr̄ ēt exn̄te ↄcordia in pncipalib⁹ bonis diſſenſio in aliqbus paruis nō ē ↄ charitatē. pcedit eniꝫ talis diſſenſio ex diuerſitate opionū: dū vn⁹ eſtimat hoc de quo ē diſſenſio ptinere ad illō bonū ī quo ↄueniūt: ⁊ ali⁹ eſtimat nō ptinere. ⁊ ſꝫ hoc talis diſſenſio de minimis ⁊ de opionibus repugnat qdem paci pfecte in q̄ plena veritas cognoſcet̄ ⁊ oīs appetitus cōplebit̄: non tn̄ repugnat paci imꝑfecte q̄lis habet̄ in via. ⸿ Ad 3ᵐ dōm ꝙ pax eſt opus iuſtitie idirecte: inq̄ꝫtum. ſ. remouet ꝓhibēs. ſꝫ ē op⁹ charitatis directe: q2 ſm ꝓpriam rōnem charitatis paceꝫ cauſat. ē aūt amor vis vnitiua: vt Dio. dicit. 4. ca. de diui. no. pax aūt ē vnio appetitiuaꝝ iclinationum.

Ad quartum ſic pcedit̄. Uidet̄ ꝙ pax ſit virt⁹. Precepta eni nō dant̄ niſi ō actibus virtutū: ſed dant̄ pcepta de hn̄do pacē: vt pꝫ Mar. 9. Pacē habete iter vos. ergo pax ē virtus. ⸿ P̄. Nō meremur niſi in actib⁹ virtutū: ſꝫ facere pacē ē meritoriū: ſꝫ illud Matth. 5. Bti pacifici qm̄ filij dei vocabunt̄. ḡ pax ē virtus. ⸿ P̄. Uitia virtutib⁹ opponunt̄: ſꝫ diſſenſiones q̄ opponunt̄ paci numerant̄ iter vitia: vt pꝫ Gal. 5. ḡ pax eſt virtus. ⸿ Sꝫ ↄ. Uirt⁹ nō ē finis vltim⁹: ſed via in ipm̄: ſed pax eſt quodammodo finis vltimus: vt Augu. dicit. 19. de ciui. dei. ḡ pax nō ē virt⁹. ⸿ Rn̄°. dōꝫ: ꝙ ſic ſupra dcm̄ eſt cū oēs act⁹ ſe inicē ↄſequunt̄ ſꝫ eādē rōnē ab agēte pcedētes: oēs hmōi act⁹ ab vna virtute pcedūt: nec hn̄t ſinguli ſingulas virtutes a qb⁹ pcedant: vt pꝫ in reb⁹ corporalib⁹. q2 eni ignis calefaciēdo liquefacit ⁊ rarefacit: nō ē in igne alia virtus liquefactiua ⁊ alia rarefactiua: ſed omnes act⁹ hos operatur ignis per vnam ſuam virtutem calefactiuā. cū ergo pax cauſetur ex charitate ſm ipſam rationem dilectionis dei ⁊ proximi vt oſtenſum eſt: non eſt alia virtus cuius pax ſit actus proprius niſi charitas: ſicut ⁊ de gaudio dcm̄ eſt. ⸿ Ad pmū ergo dōm ꝙ iō pceptum dat̄ de pace hn̄da: q2 ē act⁹ charitatis: ⁊ pp hoc ēt ē actus meritorius. ⁊ iō ponit̄ iter btitudies q̄ ſūt act⁹ vtutis pfecte: vt ſupra dcm̄ eſt: ponit̄ ēt iter fruct⁹ inq̄ꝫtū ē qōdā finale bonū ſpūalē dulcedinē hn̄s. ⸿ Et p hoc pꝫ ſolō ad ſcōm. ⸿ Ad tertiū dōm ꝙ vni vtuti multa vicia opponunt̄ ſm diuerſos actus ei⁹: ⁊ ſcōm hoc charitati nō ſolum opponit̄ odiū rōne actus dilectionis: ſed ēt accidia vel inuidia rōne gaudij: ⁊ diſſenſio ratione pacis.

⸿ De miſericordia. ⸿ Queſtio. XXX.

DEinde cōſiderandum eſt de mīa. ⸿ Et circa hoc q̄runt̄ quatuor. Primo vtrū maluꝫ ſit cā mīe ex parte eius cui⁹ miſeretur. 2° quorum ſit miſereri. 3° vtrum miſericordia ſit virtus. Quarto vtruꝫ ſit maxima virtutum.

Ad primum ſic pcedit̄. Uidet̄ ꝙ malum non ꝓprie ſit motiuū ad mīam. Ut. n. ſupra oſtenſum eſt: culpa eſt magis malū q̄ꝫ pena: ſꝫ culpa nō eſt ꝓuocatiuū ad miſericordiā: ſed magis ad idignationem. ḡ malū nō eſt mīe ꝓuocatiuū. ⸿ P̄. Ea q̄ ſūt crudelia ſeu dura vident̄ quēdā exceſſum mali hr̄e. ſꝫ phs dic̄ ī. 2. rhetorice: ꝙ duꝝ eſt aliud a miſerabili ⁊ expulſiuū miſeratiōis. ergo malū inq̄ꝫtū hmōi nō eſt motiuuꝫ ad miſericordiā. ⸿ P̄. Signa maloꝝ nō vere ſūt mala: ſed ſigna maloꝝ magis ꝓuocāt ad miſericordiā: vt pꝫ per phm ī. 2. rhetorice. Ergo malū nō eſt ꝓprie ꝓuocatiuuꝫ miſericordie. ⸿ Sed ↄ eſt qō Damaſ. dicit in. 2. lib. ꝙ miſericordia eſt ſpēs triſtitie: ſꝫ motiuū ad triſtitiā eſt malū. ergo motiuum ad mīam eſt malū. ⸿ Rn̄°. dōm ꝙ ſicut Aug. dic̄. 9. de ciui. dei. mīa ē aliene miſerie in nr̄o corde cōpaſſio: qua vtiq̄ꝫ ſi poſſem⁹ ſubuenire cōpellimur. Dicit̄. n. mīa ex eo ꝙ aliquis hꝫ mīam ſup miſeria alteri⁹. miſeria aūt felicitati opponit̄. Eſt aūt de rōne btitudinis ſiue felicitatis vt aliquis potiat̄ eo ꝙ vult ⁊ qō ptinet ad iuſtitiaꝫ. Nā ſicut Aug. dic̄. 13. de tri. Btūs eſt q habꝫ oīa q̄ vult: ⁊ nihil mali vult. ⁊ iō ecōtrario ad miſeriā ptinet vt hō patiat̄ que nō vult. Tripl'r aūt aliquis vult aliquid. Uno qdē mō appetitu nālī: ſic oēs hoīes volunt eē ⁊ viuere. Alio mō homo vult aliqd per electionē ex aliq̄ pmeditatōe. Tertio mō homo vult aliqd nō ſm ſe: ſed in cā ſua: puta q vult comedere nociua quodāmodo dicim⁹ eum velle iſirmari. ſic ḡ motiuū mīe eſt tāq̄ꝫ ad miſeriā ptinēs. p̄ qdē eſt illud qō ↄriat̄ appetitui nālī nolenti. ſ. mala corruptiua ⁊ ↄtriſtantia quoꝝ ↄria hoīes nālr appetūt. vn̄ phs dicit in. 2. rhetorice: Q2 mīa eſt triſtitia q̄dā ſup apparēti malo corruptio vl' ↄtriſtatiuo. 2° huiuſmōi magis efficiunt̄ ad mīaꝫ ꝓuocantia ſi ſint ↄ volūtatē electiōis. vn̄ ⁊ phs ibidē dicit: ꝙ illa mala ſūt miſerabilia quoꝝ fortuna eſt cā: puta cū aliqō malū eueniat vn̄ ſperabat̄ bonū. 3° aūt ſūt adhuc magis miſerabilia ſi ſunt ↄ totam volūtatē: puta ſi aliqs ſemp ſectatus eſt bona ⁊ eueniūt ei mala. ⁊ iō phs dicit in eodem lib. ꝙ mīa eſt maxie ſup malis ei q indignus patit̄. ⸿ Ad pmū ergo dōm ꝙ de rōne culpe eſt ꝙ ſit volūtaria: ⁊ q̄ꝫtū ad hoc nō hꝫ rōnē miſerabilis: ſed magis rōnē puniēdi: ſꝫ q2 culpa pōt eē aliquo mō pena inq̄ꝫtū. ſ. hꝫ aliqd ānexum qō eſt ↄ volūtatē peccātis: ſm hoc pōt hr̄e rōnē miſerabil' ⁊ ſm hoc miſeremur ⁊ cōpatimur peccātib⁹: ſic Grego. dic̄ in quadā homel. ꝙ vera iuſtitia nō hꝫ dedignationē. ſ. ad pctōres: ſꝫ cōpaſſionē. ⁊ Math. 9. dr̄. Uidēs Jeſus turbas miſertus eſt eis: q2 erāt vexati ⁊ iacētes ſic oues nō hn̄tes paſtorē. ⸿ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ q2 mīa eſt cōpaſſio miſerie alterius: ꝓprie mīa eſt ad alteꝝ: nō aūt ad ſeipm̄: niſi ſm q̄ꝫdā ſilitudinē: ſic ⁊ iuſtitia ſm ꝙ in homie ↄſiderant̄ diuerſe partes: vt dr̄ in. 5. ethi. Et ſcōm hoc dr̄ Eccle. 30. Miſerere aīe tue placēs deo. Sic ergo mīa nō eſt ꝓprie ad ſeipm̄: ſꝫ dolor: puta cū patimur aliqd crudele in nobis: ita ēt ſi ſint aliq̄ perſone ita nobis cōiūncte vt ſint quaſi aliqd nr̄i: puta filij aut parētes: in eoꝝ malis nō miſeremur: ſꝫ dolem⁹ ſic in vulneribus ꝓprijs: ⁊ ſm hoc phs dicit ꝙ duꝝ eſt expulſiuū miſeratiōis. ⸿ Ad tertium dōm ꝙ ſic ex ſpe ⁊ memoria bonoꝝ ſequit̄ delectatio: ita ex ſpe ⁊ memoria malorum ſequit̄ triſtitia: nō tn̄ tā vehemens ſic ex ſenſu pſentium. ⁊ iō ſigna maloꝝ inq̄ꝫtū repſentāt nobis mala miſerabilia: ſic pn̄tia cōmouēt ad miſerandum.

Ad ſecundum ſic pcedit̄. Uidet̄ ꝙ defectus nō ſit rō miſerēdi ex pte miſerentis. Propriū. n. dei eſt miſereri. vn̄ dicit̄ in ps. Miſerationēs eius ſup oīa opa eius: ſꝫ in deo nullus eſt defect⁹. ergo defect⁹ nō pōt eē rō miſerendi. ⸿ P̄. Si defect⁹ eſt rō miſerēdi oꝫ ꝙ illi q ſunt maxie ſine defectu: maxie miſerent̄: ſed hoc eſt falſum. dicit. n. phs in. 2. rhetorice: ꝙ q ex toto perierūt nō miſerent̄. ergo vr̄ ꝙ defect⁹ nō ſit rō miſerendi ex pte miſerentis. ⸿ P̄. Suſtinere aliquā ↄtumeliam: ad defectum ptinet: ſed phs dic̄ ibidem ꝙ illi q ſunt in contumeliatiua diſpoſitione nō miſerentur. ḡ defectus

ex parte miſerētis non ē rō miſerēdi. ¶ Sȝ ↄtra ē ꝙ mīa
eſt triſtitia q̃daȝ. ſȝ defect⁹ eſt rō triſtitie. vnde īfirmi faci
lius ↄtriſtanť. vt ſupra dcm̄ eſt. ergo rō miſerēdi ē defect⁹
miſerētis. ¶ R̄n̄o. dōȝ: ꝙ cum mīa ſit ↄpaſſio ſuꝑ miſeria
aliena vt dcm̄ eſt: ex hoc ↄtigit ꝙ aliqs miſereať: ex quo cō
tingit ꝙ de miſeria aliēa doleat: q2 ăt triſtitia ſeu dolor eſt
de ꝓꝓo malo in tm̄ aliqs de miſeria aliena triſtať: aut do/
let inq̃ȝtū miſeriā alienā apphēdit vt ſuā. hoc aūt ↄtingit
duplr̄. Uno mō ſm vnionē affect⁹ qđ fit ꝑ amorē: q2 eniȝ
amās reputat amicū tanq̃ȝ ſeipȝ: malū ipſi⁹ reputat tanq̃ȝ
ſuū malū. ⁊ iō dolet de malo amici ſicut de ſuo. ⁊ ide eſt ꝙ
ph̄s in. 9. ethi. īter alia amicabilia ponit hoc qđ eſt cōdole
re amico. ⁊ apl̄s dicit ad Ro. 12o. Gaudere cū gaudētibus
flere cū flētib⁹. Alio mō cōtingit ſm vnionē realē: vtpote
cū malū aliquoꝝ ꝓpinquū eſt vt ab eis ad nos tranſeat. ⁊
iō ph̄s dič i. 2o. rhetorice: ꝙ hoīes miſerenť ſuꝑ illos q ſūt
eis ↄiūcti ⁊ ſil̄es: q2 ꝑ hoc fit eis eſtimatio ꝙ ipſi ēt poſſint
ſil̄ia pati: ⁊ ide eſt ēt ꝙ ſenes ⁊ ſapiētes q ↄſiderāt ſe poſſe
in mala īcidere: ⁊ debiles: ⁊ formidoloſi magis ſunt miſe/
ricordes. cōtrio aūt illi q reputāt ſe eē felices: ⁊ intantū po/
tētes ꝙ nihil mali putāt ſe poſſe pati nō ita ↄmiſerenť. ſic
ergo ſꝑ defect⁹ eſt rō miſerēdi: vel inq̃ȝtū aliqs ďfectū ali/
cui⁹ reputat ſuū ꝓpter vnionē amoris: vł ꝑꝑ ꝓpinquitatē ſil̄ia
patiēdi. ¶ Ad pͥmuȝ ergo dōm: ꝙ deus nō miſereť niſi ꝓ/
pter amorē: inq̃ȝtū amat nos tāq̃ȝ aliqđ ſui. ¶ Ad 2m dōȝ
ꝙ illi qui iam ſunt in īfimis malis: nō timent ſe vlteri⁹ pa/
ti aliquid: ⁊ iō nō miſerenť. ſil̄r etiā nec illi q valde timēt:
q2 tantū ītendūt ꝓꝓrie paſſioni ꝙ non intendunt miſerie
aliene. ¶ Ad tertium dicendum: ꝙ illi qui ſunt in contu/
meliatiua diſpoſitione: ſiue q2 ſunt contumeliaȝ paſſi: ſiue
quia velint contumeliam inferre: prouocantur ad iram ⁊
ad audaciam: que ſunt q̃dam paſſiones virilitatis extollē
tes aīum hominis ad arduum. vnde inferunt homini eſti
mationem ꝙ ſit aliquid in futuꝝ paſſurus. vnde tales dū
ſunt in hac diſpōne non miſerētur: ſm illud ꝓuer. 27. Ira
non habet miſericordiaȝ neq̃ȝ erumpens furor. ⁊ ex ſimili
rōne ſuperbi non miſerentur q contēnunt alios ⁊ reputāt
eos malos: vn̄ reputant ꝙ digne patianť quicqđ patiuntur.
vnde ⁊ Greg. dicit ꝙ falſa iuſtitia. ſ. ſuꝑborum: non habet
compaſſionem ſed dedignationem.

Ad tertium ſic ꝓcediť. Uideť ꝙ mīa nō ſit vir/
tus. Principale enim in virtute eſt
dilectio: vt pȝ per philoſophum in libro ethi. electio auteȝ
eſt appetitus precōſiliati: vt in eodeȝ libro dicitur. id ergo
qđ īpedit cōſilium nō pōt dici v̄tus: ſed mīa īpedit cōſiliū
ſm illud Saluſtij. Oēs hoīes q de reb⁹ dubijs cōſultant:
ab ira ⁊ mīa vacuos eē decet: nō. n. aīus facile veꝛ ꝓuidet
vbi iſta afficiunt. ergo mīa nō eſt v̄tus. ¶ P̃. Nihil qđ eſt
ↄriū v̄tuti eſt laudabile: ſȝ nemeſis ↄriať mīe: vt ph̄s dič i
. 2. rhetorice: Nemeſis aūt eſt paſſio laudabilis: vt dr̄ in. 2.
ethi. ergo mīa nō eſt v̄t⁹. ¶ P̃. Gaudiū ⁊ pax nō ſunt ſpā/
les v̄tutes: q2 cōſequunť ex charitate: vt ſupra dcm̄ eſt: ſič
ēt mīa cōſequiť ex charitate: ſic. n. ex charitate flemus cū
flentib⁹: ſič gaudem⁹ cū gaudētib⁹. ergo mīa nō eſt ſpālis
v̄tus. ¶ P̃. Cū mīa ad vim appetitiuaȝ ꝑtineat: nō ē v̄tus
ītellectualis: nec eſt v̄tus theologica: cū nō hēat deum pro
obo. Sil̄r etiā nec eſt virt⁹ moralis. q2 nec eſt circa opatio
nes. hoc. n. ꝑtinet ad iuſtitiā: nec eſt circa paſſiones: nō eni
reduciť ad aliquā duodeciȝ medietatum q̃s ph̄s ponit in
. 2. ethi. ergo mīa nō eſt virt⁹. ¶ Sȝ ↄ eſt qđ Aug. dicit in
. 9. de ciui. dei: Lōge meli⁹ ⁊ hūanius ⁊ pioꝝ ſenſib⁹ acco/
modatius Cicero in Ceſaris laude locut⁹ ē vbi ait: Nulla
de virtutib⁹ tuis nec admirabilior nec gratior mīa eſt. er/
go mīa eſt virtus. ¶ R̄n̄o. dōm ꝙ mīa īportat dolorē de
miſeria aliena. iſte aūt dolor pōt noīare vno quidē modo
motū appetitus ſenſitiui. ⁊ ſcđȝ hoc mīa paſſio eſt ⁊ nō vir
tus. Alio v̄o mō pōt noīare motū appetit⁹ ītellectiui ſm
ꝙ alicui diſplicet malū alterius. hic aūt motus pōt eē ſm
rōnem regulatus. ⁊ pōt ſm hūc motū rōne regulatū regu
lari motus inferioris appetit⁹. vn̄ Aug. dicit in. 9. de ciui.
dei: ꝙ iſte motus animi. ſ. mīa ſeruit rōni: qn̄ ita ꝓbeť mīa
vt cōſerueť iuſtitia: ſiue cū īdigenti tribuiť: ſiue cum igno
ſciť penitēti. ⁊ q2 rō virtutis humane cōſiſtit in hoc ꝙ mo
tus animi rōne reguleť: vt ex ſuꝑioribus pȝ: ↄn̄s eſt mīaȝ
eē virtutē. ¶ Ad pͥmuȝ ergo dōm ꝙ auctoritas illa Salu
ſtij intelligiť de miſericordia ſcđȝ ꝙ eſt paſſio rōne nō regu
lata. ſic. n. īpedit cōſiliū rōnis: dū facit a iuſtitia diſcedere.
¶ Ad ſecundū dōm: ꝙ ph̄s loquiť de mīa ⁊ nemeſi ſcđȝ ꝙ
vtrūq̃ȝ eſt paſſio. ⁊ hn̄t quidē ↄrietatē ex parte eſtimatio/
nis quā hn̄t de malis alienis de quib⁹ miſericors dolet in
quātū eſtimat aliquem indigna pati: nemeſiticus aūt gau
det inq̃ȝtuȝ eſtimat aliquos digne pati. ⁊ triſtať ſi īdignis
bene accidat: ⁊ vtrūq̃ȝ eſt laudabile ⁊ ab eodē more deſcē
dens vt ibideȝ dr̄: ſed ꝓꝓrie mīe opponiť inuidia: vt infra
diceť. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ gaudiuȝ ⁊ pax nihil adijciunt
ſuper rōnem boni qđ eſt obm̄ charitatis. ⁊ iō non requirunt
alias virtutes q̃ȝ charitatē: ſed mīa reſpicit q̃dā ſpālē rō/
nem. ſ. miſeriā eius cui⁹ miſereť. ¶ Ad q̃rtū dōm ꝙ mīa
ſm ꝙ eſt virtus eſt virt⁹ moralis circa paſſiones exiſtens:
⁊ reduciť ad illā medietatē q̄ dr̄ nemeſis: q2 ab eodē mo/
re ꝓcedūt: vt in. 2. rhetorice dr̄. Has aūt medietates ph̄s
non ponit virtutes: ſed paſſiones: quia etiam ſcđm ꝙ ſunt
paſſiones: laudabiles ſunt: nihil tamen prohibet qn ab ali/
quo habitu electiuo proueniant: ⁊ ſm hoc aſſumunt ratio
nem virtutis.

Ad quartum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ mīa ſit
maxima v̄tutū. Maxie. n. ad vir
tutem ꝑtinere videť cultus diuinus: ſȝ mīa cultui diuino
ꝓferť: ſm illud Oſee. 6. ⁊ Matth. 12. Miſericordiam vo/
lo ⁊ nō ſacrificiū. ergo mīa eſt maxima virtus. ¶ P̃. Suꝑ
illud. 1. ad Thimo. 4. Pietas ad omnia vtilis eſt: dicit glo.
Amb. Oīs ſūma diſcipline xp̄iane in mīa ⁊ pietate eſt: ſȝ
diſciplina xp̄iana ↄtinet oēm v̄tutē. ḡ ſūma toti⁹ v̄tutis in
mīa cōſiſtit. ¶ P̃. Uirtus eſt q̄ bonū facit hn̄tē. ḡ tāto ali
qua virtus eſt melior q̄ȝto facit hoīem deo ſil̄iorē: q2 per
hoc melior eſt hō: q2 deo eſt ſimilior. ⁊ hoc maxie fač mīa:
q2 de deo dr̄ in p̄s. Et miſeratōes eius ſūt ſuꝑ oīa opa ei⁹.
vn̄ ⁊ Lu. 6. dn̄s dicit. Eſtote miſericordes: ſicut ⁊ pr̄ vr̄ mi
ſericors eſt: mīa igiť eſt maxima v̄tutū. ¶ Sȝ ↄ eſt qđ di/
cit apl̄s ad Col. 3. cū dixiſſet. Induite vos: ſič dilecti dei vi
ſcera mīe ⁊c. poſtea ſubdit. Suꝑ oīa charitatē habete. er/
go miſericordia nō eſt maxima virtutum. ¶ R̄n̄o. dicen/
dum ꝙ aliqua virtus poteſt eſſe maxīa dupliciter. Uno
modo ſcđm ſe. Alio modo per cōparationem ad haben/
tem. Scđm ſe quideȝ miſericordia maxima eſt: pertinet
enim ad miſericordiam ꝙ alijs effundat. ⁊ ꝙ plus eſt ꝙ de
fectus aliorum ſubleuet. ⁊ hoc maxime ſuperioris eſt. vn/
de ⁊ miſereri ponitur proprium deo. ⁊ in hoc maxime di/
citur eius omnipotentia manifeſtari. Sed quo ad habē/
tem miſericordia non eſt maxima: niſi ille qui habȝ ſit ma
ximus qui nullū ſupra ſe habeat: ſed omnes ſub ſe: ei eniȝ
qui ſupra ſe aliquē hȝ mai⁹ eſt ⁊ melius cōiungi ſuꝑiori q̃ȝ
ſupplere defectū īferioris. ⁊ iō q̄ȝtū ad hoīem q hȝ deū ſu/
periorē: charitas per quā deo vniť eſt potior q̃ȝ mīa ꝑ quā
defectus ꝓximoꝝ ſuppleť: ſȝ īter oēs v̄tutes q̄ ad ꝓximū
ꝑtinēt potiſſima eſt mīa: ſič ēt eſt potioris actus. nam ſup/
plere defectū alteri⁹ inq̃ȝtū hmōi eſt ſuꝑioris ⁊ melioris.
¶ Ad pͥmum ergo dōm ꝙ deū nō colimus per exteriora
ſacrificia aut munera ꝓpter ipm̄: ſȝ ꝓpter nos ⁊ ꝑꝑ ꝓxi/
mos: nō eniȝ indiget ſacrificijs noſtris: ſed vult ea ſibi of/
ferri ꝓpter noſtram deuotionem ⁊ ꝓximorum vtilitateȝ.
⁊ ideo mīa qua ſubuenitur defectibus aliorum eſt ſacrifi/

cium ei magis acceptū: vtpote ꝓpinquus vtilitatē ꝓximoꝝ
inducēs: ſm illud Heb. vlti. Beneficētie ⁊ cōionis nolite
obliuiſci: talib⁹ enī hoſtijs ꝓmeret̄ deus. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ
ſūma religionis xpiane in miſicordia cōſiſtit q̄tū ad exte
rioꝛa opa. interioꝛ tñ affectio charitatis q̄ ꝯiungimur deo
ꝑpōderat ⁊ dilectioni ⁊ miſericordie in ꝓximos. ¶ Ad 3ᵐ
dōm: ꝙ per charitatē aſſimilamur deo tanq̄ ei ꝑ affectū
vniti. ⁊ ideo potioꝛ eſt q̄ miſericordia ꝑ quā aſſimilamur
deo per ſimilitudinem operationis.

¶ De exterioꝛib⁹ actib⁹ vel effectib⁹ chari. Qõ XXXI.

DEinde conſiderādū eſt de exterio
ribus actibus vel effectib⁹
charitatis. Et ꝑ̊ de beneficentia. 2°. de
elemoſyna que eſt q̄dā pars beneficen
tie. 3°. de coꝛrectione fraterna que ē q̄
dam elemoſyna. ¶ Circa ꝑmū q̄runtur
quattuoꝛ. ꝑ̊ vtrū beneficētia ſit actus
charitatis. 2°. vtꝝ ſit oībus benefaciēdū. 3°. vtrū magis
cōiūctis ſit magis benefaciendū. 4°. vtrum beneficētia
ſit virtus ſpecialis.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ beneficētia
nō ſit actus charitatis. Charitas. n.
maxime habet̄ ad deū: ſed ad eū nō poſſum⁹ eſſe bñfici: ſꝫ
illud Jo. 35. Quid dabis ei: aut qd de manu tua accipiet: ḡ
bñficētia nō eſt actus charitatis. ¶ ꝑ̃. Beneficētia maxi
me cōſiſtit in collatione donoꝝ: ſed hoc ꝑtinet ad liberali
tatē. ergo beneficētia non eſt actus charitatis ſed liberali
tatis. ¶ ꝑ̃. Quod qs dat: vel dat ſicut debitū: vl' dat ſicut
nō debitū: ſed bñficiū qḋ īpendit̄ tanq̄ debitū ꝑtinet ad
iuſtitiā. qḋ aūt impēdit̄ tanq̄ non debitū gratis dat̄. ⁊ ſm
hoc ꝑtinet ad miſicordiā. ergo oīs bñficētia vel eſt act⁹ iu
ſtitie: vel ē act⁹ miſicordie: non eſt ergo actus charitatis.
¶ Sꝫ ꝯ. Charitas eſt amicitia q̄dā vt dictū eſt: ſed phs in
.9. ethi. inter alios amicitie act⁹ ponit hoc vnū qḋ ē opera
ri bonū ad amicos: qḋ eſt amicis bñfacere. ergo bñficētia
eſt actus charitatis. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ bñficētia nihil ipoꝛ
tat q̄ facere bonū alicui. Pōt aūt hoc bonū ꝯſiderari du
pliciter. Vno mō ſm cōem rōnē boni. ⁊ hoc ꝑtinet ad cō
munē rōnē bñficētie. ⁊ hoc eſt act⁹ amicitie: ⁊ per ꝯñs cha
ritatis. nā in actu dilectiōis includit̄ beniuolētia per quā
vult aliqs bonū amico: vt ſupra habitū eſt. volūtas aūt eſt
effectiua eoꝝ que vult ſi facultas adſit. ⁊ iō ex ꝯñti bene
facere amico ex actu dilectiōis cōſequit̄: ⁊ ꝓpter hoc bñfi
centia ſm cōem rōnē eſt amicitie vel charitatis actus. Si
aūt bonū qḋ qs facit alteri accipiat̄ ſub aliqua ſpāli rōne
boni: ſic beneficētia accipiet ſpālē rōnē: ⁊ ꝑtinebit ad aliq̄
ſpālē virtutē. ¶ Ad ꝑ̊ᵐ ergo dōm: ꝙ ſicut Dio. dicit. 4. ca.
de diui. no. Amoꝛ mouet oꝛdīata ad mutuā hītudinē. ⁊ i
ferioꝛa cōuertit in ſupioꝛa vt ab eis ꝑficiant̄. ⁊ ſupioꝛa mo
uet ad īferioꝝ ꝓuiſionē. ⁊ q̄tū ad hoc bñficētia eſt effect⁹
dilectiōis. ⁊ iō noſtrū nō ē deo bñfacere: ſed eū honoꝛare
nos ei ſubijciēdo. ei⁹ aūt ē ex ſua dilectiōe nobis bñfacere
¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ in collatiōe donoꝝ duo ſūt attēdenda:
quoꝝ vnū ē exteri⁹ datū: aliud aūt eſt īterioꝛ paſſio quam
hꝫ qs ad diuitias in eis delectat⁹. ad liberalitatē aūt ꝑtiet
moderari īterioꝛē paſſionē: vt. ſ. aliqs nō ſuperexcedat cōcu
piſcēdo ⁊ amādo diuitias. ex hoc enī efficit̄ hō facile emiſ
ſiuus diuitiaꝝ. vñ ſi hō det aliqḋ donū magnū: ⁊ tñ cū q̄
dam cōcupiſcētia retinēdi: datio nō eſt liberalis: ſꝫ ex par
te exterioꝛis dati: collatio bñficij ꝑtinet in gñali ad amici
tiam vel charitatē. vñ hoc nō derogat amicitie ſi aliqs rē
quā cōcupiſcit retinere dat alteri ꝓpter amoꝛē: ſed magis
ad hoc oſtēdit̄ amicitie ꝑfectio. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſic ami
citia ſeu charitas reſpicit in bñficio collato cōem rōnē bo
ni: ita iuſtitia reſpicit ibi rōnē debiti. miſericoꝛdia vero re
ſpicit ibi rōnē releuātis miſeriā vel defectum.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ non ſit oī
bus benefaciēdū. Dicit enī Au
gu. in ꝑ̊ de doc. chri. ꝙ oībus ꝓdeſſe nō poſſumus. ſed vir
tus nō inclinat ad īpoſſibile. ergo nō oꝫ oībus benefacere.
¶ ꝑ̃. Eccl'. 12. dr̄. Da bono ⁊ nō recepis pctōꝛē. ſꝫ multi
hoīes ſunt pctōꝛes. nō ergo oībus eſt benefaciēdū. ¶ ꝑ̃.
Charitas nō agit ꝑperā: vt dicit̄. 1. ad Coꝛi. 13. Sꝫ bñfacere
q̄buſdā ē agere ꝑperā: puta ſi aliqs bñfacit inimicis reipu
blice: vel ſi bñfaciat excōicato: q2 ꝑ hoc ei cōicat. ergo cū
bñfacere ſit actus charitatis nō eſt oīb⁹ bñfaciēdū. ¶ Sꝫ
ꝯ ē qḋ aplus dicit ad Gal'. vlt. Dū tēpus hēm⁹ opemur bo
num ad oēs. ¶ Rñ°. dōm ꝙ ſicut ſupra dictū ē: bñficētia
cōſequit̄ amoꝛē ex ea parte q̄ mouet ſupioꝛa ad ꝓuiſionē
inferioꝛū. gradus autē in hoībus nō ſunt īmutabiles ſicut
in angelis: q2 hoīes pñt pati mľtiplices defect⁹: vñ qui eſt
ſuperioꝛ ſm aliquid: vel eſt vel pōt eſſe inferioꝛ ſm aliud.
⁊ iō cū dilectio charitatis ſe extēdat ad oēs: ēt bñficētia ſe
dꝫ extēdere ad oēs ꝑ loco tñ ⁊ tpe. oēs. n. act⁹ v̄tutū ſt̄ ſm
debitas circūſtātias limitādi. ¶ Ad ꝑ̊ᵐ ḡ dōꝫ ꝙ ſimpľr lo
quēdo nō poſſum⁹ oīb⁹ bñfacere i ſpāli. nľlus tñ ē de quo
ñ poſſit occurrer̄ caſus ī quo opoꝛteat ei bñfacer̄ ēt i ſpāli.
⁊ iō charitas requirit vt hō etiā ſi nō actu aliquibus bñfa
ciat. habeat tñ hoc in animi ſui ꝑparatiōe vt bñfaciat cui
cūq̄ ſi tēpus adeſſet. aliqḋ tñ bñficiū eſt qḋ poſſumus oī
bus īpendere: ſi nō in ſpāli ſaltē in generali: ſicut cū oꝛam⁹
ꝓ oībus fidelibus ⁊ īfidelibus. ¶ Ad ſcōm dōm: ꝙ in pec
catoꝛe duo ſūt. ſ. culpa ⁊ nā. ē ḡ ſubueniēdū pctōꝛi q̄tū ad
ſuſtentationē nāe: nō ē aūt ei ſubueniēdū ad fomentū cul
pe. hoc enī nō eſſet bñfacere: ſꝫ potius malefacere. ¶ Ad
tertiū dōꝫ: ꝙ excōicatis ⁊ reipublice hoſtibus ſunt bene
ficia ſubtrahēda inq̄tū ꝑ hoc arcent̄ a culpa. ſi tñ īmine
ret neceſſitas ne nā deficeret eſſet eis ſubueniēdū: debito
tñ modo: puta ne fame aut ſiti moꝛerent̄ aut aliquod hu
iuſmodi diſpendiū: niſi ſm oꝛdinē iuſtitie paterentur.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ nō ſit magis
bñfaciēdū his q̄ ſunt nobis magis
coniuncti. Dicit̄ enī Luc. 14. Cū facis prandiū aut cenā
noli vocare amicos tuos neq̄ fratres neq̄ cognatos. ſed
iſti ſunt magis cōiuncti. ḡ non ē magis bñfaciendum con
iunctis: ſꝫ potius extraneis ⁊ īdigētibus. Seqtur enī: Sꝫ
cū facis cōuiuiū: voca paupes debiles ⁊c̄. ¶ ꝑ̃. Maximū
bñficiū ē ꝙ hō aliquē in bello adiuuet. ſꝫ miles ī bello ma
gis dꝫ iuuare extraneū cōmilitonē q̄ ꝯſanguineū hoſtē.
ḡ bñficia nō ſunt magis exhibēda magis cōiunctis. ¶ ꝑ̃.
Prius ſunt debita reſtituēda q̄ gratuita bñficia īpenden
da: ſꝫ debitū ē ꝙ aliqs īpēdat bñficiū ei a quo accepit. ḡ be
nefactoꝛib⁹ magis ē bñfaciēdū q̄ ꝓpiquis. ¶ ꝑ̃. Magis
ſunt diligēdi parētes q̄ filij: vt ſupra dcm̄ ē. ſꝫ magis ē bñ
faciēdū filijs: q2 nō debēt filij theſaurizare pentib⁹: ſꝫ ecō
uerſo: vt dr̄. 2. ad Coꝛ. 12. Nō ē ḡ bñfaciēdū magis ꝯiūctis.
¶ Sꝫ ꝯ ē qḋ Aug. dic̄ in ꝑ̊ de doc. chri. Cū oīb⁹ ꝓdeſſe nō
poſſis: his potiſſimū conſulendū eſt q̄ ꝑ locoꝝ ⁊ tēpoꝝ vel
q̄runlibꝫ reꝝ opportunitatib⁹ cōſtrictius tibi quaſi q̄dam
ſoꝛte iungunt̄. ¶ Rñ°. dicēdū ꝙ gratia ⁊ virtus imitant̄
nature oꝛdinem qui eſt ex diuina ſapientia inſtitutus. Eſt
autem talis oꝛdo nature vt vnumquodq̄ agens naturale
ꝑ ꝑ̊us magis diffundat ſuā actionē ad ea q̄ ſūt ſibi magis
ꝓpinqua: ſic ignis magis calefacit rē ſibi magis ꝓpinquā.
⁊ ſilr̄ deus in ſubas ſibi ꝓpinquioꝛes ꝑ ꝑ̊us ⁊ copioſius do
na ſue bonitatis diffundit: vt patet per Dio. 7. ca. cele. hie
rar. Exhibitio autē beneficioꝛum eſt quedā actio chari
tatis in alios. ⁊ ideo opꝫ ꝙ ad magis propīquos ſimus ma
gis benefici: ſed ꝓpinquitas vnius hominis ad aliū poteſt
attendi ſm diuerſa in quibus ſibi ad inuicē hoīes cōicant
vt conſanguinei naturali cōmunicatōe: conciues in ciuili:
fideles in ſpūali: ⁊ ſic de alijs. ⁊ ſm diuerſas cōiunctiones

ſunt diuerſimode diuerſa bñficia diſpẽſanda. nã vnicuiqꝫ eſt magis exhibẽdũ bñficiũ ptinẽs ad illã rez ſm quã eſt magis nobis cõiunct⁹ ſimplr̄ loquẽdo: tñ hoc põt variari ſm diuerſitatẽ locoꝝ ⁊ tẽpoꝝ ⁊ negocioꝝ. nã in aliquo caſu eſt magis ſubueniẽduz extraneo: puta ſi ſit in extrema neceſſitate: q̃ etiã patri nõ tãtã neceſſitatẽ patiẽti. ¶ Ad p̃m ergo dõm: ꝙ dñs nõ ꝓhibet ſimplr̄ vocare amicos aut ↄſanguineos ad cõuiuiũ: ſz vocare eos ea intentione ꝙ te ipſi reinuitẽt. hoc enĩ nõ erit charitatis ſed cupiditatis. p̃t tñ cõtingere ꝙ extranei ſint magis inuitandi in aliquo caſu ꝓpter maiorẽ indigentiã. itelligẽdũ ẽ enĩ ꝙ magis cõiũctis magis eſt ceteris parib⁹ bñfaciẽdũ. ſi aũt duoꝝ vn⁹ ẽ magis cõiunct⁹: ⁊ alter magis idigẽs: nõ põt vlĩ regula determinari cui ſit magis ſubueniẽdũ: q: ſũt diuerſi gradus ⁊ indigẽtie ⁊ ꝓpinquitatis: ſz hoc regrit prudẽtis iudiciũ. ¶ Ad 2m dõz: ꝙ bonũ multoꝝ cõe diuini⁹ ẽ q̃ bonũ vni⁹. vñ pro bono cõi reipublice vel ſpũalis vel tpalis v̄tuoſuz eſt etiã ꝙ aliquis ꝓpriã vitã exponat piculo: ⁊ iõ cũ cõicatio in bellicis actib⁹ ordinet̃ ad cõſeruationẽ reipublice: i hoc miles ipendẽs cõmilitoni auxiliũ: nõ ipendit ei tanq̃ priuate pſone: ſed ſicut totã rẽpublicã iuuãs. ⁊ ideo nõ eſt mirũ ſi in hoc p̄fert̃ extrane⁹ cõiũcto ſm carnẽ. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ duplex ẽ debitũ. Unũ qdẽ qð nõ ẽ numerãduz in bonis eius q dz: ſed poti⁹ in bonis ei⁹ cui debet̃: puta ſi aliquis hz pecuniã aut rez aliquã alterius vel furto ſublatã: vel mutuo acceptã ſiue depoſitã: vl̄ aliquo ſimili alio mõ. q̃tum ad hoc debet homo prius reddere debitũ q̃ ex eo benefacere coniunctis: niſi forte eſſet tante neceſſitatis articulus: in quo etiam liceret ipſi rem alienã accipere ad ſubueniẽdũ neceſſitatẽ patiẽti: niſi forte ⁊ ille cui res debetur i ſilĩ neceſſitate eẽt: i quo tñ caſu pẽſanda eẽt vtriuſqꝫ cõditio ſm alias cõditiones reqſitas prudẽtis iudicio: q: i talib⁹ nõ põt vlĩs regula dari ꝓpter varietatẽ ſingulozuz caſuũ: vt phs dicit in. 9. ethi. Aliud aũt ẽ debitũ qð cõputat̃ in bonis eius q hz ⁊ nõ eius cui debet̃: puta ſi debeat̃ nõ ex iuſtitie neceſſitate: ſed ex quadã morali equitate: vt cõtingit in bñficijs gratis ſuſceptis: nulli⁹ aũt bñfactoris bñficiũ eſt tantũ ſicut parẽtũ. ⁊ iõ parẽtes i recõpẽſandis bñficijs ſunt oĩb⁹ alijs p̄ferẽdi: niſi neceſſitas ex alia parte p̄põderaret vel aliqua alia cõditio: puta cõis vtilitas eccleſie vel reipublice. in alijs aũt ẽ eſtimatio habẽda ⁊ cõiũctionis ⁊ bñficij ſuſcepti: q ſilr̄ nõ põt cõi regula determiari. ¶ Ad 4m dõm: ꝙ parẽtes ſunt ſicut ſupiores. ⁊ iõ amor parẽtũ eſt ad bñfaciẽdũ. amor aũt filioꝝ ad honorãdũ parẽtes: ⁊ tñ i neceſſitatis extreme articulo magis liceret deſerere filios q̃ parẽtes: quos nullo mõ dſerere licet ꝓpter obligationẽ bñficioꝝ ſuſceptoꝝ: vt pꝫ per phm in. 8. ethi.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ bñficentia ſit ſpãlis v̄tus. Precepta enim ad v̄tutes ordinant̃: q: legiſlatores intẽdũt facere hoĩes virtuoſos: ſicut dicit̃ in. 2. ethi. ſed ſeorſuz dat̃ p̄ceptũ de bñficẽtia ⁊ de dilectiõe. dicit̃ enĩ Matth. 5. Diligite inimicos veſtros ⁊ bñfacite his qui oderũt vos. ergo bñficẽtia eſt virtus diſtincta a charitate. ¶ P̃. Uicia virtutibus opponunt̃: ſz bñficẽtie opponunt̃ aliqua ſpãlia vicia p̄ que nocumentũ ꝓximo infert̃: puta rapina: furtũ ⁊ alia hmõi. ergo bñficẽtia eſt ſpecialis virtus. ¶ P̃. Charitas nõ diſtinguit̃ in multas ſpẽs: ſed beneficentia videtur diſtingui in multas ſpecies ſm diuerſas bñficioꝝ ſpẽs. ergo bñficentia eſt alia virtus a charitate. ¶ Sed cõtra eſt ꝙ actus interior ⁊ exterior nõ requirũt diuerſas virtutes: ſed beneficẽtia ⁊ beniuolẽtia nõ differũt niſi ſicut actus exterior ⁊ interior: q: beneficẽtia eſt executio beniuolentie. ergo ſic beniuolẽtia nõ eſt alia virtus a charitate: ita nec beneficẽtia. ¶ Rñ⁰. dõz: ꝙ virtutes diuerſificant̃ ſꝫ diuerſas rõnes obiecti. eadem autẽ eſt ratio formalis obiecti charitatis ⁊ beneficentie. nam vtraqꝫ reſpicit rationẽ cõmunem boni: vt ex predictis patet. vnde beneficentia non eſt alia virtus a charitate: ſed nominat quẽdam charitatis actuz. ¶ Ad p̃m ḡ dõz ꝙ p̄cepta nõ dant̃ de habitibus virtutuz: ſz de actibus. ⁊ iõ diuerſitas p̄ceptoꝝ non ſignat diuerſos habitus v̄tutũ: ſz diuerſos actus. ¶ Ad 2m dicẽdũ: ꝙ ſicut omnia beneficia ꝓximo exhibita inq̃tũ conſiderant̃ ſub cõmuni ratione boni reducunt̃ ad amorẽ: ita omnia nocumenta inq̃tum cõſiderantur ſm cõmunẽ rationẽ mali reducuntur ad odiũ. prout autẽ cõſiderant̃ ſm aliquas ſpeciales rationes vel boni vel mali reducunt̃ ad aliq̃s ſpeciales virtutes vel vicia. ⁊ ſm hoc etiã ſunt diuerſe beneficioꝝ ſpẽs. Unde patet reſponſio ad tertium.

¶ De elemoſyna. Qõ XXXII.

DEinde cõſiderandũ eſt de elẏna. ¶ Et circa hoc q̃runt̃ decẽ. P̃. vtruz elẏne largitio ſit act⁹ charitatis. 2⁰. de diſtinctione elẏnaruz. 3⁰. que ſunt potiores elẏne vtrum ſpũales vl̄ corporales. 4⁰. vtrũ corporales elemoſyne habeant effectũ ſpũalẽ. 5⁰ vtꝝ dare elẏnas ſit in p̄cepto. 6⁰. vtrũ corporalis elemoſyna ſit dãda de neceſſario. 7⁰. vtrum ſit dãda de iniuſte acqſito. 8⁰. quoꝝ ſit dare elẏnaz. 9⁰. qbus ſit danda. 10⁰. de modo dandi elẏnas.

Ad primum ſic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ dare elemoſynam nõ ſit actus charitatis. act⁹ eniz charitatis nõ põt eẽ ſine charitate. ſz largitio elẏnaꝝ põt eẽ ſine charitate: ſm illud. i. ad Cor. 13. Si diſtribuero in cibos paupeꝝ oẽs facultates meas: charitatẽ aũt nõ habuero nihil mihi ꝓdeſt. ḡ. dare elẏnaz non ẽ actus charitatis. ¶ P̃. Elẏna cõputatur iter opa ſatiſfactõis: ſm illud. Daniel. 4. Pctã tua elẏnis redime. ſz ſatiſfactio ẽ act⁹ iuſtitie. ḡ dare elẏnã non ẽ actus charitatis ſz iuſtitie. ¶ P̃. Offerre hoſtiã deo eſt actus latrie. ſz dare elẏnam ẽ offerre hoſtiã deo: ſm illud ad Heb. vltimo. Bñficẽtie ⁊ cõionis nolite obliuiſci. talib⁹ enim hoſtijs ꝓmeret̃ deus. ḡ nõ ẽ actus charitatis dare elẏnã: ſz magis latrie. ¶ P̃. Phs dicit in. 4. ethi. ꝙ dare aliqd ꝓpter bonũ ẽ actus liberalitatis: ſz hoc maxime fit largitõe elẏnarũ. ḡ dare elẏnaz nõ eſt actus charitatis. ¶ Sz ↄ̃ ẽ qð dr̃. i. Joan. 3. Qui habuerit ſubam huius mũdi ⁊ viderit fratrẽ ſuũ neceſſitatẽ patiẽtẽ ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo: q̃uo charitas dei manet in illo: ¶ Rñ⁰. dõz: ꝙ exteriores actus ad illã virtutẽ referunt̃ ad quã ptinet id qð ẽ motiuũ ad agẽdũ hmõi act⁹. motiuũ aũt ad dãdũ elẏnas ẽ vt ſubueniat̃ neceſſitatẽ patiẽti: vñ qdaz diffiniẽtes elẏnã dicũt ꝙ elẏna ẽ opus quo dat̃ aliqd indigẽti ex cõpaſſione ꝓpter deũ: qð qdez motiuũ ptinet ad miam: vt ſupra dictũ ẽ: vñ manifeſtũ ẽ ꝙ dare elẏnam ꝓprie ẽ actus mĩe: ⁊ hoc apparet ex ipo noĩe. nã in greco elẏna a mĩa deriuat̃: ſicut i latino miſeratio: ⁊ q: mĩa ẽ effectus charitatis: vt ſupra oñſuz ẽ: ex ↄſequẽti dare elẏnam ẽ actus charitatis mĩa mediãte. ¶ Ad p̃mũ ergo dõm: ꝙ aliqd dicit̃ eẽ actus virtutis duplr̄. Uno⁰ mãliter: ſic actus iuſtitie eſt facere iuſta. ⁊ talis actus virtutis põt eẽ ſine virtute. multi. n. nõ hñtes habituz iuſtitie iuſta opant̃ ex nãli rõne vel ex timore ſiue ex ſpe aliqd adipiſcẽdi. Alio⁰ dr̃ eẽ aliqd actus virtutis formalr̄: ſic actus iuſtitie eſt actio iuſta eo modo quo iuſte facit ſcilicet prompte ⁊ delectabiliter: ⁊ hoc modo actus virtutis nõ eſt ſine virtute. ſm hoc ergo dare elẏnas materialiter põt eſſe ſine charitate. formalr̄ autẽ elemoſynas dare. i. ꝓpter deũ delectabiliter ⁊ prompte: ⁊ in omni eo mõ quo dz: nõ eſt ſine charitate. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ nihil prohibet actum qui eſt ꝓprie vnius virtutis elicitiue attribui alteri virtuti: ſicut ordinanti ⁊ imperanti ad ſuum finem. ⁊ hoc modo dare

elemoſynā ponit̄ inter opa ſatiſfactoria inq̄ntū miſeratio in defectū patiētis ordinat̄ ad ſatiſfaciēdū pro culpa. ſm ꝙ ordinat̄ ad placādū deū: hʒ rōnē ſacrificij. ⁊ ſic iperat̄ a latria. Uñ pʒ rñſio ad tertiū. ¶ Ad 4ᵘᵐ dōm: ꝙ dare elemoſynā ꝑtinet ad liberalitatē inq̄ntū liberalitas aufert impedimētū hmōi actus: qḋ eſſe poſſet ex ſuꝑfluo amore diuitiarū ꝓpter quē aliquis efficit̄ nimis retētiuus earum.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ icōueniēter elemoſynarū gñia diſtinguātur. Ponunt̄ eñi ſeptē elemoſyne corporales. ſ. paſcere eſuriētem: potare ſitiētē: veſtire nudū: recolligere hoſpitē: viſitare infirmū: redimere captiuū: ⁊ ſepelire mortuū: que i hoc v̄ſu cōtinent̄. Uiſito poto cibo redimo tego colligo cōdo. Ponunt̄ ēt alie ſeptē elemoſyne ſpūales. ſ. docere ignorantē: cōſulere dubitāti: ꝯſolare triſtē: corriget̄ peccātē: remittere offendēti: portare oneroſos ⁊ graues: ⁊ ꝓ oīb⁹ orare: q̄ etiā in hoc verſu cōtinent̄. Conſule caſtiga ſolare remitte fer ora. ita tñ ꝙ ſub eodē itelligat̄ ꝯſiliū ⁊ doctrina. Uidet̄ aūt ꝙ incōueniēter hmōi elemoſyne diſtinguant̄. elemoſyna eñi ordinat̄ ad ſubueniēdū ꝓximo: ſed ꝑ hoc ꝙ ꝓximus ſepelit̄ in nullo ei ſubuenit̄: alioqn nō eēt verū ꝙ dominus dicit Mat. x. Nolite timere eos qui occidūt corp⁹: ⁊ poſt hoc nō habēt ampli⁹ qd faciāt. vñ ⁊ dñs Matt. 25. cōmemorās mīe opa: de ſepultura mortuoꝝ mētionem nō facit. ergo videt̄ ꝙ icōueniēter hmōi el̄yne diſtiguant̄. ¶ P̄. elemoſyna dat̄ ad ſubueniēdū neceſſitatib⁹ ꝓximi ſicut dictū eſt. ſʒ multe alie ſunt neceſſitates humane vite q̄ꝫ ꝑdicte: ſicut ꝙ cecus idiget ductore: claudus ſuſtētatione: pauꝑ diuitijs. ergo icōueniēter ꝑdicte elemoſyne enumerant̄. ¶ P̄. Dare el̄ynā eſt actus miſicordie. ſed corrigere delinquētē magis videt̄ ad ſeueritatē ꝑtinere q̄ꝫ ad miſicordiā. ergo nō dʒ cōputari iter ſpūales elemoſynas. ¶ P̄. Elemoſyna ordinat̄ ad ſubueniēdū defectui: ſʒ nullus eſt hō q defectū ignorātie nō patiat̄ in aliqb⁹. ergo videtur ꝙ qlibet debeat docere quēlibet ſi ignoret id qḋ ipſe ſcit. ¶ Sʒ ꝯ eſt qḋ Greg. dicit in quadā homel. Habēs intellectū: curet oīno ne taceat. habēs rerū affluētiā: vigilet ne a miſicordie largitate torpeſcat. habēs artē qua regit̄: magnoꝑe ſtudeat: vt vſuʒ atqꝫ vtilitatē illius cū ꝓximo ꝑcuret. habēs loquēdi locū apud diuitē dānationē ꝓ retēto talēto timeat: ſi tñ valet apud eū ꝓ paupibus itercedat. g̃ ꝑdicte el̄yne cōueniēter diſtinguunt̄ ſm ea in qbus hoīes abūdāt ⁊ deficiūt. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ꝑdicta el̄ynarū diſtinctio cōueniēter ſumit̄ ſʒ diuerſos defect⁹ ꝓximoꝝ: quoꝝ quidā ſūt ex parte aīe ad quos ordinant̄ ſpūales el̄yne: qdā vero ex ꝑte corꝑis ad quos ordinant̄ el̄yne corꝑales. defect⁹ eñi corꝑalis aut ē in vita: aut eſt poſt vitā. ſi qdē eſt in vita: aut ē cōis defect⁹ reſpectu eoꝝ qbus oēs idigent: aut eſt ſpālis ꝓpter aliqḋ accidens ſuꝑueniēs. ſi ꝑ̄ mō: aut defectus eſt iterior: aut exterior. iterior qdē ē duplex. vn⁹ qdē cui ſubuenit̄ ꝑ alimētū ſiccū. ſ. fames: ⁊ ſm hoc ponit̄ paſcere eſuriētē. Ali⁹ āt ē cui ſubuenit̄ ꝑ alimētū humidū. ſ. ſitis: ⁊ ſm hoc dr̄ potare ſicientē. defect⁹ autē cōis reſpcū exterioris auxilij ē duplex. vn⁹ reſpectu tegumēti. ⁊ q̄ntuʒ ad hoc ponit̄ veſtire nudū. alius āt reſpectu hitaculi. ⁊ q̄ntuʒ ad hoc ponit̄ ſuſciꝑe hoſpitē. ſilr aūt ſi ſit defect⁹ aliqs ſpālis: aut eſt ex cā intrinſeca: ſicut īfirmitas. ⁊ q̄ntū ad hoc ponit̄ viſitare īfirmū. aut ē ex cā extrinſeca. ⁊ q̄ntū ad hoc ponit̄ redēptio captiuoꝝ. poſt vitā autē exhibet̄ mortuis ſepultura. Silr autē ſpūalib⁹ defectib⁹ ſpūalibus actibus ſubuenit̄ dupl̄r. vno mō poſcēdo auxiliū a deo. ⁊ q̄ntuʒ ad hoc ponit̄ orō q̄ quis pro alijs orat. alio mō ipendēdo humanū auxiliū: ⁊ hoc tripl̄r. vno mō ꝯ defectū itellect⁹. ⁊ ſi qdē ſit defectus ſpeculatiui itellectus: adhibet̄ ei remediū per doctrinā. ſi autē practici itellectus adhibet̄ ei remediū per cōſiliū. alio mō eſt defect⁹ ex paſſione appetitiue virtutis: inter quos eſt maximus triſtitia: cui ſubuenitur per cōſolationē. 3° mō ex parte inordinati actus: qui quidē tripliciter ꝯſiderari pōt. vno mō ex parte ipſi⁹ peccātis inq̄ntū procedit ab ei⁹ inordinata volūtate: ⁊ ſic adhibet̄ remediū per correctionē. alio mō ex parte eius in quem peccat̄. ⁊ ſi quidē ſit peccatū in nos: remediū adhibemus remittēdo offenſaʒ. ſi autē ſit in deū vel in ꝓximū nō eſt noſtri arbitrij remittere: vt Hiero. dicit ſuꝑ Matt. 3° ex parte ſequele ipſius actus iordinati ex qua grauātur ei conuiuentes etiam preter peccantis intentionē: ⁊ ſic remediū adhibet̄ ſupportādo: maxime in his qui ex infirmitate peccāt: ſm illud Ro. 15. Debem⁹ nos firmiores infirmitates alioꝝ portare: ⁊ nō ſolū ſm ꝙ infirmi ſunt ſiue graues ex inordinatis actibus: ſed etiā quecunqꝫ eoꝝ onera ſunt ſupportanda: ſm illud Gal. 6. Alter alterius onera portate. ¶ Ad primū ergo dicenduʒ: ꝙ ſepultura mortui non confert ei q̄ntuʒ ad ſenſum quē corpus poſt mortē habeat. ⁊ ſm hoc dominus dicit ꝙ interficiētes corpus non habent amplius quid faciant. ⁊ propter hoc dñs nō cōmemorat ſepulturā inter alia miſericordie opa: ſʒ enumerat ſolum illa que ſunt euidentioris neceſſitatis. pertinet tamen ad defunctuʒ quid de eius corpore agatur. tum quātum ad hoc ꝙ viuit in memorijs hoīum: cui⁹ honor dehoneſtat̄ ſi iſepultus remaneat: tū etiā q̄ntū ad affectū quem adhuc viuens habebat de ſuo corpore: cui pioꝝ affect⁹ cōformari dʒ poſt mortē ipſius. ⁊ ſm hoc cōmendant̄ aliqui de mortuoꝝ ſepultura: vt Thobias ⁊ illi q dñʒ ſepelierūt: vt pʒ ꝑ Aug. in lib. de cura ꝓ mortuis agēda. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū: ꝙ oēs alie neceſſitates ad has reducunt̄. nā cecitas ⁊ claudicatio ſunt īfirmitates q̄daʒ: vñ dirigere cecū ⁊ ſuſtētare claudū reducūt̄ ad viſitationē īfirmoꝝ. ſilr ēt ſubuenire hoī ꝯ quācūqꝫ cōpreſſionē illatā extriſecus reducitur ad redēptionē captiuoꝝ. diuitie aūt qb⁹ pauꝑtati ſubuenitur nō q̄runt̄ niſi ad ſubueniendū ꝑdictis defectibus ⁊ iō nō fuit ſpālis mētio de hoc defectu faciēda. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ correctio peccātiuʒ q̄ntum ad ipſam executionem actus ſeueritatē iuſtitie cōtinere videt̄: ſʒ q̄ntum ad itētionē corrigentis q vult hoīem a malo culpe liberare ꝑtinet ad miam ⁊ dilectionis affectū: ſm illud ꝓuerb. 27. Meliora ſunt verbera diligētis q̄ꝫ fraudulēta oſcula odientis. ¶ Ad q̄rtuʒ dōm: ꝙ nō q̄lʒ neſciētia ꝑtinet ad hoīs defectū: ſʒ ſolū ea q̄ qs neſcit ea q̄ cōuenit eū ſcire: cui defectui per doctrinam ſubuenire ad el̄ynam ꝑtinet: in quo tñ obſ̄uande ſunt debite circūſtantie ꝑſone ⁊ loci ⁊ temporis: ſic̄ ⁊ in alijs actibus virtuoſis.

Ad tertium ſic proceditur. Uidetur ꝙ elemoſyne corꝑales ſint potiores q̄ꝫ ſpirituales. Laudabili⁹. n. ē magis idigēti el̄ynā facere. ex hoc enim el̄yna laudē hʒ ꝙ idigēti ſubuenit: ſed corp⁹ cui ſubuenit̄ ꝑ el̄ynas corporales ē idigētioris nāe q̄ꝫ ſpūs cui ſubuenit̄ ꝑ el̄ynas ſpūales. g̃ el̄yne corporales ſunt potiores. ¶ P̄. Recōpenſatio bñficij laudeʒ ⁊ meritū minuit: vñ ⁊ dñs dicit Luc. 14. Cū facis prādiū aut cenā: noli vocare vicinos diuites ne forte ⁊ ipſi te reinuitent: ſʒ in el̄ynis ſpūalibus ſemꝑ eſt recōpenſatio: q2 q orat ꝓ alio ſibi ꝓficit: ſʒ illud pſ. Oratio mea in ſinu meo ꝯuertetur. q etiā aliū docet ipſe in ſcia ꝓficit. quod nō contingit in elemoſynis corporalib⁹. g̃ el̄yne corꝑales ſunt potiores q̄ꝫ ſpūales. ¶ P̄. Ad laudē el̄yne ꝑtinet ꝙ pauꝑ ex el̄yna data conſolatur: vnde Job. 31. dicitur. Si non benedixerunt mihi latera eius. ⁊ ad Philemonem dicit apoſtolus. Uiſcera ſcōꝝ requieuerunt ꝑ te frater. ſʒ q̄nqꝫ magis ē grata pauperi elemoſyna corporalis q̄ꝫ ſpūalis. ergo elemoſyna corporalis potior eſt q̄ꝫ ſpūalis. ¶ Sʒ ꝯ ē qḋ Aug. in lib. de ſermone domini in monte ſuper illud. Qui petit a te da ei: dic̄. Dādū eſt ꝙ nec tibi nec alteri noceat. ⁊ cum negaueris quod

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

petit indicanda eſt iuſtitia: vt non eum inaneꝫ dimittas: ⁊
aliqñ melius aliqd dabis: ⁊ cũ iniuſte petentẽ correxeris.
correctio autẽ ẽ elemoſyna ſpũalis. ergo ſpũales elemoſy/
ne ſunt corporalibꝰ preferẽde. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ cõparatio
iſtarũ elemoſynarũ põt attẽdi dupl̃r. Uno mõ ſimpl̃r lo/
quẽdo: ⁊ ſm hoc elemoſyne ſpũales ꝓeminẽt triplici rõne.
ꝓ gdẽ qꝛ id qḋ exhibet̃ nobilius ẽ. ſ. donũ ſpũale: qḋ ꝓemi
net corꝑali: ſꝫ illud ꝓuerb. 4. Donũ bonũ tribuã vobis: le/
gem meã ne derelinquatis. 2°. rõne eius cui ſubuenit̃: qa
ſpũs nobilior eſt corpore. vñ ſicut hõ ſibiipſi magis dꝫ ꝓui
dere q̃tũ ad ſpũm q̃ꝫ q̃tũ ad corpus: ita ⁊ ꝓximo queꝫ dꝫ
ſicut ſeipſuꝫ diligere. 3°. q̃tũ ad ipſos actꝰ q̃bus ſubuenit̃
ꝓximo: qꝛ ſpũales actꝰ ſunt nobiliores corporalibꝰ: q ſunt
quodãmõ ſeruiles. Alio mõ pñt cõparari ſm aliquẽ parti
cularẽ caſuꝫ in quo q̃dã corporalis elemoſyna alicui ſpũa/
li ꝓfert̃: puta magis ẽ paſcẽdũ fame morientẽ q̃ꝫ docendũ:
ſicut ⁊ idigenti ſm phm melius eſt ditari q̃ꝫ philoſophari:
q̃uis hoc ſit ſimpl̃r meliꝰ. ¶ Ad ꝓm ergo dõm: ꝙ dare ma
gis idigenti melius eſt ceteris paribꝰ. ſed ſi minus indigẽs
ſit melior ⁊ melioribꝰ indigeat: dare ei melius eſt. ⁊ ſic eſt
in ꝓpoſito. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ recõpẽſatio nõ minuit meri/
tuꝫ ⁊ laudẽ elemoſyne ſi nõ ſit intẽta: ſicut ⁊ humana glo/
ria ſi nõ ſit intẽta nõ minuit rõnẽ virtutis: ſicut ⁊ de Cato/
ne Saluſtiꝰ dicit: ꝙ quo magis gloriã fugiebat eo magis
eũ gloria ſequebat̃. ⁊ ita cõtingit in elemoſynis ſpũalibus:
⁊ tamẽ intẽtio bonoꝝ ſpũaliũ nõ minuit meritũ: ſicut intẽ
tio bonoꝝ corporaliuꝫ. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ meritũ dãtis ele
moſynã attenditur ſm id in quo debet rationabiliter re/
quieſcere voluntas accipientis: nõ in eo in quo requieſcit
ſi ſit inordinata.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ elemoſyne
corporales nõ habeãt effectũ ſpi/
ritualẽ. Effectꝰ eni nõ eſt potior ſua cauſa: ſꝫ bona ſpũalia
ſũt potiora corporalibꝰ. nõ ergo elemoſyne corporales ha/
bent ſpũales effectꝰ. ¶ P. Dare corporale ꝓ ſpũali viciuꝫ
eſt ſymoniale. ſed hoc vitiũ eſt oĩno vitãdũ. nõ ergo ſũt dã
de elemoſyne ad cõſequẽdũ ſpũales effectꝰ. ¶ P. Multi
plicata cauſa multiplicat̃ effectꝰ. ſi ergo elemoſyna corpo/
ralis cãret ſpũalẽ effectũ: ſeq̃ret̃ ꝙ maior elemoſyna ma/
gis ſpũaliter ꝓficeret: quod eſt ꝯ illud qḋ legit̃ Luc. 21. de
vidua mittẽte duo era minuta in gazophylatiũ que ſꝫ ſen
tentiã dñi plus oĩbus miſit. nõ ergo elemoſyna corporalis
hꝫ ſpũalẽ effectũ. ¶ Sꝫ ꝯtra ẽ qḋ dicit̃ eccl. 29. Elemoſy/
na viri grãm hoĩs quaſi pupillã cõſeruabit. ¶ Rñ°. dõm:
ꝙ elemoſyna corporalis tripl̃r põt cõſiderari. vno mõ ſꝫ
ſuã ſubãm: ⁊ ſm hoc nõ hꝫ niſi corporalẽ effectũ: inq̃tũ. ſ.
ſupplet corꝑales defectꝰ ꝓximoꝝ. Alio° põt cõſiderari ex
parte cauſe eius: inq̃tũ. ſ. aliqs elemoſynã corꝑalẽ dat ꝓ/
pter dilẽctionẽ dei ⁊ ꝓximi: ⁊ q̃tũ ad hoc affert fructũ ſpi
ritualẽ ſm illud Eccl. 29. Perde pecuniã ꝓpter fratrẽ: po
ne theſaurũ in ꝓceptis altiſſimi ⁊ ꝓderit tibi magis q̃ꝫ au/
ruꝫ. 3° mõ ex parte effectꝰ. ⁊ ſic hꝫ ſpũalẽ fructũ: inq̃tũ. ſ.
ꝓximus cui ꝑ corporalẽ elemoſynã ſubuenit̃: mouetur ad
orandũ ꝓ bñfactore: vñ ⁊ ibidẽ ſubdit̃. ꝯclude elemoſynã
in ſinu paupis: ⁊ hec pro te exorabit ab oĩ malo. ¶ Ad ꝓᵐ ꝗ
dõm: ꝙ rõ illa ꝓcedit de corporali elemoſyna ſm ſuã ſub/
ſtantiã. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ ille qui dat elemoſynã nõ itẽdit
emere aliqḋ ſpũale per corporale: qꝛ ſcit ſpũalia in iſinituꝫ
corporalibꝰ ꝓeminere: ſed intẽdit per charitatis effectum
ſpiritualẽ fructũ ꝓmereri. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ vidua q̃ minꝰ
dedit ſm quãtitatẽ: plus dedit ſm ſuã ꝓportionẽ: ex quo
penſatur in ipſa maior charitatis affectus: ex qua corpora/
lis elemoſyna ſpiritualem efficatiã habet.

Ad quintum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ dare elemo/
ſynã nõ ſit in ꝓcepto. Cõſilia enim
a ꝓceptis diſtiguunt̃: ſꝫ dare elynã ẽ ꝯſiliũ: ſꝫ illḋ Daniel
. 4. Cõſiliũ meũ regi placeat. pctã tua elynis redime. ꝗ da/
re elynã nõ ẽ in ꝓcepto. ¶ P. Cuilibet licet ſua re vti ⁊ eã
retinere: ſꝫ retinẽdo rẽ ſuã aliqs elynã nõ dabit. ꝗ licitũ eſt
elynã nõ dare. nõ ꝗ dare elynã ẽ i ꝓcepto. ¶ P. Oẽ qḋ ca/
dit ſub ꝓcepto aliquo tpe obligat trãſgreſſores ad peccatũ
mortale: qꝛ ꝓcepta affirmatiua obligãt ꝓ tpe determiato.
ꝗ ſi dare elynã caderet ſub ꝓcepto: eẽt determinare aliqḋ
tps in quo hõ peccaret mortal̃r niſi elynã daret. ſꝫ hoc nõ
videt̃: qꝛ ſꝑ ꝓbabil̃r eſtiari põt ꝙ paupi al̃r ſubueniri poſ/
ſit: ⁊ ꝙ id qḋ ẽ in elynas erogãdũ poſſet ei eẽ neceſſariũ vł
in pñti vel in futuro. ꝗ videt̃ ꝙ elynã dare nõ ſit i ꝓcepto.
¶ P. Oĩa ꝓcepta ad ꝓcepta decalogi reducunt̃: ſꝫ iter illa
ꝓcepta nihil ꝯtinet̃ de datiõe elynarũ. ꝗ dare elynas nõ ẽ
in ꝓcepto. ¶ Sꝫ ꝯ. Nullus punit̃ pena eterna ꝓ omiſſiõe
alicuiꝰ: qḋ nõ cadit ſub ꝓcepto. ſꝫ aliq puniunt̃ pena eter/
na ꝓ omiſſione elynarũ: vt pꝫ Mat. 25. ꝗ dare elynã eſt i
ꝓcepto. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ cũ dilectio ꝓximi ſit in ꝓcepto: ne
ceſſe ẽ oĩa illa cadere ſub ꝓcepto ſine q̃bus dilectio ꝓximi
nõ ꝯſeruat̃. ad dilectionẽ aũt ꝓximi ptĩet vt ꝓximo nõ ſo
luꝫ velimꝰ bonũ: ⁊ ẽt operemur: ſꝫ illud. 1. Joã. 3. Nõ diliga/
mus v̄bo neq̃ꝫ ligua ſꝫ opẽ ⁊ v̄itate. ad hoc aũt ꝙ velimꝰ ⁊
operemur bonũ alicuiꝰ req̃rit̃ ꝙ eius neceſſitati ſubuenia/
mus: qḋ fit per elemoſynaꝝ largitionẽ. ⁊ iõ elynarum lar/
gitio eſt in ꝓcepto. ſꝫ qꝛ ꝓcepta dantur de actibus virtutũ
neceſſe eſt ꝙ hoc mõ donũ elyne cadat ſub ꝓcepto ſm ꝙ
actus eſt de neceſſitate virtutis. ſ. ſm ꝙ recta rõ req̃rit: ſꝫ
quã eſt aliqd ꝯſiderãdũ ex ꝑte dantis: ⁊ aliqd ex ꝑte eius
cui ẽ elemoſyna dãda. ex ꝑte q̃dem dantis ꝯſiderandũ eſt
vt idẽ qḋ ẽ in elynas erogandũ ſit ei ſupfluũ: ſꝫ illḋ Luc.
11. Qḋ ſupeſt date elynã. ⁊ dico ſupfluũ nõ ſolum reſpectu
ſuiipſius qḋ eſt ſupra id qḋ ẽ neceſſariũ indiuiduo: ſꝫ etiaꝫ
reſpectu alioꝝ quoꝝ cura ſibi incũbit: qꝛ prius oꝫ ꝙ vnuſ/
q̃ſq̃ꝫ ſibi ꝓuideat. ⁊ his quoꝝ cura ei incũbit. ⁊ poſtea de re
ſiduo alioꝝ neceſſitatibus ſubueniatur reſpectu quoꝝ di/
citur neceſſariũ ꝑſone: ſm ꝙ ꝑſona dignitatẽ iportat. ſic̃ ⁊
nã ꝓ accipit cibũ ad ſuſtentationẽ ꝓprii corporis qḋ eſt ne
ceſſariũ miniſterio virtutis nutritiue. ſupfluuꝫ aũt erogat
ad generationẽ alterius ꝑ virtutẽ generatiuaꝫ. ex ꝑte aũt
recipiẽtis req̃rit̃ ꝙ neceſſitatẽ habeat: alioq̃n non eſſet rõ
q̃re elyna ei daret̃. ſꝫ cũ nõ poſſit ab aliquo vno oĩbus ne/
ceſſitatẽ hñtibꝰ ſubueniri: nõ oĩs neceſſitas obligat ad ꝓce
ptũ: ſꝫ illa ſola ſine q̃ is qui neceſſitatẽ patit̃ ſuſtẽtari non
põt. in illo eni caſu locũ hꝫ qḋ Amb. dicit. Paſce fame mo
rientẽ: ſi non paueris occidiſti: ſic ꝗ dare elynaꝫ de ſupfluo
ẽ in ꝓcepto: ⁊ dare elynam ei q eſt in extrema neceſſitate.
al̃s aũt elynas dare ẽ in conſilio: ſicut ⁊ de quolibꝫ melio
ri bono dant̃ cõſilia. ¶ Ad ꝓmum ergo dõm: ꝙ Daniel lo
quebat̃ regi q nõ erat legi dei ſubiectus. ⁊ iõ ea etiã q̃ per/
tinent ad ꝓceptum legis quã nõ ꝓfitebat̃ erant ei ꝓponẽ
da ꝑ modũ cõſilij. Uel põt dici ꝙ loquebat̃ in caſu illo in
quo dare elynaꝫ nõ eſt in ꝓcepto. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ bona
tꝑalia q̃ hoĩ diuinitus cõferunt̃: eiꝰ q̃dẽ ſunt q̃tũ ad ꝓprie
tatẽ: ſꝫ q̃tũ ad vſum nõ ſolũ debẽt eſſe eius ſꝫ etiã alioꝝ q
ex eis ſuſtẽtari poſſunt ex eo ꝙ ei ſupfluunt: vñ Baſilius
dicit. Si fateris ea tibi diuinitꝰ ꝓueniſſe. ſ. tꝑalia bona: an
iniuſtus eſt deus inequaliter res nobis diſtribuẽs: cur tu
abundas: ille vero mendicat: niſi vt tu bone diſpenſatio/
nis merita conſequaris: ille vero patientie brauijs decore
tur. Eſt panis famelici quem tu tenes: nudi tunica quam
in conclaui conſeruas: diſcalciati calceꝰ qui penes te mar/
ceſcit: indigentis argentum quod poſſides inhumatũ: quo
circa tot iniuriaris quot dare valeres. ⁊ hoc idẽ dicit Am/
broſius in decre. diſ. 47. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ eſt
aliquod tempus dare in quo mortaliter peccat ſi elemoſy/
nam dare omittat: ex parte quidem recipientis cum ap/
paret euidens ⁊ vrgens neceſſitas: nec apparet in promꝑ/

ptu qui ei ſubueniat. ex parte vero dantis cum habet ſu/
perflua que ſm ſtatum preſentem non ſunt ſibi neceſſa/
ria:prout probabiliter eſtimari poteſt:nec oꝫ ꝙ cōſideret
omnes caſus qui poſſunt cōtingere in futurū.hoc enī eſſet
de craſtino cogitare:qđ dñs ꝓhibet Mat.6.ſed dꝫ diiudi
cari ſuꝑfluū ⁊ neceſſariū:ſm ea que ꝓbabilr̄ ⁊ vt in pluri/
bus occurrūt. ¶ Ad 4^m dōm:ꝙ oīs ſubuētio ꝓximi redu
citur ad ꝑceptū de honoratiōe parentū.ſic enī ⁊ apľs iter/
pretat̄.i.ad Timo.4.dicēs:Pietas ad oīa vtilis eſt ꝓmiſ/
ſionē habens vite que nūc ē ⁊ future.qđ dicit:qꝛ in ꝑcepto
de honoratiōe parētū addit̄ ꝓmiſſio vt ſis lōgeu⁹ ſup ter/
raꝫ.ſub pietate aūt cōprehēdit̄ oīs elemoſynarū largitio.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ aliqs nō debeat
elemoſynā dare de neceſſario. Ordo
enī charitatis nō minus attēdit̄ penes effectum bñficij:ꝗ̄
penes iteriorē affectū.peccat aūt qui ꝑpoſtere agit in ordi
ne charitatis:qꝛ ordo charitatis ē in ꝑcepto.cū ergo ex or/
dine charitatis plus debeat aliqs ſe ꝗ̄ ꝓximū diligere: vi
det̄ ꝙ peccet ſi ſubtrahat ſibi neceſſaria vt alteri largiat̄.
¶ P̄.Quicūqꝫ largit̄ de his que ſūt neceſſaria ſibi ē ꝓp̄e
ſube diſſipator:qđ ptinet ad ꝓdiguꝫ: vt pꝫ per phm in.4.
ethi.Sꝫ nullū opus vicioſuꝫ eſt faciēdū.ergo nō eſt dāda
elemoſyna de neceſſario. ¶ P̄. Apľus dicit.i.ad Timo.5.
Si qs ſuoꝝ ⁊ maxime domeſticoꝝ curā nō hꝫ:fideꝫ nega/
uit ⁊ ē infideli deterior:ſed ꝙ aliqs det de his que ſūt ſibi
neceſſaria vel ſuis:videt̄ derogare cure quā qs dꝫ hr̄e de
ſe ⁊ de ſuis.ergo videt̄ ꝙ qcūqꝫ de neceſſarijs elemoſynā
dat ꝙ grauiter peccet. ¶ Sꝫ ꝯ ē qđ dñs dicit Mat.19.Si
vis ꝑfectus eē vade ⁊ vēde oīa que habes ⁊ da pauꝑibus.
ſed ille qui dat oīa que hꝫ pauꝑib⁹:nō ſolū dat ſuꝑflua:ſed
etiā neceſſaria.ergo de neceſſarijs pōt hō elemoſynā dare
¶ Rñ°.dōm:ꝙ neceſſariū dupľr dicit̄. Uno mō ſine quo
aliquid eē nō pōt:⁊ de tali neceſſario oīno elemoſyna dari
nō dꝫ:puta ſi aliqs in articulo neceſſitatis cōſtitut⁹ hēret
ſolū vñ poſſet ſuſtētari ⁊ filij ſui vel alij ad eū ptinētes.de
hoc enī neceſſario elemoſynā dare ē ſibi ⁊ ſuis vitā ſubtra
here:ſꝫ hoc dico:niſi forte talis caſus imineret vbi ſubtra/
hendo ſibi daret alicui magne ꝑſone per quā eccleſia vel
reſpublica ſuſtētaret̄:qꝛ pro talis ꝑſone liberatiōe ſeipſuꝫ
⁊ ſuos laudabilr̄ ꝑiculo mortis exponeret:cū bonū cōe ſit
ꝓprio ꝑferendū. Alio mō dicit̄ aliqd neceſſariū ſine quo
nō pōt cōuenieter vita trāſigi ſm cōditionē ⁊ ſtatū ꝓprie
ꝑſone ⁊ aliarū ꝑſonarū q̄rū cura ei icūbit:hmōi neceſſarij
terminus nō ē in īdiuiſibili cōſtitut⁹:ſꝫ multis additis nō
pōt diiudicari eē vltra tale neceſſariū:⁊ multis ſubtractis
adhuc remanet vñ poſſit cōuenieter aliqs trāſigere ſꝫ ꝓ/
priū ſtatū.de hmōi ergo elemoſynā dare ē bonū:⁊ non ca/
dit ſub ꝑcepto:ſꝫ ſub cōſilio.inordinatū eēt autē ſi aliquis
tantū ſibi de bonis ꝓprijs ſubtraheret vt alijs largiretur:
ꝙ de reſiduo nō poſſet vitā trāſigere cōuenieter ſm pro/
priū ſtatū ⁊ negocia occurrētia.nullus enī incōuenieter vi
uere dꝫ. Sed adhuc tria ſunt excipiēda:quoꝝ pmū ē quā/
do aliqs ſtatū mutat:puta ꝑ religiōis ingreſſuꝫ.tūc enī oīa
ſua ꝓpter xp̄m largiēs op⁹ ꝑfectionis facit ſe in alio ſtatu
ponēdo. 2°.qñ ea que ſibi ſubtrahit ⁊ ſi ſint neceſſaria ad
cōueniētiā vite:tñ de facili reſarciri poſſunt vt nō ſequat̄
maximū incōueniens. 3°.qñ occurreret extrema neceſſi/
tas alicuius priuate perſone:vel etiā aliqua magna neceſſi
tas reipublice.in his enī caſibus laudabiliter pretermitte
ret aliquis id quod ad decentiā ſui ſtatus pertinere vide/
retur:vt maiori neceſſitati ſubueniret. Et per hoc patet de
facili reſponſio ad obiecta.

Ad ſeptimum ſic procedit̄. Uidetur ꝙ poſſit
elemoſyna fieri de illicite acqſi
tis. Dicitur enim Luc.16.Facite vobis amicos de māmo/
na iniquitatis.māmona enim ſignificat diuitias.ergo de
diuitijs inique acquiſitis poteſt ſibi aliqs ſpirituales ami/
cos facere elemoſynas largiendo. ¶ P̄.Omne turpe lu/
cruꝫ videtur eſſe illicite acquiſituꝫ: ſed turpe lucrum eſt
qđ de meretricio acquirit̄.vnde ⁊ de huiuſmodi ſacrificiū
vel oblatio deo offerri nō debet:ſm illud Deutro.23. Nō
offeres mercedem proſtibuli in domo dei tui. Similiter
etiā turpiter acqrit̄ qđ acquiritur per aleas: quia vt phūs
dicit in.3.ethicoꝝ:Tales ab amicis lucrant̄ quibus opor/
tet dare.turpiſſime etiaꝫ acquiritur aliquid per ſymoniaꝫ
per quā aliquis ſpiritui ſancto iniuriaꝫ facit:⁊ tamē de hu
huiuſmodi elemoſyna fieri poteſt. ergo de male acqſitis
pōt aliquis elemoſynā facere. ¶ P̄.Maiora mala ſūt ma
gis vitāda ꝗ̄ minora:ſed min⁹ peccatū ē detētio rei aliene
ꝗ̄ homicidium quod aliquis incurrit: niſi aliquis in vlti/
ma neceſſitate ſubueniat:vt pꝫ ꝑ Amb.dicentē. Paſce fa/
me moriētē:qm̄ ſi nō paueris occidiſti.ergo aliqs pōt ele/
moſynā facere in aliquo caſu de male acqſitis. ¶ Sꝫ ꝯ ē
qđ Aug.dicit in lib.de verbis dñi. De iuſtis laborib⁹ facite
elemoſynas.nō enim corrupturi eſtis iudicē xp̄m vt non
vos audiat cū pauꝑibus qbus tollitis.nolite velle elemo/
ſynas facere de fenore ⁊ vſuris:fidelibus dico qbus corp⁹
xp̄i erogamus. ¶ Rñ°.dōꝫ:ꝙ tripľr poteſt aliqd eē illici
te acqſituꝫ. Uno enim mō id quod illicite ab aliquo acq/
ritur debet̄ ei a quo ē acqſitum:nec pōt ab eo retineri qui
acqſiuit:ſicut cōtingit in rapina:⁊ furto:⁊ vſuris: ⁊ de tali/
bus cū homo teneat̄ ad reſtitutionē elemoſyna fieri non
pōt. Alio vero mō ē aliqd illicite acqſituꝫ:qꝛ qdē ille qui
acquiſiuit retinere non pōt:nec tñ debetur ei a quo acqui/
ſiuit:qꝛ.ſ.ꝯ iuſtitiaꝫ accepit:⁊ alter ꝯ iuſtitiā dedit:ſicut cō
tingit in ſymonia in qua dans ⁊ accipiēs ꝯ iuſtitiaꝫ legis di
uine agit:vnde nō debet fieri reſtitutio ei q dedit: ſꝫ dꝫ in
elemoſynas erogari: ⁊ eadē rō ē in ſilib⁹ in qb⁹.ſ.⁊ datio ⁊
acceptio ē ꝯ legē. Tertio°.ē aliqd illicite acqſitū:nō qdeꝫ
qꝛ ipſa acqſitio ſit illicita:ſꝫ qꝛ id ex quo acqrit̄ ē illicitū:ſic
pꝫ de eo qđ mulier acqrit ꝑ meretriciū.⁊ hoc ꝓprie vocat̄
turpe lucrū. ꝙ enim mulier meretriciū exerceat turpiter
agit ⁊ ꝯ legē dei:ſꝫ ī eo ꝙ accipit nō iniuſte agit nec ꝯ legē.
vnde qđ ſic illicite acqſitum ē retineri pōt: ⁊ de eo elemo/
ſyna fieri. ¶ Ad pmū ergo dōm:ꝙ ſic Aug.dicit in lib.de
verbis dñi. Illud verbū dñi qdā male ītelligēdo rapiunt
res alienas:⁊ aliqd īde pauperibus largiunt̄:⁊ putāt ſe fa/
cere qđ ꝑceptū eſt.ītellectus iſte corrigēdus ē:ſꝫ oēs diui/
tie iniqtatis dicunt̄:vt dicit in lib.de qōnibus euāgelij: qꝛ
nō ſunt diuitie inique niſi in iniqs q in eis ſpem ꝯſtituunt:
vel ſm Amb.iniquū mamona dixit:qꝛ varijs diuitiaꝝ ille
cebris nr̄os tētant affectus:vel qꝛ in plurib⁹ ꝑdeceſſorib⁹
qbus pr̄imonio ſuccedit aliqs reperit̄ q iniuſte vſurpauit
aliena:ꝗ̄uis tu neſcias:vt Baſili⁹ dicit:vel oēs diuitie di/
cuntur iniqtatis.i.ineq̄litatis:qꝛ non eq̄liter ſunt oībus di
ſtribute.vno egēte ⁊ alio ſuꝑabūdante. ¶ Ad 2^m. dōm:ꝙ
de acqſito ꝑ meretriciū iā dcm̄ eſt q̄liter elemoſyna fieri
pōt:non aūt fit de eo ſacrificiū vel oblatio ad altare:tū ꝓp
ſcandalū:tū ꝓpter ſacroꝝ reuerentiā:de eo ēt qđ ē ꝑ ſimo
niaꝫ acqſitum pōt fieri elyna:qꝛ non eſt debitū ei q dedit:
ſꝫ meret̄ illud amittere.circa illa vero q̄ per aleas acqrun
tur vr̄ eſſe aliqd illicitū ex diuino iure.ſ.ꝙ aliqs lucret̄ ab
his q rem ſuā alienare nō poſſunt:ſicut ſunt minores ⁊ furio
ſi ⁊ huiuſmodi.⁊ ꝙ aliqs trahat aliū ex cupiditate lucran/
di ad ludum:⁊ ꝙ fraudulenter ab eo lucretur:⁊ in his ca/
ſibus tenetur ad reſtitutionē.⁊ ſic de eo nō poteſt elemo/
ſynā facere.aliquid autē videt̄ eſſe illicituꝫ ex iure poſiti/
uo ciuili qđ prohibet vniuerſaliter tale lucrū.ſed qꝛ ius ci
uile nō obligat oēs:ſꝫ eos ſolos qui ſunt his legibus ſubie/
cti:⁊ iterum per diſſuetudinē abrogari poteſt.ideo apud il
los qui ſunt hmōi legibus obſtricti tenent̄ vl̄r ad reſtitu/
tioneꝫ qui lucrant̄:niſi forte cōtraria ꝯſuetudo preualeat:

ant niſi aliqs lucratus ſit ab eo qui traxit eū ad ludum: in quo caſu nō tenet̄ reſtituere: q2 ille qui amiſit nō ē dignus recipe: nec pōt licite retiere tali iure poſitiuo durāte. vn̄ dʒ de hoc elemoſynā facere in hoc caſu. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ: ꝙ i caſu extreme neceſſitatis oīa ſūt cōia. vn̄ licet ei q talē neceſſitatē patit̄ accipe de alieno ad ſui ſuſtētationē: ſi nō iueniat q ſibi dare velit. ⁊ eadē rōne licet hr̄e aliqd de alieō: ⁊ ꝑt de hoc elemoſynā dare: qnimo ⁊ accipe ſi aliter ſubueniri nō poſſit neceſſitatem patiēti. ſi tn̄ fieri pōt ſine ꝑiculo: dʒ requiſita domini voluntate pauperi prouidere extremaʒ neceſſitatem patienti.

Ad octauum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ ille qui eſt in ꝑtāte alterius ꝯſtitutus poſſit elemoſynā facere. Religioſi enī ſunt in ꝑtāte ſuoꝝ ꝑlatoꝝ q̄bus obediētiā vouerūt: ſʒ ſi eis nō liceret elemoſynā facere dānū reportarēt ex ſtatu religiōis: q2 ſicut Ambro. dicit Sūma xp̄iane religiōis in pietate cōſiſtit: q̄ maxime ꝑ elemoſynarū largitionē cōmēdat̄. ergo illi q ſunt in ꝑtāte alterius ꝯſtituti pn̄t elemoſynā facere. ¶ P̄. Uxor eſt ſub ꝑtāte viri: vt dr̄ Gen̄. 3. Sʒ vxor pōt elemoſynā facere cū aſſumat̄ in viri ſocietatē. vn̄ ⁊ de btā Lucia dr̄ ꝙ ignorante ſpōſo elemoſynas faciebat. ergo ꝑ hoc ꝙ aliqs ē in ꝑtāte alteri⁹ ꝯſtitut⁹ nō ipedit̄ qn poſſit elemoſynas facere. ¶ P̄. Nālis q̄dā ſubiectio ē filioꝝ ad parētes. vn̄ apl's ad Eph. 6. dicit: Filij obedite parētib⁹ veſtris in dn̄o. ſed filij vt videt̄ pn̄t de reb⁹ pr̄is elemoſynas facere: q2 ſūt quodā mō ipſoꝝ cū ſint heredes. ⁊ iō cuʒ poſſint eis vti ad vſum corpis: multomagis videt̄ ꝙ poſſint eis vti elemoſynas dādo: ad remediū aīe ſue. ergo illi q ſunt in ꝑtāte cōſtituti pn̄t elemoſynas dare. ¶ P̄. Serui ſūt ſub ꝑtāte dn̄oꝝ: ſʒ illud ad Titū. 2. Seruos dn̄is ſuis ſubditos eſſe. licet aūt eis aliqd in vtilitatē dn̄i facere: qō maxime fit ſi ꝑ eis elemoſynas largiant̄. ergo illi qui ſūt in ꝑtāte ꝯſtituti poſſūt elr̄ynas facere. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē ꝙ elr̄yne n̄ ſūt faciēde de alieno. ſʒ d̄ iuſtis laborib⁹ ꝓprijs vn⁹qſqʒ elr̄ynā facere dʒ: vt Aug. dicit i li. de v̄bis dn̄i: Sed ſi ſubi alijs elr̄ynā facerēt hoc eſſet de alieno. ergo illi q ſūt ſub ꝑtāte ꝯſtituti alioꝝ: nō pn̄t elemoſynā facere. ¶ Rn̄º. dōm: ꝙ ille q ē ſub ꝑtāte alterius ꝯſtitutus inq̄ſtū hmōi: ſm ſupioris ꝑtātē regulari dʒ. Hic ē enī ordo nālis vt iſeriora ſm ſupiora regulent̄: ⁊ iō dʒ ꝙ ea in q̄bus inferior ſupiori ſubijcit̄ diſpēſet nō aliter q̄ʒ ei ſit a ſupiori cōmiſſuʒ. ſic ille ḡ qui q ē ſub ꝑtāte ꝯſtitutus de re ſm quā ſupiori ſubijcit̄ elemoſynā facere nō dʒ: niſi q̄tenus ei a ſupiori fuerit cōmiſſuʒ. ſiqs v̄o habeat aliquid ſm qō poteſtati ſuperioris non ſubſit iam ſm hoc non eſt poteſtati ſubiectus q̄tum ad hoc ꝓprij iuris exiſtens. ⁊ de hoc pōt elemoſynā facere. ¶ Ad pᵐ ergo dōm: ꝙ monachus ſi hʒ diſpēſationē a ꝑlato cōmiſſam pōt elemoſynas facere de reb⁹ monaſterij ſm ꝙ ſibi ē ꝯmiſſuʒ. ſi v̄o nō hʒ diſpēſationē q2 nihil ꝓpriū hʒ: tūc nō pōt facere elemoſynā ſine licētia abbatis vel expſſe habita: vel ꝓbabil'r preſūpta: niſi forte in articulo extreme neceſſitatis in quo licitū eēt ei furari vt elemoſynā daret. nec ꝑꝑ hoc efficit̄ peioris ꝯditionis: q2 ſicut dr̄ in lib. de eccle. dogma. Bonū eſt facultates cū diſpēſatiōe pauperib⁹ erogare: ſʒ meli⁹ eſt ꝑ itētione ſequēdi dn̄ʒ iſimul oīa donare ⁊ abſolutū ſollicitudine egere cū xp̄o. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ ſi vxor hʒ alias res ꝑter dotē q̄ ordinat̄ ad ſuſtētandū onera matrimonij: vel ex ꝓprio lucro vel quocūqʒ alio licito mō ꝑt dare elemoſynā ⁊ irreqſito aſſenſu viri: moderatas tn̄ ne ex earū ſupfluitate vir depaupet̄. als aūt non dʒ dare elemoſynas ſine ꝯſenſu viri: vel expſſo vel ꝑſūpto: niſi in articulo neceſſitatis: ſicut de monacho dictū eſt. q̄uis enī mulier ſit eq̄lis viro in actu matrimonij: tn̄ in his q̄ ad diſpoſitionē dom⁹ ꝑtinēt vir caput ē mulieris: ſm aplm̄. i. ad Corin. xi. Btā aūt Lucia ſpōſuʒ habebat nō virū: vn̄ de ꝯſenſu mr̄is poterat elemoſynā facere. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ eadē ſunt filij familias ſūt ⁊ pr̄is. ⁊ iō nō pōt elemoſynā facere: niſi forte aliquā modicā de qua poteſt preſumere ꝙ patri placeat: niſi forte alicuius rei eſſet ſibi a patre diſpenſatio cōmiſſa. ⁊ idem dicendū eſt de ſeruis. Unde patet ſolutio ad quartum.

Ad nonum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ nō ſit magis ꝓpinquioribus elemoſyna faciēda. Dicitur enī Eccl'. 12. Da miſericordi ⁊ ne ſuſcipias pctōrē: benefac humili: ⁊ nō des impio: ſed quādoqʒ contingit ꝙ noſtri propinqui ſunt peccatores ⁊ impij. ergo nō ſunt eis magis elemoſyne faciēde. ¶ P̄. elemoſyne ſunt faciēde propter retributionē mercedis eterne: ſm illud Matth. 6. Et pater tuus qui videt in abſcōdito reddet tibi. ſed retributio eterna maxime acquirit̄ ex elemoſynis que ſactis erogantur. ſm illud Luc. 16. Facite vobis amicos de mamona iniquitatis: vt cū defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula: quod exponens Augu. in libro de verbis domini dicit. Qui ſunt qui habebunt eterna habitacula niſi ſancti dei: ⁊ qui ſunt qui ab eis recipiendi ſunt in tabernacula: niſi qui eorum indigentie ſeruiunt. ergo magis ſunt elemoſyne dāde ſanctioribus q̄ʒ propiquioribus. ¶ P̄. Maxime homo eſt ſibi ꝓpinquus. ſed ſibi non pōt homo elemoſynā facere. ḡ videt̄ ꝙ ſit magis faciēda elemoſyna ꝑſone magis cōiūcte. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qō apl's dicit. i. ad Thimo. 5. Siqs ſuoꝝ ⁊ maxie domeſticoꝝ curam nō hʒ: fidē negauit: ⁊ ē īfideli deterior. ¶ Rn̄º. dōm: ꝙ ſicut Aug. dicit i ꝑ de doc. xp̄i. Illi q ſunt nobis magis ꝯiūcti q̄ſi q̄dā ſorte nobis obueniūt vt eis magis ꝓuidere debeamus. Eſt tn̄ circa hoc diſcretōis rō adhibēda ſʒ dr̄iaʒ ꝯiūctiōis ⁊ ſcītatis ⁊ vtilitatis. nā m'lto ſanctiori magis īdigētiā patiēti ⁊ magis vtili ad cōe bonū: ē magis elemoſyna dāda q̄ʒ ꝑſone ꝓpingori: maxie ſi nō ſit multū ꝯiūcta cui⁹ cura ſp̄ālis nob īmineat: ⁊ ſi magnā neceſſitatē nō patiat̄. ¶ Ad pᵐ ḡ dōʒ: ꝙ pctōri nō ē ſubueniēdū iq̄ſtuʒ ē pctōr. i. vt ꝑ hoc in pctō foueat̄: ſʒ inq̄ſtū hō ē. i. vt nā ſuſtētet̄. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ: ꝙ op⁹ elemoſyne ad mercedē retributōis eterne dupl'r valʒ. Uno qdē mō ex radice charitatis. ⁊ ſʒ hoc elemoſyna eſt meritoria ꝓut in ea ſeruat̄ ordo charitatis ſʒ quā ꝓpinqoribus magis ꝓuidere debem⁹ ceteris parib⁹. vn̄ Amb. dicit i ꝑ de offi. Eſt illa ꝓbāda liberalitas vt proximos ſanguinis tui nō deſpicias ſi egere cognoſcas. meli⁹ ē. n. vt ipſe ſubuenias tuis q̄b⁹ pudor ē ab alijs ſumptū depoſcere. Alio mō valʒ elymoſina ad retributionē vite eterne ex merito ei⁹ cui donat̄ q orat ꝑ eo q elemoſynā dedit: ⁊ ſm hoc loqtur ibi Aug. ¶ Ad 3ᵐ. dōm: cū elemoſyna ſit op⁹ mīe: ſic mīa nō ē ꝓprie ad ſeipm̄: ſʒ ꝑ q̄dā ſīlitudinē: vt ſupra dcm̄ eſt: ita ēt ꝓpe loquendo nl's ſibi elemoſynā facit: niſi forte ex ꝑſona alterius: puta cū aliqs diſtributor ponit̄ elemoſynarum: poteſt ⁊ ipſe ſibi accipere ſi indigeat eo tenore quo ⁊ alijs miniſtrat.

Ad decimum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ elemoſyna nō ſit abūdāter faciēda. Elemoſyna. n. maxie dʒ fieri ꝯiūctiorib⁹. ſʒ illis non dʒ ſic dari vt ditiores īde fieri velit: ſic̄ Amb. dic̄ in ꝑ de offi. ḡ nec alijs dʒ abūdāter dari. ¶ P̄. Amb. dicit ibidē. Nō debēt ſil' effūdi opes ſʒ diſpēſari. ſʒ abūdātia elemoſynaꝝ ad effuſionē ꝑtinet. ḡ elemoſyna nō dʒ fieri abūdanter. ¶ P̄. 2. ad Cor. 8. dic̄ apl's. Nō vt alijs ſit remiſſio. i. vt alij de noſtris ocioſe viuāt. nobis aūt ſit tribulatio. i. ꝑauptas. ſʒ hoc cōtigeret ſi elemoſyna daret̄ abūdāter. ḡ n̄ ē abūdāter elemoſyna largiēda. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qō dr̄. Thob. 4. Si m'tū tibi fuerit abūdāter tribue. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ abūdātia elymoſine pōt ꝯſiderari ⁊ ex ꝑte dātis ⁊ ex ꝑte recipiētis. Ex ꝑte qdē dantis: cum ſcilicet aliquis dat quod eſt multū ſm proportionem proprie facultatis: ⁊ ſic laudabile eſt abundanter

dare.vñ ⁊ dñs Luc.xi. laudauit viduam que ex eo ꝙ de/
erat illi:omnē victū quē habuit miſit.obſeruatis tñ his q̄
ſupra dicta ſunt de elemoſyna facienda de neceſſarys.Ex
parte vero eius cui daṫ eſt abūdās elemoſyna duplr̄.Uno
mō ꝙ ſuppleat ſufficiēter eius īdigētiā:⁊ ſic laudabile eſt
abundāter elemoſynā tribuere.Alio mō vt ſupabūdet ad
ſupfluitatē:⁊ hoc nō eſt laudabile:ſed meli⁹ eſt plurib⁹ in/
digētib⁹ elargiri.vñ ⁊ apl̄s dicit.i.ad Cori.xiij.Si diſtribue/
ro ī cibos pauperū:vbi glo.dicit:Per hoc cautela elemoſy
ne doceṫ vt nō vni ſed multis deṫ:vt pluribus pſit.❡Ad
p⁹ ergo dōm:ꝙ rō illa pcedit de abūdātia ſupexcedente
neceſſitatē recipiētis elemoſynā.❡Ad z⁹ dōm:ꝙ aucto/
ritas illa loquiṫ de abūdātia elemoſyne ex parte dātis:ſʒ
ītelligēdū eſt ꝙ de⁹ nō vult ſimul effundi oēs opes niſi in
mutatiōe ſtat⁹.vñ ſubdit ibidē:niſi forte vt Heliſeus bo/
ues ſuos occidit ⁊ pauit paupes ex eo qḋ habuit vt nulla
cura domeſtica teneretṫ.❡Ad 3⁹ dōm:ꝙ auctoritas īdu/
cta q̄tū ad hoc ꝙ dicit:nō vt alys ſit remiſſio vl' refrigeriū
loquiṫ de abūdātia elemoſyne que ſupexcedit neceſſitatē
recipiētis cui nō eſt dāda elemoſyna:vt īde luxurieṫ:ſʒ vt
inde ſuſtēteṫ.circa quod tñ ē diſcretio adhibēda ppter di/
uerſas cōditiones hoīuʒ:quoꝝ quidā delicatioꝛib⁹ nutri/
ti īdigēt magis delicatis cibis aut veſtib⁹.vñ Ambro.dic
in lib.de offi.Cōſiderāda ē in largiēdo etas atqȝ debilitas
nōnunq̄ etiā verecūdia que īgenuos pdit natales:aut ſi/
quis ex diuitys in egeſtatē cecidit ſine vicio ſuo.q̄tū vero
ad id qḋ ſubdiṫ:nobis aūt tribulatio:loquiṫ de abundātia
ex parte dātis:ſed ſicut glo.ibidē dicit:nō hoc iō dicit:qꝛ
melius e ēt.ſ.abūdāter dare.ſed de īfirmis timet quos ſic
dare monet vt egeſtatē nō patiantur.

❡De coꝛrectione fraterna. Qō XXXIII.

DEinde cōſiderādū eſt de coꝛrectio
ne fraterna.❡Et circa hoc
q̄runṫ octo. p̊ vtrū fraterna coꝛrectio
ſit actus charitatis. z°.vtrū ſit ſub pce/
pto. 3°.vtrū hoc pceptū extēdat ſe ad
oēs vel ſolū in platis. 4°.vtrū ſubditi
teneanṫ ex hoc pcepto platos coꝛrigere
5°.vtrū peccatoꝛ poſſit coꝛrigere. 6°.vtruʒ aliq̄s debeat
coꝛrigi qui ex coꝛrectiōe fit deterioꝛ. 7°.vtrū ſecreta coꝛ/
rectio debeat pcedere denūciationē. 8°.vtrū teſtiū indu
ctio debeat precedere denunciationem.

Ad pꝛimum ſic pcediṫ.Uideṫ ꝙ fraterna coꝛ/
rectio nō ſit actus charitatis.Dicit
eni glo.Mat.18.ſup illud.Si peccauerit in te frater tuus.
ꝙ frater ē arguēdus ex zelo iuſtitie:ſed iuſtitia eſt virt⁹ di
ſtincta a charitate.ergo coꝛrectio fraterna nō eſt act⁹ cha/
ritatis ſed iuſtitie.❡P̄.Coꝛrectio fraterna fit per ſecretā
admonitionē:ſed admonitio ē conſiliū quoddā qḋ ptinet
ad prudētiā.prudēs eni ē eſſe bene cōſiliatiuū:vt diciṫ in
.6.ethi.ergo fraterna coꝛrectio nō eſt actus charitatis ſed
prudētie.❡P̄.Cōtrary actus nō ptinēt ad eandē virtutē
ſed ſupportare peccātē ē actus charitatis:ſm illud Gal.6.
Alter alteri⁹ onera poꝛtate.⁊ ſic adimplebitis legē chriſti
que ē lex charitatis.ergo videṫ ꝙ coꝛrigere fratrē peccan
teʒ qḋ ē contrariū ſupportationi non ſit actus charitatis.
❡Sʒ ꝯ.Coꝛripere delinquētē eſt quedā elemoſyna ſpiri/
tualis.ſʒ elemoſyna ē act⁹ charitatis:vt ſupra dictū ē.ergo
⁊ coꝛrectio fraterna ē act⁹ charitatis.❡Rñ°.dōm.ꝙ coꝛ/
rectio delinquētis eſt quoddā remediū qḋ diciṫ adhiberi
ꝯ peccatū alicuius.Peccatū aūt alicuius duplr̄ ꝯſiderari
pōt.Uno qdē mō inq̄tū eſt nociuū ei qui peccat.Alio mō
inq̄tū vergit in nocumētū alioꝝ qui ex eius peccato ledū
tur vel ſcandalizanṫ:⁊ etiā inq̄tū eſt nocumentū boni cō/
munis:cuius iuſtitia per peccatū hoīs perturbaṫ.Duplex
ergo eſt coꝛrectio delinquētis.Una quidē que adhibet re
medium peccato:inq̄tuʒ eſt quoddaʒ malū ipſius peccan
tis.⁊ iſta eſt pprie fraterna coꝛrectio que oꝛdinaṫ ad emē
dationē delinquentis.remouere autem malum alicuius
eiuſdē rationis eſt:ſicut bonū eius procurare.procurare
autem fratris bonuʒ pertinet ad charitatē per quā volu/
mus ⁊ operamur bonum amico.vnde etiam coꝛrectio fra
terna eſt actus charitatis:quia per eam repellimus malū
fratris.ſ.peccatuʒ cuius remotio magis ptinet ad charita
tem q̄ȝ etiam remotio exterioꝛis dāni vel etiam coꝛpoꝛa/
lis nocumenti:q̄to contrariū bonuʒ virtutis magis eſt af
fine charitati q̄ȝ bonum coꝛpoꝛis vel exterioꝛuʒ rerū.vn/
de coꝛrectio fraterna eſt actus charitatis potius q̄ȝ cura/
tio infirmitatis coꝛpoꝛalis vel ſubuētio qua excludiṫ ex/
terioꝛ egeſtas.Alia vero coꝛrectio eſt que adhibet reme/
dium peccati delinquentis ſm ꝙ eſt in malum alioꝛum:⁊
precipue in nocumentum cōmunis boni:⁊ talis coꝛrectio
eſt actus iuſtitie:cuius eſt conſeruare rectitudinem iuſti/
tie vnius ad alterum.❡Ad primuʒ ergo dicendū:ꝙ glo/
ſa illa loquitur de ſecunda coꝛrectione que eſt actus iuſti/
tie.vel ſi loquatur etiam de prima:tunc iuſtitia ibi ſumiṫ
ſm ꝙ eſt vniuerſalis virtus:vt infra dicetur:prout etiam
oē peccatū eſt iniq̄tas:vt diciṫ.i.Joā.3.q̄ſi ꝯ iuſtitiā exñs.
❡Ad zm dōm:ꝙ ſicut phs dicit in.6.ethi.Prudētia facit
rectitudinē in his q̄ ſunt ad finē:de q̄bus ē cōſilium ⁊ ele/
ctio:tñ cū per prudentiā aliquid recte agimus ad finē ali/
cuius virtutis moꝛalis:puta tēperantie vel foꝛtitudinis.
actus ille ē pncipalr̄ illius virtutis ad cuius finē oꝛdinaṫ:
q̄r ḡ ammonitio q̄ fit in coꝛrectione fraterna oꝛdinatur ad
āmouēdū fratris pctm̄:qḋ ptinet ad charitatē:manifeſtuʒ
ē ꝙ talis ammonitio pncipaliter ē act⁹ charitatis quaſi ī/
perantis:prudētie vero ſcdario quaſi exequētis ⁊ dirigen/
tis actum.❡Ad tertiū dōm:ꝙ coꝛrectio fraterna non op
ponitur ſuppoꝛtationi infirmoꝝ:ſed magis ex ea conſeq̄ṫ:
intātū eni aliq̄s ſuppoꝛtat peccātē:inq̄tū ꝯ euʒ nō turbaṫ
ſed beniuolentiam ad eum ſeruat.⁊ ex hoc contingit ꝙ eū
ſatagit emendare.

Ad ſecundum ſic pcediṫ.Uideṫ ꝙ coꝛrectio
fraterna nō ſit ī pcepto.Nibil
eniʒ qḋ ē īpoſſibile cadit ſub pcepto:ſm illud Hiero.Ma/
ledict⁹ q̄ dicit deū aliq̄d īpoſſibile pcepiſſe.ſʒ Eccleſiaſtes
7.dṙ.Cōſidera opera dei ꝙ nemo poſſit coꝛrigere quē ille
deſpexerit.ergo coꝛrectio frn̄a nō ē ī pcepto.❡P̄.Oīa p/
cepta legis diuine ad precepta decalogi reducunṫ.ſʒ coꝛre
ctio frn̄a nō cadit ſub aliquo pceptoꝝ decalogi.ḡ nō cadit
ſub pcepto.❡P̄.Omiſſio precepti diuini ē pctm̄ moꝛtale
qḋ in ſc̄is viris nō īuenitur.ſʒ omiſſio fraterne coꝛrectiōis
inueniṫ in ſc̄is ⁊ in ſp̄ūalib⁹ viris.Dicit enim Aug.in p̊ de
ciui.dei:ꝙ non ſolū īferioꝛes:verꝝ etiā hi qui ſupioꝛē vite
gradū tenēt:ab alioꝝ rephenſione ſe abſtinēt ppter q̄dā
cupiditatis maculā:nō ppter officia charitatis.ḡ coꝛrectio
fraterna non ē in pcepto.❡P̄.Illud qḋ ē in pcepto hʒ rō/
nem debiti.ſi ḡ coꝛrectio fraterna caderet ſub pcepto:hoc
fratrib⁹ deberemus vt eos peccātes coꝛrigeremus.ſʒ ille
q̄ dʒ alicui debitum coꝛpoꝛale:puta pecuniā:nō dʒ eſſe cō/
tentus vt ei occurrat debitoꝛ:ſʒ dʒ euʒ querere vt debituʒ
reddat:opoꝛteret ḡ ꝙ hō q̄reret coꝛrectōe īdigētes ad hoc
ꝙ eos coꝛrigeret.quod videṫ īcōueniēs:tū ppter multitu/
dinē peccātiū ad quoꝛum coꝛrectionem vnius hō non poſ/
ſit ſufficere:tum etiā qꝛ opoꝛteret ꝙ religioſi de clauſtris
ſuis exirent ad coꝛrigēdos hoīes:qḋ eſt īconueniēs.non er
go fraterna coꝛrectio ē in precepto.❡Sʒ ꝯ ē qḋ Aug.dic
in lib.ꝺ verbis dñi.Si neglexeris coꝛrigere peioꝛ eo fc̄us
es q̄ peccauit.ſʒ hoc nō eſſet niſi p hm̄oi negligentiā aliq̄s
pceptū omitteret.ḡ coꝛrectio fraterna ē in pcepto.❡Rñ
deo dōm:ꝙ coꝛrectio fraterna cadit ſub precepto:ſed con/
ſiderandum ē ꝙ ſicut precepta negatiua legis pꝛohibent

actus peccatoꝝ:ita ꝓcepta affirmatiua īducunt ad actus
virtutū.actus aūt peccatoꝝ ſunt ſꝫ ſe mali ⁊ nullo mõ bñ
fieri pñt:nec aliquo tpe aut loco:qꝛ ſm ſe ſunt cõiūcti ma/
lo fini:vt dicit̃ in.2.ethi.⁊ ideo precepta negatiua obligãt
ſemꝑ ⁊ ad ſemꝑ.ſed actus v̓tutū nõ quolibet mõ fieri de/
bent:ſed obſeruatis debitis circunſtantijs que requirunt̃
ad hoc ꝙ ſit actus v̓tuoſus:vt.ſ.fiat vbi dꝫ:⁊ qñ debet:⁊ ſꝫ
ꝙ debet.Et qꝛ diſpoſitio eoꝝ que ſunt ad finē attendit̃ ſꝫ
rõnē finis:in iſtis circūſtãtijs v̓tuoſi actus ꝑcipue attēden
da eſt ratio finis que eſt bonū virtutis.ſi ergo ſit aliqua ta
lis omiſſio alicuius circūſtantie circa virtuoſuꝫ actū que
totaliter tollat bonū virtutis:hic actus ꝯ̃riat̃ ꝓcepto. ſi ãt
ſit defectus alicui⁹ circūſtantie que nõ totalr̃ tollat virtu
tem:lꝫ nõ ꝑfecte attingat ad bonū virtutis: nõ eſt ꝯtra ꝓ/
ceptū.vñ ⁊ phūs dicit in.2.ethi.Qꝫ ſi parū diſcedat̃ a me/
dio nõ eſt ꝯ̃ virtutē. ſed ſi multū diſcedat̃ corrumpit̃ vir/
tus in ſuo actu.Correctio aūt fraterna ordinat̃ ad fratris
emēdationē.⁊ ideo hoc mõ cadit ſub ꝓcepto ſm ꝙ eſt ne/
ceſſaria ad iſtū finē:nõ aūt ita ꝙ quolibet loco vel tpe fra/
ter delinquēs corrigat̃.¶ Ad pᵐ ergo dõm ꝙ in oibus bo
nis agēdis oꝑatio hoīs nõ eſt efficax: niſi adſit auxiliū di/
uinū:⁊ tñ hõ dꝫ facere quod in ſe eſt.vñ Aug.dicit in libro
de correctiõe ⁊ grã. Neſciētes qs ꝑtineat ad ꝑdeſtinatoꝝ
numerū ⁊ qs nõ ꝑtineat:ſic affici debem⁹ charitatis affe/
ctu:vt oēs velim⁹ ſaluos fieri.⁊ ideo oibus debemus frñe
correctionis officiū īpendere ſub ſpe diuini auxilij. ¶ Ad
2ᵐ dõm:ꝙ ſicut̃ ſupra dictū eſt:oia ꝓcepta que ꝑtinent ad ī/
pendendū aliqđ bñficiū ꝓximo reducunt̃ ad ꝓceptuꝫ de
honoratione parētū.¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ correctio fraterna
tripliciter omitti põt. Uno qdē mõ meritorie qñ ex chari
tate aliqs correctionē omittit. Dicit.n. Aug.in pͦ.de ciuita/
te dei:Si ꝓpterea qſqꝫ obiurgãdis ⁊ corripiēdis male agē
tibus parcit:qꝛ opportunū tēpus inqrit̃:vl̓ eiſdē ipſis me/
tuit ne deteriores ex hoc efficiant̃:vel ad bonã vitã ⁊ piaꝫ
erudiēdos īpediant alios īfirmos ⁊ ꝑmant atqꝫ auertãt a
fide:nõ videt̃ eſſe cupiditatis occaſio: ſed cõſiliū charita/
tis.Alio mõ ꝑtermittit̃ fraterna correctio cū peccato mor
tali:qñ.ſ.formidat̃:vt ibi dicit̃:iudiciuꝫ vulgi ⁊ carnis ex/
cruciatio vel ꝑemptio:dū tñ hec ita dñentur in aīo ꝙ frñe
charitati ꝓponant̃:⁊ hoc videt̃ contingere qñ aliquis ꝓſu/
mit de aliquo delinquēte ꝓbabilr̃ ꝙ poſſet euꝫ a pctõ re/
trahere:⁊ tñ ꝓpter tiorē vel cupiditatē ꝑtermittit. 3ᵒ hu
iuſmodi omiſſio eſt peccatū veniale:qñ timor ⁊ cupiditas
tardiorē faciūt hoīeꝫ ad corrigēdū delicta fratris: non tñ
ita ꝙ ſi ei cõſtaret ꝙ fratrē poſſet a peccato retrahere ꝓꝑ
timorē vel cupiditatē dimitteret qbus in aīo ſuo preponit
charitatē fraternã.⁊ hoc mõ qñqꝫ viri ſancti negligūt cor/
rigere delinquētes.¶ Ad 4ᵐ dõm:ꝙ illud qđ debet̃ ali/
cui determinate ⁊ certe ꝑſone ſiue ſit bonū corporale ſiue
ſpūale:oꝫ ꝙ ei impēdam⁹ nõ expectantes ꝙ nobis occur/
rat:ſed debitã ſollicitudinē habētes:vt eū inquiram⁹. vñ
ſicut ille q dꝫ pecuniã creditori dꝫ eū reqrere cū tpus fue/
rit vt ei debitū reddat:ita qui hꝫ ſpūalr̃ curã alicui⁹ dꝫ eū
qrere ad hoc ꝙ eū corrigat de pctõ:ſed illa bñficia que nõ
debent̃ certe ꝑſone ſꝫ cõiter oib⁹ ꝓximis ſiue ſint corpo/
ralia ſiue ſpūalia:nõ oꝫ nos qrere qbus īpendam⁹:ſed ſuf/
ficit ꝙ īpendamus eis qui nobis occurrūt. hoc eniꝫ quaſi
pro quadã ſorte habendū ē:vt Aug. dicit in pͦ de doc.chri.
⁊ ꝓpter hoc dicit ī libro de v̓bis dñi:ꝙ admonet nos dñs
noſter nõ negligere inuicē pctã nr̃a:nõ qrēdo qd reꝑhen/
das:ſed vidēdo qd corrigas:alioqn efficeremur exploratoꝛ
res vite alioꝝ:ꝯ̃ id qđ dicit̃ ꝓuerb.24. Ne qras īpietatē
in domo iuſti:⁊ nõ vaſtes requiē eius. vñ pꝫ ꝙ nec religio
ſos oꝫ exire clauſtrū ad corrigendū delinquentes.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ correctio frñа
nõ ꝑtineat niſi ad ꝓlatos. Dicit eniꝫ
Hiero. Sacerdotes ſtudeãt illud euangeliū implere. Si
peccauerit in te frater tuus:⁊c.ſed noīe ſacerdotū conſue/
uerūt ſignificari ꝓlati qui habēt curã alioꝝ.ergo videt̃ ꝙ
ad ſolos ꝓlatos pertineat frña correctio. ¶ P. Fraterna
correctio ē quedã elemoſyna ſpūalis : ſꝫ corporalē elemo/
ſynã facere ꝑtinet ad eos q ſunt ſuꝑiores in tꝑalibus.ſ.ad
ditiores.ergo ⁊ frña correctio ꝑtinet ad eos qui ſunt ſupe/
riores in ſpūalib⁹.ſ.ad ꝓlatos.¶ P. Jlle qui corripit aliū
mouet eū ſua admonitiõe ad melius.ſed in reb⁹ nãlib⁹ in/
feriora mouent̃ a ſuꝑiorib⁹.ergo etiã ſm ordinē v̓tutis q
ſequit̃ ordinē nãe ad ſolos ꝓlatos ꝑtinet īferiores corrige/
re.¶ Sed ꝯ̃ eſt qđ dicit̃.24.q.3. Tam ſacerdotes ꝙ̃ reli/
qui fideles oēs ſumã debēt habere curã de his qui ꝑeunt:
quatenus eoꝝ redargutione aut corrigant̃ a peccatis: aut
ſi īcorrigibiles apparcãt:ab eccl̃ia ſeparent̃. ¶ Rñ°. dõꝫ:
ꝙ ſicut dictū eſt:duplex eſt correctio. Una qdē que ē act⁹
charitatis que ſpãliter tēdit ad emēdationē fratris delin/
quētis ꝑ ſimplicē admonitionē:⁊ talis correctio ꝑtinet ad
quēlibet charitatē habētē:ſiue ſit ſubdit⁹ ſiue ꝓlat⁹. Eſt ãt
alia correctio q̃ eſt actus iuſtitie:per quã intēdit̃ bonū cõe
quod nõ ſolū ꝓcurat̃ ꝑ admonitionē frĩs: ſed etiã īterduꝫ
per punitionē:vt alij a peccato timentes deſiſtant.⁊ talis
correctio ꝑtinet ad ſolos ꝓlatos q nõ ſolū hñt admonere:
ſꝫ etiã corrigere puniēdo.¶ Ad pmū ḡ dõm:ꝙ etiã in cor
rectiõe fraterna que ad oēs ꝑtinet grauior ē cura ꝓlatoꝝ:
vt dicit Aug.in pͥmo de ciui.dei. ſicut eniꝫ tēporalia bene/
ficia poti⁹ debet aliquis exhibere illis quoꝝ curã tempo/
ralē hꝫ:ita etiã bñficia ſpūalia:puta correctionē:doctrinã:
⁊ alia hmõi magis dꝫ exhibere illis q ſunt ſue ſpūali cure
cõmiſſi.nõ ergo ītendit Hiero.dicere ꝙ ad ſolos ſacerdo/
tes ꝑtineat ꝓceptuꝫ de correctione fraterna:ſed ꝙ ad hos
ſpãliter ꝑtinet.¶ Ad 2ᵐ dõꝫ:ꝙ ſicut ille q hꝫ vnde corpo
raliter ſubuenire poſſit:ꝙ̃tum ad hoc diues eſt:ita ille qui
hꝫ ſanum rõnis iudiciū ex quo poſſit alterius delictuꝫ cor/
rigere:ꝙ̃tum ad hoc ē ſuꝑior habēdus. ¶ Ad 3ᵐ dõm:ꝙ
etiã in rebus nãlibus qdaꝫ mutuo in ſe agunt: qꝛ ꝙ̃tuꝫ ad
aliquid ſunt ſe inuicem ſuperiora: prout.ſ. vtrunqꝫ ē quo/
dãmodo in potētia ⁊ quodãmodo in actu reſpectu alteri⁹.
⁊ ſimiliter aliquis inquantum habet ſanum rõnis iudiciū
in hoc in quo alter delinquit poteſt eum corrigere:licet nõ
ſit ſimpliciter ſuperior.

Ad quartum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ aliquis
non teneatur corrigere ꝓlatuꝫ
ſuū. Dicitur enim Exo.19. Beſtia que tetigerit montē lapi
dabit̃.⁊.2.Reg.6.dicitur ꝙ Oza ꝑcuſſus eſt a domino qꝛ
tetigit archam:ſꝫ ꝑ montē ⁊ archam ſignificat̃ ꝓlatus.ḡ
ꝓlati non ſunt corrigendi a ſubditis. ¶ P. Gal.2.ſuꝑ il
lud. Jn faciē ei reſtiti:dicit Glo. vt par.ḡ cū ſubditus nõ ſit
par ꝓlato:nõ debet eum corrigere.¶ P. Gre.dicit.San
ctorum vitam corrigere non ꝓſumat:niſi qui de ſe melio/
ra ſentit:ſed aliqs non dꝫ de ſe meliora ſentire ꝙ̃ de ꝓlato
ſuo.ergo ꝓlati non ſunt corrigēdi.¶ Sꝫ ꝯ̃ ē qđ Aug.dic
in regula. Non ſolū veſtri:ſꝫ ēt ipſius.ī.ꝓlati miſeremini
qui īter vos ꝙ̃to in loco ſuꝑiore tãto in ꝑiculo maiore ver
ſatur:ſed correctio fraterna ē op⁹ mīe.ergo ⁊ ꝓlati ſunt cor
rigēdi.¶ R°. dõꝫ:ꝙ correctio q̃ ē act⁹ iuſtitie ꝑ correctõꝫ
pene non competit ſubditis reſpectu prelati:ſed correctio
fraterna que ē actus charitatis ꝑtinet ad vnūquēqꝫ reſpe
ctu cuiuſlibet ꝑſone ad quã charitatē dꝫ hr̃e ſi in eo aliqđ
corrigibile inueniat̃.actus eñi ex aliquo habitu vel poten
tia ꝓcedēs ſe extendit ad oia que cõtinent̃ ſub obo illius
potētie vel habit⁹ ſicut viſio ad oia que cõtinent̃ ſub obo
viſus:ſꝫ qꝛ actus virtuoſus dꝫ eē moderat⁹ debitis circū/
ſtantijs:iõ in correctione q̃ ſubditi corrigūt ꝓlatos dꝫ mo
dus ꝯgruus adhiberi:vt.ſ.nõ cū ꝓteruia ⁊ duritia: ſꝫ cum
manſuetudine ⁊ reuerētia corrigant̃ : vñ apl̃s dicit pͦ ad

Thimo.5.Seniorē ne icrepaueris:ſꝫ obſecra vt pr̄em.ꝛ iō
Dio.redarguit Demophylū monachū q̄ꝛ ſacerdotem irre
uerēter correxerat:eū ꝑcutiēs ꝛ de eccl'ia eyciēs. ❡ Ad p̄/
muꝫ ergo dōm:ꝙ tunc p̄latus inordinate videt̄ tangi qñ
irreuerenter obiurgatur:vel etiam qñ ei detrahitur.ꝛ hoc
ſignificat̄ ꝑ contactū mōtis ꝛ arche dānatū a deo. ❡ Ad
ſcōm dōm:ꝙ in faciē reſiſtere corā oib' excedit modū fra
terne correctōis.ꝛ iō ſic Paulus Petrū nō rephēdiſſet ni
ſi aliquo mō par eēt q̄ſtū ad fidei defenſionē.ſꝫ in occulto
admonere ꝛ reuerēter:hoc pōt etiā ille q nō ē par.vñ apl's
ad Col.vlt.ſcribit de ſubditis vt p̄latū ſuum admoneant:
cū dicit:Dicite Archippo:miniſteriū tuuꝫ iple. ❡ Sciēdū
tñ ē ꝙ vbi imineret ꝑiculū fidei:ēt publice eēnt prelati a
ſubditis arguēdi. vnde ꝛ Paulus q erat ſubditus Petro
ꝓpter iminēs ꝑiculum ſcandali circa fidē Petrū publice
arguit:ꝛ ſicut glo.Aug.dicit ad Gal.2.ipſe Petrus exēplū
maiorib' p̄buit vt ſicubi forte rectū tramitē reliqſſent nō
dedignent̄ etiā a poſteriorib' corrigi. ❡ Ad 3m dōm ꝙ pre
ſumere ſe eē ſimpl'r meliorē q̄ꝫ p̄lat':videt̄ eſſe p̄ſumptio
ſe ſupbie:ſꝫ eſtimare ſe melioreꝫ q̄ſtū ad aliqd non ē p̄ſum
ptionis:q̄ꝛ nullus ē in hac vita q nō habeat aliquem defe/
ctum.ꝛ etiā ꝯſiderandū eſt q̄ꝛ cū aliqs p̄latuꝫ charitatiue
monet:nō ꝓpter hoc ſe maiorē exiſtimat:ſꝫ auxiliū ipartí/
tur ei q q̄ſto in loco ſupiori tāto in ꝑiculo maiori verſatur:
vt Aug.dicit in regula.

Ad quintum

ſic proceditur. Uidetur ꝙ pctōr
corrigere debeat delinquētē. Nul
lus enim ꝓpter pctm̄ qd̄ cōmiſit:a p̄cepto obſeruādo excu
ſatur.ſꝫ correctio fraterna cadit ſub p̄cepto: vt dcm̄ eſt.er/
go videtur ꝙ ꝓpter pctm̄ qd̄ quis ꝯmiſit non debeat pre/
termittere huiuſmodi correctioneꝫ. ❡ P̄.Elemoſyna ſpi/
ritualis potior eſt q̄ꝫ corporalis el'yna:ſed ille q eſt in pctō
non debet abſtinere q̄n elemoſynaꝫ corporalē faciat.ergo
m'lto min' dꝫ abſtinere a correctiōe delinquētis ꝑꝑ pctm̄
precedens. ❡ P̄.1.Joan.p̄ dicit̄. Si dixerim' q̄ꝛ pctm̄ nō
habem' noſipſos ſeducimus.ſi g̃ ꝓpter pctm̄ aliqs ipedi
tur a correctione fraterna:nullus erit qui ꝑoſſit corrigere
delinquentem:hoc aūt eſt iconueniens.g̃ ꝛ p̄mum. ❡ Sꝫ
contra eſt quod Iſidorus dicit in libro de ſūmo bono. Nō
dꝫ vitia alioꝝ corrigere q eſt vitijs ſubiectus.ꝛ Ro.2.dici
tur:In quo aliū iudicas:teipſum condēnas. eadē enī agis
que iudicas. ❡ Rñ'.dōm:ꝙ ſicut dcm̄ eſt:correctio delin
quentis pertinet ad aliquem inquātum viget in eo rectuꝫ
iudicium rationis.peccatum autē vt ſupra dictum eſt: nō
tollit totum bonū nāe q̄n remaneat in peccāte aliquid de
recto iudicio rōnis. ꝛ ſm̄ hoc pōt ſibi cōpetere a ſubditis
delictum arguere:ſꝫ tñ per pctm̄ p̄cedēs ipedimētū qd̄dā
huic correctiōi affert̄ ꝓpter tria. Primo qdeꝫ q̄ꝛ ex pctō
p̄cedēti indignus reddit̄ vt aliū corrigat:ꝛ p̄cipue ſi mai'
pctm̄ cōmiſit nō eſt dignus vt aliū corrigat de minori pec
cato.vñ ſup illud Matth.7.Quid vides feſtucā ꝛc̃. dicit
Hiero.De his loquit̄ qui cuꝫ mortali crimine detineant̄
obnoxij minora pctā fratrib' nō cōcedunt. 2o reddit̄ in/
debita correctio ꝓpter ſcandalū qd̄ ſequit̄ ex correctōe ſi
pctm̄ corripiētis ſit manifeſtū:q̄ꝛ vr̄ ꝙ ille qui corrigit nō
corrigat ex charitate:ſꝫ magis ad oſtētationē:vñ ſup illud
Matth.7. Quō dicis fratri tuo ꝛc̃. exponit Chry. in quo
ꝓpoſito:puta ex charitate vt ſalues ꝓximuꝫ tuū:nō q̄ꝛ te/
ipſum añ ſaluares:vis ergo nō alios ſaluare: ſꝫ per bonaꝫ
doctrinā malos actus celare:ꝛ ſcīe laude ab hoib' q̄rere.
Tertio mō ꝓpter ſupbiam corripiētis:inq̄ſtū.ſ.aliqs ꝓ/
pria pctā ꝑuipēdens ſeipm ꝓximo p̄fert in corde ſuo pctā
eius auſtera ſeueritate diiudicans ac ſi ipſe eēt iuſtus.vñ
Aug.dicit in lib.de ſermone dñi in monte. Accuſare vicia
officium eſt bonoꝝ viroꝝ ꝛ beniuoloꝝ:qd̄ cū mali faciūt:
alienas partes agūt.ꝛ iō ſicut Aug.dicit i eodē:Cogitem'
cum aliquē reprehēdere nos neceſſitas cogit vtrū tale ſit
viciū qd̄ nunq̄ꝫ habuim':ꝛ tūc cogitemus nos hoies eſſe:ꝛ
hr̄e potuiſſe:vel tale qd̄ aliquādo habuim' ꝛ iam nō habe
mus.ꝛ tūc tāgat memoriā cōis fragilitas:vt illā correctio
nem nō odiū:ſed mīa p̄cedat.ſi aūt iuenerimus nos in eo
dē vicio eē:nō obiurgemus ſꝫ cōgemiſcam' ꝛ nō illud ad
penitendum ſꝫ ad eq̄liter conanduꝫ iuitemus:ex his ergo
pꝫ ꝙ ſi peccator cū humilitate corripiat delinquētem:nō
peccat:nec ſibi nouā cōdēnationē acq̄rit: ſꝫ per hoc vel in
ꝯſciētia fr̄is vel ſaltē ſua ꝓ pctō p̄terito cōdēnabilē ſe eſſe
oñdat:vt dr̄ Ro.2. In quo aliū iudicas teip̄ꝫ cōdēnas:ea/
dē.n.facis q̄ iudicas:vñ pꝫ rñſio ad obiecta.

Ad ſextum

ſic p̄cedit̄. Uidet̄ ꝙ aliqs nō debeat
a correctiōe ceſſare ꝓpter timorē ne
ille fiat deterior. Pctm̄.n.eſt q̄dā ifirmitas aie: ſm̄ illud
p̄s:Miſerere mei dñe: qm̄ ifirmus ſum: ſꝫ ille cui iminet
cura infirmi:ēt ꝓpter ei' ꝯdictionē vel cōtēptū nō dꝫ ceſ/
ſare:q̄ꝛ tūc mai' iminet periculū:ſic pꝫ circa furioſos.ergo
multo magis dꝫ hō peccantē corrigere q̄ſtūcūq̄ꝫ grauiter
ferat. ❡ P̄.Scōm Hiero.veritas vite nō ē dimittēda ꝓ/
pter ſcandalū:p̄cepta aūt dei ꝑtinēt ad vitatē vite:cuꝫ er/
go correctio fraterna cadat ſub p̄cepto:vt dcm̄ ē: vr̄ ꝙ nō
ſit dimittēda ꝓpter ſcandalū ei' q corripit̄. ❡ P̄.Scōm
apl'm ad Ro.3. nō ſunt faciēda mala vt veniant bona.g̃
pari rōne nō ſūt p̄termittēda bona ne veniāt mala:ſꝫ cor/
rectio fraterna eſt qd̄dā bonū.ergo nō eſt p̄termittēda ꝓ
pter timorē ne ille q corripit̄ fiat deterior. ❡ Sꝫ ꝯ eſt qd̄
dr̄ ꝓuer.9. Noli arguere deriſorē ne oderit te.vbi dic̄ glo.
Nō eſt timēdū ne tibi deriſor cum arguit̄ cōtumelias ife/
rat:ſed hoc potius ꝓuidēdū ne tractus ad odium ide fiat
peior.g̃ ceſſandū eſt a correctōe fraterna qñ timet̄ ne fiat
ille inde deterior. ❡ Rñ'.dōm ꝙ ſicut dcm̄ eſt duplex ē
correctio delinquētis. Una quidē ꝑtinēs ad p̄latos q̄ or/
dinat̄ ad bonū cōe:ꝛ hꝫ vim coactiuā.ꝛ talis correctio nō
eſt dimittēda ꝓpter turbationē ei' q corripit̄:tū q̄ꝛ ꝛ ſi ꝓ/
pria ſponte emēdari nō velit:cogēdus ē ꝑ penas vt pctā di
mittat:tū ēt q̄ꝛ ſi icorrigibilis ſit:ꝑ hoc ꝓuidetur bono cōi
dū ſeruat̄ ordo iuſtitie.ꝛ vni' exēplo alij deterrent̄. vñ iu
dex nō p̄termittit ferre ſniaꝫ cōdēnatiōis in peccantē ꝑꝑ
timorē turbatiōis ipſi':vel ēt amicoꝝ eius. Alia vō ē cor
rectio fraterna cui' finis eſt emēdatio delinquētis nō ha/
bēs coactionem:ſꝫ ſimplicē admonitionē.ꝛ iō vbi ꝓbabi/
liter eſtimat̄ ꝙ pctōr admonitionē nō recipiat:ſꝫ ad peio/
ra labat̄:eſt ab hmōi correctiōe deſiſtēdū:q̄ꝛ ea q̄ ſūt ad fi
nē debēt regulari ſm̄ ꝙ exigit rō finis. ❡ Ad p̄muꝫ ergo
dōm ꝙ medic' quadā coactiōe vtit̄ in frenetico q curam
ei' recipe nō vult.ꝛ huic aſſimilat̄ correctio p̄latoruꝫ q̄ hꝫ
viꝫ coactiuā:nō aūt ſimplex correctio fraterna. ❡ Ad 2m
dōm:ꝙ de correctiōe fraterna dat̄ p̄ceptū ſꝫ ꝙ eſt actus
virtutis.hoc aūt eſt ſm̄ ꝙ ꝓportionat̄ fini.ꝛ iō qñ eſt ipe/
ditiua finis:puta cū efficit̄ hō deterior:iā nō ꝑtinet ad ve/
ritatē vite nec cadit ſub p̄cepto. ❡ Ad tertiuꝫ dōꝫ ꝙ ea q̄
ordinant̄ ad finē hn̄t rōnē boni ex ordine ad finē.ꝛ iō cor/
rectio fraterna qñ eſt ipeditiua finis.ſ.emēdatiōis fratris
iam nō hꝫ rōnē boni.ꝛ iō cū p̄termittit̄ talis correctio:nō
p̄termittit̄ bonum ne eueniat malum.

Ad ſeptimum

ſic p̄cedit̄. Uidetur ꝙ in corre
ctiōe fraterna nō debeat ex ne
ceſſitate p̄cepti admonitio ſecreta p̄cedere denūciatiōeꝫ.
In operib'.n.charitatis p̄cipue debem' deū imitari:ſꝫ il/
lud Eph.5.Eſtote imitatores dei:ſic̄ filij chariſſimi:ambu
late in dilectiōe dei:de' aūt iterdū publice punit hoieꝫ ꝓ
pctō nulla ſecreta admōitōe p̄cedēte.ergo vr̄ ꝙ nō ſit ne
ceſſarium admonitionē ſecretā p̄cedere denūciationem.
❡ P̄.Sicut Aug.dicit in lib.ꝯ mēdaciū ex geſtis ſctōruꝫ
intelligi pōt qual'r ſunt p̄cepta ſacre ſcripture itelligenda:

ſed in geſtis ſanctoꝝ īuenit̄ facta publica denunciatio peccati occulti nulla ſecreta monitiōe p̄cedēte: ſic legit̄ Ben. 37. ꝙ Joſeph accuſauit fr̄es ſuos apud p̄rē crimine peſſimo: ⁊ Actuū. 5. dr̄ ꝙ Petrus Ananiā ⁊ Saphyrā occulte defraudātē de p̄cio agri publice denūciauit nulla ſecreta admonitōe p̄miſſa. Ipſe ēt dn̄s nō legit̄ ſecreto admōuiſſe Judā anteq̄ꝫ eum denūciaret. nō ḡ ē de neceſſitate p̄cepti: vt ſecreta admonitio p̄cedat publicā denūciatōeꝫ. ¶ P̄. Accuſatio ē grauioꝛ q̄ꝫ denūciatio. ſꝫ ad publicā accuſationeꝫ pōt aliq̄s accedere nulla admonitione ſecreta p̄cedēte. determinat̄ enī in decretali ꝙ accuſationeꝫ dꝫ p̄cedere īſcriptio. ḡ videt̄ ꝙ non ſit de neceſſitate p̄cepti ꝙ ſecreta admonitio p̄cedat publicā denunciationem. ¶ P̄. Nō videtur eſſe ꝓbabile ꝙ ea q̄ ſunt in cōi ꝯſuetudine religioſoꝝ ſint ꝯ p̄cepta xp̄i. ſꝫ ꝯſuetū eſt in religionibus ꝙ in capitulis aliq̄ ꝓclamant̄ de culpis nulla ſecreta admonitōe p̄miſſa. ḡ videt̄ ꝙ hoc nō ſit de neceſſitate precepti. ¶ P̄. Religioſi tenent̄ ſuis p̄latis obedire: ſꝫ qn̄q̄ꝫ p̄lati precipiūt: vel cōiter oībus vel alicui ſpāliter: vt ſi q̄s ſit corrigēdus ei dicat̄. ḡ videt̄ ꝙ ei teneant̄ dicere ēt an̄ ſecretā admonitionē. nō ḡ eſt de neceſſitate p̄cepti vt ſecreta admonitio precedat publicaꝫ denunciationē. ¶ Sꝫ contra ē quod Aug. dicit in lib. de verbis dn̄i exponēs illud. Corripe ip̄m inter te ⁊ ip̄m ſolum. Studens correctioni: parcens pudoꝛi. forte enim pre verecundia incipit defendere pc̄tm̄ ſuū: ⁊ quē vis facere melioꝛē facis peioꝛē: ſed ad hoc tenemur ꝑ p̄ceptū charitatis: vt caueamus ne frater deterioꝛ efficiatur. ḡ oꝛdo correctionis fraterne cadit ſub p̄cepto. ¶ R̄n̄°. dicēdum ꝙ circa publicam denunciationē pc̄tōꝝ diſtinguēdum ē: aut. n. peccata ſunt publica: aut ſunt occulta. ſi q̄deꝫ ſint publica nō ē tm̄ adhibēdū remediū ei qui peccauit vt melioꝛ fiat: ſꝫ ēt alijs in quoꝛum notitiam deuenit vt non ſcandelizentur. ⁊ ideo talia peccata ſunt publice arguēda: ſm̄ illud apoſtoli. i. ad Thimo. 5. Peccantes coꝛam oībus argue vt ⁊ ceteri timoꝛem habeant: quod intelligitur de peccatis publicis: vt Aug. dicit in lib. de verbis dn̄i. Si vero ſint peccata occulta: ſic videt̄ habere locū q̄d dn̄s dicit. Si peccauerit in te frater tuus. qui enim te offendit publice corā alijs iam non ſolum in te peccat: ſed etiam in alios quos turbat. Sed quia etiam in occultis peccatis poteſt parari ꝓximoꝝ offenſa: ideo adhuc videt̄ diſtinguenduꝫ eſſe. quedaꝫ eniꝫ peccata occulta ſunt que ſunt in nocumētum ꝓximoꝝ vel coꝛpoꝛale vel ſpūale: puta ſi aliquis occulte tractet quomodo ciuitas tradatur hoſtibus vel ſi hereticus priuatim hoīes a fide auertat. ⁊ q2 ille q̄ ſic occulte peccat nō ſolū in te peccat: ſꝫ ēt in alios: dꝫ ſtatim ꝓcedere ad denūciationē vt hmōi nocumētuꝫ īpediat̄: niſi forte aliq̄s firmiter eſtimaret ꝙ ſtatim ꝑ ſecretam admonitionē poſſet hmōi mala īpedire. q̄dā vō pc̄tā ſūt q̄ ſoluꝫ ſunt in malū peccātis ⁊ eius in quē peccat̄: vel q2 a peccāte ſolū ledit̄: vel ſaltē ex ſola notitia: ⁊ tūc ad hoc ſolū tēdendum eſt vt fratri peccāti ſubueniat̄: ⁊ ſic̄ medicus coꝛpoꝛal̄ ſanitatē egroto cōfert ſi pōt ſine alicuius mēbri abſciſiōe: ſi aūt nō p̄t abſcindit mēbrū minus neceſſariū vt vita totius ꝯſeruet̄: ita ēt ille q̄ ſtudet emēdationi fratris dꝫ ſi pōt ſic emēdare fratrē q̄ꝫtū ad cōſciētiaꝫ vt fama eius cōſeruet̄: q̄ q̄dē eſt vtilis. Primo q̄dē ⁊ ipſi peccāti nō ſolū in tēpoꝛalibus in q̄bus q̄ꝫtū ad multa hō patit̄ detrimentū amiſſa fama: ſꝫ ēt q̄ꝫtū ad ſpūalia: q2 p̄ timoꝛe īfamie multi a pc̄tō retrahunt̄. vn̄ qui ſe infamatos cōſpiciūt irrefrenate peccant. vn̄ Hiero. dicit: Corripiēdus eſt ſeoꝛſum fraterne ne ſi ſemel pudoꝛē vel verecūdiā amiſerit ꝑmaneat in pc̄tō. 2°. dꝫ ꝯſeruari fama fratris peccātis: tū q2 vno infamato alij infamant̄: ſꝫ illud Aug. in ep̄la ad plebē hyponenſeꝫ: Cū de aliq̄bus q̄ ſctm̄ nomē ꝓfitent̄ aliq̄d criminis vl̄ falſi ſonuerit: vel veri patuerit: inſtāt: ſatagūt: ambiunt: vt ō oībus hoc credat̄: tū ēt q2 ex pc̄tō vnius publicato alij ꝓuocant̄ ad pc̄tm̄: ſꝫ q2 cōſciētia p̄ferēda eſt fame voluit dominus vt ſaltē cū diſpēdio fame fratris cōſciētia ꝑ publicam denunciationē a pc̄tō liberet̄. vn̄ pꝫ ꝙ pōt eſſe de neceſſitate p̄cepti ꝙ ſecreta admonitio publicā denūciationē p̄cedat. ¶ Ad p̄mū ergo dōm ꝙ oīa occulta ſūt deo nota: ⁊ hoc mō ſe hn̄t occulta pc̄tā ad iudiciū diuinum: ſic̄ publica ad humanū: ⁊ tn̄ plerūq̄ꝫ deus pc̄tōres quaſi ſecreta admonitōe arguit īteri⁹ inſpirādo vel vigilāti vel doꝛmiēti: ſm̄ illud Job. 33. Per ſōniuꝫ in viſione nocturna: qn̄ irruit ſopoꝛ ſup hoīes: tūc aperit aures viroꝝ ⁊ erudiēs eos īſtruit diſciplina vt auertat hoīeꝫ ab his q̄ fecit. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ dn̄s pc̄tm̄ Jude tāq̄ꝫ deus ſic vt publicuꝫ hēbat. vn̄ ſtatim poterat ad publicādum ꝓcedere: tn̄ ipſe nō publicauit: ſed obſcuris v̄bis eū de pc̄tō ſuo admonuit. Petrus aūt publicauit pc̄tm̄ occultum Ananie ⁊ Saphyre tāq̄ꝫ executoꝛ dei: cuius reuelatiōe pc̄tm̄ cognouit. De Joſeph aūt credendū eſt ꝙ fratres ſuos qn̄q̄ꝫ admonuerit: lꝫ non ſit ſcriptū: vel pōt dici ꝙ pc̄tm̄ publicū erat īter fr̄es: vn̄ dic̄ pluraliter accuſauit fr̄es ſuos. ¶ Ad tertiuꝫ dōm ꝙ qn̄ īminet periculū multitudīs nō hn̄t ibi locū hec v̄ba dn̄i: q2 tunc frater peccās nō peccat in te tm̄. ¶ Ad q̄rtū dōꝫ ꝙ hmōi ꝓclamatiōes q̄ in cap̄lis religioſoꝝ fiūt ſūt de aliq̄bus leuibus q̄ fame nō derogāt. vn̄ ſūt q̄ſi q̄dā cōmemoꝛatōes potius oblitaꝝ culparum: q̄ꝫ accuſatiōes vel denūciatōes. ſi eēnt tamē talia de q̄bus frater īfamaret̄: ꝯ p̄ceptū dn̄i ageret q̄ ꝑ hūc moduꝫ pc̄tm̄ fr̄is publicaret. ¶ Ad q̄ntū dōm ꝙ p̄lato nō eſt obediēdū ꝯ p̄ceptū dn̄i: ſm̄ illō Act. 5. Obedire oꝫ deo magis q̄ꝫ hoīb⁹. ⁊ iō qn̄ p̄latus p̄cipit vt ſibi dicat̄ q̄d q̄s ſciuerit corrigēdū: ītelligēdū eſt p̄ceptū ſane ſaluo oꝛdine fr̄ne correctiōis: ſiue p̄ceptū fiat cōiter ad oēs: ſiue ad aliquē ſpāliter: ſꝫ ſi p̄latus expſſe p̄cipet ꝯ hunc oꝛdinē a dn̄o inſtitutū. ⁊ ipſe peccaret p̄cipiēs ⁊ ei obediens quaſi ꝯ p̄ceptuꝫ dn̄i agēs. vn̄ nō eēt ei obediēdum: q2 p̄latus nō eſt iudex iudicioꝝ occultoꝝ: ſꝫ ſolus deus. vn̄ nō hꝫ p̄tātē p̄cipiēdi aliq̄d ſup occultis niſi īquātuꝫ ꝑ aliq̄ īdicia manifeſtant̄: puta ꝑ īfamiā vel ꝑ aliq̄s ſuſpiciōes: in q̄bus caſib⁹ pōt p̄lat⁹ p̄cipere eodē mō ſic̄ ⁊ iudex ſecularis vel eccl̄iaſticus: pōt exigere iuramētuꝫ de v̄itate dicenda.

Ad octauum

ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ teſtiū inductio nō debeat p̄cedere publicaꝫ denūciationē. Pc̄tā. n. occulta nō ſunt alijs manifeſtāda: q2 ſic hō magis eēt ꝓditoꝛ criminis q̄ꝫ correctoꝛ fratris: vt Aug. dicit. ſꝫ ille q̄ inducit teſtes: pc̄tm̄ fratris alij manifeſtat. ergo in pc̄tis occultis nō dꝫ teſtiū īductio p̄cedere publicam denūciationē. ¶ P̄. Homo dꝫ diligere ꝓximum ſicut ſeip̄m: ſꝫ nullus ad ſuū pc̄tm̄ occultū īducit teſtes. ergo neq̄ꝫ ad pc̄tm̄ occultum fratris dꝫ inducere. ¶ P̄. Teſtes īducunt̄ ad aliquid ꝓbandum: ſꝫ in occultis non pōt fieri ꝓbatio ꝑ teſtes. ḡ fruſtra hmōi teſtes īducunt̄. ¶ P̄. Aug. dicit in regula ꝙ p̄us p̄poſito dꝫ oſtēdi q̄ꝫ teſtib⁹: ſed oſtēdere p̄poſito vl̄ p̄lato eſt dicere eccl̄ie: nō ḡ teſtiuꝫ inductio dꝫ p̄cedere publicā ꝯnunciationē. ¶ Sꝫ ꝯ ē q̄d dominus dicit Matth. 18. ¶ R̄n̄°. dōm ꝙ de vno extremo ad aliud extremū ꝯueniēter tranſit̄ ꝑ mediū. in correctione aūt fraterna dominus voluit ꝙ p̄ncipiū eēt occultuꝫ: dū frater corripet fr̄em īter ſe ⁊ ip̄m ſolū. finē aūt voluit eſſe publicū: vt. ſ. eccl̄ie ꝯnunciaret̄: ⁊ iō ꝯueniēter in medio ponit̄ teſtiuꝫ inductio: vt p̄mo paucis īdicet̄ pc̄tm̄ fratris qui poſſunt ꝓdeſſe ⁊ nō obeſſe: vt ſaltē ſic ſine multitudīs infamia emēdet̄. ¶ Ad p̄mum ergo dōm ꝙ quidā ſic īntellexerunt oꝛdinē fraterne correctionis eē ſuandū: vt p̄mo frater ſit in ſecreto corripiēdus. ⁊ ſi audierit bn̄ quidē. Si aūt nō audierit: ſi pc̄tm̄ ſit oīo occultū dicebant nō eē vlterius ꝓcedēdum. ſi aūt īcipit iam ad notitiam pluriū deuenire aliq̄bus indicijs dꝫ vlteri⁹ ꝓcedi ſm̄ ꝙ dominus mā

dat:ſʒ hoc ē ɔ̄ id qḋ Aug. dic̄ in regula: ꝙ peccatum fratris nō dʒ occultari ne putreſcat in corde. Et ideo aliter dōm eſt ꝙ poſt admonitionē ſecretā ſemel vel pluries fcāʒ q̄ꝫ diu ſpes ꝓbabiliter habeť de correctōe ꝑ ſecretā admonitionē ꝓcedendū eſt. ex quo aūt ꝓbabiliter iaʒ cognoſcere poſſumus ꝙ ſecreta admonitio nō valʒ. ꝓcedendū eſt vlterius q̄ꝫtūcūqꝫ ſit pctm̄ occultū ad teſtiū ꝓductionē: niſi forte ꝓbabiliter eſtimareť ꝙ hoc ad emendationē fratris nō ꝓficeret: ſʒ exinde deterior redderet: qꝛ ꝓpter hoc ē totaliter a correctōe ceſſandū: vt ſupra dictū ē. ¶ Ad 2ᵐ dicēduʒ: ꝙ hō non īdiget teſtibus ad emēdatōeʒ ſui pcti: qḋ tn̄ pōt eē necariuʒ ad emendationē pcti fris. vnde non eſt ſilis rō. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ teſtes poſſunt īduci ꝓpter tria. Uno° ad oñdendū ꝙ hoc ſit pctm̄ de quo aliqs arguiť: vt Hiero. dic̄. 2° mō ad ɔuincēdū de actu: ſi actus itereť: vt Aug. dic̄ ī regula. 3° mō ad teſtificādū: ꝙ fr̄ admonēs fecit qḋ in ſe fuit: vt Chry. dic̄. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ Aug. ītelligit: ꝙ ꝑius dicať prelato q̄ꝫ teſtibus ſm̄ ꝙ prelatus ē quedaʒ ſingularis ꝑſona q̄ magis pōt ꝓdeſſe q̄ꝫ alij: non aūt ꝙ dicať ei tanq̄ꝫ eccl̄ie. i. ſic̄ in loco iudicis reſidenti.

¶ De vitijs oppoſitis charitati. ¶ Q̄ō. XXXIIII.

Deinde conſiderănduʒ ē de vitijs oppoſitis charitati. ¶ Et ꝑmo de odio qḋ opponiť ipſi dilectioni 2°. de accidia ⁊ inuidia que opponunť gaudio charitatis. 3°. de diſcōdia ⁊ ſciſmate que opponunť paci. 4°. de offenſione ⁊ ſcādalo que opponunť bn̄ficiētie ⁊ correctiōi fraterne. ¶ Circa pᵐ q̄runť ſex. ꝑ vtrum deus poſſit odio hr̄i. 2°. vtrū odiū dei ſit maximū pctōꝝ 3°. vtrū odiū ꝓximi ſemꝑ ſit pctm̄. 4°. vtꝝ ſit maximū īter pctā que ſunt in ꝓximum. 5°. vtrū ſit vitiū capitale. 6°. ex quo capitali vitio oriatur.

Ad primum ſic ꝓcediť. Uideť ꝙ deuʒ nullus odio habere poſſit. Dicit eniʒ Dio. 4. ca. de diui. no. ꝙ omnibus amabile ⁊ diligibile eſt primum bonuʒ ⁊ pulchruʒ: ſed deus eſt ip̄a bonitas ⁊ pulchritudo. ergo a nullo odio habetur. ¶ P̄. In apocriphis Eſdre dicitur: ꝙ omnia inuocant veritatem ⁊ benignantur in operibus eius. ſed deus eſt ipſa veritas: vt dicitur Joannis. 14. ergo omnes diligunt deuʒ: ⁊ nullus eū odio habere pōt. ¶ P̄. Odium eſt auerſio q̄dam. ſʒ ſic̄ Diony. dicit ꝑ cap. de diui. no. Deus oīa ad ſeipm̄ cōuertit. ḡ nullus eū odio hr̄e pōt. ¶ Sʒ ɔ̄ ē qḋ dr̄ in p̄s. Sup̄bia eoꝝ q̄ te oderūt aſcēdit ſemꝑ. ⁊ Joan. 15. Nūc aūt ⁊ viderunt ⁊ oderūt me ⁊ patrē meū. ¶ Rn̄°. dōʒ ꝙ ſic̄ ex ſupra dictis pʒ: odiū eſt quidā motus appetitiue potētie q̄ nō moueť niſi ab aliquo app̄hēſo: d̄s aūt dupl̄r ab homīe app̄hēdi pōt. Uno° ſm̄ ſeipm̄: puta cū ꝑ eēntiā vr̄. Alio° per effect⁹ ſuos: cuʒ. ſ. iuiſibilia dei ꝑ ea q̄ facta ſūt itellecta cōſpiciunť: d̄s aūt per eēntiā ſuā eſt ipſa bonitas quā nullus hr̄e odio pōt: qꝛ de rōne boni eſt vt ameť. ⁊ iō īpoſe eſt ꝙ aliqs vidēs deū ꝑ eēntiā eū odio hēat: ſʒ effect⁹ eius aliqui ſūt q̄ nullo mō poſſunt eē ɔ̄rij volūtati humane: qꝛ eē viuere ⁊ itelligere eſt ⁊ appetibile ⁊ amabile oībus q̄ ſūt q̄dam effectus dei: vn̄ ēt ſm̄ ꝙ d̄s app̄hēdiť vt actor hoꝝ effectuum non pōt odio haberi: ſunt aūt q̄dā effect⁹ dei qui repugnāt iordinate voluntati: ſic̄ inflictio ⁊ ēt cohibitio pctōꝝ ꝑ legē diuinam q̄ repugnat volūtati deprauate ꝑ peccatū. ⁊ q̄ꝫtuʒ ad cōſiderationē taliū effectuuʒ ab aliqb⁹ d̄s odio hr̄i pōt: inquantū. ſ. app̄hēdiť pctōꝝ ꝓhibitor ⁊ penaꝝ inflictor. ¶ Ad ꝑmum ḡ dōm ꝙ rō illa ꝓcedit q̄ꝫtum ad illos q̄ vidēt dei eēntiā q̄ ē ipſa eēntia bonitatis. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ rō illa ꝓcedit q̄ꝫtum ad hoc ꝙ app̄hēdiť deus vt cā illoꝝ effectuuʒ q̄ naturalr̄ ab hoībus amanť: īter quos ſūt opa veritatis ꝓbētis ſuā cognitionē hoīb⁹. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ ꝙ d̄s

ɔuertit oīa ad ſeipm̄ inq̄ꝫtū ē eēndi ꝑncipiū qꝛ oīa inq̄ꝫtū ſunt tēdunt in dei ſimilitudinē qui ē ipſum eſſe.

Ad ſecundum ſic ꝓcediť. Uideť ꝙ odiuʒ dei nō ſit maximū pctōꝝ. Grauiſſimum. n. peccatū ē peccatū in ſp̄ūm ſanctū qḋ ē irremiſſibile: vt diciť Matth. 12. ſʒ odiū dei nō computať īter ſp̄ēs pcti in ſpiritū ſanctū: vt ex ſupra dictis pʒ: ḡ odiū dei nō ē grauiſſimū pctōꝝ. ¶ P̄. Peccatū cōſiſtit in elōgatiōe a deo: ſʒ magis vr̄ eē elōgatus a d̄o infidelis q̄ nec dei cognitionē hʒ: q̄ꝫ fidelis q̄ ſaltē q̄ꝫuis deuʒ cognoſcat: ip̄m tamē odio hʒ. ḡ vr̄ ꝙ graui⁹ ſit peccatum infidelitatis q̄ꝫ pctm̄ odij in deū. ¶ P̄. De⁹ hr̄ odio ſolum rōne ſuoꝝ effectuuʒ q̄ repugnāt voluntati: īter quos ꝑcipuuʒ eſt pena: ſʒ odire penā nō ē maximuʒ pctōꝝ. ḡ odium dei nō ē maximum pctōꝝ. ¶ Sʒ ɔ̄ ē ꝙ optimo opponiť peſſimuʒ: vt pʒ per ph̄m in. 8. ethi. Sʒ odiū dei opponiť dilectiōi dei in q̄ conſiſtit optimuʒ hoīs. ḡ odiū dei ē peſſimuʒ pctm̄ hominis. ¶ Rn̄°. dōm ꝙ defectus pcti ɔſiſtit in auerſiōe a deo: vt dcm̄ eſt: hmōi aūt auerſio rōnē culpe nō hr̄et niſi voluntaria eēt: vnde rō culpe cōſiſtit in volūtaria auerſiōe a deo. hec auteʒ voluntaria auerſio a deo ꝑ ſe q̄dē īportať ī odio dei: in alijs aūt pctīs quaſi ꝑticipatiue: ⁊ ſm̄ aliud: ſic̄ eniʒ voluntas per ſe inheret ei qḋ amat: ita ſm̄ ſe refugit id qḋ odit: vnde quādo aliqs odit deum voluntas ei⁹ ſm̄ ſe ab eo auertiť. ſʒ in alijs pctīs: puta cū aliqs fornicať nō auertiť a deo ſm̄ ſe: ſʒ ſm̄ aliud: inq̄ꝫtū. ſ. appetit inordinatā delectationē q̄ hʒ ānexam auerſionem a deo: ſemꝑ aūt id qḋ eſt ꝑ ſe ē potius eo qḋ eſt ſm̄ aliud. vn̄ odium dei īter alia pctā eſt grauius. ¶ Ad ꝑmum ḡ dōm ꝙ ſic̄ Grego. dic̄. 25. moral̄. Aliud eſt bona nō facere: aliḋ eſt bonoꝝ odiſſe datorē: ſic̄ aliud eſt ex ꝑcipitatōe: aliud ex deliberatōe peccare. Ex quo dať itelligi ꝙ odire deū oīum bonoꝝ datorem ſit ex deliberatōe peccare: qḋ eſt pctm̄ in ſp̄ūm ſanctū. vn̄ manifeſtū eſt ꝙ odiū dei maxime eſt pctm̄ in ſp̄ūʒ ſanctū ſm̄ ꝙ pctm̄ in ſpirituʒ ſanctū noīat aliqḋ gen⁹ ſp̄āle pcti. iō tn̄ nō ɔputať īter ſp̄ēs pcti in ſp̄ūm ſanctuʒ: qꝛ ḡnaliter īueniť in oī ſp̄ē pcti in ſp̄ūʒ ſanctū. ¶ Ad ſecundū dōm: ꝙ ipſa īfidelitas nō hʒ rōnem culpe: niſi inq̄ꝫtū eſt voluntaria. ⁊ iō tanto eſt grauior q̄ꝫto eſt magis voluntaria: ꝙ aūt ſit voluntaria ꝓuenit ex hoc ꝙ aliqs odio hʒ veritatē q̄ ꝓponiť. vn̄ pʒ ꝙ rō pcti in infidelitate ſit ex odio dei: circa cuius veritatē eſt fides. ⁊ iō ſic̄ cā ē potior effectu: ita odiū dei eſt mai⁹ pctm̄ q̄ꝫ infidelitas. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ non q̄cūq̄ꝫ odit penas odit deū penaꝝ actorē: nā multi odiunt penas q̄ tn̄ eas patiēter ferūt ex reuerētia diuine iuſtitie. vn̄ Aug. dic̄. 10. ɔfeſ. ꝙ mala penalia d̄s tolerare iubet non amari: ſʒ ꝓrumpe in odiū dei puniētis. hoc ē habere odio ipſam dei iuſtitiā qḋ eſt grauiſſimū pctm̄. vn̄ Greg. dic̄. 25. moral̄. Sic̄ nōnunq̄ꝫ graui⁹ eſt pctm̄ diligere q̄ꝫ ꝑpetrare: ita nequius eſt odiſſe iuſtitiā q̄ꝫ nō feciſſe.

Ad tertium ſic ꝓceditur. Uideť ꝙ nō oē odiū ꝓximi ſit peccatū. Nulluʒ. n. pctm̄ īueniť in ꝑceptis vel ɔſilijs legis diuine: ſm̄ illud ꝓuer. 8. Juſti ſūt oēs ſmones mei: nō eſt in eis prauū q̄d nec puerſum: ſʒ Luc. 14. dr̄. Si q̄s venit ad me ⁊ nō odit p̄reʒ ⁊ matrem nō pōt eē me⁹ diſcipulus. ḡ nō oē odiū ꝓximi ē peccatum. ¶ P̄. Nihil pōt eē pctm̄ ſm̄ ꝙ deum imitamur: ſed imitādo deum quoſdā odio hēmus. dr̄. n. Ro. ꝑ. Detractores deo odibiles. ḡ poſſum⁹ aliquos odio hr̄e abſq̄ꝫ pctō. ¶ P̄. Nihil nāliuʒ eſt pctm̄: qꝛ peccatū eſt receſſus ab eo quod eſt ſm̄ nām: vt Damaſ. dic̄ in. 2. li. Sed naturale eſt vnicuiq̄ꝫ rei ꝙ odiat illud qḋ eſt ſibi ɔ̄riuʒ ⁊ ꝙ nitatur ad eius corruptionē. ergo videť non eſſe peccatuʒ ꝙ aliquis habeat odio inimicum ſuum. ¶ Sed contra eſt quod dicitur. i. Joan. 2. Qui odit fratrem ſuuʒ in tenebris eſt: ſed tenebre ſpirituales ſunt pctā. ḡ odium ꝓximi non pōt eſſe

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ſine pctō.❡ Rñ°.dōm qđ odiuꝫ amori opponiť: vt ſupra
dictū eſt.vnde tm̄ hꝫ odiū de rōne mali ꝗ̄tuꝫ amor hꝫ de
rōne boni.amor aūt debeť ꝓximo ſm id qđ a deo hꝫ.i. ſꝫ
nām ⁊ gr̄aꝫ.nō aūt debeť ei amor ſm id qđ hꝫ a ſeipo ⁊ dia
bolo.ſ.ſm pctm̄ ⁊ iuſtitie defectū.⁊ ideo lꝫ habere odio in
fratre pctm̄:⁊ oē illud qđ ꝑtinet ad defectū diuine iuſtitie
ſꝫ ipam nām ⁊ gr̄am fr̄is non pōt aliqs hr̄e odio ſine pctō.
hoc aūt ipm qđ in fratre odimꝰ culpā ⁊ defectū boni:perti
net ad fr̄is amorē.eiuſdē.n.rōnis ē qđ velimꝰ bonū alicu
ius:⁊ ꝙ odimꝰ malū ipſius.vnde ſimplr̄ accipiēdo odium
fr̄is ſemꝑ ē cū pctō.❡ Ad p̄mum ḡ dōm:ꝙ parētes ꝗ̄tuꝫ
ad nām ⁊ affinitatē q̄ nobis ꝯiunguntť ſunt a nobis ſꝫ pre
ceptū dei honorandi:vt pꝫ Exo.20.Odiēdi aūt ſunt ꝗ̄tuꝫ
ad hoc ꝙ ipedimētū p̄ſtant nobis accedendi ad pfectionē
diuine iuſtitie.❡ Ad 2ᵐ dōm:ꝙ deꝰ in detractoribꝰ odio
hꝫ culpā non nām:⁊ ſic ſine culpa poſſimus odio detracto
res hr̄e.❡ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ hoīes ſm bona q̄ habēt a deo nō
ſunt nobis ꝯrÿ.vnde ꝗ̄tum ad hoc ſunt amādi. ꝯriantť au
tem nobis ſm ꝙ ꝯ nos inimicitias exercent: qđ ad eorum
culpā ꝑtinet:⁊ ꝗ̄tum ad hoc ſunt odio habendi. hoc enim
in eis debemus hr̄e odio ꝙ nobis ſunt inimici.

Ad quartum ſic ꝓcediť.Uidetur ꝙ odiuꝫ ꝓxi
mi ſit grauiſſimū pctōꝝ eoꝝ que
in proximum committuntur.Dicitur eniꝫ.i. Joan.3. Oīs
qui odit fratrem ſuum homicida eſt. ſed homicidium eſt
grauiſſimum peccatorum inter ea que committuntur in
proximum. ergo ⁊ odium. ❡ P̄.Peſſimum opponitur
optimo:ſed optimum eorum que proximo exhibemus eſt
amor:omnia enim alia ad dilectionem referuntur.ergo ⁊
peſſimum eſt odium.❡ Sed contra. Malum dicitur qđ
nocet ſꝫ Aug.in enchiridion:ſed plus aliquis nocet proxi
mo per alia peccata ꝗ̄ per odium:puta per furtuꝫ ⁊ homi
cidium ⁊ adulterium.ergo odium non eſt grauiſſimuꝫ pec
catum.❡ P̄.Chry.exponēs illud Math. Qui ſoluit vnū
de mandatis iſtis minimis:dicit Mādata Moyſi:nō oc
cides:non adulterabis:in remuneratione modica ſunt: in
peccato autem magna.mandata autem chriſti.i. non ira
ſcaris:non concupiſces:in remuneratione magna ſunt: in
peccato autem minima.odium autem pertinet ad interio
rem motum:ſicut ⁊ ira ⁊ concupiſcentia. ergo odium pro
ximi eſt minus peccatum ꝗ̄ homicidium. ❡ Rñ°.dicen
dum:ꝙ peccatum quod committitur in ꝓximuꝫ hꝫ rōneꝫ
mali ex duobus. Uno ꝗdem modo ex deordinatione eiꝰ
qui peccat. Alio mō ex nocumēto qđ inferť ei ꝯ quē pec
cať. Primo ḡ mō odiū eſt maius pctm̄ ꝗ̄ exteriores actꝰ
q̄ ſunt in ꝓximi nocumētū.qꝛ.ſ. ꝑ odiū deordinať volun
tas hoīs q̄ eſt potiſſimū in hoīe:⁊ ex qua eſt radix pctī:vñ
ēt ſi exteriores actus iordinati eēnt abſqꝫ inordinatōe vo
lūtatis nō eēnt pctā:puta cū aliqs ignorāter vel zelo iuſti
tie hoīem occidit.⁊ ſi qđ culpe eſt in exterioribꝰ pctīs que
ꝯ ꝓximum cōmittuntť totum eſt ex interiori odio:ſꝫ quā
tum ad nocumētum qđ ꝓximo iferť peiora ſunt exterio
ra pctā ꝗ̄ iteriꝰ odiuꝫ.Et ꝑ hoc pꝫ rn̄ſio ad obiecta.

Ad quintum ſic ꝓcediť.Uideť ꝙ odium ſit vi
cium capitale.odiū.n. directe op
poniť charitati:ſꝫ charitas eſt p̄ncipaliſſima v̄tutum ⁊ mr̄
aliaꝝ.ergo odiū eſt maximū vicium capitale ⁊ p̄ncipium
oīum alioꝝ.❡ P̄.Peccata oriūtť in nobis ſm iclinatio
nē paſſionum:ſm illud ad Ro.7.Paſſiones pctōꝝ opa
banť in mēbris nr̄is vt fructificarēt morti:ſꝫ in paſſionibꝰ
aīe ex amore ⁊ odio videnť oēs alie ſeq: vt ex ſupra dictis
pꝫ:ergo odiū dꝫ poni iter vicia capitalia.❡ P̄. Uiciuꝫ eſt
malū morale.ſed odium p̄ncipalius reſpiť malum ꝗ̄ alia
paſſio.ergo vr̄ ꝙ odium dꝫ poni viciū capitale. ❡ Sed ꝯ
eſt qđ Greg.31.moral.nō enumerat odiū inter ſeptē vicia
capitalia.❡ Rñ°.dōm ꝙ ſicť ſupra dcm̄ eſt:viciū capitale
eſt ex quo vt frequētius alia vicia oriunť:vicium aūt ē ꝯ
nām hoīs inꝗ̄tū eſt aīal rōnale:in his autē q̄ ꝯ nām ſunt
paulatim id qđ eſt nature corrūpiť.vñ opꝫ ꝙ p̄mo receda
tur ab eo quod eſt minus ſecunduꝫ naturam:⁊ vltimo ab
eo quod eſt maxime ſcđm naturam:qꝛ id qđ eſt p̄mū in cō
ſtructiōe eſt vltimū in reſolōne.id aūt qđ eſt maxime ⁊ p̄
nāle homini:eſt ꝙ diligat bonū:⁊ p̄cipue bonum diuinū ⁊
bonū ꝓximi.⁊ iō odiū qđ dilectiōi huic opponiť nō eſt pri
mum in dilectiōe v̄tutis q̄ fit ꝑ vicia:ſꝫ vltimū. ⁊ iō odiuꝫ
nō eſt vicium capitale.❡ Ad p̄mum ḡ dōm ꝙ ſicť dr̄ in.7.
phy.v̄tus vniuſcuiuſqꝫ rei ꝯſiſtit in hoc ꝙ ſit bn̄ diſpoſita
ſm ſuā nām.⁊ iō in v̄tutibus oꝫ eē p̄muꝫ ⁊ p̄ncipale qđ eſt
p̄mum ⁊ p̄ncipale in ordine nāli.⁊ ꝓpter hoc charitas po
niť p̄ncipaliſſima v̄tutum. ⁊ eadē rōne odium nō pōt eſſe
p̄mum in vicÿs:vt dictū eſt.❡ Ad 2ᵐ dōm ꝙ odium ma
li qđ ꝯriať nāli bono eſt p̄mū iter paſſiones aīe:ſicť ⁊ amor
nālis boni:ſꝫ odium boni cōnālis nō pōt eē p̄mū:ſꝫ hꝫ rō
nem vltimi:qꝛ tale odium atteſtať correctiōi nāe iā facte
ſicut ⁊ amor extranei boni. ❡ Ad tertiū dōm ꝙ duplex ē
malum:qđdam veꝝ qđ.ſ.repugnat nāli bono.⁊ hmōi ma
li odium pōt hr̄e rōnem p̄oritatis inter paſſiones:eſt aūt
aliud malum nō verum:ſed apparens qđ.ſ.eſt verum bo
num ⁊ cōnaturale:ſed eſtimať vt maluꝫ ꝓpter corruptio
nem nāe:⁊ hmōi mali odium oꝫ ꝙ ſit in vltimo. hoc autē
odium eſt vicioſum:nō autem p̄mum.

Ad ſextum ſic ꝓcediť. Uideť ꝙ odium nō oriať
ex iuidia. Inuidia.n.eſt triſtitia q̄daꝫ
de alienis bonis.odium aūt nō oriť ex triſtitia:ſꝫ potiꝰ ecō
uerſo.triſtamur.n.de p̄ſitia maloꝝ q̄ odimus.ḡ odium nō
oriť ex inuidia.❡ P̄.Odium dilectōi opponiť:ſꝫ dilectio
ꝓximi referť ad dilectionē dei:vt ſupra habitū eſt.ḡ ⁊ odi
um ꝓximi refertur ad odiū dei:ſꝫ odiū dei nō cātur ex in
uidia:nō.n.inuidemus his q maxīe a nobis diſtāt:ſꝫ his q
ꝓpinq videnť:vt pꝫ ꝑ ph̄m in.2.rhetorice.ḡ odium nō cā
tur ex inuidia.❡ P̄.Uniꝰ effectꝰ vna eſt cā:ſꝫ odiū cātur
ex ira.dic̄.n.Aug.in regula ꝙ ira creſcit in odiū:nō ḡ cauſa
tur odium ex iuidia.❡ Sꝫ ꝯ eſt qđ Greg.dic̄.31.moral.ꝙ
de iuidia oriť odium.❡ Rñ°. dōm ꝙ ſicť dcm̄ eſt: odium
ꝓximi eſt vltimū in ꝓgreſſu pctī:eo ꝙ opponiť dilectioni
qua nāliter ꝓximus diligiť:ꝙ aūt aliqs recedat ab eo qđ
eſt naturale cōtingit ex hoc ꝙ intendit vitare aliqđ qđ eſt
nāliter fugiēdum:nāliter aūt omne aīal fugit triſtitiā:ſicť
⁊ appetit delectationem:ſicť pꝫ ꝑ ph̄m in.7.⁊.10.ethi.Et iō
ſicut ex delectatiōe cātur amor: ita ex triſtia cātur odiuꝫ:
ſicut ḡ mouemur ad diligēdum ea q̄ nos delectāt:inꝗ̄tuꝫ
ex hoc ipſo accipiunť ſub rōne boni:ita mouemur ad odiē
dum ea q̄ nos cōtriſtant: inꝗ̄tū ex hoc ipſo accipiunť ſub
rōne mali:vñ cum iuidia ſit triſtitia de bono ꝓximi:ſequi
tur ꝙ bonum ꝓximi reddať nobis odioſum. ⁊ inde eſt ꝙ
ex inuidia oriť odium.❡ Ad p̄muꝫ ergo dōꝫ ꝙ qꝛ vis ap
petitiua ſicut ⁊ apph̄ēſiua reflectiť ſup ſuos actus: ſequiť
ꝙ in motibꝰ appetitiue virtutis ſit q̄dam circulatio.ſcđꝫ
ergo p̄muꝫ ꝓceſſum appetitiui motus ex amore cōſequiť
deſiderium:ex quo cōſequiť delectatio cū quis cōſecutus
fuerit qđ deſiderabat.⁊ qꝛ hoc ipſuꝫ ꝙ delectari in bono
amato hꝫ quandam rōnem boni ſequiť ꝙ delectatio cau
ſet amorē.⁊ ſm eādē rōnē ſequiť ꝙ triſtitia cauſet odium.
❡ Ad ſcđm dōm ꝙ alia rō eſt de dilectione ⁊ odio: nā di
lectionis obꝫ eſt bonū qđ a deo in creaturas deriuať.⁊ iō
dilectio ꝑ p̄us eſt dei.⁊ per poſterius eſt ꝓximi:ſꝫ odiū eſt
mali:qđ nō habꝫ locum in ipſo deo: ſꝫ in eius effectibꝰ.vñ
etiā ſupra dcm̄ eſt ꝙ deꝰ nō habeť odio niſi inꝗ̄tum app
hendit ſm ſuos effectus. ⁊ iō per p̄us eſt odium ꝓximi
ꝗ̄ odium dei:vnde cum inuidia ad ꝓximuꝫ ſit cā odÿ qđ
eſt ad ꝓximuꝫ:fit per ꝯn̄s cauſa odÿ qđ eſt in deū. ❡ Ad
tertium dōm ꝙ nihil ꝓhibet ſm diuerſas rōnes aliquid

oꝛiri ex diuerſis cauſis. ꝛ ſm hoc odiuꝫ poteſt oꝛiri ꝛ ex ira ꝛ ex inuidia: directius tamen oꝛitur ex inuidia ꝑ quā ipm bonū ꝓximi redditur contriſtabile: ꝛ per ꝯñs odibile: ſed ex ira oꝛitur odium ſm quoddam augmētum. nā p̄ ꝑ iraꝫ appetimus malum ꝓximi ſm q̄dam menſuraꝫ: put. ſ. hꝫ rōnem vindicte. poſtea auteꝫ ꝑ continuitatem ire ꝑuenit̄ ad hoc ꝙ homo malum ꝓximi abſolute deſideret: qḋ pertinet ad rationeꝫ od ij. vnde patet ꝙ odium ex inuidia cauſatur formaliter ſm rationem obiecti: ex ira autem diſpoſitiue.

¶ De accidia. Qō. XXXV.

DEinde cōſiderandūꝫ eſt de vitijs oppoſitis gaudio charitatis: quod qdeꝫ eſt ꝛ de bono diuino: cui gaudio opponit̄ accidia: ꝛ de bono proximi: cui gaudio opponit̄ īuidia. vnde primo ꝯſiderādū eſt de accidia. 2° de inuidia. ¶ Circa p̄ꝰ q̄runtur q̄tuoꝛ. p̄ vtrū accidia ſit pctm̄. 2° vtrū ſit ſpāle vitiū. 3° vtruꝫ ſit moꝛtale pctm̄. 4° vtrū ſit vitium capitale.

Ad primum ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ accidia nō ſit pctm̄. Paſſionibus eni nō laudamur neqꝫ vituꝑamur: ſcđꝫ phm in. 2. ethi. ſꝫ accidia eſt q̄dam paſſio. eſt eni ſpēs triſtitie: vt Damaſ. dic̄: ꝛ ſupra habituꝫ ē. ḡ accidia nō ē pctm̄. ¶ P̄. Nullus defectus coꝛpoꝛalis q ſtatutis hoꝛis accidit hꝫ rōneꝫ pcti: ſꝫ accidia ē huiuſmodi: dicit. n. Caſſianꝰ in. 10. lib. de īſtitutis monaſterioꝝ. Maxie accidia circa hoꝛā ſextā monachuꝫ inqetat vt q̄daꝫ febꝛis ingruens tp̄e p̄ſtituto ardentiſſimos eſtus acceſſionū ſuaꝝ ſolitis ac ſtatutis hoꝛis aīe īferēs egrotāti. ḡ accidia nō eſt pctm̄. ¶ P̄. Illud quod ex radice bona ꝓcedit non videt̄ eē pctm̄. ſꝫ accidia ex bona radice ꝓcedit dicit enim Caſſianus in eodē lib. ꝙ accidia ꝓuenit ex hoc ꝙ aliqs īgemiſcit ſe fructū ſpūale non hr̄e ꝛ abſentia longeqꝫ poſita magnificat monaſteria: qḋ videt̄ ad humilitatem ꝑtinere. ḡ accidia non ē pctm̄. ¶ P̄. Omne pctm̄ ē fugiēdum: ſm illud Eccle. 21. Quaſi a facie colubꝛi fuge peccatū. ſed Caſſianus dic̄ in eođ. lib. Expimēto ꝓbatum eſt accidie impugnationē non declinando fugiēdā: ſꝫ reſiſtēdo ſuperandā. ḡ accidia non eſt pctm̄. ¶ Sꝫ contra eſt illud qḋ īterdicitur ī ſacra ſcriptura pctm̄ ē: ſꝫ accidia ē huiuſmodi. dicitur enim Eccleſia. 6. Subijce humeꝝ tuuꝫ ꝛ poꝛtā illam. ſ. ſpūalem ſapiam. ꝛ nō accidieris in vinculis eius. ergo accidia eſt pctm̄. ¶ Rñ°. dicendū: ꝙ accidia ſꝫ Damaſ. eſt quedaꝫ triſtitia aggrauans que ſcilicet ita dep̄mit animum hominis vt nihil ei agere libeat: ſicuti ea q̄ ſunt acida infrigidata ſunt: ꝛ iō accidia impoꝛtat qḋdā tedium opandi: vt pꝫ per hoc qḋ dr̄ in glo. ſup illud ps. Oēꝫ eſcam abhominata eſt aīa eoꝝ. Et a quibuſdam dr̄ ꝙ accidia eſt toꝛpoꝛ mentis bona negligētis in choare: hmōi aūt triſtitia ſemꝑ eſt mala: qñqꝫ qdem ēt ſm ſeipam: qñqꝫ vō ſꝫ effectū: triſtitia. n. ſm ſe mala eſt q̄ ē de eo qḋ ē appens malū ꝛ vē bonū: ſicut ecōtrario delectatio mala eſt q̄ ē de eo qḋ eſt apparēs bonū ꝛ vē malū: cū ergo ſpūale bonū ſit vē bonū: triſtitia q̄ eſt de ſpūali bono eſt ſm ſe mala: ꝛ etiā triſtitia q̄ eſt de vē malo: mala eſt ſm effectum ſi ſic aggrauet hoīem vt euꝫ totalr̄ a bono ope retrahat. vñ ꝛ aplſ. 2. ad Coꝛ. 2. Nō vult vt penitens maioꝛi triſtitia de pctō abſoꝛbeat̄: q2 ergo accidia ſꝫ ꝙ hic ſumit̄ noīat triſtitiā ſpiritualis boni eſt duplr̄ mala ꝛ ſm ſe ꝛ ſꝫ effectū: ꝛ iō accidia eſt pctm̄: malū. n. in motibꝰ appetitiuis dicimus eē pctm̄: vt ex ſupꝛa dictis pꝫ. ¶ Ad p̄mum ḡ dōm ꝙ paſſiōes ſm ſe nō ſunt pctā: ſꝫ ſm ꝙ applicant̄ ad aliqḋ maluꝫ vituperant̄: ſicut ꝛ laudant̄ ex hoc ꝙ applicant̄ ad aliqḋ bonuꝫ. vñ triſtitia ſm ſe nō noīat nec aliqd laudabile nec vituperabile: ſꝫ triſtitia de malo moderata noīat aliqd laudabile. triſtitia aūt de bono ꝛ iteꝝ triſtitia īmoderata noīat aliquid vituperabile. ꝛ ſm hoc triſtitia ponitur pctm̄. ¶ Ad ſcđm dōm ꝙ paſſiones appetitus ſenſitiui ꝛ in ſe pñt eſſe pctā venialia: ꝛ īclinant aīam ad pctm̄ moꝛtale. ꝛ q2 appetitus ſenſitiuus hꝫ oꝛganū coꝛpoꝛale ſequit̄ ꝙ ꝑ aliquā coꝛpoꝛalē tranſmutationē hō ſit habilioꝛ ad aliqḋ pctm̄. ꝛ iō pōt cōtingere ꝙ ſm aliquas tranſmutationes coꝛpoꝛales certis tēpoꝛibꝰ ꝓueniētes aliqua pctā nos magis īpugnēt. oīs aūt coꝛpoꝛalis defectus de ſe ad triſtitiaꝫ diſponit. ꝛ iō ieiunātes circa meridiē qñ iam incipiūt ſentire defectum cibi ꝛ vrgeri ab eſtibꝰ ſolis: magis ab accidia impugnant̄. ¶ Ad tertiuꝫ dōm ꝙ ad humilitatē ꝑtinet: vt hō defectꝰ ꝓpꝛios cōſiderās ſeipm nō extollat: ſꝫ hoc nō pertinet ad humilitatē: ſed potiꝰ ad ingratitudinē ꝙ bona q̄ quis a dō poſſidet ꝯtēnat: ꝛ ex tali ꝯtemptu ſeqtur accidia: de his. n. triſtamur q̄ quaſi mala vel vilia reputamꝰ. ſic ḡ neceſſe eſt vt aliqs alioꝝ bona extollat: ꝙ tñ bona ſibi diuinitus ꝓuiſa nō cōtēnat: q2 ſic ei triſtitia redderent̄. ¶ Ad q̄rtū dōꝫ ꝙ pctm̄ ſemꝑ eſt fugiēdū: ſꝫ īpugnatio pcti qñqꝫ eſt vincēda fugiēdo: qñqꝫ reſiſtēdo. fugiēdo qdē qñ ꝯtinua cogitatio auget pcti īcētiuū: ſic̄ ē luxuria: vñ dr̄. 1. ad Coꝛin. 6. Fugite foꝛnicationē. reſiſtēdo aūt quādo cogitatio ꝑſeuerās tollit incentiuꝫ pcti qḋ prouenit ex aliqua leui apprehenſione. ꝛ hoc contingit in accidia: q2 quā to magis cogitamꝰ de bonis ſpiritualibus tāto magis nobis placentia reddūtur ex quo ceſſat accidia.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ accidia nō ſit ſpāle vicium. Illud. n. qḋ cōuenit oī vicio nō cōſtituit ſpālis vicij rōnē: ſꝫ qḋlibꝫ viciū facit hoīeꝫ triſtari de bono ſpūali oppoſito: nā luxurioſus triſtat̄ de bono cōtinētie: ꝛ guloſus de bono abſtinētie: cū ergo accidia ſit triſtitia de bono ſpūali: ſic̄ dcm̄ ē: vr̄ ꝙ accidia nō ſit ſpāle pctm̄. ¶ P̄. Accidia cū ſit triſtitia q̄dā gaudio opponit̄: ſꝫ gaudiū nō ponit̄ vna ſpālis virtꝰ. ergo neqꝫ accidia dꝫ poni ſpāle viciū. ¶ P̄. Spūale bonū cū ſit qḋdam cōe obm qḋ v̄tus appetit ꝛ viciū refugit: non ꝯſtituit ſpālē rōnem v̄tutis aut vicij: niſi per aliqd additū ꝯ̄hatur: ſꝫ nihil vr̄ ꝙ ꝯ̄hat ipꝫ ad accidiā ſi ſit viciū ſpāle, niſi laboꝛ: ex hoc. n. aliq refugiūt ſpūalia bona: q2 ſūt laboꝛioſa. vñ ꝛ accidia tediū qḋdā eſt: refugere aūt laboꝛes ꝛ q̄rere qeteꝫ coꝛpoꝛalē ad ideꝫ ꝑtinere videt̄. ſ. ad pigritiā. ḡ accidia nihil aliud eſt q̄ꝫ pigritia: qḋ videt̄ eē falſum: nā pigritia ſollicitudini opponit̄: accidie āt gaudiū: nō ergo accidia ē ſpāle viciū. ¶ Sꝫ ꝯ̄ eſt ꝙ Gre. 31. moꝛal̄. diſtinguit accidiam ab alijs vicijs. ergo eſt ſpāle viciū. ¶ Rñ°. dōm ꝙ cū accidia ſit triſtitia de ſpūali bono: ſi accipiat̄ ſpūale bonū cōiter: nō habebit accidia rōnē ſpālis vicij: q2 ſic̄ dcm̄ ē: oē viciū refugit ſpūale bonū v̄tutis oppoſite. ſilr̄ ēt nō pt dici ꝙ ſit ſpāle viciū accidia īq̄tū refugit ſpūale bonū ꝑut ē laboꝛioſuꝫ vel moleſtū coꝛpoꝛi aut ꝺlectatōis eiꝰ īpedimētuꝫ: q2 hoc ēt nō ſeparet accidiā a vicijs carnalibꝰ qbus aliqs qetē ꝛ delectationē coꝛpoꝛis q̄rit. ¶ Et iō dōm ē ꝙ in ſpūalibꝰ bonis eſt qdā oꝛdo. nā oīa ſpūalia bona q̄ ſūt ī actibꝰ ſingulaꝝ v̄tutū oꝛdinant̄ ad vnū ſpūale bonū qḋ ē bonum diuinū: circa quod eſt ſpālis virtus q̄ eſt charitas. vñ ad q̄ꝫlibet v̄tutē ꝑtinet gaudere de ꝓpꝛio ſpūali bono qḋ cōſiſtit in ꝓpꝛio actu: ſꝫ ad charitateꝫ ꝑtinet ſpāliter illud gaudiū ſpūale quo qs gaudet de bono diuino. ꝛ ſilr̄ illa triſtitia q̄ qs triſtat̄ de bono ſpirituali: quod eſt in actibus ſingularum virtutū nō ꝑtinet ad aliqḋ vicium ſpāle: ſed ad oīa vicia: ſꝫ triſtari de bono diuino de quo charitas gaudet pertinet ad ſpeciale viciuꝫ qḋ accidia vocatur. Et per hoc pꝫ reſpōſio ad obiecta.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ accidia nō ſit pctm̄ moꝛtale. Omne. n. pctm̄ moꝛtale ꝯ̄riat̄ p̄cepto legis dei: ſꝫ accidia nulli p̄cepto videtur ꝯ̄riari: vt pꝫ diſcurrēti per ſingula precepta decalogi. ergo

accidia non eſt peccatũ mortale. ¶ P̃. Peccatum opis in
eodẽ genere nõ eſt minus q̃ʒ pctm̃ cordis. ſʒ recedere ope
ab aliquo ſpũali bono in deũ ducẽte nõ eſt pctm̃ mortale:
alioquin mortalr̃ peccaret qcunqʒ conſilia nõ obſeruaret.
g̃ recedere corde per triſtitiaʒ ab huiuſmodi ſpiritualibus
opibus non eſt pctm̃ mortale. non g̃ accidia eſt pctm̃ mor/
tale. ¶ P̃. Nullũ pctm̃ mortale in viris pfectis iuenit̃. ſʒ
accidia iuenitur in viris pfectis. Dicit enim Caſſianus in
lib. 9. de inſtitutis cenobiorũ: q͛ accidia ẽ ſolitarys magis
expta: ⁊ in eremo ꝯmorantibus iſeſtior hoſtis ac frequẽs.
g̃ accidia nõ ẽ pctm̃ mortale. ¶ Sʒ ꝯ ẽ qð dr̃. 2. ad Cor. 7.
Triſtitia ſeculi mortẽ opatur: ſed huiuſmodi ẽ accidia. nõ
eni eſt triſtitia ſm deũ que ꝯ triſtitiã ſeculi diuitur ⁊ mor/
tẽ opatur. g̃ eſt pctm̃ mortale. ¶ Rñ°. dõm: q͛ ſicut dictũ
eſt: pctm̃ mortale dr̃ qð ſpũalẽ vitam tollit que eſt p chari
tateʒ ſm quã deus nos inhabitat. vnde illud pctm̃ ex ſuo
genere eſt pctm̃ mortale: qð de ſe ſm ppriam rõnem ꝯria
tur charitati. hmõi aũt eſt accidia. nam pprius effect° cha
ritatis eſt gaudiũ de deo: vt ſupra dictuʒ eſt: accidia aũt ẽ
triſtitia de bono ſpirituali inq̃ʒtum eſt bonũ diuinum. vn/
de ſm ſuuʒ genus accidia eſt pctm̃ mortale. ¶ Sʒ cõſide
randum eſt in omnibus peccatis que ſunt ſm ſuuʒ genus
mortalia: q͛ non ſunt mortalia niſi quando ſuaʒ perfectio/
nem conſequuntur. eſt enim conſumatio peccati in cõſen
ſu rationis. loquimur enim nũc de peccato humano quod
in actu humano conſiſtit: cuius principium eſt ratio. vnde
ſi ſit inchoatio peccati in ſola ſenſualitate ⁊ non pertingat
vſqʒ ad ꝯſenſuʒ rationis: propter imperfectioneʒ actus: eſt
peccatum veniale: ſicut in genere adultery cõcupiſcentia
que conſiſtit in ſola ſenſualitate eſt peccatuʒ veniale. ſi tñ
peruenitur vſqʒ ad conſenſum rationis eſt peccatum mor
tale: ita etiam ⁊ motus accidie in ſola ſenſualitate quan/
doqʒ eſt propter repugnantiam carnis ad ſpiritum: ⁊ tunc
eſt peccatum veniale. quandoqʒ vero pertingit vſqʒ ad ra
tionem que conſentit in fugaʒ ⁊ horrorem ⁊ deteſtationẽ
boni diuini carne contra ſpiritum omnino preualente. ⁊
tunc manifeſtum eſt q͛ accidia eſt peccatum mortale.

¶ Ad primum ergo dicẽdum: q͛ accidia contrariatur pre
cepto de ſanctificatione ſabbati in quo ſecundũ q͛ eſt pre
ceptum morale precipitur quies mentis in deo: cui etiam
contrariat̃ triſtitia mentis de bono diuino. ¶ Ad ſcõm
dõm: q͛ accidia non eſt receſſus mentalis a quocũqʒ ſpũa
li bono: ſed a bono diuino cui oʒ mentẽ inherere ex neceſ/
ſitate: vñ ſiquis contriſtet̃ de hoc q͛ aliquis cogit eum im
plere opera virtutis q̃ facere nõ tenetur nõ eſt pctm̃ acci/
die: ſed quãdo cõtriſtatur in his que ei iminẽt faciẽda pro
pter deum. ¶ Ad tertium dõm q͛ in viris ſanctis iueniũ
tur aliqui iperfecti motus accidie: q tamen nõ pertingunt
vſqʒ ad conſenſum rationis.

Ad quartum ſic pcedit̃. Videt̃ q͛ accidia non
oʒ poni vicium capitale. Vicium
.n. capitale dr̃ qð mouet ad actus pctõruʒ: vt ſupra habitũ
eſt: ſʒ accidia nõ mouet ad agendũ: ſed magis retrahit ab
agendo. ergo nõ oʒ poni viciũ capitale. ¶ P̃. Viciuʒ capi/
tale hʒ filias ſibi deputatas. aſſignat aũt Grego. 31. moral.
ſex filias accidie q̃ ſunt: malitia: rãcor: puſillanimitas: de/
ſperatio: torpor circa pcepta: euagatio mẽtis circa illicita:
q̃ non vident̃ cõuenienter oriri ex accidia: nã rancor ideʒ
eſſe vr̃ qð odium qð orit̃ ex inuidia: vt ſupra dcm̃ ẽ: malitia
aũt eſt genus ad oĩa vicia. ⁊ ſilr̃ euagatio mẽtis circa illici
ta ⁊ in omnibus viciys iueniunt̃. torpor aũt circa precepta
idem videt̃ eẽ qð accidia: puſillanimitas aũt ⁊ deſperatio
ex qbuſcunqʒ pctis oriri poſſunt: nõ ergo cõueniẽter poni/
tur accidia eẽ vicium capitale. ¶ P̃. Iſidorus in li. de ſũ/
mo bono diſtinguit vicium accidie a vicio triſtitie: dicens
triſtitiã eſſe inq̃ʒtũ recedit a grauiori ⁊ laborioſo ad qð te/
net̃: accidiã aũt inq̃ʒtũ ſe cõuertit ad qetẽ indebitã: ⁊ dicit
de triſtitia oriri rancorẽ: puſillanimitatẽ: amaritudinẽ: de/
ſperationẽ: de accidia vͦo dic̃ oriri ſeptẽ q̃ ſunt: ocioſitas: ſõ
nolentia: iportunitas mentis: ingetudo corporis: inſtabili/
tas: v̇boſitas: curioſitas. ergo videt̃ vel q͛ a Grego. vel ab
Iſidoro male aſſignet̃ accidia viciũ capitale cũ ſuis filia/
bus. ¶ Sʒ ꝯ ẽ qð idẽ Greg. dic̃. 31. moral. accidiã eẽ viciũ
capitale ⁊ hr̃e pdictas filias. ¶ Rñ°. dõm q͛ ſic̃ ſupra di/
ctum eſt: vicium capitale dr̃ ex quo pmptũ eſt vt alia vi/
cia oriant̃ ſm rõnẽ cauſe finalis: ſicut aũt homines multa
operant̃ ppter delectationẽ: tũ vt ipam ꝯſequant̃: tum ẽt
ex eius ipetu ad aliquid agẽdum pmoti: ita ẽt ppter triſti
tiam multa operant̃ vel vt ipam euitent: vel ei° pondere
in aliqua agẽda prumpẽtes. vñ cum accidia ſit triſtitia q
dam: vt ſupra dcm̃ eſt: conueniẽter ponit̃ viciũ capitale.

¶ Ad pmum ergo dicẽdum q͛ accidia aggrauando aĩuʒ
hoĩem impedit ab illis operib° q̃ triſtitiam cauſant: ſed tñ
iducit aĩum ad aliqua agenda vel q̃ ſunt triſtitie cõſona:
ſicut ad plorandum: vel ẽt ad aliqua per q̃ triſtitia euitat̃.
¶ Ad 2ᵐ dicẽduʒ q͛ Greg. cõueniẽter aſſignat filias acci
die: qr .n. vt phs dic̃ in. 8. ethicor̃ nullus diu abſqʒ delecta
tione põt manere cũ triſtitia: neceſſe ẽ q͛ ex triſtitia aliqd
duplr̃ oriat̃. Uno mõ vt hõ recedat a cõtriſtãtib°. Alio
modo vt ad alia tranſeat in qb° delectat̃: ſic̃ illi q non põt
gaudere ſpũalibus delectationib° trãſferunt ſe ad corpo/
rales ſm phʒ in. 8. ethi. In fuga aũt triſtitie talis pceſſus
attendit: qr pmo hõ fugit cõtriſtãtia. 2° ẽt ipugnat ea q̃ tri
ſtitiã ingerũt: ſpũalia aũt bona de qb° triſtat̃ accidia ſũt ⁊
finis ⁊ id qð eſt ad finẽ. fuga aũt finis fit p deſperationeʒ.
fuga aũt bonor̃ q̃ ſunt ad finẽ q̃ʒtũ ad ardua q̃ ſubſunt cõ
ſilys fit p puſillanimitatẽ: q̃ʒtũ aũt ad ea q̃ ptinẽt ad cõeʒ
iuſtitiã fit p torporẽ circa pcepta. ipugnatio aũt cõtriſtan/
tium bonor̃ ſpũaliũ qñqʒ qdẽ eſt circa homies q ad bona
ſpũalia inducunt̃: ⁊ hoc eſt rãcor: qñqʒ vͦo ſe extẽdit ad ipa
ſpũalia bona in quor̃ deteſtationẽ aliqs adducit̃: ⁊ hoc p
prie eſt malitia: inq̃ʒtũ aũt ppter triſtitiã a ſpũalib° aliqs
tranſfert ſe ad delectabilia exteriora: ponitur filia accidie
euagatio circa illicita: p qð pʒ rñſio ad ea q̃ circa ſingulas
filias obycicbant̃: nã malitia nõ accipitur hic ſm q͛ eſt ge
nus vicior̃: ſʒ ſicut dcm̃ eſt: rancor ẽt nõ accipit̃ hic cõiter
pro odio: ſʒ pro q̃dam indignatõe: ſic̃ dcm̃ eſt: ⁊ idẽ dõʒ eſt
de alys. ¶ Ad tertium dõm q͛ ẽt Caſſianus in lib. de in/
ſtitutis cenobior̃ diſtinguit triſtitiam ab accidia: ſed ꝯue/
nientius Greg. accidiã triſtitiam noĩat: qr ſicut ſupra dcm̃
eſt: triſtitia non eſt vicium ab alys diſtinctum ſcõm q͛ ali
quis recedit a graui ⁊ laborioſo opere: vel ſcõm quaſcũqʒ
alias cauſas aliquis triſtetur: ſed ſolum ſcõm q͛ contriſta/
tur de bono diuino: qð pertinet ad rationem iuidie: que in
tantum cõuertit ad quietem indebitam inquãtum aſper
natur bonum diuinum: illa aũt que Iſidorus ponit oriri
ex accidia ⁊ triſtitia reducunt̃ ad ea que Greg. ponit. nam
amaritudo quã Iſidorus ponit oriri ex triſtitia eſt qdam
effectus rancoris. ocioſitas aũt et ſomnolentia reducunt̃
ad torporem circa precepta circa que eſt aliqs ocioſus om
nia ea pretermittens: ⁊ ſomnolentus ea negligenter im/
plens. omnia autem alia quinqʒ que ponit ex accidia oriri
pertinent ad euagationem mentis circa illicita: que qui/
dem ſecunduʒ q͛ in ipſa arce mentis reſidet volentis im
portune ad diuerſa ſe diffundere: vocatur importunitas
mentis: ſecundum auteʒ q͛ pertinet ad cognitionem dici/
tur curioſitas: quantum autem ad locutionem dicit̃ ver/
boſitas: quantum autem ad corpus in eodem loco nõ ma
nens dicit̃ ingetudo corporis: quãdo. ſ. aliquis per inordi
natos motus mẽbror̃ vagitatem idicat mentis: q̃ʒtũ aũt
ad diuerſa loca dicit̃ inſtabilitas: vel põt accipi iſtabilitas
ſecundum mutabilitatem ppoſiti.

¶ De Inuidia. ¶ Queſtio. XXXVI.

Deinde conſiderandū eſt de inuidia. ¶ Et circa hoc querūtur q̄tuor. p̄ q̄d ſit iuidia. 2°. vtrū ſit pctm̄. 3°. vtrū ſit pctm̄ mortale. 4°. vtrū ſit vitiū capitale: ⁊ de filiabus ei⁹.

Ad primum ſic pcedit̄. Uidetur φ inuidia nō ſit triſtitia. Obm̄ eni triſtitie ē malū. ſʒ obm̄ iuidie eſt bonū: dic̄ eniʒ Gre. in. 5. moral̄. de inuido loquēs. Tabeſcentē mētē ſua pena faciet quā felicitas torquet aliena. ğ iuidia nō ē triſtitia. ¶ P̄. Similitudo nō eſt cā triſtitie: ſʒ magis dilectionis. ſʒ ſiītudo ē cā iuidie. dicit eni pħs in. 2. rhetorice. Inuidebūt tales qb⁹ ſunt aliq̄ ſil̄es aut ſʒ genus: aut ſm̄ cognationē: aut ſm̄ ſtaturā: aut ſm̄ habitum: aut ſm̄ opinionē. ğ iuidia nō ē triſtitia. ¶ P̄. Triſtitia ex aliquo defectu cauſat̄. vñ illi q̄ ſunt in magno defectu ſūt ad triſtitiā pni: vt ſupra dcm̄ ē cū de paſſionibus ageretur: ſed illi q̄bus modicū deficit ⁊ q̄ ſunt amatores honoris: ⁊ q̄ reputant̄ ſapiētes: ſunt iuidi: vt pʒ p pħʒ in. 2. rhetorice. ğ iuidia non eſt triſtitia. ¶ P̄. Triſtitia delectationi opponitur. oppoſitoꝝ aūt non eſt eadē cā. ğ cū memoria bonorū humanoꝝ ſit cā delectationis: vt ſupra dcm̄ ē: non erit cā triſtitie. eſt aūt cā inuidie. dicit eni pħs in. 2. rhetorice: φ his aliq̄ iuident q̄ hn̄t aut poſſederūt q̄ ipis ꝯueniebāt: aut que ipſi quandoqʒ poſſidebant. ergo inuidia non ē triſtitia. ¶ Sed contra eſt φ Damaſc. in. 2. libro ponit inuidiam ſpeciem triſtitie. ⁊ dicit φ inuidia ē triſtitia in alienis bonis. ¶ Rñ°. dicendum: φ obiectum triſtitie eſt malum proprium. contingit autem id quod eſt alienuʒ bonū apprehendi vt malum propriuʒ: ⁊ ſm̄ hoc de bono alieno poteſt eſſe triſtitia: ſed hoc contingit dupliciter. Uno modo qñ quis triſtatur de bono alicuius inquantum imminet ſibi ex hoc periculum alicuius nocumenti: ſicut cū homo triſtatur de exaltatione inimici ſui timens ne eum ledat: ⁊ talis triſtitia non eſt inuidia: ſed magis timoris effectus: vt philoſophus dicit in. 2. rhetorice. Alio modo bonum alterius eſtimatur vt malum proprium inquantum eſt diminutiuum proprie glorie, vel excellentie: ⁊ hoc modo de bono alterius triſtatur inuidia. ⁊ ideo precipue de illis bonis homines inuident in quibus eſt gloria: ⁊ in quibus homines amant honorari ⁊ in opinione eſſe: vt philoſophus dicit in ſecundo rhetorice. ¶ Ad primum ergo dicendum: φ nihil prohibet id qđ eſt bonum vni apprehendi vt malum alteri: ⁊ ſm̄ hoc triſtitia aliqua poteſt eſſe de bono: vt dictum eſt. ¶ Ad ſecundū dōm φ q̄ inuidia eſt de gloria alteri⁹ inq̄ntū diminuit gloriam quā q̄s appetit: ꝯñs eſt vt ad illos tm̄ iuidia hēatur q̄bus hō vult ſe equare vel p̄ferre in gloria. hoc aūt nō eſt reſpectu multuʒ a ſe diſtantiū: nullus. n. niſi inſanus ſtudet ſe equare vel p̄ferre in gloria his q̄ ſunt multo eo maiores: puta plebei⁹ hō regi: vel ēt rex plebeio quē multū excedit. ⁊ iō his qui multum diſtant vel loco vel tp̄e vel ſtatu: hō nō inuidet: ſʒ his q̄ ſunt ppinq̄ quib⁹ ſe nitit̄ equare vel p̄ferre: nā cum illi excedunt in gloria accidit hoc ꝯ nr̄am vtilitatē: ⁊ inde cāſatur triſtitia. ſiītudo aūt delectationē cauſat inq̄ntū cōcordat voluntati. ¶ Ad tertiū dōm φ nullus conat̄ ad ea in q̄bus eſt multū deficiēs. ⁊ iō cum aliq̄s in hoc eū excedat nō inuidet: ſʒ ſi modicū deficiat vr̄ φ ad hoc ptingere poſſit: ⁊ ſic ad hoc conat̄: vñ ſi fruſtraret̄ eius conatus ppter exceſſum glorie alterius triſtat̄. ⁊ inde eſt φ amatores honoris ſunt magis inuidi. ⁊ ſilr̄ ēt puſillanimes ſunt iuidi: q̄ oīa reputāt magna: ⁊ q̄cq̄d boni alicui accidat reputāt ſe in magno ſupatos eſſe: vñ ⁊ Job. 5. dr̄. Paruulum occidit inuidia. ⁊ dic̄ Greg. in. 6. moral̄. Q̄ iuidere nō poſſum⁹: niſi eis quos nobis in aliquo meliores putam⁹. ¶ Ad q̄rtum dōm φ memoria p̄teritorū bonoꝝ inq̄ntū fuerūt habita delectationē cauſat: ſʒ inq̄ntū ſūt amiſſa cauſant triſtitiam: ⁊ inq̄ntū ab his hent̄ cānt iuidiā: q̄ hoc maxime videt̄ glorie proprie derogare. ⁊ iō dic̄ pħs in. 2. rhetorice: φ ſenes iuident iuniorib⁹: ⁊ illi q̄ multuʒ expēderunt ad aliquid cōſequēdum iuidēt his q̄ paruis expenſis illud ſunt cōſecuti: dolent. n. de amiſſione ſuoꝝ bonoruʒ: ⁊ de hoc φ alij conſecuti ſunt bona.

Ad ſecundum ſic pcedit̄. Uidet̄ φ iuidia nō ſit pctm̄. Dicit. n. Hiero. ad Alethā de iſtructōe filie. Habeat ſocias cū q̄bus diſcat: quibus iuideat: q̄rum laudib⁹ mordeat̄: ſʒ nullus eſt ſollicitādus ad peccādū. ğ iuidia nō eſt pctm̄. ¶ P̄. Inuidia eſt triſtitia de alienis bonis: vt Damaſ. dicit. ſʒ hoc q̄nq̄ laudabiliter fit: dr̄. n. puer. 29. Cū impij ſumpſerint p̄cipatum gemet ppl̄s. ğ inuidia nō eſt ſemp pctm̄. ¶ P̄. Inuidia zelum quedā noīat: ſʒ zelus q̄dā eſt bon⁹ ſm̄ illud p̄s. Zelus dom⁹ tue comedit me. ğ iuidia nō ſemper eſt pctm̄. ¶ P̄. Pena diuidit̄ ꝯ culpā: ſʒ iuidia eſt q̄dā pena. dic̄. n. Greg. 5. moral̄. Cū deuictum cor liuoris putredo corruperit ipſa quoqʒ exteriora idicant q̄ʒ grauiter aīuʒ veſania inſtigat: color q̄ppe pallore afficit: oculi deprimunt̄: mēs accēdit̄: mēbra frigeſcūt: fit in cogitatiōe ſcabies: in dētib⁹ ſtridor: ergo iuidia nō eſt pctm̄. ¶ Sed ꝯ eſt qđ dr̄ ad Gal. 6. Nō efficiamur inanis glorie cupidi: iuicē puocātes: ⁊ inuicem iuidētes. ¶ Rñ°. dōʒ φ ſicut dcm̄ ē: inuidia eſt triſtitia q̄dam de alienis bonis. Sʒ hec triſtia pōt contingere quatuor modis. Uno q̄dem mō cum aliq̄s dolet de bono alicuius inq̄ntū ex eo timet̄ nocumētū vel ſibiipſi vl̄ ēt alijs bonis. ⁊ talis triſtitia nō eſt iuidia: vt dcm̄ ē: ⁊ pōt eſſe ſine pctō. vñ Greg. 22. mora. ait. Euenire plerūqʒ ſolet vt non amiſſa charitate ⁊ inimici nos ruina letificet ⁊ rurſum ei⁹ glīa ſine inuidie culpa cōtriſtet: cum ⁊ ruēte eo quoſdam bñ erigi credim⁹ ⁊ pficiente illo pleroſqʒ iniuſte opprimi formidamus. Alio° pōt aliq̄s triſtari de bono alteri⁹: nō ex eo φ habʒ ipſe bonum: ſed ex eo φ nobis deeſt bonum illud qđ ipſe hʒ. ⁊ hoc pprie eſt zelus: vt pħs dicit in. 2. rhetorice. ⁊ ſi iſte zelus fit circa bona honeſta laudabilis ē ſʒ illud. 1. ad Cor. 14. Emulami ſpūalia. ſi aūt ſit de bonis tēporalib⁹ pōt eſſe cū pctō ⁊ ſine pctō. Tertio° aliq̄s triſtatur de bono alteri⁹ inq̄ntū ille cui accidit bonū eſt eo indignus: q̄ quidē triſtitia nō pōt oriri ex bonis honeſtis ex q̄bus aliq̄s iuſtus efficit̄: ſʒ ſic pħs dic̄ in. 2. rheto. eſt de diuicijs ⁊ talib⁹ q̄ pn̄t puenire dignis ⁊ indignis: ⁊ hec triſtitia ſm̄ ipm̄ vocat̄ nemeſis: ⁊ ptinet ad bonos mores: ſed hoc iō dixit: q̄ cōſiderabat ipſa bona tēporalia ſm̄ ſe put pn̄t magna videri nō reſpiciētib⁹ ad eterna: ſʒ ſm̄ doctrinā fidei tp̄alia bona q̄ idignis pueniūt ex iuſta dei ordinatiōe diſponunt̄ vel ad eoꝝ correctiōeʒ vel ad eoꝝ dānationē: ⁊ hmōi bona quaſi nihil ſūt in cōparatōe ad bona futura q̄ ſeruant̄ bonis. ⁊ iō hmōi triſtitia phibet̄ in ſcriptura ſacra: ſm̄ illud p̄s. Noli⁹ emulari in malignātibus: neqʒ zelaueris faciētes iniq̄tatem: ⁊ alibi. Pene effuſi ſunt greſſus mei: q̄ zelaui ſup iniquos pacē pctōruʒ vidēs. Quarto° aliq̄s triſtat̄ de bonis alicui⁹ inq̄ntū alter excedit ipm̄ i bonis. ⁊ hoc p̄pe ē iuidia. ⁊ iſtud ſemp ē prauū: vt pħs dic̄ i. 2. rhetorice: q̄ dolet de eo de quo eſt gaudēdū. ſ. ō bono proximi. ¶ Ad p̄m ğ dōʒ φ ibi ſumit̄ iuidia p zelo quo q̄s dʒ iūcitari ad pficiēdū cū meliorib⁹. ¶ Ad 2m dōʒ φ rō illa pcedit de triſtitia alienoꝝ bonoꝝ ſʒ p̄mū modū. ¶ Ad 3m dōm φ iuidia differt a zelo: ſic̄ dcm̄ eſt. vñ zelus aliq̄s pōt eſſe bon⁹: ſed iuidia ſemp eſt mala. ¶ Ad 4m dōʒ φ nihil phibet aliquod pctm̄ rōne alicuius adiuncti penale eſſe: vt ſupra dcm̄ eſt cū de peccatis ageretur.

Ad tertium ſic pcedit̄. Uidet̄ φ iuidia non ſit pctm̄ mortale. Inuidia. n. cū ſit tri-

ſtitia eſt paſſio appetit⁹ ſenſitiui:ſʒ in ſenſualitate nõ ē pec
catũ mortale ſʒ ſolũ in rõne:vt pʒ ꝑ Aug.iz.de tri. ḡ iuidia
nõ ē pctm̃ mortale.❡ ꝓ. In īfantib⁹ nõ põt eē pctm̃ mor
tale:ſʒ in eis põt eē iuidia.dicit.n. Aug.in ꝑ ꝯfeſ. Uidi ego
⁊ expt⁹ ſum zelantē puer̄ nõdũ loq̄batur ⁊ ītuebat̄ pal/
lidus amaro aſpectu collactaneũ ſuũ.ḡ iuidia nõ eſt pctm̃
mortale.❡ ꝓ.Oē pctm̃ mortale alicui virtuti ꝯriat̄:ſʒ iui/
dia nõ ꝯriat̄ alicui virtuti:ſʒ nemeſi q̄ ē q̄dā paſſio:vt pʒ ꝑ
phm̃ in.z.rhetorice.ḡ iuidia nõ eſt pctm̃ mortale.❡ Sʒ ꝯ
eſt quod dicit̄ Job.5.Paruulũ occidit iuidia.nihil aũt oc/
cidit ſpũaliter niſi pctm̃ mortale.ḡ iuidia eſt pctm̃ morta/
le.❡ Rñ°.dõm:ꝙ inuidia ex genere ſuo eſt pctm̃ morta/
le.genus autē peccati ex obiecto cõſideratur.inuidia autē
ſcḋm rationē ſui obiecti ꝯriatur charitati ꝑ quā eſt vita ani/
me ſpiritualis:ſcḋm illud.i.Joan.3.Nos ſcimus qm̃ tranſla
ti ſumus de morte ad vitā:qm̃ diligimus fratres. vtriuſq̄ʒ
aũt obiectuʒ ⁊ charitatis ⁊ inuidie eſt bonũ ꝓximi: ſʒ ſcḋm
ꝯrium motũ.nā charitas gaudet de bono ꝓximi: inuidia
aũt de eodem triſtatur:vt ex ſupra dictis patet. vnde ma/
nifeſtũ eſt ꝙ inuidia ex ſuo genere eſt pctm̃ mortale.ſed ſi
cut ſupra dictum eſt:in quolibet genere pcti mortalis iue/
niunt̄ aliqui imperfecti motus in ſenſualitate exiſtētes q
ſunt pctā venialia:ſic̄ in gñe adulterij ꝑm⁹ mot⁹ ꝯcupiſcē
tie.⁊ in gñe homicidij ꝑm⁹ mot⁹ ire:ita ēt in gñe iuidie iue
niunt̄ aliq ꝑmi mot⁹:q̄ñq̄ʒ etiā in viris ꝑfectis:q ſunt pctā
venialia.❡ Ad ꝑ^m ḡ dõm:ꝙ motus iuidie ſcḋʒ ꝙ eſt paſſio
ſenſualitatis eſt quoddā impfectũ in genere actuũ huma
nor̄ quor̄ ꝑncipiuʒ eſt rõ. vnde talis iuidia non eſt pctm̃
mortale.⁊ ſilis eſt rõ de inuidia paruulor̄ in q̄bus non eſt
vſus rõnis.vnde patet reſponſio ad z^m. ❡ Ad 3^m dõm:ꝙ
inuidia ſcḋm phm̃ in.z.rheto.opponit̄ ⁊ nemeſi ⁊ miē:ſʒ ſcḋʒ
diuerſa.nam miē opponitur directe ſcḋʒ ꝯrietatē ꝑncipalis
obiecti.inuidus enī triſtat̄ de bono ꝓximi:miſericors aũt
triſtat̄ de malo ꝓximi:vñ inuidi non ſunt miſericordes ſi
cut ibidē dr̄:nec ecõuerſo:ex pte võ ei⁹ de cui⁹ bono triſta/
tur iuidus opponit̄ iuidia nemeſi.nemeſic⁹ aũt triſtat̄ de
bono īdigne agētiũ:ſʒ illd̄ ꝑs:zelaui ſuꝑ iniquos pacē pec/
catorũ vidēs.iuidus aũt triſtat̄ de bono eor̄ q ſunt digni.
vñ patet ꝙ ꝑma contrarietas eſt magis directa q̄ʒ ſecũda.
miſericordia autem quedam virtus eſt ⁊ charitatis pro/
ꝑus effectus.vñ inuidia miſericordie opponit̄ ⁊ charitati.

Ad quartum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ inuidia
non ſit vitium capitale.Uitia enī
capitalia diſtinguuntur contra filias capitalium vitiorũ.
ſed inuidia eſt filia inanis glorie. dicit.n.phs in.z.rhetori
ce:ꝙ amatores honoris ⁊ glorie magis inuident. ḡ iuidia
nõ eſt viciũ capitale.❡ ꝓ.Uicia capitalia vident̄ eſſe le/
uiora q̄ʒ alia q̄ ex eis oriunt̄.dic̄.n.Grego.3i.moral̄.Prima
vicia decepte mēti quaſi ſub q̄dā rõne ſe igerunt:ſed q̄ ſe/
quunt̄ dũ mētē ad oēm inſaniā ꝓtrahũt quaſi beſtiali cla
more mētē cõfundũt:ſed iuidia vr̄ eē grauiſſimũ pctm̃.di
cit.n.Greg.5.moral̄.Quāuis per oēm viciũ qđ ꝑpetrat̄ hu
mano cordi antiq hoſtis virus īfundit̄:in hac tm̃ neq̄tia to
ta ſua viſcera ſerpens cõcutit ⁊ īprimēde malitie peſtē vo
mit.ḡ iuidia nõ eſt viciũ capitale.❡ ꝓ.Uidet̄ ꝙ icõuene
nienter ei⁹ filie aſſignent̄ a Greg.3i.moral̄. vbi dic̄ ꝙ de i/
uidia orit̄ odium:ſuſurratio:detractio: exultatio in aduer
ſis ꝓximi:⁊ afflictio in ꝓſperis:exultatio.n.in aduerſis ꝓ
ximi:⁊ afflictio in ꝓſperis idē videt̄ eē qđ iuidia :vt ex pre
miſſis pʒ:ḡ nõ iſta debēt poni vt filie iuidie. ❡ Sed ꝯ eſt
auctoritas Grego.3i.moral̄. qui ponit iuidiā viciũ capita/
le:⁊ ei ꝑdictas filias aſſignat.❡ Rñ°.dõm ꝙ ſic̄ accidia ē
triſtitia de bono ſpũali diuino:ita iuidia eſt triſtitia de bo/
no ꝓximi:dcm̃ eſt aũt ſupra accidiā eē vicium capitale ea
rõne:q̄ꝛ ex accidia hõ īpellit̄ ad aliqua facienda: vel vt fu
giat triſtitiam:vel vt triſtitie ſatiſfaciat.vñ eadē rõne iui/
dia ponit̄ viciũ capitale.❡ Ad ꝑmũ ergo dõʒ ꝙ ſic̄.Greg.
dic̄ in.3i.moral̄.Capitalia vicia tāta ſibi ꝯiũctiõe ꝯiũgunt̄
vt nõ niſi vnũ de altero ꝓferat̄.Prima nāq̄ʒ ſupbie ſobo/
les inanis eſt glīa:q̄ dũ oppreſſaʒ mētē corrũpit mox inui
diā gignit:q̄ꝛ dũ vani nõis potētiā appetit neq̄s hāc alius
adipiſci valeat tabeſcit:nõ eſt ḡ ꝯ rõnē vicij capital̄ ꝙ ipm
ex alio oriat̄:ſʒ ꝙ nõ hēat aliquā ꝑncipalē rõnē ꝓducendi
ex ſe multa gña pctõruʒ:forte tm̃ ꝓpter hoc ꝙ inuidia ma
nifeſte ex inani glīa naſcit̄ nõ ponit̄ vicium capitale neq̄ʒ
ab Iſidoro in lib.de ſũmo bono:neq̄ʒ a Caſſiano in li. de i/
ſtitutis cenobior̄:❡ Ad z^m dõm ꝙ ex verbis illis nõ ha/
bet̄ ꝙ iuidia ſit maximũ pctõruʒ:ſʒ ꝙ qñ diabolus iuidiā
ſuggerit:ad hoc hominē inducit qđ ipſe ꝑncipalr̄ in corde
hʒ:q̄ꝛ ſicut ibi īducit̄ ꝯñter:inuidia diaboli mors introiuit
in orbē terrar̄:eſt tm̃ q̄dam iuidia que īter grauiſſima pec
cata cõputat̄.ſ.inuidētia fraterne grē ſcḋm ꝙ aliquis dolet
de ipſo augmento grē dei:nõ ſolum de bono ꝓximi:vñ po
nit̄ pctm̃ in ſpiritũ ſctm̃:q̄ꝛ ꝑ hāc īuidētiā hõ quodam̃mõ
īuidet ſpiritui ſctõ q in ſuis operibus glorificat̄.❡ Ad ter
tium dõm ꝙ nũerus filiar̄ iuidie ſic põt ſumi: q̄ꝛ in cona/
tu inuidie eſt aliq̄d tanq̄ʒ ꝑncipiũ :⁊ aliq̄d tanq̄ʒ mediũ:et
aliquid tanq̄ʒ termin⁹:ꝑncipiũ q̄dem eſt vt aliquis dimi/
nuat glīam alteri⁹ vel in occulto:⁊ ſic eſt ſuſurratio:vl̄ ma
nifeſte.⁊ ſic eſt detractio:mediũ aũt eſt ꝙ aliq̄s itendens
diminuere glīam alterius:aut põt: ⁊ ſic eſt exultatio i ad/
uerſis:aut nõ põt:⁊ ſic eſt afflictio in ꝓſperis:termin⁹ aũt
eſt in ipſo odio:q̄ꝛ ſicut bonum delectat ⁊ cauſat amorē:
ita triſtitia cauſat odiũ:vt ſupra dcm̃ ē: afflictio aũt in ꝓ/
ſperis ꝓximi vno mõ eſt ipſa iuidia inq̄ʒtũ.ſ. aliq̄s triſtat̄
de ꝓſperis alic⁹ ſcḋm ꝙ hñt glīam q̄ʒdā. Alio võ mõ eſt fi/
lia īuidie ſcḋm ꝙ ꝓſpera ꝓximi eueniũt ꝯ conatũ iuidētis
q nitit̄ impedire:exultatio aũt in aduerſis non eſt directe
idē qđ iuidia:ſʒ ex ea ſequit̄.nam ex triſtitia de bono ꝓxi/
mi q̄ eſt inuidia ſequit̄ exultatio de malo eiuſdē.

❡ De peccatis q̄ opponunt̄ paci. Qõ. XXXVII.

DEinde cõſiderandũ eſt de pctis
q̄ opponunt̄ paci. Et ꝑmo
de diſcordia que eſt in corde. Scḋo de
ꝯtentiõe que eſt in ore. Tertio de his
q pertinent ad opus.ſ. de ſciſmate rixa
⁊ bello. ❡ Circa ꝑmũ queruntur duo.
Primo vtruʒ diſcordia ſit pctm̃. Se
cundo vtrum ſit filia inanis glorie.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ diſcordia nõ
ſit pctm̃. Diſcordare.n.ab aliquo ē
recedere ab alterius volũtate:ſed hoc nõ vr̄ eſſe pctm̃ : q̄ꝛ
volũtas ꝓximi nõ eſt regula volũtatis nr̄e: ſʒ ſola volun/
tas diuina.ḡ diſcordia nõ eſt pctm̃. ❡ ꝓ. Quicũq̄ʒ īducit
aliquem ad peccādũ ⁊ ipē peccat:ſʒ inducere īter aliquos
diſcordiam nõ videt̄ eē pctm̃.dr̄.n.Act.23. ꝙ ſciens Pau
lus q̄ꝛ vna pars eſſet ſaduceorum ⁊ altera phariſeoruʒ ex/
clamauit in cõcilio.Uiri fratres ego phariſeus ſum filius
phariſeorum:de ſpe ⁊ de reſurrectione mortuoruʒ ego iu/
dicor.⁊ cuʒ hoc dixiſſet:facta eſt diſſenſio inter phariſeos
⁊ ſaduceos.ergo diſcordia nõ eſt peccatum.❡ ꝓ.Pecca/
tum ꝑcipue mortale in ſanctis viris nõ inuenit̄: ſed in ſan
ctis viris inuenit̄ diſcordia. dicitur enim Act.15. Facta ē
diſſenſio inter Paulum ⁊ Barnabam ita vt diſcederent
ab inuicem.ergo diſcordia nõ eſt peccatuʒ ⁊ maxime mor
tale. ❡ Sed cõtra eſt ꝙ ad Gal.5. diſſenſiões.i. diſcordie
ponuntur inter opera carnis de quib⁹ ſubditur.Qui talia
agunt regnum dei non conſequentur:nihil autem exclu/
dit a regno dei niſi peccatum mortale. ergo diſcordia eſt
peccatum mortale. ❡ Rñ°. dicendum ꝙ diſcordia con/
cordie opponitur : concordia autem : vt ſupra dictum eſt:
ex charitate cauſatur: inq̄ʒtuʒ.ſ.charitas multoruʒ corda

cõiungit in aliquid vnũ qḋ eſt pncipalr̃ qdẽ bonũ diuinuȝ ſecũdario autẽ bonũ ꝓximi. diſcordia igitur eadeȝ ratione eſt peccatũ: inq̃ʒtuȝ hmõi cõcordie ꝯriat̃: Sed ſciẽdũ ꝙ hec ꝯcordia per diſcordiã tollit̃ duplr̃. vno quidẽ mõ per ſe. alio vero mõ ꝑ accidẽs. per ſe qdẽ in humanis actibus ⁊ motibꝰ dicit̃ eſſe id qḋ eſt ſm intẽtionẽ. vñ per ſe diſcordat aliquis a ꝓximo qñ ſciẽter ⁊ ex intẽtione diſſentit a bono diuino: ⁊ a ꝓximi bono in quo dȝ cõſentire: ⁊ hoc eſt peccatũ mortale ex ſuo genere ꝑpter ꝯrietatẽ ad charitatẽ: ſȝ ꝓximi motus huius diſcordie ꝑpter imꝑfectionẽ actꝰ ſint peccata venialia. per accidẽs aũt in humanis actibus cõſideratur ex hoc ꝙ aliqd eſt ꝑter intentionẽ. vñ cũ intentio aliquoꝝ ſit ad aliquod bonuȝ qḋ ꝑtinet ad honorẽ dei vel vtilitatẽ ꝓximi: ſȝ vnus eſtimat hoc eſſe bonũ: alius auteȝ hȝ ꝯriam opinionẽ: diſcordia tũc eſt per accidẽs ꝯ bonuȝ diuinũ vel ꝓximi. ⁊ talis diſcordia non eſt pctm̃: nec repugnat charitati: niſi hmõi diſcordia ſit vl̃ cũ errore circa ea que ſunt de neceſſitate ſalutis: vel ꝑtinacia idebite adhibeatur. cũ etiã ſupra dictũ eſt ꝙ cõcordia q̃ eſt charitatis effectus: eſt vnio voluntatũ nõ vnio opinionũ. ex quo pȝ ꝙ diſcordia qñq; eſt ex peccato vnius tm̃: puta cũ vnꝰ vult bonuȝ cui alius ſciẽter reſiſtit. qñq; autẽ eſt cũ pctõ vtriuſq; puta cũ vterq; diſſentit a bono alterius ⁊ vterq; diligit bonuȝ ꝓpriũ. ❡ Ad pm̃ ergo dõm: ꝙ volũtas vnꝰ hoĩs ſȝ ſe ꝯſiderata nõ eſt regula volũtatis alterius: ſed inq̃ʒtũ volũtas ꝓximi inheret volũtati dei q̃ fit ꝑ ꝯñs regula regulata ſm pmã regulã. ⁊ iõ diſcordare a tali volũtate eſt pctm̃ qꝛ per hoc diſcordat̃ a regula diuina. ❡ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ ſicut volũtas hoĩs adherẽs deo eſt q̃dã regula recta a qua peccatũ eſt diſcordare: ita etiã voluntas hoĩs deo cõtraria eſt quedã peruerſa regula a qua bonuȝ eſt diſcordare. facere ergo diſcordiã per quã tollit̃ bona cõcordia: quã charitas facit eſt graue pctm̃. vñ dicit̃ ꝓuerb. 6. Sex ſunt que odit dñs: ⁊ ſeptimũ deteſtat̃ aĩa eius: ⁊ hoc ſeptimũ ponit euȝ q ſeminat iter frẽs diſcordias. ſȝ cãre diſcordiã ꝑ quã tollitur mala cõcordia. ſ. i mala volũtate ẽ laudabile: ⁊ hoc mõ laudabile fuit ꝙ Paulus poſuit diſſenſionẽ iter eos q erãt cõcordes i malo. nã ⁊ dñs de ſe dicit Mat. x. Nõ veni pacẽ mittere ſȝ gladiũ. ❡ Ad 3ᵐ dõȝ ꝙ diſcordia que fuit iter Paulũ ⁊ Barnabã fuit per accñs ⁊ nõ per ſe. vterq; eni intendebat bonũ: ſed vni videbat̃ hoc eſſe bonũ aliȷ aliud: quod ad defectũ humanũ ꝑtinebat. nõ eni erat talis controuerſia in his que ſunt de neceſſitate ſalutis: q̃uis hoc ipſum fuerit ex diuina prouidentia ordinatuȝ ꝑpter vtilitatem inde conſequentem.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ diſcordia nõ ſit filia inanis glorie. Ira eni eſt aliud viciũ ab inani gl̃ia: ſed diſcordia videt̃ eẽ filia ire ſm illud ꝓuerb. 15. Vir iracũdus ꝓuocat rixas. ergo nõ ẽ filia inanis glorie. ❡ P̃. Aug. dicit ſuꝑ Jo. exponens illud qḋ habet̃ Jo. 7. Nõdũ erat ſpũs datus. Liuor ſeparat: charitas iungit. ſed diſcordia nihil eſt aliud q̃ʒ q̃daȝ ſeparatio volũtatũ. ergo diſcordia ꝓcedit ex liuore. i. inuidia magis q̃ʒ ex inani gloria. ❡ P̃. Illud ex quo multa mala oriunt̃ videt̃ eſſe viciũ capitale: ſed diſcordia eſt hmõi: qꝛ ſuper illud Mat. 12. Omne regnuȝ cõtra ſe diuiſuȝ deſolabit̃: dicit̃ Hiero. Quomodo ꝯcordia parue res creſcũt: ſic diſcordia maxime dilabunt̃. ergo ipſa diſcordia dȝ poni viciũ capitale magis q̃ʒ filia ianis glorie. ❡ Sed ꝯ eſt auctoritas Gre. 31. moral̃. ❡ Rñ°. dõm: ꝙ diſcordia iportat q̃ʒdã diſgregationẽ voluntatũ: inq̃ʒtuȝ. ſ. voluntas vnꝰ ſtat in vno: ⁊ voluntas alicuꝰ alterius ſtat in altero. ꝙ aũt volũtas alicuius in ꝓprio ſiſtat ꝓuenit ex hoc ꝙ aliqs ea que ſũt ſua ꝑfert his que ſunt alioꝝ: qḋ cũ inordinate fit ꝑtinet ad ſuꝑbiam ⁊ inanẽ gloriã. ⁊ ideo diſcordia per quã vnuſqſq; ſeqtur quod ſuũ eſt ⁊ recedit ab eo qḋ eſt alterius ponitur filia inanis glorie. ❡ Ad pm̃ ergo dõm ꝙ rixa nõ eſt ideȝ qḋ diſcordia. nam rixa cõſiſtit in exteriori opere. vñ ꝯuenienter cauſat̃ ab ira que mouet aĩuȝ ad nocendũ ꝓximo. ſȝ diſcordia cõſiſtit in diſiunctione motuũ volũtatis quã facit ſuꝑbia vel inanis gloria ratione iã dicta. ❡ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ in diſcordia conſideratur quid vt terminus a quo: hoc eſt receſſus a voluntate alterius. ⁊ q̃ʒtum ad hoc cauſatur ex inuidia. cõſideratur etiã quid vt terminus ad queȝ: hoc ẽ acceſſus ad id quod eſt ſibi propriũ. ⁊ q̃ʒtuȝ ad hoc cauſat̃ ex inani gloria. ⁊ quia in quolibet motu terminus ad queȝ eſt potior termino a quo. finis eniȝ eſt potior pncipio: potiꝰ ponit̃ diſcordia filia ianis glorie q̃ʒ inuidie: licet ex vtraq; oriri poſſit ſm diuerſas ratiões: vt dictũ eſt. ❡ Ad 3ᵐ dõȝ: ꝙ ideo concordia magne res creſcunt ⁊ per diſcordiam dilabuntur: quia virtus q̃ʒto eſt magis vnita tãto eſt fortior ⁊ per ſeparationẽ diminuitur: vt dicitur in libro de cauſis. vñ pȝ ꝙ per hoc pertinet ad propriuȝ effectũ diſcordie que eſt diuiſio voluntatum: non autem pertinet ad originem diuerſorum viciorum a diſcordia per quod habeat rationem viciȷ capitalis.

❡ De contentione. Queſtio XXXVIII.

Deinde conſiderãdũ ẽ de cõtẽtione. ❡ Et circa hoc querũtur duo. pº vtrũ ꝯtentio ſit pctm̃ mortale. 2°. vtrũ ſit filia inanis glorie.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ cõtentio nõ ſit pctm̃ mortale. Pctm̃ eniȝ mortale in viris ſpũalibus non ĩuenit̃: in qbus tñ inuenitur contentio: ſȝ illud Luc. 22. Fcã eſt ꝯtentio iter diſcipulos Jeſu qs eoꝝ eẽt maior. g̃ contentio nõ ẽ pctm̃ mortale. ❡ P̃. Nulli bñ diſpoſito dȝ placere pctm̃ mortale in ꝓximo. ſȝ dicit apl̃s ad Phil. p. Quidã ex ꝯtentione xpm̃ annũciant ⁊ poſtea ſubdit: ⁊ in hoc gaudeo: ſȝ ⁊ gaudebo. g̃ ꝯtẽtio nõ eſt pctm̃ mortale. ❡ P̃. Cõtingit ꝙ aliq vel in iudicio vel in diſputatõe ꝯtendũt nõ aliquo aĩo malignãdi: ſȝ potiꝰ intẽdẽtes ad bonũ: ſicut illi q ꝯ hereticos diſputãdo ꝯtendũt. vñ ſuꝑ illḋ pº Reg. 4. Accidit q̃dã die ⁊c. dicit̃ Glo. Catholici ꝯ hereticos ꝯtẽtõe nõ cõmouẽt: niſi pꝰ ad certamẽ cõuocent̃. g̃ ꝯtentio nõ ẽ pctm̃ mortale. ❡ P̃. Job videt̃ cũ deo cõtẽdiſſe: ſm illud Job. 39. Nũqd q cõtẽdit cũ deo tã facile congeſcit. ⁊ tñ Job nõ peccauit mortalr̃: qꝛ dñs de eo dicit. Nõ eſtis locuti recte corã me ſicut ſeruꝰ meꝰ Job: vt habet̃ Job vlti. g̃ ꝯtẽtio nõ ſemꝑ ẽ pctm̃ mortale. ❡ Sȝ ꝯ ẽ ꝙ ꝯriat̃ ꝑcepto apl̃i q dicit. 2. ad Thimo. 2. Noli vbis contẽdere. ⁊ Gal̃. 5. Cõtẽtio nũerat̃ iter opa carnis q̃ q agunt regnũ dei nõ poſſidebũt: vt ibidẽ dr̃: ſȝ oẽ qḋ excludit a regno dei: ⁊ qḋ ꝯriat̃ ꝑcepto ẽ pctm̃ mortale. g̃ contẽtio eſt pctm̃ mortale. ❡ Rñ°. dõm: ꝙ ꝯtendere ẽ ꝯ aliquẽ tendere. vñ ſicut diſcordia ꝯrietatẽ q̃ʒdã iportat in volũtate: ita cõtentio ꝯrietatẽ quãdã iportat in locutõe. ⁊ ꝑpter hoc etiã cũ oro alicuꝰ ꝑ ꝯria ſe diffundit vocat̃ cõtẽtio q̃ ponit̃ vnꝰ color rhetoricꝰ a Tullio q dicit: Cõtẽtio ẽ cũ ex ꝯriȷs rebus oro efficit̃: hoc pacto: hȝ aſſentatio. i. adulatio iocũda pncipia: eadẽ exitꝰ amariſſimos affert. ꝯrietas aũt locutiõis ꝑt attẽdi duplr̃. Vnoꝰ q̃ʒtũ ad itẽtionẽ ꝯtẽdẽtis. Alioꝰ q̃ʒtũ ad modũ. in itẽtiõe qdeȝ ꝯſiderãdũ ẽ vtꝝ aliqs ꝯriat̃ veritati qḋ ẽ vituꝑabile: vel falſitati: qḋ ẽ laudabile. in mõ aũt ꝯſiderãdũ ẽ vtrũ talis modus ꝯriandi ꝯueniat ⁊ ꝑſonis ⁊ negociȷs: qꝛ hoc ẽ laudabile. vñ Tulliꝰ dicit in. 2. rhetorice ꝙ contentio eſt oro alicuius ad confirmandum ⁊ confutãdum accomodata: vel excedat conuenientiam perſonarũ ⁊ negociorum. ⁊ ſic contentio eſt vituperabilis. ſi ergo accipiatur contentio ſm ꝙ importat impugnationẽ veritatis ⁊ inordinatum modum: ſic eſt peccatuȝ mortale. ⁊ hoc modo diffinit Ambroſiꝰ contentionem dicens. Contentio

eſt impugnatio veritatis cū cōfidētia clamoris. ſi aūt contentio dicat̃ ĩpugnatio falſitatis cū debito mō acrimonie ſic cōtētio eſt laudabilis. ſi autẽ accipiat̃ cōtētio ſm q̄ importat ĩpugnationẽ falſitatis cū inordinato mō: ſic pōt eẽ peccatū veniale: niſi forte tāta inordinatio fiat, in cōtēdendo q̄ ex hoc generet̃ ſcādalū alioꝝ. vñ apl's cū dixiſſet. z. ad Thimo. z. Noli vbis cōtēdere: ſubdit: ad nihil enĩ vtile eſt niſi ad ſubuerſionẽ audiētiū. ¶ Ad p^m ergo dōm: q̄ in diſcipulis xp̄i nō erat cōtētio cū intētione impugnandi veritatẽ: q2 vnuſquiſq3 defendebat qđ ſibi verū videbatur. erat tñ in eoꝝ ꝯtētione inordinatio: q2 cōtēdebant de quo nō erat cōtēdendū. ſ. de p̄matu honoris. nōdū enĩ erāt ſpirituales: ſicut glo. ibidẽ dicit. vñ dñs cōſequēter eos cōpeſcuit. ¶ Ad z^m dōm: q̄ illi qui ex cōtētione xp̄m p̄dicabāt rep̄hēſibiles erāt: q2 q̄uis nō ĩpugnarēt veritatẽ fidei ſed cā predicabāt: ĩpugnabāt tñ v̄itatẽ q̄tū ad hoc q̄ putabāt ſe ſuſcitare p̄ſſurā a populo veritatẽ fidei p̄dicāti. vñ apl's nō gaudebat de eoꝝ cōtētione: ſed de fructu qui ex hoc ꝓueniebat. ſ. q̄ xp̄s ānunciabat̃: q2 ex malis etiā occaſionaliter ſubſequunt̃ bona. ¶ Ad 3^m dōꝫ: q̄ ſm cōpletā rōnẽ cōtētionis ꝓut eſt pctm̄ mortale ille in iudicio cōtēdit qui ĩpugnat veritatẽ iuſtitie: ⁊ in diſputatione cōtēdit qui intēdit ĩpugnare veritatẽ doctrine. ⁊ ſm hoc catholici nō ꝯtēdunt ꝯ hereticos: ſed potius ecōuerſo. ſi aūt accipiat̃ ꝯtentio ĩ iudicio vel diſputatione ſm impfectā rōnẽ. ſ. ſ3 q̄ importat q̄dā acrimoniā locutiōis: ſic nō ſemp eſt pctm̄ mortale. ¶ Ad 4^m dōm: q̄ cōtētio ibi ſumit̃ cōiter ꝓ diſputatione. dixerat enĩ Job. 13. ca. Ad oīpotentẽ loquar: ⁊ diſputare cū deo cupio: nō tñ intēdēs neq3 veritatẽ ĩpugnare: ſ3 inquirere: neq3 circa hanc inquiſionẽ aliqua inordinatiōe vel animi vel vocis vti.

Ad ſecundum

ſic ꝓcedit̃. Videt̃ q̄ cōtētio nō ſit filia inanis glorie. Cōtētio. n. affinitatẽ h3 ad zelū. vñ dicit̃. i. ad Cori. 3. Cū ſit iter vos zelus ⁊ cōtētio: nōne carnales eſtis ⁊ ſm hoiem ambulatis: zelus aūt ad inuidiā ptinet. ergo contentio ex inuidia magis orit̃. ¶ P̃. Cōtentio cū clamore quodā eſt: ſed clamor ex ira orit̃: vt patet per Greg. 31. moral. ergo ⁊ cōtentio orit̃ ex ira. ¶ P̃. Inter alia ſciētia videt̃ eſſe materia ſupbie ⁊ inanis glorie: ſm illud p̄mo ad Corin. 8. Sciētia inflat. ſed contētio plerūq3 prouenit ex defectu ſcientie per quā veritas cognoſcitur: nō impugnat̃: ergo cōtentio nō eſt filia inanis glorie. ¶ S3 ꝯ ẽ auctoritas. Greg. 31. moral. ¶ Rñ^o. dōm: q̄ ſicut ſupra dictū eſt: diſcordia eſt filia inanis glie: eo q̄ diſcordātiū vterq3 in ſenſu ꝓprio ſtat. ⁊ vnus alteri nō acquieſcit. ꝓpriū autẽ ſuperbie eſt ⁊ inanis glorie propriam excellentiā querere. ſicut autẽ diſcordantes aliqui ſunt ex hoc q̄ ſtant corde in proprijs: ita contendētes ſunt aliqui ex hoc q̄ vnuſquiſq3 verbo id quod ſibi videtur defendit: ⁊ ideo eadẽ rōne ponitur cōtentio filia inanis glie: ſicut ⁊ diſcordia. ¶ Ad p^m ergo dōm: q̄ cōtētio ſicut ⁊ diſcordia habet affinitatem cum inuidia q̄tum ad receſſu3 eius a quo aliquis diſcordat vel cum quo contendit: ſ3 q̄tum ad id in quo ſiſtit ille qui contendit habet conuenientiam cum ſuperbia ⁊ inani gloria: inq̄tu3. ſ. in proprio ſenſu ſtat̃: vt ſupra dictum eſt. ¶ Ad z^m dōm: q̄ clamor aſſumitur in ꝯtentione de qua loquimur ad finẽ ĩpugnāde veritatis. vnde nō eſt principale in cōtētione: ⁊ ideo nō oportet q̄ cōtentio ex eode3 deriuetur ex quo deriuat̃ clamor. ¶ Ad 3^m dōm: q̄ ſupbia ⁊ inanis gloria occaſionẽ ſumūt precipue a bonis etiā ſibi ꝯrijs: puta cū de humilitate aliquis ſuperbit. eſt enim huiuſmodi deriuatio nō per ſe ſ3 ꝑ accidens ſm quẽ modu3 nihil prohibet ꝯrium a cōtrario oriri. ⁊ ideo nihil ꝓhibet ea que ex ſuperbia vel inani gloria per ſe ⁊ directo oriuntur cauſari ex cōtrarijs eoꝝ ex q̄bus occaſionaliter ſuperbia oritur.

¶ De vitijs oppoſitis paci ptinētib^9 ad op^9. XXXIX.

Einde cōſiderādū eſt de vicijs oppoſitis paci pertinētibus ad opus que ſunt ſciſma: rixa: ſeditio: ⁊ bellū. ¶ Primo ḡ circa ſciſma q̄rut̃ q̄tuor. p̊ vtrū ſciſma ſit ſpāle pctm̄. z^o. vtru3 ſit grauius infidelitate. 3°. de poteſtate ſciſmaticorum. 4°. de pena eorum.

Ad primum

ſic ꝓcedit̃. Videt̃ q̄ ſciſma nō ſit peccatū ſpāle. Sciſma enĩ vt pelagi^9 pp̄. dic̃: ſciſſurā ſonat: ſ3 oẽ pctm̄ ſciſſurā q̄dā fac̃: ſ3 illud Iſa. 59. Pctā vr̄a diuiſerūt iter vos ⁊ deū vr̄3. ḡ ſciſma nō ẽ ſpāle pctm̄. ¶ P̃. Illi vident̃ eẽ ſciſmatici q̄ ecclie nō obediūt. ſ3 ꝑ oẽ pctm̄ fit hō iobediēs p̄ceptis ecclie: q2 peccatū ſ3 Amb. ẽ celeſtiū iobediētia mādatoꝝ. ḡ oẽ pctm̄ eſt ſciſma. ¶ P̃. hereſis ēt diuidit hoie3 ab vnitate fidei. ſi ḡ ſciſmatis nomẽ diuiſionẽ nō iportat: videt̃ q̄ nō differat a pctō ifidelitatis q̄ſi ſpāle pctm̄. ¶ S3 ꝯ ẽ q̄ Augu. ꝯ Fauſtū diſtiguit iter ſciſma ⁊ hereſi3 dicēs q̄ ſciſma ẽ eadẽ opinātẽ atq3 eodẽ ritu colētẽ quo ceteri ſolo ꝯgregatiōis delectari diſſidio. hereſis vo diuerſa opinat̃ ab his q̄ catholica credit eccl'ia. ḡ ſciſma nō ẽ gnāle pctm̄. ¶ Rñ^o. dōꝫ: q̄ ſic Iſido. dicit in li. ethymologiaꝝ: nomẽ ſciſmatis a ſciſſura animorum vocatū eſt. ſciſſio aūt vnitati opponitur. vnde pctm̄ ſciſmatis dicit̃ qđ directe ⁊ ꝑ ſe opponit̃ vnitati. Sicut enim in rebus nālibus id qđ eſt ꝑ accñs non cōſtituit ſpēm: ita etiā nec in reb^9 moralibus in q̄bus id qđ eſt intētū eſt ꝑ ſe: qđ aūt ſeqtur p̄ter itentionem eſt q̄ſi ꝑ accñs. ⁊ iō pctm̄ ſciſmatis ꝓprie eſt ſpāle pctm̄ ex eo q̄ itēdit ſe ab vnitate ſepare quā charitas facit q̄ nō ſolū alterā perſonā alteri vnit ſpūali dilectionis vinculo: ſ3 etiā totā eccl'iā in vnitate ſpūs. ⁊ iō ꝓprie ſciſmatici dicunt̃ qui ꝓpria ſponte ⁊ itentione ſe ab vnitate eccl'ie ſeparant q̄ ẽ vnitas p̄ncipalis. nam vnitas particularis aliquoꝝ ad inuicẽ ordinatur ad vnitatẽ eccl'ie: ſic̃ cōpoſitio ſinguloꝝ mēbroꝝ in corpore nāli ordinat̃ ad totius corporis vnitate3. eccl'ie aūt vnitas in duobus attendit̃. ſ. in ꝯnixtione mēbroꝝ eccl'ie ad inuicẽ ſeu cōicatione: ⁊ iterū in ordie oīu3 mēbroꝝ eccl'ie ad vnū caput ſm illud Col. z. Inflatus ſenſu carnis ſue ⁊ non tenēs caput ex quo totū corpus ꝑ nexus ⁊ cōiunctiones ſumminiſtratū ⁊ ꝯſtructū creſcit in augmētū dei. hoc aūt caput eſt ipſe xp̄s cuius vicẽ in eccl'ia gerit ſumm^9 pōtifex. ⁊ iō ſciſmatici dicuntur q̄ ſubeſſe renuūt ſummo pōtifici: ⁊ q̄ mēbris eccl'ie ei ſubiectis cōicare recuſāt. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm: q̄ diuiſio hoīs a deo ꝑ pctm̄ nō ẽ intēta a peccante: ſed p̄ter itentionẽ eius accidit ex inordinata cōuerſione ipſius ad cōmutabile bonū. ⁊ ideo nō ẽ ſciſma per ſe loquendo. ¶ Ad z^m dōm: q̄ nō obedire p̄ceptis cū rebellione q̄dam cōſtituit ſciſmatis rōne3. dico aūt cū rebellione cū ⁊ ptinaciter p̄cepta contēnit ⁊ iudicium eius ſubire recuſat. hoc aūt nō facit q̄libet pctōr. vnde non oẽ pctm̄ ẽ ſciſma. ¶ Ad 3^m dōꝫ: q̄ hereſis ⁊ ſciſma diſtinguunt̃ ſ3 ea q̄bus vtrūq3 ꝑ ſe ⁊ directe opponit̃. nā hereſis ꝑ ſe opponitur fidei. ſciſma aūt ꝑ ſe opponit̃ vnitati eccl'iaſtice charitatis. ⁊ iō ſic̃ fides ⁊ charitas ſunt diuerſe virtutes: q̄uis q̄cunq3 careat fide careat charitate: ita etiā ſciſma ⁊ hereſis ſunt diuerſa vitia: q̄uis q̄cūq3 eſt hereticus ſit etiā ſciſmatic^9: ſ3 nō ꝯuertit̃. ⁊ hoc ẽ qđ Hiero. dic̃ in ep'la ad Gal. Inter ſciſma ⁊ hereſim hoc itereſſe arbitror q̄ hereſis ꝑuerſū dogma h3: ſciſma ab eccl'ia ſepat. ⁊ tñ ſic̃ amiſſio charitas ẽ via ad amittēdū fidẽ: ſm illud. i. ad Thimo. p̊. A q̄bus q̄dā aberrātes. ſ. a charitate ⁊ alijs hmōi ꝯuerſi ſunt ĩ vaniloqu3: ita ēt ſciſma ẽ via ad hereſi3. vñ Hiero. ibidẽ ſubdit q̄ ſciſma a p̄ncipio aliq̄ in p̄te pōt itelligi diuerſum ab hereſi. ceteꝝ nullu3 ſciſma ẽ niſi ſibi aliquā hereſim cōtingat: vt recte ab eccl'ia receſſiſſe videatur.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ſciſma grauius pctm̄ ſit ꝙ̃ īfidelitas. Maius eñi peccatū grauiori pena punit: ſcḋm illud Deutro. 25. Pro mēſura pcti erit ⁊ plagarū modus. ſed pctm̄ ſciſmatis grauius inuenit̃ punitū ꝙ̃ etiā pctm̄ infidelitatis ſiue idolatrie. legit̃ eñi Exo. 32. ꝙ ꝓpter idolatriā ſunt aliq̄ humana manu gladio īterfecti. de pctō aūt ſciſmatis legitur Numeri. 16. Si nouā rē fecerit dñs vt apiēs terra os ſuū deglutiat eos: ⁊ oīa que ad illos ptinēt: deſcēderintꝙ̃ viuētes ad infernū: ſcietis ꝙ blaſphemauerūt dñm deū. decē etiā tribus que vitio ſciſmatis a regno Dauid receſſerunt ſunt grauiſſime puniti: vt habet̃. 4. Reg. 17. ergo peccatū ſciſmatis eſt graui⁹ pctō īfidelitatis. ¶ P̄. Bonū multitudinis eſt maius ⁊ diuini⁹ ꝙ̃ bonū vni⁹: vt pꝫ per phm in p̊ ethi. ſed ſciſma eſt ꝯ̄ bonū multitudinis. i. ꝯ̄ eccl̃iaſticā vnitatē. īfidelitas aūt eſt ꝯ̄ bonū particulare vnius qḋ ē fides vnius hoīs ſingularis. ergo videt̃ ꝙ ſciſma ſit graui⁹ peccatū ꝙ̃ īfidelitas. ¶ P̄. Maiori malo maius bonū opponitur: vt pꝫ per phm in. 8. ethi. ſed ſciſma opponit̃ charitati que eſt maior v̄tus ꝙ̃ fides cui opponit̃ infidelitas: vt ex p̄miſſis pꝫ. ergo ſciſma ē graui⁹ pctm̄ ꝙ̃ infidelitas. ¶ Sꝫ ꝯ̄ eſt qḋ ſe hꝫ ex additiōe ad alterū potius eſt vel in bono vel in malo. ſed hereſis ſe hꝫ per additionē ad ſciſma. addit eñi ꝑuerſū dogma: vt pꝫ ex auctoritate Hiero. ſupra inducta. g̊ ſciſma eſt minus peccatū ꝙ̃ infidelitas. ¶ Rn̄o. dōm: ꝙ grauitas pcti duplr̄ pōt ꝯſiderari. Uno mō ſcḋm ſuā ſpēm. Alio mō ſcḋm circūſtantias. ⁊ q2 circūſtātie particulares ſunt infinite: ita ⁊ infinitis modis variari poſſunt. cū querit̃ in cōi de duobus peccatis qḋ ſit graui⁹ intelligēda eſt qḋ de grauitate que attendit̃ ſcḋm gen⁹ pcti. gen⁹ aūt ſeu ſpēs peccati attēdit̃ ex obiecto: ſic̃ ex ſupra dcis pꝫ. ⁊ iō illō pctm̄ qḋ maiori bono ꝯ̄riat̃ ex ſuo gñe ē graui⁹: ſic̃ pctm̄ in deū ꝙ̃ pctm̄ ī ꝓximū. manifeſtū eſt aūt ꝙ īfidelitas ē peccatū ꝯ̄ ipſū deū ſcḋm ꝙ in ſe ē veritas p̄ma cui fides innititur. ſciſma aūt ē ꝯ̄ eccl̃iaſticā vnitatē q̄ eſt qḋdā bonū participatū ⁊ min⁹ ꝙ̃ ſit ipſe deus. vñ manifeſtū ē ꝙ pctm̄ infidelitatis ex ſuo genere eſt graui⁹ ꝙ̃ pctm̄ ſciſmatis: lꝫ poſſit ꝯtingere ꝙ aliq̄s ſciſmaticus graui⁹ peccet ꝙ̃ q̄dā īfidelis: vel ꝓpter maiorē cōtēptū: vel ꝓpter mai⁹ ꝑiculū qḋ inducit: vel ꝓpter aliq̄d hmōi. ¶ Ad p̄⁹ ergo dōm: ꝙ pplō illi manifeſtū erat iā per legē ſuſceptā ꝙ erat vn⁹ deus: ⁊ ꝙ nō erāt alij dij colēdi. ⁊ hoc erat apud eos ꝑ multiplicia ſigna ꝯfirmatū. ⁊ ideo nō oportebat ꝙ peccātes ꝯ̄ hanc fidem ꝑ idolatriā punirent̃ inuſitata aliqua ſola pena: ſꝫ ſolū cōi. ſꝫ nō erat ſic notum apud eos ꝙ Moyſes deberet eſſe ſemꝑ eoꝝ p̄nceps. ⁊ iō rebellātes eius p̄ncipatui oportebat miraculoſa ⁊ īcōſueta pena puniri. Uel poteſt dici ꝙ pctm̄ ſciſmatis q̄nꝙ̃ graui⁹ eſt punitū in pplō illo: q2 erat ad ſeditiōes ⁊ ſciſmata ꝓmptus: dr̃ eñi p̊ Eſdre. 4. Ciuitas illa a dieb⁹ antiq̄s aduerſū reges rebellat: ⁊ ſeditiōes ⁊ p̄lia cōcitant̃ in ea. pena aūt maior q̄nꝙ̃ īfligit̃ pro pctō magis ꝯſueto: vt ſupra habitū ē. nā pene ſūt medicine q̄dā ad arcendū hoīes a pctō: tñ vbi eſt maior ꝓnitas ad peccādum dꝫ ſeuerior pena adhiberi. decē aūt tribus nō ſolū fuerunt punite pro pctō ſciſmatis: ſꝫ etiā ꝓ pctō idolatrie: vt ibidē dicit̃. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ ſicut bonū multitudinis eſt maius ꝙ̃ bonū vnius q̄ eſt de multitudine: ita etiā bonū multitudinis ad qḋ vn⁹ ordinat̃ eſt minus ꝙ̃ bonū extrinſecū ad qḋ multitudo ordinat̃: ſicut bonū ordinis exercit⁹ eſt minus ꝙ̃ bonū ducis. ⁊ ſil̃r bonū eccl̃iaſtice vnitatis cui opponit̃ ſciſma eſt minus ꝙ̃ bonū v̄itatis diuine cui opponit̃ infidelitas. ¶ Ad 3⁹ dōm: ꝙ charitas hꝫ duo obā: vnū p̄ncipale. ſ. bonitatē diuinā: ⁊ aliud ſcḋariū. ſ. bonū ꝓximi. ſciſma aūt ⁊ alia pctā que fiunt in ꝓximū opponunt̃ charitati q̄ntū ad ſcḋariū bonū qḋ eſt min⁹ ꝙ̃ obiectū fidei qḋ eſt ipſe de⁹. ⁊ ideo iſta peccata ſunt minora ꝙ̃ infidelitas. ſed odium dei quod opponit̃ charitati q̄ntū ad principale obiectum nō eſt minus: tamē inter peccata que ſunt in ꝓximū peccatū ſciſmatis videtur eſſe maximū: q2 eſt cōtra ſpūale bonum multitudinis.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ſciſmatici habeāt aliquā ptātē. dicit eñi Aug. in lib. ꝯtra donatiſtas. Sicut redeūtes ad eccleſiā q̄ priuſꝙ̃ recederēt baptizati ſunt nō rebaptizant̃: ita redeuntes q̄ priuſꝙ̃ recederēt ordinati ſunt nō vtiꝙ̃ rurſus ordinant̃. ſed ordo eſt poteſtas q̄dā. ergo ſciſmatici habēt aliquā poteſtatē: q2 retinent ordinē. ¶ P̄. Aug. dicit in lib. de vnico baptiſmo. Pōt ſacramētū tradere ſeparat⁹: ſicut pōt habere ſeparatus: ſꝫ ptās tradēdi ſacramentū eſt maxima poteſtas. ergo ſciſmatici qui ſunt ab eccl̃ia ſeparati habēt poteſtatē ſpūalē. ¶ P̄. Urbanus papa dicit ꝙ ab epiſcopis quondā catholice ordinatis: ſed in ſciſmate a romana eccleſia ſeparatis cōſecrati ſunt: eos tamē cū ad eccleſie vnitatem redierint ſeruatis proprijs ordinibus miſericorditer ſuſcipi iubemus: ſi eos vita ⁊ conſcientia cōmendat. ſꝫ hoc non eſſet niſi ſpiritualis poteſtas apud ſciſmaticis remaneret. ergo ſciſmatici habent ſpiritualem poteſtatem. ¶ Sed ꝯtra ē qḋ Cyprianus dicit in quadā ep̄la: ⁊ habet̃ 7. q. 1. c. Nouacianus. Qui nec vnitatē inq̄t ſpūs: nec cōuētionis pacē obſeruat: ⁊ ſe ab eccl̃ie vinculo ⁊ a ſacerdotū collegio ſeꝑat: nec ep̄i ptātē hr̃e pōt nec honorē. ¶ Rn̄o. dōm: ꝙ duplex eſt ſpūalis ptās. vna q̄dem ſacramentalis: alia iuriſdictionalis. Sacr̃alis q̄dē ptās eſt q̄ ꝑ aliquā cōſecrationē confertur: oēs aūt cōſecratiōes eccl̃ie ſunt imobiles manēte re q̄ cōſecrat̃: ſicut etiā pꝫ in reb⁹ inaīatis. nā altare ſemel ꝯſecratū nō conſecratur iterū niſi fuerit diſſipatū. ⁊ iō talis ptās ſcḋm ſuā eſſentiā remanet in hoīe qui ꝑ conſecrationē eā ē adeptus ꝙ̃diu viuit ſiue in ſciſma ſiue in hereſiꝫ labat̃: quod pꝫ ex hoc ꝙ rediēs ad eccl̃iā nō iterum cōſecrat̃: ſꝫ q2 ptās īferior non dꝫ exire in actū niſi ſcḋm ꝙ mouet̃ a ptāte ſuꝑiori: vt ēt in reb⁹ nālibus pꝫ. inde eſt ꝙ tales vſum ptātis amittūt: ita. ſ. ꝙ nō liceat eis ſua ptāte vti: ſi tñ vſi fuerint eoꝝ ptās effectū hꝫ in ſacr̃alibus: q2 in his homo nō opat̃ niſi ſic̃ inſtr̄m dei. vnde effect⁹ ſacr̃ales non excludunt̃ ꝓpter culpā quācunꝙ̃ ꝯferentis ſacramētū. Ptās aūt iuriſdictionalis ē q̄ ex ſimplici iniunctiōe hoīs confert̃: ⁊ talis ptās non īmobiliter adheret. vnde in ſciſmaticis ⁊ hereticis nō manet. vnde nō poſſunt nec abſoluere nec excōicare: nec īdulgētias facere: aut aliq̄d huiuſmodi: qḋ ſi fecerit nihil eſt actū. cū g̊ dicit̃ tales non habere ptātē ſpūalē: eſt ītelligēdū vel de ptāte ſecūda: vel ſi referat̃ ad p̄mā ptātē non eſt referendū ad ipſam eſſentiam ptātis: ſed ad legitimū vſum eius. Et per hoc pꝫ rñſio ad obiecta.

Ad quartum ſic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ pena ſciſmaticoꝝ nō ſit cōueniens vt excōmunicēt̃. Excōicatio eñi maxīe ſeꝑat hoīem a cōione ſacr̃oꝝ: ſꝫ Aug. dicit in lib. ꝯ̄ donatiſtas ꝙ baptiſma pōt recipi a ſciſmatico. g̊ videtur ꝙ excōicatio non eſt ꝯueniens pena ſciſmaticis. ¶ P̄. Ad fideles xp̄i ptinet vt eos q̄ ſunt diſꝑſi reducant. vnde ꝯ̄ quoſdā dicit̃ Ezech. 34. Qḋ abiectū ē nō reduxiſtis: qḋ ꝑierat non queſitis: ſꝫ ſciſmatici cōuenienti⁹ reducunt̃ ꝑ aliquos q̄ eis cōicent. g̊ videt̃ ꝙ nō ſint excōicandi. ¶ P̄. Pro eodē pctō nō īfligit̃ duplex pena: ſcḋm illud Naum p̊. Nō iudicabit deus bis in idipſū: ſꝫ ꝓ pctō ſciſmatis aliq̄ pena tꝑali puniunt̃: vt habet̃. 23. q. 5. vbi dicit̃. Diuīe ⁊ mundane leges ſtatuerunt vt ab eccl̃ie vnitate diuiſi ⁊ eius pacem perturbātes a ſecularibus poteſtatibus comprimant̃. nō g̊ ſunt puniēdi ꝑ excōicatōeꝫ. ¶ Sed ꝯ̄ eſt qḋ Numeri. 16. dr̃: Recedite a tabernaculis hominum impiorum: q̄. ſ. ſciſma fecerunt: ⁊ nolite tangere ea que ad eos pertinent ne īuoluamini in peccatis eorū.

¶ Rñ°. dõm: q̀ ꝑ que peccat qs ꝑ ea dꝫ puniri: vt dicitur Sap. xi. Sciſmaticus aũt vt ex dictis pꝫ in duob⁹ peccat. in vno quidẽ qꝛ ſeparat ſe a cõione mẽbroꝝ eccl'ie: ⁊ q̃tuꝫ ad hoc ↄueniẽs pena ſciſmaticoꝝ eſt vt excõicent̃. In alio vero qꝛ ſubdi recuſant capiti eccl'ie: ⁊ ideo qꝛ coerceri nolunt ꝑ ſpũalẽ ptãtẽ eccl'ie: iuſtũ eſt vt ptãte tꝑali coerceantur. ¶ Ad p̄m ergo dõm: q̀ baptiſmuꝫ a ſciſmaticis recipe nõ licet niſi in articulo neceſſitatis: qꝛ meli⁹ eſt de hac vita cũ ſigno xp̄i exire a quocũqꝫ dec̃: etiã ſi ſit iudeus vl' paganus q̃ꝫ ſine hoc ſigno qđ per baptiſmũ ↄfert̃. ¶ Ad 2⁹ dõm: q̀ ꝑ excõicationẽ nõ interdicit̃ illa cõicatio per quã aliqs ſalubrib⁹ monitis diuiſos reducit ad eccl'ie vnitatẽ. cuꝫ etiã ipſa ſeparatio quodãmõ eos reducit dũ de ſua ſeparatiõe ↄfuſi q̃nqꝫ ad penitẽtiã reducunt̃. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ: q̀ pene p̄ntis vite ſunt medicinales. ⁊ iõ q̃n vna pena non ſufficit ad coercẽdũ hoiem ſupaddit̃ altera: ſicut ⁊ medici diuerſas medicinas corꝑales apponũt q̃n vna nõ eſt efficax. ⁊ ita eccl'ia q̃n aliqui ꝑ excõicationẽ ſufficiẽter nõ reprimunt̃ adhibet coertionẽ brachy ſecularis: ſꝫ ſi vna pena ſit ſufficiens nõ dꝫ alia adhiberi.

¶ De bello. Queſtio XL.

DEinde conſiderãdũ eſt de bello. ¶ Et circa hoc queruntur quatuor. p̄ vtrũ aliquod belluꝫ ſit licitum. 2°. vtrũ clericis ſit licitũ bellare. 3°. vtrũ liceat bellãtib⁹ vti iſidys. 4°. vtrũ liceat in diebus feſtiuis bellare.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ q̀ bellare ſemꝑ ſit pctm̃. Pena enĩ non infligit̃ niſi ꝓ peccato: ſꝫ bellãtibus a dño indicit̃ pena: ſm illđ Mat. 2°. Oĩs qui accepit gladiũ gladio ꝑibit. ergo oẽ bellũ eſt illicitũ. ¶ P̄. Quicqd ↄriat̃ diuino p̄cepto eſt pctm̃. ſed bellare ↄriat̃ diuino p̄cepto. dicit̃ enĩ Mat. 5. Ego dico vobis nõ reſiſtere malo. ⁊ Ro. 12. dicit̃: Nõ vos defendẽtes chariſſimi: ſed date locũ ire. ergo bellare ſemꝑ eſt peccatum. ¶ P̄. Nihil ↄriat̃ actui virtutis niſi pctm̃: ſꝫ bellare ↄriatur paci. ergo bellũ ſemꝑ eſt pctm̃. ¶ P̄. Omne exercitiũ ad rem licitã licitũ eſt: ſicut pꝫ in exercitys ſciarũ: ſed exercitia belloꝝ q̃ fiũt in torneamẽtis ꝓhibent̃ ab eccl'ia: qa moriẽtes in hmõi tyrocinys eccl'iaſtica ſepultura p̄uant̃. ergo bellũ videt̃ eſſe ſimpl'r pctm̃. ¶ Sed ↄ eſt qđ Aug. dicit in ſermone de puero Cẽturiõis: Si xp̄iana diſciplina oĩno bella culparet hoc poti⁹ cõſiliũ ſalutis petentibus in euangelio daret̃ vt abycerent arma ſeqꝫ militie oĩno ſubtraherẽt. dictũ ẽ aũt eis: neminẽ cõcutiatis. eſtote cõtenti ſtipẽdys veſtris: q̇bus ꝓpriũ ſtipẽdiũ ſufficere p̄cepit militare nõ ꝓhibuit. ¶ Rñ°. dõm: q̀ ad hoc qđ aliqđ belluꝫ ſit iuſtũ tria req̇runt̃. p̄ q̇dẽ auctoritas p̄ncipis cui⁹ mandato bellũ eſt gerẽdũ. nõ enĩ ꝑtinet ad ꝑſonã p̄uatã belluꝫ mouere: qꝛ põt ius ſuũ in iudicio ſuꝑioris ꝓſequi. ſil'r etiã ↄuocare m'titudinẽ qđ ĩ bellis oꝫ fieri nõ ꝑtinet ad p̄uatã ꝑſonã. cũ aũt cura reipublice cõmiſſa ſit p̄ncipibus: ad eos ꝑtinet rẽpublicã ciuitatis vel regni ſeu ꝓuincie ſibi ſubdite tueri. ⁊ ſicut licite defendũt eã mãli gladio ↄ interiores q̇dẽ ꝑturbatores dũ malefactores puniunt: ſm illud apl'i ad Ro. 13. Nõ ſine cauſa gladiũ portat. miniſter enĩ dei ẽ vindex in irã ei qui male agit: ita etiã gladio bellico ad eos ꝑtinet rẽpublicã tueri ab exteriorib⁹ hoſtib⁹. vñ ⁊ p̄ncipibus dr̃ in P̄s. Eripite pauperẽ ⁊ egenũ de manu pctõris liberate. vñ Aug. dicit ↄ Fauſtũ. Ordo nãlis mortaliũ paci accõmodatus hoc poſcit vt ſuſcipiẽdi belli auctoritas atqꝫ ↄſiliũ penes p̄ncipes ſit. 2° requirit̃ cauſa iuſta: vt. ſ. illi q̇ ĩpugnant̃ ꝓpter aliquã culpaꝫ ĩpugnationẽ mereant̃. vñ Aug. dicit in lib. 83. q. Iuſta bella ſolẽt diffiniri qua vlciſcũtur iniurias ſi gens vel ciuitas plectẽda eſt: que vel vindicare neglexerit qđ a ſuis ĩprobe factũ eſt: vel reddere qđ per iniuriaꝫ ablatũ eſt. 3° requiritur vt ſit intẽtio bellantiũ recta: qua. ſ. intenditur vel vt bonuꝫ ꝓmoueat̃: vel vt malũ vitet̃. vñ Aug. in lib. de verbis dñi: Apud veros dei cultores ẽt illa bella pacata ſũt q̃ nõ cupiditate aut crudelitate: ſꝫ pacis ſtudio gerunt̃: vt mali coerceant̃ ⁊ boni ſubleuent̃. Põt aũt ↄtingere vt ſi ſit legitĩa auctoritas ĩdicentis bellũ: ⁊ cã iuſta: nihilomin⁹ ꝓꝑ prauã ĩtẽtionẽ bellũ reddat̃ illicitũ. dicit. n. Aug. ĩ lib. ↄ Fauſtũ. Nocẽdi cupiditas vlciſcẽdi crudelitas ĩplacat⁹ ⁊ ĩplacabilis aĩus: feritas rebellandi: libido dominãdi: ⁊ ſiq̃ ſunt ſilia: hec ſunt q̃ in bellis iure culpant̃. ¶ Ad p⁹ ergo dõꝫ: q̀ ſicut Aug. dicit i. 2. lib. ↄ manicheos: Ille accipit gladiũ q̇ nulla ſuꝑiori aut legitima ptãte aut iubẽte vel cõcedẽte in ſanguine alicuius armat̃. q̇ v'o ex auctoritate p̄ncipis vel iudicis ſi ſit ꝑſona p̄uata: vel ex zelo iuſtitie q̃ſi ex auctoritate dei ſi ſit perſona publica: gladio vtit̃: nõ ipſe accipit gladiũ: ſed ab alio ſibi cõmiſſo vtitur. vñ ei pena nõ debet̃. nec tñ illi etiã q̇ cũ peccato gladio vtunt̃: ſemꝑ gladio occidunt̃. ſꝫ ipſi ſuo gladio ſemꝑ ꝑeunt: qꝛ ꝓ pctõ gladꝫ eternal'r puniunt̃ niſi penitcãt. ¶ Ad 2⁹ dõm: q̀ hmõi p̄cepta ſicut Aug. dic̃ in li. de ſmone dñi in mõte: Semꝑ ſũt ſeruãda ĩ p̄paratiõe animi: vt. ſ. ſemꝑ hõ ſit parat⁹ nõ reſiſtere vel nõ ſe defendere ſi opus fuerit. ſed q̃nqꝫ eſt aliter agẽdũ ꝓpter cõe bonum vel etiã illoꝝ cũ q̇bus pugnat̃. vnde Aug. dicit in ep̄la ad Marcellinũ. Agẽda ſunt multa etiã cũ inimicis benigna q̃dã aſꝑitate plectendis. nã cui licẽtia iniq̇tatis eripit̃ vtiliter vincit̃: q̇m nihil eſt ĩfelicius ĩfelicitate peccãtiũ: q̇ penalis nutrit̃ ĩpunitas: ⁊ mala volũtas velut hoſtis interior roborat̃. ¶ Ad 3ᵐ dõm: q̀ etiã illi qui iuſta bella gerũt pacẽ intendũt: ⁊ ita paci non ↄriant̃ niſi male: quã dñs nõ venit mittere in terrã: vt dicit̃ Math. 10. vnde Aug. dicit ad Bonifaciũ. Nõ querit̃ pax vt bellũ exerceat̃: ſꝫ bellũ geritur vt pax acquirat̃. eſto ḡ bellando pacificus vt eos quos expugnas: ad pacis vtilitateꝫ vincendo ꝑducas. ¶ Ad q̄rtum dõm: q̀ exercitia hoĩum ad res bellicas ſpectãtia nõ ſunt vl'r ꝓhibita: ſꝫ inordinata exercitia ⁊ ꝑiculoſa ex q̇b⁹ occiſiones ⁊ depredationes ꝓueniunt. apud antiquos aũt exercitationes ad bella ſine hmõi ꝑiculis erãt. ⁊ ideo vocabant̃ meditationes armoꝝ vel bella ſine ſanguine: vt ꝑ Hiero. patet in quadam epiſtola.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Videt̃ q̀ clericis ⁊ ep̄is liceat pugnare. Bella eniꝫ intantũ ſunt licita ⁊ iuſta: vt dcm̃ eſt: inq̃tuꝫ tuentur paupes ⁊ totã rempublicã ab hoſtiũ iniurys: ſꝫ hoc maxime videt̃ ad p̄latos ꝑtinere. dic̃. n. Gre. in q̃dã homel. Lupus ſuꝑ oues venit: cũ q̇ꝫ iniuſt⁹ ⁊ raptor fideles quoſqꝫ atqꝫ humiles opp̄imit: ſꝫ is qui paſtor videbatur eſſe ⁊ nõ erat: relinq̇t oues ⁊ fugit: qꝛ dũ ſibi ab eo ꝑiculũ metuit reſiſtere eius iniuſtitie nõ p̄ſumit. ḡ p̄latis ⁊ clericis licitũ ẽ pugnare. ¶ P̄. 23. qõ. 7. Leo papa ſcribit. Cũ ſepe aduerſa a ſaracenoꝝ partib⁹ ꝓuenerũt nũcia q̇dam in romanoꝝ portũ claꝫ ſaracenos furtiueqꝫ vẽturos eẽ dicebãt ꝓ quo noſtrũ cõgregari p̄cipimus pp'lm maritimũ queẽ ad littus deſcendere decreuimus. ḡ ep̄is licet ad bella procedere. ¶ P̄. Eiuſdẽ rõnis eẽ videt̃ q̀ homo aliq̇d faciat ⁊ q̀ facienti cõſentiat: ſm illud Ro. p̄. Non ſolũ digni ſunt morte qui faciũt: ſꝫ ⁊ q̇ cõſentiunt faciẽtibus. maxie autẽ ↄſentit q̇ ad aliq̇d faciẽdum alios inducit. licitũ autẽ eſt ep̄is ⁊ clericis ĩducere alios ad bellãdum. dr̃ eniꝫ. 23. q. 8. q̀ hortatu ⁊ p̄cib⁹ Hadriani romane vrbis ep̄i Carolus belluꝫ ↄ longobardos ſuſcepit. ḡ etiã eis lꝫ pugnare. ¶ P̄. Illud qđ eſt ſm ſe honeſtuꝫ ⁊ meritoriũ nõ eſt illicitũ p̄latis ⁊ clericis. ſed bellare eſt quandoqꝫ ⁊ honeſtuꝫ ⁊ meritoriũ: dicitur enim. 23. qõ. 8. q̀ ſi aliquis pro veritate fidei ⁊ ſaluatione patrie ac defenſione chriſtianoꝝ mortuus fuerit a deo celeſte p̄miũ ↄſequet̃. ḡ licitũ ẽ ep̄is ⁊ clericis bellare.

¶ Sed ɔtra ē: qȯ Petro in pſona epoꝝ ⁊ clericoꝝ dicitur Mat. 26. Cōuerte gladiū tuū in vaginā. non ergo licet eis pugnare. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ad bonū ſocietatis humane plura ſunt neceſſaria. diuerſa autē a diuerſis melius ⁊ expeditius agunt̄ ꝙ̄ ab vno: vt pꝫ per phm in ſua politica. ⁊ q̄daꝫ negocia ſunt adeo ſibi repugnātia vt ɔueniēter ſimul exerceri nō poſſūt. ⁊ ideo illis qui maiorib⁹ deputant̄ ꝓhibētur minora: ſicut ſm leges humanas militib⁹ q deputantur ad exercitia bellica negociationes iterdicunt̄. bellica aūt exercitia maxime repugnāt illis officiis qb⁹ epi ⁊ clerici deputant̄ ꝓpter duo. ꝓ quidē generali rōne: q bellica exercitia maximas ingetudines habēt. vñ multuꝫ ipediunt aīum a cōtēplatiōe diuinoꝝ ⁊ laude dei ⁊ oſone pro ꝑplo que ad officiuꝫ ꝑtinēt clericoꝝ. ⁊ ideo ſic negociationes ꝓpter hoc ꝙ minus iplicāt aīum iterdicunt̄ clericis: ita ⁊ bellica exercitia: ſm illud. 2. ad Thimo. 2. Nemo militās deo iplicat ſe ſecularib⁹ negociis. 2°. ꝓpter ſpālē rōneꝫ. nā oēs clericoꝝ ordines ordinant̄ ad altaris miniſteriū: in quo ſub ſacramēto repñtat̄ paſſio xpi: ſm illud. i. ad Cori. xi. Quotieſcūq; mādūcabitis panē hūc ⁊ calicē bibetis: mortē dñi ānūciabitis donec veniat. ⁊ ideo nō cōpetit eis occidere vel effundere ſanguinē: ſ; magis eē paratos ad ꝓpriā ſanguinis effuſionē ꝓ xpo: vt imitent̄ opere qȯ gerūt miniſterio. ⁊ ꝓpter hoc eſt īſtitutū vt effundētes ſāguinē etiā ſine pctō ſūt irregulares. nulli aūt qui eſt deputatus ad aliqȯ officiū licet id ꝑ qȯ ſuo officio icōgruus reddit̄. vñ clericis nō licet oīno bella gerere q̄ ordinant̄ ad ſāguinis effuſionē. ¶ Ad pᵐ ergo dōm: ꝙ p̄lati debēt reſiſtere nō ſolū lupis q ſpūalr̄ interficiūt gregē: ſed ēt raptorib⁹ ⁊ tyrānis q corpalr̄ vexāt: nō aūt mālib⁹ armis in ꝓpria pſona vtēdo: ſed ſpūalib⁹ ſm illud apli. 2. ad Corin. x. Arma militie noſtre nō carnalia ſūt ſed potētia deo: que q̄dē ſt̄ ſalubres āmonitiōes: deuote oſones: ɔ ꝑtinaces excōicatiōis ſnīa. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ p̄lati ⁊ clerici ex auctoritate ſupioris pñt itereſſe bellis: nō q̄dē vt ipſi ꝓpa manu pugnēt: ſ; vt iuſte pugnātib⁹ ſpūalr̄ ſubueniāt ſuis exhortatiōib⁹ ⁊ abſolutiōib⁹: ⁊ aliis hmōi ſpūalibus ſubuētionib⁹: ſic ⁊ in veteri lege mādabat̄ Joſue. 6. Q ſacerdotes ſacris buccinis in bellis clāgerēt. ⁊ ad hoc p̄ fuit cōceſſuꝫ ꝙ epi vel clerici ad bella ꝓcederēt. ꝙ aūt aliqui ꝓpria manu pugnent abuſionis eſt. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſicut ſupra dictū ē. oīs potentia vel ars vel virtus ad quā ꝑtinet finis hꝫ diſponere de his que ſūt ad finē. bella aūt carnalia in ꝑplo fideli ſūt referēda ſic ad finē ad bonū ſpūale diuinuꝫ cui clerici deputant̄: ⁊ iō ad clericos ꝑtinet diſponere ⁊ inducere alios ad bellandū bella iuſta. nō enī iterdicit̄ eis bellare q pec catū ſit: ſ; q tale exercitiū eoꝝ pſone nō congruit. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ licet exercere bella iuſta ſit meritoriū: tñ illicitum redditur clericis ꝓpter hoc ꝙ ſunt ad opa magis meritoria deputati: ſicut matrimonialis actus pōt eſſe meritorius: ⁊ tñ virginitatē vouentibus dānabilis redditur ꝓpter obligationem eorum ad maius bonum.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ nō ſit licitum in bellis vti inſidiis. Dicit̄. n. Deutro. 16. Juſte qȯ iuſtū ē exequeris: ſ; īſidie cū ſint fraudes quedā vident̄ ad iniuſtitiā ꝑtinere. g̃ nō ē vtēdū īſidiis ēt in bellis iuſtis. ¶ P̄. Inſidie ⁊ fraudes fidelitati vident̄ opponi ſicut ⁊ mēdacia: ſ; q ad oēs fideꝫ debem⁹ ſeruare nulli hoī eſt mētiendū: vt pꝫ ꝑ Aug. in lib. ɔ mēdaciū. cū g̃ fides hoſti ſeruāda ſit: vt Aug. dicit ad Bonifaciuꝫ: videt̄ ꝙ nō ſit ɔ hoſtes īſidiis vtendū. ¶ P̄. Mat. 7. dicit̄. Que vultis vt faciāt vobis hoīes ⁊ vos facite illis. ⁊ hoc eſt obſeruādū ad oēs ꝓximos. inimici aūt ſūt ꝓximi. cū g̃ nllus ſibi velit inſidias vel fraudes parari: videt̄ ꝙ nullus ex īſidiis debeat gerere bella. ¶ Sꝫ ɔ ē qȯ Aug. dic̄ i li. 83. q. Cū iuſtū bellū ſuſcipit̄ vtrū apte pugnet aliqs an ex inſidiis nihil ad iuſtitiā intereſt. ⁊ hoc ꝓbat auctoritate dñi q mādauit Joſue vt īſidias poneret habitatorib⁹ ciuitatis Hai: vt habet̄ Joſue. 8. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ īſidie ordinantur ad fallēdū hoſtes. Dupl'r aut aliqs pōt falli ex facto vl' dicto alterius. Uno mō ex eo qȯ ei dicit̄ falſuꝫ vel nō ſeruatur ꝓmiſſū: ⁊ iſtud ſemꝑ eſt illicitū. ⁊ hoc mō nullus dꝫ hoſtes fallere. ſunt enī quedā iura belloꝝ ⁊ federa etiā inter ipſos hoſtes ſeruāda: vt Ambro. dicit ī li. de officiis. Alio° aliqs pōt falli ex dicto vel facto nr̄o: q ei ꝓpoſitū aut itellectū nō apimus. hoc aūt ſemꝑ facere nō tenemur: q etiā in doctrina ſacra multa ſunt occultanda maxime infidelibus ne irrideāt: ſm illud Mat. 7. Nolite ſanctū dare canibus. vñ multo magis ea q̄ ad īpugnādū inimicos param⁹ ſunt eis occultāda. vñ īter cetera documēta rei militaris hoc p̄cipue ponit̄ de occultādis cōſiliis ne ad hoſtes ꝑueniāt: vt pꝫ in lib. ſtragomatū francoꝝ: ⁊ talis occultatio ꝑtinet ad rōnē īſidiarū: qbus licitū eſt vti in bellis iuſtis. nec ꝓprie hmōi inſidie vocant̄ fraudes: nec iuſtitie repugnāt: nec ordinate volūtati. eſſet enim inordinata voluntas ſi aliquis vellet nihil ſibi ab aliis occultari. Et per hoc pꝫ reſponſio ad obiecta.

Ad quartum ſic ꝓceditur. Videt̄ ꝙ in diebus feſtis non liceat bellare. Feſta. n. ſunt ordinata ad vacādū diuinis. vnde itelligunt̄ ꝑ obſeruationē ſabbati que p̄cipitur Exo. 20. Sabbatū enī īterp̄tatur reges. ſ; bella maximā ingetudinē hñt. g̃ nullo° ē in dieb⁹ feſtis pugnādū. ¶ P̄. Iſa. 58. rep̄hendunt̄ q̄dam ꝙ in dieb⁹ ieiunii rep̄tunt debita ⁊ ɔmittūt lites pugno percutientes. g̃ multo minus in diebus feſtis licitū eſt bellare. ¶ P̄. Nihil eſt inordinate agēdū ad vitādū icōmoduꝫ tpale: ſ; bellare in die feſto hoc videt̄ eſſe ſm ſe ordinatū. g̃ ꝓ nulla neceſſitate tpalis incōmodi vitandi dꝫ aliqs in die feſto bellare. ¶ Sꝫ contra eſt qȯ p̄ Machab. 2. dicit̄. Cogitauerunt laudabiliter iudei dicētes: Oīs hō qcūq; venerit ad nos in bello in die ſabbatoꝝ: pugnemus aduerſus eū. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ obſeruatio feſtoꝝ non īpedit ea q̄ ordinant̄ ad hoīs ſalutē ēt corporalē. vnde dñs arguit iudeos dicēs Joan. 7. Mihi īdignamini q totum hoīeꝫ ſaluū feci in ſabbato. Et inde eſt ꝙ medici licite poſſunt medicari hoīes in die feſto. multo aūt magis ē obſeruāda ſalus reipublice ꝑ quaꝫ īpediunt̄ occiſiones plurimoꝝ ⁊ innumera mala ⁊ tpalia ⁊ ſpūalia: ꝙ̄ ſalus corporalis vnius hoīs: ⁊ ideo ꝓ tuitiōe reipublice fideliū licitū ē iuſta bella exercere in diebus feſtis. ſi tñ hoc neceſſitas expoſcat. hoc enim eēt tentare deū ſiqs īminēte tali neceſſitate vellet a bello abſtinere: ſed neceſſitate ceſſante non ē licitum bellare in diebus feſtis ꝓpter rationes inductas. Et per hoc patet reſponſio ad obiecta.

¶ De Rixa. ¶ Queſtio. XLI.

DEinde conſiderandū eſt de rixa. ¶ Et circa hoc querūtur duo. Primo vtrum rixa ſit pctm̄. 2°. vtrum ſit filia ire.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Videtur ꝙ rixa non ſemꝑ ſit pctm̄. Rixa. n. videt̄ eē cōtētio q̄daꝫ dic̄. n. Iſidorus in lib. ethymologiaꝝ: ꝙ rixoſus ē a ritu canino dict⁹: ſemꝑ. n. ad ɔdicēdū parat⁹ ē ⁊ iurgio delectat̄: ⁊ ꝓuocat ɔtēdētē. ſ; ɔtentio nō ſemꝑ eſt peccatū. g̃ neq; rixa. ¶ P̄. Geñ. 26. dicit̄: ꝙ ſerui Iſaac foderūt aliū puteū ⁊ ꝓ illo quoq; rixati ſunt: ſ; nō ē credēdū ꝙ familia Iſaac rixaret̄ publice eo nō ɔdicēte ſi hoc eēt peccatū. g̃ rixa nō ē pctm̄. ¶ P̄. Rixa vr̄ eē qȯdā ꝑticl'are bellū: ſ; bellū nō ſp̄ ē pctm̄. g̃ rixa nō ſp̄ ē pctm̄. ¶ Sꝫ ɔ eſt ꝙ ad Gal'. 5. rixe ponūt̄ īter opa carnis. q̄ q agūt regnū dei nō cōſequētur. ergo rixe nō ſoluꝫ ſunt peccata: ſed etiam ſūt

peccata mortalia. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ ſicut ꝯtētio īportat q̄dam ꝯdictionē verboꝝ: ita etiā rixa īportat quādā cōtradictionē in factis. vñ ſup illud Gal. 5. rixe: dicit glo. ꝙ rixe ſunt qñ ex ira inuicē ſe percutiūt. ⁊ iō rixa videt̄ eſſe q̄dā ꝑuatū bellū qḋ īter ꝑuatas ꝑſonas agit̄: non ex aliqua publica auctoritate: ſed magis ex inordinata volūtate. ⁊ iō rixa ſemꝑ īportat peccatū. ⁊ in eo quidē qui alterū inuadit iniuſte eſt pctm̄ mortale. inferre enī nocumētū ꝓximo ēt opere manuali nō eſt abſq; mortali pctō. in eo aūt q ſe defendit pōt eſſe ſine pctō: ⁊ qñq; cū pctō veniali: ⁊ qñq; cū pctō mortali ſm diuerſū motū animi eius ⁊ diuerſū modum ſe defendēdi. nā ſi ſolo aīo repellēdi iniuriā illatā ⁊ cū debita moderatione ſe defendat nō eſt pctm̄: nec ꝓpe pōt dici rixa ex parte eius. Si vō cū aīo vindicte vel odij vel cū exceſſu debite moderatiōis ſe defendat ſemꝑ ē peccatū: ſed veniale quidē qñ aliq̄s leuis motꝰ odij vel vindicte ſe īmiſcet. vel cū nō multū excedat moderatā defenſionē. mortale autē qñ obfirmato ī aīo īpugnantē īſurgit ad eū occidēdū vel eū grauiter ledēdū. ¶ Ad pꝰ ḡ dōs: ꝙ rixa nō ſimplr̄ noīat cōtētionē: ſed tria in p̄miſſis v̄bis Iſidori ponunt̄ q̄ inordinationē rixe declarāt. P̄ q̄dē ꝙ ꝓmptitudinē hꝫ animi ad cōtēdēdū qḋ ſignat cū dicit: Semꝑ ad ꝯdicēdū paratꝰ. ſ. ſiue alius bene ſiue male dicat aut faciat. 2°. q2 in ipſa ꝯdictione delectat̄. vñ ſequit̄ Et in iurgio delectat̄. 3°. q2 ipſe alios ꝓuocat ad ꝯdictiones: vnde ſequit̄: Et ꝓuocat cōtēdētē. ¶ Ad 2^{m} dōs: ꝙ ibi nō itelligit̄ ꝙ ſerui Iſaac ſint rixati: ſed ꝙ incole terre rixati ſunt ꝯ eos: vnde illi peccauerūt: nō autē ſerui Iſaac q calūniā patiebāt̄. ¶ Ad 3^{m} dōm: ꝙ ad hoc ꝙ iuſtū ſit bellum requirit̄ qḋ fiat auctoritate publice ꝑtātis: ſicut ſupra dictū eſt. rixa aūt fit ex ꝑuato affectu ire vel odij. ſi enī miniſter p̄ncipis aut iudicis publica ꝑtāte aliquos īuadat q ſe defendāt: nō dicunt̄ ipſi rixari: ſed illi qui publice ꝑtāti reſiſtūt. ⁊ ſic illi qui inuadūt nō rixant̄ neq; peccāt: ſed illi qui ſe inordinate defendunt.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ rixa nō ſit filia ire. Dicit̄ enī Iaco. 4. Vñ bella ⁊ lites in vobis: nōne ex ꝯcupiſcētijs q̄ militāt in mēbris veſtris: ſed ira nō ꝑtinet ad ꝯcupiſcibilē. ergo rixa nō ē filia ire: ſꝫ magis ꝯcupiſcētie. ¶ P̄. Prouerb. 28. dr̄ Qui ſe iactat ⁊ dilatat iurgia ꝯcitat. ſed idē videt̄ eſſe rixa qḋ iurgiū. ergo videt̄ ꝙ rixa ſit filia ſupbie vel inanis glīe ad quā ꝑtinet ſe iactare ⁊ dilatare. ¶ P̄. Prouerb. 18. dicitur Labia ſtulti īmiſcēt ſe rixis. ſed ſtultitia differt ab ira. nō enī opponit̄ māſuetudini: ſꝫ magis ſapiētie vel prudētie. ergo rixa nō eſt filia ire. ¶ P̄. Prouerb. x. dicit̄: Odiū ſuſcitat rixas. ſed odiū orit̄ ex īuidia: vt Greg. dicit. 31. moral. ḡ rixa nō eſt filia ire ſed īuidie. ¶ P̄. Prouerb. 17. dr̄ Qui meditat̄ diſcordias ſeminat rixas. ſed diſcordia eſt filia inanis glorie: vt ſupra dictū ē. ergo ⁊ rixa. ¶ Sꝫ ꝯ ē qḋ Grego. dicit. 31. moral. ꝙ ex ira orit̄ rixa. ⁊ ꝓuerb. 15. ⁊ 29. dicit̄ Vir iracūdus ꝓuocat rixas. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſic̄ dictū eſt: rixa īportat q̄dā ꝯdictionē vſq; ad facta ꝑuenientē, dum vnus alterū ledere molit̄. dupl'r aut vnus aliū ledere intendit. Vno° q̄ſi itēdēs abſolute malū ipſiꝰ: ⁊ talis leſio ꝑtinet ad odiū: cuius intētio ē ad ledēdū inimicū vel ī manifeſto vel in occulto. Alio° aliq̄s intēdit aliū ledere eo ſciēte ⁊ repugnāte qḋ īportat̄ noīe rixe. ⁊ hoc ꝓprie ꝑtinet ad irā que ē appetitꝰ vindicte. nō enī ſufficit irato ꝙ latenter noceat ei ꝯ quē iraſcit̄: ſed vult ꝙ ipſe ſentiat: ⁊ ꝙ ꝯ voluntatē ſuā aliq̄d patiat̄ in vindictā eius qḋ fecit: vt pꝫ ꝑ ea que ſupra dicta ſunt de paſſione ire. ⁊ iō rixa ꝓprie orit̄ ex ira. ¶ Ad p^{m} ergo dōm: ꝙ ſic̄ ſupra dictū eſt: oēs paſſiones iraſcibilis ex paſſionibꝰ ꝯcupiſcibilis oriunt̄. ⁊ ſꝫ hoc illud qḋ ꝓxime orit̄ ex ira: orit̄ etiā ex ꝯcupiſcētia: ſic̄ ex prima radice. ¶ Ad 2^{m} dōm: ꝙ iactatio ⁊ dilatatio ſui q̄ fit ꝑ ſupbiā vel inanē gloriā nō directe ꝯcitat iurgiū aut rixā: ſꝫ occaſionalr̄: inq̄ꝫtū. ſ. ex hoc cōcitat̄ ira dū aliq̄s ſibi ad iniuriā reputat: qḋ alter ei ſe p̄ferat. ⁊ ſic ex ira ſequunt̄ iurgia ⁊ rixe. ¶ Ad 3^{m} dōm: ꝙ ira ſic̄ ſupra dictū eſt īpedit iudiciū rōnis. vñ hꝫ ſilitudinē cū ſtultitia. ⁊ ex hoc ſequit̄ ꝙ habeāt cōē effectū. ex defectu enī rōnis ꝯtingit ꝙ aliq̄s inordinate aliū ledere molit̄. ¶ Ad 4ꝰ dōm: ꝙ rixa ⁊ ſi qñq; ex odio oriat̄. nō tñ ē ꝓprius effectꝰ odij: q2 ꝑter ītētionē odiētis eſt ꝙ rixoſe ⁊ manifeſte inimicū ledat. qñq; n. etiā occulte ledere q̄rit: ſꝫ qñ videt ſe ꝑualere cū rixa ⁊ iurgio leſionē ītendit. ſed rixioſe aliquē ledere ē ꝓprius effectꝰ ire rōne iā dicta. ¶ Ad 5^{m} dōm: ꝙ ex rixis ſequit̄ odiū ⁊ diſcordia in cordibꝰ rixātiū. ⁊ iō ille q meditat̄. i. q ītēdit inter aliquos ſeminare diſcordias: ꝓcurat ꝙ ad īuicē rixentur: ſic̄ qḋlibet peccatū pōt īportare actū alteriꝰ peccati ordinādo illū in ſuū finē. ſed ex hoc nō ſequit̄ ꝙ rixa ſit filia inanis glorie proprie ⁊ directe.

¶ De ſeditione que opponitur paci. Q̄ō XLII.

DEinde conſiderandū ē de ſeditione que opponit̄ paci. ¶ Et circa hoc queruntur duo. P̄ vtrum ſit ſpāle pctm̄. 2°. vtrū ſit mortale pctm̄.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ ſeditio ñ ſit ſpāle pctm̄ ab alijs diſtinctū. Q2 vt Iſidorꝰ dicit ī lib. ethymologiaꝝ: Seditioſus ē q diſſenſionē aīoꝝ facit ⁊ diſcordias gignit: ſꝫ ex hoc ꝙ aliq̄s aliquod pctm̄ ꝓcurat nō peccat alio pctī gn̄e niſi illo quo ꝓcurat. ḡ videt̄ ꝙ ſeditio nō ſit ſpāle pctm̄ a diſcordia diſtinctū. ¶ P̄. Seditio diuiſionē q̄ndā īportat: ſꝫ nomē etiā ſciſmatis ſumit̄ a ſciſſura: vt ſupra dcm̄ ē. ḡ pctm̄ ſeditiōis nō videt̄ eē diſtīctum a pctō ſciſmatis. ¶ P̄. Oē ſpāle pctm̄ ab alijs diſtīctū vl' ē vitiū capitale: aut ex aliquo vitio capitali orit̄: ſꝫ ſeditio nꝫ ꝯputat̄ īter vitia capitalia: nꝫ īter vitia q̄ ex capitalibꝰ oriūt̄: vt pꝫ ī. 31. moral. vbi vtraq; vitia nūerant̄. ḡ ſeditio nō ē ſpāle pctm̄ ab alijs diſtīctū. ¶ Sꝫ ꝯ ē ꝙ. 2. ad Cor. 12. ſeditiōes ab alijs pctīs diſtiguūt̄. ¶ Rñ°. dicēdū: ꝙ ſeditio ē quoddā ſpāle peccatū qḋ q̄ntū ad aliq̄d cōuenit cū bello ⁊ rixa: q̄ntum aūt ad aliq̄d differt ab eis. ꝯuenit q̄dē cū eis in hoc ꝙ īportat q̄ndā ꝯdictionē. differt aūt ab eis in duobus. Primo q̄dē q2 bellū ⁊ rixa īportāt mutuā īpugnationē in actu. ſꝫ ſeditio poteſt dici ſiue fiat huiuſmodi īpugnatio in actu: ſiue ſit ꝑparatio ad talē īpugnationem. vnde glo. 2. ad Cor. 12. dicit ꝙ ſeditiōes ſunt tumultus ad pugnā: cū. ſ. aliq̄ ſe ꝑparant ⁊ ītendūt pugnare. 2°. differūt: q2 bellū ꝓprie ē ꝯ extraneos ⁊ hoſtes: q̄ſi multitudīs ad multitudinē: rixa aūt ē vniꝰ ad vnū: vel paucorum ad paucos: ſeditio aūt ꝓprie ē īter ꝑtes vniꝰ multitudinis inter ſe diſſentientes: puta cum vna pars ciuitatis excitat̄ in tumultū ꝯ aliā. ⁊ ideo q2 ſeditio hꝫ ſpāle bonū cui opponit̄. ſ. vnitatē ⁊ pacē multitudinis: iō ē ſpāle peccatū. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm: ꝙ ſeditioſus dr̄ q ſeditionē excitat. ⁊ q2 ſeditio q̄ndā diſcordiā īportat: iō ſeditioſus ē q diſcordiā facit: nō q̄cunq; ſꝫ īter partes alicuius multitudinis. peccatū aūt ſeditionis nō ſolū ē in eo q diſcordiā ſciat: ſed etiā in eis q inordinate ad inuicē diſſentiunt. ¶ Ad 2ꝰ dicēdum: ꝙ ſeditio differt a ſciſmate in duobus. Primo quidem q2 ſciſma opponit̄ ſpūali vnitati multitudinis. ſ. vnitati eccleſiaſtice. ſeditio aūt opponit̄ tēpali vel ſeculari multitudinis vnitati: puta ciuitatis vel regni. 2°. q2 ſciſma nō īportat aliquam preparationem ad pugnam corporalem: ſed ſolum importat diſſenſionem ſpiritualē. ſeditio autē importat ꝑparationē ad pugnā corporalē. ¶ Ad 3ꝰ dōm: ꝙ ſeditio ſicut ⁊ ſciſma ſub diſcordia cōtinet̄. vtrūq; enī eſt diſcordia quedam non vnius ad vnum: ſed partiū multitudinis ad inuicem.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ ſeditio nō ſemꝑ ſit peccatū mortale. Seditio enī importat tumlt̃ū ad pugnā: vt pꝫ per glo. ſupra iductaꝫ: ſed pugna nō ſemꝑ eſt pctm̄ mortale: ſꝫ qñq; eſt iuſta ⁊ licita: vt ſupra habitū ē. ergo multo magis ſeditio pōt eē ſine pctō mortali. ¶ ꝓ. Seditio eſt diſcordia quedā vt dictum eſt: ſꝫ diſcordia pōt eē ſine peccato mortali: ⁊ qñq; ēt ſine oi pctō. ergo etiā ſeditio. ¶ ꝓ. Laudāt̃ qui multitudinē a ptāte tyrānica liberāt: ſed hoc nō de facili pōt fieri ſine aliqua diſſenſione multitudinis: dū vna pars multitudinis nitit̃ retinere tyrānū. alia vͦ nit̃ eū abycere. ergo ſeditio nō pōt fieri ſine pctō. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qḋ apl's. 2. ad Corin. 12. ꝓhibet ſeditiōes inter alia que ſunt pctā mortalia. ergo ſeditio eſt peccatū mortale. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſicut dictū eſt: ſeditio opponit̃ vnitati multitudinis. i. ppl'i ciuitatis vel regni. dicit aūt Aug. 21. de ciui. dei: ꝙ populū determināt ſapiētes: nō oēm cetū multitudinis: ſed cetū iuris cōſenſu ⁊ vtilitatis cōis ſociatuꝫ. vñ manifeſtū eſt vnitateꝫ cui opponit̃ ſeditio eē vnitatē iuris ⁊ cōis vtilitatis. manifeſtū eſt ergo ꝙ ſeditio opponit̃ ⁊ iuſtitie ⁊ cōi bono. ⁊ iō ex ſuo genere eſt pctm̄ mortale: ⁊ tāto grauius quāto bonū cōe qḋ ipugnat̃ ꝑ ſeditionē eſt maius ꝙ̄ bonū ꝓuatū qḋ ipugnat̃ per rixā. pctm̄ aūt ſeditiōis p̊ quidē ⁊ pncipaliter ꝑtinet ad eos qui ſeditionē ꝓcurāt q grauiſſime peccant. 2° aūt ad eos q eos ſequunt̃ ꝑturbantes bonū cōe. illi vero q bonū cōe defendūt eis reſiſtētes nō ſunt dicendi ſeditioſi: ſicut illi qui ſe defendūt dicunt̃ rixoſi: vt ſupra dictū eſt. ¶ Ad p̊ᵐ ergo dōm: ꝙ pugna que eſt licita fit ꝓ cōi vtilitate aliquorū: ſicut ſupra dictū eſt: ſed ſeditio fit ꝯ cōe bonū multitudinis. vñ ſemꝑ eſt pctm̄ mortale. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ diſcordia ab eo qḋ nō eſt manifeſte bonū pōt eē ſine pctō. ſed diſcordia ab eo qḋ eſt manifeſte bonū nō poteſt eē ſine pctō: ⁊ talis diſcordia eſt ſeditio q̄ opponit̃ vtilitati multitudinis: q̄ ē manifeſte bonū. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ regimē tyrānicū nō ē iuſtū: qꝛ nō ordinat̃ ad bonū cōe: ſed ad bonū ꝓuatū regētis: vt pꝫ ꝑ phm in. 3. politi. ⁊ in. 8. ethi. ⁊ iō ꝑturbatio hui⁹ regis nō hꝫ rōnē ſeditiōis: niſi forte qñ ſic iordinate ꝑturbat̃ tyrāni regimē ꝙ mlt̃itudo ſubiecta maius detrimētū patit̃ ex ꝑturbatiōe ꝯñti ꝙ̄ ex tyrāni regimine. magis aūt tyrānus ſeditioſus ē q in pplo ſibi ſubdo diſcordias ⁊ ſeditiōes nutrit: vt tutius dñari poſſit. hoc. n. tyrānicū eſt cū ſit ordinatū ad bonū ꝓpriū pſidentis cū multitudinis nocumēto.

¶ De vicys que beneficētie opponunt̃. Qō XLIII.

DEinde conſiderandū reſtat de vicys que beneficentie opponuntur: inter que alia qdē ꝑtinēt ad rationē iuſtitie: illa. ſ. qbus aliqs iniuſte ꝓximū ledit: ſed ꝯ charitatē ſpāliter ſcandalum eſſe videt̃: ⁊ ideo cōſiderādū eſt de ſcandalo. ¶ Circa qḋ querunt̃ octo. p̊ quid ſit ſcandalū. 2°. vtrū ſcandalū ſit pctm̄. 3°. vtrū ſit pctm̄ ſpāle. 4°. vtrū ſit pctm̄ mortale. 5°. vtrū ꝑfectoruꝫ ſit ſcādalizari. 6°. vtrū eoꝝ ſit ſcādalizare. 7°. vtruꝫ ſpūalia bona ſint dimittēda ꝓpter ſcādaluꝫ. 8°. vtrū ſint ꝑꝑ ſcādalū temporalia dimittenda.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ ſcandalū incōuenieñter diffiniat̃ eſſe dictuꝫ vel factuꝫ min⁹ rectuꝫ pbens occaſionē ruine. Scādaluꝫ enī peccatuꝫ ē vt poſt dicet̃. ſed ſꝫm Aug. 22. ꝯ Fauſtuꝫ: pctm̄ eſt dictuꝫ vel factuꝫ vel cōcupituꝫ ꝯ legē dei. ergo pdicta diffinitio eſt inſufficiēs: qꝛ ꝓtermittit cogitatū ſiue cōcupituꝫ. ¶ ꝓ. Cuꝫ inter actus ṽtuoſos vel rectos vnus ṽtuoſioꝛ vel rectioꝛ altero ſit: illud ſoluꝫ videt̃ nō eē minus rectuꝫ qḋ eſt rectiſſimuꝫ. ſi ergo ſcādaluꝫ ſit dictuꝫ vel factū minus rectuꝫ: ſequit̃ ꝙ ois actus ṽtuoſus preter optimuꝫ ſit ſcandalum. ¶ ꝓ. Occaſio noiat cauſaꝫ per accñs: ſꝫ id quod ē per accidēs nō dꝫ poni in diffinitione: quia nō dat ſpeciē. ergo icōueniēter in diffinitione ſcādali ponit̃ occaſio. ¶ ꝓ. Ex quolibet facto alterius pōt aliqs ſumere occaſionē ruine: qꝛ cauſe per accidēs ſunt ideterminate. ſi ergo ſcandalū eſt qḋ pbet aly occaſionē ruine qḋlibet factū vel dictū poterit eſſe ſcandalū: qḋ videt̃ eſſe inconueniēs. ¶ ꝓ. Occaſio ruine dat̃ ꝓximo qñ offendit̃ aut infirmatur: ſed ſcandaluꝫ diuidit̃ ꝯ offenſionē ⁊ infirmitatē. dicit enī apl's ad Ro. 14. Bonū eſt nō mādūcare carnē ⁊ nō bibere vinuꝫ neq; in quo frater tuus offendit̃ aut ſcandalizatur aut infirmat̃. ergo pdicta diffinitio ſcādali nō eſt cōueniens. ¶ Sed ꝯ eſt ꝙ Hiero. exponēs illud qḋ habet̃ Mat. 15. Scis qꝛ phariſei audito hoc verbo ⁊c. dicit quando legimus. Quicūq; ſcādalizauerit: hoc itelligim⁹ qui dicto vel facto occaſionē ruine dederit. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſicͭ Hiero. ibidē dicit: qḋ grece ſcādalon dicitur: nos offenſionem vel ruinam ⁊ impactionem pedis poſſumus dicere. contingit enim ꝙ qñq; aliquis obex ponitur alicui in via corporali cui impingens diſponit̃ ad ruinam. ⁊ talis obex dicitur ſcandalum. ⁊ ſilr̃ in ꝓceſſu vie ſpūalis cōtingit aliquē diſponi ad ruinā ſpūalē ꝑ dcm̄ vel fcm̄ alteri⁹: inq̄ꝫtuꝫ. ſ. aliqs ſua admonitione vel inductione aut exēplo alteꝝ trāhit ad peccādū. ⁊ hoc ꝓprie dicit̃ ſcandalū. nihil aūt ſꝫ ꝓpriam rōnem diſponit ad ſpūalē ruinā niſi ſꝫm ꝙ hꝫ aliquē defectū rectitudinis: qꝛ id qḋ eſt ꝑfecte rectuꝫ magis munit hoiem ꝯ caſum ꝙ̄ ad ruinam iducat. ⁊ iō cōuenienter dicit̃ ꝙ dcm̄ vel factū minus rectū pbens occaſionem ruine ſit ſcādalū. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm: ꝙ cogitatio vel cōcupiſcentia mali latet in corde. vnde non ꝓponitur alteri vt obex diſponēs ad ruinā. ⁊ ꝑ hoc nō pōt hr̄e ſcādali rōneꝫ. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ minus rectum non dr̃ hoc qḋ ab aliquo alio ſupat̃ in rectitudine: ſꝫ ꝙ hꝫ aliquē rectitudinis defectū: vel qꝛ ē ſꝫm ſe malū: ſicͭ peccatū: vel qꝛ hꝫ ſpēm mali: ſicut cū aliqs recumbit in idolio. q̄ꝫuis enīꝫ hoc ſꝫm ſe nō ſit pctm̄ ſi aliqs hoc nō corrupta itentiōe faciat: tn̄ qꝛ hꝫ quādaꝫ ſpēm mali vel ſimilitudinē venerationis idoli: pōt alteri pbere occaſionē ruine. ⁊ iō apl's monet. 1. ad Theſſa. 5. Ab oi ſpē mala abſtinete vos. ⁊ iō conueniēter dr̃ min⁹ rectū vt cōprehendant̃ tam illa q̄ ſunt ſꝫm ſe pctā ꝙ̄ illa que hn̄t ſpēꝫ mali. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſicut ſupra habitū ē nihil pōt eē hoi ſufficiēs cā pctī qḋ ē ſpūalis ruina niſi ꝓpria volūtas. ⁊ iō dicta vel facta vel cōcupita alteri⁹ hois poſſunt eē ſolū cā imꝑfecta aliq̄liter iducens ad ruinam. ⁊ ꝓpter hoc non dicitur dans cām ruine: ſꝫ dās occaſionē: qḋ ſignificat cām imꝑfectā: ⁊ non ſemꝑ cām ꝑ accñs. ⁊ tn̄ nihil ꝓhibꝫ i qbuſdā poni id qḋ ē ꝑ accñs: qꝛ id qḋ ē ſꝫ accñs vni pōt ꝑ ſe alteri ꝯuenire: ſicͭ in diffinitiōe fortune ponit̃ cā ꝑ accñs: vt pꝫ. 2. phy. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ dcm̄ vel fcm̄ alteri⁹ pōt eē duplr̃ alteri cā peccādi. Uno° ꝑ ſe. Alio° ꝑ accñs. Per ſe qdē qñ aliqs ſuo malo verbo vel fcō itēdit alium ad peccādū iducere: vel ēt ſi ipſe hoc nō itēdat: ⁊ ipm fcm̄ ē tale ꝙ de ſui rōne hꝫ ꝙ ſit iductiuū ad peccādū: puta cū aliqs publice facit pctm̄ vel ꝙ hꝫ ſilr̃itudinē pctī: ⁊ tūc ille qui hmōi actū facit ꝓprie dat occaſionē ruine: vnde vocatur ſcandalū actiuū. Per accñs aūt aliqḋ verbū vel factū vni⁹ ē alteri cā peccandi: qñ ēt preter itentionē opantis ⁊ ꝓter ꝯditionē opis aliquis male diſpoſitus ex hmōi ope inducit̃ ad peccādū: puta cū aliqs inuidet bonis alioꝝ: ⁊ tūc ille qui facit hmōi actum rectum non dat occaſioneꝫ quātum in ſe eſt: ſꝫ alius ſumit occaſionē: ſꝫm illud Ro. 7. Occaſione aūt accepta ⁊c. ⁊ ideo hoc eſt ſcandalum paſſiuum ſine actiuo: quia ille qui recte agit q̄ꝫtum eſt de ſe non dat occaſionem ruine quam alter patitur. quādoq; ergo cōtingit ꝙ etiā ſit ſimul ſcādalū actiuū in vno ⁊ paſſiuū in altero: puta cū ad iductionē vnius ali⁹ peccat. qñq; vͦ eſt ſcan

dalū actiuū ſine paſſiuo: puta cū aliqs īducit vbo vl̃ facto aliū ad peccādū: ꝛ ille nō cōſentit. qn̄qꝫ vō eſt ſcādalū paſſiuū ſine actiuo: ſicut iam dictū eſt. ¶ Ad 5ᵘ dōm: ꝙ infirmitas noīat ꝓmptitudinē ad ſcandalū: offenſio autem nominat īdignationeꝫ alicuius contra eum qui peccat: que poteſt eſſe quādoqꝫ ſine ruina. ſcandalū autē īportat ipſaꝫ impactionem ad ruinam.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ſcandaluꝫ nō ſit pctm̄. Pctā eni nō eueniunt ex neceſſitate: qꝛ oē peccatū eſt volūtariū: vt ſupra habitū eſt. ſed Mat. 18. dicit̃: Neceſſe eſt vt veniāt ſcādala. ergo ſcādalū nō eſt pctm̄. ¶ P̄. Nullū pctm̄ ꝓcedit ex pietatis affectu: qꝛ nō pōt arbor bona fruct⁹ malos facere: vt dicit̃ Mat. 7. ſed aliqđ ſcādalū eſt ex pietatis affectu. dic̃ eni dñs Petro Mat. 16. Scādalū mihi es: vbi dicit Hiero. ꝙ error apl̄i de pietatis affectu veniēs nunq̄ꝫ incētiuū videt̃ ēē diaboli. ergo nō oē ſcādalū eſt pctm̄. ¶ P̄. Scandalū īpactionē q̄dā īportat: ſed nō qcunqꝫ īpingit cadit. g̃ ſcādalū qđ eſt ſpūalis caſus pōt ēē ſine peccato. ¶ Sed ꝯ eſt ꝙ ſcādalū eſt dictū vel factū minus rectū. ex hoc autē hꝫ aliquid rōnē pcti ꝙ a rectitudine deficit. ergo ſcādaluꝫ ſemꝑ eſt cū pctō. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſicut iam ſupra dictuꝫ eſt duplex eſt ſcādalū. ſ. paſſiuū in eo qui ſcandalizatur. ꝛ actiuū in eo qui ſcandalizat dās occaſionē ruine. ſcandalū ergo paſſiuū ſemꝑ eſt pctm̄ in eo qui ſcādalizat̃. nō eni ſcādalizat̃ niſi inq̄ꝫtū aliqualr̃ ruit ſpūali ruina que eſt pctm̄. pōt tn̄ ēē ſcādalū paſſiuū ſine pctō eius: ex cuius facto aliquis ſcādalizat̃: ſicut cū aliquis ſcādalizat̃ de his que ali⁹ bn̄ facit. ſilr̃ etiā ſcandalū actiuū ſemꝑ ē pctm̄ in eo q ſcādalizat: qꝛ vel ipſuꝫ opus qđ facit eſt pctm̄: vel etiā ſi hēat ſpēm pcti dimittēdū eſt ſemꝑ ꝓpter ꝓximi charitatē: de q̃ vnuſquiſqꝫ tenet̃ ſaluti ꝓximi ꝓuidere: ꝛ ſic qui nō dimittit ꝯ charitatē agit. pōt tamē eſſe ſcādalū actiuū ſine pctō alterius q ſcādalizat̃: ſicut ſupra dictū eſt. ¶ Ad p̄ᵘ g̃ dōꝫ ꝙ hoc qđ dicit̃: neceſſe eſt vt veniāt ſcādala: nō eſt ītelligēdum de neceſſitate abſoluta: ſed de neceſſitate cōditionali: qua. ſ. neceſſe eſt p̄ſcita vel p̄nunciata a deo euenire: ſi tn̄ cōiunctim accipiat̃: vn̄ in p̄ lib. dictū eſt: vel neceſſe ē euenire ſcādala neceſſitate finis: qꝛ vtilia ſunt ad hoc vt q ꝓbati ſunt manifeſti fiant: vl̃ neceſſe eſt euenire ſcādala ſꝫ cōditionē hominū q ſibi a pctis nō cauēt: ſicut ſi aliqs medicus vidēs aliquos īdebita dieta vtentes: dicat neceſſe ē tales infirmari: qđ ītelligendū eſt ſub hac ꝯditione ſi dietam nō mutēt. ꝛ ſilr̃ neceſſe eſt euenire ſcādala ſi hoīes cōuerſationē malā nō mutēt. ¶ Ad 2ᵘ dōm: ꝙ ſcādalū ibi large ponit̃ pro quolibet īpedimēto. volebat eni Petrus xp̄i paſſionē īpedire quodā pietatis affectu motus ad xp̄ꝫ. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ nullus īpingit ſpūalr̃ niſi retardet̃ aliq̃liter a ꝓceſſu in via dei: qđ fit ſaltē per peccatuꝫ veniale.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ſcādalū nō ſit ſpeciale peccatuꝫ. Scandalum eni eſt dictū vel factū minus rectum. ſed omne peccatum eſt huiuſmodi. ergo omne peccatū eſt ſcandalū. nō ergo ſcandalū ē ſpāle pctm̄. ¶ P̄. Oē ſpāle pctm̄: ſiue oīs ſpālis iniuſtitia inuenit̃ ſeparatim ab alijs: vt dicitur in. 5. ethi. ſed ſcādalū nō inuenit̃ ſeparatim ab alijs peccatis. ergo ſcandaluꝫ nō eſt ſpāle peccatū. ¶ P̄. Oē ſpāle peccatū cōſtituitur ſꝫm aliqđ qđ dat ſpēm morali actui. ſꝫ rō ſcādali ꝯſtituit̃ per hoc ꝙ corā alijs peccat̃. in manifeſto aūt peccare ꝛ ſi ſit circūſtātia aggrauās nō videt̃ cōſtituere pcti ſpēm. ergo ſcādalū nō eſt ſpāle peccatū. ¶ Sꝫ ꝯ. ſpāli vtuti ſpeciale peccatū opponit̃: ſed ſcādalū opponit̃ ſpāli virtuti. ſ. charitati. dicit̃. n. Ro. 14. Si ꝓpter cibū frater tuus cōtriſtat̃: iam nō ſꝫm charitatē ambulas. ergo ſcādalū eſt ſpāle peccatū. ¶ Rñ°. dōꝫ: ꝙ ſicut ſupra dictū eſt: duplex ē ſcādaluꝫ actiuū. ſ. ꝛ paſſiuū. paſſiuū quidē ſcādalū nō pōt eſſe ſpeciale peccatū: qꝛ ex dicto vel facto alterius aliquē ruere cōtingit ſꝫm quodcūqꝫ genus peccati: nec hoc ipſum qđ eſt occaſionē peccādi ſumere ex dicto vel facto alteri⁹ ſpecialē rationē peccati cōſtituit: qꝛ nō importat ſpecialē deformitatē ſpeciali virtuti oppoſitā. ſcādaluꝫ autē actiuuꝫ poteſt accipi dupliciter: per ſe. ſ. per accidēs. Per accidens quidē quādo eſt preter intētionē agentis: vtputa cū aliqs facto ſuo vel verbo inordinato nō intendit alteri dare occaſionē ruine: ſed ſolū ſue ſatiſfacere voluntati: ꝛ ſic etiam ſcādalū actiuū nō eſt ſpāle peccatū: qꝛ qđ eſt per accidens nō cōſtituit ſpeciē. Per ſe autē eſt actiuū ſcandalū qn̄ aliquis ſuo inordinato dicto vl̃ facto intēdit aliū trahere ad peccandū: ꝛ ſic ex intētione ſpālis finis ſortit̃ rōneꝫ ſpecialis peccati. finis eni dat ſpeciē in moralibus: vt dictū ē ſupra. vn̄ ſicut furtū eſt ſpāle pctm̄: aut homicidiū ꝓpter ſpeciale nocumentuꝫ proximi: quod intenditur. ita etiā ſcandalū eſt ſpeciale peccatuꝫ ꝓpter hoc quod intenditur ſpeciale ꝓximi nocumentuꝫ. ꝛ opponitur directe correctioni fraterne in qua attenditur ſpecialis nocumenti remotio. ¶ Ad primū ergo dicendum: ꝙ omne peccatū poteſt materialiter ſe habere ad ſcādaluꝫ actiuū: ſꝫ formalē rōnem ſpālis pcti pōt hr̄e ex ītentione finis vt dcm̄ ē. ¶ Ad ſcđꝫ dōm: ꝙ ſcādalū actiuū pōt īueniri ſeparatim ab alijs peccatis: vtputa cū aliqs ꝓximū ſcandalizat facto qđ de ſe nō eſt pctm̄: ſꝫ hꝫ ſpēm mali. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ ſcādalū nō hꝫ rōnem ſpālis pcti ex p̄dicta circūſtantia: ſed ex ītentione finis: vt dictum eſt.

Ad quartum ſic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ ſcādalū ſit pctm̄ mortale. Oē. n. pctm̄ qđ contrariat̃ charitati ē pctm̄ mortale: vt ſupra dcm̄ ē: ſꝫ ſcandalū ꝯriat̃ charitati: vt dcm̄ ē. g̃ ſcandalū eſt pctm̄ mortale. ¶ P̄. Nulli pctō debet̃ pena dānatiōis eterne niſi mortali. ſꝫ ſcādalo debet̃ pena dānatōis eterne: ſꝫm illđ Matth. 18°. Qui ſcandalizauerit vnū de puſillis iſtis qui in me credunt: expedit ei vt ſuſpēdat̃ mola aſinaria in collo ei⁹ ꝛ demergat̃ in ꝓfundū maris: qꝛ vt dicit Hiero. Multo meli⁹ ē ꝓ culpa breuē recipe penā q̄ꝫ eternis ſeruari cruciatib⁹. g̃ ſcandalū ē pctm̄ mortale. ¶ P̄. Omne pctm̄ qđ in deuꝫ ꝯmittitur eſt pctm̄ mortale: qꝛ ſoluꝫ pctm̄ mortale auertit hoīem a deo. ſꝫ ſcandalum eſt pctm̄ in deū. dicit. n. apl̄s. i. ad Cor. 8. Percutiētes ꝯſciaꝫ fratrū īfirmā in xp̄m pctis. g̃ ſcandalū ſemꝑ eſt pctm̄ mortale. ¶ Sꝫ ꝯ. Inducere aliquē ad peccandum venialiter poteſt ēē pctm̄ veniale. ſed hoc ꝑtinet ad rōnem ſcandali. g̃ ſcandalū poteſt eſſe pctm̄ veniale. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſicut ſupra dictum eſt: ſcandaluꝫ īportat impactionē quādā ꝑ quā aliquis diſponitur ad ruinam. ꝛ ideo ſcādaluꝫ paſſiuū qn̄qꝫ qdē poteſt eſſe pctm̄ veniale q̄ſi hn̄s īpactionē tm̄: puta cū aliqs ex īordinato dcō vel facto alterius ꝯmouet̃ motu venialis pcti. qn̄qꝫ vero eſt pctm̄ mortale q̄ſi hn̄s cū impactione ruinā: puta cū aliquis ex īordinato dicto vl̃ facto alteri⁹ ꝓcedit vſqꝫ ad peccatū mortale. ſcādalum aūt actiuū ſi ſit ꝑ accn̄s poteſt ēē qn̄qꝫ qdem pctm̄ veniale: puta cū aliqs vel actuꝫ venialis pcti vel actū qui nō ē ſꝫm ſe pctm̄: ſꝫ hꝫ aliquem ſpēm mali cū aliq̃ leui īdiſcretione ꝯmittit. qn̄qꝫ vero eſt pctm̄ mortale ſiue qn̄ ꝯmittit actum peccati mortalis ſiue qn̄ contēnit ſalutem ꝓximi: vt ꝓ ea conſeruanda non pretermittat aliquis facere quod ſibi libuerit. ſi vero ſcandalū actiuuꝫ ſit per ſe: puta cū intendit inducere aliū ad peccāduꝫ. ſi quidem ītendat inducere ad peccanduꝫ mortaliter: eſt pctm̄ mortale: ꝛ ſimiliter ſi ītendat inducere proximum ad peccandum venialiter ꝑ actum peccati mortalis. ſi vero intendat īducere ꝓximū ad peccādū venialiter ꝑ actū pcti venialis eſt pctm̄ veniale. Et per hoc pꝫ rn̄ſio ad obiecta.

Ad quintum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ſcandalum paſſiuū poſſit ēt in ꝑfectos cadere

Chriſtus n. fuit maxime pfectus: ſ; ipſe dixit Petro: ſcandalũ mihi es. ğ mltomagis alij pfecti poſſũt ſcãdalũ pati. ¶ P̃. Scãdalũ ĩportat ĩpedimẽtũ aliqđ qđ alicui oppõiť in vita ſpũali: ſ; etiã pfecti viri in pceſſibus ſpũalis vite ĩpediri poſſunt: ƒ; illud. i. ad Theſſal. z. Uoluimus venire ad vos: ego qdem Paulus ſemel ⁊ iteꝝ: ſ; ĩpediuit nos ſathanas. ğ etiã pfecti viri poſſunt ſcãdalũ pati. ¶ P̃. Etiã in pfectis viris pctã venalia iueniri poſſunt: ƒ; illđ. i. Joã. p̃. Si dixerim⁹ qm̃ pctm̃ nõ habem⁹ ipſi nos ſeducim⁹: ſ; ſcandalũ paſſiuũ nõ ſemp ẽ pctm̃ mortale: ſ; qñqȝ veniale vt dictũ ẽ. ğ ſcandalũ paſſiuũ põt in pfectis viris inueniri. ¶ Sʒ ꝯ ẽ qđ ſup illđ Math. 18. Qui ſcãdalizauerit vnũ đ puſillis iſtis: dicit Hiero. Nota ꝙ q ſcandalizatur paruulus eſt: maiores enĩ ſcandala nõ recipiũt. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ ſcãdalũ paſſiuũ ĩportat q̃dã ꝯmotionẽ animi a bono ĩ eo q ſcandalũ patiť. nullus eniʒ ꝯmoueť q rei ĩmobili firmiter inheret. maiores aũt ſiue pfecti ſoli deo inherẽt: cuius eſt ĩmutabilis bonitas: qꝛ tñ inhereãt ſuis p̃latis nõ inherẽt eis niſi ĩq̃tũ illi inherẽt xp̃o: ƒ; illud. i. ad. Cor. 4. Jmitatores mei eſtote ſic̃ ⁊ ego xp̃i. vñ q̃tũcũqȝ videãt alios ĩordinate ſe hr̃e dictis vel factis ipſi a ſua rectitudine non recedũt: ƒ; illud p̃s. Qui cõfidũt in dño ſic̃ mons ſyon nõ cõmouebiť in eternũ: q habitat in Hieruſalẽ: ⁊ ideo in his q pfecte deo adherẽt p amorẽ ſcãdalũ nõ inuenitur: ƒm illud p̃s. Pax multa diligẽtibus legẽ tuã ⁊ nõ ẽ illis ſcandalũ. ¶ Ad p̃mũ ğ dõm: ꝙ ſicut ſupra dictũ ẽ: ſcãdalũ large poniť ibi p quolibet ĩpedimẽto. vñ dñs Petro dixit. Scãdalũ mihi es qꝛ nitebať ei⁹ ꝓpoſitũ ĩpedire circa paſſionẽ ſubeundã. ¶ Ad z⁹ dõm: ꝙ in exteriorib⁹ actibus pfecti viri poſſunt ĩpediri: ſ; in ĩteriori volũtate p dicta vel facta alioꝝ non impediunť quo minus ĩtendũt in deũ: ƒm illud Ro. 8. Neqȝ mors neqȝ vita poterit nos ſepare a charitate dei. ¶ Ad tertiuʒ dõm: ꝙ pfecti viri ex infirmitate carnis ĩcidũt ĩterduʒ in aliqua pctã venialia: non autẽ ex aliorum dictis vel factis ſcandalizantur ƒm veraʒ ſcandali rationem: ſed poteſt eſſe in eis quedam appropinquatio ad ſcandalũ: ƒm illud p̃s: Mei pene moti ſunt pedes.

Ad ſextum ſic proceditur. Uidetur ꝙ ſcandaluʒ actiuum poſſit inueniri in viris perfectis. Paſſio enim eſt effectus actionis: ſed ex dictis vel factis perfectorum aliqui paſſiue ſcandalizantur: ſecũduʒ illud Matthei. 15. Scis quia phariſei audito hoc verbo ſcandalizati ſunt. ergo in perfectis viris poteſt ĩueniri ſcãdalum actiuum. ¶ P̃. Petrus poſt acceptum ſpirituʒ ſanctum in ſtatu perfectorum erat: ſ; poſtea gentiles ſcãdalizauit: dr̃. n. ad Gal. z. Cũ vidiſſem ꝙ nõ recte ambularent ad veritatẽ euãgelij: dixi cephe. i. Petro corã oĩb⁹: ſi tu cũ iudeus ſis gẽtilr̃ ⁊ nõ iudaice viuis: q̃uo gẽtes cogis iudaizare: ergo ſcãdalũ actiuũ põt eẽ in viris perfectis. ¶ P̃. Scandalũ actiuũ qñqȝ eſt pctm̃ veniale. ſed pctã venialia pñt ẽt eẽ in viris pfectis. ğ ſcandalũ actiuũ põt eẽ in viris pfectis. ¶ Sʒ ꝯ. Plus repugnat pfectioni ſcãdalũ actiuũ q̃ȝ ſcandalũ paſſiuũ: ſ; ſcandalũ paſſiuũ nõ põt eẽ in viris pfectis. ğ multo min⁹ ſcãdalũ actiuũ. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſcãdalũ actiuũ ꝓp̃e eſt cũ aliqs tale aliqd dic̃ vel facit qđ de ſe tale eſt vt alteꝝ natũ ſit ĩducere ad ruinã: qđ qdẽ ẽ ſolũ id qđ ĩordinate fit vel dr̃: ad pfectos aũt ptinet ea q̃ agunt ƒm regulã rõnis ordinare: ƒ; illud. i. ad Corin. 14. Oĩa honeſte ⁊ ƒm ordinẽ fiant in vobis. ⁊ p̃cipue hãc cautelã adhibẽt in his in qb⁹ nõ ſolũ ipſi offenderẽt: ſ; ẽt alijs offenſionẽ pararẽt. ⁊ ſiqdem in eoꝝ manifeſtis dc̃is vel factis aliqd ab hac moderatiõe deſit: hoc ꝓuenit ex infirmitate humana ƒm quã a pfectiõe deficiũt: nõ tñ in tãtũ deficiũt vt multũ ab ordine rõnis recedať: ſ; modicũ ⁊ leuiter: qđ nõ eſt tã magnũ vt ex hoc rõnabilr̃ poſſit ab alio ſumi peccandi occaſio. ¶ Ad p̃mum ergo dicẽdum ꝙ ſcãdalũ paſſiuum ſemp ab aliquo actiuo cãtur: ſ; nõ ſemp ab aliquo ſcãdalo actiuo alteri⁹: ſ; eiuſdẽ q ſcãdalizať: qꝛ. ſ. ipſe ſeipʒ ſcandalizat. ¶ Ad z^m dicẽduʒ ꝙ Petr⁹ peccauit qdẽ ⁊ reprehẽſibilis fuit ƒm ſniam Aug. ⁊ ipſi⁹ Pauli: ſubtrahens ſe a gẽtilib⁹ vt vitaret ſcãdalũ iudeoꝝ: qꝛ hoc ĩcaute aliqualiter faciebat: ita ꝙ ex hoc gẽtiles ad fidẽ cõuerſi ſcãdalizabanť: nõ tñ factũ Petri erat tam graue pctm̃ ꝙ merito poſſint alij ſcãdalizari. vñ patiebanť ſcãdalũ paſſiuuʒ: nõ aũt erat in Petro ſcãdalũ actiuũ. ¶ Ad tertium dõm ꝙ pctã venalia pfectoꝝ p̃cipue ꝯſiſtũt in ſubitis motib⁹ qui cũ ſint occulti ſcãdalizare nõ pñt: ſi qua vero ẽt in exterioribus dictis vel factis venialia pctã ꝯmittãť: tã ʒ leuia ſũt vt de ſe ſcandalizãdi virtutem non habeant.

Ad ſeptimum ſic pcediť. Uideť ꝙ bona ſpũalia ſint ꝓpter ſcãdalũ dimittẽda. Aug. n. ĩ li. ꝯ epl̃aʒ Permeniani docʒ: vt vbi ſciſmaticis periculũ timeť a punitiõe peccatoꝝ ceſſandũ ẽ: ſ; punitio pctõꝝ eſt qđdã ſpũale cũ ſit act⁹ iuſtitie. ğ bonũ ſpũale eſt pp ſcãdalũ dimittẽdũ. ¶ P̃. Sacra doctrina maxie videtur eẽ ſpũalis: ſ; ab ea eſt ceſſandũ pp ſcandaluʒ ƒm illud Matth. 7. Nolite ſctm̃ dare canib⁹ neqȝ margaritas veſtras ſpargatis añ porcos ne cõuerſi dirũpãt vos. ğ bonũ ſpũale eſt dimittendũ pp ſcãdalũ. ¶ P̃. Correctio fraterna cũ ſit actus charitatis eſt qđdã ſpũale bonũ: ſ; interdũ ex charitate dimittiť ad vitandũ ſcãdalũ alioꝝ: vt Augu. dicit in p̃mo de ciui. dei. ğ bonũ ſpũale ẽ pp ſcãdalũ dimittendũ. ¶ P̃. Hiero. dic̃ ꝙ dimittendũ eſt pp ſcandalũ oẽ qđ põt p̃termitti ſalua triplici veritate. ſ. vite: iuſtitie: ⁊ doctrine: ſ; ĩpletio ꝯſilioꝝ ⁊ largitio elemoſynaꝝ multotiens põt p̃termitti ſalua triplici veritate p̃dicta: alioqn ſemp peccarent oẽs q p̃termittunt: ⁊ tñ hec ſunt maxia ĩter ſpũalia opera. ğ ſpũalia opa debẽt p̃termitti pp ſcãdalum. ¶ P̃. Uitatio cuiuſʒ pcti eſt qđdã ſpũale bonuʒ: qa quodlibet pctm̃ affert peccãti aliqđ ſpũale detrimẽtũ: ſ; videť ꝙ p ſcandalo p̃ximi vitando debeat aliquis qñqȝ peccare venialr̃: puta cũ peccãdo venialr̃ ĩpedit peccatũ mortale alterius: dʒ. n. hõ ĩpedire dãnationẽ p̃ximi q̃tũ põt ſine detrimẽto ꝓp̃e ſalutis q̃ nõ tolliť p̃ pctm̃ veniale. ğ aliqđ bonum ſpũale dʒ hõ p̃termittere ꝓpter ſcãdalũ vitandũ. ¶ Sed ꝯ eſt qđ Greg. dic̃ ſup Ezech. Si de veritate ſcandalum ſumiť vtili⁹ naſci pmittiť ſcãdalum q̃ȝ ꝙ veritas relinquať: ſ; bona ſpũalia maxie ptinẽt ad veritatẽ. ğ bona ſpũalia nõ ſũt pp ſcãdalum dimittẽda. ¶ Rñ°. dõʒ ꝙ cum duplex ſit ſcãdalum actiuũ. ſ. ⁊ paſſiuũ. q̃ſtio aũt iſta nõ hʒ locũ de ſcãdalo actiuo: qꝛ cũ ſcãdalũ actiuum ſit dictum vel factũ min⁹ rectũ: nihil eſt cũ ſcandalo actiuo faciendum: hʒ aũt locũ q̃ſtio ſi ĩtelligať de ſcãdalo paſſiuo. ¶ Conſiderandũ eſt ğ qd ſit dimittẽdũ ne alius ſcãdalizeť. Eſt aũt in ſpũalib⁹ bonis diſtinguẽdũ. nã q̃dã bonuʒ ſunt de neceſſitate ſalutis q̃ p̃termitti nõ pñt ſine peccato mortali: manifeſtũ eſt aũt qđ nullus dʒ mortalr̃ peccare vt alteri⁹ pctm̃ ĩpediat. qꝛ ƒ; ordinẽ charitatis plus dʒ hõ ſuam ſalutẽ ſpũaleʒ diligere q̃ȝ alteri⁹. ⁊ iõ ea q̃ ſunt de neceſſitate ſalutis p̃termitti nõ dʒ ꝓpter ſcãdalum vitãdũ. Jn his aũt ſpũalib⁹ bonis q̃ nõ ſunt de neceſſitate ſalutis videť diſtinguẽdum: qꝛ ſcandalum qđ ex eis oriť qñqȝ ex malitia ꝓcedit. cũ. ſ. aliqui volunt impedire hmõi ſpũalia bona: ſcãdala cõcitando. ⁊ hoc eſt ſcãdalũ phariſeoꝝ q de doctrina domini ſcãdalizabanť: qđ eẽ cõtẽnendũ de⁹ docet Matth. 15. Qñqȝ vo ſcandalũ ꝓcedit ex ĩfirmitate vł ignorantia: ⁊ hmõi: eſt ſcandalũ puſilloꝝ ꝓpter qđ ſũt ſpiritualia bona occultãda: vel ẽt ĩterdũ differẽda vbi periculum nõ ĩminet quouſqȝ reddita rõne hmõi ſcãdalũ ceſſet. ſi aũt poſt redditam rõnem hmõi ſcãdalum dureť: iaʒ videť ex malitia eẽ: ⁊ ſic ꝓpter ipm nõ ſunt hmõi ſpũalia opera dimittenda. ¶ Ad p̃muʒ ergo dõm ꝙ penaꝝ infli

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ctio non ẽ ꝑpter ſe expetenda:ſ; pene inſligunt᷑ vt medici
ne q̃daʒ ad cohibendũ pctã.ꝛ iõ intantũ hñt rõnẽ iuſtitie
inq̃ʒtũ ꝑ eas pctã cohibent᷑.Si aũt ꝑ iflictionẽ penaꝝ ma
nifeſtũ ſit plura ꝛ maioꝛa pctã ſeq̃:tunc penaꝝ iflictio non
ꝯtinebit᷑ ſub iuſtitia:ꝛ ĩ hoc caſu loq̃tur Aug.qñ.ſ.ex exco/
municatiõe aliquoꝝ iminet ꝑiculũ ſciſmatis:tũc.n. excõi/
cationẽ ferre nõ ꝑtinet ad veritatẽ iuſtitie. ❡ Ad 2m dõʒ:
ꝙ circa doctrinã duo ſunt ꝯſideranda.ſ.veritas que doce/
tur:ꝛ ipſe actus docẽdi:quoꝝ ꝑmuʒ eſt de neceſſitate ſalu/
tis:vt.ſ.ꝯ̃rium veritati non doceat:ſ; veritatẽ ſm cõgruẽ/
tiam tpis ꝛ pſonaꝝ ꝓponat ille cui incũbit docẽdi officiũ.
ꝛ ideo ꝑpter nullũ ſcandalũ qõ ſeq̃ videat᷑ dʒ hõ ꝑtermiſ/
ſa veritate falſitatẽ docere:ſ; ipſe actus docendi iter ſpũa
les elemoſynas ꝯputat᷑:vt ſupra dcm̃ eſt: ꝛ iõ eadẽ rõ ẽ de
doctrina ꝛ de alijs mĩe opib9 de q̃bus poſtea dicet᷑. ❡ Ad
3m dõm:ꝙ correctio fraterna:ſicut ſupra dcm̃ eſt: ordinat᷑
ad emẽdationẽ frĩs:ꝛ iõ ĩtãtũ cõputãda eſt iter ſpũalia bo
na inq̃ʒtũ hoc conſequi põt:quod nõ ꝯtingit ſi ex correctio
ne frater ſcandalizetur:ꝛ iõ ſi ꝑpter ſcandalũ correctio di
mittat᷑:nõ dimittit᷑ ſpirituale bonũ. ❡ Ad 4m dõm:ꝙ in
veritate vite doctrine ꝛ iuſtitie non ſolum comprehendi/
tur id quod eſt de neceſſitate ſalutis:ſ; etiã id ꝑ quod pfe/
ctius ꝑuenitur ad ſalutẽ:ſm illud.i.ad Cor.12. Emulami/
ni chariſmata melioꝛa.vnde etiã conſilia non ſunt ſimplr̃
pretermittenda:nec etiã mĩe opa ꝑpter ſcandalũ:ſed ſunt
ĩterdũ occultanda vel differẽda ꝑpter ſcandalũ puſilloꝝ
vt dictũ eſt.q̃ñq; tñ ꝯſilioꝝ obſeruatio ꝛ ĩpletio opeꝝ mĩe
ſunt de neceſſitate ſalutis:qõ pʒ in his q̃ iã nouerũt cõſilia
ꝛ in his q̃bus ex debito ĩminet defectib9 alioꝝ ſubuenire
vel in tẽpoꝛalib9 puta paſcẽdo eſuriẽtẽ:vel in ſpũalib9 pu/
ta docẽdo ignoꝛantẽ:ſiue hmõi fiãt debita ꝑpter iniunctũ
officiũ:vt pʒ in prelatis:ſiue ꝑpter neceſſitatẽ indigentis:
ꝛ tunc eadem rõ eſt de hmõi ſicut de alijs q̃ ſunt de neceſ/
ſitate ſalutis. ❡ Ad q̃ntũ dõm:ꝙ q̃daʒ dixerunt pctm̃ ve
niale eẽ cõmittendũ ꝑpter vitandũ ſcandalũ:ſed hoc ipli
cat ꝯ̃ria:ſi eniʒ faciẽdũ ẽ iã nõ ẽ malũ neq; pctm̃.nã nõ po/
teſt eſſe eligibile:contingit tñ aliq̃d ꝑpter aliquã circũſtã
tiam nõ eẽ pctm̃ veniale:qõ illa circũſtantia ſublata pctm̃
veniale eẽt:ſicut verbũ iocoſuʒ eſt pctm̃ veniale qñ abſq;
vtilitate dr̃: ſi aũt ex cã rõnabili ꝓferat᷑ nõ ẽ ocioſuʒ neq;
pctm̃.Quãuis aũt ꝑ pctm̃ veniale grã nõ tollat᷑ ꝑ quã ẽ ho
minis ſalus:inq̃ʒtũ tñ veniale diſponit ad moꝛtale vergit
in detrimentum ſalutis.

Ad octauum ſic ꝓcedit᷑.Videt᷑ ꝙ tpalia ſint di
mittẽda pp̃ ſcãdalũ.Magis.n.de
bemus diligere ſpũalẽ ſalutẽ ꝓximi q̃ ĩpeditur ꝑ ſcãdalũ
q̃ʒ q̃cunq; tpalia bona:ſ; id qõ min9 diligim9 dimittimus
ꝑpter id qõ magis diligim9.g̃ tpalia magis dbem9 dimit
tere ad vitãdum ſcãdalũ ꝓximoꝝ. ❡ P̃.Scõm regulam
Hiero.oĩa q̃ pñt ꝑtermitti ſalua triplici vitate:ſũt pp̃ ſcan
dalum dimittẽda.ſed tpalia pñt pretermitti ſalua triplici
veritate.g̃ ſũt pp̃ ſcãdalũ dimittẽda. ❡ P̃.In tpalib9 bo/
nis nihil eſt magis neceſſariũ q̃ʒ cib9:ſ; cib9 eſt ꝑtermittẽ/
dus pp̃ ſcãdalũ:ſʒ illud Ro.14. Noli cibo tuo illũ ꝑdere
ꝓ quo xp̃s moꝛtu9 eſt:g̃ multomagis oĩa alia tpalia ſũt ꝑ
pter ſcãdalũ dimittẽda. ❡ P̃.Tẽpoꝛalia nullo ꝯuenien/
tioꝛi modo cõſeruare aut recuperare poſſumus q̃ʒ per in/
diciuʒ:ſ; iudicijs vti nõ lʒ:ꝛ ꝑcipue cũ ſcãdalo.dicit᷑ enim
Mat.5.Ei q̃ vult tecũ in iudicio cõtẽdere ꝛ tunicã tuã tol
lere:dimitte ei ꝛ palliũ.Et.i.ad Cor.6.Iã q̃deʒ oĩo delictũ
eſt in vobis ꝙ iudicia hẽtis iter vos:q̃re nõ magis iniuriã
accipitis:q̃re nõ magis fraudẽ patimini:ergo vr̃ ꝙ tpalia
ſint pp̃ ſcãdalum dimittẽda. ❡ P̃. Inter oĩa tpalia min9
vident᷑ dimittẽda q̃ ſũt ſpũalib9 ãnexa:ſ; iſta ſunt pp̃ ſcan
dalum dimittẽda:aplſ.n.ſeminãs ſpũalia: tpalia ſtipẽdia
nõ accepit ne offendiculum daret euãgelio xp̃i:vt pʒ.i.ad
Cor.9.ꝛ ex ſili cã eccl'ia in aliq̃b9 terris nõ exigit decimas
pp̃ ſcandalũ vitandũ.g̃ multo magis alia tpalia ſũt pp̃ ſcã
dalum dimittẽda. ❡ Sed ꝯ eſt ꝙ Btũs Thomas cãtua
rien̄.repetijt res eccl'iaꝝ cũ ſcandalo regis. ❡ Rñ9. dõm
ꝙ circa tpalia bona diſtinguẽdum eſt.Aut.n.ſunt nr̃a aut
ſunt nobis ad ꝯſeruãdũ ꝑ alijs cõmiſſa: ſic᷑ bona ecc'lie cõ
mittunt᷑ p̃latis: ꝛ bona cõia q̃buſcunq; reipublice rectoꝛi
bus.ꝛ taliũ cõſeruatio ſic᷑ ꝛ depoſitoꝝ iminet his q̃b9 ſunt
cõmiſſa ex neceſſitate:ꝛ iõ nõ ſunt pp̃ ſcãdaluʒ dimittẽda:
ſic᷑ nec alia q̃ ſũt de neceſſitate ſalutis:tpalia ṽo bona quo
rum nos ſum9 dñi dimittere ea tribuẽdo ſi penes nos ea
habeam9:vel nõ repetẽdo ſi apud alios ſint pp̃ ſcãdalum
q̃ñq; q̃dẽ debem9:q̃ñq; aũt nõ.ſi.n.ſcandalũ ex hoc oꝛiat᷑
ꝑpter ignoꝛãtiã vel ĩfirmitatẽ alioꝝ qõ ſupra dixim9 eſſe
ſcandalũ puſilloꝝ:tũc vel totalr̃ dimittẽda ſũt tpalia:vel
alr̃ ſcãdalum ſedãdum.ſ.ꝑ aliquã admonitionẽ.vñ Aug.
dic᷑ in li.de ſermone dñi in mõte.Dãdũ eſt qõ nec tibi nec
alteri noceat q̃ʒtũ ab hoĩe credi põt:ꝛ cũ negaueris qõ pe/
tit indicãda eſt ei iuſtitia ꝛ meli9 ei aliq̃d dabis cũ petẽteʒ
iniuſte correxeris.aliq̃ñ ṽo ſcãdalũ naſcitur ex malitia:qõ
eſt ſcandalũ phariſeoꝝ:ꝛ pp̃ eos q̃ ſic ſcãdala cõcitant nõ
ſũt tpalia dimittẽda:q2 hoc ꝛ noceret bono cõi:daret᷑ eniʒ
malis rapiẽdi occaſio:ꝛ noceret ipſis rapiẽtib9 q̃ retinẽdo
aliena in pctõ remanerẽt.vñ Greg.dic᷑ in moral.Quidam
dũ tpalia nobis rapiũt ſolũmõ ſunt tolerãdi. quidã ṽo eq̃
tate ſeruata ꝓhibẽdi nõ ſola cura ne nr̃a ſubtrahant᷑:ſ; ne
rapiẽtes nõ ſua ſemetipſos perdãt.Et ꝑ hoc pʒ ſolõ ad pri/
mum. ❡ Ad ſcõm dõm ꝙ ſi paſſim ꝑmitteret᷑ malis hoĩ/
bus vt aliena raperẽt:ṽgeret hoc in detrimẽtũ ṽitatis vi/
te ꝛ iuſtitie.ꝛ iõ nõ oʒ pp̃ qõcunq; ſcandalũ tpalia dimitti.
❡ Ad tertiũ dõm ꝙ nõ eſt de itentõe apl'i monere ꝙ cib9
totalr̃ pp̃ ſcandalũ dimittat᷑:q2 ſumere cibũ eſt de neceſſi
tate ſalutis:ſ; ꝙ talis cib9 eſt pp̃ ſcãdalũ dimittendus:ſm
illud.i.ad Cor.8.Nõ mãducabo carnẽ in eternũ ne fratrẽ
meũ ſcandalizem. ❡ Ad 4m dõʒ ꝙ ſm Aug.in li. de ſmo
ne dñi in mõte:illud p̃ceptũ dñi eſt ĩtelligendũ ſm ꝑpara/
tionẽ animi:vt.ſ.hõ ſit parat9 ꝑus pati iniuriã vel fraudeʒ
q̃ʒ iudiciũ ſubire ſi hoc expediat:q̃ñq; tñ nõ expedit: vt di
ctũ eſt.ꝛ ſilr̃ ĩtelligẽdũ eſt verbũ apl'i. ❡ Ad q̃ntũ dõm ꝙ
ſcãdalũ qõ vitabat apl's ex ignoꝛãtia ꝓcedebat gentiliũ
qui hoc nõ cõſueuerant. ꝛ iõ ad tp̃s abſtinendum erat vt
prius inſtruerent᷑ hoc eſſe debitum:ꝛ ex ſimili cã eccleſia
abſtinet de decimis exigendis in terris in quibus non eſt
conſuetum decimas ſoluere.

❡ De p̃ceptis charitatis. Queſtio. XLIIII.

DEinde conſiderandum eſt de p̃ce
ptis charitatis. ❡ Et circa
hoc q̃runt᷑ octo. Primo vtꝝ de chari/
tate ſint dãda p̃cepta. 2° vtꝝ vnuʒ tñ
vel duo. 3° vtꝝ duo ſufficiãt. 4° vtꝝ
ꝯueniẽter p̃cipiat᷑ vt de9 ex toto coꝛde
diligat᷑. 5° vtꝝ ꝯueniẽter addat᷑ ex to/
ta mente ꝛc̃. 6° vtꝝ p̃ceptũ hoc poſſit in vita iſta impleri.
7° de hoc precepto diliges ꝓximum tuum ſic᷑ teipm̃. 8°
vtrum oꝛdo charitatis cadat ſub p̃cepto.

Ad primum ſic ꝓcedit᷑. Videt᷑ ꝙ de charitate
nõ debeat dari aliq̃õ p̃ceptũ.Cha/
ritas.n.imponit modũ actibus oĩum virtutuʒ de q̃b9 dan
tur p̃cepta cũ ſit foꝛma virtutuʒ:vt ſupra dcm̃ eſt:ſed mo/
dus nõ ẽ in p̃cepto vt cõiter dic᷑:g̃ de charitate nõ ſũt dãda
p̃cepta. ❡ P̃.Charitas q̃ in coꝛdib9 noſtris ꝑ ſpm̃ ſanctuʒ
ĩfundit᷑ fac᷑ nos liberos:q2 vbi ſpũs dñi ibi libertas: vt dr̃
.2.ad Cor.3. Sʒ obligatio q̃ ex p̃ceptis naſcit᷑ libertati op/
ponit᷑:q2 neccẽitatẽ ĩponit.g̃ de charitate nõ ſũt dãda p̃cep/
ta. ❡ P̃.Charitas eſt precipua inter oẽs virtutes ad quas
oꝛdinat᷑ p̃cepta:vt ex ſupra dictis pʒ.ſi g̃ de charitate dan

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

tur aliqua precepta deberent poni īter precipua precepta
que ſunt precepta decalogi: non aūt ponunt̄. ḡ nulla prece
pta ſunt de charitate dāda. ¶ Sꝫ ꝯ. Illud qḋ de⁹ reqrit a
nobis cadit ſub p̄cepto. reqrit aūt de⁹ ab hoīe vt diligat eū
vt dicit̄ Deut°. 10. ḡ de dilectione charitatis q̄ eſt dilectio
dei ſunt danda p̄cepta. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſicut ſupra dictuꝫ
ē p̄ceptuꝫ īportat rōneꝫ debiti. intātū ḡ aliqd cadit ſub p̄-
cepto: inq̄tū hꝫ rōnē debiti. Eſt aūt aliqd debitum dupl'r.
Uno° p ſe. Alio° ꝓpter aliud. Per ſe qdeꝫ debitū eſt in
vnoquoqꝫ negocio id qḋ eſt finis: q2 hꝫ rōneꝫ p ſe boni. pp
aliud aūt ē debitū id qḋ ordinat̄ ad finē: ſicut medico p ſe
debitū ē vt ſanet: pp aliud aūt vt medicinaꝫ det ad ſanan
dū. finis aūt ſpūalis vite ē vt hō vniat̄ deo qḋ fit p chari-
tatē: ⁊ ad hoc ordinant̄ ſicut ad finē oīa q̄ ꝑtinēt ad ſpūalē
vitā. vn̄ ⁊ apl's dic̄. 1. ad Thimo. p̄. Finis p̄cepti ē charitas
de corde puro ⁊ cōſcia bona ⁊ fide nō ficta. Oēs. n. v̄tutes
de q̄rū actib⁹ dant̄ p̄cepta ordināt̄ vel ad purificādū cor
a turbinibus paſſionū: ſicut virtutes q̄ ſunt circa paſſiōes
vel ſaltē ad hn̄dā bonā ꝯſciam: ſicut virtutes q̄ ſunt circa
opationes: vel ad hn̄dū rectā fidē: ſicut illa q̄ ꝑtinēt ad di-
uinum cultum. ⁊ hec tria requiruntur ad diligenduꝫ deū.
nam cor impurum a dei dilectione abſtrahit̄ ꝓpter paſſio
nē inclinantē ad terrena. conſcientia vero mala facit hor-
rere diuinā iuſtitiā pp timorē pene. fides autē ficta trahit
affectum in id quod de deo fingitur ſeparans a diuinitate
⁊ a dei veritate. In quolibet autē genere id quod ē per ſe:
potius eſt eo quod eſt propter aliud. ⁊ ideo maximuꝫ pre-
ceptum eſt de charitate: vt dicitur Matth. 22. ¶ Ad p̄⁹
ergo dōm: ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ eſt cū de ceteris p̄ceptis agere
tur: modus dilectionis nō cadit ſub illis preceptis q̄ dant̄
de alijs actibus virtutū: puta ſub hoc precepto: honora pa
trem tuuꝫ ⁊ matrē tuā: non cadit ꝙ hoc ex charitate fiat:
cadit tn̄ actus dilectionis ſub p̄ceptis ſpālibus. ¶ Ad 2⁹
dōꝫ: ꝙ obligatio p̄cepti non opponitur libertati: niſi in eo
cuius mens auerſa eſt ab eo qḋ precipitur: ſicut pꝫ in his q
ex ſolo timore precepta cuſtodiunt: ſed preceptuꝫ dilectio
nis non pōt impleri niſi ex ꝓpria voluntate. ⁊ ideo liberta
ti non repugnat. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ omnia precepta decalo
gi ordinantur ad dilectionem dei ⁊ proximi. ⁊ ideo precep
ta charitatis non fuerunt connumeranda inter precepta
decalogi: ſed in oībus includuntur.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ de cha-
ritate non fuerit danda duo p̄-
cepta. Precepta. n. legis ordināt̄ ad virtutē: vt ſupra dcm̄
eſt. ſꝫ charitas eſt vna virtus vt ex ſupra dictis patet. ḡ de
charitate nō fuit dādum niſi vnū p̄ceptum. ¶ P̄. Sicut
Aug. dic̄. in li. de doctrina x̄piana: Charitas in ꝓximo nō
diligit niſi deū: ſꝫ ad diligēdū deuꝫ ſufficiēter ordinamur
per hoc p̄ceptū. Diliges dn̄ꝫ deū tuū. ḡ nō oportuit adde-
re aliud p̄ceptū de dilectiōe ꝓximi. ¶ P̄. Diuerſa pctā di
uerſis p̄ceptis opponunt̄: ſꝫ nō peccat aliqs p̄termittēs di
lectionē ꝓximi: ſi nō p̄termittat dilectionē dei: qnimo dr̄
Lu. 14. Siquis venit ad me ⁊ nō odit p̄rem ſuuꝫ ⁊ m̄rem
ſuā nō pōt me⁹ eſſe diſcipulus. ḡ nō eſt aliud p̄ceptū de di
lectiōe dei ⁊ de dilectiōe ꝓximi. ¶ P̄. Apl's dicit ad Ro.
13. Qui diligit ꝓximū legē ipleuit: ſꝫ nō iplet̄ lex niſi p ob-
ſeruantiam oīuꝫ p̄ceptoꝝ. ḡ oīa precepta icludunt̄ in dile
ctione ꝓximi: ſufficit ḡ vnū p̄ceptū de dilectōe ꝓximi: nō
ergo de hoc debēt eē duo p̄cepta charitatis. ¶ Sed ꝯ eſt
qḋ dr̄. 1. Joan. 4. Hoc mandatuꝫ hēmus a deo vt q diligit
deū diligat ⁊ frēꝫ ſuū. ¶ Rñ°. dōꝫ ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ ē cū d
p̄ceptis ageret̄: hoc modo ſe hn̄t p̄cepta in lege: ſic̄ ꝓpoſi-
tiones in ſciētijs ſpeculatiuis: in qbus ꝯcl'ones v̄tute con-
tinent̄ i p̄mis p̄ncipijs. vn̄ q ꝑfecte cognoſceret p̄ncipia ſꝫ
totā ſuā v̄tutē nō opus hr̄et vt ei ꝯcl'ones ſeorſum ꝓpone
rent̄: ſꝫ q2 nō oēs q cognoſcūt p̄ncipia ſufficiūt cōſiderare
qcqd in p̄ncipijs v̄tute ꝯtinet̄: neceſſe eſt pp eos vt in ſciē-
tijs ex p̄ncipijs ꝯcl'ones d̄ducant̄. In opabilib⁹ aūt in qui
bus p̄cepta legis nō dirigūt: finis hꝫ rōnē p̄ncipij: vt ſupra
dcm̄ eſt: dilectio aūt dei finis eſt ad quē dilectio ꝓximi or
dinat̄. ⁊ iō nō ſolū oꝫ dari p̄ceptū de dilectōe dei: ſꝫ etiā de
dilectiōe ꝓximi pp minus capaces q nō de facili ꝯſiderāt
vnū hoꝝ p̄ceptoꝝ ſub alio ꝯtineri. ¶ Ad p̄mū ergo dōm
ꝙ lꝫ charitas ſit vna v̄tus: hꝫ tn̄ duos actus quoꝝ vn⁹ or-
dinat̄ ad aliū ſicut ad finē: p̄cepta aūt dant̄ de actib⁹ v̄tu-
tum. ⁊ iō oportuit eſſe plura p̄cepta charitatis. ¶ Ad 2ᵐ
dōm ꝙ de⁹ diligit̄ in ꝓximo: ſic̄ finis in eo qḋ eſt ad finē:
⁊ tn̄ oportuit de vtroqꝫ explicite dari p̄cepta rōne iam di-
cta. ¶ Ad tertium dōm ꝙ id qḋ eſt ad finē hꝫ rōneꝫ boni
ex ordine ad finē: ⁊ ſm̄ hoc ēt recedere ab eo hꝫ rōnē mali
⁊ nō al'r. ¶ Ad quartū dōm ꝙ in dilectiōe ꝓximi icludit̄
dilectio dei ſic̄ finis in eo qḋ eſt ad finē ⁊ ecōuerſo: ⁊ tamē
oportuit vtrūqꝫ p̄ceptū explicite dari rōne iā dicta.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ nō ſufficiant
duo p̄cepta charitatis. Precepta
enim dant̄ de actib⁹ v̄tutū: act⁹ aūt ſm̄ obā diſtiguunt̄: cū
ergo hō q̄tuor debeat ex charitate diligere. ſ. deū: ſeipꝫ: ꝓ
ximum: ⁊ corp⁹ ꝓpriū: vt ex ſupra dcis pꝫ: videt̄ ꝙ q̄tuor
debeāt eē p̄cepta charitatis: ⁊ ſic duo nō ſufficiunt. ¶ P̄.
Charitatis act⁹ nō ſolū eſt dilectio: ſꝫ gaudiū pax bn̄ficē-
tia: ſꝫ de actib⁹ v̄tutū ſunt dāda p̄cepta. ḡ duo p̄cepta cha-
ritatis nō ſufficiūt. ¶ P̄. Sic̄ ad v̄tutem ꝑtinet facere bo-
num: ita ⁊ declinare a malo: ſꝫ ad faciēdū bonū iducimur
p p̄cepta affirmatiua: ad declinādū a malo per p̄cepta ne-
gatiua. ḡ de charitate fuerūt dāda p̄cepta nō ſolū affirma
tiua: ſed ēt negatiua. ⁊ ſic duo p̄cepta p̄dicta charitatis nō
ſufficiūt. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qḋ dn̄s dic̄ Mat. 22. In his duobus
mādatis tota lex pēdet ⁊ ꝓphete. ¶ Rñ°. dicēdū ꝙ cha
ritas: ſic̄ ſupra dcm̄ eſt: eſt amicitia q̄dā: amicitia aūt ad al
terū eſt. vn̄ ⁊ Greg. dic̄ in q̄dā homel. Charitas min⁹ q̄ꝫ in-
ter duos haberi nō pōt. Quō aūt ex charitate aliqs ſeipꝫ
diligit: ſupra dcm̄ eſt: cū aūt dilectio ⁊ amor ſit boni: bonū
aūt ſit vel finis vel id qḋ ē ad finē: ꝯueniēter de charitate
duo p̄cepta ſufficiūt: vnū qdē quo iducimur ad deum dili
gēdum ſic̄ finē. aliud aūt quo iducimur ad diligendū ꝓxi
mum pp deū ſic̄ ꝓpter finē. ¶ Ad p̄mū ḡ dōꝫ ꝙ ſic̄ Aug.
dic̄ in p̄mo de doc. x̄piana. Cū q̄tuor ſint ex charitate dili-
genda: de ſcḋo ⁊ q̄rto. i. de dilectōe ſui ⁊ corporis ꝓprij nul
la p̄cepta dāda erāt. Quātūcunqꝫ. n. hō excidat a charita-
te: remanet illi dilectio ſui ⁊ dilectio corporis ſui: mod⁹ āt
diligendi p̄cipiēdus eſt hoī: vt. ſ. ſe ordinate diligat ⁊ cor-
pus ꝓpriū: qḋ qdē fit per hoc ꝙ hō diligit deū ⁊ ꝓximuꝫ.
¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ alij act⁹ charitatis ꝯſequunt̄ ex actu di
lectōis ſic̄ effect⁹ ex cā: vt ex ſupra dictis pꝫ: vn̄ in p̄ceptis
dilectiōis v̄tute icludunt̄ p̄cepta de alijs actibus: ⁊ tn̄ pp
tardiores iueniunt̄ de ſingulis explicita p̄cepta tradita: d
gaudio qdē Phil. 4. Gaudete in dn̄o ſemꝑ: de pace āt ad
Heb. 12. Paceꝫ ſeqmini cū hoīb⁹: de bn̄ficētia āt ad Gal.
vlti. Duꝫ tp̄s hēm⁹ opemur bonū ad oēs. de ſingulis bn̄fi
centie ꝑtib⁹ iueniunt̄ p̄cepta tradita ī ſacra ſcriptura: vt
pꝫ diligēter ꝯſiderāti. ¶ Ad tertium dōm ꝙ plus ē opari
bonū q̄ꝫ vitare malū. ⁊ iō in p̄ceptis affirmatiuis v̄tute in
cludunt̄ p̄cepta negatiua: ⁊ tn̄ explicite iueniūt̄ p̄cepta da
ta ꝯ vicia charitati oppoſita: nā ꝯ odium dr̄ Leui. 19. Ne
oderis frēꝫ tuū in corde tuo. ꝯ accidiā dr̄ Eccle. 6. Ne acci
dieris in vincul' eius. ꝯ iuidiā Gal. 6. Nō efficiamur ianis
glie cupidi: inuicē ꝓuocātes: inuicem inuidentes. ꝯ diſcor
diam Ro. 1. ad Cor. p̄mo. Idip̄m dicatis oēs ⁊ nō ſint in vo
bis ſciſmata. ꝯ ſcandalū aūt ad Ro. 14. Ne ponatis offen
diculum fratri vel ſcandalum.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ icōueniēter
mandet̄ ꝙ de⁹ diligatur ex toto

coꝛde. Mod⁹.n.v̄tuoſi act⁹ nō eſt in p̄cepto: vt ex ſupra di
ctis pꝫ: ſed hoc qđ dicitur ex toto coꝛde iportat modū diui
ne dilectionis. ģ incōueniēter p̄cipitur ꝙ deus ex toto coꝛ
de diligaꝛ. ¶ P̄. Totū ⁊ pfectū ē cui nihil deeſt: vt diciꝛ i
3. phyſicoꝝ: ſi ģ in precepto cadit ꝙ deus ex toto coꝛde di/
ligatur: qcūqꝫ facit aliqđ qđ non ptinet ad dei dilectioneꝫ
agit contra preceptū: ⁊ p ꝯñs peccat moꝛtaliter: ſꝫ pctm̄ ve
niale nō ptinet ad dei dilectionē. ģ pctm̄ veniale erit moꝛ/
tale: qđ eſt incōueniēs. ¶ P̄. Diligere deū ex toto coꝛde ē
pfectionis: q2 ſm phm totum ⁊ pfectuꝫ idem ſunt: ſꝫ ea q̄
ſunt pfectionis non cadunt ſub precepto ſꝫ ſub ꝯſilio. ģ nō
dꝫ p̄cipi ꝙ deus ex toto coꝛde diligatur. ¶ Sed cōtra eſt
qđ diciꝛ Deut°. 6. Diliges dñꝫ deū totū ex toto coꝛde tuo.
¶ Rñ°. dōm: ꝙ cū p̄cepta denꝛ de actibus virtutū: hoc ģ
modo aliquis actus cadit ſub p̄cepto ſcđm ꝙ eſt actus vir
tutis. Reqritur aūt ad actuꝫ virtutis non ſolū ꝙ cadat ſu
per debitā materiā: ſed etiā ꝙ veſtiatur debitis circumſtā
tijs qbus ſit ꝓpoꝛtionatus tali mãe. deus autē eſt diligen
dus ſicut finis vltimus ad quē oīa ſunt referenda. ⁊ iō to/
talitas q̄dam fuit deſignāda circa p̄ceptū de dilectiōe dei
¶ Ad p̄mū ģ dōm: ꝙ ſub p̄cepto qđ datur de actu alicu⁹
virtutis non cadit modus quē hꝫ ille actus ex alia ſuperio
ri virtute: cadit tñ ſub precepto modus ille q ptinet ad rō
nem ꝓprie virtutis: ⁊ talis modus ſignificaꝛ cū dr: ex toto
coꝛde. ¶ Ad ſecundum dicendum: ꝙ dupliciter contigit
ex toto coꝛde deum diligere. Uno quidem modo in actu
.i. vt totum coꝛ hominis ſemper actualiter in deum feraꝛ:
⁊ iſta ē perfectio patrie. Alio modo vt habitualiter totū
coꝛ hominis in deū feratur: ita ſ. ꝙ nihil cōtra dei dilectio
nē coꝛ hominis recipiat: ⁊ hec eſt perfectio vie cui non con
trariatur pctm̄ veniale: quia non tollit habituꝫ charitatis
cum non tendat in oppoſitum obiectum: ſed ſolum ip̄edit
charitatis vſum. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ pfectio charitatis
ad quā oꝛdinanꝛ ꝯſilia eſt media inter duas perfectiones
predictas: vt. ſ. homo quantuꝫ poſſibile eſt ſe abſtrahat a
rebus temporalibus etiam licitis que occupando animū
impediunt actualem motum coꝛdis in deum.

Ad quintum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ iconue/
nienter Deut°. 6. ſuper hoc quod
dicitur. Diliges dñm deum tuum ex toto coꝛde tuo: adda/
tur: ⁊ ex tota anima tua: ⁊ ex tota foꝛtitudine tua. Non eni
accipitur hic coꝛ pro membꝛo coꝛpoꝛali: quia diligere deū
non eſt coꝛpoꝛis actus: opoꝛtet ergo ꝙ coꝛ accipiatur ſpi/
ritualiter. coꝛ autem ſpiritualiter acceptum vel eſt ipa aīa
vel aliquid aīe: ſuperfluū ergo fuit vtrūqꝫ ponere. ¶ P̄.
Foꝛtitudo hoīs p̄cipue dependet ex coꝛde ſiue ſpūalr̄ hoc
accipiaꝛ ſiue coꝛpoꝛalr̄. ģ poſtq̄ꝫ dixerat diliges dñm deū
tuum ex toto coꝛde tuo: ſupfluū fuit addere: ex tota foꝛti/
tudine tua. ¶ P̄. Matth. 22. dr̄. In tota mēte tua: qđ hic
nō poniꝛ. ģ vr̄ ꝙ icōueniēter hoc p̄ceptum daꝛ Deut°. 6.
¶ Sed ꝯ eſt auctoꝛitas ſcripture. ¶ Rñ°. dōm ꝙ hoc p̄/
ceptum diuerſimode iuenit traditū in diuerſis locis: naꝫ
ſicꝫ dcm̄ eſt Deut°. 6. ponunꝛ tria. ſ. ex toto coꝛde: ⁊ ex tota
anima: ⁊ ex tota foꝛtitudine Mat. 22. ponunꝛ duo hoꝝ. ſ.
ex toto coꝛde: ⁊ ex tota aīa: ⁊ dimittiꝛ ex tota foꝛtitudine:
ſed addiꝛ in tota mēte: ſꝫ Matt. 12. ponunꝛ q̄tuoꝛ. ſ. ex to/
to coꝛde: ⁊ ex tota aīa: ⁊ ex tota mēte: ⁊ ex tota v̄tute. q̄ eſt/
idē foꝛtitudini. ⁊ hec ēt q̄tuoꝛ tāgunꝛ Luc. 10. nā loco foꝛ
titudinis ſeu v̄tutis poniꝛ ex oībus virib⁹ tuis. ⁊ iō hoꝛuꝫ
q̄tuoꝛ eſt rō aſſignāda. nā ꝙ alicubi vnū hoꝝ omittiꝛ. hoc
eſt q2 vnū itelligiꝛ ex alijs. ¶ Eſt ergo ꝯſiderādū ꝙ dile/
ctio eſt actus volūtatis q̄ hic ſignificaꝛ p coꝛ. nā ſicꝫ coꝛ coꝛ
poꝛale ē p̄ncipiū oīum coꝛpoꝛaliū motuū ita ēt volūtas ⁊
maxime q̄tū ad itentionē finis vltimi q eſt obm̄ charita
tis eſt p̄ncipiū oīuꝫ ſpūaliū motuū. Tria aūt ſūt p̄ncipia/
actuū q̄ mouenꝛ a volūtate. ſ. itellectus q ſignificaꝛ p mē
tem: vis appetitiua inferioꝛ que ſignificaꝛ per aīam: ⁊ vis
executiua exterioꝛ q̄ ſignificaꝛ per foꝛtitudinē ſeu v̄tuteꝫ
ſiue vires. Precipiꝛ ergo nobis vt tota nr̄a itentio feraꝛ i
deū qđ eſt ex toto coꝛde: ⁊ ꝙ itellect⁹ nr̄ ſubdaꝛ deo qđ ē
ex tota mēte: ⁊ ꝙ appetitus noſter reguleꝛ ſm deū qđ eſt
ex tota aīa: ⁊ ꝙ exterioꝛ actus noſter obediat deo qđ ē ex
tota foꝛtitudine vel v̄tute vel virib⁹ deuꝫ diligere. Chry.
tñ ſuper Mattheū accipit ecōuerſo coꝛ ⁊ aīaꝫ q̄ꝫ dcm̄ ſit.
Aug. v̄o in p̄mo de doc. xp̄iana refert coꝛ ad cogitatiōes: ⁊
aīam ad vitā: mentē ad itellectū. Quidā aūt dicūt ex toto
coꝛde. i. itellectu: aīa. i. volūtate: mēte. i. memoꝛia. Uel ſm
Greg. Niſenū per coꝛ ſignificat aīam vegetabilē: p animā
ſenſitiuam: per mentem itellectiuam: q2 hoc ꝙ nutrimur
ſentimus ⁊ intelligimus debemus ad deū referre. Et per
hoc patet reſponſio ad obiecta.

Ad ſextum ſic ꝓcediꝛ. Uideꝛ ꝙ hoc p̄ceptum de
dilectiōe dei poſſit ſuari in via. Quia
ſm Hiero. in expōne catholice fidei: maledict⁹ q dīc deuꝫ
aliquid ipoſſe p̄cepiſſe: ſꝫ de⁹ p̄ceptū dedit: vt pꝫ Deut°. 6.
ergo hoc p̄ceptū pōt in via ipleri. ¶ P̄. Quicunqꝫ nō iplet
p̄ceptum peccat moꝛtalr̄: q2 ſm Amb°. pctm̄ nihil ē aliud
q̄ꝫ tranſgreſſio legis diuine ⁊ celeſtiū inobediētia manda/
toꝛum. ſi ģ hoc p̄ceptū nō pōt in via ſeruari ſequiꝛ ꝙ nul/
lus poſſit eſſe in vita iſta ſine pctō moꝛtali: qđ eſt cōtra id
qđ apl's dicit. i. ad Coꝛ. p̄mo. Cōfirmabit vos vſqꝫ in fineꝫ
ſine crimine. ⁊. i. ad Thimo. 3. Miniſtrēt nullū crimē hñ
tes. ¶ P̄. Precepta danꝛ ad dirigēdos hoīes in viā ſalu/
tis: ſm illud pſ. Preceptū dñi luciduꝫ illuminās oculos:
ſed fruſtra dirigiꝛ aliqs ad ipoſſibile: nō ģ ipoſſe ē hoc p̄ce/
ptum in vita iſta ſeruari. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qđ Aug. dīc in lib. de
pfectiōe iuſtitie: ꝙ in plenitudīe charitatis patrie p̄ceptū
illud iplebiꝛ. Diliges dñm deū tuū ⁊c. nā cuꝫ aliqđ adhuc
eſt carnalis cōcupiſcētie qđ cōtinēdo frenet nō oīo ex to/
ta aīa diligiꝛ de⁹. ¶ Rñ°. dōm ꝙ p̄ceptū aliqđ duplr̄ pōt
ipleri. Uno mō pfecte. Alio mō iperfecte. Perfecte q̄/
dem ipleꝛ p̄ceptū qñ pueniꝛ ad fineꝫ quē itendit p̄cipiēs.
ipleꝛ āt: ſed iperfecte: qñ ⁊ ſi nō ptingat ad finē p̄cipiētis:
nō tñ recediꝛ ab oꝛdine ad finē: ſicꝫ ſi dux exercit⁹ p̄cipiat
militibus vt pugnēt: ille pfecte iplet preceptū q pugnan/
do hoſtē vincit qđ dux itendit: ille aūt iplet: ſed iperfecte:
cui⁹ pugna ad victoꝛiam nō ptingit: nō tñ ꝯ diſciplinā mi
litarē agit. Intendit aūt de⁹ p hoc p̄ceptū: vt hō ſibi tota/
liter vniaꝛ: qđ fit in patria qñ de⁹ erit oīa in oībus. vt dr̄. i.
ad Coꝛ. 15. ⁊ ideo plene ⁊ pfecte in patria iplebiꝛ hoc p̄ce
ptum: in via aūt ipleꝛ: ſed impfecte: ⁊ tñ in via tanto vnus
alio pfectius implet q̄to magis accedit per quādā ſilitu/
dinem ad prīe pfectionē. ¶ Ad p̄muꝫ ergo dōꝫ ꝙ ratio il/
la ꝓbat ꝙ aliquo modo pōt impleri in via lꝫ nō perfecte.
¶ Ad 2m dicēdum ꝙ ſicut miles q legitime pugnat: licꝫ
nō vincat: nō iculpaꝛ nec penā mereꝛ: ita ēt qui in via hoc
p̄ceptum nō implet nihil ꝯ diuinā dilectionē agēs: nō pec
cat moꝛtalr̄. ¶ Ad tertium dōm ꝙ ſicut Augu. dīc in lib.
de perfectione iuſtitie: Cur non precipiꝛ homini iſta perfe
ctio: q̄uis eam in hac vita nemo habeat: nō eniꝫ recte cur
ritur ſi quo currendum eſt neſciatur: quomō aūt ſciretur
ſi nullis preceptis oſtenderetur.

Ad ſeptimum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ icōue
nienter deꝛ p̄ceptū de dilectio/
ne ꝓximi. Dilectio enim charitatis ad oēs homines exte/
ditur: etiam ad inimicos: vt pꝫ Matth. 5. ſed nomē ꝓxi/
mi impoꝛtat quandā ꝓpinquitatem q̄ nō videtur haberi
ad oēs homines. ergo videꝛ ꝙ inconueniēter deꝛ hoc p̄e
ceptum. ¶ P̄. Scđm phm in. 9. ethico. amicabilia q̄ ſunt
ad alterum: venerunt ex amicabilibus q̄ ſunt ad ſeipſum:
ex quo videꝛ ꝙ dilectio ſuiipſius ſit p̄ncipiuꝫ dilectionis
ꝓximi: ſed p̄ncipium potius eſt eo qđ eſt ex p̄ncipio. ergo

non debet homo diligere ꝓximuꝫ ſicut ſeipſuꝫ. ℂ P̃. Ho
mo ſeipſum diligit nãliter non aũt ꝓximũ. ĩconuenienter
ğ mandaẗ ꝙ hő diligat ꝓximũ ſicut ſeipſum. ℂ Sꝫ ɔ̃ eſt
qð dicitur Matth.22. Scðm ꝑceptum eſt ſimile huic: di/
liges ꝓximuꝫ tuũ ſicut teipſum. ℂ Rñ°. dðm: ꝙ hoc pre/
ceptum cõuenienter tradiẗ. tangitur enim in eo ⁊ diligen/
di rő: ⁊ dilectionis modus. Rő qdeꝫ diligẽdi tangiẗ ex eo
ꝙ ꝓxim⁹ noiatur. ꝓpter hoc eniꝫ ex charitate diligere de
bemus alios: qꝛ ſunt nobis ꝓximi: ⁊ ẜꝫ nãlem dei imaginẽ
⁊ ẜm capacitatẽ glie: nec refert vtrũ dicaẗ ꝓximus vel fra
ter: vt habeẗ .i. Joa.4: vel amicus: vt habeẗ Leui.19. qꝛ ꝑ
oĩa hec eadẽ affinitas deſignaẗ. Modus. aũt dilectiõis tã
gitur cũ dr̃: ſicut teipſuꝫ: qð nő ẽ ĩtelligẽdũ q̃tuꝫ ad hoc ꝙ
aliqs ꝓximũ ſibi eq̃liter diligat: ſed ſilr̃ ſibi. ⁊ hoc triplr̃.

Primo qdẽ ex ꝑte finis: vt. ſ. aliqs diligat ꝓximuꝫ ꝓpter
deũ: ſicut ſeipſum ꝓpter deũ dꝫ diligere: vt ſic ſit dilectio
ꝓximi ſcã. 2° ex ꝑte regule dilectõis: vt. ſ. aliqs nő conde
ſcendat ꝓximo in aliquo malo: ẜꝫ ſolũ in bonis: ſicut ⁊ ſue
voluntati ſatiſfacere dꝫ hő ſolũ in bonis: vt ſic ſit dilectio
ꝓximi iuſta. 3° ex ꝑte rõnis dilectõis: vt. ſ. non diligat ali
quis ꝓximũ ꝓpter ꝓpꝛiaꝫ vtilitatẽ vel delectationẽ: ſed ea
rõne ꝙ velit ꝓximo bonũ ſicut vult bonuꝫ ſibiipſi: vt ſic
dilectio ꝓximi ſit vera. nã cũ quis diligit ꝓximum ꝓpter
ſuã vtilitatẽ vel delectationẽ non vere diligit ꝓximũ ſed
ſeipſum. Et per hoc pꝫ reſponſio ad obiecta.

Ad octauum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ ordo cha
ritatis non cadat ſub ꝓcepto. Qui/
cunq̧ enim tranſgreditur preceptum iniuriam facit: ſed ſi
aliquis diligat aliquem inquantum debet: ⁊ alterum quẽ/
cunq̧ plus diligat: nulli facit iniuriam. ergo non tranſgre/
ditur preceptum. ordo ergo charitatis non cadit ſub pre/
cepto. ℂ P̃. Ea que cadunt ſub precepto ſufficiẽter nobis
traduntur in ſacra ſcriptura: ſed ordo charitatis qui ſupra
poſitus eſt nuſq̃ꝫ traditur nobis in ſacra ſcriptura. ergo nő
cadit ſub precepto. ℂ P̃. Ordo diſtinctionem quandam
importat: ſed indiſtincte precipitur dilectio proximi cum
dicitur: diliges proximuꝫ ſicut teipſum. ergo ordo charita
tis non cadit ſub precepto. ℂ Sed contra. Illud qð deus
in nobis facit ꝑ grãm: inſtruit ꝑ legis ꝑcepta: ẜm illud Hie
re.31. Dabo legem meam in cordibus eoꝛuꝫ. ſed deus cau/
ſat in nobis ordineꝫ charitatis: ẜm illud Canti.2. Ordina/
uit in me charitateꝫ. ergo ordo charitatis ſub precepto le/
gis cadit. ℂ Rñ°. dicendum: ꝙ ſicut dictum eſt: modus
qui pertinet ad rationem virtuoſi actus cadit ſub precep/
to quod datur de actu virtutis: ordo autem charitatis per
tinet ad ipſam rationem virtutis cum accipiatur ẜm pro/
portionem dilectõis ad diligibile: vt ex ſupra dictis patet.
vnde manifeſtũ eſt ꝙ ordo charitatis dꝫ cadere ſub ꝑcep
to. ℂ Ad primum ergo dðm ꝙ hő plus ſatiſfacit ei quem
plus diligit: ⁊ ita ſi minus diligeret aliqs eum quẽ plus dꝫ
diligere: plus vellet ſatiſfacere illi cui min⁹ ſatiſfacere dꝫ:
⁊ ſic fieret iniuria illi quẽ plus dꝫberet diligere. ℂ Ad 2ᵐ
dðꝫ ꝙ ordo quatuoꝛ diligendoꝝ ex charitate in ſacra ſcri/
ptura exꝑmiẗ: nã cũ mandaẗ ꝙ deuꝫ ex toto corde diliga/
mus: daẗ intelligi ꝙ deũ ſuꝑ oĩa debemus diligere: cũ aũt
mandaẗ ꝙ aliqs diligat ꝓximũ ſicut ſeipm: ꝑferẗ dilectio
ſuiipſi⁹ dilectiõi ꝓximi. ſilr̃ ẽt cũ mandaẗ .i. Joan.3. ꝙ de/
bemus ꝑ fratrib⁹ aĩam ponere. i. vitã corporalẽ: daẗ ĩtelli
gi ꝙ ꝓximũ plus debem⁹ diligere q̃ꝫ corpus ꝓpꝛiũ. ſilr̃ ẽt
cũ mandaẗ ad Gal. vlti. ꝙ maxie operemur bonũ ad dome
ſticos fidei. ⁊ .i. ad Thimo.5. vituperaẗ q nő hꝫ curã ſuoꝝ
⁊ maxime domeſticoꝝ: daẗ ĩtelligi ꝙ inter proximos me/
lioꝛes ⁊ magis ꝓpinquos magis debem⁹ diligere. ℂ Ad
tertiũ dðm ꝙ ex hoc ipſo ꝙ dicitur: diliges proximũ tuũ:
datur conſequenter intelligi ꝙ illi qui ſunt magis ꝓximi
ſunt magis diligendi.

ℂ De dono ſapiẽtie. ℂ Queſtio. XLV.

Deinde conſiderandum eſt de do/
no ſapiẽtie qð rñdet chari
tati. Et ꝑmo de ipſa ſapientia. Scðo
de vicio oppoſito. ℂ Circa ꝑmũ q̃runẗ
ſex. ꝑ vtrũ ſapientia debeat numerari
inter dona ſpũs ſancti. 2° in quo ſit ſicͭ
in ſubiecto. 3° vtrũ ſapiẽtia ſit ſpecula
tiua tm̃ vel ẽt practica. 4° vtrũ ſapiẽtia q̃ eſt donũ poſſit
eſſe cũ peccato moꝛtali. 5° vtruꝫ ſit in oĩbus habentibus
gratiã gratũ facientẽ. 6° que beatitudo ei reſpondeat.

Ad primum ſic ꝓcediẗ. Uideẗ ꝙ ſapiẽtia non
debeat iter dona ſpũs ſancti cõpu
tari. Dona. n. ſunt perfectioꝛa virtutibus: vt ſupra dictum
eſt: ſed ṽtus ſe hꝫ ſolum ad bonum. vñ ⁊ Aug. dicit in li. de
li. ar. ꝙ nullus virtutibus male vtiẗ. ğ multomagis dona
ſpũs ſancti ſe habent ſolum ad bonum: ſed ſapientia ſe ha
bet etiam ad malum: dicitur. n. Jaco.3. Quedam ſapien/
tia eſt terrena aĩalis diabolica. ğ ſapiẽtia nő dꝫ poni inter
dona ſpũs ſcti. ℂ P̃. Sicut Aug. diẽ. 13. de tri. Sapientia ẽ
diuinoꝝ reꝝ cognitio: ſed cognitio diuinoꝝ rerum quã hő
põt per ſua nãlia hr̃e ꝑtinet ad ſapiẽtiam q̃ eſt ṽtus ĩtelle/
ctualis: cognitio. n. diuinoꝝ ſupernãlis ꝑtinet ad fidẽ que
eſt ṽtus theologica: vt ex ſupra dictis pꝫ: ğ ſapiẽtia magis
deberet dici ṽtus q̃ꝫ donuꝫ. ℂ P̃. Job.28. dr̃. Ecce timoꝛ
dñi ipſa eſt ſapiẽtia: ⁊ recedere a malo ĩtelligẽtia. vbi ſcðꝫ
lrãm ſeptuaginta ĩterpretũ qua vtiẗ Aug. habeẗ. Ecce pie
tas ipſa eſt ſapiẽtia: ſed tam timoꝛ q̃ꝫ pietas ponunẗ dona
ſpũs ſcĩ. ergo ſapiẽtia nő dꝫ numerari iter dona ſpũs ſan/
cti quaſi donuꝫ ab alijs diſtinctum. ℂ Sed ɔ̃ eſt qð Iſa.
11. dr̃. Requieſcet ſuper eũ ſpũs dñi: ſpũs ſapientie ⁊ intelle/
ctus. ℂ Rñ°. dðm ꝙ ẜm phm̃ in ꝑncipio meta. ad ſapiẽ/
tem pertinet cõſiderare cãm altiſſimã per quã certiſſime
de alijs iudicaẗ: ⁊ ẜꝫ quã oĩa ordinari oꝫ. Cã aũt altiſſima
duplr̃ accipi põt: vel ſimplr̃ vel in aliquo gñe. Ille ğ q co
gnoſcit cãm altiſſimã in aliquo gñe: ⁊ per eã põt de oĩbus
q̃ ſunt illius gñis iudicare ⁊ ordinare dr̃ eſſe ſapiẽs in illo
genere: vt in medicina vel architectura: ẜꝫ illud .i. ad Coꝛ.
3. Ut ſapiẽs architectus fundamentũ poſui. Ille aũt q co/
gnoſcit cãm altiſſimã ſimplr̃ q̃ eſt de⁹: dr̃ ſapiẽs ſimplr̃: in/
quãtum ꝑ regulas diuinas oĩa põt iudicare ⁊ ordinare: hu
iuſmodi aũt iudiciũ cõſequiẗ hő per ſpũm ſanctũ: ẜm illð
.i. ad Coꝛ.2. Spũalis iudicat oĩa: qꝛ ſicut ibidẽ dr̃: ſpũs oĩa
ſcrutaẗ ẽt ꝓfunda dei. vñ manifeſtũ eſt ꝙ ſapiẽtia eſt do/
num ſpũs ſcti. ℂ Ad ꝑmum ergo dðm ꝙ bonũ dr̃ duplr̃.
Uno mő. qꝛ eſt vere bonũ ⁊ ſimplr̃ perfectũ. Alio mő dr̃
aliquid eſſe bonũ ẜm q̃dã ſilitudinẽ qð eſt in malitia per
fectuꝫ: ſicut dr̃ bonus latro vel ꝑfectus latro: vt pꝫ ꝑ phꝫ
in.5. meta. ⁊ ſicut circa ea q̃ ſunt vera bona inueniẗ aliqua
altiſſima cã q̃ eſt ſũmũ bonũ qð eſt vltimus finis: ꝑ c⁹ co/
gnitionẽ dr̃ homo vere ſapiens: ita ẽt in malis eſt ĩuenire
aliquid ad qð alia referunẗ ſicut ad vltimũ fineꝫ: per cui⁹
cognitionẽ homo dr̃ eſſe ſapiẽs ad male agẽduꝫ: ẜm illud
Hiere.4. Sapiẽtes ſunt vt faciant mala: bene aũt facere
neſcierunt. Quicũq̧ aũt auertiẗ a fine debito neccẽ eſt ꝙ
aliquẽ finem indebitũ ſibi ꝓſtituat: qꝛ oẽ agẽs agit ꝓpter
finem. vñ ſi ꝓſtituat ſibi finem in bonis exterioꝛib⁹ terre/
nis: vocaẗ ſapiẽtia terrena. ſi aũt in bonis corpoꝛalib⁹ vo/
caẗ ſapiẽtia aĩalis. ſi aũt in aliqua excellẽtia vocaẗ ſapien
tia diabolica: ꝓp imitationem ſuperbie diaboli: de quo dr̃
Job.41. Ipſe eſt rex ſuꝑ oẽs filios ſuperbie. ℂ Ad ſecũdũ
dðm ꝙ ſapiẽtia q̃ poniẗ donuꝫ ſpũs ſancti differt ab ea q̃
ponitur virtus intellectualis acquiſita: nam illa acquiriẗ
ſtudio humano: hec aũt eſt de ſurſum deſcẽdens: vt diciẗ
Jaco.3. ſilr̃ ⁊ differt a fide. nam fides aſſentit veritati diui
ne ẜm ſeipſam: ſed iudicium qð eſt ẜm veritatem diuinaꝫ

pertinet ad donum ſapiētie. ⁊ iō donū ſapiētie p̄ſupponit fideꝫ: qꝛ vnuſqſqꝫ bene iudicat q̄ cognoſcit: vt dicitur in p̄ ethi. ¶ Ad 3m dōm ꝙ ſicut pietas que ꝑtinet ad cultū dei eſt manifeſtatiua fidei in q̄ꝫtū ꝑ cultū dei ꝓteſtamur fideꝫ ita etiā pietas manifeſtat ſapiam ⁊ ꝓpter hoc dicit̄ ꝙ pietas eſt ſapia: ⁊ eadē rōne timoꝛ. ꝑ hoc enim oſtendit̄ ꝙ hō hꝫ rectū iudiciū de diuinis ꝙ deum timet ⁊ colit.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ ſapia non ſit in ītellectu ſicut in ſubiecto. Dicit. n. Aug. in lib. de grā noui teſtamēti ꝙ ſapia ē charitas dei: ſꝫ charitas ē ſicut in ſubiecto in volūtate nō in intellectu: vt ſupra habitū ē. ğ ſapia nō ē in ītellectu ſicut in ſubiecto. ¶ P̄. Eccl. 6. dicit̄. Sapia doctrine ſm nomē eius eſt: dr̄ enī ſapia q̄ſi ſapida ſcia: quod videt̄ ad affectū ꝑtinere ad quē ꝑtinet expiri ſpūales dilectiones ſiue dulcedines. ğ ſapia nō ē in ītellectu ſꝫ magis in affectu. ¶ P̄. Potētia ītellectiua ſufficiēter ꝑficit̄ ꝑ donū ītellectus: ſꝫ ad id qđ pōt fieri per vnū ſupfluū eſt plura ponere. ğ non eſt in ītellectu. ¶ Sed ꝯ̄ ē qđ Greg. dicit in. 2. moral. ꝙ ſapiētia cōtrariat̄ ſtultitie. ſꝫ ſtultitia ē in ītellectu. ğ ⁊ ſapia. ¶ Rn̄o. dōꝫ: ꝙ ſicut ſupra dcm̄ ē: ſapia īportat q̄ꝫdā rectitudinē iudicij ſm rōnes diuīas. rectitudo aūt iudicij pōt cōtingere dupl̄r. Uno° ſm ꝑfectū vſuꝫ rōnis. Alio° ꝓpter cōnaturalitatē q̄ꝫdaꝫ ad ea de q̄bus iam ē iudicādū: ſicut de his que ad caſtitatem pertinēt per rationis inquiſitionem recte iudicat ille qui didicit ſcientiam moralem: ſed ꝑ quandam connaturalitatem ad ipſam recte iudicat de eis ille q̄ habet habituꝫ caſtitatis: ſicut ğ circa res diuinas ex rōnis inquiſitione rectum iudiciuꝫ habere pertinet ad ſapiam que eſt virtus intellectualis: ſed rectum iudicium habere de eis ſm q̄ꝫdam cōnaturalitatē ad ipſas pertinet ad ſapiam: ſm ꝙ donuꝫ eſt ſpiritus ſancti: ſicut Dio. dicit ī 2. ca. de diui. no. ꝙ Jero: theus eſt perfectus in diuinis nō ſolum diſcens: ſed ⁊ patiens diuina: huiuſmodi auteꝫ compaſſio ſiue ꝯnaturalitas ad res diuinas fit per charitateꝫ: que quidem vnit nos deo: ſm illud. i. ad Coꝛ. 6. Qui adheret deo vnus ſpiritus eſt. ſic ergo ſapientia que eſt donum cauſam quidem habet in voluntate ſcilicet charitatem: ſꝫ eſſentiam habet in intellectu cuius actus eſt recte iudicare: vt ſupra habitum eſt. ¶ Ad p̄mum ergo dōm: ꝙ Aug. loquitur de ſapientia q̄ꝫtum ad ſuā cām ex qua etiā ſumit̄ nomē ſapiētie ſm ꝙ ſapoꝛē quēdā īpoꝛtat. Unde pꝫ rn̄ſio ad ſecundū. ſi tamen iſte ſit intellectus iſtius auctoꝛitatis quod nō videtur: quia talis expoſitio non cōuenit niſi ſm nomen qđ hꝫ ſapiētia in latina lingua. in greco aūt nō cōpetit ⁊ foꝛte nec in alijs linguis. vn̄ potius vr̄ nomē ſapientie ibi accipi ꝓ eius fama q̄ a cunctis cōmēdat̄. ¶ Ad 3m dōm ꝙ intellectus hꝫ duos actus. ſ. ꝑcipere ⁊ iudicare: ad quoꝛum p̄mum oꝛdinat̄ donum ītellectus: ad ſcđm autē ſcđm rōnes diuinas donum ſapientie: ſed ſcđm rationes humanas donum ſcientie.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ſapiētia nō ſit practica: ſꝫ ſpeculatiua tm̄. Donum. n. ſapiētie eſt excellētius q̄ꝫ ſapia ſm ꝙ eſt ītellectual' virtus: ſed ſapiētia ſm ꝙ eſt ītellectualis virtus eſt ſpeculatiua tm̄. ergo multo magis ſapiētia q̄ eſt donū eſt ſpeculatiua ⁊ nō practica. ¶ P̄. Practic° ītellectus eſt circa opabilia q̄ ſunt cōtingētia. ſꝫ ſapiētia eſt circa diuina q̄ ſunt eterna ⁊ neceſſaria. ğ ſapiētia nō pōt eē practica. ¶ P̄. Grego. dicit in. 6. moral. Qꝛ in cōtemplatiōe p̄ncipiū qđ de° ē q̄ritur: in opatōe aūt ſub graui nec̄itatis faſce laboꝛat̄: ſꝫ ad ſapiaꝫ ꝑtiet diuioꝝ viſio ad quā n̄ ꝑtinet ſub aliquo faſce laboꝛare: qꝛ vt dr̄ Sap. 8. Nō hꝫ amaritudinē cōuerſatio ei°: nec tediū cōuict° illi°. ğ ſapia eſt ꝯtēplatiua tm̄: nō aūt practica ſiue actiua. ¶ Sꝫ ꝯ̄ eſt qđ dr̄ ad Col. 4. In ſapiētia ambulate ad eos q̄ foꝛis ſūt. hoc aūt ꝑtinet ad actionē. ergo ſapiētia nō ē ſolū ſpeculatiua: ſꝫ ēt practica. ¶ Rn̄o. dōm ꝙ ſicut Aug. dic̄ in. 12. de trini. Superioꝛ pars rōnis ſapiētie deputat̄: īferioꝛ aūt ſcie: ſuperioꝛ aūt rō vt ipſe in eodē lib. dicit: ītendit rōnib° ſupīus. ſ. diuinis ⁊ cōſpiciendis ⁊ cōſulendis. ꝯſpiciēdis q̄dē ſm ꝙ diuina in ſeipſis cōtemplat̄: ꝯſulēdis aūt ſm ꝙ ꝑ diuina iudicat de hūanis ꝑ diuinas regulas dirigēs act° humanos. ſic ğ ſapia ſm ꝙ ē donum nō ſolū eſt ſpeculatiua: ſꝫ ēt practica. ¶ Ad p̄muꝫ ergo dōm ꝙ q̄ꝫto aliqua v̄tus eſt altioꝛ tāto ad plā ſe extēdit: vt habet̄ in li. de cāis. vn̄ ex hoc ipſo ꝙ ſapiētia q̄ ē donum eſt excellētioꝛ q̄ꝫ ſapia q̄ eſt v̄tus ītellectualis: vtpote magis de ꝓpinquo deū attingēs per q̄ꝫdā ſp̄us vniōnē aīe ad ip̄m hꝫ ꝙ nō ſolum dirigat in cōtemplatiōe: ſꝫ ēt in actiōe. ¶ Ad ſcđm dōm ꝙ diuina in ſe q̄dem ſunt neceſſaria ⁊ eterna: ſunt tn̄ regule cōtingētiū q̄ humanis actibus ſubſunt. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ p̄us eſt conſiderare aliq̄d in ſeipſo q̄ꝫ ſm ꝙ ipꝫ ad alteꝝ cōparat̄. vn̄ ad ſapiētiā ꝑ p̄us ꝑtinet cōtemplatio diuinoꝝ q̄ eſt viſio p̄ncipij: ⁊ poſteri° dirigere actus humanos ſm rōnes diuinas: nec tamen in actibus humanis ex directione ſapiētie ꝓuenit amaritudo aut laboꝛ: ſed potius amaritudo ꝓpter ſapientiaꝫ vertitur in dulcedinē ⁊ laboꝛ in requiem.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ſapiētia poſſit eſſe ſine grā ⁊ cū pctō moꝛtali. De his. n. q̄ cū pctō moꝛtali haberi nō pn̄t p̄cipue ſci gliantur: ſm illud. 2. ad Coꝛ. p̄mo. Gloꝛia nr̄a hec eſt teſtimoniū ꝯſciētie nr̄e: ſꝫ de ſapiētia nō dꝫ aliq̄s gliari: ſꝫ illō Hiere. 9. Nō gliet̄ ſapiēs in ſapia ſua. ergo ſapientia pōt eſſe ſine grā cum pctō moꝛtali. ¶ P̄. Sapiētia impoꝛtat cognitionem diuinoꝝ: vt dcm̄ ē: ſꝫ aliq̄ cum pctō moꝛtali poſſunt hr̄e cognitionē v̄itatis diuine: ſm illud Ro. p̄. Ueritatem dei in iniuſtitia detinēt. ğ ſapia pōt eſſe cum pctō moꝛtali. ¶ P̄. Aug. dic̄ in. 15. de trini. de charitate loquēs. Nullū ē iſto dei dono excellēti°. hoc ſolū eſt ꝙ diuidit īter filios regni eterni ⁊ filios ꝑditiōis eterne: ſꝫ ſapiētia differt a charitate. ğ nō diuidit īter filios regni ⁊ filios ꝑditiōis. ğ pōt eſſe cū pctō moꝛtali. ¶ Sꝫ ꝯ̄ eſt qđ dr̄ Sap. p̄. In maliuolam aīaꝫ nō ītroibit ſapiētia: nec habitabit in coꝛpoꝛe ſubdito pctīs. ¶ Rn̄o. dōm ꝙ ſapiētia q̄ eſt donū ſp̄us ſci: ſicut dcm̄ eſt: facit rectitudinē iudicij circa res diuinas: vel per regulas diuinas de alijs ex q̄dā cōnālitate ſiue vniōe ad diuina: q̄ q̄dē eſt ꝑ charitatē: vt dictum eſt. ⁊ iō ſapiētia de qua loquimur p̄ſupponit charitatē: charitas aūt nō pt̄ eē cū pctō moꝛtali: vt ex ſupra dcīs pꝫ: vn̄ relinquit̄ ꝙ ſapientia de qua loq̄mur nō pōt eē cū pctō moꝛtali. ¶ Ad p̄mū ergo dōm ꝙ illud ītelligendū eſt de ſapiētia in reb° mundanis ſiue ēt ī reb° diuinis ꝑ rōnes hūanas: de qua ſci nō gloꝛiant̄: ſꝫ eā ſe fatent̄ nō hr̄e: ſm illud ꝓuer. 30. Sapientia hoīuꝫ nō eſt mecū. gliant̄ aūt de ſapia diuina: ſm illud. i. ad Coꝛ. p̄. Facta ē nobis ſapiētia a deo. ¶ Ad 2m dōm ꝙ rō illa ꝓcedit de cognitōe diuioꝝ q̄ hr̄ ꝑ ſtudiū ⁊ inq̄ſitionem rōnis: q̄ pōt hr̄i cū pctō moꝛtali: nō aūt illa ſapia de q̄ loq̄mur. ¶ Ad 3m dōm ꝙ ſapia ⁊ ſi differat a charitate tn̄ p̄ſupponit eā. ⁊ ex hoc ipō diuidit īter filios ꝑditōis ⁊ regni.

Ad quintum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ſapiētia nō ſit in oīb° hn̄tib° grām. Mai°. n. eſt ſapiētiā hr̄e q̄ꝫ ſapiētiā audire: ſꝫ ſolū ꝑfectoꝝ ē ſapiaꝫ audire: ſm illud. i. ad Coꝛ. 2. Sapiētiam loq̄mur īter ꝑfectos. cum ğ nō oēs habentes grām ſint ꝑfecti: vr̄ q̄ multo minus oēs habētes grām ſapiētiam habeāt. ¶ P̄. Sapiētis eſt oꝛdinare: vt pħs dicit in p̄mo meta. ⁊ Jaco. 3. dr̄ ꝙ eſt iudicans ſine ſimulatiōe: ſꝫ nō oīum habentium grām eſt de alijs iudicare aut alios oꝛdinare: ſed ſolū p̄latoꝝ. ergo nō oīum habentium grām eſt hr̄e ſapientiā. ¶ P̄. Sapientia dat̄ contra ſtultitiā: vt Grego. dicit in. 2. moꝛa. ſed multi habentes grām ſunt nālit̄er ſtulti: vt pꝫ de amentī

bus baptizatis: vel qui poſtmodū ſine pctō in amētia inci/
derunt. ḡ non in oībus habētibus grām eſt ſapīa. ¶ Sed
ↄ eſt ꝙ quicūq; q eſt ſine pctō mortali diligit̃ a deo: q꜄ chari
tatē hȝ q̄ deū diligit. de⁹ aūt diligētes ſe diligit: vt dicitur
ꝓuer. 8. ſȝ Sap̄. 7. dicit̃ ꝙ neminē diligit de⁹ niſi eū q cuȝ
ſapīa ihabitat. ḡ in oīb⁹ hn̄tib⁹ grāȝ ſine pctō mortali exn̄/
tibus eſt ſapīa. ¶ Rn̄º. dōȝ: ꝙ ſapīa de q̄ loqmur ſicut di/
ctū ē: iportat q̄dā rectitudinē iudicij circa diuia ↄ ↄſpiciē/
da ↄ ↄſulēda. ↄ q̄ꜩtū ad vtrūq; ex vnione ad diuina ſm di/
uerſos gradus aliq ſapiam ſortiūtur. qdaȝ enī tm̄ ſortiun/
tur de recto iudicio tā in ↄtemplatione diuinoꝝ q̄ꜩ etiā in
ordinatōe reꝝ humanaꝝ ſm diuinas regulas q̄ꜩtuȝ ē ne/
ceſſariū ad ſalutē. ↄ hoc nulli deeſt ſine pctō mortali exn̄ti
ꝑ grām gratū faciētē: q꜄ ſi nā nō deficit in neceſſarijs: mul
to minus grā. vn̄ dr̃. i. Joan. 2. Unctio docet vos de oībus
Quidā aūt altiori gradu ꝑcipiūt ſapīe donū. ↄ q̄ꜩtū ad con
tēplationē diuinoꝝ inq̄ꜩtuȝ. ſ. altiora q̄dam myſteria ↄ co/
gnoſcūt ↄ alijs manifeſtare poſſunt. ↄ etiā q̄ꜩtum ad dire
ctionē humanoꝝ ſȝ regulas diuinas iq̄ꜩtuȝ poſſunt ſȝ eas
non ſolū ſeipſos ſȝ ēt alios ordinare: ↄ iſte gradus ſapīe nō
ē cōis oībus hn̄tib⁹ grām gratū faciētē: ſȝ magis ꝑtinet ad
grās gratis datas q̄s ſpūs ſcūs diſtribuit ꝓut vult: ſȝ illō
i. ad Cor. 12. Alij dat̃ ꝑ ſpm̄ ſermo ſapīe ↄc. ¶ Ad pᵐ ḡ dōȝ
ꝙ apl's loqtur ibi de ſapia ſm ꝙ ſe extēdit ad occulta my/
ſteria diuinoꝝ: ſic̃ ↄ ibidē dicit: loqmur dei ſapiam i myſte
rio que abſcondita ē. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ: ꝙ q̄ꜩuis ordiare alios
hoīes ↄ de eis iudicare ꝑtineat ad ſolos p̄latos tm̄ ordiare
proprios actus: ↄ de eis iudicare: pertinet ad vnumquēq;:
vt patet ꝑ Dio. in epiſtola ad Demophiluȝ. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ:
ꝙ amētes baptizati ſic̃ ↄ pueri hn̄t qdeȝ habitū ſapīe ſȝ ꝙ
ē donū ſpūs ſci: ſȝ nō hn̄t actū ꝓꝑ ipedimentum corporale
quo impedit̃ in eis vſus rōnis.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ ſeptīa btitudo
nō rn̄deat dono ſapīe. Septima eniȝ
beatitudo ē: Bti pacifici: qm̄ filij dei vocabunt̃. vtrūq; āt
hoꝝ ꝑtinet imediate ad charitatē. nam de pace dr̃ in ps.
Pax multa diligētib⁹ legē tuam. ↄ apl's dicit Ro. 5. Chari
tas dei diffuſa eſt in cordib⁹ nr̄is ↄ ſpm̄ ſcm̄ q dat⁹ ē nobis:
q qdē eſt ſpūs adoptionis filioꝝ in quo clamam⁹ abba pr̄
vt dicitur Ro. 8. ḡ ſeptima btitudo magis debet attribui
charitati q̄ꜩ ſapīe. ¶ P̄. Unūquodq; magis manifeſtatur
ꝑ ꝓximū effectū q̄ꜩ ꝑ remotum: ſed proximus effectus ſa/
pientie videt̃ eſſe charitas: ſm illud Sap̄. 7. Per natiōes
in aīas ſanctas ſe trāſfert: amicos dei ↄ ꝓphetas cōſtituit:
pax aūt ↄ adoptio filioꝝ vident̃ eſſe remoti effectus cum
ꝓcedant ex charitate: vt dcm̄ eſt. ḡ btitudo ſapiētie reſpō
dens deberet magis determinari ſm dilectionē charita/
tis q̄ꜩ ſm pacem. ¶ P̄. Jaco. 3. dr̃. Que deſurſum eſt ſapīa
p̄mū qdem pudica eſt: deīde aūt pacifica: modeſta: ſuadi/
bilis: bonis cōſentiens: plena mīa ↄ fructib⁹ bonis: iudicās
ſine ſimulatiōe. btitudo ḡ correſpōdēs ſapiētie nō magis
debuit accipi ſm pacē q̄ꜩ ſm alios effect⁹ celeſtis ſapiētie.
¶ Sȝ ↄ eſt qō Aug. dicit in li. de ſmone dn̄i in mōte: ꝙ ſa
piētia cōuenit pacificis in qbus nullus mot⁹ eſt rebell': ſȝ
obtēperās rōni. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ ſeptima btitudo cōgrue
adaptat̃ dono ſapiētie ↄ q̄ꜩtū ad meritū ↄ q̄ꜩtū ad p̄miuȝ.
Ad meritū qdē ꝑtinet qō dicit̃: bti pacifici. pacifici aūt di/
cunt̃ quaſi pacē faciētes vel in ſeipſis vel in alijs: quoruȝ
vtrūq; cōtingit per hoc ꝙ ea in qbus pax ↄſtituit̃ ad debi
tuȝ ordinē redigunt̃. Nā pax eſt trāqllitas ordīs: vt Aug.
dicit. 19. de ciui. dei. ordiare aūt ꝑtinet ad ſapiam: vt pȝ per
ph̄m in p̄ncipio meta. ↄ iō eſſe pacificum cōueniēter attri
buit̃ ſapiētie. Ad p̄miuȝ aūt ꝑtinet qō dr̃: filij dei vocabū/
tur: dicunt̃ aūt aliq filij dei inq̄ꜩtū participāt ſilitudinem
filij vnigeniti ↄ nālis: ſm illud Ro. 8. Quos p̄ſciuit cōfor/
mes fieri imaginis filij ſui qui qdē eſt ſapia genita. ↄ ideo
participādo donū ſapīe ad dei filiationē homo pertingit.
¶ Ad p̄muȝ ergo dōȝ ꝙ charitatis eſt hr̄e paceȝ: ſȝ facere
pacem eſt ſapīe ordināntis. ſilr̄ aūt ſpūs ſcūs intātuȝ dr̃ ſpi
ritus adoptiōis iq̄ꜩtū per eū dat̃ nobis ſilitudo filij nālis
q eſt genita ſapia. ¶ Ad 2ᵐ dicēdum ꝙ illud eſt itelligen
dum de ſapia icreata q̄ p̄mo ſe nobis vnit ꝑ donū charita
tis. ↄ ex hoc reuelat nobis myſteria quoꝝ cognitio ē ſapiē
tia infuſa: ↄ iō ſapiētia iſuſa q̄ eſt donū nō eſt cā charitatis
ſed magis effectus. ¶ Ad tertium dōm ꝙ ſic̃ iaȝ dcm̄ eſt:
ad ſapientiā ſm ꝙ eſt donū ꝑtinet nō ſolū cōtemplari di/
uina: ſed ēt regulare hūanos actus: in qua qdē directiōe p̄
occurrit remotio a malis q̄ ↄriant̃ ſapiētie. vn̄ ↄ timor dr̃
eſſe initiū ſapiētie inq̄ꜩtū facit recedere a malis. vltimum
aūt eſt ſic̃ finis quo oīa ad debitū ordinē redigant̃: qō ꝑti/
net ad rōnē pacis. ↄ iō cōuenienter Jacob⁹ dic̃ ꝙ ſapiētia
q̄ deſurſum eſt q̄ eſt donū ſpūs ſci. p̄mū eſt pudica quaſi vi
tans corruptelas pcti: deinde aūt pacifica: qō eſt final' effe
ctus ſapīe: ꝓꝑ qō ponit̃ beatitudo. Jā vero oīa q̄ cōſequū/
tur manifeſtāt ea per q̄ ſapia ad pacem ꝑducit ordine con
gruo. nā homini ꝑ pudicitiā a corruptel' recedēti p̄mo oc/
currit ꝙ q̄ꜩtū ex ſe pōt modū in oīb⁹ teneat: ↄ q̄ꜩtū ad hoc
dr̃ modeſta. 2º. vt in his in qb⁹ ipſe ſibi nō ſufficit aliorum
monitis acqeſcat. ↄ q̄ꜩtū ad hoc ſubdit ſuadibil'. ↄ hec duo
ꝑtinēt ad hoc ꝙ homo cōſequat̃ pacē in ſeipſo: ſȝ vlterius
ad hoc ꝙ homo ſit pacific⁹ ēt alijs p̄mo reqritur vt bonis
coꝝ nō repugnet. ↄ hoc eſt qō dic̃ bonis cōſentiēs. 2º. ꝙ de
fectibus ꝓximi ↄ cōpatiat̃ in affectu: ↄ ſubueniat effectu.
ↄ hoc ē qō dr̃ plena mīa ↄ fructib⁹ bonis. 3º. reqrit̃ vt cha/
ritatiue emēdare pctā ſatagat. ↄ hoc ē qō dic̃ iudicās ſine
ſimulatiōe: ne. ſ. correctionē ꝓtēdēs odiū intēdat explere.

¶ De ſtultitia q̄ opponit̃ ſapīe. Queſtio. XLVI.

DEinde conſiderandū eſt de ſtulti
tia que opponit̃ ſapiētie.
¶ Et circa hoc queruntur tria. Pri/
mo vtrum ſtultitia opponatur ſapien/
tie. Secundo vtrum ſtultitia ſit pec/
catum. Tertio ad quod vicium capi/
tale reducatur.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ ſtultitia nō
opponat̃ ſapīe. Sapiētie. n. dire/
cte vr̃ opponi iſipiētia: ſȝ ſtultitia nō vr̃ eē idē qō iſipiētia:
q꜄ iſipiētia vr̃ eē ſolū circa diuia ſic̃ ↄ ſapia. ſtultitia aūt ſe
hȝ ↄ circa diuia ↄ circa hūana. ḡ ſapīe nō opponit̃ ſtultitia.
¶ P̄. Unū oppoſitoꝝ nō ē via ꝑueniēdi ad aliud. ſȝ ſtul/
titia eſt via ꝑueniēdi ad ſapiam. dr̃. n. i. ad Cor. 3. Siqs vr̃
iter vos ſapiēs eē in hoc ſeculo ſtultus fiat vt ſit ſapiēs. ḡ
ſapīe nō opponit̃ ſtultitia. ¶ P̄. Unuȝ oppoſitoꝝ nō ē cā
alteri⁹. ſapia aūt ē cā ſtultitie: dr̃. n. Hiere. 10. Stult⁹ fcūs
eſt oīs hō a ſcia ſua: ſapia aūt q̄dā ſcia eſt. ↄ Jſa. 47. dr̃. Sa
pientia tua ↄ ſcia hec decepit te: ↄcipi aūt ad ſtultitiā ꝑti/
net. ḡ ſapīe nō opponit̃ ſtultitia. ¶ P̄. Jſidor⁹ dic̃ in li. ety
mologiaꝝ: ꝙ ſtult⁹ eſt q ꝑ ignominiā nō ↄmouet̃ ad dolo
rem: ↄ q nō mouet̃ iniuria. ſȝ hoc ꝑtinet ad ſapiam ſpūalē:
vt Greg. dic̃ in. 10. moral'. ergo ſapīe nō opponit̃ ſtultitia.
¶ Sed ↄ eſt qō Greg. dic̃ in. 2. moral'. Qꝛ donū ſapīe dat̃
ↄ ſtultitiā. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ nomē ſtultitie a ſtupore vr̃ eē
ſumptū. vn̄ Jſidor⁹ dic̃ in li. etymologiaꝝ. Stultus ē q ꝓ/
pter ſtuporē nō mouet̃. Et differt ſtultitia a fatuitate: ſic̃
ibidē dr̃: q꜄ ſtultitia iportat hebetudinē cordis ↄ obtuſio/
nem ſenſuuȝ. fatuitas aūt iportat totalem ſpūalis ſenſus
p̄uationē. ↄ iō cōueniēter ſtultitia ſapīe opponit̃: ſapiēs. n.
vt ibidem Jſidorus dicit dict⁹ eſt a ſapore: q꜄ ſicut guſtus
eſt aptus ad diſcretionem ſaporis ciborum: ſic ſapiens ad
dinoſcentiā rerum atq; cauſaꝝ. vnde pȝ ꝙ ſtultitia oppo/
nitur ſapīe ſicut ↄriū: fatuitas aūt ſicut pura negatio. naȝ
fatuus caret ſenſu iudicandi: ſtultus aūt hȝ ſenſuȝ ſȝ habe

tatũ: ſapiẽs aũt ſubtilẽ ⁊ pſpicacẽ. ⁋ Ad pᵐ ġ dõz: q ſicut
Iſidor⁹ ibidẽ dicit: iſipiens ꝯrius ẽ ſapienti eo q ſine ſapo
re ẽ diſcretiõis ⁊ ſenſus. vñ idẽ videt̃ eẽ iſipiẽtia cũ ſtulti/
tia. ꝑcipue aũt videtur aliqs eẽ ſtultus qñ patit̃ defectum
in ſumma iudicij q attendit̃ ſm cãm altiſſimã. naz ſi defi
ciat in iudicio circa aliqd modicũ non ex hoc vocat̃ aliqs
ſtultus. ⁋ Ad 2ᵐ dõm: q ſicut eſt q̃dam ſapia mala: vt ſu/
pra dcm̃ ẽ: q̃ dicit̃ ſapia ſeculi: q2 accipit ꝓ cauſa altiſſima
⁊ fine vltimo aliqđ terrenũ bonũ: ita ẽt ẽ aliq̃ ſtultitia bo/
na huic ſapie male oppoſita p quã aliqs terrena cõtẽnit: ⁊
de hac ſtultitia loqtur apl's. ⁋ Ad tertium dõm: q ſapien
tia ſeculi eſt que decipit ⁊ facit eſſe ſtultum apud deuz: vt
patet per apoſtolum. i. ad Cor. 3. ⁋ Ad quartũ dõm: q nõ
moueri iniurijs quandoqz quidem contingit ex hoc q ho/
mini non ſapiunt terrena: ſed ſola celeſtia. vnde hoc nõ p/
tinet ad ſtultitiã mundi ſed ad ſapiam dei: vt Greg. ibidez
dicit. qñqz aũt ꝯtingit ex hoc q homo eſt ſimpl'r circa oĩa
ſtupidus: vt patet in amentibus q non diſcernũt qd ſit in/
iuria. ⁊ hoc ptinet ad iuſtitiam ſimpl'r.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Uidet̃ q ſtultitia
nõ ſit pctm̃. Nullũ enim pecca/
tum prouenit in nobis a natura. ſed quidam ſunt ſtulti na
tural'r. ġ ſtultitia non eſt peccatum. ⁋ P̃. Omne pctm̃ ẽ
voluntariũ: vt Greg. dicit: ſed ſtultitia non eſt voluntaria.
ġ non eſt pctm̃. ⁋ P̃. Omne pctm̃ opponit̃ alicui ꝑcepto
diuino. ſed ſtultitia nulli precepto opponitur. ġ ſtultia nõ
eſt pctm̃. ⁋ Sed ꝯ eſt qđ dicit̃ puer. p. Proſperitas ſtulto
rum pdet eos: ſed nullus pdetur niſi ꝓ pctõ. ġ ſtultitia eſt
pctm̃. ⁋ Rñ°. dõm: q ſtultitia: ſicut dcm̃ ẽ iportat quedã
ſtuporẽ ſenſus in iudicãdo: ⁊ ꝑcipue circa altiſſimã cãm q̃
eſt finis vltim⁹ ⁊ ſummũ bonũ: circa qđ aliqs põt pati ſtu/
porẽ in iudicãdo dupl'r. Uno° ex diſpõne nãli ſicut pʒ in
amẽtibus. ⁊ talis ſtultitia non ẽ pctm̃. Alio° inq̃ztũ imer/
git hõ ſenſum ſuũ rebus terrenis: ex quo reddit̃ ei⁹ ſenſus
ineptus ad ꝑcipiendũ diuina: ſm illud. i. ad Cor. 2. Anima
lis hõ non ꝑcipit ea q̃ ſunt ſpũs dei: ſic̃ ẽt hoĩ hñti guſtũ in
fectũ malo humore nõ ſapiũt dulcia: ⁊ talis ſtultitia ẽ pec/
catũ. Et p hoc pʒ rñſio ad pᵐ. ⁋ Ad 2ᵐ dõz: q q̃uis ſtulti
tiã nll's velit: vult tñ ea ad q̃ ꝯſeqtur eẽ ſtultũ. ſ. abſtrahe/
re ſenſuz ſuũ a ſpũalib⁹ ⁊ imergere terrenis. ⁊ idẽ ẽt ꝯtigit
in alijs pctis. nã luxurioſus vult delectatiões ſine q̃ non ẽ
pctm̃: q̃uis nõ ſimpl'r velit pctm̃. vellet. n. frui delectatio/
ne ſine pctõ. ⁋ Ad 3ᵐ dõm: q ſtultitia opponitur precep/
tis que dantur de contemplatione veritatis: de qb⁹ ſupra
habitum eſt cũ de ſcia ⁊ intellectu ageretur.

Ad tertium ſic ꝓceditur. Uidet̃ q ſtultitia non
ſit filia luxurie. Greg. n. 31. moraliũ.
enumerat luxurie filias: īter quas tñ nõ cõtinet̃ ſtultitia.
ġ ſtultitia nõ ꝓcedit ex luxuria. ⁋ P̃. Apl's dicit. i. ad Cor.
3. Sapiẽtia h⁹ mũdi ſtultitia eſt apud deũ. ſʒ ſic̃ Greg. dic̃
.10. moral'. Sapia h⁹ mũdi ẽ cor machinatiõib⁹ tegere: qđ
ptinet ad duplicitatez. ġ ſtultitia eſt magis filia duplicita
tis q̃z luxurie. ⁋ P̃. Ex ira aliq ꝑcipue ṽtunt̃ in furorem ⁊
in ñaniã q̃ ptinẽt ad ſtultitiã. ġ ſtultitia magis orit̃ ex ira
q̃z ex luxuria. ⁋ Sed ꝯ eſt qđ dr̃ puer. 7. Statim eã ſeqt̃
. ſ. meretricẽ ignorãs q ad vincula ſtult⁹ trahat̃. ⁋ Rñ°.
dõm q ſic̃ iã dcm̃ eſt: ſtultitia ſm q ẽ pctm̃ ꝓuenit ex hoc
q ſenſus ſpũalis hebetat⁹ eſt vt nõ ſit apt⁹ ad ſpũalia iu/
dicãda. maxĩe aũt ſenſus hominis imergit̃ ad terrena p lu/
xuriã: q̃ eſt circa maximas delectatões qb⁹ aĩa maxĩe ab/
ſorbet̃: ⁊ iõ ſtultitia q̃ eſt pctm̃ maxĩe naſcit̃ ex luxuria.
⁋ Ad pmum ergo dõm q ad ſtultitiã pertinet q hõ hẽat
faſtidiũ de deo ⁊ de donis ipſi⁹. vñ Greg. duo numerat in/
ter filias luxurie q̃ ptinẽt ad ſtultitiã. ſ. odiũ dei: ⁊ deſpera
tionem futuri ſeculi: quaſi diuidẽs ſtultitiã in duas ptes.
⁋ Ad ſecũdũ dõm q verbũ illud apli nõ eſt itelligenduz
cauſal'r: ſʒ eẽntial'r. q2. ſ. ipſa ſapiẽtia mũdi ẽ ſtultitia apud
deũ. vñ nõ oʒ q q̃cunqz ptinẽt ad ſapiẽtiã mũdi ſint cauſa
huius ſtultitie. ⁋ Ad tertiũ dõm q ira: vt ſupra dcm̃ eſt:
ex ſua acuitate maxime īmutat corꝑoris nãz. vñ maxime
cãt ſtultitiã q̃ ꝓuenit ex īpedimẽto corporali: ſʒ ſtultitia q̃
ꝓuenit ex īpedimẽto ſpũali. ſ. ex īmerſiõe mẽtis ad terre/
na maxime ꝓuenit ex luxuria: vt dcm̃ eſt.

⁋ De prudẽtia ſm ſe. Queſtio. XLVII.

COnſequenter poſt virtutes
theologicas:
primo ꝯſiderãdum eſt circa ṽtutes car
dinales. Et pmo de prudentia ſm ſe.
Scđo de ptib⁹ ei⁹. Tertio de dono ei
corrñdẽte. Quarto đ vicijs oppoſitis.
Quinto de ꝑceptis ad hoc ptinẽtib⁹.
⁋ Circa pmũ q̃runt̃ ſexdeciz. p vtꝝ prudẽtia ſit in volũ
tate vel in rõne. 2° ſi eſt in rõne vtꝝ in practica tñ: vl' ẽt
in ſpeculatiua. 3° vtrũ ſit cognoſcitiua ſingulariũ. 4° vtꝝ
ſit ṽtus. 5° vtꝝ ſit ṽtus ſpãlis. 6° vtꝝ ꝯſtituat finẽ ṽtuti
bus moralib⁹. 7° vtꝝ cõſtituat mediũ in eis. 8° vtꝝ ꝑci
pere ſit ꝓprius actus ei⁹. 9° vtrum ſollicitudo vel vigilã
tia ptineat ad prudentiã. 10° vtrũ prudẽtia ſe extẽdat ad
regimẽ multitudinis. 11° vtrũ prudẽtia q̃ eſt reſpectu bo
ni ꝓprij ſit eadẽ ſpecie cũ ea q̃ ſe extendit ad bonum cõe.
12° vtrũ prudentia ſit in ſubditis an ſolũ in pncipib⁹. 13°
vtꝝ iueniat̃ in mal'. 14° vtꝝ iueniat̃ in oĩbus bonis. 15°
vtꝝ inſit nobis a nã. 16° vtꝝ pdat̃ per obliuionem.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ q prudẽtia nõ
ſit in vi cognoſcitiua: ſʒ in vi appe
titiua. Dic̃. n. Greg. in lib. de moribus eccl'ie. Prudẽtia eſt
amor ea qbus adiuuat̃ ab eis qb⁹ īpedit̃ ſagaciter eligẽs.
ſed amor nõ eſt in vi cognoſcitiua: ſed in appetitiua. ġ pru
dentia eſt in vi appetitiua. ⁋ P̃. Sicut ex pdcã diffinitõe
apparet: ad prudentiam pertinet eligere ſagaciter: ſed ele/
ctio eſt actus appetitiue virtutis: vt ſupra habitum eſt. er
go prudentia nõ eſt in vi cognoſcitiua: ſʒ in vi appetitiua.
⁋ P̃. Phus dicit in. 6. ethicorum q in arte qdem volens
peccans eligibilior eſt. circa prudẽtiam aũt minus: quem/
admodum ⁊ circa ṽtutes: ſed virtutes morales de quib⁹
ibi loqtur ſunt in parte appetitiua: ars aũt in ratione. ergo
prudentia magis eſt in parte appetitiua q̃z in rõne. ⁋ Sʒ
contra eſt qđ Augu. dicit in lib. 83. q. Prudentia eſt cogni/
tio rerꝝ appetendarum ⁊ fugiendaꝝ. ⁋ Rñ°. dõz q ſicut
Iſidorus dicit in lib. etymologiarũ: prudens dr̃ quaſi por/
ro videns: perſpicax. n. eſt ⁊ incertorum videt caſus. viſio
autem nõ eſt virtutis appetitiue: ſed cognoſcitiue. vñ ma
nifeſtum eſt q prudẽtia directe pertinet ad vim cognoſci
tiuam. nõ aũt ad vim ſenſitiuã. q2 per eã cognoſcim⁹ ſolũ
ea q̃ pñto ſunt ⁊ ſenſib⁹ offerunt̃. cognoſcere aũt futuꝝ ex
pñtib⁹ vel pteritis qđ ptinet ad prudẽtiaz ꝓpe rõnis ẽ: q2
hoc per quãdã collationẽ agit̃. vñ relinquit̃ q prudẽtia p
pria ſit in rõne. ⁋ Ad pmũ ġ dõm q ſic̃ ſupra dcm̃ eſt: vo
luntas mouet oẽs potẽtias ad ſuos actus: pm⁹ aũt act⁹ ap
petitiue virtutis eſt amor: vt ſupra dcm̃ eſt. ſic ġ prudẽtia
dr̃ eſſe amor: nõ quidẽ eẽntial'r: ſʒ inq̃ztuz amor mouet ad
actũ prudẽtie. vñ ⁊ poſtea ſubdit Aug. q prudẽtia ẽ amor
bñ diſcernẽs ea qb⁹ adiuuet̃ ad tendẽdũ in deũ ab his q/
bus impediri põt. dr̃ aũt amor diſcernere inquãtũ mouet
rõnẽ ad diſcernẽdũ. ⁋ Ad 2ᵐ dõm q prudẽs ꝯſiderat ea
q̃ ſunt ꝓcul: inq̃ztũ ordinant̃ ad adiuuãdũ vel īpediendũ
ea q̃ ſunt pñtial'r agẽda. vñ pʒ q ea q̃ ꝯſiderat prudẽtia or
dinantur ad alia ſicut ad finez: eorꝝ autem que ſunt ad fi/
nem: eſt conſilium in rõne ⁊ electio in appetitu: quorum
duorum conſilium magis ꝓprie ptinet ad prudentiaz. di/
cit enim phus in. 6. ethicorꝝ q prudens eſt bene conſilia/
tiuus. ſed q2 electio preſupponit conſiliuz. eſt enim appetit⁹

precōſiliati: vt dicit̃ in.3.ethi. ideo etiā eligere pōt attribui prudētie ↄſequēter: inq̄tū. ſ. electionē per conſiliū dirigit. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ laus prudētie nō ↄſiſtit in ſola cōſideratione: ſed in applicatione ad opus: qd̄ eſt finis practice rōnis. ⁊ ideo ſi in hoc defect⁹ accidat maxime eſt ↄ̄riū prudētie: q꞉ ſicut finis eſt potiſſim⁹ in vnoquoq꞉: ita ⁊ defect⁹ qui eſt circa finē eſt peſſimus. vnde ibidē ph̄s ſubdit ꝙ prudētia nō eſt ſoluꝫ cū rōne ſicut ars. habet enī vt dictū eſt applicationem ad opus: quod fit per voluntatem.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ prudentia nō ſolū pertineat ad rōnem practicā: ſed etiā ad ſpeculatiuā. Dicit̃ enī puerb. x. Sapiētia eſt viro prudētia. ſed ſapiētia ꝑ̄ncipalius conſiſtit in cōtēplatione. ergo ⁊ prudētia. ¶ P̄. Ambro. dicit in ꝑ̄ de officys. Prudētia in veri inueſtigatiōe verſat̃. ⁊ ſcie plenioris infundit cupiditatē: ſed hoc ꝑtinet ad rōnē ſpeculatiuā. ergo prudētia ↄſiſtit etiā in rōne ſpeculatiua. ¶ P̄. In eadē parte aīe ponit̃ a ph̄o ars ⁊ prudētia: vt pꝫ in.6.ethi. Sed ars nō ſolū inuenit̃ practica: ſed etiaꝫ ſpeculatiua: vt pꝫ in artib⁹ liberalib⁹. ergo etiā ⁊ prudētia īuenit̃ practica ⁊ ſpeculatiua. ¶ Sꝫ ↄ̄ eſt qd̄ ph̄s dicit in.6.ethi. ꝙ prudētia eſt recte rō agibiliū. ſed hoc nō ꝑtinet niſi ad rōnē practicā. ergo prudētia nō eſt niſi in rōne practica. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ ſicut ph̄s dicit in.6.ethi. Prudētis eſt bn̄ poſſe cōſiliari. aūt eſt de his que ſunt per nos agenda in ordine ad finem aliquē. rō aūt eoꝝ que ſunt agēda ꝓpter finē eſt rō practica. vn̄ manifeſtū ē ꝙ prudētia nō ↄſiſtit niſi in rōne practica. ¶ Ad ꝑ̄ᵐ ergo dōꝫ: ꝙ ſicut ſupra dictū ē: ſapiētia ↄſiderat cauſam altiſſimā ſimpl̄r. vn̄ ↄſideratio cauſe altiſſime in quolibet genere ꝑtinet ad ſapientiā in illo genere. in genere autē humanoꝝ actuū cauſa altiſſima eſt finis cōis toti vite humane. ⁊ huc finē intēdit prudētia. Dicit. n. ph̄s ī.6. ethicoꝝ: ꝙ ſicut ille qui ratiocinat̃ bene ad aliquē finem particularē: puta ad victoriam: dicit̃ eſſe prudens nō ſimpliciter: ſed in hoc genere. ſ. in rebus bellicis: ita ille qui bene rōcinat̃ ad totū bene viuere dicitur prudens ſimpliciter: vnde manifeſtū eſt ꝙ prudētia eſt ſapiētia in rebus humanis. nō autē ſapientia ſimpliciter: quia nō eſt circa cauſam altiſſimā ſimpliciter. eſt enī circa bonū humanuꝫ. homo autē nō eſt optimū eoꝝ que ſunt: ⁊ ideo ſignāter dicit̃ ꝙ prudētia eſt ſapiētia viro: nō autē ſapientia ſimpliciter. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ Amb. ⁊ etiā Tulli⁹ nomē prudētie largius ſumūt pro qualibet cognitione humana tam ſpeculatiua q̄ꝫ practica: q̄uis dici poſſit ꝙ ipſe actus ſpeculatiue rationis ſm̄ ꝙ eſt volūtarius cadit ſub electione ⁊ cōſilio q̄ꝫtum ad ſuū exercitiū: ⁊ per ↄn̄s cadit ſub ordinatione prudentie. ſed q̄ꝫtū ad ſuā ſpeciē ꝓut cōparat̃ ad obiectuꝫ qd̄ eſt verū neceſſariū nō cadit ſub cōſilio nec ſub prudentia. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ oīs applicatio rōnis recte ad aliquid factibile ꝑtinet ad artē: ſed ad prudētiā nō pertinet niſi applicatio rōnis recte ⁊ ad ea de q̄bus eſt conſiliū: ⁊ hmōi ſūt in quibus non ſunt vie determinate ꝑueniendi ad finē: vt dicit̃ in.3.ethicoꝝ. q꞉ ergo rō ſpeculatiua quedā facit: puta ſyllogiſmū ꝓpoſitionē ⁊ alia hmōi in q̄bus ꝓcedit̃ ſm̄ certas ⁊ determinatas vias: inde eſt ꝙ reſpectu hoꝝ pōt ſaluari rō artis: nō autē ratio prudentie. ⁊ ideo inuenit̃ aliqua ſpeculatiua ars. nō autē aliqua prudentia.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ prudētia nō ſit cognoſcitiua ſingulariū. Prudentia enī eſt in rōne: vt dictū eſt. ſed rō eſt vniuerſaliuꝫ: vt dicit̃ in ꝑ̄mo ethicoꝝ. ergo prudentia non eſt cognoſcitiua niſi vniuerſaliuꝫ. ¶ P̄. Singularia ſunt infinita: ſed infinita non poſſunt compreh̄edi a ratione. ergo prudentia que eſt ratio recta non eſt ſingulariū. ¶ P̄. Particularia per ſenſum cognoſcuntur. ſed prudentia non eſt in ſenſu. multi. n. habentes ſenſus exteriores perſpicaces non ſunt prudentes. ergo prudentia non eſt ſingulariuꝫ. ¶ Sed contra eſt qd̄ philoſophus dicit in.6.ethicoꝝ ꝙ prudētia nō eſt vniuerſaliuꝫ ſolum: ſed oportet etiam ſingularia cognoſcere. ¶ Rn̄º. dōm: ꝙ ſicut ſupra dictuꝫ eſt ad prudentiam ꝑtinet: non ſoluꝫ conſideratio rationis: ſed etiā applicatio ad opus qd̄ ē finis practice rationis. nullus autē poteſt cōuenienter alteri aliquid applicare niſi vtrūq꞉ cognoſcat. ſ. ⁊ id quod applicandū eſt: ⁊ id cui applicanduꝫ eſt. operationes autem ſunt in ſingularibus. ⁊ ideo neceſſe eſt ꝙ prudens ⁊ cognoſcat vniuerſalia ꝑ̄ncipia rationis ⁊ cognoſcat ſingularia circa que ſunt operationes. ¶ Ad ꝑ̄ᵐ ergo dōꝫ: ꝙ ratio quidem ⁊ principaliter eſt vniuerſalium poteſt tamen vniuerſales rationes ad particularia applicare. vnde ſyllogiſmoꝝ cōcluſiones non ſolum ſunt vniuerſales: ſed etiam particulares: quia intellectus per quādaꝫ reflexionem ſe ad materiā extendit: vt dicit̃ in.3.de aīa. ¶ Ad 2ᵐ dicendū ꝙ quia infinitas ſingularium non poteſt ratione humana comprehendi: inde eſt ꝙ ſunt incerte prouidētie noſtre: vt dicitur Sap.9. Cum per experientiā ſingularia infinita reducunt̃ ad aliqua finita que vt in pluribus accidunt: quorum cognitio ſufficit ad prudentiam humanā. ¶ Ad tertium dicendum: ꝙ ſicut philoſophus dicit in.6. ethicorum: prudentia non conſiſtit in ſenſu exteriori quo cognoſcimus ſenſibilia ꝓpria: ſꝫ in ſenſu īteriori q̄ ꝑficitur ꝑ memoriaꝫ ⁊ ꝑ exꝑimentū ad ꝓmpte iudicādū de ꝑticularibus exꝑtis. nō tn̄ ita ꝙ prudētia ſit in ſenſu īteriori ſicͭ in ſubiecto ꝑ̄ncipali: ſꝫ ꝑ̄ncipaliter q̄deꝫ eſt in rōne. ꝑ q̄ꝫdā aūt applicationē ꝑtingit ad hmōi ſenſum.

Ad quartum ſic proceditur. Videt̃ ꝙ prudētia nō ſit virtus. Dicit. n. Aug. in ꝑ̄ de lib. arbi. ꝙ prudētia ē appetendaꝝ ⁊ vitandaꝝ reꝝ ſcia: ſꝫ ſcia ↄ̄ virtutē diuiditur: vt pꝫ in ꝑ̄dicamētis. ḡ prudētia nō eſt virtus. ¶ P̄. Virtutis nō eſt virt⁹: ſꝫ artis ē virtus: vt ph̄s dicit in.6.ethicoꝝ. ḡ ars nō ē virtus. ſꝫ in arte ē prudētia: dr̄. n. 2. paralip. 2. de Hyerā ꝙ ſciebat facere oēm ſcripturā ⁊ adiuenire prudēter qd̄cūq꞉ in ope neceſſariū erat ḡ prudentia nō eſt virtus. ¶ P̄. Nulla virtus pōt eē īmoderata: ſꝫ prudentia ē īmoderata: alioq̄n fruſtra diceret̃ in puer. 23. ca. Prudētie tue pone modū. ḡ prudētia non eſt virtus. ¶ Sed contra eſt ꝙ Greg. in. 2. moral. prudētiam tēꝑantiā fortitudinē ⁊ iuſtitiā dicit eſſe q̄tuor virtutes. ¶ Rn̄º. dōm: ꝙ ſicut ſupra dcm̄ ē cū de virtutibus in cōi ageret̃: virtus eſt que bonū facit hn̄teꝫ ⁊ opus eius bonuꝫ reddit. bonū aūt pōt dici dupl̄r. Vno⁹ mālit er ꝓ eo qd̄ eſt bonū. Alio modo formal̄r ſm̄ rōnē boni. bonū aūt inq̄ꝫtū hmōi eſt obm̄ appetitiue virtutis. ⁊ iō ſiqui habit⁹ ſunt q̄ faciunt rectā ↄſiderationē rōnis non hn̄to reſpectu ad rectitudinē appetit⁹. min⁹ hn̄t de rōne virtutis tāq̄ꝫ ordinātes ad bonū māliter. i. ad id qd̄ ē bonū non ſub rōne boni. plus aūt hn̄t de rōne virtutis habitus illi q̄ reſpiciūt rectitudinē appetit⁹: q꞉ reſpiciunt bonū nō ſolū māliter: ſꝫ etiā formaliter. i. aliq̄d qd̄ ē bonū q꞉ reſpiciunt bonū ſub rōne boni. Ad prudētiaꝫ āt ꝑtinet: ſicͭ dcm̄ ē: applicatio recte rōnis ad opus qd̄ nō fit ſine appetitu recto. ⁊ iō prudētia nō ſolū hꝫ rōneꝫ virtutis quā hn̄t alie virtutes ītellectuales ſꝫ etiā hꝫ rōneꝫ virtutis quā hn̄t alie v̄tutes morales quibus etiā cōnumerat̃. ¶ Ad ꝑ̄mū ḡ dōm. ꝙ Aug. ibi large accepit ſciam ꝓ q̄lꝫbet recta rōne. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ ph̄s dicit artis eē virtutē: q꞉ nō īportat rectitudinē appetit⁹. ⁊ iō ad hoc ꝙ homo recte vtatur arte req̄rit̃ ꝙ habeat virtutē que faciat rectitudinē appetitus. prudentia aūt non habet locum in his que ſunt artis. tū q꞉ ars ordinatur ad aliquem particularem finem. tum quia ars habet determinata media per que ꝑuenitur ad fineꝫ. Dicit̃ tn̄ aliq̄s prudēter opari in his que ſunt artis per ſimilitudinē q̄ꝫdaꝫ: in quibuſdā auteꝫ artibus ꝓpter incertitudinē eoꝝ q̄bus ꝑ

uenit ad finē neceſſariū eſt cōſiliū:ſicut in medicinali ⁊ in
nauigatoria:vt dr̃ in.3.ethi.❡Ad 3m dōm:ꝙ illud dictum
ſapiētis nō ē ſic itelligēdū ꝙ ipſa prudētia ſit moderāda:
ſ; qꝛ ſm prudētiā eſt aliquis modus iponēdus.

Ad quintum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ prudētia nō ſit ſpālis virtus. Nulla.n. ſpālis
v̄tus ponit̃ in cōi diffinitione v̄tutis:ſ; prudentia ponit̃ in
cōi diffinitiōe v̄tutis:qꝛ in.2.ethi.diffinit̃ v̄tus habitus ele
ctiu⁹ i medietate exñs determiata rōne quo ad nos ꝓut
ſapiēs determinabit.recta aūt rō intelligit̃ ſm prudētiā:
vt dr̃ in.6.ethi.ergo prudētia nō eſt ſpālis v̄t⁹.❡P̄.Phi
loſophus dicit in.6.ethi.ꝙ v̄tus moralis recte facit opera
ri finē.prudētia aūt ea que ſunt ad finē.ſ; in qualibet vir
tute ſunt aliqua operāda ꝓpter finē.ergo prudētia eſt i q̄
libet v̄tute.nō eſt ergo v̄tus ſpālis.❡P̄.Spālis v̄tus h̄;
ſpāle obm̄.ſed prudentia nō h̄; ſpāle obm̄.eſt eñi recta rō
agibiliū:vt dicit̃ in.6.ethi.agibilia aūt ſunt oīa opa virtu
tu;.ergo prudētia nō eſt ſpālis v̄tus.❡S; ɔ̄ eſt qđ ɔdiui
ditur ⁊ cōnumerat̃ alijs v̄tutib⁹.dr̃.n.Sap.8.Sobrietatē
⁊ prudētiā docet iuſtitiā ⁊ v̄tutē.❡Rñ⁹.dōm:ꝙ cū actus
⁊ habitus recipiāt ſpēm ex obis:vt ex ſupradictis p;.neceſ
ſe eſt ꝙ habit⁹ cui rñdet ſpāle obm̄ ab alijs diſtinctū ſpe
cialis ſit habit⁹.⁊ ſi eſt bonus ē ſpālis v̄tus.ſpāle aūt obm̄
dr̃ nō ſolū ſm māle; ɔſiderationē ipſi⁹:ſed magis ſm ra
tionē formalē:vt ex ſupradictis p;.na; vna ⁊ eadē res ca
dit ſub actu diuerſoꝝ habituū:⁊ etiā diuerſarū potētiarū
ſm rōnes diuerſas.maioꝛ autē diuerſitas obi requirit̃ ad
diuerſitatē potētie q̄; ad diuerſitatē hitus:cū plures habi
tus inueniant̃ in vna potētia:vt ſupra dictū eſt.diuerſitas
ergo rōnis obiecti que diuerſificat potentiā:multomagis
diuerſificat habitū.Sic ergo dōm ē:ꝙ cū prudentia ſit in
rōne:vt dictū eſt:diuerſificat̃ quidē ab alijs v̄tutib⁹ intel
lectualib⁹ ſm mālē diuerſitatē obiectoꝝ.nā ſapiētia ſcien
tia ⁊ itellect⁹ ſunt circa neceſſaria.ars aūt ⁊ prudētia circa
cōtingentia:ſed ars circa factibilia:que.ſ.in exteriori mā
ɔſtituunt̃:ſicut dom⁹:cultellus:⁊ hmōi.prudētia aūt ē cir
ca agibilia:que.ſ.in ipſo operāte ɔſiſtūt:vt ſupra habitū ē.
ſed a v̄tutib⁹ moralib⁹ diſtinguit̃ prudētia ſm formalem
rōnē potētiarū diſtictiuā.ſ.itellectiui in quo ē prudētia.⁊
appetitiui in quo ē v̄t⁹ moralis.vñ manifeſtū ē prudētiam
eē ſpālē v̄tutē ab oīb⁹ alijs v̄tutib⁹ diſtinctā.❡Ad p̄m ḡ
dōm ꝙ illa diffinitio nō dat̃ de virtute in cōi:ſed de v̄tute
morali:in cui⁹ diffinitione ɔueniēter ponit̃ v̄t⁹ intellectua
lis cōicās in mā cū ipſa.ſ.prudētia:qꝛ ſicut v̄tutis moralis
ſub; ē aliqđ ꝑticipās rōne.ita v̄t⁹ moralis h̄; rōne; v̄tutis
inq̄tū ꝑticipat v̄tutē itellectualē.❡Ad 2m dō;:ꝙ ex illa
rōne habet̃ ꝙ prudētia adiuuet oēs v̄tutes:⁊ in oīb⁹ opet̃.
ſ; hoc nō ſufficit ad oſtēdēdū ꝙ nō ſit v̄t⁹ ſpālis:qꝛ nihil ꝓ
hibet in aliquo gñe eē aliquā ſpēm q̄ aliq̄l̃r opet̃ in oībus
ſpēbus eiuſdē gñis.ſicut ſol aliqual̃r ifluit in oīa corpora:
❡Ad 3m dō;:ꝙ agibilia ſunt quidē mā prudētie ſ; ꝙ ſūt
obm̄ rōnis.ſ.ſub rōne veri.ſunt aūt mā moraliū v̄tutū ſm
ꝙ ſunt obm̄ virtutis appetitiue.ſ.ſub ratione boni.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ prudētia ꝯſti
tuat finē v̄tutib⁹ moralib⁹. Cū enim
prudētia ſit in rōne.v̄t⁹ aūt moralis in vi appetitiua:videt̃
ꝙ hoc mō ſe hēat prudētia ad v̄tutē moralē:ſicͣ rō ad vim
appetitiuā:ſ; rō ꝯſtituit finē potētie appetitiue.ḡ prudētia
ꝯſtituit finē v̄tutib⁹ moralib⁹.❡P̄. Hō excedit res irrō
nales ſm rōnē:ſ; ſ; alia cū eis cōicat.ſicͣ ḡ ſe hñt alie ꝑtes
hoīs ad rōnē:ſicͣ ſe h̄; hō ad creaturas irrōnales.ſ; hō ē fi
nis creaturarū irrōnaliū:vt dicit̃ in.2.politicoꝝ.ḡ oēs alie
ꝑtes hoīs ordinant̃ ad rōnē:ſicͣ ad finē.ſ; prudētia ē recta
rō agibiliū:vt dictū ē.ḡ oīa agibilia ordinant̃ ad prudētiā:
ſicͣ ad finē.ipſa ḡ ꝯſtituit finē oīb⁹ v̄tutib⁹ moralib⁹.❡P̄.
Propriū ē v̄tutis vel artis ſeu potētie ad quā ꝑtinet finis
vt ꝓcipiat alijs v̄tutib⁹ ſeu artib⁹ ad q̄s ꝑtinēt ea q̄ ſūt ad
finē:ſ; prudētia diſponit de alijs v̄tutib⁹ moralib⁹ ⁊ preci
pit eis.ḡ ꝯſtituit eis finē.❡S; ɔ̄ ē qđ phs dicit i.6.ethi.ꝙ
v̄tus moralis itētionē finis facit rectā.prudētia autē q̄ ad
hāc.ḡ ad prudētiā nō ꝑtinet ꝯſtituere finē v̄tutib⁹ morali
bus:ſ; ſolū diſponere de his q̄ ſūt ad finē.❡Rñ⁹.dōm ꝙ
finis v̄tutū moraliū eſt bonū humanū.bonū aūt humane
aīe ē ſm rōnē eē:vt p; ꝑ Dio.4.ca.de diui.no.vñ neceſſe ē
ꝙ fines moraliū v̄tutū ꝓexiſtāt in rōne.Sicut aūt in rōne
ſpeculatiua ſūt q̄dā vt nāl̃r nota quoꝝ ē intellect⁹.⁊ q̄da;
q̄ per illa inoteſcūt.ſ.ɔclōnes quarū eſt ſcīa.ita in rōne pra
ctica ꝓexiſtūt q̄dā vt ſūt ꝑncipia nāl̃r nō.⁊ hmōi ſūt fines
virtutū moraliū:qꝛ finis ſe h̄; in opabilib⁹ ſicut pn⁹ in ſpe
culatiuis:vt ſupra habitū ē.⁊ q̄dā ſunt in rōne practica:vt
ɔclōnes.⁊ hmōi ſūt ea q̄ ſūt ad finē i q̄ ꝑuenim⁹ ex ipſis fi
nib⁹.⁊ hoꝝ ē prudētia applicās vl̃ia ꝑncipia ad ꝑticulares
ɔclōnes opabiliū.⁊ iō ad prudētiā nō ꝑtinet ꝯſtituere finē
virtutib⁹ moralib⁹:ſ; ſolū diſponere de his q̄ ſūt ad fine;.
❡Ad p̄m ergo dōm ꝙ virtutib⁹ moralib⁹ ꝯſtituit finē rō
nālis q̄ dicit̃ ſyndereſis:vt in p̄ habitū eſt.nō aute; prudē
tia rōne iam dicta.Et per hoc p; reſponſio ad ſecundum.
❡Ad tertiū dōm:ꝙ finis nō ꝑtinet ad virtutes morales
tanq̄; ipſe ꝯſtituant finē:ſ; qꝛ tendunt in fine; a rōne nāli
preſtitutū ad quē iuuant̃ ꝑ prudentiā q̄ eis viam parat di
ſponēdo ea que ſunt ad finē.vñ relinquit̃ ꝙ prudentia ſit
nobilioꝛ virtutib⁹ moralibus ⁊ moueat eas:ſ; ſyndereſis
mouet prudētiā ſicͣ itellect⁹ ꝑncipioꝝ ſciam.

Ad ſeptimum ſic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ ad pru
dētiā nō ꝑtineat iuenire medi
um in virtutib⁹ moralibus.Conſeq.n.mediū eſt finis mo
raliū virtutū:ſed prudētia nō ꝯſtituit finē moralib⁹ virtu
tibus:vt oſtenſu; eſt.ḡ nō iuenit in eis mediū.❡P̄.Illō
qđ eſt ꝑ ſe non videt̃ cām habere:ſ; ipſum eē eſt ſui ipſius
cauſa:qꝛ vnūquodq; dicit̃ eſſe ꝑ cām ſuā:ſ; exiſtere in me
dio ɔuenit virtuti morali ꝑ ſe q̄ſi poſitū in eius diffinitiōe
vt ex dictis p;.nō ḡ prudētia cauſat mediu; in virtutibus
moralib⁹.❡P̄.Prudētia cōparat̃ ſm modu; rōnis.ſed
v̄tus moralis tēdit ad mediū ꝑ modū nāe.qꝛ vt Tulli⁹ di
cit in.2.rhetorice:virtus ē habitus ꝑ modū nature rōni cō
ſentaneus.ḡ prudētia nō ꝯſtituit mediū virtutib⁹ morali
bus.❡Sed contra eſt qđ in ſuprapoſita diffinitione vir
tutis moralis dr̃ ꝙ ē i medietate exñs determinata rōne
ꝓut ſapiens determinabit.❡Rñ⁹.dōm:ꝙ hoc ipm̄ qđ ē
ɔformari rōni recte eſt finis ꝓpri⁹ cuiuſlibet virtutis mo
ralis.tempantia eñi hoc itendit ne ꝓpter ɔcupiſcētias hō
ſe diuertat a rōne:⁊ ſil̃r fortitudo ne a recto iudicio ratio
nis diuertat propter timorem vel audaciā:⁊ hic finis pre
ſtitutus eſt homini ſm nālem rōnem:nālis eni; rō dictat
vnicuiq;:vt ſm rōne; operetur:ſ; qualiter ⁊ ꝑ que hō in ope
rando attingat mediū rōnis ꝑtinet ad rōne; prudentie.l;
.n.attigere mediū ſit finis virtutis moralis:tñ ꝑ rectā diſ
poſitionē eoꝝ q̄ ſunt ad finē mediu; iuenitur.Et ꝑ hoc p;
rñſio ad p̄mū.❡Ad 2m dōm:ꝙ ſicut agens nāle facit vt
forma ſit in mā:nō tñ facit vt forme ɔueniant ea que ꝑ ſe
ei inſunt:ita etiā prudētia mediū ɔſtituit in paſſionibus ⁊
opatōib⁹:nō tñ facit ꝙ mediū q̄rere ɔueniat v̄tuti.❡Ad
3m dō;:ꝙ v̄tus moral̃ ꝑ modū nāe itēdit ꝑuenire ad medi
um:ſed qꝛ mediū ſm ꝙ mediū non eodē modo inuenitur
in oībus.iō inclinatio nature que ſemper eodē modo ope
ratur ad hoc nō ſufficit:ſed reqritur rō prudentie.

Ad octauum ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ precipe
re non ſit principalis actus pru
dentie. Precipere enim pertinet ad bona que ſunt fiēda.
ſed Aug.14.de trini.ponit actum prudentie precauere in
ſidias.ergo precipere non eſt principalis actus prudentie.
❡P̄.Phs dicit in.6.ethi.ꝙ prudētis eſt bene ɔſiliari.ſed

alius actus videt̃ eſſe cõſiliari ⁊ ꝑcipere: vt ex ſupradictis pʒ. ergo prudẽtie ꝑncipalis act⁹ nõ eſt ꝑcipere. ¶ P. Precipere vel iperare videt̃ ptinere ad volũtatẽ cuius obm̃ ẽ finis: ⁊ que mouet alias potẽtias aĩe. ſed prudẽtia nõ eſt in volũtate ſed in rõne. ḡ prudẽtie act⁹ nõ eſt ꝑcipe. ¶ Sed ɔ̃ ẽ qḋ phs dicit in. 6. ethi. ꝙ prudẽtia ꝑceptiua ẽ. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ prudẽtia ẽ recta rõ agibiliũ: vt ſupra dictũ ẽ. vnde oꝫ ꝙ ille ſit ꝑcipuus act⁹ prudẽtie q ẽ ꝑcipuus actus rõnis agibiliũ: cui⁹ qdeꝫ ſunt tres act⁹: quoꝝ p̄mus eſt cõſiliari: qḋ ptinet ad inuẽtionẽ. nã ɔſiliari ẽ querere: vt ſupra habitum ẽ. 2⁹ actus eſt iudicare de iuẽtis: ⁊ hoc facit ſpeculatiua rõ. ſed practica rõ que ordinat̃ ad opus ꝓcedit vlteri⁹. ⁊ eſt tertius actus eius ꝑcipe: qui qdeꝫ actus conſiſtit i applicatiõe ɔſiliatoꝝ ⁊ iudicatoꝝ ad operãdũ. ⁊ qꝛ iſte actus eſt ꝓpinquioꝛ fini rõnis practice: inde eſt ꝙ iſte ẽ p̄ncipalis actus rõnis practice: ⁊ ꝑ ɔñs prudẽtie: ⁊ huius ſignũ eſt ꝙ ꝑfectio artis ɔſiſtit in iudicãdo: nõ aũt in ꝑcipiẽdo. ideo reputat̃ melioꝛ artifex qui volẽs peccat in arte q̃ſi habẽs rectũ iudiciũ q̃ꝫ qui peccat nolẽs: qḋ videt̃ ẽẽ ex defectu iudicij. ſed in prudẽtia eſt ecõuerſo: vt dr̃ in. 6. ethi. Imprudẽtioꝛ enĩ eſt qui volẽs peccat q̃ſi deficiens in p̄ncipali actu prudẽtie qui eſt ꝑcipe q̃ꝫ qui peccat nolẽs. ¶ Ad p⁹ ḡ dicẽduꝫ: ꝙ actus ꝑcipiẽdi ſe extẽdit ⁊ ad bona ꝓſequẽda ⁊ ad mala cauẽda. ⁊ tñ ꝑcauere inſidias nõ attribuit Aug. prudentie q̃ſi p̄ncipalẽ actũ ipſi⁹. ſed ꝙ iſte actus prudẽtie nõ manet in patria. ¶ Ad 2⁹ dõm: ꝙ bonitas ɔſilij requirit̃ vt ea que ſunt bene inuẽta applicent̃ ad opus. ⁊ iõ ꝑcipere ptinet ad prudẽtiã que ẽ bene ɔſiliatiua. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ: ꝙ mouere abſolute ptinet ad volũtatẽ: ſꝫ ꝑcipe iportat motionẽ cum quadã ordinatione: ⁊ ideo eſt actus rationis: vt ſupra dictum eſt.

Ad nonum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ſollicitudo non ptineat ad prudẽtiã. Sollicitudo. n. ingetudinẽ quadã iportat. Dicit. n. Iſidoꝛ⁹ in lib. ethimologiarũ: ꝙ ſollicitus dr̃ qui eſt inget⁹. ſꝫ motio maxime ꝑtinet ad vim appetitiuã. ergo ⁊ ſollicitudo: ſꝫ prudẽtia non eſt in vi appetitiua: ſed in rõne: vt ſupra habitũ eſt. ḡ ſollicitudo nõ ptinet ad prudẽtiã. ¶ P. Sollicitudini videt̃ opponi certitudo v̄itatis. vñ dicit̃ p̄ regũ. 9. ꝙ Samuel dixit ad Saul: De aſinis quas nudiuſterti⁹ ꝑdidiſti ne ſollicit⁹ ſis: qꝛ inuẽte ſunt. ſed certitudo v̄itatis ptinet ad prudẽtiã cũ ſit v̄tus itellectualis. ergo ſollicitudo opponit̃ prudentie magis q̃ꝫ ad eaꝫ ptineat. ¶ P. Phs dicit in. 4. ethi. ꝙ ad magnanimũ ptinet pigrũ eſſe ⁊ ocioſum. pigritie auteꝫ opponit̃ ſollicitudo. cũ ergo prudẽtia nõ opponat̃ magnanimitati: qꝛ bonũ nõ eſt bono ɔ̃riuꝫ: vt dr̃ in p̄dicamẽtis. ḡ videt̃ ꝙ ſollicitudo nõ ptineat ad prudẽtiã. ¶ Sꝫ ɔ̃ ẽ qḋ dr̃. i. Petri. 4. Eſtote prudẽtes ⁊ vigilate in oꝛonib⁹. ſed vigilãtia eſt idẽ ſollicitudini. ḡ ſollicitudo ptinet ad prudentiã. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ ſicut dicit Iſidorus in li. etymologiarũ: Sollicit⁹ dr̃ quaſi ſolers citus: vel ſolers tot⁹: inq̃ꝫtũ. ſ. aliqs ex quadã ſolercia animi velox ẽ ad ꝓſequendũ ea q̃ ſunt agenda. hoc aũt ptinet ad prudẽtiã: cuius ꝑcipu⁹ act⁹ eſt circa agenda ꝑcipe de ɔſiliatis ⁊ iudicatis. vñ phs dicit in. 6. ethi. ꝙ oportet opari quidẽ velociter cõſiliata. cõſiliari aũt tarde. ⁊ idẽ eſt ꝙ ſollicitudo ꝓprie ad prudẽtiã pertinet. ⁊ ꝓpter hoc Aug. dicit in lib. de morib⁹ eccl'ie: ꝙ prudentie ſunt excubie atq; diligẽtiſſima vigilãtia: ne ſubrepente paulatim mala ſuaſione fallamur. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dõꝫ: ꝙ mot⁹ qdẽ ptinet ad viꝫ appetitiuã: ſicut ad p̄ncipiũ mouens. tñ ſm̃ ꝑceptũ ⁊ directionẽ rõnis in quo ɔſiſtit rõ ſollicitudinis. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ ſm̃ phm in p̄ ethi. Certitudo nõ eſt ſil'r q̃renda in oib⁹: ſed in vnaquaq; mã ſm̃ ꝓpriuꝫ modũ. qꝛ v̄o mãe prudẽtie ſunt ſingularia cõtingẽtia: circa que ſũt opatiões humane nõ põt certitudo prudẽtie tãta eſſe ꝙ oĩno ſollicitudo tollat̃. ¶ Ad 3⁹ dõm: ꝙ magnanimus dicit̃ ẽẽ piger ⁊ ocioſus: nõ qꝛ de nullo ſit ſollicitus ſed qꝛ nõ ẽ ſupflue ſollicit⁹ de multis. ſed ɔfidit in his de q̄bus cõfidendũ eſt: ⁊ circa illa nõ ſupflue ſollicitat̃ ſuperfluitas. n. timoꝛis ⁊ diffidẽtie facit ſupfluitatẽ ſollicitudĩs: qꝛ timoꝛ facit ɔſiliari nos: vt ſupra dictũ eſt cum de paſſione timoꝛis ageretur.

Ad decimum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ prudentia nõ ſe extẽdat ad regimẽ multitudinis: ſꝫ ſolũ ad regimẽ ſuiipſi⁹. Dic̃. n. phs in. 5. ethi. ꝙ v̄t⁹ relata ad bonũ cõe ẽ iuſtitia: ſꝫ prudẽtia differt a iuſtitia. ḡ prudẽtia nõ refert̃ ad bonũ cõe. ¶ P. Ille videt̃ eſſe prudens: qui ſibiipſi bonũ q̃rit ⁊ opat̃: ſꝫ frequẽter illi q q̃rũt bona cõia negligũt ſua. ḡ nõ ſũt prudẽtes. ¶ P. Prudentia diuidit̃ ɔ̃ tẽperãtiã ⁊ fortitudinẽ. ſꝫ tẽperãtia ⁊ fortitudo vident̃ dici ſolũ ꝑ cõparationẽ ad bonũ ꝓpriũ. ergo ẽt ⁊ prudẽtia. ¶ Sꝫ ɔ̃ ẽ qḋ dñs dicit Mat. 24. Quis putas eſt fidelis ſeruus ⁊ prudẽs quẽ ɔſtituat dñs ſuꝑ familiam ſuam. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſicut phs dicit in. 6. ethi. Quidã poſuerũt ꝙ prudẽtia nõ ſe extẽdit ad bonũ cõe: ſꝫ ſolũ ad bonuꝫ ꝓpriũ: ⁊ hoc iõ qa exiſtimabãt ꝙ nõ oꝫ homineꝫ querere niſi bonũ ꝓprium. ſed hec exiſtimatio repugnat charitati q̃ non querit que ſua ſunt: vt dr̃. i. ad Corin. 13. vnde ⁊ apl's de ſeipſo dicit. i. ad Cor. 10. Nõ querẽs qḋ mihi vtile ſit ſed qḋ multis vt ſalui fiãt. Repugnat etiã rõni recte q̃ hoc iudicat ꝙ bonũ cõe ſit melius q̃ꝫ bonũ vnius. Qꝛ ḡ ad prudẽtiã ptinet recte ɔſiliari iudicare ⁊ precipe de his ꝑ q̃ ꝑuenitur ad debitũ finẽ: manifeſtũ ẽ ꝙ prudẽtia nõ ſoluꝫ ſe hꝫ ad bonũ priuatũ vni⁹ hoïs: ſed etiã ad bonũ cõe multitudinis. ¶ Ad p̄mũ ḡ dõm: ꝙ phs ibi loq̄tur de virtute morali: ſicut aũt oïs virtus moralis relata ad bonũ cõe dicitur legalis iuſtitia: ita prudẽtia relata ad bonũ cõe vocatur prudẽtia politica. nã ſic ſe hꝫ politica ad iuſtitiã legalẽ ſicut ſe habet prudẽtia ſimpl'r dicta ad virtutẽ moralem. ¶ Ad 2⁹ dõm: ꝙ ille q querit bonuꝫ cõe multitudinis: ex ɔ̃ñti etiã querit bonũ ſuũ ꝓpter duo. Pꝛio qdeꝫ qꝛ bonũ ꝓpriũ nõ põt ẽẽ ſine bono cõi vel familie v'l ciuitatis aut regni. vnde ⁊ maxim⁹ Valeri⁹ dicit de antiq̄s romanis ꝙ malebãt eſſe paupes in diuiti impio: q̃ꝫ diuites in paupe iperio. 2° qꝛ cũ hõ ſit ps dom⁹ vel ciuitatis: oꝫ ꝙ hõ ɔſideret qd ſit ſibi bonũ: ex hoc ꝙ ẽ prudẽs circa bonũ multitudinis. bona. n. diſpoſitio ptis accipit̃ ſm̃ habitudinẽ ad totũ: qꝛ vt Aug. dicit i lib. ɔfeſ. Turpis ẽ oïs pars ſuo toti nõ ɔueniẽs vel nõ ɔgruẽs. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ etiã tẽperantia ⁊ fortitudo poſſunt referri ad bonũ cõe. vnde de actibus earũ dant̃ precepta legis: vt dicit̃ in. 5. ethi. magis tñ prudentia ⁊ iuſtitia que ptinent ad ptẽ rõnaleꝫ ad quã directe ptinent cõia: ſicut ad pteꝫ ſenſitiuã ptinent ſingularia.

Ad vndecimum ſic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ prudẽtia q̃ eſt reſpectu boni ꝓprij ſit eadem ſpẽ cũ ea q̃ ſe extendit ad bonum cõe. Dicit enĩ phs in. 6. ethicoꝝ ꝙ politica ⁊ prudẽtia idẽ habitus ẽ: eſſe aũt non idẽ ipſis. ¶ P. Phs dicit in. 3. politice: ꝙ eadem eſt virtus viri boni ⁊ boni principis: ſed politica maxime eſt in principe in quo eſt ſicut architectonica. cum ergo prudentia ſit virtus boni viri: videtur ꝙ ſit idem habitus prudentia ⁊ politica. ¶ P. Ea quorum vnum ordinãtur ad aliud non diuerſificant ſpẽꝫ aut ſubſtantiã habit⁹: ſed bonum proprium quod pertinet ad prudentiam ſimpliciter dictam: ordinatur ad bonum cõmune quod pertinet ad politicam. ergo politica ⁊ prudentia non differunt ſpecie neq; ſecundum habitus ſubſtantiam. ¶ Sed contra eſt ꝙ diuerſe ſcientie ſunt politica que ordinatur ad bonũ cõmune ciuitatis. ⁊ iconomica que de his ẽ que pertinent ad bonũ cõe domus vel familie. ⁊ monaſtica que ẽ de his que pertinent ad bonũ vnius ꝑſone. ḡ pari ratione ⁊ prudẽtie ſunt ſpẽs diuerſe ſm̃ hanc diuerſitatẽ materie.

¶ Rñ°. dōm: q ſicut ſupra dictū eſt: ſpēs habituū diuerſificant̄ ſm diuerſitatē obi ꝗ attendit̄ penes rōnē formalem ipſi°. rō aūt formalis oīuꝫ ꝗ ſūt ad finē: attēdit̄ ex parte finis: ſicut ex ſupradictis pꝫ. ⁊ iō neceſſe ē q ex relatiōe ad diuerſos fines diuerſificent̄ ſpēs hitus. diuerſi aūt fines ſunt bonū ꝓpriū vni° ⁊ bonū familie: ⁊ bonū ciuitatis ⁊ regni. vñ neceſſe ē q prudētie differāt ſpē ſm differētiā hoꝝ finiū: vt. ſ. vna ſit prudētia ſimplr̄ dicta que ordinat̄ ad bonū ꝓpꝛiū. alia aūt eſt iconomica ꝗ ordinat̄ ad bonū cōe dom° vel familie. ⁊ 3ª politica ꝗ ordinat̄ ad bonū cōmune ciuitatis vel regni. ¶ Ad pᵐ ergo dōm: q phs non intēdit dicere q politica ſit idē ſm ſubaꝫ hit° cuilibet prudentie: ſed prudētie que ordinat̄ ad bonū cōe: ꝗ quidē prudētia dr̄ ſm cōeꝫ rōnē prudētia ꝓut. ſ. ē quedā rō recta agibiliū. dr̄ aūt politica ſm ordinē ad bonū cōe. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū: q ſicut phs ibidē dicit: Ad bonū virū pertinet poſſe bñ pͥncipari ⁊ bñ ſubyci. ⁊ iō in v̄tute boni viri icludit̄ etiā v̄tus pͥncipis. ſꝫ v̄tus pͥncipis ⁊ ſubditi differt ſpē. ſicut etiā v̄tus viri ⁊ mulieris: vt ibidē dr̄. ¶ Ad 3ᵐ dōm: q etiā diuerſi fines: quoꝝ vnus ordinat̄ ad aliū diuerſificāt ſpeciē habit°: ſicut equeſtris ⁊ militaris ciuilis differunt ſpē: lꝫ finis vnius ordinet̄ ad finē alteri°. ⁊ ſilr̄ lꝫ bonū vnius ordinet̄ ad bonū multitudinis. tñ hoc nō ipedit qn talis diuerſitas faciat habitus differre ſpē: ſed ex hoc ſequitur q habitus qui ordinatur ad finem vltimum ſit principalior: ⁊ imperet alys habitibus.

Ad duodecimum

ſic ꝓcedit̄. Videt̄ q prudentia nō ſit in ſubditis: ſed ſolū in pͥncipib°. Dicit enī phs in. 3. politi. q prudentia ſola eſt ꝓpa v̄tus pͥncipis. alie aūt v̄tutes ſūt cōes ſubditoruꝫ ⁊ pͥncipū. ſubditi aūt nō ē v̄tus prudētia ſed opinio v̄a. ¶ P̄. In p politi. dicit̄ q ſuus oīno nō hꝫ gd ꝯſiliatiuū. ſꝫ prudētia facit bñ ꝯſiliatiuos: vt dr̄ in. 6. ethi. ergo prudētia nō cōpetit ſeruis ſeu ſubditis. ¶ P̄. Prudentia eſt p̄ceptiua: vt ſupra dictū eſt: ſꝫ p̄cipe nō ptinet ad ſeruos vel ſubditos: ſed ſolū ad pͥncipes. ergo prudētia nō ē in ſubditis ſꝫ ſolū in pͥncipib°. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qđ phs dicit in. 6. ethi. q prudentie politice ſunt due ſpēs. vna ꝗ eſt legū poſitiua ꝗ ptinet ad pͥncipes. alia ꝗ retinet cōe nomē politice: que ē circa ſingularia. hmōi aūt ſingularia pagere ptinet ēt ad ſubditos. ergo prudētia nō eſt ſolū pͥncipū ſed etiā ſubditorum ¶ Rñ°. dōm: q prudētia in rōne eſt. regere autē ⁊ gubernare ꝓprie rōnis eſt. ⁊ ideo vnuſqſq; inq̄ꝫtū participat de regimine ⁊ gubernatiōe intātū ꝯuenit ſibi hr̄e rōnē ⁊ prudentiā. manifeſtū eſt aūt q ſubditi inq̄ꝫtū ē ſubdit°. ⁊ ſerui inq̄ꝫtū eſt ſeru°: nō eſt regere ⁊ gubernare: ſꝫ magis regi ⁊ gubernari. ⁊ iō prudētia nō ē v̄tus ſerui inq̄ꝫtū ē ſeruus. nec ſubditi inq̄ꝫtū eſt ſubdit°. ſꝫ qa qlibet hō inq̄ꝫtū eſt rōnalis participat aliqd de regimine ſm arbitriū rōnis: intantum ꝯuenit ei prudētiā hr̄e. vñ manifeſtuꝫ eſt q prudētia qdē in pͥncipe eſt ad modū artis architectonice: vt dicit̄ in. 6. ethicoꝝ. in ſubditis autē ad modū artis manu operātis ¶ Ad pᵐ ergo dōꝫ: q verbū phi eſt itelligēdū p ſe loquendo: q2. ſ. prudētia nō ē v̄tus ſubditi inq̄ꝫtū hmōi. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: q ſeru° nō hꝫ qd cōſiliatiuū inq̄ꝫtū eſt ſeru°. ſic enī eſt inſtrumētū dñi. eſt tñ ꝯſiliatiuus inq̄ꝫtū eſt aīal rationale. ¶ Ad 3ᵐ dōm: q p prudētiā hō nō ſolū p̄cipit alys ſed ēt ſibiipſi ꝓut. ſ. rō dr̄ p̄cipere inferioribus viribus.

Ad tertiumdecimum

ſic ꝓcedit̄. Videt̄ q prudētia poſſit eſſe in pctōribus. Dicit enī dñs Luc. 16. Fily huius ſeculi prudētiores filys lucis in gn̄atione ſua ſunt. ſed fily huius ſeculi ſunt pctōres. ergo in pctōrib° pōt eē prudētia. ¶ P̄. Fides eſt nobilior v̄tus ꝙ̄ prudētia: ſꝫ fides pōt eē in peccatoribus. ergo ⁊ prudētia. ¶ P̄. Prudētis hoc opus maxime dicim° bene ꝯſiliari: vt dicit̄ in. 6. ethi. Sꝫ multi peccatores ſunt boni ꝯſily. ergo multi pctōres habēt prudentiam. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qđ phs dicit in. 6. ethi. Impoſſibile ē prudentē eē nō entē bonū: ſed nullus peccator eſt bon°. ergo nullus peccator eſt prudens. ¶ Rñ°. dōm: q prudētia dicit̄ tripliciter. Eſt enī quedā prudētia falſa vel per ſilitudinem dicta. Cū enī prudēs ſit qui bene diſponit ea que ſūt agenda ꝓpter aliquē bonū finē. ille q ꝓpter malū finē aliqua diſponit cōgruentia illi fini: hꝫ falſaꝫ prudētiā: inq̄ꝫtū illud quod accipit pro fine nō eſt vere bonū: ſed ſm ſimilitudinē: ſicut dicit̄ aliquis bonus latro. hoc eniꝫ modo pōt ſm ſimilitudinē dici prudens latro qui cōuenientes vias adinuenit ad latrocinandū. ⁊ huiuſmodi eſt prudentia: de qua apoſtolus dicit ad Ro. 8. Prudentia carnis mors eſt: que ſcilicet finem vltimuꝫ conſtituit in delectatione carnis. Secunda auteꝫ prudentia eſt quideꝫ vera: quia adinuenit vias accōmodas ad finem vere bonū: ſed eſt imperfecta duplici ratione. Uno modo quia illud bonum quod accipit pro fine non eſt cōmunis finis totius humane vite: ſed alicuius ſpecialis negocy: puta cum aliquis adinuenit vias accommodas ad negociandum vel ad nauigandum dicitur prudens negociator vel nauta. Alio modo quia deficit in pͥncipali actu prudētie: puta cū aliqs recte ꝯſiliatur ⁊ bñ iudicat etiā de his que ptinēt ad totā vitaꝫ ſed nō efficaciter p̄cipit. Tertia aūt prudētia ē ⁊ vera ⁊ pfecta ꝗ ad bonū finē totius vite recte ꝯſiliat̄ iudicat ⁊ precipit. ⁊ hec ſola dr̄ prudētia ſimplr̄ ꝗ i pctōribus eē nō pōt. Prima aūt prudētia eſt in ſolis pctōrib°. prudētia aūt imperfecta ē cōis bonis ⁊ malis: maxime illa ꝗ eſt impfecta ꝓpter finē pticularē. nā illa ꝗ ē impfecta ꝓpter defectum pͥncipalis actus etiā nō eſt niſi in malis. ¶ Ad pͥmū ḡ dōꝫ q illud verbū dñi itelligit̄ de pͥma prudētia: vnde non dr̄ ſimplr̄ q ſint prudētes: ſꝫ in generatione ſua. ¶ Ad ſcōm dōꝫ: q fides i ſui rōne nō iportat aliquā ꝯformitatē ad appetitū rectoꝝ opeꝝ: ſed rō fidei ꝯſiſtit in ſola cognitōe: ſed prudētia iportat ordinē ad appetitū rectū: tum q2 pͥncipia prudētie ſunt fines opabiliū de qb° aliqs hꝫ rectā eſtimationē p habitus virtutū moraliū ꝗ faciūt appetitū rectuꝫ vnde prudētia nō pōt eſſe ſine virtutib° moralibus: vt ſupra oſtenſuꝫ ē. tum etiā q2 prudētia ē p̄ceptiua rectoꝝ operū: qđ nō ꝯtingit niſi exiſtēte appetitu recto. vñ fides lꝫ ſit nobilior ꝙ̄ prudētia pp obm: tñ prudētia ſm ſui rōneꝫ magis repugnat pctō qđ ꝓcedit ex pͥuerſitate appetit°. ¶ Ad 3ᵐ dōm: q pctōres poſſunt qdē eſſe bñ ꝯſiliatiui ad aliquē finē malū vel ad aliqđ pticulare bonū: ad finē aūt bonuꝫ totius vite nō ſunt bñ ꝯſiliatiui pfecte: q2 ꝯſiliū ad effectū nō pducunt. vñ nō ē in eis prudētia ꝗ ſe hꝫ ſolū ad bonuꝫ: ſed ſicut philoſophus dicit in. 6. ethicorū eſt in talibus demotica. i. naturalis induſtria que ſe habet ad bonum ⁊ ad malum: vel aſtutia que ſe habet ſolum ad malum: quaꝫ ſupra diximus falſam prudentiam: vel prudentiā carnis.

Ad quartumdecimum

ſic proceditur. Videt̄ q prudētia nō ſit in oīb° hñtib° grāꝫ. Ad prudētia. n. regritur induſtria ꝗdā p quā ſciāt bñ ꝓuidere ꝗ agēda ſunt: ſꝫ multi hñtes grāꝫ carēt tali iduſtria. ḡ nō oēs hñtes grāꝫ hñt prudētiā. ¶ P̄. Prudēs dr̄ q ē bñ ꝯſiliatiu°: vt dcm̄ ē: ſꝫ multi hñt grāꝫ q nō ſunt bñ ꝯſiliatiui: ſed neceſſe hñt regi ꝯſilio alieno. ḡ nō oēs hñtes grāꝫ hñt prudētiā. ¶ P̄. Phs dicit in. 3. topicoꝝ q iuuenes nō ꝯſtat eē prudētes. ſꝫ mlti iuuenes hñt grāꝫ. ḡ prudētia nō iuenit̄ in oīb° grāꝫ habentib°. ¶ Sed ꝯ eſt q nullus habet grām niſi ſit virtuoſus: ſed nullus poteſt eſſe virtuoſus niſi habeat prudentiam. Dicit enim Gregorius in. 2. moral. q cetere virtutes niſi ea que appetūt prudēter agāt virtutes eē nequaꝙ̄ poſſunt. ḡ omnes habētes gratiaꝫ habent prudentiā. ¶ Rñ°. dōm: q neceſſe eſt virtutes eſſe cōnexas: ita vt qui vnā hꝫ oēs

habeat:ſicut ſupra oſtēſum eſt.quicūqꝫ aūt hꝫ gratiam hꝫ charitatē:vñ neceſſe ē ꝙ hēat oēs alias virtutes: ⁊ ita cū prudētia ſit virtus vt oſtēſū eſt:neceſſe eſt ꝙ habeat prudentiā. ¶ Ad pᵐ ergo dōm ꝙ duplex eſt induſtria. vna q̄dem que eſt ſufficiēs ad ea que ſunt de neceſſitate ſalutis. ⁊ talis induſtria daꝛ oībus habētibus gratiā. quos vnctio docet de oībus:vt diciꝛ.i. Joā.2. Eſt aūt alia induſtria plenioꝛ per quā aliquis ſibi ⁊ alijs pōt ꝓuidere:nō ſolū de his que ſunt neceſſaria ad ſalutē:ſed etiā de q̄buſcūqꝫ ꝑtinētibus ad humanā vitā. ⁊ talis induſtria nō ē in oībus habentibus gratiā. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ:ꝙ illi qui īdigent regi conſilio alieno:ſaltē in hoc ſibiipſis ꝯſulere ſciūt ſi gratiā habēt:vt alioꝝ requirāt cōſilia: ⁊ diſcernāt conſilia bona a malis. ¶ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ prudētia acquiſita cauſatur ex exercitio actuū. vñ indiget ad ſui generationē expimēto ⁊ tpe:vt dꝛ in.2.ethi. vnde nō pōt eē in iuuenib⁹:nec ſꝫ habitū:nec ſꝫ actū. ſꝫ prudētia gratuita cauſaꝛ ex īfuſione diuina. vnde in pueris baptizatis nōdū habētib⁹ vſū rōnis eſt prudentia ſm habitū:ſed nō ſm actū:ſicut ⁊ in amētib⁹. in his aūt qui iam habēt vſū rōnis eſt etiā ſm actū q̄tū ad ea q̄ ſūt de neceſſitate ſalutis:ſed per exercitiū mereꝛ augmentū quouſqꝫ ꝑficiaꝛ:ſicut ⁊ cetere v̄tutes. vnde ⁊ apl's dicit ad Heb.5. ꝙ perfectoꝝ eſt ſolidus cibus eoꝝ qui pro cōſuetudine exercitatos habēt ſenſus ad diſcretionē boni ⁊ mali.

Ad quintumdecimum

ſic ꝓcediꝛ. Uideꝛ ꝙ prudētia inſit nobis a nā. Dicit enī phs in.6.ethi. ꝙ ea que ꝑtinent ad prudētiā nālia videnꝛ eſſe.ſ.ſyneſis gnomi ⁊ hmōi. nō aūt ea que ꝑtinent ad ſapientiā ſpeculatiuā: ſed eoꝝ que ſunt vnius generis eadē eſt originis rō. ergo etiā prudētia ineſt nobis a nā. ¶ P̄. Etatū variatio eſt ſm nām. ſꝫ prudentia cōſequiꝛ etates:ſm illud Job.12. In antiquis ē ſapientia:⁊ in multo tpe prudētia. ergo prudētia eſt naturalis. ¶ P̄. Prudētia magis cōuenit nature humane q̄ꝫ nature brutoꝝ aīaliū:ſed bruta aīalia habēt q̄ſdā nāles prudentias:vt pꝫ per phm in.8.de hiſtorijs aīaliū. ergo prudentia eſt nālis. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qd̄ phs dicit in.2.ethi. ꝙ v̄tus ītellectualis plurimū ex doctrina hꝫ ⁊ gn̄ationē ⁊ augmētū. iō expimēto īdiget ⁊ tpe:ſed prudentia eſt v̄tus intellectualis:vt ſupra habitū eſt. ergo prudētia nō ineſt nobis a nā:ſed ex doctrina ⁊ expimēto. ¶ Rn̄º. dōm:ꝙ ſicut ex p̄miſſis pꝫ:prudētia includit cognitionē ⁊ vniuerſaliū ⁊ ſin̄lariū opabiliū ad que prudēs vl'ia p̄ncipia applicat. Q̄tū ergo ad vl'em cognitionē eadē rō eſt de prudētia ⁊ ſciētia ſpeculatiua:q2 vtriuſqꝫ p̄ma p̄ncipia vl'ia ſunt nāl'r nota: vt ex ſupradictis pꝫ:niſi ꝙ p̄ncipia cōia prudētie ſunt magis cōnālia hoī. Ut.n. phs dicit in.x.ethico. Uita que ē ſꝫ ſpeculationē eſt melioꝛ q̄ꝫ q̄ eſt ſm hoīem. ſed alia p̄ncipia vl'ia poſterioꝛa ſiue ſint rōnis ſpeculatiue ſiue practice nō habenꝛ per nām:ſꝫ p inuētionē ſm viā expimēti vel p diſciplinā. Quātū aūt ad ꝑticularē cognitionē eoꝝ circa que opatio ꝯſiſtit eſt iterū diſtinguēdū: q2 opatio ꝯſiſtit circa aliquid:vel ſicut circa finē:vel ſicut circa ea que ſunt ad finē:fines autē recti humane vite ſunt determinati. ⁊ ideo pōt eſſe nālis inclinatio reſpectu boꝛū finiū:ſicut ſupra dictū eſt ꝙ q̄dā habēt ex nāli diſpoſitiōe quaſdā v̄tutes q̄bus inclinanꝛ ad rectos fines:⁊ p ꝯñs etiā habēt nāl'r rectū iudiciū de hmōi finib⁹:ſed ea que ſunt ad finē in reb⁹ humanis nō ſunt determinata:ſed multipl'r diuerſificantur ſꝫ diuerſitatē ꝑſonarū ⁊ negocioꝝ. vnde q2 inclinatio nāe ſemꝑ eſt ad aliquid determinatū:talis cognitio nō poteſt hoī ineſſe nāliter:lꝫ ex nāli diſpōne vnus ſit aptioꝛ ad hmōi diſcernēda q̄ꝫ alius:ſicut etiā accidit circa ꝯcl'ones ſpeculatiuarū ſciētiarū. q2 ergo prudētia nō eſt circa fines ſꝫ circa ea q̄ ſūt ad finē:vt ſupra hītū ē:iō prudētia nō ē nālis. ¶ Ad p⁹ ḡ dōꝫ:ꝙ phs ibi loq̄ꝛ de ꝑtinētib⁹ ad prudentiā:ſꝫ ꝙ ordinaꝛ ad fines. vñ ſupra p̄miſerat ꝙ p̄ncipia ſūt ei⁹:qd̄ ē ei⁹ grā.i. finis. ⁊ pp hoc nō facit iter ea mētionē de eubolia q̄ ē ꝯſiliatiua eoꝝ q̄ ſūt ad finē. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ prudētia magis ē in ſenib⁹:nō ſolū pp nālē diſpōnē q̄etatis motib⁹ paſſionū ſenſibiliū:ſꝫ ēt ꝓpter expiētiā lōgi tēporis. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ:ꝙ etiā in brutis aīalib⁹ ſunt determinate vie ꝑueniēdi ad finē. vñ videm⁹ ꝙ oīa aīalia eiuſdē ſpēi ſil'r operanꝛ:ſꝫ hoc nō pōt eē ī hoīe pp rōnē ei⁹:q̄ cū ſit cognoſcitiua vl'iū ad infinita ſingularia ſe extendit.

Ad ſextumdecimum

ſic ꝓcediꝛ. Uideꝛ ꝙ prudentia poſſit amitti p obliuionē. Scia.n. cū ſit neceſſarioꝝ ē certioꝛ q̄ꝫ prudētia q̄ ē ꝯtigētiū opabiliū:ſꝫ ſcia amittiꝛ p obliuionē. ḡ mltomagis prudētia. ¶ P̄. Sic phs dic̄ in.2.ethi. Uirtus ex eiſdē gn̄aꝛ ⁊ corrūpiꝛ ꝯrio mō factis. ſꝫ ad gn̄ationē prudētie neceſſariū ē expimētū:qd̄ fit ex mltis memorijs vt diciꝛ in p̄ncipio metaph. ḡ cū obliuio memorie opponatur:videꝛ ꝙ prudētia p obliuionē poſſit amitti. ¶ P̄. Prudētia nō eſt ſine cognitione vniuerſaliū:ſꝫ vl'ium cognitio pōt per obliuionē amitti. ḡ ⁊ prudētia. ¶ Sed ꝯ ē qd̄ phs dicit in.6.ethicorum ꝙ obliuio eſt artis ⁊ non prudentie. ¶ Rn̄º. dōm:ꝙ obliuio reſpicit cognitionē tm̄. ⁊ ideo per obliuionē pōt aliquis artē totaliter ꝑdere:⁊ ſil'r ſciam que in rōne conſiſtunt. ſed prudētia nō cōſiſtit in ſola cognitione ſed etiā in appetitu:q2 vt dcm̄ ē: p̄ncipalis eius actus ē p̄cipere qd̄ eſt applicare cognitionē habitā ad appetendū ⁊ opandū. ⁊ ideo prudētia nō directe tolliꝛ p obliuionem ſed magis corrūpitur p paſſiones:dicit.n. phs in.6. ethico. ꝙ delectabile ⁊ triſte ꝑuertit eſtimationē prudentie: vñ Daniel.13. dꝛ. Spēs decepit te ⁊ cōcupiſcētia ſubuertit coꝛ tuū. ⁊ Exo.23. dꝛ. Ne accipias munera q̄ excecāt ēt prudētes. obliuio tñ pōt īpedire prudentiā inq̄tū ꝓcedit ad p̄cipiēdū ex aliqua cognitione q̄ p obliuionē tolli pōt. ¶ Ad pᵐ ḡ dōm:ꝙ ſcia eſt in ſola rōne:vnde de ea ē alia ratio: vt ſupra dcm̄ eſt. ¶ Ad 2ᵐ dōm:ꝙ experimētū prudentie nō acq̄ritur ex ſola memoria ſed ex exercitio recte p̄cipiēdi. ¶ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ prudētia p̄ncipaliter ꝯſiſtit non in cognitione vl'ium:ſed in applicatione ad opa:vt dictū ē:⁊ iō obliuio vl'is cognitionis nō corrūpit id qd̄ ē p̄ncipale in prudētia:ſed aliq̄d īpedimentū ei affert:vt dcm̄ eſt.

¶ De partibus prudentie. Queſtio. XLVIII.

DEinde cōſiderandū ē de partib⁹ prudentie. ¶ Et circa hoc queruntur q̄tuoꝛ. Primo q̄ ſunt partes prudentie. Secundo de partibus q̄ſi integralibus eius. Tertio de partibus ſubiectiuis eius. Quarto de partibus potentialibus.

Ad primum

ſic ꝓceditur. Uideꝛ ꝙ īcōuenienter aſſignenꝛ tres ꝑtes prudentie. Tullius.n. in.2. rhetorice ponit tres ꝑtes prudentie.ſ. memoriā:ītelligētiā ⁊ prudētiā. Macrob. aūt ſꝫ ſniā Platonis attribuit prudētie ſex.ſ. rōnē:ītellectū: circūſpectionē: ꝓuidētiā:docilitatē:⁊ cautionē. Ariſt. in.6.ethi. dic̄ ad prudētiā ꝑtinere euboliā:ſyneſi:gnomin. facit ēt mētionē circa prudētiā de euſtochia:⁊ ſolertia:ſenſu: ⁊ ītellectu. q̄dā aūt alius phs grec⁹ dic̄ ꝙ ad prudētiā decē ꝑtinent.ſ. eubolia:ſolertia:ꝓuidentia:regnatiua:militaris:politica:iconomica: dialectica:rhetorica: phyſica. ḡ vr̄ ꝙ vl' vna aſſignatio ſit ſuperflua vel alia diminuta. ¶ P̄. Prudentia diuiditur contra ſcientiam:ſed politica:iconomica: dialectica: rhetorica:phyſica ſunt quedam ſcientie. non ergo ſunt partes prudentie. ¶ P̄. Partes non excedunt totum: ſed memoria intellectiua vel intelligentia ratio ſenſus ⁊ docilitas non ſolum pertinent ad prudentiam: ſed etiam ad omnes habitus cognoſcitiuos. ergo nō debēt poni partes

prudentie. ❡ P̃. Sicut cõſiliari ⁊ iudicare ⁊ p̃cipere ſunt actus rõnis practice: ita etiã ⁊ vti ſicut ſupra habitũ eſt. ſic ergo eubolia adiungitur prudẽtie que ptinet ad cõſiliũ: ⁊ ſyneſis gnomin que ptinet ad iudiciũ: ita etiã debuit poni aliquid ptinẽs ad uſuz. ❡ P̃. Sollicitudo ad prudẽtiã ptinet: ſicut ſupra dictũ eſt. ergo etiã iter partes prudẽtie ſollicitudo poni debuit. ❡ R̃n⁰. dõm: q triplex eſt pars. ſ. integralis: vt paries: tectũ: ⁊ fundamẽtũ ſunt partes domus. ſubiectiua: ſicut bos ⁊ leo ſunt partes aĩalis. ⁊ potẽtialis: ſicut nutritiuũ ⁊ ſenſitiuũ ſunt partes aĩe. Tribus ergo modis poſſunt aſſignari partes alicui virtuti. vno mõ ad ſimilitudinẽ partiũ integraliũ: vt. ſ. illa dicant̃ eẽ partes virtutis alicuius q̃ neceſſe ẽ cõcurrere ad pfectuz actũ virtutis illius. ⁊ ſic ex oĩbus enumeratis poſſunt accipi octo partes prudentie. ſ. ſex quas enumerat Macrobius: qbus addenda eſt ſeptima. ſ. memoria: quã ponit Tullius. ⁊ cuſtochia: ſiue ſolertia quã ponit Ariſt. Nã ſenſus prudẽtie etiã itellect⁹ dicit̃. vñ p̃hs dicit in. 6. ethi. Hoꝝ ergo oꝫ hr̃e ſenſum. hic aũt eſt itellectus: quoꝝ octo: qnqꝫ pertinẽt ad prudentiã: ſm id qd̃ eſt cognoſcitiua. ſ. memoria: rõ: itellectus docilitas: ⁊ ſolertia. tria vero alia pertinẽt ad eã ſm q ẽ p̃ceptiua applicãdo cognitionẽ ad opus. ſ. puidentia circunſpectio ⁊ cautio. quoꝝ diuerſitatis rõ pꝫ ex hoc q circa cognitionez tria ſunt ꝯſideranda. p̃ quidẽ ipſa cognitio q̃ ſi ſit p̃teritoꝝ eſt memoria. ſi aũt p̃ſentiũ ſiue cõtingẽtiũ ſiue neceſſarioꝝ: vocat̃ intellect⁹ ſiue itelligẽtia. 2⁰ ipſa cognitiõis acq̃ſitio que fit vel per diſciplinã: ⁊ ad hoc ptinet docilitas: vel p inuẽtionẽ: ⁊ ad hoc ptinet cuſtochia que ẽ bona cõiecturatio. huius aũt pars: vt dicit̃ in. 6. ethi. eſt ſolertia q̃ ẽ vera cõiecturatio medij: vt dicit̃ in p̃ poſterioꝝ. 3⁰ ꝯſiderãdus eſt vſus cognitiõis: ſm. ſ. q ex cognitis aliquis ꝑcedit ad alia cognoſcẽda vel iudicãda. ⁊ hoc ptinet ad rõnẽ. rõ aũt ad hoc q recte p̃cipiat tria dꝫ hr̃e. p̃ qdez vt ordinet aliqd accõmodũ ad finẽ. ⁊ hoc ptinet ad prouidentiã. 2⁰ vt attẽdat circũſtantias negocij: qd̃ ptinet ad circũſpectionẽ. 3⁰ vt vitet ipedimẽta: qd̃ ptinet ad cautionem. Partes aũt ſubiectiue virtutis dicunt̃ ſp̃es eiuſdem diuerſe. ⁊ hoc modo partes prudentie ſm q ꝓprie ſumũtur ſunt prudentia p quã aliqs regit ſeipſuz. ⁊ prudentia p quã aliqs regit multitudinẽ q̃ differũt ſp̃e vt dictũ eſt. Et iterũ prudẽtia q̃ eſt mltitudinis regitiua diuidit̃ in diuerſas ſp̃es multitudinis. Eſt. n. q̃daz multitudo adunata ad aliqd̃ ſp̃ale negociũ: ſic exercit⁹ ꝯgregat̃ ad pugnãdũ: cui⁹ regula ẽ prudẽtia militaris. q̃dã v̾o multitudo ẽ adunata ad totã vitã: ſic multitudo vni⁹ dom⁹ vel familie: cui⁹ regula ẽ prudẽtia iconomica: ⁊ etiã multitudo vni⁹ ciuitatis vel regni: cui⁹ qdẽ regula directiua ẽ in p̃ncipe regnatiua: in ſubditis autẽ politica ſimpl̾r dicta. Si v̾o prudentia ſumat̃ large ſm q icludit etiã ſciẽtiã ſpeculatiuaz: vt ſupra dictũ eſt. tũc etiã partes ei⁹ ponunt̃ dialetica: rhetorica: ⁊ phyſica ſm tres modos ꝓcedẽdi in ſciẽtijs: quoꝝ vn⁹ eſt p demõſtrationẽ ad ſciam cauſandã: qd̃ ptinet ad phyſicã vt ſub phyſica intelligant̃ oẽs ſcie demõſtratiue. ali⁹ modus ẽ ex pbabilib⁹ ad opinionẽ faciẽdã: qd̃ ptinet ad dialeticã. Terti⁹ modus ẽ ex qbuſdã ꝯiecturis ad ſuſpicionẽ iducẽdã, vel ad aliqualiter pſuadẽdũ: qd̃ ptinet ad rhetoricã. Põt tñ dici q hec tria ptinẽt ad prudẽtiã etiã ꝓprie dictã: q̃ ratiocinat̃ interdũ qdez ex neceſſarijs: interdum ex probabilibus: interdum autem ex quibuſdam ꝯiecturis rõcinat̃. Partes aũt potẽtiales alicui⁹ v̾tutis dicuntur v̾tutes adiũcte q̃ ordinant̃ ad aliquos ſecũdarios act⁹ vel materias q̃ſi nõ habẽtes totã potẽtiã p̃ncipalis virtutis: ⁊ ſꝫ hoc ponunt̃ partes prudẽtie eubolia q̃ eſt circa cõſiliũ: ⁊ ſyneſis q̃ eſt circa iudiciũ eoꝝ in qbus oꝫ qñqꝫ a cõi lege recedere. prudẽtia v̾o ẽ circa principalez actũ qui eſt precipere. ❡ Ad p̃⁹ ergo dõm: q diuerſe aſſignatiões differũt ſꝫ q diuerſa genera partiũ ponunt̃: vel ſꝫ q ſub vna parte vnius aſſignationis icludunt̃ multe partes alteri⁹ aſſignationis: ſicut Tullius ſub ꝓuidentia includit cautionẽ ⁊ circũſpectionez. ſub intelligentia autẽ rationẽ docilitatẽ ⁊ ſolertiã. ❡ Ad 2ᵐ dõm. q iconomica ⁊ politica nõ accipiunt̃ hic ſm q ſunt ſciẽtie: ſed ſm q ſunt prudentie quedam. de alijs aũt trib⁹ pꝫ rñſio ex dictis. ❡ Ad 3ᵐ dõm: q oĩa illa ponunt̃ partes prudẽtie nõ ſm ſuã cõitatẽ: ſed ſm q ſe habent ad ea que pertinẽt ad prudẽtiã. ❡ Ad 4⁹ dicendũ: q recte p̃cipere ⁊ rõne vti ſemꝑ ſe comitant̃: q꞉ ad p̃ceptũ rõnis ſequit̃ obediẽtia inferioꝝ viriũ que ptinent ad vſum. ❡ Ad 5⁹ dicendũ: q ſollicitudo includit̃ in rõne prouidentie.

❡ De ſingulis prudẽtie partib⁹ q̃ſi itegralib⁹. XLIX.

DEinde conſiderandũ eſt de ſingulis prudentie partib⁹ quaſi integralibus. ❡ Et circa hoc queritur octo. Primo de memoria. Secundo de intellectu vel itelligẽtia. Tertio de docilitate. Quarto de ſolertia. Quinto de ratione. Sexto de prouidentia. Septimo de circũſpectione. Octauo de cautione.

Ad primum ſic ꝓceditur. Uidetur q memoria non ſit ps prudẽtie. Memoria eni vt dicit p̃hs eſt in pte aĩe ſenſitiua. prudẽtia aũt eſt in rõcinatiua: vt pꝫ in. 6. ethi. g̃ memoria nõ ẽ ps prudẽtie. ❡ P̃. Prudẽtia p exercitiũ acq̃ritur ⁊ pficit̃: ſed memoria ineſt nobis a nã. g̃ memoria non eſt ps prudẽtie. ❡ P̃. Memoria eſt p̃teritoꝝ: prudentia aũt futuroꝝ opabiliũ de qbus eſt ꝯſiliũ: vt dr̃ in. 6. ethi. g̃ memoria nõ ẽ pars prudentie. ❡ Sꝫ ꝯ ẽ q Tullius in. 2. rhetorice ponit memoriaz iter ptes prudẽtie. ❡ R̃n⁰. dõm: q prudẽtia ẽ circa cõtingẽtia opabilia: ſicut dictũ ẽ. in his aũt non põt hõ dirigi p ea que ſunt ſimpl̾r ⁊ ex neceſſitate vera: ſꝫ ex his q̃ vt in pluribus accidũt: oꝫ. n. p̃ncipia ꝯcluſionib⁹ eẽ ꝓportionata. ⁊ ex talibus talia ꝯcludere: vt dr̃ in. 6. ethi. qd aũt vt in plurib⁹ ſit veꝝ opꝫ p experimentũ ꝯſiderare: vnde ⁊ in. 2. ethicorum p̃hs dicit q virtus itellectualis hꝫ generationẽ ⁊ augmentũ ex expimento ⁊ tpe. expimentũ aũt eſt ex pluribus memorijs: vt pꝫ in p̃ metaph̃. vnde ꝯñs ẽ q ad prudentiã reqritur pluriũ memoriã hr̃e. vñ ꝯuenienter memoria ponit̃ ps prudẽtie. ❡ Ad p̃⁹ ergo dõm: q ſicut dcm̃ eſt: prudentia applicat vl̾em cognitionẽ ad particularia quoꝝ eſt ſenſus. vnde multa q̃ ptinent ad partẽ ſenſitiuã requirunt̃ ad prudentiã: iter q̃ eſt memoria. ❡ Ad 2⁹ dõm: q ſic prudẽtia aptitudinẽ qdez hꝫ ex nã. ſꝫ eius ꝯplemẽtũ eſt ex exercitio vel gr̃a: ita ẽt vt Tulli⁹ dicit in ſua rhetorica: memoria nõ ſolũ a nã pficitur: ſed etiã hꝫ plurimuz artis ⁊ induſtrie. Et ſunt q̃tuor p que hõ ꝓficit in bñ memorãdo: quorũ p̃mum eſt vt eoꝝ q̃ vult memorari q̃ſdã ſimilitudines aſſumat ꝯuenientes: nec tñ oĩno ꝯſuetas: q꞉ ea q̃ ſunt in cõſueta magis memoramur: ⁊ ſic in eis animus magis ⁊ vehementi⁹ detinet̃. ex quo fit q eoꝝ q̃ in pueritia videmus magis memoremur. Ideo aũt neceſſaria ẽ hmõi ſilitudinum vel imaginũ adinuẽtio: q꞉ itentões ſimplices ⁊ ſp̃ales facilius ex aĩa elabunt̃ niſi qbuſdã ſilitudinib⁹ corporalibus q̃ſi alligent̃: q꞉ humana cognitio potentior eſt circa ſenſibilia. vnde ⁊ memoratiua ponit̃ i pte ſenſitiua. 2⁰ oꝫ vt homo ea que memoriter vult tenere ſua ꝯſideratione ordinate diſponat: vt ex vno memorato facile ad aliud ꝓceditur. vnde p̃hs dicit in lib. de memoria. A locis videmur reminiſci aliqñ. cã aũt ẽ q꞉ velociter ab alio in aliud veniũt. 3⁰ oꝫ vt hõ ſollicitudinẽ apponat: ⁊ affectuz adhibeat ad ea que vult memorari: q꞉ q̃to aliqd magis fuerit impreſſuz aĩo: tãto minus elabitur. vnde ⁊ Tullius dic̃ i ſua rhetorica q ſollicitudo cõſeruat integras ſimulacrorum

figuras. 4° oportet ꝙ ea frequēter meditemur que volumus memorari. vñ pħs dicit in lib. de memoria ꝙ meditationes memoriā ſaluāt: qꝛ vt in eodē lib. dicit̃: cōſuetudo ē q̄ſi natura. vnde que multotiēs intelligim⁹ cito reminiſcimur: quaſi nāli quodā ordine ab vno ad aliud ꝓcedentes. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ex p̄teritis oportet nos quaſi argumētuȝ ſumere de futuris. ⁊ ideo memoria preteritoꝝ neceſſaria eſt ad bene conſiliandum de futuris.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ intellect⁹ nō ſit pars prudētie. Eoꝝ enim que ex oppoſito diuidunt̃ vnū nō eſt pars alterius. ſed intellect⁹ ponit̃ v̄t⁹ itellectualis ꝯdiuiſa prudētie: vt pȝ in. 6. ethi. ergo itellectus nō dȝ poni pars prudētie. ¶ P̄. Intellectus ponit̃ inter dona ſpūs ſancti. ⁊ corrn̄det fidei: vt ſupra habitū eſt. ſed prudētis eſt alia virtus a fide: vt per ſupra dicta pȝ. ergo itellectus nō ꝑtinet ad prudētiaȝ. ¶ P̄. Prudētia eſt ſingulariū opabiliuȝ: vt dicit̃ i. 6. ethi. Sed itellectus eſt vniuerſaliū cognoſcitiuus ⁊ imaterialiuȝ: vt pȝ in. 3. de aīa. ergo itellectus nō ē pars prudētie. ¶ Sȝ ꝯ eſt ꝙ Tullius ponit intelligētiā partē prudētie. ⁊ Macrobius itellectū: qđ in idē reddit. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ itellectus nō ſumit̃ hic pro potētia itellectiua: ſȝ ꝓut iportat quādaȝ rectā eſtimationē alicuius extremi ꝑncipꝗ qđ accipit̃ vt ꝑ ſe notū: ſicut ⁊ pͥma demōſtrationū ꝑncipia itelligere dicimur. Oīs aūt deductio rōnis ab aliq̄bus ꝓcedit que accipiunt̃ vt pͥma. vñ oportet ꝙ oīs ꝓceſſus rōnis ab aliquo itellectu ꝓcedat. qꝛ ergo prudētia eſt recta rō agibiliū: ideo neceſſe ē ꝙ tot⁹ ꝓceſſus prudētie ab itellectu deriuet̃: ⁊ ꝓpter hoc itellectus ponit̃ pars prudētie. ¶ Ad pͥᵐ ergo dicendū ꝙ rō prudētie terminat̃: ſicut ad cōcluſionē quādā ad particulare opabile: ad qđ applicat v̄lem cognitioneȝ: vt ex dictis pȝ: cōcluſio autē ſingularis ſyllogizat̃ ex v̄li ⁊ ſingulari ꝓpoſitione. vñ oportet ꝙ rō prudētie ex duplici intellectu ꝓcedat: quoꝝ vnus eſt qui ē cognoſcitiuus vniuerſaliuȝ: qđ ꝑtinet ad itellectū qui ponit̃ v̄tus intellectualis: qꝛ nāliter nobis cognita ſunt: nō ſolū v̄lia ꝑncipia ſpeculatiua ſȝ ēt practica: ſicut nulli eē malefaciēdū: vt ex dictis pȝ. Alius aūt itellect⁹ eſt q vt dr̃ in. 6. ethi. eſt cognoſcitiuus extremi. i. alicui⁹ pͥmi ſingularis ſeu ꝑncipꝗ ꝯtingentis opabilis ꝓpōnis. ſ. minoris quā oȝ eē ſingularē in ſyllogiſmo prudētie: vt dictū eſt. hoc aūt ꝑncipiū ſingulare eſt aliquis ſingularis finis: vt dr̃ ibidē. vñ itellect⁹ qui ponit̃ pars prudētie eſt q̄dā recta eſtimatio de aliquo particulari fine. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ itellect⁹ q ponit̃ donū ſpūs ſci ē q̄daȝ acuta perſpectio diuinoꝝ: vt ex ſupradictis pȝ. aliter aūt ponit̃ itellect⁹ pars prudētie: vt dictū eſt. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū: ꝙ ipſa recta eſtimatio de fine particulari: ⁊ itellect⁹ dicit̃ in q̄ātū eſt alicuius ꝑncipꝗ: ⁊ ſenſus in q̄ātū eſt particularis. ⁊ hoc eſt qđ pħs dicit in. 6. ethi. Hoꝝ. ſ. ſingulariū oȝ habere ſenſum. hic autē eſt itellectus. nō autē hoc eſt itelligendū de ſenſu particulari quo cognoſcimus ꝓprie ſenſibilia: ſed de ſenſu interiori quo de particulari iudicamus.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ docilitas non debeat poni pars prudentie. Illud enī quod requiritur ad omnē virtutē intellectualē nō debet appropriari alicui earuȝ. ſed docilitas neceſſaria ē ad quālibet virtutem intellectualē. ergo nō debet poni pars prudētie. ¶ P̄. Ea que ad virtutes humanas pertinēt ſūt in nobis: quia ſm̄ ea que in nobis ſunt laudamur vel vituperamur. ſed nō eſt in poteſtate noſtra vt dociles ſimus: ſed hoc ex naturali diſpoſitione quibuſdaȝ cōuenit. ergo non eſt pars prudētie. ¶ P̄. Docilitas ad diſcipulū ꝑtinet ſed prudentia cuȝ ſit preceptiua videtur magis ad magiſtros pertinere qui etiaȝ preceptores dicunt̃. ergo docilitas non eſt pars prudentie. ¶ Sed cōtra eſt ꝙ Macrobius ſm̄ ſn̄iam platonis ponit docilitatē inter partes prudētie. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſicut dictū ē: prudētia ꝯſiſtit circa particularia operabilia in q̄bus cū ſint quaſi īfinite diuerſitates non poſſunt ab vno homine ſufficienter omnia conſiderari: nec per modicum tempus ſed per tēporis diuturnitateȝ. vnde in his que ad prudentiā pertinent maxime indiget homo ab alio erudiri: precipue ex ſenibus qui ſanuȝ intellectū adepti ſunt circa fines operabiliū. vnde pħs dicit in. 6. ethi. Oportet attendere expertoruȝ ⁊ ſeniorum ⁊ prudentiū in demonſtrabilibus enunciationibus ⁊ opinionibus non minus q̄ȝ demōſtrationibus: propter experientiam enī vident principia. vnde ⁊ prouerb. 3. dicitur: Ne initaris prudentie tue. ⁊ Eccl̃. 6. dicit̃. In multitudine p̄ſbyteroruȝ. i. ſenioruȝ prudentiuȝ ſta ⁊ ſapientie illoꝝ ex corde cōiungere. hoc auteȝ pertinet ad docilitateȝ: vt aliquis ſit bene diſcipline ſuſceptiuus: ⁊ ideo conuenienter docilitas ponitur pars prudentie. ¶ Ad primū ergo dicendum: ꝙ ⁊ſi docilitas vtilis ſit ad quālibet virtutem intellectualem: precipue tamen ad prudentiā pertinet ratione iam dicta. ¶ Ad ſcđm dicendum: ꝙ docilitas ſicut ⁊ alia que ad prudentiam pertinent ſm̄ aptitudinem quidem eſt a natura: ſed ad eius conſummationē plurimum valet humanum ſtudiu⁹: dum. ſ. homo ſollicite frequenter ⁊ reuerenter applicat animum ſuum documentis maiorum non negligens ea ꝓpter ignorantiaȝ: nec ꝯtēnens ꝓpter ſupbiaȝ. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ꝑ prudētiā aliq̄s ꝑcipit nō ſolū alꝗs ſed etiā ſibiipſi: vt dictū ē. vnde etiā in ſubditis locū hȝ: vt ſupra dictū ē: ad quoꝝ prudētiā ꝑtīet docilitas q̄ꝛuis ēt ipos maiores oporteat dociles q̄ātū ad aliq̄ eē: qꝛ nullus ī his q̄ ſubſunt prudētie ſibi q̄ātū ad oīa ſufficit vt dcm̄ ē.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ſolertia nō ſit ꝑs prudētie. Solertia. n. ſe hȝ ad facile īueniēda media in demōſtrationib⁹: vt pȝ ī p̄ poſterioꝝ: ſȝ rō prudētie nō ē demōſtratiua cū ſit ꝯtingētiū. ḡ ad prudētiā nō ꝑtinet ſolertia. ¶ P̄. Ad prudētiā ꝑtinet bn̄ ꝯſiliari: vt dicit̃ in. 6. ethi. ſȝ ī bn̄ ꝯſiliādo nō hȝ locū ſolertia q̄ ē euſtochia q̄dā. i. bona ꝯiecturatio q̄ ē ſine rōne ⁊ velox: oȝ aūt oīa ꝯſiliari tarde: vt dr̃ in. 6. ethi. ḡ ſolertia nō dȝ poni ꝑs prudētie. ¶ P̄. Solertia: vt dcm̄ ē: ē q̄dā bona ꝯiecturatio: ſȝ ꝯiecturatione vti ē ꝓpriū rhetoricis. ḡ ſolertia magis ꝑtinet ad rhetoricā q̄ȝ ad prudētiā. ¶ Sȝ ꝯ eſt qđ Iſidorus dicit in lib. ethymologiaꝝ. Sollicit⁹ dr̃ q̄ſi ſolers ⁊ citus. ſȝ ſollicitudo ad prudētiā ꝑtinet: ſic̃ ſupra dcm̄ eſt. ḡ ⁊ ſolertia. ¶ Rñ°. dōm ꝙ prudētis ē rectā eſtimationē hr̄e de opandis. recta aūt eſtimatio ſiue opīo acq̄ritur in opatiuis ſicut in ſpeculatiuis dupl̄r. Uno q̄dē mō ꝑ ſe īueniēdo. Alio mō ab alio addiſcēdo: ſic̃ aūt docilitas ad hoc ꝑtinet: vt hō bn̄ ſe hēat in acq̄rendo rectā opīoneȝ ab alio: ita ſolertia ad hoc ꝑtinet vt hō bn̄ ſe habeat in acq̄rēdo rectā exiſtimationē ꝑ ſeipſum: ita tn̄ vt ſolertia accipiatur ꝓ euſtochia cui⁹ ē ꝑs. nā euſtochia ē bn̄ ꝯiecturatiua de q̄buſcūq̧. ſolertia āt ē facilis ⁊ ꝓmpta ꝯiecturatio circa inuentionē medꝗ: vt dr̃ in p̄ poſterioꝝ: tn̄ ille pħs q ponit ſolertiā ꝑtē prudentie accipit eā cōiter ꝓ oī euſtochia. vnde dicit. Solertia ē habitus q ꝓuenit ex repētino iueniēs qđ congruit. ¶ Ad pͥmum ergo dicendum: ꝙ ſolertia non ſolum ſe hebet circa inuentionem medꝗ in demōſtratiuis: ſed etiā in opatiuis: puta cum aliq̄s videns aliquos alicui amicos factos ꝯiecturando putat eos fuiſſe inimicos eiuſdem: vt ibidem philoſophus dicit: ⁊ hoc modo ſolertia ꝑtinet ad prudentiam. ¶ Ad ſcđm dōm: ꝙ philoſophus vnā rōnem inducit in. 6. ethico. ad oſtendendum ꝙ eubolia q̄ eſt bene conſiliatiua non eſt euſtochia: cuius laus eſt in veloci conſideratione eius quod oportet. poteſt autem aliq̄s eſſe bene conſiliatiuus: ⁊ ſi diutius cōſilietur vel tardius nec tamē ꝓpter hoc excluditur quin bona conieccturatio ad bene conſiliandum valeat: ⁊ quandoq̧ neceſſaria ſit

quando.ſ.ex improuiſo occurreret aliquod ad agẽduȝ.⁊ iõ ſolertia ꝯ ueniẽter ꝑs prudẽtie ponit̃.¶ Ad 3ᵐ dõȝ:ꝙ rhetorica etiã rõcinat̃ ⁊ circa opabilia.vnde nihil ꝓhibet idẽ ad rhetoricã ⁊ prudẽtiã ptinere.⁊ tñ cõiecturatio hoc non ſumitur ſolũ ſm ꝙ pertinet ad cõiecturas qbus vtuntur rhetores:ſȝ ſm ꝙ in qbuſcũqȝ cõycere dr̃ hõ veritatem.

Ad quintum

ſic ꝓcedit̃.Uidet̃ ꝙ rõ nõ debeat poni pars prudẽtie.Subiectũ enĩ accidẽtis nõ eſt pars ei⁹:ſȝ prudẽtia eſt in rõne ſicut in ſubo:vt dicit̃ in.6.ethi.ergo rõ nõ dȝ poni pars prudentie. ¶ P̃. Illud qd̃ eſt multis cõe nõ dȝ alicui⁹ eoꝝ poni pars: vel ſi ponat̃ dȝ poni pars ei⁹ cui potiſſime ꝯuenit.rõ autẽ neceſſaria eſt in oĩbus v̾tutib⁹ intellectualibus ⁊ ꝓcipue in ſapiẽtia ⁊ ſciẽtia q̃ vtunt̃ rõne demõſtratiua.ergo rõ nõ dȝ poni pars prudẽtie.¶ P̃. Ratio nõ differt per eẽntiã potentie ab intellectu:vt ṗus habitũ eſt.ſi igit̃ intellect⁹ ponit̃ pars prudẽtie ſupfluũ fuit addere rõnẽ.¶ Sȝ ꝯ eſt ꝙ Macrobi⁹ ſm ſniam Platonis rõnẽ numerat iter partes prudẽtie.¶ Rñ°.dõm:ꝙ opus prudẽtis eſt eẽ bene cõſiliatiuũ:vt dicit̃ in.6.ethi.Cõſiliũ aũt eſt inquiſitio q̃dã ex qbuſdã ad alia ꝓcedẽs.hoc aũt eſt op⁹ rõnis.vñ ad prudẽtiam neceſſariũ eſt ꝙ hõ ſit bñ rõcinatiuus:⁊ qꝛ ea que exigunt̃ ad ꝑfectionẽ prudẽtie dicunt̃ quaſi itegrales partes prudentie.inde eſt ꝙ rõ inter partes prudẽtie cõnumerari dȝ.¶ Ad ṗ⁹ ergo dõȝ ꝙ rõ nõ ſumit̃ hic pro ipſa potentia rõnis:ſed pro ei⁹ bono vſu.¶ Ad 2ᵐ dõm:ꝙ certitudo rõnis eſt ex ĩtellectu.ſed neceſſitas rõnis eſt ex defectu intellectus.illa enĩ in qbus vis ĩtellectiua plenarie viget:ratione nõ indigẽt:ſed ſuo ſimplici intuitu v̾itatẽ cõprehendunt:ſicut deus ⁊ angeli.particularia autẽ opabilia in quibus prudẽtia dirigit recedũt ꝓcipue a ꝯditiõe intelligibilium.⁊ tanto magis q̃to ſunt minus certa ſeu determinata.ea enĩ q̃ ſunt artis lȝ ſint ſingularia: tñ ſũt magis determinata ⁊ certa.vñ in plurib⁹ eoꝝ nõ eſt cõſiliũ ꝓpter certitudinẽ:vt dicit̃ i.3.ethi.⁊ ideo q̃uis in qbuſdã alijs v̾tutibus ĩtellectualib⁹ ſit certioꝛ rõ q̃ȝ prudẽtia:tñ ad prudẽtiã maxĩe reqrit̃ ꝙ ſit hõ bñ rõcinatiu⁹ vt poſſit bñ applicare vniuerſalia ꝓncipia ad particularia que ſunt varia ⁊ incerta.¶ Ad 3⁹ dõm:ꝙ etſi intellect⁹ ⁊ rõ nõ ſint diuerſe potẽtie:tñ denominant̃ ex diuerſis actib⁹.ĩtellect⁹ enĩ nomẽ ſumit̃ ab intima penetratione veritatis.nomẽ autẽ rõnis ab inquiſitione ⁊ diſcurſu.⁊ ideo vtrũqȝ ponit̃ pars prudẽtie:vt ex dictis patet.

Ad ſextum

ſic ꝓcedit̃.Uidet̃ ꝙ ꝓuidentia non debeat poni pars prudẽtie. Nihil.n. eſt pars ſuiipſius.ſed ꝓuidẽtia videt̃ idẽ eſſe qd̃ prudẽtia. qꝛ vt Iſidorus dicit in lib.ethimol. Prudẽs dicit̃ q̃ſi porro ꝓuidens:⁊ ex hoc ẽt nomẽ ꝓuidẽtie ſumit̃: vt Boetius dicit in lib.de cõſol.ergo ꝓuidẽtia nõ eſt pars prudentie. ¶ P̃. Prudẽtia eſt ſolũ practica:ſed ꝓuidẽtia põt etiã eẽ ſpeculatiua:qꝛ viſio ex qua ſumit̃ nomẽ ꝓuidentie magis ꝑtinet ad ſpeculatiuã q̃ȝ ad opatiuã. ergo ꝓuidẽtia nõ eſt pars prudẽtie.¶ P̃. Principalis actus prudẽtie eſt ꝓcipere.ſecũdarij aũt iudicare ⁊ cõſiliari:ſed nihil hoꝝ videt̃ importari ꝓprie ꝑ nomẽ ꝓuidẽtie.ergo ꝓuidẽtia nõ eſt pars prudẽtie.¶ Sȝ ꝯ ẽ auctoritas Tullij ⁊ Macrobij qui poſuũt ꝓuidẽtiã partẽ prudẽtie:vt ex ſupradictis pȝ.¶ Rñ°. dõm:ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt: prudẽtia ꝓpria eſt circa ea q̃ ſunt ad finẽ:⁊ hoc ad ei⁹ officiũ ꝓprie ꝑtinet vt ad finẽ debitũ ordinent̃:⁊ q̃uis aliqua neceſſaria ſint ꝓpter finẽ q̃ ſubijciunt̃ diuine ꝓuidẽtie:humane tñ ꝓuidẽtie nõ ſubijciunt̃ niſi ꝯtingẽtia opabilia q̃ per hoĩem poſſunt fieri ꝓp finẽ.ꝑterita autẽ in neceſſitatẽ quãdã trãſeunt:qꝛ ĩpoſſibile eſt nõ eẽ qd̃ factũ eſt.ſilr̃ etiã ꝑſentia in q̃tuȝ hmõi neceſſitatẽ quãdã habẽt.neceſſe eſt enĩ ſoꝛtẽ ſedere dũ ſedet vnde cõſequẽs eſt ꝙ cõtingentia futura ſm ꝙ ſunt ꝑ hominem in finẽ humane vite ordinabilia pertineãt ad prudentiã.vtrũqȝ autẽ horũ importatur in nomine prouidentie.importat enim prouidentia reſpectũ quẽdam alicuius diſtantis ad ea que in preſenti occurrunt ⁊ ordinãda ſunt. vnde ꝓuidentia eſt pars prudentie.¶ Ad ṗᵐ ergo dicendum ꝙ quãdocunqȝ multa requirunt̃ ad vnuȝ:neceſſe eſt vnuȝ eoꝛuȝ eſſe principale ad quod omnia alia ordinant̃. vnde in quolibet toto neceſſe eſt eſſe vnam formalẽ partem ⁊ predominantem a qua totuȝ vnitatem habet.⁊ ſm hoc prouidentia eſt principalioꝛ inter omnes partes prudentie:quia omnia alia que requirunt̃ ad prudentiam ad hoc neceſſaria ſunt vt aliquid recte ordinetur ad finem.⁊ ideo nomẽ ipſius prudentie ſumitur a prouidentia ſicut a principalioꝛi ſua parte. ¶ Ad 2⁹ dicenduȝ ꝙ ſpeculatio eſt circa vniuerſalia ⁊ circa neceſſaria que ſm ſe non ſunt procul cum ſint vbiqȝ ⁊ ſemper.⁊ ſi ſint procul quo ad nos inq̃tum ab eoꝛuȝ cognitione deficimus: vnde prouidentia non proprie dicitur in ſpeculatiuis: ſed ſoluȝ in practicis.¶ Ad 3ᵐ dicenduȝ ꝙ in recta ordinatione ad finẽ que includitur in ratione prouidẽtie importatur rectitudo cõſilij ⁊ iudicij ⁊ precepti ſine quibus recta ordinatio ad finem eſſe non poteſt.

Ad ſeptimum

ſic ꝓceditur. Uidet̃ ꝙ circumſpectio nõ poſſit eẽ pars prudẽtie.Circũſpectio.n.videt̃ eſſe ꝯſideratio q̃dã eoꝝ q̃ circumſtãt.hmõi aũt ſunt ĩfinita q̃ nõ poſſunt ꝯprehendi rõne in q̃ ẽ prudẽtia.ḡ circũſpectio nõ debet poni pars prudentie. ¶ P̃. Circũſtãtie magis vident̃ ꝑtinere ad v̾tutes morales q̃ȝ ad prudẽtiã:ſȝ circũſpectio nihil aliõ eẽ videt̃ q̃ȝ reſpectus circumſtantiaꝝ.ḡ circũſpectio magis videt̃ ad morales ꝑtinere virtutes q̃ȝ ad prudẽtiã.¶ P̃. Qui põt videre q ꝓcul ſunt mľto magis põt videre q̃ circũſtãt: ſȝ ꝑ ꝓuidentiã hõ eſt potens ꝓſpicere que ꝓcul ſunt.ḡ ipſa ſufficit ad ꝯſiderandũ ea q̃ circunſtant.non ḡ oportuit preter ꝓuidentiã ponere circumſpectioneȝ ꝑtem prudentie.¶ Sȝ ꝯ ẽ auctoritas Macrobij:vt dictuȝ eſt. ¶ Rñ°.dõm:ꝙ ad prudentiã:ſicut dcm̃ ẽ ꝓcipue ꝑtinet recte ordinare aliqd in finẽ:quod qdẽ recte nõ fit niſi ⁊ finis bon⁹ ſit ⁊ id quod ordinat̃ in finẽ ſit etiã bonũ ⁊ ꝯueniẽs fini.ſed qꝛ prudentia ſicut dictũ ẽ:eſt circa ſingularia opabilia in qbus multa ꝯcurrunt:ꝯtingit aliqd ſm ſe ꝯſideratũ eſſe bonũ ⁊ conueniẽs fini:qd̃ tñ ex aliqbus cõcurrẽtib⁹ redditur vel malum vel nõ opportunũ ad finẽ:ſicut oñdere ſigna amoris alicui ſm ſe ꝯſideratũ videt̃ eẽ conueniens ad alliciendũ eius aĩum ad amorẽ:ſed ſi ꝯtingat in aĩo illius ſupbia vel ſuſpicio adulationis non erit hoc ꝯueniens ad finẽ.⁊ iõ neceſſaria eſt circũſpectio ad prudentiã vt.ſ.hõ id qd̃ ordinatur in finẽ compet etiã cũ his q̃ circunſtant. ¶ Ad ṗmũ ḡ dõm:ꝙ licet ea q̃ poſſunt circũſtare ſint ĩfinita:tñ ea q̃ circunſtant in actu nõ ſunt infinita: ſed pauca q̃daȝ ſunt que ĩmutant iudiciũ rõnis in agendis. ¶ Ad ſcdm dõm:ꝙ circunſtantie ꝑtinent ad prudentiã qdẽ ſicut ad determinãdum eas.ad virtutes aũt morales inquãtũ ꝑ circũſtantiarũ determinationẽ ꝑficiunt̃. ¶ Ad tertiũ dõȝ:ꝙ ſicut ad ꝓuidentiã ꝑtinet ꝓſpicere id qd̃ eſt ꝑ ſe conueniẽs fini:ita ad circũſpectionẽ ꝑtinet ꝯſiderare an ſit conueniens fini ſȝ ea q̃ circũſtãt. vtrũqȝ aũt hoꝝ habet ſpãlẽ difficultateȝ. ⁊ ideo vtrũqȝ eoꝝ ſeorſuȝ ponit̃ pars prudentie.

Ad octauum

ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ cautio nõ debeat poni ꝑs prudentie. In his.n.i qb⁹ malũ nõ ꝑt eẽ nõ eſt nečaria cautio: ſȝ v̾tutib⁹ nemo male vtitur:vt dic̃ Aug.in lib. de libe.arbi.ḡ cautio nõ ꝑtinet ad prudẽtiã q̃ ẽ directiua virtutũ.¶ P̃. Eiuſdẽ ẽ ꝓuidere bona ⁊ cauere mala:ſic eiuſdẽ artis ẽ facere ſanitateȝ ⁊ curare egritudinẽ:ſȝ ꝓuidere bona ꝑtinet ad prudẽtiã.ḡ ẽt cauere mala.nõ ḡ cautio debet poni ꝑs alia pru-

dentie a prudētia. ℂ P̄. Nullus prudēs conat̄ ad īpoſſibi
le: ſed nl'ls pōt p̄cauere oīa mala q̄ poſſunt ꝯtingere. ḡ cau
tio nō ꝑtinet ad prudētiā. ℂ Sʒ ꝯ ē qḋ apl's dic̄ ad Eph.
5. Uidete quō caute ambuletis. ℂ Rn̄o. dicendum: ꝙ ea
circa que ē prudētia ſunt ꝯtingētia opabilia in qb' ſic̄ veꝝ
pōt admiſceri falſo: ita ⁊ malū bono ꝑꝑ multiformitatem
hmōi opabiliū: in qb' bona plerūqꝫ īpediunt̄ a malis: ⁊ ma
la hn̄t ſpēʒ boni: ⁊ iō neceſſaria ē cautio ad prudētiaʒ vt ſic
accipiant̄ bona ꝙ vitēt̄ mala. ℂ Ad p̄mū ḡ dōʒ: ꝙ cautio
nō eſt neceſſaria in moralib' actib' vt aliqs ſibi caueat ab
actibus virtutū: ſʒ vt ſibi caueat ab his ꝑ que actus virtu
tū īpediri poſſunt. ℂ Ad 2m dōʒ: ꝙ oppoſita mala cauere
eiuſdē rōnis ē ⁊ pſeq bona: ſʒ vitare aliq̄ īpedimēta extri
ſeca hoc ꝑtinet ad aliā rōnem. ⁊ iō cautio diſtinguit̄ a pru
dentia q̄uis vtrūqꝫ ꝑtineat ad vnaʒ virtutem prudentie.
ℂ Ad 3m dōm ꝙ maloꝝ q̄ homini vitāda occurrunt: q̄dā
ſunt q̄ vt in plurib' accidere ſolēt: ⁊ talia ꝯprehendi rōne
poſſunt: ⁊ ꝯ hec ordinat̄ cautio vt totalr̄ vitent̄ vel vt mi
nus noceāt. q̄dā vero ſunt q̄ vt in paucioꝛib' ⁊ caſalr̄ acci
dunt. ⁊ hec cū ſint īfinita rōne ꝯprehendi nō poſſunt: nec
hō ſufficit ea p̄cauere q̄uis ꝑ officiū prudētie hō ꝯ oēs for
tune īſultus diſponere poſſit vt minus ledatur.

ℂ De partibus ſubiectiuis prudētie. Qō. L.

D Einde cōſiderandū eſt de partib' ſubiectiuis prudētie. Et qꝛ de prudentia per quā aliqs regit ſeipſuʒ iam dictuʒ eſt. Reſtat nūc dōm de ſpē
bus prudentie a quibus multitudo gu
bernatur. ℂ Circa quas querūtur qua
tuor. p̄ vtrū legis poſitiua debeat poni
ſpecies prudentie. 2o vtrum politica. 3o vtrum iconomi
ca. 4o vtrum militaris.

Ad primum ſic proceditur. Uidet̄ ꝙ regnatiua nō debeat poni ſpecies prudentie.
Regnatiua enim ordinatur ad iuſtitiam conſeruandam.
dicitur enim in. 5. ethicoꝝ ꝙ princeps eſt cuſtos iuſtitie.
ergo regnatiua magis pertinet ad iuſtitiam q̄ ad pruden
tiam. ℂ P̄. Secundum philoſophum in. 3. politicoꝝ re
gnum eſt vna ſex ſpecierum politicaruʒ: ſed nulla ſpecies
prudentie ſumitur ſm alias quinqꝫ politicas que ſunt ari
ſtrocatia: tymocratia: tyrānis: olycratia: democratia. er
go nec ſecundum regnuʒ debet ſumi regnatiua. ℂ P̄. Le
ges ponere non ſolum pertinet ad reges: ſed etiā ad quoſ
dam alios principatus ⁊ etiam ad populum: vt patet per
Iſido. in lib. etymo. ſed phus in. 6. ethico. ponit legis poſi
tiuaʒ ꝑteʒ prudētie. incōueniēter ḡ loco eius ponit̄ regna
tiua. ℂ Sʒ ꝯ eſt qḋ phs dic̄ in. 3. poli. ꝙ prudētia eſt ꝓpria
v̄tus p̄ncipis. ḡ ſpecialr̄ prudētia dʒ eē regnatiua. ℂ Rn̄o.
dōm ꝙ ſic̄ ex ſupra dictis pʒ ad prudētiaʒ ꝑtinet regere et
p̄cipere. ⁊ iō vbi iuenit̄ ſpālis rō regiminis ⁊ p̄cepti in huma
nis actib' ibi ēt iuenit̄ ſpālis rō prudētie. Manifeſtū eſt
aūt ꝙ in eo q nō ſoluʒ ſeipm̄ hʒ regere: ſʒ ēt cōitatē ꝑfectā
ciuitatis vel regni inuenit̄ ſpālis ⁊ ꝑfecta rō regiminis: tāto
.n. regimē ꝑfectius eſt q̄to vlius eſt ad pla ſe extendēs ⁊
vlterioꝛē finē attigēs. ⁊ iō regi ad quē ꝑtinet regere ciuita
tem vel regnū prudētia cōpetit ſm ſpālem ⁊ ꝑfectiſſimā
ſui rōnē: ⁊ ꝑꝑ hoc regnatiua ponit̄ ſpēs prudētie. ℂ Ad p̄
mū ergo dōm ꝙ oīa q̄ ſunt v̄tutū moraliū ꝑtinent ad pru
dentiā ſic̄ ad dirigentē. vn̄ ⁊ rō recta prudētie ponit̄ in dif
finitione v̄tutis moralis: vt ſupra dcm̄ eſt. ⁊ iō ēt executio
iuſtitie ꝓut ordinat̄ ad bonū cōe qḋ ꝑtinet ad officiuʒ re
gis idiget directōe prudētie. vn̄ iſte due v̄tutes ſūt maxie
ꝓprie regi. ſ. prudētia ⁊ iuſtitia ſm illud Hiere. 23. Regna
bit rex ⁊ ſapiēs erit ⁊ faciet iudiciū ⁊ iuſtitiā in terra. qꝛ tn̄
dirigere magis ꝑtinet ad regē: exeq aūt ad ſubditos. iō re
gnatiua magis ponit̄ ſpēs prudētie q̄ eſt directiua: q̄ iuſti

tie q̄ eſt executiua. ℂ Ad 2m dōʒ ꝙ regnū iter alias politi
cas eſt optimū regimē: vt dr̄ in. 8. ethico. Et iō ſpēs prudē
tie magis debuit denominari a regno. ita tn̄ ꝙ ſub regna
tiua ꝯprehēdant̄ oīa alia regimina recta: nō aūt ꝑuerſa q̄
v̄tuti opponunt̄. vn̄ nō ꝑtinet ad prudētiā. ℂ Ad 3m dōm
ꝙ phs denoiat regnatiuā a p̄ncipali actu regis q eſt leges
ponere: qḋ ēt ſi ꝯueniat alijs nō ꝯuenit eis niſi ſm ꝙ parti
cipant aliquid de regimine regis.

Ad ſecundum ſic p̄cedit̄. Uidet̄ ꝙ politica in cōueniēter ponat̄ pars pruden
tie. Regnatiua. n. eſt ꝑs politice prudentie: vt dcm̄ eſt: ſed
ꝑs nō dʒ diuidi ꝯ totū. ḡ politica nō dʒ poni alia ſpēs pru
dentie. ℂ P̄. Spēs habituū diſtinguunt̄ ſʒ diuerſa oba.
ſed eadē ſūt q̄ oʒ regnantē p̄cipere ⁊ ſubditū exeq. ḡ politi
ca ſm ꝙ ꝑtinet ad ſubditos nō dʒ poni ſpēs prudētie diſti
cta a regnatiua. ℂ P̄. Uniuſqſqꝫ ſubditoꝝ ē ſingularis ꝑ
ſona: ſʒ q̄libet ſingularis ꝑſona ſeipaʒ ſufficiēter dirigere
pōt ꝑ prudētiā cōiter dictā. ḡ nō oʒ poni aliā ſpēm prudē
tie q̄ dicat̄ politica. ℂ Sʒ ꝯ eſt qḋ phs dic̄ in. 6. ethi. Eius
aūt q̄ circa ciuitatē. hec q̄dē architectonica prudētia legis
poſitiua. hec aūt cōe nomē hʒ politica circa ſingularia exi
ſtēs. ℂ Rn̄o. dōm ꝙ ſeru' ꝑ iperiū mouet̄ a dn̄o: ⁊ ſubdi
tus a p̄ncipante: alr̄ tn̄ q̄ irrōnabilia ⁊ inaiata moueant̄ a
ſuis motoꝛibus. nā īaiata ⁊ irrōnabilia agunt̄ ſolū ab alio:
nō aūt ipſa agūt ſeipſa: qꝛ nō hn̄t dn̄ium ſui actus ꝑ liberꝝ
arbitriū. ⁊ iō rectitudo regiminis ipſoꝝ nō eſt i ipſis: ſʒ ſoluʒ
in motoꝛib': ſʒ hoīes ſerui: vel q̄cūqꝫ ſubditi ita agunt̄ ab
alijs per p̄ceptū: ꝙ tn̄ agūt ſeipſos ꝑ liberꝝ arbitriū. ⁊ ideo
reqrit̄ in eis q̄dā rectitudo regiminis ꝑ quā ſeipſos dirigāt
ī obediēdo p̄ncipātib': ⁊ ad hoc ꝑtinet ſpēs prudētie q̄ po
litica vocat̄. ℂ Ad p̄muʒ ergo dōm ꝙ ſic̄ dcm̄ eſt: regnati
ua ē ꝑfectiſſima ſpēs prudētie: ⁊ iō prudētia ſubditoꝛuʒ q̄
deficit a prudētia regnatiua retinet ſibi nomē cōe: vt pru
dentia dicat̄ ſic̄ in logicis cōuertibile qḋ nō ſignificat eēn
tiam retinet ſibi cōe nomen ꝓprij. ℂ Ad ſcḋm dōm ꝙ di
uerſa rō obiecti diuerſificat habituʒ ſm ſpēm: vt ex ſupra
dictis pʒ: eadē aūt agēda ꝯſiderant̄ q̄dē a rege ſm vniuer
ſalioꝛem rōnē q̄ conſiderent̄ a ſubdito q obedit: vni. n. re
gi in diuerſis officijs multi obediunt: ⁊ iō regnatiua cōpa
ratur ad hāc politicaʒ de q̄ loqmur: ſic̄ ars architectonica
ad eā q̄ manu opant̄. ℂ Ad tertiū dōm ꝙ ꝑ prudētiā cōi
ter dictā regit hō ſeipm̄ in ordine ad ꝓpriū bonū: per poli
ticam aūt de q̄ loqmur in ordie ad bonū cōmune.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ iconomica nō debeat poni ſpēs prudētie: qꝛ vt phs
dicit in. 6. ethi. prudētia ordinat̄ ad bn̄ viuere totū: ſʒ ico
nomica ordinat̄ ad aliquē ꝑticularē finē. ſ. ad diuitias: vt
dr̄ i p̄mo ethi. ḡ iconomica nō eſt ſpēs prudētie. ℂ P̄. Sic̄
ſupra habitū ē prudētia nō eſt niſi bonoꝝ: ſed iconomica
pōt eſſe ēt maloꝝ. multi. n. pctōꝛes ꝓuidi ſūt in guberna
tione familie. ḡ iconomica nō dʒ pōi ſpēs prudētie. ℂ P̄.
Sicut in regno inenit̄ p̄ncipās ⁊ ſubdit': ita ēt in domo. ſi
ḡ iconomica eſt ſpēs prudētie ſic̄ ⁊ politica: deberet ēt pa
terna prudētia poni ſicut ⁊ regnatiua: nō aūt ponit̄. ḡ nec
iconomica dʒ poni ſpēs prudētie. ℂ Sʒ ꝯ eſt qḋ phs dicit
in. 6. ethi. ꝙ illaꝝ. ſ. prudētiaꝝ q̄ ſe hn̄t ad regimē multitu
dinis. hec q̄dem iconomica. hec aūt legis poſitiua: hec aūt
politica. ℂ Rn̄o. dōʒ ꝙ rō obi diuerſificata ſm vl'e ⁊ par
ticulare vel ſm totū ⁊ partē diuerſificat artes ⁊ virtutes:
ſm quā diuerſitatē vna eſt p̄ncipalr̄ reſpectu alteri'. Ma
nifeſtū eſt aūt ꝙ domus medio mō ſe hʒ īter vnā ſingula
rem ꝑſonā ⁊ ciuitatē vel regnū. nā ſicut vna ſingularis ꝑ
ſona eſt pars dom': ita vna dom' eſt pars ciuitatis vel re
gni. ⁊ iō ſicut prudētia cōiter dicta q̄ eſt regnatiua vni' di
ſtinguit̄ a politica prudētia: ita oʒ ꝙ iconomica diſtingua
tur ab vtroqꝫ. ℂ Ad p̄mū ergo dōm ꝙ diuitie cōparatur

ad iconomicā non ſicut finis vltimus ſed ſicut inſtrā que-
daʒ: vt dicit̃ in p̄ politi. finis aūt vltimus iconomice ē totū
bn̄ viuere ſ̄ʒ domeſticā ꝯuerſationē. phs aūt in p̄ ethi. po-
nit exēplificādo diuitias finē iconomice ſ̄m ſtudiū pluri-
moꝝ. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ: ꝙ ad aliq̄ pticularia q̄ ſunt ī domo di-
ſponēda poſſunt aliq̄ pctōres ꝓuide ſe hr̄e: ſed nō ad ipm
totū bn̄ viuere domeſtice ꝯuerſatōis: ad qḋ p̄cipue reqrit̃
vita virtuoſa. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ pr̄ in domo hʒ quādaʒ
ſimilitudinē regiminis p̄ncipat⁹: vt dr̄ in. 8. ethi. non tn̄ hʒ
ꝑfectā ptātē regiminis ſic̄ rex. ⁊ iō nō ponit̃ ſeparatī pater-
na ſpēs prudētie ſic̄ ⁊ regnatiua.

Ad quartum ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ milita-
ris nō debeat poni ſpēs pruden-
tie. Prudētia. n. ꝯ artē diuidit̃: vt dr̄ in. 6. ethi. ſ̄ʒ militaris
videt̃ eē q̄dā ars in reb⁹ bellicis: ſic̄ pʒ ꝑ phm in. 3. ethico.
ḡ militaris nō dʒ poni ſpēs prudentie. ¶ P̄. Sic̄ militare
negociū ꝯtinet̃ ſub politico: ita etiā ⁊ plura alia negocia: ſic̄
mercatoꝝ artificū ⁊ alioꝝ hmōi. ſed ſ̄m alia negocia que
ſunt in ciuitate non accipiunt̃ alique ſpēs prudētie. ḡ etiaʒ
nec ſ̄m militare negociū. ¶ P̄. In rebus bellicis pluri-
mū valʒ militū fortitudo. ḡ militaris magis ptinet ad for-
titudinē q̄ȝ ad prudentiā. ¶ Sed ꝯ ē qḋ dicitur ꝓuer. 24.
Cū diſpoſitione initur bellū: ⁊ erit ſalus vbi ſunt multa cō-
ſilia: ſ̄ʒ ꝯſiliari ptinet ad prudentiā. ḡ in rebus bellicis ma-
xime neceſſaria eſt aliq̄ ſpēs prudētie que militaris dicit̃.
¶ Rn̄º. dōm: ꝙ ea q̄ ſ̄m artē ⁊ rōnē agunt̃ cōformia eſſe
opʒ his q̄ ſ̄m nām que a rōne diuina ſunt īſtituta. nā autē
ad duo ītēdit. Prio q̄dē ad regēdū vnāquāq̄ȝ rē in ſeipa.
2º. vero ad reſiſtēdū extrīſecis īpugnātib⁹ ⁊ corruptiuis.
⁊ ꝓpter hoc nō dedit ſolū aīalibus vim ꝯcupiſcibilē ꝑ quā
moueant̃ ad ea q̄ ſunt ſaluti eoꝝ accōmoda: ſ̄ʒ etiā viʒ ira-
ſcibilē ꝑ quā aīal reſiſtit īpugnātibus. vn̄ ⁊ in his que ſunt
ſ̄m rōnē nō ſolū dʒ eē prudētiā politicā ꝑ quaʒ diſponant̃
ꝯuenienter ad ea q̄ ptinent ad bonū cōe: ſed etiā militarē
per quā hoſtium inſultus repellātur. ¶ Ad p̄mū ḡ dōʒ: ꝙ
militaris poteſt eſſe ars ſecundum ꝙ habet quaſdā regu-
las vtendi quibuſdam exterioribus rebus: puta armis ⁊
equis: ſed ſecundum ꝙ ordinatur ad bonum cōmune ha-
bet magis rōnem prudētie. ¶ Ad ſecūdum dicenduʒ ꝙ
omnia negocia que ſunt in ciuitate ordinātur ad aliquas
particulares vtilitates: ſed militare negocium ordinatur
ad tuitionē totius boni cōis. ¶ Ad tertiū dōʒ: ꝙ executio
militie pertinet ad fortitudineʒ: ſed directio ad prudētiā
⁊ precipue ſ̄m ꝙ eſt in duce exercitus.

¶ De v̄tutib⁹ adiunctis prudētie. Queſtio. LI.

DEinde conſiderandū eſt de virtu-
tibus adiūctis prudētie q̄
ſunt q̄ſi ptes potētiales ipſi⁹. ¶ Et cir-
ca hoc q̄runt̃ q̄tuor. Primo vtrū eu-
bolia ſit v̄tus. Scḋo vtrū ſit ſpālis vir-
tus a prudētia diſtincta. Tertio vtruʒ
ſyneſis ſit ſpālis virtus. Quarto vtrū
gnomin ſit ſpecialis virtus.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ eubolia nō
ſit v̄tus. Quia ſ̄m Aug. in li. de li.
arbitrio v̄tutibus nullus male vtit̃: ſed eubolia q̄ eſt bene
cōſiliatiua aliqui male vtunt̃: vel q̄ aſtuta cōſilia excogi-
tāt ad fines malos cōſequēdos: aut ēt ad bonos fines ꝯſe-
quendos aliqua pctā ordināt: puta q furat̃ vt elyma det. ḡ
eubolia nō eſt v̄tus. ¶ P̄. Virtus ꝑfectio q̄dā eſt: vt dr̄ in
. 7. phy. ſed eubolia circa cōſiliū cōſiſtit qḋ īportat dubita-
tionem ⁊ inq̄ſitionē: q̄ īperfectiōis ſunt. ḡ eubolia nō ē vir-
tus. ¶ P̄. Virtutes ſūt cōnexe ad inuicē: vt ſupra habitū
eſt: ſed eubolia nō eſt cōnexa alijs v̄tutib⁹. multi. n. pecca-
tores ſunt bn̄ cōſiliatiui: ⁊ multi iuſti ſūt in cōſilijs tardi.
ergo eubolia nō eſt virtus. ¶ Sʒ ꝯ eſt ꝙ eubolia eſt recti-
tudo conſilij: vt phs dicit in. 6. ethi. ſed recta rō perficit rō-
nem v̄tutis. ḡ eubolia eſt virtus. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ ſic̄ ſupra
dictū ē: de rōne v̄tutis hūane eſt ꝙ faciat actū hois bonū:
inter ceteros aūt actus hois ꝓpriū eſt ei conſiliari: q̄ hoc
īportat quādā rōnis inq̄ſitionē circa agenda in q̄b⁹ ꝯſiſtit
vita humana. nā vita ſpeculatiua eſt ſupra hoiem: vt dr̄ in
. 10. ethi. Eubolia aūt īportat bonitatē cōſilij: dicit̃. n. ab eu
qḋ eſt bonū: ⁊ boly qḋ eſt cōſiliū: q̄ſi bona ꝯſiliatio: vel po-
tius bn̄ cōſiliatiua. vn̄ manifeſtū eſt ꝙ eubolia eſt virtus
humana. ¶ Ad p̄mū ergo dōm ꝙ nō eſt bonū cōſiliū ſiue
aliqs malū finē in cōſiliādo ꝓſtituat: ſiue ēt ad bonū finē
malas vias adinueniat: ſicut ēt in ſpeculatiuis nō ē bona
rōcinatio: ſiue aliquis falſum cōcludat: ſiue ēt cōcludat ve-
rum ex falſis dcis: q̄ nō vtit̃ cōuenienti medio. ⁊ iō vtrūq̄ȝ
p̄dictoꝝ eſt ꝯ rōnem eubolie: vt phs dicit in. 6. ethi. ¶ Ad
2ᵐ dōm ꝙ et ſi virtus ſit eēntialr̄ ꝑfectio q̄dā: nō tn̄ opʒ ꝙ
oē illud qḋ eſt mā v̄tutis īportet ꝑfectionē. dʒ. n. circa opa
humana perfici per v̄tutes ⁊ nō ſolū circa actus rōnis in-
ter quos eſt cōſiliū: ſed ēt circa paſſiones appetit⁹ ſenſitiui
q̄ adhuc ſūt multo īperfectiores: vel pōt dici ꝙ v̄tus hūa-
na eſt ꝑfectio ſ̄m modū hois q nō pōt per certitudinē cō-
p̄hendere veritatē reꝝ ſimpliciū intuitu ſimplici: ⁊ preci-
pue in agibilibus q̄ ſunt cōtingētia. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ ī
nullo pctōre inq̄ntum hmōi inuenit̃ eubolia. oē. n. pctm̄ eſt ꝯ
bonā cōſiliationē. requirit̃. n. ad bn̄ ꝯſiliādū nō ſolū adin-
uentio vel excogitatio eoꝝ q̄ ſunt oportuna ad finē: ſed ēt
alie circūſtātie. ſ. tps congruū: vt nec nimis tardus nec ni-
mis velox ſit in cōſilijs: ⁊ modus ꝯſiliādi: vt. ſ. ſit firm⁹ in
ſuo cōſilio: ⁊ alie hmōi dbite circūſtantie q̄ pctōres peccā-
do nō obſeruāt. q̄lʒ aūt v̄tuoſus eſt bn̄ cōſiliatiu⁹ in his q̄
ordinant̃ ad fineʒ v̄tutis: ſ̄ʒ forte in aliq̄b⁹ pticularib⁹ ne-
gocijs nō ſit bn̄ cōſiliatiu⁹: puta in mercatiōib⁹ vel in reb⁹
bellicis vel in aliquo huiuſmodi.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ eubolia
nō ſit v̄tus diſtincta a pruden-
tia: q̄ vt phs dicit in. 6. ethi. videt̃ prudētis eē bn̄ cōſilia-
ri: ſed hoc ptinet ad euboliā: vt dcm̄ eſt. ḡ eubolia nō diſti-
guit̃ a prudētia. ¶ P̄. Humani actus ad quos ordinant̃
hūane v̄tutes p̄cipue ſpecificant̃ ex fine: vt ſupra habituʒ
eſt: ſed ad eūdem finē ordinant̃ eubolia ⁊ prudētia: vt dr̄
. 6. ethi. nō aūt ad quēdam pticularē finē: ſed ad cōeʒ fineʒ
totius vite. ḡ eubolia nō eſt v̄r⁹ diſticta a prudētia. ¶ P̄.
In ſciētijs ſpeculatiuis ad eandē ſciam pertinet inq̄rere ⁊
determinare. ḡ pari rōne in opatiuis hoc ptinet ad eandē
virtutem: ſed īquirere ptinet ad euboliā: determiare aūt
ad prudētiam. ergo eubolia nō eſt alia virtus a prudētia.
¶ Sed ꝯ eſt ꝙ prudentia eſt p̄ceptiua: vt dr̄ in. 6. ethico.
hoc enim nō cōuenit eubolie. ḡ eubolia eſt alia virt⁹ a pru-
dentia. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ ſic̄ dcm̄ eſt ſupra: v̄tus ꝓprie ordi-
nat̃ ad actū quem reddit bonū. ⁊ iō opʒ ſ̄m differentiam
actuum eſſe diuerſas virtutes: ⁊ maxime quādo nō eſt ea-
dem rō bonitatis in actibus. Si. n. eſſet eadem rō bonita-
tis in eis: tunc ad eandem virtutē ptinerent diuerſi actus
ſic̄ ex eodeʒ depēdet bonitas amoris deſiderij ⁊ gaudij: ⁊
ideo oīa iſta pertinēt ad eandeʒ v̄tutem charitatis. actus
aūt rōnis ordinati ad opus ſunt diuerſi: nec habēt eādem
rōnem bonitatis: ex alio enim efficit̃ homo bn̄ cōſiliatiu⁹
⁊ bene iudicatiuus ⁊ bn̄ p̄ceptiuus: qḋ pʒ ex hoc ꝙ iſta ali-
quando abinuicem ſeparant̃: ⁊ ideo opʒ aliam eē virtutē
euboliam per quā hō eſt bn̄ cōſiliatiuus: ⁊ aliam pruden-
tiam per quā homo eſt bene p̄ceptiuus. ⁊ ſicut cōſiliari or-
dinatur ad p̄cipere tanq̄ȝ ad p̄ncipali⁹: ita etiaʒ eubolia or-
dinatur ad prudentiam tanq̄ȝ ad p̄ncipaliorem virtutem
ſine qua nec v̄tus eēt: ſicut nec morales virtutes ſine pru-
dentia: nec cetere virtutes ſine charitate. ¶ Ad p̄muʒ er-
go dōm ꝙ ad prudentiam ptinet bene cōſiliari īperatiue:

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ad euboliam aũt elicitiue. ℂ Ad ſcõm dõm ꝙ ad vnum
fine vltimũ qδ eſt bene viuere totum:ordinantur diuerſi
actus ſm quendã gradũ.nã precedit ꝯſilium:ſeqtur iudi/
ciũ:⁊ vltimũ eſt preceptum qδ ĩmediate ſe hʒ ad finẽ vl/
timũ:alij aũt duo actus remote ſe habẽt:q tñ habẽt quoſ/
dam ꝓximos fines:conſiliũ qdem inuentionẽ eoꝝ q̃ ſunt
agẽda:iudiciũ aũt certitudinẽ. vñ ex hoc non ſeqtur ꝙ eu/
bolia ⁊ prudẽtia ſint diuerſe virtutes:ſed ꝙ eubolia ordi/
netur ad prudẽtiã ſicut virtus ſecundaria ad ꝑncipalem.
ℂ Ad tertiũ dõm:ꝙ etiã in ſpeculatiuis alia rõnalis ſcĩa
ẽ dialectica q̃ ordinat̃ ad inqſitionẽ ĩuentiuã:⁊ alia ſcĩa de
monſtratiua que eſt veritatis determinatiua.

Ad tertium ſic proceditur. Uidet̃ ꝙ ſyneſis nõ
ſit virtus. Uirtutes.n.nõ inſunt no
bis a natura:vt dicit̃ in.2.ethi.ſed ſyneſis ineſt aliquibus
a nã:vt dicit phs in.6.ethi.g̃ ſyneſis non eſt virtus. ℂ P̃.
Syneſis vt in eodẽ lib.dr̃ eſt ſoluʒ iudicatiua: ſed iudiciũ
ſolũ ſine ꝑcepto põt eſſe etiam in malis.cũ g̃ virtus ſit ſo/
lũ in bonis:videtur ꝙ ſyneſis non ſit virtus. ℂ P̃. Nũq̃
eſt defectus in precipiẽdo niſi ſit aliqs defectus in iudicã
do:ſaltẽ in particulari operabili in quo oĩs malus errat. ſi
g̃ ſyneſis ponit̃ virtus ad bene iudicãdũ videt̃ ꝙ non ſit
neceſſaria alia virt⁹ ad bene ꝑcipiendũ: ⁊ iõ prudẽtia erit
ſupflua:qδ ẽ inconueniens.nõ g̃ ſyneſis eſt virtus. ℂ Sʒ
ꝯ. Iudiciũ ẽ ꝑfectius q̃ꝫ ꝯſiliũ:ſʒ eubolia q̃ ẽ bene ꝯſiliati/
ua eſt virtus.g̃ multomagis ſyneſis q̃ eſt bñ iudicatiua eſt
virtus. ℂ Rñ⁹.dõm:ꝙ ſyneſis importat iudicium rectũ:
nõ qdeʒ circa ſpeculabilia:ſed circa particularia opabilia
circa que etiã eſt prudentia. vnde ſm ſyneſim dicunt̃ aliq
in greco ſyneci.i.ſenſati:vel euſyneci.i. hoĩes boni ſenſus:
ſicut econtrario q carent hac virtute dicunt̃ aſyneci.i.iſen
ſati:oʒ aũt ꝙ ſcõm dr̃iam actuũ q non reducunt̃ in eandẽ
cãm ſit etiã diuerſitas virtutũ.manifeſtũ eſt aũt ꝙ boni/
tas ꝯſilij ⁊ bonitas iudicij non reducuntur in eandẽ cãm.
multi.n.ſunt bene cõſiliatiui q tñ non ſunt bñ ſenſati qua/
ſi recte iudicantes:ſicut etiam in ſpeculatiuis aliqui ſunt
bene inquirentes ꝓpter hoc ꝙ rõ eoꝝ ꝓmpta ẽ ad diſcur
rendũ ꝑ diuerſa:qδ videt̃ ꝓuenire ex diſpoſitione imagi/
natiue virtutis q̃ de facili põt formare diuerſa fantaſma/
ta:⁊ tñ huiuſmodi quãdoq̃ nõ ſunt boni iudicij qδ eſt ꝑꝑ
defectum intellectus qui maxime ꝯtingit ex mala diſpo/
ſitione cõmunis ſenſus non bene iudicantis. ⁊ ideo oʒ pre
ter euboliã eſſe aliã virtutẽ q̃ eſt bñ iudicatiua:⁊ hec dici/
tur ſyneſis. ℂ Ad ꝑmum g̃ dicẽdum:ꝙ rectum iudicium
in hoc conſiſtit: ꝙ vis cognoſcitiua apprehendit rem ali/
quã ſm ꝙ in ſe eſt: qδ quidẽ ꝓuenit ex recta diſpõne vtu
tis apprehẽſiue:ſicut in ſpeculo ſi fuerit bñ diſpoſitũ ĩpri/
munt̃ forme corpoꝝ ſm ꝙ ſunt:ſi võ fuerit ſpeculũ male
diſpoſitũ apparẽt ibi imagines diſtorte ⁊ praue ſe hñtes:
ꝙ aũt virtus cognoſcitiua ſit bñ diſpoſita ad recipiẽdum
res ſm ꝙ ſũt:ꝯtingit qdem radicaliter ex nã: cõſumatiue
aũt ex exercitio vel ex munere grẽ:⁊ hoc dupl̃r. Uno mõ
directe ex parte ipſi⁹ cognoſcitiue vtutis:puta qꝛ nõ ẽ im/
buta prauis cõceptionibus.ſed veris ⁊ rectis:⁊ hoc ꝑtinet
ad ſyneſiʒ ſm ꝙ eſt ſpãlis vtus. Alio mõ indirecte ex bo
na diſpõne appetitiue vtutis ex qua ſequit̃ ꝙ hõ bñ iudi/
cet de appetibilibus. ⁊ ſic bonum vtutis iudiciũ cõſequit̃
habit⁹ vtutũ moraliũ:ſʒ circa fines. ſyneſis aũt eſt magis
circa ea q ſũt ad finẽ. ℂ Ad 2ᵐ dõm ꝙ in malis põt qdeʒ
iudicium rectũ eẽ in vli:ſʒ in particulari agibili ſemꝑ eoꝝ
iudiciũ corrũpit̃:vt ſupra habitũ ẽ. ℂ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ꝯtigit
qñq̃ id qδ bñ iudicatũ ẽ differri vel negligẽter agi aut in/
ordinate. ⁊ iõ poſt vtuteʒ q̃ ẽ bñ iudicatiua necãria ẽ final̃
vtus ꝑncipalis q̃ eſt bene preceptiua.ſ.prudentia.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ gnomin nõ
ſit ſpãlis vtus a ſyneſi diſtincta:
qꝛ ſm ſyneſim dr̃ aliquis bñ iudicatiu⁹: ſʒ nullus põt dici
bñ iudicatiu⁹ niſi in oĩb⁹ bñ iudicet.ergo ſyneſis ſe exten/
dit ad oĩa diiudicanda:nõ eſt g̃ aliqua alia vtus bñ iudica
tiua q̃ gnomin dicat̃. ℂ P̃. Iudiciũ mediũ eſt ĩter cõſiliũ
⁊ ꝑceptũ:ſʒ vna tñ vtus eſt bñ cõſiliatiua.ſ.eubolia: ⁊ tñ
vna vtus eſt bñ ꝑceptiua.ſ.prudẽtia. ergo ẽt vna ẽ tñ vir/
tus bñ iudicatiua.ſ.ſyneſis. ℂ P̃. Ea q̃ raro accidũt in q/
bus oʒ aliqñ a cõibus legib⁹ diſcedere: vident̃ ꝑcipua ca/
ſualia eſſe quoꝝ nõ eſt rõ:vt dr̃ in.2.phyſicoꝝ. oẽs aũt vir
tutes ĩtellectuales ꝑtinent ad rõnẽ rectã. ergo circa predi
cta nõ eſt aliqua vtus ĩtellectualis. ℂ Sed ꝯ eſt qδ phus
determinat in.6.ethicorum:gnomin eſſe ſpãlem virtuteʒ
ℂ Rñ⁹.dõm ꝙ habitus cognoſcitiui diſtinguunt̃ ſm al/
tiora vel ĩferiora ꝑncipia:ſicut ſapientia in ſpeculatiuis al
tiora ꝑncipia cõſiderat q̃ꝫ ſcĩa:⁊ iõ ab ea diſtinguit̃:⁊ ita ẽt
opʒ eſſe in actiuis:manifeſtuʒ eſt aũt ꝙ illa q̃ ſunt ꝑter or/
dinem inferioris ꝑncipij ſiue cauſe reducunt̃ qñq̃ in ordi
nem altioris ꝑncipij:ſicut mõſtruoſi partus aĩaliũ ſũt pre
ter ordinem vtutis actiue in ſemine:tñ cadunt ſub ordine
altioris ꝑncipij.ſ.celeſtis corporis vel vlterioris ꝓuidẽtie
diuine. vnde ille qui cõſiderat virtutem actiuã in ſemine
nõ poſſet certum iudiciũ ferre de hmõi monſtris:de qbus
nõ põt iudicari ſm cõſiderationẽ diuine ꝓuidẽtie: contin
git aũt qñq̃ aliquid eſſe faciendũ ꝑter cõẽs regulas agen
dorum:puta cum ĩpugnatori pr̃ie nõ eſt depoſitum reddẽ
dum vel aliud huiuſmodi. ⁊ iõ opʒ de huiuſmodi iudicare
ſm aliqua altiora ꝑncipia q̃ꝫ ſint regule cõẽs ſʒ quas iudi
cat ſyneſis: ⁊ ſm illa altiora ꝑncipia exigit̃ altior vt⁹ iudi/
catiua q̃ vocat̃ gnomin que ĩportat quandaʒ perſpicacita
tem iudicij. ℂ Ad ꝑmum ergo dõm ꝙ ſyneſis eſt vere iu/
dicatiua de oĩbus q̃ ſm cõẽs regulas fiunt: ſed ꝑter cõẽs
regulas ſunt quedã alia diiudicanda:vt iam dictum eſt.
ℂ Ad ſecũdum dõm ꝙ iudicium dʒ ſumi ex ꝑncipijs pro
prijs rei:inqſitio aũt fit etiam per cõia. vnde etiã in ſpecu
latiuis dialetica q̃ eſt inquiſitiua ꝓcedit ex cõibus:demõ/
ſtratiua aũt q̃ eſt iudicatiua ꝓcedit ex ꝓprijs. ⁊ iõ eubolia
ad quã pertinet inquiſitio cõſilij eſt vna de oĩbus: nõ aũt
ſyneſis q̃ eſt iudicatiua.ꝑceptum aũt recipit in oĩbus vnã
rõnem boni: ⁊ iõ etiam prudentia non eſt niſi vna. ℂ Ad
tertium dicendũ ꝙ oĩa illa que ꝑter cõẽm curſum contin
gere poſſunt cõſiderare pertinet ad ſolam ꝓuidẽtiam di/
uinam:ſed ĩter hoĩes ille qui eſt magis perſpicax põt plu/
ra horum ſua rõne diiudicare: ⁊ ad hoc pertinet gnomin q̃
importat quandam perſpicacitatem iudicij.

ℂ De dono conſilij. Queſtio. LII.

DEinde conſiderandũ eſt de dono
cõſilij qδ rñdet prudẽtie
ℂ Et circa hoc q̃runt̃ q̃tuor. Primo
vtrum cõſiliũ debeat poni inter ſepteʒ
dona ſpũs ſancti. 2° vtrum donũ con/
ſilij rñdeat virtuti prudentie. 3° vtrũ
donuʒ cõſilij maneat in patria. Quar
to vtrum qnta beatitudo q̃ eſt: Beati miſecordes:reſpon/
deat dono conſilij.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ conſiliũ nõ
debeat poni ĩter dona ſpũs ſãcti.
Dona.n.ſpũs ſancti in adiutorium vtutuʒ dant̃: vt pʒ per
Grego.in.2.moral̃. Sʒ ad cõſiliandum homo ſufficienter
perficitur per virtutẽ prudentie vel etiam eubolie: vt ex
dictis patet. ergo cõſilium nõ dʒ poni inter dona ſpũs ſan
cti. ℂ P̃. Hec videt̃ eſſe differentia inter ſepteʒ dona ſpi
ritus ſancti: ⁊ gratias gratis datas:ꝙ grẽ gratis date non
dant̃ omnibus:ſed diſtribuuntur diuerſis. dona aũt ſpũs
ſancti omnibus dant̃ habentib⁹ ſpñ ſanctum: ſed cõſiliũ
videt̃ eſſe de his qui ſpãliter aliquibus a ſpũ ſancto dant̃
ſm illud primo Machabe.2. Ecce Simon frater veſter:

ipſe vir cōſilij eſt. ergo conſilium magis dꝫ poni īter grās gratis datas ꝙ̄ īter ſeptē dona ſpūs ſancti. ¶ P̄. Ro. 8. dicitur. Qui ſpū dei agunt̄ hi filij dei ſunt. ſꝫ his qui ab alio agunt̄ non ꝯpetit ꝯſiliū. cū ḡ dona ſpūs ſancti maxime cōpetant filijs dei qui acceperūt ſpm̄ adoptiōis filioꝝ: videtur ꝙ cōſiliū īter dona ſpūs ſancti poni nō debeat. ¶ Sꝫ contra eſt qḋ Iſa. 11. dr̄. Requieſcet ſup eū ſpūs ꝯſilij ⁊ fortitudinis. ¶ Rn̄º. dicendū: ꝙ dona ſpūs ſancti: vt ſupra dictū eſt: ſunt q̄daꝫ diſpōnes qbus aīa reddit̄ bene mobilis a ſpū ſcō. deus aūt mouet vnūqḋqꝫ ſm̄ motū eius quo mouetur: ſicut creaturā corporalē mouet ꝑ tēpus ⁊ locū: creaturā aūt ſpūalem ꝑ tempus ⁊ nō ꝑ locū: vt Aug. dicit in. 8. ſup Geñ. ad lr̄am: eſt aūt ꝓpriū rōnali creature ꝙ ꝑ inqſitioneꝫ rōnis moueat̄ ad aliqd agendū: q̄ qdem inqſitio cōſiliū dicitur. ⁊ iō ſpūs ſcūs dr̄ ꝑ modū ꝯſilij creaturā rōnalem mouere: ⁊ ꝓpter hoc ꝯſiliū ponit̄ inter dona ſpūs ſancti. ¶ Ad p̄mū ḡ dōꝫ: ꝙ prudentia vel eubolia ſiue ſit acquiſita ſiue ſit īfuſa dirigit hoīem in inqſitione conſilij ſꝫ ea que rō ꝯprehendere pōt. vn̄ hō ꝑ prudētiā vel euboliaꝫ fit bn̄ ꝯſilians vel ſibi vel alij. ſꝫ qꝛ humana rō non pōt cōprehēdere ſingularia ⁊ ꝯtingentia que occurrere poſſunt ⁊ ꝙ cogitationes mortaliū ſunt timide ⁊ īcerte ꝓuidentie noſtre: vt dr̄ Sap. 9. ⁊ iō indiget hō in inqſitōe ꝯſilij dirigi a deo q oīa ꝯprehendit: qḋ fit ꝑ donū ꝯſilij ꝑ qḋ hō dirigit̄ q̄ſi ꝯſilio a deo accepto: ſic̄ etiaꝫ in rebꝰ hūanis q ſibiipſis non ſufficiunt in inqſitione ꝯſilij a ſapientioribus ꝯſilium requirunt. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ hoc pōt ꝑtinere ad grām gratis datam ꝙ aliqs ita ſit boni conſilij ꝙ alijs conſiliū prebeat. ſed ꝙ aliquis a deo conſiliuꝫ habeat quid fieri oporteat in his que ſunt neceſſaria ad ſalutem hoc eſt cōe oīuꝫ ſanctoꝝ. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ filij dei agunt̄ a ſpū ſancto ſm̄ modum eorum: ſaluato. ſ. libero arbitrio que eſt facultas voluntatis ⁊ rōnis. ⁊ ſic inq̄ꝫtum rō a ſpū ſancto mouetur vel inſtruit̄ de agendis: ꝯpetit filijs dei donū cōſilij.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ donū cōſilij nō r̄ndeat cōuenienter virtuti prudentie. Inferius. n. in ſuo ſupremo attingit id qḋ ē ſuperius: vt pꝫ per Diony. 7. ca. de diui. no. ſicut homo attigit angelū ſm̄ intellectum. ſed virtus cardinalis eſt inferior dono: vt ſupra habitū eſt: cū ḡ conſiliū ſit p̄mus ⁊ infimus actus prudentie. ſupremus aūt actus eius eſt p̄cipe: melius aūt iudicare: videt̄ ꝙ donū r̄ndens prudētie non ſit ꝯſiliū ſed magis iudiciū vel preceptū. ¶ P̄. Vni v̄tuti ſufficiēter auxiliū prebet̄ ꝑ vnū donū: qꝛ q̄ꝫto aliquid ē ſuperius: tanto eſt magis vnitum: vt ꝓbat̄ in li. de cauſis: ſꝫ prudentie auxiliū p̄bet̄ per donum ſcie q̄ nō ſolū eſt ſpeculatiua: ſed ēt practica: vt ſupra habitū eſt. ḡ donū cōſilij nō reſpōdet v̄tuti prudētie. ¶ P̄. Ad prudentiā ꝓprie ꝑtinet dirigere: vt ſupra habitū eſt. ſed ad donū cōſilij ꝑtinet: ꝙ homo dirigat̄ a deo ſicut dcm̄ eſt. ḡ donū cōſilij nō ꝑtinet ad virtutē prudētie. ¶ Sed ꝯ eſt: qꝛ donuꝫ cōſilij eſt circa ea q̄ ſunt agenda ꝓpter finē: ſed cira hec eſt ēt prudentia. ergo ſibi inuicem corr̄ndet. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ p̄ncipiū motiuum inferiꝰ adiuuat̄ p̄cipue ⁊ perficit̄ per hoc ꝙ mouetur a ſuperiori motiuo p̄ncipio ſicut corpꝰ in hoc ꝙ mouetur a ſpū. manifeſtū eſt aūt ꝙ rectitudo rōnis hūane comparat̄ ad rōnem diuinā ſicut p̄ncipiū motiuum inferiꝰ qḋ mouet̄ ad ſuperius ⁊ refert̄ in ipm̄. rō. n. eterna eſt ſuprema regula oīs humane rectitudinis. ⁊ iō prudentia q̄ importat rōnis rectitudinem maxime perficit̄ ⁊ iuuat̄ ſm̄ ꝙ regulat̄ ⁊ mouet̄ a ſpiritu ſancto: qḋ pertinet ad donū conſilij: vt dictū eſt: vnde donū conſilij r̄ndet prudētie ſic̄ ipaꝫ adiuuās ⁊ perficiēs. ¶ Ad p̄muꝫ ergo dōm ꝙ iudicare ⁊ p̄cipere nō eſt moti: ſed mouētis. ⁊ qꝛ in donis ſpūs ſancti mens humana nō ſe habet vt mouēs: ſed magis vt mota: vt ſupra dcm̄ eſt: inde eſt ꝙ nō fuit ꝯueniēs ꝙ donum correſpondens prudētie p̄ceptū diceret̄ vel iudiciū: ſed conſilium: per quod pōt ſignificari motio mentis cōſiliate ab alio conſiliante. ¶ Ad ſcdm̄ dōꝫ ꝙ ſcie donuꝫ nō directe reſpondet prudētie cū ſit in ſpeculatiuis: ſed ſm̄ quādam extenſionem eam adiuuat: donum aūt conſilij directe reſpondet prudentie ſicut circa eandem exiſtens. ¶ Ad tertium dōm ꝙ mouens motum ex hoc ꝙ mouetur mouet: vnde mens hūana ex hoc ipſo ꝙ dirigitur a ſpū ſancto fit potens dirigere ſe ⁊ alios.

Ad tertium ſic ꝓceditur. Videt̄ ꝙ donū cōſilij nō maneat in patria. Cōſilium. n. ē eoꝝ q̄ ſunt agenda ꝓpter fineꝫ: ſed in patria nihil erit agēduꝫ ꝓpter finem: qꝛ ibi hoīes vltimo fine potient̄. ergo in patria nō eſt donum cōſilij. ¶ P̄. Conſilium dubitationē importat. in his. n. q̄ manifeſta ſunt ridiculū eſt cōſiliari: ſicut patꝫ per phm̄ in. 3. ethi. in patria aūt tollet̄ oīs dubitatio. ergo in patria nō eſt cōſilium. ¶ P̄. In patria ſcti maxime deo cōformant̄ ſm̄ illud. 1. Ioan. 3. Cū apparuerit ſimiles ei erimꝰ: ſed deo nō cōuenit cōſiliū ſm̄ illud Ro. 11. Quis cōſiliariꝰ eius fuit. ḡ ēt neqꝫ ſcis in patria cōpetit donum cōſilij. ¶ Sed ꝯ eſt qḋ Greg. dicit. 17. moral̄. Cumqꝫ vniuſcuiuſqꝫ gentis vel culpa vel iuſtitia ad ſuperne curie cōſiliū ducit̄ eiuſdem gentis p̄poſitꝰ vel obtinuiſſe in certamine vel nō obtinuiſſe perhibet̄. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ ſicut dictum eſt: dona ſpūs ſci ad hoc pertinet ꝙ creatura rationalis moueatur a deo. circa motionem aūt humane mentis a deo duo cōſiderari opꝫ. Primo qdem ꝙ alia eſt diſpoſitio eius qḋ mouet̄ dum mouet̄: ⁊ alia dum eſt in termino motus. ⁊ qdem q̄ñ mouens eſt ſolū p̄ncipiū mouendi ceſſante motu ceſſat actio mouētis ſup mobile: qḋ iam ꝑuenit ad terminū: ſicut domꝰ poſtq̄ꝫ edificata eſt nō edificatur vlterius ab edificatore: ſed q̄ñ mouēs nō ſoluꝫ eſt cauſa mouēdi: ſꝫ etiā eſt cā ipſius forme ad quā eſt motꝰ: tunc nō ceſſat actio mouētis ēt poſt adeptioneꝫ forme: ſic̄ ſol illuminat aerem ēt poſtq̄ꝫ eſt illuminatꝰ. ⁊ hoc mō deꝰ cauſat in nobis ⁊ v̄tutem ⁊ cognitioneꝫ: nō ſolum q̄ñ p̄mo acqrimꝰ: ſed ēt q̄ꝫdiu in eis perſeueramꝰ: ⁊ ſic cognitioneꝫ agendoꝝ cauſat deꝰ in beatis nō quaſi ignorātibus: ſꝫ q̄ſi ꝯtinuādo in eis cognitionē eoꝝ q̄ agenda ſūt: cū q̄dā ſunt q̄ beati vel angeli vel hoīes nō cognoſcūt que nō ſunt de eēntia beatitudinis: ſed ꝑtinent ad gubernationē reꝝ ſm̄ diuinā ꝓuidentiā. ⁊ q̄ꝫtū ad hoc eſt aliud cōſiderādū. ſ. ꝙ mens beatoꝝ mouet̄ aliter a deo: ⁊ aliter mēs viatoꝝ: nā mens viatoꝝ mouet̄ a deo in agendis per hoc ꝙ ſedatur anxietas dubitatiōis in eis p̄cedēs. in mēte v̄o beatoꝝ circa ea q̄ nō cognoſcūt ē ſimplex neſcia a qua ēt angeli purgant̄ ſm̄ Diony. 7. cap. cel. hierar. nō aūt p̄cedit in eis inquiſitio dubitatiōis: ſed ſimplex ꝯuerſio ad deū. ⁊ hoc eſt deum cōſulere ſic̄ Aug. dicit. 5. ſup Geñ. ad lr̄am: ꝙ angeli de inferioribus deū cōſulunt. vn̄ ⁊ īſtructio q̄ ſuper hoc a deo inſtruunt̄ cōſiliū dr̄. ⁊ ſꝫ hoc donū cōſilij eſt in beatis inq̄ꝫtū ī eis a deo ꝯtinuat̄ cognitio eoꝝ q̄ ſciūt: inq̄ꝫtū illuminant̄ de his q̄ neſciūt circa agenda. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm ꝙ ēt in beatis ſūt aliq actus ordinati ad fineꝫ vel q̄ſi p̄cedentes ex cōſecutiōe finis: ſic̄ ꝙ deū laudāt: vel qbꝰ alios ꝑtrahūt ad finē quē ipſi ſunt ꝯſecuti: ſic̄ ſūt miniſteria angeloꝝ ⁊ orōnes ſanctoꝝ: ⁊ q̄ꝫtū ad hoc hꝫ in eis locū donū cōſilij. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ dubitatio ꝑtinet ad ꝯſiliū ſm̄ ſtatum vite p̄ñtis: nō aūt ꝑtinet ſm̄ ꝙ ē ꝯſilium in p̄ria: ſic̄ ēt v̄tutes cardinales nō hn̄t oīo eoſdē actus in p̄ria ⁊ in via. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ cōſiliū nō eſt in deo ſicut in recipiente: ſed ſicut in dante. hoc aūt modo ꝯformant̄ deo ſancti in patria ſicut recipiens influenti.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ q̄nta beatitudo q̄ eſt de mīa nō r̄ndeat dono conſilij. Oēs. n. beatitudines ſūt q̄dā actus v̄tutum: vt

ſupra habitū eſt. ſʒ ꝑ ꝯſiliū in oībus virtutuʒ actibus diri/
gimur. ergo ꝯſilio nō rn̄det magis q̄nta btitudo q̄ʒ alia. ℂ P̄.
Precepta dant̄ de his q̄ ſunt de neceſſitate ſalutis. ꝯſiliū
aūt dat̄ de his q̄ nō ſunt de neceſſitate ſalutis. mīa aūt eſt
de neceſſitate ſalutis ſm̄ illud Jaco. 4. Judiciū ſine mīa
illi qui nō facit mīam. pauptas aūt non ē de neceſſitate ſa
lutis: ſed ptinet ad pfectionē vite: vt pʒ Math. 19. ergo dono
ꝯſilij magis rn̄det beatitudo paupta tis q̄ʒ beatitudo mīe
ℂ P̄. Fructus ꝯſequunt̄ ad beatitudines. iportant. n. de/
lectationē quandā ſpūalem q̄ cōſequit̄ pfectos actus vir/
tutū ſed inter fructus non ponit̄ aliqd rn̄dens dono conſi
lij: vt pʒ Gal. 5. ergo etiā beatitudo mīe non reſpondet dono
ꝯſilij. ℂ Sʒ ꝯ̄ ē qđ Aug. dicit in lib. de ſermone dn̄i in mō
te. Cōſiliū conuenit miſericordibus: q2 vnicū remedium
eſt de tantis malis erui dimittere alijs ⁊ dare. ℂ Rn̄º di/
cēduʒ q̄ conſiliū ꝓprie eſt de his q̄ ſunt vtilia ad finē. vn̄
ea q̄ maxime ſunt vtilia ad finē maxime debēt correſpon
dere dono conſilij. hoc aūt eſt miſericordia: ſm̄ illud. i. ad
Thimo. 4. Pietas ad oīa vtilis ē. ⁊ ideo ſpālıter dono cō/
ſilij rn̄det beatitudo miſericordie non ſicut elicıēti ſed ſic̄
dirigēti. ℂ Ad pmū ergo dōm: q̄ ⁊ſi cōſilium dirigat in oībꝰ
actibus virtutū ſpāliter tn̄ dirigit in opibus miſericordie
rōne iam dicta. ℂ Ad 2ᵐ dōm: q̄ conſiliū ſm̄ q̄ eſt donū
ſpūs ſancti dirigit nos in omnibꝰ q̄ ordinantur in finē vite
eterne ſiue ſint de neceſſitate ſalutis ſiue non: ⁊ tn̄ non oē
opus mīe ē de neceſſitate ſalutis. ℂ Ad 3ᵐ dōm q̄ fructꝰ
importat quoddā vltimuʒ. in practicis aūt nō eſt vltimū
in cognitione ſed in opatione que ē finis. ⁊ iō inter fructꝰ
nihil ponit̄ qđ ptineat ad cognitionē practicam: ſʒ ſolū ea
q̄ ptinent ad optiones in q̄bus cognitio practica dirigit in
ter q̄ ponitur bonitas ⁊ benignitas q̄ rn̄dent mīe.

ℂ De vitijs oppoſitis prudētie. Qō LIII.

Deinde conſiderandum eſt de vi/
tijs oppoſitis prudentie.
Dicit. n. Aug. in. 4. ꝯ̄ Julianū: q̄ oībus
virtutibꝰ nō ſolū ſunt vitia manifeſta
diſcretione ꝯ̄ria ſicut prudētie temeri/
tas: verꝫ etiā vitia quodāmodo nec ve/
ritate ſed q̄daʒ ſpē fallēte ſīlia ſicut ipi
prudentie aſtutia. Primo ergo conſiderandū eſt de vitijs q̄
manifeſte ꝯ̄rietatē habēt ad prudentiaʒ: q̄. ſ. vitia proueni
unt ex defectu prudentie: vel eoꝝ q̄ ad prudentiam requi
runtur. Secundo de vitijs q̄ habēt quādā ſimilitudinē
falſam cū prudētia: q̄. ſ. cōtingūt ꝑ abuſuʒ eoꝝ q̄ ad prudē
tiā req̄rūt. Quia vō ſollicitudo ad prudētiā ptinet. ℂ Cir
ca pmū cōſiderāda ſūt duo. pmo q̄dē de iprudētia. 2º de
negligētia q̄ ſollicitudini opponit̄. ℂ Circa pmum q̄runt̄
ſex. p̄ de iprudentia vtꝝ ſit pctm̄. 2º vtꝝ ſit ſpāle pctm̄.
3º de pcipitatiōe ſiue temeritate. 4º de icōſideratione.
5º de incōſtantia. 6º de origine hoꝝ viciorum.

Ad primum ſic procedit̄. Videt̄ q̄ iprudentia
nō ſit pctm̄. Oē. n. pctm̄ eſt volun
tarium vt Aug. dic̄. Jmprudētia aūt nō eſt aliquid volun
tariū. Nullus. n. vl̄t eē iprudēs. ergo iprudentia nō eſt pctm̄.
ℂ P̄. Nullū pctm̄ naſcit̄ cū hoīe niſi originale: ſʒ pruden
tia naſcit̄ cū hoīe. vn̄ ⁊ iuuenes iprudētes ſūt: nec eſt origi
nale pctm̄ qđ opponit̄ originali iuſtitie. ergo iprudētia nō eſt
pctm̄. ℂ P̄. Oē pctm̄ per pniam tollit̄: ſed iprudentia nō
tollit̄ per penitētiā. ergo iprudētia nō eſt pctm̄. ℂ Sʒ cōtra
Spūalis theſaurus gr̄e non tollit̄ niſi per pctm̄: tollit̄ aūt
per iprudētiā ſm̄ illud ꝓuer. 21. Theſaurus deſiderabilis
⁊ oleū in habitaculo iuſti ⁊ homo iprudēs diſſipabit illō.
ergo iprudētia eſt pctm̄. ℂ Rn̄º. dōm q̄ iprudētia dupl̄r
accipi pōt. Vno mō ꝑuatiue. Alio mō ꝯ̄rie. negatiue āt nō
ꝓprie dr̄: ita. ſ. q̄ ꝓprie iportet ſolā carentiā prudētie q̄ pt
eſſe ſine pctō. ꝑuatiue q̄dē iprudētia dr̄ inq̄ntū aliq̄s caret
prudētia quā quis natꝰ ē ⁊ doʒ hr̄e: ⁊ ſʒ hoc iprudētia ē pec
catum rōne negligētie q̄ q̄s nō adhibet ſtudiū ad pruden
tiā habēdā. ꝯ̄rie vero accipit̄ iprudētia ſʒ q̄ rō ecōtrario
mō mouet̄ vel agit prudētie: puta ſi recta rō prudētie agit
cōſiliādo: iprudens ꝯſiliū ſpernit: ⁊ ſic de alijs que in actu
prudētie cōſiderāda ſūt. ⁊ hoc mō prudētia ē pctm̄ ſm̄ rō/
nem ꝓpriā prudētie. nō. n. pōt hoc ꝯtingere q̄ hō ꝯ̄ prudē
tiam agat niſi diuertēs a regulis q̄bꝰ rō prudentie rectifi/
cat̄. vn̄ ſi hoc ꝯtingat ꝑ auerſionē a regulis diuinis eſt pec
catū mortale: puta cū quis q̄ſi ꝯtēnēs ⁊ repudians diuina
documēta pcipitanter agit. ſi vō pter ea agat abſq̄ ꝯtem/
ptu ⁊ abſq̄ detrimēto eoꝝ q̄ ſunt de neceſſitate ſalutis ē
pctm̄ veniale. ℂ Ad pmū ergo dōm q̄ deformitatē ipru/
dentie nullus vult: ſʒ actū iprudētie vult temerariꝰ q̄ vult
pcipitāter agere. vn̄ ⁊ phs dicit in. 6. ethi. Q2 ille q circa i/
prudentiā peccat volēs minꝰ acceptat̄. ℂ Ad 2ᵐ dōm q̄
rō illa ꝓcedit de iprudētia ſm̄ q̄ ſumit̄ negatiue. ℂ Scīē
dum tn̄ q̄ carentia prudētie ⁊ cuiuſlʒ v̄tutis icludit̄ in ca
rentia originał iuſtitie q̄ totā aīaʒ pficiebat: ⁊ ſm̄ hoc oēs
iſti defectꝰ v̄tutū pn̄t reduci ad originale pctm̄. ℂ Ad 3ᵐ
dōm q̄ per penitētiā reſtituit̄ prudētia infuſa: ⁊ ſic ceſſat
carentia huius prudentie: nō tn̄ reſtituit̄ prudentia acq̄ſi
ta q̄ntum ad habitū: ſed tollit̄ habitus ꝯ̄riꝰ in quo ꝓpe cō
ſiſtit peccatum imprudentie.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ q̄ iprudētia
nō ſit ſpāle pctm̄. Quicūq̄ eniʒ
peccat agit ꝯ̄ rōnē rectā q̄ eſt prudētia: ſʒ iprudētia ꝯſiſtit
in hoc q̄ aliq̄s agit ꝯ̄ prudētiā: vt dcm̄ eſt. ergo iprudētia nō
ē ſpāle peccatū. ℂ P̄. Prudētia magis eſt affinis morali/
bus actibꝰ q̄ʒ ſcia: ſʒ ignorātia q̄ opponit̄ ſcie ponit̄ iter ge
nerales cāsa pcti. ergo multomagis iprudētia. ℂ P̄. Pctā cō
tingūt ex hoc q̄ v̄tutū circūſtātie corrūpunt̄. vn̄ ⁊ Dionȳ.
dicit. 4. c. de diui. no. q̄ malū ꝯtingit ex ſingularibꝰ defe/
ctibus: ſʒ multa req̄runt̄ ad prudētiā: ſic̄ rō itellectus do/
cilitas ⁊c. q̄ ſupra poſita ſūt. ergo ſi multe ſunt iprudētie ſpēs
nō eſt ſpāle pctm̄. ℂ Sʒ ꝯ̄. Jmprudētia ꝯ̄ria eſt prudētie:
vt dictū eſt: ſʒ prudētia eſt vna v̄tus ſpālis. ergo iprudētia eſt
vnū viciū ſpāle. ℂ Rn̄º. dōʒ q̄ aliqđ viciū vel pctm̄ pōt
dici gn̄ale dupl̄r. Vnoº abſolute: q2. ſ. eſt gn̄ale reſpectu
oīum pctōꝝ. Alioº. q2 ē gn̄ale reſpectu quoꝝdā viciorū
q̄ ſunt ſpēs eiꝰ. Primo aūt mō pōt dici aliqđ viciuʒ gn̄ale
dupl̄r. Vnoº per eēntiā. q2. ſ. pdicat̄ đ oībꝰ pctīs. ⁊ hoc mō
iprudentia nō ē gn̄ale pctm̄: ſic̄ nec prudentia gn̄alis v̄tus
cū ſint circa actus ſpāles. ſ. circa ipſos actus rōnis. Alioº
per pticipationē: ⁊ hoc mō iprudētia eſt gn̄ale pctm̄: ſicut
. n. prudētia pticipat̄ quodāmō in oībus v̄tutibꝰ inq̄ntuʒ ē
directiua eaꝝ. ita ⁊ iprudētia in oībꝰ vicijs ⁊ peccatis. nul
lū. n. pctm̄ pōt accidere niſi ſit đfectꝰ in aliquo actu rōnis
dirigētis: qđ ptinet ad iprudētiā. Si vō dicat̄ pctm̄ gn̄ale
nō ſimpl̄r: ſed ſm̄ aliqđ genꝰ. q2. ſ. ꝯtinet ſub ſe multas ſpe
cies: ſic iprudētia eſt gn̄ale pctm̄. ꝯtinet. n. ſub ſe diuerſas
ſpēs tripl̄r. Vno q̄dē mō ꝑ oppoſitū ad diuerſas ptes ſub/
iectiuas prudētie. ſic̄. n. diſtinguit̄ prudentia in monaſticā
q̄ eſt regitiua vnius: ⁊ in alias ſpēs prudentie q̄ ſūt multi/
tudinis regitiue: vt ſupra habitū eſt. ita ēt iprudētia. Alio
modo ſm̄ ptes q̄ſi potētiales prudētie q̄ ſunt v̄tutes adiū
cte. ⁊ accipiunt̄ ſm̄ diuerſos actus rōnis. ⁊ hoc mō q̄ntum
ad defectū cōſilij circa qđ eſt eubolia eſt pcipitatio ſiue te
meritas iprudētie ſpēs. q̄ntū vō ad đfectū iudicij circa qđ
ſūt ſyneſis ⁊ gnomin eſt icōſideratio. q̄ntū vō ad ipm̄ pcep
tum qđ eſt ꝓpriꝰ actus prudētie eſt iconſtātia ⁊ negligen/
tia. Tertioº pn̄t ſumi ꝑ oppoſitū ad ea q̄ req̄runt̄ ad pru
dentiā q̄ ſunt q̄ſi ptes integrales prudētie: ſʒ q2 oīa illa or/
dinant̄ ad diligendū pdictos tres rōnis actꝰ inde ē q̄ oēs
defectus oppoſiti reducunt̄ ad q̄tuor pdictas ptes: ſic̄ in/
cautela ⁊ icircūſpectio icludit̄ ſub icōſideratōe: q̄ aūt ali

quis deficiat a docilitate ⁊ memoria vel rõne pertinet ad ꝑcipitationẽ. improuidẽtia vero ⁊ defectus ĩtelligẽtie ⁊ ſolertie ꝑtinet ad negligẽtiã ⁊ icõſtantiã. ¶ Ad ꝑmũ ḡ dõꝫ: ꝙ rõ illa ꝓcedit de gñalitate q̃ ẽ ſꝫ ꝑticipationẽ. ¶ Ad ſecũdũ dõm: ꝙ qꝛ ſcia ẽ magis remota a moralibꝰ q̃ꝫ prudẽtia ſm ꝓpriã rõnẽ vtriuſqꝫ: inde ẽ ꝙ ignorãtia nõ hꝫ de ſe rõnem pctĩ mortalis: ſꝫ ſolũ rõne negligẽtie ꝓcedẽtis vel effectus ſequẽtis: ⁊ ꝓpter hoc ponit̃ ĩter generales cauſas pctĩ. ſed ĩprudentia ſm ꝓpriã rõnem ĩportat vitiũ mortale: ⁊ iõ magis põt dici ſpãle pctm̃. ¶ Ad 3ᵘ dõm: ꝙ qñ corruptio diuerſaꝝ circũſtantiaꝝ hꝫ idẽ motiuũ non diuerſificat̃ peccati ſpẽs: ſicut ẽ eiuſdẽ ſpẽi ẽ pctm̃ vt aliqˢ accipiat non ſua ⁊ vbi nõ deberet ⁊ qñ non deberet: ſꝫ ſi ſint diuerſa motiua: tunc ẽẽnt diuerſe ſpẽs: puta ſi vnus acciperet vbi non deberet vt faceret iniuriã loco ſacro qḋ faceret ſpẽm ſacrilegij. alius qñ non debet ꝓpter ſoluꝫ ſupfluum appetitũ habendi qḋ eſſet ſimplex auaritia: ⁊ ideo defectus eoꝝ q̃ requiruntur ad prudentiã non diuerſificant ſpẽs niſi q̃tũ ordinant̃ ad actus rõnis: vt dcm̃ eſt.

Ad tertium ſic proceditur. Videt̃ ꝙ ꝑcipitatio nõ ſit pctm̃ ſub ĩprudẽtia ꝯtentum. Jmprudẽtia. n. opponit̃ virtuti prudẽtie ſed ꝑcipitatio opponit̃ dono ꝯſilij. dicit. n. Greg. in. 2. moral. ꝙ donũ cõſilij dat̃ ꝯ ꝑcipitationeꝫ. ḡ ꝑcipitatio nõ ẽ pctm̃ ſub ĩprudentia contentũ. ¶ ꝑ. Precipitatio videtur ad temeritateꝫ ꝑtinere. temeritas aũt ꝑſumptionẽ importat qḋ pertinet ad ſupbiaꝫ. ḡ ꝑcipitatio non eſt vitiũ ſub ĩprudentia cõtentũ. ¶ ꝑ. Precipitatio videtur ĩportare quãdã inordinatam feſtinationẽ: ſed in ꝯſiliando non ſolũ ꝯtingit eſſe pctm̃ ꝑ hoc ꝙ aliquis ẽ feſtinus: ſꝫ etiam ſi ſit nimis tardus: ita ꝙ ꝑtereat opportunitas opis: ⁊ etiã ſm iordinationes aliaꝝ circũſtantiaꝝ: vt dr̃ in. 6. ethi. ḡ nõ magis ꝑcipitatio deberet poni pctm̃ ſub ĩprudẽtia contẽtũ q̃ꝫ tarditas aut aliq̃ alia hmõi ad inordinationẽ ꝯſilij pertinentia. ¶ Sed contra eſt quod dicitur prouerb. 4. Via impiorum tenebroſa: neſciunt vbi corruant. tenebre aũt vie impietatis pertinent ad imprudentiaꝫ. ergo corruere ſiue precipitari ad imprudentiam pertinet. ¶ Rñ°. dicendũ ꝙ precipitatio in actibus anime metaphorice dicitur ſm ſimilitudinem a corporali motu acceptam. Dicitur autem precipitari ſm corporalem motum quod a ſuperiori in ima peruenit ſm impetum quendam proprij motus vel alicuius impellentis non ordinate deſcendendo per gradus: ſummum autem anime eſt ipſa ratio: imum autem eſt ipſa operatio per corpus exercita. gradus autem medij per quos oportet ordinate deſcendere ſunt memoria preteritoꝝ: ĩtelligẽtia preſentiũ: ſolertia in ꝯſiderãdis futuris euẽtibꝰ: rõcinatio cõferens vnũ alteri: docilitas ꝑ quã aliqˢ nõ acqeſcit ſententijs maioꝝ. per quos qdem gradꝰ aliqˢ ordinate deſcendit recte ꝯſiliando. ſiqˢ aũt ferat̃ ad agendũ ꝑ ĩpetuꝫ voluntatis vel paſſiõis ꝑtrãſitis hmõi gradibus: dr̃ ꝑcipitatio: cũ ḡ iordinatio cõſilij ad ĩprudẽtiã ꝑtineat: manifeſtũ eſt ꝙ viciũ ꝑcipitatiõis ſub ĩprudẽtia ꝯtinet̃. ¶ Ad ꝑmũ ergo dõm ꝙ cõſilij rectitudo ꝑtinet ad donũ conſilij ⁊ ad ṽtutẽ prudẽtie: ſꝫ diuerſimode: vt ſupra dictũ ẽ. ⁊ iõ ꝑcipitatio vtriqꝫ ꝯriat̃. ¶ Ad 2ᵘ dõm ꝙ illa dicunt̃ fieri temere q̃ rõne nõ regunt̃: qḋ qdẽ põt ꝯtigere dupl'r. Uno mõ ex ĩpetu volũtatis vel paſſiõis. Alio mõ ex cõtemptu regule dirigentis. ⁊ hoc ꝓpe ĩportat temeritas. vñ videt̃ ex ea radice ſupbie ꝓuenire q̃ refugit ſub eſſe regule aliene. ꝑcipitatio aũt ſe hꝫ ad vtrũqꝫ. vñ temeritas ſub precipitatione continet̃: q̃uis precipitatio magis reſpiciat ꝑmum. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ in inquiſitione conſilij multa particularia ſunt cõſideranda. ⁊ ideo phs dicit in. 6. ethico. Oportꝫ conſiliari tarde. vnde precipitatio directius opponit̃ rectitudini conſilij q̃ꝫ tarditas ſuperflua que habet quãdaꝫ ſimilitudinem recti conſilij.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ incõſideratio nõ ſit pctm̃ ſpãle ſub ĩprudentia cõtentũ. Lex. n. diuina ad nullũ pctm̃ nos ĩducit ſm illud pſal. Lex dñi ĩmaculata. ĩducit aũt ad nõ cõſiderãdũ ſꝫ illud Matth. 10. Nolite cogitare q̃mõ aut qd loq̃mini. ergo ĩconſideratio nõ eſt pctm̃. ¶ ꝑ. Quicũqꝫ cõſiliat̃ oꝫ ꝙ multa cõſideret. ſꝫ per defectũ cõſilij eſt ꝑcipitatio. ⁊ ꝑ ꝯñs ex defectu ꝯſideratiõis. ḡ ꝑcipitatio ſub inconſideratione continetur: non ergo inconſideratio eſt ſpeciale peccatum. ¶ ꝑ. Prudẽtia conſiſtit in cõſideratiõe actuum rõnis practice qui ſunt conſiliari iudicare de conſiliatis ⁊ ꝑcipere: ſed cõſiderare ꝓcedit oẽs iſtos actus: qꝛ ꝑtinet ẽt ad ĩtellectũ ſpeculatiuũ. ḡ inconſideratio nõ ẽ ſpãle pctm̃ ſub ĩprudẽtia ꝯtentũ. ¶ Sed ꝯ eſt qḋ dr̃ ꝓuer. 4. Oculi tui videant recta: ⁊ palpebre tue ꝑcedant greſſus tuos: qḋ ꝑtinet ad prudentiã: ſꝫ ꝯriũ huius agit̃ ꝑ incõſideratõeꝫ. ḡ incõſideratio eſt ſpãle pctm̃ ſub ĩprudẽtia contentum. ¶ Rñ°. dõm ꝙ cõſideratio ĩportat actũ ĩtellectꝰ veritatem rei ĩtuentis. ſicͭ aũt inq̃ſitio ꝑtinet ad rõnẽ ita iudiciũ ꝑtinet ad intellectũ: vnde ⁊ in ſpeculatiuis demõſtratiua ſcia dr̃ iudicatiua inq̃ꝫtũ per reſolũnẽ in ꝑma ꝑncipia intelligibilia de veritate inq̃ſitoꝝ diiudicat̃. ⁊ iõ conſideratio maxime ꝑtinet ad iudiciũ. vñ ⁊ defectꝰ recti iudicij ad vicium incõſideratiõis ꝑtinet: ꝓut. ſ. aliqˢ in recte iudicãdo deficit ex hoc ꝙ ꝯtẽnit vel negligit attẽdere ea ex qbꝰ rectum iudiciũ ꝓcedit. vñ manifeſtũ ẽ ꝙ ĩconſideratio eſt pctm̃. ¶ Ad ꝑmum ergo dõm ꝙ dñs nõ ꝓhibet ꝯſiderare ea q̃ ſunt agenda vel dicẽda qñ hõ hꝫ oportunitatẽ: ſed dat fiduciã diſcipulis in ṽbis ĩductis: vt dẽficiẽte ſibi oportunitate vel ꝑꝑ ĩperitiaꝫ: vel qꝛ ſubito ꝑoccupent̃: in ſolo diuino ꝯfidãt cõſilio: qꝛ cũ ignoramꝰ qd agere debeamꝰ: hoc ſolũ habemꝰ reſiduũ: vt oculos nr̃os dirigamꝰ ad deũ: ſicut dr̃. 2°. paralipo. 20. aliogn ſi hõ ꝑtermittat facere qḋ põt ſolũ diuinũ auxiliũ expectãs videt̃ tẽtare deũ. ¶ Ad ſcd̃m dõm ꝙ tota ꝯſideratio coꝝ q̃ in ꝯſilio attendunt̃ ordinat̃ ad recte iudicandũ. ⁊ iõ ꝯſideratio in iudicio ꝑficitur. vñ ẽt incõſideratio maxime opponit̃ rectitudini iudicij. ¶ Ad tertium dõm ꝙ incõſideratio hec accipit̃ ſcd̃m determinatã mãm. i. ſm agibilia humana in qbus plura ſunt attendẽda ad recte iudicãdum q̃ꝫ ẽt in ſpeculatiuis: qꝛ operationes ſunt in ſingularibus.

Ad quintum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ incõſtantia nõ ſit viciũ ſub ĩprudẽtia ꝯtentũ. Jnconſtantia. n. videt̃ in hoc cõſiſtere ꝙ hõ nõ perſiſtat ĩ aliquo difficili. ſed ꝑſiſtere in difficilibꝰ ꝑtinet ad fortitudinem. ḡ icõſtantia magis opponit̃ fortitudini q̃ꝫ prudentie. ¶ ꝑ. Jaco. 3. dr̃. Ubi zelus ⁊ ꝯtentio ibi incõſtãtia et oẽ opus prauũ: ſed zelus ad inuidiã ꝑtinet. ḡ icõſtantia nõ ꝑtinet ad ĩprudentiã: ſꝫ magis ad inuidiã. ¶ ꝑ. Jlle videt̃ eſſe iconſtans q nõ ꝑſeuerat in eo qḋ ꝓpoſuerat: qḋ qdem ꝑtinet in delectatiõibꝰ ad ĩcõtinentem: in triſtitijs aũt ad mollẽ ſiue delicatũ: vt dr̃. 7. ethi. ḡ incõſtãtia nõ pertinet ad ĩprudẽtiã. ¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ ad prudẽtiam ꝑtinet ꝑferre maiꝰ bonũ minus bono. ḡ deſiſtere a meliori ꝑtinet ad imprudentiã. ſꝫ hoc ẽ incõſtãtia. ergo iconſtãtia ꝑtinet ad ĩprudentiaꝫ. ¶ Rñ°. dõm ꝙ incõſtantia ĩportat receſſum quẽdam a bono ꝓpoſito diffinito: hmõi aũt receſſus ꝑncipium qdem hꝫ a vi appetitiua. nõ. n. aliqˢ recedit a priori bono ꝓpoſito: niſi ꝑꝑ aliqd qḋ ſibi inordinate placet: ſed iſte receſſus nõ cõſumat̃ niſi per defectũ rõnis q̃ fallit̃ in hoc ꝙ repudiat id qḋ recte acceptauerat. ⁊ qꝛ cũ poſſit reſiſtere ĩpulſui paſſionis: ſi nõ reſiſtat hoc eſt ex debilitate ipſius q̃ non tenet ſe firmiter in bono propoſito ꝯcepto: ⁊ ideo incõſtantia q̃ꝫtum ad ſui ꝯſũmationẽ ꝑtinet ad defectum rõnis: ſicut aũt oĩs rectitudo rõnis practice pertinet

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

aliqualr̄ ad prudētiam: ita oīs defect⁹ eiuſdem ꝑtinet ad īprudentiam: ⁊ iō icōſtantia ſm̄ ſui ꝯſumationē ad imprudentiā ꝑtinet. ⁊ ſicut ꝑcipitatio ē ex defectu circa actū ꝯſilij: ⁊ icōſideratio circa actū iudicij: ita icōſtātia circa actū ꝑcepti. ex hoc eni dr̄ aliqs eſſe icōſtas ꝙ rō deficit ī ꝑcipiēdo ea que ſunt ꝯſiliata ⁊ iudicata. ¶ Ad pmū ḡ dōz: ꝙ bonū prudentie participat̄ in oībus virtutibus moralibus: ⁊ ſm̄ hoc ꝑſiſtere in bono ꝑtinet ad oēs virtutes morales: ꝑcipue tñ ad fortitudinē q̄ patit̄ maiorē īpulſum ad ꝯriuz. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ īuidia ⁊ ira q̄ eſt ꝯtētiōis ꝑncipiū faciūt īconſtantiā ex ꝑte appetitiue virtutis ex q̄ eſt ꝑncipiū icōſtantie: vt dcm̄ eſt. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ꝯtinētia ⁊ ꝑſeuerātia nō videntur eſſe in vi appetitiua: ſꝫ ſolū in rōne. ꝯtinēs. n. patit̄ qdē ꝑuerſas ꝯcupiſcētias: ⁊ ꝑſeuerans graues triſtitias: qḋ deſignat defectū appetitiue virtutis: ſed rō firmiter ꝑſiſtit: ꝯtinētis qdē ꝯ ꝯcupiſcētias: ꝑſeuerantis āt ꝯ triſtitias. vñ ꝯtinētia ⁊ ꝑſeuerātia vident̄ eē ſpēs ꝯſtātie ad rōnem ꝑtinentis: ad quā etiā ꝑtinet incōſtantia.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ ꝑdicta vitia nō oriant̄ ex luxuria. Inconſtantia eniz orit̄ ex inuidia: vt dcm̄ ē: ſꝫ inuidia ē vitiū diſtinctū a luxuria. ḡ predicta vitia nō oriunt̄ ex luxuria. ¶ ꝑ. Iaco. i. dr̄. Uir duplex animo icōſtans ē in oībus vijs ſuis. ſed duplicitas nō videt̄ ad luxuriaz ꝑtinere ſed magis ad doloſitatē q̄ eſt filia auaritie ſm̄ Greg. 31. moral. ḡ ꝑdicta vitia nō oriunt̄ ex luxuria. ¶ ꝑ. Predicta vitia ꝑtinēt ad defectū rōnis: ſed vitia ſpūalia ꝓpinquiora ſunt rōni q̄ꝫ vitia carnalia. ḡ ꝑdicta vitia magis oriunt̄ ex vitijs ſpūalib⁹ q̄ꝫ ex vitijs carnalibus. ¶ Sed ꝯ ē ꝙ Greg. 31. moral. ponit predicta vitia ex luxuria oriri. ¶ Rñ°. dicendū: ꝙ ſic phs dicit in. 6. ethi. delectatio maxime corrumpit eſtimationez prudentie: ⁊ ꝑcipue delectatio q̄ ē in venereis: q̄ totā aīam abſorbet ⁊ trahit ad ſenſibilē delectatōez. ꝑfectio aūt prudētie ⁊ cuiuſlibet itellectualis v̄tutis ꝯſiſtit in abſtractiōe a ſenſibilib⁹. vñ cū ꝑdcā vitia ꝑtineāt ad defectū prudētie ⁊ rōnis practice: ſicut habitū eſt: ſeqtur ꝙ ex luxuria maxīe oriantur. ¶ Ad primuz ergo dicendū: ꝙ inuidia ⁊ ira cauſant inconſtantiam pertrahendo rationez ad aliud: ſed luxuria cauſat inconſtantiaz totaliter extinguendo iudiciū rōnis. vnde phs dicit in. 6. ethi. ꝙ incontinēs ire audit quidem rationem ſed non perfecte: incōtinens autē concupiſcentie totaliter eam non audit. ¶ Ad ſecundum dicēdū ꝙ etiam duplicitas animi eſt quoddaz conſequens ad luxuriam: ſicut ⁊ inconſtantia prout duplicitas animi importat vertibilitatem animi ad diuerſa. vnde ⁊ Terentius in eunucho dic̄ ꝙ in amore ē bellū ⁊ rurſus pax ⁊ inducie. ¶ Ad tertium dōm ꝙ vicia carnalia in tm̄ magis extinguūt iudiciū rōnis inq̄ꝫtū lōgi⁹ abducūt a rōne.

¶ De negligentia. ¶ Queſtio. LIIII.

DEinde conſiderandū ē de negligētia. ¶ Et circa hoc q̄runt̄ tria. ꝑ vtrū negligentia ſit pctm̄ ſpāle. 2° cui v̄tuti opponat̄. 3° vtrū negligētia ſit peccatum mortale.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ negligentia nō ſit pctm̄ ſpāle. Negligentia. n. diligētie opponit̄. ſꝫ diligētia requirit̄ in q̄libet v̄tute. ḡ negligētia nō eſt pctm̄ ſpāle. ¶ ꝑ. Nihil qḋ īuenit̄ in quolꝫ pctō eſt ſpāle pctm̄: ſꝫ negligētia īuenit̄ in quolꝫ pctō: q꞉ oīs q peccat negligit ea per q̄ a pctō retrahit̄ ⁊ q in pctō ꝑſeuerat: negligit cōteri de pctō. ḡ negligentia nō eſt ſpāle pctm̄. ¶ ꝑ. Oē ſpāle pctm̄ hꝫ mām̄ determinatā. ſꝫ negligētia nō videt̄ hr̄e determinatā mām̄: neq꞉. n. ē circa mala aut indr̄ia: q꞉ ea pretermittere nulli ad negligentiā deputat̄: ſilr̄ ēt nō ē circa bona. q꞉ ſi negligēter agunt̄ iā nō ſunt bona. ḡ videt̄ ꝙ negligentia nō ſit viciū ſpāle. ¶ Sed ꝯ eſt ꝙ pctā q̄ cōmittunt̄ ex negligentia diſtinguuntur contra peccata que cōmittuntur ex contemptu. ¶ Rñ°. dicendum ꝙ negligentia importat defectum debite ſollicitudinis. omnis autez defectus debiti actus habꝫ rōnem peccati. vnde manifeſtum eſt ꝙ negligētia hꝫ rōnem pcti. ⁊ eo mō quo ſollicitudo eſt ſpālis v̄tutis actus: neceſſe ē ꝙ negligentia ſit ſpāle pctm̄. ſunt. n. aliq̄ pctā ſpālia: q꞉ ſunt circa aliquā māz ſpālem: ſic̄ luxuria ē circa venerea. q̄daz aūt ſunt vicia ſpālia ꝑꝑ ſpālitatē actus ſe extēdentis ad oēm mām̄: ⁊ hmōi ſūt oīa vicia q̄ ſunt circa actū rōnis: nā q̄libꝫ act⁹ rōnis ſe extēdit ad q̄lꝫ v̄tutē moralē: ⁊ iō cū ſollicitudo ſit qdā ſpālis actus rōnis: vt ſupra habitū ē: ꝯñs ē ꝙ negligētia q̄ importat ſollicitudis defectū ſit ſpāle pctm̄. ¶ Ad pmum ḡ dōm ꝙ diligentia vr̄ eſſe idē ſollicitudini: q꞉ in his q̄ diligimus maiorē ſollicitudinē adhibem⁹. vñ diligētia ſic̄ et ſollicitudo reqrit̄ ad q̄lꝫ v̄tutē inq̄ꝫtū in q̄lꝫ v̄tute reqrunt̄ debiti actus rōnis. ¶ Ad 2ᵐ dōz ꝙ in quolꝫ pctō neceſſe eſt eſſe defectū circa aliquē actū rōnis: puta defectū ꝯſilij ⁊ alioꝝ hmōi: vñ ſic̄ ꝑcipitatio ē ſpāle peccatū ꝓpter ſpālē actū rōnis q ꝑtermittit̄. ſ. ꝯſiliū: q̄uis poſſit īueniri ī quolꝫ gñe pctōꝝ: ita negligentia ē ſpāle pctm̄ ꝑꝑ defectuz ſpālis actus rōnis q ē ſollicitudo q̄uis inueniat̄ aliq̄liter in oībus pctīs. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ mā negligētie ꝓprie ſunt bona q̄ qs agere dꝫ nō ꝙ ipſa ſint bona cū negligēter agunt̄: ſꝫ q꞉ ꝑ negligētiā accidit defect⁹ bonitatis in eis ſiue ꝑtermittat̄ totalr̄ actus debit⁹ ꝓpter defectū ſollicitudinis: ſiue ēt aliq̄ debita circumſtātia actus.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Videt̄ ꝙ negligētia nō opponat̄ prudētie. Negligētia. n. vr̄ eē idē qḋ pigritia vel torpor q ꝑtiet ad accidiā: vt pꝫ per Greg. 31. moral. accidia aūt nō opponit̄ prudētie ſed magis charitati: vt ſupra dcm̄ ē. ḡ negligētia nō opponit̄ prudētie. ¶ ꝑ. Ad negligētiā vr̄ ꝑtinere oē peccatuz omiſſionis: ſꝫ pctm̄ omiſſiōis nō opponit̄ prudētie: ſꝫ magis v̄tutib⁹ moralib⁹ executiuis. ḡ negligētia nō opponit̄ prudētie. ¶ ꝑ. Imprudētia ē circa aliquē actū rōnis: ſed negligētia nō īportat defectū neq꞉ circa cōſiliū in quo deficit ꝑcipitatio: neq꞉ circa iudiciū in quo d̄ficit incōſideratio: neq꞉ circa ꝑceptū in quo deficit incōſtātia. ḡ negligentia nō ꝑtinet ad īprudētiā. ¶ ꝑ. Dr̄ Eccliaſtes. 7. Qui timet deū: nihil negligit: ſed vnūqḋq꞉ pctm̄ ꝑcipue excluditur per v̄tutē oppoſitā. ḡ negligētia magis opponit̄ timori q̄ꝫ prudētie. ¶ Sed ꝯ eſt qḋ dr̄ Eccl. 20. Laſciu⁹ ⁊ īprudens nō obſeruāt tpꝰ. ſꝫ hoc ꝑtinet ad negligētiā. ḡ negligentia opponit̄ prudētie. ¶ Rñ°. dōm ꝙ negligētia directe opponit̄ ſollicitudini. ſollicitudo aūt ꝑtinet ad rōnē: ⁊ rectitudo ſollicitudis ad prudētiā. vñ per oppoſitū negligentia ad īprudētiaz ꝑtinet: ⁊ hoc ēt ex ipſo noīe appet: q꞉ ſicut Iſidorus dic̄ in lib. etymol. negligens dr̄ q̄ſi nec eligens. electio aūt recta eoꝝ q̄ ſunt ad finē ad prudētiā pertinet. vñ negligētia ꝑtinet ad īprudētiā. ¶ Ad pmū ḡ dōz ꝙ negligentia cōſiſtit in defectu īferioris actus ad quem ꝑtinet ēt electio. pigritia aūt ⁊ torpor magis pertinent ad executionē: ita tñ ꝙ pigritia īportat tarditatē ad exequēdum: torpor remiſſionē quādā īportat in ipſa executiōe: ⁊ iō ꝯueniēter torpor ex accidia naſcit̄: q꞉ accidia ē triſtitia aggrauās. i. impediēs aīum ab operādo. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ omiſſio ꝑtinet ad exteriorē actum. Eſt. n. omiſſio qñ ꝑtermittit̄ aliqs act⁹ debit⁹. ⁊ iō opponit̄ iuſtitie: ⁊ ē effect⁹ negligētie: ſic̄ ēt executio iuſti operis ē effectus rōnis. ¶ Ad 3ᵐ dōz ꝙ negligentia ē circa actū ꝑcipiēdi ad quē ēt pertinet ſollicitudo: alr̄ tñ circa actū hūc deficit negligēs: ⁊ alr̄ incōſtās. incōſtās. n. deficit in ꝑcipiēdo q̄ſi ab aliquo īpeditus: negligēs aūt per defectū ꝓmpte volūtatis. ¶ Ad q̄rtū dōm ꝙ timor dei opat̄ ad vitationez cuiuſlꝫ pcti: q꞉

vt dicitur ꝓuer.15. Per timorē dñi declinat oīs a malo. ⁊
iō timor facit negligētiā vitare: non tñ ita ꝙ directe negli/
gentia timori opponat̄: ſed inq̄ntum timor excitat hoiem
ad actus rationis. vnde etiā ſupra habitū eſt cū de paſſio/
nibus ageret̄ ꝙ timor facit ↄſiliatiuos.

Ad tertium ſic ꝓceditur. Videt̄ ꝙ negligentia nō poſſit eſſe pctm̄ mortale. q̄ ſup
illud Iob.9. Verebar oīa opa mea: dicit Glo. Greg. ꝙ illā
.ſ. negligentiā mior amor dei exaggerat: ſʒ vbicūq̄ ē pctm̄
mortale totalr̄ tollit̄ amor dei. ergo negligentia nō ē pctm̄
mortale. ¶ P̄. Sup illud Eccle.7. De negligētia tua pur/
ga te cū paucis. dicit Glo. Quāuis oblatio parua ſit: multo
rū delictoꝝ purgat negligētias. ſʒ hoc nō eſſet ſi negligen/
tia eſſet pctm̄ mortale. ḡ negligētia non eſt pctm̄ mortale.
¶ P̄. In lege fuerūt ſtatuta ſacrificia ꝓ pctīs mortalibus
ſicut pʒ in Leuit. ſʒ nullū fuit ſtatutū ſacrificiū ꝓ negligē
tia. ḡ negligentia non eſt pctm̄ mortale. ¶ Sed ↄ̄ ē qḋ ha/
bet̄ ꝓuer.19. Qui negligit viā ſuaʒ mortificabit̄. ¶ Rn̄o.
dōm: ꝙ ſicut dictum ē negligētia ꝓuenit ex quadā remiſ/
ſione voluntatis: ꝑ q̄ ↄtingit ꝙ rō nō ſollicitat̄ vt ꝑcipiat
ea que dʒ: vel eo mō quo dʒ. Pōt ḡ duplr̄ contingere ꝙ ne
gligentia ſit pctm̄ mortale. Vno° ex parte eius quod pre
termittitur per negligentiā: qḋ qdeʒ ſi ſit de neceſſitate ſa
lutis ſiue ſit actus ſiue circūſtantia erit peccatū mortale.
Alio° ex parte cauſe. ſi.n. volūtas intrīn ſit remiſſa circa ea
q̄ ſunt dei vt totalr̄ a dei charitate deficiat: talis negligen
tia ē pctm̄ mortale: ⁊ hoc ꝑcipue ↄtingit qñ negligentia ſe
quit̄ ex contēptu: aliogn ſi negligentia cōſiſtat in ꝑtermiſ/
ſione alicui° act° vel circūſtātie q̄ nō ſit de neceſſitate ſalu
tis: nec hoc fiat ex ↄtemptu ſʒ ex aliquo defectu feruoris
q̄ ipedit̄ iterdū ꝑ aliqḋ veniale pctm̄: tūc negligētia nō ē
mortale pctm̄ ſʒ veniale. ¶ Ad ꝑmū ḡ dicendū: ꝙ minor
amor dei pōt ītelligi duplr̄. Vno° ꝑ dfectū feruoris cha/
ritatis: ⁊ ſic cauſat̄ negligētia q̄ ē pctm̄ veniale. Alio° per
defectū ipſi° charitatis: ſic dr̄ mior amor dei qñ aliqs dili
git deū ſolū amore nāli: ⁊ tūc cauſat̄ negligētia q̄ eſt pctm̄
mortale. ¶ Ad 2m dōʒ: ꝙ parua oblatio cū humili mēte ⁊
pura dilectōe facta ut ibidē dr̄: nō ſolū purgat pctā venia
lia: ſʒ ēt mortalia. ¶ Ad 3m dōʒ: ꝙ qñ negligētia cōſiſtit in
ꝑtermiſſiōe eoꝝ que ſunt de neceſſitate ſalutis: tūc trahi/
tur ad aliud genus pcti magis manifeſtū. pctā.n. que con/
ſiſtunt in interioribus actibus ſunt magis occulta: ⁊ ideo
pro eis certa ſacrificia non iniungebantur in lege: q̄ ſacri/
ficioꝝ oblatio erat quedam publica proteſtatio peccati q̄
non eſt facienda de pctō occulto.

¶ De vitijs oppoſitis prudētie. Queſtio. LV.

DEinde conſiderandum eſt de vi/
tijs oppoſitis prudentie.
q̄ hn̄t ſimilitudinē cuʒ ipſa. ¶ Et circa
hoc q̄runt̄ octo. ꝑ vtrū prudentia car
nis ſit pctm̄. 2° vtrū ſit pctm̄ mortale.
3° vtruʒ aſtutia ſit pctm̄ ſpāle. 4° de
dolo. 5° de fraude. 6° de ſollicitudi/
ne temporalium rerum. 7° de ſollicitudine futurorum.
8° de origine horum vitiorum.

Ad primum ſic procedit̄. Videt̄ ꝙ prudentia carnis nō ſit pctm̄. Prudētia.n. ē
nobilior v̄tus q̄ alie v̄tutes morales: vtpote oiuʒ regitiua
ſed nulla iuſtitia vel tēperātia ē pctm̄. ḡ neq̄ aliq̄ pruden
tia ē pctm̄. ¶ P̄. Prudēter opari ad finē q̄ licite amat̄ nō
ē pctm̄: ſʒ caro licite amat̄: nemo.n. vnquā carnē ſuā odio
hūit: vt habet̄ ad Eph.5. ḡ prudētia carnis nō ē peccatuʒ.
¶ P̄. Sic hō tentat̄ a carne: ita ēt tētat̄ a mūdo ⁊ a diabo
lo: ſʒ nō ponit̄ īter pctā aliq̄ prudētia mūdi: vel ēt diaboli.
ḡ neq̄ dʒ poni īter pctā aliq̄ prudētia carnis. ¶ Sʒ cōtra
Nullus ē inimic° deo niſi ꝑꝑ iniqtatē: ſm illud Sap.14.
Simul odio ſūt deo ipius ⁊ ipietas ei°: ſʒ ſic dr̄ ad Ro.8.
prudētia carnis inimica ē deo. ḡ prudētia carnis ē pctm̄.
¶ Rn̄o. dōm ꝙ ſic ſupra dcm̄ ē: prudētia ē circa ea q̄ ſunt
ad finē totius vite: ⁊ iō prudentia carnis ꝓꝑe dr̄ ſm ꝙ ali
quis bona carnis hʒ vt vltimū finē ſue vite: manifeſtū eſt
aūt ꝙ hoc ē pctm̄. per hoc.n. hō deordinat̄ circa vltimū fi
nem q̄ nō cōſiſtit in bonis corporis: ſic ſupra habitū ē. ⁊ iō
prudētia carnis ē pctm̄. ¶ Ad ꝑmū ergo dōm ꝙ iuſtitia ⁊
tēperantia in ſui rōne iportant id vñ v̄tus laudat̄. ſ. eq̄lita
tem ⁊ ↄcupiſcētiaꝝ refrenationē: ⁊ iō nūq̄ accipiunt̄ i ma
lo. ſʒ nomē prudētie ſumit̄ a ꝓuidēdo: ſic ſupra dcm̄ ē qḋ
ēt ad mala extendi pōt. ⁊ iō lʒ prudētia ſimplr̄ dicta in bo
no accipiat̄: aliquo tñ addito pōt accipi in malo: ⁊ ſm hoc
dr̄ prudētia carnis eē pctm̄. ¶ Ad 2m dōm ꝙ caro eſt ꝑꝑ
aiam: ſic mā ꝑꝑ formā: ⁊ inſtrm ꝑꝑ ꝑncipale agens. ⁊ ideo
ſic licite dirigit̄ caro vt ordinet̄ ad bonū aīe ſic ad fineʒ. ſi
aūt in ipſo bono carnis ↄſtituat̄ vltim° finis: erit iordina/
ta ⁊ illicita dilectio. ⁊ hoc mō ad amorē carnis ordinatur
prudētia carnis. ¶ Ad 3m dōm ꝙ diabolus nos tentat nō
ꝑ modū appetibilis: ſʒ ꝑ modū ſuggerētis. ⁊ iō cū pruden/
tia iportet ordinē ad aliquē finē appetibileʒ: nō ita dr̄ pru
dentia diaboli ſic prudētia reſpectu alicui° mali finis ſub
cui° rōne tētat nos mūd° ⁊ caro inq̄tū. ſ. ꝓponunt̄ nobis
ad appetendū bona mūdi vel carnis. ⁊ iō dr̄ prudētia car
nis ⁊ ēt prudentia mūdi: ſm illud Luc.16. Filij hui° ſecu/
li prudētiores ſunt in gñatiōe ſua ⁊c̄. Apl's aūt totū cōpre
hendit ſub prudētia carnis: q̄ ēt exteriores res mūdi ap/
petimus ꝑꝑ carnē: pōt tñ dici ꝙ q̄ prudētia quodāmō dr̄
ſapiētia: vt ſupra dcm̄ ē. iō ſm tres tentatiōes pōt itelligi
triplex prudētia. vñ Iaco.3. dr̄: ſapiētia eē terrena aialis ⁊
diabolica: vt ſupra habitū ē cū de ſapientia ageret̄.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ prudētia carnis ſit pctm̄ mortale. Re/
bellare.n. diuine legi ē pctm̄ mortale: q̄ per hoc ḋs ↄtēni/
tur: ſʒ prudētia carnis nō ē ſubta legi diuīe: vt habet̄ Ro.
8. ḡ prudētia carnis eſt pctm̄ mortale. ¶ P̄. Dē pctm̄ in
ſpūm ſanctū ē pctm̄ mortale: ſed prudentia carnis vr̄ eſſe
pctm̄ i ſpūʒ ſanctū. nō.n. pōt eē ſubta legi dei: vt dr̄ Ro.8.
⁊ ita vr̄ eē pctm̄ irremiſſibile: qḋ eſt ꝓpriū pcti in ſpm̄ ſan/
ctum. ḡ prudētia carnis ē pctm̄ mortale. ¶ P̄. Maximo
bono maximū malū opponit̄: vt pʒ in.8. ethi. ſʒ prudentia
carnis opponit̄ prudentie q̄ eſt precipua inter v̄tutes mo/
rales. ergo prudentia carnis eſt ꝑcipuum inter pctā mor/
talia: ⁊ ita eſt peccatuʒ mortale. ¶ Sed ↄ̄. Illud qḋ dimi/
nuit peccatū nō importat de ſe rōnem peccati mortal. ſed
caute ꝓſequi ea q̄ ꝑtinēt ad curā carnis: qḋ vr̄ ad pruden/
tiā carnis ꝑtinere diminuit pctm̄. ḡ prudētia carnis de ſui
rōne nō importat pctm̄ mortale. ¶ Rn̄o. dōʒ ꝙ ſic ſupra
dictum eſt prudens dr̄ aliqs duplr̄. Vno mō ſimplr̄. ſ. in
ordine ad finē toti° vite. Alio° ſm qd. ſ. in ordine ad finē
aliquē ꝑticularē: puta ſic dr̄ aliqs prudēs in negociatōe vl'
in aliquo hmōi. Si ergo prudētia carnis accipiat̄ ſʒ abſo/
lutā prudētie rōnē: ita. ſ. ꝙ in cura carnis ↄſtituat̄ vltim°
finis toti° vite: ſic eſt pctm̄ mortale: q̄ ꝑ hoc hō auertit̄ a
deo cū ipoſſe ſit eē plures fines vltimos: vt ſupra hitū eſt.
Si v̄o prudētia carnis accipiat̄ ſm rōnē ꝑticularis prudē
tie: ſic prudētia carnis ē pctm̄ veniale: ↄtigit.n. q̄nq̄ ꝙ ali
qs iordinate afficit̄ ad aliqḋ delectabile carnis abſq̄ hoc
ꝙ auertat̄ a deo ꝑ pctm̄ mortale. vñ nō cōſtituit finē toti°
vite in delectatione carnis: ⁊ ſic adhibere ſtudiuʒ ad hāc
dlectationē ↄſequēdā ē pctm̄ veniale: qḋ ꝑtinet ad prudē/
tiā carnis. Si v̄o aliqs actu curā carnis referat in finē ho
neſtū: puta cū aliqs ſtudet comeſtiōi ꝑꝑ corpis ſuſtētatio
nē nō vocat̄ prudētia carnis: q̄ ſic vtit̄ hō cura carnis vt
ad finē. ¶ Ad ꝑmū ergo dōm ꝙ apl's loquit̄ de prudētia
carnis ſm ꝙ finis cōſtituit̄ in bonis carnis toti° vite hu/

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

mane: ꝛ ſic ē pctm̄ mortale. ¶ Ad 2m dōz: ꝙ prudētia carnis nō īportat pctm̄ ī ſpm̄ ſcm̄. qḋ. n. dicit̄ ꝙ nō pōt eē ſubiecta legi dei: nō ſic ē intelligēdū ꝙ ille q̄ h̄ȝ prudētiā carnis nō poſſit ↄuerti ꝛ ſubyci legi dei: ſȝ qꝛ ipſa prudētia carnis legi dei non pōt eē ſubiecta: ſicut nec iniuſtitia pōt eē iuſta nec caloꝛ pōt eē frigidus: q̄uis calidū poſſet eſſe frigidū. ¶ Ad 3m dōz: ꝙ omne pctm̄ opponit̄ prudētie: ſicut ꝛ prudētia participat̄ in oī virtute: ſed iō nō opoꝛtet ꝙ qḋlibet peccatū prudētie oppoſitū ſit grauiſſimū: ſed ſolū quando opponit̄ prudētie in aliquo maximo.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ aſtutia nō ſit ſpāle peccatū. Uerba eni ſacre ſcripture nō īducūt aliquē ad peccādū: īducūt aūt ad aſtutiaȝ: ſꝫm illud ꝓuerb. i. vt det̄ paruulis aſtutia. ergo aſtutia nō eſt pctm̄. ¶ P̄. Prouerb. 12. dicit̄. Aſtut⁹ oīa agit cū ↄſilio. aut ergo ad finē bonū: aut ad finē malū. ſi ad finē bonū nō videt̄ eē pctm̄. ſi aūt ad finē malū videt̄ ꝑtinere ad prudētiā carnis vel ſeculi. ergo aſtutia nō ē ſpāle pctm̄ a prudentia carnis diſtinctū. ¶ P̄. Grego. 10. moral. exponēs illud Job. 12. Deridet̄ iuſti ſimplicitas: dicit Sapīa. hui⁹ mūdi ē coꝛ machinatiōibus tegere: ſenſuȝ verbis velare: que falſa ſunt vā oſtēdere: q̄ vā ſunt falſa demōſtrare. ꝛ poſtea ſubdit: hec prudētia vſu a iuuenib⁹ ſcit̄: a pueris ꝓcio diſcit̄. ſȝ ea que ꝑdicta ſunt vident̄ ad aſtutiā ꝑtinere. ergo aſtutia nō diſtinguit̄ a prudētia carnis vel mūdi: ꝛ ita nō videtur eē ſpāle pctm̄. ¶ Sȝ ↄ eſt qḋ apl's dicit. 2. ad Coꝛ. 4. Abdicam⁹ occulta dedecoꝛis nō ambulātes ī aſtutia: neqȝ adulterātes verbū dei. ergo aſtutia ē qḋdā pctm̄. ¶ Rn̄⁹. dōz: ꝙ prudētia eſt recta rō agibiliū: ſicut ſcīa eſt recta rō ſcibiliuȝ. ↄtingit aūt ↄ rectitudinē ſcīe dupl'r peccare in ſpeculatiuis. vno qdē mō qn̄ rō īducit̄ ad aliquā ↄclōnē falſaȝ q̄ apparet vā. alio mō ex eo ꝙ rō ꝓcedit ex aliq̄bus falſis q̄ vident̄ eē vera: ſiue ſint ad ↄclōnē verā ſiue ad ↄclōnē falſam: ita etiā aliqḋ pctm̄ pōt eē ↄ prudētiā h̄ñs aliquā ſilitudinē eius dupl'r. vno mō qꝛ ſtudiū rōnis oꝛdinat̄ ad finē qui nō ē vere bon⁹ ſȝ apparēs: ꝛ hoc ꝑtinet ad prudētiā carnis. aliomō inq̄ntū aliq̄s ad finē ↄſequēdū: vel ad bonū vl' ad malū vtit̄ nō veris vijs ſȝ ſimlatis ꝛ apparētib⁹: ꝛ hoc ꝑtinet ad pctm̄ aſtutie. vn̄ eſt qḋdam pctm̄ prudētie oppoſitū a prudētia carnis diſtinctū. ¶ Ad p̄m ergo dōm: ꝙ ſicut Augu. dicit in. 4. ↄ Julianū ſicut prudētie abuſiue q̄nqȝ in malo accipit̄: ita ēt aſtutia q̄nqȝ in bono: ꝛ hoc propter ſilitudinē vni⁹ ad alterū. ꝓprie tn̄ aſtutia in malo accipit̄: ſicut ꝛ ph's dicit in. 6. ethi. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ Gregoꝛi⁹ ſub prudētia mūdi accepit oīa que ꝑt̄t ad falſaȝ prudētiaȝ ꝑtinere. vn̄ etiā ſub hac cōp̄rehēdit̄ aſtutia. ¶ Ad 3m dōz: ꝙ aſtutia pōt ↄſiliari: ꝛ ad finē bonū ꝛ ad finē malū: nec oȝ ad finē bonū falſis vijs ꝑuenit̄ ꝛ ſimlatis: ſȝ veris. vn̄ aſtutia etiā ſi oꝛdinet̄ ad bonū fineȝ eſt peccatum.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ dolus non ſit pctm̄ ad aſtutiā ꝑtinēs. Peccatū eni in ꝑfectis viris nō inuenit̄ ꝑcipue moꝛtale. inuenit̄ aūt in eis aliq̄s dolus: ſꝫm illud. 2. ad Coꝛi. 12. Cū eſſeȝ aſtutus dolo vos cepi. ergo dolus nō eſt ſemꝑ pctm̄. ¶ P̄. Dolus maxime ad linguā ꝑtinere videt̄: ſꝫm illud ꝑs. Liguis ſuis doloſe agebāt. aſtutia aūt ſicut ꝛ prudētia ē ī ipo actu rōnis. ḡ dolus nō ꝑtinet ad aſtutiā. ¶ P̄. Prouerb. 12. dr̄: Dolus in coꝛde cogitātiū mala: ſȝ nō oīs maloꝝ cogitatio ꝑtinet ad aſtutiā. ergo dolus nō videt̄ ad aſtutiā ꝑtinere. ¶ Sȝ ↄ ē ꝙ aſtutia ad circūueniēdū oꝛdinat̄: ſꝫ illḋ apl'i ad Eph. 4. In aſtutia ad circūuētionē erroꝛis: ad qḋ ēt dolus oꝛdinat̄. ḡ dolus ꝑtinet ad aſtutiā. ¶ Rn̄⁹. dōm: ꝙ ſicut ſupra dictū eſt ad aſtutiā ꝑtinet aſſumere vias nō vās ſed ſimlatas ꝛ apparētes ad aliquē finē ꝓſequēdū vl' bonū vl' malū. aſſumptio aūt harū viarū pōt dupl'r ↄſiderari. vno qdē mō in ipſa excogitatiōe viarū hmōi: ꝛ hoc ꝓpe ꝑtinet ad aſtutiā: ſicut ēt excogitatio rectarū viarū ad debitū fineȝ ꝑtinet ad prudētiā. alio⁹ pt ↄſiderari taliū viarū aſſūptio ſꝫ executionē opis: ꝛ ſꝫ hoc ꝑtinet ad dolū: ꝛ iō dolus īpoꝛtat q̄dā executiōeȝ aſtutie: ꝛ ſꝫ hoc ad aſtutiā ꝑtiet. ¶ Ad p̄m ḡ dōz: ꝙ ſic aſtutia ꝓpe accipit̄ ī malo: abuſiue aūt ī bono. ita ēt ꝛ dolus q̄ ē aſtutie executio. ¶ Ad 2m dōz: ꝙ executio aſtutie ad decipiēdū. ꝑmo qdē ꝛ ꝑncipal'r fit ꝑ uerba q̄ ꝑcipuū locū tenēt inter ſigna q̄bus hō ſignificat aliquid alteri: vt p̄ȝ ꝑ Aug. in lib. de doctr. xp̄iana. ꝛ iō dolus maxime attribuit̄ locutioni. ↄtingit tn̄ eſſe dolū ꝛ in factis: ſꝫm illud ꝑs. Et dolū facerēt in ſuos ei⁹. Eſt ēt dolus in coꝛde: ſꝫ illud Eccl'. 19. Interioꝛa ei⁹ plena ſūt dolo. ſȝ hoc ē ſꝫ ꝙ aliq̄s dolos excogitat: ſꝫ illud ꝑs. Et dolos tota die meditabant̄. ¶ Ad 3m dōz: ꝙ q̄cūqȝ cogitāt aliqḋ malū facere neceſſe ē ꝙ excogitēt aliq̄s vias ad hoc ꝙ ꝓpoſitū ipleāt: ꝛ vtplurimū excogitāt vias doloſas q̄b⁹ facili⁹ ꝓpoſitū cōſequant̄: q̄uis cōtingat q̄nqȝ ꝙ abſqȝ aſtutia ꝛ dolo aliqui aperte ꝛ per violentiā malū operent̄: ſed hoc qꝛ difficilius fit in pauciōribus accidit.

Ad quintum ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ fraus ad aſtutiā ꝑtineat. Nō eni ē laudabile ꝙ aliq̄s decipi ſe patiat̄: ad qḋ aſtutia tēdit. ē aūt laudabile ꝙ aliq̄s patiat̄ fraudē ſꝫ illḋ. 1. ad Coꝛi. 6. Quare nō magis fraudē patimi. ḡ fraus nō ꝑtiet ad aſtutiā. ¶ P̄. Fraus ꝑtiere vr̄ ad illicitā exceptionē vl' receptionē exterioꝝ rerū. Dr̄. n. actuū. 5. ꝙ vir qdā noīe Ananias cū ſaphyra vxoꝛe ſua vēdidit agrū: ꝛ fraudauit de ꝑcio agri. ſȝ illicite vſurpare vel retinere res exterioꝛes ꝑtinet ad iniuſtitiā vel illiberalitatē. ḡ fraus nō ꝑtinet ad aſtutiā q̄ opponit̄ prudētie. ¶ P̄. Nullus aſtutia vtit̄ ↄ ſeipm̄. ſȝ aliquoꝝ fraudes ſunt ↄ ſeipſos. dr̄. n. ꝓuer. 1. de q̄buſdā ꝙ moliunt̄ fraudes ↄ aīas ſuas. ḡ fraus nō ꝑtinet ad aſtutiā. ¶ Sȝ ↄ. Fra⁹ ad deceptionē oꝛdinat̄: ſꝫm illud Job. 13. Nunqd decipiet̄ vt hō veſtris fraudulētijs. ad idē etiaȝ oꝛdinat̄ aſtutia. ḡ fra⁹ ad aſtutiā ꝑtinet. ¶ Rn̄⁹. dōz: ꝙ ſicut dolus ↄſiſtit in executione aſtutie: ita etiā ꝛ fraus. ſed in hoc differre vident̄ ꝙ dolus ꝑtinet vl'r ad executionem aſtutie ſiue fiat ꝑ verba ſiue ꝑ facta. fraus aūt magis ꝓprie ꝑtinet ad executionem aſtutie ſꝫ ꝙ fit ꝑ facta. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm: ꝙ apl's nō īducit fideles ad hoc ꝙ decipiant̄ in cognoſcendo: ſed ad hoc ꝙ defectū deceptōis patiēter tolerēt ī ſuſtinēdis iniurijs fraudulēter illatis. ¶ Ad 2m dōz: ꝙ executio aſtutie pōt fieri per aliqḋ aliud vitiū: ſicut ꝛ executio prudētie fit ꝑ virtutes. ꝛ hoc mō nihil ꝓhibet defraudationeȝ ꝑtinere ad auaritiā vl' ad illiberalitatē. ¶ Ad 3m dōz: ꝙ illi q̄ fraudes faciūt ex eoꝝ ītentōe nō moliunt̄ aliq̄d ↄ ſeip̄os vel ↄ aīas ſuas: ſȝ ex iuſto dei iudicio ꝑuenit vt id qḋ ↄ alios moliunt̄ ↄ eos retoꝛq̄at̄: ſꝫ illḋ ꝑs. Incidit in foueā quā fec.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ licituȝ ſit ſollicitudinē habere de tempoꝛalibus rebus. Ad ꝑſidētē. n. ꝑtinet ſollicitū eē de his q̄b⁹ ꝑeſt: ſꝫm illud Ro. 12. Qui ꝑeſt in ſollicitudīe. ſȝ hō ꝑeſt ex diuina oꝛdinatōe tēpoꝛalib⁹ reb⁹: ſꝫm illud ꝑs. Oīa ſubiecīſti ſub pedib⁹ eius oues ꝛ boues ꝛc. ḡ hō dȝ h̄re ſollicitudinē de tp̄alibus reb⁹. ¶ P̄. Unuſq̄ſqȝ ſollicitus ē de fine ꝓpter quē opatur. ſȝ licitū ē hoīem opari ꝓpter tēpoꝛalia q̄bus vitaȝ ſuſtētet. vn̄ apl's dicit. 2. ad Theſſal'. 3. Si q̄s nō vult oparī nō manducet. ḡ licitū ē ſollicitari de reb⁹ tp̄alib⁹. ¶ P̄. Sollicitudo de opibus mīe laudabilis eſt: ſꝫm illud. 2. ad Thimo. p̄. Cū Romā veniſſet ſollicite me queſiuit: ſȝ ſollicitudo tp̄alium reꝝ q̄nqȝ ꝑtinet ad opera mīe: puta cum quis ſollicitudinem adhibet ad procurandū negocia pupilloꝛum ꝛ pauperum. ergo ſollicitudo tēpoꝛaliū rerū non eſt illicita. ¶ Sȝ ↄ ē qḋ dn̄s dicit Matth. 6. Nolite ſolliciti eſſe dicentes quid manducabimus: aut quid bibemus aut quo operiemur: quo tamen ſunt maxime neceſſaria.

¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſollicitudo īportat ſtudiū qōdā adhibitū
ad aliquid ɔſequēdū. Manifeſtū ē autē: ꝙ maius ſtudiū
adhibet̄ vbi ē timor deficiēdi. ⁊ iō vbi ē ſecuritas ɔſequē/
di minor īteruenit ſollicitudo. Sic ergo ſollicitudo tꝑaliū
rerū tripl̄r pōt eē illicita. Uno quidē mō ex parte eius de
quo ſollicitamur. ſi. ſ. tꝑalia tanq̄ꝫ finē queram⁹. vñ ⁊ Aug.
dicit in lib. de opib⁹ monachoꝝ: cū dñs dicit: Nolite ſollici
ti eſſe ⁊c̄. hoc dicit: vt nō iſta ītueant̄: ⁊ ꝓpter iſta faciāt qc/
quid in euāgelij ꝑdicatione facere iubent̄. Alio mō pōt eē
tꝑaliū ſollicitudo illicita ꝓpter ſupfluū ſtudiū qō apponi
tur ad tꝑalia ꝓcurāda ꝓp que hō a ſpūalib⁹ qbus ꝑncipali
us inſeruire dꝫ retrahit̄. ⁊ ideo dicit Matt. iz. ꝙ ſollicitu/
do ſeculi ſuffocat verbū. 3° mō ex parte timoris ſuperflui
qñ. ſ. aliqs timet ne faciēdo qō dꝫ neceſſaria ſibi deficiant:
qō dñs tripl̄r excludit. p° ꝓpter maiora bñficia hoī ꝑſtita
diuinit⁹ ꝑter ſuā ſollicitudinē. ſ. corpus ⁊ aīam. 2° ꝓpter
ſubuētionē q̄ deus aīalib⁹ ⁊ plātis ſubuenit abſq́ꝫ ope hu/
mano ſm ꝓportionē ſue nāe. 3° ex diuina ꝓuidētia ꝓpter
cuius ignorātiā gētiles circa tꝑalia bona querēda ꝑncipa/
lius ſollicitant̄. ⁊ ideo ɔ̄cludit ꝙ ꝑncipal̄r noſtra ſollicitu/
do eſſe dꝫ de ſpūalib⁹ bonis: ſperātes ꝙ etiā tꝑalia nobis
ꝓueniēt ad neceſſitatē ſi fecerim⁹ qō debem⁹. ¶ Ad p^m g̃
dōm: ꝙ tꝑalia bona ſubiecta ſunt hoī vt eis vtat̄ ad neceſ
ſitatē nō vt in eis finē ɔſtituat ⁊ ſupflue circa ea ſollicitet̄.
¶ Ad 2^m dōm: ꝙ ſollicitudo eius q corporali labore panē
acquirit nō eſt ſupflua ſi ſit moderata. ⁊ iō Hieronym⁹ di/
cit ꝙ labor exercēdus eſt ſollicitudo tollēda ſupflua. ſ. ani/
mū ingētās. ¶ Ad 3^m dōm: ꝙ ſollicitudo tꝑaliū in opib⁹
miſericordie ordinat̄ ad finē charitatis. ⁊ ideo nō eſt illici
ta niſi ſit ſuperflua.

Ad ſeptimum

ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ aliqs de/
beat ſollicit⁹ eē futuroꝝ. Dicit̄
eñ ꝓuerb. 6. Uade ad formicā o piger ⁊ ɔſidera vias eius
⁊ diſce ſapiētiā: q̄ cū nō hēat ducē nec ꝑceptorē: parat ī eſta
te cibū ſibi ⁊ ɔgregat in meſſe qō comedat: ſꝫ hoc ē in futu
rū ſollicitari. ergo laudabilis ē ſollicitudo futuroꝝ. ¶ P̄.
Sollicitudo ad prudētiā ꝑtinet: ſꝫ prudētia ꝑcipue ē futu/
roꝝ. ꝑcipua eñ pars ei⁹ ē ꝓuidentia futuroꝝ: vt ſupra di/
ctū ē. ergo v̄tuoſū eſt ſollicitari de futuris. ¶ P̄. Quicūq́ꝫ
reponit aliqd in poſterū ɔſeruādū ſollicit⁹ ē in futurū. ſed
ipſe xp̄s legit̄ Joā. iz. Loculos habuiſſe ad aliqd ɔſeruan/
dū quos iudas deferebat. aplī ēt ɔſeruabāt ꝑcia ꝑdioꝝ q̄
ante pedes eoꝝ ponebant̄: vt legit̄ Act. 4. ergo licitū ē in
futurū ſollicitari. ¶ Sꝫ ɔ̄ eſt qō dñs dicit Mat. 6. Nolite
ſolliciti eſſe in craſtinū. cras aūt ibi ponit̄ ꝓ futuro: ſic dic̄
Hieronym⁹. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ nullū opus pōt eſſe v̄tuoſū:
niſi debitis circūſtātijs veſtiat̄ inter q̄s vna ē debitū tp̄s.
ſm illud Eccl̄. 8. Omni negocio tp̄s eſt ⁊ opportunitas. qō
nō ſolū in exteriorib⁹ opib⁹: ſꝫ ēt in interiori ſollicitudine
locū hꝫ. vnicuiq́ꝫ. n. tēpori ɔ̄petit ꝓpria ſollicitudo: ſic tē/
pori eſtatis ɔ̄petit ſollicitudo metēdi: tēpori autūni ɔ̄pe/
tit ſollicitudo vindemie. ſiqs g̃ tp̄e eſtatis de vindemia iaꝫ
eſſet ſollicit⁹: ſupflue ꝑoccuparet futuri tp̄is ſollicitudinē.
vñ hmōi ſollicitudinē tanq̄ꝫ ſupfluā dñs prohibet dicens:
Nolite ſolliciti eſſe in craſtinū vñ ſubdit. craſtin⁹ eñ dies
ſollicit⁹ erit ſibiipſi. i. ſuā ꝓprā ſollicitudinē habebit q̄ ſuf/
ficiet ad aīum affligēdū. ⁊ hoc ē qō ſubdit. ſufficit diei ma
litia ſua. i. afflictio ſollicitudinis. ¶ Ad p^m g̃ dōꝫ: ꝙ formi/
ca hꝫ ſollicitudinē ɔgruā tēpori: ⁊ hoc nobis imitādū ꝓpo/
nit̄. ¶ Ad 2^m dōꝫ: ꝙ ad prudētiā ꝑtinet ꝓuidētia debita
futuroꝝ. eēt aūt iordinata futuroꝝ ſollicitudo ſiqs tꝑalia
in qbus dicit̄ ꝑteritū ⁊ futurū tanq̄ꝫ fines q̄reret: vl̄ ſi ſup/
flua q̄reret vltra pn̄tis vite neceſſitatē: vel ſi tp̄s ſollicitu/
dinis ꝑoccuparet. ¶ Ad 3^m dōm: ꝙ ſicut Aug. dicit in lib.
de ſermone dñi in mōte: cū viderim⁹ aliquē ſeruū dei ꝓui
dere ne iſta neceſſaria ſibi deſint nō iudicem⁹ eū de craſti
no ſollicitū eſſe. nā ⁊ ipſe dñs ꝓp exēplū loculos hr̄e digna
tus ē. ⁊ ī actib⁹ aploꝝ ſcriptū ē ea q̄ ad victū ſūt neceſſaria
ꝓcurata eē ī futurū ꝓp īminētē famē. nō g̃ dñs īprobat ſi/
quis hūano more iſta ꝓcuret: ſꝫ ſiqs ꝓp iſta militet deo.

Ad octauum

ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ hmōi vitia
nō oriant̄ ex auaritia: q2 ſic dictū
ē ꝑ luxuriā maxime rō patit̄ defectū in ſua rectitudine. ſꝫ
hmōi vitia opponunt̄ rōni recte. ſ. prudentie. g̃ hmōi vitia
maxime ex luxuria oriunt̄. ꝑſertim cū pħs dicat in. 7. ethi.
Q2 ven⁹ eſt doloſa ⁊ eius corrigia eſt varia: ⁊ ꝙ ex inſidijs
agit incōtinēs concupiſcētie. ¶ P̄. Predicta vitia habent
quādā ſilitudinē prudētie: vt dictū eſt. ſed ad prudētiā cū
ſit in rōne maiorē ꝓpinquitatē habere vident̄ vitia ma/
gis ſpūalia: vt ſupbia ⁊ inanis glīa. ergo hmōi vitia magis
vident̄ ex ſupbia oriri q̄ꝫ ex auaritia. ¶ P̄. Hō inſidijs vti
tur nō ſolum in diripiendis bonis alienis: ſꝫ etiā in machi/
nando alioꝝ cedes: quoꝝ ꝑmū pertinet ad auaritiā. 2^m
ad iram. ſed inſidijs vti ꝑtinet ad aſtutiā dolū ⁊ fraudē. er
go ꝑdicta vitia nō ſolū oriunt̄ ex auaritia ſed etiam ex ira.
¶ Sꝫ ɔ̄ eſt qō Greg. 31. moral̄. ponit fraudē filiā auaritie.
¶ Rñ°. dicendum: ꝙ ſicut dictum eſt: prudentia carnis
⁊ aſtutia cum dolo ⁊ fraude quandam ſimilitudinem ha/
bent cū prudentia in aliquali vſu rōnis. precipue autem
inter alias v̄tutes morales vſus rationis recte apparet in
iuſtitia q̄ ē in appetitu rōnali. ⁊ iō vſus rōnis īdebitus etiā
maxime apparet in vitijs oppoſitis iuſtitie. opponit̄ aūt ſi
bi maxime auaritia. ⁊ iō ꝑdicta vitia maxime ex auaritia
oriunt̄. ¶ Ad ꝑmum ergo dōm: ꝙ luxuria ꝓp vehemētiā
delectatōis ⁊ ɔ̄cupiſcētie total̄r opprimit rōnē ne ꝓdeat
in actū. in ꝑdictis aūt vitijs aliqs vſus rōnis ē lꝫ iordinat⁹
vñ ꝑdicta vitia non oriunt̄ directe ex luxuria. Q2 aūt pħs
venerē doloſam appellat: hoc dr̄ ſm q̄ꝺdam ſimilitudinē
inq̄ꝫtū. ſ. hoīem ſubito ſurripit: ſic ⁊ in dolis agit̄: nō tn̄ per
aſtutias ſed magis ꝑ violētiā ɔcupiſcētie ⁊ delectationis.
vñ ⁊ ſubdit ꝙ ven⁹ furat̄ ītellectū multū ſapiētis. ¶ Ad
2^m dōm: ꝙ ex īſidijs agere ad q̄ꝺdā puſillanimitatē ꝑtine/
re videt̄. magnanim⁹. n. in oībus vult manifeſt⁹ eē: vt pħs
dicit in. 4. ethi. ⁊ iō q2 ſupbia q̄ꝺdā ſilitudinē magnanimi/
tatis hꝫ vel fingit: inde eſt ꝙ nō directe ex ſupbia hmōi vi
tia oriuntur q̄ vtunt̄ fraude ⁊ dolo. magis autē hoc ꝑtinet
ad auaritiā q̄ ꝓpriam vtilitatē q̄rit ꝑuipendēs excellētiā.
¶ Ad 3^m dōꝫ: ꝙ ira hꝫ ſubitū motū. vnde ꝑcipitantur agit
⁊ abſq́ꝫ ɔſilio quo vtunt̄ ꝑdicta vitia lꝫ inordinate. ꝙ autē
aliq īſidijs vtant̄ ad cedes alioꝝ non ꝓuenit ex ira ſꝫ ma
magis ex odio: q2 iracūdus appetit eſſe manifeſtus in no/
cendo: vt dicit pħs in. 2. rhetorice.

De ꝑceptis ꝑtinēb⁹ ad prudētiā. Qō LVI.

DEinde ɔ̄ſiderādū eſt de ꝑceptis
ad prudētiam pertinenti/
bus. ¶ Et circa hoc q̄runt̄ duo. p° de
ꝑceptis ꝑtinētibus ad prudētiā. 2° de
preceptis ꝑtinētibus ad vitia oppoſita.

Ad primum

ſic ꝓcedit̄. Ui/
det̄ ꝙ de prudē
tia fuerit dandū aliqō ꝑceptū iter ꝑcepta decalogi. De ꝑn
cipaliori. n. virtute ꝑncipaliora ꝑcepta dari debent. ſed ꝑn
cipaliora ꝑcepta legis ſunt precepta decalogi. cū g̃ pruden
tia ſit ꝑncipalior iter v̄tutes morales videt̄ ꝙ de pruden/
tia fuerit dandū aliqō preceptum iter precepta decalogi.
¶ P̄. In doctrina euāgelica ɔtinetur lex maxime quātū
ad precepta decalogi. ſed in doctrina euāgelica datur pre/
ceptum de prudentia: vt patet Matth. 10. Eſtote pruden/
tes ſicut ſerpentes. ergo inter precepta decalogi debuit
precipi actus prudentie. ¶ P̄. Alia documenta veteris
teſtamēti ad ꝑcepta decalogi ordinant̄. vñ ⁊ Malach. vlt.
dr̄. Memētote legis moyſi ſui mei quā mādaui ei ī oreb

ſed in alijs documentis veteris teſtamenti dantur precepta de prudētia: ſicut ꝓuerb.3. Ne innitaris prudētie tue. ⁊ infra.4.ca. Palpebre tue ꝓcedāt greſſus tuos. ergo ⁊ in lege debuit aliquod ꝓceptū de prudētia dari: ⁊ ꝓcipue īter ꝓcepta decalogi. ℂ Sꝫ ꝯtriū pꝫ enumerāti ꝓcepta decalogi. ℂ Rñº. dōm: ꝙ ſicut ſupra dictū eſt cū de ꝓceptis agetur: ꝓcepta decalogi ſicut data ſunt omni populo ita etiā cadūt in eſtimatione oīum quaſi ad nālē rōnē ꝑtinētia. ꝓcipue autē ſunt de dictamine rōnis nālis fines humane vite qui ſe habēt in agēdis: ſicut ꝓncipia nālr cognita in ſpeculatiuis: vt ex ſupradictis pꝫ. prudētia aūt nō eſt circa finē ſed circa ea que ſunt ad finē: vt ſupra dictū eſt. ⁊ iō nō fuit ꝯueniēs vt īter ꝓcepta decalogi aliqḋ ꝓceptū poneretur ad prudētiā ꝑtinēs directe: ad quā tñ oīa ꝓcepta decalogi ꝑtinent ſm ꝙ ipſa eſt directiua oīum virtuoſoꝝ actuum. ℂ Ad pᵐ ergo dōm: ꝙ lꝫ prudētia ſit ſimplr ꝓncipalior oībus alijs v̄tutibꝰ moralibus. iuſtitia tñ ꝓncipalius reſpicit rōnē debiti qḋ requirit ad ꝓceptū: vt ſupra dictū eſt: ⁊ iō ꝓncipalia ꝓcepta legis que ſūt ꝓcepta decalogi magis debuerūt ad iuſtitiā q̄ꝫ ad prudētiā ꝑtinere. ℂ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ doctrina euāgelica ē doctrina ꝑfectionis: ⁊ iō oportuit ꝙ ī ipſa ꝑfecte inſtrueretur hō de oībus q̄ ꝑtinēt ad rectitudinē vite: ſiue ſint fines ſiue ſint ea q̄ ſunt ad finē. ⁊ ꝓpter hoc oportuit in doctrina euāgelica etiā de prudētia ꝓcepta dari. ℂ Ad tertiū dōꝫ: ꝙ ſicut alia doctrina veteris teſtamēti ordinatur ad ꝓcepta decalogi vt ad finē: ita etiā cōueniēs fuit vt in ſubſequētibus documētis veteris teſtamēti homines inſtruerentur de actu prudentie qui eſt circa ea que ſunt ad finem.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ in veteri lege fuerūt incōueniēter precepta ꝓhibitiua ꝓpoſita de vitijs oppoſitis prudētie. ℂ Opponunt̄ enī prudētie nō minꝰ illa que habēt directā oppoſitionē ad ipſam ſicut īprudētia ⁊ partes eius: q̄ꝫ illa q̄ cum ipſa ſīlitudinē habēt: ſicut aſtutia ⁊ que ad ipſā ꝑtinēt. ſꝫ hec vitia ꝓhibent̄ in lege. dicit̄.n. Leuit.19. Nō facies calūniā ꝓximo tuo. ⁊ Deutro.25. Nō hēbis in ſacculo tuo diuerſa pōdera minꝰ ⁊ maius. ergo ⁊ de illis vitijs q̄ directe opponunt̄ prudētie aliqua ꝓcepta ꝓhibitiua dari debuerūt. ℂ P̄. In multis alijs rebꝰ pōt fieri fraus q̄ꝫ in emptione ⁊ vēditione. icōueniēter ergo fraudē in ſola emptione ⁊ vēditione lex ꝓhibuit. ℂ P̄. Eadē rō ē ꝓcipiēdi actū v̄tutis ⁊ ꝓhibēdi actū vitij oppoſiti: ſꝫ actꝰ prudētie nō īueniūtur in lege ꝓcepti. ḡ nec aliq̄ appoſita vitia debuerūt in lege ꝓhiberi. ℂ Sꝫ ꝯtriū pꝫ ꝑ ꝓcepta legis īducta. ℂ Rñº. dōm: ꝙ ſicut ſupra dictū eſt iuſtitia maxime reſpicit rōnē debiti qḋ requirit̄ ad ꝓceptū: qꝛ iuſtitia eſt ad reddēdū debitū alteri: vt infra dicet̄. aſtutia aūt q̄tū ad executionē: maxime cōmittit̄ in his circa q̄ eſt iuſtitia: vt dictū eſt. ⁊ iō ꝯueniēs fuit vt ꝓcepta probibitiua darent̄ in lege de executione aſtutie inq̄tū ad iniuſtitiā pertinet: ſicut cū dolo ⁊ fraude aliq̄s alicui calūniā īgerit: vel eius bona ſurripit. ℂ Ad pᵐ ergo dōꝫ: ꝙ illa vitia que directe opponunt̄ prudentie manifeſta cōtrarietate: nō ita ꝑtinēt ad iniuſtitiā: ſicut executio aſtutie: ⁊ iō nō ita ꝓhibent̄ in lege: ſicut fraus ⁊ dolus que ad iniuſtitiā pertinent. ℂ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ oīs fraus vel dolus cōmiſſa in his que ad iniuſtitiā pertinent poteſt ītelligi eē ꝓhibita Leuit.19. In ꝓhibitione calūnie ꝓcipue autē ſolet fraus exerceri ⁊ dolus in emptiōe ⁊ venditione: ſm illud Eccl.26. Nō iuſtificabit̄ caupo a pctō labiorū. ꝓpter hoc ſpecialiter ꝓceptū ꝓhibitiuū dat̄ in lege de fraude circa emptiones ⁊ vēditiōes cōmiſſa. ℂ Ad tertiū dōm: ꝙ oīa ꝓcepta de actibꝰ iuſtitie in lege data ꝑtinent ad executionē prudentie: ſicut ⁊ ꝓcepta ꝓhibitiua data de furto calūnia ⁊ fraudulēta venditione pertinent ad executionem aſtutie.

ℂ De iure. Queſtio. LVII.

Conſequenter poſt prudētiā conſiderandū eſt de iuſtitia. ℂ Circa quā q̄druplex cōſideratio occurrit. Prima ē de iuſtitia. Scḋa de partibꝰ eiꝰ. Tertia de dono ad hoc ꝑtinēte. Quarta de ꝓceptis ad iuſtitiā ꝑtinētibꝰ. ℂ Circa iuſtitiā vero ꝯſiderāda ſunt q̄ttuor. ꝑ gdē de iure. 2º. de ipſa iuſtitia. 3º. de iniuſtitia. 4º. de iudicio. ℂ Circa pᵐ q̄runt̄ q̄ttuor ꝑ vtrū ius ſit obm iuſtitie. 2º. vtrū ius ꝯueniēter diuidatur in ius nāle ⁊ poſitiuū. 3º. vtrū ius gētiū ſit idē qḋ ius nāle. 4º vtrū ius dñatiuū ⁊ ꝑrnū debeat ſpālr diſtingui.

Ad primum ſic ꝓceditur. Videt̄ ꝙ ius nō ſit obm iuſtitie. Dicit.n. Celſus iuriſcōſultꝰ ꝙ ius ē ars boni ⁊ equi. ars aūt nō ē obm iuſtitie: ſꝫ eſt ꝑ ſe v̄tꝰ itellectualis. ḡ ius nō ē obm iuſtitie. ℂ P̄. Lex ſic̄ Iſido. dic̄ i li. etymol. Juris ē ſpēs. lex aūt nō ē obm iuſtitie: ſꝫ magis prudētie. vñ ⁊ phs legis poſitiuā partē prudētie ponit. ḡ ius nō ē obm iuſtitie. ℂ P̄. Juſtitia ꝓncipaliter ſubijcit hoiē deo. dic̄.n. Aug. in li. de moribus eccleſie ꝙ iuſtitia eſt amor tm̄ deo ſeruiēs: ⁊ ob hoc bene imperās ceteris q̄ hoī ſubiecta ſunt: ſꝫ ius nō ꝑtinet ad diuina: ſꝫ ſolā ad humana. dicit.n. Iſidorus i li. ethymol. ꝙ fas lex diuina ē: ius aūt lex hūana. ḡ ius nō eſt obm iuſtitie. ℂ Sed ꝯ eſt qḋ Iſidorus dicit in eodē: ꝙ ius dictū ē qꝛ ē iuſtū. ſed iuſtū ē obm iuſtitie. dicit.n. phs in.5. ethi. ꝙ oēs talē habitū volunt dicere iuſtitiā a quo oꝑatiui iuſtoꝝ ſunt. ḡ ius ē obm iuſtitie. ℂ Rñº. dōm: ꝙ iuſtitie ꝓpriū eſt inter alias virtutes: vt ordinet hoiē i his q̄ ſunt ad alteꝝ. īportat.n. eq̄litatē quādā: vt ipm nomē demonſtrat. dicunt̄ aūt vulgariter ea q̄ adequātur iuſtari. eq̄litas aūt ad alteꝝ ē. alie aūt virtutes ꝑficiunt hoiem ſolū in his q̄ ei ꝯueniunt ſm ſeipſum. ſic ḡ iſtud qḋ ē rectū in opibus aliaꝝ v̄tutū ad qḋ tendit ītentio virtutis q̄ſi in ꝓpriū obm non accipit̄ niſi ꝑ ꝯparationē ad agentē. rectū vero qḋ eſt in ope iuſtitie etiā ꝓter ꝯparationē ad agentē ꝯſtituit̄ ꝑ ꝯparationē ad aliū. illud.n. in ope nr̄o dr̄ eē iuſtū qḋ rn̄det ſꝫ aliquā equalitatē alteri: puta recōpenſatio mercedis debite ꝑ ſeruitio impēſo. ſic ḡ iuſtū dr̄ eē aliqd q̄ſi hn̄s rectitudinē iuſtitie: ad qḋ terminat̄ actio iuſtitie etiā nō ꝯſiderato q̄liter ab agēte fiat. ſꝫ in alijs virtutibꝰ non determinat̄ aliqd rectū niſi ſm ꝙ aliq̄liter fit ab agēte: ⁊ ꝓp hoc ſpāliter iuſtitie pre alijs virtutibꝰ determinat̄ ſꝫ ſe obm qḋ vocat̄ iuſtū: ⁊ hoc qdē eſt ius: vñ manifeſtū eſt ꝙ ius ē obm iuſtitie. ℂ Ad pmū ḡ dōm: ꝙ ꝯſuetū ē ꝙ noīa a ſui ꝓma īpoſitione retorqueant̄ ad ea ſignificāda: ſic̄ nomē medicine īpoſitū ē primo ad ſignificandū remediū qḋ preſtat̄ īfirmo ad ſanandū: deīn tractū ē ad ſignificādū artē qua hoc fit: ita ēt hoc nomē ius ꝑ īpoſitū ē ad ſignificādū ipā rē iuſtā: poſtmōꝫ aūt ē deriuatū ad artē q̄ cognoſcit̄ qd ſit iuſtū. ⁊ vlteriꝰ ad ſignificādū locū i quo ius reddit̄. ſic̄ dr̄ aliq̄s ꝯparere in iure: ⁊ vlteriꝰ dr̄ ēt ius qḋ reddit̄ ab eo ad cuiꝰ officiū ꝑtinet iuſtitiā facere: lꝫ etiā id qḋ decernit ſit iniquū. ℂ Ad ſcḋꝫ dōm ꝙ ſicut eoꝝ q̄ ꝑ artē exteriꝰ fiūt: q̄dā rō in mēte artificis ꝑexiſtit q̄ dr̄ regula artis: ita etiā illiꝰ opis iuſti qḋ rō determinat q̄dā rō ꝑexiſtit in mēte q̄ſi q̄dā prudētie regula. ⁊ hoc ſi in ſcriptū redigat̄ vocat̄ lex. ē.n. lex ſm Iſidoꝝ cōſtitutio ſcripta. ⁊ ideo lex nō ē ipm ius ꝓprie loquēdo: ſꝫ aliq̄lis rō iuris. ℂ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ qꝛ iuſtitia eq̄litatē īportat deo aūt nō poſſumus equalens recōpenſare: ide ē ꝙ iuſtū ſm ꝑfectā rōnē nō poſſumus reddere deo. ⁊ ꝓpter hoc nō dr̄ ꝓprie ius lex diuina: ſed fas: qꝛ videlicet ſufficit deo vt impleamus quod poſſumus. iuſtitia tamen ad hoc tendit vt homo quantum poteſt deo recompenſet totaliter animam ei ſubijciens.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ ius nõ cõ/
uenienter diuidat̃ in ius nãle ⁊
ius poſitiuũ. Illud enĩ quod ẽ nãle ẽ imutabile: ⁊ idẽ ẽ apd̃
oẽs: nõ aũt iuenit̃ in rebus humanis aliqd tale: qa oẽs re/
gule iuris humani in aliqbus caſib⁹ deficiũt: nec habẽt ſu/
am vtutẽ vbiq;. ergo nõ ẽ aliqd̃ ius nãle. ℂ P̃. Illud dr̃ eẽ
poſitiuũ qd̃ ex volũtate humana ꝓcedit. ſed nõ ideo aliqd
eſt iuſtũ: q2 a voluntate humana ꝓcedit: alioqn voluntas
hoĩs iniuſta eẽ nõ poſſet. ergo cũ iuſtũ ſit idẽ qd̃ ius: videt̃
ꝙ nullũ ſit ius poſitiuũ. ℂ P̃. Jus diuinũ nõ ẽ ius nãle cũ
excedat nãm humanã. ſilr̃ etiã nõ ẽ ius poſitiuũ: q2 nõ ini/
titur auctoritati humane ſed auctoritati diuine. ergo incõ
uenieter diuidit̃ ius p nãle ⁊ poſitiuũ. ℂ Sz ↄ̃ eſt qd̃ phs
dicit in. 5. ethi. ꝙ politici iuſti hoc qdẽ nãle ẽ: hoc aũt lega/
le. i. lege poſitũ. ℂ Rñ°. dõm: ꝙ ſicut dictũ ẽ: ius ſiue iuſtũ
eſt aliqd̃ opus adequatũ alteri ſm aliquẽ eq̃litatis modũ.
Duplr̃ autẽ põt alicui hoĩ eẽ aliqd adeq̃tũ. Uno qdez mõ
ex ipſa nã rei: puta cũ aliqs tm̃ dat: vt tãtũdem recipiat. ⁊
hoc vocat̃ ius nãle. Alio mõ aliqd ẽ adeq̃tuz vel comẽſu/
ratũ alteri ex ↄdicto ſiue ex cõi placito: qñ. ſ. aliquis repu/
tat ſe ↄtentũ ſi tm̃ accipiat: qd̃ quidẽ põt fieri duplr̃. Uno
mõ per aliqd̃ p̃uatũ cõmodũ ↄdictũ: ſiẽ qd̃ firmat̃ aliquo
pacto iter p̃uatas pſonas. Alio mõ ex cõdicto publico: pu/
ta cũ tot⁹ populus ↄſentit ꝙ aliqd habeat̃ q̃ſi adequatũ ⁊
cõmẽſuratũ alteri: vel cũ hoc ordinat p̃nceps qui curã po/
puli hz ⁊ eius pſonã gerit: ⁊ hoc dicit̃ ius poſitiuũ. ℂ Ad p̃/
muz ergo dõm: ꝙ illud qd̃ eſt nãle habẽti naturã imutabi
lem oz ꝙ ſit ſemp ⁊ vbiq; tale. nã autẽ hoĩs ẽ mutabilis: ⁊
ideo id qd̃ nãle eſt hoĩ põt aliqñ deficere: ſicut nãlez equa
litatẽ hz vt deponẽti depoſitũ reddat̃: ⁊ ſi ita eẽt ꝙ nã hu/
mana ſemp eſſet recta hoc eſſet ſeruãdũ. ſz q2 qñq; ↄtingit
ꝙ voluntas hoĩs deprauat̃ ẽ aliqs caſus in quo depoſituz
nõ ẽ reddẽduz ne hõ pũerſaz volũtatẽ habẽs male eo vta
tur: vtputa ſi furioſus vel hoſtis reipublice arma depoſita
repoſcat. ℂ Ad 2m dõm: ꝙ volũtas humana ex cõi ↄdicto
põt aliqd facere iuſtuz in his que ſm ſe nõ habẽt aliquam
repugnãtiã ad nãlẽ iuſtitiã: ⁊ in his hz locũ ius poſitiuuz.
vñ phs dicit in. 5. ethi. ꝙ legale iuſtũ ẽ qd̃ ex ꝓncipio qdez
nihil differt ſic vel alr̃: qñ aũt ponit̃ differt: ſz ſi aliqd de ſe
repugnãtiã hñs ad ius nãle: nõ põt volũtate humana fie/
ri iuſtuz: puta ſi ſtatuat̃ ꝙ liceat furari vel adulteriũ com/
mittere. vñ dicit̃ Jſa. x. Ue qui cõdũt leges iniq̃s. ℂ Ad
3m dõm: ꝙ ius diuinũ dicit̃ qd̃ diuinit⁹ ꝓmulgat̃: ⁊ hoc q/
dem partiz ẽ de his que ſunt nãlr̃ iuſta: ſed tñ eoꝝ iuſtitia
hoĩes latet. partim aũt de his q̃ fiũt iuſta inſtitutiõe diui/
na. vñ etiã ius diuinũ per hec duo diſtingui põt ſicut ⁊ ius
humanũ. ſunt enim in lege diuina quedaz precepta: q2 bo/
na ⁊ prohibita quia mala: quedaz vero bona q2 precepta: ⁊
mala quia prohibita.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ ius gẽtiũ ſit
idẽ cũ iure nãli. Nõ. n. oẽs hoĩes cõ/
ueniunt niſi in eo qd̃ eſt eis nãle. ſed in iure gentiũ oẽs ho/
mines cõueniũt. dicit enĩ iuriſcõſult⁹ ꝙ iuſgẽtiũ ẽ quo gẽ/
tes humane vtunt̃. ergo ius gẽtiũ ẽ ius nãle. ℂ P̃. Serui/
tus iter hoĩes ẽ nãlis. qdã enĩ ſunt nãlr̃ ſerui: vt phs ꝓbat
in p̊ politi. ſed ſeruitutes ptinẽt ad ius gẽtiũ: vt Jſido. dicit
ergo iuſgẽtiũ ẽ ius nãle. ℂ P̃. Jus vt dictũ ẽ diuidit̃ p ius
nãle ⁊ poſitiuũ. nõ. n. oẽs gẽtes vnq̃ ↄuenerũt: vt ex cõi cõ
dicto aliqd ſtatuerẽt. ergo ius gẽtiuz ẽ ius nãle. ℂ Sz ↄ̃ ẽ
qd̃ Jſido. dicit ꝙ ius aut nãle eſt aut ciuile aut gẽtiũ: ⁊ ita
ius gentiuz diſtinguit̃ a iure nãli. ℂ Rñ°. dõm: ꝙ ſicut di
ctuz eſt: ius ſiue iuſtũ nãle eſt qd̃ ex ſui nã ẽ adequatũ vel
cõmẽſuratũ alteri. hoc aũt põt cõtingere duplr̃. Uno mõ
ſm abſolutã ſui cõſideratiõnẽ: ſicut maſculus ex ſui rõne
hz cõmẽſurationẽ ad feminã: vt ex ea generet ⁊ parẽs ad
filiũ: vt eũ nutriat. Alio mõ aliqd ẽ nãlr̃ alteri cõmẽſura/
tuz: nõ ſm abſolutã ſui rõnẽ: ſz ſm aliqd qd̃ ex ipſo ſequit̃
puta ꝓprietas poſſeſſionũ. ſi. n. ↄſideret̃ iſte ager abſolute
nõ hz vñ magis ſit hui⁹ q̃3 illi⁹. ſz ſi ↄſideret̃ p reſpectũ ad
oportunitatẽ colẽdi ⁊ ad pacificũ vſuz agri: ſz hoc hz q̃dã
ↄmẽſuratiõez ad hoc ꝙ ſit vni⁹ ⁊ nõ alteri⁹: vt pz p phz i. 2.
politi. Abſolute aũt apphẽdere aliqd nõ ſolũ ↄuenit hoĩ: ſz
ẽt alỹs aĩalib⁹. ⁊ id̃ ius qd̃ dr̃ nãle ſm p̃mũ modũ cõe ẽ no
bis ⁊ alỹs aĩalib⁹. a iure aũt nãli ſic dicto recedit ius gẽtiũ
vt iuriſcõſult⁹ dic: q2 illud oĩb⁹ aĩalib⁹: hoc ſolũ hoĩb⁹ iter
ſe cõe eſt. ↄſiderare aũt aliqd cõparãdo ad id qd̃ ex ipſo ſe/
quit̃ ẽ ꝓp̃uz rõnis. ⁊ id̃ hoc idẽ ẽ nãle hoĩ ſm rõnẽ nãlez q̃
hoc dictat. ⁊ ideo dicit Gaius iuriſcõſult⁹. Oz nãlis rõ inter
oẽs hoĩes ↄſtituit: id apd̃ oẽs gẽtes cuſtodit̃ vocaturq; ius
gẽtiũ. ⁊ p hoc pz rñſio ad p̃mũ. ℂ Ad 2m dõz: ꝙ hũc hoĩez
eẽ ſuũ abſolute ↄſiderãdo magis q̃3 aliũ: nõ hz rõnẽ nãlez
ſz ſoluz ſz aliquã vtilitatẽ ↄſequẽtẽ inq̃tũ vtile ẽ huic ꝙ
regat̃ a ſapiẽtiori: ⁊ illi qd̃ ad hoc iuuet̃: vt dr̃ in p̊ politi. ⁊
id̃ ſuit⁹ pertinens ad ius gentiũ ẽ naturalis ſcd̃o mõ: ſz nõ
p̊ mõ. ℂ Ad 3m dõz: ꝙ q2 ea que ſunt iuriſgẽtiũ naturalis
rõ dictat: puta ex ꝓpinquo habẽtia equitatẽ: ide eſt ꝙ nõ
ĩdigent aliq̃ ſpeciali inſtitutione: ſz ipſa naturalis rõ eã in/
ſtituit: vt dictum eſt in auctoritate inducta.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ non debeat
ſpãliter diſtingui ius paternuz ⁊
dñatiuũ. Ad iuſtitiã. n. ptinet reddere vnicuiq; qd̃ ſuũ eſt
vt dicit Amb. in p̊ de officỹs: ſed ius eſt obm iuſtitie ſicut
dcm̃ ẽ. g̃ ius ad vnũquẽq; eq̃liter ptinet: ⁊ ſic non dz diſti/
gui ſpãliter ius pr̃is ⁊ dñi. ℂ P̃. Rõ iuſti ẽ lex: vt dcm̃ eſt.
ſz lex reſpicit cõe bonũ ciuitatis ⁊ regni: vt ſupra habitũ ẽ
nõ aũt reſpicit bonũ p̃uatũ vnius perſone aut etiaz vnius
familie. non g̃ dz eſſe aliqd̃ ſpãle ius vel iuſtũ dñatiuũ vl̃
paternũ: cũ dñs ⁊ pater ptineãt ad domũ: vt dr̃ in p̊ politi.
ℂ P̃. Multe alie ſunt dñe graduũ in hoĩb⁹: vtputa ꝙ q/
daz ſunt milites: qdaz ſacerdotes: qdaz p̃ncipes. g̃ ad eos
dz aliqd̃ ſpãle iuſtũ determinari. ℂ Sz ↄ̃ eſt ꝙ phs in. 5.
ethi. ſpãliter a iuſto politico diſtinguit dñatiuũ ⁊ p̃nuũ: ⁊
alia hmõi. ℂ Rñ°. dõm: ꝙ ius ſiue iuſtũ dr̃ p ↄmẽſuratio
nẽ ad alteꝝ. Alteꝝ aũt põt dici duplr̃. Uno° ꝙ ſimplr̃ ẽ
alteꝝ: ſicut qd̃ ẽ oĩno diſtinctũ: ſicut apparet in duob⁹ ho/
minib⁹ quoꝝ vnus nõ eſt ſub altero: ſz ambo ſunt ſub vno
p̃ncipe ciuitatis: ⁊ iter tales ſm phm in. 5. ethi. ẽ ſimplr̃ iu/
ſtũ. Alio° dr̃ aliqd alteꝝ non ſimplr̃: ſed quaſi aliqd eius
exñs. ⁊ hoc mõ in rebus humanis filius ẽ aliqd pr̃is: quia
quodãmodo eſt ps eius: vt dr̃ in. 8. ethi. ⁊ ſeruus eſt aliqd
dñi: q2 eſt inſtr̃m eius: vt dr̃ in p̊ politi. ⁊ id̃ pr̃is ad filiũ nõ
eſt cõparatio ſicut ad ſimplr̃ alteꝝ: ⁊ ꝓpter hoc nõ eſt ibi
ſimplr̃ iuſtũ: ſed qd̃dã iuſtũ. ſ. paternũ: ⁊ eadẽ rõne nec in/
ter dñm ⁊ ſeruũ: ſz ẽ iter eos dñatiuũ iuſtum. vxor autem
q̃uis ſit aliqd viri q2 cõparatur ad eũ ſicut ad ꝓpriuz cor/
pus: vt pz p aplm̃ ad Eph. 5. tñ magis diſtinguit̃ a viro q̃3
filius a pr̃e vel ſeruus a dño. aſſumit̃. n. in q̃ðdam ſocialez
vitã mr̃imonỹ. ⁊ id̃ vt phs dicit ꝙ iter viꝝ ⁊ vxorẽ plus ẽ
de rõne iuſti q̃3 iter pr̃ez ⁊ filiũ vel dñm ⁊ ſeruũ: q2 cũ vir
⁊ vxor habeãt ĩmediatã relationẽ ad domeſticã cõitatez
vt pz in p̊ politi. id̃ iter eos non ẽ etiã ſimplr̃ politicũ iuſtũ
ſed magis iuſtũ iconomicũ. ℂ Ad p̃mũ g̃ dicẽdũ: ꝙ ad iu/
ſtitiã ptinet reddire ius ſuũ vnicuiq;: ſuppoſita tñ diuerſi
tate vnius ad alteꝝ. ſiqs. n. ſibi det qd̃ ſibi debet̃ nõ ꝓprie
vocatur hoc iuſtũ: ⁊ q2 qd̃ ẽ filỹ ẽ pr̃is: ⁊ qd̃ ẽ ſerui ẽ dñi: id̃
non ẽ ꝓprie iuſtitia pr̃is ad filiũ vel dñi ad ſeruũ. ℂ Ad
2m dõm: ꝙ filius inq̃tũ filius ẽ aliqd pr̃is: ⁊ ſilr̃ ſeruus in
q̃tum ſeruus ẽ aliqd dñi: vterq; tñ ꝓut ↄſiderat̃ vt qdaz
hõ: ẽ aliqd ſm ſe ſubſiſtẽs ab alỹs diſtinctũ. ⁊ id̃ inq̃tum
vterq; ẽ hõ aliquo mõ ad eos ẽ iuſtitia. ⁊ pp hoc ẽt aliq̃ le/
ges dant̃ de his q̃ ſunt pr̃is ad filiũ vel dñi ad ſuũ: ſz inq̃/
tũ vterq; ẽ aliqd alteri⁹ ſz hoc deficit ibi pfecta rõ iuſti vl̃

iuris. ❡ Ad 3ᵐ dõz: φ oẽs alie diuerſitates perſonarũ q̃ ſt in ciuitate habent imediatã relationẽ ad cõitatẽ ciuitatis ⁊ ad pncipẽ ipſius: ⁊ ideo ad eos ẽ iuſtũ ſm pfectã rõnẽ iuſti. diſtinguit̃ tñ iſtud iuſtũ ſm diuerſa officia. vñ ⁊ dicitur ius militare vel magiſtratuũ aut ſacerdotũ: nõ p defectuz a ſimplr̃ iuſto: ſicut dicit̃ paternũ ⁊ dominatiuuz: ſed propter hoc φ vnicuiqꝫ conditioni perſone ſm ppriũ officiuz aliquid propriũ debetur.

❡ De iuſtitia. Queſtio. LVIII.

Deinde conſiderãdũ eſt de iuſtitia. ❡ Circa quã querunt̃ duodecim. p̄ quid ſit iuſtitia. 2°. vtrũ iuſtitia ſemp ſit ad alterũ. 3°. vtrũ ſit virtus 4°. vtrũ ſit in volũtate ſicut in ſubo. 5°. vtrũ ſit virtus generalis. 6°. vtrũ ſꝫ φ eſt generalis ſit idẽ in eſſentia cũ oĩ virtute: 7°. vtrũ ſit aliqua iuſtitia particularis. 8°. vtrũ iuſtitia particularis habeat ppriã materiã. 9°. vtrum ſit circa paſſiones vel circa operationes tñ. x°. vtrũ mediuz iuſtitie ſit mediũ rei. xi°. vtrum actus iuſtitie ſit reddere vnicuiqꝫ quod ſuum eſt. xii°. vtruz iuſtitia ſit precipua inter omnes virtutes morales.

Ad primum ſic pcedit̃. Videt̃ φ incõuenĩeter diffiniat̃ a iuriſperitis φ iuſtitia ẽ perpetua ⁊ cõſtãs volũtas ius ſuũ vnicuiqꝫ tribuẽs. Iuſtitia. n. ſm phm in. 5. ethi. eſt habitus a quo ſunt aliqui opatiui iuſtoꝝ: ⁊ a quo operant̃ ⁊ volũt iuſta: ſed volũtas nominat potẽtiã vel etiã actũ. ergo icõuenĩeter iuſtitia dicit̃ eſſe voluntas. ❡ P̄. Rectitudo volũtatis nõ eſt voluntas alioqn ſi volũtas eẽt ſua rectitudo: ſequeret̃ φ nulla volũtas eſſet pu̾erſa. ſed ſꝫ Anſelmũ in lib. de v̾itate. Iuſtitia ẽ rectitudo. ergo iuſtitia nõ ẽ volũtas. ❡ P̄. Sola dei volũtas eſt ppetua. ſi ergo iuſtitia ẽ ppetua volũtas: in ſolo deo erit iuſtitia. ❡ P̄. Omne ppetuũ ẽ cõſtãs: q2 ẽ imutabile. ſupflue. ergo vtrũqꝫ ponit̃ in diffinitiõe iuſtitie ⁊ ppetuuz ⁊ cõſtans. ❡ P̄. Reddere ius vnicuiqꝫ ptinet ad pncipẽ. g̃ ſi iuſtitia ſit vnicuiqꝫ ius ſuũ tribuẽs: ſequit̃ φ iuſtitia nõ ſit niſi in pncipe: qð eſt incõueniẽs. ❡ P̄. Augu. dicit in lib. de moribꝰ eccl'ie φ iuſtitia eſt amoꝛ deo tñ ſeruiẽs. nõ g̃ reddit vnicuiqꝫ qð ſuũ eſt. ❡ Rñ°. dõm: φ p̄dicta iuſtitie diffinitio cõueniẽs ẽ ſi recte intelligat̃. Cũ eñi oĩs v̾tus ſit habitus q ẽ pncipiũ boni actꝰ: neceſſe eſt φ v̾tus diffiniat̃ per actũ bonũ q ẽ circa ea q̃ ad alterũ ſunt ſicut circa ppriam mãm v̾tutis. eſt aũt iuſtitia p̄cipue circa ea q̃ ad alterũ ſũt ſicut circa ppriã materiã: vt ĩfra patebit. ⁊ ideo actꝰ iuſtitie per cõparationẽ ad ppriã mãm v̾tutis: ⁊ obm tangitur cũ dicit̃. ius ſuũ vnicuiqꝫ tribuens: q2 vt Iſido. dicit in lib. ethimol'. Iuſtus dicit̃ q2 ius cuſtodit. ad hoc autẽ φ aliqs actus circa quãcũqꝫ mãm ſit virtuoſus requirit̃ φ ſit voluntariꝰ: ⁊ φ ſit ſtabilis ⁊ firmus: q2 phs dicit in. 2. ethi. φ ad virtutis actũ requirit̃. p̄ quidẽ φ operet̃ ſciẽs. 2° aũt φ eligẽs ⁊ ppter debitũ finẽ. 3° φ imobiliter opet̃. pmus autẽ hoꝝ includit̃ in ſcðo. q2 qð per ignoꝛãtiã agit̃ eſt inuoluntariũ: vt dicit̃ in. 3. ethi. ⁊ ideo in diffinitione iuſtitie. p̄ ponit̃ volũtas ad oſtẽdendũ φ actꝰ iuſtitie dꝫ eſſe voluntarius. addit̃ autẽ de cõſtantia ⁊ perpetuitate ad deſignãdum actus firmitatẽ. ⁊ ideo p̄dicta diffinitio ẽ cõpleta diffinitio iuſtitie: niſi φ actus ponit̃ pro habitu q per actũ ſpecificat̃. habitꝰ eñi ad actũ dicit̃. ⁊ ſiquis vellet eã in debitã formã diffinitionis reducere: poſſet ſic dicere φ iuſtitia ẽ habitꝰ ſm quẽ aliqs ꝯſtãti ⁊ ppetua voluntate ius ſuũ vnicuiqꝫ tribuit: ⁊ quaſi ẽ eadẽ diffinitio cũ ea quã phs ponit in. 5. ethi. dicẽs φ iuſtitia ẽ hĩtus ſm quẽ aliquis dicit̃ opatiuus ſm electionẽ iuſti. ❡ Ad p̄ꝰ g̃ dõm: φ volũtas hic nominat actũ nõ potẽtiã. eſt aũt cõſuetum φ apud auctoꝛes habitus per actꝰ diffiniant̃: ſicut Augu. dicit ſuper Ioã. φ fides ẽ credere qð nõ vides. ❡ Ad 2ᵐ dõm: φ neqꝫ ẽt iuſtitia ẽ eſſentialiter rectitudo: ſed cauſalr̃ tñ. ẽ eñi habitꝰ ſm quẽ aliqs recte opat̃ ⁊ vult. ❡ Ad 3ᵐ dõz: φ voluntas põt dici ppetua duplr̃. Vnoº ex parte ipſiꝰ actꝰ q ppetuo durat. ⁊ ſic ſolius dei volũtas ẽ ppetua. Alio mõ ex parte obiecti: q2. ſ. aliquis vult ppetuo facere aliqd: ⁊ hoc requirit̃ ad rõnez iuſtitie. nõ eñi ſufficit ad rõnẽ iuſtitie φ aliqs velit ad hoꝛã in aliquo negocio ſeruare iuſtitiã: q2 vix inuenit̃ aliquis qui velit in oĩbus iniuſte agere. ſed requirit̃ φ homo habeat volũtatẽ perpetuo: ⁊ in oĩbus iuſtitiaz conſeruãdi ❡ Ad 4ᵐ dõm: φ q2 ppetuũ nõ accipit̃ ſm durationẽ ppetuã actꝰ voluntatis. nõ etiã ſupflue addit̃ cõſtans: vt ſicut per hoc φ dicit̃ ppetua voluntas deſignat̃ φ aliqs gerat in pponito ppetuo iuſtitiã cõſeruandi: ita etiã per hoc φ dicit̃ conſtans deſignat̃ φ in hoc propoſito firmiter pſeueret. ❡ Ad 5ᵐ dõm: φ iudex reddit quod ſuũ ẽ per modum imperantis ⁊ dirigentis: quia iudex eſt iuſtũ animatum: ⁊ princeps eſt cuſtos iuſti: vt dicit̃ in. 5. ethi. Sꝫ ſubditi reddunt quod ſuum ẽ vnicuiqꝫ per modũ executionis. ❡ Ad 6ᵐ dicendum: φ ſicut in dilectione dei includit̃ dilectio pximi: vt ſupra dictum ẽ: ita etiã in hoc φ hõ ſeruit deo includit̃ φ vnicuiqꝫ reddat qð debet.

Ad ſecundum ſic pceditur. Videt̃ φ iuſtitia nõ ſemp ſit ad alteꝝ. Dicit eñi apl's ad Ro. 3. φ iuſtitia dei ẽ p fidẽ ieſu xpi. ſꝫ fides nõ dr̃ p comparationẽ vniꝰ hoĩs ad alteꝝ. g̃ neqꝫ iuſtitia. ❡ P̄. Scðm Aug. in lib. de moribꝰ eccl'ie: ad iuſtitiã pertinet ob hoc φ ſeruit deo bñ impare ceteris q̃ homini ſunt ſubiecta: ſed appetitus ſenſitiuus eſt homini ſubiectꝰ: vt patet Geñ. 4. vbi dr̃: ſubter te erit appetitus eius. ſ. peccati: ⁊ tu dominaberis illius. g̃ ad iuſtitiã ptinet dñari pprio appetitui: ⁊ ſic erit iuſtitia ad ſeipſum. ❡ P̄. Iuſtitia dei ẽ eterna. ſed nihil aliud eſt deo coeternuz. g̃ de rõne iuſtitie non ẽ φ ſit ad alteꝝ. ❡ P̄. Sicut rõnes q̃ ſunt ad alteꝝ idigẽt rectificari: ita etiã opationes que ſunt ad ſeipſuz. ſꝫ p iuſtitiã rectificant̃ opationes: ſm illud pu̾er. xi. Iuſtitia ſimplicis diriget viã eius. g̃ iuſtitia nõ ẽ ſolũ circa ea q̃ ſunt ad alteꝝ: ſed etiã circa ea que ſunt ad ſeipſum. ❡ Sed ꝯ eſt qð Tullius dicit in p̄ de offi. φ iuſtitia ea rõ eſt q̃ ſocietas hominũ iter ipſos ⁊ vite cõitas ꝯtinet̃. ſed hoc iportat reſpectũ ad alteꝝ. g̃ iuſtitia ẽ circa ea q̃ ſunt ad alteꝝ. ❡ Rñ°. dõz: φ ſic̃ ſupra dcm̃ eſt: cũ nomen iuſtitie eq̃litatẽ iportet iõ ex ſua rõne iuſtitia hꝫ φ ſit ad alteꝝ. nihil. n. ẽ ſibi eq̃le ſꝫ alteri. ⁊ q2 ad iuſtitiã ptinet actus humanos rectificare vt dcm̃ eſt: neceſſe ẽ φ eq̃litas iſta quã reqrit iuſtitia ſit diuerſoꝝ agere potẽtiũ. actiões aũt ſunt ſuppoſitoꝝ ⁊ totorum: non autem pꝛopꝛie loquendo partium ⁊ formarũ ſeu potentiarum: non enim pꝛopꝛie dicitur φ manus pcutiat ſed homo per manum: neqꝫ pꝛopꝛie dicitur φ caloꝛ calefaciat: ſed ignis per caloꝛem: ſm tamen ſimilitudinem quandam hec dicuntur. iuſtitia g̃ pꝛopꝛie dicta requirit diuerſitatem ſuppoſitoꝝ. ⁊ ideo non eſt niſi vnius hoĩs ad aliuz. ſed ſm ſimilitudinẽ accipiuntur in vno ⁊ eodem hoĩe diuerſa pncipia actionum quaſi diuerſa agentia: ſic̃ rõ ⁊ iraſcibilis ⁊ cõcupiſcibilis. ⁊ ideo metaphoꝛice in vno ⁊ eodẽ hoĩe dicitur eſſe iuſtitia ſm φ ratio imperat iraſcibili ⁊ cõcupiſcibili: ⁊ ſm φ hec obediunt rõni: ⁊ vniuerſaliter ſm φ vnicuiqꝫ parti hoĩs attribuitur: quod ei cõuenit. vnde ⁊ phs in. 5. ethi. hanc iuſtitiã appellat ſm metaphoꝛã dictã. ❡ Ad pmum ergo dõm: φ iuſtitia que fit per fidez in nobis eſt per quam iuſtificatur impius: que quidem in ipſa debita oꝛdinatione partium anime conſiſtit ſicut ſupꝛa dictum eſt cum de iuſtificatione impij ageretur. hoc autem pertinet ad iuſtitiam metaphoꝛice dictam: que poteſt inueniri etiam in aliquo ſolitariam vitam agente. ⁊ per hoc pꝫ riſio ad 2ᵐ. ❡ Ad 3ᵐ dõz: φ iuſtitia dei eſt ab eterno ſm

voluntatez ꝛ propoſitū eternū: ꝛ in hoc proprie iuſtitia ↄſi
ſtit q̄tuis ſm̄ effectū nō ſit ab eterno: q2 nihil ē deo coeter/
nū. ¶ A 4^m dõz: ꝙ actiões que ſūt hoīs ad ſeipſuz ſufficiē
ter rectificant̄ rectificatis paſſionibus per alias virtutes
morales. ſed actiones que ſunt ad alterū indigent ſpeciali
rectificatiõe: nō ſolū per cõparationē ad agentē: ſ3 et ꝑ cõ/
parationem ad eum ad quem ſunt. ꝛ ideo circa eas eſt ſpe/
cialis virtus que eſt iuſtitia.

Ad tertium

ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ iuſtitia non
ſit v̄tus. Dicit̄. n. Luc. 17. Cuz feceri/
tis oīa que p̄cepta ſunt vobis: dicite: Serui inutiles ſum⁹:
quod debuimus facere fecimus: ſed nō eſt inutile facere
opus virtutis. dicit. n. Ambro. in. 2. de officijs: Utilitatē nō
pecuniarꝫ lucri eſtimationē dicim⁹: ſed acquiſitionē pieta
tis. ergo facere qõ qs d3 facere nō ē opus virtutis. eſt autē
opus iuſtitie. ergo iuſtitia nō ē virt⁹. ¶ P̄. Qõ fit ex neceſ/
ſitate nō eſt meritoriū: ſed reddere alicui qõ ſuū ē qõ perti
net ad iuſtitiā ē neceſſitatis. ḡ nō eſt meritoriuz. actib⁹ au/
tem virtutū meremur. ergo iuſtitia nō ē virtus. ¶ P̄. Oīs
virt⁹ moralis ē circa agibilia. ea aūt que exterius cõſtituū/
tur nō ſunt agibilia ſed factibilia: vt p3 per pħm in. 9. meta
phi. cū ergo ad iuſtitiā ꝑtineat exterius facere aliqd opus
ſm̄ ſe iuſtū: videt̄ ꝙ iuſtitia nō ſit v̄tus moralis. ¶ Sed ↄ̄
ē qõ Grego. dicit in. 2. moral̄. ꝙ in quattuor virtutib⁹. ſ. tē/
perantia: prudētia: fortitudo: ꝛ iuſtitia tota boni opis ſtru/
ctura ↄſurgit. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ v̄tus humana ē que bonuz
reddit actū humanū ꝛ ipſuz hoīem bonū facit: qõ qdē con
uenit iuſtitie. act⁹. n. hoīs bon⁹ reddit̄ ex hoc ꝙ attingit re
gulā rõnis ſm̄ quā humani act⁹ rectificant̄. vñ cū iuſtitia
op̄ationes humanas rectificet: manifeſtū ē ꝙ opus hoīs
bonū reddit. ꝛ vt Tullius dicit in p̄ de officijs: ex iuſtitia p̄
cipue viri boni nominant̄: vñ ſicut ibidē dicit: In ea v̄tus
ſplēdor ē maximus. ¶ Ad p̄^m ergo dõm: ꝙ cū aliquis facit
qõ debet nō affert vtilitatē lucri ei qui facit qõ d3: ſ3 ſoluz
abſtinet a dāno eius: ſibi tñ facit vtilitatē inq̄tū ſpõtanea
ꝛ prõpta volūtate facit illud qõ d3 qõ ē virtuoſe agere. vñ
dicit̄ Sap̄. 8. ꝙ ſapiētia dei ſobrietatē ꝛ iuſtitiā docet: pru/
dentiā ꝛ v̄tutē q̄bus in vita nihil ē vtilius hoībus. ſ. v̄tuo/
ſis. ¶ Ad 2^m dõz: ꝙ duplex ē neceſſitas. vna coactionis: ꝛ
hec q2 repugnat volūtati tollit rõnē meriti. alia aūt eſt ne/
ceſſitas ex obligatione p̄cepti ſiue ex neceſſitate finis: qñ
. ſ. aliquis nō pōt cõſequi finē v̄tutis niſi hoc faciat. ꝛ talis
neceſſitas nō excludit rõnē meriti inq̄tū aliqs hoc qõ ſic
eſt neceſſariū volūtarie agit. excludit tñ gloriā ſuperoga/
tionis: ſm̄ illud. i. ad Cori. 9. Si euāgilizauero nō eſt mihi
gloria: neceſſitas. n. mihi incūbit. ¶ Ad 3^m dõm: ꝙ iuſtitia
nō cõſiſtit circa exteriores res q̄tū ad hoc qõ eſt facere qõ
ꝑtinet ad artē: ſed q̄tū ad hoc ꝙ vtit̄ eis ad alterū.

Ad quartum

ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ iuſtitia nō ſit
in voluntate ſicut in ſubiecto. Iu/
ſtitia enī quādoq3 veritas dicit̄: ſed v̄itas nō ē volūtatis ſ3
ītellect⁹. ergo iuſtitia nō ē in volūtate ſicut in ſubō. ¶ P̄.
Iuſtitia eſt circa ea que ſunt ad alterū: ſed ordinare aliqd
ad alterū ē rõnis. iuſtitia ergo nō ē in volūtate ſicut in ſub/
iecto: ſed magis in rõne. ¶ P̄. Iuſtitia nō ē virtus intelle/
ctualis: cū nō ordinet̄ ad cognitionē. vñ relinquit̄ ꝙ ſit vir/
tus moralis ē rõnale per participationē qõ eſt iraſcibilis ꝛ
ↄcupiſcibilis: vt p3 per pħm in p̄ ethi. iuſtitia nō eſt in volū
tate ſic̄ in ſubō: ſed magis in iraſcibili ꝛ ↄcupiſcibili. ¶ S3
cõtra eſt quod Anſel̄. dicit ꝙ iuſtitia ē rectitudo volūtatis
ꝓpter ſe ſeruata. ¶ Rñ°. dõz: ꝙ illa potētia eſt ſubiectuz
virtutis ad cuius potētie actū rectificādū virt⁹ ordinatur.
iuſtitia aūt nō ordinat̄ ad dirigēduz aliquē actū cognoſci/
tiuū. nō. n. dicimur iuſti ex hoc ꝙ recte aliqd cognoſcim⁹.
ꝛ iõ ſubm̄ iuſtitie nō ē ītellect⁹ vel rõ que ē potētia cogno/
ſcitiua: ſed q2 iuſti in hoc dicimur ꝙ aliqd recte agim⁹. ꝓ/
ximū aūt p̄ncipiū act⁹ eſt vis appetitiua. neceſſe ergo ē ꝙ
iuſtitia ſit in aliqua vi appetitiua ſicut in ſubō. Eſt autē du
plex appetitus. ſ. voluntas que eſt in ratione. ꝛ appetitus
ſenſitiuus conſequens apprehenſionem ſenſus qui diuidi
tur per iraſcibilem ꝛ concuſcibilem: vt in primo habitum
eſt. reddere autem vnicuiq3 quod ſuum eſt non poteſt pro
cedere ex appetitu ſenſitiuo: quia apprehēſio ſenſitiua nō
ſe extendit ad hoc ꝙ conſiderare poſſit proportionez vni⁹
ad alteruz: ſed hoc eſt proprium rationis. vnde iuſtitia nō
poteſt eſſe ſicut in ſubiecto in iraſcibili ꝛ concuſcibili: ſed
ſolum in voluntate. ꝛ ideo philoſophus diffinit iuſtitiam
per actum voluntatis: vt ex ſupradictis patet. ¶ Ad p̄mū
ergo dicendum: ꝙ quia voluntas eſt appetitus rationalis.
ideo rectitudo rationis que veritas dicitur voluntati im/
preſſa propter ꝓpinquitatē ad rõnez nomen retinet veri/
tatis: ꝛ inde eſt ꝙ quandoq3 iuſtitia veritas vocat̄. ¶ Ad
ſcðm dicendū ꝙ voluntas fertur in ſuum obiectum con/
ſequenter ad apprehenſionem rationis. ꝛ ideo quia ratio
ordinat in alterum voluntas poteſt velle aliquid in ordi/
ne ad alterum: quod pertinet ad iuſtitiam. ¶ Ad tertium
dõm: ꝙ rõnale per participationē non ſoluz eſt iraſcibile
ꝛ ↄcupiſcibile: ſ3 oīno appetitiuū: vt dicitur in p̄ ethi. quia
oīs appetitus obedit rõni. ſub appetitiuo aūt cõprehendi/
tur volūtas. ꝛ iõ volūtas pōt eē ſubm̄ virtutis moralis.

Ad quintum

ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ iuſtitia nō
ſit virtus generalis. Iuſtitia eniz
ↄdiuidit̄ alijs virtutibus: vt p3 Sap̄. 8. Sobrietatē ꝛ iuſti
tiā docet prudentiā ꝛ virtutē. ſ3 generale nō condiuit̄ ſeu
cõnumeratur ſpēbus ſub illo generali ↄtētis. ḡ iuſtitia nō
eſt virtus generalis. ¶ P̄. Sicut iuſtitia ponit̄ virtus car
dinalis: ita ēt tēpantia ꝛ fortitudo. ſ3 tēpantia vl̄ fortitudo
non ponit̄ virtus ḡnalis. ḡ neq3 iuſtitia d3 aliquo mõ poni
virt⁹ ḡnalis. ¶ P̄. Iuſtitia ē ſemꝑ ad alterꝫ: vt ſupra dictū
ē. ſ3 pctm̄ qõ eſt in ꝓximū non pōt eē pctm̄ ḡnale. ſ3 diuidi
tur ↄ̄ pctm̄ quo peccat hō ↄ̄ ſeipm̄. ḡ etiā neq3 iuſtitia ē vir
tus ḡnalis. ¶ Sed ↄ̄ eſt qõ pħs dicit in. 5. ethi. ꝙ iuſtitia ē
oīs virtus. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ iuſtitia ſic̄ dcm̄ eſt ordinat ho
minē in ↄparatõe ad aliū. qõ qdē pōt eē dupl̄r. Uno° ad
aliū ſingulariter ↄſideratū. Alio modo ad aliū in cõi: ſm̄
. ſ. ꝙ ille q̄ ſeruit alicui cõitati: ſeruit oībus hoīb⁹ q̄ ſub cõi/
tate illa ↄtinent̄. ad vtrūq3 ḡ ſe pōt hr̄e iuſtitia ſm̄ ꝓpriaz
rõnē. Manifeſtū ē aūt ꝙ oēs q̄ ſub cõitate aliqua ↄtinet̄
ↄpantur ad cõitatē ſicut ꝑtes ad totū. ꝑs autē id qõ eſt to/
tius eſt. vñ ꝛ q̄õlibet bonū ꝑtis eſt ordinabile in bonuz to/
tius: ſm̄ hoc ḡ bonū cuiuſlibet virtutis ſiue ordināntis ali/
quē hoīem ad ſeipm̄ ſiue ordinantis ipm̄ ad aliq̄s alias ꝑ/
ſonas ſingulares ē referibile ad bonū cõe ad qõ ordīat iu/
ſtitia. ꝛ ſm̄ hoc actus oīum virtutū poſſunt ad iuſtitiā ꝑti/
nere ſm̄ ꝙ ordinat hoīem ad bonū cõe. ꝛ q̄tū ad hoc iuſti
tia dr̄ virtus ḡnalis. ꝛ q2 ad legē ꝑtinet ordinare in bonuz
cõe: vt ſupra habitū ē: inde ē ꝙ talis iuſtitia p̄dicto mõ ge/
neralis dr̄ iuſtitia legalis: q2. ſ. ꝑ eā hō ↄcordat legi ordinā
ti actus oīum virtutū in bonū cõe. ¶ Ad p̄mū ḡ dõm: ꝙ
iuſtitia ↄdiuidit̄: ſeu ↄnumerat̄ alijs virtutibus: nō inq̄tū
ē ḡnalis: ſ3 inq̄tū eſt ſp̄alis virtus: vt ī fra dicet̄. ¶ Ad 2^m
dõz: ꝙ tēpantia ꝛ fortitudo ſunt in appetitu ſenſitiuo. i. in
concupiſcibili ꝛ iraſcibili. hm̄õi aūt vires ſunt appetitiue
quorūdā bonoꝝ particulariū: ſic̄ ꝛ ſenſus ē ꝑticulariū co/
gnoſcitiuus: ſed iuſtitia ē ſic̄ in ſubiecto in appetitu intelle
ctiuo q̄ pōt eē vl̄is boni cuius intellectus ē apprehenſiu⁹:
ꝛ ideo iuſtitia magis pōt eē virtus ḡnalis q̄3 tēpantia vel
fortitudo. ¶ Ad 3^m dõm: ꝙ illa q̄ ſunt ad ſeipſum ſunt or/
dinabilia ad alterꝫ p̄cipue q̄tuz ad bonū cõe. vnde ꝛ iuſti/
tia legalis ſm̄ ꝙ ordinat ad bonū cõe pōt dici virtus ḡna/
lis. ꝛ eadē rõne iniuſtitia poteſt dici peccatuz cõe: vnde di
citur. i. Joan. 3. ꝙ omne pctm̄ eſt iniquitas.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Ad ſextum ſic ꝓcedit. Uidet ꝙ iuſtitia ſm ꝙ eſt generalis ſit idē per eſſentiā cum omni vtute. Dicit.n.phs in.5.ethi.ꝙ vtus ⁊ iuſtitia legalis eſt eadē oi vtuti.eē aūt nō ē idē qđ eēntia.ſed illa que differunt ſolū ſm eē vel ſm rōnē nō differūt ſm eēntiā.ḡ iuſtitia eſt idē ſm eēntiā cū oi vtute. ¶ P̄. Ois vtus q̄ nō ē idē per eſſentiā cū oi vtute ē pars vtutis.ſed iuſtitia p̄dicta:vt ibidē phs dicit: nō ē pars vtutis: ſʒ tota vtus.ergo p̄dicta iuſtitia ē idē eēntialiter cū oi vtute. ¶ P̄. Per hoc ꝙ aliq̄ vtus ordinat actuʒ ſuū ad altiorē finē nō diuerſificat ſm eēntiā habit⁹:ſic ideʒ ē eēntialr hītus tēperātie:etiā ſi act⁹ eius ordinet ad bonū diuinū:ſʒ ad iuſtitiā legalē ptinet ꝙ act⁹ oiuʒ vtutū ordinent ad altiorē finē.i.ad bonū cōmune multitudinis:qđ p̄eminet bono vni⁹ ſingularis pſone. ergo videt ꝙ iuſtitia legalis eēntialr ſit ois virtus. ¶ P̄. Omne bonū ptis ordinabile ē ad bonū toti⁹.vñ ſi nō ordinet in illud.videt eē vanū ⁊ fruſtra:ſed illud qđ ē ſʒ vtutem nō pōt eē hmōi.ergo videt ꝙ nullus act⁹ poſſit eē alicuius vtutis qui nō ptineat ad iuſtitiā gnālē q̄ ordinat bonū cōe.⁊ ſic videt ꝙ iuſtitia gnālr ſit idē in eſſentia cuʒ oi vtute. ¶ Sʒ ꝯ ē qđ dic phs i.5.ethi.ꝙ multi in ꝓprijs qdē pñt vtute vti.i his aūt q̄ ad alterū ſūt nō pñt.⁊ i.3.politi.dicit ꝙ nō ē ſimplr eadē virt⁹ boni viri ⁊ boni ciuis:ſʒ vt⁹ boni ciuis ē iuſtitia gnālis p quā aliqs ordinat ad bonū cōe.ḡ nō ē eadē iuſtitia gnālis cū vtute cōi:ſʒ vna pt ſine alia hñi. ¶ Rñ⁹.dōm:ꝙ gnāle dr aliqd duplr. Uno⁹ p p̄dicationē: ſic aīal ē gnāle ad hoieʒ ⁊ equū:⁊ alia hmōi. ⁊ hoc mō gnāle oʒ ꝙ ſit idē eēnalr cū his ad que ē gnāle:qꝛ genus pertinet ad eēntiā ſpēi:⁊ cadit in diffōne eius. Alio⁹ dicit aliqd gnāle ſm vtutē:ſicut cauſa vlis ē gnālis ad oēs ſuos effectus:vt ſol ad oīa corpora que illuminant vel īmutant p virtutē ipſius.⁊ hoc mō gnāle nō oʒ ꝙ ſit idē in eēntia cuʒ his ad que ē gnāle:qa nō eſt eadeʒ eēntia cauſe ⁊ effectus. hoc aūt mō ſm p̄dicta iuſtitia legalis dicit eē vtus gnālis inq̄ztū.ſ.ordinat actus aliarū vtutū ad ſuū finē qđ ē mouere per īperiū oēs alias vtutes.ſicut.n.charitas pōt dici virtus gnālis inq̄ztuʒ ordinat act⁹ oīum vtutū ad bonū diuinū.ita ēt iuſtitia legalis inq̄ztū ordinat act⁹ oiuʒ vtutū ad bonū cōe.ſicut ergo charitas que reſpicit bonū diuinuʒ vt ꝓpriū obʒ ē quedā ſpālis vtus ſm ſuā eēntiā:ita etiā iuſtitia legalis ē ſpālis vtus ſm ſuā eēntiā ſʒ ꝙ reſpicit cōe bonū vt ꝓpriū obm:⁊ ſic ē in p̄ncipe p̄ncipalr:⁊ quaſi architectonice:in ſubditis autē ſecūdarie ⁊ q̄ſi āminiſtratiue.pōt tñ quelibet vtus ſm ꝙ a p̄dicta vtute ſpāli quidē in eſſentia.gnāli aūt in eſſe q̄ ſm vtutē ordinat ad bonuʒ cōmune dici iuſtitia legalis.⁊ hoc mō loquēdi iuſtitia legalis ē idē in eſſentia cū omni virtute. differt aūt rōne.⁊ hoc mō loqtur phs.vnde patet reſponſio ad primū ⁊ ſcđm. ¶ Ad 3m dicendum:ꝙ etiaʒ illa rō ſm hūc modū ꝓcedit de iuſtitia legali ſm ꝙ virtus impata a iuſtitia legali iuſtitia legalis dicitur. ¶ Ad quartū dicendum:ꝙ quelibet virtus ſm ꝓpriaʒ rōnē ordinat actū ſuū ad ꝓpriū finē illius vtutis: qđ autē ordinet ad viteriorē finē ſiue ſemp ſiue aliqñ hoc nō hʒ ex propria rōne:ſed oʒ eſſe aliā ſuperiorē virtutē a qua in illum finem ordinetur.⁊ ſic oportet eſſe vnā virtuteʒ ſuperiorem que ordinet omnes virtutes in bonū cōe que eſt iuſtitia legalis. ⁊ ē alia per eſſentiā ab omni virtute.

Ad ſeptimum ſic ꝓcedit. Uidet ꝙ nō ſit aliqua iuſtitia particularis preter iuſtitiā generalē. In vtutib⁹ enī nihil ē ſuperfluū:ſicut nec in nā.ſed iuſtitia generalis ſufficiēter ordinat hoiem circa oia que ad alterū ſunt.ergo non eſt neceſſaria aliqua iuſtitia particularis. ¶ P̄. Unū ⁊ multa nō diuerſificāt ſpēm virtutis.ſed iuſtitia legalis ordinat hominē ad aliū ſm ea que ad multitudinē pertinent: vt ex predictis patet.ergo non eſt alia ſpecies iuſtitie que ordinet hominem ad alterum in his que pertinent ad vnam ſingularē pſonā. ¶ P̄. Inter vnaʒ ſingularē perſonā ⁊ multitudinē ciuitatis media eſt multitudo domeſtica. ſi ergo eſt iuſtitia alia particularis per cōparationem ad vnam perſonaʒ preter iuſtitiā gñalē pari rōne debet eſſe alia iuſtitia iconomica que ordinet hominē ad bonū cōmune vnius familie quod quidem non dicitur.ergo nec aliqua particularis iuſtitia eſt p̄ter iuſtitiā legalē. ¶ Sʒ ꝯ ē qđ Chryſo⁹ ſup illud Mat.5. Beati qui eſuriūt ⁊ ſitiunt iuſtitiā:dicit: Iuſtitiā autem dicit vel vniuerſalē vtutē vel particularē auaritie ꝯriam. ¶ Rñ⁹.dicendū:ꝙ ſicut dictū eſt: iuſtitia legalis nō ē eſſentialiter ois virt⁹:ſed oportet preter iuſtitiā legalē que ordinat hominē īmediate ad bonū cōmune eſſe alias virtutes que īmediate ordināt hominē circa particularia bona:que quideʒ poſſunt eſſe vel ad ſeipſuʒ:vel ad alterā ſingularē perſonā.ſicut ergo preter iuſtitiam legalē oʒ eē aliquas vtutes particulares que ordināt hoiem in ſeipſo:puta tēperātiā ⁊ fortitudinē:ita ēt p̄ter iuſtitiā legaleʒ oportet eſſe particularē quādā iuſtitiā que ordinet hoiem circa ea que ſunt ad alterā ſingularē pſonā. ¶ Ad p̄m ḡ dōʒ: ꝙ iuſtitia legalis ſufficienter quidem ordinat hominem in his que ſunt ad alterum q̄ztum ad commune quidem bonū immediate:q̄ztuʒ aūt ad bonū vnius ſingularis pſone mediate.⁊ iō oʒ eē aliquā pticularē iuſtitiā q̄ immediate ordinet hoiem ab bonum alterius ſingularis perſone. ¶ Ad 2m dōʒ:ꝙ bonū cōe ciuitatis:⁊ bonū ſingulare vni⁹ pſone non differunt ſolū ſm multum ⁊ paucū:ſed ſm formalē dr̄aʒ.alia.n.eſt rō boni cōis ⁊ boni ſingularis: ſicut ⁊ alia eſt rō totius ⁊ partis.iō phs in p̄ politi.dicit ꝙ non bñ dicunt q̄ dicunt ciuitatē ⁊ domū ⁊ alia hmōi differre ſolū multitudine ⁊ paucitate ⁊ non ſpē. ¶ Ad 3m dōʒ: ꝙ domeſtica multitudo ſm phm in p̄ politice diſtinguit ſm tres ꝯiugationes.ſ.vxoris ⁊ viri:pris ⁊ filij:⁊ dñi ⁊ ſerui: quarū pſonaꝝ vna eſt q̄ſi aliqd alterius:⁊ iō ad huiuſmodi perſonas non eſt ſimplr iuſtitia:ſed quedā iuſtitie ſpēs.ſ.iconomica:vt dr in.5.ethi.

Ad octauum ſic ꝓceditur. Uidet ꝙ iuſtitia pticularis non hēat mām ſpāleʒ. Qꝛ ſup illud Geñ.2. Fluui⁹ q̄rtus ipſe ē eufrates. dic glo. eufrates frugifer īterpretat.nec dr ꝯ quos vadat:qꝛ iuſtitia ad oēs aīe ptes ptinet.hoc aūt nō eſſet ſi haberet māʒ ſpālem.qꝛ queliʒ mā ſpālis ad aliquā ſpāleʒ potēntiaʒ pertinet.ḡ iuſtitia pticularis nō hʒ mām ſpālem. ¶ P̄. Aug.dicit in lib.83.q̄onuʒ:ꝙ q̄tuor ſunt aīe virtutes qbus in hac vita ſpūalr viuit.ſ.tēperātia prudētia fortitudo ⁊ iuſtitia. ⁊ dicit ꝙ q̄rta ē iuſtitia q̄ p oēs diffunditur.ḡ iuſtitia pticularis q̄ eſt vna de q̄tuor virtutibus cardinalib⁹ nō hʒ ſpālem mām. ¶ P̄. Iuſtitia dirigit hoiem ſufficiēter in his q̄ ſunt ad alteꝝ.ſʒ p oīa q̄ ſunt huius vite homo poteſt ordinari ad alteꝝ.ḡ mā iuſtitie ē gñalis ⁊ non ſpālis. ¶ Sed ꝯtra eſt ꝙ phs in.5.ethi.ponit iuſtitiā pticularem circa ea ſpāliter q̄ ptinēt ad cōicationē vite. ¶ Rñ⁹.dōʒ:ꝙ oīa q̄cūqꝫ rectificari poſſunt p rōnē ſunt mā virtutis moralis q̄ diffinit p rōnē rectā:vt pʒ per phm in.5.ethi. poſſunt autē p rōnem rectificari ⁊ interiores aīe paſſiones ⁊ exteriores actiones ⁊ res exteriores que in vſuʒ hoīs veniūt:ſed tñ p exteriores actiones ⁊ per exteriores res qbus ſibi inuiceʒ homines cōmunicare poſſunt attenditur ordinatio vnius hominis ad alterum:ſm autem interiores paſſiones conſiderat rectificatio hoīs in ſeipſo.⁊ ideo cū iuſtitia ordinetur ad alteꝝ non eſt circa totā mām virtutis moralis: ſed ſolū circa exteriores actōes ⁊ res ſm q̄zdā rōnem obi ſpālem:put.ſ.ſm eas vnus hō alteri coordinat. ¶ Ad p̄muʒ ḡ dōm:ꝙ iuſtitia ptinet qdeʒ eēntialiter ad vnā ptem aīe in q̄ eſt ſicut in ſubo.ſ.ad volūtatē:q̄ qdeʒ mouet p ſuū imperiū omnes alias anime partes:⁊ ſic iuſtitia non directe

ſed quaſi per quãdaʒ redundantiã ad oẽs anime partes ptinet. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt v̄tutes cardiales dupl̄r accipiunt̃. vno mõ ſm ꝙ ſunt ſpãles v̄tutes habentes determinatas materias. alio mõ ſm ꝙ ſignificãt quoſdã gñales modos v̄tutis. ⁊ hoc mõ loquit̃ ibi Aug. dicit. n. ꝙ prudẽtia eſt cognitio rerũ appetẽdarũ ⁊ fugiendaruʒ. tẽperantia eſt refrenatio cupiditatis ab his q̃ tpaliter delectãt. fortitudo eſt firmitas animi aduerſus ea que tẽporaliter moleſta ſunt. iuſtitia eſt que per ceteras diffunditur. dilectio dei ⁊ ꝓximi que. ſ. eſt cõmunis radix totius ordinis ad alteruʒ. ¶ Ad 3ꝰ dõʒ: ꝙ paſſiones iteriores que ſunt pars materie moralis ſm ſe nõ ordinant̃ ad alterum qd pertinet ad ſpãlẽ rõnẽ iuſtitie: ſed earũ effectus ſunt ad alteruʒ ordinabiles. ſ. operationes exteriores. vnde nõ ſequitur ꝙ materia iuſtitie ſit generalis.

Ad nonum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ iuſtitia ſit circa paſſiones. Dicit eñ phs in. 2. ethi. ꝙ circa voluptates ⁊ triſtitias ẽ moralis v̄tus. voluptas aũt ideſt delectatio ⁊ triſtitia ſunt paſſiones q̃dã: vt ſupra habitũ eſt cũ de paſſionibꝰ ageret̃. ergo iuſtitia cũʒ ſit virtus moralis erit circa paſſiones. ¶ P̄. Per iuſtitiam rectificant̃ operationes: que ſunt ad alterũ. ſed ↄ̄ationes hmõi rectificari nõ poſſunt niſi paſſiones ſint rectificate: qꝛ ex inordinatione paſſionũ ꝓuenit inordinatio in p̄dictis operationibꝰ. ꝓpter cõcupiſcẽtiã eñ venereoꝝ procedit̃ ad adulteriũ. ⁊ ꝓpter ſupfluũ amorẽ pecunie ꝓcedit̃ ad furtũ. ergo oʒ ꝙ iuſtitia ſit circa paſſiones. ¶ P̄. Sicut iuſtitia pticularis eſt ad alterũ: ita etiã ⁊ iuſtitia legalis. ſed iuſtitia legalis ẽ circa paſſiones: aliogn nõ ſe extẽderet ad oẽs virtutes quarũ quedã ſunt manifeſte circa paſſiones. ergo iuſtitia eſt circa paſſiones. ¶ Sʒ ↄ̄ ẽ qd phs dicit in. 5. ethi. ꝙ ẽ circa ↄ̄ationes. ¶ R̄ñ. dõm: ꝙ huius queſtiõis veritas ex duobus apparet. p̄ quidẽ ex ipſo ſubo iuſtitie qd ẽ voluntas: cuius motꝰ vel actus nõ ſunt paſſiones: vt ſupra habitũ eſt: ſed ſolũ motꝰ appetitꝰ ſenſitiui paſſiones dicunt̃. ⁊ ideo iuſtitia nõ ẽ circa paſſiones ſicut tẽperãtia ⁊ fortitudo q̃ ſunt iraſcibilis ⁊ concupiſcibilis ſunt circa paſſiones. Alio mõ ex parte mãe: qꝛ iuſtitia ẽ circa ea que ſunt ad alterũ: nõ aũt ꝑ paſſiones iteriores imediate ad alterũ ordinamur. ⁊ iõ iuſtitia circa paſſiones nõ eſt. ¶ Ad p̄ꝰ g̃ dõm ꝙ nõ q̃libet v̄tus moralis ẽ circa voluptates ⁊ triſtitias: ſicut circa mãm. nõ fortitudo eſt circa timores ⁊ audacias. ſed oĩs v̄tus moralis ordinat̃ ad delectationẽ ⁊ triſtitiã: ſicut ad quoſdã fines ↄ̄ñtes: qꝛ vt phs dicit in. 8. ethi. Delectatio ⁊ triſtitia eſt finis p̄ncipalis ad quẽ reſpicientes vnũquodq; hoc gdẽ malũ: hoc gdẽ bonũ dicimꝰ: ⁊ hoc mõ ptinet ẽt ad iuſtitiã: qꝛ nõ ẽ iuſtus qui nõ gaudet iuſtis operationibꝰ: vt dicit̃ in p̄ ethi. ¶ Ad 2ꝰ dõm: ꝙ ↄ̄atiões exteriores medie ſunt quodãmõ inter res exteriores que ſunt earũ mã: ⁊ inter paſſiones interiores q̃ ſunt earuʒ p̄ncipia. cõuenit aũt q̃nq; eſſe defectũ in vno eoꝝ ſine hoc ꝙ ſit defectus in alio: ſicut ſi aliqs ſurripiat rẽ alterius: nõ cupiditate habẽdi: ſed volũtate nocẽdi: vel ecõuerſo: ſi aliqs alterius rẽ cõcupiſcat quã tñ ſurripere nõ velit. rectificatio ergo ↄ̄ationũ ſm ꝙ ad exteriora terminant̃ ptinet ad iuſtitiam: ſed rectificatio earũ ſm ꝙ a paſſionibꝰ oriunt̃ ptinet ad alias v̄tutes morales q̃ ſũt circa paſſiões. vñ ſurreptionem aliene rei iuſtitia ĩpedit inq̃ʒtũ eſt ↄ̄ eq̃litatẽ in exterioribꝰ cõſtituẽdã: liberalitas vero inq̃ʒtũ ꝓcedit ab imoderata cõcupiſcentia diuitiarũ. ſʒ qꝛ ↄ̄ationes exteriores nõ habẽt ſpẽm ab iterioribꝰ paſſionibꝰ ſed magis a rebus exterioribꝰ ſicut ex obiectis: iõ per ſe loquẽdo operatiões exteriores magis ſũt mã iuſtitie q̃ʒ aliarũ v̄tutũ moraliũ. ¶ Ad 3m dõʒ: ꝙ bonũ cõe eſt finis ſingulariũ pſonarũ in cõitate exiſtentiũ: ſicut bonũ totius finis ẽ cuiuſlibet partium. bonũ autẽ vniꝰ pſone ſingularis nõ eſt finis alterius ⁊ ideo iuſtitia legalis que ordinatur ad bonũ cõe magis ſe põt extẽdere ad interiores paſſiones qbus hõ aliqualiter diſponit̃ in ſeipſo q̃ʒ iuſtitia particularis que ordinatur ad bonũ alterius ſingularis perſone: q̃ʒuis iuſtitia legalis p̄ncipalius ſe extẽdat ad alias virtutes q̃ʒtum ad exteriores operatiões earũ: inq̃ʒtũ. ſ. p̄cipit lex fortis opera facere: ⁊ q̃ tẽperati: ⁊ que manſueti: vt dicit̃ in. 5 ethicoꝝ.

Ad decimum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ mediũ iuſtitie nõ ſit mediũ rei. Rõ enim generis ſaluat̃ in oĩbꝰ ſpeciebꝰ. ſʒ v̄tus moralis in. 2. ethi. diffinit̃ eẽ habitꝰ electiuus ĩ medietate exiſtẽs determinata rõne quo ad nos. ergo ⁊ in iuſtitia eſt mediũ rõnis ⁊ nõ rei. ¶ P̄. In his que ſunt ſimpl̄r bona nõ eſt accipe ſuperfluuʒ ⁊ diminutũ: ⁊ per ↄ̄ñs nec mediũ: ſicut pʒ de virtutibus: vt dicit̃ in. 2. ethi. Sed iuſtitia ẽ circa ſimpliciter bona: vt dicit̃ in. 5. ethicoꝝ. ergo in iuſtitia nõ eſt mediuʒ rei. ¶ P̄. In alijs virtutibꝰ ideo dicit̃ eſſe mediũ rõnis ⁊ non rei: qꝛ diuerſimode accipit̃ ꝑ cõparationẽ ad diuerſas pſonas: qꝛ qd vni eſt multũ alteri eſt parũ: vt dicit̃ in. 2. ethi. ſed hoc etiam obſeruatur in iuſtitia. non enim eadem pena punitur qui percutit principem: ⁊ qui percutit priuataʒ pſonã. g̃ etiã iuſtitia nõ hʒ mediũ rei: ſed mediũ rationis. ¶ Sed ↄ̄ ẽ ꝙ phs in 2. ethi. aſſignat mediũ iuſtitie ſm ꝓportionalitatẽ arithmeticã qd eſt mediũ rei. ¶ R̄ñ. dõʒ ꝙ ſicut ſupra dcm̃ ẽ alie virtutes morales p̄ncipaliter cõſiſtũt circa paſſiones quaꝝ rectificatio nõ attendit̃ niſi ſʒ ↄ̄parationẽ ad ipm̃ hoiem cuius ſunt paſſiones: ſʒ. ſ. ꝙ iraſcitur ⁊ ↄ̄cupiſcit ꝓut oʒ ſm diuerſas circumſtãtias. ⁊ ideo medium taliũ virtutũ non accipit̃ ſʒ ꝓportionẽ vnius rei ad alterã: ſʒ ſoluʒ ſm cõparationeʒ ad ipm̃ virtuoſum. ⁊ ꝓpter hoc in ipſis eſt mediũ ſoluʒ ſm rõnem quo ad nos. ſʒ materia iuſtitie eſt exterior ↄ̄atio ſm ꝙ ipſa vel res cuiꝰ eſt vſus debitã ꝓportionẽ habeat ad aliaʒ pſonam. ⁊ ideo mediũ iuſtitie conſiſtit in q̃daʒ ꝓportionis equalitate rei exterioris ad pſonã exteriorẽ. eq̃le aũt eſt realiter mediuʒ inter maius ⁊ minus: vt dicit̃ in. 10. metaph. vñ iuſtitia hʒ medium rei. ¶ Ad p̄mum ergo dõm: ꝙ hoc mediuʒ rei ẽ etiã mediũ rõnis. ⁊ ideo in iuſtitia ſaluat̃ rõ virtutis moralis. ¶ Ad 2ꝰ dõm: ꝙ bonũ ſimpl̄r dicit̃. Vnoꝰ quod eſt oĩbus modis bonũ: ſicut virtutes ſunt bone. ⁊ ſic in his q̃ ſunt bona ſimpl̄r non ẽ accipe mediũ ⁊ extrema. Alioꝰ dr̃ aliq̃ ſimpl̄r bonum: qꝛ eſt abſolute bonũ. ſ. ſm ſuaʒ nãm ↄ̄ſideratum: q̃ʒuis ꝑ abuſum poſſit fieri maluʒ: ſicut pʒ de diuitijs ⁊ honoribus. ⁊ in talibꝰ põt accipi ſupfluũ diminutum ⁊ medium quantum ad hoĩes qui poſſunt eis vti vel bene vel male: ⁊ ſic circa ſimpl̄r bona dicitur eſſe iuſtitia. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ iniuria illata aliaʒ ꝓportionẽ hʒ ad principem ⁊ aliam ad perſonã priuatã: ⁊ ideo oʒ aliter adeq̃re vtrãq; iniuriã ꝑ vindictam qd pertinet ad diuerſitatẽ rei ⁊ non ſolũ ad diuerſitatem rõnis.

Ad vndecimum ſic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ actꝰ iuſtitie non ſit reddere vnicuiq; qd ſuũ ẽ. Aug. n. 14. de trini. attribuit iuſtitie: ſubuenire miſeris: ſʒ in ſubueniẽdo miſeris nõ tribuimus eis q̃ ſunt eoꝝ: ſed magis que ſunt noſtra. g̃ iuſtitie actus non ẽ tribuere vnicuiq; qd ſuuʒ eſt. ¶ P̄. Tullius in lib. de officijs dicit ꝙ beneficentia quam benignitatem vel liberalitatem appellari lʒ ad iuſtitiaʒ ptinet: ſed liberalitatis ẽ de ꝓprio dare alicui non de eo quod eſt eius. g̃ iuſtitie actus non eſt reddere vnicuiq; quod ſuum eſt. ¶ P̄. Ad iuſtitiã pertinet non ſolũ res diſpenſare debito mõ: ſed etiaʒ iniurioſas actiones ꝓhibere: puta homicidia adulteria ⁊ alia huiuſmodi: ſed reddere qd ſuũ eſt videtur ſolum ad diſpẽſationẽ reꝝ pertinere. g̃ nõ ſufficiẽter ꝑ hoc notificat̃ actꝰ iuſtitie: quia dicitur actus eius eſt reddere vnicuiq; quod ſuum eſt. ¶ Sed cõtra eſt qd Ambro. dicit in p̄ de officijs

Juſtitia eſt que vnicuiq; qđ ſuum eſt tribuit: alienum non vendicat: vtilitatē ꝓpriam negligit vt cōēm equitatem cuſtodiat. ¶ R̄n̄º. dōm: ꝙ ſicut dcm̄ eſt: mā iuſtitie eſt opatio exterior ſm ꝙ ipſa vel res q̄ ꝑ eam vtimur ꝓportionatur alteri pſone ad quā ꝑ iuſtitiā ordinamur. hoc aūt dicitur eē ſuū vniuſcuiuſq; pſone qđ ei ſm ꝓportionis eq̄litatem debet̄. ⁊ iō ꝓprius actus iuſtitie nihil aliud eſt q̄ȝ reddere vnicuiq; qđ ſuū eſt. ¶ Ad pmū ḡ dōȝ: ꝙ iuſtitie cū ſit virtus cardinalis quedaȝ alie virtutes ſcđarie adiunguntur ſicut mīa: liberalitas: ⁊ alie hmōi virtutes: vt infra patebit. ⁊ iō ſubuenire miſeris qđ pertinet ad mīam ſiue ad pietatē. ⁊ liberaliter bn̄facere qđ ptinet ad liberalitateȝ ꝑ q̄daȝ reductionē attribuit̄ iuſtitie: ſicut pncipali virtuti. ⁊ ꝑ hoc pȝ r̄n̄ſio ad 2m. ¶ Ad 3m dōm ꝙ ſicut phs dicit in 5. ethi. Oē ſupfluū in his q̄ ad iuſtitiā ptinēt lucrū extenſo noīe vocat̄: ſicut ⁊ oē qđ minus eſt vocatur damnū. ⁊ hoc ideo q2 iuſtitia prius eſt exercita ⁊ cōius exercitetur in voluntariis cōmutationibus rex: puta emptione ⁊ venditione in quibus proprie hec nomina dicūtur. ⁊ exinde deriuātur hec nomina ad omnia circa que poteſt eē iuſtitia. ⁊ eadem ratio eſt de hoc qđ eſt reddere vnicuiq; quod ſuū ē.

Ad duodecimum ſic pceditur. Videt̄ ꝙ iuſtitia non preemineat inter omnes virtutes morales. Ad iuſtitiam. n. ptinet reddere alteri quod ſuum eſt. ad liberalitatem aūt ptinet de ꝓprio dare qđ virtuoſius ē. ḡ liberalitas ē maior virtus q̄ȝ iuſtitia. ¶ P̄. Nihil ornatur niſi ꝑ aliqđ digni9 ſe. ſed magnanimitas ē ornamētū ⁊ iuſtitie ⁊ oīum virtutum: vt dr̄ in. 4. ethi. ḡ magnanimitas eſt nobilior q̄ȝ iuſtitia. ¶ P̄. Virtus eſt circa difficile ⁊ bonū: vt dicitur in. 2. ethicorū. ſed fortitudo eſt magis circa difficilia q̄ȝ iuſtitia. i. circa pericula mortis: vt dicitur in. 3. ethicoꝝ. ḡ fortitudo eſt nobilior iuſtitia. ¶ Sed contra eſt quod Tullius dicit in primo de officiis. In iuſtitia virtutis ſplendor eſt maxim9 ex qua boni viri nominantur. ¶ R̄n̄º. dicendum: ꝙ ſi loquamur de iuſtitia legali manifeſtum eſt ꝙ ipſa eſt preclarior inter omnes virtutes morales inquantum bonum cōmune preeminet bono ſingulari vnius perſone. ⁊ ſm hoc philoſophus in. 5. ethico. dicit ꝙ preclariſſima virtutum videtur eſſe iuſtitia: ⁊ neq; eſt heſperus neq; lucifer ita admirabilis. Sed etiam ſi loquamur de iuſtitia particulari precellit inter alias virtutes morales duplici ratione: quaruȝ prima poteſt ſumi ex parte ſubiecti: quia ſcilicet eſt in nobiliori parte anime. i. in appetitu rōnali ſcilicet ī volūtate aliis virtutibus moralibus exiſtentibus in appetitu ſenſenſitiuo: ad quem ptinent paſſiones q̄ ſunt mā aliaꝝ v̄tutum moraliū. Secunda ratio ſumit̄ ex parte obiecti. nā alie virtutes laudant̄ ſolum ſm bonuȝ ipſius virtuoſi. iuſtitia aūt laudat̄ ſm ꝙ virtuoſus ad alium bene ſe habȝ. ⁊ ſic iuſtitia quodāmodo eſt bonū alterius: vt dr̄ in. 5. ethi. ⁊ ꝓpter hoc phs dicit in pmo rhetorice. Neceſſe eſt maximas virtutes eē eas q̄ ſunt aliis honeſtiſſime: ſiqdem eſt virtus potentia bn̄factiua. ꝓpter hoc ⁊ fortes ⁊ iuſtos maxime honorant: qm̄ fortitudo eſt vtilis in bello. iuſtitia āt in bello ⁊ in pace. ¶ Ad pmū ergo dōm ꝙ liberalitas: ⁊ ſi de ſuo det: tn̄ hoc facit inq̄ȝtum in hoc cōſiderat qđ eſt ꝓprie virtutis bonum. iuſtitia aūt dat alteri qđ ſuum eſt q̄ſi cōſiderans bonū cōe: ⁊ pterea iuſtitia obſeruat̄ ad oēs. liberalitas aūt ad oēs ſe extendere nō pōt. ⁊ iterum liberalitas q̄ de ſuo dat ſupra iuſtitiam fundat̄ per quā conſeruatur vnicuiq; qđ ſuuȝ eſt. ¶ Ad 2m dōm ꝙ magnanimitas qñ ſuperuenit iuſtitie auget ei9 bonitatem: q̄ tn̄ ſine iuſtitia nec virtutis rōnē hr̄et. ¶ Ad 3m dōm ꝙ fortitudo et ſi conſiſtat circa difficiliora: nō tn̄ eſt circa meliora cuȝ ſit ſolum in bello vtilis: iuſtitia autem ⁊ in pace ⁊ in bello: ſicut dictum eſt.

¶ De iniuſtitia. Queſtio. LIX.

DEinde conſiderandum eſt de iniuſtitia. ¶ Et circa hoc q̄runtur q̄tuor. pº vtruȝ iniuſtitia ſit ſpāle vicium. 2º vtruȝ iniuſta agere ſit ꝓpriū iniuſti. 3º vtrū aliqs poſſit iniuſtiȝ pati nō volens. 4º vtrū iniuſtitia ex ſuo genere ſit pctm̄ mortale.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ iniuſtitia non ſit vicium ſpāle. Dr̄. n. 1. Joan. 3. Oē pctm̄ ē iniqtas: ſȝ iniqtas vr̄ idē eē ꝙ iniuſtitia: q2 iuſtitia eſt eq̄litas q̄dā. vn̄ iniuſtitia idē videt̄ eē qđ ineq̄litas ſiue iniqtas. ḡ iniuſtitia nō eſt ſpāle pctm̄. ¶ P̄. Nullū ſpāle pctm̄ opponit̄ oib9 v̄tutib9: ſȝ iniuſtitia opponit̄ oībus v̄tutib9. nā q̄ȝtum ad adulteriū opponit̄ caſtitati: q̄ȝtū ad homicidiū opponit̄ manſuetudini: ⁊ ſic de aliis. ḡ iniuſtitia nō ē ſpāle pctm̄. ¶ P̄. Iniuſtitia iuſtitie opponit̄ q̄ in voluntate ē: ſed oē pctm̄ ē in volūtate vt Aug. dic̄. ḡ iniuſtitia nō eſt ſpāle pctm̄. ¶ Sȝ ꝯ ē ꝙ iniuſtitia iuſtitie opponit̄: ſed iuſtitia ē ſpālis v̄tus. ḡ iniuſtitia ē ſpāle peccatum. ¶ R̄n̄º. dōm ꝙ iniuſtitia eſt duplex. Vna qdē illegalis q̄ opponit̄ legali iuſtitie. ⁊ hec qdē ſm eēntiā ē ſpāle viciuȝ inq̄ȝtū reſpicit ſpāle obm̄. ſ. bonū cōe qđ cōtemnit: ſȝ q̄ȝtū ad intentiōeȝ ē viciū gn̄ale: q2 ꝑ cōtēptū boni cōis pōt hō ad oia pctā deduci: ſic ēt oia vicia inq̄ȝtū repugnant bono cōi iniuſtitie hn̄t rōnē q̄ſi ab iniuſtitia deriuata ſic ⁊ ſupra de iuſtitia dictū ē. Alio mō dr̄ iniuſtitia ſm ineq̄litatem quādā ad alterū: put. ſ. hō vult hr̄e plus de bonis: puta diuitiis ⁊ honorib9. ⁊ min9 de malis: puta laborib9 ⁊ dānis. ⁊ ſic iniuſtitia hȝ mām ſpālē. ⁊ eſt pticulare vitiuȝ iuſtitie pticulari oppoſitū. ¶ Ad pmū ergo dōm ꝙ ſic̄ iuſtitia legalis dr̄ ꝑ cōparationē ad bonū cōe humanum: ita iuſtitia diuina dr̄ ꝑ cōparationē ad bonū diuinū cui repugnat oē pctm̄. ⁊ ſm hoc oē pctm̄ dr̄ eſſe iniqtas. ¶ Ad ſcđȝ dōȝ ꝙ iniuſtitia ēt pticularis opponit̄ īdirecte oīb9 v̄tutib9 inq̄ȝtum. ſ. exteriores ēt act9 pertinēt ad iuſtitiā ⁊ ad alias virtutes morales: lȝ diuerſimode: ſic̄ ſupra dcm̄ ē. ¶ Ad tertium dōm ꝙ volūtas ſic̄ ⁊ rō ſe extēdit ad mām totā moralē. ſ. ad paſſiones ⁊ opatōes exteriores q̄ ſunt ad alterū: ſed iuſtitia ꝑficit voluntatē ſolū ſm ꝙ ſe extendit ad operationes q̄ ſunt ad alteram. ⁊ ſilr̄ iniuſtitia.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videtur ꝙ aliqs dicatur iniuſt9 ex hoc ꝙ fac̄ iniuſtū. Habit9. n. ſpecificant̄ ꝑ obā: vt ex ſupra dcis pȝ: ſȝ proprium obiectum iuſtitie ē iuſtū. ⁊ proprium obiectum iniuſtitie eſt iniuſtum. ergo ⁊ iuſtus dicēdus eſt aliqs ex hoc ꝙ facit iuſtū. ⁊ iniuſt9 ex hoc ꝙ facit iniuſtū. ¶ P̄. Phs dic̄ in. 5. ethi. falſam eē opionē quorūdā q eſtimāt in ptāte hoīs eſſe vt ſtatiȝ faciat īiuſtū: ⁊ ꝙ iuſtus nō poſſit minus facere iniuſtū q̄ȝ iniuſt9: hoc aūt nō eēt niſi facere iniuſtū eēt ꝓpriū iniuſti. ḡ aliqs iudicādus ē iniuſt9 ex hoc ꝙ fac̄ iniuſtū. ¶ P̄. Eodem mō ſe hȝ oīs v̄tus ad ꝓpriū actuȝ: ⁊ eadē rō eſt de vitiis oppoſitis: ſȝ qcūq; fac̄ aliqd intēperatū dr̄ itēperat9. ḡ qcūq; fac̄ aliqd iniuſtū dr̄ iniuſt9. ¶ Sȝ ꝯ eſt qđ phs dic̄ in. 5. ethi. ꝙ aliqs facit iniuſtū ⁊ iniuſt9 nō eſt. ¶ R̄n̄º. dōm ꝙ ſic̄ obm̄ iuſtitie ē aliqd eq̄le in reb9 exteriorib9: ita ēt obm̄ iniuſtitie eſt aliqd ineq̄le put. ſ. alicui attribuit pl's vel min9 q̄ȝ ſibi ꝯpetat. ad hoc aūt obm̄ ꝯparat̄ hit9 iniuſtitie mediāte ꝓprio actu q vocat̄ iniuſtificatio. pōt ḡ ꝯtingere ꝙ q facit iniuſtū nō ē iuſt9 dupliciter.

Vno mō pp defectū ꝯparatōis ipſi9 opatiōis ad ꝓpriuȝ obm̄: q̄ qdē recipit ſpēm ⁊ nomē a ꝑ ſe obo: nō aūt ab obo ꝑ accn̄s: in his aūt q̄ ſūt pp finē ꝑ ſe dr̄ aliqd qđ ē ītentū: ꝑ accn̄s aūt qđ ē pter ītentioneȝ. ⁊ iō ſi aliqs faciat aliqd qđ ē iniuſtū nō intendēs iniuſtū facere: puta cuȝ hoc faciat ꝑ ignorantiā nō eſtimās ſe iniuſtū facere: tunc nō facit iniu

ſtum p ſe ⁊ formalr̄ loquēdo:ſʒ ſolū p accn̄s ⁊ q̄ſi mālit̄er faciēs id qd̄ ē iniuſtū. vn̄ ⁊ talis op̄atio nō denoīat̄ iniuſtificatio. Alio° pōt ꝯtigere pp̄ defectū ꝯpatiōis ipſi° opationis ad hītū. pōt.n. iniuſtificatio ꝑcedere qn̄qꝫ qdē ex aliq̄ paſſione puta ire vel ꝯcupiſcētie. qn̄qꝫ aūt ex electōne: qn̄ .ſ. ipſa iniuſtificatio p ſe placet. ⁊ tūc ꝓprie ꝑcedit ab hītu: q꞉ vnicuiqꝫ hn̄ti aliquē hītū ē ſm̄ ſe acceptū qd̄ ꝯuenit illi hītui facere. ḡ iniuſtū ex ītentione ⁊ electiōe ē ꝓpriū iniuſti ſm̄ ꝙ iniuſtus dr̄ q hʒ iniuſtitie hītū. ſʒ facere iniuſtum p̄ter ītentionē vel ex paſſione pōt aliqs abſqꝫ hītu iniuſtitie. ❡ Ad p̄mū ergo dōm: ꝙ obm̄ p ſe ⁊ formalr̄ acceptuꝫ ſpecificat hītuꝫ: nō aūt ꝓut accipitur mālit̄er ⁊ per accn̄s. ❡ Ad 2ᵐ dōʒ: ꝙ nō ē facile cuiqꝫ facere iniuſtū ex electione q̄ſi aliqd p ſe placēs ⁊ nō pp̄ aliud: ſʒ hoc ꝓpriū ē hn̄tis habitū: vt ibidē phs dicit. ❡ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ obm̄ tēpantie nō ē aliqd exterius ꝯſtitutū ſic̄ obꝫ iuſtitie: ſʒ obm̄ tempantie accipit̄ .i. tempatū accipit̄ ſolū in compatione ad ipſuꝫ hoīem. ⁊ iō qd̄ ē p accn̄s ⁊ p̄ter ītentioneꝫ nō pōt dici temperatū nec mālit̄er nec formalr̄. ⁊ ſilr̄ neqꝫ ītempatū: ⁊ q̄ꝫtuꝫ ad hoc eſt diſſimile iniuſtitia ⁊ in alijs virtutibus moralibus: ſed quantū ad compationeꝫ opationis ad habitū in omnib° ſimiliter ſe habet.

Ad tertium ſic ꝑceditur. Uidetur ꝙ aliqs poſſit pati iniuſtū volēs. Iniuſtū.n. ē ineq̄le: vt dcm̄ ē. ſed aliqs ledendo ſeipm̄ recedit ab eq̄litate ſicut ⁊ ledēdo aliū. ḡ aliqs pōt ſibiipſi facere iniuſtū ſic̄ ⁊ alteri: ſʒ qcūqꝫ facit iniuſtū volēs facit. ḡ aliqs volēs pōt pati iniuſtū maxīe a ſeipſo. ❡ P̄. Nullus ſm̄ legē ciuilē punit̄ niſi pp̄ hoc ꝙ facit aliq̄ꝫ iniuſtitiā: ſed illi q īterimūt ſe ipſos puniunt̄ ſʒ legē ciuitatū in hoc ꝙ ꝓuabant̄ antiq̄tus honore ſepulture: vt pʒ p phm̄ in .5. ethi. ḡ aliqs pōt facere ſibiipſi iniuſtū. ⁊ ita ꝯtingit ꝙ aliqs iniuſtū patiat̄ volens. ❡ P̄. Nullus facit iniuſtū niſi alicui patiēti iniuſtū: ſʒ cōtingit ꝙ aliquis faciat iniuſtum alicui hoc volenti: puta ſi vēdat rē carius q̄ꝫ valeat. ḡ contingit aliquē voleteꝫ aliquid iniuſtum pati. ❡ Sed ꝯ eſt ꝙ iniuſtū pati oppoſituꝫ ei qd̄ eſt iniuſtuꝫ facere. ſed nullus facit iniuſtū niſi volēs ergo p oppoſitū nullus patit̄ iniuſtū niſi volēs. ❡ Rn̄°. dicēdū ꝙ actio de ſui rōne ꝑcedit ab agēte. paſſio āt ſʒ ꝓpaꝫ rōnē ē ab alio. vn̄ n̄ p̄t eē idē ſʒ idē agēs ⁊ patiēs: vt dr̄ i .3. ⁊ .8. phicoꝝ. ꝑncipiū aūt ꝓpriū agendi in hoībus eſt voluntas. ⁊ iō illud ꝓprie ⁊ p ſe hō facit qd̄ volens facit. ⁊ ecōtrario illud ꝓprie hō patit̄ qd̄ p̄ter voluntatē ſuam patitur: q꞉ inq̄ꝫtū eſt volens ꝑncipium ē ex ſeipſo. ⁊ ideo inquantū hmōi magis ē agēs q̄ꝫ patiēs. dōm ē ḡ ꝙ iniuſtū p ſe ⁊ formalr̄ loquēdo nll̄s pōt facere niſi volens: nec pati niſi nolens: p accn̄s aūt ⁊ q̄ſi mālit̄er loq̄ndo pōt aliqs id qd̄ ē de ſe iniuſtū vel facere nolēs: ſic̄ cū qs p̄ter ītentōeꝫ opatur vel pati volēs. ſic̄ cū aliqs plus alteri dat ſua volūtate q̄ꝫ debeat. ❡ Ad p̄mum ḡ dōm ꝙ cū aliqs ſua volūtate dat alicui id qd̄ ei nō dꝫ: nō fac̄ nec iniuſtitiā nec ieq̄litatē. hō .n. p ſuā volūtatē poſſidet res. ⁊ ita nō eſt p̄ter ꝓportionē ſi aliqd ei ſubtrahat̄: ſʒ ſm̄ ꝓpriā volūtatē: vel a ſeipſo vl̄ ab alio. ❡ Ad 2ᵐ dōm ꝙ aliq̄ pſona ſingularis pōt duplr̄ ꝯſiderari. Uno° ſm̄ ſe. ⁊ ſic ſi ſibi aliqd̄ nocumentū inferat pōt qdē hr̄e rōnē alteri° pcti: puta ītemperātie vl̄ imprudētie: nō tn̄ rōnē iniuſtitie: q꞉ ſicut iuſtitia ſemp eſt ad alterū ita ⁊ iniuſtitia. Alio° pōt ꝯſiderari aliqs hō inq̄ꝫtū eſt aliqd ciuitatis .ſ. ps: vel inq̄ꝫtū ē aliqd dei .ſ. creatura et imago. ⁊ ſic q ſeipm̄ occidit iniuriā qdeꝫ facit nō ſibi: ſʒ ciuitati ⁊ deo. ⁊ iō punit̄ tā ſm̄ legē diuinā q̄ꝫ ſm̄ legē humanā: ſic̄ de fornicatiōe apl̄s dic̄. Siqs tēpluꝫ dei violauerit diſperdet ipm̄ ds. ❡ Ad 3ᵐ dōm ꝙ paſſio ē effect° actiōis exterioris. in hoc aūt ꝙ eſt facere ⁊ pati iniuſtū: id qd̄ mālit̄er ē attēdit̄ ſm̄ id qd̄ exteri° agit̄ ꝓut in ſe ꝯſiderat̄: vt dcm̄ eſt. id aūt qd̄ ē ibi formale ⁊ p ſe attēdit̄ ſm̄ voluntatem agētis ⁊ patiētis: vt ex dcīs pʒ. dōm ē ḡ ꝙ aliquē facere iniuſtū ⁊ aliū pati iniuſtū mālit̄er loquēdo ſemp ſe ꝯcomitant̄: ſed ſi formalr̄ loq̄mur facere aliqs pōt iīuſti ītēdens iniuſtū facere: tn̄ ali° nō patiet̄ iniuſtuꝫ: q꞉ volēs patiet̄. ⁊ econuerſo pōt aliqs pati iniuſtū ſi nolēs id qd̄ ē iniuſtū patiat̄: ⁊ tn̄ ille q hoc facit ignorans nō faciet iniuſtū formaliter ſed materialr̄ tantum.

Ad quartum ſic ꝑceditur. Uidet̄ ꝙ nō qcūqꝫ facit iniuſtū peccet mortalr̄. peccatū.n. veniale mortali opponit̄: ſʒ qn̄qꝫ veniale pctm̄ ē ꝙ aliqs faciat iniuſtū. dic̄.n. phs in .5. ethi. de iniuſta agētib° loquēs. Quicūqꝫ nō ſolū ignorātes: ſʒ ⁊ pp̄ ignorātiā peccant venialia ſūt. ḡ nō qcūqꝫ facit iniuſtū mortalr̄ peccat. ❡ P̄. Qui in aliquo paruo iīuſtitiā facit paꝝ a medio declinat. ſʒ hoc videt̄ eē tolerabile ⁊ īter minima maloꝝ cōputandū: vt pʒ p phm̄ in .2. ethi. nō ḡ qcūqꝫ facit iniuſtum peccat mortalr̄. ❡ P̄. Charitas ē mr̄ oīuꝫ v̄tutū ex cuius ꝯrietate aliquod pctm̄ dr̄ mortale. ſʒ nō oīa pctā oppoſita alijs v̄tutibus ſūt mortalia. ḡ ēt neqꝫ facere iīuſtū ſemp ē pctm̄ mortale. ❡ Sed ꝯ. Quicqd eſt ꝯ legē dei ē peccatuꝫ mortale. ſʒ qcūqꝫ facit iniuſtū fac̄ ꝯ p̄ceptū legis dei: q꞉ vl̄ reducit̄ ad furtū vel ad adulteriū vel ad homicidiuꝫ vel ad aliqd hmōi: vt ex ſequētib° patebit. ḡ qcūqꝫ facit iniuſtum peccat mortalr̄. ❡ Rn̄°. dōm ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ ē cuꝫ de dr̄ia pctōꝝ ageret̄: pctm̄ mōtale ē qd̄ ꝯriatur charitati per quā ē aīe vita. oē aūt nocumētū alteri illatū ex ſe charitati repugnat q̄ mouet ad volēdū bonū alteri°. ⁊ iō cum iniuſtitia ſemp ꝯſiſtat in nocumēto alteri°: manifeſtū ē ꝙ facere iniuſtū ex gn̄e ſuo ē pctm̄ mortale. ❡ Ad p̄ᵐ ḡ dōʒ ꝙ illud v̄bū phi ītelligit̄ de ignorātia facti quā ipſe vocat ignorātiā p̄ticulariū circūſtātiaꝝ q̄ meret̄ veniā nō aūtē de ignorātia iuris q̄ nō excuſat. q aūt ignorās facit iniuſtū nō facit iniuſtū niſi p accn̄s: vt ſupra dcm̄ ē. ❡ Ad 2ᵐ dōʒ ꝙ ille in puis fac̄ iniuſtitiā deficit a pfecta rōne ei° qd̄ eſt iniuſtū facere inq̄ꝫtū pōt reputari nō eē oīo ꝯ volūtatē ei° q hoc patit̄: puta ſi auferat aliqs alicui vnū pomū vel aliqd tale de quo ꝓbabile ē ꝙ ille inde nō ledat̄ nec ei diſpliceat. ❡ Ad 3ᵐ dōʒ ꝙ pctā q̄ ſūt ꝯ alias v̄tutes nō ſemp ſūt in nocumētū alteri°: ſed īportāt inordinationē q̄ꝫdā circa paſſiones humanas. vn̄ nō eſt ſimilis ratio.

❡ De iudicio. Queſtio. LX.

DEinde conſiderandū ē de iudicio ❡ Et circa hoc q̄runt̄ ſex. Primo vtꝝ iudicium ſit act° iuſtitie. 2° vtꝝ ſit licitū iudicare. 3° vtꝝ per ſuſpitiōes ſit iudicandum. 4° vtꝝ dubia ſint in meliorē p̄teꝫ īterp̄tanda. 5° vtꝝ iudiciū ſemp ſit ſm̄ leges ſcriptas ꝓferendū. 6° vtꝝ iudiciū per vſurpationē puertatur.

Ad primum ſic ꝑcedit̄. Uidet̄ ꝙ iudiciū nō ſit act° iuſtitie. Dicit.n. phs in p̄ ethi. ꝙ vnuſqſqꝫ bn̄ iudicat q̄ cognoſcit. ⁊ ſic iudiciū ad viꝫ cognoſcitiuā p̄tinere vr̄. vis aūt cognoſcitiua p prudētiā pficit̄. ḡ iudiciū magis p̄tinet ad prudētiā q̄ꝫ ad iuſtitiā q̄ eſt in volūtate: vt dcm̄ eſt. ❡ P̄. Apl̄s dic̄ .i. ad Cor. 2. Spūalis iudicat oīa. ſʒ hō maxīe efficit̄ ſpūal̄ p v̄tutē charitatis q̄ diffundit̄ ī cordib° nr̄is p ſpūm ſanctū q dat° ē nobis: vt dr̄ Ro. 5. ḡ iudiciū magis p̄tinet ad charitatem q̄ꝫ ad iuſtitiā. ❡ P̄. Ad vnāquāqꝫ v̄tutē p̄tinet rectū iudicium circa ꝓpriā mām̄: q꞉ v̄tuoſus in ſingul̄ eſt regula ⁊ mēſura ſcd̄ꝫ phm̄ in li. ethi. nō ḡ iudiciū magis p̄tinet ad iuſtitiā q̄ꝫ ad alias v̄tutes morales. ❡ P̄. Iudiciuꝫ vr̄ ad ſolos iudices p̄tinere. act° aūt iuſtitie īuenit̄ in oīb° iuſtis. cuꝫ ḡ nō ſoli iudices ſint iuſti: vr̄ ꝙ iudiciū nō ſit act° ꝓprius iuſtitie. ❡ Sed ꝯ eſt qd̄ in ps. dr̄. Quoaduſqꝫ iuſtitia ꝯuertat̄ in iudiciū. ❡ Rn̄°. dōm: ꝙ iudiciū ꝓprie noīat actum iudicis

inq̄ʒtū index ē. iudex aūt dr̄ q̄ſi ius dicēs. ius aūt dr̄ obʒ iuſtitie: vt ſupra hitum ē: ⁊ iō iudiciū iportat ſʒ pmā nois impoſitionē diffinitionē vel determiationē iuſti vel iuris. q̄ aūt aliqs bñ diffiniat aliqd in opibus virtuoſis ꝓprie ꝓcedit ex habitu virtutis: ſicͭ caſtus recte determiat ea q̄ pertinēt ad caſtitatē. ⁊ iō iudiciū qḋ iportat rectā determinationē eius qḋ eſt iuſtū ꝓprie ꝑtinet ad iuſtitiā. ꝓpter quod phs in. 5. ethicoꝝ dicit q̄ hoīes ad iudicē cōfugiunt ſicͭ ad q̄ſdā iuſtitiā aiatā. ℭ Ad p̄m ḡ dōʒ: q̄ nomē iudicij qḋ ſm pmā ipoſitionē ſignificat rectā determinatōēʒ iuſtoꝝ: ampliatū ē ad ſignificādū rectā determinatōēʒ in q̄buſcunq̄ʒ rebus tā in ſpeculatiuis q̄ʒ in practicis. ī oībus tñ ad rectū iudiciū duo reqrunt̄. quoꝝ vnū ē ipſa virtus ꝓferēs iudiciū. ⁊ ſic iudiciuʒ eſt act⁹ rōnis. dicere. n. vel diffinire aliqd rōnis eſt. aliud aūt ē diſpō iudicātis ex q̄ hʒ idoneitatē ad recte iudicādū. ⁊ ſic ī his q̄ ꝑtinent ad iuſtitiā iudiciū ꝓcedit ex iuſtitia: ſicͭ ⁊ in his q̄ ad fortitudinē ꝑtinēt ex fortitudine. ſic ḡ iudiciū ē q̄dē act⁹ iuſtitie ſicͭ iclinātis ad recte iudicādū: prudētie āt ſicͭ iudiciū ꝓferētis. vnde ⁊ ſyneſis ad prudētiā ꝑtinēs dr̄ bñ iudicatiua: vt ſupra habitū ē. ℭ Ad 2ᵐ dōʒ: q̄ hō ſpūalis ex hitu charitatis hʒ iclinatōēʒ ad recte iudicādū de oīb⁹ ſʒ regulas diuinas ex q̄b⁹ iudiciū ꝑ donū ſapie ꝓnūciat: ſicͭ iuſt⁹ ꝑ v̄tutē prudētie ꝓnunciat iudiciū ex regulis iuris. ℭ Ad 3ᵐ dōʒ: q̄ alie v̄tutes ordinant hoīeʒ in ſeipſo. ſʒ iuſtitia ordiat hoīeʒ ad aliū: vt ex dcīs pʒ. hō aūt ē dn̄s eoꝝ q̄ ad ipʒ ꝑtinēt: nō āt ē dn̄s eoꝝ q̄ ad aliū ꝑtinēt. ⁊ iō in his q̄ ſunt ſʒ alias v̄tutes non reqrit̄ niſi iudiciū v̄tuoſi: extēſo tñ noīe iudicij: vt dcm̄ ē. ſʒ in his q̄ ꝑtinēt ad iuſtitiā reqrit̄ vlteri⁹ iudiciū alicui⁹ ſupioris qui vtrūq̄ʒ valeat arguere ⁊ ponere manū ſuā in ambob⁹: ⁊ ꝓpter hoc iudiciū ſpāli⁹ ꝑtinet ad iuſtitiā q̄ʒ ad aliquā aliaʒ v̄tutē. ℭ Ad 4ᵐ dōʒ q̄ iuſtitia in p̄ncipe q̄dē ē ſicͭ virt⁹ architectonica q̄ſi ipans ⁊ p̄cipiēs qḋ iuſtū ē. in ſubditis aūt ē tanq̄ʒ virtus executiua ⁊ miniſtrās. ⁊ iō iudiciuʒ qḋ iportat diffinitionē iuſti pertinet ad iuſtitiaʒ ſm q̄ eſt p̄ncipaliori modo in preſidente.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Uidetur q̄ nō ſit licitū iudicare. Nō. n. īfligitur pena niſi ꝑ illicito: ſed iudicantibus iminet pena quā non iudicantes effugiūt: ſm illud Matth. 7. Nolite iudicare ne iudicemini. ḡ iudicare ē illicitū. ℭ P̄. Ro. 14. dr̄. Tu q̄s es q̄ iudicas alienū ſeruū: ſuo dn̄o ſtat aut cadit. dominus autem oīum deus eſt. ḡ nulli hoī lʒ iudicare. ℭ P̄. Null⁹ hō ē ſine pctō: ſm illud. i. Joan. primo. Si dixerimus quia pctm̄ nō hēm⁹ nos ipſos ſeducim⁹: ſʒ peccāti nō lʒ iudicare: ſʒ illud Ro. 2. Inexcuſabil' es o hō oīs q̄ iudicas. ī quo. n. alteꝝ iudicas teipm̄ ꝯdēnas. eadē. n. agis q̄ iudicas. ergo nulli eſt licitum iudicare. ℭ Sed ꝯ eſt qḋ dr̄ Deut⁹. 16. Judices ⁊ magros cōſtitues in oīb⁹ portis tuis: vt iudicēt pplm̄ iuſto iudicio. ℭ Rn̄º. dōʒ q̄ iudiciū intātū ē licituʒ inq̄ʒtū ē iuſtitie act⁹. ſicͭ āt ex p̄dictis pʒ: Ad hoc q̄ iudiciū ſit act⁹ iuſtitie tria reqrunt̄. p̄ q̄dē vt ꝓcedat ex iclinatione iuſtitie. 2º q̄ ꝓcedat ex auctoritate p̄ſidentis. 3º q̄ ꝓferat̄ ſcdm̄ rectā rōnē prudētie: qḋcūq̄ʒ aūt hoꝝ defuerit iudiciū erit vicioſum ⁊ illicitū. Uno q̄dē mō qñ eſt ꝯ rectitudinē iuſtitie. ⁊ ſic dr̄ iudiciū ꝑuerſū vel iniuſtū. Alio⁹ qñ hō iudicat in his in q̄b⁹ nō hʒ auctoritatem. ⁊ ſic dr̄ iudiciū vſurpatū. 3º mō qñ deeſt certitudo rōnis: puta cuʒ aliqs de his iudicat q̄ ſunt dubia vel occulta ꝑꝑ aliq̄s leues cōiecturas. ⁊ ſic dr̄ iudiciū ſuſpicioſuʒ vel temerariū. ℭ Ad p̄mū ergo dōm q̄ dn̄s ibi ꝓhibet iudiciū temerariū qḋ ē de itentōē cordis vel de alijs incertis: vt Aug. dicͭ in lib. de ſmōē dn̄i in mōte: vel ꝓhibʒ ibi iudiciū de reb⁹ diuinis de q̄b⁹ cū ſint ſupra nos nō debem⁹ iudicare: ſed ſimplr̄ ea credere: vt Hilarius dicͭ ſup Mat. vel ꝓhibʒ iudiciū qḋ nō fit ex beniuolētia. ſʒ ex animi amaritudīe: vt Chry. dicͭ. ℭ Ad 2ᵐ dōm q̄ iudex cōſtituit̄ vt miſter dei. vñ dr̄ Deut⁹ p̄. Qꝛ iuſtū ē iudicare: ⁊ poſtea ſubdit: qꝛ dei ē iudiciū. ℭ Ad 3ᵐ dōm q̄ illi q̄ ſunt ī grauib⁹ pctis nō d̄bēt iudicare eos q̄ ſūt in eiſdē pctis vel minorib⁹: vt Chry. dicͭ ſup illud Mat. 7. Nolite iudicare. ⁊ p̄cipue hoc ē itelligēdum qñ illa pctā ſūt publica: qꝛ ex hoc ḡnat̄ ſcādalū in cordibus alioꝝ. ſi aūt nō ſūt publica: ſʒ occulta: ⁊ neceſſitas iudicandi imineat ꝑꝑ officiū: pōt cuʒ hūilitate ⁊ timore vel arguere vel iudicare. vñ Aug. dicͭ in li. de ſmōē dn̄i in mōte. Si iuenerim⁹ vos in eodē vicio eē ꝯgemiſcam⁹ ⁊ ad pariter conādū iuitem⁹. nec tñ ꝑꝑ hoc hō ſic ſeipʒ ꝯdēnat vt nouū ꝯdēnatōis meritū ſibi acq̄rat: ſʒ qꝛ ꝯdēnās aliū oſtēdat ſe ſilr̄ cōdēnabilem eē ꝓpter idē pctm̄ vel ſimile.

Ad tertium ſic procedit̄. Uidet̄ q̄ iudiciū ex ſuſpitōē ꝓcedēs nō ſit illicitū. Suſpitio. n. vr̄ eē opio icerta de aliquo malo. vñ ⁊ phs in. 6. ethi. ponit q̄ ſuſpitio ſe hʒ ⁊ ad veꝝ ⁊ ad falſuʒ: ſʒ de ſingularibus ꝯtingētib⁹ nō pōt hr̄i opio niſi incerta: cū ḡ iudiciū humanū ſit circa hūanos actus q̄ ſūt in ſingularib⁹ ⁊ ꝯtingētib⁹: vr̄ q̄ nullū iudiciū eēt licitū ſi ex ſuſpitōē iudicare nō liceret. ℭ P̄. Per iudiciū illicitū fit aliq̄ iniuria ꝓrio: ſed ſuſpitio mala in ſola opione hoīs ꝯſiſtit. ⁊ ſic nō vr̄ ad iniuriam alteri⁹ ꝑtinere. ḡ ſuſpitōis iudiciū nō ē illicitū. ℭ P̄. Si ſit illicitū oʒ q̄ ad iiuſtitiā reducat̄: qꝛ iudiciū ē act⁹ iuſtitie: vt dcm̄ ē: ſed iniuſtitia ex ſuo ḡnē ſemꝑ ē pctm̄ mortale: vt ſupra habitū ē. ḡ ſuſpitiōis iudiciū eēt ſemꝑ pctm̄ mortale ſi eēt illicitū. ſʒ hoc ē falſum: qꝛ ſuſpitiōes vitare nō poſſum⁹: vt dicͭ glo. Aug. ſup illud. i. ad Cor. 4. Nolite añ tp̄s iudicare. ḡ iudiciū ſuſpitioſum nō vr̄ eē illicitum. ℭ Sed ꝯ eſt qḋ Chry. ſuper illud Mat. 7. Nolite iudicare ⁊c. dicͭ. Dn̄s hoc mādato ñ ꝓhibʒ xp̄ianos ex beniuolētia alios corripere: ſʒ ne ꝑ iactantiā iuſtitie ſue xp̄iani xp̄ianos deſpiciāt ⁊ ſolis plerūq̄ʒ ſuſpitōib⁹ odiētes ceteros et cōdēnātes. ℭ Rn̄º. dōm q̄ ſicͭ Tulli⁹ dicͭ ſuſpitio importat opionē mali qñ ex leuib⁹ indicijs ꝓcedit ⁊ cōtingit: ex trib⁹. Uno q̄dē mō ex hoc q̄ aliqs ex ſeipſo malus ē. ⁊ ex hoc ipſo q̄ſi cōſci⁹ ſue malitie facilr̄ de alijs malū opinat̄: ſm illud Eccl'iaſtes. 10. In via ſtult⁹ ambulans cū ipſe ſit inſipiēs oēs ſtultos eſtimat. Alio⁹ ꝓuenit ex hoc q̄ aliqs male efficit̄ ad alteꝝ. cū. n. aliqs cōtēnit vel odit aliquem aut iraſcit̄ vel iuidet ei ex leuib⁹ ſignis opinatur mala de ipſo: qꝛ vnuſq̄ſq̄ʒ facilr̄ credit qḋ appetit. Tertio⁹ ꝓuenit ex longa experiētia. vñ phs dicͭ in. 2. rhetorice q̄ ſenes ſūt maxie ſuſpitioſi: qꝛ multotiēs experti ſūt alioꝝ defectus: p̄me aūt dne ſuſpitōis cāe manifeſte ꝑtinēt ad ꝑuerſitatē affectus. Tertia v̄o cā diminuit rōnē ſuſpitiōis inq̄ʒtum experiētia ad certitudinē ꝓficit q̄ ē ꝯ rōnē ſuſpitiōis. ⁊ iō ſuſpitio viciū qḋdā iportat: ⁊ q̄ʒto magis procedit ſuſpitio tanto magis ē vicioſum. Eſt aūt triplex grad⁹ ſuſpitionis.

Prim⁹ q̄dē grad⁹ ē vt hō ex leuib⁹ indicijs de bonitate alicuius dubitare icipiat. ⁊ hoc ē veniale ⁊ leue pctm̄. ꝑtinet. n. ad tētationē humanā ſine q̄ vita iſta nō ducitur: vt habet̄ in glo. ſup illō p̄ ad Cor. 4. Nolite añ tp̄s iudicare. Scd̄s grad⁹ ē cū aliqs ꝓ certo malitiā alteri⁹ eſtimat ex leuib⁹ indicijs. ⁊ hoc ſi ſit de aliquo graui ē pctm̄ mortale iq̄ʒtū nō ē ſine ꝯtēptu ꝓximi. vñ glo. Ibidē ſubdit. Et ſi ḡ ſuſpitōes vitare nō poſſumus: qꝛ hoīes ſum⁹: iudicia tñ. i. diffinitiuas firmaſq̄ʒ ſnīas ꝯtinere debem⁹. Terti⁹ grad⁹ ē cū aliqs iudex ex ſuſpitiōē ꝓcedit ad aliquē cōdēnādū. ⁊ hoc directe ad iniuſtitiam pertinet. vñ ē pctm̄ mortale. ℭ Ad p̄mū ergo dōm q̄ in humanis actib⁹ inuenit̄ aliq̄ certitudo: nō q̄dem ſicut in demōſtratiuis: ſed ſm q̄ ꝯuenit tali māe: puta cum aliqd per idoneos teſtes ꝓbatur. ℭ Ad ſcdm̄ dōm q̄ ex hoc ipſo q̄ aliqs malā opioneʒ hʒ de alio ſine cā ſufficiēti idebite ꝯtēnit ipm̄. ⁊ iō iniuriat̄ ei. ℭ Ad tertiū dōʒ q̄ qꝛ iuſtitia ⁊ iiuſtitia ē circa exteriores

operationes:vt dictuꝫ ē:tūc iudiciū ſuſpitioſuꝫ directe ad iniuſtitiā ptinet qū ad actū exteriorē pcedit.⁊ tūc eſt peccatū mortale:vt dcm̄ ē.iudiciū aūt interius ptinet ad iniuſtitiā ſm ꝙ ꝯparatur ad exterius iudiciū vt actus iterior ad exteriorem:ſicut concupiſcentia ad fornicationeꝫ:⁊ ira ad homicidium.

Ad quartum ſic pcedit̄. Uidet̄ ꝙ dubia non ſint in meliorē ptē iterpretanda. Judiciū.n.magis debet eē de eo qđ vt in pluribus accidit ſꝫ in pluribꝰ accidit ꝙ aliq male agant:qꝛ ſtultoꝝ ē numerꝰ īfinitꝰ: vt dr̄ Eccles.i. Proni.n.ſūt ſenſus hoīs ad malū ab adoleſcētia ſua:vt dr̄ Geñ.8.ḡ dubia magis debemꝰ interpretari in malū q̄ꝫ in bonū.℄ P̄.Aug.dicit ꝙ ille pie ⁊ iuſte viuit q rex iteger ē eſtimator in neutrā ptē declinando:ſed ille q īterpretat̄ in melius quod dubiū eſt declinat ī alterā ptē.ḡ hoc nō ē faciēdū. ℄ P̄. Hō dꝫ diligere primū ſic ſeipm̄ ſꝫ circa ſeipm̄ hō dꝫ dubia interptari ī peiorē ptē:ſm illud Job.9.Uerebar oīa opa mea. ḡ videt̄ ꝙ ea q̄ ſunt dubia circa pximos ſint in peiorē pteꝫ īterpretanda. ℄ Sꝫ ꝯ̄ ē qđ Ro.14.ſup illud:q non mādu cat manducātem non iudicet:dicit Glo.Dubia ī meliorē ptē ſunt interpretāda.℄ Rñ°. dōm:ꝙ ſic dcm̄ ē:ex hocipſo ꝙ aliqs hꝫ malā opionē de alio abſq̄ꝫ īſufficiēti cā iniuriat̄ ei ⁊ ꝯtēnit ipſum.nullus aūt dꝫ aliū ꝯtēnere vel nocumentū qđcūq̄ꝫ īferre abſq̄ꝫ cā cogente.⁊ ideo vbi non apparēt manifeſta indicia de malo alicuiꝰ debemꝰ eū vt bonū hr̄e:in meliorē ptē iterpretādo qđ dubiū ē.℄ Ad pᵐ ḡ dōꝫ:ꝙ pōt ꝯtigere ꝙ ille q in meliorē ptē iterptat̄ frequētiꝰ fallit̄. ſꝫ melius ē ꝙ aliqs frequēter fallat̄ hñs bonā opione de aliquo malo hoīe q̄ꝫ ꝙ rariꝰ fallat̄ hñs malā opionē de aliquo bono: qꝛ ex hoc fit iniuria alicui:nō aūt ex pmo. ℄ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ aliud ē iudicare de rebus ⁊ aliud de hoībꝰ.in iudicio.n. in quo de rebꝰ iudicamus non attendit̄ bonū vel malum ex parte ipſius rei de q̄ iudicamus:cui nihil nocet q̄litercunq̄ꝫ iudicemus de ipſa:ſꝫ attendit̄ ibi ſoluꝫ bonuꝫ iudicantis ſi vere iudicet:vel maluꝫ ſi falſo:qꝛ veꝝ ē bonuꝫ intellectꝰ falſuꝫ aūt ē maluꝫ ipſiꝰ:vt dr̄ ī.6.ethi.⁊ iō vnuſq̄ſq̄ꝫ dꝫ niti ad hoc ꝙ de rebꝰ iudicet ſꝫ ꝙ ſunt:ſꝫ ī iudicio quo iudicamꝰ de hoībꝰ pcipue attendit̄ bonuꝫ ⁊ malū:⁊ ex pte eius de quo iudicatur qui in hoc ipo honorabilis habetur ꝙ bonus iudicatur.⁊ contemptibilis ſi iudicetur malus.⁊ ideo ad hoc potius tendere debemus in tali iudicio ꝙ hominem iudicemus bonum niſi manifeſta ratio in contrarium appareat.ipſi aūt hoī iudicanti falſuꝫ iudicium quo bñ iudicat de alio nō ptinet ad malum ītellectꝰ ipſiꝰ ſicut nec ad eius pfectionē ptinet ſm ſe cognoſcere veritatem ſingulariū cōtingentiū:ſed magis ptinet ad bonū affectū. ℄ Ad 3ᵐ dōm ꝙ īterpretari aliqd in deterioreꝫ vel meliorem ptē ꝯtingit duplr̄. Unoº per quādā ſuppōnē.⁊ ſic cū debemꝰ aliqbꝰ malis adhibere remediū ſiue noſtris ſiue alienis:expedit ad hoc vt ſecuriꝰ remediū opponat̄ ꝙ ſupponat̄ id qđ ē deteriꝰ:qꝛ remediū qđ ē efficax ꝯ̄ maiꝰ malum:multomagis eſt efficax ꝯ̄ minus malum. Alioº interpretamur aliqd in bonum vel malū diffiniēdo ſiue determinando.⁊ ſic in rerum iudicio dꝫ aliquis niti ad hoc vt interpretet̄ vnūqđq̄ꝫ ſcđm ꝙ eſt.in iudicio aūt perſonaꝝ vt interpretet̄ in melius.ſicut dictum eſt.

Ad quintum ſic pcedit̄.Uidet̄ ꝙ nō ſit ſemper ſm leges ſcriptas iudicādū.Semper.n.vitādū eſt iniuſtū iudiciū.ſꝫ q̄nq̄ꝫ leges ſcripte cōtinent iniuſtitiā:ſm illud Jſa.10.Ue q cōdūt leges iniq̄s:et ſcribētes iiuſtitiā ſcripſerūt.ḡ nō ſemp ē ſꝫ leges ſcriptas iudicādū.℄ P̄.Judiciū opꝫ eē de ſingularibꝰ euētibꝰ.ſed nulla lex ſcripta pōt oēs ſingulares euētus cōprehēdere: vt pꝫ p phm̄ in.5.ethi.ḡ vr̄ ꝙ nō ſemp ſit ſm leges iudicādum.℄ P̄.Lex ad hoc ſcribit̄ vt ſnia legiſlatoris manifeſtet̄.ſꝫ q̄nq̄ꝫ ꝯtingit ꝙ ſi ipſe legiſlator pñs eēt aliter iudicaret.ḡ nō eſt ſemp ſm leges ſcriptas iudicādū.℄ Sed ꝯ̄ ē qđ Aug.dic̄ in lib.de vā religiōe.Jn iſtis tēporalibus legibus quāq̄ꝫ de his hoīes iudicēt cū eas īſtituerint cū tamē fuerint īſtitute ⁊ firmate:nō licebit iudicibꝰ de eis iudicare:ſed ſm ipſas.℄ Rñ°.dōm ꝙ ſic dcm̄ eſt:iudiciū nihil aliud eſt q̄ꝫ q̄dā diffō vel determinatio eiꝰ qđ iuſtū eſt.fit aūt aliqd iuſtum duplr̄. Uno mō ex ipſa nā rei:qđ dr̄ ius nāle. Alio mō ex quodā cōdicto iter hoīes:qđ dr̄ ius poſitiuū:vt ſupra habitū eſt.leges aūt ſcribuntur ad vtriuſq̄ꝫ iuris declarationē alr̄ tñ ⁊ aliter.nā legis ſcriptura ius q̄dem nāle ꝯtinet:ſed nō inſtituit.nō hꝫ.n. robur ex lege:ſꝫ ex nā:ius aūt poſitiuū ſcripturā legis ⁊ ꝯtiet ⁊ īſtituit dās ei auctoritatis robur.⁊ iō neceſſe ē ꝙ iudiciū fiat ſm legis ſcripturā:alioqn iudiciū deficeret vel a iuſto nāli vel a iuſto poſitiuo.℄ Ad pmū ergo dōm ꝙ lex ſcripta:ſic nō dat robur iuri nāli:ita nec pōt eiꝰ robur minuere vel auferre: qꝛ nec volūtas hoīs pōt imutare nām.⁊ iō ſi ſcriptura legis ꝯtineat aliqd ꝯ̄ ius nāle iniuſta ē:nec hꝫ vim obligādi. ibi.n.ius poſitiuū locū hꝫ vbi q̄ꝫtū ad ius nāle nihil differt vtrū ſic vel alr̄ fiat:ſic̄ ſupra habitū ē.⁊ iō nec tales ſcripture leges dicunt̄:ſꝫ potiꝰ legis corruptiōes:vt ſupra dcm̄ eſt. ⁊ iō ſm eas nō eſt iudicādū.℄ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ſic̄ leges inique ſm ſe ꝯ̄riant̄ iuri nāli vel ſemp vel vt in plꝰibus:ita ēt leges q̄ ſunt recte poſite in aliqbꝰ caſibus deficiūt:in qbꝰ ſi ſeruarent̄ eēnt ꝯ̄ ius nāle.⁊ iō in talibus nō ē ſm lr̄aꝫ legis iudicādū.ſꝫ recurrēdū ad eq̄tatē quā itēdit legiſlator. vñ iuriſperitꝰ dic̄. Nulla rō iuris aut equitatis benignitas patit̄:vt q̄ ſalubriter p vtilitate hominum itroducunt̄ ea nos duriore iterpretatiōe ꝯ̄ ipſoꝝ ꝯmodū pducamꝰ ad ſeueritatē:⁊ in talibꝰ ēt legiſlator alr̄ iudicaret.⁊ ſi ꝯſideraſſet lege determinaſſet.⁊ per hoc pꝫ rñſio ad tertium.

Ad ſextum ſic pcedit̄. Ur̄ ꝙ iudiciū p vſurpationē n̄ reddat̄ puerſū.Juſtitia.n.ē rectitudo q̄dā ī agēdis:ſꝫ nihil ōperit vitati a quocūq̄ꝫ dicat̄:ſꝫ a quocūq̄ꝫ ē accipiēda.ḡ ēt nihil deperit iuſtitie a quocūq̄ꝫ iuſtum determinet̄ qđ ptinet ad rōnē iudicij.℄ P̄.Pctā punire ad iudiciū ptinet.ſꝫ aliq laudabilr̄ legunt̄ pctā puniſſe q tñ auctoritatē n̄ habebāt ſup illos quos puniebāt: ſicut moyſes occidēdo egyptium:vt habet̄ Exo.2.⁊ Phinees filius Eleazari zambri filiū Salumi:vt legit̄ Numeri.25.Et reputatū ē ei ad iuſtitiā:vt dr̄ ī pſ. ḡ vſurpatio iudicij nō ptinet ad iuſtitiā.℄ P̄.Poteſtas ſpūalis diſtiguitur a tēporali:ſed q̄nq̄ꝫ plati hñtes ſpūalē ptātē intromittunt ſe de his q̄ ptinēt ad ſecularē ptātē.ḡ vſurpatuꝫ iudicium nō ē illicitū.℄ P̄.Sicut ad recte iudicādū reqritur auctoritas:ita ēt ⁊ iuſtitia iudicantis ⁊ ſcia:vt ex ſupra dictis pꝫ. ſꝫ nō dr̄ iudiciū eē iniuſtuꝫ ſi aliqs iudicet nō hñs habitū iuſtitie vl̄ nō hñs ſciaꝫ iuris.ḡ ēt neq̄ꝫ iudiciū vſurpatum qđ fit p defectū auctoritatis ſemp erit iniuſtum. ℄ Sed ꝯ̄ ē qđ dr̄ Ro.14.Tu qs es q iudicas alienuꝫ ſeruum.℄ Rñ°.dōm ꝙ cū iudiciū ſit ferendū ſm leges ſcriptas:vt dcm̄ ē:ille q iudiciū fert legis dcm̄ quodāmō iterpretat̄ applicādo ipm̄ ad pticulare negociū:cū aūt eiuſdē auctoritatis ſit legē īterpretari ⁊ legē cōdere:ſic̄ lex condi nō pōt niſi publica auctoritate:ita nec iudiciū ferri pōt niſi publica auctoritate:q̄ qdeꝫ ſe extēdit ad eos qui cōitati ſubdunt̄.⁊ ideo ſicut iniuſtū eſſet vt aliqs cōſtrigeret aliū ad legem ſeruandam q̄ nō eſſet publica auctoritate ſancita:ita ēt iiuſtuꝫ eſt ſi aliquis cōpellat aliquem ferre iudicium qđ publica auctoritate nō fert̄.℄ Ad pmū ergo dicendum ꝙ pnunciatio veritatis nō iportat cōpulſionem ad hoc ꝙ ſuſcipiat̄:ſed liber eſt vnicuiq̄ꝫ eaꝫ recipere vel nō recipere put vult:ſed iudicium importat quādā ipulſionem.⁊ ideo iniuſtū eſt ꝙ aliqs iudicet̄ ab eo q pulicam auctoritatem nō hꝫ.℄ Ad 2ᵐ dōm ꝙ moyſes videt̄ egy-

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ptium occidiſſe q̄ſi ex iſpiratione dīna auctoritatē adept⁹
vt videtur ꝑ hoc qđ dr̄ Actuū.7.ꝙ ꝑcuſſo egyptio eſtima/
bat Moyſes itelligere fratres ſuos:qm̄ dn̄s ꝑ manū ipſi⁹
daret ſalutē iſrl̄. Uel pōt dici ꝙ Moyſes occidit egyptiuꝫ
defendendo eū q iniuriā patiebat̄ cū moderamīe iculpa/
te tutele. vn̄ Amb. dicit in li. de offi. ꝙ q nō repellit iniuriā
a ſocio cū pōt:tā ē in vitio q̄ȝ ille q facit:⁊ iducit exēplum
Moyſi. Uel pōt dici ſic̄ dicit Aug. in q̄ōnib⁹ Exo. ꝙ ſicut
terra an̄ vtilia ſemina herbaꝝ inutiliū fertilitate laudat̄:
ſic illud Moyſi fcm̄ vitioſum q̄dem fuit ſ; magne fertili/
tatis ſignū gerebat:inq̄ȝtū.ſ. erat ſignū virtutis eius q̄ po/
pulū liberaturus erat. De phinees aūt dōm ē ꝙ ex inſpira
tōe dīna zelo dei ꝯmotus hoc fecit. vel q: licet nōdū eſſet
ſum⁹ ſacerdos:erat tm̄ filius ſumi ſacerdotis ⁊ ad euꝫ hoc
iudiciū ꝑtinebat ſic̄ ⁊ ad alios iudices q̄bus hoc erat p̄ce/
ptū. ¶ Ad 3m dōꝫ ꝙ ptās ſecularis ſubdit̄ ſpūali ſic̄ corp⁹
aīe. ⁊ iō non eſt vſurpatū iudiciū ſi ſpūalis p̄lat⁹ ſe itromit
tat de tp̄alibus q̄ȝtū ad ea in q̄bus ſubditur ei ſecularis po
teſtas vel q̄ ei a ſeculari ptāte relinquunt̄. ¶ Ad 4m dōꝫ:
ꝙ habitus ſcīe ⁊ iuſtitie ſunt ꝑfectiōes ſingularis ꝑſone. ⁊
iō ꝑ eoꝝ defectū nō dr̄ vſurpatū iudiciū ſic̄ ꝑ defectū pu/
blice auctoritatis ex q̄ iudiciū vim coactiuā habet.

¶ De partibus iuſtitie. Qō LXI.

DEinde conſiderandū eſt de parti
bus iuſtitie. Et p̄ de parti
bus ſubiectiuis q̄ ſunt ſpēs iuſtitie.ſ. di/
ſtributiua ⁊ ꝯmutatiua. 2° de ꝑtib⁹ q̄/
ſi itegralib⁹. 3° de ꝑtibus q̄ſi potētiali
bus.ſ. de vtutib⁹ adiūctis. ¶ Circa p̄⁹
occurrit duplex ꝯſideratio. Prima de
ipſis iuſtitie ꝑtib⁹. Scd̄a de vitijs oppoſitis. Et q: reſtitu
tio videt̄ eſſe actus ꝯmutatiue iuſtitie. p̄ ꝯſiderādū ē de
diſtinctione iuſtitie ꝯmutatiue ⁊ diſtributiue. 2° de reſti
tutione. ¶ Circa p̄m querunt̄ q̄tuor. p̄° vtꝝ ſint due ſpēs
iuſtitie:iuſtitia diſtributiua ⁊ ꝯmutatiua. 2° vtrum eodē
modo in eis mediū accipiatur. 3° vtrum ſit earuꝫ vnifor/
mis vel multiplex materia. 4° vtruꝫ ſm aliquā eaꝝ ſpē/
rum iuſtum ſit idem qđ contrapaſſum.

Ad primum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ icōuenie/
ter ponāt̄ due ſpēs iuſtitie: iuſtitia
diſtributiua ⁊ ꝯmutatia. Nō.n. pōt eē iuſtitie ſpēs qđ ml/
titudini nocet cū iuſtitia ad bonū cōe ordiet̄. ſ; diſtribuer̄
bona cōia i mltos nocet bono cōi mltitudis: tū q: exhau/
riūt̄ opes cōes:tū ēt q: mores hoiuꝫ corrūpūt̄. dic̄.n. Tul/
li⁹ in lib. de offi. Fit deterior q accipit ⁊ ad idē ſemꝑ expe/
ctādū paratior. ḡ diſtributio non ꝑtinet ad aliquā iuſtitie
ſpēm. ¶ P̄. Juſtitie actus ē reddere vnicuiq; qđ ſuuꝫ eſt:
vt ſupra habitū eſt. ſed in diſtributiōe nō reddit̄ alicui qđ
ſuum erat:ſ; de nouo appropriat̄ ſibi id qđ erat cōe. ḡ hoc
ad iuſtitiā nō ꝑtinet. ¶ P̄. Juſtitia nō ſolū eſt in p̄ncipe:ſ;
ēt in ſubtis:vt ſupra habitū ē. ſed diſtribuere ſemꝑ ad p̄nci
pem ꝑtinet. ḡ diſtributiua nō ꝑtinet ad iuſtitiā. ¶ P̄. Di/
ſtributiuū iuſtū eſt bonoꝝ cōium: vt dr̄ in.5.ethi. ſed cōia
ꝑtinēt ad iuſtitiā legaleꝫ. ḡ iuſtitia diſtributiua nō eſt ſpēs
iuſtitie ꝑticularis: ſed iuſtitie legalis. ¶ P̄. Unū ⁊ multa
nō diuerſificant ſpēm vtutis:ſ; iuſtitia cōmutatiua ꝯſiſtit
i hoc ꝙ aliq̄d reddit̄ vni:iuſtitia vō diſtributiua in hoc ꝙ
aliq̄d dat̄ multis. ḡ nō ſūt diuerſe ſpēs iuſtitie. ¶ Sed ꝯ
eſt ꝙ phs in.5.ethi. ponit duas ꝑtes iuſtitie. ⁊ dic̄ ꝙ vna ē
directiua in diſtributōib⁹:alia in cōmutationib⁹. ¶ Rn̄°.
dōm:ꝙ ſic̄ dcm̄ eſt:iuſtitia ꝑticularis ordinat̄ ad aliquam
ꝑuatā ꝑſonā q̄ cōparat̄ ad cōitatē ſicut ꝑs ad totū. pōt aūt
ad aliquā ꝑtem duplex ordo attēdi. vn⁹ q̄dē ꝑtis ad ꝑtem
cui ſilis eſt ordo vni⁹ ꝑuate ꝑſone ad aliā. ⁊ hūc ordinē di/
rigit cōmutatiua iuſtitia q̄ cōſiſtit in his q̄ mutuo ſūt iter
duas ꝑſonas adinuicē. Alius ordo attēdit̄ toti⁹ ad ꝑtes. et
huic ordini aſſimilat̄ ordo ei⁹ qđ eſt cōe ad ſingulas perſo
nas:quē q̄dem ordinē dirigit iuſtitia diſtributiua q̄ eſt di/
ſtributiua cōium ſm ꝓportionalitatē. ⁊ iō due ſūt iuſtitie
ſpēs.ſ. diſtributiua ⁊ cōmutatiua. ¶ Ad p̄mum ḡ dōm ꝙ
ſic̄ in largitionib⁹ ꝑuataꝝ ꝑſonaꝝ cōmēdat̄ moderatio:ef
fuſio vō culpat̄:ita ēt in diſtributione cōium bonoꝝ ē mo
deratio ſuanda in quo dirigit iuſtitia diſtributiua. ¶ Ad
2m dōm ꝙ ſic̄ pars ⁊ totū quodāmō ſūt idē:ita id qđ eſt to
tius quodāmō ē ꝑtis. ⁊ ita cum ex bonis cōib⁹ aliq̄d in ſin
gulos diſtribuit̄ q̄lꝫ aliquo mō recipit qđ ſuum eſt. ¶ Ad
3m dōm ꝙ act⁹ diſtributiōis q eſt cōiuꝫ bonoꝝ ꝑtinet ſolū
ad p̄ſidenteꝫ cōib⁹ bonis. ſed tm̄ iuſtitia diſtributiua ē ⁊ in
ſubditis q̄bus diſtribuit̄ inq̄ȝtū.ſ. ſūt ꝯtenti iuſta diſtribu
tione:q̄uis ēt diſtributio quādoq; fiat bonoꝝ cōiuꝫ: nō q̄deꝫ
ciuitati:ſ; vni familie:quoꝝ diſtributio fieri pōt auctorita
te alicui⁹ ꝑuate ꝑſone. ¶ Ad q̄rtū dōꝫ ꝙ motus accipiūt
ſpēm a termino ad quē. ⁊ iō ad iuſtitiā legalē ꝑtinet ordi/
nare ea q̄ ſunt ꝑuataꝝ ꝑſonaꝝ in bonū cōe:ſ; ordinare ecō
uerſo bonum cōe ad ꝑſonas ꝑticulares ꝑ diſtributiōeꝫ eſt
iuſtitie ꝑticularis. ¶ Ad q̄ntum dōm ꝙ iuſtitia diſtributi
ua ⁊ cōmutatiua nō ſoluꝫ diſtinguunt̄ ſm vnū ⁊ multa:ſ;
ſm diuerſam debiti rōnē. Alio.n. mō debet̄ alicui id qđ ē
cōe. Alio modo id quod eſt proprium.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ mediū
eodem mō accipiat̄ in iuſtitia
diſtributiua ⁊ cōmutatiua. Utraq;.n. ſub iuſtitia particu/
lari continet̄ vt dcm̄ eſt. Sed in oīb⁹ tēperantie vel forti
tudinis ꝑtibus accipit̄ vno mō mediū. ḡ ēt eodeꝫ mō me
dium eſt accipiēdū in iuſtitia diſtributiua ⁊ cōmutatiua.
¶ P̄. Forma vtutis moralis in medio ꝯſiſtit:qđ ſm rōnē
determinat̄. cū ergo vni⁹ vtutis ſit vna forma:videt̄ ꝙ in
vtraq; ſit eodē modo mediū accipiendū. ¶ P̄. In iuſtitia
diſtributiua accipit̄ mediū attendēdo diuerſam dignita/
tem perſonaꝝ. ſ; dignitas ꝑſonaꝝ attēdit̄ ēt in cōmutati/
ua iuſtitia ſicut in punitionib⁹. pl's.n. punit̄ q ꝑcutit p̄nci/
pem q̄ȝ q ꝑcutit ꝑuatā perſonā. ḡ eodē mō accipit̄ mediuꝫ
in vtraq; iuſtitia. ¶ Sed ꝯ eſt qđ phs dicit in.5.ethi. ꝙ in
iuſtitia diſtributiua accipit̄ mediū ſm geometricā ꝓpor/
tionalitatē:in cōmutatiua aūt ſm arithmeticaꝫ. ¶ Rn̄°.
dōm ꝙ ſic̄ dcm̄ eſt:in diſtributiua iuſtitia dat̄ aliq̄d alicui
ꝑuate ꝑſone inq̄ȝtū id qđ ē toti⁹ eſt debitū parti:qđ q̄dem
tanto mai⁹ eſt quāto ipſa ꝑs maiorē p̄ncipalitatē hꝫ in to/
to. ⁊ iō in diſtributiua iuſtitia tāto pl's alicui de bonis cōi/
bus dat̄ quāto illa ꝑſona maiorē hꝫ p̄ncipalitatē in cōita/
te. q̄ q̄dem p̄ncipalitas in ariſtocratia cōitate attendit̄ ſꝫ
vtuteꝫ: in olycratia ſm diuitias:in democratia ſꝫ liberta
tem:⁊ in alijs alr̄. ⁊ iō in iuſtitia diſtributiua nō accipit̄ me
dium ſm eq̄litatē rei ad rē:ſ; ſꝫ ꝓportionē reꝝ ad perſo/
nas:vt.ſ. ſicut vna ꝑſona excedit aliaꝫ:ita ēt res q̄ dat̄ vni
perſone excedit rem q̄ dat̄ alij:⁊ iō dicit phus ꝙ tale me/
dium ē ſm geometricā ꝓportionalitateꝫ in qua attendit̄
equale nō ſm q̄ȝtitatē:ſ; ſm ꝓportionē. ſic̄ ſi dicam⁹ ꝙ ſi
cut ſe hn̄t ſex ad q̄tuor:ita ſe hn̄t tria ad duo: q: vtrobiq;
eſt ſexq̄altera ꝓportio in q̄ mai⁹ hꝫ totū min⁹:⁊ mediam
partē ei⁹:nō aūt eſt eq̄lis exceſſus ſm q̄ȝtitatē: q: ſex exce
dunt q̄tuor in duob⁹:tria vō excedūt duo in vno: ſed in cō
mutatōib⁹ reddit̄ aliq̄d alicui ſingulari perſone ꝓpter rē
eius q̄ accepta ē:vt maxime pꝫ in emptōe ⁊ vēditiōe in q̄/
bus p̄mo iuenit̄ rō cōmutationis. ⁊ iō opꝫ adeq̄re reꝫ rei:
vt quāto iſte plus hꝫ q̄ȝ ſuū ſit de eo qđ eſt alterius tātun
dem reſtituat ei cuius eſt. ⁊ ſic fit equalitas ſcđꝫ arithme
ticam medietatem q̄ attendit̄ ſm parem q̄ȝtitatis exceſ/
ſum:ſicut q̄nq; eſt medium inter ſex ⁊ q̄tuor:in vnitate.n.
excedit ⁊ exceditur. ſi ergo a p̄ncipio vterq; hēbat q̄nq; ⁊
vnus eoꝝ accepit vnum de eo qđ eſt alterius:vnus.ſ. acci
piens habebit ſex:⁊ alij relinquent̄ q̄tuor:erit ḡ iuſtitia ſi

vterq; reducaꝛ ad mediū vt accipiat vnū ab eo qui hꝫ ſex
⁊ detur ei q hꝫ q̄tuor:ſic.n.vterq; habebit q̄nq; qḋ eſt me/
diū.¶ Ad p̄mū ḡ dōꝫ: ꝙ in alijs virtutibꝰ moꝛalibꝰ accipi
tur mediū ſm rōnē ⁊ nō ſm rē:ſꝫ in iuſtitia accipiꝛ mediū
rei.⁊ iō ſm diuerſitatē reꝝ diuerſimode mediū accipitur
¶ Ad 2m dōꝫ:ꝙ gn̄alis foꝛma iuſtitie eſt eq̄litas in q̄ ꝯue/
nit iuſtitia diſtributiua cū ꝯmutatiua. in vna tn̄ īuenit eq̄
litas ſm ꝓpoꝛtionalitatē geometricā:in alia ſm aꝛithmeti
cā.¶ Ad 3m dōꝫ:ꝙ in actionibꝰ ⁊ paſſionibus ꝯditio pſone
facit ad q̄ntitatē rei.maioꝛ.n. eſt iniuria ſi ꝑcutiaꝛ p̄nceps
q̄ ſi ꝑcutiaꝛ p̄uata pſona ⁊ ita ꝯditio pſone in diſtributiua
iuſtitia attenditur ſm ſe:in ꝯmutatiua aūt ſm ꝙ per hoc
diuerſificatur res.

Ad tertium ſic ꝓceditur. Videꝛ ꝙ mā vtriuſq;
iuſtitie nō ſit diuerſa.diuerſitas eni
materie facit diuerſitatem virtutis:vt patet in temꝑantia
⁊ foꝛtitudine.ſi ḡ diſtributiue iuſtitie ⁊ cōmutatiue ſit di/
uerſa materia:videꝛ ꝙ non contineanꝛ ſub vna virtute.ſ.
ſub iuſtitia.¶ P̄.Diſtributio q̄ ꝑtinet ad iuſtitiam diſtri/
butiuā ē pecunie vel honoꝛis vel alioꝝ quecūq; diſpartiri
poſſunt inter eos q cōitate cōicant:vt dꝛ in.5.ethi. quoꝝ
etiā eſt cōmutatio inter pſonas adinuicē q̄ ꝑtinent ad cō/
mutatiuā iuſtitiā.ḡ non eſt diuerſa mā diſtributiue ⁊ com
mutatiue iuſtitie.¶ P̄.Si ſit alia materia diſtributie iu/
ſtitie ⁊ alia materia ꝯmutatiue ꝓpter hoc ꝙ differunt ſpē
vbi non erit dr̄ia ſpēi non debebit eſſe māe diuerſitas:ſed
phs ponit vnā ſpēm ꝯmutatiue iuſtitie q̄ tn̄ hꝫ multiplicē
materiam.non ḡ videtur eſſe multiplex materia harū ſpe
cierum.¶ In contrariū eſt qḋ dicitꝛ in.5.ethi. ꝙ vna ſpēs
iuſtitie eſt directiua in diſtributionibus alia in cōmutatio
nibus.¶ Rn̄o.dōꝫ:ꝙ ſicut ſupꝛa dictū ē iuſtitia eſt circa
quaſdā opatiōes exterioꝛes.ſ.diſtributionē ⁊ ꝯmutationē
que q̄dem ſunt vſus quoꝛundā exterioꝝ vel reꝝ vel pſo/
naꝝ vel etiā opeꝝ.reꝝ q̄dem:ſicut cū aliq̄s vel aufert vel
reſtituit alteri ſuā rē.pſonaꝝ aūt:ſicut cū aliq̄s in ipaꝫ per
ſonam hominis iniuriam facit:puta percutiendo vel cōui
ciando aut etiam cum irreuerentiam exhibet.operum au
tem ſicut cum aliquis iuſte ab alio exigit vel alteri reddit
aliquod opus.ſi ergo accipiamus vt materiaꝫ vtriuſq; iu/
ſtitie ea quoꝛum opationes ſunt vſus: eadem eſt materia
diſtributiue ⁊ cōmutatiue iuſtitie.nam ⁊ res diſtribui poſ
ſunt a ꝯmuni in ſingulos ⁊ commutari de vno in alium. ⁊
etiam eſt quedam diſtributio laboꝛioſoꝛum operum ⁊ re/
compenſatio.ſi aūt accipiamus vt materiaꝫ vtriuſq; iuſti
tie actiones ipſas pꝛincipales quibus vtimur perſonis re/
bus ⁊ operibus:ſic īuenitur vtrobiq; alia mā.nā diſtribu/
tiua iuſtitia eſt directiua diſtributiōis. cōmutatiua v̾o iu/
ſtitia eſt directiua ꝯmutationū:q̄ attēdi pōt īter duas per
ſonas quaꝝ q̄dā ſunt īuoluntarie q̄dā v̾o voluntarie. īuo/
luntarie q̄dem qn̄ aliq̄s vtiꝛ re alterius vel pſona vel ope
eo inuito:qḋ q̄dem ꝯtingit q̄nq; occulte ꝑ fraudē: q̄nq; q̄/
dem manifeſte ꝑ violentiā.vtrūq; aūt ꝯtigit aut in rē aut
in pſonā ꝓpꝛiā aut in pſonā cōiunctā.in rē q̄dem ſi occul/
te vnus rē alterīꝰ accipiat vocaꝛ furtū.ſi aūt manifeſte vo
caꝛ rapina:in pſonā aūt ꝓpꝛiā vel q̄ntū ad ipam cōſiſtētiā
perſone:vel q̄ntū ad dignitatē ipſiꝰ.ſi aūt q̄ntū ad ꝯſiſtētiā
pſone ſic lediꝛ aliq̄s occulte per doloſaꝫ occiſionē ſeu per
cuſſionem ⁊ per veneni exhibitionē:manifeſte aūt ꝑ ma/
nifeſtam occiſionē aut per icarcerationē aut v̾berationeꝫ
ſeu mēbꝛi mutilationem:q̄ntū aūt ad dignitatē perſone le
diꝛ aliq̄s occulte q̄dem per falſa teſtimonia ſeu detractio
nes q̄bus alicui aufert famaꝫ ſuā:⁊ per alia hmōi:manife/
ſte aūt per accuſationē in iudicio ſeu per cōuicij illationē:
q̄ntū aūt ad perſonā cōiunctā lediꝛ aliq̄s in vxoꝛe vt ī plu
ribus occulte ꝑ adulteriū:in ſeruo aūt cū aliq̄s ſeruū ſedu
cit:vt a dn̄o diſcedat.⁊ hec ēt manifeſte fieri pn̄t.⁊ eadem
rō eſt de alijs pſonis cōiunctis in q̄s ēt pn̄t oībus modis i/
iurie cōmitti:ſicut ⁊ in pſonā p̄ncipalē:ſed adulteriū ⁊ ſer/
ui ſeductio ſunt ꝓpꝛie iniurie circa has pſonas:tn̄ q2 ſeruꝰ
eſt poſſeſſio q̄dā dn̄i hoc referꝛ ad furtū.voluntarie āt cō
mutationes dn̄r qn̄ aliq̄s volūtarie trāſfert rem ſuā in al/
terum.⁊ ſi q̄dem ſimplr̄ in alteꝝ transferat rem ſuā abſq;
debito ſicꝰ in donatione nō ē actꝰ iuſtitie: ſed liberalitatis.
intantū aūt ad iuſtitiā volūtariā trāſlatio ꝑtinet inq̄ntum
eſt ibi aliq̄d de rōne debiti: qḋ q̄deꝫ ꝯtingit multipliciter.
Unoꝰ qn̄ quis trāſfert ſimplr̄ rē ſuā in alteꝝ ꝓ recōpenſa
tionē alterīꝰ rei:ſicut accidit in venditiōe ⁊ emptiōe. Alio
modo qn̄ aliq̄s tradit rē ſuā alteri cōcedēs ei vſuꝫ rei cuꝫ
debito recuperādi rē.⁊ ſi q̄dē gratis cōcedit vſum rei vo/
catur vſuſfructꝰ in rebꝰ q̄ aliq̄d fructificāt vel ſimplr̄ mu
tuum ſeu accōmodatū in rebꝰ q̄ nō fructificāt:ſicꝰ ſunt de/
narij vaſa ⁊ hmōi.ſi v̾o nec ipſe vſus gratis cōcedꝛ vocaꝛ
locatio ⁊ cōductio. Tertioꝰ aliq̄s tradit rem ſuā vt recu/
perandā nō rōne vſus:ſed vel rōne ꝯſeruatōis ſicꝰ in depo
ſito:vel rōne obligatōis ſicꝰ cū q̄s rem ſuā pignoꝛi obligat:
ſeu cū aliq̄s ꝓ alio fideiubet.in oībus aūt hmōi actionibꝰ
ſiue voluntarijs ſiue inuoluntarijs eſt eadem rō accipien
di medium ſm equalitatem recōpenſationis.⁊ iō oēs iſte
actiones ad vnam ſpēm iuſtitie ꝑtinent.ſ.ad cōmutatiuā.
Et per hoc patet reſponſio ad obiecta.

Ad quartum ſic ꝓcediꝛ. Videtur ꝙ iuſtum ſit
ſimplr̄ idē qḋ ꝯpaſſum. Iudiciuꝫ
.n.diuinū eſt ſimplr̄ iuſtū:ſed hec eſt foꝛma diuini iudicij
vt ſm ꝙ aliq̄s fecit patiaꝛ:ſm illud Matth.7. In quo iu
dicio iudicaueritis iudicabimini:⁊ in q̄ mēſura mēſi fue/
ritis remetieꝛ vobis.ḡ iuſtum eſt ſimplr̄ idē qḋ ꝯpaſſum.
¶ P̄.In vtraq; iuſtitie ſpē daꝛ aliq̄d alicui ſcḋm quādaꝫ
equalitatem in reſpectu q̄dem ad dignitatē perſone in iu
ſtitia diſtributiua:q̄ q̄dem perſone dignitas maxīe videꝛ
attendi ſm opera q̄bꝰ aliq̄ cōitati ſeruiūt.in reſpectu aūtē
ad rem ī q̄ q̄s dānificatus ē in iuſtitia cōmutatiua:ſm aūt
vtrāq; equalitatē aliq̄s ꝯpatiꝛ ſꝫ ꝙ fecit.ḡ videꝛ ꝙ iuſtū
ſimplr̄ ſit idem qḋ ꝯpaſſum.¶ P̄. Maxime videꝛ ꝙ nō
oꝫ aliquē ꝯpati ſm ꝙ fecit ꝑꝑ dr̄iam volūtarij ⁊ inolūta/
rij.q.n.inolūtarie fecꝛ iniuriā minꝰ puniꝛ: ſꝫ voluntariū ⁊
īuolūtariū q̄ accipiunꝛ ex ꝑte nr̄a nō diuerſificāt mediuꝫ
iuſtitie.qḋ eſt mediū rei ⁊ nō quo ad nos.ḡ iuſtū ſimplr̄ vr̄
eſſe ideꝫ qḋ ꝯpaſſum. ¶ Sed ꝯ eſt qḋ phs in.5.ethi.ꝓbat
nō q̄libet iuſtū eē ꝯpaſſum.¶ Rn̄o.dōm ꝙ hoc qḋ dꝛ ꝯ/
paſſum īpoꝛtat equalē recōpenſationē paſſionis ad actio/
nem p̄cedentem:qḋ q̄dē ꝓpꝛijſſime dꝛ in paſſionibus iu/
rioſis q̄bus aliq̄s perſonam ꝓximi ledit: puta ſi ꝑcutit ꝙ
reꝑcutiaꝛ:⁊ hoc q̄dem iuſtum determinaꝛ in lege.Exo.
21. Reddet aīam ꝓ aīa oculū pꝛo oculo ⁊c̄.⁊ q2 ēt auferre
rem alterius eſt q̄dā iniuſtū facere: iō ſecūdario etiaꝫ in
his dicitur cōtrapaſſum ꝓut.ſ.aliq̄s qui dānum intulit in
re ſua etiam ipſe damnificeꝛ.⁊ hoc etiam iuſtū damnū cō
tinetur in lege Exo.22.Siquis furatus fuerit bouem aut
ouem ⁊ occiderit vel vendiderit q̄nq; boues ꝓ vno boue
reſtituet: ⁊ quatuoꝛ oues pꝛo vna oue. Tertio vero trāſ/
ferꝛ nomen ꝯpaſſum ad volūtarias cōmutatiōes in q̄bus
vtriuſq; eſt actio ⁊ paſſio.ſed volūtariū diminuit de rōne
paſſionis:vt dcm̄ eſt.n.in omnibꝰ aūt his dꝫ fieri ſcḋuꝫ
rōnem iuſtitie cōmutatiue recōpenſatio ſm equalitateꝫ:
vt.ſ.paſſio recompenſata ſit equalis actioni: nō aūt ſemꝑ
eſſet equalis ſi idem ſpē aliquis patereꝛ qḋ fecit.nā p̄mo
quidem cū aliquis iniurioſe ledat alterīꝰ pſonam maioꝛē:
maioꝛ eſt actio q̄ paſſio eiuſdem ſpēi q̄ ipſe patereꝛ.⁊ iō
ille qui percutit p̄ncipem nō ſolum repercutiꝛ: ſed multo
grauius puniꝛ.ſilr̄ etiam cum quis aliquē īuoluntariū in
re ſua damnificat:maioꝛ eſt actio q̄ eſſet paſſio ſi ſibi ſola
res illa auferreꝛ.q2 ipſe qui damnificauit alium in re ſua

nihil dãnificaretur. ⁊ ideo puniť in hoc ꝙ multiplicius reſtituat: q2 etiã nõ ſolũ dãnificauit pſonã puatã ſed rempublicã eius tutele ſecuritatem infringendo. ſilr etiã nec in cõmutationibꝰ volũtarijs eẽt ſemp eq̃lis paſſio ſi qs daret rem ſuã accipiẽs rẽ alterius: q2 forte res alterius eſt multo maior q̃3 ſua. ⁊ ideo op3 ſm q̃dam ꝓportionatã cõmenſurationẽ adequare paſſionẽ actioni ĩ cõmutationibus: ad qd inuẽta ſunt nũmiſmata. ⁊ ſic cõtrapaſſu3 ẽ ꝯmutatiuũ iuſtũ. in diſtributiua aũt iuſtitia locum non habet: quia in diſtributiua iuſtitia non attenditur equalitas ſecundum ꝓportionem rei ad rẽ: vel paſſionis ad actionẽ: vnde diciť contrapaſſum: ſ3 ſm ꝓportionalitatẽ reꝝ ad pſonas: vt ſupra dictum eſt. ¶ Ad pmũ ꝰ dõm: ꝙ illa forma diuini iudicij attendiť ſm rõnẽ ꝯmutatiue iuſtitie: put. ſ. recõpenſat premia meritis ⁊ ſupplicia pctis. ¶ Ad 2ᵐ dõ3: ꝙ ſi alicui qui cõitati ſeruiuiſſet retribuereť aliqd ꝓ ſeruitio impẽſo: nõ eſſet hoc diſtributiue iuſtitie: ſ3 cõmutatiue: in diſtributiua. n. iuſtitia nõ attendiť eq̃litas eius quod qs accipit ad id qd ipſe ĩpendit: ſ3 ad id qd alius accipit ſm modũ vtriuſq3 pſone. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ qñ actio iniurioſa eſt volũtaria excedit iniuriã. ⁊ ſic accipiť vt maior res. vñ o3 maiorẽ penã ei recõpẽſari nõ ſ3 drĩa3 quo ad nos. ſ3 ſ3 differẽtiã rei.

¶ De reſtitutione. Qõ LXII.

DEinde conſiderãdũ eſt de reſtitutione. ¶ Et circa hoc queruntur octo. pͦ cuiꝰ actus ſit. 2ͦ vtru3 neceſſe ſit ad ſalutẽ oẽ ablatu3 reſtitui. 3ͦ vtrũ oporteat illud multiplicatũ reſtituere. 4ͦ vtru3 oporteat reſtitui qd qs nõ abſtulit. 5ͦ vtꝝ oporteat reſtitui ei a quo acceptũ ẽ. 6ͦ vtꝝ oporteat reſtituere eũ qui accepit. 7ͦ vtrũ aliquẽ aliũ. 8ͦ vtrũ ſit ſtatĩ reſtituẽdũ.

Ad primum ſic ꝓceditur. Videť ꝙ reſtitutio nõ ſit actus iuſtitie ꝯmutatiue. Juſtitia enim reſpicit rationem debiti. ſed ſicut donatio põt eſſe eius quod non debetur: ita etiam ⁊ reſtitutio. ergo reſtitutio non eſt actus alicuius partis iuſtitie. ¶ P̃. Illud quod iam tranſijt ⁊ non eſt: reſtitui non poteſt. ſed iuſtitia ⁊ iniuſtitia ſunt circa q̃ſdã actiones ⁊ paſſiones q̃ non manent ſed tranſeunt. ꝰ reſtitutio non videtur eſſe actus alicuius partis iuſtitie. ¶ P̃. Reſtitutio eſt q̃da3 recompenſatio eius qd ſubtractum ẽ: ſed aliquid poteſt homini ſubtrahi nõ ſolũ in cõmutatione ſed etiã in diſtributione: puta cum aliqs diſtribuẽs minꝰ dat alicui q̃3 debeat hr̃e. ergo reſtitutio nõ magis eſt actꝰ ꝯmutatiue iuſtitie q̃3 diſtributiue. ¶ S3 ꝯ. Reſtitutio ablatiõi opponiť: ſ3 ablatio rei aliene eſt actus iniuſtitie circa ꝯmutatões. ꝰ reſtitutio eius ẽ actꝰ iuſtitie q̃ ẽ in cõmutatõibꝰ directiua. ¶ Rñ°. dõm ꝙ reſtituere nihil aliud eẽ videť q̃3 iterato aliquem ſtatuere in poſſeſſionẽ vel dñiu3 rei ſue. ⁊ ita in reſtitutõe attendiť eq̃litas iuſtitie ſm recõpenſationẽ rei ad re3: qd ꝑtinet ad iuſtitiã cõmutatiuã. ⁊ iõ reſtitutio ẽ actꝰ ꝯmutatiue iuſtitie: qñ. ſ. res vniꝰ ab alio habeť vel ꝑ volũtatẽ eiꝰ ſicť in mutuo vel depoſito: vel ꝯ volũtate3 eiꝰ: ſicť in rapina vel furto. ¶ Ad pmũ ergo dõm ꝙ illud qd alteri nõ debeť nõ ẽ ꝓprie loquẽdo eiꝰ: ⁊ ſi aliqñ eius fuerit. ⁊ iõ magis videť eſſe noua donatio q̃3 reſtitutio cu3 qs alteri reddit qd ei nõ debeť. h3 tñ aliquã ſilitudinẽ reſtitutõis: q2 res mãliter eadẽ ẽ: nõ tñ eſt eadẽ ſ3 formalẽ rõnẽ quã reſpicit iuſtitia qd ẽ eſſe ſuu3 alicꝰ. vñ nec ꝓprie reſtitutio dr̃. ¶ Ad 2ᵐ dõ3 ꝙ nomẽ reſtitutiõis inq̃3tũ ĩportat iterationẽ quãdam ſupponit rei ĩdẽtitatẽ. ⁊ iõ ſm pmã ĩpoſitionẽ nomis reſtitutio vr̃ locũ hr̃e p̃cipue in rebꝰ exteriorибꝰ: q̃ manentes eadẽ ⁊ ſm ſuba3 ⁊ ſm ius dominij ab vno pñt ad aliũ deuenire: ſed ſicť ab hmõi rebꝰ nomẽ ꝯmutatõis trãſlatu3 eſt ad actiões vel paſſiões q̃ ꝑtinẽt ad reuerentiã vel iniuriam alicꝰ pſone ſeu nocumẽtũ vel ꝑfectũ: ita ẽt nomẽ reſtitutionis ad hoc deriuať: q̃ l3 realr̃ nõ maneãt tñ maneẽt in effectu vel corporali: puta cũ ex ꝑcuſſione lediť corpus: vel q eſt in opione hoĩum: ſicť cũ aliqs v̾bo opprobrioſo remanet infamatꝰ vel ẽt minoratꝰ in ſuo honore. ¶ Ad 3ᵐ dõ3 ꝙ recõpenſatio quã facit diſtribuẽs ei cui dedit minꝰ q̃3 debuit fit per cõparationem rei ad rẽ: vt ſi quãto minꝰ habuit q̃3 debuit tanto plus ei deť: ⁊ ideo ia3 ꝑtinet ad iuſtitiam commutatiuam.

Ad ſecundum ſic ꝓcediť. Videť ꝙ nõ ſit neceſſariũ ad ſalutẽ ꝙ fiat reſtitutio eiꝰ qd ablatũ ẽ. Qđ. n. eſt ĩpoſſe nõ eſt de neceſſitate ſalutis. ſ3 aliqñ ĩpoſſe ẽ reſtituere id qd ẽ ablatũ: puta cũ aliqs abſtulit alicui mẽbrũ vel vita3. ꝰ nõ videť eſſe de neceſſitate ſalutis ꝙ aliqs reſtituat qd alteri abſtulit. ¶ P̃. Cõmittere aliqd pctm̃ nõ ẽ de necĩtate ſalutis: q2 ſic hõ eſſet perplexus: ſed qñq3 illud qd aufertur nõ põt reſtitui ſine pctõ: puta cũ aliqs alicui famã abſtulit veꝝ dicẽdo. ꝰ reſtituere ablatũ nõ eſt de necĩtate ſalutis. ¶ P̃. Qđ factũ ẽ nõ põt fieri vt factũ nõ fuerit: ſ3 aliqñ alicui aufertur honor ſue perſone ex hoc ipſo ꝙ paſſus eſt ab aliquo iniuſte vituperante eũ. ergo nõ põt ſibi reſtitui qd ablatum ẽ. ⁊ ita nõ eſt de neceſſitate ſalutis reſtituere ablatũ. ¶ P̃. Ille qui impedit aliquẽ ab aliquo bono ꝯſequẽdo videtur illud ei auferre: q2 qd modicũ deeſt q̃ſi nihil deeſſe videť: vt phs diť in. 2. phyſicoꝝ. S3 cũ aliqs ĩpedit aliquẽ ne cõſequať ꝑbendã vel aliqd hmõi nõ videtur ꝙ teneať ei ad reſtitutionẽ ꝑbende: q2 qñq3 nõ poſſet. nõ ergo reſtituere ablatũ ẽ de neceſſitate ſalutis. ¶ Sed ꝯ ẽ qd Aug. diť in ep̃la ad Macedoniũ. 14. q. 5. Si res aliena ꝓpter quã pctm̃ ẽ reddi poſſit ⁊ nõ reddiť: pnĩa nõ agiť: ſ3 ſimulať. ſi aũt veraciter agitur nõ remittiť pctm̃ niſi reſtituať ablatũ. Si vt dixi reſtitui põt nõ dimittiť pctm̃ niſi reſtituať ablatũ. ¶ Rñ°. dõm ꝙ reſtitutio ſicť dcm̃ eſt ẽ actꝰ iuſtitie cõmutatiue q̃ in quadam eq̃litate cõſiſtit. ⁊ iõ reſtituere ĩportat redditionẽ illius rei q̃ iniuſte ablata ẽ. ſic. n. ꝑ iteratam eius exhibitionẽ eq̃liter reparať. ſi vero iuſte ablatum ſit: ineq̃litas erit vt ei reſtituať: q2 iuſtitia in equalitate ꝯſiſtit. cũ ergo ꝯſeruare iuſtitiã ſit de necĩtate ſalutis: ꝯñs eſt ꝙ reſtituere id qd iniuſte ablatũ eſt alicui ſit de neceſſitate ſalutis. ¶ Ad pmum ergo dõm ꝙ in q̃bus nõ põt recõpẽſari equiualẽs: ſufficit ꝙ recõpenſeť qd poſſibile ẽ: ſicut p3 de honoribꝰ q ſunt ad deũ ⁊ ad parẽtes: vt phs dicit in. 8. ethi. ⁊ iõ qñ id qd eſt ablatũ non eſt reſtituibile per aliqd equale: d3 fieri recõpenſatio q̃lis poſſibilis ẽ: puta cũ aliquis alicui abſtulit mẽbrũ d3 ei recõpẽſare vel in pecunia vel in aliquo honore ꝯſiderata cõditione vtriuſq3 pſone ſm arbitriũ boni viri. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ aliqs põt alicui fama3 triplr̃ auferre. Uno mõ veꝝ dicẽdo ⁊ iuſte: puta cũ aliqs crimẽ alicꝰ prodit ordine debito ſeruato: ⁊ tũc nõ teneť ad reſtitutionem fame. Alio mõ falſum dicẽdo ⁊ iniuſte. ⁊ tũc teneť reſtituere famam cõfitẽdo ſe falſum dixiſſe. Tertio mõ veꝝ dicendo: ſed iniuſte: puta cum aliqs prodit crimen alterius ꝯtra ordinem debitũ. ⁊ tunc teneť ad reſtitutione3 fame q̃3tu3 põt ſine mendatio tñ: vt pote ꝙ dicat ſe male dixiſſe. vel ꝙ iniuſte eu3 diffamauerit. vel ſi non poſſit famam reſtituere d3 ei aliter recõpenſare ſicť ⁊ in alijs dcm̃ eſt. ¶ Ad tertiũ dõ3 ꝙ actio cõtumeliã inferentis nõ põt fieri: vt nõ fuerit: põt tamen fieri vt eius effectus. ſ. diminutio dignitatis pſone in opione hoĩum repareť per exhibitionẽ reuerentie. ¶ Ad q̃rtum dõm ꝙ aliqs põt ĩpedire aliquem ne habeat prebendam multiplr̃. Uno mõ iuſte: puta ſi ĩtendens honorẽ dei vel vtilitatẽ eccl̃ie ꝓcuret ꝙ deť alicui pſone digniori: ⁊ tũc nullo mõ teneť ad reſtitutionem vel ad aliquã recõpenſationẽ faciẽdam. Alioͦ iniuſte: puta ſi intendat eiꝰ nocumẽtũ quẽ impedit ꝓpter

odium vel vindictā aut aliquid huiuſmodi: ⁊ tunc ſi impe
dit ne ꝓbenda deť digno ꝯſulens ꝙ non deť: anteq̄ȝ ſit fir
matū ꝙ ei detur teneť qdē ad aliquā recōpenſationē pen
ſatis ꝯditionib⁹ ꝑſonaꝝ ⁊ negocij ſm arbitriū ſapiētis: nō
tñ teneť ad eq̄le: q2 ille nōdū fuerat adept⁹: ⁊ poterat mul
tipliciter īpediri. ſi vero iā firmatū ſit ꝙ alicui detur ꝓbē
da ⁊ aliquis ꝓpter indebitam cām ꝓcuret ꝙ reuoceť: idē
eſt ac ſi iam habitā ei auferret. ⁊ ideo teneť ad reſtitutio
nē equalis: tamen ſm ſuam facultatē.

Ad tertium ſic ꝓcediť. Uidetur ꝙ nō ſufficiat
reſtituere ſimplū qḋ iniuſte ablatū
ē. Diciť .n. Exo. 22. Siqs furat⁹ fuerit bouē aut ouē: ⁊ occi
derit vel vēdiderit: qnq3 boues ꝓ vno boue reſtituet: ⁊ q̄
tuor oues ꝓ vna oue. ſ3 q̄lib3 teneť mādatū diue legis ob
ſeruare. ḡ ille q furať teneť reſtituere q̄druplū vel quintu
plu3. ¶ P̄. Ea q̄ ſcripta ſunt ad nr̄a3 doctrinā ſcripta ſunt
vt dr̄ Ro. 15. ſ3 Luc. 19. zache⁹ dixit ad dn̄m. Siqd frauda
ui reddo q̄druplū. ḡ hō d3 reſtituere ml'tiplicatū id quod
iniuſte accepit. ¶ P̄. Nulli pōt iuſte auferri id quod dare
non d3. ſed iudex iuſte aufert ab eo q furat⁹ eſt plus q̄ȝ fu
ratus ē ꝓ emēda. ḡ hō d3 illud ſoluere: ⁊ ita nō ſufficit red
dere ſimplū. ¶ Sed ꝯ ē. q2 reſtitutio reducit ad eq̄litatē
qḋ ineq̄l'r ablatū eſt. ſ3 aliqs reddēdo qḋ accepit ſimplu3
reducit ad eq̄litatē. ḡ ſolū teneť reſtituere tm̄ q̄tū accepit
¶ Rn̄º. dōm: ꝙ cū aliqs iniuſte accipit rē alienā duo ſūt
ibi ꝯſideranda. quoꝝ vnū ē ineq̄litas ex ꝑte rei que q̄nq3
ē ſine iniuſtitia: vt p3 in mutuis. aliud aūt eſt iniuſtitie cul
pa que poteſt eſſe etiam cū eq̄litate rei: puta cū aliquis in
tendat inferre violentiā: ſ3 nō ꝑualet. q̄tū ḡ ad primum
adhibetur remedium per reſtitutione3 inq̄tum ꝑ ea3 eq̄
litas reparatur ad qḋ ſufficit ꝙ reſtituat tm̄ q̄tu3 habuerit
de alieno. ſed q̄tu3 ad culpam adhibetur remedium per
penam cuius inflictio pertinet ad iudicem. ⁊ ideo anteq̄ȝ
ſit condemnatus per iudicē nō teneť reſtitẽure plus q̄ȝ ac
cepit. ſed poſtq̄ȝ condemnatus eſt teneť penā ſoluere. ⁊ ꝑ
hoc p3 reſponſio ad primum: q2 lex illa determinatiua eſt
pene per iudicem infligende cum ad obſeruantiā iudicia
lis precepti nullus teneať poſt chriſti aduētū: vt ſupra ha
bitum eſt. pōt tñ idem vel ſile ſtatui in lege humana de q̄
erit eadē ratio. ¶ Ad 2ᵐ dō3 ꝙ zacheus id dixit quaſi ſu
pererogare volens. vnde ⁊ premiſerat: Ecce dimidiu3 bo
noꝝ meoꝝ do pauperibus. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ iudex condē
nando iuſte poteſt accipere aliquid amplius loco emēde:
quod tñ anteq̄ȝ condēnaretur non debebat.

Ad quartum ſic ꝓceditur. Uideť ꝙ aliqs de
beat reſtituere qḋ nō abſtulit. Il
le .n. q dānū īfert alicui teneť dānū remouere: ſ3 q̄nq3 ali
quis dānificat aliquē vltra id qḋ accepit. puta cū aliqs ef
fodit ſemina dānificat eū q ſeminauit in tota meſſe futu
ra: ⁊ ſic videť ꝙ teneať ad ei⁹ reſtitutionē. ḡ aliqs tenetur
ad reſtitutionē eius qḋ nō abſtulit. ¶ P̄. Ille q ḋtinet pe
cuniā creditoris vltra terminū ꝓfixū vide ť eū dānificare
in toto eo qḋ lucrari de pecūia poſſet: qḋ tñ ipſe nō aufert.
ergo videť ꝙ aliqs teneať reſtituere qḋ ñ abſtulit. ¶ P̄.
Juſtitia hūana deriuať a iuſtitia diuina: ſ3 deo d3 aliqs re
ſtituere plus q̄ȝ accepit ab eo: ſm illud Mat. 25. Sciebas
ꝙ meto vbi nō ſem no: ⁊ ꝯgrego vbi nō ſparſi. ḡ iuſtu3 eſt
vt ēt reſtituat hoī aliqd qḋ nō accepit. ¶ Sed ꝯ eſt ꝙ re
cōpenſatio ad iuſtitiā ꝑtinet inq̄tū eq̄litatē facit. ſ3 ſi ali
quis reſtitueret qḋ nō accepit hoc nō eēt eq̄le. ḡ talis reſti
tutio nō ē iuſtū ꝙ fiat. ¶ Rn̄º. dō3 ꝙ q̄cūq3 dānificat ali
quē vr̄ ei auferre id in quo ipm̄ dānificat. dānum .n. dr̄ ex
eo ꝙ aliqs min⁹ h3 q̄ȝ d3 hr̄e ſm ph̄m in .5. ethi. ⁊ iō hō te
neť ad reſtitutionē eius in quo aliquē dānificauit: ſ3 aliqs
damnificať dupl'r. Uno mō q2 auferť ei id qḋ actu habe
bat. ⁊ tale dānū eſt ſemꝑ reſtituēdū ſm recōpēſationē eq̄
lis: puta ſi aliqs dānificet aliquē diruēs domū ei⁹ tenetur
ad tantū q̄ȝ valet domus. Alio⁰ dānificat aliqs aliquē i
pediēdo ne adipiſcať qḋ erat in via habēdi. ⁊ tale dānum
nō op3 recōpenſare ex equo: q2 min⁹ eſt hr̄e aliqd v̄tute q̄ȝ
hr̄e actu. q aūt eſt in via adipiſcēdi aliqd h3 illud ſolū ſcḋ3
v̄tutē vel potētiā. ⁊ iō ſi redderet ei vt hr̄et hoc in actu re
ſtitueret ei qḋ ē ablatū nō ſimplū: ſ3 multiplicatū: qḋ nō ē
de neceſſitate reſtitutiōis: vt dcm̄ ē. teneť tñ aliquā recō
penſationē facere ſm ꝯditionē perſonaꝝ ⁊ negocioꝝ.
¶ Et per hoc p3 rn̄ſio ad ꝑmū ⁊ ſcḋm. nā ille q ſemē ſpar
ſit in agro nōdū h3 meſſem in actu: ſ3 ſolū in v̄tute. ⁊ ſilr il
le q h3 pecuniā nōdum h3 lucrū in actu: ſ3 ſolū in v̄tute. et
vtrūq3 pōt multipl'r īpediri. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ de⁹ nihil re
quirit ab hoīe niſi bonū qḋ ipſe in nobis ſeminauit. ⁊ ideo
verbū illud vel ītelligiť ſm ꝑuam exiſtimatione3 ſerui
pigri q exiſtimauit ſe ab alio nō accepiſſe: vel ītelligiť quā
tū ad hoc ꝙ de⁹ reqrit a nobis fruct⁹ donoꝝ q ſūt ⁊ ab eo
⁊ a nobis: q̄uis ipſa dona a deo ſint ſine nobis.

Ad quintum ſic ꝓcediť. Uideť ꝙ nō oporteat
ſemꝑ reſtitutione3 facere ei a quo
acceptū eſt aliqd. Nulli .n. debem⁹ nocere: ſ3 aliqñ eēt in
nocumētū hoīs ſi redderet qḋ ab eo acceptū ē: vel ēt ino
cumentū alioꝝ: puta ſi aliqs redderet gladiū depoſitū fu
rioſo. ergo nō ſemꝑ ē reſtituēdū ei a quo acceptū ē. ¶ P̄.
Ille q illicite aliqd dedit nō mereť illud recuꝑare: ſ3 q̄nq3
aliqs illicite dat qḋ alius ēt illicite accipit: ſicut apparet in
dāte ⁊ recipiēte aliqd ſimoniace. ḡ nō ſemꝑ reſtituēdū eſt
ei a quo acceptū eſt. ¶ P̄. Nullus teneť ad īpoſſe: ſ3 q̄nq3
eſt īpoſſe reſtituere ei a quo acceptū ē: vel q2 eſt mortu⁹: vl
q2 nimis diſtat: vel q2 ē ignot⁹. ḡ nō ſemꝑ faciēda ē reſtitu
tio ei a quo acceptū eſt. ¶ P̄. Magis d3 hō recōpēſare ei
a quo maius bñficiū accepit: ſ3 ab alijs ꝑſonis hō plus ac
cepit bñficij q̄ȝ ab illo q mutuauit vel depoſuit: ſic a parē
tib⁹. ḡ magis ſubueniēdū eſt q̄nq3 alicui ꝑſone alteri q̄ȝ re
ſtituēdū ei a quo acceptū ē. ¶ P̄. Uanū ē reſtituere illud
qḋ ad manū reſtituentis ꝑ reſtitutionē ꝑuenit: ſ3 ſi ꝑlatus
iniuſte aliqd eccl'ie ſubtraxit ⁊ ei reſtituat ad man⁹ ei⁹ de
ueniet: q2 ipſe eſt rerum eccl'ie conſeruator: ergo non de
bet reſtituere eccleſie a qua abſtulit. ⁊ ſic non ſemper re
ſtituendū eſt ei a quo ē ablatum. ¶ Sed contra eſt quod
dr̄ Ro. 13. Reddite oībus debita: cui tributū tributū: cui
vectigal vectigal. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ per reſtitutionē fit re
ctitudo ad eq̄litatē cōmutatiue iuſtitie q̄ cōſiſtit in reru3
adequatione ſicut dcm̄ eſt. hmōi aūt reꝝ adeq̄tio fieri nō
poſſet niſi ei q min⁹ h3 q̄ȝ qḋ ſuū eſt ſuppleť qḋ deeſt. ⁊ ad
hanc ſupplectionem faciēda3 neceſſe ē vt ei fiat reſtitutio
a quo acceptum eſt. ¶ Ad ꝑmum ḡ dōm ꝙ quādo res re
ſtituenda apparet eſſe grauiter nociua ei cui reſtitutio fa
cienda eſt vel alteri nō ei debet tunc reſtitui: q2 reſtitutio
ordinatur ad vtilitatem eius cui reſtituitur. omnia eni3
q̄ poſſideť ſub rōne vtilis cadunt: nec tamē debet ille q
detinet rem aliena3 ſibi appropriare: ſed vel reſeruare vt
congruo tēpore reſtituat vel ēt alibi tradere tutius cōſer
uandam. ¶ Ad ſcḋm dicendū ꝙ aliquis dupliciter aliqd
dat illicite. Uno modo: q2 ipſa datio eſt illicita ⁊ ꝯ legem:
ſicut p3 in eo qui ſimoniace aliquid dedit: ⁊ talis meretur
amittere qḋ dedit. vnde nō deb3 ei reſtitutio fieri de his.
⁊ q2 etiam ille q accepit ꝯ legem accepit nō d3 ſibi retine
re: ſed debet in pios vſus cōuertere. ¶ Alio⁰ aliquis illici
te dat: q2 ꝓpter rem illicitam dat: l3 ipſa datio nō ſit illici
ta: ſicut cū quis dat meretrici ꝓpter fornicationem. vñ ⁊
mulier pōt ſibi retinere qḋ ei datum ē: ſed ſi ſuperflue ad
fraudem vel dolum extorſiſſet teneť eidem reſtituere.
¶ Ad tertiū dōm ꝙ ſi ille cui debet fieri reſtitutio ſit oio
ignotus debet hoc reſtituere ſm ꝙ pōt. ſ. dando in eleemo
ſynas pro ſalute ipſius ſiue ſit mortuus ſiue ſit viu⁹: pre

miſſa tamen diligenti inquiſitione de perſona eius cui eſt reſtitutio faciẽda. ſi vero ſit mortuus ille cui ē reſtitutio facienda dꝫ reſtitui heredi eius q̄ cõputat̃ q̄ſi vna pſona cũ ipſo. ſi vero ille ſit multũ diſtãs dꝫ ſibi trãſmitti qḋ ei debetur: ⁊ pcipue ſi ſit res magni valoris: ⁊ poſſit cõmode tranſmitti: alioqn dꝫ in aliquo loco tuto deponi vt p eo ꝯſeruet̃ ⁊ dño ſignificari. ¶ Ad 4ᵐ dõm: ꝙ aliqs de hoc qḋ ē ſibi ꝓpriũ dꝫ magis ſatiſfacere parẽtibꝰ: vl̃ his a qbus accepit maiora bñficia. nõ aũt dꝫ aliqs recõpẽſare benefactori de alieno: qḋ ꝯtingeret: ſi qḋ dꝫ vni alteri reſtitueret: niſi forte in caſu extreme neceſſitatis in quo poſſet ⁊ deberet aliquis ēt auferre aliena vt patri ſubueniret. ¶ Ad 5ᵐ dõꝫ: ꝙ plat° põt rē eccl̃ie ſurripe tripl'r. vno° ſi rē eccl̃ie non ſibi deputatã ſꝫ alteri ſibi vſurparet: puta ſi ep̃us vſurparet ſibi rē capl'i. ⁊ tũc planũ ē ꝙ dꝫ reſtituere ponẽdo in manꝰ eoꝝ ad quos de iure ptinet. alio° ſi reꝫ eccl̃ie ſue cuſtodie deputatã in alteriꝰ dñium transferat puta ꝯſanguinei vel amici: ⁊ tũc dꝫ reſtituere eccl̃ie: ⁊ ſub ſua cura hr̃e vt ad ſucceſſorē pueniat. 3° mõ põt plat° ſurripe reꝫ eccl̃ie ſolo aĩo dñi. ſ. ſicepit hr̃e animũ poſſidẽdi eã vt ſuã ⁊ nõ noĩe eccl̃ie. ⁊ tũc dꝫ reſtituere talē animũ deponẽdo.

Ad ſextum ſic pcedit̃. Videt̃ ꝙ nõ teneat̃ ſemp reſtituere ille qui accepit. Per reſtitutionē enĩ reparat̃ eq̃litas iuſtitie q̄ ꝯſiſtit in hoc ꝙ ſubtrahat̃ ei qui plus hꝫ: ⁊ det̃ ei q̄ minus hꝫ. ſꝫ ꝯtingit qñq; ꝙ ille qui rē aliquã ſubtraxit alicui nõ hꝫ eã: ſꝫ deuenit ad manus alteriꝰ. ergo nõ tenet̃ ille reſtituere q̄ accepit ſed aliꝰ q̄ rem hꝫ. ¶ P̃. Nullus tenet̃ crimē ſuũ detegere: ſꝫ aliquãdo aliqs reſtitutionē faciẽdo crimē ſuũ detegit: vt pꝫ ĩ furto. ergo nõ ſemp tenet̃ ille q̄ abſtulit reſtituere. ¶ P̃. Eiuſdem rei nõ ē multotiẽs reſtitutio faciẽda. ſꝫ qñq; multi ſimul rē aliquã ſurripiũt ⁊ vnꝰ eoꝝ eã integre reſtituit. ḡ nõ ſemp ille q̄ accepit tenet̃ ad reſtituẽdũ. ¶ Sꝫ ꝯ. Ille qui peccauit tenet̃ ſatiſfacere: ſꝫ reſtitutio ad ſatiſfactionē ptinet. ḡ ille qui abſtulit tenet̃ reſtituere. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ circa illũ qui rē alienã accepit duo ſunt ꝯſideranda. ſ. ipſa res accepta: ⁊ ipſa acceptio. rõne aũt rei tenet̃ eã reſtituere q̄ꝺiu eã apud ſe hꝫ: q2 qḋ hꝫ vltra id qḋ ſuũ ē dꝫ ei ſubtrahi ⁊ dari ei cui deeſt ſm formã cõmutatiue iuſtitie. ſꝫ ipſa acceptio rei aliene põt tripliciter ſe hr̃e. qñq; enĩ eſt iniurioſa. ſ. ꝯ volũtatē exiſtẽs eiꝰ qui ē rei dñs: vt pꝫ in furto ⁊ rapia ⁊ tũc tenet̃ ad reſtitutionē nõ ſolũ rõne rei ſꝫ ēt rõne iniurioſe actionis: etiã ſi res apud ipſuꝫ nõ remaneat. ſicut eniꝫ qui pcutit aliquē tenet̃ recõpẽſare iniuriã paſſo q̄uis apḋ ipſuꝫ nihil maneat. ita etiã qui furat̃ vel rapit tenet̃ ad recõpẽſationē dãni illati etiaꝫ ſi nihil ĩde habeat. ⁊ vlteriꝰ p iniuria illata dꝫ puniri. alio mõ aliqs accipit rē alteriꝰ in vtilitatē ſuã abſq; iniuria cũ volũtate. ſ. eiꝰ cuiꝰ ē res: ſic patet in mutuis. ⁊ tũc ille qui accipit tenet̃ ad reſtitutionē eiꝰ qḋ accepit. nõ ſolũ rõne rei ſꝫ etiã rõne acceptionis: etiaꝫ ſi rem amiſerit tenet̃ recõpẽſare ei q̄ gratiã ſecit qḋ nõ fieret ſi p hoc dãnũ ĩcurrat. 3° mõ aliqs accipit rē alteriꝰ abſq; iniuria nõ pro ſua vtilitate: ſicut pꝫ in depoſitis. ⁊ iõ ille q̄ ſic accepit in nullo tenet̃ rõne acceptiõis: qnĩmo accipiẽdo ĩpẽdit obſequiũ. tenet̃ aũt rõne rei: ⁊ ꝓpter hoc ſi ei ſubtrahat̃ res abſq; ſua culpa nõ tenet̃ ad ſuã reſtitutionē. ſecus aũt eēt ſi cũ magna ſua culpa rē depoſitã amitteret. ¶ Ad pᵐ ḡ dõm: ꝙ reſtitutio nõ ordinat̃ pncipal'r ad hoc ꝙ ille q̄ plus hꝫ q̄ꝫ dꝫ hr̃e dſinat: ſꝫ ad hoc ꝙ illi q̄ minꝰ hꝫ ſuppleatur. vñ in his rebꝰ q̄ vnꝰ põt ab alio accipe ſine eius detrimẽto nõ hꝫ locũ reſtitutio: puta cuꝫ aliqs accipit lumen a candela alteriꝰ: ⁊ iõ q̄uis ille q̄ abſtulit nõ habeat id qḋ accepit: ſed in aliũ ſit trãſlatũ: q2 tñ alter puat̃ re ſua tenet̃ ei ad reſtitutionē ⁊ ille q̄ rē abſtulit rõne iniurioſe actionis: ⁊ ille q̄ rē hꝫ rõne ipſiꝰ rei. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: ꝙ hõ ⁊ ſi nõ teneatur crimē ſuũ detegere hoĩbꝰ: tenet̃ tñ crimē ſuũ detegere deo in cõfeſſione: ⁊ ita p ſacerdotē cui ꝯfitet̃ põt reſtitutioneꝫ facere rei aliene. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ: ꝙ q2 reſtitutio pncipaliter ordinatur ad remouendum dãnum eius a quo eſt aliquid iniuſte ablatum. ideo poſtq̄ꝫ ei reſtitutio ſufficiens facta eſt per vnũ alij non tenentur ei vlterius reſtituere: ſed magis refuſionē facere ei qui reſtituit: quod tamen poteſt condonare.

Ad ſeptimum ſic pcedit̃. Videt̃ ꝙ illi qui non acceperũt nõ teneant̃ reſtituere. Reſtitutio enim quedaꝫ pena eſt accipientis: ſꝫ nullus debet puniri niſi qui peccauit. ergo nullus debet reſtituere niſi qui accepit. ¶ P̃. Iuſtitia non obligat aliqueꝫ ad hoc ꝙ rem alterius augeat. ſed ſi ad reſtitutionem teneretur non ſolum ille qui accepit: ſed etiam illi qui qualitercunq; cooperantur augeretur ex hoc res illius cui eſt aliqd ſubtractum. tum quia ſibi multotiẽs reſtitutio fieret: tuꝫ etiã quia quãdoq; aliqui operaꝫ dant ad hoc ꝙ aliqua res alicui auferatur: que tamen ei non aufertur. ergo nõ tenẽtur alij ad reſtitutioneꝫ. ¶ P̃. Nullus tenetur ſe periculo exponere ad hoc ꝙ rē alterius ſaluet. ſed aliquando manifeſtãdo latronē vl' ei reſiſtẽdo aliqs piculo mortis ſe exponeret. ñ ḡ tenet̃ aliqs ad reſtitutõeꝫ pp hoc ꝙ ñ mãifeſtat latronē. vl' ñ ei reſiſtit. ¶ Sꝫ ꝯ ē qḋ dr̃ Ro. p. Digni ſũt morte nõ ſolũ q̄ faciũt ſed etiã q̄ ꝯſentiũt faciẽtibꝰ. ḡ pari rõne etiã ꝯſentiẽtes debẽt reſtituere. ¶ Rñ°. dõꝫ: ſicut dcm̃ ē ad reſtitutionē tenet̃ aliqs nõ ſolũ rõne rei aliene quã accepit ſed etiã rõne iniurioſe acceptõis. ⁊ ideo q̄cũq; ē cã iniuſte acceptionis tenet̃ ad reſtitutionē. qḋ qdē ꝯtingit dupl'r: directe. ſ. ⁊ indirecte. Directe qdē qñ ĩducit aliqs aliuꝫ ad accipiẽdũ. ⁊ hoc qdē tripl'r. Primo qdē mõ mouendo ad ipſaꝫ acceptionē: qḋ qdē fit p̃cipiẽdo: ꝯſulendo: ꝯſentiendo expſſe ⁊ laudãdo aliquē q̄ſi ſtrenuũ de hoc ꝙ aliena accipit. Alio° ex pte ipſius accipiẽtis: q2. ſ. euꝫ receptat vel q̄litercunq; ei auxiliũ fert. Tertio° ex pte rei accepte q2. ſ. pticeps ē furti vel rapine vel q̄ſi ſocius maleficij. Indirecte vero qñ aliqs nõ ĩpedit cũ poſſit ⁊ debeat ĩpedire: vel q2 ſubtrahit p̃ceptũ ſiue ꝯſiliũ ĩpediens furtũ vel rapinã: vel q2 ſubtrahit ſuũ auxiliũ quo poſſet obſiſtere: vel q2 occultat poſt factũ: q̄ his verſibꝰ ꝯprehẽdunt̃. Iuſſio cõſiliũ conſenſus palpo recurſus. Participans mutus nõ obſtans non manifeſtans. ¶ Sciẽdũ tñ ꝙ qnq; p̃miſſorum ſemp obligãt ad reſtitutõeꝫ. Primo iuſſio: q2 ille q̄ iubet ē pncipaliter mouẽs: vnde ipſe pncipal'r tenet̃ ad reſtituẽdũ. 2° ꝯſenſus ĩ eo ſine quo rapia fieri ñ põt. 3° recurſus qñ. ſ. aliqs eſt receptator latronũ ⁊ eis p̃ꝺciniũ p̃ſtat. 4° pticipatio qñ. ſ. aliqs pticipat in crimine latrocinij ⁊ in preda. 5° tenet̃ ille q̄ non obſtat cũ obſtare teneat̃: ſicut pncipes q̄ tenent̃ cuſtodire iuſtitiã in terra ſi p eoꝝ defectũ latrones ĩcreſcũt ad reſtitutionē tenent̃: q2 redditꝰ quos habent ſunt q̄ſi ſtipẽdia ad hoc ĩſtituta vt iuſtitiã ꝯſeruẽt in terra. in alijs aũt caſibus enumeratis nõ ſemp obligatur aliqs ad reſtituẽdũ. nõ. n. ſemp ꝯſiliũ vel adulatio vel aliquid hm̃õi ē efficax cã rapine. vnde tunc ſolũ tenet̃ ꝯſiliator aut palpo. i. adulator ad reſtitutionē qñ pbabiliter eſtimari põt ꝙ ex hm̃õi cãis fuerit iniuſta acceptio ſubſecuta. ¶ Ad p̃mũ ergo dõm: ꝙ non ſolũ peccat ille q̄ pctm̃ exeq̄tur: ſꝫ ēt q̄ quocũq; mõ pcti ē cã: ſiue ꝯſiliãdo: ſiue p̃cipiendo: ſiue quouis alio°. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: ꝙ pncipal'r tenet̃ reſtituere ille q̄ ē pncipalis in facto pncipal'r qdē p̃cipiẽs: ſecũdario vero exequẽs: ⁊ ꝯñter alij p ordinem. Vno tñ reſtituẽte illi q̄ paſſus ē dãnũ aliꝰ eidē reſtituere nõ tenet̃: ſꝫ illi q̄ ſt̃ pncipales in fcõ ⁊ ad quos res puenit tenẽt alijs reſtituere q̄ reſtitueřt. qñ ãt aliqs p̃cipit iniuſtã acceptõeꝫ q̄ ñ ſubſeq̄t nõ ē reſtitutio faciẽda cũ reſtitutio pncipal'r ordinet̃ ad reintegrãdã rē eius q̄ iniuſte ē dãnificatus. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ: ꝙ nõ ſemp ille q̄ nõ manifeſtat latronē tenet̃ ad re

ſtitutionē: aut qui nō obſtat: vel qui nō reprehēdit: ſed ſolū quādo incūbit alicui ex officio: ſicut p̄ncipibꝰ terre quibus ex hoc nō multū iminet periculū: ꝓpter hoc enī poteſtate publica potiunt̄ vt ſint iuſtitie cuſtodes.

Ad octauum ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ nō teneat̄ aliquis reſtituere ſtatim: ſed potiꝰ licite poſſit reſtitutionē differre. Precepta enī affirmatiua nō obligāt ad ſemꝑ: ſed neceſſitas reſtituēdi iminet ex precepto affirmatiuo. ergo nō obligat̄ hō ad ſtatim reſtituendum. ¶ P̄. Nullus tenet̄ ad iposſibile. ſed qn̄q3 aliqs nō pōt ſtatim reſtituere. ergo nullus tenet̄ ad ſtatim reſtituēdum. ¶ P̄. Reſtitutio ē q̄daz actꝰ virtutis. ſ. iuſtitie. tp̄us autē ē vna de circūſtātȷs que reqrunt̄ ad actꝰ virtutū. cū ergo alie circūſtātie nō ſint determinate in actibꝰ virtutū ſ3 determinabiles ſm rōnē prudētie: videt̄ ꝙ nec in reſtitutione ſit tēpus determinatū: vt. ſ. aliqs teneat̄ ad ſtatim reſtituēdū. ¶ S3 ꝯ̄ ē ꝙ eadē rō eſſe videt̄ in oībus q̄ ſunt reſtituēda: ſed ille qui ꝯducit opa mercēnarȷ nō pōt differre reſtitutionē: vt p3 per illud qđ habet̄ Leuit. 19. Nō morabit̄ opus mercennarȷ tui apud te vſq3 mane. ḡ neq3 in alȷs reſtitutionibꝰ faciēdis pōt fieri dilatio: ſed ſtatim reſtituere o3. ¶ Rn̄º. dōz: ꝙ ſicut accipe rē alienā eſt pctm̄ ꝯ̄ iuſtitiā: ita etiā detinere eā: q2 per hoc ꝙ aliqs detinet rez alienā inuito dn̄o: ipedit eū ab vſu rei ſue: ꝛ ſic ei facit iniuriā. manifeſtū eſt aūt ꝙ nec ꝑ modicū tēpus licet in peccato morari. ſed q̄libet tenet̄ pctm̄ ſtatim deſerere: ſm illud Eccl'. 21. Quaſi a facie colubri fuge pctā. ꝛ iō q̄libet tenet̄ ſtatim reſtituere ſi pōt: vel petere dilationē ab eo qui h3 vſum rei cōcedere. ¶ Ad p̄ꝰ ḡ dōm: ꝙ p̄ceptū de reſtitutione faciēda q̄uis ſm formā ſit affirmatiuū: iplicat tn̄ in ſe negatiuū p̄ceptū quo ꝓhibemur rem alterius detinere. ¶ Ad 2ꝰ dōz: ꝙ qn̄ aliqs nō pōt ſtatim reſtituere: ipſa i potentia abſoluit eū ab inſtāti reſtitutione faciēda: ſicut etiā totalr̄ a reſtitutiōe abſoluit̄ ſi oīno ſit ipotēs: d3 tn̄ remiſſionē vel dilationē petere ab eo cui d3 aut ꝑ ſe aut per aliū. ¶ Ad 3ꝰ dōz: ꝙ cuiuſcūq3 circūſtātie omiſſio ꝯ̄riat̄ vtuti: ꝓ determinato eſt habēdū ꝙ o3 illā circūſtantiā obſeruare. ꝛ q2 per dilationē reſtitutiōis cōmittit̄ pctm̄ iniuſte detētionis qđ iuſtitie opponit̄. iō neceſſe eſt tēpꝰ eē determinatum: vt ſtatim reſtitutio fiat.

¶ De acceptione perſonarum. Queſtio LXIII.

DEinde cōſiderādū eſt de vitȷs oppoſitis p̄dictis iuſtitie ptibus. Et p̄mo de acceptiōe ꝑſonarū q̄ opponit̄ iuſtitie diſtributiue. 2º de pctis que opponuntur iuſtitie commutatiue. ¶ Circa p̄mū querunt̄ q̄ttuor. p̄ vtruz ꝑſonarū acceptio ſit pctm̄. 2º vtrū habeat locū in diſpenſatione ſp̄ualiū. 3º vtrū in exhibitione honoris. 4º vtrum in iudicȷs.

Ad primum ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ ꝑſonaruz acceptio nō ſit pctm̄. In noīe. n. ꝑſone itelligitur ꝑſone dignitas: ſed ꝯſiderare dignitates ꝑſonarū ꝑtinet ad diſtributiuā iuſtitiā. ḡ ꝑſonarū acceptio nō eſt peccatū. ¶ P̄. In rebus humanis perſone ſunt p̄ncipaliores q̄ res: q2 res ſunt ꝓpter ꝑſonas ꝛ non ecōuerſo. ſed rerū acceptio nō ē pctm̄. ḡ multominꝰ acceptio ꝑſonarum. ¶ P̄. Apđ deū nulla pōt eē iniq̄tas vl' pctm̄. ſ3 deꝰ videt̄ ꝑſonā accipe: q2 iterdū duoꝝ hoiu3 vniꝰ ꝯditiōis vnū aſſumit ꝑ gratiā ꝛ alterū relinq̄t i pctō ſ3 illud Mat. 24. Duo erūt in lecto vnꝰ aſſumet̄ ꝛ aliꝰ relinquet̄. ḡ acceptio ꝑſonarū nō ē pctm̄. ¶ S3 ꝯ̄. Nihil ꝓhibet̄ in lege diuina niſi pctm̄: ſ3 ꝑſonarū acceptio ꝓhibet̄ Deutro. p̄ vbi dicit̄ Nō accipietis cuiuſq3 ꝑſonā. ḡ ꝑſonarū acceptio eſt peccatum. ¶ Rn̄º. dōm: ꝙ ꝑſonarū acceptio opponit̄ iuſtitie diſtributiue. cōſiſtit. n. equalitas diſtributiue iuſtitie in hoc

ꝙ diuerſis ꝑſonis diuerſa tribuunt̄ ſ3 ꝓportionē ad dignitates ꝑſonaꝝ. ſi ḡ aliqs ꝯſideret illā ꝓprietatē ꝑſone ꝑp quā aliqđ qđ ei ꝯfert̄ ē ei debitū nō ē acceptio ꝑſone ſ3 cāe. vn̄ glo. ſuꝑ illđ ad Eph. 6. Perſonarū acceptio nō ē apđ deu3. dicit̄ ꝙ deꝰ iudex iuſtus cās diſcernit nō ꝑſonas: puta cū aliquis ꝓmoueat aliquē ad magiſteriū ꝑp ſufficiētiā ſcie. hic attendit̄ cā debita nō ꝑſona. ſi aūt aliqs ꝯſideret in eo cui aliqđ ꝯfert nō id ꝑp qđ id qđ ei dat̄ eēt ei ꝓportionatū vl' debitū: ſ3 ſolū ꝑp hoc ꝙ iſte hō: puta Petrꝰ vl' Martinꝰ ē: h̄ ē acceptio ꝑſone q̄a nō attribuit̄ ei aliqđ ꝑp aliquā cām q̄ faciat eū dignū: ſ3 ſimpl'r attribuit̄ ꝑſone. ad ꝑſonā autē refert̄ q̄cūq3 ꝯditio nō faciēs ad cām ꝑp quā ſit dignꝰ hoc dono: puta ſi aliqs ꝓmoueat aliquē ad p̄lationē vel magiſteriū q2 ē diues: vel q2 ē ꝯſanguineꝰ ſuꝰ eſt acceptio ꝑſone. cōtingit tn̄ aliquā ꝯditionē ꝑſone facere eā dignā reſpectu vniꝰ rei ꝛ nō reſpectu alteriꝰ: ſic ꝯſanguineitas facit aliquē dignū ad hoc ꝙ iſtituat̄ heres p̄rimonȷ: nō āt ad hoc ꝙ cōferat̄ ei p̄latio eccl'iaſtica. ꝛ iō eadē ꝯditio ꝑſone in vno negocio cōſiderata facit acceptionē ꝑſone. in alio autē nō facit. ſic ḡ p3 ꝙ ꝑſonarū acceptio opponit̄ iuſtitie diſtributiue in hoc ꝙ p̄ter ꝓportionē agit. nihil aūt opponit̄ virtuti niſi pctm̄. vn̄ ꝯſequens eſt ꝙ ꝑſonarū acceptio ſit peccatū. ¶ Ad p̄m ḡ dōm: ꝙ in diſtributiua iuſtitia ꝯſiderant̄ ꝯditiones ꝑſonaꝝ q̄ faciunt ad dignitatis vel debiti cām. ſed in acceptiōe ꝑſonaꝝ ꝯſiderant̄ ꝯditiones q̄ non faciunt ad cā3: vt dcm̄ ē. ¶ Ad 2m dōz: ꝙ ꝑſone ꝓportionant̄ ꝛ digne reddunt̄ aliq̄bus q̄ eis diſtribuunt̄ ꝓpter aliq̄s res q̄ ꝑtinent ad ꝯditionē ꝑſone. ꝛ ideo hmōi ꝯditōes ſunt attendende tanq3 ꝓprie cauſe: cū aūt ꝯſiderant̄ ipſe ꝑſone attēdit̄ nō cā vt cā. ꝛ iō p3 ꝙ q̄uis ꝑſone ſint digniores ſimpl'r nō tn̄ ſunt digniores quo ad hoc. ¶ Ad 3ꝰ dōz: ꝙ duplex eſt datio. Una quidē ꝑtinens ad iuſtitiā: q̄. ſ. aliqs dat alicui qđ ei debet̄. ꝛ circa tales dationes attendit̄ ꝑſonaꝝ acceptio. alia ē datio ad liberalitate3 ꝑtinens q̄. ſ. gratis dat̄ alicui qđ ei nō debet̄. ꝛ talis ē collatio muneꝝ grē ꝑ quam pctōres aſſumunt̄ a deo. ꝛ i hac donatōe nō h3 locū ꝑſonarū acceptio: q2 q̄libet abſq3 iniuſtitia pōt de ſuo dare q̄tu3 vult ꝛ cui vult: ſm illud Matth. 20. Aut nō licet mihi qđ volo facere: tolle quod tuū eſt ꝛ vade.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ in diſpenſatōe ſp̄ualiū locū nō hēat ꝑſonaꝝ acceptio. Cōferre. n. dignitatē eccl'iaſticā ſeu beneficiū alicui ꝓpter ꝯſanguineitatē videt̄ ad acceptionē ꝑſonaꝝ ꝑtinere: q2 ꝯſanguineitas nō eſt cā faciēs hoie3 dignū eccl'iaſtico beneficio: ſed hoc nō videt̄ eſſe pctm̄: cū hoc ex ꝯſuetudie p̄lati eccl'ie faciāt. ḡ pctm̄ ꝑſonaꝝ acceptōis nō vr̄ locū hr̄e in diſpēſatōe ſp̄ualiū. ¶ P̄. Preferre diuitem pauperi videt̄ ad acceptionē ꝑſonaꝝ ꝑtinere: vt p3 Jaco. 2. ſ3 facilius diſpenſat̄ cū diuitibꝰ ꝛ potētibus ꝙ in gradu ꝓhibito ꝯ̄hant matrimoniū q̄3 cū alȷs. ḡ pctm̄ ꝑſonaꝝ acceptionis nō videt̄ locū hr̄e circa diſpēſationē ſp̄ualium. ¶ P̄. Scdm̄ iura ſufficit eligere bonū. nō aūt reqrit̄ ꝙ aliquis eligat meliorē. ſ3 eligere minꝰ bonū ad aliqđ alteriꝰ videt̄ ad acceptionē perſonaꝝ ꝑtinere. ḡ ꝑſonaꝝ acceptio nō ē pctm̄ in ſp̄ualibꝰ. ¶ P̄. Scđ3 ſtatuta eccl'ie eligēdus ē aliqs de gremio eccl'ie. ſ3 hoc videt̄ ad acceptionē ꝑſonarū ꝑtinere: q2 qn̄q3 ſufficiētiores alibi iuenirēt̄. ḡ ꝑſonarū acceptio nō ē pctm̄ in ſp̄ualibus. ¶ Sed ꝯ̄ eſt qđ dr̄ Jaco. 2. Nolite in ꝑſonaꝝ acceptiōe hr̄e fidē dn̄i nr̄i ieſu chriſti: vbi dicit glo. Aug. Quis ferat ſiquis diuitē eligat ad ſede3 honoris eccl'ie contempto paupere inſtructiore ꝛ ſanctiore. ¶ Rn̄º. dōm: ꝙ ſicut dcm̄ eſt: acceptio ꝑſonaꝝ eſt peccatū inq̄tum ꝯ̄riat̄ iuſtitie: q̄to aūt in maioribus aliqs iuſtitiam tranſgredit̄: tanto grauius peccat. vnde cū ſp̄ualia ſint temporalibus potiora grauius peccatum eſt perſonas accipere in diſpenſatione ſpiritualium q̄3 in diſpenſatione

tempoꝛaliuȝ: ⁊ q2 perſonaruȝ acceptio eſt cuȝ aliquid pſo-ne attribuit̃ p̄ter ꝓpoꝛtionē dignitatis ipſi⁹. cōſiderare oȝ q̄ dignitas alicui⁹ pſone pōt attēdi dupl̄r. vno° ſimpl̄r ⁊ ſm̄ ſe. ⁊ ſic maioꝛis dignitatis ē ille qui magis abundat in ſp̄ualib⁹ grē donis. Alio° ꝑ cōparatione ad bonū cōe. ꝯtin git enī qn̄qȝ q̄ ille qui eſt min⁹ ſanct⁹ ⁊ minus ſciēs poteſt magis ꝯferre ad bonū cōe ꝓpter potētiā vel induſtriā ſe-cularē vel ꝓpter aliqd hm̄oi. ⁊ q2 diſpēſationeȝ ſp̄ualiū p̄n cipali⁹ oꝛdinant̃ ad vtilitatē cōeȝ: ſȝ illō. i. ad Coꝛi. iz. Uni cuiqȝ dat̃ manifeſtatio ſp̄us ad vtilitateȝ: iō qn̄qȝ abſqȝ ac-ceptione pſonarū in diſpēſatiōe ſp̄ualiū illi qui ſunt ſimpli citer min⁹ boni melioꝛib⁹ p̄ferunt̃: ſicut ēt ⁊ de⁹ grās gra-tis datas qn̄qȝ ꝯcedit minus bonis. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōm: q̄ cir ca ꝯſanguineos p̄lati diſtinguēdū eſt: q2 qn̄qȝ ſunt min⁹ di-gni ⁊ ſimpl̄r ⁊ ꝑ reſpectū ad bonū cōe. ⁊ ſic ſi dignioꝛib⁹ p̄-ferant̃ ē pctm̄ pſonaruȝ acceptiōis in diſpēſatiōe ſp̄ualiuȝ: quoꝝ p̄lat⁹ eccl̄iaſticus nō ē dn̄s vt poſſit ea dare ꝓ libito: ſȝ diſpēſatoꝛ ſm̄ illud. i. ad Coꝛin. 4. Sic nos exiſtimet hō vt miniſtros xp̄i ⁊ diſpēſatoꝛes miniſterioꝝ dei. qn̄qȝ vero ꝯſanguinei p̄lati eccl̄iaſtici ſunt eque digni vt alÿ. ⁊ ſic lici-te pōt abſqȝ pſonarū acceptione ꝯſanguineos ſuos p̄ferre: q2 ſaltē magis in hoc p̄eminēt q̄ de ipſis magis confidere pōt vt vnanimiter ſecū negocia eccleſie tractēt. eēt tn̄ hoc ꝓpter ſcādalū dimittēduȝ ſi ex hoc aliq̄ exēplū ſumerent etiā p̄ter dignitatē bona eccleſie ꝯſanguineis dādi. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ: q̄ diſpēſatio matrimonÿ ꝯhēdi p̄ncipal̄r fieri ꝯſue-uit ꝓpter fedus pacis firmādū: qō qdē magis ē neceſſariū cōi vtilitati circa pſonas excellētes. ⁊ iō cū eis facili⁹ diſpē ſat̃ abſqȝ pctō acceptiōis pſonarū. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ: q̄ q̄ātū ad hoc q̄ electio ipugnari nō poſſit in foꝛo iudiciali ſufficit eli gere bonū: nec oȝ eligere melioꝛeȝ: q2 ſic oīs electio poſſet hr̄e calūniā: ſed q̄ātū ad ꝯſciaȝ eligētis neceſſe ē eligere me lioꝛē: vel ſimpl̄r vel in cōparatiōe ad bonū cōe. q2 ſi pōt ha beri aliq̄s magis idoneus erga aliquā dignitatē: ⁊ alius p̄-ferat̃: oȝ q̄ hoc ſit ꝓpter aliquā cauſaȝ. que qdē ſi ꝑtineat ad negociū: q̄ātū ad hoc erit ille qui eligit̃ magis idoneus ſi vero nō ꝑtineat ad negociū id qō ꝯſiderat̃ vt cauſa erit manifeſte accepto pſone. ¶ Ad 4ᵐ dōm: q̄ ille qui de gre mio eccl̄ie aſſumit̃: vt in pluribꝰ ꝯſueuit eſſe vtilioꝛ q̄ātuȝ ad bonū cōe: q2 magis diligit eccl̄iam in qua eſt nutritus ⁊ ꝓpter hoc etiā mādat̃ Deutro. 17. Nō poteris alterius gē-tis hominem facere regē qui non ſit frater tuus.

Ad tertium

ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ q̄ in exhibitione honoꝛis ⁊ reuerentie nō habeat locū pctm̄ acceptionis pſonarū. Honoꝛ enī nihil aliud eē videt̃ q̄ȝ reuerētia q̄dā alicui exhibita in teſtimoniū v̄tutis: vt pȝ per ph̄m in p̄ ethi. Sȝ p̄lati ⁊ p̄ncipes ſunt honoꝛādi etiā ſi ſint mali: ſicut etiā parētes de qb⁹ mādat̃ Exo. 20. Hono-ra patrē tuū ⁊ matrē tuā: ⁊ etiā dn̄i ſunt a ſeruis honoꝛādi etiā ſi ſint mali: ſm̄ illō. i. ad Thimo. 6. Quicūqȝ ſūt ſub iu-go ſui: dn̄os ſuos honoꝛe dignos arbitrent̃. ḡ videt̃ q̄ acce ptio pſone nō ſit pctm̄ in exhibitiōe honoꝛis. ¶ p̄. Leuit. 19. p̄cipit̃: Coꝛā cano capite ꝯſurge ⁊ honoꝛa pſonā ſenis: ſȝ hoc videt̃ ad acceptionē pſonarū ꝑtinere: q2 qn̄qȝ ſenes nō ſūt v̄tuoſi: ſm̄ illud Daniel. 13. Egreſſa ē iniq̄tas a ſenioꝛib⁹ ppl̄i. ḡ acceptio pſonarū nō ē pctm̄ in exhibitione honoꝛis. ¶ p̄. Sup illud Jaco. 2. Nolite in pſonarū acceptiōe hr̄e fidē ⁊c. dicit glo. Aug. Si hoc q̄ Jacob⁹ dic̃. Si itroierit in cōuentu veſtro vir habēs annulū aureū ⁊c. intelligatur de quotidianis cōfeſſib⁹: q̄s hic nō peccat: ſi tn̄ peccat. ſed hec ē acceptio pſonarū: diuites ꝑꝑ diuitias honoꝛare. dicit enī Greg. in q̄dā homel. Supbia nr̄a retūdit̃ q2 in hoībus nō nām q̄ ad imaginē dei facti ſūt: ſȝ diuitias honoꝛam⁹. ⁊ ſic cū diuitie nō ſint debita cauſa honoꝛis ꝑtinebit hoc ad ꝑ-ſonarū acceptionē. ḡ pſonarū acceptio nō ē pctm̄ circa ex-hibitionē honoꝛis. ¶ Sȝ ꝯ̄ ē qō dr̄ in glo. Jaco. 2. Quicūqȝ diuitē ꝓpter diuitias honoꝛat peccat. ⁊ pari rōne ſi aliq̄s honoꝛet ꝓpter alias cās q̄ nō faciūt dignū honoꝛē: qō ꝑti-net ad acceptionē perſonarū. ḡ acceptio pſonarū in exhi-bitione honoꝛis ē pctm̄. ¶ Rn̄°. dōm: q̄ honoꝛ ē qōdā te-ſtimoniū de v̄tute eius q̄ honoꝛat̃. ⁊ iō ſola v̄t⁹ ē debita cā honoꝛis. Sciēdū tn̄ q̄ aliq̄s pōt honoꝛari: nō ſolum ꝓpter virtutē ꝓpriā: ſed etiā ꝓpter virtutē alteri⁹. ſicut p̄ncipes ⁊ p̄lati honoꝛant̃ etiā ſi ſint mali inq̄ātū gerūt pſonā dei: ⁊ cōitatis cui p̄ficiunt̃: ſm̄ illud ꝓuerb. 26. Sicut qui imittit lapides in aceruū mercurÿ: ita qui tribuit iſipiēti honoꝛeȝ q2 gētiles rōnē attribuebāt mercurio: aceru⁹ mercurÿ dr̄ cumulus rōcinÿ in quo mercatoꝛ qn̄qȝ mittit vnū lapillū loco centū marcarū: ita etiā honoꝛat̃ inſipiēs q̄ ponit̃ loco dei ⁊ loco totius cōitatis: ⁊ eadē rōne parētes: ⁊ dn̄i ſūt ho-noꝛādi ꝓpter participationē diue dignitatis q̄ ē oīuȝ pr̄ ⁊ dn̄s. ſenes aūt ſūt honoꝛādi ꝓpter ſignū v̄tutis qō eſt ſene-ctus: lȝ hoc ſignū qn̄qȝ deficiat. vn̄ vt dr̄ Sapia. 4. Sene-ctus venerabilis ē nō diuturna neqȝ ānoꝝ nūero cōputa-ta. cani aūt ſūt ſenſus hoīs ⁊ etas ſenectutis vita imacula-ta. diuites aūt honoꝛādi ſūt ꝑꝑ hoc q̄ maioꝛē locū in cōita tib⁹ obtinēt. ſi aūt ſolū ītuitu diuitiarū honoꝛent̃ erit pec-catū acceptiōis pſonarū. Et ꝑ hoc pȝ reſpōſio ad obiecta.

Ad quartum

ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ q̄ in iudicÿs lo cū nō habeat pctm̄ acceptōis pſo-naꝝ. Acceptio. n. pſonaruȝ opponit̃ diſtributiue iuſtitie: vt dcm̄ eſt. ſȝ iudicia maxie vident̃ ad iuſtitiā ꝯmutatiuā per tinere. ḡ pſonaꝝ acceptio nō hȝ locū in iudicÿs. ¶ p̄. Pe-ne ſm̄ aliqō iudiciū infligunt̃. ſȝ in penis accipiunt̃ pſone abſqȝ pctō: q2 grauius puniunt̃ q̄ iferunt iniuriā in pſonas p̄ncipū q̄ȝ q̄ in pſonas alioꝝ. ḡ pſonaꝝ acceptio non hȝ lo-cū in iudicÿs ¶ p̄. Eccle. 4. dr̄. Jn iudicādo eſto pupillis miſericoꝛs. ſȝ hoc videt̃ eſſe accipe pſonā pauperis. ḡ acce-ptio pſonaꝝ in iudicÿs non eſt pctm̄. ¶ Sed ꝯ̄ ē qō dicit̃ ꝓuer. 18. Accipere pſonā in iudicio non ē bonū. ¶ Rn̄°. di-cēdū: q̄ ſicut dcm̄ ē: iudiciū eſt actus iuſtitie ꝓut iudex ad eq̄litatē iuſtitie reducit ea q̄ ieq̄litatē oppoſitā facere poſ-ſunt. pſonaꝝ aūt acceptio ineq̄litatē q̄ādam hȝ inq̄ātuȝ at-tribuit̃ alicui pſone p̄ter ꝓpoꝛtionē ſuā in qua ꝯſiſtit eq̄li-tas iuſtitie. ⁊ iō manifeſtū eſt q̄ ꝑ pſonaꝝ acceptionē iudi ciū coꝛrūpit̃. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōȝ: q̄ iudiciū dupl̄r pōt ꝯſidera ri. Uno° q̄ātuȝ ad ipſaȝ rē iudicatā: ⁊ ſic iudiciū ſe hȝ cōi-ter ad ꝯmutatiuā ⁊ ad diſtributiuaȝ iuſtitiā. pōt. n. iudicio diffiniri q̄liter aliqd cōe ſit diſtribuēduȝ in mltos: ⁊ q̄liter alteri vnus reſtituat qō ab eo accepit. Alio° pōt ꝯſidera-ri q̄ātum ad ipſam foꝛmā iudicÿ: ꝓut. ſ. iudex ēt in ipſa cō-mutatiua iuſtitia ab vno accipit ⁊ alteri dat. ⁊ hoc ꝑtiet ad diſtributiuā iuſtitiā. ⁊ ſȝ hoc in quolibet iudicio locuȝ hr̄e pōt pſonaꝝ acceptio. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ: q̄ cū punit̃ aliq̄s gra-uius ꝑꝑ iniuriā in maioꝛē pſonā ꝯmiſſaȝ non ē pſonaꝝ ac-ceptio q2 ipſa diuerſitas pſone facit q̄ātū ad hoc diuerſita-tē rei: vt ſupra dcm̄ ē. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ: q̄ hō in iudicio dȝ pau peri ſubuenire q̄ātum fieri pōt: tn̄ ſine leſione iuſtitie: alio-quin nō hȝ locū illud qō dr̄ Exo. 23. Pauperis quoqȝ non miſereberis in iudicio.

De vitÿs oppoſitis ꝯmutatiue iuſtitie. Q̄ō LXIIII.

DEinde conſideranduȝ ē de vitÿs oppoſitis ꝯmutatiue iuſti-tie. Et p̄ ꝯſiderādū ē de pctis q̄ cōmit tūt̃ circa inuolūtarias ꝯmutatiōes. 2° de pctis q̄ ꝯmittunt̃ circa ꝯmutatiōes iuolūtarias. Cōmittunt̃ autē pctā circa iuolūtarias cōmutatōes ꝑ hoc q̄ aliqō nocumētū ꝓximo ifert̃ ꝯ̄ ei⁹ volūtatē: qō qdē pōt fieri dupl̄r . ſ. fcō ⁊ vbo. fcō qdē cū ꝓxim⁹ ledit̃ vel in pſona ꝓpa vel ī pſona ꝯiūcta vel in ꝓprÿs reb⁹. de his ḡ ꝑ oꝛdinē ꝯſiderā dū ē. Et p̄ de homicidio ꝑ qō maxime nocetur proximo.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

¶ Et circa hoc q̃runt̃ octo. p̊ vtrū occidere aīalia bruta vel etiā plātas ſit pctm̃. 2° vtrū occidere pctōrē ſit licitū. 3° vtrū hoc liceat p̊uate pſone vel ſolū publice. 4° vtruȝ hoc liceat clerico. 5° vtruȝ liceat alicui occidere ſeipſum. 6° vtrū liceat occidere hoīeȝ iuſtū. 7° vtruȝ liceat alicui occidere hoīem ſeipſuȝ defendēdo. 8° vtrū homicidiū caſuale ſit peccatum mortale.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ occidere quecunqȝ viuētia ſit illicitū. Dicit eniȝ apl's ad Ro. 13. Qui ordinationi dei reſiſtūt ipſi ſibi dānationē acquirūt. ſȝ ꝑ ordinationē diuine ꝓuidētie oīa viuētia ꝯſeruant̃: ſm illud ps: Qui ꝓducit in mōtib⁹ fenū ⁊ dat iumētis eſcā ipſoꝝ. ergo mortificare q̃cunqȝ viuētia videt̃ eē illicitū. ¶ P̄. Homicidiū ē pctm̃ ex eo ꝙ hō p̊uat̃ vita. ſed vita cōis ē oīb⁹ aīalib⁹ ⁊ plātis. g̃ eadē rōne videt̃ eſſe peccatū occidere bruta aīalia ⁊ plātas. ¶ P̄. In lege diuina nō determinat̃ ſpālis pena niſi ꝓ pctō: ſȝ occidēti bouē vel ouē alteri⁹ ſtatuit̃ pena determinata in lege diuina: vt pȝ Exo. 22. g̃ occiſio brutoꝝ aīaliū eſt pctm̃. ¶ Sȝ ꝯ̄ eſt qḋ Augu. dicit in p̊ de ciui. dei: Cū audimus: nō occides nō accipimus hoc dictū eſſe de frutectis: q2 nullus eis ē ſenſus. nec de irrōnalib⁹ aīalib⁹: q2 nulla nobis rōne ſociāt̃. reſtat ergo vt ītelligam⁹ de hoīe qḋ dictū ē: nō occides. ¶ Rn̄°. dōm: ꝙ nullus peccat ex hoc ꝙ vtitur re aliqua ad hoc ad quod ē. in rerū aūt ordine īpfectiora ſunt ꝓpter pfectiora: ſicut ēt in gn̄atiōis via. nā ab impfectis ad pfecta ꝓcedit. ⁊ inde ē ꝙ ſicut in gn̄ātione hoīs p̊us eſt viuū: deinde aīal: vltimo aūt hō. ita ēt ea q̃ tantū viuunt vt plāte ſunt cōiter ꝓpter aīalia. oīa aūt aīalia ſunt ꝑꝑ hoīeȝ. ⁊ iō ſi hō vtatur plātis ad vtilitatē aīaliū: ⁊ aīalib⁹ ad vtilitatē hoīs nō ē illicitū: vt pȝ ꝑ phm in p̊ politi. Inter alios aūt uſus maxime neceſſari⁹ eſſe videt̃ vt aīalia plātis vtant̃ in cibū. ⁊ hoīes aīalib⁹ qḋ ſine mortificatiōe coꝝ fieri nō pōt. ⁊ iō licitū ē ⁊ plātas mortificare in vſuȝ aīaliū: ⁊ aīalia in vſuȝ hominuȝ ex ipſa ordinatione diuia. dr̃ eniȝ Gen̄. p̊. Ecce dedi vobis oēm herbā ⁊ vniuerſa ligna vt ſint vobis in eſcā ⁊ cunctis aīantib⁹ tere. ⁊ Gen̄. 9. dr̃: Oē qḋ mouet̃ ⁊ viuit erit vobis in cibū. ¶ Ad p̊ᵐ g̃ dōm: ꝙ ex ordinatiōe diuina ꝯſeruat̃ vita aīaliū ⁊ plātarū: nō ꝓpter ſeipſaȝ ſed ꝓpter hoīeȝ. vn̄ vt Aug. dicit in p̊ de ci. dei. Iuſtiſſima ordinatiōe creatoris vita ⁊ mors coꝝ nr̄is vſib⁹ ſubdit̃. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ: ꝙ aīalia bruta ⁊ plāte nō habēt vitā rōnalē ꝑ quā a ſeipſis agant̃: ſȝ ſemꝑ agunt̃ q̃ſi ab alio nāli quodā īpulſu: ⁊ hoc eſt ſignū ꝙ ſūt nālr̃ ſuata ⁊ alioꝝ vſib⁹ accōmodata. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ: ꝙ ille q occidit bouē alteri⁹ peccat quidē: nō q2 occidit bouez: ſed quia dānificat hoīem in re ſua. vnde nō continet̃ ſub peccato homicidij ſed ſub peccato furti vel rapine.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ nō ſit licituȝ occidere hoīes peccatores. Dn̄s. n. Mat. 13. in parabola ꝓhibuit extirpare zizaniā qui ſūt filij nequā vt ibidē dr̃. ſȝ oē qḋ ē ꝓhibitū a deo ē pctm̃. g̃ occidere pctōrē eē pctm̃. ¶ P̄. Iuſticia humana ꝯformatur iuſtitie diuine. ſȝ ſm diuinā iuſtitiā pctōres ad pn̄iam reſeruant̃: ſm illud Ezech. 18. Nolo mortē pctōris ſed vt cōuertat̃ ⁊ viuat. g̃ videt̃ oīno eē iniuſtū ꝙ pctōres occidātur. ¶ P̄. Illud qḋ ē ſm ſe malū nullo bono fine fieri licȝ. vt pȝ ꝑ Aug. in lib. ꝯ̄ mendaciū: ⁊ ꝑ phm in 2. ethi. Sȝ occidere hoīem ſm ſe malū ē: q2 ad oēs hoīes tenemur charitatē habere. amicos aūt volum⁹ viuere ⁊ eſſe: vt dicit̃ in 9. ethicoꝝ. ergo nullo mō licet hoīeȝ pctōrē occidere. ¶ Sȝ ꝯ̄ eſt qḋ dicit̃ Exo. 22. Maleficos nō patieris viuere. ⁊ in ps. In matutino interficiebā oēs pctōres terre. ¶ Rn̄°. dōm: ꝙ ſicut dictū ē: licitū ē occidere aīalia bruta inq̃ntuȝ ordinant̃ nāliter ad hoīuȝ vſuȝ: ſicut impfectū ordinat̃ ad pfectū. oīs aūt pars ordinat̃ ad totū vt impfectū ad perfectū. ⁊ ideo omnis pars nāliter eſt ꝓpter totuȝ. ⁊ ꝓpter hoc videmus ꝙ ſi ſaluti totius corporis humani expediat preciſio alicuius membri: puta cū eſt putriduȝ vel corruptiuū alioruȝ membroruȝ laudabiliter ⁊ ſalubriter abſcinditur. quelibet autē perſona ſingularis cōparat̃ ad totā cōmunitatē ſicut pars ad totuȝ. ⁊ ideo ſi aliquis hō ſit periculoſus cōitati ⁊ corruptiuus ipſius ꝓpter aliquod peccatū laudabiliter ⁊ ſalubriter occidit̃ vt bonū cōe cōſeruet̃. modicuȝ enim fermentū totā maſſaȝ corrūpit: vt dicit̃. 1. ad Cori. 5. ¶ Ad p̊ᵐ g̃ dōm: ꝙ dn̄s abſtinēduȝ mādauit ab eradicatione zizanioruȝ: vt tritico parceret̃. i. bonis: quod quideȝ fit quando nō poſſunt occidi mali qn ſimul occidant̃ ⁊ boni: vel quia latent inter bonos vel q2 habent multos ſeq̄ces: ita ꝙ ſine bonoꝝ periculo interfici nō poſſunt: vt Augu. dicit ꝯtra Permenianū. vnde dn̄s docet magis eſſe ſinenduȝ malos viuere: ⁊ vltionē reſeruandā vſqȝ ad extremuȝ iudiciū q̃ȝ ꝙ boni ſimul occidant̃. quādo vero ex occiſione maloruȝ nō iminet periculū bonis ſed magis tutela ⁊ ſalus: tunc licite poſſunt mali occidi. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū ꝙ deus ſm ordinem ſue ſapientie quandoqȝ ſtatim peccatores occidit ad liberationem bonorum: quandoqȝ autem eis penitendi tēpus concedit ſm ꝙ ipſe nouit ſuis electis expedire. ⁊ hoc etiā humana iuſtitia imitatur pro poſſe. illos enim qui ſunt pernicioſi in alios occidit. eos vero qui peccant alijs grauiter non nocētes ad penitentiam reſeruat. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ homo peccando ab ordine rationis recedit. ⁊ iō decidit a dignitate hūana ꝓut. ſ. hō eſt naturaliter liber ⁊ ꝑꝑ ſeipȝ exn̄s ⁊ incidit quodāmodo in ſeruitutem beſtiaꝝ: vt. ſ. de ipſo ordinet̃ ſm ꝙ eſt vtile alijs: ſȝ illud ps. Hō cū in honore eēt nō ītellexit: comparatus ē iumētis inſipientib⁹ ⁊ ſilis fcūs eſt illis. ⁊ ꝓuer. 11. dr̃. Qui ſtultus ē ſeruiet ſapiēti. ⁊ iō q̃uis hoīeȝ in ſua dignitate manētem occidere ſit ſm ſe malū: tn̄ hoīem pctōreȝ occidere p̄t eē bonū ſic̄ occidere beſtiam. peior. n. ē mal⁹ hō q̃ȝ beſtia ⁊ pl's nocet vt phs dicit in p̊ politi. ⁊ in. 7. ethi.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ occidere hoīeȝ pctōrem liceat p̊uate perſone. In lege. n. dīna nihil illicitū mandat̃. ſed Exo. 32. ꝑcepit Moyſes. Occidat vnuſqſqȝ frēm ſuū ⁊ amicū ⁊ ꝓximū ſuuȝ pro pctō vituli ꝯflatulis. g̃ etiaȝ p̊uatis pſonis licet pctōreȝ occidere. ¶ P̄. Hō ꝓpter pctm̃ ꝯparat̃ beſtijs: vt dcm̄ ē. ſed occidere beſtiā ſilueſtrē maxīe nocentē cuilibet p̊uate pſone licet. g̃ ⁊ pari rōne occidere hoīem pctōreȝ. ¶ P̄. Laudabile ē ꝙ hō etiā ſi ſit p̊uata pſona operetur qḋ eſt vtile bono cōi: ſȝ occiſio maleficoꝝ ē vtilis bono cōi: vt dcm̄ eſt. g̃ laudabile eſt ſi etiā p̊uate pſone malefactores occidant. ¶ Sȝ ꝯ̄ eſt qḋ Aug. dicit in p̊ de ciui. dei. Qui ſine aliqua publica admiſtratōe maleficū occiderit velut homicida iudicabit̃: ⁊ tāto ampli⁹ q̃nto ſibi ptātem a deo nō ꝯceſſam vſurpare nō timuit. ¶ Rn̄°. dōm: ꝙ ſic̄ dcm̄ eſt: occidere malefactorē licitū eſt inq̃ntū ordinat̃ ad ſalutē totius cōitatis. ⁊ iō ad illū ſolū ꝑtinet cui cōmittit̃ cura cōitatis conſuande. ſicut ad medicū ꝑtinet p̊cidere mēbꝝ putridū q̃n ei ꝯmiſſa fuerit cura ſalutis totius corpis. cura aūt cōis boni ꝯmiſſa ē p̊ncipib⁹ hn̄tibus publicā auctoritateȝ. ⁊ iō eis ſolū licet malefactores occidere: nō aūt p̊uatis perſonis. ¶ Ad p̊mū ergo dōm: ꝙ ille aliqd facit cuius auctoritate fit: vt pȝ ꝑ Dio. 12. ca. cel. hierar. ⁊ ideo: vt Aug. dic̄ in p̊ de ciui. dei: nō ip̄e occidit q miſteriū dȝ iubēti: ſic̄ adminiculū gladijs vtenti. vnde illi qui occiderunt ꝓximos ⁊ amicos ex mandato dn̄i nō hoc feciſſe ipſi videntur: ſed potius ille cuius auctoritate fecerunt: ſicut ⁊ miles interficit hoſtē auctoritate principis: ⁊ miniſter latroneȝ auctoritate iudicis. ¶ Ad ſecundum dicendum: ꝙ beſtia naturaliter eſt diſtincta ab homine. vnde ſuper hoc non requiritur aliqḋ iudicium an ſit occidenda ſi ſit ſilueſtris. ſi vero ſit domeſtica requireretur iudicium non propter ipſaȝ ſȝ ꝓpter dā-

nū dñi:ſed hō pctōr nō eſt nāliter diſtinctus ab hominib⁹
iuſtis.⁊ iō indiget iudicio publico:vt diſcernat̄ an ſit occi/
dendus ꝓpter ſalutē cōmunē.¶ Ad 3ᵐ dōʒ:ꝙ facere ali/
quid ad vtilitatē cōeʒ qd̄ nulli nocet hoc ē licitū cuilibet
ꝑuate pſone.ſed ſi ſit cuʒ nocumēto alteri⁹ hoc nō dʒ fieri
niſi ſm iudiciuʒ eius ad quē pertinet exiſtimare qd ſit ſub
trahendum partibus pro ſalute totius.

Ad quartum ſic ꝓceditur. Videt̄ ꝙ occidere
malefactores liceat clericis. Cle/
rici enī ꝓcipue debēt iplere qd̄ apl's dicit.i.ad Cori.4. Imi
tatores mei eſtote ſicut ⁊ ego xpi ꝑ qd̄ nobis īdicit̄ vt deū
⁊ ſcōs ei⁹ imitemur:ſed ipſe de⁹ quē colim⁹ occidit malefa
ctores:ſm illud ps. Qui ꝑcuſſit egyptū cuʒ ꝓmogenitis eo/
ruʒ. Moyſes ēt a leuitis fecit īterfici vigintitria milia ho/
minū ꝑꝑ adorationeʒ vituli:vt habet̄ Exo.32. Et phinees
ſacerdos īterfecit iſrahelitē coeuntē cū madianitide:vt ha
bet̄ Numeri.25. Samuel ēt īterfecit Agag regē amelech.
⁊ Helias ſacerdotes Baal. ⁊ Matathias eū qui ad ſacrifi
canduʒ acceſſerat.⁊ in nouo teſtō Petr⁹ Ananiā ⁊ Saphi/
ram.ğ videt̄ ꝙ etiā clericis liceat occidere malefactores.
¶ P̄. Ptās ſpūalis ē maior q̄ʒ tpalis ⁊ deo ꝯiūctior: ſʒ po/
teſtas tpalis licite malefactores occidit tāq̄ʒ dei miniſter:
vt dicit̄ Ro.13.ğ multomagis clerici q ſūt dei miniſtri ſpi/
ritualē ptāteʒ habentes licite pñt malefactores occidere.
¶ P̄. Quicūq̄ʒ licite ſuſcipit aliqd̄ officiū licite pōt ea q̄ ad
officiuʒ illud ꝑtinēt exercere.ſʒ officiū ꝓncipis terre ē ma/
lefactores occidere:vt dictū ē.ergo clerici q ſūt terrar ꝓn/
cipes licite pñt occidere malefactores. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qd̄ dr̄.i.
ad Thimot.3. Oportet epm ſine crimine eē:nō vinolētuʒ:
nō ꝑcuſſorē. ¶ Rñ⁹. dōʒ:ꝙ nō licet clericis occidere dupli
ci rōne. ꝓ gdē qꝛ ſūt electi ad altaris miniſteriū in quo re/
preſentat̄ paſſio xpi occiſi qui cū ꝑcuteret̄ nō repcutiebat:
vt dr̄.i. Petri.2.⁊ iō nō cōpetit vt clerici ſint ꝑcuſſores aut
occiſores.debēt enī miniſtri ſuū dñm imitari:ſʒ illō Eccl'.
.10. Scd̄ʒ iudicē ꝑp'li ſic ⁊ miniſtri ei⁹. alia rō ē:qꝛ clericis
cōmittit̄ miniſteriū noue legis in q̄ non determinat̄ pena
occiſiōis vel mutilatiōis corporalis. ⁊ iō vt ſint idonei mi/
niſtri noui teſtamēti debēt a talib⁹ abſtinere. ¶ Ad pᵐ ğ
dōʒ:ꝙ de⁹ vl'r in oīb⁹ opat̄ q̄ recta ſunt.in vnoquoq̄ʒ tñ ſʒ
eius ꝯgruētiā.⁊ iō vnuſquiſq̄ʒ dʒ deū imitari in hoc ꝙ ſibi
ſpāl'r cōgruit. vñ lʒ deus corporal'r malefactores occidat:
nō tñ oʒ ꝙ oēs in hoc eū imitent̄. Petrus aūt nō ꝓpria au
ctoritate vel manu Ananiā ⁊ Saphyrā īterfecit: ſʒ magis
diuinā ſniam de coꝝ morte ꝓmulgauit.ſacerdotes aūt vl'
leuite veteris teſtamēti erāt miniſtri veteris legis ſm quā
pene corpales īfligebant̄.⁊ iō etiā eis occidere ꝓpria ma/
nu ꝯgruebat. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ:ꝙ miniſteriū clericoꝝ ē in me
liorib⁹ ordinatū q̄ʒ ſint corporales occiſiones.ſ.in his que
ꝑtinēt ad ſpūalē ſalutē.⁊ iō nō ꝯgruit eis ꝙ minorib⁹ ſe in/
gerāt. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ:ꝙ plati eccl'iarū accipiūt officia ꝓnci/
puʒ terre nō vt ipſi iudiciū ſanguinis exerceāt per ſeipſos:
ſed ꝙ eoꝝ auctoritate ꝑ alios exerceant.

Ad quintum ſic ꝓceditur. Videt̄ ꝙ alicui li/
ceat ſeipſuʒ occidere. Homicidiū
enī eſt peccatū inq̄ʒtū iuſtitie ꝯ̄riat̄. ſed nullus pōt ſibiipſi
iniuſtitiā facere:vt ꝓbat̄ in.5.ethi.ergo nullus peccat occi/
dēdo ſeipſuʒ. ¶ P̄. Occidere malefactores licʒ habēti pu/
blicā ptāteʒ.ſʒ qñq̄ʒ ille q hʒ publicā ptātē eſt malefactor.
ergo licet ei occidere ſeipſuʒ. ¶ P̄. Licitū ē ꝙ aliqs ſpōta/
nee minus ꝑiculū ſubeat vt magis ꝑiculū vitet:ſicut licitū
eſt ꝙ aliqs etiā ſibiipſi amputet mēbrū putridū:vt totum
corpus ſaluet̄.ſʒ qñq̄ʒ aliquis ꝑ occiſionē ſuiipſi⁹ vitat ma/
ius malū vel miſerā vitā vel turpitudinē alicui⁹ pcti. ergo
licet alicui occidere ſeipſuʒ. ¶ P̄. Sāſon ſeipſuʒ īterfecit
vt habet̄ Iudicū.16.qui tñ cōnumerat̄ īter ſanctos: vt pʒ
Heb.xi.ğ licitum eſt alicui occidere ſeipſuʒ. ¶ P̄.2. Ma/
chab.14.dr̄ ꝙ Razias qdā ſeipſuʒ īterfecit eligēs nobili/
ter mori poti⁹ q̄ʒ ſubdit⁹ fieri pctōrib⁹:⁊ ꝯ̄ natales ſuos in/
iurijs agi.ſʒ nihil qd̄ nobil'r fit ⁊ fortiter eſt illicitū. ğ occi/
dere ſeipſuʒ nō ē illicitū. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qd̄ Aug. dicit in ꝓ de ci/
uitate dei. Reſtat vt de hoīe ītelligam⁹ illō qd̄ dictū ē: nō
occides nec alterū.ğ nec te.neq̄ʒ.n.aliud q̄ʒ hoīeʒ occidit q
ſeipſuʒ occidit. ¶ Rñ⁹. dōʒ:ꝙ ſeipſuʒ occidere ē oīno illi/
citū triplici rōne. ꝓ gdē qꝛ nāl'r q̄libet res ſeipſaʒ amat. ⁊
ad hoc ꝑtinet ꝙ q̄libet res ꝯſeruat ſe ī eē ⁊ corrūpētib⁹ re/
ſiſtit q̄ʒtū pōt.⁊ iō ꝙ aliqs ſeipſuʒ occidat eſt ꝯ̄ īclinationē
nālē:⁊ ꝯ̄ charitatē q̄ q̄libet dʒ ſeipſuʒ diligere. ⁊ iō ſuiipſi⁹
occiſio ſemꝑ ē pctm̄ mortale:vtpote ꝯ̄ nālē legeʒ ⁊ ꝯ̄ chari/
tatē exiſtēs. 2° qꝛ q̄libet pars id qd̄ ē eſt toti⁹. q̄libet autē
hō ē ps cōitatis.⁊ ita id qd̄ ē:eſt cōitatis. vñ in hoc ꝙ ſeipʒ
īterficit iniuriā cōitati facit:vt pʒ per phm in.5.ethi. 3° qꝛ
vita ē qd̄daʒ donū diuinit⁹ hoī attributū ⁊ eius ptāti ſub/
iectū qui occidit ⁊ viuere facit.⁊ iō qui ſeipſuʒ vita ꝓuat in
deū peccat:ſicut q alienū ſeruū īterficit peccat in dñm cu/
ius ē ſeru⁹.⁊ ſic peccat ille q vſurpat ſibi iudiciuʒ de re ſibi
nō cōmiſſa.ad ſolū enī deū ꝑtinet iudiciū mortis ⁊ vite:ſʒ
illud Deutro.32. Ego occidā ⁊ ego viuere faciā. ¶ Ad pᵐ
ergo dōm:ꝙ homicidiū eſt peccatū nō ſoluʒ quia cōtraria
tur iuſtitie: ſed etiā quia contrariat̄ charitati quā habere
dʒ aliqs ad ſeipm.⁊ ex hac parte occiſio ſuiipſius eſt pctm̄
ꝑ compationē ad ſeipm.ꝑ compationē aūt ad cōitatē ⁊ ad
deū hʒ rōnem pcti etiā ꝑ oppoſitōeʒ ad iuſtitiā. ¶ Ad 2ᵐ
dōʒ:ꝙ ille q hʒ publicā ptātē pōt licite malefactoreʒ occi/
dere ꝑ hoc ꝙ pōt de ipſo iudicare. nll's āt ē iudex ſuiipſi⁹
vñ nō licet hñti publicā ptātē ſeipſuʒ occidere ꝑꝑ qdcūq̄ʒ
pctm̄:licet tñ ei ſe ꝯmittere iudicio alioꝝ. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ:ꝙ
hō ꝯſtituit̄ dñs ſuiipſius ꝑ liberꝝ arbi.⁊ iō licite pōt hō de
ſeipſo diſponere q̄ʒtū ad ea q̄ ꝑtinēt ad hāc vitā q̄ hoīs libe
ro arbi.regit̄:ſed tranſit⁹ de hac vita ad aliā felicioreʒ non
ſubiacet libero arbitrio hoīs ſʒ ptāti diue. ⁊ iō nō licet hoī
ſeipſuʒ īterficere vt ad feliciorē trāſeat vitā.ſil'r ēt nec vt
q̄ſlibet miſerias pñtis vite euadat:qꝛ vltimuʒ maloꝝ hu/
ius vite ⁊ maxīe terribile eſt mors:vt pʒ ꝑ phm in.3. ethi.
⁊ iō īferre ſibi mortē ad alias huius vite miſerias euaden
das ē mai⁹ malū aſſumere ad minoris mali vitationē.ſil'r
ēt nō licet ſeipʒ īterficere ꝓpter aliqd̄ pctm̄ cōmiſſuʒ. tuʒ
qꝛ in hoc ſibi maxime nocet ꝙ ſibi adimit neceſſariū pnīe
tps.tū etiā qꝛ malefactorē occidere nō licet niſi ꝑ iudiciū
publice ptātis.ſil'r etiā nec licet mulieri ſeipſā occidere ne
ab alio corrumpat̄:qꝛ nō dʒ in ſe ꝯmittere crimē maximū
qd̄ ē ſuiipſius occiſio vt vitet min⁹ crimē alienū.nō.n.ē cri
men mulieris per violentiam violate ſi conſenſus non aſ/
ſit:qꝛ nō inqnatur corp⁹ niſi de ꝯſenſu mētis: vt Lucia di/
xit.cōſtat aūt min⁹ eē pctm̄ fornicationē vel adulteriū q̄ʒ
homicidiū:⁊ ꝓcipue ſuiipſi⁹ qd̄ eſt grauiſſimū:qꝛ ſibiipi no
cet cui maximā dilectionē dʒ.ē ēt ꝑiculoſiſſimū: qꝛ non re
ſtat tps vt ꝑ pniaʒ expiet̄.ſil'r ēt nl'li licet ſeipʒ occidere ob
timorē ne ꝯſentiat in pctm̄:qꝛ nō ſunt faciēda mala vt ve/
niant bona vel vt vitent̄ mala ꝓſertiʒ miora ⁊ min⁹ certa.
īcertū.n.ē an aliqs in futurū ꝯſentiat in pctm̄.potēs eſt.n.
deus hoīeʒ q̄cūq̄ʒ tentatione ſuꝑueniente liberare a pctō.
¶ Ad 4ᵐ dōʒ:ꝙ ſic̄ Aug. dicit in ꝓ de ciuitate dei. Nō Sā
ſon excuſat̄ al'r ꝙ ſeipſuʒ cū hoſtib⁹ ruina dom⁹ oppreſſit:
niſi ꝙ latēter ſpūs ſcūs hoc iuſſerat q ꝑ illum miracula fa
ciebat.⁊ eādē rōnē aſſignat de qbuſdā ſcis femis q̄ tpe pſe
cutōis ſeipſas occiderūt q̄rū mēoria ī eccl'ia celebrat̄. ¶ Ad
5ᵐ dōʒ:ꝙ ad fortitudinē ꝑtiet ꝙ aliqs ab alio mortē pati ñ
refugiat ꝑꝑ bonuʒ virtutis ⁊ vt vitet pctm̄:ſʒ ꝙ aliqs ſibi/
ipſi īferat mortē vt vitet mala penalia hʒ gdē quādā ſpēʒ
fortitudinis:ꝑꝑ qd̄ gdam ſeipſos īterfecerunt eſtimantes
ſe fortiter agere.de quoꝝ numero Razias fuit: non tamē
eſt vera fortitudo ſed magis quedam mollicies animi nō

valentis mala penalia ſuſtinere: vt pꝫ per phm in .3. ethicorum: ⁊ per Augu. in p̃ de ciuitate dei.

Ad ſextum ſic ꝑcedit̃. Videt̃ ꝙ liceat ĩ aliquo caſu ĩterficere inocẽtẽ. Diuin⁹. n. tioꝛ nõ manifeſtat̃ ꝑ pctm̃ qn magis tioꝛ dñi expellit pctm̃: vt dr̃ Eccl̃. p̃. ſed Abrahã cõmẽdat⁹ ẽ ꝙ timuit dñꝫ: qꝛ voluit ĩterficere filiũ ſuũ innocẽtẽ. g̃ põt aliqs inocẽtẽ ĩterficere ſine pctõ. ¶ P̃. In gñe pctõꝝ q̃ ꝯ ꝓximũ cõmittunt̃: tãto mai⁹ videt̃ aliqd ẽẽ pctm̃ q̃to mai⁹ nocumẽtũ ĩfert̃ ei in quẽ peccat̃: ſꝫ occiſio plus nocet pctõri q̃ȝ inocẽti: q de miſeria hui⁹ vite ad celeſtẽ gloriã trãſit ꝑ mortẽ. cũ g̃ liceat in aliquo caſu pctõrẽ occidere: multomagis licet occidere innocẽtẽ vel iuſtũ. ¶ P̃. Illud qd fit ſm ordinẽ iuſtitie nõ ẽ pctm̃. ſꝫ qñq; cogit̃ aliqs ſm ordinẽ iuſtitie occidere inocẽteꝫ: puta cũ iudex q dꝫ ſꝫ allegata iudicare ꝯdẽnat ad morteꝫ eũ quẽ ſcit inocẽtẽ ꝑ falſos teſtes ꝯuictũ. ⁊ ſilr miniſter q iniuſte ꝯdẽnatũ occidit obediẽs iudici. g̃ abſq; pctõ põt aliqs occidere inocẽtẽ. ¶ Sꝫ ꝯ ẽ qd dr̃ Exo. 23. Inſontẽ ⁊ iuſtũ nõ occides. ¶ Rñ⁹. dõm: ꝙ aliqs hõ duplr̃ ꝯſiderari põt. vno⁹ ſm ſe. alio⁹ ꝑ cõparationẽ ad aliũ. ſm ſe qdẽ cõſiderãdo hoieꝫ nullũ occidere licet: qꝛ in quolibet ẽt pctõre debem⁹ amare nãꝫ quã de⁹ fecit q̃ ꝑ occiſionẽ corrũpit̃. ſed ſic ſupra dictũ ẽ occiſio pctõris fit licita ꝑ cõparationẽ ad bonũ cõe qd ꝑ pctm̃ corrũpit̃. vita aũt iuſtoꝝ ẽ ꝯſeruatiua ⁊ ꝓmotiua boni cõis: qꝛ ipſi ſũt ꝑncipalioꝛ ps multitudinis. ⁊ id nullo mõ licet occidere innocẽtẽ. ¶ Ad p̃⁹ g̃ dicẽdũ: ꝙ de⁹ hꝫ dñiũ mortis ⁊ vite. eius. n. ordinatiõe moriunt̃ ⁊ pctõres ⁊ iuſti. ⁊ id ille q mãdato dei occidit inocẽteꝫ talis nõ peccat: ſic nec de⁹ cui⁹ ẽ executoꝛ: ⁊ oſtẽdit deũ timere ei⁹ mãdatis obediẽs. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ in pẽſanda grauitate pcti magis ẽ ꝯſiderãdũ id qd ẽ ꝑ ſe q̃ȝ id qd eſt ꝑ accñs. vñ ille q occidit iuſtũ grauí⁹ peccat q̃ȝ ille q occidit pctorẽ. p̃ qdẽ qꝛ nocet ei quẽ plus dꝫ diligere. ⁊ ita magis ꝯ charitatẽ agit. 2⁰ qꝛ iniuriã ĩfert ei q ẽ min⁹ dign⁹ ⁊ magis ꝯ iuſtitiã agit. 3⁰ qꝛ ꝑuat cõitateꝫ maioꝛi bono. 4⁰ qꝛ magis deũ ꝯtẽnit: ſm illd Luc. 10. Qui vos ſpnit me ſpnit. ꝙ autẽ iuſtus occiſus ad gloriã ꝑducat̃ a deo: ꝑ accñs ſe hꝫ ad occiſionẽ. ¶ Ad 3⁹ dõꝫ: ꝙ iudex ſi ſcit aliquẽ inocẽteꝫ ẽẽ q falſis teſtib⁹ ꝯuicit̃ dꝫ diligẽti⁹ examinare teſtes vt inueniat occaſionẽ liberãdi inoxiũ: ſic Daniel fecit. ſi ãt hoc nõ põt dꝫ eũ ſupioꝛi relinq̃re iudicãdũ. ſi aũt hoc nõ põt: ñ peccat ſm allegata ſñiam ferẽs: qꝛ ipſe nõ occidit innocenteꝫ: ſꝫ illi q eũ aſſerũt nocẽtẽ. miniſter aũt iudicis cõdẽnantis inocẽtẽ ſi ſñia ĩtollerabilẽ erroꝛẽ ꝯtineat nõ dꝫ obedire: alͥs excuſarent̃ carnifices q martyres occiderũt. ſi vͦ non ꝯtineat manifeſtã iniuſtitiã nõ peccat ꝑceptũ exequendo: qꝛ ipſe nõ hꝫ diſcutere ſupioꝛis ſñiam: nec ipſe occidit inocentẽ: ſed iudex cui miniſteriũ adhibet.

Ad ſeptimum ſic ꝑcedit̃. Videt̃ ꝙ nulli liceat occidere aliquẽ ſe defendendo. Dicit. n. Aug. ad Publicolã de occidẽdis hoib⁹. Ne ab his qſq; occidat̃ nõ mihi placet cõſiliũ niſi forte ſit miles: aut publica functiõe teneat̃: vt nõ ꝓ ſe hoc faciat: ſꝫ ꝓ alijs accepta legitima ptãte ſi eius ꝯgruat pſone: ſꝫ ille qui ſe defendẽdo occidit aliquẽ ad hoc eũ occidit ne ipſe ab eo occidat̃. g̃ hoc videt̃ ẽẽ illicitũ. ¶ P̃. In p̃ de lib. arbi. dr̃: Quõ apud diuinã ꝓuidẽtiã a pctõ liberi ſunt q pro his reb⁹ q̃s ꝯtẽni oꝫ humana cede polluti ſunt. eaſdẽ aũt res dicit eſſe ꝯtẽnẽdas q̃s hoies inuiti amittere poſſũt: vt ex ꝓmiſſis pꝫ. hoꝝ aũt eſt vita corpalis. g̃ pro cõſeruãda vita corpali nulli licitũ ẽ hoieꝫ occidere. ¶ P̃. Nicolaus papa dicit: vt habet̃ in decretis diſ. 50. De clericis qb⁹ ꝯſuluiſtis. ſ. qui ſe defendẽdo paganũ occiderũt: ſi poſtea per pñiam poſſunt ad p̃ſtinũ ſtatũ redire aut ad altioꝛẽ aſcẽdere: ſcito nos nullaꝫ occaſionẽ dare: nec vllã tribuere licẽtiã eis quẽlibet hominem quolibet mõ occidẽdi. ſꝫ ad p̃cepta moralia ſeruãda teneñt̃ cõiter clerici ⁊ laici. ergo etiã laicis nõ eſt licitũ occidere aliquẽ ſe defendẽdo. ¶ P̃. Homicidiũ eſt grauius peccatũ q̃ȝ ſimplex fornicatio vel adulteriũ: ſed nulli licet cõmittere ſimpliceꝫ fornicationẽ vel adulteriũ vel quodcunq; aliud peccatũ mortale pro cõſeruatione ꝓprie vite: qꝛ vita ſpiritualis ꝑferẽda eſt corporali. ergo nulli licet defendẽdo ſeipſũ aliũ occidere vt ꝓpriã vitã ꝯſeruet. ¶ P̃. Si arboꝛ eſt mala ⁊ fructus: vt habet̃ Matth. 7. ſꝫ iſta defenſio ſui videt̃ eſſe illicita. ſm illud Ro. 12. Nõ vos defẽdentes cariſſimi. ergo ⁊ occiſio hois exinde ꝓcedens eſt illicita. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qd Exo. 22. dicit̃: Si effringens fur domuꝫ ſiue ſuffodiens inuẽtus fuerit ⁊ accepto vulnere mortuus fuerit: percuſſoꝛ nõ erit reus ſanguinis. ſed multomagis licitũ eſt defendere ꝓpriã vitaꝫ q̃ȝ propriã domuꝫ. ergo etiã ſi aliquis occidat aliquẽ ꝓ defenſione vite ſue non erit reus homicidij. ¶ Rñ⁹. dõm: ꝙ nihil ꝓhibet vnius actus eſſe duos effect⁹: quoꝝ alter ſolũ ſit in intẽtione: ali⁹ vero ſit ꝑter intẽtionẽ. morales aũt actus recipiũt ſpecieꝫ ſm id qd intendit̃: nõ auteꝫ ab eo quod eſt ꝑter intentionẽ cũ ſit ꝑ accñs: vt ex ſupradictis pꝫ. ex actu g̃ alicui⁹ ſeipſuꝫ defendentis duplex effectus ſequi põt: vnus quidem conſeruatio ꝓprie vite: alius aũt occiſio inuadentis. actus ergo hm̃oi ex hoc ꝙ intenditur conſeruatio ꝓprie vite non hꝫ rõnem illiciti cũ hoc ſit cuilibet nãle ꝙ ſe ꝯſeruet in ẽẽ q̃tum põt. põt tñ aliqs actus ex bona ĩtentione ꝓueniens illicit⁹ reddi ſi nõ ſit ꝓportionatus fini. ⁊ id ſi aliqs ad defendendũ ꝓpriaꝫ vitã vtatur maioꝛi violẽtia q̃ȝ opoꝛteat erit illicitũ. ſi vͦ moderate violẽtiã repellat erit licita defenſio. nã ſꝫ iura viꝫ vi repellere lꝫ cũ moderamĩe ĩculpate tutele: nec ẽ neceſſariũ ad ſalutẽ vt hũc actũ moderate tutele ꝑtermittat ad euitãdũ occiſionẽ alteri⁹: qꝛ plus tenet̃ hõ vite ſue ꝓuidere q̃ȝ vite aliene: ſꝫ qꝛ occidere hoiem nõ licet niſi publica auctoritate ꝓp bonũ cõe: vt ex ſup̃ dcis pꝫ: illicitũ ẽ ꝙ hõ ĩtẽdat occidere hoieꝫ vt ſeipſꝫ dẽfendat: niſi ei q hꝫ publicã auctoritatẽ q ĩtendẽs hoieꝫ occidere ad ſui defenſionẽ refert hoc ad publicũ bonũ: vt pꝫ in milite pugnãte ꝯ hoſtes: ⁊ ĩ miniſtro iudicis pugnãte ꝯ latrones: q̃uis ẽt ⁊ iſti peccẽt ſi ꝑuata libidine moueant̃. ¶ Ad p̃⁹ g̃ dõm: ꝙ auctoritas Aug. ĩtelligẽda ẽ in eo caſu quo qs ĩtẽdit occidere hoiem vt ſeipm a morte liberet: in quo ẽt caſu ĩtelligit̃ auctoritas ĩducta in li. de libe. arbi. vñ ſignãter dr̃ ꝓ his reb⁹ in quo deſignat̃ ĩtẽtio. ⁊ ꝑ hoc pꝫ rñſio ad 2ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ: ꝙ irregularitas ꝯſeqtur actũ homicidij ẽt ſi ſit abſq; pctõ vt pꝫ in iudice q iuſte aliquẽ ꝯdẽnat ad mortẽ. ⁊ ꝓpter hoc clericus ẽt ſi ſe defendẽdo ĩterficiat aliquẽ irregularis ẽ q̃uis nõ ĩtẽdat ĩterficere ſꝫ ſeipſuꝫ defendere. ¶ Ad 4⁹ dõm: ꝙ actus fornicatõis vel adulterij non ordinat̃ ad ꝯſeruationẽ ꝓprie vite ex neceſſitate ſicut actus ex quo qñq; ſeqtur homicidiuꝫ. ¶ Ad 5⁹ dõm: ꝙ ibi ꝓhibet̃ defenſio q̃ ẽ cũ liuoꝛe vindicte. vñ Glo. dicit. Nõ vos defendẽtes. i. nõ ſitis referientes aduerſarios.

Ad octauum ſic ꝑcedit̃. Videt̃ ꝙ aliquis caſualiter occidens hoiem incurrat homicidij reatũ. Legit̃ eniꝫ Geñ. 4. ꝙ Lamech credens interficere beſtiam interfecit hoiem ⁊ reputatuꝫ eſt ei ad homicidiũ. g̃ reatũ homicidij ĩcurrit q caſualiter hoieꝫ occidit. ¶ P̃. Exo. 21. dr̃. Si qs ꝑcuſſerit mulierẽ pregnantẽ ⁊ aboꝛſum fecerit ſi moꝛs ei⁹ fuerit ſubſecuta reddet aiaꝫ ꝓ aia: ſed hoc poteſt eſſe abſq; ĩtentiõe occiſionis. g̃ homicidiũ caſuale hꝫ homicidij reatũ. ¶ P̃. In decretis diſ. 50. inducuntur plures canones qbus caſualia homicidia puniuntur. ſed pene nõ debent̃ niſi culpe. g̃ ille q caſualiter hominẽ occidit ĩcurrit homicidij reatũ. ¶ Sed ꝯ ẽ quod Aug. dicit ad Publicolã: Abſit vt ea q̃ ꝓpter bonũ aut licitũ facimus ſi qdeꝫ ꝓpter hoc preter nr̃am volũtatẽ qcq̃ȝ mali acciderit nobis ĩputet̃. ſed ꝯtingit qñq; vt ꝓpter bo-

nuȝ aliqđ faciētib⁹ homicidiū ꝯſeq̄t caſualr̄. ergo nō īputat faciēti ad culpā. ❡ R̄n̄. dōm: ꝙ ſm phm in .2. phyſi. Caſus ē cā agēs p̄ter ītētionē: ⁊ iō ea q̄ caſualia ſunt ſimpl̄r loquēdo nō ſunt ītēta neq̄ volūtaria: ⁊ q̄ oē pctm̄ ē voluntariū ſm Aug. ꝯñs ē ꝙ caſualia inq̄ntū hmōi nō ſunt pctā. ꝯtingit tñ id qđ nō eſt actu: ⁊ p ſe volitū vel ītētū eē p accidēs volitū vel intētū: ſm ꝙ cauſa p accñs dr̄ remouēs ꝓhibēs. vñ ille q nō remouet ea ex qb⁹ ſequit homicidiū ſi d̄beat remouere erit quodāmō homicidiū volūtariū. hoc aūt ꝯtingit dupl̄r. vno⁹ qñ dās operā reb⁹ illicitis q̄s vitare debebat homicidiū īcurrit. alio⁹ qñ nō adhibet debitā ſollicitudinē. ⁊ iō ſm iura ſi aliq̄s det operā rei licite: debitā diligētiā adhibēs: ⁊ ex hoc homicidiū ſequat: nō incurrit homicidij reatū. ſi v̄o det operā rei illicite: vel ēt dat operā rei licite nō adhibēs diligētiā debitā nō euadit homicidij reatuȝ ſi ex ei⁹ ope mors hoīs ꝯſequat. ❡ Ad p̄⁹ ḡ dōm: ꝙ Lamech nō adhibuit ſufficiētē diligētiā ad homicidiū vitādū. ⁊ iō reatū homicidij nō euaſit. ❡ Ad 2ᵐ dōȝ: ꝙ ille q pcutit mulierē p̄gnātē dat operā rei illicite. ⁊ iō ſi ſequat mors mulieris vel pueri aīati nō effugiet homicidij crimē: p̄cipue cū ex tali pcuſſione in ꝓmptu ſit ꝙ mors ſequat. ❡ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſm canones īponit pena his qui caſualiter occidūt dātes operā rei illicite vel nō adhibentes diligentiam debitam.

❡ De mutilatione membꝛorum. Q̄ō. LXV.

DEinde cōſiderādū eſt de peccatis aliaruȝ iniuriaruȝ q̄ in pſonā cōmittunt. ❡ Et circa hoc querunt q̄ttuoꝛ. p̄ de mutilatione mēbꝛoꝝ. 2°. de verberatiōe. 3°. de īcarceratiōe. 4°. vtrū pctm̄ hmōi iniuriaꝝ aggrauet ex hoc ꝙ ꝯmittit ī pſonā ꝯiūctā alijs.

Ad pꝛimum ſic p̄cedit. Uidet ꝙ mutilare aliquē mēbꝛo ſuo in nullo caſu poſſit eē licitū. Damaſ. n. dic̄ in .2. lib. ꝙ pctm̄ cōmittit per hoc ꝙ receditur ab eo qđ ē ſm nām in id qđ ē ꝯ nām. ſȝ ſm nāȝ a deo īſtitutū ē ꝙ corpus hoīs ſit īte gruȝ mēbris. ꝯ nām aūt ē ꝙ ſit mēbris diminutuȝ. ḡ mutilare aliqueȝ mēbꝛo ſemꝑ vr̄ eē pctm̄. ❡ P̄. Sic̄ ſe hȝ tota aīa ad totuȝ corpus: ita ſe habēt partes aīe ad ptes corpis: vt dr̄ in .2. de aīa. Sȝ nō licet aliquē p̄uare aīa occidēdo ipſuȝ: niſi publica ptāte. ḡ ēt nō licet aliquē mutilare mēbꝛo: niſi forte ſm publicā ptāteȝ. ❡ P̄. Salus aīe p̄ferēda ē ſaluti corpali: ſȝ nō licet aliquē mutilare ſe mēbꝛo ꝓpter ſalutē aīe. puniunt enī ſm ſtatuta vetera Niceni ꝯcilij q ſe caſtrauerūt pp caſtitatē ꝯſeruādaȝ. ḡ pp nullā cauſaȝ aliā licet aliquē membꝛo mutilare. ❡ Sȝ ꝯ eſt qđ dr̄ Exo. 21. Oculū ꝓ oculo: dētē ꝓ dētē: manuȝ ꝓ manu: pedē ꝓ pede. ❡ R̄n̄. dōm: ꝙ cū mēbꝛū aliqđ ſit pars toti⁹ humani corpis ē ꝓpter totuȝ ſic̄ īpfectuȝ ꝓpter pfectū. vñ diſponēdū ē de mēbꝛo hūani corpis ſm ꝙ expedit toti. mēbꝛū āt hūani corpis p ſe qdē vtile eſt ad bonū toti⁹ corpis. p accñs tñ pōt ꝯtingere ꝙ ſit nociuū: puta cū mēbꝛuȝ putridū ē toti⁹ corpis corruptiuū. ſi ḡ membꝛuȝ ſanū fuerit ⁊ in ſua nāli diſpōne ꝯſiſtēs nō pōt p̄ſcidi abſq̄ toti⁹ corpis detrimēto: ſȝ q̄ ipſe tot⁹ hō ordinat: vt ad finē ad totā cōitatē cui⁹ eſt pars: vt ſupꝛa dictū ē pōt cōtingere ꝙ abſciſio mēbꝛi ⁊ ſi vgat in detrimētū totius corporis: ordinat tñ ad bonū cōitatis inq̄ntū alicui īfert in penā ad cohibitionē pctōꝝ. ⁊ iō ſic̄ per publicā ptātē aliq̄s licite p̄uat total̄r vita ꝓpter aliq̄s maiores culpas: ita etiaȝ p̄uat mēbꝛo ꝓpter aliq̄s culpas miores. hoc aūt nō ē licitū alicui p̄uate pſone ēt volēte illo cui⁹ ē mēbꝛuȝ: q̄ p hoc fit iniuria cōitati cui⁹ ē ipſe hō ⁊ oēs ptes ei⁹. ſi v̄o mēbꝛuȝ ꝓpter putredinē ſit toti⁹ corpis corruptiuū tūc licitū ē de volūtate ei⁹ cui⁹ ē mēbꝛū putridū mēbꝛū p̄ſcindere pp ſalutē totius corporis: q̄ vnicuiq̄ cōmiſſa ē cura pꝛopꝛie ſalutis. ⁊ eadē rō ē ſi fiat volūtate ei⁹ ad quē ptiet curare de ſalute ei⁹ q hȝ mēbꝛū corruptiuū. aliter aūt aliquē mēbꝛo mutilare ē oīno illicitū. ❡ Ad p̄⁹ ḡ dōȝ: ꝙ nihil ꝓhibet id qđ ē ꝯ particularē nām eē ſm nāȝ vlēȝ: ſicut mors ⁊ corruptio in reb⁹ nālib⁹ ē ꝯ pticularē nāȝ ei⁹ qđ corrūpit: cū tñ ſit ſm nāȝ vlēȝ. ⁊ ſil̄r mutilare aliquē mēbꝛo: ⁊ ſi ſit ꝯ nām pticularē corpis ei⁹ q mutilat: ē tñ ſm nālē rōnē in cōparatione ad bonū cōe. ❡ Ad 2⁹ dōȝ: ꝙ toti⁹ hoīs vita nō ordinatur ad aliqđ ꝓpꝛiū ipſi⁹ hoīs: ſȝ ad ipſaȝ poti⁹ oīa q̄ ſūt hominis ordinant. ⁊ iō p̄uare aliquē vita in nullo caſu ptinet ad aliquē niſi ad publicā ptātē cui cōmittit ꝓcuratio boni cōis. ſȝ p̄ſciſio mēbꝛi pōt ordinari ad ꝓpꝛiaȝ ſalutē vni⁹ hominis. ⁊ iō in aliquo caſu pōt ad ipſuȝ pertinere. ❡ Ad 3⁹ dōm: ꝙ mēbꝛū nō ē p̄ſcindēdū ꝓpter corpalē ſaluteȝ toti⁹ niſi qñ al̄r toti ſubueniri nō pōt. ſaluti āt ſpūali ſꝑ pōt aliter ſubueniri q̄ꝫ p mēbꝛi p̄ſciſionē: q̄ pctm̄ ſubiacet volūtati. ⁊ iō ī nullo caſu licet mēbꝛū p̄ſcīdere pp qđcūq̄ pctm̄ vitādū. vñ Chꝛyſo. exponēs illđ Mat. 19. Sūt eunuchi q ſe ipſos caſtrauerūt pp regnū celoꝝ: dic̄ nō p mēbꝛoꝝ abſciſionē ſȝ maloꝝ cogitationū ītereptionē. maledictioni. n. ē obnoxi⁹ q mēbꝛū abſcindit. eteni homicide ſūt q talia p̄ſumūt: ⁊ poſtea ſubdit: neq̄ ꝯcupīa māſuetioꝛ ita fit ſȝ moleſtioꝛ. aliūde. n. hȝ fomitis ſpīna qđ in nobis ē: ⁊ p̄cipue a ꝓpoſito īcontinēti ⁊ mēte negligente. nec ita abſciſio mēbꝛi cōpꝛimit tentationes vt cogitationēs frenū.

Ad ſecundum ſic p̄cedit. Uidet ꝙ nō liceat p̄rib⁹ verberare filios aut dominis ſeruos. Dicit. n. Apl's ad Eph. 6. Uos p̄res nolite ad iracūdiaȝ ꝓuocare filios vr̄os. ⁊ īfra ſubdit. Et vos dñi eadē facite ſuis remittētes minas. ſȝ pp verbera aliq̄ ad iracūdiā ꝓuocant: ſunt ēt minis grauioꝛa. ḡ neq̄ p̄res filios: neq̄ dñi ſuos debēt verberare. ❡ P̄. Ph's dic̄ in .10. ethi. ꝙ ſermo p̄rnus hȝ ſolū admonitionē nō aūt coactionē: ſed q̄dā coactio ē p verbera. ḡ parētib⁹ nō lȝ filios verberare. ❡ P̄. Unicuiq̄ lȝ alteri diſciplinā īpendere. hoc. n. ptinet ad elymas ſpūales: vt ſupꝛa dcm̄ ē. ſi ḡ pentibus lȝ pp diſciplinā filios verberare: pari rōne cuilibet licebit quēlibet verberare: qđ pȝ eē falſuȝ. ḡ p̄mū. ❡ Sed ꝯ ē qđ dr̄ ꝓuer. 13. Qui pcit virge odit filiū ſuū. ⁊ īfra .23. Noli ſubtrahere a puero diſciplinā. ſi. n. pcuſſeris eū virga nō moriet. tu virga pcuties eū ⁊ aīaȝ eius de īferno liberabis. ⁊ Eccle. 33. dicitur. Seruo maliuolo tortura ⁊ ꝯpedes. ❡ R̄n̄. dicēdū ꝙ p verberationē nocumētū quoddā infert corpoꝛi ei⁹ q verberat aliter tñ q̄ꝫ in mutilatōe. nā mutilatio tollit corporis integritatē. verberatio vero tantūmō afficit ſenſum doloꝛe. vñ m̄ltomin⁹ nocumētū ē q̄ꝫ mutilatio mēbꝛi. nocumētū aūt īferre alicui nō lȝ niſi p modū pene pp iuſtitiā. nll's aūt iuſte punit aliquē niſi ſit ei⁹ iuriſdictōi ſubiect⁹: ⁊ iō v̄berare aliquē nō lȝ niſi hn̄ti ptātē aliq̄ꝫ ſuꝑ illuȝ q verberat licite. ⁊ q̄ fili⁹ ſubdit ptāti p̄ris ⁊ ſu⁹ ptāti dñi licite pōt verberare p̄r filiū ⁊ dñs ſuū cā correctionis ⁊ diſciplīne. ❡ Ad p̄mū ḡ dōȝ: ꝙ cū ira ſit appetit⁹ vindicte: p̄cipue ꝯcitat ira cū aliq̄s ſe reputat leſuȝ iniuſte: vt pȝ p phm ī .2. rhetoꝛice. ⁊ iō p hoc ꝙ p̄rib⁹ īterdicit ne filios ad iracūdiā ꝓuocēt: nō ꝓhibet qn filios verberēt cā diſcipline: ſȝ ꝙ nō īmoderate eos affligāt v̄berib⁹. ꝙ v̄o īdicit dñis ꝙ remittāt ſuis mīas p̄t dupl̄r ītelligi. Uno⁹ vt remiſſe minis vtātur: qđ ptinet ad moderatōeȝ diſciplīe. Alio⁹ vt aliq̄s nō ſꝑ īpleat qđ ꝯminat⁹ ē: qđ ptinet ad hoc ꝙ iudiciū quo q̄s cōminat⁹ ē penā: qñȝ p remiſſiōis mīaȝ tēpet. ❡ Ad 2⁹ dōȝ ꝙ maioꝛ ptās maiorē dȝ hr̄e coactionē. ſic̄ āt ciuitas ē perfecta cōitas: ita p̄nceps ciuitatis hȝ pfectā ptātē coercendi. ⁊ iō p̄t īfligere penas irrecupabiles. ſ. occiſiōis v̄l mutilatōis. p̄r āt ⁊ dñs q p̄ſūt familie domeſtice q̄ ē īpfecta cōitas hn̄t īpfectā ptātē cohercēdi ſm leuioꝛes penas q̄ nō īferunt irrecuperabile nocumentum. ⁊ hmōi eſt verberatio.

¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ exhibere diſciplinā volenti cuilibet licet. ſed diſciplinā nolē ti adhibere ē ſolū eius cui alterius cura cōmittit̃. ⁊ ad hoc ꝑtinet aliquē verberibus caſtigare.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ nō liceat aliquē hoīeꝫ icarcerare. Actus enī eſt malus ex gñe q cadit ſupra idebitā mām: vt ſupra dictū ē. ſed hō hñs nālē arbitrij libertatē ē idebita mā icarcerationis q̄ libertati repugnat. ergo illicitū ē aliquē incarcerare. ¶ P. Humana iuſtitia regulari dꝫ ex diuia: ſꝫ ſicˀ dr̃ Eccl. 15. Deˀ reliqt hoīeꝫ in manu ꝯſilij ſui. ergo videt̃ ꝙ nō ē aliquis coercēdus vinculis vel carcere. ¶ P. Nullus ē coercendus niſi ab oꝑe malo: a quo glibet pōt aliū licite ipedire. ſi ergo icarcerare aliquē eēt licitū ad hoc ꝙ cohiberet̃ a malo: cuilibet eēt licitū aliquē icarcerare: qđ pꝫ eē falſuꝫ. ergo ⁊ pᵐū. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē ꝙ Leuit. 24. legit̃ quēdaꝫ miſſum fuiſſe in carcerē ꝓpter pctm̄ blaſphemie. ¶ Rñ°. dōꝫ: ꝙ i bonis corporis tria per ordinē ꝯſiderant̃. pᵐ qdē itegritas corporalis ſube cui detrimētū affert̃ ꝑ occiſionē vel mutilationē. 2° delectatio vel qes ſenſus cui opponit̃ verberatio vel qđlibet ſenſuꝫ dolore afficiēs. 3° motˀ ⁊ vſus mēbrorum q ipedit̃ ꝑ ligationē vel icarcerationē ſeu quācunq; detētionē. ⁊ iō icarcerare aliquē vel q̄litercūq; detinere ē illicitū: niſi fiat ſm ordinē iuſtitie aut in penā aut ad cautelam alicuius mali vitādi. ¶ Ad pᵐ ergo dōm: ꝙ hō q abutit̃ in ptāte ſibi data meret̃ eā amittere: ⁊ iō hoī q peccādo abuſus ē libero vſu ſuorum mēbrorum ꝯueniēs ē icarcerationis mā. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ deˀ q̄nq; ſm ordinē ſue ſapie pctōres cohibet ne poſſint pctm̄ iplere: ſm illđ Job. 5. Qui diſſipat cogitatiōes malignorum ne poſſint iplere manˀ eorum qđ ceperant. q̄nq; vō eos ꝑmittit qđ voluerit agere. ⁊ ſilr̃ ſm hūanā iuſtitiā nō ꝓ q̄libet culpa hoīes icarcerant̃ ſꝫ ꝓ aliqbˀ. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ detinere hoīem ad horā ab aliquo oꝑe illicito ſtatiꝫ ꝑpetrādo cuilibet licet: ſicˀ cū aliqs detinet aliquē ne ſe ꝑcipitet vl̃ ne aliū feriat. ſed ſimplr̃ aliquē includere vel ligare ad eū ſolū ꝑtinet q hꝫ diſponere vniuerſaliter de actibˀ ⁊ vita alteriˀ: qꝛ ꝑ hoc ipedit̃ nō ſolū a malis faciēdis: ſed etiā a bonis agendis.

Ad quartum ſic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ pctm̄ nō aggrauet̃ ex hoc ꝙ pdicte iniurie inferunt̃ in ꝑſonas alijs ꝯiūctas. Huiuſmodi. n. iniurie habēt rōnē pcti ꝓut nocumētū alicuiˀ ifert̃ ꝯ̄ eiˀ volūtatē. ſed magis ē ꝯ̄ hoīs volūtatē malū qđ in ꝓpaꝫ ꝑſonā infert̃ q̄ꝫ qđ ifert̃ in ꝑſonā ꝯiūctā. ergo iniuria illata in ꝑſonaꝫ ꝯiunctā ē minor. ¶ P. In ſacra ſcriptura ꝑcipue reꝑhendunt̃ q pupillis ⁊ viduis iniurias iferūt. vñ dr̃ Eccl. 35. Nō deſpiciet pces pupilli nec viduā ſi effundat loq̄lā gemitˀ. ſed vidua ⁊ pupillus nō ſūt ꝑſone alijs ꝯiuncte. ḡ ex hoc ꝙ ifert̃ iniuria ꝑſonis ꝯiūctis nō aggrauat̃ pctm̄. ¶ P. Perſona ꝯiūcta hꝫ ꝓpriā volūtatē ſicut ⁊ pncipalis ꝑſona. pōt. n. aliquid ei eē volūtariū qđ ē ꝯ̄ volūtatē pncipalis ꝑſone: vt pꝫ in adulterio qđ placet vxori ⁊ diſplicet viro. ſed hmōi iniurie hñt rōnē pcti ꝓut ꝯſiſtūt in volūtaria cōmutatione. ḡ hmōi iniurie minˀ habēt de rōne pcti. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qđ Deut. 28. ad quādā exaggerationē dr̃: Filij tui ⁊ filie tue tradentur alteri pplo vidētibus oculis tuis. ¶ Rñ°. dōꝫ: ꝙ q̄to aliq̄ iniuria in plures redūdat ceteris paribˀ tāto grauiˀ ē peccatum: ⁊ inde eſt ꝙ grauius eſt peccatum ſi aliquis ꝑcutiat principem q̄ꝫ ꝑſonam priuatam: quia redūdat in iniuriā totius multitudis: vt ſupra dictū eſt. cū aūt ifert̃ iniuria in aliquā ꝑſonā ꝯiūctā alteri q̄litercūq; illa iniuria ꝑtinet ad duas ꝑſonas. ⁊ iō ceteris paribˀ ex hocipſo aggrauat̃ pctm̄. pōt tñ ꝯtigere ꝙ ſm aliq̄s circūſtātias ſit grauius pctm̄ qđ fit ꝯ̄ ꝑſonā nulli ꝯiūctā: vel pp dignitatē ꝑſone vel pp magnitudinē nocumēti. ¶ Ad pᵐ ḡ dōꝫ: ꝙ iniuria illata in ꝑſonā ꝯiūctā minˀ ē nociua ꝑſone cui ꝯiūgit̃ q̄ꝫ ſi in ipſam imediete iferret̃: ⁊ ex hac parte eſt minˀ pctm̄. ſꝫ hoc totū qđ ꝑtinet ad iniuriā ꝑſone cui ꝯiungit̃ ſupaddit̃ pctō qđ aliqs icurrit: ex eo ꝙ aliā ꝑſonā ſm ſe ledit. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ iniurie illate in viduas ⁊ pupillos magis exaggerant̃. tū qꝛ magis opponunt̃ miſericordie. tū qꝛ hmōi nocumētū ꝑſoīs iflictū ē eis grauiˀ: qꝛ nō hñt releuātē. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ꝑ hoc ꝙ vxor volūtarie ꝯſentit in adulteriū minorat̃ qdē pctm̄ ⁊ iniuria ex pte ipſiˀ mulieris. grauiˀ. n. eſſet ſi adulter violēter eā oppmeret: nō tñ ꝓpter hoc tollit̃ iniuria ex parte viri: qꝛ vxor nō hꝫ ptātē ſui corporis ſꝫ vir vt dicit̃. i. ad Cori. 7. ⁊ eadeꝫ rō eſt in ſilibus. De adulterio tamē qꝛ nō ſolū iuſtitie ſed etiā caſtitati opponit̃: erit locˀ infra agendi in tractatu de tēꝑantia.

¶ De peccatis iuſtitie oppoſitis. Q̄ō LXVI.

DEinde cōſiderādū ē de pctis iuſtitie oppoſitis ꝑ q̄ ifert̃ nocumentū ꝓrio i rebus. ſ. de furto ⁊ rapina. ¶ Et circa hoc q̄runt̃ nouē: pᵐ vtrum nāl̃ ſit hoī poſſeſſio exteriorum rerum. 2° vtrum licitū ſit ꝙ aliqs rē aliquā poſſideat q̄ſi ꝓpriā. 3°. vtrū furtū ſit occulta acceptio rei aliene. 4°. vtrū rapia ſit pctm̄ ſpē differēs a furto. 5°. vtrū oē furtū ſit pctm̄. 6°. vtrum furtū ſit pctm̄ mortale. 7° vtrū liceat furari in neceſſitate. 8°. vtrū oīs rapina ſit peccatū mortale. 9°. vtrū rapia ſit grauiˀ pctm̄ q̄ꝫ furtum.

Ad primum ſic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ nō ſit nālis hoī poſſeſſio exteriorum rerū. Nullˀ enim dꝫ ſibi attribuere qđ dei ē. ſꝫ dñium oīum creaturarū eſt ꝓprie dei: ſm illud ps. Dñi ē terra ⁊c̃. ḡ nō ē nālis homini rerum poſſeſſio exteriorum. ¶ P. Baſilius exponēs vbū diuitis dicentis Luc. 12. Congregabo oīa q̄ nata ſunt mihi ⁊ bona mea dicit. Dic mihi q̄ tua. vñ ea ſumens in vitā tuliſti. ſꝫ illa q̄ homo poſſidet nāliter pōt aliqs ꝯuenieter aliqua dicere eē ſua. ḡ hō nō poſſidet nāliter exteriora bona ¶ P. Sicut Amb. dicit in li. de trini. Dñs nomē ē ptātis: ſꝫ hō non hꝫ ptāteꝫ ſuꝑ res exteriores: nihil. n. pōt circa earū nām imutare. ḡ poſſeſſio exteriorum rerum nō eſt hoī nālis ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qđ dr̃ in ps. Oīa ſubiecisti ſub pedibus eiˀ. ſ. hominis. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ res exterior pōt duplr̃ cōſiderari. Vnoˀ q̄tum ad eius nām q̄ non ſubiacet humane ptāti: ſed ſolū diuine cui oīa ad nutū obediunt. Alio modo quātum ad vſum ipſius rei. ⁊ ſic hꝫ hō nāle dñium exteriorum rerum: qꝛ ꝑ rōnem ⁊ voluntatem pōt vti rebˀ exterioribˀ ad ſuā vtilitatē q̄ſi ꝓpter ſe factis. ſemꝑ enī imꝑfectiora ſunt ꝓpter ꝑfectiora: vt ſupra hituꝫ ē: ⁊ ex hac rōne phs ꝓbat i pᵐ politi. ꝙ poſſeſſio rerum exteriorum ē hoī nālis. hoc aūt nāle dñium ſuꝑ ceteras creaturas qđ competit hoī ſm rōnē in q̄ imago dei ꝯſiſtit manifeſtatur in ipſa hoīs creatōe Gen. pᵐ: vbi dicit̃. Faciamˀ hoīem ad imaginē ⁊ ſilitudineꝫ nrāꝫ ⁊ pſit piſcibus maris ⁊c̃. ¶ Ad pᵐ ergo dōꝫ: ꝙ deus hꝫ pncipale dñium oīum rerum. ⁊ ipſe ſm ſuam ꝓuidētiaꝫ ordinauit q̄ſdaꝫ res ad corporalem hoīs ſuſtentationē: ⁊ propter hoc hō hꝫ nāle rerum dñium q̄tum ad ptātem vtendi ipſis. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ diues ille reꝑhendit̃ ex hoc q putabat exteriora bona eſſe pncipaliter ſua q̄ſi nō accepiſſet ea ab alio. ſ. a deo. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ illa rō procedit de dominio exteriorum rerum q̄tuꝫ ad naturas ipſarum: qđ qdem dñium ſoli deo ꝯuenit: vt dictum eſt.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ nō liceat alicui rē aliquā q̄ſi ꝓpriaꝫ poſſidere. Omne. n. qđ eſt ꝯ̄ ius nāle eſt illicitū: ſed ſm ius nāle oīa ſunt cōia: cui qdē cōitati ꝯ̄riat̃ ꝓprietas poſſeſſionū. ḡ illicitū ē cuilibet hoī appropriare ſibi aliquā rē exteriorē. ¶ P. Baſiliˀ dicit exponens pdictū vbū diuitis. Sicut q preueniēs ad ſpectacula ꝓhiberet aduenientes appropriando ſibi qđ ad cōem vſū ordinat̃ ſic̃s ſunt diuites q cōia q̄ poccupauerunt eſtimant ſua eē. ſed illicitū eēt pclu

dere viaȝ alijs ad potiēdū cōībus bonis.ğ illicitū ē appropriare ſibi aliquā rem cōem. ℂ P̄. Amb. dicit ⁊ habeᷣ in decretis diſ. 47. ca. Sicut hi. Propriuȝ nemo dicat qḋ eſt cōe. appellat aūt cōes res exteriores: ſicꝫ pȝ ex his q̄ premittit. ğ vr̄ illicitū eē ꝙ aliqs appropriet ſibi aliquā rē exteriorē. ℂ Sȝ ꝯ ē qḋ Aug. dicit in lib. de hereſibus. Aplici dicūtur q ſe hoc noīe arrogātiſſime vocauerūt eo ꝙ ī ſuā cōionem nō acciperent vtentes ꝯiugibꝰ ⁊ res ꝓprias poſſidentes: q̄les hȝ catholica eccl'ia ⁊ mōachos ⁊ clericos plīmos. ſȝ iō iſti heretici ſunt q ſe ab eccl'ia ſeparantes nullā ſpem putant eos hr̄e q vtunᷣ his rebꝰ qbus ipſi carent. ē ğ erroneū dicere ꝙ non liceat hoī ꝓpria poſſidere. ℂ Rn̄ꝰ. dōȝ: ꝙ circa rē exteriorē duo cōpetūt hoī: quoꝝ vnū eſt ptās ꝓcurandi ⁊ diſpēſandi ⁊ q̄ꝫtum ad hoc licitū eſt ꝙ hō ꝓpria poſſideat. ⁊ ē etiā neceſſariū ad humanā vitā pp̄ tria. Primo qdē qꝛ magis ſollicitꝰ eſt vnuſqſqꝫ ad ꝓcurādū aliqd qḋ ſibi ſoli ꝯpetit q̄ꝫ id qḋ ē cōe oīum vel multoꝝ: qꝛ vnuſquiſqꝫ laborē fugiēs relinqt alteri id qḋ ptiet ad cōe ſicꝫ accidit in multitudine miniſtroꝝ. Alioꝰ qꝛ ordinatiꝰ res humane tractanᷣ ſi ſingulis iminēat ꝓpria cura alicuiꝰ rei ꝓcurande: eſſet aūt ꝯfuſio ſi qlibet idiſtincte q̄libet ꝓcuraret. 3ꝰ qꝛ ꝑ hoc magis pacificus ſtatus hoīum ꝯſeruaᷣ dū vnuſqſqꝫ re ſua ꝯtētus ē. vn̄ videmꝰ ꝙ īter eos q cōiter ⁊ ex indiuiſo aliqd poſſidēt frequētiꝰ iurgia oriunᷣ. aliud vero qḋ ꝯpetit hoī circa res exteriores ē vſus ipaꝝ. ⁊ q̄ꝫtū ad hoc nō dȝ homo hr̄e res exteriores vt ꝓpas ſȝ vt cōes: vt .ſ. de facili aliqs eas cōicet in neceſſitates alioꝝ. Vn̄ apl's dicit pͣ ad Thimo. vlti. Diuitibus huius ſeculi p̄cipe facile tribuere cōicare. ℂ Ad p̄mum ğ dōȝ: ꝙ cōitas reꝝ attribuiᷣ iuri nāli: nō qꝛ ius nāle dictet oīa eſſe poſſidenda cōiter ⁊ nihil eē q̄ſi ꝓpriū poſſidendū: ſȝ qꝛ ſm̄ ius nāle non ē diſtinctio poſſeſſionū: ſȝ magis ſȝ humanū ꝯdictū quod ptinet ad ius poſitiuū: vt ſupra dcm̄ ē: vn̄ ꝓprietas poſſeſſionū non eſt ꝯ ius nāle. ſed iuri nāli ſuperaddiᷣ ꝑ adinuētionē rōnis hūane. ℂ Ad 2m dōȝ: ꝙ ille q p̄ueniens ad ſpectacula ſi p̄pararet alijs viā nō illicite ageret: ſȝ ex hoc illicite agit ꝙ alios ꝓhibȝ. ⁊ ſil'r diues nō illicite agit ſi p̄occupās poſſeſſionē rei q̄ a p̄ncipio erat cōis alijs cōicat. peccat aūt ſi alios ab vſu illiꝰ rei idiſcrete ꝓhibeat. vn̄ Baſiliꝰ ibidē dicit. Cur tu abūdas ille vero mēdicat niſi vt tu bone diſpēſatiōis merita ꝯſeq̄ris: ille vero patiētie p̄mijs coroneᷣ. ℂ Ad 3m dōȝ: ꝙ cū dicit Amb. nemo ꝓprium dicat qḋ ē cōe. loqtur de ꝓprietate q̄ꝫtum ad vſum. vn̄ ſubdit: pluſqꝫ ſufficeret ſumptui violenter obtentum eſt.

Ad tertium

ſic ꝓcediᷣ. Videᷣ ꝙ nō ſit de rōne furti occulte accipe rē alienaȝ. Illḋ .n. qḋ diminuit pctm̄ nō videᷣ ad rōnē pcti ptinere: ſed in occulto peccari ptinet ad diminutionē pcti: ſicꝫ ecōtrario ad exagerēdū pctm̄ quorūdā dr̄ Iſa. 3. Pctm̄ ſuū q̄ſi ſodoma p̄dicauerūt nec abſcōderunt. ğ nō eſt de rōne furti occulta acceptio rei aliene. ℂ P̄. Ambo. dicꝫ ⁊ habeᷣ in d̄cretis diſ. 47. Minꝰ eſt criminis hn̄ti tollere q̄ꝫ cū poſſis ⁊ abūdas indigentibꝰ denegare. ğ ſicut furtū ꝯſiſtit in acceptione rei aliene: ita ⁊ in detētiōe ipſiꝰ. ℂ P̄. Nō pōt furtū ab alio accipe ēt qḋ ſuū eſt: puta rē quā apud aliū depoſuit vl' q̄ ē ab eo iniuſte ablata: nō ē ergo de rōne furti ꝙ ſit occulta acceptio rei aliene. ℂ Sed ꝯ eſt qḋ Iſido. dicit in li. etymologiaꝝ: Fur a furuo dictꝰ ē. i. a fuſco: nā noctis vtiᷣ tēpore. ℂ Rn̄ꝰ. dōm ꝙ ad rōnē furti tria cōcurrūt. quoruȝ p̄mum cōuenit ſibi ſm̄ ꝙ ꝯriaᷣ iuſtitie q̄ vnicuiqꝫ tribuit qḋ ſuum ē. ⁊ ex hoc cōpetit ei ꝙ vſurpat alienū. ſcḋm vero ptinet ad rōnē furti ꝓut diſtinguiᷣ a pctis q̄ ſūt ꝯ perſonā ſicut ab homicidio ⁊ adulterio. ⁊ ſm̄ hoc cōpetit furto ꝙ ſit circa rē poſſeſſam. ſi qs .n. accipiat id qḋ ē alteriꝰ nō q̄ſi poſſeſſio: ſed quaſi ps: ſicut ſi amputet mēbꝝ: vl' ſicꝫ pſona cōiuncta: vt ſi auferat filiā vl' vxorē: nō hȝ ꝓprie rōnē furti. Tertia dr̄ia ē q̄ ꝯplet rōneȝ furti: vt. ſ. occulte vſurpeᷣ alienuȝ. ⁊ ſm̄ hoc ꝓpria rō furti eſt vt ſit occulta acceptio rei aliene. ℂ Ad p̄mum ğ dōm ꝙ occultatio q̄nqꝫ qdē eſt cā pcti: puta cū qs vtiᷣ occultatiōe ad peccādū ſicꝫ accidit in fraude ⁊ dolo. ⁊ hoc mō nō diminuit: ſȝ conſtituit ſpēm pcti. ⁊ ita eſt in furto. Alioꝰ occultatio ē ſimplex circūſtātia pcti. ⁊ ſic diminuit pctm̄: tū qꝛ ſignū verecūdie eſt: tum qꝛ tollit ſcandalū. ℂ Ad ſcḋm dōm ꝙ detinere id qḋ alteri debeᷣ eandē rōnē nocumēti hȝ cū acceptōe iniuſta. ⁊ iō ſub iniuſta acceptiōe itelligiᷣ ēt iniuſta detētio. ℂ Ad tertium dicendum ꝙ nihil prohibet id quod eſt ſimpliciter vniꝰ ſm̄ qd eē alteriꝰ: ſicꝫ res depoſita ē ſimpl'r qdē d̄ponētis. ſed eſt eius apud quem deponiᷣ quātum ad cuſtodiā. ⁊ id qḋ eſt per rapinam ablatum eſt rapientis non ſimpl'r ſed quantum ad detentionem.

Ad quartum

ſic ꝓcediᷣ. Videᷣ ꝙ furtuȝ ⁊ rapina nō ſint pctā dr̄ia ſpē. Furtū .n. ⁊ rapina differūt ſm̄ occultū ⁊ manifeſtū. furtū .n. īportat occultā acceptionē: rapina v̄o violētā ⁊ manifeſtā. ſed in alijs gn̄ibꝰ pctōruȝ occultū ⁊ manifeſtū nō diuerſificāt ſpēm. ğ furtū ⁊ rapina nō ſūt pctā ſpē diuerſa. ℂ P̄. Moralia recipiūt ſpēm a fine. vt ſupra dcm̄ ē. Sȝ furtū ⁊ rapina ordinanᷣ ad eundē finē. ſ. ad hn̄dū aliena. ğ nō differūt ſpē. ℂ P̄. Sicut rapiᷣ aliqd ad poſſidēdum: ita rapiᷣ mulier ad delectādū. vn̄ ⁊ Iſido. dicit in li. etymologiaruȝ ꝙ raptor dr̄ corruptor: ⁊ rapta dr̄ corrupta: ſȝ raptus dr̄ ſiue mulier auferaᷣ publice ſiue occl'te. ğ ⁊ res poſſeſſa rapi dr̄ ſiue occulte ſiue publice rapiaᷣ. ğ nō differūt furtū ⁊ rapina. ℂ Sed ꝯ ē ꝙ phs in. 5. ethi. diſtīguit furtum a rapina: ponēs furtū occultū: rapinā v̄o violētam. ℂ Rn̄ꝰ. dōȝ ꝙ furtū ⁊ rapina ſūt vitia iuſtitie oppoſita in q̄ꝫtū aliqs alteri facit iniuſtū. nullꝰ aūt patiᷣ iniuſtū volēs: vt ꝓbaᷣ in. 5. ethi. ⁊ iō furtū ⁊ rapina ex hoc hn̄t rōnē pcti ꝙ acceptio ē īuoluntaria ex pte eiꝰ cui aliqd ſubtrahiᷣ. īuoluntariū aūt dupliciᷣ dr̄. ſ. per ignorātiā ⁊ violētiā: vt hētur in. 3. ethi. ⁊ iō aliam rōnē pcti hȝ rapina ⁊ aliā furtū: ⁊ pp̄ hoc differūt ſpē. ℂ Ad p̄mū ğ dōm ꝙ in alijs gn̄ibus pctōꝝ nō attēditur rō pcti ex aliquo īuoluntario ſicꝫ attēdiᷣ in pctis oppoſitis iuſtitie. ⁊ iō vbi occurrit diuerſa rō īuolūtarij ē diuerſa ſpēs pcti. ℂ Ad 2m dōm ꝙ finis remotꝰ rapine ⁊ furti idē ē. ſȝ hoc nō ſufficꝫ ad idētitatē ſpēi: qꝛ ē diuerſitas ī finibꝰ ꝓximis. raptor .n. vult ꝑ ꝓpriā ptātē obtinere: fur v̄o ꝑ aſtutiā. ℂ Ad 3m dōȝ ꝙ raptꝰ mulieris nō p̄t eē occultꝰ ex parte mulieris q̄ rapiᷣ. ⁊ ideo ēt ſi ſit occultꝰ ex parte alioruȝ quibus rapitur: adhuc remanet ratio rapine ex parte mulieris cui violentia infertur.

Ad quintum

ſic ꝓcediᷣ. Videᷣ ꝙ furtū nō ſemper ſit pctm̄. Nullū .n. pctm̄ cadit ſub p̄cepto diuino dr̄ .n. Ecc. 15. Nemini mādauit īpie agere: ſed d̄s īueniᷣ p̄cepiſſe furtū. dr̄ .n. Exo. 12. Fecerūt filij iſrael ſicꝫ p̄ceperat dn̄s moyſi ⁊ expoliauerūt egyptios. ergo furtū nō ſemꝑ ē pctm̄. ℂ P̄. Ille q īuenit rem nō ſuā ſi eā accipiat videᷣ furtū ꝯmittere: qꝛ accipit rē alienaȝ. ſed hoc vr̄ eē licitū ſȝ nālē eq̄tatē: vt iuriſte dn̄t. ğ vr̄ ꝙ furtū nō ſemꝑ ſit pctm̄. ℂ P̄. Ille q accipit rē ſuā nō vr̄ peccare cū nō agat ꝯ iuſtitiā cꝰ eq̄tatē nō tollit: ſȝ furtū cōmittitur ēt ſi aliqs rē ſuā occl'te accipiat ab altero detētā vl' cuſtodiā. ğ vr̄ ꝙ furtū nō ſemꝑ ſit pctm̄. ℂ Sȝ ꝯ eſt qḋ diciᷣ Exo. 20. Nō furtū facies. ℂ Rn̄ꝰ. dōm ꝙ ſi aliqs conſideret furti rōnē: duas rōnes pcti in eo inueniet. Prio qdeȝ ꝓpter ꝯrietatē ad iuſtitiā q̄ reddit vnicuiqꝫ qḋ ſuū ē. ⁊ ſic furtū iuſtitie opponiᷣ in q̄ꝫtū furtū eſt acceptio rei aliene. 2ꝰ rōne doli ſeu fraudis quā fur cōmittit occulte ⁊ q̄ſi ex inſidijs rē alienā vſurpādo. vn̄ manifeſtū eſt ꝙ oē furtuȝ eſt pctm̄. ℂ Ad p̄mū ğ dōȝ ꝙ accipe rē alienā vel occulte vel māifeſte auctoritate iudicis hoc d̄cernētis nō ē furtū

qꝛ iā ſit ſibi debitū ꝑ hoc ꝙ ſn̄ialiter ſibi ē adiudicatū. vn̄ multominus furtū fuit ꝙ filij iſrl' tulerūt ſpolia egyptioꝝ de ꝓcepto dn̄i hoc decernētis ꝓ afflictionibꝰ qbus egyptij eos ſine cā afflixerūt. ⁊ iō ſignanter dr̄ Sap. 10. Juſti tulerunt ſpolia ipioꝝ. ¶ Ad 2m dm̄: ꝙ circa res īuētas ē diſtiguēdū. qdā. n. ſunt q̄ nūꝗ̄ fuerūt in bonis alicuiꝰ: ſicͭ lapilli ⁊ gēme q̄ inueniunt in littore maris. ⁊ talia occupāti ꝯcedunt. ⁊ eadē rō ē de theſauris antiquo tp̄e ſub terra occultatis quoꝝ nō ē aliqs poſſeſſor niſi ꝙ ſꝫ leges ciuiles tenetur inuētor dare meditatē dn̄o agri ſi in alieno agro iuenerit: propter qḋ in parabola euāgelij dr̄ Math. 13. de iuentore theſauri abſcōditi in agro ꝙ emit agꝝ q̄ſi vt hr̄et ius poſſidēdi totū theſauꝝ. qdā vero res inuēte fuerūt de propinquo in alicuiꝰ bonis. ⁊ tūc ſiqs eas accipiat non aīo retinēdi: ſed aīo reſtituēdi dn̄o q eas ꝓ derelictis nō hꝫ nō cōmittit furtū. ⁊ ſilr̄ ſi ꝓ derelictis hn̄ant ⁊ hoc credat iuentor licet ſibi eas retineat nō ꝯmittit furtū. alias aūt ꝯmittit pctm̄ furti. vn̄ Aug. dicit in qdā homel. ⁊ hētur. 14. q. 5. Siqd iueniſti ⁊ nō reddidiſti rapuiſti. ¶ Ad 3m dm̄: ꝙ ille q furtim accipit rē ſuā apud aliū depoſitū grauat depoſitariū: qꝛ tenet ad reſtituēdū eā vel ad oſtēdēdū ſe eē inoxiū. vn̄ manifeſtū eſt ꝙ peccat ⁊ tenet ad releuādū grauamē depoſitarij. q vero furtim accipit rē ſuā apud aliū iniuſte detētā: peccat qdē: nō qꝛ grauet eū q detinet. ⁊ iō nō tenet ad reſtituēdū aliqd vel ad recōpenſandū: ſed peccat ꝯ cōem iuſtitiā dū ipſe ſibi vſurpat ſue rei iudiciū iuris ordine ꝓtermiſſo. ⁊ iō tenet deo ſatiſfacere ⁊ dare operā vt ſcādalū ꝓximoꝝ ſi inde exortū fuerit ſedetur.

Ad ſextum ſic ꝓceditur. Videt ꝙ furtum nō ſit pctm̄ mortale. Dr̄. n. ꝓuer. 6. Nō grādis ē culpe cū qs furatꝰ fuerit. ſꝫ oē pctm̄ mortale ē grādis culpe. g̊ furtū nō ē peccatum mortale. ¶ P̄. Peccato mortali mortis pena debet: ſꝫ ꝓ furto nō īfligitur in lege pena mortis: ſꝫ ſolū pena dāni: ſm̄ illḋ Exo. 22. Siqs furatꝰ fuerit bouē aut ouē qnq; boues ꝓ vno boue reſtituet: ⁊ q̄tuor oues ꝓ vna oue. g̊ furtū nō ē pctm̄ mortale. ¶ P̄. Furtuꝫ pōt ꝯmitti in paruis rebꝰ ſicͭ ⁊ in magnis: ſꝫ īconueniēs vr̄ ꝙ ꝓ furto alicuiꝰ parue rei puta vniꝰ acus vel vniꝰ penne aliqs puniat morte eterna. g̊ furtū non eſt pctm̄ mortale. ¶ Sꝫ ꝯ ē ꝙ nullus dānat ſm̄ diuinū iudiciuꝫ niſi ꝓ pctō mortali. ꝯdēnat aūt aliquis ꝓ furto: ſm̄ illud zach. 5. Hec eſt maledictio que egredit ſup faciē oīs terre: quia omnis fur ſicut ibi ſcriptū ē iudicabit. g̊ furtum ē pctm̄ mortale. ¶ Rn̄º. dm̄ ꝙ ſicut ſupra habitū eſt pctm̄ mortale ē qḋ ꝯriat charitati ſm̄ quā ē ſpūalis aīe vita. charitas aūt cōſiſtit qdē ꝑncipalr̄ in dilectiōe dei: ſcd̄ario vō in dilectōie ꝓximi ad quā ꝑtinet vt ꝓximo bonū velimꝰ ⁊ operemur. per furtū aūt hō infert nocumētū ꝓximo in ſuis rebꝰ: ⁊ ſi paſſim hoīes ſibi inuicē furarent periret hūana ſocietas. vn̄ furtū tanꝗ̄ ꝯriū charitati ē pctm̄ mortale. ¶ Ad ꝑmum ergo dm̄ ꝙ furtū dr̄ nō eſſe grādis culpe duplici rōne. ꝑ qdem ꝓp necītatē inducētē ad furandū q̄ diminuit vel totaliter tollit culpā: vt infra patebit. vn̄ ſubdit: furat. n. vt eſurientē īpleat aīam. Alioº dr̄ furtū nō eē grādis culpe ꝑ cōparationē ad reatū adulterij qḋ punit morte. vn̄ ſubdit de fure ꝙ deꝓhenſus reddet ſeptuplū: q aūt adulter ē ꝑdet aīam ſuam. ¶ Ad 2m dm̄ ꝙ pene p̄ntis vite magis ſunt medicinales q̄ꝫ retributiue. retributio. n. reſeruat diuino iudicio qḋ eſt ſm̄ vitatē in peccātes. ⁊ iō ſm̄ iudiciuꝫ p̄ntis vite non ꝓ quolꝫ pctō mortali infligit pena mortis: ſed ſolū ꝓ illis q inferūt irreparabile nocumētū vel ēt ꝓ illis q̄ hn̄t aliquē horribilē deformitatē. ⁊ iō ꝓ furto qḋ irrepabile dānū n̄ īfert nō īfligit ſm̄ p̄ns iudiciū pena mortis: niſi vel furtū aggrauet per aliquā grauē circūſtantiā: ſicͭ pꝫ de ſacrilegio qḋ eſt furtū rei ſacre: ⁊ de peculatu qḋ eſt furtū rei cōis: vt pꝫ ꝑ Aug. ſup Joan, ⁊ de plagio qḋ eſt furtū hoīs ꝓ quo qs morte punit: vt pꝫ Exo. 21. ¶ Ad tertiū dm̄ ꝙ illud qḋ modicū eſt rō apprehēdit q̄ſi nihil: ⁊ iō in his q̄ minima ſūt hō n̄ reputat ſibi nocumētū īferri: ⁊ ille q accipit pōt pſumere hoc nō eē ꝯ volūtatē eiꝰ cuiꝰ ē res. ⁊ ꝓ tanto ſiqs furtiue hmōi res minimas accipiat pōt excuſari a pctō mortali. ſi tn̄ hꝫ aīum furādi ⁊ īferendi nocumentum ꝓximo ēt in talibꝰ minimis pōt eſſe pctm̄ mortale ſicut ⁊ in ſolo cogitatu per conſenſum.

Ad ſeptimum ſic ꝓcedit. Videt ꝙ nō liceat alicui furari ꝓp necītates. Non. n. īponit pn̄ia niſi peccāti: ſꝫ extra de furtis dr̄. Siqs per necītatē famis aut nuditatis furatꝰ fuerit cibaria veſtē vl̄ pecus peniteat hebdomadas tres: g̊ nō licet furari ꝓp neceſſitatē. ¶ P̄. Phs dicͭ in. 2. ethi. Ꝙ qdā cōfeſtim noīata cōuoluta ſūt cū malitia iter q̄ ponit furtū: ſꝫ illud qḋ ē ſm̄ ſe malū nō pōt ꝓp aliquē bonū finē bonū fieri. g̊ nō pōt aliquis licite furari vt neceſſitati ſue ſubueniat. ¶ P̄. Hō dꝫ diligere ꝓximū ſicͭ ſeipm̄: ſꝫ nō licet furari ad hoc ꝙ aliqs ꝑ elymam ꝓximo ſubueniat: vt Aug. dicͭ in li. ꝯ mēdatiuꝫ. g̊ nō licꝫ furari ad ſubueniēdū ꝓprie necītati. ¶ Sed ꝯ ē qḋ in necītate ſūt oīa cōia: ⁊ ita nō vr̄ eē pctm̄ ſi aliqs rem alterius accipiat ꝓp neceſſitatē ſibi factā cōeꝫ. ¶ Rn̄º. dicendū ꝙ ea q̄ ſūt iuris hūani nō p̄nt derogare iuri nāli vl̄ iuri diuino. ſm̄ aūt nālē ordinē ex diuina ꝓuidētia inſtitutum res īferiores ſūt ordinate ad hoc ꝙ ex his ſubueniat hoīuꝫ necītati. ⁊ iō ꝑ reꝝ diuiſionē ⁊ appropationē ex iure hūano ꝓcedētē nō īpedit qn hoīs necītati ſit ſubueniēdū ex hmōi rebꝰ. ⁊ iō res q̄s aliq ſupabundāter hn̄t ex nāli iure debent pauperꝝ ſuſtētatōi. vn̄ Ambro. dicͭ ⁊ hētur in decretis diſ. 47. Eſurientiū panis eſt quē tu detines: nudoꝝ īdumētuꝫ eſt qḋ tu recludis: miſeroꝝ redēptio ⁊ abſolutio eſt pecunia quā tu ī terra defodis: ſꝫ qꝛ multi ſūt necītatē patiētes: ⁊ nō pōt ex eadē re oībus ſubueniri cōmittit arbitrio vniuſcuiuſq; diſpēſatio ꝓpriaꝝ reꝝ vt ex eis ſubueniat necītatē patiētibꝰ. ſi tn̄ adeo ſit euidēs ⁊ vrgēs neceſſitas vt manifeſtū ſit īſtāti necītati de rebꝰ occurrētibus eē ſubueniēdū: puta cū iminet ꝑſone periculū ⁊ alr̄ ſubueniri nō pōt: tūc licite pōt aliqs ex rebꝰ alienis ſue necītati ſubuenire ſiue manifeſte ſiue occulte ſublatis: nec hoc ꝓprie hꝫ rōnē furti vel rapine. ¶ Ad ꝑmū ergo dm̄ ꝙ decretalis illa loqtur in caſu in quo nō eſt vrgēs neceſſitas. ¶ Ad 2m dm̄ ꝙ vti re aliena occulte accepta ī caſu necītatis extreme nō hꝫ rōnē furti ꝓꝑe loq̄ndo: qꝛ ꝑ talē necītateꝫ efficit ſuū id qḋ aliqs accipit ad ſuſtētādā ꝓpriā vitā. ¶ Ad 3m dm̄ ꝙ in caſu ſilīs necītatis ēt pōt aliqs occulte rē alienā accipe vt ſubueniat ꝓximo ſicut indigenti.

Ad octauum ſic ꝓcedit. Videt ꝙ rapina poſſit fieri ſine pctō. ꝑda. n. ꝑ violētiā accipit qḋ vr̄ ad rōnē rapine ꝑtinere ſm̄ ꝑdcā. ſꝫ ꝑdam accipere ab hoſtibꝰ licitū ē. dicͭ. n. Ambo. in lib. de ꝑriarchis. Cū ꝑda fuerit in ꝑtāte victoris decet militarē diſciplinaꝫ vt regi ſueniāt oīa. ſ. ad diſtribuēdū. g̊ rapina in aliquo caſu eſt licita. ¶ P̄. Licituꝫ ē auferre ab aliquo id qḋ nō ē eiꝰ: ſed res q̄s īfideles hn̄t nō ſt eoꝝ. dicͭ. n. Aug. in ep̄la ad Vicētiū donatiſtā. Res falſo appellatis vr̄as quas nec iuſte poſſidetis: ⁊ ſm̄ leges terrenoꝝ regū amittere iuſſi eſtis. g̊ vr̄ ꝙ ab īfidelibꝰ aliqs licite rape poſſit. ¶ P̄. Terraꝝ ꝑncipes multa a ſuis ſubditis violēter extorquent: qḋ vr̄ ad rōnē rapine ꝑtinere: graue aūt vr̄ dicere ꝙ in hoc peccent qꝛ ſic ferre oēs ꝑncipes dānarent. g̊ rapina in aliquo caſu ē licita. ¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ de quolꝫ licite accepto pōt fieri deo ſacrificiū vel oblatio: nō aūt pōt fieri de rapina: ſm̄ illud Jſa. 61. Ego dn̄s diligēs iudiciū ⁊ odio hn̄s rapinā in holocauſtū: g̊ ꝑ rapinā aliqd accipe nō ē licitū. ¶ Rn̄º. dm̄ ꝙ rapina q̄dā violētiā ⁊ coactionē īportat ꝑ quā ꝯ iuſtitiā alicui aufert qḋ ſuū ē in ſocietate āt hoīuꝫ nllꝰ hꝫ coactio

neꝫ niſi per publicā ptātē.ꝛ ideo qcūqꝫ p violētiā aliqd al/
teri aufert ſi ſit p̄uata pſona non vtēs publica ptāte illici/
te agit ꝛ rapinā ɔmittit:ſicͣ pꝫ in latronibꝰ.p̄ncipibus vero
ptās publica ɔmittiᷣ ad hoc ꝙ ſint iuſtitie cuſtodes.ꝛ iō n̄
licet eis violētia ꝛ coactōe vti niſi ſꝫ iuſtitie tenorē.ꝛ hoc
vel ɔ hoſtes pugnādo:vel ɔ ciues malefactores puniēdo
ꝛ qō p talē violētiā auferᷣ nō hꝫ rōnē rapine cū nō ſit ɔ iu
ſtitiaꝫ.ſi vero ɔ iuſtitiā aliqui p publicā ptātē violēter ab/
ſtulerit res alioꝝ illicite agūt ꝛ rapinā ɔmittūt ꝛ ad reſti/
tutionē tenenᷣ.¶ Ad p̄m ḡ dōm:ꝙ circa p̄dā diſtinguēdū
eſt:qꝛ ſi illi q depredanᷣ hoſtes hēant bellū iuſtū:ea q̄ per
violentiā in bello acqrunt eoꝝ efficiunᷣ.ꝛ hoc nō hꝫ rōnē
rapine vn̄ nec ad reſtitutionēꝫ tenēᷣ q̄uis poſſint in acce/
ptiōe p̄de iuſtū bellū h̄ntes peccare p cupiditatē ex praua
itentione:ſi.ſ.non ,ppter iuſtitiā: ſꝫ ,ppter p̄dā p̄ncipaliter
pugnēt.dicit.n.Aug.in li.de verbis dn̄i ꝙ ,ppter p̄dā mili
tare pctm̄ ē.ſi vero illi q p̄dā accipiūt hēant bellū iniuſtuꝫ
rapinā ɔmittūt ꝛ ad reſtitutionē tenenᷣ.¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ
intantū aliq ifideles res ſuas iniuſte poſſident inq̄tū eas
ſꝫ leges terrenoꝝ p̄ncipū amittere iuſſi ſūt.ꝛ iō ab eis p̄nt
p violētiā ſubtrahi nō p̄uata auctoritate ſꝫ publica.¶ Ad
3ᵐ dōꝫ ꝙ ſi p̄ncipes a ſubditis exigant qō eis ſm iuſtitiaꝫ
debeᷣ ,ppter bonū cōe ɔſeruandū:etiā ſi violētia adhibea
tur nō ē rapia.ſi vō aliq p̄ncipes idebita extorq̄ant p violē
lētiā:rapia ē ſicͣ ꝛ latrociniū.vn̄ dicͣ Aug.i.4.ḋ ciui.dī. Re
mota iuſtitia qd ſᷣ regna niſi magna latrocinia:qꝛ ꝛ latro/
cinia qd ſᷣ niſi p̄ua regna:ꝛ Ezech.22.dᷣ: P̄riceps eiꝰ in
medio eiꝰ q̄ſi lupi rapiētes p̄dā.vn̄ ꝛ ad reſtitutionē tenē/
tur ſicͣ ꝛ latrōes.ꝛ tāto grauiꝰ peccāt q̄ꝫ latrōes:q̄to piculo
ſiꝰ ꝛ cōius ɔ publicā iuſtitiā agūt cꝰ cuſtodes ſᷣ poſiti.

Ad nonum

ſic ,pcediᷣ. Uideᷣ ꝙ furtū ſit grauiꝰ
pctm̄ q̄ꝫ rapia. Furtū.n.ſup acceptio
ne rei aliene hꝫ adiunctā fraudē ꝛ dolū qō nō eſt in rapia
ſed fraus ꝛ dolus de ſe habent rōnem pcti:vt ſupra hitum
eſt.ḡ furtū eſt grauiꝰ pctm̄ q̄ꝫ rapina.¶ P̄. Uerecūdia eſt
timor de turpi actu vt dᷣ in.3.ethi.ſed magis verecūdanᷣ
hoīes de furto q̄ꝫ de rapina.ḡ furtū eſt turpius q̄ꝫ rapina.
¶ P̄. Quanto aliquod pctm̄ pluribus nocet tanto grauiꝰ
eſſe videtur:ſed per furtū poteſt nocumentū inferri ꝛ ma
gnis ꝛ paruis.per rapinam aūt ſolum impotētibus quibꝰ
poteſt violentia inferri.ḡ grauius videᷣ eſſe pctm̄ furti q̄ꝫ
rapine.¶ Sed ɔ ē.ꝙ ſm leges grauius punitur rapina q̄ꝫ
furtum.¶ Rn̄°. dōm:ꝙ rapina ꝛ furtū h̄nt rōnēꝫ pcti ſicͣ
ſupra dictū ē ,ppter iuoluntariū qō ē ex p̄te eiꝰ cui aliquid
auferᷣ:ita tn̄ ꝙ in furto ē iuoluntariū p ignorātiā:in rapi/
na aūt ē iuoluntariū p violētiā.magis eſt aūt aliqd iuolū
tariū p violētiā q̄ꝫ p ignorātiā:qꝛ violētia directius oppo/
niᷣ volūtati q̄ꝫ ignorātia.ꝛ iō rapina p grauiꝰ pctm̄ q̄ꝫ fur/
tum.eſt ꝛ alia rō:qꝛ per rapinā nō ſolū inferᷣ alicui dānuꝫ
in rebꝰ:ſꝫ ēt vergit in quādā pſone ignominiā ſiue iiuriā:
ꝛ hoc p̄ponderat fraudi vel dolo q̄ ptinēt ad furtuꝫ.vn̄ pꝫ
rn̄ſio ad p̄mū.¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ hoīes ſenſibilibꝰ ihērētes
magis glianᷣ de vtute exteriori q̄ māifeſtaᷣ i rapina q̄ꝫ de
vtute iteriori q̄ tolliᷣ p pctm̄.ꝛ iō minꝰ verecūdanᷣ de ra/
pina q̄ꝫ de furto.¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ lꝫ plibꝰ poſſit noceri per
furtū q̄ꝫ p rapinā:tn̄ grauiora nocumēta p̄nt iferri p rapi/
nā q̄ꝫ p furtū.vn̄ ēt ex hoc rapina eſt deteſtabilior.

¶ De vitijs oppoſitis ɔmutatiue iuſtitie. Qō. LXVII.

Deinde conſiderādū eſt de vitijs
oppoſitis ɔmutatiue iuſti
tie q̄ ɔſiſtit in vbis in qbꝰ lediᷣ ,primꝰ.
Et p̄mo de his q̄ ptinēt ad iudiciuꝫ. 2°
de nocumētis vboꝝ q̄ fiunt extra iudi/
ciuꝫ. ¶ Circa p̄mū gnqꝫ ɔſiderāda oc/
currunt. p̄gdē de iniuſtitia iudicis in
iudicando. 2° de iniuſtitia accuſatoris in accuſando. 3°
de iniuſtitia ex p̄te rei in ſua defenſiōe. 4° de iiuſtitia te/
ſtis in teſtificādo. 5° de iniuſtitia aduocati in p̄rocinādo.
¶ Circa p̄mum q̄runᷣ q̄tuor. P̄rimo vtꝝ aliqs poſſit iu
ſte iudicare eū q nō eſt ſibi ſubditus. 2° vtrū liceat iudi/
ci iudicare ɔ veritatem quā nouit ,ppter ea q̄ ſibi ,pponū/
tur. 3° vtrum iudex poſſit aliquem iuſte cōdēnare nō ac/
cuſatum. 4° vtrū licite poſſit penam relaxare.

Ad primum

ſic ,pceditur. Uideᷣ ꝙ aliqs poſſit
iuſte iudicare eū q nō ē ſibi ſubdi/
tus. Dᷣ.n.danielis.13.Q꞉ Daniel ſeniores de falſo teſtimo
nio cōuictos ſuo iudicio cōdēnauit:ſꝫ illi ſeniores nō erāt
ſubditi danielis:qnimo ipſi erant iudices ppl̄i.ḡ aliqs pōt
licite iudicare ſibi nō ſubditū. ¶ P̄. Chriſtꝰ nō erat alicꝰ
hoīs ſubditus:qnimo ipſe erat rex regū ꝛ dn̄s dn̄antiū: ſꝫ
ipſe exhibuit ſe iudicio hoīs.ḡ vᷣ ꝙ aliqs licite poſſit iudi
care aliquē q nō eſt ſubditus eiꝰ.¶ P̄. Scōm iura qlꝫ ſor
tiᷣ foꝝ ſꝫ rōnē delicti:ſed qn̄qꝫ ille q delinqt nō eſt ſubdi
tus eiꝰ ad quē ptinet foꝝ illiꝰ loci puta cū eſt alteriꝰ dioce
ſis vel cū eſt exemptꝰ.ḡ vᷣ ꝙ aliqs poſſit iudicare eū q nō
eſt ſibi ſubditꝰ.¶ Sꝫ ɔ eſt qō Gre. dicͣ ſuper illud Deut°.
.23.Si itraueris ſegetē ꝛc. Falcē iudicij mittere nō pōt in
eam rē q̄ alteri vᷣ eē cōmiſſa.¶ Rn̄°.dōm ꝙ ſn̄ia iudicis
eſt q̄ſi q̄dā pticularis lex in aliquo pticulari facto.ꝛ iō ſicͣ
lex gn̄alis dꝫ h̄re vim coactiuaꝫ:vt pꝫ per ph̄m in.10.ethi.
ita ēt ꝛ ſn̄ia iudicis dꝫ h̄re vim coactiuā p quā cōſtringaᷣ
vtraqꝫ ps ad ſuandā ſn̄iam iudicis:alioqn iudiciū nō eēt
efficax.ptātē aūt coactiuā nō hꝫ licite in rebꝰ hūanis niſi
ille q fungiᷣ publica ptāte.ꝛ qꝛ ea fungunᷣ ſupiores repu/
tanᷣ reſpectu eoꝝ in quos ſicͣ in ſubditos ptātē accipiūt ſi
ue habeāt ordiarie ſiue p ɔmiſſionē.ꝛ iō manifeſtū eſt ꝙ
nullus pōt iudicare aliquē niſi ſit aliquo mō ſubditꝰ eius
vel per cōmiſſionē vel p ptātē ordinariā. ¶ Ad p̄mum ḡ
dōm ꝙ Daniel accepit ptātē ad iudicādū illos ſeniores q̄
ſi cōmiſſaꝫ ex inſtictu diuino qō ſignaᷣ p hoc qō ibidē dᷣ
ꝙ ſuſcitauit dn̄s ſpm̄ pueri iunioris.¶ Ad ſcōm dicendū
ꝙ in rebꝰ hūanis aliq ,ppa ſpōte p̄nt ſe ſubijcere alioꝝ iu/
dicio q̄uis nō ſint eis ſupiores:ſicͣ pꝫ in his q cōpromittūt
in aliquos arbitros.ꝛ inde ē ꝙ nece eſt arbitriū pena val
lari:qꝛ arbitri q nō ſūt ſupiores n̄ h̄nt de ſe plenā ptātē co/
ercendi.ſic ḡ ꝛ xp̄s ,ppa ſpōte hūano iudicio ſe ſubdidit:ſi
cut ēt ꝛ Leo papa iudicio iperatoris ſe ſubdidit.¶ Ad ter
tiū dōꝫ ꝙ ep̄us in cꝰ dioceſi aliqs delinqt efficiᷣ ſupior eiꝰ
rōne delicti ēt ſi ſit exēptꝰ niſi forte delinq̄t in re aliq̄ exē
pta:puta i admiſtratōe bonoꝝ alicꝰ monaſterij exempti.
ſed ſi aliqs exemptꝰ cōmittat furtū vel homicidiū vᷣl ali/
quid hmōi pōt per ordinariū iuſte cōdemnari.

Ad ſecundum

ſic ,pcediᷣ. Uideᷣ ꝙ iudici nō
liceat iudicare ɔ veritatē quaꝫ
nouit pp ea q̄ in ɔriū ,pponunᷣ. Dᷣ.n.Deut°.17. Uenies
ad ſacerdotes leuitici gn̄is ꝛ ad iudiceꝫ q fuerit illo tpe:q̄/
reſqꝫ ab eis q iudicabūt tibi iudicij vitatē.ſꝫ qn̄qꝫ aliq̄ pro
ponunᷣ ɔ vitatē:ſicͣ cum aliqd p falſos teſtes ,pbaᷣ.ḡ non
licꝫ iudici iudicare ſm ea q̄ ,pponūᷣ ꝛ ,pbanᷣ ɔ vitatē quā
ipſe nouit.¶ P̄. Hō in iudicādo dꝫ diuino iudicio ɔforma
ri:qꝛ dei iudiciū eſt:vt dᷣ Deut°.p̄. Sꝫ iudiciū dei ē ſm ve
ritatē:vt dᷣ Ro.2.ꝛ Iſa.11.p̄diciᷣ de xp̄o. Nō ſm viſionē
oculoꝝ iudicabit:neqꝫ ſm auditū auriū arguet: ſꝫ iudica/
bit in iuſtitia paupes ꝛ arguet in eqtate ,p māſuetis terre.
ḡ iudex nō dꝫ ſm ea q̄ corā ipſo ,pbanᷣ ſn̄iam ferre ɔ ea q̄
ipſe nouit.¶ P̄. Iccirco in iudicio ,pbatōes reqrunᷣ vt fi
des fiat iudici de rei vitate.vn̄ in his q̄ ſūt notoria nō req
ritur iudicialᷣ ordo:ſm illud p̄ ad Thimo.5. Quorūdā ho
minū pctā manifeſta ſūt p̄cedentia ad iudiciuꝫ.ſi ḡ iudex
per ſe cognoſcit vitatē nō dꝫ attēdere ad ea q̄ ,pbanᷣ: ſed
ſn̄iam ferre ſm vitatē quā nouit.¶ P̄. Nomē ɔſcie iportat applicationē ſcie ad aliqd agibile: vt in p̄ habitū ē.ſed

facere ꝯ ſciam ẽ pctm̃. ḡ iudex peccat ſi ſniam ferat ſm al legata ꝯ ꝯſciaʒ veritatis quã hʒ. ¶ Sed ꝯ eſt qḋ Aug. dic̃ ſup pſalteriũ. Bonus iudex nihil ex arbitrio ſuo facit: ſʒ ſʒ leges ⁊ iura ꝓnũciat. ſʒ hoc ẽ iudicare ſʒ ea q̃ i iudicio pro ponunt̃ ⁊ ꝓbant̃. ḡ iudex dʒ ſʒ hmõi iudicare ⁊ nõ ſm ꝓ priũ arbitriũ. ¶ Rñ°. dõʒ: q̃ ſic̃ dcm̃ ẽ: iudicare ptinet ad iudicẽ ſʒ q̃ fungit̃ publica ptãte: ⁊ iõ iformari dʒ i iudican do nõ ſʒ id qḋ ipſe nouit tãq̃ ꝑuata pſona. ſʒ ſʒ id qḋ ſibi i noteſcit tãq̃ pſone publice. hoc ãt inoteſcit ſibi ⁊ in cõi ⁊ i pticulari. i cõi qdẽ p leges publicas vel diuas vel hũanas ꝯ q̃s nll'as ꝓbatiões admittere dʒ. i pticulari aũt negotio aliquo p iſtrã ⁊ teſtes ⁊ alia hmõi legitima documẽta q̃ dʒ ſeq in iudicãdo magis q̃ id qḋ ipe nouit tãq̃ ꝑuata pſona: ex quo tñ ad hoc adiuuari põt vt diſtrictius diſcutiat ꝓba tiões iductas vt poſſit eaꝝ defectũ iueſtigare: q̃ ſi eas nõ poſſit de iure repellere dʒ ſic̃ dcm̃ ẽ eas in iudicãdo ſequi. ¶ Ad p̃m̃ ḡ dõʒ: q̃ iõ ꝑmittit̃ in illis vbis ð qõne iudicib⁹ faciẽda vt itelligat̃ q̃ iudicare debẽt iudices vitatẽ ſʒ ea q̃ fuerunt ſibi ꝓpoſita. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ: q̃ deo ꝯpetit iudica re ſʒ ꝓpriã ptãtẽ. ⁊ iõ in iudicãdo iformat̃ ſʒ veritatẽ quã ipſe cognoſcit nõ ſʒ hoc qḋ ab alijs accipit. ⁊ eadeʒ rõ ẽ de xp̃o q ẽ ve de⁹ ⁊ hõ. alij aũt iudices nõ iudicãt ſʒ ꝓpã ptã tem. ⁊ iõ nõ eſt ſil's rõ. ¶ Ad 3ᵐ dõm: q̃ apl's loqtur in ca ſu qñ aliqd nõ ſolũ ẽ manifeſtũ iudici ſed ſibi ⁊ alijs: ita q̃ reus nullo mõ crimẽ iſiciari põt vt in notorijs: ſʒ ſtatiʒ ex ipſa euidẽtia facti ꝯuincit̃. ſi aũt ſit manifeſtũ iudici ⁊ nõ alijs: vel alijs ⁊ nõ iudici: tũc ẽ neceſſaria iudici diſcuſſio. ¶ Ad 4ᵐ dõm: q̃ hõ in his que ad ꝓpriam pſonã ptinent dʒ iformare ꝯſciam ſuã ex ꝓpria ſcia: ſed in his que perti nent ad publicã ptãtem dʒ informare conſciam ſuã ſʒ ea que in publico iudicio ſciri poſſunt.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Videtur q̃ iudex poſſit aliquẽ iudicare etiaʒ ſi nõ ſit aliqs accuſator. Hũana. n. iuſtitia deriuat̃ a iuſtitia diua: ſʒ de⁹ pctõres iudicat etiã ſi nll's ſit accuſator. ḡ vr̃ q̃ hõ poſſit i iudicio aliquẽ ꝯdẽnare ẽt ſi nõ adſit accuſator. ¶ P̃. Ac cuſator reqrit̃ i iudicio ad hoc q̃ deferat crimẽ ad iudicẽ: ſʒ qñq̃ põt crimẽ ad iudicẽ deuenire alio° q̃ p accuſatõeʒ ſic̃ p denũciationẽ vel p iſamiã vel ẽt ſi ipe iudex videat. ḡ iudex põt aliquẽ ꝯdẽnare abſq̃ accuſatore. ¶ P̃. Fcã ſcõꝝ in ſcripturis narrãt̃ q̃ſi q̃dã exẽplaria humane vite. ſed Daniel ſimul fuit accuſator ⁊ iudex contra iniquos ſe nes: vt patet Danielis. 13. ḡ non eſt ꝯ iuſtitiaʒ ſi aliquis ali quem ꝯdẽnet tanq̃ iudex ⁊ ipſemet ſit accuſator. ¶ Sed ꝯ eſt q̃. i. ad Corin. 5. Ambro. exponens ſniam apoſtoli de fornicatore dicit: q̃ iudicis nõ eſt ſine accuſatore dãnare: qꝛ dñs iudã cũ fuiſſet fur: qꝛ nõ ẽ accuſat⁹ minime abiecit. ¶ Rñ°. dõʒ q̃ iudex ẽ iterpres iuſtitie. vñ ſic̃ ph'us dic̃ in. 5. ethi. ad iudicẽ cõfugiũt ſicut ad quãdã iuſtitiã aĩatã. iu ſtitia aũt ſicut ſupra dcm̃ ẽ nõ ẽ ad ſeipm̃: ſʒ ad alterũ. ⁊ iõ dʒ q̃ iudex iter aliquos duos diiudicet: qḋ qdẽ fit cũ vn⁹ ẽ actor ⁊ ali⁹ eſt re⁹. ⁊ iõ in criminib⁹ nõ põt aliqueʒ iudicio cõdẽnare iudex niſi hẽat accuſatorẽ: ſm illud Act. 25. Nõ eſt cõſuetudo romanis dãnare aliquẽ hoiem ꝑuſq̃ is q ac cuſat̃ p̃ñtes hẽat accuſatores: locuq̃ defendi accipiat ad abluẽda crimina q̃ ei obijciunt̃. ¶ Ad ꝑmũ ḡ dõm q̃ de⁹ in ſuo iudicio vtit̃ ꝯſcia peccãtis q̃ſi accuſatore. ſm illud Ro. 2. Inter ſe inuicẽ cogitationũ accuſantiũ aut ẽt ðfen dentiũ: vel ẽt euidẽtia facti q̃tũ ad ipm̃: ſm illud Gen. 4. Vox ſanguis fr̃is tui Abel clamat ad me de terra. ¶ Ad 2ᵐ dõm q̃ publica iſamia hʒ locũ accuſatoris. vñ ſup illḋ Gen. 4. Vox ſanguis fr̃is tui ⁊c̃. dicit glo. Euidẽtia perpe trati ſceleris accuſatore nõ eget: in denũciatõe võ ſicut ſu pra dcm̃ eſt nõ itendit̃ punitio peccãtis: ſʒ emẽdatio. ⁊ iõ nihil agit̃ ꝯ eum c⁹ pctm̃ denũciat̃: ſʒ ꝓ eo. ⁊ iõ nõ ẽ ibi ne ceſſari⁹ accuſator. pena. n. iſert̃ ꝑꝑ rebellionẽ ad eccleſiã: q̃ qꝛ eſt manifeſta tʒ locũ accuſatoris: ex eo aũt qḋ ipſe iu dex videt nõ põt ꝓcedere ad ſniam ferendã niſi ſm ordi nẽ publici iudicij qḋ tʒ locũ accuſatoris. ¶ Ad 3ᵐ dõm q̃ ðs in ſuo iudicio ꝓcedit ex ꝓpria notitia veritatis. nõ aũt hõ vt ſupra dcm̃ ẽ. ⁊ iõ hõ nõ põt ſil' ẽẽ accuſator ⁊ iudex ⁊ teſtis ſic̃ de⁹. Daniel aũt accuſator fuit ſil' ⁊ iudex q̃ſi diui ni iudicij executor c⁹ iſtinctu mouebat̃: vt dcm̃ eſt.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ q̃ iudex licite poſſit penã relaxare. dr̃. n. Jac. 2. Judiciũ ſine mĩa ei q nõ facit mĩaʒ: ſʒ null⁹ punit̃ ꝑꝑ hoc q̃ nõ facit illḋ qḋ licite facere nõ pt. ḡ qlʒ iudex põt licite mĩam facere relaxãdo penã. ¶ P̃. Judiciũ hũanũ dʒ imi tari iudiciũ diuinũ: ſʒ de⁹ penitẽtib⁹ relaxat penã: qꝛ non vult mortẽ pctõris: vt dr̃ Ezec. 18. ḡ ẽt hõ iudex pt penitẽ ti licite relaxare penã. ¶ P̃. Vnicuiq̃ liceʒ facer̃ qḋ alicui ꝓdeſt ⁊ nll'i noceʒ: ſʒ abſoluere reũ a pena ꝓdeſt ei ⁊ nll'i no cet. ḡ iudex licite pt reũ a pena abſoluere. ¶ Sʒ ꝯ ẽ qḋ dr̃ Deut. 13. de eo q pſuadet ſeruire dijs alienis. Nõ parcat ei oculus tu⁹ vt miſeriaris ⁊ occultes eũ: ſʒ ſtatim interficies eum. ⁊ de homicida dr̃ Deut. 19. Morietur nec miſerebe ris eius. ¶ Rñ°. dõm q̃ ſic̃ ex dcis pʒ duo ſũt q̃tũ ad ꝓ poſitũ ptinet circa iudicẽ ꝯſiderãda: quoꝝ vnuʒ ẽ q̃ ipſe hʒ iudicare iter accuſatorẽ ⁊ reũ. aliud aũt ẽ q̃ ipe nõ fert iudicij ſniam q̃ſi ex ꝓpria: ſʒ q̃ſi ex publica ptãte. Duplici ḡ rõne ipedit̃ iudex ne reũ a pena abſoluere poſſit. Pᵒ qdẽ ex pte accuſatoris ad c⁹ ius qñq̃ ptinet vt re⁹ punia tur: puta ꝑꝑ aliquã iniuriã in ipm̃ ꝯmiſſaʒ c⁹ relaxatio nõ eſt in arbitrio alic⁹ iudicis: qꝛ qlʒ iudex tenet̃ ius ſuũ red dere vnicuiq̃. Alio° ipedit̃ ex pte reipublice c⁹ ptãte fun git̃ ad c⁹ bonũ ptinet q̃ malefactores puniant̃. ſʒ tñ q̃tũ ad hoc dr̃t iter iferiores iudices ⁊ ſupmũ iudicẽ. ſ. ꝑncipeʒ cui eſt plenarie ptãs publica ꝯmiſſa. iudex. n. iferior non habʒ ptãtẽ abſoluẽdi reũ a pena ꝯ leges a ſupiori ſibi im poſitas. vñ ſup illud Joan. 19. Nõ hñs aduerſuʒ me ptãtẽ vllã. dic̃ Aug. Talẽ ðs dederat pilato ptãteʒ vt eẽt ſub ce ſaris ptãte ne ei oĩo liber eẽt accuſatũ abſoluere. ſed ꝑn ceps q hʒ plenariã ptãteʒ in republica ſi ille q paſſus ẽ in iniuriã velit eã remittere: poterit reum licite abſoluere ſi hoc publice vtilitati viderit nõ eſſe nocumẽtũ. ¶ Ad ꝑi mũ ḡ dõʒ q̃ mĩa iudicis hʒ locuʒ in his q̃ arbitrio iudicis relinquunt̃ in qb⁹ boni viri ẽ vt ſit diminutiu⁹ penaꝝ: ſic̃ ph's dicit in. 5. ethi. In his ãt q̃ ſũt determiata ſm legẽ di uinã vel hũanã nõ ẽ ſuũ mĩam facere. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ q̃ ðs hʒ ſupmã ptãtẽ iudicandi ⁊ ad ipm̃ ptinet qcqd ꝯ aliqueʒ peccat̃. ⁊ iõ liber ei ẽ penã remittere: ꝑcipue cum pctõ ex hoc pena maxĩe debeat̃ qḋ ẽ ꝯ ipm̃: nõ tñ remittit penam niſi ſm q̃ decet ſuã bonitatẽ q̃ eſt oĩuʒ legũ radix. ¶ Ad 3ᵐ dõm q̃ iudex ſi iordinate penã remitteret nocumẽtuʒ iferret ⁊ cõitati cui expedit vt maleficia puniant̃ ad hoc q̃ pctã vitent̃. vñ Deut. 13. poſt penã ſeductoris ſubdit̃ vt oĩs iſrael audiẽs timebat ⁊ nequaq̃ vltra faciat quip piam huius rei ſimile: nocet ẽt perſone cui eſt illata iniu ria que recõpenſationẽ accipit per quandam reſtitutionẽ honoris in pena iniuriantis.

¶ De his q̃ ꝑtinẽt ad iiuſtã accuſatõeʒ. Qõ. LXVIII.

DEinde conſiderandũ eſt de his q̃ ptinẽt ad iiuſtã accuſatio nẽ. ¶ Et circa hoc q̃runt̃ q̃tuor. Pᵒ vtrũ hõ accuſare teneat̃. 2° vtꝝ accu ſatio ſit facienda in ſcriptis. 3° q̃uo ac cuſatio ſit vicioſa. 4° qualr̃ male accu ſantes ſint puniendi.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ q̃ hõ nõ teneat̃ ad accuſanduʒ. Nullus. n. excuſat̃ ab impletione diuini ꝑcepti ꝑꝑ pctm̃: qꝛ iã ex ſuo pctõ cõ modũ reportaret: ſed aliq ꝑꝑ pctm̃ reddunt̃ inhabiles ad

accuſandū: ſicut excōicati infames: ⁊ illi q̄ ſunt de maioribus criminibus accuſati priuſq̄ȝ inocētes monſtrent̄. g̊ hō non tenet̄ ex p̄cepto diuino ad accuſandū. ⸿ P̄. Qd̄ debitū ex charitate dependet q̄ ē finis p̄cepti. vn̄ dr̄ Ro. 13. Nemini q̄cq̄ȝ debeatis niſi vt inuicē diligatis: ſȝ illō qd̄ ē charitatis hō dȝ oībus maiorib⁹ ⁊ miorib⁹ ſubditis ⁊ p̄latis. cū g̊ ſubditi nō debeāt p̄latos accuſare nec minores ſuos maiores vt p̄ plura capl'a ꝓbat̄. 2. q. 7. videt̄ ꝙ nullus ex debito teneat̄ accuſare. ⸿ P̄. Nullus tenet̄ ꝯ fidelitatē agere quā debet amico: q2 nō dȝ alteri facere qd̄ ſibi nō vult fieri ſed accuſare aliquē q̄n̄q̄ȝ ē ꝯ fidelitatē quā q̄s dȝ amico: dr̄. n. ꝓuer. 11. Qui ambulat fraudulēter reuelat archanū: q̄ aūt fidelis ē celat amici ꝯmiſſum. g̊ hō nō tenet̄ ad accuſandū ⸿ Sȝ ꝯ ē qd̄ dr̄ Leuiti. 5. Si peccauerit aīa ⁊ audierit vocē iurantis teſtiſq̄ȝ fuerit ꝙ ipſe vidit aut ꝯſcius ē: niſi iudicauerit portabit iniq̄tatē ſuā. ⸿ R̄n̄º. dōm: ꝙ ſicut ſup̄ dcm̄ ē: hec ē dr̄ia īter denūciationē ⁊ accuſationē: q2 in denūciatione attendit̄ emēdatio fr̄is: in accuſatōe aūt attēdit̄ punitio crimīs. pene aūt p̄ſtis vite nō p̄ ſe expetunt̄: q2 nō ē hoc vltimū retributiōis tp̄s: ſȝ inq̄ȝtū ſunt medicinales cōferētes vel ad emēdationē p̄ſone peccātis: vel ad bonum reipublice cui⁹ q̄es ꝓcurat̄ p̄ punitionē peccātiū: quoꝝ primū itendit̄ in denūciatione: vt dcm̄ ē: 2⁹ aūt ꝓprie p̄tinet ad accuſationē. ⁊ iō ſi crimen fuerit tale qd̄ vergat in detrimentū reipublice tenet̄ hō ad accuſationē dūmō ſufficiēter poſſit ꝓbare: qd̄ p̄tinet ad officiū accuſatoris: puta cū pctm̄ alicui⁹ vergit in multitudinis corruptelā corporalē ſeu ſp̄ualē. ſi aūt non fuerit tale pctm̄ qd̄ in multitudinē redūdet: vel etiā ſi ſufficiētē ꝓbationē adhibere nō poſſit nō tenetur ad itentandū accuſationē: q2 ad hoc nullus tenet̄ qd̄ nō pōt debito mō p̄ficere. ⸿ Ad p̄ᵐ dōȝ: ꝙ nihil ꝓhibet p̄ pctm̄ reddi aliquē ipotētē ad ea q̄ hoīes facere tenent̄ ſicut ad merēdū vitā eternā ⁊ ad aſſumēdū eccl'iaſtica ſacra. nec tñ ex hoc hō reportat cōmodū: qn̄imo deficere ab his q̄ tenent̄ facere ē grauiſſima pena: quia virtuoſi actus ſunt q̄dā hoīs p̄fectōes. ⸿ Ad 2⁹ dōȝ: ꝙ ſubditi prelatos ſuos accuſare ꝓhibent̄ q̄ non affectōe charitatis ſed ſua prauitate vitā coꝝ diffamare ⁊ reprehendere querūt. vel etiā ſi ſubditi accuſare volētes fuerit criminoſi: vt habet̄. 2. q. 7. alioquin ſi fuerint al's idonei ad accuſandum licet ſubditis ex charitate ſuos p̄latos accuſare. ⸿ Ad tertium dicendum: ꝙ reuelare ſecreta in malum perſone eſt contra fidelitatem. non autem ſi reueletur propter bonū cōe quod ſemper preferendum eſt bono priuato. ⁊ iō ꝯ bonum cōe nullū ſecretū: licȝ recip̄e: nec tñ oīo eſt ſecretum qd̄ per ſufficiētes teſtes pōt probari.

Ad ſecundum ſic p̄cedit̄. Videt̄ ꝙ nō ſit neceſſariū accuſatōeȝ i ſcriptis fieri. Scriptura. n. adinuēta ē ad ſubueniēdū hūane memorie circa p̄terita: ſȝ accuſatio in p̄ñti agitur. g̊ accuſatio ſcriptura nō indiget. ⸿ P̄. 2. q. 8. dr̄. Nullus abſens accuſare pōt nec ab aliquo accuſari: ſȝ ſcriptura ad hoc vr̄ eē vtilis: vt abſentib⁹ aliq̄d ſignificet̄: vt pȝ p̄ Augu. 10. de trini. g̊ in accuſatōe nō eſt neceſſaria ſcriptura: p̄ſertī cū canō dicat ꝙ p̄ ſcripta nulli⁹ accuſatio ſuſcipiat̄. ⸿ P̄. Sic crimē alicui⁹ manifeſtat̄ per accuſationē: ita p̄ denūciationē: ſed in denūciatōe nō eſt ſcriptura necc̄aria. g̊ vr̄ ꝙ neq̄ȝ ēt in accuſatiōe. ⸿ Sed ꝯ ē qd̄ dr̄. 2. q. 8. Accuſatoꝝ p̄ſone ſine ſcripto nūq̄ȝ recipiant̄. ⸿ R̄n̄º. dōȝ ꝙ ſicut ſupra dcm̄ ē q̄n̄ i criminib⁹ p̄ modū accuſatōis agit̄ accuſator cōſtituit̄ p̄s: ita ꝙ iudex īter accuſatorē ⁊ eū q̄ accuſat̄ medi⁹ cōſtituit̄ ad examen iuſtitie: in quo oȝ q̄ȝtū poſſ'e eſt ſm̄ certitudinē ꝓcedere. q2 v̄o ea q̄ verbotenus dr̄r facile labunt̄ a memoria nō poſſet iudici eē certū q̄d ⁊ q̄liter dcm̄ ſit cū dȝ ꝓferre ſn̄iam niſi eēt in ſcriptis redactū. ⁊ iō rōnabil'r iſtitutū eſt vt accuſatio ſic ⁊ alia q̄ in iudicio agunt̄ redigant̄ i ſcriptis. ⸿ Ad p̄mū ergo dōm ꝙ difficile ē ſingula v̄ba p̄p̄ eorū multitudinē ⁊ varietatē retinere: cu⁹ ſignū ē ꝙ multi eadem v̄ba audiētes ſi īterrogarent̄ nō referrēt ea. ſil'r etiā poſt modicū tp̄s: ⁊ cū modica v̄boꝝ dr̄ia ſenſū variet. iō ēt ſi poſt modicū tp̄s debeat iudicis ſn̄ia ꝓmulgari: expedit ad certitudinē iudicij vt accuſatio redigatur in ſcriptis. ⸿ Ad 2ᵐ dōȝ ꝙ ſcriptura nō ſolū necc̄aria eſt p̄p̄ abſentiā p̄ſone q̄ ſignificat vel cui ē aliq̄d ſignificādū: ſȝ ēt p̄p̄ dilationē tp̄is vt dcm̄ ē. ⁊ iō cū dic̄ canō: per ſcripta nullius accuſatio ſuſcipiat̄: itelligēdū ē ab abſente q̄ p̄emptā accuſationē mittat: nō tñ excludit̄ q̄n cū p̄ñs fuerit neceſſaria ſit ſcriptura. ⸿ Ad 3ᵐ dōȝ ꝙ denūciator nō obligat ſe ad ꝓbandū. vn̄ nec punit̄ ſi ꝓbare nequerit. ⁊ p̄p̄ hoc in dnūciatōe nō ē necc̄aria ſcriptura: ſȝ ſuffic̄ ſi aliq̄s verbo denūciet eccl'ie q̄ ex officio ſuo ꝓcedet ad fratris emēdationē.

Ad tertium ſic p̄cedit̄. Videt̄ ꝙ accuſatio non reddat̄ iniuſta p̄p̄ calūniā: p̄uaricationē ⁊ tergiuerſationē: q2 ſic dr̄. 2. q. 3. calūniari ē falſa crimina itēdere: ſȝ q̄n̄q̄ȝ aliq̄s alteri falſum crimen obijcit ex ignorātia facti q̄ excuſat. g̊ vr̄ ꝙ nō ſemp̄ reddat̄ iniuſta accuſatio ſi ſit calūnioſa. ⸿ P̄. Ibidē dr̄ ꝙ p̄uaricari eſt v̄a crimia abſcōdere. ſed hoc nō vr̄ eē illicitū: q2 hō nō tenet̄ ad oīa crimia detegēda: vt ſupra dcm̄ eſt. g̊ vr̄ ꝙ accuſatio nō reddat̄ iniuſta ex p̄uaricatiōe. ⸿ P̄. Sic ibidē dr̄: tergiuerſari eſt i iniurioſe ab accuſatōe deſiſtere: ſȝ hoc abſq̄ȝ iniuſtitia fieri pōt. dr̄. n. ibidē. Siquem penituerit criminaliter accuſionē ⁊ iſcriptionē feciſſe de eo qd̄ ꝓbare nō potuerit: ſi ei cū accuſato inocēte ꝯuenerit inicē ſe abſoluāt. g̊ accuſatio nō reddit̄ iniuſta p̄ tergiuerſationē. ⸿ Sed ꝯ eſt qd̄ ibidē dr̄. Accuſatoꝝ temeritas trib⁹ modis d̄tegit̄: aut. n. calumniant̄: aut p̄uaricantur: aut tergiuerſantur. ⸿ R̄n̄º. dōm ꝙ ſicut dcm̄ ē accuſatio ordinat̄ ad bonū cōe: qd̄ intēdit̄ p̄ cognitionē criminis. n'ls aūt dȝ nocere alicui iniuſte vt bonū cōe ꝓmoueat. ⁊ iō in accuſatōe duplici rōne ꝯtingit eē pctm̄. Uno mō ex eo ꝙ aliq̄s iniuſte agit ꝯ eū q̄ accuſat̄ crimia falſa ei iponēdo qd̄ ē calūniari. Alio⁹ ex parte reipublice cui⁹ bonū p̄ncipal'r itendit̄ in accuſatione dū aliq̄s ipedit malitioſe punitionē pctī qd̄ iteꝝ dupl'r ꝯtingit. Uno⁹ fraudē in accuſatiōe adhibendo. ⁊ hoc p̄tinet ad p̄uaricationē. nā p̄uaricator dr̄ q̄ſi varicator: q2 aduerſam p̄tē adiuuat ꝓdita cā ſua. Alio⁹ total'r ab accuſatiōe deſiſtēdo qd̄ eſt tergiuerſari. in hoc. n. ꝙ deſiſtit ab hoc qd̄ ceperat q̄ſi tergū v̄tere vr̄. ⸿ Ad p̄mū g̊ dōȝ ꝙ hō nō dȝ ad accuſationē ꝓcedere niſi de re oīo ſibi certa in q̄ ignorantia facti locū nō hēat: nec tñ q̄ falſum crimē alicui iponit calūniat̄: ſed ſolū q̄ ex malitia in falſaȝ accuſationē ꝓrūpit. ꝯtingit. n. q̄n̄q̄ȝ ex aīi leuitate ad accuſatōeȝ ꝓcedere: q2. ſ. aliq̄s nimis facil'r credit qd̄ audiuit. ⁊ h⁹ temeritatis eſt. aliq̄n āt ex iuſto errore mouet̄ aliq̄s ad accuſādū: q̄ oīa ſm̄ prudētiā iudicis debēt diſcerni vt nō ꝓrūpat eū calūniatū fuiſſe q̄ ex leuitate aīi vel ex iuſto errore in falſā accuſationē ꝓrūpit. ⸿ Ad 2ᵐ dōm ꝙ nō q̄cūq̄ȝ abſcondit v̄a crimia p̄uaricat̄: ſȝ ſolū ſi fraudulēter abſcōdit ea de q̄ b⁹ accuſationē ꝓponit colludēs cū reo ꝓp̄as ꝓbatōes diſſimulādo: ⁊ falſas accuſatiōes admittēdo. ⸿ Ad 3ᵐ dōm ꝙ tergiuerſari ē ab accuſatiōe deſiſtere oīo aīum accuſandi deponēdo nō q̄litercūq̄ȝ: ſȝ iordinate: ꝯtingit aūt aliquem ab accuſatōe deſiſtere ordinate abſq̄ȝ vicio dupl'r. Uno⁹ ſi in ipſo accuſatōis ꝓceſſu cognouerit eē falſuȝ id de quo accuſauit. ⁊ ſic pari ꝯſenſu ſe abſoluunt accuſator ⁊ reus. Alio⁹ ſi p̄nceps ad queȝ p̄tinet cura boni cōis qd̄ p̄ accuſationem itendit̄ accuſationem aboleuerit.

Ad quartum ſic p̄cedit̄. Videt̄ ꝙ accuſator q̄ in ꝓbatōe defecerit nō teneat̄ ad penā talionis. Cōtingit. n. q̄n̄q̄ȝ aliquem ex iuſto errore ad accuſationē p̄cedere in quo caſu iudex accuſatoreȝ abſol-

uit: vt dr̄.z.q.3.nō ḡ accuſator q in ꝓbatiōe defecerit tenetur ad penā taliōis. ¶ P̄.Si pena talionis ei q iniuſte accuſat ſit iniūgēda hoc erit ꝓpter iniuriā in aliquē ↄmiſſaʒ ſʒ nō ꝓpter iniuriā ↄmiſſaʒ in ꝑſonā accuſati: qꝛ ſic p̄nceps nō poſſet hāc penā remittere: nec ēt ꝑꝑ iniuriā illatā in rē publicā: qꝛ ſic accuſatꝰ nō poſſet eū abſoluere. ḡ pena talionis nō debet̄ ei q ī accuſatiōe defecerit. ¶ P̄. Eideʒ pctō nō debet̄ duplex pena: ſʒ illō Naū p̄. Nō iudicabit ds bis in idipʒ: ſʒ ille q in ꝓbatōe deficit īcurrit penā īfamie quā ēt papa nō vr̄ poſſe remittere: ſʒ illō Gelaſij pape. Quā q̄ʒ aīas ꝑ pniaʒ ſaluare poſſumus infamiā tn̄ abolere nō poſſumus. nō ḡ tenet̄ ad penam talionis. ¶ Sed ↄ eſt qd Adrianus papa dicit. Qui nō ꝓbauerit qd obiecit: penā quā intulit ipſe patiat̄. ¶ Rn̄ͦ. dōm: q̄ ſicut ſupra dcm̄ eſt: accuſator in cā accuſatōis ↄſtituit̄ ꝑs ītēdēs ad penā accuſati. ad iudicē āt ꝑtinet vt īter eos iuſtitie eq̄litatē ↄſtituat. iuſtitie āt eq̄litas hoc req̄rit vt nocumētū qd qs alteri ītētat ipſe patiat̄: ſʒ illud Exo.zi. Oculū ꝓ oculo dentē ꝓ dēte. ꝛ iō iuſtū ē vt ille q ꝑ accuſationeʒ aliquē in ꝑiculū grauis pene īducit: ipſe ēt ſilem penam patiat̄. ¶ Ad p̄mū ergo dōm: q̄ ſic ph̄s dicit in.5. ethi. iniuſtitie nō ſemꝑ ↄpetit ↄpaſſum ſimplr̄: qꝛ multū drt an aliqs volūtarie an inuoluntarie aliū ledat. volūtario aūt debet̄ pena: ſʒ īuoluntario debet̄ venia. ꝛ iō qn̄ iudex cognouerit aliquē de falſo accuſaſſe nō volūtate nocēdi ſʒ īuoluntarie ꝓpter ignorātiaʒ ex iuſto errore: nō īponit penā talionis. ¶ Ad zm dōʒ q̄ ille q male accuſat: peccat ꝛ ↄ ꝑſonā accuſati ꝛ ↄ rem publicā. vn̄ ꝓpter vtrūq̄ʒ punit̄. ꝛ hoc ē qd dr̄ Deut.19. Cūq̄ʒ diligētiſſime ꝑſcrutātes īuenerit falſuʒ teſtē dixiſſe ↄ frēʒ ſuū mēdaciū: reddent ei ſic̄ frī ſuo facere cogitauit: qd ꝑtinet ad iniuriā ꝑſone. ꝛ poſtea q̄ntum ad iniuriā rei publice ſubditur: ꝛ auferes malū de medio tui vt audiētes ceteri timorē habeant ꝛ nequaq̄ʒ talia audiāt facere. ſpecialiter tn̄ ꝑſone accuſati facit iniuriam ſi de falſo accuſet. ꝛ ideo accuſatus ſi innocens fuerit poteſt ei iniuriā ſuā remittere: maxime ſi non calūnioſe accuſauit ſʒ ex animi leuitate ſi vero ab accuſatione innocētis deſiſtat ꝓpter aliquā colluſionē cū aduerſario facit iniuriā rei publice. ꝛ hoc nō poteſt ei remitti ab eo qui accuſatur: ſʒ pōt ei remitti ꝑ p̄ncipē qui curam rei publicē gerit. ¶ Ad 3m dōm q̄ penaʒ talionis meretur accuſator in recompenſationem nocumēti quod ꝓximo inferre intentat: ſed pena infamie ei debetur ꝓpter malitiam ex qua calūnioſe aliū accuſat. ꝛ qn̄q̄ʒ quidem princeps remittit penam ꝛ non abolet infamiam qn̄q̄ʒ aūt etiam infamiaʒ abolet. vn̄ ꝛ papa pōt hmōi infamiam abolere. Et qd dicit papa Gelaſius infamiaʒ abolere nō poſſumus: itelligendū eſt de infamia facti: vel qꝛ eā abolere aliqn̄ nō expedit vel ēt loquit̄ de īfamia irrogata per iudicem ciuilem: ſic̄ dicit Gratianus.

¶ De pctis q̄ ſunt ↄ iuſtitiam. Qō. LXIX.

DEinde ↄſiderandū eſt de pctis q̄ ſunt ↄ iuſtitiā ex ꝑte rei.

¶ Et circa hoc q̄runt̄ q̄tuor. p̄ vtruʒ peccet aliqs mortalr̄ veritatē negādo per quā ↄdemnaret̄. 2ͦ vtꝝ liceat alicui ſe calūnioſe defendere. 3ͦ vtruʒ liceat alicui iudiciū ſubterfugere appellando. 4ͦ vtrum liceat alicui cōdemnato per violentiaʒ ſe defendere ſi aſſit facultas.

Ad primum

ſic ꝓcedit̄. Uidetur q̄ abſq̄ʒ pctō mortali poſſit accuſatꝰ veritatē negare ꝑ quā ↄdēnaret̄. Dic̄.n. Chry. Nō tibi dico vt te prodas in publicū neq̄ʒ apud aliū accuſes. ſʒ ſi veritatē ↄfiteret̄ in iudicio accuſatꝰ ſeipm ꝓderet ꝛ accuſaret. non ḡ tenet̄ veritatem dicere: ꝛ ita nō peccat mortalr̄ ſi in iudicio mētiat̄. ¶ P̄. Sic̄ mēdaciuʒ officioſum ē qn̄ aliqs mētit̄ vt aliū a morte liberet: ita mendaciū officioſuʒ ē qn̄ aliqs mētit̄ vt ſe liberet a morte: qꝛ plꝰ ſibi tenet̄ q̄ʒ alteri: mēdaciū aūt officioſum nō ponit̄ eē pctm̄ mortale: ſʒ veniale. ḡ ſi accuſatꝰ veritatē in iudicio neget vt ſe a morte liberet nō peccat mortalr̄. ¶ P̄. Oē pctm̄ mortale eſt ↄ charitateʒ: vt ſupra dcm̄ ē. ſʒ q̄ accuſatꝰ mētiat̄ excuſando ſe a pctō ſibi īpoſito nō ↄriat̄ charitati neq̄ʒ q̄ntū ad dilectōeʒ dei neq̄ʒ q̄ntū ad dilectionē ꝓximi. ḡ hmōi mēdaciū nō ē pctm̄ mortale. ¶ Sʒ ↄ. Oē qd eſt ↄriū diuine glie ē pctm̄ mortale: qꝛ ex p̄cepto tenemur oīa in gliam dei facere: vt pʒ.1. ad Corin.10. Sʒ q̄ reus id qd ↄ ſe ē cōfiteat̄ ꝑtinet ad gliam dei: vt pʒ per illō qd Joſue dixit ad Achan Fili mi da gliaʒ dn̄o deo iſrael: ꝛ cōfitere atq̄ʒ īdica mihi qd feceris ne abſcōdas: vt hētur Joſue.7. ḡ mētiri ad excuſandū pctm̄ ē pctm̄ mortale. ¶ Rn̄ͦ. dōm q̄ q̄cūq̄ʒ facit ↄ debitū iuſtitie mortalr̄ peccat ſic̄ ſupra dcm̄ ē: ꝑtinet aūt ad debitū iuſtitie q̄ aliqs obediat ſuo ſuꝑiori in his ad q̄ ius ꝓlationis ſe extēdit. iudex aūt vt ſupra dcm̄ ē ſuꝑiorē reſpectu eiꝰ q iudicat̄. ꝛ iō ex debito tenet̄ accuſatꝰ iudici veritatē exponere quā ab eo ſm formā iuris exigit. ꝛ iō ſi ↄfiteri noluerit veritatē quā dicere tenet̄: vel ſi eā mendaciter negauerit mortalr̄ peccat. ſi vō iudex hoc exq̄rat qd ñ pōt ſm ordinē iuris nō tenet̄ ei accuſatꝰ r̄ndere: ſʒ pōt vl̄ per appellationē vel alr̄ licite ſubterfugere: mendaciū tn̄ dicere nō licʒ. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm q̄ qn̄ aliqs ſm ordineʒ iuris a iudice īterrogat̄ nō ipſe ſe ꝓdit: ſʒ ab alio ꝓdit̄ dū ei nec̄itas r̄ndēdi īponit̄ ꝑ eū cui obedire tenet̄. ¶ Ad 2ͫ dōm q̄ mētiri ad liberādū aliquē a morte cū iniuria alterius nō ē mēdaciū ſimplr̄ officioſum: ſʒ hʒ aliqd de ꝑnitioſo admixtū: cū aūt aliqs mētit̄ in iudicio ad excuſationeʒ ſui iniuriā fac̄ ei cui obedire tenet̄: dūʒ ſibi denegat qd ei dʒ. ſ. ↄfeſſionē veritatis. ¶ Ad 3m dōm q̄ ille q mētit̄ ī iudicio ſe excuſando fac̄ ꝛ ↄ dilectionē dei cꝰ eſt iudiciū ꝛ ↄ dilectionē ꝓximi: tū ex ꝑte iudicis cui debitū negat: tū ex ꝑte accuſatoris q punit̄ ſi in ꝓbatōe deficiat. Vn̄ ꝛ in pſ dr̄. Ne declines cor meū in vba malitie ad excuſandas excuſatōes in pctis: vbi dic̄ glo. Hec ē ↄſuetudo īpudētiū vt dep̄henſi ꝑ aliq̄ falſa ſe excuſent. ꝛ Greg.22. moral̄. exponēs illō Job.31. Si abſcōdi q̄ſi hō pctm̄ meū: dic̄. Uſitatū hūani gn̄is vicium ē ꝛ libido pctm̄ ↄmittere: ꝛ ↄmiſſuʒ negando abſcōdere: ꝛ ↄuictū defendēdo multiplicare.

Ad ſecundum

ſic ꝓcedit̄. Uidetur q̄ accuſato liceat calumnioſe ſe defendere. Quia ſm iura ciuilia in cā ſanguinis licitū ē cuilʒ aduerſarium ſuū corrūpere. ſʒ hoc maxie ē calūnioſe ſe ↄfendere. ḡ nō peccat accuſatꝰ in cā ſanguinis ſi calūnioſe ſe ↄfendat. ¶ P̄. Accuſator cū accuſato colludēs penā recipit alegibus ↄſtitutā: vt hētur.z.q.3. nō aūt īponit̄ pena accuſato ꝑ hoc q̄ cū accuſatore colludit. ḡ vr̄ q̄ liceat accuſato calūnioſe ſe defendere. ¶ P̄. Prouer.14. dr̄. Sapiēs timet et declinat a malo: ſtultꝰ aūt trāſilit ꝛ ↄfidit: ſʒ illud qd fit ꝑ ſapiētiā nō ē pctm̄: ḡ ſi aliqs q̄litercunq̄ʒ ſe liberet a malo nō peccat. ¶ Sʒ ↄ eſt qd in cā criminali iuramētū de calūnia ē p̄ſtādū: vt hētur extra de iuramēto calūnie. Inherentes: qd nō eēt ſi calūnioſe ſe defendere liceret. ḡ nō eſt licitū accuſato calumnioſe ſe defendere. ¶ Rn̄ͦ. dōm q̄ aliud eſt veritatē tacere: aliud ē falſitatē ꝓponere: quoꝝ p̄mū in aliquo caſu licʒ. nō. n. aliqs tenet̄ oēm v̄itatē ↄfiteri: ſʒ illā ſolū quā ab eo pōt ꝛ dʒ req̄rere iudex ſm ordinē iuris: puta cū p̄ceſſit īfamia ſuꝑ aliquo crimie: vel aliq̄ expreſſa indicia apparuerint vl̄ ēt cū p̄ceſſit ꝓbatio ſemiplena: falſitatē tn̄ ꝓponere ī nullo caſu licʒ alicui. ad id autēʒ qd licitū ē pōt aliqs ꝓcedere vel ꝑ vias licitas ꝛ fini ītēto accōmodas: qd ꝑtinet ad prudentiā vel ꝑ aliq̄s vias illicitas ꝛ ꝓpoſito fini īcōgruas: qd ꝑtinet ad aſtutiā q̄ exercet̄ ꝑ fraudē ꝛ dolū: vt ex ſupra dcis pʒ: quoꝝ p̄mū ē laudabi-

le.2us vero vitioſuꝫ.ſic ğ reo qui accuſat̃ licet ſe defendere veritatē occultādo quā ꝯfiteri nō tenet̃ ꝑ aliquos ꝯueniētes modos:puta ꝙ nō rn̄deat ad q̄ rn̄dere non tenet̃ . hoc aūt nō ē calūnioſe ſe defendere ſꝫ magis prudēter euadere.nō aūt licet ei vel falſitatē dicere vel v̄itatē tacere quā ꝯfiteri tenet̃.neqꝫ etiā aliquē dolū vel fraudeꝫ adhibere: qꝛ fraus ⁊ dolus viꝫ mēdacij hn̄t.⁊ hoc ē calūnioſe ſe defēdere. ¶ Ad pꝰ ğ dōꝫ:ꝙ multa ſꝫ leges hūanas īpunita relinquūt̃ q̄ ſꝫ diuinꝫ iudiciū ſunt pctā:ſic pꝫ de ſimplici fornicatōe:qꝛ lex hūana nō exigit ab hoīe oīmodā v̄tutē que paucoꝝ ē.⁊ nō pōt īueniri in tāta multitudīe ppl̄i q̄ꝫta lex hūana hꝫ nec̄e ſuſtinere.ꝙ aūt aliqs non velit aliqđ pctm̄ ꝯmittere vt mortē corꝑalē euadat cuiꝰ ꝑiculū in cā ſanguinis iminet reo:ē ꝑfecte virtutis:qꝛ oīum terribiliū maxīe terribile ē mors:vt dr̄ in.3.ethi.⁊ iđ ſi reus in cā ſanguinis corrūpat aduerſariū ſuū:peccat qđ īducēdo eū ad illicitū. nō aūt huic pctō lex ciuilis adhibet penā:⁊ ꝓ tāto licitū eē dr̄. ¶ Ad 2m dōꝫ:ꝙ accuſator ſi colludat cū reo q noxiꝰ eſt penā īcurrit.ex quo pꝫ ꝙ peccat:vn̄ cū īducere aliqueꝫ ad peccādū ſit pctm̄ vel q̄litercūqꝫ pcti ꝑticipē eē:cū apl̄s dicat dignos morte eos q peccātibꝰ ꝯſentiūt:manifeſtū ē ꝙ etiā reus peccat cū aduerſario colludēdo: nō tn̄ ſm̄ leges hūanas īponit̃ ſibi pena ꝑꝑ rōnē iā dictā. ¶ Ad 3ꝰ dōꝫ:ꝙ ſapiēs nō abſcōdit ſe calūnioſe ſed prudēter.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ reo nō liceat iudiciū declinare ꝑ appellationeꝫ. Dicit.n.apl̄s Ro.13.Oīs aīa ptātibꝰ ſublimioribꝰ ſubdita ſit.ſed reus appellando recuſat ſubijci ptāti ſupiori.ſ.iudici.ğ peccat. ¶ P̄. Maius ē vinculū ordinarie ptātis q̄ꝫ ꝓprie electiōis:ſꝫ ſic legit̃.2.q.6.a iudicibus quos cōis ꝯſenſus elegerit nō liceat appellari.ğ multominus licet appellare a iudicibus ordinarijs. ¶ P̄. Illud qđ ſemel ē licituꝫ ſemꝑ ē licitū:ſꝫ nō ē licitū appellare poſt decimū diē.ergo neqꝫ tertio ſuper eodē.ğ videt̃ ꝙ appellatio non ſit ſꝫ ſe licita. ¶ Sed ꝯ̄ ē ꝙ paulus ceſareꝫ appellauit: vt habetur Actuū.25. ¶ Rn̄ꝰ. dōꝫ: ꝙ duplici de cā ꝯtingit aliquē appellare. Vno qdē mō ꝯfidētia iuſte cāe:qꝛ videlicet iniuſte a iudice grauat̃.⁊ ſic licitū ē appellare.hoc.n. eſt prudēter euadere.vnde.2.q.6.dicitur. Omnis oppreſſus libere ſacerdotum ſi voluerit appellet iudicium ⁊ a nullo prohibeatur. Alio modo aliquis appellat cauſa afferende more ne contra eum iuſta ſententia ꝓferatur.⁊ hoc eſt calumnioſe ſe defendere:qđ ē illicitū:ſicut dcm̄ ē:facit.n.iniuriā ⁊ iudici cuius officium impedit ⁊ aduerſario ſuo cuius iuſtitiam q̄ꝫtū pōt ꝑturbat.⁊ iđ ſicut dr̄.2.q.6.oī mō puniendus eſt cꝰ appellatio iniuſta ꝓnunciat̃. ¶ Ad pmū ğ dōꝫ ꝙ ptāti īferiori intātū aliqs ſubijci dꝫ inq̄ꝫtū ordinē ſuperioris ſeruat:a quo ſi exorbitauerit ei ſubijci nō dꝫ:puta ſi aliud iuſſerit ꝓcōſul ⁊ aliud īperator:vt pꝫ per glo. Ro.13. cū aūt iudex aliquē iniuſte grauat q̄ꝫtū ad hoc relinqt ordinem ſupioris ptātis ſm̄ quā nec̄itas ſibi iuſte iudicādi īponit̃.⁊ iđ licitū eſt ei q ꝯ̄ iuſtitiā grauat̃ ad directionem ſupioris ptātis recurrere appellādo vel an̄ ſniam vl̄ poſt: ⁊ qꝛ nō p̄ſumit̃ eſſe rectitudo vbi v̄a fides non eſt: iđ nō licet catholico ad infidelē iudicē appellare:ſm̄ illud.2.q.6. Catholicus q cām ſuā ſiue iuſtā ſiue iniuſtā ad iudiciū alterius fidei iudicis ꝓuocauerit:excōicet̃.nā ⁊ apl̄s arguit eos q iudicio ꝯtēdebāt apud infideles. ¶ Ad ſcđm dōm ꝙ ex ꝓꝑo defectu vel negligētia ꝓcedit ꝙ aliqs ſua ſponte ſe alteriꝰ iudicio ſubijciat:de cꝰ iuſtitia nō cōfidit:leuis ēt aī eſſe vr̄ vt qs nō ꝑmaneat in eo qđ ſemel approbauit. ⁊ iđ rōnabilr̄ denegat̃ ſubſidiū appellatiōis a iudicibꝰ arbitrarijs q nō hn̄t ptātē niſi ex cōſenſu litigātiū: ſꝫ ptās iudicis ordinarij nō depēdet ex ꝯſenſu illiꝰ q eiꝰ iudicio ſubdit̃:ſꝫ ex auctoritate regis ⁊ pncipis q eū inſtituit.⁊ iđ ꝯtra eius iniuſtū grauamē lex tribuit appellatōis ſubſidium:ita ꝙ ēt ſi ſit ſil̄ ordinariꝰ ⁊ arbitrariꝰ iudex pōt ab eo appellari.qꝛ vr̄ ordinaria ptās occaſio fuiſſe ꝙ arbiter eligeretur: nec dꝫ ad defectū īputari eiꝰ q ꝯſenſit in eū ſic̄ in arbitrū: nō vt in eū quē pnceps iudicē ordīariū dedit. ¶ Ad 3m dicendū ꝙ eq̄tas iuris ita ſubuenit vni pti ꝙ altera nō grauet̃.et iđ tp̄s decē dieꝝ ꝯceſſit ad appellādū qđ ſufficiens eſtimauit ad deliberādū an expediat appellare. ſi v̄o non eēt determinatū tp̄s in quo appellare liceret ſemꝑ certitudo iudicij remaneret ī ſuſpēſo.⁊ ita ꝑs altera dānificaretur:qꝛ ēt nō eſt ꝯceſſū vt tertio aliqs appellet ſuꝑ eodē:iđ nō ē ꝓbabile totiēs iudices a recto iudicio declinare.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ liceat ꝯdēnato ad mortē ſe dfendere ſi poſſit. Illud.n.ad qđ nā īclinat ſemꝑ ē licitū q̄ſi de iure nāli exn̄s.ſꝫ nāe īclinatio ē ad reſiſtēdū corrūpētibꝰ:nō ſolū in hoībꝰ ⁊ aīalibꝰ:ſꝫ ēt in īſenſibilibꝰ rebꝰ.ğ licꝫ reo ꝯdēnato reſiſtere ſi pōt ne tradat̃ in mortē. ¶ P̄. Sic̄ aliqs ſniam mortis ꝯ̄ ſe latā ſubterfugit reſiſtēdo:ita ēt fugiēdo:ſꝫ licitum eē vr̄ ꝙ aliqs ſe a morte ꝑ fugā liberet:ſꝫ illud Eccl.9. Lōge eſto ab hoīe ptātē hn̄te occidēdi: ⁊ nō viuificādi. ğ ēt licitū ē reo reſiſtere. ¶ P̄. Prouer.24.dr̄.Erue eos q ducūt̃ ad mortē:⁊ eos q trahunt̃ ad interituꝫ liberare ne ceſſes:ſꝫ plus tenet̃ aliqs ſibi q̄ꝫ alteri.ğ licitū eſt ꝙ aliqs ꝯdēnatꝰ ſeipm̄ defendat ne in mortē tradat̃. ¶ Sꝫ ꝯ̄ eſt qđ dic̄ apl̄s Ro.13.Qui ptāti reſiſtit dei ordinatōi reſiſtit ⁊ ipſe ſibi dānationē acqrit:ſꝫ ꝯdēnatꝰ ſe defendēdo ptāti reſiſtit q̄ꝫtū ad hoc in quo ē diuinitꝰ īſtituta ad vīdictam malefactoꝝ:laudē v̄o bonorum.ğ peccat ſe defendēdo. ¶ Rn̄ꝰ.dōꝫ ꝙ aliqs dānat̃ ad mortē duplr̄. Vnoꝰ iuſte: ⁊ ſic nō licꝫ ꝯdēnato ſe defendere:licitū.n.ē iudici cū reſiſtētē īpugnare.vn̄ relinqtur ꝙ ex pte eiꝰ ſit bellū iniuſtū. vn̄ īdubitāter peccat. Alioꝰ ꝯdēnat̃ aliqs iniuſte.⁊ tale iudiciū ſile eſt violētie latronū:ſm̄ illud Ezec.22.Pricipes eius in medio illiꝰ q̄ſi lupi rapiētes p̄dā ad effundēdū ſanguinē.⁊ iđ ſic̄ licꝫ reſiſtere latronibꝰ:ita licꝫ reſiſtere in tali caſu malis pncipibꝰ:niſi forte ꝑꝑ ſcādalū vitādū cuꝫ ex hoc aliq̄ grauis turbatio timeret̃. ¶ Ad pmū ğ dōm ꝙ iđ hoī data ē rō vt ea ad q̄ nā inclinat nō paſſim: ſꝫ ſm̄ rōnis ordinē exequat̃.⁊ iđ nō q̄lꝫ defenſio ſui ē licita: ſed ſolū q̄ fit cū debito moderamine. ¶ Ad 2m dōm ꝙ nullꝰ ita cōdēnat̃ ꝙ ipſe ſibi īferat mortē:ſꝫ ꝙ ipſe mortē patiat̃.⁊ iđ nō tenet̃ facere id vn̄ mors ſeq̄t̃:qđ ē manere in loco vn̄ ducat̃ ad mortē:tenet̃ tn̄ nō reſiſtere agenti q n patiat̃ qđ iuſtū eſt eū pati:ſic̄ ēt ſi aliqs ſit condēnatus vt fame moriat̃ nō peccat ſi cibū ſibi occulte miſtratū ſumat:qꝛ nō ſumere eēt ſeipꝫ occidere. ¶ Ad 3m dōꝫ ꝙ ꝑ illđ dcm̄ ſapiētis nō īducit̃ aliqs ad liberādū aliū a morte ꝯ̄ ordinē iuſtitie. vn̄ nec ſeipm̄ ꝯ̄ iuſtitiā reſiſtēdo aliqs dꝫ liberare a mōte.

¶ De iniuſtitia ꝑtinēte ad ꝑſonā teſtis. Qō. LXX.

DEinde conſiderandū eſt de iniuſtitia ꝑtinēte ad ꝑſonā teſtis. ¶ Et circa hoc q̄runt̃ q̄tuor. pº vtruꝫ hō teneat̃ ad teſtimoniū ferēdum. 2º vtꝝ duoꝝ vl̄ triū teſtimoniū ſufficiat. 3º vtꝝ alicꝰ teſtimoniū repellat̃ abſqꝫ eius culpa. 4º vtrum perhibere falſū teſtimoniū ſit peccatum mortale.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ hō nō teneat̃ ad teſtimoniū ferēdū. Dic̄.n.Aug. in qōnibꝰ Gen̄.ꝙ Abraā dicēs de vxore ſua:ſoror mea eſt: veritatē celari voluit nō mēdacium dici.ſꝫ v̄itatē celādo aliqs a teſtimonio abſtinet.ğ nō tenet̃ aliqs ad teſtificandū. ¶ P̄. Nullus tenet̃ frauduleter agere.ſꝫ ꝓuer.11.dr̄. Qui ambulat frauduleter reuelat archana : q aūt fidel̄ ē celat amici ꝯmiſſum.ğ nō tenet̃ hō ſemꝑ ad teſtificāduꝫ: p̄ſertim ſuꝑ his q̄ ſunt ſibi in ſecreto ab amico cōmiſſa.

¶ P̄. Ad ea q̃ ſunt de neceſſitate ſalutis maxime tenentur clerici ⁊ ſacerdotes. ſ; clericis ⁊ ſacerdotib⁹ ꝓhibetur ferre teſtimoniũ in cã ſanguis. ğ teſtificari nõ eſt de neceſſitate ſalutis. ¶ S; ↄ̃ ẽ qð Aug. dicit. Qui veritatẽ occultat ⁊ q ꝓdit mendaciũ vterq; reus ẽ: ille q2 ꝓdeſſe nõ vult: ille q nocere deſiderat. ¶ Rñ⁹. dõm: ꝙ in teſtimõio ferẽdo diſtiguẽdũ ẽ: q2 aliqñ reqrit̃ teſtimoniũ alicui⁹: aliquãdo nõ reqritur. Si reqrit̃ teſtimoniũ alicui⁹ ſubditi auctoritate ſupioris cui in his q̃ ad iuſtitiã ptinẽt obedire tenet̃ nõ ẽ dubiũ qn teneat̃ teſtimoniũ ferre in his in qbus ẜ; ordinẽ iuris teſtimoniũ ab eo exigit̃: puta in manifeſtis: ⁊ in his de qb⁹ ĩfamia p̄ceſſit. Si aũt exigat̃ ab eo teſtimoniu; in alijs: puta in occultis ⁊ de qb⁹ infamia non p̄ceſſit: nõ tenet̃ ad teſtificãdũ. Si v̓o reqrat̃ ei⁹ teſtimoniũ nõ auctoritate ſupioris cui obedire tenet̃: tũc diſtiguẽdũ ẽ: q2 ſi teſtimoniũ reqrat̃ ad liberãdũ hoiem vel ab iniuſta mõte ſeu pena q̃cũq; vel a falſa ĩfamia vel etiã ab iniquo dãno: tũc tenet̃ hõ ad teſtificãdũ: ⁊ ſi eius teſtimoniũ non reqratur tenet̃ facere qð in ſe ẽ vt veritatẽ denũciet alicui q ad hoc poſſit ꝓdeſſe. dr̃. n. ĩ pſ. Eripite pauperẽ ⁊ egenũ de manu pctõris liberate. Et ꝓuer. 24. Erue eos q ducunt̃ ad mortẽ. Et Ro. p̊ dr̃. Digni ſunt morte nõ ſolũ q faciũt ſ; ẽt qui cõſentiũt facientib⁹. vbi dicit glo. Conſentire ẽ tacere cu; poſſis redarguere. Sup his vero q̃ ptinẽt ad ↄdẽnatione; alicui⁹ nõ tenet̃ aliqs ferre teſtimoniũ niſi cũ a ſupiori cõpellit̃ ẜm ordinẽ iuris: q2 ſi circa hoc veritas occultet̃ nulli ex hoc ſpãle dãnũ naſcit̃: vel ſi ĩmineat piculũ accuſatori nõ ẽ curãdũ: q2 ipſe in hoc piculũ ſpõte ſe ĩgeſſit. alia aũt rõ ẽ de reo cui piculũ ĩminet eo nolẽte. ¶ Ad p̄m ğ dð;: ꝙ Aug. loqtur de occultatõe v̓itatis in caſu illo qñ aliqs non ↄpellit̃ ſupioris auctoritate veritatẽ ꝓpalare: ⁊ qñ occultatio veritatis ẽ nulli ſpãliter dãnoſa. ¶ Ad 2ᵐ dð;: ꝙ de illis q̃ hoi ſunt ↄmiſſa in ſecreto p ↄfeſſionẽ nullo mõ d; teſtimoniũ ferre: q2 hmõi nõ ſcit vt hõ ſ; tãq; dei miniſter. ⁊ mai⁹ ẽ vinculũ ſacr̃i quolib; hois p̄cepto. Circa ea vero q̃ al̓r hoi ſub ſecreto ↄmittunt̃ diſtiguẽdũ ẽ. qñq;. n. ſunt talia q̃ ſtati; cũ ad notitiã hois venerit hõ ea manifeſtare tenetur: puta ſi pertinent ad corruptione; multitudinis ſpiritualem vel corporalẽ: vel in graue damnu; alicuius pſone: vel ſiquid aliud eſt huiuſmodi quod quis ꝓpalare tenetur: vel teſtificando vel denunciando: ⁊ cõtra hoc debitum obligari non poteſt p ſecreti ↄmiſſum: q2 in hoc frangeret fidẽ quã alteri d;. qñq; vero ſunt talia q̃ quis ꝓdere ñ tenet̃: vñ põt obligari ex hoc ꝙ ſibi ſub ſecreto ↄmittũt̃ ⁊ tũc nullo mõ tenet̃ ea ꝓdere ẽt ex p̄cepto ſupioris: q2 ſeruare fidẽ ẽ de iure nãli. nihil aũt põt p̄cipi hoi ↄ̃ id qð ẽ de iure nãli. ¶ Ad 3ᵐ dð; ꝙ opari ⁊ cooperari ad occiſione; hois nõ ↄpetit miſtris altaris: vt ſupra dcm̃ ẽ. ⁊ iõ ẜ; iuris ordinẽ ↄpelli nõ pñt ad ferẽdũ teſtimoniũ ĩ cã ſanguinis.

Ad ſecundum

ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ ñ ſufficiat duoꝝ vel triũ teſtimoniu;. Iudiciũ. n. certitudinẽ reqrit: ſ; nõ hẽtur certitudo v̓itatis p dcm̃ duoꝝ teſtiũ. legit̃. n. 3. regũ. 21. ꝙ Naboth ad dictu; duoꝝ teſtiũ falſo cõdẽnat⁹ ẽ. ğ duoꝝ vel triũ teſtimoniu; nõ ſufficit. ¶ P̄. Teſtimoniũ ad hoc ꝙ ſit credibile d; eẽ cõcors. ſed plerũq; duoꝝ vel triũ teſtimoniũ in aliquo diſcordat. ğ nõ ẽ efficax ad v̓itatẽ ĩ iudicio ꝓbãdã. ¶ P̄. 2. q. 5. dr̃. Preſul nõ dãnet̃ niſi ſeptuaginta duob⁹ teſtib⁹. p̄ſbiter aũt cardinal̓ niſi q̃draginta q̃tuor teſtib⁹ nõ deponat̃. diacon⁹ cardinal̓ vrbis rome niſi in vigictiocto teſtib⁹ nõ ↄdẽnabit̃. ſubdiacon⁹: acolyth⁹: excorciſta lector: oſtiari⁹ niſi in ſeptẽ teſtib⁹ nõ ↄdẽnabit̃: ſ; magis ẽ piculoſũ pctm̃ ei⁹ q in maiori dignitate ↄſtitut⁹ ẽ: ⁊ ita min⁹ ẽ tolerãdũ. ğ nec in alioꝝ ↄdẽnatõe ſuffic̃ duoꝝ vel triũ teſtimonium. ¶ Sed ↄ̃ eſt qð dr̃ Deut. 17. In ore duoꝝ vel triũ teſtium pibit q ĩterficiet̃. ⁊ ĩfra. 19. In ore duoꝝ vel triũ teſtiũ ſtabit oẽ v̓bũ. ¶ Rñ⁹. dõm ꝙ ẜ; ph̓; ĩ p̊ ethi. certitudo nõ ẽ ſil̓r q̃rẽda in oĩ mã. ĩ actib⁹. n. hũanis ſup qb⁹ ↄſtituunt̃ iudicia ⁊ exigunt̃ teſtimõia nõ pt̃ hr̃i certitudo demrãtiua: eo ꝙ ſũt circa ↄtigẽtia ⁊ variabilia. ⁊ iõ ſuffic̃ ꝓbabil̓ certitudo q̃ vt in ꝓlib⁹ veritatẽ attigat ⁊ ſi in paucioꝛib⁹ a v̓itate deficiat: eſt ãt ꝓbabile ꝙ magis v̓itatẽ ↄtineat dcm̃ multoꝝ q̃; dcm̃ vni⁹. ⁊ iõ cũ reus ſit vn⁹ q negat: ſ; mlti teſtes aſſerũt idẽ cũ actore: rõnabil̓r inſtitutũ ẽ iure diuio ⁊ hũano ꝙ dcõ teſtiũ ſtet̃. oĩs aũt multitudo in trib⁹ ↄp̄hẽdit̃. ſ. p̄n⁹ medio ⁊ fine. vñ ẜm ph̓m in p̊ de celo. Oẽ ⁊ totũ ĩ trib⁹ ponim⁹. ternari⁹ qdẽ ↄſtituit̃ aſſerentiũ: cu; duo teſtes ↄueniũt cũ actore. ⁊ iõ reqrit̃ binari⁹ teſtiũ vel ad maiorẽ certitudinẽ vt ſit ternari⁹ q ẽ multitudo pfecta in ipſis teſtib⁹. vñ ⁊ Eccliaſtes. 4. dr̃ Fũicul⁹ triplex difficile rũpit̃. Aug. aũt ſup illõ Ioã. 8. Duoꝝ hoiu; teſtimoniũ veꝝ ẽ dicit ꝙ in hoc ẽ trinitas ẜ; myſteriũ ↄmẽdata in q̃ ẽ ꝑpetua firmitas veritatis. ¶ Ad p̄mũ ergo dõm ꝙ q̃tacũq; multitudo teſtiũ ðt̓mĩet̃ poſſet qñq; teſtimoniũ eẽ iniquu; cũ ſcriptũ ſit Exo. 23. Nõ ſeq̃ris turbã ad faciẽdũ malu;. nec tñ q2 nõ põt in talib⁹ ĩfallibilis certitudo hr̃i d; negligi certitudo q̃ ꝓbabil̓r hr̃i põt p duos vel p tres teſtes vt dcm̃ eſt. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ diſcordia teſtiũ ĩ aliqb⁹ p̄ncipalib⁹ circũſtãtijs q̃ variãt ſubam facti: puta in tpe v̓l ĩ loco vel in pſonis ð qb⁹ p̄ncipal̓r agit̃ aufert efficaciã teſtimonij: q2 ſi diſcordãt in talib⁹ vident̃ ſingulares eẽ in ſuis teſtimonijs ⁊ de diuerſis loq̄: puta ſi vn⁹ dicat hoc factũ eẽ tali tpe vel loco: ali⁹ alio tpe v̓l loco nõ vident̃ de codẽ facto loq: nõ tñ p̄iudicat̃ teſtimõio ſi vn⁹ dicat ſe nõ recordari: ⁊ ali⁹ aſſerat ðt̓riatũ tp̄s vel locũ: ⁊ ſi ĩ talib⁹ oĩo diſcordauerint teſtes actoris: ⁊ rei ſi ſint eq̃les nũero ⁊ pares dignitate: ſtat̃ p reo: q2 facilioꝛ d; eẽ iudex ad abſoluẽdũ q̃; ad ↄdẽnãdũ: niſi forte in cãis fauorabilib⁹: ſic̓ eſt cã libertatis ⁊ hmõi. ſi v̓o teſtes eiuſdẽ ptis diſſenſerint d; iudex ex motu ſui aĩ p̄cipe cui pti ſit ſtãdũ: vel ex nũero teſtiu;: vel ex dignitate eoꝝ vel ex fauorabilitate cãe vel ex cõditiõe negocij ⁊ dictoꝝ. multo aũt magis teſtimoniũ vni⁹ repellit̃ ſi ſibiipſi aliqs diſſideat ĩterrogat⁹ de viſu ⁊ ſciã. nõ aũt ſi diſſideat ĩterrogat⁹ de opione ⁊ fama: q2 põt ẜm diuerſa viſa ⁊ audita diuerſimode mot⁹ eẽ ad rñdẽdũ. Si v̓o ſit diſcordia teſtimonij in aliqb⁹ circũſtãtijs nõ ptinẽtib⁹ ad ſuba; facti: puta ſi tp̄s fuerit nubiloſum v̓l ſerenũ vel ſi dom⁹ fuerit picta aut nõ: aut aliquid hmõi: talis diſcordia nõ p̄iudicat teſtimonio: q2 homines nõ conſueuerunt circa talia multũ ſollicitari. vñ facile a memoria labuntur: qnimmo aliqua diſcordia in talibus facit teſtimonium credibilius: vt Chry. dicit ſuper Matth. q2 ſi in omnibus concordarent: etiã in minimis viderent̃ ex cõdicto eundem ſermonem ꝓferre: qð tamẽ prudentie iudicis relinquitur diſcernendũ. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ illud locum h; ſpãliter in epiſcopis p̄ſbyteris diaconis ⁊ clericis eccleſie romane ꝓpter eius dignitatẽ: ⁊ hoc triplici rõne. Primo quidem q2 in ea tales inſtitui debent quoꝝ ſanctitati plus credatur q̃; multis teſtibus. Secundo q2 homines qui habent de alijs iudicare ſepe ꝓpter iuſtitia; multos aduerſarios habent. vnde non eſt paſſim credendum teſtibus cõtra eos niſi magna multitudo cõueniat. Tertio quia ex condemnatione alicuius eorum derogaretur in opione hoium dignitati illius eccleſie ⁊ auctoritati qð eſt periculoſius: q̃; in ea tolerare aliquem peccatorem niſi ſit valde publicum ⁊ manifeſtum: de quo graue ſcandalum oriretur.

Ad tertium

ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ alicuius teſtimonium nõ ſit repellendũ niſi propter culpam. Quibuſdam. n. in penam infligit̃ ꝙ ad teſtimonium nõ admittant̃: ſicut p; in his q infamia notant̃. ſed pena nõ eſt inferẽda niſi pro culpa. ergo videt̃ ꝙ nulli⁹

teſtimoniū debeat repelli niſi ꝑpter culpā. ¶ P̄. De quolibet pſumēdū eſt bonū niſi appareat ꝯriū: ſꝫ ad bonitateꝫ hoīs ptinet ꝙ verū teſtimoniū dicat. cū ergo nō poſſit conſtare de ꝯrio niſi ꝑpter aliquā culpā: videt̃ ꝙ nullius teſtimoniū debeat repelli niſi ꝑpter culpā. ¶ P̄. Ad ea q̄ ſunt de neceſſitate ſalutis nullus reddit̃ nō idoneus niſi ꝑpter pctīn. ſed teſtificari vitateꝫ eſt de neceſſitate ſalutis: vt ſupra dictū ē. ergo nullus dꝫ excludi a teſtificādo niſi ꝑpter culpā. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qđ Grego. dicit: ⁊ habet̃. z. q. i. Qr a ſuis ſuis accuſat᷒ ē eps: ſciendū ē ꝙ minime audiri debuerūt. ¶ Rñ᷒. dōm: ꝙ teſtimoniū ſicut dictuꝫ ē nō hꝫ infalibilē certitudinē ſꝫ ꝓbabilē. ⁊ iō quicqd eſt qđ ꝓbabilitatē auferat in ꝯriū reddit teſtimoniū inefficax. reddit̃ aūt ꝓbabile ꝙ aliqs in vitate teſtificāda nō ſit firm᷒: qñqꝫ qdeꝫ ꝑpter culpā: ſicut īfideles īfames. Itē ille qui publico crimīe rei ſunt q nec accuſare pñt. qñqꝫ aūt abſqꝫ culpa. ⁊ hoc eſt vel ex defectu rōnis: ſicut pꝫ īpueris amētib᷒ ⁊ mulierib᷒: vel ex affectu: ſicut pꝫ de inimicis ⁊ pſonis ꝯiunctis ⁊ domeſticis: vel ēt ex exteriori ꝯditione: ſicut ſunt paupes ſui ⁊ illi qbus impari pōt. de qbus ꝓbabile ē ꝙ de facili poſſunt induci ad teſtimoniū ferēdū ꝯ vitatē. ⁊ ſic pꝫ ꝙ teſtimoniuꝫ alicui᷒ repellit̃ ⁊ ꝑpter culpā ⁊ abſqꝫ culpa. ¶ Ad p̄ᵐ ġ dicendū: ꝙ reppellere aliquē a teſtimonio magis ptinet ad cautelā falſi teſtimonij vitādi q̄ꝫ ad penā: vñ rō nō ſequit̃. ¶ Ad zᵐ dōꝫ: ꝙ de quolibet pſumēdū ē bonū niſi appareat ꝯriū: dūmodo nō vgat in piculū alterius: qꝛ tūc eſt adhibenda cautela vt nō de facili vnicuiqꝫ credat̃: ſm illud. i. Joā. 4. Nolite credere oī ſpiritui. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ teſtificari ē de neceſſitate ſalutis ſuppoſita teſtis idoneitate ⁊ ordine iuris. vñ nihil ꝓhibet aliquos excuſari a teſtimonio ferendo ſi nō reputent̃ idonei ſm iura.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ falſuꝫ teſtimoniū nō ſemꝑ ſit pctīn mortale. Cōtingit enī aliquē falſuꝫ teſtimoniū ferre ex ignorātia facti: ſed talis ignorātia excuſat a pctō mortali. ergo teſtimoniuꝫ falſuꝫ nō ſemꝑ ē pctīn mortale. ¶ P̄. Mendaciū qđ alicui ꝓdeſt ⁊ nulli nocet eſt officioſuꝫ qđ nō eſt pctīn mortale: ſꝫ qñqꝫ in falſo teſtimonio ē tale mēdaciū: puta cū aliquis falſuꝫ teſtimoniū ꝑhibet vt aliquē a morte liberet: vl̃ ab iniuſta ſnīa que intentatur ꝑ aliquos falſos teſtes vel ꝑ iudicis ꝑuerſitatē. ergo tale falſuꝫ teſtimoniū nō ē pctīn mortale. ¶ P̄. Iuramētū a teſte requirit̃ vt timeat peccare mortalr̃ deierando: hoc aūt nō eſſet neceſſariū ſi ipſuꝫ falſuꝫ teſtimoniū eēt pctīn mortale. ergo falſū teſtimoniū nō ſemꝑ ē pctīn mortale. ¶ Sꝫ ꝯ ē qđ dr̃ ꝓuer. iz. Falſus teſtis n ō erit īpunit᷒. ¶ Rñ᷒. dōꝫ: ꝙ falſuꝫ teſtimoniū hꝫ triplicē deformitatē. Uno᷒ ex ꝑiurio: qꝛ teſtes nō admittunt̃ niſi iurati: ⁊ ex hoc ſemꝑ eſt pctīn mortale. Alio᷒ ex violatione iuſtitie: ⁊ hoc mō ē pctīn mortale in ſuo genere ſicut ⁊ q̄libet iniuſtitia: ⁊ iō in ꝑcepto decalogi ſub hac forma īterdicit̃ falſuꝫ teſtimoniū: cū dicit̃ Exo. zo. Nō loq̄ris ꝯ ꝓximū tuū falſuꝫ teſtimoniū. nō. n. ꝯ aliquē facit q eum ab iniuria faciēda īpedit: ſꝫ ſolū qui ei ſuā iuſtitiam tollit. 3᷒ ex ipſa falſitate ſm ꝙ omne mēdaciū ē pctīn. ⁊ ex hoc nō hꝫ falſum teſtimoniū ꝙ ſemꝑ ſit pctīn mortale. ¶ Ad p̄ᵐ ġ dōm: ꝙ in teſtimonio ferēdo nō dꝫ hō ꝓ certo aſſerere q̄ſi ſciēs id de quo cert᷒ nō eſt. ſꝫ dubiū dꝫ ſub dubio ꝓferre: ⁊ id de quo cert᷒ ē ꝓ certo aſſerere. ſꝫ qꝛ ꝯtingit ex labilitate humane memorie ꝙ reputat ſe hō qñqꝫ certū eſſe de eo qđ falſuꝫ eſt: ſi aliqs hoc cū debita ſollicitudine recogitās eſtimet ſe certū eſſe de eo qđ falſuꝫ ē nō peccat mortaliter hoc aſſerēs: qꝛ nō dicit falſuꝫ teſtīoniū ꝑ ſe ⁊ ex itētione: ſed ꝑ accñs ꝯ id qđ intēdit. ¶ Ad zᵐ dōꝫ: ꝙ iniuſtuꝫ iudiciū nō ē iudiciū. ⁊ ideo ex vi iudicij falſuꝫ teſtimoniuꝫ in iuſto iudicio ꝓlatū ad iniuſtitiā impediēdā nō hꝫ rōneꝫ pctī mortalis: ſꝫ ſolū ex iuramēto violato. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ hoīes maxime abhorrēt pctā q̄ ſunt ꝯ deuꝫ quaſi grauiſſima interqꝫ eſt ꝑiuriū. nō aūt ita abhorrēt pctā que ſunt ꝯ ꝓximū. ⁊ ideo ad maiorē certitudinē teſtimonij requirit̃ teſtis iuramentum.

¶ De iniuſtitia q̄ fit ī iudicio ex pte aduocatorꝝ. LXXI.

DEinde cōſiderādū eſt de iniuſtitia que fit in iudicio ex pte aduocatorꝝ. ¶ Et circa hoc q̄runt̃ q̄ttuor. p̄ vtrū aduocat᷒ teneat̃ pſtare ꝓciniū cauſe pauperū. z᷒ vtrū aliq̄ debeāt arceri ab officio aduocati. 3᷒. vtruꝫ aduocatus peccet iniuſtā cauſaꝫ defendēdo. 4᷒. vtrū peccet pecuniā accipiēdo ꝓ ſuo patrocinio.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ aduocat᷒ teneat̃ pſtare patrociniū cauſe pauperū. Dicit̃ enī Exo. z3. Si videris aſinū odiētis te iacere ſub onere: nō ptrāſibis ſed ſubleuabis cū eo: ſed nō minus piculū iminet pauperi ſi ei᷒ cā ꝯ iuſtitiā oppmat̃ q̄ꝫ ſi eius aſin᷒ iaceat ſub onere. ġ aduocat᷒ tenet̃ pſtare ꝓcinium cāe pauperū. ¶ P̄. Greg. dic̃ in q̄dā homel̃. Hñs itellectū curet oīno ne taceat: hñs rerū affluētiā a mīa nō torpeſcat habens artē q̄ regit̃: vſuꝫ illius cū ꝓximo partiat̃: habens loquēdi vſum apud diuitē ꝓ paupibus intercedat. talenti .n. noīe cuilibꝫ reputabit̃ qđ vel minimū accepit. ſed talētū ꝯmiſſum nō abſcondere ſꝫ fidelr̃ diſpenſare qlibꝫ tenetur: qđ pꝫ ex pena ſerui abſcōdentis talentū Matth. z5. ġ aduocatus tenet̃ ꝓ paupibus loq. ¶ P̄. Preceptū de mīe opib᷒ adimplēdis cū ſit affirmatiuū obligat ꝓ loco ⁊ tempore qđ ē maxīe in neceſſitate. ſꝫ tēpus neceſſitatis videt̃ eē qñ alicui᷒ paupis cā opp̄mit̃. ġ in tali caſu videt̃ ꝙ aduocatus teneat̃ paupib᷒ ꝓciniū pſtare. ¶ Sꝫ ꝯ. Nō minor neceſſitas ē idigētis cibo q̄ꝫ idigētis aduocato. ſꝫ ille q hꝫ ptātē cibandi non ſemꝑ tenet̃ pauperē cibare. ġ nec aduocatus ſemꝑ tenet̃ cāe pauperꝝ ꝓciniū pſtare. ¶ Rñ᷒. dōm ꝙ cū ꝓciniū cāe paupuꝫ ad opus mīe ptineat: ideꝫ ē hic dōm qđ ⁊ ſupra de alijs opibus mīe dcīn eſt. nullus aūt ſufficit oīb᷒ idigētib᷒ mīe opus īpēdere. Et iō ſic̃ Aug. dicit in p̄ de doc. chri. Cū oīb᷒ ꝓdeſſe non poſſis his potiſſime ꝯſulendū ē q ꝓ locorꝝ ⁊ temporꝝ vel q̄rūlibet rerꝝ opportunitatibus ꝯſtricti᷒ tibi q̄ſi q̄dā ſorte iūgunt̃. Dicit ꝓ locorꝝ opportunitatib᷒: qꝛ non tenet̃ hō ꝑ mūdū q̄rere idigentes qb᷒ ſubueniat: ſed ſufficit ſi eis q ſibi occurrūt mīe op᷒ īpēdat. Uñ dr̃ Exo. z3. Si occurreris boui inimici tui aut aſino erranti: reduc ad eū. Addit aūt ⁊ temporꝝ: qꝛ nō tenetur homo future neceſſitati alterius prouidere: ſꝫ ſufficit ſi preſenti neceſſitati ſuccurrat. Unde dicitur. i. Joā. 3. Qui viderit frēm ſuū neceſſitatē hñtē ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo ⁊c̃. Subdit auteꝫ: vel quarūlibet rerum: qꝛ hō ſibi ꝯiunctis q̄cūqꝫ neceſſitudine maxīe dꝫ curā īpendere: ſm illud. i. ad Thimo. 5. Si qs ſuorꝝ ⁊ maxime domeſticorū curā non hꝫ: fidē negauit. Quibus tñ ꝯcurrentibus ꝯſiderandū reſtat: vtrꝝ aliqs tantaꝫ neceſſitateꝫ patiat̃ ꝙ nō in ꝓmptu appareat quō ei poſſit aliter ſubueniri. ⁊ in tali caſu tenet̃ ei opus mīe impendere. ſi autē in ꝓmptu appareat quō aliter ei ſubueniri poſſit: vel per ſeipſum: vel per aliā pſonā magis coniunctam: aut maiorē facultatē hñteꝫ nō tenet̃ ex neceſſitate indigenti ſubuenire ita ꝙ nō faciēdo peccet: q̄uis ſi ſubuenerit ex tali neceſſitate laudabiliter faciat. Unde aduocatus nō tenet̃ ſemꝑ cauſe pauperꝝ ꝓcinium pſtare: ſed ſolū concurrentibus conditionibus ꝑdictis: alioquin oporteret euꝫ oīa alia negocia pretermittere ⁊ ſolis cauſis pauperꝝ iuuandis intendere. Et ideꝫ dicēdū ē de medico q̄ꝫtū ad curationē pauperum. ¶ Ad p̄ᵐ ġ dōꝫ: ꝙ qñ aſinus iacet ſub onere non pōt ei aliter ſubueniri in caſu iſto niſi ꝑ aduenietes ſubueniat̃. ⁊ iō tenentur iuuare non aūt tenerent̃ ſi poſſet aliūde remediū afferri.

¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ hō talentū ſibi traditū tenet vtiliter di
ſpenſare ſeruata oportunitate locoꝝ ⁊ tēpoꝝ ⁊ aliarū rerū
vt dictū ē. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ nō q̄libet neceſſitas cauſat de
bitū ſubueniendi: ſed ſolum illa que eſt dicta.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ icōueniē
ter aliqui ſm iura arceantur ab
officio aduocādi. ab opib⁹. n. miſicordie nullus dʒ arceri.
ſed patrociniū ꝑſtare ī cauſis: ad opa miſicordie ptinet: vt
dictū eſt. ḡ nullus dʒ ab hoc officio arceri. ¶ P̃. Cōtraria/
ruʒ cauſarū nō videt̄ eē idē effectus. ſʒ eē debitū reb⁹ di/
uinis: ⁊ eē debitū pctis: ē ꝯtriū. icōueniēter ḡ excludunt̄ ab
officio aduocati qdā ꝑpter religionē: vt monachi ⁊ clerici.
qdā aūt ꝑpter culpā: vt īfames ⁊ heretici. ¶ P̃. Hō dʒ di/
ligere ꝓximū ſicut ſeipſuʒ. ſʒ ad officiū dilectiōis ptinet ꝙ
aliqs aduocat⁹ cauſe alicui⁹ patrocinet̄. icōueniēter ergo
aliqui qb⁹ cōcedit̄ ꝓ ſeipſis auctoritas aduocatiōis ꝓhi/
bent̄ patrocinari cauſis alioꝝ. ¶ Sʒ ꝯ ē q. 3. q. 7. multe ꝑ
ſone arcent̄ ab officio poſtulādi. ¶ Rn̄⁰ dōm: ꝙ aliqs ipe
ditur ab aliquo actu duplici rōne. vno⁰ ꝑpter ipotētiam.
alio⁰ ꝑpter idecentiā. Sʒ ipotētia ſimpl'r excludit aliquē
ab actu. idecētia aūt nō excludit oīno: qꝛ neceſſitas idecen
tiā tollere pōt. ſic ergo ab officio aduocatoꝝ ꝓhibent̄ qdā
ꝑꝑ ipotētiā eo ꝙ deficiūt ſenſu: vel iteriori ſicut furioſi ⁊ ī/
puberes: vel exteriori ſicut ſurdi ⁊ muti. Eſt eni neceſſaria
aduocato ⁊ interioꝛ ꝑitia q̄ poſſit cōueniēter iuſtitiaʒ aſſū/
pte cauſe oſtēdere: ⁊ iterū loquela cū auditu vt poſſit ꝓnū
ciare ⁊ audire qḋ ei dr̄. vn̄ q in his defectū patiunt̄ oīno ꝓ/
hibent̄ ne ſint aduocati: nec ꝓ ſe nec ꝓ alijs. Decētia autē
huius officij exercēdi tollit̄ dupl'r. vno⁰ ex hoc ꝙ aliqs ē
reb⁹ maiorib⁹ obligat⁹. vn̄ monachos ⁊ ꝑbyteros nō decʒ
in q̄cūqʒ cauſa aduocatos eſſe neqʒ clericos in iudicio ſecu
lari: qꝛ hmōi ꝑſone ſūt in reb⁹ diuinis aſtricti. alio⁰ ꝑpter
ꝑſone defectū: vel corporalē: vt pʒ de cecis q cōueniēter iu
dici aſtare nō poſſent: vel ſpūalē. nō eni decet vt alteri⁹ iu/
ſtitie patron⁹ exiſtat q in ſeipſo iuſtitiā contēpſit: ⁊ iō infa/
mes īfideles ⁊ dānati de grauib⁹ criminib⁹ nō decēter ſīt
aduocati: tn̄ hmōi idecētie neceſſitas prefert̄: ⁊ ꝑpter hoc
hmōi ꝑſone pn̄t ꝓ ſeipſis vel ꝓ ꝑſonis ſibi ꝯiūctis vti offi/
cio aduocati. vn̄ ⁊ clerici ꝓ eccl'ijs ſuis pn̄t eſſe aduocati: ⁊
monachi ꝓ cā monaſterij ſui ſi abbas ꝑcepit. ¶ Ad p̄ᵐ er/
go dōm: ꝙ ab opib⁹ miſicordie iterdū ꝑpter idecētiā ipe/
diunt̄ aliqui: ⁊ aliq ꝑpter ipotētiā. nō eni oīa opa miſicor/
die oēs decēt: ſic ſtultos nō decet ꝯſiliū dare: neqʒ ignoran
tes docere. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ: ꝙ ſicut vt⁹ corrūpit̄ ꝑ ſupabun/
dantiā ⁊ defectū: ita aliqs fit idecēs ⁊ ꝑ mai⁹ ⁊ ꝑ min⁹. ⁊ ꝓ
pter hoc qdā arcent̄ a patrocinio ꝑſtādo in cauſis qꝛ ſunt
maiores tali officio ſicut religioſi ⁊ clerici. qdā vͦo qꝛ ſīt mi/
nores q̄ȝ vt eis hoc officiū cōpetat ſicut īfames ⁊ īfideles.
¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ non ita iminet homini neceſſitas patro/
cinari cauſis aliorū ſicut proprijs: qꝛ alij poſſunt ſibi aliter
ſubuenire. vnde non eſt ſimilis ratio.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ aduocatus nō
peccet ſi iniuſtā cām defendat. Sicͭ
eni oſtēdit̄ ꝑitia medici ſi īfirmitatē deſꝑatā ſanet: ita etiā
oſtēdit̄ ꝑitia aduocati ſi iniuſtā cām defendere poſſet: ſed
medicus laudat̄ ſi īfirmitatē deſꝑatā ſanet. ergo etiaʒ ad/
uocat⁹ nō peccat: ſʒ magis laudādus ē ſi iniuſtā cauſaʒ de/
fendat. ¶ P̃. A quolibet pctō licet deſiſtere: ſʒ aduocatus
punit̄ ſi cauſaʒ ſuā ꝑdiderit: vt habet̄. 2. q. 3. ergo aduocat⁹
nō peccat iniuſtā cām defendēdo ſi eā defendēdā ſuſcepe/
rit. ¶ P̃. Maius videt̄ eē pctm̄ ſi iniuſtitia vtat̄ ad iuſtā
cauſaʒ defendēdā: puta ꝓducēdo falſos teſtes: vel allegā/
do falſas leges: q̄ȝ iniuſtā cauſaʒ defendēdo: qꝛ hoc ē pctm̄
in forma: illud in mā: ſʒ videt̄ aduocato licere talibus aſtu
tijs vti: ſicut militi licet ex inſidijs pugnare. ergo videt̄ ꝙ
aduocat⁹ nō peccat ſi iniuſtā cauſaʒ defendat. ¶ Sʒ ꝯ eſt
qḋ dr̄. 2. ꝑalipo. 19. Impio ꝑbes auxiliū. ⁊ iccirco irā dn̄i me
rebaris: ſʒ aduocat⁹ defendēs cām iniuſtā ipſo ꝑbet auxi/
lium. ergo peccādo irā dn̄i meret̄. ¶ Rn̄⁰. dōm: ꝙ illicitū
eſt alicui coopari ad malū faciēdū: ſiue cōſulēdo: ſiue adiu
uando ſiue qualitercūqʒ cōſentiendo. qꝛ cōſiliās ⁊ coadiu/
uans quodāmodo eſt faciens. Et apl's dicit Ro. ꝑ ꝙ digni
ſunt morte nō ſolū qui faciūt pctm̄: ſed etiā q cōſentiūt fa/
cientib⁹: vn̄ ⁊ ſupra dictū ē ꝙ oēs tales ad reſtitutionē te/
nent̄. Manifeſtū eſt autē ꝙ aduocat⁹ ⁊ auxiliū ⁊ cōſiliū ꝓ
ſtat ei cuius cauſe patrocinat̄. vn̄ ſi ſciēter iniuſtā cām de/
fendit: abſqʒ dubio grauiter peccat: ⁊ ad reſtitutionē tenet̄
eius dāni qḋ ꝯ iuſtitiā ꝑ eius auxiliū altera pars incurrit.
Si aūt ignoranter iniuſtā cauſaʒ defendit putās eē iuſtā
excuſat̄ ſm modū quo ignorantia excuſari poteſt. ¶ Ad p̄
mū ergo dōm: ꝙ medicus accipiens in cura infirmitatem
deſperatā nulli facit iniuriaʒ. Aduocatus autē ſuſcipiens
cauſam iniuſtaʒ: iniuſte ledit euʒ cōtra queʒ iniuſte patro/
ciniuʒ preſtat. ⁊ ideo nō eſt ſimilis ratio. q̄uis eni laudabi
lis videatur q̄tum ad peritiā artis: tamen peccat q̄tū ad
iniuſtitiā voluntatis qua abutit̄ arte ad maluʒ. ¶ Ad 2ᵐ
dicendū ꝙ aduocatus ſi in principio credidit cauſaʒ iuſtā
eſſe: ⁊ poſtea in ꝓceſſu appareat eam eſſe iniuſtaʒ non de/
bet eam ꝓdere: vt. ſ. aliaʒ pteʒ iuuet vel ſecreta ſue cauſe
alteri pti reuelet: pōt tn̄ ⁊ dʒ cām deſerere: vel eū cui⁹ cāʒ
agit ad cedēdū īducere ſiue ad cōponēdū ſine aduerſarij
dāno. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſicͭ ſupra dcm̄ ē: militi vl' duci ex/
ercitus licet in bello iuſto ex inſidijs agere ea q̄ facere dʒ
prudēter occultādo: nō aūt falſitatē fraudulēter faciēdo:
qꝛ etiā hoſti fidē ſeruare dʒ: ſicͭ Tulli⁹ dicit in p̄ de officijs
vnde ⁊ aduocato defendenti cāʒ iuſtā licet prudenter oc/
cultare ea quibus impediri poſſet ꝓceſſus eius: non aūt li
cet ei aliqua falſitate vti.

Ad quartum ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ aduoca
to nō liceat ꝓ ſuo pͦcinio pecu
niā accipe. opa. n. mīe nō ſunt intuitu hūane remuneratio
nis faciēda: ſʒ illḋ Luc. 14. Cū facis prādiū aut cenā: noli
vocare amicos tuos neqʒ vicios diuites: ne forte ipi te re/
inuitēt ⁊ fiat tibi retributio. ſʒ ꝑſtare pͦciniū cauſe alicu/
ius ptinet ad opa mīe: vt dcm̄ eſt. ḡ nō licet aduocato acci
pere retributionē pecunie ꝓ pͦcinio ꝑſtito. ¶ P̃. Spūa/
le nō eſt ꝓ temporali ꝯmutādū: ſʒ pͦciniū ꝑſtitū videtur
eſſe quoddā ſpūale cū ſit vſus ſcīe iuris. ḡ nō licet aduoca
to ꝓ pͦcinio ꝑſtito pecuniā accipe. ¶ P̃. Sicͭ ad iudiciū
ꝯcurrit ꝑſona aduocati: ita etiā ꝑſona iudicis ⁊ perſona te/
ſtis. ſed ſm Aug. ad Macedonium: non dʒ iudex vende/
re iuſtū iudiciū: nec teſtis veꝝ teſtimoniū. ḡ nec aduocat⁹
poterit vendere iuſtū pͦciniū. ¶ Sed ꝯ eſt qḋ Aug. dicit
ibidē ꝙ aduocatus licite vendit iuſtū pͦciniū: ⁊ iuriſperi
tus veꝝ ꝯſiliū. ¶ Rn̄⁰. dōm: ꝙ ea q̄ qs non tenetur alteri
exhibere: iuſte pōt ꝓ eoꝝ exhibitione recōpēſationē acci/
pere. Manifeſtū ē aūt ꝙ aduocat⁹ non ſemꝑ tenet̄ pͦci/
niū ꝑſtare: aut ꝯſiliū dare cauſis alioꝝ. ⁊ iō ſi vēdat ſuū pa
trociniū ſiue ꝯſiliū: nō agit ꝯ iuſtitiā. Et eadē rō eſt de me/
dico opē ferēte ad ſanādū: ⁊ de oīb⁹ alijs hmōi ꝑſonis dūʒ
tn̄ moderate accipiāt ꝯſiderata ꝯditiōe ꝑſonarum ⁊ nego
ciorum ⁊ laboris ⁊ ꝯſuetudine pr̄ie. Si aūt ꝑ iprobitatem
aliqd īmoderate extorqueant: peccāt ꝯ iuſtitiā. Vn̄ Aug.
dicͭ ad Macedoniū ꝙ ab his extorta per īmoderatā iꝓ/
bitatē repeti ſolent: data ꝑ tollerabilem conſuetudinē nō
ſolent. ¶ Ad p̄muʒ ḡ dōʒ: ꝙ non ſemꝑ que homo pōt mi
ſericorditer facere: tenet̄ facere gratis: alioqn nulli liceret
aliquā rē vēdere: qꝛ q̄libet rē pōt homo miſericorditer i/
pēdere: ſʒ qn̄ eaʒ miſericorditer ipendit: nō hūanam ſʒ di/
uinā remunerationē querere dʒ. Et ſil'r aduocat⁹ qn̄ cau/
ſe pauperꝝ miſericorditer pͦcinat̄ nō dʒ itēdere remūera
tionē hūanā ſʒ diuinā: ñ tn̄ ſꝑ tenet̄ gratis pͦciniū ipēdere.

¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ ꝗ̄ſi ſciētia iuris ſit quoddā ſpūale: tamē vſus eius ſit ope corporali: ꝛ iō pro eius recōpēſatione licꝫ pecuniā accipere: aliogn nulli artifici liceret de arte ſua lucrari. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ iudex ꝛ teſtes cōes ſunt vtriꝗ̄ parti: qꝛ iudex tenet̄ iuſtā ſniam dare: ꝛ teſtis tenet̄ verū teſtimoniū dicere. Iuſtitia autē ꝛ veritas nō declināt in vnam partē magis ꝗ̄ in aliā. ꝛ iō iudicibꝰ de publico ſunt ſtipendia laboris ſtatuta. ꝛ teſtes accipiūt nō ꝗ̄ſi p̄ciū teſtioniȷ: ſꝫ ꝗ̄ſi ſtipēdiū laboris expēſas: vel ab vtraq̄ parte: vel ab ea a qua inducunt̄: qꝛ nemo militat ſtipendiȷs ſuis vnꝗ̄: vt dr̄. i. ad Corin. 9. Sed aduocatus alterā partē tm̄ defendit. ꝛ ideo licite poteſt p̄cium accipere a parte quā adiuuat.

¶ De iniuriȷs v̄boꝝ q̄ īferunt̄ extra iudiciū. LXXII.

DEinde cōſiderādūꝫ eſt de iniuriȷs v̄boꝝ que inferuntur extra iudiciū. Et p̄ de ꝯtumelia. 2° de detractione. 3° de ſuſurratione. 4° de maledictione. ¶ Circa p̄mū querunt̄ ꝗ̄tuor p̄ quid ſit ꝯtumelia. 2° vtrū oīs ꝯtumelia ſit pctm̄ mortale. 3° vtrum oporteat cōtumelioſos repmere. 4° de origine cōtumelie.

Ad primum ſic p̄cedit̄. Videt̄ ꝙ cōtumelia nō cōſiſtat in v̄bis. Cōtumelia eni īportat quoddā nocumētū p̄primo illatū cū ptineat ad iuſtitiā: ſed v̄ba nullū nocumētū vident̄ inferre p̄primo: nec in perſona: nec in rebꝰ. ergo ꝯtumelia nō ꝯſiſtit in v̄bis. ¶ p̄. Cōtumelia videt̄ ad quādā dehonorationē ptinere: ſꝫ magis aliqs pōt īhonorari ſeu vituparī factis ꝗ̄ v̄bis. ergo videt̄ ꝙ cōtumelia nō cōſiſtat in v̄bis ſed magis in factis. ¶ p̄. Dehonoratio q̄ fit in v̄bis veriꝰ dicit̄ ꝯuitiū vel iproperiū. ſed ꝯtumelia videt̄ differre a ꝯuitio ꝛ ab iproperio. ḡ ꝯtumelia nō cōſiſtit in v̄bis. ¶ Sꝫ ꝯ. Nihil auditu p̄cipit̄ niſi verbū: ſꝫ cōtumelia auditu p̄cipit̄: ſm̄ illud Hiere. 20. Audiui cōtumelias in circuitu. ergo cōtumelia eſt in verbis.

¶ Rn̄° dōm: ꝙ cōtumelia iportat dehonorationē alicuiꝰ qd̄ qdē cōtingit dupl'r. Cū eni honor aliquā excellētiā cōſequat̄. vnoº aliqs aliū dehonorat cū p̄uat eū excellētia ꝑ quā hēbat honorē: qd̄ qdē fit ꝑ pctā factoꝝ: de ꝗbus ſupra dictū eſt. alioº cū aliquis id qd̄ ē cōtra honorē alicuius deducit in notitiā eius ꝛ alioꝝ. ꝛ hoc p̄p̄rie ptinet ad ꝯtumeliam: qd̄ qdē fit ꝑ aliqua ſigna. Sꝫ ſicut Aug. dicit in. 2. de doc. chri. Oia ſigna v̄bis cōparata pauciſſima ſunt. Uerba. n. iter hoīes obtinuerūt p̄ncipatū ſignificādi ꝗ̄cūq̄ aīo cōcipiunt̄. ꝛ iō cōtumelia p̄p̄rie loquēdo ī v̄bis ꝯſiſtit. Unde Iſido. dicit in lib. etymolo. ꝙ cōtumelioſus dr̄ aliqs qꝛ velox ē ꝛ tumet v̄bis iniurie: tn̄ qꝛ ēt ꝑ facta aliqua ſignificatur aliqd q̄ in hoc ꝙ ſignificāt hn̄t vim v̄boꝝ ſignificatiuū: īde eſt ꝙ ꝯtumelia extēſo noīe ēt ī factis dr̄. Un̄ Ro. p̄ ſup illud: Cōtumelioſos ſuꝑbos. dicit glo. ꝙ ꝯtumelioſi ſunt q̄ dictis vel factis ꝯtumelias ꝛ turpia īferūt. ¶ Ad p̄ᵐ ergo dōm: ꝙ v̄ba ſm̄ ſui eēntiā. i. inꝗ̄tū ſūt qdā ſoni audibiles nullū nocumētū alteri inferūt niſi forte grauādo auditū: puta cū aliqs nimis alte loquit̄. Inꝗ̄tū vero ſunt ſigna repreſentātia aliqd in notitia alioꝝ: ſic poſſūt dāna multa inferre iter q̄ vnū ē ꝙ hō dānificat̄ ꝗ̄tū ad detrimētū honoris ſui: vel reuerētie ſibi ab aliȷs exhibēde: ꝛ iō maior ē cōtumelia ſi aliqs alicui defectū ſuū dicat corā multis: ꝛ tn̄ ſi ſibi ſoli dicat pōt eē ꝯtumelia inꝗ̄tū ipſe qui loquit̄ iniuſte ꝯ reuerētiā audiētis agit. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ intātū aliqs aliquē factis dehonorat inꝗ̄tū illa facta vel faciunt vel ſignificāt illd̄ qd̄ ē ꝯ honorē alicuiꝰ: quoꝝ p̄mū nō ptinet ad ꝯtumeliā: ſꝫ ad alias iniuſtitie ſpēs: de qbꝰ ſupra dictū eſt. 2ᵐ v̄o ptinet ad cōtumeliā inꝗ̄tū facta hn̄t vim v̄boꝝ in ſignificādo. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ ꝯuitiū ꝛ iproperiū cōſiſtunt in v̄bis: ſicut ꝛ cōtumelia: qꝛ ꝑ oia hec repn̄tat̄ aliqs defectus alicuiꝰ in detrimētū honoris ipſiꝰ. Huiuſmodi autꝫ defectꝰ ē triplex. ſ. defectꝰ culpe q̄ repn̄tat̄ ꝑ v̄ba cōtumelioſa. ꝛ defectꝰ gnāl'r culpe ꝛ pene q̄ repn̄tat̄ ꝑ ꝯuiciū: qꝛ ꝯuiciū cōſueuit dici nō ſolū aīe: ſꝫ ēt corpis. vn̄ ſiqs alicui iniurioſe dicat eū eē cecū: ꝯuiciū qdē dicit: ſꝫ nō cōtumeliā. Siqs aūt dicat alteri ꝙ ſit fur: nō ſolū ꝯuiciū ſꝫ etiam cōtumeliā īfert. qn̄q̄ v̄o repn̄tat aliqs alicui defectū minorationis ſiue idigentie q̄ etiā derogat honori ꝯn̄ti ꝗ̄cūq̄ excellētiā. ꝛ hoc fit ꝑ verbū īproperiȷ: qd̄ p̄p̄rie ē qn̄ aliqs iniurioſe alteri ad memoriā reduxit auxiliū qd̄ cōtulit ei neceſſitatē patiēti. Un̄ dr̄ Eccl'. 20. Exigua dabit ꝛ multa iproperabit: qn̄q̄ tamē vnū iſtoꝝ pro alio ponit̄.

Ad ſecundum ſic p̄cedit̄. Videt̄ ꝙ cōtumelia vel ꝯuiciū nō ſit pctm̄ mortale. Nullū. n. pctm̄ mortale ē actꝰ alicuiꝰ v̄tutis. ſꝫ ꝯuiciari ē actꝰ alicuiꝰ v̄tutis. ſ. eutropelie ad quā ptinet bn̄ ꝯuiciari ſm̄ ph'm in. 4. ethi. ḡ ꝯuiciū ſiue cōtumelia nō ē pctm̄ mortale. ¶ p̄. Pctm̄ mortale nō īuenit̄ ī viris ꝑfectis: q̄ tn̄ cōuicia vel cōtūelias aliqn̄ dicūt: ſic pꝫ de aplo q̄ ad Gal. 3. dixit: O īſenſati galathe. Et dn̄s dicit Luc. vlt. O ſtulti ꝛ tardi corde ad credēdū. ḡ ꝯuiciū ſiue cōtumelia nō eſt pctm̄ mortale. ¶ p̄. Quis illud qd̄ ē pctm̄ veniale ex gn̄e poſſit fieri mortale: nō tamē pctm̄ qd̄ eſt ex genere mortale: pōt eſſe veniale: vt ſupra habitū ē. ſi ḡ ꝯuitiū vel ꝯtumelia eēt pctm̄ mortale ex genere ſuo: ſequeretur ꝙ ſemꝑ eēt pctm̄ mortale: qd̄ videt̄ eē falſū: vt pꝫ in eo q̄ leuiter ꝛ ex ſurreptione vel ex leui ira dic̄ aliqd̄ verbū ꝯtumelioſū. nō ḡ cōtumelia vel ꝯuiciū ex gn̄e ſuo eſt pctm̄ mōtale. ¶ Sed ꝯ. Nihil meret̄ penā eternā īferni niſi pctm̄ mōtale: ſed ꝯuitiū vel ꝯtumelia meret̄ penā inferni: ſm̄ illud Matth. 5. Qui dixerit frī ſuo fatue reus erit gehēne ignis. ḡ ꝯuitiū vel ꝯtumelia ē pctm̄ mortale. ¶ Rn̄°. dōꝫ: ꝙ ſic̄ ſupra dictū ē: verba inꝗ̄tū ſunt ſoni qdā nō ſunt ī nocumētū alioꝝ ſꝫ inꝗ̄tū ſignificāt aliqd: q̄ qdē ſignificatio ex interiori affectu p̄cedit. ꝛ iō ī pctīs verboꝝ maxīe ꝯſiderādū v̄r ex quo affectu aliqs verba ꝑfert. Cū ḡ ꝯuitiū ſeu cōtumelia de ſui rōne īportet ꝗ̄dā dehonorationē: ſi ītentio ꝑferentis ad hoc ferat̄ vt aliqs ꝑ verba q̄ ꝑfert honorē alterius auferat: hoc p̄p̄e ꝛ ꝑ ſe ē dicere ꝯuitiū vel ꝯtumeliā: ꝛ hoc ē pctm̄ mortale nō minus ꝗ̄ furtū vel rapina. nō. n. hō minus amat ſuū honorē ꝗ̄ rē poſſeſſā. Si v̄o aliqs verbū cōuitiȷ vel cōtumelie alteri dixerit: nō tn̄ aīo dehonorādi ſꝫ forte p̄pter correctionē vel p̄pter aliqd hmōi: non dic̄ ꝯuitiū vel ꝯtumeliā formal'r ꝛ ꝑ ſe: ſed ꝑ accn̄s ꝛ mālit̄ inꝗ̄tū. ſ. dr̄ id qd̄ pōt eē ꝯuitiū vel ꝯtūelia: vn̄ hoc pōt eē qn̄q̄ pctm̄ veniale: qn̄q̄ aūt abſq̄ oī pctō: in quo tn̄ necāria ē diſcretio vt moderate hō talibꝰ v̄bis vtat̄: qꝛ pōt eſſe ita graue ꝯuitiū ꝙ ꝑ icautelā ꝓlatū auferret honorē eiꝰ ꝯ quē ꝓferret: ꝛ tūc poſſet hō peccare mortal'r ēt ſi non ītenderet dehonorationē alteriꝰ: ſic̄ etiā ſi aliqs īcaute aliū ex ludo ꝑcutiēs grauiter ledat: culpa nō caret. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōm: ꝙ ad eutropelū ptinet dicere aliqd̄ leue ꝯuitiū: non ad dehonorationē vel ad ꝯtriſtationē eius in quē dr̄: ſed magis cā delectionis ꝛ ioci. ꝛ hoc pōt eē ſine pctō ſi debite circūſtantie obſeruent̄: ſi vero aliqs nō reformidet ꝯtriſtare eū in quē ꝑfert̄ hmōi iocoſū ꝯuitiū dūmodo aliȷs riſū excitet hoc eſt vitioſū vt ibidē dr̄. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ ſic̄ licitū ē aliquē verberare vel in rebꝰ dānificare cā diſcipline: ita etiā ꝛ cā diſciplīe pōt aliqs alteri quē dꝫ corrigere verbū aliqd̄ ꝯuitioſū dicere. ꝛ hoc mō dn̄s diſcipulos vocauit ſtultos. ꝛ apl's galathas īſenſatos: tn̄ ſicut dicit Aug. in li. de ſermone dn̄i ī mōte: Raro ꝛ ex magna neceſſitate obiurgatōes ſunt adhibende: in quibus non vt nobis ſed vt dn̄o ſeruiatur inſtemus. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ cum peccatum ꝯuitiȷ vel ꝯtumelie ex aīo dicētis depēdeat: pōt cōtigere ꝙ ſit pctm̄ veniale ſi ſit leue ꝯuitiū nō multū hoīem dehoneſtās ꝛ ꝑferat̄ ex aliqua animi leuitate vel ex leui ira abſq̄ firmo

ꝓpoſito aliquē dehoneſtandi:puta cum aliquis intendit aliquem per huiuſmodi verbū leuiter contriſtare.

Ad tertium ſic procedit̄. Uidetur ꝙ aliquis nõ debeat ꝯtumelias ſibi illatas ſuſtiere. Qui eni ſuſtinet ꝯtumeliā ſibi illatā: audaciā nutrit cõuiciãtis. ſʒ hoc nõ eſt faciēdū.ergo hõ nõ dʒ ſuſtinere cõtumeliā ſibi illatā:ſʒ magis cõuiciãti reſpõdere. ¶ ꝑ.hõ dʒ plus ſe diligere ꝙ̄ aliū:ſʒ aliqs nõ dʒ ſuſtinere ꝙ alteri ꝯuiciuʒ inferat̄.vñ dr̄ ꝓuerb.26.Qui īponit ſtulto ſilētiū iras mitigat.ergo etiā aliqs nõ dʒ ſuſtinere ꝯtumelias illatas ſibi. ¶ ꝑ. Nõ licet alicui vindicare ſeipſuʒ:ſm illud:Mihi vindictā ⁊ ego retribuā.ſʒ aliqs nõ reſiſtēdo cõtumelie ſe vindicat:ſm illud Chryſo.Si vindicare vis ſile ⁊ funeſtam ei dediſti plagā.ergo aliqs nõ dʒ ſilēdo ſuſtinere verba ꝯtumelioſa:ſʒ magis reſpõdere. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qd̃ dr̄ in ps. Qui inqrebant mala mihi locuti ſunt vanitates.Et poſtea ſubdit:Ego aūt tanꝙ̄ ſurdus nõ audiebā:⁊ ſicut mutus nõ apiens os ſuū. ¶ Rñ°. dõm:ꝙ ſicut patiētia neceſſaria eſt in his que ꝯ̄ nos fiūt:ita etiā in his q̄ ꝯtra nos dicunt̄. Precepta aūt patiētie in his que ꝯ̄ nos fiūt ſunt in ꝑparatione animi habēda:ſic̄ Aug.in lib.de ſmone dñi in mõte exponit illud ꝑceptū dñi:Siqs ꝑcuſſerit te in vna maxilla:pbe ei ⁊ aliā:vt.ſ.hõ ſit parat⁹ hoc facere ſi opus fuerit:nõ tñ ſp tenet̄ facere actu:qꝛ nec ipſe dñs hoc fecit:ſʒ cū ſuſcepiſſet alapā dixit:qd me cedis:vt habet̄ Joan.18.Et iõ etiā circa v̄ba ꝯtumelioſa q̄ ꝯ̄ nos dicunt̄ eſt idē itelligēdū.tenemur eni hr̄e aīum paratū ad ꝯtumelias tolerãdas ſi expediens fuerit.Qñqʒ tñ oʒ vt ꝯtumeliā illatā repellamus maxime ꝓpter duo. ꝑ qdē ꝓpter bonū eius qui ꝯtumeliā īfert:vt videlicet ei⁹ audacia repmat̄:⁊ de cetero talia nõ attētet:ſm illud ꝓuerb.26. Rñde ſtulto iuxta ſtultitiā ſuā ne ſibi ſapiēs videat̄. alio° ꝓpter bonū multoꝝ quoꝝ ꝓfectus īpedit̄ ꝓpter cõtumelias nobis illatas. Uñ Greg.dicit ſup Ezech.homel.9. Hi quoꝝ vita in exēplo imitationis ē poſita debēt ſi poſſunt detrahētiū ſibi v̄ba cõpeſcere:ne eoꝝ ꝑdicationē nõ audiāt q audire poterāt:⁊ ita in prauis moribus remanētes bene viuere ꝯtēnant. ¶ Ad p⁹ ḡ dõm: ꝙ audaciā cõuiciantis ꝯtumelioſi dʒ aliqs moderate repmere.ſ.ꝓpter officiū charitatis non ꝓpter cupiditatē priuati honoris.vñ dicit̄ ꝓuerb.26.Ne rñdeas ſtulto iuxta ſtultitiam ſuā:ne ei ſimilis efficiaris. ¶ Ad 2⁹ dõʒ:ꝙ in hoc ꝙ aliqs alienas cõtumelias repmit nõ ita timet̄ cupiditas priuati honoris:ſicut cū aliqs repellit cõtumelias ꝓprias magis aūt videt̄ hoc ꝓuenire ex charitatis affectu. ¶ Ad 3⁹ dõʒ:ꝙ ſi aliqs hoc aīo taceret vt tacēdo ꝯtumeliãtē ad iracūdiā ꝓuocaret:hoc ꝑtineret ad vindictā.ſʒ ſi aliqs taceat volens dare locuʒ ire hoc eſt laudabile. Uñ dicit̄ Eccl.8. Nõ litiges cū hoīe linguato:⁊ nõ ſtruas ī ignē illius ligna.

Ad quartum ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ ꝯtumelia nõ oriat̄ ex ira:qꝛ dicit̄ ꝓuerb.10. Ubi ſupbia ibi ꝯtumelia:ſed ira eſt vitiū diſtictū a ſupbia ergo ꝯtumelia nõ orit̄ ex ira. ¶ ꝑ. Prouer.20.dicit̄: Oēs ſtulti miſcētur ꝯtumelijs:ſʒ ſtultitia eſt vitiū oppoſituʒ ſapiētie:vt ſupra habitū eſt.ira autē opponit̄ mãſuetudini. ḡ ꝯtumelia nõ orit̄ ex ira. ¶ ꝑ. Nullū pctm̄ diminuitur ex ſua cauſa:ſed peccatū cõtumelie diminuit̄ ſi ex ira ꝓferatur.graui⁹ eni peccat q ex odio cõtumeliā infert ꝙ̄ qui ex ira.ergo cõtumelia nõ oritur ex ira. ¶ Sʒ ꝯ̄ eſt qd̃ Grego. 31.moral̄.dicit ꝙ ex ira oriuntur ꝯtumelie. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ cū vnū peccatū poſſit ex diuerſis oriri:ex illo tñ dicitur ꝑncipalius habere originē:ex quo frequētius ꝓcedere cõſueuit ꝓpter ꝓpinquitatē ad finē ipſius. Cõtumelia autē magnã hʒ ꝓpinquitatē ad fineʒ ire qui eſt vindicta. nulla eni vindicta eſt irato magis in ꝓmptu ꝙ̄ inferre cõtumeliam alteri:⁊ ideo cõtumelia maxime orit̄ ex ira. ¶ Ad pꝛimū ergo dõm:ꝙ cõtumelia nõ ordinatur ad finē ſuperbie qui eſt celſitudo.⁊ ideo non directe contumelia orit̄ ex ſuperbia.diſponit tamē ſuperbia ad cõtumeliā inꝗ̄tuʒ illi q ſe ſuperiores eſtimãt:facilius alios cõtēnunt ⁊ iniurias eis irrogant.facilius eni iraſcunt̄:vtpote reputãtes indignuʒ quicqd ꝯtra eoꝝ voluntatem agitur. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ:ꝙ ſm philoſophū in.7.ethicoꝝ:ira nõ perfecte audit rõneʒ.⁊ ſic iratus patitur rationis defectū in quo cõuenit cū ſtultitia:⁊ ꝓpter hoc ex ſtultitia oritur cõtumelia ſʒ affinitatē quã habet cū ira. ¶ Ad 3ᵐ dõʒ:ꝙ ſm philoſophū in.2.rhetorice:iratus intēdit manifeſtaʒ offenſam:quod nõ curat odiens.⁊ ideo cõtumelia que importat manifeſtã iniuriã magis pertinet ad iram ꝙ̄ ad odium.

¶ De detractione. Queſtio LXXIII.

DEinde conſiderandū eſt de detractione. ¶ Et circa hoc queruntur quattuor. Primo quid ſit detractio. Secundo vtruʒ ſit peccatū mortale. Tertio de cõparatione eius ad alia peccata. Quarto vtrum peccet aliquis audiendo detractionem.

Ad pꝛimum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ detractio nõ ſit denigratio aliene fame ꝑ occulta verba vt a quibuſdã diffinitur. Occultū.n.⁊ manifeſtū ſunt circumſtantie non ꝯſtituētes ſpēm pctī.accidit.n.peccato ꝙ a multis ſciatur vel a paucis.ſʒ illud qd̃ nõ ꝯſtituit ſpēm pctī non ꝑtinet ad rõnem ipſius:nec dʒ poni in eius diffinitione.ḡ ad rõnē detractionis non ꝑtinet ꝙ fiat ꝑ occulta verba. ¶ ꝑ. Ad rõnē fame ꝑtinet publica notitia ſi ḡ ꝑ detractionē denigret̄ fama alicui⁹:nõ poterit hoc fieri ꝑ verba occulta:ſʒ ꝑ verba in manifeſto dicta. ¶ ꝑ. Ille detrahit q aliqd ſubtrahit vel diminuit de eo qd̃ ē.ſʒ qñqʒ denigrat̄ fama alicui⁹ etiã ſi nihil ſubtrahat̄ a veritate:puta cū aliqs vera crimina alicui⁹ ꝓdit.ḡ nõ oīs denigratio fame ē detractio. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qd̃ dr̄ Eccleſ.10. Si mordeat ſerpens in ſilentio nihil eo minus hʒ q occulte detrahit.ergo occulte mordere famã alicuius eſt detrahere. ¶ Rñ°. dõm ꝙ facto aliqs nocet alteri dupl̄r. Manifeſte qdeʒ ſic̄ in rapina vel ꝗ̄cūqʒ violētia illata. Occulte aūt ſic̄ in furto ⁊ doloſa ꝑcuſſione. Ita etiã verbo aliqs dupl̄r aliquē ledit. Uno° in manifeſto.⁊ hoc fit ꝑ ꝯtumeliã:vt ſupra dcm̄ ē. Alio° occulte.⁊ hoc fit ꝑ detractionē. Ex hoc aūt ꝙ aliqs mãifeſte verba ꝯ̄ aliū ꝓfert vr̄ eū paruipēdere:vñ ex hoc ipſo dehonorat̄.⁊ iõ ꝯtumelia detrimētū affert honori ei⁹ in quē ꝓfert̄:ſʒ q verba ꝯ̄ aliquē ꝓfert in occulto vr̄ eū vereri magis ꝙ̄ ꝑuipēdere vñ nõ directe īfert detrimētū honori ſʒ fame inꝗ̄tū hmõi v̄ba occulte ꝓferēs ꝗ̄tū in ipſo eſt eos q audiūt facit malã opionē hr̄e de eo ꝯ̄ quē loqtur hoc.n.ītendere videt̄:⁊ ad hoc conat̄ detrahens vt ei⁹ verbis credat̄. Uñ pʒ ꝙ detractio differt a cõtumelia dupl̄r. Uno° ꝗ̄tū ad modū ꝓponēdi v̄ba:qꝛ.ſ.ꝯtumelioſus manifeſte ꝯtra aliquem loqtur:detractor aūt occulte. Alio° ꝗ̄tum ad finē intentū:ſiue ꝗ̄tum ad nocumētuʒ illatū:qꝛ.ſ.ꝯtumelioſus derogat honori:detractor fame. ¶ Ad pᵐ ḡ dõm:ꝙ in volūtarijs ꝯmutationib⁹ ad quas reducunt̄ oīa nocumenta ꝓximo illata verbo vel facto diuerſificat̄ rõnem peccati occultum ⁊ manifeſtum:qꝛ alia eſt rõ inuoluntarij per violentiã ⁊ ꝑ ignorantiã: vt ſupra dictum eſt. ¶ Ad 2ᵐ dõm:ꝙ verba detractionis dicūtur occulta nõ ſimpl̄r:ſʒ per comparationeʒ ad eum de quo dicuntur:qꝛ eo abſente ⁊ ignorante dicuntur: ſed ꝯtumelioſus in faciē contra hominem loquitur. vnde ſi aliquis de alio male loquatur corã multis eo abſente detractio eſt:ſi auteʒ eo ſolo preſente contumelia eſt: ꝗ̄uis etiam ſi vni ſoli aliquis de abſente malum dicat:corrumpit famam eius non in toto ſed in parte. ¶ Ad tertiuʒ dicendum ꝙ aliquis dicitur detrahere non quia diminuat de veritate ſed qꝛ diminuit

famā eius:qđ quidē fit qñqȝ directe:qñqȝ indirecte. Dire-
cte quidē q̈drupl'r. Uno° qñ falſuȝ īponit alteri. 2° quā-
do pctm̄ adauget ſuis v̄bis. 3° qñ occultū reuelat. 4° qñ
id quod eſt bonū dicit mala intētione factū. Indirecte au-
tem:vel negando bonū alterius : vel malicioſe reticendo:
vel minuendo.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit. Uidet̄ ꝙ detractio
nō ſit pctm̄ mortale. Nullus.n.
actus v̄tutis ē pctm̄ mortale:ſȝ reuelare pctm̄ occultuȝ qđ
ſicut dictū ē ad detractionē ptinet:eſt act⁹ v̄tutis vel chari
tatis:dū aliqs fratris pctm̄ denūciat eius emēdationē in-
tendēs.vel ēt eſt act⁹ iuſtitie dū aliqs fratrē accuſat. ergo
detractio nō eſt pctm̄ mortale. ¶ P̄. Sup illud ꝓuer.24.
Cū detractorib⁹ ne cōmiſcearis.dicit glo. Hoc ſpāl'r vitiū
piclitat̄ totū gen⁹ humanū.ſȝ nullū pctm̄ mortale in toto
humano gñe īuenit̄:q2 multi abſtinēt a pctō mortali.pctā
autē venialia ſunt q̄ in hoīb⁹ inueniunt̄.ergo detractio eſt
pctm̄ veniale. ¶ P̄. Aug.in homel'.de igne purgatorio: in-
ter pctā minuta ponit qñ cum oī facilitate vel temeritate
maledicim⁹:qđ ptinet ad detractionē.ergo detractio ē pec
catū veniale. ¶ Sȝ ɔ̄ ē qđ Ro.p̄ dr̄:Detractores deo odi-
biles:qđ iō addit̄ : vt dicit glo.ne leue putet̄ ꝓpter hoc ꝙ
cōſiſtit in v̄bis. ¶ Rñ°. dōm ꝙ ſicut ſupra dictū eſt pctā
v̄boꝝ maxime ſūt ex intētione dicētis diiudicanda.detra-
ctio aūt ſm ſuā rōnē ordinat̄ ad denigrādū famā alicuius
vñ ille p ſe loquendo detrahit q̄ ad hoc de aliquo alloquit̄
eo abſente vt ei⁹ famā denigret:auferre autē alicui famaȝ
valde graue ē:q2 īter res tpales videt̄ fama eē p̄cioſior: p
cui⁹ defectū īpedit̄ hō a multis bene agēdis: ꝓpter qđ di-
cit̄ Eccl.41.Curā habe de bono noīe.hoc.n.magis pmane
bit tibi q̄ȝ mille theſauri magni ⁊ p̄cioſi.⁊ iō detractio p ſe
loquēdo ē pctm̄ mortale.Cōtīgit tñ qñqȝ ꝙ aliqs dic̄ ali-
qua v̄ba p q̄ diminuit̄ fama alicui⁹:nō hoc intēdēs ſȝ aliqd
aliud.hoc aūt nō ē detrahere p ſe ⁊ formal'r loquēdo: ſȝ ſo-
luȝ māl'r ⁊ q̄ſi p accidēs.⁊ ſiqdē v̄ba p q̄ fama alteri⁹ dimi
nuit̄ pferat aliqs ꝓpter aliqđ bonū vel neceſſariū debitis
circūſtātijs obſeruatis nō ē pctm̄:nec pt̄ dici detractio.Si
aūt pferat ex aī leuitate:vel ꝓpter cām aliquā nō neceſſa
riā:nō ē pctm̄ mortale:niſi forte verbū qđ dr̄ ſit adeo gra-
ue qđ nōbil'r famā alicui⁹ ledat:⁊ p̄cipue in his q̄ ptinēt ad
honeſtatē vite:q2 hoc ex ipſo gñe v̄boꝝ hȝ rōnē pcti mor-
talis.⁊ tenet̄ aliqs ad reſtitutionē fame:ſicut ad reſtitutionē
cuiuſlibet rei ſubtracte eo mō quo ſupra dictū ē : cū de re-
ſtitutione ageret̄. ¶ Ad p̄ᵐ q̄ dōm: ꝙ reuelare pctm̄ occul
tuȝ alicuius ꝓpter ei⁹ emēdationē denūciādo : vel pp bo-
nuȝ iuſtitie publice accuſando:nō ē detrahere: vt dictū eſt.
¶ Ad 2ᵐ dōȝ:ꝙ glo.illa nō dicit ꝙ detractio in toto gñe
humano inueniat̄.ſed addit pene:tū q2 ſtultoꝝ infinit⁹ eſt
numer⁹: ⁊ pauci ſunt q̄ ambulāt p viā ſalutis.tū ēt q2 pau-
ci vel nulli ſunt q̄ nō aliqñ ex aī leuitate aliqd dicūt, vñ in
aliquo vel leuiter alteri⁹ fama minorat̄ : q2 vt dr̄ Jaco.3.
Siqs in v̄bo nō offendit hic ē pfect⁹ vir. ¶ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ
Aug.loq̄t̄ ī caſu illo quo aliqs dic̄ aliqđ leue malū de alio:
nō ex itētione nocēdi:ſȝ ex aī leuitate:vel ex lapſu lingue.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ detractio ſit
graui⁹ oīb⁹ pctis q̄ in ꝓximū cōmit-
tunt̄. Q2 ſup illud p̄s:Pro eo vt me diligerēt detrahebant
mihi.dicit glo. Plus nocēt in mēbris detrahētes xp̄o:quia
aīas creditoꝝ īterficiūt:q̄ȝ q̄ eius carnē moꝝ reſurrecturā
pemerūt.Ex quo videt̄ ꝙ detractio ſit graui⁹ pctm̄ q̄ȝ ho-
micidiū:quāto graui⁹ eſt occidere aīaȝ q̄ȝ occidere corpus.
ſȝ homicidiū ē graui⁹ inter cetera pctā q̄ in ꝓximū cōmit-
tunt̄.q̄ detractio ē ſimpl'r inter oīa grauior. ¶ P̄. Detra-
ctio videt̄ eē graui⁹ peccatū q̄ȝ cōtumelia:q2 ɔtumeliā po-
teſt hō repellere nō aūt detractionē latētē: ſȝ ɔtumelia vi-
det̄ eſſe mai⁹ peccatū q̄ȝ adulteriū:p hoc ꝙ adulteriū vnit
duos in vnā carnē:ɔtumelia aūt vnitos in multa diuidit.
ergo detractio ē mai⁹ peccatū q̄ȝ adulteriū : qđ tñ īter alia
pctā q̄ ſunt in ꝓximū magnā grauitatē hȝ. ¶ P̄. Cōtume-
lia orit̄ ex ira:detractio aūt ex inuidia:vt pȝ p Greg.31.mo-
ral'.ſed iuidia eſt mai⁹ peccatū q̄ȝ ira.ergo ⁊ detractio ē ma
ius peccatū q̄ȝ ɔtumelia.⁊ ſic idē qđ prius. ¶ P̄. Tāto ali-
quod peccatū ē graui⁹ q̄ȝto īducit grauiorē defectū : ſȝ de-
tractio īducit grauiſſimū defectū.ſ.excecationē mētis.Di-
cit enī Greg.Quid aliud detrahentes faciūt niſi ꝙ in pul-
uerē ſufflant:⁊ ī oculos ſuos terrā excitāt.⁊ vñ plus detra-
ctionis ſufflant:inde min⁹ v̄itatis videāt.ergo detractio ē
grauiſſimū peccatū īter ea q̄ cōmittunt̄ in ꝓximū. ¶ Sȝ
ɔ̄.Graui⁹ eſt peccare facto q̄ȝ v̄bo.ſȝ detractio ē peccatum
v̄bi:adulteriū aūt ⁊ homicidiū ⁊ furtū ſunt pctā in factis.
q̄ detractio nō ē graui⁹ ceteris pctis que ſunt in ꝓximum.
¶ Rñ°.dōm:ꝙ pctā q̄ cōmittunt̄ in ꝓximū ſunt pēſanda
p ſe quidē ſm nocumēta q̄ ꝓximo inferunt̄:q2 ex hoc hñt
rōnē culpe:tāto aūt ē maius nocumētū quāto maius bo-
nū demit̄.Cū autē ſit triplex bonū hoīs.ſ.bonū aīe: bonuȝ
corpis:⁊ bonū exterioꝝ rerū.Bonū aīe qđ ē maximū non
pōt alicui ab alio tolli niſi occaſional'r:puta per malā pſua
ſionē q̄ neceſſitatē nō infert. Sed alia duo bona.ſ.corpis
⁊ exterioꝝ reꝝ poſſunt ab alio violenter auferri:ſed q2 bo
nū corporis p̄emiet bono exterioꝝ reꝝ:grauiora ſunt pec-
cata q̄bus infertur nocumētū corpori q̄ȝ ea q̄bus īfert̄ no
cumētū exteriorib⁹ reb⁹.Uñ īter cetera pctā q̄ ɔmittunt̄
in ꝓximū homicidiū grauius ē p qđ tollit̄ vita ꝓximi iam
actu exñs:ɔñter aūt adulteriū qđ eſt ɔ̄ debitū ordinē gña
tionis hūane p quā ē ītroitus ad vitā:ɔñter aūt ſunt exte-
riora bona īter q̄ fama p̄eminet diuitijs:eo ꝙ ꝓpinquior eſt
ſpūalib⁹ bonis. Uñ dr̄ ꝓuer.22. Melius eſt nomē bonuȝ
q̄ȝ diuitie multe.⁊ iō detractio ſm ſuū gen⁹ ē maius pctm̄
q̄ȝ furtū:min⁹ tñ q̄ȝ homicidiū vel adulteriū:pōt tñ eē ali⁹
ordo pp circūſtātias aggrauātes vel diminuētes. Per ac-
cidēs aūt grauitas pcti attendit̄ ex pte peccātis q̄ grauius
peccat ſi ex deliberatōe peccet q̄ȝ ſi peccet ex infirmitate
vel īcautela.⁊ ſm hoc pctā locutōis hñt aliquā leuitatē in
q̄ȝtuȝ de facili ex lapſu lingue ꝓueniunt abſqȝ magna pre-
meditatione. ¶ Ad p̄mum q̄ dōȝ : ꝙ illi q̄ detrahūt xp̄o ī-
pediētes fidē mēbroꝝ ipſius:derogant diuinitati eius cui
fides innititur.vñ nō ē ſimplex detractio: ſȝ blaſphemia.
¶ Ad 2ᵐ dōȝ:ꝙ grauius pctm̄ ē ɔtumelia q̄ȝ detractio in-
q̄ȝtū hȝ maiorē ɔtēptū ꝓximi:ſic ⁊ rapina ē grauius pctm̄
q̄ȝ furtū:vt ſupra dictuȝ ē:ɔtumelia āt nō ē graui⁹ pctm̄ q̄ȝ
adulteriū.nō.n.grauitas adulterij penſat̄ ex ɔiunctōe cor
poꝝ:ſȝ ex deordinatōe gñatōis hūane.ɔtumelioſus āt nō
ſufficiēter cauſat inimicitiaȝ in alio:ſȝ occaſional'r tm̄ diui
dit vnitos:inq̄ȝtū.ſ.p hoc ꝙ mala alteri⁹ ꝓmit alios q̄ȝtuȝ
in ſe ē ab ei⁹ amicitia ſeparat licet ad hoc p ei⁹ v̄ba non co-
gant̄:ſic q̄ ⁊ detractor occaſional'r ē homicida : inq̄ȝtuȝ.ſ.p
ſua v̄ba dat alteri occaſionē vt ꝓximū odiat vel ɔtēnat ꝓ-
pter qđ in ep̄la Clemētis dr̄:detractores eē homicidas.ſ.
occaſional'r:q2 q̄ odit frēm ſuū homicida ē: vt dr̄.1. Joā.3.
¶ Ad 3ᵐ dōȝ:ꝙ ira querit in manifeſto vindictā īferre:vt
ph̄s dicit in.2.rhetorice:iō detractio q̄ eſt in occulto non ē
filia ire ſicut ɔtumelia:ſȝ magis iuidie q̄ nitit̄ q̄litercūqȝ
minuere gl'iaȝ ꝓximi.nec tñ ſeqtur pp hoc ꝙ detractio ſit
grauior q̄ȝ ɔtumelia:q2 ex minori vitio pōt oriri maius pec
catū:ſicut ex ira naſcit̄ homicidiū ⁊ blaſphemia. origo enī
pctōꝝ attendit̄ ſm īclinationē ad finē qđ ē ex pte ɔuerſio
nis.grauitas aūt pcti magis attendit̄ ex parte auerſionis.
¶ Ad 4ᵐ dōm:ꝙ q2 hō letat̄ in ſnīa oris ſui : vt dr̄ ꝓuer.
15.idē ē ꝙ ille q̄ detrahit īcipit magis amare ⁊ credere qđ
dicit:⁊ per ɔñs ꝓximū magis odire:⁊ ſic magis recedere a
cognitiōe veritatis. Iſte effectus poteſt ſequi etiā ex alijs
peccatis que ptinent ad odium ꝓximi.

Ad quartum ſic ꝓcedit᷑. Uidet᷑ ꝙ audiens qui tolerat detrahenteᷓ non grauiter peccet. Nõ eni aliqs magis tenet᷑ alteri ꝙᷓ ſibiipſi: ſed laudabile eſt ſi patiẽter hõ ſuos detractores toleret. Dicit eni Greg. ſup Ezech. homel. 9. Linguas detrahẽtiũ ſicᷓ nr̃o ſtudio nõ debem᷒ excitare ne ipſi pereãt: ita ꝑ ſuã maliciã excitatas debem᷒ eq̃nimiter tollerare vt nobis meritũ creſcat. ergo nõ peccat aliqs ſi detractiõib᷒ alioꝝ nõ reſiſtat. ¶ P̃. Eccl. 4. dr̃: Nõ ꝯdicas vbo veritatis vllo mõ. ſꝫ quãdoq; aliqs detrahit vba v̾itatis dicẽdo: vt ſupra dictũ ẽ. ergo videt᷑ ꝙ nõ ſemper teneat᷑ hõ detractoribus reſiſtere. ¶ P̃. Nullus dꝫ ĩpedire id qd̃ ẽ in vtilitateᷓ alioꝝ: ſꝫ detractio frequẽter eſt in vtilitateᷓ alioꝝ: ꝯ quos detrahit᷑. Dicit eni pius papa: Nõnunq̃ detractio aduerſus bonos cõcitatur: vt quos vel domeſtica adulatio: vel alioꝝ fauor in altum extulerat: detractio humiliet. ġ aliqs nõ dꝫ detractores ĩpedire. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qd̃ Jero. dicit: Caue ne linguã aut aures hẽas prurientes: aut alijs detrahas: aut alios audias detrahẽtes. ¶ Rñ᷒. dõm: ꝙ ſm̃ apl̃m ad Ro. p̃: Digni ſũt morte: nõ ſolũ q̃ pctã faciũt: ſꝫ ẽt q̃ faciẽtib᷒ pctã ꝯſentiunt Qd̃ quideᷓ ꝯtingit dupl̾r. vno᷒ directe: qñ. ſ. qs ĩducit aliũ ad pctm̃ vel ei placet pctm̃. alio᷒ indirecte. ſ. qñ nõ reſiſtit cũ reſiſtere poſſit. ⁊ hoc ꝯtingit qñq; nõ q꞉ pctm̃ placeat: ſꝫ ꝓpter aliqueᷓ humanũ timoreᷓ. Dicẽdũ ẽ ergo ꝙ ſi aliquis detractiões audiat abſq; reſiſtẽtia videt᷑ detractori ꝯſentire: vñ fit particeps pctĩ eius. ⁊ ſiqdeᷓ ĩducat eũ ad detrahẽdũ vel ſalteᷓ placeat ei detractio ꝓpter odiũ ei᷒ cui detrahit: nõ min᷒ peccat ꝙᷓ detrahẽs: ⁊ qñq; magis. Uñ Ber. dicit: Detrahere aut detrahẽteᷓ audire qd hoꝝ dãnabilius ſit nõ facile dixerĩ. Si vo nõ placeat ei pctm̃: ſꝫ ex timore vl̾ negligẽtia vel etiã verecũdia q̃dã omittat repellere detrahenteᷓ: peccat qdeᷓ ſed multomin᷒ ꝙᷓ detrahẽs: ⁊ plerunq; venialiter. Qñq; etiã hoc põt eẽ pctm̃ mortale vel ꝑꝑ hoc ꝙ alicui ex officio ĩcũbit detrahẽteᷓ corrigere: vel ꝑꝑ aliqd̃ piculũ qd̃ audiẽs nouit ꝯſequẽs: vel ꝑꝑ radiceᷓ q̃ timor humanus qñq; põt eẽ pctm̃ mortale: vt ſupra habitũ ẽ. ¶ Ad p̃᷒ ergo dõm: ꝙ detractiones ſuas nullus audit: q꞉ mala q̃ dicunt᷑ de aliquo eo audiẽte nõ ſunt detractiões ꝓprie loquẽdo: ſed ꝯtumelie: vt dictũ eſt: poſſũt tñ ad notitiã alicuius detractiões ꝯ ipſiꝫ facte alioꝝ reuelatiõib᷒ ꝑuenire: ⁊ tũc ſui arbitrij eſt detrimentũ ſue fame pati: niſi hoc v̾gat in piculũ alioꝝ: vt ſupra dictũ eſt. ⁊ iõ in hoc põt ꝯmendari eius patiẽtia ꝙ patiẽter detractiões ſuſtinet: nõ aũt eſt ſui arbitrij ꝙ patiat᷑ detrimẽtũ fame alterius. ⁊ iõ in culpã ei vertit᷑ ſi nõ reſiſtit cũ poſſit reſiſtere eadeᷓ rõne q̃ tenet᷑ aliquis ſubleuare aſinũ alteri᷒ iacenteᷓ ſub onere: vt p̾cipitur Deutro. 22. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: ꝙ nõ ſemꝑ aliqs dꝫ reſiſtere detractori arguẽdo eũ de falſitate: ⁊ maxime ſi ſciat verũ eẽ qd̃ dicit᷑: ſꝫ dꝫ eũ verbis redarguere de hoc ꝙ peccat fratri detrahẽdo: vel ſalteᷓ oſtẽdere ꝙ ei detractio diſpliceat per triſtitiã faciei: q꞉ vt dr̃ ꝓuerb. 25. Uẽtus aqlo diſſipat pluuias: ⁊ facies triſtis linguã detrahẽteᷓ. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ: ꝙ vtilitas q̃ ex detractione ꝓuenit nõ eſt ex intẽtione detrahentis: ſed ex dei ordinatione q̃ ex quolibet malo elicit bonũ. ⁊ ideo nihilomin᷒ eſt detractorib᷒ reſiſtẽdũ: ſicut ⁊ raptoribus vel oppreſſorib᷒ aliorũ: q̃uis ex hoc oppreſſis vel ſpoliatis per patientiã meritũ creſcat.

¶ De ſuſurratione. Queſtio. LXXIIII.

DEinde cõſiderãdũ eſt de ſuſurratione. ¶ Et circa hoc queruntur duo. p̃ vtrũ ſuſurratio ſit peccatũ diſtinctum a detractione. 2᷒ qd̃ horum ſit grauius.

Ad primum ſic ꝓcedit᷑. Uidetur ꝙ ſuſurratio nõ ſit peccatũ diſtinctũ a detractione. Dicit eniꝫ Iſidorus in lib. etymologiarũ. Suſurro de ſono locutiõis appellat᷑: q꞉ nõ in facie alicui᷒: ſꝫ in aure loquit᷑ detrahẽdo: ſꝫ loq de altero detrahẽdo ad detractioneᷓ pertinet. ergo ſuſurratio nõ eſt pctm̃ diſtinctũ a detractione. ¶ P̃. Leuit. 19. dicit᷑: Nõ eris criminator nec ſuſurro in ꝑplis: ſꝫ criminator ideᷓ videt᷑ eẽ qd̃ detractor. ergo etiã ſuſurratio a detractiõe nõ differt. ¶ P̃. Eccl. 28. dicit᷑: Suſurro ⁊ biliguis maledict᷒ erit. ſed bilinguis videt᷑ ideᷓ eſſe qd̃ detractor: q꞉ detractoruꝫ ẽ duplici lingua loqui: aliter. ſ. in abſentia ⁊ aliter in p̾ſentia. ergo ſuſurro ideᷓ eſt qd̃ detractor. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qd̃ ro. p̃ ſuꝑ illud: Suſurrões detractores: dicit glo. Suſurrões inter amicos diſcordiã ſeminãtes: detractores qui alioruꝫ bona negant vel minuũt. ¶ Rñ᷒ dõm: ꝙ ſuſurro ⁊ detractor in mã ꝯueniũt: ⁊ etiã in forma ſiue in mõ loquendi: q꞉ vterq; malũ occulte de ꝓximo dixit: ꝓpter quã ſĩilitudineᷓ interdũ vnuꝫ pro alio ponit᷑. Unde Eccl. 5. ſuꝑ illud: Non appelleris ſuſurro. dicit glo. i. detractor. Differunt auteᷓ in fine: q꞉ detractor intẽdit denigrare famã proximi. vnde illa mala de ꝓximo p̾cipue ꝓfert ex q̃bus ꝓximus infamari poſſit vel ſaltem diminui eius fama. ſuſurro aũt intẽdit amicitiã ſeparare: vt patet per glo. inductam. Et per illud quod dr̃ ꝓuer. 26. Suſurrone ſubtracto iurgia ꝯquieſcũt. ⁊ iõ ſuſurro talia mala ꝓfert de ꝓximo que poſſunt ꝯ ipm̃ ꝯmouere aĩum audientis: ſm̃ illud Eccl̃ia. 28. Uir pctõr ꝯturbabit amicos: ⁊ in medio paceᷓ hñtiuꝫ ĩmittit inimicitiam. ¶ Ad p̃mũ ergo dõm: ꝙ ſuſurro inq̃ꜩuꝫ dicit malũ de alio dr̃ detrahere. In hoc tñ dr̃t a detractore: q꞉ nõ ĩtendit ſimpl̾r malũ dicere: ſꝫ q̃cqd ſit illud qd̃ poſſit aĩuꝫ vni᷒ ꝑturbare ꝯ aliũ. etiã ſi ſit ſimpl̾r bonũ: ⁊ tñ apparẽs malũ inq̃ꜩum diſplicet ei cui dr̃. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: ꝙ crimiator dr̃t a ſuſurrone ⁊ a detractore: q꞉ crimiator ẽ q̃ publice crimia alijs ĩponit vel accuſando vel cõuitiando: qd̃ nõ ꝑtinet ad detractoreᷓ ⁊ ſuſurroneᷓ. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ bilinguis ꝓprie dr̃ ſuſurro. Cuꝫ. n. amicitia ſit ĩter duos: nititur ſuſurro ex vtraq; ꝑte amicitiã rumpe. ⁊ iõ duabus linguis vtitur ad duos: vni dicẽs malũ de alio: ꝓpter qd̃ dr̃ Eccl̃ia. 28. Suſurro ⁊ bilinguis maledict᷒ ẽ. Et ſubditur. Multos. n. turbauit pacem habentes.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit᷑. Uidet᷑ ꝙ detractio ſit grauius pctm̃ ꝙᷓ ſuſurratio. Pctã. n. oris ꝯſiſtũt ĩ hoc ꝙ aliqs maledicit. ſꝫ detractor dicit de ꝓxĩo ea q̃ ſunt mala ſimpl̾r: q꞉ ex talib᷒ orit᷑ ĩfamia vel diminuit᷑ fama. ſuſurro aũt nõ curat dicere niſi mala apparẽtia q̃. ſ. diſplicẽt audiẽti. ġ graui᷒ pctm̃ eſt detractio ꝙᷓ ſuſurratio. ¶ P̃. Quicũq; aufert alicui famaꝫ aufert ei nõ ſolũ vnũ amicũ ſed multos: q꞉ ĩtellectus vniuſcuiuſq; refugit amicitiã ĩfamiũ ꝑſonaꝝ. Uñ ꝯ quẽdã dr̃. 2. ꝑalipo. 19. His qui oderunt dominũ amicitia iungeris. ſuſurratio aũt aufert vnũ ſoluꝫ amicuꝫ. grauius ġ pctm̃ eſt detractio ꝙᷓ ſuſurratio. ¶ P̃. Jaco. 4. dicitur. Qui detrahit fratri ſuo detrahit legi: ⁊ per conſequens deo qui eſt legiſlator. ⁊ ſic peccatum detractionis videtur eſſe peccatum in deuꝫ quod eſt grauiſſimum: vt ſupra habitum eſt. peccatũ auteᷓ ſuſurrationis eſt in ꝓximũ. ġ peccatũ detractionis: eſt grauius ꝙᷓ peccatum ſuſurrationis. ¶ Sed ꝯ ẽ qd̃ dr̃ Eccl̃ia. 5. Denotatio peſſima ſuꝑ bilingueᷓ: ſuſurratori aũt odiuꝫ ⁊ inimicitia ⁊ contumelia. ¶ Rñ᷒. dõm: ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt: peccatum in ꝓximum tanto eſt grauius q̃ꜩo per ipſuꝫ nocumentum ꝓximo infert᷑. nocumentũ auteᷓ tanto mai᷒ eſt q̃ꜩo maius eſt bonuꝫ quod tollitur. Inter cetera vero exteriora bona preeminet amicus: quia ſine amicis null᷒ viuere poteſt: vt patet per philoſophum in. 8. ethi. Unde dicitur Eccl̃ia. 6. Amico fideli nulla ẽ comparatio: quia ⁊ optima fama que per detractionem tollitur ad hoc maxime neceſſaria ẽ vt hõ idoneus ad amicitiam habeatur. ⁊ ideo ſuſurratio eſt maius pctm̃ ꝙᷓ detractio ⁊ ꝙᷓ ꝯtume

lia:qꝛ amicus ē melioꝛ q̃ȝ honoꝛ.ꝛ amari q̃ȝ honoꝛari: vt in
.8.ethi.phs dicit.❡ Ad p̄ᵐ ğ dõm: q̄ ſpẽs ꝛ grauitas pctī
magis attendit̄ ex fine q̃ȝ ex mãli obo.ꝛ iõ rõne finis ſuſur
ratio eſt grauioꝛ q̃ȝuis detractoꝛ qñq̄ȝ peioꝛa dicat. ❡ Ad
2ᵐ dõm q̄ fama eſt diſpoſitio ad amicitiã:ꝛ īfamia ad ini/
micitiã.diſpoſitio aũt deficit ab eo ad qd̄ diſponit.ꝛ iõ ille
qui opat̄ ad aliqd̄ qd̄ eſt diſpoſitio ad inimicitiã minꝰ pec/
cat q̃ȝ ille qui directe operat̄ ad inimicitiã īducẽdã. ❡ Ad
3ᵐ dõm:q̄ ille qui detrahit fratri intãtũ videt̄ detrahere
legi inq̃ȝtũ ɔtẽnit p̄ceptũ de dilectiõe p̄ximi ɔ̄ qd̄ directꝰ
agit qui amicitiã diſrũpere nitit̄. vñ hoc pctm̄ maxime ɔ̄
deũ eſt:qꝛ deus dilectio eſt: vt dicit̄.i.Jo.4.Et ꝓpter hoc
dicit̄ prouerb.6.Sex ſunt que odit dominus ꝛ ſeptimum
deteſtatur anima eius:ꝛ hoc ſeptimũ ponit eum qui ſemi/
nat inter fratres diſcordiam.

❡ De deriſione. Qõ LXXV.

DEinde conſiderãdũ eſt de deriſio/
ne.❡ Et circa hoc querun/
tur duo. p̄ vtrũ deriſio ſit pctm̄ ſpãle di
ſtinctũ ab alijs pctīs q̄bus per v̄ba nocu
mentũ proximo infert̄. 2ᵒ vtrũ deriſio
ſit peccatũ mortale.

Ad primum ſic p̄ceditur. Videt̄ q̄ deriſio nõ
ſit ſpãle pctm̄ ab alijs p̄miſſis diſti/
ctũ.Subſanatio.n.videt̄ idẽ eſſe qd̄ deriſio. ſed ſubſana/
tio ad cõtumeliã videt̄ pertinere.ergo deriſio nõ videtur
diſtingui a cõtumelia.❡ P̄. Nullus irridet̄ niſi de aliquo
turpi ex quo hõ erubeſcit.hmõi aũt ſunt pctã que ſi mani/
feſte de aliquo dicunt̄ pertinẽt ad cõtumeliã. ſi aũt occul/
te p̄tinẽt ad detractionẽ ſiue ſuſurrationẽ. ergo deriſio nõ
eſt vitiũ a p̄miſſis diſtinctũ.❡ P̄. Huiuſmodi pctã diſtin/
guunt̄ ſm nocumẽta que p̄ximo inferunt̄:ſed p̄ deriſionẽ
nõ infert̄ aliud nocumentũ p̄ximo q̃ȝ in honore vel fama
vel detrimẽto amicitie.ergo deriſio nõ eſt peccatũ diſtin/
ctum a p̄miſſis. ❡ Sȝ ɔ̄ eſt q̄ deriſio fit ludo:vñ ꝛ illuſio
noiatur.nullũ aũt p̄miſſoꝝ ludo agit̄ ſed ſerio.ergo deriſio
ab oibꝰ p̄dictis differt.❡ Rñ°.dõm:q̄ ſicut ſupra dictum
eſt pctã v̄boꝝ p̄cipue pẽſanda ſunt ſm intẽtionẽ ꝓferẽtis.
ꝛ ideo ſm diuerſa que q̄s intẽdit ɔtra alium loquẽs:hmõi
pctã diſtinguunt̄.Sicut aũt aliq̄s ɔuiciãdo intẽdit ɔuitia/
ti honorẽ dep̄mere ꝛ detrahẽdo diminuere famã: ꝛ ſuſur/
rando tollere amicitiã:ita etiã irridẽdo aliq̄s intẽdit q̄ il/
le qui irridet̄ erubeſcat.ꝛ qꝛ hic finis ē diſtinctꝰ ab alijs: iõ
etiã pctm̄ deriſionis diſtinguit̄ a p̄miſſis pctīs.❡ Ad p̄ᵐ ğ
dõm:q̄ ſubſanatio ꝛ irriſio ɔueniũt in fine: ſȝ differunt in
modo:qꝛ irriſio fit oꝛe.i.v̄bo ꝛ cachinnis. ſubſannatio autẽ
naſo rugato:vt dicit glo.ſup illud p̄s. Qui habitat in celis
irridebit eos.Talis aũt differẽtia nõ diuerſificat ſpeciem:
vtrũq̄ȝ tñ differt a contumelia:ſicut erubeſcẽtia a dehono/
ratione.eſt eñi erubeſcẽtia timoꝛ dehonoꝛatiõis: ſicut Da/
maſ.dicit.❡ Ad 2ᵐ dõȝ:q̄ de ope virtuoſo aliq̄s apud ali/
os ꝛ reuerẽtiã meret̄ ꝛ famã:ꝛ apud ſeipſuȝ bone cõſciẽtie
gloriã:ſm illud.2.ad Corin.p̄:Gloria nr̃a hec ē teſtimoniuȝ
ɔſcie nr̃e.vñ ecõuerſo.de actu turpi.i.vicioſo:apud alios q̄/
deȝ tollit̄ hois honoꝛ ꝛ fama ꝛ ad hoc ɔtumelioſus ꝛ detra
ctoꝛ turpia de alio dicũt.apud ſeipſuȝ aũt per turpia q̄ hic
dicunt̄ aliq̄s p̄dit ɔſcie gloriã per quãdã ɔfuſionẽ ꝛ erube/
ſcentiã:ꝛ ad hoc turpia dicit deriſoꝛ:ꝛ ſic pȝ q̄ deriſoꝛ cõi/
cat cũ p̄dictis vitijs in mã:differt aũt ī fine. ❡ Ad 3ᵐ dõȝ:
q̄ ſecuritas ɔſcie ꝛ quies illiꝰ magnũ bonũ eſt:ſm illud ꝓ/
uerb.15.Secura mẽs quaſi iuge cõuiuiũ:ꝛ iõ qui ɔſciẽtiam
alicuiꝰ ingetat ɔfundẽdo ipſuȝ:aliqd̄ ſpãle nocumẽtũ ei ī/
fert.Unde deriſio eſt peccatum ſpeciale.

Ad ſecundum ſic p̄ceditur.Videtur q̄ derſio
nõ poſſit eſſe pctm̄ mortale. Oẽ
eñi peccatũ mortale ɔ̄riat̄ charitati:ſed deriſio nõ videtur
ɔ̄riari charitati.agit̄ eñi ludo qñq̄ȝ īter amicos. vñ ꝛ delu/
ſio noiat̄.ğ deriſio nõ põt eẽ pctm̄ mortale. ❡ P̄. Deriſio
illa videt̄ eẽ maxĩa q̄ fit in iniuriã dei.ſȝ nõ oīs deriſio que
v̄git ī iniuriã dei ē pctm̄ mortale:alioq̄n q̄cũq̄ȝ recidiuaret
ī aliqd̄ pctm̄ veniale de quo penituit peccaret mortal̄r. dic̄
eñi Jſido.q̄ irriſoꝛ ē ꝛ nõ penitẽs q̄ ad hoc agit tãtũ q̄ pe/
nitet.ſimil̄r ꝛ ſeq̄ret̄ q̄ oīs ſimulatio eẽt pctm̄ mortale: qꝛ
ſic̄ Greg.dic̄ in moral̄. Per ſtrutionẽ ſignificat̄ ſimulatoꝛ
q̄ deridet equũ.i.hoīeȝ iuſtũ.ꝛ aſcẽſorẽ.i.deũ. ğ deriſio nõ
ē pctm̄ mortale. ❡ P̄. Cõtumelia ꝛ detractio vident̄ eſſe
grauioꝛa pctã q̃ȝ deriſio:qꝛ maiꝰ ē facere aliq̄d ſerio q̃ȝ ioco:
ſȝ nõ oīs detractio vl̄ ɔtumelia ē pctm̄ mortale. ğ mlt̄o mi
nus deriſio.❡ Sȝ ɔ̄.ē qd̄ dr̄ ꝓuer.3.Jpſe deridet illuſores
ſȝ deridere dei ē eternal̄r punire ꝓ pctõ mortali:vt pȝ p̄ id
qd̄ dr̄ in p̄s.Qui habitat ī celis irridebit eos.ğ deriſio ē pec
catũ mortale.❡ Rñ°. dõm:q̄ irriſio nõ fit niſi de aliquo
malo vel defectu.malũ aũt ſi ſit magnũ nõ ꝓ ludo accipit̄
ſȝ ſerioſe.vñ ſi in ludũ vel riſuȝ v̄tat̄:ex quo irriſiõis vel il/
luſionis nomẽ ſumit̄:hoc ē qꝛ accipit̄ vt paruũ.Põt auteȝ
aliqd̄ malũ accipi vt p̄uũ dupl̄r. Unoᵒ ſm ſe. Alioᵒ rõne
p̄ſone.Cũ ãt aliq̄s alteriꝰ p̄ſone malũ vel d̄fectũ ī ludũ vel
riſũ ponit:qꝛ ſm ſe p̄uũ malũ ē veniale ꝛ leue pctm̄ ſȝ ſuũ
genꝰ.Cũ aũt accipit̄ q̄ſi p̄uũ rõne p̄ſone: ſic̄ defectus pue/
roꝝ ꝛ ſtultoꝝ paꝝ ponderare ſolemꝰ ſic aliquem illudere
vel irridere eſt eũ oīno p̄uipendere ꝛ eũ tã vileȝ eſtimare:
vt de eius malo nõ ſit curãdũ ſed ſit q̄ſi ꝓ ludo habẽdũ: ꝛ
ſic deriſio ē pctm̄ mortale ꝛ grauius q̃ȝ ɔtumelia q̄ ſil̄r ē in
manifeſto:qꝛ ɔtumelioſus videt̄ accipere malũ alteriꝰ ſe/
rioſe:illuſoꝛ aũt in ludũ.ꝛ ita videt̄ eẽ maioꝛ cõtemptus ꝛ
dehonoꝛatio.ꝛ ſm hoc illuſio ē graue pctm̄:ꝛ tãto grauius
q̃ȝto maioꝛ reuerẽtia debebat̄ p̄ſone q̄ illudit̄. Unde gra/
uiſſimũ ē irridere deũ ꝛ ea q̄ dei ſunt:ſm illud Jſa.37.Cui
exprobraſti ꝛ quẽ blaſphemaſti ꝛ ſup quẽ exaltaſti vocem
tuã.Et poſtea ſubdit̄:ad ſcm̄ iſrl̄. Deinde ſcdm̄ locũ tenet
irriſio parẽtũ.Unde dr̄ ꝓuer.30.Oculũ q̄ ſubſannat p̄reȝ
ꝛ deſpicit partũ mr̄is ſue effodiant eũ coꝛui de toꝛrẽtibus
ꝛ comedãt eũ filij aq̄le. Deinde iuſtoꝝ deriſio grauis eſt:
qꝛ honoꝛ ē virtutis p̄miuȝ.Et ɔ̄ hoc dr̄ Job.12.Deridet̄ iu
ſti ſimplicitas:q̄ q̄dẽ deriſio valde nociua ē:qꝛ p̄ hoc hoīes
a bñ agẽdo īpediunt̄:ſm illud Greg. Qui in alioꝝ actibus
exoꝛiri bona reſpiciunt mox ea manu peſtifere exprobra
tionis euellunt.❡ Ad p̄mũ ğ dõm:q̄ ludus nõ īpoꝛtat ali
quid ɔ̄rium charitati reſpectu eiꝰ cuȝ quo ludit̄: poteſt tñ
īpoꝛtare aliq̄d ɔ̄rium charitati reſpectu eius de quo ludit̄
ꝓpter ɔtemptũ: vt dcm̄ eſt.❡ Ad 2ᵐ dõm:q̄ ille q̄ recidi
uat in pctm̄ de quo penituit.ꝛ ille q̄ ſimulat nõ exp̄ſſe deũ
irridet ſed q̄ſi īterp̄tatiue:inq̃ȝtũ.ſ.ad modũ deridentis
ſe hȝ:nec tñ venial̄r peccãdo aliq̄s ſimpl̄r recidiuat vel ſi/
mulat:ſed diſpoſitiue vel īterp̄tatiue. ❡ Ad 3ᵐ dõȝ:q̄
deriſio ſm ſuã rõnẽ leuiꝰ aliq̄d ē q̃ȝ detractio vl̄ ɔtumelia:
qꝛ nõ īpoꝛtat ɔtẽptũ ſȝ ludũ:qñq̄ȝ tñ hȝ maioꝛẽ ɔtẽptuȝ q̃ȝ
ɔtumelia: vt ſupra dcm̄ ē.ꝛ tũc eſt graue pctm̄.

❡ De maledictione. Qõ LXXVI.

DEinde cõſiderandũ eſt de male/
dictiõe.❡ Et circa hoc q̄/
runtur q̄tuoꝛ. p̄ vtrum licite poſſit ali
quis maledicere hoī. 2ᵒ vtrũ licite poſ
ſit aliq̄s maledicere irrõnali creature.
3ᵒ vtrum maledictio ſit pctm̄ mortale.
4ᵒ de ɔpatõe eius ad alia pctã.

Ad primum ſic p̄ceditur. Videtur q̄ nõ liceat
maledicere aliquẽ. Nõ eſt.n.licitũ
p̄terire mandatũ apl̄i in quo chriſtꝰ loquebat̄: vt dr̄.2.ad
Coꝛ.13.ſȝ ipſe p̄cipit Ro.7.Bñdicite ꝛ nolite maledicere.
ğ nõ licet aliquẽ maledicere.❡ P̄. Oẽs tenent̄ deũ bñdi
cere.ſm illud Danielis.3.Benedicite filij hoīum dñõ.ſed

nō pōt ex ore eodē procedere benedictio dei ꝛ maledictio
hominis: vt pbaꝛ Jaco.3.ḡ nulli licet aliquē maledicere
¶ P̄. Jlle qui aliquē maledicit videꝛ optare malū ei⁹ cul
pe vel pene: qꝛ maledictio videꝛ eē īprecatio q̄daʒ. ſed non
licet deſiderare malū alteri⁹: gnīmo orare oʒ p oīb⁹ vt li-
berentur a malo. ergo nulli licet maledicere. ¶ P̄. Diabo-
lus per obſtinationē maxime ſubiect⁹ ē malicie: ſed nō liʒ
alicui maledicere diabolū: ſicut nec ſeipſuʒ. Dicit.n. Eccl.
21. Cū maledicit ipius diabolū: maledicit ipſe aīam ſuā. er-
go multomin⁹ licet maledicere hoīem. ¶ P̄. Numeri.23.
ſup illud: Quō maledicam cui nō maledixit dn̄s. dicit glo.
Nō pōt eē iuſta maledicēdi cauſa vbi peccātis ignoraꝛ af-
fectus: ſed hō nō pōt ſcire affectū alteri⁹ hoīs: nec etiā vtꝝ
ſit maledict⁹ a deo. ergo nulli licet aliquē hoīeʒ maledice-
re. ¶ Sʒ ꝯ ē qd̄ Deutro.27. dr̄: Maledictus q nō pmanet
in ſermonib⁹ legis huius. Heliſeus etiā pueris ſibi illuden
tib⁹ maledixit: vt habeꝛ.4. regū.2. ¶ Rn̄º. dīcm̄: q male-
dicere idē ē qd̄ malū dicere. dicere aūt tripl'r ſe hʒ ad id qd̄
diciꝛ. vno mō per modū enūciationis: ſicut aliqd expri-
miꝛ mō īdicatiuo. ꝛ ſic maledicere nihil aliud ē q̄ȝ malū al
terius referre qd̄ ptinet ad detractionē. vn̄ q̄nq; maledici
detractores dicunꝛ. alio mō dicere ſe hʒ ad id qd̄ dicitur
p modū cauſe. ꝛ hoc qdē pmo ꝛ pncipal'r cōpetit deo q oīa
ſua verbo fecit: ſm̄ illud ps: Dixit ꝛ facta ſunt. Cōſequēter
aūt cōpetit hoībus q v̄bo ſuo alios mouēt p impiuʒ ad ali-
quid faciēdū: ꝛ ad hoc inſtituta ſunt verba impatiui modi.
3º mō ipſuʒ dicere ſe hʒ ad id qd̄ diciꝛ quaſi expſſio q̄daʒ
affect⁹ deſiderātis id quod v̄bo expmiꝛ: ꝛ ad hoc inſtituta
ſunt v̄ba optatiui modi. Pretermiſſo ergo pmo mō male-
dictionis q eſt p ſimplicē enūciationē mali: cōſiderādū eſt
de alÿs duob⁹. Ubi ſcire oʒ q facere aliqd ꝛ velle illud: ſe
ꝯſequunꝛ in bonitate ꝛ malicia: vt ex ſupradictis pʒ. Un̄ ī
iſtis duob⁹ modis quo malū diciꝛ p modū īperātis vl' per
modū optātis: eadē rōne eſt aliqd licitū ꝛ illicitū. Si eniʒ
aliquis īperet vel optet malū alteri⁹ inq̄ȝtuʒ ē malū quaſi
ipſuʒ malū intēdēs: ſic maledicere vtroq; mō erit illicitū:
ꝛ hoc ē maledicere per ſe loquēdo. Si aūt aliqs īperet vel
optet malū alteri⁹ ſub rōne boni: ſic ē licitū: nec erit male-
dictio p ſe loquēdo: ſʒ per accn̄s: qꝛ pncipalis intētio dicen-
tis nō ferꝛ ad malū ſʒ ad bonū. Cōtingit aūt malū aliqd̄ di
ci īperādo vel optādo ſub rōne duplicis boni. Qn̄q; quidē
ſub rōne iuſti: ꝛ ſic iudex licite maledicit illū cui pcipit iu-
ſtam penā inferri. ꝛ ſic etiaʒ eccl'ia maledicit anathemati-
ʒando: ſicut ꝛ pphete in ſcripturis q̄nq; īprecanꝛ mala pec
catorib⁹ q̄ſi cōformātes volūtatē ſuā diuine iuſtitie: lʒ he
impcationes poſſint etiā p modum pnūciationis īntelligi.
Quādoq; vero diciꝛ aliquod malū ſub ratione vtilis: puta
cum cū aliquis optat aliquē peccatorē pati aliquā egritu-
dinem aut aliquod īpedimentū: vel vt ipſe melior efficia-
tur: vel vt ſaltē ab alioruʒ nocumento ceſſet. ¶ Ad pº ḡ di
cendū: q apoſtolus pħibet maledicere per ſe loquēdo cuʒ
intentione mali. Et ſimiliter dicendū ad ſcd̄m. ¶ Ad ter-
tiuʒ dicendū: q optare alicui malū ſub rōne boni: nō ꝯtra-
riaꝛ affectui quo quis ſimpliciter alicui optat bonū: ſʒ ma-
gis habet cōformitatē ad ipſuʒ. ¶ Ad 4m dīcʒ: q in diabo
lo eſt cōſiderare naturā ꝛ culpā. natura quidē eius bona ē:
ꝛ a deo nec eā maledicere licet: culpa autē eius eſt maledi-
cenda: ſm̄ illud Job.3. Maledicant ei qui maledicūt diei.
cum autē peccator maledicit diaboluʒ ppter culpā. ſeipſū
ſimili ratione iudicat maledictione dignuʒ. ꝛ ſm̄ hoc dici-
tur maledicere animā ſuam. ¶ Ad 5m dīcʒ: q affectus pec
cātis ꝛ ſi in ſe nō videatur poteſt tamē pcipi ex aliquo ma-
nifeſto peccato pro quo pena ē infligēda. Similiter etiaʒ
q̄uis ſciri nō poſſit quē deus maledicat ſm̄ finalē reproba
tionem. poteſt tamen ſciri qs ſit maledictus a deo ſm̄ rea-
tum preſentis culpe.

Ad ſecundum ſic pcediꝛ. Videꝛ q non liceat
creaturā irrōnalē maledicere.
Maledictio enī pcipue videtur eſſe licita inq̄ȝtuʒ reſpicit
penā. ſʒ creatura irrōnalis nō eſt ſuſceptiua nec culpe nec
pene. ergo eā maledicere nō licet. ¶ P̄. Jn creatura irrō-
nali nihil inuenitur niſi nā quā deus fecit. hāc aūt maledi
cere nō licet etiā in diabolo: vt dictuʒ eſt. ergo creaturā ir-
rationalē nullo modo licet maledicere. ¶ P̄. Creatura ir-
rationalis aut eſt pmanēs ſicut corpora: aut ē tranſiens ſi-
cut tēpora. ſed ſicut Greg. dicit in.4. moral. Ocioſuʒ ē ma-
ledicere nō exiſtēti: vicioſuʒ vero ſi exiſteret. ḡ nullo mo-
do licet maledicere creature irrōnali. ¶ Sʒ ꝯ ē q dominus
maledixit ficulnee: vt habeꝛ Matth.21. Et Job ma-
ledixit diei ſuo: vt habeꝛ Job.3. ¶ Rn̄º. dīcm̄ q bn̄dictio
vel maledictio pprie ad illam reʒ pertinet cui poteſt ali-
quid bene vel male ꝯtingere. ſ. rationali creature: creatu-
ris autem irrōnalibus bonū vel malū dicitur cōtingere in
ordine ad creaturā rōnalē ppter quā ſunt. Ordinanꝛ aūt
ad eā multipliciter. Uno quidē modo per modū ſubuen
tionis inq̄ȝtuʒ. ſ. ex creaturis irrationalibis ſubuenitur hu-
mane neceſſitati: ꝛ hoc modo dn̄s homini dicit Geneſis.3.
Maledicta terra in opere tuo: vt. ſ. per eius ſterilitatem
homo puniretur. Et ita etiaʒ ītelligiꝛ qd̄ habeꝛ Deutº.28.
Benedicta horrea tua. Et īfra maledictū horreū tuū. Sic
etiā Dauid maledixit montes gelboe: ſm̄ Greg. expoſitio-
nē. Alioº creatura irrōnalis ordinaꝛ ad rōnalē p modū
ſignificationis. ꝛ ſic dn̄s maledixit ficulneā in ſignificatio
nē iudee. Tertioº ordinaꝛ creatura irrōnalis ad rōnaleʒ
p modū continentis. ſ. tēporis vel loci ꝛ ſic maledixit Job
diei natiuitatis ſue ppter culpam originalē quā naſcendo
cōtraxit ꝛ ppter ſequētes penalitates. ꝛ ppter hoc etiā po
teſt ītelligi Dauid maledixiſſe montib⁹ gelboe: vt legiꝛ.2.
Reg.p.ſ. ppter cedē ppl'i que in eis cōtigerat. Maledice-
re autē rebus irrōnalibus inquātuʒ ſunt creature dei eſt
peccatum blaſphemie. Maledicere autē eis ſm̄ ſe conſi-
deratis eſt ocioſum ꝛ vanum ꝛ per conſequens illicitum.
Et per hoc pʒ rn̄ſio ad obiecta.

Ad tertium ſic pceditur. Videꝛ q maledicere
non ſit pctm̄ mortale. Aug.n.in Do-
mel. de igne purgatorio numerat maledictionē īter leuia
pctā. hec aūt ſunt venialia. ḡ maledictio non ē pctm̄ mor-
tale ſed veniale. ¶ P̄. Ea q ex leui motu mentis pcedunt
non videnꝛ eſſe pctā mortalia: ſed interdū maledictio ex
leui motu pcedit. ḡ maledictio nō ē pctm̄ mortale. ¶ P̄.
Grauius eſt malefacere q̄ȝ maledicere. ſed malefacere nō
ſemp eſt pctm̄ mortale. ḡ multomin⁹ maledicere. ¶ Sed
cōtra. Nihil excludit a regno dei niſi pctm̄ mortale. ſʒ ma-
ledictio excludit a regno dei: ſm̄ illud.1. ad Corin.6. Neq;
maledici neq; rapaces regnū dei poſſidebūt. ḡ maledictio
eſt pctm̄ mortale. ¶ Rn̄º. dīcm̄: q maledictio de qua loq-
mur eſt p quā nunc pnunciatur malū cōtra aliquē vel im-
perando vel optādo. velle autē vel impio mouere ad ma-
lum alterius ſm̄ ſe repugnat charitati qua diligimus pri-
mum volētes bonū ipſius. ꝛ ita ſm̄ ſuū gen⁹ eſt pctm̄ mor-
tale. ꝛ tanto grauius q̄ȝto pſonaʒ cui maledicimus magis
amare ꝛ revereri tenemur. Un̄ diciꝛ Leuiti.20. Qui ma-
ledixerit patri ſuo ꝛ matri: morte moriaꝛ. Cōtingit tn̄ ver-
bū maledictionis platū eſſe pctm̄ veniale: vel ppter par-
uitatē mali quod qs alteri maledicendo īprecaꝛ vel etiaʒ
ppter affectū eius q pfert maledictionis verba: dū ex le-
ui motu vel ex ludo aut ex ſurreptione aliqua talia verba
pfert: qꝛ pctā verbor maxime ex affectu penſantur: vt ſu
pra dictum ē. Et per hoc pʒ rn̄ſio ad obiecta.

Ad quartum ſic pcediꝛ. Videꝛ q maledictio
ſit grauī⁹ pctm̄ q̄ȝ detractio. Ma-
ledictio.n. videꝛ eſſe blaſphemia q̄dam: vt pʒ per id qd̄ dr̄

in canonica Jude:ꝙ cũ: Michael archãgelus cũ diabolo diſputans altercaret̃ de Moyſi corpore:non ẽ auſus iudiciũ īferre blaſphemie ⁊ accipit̃ blaſphemia ꝓ maledictione ſꝫ glo. blaſphemia aũt ẽ grauiꝰ pctm̃ ꝙ̃ detractio. g̃ maledictio ẽ grauior detractõe. ¶ P̃. Homicidiũ ẽ ꝺtractione grauiꝰ: vt ſupra dcm̃ ẽ:ſꝫ maledictio ẽ par pctõ homicidij. Dicit.n. Chryſo. ſup Matth. Cuꝫ dixeris maledic ei ⁊ domũ euerte ⁊ oĩa perire fac nihil ab homicida differs. g̃ maledictio ẽ grauior ꝙ̃ detractio. ¶ P̃. Cauſa pꝫeminet ſigno. ſꝫ ille q maledicit cauſat malũ ſuo imꝑio. ille aũt q detrahit ſolũ ſignificat malũ iã exñs. grauiꝰ g̃ peccat maledicus ꝙ̃ detractor. ¶ Sꝫ ꝯ̃ eſt ꝙ detractio nõ põt bñ fieri. maledictio aũt fit bñ ⁊ male vt ex dictis pꝫ. g̃ grauior ẽ detractio ꝙ̃ maledictio. ¶ Rñ. dõꝫ:ꝙ ſicͭ in ꝑ habitũ ẽ:duplex ẽ malũ. ſ. culpe ⁊ pene. malũ aũt culpe peiꝰ ẽ vt ibideꝫ oſtẽſum ẽ. vñ dicere malũ culpe peius ẽ ꝙ̃ dicere malũ pene: dũmõ ſit idẽ modus dicẽdi. ad ꝯtumelioſum. g̃ ⁊ ſuſurronẽ ⁊ detractorẽ ⁊ ẽt deriſorẽ ꝑtinet dicere maluꝫ culpe. ſꝫ ad maledicẽtẽ ꝓut nũc loquimur ꝑtinet dicere maluꝫ pene: nõ aũt malũ culpe:niſi forte ſub rõne pene. nõ tñ ẽ ideꝫ modus dicẽdi. nã ad ꝑdicta q̃tuor vitia ꝑtinet dicere malũ culpe ſolũ enũciando. ꝑ maledictionẽ vero dicit̃ maluꝫ pene vel cauſando vel ꝑ modũ impij vel optãdo. ipſa aũt enũciatio culpe pctm̃ ẽ inq̃ꝫtũ aliqđ nocumẽtũ ex hoc proximo ifert̃. grauiꝰ aũt ẽ nocumẽtũ īferre ꝙ̃ nocumẽtũ deſiderare ceteris paribꝰ. Uñ detractio ſꝫ cõem rõnem grauiꝰ pctm̃ ẽ ꝙ̃ maledictio ſimplex deſideriũ exꝑmens. maledictio vero q̃ fit ꝑ modũ impij cũ hẽat rõnem cãe põt eſſe detractione grauior ſi maiꝰ nocumẽtũ īferat ꝙ̃ ſit denigratio fame: vel leuior ſi minꝰ. ⁊ hec q̃dẽ accipiẽda ſunt ſꝫ ea q̃ ꝑ ſe ꝑtinẽt ad rõnẽ hoꝝ vitioꝝ. poſſunt aũt ⁊ alia per accñs ꝯſiderari q̃ ꝑdcã vitia vel augẽt vel minuũt. ¶ Ad pᵐ g̃ dõm:ꝙ maledictio creature inq̃ꝫtũ creatura ẽ redundat in deũ. ⁊ ſic ꝑ accñs hꝫ rõneꝫ blaſphemie: nõ aũt ſi maledicat̃ creatura ꝑ culpã ⁊ eadẽ rõ ẽ de detractiõe. ¶ Ad 2ᵘᵐ dõꝫ:ꝙ ſicͭ dcm̃ ẽ: maledictio vnoꝰ īcludit deſideriũ mali. vñ ſi ille q maledicit velit malũ occiſionis alterius deſiderio non differt ab homicida: differt tñ inq̃ꝫtum actꝰ exterior aliquid adijcit voluntati. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ:ꝙ rõ illa ꝓcedit de maledictione ſm ꝙ īportat imꝑium.

¶ De fraudulentia que committitur in emptionibꝰ ⁊ venditionis Qõ. LXXVII.

DEinde ꝯſiderandũ eſt de pctis q̃ ſunt circa volũtarias ꝯmutatões. Et pᵒ de fraudulẽtia q̃ ꝯmittit̃ in emptõibus ⁊ vẽditõibꝰ. 2ᵒ de vſura q̃ fit in mutuis. Circa alias.n. ꝯmutatiões volũtarias nõ īuenit̃ aliq̃ ſpecies peccati q̃ diſtiguat̃ a rapina vel furto. ¶ Circa pᵐuꝫ q̃runt̃ q̃tuor. pᵒ de iniuſta vẽditione ex ꝑte ꝑcij. ſ. vtrum liceat aliqđ vẽdere plus ꝙ̃ valeat. 2ᵒ de iniuſta vẽditione ex parte rei vẽdite. 3ᵒ vtrum vẽditor teneat̃ dicere viciũ rei vẽdite. 4ᵒ vtꝝ licitũ ſit aliqđ negociando plus vẽdere ꝙ̃ emptum ſit.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ aliqs licite poſſit vẽdere rẽ pluſq̃ valeat. Juſtũ.n. ī ꝯmutatõibꝰ hũane vite ſꝫ leges ciuiles ꝺterminat̃: ſꝫ ſm eos licitũ ẽ emptori ⁊ vẽditori vt ſe inuicẽ decipiãt: qđ q̃dẽ fit inq̃ꝫtũ vẽditor plus vẽdit rẽ ꝙ̃ valeat: emptor aũt minꝰ ꝙ̃ valeat. g̃ licitũ ẽ ꝙ aliqs vẽdat rẽ pluſq̃ valeat. ¶ P̃. Jllud qđ eſt oĩbꝰ cõe vr̃ ẽẽ nãle ⁊ nõ ẽẽ pctm̃: ſed ſicͭ Aug. refert. 13. de trini. dcm̃ cuiuſdã mimi fuit ab oĩbꝰ acceptatũ. Uili vultis emere ⁊ care vẽdere. Cui ẽt ꝯſonat qđ dr̃ ꝓuer. 20. Malũ eſt malũ ẽ: dic oĩs emptor. ⁊ cuꝫ receſſerit gl'iat̃. g̃ licitũ ẽ aliqđ cariꝰ vẽdere ⁊ viliꝰ emere ꝙ̃ valeat. ¶ P̃. Nõ vr̃ ẽẽ illicitũ ſi ex ꝯuẽtiõe agat̃ id qđ fieri dꝫ ex debito honeſtatis. ſꝫ ſm phꝫ in. 9. ethi. in amicitia vtil' recõpenſatio fieri dꝫ ſm vtilitatẽ ꝙ̃ ꝯſecutꝰ ẽ ille qui bñficiũ ſuſcepit. q̃ q̃dẽ qñq̃ excedit valorẽ rei date: ſicͭ cõtingit cũ aliqs multũ re aliq̃ īdiget: vel ad ꝑiculũ euitãdũ vel ad aliqđ ꝯmodũ ꝯſequẽdũ. g̃ lꝫ in ꝯ̃tctu emptõis ⁊ venditõis aliqđ dare ꝓ maiori ꝑcio ꝙ̃ valeat. ¶ Sꝫ ꝯ̃ eſt qđ dr̃ Mat. 7. Oĩa q̃cũq̃ vultis vt faciãt vobis hoĩes: ⁊ vos facite illis. ſꝫ nullꝰ vult ſibi rẽ vẽdi cariꝰ ꝙ̃ valeat. g̃ nll's dꝫ alteri vẽdere rẽ cariꝰ ꝙ̃ valeat. ¶ Rñ. dõꝫ ꝙ fraudẽ adhibere ad hoc ꝙ aliqđ plus iuſto ꝑcio vẽdat̃: oĩo pctm̃ eſt: inq̃ꝫtũ aliqs ꝺcipit ꝓximũ in dãnũ ipſiꝰ. Uñ ⁊ Tulliꝰ dicͭ in li. de off. Tollẽdũ ẽ igr̃ in rebꝰ ꝯ̃hẽdis oẽ mẽdaciuꝫ nõ licitatorẽ vẽditor: nec q ꝯ̃ ſe licitetur emptor apponet. Si aũt fraus deficͭ tũc de emptiõe ⁊ vẽditõe duplr̃ loqui poſſumꝰ. Unoꝰ ſm ſe. ⁊ ſm hoc emptio ⁊ vẽditio vr̃ ẽẽ introducta ꝓ cõi vtilitate vtriuſq̃: dũ. ſ. vnꝰ īdiget re alteriꝰ ⁊ ecõuerſo. ſicͭ pꝫ ꝑ phm ī pᵒ politic. Qđ aũt ꝓ cõi vtilitate īductũ ẽ nõ dꝫ ẽẽ magis in grauamẽ vniꝰ ꝙ̃ alteriꝰ. ⁊ iõ dꝫ ſm eq̃litatẽ rei iter eos ꝯ̃ctꝰ īſtitui: q̃ꝫtitas aũt rei q̃ in vſu hoĩs venit: mẽſurat̃ ſm ꝑciũ datũ ad qđ eſt inuẽtũ numiſma: vt dr̃ in. 5. ethi. Et iõ ſi vel ꝑciũ excedat q̃ꝫtitatẽ valoris rei: vel ecõuerſo res excedat ꝑciũ: tollet̃ iuſtitie equalitas. ⁊ iõ cariꝰ vẽdere aut viliꝰ emere rẽ ꝙ̃ valeat eſt ſm ſe iniuſtũ ⁊ illicitũ. Alioꝰ poſſumꝰ loq de emptõe ⁊ vẽditione ſm ꝙ ꝑ accñs cedit in vtilitatẽ vniꝰ ⁊ detrimẽtũ alteriꝰ: puta cũ aliqs multũ īdiget hr̃e rẽ aliquã: ⁊ aliꝰ ledit̃ ſi ea careat. ⁊ in tali caſu iuſtũ ꝑciũ erit vt nõ ſolũ reſpiciatur ad rẽ q̃ vẽdit̃. ſꝫ ad dãnũ qđ vẽditor ex vẽditiõe icurrit. ⁊ ſic licite poterit aliqđ vẽdi pluſq̃ valeat ſm ſe: q̃uis nõ vẽdat̃ pluſq̃ valeat hñti. Si vͦo aliqs multũ iuuet̃ ex re alteriꝰ quã accipit: ille vͦo q vẽdidit nõ dãnificat̃ carendo re illa: nõ dꝫ eã ſupuẽdere: q: vtilitas q̃ alteri accreſcit nõ eſt ex vẽditõe: ſꝫ ex ꝯditõe emẽtis. nullꝰ aũt dꝫ vẽdere alteri qđ nõ ẽ ſuũ: licꝫ poſſit ei vẽdere dãnuꝫ qđ patit̃. ille tñ q ex re alteriꝰ accepta multũ iuuat̃ põt ꝓpa ſpõte aliqđ vẽdenti ſuperogare: qđ ꝑtinet ad eiꝰ honeſtatẽ. ¶ Ad primũ g̃ dõm ꝙ ſicͭ ſupra dcm̃ ẽ: lex hũana ꝑplo dat̃ ī quo ſũt multi a v̾tute deficiẽtes: nõ aũt dat̃ ſoluꝫ v̾tuoſis. ⁊ iõ lex hũana nõ potuit ꝓhibere q̃cq̃d eſt ꝯ̃ v̾tutẽ. ſꝫ ei ſufficit vt ꝓhibeat ea q̃ deſtruũt hoĩuꝫ ꝯuictũ. Alia vͦo hẽat q̃ſi licita: nõ q: ea approbet. ſꝫ q: ea nõ punit. ſicͭ g̃ hꝫ q̃ſi licitũ penã nõ īducẽs ſi abſq̃ fraude vẽditor rẽ ſuã ſupuẽdat: aut emptor viliꝰ emat niſi ſit nimius exceſſus: q: tũc ẽt lex humana cogit ad reſtituẽdũ puta ſi aliqs ſit ꝺceptꝰ vltra dimidiã iuſti ꝑcij q̃ꝫtitatẽ. Sꝫ lex diuina nihil īpunitũ relinquit qđ ſit v̾tuti ꝯ̃riũ. Uñ ſm diuinã legẽ illicitũ reputat̃ ſi in emptõe ⁊ vẽditõe nõ ſit eq̃litas iuſtitie obſeruata: et tenet̃ ille q pl's hꝫ: recõpẽſare ei q dãnificatꝰ eſt ſi ſit notabile dãnũ: qđ iõ dico: q: iuſtũ ꝑciũ qñq̃ nõ ẽ punctalr̃ ꝺterminatũ: ſꝫ magis in q̃dã exiſtimatõe ꝯſiſtit: ita ꝙ modica additio vel minutio nõ vr̃ tollere eq̃litatẽ iuſtitie. ¶ Ad 2ᵘᵐ dõm ꝙ ſicͭ Aug. ibidẽ dicͭ. Mimꝰ ille vel ſeipm īuẽdo vl' alios experiẽdo vili velle emere ⁊ care vẽdere oĩbꝰ id credidit ẽẽ cõe. ſꝫ q̃m reuera viciũ ẽ: põt quiſq̃ adipiſci hmõi iuſtitiã q̃ huic reſiſtat ⁊ vincat. Et ponit exẽplũ de quodã q modicũ ꝑciũ de quodã libro ꝓꝑ ignorãtiã poſtulãti iuſtũ ꝑciũ dedit. Uñ pꝫ ꝙ illud cõe ꝺſideriũ nõ ẽ nãe: ſꝫ vicij. ⁊ iõ cõe ẽ multis q ꝑ latã viã vicioꝝ īcedũt. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ in iuſtitia ꝯmutatiua ꝯſiderat̃ ꝑncipalr̃ equalitas rei: ſꝫ in amicitia vtilis ꝯſideratur eq̃litas vtilitatis. ⁊ ideo recõpẽſatio fieri dꝫ ſm vtilitatẽ perceptã: in emptione vero ſm equalitatem rei.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ vẽditio nõ reddat̃ iniuſta ⁊ illicita ꝓꝑ defectũ rei vẽdite. Minꝰ.n. cetera ſunt penſanda in re ꝙ̃ rei ſpẽs ſubalis. ſꝫ ꝓpter defectũ ſpẽi ſubalis nõ vr̃ reddi ven

ditio rei illicita:puta ſi aliqs vēdat argētū aut auꝝ alchi/
micū ꝓ vero qḋ eſt vtile ad oēs hūanos vſus ad quos ne/
ceſſariū ē argētū ⁊ auꝝ:puta ad vaſa ⁊ ad alia hmōi.ḡ mul
tominus erit illicita vēditio ſi ſit defect⁹ ī alijs.℄ P̄.De/
fectus ex pte rei q̄ ē ſcḋꝫ q̄ttitatē maxīe vr̄ iuſtitie ꝯriari q̄
in eq̄litate ꝯſiſtit.q̄ttitas aūt p mēſurā cognoſcit̄.mēſure
aūt reꝝ q̄ in vſum hoīuꝫ veniūt:nō ſunt determinate:ſed
alicubi maiores alicubi mīores:vt pꝫ p phꝫ in.5.ethi.ḡ nō
pt euitari defect⁹ ex pte rei vēdite.⁊ ita videbit̄ q̄ ex hoc
vēditio nō reddat̄ illicita.℄ P̄.Ad defectū rei vēdite pti
net ſi ei ꝯueniēs q̄litas deeſt.ſꝫ ad q̄litatē rei cognoſcēdā
reqrit̄ magna ſciā q̄ pleriſqꝫ vēditorib⁹ deeſt.ḡ nō reddit̄
vēditio illicita pp rei defectū.℄ Sed ꝯ ē qḋ Amb.dicit ī
li.de offi.Regula iuſtitie manifeſta ē q̄ a vō nō declinare
viꝝ deceat bonuꝫ:nec dāno iniuſto afficere quēq̄꞉nec ali/
qd dolo annectere rei ſue.℄ Rn̄º.dōm:q̄ circa rē q̄ vēdi
tur triplex defectus ꝯſiderari pōt.Un⁹ qdē ſꝫ ſpēm rei.⁊
hūc qdē d̄fectū ſi vēditor cognoſcat in re quā vēdit:frau/
dē ꝯmittit in venditiōe:vn̄ vēditio illicita reddit̄.Et hoc
ē qḋ dr̄ ꝯ quoſdā Iſa.p̄.Argētū tuū verſuꝫ ē in ſcoriā.vinū
tuū mixtū ē aq̄:qḋ.n.ꝑmixtū ē patit̄ defectū q̄ttū ad ſpēꝫ
Ali⁹ āt defect⁹ ē ſꝫ q̄ttitatē q̄ p mēſurā cognoſcit̄.⁊ iō ſiqs
ſcienter vtatur deficienti mēſura in vēdēdo fraudē ꝯmit
tit:⁊ ē illicita vēditio.Un̄ dr̄ Deut.25.Nō hēbis ī ſacculo
diuerſa pōdera mai⁹ ⁊ min⁹:nec erit in domo tua modius
maior ⁊ mior.Et poſtea ſubdit̄.Abominat̄.n.dn̄s eū q fa/
cit hec:⁊ aduerſat̄ oēꝫ iniuſtitiā.Terti⁹ defect⁹ ē ex pte q̄/
litatis:puta ſi aliqḋ aīal īfirmū vēdat q̄ſi ſanū:qḋ ſiqs ſciē
ter fecerit fraudē ꝯmittit in vēditōe:vn̄ ē illicita vēditio.
Et in oīb⁹ talib⁹ non ſolū aliqs peccat iniuſtā vēditionē fa
ciēdo:ſꝫ ēt ad reſtitutionē tenet̄.Si vō eo ignorāte aliqs
p̄dcōꝝ defectuū ī re vēdita fuerit:vēditor qdē nō peccat
q꞉ facit iniuſtū mālīter:nō tn̄ ei⁹ opatio ē iniuſta:vt ex ſu/
pra dcis pꝫ:tenet̄ tn̄ cū ad ei⁹ notitiā ꝑuenerit dānū recō/
pēſare emptori.Et qḋ dcm̄ ē de vēditore:ēt ītelligēdū eſt
ex parte emptoris.Contingit.n.qn̄qꝫ venditorem credere
ſuā rem eſſe minus precioſam q̄ttum ad ſpēꝫ:ſicut ſi aliqs
vēdat auꝝ loco auricalci:⁊ emptor ſi id cognoſcat:iniuſte
emit ⁊ ad reſtitutionē tenet̄.Et eadē rō eſt de defectu q̄li
tatis ⁊ q̄ttitatis.℄ Ad p̄muꝫ ḡ dōꝫ:q̄ auꝝ ⁊ argentuꝫ nō
ſolū cara ſunt ꝓpter vtilitatē vaſoꝝ que ex eis fabricant̄
aut aliorum hmōi:ſed etiam ꝓpter dignitatem ⁊ puritatē
ſubſtantie ipſorum.⁊ ideo ſi aurū vel argentum ab alchi/
micis factum veram ſpēm non habeat auri ⁊ argenti:eſt
fraudulēta ⁊ iniuſta vēditio:p̄ſ'tiꝫ cū ſint aliq̄ vtilitates
auri ⁊ argēti:veri ſꝫ nālē opationē ipſoꝝ q̄ nō ꝯueniūt au
ro p alchimiā ſophiſticato:ſic q̄ hꝫ ꝓpetatē letificādi:⁊ ꝯ
q̄ſdā infirmitates medicinalr̄ iuuat.frequēti⁹ ēt pōt poni
in opatōe:⁊ diuti⁹ in ſua puritate ꝑmanet auꝝ veꝝ q̄ꝫ au/
rum ſophiſticatū.Si aūt p alchimiā fieret auꝝ veꝝ:non
eēt illicitū ipm ꝓ vō vēdere:q꞉ nihil ꝓhibet artē vti aliq/
bus nālib⁹ cāis ad ꝓducēdū nāles ⁊ veros effectus:ſicut
Aug.dic̄ ī tertio de trini.de his q̄ arte demonū fiūt.℄ Ad
ſcdm̄ dōꝫ q̄ mēſuras reꝝ venaliū neċe ē in diuerſis locis
eē diuerſas pp diuerſitatē copie ⁊ iopie reꝝ:q꞉ vbi res ma
gis abundāt ꝯſueuerūt eē maiores mēſure.In vnoquoqꝫ
tn̄ loco ad rectores ciuitatis ptinet d̄terīare q̄ ſint iuſte
mēſure reꝝ venaliū:penſatis cōditiōib⁹ locoꝝ ⁊ reꝝ:⁊ iō
has mēſuras publica auctoritate vel ꝯſuetudine īſtitutas
p̄terire nō licꝫ.℄ Ad 3m dōꝫ q̄ ſic̄ Aug.dic̄ in.xi.de ciui.dī.
Preciū reꝝ venaliū nō ꝯſiderat̄ ſm gradū nāe:cū qn̄qꝫ
plꝰs vēdat̄ vn⁹ equus q̄ꝫ vn⁹ ſeru⁹:ſꝫ ꝯſiderat̄ ſm q̄ res ī
vſum hoīs veniūt.⁊ iō nō opꝫ q̄ venditor vel emptor co/
gnoſcat occultas rei vēdite q̄litates:ſed illas ſolum p q̄s
reddit̄ humanis vſibus apta:puta q̄ equus ſit fortis ⁊ be
ne currat.⁊ ſilr̄ in ceteris.Has aūt qualitates de facili vē

ditor ⁊ emptor cognoſcere poſſunt.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄.Uidet̄ q̄ venditor nō te
neat̄ dicere viciū rei vendite.Cū.n.
vēditor emptorē ad emēdū nō cogat vr̄ ei⁹ iudicio rē quā
vendit ſupponere:ſꝫ ad eūdē ptinet iudiciū ⁊ cognitio rei.
nō ḡ vr̄ iputādū vēditori ſi emptor in ſuo iudicio decipit̄
p̄cipitāter emēdo abſqꝫ diligēti inqſitōe de ꝯditiōib⁹ rei.
℄ P̄.Stultū vr̄ q̄ aliqs id faciat.vn̄ ei⁹ opatio īpediat̄:
ſed ſi aliqs vicia rei vēdēde indicet:īpedit ſuā vēditionē.
Ut.n.Tulli⁹ ī li.de offi.inducit quēdā dicētē.Quid tā ab/
ſurdū q̄ꝫ ſi dn̄i iuſſu ita p̄co p̄diceret domū peſtilētē ven/
do.ḡ vēditor nō tenet̄ dicere vicia rei vēdite.℄ P̄.Ma
gis neċariū ē hoī vt cognoſcat viā v̄tutis q̄ꝫ vt cognoſcat
vicia reꝝ q̄ vēdūt̄:ſꝫ hō n̄ tenet̄ cuiliꝫ ꝯſiliū dare ⁊ v̄itatē
dicere de his q̄ ptinēt ad v̄tuteꝫ:q̄ꝫuis nulli debeat dicere
falſitatē.ḡ multomin⁹ tenet̄ vēditor vicia rei vēdite dice
re q̄ſi ꝯſiliū dando emptori.℄ P̄.Si aliqs teneat̄ dicere
defectū rei vēdite hoc nō ē niſi vt minuat̄ de p̄cio:ſꝫ qn̄qꝫ
diminueret̄ de p̄cio ēt abſqꝫ vicio rei vendite pp aliquid
aliud:puta ſi vēditor deferēs triticū ad locū vbi ē caristia
frumēti ſi ſciat multos poſſe venire q deferāt:qḋ ſi ſciret̄
ab emētib⁹ min⁹ p̄ciū darent.hmōi aūt nō oꝫ dicere vēdi
torē:vt vr̄.ḡ pari rōne nec vicia rei vēdite.℄ Sꝫ ꝯ eſt qḋ
Ambro.dic̄ in li.de offi.In ꝯctib⁹ vicia coꝝ q̄ veneūt p̄di
iubent̄:ac niſi intimauerit venditor q̄uis in ius emptoris
trāſierint doli actiōe vacuant̄.℄ Rn̄º.dōꝫ q̄ dare alicui
occaſionē periculi vel dāni ſemꝑ ē illicitū:q̄uis nō ſit ne/
ceſſariū q̄ hō alteri ſemꝑ det auxiliū vel ꝯſiliū ptinēs ad
eius q̄lēcūqꝫ ꝓmotionē.ſꝫ hoc ſolū ē neċarium in aliquo
caſu determiato:puta cū ali⁹ ei⁹ cure ſubdat̄:vl̄ cū nō pt
ei p aliū ſubueniri.Uēditor aūt q rē vēdendā ꝓponit:ex
hoc ipſo dat emptori dāni vel piculi occaſionē q̄ rē vicio
ſam ei offert ſi ex eius vicio dānū vel piculū icurrere poſ/
ſit.dānū qdē ſi pp hmōi viciū res q̄ vēdēda ꝓponit̄ mio/
ris ſit p̄cij.ipſe vō pp hmōi viciū nihil de p̄cio ſubtrahat:
periculū aūt ſi pp hmōi viciū vſus rei reddat̄ īpedit⁹ vel
noxius:puta ſi aliqs alicui vēdat equū claudicātē p velo
ci:vel ruinoſam domū ꝓ firma:vl̄ cibū corruptū ſiue ve/
nenoſuꝫ ꝓ bono.Un̄ ſi hmōi vicia ſūt occulta ⁊ ipe nō de
tegat:erit illicita ⁊ doloſa vēditio:⁊ tenet̄ vēditor ad dāni
recōpenſationē.Si vō viciū ſit manifeſtū:puta ſi equ⁹ ſit
monoculus:vel cū vſus rei ⁊ ſi nō ꝯpetat vēditori:pōt tn̄
eē ꝯueniēs alijs:⁊ ſi ipſe pp hmōi viciū ſubtrahat q̄ttū oꝫ
de p̄cio nō tenet̄ ad manifeſtādū viciū rei:q꞉ forte pp hu
iuſmodi viciū emptor vellet plꝰs ſubtrahi de p̄cio q̄ꝫ eſſet
ſubtrahēdū.vn̄ pōt licite vēditor idēnitati ſue ꝯſulere vi
ciuꝫ rei reticēdo.℄ Ad p̄mū ḡ dōm q̄ iudiciū nō pōt fie/
ri niſi de re manifeſta.vnuſqſqꝫ.n.iudicat ſꝫ q̄ cognoſcit
vt dr̄ in p̄ ethi.Un̄ ſi vicia rei q̄ vēdēda ꝓponit̄ ſint occul
ta:niſi per vēditorē manifeſtent̄ nō ſufficiēter ꝯmittitur
emptori iudiciū:ſec⁹ aūt eēt ſi eēnt vicia māifeſta.℄ Ad
2m dōm q̄ nō oꝫ q̄ aliqs p p̄conē viciū rei vendite ꝓnun
ciet:q꞉ ſi p̄diceret viciū exterrerent̄ emptores ab emēdo
dū ignorarēt alias ꝯditōes rei inq̄ttū ē bona ⁊ vtilis:ſꝫ ſin
gulariter eſt dōꝫ viciū rei ei q ad emēdū accedit q pōt ſil
oēs cōditōes adinuicē cōparare bonas ⁊ malas.nihil eni
ꝓhibet rē in aliquo vicioſaꝫ:in multis alijs vtilem eſſe.
℄ Ad 3m dōm q̄ q̄uis hō nō teneat̄ ſimplr̄ oī hoī dicere
v̄itatē de his q̄ ptinēt ad v̄tutes:tenet̄ tn̄ in caſu illo d̄ his
dicere v̄itatē qn̄ ex ei⁹ facto alteri periculū imineret ī de/
trimētum v̄tutis niſi diceret v̄itatem.⁊ ſic eſt in ꝓpoſito.
℄ Ad 4m dōꝫ q̄ viciū rei facit rē in p̄nti eē minoris valo
ris q̄ꝫ videat̄.ſꝫ in caſu p̄miſſo in futurū res expectat̄ eſſe
minoris valoris per ſupuentuꝫ negociatoꝝ q ab emētib⁹
ignorant̄.Un̄ venditor q vēdit rē ſm p̄ciū qḋ īuenit non
vr̄ ꝯ iuſtitiā facere ſi qḋ futurū ē nō exponat:ſi tn̄ expone

ret vel de precio ſubtraheret abundātioris eſſet virtutis: q̄uis ad hoc non videatur teneri ex iuſtitie debito.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ q̄ nō liceat negociando aliq̄d cari⁹ vendere q̄ȝ emere. Dicit enī Chryſo. ſup Matth. 21. Quicunq̄ rē ꝯparat vt integrā ꝛ īmutatā vēdēdo lucret̄: ille ē mercator: qui de tēplo dei eycit̄. Et idē dic̄ Chaſſiodor⁹ ſup illō ps. Qm̄ nō cognoui lr̄aturā: vel negociationē: ſm aliā lr̄aȝ. Quid inquit ē aliud negociatio niſi vili⁹ ꝯpare ꝛ cari⁹ velle diſtrahere. Et ſubdit. Negociatores tales dn̄s eiecit de tēplo: ſȝ nll̄s eycit̄ de tēplo niſi ꝑꝑ aliqō pctm̄. ḡ talis negociatio ē pctm̄. ¶ P̄. Cōtra iuſtitiā ē q̄ aliqs rē cari⁹ vendat q̄ȝ valeat: vl̄ vilius emat: vt ex dcis apparet. ſȝ ille q̄ negociādo rē cari⁹ vēdit q̄ȝ emerit: neceſſe ē q̄ vel vili⁹ emerit q̄ȝ valeat: vl̄ cari⁹ vēdat. ḡ hoc ſine pctō fieri nō pōt. ¶ P̄. Hierony. dicit. Negociatorē clericū: ex iope diuitē: ex ignobili gl̄ioſuȝ q̄ſi q̄ndaȝ peſtē fuge. nō aūt negociatio clerici interdicēda eē vr̄ niſi ꝑꝑ pctm̄. ḡ negociādo aliq̄d vili⁹ emere ꝛ cari⁹ vēdere ē pctm̄. ¶ Sȝ ꝯ̄ ē qō Aug. dicit ſup illud ps. Qm̄ nō cognoui lr̄aturā. Negociator auidus acq̄rēdi ꝓ dāno blaſphemat: ꝓ pcijs rex̄ mentit̄ ꝛ peierat: ſed hec vitia hoīs nō ſunt artis q̄ ſine his vitijs agi pōt. ḡ negociari ſm ſe nō ē illicitū. ¶ Rn̄º. dōm: q̄ ad negociatores ꝑtinet cōmutationibus rex̄ īſiſtere. Ut aūt phs dicit in p̄ politi. duplex ē rex̄ ꝯmutatio. Una q̄dē q̄ſi nālis ꝛ nec̄aria ꝑ quā .ſ. fit ꝯmutatio rei ad reȝ: vel rex̄ ꝛ denariox̄ ꝑpter neceſſitatē vite. ꝛ talis ꝯmutatio nō ꝓprie ꝑtinet ad negociatores: ſed magis ad iconomicos vel politicos q̄ habēt ꝓuidere vel domui vel ciuitati de reb⁹ neceſſarijs ad vitā. Alia vero ꝯmutationis ſpēs eſt vel denariox̄ ad denarios: vel q̄rūcūq̄ rex̄ ad denarios: nō ꝓpter res neceſſarias vite: ſȝ ꝓpter lucrum querēdū. ꝛ hec q̄deȝ negociatio ꝓprie videtur ad negociatores ꝑtinere ſm phm̄. p̄ma autē cōmutatio laudabilis eſt: q2 deſeruit nāli neceſſitati. 2ª aūt iuſte vituꝑatur: q2 q̄ſtū ē de ſe deſeruit cupiditati lucri q̄ terminū neſcit: ſȝ in īfinitū tēdit. ꝛ iō negociatio ſȝ ſe cōſiderata q̄ndam turpitudinem habet inquātū non importat de ſui ratione finem honeſtum vel neceſſarium: lucrum tn̄ qō ē negociatiōis finis: ēſi in ſui ratione non importet aliquid honeſtum vel neceſſarium: nihil tamē importat de ſui rōne vitioſum vel virtuti contrarium. Unde nihil prohibet lucruȝ ordinari ad aliquem finē neceſſariū vel etiā honeſtum. ꝛ ſic negociatio licita reddetur: ſicut cum aliquis lucrum moderatuȝ quod negociando querit ordinat ad domus ſue ſuſtētationem: vel ēt ad ſubueniēdū īdigētib⁹: vl̄ ēt cū aliqs negociatōi itendit ꝑꝑ publicā vtilitatem: ne. ſ. res neceſſarie ad vitā p̄rie deſint: ꝛ lucrū expetit nō q̄ſi finem: ſȝ q̄ſi ſtipēdiū laboris. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ v̄bū Chry. eſt ītelligēdū de negociatōe ſm q̄ vltimū finē in lucro ꝯſtituit: qō p̄cipue vr̄ qn̄ aliqs rē nō īmutatā cari⁹ vendit. Si. n. rē in meli⁹ mutatā cari⁹ vēdat: vr̄ p̄miū ſui laboris accipe: q̄uis ꝛ ipm̄ lucrū poſſit licite itendi: nō ſic̄ vltimus finis: ſȝ ꝑꝑ aliū finē nec̄ariū ꝛ honeſtum: vt dcm̄ eſt. ¶ Ad 2m dōm q̄ nō q̄cūq̄ carius vendit aliq̄d q̄ȝ emerit negociat̄: ſȝ ſolū q̄ ad hoc emit vt carius vēdat. Si autem emit rē nō vt vēdat: ſȝ vt teneat: ꝛ poſtmodū ꝑꝑ aliquam cām eā vēdere velit nō ē negociatio q̄uis cari⁹ vēdat. pt̄. n. hoc licite facere: vel q2 in aliquo rem meliorauit: vl̄ q2 p̄ciū rei eſt mutatū ſm diuerſitatē loci vel tp̄is: vel ꝑꝑ periculū cui ſe exponit trāſferēdo rē de loco ad locū: vel eaȝ fieri faciēdo. ꝛ ſm hoc nec emptio nec vēditio eſt iniuſta. ¶ Ad 3m dōm q̄ clerici nō ſolū debēt abſtinere ab his q̄ ſunt ſm ſe mala: ſȝ ēt ab his q̄ hn̄t ſpēm mali: qō q̄dē ī negociatōe ꝯtingit: tū ꝑꝑ hoc q̄ eſt ordīata ad lucx̄ terrenū cui⁹ clerici debēt eē ꝯtēptores: tū ēt ꝑꝑ frequētia negociatox̄ vicia: q2 difficulter exuit̄ negociator a pctis labioruȝ: vt dr̄ Ecc. 26. Eſt ꝛ alia cā: q2 negociatio nimis īplicat aīuȝ ſecl̄arib⁹ curis: ꝛ ꝑ ꝯn̄s a ſpūalib⁹ retrahit. Un̄ apl̄s dic̄. 2. ad Thimo. 2. Nemo militās deo īplicat ſe negocijs ſecularibus: licȝ tn̄ clericis vti p̄ma cōmutatiōis ſpē q̄ ordinatur ad neceſſitatem vite emēdo vel vendendo.

¶ De pctō vſure qō ꝯmittit̄ ī mutuis. Qō. LXXVIII.

D Einde conſiderādum eſt de pctō vſure qō cōmittitur in mutuis. ¶ Et circa hoc q̄rūt̄ q̄tuor. Primo vtx̄ ſit pctm̄ accipe pecuniā in p̄ciuȝ ꝓ pecunia mutuata qō eſt accipe vſuraȝ. 2º vtrū liceat pro eodē q̄ācūq̄ vtilitatem accipe q̄ſi in recōpenſationeȝ mutui. 3º vtrum aliqs reſtituere teneatur id qō de pecunia vſuraria iuſto lucro lucratus eſt. 4º vtrum liceat accipere mutuo pecuniam ſub vſura.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ q̄ accipe vſurā pro pecunia mutuata nō ſit pctm̄. Nullus. n. peccat ex hoc q̄ ſeq̄tur exēpluȝ xp̄i: ſed dn̄s de ſeipſo dic̄ Luc. 19. Ego veniens cū vſuris exegiſſem illā. ſ. pecuniā mutuatā. ḡ nō eſt pctm̄ accipe vſurā ꝓ mutuo pecunie. ¶ P̄. Sic̄ dr̄ in ps. Lex dn̄i imaculata: q2. ſ. pctm̄ ꝓhibet: ſed in lege diuīa ꝯcedit̄ aliq̄ vſura: ſȝ illō Deut. 23. Nō fenerabis fratri tuo ad vſurā pecuniā nec fruges nec q̄lȝ aliā rē: ſed alieno: ꝛ qō pl̄s eſt ēt in p̄miū repromittit̄ ꝓ lege ſeruata: ſm illud Deut. 28. Fenerabis gētib⁹ multis: ꝛ ipſe a nullo fen⁹ accipies. ḡ accipe vſurā nō eſt pctm̄. ¶ P̄. In reb⁹ hūanis determinat̄ iuſtitia ꝑ leges ciuiles. ꝛ ſm eas ꝯcedit̄ vſuras accipe. ḡ nō vr̄ eē illicitum. ¶ P̄. Pretermittere ꝯſilia nō obligat ad pctm̄. ſed Luc. 6. inter alia ꝯſilia ponit̄: date mutuū nihil īde ſperātes. ḡ accipere vſurā nō eſt pctm̄. ¶ P̄. Preciū accipe ꝓ eo qō q̄s facere nō tenet̄: nō videt̄ eē ſȝ ſe pctm̄: ſȝ nō in quolȝ caſu teneret̄ pecuniā hn̄s eaȝ ꝓximo mutuare. ḡ licȝ ei aliq̄n ꝓ mutuo accipe p̄ciū. ¶ P̄. Argētū monetatū ꝛ in vaſa formatum nō differt ſpē. ſȝ licȝ accipe ꝓ vaſis argēteis p̄ciuȝ accōmodatis. ḡ ēt licȝ accipe p̄ciū pro mutuo argēti monetati: vſura ḡ nō eſt ſm ſe pctm̄. ¶ P̄. Quilibȝ pōt licite accipere rē quā ei dn̄s rei volūtarie tradit. ſȝ ille q̄ accipit mutuū volūtarie tradit vſurā. ḡ ille q̄ mutuat licite pōt accipere. ¶ Sed ꝯ̄ eſt qō dr̄ Exo. 22. Si pecuniā mutuā ōderis ꝑplo meo pauperi q̄ habitat tecū: nō vrgebis eū quaſi exactor nec vſuris opprimes. ¶ Rn̄º. dōm q̄ accipe vſuram ꝓ pecunia mutuata ē ſm ſe iniuſtū: q2 vēdit̄ id qō nō eſt: ꝑ qō manifeſte ineq̄litas cōſtituit̄ q̄ iuſtitie ꝯ̄riat̄. Ad cui⁹ euidētiā ſciēdū eſt q̄ q̄dā res ſūt q̄rū vſus ē ipſax̄ rerum ꝯſūptio: ſic̄ vinū ꝯſumim⁹ eo vtēdo ad potū. ꝛ triticū ꝯſumim⁹ eo vtēdo ad cibū. Un̄ in talib⁹ nō dȝ ſeorſuȝ cōputari vſus rei a re ipſa. ſȝ cuicūq̄ cōceditur vſus: ex hoc ipſo ꝯcedit̄ res. ꝛ ꝑꝑ hoc in talib⁹ ꝑ mutuū trāſfert̄ dn̄iū. Siqs ḡ ſeorſum vellet vēdere vinū. ꝛ vellet ſeorſuȝ vēdere vſum vini: vēderet eā rē bis: vel vēderet id qō nō ē. vn̄ manifeſte per iniuſtitiā peccaret. ꝛ ſili rōne iiuſtitiā ꝯmittit q̄ mutuat vinū aut triticū petēs ſibi duas recōpēſationes: vnā q̄dē reſtitutionē eq̄lis rei. aliā v̄o p̄cium vſus: qō vſura dr̄. Quedā v̄o ſunt quox̄ vſus nō ē ipſa rei cōſūptio ſic̄ vſus dom⁹ ē inhabitatio: nō aūt diſſipatio: ꝛ iō in talib⁹ ſeorſum pōt vtrūq̄ ꝯcedi puta cū aliqs tradit alteri dn̄iū dom⁹: reſeruato ſibi vſu ad aliqō tp̄s vel ecōuerſo cuȝ q̄s cōcedit alicui vſum dom⁹ reſuato ſibi ei⁹ dn̄io: ꝛ ꝑꝑ hoc licite pōt hō accipe p̄ciū ꝓ vſu domus: ꝛ pōt hō petere domū accōmodatā: ſic̄ pȝ in cōductōe ꝛ locatōe domus. Pecunia aūt ſm phȝ in. 5. ethi. ꝛ in p̄ politi. p̄ncipal̄r eſt īuēta ad ꝯmutatiōes faciēdas. ꝛ ita ꝓpri⁹ ꝛ p̄ncipal̄ pecūie vſus eſt ipſi⁹ ꝯſūptio ſiue diſtractio ſm q̄ in cōmutatōes expēdit̄. ꝛ ꝑꝑ hoc ſm ſe ē illicitū ꝓ vſu pecunie mutuate acci-

pere preciū: qḋ dr̄ vſura. ⁊ ſicut alia iniuſte acqſita tenetur hō reſtituere: ita pecuniā quā ꝑ vſurā accepit. ¶ Ad pᵐ ḡ dōꝫ: ꝙ vſura ibi methaphorice accipit̄ ꝓ ſuperexcreſcentia bonoꝝ ſpūaliū quā exigit ds̄ volēs vt ī bonis acceptis ab eo ſemꝑ ꝓficiam⁹ qḋ eſt ad vtilitatē nr̄aꝫ: nō eius. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ iudeis ꝓhibitū fuit accipe vſurā a fratrib⁹ ſuis .ſ. iudeis: ꝑ qḋ datur intelligi ꝙ accipere vſuram a quocūqꝫ homine eſt ſimplr̄ malū. debemus. n. oēm hoiem habere q̄ſi ꝓximū ⁊ fratreꝫ: ꝑcipue in ſtatu euāgelij ad qḋ oēs vocant̄. Unde in pͣs abſolute dr̄. Qui pecuniā ſuā non dedit ad vſurā. Et Ezech. 18. Qui vſurā nō acceperit. Qꝫ aūt ab extraneis vſurā acciperēt nō fuit eis conceſſum quaſi licitū ſed ꝑmiſſum ad maius malū vitandū: ne. ſ. a iudeis deū colentibus vſuras acciperēt ꝓpter auaritiā cui dediti erāt: vt habet̄ Iſa. 26. Qꝫ aūt in ꝑmiuꝫ ꝓmittit̄: fenerabis gentib⁹ multis ⁊c: fenus ibi large accipit̄ ꝓ mutuo: ſicͭ ⁊ Ecclia. 29. dr̄. Multi nō cā neqtie nō fenerati ſūt. i. nō mutuauerūt. ꝓmittit̄ ḡ in premiū iudeis abūdantia diuitiaꝝ ex q̄ ꝯtingit ꝙ alijs mutuare poſſint. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ leges hūane dimittūt aliq̄ pctā īpunita ꝓpter ꝯditiones hoiuꝫ īperfectoꝝ in qb⁹ multe vtilitates īpedirent̄ ſi oīa pctā diſtricte ꝓhiberent̄ penis adhibitis. ⁊ iō vſuras lex hūana cōceſſit nō q̄ſi eſtimās eas eē ſꝫ iuſtitiā: ſꝫ ne īpedirent̄ vtilitates multoꝝ. Unͦ in ipſo iure ciuili. dr̄. ꝙ res que vſuꝫ cōſumit̄ neqꝫ rōne nāli neqꝫ ciuili recipiūt vſūfructū: ⁊ ꝙ ſenatus nō fecit eaꝝ reꝝ vſūfructū. nec. n. poterat: ſꝫ q̄ſi vſūfructū ꝯſtituit ꝯcedēs. ſ. vſuras. Et phs nāli rōne duct⁹ dicit in pͥ politi. ꝙ vſuraria acqſitio pecuniaꝝ eſt maxie preter nām. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ dare mutuuꝫ non ſemꝑ tenet̄ hō. ⁊ iō q̄tū ad hoc ponit̄ īter ꝯſilia: ſꝫ ꝙ hō lucruꝫ de mutuo nō querat hoc cadit ſub rōne ꝑcepti. pōt tn̄ dici ꝯſiliū ꝑ compatione ad dicta phariſeoꝝ q putabāt vſurā aliquā eē licitā: ſicͭ ⁊ dilectio inimicoꝝ ē ꝯſiliū. vel loqtur ibi non de ſpe vſurarij lucri: ſꝫ de ſpe q̄ ponit̄ in hoie. non. n. debemus mutuum dare vel qdcunqꝫ bonū facere ꝓpter ſpem hoīs: ſed ꝓpter ſpem dei. ¶ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ ille qui mutuare non tenetur: recompenſationem poteſt accipere ei⁹ qḋ fecit: ſed non amplius debet exigere. recompēſatur autē ſibi ſm equalitatem iuſtitie ſi tantum ei reddatur quātū mutuauit. vnde ſi amplius exigat pro vſufructu rei que alium vſum non habet niſi conſumptioneꝫ ſubſtātie: exigit precium eius quod nō ē. ⁊ ita eſt iniuſta exactio. ¶ Ad ſextum dōm: ꝙ vſus ꝑncipalis vaſoꝝ argenteoꝝ non eſt ipſa eorum conſumptio. ⁊ ideo vſus eoꝝ poteſt vendi licite ſeruato dominio rei. vſus autem principalis pecunie argētee eſt diſtractio pecunie in cōmutatōes. vn̄ nō licet eius vſum vēdere cū hoc ꝙ aliqs velit ei⁹ reſtitutionē qḋ mutuo dedit. ¶ Sciēdū tn̄ ꝙ ſecūdari⁹ vſus argēteoꝝ vaſoꝝ poſſet eē ꝯmutatio: ⁊ talē vſum eoꝝ nō liceret vēdere. ⁊ ſilr̄ pōt eē aliqs ſcdarius vſus pecunie argētee: vt puta ſiqs ꝯcederet pecuniā ſignatā ad oſtētationē vel ad ponēdū loco pignoris. ⁊ talē vſū pecunie licite hō vēdere pōt. ¶ Ad ſeptimū dōꝫ ꝙ ille q dat vſurā: nō ſimplr̄ voluntarie dat: ſꝫ cū quadā nccītate inq̄tū īdiget accipe pecūiā mutuo quā ille q hꝫ nō vult ſine vſura mutuare.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ aliqs poſſit ꝓ pecunia mutuata aliquā aliā cōmoditateꝫ expetere. vnuſqſqꝫ. n. licite pōt ſue īdēnitati cōſulere: ſed q̄nqꝫ dānū aliqs patit̄ ex hoc ꝙ pecuniā mutuat. ḡ licitū eſt ei ſupra pecuniā mutuatā aliqd aliud pro dāno expetere vel ēt exigere. ¶ ꝑ. Unuſqſqꝫ tenetur ex quodā debito honeſtatis aliqd recōpēſare ei q ſibi grāꝫ fecit: vt dr̄ in. 5. ethi. Sꝫ ille q alicui in nccītate cōſtituto pecuniā mutuat grām fac. vn̄ ⁊ grārū actio ei debet̄. ḡ ille q recipit: tenet̄ nāli debito aliqd recōpēſare. ſꝫ nō vr̄ eē illicitum obligare ſe ad aliqd ad qḋ qs ex nāli iure tenet̄. ergo nō vr̄ eſſe illicitū ſi aliqs pecuniā alteri mutuās in obligationē deducat aliquā recōpēſationeꝫ. ¶ ꝑ. Sicͭ eſt qꝺdā mun⁹ a manu: ita eſt qdā mun⁹ a lingua ⁊ ab obſeqo vt dicͭ glo. Iſa. 33. Btūs q excutit man⁹ ſuas ab oī munere ſed licꝫ accipe ſuitiū vl' ēt laudē ab eo cui qs pecuniā mutuauit. ḡ pari rōne licꝫ qdcūqꝫ aliud mun⁹ accipere. ¶ ꝑ. Eadem vr̄ eē ꝯparatio dati ad datū ⁊ mutuati ad mutuatum: ſꝫ licꝫ pecuniā accipe ꝓ alia pecunia data. ḡ licꝫ accipere recōpenſationē alteri⁹ mutui ꝓ pecunia mutuata. ¶ ꝑ. Magis a ſe pecuniā alienat q eaꝫ mutuādo dn̄ium trāſfert q̄ꝫ q eā mercatori vel artifici ꝯmittit: ſꝫ licꝫ lucrū accipe de pecunia ꝯmiſſa mercatori vel artifici. ḡ licet ēt lucrū accipe de pecunia mutuata. ¶ ꝑ. Pro pecunia mutuata pōt hō pign⁹ accipe c⁹ vſus poſſet ꝑcio aliquo vēdi: ſicut cū īpignorat̄ ager vel dom⁹ q̄ inhabitat̄. ḡ licꝫ aliqḋ lucrū hr̄e de pecunia mutuata. ¶ ꝑ. Cōtingit q̄nqꝫ ꝙ aliquis cari⁹ vēdat res ſuas rōne mutui: aut vilius emit qḋ ē alteri⁹: vel ēt ꝓ dilatiōe ꝑciū auget: vel ꝓ acceleratiōe diminuit: in qb⁹ oīb⁹ vr̄ aliq̄ recōpēſatio fieri q̄ſi pro mutuo pecunie. hoc aūt nō manifeſte apparet illicitū. ḡ licitū eſt aliqḋ cōmodū de pecunia mutuata expetere vel ēt exigere. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qḋ Ezech. 18. dr̄. Inter alia q̄ ad virū iuſtū requirunt̄: ſi vſurā ⁊ ſupabūdātiā nō accepit. ¶ Rn̄⁹. dōm ꝙ ſm phm in. 4. ethi. oē illud ꝓ pecunia hētur c⁹ ꝑciū pt pecunia mēſurari. Et iō ſicͭ ſi aliqs ꝓ pecunia mutuata vl' q̄cunqꝫ alia re q̄ ex ipſo vſu ꝯſumit̄: pecuniā accipit ex pacto tacito vel expreſſo: peccat ꝯ̄ iuſtitiā vt dcm̄ eſt: ita etiā q̄cūqꝫ ex pacto tacito vel expreſſo qdcūqꝫ aliud accepit c⁹ ꝑciū pecunia mēſurari pōt: ſilr̄ pctm̄ icurrit. Si vero accipiat aliqd hmōi nō q̄ſi exigēs: nec q̄ſi ex aliq̄ obligatōe tacita vel expſſa: ſꝫ ſicͭ gratuitū donū nō peccat: qꝛ ēt anteq̄ pecuniā mutuaſſet licite poterat aliqḋ donuꝫ gratis accipere: nec peioris ꝯditōis efficit̄. per hoc ꝙ mutuauit. Recōpenſationē vͦ eoꝝ q̄ pecunia nō mēſurant̄ licꝫ pro mutuo exigere: puta beniuolētiā ⁊ amorē ei⁹ q mutuauit vel aliqd hmōi. ¶ Ad ꝑmū ḡ dōm ꝙ ille q mutuum dat: pōt abſqꝫ pctō in pactū deducere cū eo q mutuū accipit recōpēſationē dāni ꝑ qḋ ſubtrahit̄ ſibi aliqḋ qḋ dꝫ hr̄e. hoc. n. nō eſt vēdere vſum pecunie: ſꝫ dānū vitare. ⁊ pōt eē ꝙ accipiēs mutuū maius dānū euitet q̄ꝫ dans icurret. vn̄ accipiens mutuū cū ſua vtilitate dānū alteri⁹ recōpenſat. recōpenſationē vͦ dāni qḋ cōſiderat̄ in hoc qḋ de pecunia nō lucrat̄: nō pōt in pactū deducere: qꝛ nō dꝫ vēdere id qḋ nōdū hꝫ: ⁊ pōt īpediri multipliciter in habēdo. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ recōpēſatio alic⁹ bn̄ficij dupl'r fieri pōt. Uno qdē mō ex debito iuſtitie ad qḋ aliqs ex certo pacto obligari pōt: ⁊ hoc debitū attendit̄ ſm q̄titatē bn̄ficij qḋ qs accepit. ⁊ iō ille q accepit mutuū pecunie vel cuiuſcunqꝫ ſilis rei c⁹ vſus eſt ei⁹ ꝯſūptio: nō tenet̄ ad plꝰ recōpenſanduꝫ q̄ꝫ mutuo accepit. vn̄ ꝯ̄ iuſtitiā eſt ſi ad plꝰ reddēdū obligetur. Alio⁹ tenet̄ aliqs ad recōpenſandū bn̄ficiū ex debito amicitie: in quo magis cōſiderat̄ affect⁹ ex quo aliqs bn̄ficiū cōtulit q̄ꝫ ēt q̄titas ei⁹ qḋ fecit. ⁊ tali debito nō cōpetit ciuilis obligatio ꝑ quā īducit̄ q̄dā nccītas vt nō ſpōtanea recompenſatio fiat. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ſi aliquis ex pecunia mutuata expetet vel exigat q̄ſi per obligationeꝫ pacti taciti vel expſſi recōpenſationē muneris ab obſeqo vel a lingua: perinde ē ac ſi expeteret vel exigeret mun⁹ a manu: qꝛ vtrūqꝫ pecunia eſtimari pōt: vt pꝫ in hiis q locāt operas ſuas quas manu vel lingua exercēt. Si vͦ munus ab obſeqo vel lingua nō q̄ſi ex obligatōe rei exhibet̄: ſed ex beniuolētia q̄ ſub eſtimatōe pecunie nō cadit: licet hoc accipe ⁊ exigere ⁊ expetere. ¶ Ad q̄rtuꝫ dōm ꝙ pecunia nō pōt vēdi ꝓ pecunia ampliori q̄ꝫ ſit q̄titas pecunie mutuate q̄ reſtituēda eſt: nec ibi aliqd eſt exigēdū aut expetēdum niſi beniuolētie affect⁹ q ſub eſtimatiōe pecunie nō

cadit. ex quo pōt ꝓcedere ſpontanea mutuatio. repugnat autem ei obligatio ad mutuū faciendū in poſterū: quia etiā talis obligatio pecunia eſtimari poſſet. & ideo licet ſimul mutuanti vnum aliquod aliud mutuū recipere: non aūt licet eum obligare ad mutuum in poſterum faciēdū. ¶ Ad 5ᵐ dōz ꝙ ille q̄ mutuat pecuniā transfert dn̄iū pecunie in eū cui mutuat. vn̄ ille cui pecunia mutuatur ſub ſuo periculo tenet eam. & tenetur eā reſtituere integre: vnde nō debet amplius exigere ille q̄ mutauit: ſz ille qui cōmittit pecuniā ſuā vel mercatori vel artifici per modū ſocietatis cuiuſdā: nō transfert dn̄ium pecunie ſue in illū. ſz remanet eius: ita ꝙ cū periculo ipſius mercatoꝛ de ea negociatur vel artifex oꝑatur. & ideo ſic licite pōt prē lucri inde ꝓueniētis expetere tāq̄ de re ſua. ¶ Ad 6ᵐ dōz: ꝙ ſi q̄s ꝓ pecunia ſibi mutua obliget rē aliquā cuius vſus precio eſtimari pōt: dz vſū illius rei ille q̄ mutauit ꝯputare in reſtitutionē eius qō mutuauit: alioqn ſi vſum illius rei quaſi gratis ſibi ſuperaddi velit: idē eſt ac ſi pecuniā accipet ꝓ mutuo: quod eſt vſurarium: niſi forte eſſet talis res cuiꝰ vſus ſine ꝑcio ſoleat cōcedi iter amicos: ſicꝫ patet de libro accōmodato. ¶ Ad 7ᵐ dōm: ꝙ ſi aliquis carius velit vendere res ſuas q̄ ſit iuſtū preciū vt de pecunia ſoluēda emptorem expectet: manifeſte vſura cōmittitur: qꝛ huiuſmodi expectatio precij ſoluendi hz rōnem mutui: vnde quicquid vltra iuſtū precium ꝓ huiuſmodi expectatione exigitur eſt quaſi precium mutui: quod ꝑtinet ad rōnem vſure. Similiter etiam ſiquis emptoꝛ velit rē emere vilius q̄ ſit iuſtum precium eo ꝙ pecuniam ante ſoluit q̄ poſſit ei res tradi: eſt pctm̄ vſure: qꝛ etiā iſta anticipatio ſolutionis pecunie habet mutui rōnem. cuius quoddam preciū eſt quod diminuit̄ de iuſto precio rei empte. Si vero aliquis de iuſto precio velit diminuere vt pecuniā prius habeat: non peccat peccato vſure.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ quicq̄d de pecunia vſuraria aliquis lucratꝰ fuerit reddere teneatur. Dicit. n. apl's ad Ro. ii. Si radix ſancta: & rami. ḡ eadem rōne ſi radix infecta & rami. ſed radix fuit vſuraria. ḡ ē q̄cq̄d ex ea acquiſitū: & eſt vſurarium. ergo tenetur ad reſtitutionē illius. ¶ P̄. Sicut dicitur extra de vſu. in illa decre. Cum tu ſicut aſſeris poſſeſſiones que de vſuris ſunt comparate debent vendi & ipſarum precia his a quibus ſunt extoꝛta reſtitui. ergo eadē ratione quicquid aliud ex pecunia vſuraria acquiritur debet reſtitui. ¶ P̄. Illud qō aliq̄s emit de pecunia vſuraria debetur ſibi rōne pecunie quā dedit. nō ergo hz maiꝰ ius in re quā acq̄ſiuit q̄ in pecunia quā dedit; ſed pecuniā vſurariā tenebat̄ reſtituere. ḡ & illud qō ex ea acquirit̄ tenet̄ reſtituere. ¶ Sed ꝯ. Quilz pōt licite tenere id qō legitime acq̄ſiuit. ſed id qō acq̄rit̄ per pecuniā vſurariā interdū legitime acq̄rit̄. ergo licite pōt teneri. ¶ Rn̄º. dōz ꝙ ſicꝫ ſupra dcm̄ eſt res quedā ſunt q̄rū vſus eſt ipſa eaꝝ cōſūptio q̄ nō hn̄t vſūfructū ſm̄ iura. & iō ſi talia fuerint per vſurā extoꝛta puta denarij: triticū: vinū: aut aliq̄d hmōi: nō tenetur homo ad reſtituēdū niſi id qō accepit: qꝛ id qō de tali re eſt acquiſitū: nō eſt fructꝰ hmōi rei: ſed humane īduſtrie: niſi forte per detētionē talis rei alr̄ ſit dānificatꝰ amittendo aliq̄d de bonis ſuis: tūc. n. tenet̄ ad recōpenſationē nocumenti. Quedā v̄o res ſunt q̄rū vſus nō eſt eaꝝ ꝯſūptio. & talia hn̄t vſūfructū: ſicꝫ domus & ager & alia hmōi. & iō ſiquis domū alterius vel agrū ꝑ vſurā extoꝛſiſſet: nō ſolum tenet̄ reſtituere domū vel agꝝ: ſz ēt fructꝰ īde perceptos: qꝛ ſunt fructus reꝝ quarū aliꝰ eſt dn̄s: & iō ei debentur. ¶ Ad ꝑmū ḡ dōm ꝙ radix nō ſolum hz rōnem materie ſicut pecunia vſuraria: ſed hz ēt aliqualiter rōnē cāe actiue inq̄tū adminiſtrat nutrimētū. & ideo nō eſt ſile. ¶ Ad ſcōm dōz ꝙ poſſeſſiones q̄ de vſuris ſunt cōparate nō ſūt eoꝝ quoꝝ ſunt vſure: ſed illoꝝ q̄ eas emerūt: ſunt tn̄ obligate illis a q̄bꝰ fuerūt vſure accepte ſicꝫ & alia bona vſurarij. & iō nō ꝑcipit̄ ꝙ aſſignent̄ ille poſſeſſiones his a quibꝰ fuerūt accepte vſure: qꝛ forte pl's valēt q̄ vſure q̄s dederunt: ſz ꝑcipit̄ ꝙ vendant̄ poſſeſſiones & eaꝝ ꝑcia reſtituātur. ſ. ſm̄ q̄titatē vſure accepte. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ illud qō acq̄rit̄ de pecunia vſuraria debet̄ q̄dē acquirenti: nō propter pecuniam vſurariā datam: ſicut ꝑpter cām īſtrumētalem: ſed ꝑpter ſuā induſtriā ſicut ꝑpter cām ꝑncipalē. & ideo plus iuris habz in re acquiſita de pecunia vſuraria q̄ in ipſa pecunia vſuraria.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ nō liceat pecuniam accipere mutuo ſub vſura. Dicit. n. apl's Ro. ꝑ: ꝙ digni ſūt morte nō ſolū q̄ faciūt pctā: ſed ēt qui cōſentiūt facientibus: ſed ille q̄ accipit pecuniam mutuo ſub vſuris: cōſentit vſurario in ſuo pctō: et prebet ei occaſionem peccandi. ergo ēt ipſe peccat. ¶ P̄. Pro nullo cōmodo tēpoꝛali dz aliquis alteri quācūq̄ occaſionem ꝑbere peccandi. hoc. n. ꝑtinet ad rōnem ſcandali actiui qō ſemꝑ eſt pctm̄: vt ſupra dcm̄ eſt: ſed ille qui petit mutuū ab vſurario expreſſe dat ei occaſionem peccādi. ergo pro nullo cōmodo tēpoꝛali excuſat̄. ¶ P̄. Nō minoꝛ videt̄ eſſe neceſſitas q̄nq̄ deponendi pecuniā ſuam apud vſurariū q̄ mutuū accipiendi ab ipſo: ſed deponere pecuniam apud vſurariū oīo videt̄ eſſe illicitum: ſicut illicitum eſſet deponere gladiū apud furioſū: vel virginē cōmittere luxurioſo: ſeu cibum guloſo. ergo neq̄ licitū eſt accipere mutuū ab vſurario. ¶ Sed ꝯ. Ille q̄ iniuriā patit̄: nō peccat ſm̄ phm̄ in. 5. ethi. vn̄ iuſtitia nō eſt media inter duo vicia vt ibidem dicit̄: ſed vſurariꝰ peccat inq̄tū facit iniuſtitiā accipienti mutuū ſub vſuris. ḡ ille q̄ accipit mutuū ſub vſuris nō peccat. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ īducere hominem ad peccādum nullo mō licet: vti tn̄ pctō alterius ad bonum licitū eſt: qꝛ & deus vtit̄ oībus pctīs ad aliqō bonum: ex quolz. n. malo elicit aliqō bonū: vt dr̄ in encheridion. & iō Aug. publicole querēti vtrum liceret vti iuramento eiꝰ q̄ per falſos deos iurat: in quo manifeſte peccat eis diuinā reuerentiā adhibens. rn̄dit ꝙ q̄ vtit̄ fide illiꝰ qui per falſos deos iurat nō ad malū: ſz ad bonū: nō pctō illiꝰ ſe ſociat quo ꝑ demonia iurauit: ſz pacto eiꝰ bono quo fidem ſuauit: ſi tn̄ īduceret eū ad iurādū per falſos deos: peccaret. Ita ēt in ꝓpoſito dōm eſt ꝙ nullo mō licet īducere aliquē ad mutuādum ſub vſuris: licet tn̄ ab eo q̄ hoc paratus eſt facere & vſuras exercet: mutuū accipere ſub vſuris ꝑpter aliqō bonū qō eſt ſubuētio ſue nec̄itatis vel alteriꝰ. ſicꝫ ēt lz ei q̄ incidit in latrones manifeſtare bona q̄ hz: q̄ latrones peccant diripiendo: ad hoc ꝙ nō occidatur exēplo decē viroꝝ q̄ dixerunt ad Iſmael. Noli occidere nos: qꝛ theſauros hēmus ī agro: vt dicit̄ Hiere. 41. ¶ Ad ꝑmū ergo dōm ꝙ ille q̄ accipit pecuniā mutuo ſub vſuris: non cōſentit in pctm̄ vſurarij: ſed vtit̄ eo: nec placet ei vſuraꝝ acceptio: ſed mutuatio q̄ eſt bona. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ille q̄ accipit pecuniam mutuo ſub vſuris: nō dat occaſionem vſurario vſuras accipiēdi: ſed mutuādi. ipſe autē vſurarius ſumit occaſionē peccandi ex malitia coꝛdis ſui: vn̄ ſcandalum paſſiuū ex parte ſua eſt: nō aūt actiuum ex parte petentis mutuū: nec tamē ꝑpter hmōi ſcandalum paſſiuum dz alius a mutuo petēdo deſiſtere ſi īdigeat: qꝛ huiuſmodi paſſiuum ſcandalū nō ꝓuenit ex infirmitate vel ignoꝛantia: ſed ex malitia. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ſiquis cōmitteret pecuniā ſuam vſurario nō hn̄ti alias vnde vſuras exerceret: vel hac intentiōe cōmitteret vt inde copioſius per vſurā lucraret̄: daret mām peccādi. vn̄ & ipſe eſſet particeps culpe. ſi aūt aliq̄s vſurario al's habenti vn̄ vſuras exerceat pecuniam ſuā cōmittat vt tutius ſeruet̄ non peccat: ſed vtitur hoīe peccatoꝛe ad bonum.

❡ De ꝑtibꝰ itegralibꝰ iuſtitie. Qõ LXXIX.

DEinde conſiderandũ eſt de partibus itegralibꝰ iuſtitie que ſunt bonuꝫ facere ⁊ a malo declinare: ⁊ de vitijs oppoſitis. ❡ Circa qḋ q̃runt̃ q̃tuor. ꝑ vtꝝ duo ꝓdicta ſint ꝑtes iuſtitie. 2° vtrũ trãſgreſſio ſit ſpãle pctm̃. 3° vtrũ omiſſio ſit ſpãle pctm̃. 4° de cõparatione omiſſionis ad tranſgreſſionem.

Ad primum ſic ꝓceditur. Uidet̃ ꝙ declinare a malo ⁊ facere bonũ nõ ſint ꝑtes iuſtitie. Ad quãlibet.n. virtuteꝫ ꝑtinet facere bonũ opus ⁊ malũ vitare. ſꝫ ꝑtes non excedunt totũ. g̃ declinare a malo ⁊ facere bonũ nõ debent poni ꝑtes iuſtitie q̄ eſt q̃dã virtus ſpãlis. ❡ P̃. Sup illud ps. Diuerte a malo ⁊ fac bonũ ĩqre pacẽ ⁊ ꝑſequere eã: dicit glo. illḋ vitat culpã. ſ. diuertere a malo. hoc meret̃ vitã eternam ⁊ palmã. ſ. facere bonũ. ſed q̃libet ps virtutis meret̃ palmam ⁊ vitã. g̃ declinare a malo nõ ẽ ps iuſtitie. ❡ P̃. Queccũq; ita ſe hñt ꝙ vnũ ĩcludit̃ in alio: nõ diſtinguunt̃ ab ĩuicẽ ſicut ꝑtes alicuius totiꝰ. ſed declinare a malo ĩcludit̃ ĩ hoc qḋ ẽ facere bonũ. nullus.n. ſimul facit bonũ ⁊ malum. g̃ declinare a malo ⁊ facere bonũ nõ ſunt ꝑtes iuſtitie. ❡ Sꝫ ꝯ ẽ ꝙ Aug. in lib. de correctione ⁊ gr̃a ponit ad iuſtitiã legis ꝑtinere declinare a malo ⁊ facere bonuꝫ. ❡ Rñ°. dõm: ꝙ ſi loquamur de bono ⁊ malo in cõi: facere bonũ ⁊ vitare malũ pertinet ad oẽm v̓tutẽ. ⁊ ſm̃ hoc nõ p̃nt poni ꝑtes iuſtitie niſi forte iuſtitia accipiat̃ ꝓut ẽ ois v̓tꝰ: q̃uis etiã iuſtitia hoc mõ accepta reſpiciat q̃dã rõnẽ boni ſpãlẽ: ꝓut. ſ. ẽ debitũ in ordĩe ad legẽ diuinã vel hũanã. ſꝫ iuſtitia ſꝫ ꝙ ẽ ſpãlis v̓tꝰ reſpicit bonũ ſub rõne debiti ad ꝓximũ. ⁊ ſcḋꝫ hoc ad iuſtitiã ſpãlẽ ꝑtinet facere bonũ ſub rõne debiti ĩ ꝯpatiõe ad ꝓximũ ⁊ vitare malũ oppoſitũ. ſ. qḋ ẽ nociuũ ꝓxio. ad iuſtitiaꝫ vero gñalẽ ꝑtinet facere bonũ debitũ in ordĩe ad cõitatẽ vel ad deũ: vel vitare malũ oppoſitũ. Dicunt̃ aũt hec duo partes iuſtitie gñalis vel ſpãlis q̃ſi integrales: q2 vtrũq; eorũ reqrit̃ ad ꝑfectũ actũ iuſtitie. ad iuſtitiã.n. ꝑtinet eq̃litatẽ ꝯſtituere in his q̄ ſũt ad alteꝝ: vt ex ſupra dcis pꝫ. eiuſdeꝫ aũt ẽ ꝯſtituere aliqḋ ⁊ ꝯſtitutũ ꝯſeruare ĩ his q̄ ſunt ad alteꝝ. ꝯſtituit aũt qs eq̃litatẽ iuſtitie faciẽdo bonũ. i. reddẽdo alteri qḋ ei debet̃. conſeruat aũt eq̃litatem iuſtitie iaꝫ cõſtitute declinando a malo. i. nulluꝫ nocumentũ ꝓximo inferendo. ❡ Ad p̃mum g̃ dicendum: ꝙ bonum ⁊ maluꝫ hic accipiũtur ſub quadam ſpeciali ratione per quã appropriant̃ iuſtitie. iḋ ⁊ hec duo ponunt̃ ꝑtes iuſtitie ſꝫ aliquã ꝓpriã rõnẽ boni ⁊ mali: nõ aũt alicuiꝰ alteriꝰ v̓tutis moralis. q2 alie virtutes morales ꝯſiſtũt circa paſſiões in q̄bus bonũ facere eſt venire ad mediũ: qḋ ẽ declinare ab extremis q̃ſi a malis: ⁊ ſic in idẽ redit q̃tũ ad alias v̓tutes facere bonũ ⁊ declinare a malo: ſꝫ iuſtitia cõſiſtit circa opationes ⁊ res exteriores: in q̄bꝰ aliḋ ẽ facere equalitatẽ: ⁊ aliḋ eſt factã nõ corrũpere. ❡ Ad 2ᵐ dõm ꝙ declinare a malo ſm̃ ꝙ ponit̃ ps iuſtitie nõ ĩportat negationẽ purã qḋ ẽ nõ facere malũ: hoc.n. nõ meret̃ palmã: ſꝫ ſolũ vitat penã. importat aũt motũ volũtatis repudiãtis malũ vt ipm̃ nomẽ declinatõis oñdit. ⁊ hoc eſt meritoriũ: ꝓcipue qñ aliqs impugnat̃ vt maluꝫ faciat ⁊ reſiſtit. ❡ Ad 3ᵐ dõm ꝙ facere bonum eſt actus cõpletiuꝰ iuſtitie: ⁊ quaſi pars p̃ncipalis eius: declinare aũt a malo eſt actus imperfectior ⁊ ſecundaria pars eius. ⁊ ideo eſt quaſi pars mãlis ſine qua non põt eſſe pars formalis completiua.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ tranſgreſſio nõ ſit ſpãle pctm̃. Nulla.n. ſpẽs ponit̃ in diffĩone gñis. ſꝫ trãſgreſſio ponit̃ in cõi diffõne pcti. Dic̃.n. Ambro. ꝙ pctm̃ ẽ trãſgreſſio legis diuine. g̃ trãſgreſſio nõ ẽ ſpẽs pcti. ❡ P̃. Nulla ſpẽs excedit ſuũ genus. ſꝫ trãſgreſſio excedit pctm̃: q2 pctm̃ eſt dcm̃ vel factũ vel ꝯcupitũ ꝯ legẽ dei: vt pꝫ ꝑ Aug. 22. ꝯ Fauſtũ tranſgreſſio ẽt ẽ ꝯ nãm vel ꝯſuetudineꝫ. g̃ trãſgreſſio nõ ẽ ſpẽs pcti. ❡ P̃. Nulla ſpẽs cõtinet ſub ſe oẽs ꝑtes in q̃s diuidit̃ genus. ſꝫ pctm̃ trãſgreſſiõis ſe extẽdit ad oia vicia capitalia: ⁊ ẽt ad pctã cordis oris ⁊ opis. g̃ trãſgreſſio nõ ẽ ſpãle peccatũ. ❡ Sꝫ ꝯ ẽ q2 opponit̃ ſpãli virtuti. ſ. iuſtitie. ❡ Rñ°. dõm ꝙ nomẽ trãſgreſſionis a corporalibꝰ motibꝰ ad morales actꝰ deriuatũ eſt. Dr̃ aũt aliqs ſm̃ corporalẽ motuꝫ trãſgredi ex eo ꝙ gradit̃ tranſ terminũ ſibi ꝓfixũ: terminꝰ aũt ꝓfigit̃ hoi vt vltra nõ trãſeat in moralibꝰ ꝑ p̃ceptũ negatiuũ. ⁊ iḋ trãſgreſſio ꝓprie dr̃ ex eo ꝙ aliqs agit aliqḋ ꝯ p̃ceptũ negatiuũ: qḋ q̄dẽ mãliter põt eẽ cõe ĩ oibꝰ ſpẽbꝰ pctõꝝ: q2 per quãlꝫ ſpẽꝫ pcti mortalis hõ trãſgredit̃ aliqḋ p̃ceptũ diuinũ. Sꝫ ſi accipit̃ formalr̃. ſ. ſm̃ hãc ſpãlẽ rõnẽ qḋ ẽ facere ꝯ p̃ceptũ negatiuũ ſic ẽ ſpãle pctm̃ dupliciter. Uno q̄dẽ mõ ſm̃ ꝙ opponit̃ ad gña pctõꝝ oppoſita alijs v̓tutibꝰ. Sic̃.n. ad ꝓpriã rõnẽ iuſtitie legalis ꝑtinet attendere̓ õbitũ p̃cepti: ita ad ꝓpriã rõnẽ trãſgreſſiõis ꝑtĩet attẽdere ꝯtẽptũ p̃cepti. Alioꝰ ſm̃ ꝙ diſtiguit̃ ab omiſſione q̄ ꝯriat̃ p̃cepto affirmatiuo. ❡ Ad p̃mũ g̃ dõꝫ ꝙ ſic iuſtitia legalis eſt ois v̓tus ſubo ⁊ q̃ſi mãliter: ita ẽt iniuſtitia legalis eſt mãliter oẽ pctm̃. ⁊ hoc mõ pctm̃ diffinit Ambro. ſꝫ. ſ. rõnem iniuſtitie legalis. ❡ Ad 2ᵐ dõm ꝙ iclinatio nãe ꝑtinet ad p̃cepta legis nãlis. ꝯſuetudo ẽt honeſta hꝫ vim p̃cepti: q2 vt Augu. dicit in ep̃la de ieiunio ſabbati: Mos ꝓpli dei ꝓ lege hñdus ẽ: ⁊ iḋ tã pctm̃ q̃ꝫ trãſgreſſio põt eſſe ꝯ ꝯſuetudinẽ honeſtã: ⁊ ꝯ iclinationẽ nãlẽ. ❡ Ad 3ᵐ dõm ꝙ oẽs enũerate ſpẽs pctõꝝ p̃nt hr̃e trãſgreſſionẽ nõ ſꝫ ꝓprias rõnes: ſꝫ ſm̃ quãdam ſpãlẽ rõnẽ: vt dcm̃ ẽ pctm̃ aũt omiſſiõis oio a tranſgreſſione diſtinguitur.

Ad tertium ſic ꝓcẽdit̃. Uidet̃ ꝙ omiſſio nõ ſit ſpãle pctm̃. Oẽ.n. pctm̃ aut eſt originale aut actuale. ſed omiſſio nõ eſt originale pctm̃: q2 nõ ꝯhit̃ per originẽ: nec ẽ actuale: q2 põt eſſe abſq; oi ac tu: vt ſupra habitũ eſt cũ de peccatis in cõi ageret̃. g̃ omiſſio nõ eſt ſpãle pctm̃. ❡ P̃. Oẽ pctm̃ ẽ volũtariũ. ſꝫ omiſſio q̄nq; nõ eſt volũtaria: ſꝫ neceſſaria: puta cũ mulier corrupta eſt q̄ v̓ginitatẽ vouit: vel cum aliqs amittit rẽ quã reſtituere tenet̃: vel cũ ſacerdos tenet̃ celebrare ⁊ hꝫ aliqḋ ĩpedimẽtũ. g̃ omiſſio nõ ſemꝑ ẽ pctm̃. ❡ P̃. Cuilibꝫ ſpãli pctõ ẽ determinare aliqḋ tp̃s qñ incipit eẽ: ſꝫ hoc nõ eſt determinare in omiſſiõe: q2 q̃ncũq; nõ fac̃ ſilr̃ ſe hꝫ: nec tñ ſemꝑ peccat. g̃ omiſſio nõ ẽ ſpãle pctm̃. ❡ P̃. Oẽ pctm̃ ſpãle ſpeciali v̓tuti opponit̃. ſꝫ nõ eſt dare aliquã ſpãlẽ v̓tutẽ cui omiſſio opponat̃: tũ q2 bonũ cuiuſlꝫ v̓tutis omitti põt: tũ q2 iuſtitia cui ſpãlis v̓r opponi ſemꝑ reqrit aliquẽ actũ ẽt in declinatiõe a malo: vt dcm̃ ẽ. omiſſio aũt põt eẽ abſq; omni actu. g̃ omiſſio nõ eſt ſpãle pctm̃. ❡ Sꝫ ꝯ ẽ qḋ dr̃ Jaco. 4 Scienti bonũ ⁊ nõ faciẽti: pctm̃ ẽ illi. ❡ Rñ°. dicẽduꝫ ꝙ omiſſio ĩportat p̃termiſſionẽ boni: nõ aũt cuiuſcũq; ſꝫ boni debiti: bonũ aũt ſub rõne õbiti ꝑtinet ꝓprie ad iuſtitiã: ad legalẽ q̄dẽ ſi debitũ accipiat̃ in ordine ad legẽ diuinaꝫ vel hũanã: ad ſpãlẽ aũt iuſtitiã ſm̃ ꝙ debituꝫ ꝯſiderat̃ in ordine ad ꝓximuꝫ. Uñ eo mõ quo iuſtitia eſt ſpãlis v̓tus: vt ſupra habitũ ẽ. ⁊ omiſſio eſt ſpãle pctm̃ diſtinctũ a peccatis q̄ opponunt̃ alijs v̓tutibus: eo v° mõ quo facere bonum cui opponit̃ omiſſio eſt q̃dã ſpãlis pars iuſtitie diſtincta a declinatõe mali cui opponit̃ tranſgreſſio: ẽt omiſſio a tranſgreſſiõe diſtiguit̃. ❡ Ad p̃mũ g̃ dõm ꝙ omiſſio nõ eſt pctm̃ originale: ſed actuale: nõ q2 hꝫ aliquẽ actum ſibi ẽẽntialem: ſꝫ ſm̃ ꝙ negatio actus reducit̃ ad genꝰ actꝰ: et ſm̃ hoc nõ agere accipit̃ vt agere q̄dã ſicut ſupra dcm̃ ẽ. ❡ Ad 2ᵐ dõm ꝙ omiſſio ſic̃ dcm̃ eſt nõ ẽ niſi boni debiti ad qḋ aliqs tenet̃. nullꝰ aũt tenet̃ ad ĩpoſſe: vñ nullꝰ ſi non facit id qḋ facere nõ põt peccat ꝑ omiſſionẽ: mulier ergo

corrupta que v̓ginitatem vouit: nō omittit virginitatem nō habēdo: ſed nō penitendo de pctō ꝑterito: vel nō faciēdo qḋ poteſt ad votū adimplēdū ꝑ continentie obſeruantiam: ſacerdos etiaꝫ non tenet̄ dicere miſſaꝫ niſi ſuppoſita debita opportunitate: que ſi deſit non omittit. ⁊ ſilr̄ aliqs tenetur ad reſtitutioneꝫ ſuppoſita facultate: quā ſi nec hꝫ nec habere poteſt: nō omittit dūmodo faciat quod poteſt Et idē dōm eſt in alijs. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſicut pctm̄ tranſgreſſionis opponit̄ preceptis negatiuis q̄ ꝑtinent ad declinandū a malo: ita pctm̄ omiſſionis opponit̄ preceptis affirmatiuis q̄ ꝑtinent ad faciendū bonū. ꝑcepta aūt affirmatiua nō obligant ad ſemꝑ ſꝫ ad tēpus determinatū. ⁊ ꝓ illo tꝑe pctm̄ omiſſionis īcipit eē. pōt tn̄ cōtingere ꝙ aliqs tūc ſit īpotēs ad faciēdū qḋ opꝫ: qḋ qdem ſi ſit ꝑter eiꝰ culpaꝫ non omittit qḋ dꝫ: vt dcm̄ ē. Si vero ſit ꝓpter eius culpaꝫ precedentē: puta ſi aliqs de ſero ſe inebriauerit: ⁊ non pōt ſurgere ad matutinas vt debet: dicunt qdaꝫ ꝙ tunc īcepit pctm̄ omiſſionis qn̄ aliqs ſe applicat ad actū illicitū ⁊ incōpoſſibilem cū illo actu ad quē tenet̄. ſed hoc non videt̄ verū: qꝛ dato ꝙ excitaret̄ ꝑ violētiā ⁊ iret ad matutinas: non omitteret: vn̄ pꝫ ꝙ ꝓcedēs inebriatio non fuit omiſſio ſed omiſſionis cauſa. Unde dōm ē ꝙ omiſſio īcipit ei īputari ad culpā qn̄ fuit tempus operandi tn̄ ꝓpter cām ꝓcedentē ex q̄ omiſſio ſequēs reddit̄ volūtaria. ¶ Ad 4ᵐ dōꝫ: ꝙ omiſſio directe opponit̄ iuſtitie: vt dcm̄ eſt. nō. n. ē omiſſio boni alicuius virtutis niſi ſub rōne debiti qḋ ꝑtinet ad iuſtitiā. plus aūt requiritur ad actū virtutis meritoriū q̄ꝫ ad demeritorium culpe: qꝛ bonū ē ex integra cauſa: malū aūt ex ſingularibus defectibus. ⁊ iō ad iuſtitie meritū requiritur actus: nō aūt ad omiſſionem.

Ad quartum ſic ꝓceditur. Videt̄ ꝙ pctm̄ omiſſionis ſit grauius q̄ꝫ pctm̄ trāgreſſionis. Delictū. n. videt̄ idē eſſe qḋ derelictū: ⁊ ſic ꝑ ꝯñs videt̄ idē eē omiſſioni. ſꝫ delictū eſt grauiꝰ q̄ꝫ pctm̄ trangreſſionis: qꝛ maiori expiatione īdigebat: vt pꝫ Leuiti. 5. ğ peccatū omiſſionis ē grauiꝰ q̄ꝫ pctm̄ trāgreſſionis. ¶ P̄. Maiori bono maius malū opponit̄: vt pꝫ ꝑ phm̄ in. 8. ethi. ſed facere bonū cui opponitur omiſſio eſt nobilior ps iuſtitie q̄ꝫ declinare a malo cui opponit̄ tranſgreſſio: vt ex ſupra dictis pꝫ. ergo omiſſio eſt grauius pctm̄ q̄ꝫ traſgreſſio. ¶ P̄. Pctm̄ tranſgreſſionis poteſt eſſe ⁊ veniale ⁊ mortale. ſed pctm̄ omiſſionis videtur eſſe ſemꝑ mortale: quia opponitur precepto affirmatiuo. ğ omiſſio videtur eſſe grauius peccatum q̄ꝫ ſit trangreſſio. ¶ P̄. Maior pena eſt pena damni: ſcilicet carentia viſionis diuine que debet̄ peccato omiſſionis q̄ꝫ pena ſenſus que debetur peccato tranſgreſſionis: vt pꝫ per Chry. ſuꝑ Matt. ſed pena ꝓportionatur culpe. ğ grauiꝰ eſt pctm̄ omiſſiōis q̄ꝫ trāſgreſſiōis. ¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ faciliꝰ eſt abſtinere a malo faciēdo q̄ꝫ īplere bonū. ğ grauius peccat q nō abſtinet a malo faciēdo qḋ ē trāſgredi: q̄ꝫ q nō īplet bonū qḋ eſt omittere. ¶ Rñ°. dōm ꝙ peccatū īntantū ē graue inq̄ꝫtū a v̓tute diſtat. ꝯrietas aūt ē maxima diſtātia: vt dr̄ in. 10. meta. Unde ꝯriū magis diſtat a ſuo ꝯrio q̄ꝫ ſimplex eiꝰ negatio. ſic̄ nigrū plus diſtat ab albo q̄ꝫ ſimplr̄ nō albū. oē. n. nigꝝ eſt nō albū: ſꝫ nō ꝯuertit̄. Manifeſtū eſt aūt ꝙ tranſgreſſio ꝯriat̄ actui v̓tutis. omiſſio aūt īportat negationē ipſiꝰ: puta pctm̄ omiſſiōis ē ſiqs debitā reuerētiā parētibꝰ nō exhibeat: pctm̄ aūt trāſgreſſionis ſi ꝯtumeliā vel quācūqꝫ iniuriā eis inferat. Un̄ manifeſtū ē ꝙ ſimplr̄ ⁊ abſolute loquēdo tranſgreſſio eſt grauiꝰ pctm̄ q̄ꝫ omiſſio: licꝫ aliq̄ omiſſio poſſit eſſe grauior aliqua tranſgreſſiōe. ¶ Ad ꝑmū ğ dōꝫ ꝙ delictū cōiter ſumptum ſignificat q̄ꝫcūqꝫ omiſſionē: qnqꝫ tn̄ ſtricte accipitur pro eo ꝙ omittit̄ aliqd de his q̄ ꝑtinēt ad deū: vel qn̄ ſciēter ⁊ quaſi cū quodā cōtēptu derelinqt hō id qḋ facere dꝫ ⁊ ſic hꝫ quādā grauitatē rōne cꝰ maiori expiatione īdiget.

¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ ei qḋ ē bonū facere: opponit̄ ⁊ nō facere bonū qḋ eſt omittere. ⁊ facere malū qḋ eſt trāſgredi: ſꝫ primū ꝯdictorie: ſcḋm ꝯrie: qḋ īportat maiorē diſtantiā. ⁊ ideo tranſgreſſio ē grauiꝰ pctm̄. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ſicut omiſſio opponit̄ ꝑceptis affirmatiuis: ita trāſgreſſio opponit̄ ꝑceptis negatiuis. ⁊ iō vtrūqꝫ ſi ꝓprie accipiat̄ īportat rōnem pcti mortal̄. pōt aūt large dici tranſgreſſio vel omiſſio ex eo ꝙ aliqd ſit ꝑter ꝑcepta affirmatiua vel negatiua diſponēs ad oppoſitū ipſoꝝ. ⁊ ſic vtrūqꝫ large accipiēdo pōt eē pctm̄ veniale. ¶ Ad q̄rtuꝫ dōm ꝙ pctō tranſgreſſiōis rn̄det ⁊ pena dāni ꝓꝑ auerſionē a deo: ⁊ pena ſenſus ꝓꝑ inordinatā ꝯuerſionē ad bonū ꝯmutabile. ſilr̄ ēt omiſſiōi non ſolū d̄bet̄ pena dāni: ſꝫ ēt pena ſenſus: ſcḋm illḋ Mat. 7. Ois arbor q̄ nō fac̄ fructū bonū excidet̄ ⁊ in ignē mittet̄. ⁊ hoc ꝓpter radicē ex qua ꝓcedit: licet nō habeat ex neceſſitate actualem ꝯuerſionē ad aliqḋ bonū cōmutabile.

¶ De ꝑtibus potētialibꝰ iuſtitie. Qō. LXXX.

DEinde ꝯſiderandū eſt de partibus potētialibꝰ iuſtitie. i. de virtutibꝰ ei annexis. Et circa hoc duo ſunt cōſiderāda. Primo qdem q̄ v̓tutes iuſtitie annectantur. Secundo conſiderandum eſt de ſingulis virtutibus iuſtitie annexis.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ icōueniēter aſſignentur v̓tutes iuſtitie ānexe. Tulliꝰ. n. enumerat ſex. ſ. religionē: pietatē: grām: vindicationē: obſeruātiā: veritatē: vīdicatio aūt vr̄ ſpēs eē cōmutatiue iuſtitie: ſcḋm quā illatis iniurijs vīdicta rependit̄ vt ex ſupra dictis pꝫ. nō ğ dꝫ poni iter v̓tutes iuſtitie ānexas. ¶ P̄. Macrobius ſuꝑ ſomniū Scipiōis ponit ſeptē. ſ. innocentiā: amicitiā: cōcordiā: pietatē: religionē: affectū: humanitatē: quoꝝ plēs a Tullio ꝑtermittunt̄. ğ videt̄ inſufficiēter enūeratas eē v̓tutes iuſtitie adiunctas. ¶ P̄. A qbuſdā alijs ponunt̄ qnqꝫ ꝑtes iuſtitie. ſ. obedientia reſpcū ſuperioris: diſciplina reſpectu īferioris: equitas reſpectu equaliū: fides ⁊ veritas reſpectu oīuꝫ: de qbꝰ a Tullio nō ponit̄ niſi veritas. ğ videt̄ inſufficiēter enūeraſſe v̓tutes iuſtitie ānexas. ¶ P̄. Andronicꝰ peripateticꝰ ponit nouē ꝑtes iuſtitie ānexas. ſ. liberalitatē: benignitatē: vindicatiuam: eugnomoſiuā: euſebiā: euchariſtiā: ſanctitatē: bonā ꝯmutationē: legis poſitiuā. ex qbꝰ ēt Tulliꝰ manifeſte nō ponit niſi vindicatiuaꝫ. ğ videt̄ īſufficiēter enumeraſſe. ¶ P̄. Ariſt. in. 5. ethi. ponit epicheiā iuſtitie adiunctaꝫ de qua in nulla ꝑmiſſaꝝ aſſignationū videt̄ mētio eē facta. ğ inſufficiēter ſūt enūerate v̓tutes iuſtitie annexe. ¶ Rñ°. dōm ꝙ in v̓tutibꝰ q̄ adiungunt̄ alicui ꝑncipali v̓tuti duo ſunt ꝯſiderāda. Primo qdē ꝙ v̓tutes ille in aliquo cū ꝑncipali v̓tute ꝯueniāt. 2° ꝙ in aliquo deficiāt a perfecta rōne ipſiꝰ. Quia v̓o iuſtitia ad alteꝝ ē: vt ex ſupra dcis pꝫ: oēs v̓tutes q̄ ad alteꝝ ſunt pn̄t rōne ꝯueniētie iuſtitie annecti. rō vero iuſtitie cōſiſtit in hoc ꝙ alteri reddat qḋ ei debet̄ ſcḋm equalitatē: vt ex ſupra dcis pꝫ. Duplr̄ ergo aliq̄ v̓tus ad alterū exiſtēs a rōne iuſtitie deficit. Uno qdem mō inq̄ꝫtum deficit a rōne equalis. Alio mō inq̄ꝫtū deficit a rōne debiti. Sunt. n. quedam v̓tutes q̄ debitū qdem alteri reddunt: ſed nō pn̄t reddere equale. Et ꝑmo qdeꝫ qcqd ab homine deo reddit̄ debitū eſt: nō tamē pōt eē eqle: vt. ſ. tantum homo ei reddat q̄ꝫtum debet: ſcḋm illud ps. Quid retribuaꝫ dn̄o pro oībus q̄ retribuit mihi. ⁊ ſcḋm hoc adiungit̄ iuſtitie religio: q̄ vt dicit Tullius ſuperioris cuiuſdam eſt nāe quā diuinam vocant curaꝫ: qꝛ cerimoniaꝫ vel cultum affert. 2° parentibꝰ nō pōt ſcḋm equalitatē recompenſari qḋ eis debet̄: vt pꝫ per phm̄ in. 8. ethicoruꝫ. ⁊ ſic adiungitur iuſtitie pietas per quā vt Tullius dicit ſanguine iunctis patrieqꝫ beniuolis: officium ⁊ diligēs tribui-

tur cultus. Tertio nõ põt equale ꝓmiū recompenſari ab homine virtuti: vt pꝫ ꝑ phm in .4. ethicoꝝ. ⁊ ſic adiungit̃ iuſtitie obſeruantia: ꝑ quā vt Tullius dicit hoies aliquā dignitatē attendentes quodam cultu ⁊ honore dignãtur. A rõne vero debiti iuſtitie defectus poteſt attēdi ſm ꝙ ē duplex debitū. ſ. morale ⁊ legale. Uñ ⁊ phs in .8. ethi. ſm hoc duplex iuſtum aſſignat. Debitū qdē legale eſt ad qḋ reddēdū aliquis lege aſtringitur. ⁊ tale debitū ꝓprie attē dit iuſtitia que eſt ꝑncipalis virtus. Debitū aūt morale ē quod aliqs dꝫ ex honeſtate virtutis. Et qꝛ debitū neceſſitatē iportat: ideo tale debitū hꝫ duplicē gradū. Quoddā .n. eſt ſic neceſſariū vt ſine eo honeſtas moꝝ conſeruari non poſſit. ⁊ hoc habet plus de rõne debiti. ⁊ poteſt hoc debitū attendi ex ꝑte ipſius debentis. ⁊ ſic ad hoc debitū ꝑtinet ꝙ homo talem ſe exhibeat alteri i verbis ⁊ factis qualis eſt. ⁊ ita adiūgitur iuſtitie veritas: ꝑ quā vt Tullius dicit: imutata ſunt ea que ſunt aut fuerunt aut futura ſunt. Poteſt ēt attēdi ex ꝑte eius cui debetur: put. ſ. aliqs recõpenſat alicui ſm ea que fecit. Qñq꜡ quidem in bonis. ⁊ ſic adiungitur iuſtitie grã: in qua vt Tulli⁹ dicit amicitiaꝝ ⁊ officioꝝ alterius memoria remunerandi voluntas ꝯtinetur alterius. Qñq꜡ qdem in malis. ⁊ ſic adiūgit̃ iuſtitie vīdicatio: ꝑ quā vt Tullius dicit: vis aut iniuria ⁊ oino qcqd obſcuꝝ eſt defendendo aut vlciſcendo ꝓpulſat̃. Aliud vo debitū eſt neceſſariū ſicut conferens ad maiorē honeſtatē: ſine quo tñ honeſtas ꝯſeruari poteſt. qḋ qdem debitū attendit liberalitas: affabilitas ſiue amicitia: aut alia huiuſmodi: que Tullius ꝑtermittit in ꝑdicta enumeratione qꝛ paꝝ habēt de rõne debiti. ❡ Ad pᵐ ḡ dõm: ꝙ vindicta que fit auctoritate publice ꝑtãtis ſm ſniã iudicis ꝑtinet ad iuſtitiā ꝯmutatiuā. ſed vindicta quā quis facit proprio motu: non tamen contra legem: vel quā quis a iudice requirit ꝑtinet ad virtutem iuſtitie adiunctam. ❡ Ad ſecūdū dõm: ꝙ Macrobius videtur attendiſſe ad duas partes itegrales iuſtitie. ſ. declinare a malo: ad qḋ ꝑtinet inocentia. ⁊ facere bonū: ad qḋ ꝑtinent ſex alia quoꝝ duo videnẽ ꝑtinere ad eq̃les. ſ. amicitia in exteriori ꝯuictu: ⁊ concordia iterius. duo vero ad ſupiores. ſ. pietas ad parētes: ⁊ religio ad deū. duo vero ad iferiores. ſ. affect⁹ inq̃tū placent bona eorum: ⁊ humanitas ꝑ quam ſubuenitur eoꝝ defectibus. Dicit .n. Iſidorus in lib. ethymologiaꝝ ꝙ humanus dr̃ aliqs qꝛ habeat circa hoiem amorem ⁊ miſerationis affectum. Unde humanitas dicta eſt qua nos inuicem tuemur. ⁊ ſm hoc amicitia ſumitur prout ordinat exteriorem cõuictū: ſicut de ea phs tractat in .4. ethi. Põt ēt amicitia ſumi ſm ꝙ ꝓprie reſpicit affectum ꝓut determinat̃ a pho in .8. ⁊ .9. ethi. ⁊ ſic ad amicitiam ꝑtinent tria. ſ. beniuolētia q̃ hic dicit̃ affectus. ⁊ cõcordia: ⁊ bñficiētia q̃ hic vocatur humanitas. hec aūt Tullius ꝑtermiſit: qꝛ parum habēt de rõne debiti: vt dcm̃ eſt. ❡ Ad 3ᵐ dõm ꝙ obediētia icludit̃ in obſeruãtia quā Tullius ponit. nã precellētibus ꝑſonis debet̃ ⁊ reuerētia honoris ⁊ obediētia. Fides aūt per quā fiunt dicta icludit̃ in veritate q̃tum ad obſeruantiā ꝓmiſſoꝝ. veritas aūt in plus ſe hꝫ: vt ifra patebit: diſciplina aūt nõ debet̃ ex debito neceſſitatis: qꝛ inferiori nõ eſt aliqs obligat⁹ inquantū eſt inferior: põt tñ aliqs ſuperior obligari vt inferiorib⁹ prouideat: ſm illud Matth. 24. Fidelis ſeruus ⁊ prudēs quē cõſtituit dñs ſuper familiā ſuā. ⁊ iõ a Tullio ꝑtermittit̃. põt aūt cõtineri ſub humanitate quā Macrobi⁹ ponit: eqtas vero ſub epicheia vel amicitia. ❡ Ad 4ᵐ dõm ꝙ in illa enumeratiõe ponunt̃ quedā ꝑtinētia ad particularē iuſtitiam: quedā aūt ad legalem. ad particularem qdē bona cõmutatio: de qua dicit ꝙ eſt habit⁹ in cõmutationib⁹ equalitatē cuſtodiens. ad legalem aūt iuſtitiam q̃tum ad ea q̃ cõiter ſunt obſeruanda ponit̃ legis poſitiua q̃ vt ipſe dicit eſt ſcia cõmutationū politicaꝝ ad cõitatem relataꝝ: q̃tum vero ad ea q̃ qñq꜡ particulariter agenda occurrūt ꝑter cões leges ponit̃ eugnomoſiua quaſi bona gnomin q̃ eſt in talib⁹ directiua: vt ſupra habitū eſt in tractatu de prudētia. ⁊ ideo dicit de ea ꝙ eſt voluntaria iuſtificatio: qꝛ. ſ. ex proprio arbitrio id qḋ iuſtum eſt homo ſcḋm eam ſeruat: non ſcḋm legem ſcriptam. attribuunt̃ aūt hec duo prudētie ſm directionem iuſtitie: nõ ſcḋm executionē. euſebia vero dicitur quaſi bonus cultus: vñ eſt idem qḋ religio. ideo de ea dicit ꝙ eſt ſcia dei famulatus. ⁊ loquitur ſcḋm modū quo Socrates dicebat oēs virtutes eſſe ſcientias. ⁊ ad idē reducitur ſanctitas: vt poſtea dicet̃. euchariſtia aūt eſt idē qḋ bona gratia: quā Tullius ponit: ſicut ⁊ vindicatiuā: benignitas aūt videt̃ eſſe idem cum affectu quā ponit Macrobius. vnde ⁊ Iſidorus dicit in lib. etymologiarū ꝙ benignus eſt vir ſponte ad bene faciendū paratus. ⁊ dulcis ad eloquium. Et ipſe Andronicus dicit ꝙ benignitas eſt habitus volūtarie bñfactiuus: liberalitas aūt videtur ad humanitatem ꝑtinere. ❡ Ad q̃tum dõm ꝙ epicheia nõ adiungit̃ iuſtitie particulari: ſed legali: ⁊ videt̃ eſſe idem cum ea que dicta eſt eugnomoſiua.

❡ De religione. Qõ. LXXXI.

DEinde conſiderandum eſt de ſingulis partibus predictarū virtutum quantum ad preſentem intentionem pertinet. Et primo conſiderandum eſt de religione. Secundo de pietate. Tertio de obſeruantia. Quarto de gratia. Quinto de vindicta. Sexto de v̓itate. Septimo de amicitia. Octauo de liberalitate. Nono de epicheia. De aliꝭ autem hic enumeratis: ſupra dictum eſt: partim in tractatu de charitate. ſ. de cõcordia: ⁊ aliꝭ huiuſmodi: partim in hoc tractatu de iuſtitia: ſicut de bona cõmutatione ⁊ innocentia: de legis poſitiua autē in tractatu de prudentia. ❡ Circa religionem vero tria conſideranda occurrūt. Primo qdē de ipſa religione ſcḋꝫ ſe. Scḋo de actibus eius. Tertio de viciꝭ oppoſitis. ❡ Circa ꝑmū querunt̃ octo. Primo vtrum religio conſiſtat tñ in ordine ad deū. Scḋo vtrū religio ſit virtus. Tertio vtrum religio ſit vna virtus. Quarto vtꝝ religio ſit ſpãlis virt⁹. Quinto vtꝝ religio ſit virtus theologica. Sexto vtrum religio ſit ꝑferenda aliꝭ virtutibus moralibus. Septimo vtrum religio habeat exteriores act⁹. Octauo vtꝝ religio ſit eadē ſcitati.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ religio nõ ordinet hoiem ſolū ad deū. Dicitur enim Iaco. ꝑmo. Religio munda ⁊ immaculata apud deū ⁊ ꝑrem: hoc eſt viſitare pupillos ⁊ viduas in tribulatione eorum: ⁊ immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſeculo. ſed viſitare viduas ⁊ pupillos dicitur ſcḋm ordinem ad proximum: ꝙ aūt dicit: immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſeculo pertinet ad ordinem quo ordinat̃ homo in ſeipſo. ergo religio nõ ſolum dicitur in ordine ad deum. ❡ P̃. Augu. dicit in .10. de ciui. dei ꝙ latria loquēdi conſuetudine nõ imperitoꝝ verum ēt doctiſſimoꝝ: cognationibus humanis atq꜡ affinitatibus ⁊ quibuſcunq꜡ neceſſitudinib⁹ dicitur exhibēda religio: vt eo vocabulo vtat̃ ambiguum eiꝫ de cultu diuinitatis vertit̃ q̃ſtio vt fidēter dicere valeamus religionē nõ eē niſi cultū dei: ḡ religio dr̃ nõ ſolū in ordine ad deū: ſꝫ ēt in ordine ad ꝓpinquos. ❡ P̃. Ad religionem vr̃ latria ꝑtinere. Latria .n. iterꝑtat̃ ſuit⁹: vt Augu. dicit in .10. de ciui. dei. ſeruire aūt nõ ſolū debemus deo: ſed etiā proximis: ſcḋm illud Gal. 5. Per charitatem ſpiritus ſeruite ad inuicem. ergo religio importat ordinem etiam ad proximum. ❡ P̃. Ad religionem pertinet cultus ſed hõ dicit̃ nõ ſolum colere deum: ſed etiā ꝓximum: ſcḋm illud

Catonis:Cole parẽtes.ergo etiã religio nos ordinat ad pro
ximũ:⁊ nõ ſolũ ad deũ. ¶ P̄.Oẽs in ſtatu ſalutis exiſten-
tes deo ſunt ſubiecti:nõ aũt dicunt̃ religioſi hoĩes q ſunt ĩ
ſtatu ſalutis:ſed ſolũ illi qui qbuſdã votis ⁊ obſeruantys ⁊
ad obediẽdũ aliqb⁹ hoĩbus ſe aſtringũt.ergo religio nõ vi-
det̃ importare ordinẽ ſubiectiõis hoĩs ad deũ.¶ Sʒ ↄ̃ eſt
qđ Tulli⁹ dicit in.2.rhetorice ꝙ religio eſt q̃dã tuitio natu
re:quã diuinã vocãt q̃ cultũ vel cerimoniã affert.¶ R̃n̄°
dõm:ꝙ ſicut Iſido.dicit in li.ethimolo. Religioſus vt ait
Cicero a religiõe appellat⁹ q retractat ⁊ tanq̃ʒ reelegit ea q̃
ad cultũ diuinũ ꝑtinẽt.⁊ ſic religio videt̃ dicta a reeligẽdo
ea que ſunt diuini cult⁹:qꝛ hmõi ſunt frequẽter in corde re
uoluẽda:ſm illud ꝓuerb.3.In oib⁹ vys tuis cogita illũ:q̃ʒ-
uis etiã poſſit intelligi religio ex hoc dicta ꝙ deum reeli-
gere debemus quẽ amiſeram⁹ negligẽtes:ſicut Augu.dicit
in.10.de ciui.dei.vel põt intelligi religio a religando dicta.
Vñ Aug.dicit in li.de v̄a religiõe: Religet nos religio vni
oĩpotẽti deo.Siue ãt religio dicat̃ a frequẽti electiõe ſiue
ex iterata electiõe ei⁹ qđ negligenter amiſſum ẽ:ſiue dicat̃
a religatiõe: religio ꝓprie ĩportat ordinẽ ad deũ.ipe.n.ẽ cui
p̄ncipalr̃ alligari debem⁹ tanq̃ʒ ĩdeficiẽti p̄ncipio:ad quē
etiã nr̃a electio aſſidue dirigi dʒ ſicut in vltimũ finẽ quẽ ẽt
negligẽter peccãdo amittimus:⁊ credẽdo ⁊ fidẽ ꝓteſtãdo
recuparе debemus.¶ Ad p̄ᵐ ḡ dõʒ:ꝙ religio hʒ duplices
act⁹.Quoſdã qdeʒ ꝓprios ⁊ ĩmediatos quos elicit: ꝑ quos
hõ ordinat̃ ad ſolũ deũ:ſic̃ ſacrificare:adorare ⁊ oĩa hmõi.
Alios aũt act⁹ hʒ quos ꝓducit mediãtib⁹ v̄tutib⁹ qbus ĩ-
perat ordinãs eos ad diuinã reuerẽtiã:qꝛ.ſ.v̄t⁹ ad quã ꝑti-
net finis ĩperat v̄tutib⁹ ad q̃s ꝑtinẽt ea que ſũt ad finẽ:⁊ ſʒ
hoc act⁹ religiõis ꝑ modũ ĩpery ponit̃ eẽ viſitare pupillos
⁊ viduas in tribulatiõe eoꝝ: qđ ẽ act⁹ elicit⁹ a miſericordia:
ĩmaculatũ aũt ſe cuſtodire ab hoc ſeculo: ĩperatiue qdeʒ ẽ
religiõis elicitiue aũt tẽperãtie vel alicui⁹ hmõi virtutis.
¶ Ad 2ᵐ dõʒ:ꝙ religio refert̃ ad ea que exhibent̃ cogna-
tionib⁹ humanis extẽſo noĩe religiõis:nõ aũt ſm ꝙ religio
ꝓprie dr̃. Vñ Aug.parũ ante v̄ba ĩducta p̄mittit: Religio
diſtricti⁹ nõ quẽlibet ſʒ dei cultũ ſignificare vr̃. ¶ Ad 3ᵐ
dõm: ꝙ cũ ſeruus dicat̃ ad dñm neceſſe eſt ꝙ vbi eſt ꝓp̄a
⁊ ſpãlis rõ dñy ibi ſit ſpãlis ⁊ ꝓpria rõ ſeruitutis. Manife
ſtuʒ ẽ aũt ꝙ dñiuʒ ↄuenit deo ſm ꝓpriã ⁊ ſingularẽ quan-
daʒ rõnẽ:qꝛ.ſ.ipſe oĩa fecit:⁊ qꝛ ſũmũ in oĩbus reb⁹ obtiet
p̄ncipatũ:⁊ iõ ſpãlis rõ ſuitutis ei debet̃.⁊ talis ſuit⁹ noĩe
latrie deſignat̃ apud grecos.⁊ iõ ad religionẽ ꝓp̄e ꝑtinet.
¶ Ad 4ᵐ dõʒ:ꝙ colere dicimur hoĩes quos honorificati-
one vl̃ recordatiõe vel p̄ñtia frequẽtam⁹.⁊ ẽt aliq̃ q̃ nobis
ſubiecta ſunt coli a nobis dicunt̃ ſicut agricole dicunt̃ ex
eo ꝙ colũt agros ⁊ incole dicunt̃ ex eo ꝙ colũt loca q̃ inha
bitãt:qꝛ tamẽ ſpãlis honor debet̃ deo tanq̃ʒ p̄mo oĩuʒ p̄n-
cipio:etiã ſpãlis rõ cultus ei debet̃ qui greco noĩe vocatur
euſebia vel theuſebia:vt pʒ per Aug.10. de ciui.dei. ¶ Ad
q̄ntũ dicendũ ꝙ religioſi q̃uis dici poſſint cõiter oẽs qui
deum colũt:ſpecialiter tamen religioſi dicunt̃ qui totã vi-
tam ſuã diuino cultui dedicãt a mundanis negotys ſe ab-
ſtrahẽtes:ſicut etiã cõtẽplatiui dicunt̃ non qui contẽplan-
tur:ſed qui contẽplationi totã vitaʒ ſuam deputant. hmõi
autẽ nõ ſe ſubyciunt homini ꝓpter hominẽ:ſed ꝓpter deũ
ſm illud apl̃i Gal.4.Sicut angeluʒ dei excepiſtis me: ſi-
cut chriſtum ieſum.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃.Videt̃ ꝙ religio nõ
ſit virtus. Ad religionẽ enĩ ꝑti-
nere videtur deo reuerentiã exhibere:ſed reuereri eſt act⁹
timoris qui eſt donuʒ:vt ex ſupradictis patet. ergo religio
nõ eſt virtus ſed donuʒ.¶ P̄. Omnis virtus in libera vo-
luntate cõſiſtit.vnde dicit̃ habit⁹ electiuus vel voluntari-
us.ſed ſicut dictũ eſt ad religionẽ pertinet latria que ſerui
tutẽ quãdaʒ importat.ergo religio nõ eſt virtus.¶ P̄.Si
cut dicit̃ in.2.ethi.Aptitudo v̄tutis ineſt nobis a nã. vnde
ea que ꝑtinent ad virtutes ſunt de dictamine rõnis nãlis.
ſed ad religionẽ ꝑtinet cerimoniã diuine nãe afferre. ceri-
monialia aũt vt dictũ eſt ſupra:nõ ſunt de dictamĩe ratio-
nis nãlis.ḡ religio nõ eſt v̄tus. ¶ Sʒ ↄ̃ ẽ:qꝛ cõnumeratur
alys virtutib⁹:vt ex p̄miſſis pʒ.¶ R̃n̄°.dõʒ:ꝙ ſicut ſupra
dictũ eſt:virt⁹ eſt que bonũ facit habẽtẽ:⁊ opus eius bonũ
reddit.⁊ iõ neceſſe eſt dicere omnẽ actũ bonũ ad v̄tutẽ ꝑti
nere.Manifeſtũ eſt aũt ꝙ reddere debitũ alicui hʒ rõneʒ
boni:qꝛ per hoc ꝙ aliqs alteri debitũ reddit cõſtituit̃ in ꝓ
portione cõuenięti reſpectu ipſi⁹ quaſi cõuenięter ordina-
tus ad ipſuʒ.ordo auteʒ ad rationẽ boni ꝑtinet:ſicut ⁊ mo-
dus ⁊ ſpẽs:vt per Aug.pʒ in lib.de nã boni.cũ ergo ad reli-
gionẽ pertineat reddere honorẽ debituʒ alicui.ſ.deo:mani
feſtuʒ eſt ꝙ religio virtus eſt.¶ Ad p̄ᵐ ergo dicẽdũ ꝙ re-
uereri deuʒ eſt actus doni timoris. ad religionẽ autẽ perti
net facere aliqua ꝓpter diuinaʒ reuerentiã.vnde nõ ſequi
tur ꝙ religio ſit idẽ qđ donũ timoris:ſʒ ꝙ ordinet̃ ad ipſuʒ
ſicut ad aliqd p̄ncipalius.ſunt enĩ dona p̄ncipaliora in vir-
tutibus moralib⁹:vt ſupra habitũ eſt.¶ Ad 2ᵐ dõm:ꝙ qꝛ
etiã ſeruus põt voluntarie exhibere dño ſuo quod debet
⁊ ſic facit de neceſſitate virtutem debitum volũtarie red-
reddens.⁊ ſilr̃ exhibere deo debitã ſeruitutem poteſt eſſe
actus virtutis:ſm ꝙ hõ voluntarie facit.¶ Ad 3ᵐ dõʒ:ꝙ
de dictamĩe rõnis nãlis ẽ ꝙ hõ aliq̃ faciat ad reuerẽtiã di
uinã.ſʒ ꝙ hec determinate faciat vel illa:iſtud nõ ẽ de di-
ctamine rõnis nãlis:ſʒ de ĩſtitutõe iuris diuini vel hũani.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃.Videtur ꝙ religio nõ ſit
vna v̄tus. Per religionem.n. ordi-
namur ad deũ:vt dcm̃ ẽ.in deo aũt ẽ accipe tres ꝑſonas: ⁊
iteꝝ multa attributa que ſaltẽ rõne differũt. diuerſa autẽ
rõ obi ſufficit ad diuerſificãdũ v̄tutes:vt ex ſupra dcis pʒ.
ḡ religio nõ ẽ vna v̄tus.¶ P̄.Vni⁹ virtutis vnus ẽ actus.
habit⁹.n.diſtinguunt̃ ſm actus. religionis aũt multi ſunt
act⁹:ſicut colere ⁊ ſeruire:vouere:orare ſacrificare: ⁊ mul-
ta hmõi.ḡ religio nõ ẽ vna virtus. ¶ P̄.Adoratio ad reli
gionẽ ꝑtinet:ſʒ adoratio alia rõne adhibetur imaginibus:
⁊ alia ipſi deo.cũ ergo diuerſa rõ diſtinguat virtutes:vide
tur ꝙ religio nõ ſit vna v̄t⁹. ¶ Sʒ ↄ̃ ẽ qđ dr̃ Eph.4. Vn⁹
deus vna fides.ſed vera religio ꝓteſtatur fidẽ vnius dei.
ergo religio eſt vna virtus.¶ R̃n̄°.dõm:ꝙ ſicut ſupra ha
bitũ ẽ:habitus diſtinguuntur ſm diuerſam rõnem obi.ad
religionẽ aũt ꝑtinet exhibere reuerentiã vni deo ſm vnã
rationem inquantuʒ.ſ.eſt primum principium creationis
⁊ gubernationis rerum.Vnde ipſe dicit Malach.primo.
Si ego pater tuus vbi honor meus.patris enim eſt ⁊ pro-
ducere ⁊ gubernare.⁊ ideo manifeſtuʒ eſt ꝙ religio ẽ vna
virtus.¶ Ad p̄ᵐ ḡ dõm:ꝙ tres perſone diuine ſunt vnuʒ
principium creationis ⁊ gubernationis rerum. ⁊ ideo eis
vna religione ſeruitur diuerſe autem rationes attributo-
rum concurrunt ad rationem primi ꝓncipy: quia deus
producit omnia:⁊ gubernat ſapientia voluntate ⁊ potẽtia
bonitatis ſue.⁊ ideo religio eſt vna virtus. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ:
ꝙ eodem actu homo ſeruit deo ⁊ colit ipſum. naʒ cultus
reſpicit dei excellentiam cui reuerentia debetur.ſeruitus
autem reſpicit ſubiectionem hominis qui ex ſua conditio
ne obligatur ad exhibendum reuerentiam deo. ⁊ ad hec
duo ꝑtinẽt omnes act⁹ qui religioni attribuũtur:quia per
omnes homo proteſtatur diuinam excellentiam ⁊ ſubie-
ctionem ſui ad deum:vel exhibendo aliquid ei: vel iteruʒ
aſſumendo aliquid diuinum. ¶ Ad 3ᵐ dõm:ꝙ imagini-
bus non exhibetur religiõis cultus ſm ꝙ in ſeipſis ↄſide-
rantur q̃ſi res q̃dam: ſed ſm ꝙ ſunt imagines ducẽtes in
deum incarnatũ.motus aũt q eſt in imaginẽ ꝓut eſt ima-
go non conſiſtit in ipſa ſed tendit in id cuius eſt imago. ⁊
ideo ꝙ imaginibus chriſti exhibetur religionis cultus:nõ

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

diuerſificatur ratio latrie:nec virtus religionis.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ religio nõ ſit ſpecialis v̾tus ab alys diſticta. Di/
cit eni͂ Augu.io.de ciui. dei. Uerum ſacrificium eſt omne
opus qḋ geritur vt ſancta ſocietate deo inngamur.ſ3 ſacri/
ficiũ ꝑtinet ad religionẽ.ergo oẽ opus v̾tutis ad religioneȝ
ꝑtinet:⁊ ſic nõ eſt ſpãlis v̾t⁹. ¶ P̃. Apl̃s dicit. p̃ ad Cor.io.
Oĩa in gloriã dei facite.ſ3 ad religionẽ ꝑtinet aliqua face/
re ad dei reuerẽtiã:vt ſupra dictũ eſt.ergo religio nõ ẽ ſpãl̃
virt⁹. ¶ P̃. Charitas q̃ diligit̃ de⁹ nõ eſt v̾t⁹ diſticta a cha/
ritate qua diligit̃ ꝓxim⁹:ſed ſicut dr̃ in.8.ethi. Honorari ꝓ
pinquũ eſt ei qḋ ẽ amari.ergo religio q̃ honorat̃ de⁹ nõ eſt
v̾tus ſpãlr̃ diſtincta ab obſeruãtia vel dulia vel pietate q̃/
bus honorat̃ ꝓxim⁹.ergo nõ ẽ v̾tus ſpãlis. ¶ S3 ↄ̃ eſt ꝙ
ponit̃ pars iuſtitie ab alys ei⁹ partib⁹ diſtincta. ¶ Rñ⁰ di
cẽdũ:ꝙ cũ v̾t⁹ ordinet̃ ad bonũ.vbi ergo eſt ſpãlis rõ boni
ibi oȝ eẽ ſpãlẽ virtutẽ.bonũ aũt ad qḋ ordinat̃ religio ẽ ex/
hibere deo debitũ honorẽ.honor aũt debet̃ alicui rõne ex/
cellẽtie.deo aũt cõpetit ſingularis excellẽtia inq̃ʒtũ oĩa in
ĩfinitũ trãſcendit ſm oĩmodũ exceſſuȝ: vñ ei debet̃ ſpãlis
honor:ſicut in reb⁹ humanis videm⁹ ꝙ diuerſis excellen/
tys ꝑſonarũ diuerſus honor debet̃:ali⁹ quidẽ patri ali⁹ re/
gi:⁊ ſic de alys:vñ manifeſtũ ẽ ꝙ religio eſt ſpãlis virtus.
¶ Ad p̃ᵐ ergo dõm:ꝙ oẽ opus v̾tutis dr̃ eẽ ſacrificiũ inq̃ʒ
tũ ordinat̃ ad dei reuerẽtiã.vñ ex hoc nõ habet̃ ꝙ religio
ſit gñalis v̾t⁹:ſ3 ꝙ ĩperet oĩb⁹ alys v̾tutib⁹:vt ſupra dictũ ẽ.
¶ Ad 2ᵐ dõm:ꝙ oĩa ſm ꝙ in gloriã dei fiũt ꝑtinẽt ad reli/
gionẽ:nõ q̃ſi ad elicientẽ:ſed q̃ſi ad ĩperãtẽ:illa aũt ꝑtinent
ad religionẽ eliciẽtẽ:q̃ ſm rõnẽ ſue ſpẽi ꝑtinẽt ad reueren/
tiã dei. ¶ Ad 3ᵐ dõm:ꝙ obiectũ amoris ẽ bonũ. obiectuȝ
aũt honoris vel reuerẽtie ẽ aliq̃d excellẽs.bonitas aũt dei
cõicat̃ creature: nõ aũt excellẽtia bonitatis ei⁹.⁊ ideo cha/
ritas q̃ diligit̃ de⁹ nõ ẽ v̾tus diſtincta a charitate q̃ diligit̃
ꝓximus.religio autẽ qua honorat̃ deus diſtinguitur a vir/
tutibus quibus honoratur ꝓximus.

Ad quintum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ religio ſit virt⁹ theologica. Dicit eniȝ Aug.
in enchiridion ꝙ de⁹ colit̃ fide ſpe ⁊ charitate:q̃ ſunt virtu
tes theologice:ſ3 cultũ deo afferre ꝑtinet ad religioneȝ.er/
go religio ẽ v̾t⁹ theologica. ¶ P̃. Uirt⁹ theologica dr̃ q̃ hȝ
deũ ꝓ obo.religio aũt hȝ deũ ꝓ obo:q2 ad ſolũ deũ ordiat:
vt dictuȝ ẽ.g̃ religio ẽ v̾t⁹ theologica. ¶ P̃. Oĩs v̾tus vel ẽ
theologica vel itellectualis vel moralis: vt ex ſupradictis
pȝ.Manifeſtũ ẽ autẽ ꝙ religio nõ ẽ v̾t⁹ ĩtellectualis: quia
eius ꝑfectio nõ attendit̃ ſm ↄſiderationẽ veri. ſilr̃ ẽt nõ ẽ
v̾tus moralis:cui⁹ ꝓpriũ ẽ tenere mediũ iter ſupfluũ ⁊ di/
minutũ.nõ.n.aliq̃s p̃t ſupflue deũ colere:ſm illḋ Eccl̃.43.
Bñdicẽtes dñm exaltate illũ quãtũ poteſtis. maior eni ẽ
oĩ laude.ergo relinquit̃ ꝙ ſit v̾t⁹ theologica. ¶ S3 ↄ̃ eſt ꝙ
ponit̃ pars iuſtitie q̃ ẽ v̾tus moralis. ¶ Rñ⁰ dõm: ꝙ ſicͭ di
ctũ ẽ:religio ẽ q̃ deo debitũ cultũ affert. Duo ergo in religi/
one ↄſiderant̃. Unũ quidẽ qḋ religio deo affert.ſ.cultus:⁊
hoc ſe hȝ per modũ materie ⁊ obi ad religionẽ. Aliud aũt ẽ
id cui affert̃.ſ.de⁹ cui cult⁹ adhibet̃:nõ qḋ act⁹ q̃b⁹ de⁹ co/
lit̃ ipſuȝ deũ attingat:ſicut cũ credim⁹ deo credẽdũ deũ at
tingim⁹:ꝓpter qḋ ſupra dictũ ẽ ꝙ de⁹ ẽ fidei obiectũ nõ ſo
luȝ inq̃ʒtũ credim⁹ deũ:ſ3 inq̃ʒtũ credim⁹ deo.affert̃ auteȝ
deo debit⁹ cult⁹ inq̃ʒtũ actus q̃dã q̃bus de⁹ colit̃ in dei re/
uerẽtiã fiunt:puta ſacrificioꝝ oblationes ⁊ alia hmõi. Uñ
manifeſtũ ẽ ꝙ de⁹ nõ cõparat̃ ad v̾tutẽ religiõis ſicͭ mã vl̃
obiectũ:ſ3 ſicut finis.⁊ iõ religio nõ ẽ v̾tus theologica cui⁹
obiectũ ẽ vltim⁹ finis:ſed ẽ v̾tus moralis cui⁹ eſt eſſe circa
ea que ſunt ad finẽ. ¶ Ad p̃ᵐ ergo dõȝ:ꝙ ſemꝑ potẽtia vl̃
virt⁹ que operat̃ circa finẽ ꝑ iperiũ mouet potẽtiã vel v̾tu
teȝ operãtẽ ea q̃ ordinant̃ in finẽ illũ.v̾tutes aũt theologi/
ce.ſ.fides:ſpes:⁊ charitas habẽt actũ circa deuȝ:ſicut circa
ꝓpriũ obiectũ.⁊ iõ ſuo iperio cauſant actũ religiõis q̃ op̃a/
tur q̃dã in ordine ad deũ.⁊ iõ Aug.dicit ꝙ deus colit̃ fide
ſpe ⁊ charitate. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ religio ordinat hoieȝ in
deũ:nõ ſicut in obiectũ ſed ſicut in finẽ. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ
religio non eſt virtus theologica neq̃ʒ intellectualis ſ3 mo
ralis cum ſit pars iuſtitie.⁊ mediũ in ipſo accipitur non q̃/
dem inter paſſiones:ſed ſm quãdam equalitatẽ inter ope
rationes que ſunt ad deuȝ. Dico auteȝ equalitateȝ nõ abſo
lute:quia deo non poteſt tantũ exhiberi quantũ ei debet̃:
ſed ſm quãdã conſideratioỹ humane facultatis ⁊ diui/
ne acceptionis.ſuperfluuȝ auteȝ in his que ad diuinuȝ cul
tum pertinent eſſe poteſt:non ſ3 circumſtantiã quanti:ſed
ſm alias circumſtantias:puta quia cultus diuinus exhibe/
tur cui nõ debet exhiberi:vel quãdo nõ debet: vel ſm ali/
as circumſtantias prout non debet.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ religio non ſit preferenda alys virtutibus morali/
bus. Perfectio enim virtutis moralis cõſiſtit in hoc ꝙ at/
tingit medium:vt patet in.2.ethicoꝝ. Sed religio deficit
in attingendo medium iuſtitie:quia non reddit deo omni/
no equale.ergo religio non eſt potior alys virtutibus mo/
ralibus. ¶ Preterea. In his que hominibus exhibentur
tãto videt̃ aliq̃d eſſe laudabilius quanto magis indigenti
exhibetur. Unde dr̃ Iſa.58. Frãge eſuriẽti panẽ tuuȝ. ſed
deus non idiget aliquo qḋ ei a nobis exhibeatur:ſm illud
pſ. Dixi dñe deus me⁹ es tu:qñ bonoꝝ meoꝝ non eges.g̃
religio videt̃ minus laudabilis alys virtutib⁹ ꝑ quas hoi/
bus ſubuenit̃. ¶ P̃. Quãto aliq̃d fit ex maiori nec̃itate tã
to minus eſt laudabile:ſm illud p̃ᵃ ad Cor.9. Si euangeli/
ȝauero nõ ẽ mihi gl̃ia:neceſſitas mihi incũbit.vbi autẽ eſt
maius debitũ ibi ẽ maior neceſſitas.cũ g̃ deo maxĩe ſit de
bitũ qḋ ei ab hoĩe exhibet̃.videt̃ ꝙ religio ſit min⁹ lauda
bilis iter virtutes humanas. ¶ Sed cõtra eſt ꝙ Exo.20.
ponuntur p̃ p̃cepta ad religionẽ ꝑtinẽtia tanq̃ʒ p̃cipua.or/
do aũt p̃ceptoꝝ ꝓportionat̃ ordini virtutũ:q2 precepta le
gis dant̃ de actib⁹ virtutũ.g̃ religio eſt p̃cipua inter virtu
tes morales. ¶ Rñ⁰. dõȝ:ꝙ ea q̃ ſunt ad finẽ ſortiunt̃ bo
nitatẽ ex ordine i finẽ.⁊ iõ q̃ʒto ſunt fini ꝓpinquiora tanto
ſunt meliora.virtutes aũt morales:vt ſupra habitũ ẽ ſunt
circa ea q̃ ordinant̃ in deũ ſicut i finẽ.religio aũt magis de
ꝓpinquo accedit ad deũ q̃ʒ alie virtutes morales inq̃ʒtuȝ
op̃atur ea q̃ directe ⁊ imediate ordinant̃ i honorẽ diuinũ.
⁊ iõ religio p̃eminet iter alias virtutes morales. ¶ Ad p̃ᵐ
g̃ dõȝ:ꝙ laus virtutis in volũtate ↄſiſtit:nõ aũt in p̃tãte:⁊
iõ deficere ab eq̃litate q̃ ẽ mediũ iuſtitie ꝓpter defectum
p̃tãtis nõ diminuit laudẽ virtutis ſi nõ fuerit defectus ex
ꝑte volũtatis. ¶ Ad 2ᵐ dõȝ: ꝙ in his q̃ exhibent̃ alteri ꝓ
pter coꝝ vtilitatẽ ẽ exhibitio laudabilior q̃ fit magis indi
gẽti:q2 ẽ vtilior.deo aũt nõ exhibet̃ aliq̃d ꝓpter ei⁹ vti ta
tẽ:ſed ꝓpter eius gl̃iam:nr̃am aũt vtilitatẽ. ¶ Ad 3ᵐ dõȝ:
ꝙ vbi ẽ neceſſitas tollit̃ gl̃ia ſuperogationis:nõ aũt exclu
ditur meritũ v̾tutis ſi aſſit volũtas.⁊ pp hoc rõ nõ ſeq̃tur.

Ad ſeptimum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ religio non hẽat aliquẽ exteriorẽ actũ. Dici/
tur.n. Joan.4. Deus ſpũs eſt:⁊ eos q adorãt eũ in ſpũ ⁊ ve
ritate adorare oportet:ſed exteriores actus non pertinẽt
ad ſpiritum:ſed magis ad corpus.ergo religio ad quã ꝑ/
tinet adoratio non habet actus exteriores: ſed interiores.
¶ P̃. Religionis finis eſt deo reuerentiam ⁊ honorẽ ex/
hibere:ſed videtur ad irreuerentiam alicuius excellentis
pertinere ſi ea ſibi exhibeantur que proprie ad inferiores
pertinent.cum ergo ea que exhibet homo corporalib⁹ acti
bus ꝓprie videantur ad indigentias hominũ ordinari: vl̃
ad reuerentiam inferiorum creaturarum:ideo videtur ꝙ
non ↄgrue poſſint aſſumi in diuinã reuerẽtiã. ¶ P̃. Aug.
in.6.de ciuitate dei commendat Senecam de hoc ꝙ vi/

tıperat quoſdā q idolis ea exhibebāt que ſolēt hominib⁹
exhiberi:qꝛ.ſ.imoꝛtalib⁹ nō ꝯueniūt ea que ſunt moꝛtaliū:
ſed hec multominus cōueniūt deo vō q ē exceſſus ſup oēs
deos.ergo videt̄ rephēſibile eſſe ꝙ aliqͥs coꝛpalib⁹ actib⁹
deū colat.nō ergo hꝫ religio coꝛpales act⁹. ℂ Sꝫ ꝯ ē qͦd in
ps dicit̄:Coꝛ meū ꝛ caro mea exultauerūt in deū viuū: ſed
ſicut iteriores act⁹ ptinēt ad coꝛ:ita exteriores act⁹.ptinēt
ad mēbꝛa carnis.ergo videt̄ ꝙ de⁹ ſit colēdus:nō ſolū ite-
rioꝛib⁹ actib⁹:ſed etiā exterioꝛib⁹. ℂ Rñ°. dōm: ꝙ deo re-
uerētiā ꝛ honorē exhibem⁹:nō ,ppter ſeipſuꝫ qꝛ in ſeipſo ē
glīa plenus cui nihil a creatura adyci pōt: ſed ,ppter nos:
qꝛ videlicet p qͦd deū reueremur ꝛ honoram⁹:mēs noſtra
ei ſubycit̄:ꝛ in hoc ei⁹ pfectio ꝯſiſtit.qͥlibet enī res pficit̄ p
hoc ꝙ ſubdit̄ ſuo ſupioꝛi:ſicut coꝛpus p hoc ꝙ viuificat̄ ab
aīa.ꝛ aer p hoc ꝙ illuminat̄ a ſole.mēs aūt humana īdiget
ad hoc ꝙ cōiungat̄ deo ſenſibiliū manuductione:qꝛ inuiſi-
bilia p ea q̄ facta ſūt itellecta cōſpiciunt̄:vt apl's dicit Ro.
p̊.ꝛ iō in diuino cultu neceſſe ē aliqͥb⁹ coꝛporalib⁹ vti:ut eis
q̄ſi ſignis qͥbuſdā mēs hoīs excitet̄ ad ſpūales actus qͥbus
deo ꝯiungit̄.ꝛ iō religio hꝫ qͥdē iteriores act⁹ q̄ſi pͥncipales
ꝛ p ſe ad religionē ptinētes:exteriores vō act⁹ q̄ſi ſecūdari-
os ꝛ ad iteriores actus oꝛdinatos. ℂ Ad p̊⁹ ḡ dōm: ꝙ dñs
loquit̄ q̄tū ad id qͦd ē pͥncipale ꝛ p ſe itētū in cultu diuino.
ℂ Ad 2⁹ dōꝫ:ꝙ hmōi exterioꝛa nō exhibent̄ deo q̄ſi his
īdigeat:ſm illud ps: Nūqͥd māducabo carnes tauroꝝ:aut
ſanguinē hircoꝝ potabo:ſꝫ exhibent̄ deo tanq̄ꝫ ſigna inte-
rioꝝ ꝛ ſpūaliū operū q̄ p ſe de⁹ acceptat. Uñ Augu.dicit in
.10.de ci.dei.Sacrificiū viſibile īuiſibilis ſacrificy ſacrm̄.i.
ſacrū ſignū ē. ℂ Ad 3ᵐ dōꝫ:ꝙ idolatre derident̄ ex hoc ꝙ
ea q̄ ad hoīes ptinēt idolis exhibebāt:nō tanq̄ꝫ ſigna exci-
tantia eas ad aliqua ſpūalia ſed tanq̄ꝫ per ſe eis accepta: ꝛ
pͥcipue qꝛ erant vana ꝛ turpia.

Ad octauum ſic ,pcedit̄. Uidet̄ ꝙ religio nō ſit idē ſanctitati. Religio enī eſt q̄dā
ſpālis v̄tus:vt habitū eſt.ſanctitas aūt dicit̄ eē gnālis v̄t⁹.
eſt enī faciēs fideles ꝛ ſeruātes ea q̄ ad deū ſūt iuſta:vt An-
dronicus dicit.ergo ſcītas nō ē idē religioni. ℂ P̄. Scītas
mūdiciā īpoꝛtare videt̄.dic̄.n.Dio.12.ca.de diui.no. ꝙ ſcī-
tas ē ab oī īmūdicia libera ꝛ pfecta ꝛ oīo īmaculata mūdi-
cia.mūdicia aūt maxime videt̄ ptinere ad tēperātiā q̄ tur-
pitudines coꝛporales excludit.cū ergo religio ad iuſtitiam
ptineat:videt̄ ꝙ ſcītas nō ſit idē religioni. ℂ P̄. Ea q̄ diui-
dunt̄ ex oppoſito nō ſūt idē. ſꝫ ī q̄dā enumeratiōe ptiū iu-
ſtitie ſcītas ꝯdiuidit̄ religiōi:vt ſupꝛa habitū eſt. ergo ſan-
ctitas nō ē idē qͦd religio. ℂ Sꝫ ꝯ eſt qͦd dr̄ Luc.p̊:Seruia-
mus illi in ſcītate ꝛ iuſtitia.ſꝫ ſuire deo ptinet ad religionē
vt ſupꝛa habitū ē.ergo religio eſt idē ſcītati. ℂ Rñ°. dōꝫ:
ꝙ nomē ſcītatis duo videt̄ īpoꝛtare. vno qͥdē mō mundi-
ciaꝫ.ꝛ huic ſignificationi cōpetit nomē grecū.dicit̄.n. agy-
os.i.ſine terra. alio mō īpoꝛtat firmitatem.vñ apud anti-
quos ſcā dicebant̄ q̄ legib⁹ erāt munita vt violari nō debe-
rent.vñ ꝛ dr̄ aliqͥd eſſe ſancitū:qꝛ eſt lege firmatū. Pōt ēt
ſm latinos hoc nomē ſcūs ad mūdiciā ptinere:vt ītelligat̄
ſcūs q̄ſi ſanguine tinct⁹:eo ꝙ antiqͥ⁹ illi q purificari vole-
bant ſanguie hoſtie tingebant̄:vt Iſido.dicit ī lib.ethimo-
logiarū.ꝛ vtraqꝫ ſignificatio ꝯpetit vt ſcītas attribuat̄ his
q̄ diuino cultui applicant̄:ita ꝙ nō ſolū hoīes ſꝫ ēt tēpluꝫ ꝛ
vaſa ꝛ alia hmōi ſcīficari dicunt̄ ex hoc ꝙ cultui dīno ap-
plicant̄:mūdicia enī neceſſaria ē ad hoc ꝙ mēs deo appli-
cet̄:qꝛ mēs humana īqͥnat̄ ex hoc ꝙ īferioꝛib⁹ reb⁹ cōiun-
git̄:ſicut q̄libet res ex īmixtione peioꝛis ſoꝛdeſcit:vt argen-
tuꝫ ex īmixtione plūbi. Opoꝛtet aūt ꝙ mēs ab īferioꝛibus
reb⁹ abſtrahat̄ ad hoc ꝙ ſupme rei poſſit ꝯiungi. ꝛ iō mēs
ſine mūdicia deo applicari nō pōt. Uñ ad Heb. penul.dr̄:
Pacē ſeqͥmini cū oīb⁹ ꝛ ſcīmoniā:ſine q̄ nemo videbit deū
Firmitas etiā exigit̄ ad hoc ꝙ mēs deo applicet̄. applicat̄
enī ei ſicut vltimo fini ꝛ p̊ pͥncipio.hmōi aūt oꝫ maxime ī-
mobilia eſſe. Uñ dicebat aplus Ro.8. Certus ſuꝫ ꝙ neqꝫ
moꝛs neqꝫ vita ſepabit me a charitate dei. Sic ḡ ſcītas dr̄
p quā mēs hoīs ſeipſaꝫ ꝛ ſuos act⁹ applicat deo. vñ nō dif-
fert a religiōe ſm eēntiā:ſꝫ ſolū rōne. Nā religio dr̄ ſm qͦd
exhibet deo debitū famulatū in his q̄ ptinēt ſpāl'r ad cul-
tuꝫ diuinū:ſicut ī ſacrificys oblatiōib⁹ ꝛ alys hmōi. Sācti-
tas aūt dr̄ ſꝫ ꝙ hō nō ſolū hec ſꝫ aliarū v̄tutū opa refert ī
deū:ſm ꝙ hō ſe diſponit p bona q̄dā opa ad cultū diuinuꝫ
ptinētia. ℂ Ad p̊ᵐ ḡ dōm ꝙ ſcītas ē q̄dā ſpālis v̄tus ſꝫ eſ-
ſentiā.ꝛ ſꝫ hoc ē quodāmō eadē religiōi.hꝫ āt quādā gnā-
litateꝫ ſm ꝙ oēs v̄tutū act⁹ p īperiū oꝛdinat in bonū diui-
num:ſicut ꝛ iuſtitia legalis dr̄ gnālis v̄tus inq̄ꝫtuꝫ oꝛdinat
oīuꝫ v̄tutū actus ī bonū cōe. ℂ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ temperātia
mundiciā qͥdē opat̄:nō tñ ita ꝙ hēat rōnē ſcītatis niſi refe-
ratur in deū. Uñ de ipſa v̄ginitate dicit Aug.in lib. de vir-
ginitate:ꝙ nō qꝛ virginitas eſt:ſed qͥa deo dicata eſt:hono-
rat̄. ℂ Ad 3ᵐ dōꝫ:ꝙ ſcītas diſtincta ē a religione pp dr̄iaꝫ
predictaꝫ:non quia differunt re ſed ratione:vt dictum eſt.

ℂ De actibus religionis. Qō. LXXXII.

DEinde conſiderādum eſt de actibus religionis. Et p̊ de acti-
bus īterioꝛib⁹ q ſm p̊dicta ſunt pͥncipa-
lioꝛes. 2° de actib⁹ exterioꝛibus q ſunt
ſcōary.īteriores aūt act⁹ religionis vi-
dent̄ eē deuotio ꝛ orō. p̊ ḡ de deuotiōe
agendū ē. 2° de orone. ℂ Circa pͥmū q̄-
runt̄ q̄tuoꝛ. p̊ vtꝝ deuotio ſit ſpālis act⁹. 2° vtꝝ ſit act⁹
religionis. 3° de cā deuotōis. 4° de ei⁹ effectu.

Ad primum ſic ,pcedit̄. Uidet̄ ꝙ deuotio non ſit ſpālis act⁹. Illud enī qͦd ptinet
ad modū alioꝝ actuū nō videt̄ eē ſpālis actus. ſꝫ deuotio
videt̄ ptiere ad modum alioꝝ actuuꝫ. Dicitur enim.2.pa-
ralipo.29. Obtulit vniuerſa multitudo hoſtias ꝛ laudes ꝛ
holocauſta mēte deuota.ḡ deuotio nō ē ſpālis act⁹. ℂ P̄.
Nullus ſpālis act⁹ īuenit̄ in diuerſis generib⁹ actuū.ſꝫ de-
uotio īuenit̄ in diuerſis generib⁹ actuū.ſ.in actib⁹ coꝛpoꝛa-
libus ꝛ etiā ſpūalib⁹.dr̄.n.aliqͥs ꝛ deuote meditari ꝛ deuo-
te genuflectere.ḡ deuotio non ē ſpālis act⁹. ℂ P̄. Oīs act⁹
ſpālis aut ē appetitiue aut cognoſcitiue v̄tutis. ſꝫ deuotio
neutri eaꝝ appropat̄:vt pꝫ diſcurrēti p ſinglas ſpēs actuū
vtriuſqꝫ ptis q̄ ſupꝛa enumerate ſunt.ḡ deuotio nō ē ſpālis
actus. ℂ Sed ꝯ ē ꝙ actibus meremur:vt ſupꝛa hītū ē.ſed
deuotio hꝫ ſpālē rōnē merēdi.ḡ deuotio eſt ſpālis actus.
ℂ Rñ°.dōm:ꝙ deuotio dr̄ a deuouēdo:vñ deuoti dicun-
tur q ſeipſos quodāmō deo deuouēt vt ei ſe totalr̄ ſubdāt
pp qͦd ꝛ olim apud gentiles deuoti dicebant̄ q ſeipſos ido-
lis deuouebāt in moꝛtē ,p ſui ſalute exercit⁹:ſicut de duo-
bus decys Titus liui⁹ narrat. Unde deuotio nihil aliō eē
videt̄ q̄ꝫ volūtas quedā ,pmpte tradendi ſe ad ea q̄ ptinēt
ad dei famulatū. Unde Exo.35. dr̄ ꝙ mltitudo filioꝝ iſrl̄
obtulit mente promptiſſima atqꝫ deuota primitias dño.
Manifeſtū ē aūt ꝙ volūtas ,pmpte faciēdi qͦd ad dei ſer-
uitiū ptinet ē qͥdā ſpālis actus:vñ deuotio ē ſpālis act⁹ vo-
lūtatis. ℂ Ad p̊ᵐ ḡ dōꝫ: ꝙ mouēs īponit modū motui mo-
bilis.volūtas aūt mouet alias vires aīe ad ſuos act⁹:ꝛ vo-
lūtas ſm ꝙ ē finis mouet ſeipſaꝫ ad ea q̄ ſunt ad fineꝫ: vt
ſupꝛa hituꝫ ē.ꝛ iō cū deuotio ſit act⁹ volūtatis hoīs offerē-
tis ſeipſum deo ad ei ſeruiēdū q ē vltim⁹ finis:ꝯñs ē ꝙ de-
uotio īponat modū hūanis actib⁹:ſiue ſint ipſi⁹ volūtatis
circa ea q̄ ſunt ad finē:ſiue etiā ſint alioꝝ potētiaꝝ q̄ a vo-
luntate mouent̄. ℂ Ad 2ᵐ dōm ꝙ deuotio īuenitur in di-
uerſis generib⁹ actuū:nō ſic̄ ſpecies generum:ſꝫ ſic̄ motio
mouētis īuenit̄ v̄tute in motib⁹ mobiliū. ℂ Ad 3ᵐ dōꝫ:ꝙ
deuotio ē actus appetitiue ptis aīe.ꝛ ē qͥdā mot⁹ volūtatis
vt dictuꝫ eſt.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit. Uidetur ꝙ deuotio nō ſit actus religiōis. Deuotio enī vt dictū eſt ad hoc ptinet: ꝙ aliquis deo ſe tradat: ſed hoc maxime fit per charitatē: qꝛ vt Dionyſiꝰ dicit. 4. ca. de diui. no. Diuinꝰ amoꝛ extaſiꝫ facit: nō ſinēs amātes ſui ipſoruꝫ eē: ſꝫ eoꝝ que amāt. ergo deuotio magis ē actꝰ charitatis q̄ꝫ religionis. ¶ P̄. Charitas ꝑcedit religionē: deuotio aūt videt̃ ꝑcedere charitatē: qꝛ charitas in ſcripturis ſignificat̃ p ignē: deuotio vͦ p pinguedinē q̄ ē ignis mā. g̃ deuotio nō ē actus religionis. ¶ P̄. Per religionē hō ordinat̃ ſolū ad deū vt dictū ē: ſꝫ deuotio etiā habet̃ ad hoīes. dicūtur. n. aliqui eē deuoti aliqbꝰ ſcīs viris. ⁊ etiā ſubditi dicuntur eē deuoti dn̄is ſuis: ſic leo papa dicit ꝙ iudei q̄ſi deuoti romanis legibꝰ dixerūt: nō habemꝰ regē niſi ceſarē. ergo deuotio nō eſt actus religiōis. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē: qꝛ deuotio a deuouēdo dicit̃: vt dictū ē. ſꝫ votū ē actꝰ religionis. ergo ⁊ deuotio. ¶ Rn̄ͦ. dōm: ꝙ ad eādē ꝟtutē ptinet velle facere aliquid ⁊ ꝓmptā volūtatē hr̄e ad illud faciendū: qꝛ vtriuſqꝫ actꝰ eſt idē obiectū: ꝓpter qd̄ vt ph̄s dicit in. 5. ethi. Juſticia eſt q̄ volūt hoīes ⁊ operant̃ iuſta. Manifeſtū eſt aūt ꝙ opari ea que ptinēt ad diuinū cultū ſeu famulatū ptinet ꝓprie ad religionē: vt ex ꝑdictis pꝫ. Un̄ etiā ad eā ptinet habere ꝓmptā volūtatē ad hmōi exequēda: qd̄ eſt eē d̄uotū. ⁊ ſic pꝫ ꝙ deuotio ē actꝰ religiōis. ¶ Ad p̄ᵐ ergo dōm: ꝙ ad charitatē ptinet imediate ꝙ hō tradat ſeipſuꝫ deo adherēdo ei per quādā ſpūs vnionē. ſꝫ ꝙ hō tradat ſeipſum deo ad aliq̄ opa diuini cultꝰ: hoc imediate ptinet ad religionē. mediate aūt ad charitatē q̄ ē religiōis ꝑcipiū. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ pinguedo corp̄alis gn̄atur p calorē nālē digerētem. ⁊ ipſe nālis caloꝛ hꝫ pinguedinē q̄ſi eiꝰ nutrimētū. ⁊ ſimiliter charitas ⁊ deuotionē cauſat inq̄ꝫtū ex amoꝛe aliqs reddit̃ ꝓmptꝰ ad ſuiēdū amico: ⁊ etiā p deuotionē charitas nutrit̃: ſicut ⁊ q̄libet amicitia ꝯſeruat̃ ⁊ auget̃ p amicabiliū operū exercitiū ⁊ meditationē. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ deuotio q̄ habet̃ ad ſcōs dei mortuos vel viuos: nō terminatur ad ipſos: ſꝫ trāſit in deū inq̄ꝫtū. ſ. in miniſtris ⁊ deū veneramur. deuotio aūt quā ſubditi dicunt̃ hr̄e ad dn̄os tēporales alteriꝰ eſt rōnis: ſicut ⁊ tpalibꝰ dominis famulari differt a famulato diuino.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ contēplatio ſeu meditatio nō ſit deuotionis cā. Nulla enī cauſa ipedit ſuū effectū: ſed ſubtiles meditatiōes intelligibiliū multotiēs deuotionē ipediūt. g̃ ꝯtemplatio ſeu meditatio nō ē deuotiōis cā. ¶ P̄. Si ꝯtēplatio eēt ꝓpa ⁊ p ſe deuotiōis cā: oporteret ꝙ ea que ſūt altioꝛis cōtēplatiōis magis deuotionē excitarēt. huiꝰ aūt ꝯ̄riū apparet. frequēter enī maioꝛ deuotio excitat̃ ex cōſideratione paſſionis xp̄i ⁊ alijs myſterijs humanitatis ipſiꝰ q̄ꝫ ex ꝯſideratione diuine magnitudinis. g̃ cōtēplatio nō ē ꝓpa deuotionis cauſa. ¶ P̄. Si ꝯtēplatio eēt ꝓpa cā deuotiōis: oporteret ꝙ illi q ſūt magis apti ad ꝯtēplationē eſſent ēt magis apti ad deuotionē: cuiꝰ ꝯ̄riū videmꝰ: qꝛ deuotio frequēter magis inuenit̃ in qbuſdā ſimplicibꝰ viris ⁊ in femineo ſexu in qbus inuenit̃ ꝯtēplationis defectꝰ. ergo ꝯtēplatio nō ē ꝓpꝛia cā deuotiōis. ¶ Sꝫ ꝯ̄ eſt qd̄ in p̄s dr̄: In meditatione mea exardeſcet ignis: ſꝫ ignis ſpūalis cauſat deuotionē. ergo meditatio ē deuotiōis cā. ¶ Rn̄ͦ dōm: ꝙ cā deuotiōis extriſeca ⁊ ꝑncipalis deꝰ ē: de quo dicit Ambꝛo. ſup Lucā ꝙ deus quos dignat̃ vocat: ⁊ quē vult religioſuꝫ facit: ⁊ ſi voluiſſet ſamaritanos ex īdeuotis deuotos feciſſet. Cā autēꝫ itrinſeca ex pte nr̄a oꝫ ꝙ ſit meditatio ſeu ꝯtēplatio. Dictuꝫ ē enī ꝙ deuotio ē qdā volūtatis actꝰ ad hoc ꝙ homo ꝓmpte ſe tradat ad diuinū obſequꝫ. Oīs aūt actꝰ volūtatis ex aliq̄ ꝯſideratiōe ꝓcedit: eo ꝙ bonū itellectū ē obm volūtatis. Un̄ ⁊ Aug. dicit in lib. de tri. ꝙ volūtas orit̃ ex intelligētia: ⁊ iō neceſſe ē ꝙ meditatio ſit deuotiōis cauſa: inq̄ꝫtū. ſ. hō p meditationē ꝯcipit ꝙ ſe tradat diuo obſeq̄o. Ad qd̄ qdē īducit duplex ꝯſideratio. vna qdē q̄ eſt ex pte diuine bonitatis ⁊ bn̄ficioꝝ ipſiꝰ: ſꝫ illd̄ p̄s. Mihi adherere deo bonū ē ⁊ ponere in dn̄o deo ſpeꝫ meā. ⁊ hec ꝯſideratio excitat dilectionē q̄ ē ꝓpꝛia deuotiōis cā. alia vͦ ē ex pte hoīs ꝯſiderātis ſuos defectꝰ ex qbꝰ īdiget vt dō innitat̃: ſꝫ illd̄ p̄s: Leuaui ocl'os meos i mōtes vn̄ veniet auxiliū mihi. Auxiliū meū a dn̄o q fecit celū ⁊ terrā: ⁊ hec ꝯſideratio excludit p̄ſūptiōeꝫ p quā aliqs ipedit̃ ne dō ſe ſubyciat dū ſue ꝟtuti initit̃. ¶ Ad p̄ᵐ g̃ dōm: ꝙ ꝯſideratio coꝝ q̄ nata ſūt dilectionē dei excitare: deuotionē cauſat. ꝯſideratio vͦ quoꝛūqꝫ ad hoc nō ptinētiū ſꝫ ab eis mētē diſtrahētiū ipedit deuotionē. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ ea q̄ ſūt diuinitatis ſūt ſꝫ ſe maxie excitātia dilectionē: ⁊ p ꝯn̄s deuotionē: qꝛ deꝰ ē ſup oīa diligēdus. ſꝫ ex debilitate mētis humane ē ꝙ ſicut indiget manuductiōe ad cognitionē diuinoꝝ: ita ad dilectionē per aliq̄ ſenſibilia nobis nota: iter q̄ ꝑcipuū eſt humanitas xp̄i ſm̄ ꝙ in ꝑfatione dr̄: Ut dū viſibiliter deuꝫ cognoſcimus p hūc inuiſibiliū amoꝛē rapiamur. ⁊ iō ea que ptinēt ad xp̄i humanitatē per modū cuiuſdā manuductiōis maxime deuotionē excitāt: cū tn̄ deuotio ꝑncipalr̄ circa ea q̄ ſūt diuinitatis ꝯſiſtat. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſciētia ⁊ qcqd aliud ad magnitudinē ptinet occaſio ē ꝙ hō ꝯſiderat de ſeipſo: ⁊ iō nō totalr̄ ſe deo tradat. ⁊ īde eſt ꝙ hmōi qn̄qꝫ occaſionaliter deuotionē ipediunt: ⁊ in ſimplicibꝰ ⁊ mulieribꝰ deuotio abūdat elationē ꝯpꝛimēdo: ſi tn̄ ſciaꝫ ⁊ quācūqꝫ aliā ꝑfectionē hō ꝑfecte deo ſubdat ex hoc ipſo d̄uotio auget̃.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ letitia nō ſit deuotiōis effectꝰ: qꝛ vt dcm̄ eſt paſſio xp̄i ꝑcipue ad deuotionē excitat. ſꝫ ex eius cōſideratiōe ꝯſeqtur in aīa q̄daꝫ afflictio: ſm̄ illud Treñ. 3. Recordare paupꝛtatis mee abſinthij ⁊ fellis: qd̄ ptinet ad paſſionē. Et poſtea ſubdit̃. Memoria mēoꝛ ero ⁊ tabeſcit in me aīa mea. g̃ delectatio ſiue gaudiū nō ē deuotiōis affectus. ¶ P̄. Deuotio ꝑcipue ꝯſiſtit in iteriori ſacrificio ſpūs. ſed i p̄s dr̄. Sacrificiū deo ſpūs ꝯtribulatus. g̃ afflictio magis ē deuotiōis effectus q̄ꝫ iocūditas ſiue gaudiū. ¶ P̄. Gregniſenus dicit in li. de hoīe ꝙ ſicut riſus ꝓcedit ex gaudio: ita lachꝛyme ⁊ gemitꝰ ſunt ſigna triſtitie. ſꝫ deuotiōe ꝯtingit ꝙ aliq ꝓrumpant in lachꝛymas. g̃ letitia vel gaudiū nō ē deuotiōis effectus. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qd̄ in collecta dr̄. Quos ieiunia votiua caſtigāt: ipſa quoqꝫ deuotio ſancta letificet. ¶ Rn̄ͦ. dōꝫ: ꝙ deuotio p ſe qdē ⁊ ꝑncipalr̄ ſpūalē letitiā mētis cauſat: ex ꝯſequenti aūt ⁊ p accñs cauſat triſtitiam. Dcm̄ ē. n. ꝙ deuotio ex duplici ꝯſideratiōe ꝓcedit. Principaliter qdē ex ꝯſideratione diuine bonitatis: qꝛ iſta conſideratio ptinet q̄ſi ad terminū motus voluntatis tradētis ſe deo. ⁊ ex iſta ꝯſideratiōe p ſe qdem ſeqtur delectatio: ſm̄ illud p̄s. Memoꝛ fui dei ⁊ delectatus ſum. ſed p accñs hec ꝯſideratio triſtitiā q̄daꝫ cauſat in his q nondū plene deo fruunt̃: ſm̄ illud p̄s. Sitiuit aīa mea ad deū viuum. Et poſtea ſeqtur. Fuerūt mihi lachꝛyme mee ⁊c̄. Secūdario vero cauſat̃ deuotio: vt dcm̄ ē ex ꝯſideratiōe ꝓpꝛioꝝ defectuū. Nā hec ꝯſideratio ptiet ad terminū a quo hō p motū volūtatis deuote recedit: vt. ſ. nō i ſe exiſtat: ſꝫ deo ſe ſubdat. Hec aūt ꝯſideratio ecōuerſo ſe hꝫ ad p̄mā. Nā p ſe qdem nata eſt triſtitiā cauſare recogitando ꝓpꝛios defectus. per accñs autē letitiam. ſ. ꝓpter ſpem diuine ſubuentionis. ⁊ ſic patet ꝙ ad deuotionē p̄mo ⁊ p ſe conſequitur delectatio: ſecundario aūt ⁊ p accñs triſtitia que eſt ſm̄ deum. ¶ Ad p̄muꝫ g̃ dōꝫ: ꝙ in conſideratione paſſionis chriſti eſt aliquid qd̄ contriſtet. ſ. defectus humanus: ꝓpter quem tollendū chriſtū pati opportuit. ⁊ ē aliquid qd̄ letificet. ſ. dei erga nos benignitas que nobis de tali liberatione ꝓuidit. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ ſpiritus qui ex vna parte contribulatur ꝓpter preſentis vite defectus ex alia parte cōdelectat̃

ex cõſideratione diuine bonitatis: ⁊ ex ſpe diuini auxilij. ¶ Ad 3ᵐ dñm: ꝙ lachrẏme ꝓrumpunt non ſoluꝫ ex triſticia: ſed etiã ex quadã affect⁹ teneritudine: ꝑcipue cũ conſideraꝰ aliquid delectabile cũ ꝑmixtione alicui⁹ triſtabilis: ſicut ſolẽt hoĩes lachrẏmari ex pietatis affectu: cũ recuperant filios vel caros amicos quos eſtimauerũt ſe perdidiſſe. ⁊ per hunc modũ lachrẏme ex deuotione ꝓcedunt.

¶ De oratione. Qõ LXXXIII.

DEinde cõſiderãdũ eſt de oratione. ¶ Et circa hoc q̃runꝰ decẽ ⁊ ſeptẽ. p̊ vtrũ oratio ſit actus appetitiue ṽtutis vel cognitiue. 2° vtrũ ſit ꝯueniẽs orare deũ. 3°. vtꝝ oꝛ̃o ſit act⁹ religionis. 4°. vtrũ ſolus de⁹ ſit orãdus. 5°. vtruꝫ in oꝛ̃one ſit aliquid determinate petẽdũ. 6°. vtrũ orando debeamus tp̃alia petere. 7°. vtrũ ꝓ alijs orare debeam⁹. 8°. vtrũ debeam⁹ orare ꝓ inimicis. 9°. de ſeptẽ petitionibus oꝛ̃onis dñice. x°. vtrũ orare ſit ꝓpriũ rõnalis creature. xi°. vtrũ ſancti in patria orẽt pro nobis. 12. vtrum oꝛ̃o debeat eſſe vocalis. 13°. vtrũ attẽtio requiraꝰ ad oꝛ̃oneꝫ. 14. vtrũ oꝛ̃o debeat eſſe diuturna. 15°. vtrũ oꝛ̃o ſit efficax ad ĩpetrãdũ qḋ petiꝰ. 16. vtrũ ſit meritoria. 17. de ſpeciebus orationis.

Ad primum ſic ꝓcediꝰ. Videꝰ ꝙ oꝛ̃o ſit actus appetitiue ṽtutis. Oꝛ̃onis eniꝫ eſt exaudiri. ſꝫ deſideriũ eſt qḋ exaudiꝰ a deo: ſꝫ illud p̃s: Deſideriũ pauperũ exaudiuit dñs. ergo oꝛ̃o ẽ deſideriũ: ſꝫ deſideriũ eſt act⁹ appetitiue ṽtutis. ergo ⁊ oꝛ̃o. ¶ P̃. Dio. dicit. 4. ca. de diui. no. Ante oĩa ab oꝛ̃one incipe eſt vtile: ſicꝰ deo noſipſos tradẽtes ⁊ vniẽtes: ſꝫ vnio ad deũ ꝑ amorẽ fit qui ꝑtinet ad vim appetitiuã. ergo oꝛ̃o ad vim appetitiuaꝫ ꝑtinet. ¶ P̃. Ph̃s in. 3. de aĩa ponit duas operationes intellectiue partis: quarũ p̊ma ẽ ĩdiuiſibiliũ ĩtelligẽtia: per quã ſ. apph̃ẽdim⁹ de vnoquoq̃ꝫ qd ẽ. 2ᵃ vero ẽ cõpoſitio ⁊ diuiſio: per quã ſ. apph̃endiꝰ aliqd eſſe vel nõ eẽ: q̃bus additꝰ tertia rõcinari ꝓcedẽdo. ſ. de notis ad ignota: ſꝫ oꝛ̃o ad nullã iſtarũ operationũ reduciꝰ. ergo nõ eſt act⁹ intellectiue virtutis ſꝫ appetitiue. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qḋ Iſido. dicit in lib. etymologiarũ ꝙ orare idẽ eſt qḋ dicere. ſꝫ dictio ꝑtinet ad ĩtellectuꝫ. ergo oꝛ̃o nõ eſt actus appetitiue ṽtutis ſꝫ ĩtellectiue. ¶ Rñ° dõꝫ: ꝙ ſm Caſſiodoꝝ oꝛ̃o dꝛ̃ quaſi oris rõ. Rõ autem ſpeculatiua ⁊ practica in hoc differũt: q2 rõ ſpeculatiua eſt apph̃enſiua ſolũ rerũ. rõ vero practica eſt nõ ſolum apph̃enſiua: ſed etiã cauſatiua. Eſt aũt aliqd alterius cauſa dupl̃r. Uno qdẽ mõ ꝑfecte neceſſitatẽ ĩducẽdo: ⁊ hoc cõtingit qñ effect⁹ total̃r ſubdiꝰ ꝑtãti cauſe. Alio ṽo mõ ĩꝑfecte ſolũ diſponẽdo. qñ. ſ. effect⁹ nõ ſubdiꝰ ꝑtãti cauſe totaliter. Sic ergo ⁊ rõ dupl̃r eſt cauſa aliquoꝝ. Uno qdeꝫ mõ ſicut neceſſitatẽ ĩponẽs: ⁊ hoc mõ ad rõnẽ ꝑtinet nõ ſolum ĩperare ĩferioribus potẽtijs ⁊ mẽbris corporis: ſꝫ etiã hoĩb⁹ ⁊ ſubiectis: qḋ qdẽ fit ĩperãdo. Alio mõ ſicꝰ inducẽs ⁊ quodã mõ diſponẽs ⁊ hoc mõ nõ petit aliqd fieri ab his q̃ ei nõ ſubijciunꝰ: ſiue ſint eq̃les ſiue ſint ſuꝑiores. vtrũq̃ꝫ aũt hoꝝ. ſ. ⁊ ĩperare ⁊ petere ſiue deꝑcari: ordinationẽ quãdaꝫ importat ꝓut. ſ. homo diſponit aliquid per aliud eẽ faciendũ: vnde pertinẽt ad rõnẽ cui⁹ eſt ordinare. ꝓpter qḋ ph̃s dicit in p̊ ethicoꝝ ꝙ ad optima deꝑcatur rõ. Sic autẽ nunc loq̄mur de rõne ꝓut ſignificat quãdã deꝑcatiõeꝫ vꝉ petitõeꝫ ſm ꝙ Augu. dicit in lib. de ṽbis dñi: ꝙ oratio petitio quedã eſt. Et Damaſ. dicit in. 3. lib. ꝙ oratio eſt petitio decentiũ a deo. Sic ergo patet ꝙ oratio de qua nũc loquimur eſt rõnis actus. ¶ Ad p̊ᵐ ergo dõm: ꝙ deſideriũ pauperum diciꝰ dñs exaudire: vel quia deſideriũ eſt cauſa petendi cũ petitio quodãmodo ſit deſiderij ĩterpres: vel hoc diciꝰ ad oñdenduꝫ exauditõis velocitatẽ: quia. ſ. dũ adhuc aliquid in deſiderio pauperũ eſt. deus exaudit anteq̃ꝫ orationem ꝓponãt: ſm illud Iſa. 65. Eritq̃ꝫ anteq̃ꝫ clamẽt ego exaudiã eos. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ ſicut ſupra dictum eſt: volũtas mouet rationẽ ad ſuũ fineꝫ. vnde nihil prohibet mouẽte volantate actum rationis tendere in finẽ charitatis qui eſt deo vniri. Tendit auteꝫ ratio in deum quaſi a voluntate charitatis mota dupliciter. vno quidem modo ex parte eius quod petitur: quia hoc precipue eſt in oratione petendum: vt deo vniamur: ſm illud p̃s. Unam petij a domino hanc requirã vt inhabitem in domo domini oĩbus diebus vite mee. Alio modo ex parte ipſius petentis quem oportet accedere ad eum a quo petit: vel loco ſicut ad hominem; vel mente ſicut ad deum. Unde dicit ibidẽ ꝙ quãdo orationibus inuocamus deuꝫ reuelata mente aſſumus ipſi. ⁊ ſm hoc etiaꝫ Damaſ. dicit ꝙ oratio eſt aſcenſus mẽtis in deum. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ illi tres actus pertinent ad rationeꝫ ſpeculatiuaꝫ: ſed vlterius ad rationem practicaꝫ pertinet cauſare aliquid per modũ imperij vel per moduꝫ petitionis: vt dictum eſt.

Ad ſecundum ſic ꝓcediꝰ. Videꝰ ꝙ nõ ſit cõueniẽs orare. Oꝛ̃o eni videꝰ eẽ neceſſaria ad hoc ꝙ ĩtimem⁹ ei a quo petim⁹ id qḋ ĩdigemus. ſed ſicut diciꝰ Matth. 6. Scit pater veſter quia his omnibus indigetis. ergo non eſt cõueniens deum orare. ¶ P̃. Per oꝛ̃onẽ flectiꝰ animus eius qui adoraꝰ vt faciat quod ab eo petiꝰ. ſꝫ aĩus dei ẽ ĩmutabilis ⁊ ĩflexibilis: ſꝫ illud p̊ Reg. 15. Porro triũphatoꝛ in iſrꝉ nõ parcet: nec penitudĩe flecteꝰ. g̊ non ẽ ꝯueniens ꝙ deũ oremus. ¶ P̃. Liberali⁹ ẽ dare aliqd ñ petẽti q̃ꝫ dare petẽti: q2 ſic Seneca dĩc: Nulla res cari⁹ emiꝰ q̃ꝫ que ꝑcib⁹ empta ẽ: ſꝫ ds̃ ẽ liberaliſſim⁹. g̊ nõ videꝰ eẽ ꝯueniẽs ꝙ deũ orem⁹. ¶ Sꝫ ꝯ ẽ qḋ dꝛ̃ Luc. 18. Opꝫ ſemꝑ orare ⁊ nõ deficere. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ triplex fuit circa oꝛ̃onẽ antiquoꝝ error. Quidã. n. poſuerũt ꝙ res hũane non reguntꝰ diuĩa ꝓuidentia. ex quo ſeq̄tur ꝙ vanũ ſit orare ⁊ oĩno deũ colere. ⁊ de his dꝛ̃ Malach. 3. Dixiſtis van⁹ ẽ q̃ ſeruit deo. Scḋa fuit opĩo ponẽtiũ oĩa ẽt in rebus hũanis ex necẽitate ꝯtingere: ſiue ex ĩmutabilitate diuĩe ꝓuidẽtie: ſiue ex neceſſitate ſtellaꝝ: ſiue ex ꝯnexione cauſarũ. ⁊ ſm hos ẽt excludiꝰ oꝛ̃onis vtilitas. Tertia fuit opĩo ponẽtiũ qdẽ res humanas diuĩa ꝓuidẽtia regi. ⁊ q2 res humane nõ ꝓueniunt ex neceſſitate: ſꝫ dicebãt ſil̃r diſpõneꝫ diuĩe ꝓuidẽtie variabilẽ eẽ: ⁊ ꝙ oꝛ̃onibus ⁊ alijs q̃ ad diuinũ cultũ ꝑtinent diſpoſitio diuĩe ꝓuidẽtie ĩmutaꝰ. Hec ãt oĩa in p̊ lib. ĩprobata ſunt. ⁊ iõ oꝫ ſic ĩducere oꝛ̃onis vtilitatẽ vt neq̃ꝫ reb⁹ humanis diuĩe ꝓuidẽtie ſubiectis neceſſitatẽ ĩponamus: neq̃ꝫ etiã diuĩaꝫ diſpõnẽ mutabilẽ eſtimem⁹. Ad huius g̊ euidẽtiã etiã ꝯſiderãdũ ẽ ꝙ ex diuĩa ꝓuidẽtia nõ ſolũ diſponiꝰ q̃ effect⁹ fiãt: ſꝫ etiã ex q̃b⁹ cauſis ⁊ quo ordine ꝓueniãt. Inter alias aũt cauſas ſunt ẽt quorũdã cauſe actus humani vnde opꝫ hoĩes agere aliq̃: non vt ꝑ ſuos actus diuĩaꝫ diſpõnem ĩmutent: ſꝫ vt ꝑ actus ſuos ĩpleant quoſdã effect⁹ ſm ordinẽ a deo diſpoſitũ. ⁊ idẽ etiã ẽ in nãlibus cãis. Et ſil̃e ẽ etiã de oꝛ̃one. nõ. n. ꝓpter hoc oram⁹ vt diuĩã diſpoſitionẽ ĩmutemus: ſꝫ vt id ĩpetremus qḋ deus diſpoſuit ꝑ oꝛ̃ones ſcõꝝ eſſe ĩplendũ: vt. ſ. hoĩes poſtulãdo mereanꝰ accipe qḋ eis deus oĩpotẽs añ ſecl̃a diſpoſuit donare: vt Greg. dicit in li. dialogoꝝ. ¶ Ad p̊ᵐ g̊ dõꝫ: ꝙ nõ ẽ neceſſariuꝫ nos deo ꝑces porrigere vt ei nr̃as indigentias vel deſideria manifeſtemus: ſed vt noſipſi conſideremus in his ad diuinum auxilium eſſe recurrendum. ¶ Ad ſecundum dicendum: ꝙ ſicut dictum eſt: oratio noſtra non ordinatur ad immutationem diuine diſpoſitionis: ſed vt obtineatur noſtris precibus quod deus diſpoſuit. ¶ Ad tertiũ dicendũ: ꝙ deus nobis multa preſtat ex ſua liberalitate: etiam non petita: ſed ꝙ aliqua vult preſtare nobis petentibus: hoc eſt propter noſtram vtilitatẽ: vt ſcilicet: fiduciã quandã accipiamus recurrendi ad deum: ⁊ vt re-

cognoſcamus eū eſſe bonoꝝ noſtroꝝ auctorē. Un̄ Chryſo. dicit: Cōſidera quāta eſt tibi cōceſſa felicitas: quāta gloria attributa orōnibꝰ fabulari cū deo: cū chriſto miſcere colloquia: optare quod velis: quod deſideras poſtulare.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ orō nō ſit actꝰ religionis. religio enī cū ſit pars iuſtitie eſt in volūtate ſicut in ſubo. ſed orō ptinet ad partē̄ itellectiuā: vt ex ſupradictis pꝫ. ergo orō nō videt̄ eſſe actꝰ religionis: ſed doni itellectus p quod mēs aſcēdit in deuꝫ. ¶ P̄. Actus latrie cadit ſub neceſſitate preceptī: ſꝫ orō nō videt̄ cadere ſub neceſſitate p̄cepti: ſed ex mera volūtate ꝓcedere: cū nihil aliud ſit q̄ꝫ volitoꝝ petitio. ergo orō non videtur eē religiōis actꝰ. ¶ P̄. Ad religionē ptinere videtur vt qs diuine nāe cultū cerimoniāq̄ꝫ affert. ſꝫ orō nō videtur aliqd deo afferre: ſꝫ magis aliqd obtinēdū ab eo petere. ergo orō nō eſt religiōis actus. ¶ Sꝫ ꝯ ē qȯ dicitur ī p̄s: Dirigat̄ orō mea ſicut incēſuꝫ in cōſpectu tuo. vbi dicit glo. ꝙ in huiꝰ figurā ī veteri lege icēſuꝫ dicebat̄ offerri in odorē ſuauē dn̄o. ſed hoc ptinet ad religionē. ergo orō ē religionis actꝰ. ¶ R̄n̄. dōꝫ: ꝙ ſic̄ ſupra dictū ē: ad religionē ꝓprie ptinet reuerētiā ⁊ honorē deo exhibere. ⁊ iō oīa illa p q̄ deo reuerētia exhibet̄ ptinēt ad religionē. Per orōneꝫ aūt hō deo reuerētiā exhibet inq̄ꝫtū. ſ. ei ſe ſubycit ⁊ ꝓfitet̄ orādo ſe eo idigere ſicut auctore ſuoꝝ bonoꝝ. Un̄ manifeſtuꝫ ē ꝙ orō ē ꝓprie religiōis actꝰ. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōꝫ: ꝙ volūtas mouet alias potētias aīe in ſuū finē: ſicut ſupra dictuꝫ eſt: ⁊ ideo religio q̄ eſt in volūtate ordinat actꝰ aliarū potētiarū ad dei reuerētiā. iter alias aūt potētias aīe itellectus altior eſt ⁊ volūtati ꝓpinquior: ⁊ iō poſt deuotionē que ptinet ad ipſaꝫ volūtatē orō q̄ ptiet ad partē itellectiuā ē p̄cepua iter actꝰ religiōis p quā religio itellectū hoīs mouet in deū. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ nō ſoluꝫ petere q̄ deſideramꝰ: ſed ēt recte aliqd ꝯſiderare ſub p̄cepto cadit: ſꝫ ꝯſiderare qdē cadit ſub p̄cepto charitatis: petere aūt ſub p̄cepto religionis: qȯ qdē p̄ceptū ponit̄ Mat. 6. vbi dicit: petite ⁊ accipietiꝫ. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ orādo tradit hō mētē ſuā deo qua ei p reuerētiā ſubycit ⁊ quodā mō p̄ſtat: vt pꝫ ex auctoritate Dionyſy p̄us iducta. ⁊ iō ſicut mēs humana p̄eminet exterioribus ⁊ corporalibus membris vel exterioribus rebus que ad dei ſeruitiū applicant̄: ita etiā oratio p̄eminet alys actibus religionis.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ ſolus deus debeat orari. Orō enī eſt actꝰ religionis: vt dictū ē. ſed ſolus deꝰ eſt religione colēdus. ergo ſolus deꝰ ē orādus. ¶ P̄. Fruſtra porrigit̄ orō ad eū q orōneꝫ nō cognoſcit. ſed ſoliꝰ dei ē orōnē cognoſcere: tū q: plerūq̄ꝫ orō magis agit̄ iteriori actu quē ſolus deus cognoſcit q̄ꝫ voce: ſꝫ illud qȯ apl's dicit. i. ad Cori. 14. Ora ſpū: orabo ⁊ mēte. tū ēt q: vt Aug. dicit in lib. de cura ꝓ mortuis agēda: neſciunt mortui etiā ſancti qd agant viui etiā eoꝝ fily. ergo orō nō eſt niſi deo porrigēda. ¶ P̄. Si aliqbꝰ ſcis orōneꝫ porrigimꝰ: nō eſt niſi inq̄ꝫtū ſunt deo cōiuncti: ſꝫ qdam in hoc mūdo viuētes vel in purgatorio ēt exñtes: ſūt multuꝫ deo ꝯiuncti p gratiā. ad eos autē nō porrigit̄ orō. ḡ nec ad ſanctos q ſunt in paradiſo debemꝰ orationē porrigere. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qȯ dr̄ Job. 5. Uoca ſi eſt q tibi reſpōdeat: ⁊ ad aliquē ſcōꝝ ꝯuertere. ¶ R̄n̄. dōm: ꝙ orō porrigit̄ alicui dupl'r. vno mō q̄ſi per ipſuꝫ iplēda. alio mō ſicut p ipſuꝫ īpetrāda. p̄ qdē mō ſoli deo orōnē porrigimꝰ: q: oēs orōnes noſtre ordinari debēt ad gratiā ⁊ gloriā ꝯſequendā: q̄ ſolus deus dat ſm illud p̄s: Gratiā ⁊ gloriā dabit dn̄s. Sꝫ ſcdo mō orōnē porrigimꝰ ſanctis angelis ⁊ hoībꝰ: nō vt per eos deꝰ noſtras petitiōes cognoſcat: ſed vt eoꝝ p̄cibꝰ ⁊ meritis orōnes nr̄e ſortiant̄ effectū. Et ideo dicit̄ Apoca. 8. ꝙ aſcēdit fumꝰ incēſoꝝ de orōnibꝰ ſanctoꝝ de manu angeli corā deo. Et hoc ēt pꝫ ex ipſo mō quo eccl'ia ꝓtit̄ in orādo. nā a ſancta trinitate petimꝰ vt noſtri miſereat̄. ab alys autem ſcīs qbuſcūq̄ꝫ petimꝰ vt orēt ꝓ nobis. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dicendū ꝙ iſti ſoli impēdimꝰ orādo religionis cultuꝫ a quo querimꝰ obtinere qȯ oramꝰ: q: in hoc ꝓteſtamur eū bonorū noſtroꝝ auctorē: nō aūt eis quos regrimꝰ. ſ. iterpellatores noſtros apud deū. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ mortui ea q̄ in hoc mūdo agunt̄ cōſiderata eoꝝ naturali cōditione nō cognoſcunt: ⁊ p̄cipue interiores motus cordis: ſꝫ beatis vt Gre. go. dicit in. 12. moral'. in verbo manifeſtat̄ illud qȯ decet eos cognoſcere de eis que circa nos agunt̄: etiam q̄ꝫtuꝫ ad īteriores motꝰ cordis: maxime aūt excellētiā eorū deeꝫ vt cognoſcāt petitiōes ad eos factas: vel voce vel corde ⁊ iō petitiones quas ad eos dirigimus: deo manifeſtāte cognoſcūt. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ illi qui ſunt in hoc mūdo aut in purgatorio nōdū fruunt̄ viſione vbi vt poſſint cognoſcere ea que nos cogitamꝰ vel dicimꝰ. ⁊ iō eoꝝ ſuffragia nō iploramus orando: ſed a viuis petimus colloquēdo.

Ad quintum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ in oratione nihil determinate a deo petere debeamus: quia vt Damaſ. dicit: Oratio eſt petitio decentiū a deo. vn̄ inefficax eſt orō per quā petit̄ id qȯ nō expedit: ſm illud Jaco. 4. Petitis ⁊ nō accipitis eo ꝙ male petatis ſꝫ ſic̄ dicit̄ Ro. 8. Et qd oremꝰ ſicut oportet neſcimꝰ ḡ nō debemꝰ aliqd orādo determinate petere. ¶ P̄. Quicūq̄ꝫ aliqd determinate ab alio petit nitit̄ voluntatē ipſiꝰ iclinare ad faciēdū id qȯ ipe vult: nō aūt ad hoc tēdere debemꝰ vt deus velit qȯ nos volumus. ſꝫ magis vt nos velimꝰ qȯ ipe vult: vt dicit glo. ſup illud p̄s. Exultate iuſti in dn̄o. ḡ nō debemus aliqd determinatū a deo in orōne petere. ¶ P̄. Mala a deo petēda nō ſunt: ad bona aūt deus nos iuitat. fruſtra aūt ab aliquo petit̄ ad qȯ accipiēdū iuitat̄. ḡ non ē determinate aliqd a deo in orōne petendum. ¶ Sꝫ ꝯ ē qȯ dn̄s Matth. 6. ⁊ Luc. 9. docuit diſciplos determinate petere ea que continentur in petitionibus orōnis dn̄ice. ¶ R̄n̄. dōm: ꝙ ſic̄ maximus Ualerius refert: Socrates nihil vltra petendū a dys imortalibus arbitrabat̄ q̄ꝫ vt bona tribuerēt: q: hi ōmū ſcirēt qd vnicuiq̄ꝫ eēt vtile: nos āt plerūq̄ꝫ id votis expetimꝰ qȯ nō ipetraſſe melius foret. Que qdē ſn̄ia aliq̄liter vera eſt q̄ꝫtū ad illa que poſſunt malū euētū h̄re: qbꝰ etiā hō pōt male ⁊ bn̄ vti ſic̄ diuitie q̄ vt ibidē dr̄ m'ltis exitio fuere. honores ēt qui q̄ꝫ plures peſſundederunt. regna quoꝝ exitus ſepe miſerabiles cernunt̄: ſplēdida ꝯiugia q̄ nōnunq̄ꝫ funditus domos euertūt. Sunt tn̄ q̄dam bona qbus hō male vti non pōt q̄. ſ. malū euentū h̄re non poſſunt. hec aūt ſunt qbus b'tificamur: ⁊ qbus b'titudinē meremur: q̄ qdē ſancti orādo abſolute petūt: ſm illud. Oſ̄de faciē tuā ⁊ ſalui erimꝰ. Et iteꝝ Deduc me in ſemita mandatoꝝ tuoꝝ. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōꝫ: ꝙ licet hō ex ſe ſcire nō poſſit qd orare debeat: ſpūs tn̄ vt ibidē dr̄ in hoc adiuuat ifirmitatē nr̄aꝫ ꝙ iſpirāda nobis ſcā deſideria recte poſtulare nos facit. Un̄ dn̄s dicit Joan. 4 ꝙ veros adoratores adorare opꝫ in ſpū ⁊ veritate. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ cū orādo petimꝰ aliq̄ q̄ ptinēt ad nr̄am ſalutē: ꝯformamꝰ volūtatē nr̄aꝫ volūtati dei: de quo dr̄. i. ad Thimo. 2. ꝙ vult oēs hoīes ſaluos fieri. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ ſic ad bona ds̄ nos iuitat: ꝙ ad ea nō paſſibꝰ corporis ſed p̄ys deſiderys ⁊ deuotis orōnibus accedamus.

Ad ſextum ſic ꝓcedi tur. Uidetur ꝙ homo non debeat temporalia petere a deo orādo. Que enim orando petimus querimus. ſed temporalia non debemus querere: dicitur. n. Matth. 6. Primuꝫ querite regnū dei ⁊ iuſtitiā eius: ⁊ hec oīa adycientur vobis. ſ. temporalia. que non querēda dicit: ſed adyciēda queſitis. ergo temporalia non ſunt in orōne a deo petenda. ¶ P̄. Nullus petit niſi ea de quibus eſt ſollicitus. ſed de temporalibus ſollicitudinē habere non poſſumus: ſm ꝙ dicitur.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Matth.6.Nolite ſolliciti eſſe anime veſtre quid mandu/
cetis.ğ tpalia petere nõ debemꝰ orãdo. ¶ P̃.Per orõnes
noſtraꝫ mens dꝫ eleuari in deũ.ſed petendo tpalia deſcen
dit ad ea que infra ſe ſunt:ꝯ id qđ apl's dicebat.2.ad Cori.
4.Nõ ꝯtẽplãtibꝰ nobis q̃ videnť. ſꝫ q̃ nõ videnť. que enĩ
videnť tpalia ſunt:que autẽ nõ videnť eterna.ergo nõ dꝫ
hõ tpalia in orõne a deo petere.¶ P̃. Hõ non dꝫ petere a
deo niſi bona ⁊ vtilia.ſꝫ q̃nq꜡ tpalia habita ſunt nociua nõ
ſolũ ſpũalr:ſed ẽt tpalr.ergo nõ ſunt in orõne a deo peten/
da.¶ Sꝫ ꝯ eſt qđ dr̃ ꝓuerb.30.Tribue tñ victui meo ne/
ceſſaria.¶ Rñꝰ dõm:ꝙ ſicut Aug.dicit ad Probã de ado
rando deũ:Hoc licet orare qđ licet deſiderare:tpalia autẽ
licet deſiderare:nõ qdẽ p̃ncipalr:vt in eis finẽ cõſtituamꝰ:
ſed ſicut quedã adminicula qbꝰ adiuuamur ad tẽdẽdũ in
btitudinẽ inc̃ꝗtũ.ſ.ꝑ ea vita corp̃alis ſuſtẽtať:⁊ q̃tuꝫ nob
organice deſeruiũt ad actꝰ virtutũ:vt etiã p̃hus dicit in p̃
ethi.⁊ iõ pro tpalibꝰ licet orare.Et hoc eſt qđ Aug.dicit ad
Probã ꝙ ſufficiẽtiã vite nõ indecẽter vult:quiſq꜡ eã vult
⁊ nõ amplius.que qdẽ nõ appetiť ꝓpter ſeipſaꝫ:ſed ꝓpter
ſalutẽ corporis ⁊ ꝯgruẽtẽ habitũ ꝑſone hoĩs:vt nõ ſit incõ/
ueniẽs eis cũ qbꝰ viuẽdũ ẽ.Iſta ergo cũ habenť vt tenean
tur.cũ nõ habenť vt habeanť orãdũ eſt. ¶ Ad p̃ꝰ ğ dõm:
ꝙ tpalia nõ ſunt q̃renda p̃ncipalr:ſꝫ ſcdario.vñ Augu.di/
cit in lib.de ſermone dñi in mõte.Cũ dixit illud.p̃ q̃rendũ
eſt.ſ.regnũ dei:ſignificauit qꝛ hoc.ſ.tpale bonũ poſteriꝰ q̃/
rendũ ẽ nõ tp̃e:ſed dignitate:illud tanq̃ bonũ noſtrũ:hoc
tanq̃ neceſſariũ noſtrũ. ¶ Ad 2ꝰ dõm:ꝙ nõ q̃libet ſollici
tudo rerũ tpaliũ ẽ ꝓhibita:ſed ſupflua ⁊ inordinata:vt ſu/
pra habitũ eſt.¶ Ad 3ꝰ dõm:ꝙ q̃ñ mẽs noſtra intẽdit tẽ/
poralibꝰ rebꝰ:vt in eis q̃ſcat:remanet in eis dep̃ſſa:ſꝫ quã
do intẽdit eis in ordine ad btitudinẽ ꝯſequẽdã:nõ ab eis
dep̃mitur:ſed magis eleuatur ſurſum.¶ Ad 4ꝰ dõm:ꝙ
ex quo nõ petimꝰ tpalia tanq̃ p̃ncipalr q̃ſita:ſed in ordine
ad aliud eo tenore a deo petimꝰ ipſa:vt nobis cõcedantur
ſm ꝙ expediunt ad ſalutem.

Ad ſeptimum ſic ꝓcediť. Videť ꝙ nõ debea/
mus ꝓ alijs orare. In orãdo enĩ
ſequi debemꝰ formã quã dñs tradidit:ſed in orõne dñica
petitiões ꝓ nobis facimꝰ:nõ pro alijs dicẽtes:panẽ noſtrũ
quotidianũ da nobis hodie:⁊c.ergo nõ debemꝰ ꝓalijs ora
re.¶ P̃.Ad hoc orõ fit vt exaudiať.ſꝫ vna de ꝯditionibꝰ
que requiruť ad hoc ꝙ orõ ſit exaudibilis ẽ:vt aliq̃s oret
ꝓ ſeipſo:vñ ſup illud Ioã.16.Siq̃d petieritis patrẽ meũ in
noĩe meo dabit vobis.Aug.dicit:Exaudiuť oẽs ꝓ ſeipſis
nõ aũt ꝓ oĩbꝰ.vñ nõ ſimplr dictũ ẽ dabit:ſed dabit vobis.
ğ videť ꝙ nõ debemꝰ ꝓ alijs orare:ſꝫ ſolũ ꝓ nobis. ¶ P̃.
Pro alijs ſi ſint mali ꝓhibemur orare:ſm illud Hiere.7.
Tu ergo noli orare ꝓ ꝑplo hoc ⁊ nõ obſiſtas mihi:qꝛ nõ ex
audiã te:pro bonis aũt non oꝫ orare:qꝛ ipſi ꝓ ſeipſis oran/
tes exaudiuť.ergo videť ꝙ nõ debeamꝰ pro alijs orare.
¶ Sꝫ ꝯ ẽ qđ diciť Iaco.5.Orate pro inuicẽ vt ſaluemini.
¶ Rñꝰ.dõm:ꝙ ſicut dictũ eſt.illud debemꝰ orãdo pete/
re qđ debemꝰ deſiderare.deſiderare aũt debemꝰ bona nõ
ſolũ nobis:ſꝫ ẽt alijs.hoc enĩ ꝑtinet ad rõnẽ dilectiõis quã
ꝓximis debemꝰ ĩpẽdere:vt ex ſupradictis pꝫ.⁊ iõ charitas
hoc requirit vt ꝓ alijs oremꝰ.Vñ Chryſo.dicit ſup Mat.
Pro ſe orare neceſſitas cogit:pro altero autẽ charitas fra/
ternitatis hortať.Dulcior aũt ante deũ ẽ orõ:nõ quã nece/
ſitas trãſmittit:ſed quã charitas fraternitatis cõmendat.
¶ Ad p̃ꝰ ergo dõm:ꝙ ſicut Cyprianꝰ dič in lib.de orõne
dñica:iõ nõ dicimꝰ pater meꝰ:ſed nr̃:nec da mihi:ſꝫ da no/
nobis:qꝛ vnitatis magiſter noluit ꝑuatiꝫ ꝑcẽ fieri:vt.ſ.q̃s
ꝓ ſe tãtũ ꝑceť.vnũ enĩ orare ꝓ oĩbꝰ voluit:q̃ñ in vno oẽs
ĩpe portauit.¶ Ad 2ꝰ dõꝫ:ꝙ ꝓ ſe orare poniť ꝯditio ora
tionis:nõ quidẽ neceſſaria ad effectũ merẽdi ſed ſič neceſ/
ſaria ad indeficiẽtiã ĩpetrãdi:ꝯtingit.n.q̃nq꜡ ꝙ orõ ꝓ alio
facta nõ impetrat:etiam ſi fiat pie ⁊ perſeuerãter.⁊ de per
tinentibus ad ſalutẽ ꝓpter impedimentũ quod eſt ex par
te eius pro quo orať:ſm illud Hiere.15.Si ſteterint Moy
ſes ⁊ Samuel corã me non eſt anima mea ad populũ iſtũ:
nihilominus tamẽ oratio meritoria erit oranti qui ex cha/
ritate orat:ſm illud p̃s:Oratio mea in ſinu meo conuerte/
tur.glo.p̃ma.⁊ſi non eis profit:ego tñ non ſum fruſtratus
mea mercede.¶ Ad 3ꝰ dicendum:ꝙ etiam pro peccato/
ribus orandum eſt vt conuertantur:⁊ pro iuſtis vt perſe/
uerent ⁊ proficiant orãtes:tamẽ non pro omnibꝰ peccato/
ribus exaudiuť:ſed pro quibuſdã.exaudiantur enim pro
predeſtinatis:non autẽ pro preſcitis ad mortem:ſicut ⁊etiã
correctio qua fratres corrigimus effectum habet in prede
ſtinatis non in reprobatis:ſm illud Eccleſiaſtes ſeptimo.
Nemo poteſt corrigere quem deus deſpexerit.Et ideo di/
citur.i.Ioan.5.Qui ſcit fratrem ſuum peccare peccato nõ
ad mortem petat:⁊ dabitur ei vita peccanti peccatuꝫ non
ad mortem.ſed ſicut nulli q̃diu viuit hic:ſubtrahẽdũ eſt
correctionis beneficiũ:qꝛ nõ poſſumus p̃deſtinatos diſtin
guere a reprobatis:vt Aug.dicit in lib.de correctiõe ⁊ gra/
tia.ita etiam nulli eſt denegandum orationis ſuffragium.
Pro iuſtis etiã eſt orandum triplici ratione.p̃mo quidem
qꝛ multoꝝ p̃ces facilius exaudiuť. Unde ſup illud Ro.
15.Adiuuetis me in orõnibus veſtris:dicit glo. Vñ rogat
apl's apud minores ꝓ ſe orare.multi.n.minimi dũ ꝯgregã
tur vnanimes fiunt magni ⁊ mltoꝝ p̃ces ĩpoſſe ẽ ꝙ nõ im/
petrẽt illõ.ſ.qđ ẽ ĩpetrabile. 2° vt ex multis gr̃a agať deo
de bñficijs q̃ ꝯferuť iuſtis:q̃ etiã in vtilitatẽ multoꝝ ver
gũt:vt pꝫ ꝑ aplꝫ.2.ad Cor.p̃. 3° vt maiores nõ ſupbiãt dũ
ꝯſiderant ſe minoꝝ ſuffragijs ĩdigere.

Ad octauum ſic ꝓcediť.Videť ꝙ nõ debeamꝰ
ꝓ inimicis orare:qꝛ vt dr̃ Ro.15.
Quecũq꜡ ſcripta ſunt:ad nr̃am doctrinã ſcripta ſunt:ſꝫ ĩ ſa
cra ſcriptura ĩducuť multe ĩprecatões ꝯ inimicos:dr̃.n.ĩ
p̃s.Erubeſcant ⁊ ꝯturbẽtur oẽs inimici mei:ꝯuertantur ⁊
erubeſcãt valde velociter.ğ ⁊ nos debemus orare ꝯ inimi
cos nr̃os magis q̃ ꝓ eis.¶ P̃.vĩdicare de inimicis:in ma
lũ inimicoꝝ cedit:ſed ſci vindictã de inimicis petunt:ſꝫ il
lud.Apoca.6.Uſq꜡quo non vindicas ſanguinẽ nr̃m de his
q̃ habitant in terra:vñ ⁊ de vindicta impioꝝ letanť:ſm il
lud p̃s.Letabiť iuſtus cũ viderit vindictã.ğ nõ eſt orãdũ
ꝓ inimicis:ſed magis cõtra eos.¶ P̃.Operatio hoĩs ⁊ eius
orõ non debent eſſe ꝯrĩa.ſed hoĩes q̃nq꜡ licite ĩpugnãt ini/
micos:alioq̃n oĩa bella eẽnt illicita:qđ eſt ꝯtra ſupradicta
ğ non debemꝰ orare ꝓ inimicis.¶ Sed ꝯ ẽ qđ dr̃ Math.
5.Orate ꝓ ꝑſequẽtibus ⁊ calũniãtibus vos.¶ Rñ°.dõꝫ:
ꝙ orare ꝓ alio charitatis ẽ:ſič dcm̃ ẽ. Vñ eodem mõ quo
tenemur diligere inimicos tenemur ꝓ ĩimicis orare.Qua
liter aũt teneamur inimicos diligere ſupra hitũ eſt in tra/
ctatu de charitate:vt.ſ.in eis diligamus nãm non culpam
⁊ ꝙ diligere inimicos in gñali eſt in p̃cepto:in ſpãli aũt nõ
ẽ in p̃cepto niſi ſm p̃parationẽ animi:vt.ſ.hõ eẽt paratus
ẽt ſpãliter inimicũ diligere ⁊ eũ iuuare in nečitatis articu
lo:vel ſi veniaꝫ peteret:ſed in ſpãli abſolute inimicos dili/
gere:⁊ eos iuuare ꝑfectionis ẽ:⁊ ſilr nečitatis ẽ:vt in cõibꝰ
nr̃is orõnibus quas ꝓ alijs facimus inimicos nõ exclu da/
mus.ꝙ aũt pro eis ſpecialiter oremus ꝑfectionis eſt:non
neceſſitatis:niſi in aliquo caſu ſpeciali.¶ Ad p̃ꝰ ğ dõm:ꝙ
imprecatiões que in ſacra ſcriptura ponuntur:quadrupli/
citer poſſunt intelligi. Uno modo ſm ꝙ prophete ſolent
in figura imprecantis futura predicere:vt Aug.dicit in li.
de ſermone dñi in monte. 2° prout quedaꝫ tẽporalia ma/
la pctõribus q̃nq꜡ a deo in correctionẽ mittuť. 3° qꝛ ĩtel
liguť petere non cõtra ipſos hoĩes:ſed ꝯtra regnũ pcti:vt
.ſ.correctione hoĩuꝫ peccata deſtruanť. 4° ꝯformãdo vo
lũtatẽ ſuã diuĩe iuſtitie circa dãnatõem ꝑſeuerãtiũ ĩpctõ,

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ſicut in eodeꝫ lib. Augu. dicit: Uindicta martyrū ē vt euertat̄ regnū pctī: quo regnāte tanta ꝑpeſſi ſunt. Uel ſicut dr̄ in lib. de q̄ſtionib⁹ veteris ꝛ noui teſtamenti: poſtulāt ſe vindicari nō voce ſed rōne: ſicut ſanguis Abel clamauit de terra: Letant̄ aūt de vindicta nō ꝓpter eā: ſed ꝓpter diuinā iuſtitiā. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ licitū eſt ipugnare inimicos vt cōpeſcant̄ a pctīs: qḋ cedit in bonū eoꝝ ꝛ alioꝝ. ꝛ ſic ēt licet orādo petere aliq̄ tᵹalia mala inimicoꝝ vt corrigant̄: ꝛ ſic orō ꝛ opatio nō erūt cōtraria.

Ad nonum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ incōuenienter ſeptē petitiōes orōnis dn̄ice aſſignentur. Uanū enī ē petere illud qḋ ſemꝑ ē ſcm̄: ſꝫ nomē dei ſp eſt ſcm̄: ſm̄ illud Luc p̄: Nomē ſcm̄ eius. Regnū etiā eius eſt ſempiternū: ſm̄ illud ps: Regnū tuū dn̄e regnuꝫ oīum ſeculoꝝ. volūtas aūt dei ſemꝑ ipleт̄: ſm̄ illud Iſa. 46. Oīs volūtas mea fiet. vanū ergo eſt petere ꝙ nomē dei ſcificetur: ꝙ regnū eius adueniat: ꝛ ꝙ volūtas ei⁹ fiat. ¶ P̄. Prius eſt recedere a malo q̄ꝫ ꝯſequi bonū. icōuenieter ḡ videtur ꝑordinari petitiones q̄ ꝑtinēt ad ꝯſequēdū bonū petitionib⁹ que ꝑtinēt ad amotionē mali. ¶ P̄. Ad hoc aliq̄d petit̄ vt donet̄: ſꝫ ꝑcipuū donuꝫ dei ē ſpūs ſcūs ꝛ ea q̄ nob per ipſuꝫ dant̄. ergo vident̄ incōuenieter ꝑponi petitiōes cū nō reſpōdeāt donis ſpūs ſancti. ¶ P̄. Scd̄m Lucaꝫ in orōne dn̄ica ponunt̄ ſolū q̄nq꜡ petitiōes: vt pꝫ Luc. xi. ſuperfluū ergo fuit ſm̄ Matt. ſeptē petitiōes ponunt̄. ¶ P̄. In uanū videt̄ captare beniuolētiā ei⁹ q̄ beniuolētia ſua nos ꝑuenit. ſed de⁹ ſua beniuolētia nos ꝑuenit: q꜡ ipſe ꝑor dilexit nos: vt dr̄. i. Ioā. 4. ſuꝑflue ergo ꝑmittit̄ petitionib⁹: pater nr̄ q̄ es in celis: qḋ videt̄ ad beniuolētiā captādā ꝑtinere. ¶ Sꝫ in ꝯ̄riū ſufficit auctoritas xp̄i orōnē inſtituentis. ¶ R̄n̄⁰ dōm: ꝙ orō dn̄ica ꝑfectiſſima ē: q꜡ ſicut Augu. dicit ad Probā: Si recte ꝛ ꝯgruēter oramus nihil aliud dicere poſſum⁹ q̄ꝫ qḋ in iſta orōne dn̄ica poſitū eſt: q꜡. n. orō eſt quodāmō deſiderij nr̄i interpres apud deū: illa recte ſolum orādo petim⁹: q̄ recte deſiderare valemus. In orōne aūt dn̄ica nō ſolū petunt̄ oīa que recte deſiderare poſſumus: ſed etiā eo ordine quo deſiderāda ſunt: vt ſic hec oratio nō ſolū inſtruat poſtulare: ſed etiā ſit iformatiua totius noſtri affect⁹. Manifeſtū ē aūt ꝙ p̄ cadit in deſiderio nr̄o finis: deide ea q̄ ſūt ad finē. Finis aūt nr̄ de⁹ ē i quē nr̄ affectus tēdit dupl̄r. Uno quidē mō ꝓut volum⁹ gloriā dei. Alio⁰ ſm̄ ꝙ volum⁹ frui gloria eius. quoꝝ ꝑmū ꝑtinet ad dilectionē dei qua deū in ſeipſo diligim⁹. ſcd̄m vero ꝑtinet ad dilectionē qua diligimus nos in deo. Et iō ꝑma petitio ponit̄: ſanctificet̄ nomē tuū: ꝑ quā petim⁹ gloriā deo. ſcd̄a vero ponit̄: adueniat regnū tuū: per quā petim⁹ ad gloriaꝫ regni eius ꝑuenire. Ad finē aūt ꝑdictuꝫ nos ordinat aliq̄d dupl̄r. vno⁰ per ſe. alio⁰ per accidēs. Per ſe quidē bonū qḋ eſt vtile in finē. Eſt aūt aliquid vtile in finē btītudinis dupl̄r. vno⁰ directe ꝛ ꝑncipal̄r ſm̄ meritū quo btītudinē meremur deo obediēdo. ꝛ q̄ꝫtū ad hoc ponit̄: fiat volūtas tua ſicut in celo ꝛ in terra. Alio mō iſtrumētal̄r ꝛ q̄ſi coadiuuās nos ad merēdū. ꝛ ad hoc ꝑtinet qḋ dicit̄: panē nr̄m quotidianū da nobis hodie. ſiue hoc intelligat̄ de pane ſacramētali: cuius quotidianus vſus ꝓficit hoī. in quo etiaꝫ intelligunt̄ oīa alia ſacramēta: ſiue etiā intelligat̄ de pane corporali: vt ꝑ panē intelligat̄ oīs ſufficiētia vict⁹ ſicut dicit̄ Aug. ad Probā: Q꜡ ꝛ eucharistia eſt ꝑcipuū ſacrm̄: ꝛ panis eſt ꝑcipuus cib⁹. Un̄ ꝛ in euāgelio Matt. ſcriptū eſt: ſuperſubalē. i. ꝑcipuū: vt Hiero. exponit. Per accn̄s aūt ordinamur in btītudinē ꝑ remotionē ꝓhibentis. Tria aūt ſunt q̄ nos ad btītudinē prohibēt. p̄ q̄dē pctm̄ qḋ directe excludit a regno: ſm̄ illud. i. ad Cori. 6. Neq꜡ fornicarij neq꜡ idolis ſeruiētes: ꝛc. regnuꝫ dei poſſidebunt: ꝛ ad hoc ꝑtinet qḋ dicit̄: dimitte nobis debita noſtra. 2⁰. tētatio que nos ipedit ab obſuātia diuine volūtatis. ꝛ ad hoc ꝑtinet qḋ dicit̄: ꝛ ne nos inducas in tentationē: per qḋ nō petim⁹ vt nō tēptemur: ſed vt a tentatione nō vincamur: quod eſt in tentationeꝫ induci. 3⁰ penalitas ꝑſens que ipedit ſufficientiam vite: ꝛ q̄ꝫtuꝫ ad hoc dicit̄ libera nos a malo. ¶ Ad p̄ᵐ ergo dicendū: ꝙ ſicut Augu. dicit in lib. de ſermone dn̄i in monte. cū dicimus: ſanctificet̄ nomē tuuꝫ: nō hoc petitur quaſi nō ſit ſanctū nomē dei: ſed vt ſanctū ab hoīb⁹ habeat̄. qḋ ꝑtinet ad dei gloriā in hoībus ꝓpagādā. Q꜡ autē dicit̄: adueniat regnū tuū: nō ita dictū eſt quaſi de⁹ nūc nō regnet: ſed ſicut Augu. dicit ad Probam: Deſideriū noſtrū ad illō regnū excitam⁹: vt illud nobis veniat atq꜡ in eo regnem⁹. Q꜡ autē dicitur: fiat voluntas tua: recte intelligitur: vt obediatur ꝑceptis tuis ſicut in celo ꝛ in terra. i. ſicut ab angelis: ita ab hoīb⁹. vn̄ he tres petitiones perfecte complebūtur in vita futura. alie vero quattuor pertinēt ad neceſſitatem vite ꝑſentis: ſicut Aug. dicit in enchiridion. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ cuꝫ oratio ſit interpres deſiderij: ordo petitionum nō reſpondet ordini executionis: ſed ordini deſiderij ſiue intentionis in quo prius eſt finis q̄ꝫ ea que ſunt ad fineꝫ. ꝛ conſecutio boni q̄ꝫ remotio mali. ¶ Ad 3ᵐ dicendum: ꝙ Augu. in libro de ſermone domini in monte: adaptat ſeptē petitiones donis ꝛ beatitudinibus dicens. Si timor dei eſt quo beati ſiunt pauperes ſpiritu: petamus vt ſanctificetur nomē dei in hominibus timore caſto. Si pietas ē qua beati ſiunt mites: petamus vt veniat regnū eius vt miteſcamus nec ei reſiſtamus. Si ſcīa eſt qua beati ſunt qui lugent: oremus vt fiat voluntas eius. ꝛ ſic nō lugebimus. Si fortitudo eſt qua btī ſunt q̄ eſuriunt: oremus vt panis noſter quotidian⁹ detur nobis. Si ꝯſiliū eſt quo btī ſunt miſericordes: debita dimittam⁹ vt nobis nr̄a dimittant̄. Si itellectus eſt quo beati ſunt mūdo corde: orem⁹ ne habeamus duplex cor temporalia ſectādo de q̄bus tentationes ſunt in nobis. Si ſapīa ē q̄ btī ſunt pacifici: q̄m filij dei vocabuntur: oremus vt liberemur a malo: ip̄ſa enim liberatio liberos nos faciet filios dei. ¶ Ad 4ᵐ dōꝫ: ꝙ ſic Aug. dicit in enchiridio: Lucas in orōne dn̄ica petitiōes non ſeptē ſed q̄nq꜡ ꝯplexus ē: oſtēdens. n. tertiā petitionē duaꝝ ꝑmiſſarum eſſe quodāmodo repetitionē: ꝑtermittendo eaꝫ magis facit itelligi: q꜡. ſ. ad hoc precipue volūtas dei tēdit vt eius ſanctitatē cognoſcamus vt cū ipo regnem⁹ qḋ etiā Matth. in vltimo poſuit: libera nos a malo. Lucas nō poſuit: vt ſciat vnuſquiſq꜡ in eo ſe liberari a malo ꝙ nō infertur in tentationē. ¶ Ad 5ᵐ dōꝫ: ꝙ orō non porrigit̄ deo vt ipſum flectamus: ſed vt in nobiſipſis fiduciā excitem⁹ poſtulādi: que q̄dē ꝑcipue excitat̄ in nobis ꝯſiderādo ei⁹ charitatē ad nos q̄ bonū nr̄m vult. ꝛ iō dicim⁹ pr̄ nr̄: ꝛ eius excellētiā qua pōt: ꝛ iō dicim⁹ qui es in celis.

Ad decimum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ orare non ſit ꝓpriū rōnalis creature. Eiuſdem. n. videtur eē petere ꝛ accipere: ſed accipe cōuenit ēt ꝑſonis icreatis. ſ. filio ꝛ ſpūi ſcō. ḡ etiā eis ꝯuenit orare. naꝫ ꝛ filius dicit Ioan. 14. Ego rogabo pr̄em meū. Et de ſpiritu ſcō dicit apl̄s. Spūs poſtulat ꝓ nobis. ¶ P̄. Angeli ſūt ſupra rōnales creaturas cū ſint intellectuales ſubē. ſed ad angelos ꝑtinet orare: vn̄ in ps dr̄. Adorate eū omnes angeli eius. ḡ orare non eſt ꝓpriū rōnalis creature. ¶ P̄. Eiuſdem eſt orare cuius ē inocare deū: qḋ ꝑcipue fit orādo: ſed brutis aīalibus cōuenit inocare deū: ſm̄ illud ps. Qui dat iumētis eſcā ipſoꝝ: ꝛ pullis coruoꝝ inuocantibus eū. ḡ orare non eſt ꝓpriū rōnalis creature. ¶ Sꝫ cōtra. Orare eſt actus rōnis: vt ſupra habitū ē. ſed rōnalis creatura a rōne dicit̄. ḡ orare ē ꝓpriū rōnalis creature. ¶ R̄n̄⁰. dōm: ꝙ ſicut ex ſupradictis pꝫ: orō eſt actus rōnis ꝑ quē aliq̄s ſupiorē deprecat̄: ſicut impiuꝫ ē actus ſupioris quo iferior ad aliquid ordinat̄. Illi. n. ꝓprie ꝯpetit orare cui ꝯuenit rōnem habere: ꝛ ſupiorē quē deprecare poſſit: diuinis aūt ꝑſonis

nihil ē ſuperius. bruta aūt aīalia non hn̄t rōnē: vnde neq̄ diuinis pſonis neq̄ brutis aīalibus ꝯuenit orare: ſȝ ꝓpriū eſt rōnalis creature. ¶ Ad pᵐ ḡ dōȝ: ꝙ diuinis pſonis conuenit accipere ꝑ nām: orare aūt ē accipiētis ꝑ grāȝ. dicitur aūt filius rogare vel orare ſm nām aſſumptaȝ. ſ. humanā nō ſm diuinā. ſpūs aūt ſcūs dr̄ poſtulare: quia poſtulātes nos facit. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ: ꝙ itellectus ⁊ rō nō ſunt in nobis diuerſe potentie. vt in pᵒ habitū eſt. differunt autē ſm pfectū ⁊ impfectū. ⁊ ideo qn̄q̄ intellectuales creature q̄ ſunt angeli diſtiguunt a rōnalibus: qn̄q̄ aūt ſub rōnalibus cōprehendunt. ⁊ hoc mō dr̄ oro eſſe ꝓpriū rōnalis creature. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ: ꝙ pulli coruoꝝ dicunt inuocare deū ꝓpter nāle deſideriū quo oīa ſuo mō deſiderāt ꝯſequi bonitatē diuinā: ſic etiā bruta aīalia dicunt deo obedire ꝓpter nālem inſtinctū quo a deo mouentur.

Ad vndecimum ſic ꝓcedit. Uidet ꝙ ſancti q ſunt in pr̄ia non orent pro nobis. Actus. n. alicuius magis ē meritorius ſibi q̄ alijs. ſȝ ſci q ſunt in pr̄ia nō merent ſibi: nec ꝓ ſe orāt: q: iā ſunt in termino ꝯſtituti. ḡ ēt neq̄ ꝓ nobis orāt. ¶ P̄. Sci pfecte ſuā volūtatē deo ꝯformāt vt nō velint niſi qd̄ deᵘ vult. ſȝ illd̄ qd̄ ds vult ſemꝑ iplet. ḡ fruſtra ſci pro nobis orarent. ¶ P̄. Sicut ſci q ſunt in pr̄ia: ſunt ſupiores nobis: ita ⁊ illi q ſunt in purgatorio: q: iā peccare nō poſſunt. ſȝ illi q ſunt i purgatorio nō orāt ꝓ nobis: ſȝ magis nos ꝓ eis. ḡ nec ſci q ſunt in pr̄ia ꝓ nobis orant. ¶ P̄. Si ſci q ſunt in pr̄ia pro nobis orarent: ſupioꝝ ſcōꝝ eſſet efficatior oro. nō ḡ deberet iplorari ſuffragiuȝ orōnū ſcōꝝ inferioꝝ: ſȝ ſolū ſupioꝝ. ¶ P̄. Aīa Petri nō ē petrᵘ. ſi ḡ aīe ſcōꝝ ꝓ nobꝰ orarēt: quādiu ſunt a corpe ſepate nō deberemᵘ interpellare ſcm̄ petrū ad orādū ꝓ nobis ſȝ aīaȝ eiᵘ: cᵘ ꝯriū eccl'ia fac. nō ḡ ſci ad minus an̄ reſurrectionē ꝓ nobis orāt. ¶ Sȝ ꝯ ē qd̄ dr̄ 2. Mach. vlti. Hic eſt q multū orat ꝓ pplo ⁊ vniuerſa ſancta ciuitate Hieremias ꝓpheta dei. ¶ Rn̄º. dōm: ꝙ ſicut Hieronymus dicit: Uigilātij error fuit ꝙ dū viuimᵘ mutuo ꝓ nobis orare poſſumᵘ. poſtq̄ aūt mortui fuerīmᵘ nullius ꝓ alio ſit exaudiēda oro: pſertim cū martyres vltionē ſui ſanguinis obſecrātes ipetrare nequeūt: ſȝ hoc ē oīo falſum: q: cū oro ꝓ alijs facta ex charitate ꝓueniat: vt dictū ē: q̄to ſci q ſunt in pr̄ia ſunt pfectioris charitatis: tāto magis orant ꝓ viatoribᵘ q orōnibus iuuari poſſunt: ⁊ q̄to ſūt deo cōiunctiores: tanto eoꝝ orōnes ſunt magis efficaces. habet enim hoc diuinus ordo: vt ex ſuperiorum excellentia in inferiora refundatur: ſicut ex claritate ſolis in aerē. Un̄ ⁊ de xp̄o dr̄ Heb. 7. Accedens ꝑ ſemetipm̄ ad deū ad iterpellandū ꝓ nobis. Et ꝑꝑ hoc Hiero. ꝯ Uigilantiū dic. Si apl'i ⁊ martyres adhuc in corpe ꝯſtituti qn̄ ꝓ ſe adhuc debēt eſſe ſolliciti ꝓ alijs orēt: quāto magis poſt coronas victorias ⁊ triūphos. ¶ Ad pmū ḡ dōȝ ꝙ ſcīs q ſunt in patria cū ſint bti nihil deeſt niſi gl'ia corporis ꝓ q̄ orāt. orant aūt ꝓ nobis qbᵘ deeſt btitudis vltima pfectio: ⁊ eoꝝ orōnes hn̄t efficaciā ipetrandi ex ꝓcedētibᵘ eoꝝ meritis: ⁊ ex diuia acceptatōe. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ ꝙ ſci ipetrāt illud qd̄ deᵘ vult fieri ꝑ orōnes eoꝝ: ⁊ hoc petūt qd̄ eſtimāt eoꝝ orōnibus iplendū ſm dei voluntatē. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ illi q ſūt in purgatorio ⁊ ſi ſint ſupiores nobis ꝑꝑ ipeccabilitatem: ſunt tn̄ iferiores q̄tū ad penas q̄s patiuntur. ⁊ ſm hoc nō ſunt in ſtatu orādi: ſȝ magis vt oret ꝓ eis. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ deᵘ vult iferiora ꝑ oīa ſupiora iuuari: ⁊ iō oȝ nō ſolū ſuperiores: ſed ēt iferiores ſctōs iplorare: alioqn eēt ſoliᵘ dei mīa iplorāda: ꝯtingit tn̄ qn̄q̄ ꝙ iploratio iferioris ſci efficatior eſt: vel q: deuotius iplorat: vel q: deᵘ vult eiᵘ ſcitatem declarare. ¶ Ad qntū dōm ꝙ q: ſci viuentes meruerunt vt ꝓ nobis orarēt iō iuocamᵘ eos noībᵘ qbᵘ hic vocabant: qbᵘ ēt nobis magis inoteſcūt. ⁊ iteꝝ ꝑꝑ fidē reſurrectionis iſinuādā: ſic legit Exo. 3. Ego ſuȝ deᵘ abraam.

Ad duodecimum ſic ꝓcedit. Uidet ꝙ oro nō debeat eē vocal'. Oro . n. ſic̄ ex dcis pȝ: ꝓncipal'r deo porrigit: deᵘ aūt locutioneȝ cordis cognoſcit. fruſtra ḡ vocal' oro adhibet. ¶ P̄. Per orōneȝ mēs hoīs oȝ in deū aſcēdere vt dcm̄ ē: ſȝ voces retrahunt hoīes ab aſcēſu cōtēplatōis in deū ſic̄ ⁊ alia ſenſibilia. ḡ in orōnibᵘ nō eſt vocibᵘ vtēdū. ¶ P̄. Oro dȝ offerri deo in occulto: ſm illud Mat. 6. Tu aūt cū oraueris intra in cubiculū tuū: ⁊ clauſo oſtio ora prēm tuū in abſcōdito: ſed ꝑ vocē oro publicat. ḡ nō oro dȝ eſſe vocal'. ¶ Sed ꝯ ē qd̄ dr̄ in ps. Uoce mea ad dn̄m clamaui: voce mea ad dn̄m depcatᵘ ſum. ¶ Rn̄º. dōȝ ꝙ duplex ē oro: cōis ⁊ ſingularis. Cōis qdē oro eſt q̄ ꝑ miniſtros eccl'ie in pſona totius fidelis ppl'i deo offert. ⁊ iō oȝ ꝙ talis oro inoteſcat toti pplo pro quo ꝓfert: qd̄ nō poſſet fieri niſi eēt vocal'. ⁊ iō rōnabil'r iſtitutū eſt vt miniſtri eccl'ie hmōi orōnes ēt alta voce ꝓnunciēt vt ad notitiā oīuȝ poſſint ꝑuenire. Oro vero ſingularis eſt q̄ offert a ſingulari pſona cuiuſcūq̄ ſiue ꝓ ſe ſiue ꝓ alijs orātis. ⁊ de hmōi orōnis nec̄itate nō ē ꝙ ſit vocalis. Adiūgit tn̄ vox tali orōni triplici rōne. Primo qdē ad excitādū iteriorē deuotionē q̄ mēs orātis eleuet in deū: q: ꝑ exteriora ſigna ſiue vocū ſiue ēt aliquorū factoꝝ mouet mēs hoīs ſm appheſionē: ⁊ ꝑ cōſequēs ſm affectionē. Un̄ Aug. dic ad Probā: ꝙ vbis ⁊ alijs ſignis ad augēdū deſideriū ſanctū noſipſos acrius excitamᵘ. ⁊ iō in ſingulari orōne tm̄ eſt vocibᵘ ⁊ hmōi ſignis vtēdū q̄tum pfic̄ ad excitādū iteriᵘ mentē. Si vō mēs ꝑ hoc diſtrahat vel q̄litercūq̄ ipediat eſt a talibᵘ ceſſandū: qd̄ ꝓcipue ꝯtigit in his quoꝝ mēs ſine hmōi ſignis ē ſufficiēter ad deuotionē parata. Un̄ ps dicebat. Tibi dixit cor meū: exqſiuit te facies mea. Et de ān̄a legit pᵒ Reg. pᵒ ꝙ loqbat in corde ſuo. 2º adiungit vocalis oro q̄ſi ad redditionē debiti: vt. ſ. hō deo ſeruiat: ſm illud totū qd̄ ex deo hȝ. i. nō ſolū mēte. ſed ēt corpore: qd̄ ꝓcipue ꝯpetit orōni ſȝ qd̄ ē ſatiſfactoria. Un̄ dr̄ Oſee vlti. Oēȝ aufer iniqtatē: ⁊ accipe bonū ⁊ reddemus vitulos labioꝝ nr̄oꝝ. 3º adiungit vocalis oro ex quadā redūdātia ab aīa in corpus ex vehemēti affectiōe: ſm illud ps. Letatū eſt cor meū ⁊ exultauit lingua mea. ¶ Ad pmuȝ ḡ dōm ꝙ vocalis oro nō ꝓfert ad hoc ꝙ aliqd ignotū deo manifeſtet: ſȝ ad hoc ꝙ mēs orātis vl' aliorum excitet in deū. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ vba ad aliud ptinētia diſtrahūt mētē: ⁊ ipediūt deuotioneȝ orantis: ſȝ vba ſignificātia aliqd ad deuotionē ptinētia excitāt mētes: ꝓcipue minᵘ deuotas. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ ꝙ ſic̄ Chry. dic̄ ſuꝑ Mat. Eo ꝓpoſito dn̄s vetat in ꝯuētu orare vt a ꝯuētu videat. vn̄ orās nihil nouū facere dȝ qd̄ aſpiciāt hoīes: vel clamādo: vel pectᵘ ꝑcutiēdo: vel manᵘ expādēdo: nec tn̄ vt Aug. dic̄ in li. de ſermōe dn̄i in mōte: videri ab hoībus nephas eſt: ſȝ iō hoc agere vt ab hominibus videris.

Ad tertiumdecimum ſic ꝓcedit. Uidet ꝙ de nec̄itate orōnis ſit ꝙ ſit attēta. Dr̄. n. Joan. 4. Spūs ē deᵘ: ⁊ eos q adorant eū in ſpū ⁊ vitate oȝ adorare: ſȝ oro nō eſt in ſpū ſi nō ſit attēta ergo de neceſſitate orationis eſt ꝙ ſit attenta. ¶ P̄. Oratio eſt aſcenſus itellectᵘ in deum: ſȝ quādo oro nō ē attēta itellectᵘ nō aſcēdit i deū. ḡ de nec̄itate orōnis eſt ꝙ ſit attenta. ¶ P̄. De nec̄itate orōnis eſt ꝙ careat oī pctō: ſȝ nō ē abſq̄ pctō ꝙ aliqs orādo euagationē mentis patiat: videt. n. deridere deū: ſic̄ ſi alicui hoī loqret ⁊ non attēderet ad ea q̄ ꝓferret ipſe. Un̄ Baſiliᵘ dic̄ ꝙ diuinuȝ auxiliū ē iplorādū nō remiſſe nec mēte huc vel illuc euagante: eo ꝙ talis nō ſolū nō ipetrabit qd̄ petit: ſȝ ēt magis deū irritabit. ḡ de neceſſitate orōnis videt ꝙ ſit attenta. ¶ Sed ꝯ ē ꝙ ēt ſci viri orādo qn̄q̄ euagationē mētis patiunt ſm illud ps. Cor meuȝ dereliqt me. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ qd̄ hec ꝓcipue habȝ locū in orōne vocali. Circa quā ſciē

duꝫ ē φ neceſſariū dr̄ aliqd dupl'r. Uno mō per qd̄ meliꝰ puenit̄ ad finē: ꝛ ſic attētio abſolute orōni necā̄ria ē. Alioꝰ aliqd dr̄ neceſſariū ſine quo res nō pōt ꝯſequi ſuū effectū. Eſt aūt triplex effectus orōnis. Primꝰ qdem cōis oibus actibꝰ charitate iformatis: qd̄ eſt mereri. ꝛ ad hūc effectuꝫ non ex neceſſitate requirit̄ φ attentio aſſit orōni ꝑ totū. ſꝫ vis p̄me itentionis q̄ aliqs ad orandū accedit: reddit totā orōnē meritoriā: ſic in alijs meritorijs actibꝰ accidit. Secūdus aūt effectꝰ orōnis ē ei ꝓpriꝰ qd̄ ē ipetrare: ꝛ ad hūc etiā effectū ſufficit p̄ma itentio quā deꝰ p̄ncipl'r attēdit. ſi aūt p̄ma itētio deſit: orō nec meritoria ē nec ipetratiua. illam. n. orōnem d̄s non audit cui ille q̄ orat non itendit: vt Greg. dicit. Tertiꝰ aūt effectꝰ orōnis ē quē p̄ntialiter efficit. ſ. qdā ſpūalis refectio mētis. ꝛ ad hoc de neceſſitate requirit̄ in orōne attētio. Uñ dr̄. i. Cor. 14. Si orē ligua: mēs mea ſine fructu ē. ¶ Sciēdū tñ φ triplex ē attētio q̄ orōni vocali pōt adhiberi. Una qdē q̄ attendit̄ ad verba ne aliqs in eis erret. Scd̄a q̄ attēdit̄ ad ſenſum verboꝝ. Tertia q̄ attendit̄ ad finē orōnis. ſ. ad deū ꝛ ad rem ꝓ qua oratur. q̄ qdem ē maxime neceſſaria: ꝛ hāc etiā poſſunt habere idiote. ꝛ q̄nq3 intantū abundat hec itentio qua mēs fertur in deū: vt etiā oium alioꝝ mens obliuiſcat̄: ſic dic̄ Hugo de ſcō victore. ¶ Ad pꝰ ḡ dōꝫ: φ in ſpū ꝛ veritate orat qui ex inſtictu ſpūs ad orandū ꝓcedit: etiā ſi aliq̄ ifirmitate mēs poſtmodū euaget̄. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: φ mēs humana ꝓpter ifirmitatē nā̄e diu ſtare in alto nō pōt. pōdere. n. infirmitatis humane deprimit̄ aīa ad iferiora. ꝛ iō contingit φ qū mens orātis aſcēdit in deū ꝑ ꝯtēplationē: ſubito euagat ex q̄dam infirmitate. ¶ Ad 3ᵐ dōm: φ ſiquis ex ꝓpoſito in orōne mente euagat̄: hoc pctm̄ eſt ꝛ ipedit orōnis fructuꝫ. Et ꝯ̄ hoc Aug. dicit in regula. Pſalmis ꝛ hymnis cū oratis deū: hoc verſet̄ in corde qd̄ ꝓfertur in ore. euagatio vero mentis que fit preter ꝓpoſitum: orōnis fructum non tollit. Unde Baſilius dicit. Si vero debilitatꝰ a pctō fixe nequis orare: quantuncunq3 potes teipſum cohibeas ꝛ deus ignoſcat: eo φ non ex negligentia: ſed ex fragilitate non potes vt oportet aſſiſtere corā deo.

Ad quartumdecimum

ſic ꝓcedit̄. Uidetur φ orō nō debeat eſſe diuturna. Dr̄. n. Matth. 6. Orantes nolite multū loqui. ſed oportet multū loqui diu orantem: preſertiꝫ ſi orō ſit vocalis. ḡ non debet eſſe orō diuturna. ¶ P̄. Oratio eſt explicatiua deſiderij. ſed deſiderium tanto eſt ſanctius quanto magis ad vnum reſtringitur: ſm̄ illud pſ. Unam petij a domino hanc requiraꝫ vt inhabitē. ḡ ꝛ orō tanto eſt deo acceptior q̄to eſt breuior. ¶ P̄. Illicituꝫ videt̄ eē φ hō tranſgredit̄ terminos a deo p̄fixos: p̄cipue in his q̄ ꝑtinēt ad cultū diuinū: ſm̄ illud Exo. 19. Conteſtare ꝑplm̄ ne forte velit tranſcēdere terminos ad vidēdū dñꝫ ꝛ pereat ex eis plima multitudo. ſed a deo p̄fixus ē nobis terminꝰ orandi ꝑ inſtitutionē orōnis dñice: vt pꝫ Mat. 6. ḡ nō licꝫ vltra rōnē ꝓtendere. ¶ Sed ꝯ̄ videt̄ φ cōtinue ſit orādū: q2 dñs dic̄ Luc. 8. Opꝫ ſemꝑ orare ꝛ nō deficere. Et. i. ad Theſſal. 5. Sine itermiſſiōe orate. ¶ Rñ°. dicēduꝫ φ de orōne dupl'r loq poſſumꝰ. Uno° ſm̄ ſeipſam. Alio° ſm̄ cām ſuā. Cā aūt orōnis ē deſiderium charitatis ex quo ꝓcedere dꝫ orō qd̄ qdē in nobis dꝫ eſſe ꝯtinuū vel actu vel v̄tute. manet. n. virtus huiꝰ deſiderij in oibꝰ q̄ ex charitate facimꝰ. oia aūt debemꝰ in gl̄iaꝫ dei facere: vt dr̄. i. ad Corin. 10. ꝛ ſm̄ hoc orō dꝫ eſſe ꝯtinua. Uñ Aug. dicit ad Probā. In ipa fide ꝛ charitate ꝯtinuato deſiderio ſemꝑ oramus: ſꝫ ipſa orō ſm̄ ſe ꝯſiderata nō pōt eſſe aſſidua: q2 opꝫ alijs operibꝰ occupari. Sed ſic Aug. dic̄ ibidē: iō per certa iterualla horaꝝ ꝛ tēpoꝝ ēt verbis rogamus deū: vt illis rex ſignis noſipſos admoneamus q̄tūq3 in hoc deſiderio ꝓfecerimꝰ nobiſipſis inoteſcamꝰ ꝛ ad hoc agēdum noſipſos acrius excitemus. vniuſcuiuſq3 aūt rei q̄titas dꝫ eſſe ꝓportionata fini: ſic̄ q̄titas potionis ſanitat. vñ ꝛ cōueniēs eſt vt orō tantū duret q̄tū eſt vtile ad excitanduꝫ interioris deſiderij feruorē: cū vō hanc menſurā excedit: ita φ ſine tedio durare nō poſſit nō eſt viteriꝰ ꝓtendēda. Uñ Augu. dic̄ ad Probam. Dicunt̄ fratres in egypto crebras qdē hr̄e orōnes. ſꝫ eas tñ breuiſſimas ꝛ raptiꝫ quodā mō iaculatas: ne illa vigilanter erecta q̄ oranti plurimū neceſſaria eſt ꝑ ꝓductiores moras euaneſcat atq3 hebetet̄ intentio: ac ꝑ hoc ēt ipſi ſatis oſtēdunt hāc itētioneꝫ ſic nō eſſe obtūdēdā ſi ꝑdurare nō pōt: ita ſi ꝑdurauerit non cito eſſe rumpēdā. Et ſicut hoc ē attēdēduꝫ in orōne ſingulari per cōparationē ad itentionē orantis: ita ēt in cōi orōne ꝑ cōparationē ad populi deuotionē. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm φ ſicut Aug. dicit ad Probā: Nō eſt hoc orare i multiloquio ſi diutius oret̄: aliud eſt ſmo multus aliud diuturnꝰ affectus. Nā ꝛ de ipſo dño ſcriptū eſt φ ꝑnoctauerit in orando: ꝛ φ ꝓlixiꝰ orauerit vt nobis p̄beret exēplū. Et poſtea ſubdit. Abſit ab orōne multa locutio: ſꝫ nō deſit multa precatio ſi feruēs ꝑſeuerat itentio. nā multū loq eſt in orādo rem neceſſariā ſupfluis agere verbis: plerūq3 aūt hoc negociū plus gemitibꝰ q̄3 ſermonibꝰ agit̄. ¶ Ad 2ᵐ dōm φ ꝓlixitas orōnis nō cōſiſtit in hoc φ multa petant̄: ſꝫ i hoc φ affectus ꝯtinuet̄ ad vnū deſiderāduꝫ. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ φ dñs nō inſtituit hanc orōnē vt his ſolis vbis vti debeamꝰ in orando: ſꝫ q2 ad hec ſola ipetrāda dꝫ tēdere noſtre orōnis itentio q̄litercūq3 ea ꝓferamꝰ vel cogitemꝰ. ¶ Ad q̄rtum dōm φ aliqs ꝯtinue orat vel ꝑꝑ ꝯtinuitatē deſiderij: vt dcm̄ eſt: vel q2 nō intermittit q̄n tēporibꝰ ſtatutis oret: vel ꝑꝑ effectū: ſiue in ipſo orante q̄ ēt poſt orōnē remanet magis deuotus ſiue ēt in alio: puta cū aliquis ſuis beneficijs prouocat aliuꝫ vt pro ſe oret: etiam quādo ipſe ab orādo ceſſat ꝛ quieſcit.

Ad quintumdecimum

ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ φ orō nō ſit meritoria. Oē. n. meritū ꝓcedit a gr̄a: ſed orō ꝓcedit grāꝫ: q2 ēt ipſa gr̄a per orōnē ipetrat̄: ſꝫ illud Luc. 11. Pater noſter de celo dabit ſpūꝫ bonū petentibꝰ ſe. ḡ orō nō eſt actꝰ meritorius. ¶ P̄. Si orō aliqd meret̄ maxime videt̄ mereri illud qd̄ orando petit̄. ſꝫ hoc nō ſemꝑ meret̄: q2 multotiens ēt ſcōꝝ orōnes nō exaudiunt̄: ſic̄ Paulus non eſt exauditus petēs a ſe remoueri ſtimulū carnis. ḡ orō nō ē actus meritorius. ¶ P̄. Oratio p̄cipue fidei initit̄: ſm̄ illud Jaco. p̄. Poſtulet aūt in fide nihil heſitās. fides auteꝫ nō ſufficit ad merēdū: vt pꝫ in his q̄ hn̄t fidem informē. ḡ orō nō ē actꝰ meritoriꝰ. ¶ Sed ꝯ̄ eſt qd̄ ſup illud pſ. Oratio mea in ſinu meo cōuertet̄ dic̄ glo. Et ſi eis nō profuit: ego tñ nō ſuꝫ mea mercede fruſtratꝰ: merces āt nō debet̄ niſi merito. ḡ orō hꝫ rōnē meriti. ¶ Rñ°. dōm φ ſic̄ dcm̄ eſt. orō p̄ter effectū ſpūalis ꝯſolatiōis quā p̄ntial'r affert: duplicē hꝫ virtutē reſpectu futuri effectꝰ. ſ. v̄tutē merēdi: ꝛ virtutē ipetrādi. orō aūt ſic̄ ꝛ q̄libet alius actꝰ v̄tutis hꝫ efficatiā merēdi inq̄tū ꝓcedit ex radice charitatis: cuius ꝓpriū obiectū eſt bonū eternū cuius fruitionē meremur: ꝓcedit tñ orō a charitate mediāte religiōe cꝰ eſt actꝰ orō vt dcm̄ eſt: cōcomitantibus ēt q̄buſdā alijs virtutis q̄ ad bonitatē orōnis reqrunt̄. ſ. humilitate ꝛ fide. ad religionē enim ꝑtinet ipam orōnē deo offerre. ad charitatē vō ꝑtinet deſideriū rei cuius cōplemētū orō petit: fides aūt ē neceſſaria ex ꝑte dei quē oramus: vt. ſ. credamꝰ ab eo nos poſſe obtinere qd̄ petimꝰ. humilitas aūt eſt neceſſaria ex parte ipſius petentis: q̄ ſuā indigētiā recognoſcit. eſt ēt et deuotio neceſſaria: ſed hoc ad religionē ꝑtinet cuiꝰ eſt primus actus neceſſarius ad oēs ꝯſequētes: vt ſupra dcm̄ ē. Efficatiam aūt ipetrandi hꝫ ex gr̄a dei quēꝫ oramꝰ: qui ēt nos ad orandū iducit. Uñ Aug. dicit in li. de verbis dñi.

Non nos hortareẗ vt peteremꝰ niſi dare vellet. Et Chryſo. dicit. Nunq̃ꝫ oranti bñficia denegat q vt orantes nõ deficiant ſua pietate inſtigat. ¶ Ad pᵐ ḡ dõꝫ: ꝙ ofo ſine gra gratum faciente meritoria non eſt: ſic nec aliqs alius actꝰ virtuoſus: ⁊ tñ etiã ofo que ĩpetrat grãm gratum faciẽtẽ ꝓcedit ex aliqua gra quaſi ex gratuito dono: qꝛ ĩpm orare eſt quoddã donũ dei: vt Aug. dicit in li. de perſeuerantia. ¶ Ad zᵐ dõꝫ: ꝙ ad aliud aliqd ꝑncipalr reſpicit meritũ ofonis q̃ñq̃ꝫ: q̃ꝫ ad id qõ petiẗ. meritum enim precipue ordinatur ad beatitudinez. ſed petitio ofonis directe ſe extẽdit q̃ñq̃ꝫ ad aliqua alia: vt ex dictis pꝫ. Si ergo illud aliud quod petit aliqs ꝓ ſeipſo non ſit ei ad beatitudinem vtile non mereẗ illud. ſed q̃ñq̃ꝫ hoc petendo ⁊ deſiderando meritum amittit: puta ſi petat a deo cõplementum alicuius peccati quod eſt non pie orare. q̃ñq̃ꝫ vero non eſt neceſſarium ad ſalutem: nec manifeſte ſaluti contrariũ: ⁊ tunc licet orans poſſit orãdo mereri vitã eternã: non tñ meretur illud obtinere qõ petit. Unde Aug. dicit in li. ſniaꝝ. Proſperi. Fideliter ſupplicans deo ꝓ neceſſitatibꝰ huiꝰ vite: ⁊ miſericorditer audiẗ ⁊ miſericorditer nõ audiẗ. qd. n. infirmo ſit vtile magis nouit medicus q̃ꝫ egrotꝰ. ⁊ ꝓpter hoc ẽt Paulus nõ eſt exauditus petẽs amoueri ſtimuluꝫ carnis: qꝛ nõ exped ebat. Si võ id qõ petiẗ ſit vtile ad btitudinẽ hoĩs q̃ſi ꝑtinens ad eius ſalutẽ: mereẗ illud non ſolũ orando: ſed etiã alia bona opa faciẽdo. ⁊ ideo ĩdubitanter accipit quod petit. ſed qñ debet accipe. q̃dam .n. non negant: ſed vt congruo denẗ tẽpore differuntur: vt Aug. dicit ſuꝑ Joan. qõ tamen poteſt ĩpediri ſi in petendo non ꝑſeueret. Et ꝓpter hoc dicit Baſilius. Jdeo q̃ñq̃ꝫ petis ⁊ non accipis: qꝛ perperã poſtulaſti vel ĩfideliter: vel leuiter: vel nõ ↄferentia tibi: vel deſtitiſti. Quia vero homo non põt alij mereri vitã eternã ex condigno: vt ſupra dcm̃ ẽ: ideo ꝑ cõſequẽs nec ea que ad meritũ ꝑtinent põt aliquando aliqs ex condigno alteri mereri: ⁊ propter hoc non ſemꝑ ille auditur qui pro alio orat: vt ſupra habitum eſt. ⁊ ideo ponuntur quatuor conditiones quibus concurrentibus ſemper aliquis ĩpetrat quod petit: vt. ſ. ꝓ ſe petat: neceſſaria ad ſalutem: pie: ⁊ perſeueranter. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ oratio innititur principaliter fidei non quantum ad efficatiam merendi: quia ſic innititur principaliter charitati: ſed quantum ad efficatiam impetrandi: quia per fidem habet homo noticiam omnipotentie diuine ⁊ miſericordie ex quibus oratio impetrat quod petit.

Ad ſextum decimum

ſic ꝓcediẗ. Uideẗ ꝙ petõres orando nõ ĩpetrent aliqd a deo. Dr̃. n. Joan. 9. Scimus qꝛ petõres nõ audit: qõ ↄſonat ei qõ dr̃ ꝓuer. 28. Qui dclinat aures ſuas ne audiat legẽ ofo eius erit execrabilis. ofo aũt execrabiẗ nõ ĩpetrat aliqd a deo. ḡ petõres nõ ĩpetrant aliqd a deo. ¶ P̃. Juſti ĩpetrãt a deo illud qõ merenẗ: vt ſupra habitum eſt: ſꝫ petõres nihil poſſũt mereri: qꝛ gra carent: etiaꝫ charitate q̃ eſt virtus pietatis: vt dic̃ glo. z. ad Thimo. 3. ſuper illud: Habẽtes qdẽ ſpẽm pietatis: virtutẽ aũt eiꝰ abnegantes. ⁊ ita nõ pie orant: qõ requiriẗ ad hoc ꝙ ofo ĩpetret: vt ſupra dcm̃ ẽ. ḡ petõres nihil ĩpetrant orãdo. ¶ P̃. Chry. dic̃ ſuꝑ Mat. Pater nõ libẽter exaudit ofonez quã filius nõ dictauit: ſed in ofone quã xp̃s dictauit dr̃. Dimitte nobis debita nr̃a ſic̃ ⁊ nos dimittimꝰ debitoribus nr̃is: qõ petõres nõ faciũt. ḡ vel mẽtiunẗ hoc dicentes: ⁊ ſic nõ ſũt exauditõe digni. vel ſi nõ dicant: nõ exaudiunẗ: qꝛ formam orãdi a xp̃o inſtitutã nõ ſeruãt. ¶ Sꝫ ↄ eſt qõ Aug. dicit ſuꝑ Joã. Si petõres nõ exaudiret deꝰ: fruſtra publicanꝰ dixiſſet: dñe ꝓpitius eſto mihi petõri. Et Chry. dicit ſuꝑ Mat. Oĩs q petit accipit. i. ſiue iuſtus ſit ſiue petõr. ¶ Rñ°. dõm ꝙ in petõre duo ſũt ↄſiderãda. ſ. nã quã diligit deꝰ: ⁊ culpa quã odit. Si ḡ petõr orando aliqd petit ĩquantũ petõr. i. ſm ↄ̃ſideriũ pcti. in hoc a deo nõ audiẗ ex mia: ſed q̃ñq̃ꝫ audiẗ ad vindictã duꝫ deꝰ ꝑmittit petõrem adhuc ampliꝰ ruere in pctã: deꝰ. n. q̃dã negat ꝓpitiꝰ: q̃ concedit iratus: vt Aug. dicit. ofonẽ vero petõris ex bono nãe deſiderio ꝓcedentẽ deꝰ audit: nõ quaſi ex iuſtitia: qꝛ petõr hoc nõ mereẗ: ſꝫ ex pura mia: obſeruatis tñ quatuor ꝑmiſſis ↄditõibus: vt. ſ. ꝓ ſe petat neceſſaria ad ſalutẽ pie ⁊ ꝑſeueranter. ¶ Ad ꝑmũ ḡ dõm ꝙ ſic̃ Aug. dicit ſuꝑ Joã. Jllud vbũ eſt ceci adhuc ĩuncti. i. nõdũ perfecte illuminati. ⁊ iõ nõ eſt ratũ: q̃uis poſſit verificari ſi ĩtelligaẗ de petõre inq̃tũ eſt petõr: per quẽ etiã modũ ofo eiꝰ diciẗ execrabilis. ¶ Ad ſcõꝫ dõm ꝙ petõr nõ põt pie orare: q̃ſi eius ofo ex habitu v̄tutis informeẗ: põt tñ eius ofo eẽ pia q̃tuꝫ ad hoc qõ petit aliqd ad pietatẽ ꝑtinens: ſic̃ ille q nõ hꝫ habitũ iuſtitie põt aliqd iuſtum velle: vt ex ſupradictis patꝫ. ⁊ q̃uis eiꝰ ofo nõ ſit meritoria põt tñ eẽ ĩpetratiua: qꝛ meritum initiẗ iuſtitie: ſed ĩpetratio ĩnitiẗ grẽ. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ ſicut dcm̃ eſt: ofo dñica ꝓferẗ ex ꝑſona cõi totiꝰ eccl'ie. ⁊ iõ ſi aliqs nolẽs dimittere debita ꝓximo: dicat ofonem dñicã nõ mẽtiẗ: q̃uis hoc qõ dicit nõ ſit verꝫ q̃tũ ad ſuaꝫ ꝑſonam: eſt tñ verꝫ quãtũ ad ꝑſonã eccl'ie extra quã ẽ merito. ⁊ iõ fructu ofonis caret. q̃ñq̃ꝫ tñ aliq petõres ꝑati ſũt debitoribus ſuis dimittere. ⁊ iõ ipſi orãtes exaudiunẗ: ſꝫ illud Ecc. 28. Relinque ꝓximo tuo nocenti te: ⁊ tunc depcanti tibi peccata ſoluentur.

Ad decimumſeptimum

ſic ꝓceditur. Uideẗ ꝙ inconueniẽter dicanẗ eẽ ofonis ꝑtes: obſecratiões: ofones: poſtulatões: ⁊ graꝝ actiões. Obſecratio. n. videẗ eẽ q̃daꝫ adiuratio: ſꝫ ſicut Origenes dic̃ ſuꝑ Matt. Nõ oꝫ ꝙ vir q vult ſm euãgeliũ viuere: adiuret aliũ. ſi. n. iurare nõ licet: nec adiurare. ḡ ĩconueniẽter poniẗ obſecratio ofonis ꝑs. ¶ P̃. Ofo ſm Damaſ. ẽ petitio decentiũ a deo: ĩcõueniẽter ḡ ofones ↄ poſtulatões diuidũẗ. ¶ P̃. Gratiaꝝ actiones ꝑtinẽt ad ꝑterita: alia vero ad futura. ſed ꝑterita ſunt ꝑora futuris: ĩcõueniẽter ḡ graꝝ actões poſt alia ponunẗ. ¶ Jn ↄ̃riũ ẽ auctoritas apli. i. ad Thimo. z. ¶ Rñ°. dicendũ ꝙ ad ofonẽ tria requirunẗ: quoꝝ ꝑmũ ẽ: vt orãs accedat ad deũ quẽ orat: qõ ſignificaẗ noĩe ofonis: qꝛ ofo ẽ aſcẽſus ĩtellectꝰ in deũ. z° reqriẗ petitio q̃ ſignificaẗ noĩe poſtulatõis ſiue petitõis vt aliqd ꝓponaẗ determiãte: qõ qdam noĩant ꝓprie poſtulationẽ: ſiue in determinate: vt cũ qs petit iuuari a deo: qõ noĩant ſupplicationẽ ſiue ſolũ factũ narreẗ: ſm illud Joan. ii. Ecce quẽ amas ĩfirmatur: qõ vocãt ĩſinuationẽ. 3° reqriẗ rõ ĩpetrãdi qõ petiẗ: ⁊ hᵒ vel ex ꝑte dei vel ex ꝑte petẽtis. Rõ qdẽ ĩpetrãdi ex parte dei eſt eiꝰ ſcitas ꝑꝑ quã petimꝰ exaudiri: ſm illud Daniel. 9. Propter temetipſuꝫ ĩclina deꝰ meus aurẽ tuã. ⁊ ad hoc ꝑtinet obſecratio q̃ eſt ꝑ ſacra ↄteſtatio: ſic̃ cũ dicimꝰ: per natiuitatẽ tuã libera nos dñe. rõ vero ĩpetrãdi ex ꝑte petẽtis eſt graꝝ actio: qꝛ de acceptis bñficijs gratias agẽtes meremur accipe potiora: vt in collecta dr̃. ⁊ iõ dic̃ glo. i. ad Thimo. z. ꝙ in miſſa obſecratiões ſũt q̃ ꝓcedũt cõſecrationẽ: in qbꝰ q̃dã ſacra ↄmemoranẗ. ofones ſũt in ipſa cõſecratione in qua mẽs maxime dꝫ eleuari in deũ. poſtulatiões aũt ſũt in ſequẽtibꝰ petitionibꝰ. gratiaꝝ actiões in fine. Jn pluribꝰ ẽt eccl'ie collectis hec q̃tuor poſſũt attendi: ſicut in collecta trinitatis. qõ dr̃ omnipotens ſempiterne deꝰ: ꝑtinet ad orationes aſcẽſuꝫ in deũ: qõ diciẗ: q dediſti famulis tuis ⁊c̃. ꝑtinet ad gratiaꝝ actionẽ: qõ diciẗ: preſta q̃ſumus ⁊c̃. ꝑtinet ad poſtulationeꝫ: qõ in fine poniẗ: ꝑ dñm noſtrũ ⁊c̃. ꝑtinet ad obſecrationẽ. Jn collatiõibꝰ aũt patrũ diciẗ ꝙ obſecratio eſt ĩploratio pro peccatis: oratio cuꝫ aliqd deo vouemꝰ: poſtulatio cũ pro alijs petimꝰ: ſed ꝑmum meliꝰ eſt. ¶ Ad ꝑmũ ḡ dõm ꝙ obſecratio nõ ẽ adiuratio ad cõpellendum qõ ꝓhibeẗ: ſed ad miſericordiaꝫ

implorandū. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ orõ cōiter ſumpta includit oīa que hic dicuntur: ſed ſm ꝙ contra alia diuidit̄ ĩportat ꝓprie aſcenſum in deū. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ in diuerſis p̄teri ta p̄cedunt futura. ſ3 aliqd vnū ⁊ idē p̄us ē futur ꝙ̄ ſit p̄te ritū. ⁊ ideo grãꝝ actio de alijs bn̄ficijs p̄cedit poſtulatõe3 alioꝝ bn̄ficioꝝ. ſ3 idē bn̄ficiū p̄us poſtulat̄. ⁊ vltimo cum acceptū fuerit de eo grẽ agunt̄. poſtulationē aūt precedit oratio per quā accedit̄ ad eum a quo petimus. orationem autem p̄cedit obſecratio: qꝛ ex ɔſideratiõe diuine bonitatis ad eum audemus accedere.

¶ De exterioribus actibus latrie. Qõ LXXXIIII.

DEinde cōſiderandū ē de exteriori bus actibus latrie. Et p̄ō adoratõe p quā aliqs ſuū corp⁹ ad deū venerādū exhibet. 2ᵒ de illis actib⁹ q̄bus aliqd de reb⁹ exteriorib⁹ deo offer tur. 3ᵒ de actibus q̄bus ea que dei ſunt aſſumunt̄. ¶ Circa p̄mū querunt̄ tria. p̄ vtrū adoratio ſit actus latrie. 2ᵒ vtrū adoratio impor tet actū interiorē vel exteriorē. 3ᵒ vtru3 adoratio reqrat determinationem loci.

Ad primum ſic p̄ceditur. Uidetur ꝙ adoratio nō ſit act⁹ latrie ſiue religiōis. Cul tus.n. religiōis ſoli deo debet̄. ſ3 adoratio nō debet̄ ſoli dō legit̄.n. Geñ.18. ꝙ Abraā adorauit āgelos. Et.3. Reg.p̄ dr̄: ꝙ Nathan ꝓpheta īgreſſus ad regē Dauid adorauit eum ꝓnus in terrā. ḡ adoratio nō ē actus religiōis. ¶ P̄. Reli gionis cult⁹ debet̄ deo ꝓut ī ipſo bt̄ificamur: vt p3 p Aug. in.10. de ciui. dei. ſ3 adoratio debet̄ ei rōne maieſtatis: qꝛ ſu per illō p̄s. Adorate dn̄3 ī atrio ſcō ei⁹: dic̄ glo. de his atrijs venit̄ in atriū vbi maieſtas adorat̄. ḡ adoratio nō ē act⁹ la trie. ¶ P̄. Uni⁹ religiōis cult⁹ trib⁹ pſonis debet̄. nō aūt vna adoratõe adoram⁹ tres pſonas. ſ3 ad īuocationē triu3 pſonaꝝ ſinglr̄ genuflectim⁹. ḡ adoratio nō ē actus latrie. ¶ S3 ɔ̄ ē qō Matth.4. īducit̄. Dn̄3 deū tuū adorabis: ⁊ illi ſoli ſuies. ¶ Rn̄º. dōm: ꝙ adoratio ordinat̄ in reuerē tiā ei⁹ q̄ adorat̄. Manifeſtū ē aūt ex dc̄is ꝙ religiōis pro priū ē reuerētiā deo exhibere. vn̄ adoratio q̄ ds̄ adorat̄ eſt religiōis act⁹. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōz: ꝙ deo debet̄ reuerentia pp̄ ei⁹ excellētiā q̄ aliq̄b⁹ creaturis cōicat̄ nō ſ3 eq̄litatē ſ3 ſ3 q̄ndā p̄ticipationē: ⁊ iō alia veneratõe veneramur deū: qō ꝑtinet ad latriā. ⁊ alia veneratõe q̄ſdā excellentes creatu ras: qō ꝑtinet ad duliā de q̄ poſt dicet̄. Et qꝛ ea q̄ exterius agunt̄: ſigna ſunt iterioris reuerētie: q̄da3 exteriora ad re uerentiam ꝑtinentia exhibentur excellentib⁹ creaturis: i ter q̄ maximum eſt adoratio: ſed aliqd eſt qō ſoli deo exhi bet̄. ſ. ſacrificiū. Un̄ Aug. dic̄ in.10. de ciui. dei. Multa de cultu diuino vſurpata ſunt q̄ honorib⁹ deferunt̄ hūanis: ſiue hūilitate nimia ſiue adulatõe peſtifera: ita tn̄ ꝙ q̄b⁹ ea deferunt̄ hoīes habent̄ q̄ dicunt̄ colendi: ⁊ venerādi: ſi aūt multū eis addit̄ ⁊ adorandi. quis vō ſanctificādū cen ſuit niſi eū quē deū aut ſciuit aut putauit aut finxit: ſ3 reue rētiā q̄ q̄ creature excellēti dbet̄: Nathā adorauit Dauid. ſm aūt reuerētiā q̄ debet̄ deo Mardoche⁹ noluit adora re Aman: timēs ne honorē dei trāſferret ad hoīem: vt dr̄ Heſter.3. Et ſilr̄ ſm reuerētiā debitā creature excellenti Abraā adorauit angelos ⁊ ēt Joſue vt legit̄ Joſue.5. q̄uis poſſit intelligi ꝙ adorauerint adoratõe latrie deū q̄ in per ſona angeli apparebat ⁊ loq̄bat̄. ſm aūt reuerētiā q̄ de bet̄ deo ꝓhibitus ē Joan. angelū adorare. Apoc. vlti. tum ad oſtēdēdum dignitatē hoīs quā adept⁹ eſt p xp̄m: vt an gelis equet̄. Un̄ ibi ſubdit̄. Cōſeru⁹ tu⁹ ſum ⁊ fratꝝ tuo rū. tū ēt ad excludēdū idolatrie occaſionē. Un̄ ſubditur. Deū adora. ¶ Ad 2ᵐ dōz ꝙ ſub maieſtate diuina itelligi tur oīs dei excellentia: ad quā ꝑtinet ꝙ in ipſo ſic̄ in ſūmo bono beatificamur. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ qꝛ vna eſt excellen tia triu3 pſonaꝝ: vnus honor ⁊ reuerentia eis debet̄: ⁊ ꝑ ɔn̄s vna adoratio in cui⁹ figurā legit̄ de Abraam Geñ.18. ꝙ tres viri ei apparuerūt: adorās vnū alloqt̄ dicēs: Dn̄e ſi inueni gratiam ⁊c̄. Terna aūt genuflectio ſignū ē terna rij perſonaꝝ non aūt diuerſitas adorationum.

Ad ſecundum ſic p̄cedit̄. Uidet̄ ꝙ adoratio nō ĩportet actū corporalē. Dici tur.n. Joan.4. Ueri adoratores adorabūt patre3 in ſp̄ū ⁊ veritate: ſed id qō fit in ſp̄ū nō ꝑtinet ad corporalē actū: ḡ adoratio nō ĩportat corporalē actū. ¶ P̄. Nomē adora tionis ab orõne ſumit̄: ſed orõ p̄ncipalr̄ cōſiſtit in interiori actu: ſm illud.1. ad Corin.14. Orabo ſp̄ū: orabo ⁊ mēte. er go adoratio maxime ĩportat ſp̄ūalem actū. ¶ P̄. Corpo rales act⁹ ad ſenſibilē cognitionē ꝑtinēt: deū aūt nō attin gimus ſenſu corporis: ſed mētis. ḡ adoratio nō ĩportat cor poralem actū. ¶ Sed ɔ̄ ē qō ſup illud Exo.20. nō adora bis ea: neq3 coles: dicit glo. Nec affectu colas nec ſpē ado res. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ ſic̄ Damaſ. dicit in.4. li. Quia ex du plici nā cōpoſiti ſum⁹ intellectuali. ſ. ⁊ ſenſibili: duplicem adorationē deo offerimus. ſ. ſp̄ūalem q̄ cōſiſtit in interiori mētis deuotione: ⁊ corporalē q̄ cōſiſtit in exteriori corpo ris humiliatiõe. Et qꝛ in oībus actib⁹ latrie id qō eſt exte rius refert̄ ad id qō eſt interi⁹ ſic̄ ad p̄ncipalius: ideo ipſa exterior adoratio fit pp̄ interiorem vt videl3 p ſigna hu militatis q̄ corporaliter exhibem⁹ excitet̄ noſter affect⁹ ad ſubijciēdum ſe deo: qꝛ cōnaturale ē nobis vt per ſenſi bilia ad ītelligibilia ꝓcedam⁹. ¶ Ad p̄mū ḡ dōz ꝙ etia3 adoratio corporalis in ſp̄ū fit inq̄ſtū ex ſp̄ūali deuotõe p̄ cedit ⁊ ad eā ordinat̄. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ſic̄ orõ p̄mordiali ter eſt q̄dē in mēte: ſecūdario aūt v̄bis exp̄mit̄: vt ſupra dc̄m̄ eſt: ita ēt adoratio p̄ncipalr̄ quidem in interiori dei re uerentia cōſiſtit: ſecūdario aūt in q̄buſdā corporalib⁹ hu militatis ſignis: ſic̄ genuflectim⁹ nr̄a3 īfirmitatē deſignā tes in cōparatiõe ad deū. ꝓſternim⁹ aūt nos q̄ſi ꝓfitētes nos nihil eē ex nobis. ¶ Ad 3ᵐ dōz ꝙ ⁊ ſi per ſenſum deū attingere nō poſſumus: per ſenſibilia tamē ſigna mēs no ſtra ꝓuocatur vt tendat in deum.

Ad tertium ſic p̄cedit̄. Uidet̄ ꝙ adoratio non reqrat determinatū locū. Dicit̄.n. Joan.4. Uenit hora q̄n neq3 in mōte hoc neq3 in hieroſo lymis adorabitis p̄rem. Eadē aūt rō videt̄ eſſe ⁊ de alijs locis. ḡ determinat⁹ locus nō reqrit̄ ad adorandū. ¶ P̄. Adoratio exterior ordinat̄ ad interiorē: ſed iterior adora tio fit ad deū vt vbiq3 exiſtem. ḡ exterior adoratio nō re quirit determinatū locū. ¶ P̄. Idē de⁹ eſt q̄ in nouo ⁊ ve teri teſtamēto adorat̄: ſed in veteri teſtamēto fiebat ado ratio ad occidētem. nā oſtium tabernaculi reſpiciebat ad orientem: vt h̄etur Exo.26. Ergo eadē rōne etiā nunc de bemus adorare ad occidentē: ſi aliqs locus determinat⁹ reqritur ad adorādum. ¶ Sed ɔ̄ ē qō dr̄ Jſa.56. Et indu citur Joan.2. Dom⁹ mea dom⁹ orõnis vocabit̄. ¶ Rn̄º. dōz ꝙ ſic̄ dc̄m̄ eſt: in adoratiõe p̄ncipalior eſt interior deuo tio mētis: ſecūdariū aūt eſt qō ꝑtinet exterius ad corpora lia ſigna. mēs aūt iterius apprehēdit deū q̄ſi nō cōprehē ſum aliquo loco: ſed corporalia ſigna neceſſe eſt ꝙ in deter minato loco ⁊ ſitu ſint. ⁊ iō determinatio loci nō requirit̄ ad adorationē p̄ncipaliter quaſi ſit de neceſſitate ipſi⁹: ſ3 ſm quandā decentiā: ſic̄ ⁊ alia corporalia ſigna. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōz ꝙ dn̄s per illa verba p̄nunciat ceſſationē adoratio nis tam ſm ritum iudeoꝝ adorātium in hieruſale3 q̄3 ēt ſm ritū ſamaritanoꝝ adorantiū in mōte garizim. vterq3 .n. ritus ceſſauit veniēte ſp̄ūali euāgelij veritate: ſm quā in oī loco deo ſacrificat̄: vt dr̄ Malach.p̄. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ determinat⁹ locus eligit̄ ad adorandū: nō ꝓpter deu3 q̄ adorat̄: quaſi loco cōcludat̄: ſed pp̄ ipſos adorātes. Et hoc triplici rōne. p̄mo quidē ꝓpter loci ɔſecrationē3 ex q̄

ſpũalẽ deuotionẽ ꝯcipiunt adorantes vt magis exaudiantur: ſicut pȝ ex adoratione Salomonis. 3. Reg. 8. 2° ꝓpter ſacra myſteria ⁊ alia ſcitatis ſigna q̄ ibi ꝯtinentur. 3° propter ꝯcurſuȝ multoꝝ adorãtiũ: ex quo fit orõ magis exaudibilis: ſm illud Matth. 18. Ubi ſunt duo vl' tres ꝯgregati in noīe meo: ibi ſum ego in medio eoꝝ. ❡ Ad 3ᵐ dõȝ: ꝙ ſm q̄dam decẽtiam adoramus verſus orientẽ. Primo quidẽ ꝓpter diuine maieſtatis indiciũ qḋ nobis manifeſtatur in motu celi q ẽ ab oriẽte. 2° ꝓpter paradiſum in oriente ꝯſtitutũ: vt legiť Gen. 2. ſm lr̃aȝ ſeptuaginta iterptum q̄ſi q̄ramus ad paradiſum redire. 3° ꝓpter xp̄m q eſt lux mũdi. ⁊ oriẽs noīať zach. 6. Et q aſcẽdit ſup celũ celi ad oriẽtẽ ⁊ ab oriẽte etiã expectať venturus: ſm illud Matth. 24. Sicut fulgur exit ab oriente: ⁊ paret vſq; in occidentẽ: ita erit ⁊ aduentus filij hominis.

❡ De his q̄ deo a fidelib⁹ danť. Qõ LXXXV.

Deinde cõſiderandũ ẽ de actibus qb⁹ aliq̄ res exteriores deo offerũť. ❡ Circa quos occurrit duplex ꝯſideratio. p̊ qdem de his q̄ deo a fidelib⁹ danť. 2° de votis qbus ei aliq̄ ꝓmittunť. ❡ Circa p̊mũ ꝯſiderandũ ẽ de ſacrificijs: oblationib⁹: p̊mitijs: ⁊ decimis. Circa ſacrificia q̄runť q̄tuor. p̊ vtrũ offerre deo ſacrificiũ ſit de lege nãe. 2° vtꝝ ſoli deo ſit ſacrificiũ offerẽdũ. 3° vtꝝ offerre ſacrificiũ ſit ſpãlis actus virtutis. 4° vtrũ oẽs teneanť ad ſacrificiũ offerendũ.

Ad primum ſic ꝓceditur. Videť ꝙ offerre ſacrificiũ deo nõ ſit de lege nãe. Ea .n. q̄ ſunt iuris nãlis: cõia ſũt apḋ oẽs hoies: nõ aũt hoc ꝯtigit circa ſacrificia. nã qdã legũť obtuliſſe i ſacrificiũ panẽ ⁊ vinũ: ſicut de Melchiſedech dr̃ Gen. 14. ⁊ qdã hec: qdã vo alia vt aĩalia. ergo oblatio ſacrificioꝝ nõ ẽ de iure nãli. ❡ P̄. Ea q̄ ſũt iuris nãlis: oẽs iuſti ſuauerũt: ſȝ n̄ legiť de Iſaac ꝙ ſacrificiũ obtulerit: neq; ẽt de adã: de quo tñ dr̃ Sap. 10. ꝙ ſapia eduxit eũ a delicto ſuo. ergo oblatio ſacrificij nõ ẽ de iure nãli. ❡ P̄. Aug. dic̃. 10. de ciui. dei: ꝙ ſacrificia i q̄dã ſignificãtia offerunť. voces aũt q̄ ſũt p̄cipua iter ſigna: ſicut idẽ dic̃ 2li. de doc. xp̄i. nõ ſignificãt nãlr̃: ſȝ ad placitũ ſȝ phm. ergo ſacrificia nõ ſũt de lege nãli. ❡ Sȝ ꝯ ẽ ꝙ i q̄libet etate ⁊ apḋ q̄ſlibȝ hoiuȝ nationes ſemꝑ fuit aliq̄ ſacrificioꝝ oblatio. qḋ aũt ẽ apud oẽs videť nãle eẽ. ergo ⁊ oblatio ſacrificioꝝ ẽ de iure nãli. ❡ Rñ°. dõȝ: ꝙ nãlis rõ dictat hoi ꝙ alicui ſupiori ſubdať ꝓpter defect⁹ quos in ſeipſo ſentit: in qb⁹ ab aliquo ſupiori eget adiuuari ⁊ dirigi. ⁊ qcqd illud ſit: h⁹ ẽ qḋ apud oẽs dr̃ ds. Sicut aũt in reb⁹ nãlib⁹ nãlr̄ iferiora ſuperiorib⁹ ſubdunť: ita ẽt nãlis rõ dictat hoi ſm nãlẽ iclinationẽ vt ei qḋ ẽ ſupra hoiem ſubiectionẽ ⁊ honorem exhibeat ſm ſuũ modũ. Eſt aũt mod⁹ ꝯueniẽs hoi vt ſenſibilibus ſignis vtať ad aliqua exprimenda: qꝛ ex ſenſibilibus cognitioneȝ accipit. ⁊ iõ ex nãli rõne ꝓcedit ꝙ homo quibuſdã ſenſibilibus reb⁹ vtať: offerẽs eas deo in ſignũ debite ſubiectõis ⁊ honoris ſȝ ſimilitudinẽ eoꝝ q dñis ſuis aliqua offerũt in recognitionẽ dominij. hoc aũt ꝑtinet ad rõnẽ ſacrificij. ⁊ iõ oblatio ſacrificij ꝑtinet ad ius naturale. ❡ Ad p̊muȝ ergo dõm ꝙ ſicut ſupra dcm̃ eſt. aliq̄ in cõi ſunt de iure naturali: quoꝝ determinatões ſunt de iure poſitiuo. ſicut ꝙ malefactores puniant̄ hȝ lex nãlis: ſed ꝙ tali pena vel tali puniant̄ eſt ex conſtitutione diuina vel hũana. ſilr̄ ẽt oblatio ſacrificij in cõi eſt de lege nãli. ⁊ ideo in hoc oẽs ꝯueniũt: ſed determinatio ſacrificioꝝ eſt ex iſtitutione humana vel diuina. ⁊ iõ in hoc differunt. ❡ Ad 2ᵐ dõm ꝙ Adaȝ ⁊ Iſaac ſicut ⁊ alij iuſti: deo ſacrificiũ obtulerunt ſm ſui tẽporis cõgruẽtiã: vt pȝ per Greg. q dicit ꝙ apud antiquos per ſacrificioꝝ oblatões remittebať pueris pctm̃ originale: nõ tñ de oĩb⁹ iuſtoꝝ ſacrificijs fit mentio in ſcriptura: ſed ſolũ de illis circa q̄ aliqd ſpeciale accidit. põt tñ eſſe rõ quare adam nõ legiť ſacrificium obtuliſſe: ne qꝛ in ipſo notať origo peccati: ſimul etiaȝ in eo ſanctificationis origo ſignareť. Iſaac vero ſignificauit xp̄m inquantũ ipſe oblatus eſt in ſacrificium. vñ nõ oportebat vt ſignificareť quaſi ſacrificium offerẽs. ❡ Ad 3ᵐ dõȝ ꝙ ſignificare conceptus ſuos eſt hoi nãle. ſed determinatio ſignorum eſt ſcḋm humanũ placitum.

Ad ſecundum ſic ꝓcediť. Videť ꝙ nõ ſoli ſũmo deo ſit ſacrificium offerendum. Cũ .n. ſacrificiũ deo offerre debeat videť ꝙ oĩb⁹ illis ſit ſacrificium offerẽdũ q diuinitatis ꝯſortes fiunt: ſed ẽt ſci hoies efficiunť diuine nature cõſortes: vt dr̃. 2. Petri p̊. Vñ ⁊ de eis in p̄s dr̃. Ego dixi dij eſtis. Angeli ẽt filij dei noīanť vt pȝ Job p̊. ergo oĩbus his dȝ ſacrificiũ offerri. ❡ P̄. Quãto aliq̄s maior eſt: tanto ei maior honor debet exhiberi: ſed angeli ⁊ ſci ſũt multo maiores q̄buſcũq; terrenis p̊ncipib⁹: qbus tñ eoꝝ ſubditi multo maiorẽ honorem ipendũt: ſe corã eis ꝓſternẽtes ⁊ munera offerrentes: q̄ ſit oblatio alic⁹ aĩalis vel rei alteri⁹ in ſacrificiũ. ergo multomagis angelis ⁊ ſcis põt ſacrificiũ offerri. ❡ P̄. Templa ⁊ altaria inſtituunť ad ſacrificia offerẽda. ſȝ templa ⁊ altaria iſtituunť angelis ⁊ ſcis. ergo ẽt ſacrificia p̄nt eis offerri. ❡ Sed ꝯ eſt qḋ dr̃ Exo. 22. Qui imolat dijs occideť: preter dño ſoli. ❡ Rñ°. dõm ꝙ ſicut dcm̃ eſt: oblatio ſacrificij fit ad aliqd ſignificandũ. ſignificat aũt ſacrificiuȝ qḋ offerť exterius: iteri⁹ ſpũale ſacrificũ quo aĩa ſeipſam offert deo: ſm illud p̄s. Sacrificiũ deo ſpũs ꝯtribulat⁹: qꝛ ſicut ſupra dcm̃ eſt: exteriores act⁹ religiõis ad iteriores ordinanť. aĩa aũt ſe offert deo in ſacrificiũ ſicut p̊ncipio ſue creatiõis: ⁊ ſicut fini ſue btitudinis: ſm aũt verã fidẽ ſol⁹ ds eſt creator aĩaꝝ nr̃aꝝ: vt in p̊mo habitum eſt: in ſolo ẽt eo aĩe noſtre btitudo cõſiſtit: vt ſupra dcm̃ eſt. ⁊ iõ ſicut ſoli deo ſũmo debem⁹ ſacrificiũ ſpũale offerre: ita ẽt ſoli ei debemus offerre exteriora ſacrificia: ſicut etiam orantes atq; laudãtes ad eũ dirigim⁹ ſignificantes voces cui res ipſas in corde quas ſignificam⁹ offerrim⁹: vt Aug. dic̃. 10. de ciui. dei. Hoc ẽt videmus in oĩ re publica obſeruari ꝙ ſummum rectorẽ aliquo ſigno ſingulari honorant: qḋ qcunq; alteri deferret eẽt crimẽ leſe maieſtatis: ⁊ iõ in lege diuina ſtatuiť pena mortis his q diuinũ honorẽ alijs exhibent.
❡ Ad p̊mũ ergo dõȝ ꝙ nomẽ diuinitatis cõicať aliqbus nõ per equalitatẽ: ſed per ꝑticipationem. ⁊ iõ nec eq̄lis honor eis debeť. ❡ Ad ſcḋm dõm ꝙ in oblatõe ſacrificij nõ penſať p̄ciũ occiſi pecoris: ſed ſignificatio q̄ hoc fit in honorem ſũmi rectoris totius vniuerſi. Vñ ſicut Aug. dicit. 10. de ciui. dei: Demones nõ cadauerinis nidoribus: ſȝ diuinis honoribus gaudent. ❡ Ad tertiũ dõm ꝙ ſicut Augu. dicit. 8. de ciui. dei. Nõ conſtituimus martyribus templa ſacerdotalia: quoniaȝ nõ ipſi: ſed deus eoꝝ nobis eſt de⁹: vnde ſacerdos nõ dic̃ offerro tibi ſacrificiũ petre vel paule: ſed deo de illoꝝ victorijs gratias agimus. ⁊ nos ad imitationem eorum exhortamur.

Ad tertium ſic ꝓcediť. Videť ꝙ oblatio ſacrificij nõ ſit ſpãlis actus vtutis. Dicit .n. Aug. 10. de ciui. dei. Veꝝ ſacrificium eſt oẽ opus qḋ agitur vt ſancta ſocietate inheream⁹ deo: ſed omne opus bonum nõ eſt ſpãlis actus alicui⁹ determinate vtutis. ergo oblatio ſacrificij nõ eſt ſpãlis actus determinate virtutis.
❡ P̄. Maceratio corporis q̄ fit per ieiuniũ: ꝑtinet ad abſtinẽtiã: q̄ aũt fit per ꝯtinẽtiã ꝑtinet ad caſtitateȝ: q̄ aũt in martyrio ꝑtinet ad fortitudinẽ: q̄ oĩa videntur ꝯprehẽdi ſub ſacrificij oblatione: ſm illud Ro. 12. Exhibeatis corpora veſtra hoſtiã viuẽtẽ. Dic̃ ẽt apl's ad Heb. vlti. Beneficiẽtie ⁊ cõionis nolite obliuiſci. talib⁹ .n. hoſtijs ꝓmereť de⁹: bñficiẽtia aũt ⁊ cõio ꝑtinẽt ad charitatẽ miam ⁊ libe

ralitatẽ. ğ ſacrificij oblatio nõ eſt ſpãlis actꝰ determinate virtutis. ¶ P̃. Sacrificiũ videt̃ q̄ deo exhibet̃. ſ3 multa ſunt q̄ deo exhibent̃: ſicut deuotio: orõ: decime: pmitie: oblatões ⁊ holocauſta. ğ ſacrificiũ nõ videt̃ eſſe aliquis ſpã lis actꝰ determinate vtutis. ¶ S3 ɔ̃ ẽ q̄ in lege ſpãlia pcepta de ſacrificijs dant̃: vt p3 in pncipio Leuiti. ¶ R̃ñ°. dõm: q̄ ſicut ſupra hitu3 eſt: qñ actꝰ vniꝰ virtutis ordinat̃ ad finẽ alteriꝰ virtutis pticipat quodãmõ ſpẽm eiꝰ: ſicut cũ qs furatur vt fornicet̃: ipſum furtũ accipit quodãmõ fornicatõis deformitatẽ: ita q̄ ſi etiã al's nõ eſſet pctm: ex hoc iã pctm eẽt q̄ ad fornicationẽ ordinat̃. Sic ğ ſacrificiũ ẽ qda3 ſpãlis actꝰ laudẽ hñs ex hoc q̄ in diuã reuerẽtiã fit: pp qd ad determinatã virtutẽ ptinet. ſ. ad religionẽ. Cõtingit aũt ⁊ ea q̄ ſ3 alias virtutes fiunt: in diuã reuerẽtiã ordinari: puta cũ aliqs elyñã facit de rebꝰ pprijs pp deũ vel cũ aliqs ppriũ corpꝰ alicui afflictioni ſubijcit pp diuã reuerẽtiã. ⁊ ſm hoc ẽt actꝰ aliaꝝ vtutũ ſacrificia dici pñt. Sũt tñ qdã actꝰ q nõ hñt ex alio laudẽ: niſi q2 fiũt pp reuerẽtiã diua3. ⁊ iſti actꝰ ppe ſacrificia dicunt̃ ⁊ ptinẽt ad virtutẽ religionis. ¶ Ad pmũ ğ dõm: q̄ hoc ipm q̄ deo q̄dã ſpũali ſocietate volumꝰ ĩherere ad diua3 reuerẽtiã ptinet. ⁊ iõ cuiuſcũq3 vtutis actꝰ rõnẽ ſacrificij accipit ex hoc q̄ agit̃ vt ſcã ſocietate deo ĩhereamꝰ. ¶ Ad 2m dõ3: q̄ triplex ẽ hoĩs bonũ. Primũ qdẽ ẽ bonũ aĩe qd deo offert̃ ĩteriori quodã ſacrificio p deuotionẽ ⁊ orõnẽ ⁊ alios hmõi ĩteriores actꝰ: ⁊ hoc eſt pncipale ſacrificiũ. ¶ Sciẽdũ ẽ bonu3 corpis qd deo quodãmõ offert̃ p martyriũ ⁊ abſtinẽtiã ſeu ɔtinẽtiã. Tertiũ eſt bonũ exterioꝝ reꝝ: de quo ſacrificiũ offert̃ dõ directe qdẽ qñ ĩmediate res nr̃as deo offerrimus. mediate aũt qñ eas cõicamus primis pp deũ. ¶ Ad 3m dõm q̄ ſacrificia ppꝛie dicunt̃ qñ circa res deo oblatas aliqd fit: ſicut q̄ aĩalia occidebant̃: q̄ panis frangit̃ ⁊ comedit̃ ⁊ bñdicitur. ⁊ hoc ipſum nomen ſonat. nã ſacrificiu3 dr̃ ex hoc q̄ hõ facit aliquid ſacꝝ. oblatio autẽ directe dr̃ cũ deo aliquid offertur: etia3 ſi nihil circa ipſum fiat: ſicut dicuntur offerri denarij vel panes in altari circa quos nihil fit. vnde omne ſacrificium eſt oblatio: ſed non conuertitur: primitie autem oblationes ſunt: quia deo offerebantur: vt legitur Deut. 29. non autem ſunt ſacrificia: quia nihil ſacru3 circa eas fiebat. decime autem proprie loquendo nõ ſunt ſacrificia neq3 oblationes: quia non ĩmediate deo: ſed miniſtris diuini cultus exhibentur.

Ad quartum ſic pcedit̃. Uidetur q̄ nõ oẽs teneant̃ ad ſacrificia offerenda. Dicit. n. apl's Ro. 3. Queecunq3 lex loquitur his q ſunt in lege loqtur: ſed lex de ſacrificijs nõ fuit oĩbꝰ data: ſ3 ſoli pplo hebreoꝝ. ğ nõ oẽs ad ſacrificia tenebãt̃. ¶ P̃. Sacrificia deo offerunt̃ ad aliqd ſignificãdũ: ſ3 nõ eſt oĩum hmõi ſignificatões ĩtelligere. ğ nõ oẽs tenent̃ ad ſacrificia offerẽda. ¶ P̃. Ex hoc ſacerdotes dicunt̃ q̄ ſacrificiũ deo offerunt: ſed nõ oẽs ſunt ſacerdotes. ğ nõ oẽs tenent̃ ad ſacrificia offerẽda. ¶ S3 ɔ̃ eſt q̄ ſacrificiũ offerre eſt de lege nãe vt ſupra habitũ eſt. ad ea aũt q̄ ſũt legis nãe oẽs tenẽtur. ğ oẽs tenent̃ ad ſacrificiũ deo offerẽdũ. ¶ R̃ñ°. dõm q̄ duplex eſt ſacrificiũ: ſicut dcm̃ eſt: quoꝝ pmu3 ⁊ pncipale eſt ſacrificiũ ĩteriꝰ: ad qd oẽs tenent̃ deo deuotã mẽtẽ offerre. Aliud aũt eſt ſacrificiũ exterius: qd in duo diuidit̃. Nã qddã eſt qd ex hoc ſolũ laudẽ h3 q̄ deo aliqd exteriꝰ offert̃ in pteſtationẽ diuine ſubiectõis: ⁊ ad hoc aliter tenent̃ illi q ſunt ſub lege noua vel veteri: aliter illi q nõ ſũt ſub lege. nã illi q ſunt ſub lege tenent̃ ad determiata ſacrificia offerẽda ſm legis pcepta: illi võ q nõ erãt ſub lege tenebant̃ ad aliqua exteriꝰ faciẽda in honorẽ diuinũ ſ3 cõdecentiã ad eos ĩter quos habitabãt: nõ aũt determinate ad hec vel ad illa. Aliud võ eſt exteriꝰ ſacrificiũ qñ actus exteriores aliaꝝ vtutũ in diuinã reuerẽtiã aſſumunt̃: quorũ qdã cadunt ſub pcepto: ad quos oẽs tenent̃: qdã võ ſũt ſupererogatõis: ad quos nõ oẽs tenent̃. ¶ Ad pmũ ğ dõ3 q̄ ad illa determinata ſacrificia q̄ in lege erãt pcepta non oẽs tenebant̃: tenebantur tñ ad aliq̃ ſacrificia ĩterioꝛa vel exterioꝛa vt dcm̃ eſt. ¶ Ad ſcõ3 dõm q̄ q̄uis nõ oẽs ſciãt explicite vtutẽ ſacrificioꝝ: ſciunt tñ ĩplicite: ſicut ⁊ hñt fidẽ ĩplicitã: vt ſupra habitũ ẽ. ¶ Ad 3m dõ3 q̄ ſacerdotes offerunt ſacrificia q̄ ſunt ſpãliter ordiata ad cultũ diuinu3: nõ ſolũ p ſe: ſ3 ẽt p alijs. qdã võ ſunt alia ſacrificia q̄ q̄libz põt p ſe deo offerre: vt ex ſupra dictis patet.

¶ De oblationibꝰ ⁊ pmitijs. Qõ. LXXXVI.

DEinde conſiderandũ eſt de oblatiõibꝰ ⁊ pmitijs. ¶ Et circa hoc q̄runt̃ q̄tuoꝛ. p̊ vtrũ aliq̃ oblationes ſint de necẽitate pcepti. 2° quibus oblatões debeant̃. 3° de q̄bus rebus fieri debeãt. 4° ſpecial'r de oblationibus pmitiaꝝ vtrum ad eas homines ex neceſſitate teneantur.

Ad primum ſic pceditur. Uidet̃ q̄ hoĩes non teneant̃ ad oblatões ex neceſſitate pcepti. Nõ. n. hoĩes tẽpoꝛe euãgelij tenent̃ ad obſeruãda cerimonialia pcepta veteris legis vt ſupra habitũ ẽ: ſ3 oblatiões offerre ponit̃ ĩter cerimonialia pcepta veteris legis. dr̃. n. Exo. 23. Tribꝰ vicibus p ſingulos annos mihi feſta celebrabitis. Et poſtea ſubdit̃. Nõ apparebis in conſpectu meo vacuꝰ. ğ ad oblatões nõ tenent̃ nũc hoĩes ex neceſſitate pcepti. ¶ P̃. Oblatões anteq̃3 fiãt in voluntate hoĩs ɔſiſtũt: vt videt̃ p hoc qd dr̃ Mat. 5. Si offers munus tuũ ad altare: q̄ſi hoc arbitrio offerẽtiũ relinq̃t. poſtq̃3 aũt oblatões ſunt facte: nõ reſtat locꝰ iterato offerendi eas. ğ nullo mõ aliqs ex necẽitate pcepti ad oblatões tenetur. ¶ P̃. Quicũq3 aliqd tenet̃ reddere eccl'ie. ſi nõ reddat põt ad id compelli p ſubtractionẽ eccl'iaſticoꝝ ſacramentoꝝ: ſ3 illicitũ videt̃ his q offerre noluerint eccl'iaſtica ſacramẽta denegare ſm illud decretũ ſexte ſynodi: qd hẽtur. i. q. i. Nll's q ſacra cõionẽ diſpenſat a pcipiẽte grãm aliqd exigat: ſi võ exegerit deponat̃. ğ nõ tenent̃ hoĩes ex necẽitate ſalutis ad oblatiões. ¶ S3 ɔ̃ eſt qd Grego. dicit. Oĩs xp̃ianus pcuret ad miſſaꝝ ſolẽnia aliqd deo offerre. ¶ R̃ñ°. dõm q̄ ſicut dcm̃ eſt: nomẽ oblatõis cõe eſt ad oẽs res q̄ in cultũ dei exhibent̃: ita q̄ ſi aliqd exhibeat̃ in cultum diuinũ q̄ſi in aliqd ſacrũ qd inde fieri debeat: ɔſumendũ eſt: ⁊ oblatio eſt ⁊ ſacrificiũ. Uñ Exo. 29. dr̃. Offeres totu3 arietẽ in ĩcenſu3 ſup altare: oblatio ẽ dño odoꝛ ſuauiſſimus victime dei. Et Leui. 2. dr̃. Aĩa cu3 obtulerit oblationem ſacrificij deo ſimila erit eiꝰ oblatio. Si võ ſic exhibeat̃ vt integrũ maneat diuino cultui deputãdũ: vel in vſus miniſtroꝝ expendẽdũ: erit oblatio ⁊ nõ ſacrificiu3. Hmõi ğ oblatiões de ſui rõne hñt q̄ volũtarie offerant̃: ſ3 illud Exo. 25. Ab hoĩe q offert vltroneꝰ accipietis eas. Põt tñ ɔtingere q̄ aliqs ad oblationes teneat̃ q̄druplici rõne. Primo qdẽ ex pcedenti ɔuentiõe: ſicut cũ alicui cõceditur aliqs fundus eccl'ie: vt certis tẽpoꝛibus certas oblatiões faciat: qd tñ h3 rõnẽ cenſus. 2° pp pcedentẽ deputationẽ ſiue pmiſſionẽ: ſicut cũ aliqs offert donatiõe ĩter viuos: vel cũ relinqt in teſtõ eccl'ie aliquã rẽ mobilẽ vel immobilẽ in poſterũ ſoluendã. Tertio° pp eccl'ie neceſſitatẽ: puta ſi miniſtri eccl'ie nõ haberẽt vñ ſuſtentarentur. Quarto pp cõſuetudinẽ. tenent̃. n. fideles in aliq̄bus ſolẽnitatibus ad aliq̃s oblatiões cõſuetas: tñ in his duobꝰ vltimis caſibus remanet oblatio quodãmodo volũtaria. ſ. q̄ntũ ad q̄ntitatẽ vel ſpẽm rei oblate. ¶ Ad pmũ ğ dõ3 q̄ in noua lege hoĩes nõ tenent̃ ad oblationes cã ſolẽnitatũ legaliũ: vt in Exo. dr̃. ſed ex q̄buſdã alijs cauſis vt dcm̃ ẽ. ¶ Ad 2m dõm q̄ ad oblatiões faciẽdas tenent̃ aliqui et

anq̄ꝫ fiant: ſicut in p̄ ⁊ 3°. ⁊ 4° mō. ⁊ etiaꝫ poſtq̄ꝫ eas fecerint ꝑ deputationē ſiue ꝓmiſſionē: tenent̄. n. realiter exhibere qḋ eſt eccl'ie ꝑ modū deputationis oblatū. ¶ Ad 3ᵘᵐ dōm: ꝙ illi q oblationes debitas nō reddūt pn̄t puniri ꝑ ſubtractionē ſacroꝝ: nō ꝑ ipm̄ ſacerdotē cui ſunt oblationes faciende ne videatur ꝑ ſacroꝝ exhibitionē aliqd exigere: ſꝫ per ſuperiorem aliquem.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ oblatiōes nō ſolū ſacerdotib⁹ debeāt̄. Inter oblatōes. n. ꝑcipue videm⁹ eſſe que hoſtiaꝝ ſacrificijs deputant̄. ſꝫ ea q̄ paupibus dant̄: in ſcripturis hoſtie dicūtur: ſm̄ illud Heb. vlti. Bn̄ficentie ⁊ cōionis nolite obliuiſci. talib⁹. n. hoſtijs ꝓmeret̄ deus. g̃ multomagis oblatōes paupib⁹ debent̄. ¶ P̄. In multis parochijs monachi de oblationib⁹ ꝑtem hn̄t. alia aūt ē cura clericoꝝ: alia monachoꝝ: vt Hiero. dicit. g̃ nō ſolū ſacerdotib⁹ oblatōes debētur. ¶ P̄. Laici de volūtate eccl'ie emunt oblatōes vt panes ⁊ hmōi. ſed nō niſi vt hec in ſuos vſus ꝯuertāt. g̃ oblationes poſſunt etiā ad laicos ꝑtinere. ¶ Sꝫ ꝯ ē qḋ dicit canon Damaſi pape. ⁊ habet̄. 10. q. 1. Oblatiōes q̄ intra ſcām eccl'iam offerunt̄: tantūmō ſacerdotibus q quottidie dn̄o ſeruire videntur licet ꝯmedere ⁊ bibere: qꝛ in veteri teſtō ꝓhibuit dn̄s panes ſcōs ꝯmedere filijs iſrl': niſi tantūmō Aaron ⁊ filijs eius. ¶ Rn̄°. dōꝫ: ꝙ ſacerdos quodāmodo ꝯſtituitur ſequeſter ⁊ medius īter ppl'ꝫ ⁊ deū: ſic̄ de Moyſe legit̄ Deut. 5. ⁊ iō ad eum pertinet dīna dogmata ⁊ ſacra exhibere pplō. Et iteꝝ ea q̄ ſūt ppl'i: puta ꝑces ⁊ ſacrificia ⁊ oblatōes: ꝑ eū dn̄o debēt exhiberi: ſꝫ illud apl'i ad Heb. 5. Oīs pontifex ex hoibus aſſumptus: ꝓ hoibus ꝯſtituitur ī his q̄ ſunt ad deū vt offerat dona ⁊ ſacrificia ꝓ pctīs. ⁊ iō oblatiōes q̄ a pplō deo exhibent̄: ad ſacerdotes ꝑtinēt: nō ſolū vt eas in ſuos vſus ꝯuertāt: veꝝ etiā vt fideliter eas diſpenſent ꝑtim qdē expēdēdo eas in his q̄ ꝑtinēt ad cultuꝫ dīnum: ꝑtim vero in his q̄ ꝑtinent ad ꝓpriuꝫ victuꝫ: qꝛ qui altari deſeruiunt: cuꝫ altari ꝑticipant̄: vt dr̄. 1. ad Cor. 9. ꝑtim etiaꝫ in vſus paupeꝝ q ſunt q̄ntū fieri poteſt de reb⁹ eccleſie ſuſtentandi: qꝛ ⁊ dn̄s in vſuꝫ paupeꝝ loculos habebat: vt Hieronymus dicit ſuper Matth. ¶ Ad p̄ᵐ g̃ dōꝫ: ꝙ ea que pauperibus dantur: ſicut nō ꝓprie ſunt ſacrificia dicuntur: tn̄ ſacrificia inq̄ntum eis dantur ꝓpter deum: ita etiam ſm̄ eandem rōnem oblationes dici poſſunt: tn̄ non ꝓprie dicte qꝛ non īmediate deo offeruntur. oblatiōes vero proprie dicte in vſum pauperum cedunt: non per diſpēſationem offerentium: ſed ꝑ diſpenſationem ſacerdotum. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ monachi ſiue alij religioſi pn̄t oblationes recipe tripl'r. Uno° ſicut paupes per diſpenſationē ſacerdotū vl' ordīationē eccl'ie. Alio° ſi ſint miniſtri altaris: ⁊ tūc pn̄t accipe oblationes ſpōte oblatas. 3°° ſi parochie ſint coꝝ: ⁊ tūc ex debito pn̄t accipere oblatōes tanq̄ꝫ eccleſie rectores. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ oblatōes poſtq̄ꝫ fuerint cōſecrate nō pn̄t cedere in vſum laicoꝝ: ſic̄ vaſa ⁊ veſtimēta ſacra. ⁊ hoc mō ītelligit̄ dcm̄ Damaſi pape. Illa vō q̄ non ſūt ꝯſecrata pn̄t in vſū laicoꝝ cedere ex diſpēſatōe ſacerdotū: ſiue ꝑ modū donatōis: ſiue ꝑ modū vēditōis.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ nō poſſit hō oblatōes facere de oib⁹ reb⁹ licite poſſeſſis: qꝛ ſm̄ iura hūana turpiter facit meretrix in hoc ꝙ eſt meretrix: nō tn̄ turpiter accipit: ⁊ ita licite poſſidet: ſed nō licꝫ de ea facere oblationē: ſm̄ illud Deut. 23. Non offeres mercedē ꝓſtibuli in domo dn̄i dei tui. g̃ nō licꝫ facere oblationē de oib⁹ licite poſſeſſis. ¶ P̄. Ibidē ꝓhibetur ꝙ ꝑciū canis nō offerat̄ in domo dei: ſed manifeſtuꝫ ē ꝙ ꝑciū canis iuſte vendit: iuſte poſſidet̄. g̃ nō licꝫ de oib⁹ iuſte poſſeſſis oblatōeꝫ facere. ¶ P̄. Malach. p̄. dr̄. Si offeratis claudū ⁊ languidū: nōne malū ē: ſꝫ claudum ⁊ languidū eſt aīal iuſte poſſeſſuꝫ. g̃ vr̄ ꝙ nō de oī iuſte poſſeſſo poſſit oblatio fieri. ¶ Sed ꝯ ē qḋ dr̄ ꝓuer. 3. Honora dn̄ꝫ deū tuū de tua ſubā: ad ſubam aūt hoīs ꝑtinet qcqd iuſte poſſidet. g̃ de oīb⁹ iuſte poſſeſſis p̄t fieri oblatio. ¶ Rn̄°. dōm ꝙ ſicut Aug. dic̄ in li. de vbis dn̄i: ſi ꝺpredaueris aliquē īualidum: ⁊ de ſpolijs ei⁹ dares alicui iudici ſi ꝓ te iudicaret: tāta vis eſt iuſtitie vt ⁊ tibi diſpliceret: nō eſt talis de⁹ tu⁹ q̄lis nō debes eſſe nec ⁊ tu. Et iō dr̄. Ecc. 34. Imolantis ex iniquo oblatio eſt maculata. vn̄ pꝫ ꝙ de ini iuſte acq̄ſitis ⁊ poſſeſſis nō pōt oblatio fieri. In veteri aūt lege in qua figure ſeruiebat̄: q̄dam ꝑꝑ ſignificationem reputabant̄ īmūda: q̄ offerre nō licebat: ſed in lege noua omnis creatura dei reputabit̄ mūda: vt dr̄ ad Titū p̄. ⁊ iō q̄ntū ē de ſe de quolꝫ licite poſſeſſo pōt oblatio fieri. ꝑ accn̄s aūt ꝯtingit ꝙ de aliquo licite poſſeſſo oblatio fieri nō pōt: puta ſi vergat in detrimentū alteri⁹: vt ſi filius aliqs offerat deo id vn̄ dꝫ patrem nutrire: qḋ dn̄s iꝓbat Mat. 15. vel ꝑꝑ ſcandalū: vel ꝑꝑ ꝯtēptuꝫ: vel aliqd aliud hmōi. ¶ Ad p̄mū g̃ dōꝫ ꝙ in veteri lege ꝓhibebat̄ oblatio de mercede ꝓſtibuli ꝑꝑ īmūdiciaꝫ: in noua aūt lege ꝑꝑ ſcandaluꝫ: ne videat̄ eccl'ia facere pctā ſi de lucro pcti oblationeꝫ recipiat. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ canis ſm̄ legē reputabat̄ aīal immundū: alia tn̄ animalia īmunda redimebant̄. ⁊ eoꝝ preciū poterat offerri: ſm̄ illud Leui. vlti. Si īmundū aīal eſt: redimet q obtulerit: ſed canis nec offerebat̄ nec redimebat̄: tum qꝛ idolatre canib⁹ vtebant̄ in ſacrificijs idoloꝝ: tum ēt qꝛ ſignificāt rapacitatē: de qua nō pōt fieri oblatio. ſed hec ꝓhibitio ceſſat in noua lege. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ oblatio aīalis ceci vel claudi reddebat̄ illicita tripliciter. Uno mō rōne ei⁹ ad qḋ offerebat̄. Un̄ dr̄ Malach. p̄. Si offeratis cecuꝫ ad īmolandū: nōne malum eſt: ſacrificia aūt oportebat eſſe īmaculata. 2° ex cōtēptu. Un̄ ibidem ſubdit̄. Uos polluiſtis nomē meū in eo ꝙ dicitis menſa dn̄i cōtaminata eſt: ⁊ qḋ ſupponit̄ contēptibile eſt. 3° mō ex voto ꝑcedenti ex quo obligat̄ homo vt integrū reddat qḋ vouerat. Un̄ ibidem ſubdit̄: Maledictus doloſus qui habet in grege ſuo maſculum: ⁊ votum faciēs īmolat debile dn̄o. Et he cauſe manent in lege noua: qbus tamē ceſſantibus non eſt illicitum.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ad p̄mitias ſoluendas homīes nō teneant̄. qꝛ Exo. 13. data lege p̄mogenitoꝝ: ſubdit̄: Erit quaſi ſignū in manu tua. ⁊ ita videt̄ eſſe ꝑceptū cerimoniale: ſed ꝑcepta cerimonialia nō ſunt ſeruāda in lege noua. g̃ neq̄ꝫ p̄mitie ſunt ſoluēde. ¶ P̄. Primitie offerebant̄ dn̄o ꝓ ſpāli bn̄ficio illi pplō exhibito. Un̄ dr̄ Deut. 26. Tolles de cunctis frugibus tuis p̄mitias: accedeſq̄ꝫ ad ſacerdotem q fuerit in diebus illis: ⁊ dices ad eū: ꝓfiteoꝛ hodie coraꝫ dn̄o deo tuo ꝙ ingreſſus ſum terrā pro q̄ iurauit patribus noſtris vt daret eam nobis. ergo alie nationes nō tenent̄ ad p̄mitias ſoluendas. ¶ P̄. Illud ad qḋ aliquis tenet̄ debet eē determinatū: ſed nō inuenit̄ nec in noua lege nec in veteri determinata q̄ntitas p̄mitiaꝝ. ergo ad eas ſoluēdas nō tenent̄ hoīes ex neceſſitate. ¶ Sed cōtra ē qḋ dr̄. 16. q. 7. Opꝫ decimas ⁊ p̄mitias quas iure ſacerdotū eſſe ſancim⁹ ab oī pplō accipere. ¶ Rn̄°. dōm ꝙ p̄mitie ad qōdaꝫ genus oblationū ꝑtinent: qꝛ deo exhibent̄ cum quadā profeſſione: vt habet̄ Deut. 26. Un̄ ⁊ ibidem ſubdit̄. Suſcipiēs ſacerdos cartallū. ſ. p̄mitiaꝝ de manu ei⁹ qui defert p̄mitias ⁊ ponat ante altare dn̄i dei tui. ⁊ poſtea mandat̄ ei ꝙ dicat: iccirco nūc offerro p̄mitias frugum terre quas dn̄s dedit mihi. Offerrebant̄ aūt p̄mitie ex ſpāli cā. ſ. in recognitionē diuini bn̄ficij q̄ſi aliqs ꝓfiteat̄ ſe a deo fructus terre percipere. ⁊ iō ſe teneri ad aliqd de hmōi deo exhibēdū: ſm̄ illud p̄mo paralipo. vlti. Que de manu tua accepim⁹: dedim⁹ tibi. Et qꝛ deo debem⁹ exhibere id qḋ ꝑcipuū eſt. iō p̄mitias q̄ſi ꝑcipuuꝫ aliqd de fructib⁹ terre

preceptū fuit deo offerre: ⁊ qꝛ ſacerdos ꝯſtituit̃ pplo i his
q̃ ſunt ad deū. iō p̄mitie oblate a pplo in vſuz ſacerdotū ce
debãt. Unde dr̃ Numeri. 18. Locut⁹ ē dn̄s ad Aaron. Ec
ce dedi tibi cuſtodiā p̄mitiaꝝ meaꝝ. Pertiet ãt ad ius nã
le vt hō ex rebus ſibi datis a deo aliqd exhibeat ad ei⁹ ho
norē. ſ; q̄ talibus pſonis exhibeat̃: aut de p̄mis fructibus
aut in tali q̄titate: hoc qdē fuit in veteri lege iure dino de
terminatū. in noua aūt lege diffinit̃ p determinationē ec
cleſie ex qua hoīes obligantur vt p̄mitias ſoluant ſm con
ſuetudinē p̄rie ⁊ idigētiā miſtroꝝ eccl'ie. ❡ Ad p̄m̄ ḡ dōm:
q̄ cerimonialia ꝓprie erãt in ſignū futuri. ⁊ iō ad p̄ntiam
veritatis ſignificare ceſſauerūt. oblatio aūt p̄mitiaꝝ fuit
in ſignuz p̄teriti bn̄ficij ex quo etiā debitū recognitionis
cauſat̃ dictamē rōnis nãlis. ⁊ iō in gn̄ali hmōi oblatio ma
net. ❡ Ad 2m dōm q̄ p̄mitie offerebant̃ in veteri lege: nō
ſolū ꝓpter bn̄ficiū fructuū terre ꝓmiſſionis date a deo: ſ;
etiā ꝓpter bn̄ficiū fructuū terre a deo datoꝝ. Unde dici
tur Deut. 26. Offero tibi p̄mitias frugū terre q̄s dn̄s de⁹
dedit mihi. ⁊ hec 2a cā apud oēs eſt cōis. Pōt ēt dici q̄ ſic
ſpāli quodā bn̄ficio terraz ꝓmiſſionis cōtulit deus: ita cō
naturali bn̄ficio toti humano generi cōtulit terre dn̄ium:
ſm illud p̄s. Terram aūt dedit filijs hoīuz. ❡ Ad 3m dōz
q̄ ſicut Hierony. dicit ex maiorū traditione introductū ē
q̄ q plurimū q̄dragesimaz partē dabant ſacerdotibus lo
co p̄mitiaꝝ: qui minimū: ſexageſimā. vnde videtur q̄ iter
hos terminos ſint p̄mitie offerende ſm ꝯſuetudinez p̄rie.
Rōnabilr̄ tn̄ p̄mitiaꝝ q̄titas non fuit determinata in le
ge: quia ſicut dcm̄ eſt. p̄mitie dātur per modū oblationis:
de cuius rōne eſt q̄ ſint voluntarie.

❡ De decimis. Q̃ō LXXXVII.

DEinde ꝯſiderandū ē de decimis.
❡ Et circa hoc querunt̃
quatuor. Primo vtrum homines te
neantur ad ſoluendas decimas ex ne
ceſſitate precepti. Secundo de quib⁹
rebus ſint decime dande. 3o qbus de
beant dari. 4o qbus cōpetat eas dare.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidetur q̄ hoīes nō te
neat̃ dare decimas ex neceſſitate
p̄cepti. Preceptū. n. de ſolutōe decimaꝝ in lege veteri da
tur: vt p; Leuit. 27. Oēs decime terre ſiue de frugib⁹ ſiue
de pomis arboꝝ: domini ſūt. Et ifra. Oiuz decimaꝝ ouis
⁊ bouis ⁊ capre que ſub paſtoris virga tranſeūt: qcqd deci
mū venerit: ſanctificabit̃ dn̄o. non aūt pōt computari hoc
inter p̄cepta moralia: qꝛ rō nãlis nō magis dictat q̄ deci
ma pars debeat magis dari q̄z nona vl' vndecima. ḡ vel ē
p̄ceptū iudiciale vel cerimoniale: ſ; ſic ſupra habitū eſt tē
poꝛe gr̄e nō obligant̃ hoīes neq; ad p̄cepta cerimonialia
neq; ad iudicialia veteris legis. ḡ hoīes nūc nō obligātur
ad decimaꝝ ſolutionē. ❡ P̄. Illa ſola hoīes ſuare tene n
tur tēpoꝛe gr̄e q̄ a xp̄o per ap̄los ſūt mādata: ſ; illō Mat.
vlti. Docētes eos ſeruare oia q̄cunq; mandaui vobis. Et
Paulus dicit actuū. 20. Nō. n. ſubterfugi quo min⁹ ānun
ciarē vobis oē ꝯſiliū dei: ſ; neq; in doctrina xp̄i neq; in do
ctrina ap̄loꝝ aliqd ꝯtinet̃ de ſolōne decimaꝝ. Nā qđ do
minus de decimis dic̃ Matth. 23. Ue vobis q decimatis
mentā ⁊ rutā ⁊c̃. hec opoꝛtuit facere: ad tp̄s p̄teritū legal'
obſeruātie referendū videt̃. qꝛ dic̃ Hilarius ſup Matt.
Decimatio illa oleꝝ q̄ in p̄figurationē futuroꝝ erat vtil:
nō debebat omitti. ḡ hoīes tēpoꝛe gr̄e nō tenent̃ ad deci
maꝝ ſolutionē. ❡ P̄. Hoīes tēpoꝛe gr̄e nō magis tenent̃
ad obſeruātiā legaliū q̄z ante legē: ſ; an̄ legē nō dabantur
decime ex p̄cepto: ſed ſolū ex voto: legit̃. n. Gen̄. 28. q̄ Ia
cob vouit votū dicens. Si fuerit de⁹ mecuz ⁊ cuſtodierit
me in via qua ambulo ⁊c̃. cunctoꝝq; q̄ dederis mihi: de
cimas offerā tibi. ergo ēt neq; tēpoꝛe gr̄e tenent̃ hoīes ad
decimaꝝ ſolōnē. ❡ P̄. In veteri lege tenebant̃ hoīes ad
triplices decimas ſoluēdas: q̄ꝝ quaſdā ſoluebãt leuitis
dr̃. n. Numeri. 18. Leuite decimaꝝ oblatiōe cōtenti erūt:
quas in vſus eoꝝ ⁊ neceſſaria ſeparaui. Erant quoq; alie
decime de qbus legit̃ Deut. 14. Decimā p̄tē ſeparabis de
cunctis frugib⁹ tuis q̄ naſcunt̃ in terra p ãnos ſingulos: ⁊
comedes in ꝯſpectu dn̄i dei tui in loco quē elegerit deus.
Erant quoq; ⁊ alie decime de qbus ibidē ſubdit̃: ãno ter
tio ſeparabis aliā decimā ex oībus q̄ naſcunt̃ tibi eo tēpo
re: ⁊ repones itra ianuas tuas: venietq; leuites q aliā non
h; partē neq; poſſeſſionē tecū: ⁊ peregrin⁹ ac pupillus ⁊ vi
dua qui intra poꝛtas tuas ſunt: ⁊ comedēt ⁊ ſaturabunt̃:
ſed ad ſecundas ⁊ tertias decimas homines nō tenent̃ tē
poꝛe gratie. ergo neq; ad p̄mas. ❡ P̄. Qꝫ ſine determina
tione tēpoꝛis debet̃ niſi ſtatim ſoluatur obligat ad pecca
tum. ſi ergo homines tēpoꝛe gratie obligarent̃ ex neceſſi
tate p̄cepti ad decimas ſoluendas in terris in quibus de
cime non ſoluunt̃: omnes eſſent in peccato moꝛtali. ⁊ per
cōſequens etiam miniſtri eccleſie diſſimulando: qđ vide
tur iconueniēs. nō ergo homines tempoꝛe gratie ex neceſ
ſitate tenent̃ ad ſolutionem decimaꝝ. ❡ Sed contra eſt
qđ Augu. dicit. ⁊ habet̃. 16. q. 1. Decime ex debito requirū
tur. ⁊ qui eas dare noluerint: res alienas iuadūt. ❡ Rn̄.
dōm q̄ decime in veteri lege dabantur ad ſuſtentationē
miniſtroꝝ dei. Unde dicitur malach. 3. Inferte oēm deci
mationem in hoꝛreū meū: vt ſit cibus in domo mea. Un
de p̄ceptum de ſolutione decimaꝝ: partim qdē erat mo
rale inditū naturali rōni: partim aūt erat iudiciale ex di
uina inſtōne robur habēs. Qꝫ eniz eis q diuino cultui mi
niſtrabant ad ſalutem ppl'i totius pp̄lus neceſſaria vict⁹
miniſtraret: ratio naturalis dictat: ſicut ⁊ his qui cōi vtili
tati inuigilant. ſ. p̄ncipibus ⁊ militibus ⁊ alijs huiuſmodi
ſtipendia victus debent̃ a populo. Unde ⁊ apoſtolus hoc
ꝓbat. 1. ad Coꝛin. 9. Per humanas cōſuetudines dicens.
Quis militat ſuis ſtipendijs vnquaz: aut quis plantat vi
neam ⁊ de fructibus eius nō edit. Sed determinatio cer
te partis exhibende miniſtris diuini cultus nō eſt de iure
naturali: ſed eſt introducta inſtitutione diuina ſcđm con
ditionē illius populi cui lex dabatur: qui cū in duodecim
tribus eſſet diuiſus: duodecima tribus. ſ. leuitica que tota
erat miniſterijs diuinis mancipata: poſſeſſiones nō habe
bat. vnde cōuenienter inſtitutū eſt vt reliq̄ vndecim tri
bus decimā partem ſuoꝝ ꝓuentuū leuitis darent vt ho
noꝛabilius viuerēt. ⁊ qꝛ etiam aliq per negligentiā erant
tranſgreſſoꝛes futuri. vnde q̄tum ad determinationē de
cime partis erat iudiciale: ſicut ⁊ alia multa ſpāliter in il
lo ppl'o inſtituta erant ad equalitatē inter hoīes adinuicē
conſeruandam ſcđm populi illius cōditionē: q̄ iudicialia
p̄cepta dicuntur: lic; ex cōſequēti aliquid ſignificarent in
futurū: ſicut ⁊ oia eoꝛum facta: ſcđm illud. 1. ad Coꝛin. 10.
Omnia in figura cōtingebãt illis in quo ꝯueniebãt cum
cerimonialibus p̄ceptis q̄ p̄ncipaliter inſtituta erãt ad ſi
gnificādū aliqd futurū. vnde ⁊ p̄ceptū de decimis ſoluen
dis ſignificat aliqd in futuꝝ. qui. n. decimā dat q̄ eſt perfe
ctionis ſignū: eo q̄ denari⁹ eſt quodāmō numerus perfe
ctus q̄ſi p̄mus limes numeroꝝ: vltra quē numeri nō p
cedunt: ſed reuertunt̃ ab vno nouem ſibi partibus reſer
uatis ꝓteſtat̃ quaſi in quodā ſigno ad ſe pertinere iperfe
ctionē: perfectionē vero q̄ erat futura per xp̄z eē expectā
dum a deo: nec tamē ꝓpter hoc eſt cerimoniale p̄ceptuz:
ſed iudiciale: vt dcm̄ eſt. Eſt aūt hec differentia inter ceri
monialia ⁊ iudicialia legis precepta: vt ſupra diximus: q̄
cerimonialia illicitum eſt obſeruare tempoꝛe legis noue:
iudicialia vero ⁊ ſi nō obligent tēpoꝛe gratie: tn̄ poſſūt ob
ſeruari abſq; peccato. ⁊ ad eoꝛum obſeruantiaz aliqui ob
ligantur ſi ſtatuantur auctoꝛitate eoꝛū quoꝝ eſt condere

legē:ſicut pceptū iudiciale veteris legis eſt q qui furatus
fuerit ouē reddat q̄ttuor oues:vt legitur Exo.22.Qō ſi ab
aliquo rege ſtatuať:teneni̇ eius ſubditi obſeruare.ita etiaʒ
determinatio decime partis ſoluende eſt auctoritate eccle
ſie tpe noue legis inſtituta ſm quādā humanitatē:vt.ſ.nō
minus ppl's noue legis miniſtris noui teſtamēti exhiberet
q̄ʒ populus veteris teſtamēti exhibebat:cū tñ populus no/
ue legis ad maiora obligeť:ſm illud Matt.5.Niſi abūda/
uerit iuſtitia veſtra plus q̄ʒ ſcribarū ⁊ phariſeoꝝ nō intra/
bitis in regnū celoꝝ.⁊ cū miniſtri noui teſtamēti ſint maio
ris dignitatis q̄ʒ miniſtri veteris teſtamēti:vt pbat aplus
.2.ad Cori.3.Sic ergo pʒ q ad ſolutionē decimarū hoīes
teneni̇:partim qdē ex iure nāli:partim etiā ex īſtitutione
eccleſie:que tñ pēſatis opportunitatibus tēpoꝝ ⁊ pſonarū
poſſet aliā partē determinare ſoluēdā.Et per hoc pʒ rñſio
ad pmū.¶ Ad 2m dōm:q pceptū de ſolutione decimaruʒ
q̄ʒtū ad id qd erat morale datū eſt in euāgelio a dño vbi di
cit Matt.x.Dignus eſt oparius mercede ſua:⁊ etiā ab apo
ſtolo:vt pʒ.i.ad Cori.9.Sʒ determinatio certe partis ē re/
ſeruata ordinationi eccl'ie.¶ Ad 3m dōm:q ante tps vete
ris legis nō erant determinati miniſtri diuini cult⁹:ſʒ dici/
tur q pmogeniti erāt ſacerdotes qui duplicē portionē ac/
cipiebāt.⁊ ideo etiā nō erat determinata aliq̄ pars exhibē/
da miniſtris diuini cult⁹:ſʒ vbi aliqs occurrebat vnuſqſq
dabat ei ppie ſpōte qd ſibi videbať:ſicut Abraā quodā p
phetico inſtinctu dedit decīas melchiſedech ſacerdoti dei
ſūmi:vt dicitur Gene.14.Et ſimiliter Jacob decimas vo/
uit ſe daturū:q̄ʒuis nō videatur decimas vouiſſe quaſi ali
quibus miniſtris exhibendas:ſed in diuinū cultū:puta ad
ſacrificioruʒ cōſūmationem.Unde ſignāter dicit:offeram
tibi decimas.¶ Ad 4m dōʒ:q ſecūde decime que reſua/
bant ad ſacrificia offerēda:locuʒ in noua lege nō habēt ceſ
ſantibus legalibus victimis.tertie vero decime quas cuʒ
pauperibus comedere debebāt:in noua lege augenť per
hoc q dominus nō ſoluʒ decimaʒ partē ſed omnia ſuper/
flua pauperibus iubet exhiberi:ſm illud Luc.xi.Qd ſup/
eſt date elemoſynā.Ipſe etiā decime que miniſtris eccl'ie
dantur:per eos debent in vſus pauperū diſpenſari.¶ Ad
qntū dōm:q miniſtri eccleſie maiorē curā debent habere
ſpiritualiū bonorū in populo promouēdorū:q̄ʒ tēporaliuʒ
colligēdoꝝ.⁊ ideo apl's noluit vti poteſtate ſibi a dño tra/
dita:vt.ſ.acciperet ſtipēdia victus ab his qbus euāgeliū p/
dicabat ne dareť aliquod impedimētū euangelio xpi:nec
tamē peccabāt illi qui ei nō ſubueniebāt.alioquin apoſto/
lus eos corrigere nō omiſiſſet.⁊ ſimiliter laudabiliter mi/
niſtri eccleſie decimas eccleſie nō requirunt vbi ſine ſcan/
dalo requiri non poſſent ppter diſſuetudinem:vel ppter
aliquā aliaʒ cauſaʒ:nec tamē ſunt in ſtatu dānationis qui
non ſoluūt in locis illis in quibus eccleſia nō petit:niſi for/
te ppter obſtinationē animi habētes voluntatē non ſoluē
di:etiam ſi ab eis peterentur.

Ad ſecundum ſic pcediť.Uideť q nō de oī/
bus teneanť hoīes decimas da
re.Solutio eni decimarū videtur eſſe ex veteri lege intro
ducta.ſed in veteri lege nullum preceptum datur de perſo
nalibus decimis:que.ſ.ſoluuntur de his que aliquis acqui
rit ex proprio actu:puta de mercationibus vel de militia.
ergo de talibus decimas nullus ſoluere tenetur.¶ Prete
rea.De male acquiſitis nō debet fieri oblatio:vt ſupra di/
ctum eſt.ſed oblationes que īmediate deo exhibentur ma
gis videntur pertinere ad diuinuʒ cultū q̄ʒ decime que ex
hibentur miniſtris.ergo ⁊ nec decime de male acquiſitis
ſunt ſoluende.¶ P̄.Leuit.vlt.Non mandatur ſolui deci/
ma niſi de frugibus ⁊ pomis arborū ⁊ aīalibus que tranſe
unt ſub virga paſtoris.ſed preter hec ſunt quedaʒ alia mi/
nuta que homini proueniūt:ſicut herbe que naſcuntur in

horto:⁊ alia huiuſmodi.ergo nec de illis homo decimas
dare tenetur.¶ Preterea.Homo non poteſt ſoluere niſi
id quod eſt in eius poteſtate:ſed nō omnia que proueniūt
homini de fructibus agroruʒ aut animaliuʒ remanent in
eius poteſtate:qꝛ quedaʒ aliquando ſubtrahuntur per fur
tum vel rapinaʒ.quedam vero quādoqʒ in aliuʒ transferū
tur per venditionem.quedam etiam alijs debentur:ſicut
pncipibus debentur tributa:⁊ operarijs debentur merce/
des.ergo de his non tenetur aliquis decimas dare.¶ Sʒ
contra eſt quod dicitur Gene.28.Cunctoruʒ que dederis
mihi decimas offerā tibi.ſed omnia que homo habet ſunt
ei data diuinitus.ergo de oībus dʒ decimas dare.¶ Rñ°
dicendū q de vnaquaqʒ re precipue eſt iudicandū ſʒ eius
radicem.Radix autē ſolutionis decimarū eſt debitū quo
ſeminantibus ſpiritualia debentur carnalia:ſm illud apo/
ſtoli.i.ad Corin.9.Si nos vobis ſpiritualia ſeminauimus:
non magnum eſt ſi carnalia veſtra metamus.ſuper hoc.n.
debitum fundauit eccleſia determinationem ſolutionis
decimarum.omnia autem quecunqʒ homo poſſidet ſub
carnalibus continentur.⁊ ideo de omnibus poſſeſſis deci/
me ſunt ſoluende.¶ Ad primum ergo dicendum:q ſpe/
cialis ratio fuit quare in veteri lege non fuit datuʒ prece/
ptum de perſonalibus decimis ſecundū ɔditioneʒ populi
illius:qꝛ omnes alie tribus circa poſſeſſiones hebant de
qbus poterāt ſufficiēter puidere leuitis q carebāt poſſeſ/
ſionibus.nō aūt īterdicebať eis qn de alijs opibus hone/
ſtis lucrarenť:ſic ⁊ alij iudei.ſʒ ppl's noue legis ē vbiqʒ per
mūdū diffuſus quoꝝ plurimi poſſeſſiōes nō hñt:ſʒ de aliq
bus negocijs viuūt q nihil ɔferrent ad ſubſidiuʒ miniſtro
rū dei:ſi de eoꝝ negocijs decimas nō ſoluerēt.Miniſtris
ēt noue legis arti⁹ īterdicitur ne ſe īgerant negocijs lucra/
tiuis:ſm illud.2.ad Thimo.2.Nemo militās deo īplicat
ſe ſecularib⁹ negocijs.⁊ iō in noua lege teneni̇ hoīes ad de
cimas pſonales ſʒ ɔſuetudinē pr̄ie ⁊ īdigētiā miſtroꝝ.vñ
Aug.dicit ⁊ habeť.16.q.i.c.decime.De militia:de negotio
⁊ artificio redde decimas.¶ Ad 2m dōʒ:q aliq̄ male acq/
runť dupl'r.Uno° qꝛ ipſa acqſitio ē iniuſta:puta qꝛ acqui
runť p rapinā aut furtū aut vſurā:q̄ hō teneť reſtituere:nō
aūt de eis decimas dare.tñ ſi aliqs ager ſit emptus de vſu
ra:de fructu ei⁹ teneť vſurarius decimas dare:qꝛ fructus
illi nō ſunt ex vſura:ſʒ ex dei munere.Quedā vero dicunť
male acqſita:qꝛ acqrunť ex turpi cā ſicē de meretricio ⁊ hi/
ſtrionatu ⁊ alijs hmōi:q̄ non teneni̇ reſtituere.vñ de tali/
bus teneni̇ decimas dare ſm modū aliaꝝ pſonaliū decia
rū:tñ eccl'ia nō dʒ eas recipe q̄ʒdiu ſunt in pctō:ne videať
eoꝝ pctis cōicare:ſʒ poſtq̄ʒ penituerit pñt ab eis de his re
cipi decime.¶ Ad 3m dōʒ:q ea q̄ ordinanť in finē ſunt iu
dicāda ſm q ɔpetūt fini.decimaꝝ aūt ſolutio ē debita nō
ppter ſe:ſed ppter miſtros quoꝝ honeſtati nō cōuenit vt
etiā minima exacta diligētia reqrant:hoc.n.in vitiū depu
tať:vt pʒ p phm in.4.ethi.⁊ iō lex vet⁹ nō determinauit
vt de hmōi minutis rebus decime denť:ſʒ relinqt hoc ar/
bitrio dare volētiū:qꝛ minima q̄ſi nihil ɔputanť.vñ pha/
riſei q̄ſi pfectā legis iuſtitiam ſibi aſcribētes:etiam de his
minutis decimas ſoluebant:nec de hoc reprehenduntur
a domino:ſed ſolum de hoc q maiora.i.ſpiritualia precep
ta contemnebant.magis autem de hoc eos ſm ſe commē
dabiles eſſe oſtendit dicens:hec oportuit facere ſcilicet tē
pore legis:vt Chryſoſtomus exponit.quod etiam videtur
magis in quandam decentiam ſonare q̄ʒ in obligationeʒ.
vnde ⁊ nunc de his minutis non tenentur homines deci/
mas dare:niſi forte propter conſuetudinem patrie.¶ Ad
quartum dicendum:q de his que furto vel rapina tollun
tur:ille a quo auferuntur decimas ſoluere non tenetur an
teq̄ʒ recuperet:niſi forte pp culpā vel negligētiā ſuā dānum
īcurrit:qꝛ ex hoc eccl'ia nō debet damnificari.Si vero vē

dat triticū non decimatū:põt eccl'ia decimas exigere: ⁊ ab emptore:q2 h3 re3 eccl'ie debitā ⁊ a vēditore:q2 q̄tū ē de ſe eccl'ia3 defraudauit:vno tñ ſoluēte ali⁹ nõ tenet̃. Debent̃ autē decime de fructibus terre inq̄tū ꝓueniūt ex diuino munere. ⁊ iõ decime nõ cadūt ſub tributo:nec etiā ſunt ob noxie mercedi opariorꝫ. ⁊ iõ nõ debēt p̄us deduci tributa ⁊ p̄ciū operariorꝫ q̄ſ ſoluant̃ decime:ſed ante oīa debēt deci/me ſolui ex integris fructibus.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Videt̃ q̄ decime nõ ſint clericis dāde Leuitis.n.in veteri te/ſtamēto decime dabant̃:q2 nõ habebāt aliquā partē i poſ/ſeſſionib⁹ ppl'i:vt habet̃ Numeri.18.ſed clerici in nouo te/ſtamēto habēt poſſeſſiones ⁊ patrimoniales īterdū ⁊ eccle ſiaſticas recipiūt inſup p̄mitias ⁊ oblatiões ꝓ viuis ⁊ mor tuis.ſupfluū ḡ eſt q̄ eis decime dent̃. ¶ P̄.Cõtingit q̄nq3 q̄ aliq̄s h3 domiciliū in vna parrochia ⁊ colit agros i alia. vel aliq̄s paſtor ducit gregē ꝑ vnā parte3 anni in terminis vni⁹ parrochie: ⁊ alia parte anni in terminis alteri⁹. vel h3 ouile in vna parrochia: ⁊ paſcit oues in alia.in q̄b⁹ ⁊ ꝯſilib⁹ caſib⁹ nõ videt̃ poſſe diſtingui:q̄b⁹ clericis ſint decime ſol uende.ergo nõ videt̃ q̄ aliq̄b⁹ clericis determiate ſint ſol uende decime. ¶ P̄.Generalis ꝯſuetudo h3 in q̄buſdam terris q̄ milites decimas ab eccl'ia in feudū tenēt. religio/ſi etiā q̄dā decimas accipiūt.nõ ergo videt̃ q̄ ſolū clericis curā aiarū habētib⁹ decime debent̃. ¶ S3 ꝯ ē q̄õ d̃r Nu/meri.18.Filijs leui dedi oēs decimas iſrl' in poſſeſſionē pro miniſterio quo ſeruiūt mihi in tabernaculo : ſed filijs leui ſuccedūt clerici in nouo teſtõ.ḡ ſolis clericis decime debē/tur. ¶ Rñ⁰.dõm:q̄ circa decimas duo ſunt cõſiderāda.ſ. ipſu3 ius accipiēdi decimas: ⁊ ipſe res q̄ noīe decime dant̃. Jus aūt accipiēdi decimas ſp̄ualē.cõſequit̃.n.illud debitū quo miniſtris altaris debet̃ ſumpt⁹ de miniſterio: ⁊ quo ſe/minātibus ſp̄ualia debent̃ tp̄alia:q̄õ ad ſolos clericos ꝑti/net habētes curā aiarū. ⁊ iõ eis ſolū competit hoc ius hr̃e. Res aūt que noīe decimarū dant̃ corꝑales ſūt : vnde pñt in vſu3 quorūlibet cedere: ⁊ ſic pñt etiā ad laycos ꝑuenire. ¶ Ad p̄⁹ ḡ dõ3:q̄ in veteri lege ſicut dictū eſt:ſp̄ales q̄dā decime deputabant̃ ſubuētioni pauperū.ſ3 i noua lege de/cime dant̃ clericis nõ ſolū ꝓpter ſui ſuſtētationē:ſ3 ēt vt ex eis ſubueniāt paupib⁹: ⁊ iõ nõ ſupfluūt:ſ3 ad hoc neceſſarie ſūt poſſeſſiones eccl'iaſtice ⁊ oblatiões ⁊ p̄mitie ſimul cu3 decimis. ¶ Ad 2ᵐ dõm:q̄ decime ꝑſonales debent̃ eccle ſie in cui⁹ parrochia hõ hitat.decime vͦo p̄diales rõnabil'r magis vident̃ ꝑtinere ad eccl'ia3 in cui⁹ terminis p̄dia ſita ſunt.Tñ iura determināt q̄ i hoc ſeruet̃ ꝯſuetudo diu ob/tenta. Paſtor aūt q̄ diuerſis tp̄ib⁹ in duab⁹ parrochijs gre gē paſcit d3 ꝓportional'r vtriq3 eccl'ie decīas ſoluere : ⁊ q̄a ex paſcuis fruct⁹ gregis ꝓueniūt:magis debet̃ decima gre gis eccl'ie in cui⁹ territorio grex paſcit̃:q̄ illi in cui⁹ territo rio ouile locat̃. ¶ Ad 3ᵐ dõ3:q̄ ſicut res noīe decime acce ptas põt eccl'ia alicui layco tradere:ita ēt põt ei ꝯcedere vt dādas decimas ipſi accipiāt iure accipiēdi miniſtris eccle/ſie reſeruato:ſiue ꝓ necc̄itate eccl'ie:ſicut q̄buſdā militibus decime debent̃ in feudū ꝑ eccl'ia3 cõceſſe:ſiue etiā ad ſub/uentionē pauperū:ſicut q̄buſdā religioſis laycis:vel nõ ha bentib⁹ curā animarū.alique decime ſunt cõceſſe ꝑ modū elemoſyne:q̄buſdā tamē religioſis cõpetit accipe decimas ex eo q̄ habent curam animarū.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Videtur q̄ etiā cleri/ci teneant̃ decimas dare:q2 de iu re cõi eccl'ia parrochialis d3 recipe decimas p̄diorꝫ que in territorio ei⁹ ſunt.cõtingit autē q̄nq3 q̄ clerici hñt in terri/torio alicuius parrochialis eccl'ie aliq̄ p̄dia ꝓpria:vel ēt ali qua alia eccl'ia h3 ibi poſſeſſiões eccl'iaſticas.ḡ videt̃ q̄ cle rici teneant̃ dare p̄diales decimas. ¶ P̄. Aliqui religioſi ſunt clerici:qui tñ tenent̃ dare decimas eccl'ijs rõne p̄dio/rum que etiā manibus ꝓprijs excolūt.ergo videt̃ q̄ cleri ci nõ ſunt imunes a ſolutione decimarū. ¶ P̄.Sicut Nu meri.18.p̄cipit̃ q̄ leuite a ppl'o decimas accipiāt:ita etiā p̄/cipit̃ q̄ ipſi dent decimas ſūmo ſacerdoti.ḡ qua rõne layci debēt dare decimas clericis:eadē rõne clerici debēt dare decimas ſūmo põtifici. ¶ P̄.Sic̄ decime debēt cedere in ſuſtentationē clericorꝫ:ita etiā debent cedere in ſubuētio/nem pauperu3.ſi ergo clerici excuſant̃ a ſolutione decima rum:pari rõne excuſant̃ ⁊ pauperes.hoc autē eſt falſum.ḡ ⁊ primu3. ¶ Sed ꝯ eſt q̄õ dicit decretalis Paſcalis pape. Nouu3 genus exactionis eſt vt clerici a clericis decimas exigant. ¶ Rñ⁰. dõ3:q̄ ide3 nõ poteſt eſſe cauſa dandi ⁊ recipiendi:ſicut nec cā agendi ⁊ patiendi. Contingit aute3 ex diuerſis cauſis ⁊ reſpectu diuerſorum eundem eſſe dan tem ⁊ recipientem:ſicut agentem ⁊ patientem.Clericis au tem inq̄tum ſunt miniſtri altaris ſpiritualia populo ſemi/nantes:decime a fidelibus debētur . vnde tales clerici in/q̄tum clerici ſunt:ideſt inq̄tum habent eccleſiaſticas poſ/ſeſſiones:decimas ſoluere non tenentur.Ex alia vero cau/ſa:ſcilicet propter hoc q̄ poſſident proprio iure: vel ex ſuc/ceſſione parentū:vel ex emptione:vel quocunq3 hmõi mõ ſunt ad decimas ſoluēdas obligati. Unde p3 rñſio ad pri/mū:q2 clericis de ꝓprijs predijs tenent̃ ſoluere decimas parochiali eccl'ie:ſic̄ ⁊ alij etiā ſi ipſi ſint eiuſdē eccl'ie cleri ci:q2 aliud ē hr̃e aliq̄d vt ꝓpriū:aliud vt cõe.p̄dia vero ec/cleſie nõ ſunt ad decimas ſoluēdas obligata:etiā ſi ſint in/fra terminos alteri⁹ parochie. ¶ Ad 2ᵐ dõ3: q̄ religioſi q̄ ſunt clerici ſi hēant curā aiarꝫ ſp̄ualia ppl'o diſpēſantes nõ tenent̃ decimas dare:ſ3 pñt eas recipe. De alijs vero reli gioſis etiā ſi ſint clerici q̄ nõ diſpēſant ppl'o ſp̄ualia eſt alia rõ.ipi.n.tenet̃ de iure cõi decīas dare:hñt tñ aliquā imuni tatē ſ3 diuerſas ꝯceſſiones eis a ſede ap̄lica factas. ¶ Ad 3ᵐ dõm:q̄ in veteri lege p̄mitie debebant̃ ſacerdotib⁹:de cima aūt Leuitis. ⁊ q2 ſub ſacerdotib⁹ leuite erāt dñs mā dauit vt ipi loco p̄mitiarꝫ ſoluerēt ſūmo ſacerdoti decimā decime. vñ nūc eadē rõne tenent̃ clerici ſummo pontifici decimā dare ſi exigeret.nālis.n.rõ dictat q̄ illis q̄ hñt cu/rā aiarꝫ:de cõi multitudinis ſtatu ꝓuideat̃ vñ poſſint exe qui ea q̄ ꝑtinent ad cõem ſalutē. ¶ Ad 4ᵐ dõ3:q̄ decime debent cedere in ſubuentionē pauperꝫ per diſpenſatione3 clericorꝫ. ⁊ ideo pauperes nõ hñt cām accipiendi decimas ſ3 tenentur eas dare.

¶ De voto ꝑ q̄õ aliq̄d deo ꝓmittit̃. Qõ LXXXVIII.

DEinde cõſiderandū ē de voto per quod aliq̄d deo ꝓmittit̃. ¶ Et circa hoc q̄runt̃ duodeci. p̄ quid ſit votu3. 2⁰.q̄d cadat ſub voto. 3⁰ de obligatõe voti. 4⁰ de vtilitate vouen/di. 5⁰ cui⁹ v̄tutis ſit act⁹. 6⁰ vtꝝ magis meritoriū ſit facere aliq̄d ex voto q̄ ſi/ne voto. 7⁰ de ſolēnitate voti. 8⁰ vtꝝ poſſint vouere qui ſūt ꝑtāti alteri⁹ ſbi. 9⁰ vtꝝ pueri poſſint voto obligari ad religionis īgreſſu3. 10⁰ vtꝝ votū ſit diſpēſabile vl' ꝯmuta bile. 11⁰ vtꝝ i ſolēni voto ꝯtinētie poſſit diſpēſari: 12⁰ vtꝝ reqrat̃ i diſpēſatõe voti ſupioris auctoritas.

Ad primum ſic ꝓceditur. Videtur q̄ votū ꝯſi/ſtat in ſolo ꝓpoſito volūtatis:q2 ſ3 quoſdam votum eſt conceptio boni propoſiti cum animi deliberatione firmata:qua quis ad aliquid faciendu3 vel non faciendum ſe deo obligat.ſed conceptio boni propoſi ti cum omnibus que adduntur poteſt in ſolo motu volun tatis conſiſtere.ergo votum in ſolo propoſito voluntatis conſiſtit. ¶ P̄. Ipſum nomen voti videtur a voluntate aſſumptum. dicitur enim aliquis proprio voto facere que voluntarie facit:ſed propoſitum eſt actus voluntatis. pro miſſio aūt rõnis.ergo votu3 in ſolo actu voluntatis conſi/

ſtit. ¶ P̄. Dñs dicit Luc. 9. Nemo mittēs manū ad aratꝝ
⁊ aſpiciēs retro aptus eſt regno dei. ſed aliqs ex hoc ipſo ꝙ
hꝫ ꝓpoſitū bñ faciēdi: mittit manū ad aratrū. ergo ſi aſpici
at retro deſiſtēs a bono ꝓpoſito nō ē aptus regno dei. Ex
ſolo ergo bono ꝓpoſito aliqs obligat̄ apud deū: etiā nulla
ꝓmiſſione facta: ⁊ ita videt̄ ꝙ in ſolo ꝓpoſito volūtatis vo
tū ꝯſiſtat. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qḋ dicit̄ Eccliaſtes. 5. Siqd vouiſti
deo ne moreris reddere. diſplicet eñ ei infidelis ⁊ ſtulta
ꝓmiſſio. ḡ vouere eſt ꝓmittere: ⁊ votū ē ꝓmiſſio. ¶ Rñ°
dōm ꝙ votū quādā obligationē īportat ad aliqd faciēdū
vel dimittēdū. Obligat aūt hō ſe hoī ad aliqd ꝑ modū ꝓ-
miſſionis: que ē rōnis actus ad quē ꝑtinet ordinare. ſic eñ
hō īperādo vel depcādo ordinat quodāmō qd ſibi ab alys
fiat: ita ꝓmittēdo ordinat qd ipſe ꝓ alio facere debeat. ſed
ꝓmiſſio q̄ ab hoīe fit hoī: nō pōt fieri niſi per v̄ba vl̄ q̄cūqꝫ
exteriora ſigna. deo aūt pōt fieri ꝓmiſſio ꝑ ſolā interiorē
cogitationē: q̄r vt dr̄ p̄ Regū. 16. Hoīes vidēt ea que parēt:
ſed de⁹ intuet̄ cor. Exꝑimunt̄ tñ q̄nqꝫ v̄ba exteriora: vel ad
ſuiipſius excitationē: ſicut circa orōnē dictū eſt: vel etiā ad
alios cōteſtādū: vt nō ſolū deſiſtāt a fractione voti ꝓpter
timorē dei: ſed etiā ꝓpter reuerētiā hoīum. ꝓmiſſio aūt ꝓ
cedit ex ꝓpoſito faciēdi. ꝓpoſitū aūt aliquā deliberationē
ꝑexigit: cū ſit actus volūtatis deliberate. Sic ergo ad vo-
tum tria ex neceſſitate requirunt̄. p̄ qdē deliberatio. 2°
ꝓpoſitū volūtatis. 3° ꝓmiſſio in qua ꝑficit̄ rō voti. Sup-
addunt̄ v̄o q̄nqꝫ ⁊ alia duo ad quādā voti ꝯfirmationē. ſ.
ꝓnūciatio oris: ſ̄m illud p̄s: Reddā tibi vota mea q̄ diſti-
xerūt labia mea. Et iterū teſtimoniū alioꝝ. Vñ magiſter
dicit. 38. diſ. q̄rti libri ſniarū. ꝙ votū eſt teſtificatio q̄daꝫ
ꝓmiſſionis ſpōtanee q̄ deo ⁊ de his q̄ ſūt dei fieri dꝫ: q̄uis
teſtificatio poſſit ad interiorē teſtificationē ꝓprie referri.
¶ Ad p̄⁹ ergo dōm ꝙ cōceptio boni ꝓpoſiti nō firmat̄ ex
aīmi deliberatiōe niſi ꝓmiſſione deliberationē ꝯſequēte.
¶ Ad 2⁹ dōꝫ: ꝙ volūtas mouet rōnē ad ꝓmittēdū aliqd
circa ea q̄ eius volūtati ſubdunt̄. ⁊ ꝓ tanto votū a volūta-
te accipit nomē q̄ſi a p̄mo mouēte. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ ille qui
mittit manū ad aratrū iā facit aliqd. ſꝫ ille q ſolū ꝓponit
nōdū aliqd facit: ſꝫ qñ ꝓmittit iam īcipit ſe exhibere ad fa
ciendū: lꝫ nōdū īpleat qḋ ꝓmittit: ſicut ille qui ponit ma-
nū ad arādū nōdū arat: iā tñ ponit manū ad arandum.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ votū non ſemꝑ debeat fieri de meliori bo-
no. Dicit̄ eñ meli⁹ bonū qḋ ad ſuperogitionē ꝑtinet: ſꝫ vo
tū nō ſolū fit de his que ſunt ſuperogatiōis: ſꝫ etiā de his
que ꝑtinēt ad ſalutē. nā etiā ⁊ in baptiſmo vouēt hoīes ab-
renūciare diabolo ⁊ pōpis eius: ⁊ fidē ſeruare: vt dicit glo.
ſuꝑ illud p̄s: Vouete ⁊ reddite dño deo veſtro. Jacob etiā
vouit ꝙ eēt ei dñs in deū: vt habet̄ Geñ. 28. hoc autē ē ma
xime de neceſſitate ſalutis. ergo votū nō ſolū fit de melio-
ri bono. ¶ P̄. Jepte ī cathalogo ſcōꝝ ponit̄: vt pꝫ Heb. xi.
Sꝫ ipſe filiā innocētē occidit ꝓpter votū: vt habet̄ Judic.
xi. Cū ergo occiſio īnocētis nō ſit meli⁹ bonū: ſed ſit ſ̄m ſe
illicitū: videt̄ ꝙ votū fieri poſſit nō ſolū de meliori bono:
ſed ēt de illicitis. ¶ P̄. Ea q̄ redūdāt in detrimentū perſo-
ne vel q̄ ad nihil ſunt vtilia nō hñt rōnē melioris boni: ſed
q̄nqꝫ fiūt aliq̄ vota ⁊ īmoderatis vigilys ⁊ ieiunys: q̄ v̄gūt
in ꝑiculū ꝑſone. q̄nqꝫ etiā fiūt aliq̄ vota de aliqb⁹ indifferē
tibus ⁊ ad nihil valētib⁹. ergo nō ſemper votū eſt melioris
boni. ¶ Sed ꝯ̄ eſt qḋ dr̄ Deutro. 23. Si nolueris polliceri
abſqꝫ pctō eris. ¶ Rñ°. dōꝫ: ꝙ ſicut dictū ē: votū ē ꝓmiſ-
ſio deo facta: ꝓmiſſio aūt eſt alicui⁹ qḋ qs ꝓ aliquo volun-
tarie facit. nō. n. eſſet ꝓmiſſio ſꝫ cōminatio ſiqs diceret ſe
ꝯ̄ aliquē facturū. ſil'r vana eēt ꝓmiſſio ſi aliqs alicui ꝓmit
teret id qḋ ei nō eēt acceptū. ⁊ iō cū oē pctm̄ ſit ꝯ̄ deū: nec
aliqḋ op⁹ ſit deo acceptū niſi ſit v̄tuoſū: ꝯ̄ñs ē ꝙ de nullo il
licito nec de aliquo īdifferēti debeat fieri votū: ſꝫ ſolū de
aliquo actu v̄tutis: ſꝫ q̄r votū ꝓmiſſionē volūtariā īportat:
neceſſitas āt volūtatē excludit: id qḋ ē abſolute neceſſariū
eē vl' nō eē: nullo⁹ ſub voto cadit. ſtultū. n. eēt ſiqs voueret
ſe eē moriturū: vel ſe nō eē volatuꝝ. Jllḋ v̄o qḋ nō hꝫ abſo
lutā nec̄itatē: ſꝫ nec̄itatē finis: puta q̄r ſine eo nō pōt eſſe ſa
lus: cadit qdē ſub voto inq̄ꝫtū volūtarie fit: nō aūt inq̄ꝫtū ē
nec̄itatis. Jllḋ aūt qḋ neqꝫ cadit ſub nec̄itate abſoluta neqꝫ
ſub neceſſitate finis: oīno eſt volūtariū: ⁊ iō hoc ꝓpriiſſime
cadit ſub voto. hoc aūt dr̄ eē maius bonū in cōparatiōe ad
bonū qḋ cōiter ē de nec̄itate ſalutis. iō ꝓprie loquēdo vo-
tū dr̄ eē de meliori bono. ¶ Ad p̄⁹ ḡ dōm ꝙ hoc mō ſub
voto baptizatoꝝ cadit abrenūciare pōpis diaboli ⁊ fidē
xp̄i ſuare: q̄r volūtarie fit: lꝫ ſit de nec̄itate ſalutis. ⁊ ſil'r pt
dici de voto Jacob: q̄uis ēt poſſit intelligi ꝙ Jacob vouit
ſe hr̄e dūm in deū ꝑ ſpālē cultū ad quē nō tenebat̄: ſic̄
per decimarū oblationē: ⁊ alia hmōi q̄ ibi ſubdunt̄. ¶ Ad
2ᵐ dōm: ꝙ q̄dā ſunt q̄ in oē euētū ſūt bona: ſic̄ oꝑa v̄tutis
⁊ alia bona: q̄ poſſunt abſolute cadere ſub voto. q̄dā v̄o in
oēm euētū ſunt mala: ſicut ea q̄ ſ̄m ſe ſūt pctā: ⁊ hec nullo⁹
pñt ſub voto cadere. q̄dā v̄o ſūt qdē in ſe ꝯſiderata bona: ⁊
ſ̄m hoc poſſunt cadere ſub voto. poſſunt tñ habere malū
euentū in quo non ſunt obſeruanda. ⁊ ſic accidit in voto.
Jepte q vt dr̄ Judic. xi. Votū vouit dño dicēs. Si tradide
ris filios amon in man⁹ meas q̄cūqꝫ p̄mus egreſſus fuerit
de forib⁹ dom⁹ mee mihiqꝫ occurrerit reuertēti ī pace: cū
offerā holocauſtū dño. hoc āt poterat malū euētum hr̄e ſi
occurrit ei aliqḋ aīal nō īmolādū: ſic̄ aſin⁹ vel hō: qḋ ēt ac-
cidit. Vñ ⁊ Hierony. dic̄. Jn vouēdo fuit ſtult⁹: q̄r diſcretio
nē nō habuit: ⁊ ī reddēdo īpius. ꝓmittit̄ tñ ibidē ꝙ fcūs ē
ſuꝑ eū ſpūs dñi: q̄r fides ⁊ deuotio ipſi⁹ ex q̄ mot⁹ ē ad vo-
uēdū fuit a ſpū ſcō: ꝑꝑ qḋ ponit̄ in cathalogo ſcōꝝ. ⁊ ꝑꝑ vi-
ctoriā quā obtinuit: q̄r ꝓbabile ē eū penituiſſe de facto ini
quo: qḋ tñ aliqḋ bonū figurabat. ¶ Ad 3⁹ dōꝫ: ꝙ macera-
tio ꝓprii corpis: puta ꝑ vigilias ⁊ ieiunia: nō ē deo accepta
niſi inq̄ꝫtū ē opus virtutis. qḋ qdē ē inq̄ꝫtum cū debita diſ
cretiōe fit: vt. ſ. ꝯcupiſcētia refrenet̄ ⁊ nā nō nimis grauet̄.
⁊ ſub tali tenore pñt hmōi ſub voto cadere. ꝑꝑ qḋ ⁊ ap̄lus
Ro. 12. poſtq̄ꝫ dixerat. Exhibeatis corpa veſtra hoſtiā vi
uētē ſcā deo placētē: addidit rōnabile obſequiū veſtꝝ: ſed
q̄r ī his q̄ ad ſeipꝫ ꝑtinēt: de facili fallit̄ hō ī iudicādo: ēt ta
lia vota ꝯgruēti⁹ ſ̄m arbitriū ſuꝑioris ſunt vel ſeruāda vel
ꝑtermittēda: ita tñ ꝙ ſi ex obſeruatiōe talis voti magnū ⁊
manifeſtū grauamē ſentiret: ⁊ nō eēt facultas ad ſuꝑiorē
recurrēdi nō dꝫ hō tale votū ſeruare. vota vero que ſunt
de reb⁹ vanis ⁊ inutilib⁹ ſunt magis deridenda q̄ꝫ ſuāda.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ nō oē votū ob-
liget ad ſui obſeruationē. Hō. n. ma-
gis īdiget his q̄ ꝑ aliū hoīe fiūt q̄ꝫ de⁹ q bonoꝝ nr̄oꝝ non
eget. ſꝫ ꝓmiſſio ſimplex hoī fcā nō obligat ad obſuādū ſ̄m
inſtōnem legis hūane: qḋ eē videt̄ īſtitutū ꝑꝑ mutabilita-
tē hūane volūtatis. ḡ multomin⁹ ſimplex ꝓmiſſio deo fcā
q̄ dr̄ votū: obligat ad obſuādū. ¶ P̄. Nullus obligat̄ ad
īpoſſibile. ſꝫ q̄nqꝫ id qḋ qs vouit fit ei īpoſſibile: vl' q̄r depē
det ex alieno arbitrio: ſic̄ cū qs vouet aliqḋ monaſteriū in
trare cuius monachi eū nolūt recipe. vel ꝑꝑ emergētē de-
fectū: ſic̄ mlier q̄ vouit v̄ginitatē ſuare: ⁊ poſtea corrūpit̄.
vel vir q vouet pecuniā dare: ⁊ poſtea amittit pecuniā. ḡ
nō ſemꝑ votū ē obligatoriū. ¶ P̄. Jllḋ ad cui⁹ ſolutionē ē
aliqs obligatus: ſtati ſoluere tenet̄: ſꝫ aliqs nō ſtati ſoluere
tenetur illud quod vouit: precipue cū ſub ꝯditione futura
vouet. ḡ votum non ſemꝑ eſt obligatoriū. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qḋ dr̄
Eccleſiaſtes. 5. Quodcunqꝫ voueris redde: multoqꝫ meli⁹
eſt non vouere q̄ꝫ poſt votum promiſſa non reddere.
¶ Rñ°. dōm: ꝙ ad fidelitatē hominis pertinet vt ſoluat
id quod ꝓmiſit. Unde ſ̄m Aug. fides dicitur ex hoc ꝙ fiūt
dicta. maxime aūt dꝫ hō deo fidelitatē: tum rōne dñy: tū

etiā rōne beneficij ſuſcepti.⁊ ideo maxime obligatᷣ hō ad
hoc ꝙ ipleat vota deo facta.hoc enī ptinet ad fidelitatem
quā hō dꝫ deo.fractio autē voti eſt quedā infidelitatis ſpe
cies.vñ Salomon rōnē aſſignat q̄re ſint vota reddēda: ga
diſplicet deo infidelis ꝓmiſſio.❡ Ad pᵐ ergo dōm: ꝙ ſm
honeſtatē ex qualibet ꝓmiſſiōe hō hoi obligatur.⁊ hec eſt
obligatio iuris nālis.ſed ad hoc ꝙ aliqs obligetᷣ ex aliqua
ꝓmiſſione obligatione ciuili q̄dā alia requirūtᷣ.deᵘ aūt ⁊
ſi bonis nr̄is nō egeat:ei tñ maxime obligamur.⁊ ita votū
ei factū eſt maxime obligatoriū. ❡ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ ſi illud
qđ quis vouit:ex q̄cunqꝫ alia cauſa īpoſſibile reddatᷣ: dꝫ hō
facere qđ in ſe ē:vt ſaltē habeat promptā volūtatē faciēdi
qđ pōt.vñ ille qui vouit monaſteriū aliqđ intrare dꝫ dare
operā quā pōt vt ibi recipiatᷣ.⁊ ſiqdē ītētio ſua fuit ſe obli
gare ad religionis igreſſum p̄ncipalr̄:⁊ ex conſequēti eligit
hanc religionē vel hunc locū q̄ſi magis ſibi ꝯgruentē:tene
tur ſi nō pōt ibi recipi aliā religionē intrare.ſi autē p̄ncipa
liter intēdit ſe obligare ad hāc religionē vel adhūc locum
ꝓpter ſpālē cōplacentiā huius religionis vel loci:nō tenetᷣ
aliā religionē intrare ſi eū illi recipe nolūt. Si vō īcidit in
īpoſſibilitatē iplēdi votū ex ꝓpria culpa.tenetᷣ inſup de ꝓ
pria culpa p̄terita penitētiā agere: ſicut mulier que vouit
v̄ginitatē ſi poſtea corrūpatᷣ:nō ſolū dꝫ ſeruare qđ pōt.ſ.ꝑ
petuā ꝯtinētiā:ſed etiā de eo qđ amiſit peccando penitere.
❡ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ obligatio voti ex ꝓpria volūtate ⁊ inten
tione cauſatᷣ. vñ dicitᷣ Deutro.23. Qđ ſemel egreſſū eſt de
labijs tuis obſeruabis:⁊ facies ſicut ꝓmiſiſti dño deo tuo:
⁊ ꝓpria volūtāte ⁊ ore tuo locutᵘ es.⁊ ideo ſi in intētione ⁊
voluntate vouētis eſt obligare ſe ad ſtatim ſoluēdū:tenetᷣ
ſtatim ſoluere.ſi autē ad certū tp̄s vel ſub certa ꝯditione:
nō ſtatim tenetᷣ ſoluere:ſed nec dꝫ tardare vltra q̄ꝫ intēdit
ſe obligare.dicitᷣ enī ibidē: Cū votū voueris dño deo tuo:
nō tardabis reddere: qꝛ requiret illud dñs deus tuus. ⁊ ſi
moratus fueris reputabitur tibi in peccatum.

Ad quartum ſic ꝓcedit. Videtᷣ ꝙ nō expediat
aliquid vouere. Nō enī alicui ex
pedit vt p̄uet ſe bono qđ ei deᵘ donauit:ſed libertas ē vnū
de maximis bonis que hoi deus dedit q̄ videtᷣ p̄uari ꝑ ne
ceſſitatē quā votū iponit. ḡ nō videtᷣ expediēs hoi ꝙ aliqd
voueat. ❡ P̄. Nullus dꝫ ſe ꝑiculis inijcere:ſꝫ q̄cūqꝫ vouet
ſe ꝑiculo inijcit: qꝛ qđ ante votū ſine ꝑiculo poterat p̄teriri
ſi nō ſeruatᷣ:poſt votū ꝑiculoſū eſt.vñ Aug. dicit in epiſto
la ad Armētariū ⁊ Paulinā: Qꝛ iam vouiſti:iaꝫ te obſtrin
xiſti:aliud facere tibi nō licet:nō talis eris ſi nō feceris qđ
vouiſti:qualis māſiſſes ſi nihil tale vouiſſes.minor enī tūc
eſſes:nō peior.modo aūt tanto ꝙ abſit miſerior ſi fidē dō
fregeris:quāto beatior ſi ꝑſolueris. ergo nō expedit aliqd
vouere. ❡ P̄. Apl's dicit.i.ad Cor.4. Imitatores mei eſto
te:ſicut ⁊ ego xp̄i.ſed nō legitᷣ neqꝫ xp̄m aliqd vouiſſe neqꝫ
aplos.ergo videtᷣ ꝙ nō expediat aliqd vouere. ❡ Sꝫ ꝯ ē
qđ dicitᷣ in p̄s: Vouete ⁊ reddite dño deo vr̄o. ❡ Rñ° di
cendū: ꝙ ſicut ſupra dictū eſt: votū eſt ꝓmiſſio deo facta.
alia autēꝫ ratione promittitur aliquid homini ⁊ alia ratio
ne deo. Homini quidē ꝓmittimᵘ aliqd ꝓpter eius vtilita
teꝫ:cui vtile eſt:⁊ ꝙ ei aliqd exhibeamus ⁊ ꝙ eū de futura
exhibitione p̄us certificemᵘ. Sꝫ ꝓmiſſionē deo facimᵘ:nō
ꝓpter eius vtilitatē:ſꝫ ꝓpter noſtrā. Vñ Aug. dicit in p̄di
cta ep̄la: Benignᵘ exactor eſt:⁊ nō egenᵘ. ⁊ q̄ nō creſcat ex
redditis ſed in ſe creſcere faciat redditores. ⁊ ſic id qđ da
mus deo nō eſt ei vtile:ſed nobis: qꝛ qđ ei redditᷣ: reddenti
additᷣ:vt Aug. ibidē dicit:ita etiā ꝓmiſſio qua deo aliquid
vouemᵘ:nō cedit in eius vtilitatē q̄ a nobis certificari non
īdiget:ſꝫ ad vtilitatē noſtrā inq̄ꝫtū vouēdo volūtatē nr̄am
īmobilr̄ firmamᵘ ad id qđ expedit facere.⁊ iō expediēs eſt
vouere. ❡ Ad pᵐ ergo dōm: ꝙ ſicut nō poſſe peccare non
diminuit libertatē:ita etiā neceſſitas firmate volūtatis in
bonū:nō diminuit libertatē:vt pꝫ in deo ⁊ in beatis.⁊ talis
eſt neceſſitas voti ſimilitudinē quādā habens cū cōfirma
tione beatoꝝ. vñ Aug. dicit in eadē ep̄la ꝙ felix neceſſitas
eſt que in meliora cōpellit. ❡ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ q̄ñ ꝑiculū
naſcitᷣ ex ipſo facto:tūc factū illud nō eſt expediēs:puta ꝙ
aliqs per pōtē ruinoſū trāſeat fluuiū.ſed ſi ꝑiculū īmine
at ex hoc ꝙ hō deficit ab illo facto:nō deſinit ꝓpter hoc ēē
expediēs:ſicut expediēs eſt aſcēdere equū:q̄uis ꝑiculū ī
mineat cadenti de equo:alioqn oporteret ab oībus bonis
ceſſare:que etiā per accidēs ex aliquo euētu poſſunt ēē pe
riculoſa. Vñ dr̄ Eccliaſtes.xi°. Qui obſeruat vētū:nō ſemi
nat.⁊ qui ꝯſiderat nubes nunq̄ꝫ metet.ꝑiculū autē vouēti
nō īminet ex ipſo voto:ſed ex culpa hoīs q̄ voluntatē mu
tat trāſgrediēs votū. vñ Aug. dicit in eadē ep̄la: Nō te vo
uiſſe peniteat:imo gaude iam tibi ſic non licere qđ cū tuo
detrimēto licuiſſet. ❡ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ xp̄o ſm ſe nō cōpe
tat vouere:tū qꝛ deus erat: tū etiā qꝛ inq̄ꝫtū hō habeat fir
matā volūtatē in bono q̄ſi ꝯp̄henſor exn̄s: q̄uis ꝑ quādā
ſimilitudinē ex ꝑſona eius dicatᷣ in p̄s ſm glo. Vota mea
reddā in cōſpectu timentiū eū.loquitᷣ autē de corpore ſuo
qđ eſt eccl'ia. Apl'i aūt intelligūtᷣ vouiſſe ꝑtinētia ad ꝑfe
ctionis ſtatū q̄ñ xp̄m relictis omnibus ſunt ſecuti.

Ad quintum ſic ꝓceditur. Videtᷣ ꝙ votū nō ſit
actus latrie ſiue religiōis. Oē enī
opus virtutis cadit ſub voto.ſꝫ ad eādē virtutē ꝑtinere vi
detᷣ ꝓmittere aliqd ⁊ facere illud.ḡ votū ꝑtinet ad quali
bet virtutē ⁊ nō ſpāliter ad religionē. ❡ P̄. Scđꝫ Tulliū
ad religionē ꝑtinet cultū ⁊ cerimoniā deo offerre.ſed ille
q̄ vouet:nōdū aliqd deo offert ſꝫ ſolū ꝓmittit. ḡ votū non
eſt actus religiōis. ❡ P̄. Cultus religionis nō dꝫ exhiberi
niſi deo:ſꝫ votū non ſolū fit deo:ſꝫ etiā ſcīs ⁊ ꝑlatis:qbᵘ re
ligioſi ꝓfitētes obediētiā vouent.ḡ votū nō eſt religionis
actus. ❡ Sed ꝯ ē qđ dr̄ Iſa.19. Colēt eū in hoſtijs ⁊ mune
ribus ⁊ vota vouebūt dño:⁊ ſoluēt.ſꝫ colere deū eſt ꝓprie
religionis ſiue latrie.ḡ votū eſt actᵘ latrie ſiue religionis.
❡ Rñ°. dōꝫ: ꝙ ſicᷣ ſupra dcm̄ ē:omne opus virtutis ad re
ligionē ſeu latriā ꝑtinet ꝑ modū impij ſm qđ ad diuā re
uerētiā ordinatᷣ: qđ ē ꝓprius finis latrie.ordiare aūt alios
actᵘ in ſuū finē ꝑtinet ad virtutē īperātē nō ad īperatas.⁊
iō ipſa ordinatio actuū cuiuſcūqꝫ virtutis in ſeruitiū dei ē
ꝓprius actus latrie. Manifeſtū ē aūt ex p̄dictis ꝙ votū ē
q̄dā ꝓmiſſio deo facta.⁊ ꝙ ꝓmiſſio nihil eſt aliud q̄ꝫ ordi
natio q̄dam eiᵘ qđ ꝓmittitᷣ in eū cui ꝓmittitᷣ. vñ votū ē or
dinatio q̄daꝫ coꝝ q̄ q̄s vouet in diuīū cultū ſeu obſequiū.
⁊ ſic pꝫ ꝙ vouere ꝓprie ē actᵘ latrie ſeu religiōis. ❡ Ad pᵐ
ḡ dōꝫ: ꝙ illud qđ cadit ſub voto q̄ñqꝫ ē actᵘ alterius virtu
tis:ſicᷣ ieiunare ⁊ ꝯtinētiā ſeruare.q̄ñqꝫ vero ē actᵘ religio
nis:ſicut ſacrificiū offerre vel orare:vtrorūqꝫ tñ ꝓmiſſio
deo facta ad religionē ꝑtinet rōne iā dcā. vñ pꝫ ꝙ votorū
qđdā ꝑtinet ad religionē rōne ſolius ꝓmiſſionis deo facte
que eſt eēntia voti.q̄ñqꝫ etiā rōne rei ꝓmiſſe q̄ ē voti mā.
❡ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ ille q̄ ꝓmittit inq̄ꝫtū ſe obligat ad dādū:
iā quodāmodo dat:ſicut dr̄ fieri aliqd cū fit cā eiᵘ: qꝛ effe
ctus virtute ꝯtinetᷣ in cā.⁊ ide ē ꝙ nō ſolū dāti: ſed etiā ꝓ
mittenti gr̄e agūtᷣ. ❡ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ votū ſoli deo fit.ſꝫ ꝓ
miſſio etiā pōt fieri hoi.⁊ ipſa ꝓmiſſio boni q̄ fit hoi pōt ca
dere ſub voto inquātū ē quoddam opus virtuoſum.⁊ per
hunc modū itelligēdū ē votū quo q̄s vouet aliqd ſanctis
vel prelatis: vt ipſa ꝓmiſſio facta ſanctis vel ꝑlatis cadat
ſub voto mālitᷣ: inquantū.ſ. hō vouet deo ſe ipleturū qđ
ſanctis vel prelatis ꝓmittit.

Ad ſextum ſic ꝓceditᷣ. Videtur ꝙ magis ſit lau
dabile ⁊ meritoriū facere aliqd ſine
voto q̄ꝫ cū voto. Dicᷣ.n. Proſper.i.2. de vita ꝯtēplatiā. Sic
abſtinere vel ieiunare debemᵘ: vt ñ nos nec̄itati ieiunādi
ſubdamᵘ ne iā nō deuoti ſꝫ inuiti rē voluntariā faciamus

ſed ille qui vouet ieiunium: ſubdit ſe neceſſitati ieiunandi ergo melius eēt ſi ieiunaret ſine voto. ¶ P̄. Apl's dicit. 2. ad Cori. 9. Unuſqſq; ꝓut deſtinauit in corde ſuo nō ex triſticia aut ex neceſſitate. Hilarē eniʒ datorē diligit de⁹: ſʒ q̄daʒ ea que vouēt ex triſticia faciūt: ⁊ hoc videt̄ ꝓcedere ex neceſſitate quā votū īponit: q2 neceſſitas ꝯtriſtās eſt: vt dicitur. 5. metaph. ergo meli⁹ eſt aliqd facere ſine voto q̄ȝ cū voto. ¶ P̄. Uotū neceſſariū eſt ad hoc ꝙ firmet̄ volūtas hoīs ad rē quā vouet: vt ſupra habitū eſt. ſed nō pōt firmari meli⁹ volūtas ad aliqd faciēdū q̄ȝ cū actu facit illō. ḡ nō meli⁹ ē facere aliqd cū voto q̄ȝ ſine voto. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qō ſup illō ps: Uouete ⁊ reddite: dic̄ glo. Uouere volūtati cōſulit. ſʒ ꝯſiliū nō ē niſi de meliori bono. ḡ meli⁹ ē facere aliqō melius opus ex voto q̄ȝ ſine voto: q2 q facit ſine voto īplet tm̄ vnū ꝯſiliū. ſ. de faciēdo. qui aūt facit cū voto īplet duo cōſilia. ſ. ⁊ vouēdo ⁊ faciēdo. ¶ R̄n̄º. dōʒ: ꝙ triplici rōne: facere idē opus cuʒ voto eſt meli⁹ ⁊ magis meritoriū q̄ȝ facere ſine voto. ꝓ° q̄dē q2 vouere ſicut dictuʒ eſt: eſt actus latrie que eſt p̄cipua īter v̄tutes morales. nobilioris aūt v̄tutis ē opus meli⁹ ⁊ magis meritoriū. vn̄ actus inferioris v̄tutis ē melioꝛ ⁊ magis meritori⁹ ex hoc ꝙ īperat̄ a ſupiori v̄tute cuius act⁹ fit per īperiū: ſicut actus fidei vel ſpei melioꝛ eſt ſi īperet̄ a charitate. ⁊ iō actus aliarū v̄tutū moraliū: puta ieiunare qō eſt actus abſtinētie: ⁊ cōtinere qō ē actus caſtitatis: ſunt meliora ⁊ magis meritoria ſi fiāt ex voto: q2 ſic iam ꝑtinēt ad diuinū cultū q̄ſi q̄dā dei ſacrificia. Un̄ Aug. dic̄ i li. de v̄ginitate ꝙ neq; ipſa v̄gitas ē: q2 v̄gitas ſʒ q2 deo dedicata ē honorat̄: quā fouet ⁊ ꝯſeruat cōtinētia pietatis. 2°. q2 ille qui vouet aliqd ⁊ facit: plus ſe deo ſubycit q̄ȝ ille qui ſolū facit ſubycit eni ſe deo nō ſolū q̄ȝtū ad actū: ſʒ etiā q̄ȝtū ad ꝑtātē: q2 de cetero nō pōt aliō facere: ſicut plus daret hoī q daret ei arborē cū fructib⁹ q̄ȝ q daret ei fruct⁹ tm̄ vt dicit Anſelm⁹ in lib. de ſilitudib⁹. ⁊ ide eſt ꝙ ēt ꝓmittētib⁹ gr̄e agunt̄: vt dictū eſt. 3°. q2 ꝑ votū īmobiliter voluntas firmat̄ in bonū. facere aūt aliqd ex volūtate firmata ī bonū: ꝑtinet ad ꝑfectionē v̄tutis: vt pʒ per ph̄m in. 2. ethi. ſicut ēt peccare mente obſtinata aggrauat pctm̄: ⁊ dr̄ pctm̄ in ſpm̄ ſanctū vt ſupra dictū eſt. ¶ Ad p̄m̄ ḡ dōʒ: ꝙ auctoritas illa eſt ītelligēda de neceſſitate coactionis q̄ in volūtariuʒ cauſat: ⁊ deuotionē excludit. vn̄ ſignāter dicit: Ne nō iā deuoti: ſed inuiti rē volūtariā faciam⁹. neceſſitas aūt voti ꝑ īmobilitatē fit volūtatis: vn̄ ⁊ volūtatē ꝯfirmat: ⁊ deuotionē auget. ⁊ iō rō nō ſequit̄. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ neceſſitas coactionis inq̄ȝtuʒ eſt ꝯ̄ria volūtati triſtitiā cauſat ſm̄ ph̄m. neceſſitas aūt voti in his qui ſunt bn̄ diſpoſiti inq̄ȝtū volūtatē ꝯfirmat: nō cauſat triſtitiā ſed gaudiū. vn̄ Augu. dicit in ep̄la ad Armētariū ⁊ Paulinā: Nō te vouiſſe peniteat: imo gaude iam tibi ſic nō licere qō cū tuo detrimēto licuiſſet. Si tn̄ ipſuʒ opus ſm̄ ſe cōſideratū triſte ⁊ īuolūtariū redderet̄ poſt votū: dū tn̄ remaneat volūtas votū īplendi: adhuc eſt magis meritoriū q̄ȝ ſi fieret ſine voto: q2 adīpletio voti eſt act⁹ religiōis: que eſt potioꝛ v̄t⁹ q̄ȝ abſtinentia: cuius act⁹ eſt ieiunare. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ: ꝙ ille q facit aliqd ſine voto hʒ īmobilē volūtatē reſpectu illi⁹ opis ſingularis qō facit: ⁊ tūc qn̄ facit. nō aūt manet volūtas eius oīno firmata in futurū: ſicut mouentis qui ſuā voluntateʒ obligauit ad aliquid faciēdū: ⁊ anteq̄ȝ faceret illud ſingulare op⁹: ⁊ fortaſſe ad pluries faciēdum.

Ad ſeptimum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ votū nō ſolennizet̄ per ſuſceptioneʒ ſacri ordinis: ⁊ ꝑ ꝓfeſſionē ad certā regulā. votū eni: vt dictuʒ ē: ē ꝓmiſſio deo facta. ea vero que exterius agunt̄ ad ſolēnitatē ꝑtinētia: nō vident̄ ordinari ad deū ſed ad hoīes. ḡ ꝑ accidēs ſe habēt ad votū. nō ergo ſolēnitas talis eſt ꝓpria cōditio voti. ¶ P̄. Illud qō ꝑtinet ad cōditionē alicui⁹ rei videt̄ poſſe cōpetere oīb⁹ illis in q̄bus res illa inuenit̄: ſed multa poſſunt ſub voto cadere que nō ꝑtinent neq; ad ſacrum ordinē neq; ꝑtinēt ad aliquā certā regulā: ſicut cum qs vouet ꝑegrinationē aut aliqd hmōi. ergo ſolēnitas que fit in ſuſceptiōe ſacri ordinis: vel in ꝓfeſſione certe regule nō pertinet ad cōditionē voti. ¶ P̄. Uotū ſolēne idē videtur eſſe qō votū publicū. ſed multa alia vota poſſunt fieri in publico q̄ȝ votū qō emittit̄ in ſuſceptiōe ſacri ordinis: vl̄ ꝓfeſſione certe regule. ⁊ hmōi etiā vota pn̄t fieri in occulto. ergo non ſoluʒ hmōi vota ſunt ſolēnia. ¶ Sed ꝯ̄ eſt ꝙ ſolū huiuſmodi vota impediūt matrimoniū cōtrahendū: ⁊ dirimūt iaʒ ꝯ̄ctū: qō eſt effectus voti ſolēnis: vt infra dicetur in tertia huius opis parte ¶ R̄n̄º. dōm: ꝙ vnicuiq; rei ſolennitas adhibetur ſm̄ illius rei conditionem: ſicut alia eſt ſolēnitas noue militie. ſ. in quodaʒ apparatu equorum ⁊ armoꝝ ⁊ cōcurſu militū: ⁊ alia ſolēnitas nuptiaruʒ: que conſiſtit in apparatu ſpōſi ⁊ ſpōſe ⁊ cōuētu ꝓpinquoꝝ. votū autē eſt ꝓmiſſio deo facta. vnde ſolēnitas voti attenditur ſm̄ aliquid ſpūale quod ad deuʒ pertineat. i. ſm̄ aliquā ſpiritualem benedictionē vel conſecrationem que ex inſtitutione apoſtoloꝝ adhibetur in profeſſione certe regule ſecundo gradu poſt ſacri ordinis ſuſceptionem: vt dicit Dionyſius ſecundo cap. eccleſiaſtice hierarchie: Et huius ratio eſt: quia ſolēnitates non conſueuerunt adhiberi niſi qn̄ aliquis totaliter mācipat̄ alicui rei nō. n. ſolēnitas nuptialis adhibet̄ niſi in celebratiōe mr̄imonij qn̄ vterq; cōiugū ſui corporis ꝑtātē alteri tradit. ⁊ ſilr̄ voti ſolēnitas adhibet̄ qn̄ aliqs ꝑ ſuſceptionē ſacri ordinis diuino miniſterio applicat̄. ⁊ in ꝓfeſſiōe certe regule qn̄ ꝑ abrenunciationē ſeculi ⁊ ꝓprie volūtatis aliqs ſtatū ꝑfectionis aſſumit. ¶ Ad p̄m ḡ dōʒ: ꝙ hmōi ſolēnitas ꝑtinet nō ſolū ad hoīes ſed ad deū inq̄ȝtum hʒ aliquā ſpūalē ꝯſecrationē ſeu bn̄dictionē cui⁹ deus eſt actoꝛ ⁊ ſi hō ſit miſter: ſʒ illud Numeri. 6. Inuocabūt nomē meū ſup filios iſrl̄: ⁊ ego bn̄dicā eis ⁊ iō votū ſolēne hʒ fortiorē obligationē apud deū q̄ȝ votū ſimplex: ⁊ grauius peccat q illud tranſgredit̄. qō aūt dr̄ ꝙ votū ſimplex nō min⁹ obligat apud deū q̄ȝ ſolēne: ītelligēdū eſt q̄ȝtū ad hoc ꝙ vtrinſq; tranſgreſſoꝛ peccat mortal'r. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ: ꝙ ꝑticularib⁹ actibus nō cōſueuit ſolēnitas adhiberi ſed aſſumptiōe noui ſtat⁹: vt dcm̄ ē. ⁊ ideo cū qs vouet aliq̄ ꝑticularia opa: ſic̄ aliquā ꝑegrinationē vel aliquod ſpāle ieiuniū: tali voto nō ꝯgruit ſolēnitas: ſʒ ſolū voto quo aliqs totaliter ſe ſubycit diuino miſterio ſeu famulatui: in quo tn̄ voto q̄ſi vl'i multa ꝑticularia opa ꝯprehēdūtur. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ vota ex hoc ꝙ fiūt ī publico poſſunt hr̄e q̄ȝdam ſolēnitatē humanā: nō aūt ſolēnitatē ſpūalem ⁊ diuinam: ſicut hn̄t vota ꝓmiſſa: etiā ſi corā paucis fiāt. Unde aliud ē votuʒ eſſe publicū: ⁊ aliud eſſe ſolemne.

Ad octauum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ illi qui ſunt alterius ꝑtāti ſubiecti non impediantur a vouendo. Minus. n. vinculū ſuperat̄ a maiori. ſʒ obligatio q̄ qs ſubycit̄ hoī eſt minus vinculū q̄ȝ votū ꝑ quod aliqs obligat̄ deo. ḡ illi qui ſunt aliene ꝑtāti ſubiecti nō īpediuntur a vouendo. ¶ P̄. Filij ſunt in ꝑtāte pr̄is: ſʒ filij poſſunt ꝓfiteri in aliq̄ religione etiā ſine volūtate parentū. ḡ nō īpedit̄ aliqs a vouendo ꝑ hoc ꝙ ē ſubiect⁹ ꝑtāti alterius. ¶ P̄. Maius eſt facere q̄ȝ ꝓmittere. ſʒ religioſi qui ſunt ſub poteſtate prelatorum poſſunt aliqua facere ſine licentia ſuoꝝ prelatorū: puta dicere aliquos pſalmos: vel facere aliquas abſtinentias. ḡ videtur ꝙ multo magis poſſunt hmōi deo vouendo promittere. ¶ P̄. Quicunq; facit quod de iure facere non poteſt peccat. ſed ſubditi nō peccant vouendo: quia hoc nunq̄ȝ inuenitur prohibitum. ḡ videt̄ ꝙ de iure poſſūt vouere. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qō numeri. 30. mādat̄: ꝙ ſi mulier in domo pr̄is ſui: ⁊ adhuc ī puellari etate aliqd vouerit: nō tenet̄ rea voti niſi pr̄ eius cōſenſerit. ⁊ idem dicit de muliere habēte viruʒ. ergo pari ratione nec

alie perſone alterius ptāti ſubiecte pñt ſe voto obligare.
¶ Rñ°. dōꝫ: ꝙ ſicut ſupra dictū eſt: votū eſt pmiſſio q̃daꝫ
deo facta. nullus aūt pōt p pmiſſionē ſe firmiter obligare
ad id qđ eſt in ptāte alterius: ſed ſolū ad id qđ eſt oīno ī ſua
ptāte: quicūqꝫ autē eſt ſubiect° alicui: q̃tū ad id in quo eſt
ſubiect° nō eſt ſue ptātis facere qđ vult: ſed depēdet ex vo
luntate alteri°. ⁊ iō nō pōt ſe p votū firmiter obligare ī his
in q̄bus alteri ſubycit ſine cōſenſu ſui ſupioris. ¶ Ad p̄°
ergo dōꝫ: ꝙ ſub pmiſſiōe deo facta nō cadit niſi qđ eſt vir/
tuoſuꝫ: vt ſupra dictū eſt. eſt aūt ꝯ v̄tutē vt id qđ eſt alteri°
hō offerat deo: vt ſupra dictū eſt. ⁊ iō nō pōt oīno ſaluari rō
voti cū q̄s in ptāte alteri° cōſtitut° vouet id qđ eſt in ptāte
alteri°: niſi ſub cōditione ſi ille ad cuius ptātē ptinet nō cō
tradicat. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ ex quo hō venit ad ānos puber/
tatis ſi ſit libere cōditiōis ē ſue ptātis q̃tū ad ea q̃ ptinent
ad ſuā pſonā: puta ꝙ obliget ſe religioni p votū: vel ꝙ ma/
trimoniū ꝯhat. nō aūt eſt ſue ptātis q̃tū ad diſpēſationem
domeſticā. vñ circa hoc nō pōt aliq̄d vouere qđ ſit ratū ſi/
ne cōſenſu pr̄is. ſeruus aūt qꝛ ē in ptāte dñi etiā q̃tū ad p/
ſonales opatiōes nō pōt ſe voto obligare ad religioneꝫ per
quā ab obſequio dñi ſui abſtraheret. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ reli/
gioſus ſubdit° eſt p̄lato q̃tū ad ſuas opatiōes ſm pfeſſio/
nem regule. ⁊ iō ēt ſi aliq̄s ad horā aliquid facere poſſit qñ
ad alia nō occupat a p̄lato: qꝛ tñ nullū tēpus eſt exceptū in
quo p̄lat° nō poſſit eū circa aliq̄d occupare: nullū votū reli
gioſi eſt firmū niſi ſit de cōſenſu p̄lati: ſicut nec votū puel/
le exiſtis in domo niſi ſit de cōſenſu patris: nec vxoris niſi
ſit de cōſenſu viri. ¶ Ad 4ᵐ dōꝫ: ꝙ lꝫ votū eoꝝ qui ſūt al/
teri° ptāti ſubditi: nō ſit firmū ſine cōſenſu eoꝝ q̄b° ſuby/
ciunt: nō tñ peccāt vouēdo: qꝛ in eoꝝ voto ītelligit debita
ꝯditio. ſ. ſi ſuis ſupiorib° placuerit vel nō renitantur.

Ad nonum

ſic pcedit. Uidet ꝙ pueri nō poſſint
voto ſe obligare ad religionis ingreſ/
ſum. Cū enī ad votū req̄rat animi deliberatio: nō cōpetit
vouere niſi illis q̄ habēt vſuꝫ rōnis. ſed hoc deficit in pue/
ris ſicͭ ⁊ in amētib° vel furioſis: ſicͭ ḡ amētes ⁊ furioſi non
pñt ſe ad aliq̄d voto aſtringere: ita ēt nec pueri vt vr̄ pñt ſe
voto obligare religiōi. ¶ P̄. Illud qđ rite pōt ab aliquo fi/
eri nō pōt ab aliquo irritari. ſꝫ votū religionis a puero vel
puella factū añ annos pubertatis pōt a parētib° reuocari:
vel a tutore: vt hr̄. 20. q. 2. ca. Puella. ḡ vr̄ ꝙ puer vl' puella
ante q̃ttuordeciꝫ annos nō poſſit rite vouere. ¶ P̄. Reli/
gionē intrātib° ānus pbatiōis cōcedit ſm regulā btī Be/
nedicti: ⁊ ſm ſtatutū inocētij q̃rti ad hoc ꝙ pbatio obliga
tionē voti pcedat. ergo illicitū videt eē ꝙ pueri voto obli/
gent ad religionē ante pbatiōis annū. ¶ Sꝫ ꝯ. id qđ nō ē
rite factū: nō eſt validū ēt ſi a nullo reuocet: ſed votū puel
le ante annos pubertatis emiſſuꝫ validū eſt ſi infra annuꝫ
a parētib° nō reuocet: vt habet. 20. q. 2. ca. Puella. ergo li/
cite ⁊ rite poſſunt pueri voto obligari ad religionē etiā an/
te annos pubertatis. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſicut ex ſupradictis
pꝫ: duplex eſt votū. ſ. ſimplex ⁊ ſolēne. ⁊ qꝛ ſolēnitas voti in
quadā ſpūali benedictiōe ⁊ cōſecratiōe cōſiſtit: vt dictū ē:
que fit per miniſteriū eccleſie: ideo ſolēnizatio voti ſub di/
ſpēſatione eccl'ie cadit. votū aūt ſimplex efficatiā hꝫ ex de
liberatiōe animi qua quis ſe obligare intēdit. Qꝫ aūt talis
obligatio robur nō habeat. dupl'r pōt cōtingere. Uno qui
deꝫ mō pp̄ter defectū rōnis: ſicut pꝫ in furioſis ⁊ in amēti
bus q̄ ſe voto nō pñt obligare ad aliq̄d dū ſunt in furia vl'
amētia. Alio°. qꝛ ille qui vouet eſt alteri° ptāti ſubiectus:
vt ſupra dictuꝫ eſt. ⁊ iſta duo cōcurrūt in pueris ante ānos
pubertatis: qꝛ ⁊ patiunt rationis defectū: vt in pluribus: ⁊
ſunt naturaliter ſub cura parentū vel tutoꝝ qui ſunt eis lo
co parentū. ⁊ ideo eoꝝ vota ex duplici cauſa robur nō ha/
bent. contingit tamē pp̄ter nature diſpoſitioneꝫ que legi/
bus humanis non ſubditur in aliquibus: lꝫ paucis accele/
rari rōnis vſum qui ob hoc dicunt doli capaces: nec tamē
pp̄ter hoc in aliquo eximunt a cura parentū qui ſubiacēt
legi humane reſpiciēti ad id quod frequētius accidit. Eſt
ergo dicendū ꝙ ſi puer vel puella ante pubertatis annos
nōdum habeat vſum rōnis: nullo modo pōt ad aliquid ſe
voto obligare. Si vero ante hubertatis annos attigit vſū
rationis: poteſt quideꝫ q̃tum in ipſo eſt ſe obligare: ſed vo
tum eius poteſt irritari per parentes: quoꝝ cure remanet
adhuc ſubiectus: quātūcunqꝫ tamen ſit doli capax ante an
nos pubertatis non poteſt obligari voto ſolēni religionis
pp̄ter eccleſie ſtatutum quod reſpicit id quod in pluribus
accidit. poſt annos autem pubertatis poſſunt iam ſe voto
religionis obligare vel ſimplici vel ſolēni abſqꝫ voluntate
parentum. ¶ Ad p̄muꝫ ergo dicenduꝫ: ꝙ ratio illa proce
dit de pueris qui nondum attigerunt vſum rationis quo/
rum vota ſunt inualida: vt dictum eſt. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ
vota eorum qui ſunt in poteſtate aliorum habent conditio
nem implicitam. ſ. ſi non reuocentur a ſuperiori ex qua li/
cita reddunt ⁊ valida ſi conditio extat: vt dictū eſt. ¶ Ad
tertiuꝫ dicendū ꝙ ratio illa procedit de voto ſolēni quod
fit per profeſſionem.

Ad decimum

ſic pcedit. Uidetur ꝙ in voto di
ſpenſari nō poſſit. Minus. n. ē cō
mutari votū q̃ꝫ in eo diſpēſari. ſꝫ votū nō pōt cōmutari. dr̄
. n. Leuiti. 27. Aial qđ imolari pōt dño ſiquis vouerit ſcm̄
erit: ⁊ mutari nō poterit nec meli° malo: nec peius bono. ḡ
multomin° pōt diſpēſari ī voto. ¶ P̄. In his q̃ ſunt de le/
ge nāe: ⁊ ī p̄ceptis dinis: nō pōt p hoīeꝫ diſpēſari: ⁊ p̄cipue ī
p̄ceptis p̄me tabule q̃ ordinant directe ad dilectionē dei q̃
ē vltim° p̄ceptoꝝ finis. ſꝫ iplere votū de lege nāe: ⁊ ē etiaꝫ
p̄ceptū legis dine: vt ex ſupra dcis pꝫ: ⁊ ptinet ad precepta
p̄me tabule cū ſit actus latrie. ḡ in voto diſpenſari nō pōt.
¶ P̄. Obligatio voti fundatur ſup fidelitatē quaꝫ hō dꝫ
deo: vt dcm̄ eſt: ſed in hac nullus pōt diſpenſare. ḡ nec ī vo
to. ¶ Sꝫ ꝯ. Maioris firmitatis eē videt qđ pcedit ex cō
muni volūtate: q̃ꝫ qđ pcedit ex ſingulari volūtate alicui°
pſone: ſꝫ in lege q̄ hꝫ robur ex cōi volūtate: pōt p hoīem di
ſpēſari. ḡ vr̄ ꝙ ēt ī voto p hoīeꝫ diſpenſari poſſit. ¶ Rñ°.
dōꝫ: ꝙ diſpēſatio voti ītelligēda ē ad modū diſpēſatiōis q̄
fit in obſeruātia alicui° legis: qꝛ vt ſupra dcm̄ ē: lex ponit
reſpiciēdo ad id qđ ē vt in plurib° bonū: ſꝫ qꝛ ꝯtingit hmōi
in aliquo caſu nō eē bonū: oportuit p aliquē determinari
in illo p̄ticulari caſu legē nō eē ſeruādā. ⁊ hoc p̄p̄e ē diſpē
ſare in lege. nā diſpēſatio videt iportare q̃dā ꝯmēſurataꝫ
diſtributionē: vel applicationē cōis alicui° ad ea q̃ ſub ipo
ꝯtinent: p quē modū dr̄ aliq̄s diſpēſare cibū familie. Sil'r
aūt ille q̄ vouet quodāmō ſibi ſtatuit legeꝫ obligans ſe ad
aliq̄d qđ ē ſꝫ ſe ⁊ vt in plurib° bonū. pōt tñ ꝯtigere ꝙ i ali/
quo caſu ſit vel ſimpl'r malū: vl' inutile: vel maioris boni
ipeditiuū: qđ ē ꝯ rōnē ei° qđ cadit ſub voto: vt ex p̄dcis pꝫ.
⁊ iō neceē ē ꝙ determinet ī tali caſu votū nō eē ſuādū. ⁊ ſi
qđ abſolute determinet aliqđ votū nō eē ſuādū: dr̄ eē diſ
pēſatio voti: ſi aūt p hoc qđ ſuādū erat aliq̄d aliđ iponat
dr̄ ꝯmutatio voti. vñ min° ē votū ꝯmutare q̃ꝫ ī voto diſpē
ſare: vtrūqꝫ tñ in ptāte eccl'ie ꝯſiſtit. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm: ꝙ
animal quod immolari poterat ex hoc ipſo ꝙ vouebatur
ſanctum reputabatur: quaſi diuino cultui mancipatum. ⁊
hec erat ratio quare non poterat commutari ſicut nec mo
do poſſet aliquis rem quam vouit iam conſecratam: puta
calicem vel domum cōmutare in melius vel in peius. ani/
mal autem quod non poterat ſanctificari: quia non erat i/
molaticium redimi poterat ⁊ debebat: ſicut ibideꝫ lex di
cit. ⁊ ita etiam nunc commutari poſſunt vota ſi conſecra/
tio non interueniat. ¶ Ad ſecundum dicendū: ꝙ ſicut ex
iure naturali ⁊ precepto diuino tenet homo iplere votuꝫ:
ita etiā tenetur ex eiſdeꝫ obedire ſupioꝝ legi vel mādato.

⁊ tamē cū diſpēſatˀ in aliqua lege humana: non fit vt legi humane nō obediatˀ: qḋ eſt ↄ legē nāe ⁊ mādatū diuinū: ſ; fit vt hoc qḋ erat lex nō ſit lex in hoc caſu. ita ēt auctoritate ſupioris diſpēſantis fit vt hoc qḋ cōtinebatˀ ſub voto: nō cōtineatˀ inq̄ꝫtū determinatˀ in hoc caſu hoc non eē ↄgruā materiā voti: ⁊ iō cū plat⁹ eccl'ie diſpēſat in voto: nō diſpenſat in pcepto iuris nālis vel diuini: ſed determinat id qḋ cadebat ſub obligatiōe deliberationis humane: que nō potuit oīa circumſpicere. ⸿ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ad fidelitatē deo debitam nō ptinet ꝙ hō faciat id qḋ ad vouēdū eſt malū: vl' inutile: vel maioris boni īpeditiuū: ad qḋ tēdit voti diſpenſatio. ⁊ iō diſpēſatio voti nō ē ↄ fidelitatē deo debitam.

Ad vndecimum ſic pcediṫ. Videṫ ꝙ in voto ſolēni cōtinētie poſſit fieri diſpenſatio. vna eni rō diſpēſandi in voto ē ſi ſit īpeditiuū melioris boni ſicut dictū ē. ſed votū cōtinētie ēt ſi ſit ſolēne pōt eſſe īpeditiuū melioris boni. nā bonū cōe eſt diuini⁹ q̄ꝫ bonū vni⁹. pōt aūt per cōtinētiā alicuius īpediri bonuꝫ toti⁹ multitudinis: puta ſiq̄n p ↄtū matrimonij aliq̄rū pſonarū q̄ cōtinētiā vouerint poſſet pars patrie pcurari. ergo videṫ ꝙ ēt ī ſolēni voto ↄtinētie poſſit diſpēſari. ⸿ P̄. Latria eſt nobilior v̄tus q̄ꝫ caſtitas. ſ; ſiqs nouerit aliqueꝫ actū latrie: puta offerre deo ſacrificiū pōt ī illo voto diſpēſpēſari. ergo multomagis pōt diſpēſari in voto ↄtinētie qḋ eſt de actu caſtitatis. ⸿ P̄. Sicut votū abſtinētie obſeruatiꝫ pōt v̄gere piculū pſone: ita ēt obſeruatio voti ↄtinētie. ſed in voto abſtinētie ſi vergat incorpale piculū vouentis pōt fieri diſpēſatio. ergo pari rōne in voto ↄtinētie pōt diſpenſari. ⸿ P̄. Sicut ſub pfeſſiōe religiōis ex qua votū ſolēnizatur ↄtineṫ votū ↄtinētie: ita ēt votū pauptatis ⁊ obedientie. ſed in voto pauptatis ⁊ obediētie pōt diſpēſari: ſicꝫ pꝫ in illis qui poſt pfeſſionē ad epatū aſſumunṫ. ergo videtur ꝙ in ſolēni voto ↄtinētie poſſit diſpēſari. ⸿ Sꝫ ↄ ē qḋ dr̄ Eccl. 26. Oīs pōderatio nō eſt digna aīe ↄtinētis. ⸿ P̄. Extra de ſtatu monachoꝝ ī fine illi⁹ decretalis. Cū ad monaſteriū dr̄: Abdicatio ppꝛietatis ſicut ēt cuſtodia caſtitatis a deo annexa eſt regule monachali: vt ↄ eā nec ſūm⁹ pōtifex poſſit indulgere. ⸿ Rn̄º dōm: ꝙ in ſolēni voto cōtinentie tria pn̄t ↄſiderari. p̄ qdē mā voti. ſ. ipſa ↄtinentia. 2º ppetuitas voti. ſ. cū aliqs voto ſe aſtringit ad perpetuā obſ'uātiā ↄtinētie. 3º ipſa ſolēnitas voti. Dicūt ḡ quidā ꝙ votū ſolēne eſt idiſpēſabile rōne ipſi⁹ ↄtinētie q̄ nō recipit ↄdignā recōpēſationē: vt pꝫ ex auctoritate iducta. Cui⁹ rōneꝫ qdā aſſignāt: q2 p ↄtinētiā hō triumphat de domeſtico inimico: vel q2 p ↄtinētiā hō pfecte ↄformatˀ xpo ſm̄ puritatē aīe ⁊ corpis. ſed hoc nō videṫ efficaciter dici: q2 bona aīe vtpote ↄtēplatio ⁊ orō ſunt mlt̄o meliora bonis corporis: ⁊ magis nos deo ↄformāt: ⁊ tn̄ pōt diſpēſari ī voto orōnis vel ↄtēplatiōis. vn̄ nō videṫ eē rō q̄re nō poſſit diſpenſari in voto ↄtinētie ſi reſpiciaṫ abſolute ad ipſaꝫ ↄtinētie dignitatē. pſertiꝫ cū apl's. i. ad Cori. 7. ad ↄtinētiā iducat ppter ↄtēplationē dicēs: ꝙ mulier inupta cogitat q̄ dei ſſ. finis aūt potior eſt his q̄ ſūt ad finē. Et iō alij rōnē hui⁹ aſſignāt ex ppetuitate ⁊ v'litate hui⁹ voti. dicūt eni ꝙ votuꝫ cōtinētie nō pōt ptermitti niſi p id qḋ ē oīno ↄriū: qḋ nūq̄ꝫ licet in aliquo voto. Sed hoc eſt manifeſte falſuꝫ: q2 ſicut vti carnali copula eſt ↄtinentie ↄriū: ita comedere carnes vel bibere vinū: eſt ↄriū abſtinētie a talibus: ⁊ tn̄ in hmōi votis pōt diſpēſari. Et iō alijs videṫ ꝙ in voto ſolēni ↄtinētie poſſit diſpēſari pp aliquā cōeꝫ vtilitatē ſeu neceſſitatē: vt pꝫ in exēplo pmiſſo de pacificatione terrarū ex aliquo matrimonio ↄhēdo. Sꝫ q2 decretalis iducta expſſe dīc ꝙ nec ſūmus pōtifex pōt ↄ cuſtodiā caſtitatis monacho licētiā dare. Jō aliter videṫ dicēdū ꝙ ſic ſupra dictū ē. ⁊ habetur Leuit. vlt. Jllud qḋ ſemel ſcīficatū eſt dn̄o nō pōt ī alios vſus cōmutari. nō aūt pōt facere aliqs eccl'ie plat⁹ vt id qḋ ē ſcīficatū ſcīficationē amittat ēt in reb⁹ iaīatis: puta ꝙ calix ↄſecrat⁹ deſinat eē ↄſecrat⁹ ſi maneat īteger: vn̄ multominˀ pōt hoc facere aliqs plat⁹: vt hō deo ↄſecrat⁹ q̄ꝫdiu viuit: ↄſecrat⁹ eē deſiſtat. ſolēnitas aūt voti ↄſiſtit in q̄daꝫ ↄſecratiōe ſeu bn̄dictiōe vouētis: vt dictū ē. ⁊ iō nō pōt fieri p aliquē platū eccl'ie ꝙ ille q votū ſolēne emiſit deſiſtat ab eo ad qḋ ē ↄſecrat⁹: puta ꝙ ille q ē ſacerdos nō ſit ſacerdos: lꝫ poſſit plat⁹ ob aliquā cām executionē ordīs inhibere. Et ſili rōne papa nō pōt facere ꝙ ille q ē pfeſſus religionē nō ſit religioſus: lꝫ qdā iuriſte ignorāter ↄriū dicāt. eſt ḡ ↄſiderādū vtrū ↄtinētia ſit eſſential'r ānexa ei ad qḋ votū ſolēnizaṫ: q2 ſi nō ē ei eēnal'r ānexa: pōt manere ſolēnitas ↄſecratiōis ſine debito ↄtinētie: qḋ nō pōt cōtingere ſi ſit eēnal'r ānexū ei ad qḋ votū ſolēnizaṫ: ſꝫ nō ē eēnal'r annexū debitū ↄtinētie ordini ſacro: ſed ex ſtatuto eccl'ie. vn̄ videṫ ꝙ per eccl'iaꝫ poſſit diſpēſari in voto cōtinētie ſolēnizato per ſuſceptionē ſacri ordinis. Eſt aūt debitū cōtinētie eſſentiale ſtatui religiōis p quē hō abrenunciat ſeculo totaliter dei ſeruitio mancipatus: qḋ non pōt ſimul ſtare cū matrimonio in quo incūbit neceſſitas pcurande vxoris ⁊ plis ⁊ familie ⁊ rez q̄ ad hoc reqrunṫ. Unde apl's dicit. i. ad Cor. 7. ꝙ q eſt cū vxore: ſollicit⁹ ē q̄ ſunt mūdi quō placeat vxori: ⁊ diuiſus ē: vn̄ nomē monachi ab vnitate ſumiṫ p oppoſitū ad diuiſionē pdictā. ⁊ iō in voto ſolēnizato p pfeſſionē religionis nō pōt p eccl'iaꝫ diſpenſari. Et rōnē aſſignat decretalis: q2 caſtitas ē annexa regule monachali. ⸿ Ad p̄ᵐ ḡ dōꝫ: ꝙ piculis rez humanaꝝ ē obuiādū p res hūanas: nō aūt p hoc ꝙ res dīne ↄuertanṫ in vſum humanū. pfeſſi aūt religionē mortui ſunt mūdo ⁊ viuūt deo. vnde nō ſunt reuocādi ad vitā humanā occaſione cuiuſcūq̄ꝫ euentus. ⸿ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ in voto tēporalis continētie diſpenſari pōt: ſicut ⁊ in voto tēporalis orōnis: vel tēporalis abſtinētie. ſꝫ ꝙ in voto ↄtinētie p pfeſſionē ſolēnizato nō poſſit diſpenſari: hoc non ē inquātū ē actus caſtitatis: ſꝫ inquātū īcipit ad latriā ptinere p pfeſſionē religiōis. ⸿ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ cibus directe ordinatur ad ↄſeruationē pſone. ⁊ iō abſtinētia cibi directe pōt vergere in piculū pſone. vn̄ ex hac rōne recipit votū abſtinētie diſpenſationē. ſꝫ coit⁹ nō ordinaṫ directe ad ↄſeruationē pſone: ſꝫ ad ↄſeruatōeꝫ ſpēi. vn̄ nec directe abſtinētia coit⁹ p ↄtinētiā vergit ī piculū pſone. ſꝫ ſi p accn̄s ex ea aliqḋ piculū perſonale accidat: pōt aliter ſubueniri. ſ. p abſtinētiā v'l alia corporalia remedia. ⸿ Ad 4ᵐ dōꝫ: ꝙ religioſus qui fit eps: ſicut nō abſoluitur a voto ↄtinētie: ita nec a voto pauptatis: q2 nihil dꝫ habere tanq̄ꝫ ppꝛiuꝫ: ſꝫ ſicut diſpenſator cōiuꝫ bonoꝝ eccleſie. ſil'r ēt non abſoluiṫ a voto obediētie: ſꝫ p accn̄s obedire nō teneṫ ſi ſupiorē nō hēat: ſicut nec abbas monaſterij q tn̄ nō ē ab obediētie voto abſolut⁹. auctoritas vō Eccle. que in ↄriuꝫ obijciṫ ītelligenda ē q̄ꝫtū ad hoc ꝙ nec fecunditas carnis nec aliqḋ corporale bonuꝫ eſt comparandum bono continentie: que inter bona aīe computatur: vt Aug. dicit in lib. de ſancta virginitate. vnde ſignanter dr̄ aīe ↄtinentis non carnis continentis.

Ad duodecimum ſic pceditur. Videṫ ꝙ ad cōmutationē vel diſpenſationē voti nō reqraṫ plati auctoritas. Aliqs. n. pōt itrare religionem abſq̄ꝫ auctoritate alicuius ſuperioris prelati. ſed per introituꝫ religionis abſoluitur homo a votis in ſeculo factis: etiam a voto terre ſancte. ḡ voti ↄmutatio vel diſpenſatio poteſt eſſe abſq̄ꝫ auctoritate ſuperioris prelati ⸿ P̄. Diſpenſatio voti in hoc conſiſtere videtur ꝙ determinatur in quo caſu votū non ſit obſeruandum. ſed ſi prelatus male determinet: non videtur eſſe vouens abſolut⁹ a voto: q2 nullus platus pōt diſpēſare ↄ pceptū dinuꝫ de īplendo voto: vt dictū eſt. ſimiliter etiā ſi aliquis ppꝛia auctoritate recte determiet ī quo caſu votū nō ſit īplēdū: nō

videtur voto teneri: qꝛ votũ nõ obligat in caſu in quo hʒ peioꝛeʒ eventuʒ: vt dictuʒ eſt. ergo diſpenſatio voti nõ req̃rit auctoritatẽ alicui⁹ p̃lati. ¶ P̃. Si diſpẽſare in voto ptinet ad ptãtẽ p̃latoꝝ: pari rõne ptinet ad oẽs: ſed nõ ptinet ad oẽs diſpẽſare in quolibet voto. ergo nõ ptinet ad ptãtẽ p̃latoꝝ diſpẽſatio voti. ¶ Sʒ ɔ̃. ſicut lex obligat ad aliq̃d faciendũ: ita ꝛ votũ: ſed ad diſpenſandũ in p̃cepto legis requirit̃ ſupioꝛis auctoritas: vt ſupra dictũ ẽ. ergo pari rõne etiã in diſpẽſatiõe voti. ¶ R̃n̄. dõʒ: q̃ ſicut ſupra dictuʒ eſt: votũ eſt ꝓmiſſio deo facta de aliquo qđ ſit deo acceptũ. Quid ſit autẽ in aliqua ꝓmiſſione acceptũ ei cui ꝓmittit̃: ex eius pẽdet arbitrio. p̃latus aũt in eccl'ia gerit vicẽ dei. ꝛ iõ in cõmutatione vel diſpẽſatione votoꝝ requiritur p̃lati auctoritas qui in ꝑſona dei determinat q̃d ſit deo acceptũ: ſ̃m illud. z. ad Coꝛin. z. Nã ꝛ ego qđ donaui ſiq̃d donaui ꝓpter vos in ꝑſona xp̄i. Et ſignanter dicit: ꝓpter vos: qꝛ oĩs diſpẽſatio petita a p̃lato dʒ fieri ad honoꝛẽ xp̄i in cuius ꝑſona diſpẽſat: vel ad vtilitatẽ eccl'ie que ẽ ei⁹ coꝛpus. ¶ Ad p̃ᵐ ḡ dõm: q̃ oĩa alia vota ſunt quoꝛũdã particulariũ operum. ſed ꝑ religionẽ hõ totaʒ vitã ſuã dei obſequio deputat. particulare autẽ in vl'i includit̃. ꝛ iõ decretalis dicit q̃ reus voti fracti nõ habet̃ qui tp̃ale obſequiũ in ꝑpetuã religionis obſeruãtiã cõmutat. Nec tñ in religionẽ igrediens tenet̃ iplere vota vel ieiunioꝝ vel ořonũ vel alioꝝ hmõi q̃ exiſtẽs in ſeculo fecit: qꝛ religionẽ igrediẽs moꝛit̃ p̃oꝛi vite ꝛ etiã ſingulares obſ'uãtie religioni nõ cõpetũt. ꝛ religiõis onus ſatis homineʒ onerat: vt alia ſupaddere nõ opoꝛteat. ¶ Ad zᵐ dõʒ: q̃ q̃dã dixerũt q̃ iõ p̃lati pñt in votis ꝓ libito diſpẽſare: qꝛ in quolibet voto includit̃ ɔditional'r voluntas p̃lati ſupioꝛis: ſicut ſupra dictũ eſt: q̃ in votis ſubditoꝝ: puta ſerui vel filij itelligit̃ cõditio ſi placuerit patri vl' dñõ: vel ſi nõ renitant̃. ꝛ ſic ſubdit⁹ abſqꝫ oĩ remoꝛſu ɔſcie poſſet votũ p̃termittere q̃ñcũqꝫ ſibi a p̃lato diceret̃. Sʒ p̃dicta poſitio falſo initit̃: qꝛ cũ ptãs p̃lati ſp̃ualis: q nõ ẽ dñs ſed diſpẽſatoꝛ: ſit in edificationẽ data ꝛ nõ in deſtructionẽ: vt pʒ. z. ad Coꝛi. io. Sicut p̃lat⁹ nõ põt iperare ea ſ̃m ſe dõ diſplicẽt. ſ. pctã: ita nõ põt ꝓhibere ea q̃ ſ̃m ſe deo placẽt. ſ. v̓tutis opa. ꝛ iõ abſolute põt hõ vouere ea. Ad p̃latũ tñ ptinet diiudicare q̃d ſit magis v̓tuoſuʒ ꝛ deo magis acceptũ. ꝛ iõ in manifeſtis diſpẽſatio p̃lati nõ excuſaret a culpa: puta ſi p̃lat⁹ diſpẽſaret cũ aliquo ſup voto de ingreſſu religionis nulla apparẽti cauſa obſtãte. Si aũt eẽt cauſa apparẽs per quã ſaltẽ in dubiũ verteret̃: poſſet ſtare iudicio p̃lati diſpenſantis vel cõmutãtis: nõ tñ iudicio ꝓp̃io: qꝛ ipſe nõ gerit vicẽ dei niſi foꝛte in caſu in quo id qđ vouit eẽt manifeſte illicitũ: ꝛ non poſſet oppoꝛtune ad ſuperioꝛẽ recurrere. ¶ Ad ʒᵐ dõʒ: q̃ qꝛ ſũmus põtifex gerit plenarie vicẽ xp̄i: in tota eccl'ia ipſe hʒ plenitudinẽ ptãtis diſpẽſandi in oĩb⁹ diſpẽſabilib⁹ votis. alijs aũt inferioꝛib⁹ p̃latis cõmittitur diſpẽſatio in votis q̃ cõiter fiũt ꝛ indigẽt frequẽti diſpẽſatione: vt habeãt de facili hoĩes ad quẽ recurrãt: ſicut ſunt vota ꝑegrinationũ: ꝛ ieiunioꝝ ꝛ alioꝝ hmõi. vota v̓o maioꝛa: puta cõtinẽtie ꝛ peregrinatiõis terre ſancte: reſeruãtur ſummo pontifici.

¶ De iuramento. Q̃ő. LXXXIX.

DEinde cõſiderãduʒ eſt de actibus exterioꝛib⁹ latrie q̃b⁹ aliq̃d diuinũ ab hoĩbus aſſumit̃ qđ eſt vel ſacramẽtũ aliqđ vel ipſuʒ nomẽ diuinũ. ſʒ de ſacramẽti aſſũptiõe locus erit tractãdi in tertia huius opis parte. de aſſũptione aũt nois diuini nũc agẽdũ ẽ. Aſſumitur autẽ diuinũ nomẽ ab hoĩe trip̃l'r. Uno° ꝑ modũ iuramenti ad ꝓp̃ia v̓ba ɔfirmãda. Alio° ꝑ modũ adiurationis ad alios iducẽdũ. ʒ° mõ ꝑ modũ inuocatiõis ad oꝛandum vel laudãdũ. p̊ ergo de iuramẽto agendũ ẽ. ¶ Circa qđ q̃runt̃ decẽ. p̊ q̃d ſit iuramẽtũ. z°. vtrũ ſit licitũ. ʒ° q̃ ſint comites iuramẽti. 4°. cui⁹ v̓tutis ſit actus. ſ°. vtrũ ſit appetẽdũ ꝛ frequẽtandũ tanq̃ʒ vtile ꝛ bonũ. 6°. vtrũ liceat iurare ꝑ creaturã. 7°. vtrũ iuramẽtũ ſit obligatoꝛiũ. 8°. q̃ ſit maioꝛ obligatio. vtrũ iuramẽti vl' voti. 9°. vtrũ in iuramẽto poſſit diſpẽſari. x°. q̃ñ ꝛ in q̃b⁹ liceat iurare.

Ad pꝛimum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ q̃ iurare non ſit teſtẽ deũ inuocare. Quicunqꝫ enĩ iducit auctoritatẽ ſacre ſcripture: iducit deũ in teſtimoniũ cui⁹ v̓ba ꝓponũt̃ in ſacra ſcriptura. ſi ḡ iurare ẽ teſtẽ deũ iuocare. q̃cũqꝫ inducit auctoritatẽ ſacre ſcripture: iuraret. hoc aũt ẽ falſuʒ. ḡ ꝛ p̊mũ. ¶ P̃. Ex hoc q̃ aliq̃s iducit aliquẽ in teſtẽ: nihil ei reddit. ſʒ ille q per deũ iurat aliq̃d deo reddit. dr̃. n. Mat. ſ. Reddes dñõ iuramẽta tua. Et Aug. dic̃ q̃ iurare ẽ ius v̓itatis deo reddere. ḡ iurare nõ ẽ deũ teſtẽ iuocare. ¶ P̃. Aliđ ẽ offĩm iudicis: ꝛ aliđ teſtis: vt ex ſupradictis pʒ: ſʒ q̃ñqꝫ iurãdo iploꝛat hõ diuũ iudiciũ: ſʒ illđ p̃s. Reddidi retribuẽtib⁹ mihi mala: decidã merito ab inimicis meis ĩanis. ḡ iurare nõ ẽ teſtẽ deũ inocare. ¶ Sʒ ɔ̃ ẽ qđ Aug. dic̃ i quodã ſ̃mõe de piurio: Quid ẽ iurare ꝑ deũ niſi teſtis ẽ de⁹. ¶ R̃n̄. dõʒ: q̃ ſic ap̄ls dic̃ ad Heb. 6. Juramẽtũ ad ɔfirmationẽ oꝛdiat̃. ɔfirmatio ãt i ſcibilib⁹ per rõnẽ fit: q̃ ꝓcedit ex aliq̃b⁹ nãl'r notis: q̃ ſunt ĩfallibil'r v̓a. ſed particularia facta contingentia hoĩum non poſſunt ꝑ rõnẽ neceſſariã ɔfirmari. ꝛ iõ ea que de his dicũtur ſolent confirmari ꝑ teſtes. Sʒ humanũ teſtimoniũ non eſt ſufficiens ad hmõi ɔfirmandũ ꝓpter duo. Pꝛimo quidem ꝓpter defectũ veritatis humane: qꝛ plurimi in mẽdaciũ labunt̃: ſ̃m illud p̃s. Os eoꝝ locutũ ẽ mendaciuʒ. z° ꝓpter defectũ cognitionis: qꝛ hoĩes nõ poſſunt cognoſcere neqꝫ futura neqꝫ coꝛdiũ occulta vel etiã abẽtia: de quib⁹ tñ homines loquuntur: ꝛ expedit rebus humanis vt certitudo aliqua de his habeat̃. ꝛ ideo neceſſariuʒ fuit recurrere ad diuuʒ teſtimoniũ: qꝛ deus neqꝫ mentiri poteſt: neqꝫ eũ aliquid latet: aſſumere aũt deũ in teſteʒ dr̃ iurare: qꝛ quaſi ꝓ iure ĩtroductũ ẽ: vt qđ ſub iuocatione diuini teſtimonij dr̃ ꝓ vero habeat̃. diuinum aũt teſtimoniũ q̃ñqꝫ iducit̃ ad aſſerẽdũ p̃ñtia vel p̃terita: ꝛ hoc dr̃ iuramẽtũ aſſertoꝛiũ. q̃ñqꝫ aũt inducit̃ diuinuʒ iuramentũ ad ɔfirmandũ aliquid futuꝝ: ꝛ hoc dr̃ iuramentũ ꝓmiſſoꝛiuʒ. Ad ea vero que ſunt neceſſaria ꝛ ꝑ rõnem inueſtiganda: non inducit̃ iuramentuʒ. deriſibile. n. videtur ſiquis in diſputatõe alicuius ſcie vellet ꝓpoſitũ ꝑ iuramentũ ꝓbare. ¶ Ad p̃ᵐ ḡ dõʒ: q̃ aliđ eſt teſtimonio dei vti iã dato. qđ fit cũ aliq̃s auctoritatẽ ſacre ſcripture iducit. ꝛ aliud eſt teſtimoniũ dei iploꝛare vt exhibẽdũ: qđ fit in iuramento. ¶ Ad zᵐ dõm q̃ dr̃ aliq̃s reddere iuramẽta deo ex hoc q̃ iplet illđ qđ iurat: vel qꝛ hoc ipſo q̃ ĩuocat deũ teſtẽ: recognoſcit eũ habere oĩuʒ cognitionem ꝛ infallibilẽ veritatẽ. ¶ Ad ʒᵐ dõʒ: q̃ alicuius teſtimoniũ ĩuocatur ad hoc q̃ teſtis inuocatus veritatem manifeſtet circa ea que dicuntur. Deus aũt manifeſtat an vex ſit qđ dr̃ dupl'r. Uno modo ſimpl'r reuelãdo veritatem: vel ꝑ ĩternam inſpirationẽ: vel etiã ꝑ facti denudationẽ: dũ. ſ. ꝓducit in publicũ ea que erant occulta. Alio modo ꝑ penã mentiẽtis. ꝛ tunc ſimul eſt iudex ꝛ teſtis: dũ puniendo mendacẽ manifeſtat mẽdaciũ. Et ideo duplex eſt modus iurandi. Unus q̃deʒ ꝑ ſimplicẽ dei cõteſtationẽ ſicut cũ aliquis dicit: eſt mihi deus teſtis: vel coꝛaʒ deo loquoꝛ: vel ꝑ deũ: quod idẽ ẽ vt dicit Aug. Alius modus iurandi ẽ ꝑ execrationẽ: dũ. ſ. aliquis ſe: vel aliq̃d ad ſe ptinens ad penã obligat: vt ſit vex qđ dicitur.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Uidet̃ q̃ non ſit licitũ iurare. Nihil. n. qđ ꝓhibetur in lege diuina eſt licitũ. ſed iuramẽtũ ꝓhibetur in lege diuina. Matth. ſ. Ego dico vobis nõ iurare oĩo ꝛc̃. Et Jaco. ſ. dr̃. Ante oĩa f̃res mei nolite iurare. ḡ iuramentũ eſt illici

tū. ¶ P̄. Jd qḋ ē a malo vr̄ eē illicitū: qꝛ vt dr̄ Mat. 7. Nō
pōt arboꝛ mala fruct⁹ bonos facere. ſꝫ iuramētū ē a malo.
dr̄. n. Matth. 5. Sit āt ſmo vr̄: ē ē: nō nō: qḋ āt his abūdan
ti⁹ ē a malo ē. ğ iuramētū vr̄ eē illicitū. ¶ P̄. Exquirere ſi
gnū diuine ꝓuidētie ē tētare deū: qḋ ē oīno illicitū: ſꝫ illud
Deut. 6. Nō tētabis dn̄ꝫ deū tuū. ſꝫ ille q iurat vr̄ exqrere
ſignū diuine ꝓuidētie dū petit diuinꝫ teſtimoniuꝫ qḋ ē p ali
quē euidētē effectū. ğ videt̄ ꝙ iuramētum ſit oīo illicitū.
¶ Sꝫ ꝯ ē qḋ dr̄ Deut. 6. Dn̄ꝫ deū tuū timebis: ꝛ p nomen
ei⁹ iurabis. ¶ Rn̄ᵒ. dōm: ꝙ nihil ꝓhibꝫ aliqd eē ſm ſe bo
nū qḋ tn̄ cedit in malū ei⁹ q nō vtit̄ eo ꝯueniēter: ſic ſume
re euchariſtiā ē bonū. ꝛ tn̄ q idigne ſumit iudiciū ſibi man
ducat ꝛ bibit: vt dr̄. i. ad Coꝛ. 11. Sic ğ i ꝓpoſito dōm ē ꝙ iu
ramētū ſm ſe ē licitū ꝛ honeſtū: qḋ pꝫ ex oꝛigine ꝛ ex fine.
Ex oꝛigine qdeꝫ: qꝛ iuramentū eſt introductū ex fide qua
hoīes credūt deuꝫ hr̄e ifallibilē veritatē ꝛ vlem oīum co
gnitionē ꝛ ꝓuiſionē. Ex fine aūt qꝛ iuramētū iducit̄ ad iu
ſtificandū hoīes ꝛ ad finiendū ꝯtrouerſias: vt dr̄ ad Heb.
6. Sꝫ iuramētū cedit in malū alicui ex eo ꝙ male vtit̄ eo
.i. ſine neceſſitate ꝛ cautela debita. videt̄. n. paruaꝫ reuerē
tiā hr̄e ad deū q eū ex leui cā teſtē iducit qḋ nō ꝓſumeret
etiā de aliquo viro honeſto. Jmmiet etiā piculū piurij: qꝛ
de facili hō in verbo delinqt: ſm illud Jaco. 3. Si qs i ver
bo nō offendit: hic pfect⁹ ē vir. Vn̄ ꝛ Eccli. 23. dr̄ Juratio
ni nō aſſueſcat os tuū: multi. n. caſus i illa. ¶ Ad p᷑ᵐ ğ dōꝫ:
ꝙ Hierony. ſup Matth. dic̄. Cōſidera ꝙ ſaluatoꝛ n̄ p deū
iurare ꝓhibuerit: ſꝫ p celū ꝛ terrā. hanc. n. p elemēta iuran
di peſſimā cōſuetudinē habere iudei noſcunt̄. ſꝫ iſta n̄ſio
nō ſufficit: qꝛ Jacobus addidit: neqꝫ p aliud qḋcunqꝫ iura
mentū. Et iō dōm ē ꝙ ſic̄ Aug. dicit in lib. ꝯ mēdacium: ꝙ
apl's in epiſtolis ſuis iurans oſtendit quō accipiendū eſſet
qḋ dictū eſt: dico vobis non iurare oīno: ne. ſ. iurādo ad fa
cilitatē iurādi ꝑueniatur: ꝛ ex facilitate iurandi ad cōſue
tudinē: ꝛ a cōſuetudine in piuriū decidat̄: ꝛ iō nō iuenit̄ iu
raſſe niſi ſcribēs vbi ꝯſideratio cautioꝛ non hꝫ liguā ꝓcipi
tē. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ ſic̄ Aug. d. c̄ in li. de ſmone dn̄i in mō
te. Si iurare cogeris: ſcias de nec̄itate venire ifirmitatis
eoꝝ qbus aliqd ſuades: q̄ vtiqꝫ ifirmitas malū ē: itaqꝫ nō
dixit: qḋ amplius ē malū eſt: tu. n. nō malū facis q bn̄ vte
ris iuratōe: vt alteri pſuadeas qḋ vtiliter pſuades: ſꝫ a ma
lo eſt illius cuius infirmitate iurare cogeris. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ
ꝙ ille qui iurat non tentat deum: quia non implorat diui
num auxilium abſqꝫ vtilitate ꝛ neceſſitate. ꝛ preterea nō
exponit ſe alicui periculo ſi deus teſtimonium adhibere
noluerit in pſenti. adhibebit aūt ꝓ certo teſtimoniū i fu
turo qn̄ illuminabit abſcondita tenebraꝝ: ꝛ manifeſtabit
cōſilia coꝛdiū: vt dr̄. i. ad Coꝛin. 4. ꝛ illud teſtimoniū nul
li iurāti deficiet vel pro eo vel contra eum.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ icōuenienter
ponant̄ tres comites iuramenti: vi
delicet iuſtitia: iudiciū: ꝛ veritas. Ea. n. quoꝝ vnū icludit̄
in altero nō ſūt ꝯnumeranda tanq̄ꝫ diuerſa: ſꝫ hoꝝ trium
vnū icludit̄ in altero: qꝛ vitas ē pars iuſtitie ſm Tulliuꝫ.
iudicium aūt eſt actus iuſtitie: vt ſupra habitū ē. ğ iconue
nienter ponunt̄ tres comites iuramēti. ¶ P̄. Multa alia
requirunt̄ ad iuramētū. ſ. deuotio ꝛ fides per quā creda
mus deū oīa ſcire ꝛ mētiri nō poſſe. ğ videt̄ ꝙ iſufficiēter
tres comites iuramēti enumerent̄. ¶ P̄. Hec tria in quo
libet ope hūano reqrenda ſunt. nihil. n. dꝫ fieri ꝯ iuſtitiaꝫ
aut veritatē: aut ſine iudicio ſm illud. i. ad Thimo. 5. Ni
hil faciens ſine piudicio. i. ſine ꝓcedenti iudicio. ğ hec tria
nō magis debēt aſſociari iuramēto q̄ꝫ alijs hūanis actib⁹.
¶ Sꝫ ꝯ eſt qḋ dr̄ Hiere. 4. Jurab. viuit dn̄s in vitate i iu
dicio ꝛ iuſtitia: qḋ exponēs Hiero. dic̄. Animaduertēdū ē
ꝙ iuſiurādū hos hꝫ comites. ſ. veritatē iudiciū ꝛ iuſtitiaꝫ.
¶ Rn̄ᵒ. dōm ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ eſt: iuramētū nō ē bonū ni
ſi ei q bn̄ vtit̄ iuramēto. ad bonū aūt vſum iuramēti duo
reqrunt̄. Primo qdē ꝙ aliqs nō leuiter: ſꝫ ex neceſſaria
cā ꝛ diſcrete iuret: ꝛ q̄tū ad hoc reqrit̄ iudiciū. ſ. diſcretio
nis ex pte iurātis. 2ᵒ q̄tū ad id qḋ per iuramētū ꝯfirma
tur: vt. ſ. neqꝫ ſit falſū: neqꝫ ſit aliqd illicitū: ꝛ q̄tuꝫ ad hoc
reqrit̄ vitas per quā aliqs iuramēto ꝯfirmat qḋ veꝝ ē: et
iuſtitia p quā ꝯfirmat qḋ licitū eſt. iudicio aūt caret iura
mentū icautū: veritate aūt iuramētū mēdax: iuſtitia āt iu
ramētū iniquū ſiue illicitū. ¶ Ad p̄muꝫ ğ dōꝫ ꝙ iudiciū
nō ſumit̄ hic ꝓ executōe iuſtitie: ſꝫ pro iudicio diſcretōis
vt dcm̄ eſt. neqꝫ ēt vitas hec accipit̄ ſm ꝙ ē ps iuſtitie: ſed
ſm ꝙ ē q̄dā ꝯditio locutiōis. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ deuotio ꝛ
fides ꝛ oīa hmōi q̄ exigunt̄ ad debitū modū iurādi: itelli
gunt̄ in iudicio: alia. n. duo ptinent ad rē de q̄ iurat̄: vt di
ctuꝫ ē: q̄uis poſſet dici ꝙ iuſtitia ptinet ad cām p quā iu
ratur. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ in iuramēto eſt periculū magnuꝫ:
tum ꝓpter dei magnitudinē c⁹ teſtimoniū iuocatur: tum
etiam ꝓpter labilitatē lingue humane cuius verba iura
mento cōfirmant̄. ꝛ iō hmōi magis requiruntur ad iura
mentum q̄ꝫ ad alios humanos act⁹.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ iuramētum
nō ſit actus religiōis ſiue latrie.
Actus. n. latrie ſunt circa aliq̄ ſacra ꝛ diuina. ſꝫ iuramēta
adhibent̄ circa ꝯtrouerſias hūanas: vt apl's dicit ad Heb
6. ğ iurare nō eſt act⁹ religiōis ſeu latrie. ¶ P̄. Ad religio
nē ptinet cultuꝫ deo offerre: vt Tulli⁹ dicit: ſꝫ ille q iurat
nihil deo offert: ſꝫ deū inducit in teſtē. ğ iurare nō ē actus
religiōis ſeu latrie. ¶ P̄. Finis religiōis ſeu latrie ē reue
rentiā deo exhibere. hoc aūt nō ē finis iuramēti: ſꝫ potius
aliqḋ verbū ꝯfirmare. ğ iurare nō ē act⁹ religiōis. ¶ Sꝫ
ꝯ eſt qḋ dr̄ Deut. 6. Dn̄m deū tuū timebis: ꝛ ipſi ſoli ſuies
ac per nomē illi⁹ iurabis. loqtur aūt ibi de ſuitute latrie.
ğ iurare eſt actus latrie. ¶ Rn̄ᵒ. dōm ꝙ ſic̄ ex dictis pꝫ: il
le q iurat iuocat diuinū teſtimoniū ad ꝯfirmādū ea q̄ dic̄.
nihil aūt ꝯfirmat̄ niſi p aliqd qḋ certius eſt ꝛ poti⁹. ꝛ iō in
hoc ipſo ꝙ hō per deū iurat ꝓfitet̄ deū potioꝛē: vtpote c⁹
veritas eſt idefectibil' ꝛ cognitio vl'is. ꝛ ſic deo aliquo mō
reuerētiā exhibet. Vn̄ ꝛ aplus dic̄ ad Heb. 6. ꝙ hoīes per
maioꝛes ſe iurāt. Et Hiero. dicit ſup Matt. ꝙ q iurat: aut
venerat̄ aut diligit eū per quē iurat. Phus ēt dic̄ in p̄ me
taph. ꝙ iuramētū eſt honoꝛabiliſſimū. exhibere aūt reue
rentiā deo ptinet ad religionē ſiue latriā. Vn̄ manifeſtuꝫ
eſt ꝙ iuramētū eſt act⁹ religiōis ſiue latrie. ¶ Ad p̄mū er
go dōꝫ ꝙ in iuramēto duo ꝯſiderant̄. ſ. teſtimoniū qḋ idu
cit̄: ꝛ hoc ē diuinū: ꝛ id ſup quo inducit̄ teſtimoniū: vel qḋ
facit nec̄itatē teſtimoniū iducēdi: ꝛ hoc ē hūanū. pertinet
ğ iuramētū ad religionē rōne p̄mi: nō aūt rōne ſecundi.
¶ Ad ſcḋm dōm ꝙ in hoc ipſo ꝙ aliqs aſſumit deū in te
ſtē per modū iuramēti ꝓfitet̄ eū maioꝛē: qḋ ptinet ad dei
reuerētiā: ꝛ ſic aliqd offert deo. ſ. reuerētiam ꝛ honoꝛem.
¶ Ad tertiū dōm ꝙ oīa q̄ facim⁹ debem⁹ i dei reuerētiā
facere. ꝛ iō nihil ꝓhibet ſi in hoc ipſo ꝙ itēdim⁹ hoīeꝫ cer
tificare deo reuerētiaꝫ exhibeam⁹. ſic. n. debem⁹ aliqd in
dei reuerentiā facere: vt ex hoc vtilitas ꝓximis ꝑueniat:
qꝛ ēt deus operat̄ ad ſuā glīaꝫ ꝛ noſtrā vtilitatē.

Ad quintum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ iuramētū ſit
appetēdū ꝛ frequētandū tanquā
vtile ꝛ bonū. Sicut. n. votū ē act⁹ latrie: ita ꝛ iuramētum:
ſꝫ facere aliqd ex voto ē laudabili⁹ ꝛ magis meritoꝛiū: qꝛ
votū ē actus latrie: vt ſupra dcm̄ ē. ğ pari rōne facere vel
dicere aliqd cū iuramēto eſt laudabili⁹: ꝛ ſic iuramētuꝫ ē
appetendū tanq̄ꝫ p ſe bonū. ¶ P̄. Hiero. dic̄ ſup Matt.
ꝙ q iurat: aut venerat̄ aut diligit eū per quē iurat: ſed ve
nerari aut diligere deū eſt appetendū tanq̄ꝫ p ſe bonū. ğ ꝛ
iuramentū. ¶ P̄. iuramentū oꝛdinat̄ ad ꝯfirmationē ſeu
certificationē: ſꝫ ꝙ hō ꝯfirmet ſuū dcm̄ bonū ē. ğ iuramē

tũ eſt appetendũ tanq̃ꝫ bonũ. ¶ Sꝫ ɔ̃ eſt qð dr̃ Eccl'ia.23. Uir multũ iurãs replebit̃ inigtate. Et Aug. dič in li.ɔ̃ mẽdaciũ: ꝙ preceptũ dñi de ꝓhibitione iuramenti ad hoc poſitũ eſt: vt q̃ɫtũ in te ẽ nõ affectes vt q̃ſi ꝑ bono cũ aliq̃ delectatione appetas iuſiurandũ. ¶ Rñ°. dõꝫ: ꝙ id qð non querit̃ niſi ad ſubueniẽdũ alicui defectui nõ numerat̃ inter ea q̃ ſunt ꝑ ſe appetẽda: ſꝫ iter ea q̃ ſũt neceſſaria: ſič pꝫ de medicina q̃ querit̃ ad ſubueniẽdũ ĩfirmitati. iuramẽtũ aũt querit̃ ad ſubueniẽdũ alicui defectui: quo. ſ. vn° hõ alteri diſcredit. ⁊ iõ iuramẽtũ nõ eſt hñdum iter ea q̃ ſunt ꝑ ſe appetẽda: ſꝫ iter ea q̃ ſunt huic vite nečãria: q̃bus idebite vtit̃ quicũq; eis vtit̃ vltra termĩos nečitatis. Uñ Aug. dič in li. de ſmone dñi in mõte. Qui itelligit nõ in bonis. i. ꝑ ſe appetendis: ſꝫ in neceſſarijs iuratione hñdaꝫ refrenat ſe q̃ɫtũ põt vt nõ ea vtat̃ niſi neceſſitas cogat. ¶ Ad p̃mũ g̃ dõm: ꝙ alia rõ eſt de voto ⁊ iuramento. nã ꝑ votũ aliq̃d in dei reuerentiã ordinamus. vnde ex hoc ĩpo fit religiõis actus. ſꝫ in iuramẽto ecõuerſo reuerẽtia diui nois aſſumitur ad ꝓximi ɔ̃firmationẽ: ⁊ iõ illud qð iuramẽto ɔ̃firmatur nõ ꝑpter hoc fit religionis actus: q2 ſm finẽ morales act° ſpẽs ſortiuntur. ¶ Ad 2m dõꝫ: ꝙ ille q̃ iurat vtit̃ q̃deꝫ veneratione aut dilectõe ei° ꝑ quẽ iurat: non aũt ordinat iuramẽtum ad venerandꝫ aut diligendum eum ꝑ quem iurat: ſꝫ ad aliq̃d aliud qð eſt neceſſariꝫ pñti vite. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ ſicut medicina eſt vtilis ad ſanandũ: ⁊ tñ quanto magis eſt virtuoſioꝛ tãto maius nocumentꝫ inducit ſi non debite ſumat̃: ita etiam iuramentũ vtile q̃dem eſt ad ɔ̃firmationem: tñ quãto eſt magis venerandũ tanto ẽ magis piculoſum niſi debite ĩducatur: q2 vt dr̃. Eccl'ia.23. Si fruſtrauerit. i. decepit fratrẽ delictum ipſius ſupra ipſum erit: ⁊ ſi diſſimulauerint: q̃ſi ꝑ ſimulationẽ iurando falſꝫ delinquit dupl'r: q2. ſ. ſimulata equitas eſt duplex inigtas. ⁊ ſi inuanum iurauerit. i. ſine debita cauſa ⁊ neceſſitate nõ iuſtificabitur.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ nõ liceat ꝑ creaturas iurare. Dicit̃. n. Matth.5. Ego dico vobis: non iurare oĩno: neq; ꝑ celum: neq; ꝑ terram: neq; ꝑ hieroſolymam: neq; ꝑ caput tuũ: qð exponens Hiery. dicit. Conſidera ꝙ hic ſaluatoꝛ non ꝑ deum iurare ꝓhibuit: ſed per celum ⁊ terram. ⁊c̃. ¶ P̃. Pena non debetur niſi culpe. ſed iurãti per craturas adhibetur pena. dicitur .n.22.q.1. Clericũ per creaturam iurantem acerrime obiurgandũ: ſi ꝑſtiterit in vitio excõmunicandum placuit. g̃ illicitum eſt per creaturas iurare. ¶ P̃. Iuramentum eſt actus latrie ſicut dictum eſt: ſꝫ cultus latrie non debet̃ alicui creature: vt pꝫ Ro.p̃. ergo nõ licet iurare per aliquam creaturã. ¶ Sed ɔ̃ ẽ qð Joſeph iurauit ꝑ ſaluteꝫ pharaonis: vt legit̃ Geñ.42. Ex ɔ̃ſuetudine ẽt iurat̃ ꝑ euãgeliũ: ⁊ per reliquias ⁊ ꝑ ſcõs. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſicut ſupra dcm̃ eſt duplex ẽ iuramẽtũ. Unũ q̃dẽ qð fit ꝑ ſimplicẽ cõteſtationẽ: inq̃ɫtũ. ſ. teſtimoniũ dei ĩuocat̃ ⁊ hoc iuramẽtũ innitit̃ diuine veritati ſič ⁊ fides. fides aũt ẽ ꝑ ſe q̃dẽ ⁊ p̃ncipaliter de deo q̃ eſt ipſa v̇itas: ſc̃dario aũt de creaturis ĩ q̃b° veritas dei relucet: vt ſupra habitũ ẽ: ⁊ ſil'r iuramẽtũ p̃ncipal'r refert̃ ad ipꝫ deũ c° teſtimoniũ inuocat̃: ſecũdario aũt aſſumunt̃ ad iuramẽtũ aliq̃ creature nõ ſm ſe: ſꝫ ĩquãtum in eis diuina veritas manifeſtat̃. ſič iuram° ꝑ euãgeliũ. i. ꝑ deũ cui° veritas in euãgelio manifeſtat̃: ⁊ ꝑ ſctõs q̃ hanc veritatẽ crediderũt ⁊ obſeruauerũt. Ali° aũt mod° iurãdi eſt ꝑ execrationẽ: ⁊ in hoc iuramẽto ĩducit̃ creatura aliq̃ vt in q̃ diuinũ iudiciũ exerceat̃. ⁊ ſic ſolet hõ iurare per caput ſuũ aut ꝑ filiũ ſuũ: aut per aliquã aliã rẽ quã diligit: ſič ⁊ apl's iurauit.2. ad Corin.p̃ dicẽs. Ego teſtẽ deũ ĩuoco in aĩam meã. Qꝫ aũt Joſeph per ſalutẽ pharonis iurauit: vtroq; mõ ĩtelligi põt: vel ꝑ modũ execratõis q̃ſi ſalutem pharaonis obligauerit deo: vel ꝑ modũ ɔ̃teſtatõis q̃ſi cõteſtando veritatẽ diuine iuſtitie: ad c° executionem p̃ncipes terre ɔ̃ſtituũt̃. ¶ Ad p̃mũ g̃ dõꝫ ꝙ dñs ꝓhibuit iurare per creaturas: ita ꝙ eis adhibeat̃ reuerẽtia diuina. Uñ Hiero. ibidẽ ſubdit: ꝙ iudei ꝑ angelos ⁊c̃. hmõi iurãtes creaturas venerabant̃ dei honoꝛe. ⁊ eadẽ rõne punit̃ ſm canones cleric° ꝑ creaturã iurãs: qð ad blaſphemiã infidelitatis ꝑtinet. Uñ in ſequenti ca. dr̃. Si q̃s ꝑ capillum dei vel caput iurauerit: vel alio° blaſphemia ɔ̃ deꝫ vſus fuerit: ſi in eccleſiaſtico ordine eſt deponat̃. Et ꝑ hoc ꝑꝫ rñſio ad ſcðm. ¶ Ad 3m dõꝫ ꝙ cultus latrie adhibet̃ ei c° teſtimoniũ iurãdo ĩuocat̃. ⁊ iõ ꝑcipit̃ Exo.23. Per nomẽ externoꝝ deorum nõ iurabitis: nõ ẽt exhibet̃ cult° latrie creaturis q̃ in iuramẽto aſſumunt̃ ſm modos p̃dictos.

Ad ſeptimum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ iuramẽtum nõ hẽat vim obligãdi. Inducit̃. n. iuramẽtũ ad ɔ̃firmandũ veritatẽ ei° qð dr̃: ſꝫ q̃ñ aliquis dič aliq̃d de futuro: verũ dicit ẽt ſi nõ eueniat qð dicit: ſič Paulus q̃uis nõ iuerit Corinthũ ſič dixerat non tñ eſt mẽtitus vt pꝫ.2. ad Corin.p̃. g̃ videt̃ ꝙ iuramẽtũ nõ ſit obligatoriũ. ¶ P̃. Uirt° nõ eſt v̇tuti ɔ̃ria: vt dr̃ in p̃dicamẽtis: ſed iuramẽtũ ẽ actus v̇tutis: vt dcm̃ eſt: q̃ñq; aũt eẽt ɔ̃ v̇tutẽ aut in aliqð ei° ĩpedimẽtũ ſi q̃s ſeruaret id qð iurauit: ſič cũ aliq̃s iuret ſe facere aliqð pctm̃: vel cũ iurat deſiſtere ab aliquo ope v̇tutis. g̃ iuramẽtũ nõ eſt ſemꝑ obligatoriũ. ¶ P̃. Q̃ñq; aliq̃s inuitus ɔ̃pellit̃ ad hoc ꝙ ſub iuramẽto aliq̃d ꝓmittat: ſꝫ tales a iuramẽti nexib° ſũt ꝑ romanos põtifices abſoluti: vt habet̃ extra de iure iurã. c. verꝫ in ea. q. ⁊c̃. g̃ iuramẽtũ nõ ſemꝑ eſt obligatoꝛium. ¶ P̃. Nullus põt obligari ad duo oppoſita. ſꝫ q̃ñq; oppoſitꝫ ẽ qð ĩtẽdit iurãs ⁊ qð ĩtẽdit ille cui iuramẽtũ p̃ſtat̃. ergo iuramẽtũ nõ põt ſemꝑ eẽ obligatoriũ. ¶ Sꝫ ɔ̃ ẽ qð dr̃ Mat.5. Reddas dño iuramenta tua. ¶ Rñ°. dõm ꝙ obligatio refert̃ ad aliq̃d qð ẽ faciendũ vel dimittẽdum. vñ nõ videt̃ reſpicere iuramẽtũ aſſertoꝛiũ qð ẽ de pñti v'l de p̃terito: neq; ẽt iuramẽtũ de his q̃ ſunt ꝑ alias cãs fienda: ſič ſi q̃s iuramento aſſereret ꝙ cras pluuia eẽt futura: ſed ſolũ in his q̃ ſunt fienda ꝑ illũ q̃ iurat. Sicut aũt iuramẽtũ aſſertoꝛiũ qð eſt de p̃terito vel de pñti dꝫ hẽ veritatem: ita ẽt ⁊ iuramentũ de his q̃ ſunt fienda a nobis in futurum. ⁊ iõ vtrũq; iuramẽtũ hꝫ quãdam obligationẽ diuerſimode tñ: q2 in iuramẽto qð eſt de p̃terito vel pñti: obligatio eſt nõ reſpectu rei q̃ iam fuit vel ẽ: ſed reſpectu ipſius actus iurãdi: vt. ſ. iuret id qð iã verꝫ eſt vel fuit: ſed in iuramẽto qð p̃ſtat̃ de his q̃ ſunt fienda a nobis: obligatio cadit ecõuerſo ſuper rẽ quã aliq̃s iuramẽto firmauit. Tenet̃. n. aliq̃s vt faciat verum eẽ id qð iurauit: alioquin deeſt veritas a iuramẽto. Si aũt eſt talis res q̃ in eius p̃tate nõ fuit: deeſt iuramẽto diſcretõis iudiciũ: niſi forte qð erat ei poſſibile q̃ñ iurauit reddat̃ ei ĩpoſſibile per aliquẽ euentũ: puta cũ aliq̃s iurat ſe pecuniã ſoluturũ q̃ ei poſtmodũ vi vel furto ſubtrahit̃: tunc. n. videt̃ excuſat° eẽ a faciendo qð iurauit: licꝫ teneat̃ facere qð in ſe eſt: ſič etiã ſupra circa obligationẽ voti dixim°. Si vero ſit q̃dẽ poſſibile fieri: ſed fieri nõ debeat: vel q2 ẽ per ſe malũ: vel q2 ẽ boni ĩpeditiuũ: tũc iuramẽto deeſt iuſtitia. ⁊ ideo iuramẽtum nõ eſt ſeruãdũ in eo caſu quo eſt pctm̃ vel boni ĩpeditiuum: ſm. n. Aug. vtrũq; coꝝ vergit in deterioꝛẽ exitꝫ. Sic ergo dõm eſt ꝙ q̃cũq; iurat aliq̃d ſe factuꝝ obligat̃ ad id faciẽdũ: ad hoc ꝙ veritas ĩpleat̃: ſi tñ alij duo comites aſſint. ſ. iudiciꝫ ⁊ iuſtitia. ¶ Ad p̃mũ g̃ dõꝫ ꝙ aliud ẽ de ſimplici verbo: aliud de iuramẽto in quo diuinũ teſtimoniũ ĩploꝛat̃. ſufficit. n. ad veritatẽ verbi ꝙ aliq̃s dicat id qð ꝓponit ſe factuꝝ: q2 hoc iam verꝫ eſt in ſua cã. ſ. in ꝓpoſito facientis: ſed iuramẽtꝫ adhiberi nõ dꝫ niſi in re de qua aliq̃s firmit̃ certus eſt. ⁊ iõ ſi iuramẽtũ adhibeat̃ ꝓpter reuerentiã diuini teſtimonij qð ĩuocat̃: obligatur

homo vt faciat eé veꝝ id qͦ iurauit ꝺm ſuã poſſibilitatez:
niſi in deterioꝛẽ exitũ vergat: vt dcm̃ ẽ. ¶ Ad 2m dõꝫ: ꝙ iu
ramentũ põt vergere in deterioꝛẽ exitũ dupl'r. Uno° qꝛ
ab ipſo ꝑncipio hꝫ peioꝛẽ exitũ: vel qꝛ eſt ꝺm ſe malũ: ſicͭ cũ
aliqs iurat ſe ꝑpetratuꝝ adulteriũ. ſiue qꝛ ẽ maioꝛis boni i/
peditiuũ: puta cũ aliqs iurat ſe nõ ĩtratuꝝ religionẽ: vel ꝙ
nõ fiet clericus: aut ꝙ nõ accipiet ꝑlationẽ in quo caſu ex/
pedit eũ accipe: vel ſi qd aliõ ẽ hmõi. hmõi.n. iuramentũ a
ꝑncipio ẽ illicitũ: differẽter tñ: qꝛ ſiquis iuret ſe factuꝝ ali/
qͦ pctm̃: ⁊ peccat iurãdo: ⁊ peccat iuramentũ ſuando: ſiqs
aũt iurat ſe nõ factuꝝ aliqͦ meli° bonũ: qͦ tñ facere nõ te
net: peccat qdem iurãdo in qn̄tũ ponit obicẽ ſpũi ſcõ q ẽ bo
ni ꝑpoſiti ĩſpiratoꝛ: non tñ peccat iuramentũ ſeruando: ſꝫ
multo melius facit ſi nõ ſeruet. Alio° vergit in deterioꝛẽ
exitũ ꝑpter aliqd qͦ de nouo emerſerat qͦ fuit ĩpremedi
tatũ: ſicͭ pꝫ in iuramẽto Herodis q iurauit puelle ſaltãti ſe
datuꝝ qͦ petiſſet. hoc.n. iuramentũ poterat eẽ a ꝑncipe li
citũ ĩtellecta debita ꝯditione. ſ. ſi peteret qͦ dare deceret:
ſꝫ ĩpletio iuramẽti fuit illicita. Uñ Amb. dicͭ i ꝑ de offi. Eſt
ꝯ officiũ nõnunq̃ꝫ ꝑmiſſum ſoluere ſacrm̃: ſicͭ Herodes q
necem Joãnis ꝑſtauit ne ꝑmiſſuꝫ negaret. ¶ Ad 3m dõꝫ:
ꝙ in iuramẽto qͦ qs coact° facit duplex ẽ obligatio. Una
qdem q̃ obligat hoĩ cui aliqd ꝑmittit: ⁊ talis obligatio tol
lit ꝑ coactionẽ: qꝛ ille q vim ĩtulit: hic meretͭ vt ei ꝑmiſſuꝫ
non ſeruetͭ. Alia aũt eſt obligatio q̃ qs deo obligatͭ vt im/
pleat quod ꝑ nomen eius ꝑmiſit. ⁊ talis obligatio non tol
litur in foꝛo conſciẽtie: qꝛ magis debet damnũ tempoꝛale
ſuſtinere q̃ꝫ iuramentũ violare: põt tñ repetere in iudicio
qͦ ſoluit: vel ꝑlato denũciare: nõ obſtante ꝙ ꝯriũ iurauit:
qꝛ tale iuramẽtum vergeret in deterioꝛẽ exitũ: eſſet.n. cõ/
tra iuſtitiã publicã. Romani aũt pontifices ab hmõi iura
mentis hoĩes abſoluerunt: non q̃ſi decernẽtes hmõi iura/
menta non eẽ obligatoꝛia: ſꝫ q̃ſi huiuſmodi obligatões ex
iuſta cauſa relaxantes. ¶ Ad 4m dõm: ꝙ quando non eſt
eadez iurantis intentio ⁊ eius cui iurat: ſi hoc prouenit ex
dolo iurantis: debet iuramentum ſeruari ꝺm ſanum intel
lectum eius cui iuramentuꝫ preſtatur. Unde Jſidoꝛus di
cit: Quacunq̃ꝫ arte verboꝝ qs iuret: deus tamen qui ꝯſcie
teſtis eſt ita accipit ſicut ille cui iuratur ĩtelligit. Et ꝙ hoc
ĩtelligatͭ de doloſo iuramento patet per id quod ſubditur:
dupliciter reus fit: qui ⁊ nomen dei in vanum aſſumit: ⁊
proximum dolo capit: ſi autem iurans dolum non adhi/
beat: obligatur ſecundũ intentionem iurantis. Unde Gre
goꝛius dicit 27. moꝛaliũ. Humane aures talia verba no/
ſtra iudicãt: qualia foꝛis ſonant. diuina vero iudicia talia
foꝛis audiũt: q̃lia ex intimis ꝑferuntͭ.

Ad octauum ſic ꝑcedit. Videtͭ ꝙ maioꝛ ſit ob
ligatio iuramẽti q̃ꝫ voti. Uotũ.n.
eſt ſimplex ꝑmiſſio: ſꝫ iuramẽtũ ſupꝛa ꝑmiſſionẽ adhibꝫ
diuinum teſtimoniũ. ğ maioꝛ ẽ obligatio iuramẽti q̃ꝫ voti.
¶ P̃. Debilius ſolet ꝑ foꝛti° ꝯfirmari. ſꝫ votũ ĩterduꝫ cõ/
firmatͭ iuramẽto. ğ iuramẽtũ eſt foꝛti° q̃ꝫ votũ. ¶ P̃. Ob
ligatio voti cãtur ex animi deliberatõe: vt ſupꝛa dcm̃ eſt.
obligatio aũt iuramẽti cauſatͭ ex diuina veritate c° teſti/
moniũ ĩuocatͭ. cũ ğ veritas dei excedat deliberationẽ hu
manã: videtͭ ꝙ obligatio iuramẽti ſit foꝛtioꝛ q̃ꝫ obligatio
voti. ¶ Sꝫ ꝯ. Per votuꝫ obligatͭ aliqs deo: ꝑ iuramẽtuꝫ
aũt obligatͭ aliqs ĩterdũ hoĩ. magis aũt obligatͭ hõ deo q̃ꝫ
hoĩ. ğ maioꝛ eſt obligatio voti q̃ꝫ iuramẽti. ¶ Rñ°. dõꝫ ꝙ
vtraq̃ꝫ obligatio. ſ. voti ⁊ iuramẽti cãtur ex aliquo diuino
aliter tñ ⁊ al'r. nã obligatio voti cãtur ex fidelitate quã dõ
debem°: vt. ſ. ei ꝑmiſſum ſoluam°. obligatio aũt iuramen
ti cãtur ex reuerẽtia quã debem° ei ex q̃ tenemur ꝙ veri/
ficem° id qͦ per nomẽ ei° ꝑmittim°. oĩs aũt ĩfidelitas ir/
reuerentiã ꝯtinet: ſed nõ ꝯuertitͭ. videtͭ.n. ĩfidelitas ſubi
ad dñm eẽ maxia irreuerentia. ⁊ iõ votuꝫ ex rõne ſua ma
gis eſt obligatoꝛiũ q̃ꝫ iuramẽtũ. ¶ Ad ꝑmũ ğ dõꝫ ꝙ votũ
eſt ꝑmiſſio nõ q̃cunq̃ꝫ: ſꝫ deo facta: cui ĩfidelẽ eſſe grauiſſi
mum ẽ. ¶ Ad ſcõꝫ dõꝫ ꝙ iuramẽtũ nõ adhibetͭ voto q̃ſi
aliqd firmi°: ſed vt per duas res ĩmobiles maioꝛ firmitas
habeatͭ. ¶ Ad 3m dõm ꝙ deliberatio aĩ dat firmitatẽ vo/
to q̃ꝫtũ ex ꝑte vouentis eſt: habet tamẽ maioꝛem firmita/
tis cãm ex parte dei cui votum offertur.

Ad nonum ſic ꝑcedit. Videtͭ ꝙ null° poſſit diſ
penſare in iuramẽto. Sicut.n. veri/
tas requiritͭ ad iuramẽtum aſſertoꝛiũ qͦ ẽ de ꝑterito vel
pñti: ita ad iuramẽtũ ꝑmiſſoꝛiũ qͦ eſt de futuro. ſed nll's
põt cũ aliquo diſpenſare ꝙ de pñtib° vel ꝑteritis iuret ꝯ
veritatẽ. ğ ẽt nullus põt diſpẽſare ꝙ nõ faciat aliqs eẽ ve
rũ id qͦ cũ iuramẽto in futuꝝ ꝑmiſit. ¶ P̃. Juramẽtuꝫ
ꝑmiſſoꝛiũ ĩducitͭ ad vtilitatẽ ei° cui fit ꝑmiſſio: ſꝫ ille vt
videtͭ nõ põt relaxare: qꝛ eſt ꝯ reuerẽtiã diuinaꝫ. ğ multo
minus ꝑ aliquẽ põt ſuꝑ hoc diſpẽſari. ¶ P̃. Jn voto qlibꝫ
epũs põt diſpẽſare: exceptis qbuſdam votis q̃ ſoli pape re/
ſeruantͭ: vt ſupꝛa habitũ eſt. ğ pari rõne in iuramẽto ſi eẽt
diſpẽſabile qlibet epus poſſet diſpẽſare: qͦ tamẽ videtͭ eẽ
ꝯtra iura. nõ ergo videtͭ ꝙ in iuramẽto poſſit diſpenſari.
¶ Sed ꝯ eſt ꝙ votũ eſt maioꝛis obligatõis q̃ꝫ iuramẽtũ:
vt ſupꝛa dcm̃ eſt: ſed in voto põt diſpẽſari. ğ in iuramẽto.
¶ Rñ°. dõm ꝙ ſicut ſupꝛa dcm̃ ẽ nccitas diſpẽſatiõis tã
in iuramẽto q̃ꝫ in voto ẽ ꝑpter hoc ꝙ id qͦ in ſe vl' vl'r cõ
ſideratum eſt vtile ⁊ honeſtũ. ⁊ ꝺm aliquẽ ꝑticularẽ euen
tum põt eſſe ĩhoneſtum ⁊ nociuum qͦ nõ põt cadere nec
ſub lege nec ſub voto. Qꝛ aũt aliqd ſit ĩhoneſtum vel no/
ciuum repugnat his q̃ debẽt attendi in iuramento. naꝫ ſi
ſit ĩhoneſtum repugnat iuſtitie. ſi ſit nociuuꝫ repugnat iu
dicio. ⁊ ideo pari rõne etiam in iuramento diſpẽſari põt.
¶ Ad ꝑmũ ğ dõꝫ ꝙ diſpẽſatio q̃ fit in iuramẽto nõ ſe ex/
tendit ad hoc ꝙ aliqd ꝯ iuramẽtuꝫ fiat. hoc.n. eſt ĩpoſſibi
le cũ obſeruatio iuramẽti cadat ſub ꝑcepto diuino: qͦ eſt
ĩdiſpenſabile: ſꝫ ad hoc ſe extẽdit diſpẽſatio iuramenti vt
id qͦ ſub iuramẽto cadebat: ſub iuramẽto nõ cadat quaſi
nõ exiſtẽs debita mã iuramẽti. ſicͭ ⁊ de voto ſupꝛa dixim°.
mã aũt iuramẽti aſſertoꝛꝫ quod eſt de ꝑterito vel pñti: in
quãdã neceſſitatẽ iã tranſit: ⁊ ĩmutabilis facta eſt. ⁊ iõ di/
ſpenſatio nõ refertͭ ad mãm: ſed refertͭ ad ipm actũ iura/
menti. vñ talis diſpẽſatio directe eẽt ꝯ ꝑceptũ diuinũ. ſed
mã iuramẽti ꝑmiſſoꝛꝫ eſt aliqd futuꝝ qͦ variari põt: ita
. ſ. ꝙ in aliquo euentu põt eſſe illicitũ ⁊ nociuuꝫ: ⁊ per cõſe
quens nõ eſſet debita mã iuramẽti. ⁊ iõ diſpenſari põt in
iuramento ꝑmiſſoꝛio: qꝛ talis diſpẽſatio reſpicit mãm iu/
ramenti ⁊ nõ ꝯriatͭ ꝑcepto diuĩo de iuramẽti obſeruatio/
ne. ¶ Ad 2m dõm ꝙ homo põt alteri ꝑmittere aliqd ſub
iuramẽto dupl'r. Uno° qñ ꝑmittit aliqd pertinẽs ad vti/
litatẽ ipſius: puta ſi ſub iuramẽto ꝑmittat ſe ſeruiturũ ei:
vel pecuniã datuꝝ: ⁊ a tali ꝑmiſſiõe põt abſoluere ille cui
ꝑmiſſio facta eſt: ĩtelligitͭ.n. iam ei ſoluiſſe ꝑmiſſuꝫ qñ fa
cit deo eo ꝺm eius vtilitatẽ. Alio° ꝑmittit aliqs alteri qͦ
ꝑtinet ad honoꝛẽ dei: vel vtilitatem alioꝝ: puta ſi aliquis
iuramẽto ꝑmittat alicui ſe intraturuꝫ religionem vel ali
quod opus pietatis factuꝝ. ⁊ tunc ille cui ꝑmittitͭ nõ põt
abſoluere ꝑmittentẽ: qꝛ ꝑmiſſio nõ eſt facta ei ꝑncipali/
ter: ſed deo: niſi foꝛte ſit ĩterpoſita cõditio rõne cui° poſſit
. ſ. ſi illi videbitͭ cui ꝑmittitͭ: vel aliquid aliud tale. ¶ Ad
3m dõm ꝙ qñq̃ꝫ illud qͦ cadit ſub iuramento ꝑmiſſoꝛio
eſt manifeſte repugnãs iuſtitie: vel qꝛ eſt pctm̃: ſicͭ cuꝫ ali/
quis iurat ſe facturũ homicidiuꝫ: vel qꝛ eſt maioꝛis boni
ĩpeditiuũ: ſicut cum aliqs iurat ſe nõ intraturum religio/
nem. ⁊ tale iuramentũ diſpenſatiõe nõ indiget: ſed in pri/
mo caſu tenetͭ aliqs tale iuramẽtũ nõ ſeruare. in ſcõo aũt
caſu licitum eſt ⁊ ſeruare ⁊ nõ ſeruare: vt ſupꝛa dictuꝫ eſt.
Qñq̃ꝫ vero aliqd ſub iuramẽto ꝑmittitͭ de quo dubiuꝫ ẽ

vtrũ ſit licitũ vel illicitũ: ꝓficuũ vel nociuum: aut ſimplr aut in aliquo caſu. ⁊ in hoc põt quilibꝫ ep̃s diſpenſare. Quãdoqꝫ vero ſub iuramẽto ꝓmittiť aliqd qḋ eſt manifeſte licitũ ⁊ vtile. ⁊ in tali iuramento nõ videť hr̃e locũ diſpẽſatio vel cõmutatio niſi aliqd melius occurrat ad cõez vtilitatẽ faciendũ: qḋ maxime videť ꝑtinere ad ꝑtãtẽ pape q̃ hꝫ curã vl̃is eccl̃ie: vel etiã abſoluta relaxatio: qḋ etiã ad papã ꝑtinet. ⁊ in oĩbus generalr̃ que ad diſpẽſationẽ rerũ eccl̃iaſticaꝝ ꝑtinent: ſuꝑ quas hꝫ plenitudinẽ ꝑtãtis: ſicut ⁊ ad vnũquẽqꝫ ꝑtinet irritare iuramẽtum qḋ a ſibi ſubditis factũ ẽ circa ea que eius poteſtati ſubduntur: ſicut pr̃ põt irritare iuramentum puelle: ⁊ vir vxoris: vt dr̃ Numeri. 30. ſicut ⁊ ſupra de voto dictum eſt.

Ad decimum ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ iuramẽtũ nõ ĩpediatur ꝑ aliquã ꝯditionẽ ꝑſone vel tp̃is. Iuramẽtũ. n. ad cõfirmationẽ ĩducitur: vt pꝫ ꝑ apl̃m ad Heb. 6. ſꝫ cuilibꝫ ꝯuenit ꝯfirmare dc̃m ſuum: ⁊ quolibꝫ tp̃e. ergo videť ꝙ iuramẽtũ nõ ĩpediatur ꝑ aliquã ꝯditionẽ ꝑſone vel tp̃is. ¶ P. Maius eſt iurare ꝑ deũ q̃ꝫ per euãgelia. Vñ Chryſo. dic. Si aliq̃ cã fuerit: modicũ videť facere q̃ iurat ꝑ deũ. ſꝫ q̃ iurat ꝑ euãgelia mai⁹ aliqd feciſſe videť: q̃bus dõm ẽ: ſtulti ſcripture ꝓpter deũ facte ſunt nõ deus ꝓpter ſcripturas: ſed cuiuſlibet ꝯditionis ꝑſone ⁊ quolibꝫ tp̃e in cõi locutiõe ꝯſueuerũt iurare ꝑ deũ. ergo multo magis lic. tñ ẽ eis iurare ꝑ euãgelia. ¶ P. Idẽ nõ cauſatur ex ꝯrijs cãis: q2 ꝯrie cãe ſunt ꝯrioꝝ. ſꝫ aliq̃ excludunť a iuramẽto ꝓpter defectũ ꝑſone ſicut pueri añ q̃tuordecim ãnos. ⁊ ẽt illi q̃ ſemel fuerũt ꝑiuri. nõ ergo vr̃ ꝙ aliq̃ ꝓhibeanť iurare vel ꝓpter dignitatẽ: ſicut clerici. aut ẽt ꝓpter tp̃is ſolẽnitatem. ¶ P. Nullus hõ viuẽs in hoc mũdo ẽ tante dignitatis ſicut angelus. dr̃. n. Matth. 11. ꝙ q̃ minor ẽ in regno celoꝝ: maior ẽ illo. ſ. Ioãne baptiſta adhuc in mũdo viuẽte. ſꝫ angelo ꝯuenit iurare. dr̃. n. Apoca. 10. ꝙ angelus iurauit ꝑ viuẽtẽ in ſecula ſeculoꝝ. ergo nullus hõ ꝓpter dignitatẽ dꝫ excuſari a iuramẽto. ¶ Sꝫ ꝯ ẽ qḋ habeť. 2. q. 5. Preſbr̃ vice iuramẽti ꝑ ſcãꝫ ꝯſecrationẽ interrogeť. Et. 22. q. 5. dr̃: Nullus ex eccleſiaſtico ordine cuiq̃ꝫ laico q̃cq̃ꝫ ſuꝑ ſcã euãgelia iurare preſumat. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ ĩ iuramẽto duo ſunt conſiderãda. Vnũ q̃dem ex ꝑte dei cuius teſtimoniũ inducitur. ⁊ q̃tum ad hoc debeť iuramẽto maxĩa reuerẽtia. ⁊ ꝓpter hoc a iuramento excluduntur pueri ante annos pubertatis q̃ non coguntur ad iurandum: q2 nondum hñt ꝑfectũ vſum rõnis quo poſſint cũ reuerẽtia debita iuramẽtũ ꝑſtare. Et iterũ ꝑiuri q̃ ad iuramẽtum non admittunť: quia ex retroactis ꝓſumitur ꝙ debitã reuerentiã iuramento nõ exhibebunt. Et ꝓpter hoc ẽt vt iuramẽto debita reuerẽtia exhibeať dr̃. 22. q. 5. Honeſtũ eſt vt q̃ in ſanctis audet iurare hoc ieiunus faciat cũ oĩ honeſtate ⁊ timore dei. Aliud aũt eſt ꝯſiderandũ ex ꝑte hoĩs cui⁹ dc̃m iuramẽto cõfirmatur. nõ. n. indiget dc̃m hoĩs ꝯfirmatiõe: niſi q2 de eo dubitatur. hoc aũt derogat dignitati ꝑſone vt dubiteť de v̾itate eoꝝ q̃ dicit. ⁊ iõ ꝑſonis magne dignitatis nõ ꝯuenit iurare: ꝓpter qḋ dr̃. 2. q. 4. c. Si q̃s pſbyter. Et ſacerdotes ex leui cã iurare nõ debẽt: tñ ꝓ aliqua neccitate vel magna vtilitate licitũ eſt eis iurare: ⁊ ꝑcipue ꝓ ſpũalibus negocijs ꝓ q̃bus ẽt iuramenta cõpetit ꝑſtare in ſolẽnibus dieb⁹ q̃b⁹ eſt ſpũalibus reb⁹ vaccandũ: nõ aũt tũc ſunt iuramẽta ꝑſtanda ꝓ reb⁹ tẽporalib⁹ niſi forte ex magna neccitate. ¶ Ad ꝑmũ ergo dõꝫ ꝙ q̃dam ſunt q̃ dc̃m ſuũ cõfirmare nõ pñt ꝓpter defectum eoꝝ. ⁊ q̃dam ſũt quoꝝ dc̃m adeo dꝫ eẽ certum ꝙ cõfirmatione nõ egeat. ¶ Ad ſc̃m dõm ꝙ iuramẽtũ ſm ſe cõſideratũ tãto forti⁹ eſt: ⁊ magis obligat: q̃ꝫto mai⁹ eſt id per qḋ iurať: vt Aug. dicit ad Publicolã. ⁊ ſm hoc maius eſt iurare per deũ q̃ꝫ ꝑ euãgelia: ſꝫ põt eẽ ecõuerſo ꝓpter modum iuramẽti: vtpote ſi iuramẽtũ qḋ fit per euãgelia fiat cum quadã deliberatiõe ⁊ ſolẽnitate: iuramẽtũ aũt qḋ fit per deũ fiat leuiter ⁊ abſq̃ꝫ deliberatiõe. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ nihil ꝓhibet aliqḋ tolli ex ꝯrijs cauſis ꝑ modũ ſuꝑabundãtie ⁊ defectus. ⁊ hoc mõ aliq̃ ĩpediuntur a iuramẽto: q2 ſunt maioris auctoritatis q̃ꝫ ꝙ eos iurare deceat: aliq̃ vero q2 ſunt minoris auctoritatis q̃ꝫ ꝙ eorũ iuramẽto ſtetur. ¶ Ad 4ᵐ dõm ꝙ iuramẽtũ angeli induciť nõ ꝓpter defectum ipſi⁹ quaſi nõ ſit eius ſimplici dicto credendũ: ſed ad oſtendendum id qḋ dr̃ ex infallibili dei diſpoſitione ꝓcedere: ſicut ẽt ⁊ d̃s aliq̃ñ ĩ ſcripturis iurãs: induciť ad oſtendendũ ĩmobilitatẽ ei⁹ qḋ dr̃: ſicut apl̃s dicit ad Heb. 6.

¶ De aſſũptiõe diuini noĩs ꝑ modũ adiuratiõis. Qõ. XC.

DEinde conſiderãdũ eſt de aſſumptione diuini nominis per modum adiurationis. ¶ Et circa hoc q̃runtur tria. Primo vtrũ liceat adiurare hoĩes. 2° vtꝝ liceat adiurare demones. 3° vtrum liceat adiurare irrationales creaturas.

Ad primum ſic ꝓcediť. Videť ꝙ nõ liceat hoĩnẽ adiurare. Dicit. n. Origenes ſuꝑ Mat. Eſtimo q̃m nõ oꝫ vt vir q̃ vult ſm euãgeliũ viuere adiuret alteꝝ. ſi. n. iurare nõ licet q̃ꝫtũ ad euãgelicũ xp̃i mandatũ: notũ eſt q2 nec adiurare alteꝝ licet. ¶ P. Manifeſtũ eſt q̃m ꝑnceps ſacerdotũ Ihm illicite adiurauit per deũ viuũ. ¶ P. Quicũq̃ꝫ adiurat aliquẽ quodammodo ip̃m ꝯpellit: ſꝫ nõ licet aliũ inuitũ cogere. ergo videť ꝙ nec liceat aliũ adiurare. ¶ P. Adiurare ẽ aliquẽ ad iurãdum ĩducere: ſꝫ ĩducere aliquẽ ad iurãdũ eſt ſuꝑioꝝ q̃ inferioribus iuramẽta ĩponũt. ergo ĩferiores ſuꝑiores ſuos nõ pñt adiurare. ¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ ẽt deũ per aliqua ſacra obſecramus eũ obteſtãtes. apl̃s ẽt fideles obſecrat per miam dei: vt pꝫ Ro. 12. Qḋ vr̃ ad quãdã adiurationẽ ꝑtinere. ergo licitum ẽ alios adiurare. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ille q̃ iurat iuramento ꝓmiſſorio ꝑ reuerẽtiã diuini noĩs qḋ ad confirmationẽ ſue ꝓmiſſiõis ĩducit ſeip̃m obligat ad faciẽdũ qḋ ꝓmittit qḋ eſt ſeip̃m ĩmobilr̃ ordinare ad aliqd agendũ. ſicut aũt hõ ſeip̃m ordinare põt ad aliqd agẽdũ: ita ẽt alios ſuperiores q̃dẽ depcando: inferiores aũt ĩperando: vt ex ſupra dcĩs pꝫ. cũ ergo vtraq̃ꝫ ordinatio ꝑ aliqḋ diuinũ ꝯfirmať eſt adiuratio. In hoc tñ differũt ꝙ hõ ẽ ſuoꝝ actuũ dñs: nõ aũt eſt dñs eoꝝ q̃ ſunt ab alio agẽda. ⁊ ideo ſibiipſi põt neceſſitatẽ ĩponere ꝑ diuini noĩs ĩuocationẽ: nõ aũt hanc neceſſitatẽ põt alijs ĩponere niſi ſubditis quos põt ex debito ꝑſtiti iuramẽti ꝯpellere. Si ergo aliq̃s ꝑ ĩuocationẽ diuini noĩs vel cuiuſcũq̃ꝫ rei ſacre alicui nõ ſibi ſubdito adiurãdo neceſſitatẽ agẽdi aliqd ĩponere ĩtendat ſicut ĩponit ſibiipſi iurãdo: talis adiuratio illicita eſt: q2 vſurpat ꝑtãtẽ in aliũ quã nõ hꝫ: tñ ꝓpter aliquã neccitatẽ ſuꝑiores ĩferiores ſuos tali gñe adiuratiõis ꝯſtringere pñt. Si vero ĩtẽdat ſolũmõ per reuerẽtiã diuini noĩs vel alicui⁹ rei ſacre aliqd ab alio obtinere abſq̃ꝫ neceſſitatis ĩpõne: tal̃ adiuratio licita ẽ reſpectu quorũlꝫ. ¶ Ad ꝑᵐ ergo dõm ꝙ Origenes loquiť de adiuratiõe q̃ aliq̃s alicui neccitatẽ ĩponere ĩtendit: ſicut ĩpõit ſibiipſi iurãdo. ſic. n. ꝑnceps ſacerdotũ ꝓſumpſit dñm Ieſum xp̃m adiurare. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ illa rõ ꝓcedit de adiuratiõe q̃ neccitatẽ ĩponit. ¶ Ad tertiũ dõm ꝙ adiurare nõ ẽ aliquẽ ad iurãdũ ĩducere: ſꝫ ꝑ quãdã ſilitudinẽ iuramẽti a ſe ĩducti ad aliqd agẽdũ ꝓuocare: alr̃ tñ adiuratiõe vtimur ad hoĩeꝫ: ⁊ alr̃ ad deũ. nã adiurãdo hoĩeꝫ ei⁹ voluntatem ꝑ reuerẽtiã rei ſacre ĩmutare intẽdim⁹: qḋ q̃dẽ nõ intendimus circa deũ cui⁹ voluntas eſt ĩmutabilis: ſed ꝙ a deo per eternã ei⁹ voluntatẽ aliqd obtineamus nõ eſt ex meritis noſtris: ſed ex eius bonitate.

Ad ſecundum ſic ꝓcediť. Videť ꝙ nõ liceat demones adiurare. Dicit enĩ Origenes ſuꝑ Mat. Nõ eſt ſm ꝑtãtẽ datam a ſaluatore

adiurare demonia:iudaicū.n.eſt hoc.nō aūt debemus iudeoꝝ ritus imitari:ſꝫ poti⁹ vti ptāte a xpo data.ǵ nō ē licitū demones adiurare. ¶ P̄. Multi nigromāticis īcantationib⁹ demones īuocāt ꝑ aliqd diuiꝫ qđ ē adiurare: ſi licitū ē demones adiurare:licitū ē nigromanticis īcantationib⁹ vti:qđ pꝫ eē falſuꝫ. ǵ ꝛ p̄ᵐ. ¶ P̄. Quicūqꝫ adiurat aliquē:ex hoc ipſo aliquā ſocietatē cū ipſo facit. ſꝫ nō licet cū demonibus ſocietatē facere:ſm illud.i.Coꝛ.io. Nolo vos ſocios fieri demonioꝝ.ǵ nō lꝫ demones adiurare. ¶ Sꝫ ɔ̄ eſt qđ dr̄ Mar.vlt. In noīe meo demonia eycient.ſꝫ inducere aliū ad aliqd agēdū ꝓpter nomē diuiꝫ:hoc ē adiurare.ǵ licitū eſt demones adiurare. ¶ Rn̄°.dōꝫ: ꝙ ſicut dcm̄ eſt:duplex ē adiurādi modus.vn⁹ qdem ꝑ modū deꝓcationis vel īductionis ob reuerētiā alicui⁹ ſacri:alius aūt ꝑ modū cōpulſiōis. p̄ aūt mō nō licet demones adiurare qꝛ ille modus adiurādi videt̃ ad q̄ſdā beniuolētiam vel amicitiā ꝑtinere q̄ nō lꝫ ad demones vti. 2° aūt adiuratiōis mō q ē ꝑ cōpulſionē lꝫ nobis ad aliqd vti: ꝛ ad aliquid nō licet.demones.n.in curſu hui⁹ vite nobis aduerſarij ɔ̄ſtituunt̃:nō aūt eoꝝ actus noſtre diſpoſitōi ſubduntur:ſꝫ diſpoſitioni diue ꝛ ſcōꝝ angeloꝝ:qꝛ vt Aug. dicit in 3.de trini.ſpūs deſertoꝛ regit̃ ꝑ ſpm̄ iuſtū.poſſum⁹ ǵ demones adiurando ꝑ virtutē diui noīs tanq̄ꝫ inimicos repellere ne nobis noceant vel ſpūaliter vel coꝛpaliter:ſm ptātē diuaꝫ datā a xpo:ſm illud Luc.io.Ecce dedi vobis ptātē calcandi ſupꝛa ſerpentes ꝛ ſcoꝛpiones: ꝛ ſupꝛa oēꝫ virtutē inimici:ꝛ nihil vobis nocebit:nō tn̄ licitū eſt eos adiurare ad aliqd ab eis addiſcēdū:vel etiā ad aliqd ꝑ eos obtinendū:qꝛ hoc ꝑtineret ad aliquā ſocietatem cū ipſis hn̄daꝫ:niſi forte ex ſpāli inſtinctu vel reuelatiōe diua aliq ſci, ad aliquos effectus demonū opatione vtant̃:ſic legit̃ de btō Jacobo ꝙ ꝑ demone fecit Hermogeneꝫ ad ſe adduci. ¶ Ad p̄ᵐ ǵ dōꝫ:ꝙ Oꝛigenes loquit̃ de adiuratione q̄ nō fit ptātiue ꝑ modum compulſionis:ſed magis per modum cuiuſdā beniuolentie vel depꝛecatiōis. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ nigromantici vtuntur adiurationibus ꝛ inuocationibus demonum ad aliquid ab eis addiſcendum vel adipiſcendum: ꝛ hoc eſt illicitum: vt dictuꝫ eſt. vnde Chꝛyſoſtomus dicit Mar.p̄ exponēs illud verbū dn̄i qđ ſpūi immundo dixit. Obmuteſce ꝛ exi ab hoīe.Salutiferuꝫ hoc nobis dogma datur ne credamus demonib⁹ q̄ꝫtūcūqꝫ denuncient veritatem. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ:ꝙ rō illa ꝓcedit de adiuratiōe qua implozatur auxilium demonum ad aliquid agendum vel cognoſcendum:hoc.n.videtur ad quādā ſocietatem pertinere:ſed ꝙ aliquis adiurando demones repellat:hoc eſt ab eozum ſocietate recedere.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ nō liceat adiurare irrōnalē creaturaꝫ. Adiuratio .n.fit per locutionē:ſꝫ fruſtra ſmo dirigit̃ ad eū q nō itelligit:q̄lis eſt irrōnalis creatura.ergo vanū eſt ꝛ illicitū irrōnalem creaturā adiurare. ¶ P̄. Ad eū videt̃ ɔ̄petere adiuratio:ad quē ꝑtinet iuratio:ſꝫ iuratio nō ꝑtinet ad creaturam irrōnalē.ǵ videt̃ ꝙ ad eā nō liceat adiuratōe vti. ¶ P̄. Duplex eſt adiuratōis mod⁹: vt ex ſupꝛa dictis pꝫ. Unus qdē per modū depcatōis:quo nō poſſum⁹ vti ad irrōnalē creaturā q̄ nō eſt dn̄a ſui act⁹. Alia aūt adiuratio ē ꝑ modū ɔ̄pulſiōis qua ēt vt videt̃ ad eā vti nō poſſum⁹. qꝛ nō eſt nr̄m creaturis irrōnalib⁹ īperare:ſed ſolū illi⁹ de quo dr̄ Mat.8.Qm̄ vēti ꝛ mare obediunt ei.ǵ nullo mō vt vr̄ licet vti adiuratōe ad irrōnales creaturas. ¶ Sꝫ ɔ̄ eſt ꝙ Simon ꝛ Judas leguntur adiuraſſe dracones:ꝛ eis p̄cepiſſe vt in deſertum locū diſcederēt. ¶ Rn̄°.dōm ꝙ creature irrōnales ab alio agunt̃ ad ꝓprias opatiōes.eadem aūt actio eſt ei⁹ qđ agit̃ ꝛ mouet̃: ꝛ eius qđ agit ꝛ mouet:ſicut mot⁹ ſagitte ēt eſt q̄dā opatio ſagittantis: ꝛ ideo opatio irrōnalis creature nō ſolū ipſi attribuit̃:ſꝫ p̄ncipaliter deo c⁹ diſpōne oīa mouent̃: ꝑtinet ēt ad diabolū qui ꝑmiſſione diuina vtit̃ aliqbus irrōnalib⁹ creaturis ad nocendū hoīb⁹. Sic ergo adiuratio q̄ qs vtit̃ ad irrōnalem creaturā pōt intelligi duplr̄. Uno° vt adiuratio referatur ad ipam irrōnalē creaturā ſm ſe:ꝛ ſic vanū eēt irrōnaleꝫ creaturā adiurare. Alio° vt referat̃ ad eū a quo irrōnalis creatura agit̃ ꝛ mouet̃.ꝛ ſic duplr̄ adiurat̃ irrōnalis creatura. Uno qdē mō per modū depcatiōis ad deū directe: qđ ꝑtinet ad eos q diuina īuocatione miracula faciunt. Alio° per modū cōpulſiōis:q̄ refert̃ ad diabolū q in nocumentū nr̄m vtit̃ irrōnalib⁹ creaturis:ꝛ tal' eſt mod⁹ adiurādi i eccl'ie exoꝛciſmis:ꝑ quos dmonū poteſtas excludit̃ ab irrōnalib⁹ creaturis.adiurare āt dmones ab eis auxiliū iploꝛādo nō licꝫ.Et ꝑ hoc pꝫ rn̄ſio ad obiecta.

¶ De aſſumptōe diuini noīs ad inuocāduꝫ per oꝛationē vel laudem. Qō. XCI.

DEinde conſiderandū eſt de aſſūptione diuini noīs ad īuocandū ꝑ oꝛonē vel laudeꝫ.Et de oꝛone qdē iaꝫ dcm̄ ē:vn̄ nunc de laude reſtat dōm. ¶ Circa quā q̄runt̃ duo. p̄ vtrū deus ſit oꝛe laudād⁹. 2° vtꝝ in laudibus dei ſint cantus adhibendi

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ de⁹ nō ſit oꝛe laudand⁹. Dic̃.n. phs in p̄ ethico. Optimoꝝ nō eſt laus: ſed mai⁹ aliqd ꝛ meli⁹. ſꝫ de⁹ ē ſup oīa optima.ǵ deo nō debet̃ laus:ſꝫ aliqd maius laude.vn̄ Ecc.43.dr̄ ꝙ deus maioꝛ eſt oī laude. ¶ P̄. Laus dei ad cultū ipſi⁹ ꝑtinet:eſt.n.religiōis act⁹:ſed de⁹ mēte colitur magis q̄ꝫ oꝛe.Un̄ dn̄s Mat.i5.Cōtra quoſdā īducit illud Jſa.Populus hic labijs me honoꝛat: coꝛ aūt eoꝝ lōge eſt a me.ergo laus dei magis ɔ̄ſiſtit in coꝛde q̄ꝫ in oꝛe. ¶ P̄. Hoīes ad hoc oꝛe laudant̃ vt ad melioꝛa ꝓuocent̃. ſic.n. mali ex ſuis laudib⁹ ſupbiūt:ita boni ex ſuis laudibus ad melioꝛa ꝓuocant̃.Un̄ dr̄ ꝓuer.27.Quō ꝓbat̃ in cōflatorio argentū:ſic ꝓbat̃ hō oꝛe laudantiū:ſꝫ de⁹ ꝑ v̄ba hoīuꝫ nō ꝓuocat̃ ad melioꝛa:tū qꝛ īmutabilis ē: tū qꝛ ſūme bonus eſt:ꝛ nō hꝫ quo creſcat.ergo de⁹ nō ē laudandus oꝛe. ¶ Sꝫ ɔ̄ ē qđ in p̄s dicit̃. Labijs exultatiōis laudabit os meū. ¶ Rn̄°.dōm ꝙ v̄bis alia rōne vtimur ad deū:ꝛ alia rōne ad hoīem. Ad hoīem.n.vtimur v̄bis vt cōceptū nr̄i coꝛdis quē nō pōt cognoſcere niſi v̄bis nr̄is ei exꝓmamus ꝛ iō laude oꝛis ad hoīem vtimur:vt vel ei vel alijs īnoteſcat ꝙ bonā opiōnē de laudato habem⁹: vt per hoc ꝛ ipm̄ q laudat̃ ad melioꝛa ꝓuocem⁹:ꝛ alios apud quos laudat̃ in bonā opiōnē ꝛ reuerētiā ꝛ imitationē ipſi⁹ īducam⁹:ſꝫ ad deū verbis vtimur nō qdē vt ei q eſt īſpectoꝛ coꝛdium noſtros ɔ̄cept⁹ manifeſtem⁹: ſꝫ vt noſipſos ꝛ alios audiētes ad eius reuerentiā īducam⁹.ꝛ iō nec̃aria eſt laus oꝛis: nō qdem ꝑꝑ deū:ſꝫ ꝑꝑ ipm̄ laudātem cui⁹ affect⁹ excitat̃ in deū ex laude ipſi⁹:ſm illud p̄s.Sacrificiū laudis honorificabit me:ꝛ illic iter quo oſtēdā illi ſalutare dei:ꝛ īquātū hō per diuinā laudē affectu aſcēdit in deū:intātū ꝑ hoc retrahit̃ ab his q̄ ſunt ɔ̄ deū:ſꝫ illud Jſa.48.Laude mea īfrenabo te ne intereas.Prodeſt etiaꝫ laus oꝛis ad hoc ꝙ alioꝝ affectus ꝓuocet̃ in deū.vn̄ dr̄ in p̄s.Semꝑ laus ei⁹ in oꝛe meo.Et poſtea ſubdit̃. Audient māſueti ꝛ letentur magnificate dn̄m mecū. ¶ Ad p̄mū ǵ dōm ꝙ de deo dupliciter poſſum⁹ loq.Uno° q̄ꝫtum ad ei⁹ eēntiā:ꝛ ſic cū ſit incōpꝛehēſibilis ꝛ ineffabilis maioꝛ eſt oī laude.debet̃ āt ei ſm hāc ɔ̄parationē reuerētia ꝛ latrie honoꝛ.Un̄ ꝛ ī p̄s. ſm trāſlationē Hiero.dr̄.Tibi ſilet laus de⁹: q̄ꝫtū ad primū:ꝛ tibi reddet̃ votū : q̄ꝫtū ad ſm. Alio° ſm effect⁹ ipſi⁹ q in noſtrā vtilitatē oꝛdinant̃.ꝛ ſm hoc debet̃ laus deo. Un̄ dr̄ Jſa.63.Miſerationū dn̄i recoꝛdaboꝛ:laudem dn̄i ānunciabo ſuꝑ oībus q̄ reddidit nobis dn̄s. Et Dio. dicit

ꝑmo ca. de diui. no. Oẽƺ ſcm̃ theologoꝝ hymnũ .i. diuinaƺ
laudẽ iuenies ad hꝛõs tetrachie .i. diuinitatis ꝓceſſus mani
feſtatiue ⁊ laudatiue dei noĩationes diuidentẽ. ¶ Ad 2ᵐ
dõm ꝙ laus oꝛis inutilis eſt laudãti ſi ſit ſine laude cordis
tunc .n. loqͥtur deo laudẽ: dum magnalia opeꝝ eius recogi
tat cũ affectu. valet tñ̃ exterioꝛ laus oꝛis ad excitandũ ĩte
rioꝛẽ affectũ laudãtis: ⁊ ad ꝓuocãdũ alios ad dei laudẽ ſi
cut dcm̃ eſt. ¶ Ad 3ᵐ dõƺ: ꝙ deũ nõ laudamus ꝓpter vti
litatẽ ſuã: ſƺ ꝓpter vtilitatem noſtrã vt dcm̃ eſt.

Ad ſecundum

ſic ꝓcedit. Uidetur ꝙ cantꝰ nõ ſint aſſumendi in laudẽ diuinã.
Dič .n. apľs ad Col. 3. Docẽtes ⁊ cõmonentes voſmetipſos
in pſalmis ⁊ in hymnis ⁊ cãticis ſpũalibꝰ. ſƺ nihil debemꝰ
aſſumere ĩ diuinũ cultũ ꝑter ea q̃ nobis auctoꝛitate ſcriptu
re tradunť. ğ videť ꝙ nõ debemꝰ vti in diuinis laudibꝰ can
ticis coꝛpoꝛalibus: ſƺ ſolũ ſpũalibus. ¶ P̃. Hierony. ſup il
lud ad Eph. 5. ⁊ habeť in decretis diſ. 20. c. Cantãtes ⁊ pſal
lentes in coꝛdibꝰ veſtris dño dič. audiant hic adoleſcẽtuli
q̃bus in eccľia ẽ pſallẽdi officiũ: deo nõ voce: ſƺ coꝛde can
tandũ ẽ: nec tragediaꝝ modis guttur ⁊ fauces medicami
ne liniende ſunt vt in eccľia theatrales moduli audianť ⁊
cãtica. nõ ğ ĩ laudes dei ſunt cantus aſſumẽdi. ¶ P̃. Lau
dare deũ ꝯuenit paruis ⁊ magnis: ſƺ illud Apoca. 19. Lau
dẽ dicite dõ nr̃o oẽs ſci eiꝰ: ⁊ q̃ timetis deũ puſilli ⁊ magni.
ſƺ maioꝛes q̃ ſunt ĩ eccľia nõ decet cãtare. dič .n. Greg. ⁊ ha
beť in decretis diſ. 13. c. In ſcã romana eccľia pñti decreto
ĩſtituto vt ĩ ſede hac ſacri altaris miñri cãtare nõ debeãt.
ğ cãtꝰ nõ ꝯueniũt diuinis laudibꝰ. ¶ P̃. In veteri lege lau
dabať dš ĩ muſicis inſtrĩs ⁊ hũanis cãtibꝰ: ſm̃ illud pſ. Cõ
fitemini dño in cythara: ĩ pſalterio decẽ coꝛdaꝝ pſallite il
li: cãtate ei cãticũ nouũ. ſƺ inſtrĩa muſica ſič cytharas ⁊ pſal
teria ñ aſſumit eccľia ĩ diuinas laudes ne videať iudaizare.
ğ pari rõne nec cantꝰ ĩ diuinas laudes ſunt aſſumẽdi. ¶ P̃.
Pꝛincipalioꝛ ẽ laus mẽtis q̃ƺ laus oꝛis. ſƺ laus mẽtis ĩpediť
ꝑ cantꝰ tũ q꞉ cãtãtiũ ĩtẽtio abſtrahiť a ꝯſideratione coꝝ q̃
cantãt: dum circa cantũ ſtudent: tũ etiã q꞉ ea q̃ cantãť mi
nus ab alijs ĩtelligi poſſunt q̃ƺ ſi ſine cantu ꝓferãť. ğ cantꝰ
non ſunt in diuinis laudibus aſſumẽdi. ¶ Sƺ ꝯ ẽ quod bea
tus Amb. in eccľia Mediolanẽſi cantus ĩſtituit: vt Aug.
refert ĩ .9. confeſ. ¶ Rñ̃ꝰ dõƺ: ꝙ ſicut dictum eſt: laus vo
calis ad hoc neceſſaria eſt: vt affectꝰ hominis ꝓuocetur
in deũ. ⁊ iõ quecunq꞉ ad hoc vtilia eſſe poſſunt: in diuinas
laudes congruenter aſſumuntur. Manifeſtum eſt auteƺ
ꝙ ſm̃ diuerſas melodias ſonoꝝ animi hoĩum diuerſimo
de diſponuntur: vt patet per phm̃ in .8. politico. ⁊ per boe
tium in ꝓlogo muſice. ⁊ iõ ſalubꝛiter fuit inſtitutũ vt ĩ di
uinas laudes cantus aſſumerenť vt aĩ ĩfirmoꝝ magis ꝓ
uocarenť ad deuotionẽ. Uñ Aug. dicit in .10. cõfeſ. Addu
coꝛ cãtandi ꝯſuetudinẽ approbare in eccľia vt ꝑ oblecta
menta auriũ ĩfirmoꝝ animꝰ in affectũ pietatis aſſurgat.
Et de ſeipſo dicit in .9. ꝯfeſ. Fleui in hymnis ⁊ cãticis tuis
ſuaue ſonãtis eccleſie tue vocibꝰ cõmotus acriter. ¶ Ad
ꝑmũ ğ dõƺ ꝙ cãtica ſpũalia poſſũt dici nõ ſolũ ea q̃ ĩteriꝰ
canunť ſpũ: ſed ẽt ea q̃ exterius oꝛe cãtanť inq̃ƺtũ hmõi cã
tica ſpũalis deuotio ꝓuocať. ¶ Ad ſcðƺ dõƺ ꝙ Hiero. nõ
ſimpľr vituperat cãtũ: ſed rep̃hendit eos q̃ in eccľia cãtãt
moꝛe theatrico: nõ ꝑꝑ deuotionẽ excitandã: ſƺ ꝑꝑ oſtenta
tionem vel delectationẽ ꝓuocãdã. vñ Aug. dicit in .10. cõ
feſ. Cũ mihi accidit vt me amplius cãtus q̃ƺ res q̃ cantať
moueat: penalr̃ me peccare ꝯfiteoꝛ: ⁊ tũc mallẽ nõ audire
cantantẽ. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ nobilioꝛ modus ẽ ꝓuocãdi ho
mines ad deuotionẽ ꝑ doctrinã ⁊ ꝑdicationẽ q̃ƺ per cãtũ.
⁊ iõ diaconi ⁊ ꝑlati q̃bus cõpetit per ꝑdicationeƺ ⁊ doctri
nam animos hoĩum ꝓuocare in deũ: nõ debẽt cãtibꝰ inſi
ſtere ne per hoc a maioꝛibꝰ retrahanť. Uñ ibidẽ Greg. di
cit. Cõſuetudo eſt valde rep̃hẽſibilis vt in diaconatus oꝛ
dine ꝯſtituti modulationi vocis inſeruiãt quos ad ꝑdica
tiõis officiũ ⁊ elymoſinaꝝ ſtudiũ vaccare congruebat. ¶ Ad
4ᵐ dõm ꝙ ſicut phš dicit in .8. politi. neq꞉ fiſtulas ad di
ſciplinã eſt adducẽdũ: neq꞉ aliq̃d aliud artificiale oꝛganũ
puta citharã ⁊ ſi q̃d tale alteꝝ eſt: ſƺ q̃cũq꞉ faciunt audito
res bonos: hmõi .n. muſica inſtrĩa magis aĩum mouent ad
delectationẽ q̃ƺ ꝑ ea foꝛmeť ĩterius bona diſpõ. In veteri
aũt teſtõ vſus erat talium inſtroꝝ: tũ q꞉ ꝑplus erat magis
durus ⁊ carnalis: vñ erat per hmõi inſtrĩa ꝓuocandꝰ: ſič ꝑ
ꝓmiſſiones terrenas: tũ ẽt q꞉ hmõi inſtrĩa coꝛpoꝛalia ali
quid figurabãt. ¶ Ad 5ᵐ dõm ꝙ per cantũ quo quis ſtu
dioſe ad delectãdũ vtitur abſtrahiť animꝰ a cõſideratõe
coꝝ q̃ cantanť: ſed ſi aliq̃s cãtet ꝑꝑ deuotionẽ attentiꝰ cõ
ſiderat q̃ dicunť: tũ q꞉ diutius morať ſup eodẽ: tũ q꞉ vt
Aug. dicit in .10. cõfeſ. Oẽs affectus ſpũs nr̃i ꝓ ſua diuer
ſitate habẽt ꝓpꝛios modos in voce atq꞉ cãtu: quoꝝ occul
ta familiaritate excitanť. Et eadẽ ẽt eſt rõ de audiẽtibus:
in quibus ⁊ ſi aliquãdo nõ intelligant q̃ cantantur: intelli
gunt tamen ꝓpter q̃d cantanť .ſ. ad laudem dei. ⁊ hoc ſuf
ficit ad deuotionem excitandam.

¶ De vitijs religioni oppoſitis. Qõ. XCII.

DEinde conſiderandum eſt de vitijs religioni oppoſitis.
Et ꝑmo de illis q̃ cũ religiõe cõueniũt
in hoc ꝙ exhibẽt cultũ diuinuƺ. 2ᵒ de
vitijs manifeſtã ꝯrietatẽ ad religioneƺ
habẽtibꝰ per ꝯtẽptũ coꝝ q̃ ꝑtinẽt ad di
uinũ cultũ. Pꝛimũ aũt hoꝝ ꝑtinet ad
ſuperſtitionẽ. Scðm aũt ad irreligioſitatẽ. Unde ꝑmo cõ
ſiderãdũ eſt de ipſa ſupſtitõe ⁊ de partibꝰ eius. Deide de
irreligioſitate ⁊ partibꝰ eiꝰ. ¶ Circa ꝑmuƺ q̃runť duo. ꝑ
vtrum ſupſtitio ſit vicium religioni contrarium. 2ᵒ vtꝝ
habeat plures partes ſeu ſpecies.

Ad pꝛimum

ſic ꝓcediť. Uideť ꝙ ſupſtitio nõ ſit viciũ religioni ꝯriũ. Unũ eniƺ
ꝯrioꝝ nõ poniť in diffõne alteriꝰ: ſƺ religio poniť in diffõ
ne ſupſtitiõis. dř .n. ſupſtitio eſt religio ſupꝛa modũ ſerua
ta: vt pƺ in glo. ad Col. 2. ſup illud. Que ſunt rõnẽ hñtia ſa
pientia in ſupſtitiõe. ğ ſupſtitio nõ eſt viciũ religiõi ꝯriũ.
¶ P̃. Iſido. dicit in lib. etymologiaruƺ ſuperſtitioſos ait
Cicero appellatos q̃ totos dies deꝑcabanť: ⁊ imolabãt
vt ſui ſibi liberi ſuperſtites fierent: ſed hoc etiaƺ põt fieri
ſm̃ vere religionis cultum. ergo ſuperſtitio nõ eſt vicium
religioni oppoſitum. ¶ P̃. Supſtitio quẽdã exceſſuƺ im
poꝛtare videť: ſed religio non põt habere exceſſum: q꞉ ſič
ſupꝛa dcm̃ eſt: ſm̃ eaƺ nõ cõtingit equale deo reddere eiꝰ
q̃d debemus. ğ ſuperſtitio nõ eſt viciũ religioni oppoſitũ.
¶ Sed ꝯ eſt ꝙ Aug. dicit in li. de decẽ coꝛdis. Tangis ꝑ
mam coꝛdã qua coliť vnꝰ deꝰ: ⁊ cecidit beſtia ſupſtitiõis:
ſed cultꝰ vniꝰ dei ꝑtinet ad religionẽ. ergo ſuperſtitio reli
gioni opponiť. ¶ Rñ̃ꝰ. dõƺ ꝙ ſič ſupꝛa dcm̃ eſt: religio eſt
virtus moꝛalis: oĩs aũt virtus moꝛalis in medio cõſiſtit
vt ſupꝛa habitum eſt. ⁊ iõ duplex viciũ virtuti moꝛali op
poniť: vnũ q̃dem ſm̃ exceſſum: aliud aũt ſm̃ defectũ. Cõ
tingit aũt excedere mediũ v̈tutis nõ ſolũ ſm̃ circumſtãtiã
q̃ diciť q̃ƺtum: ſed ẽt ſm̃ alias circũſtantias. Unde ĩ ali
quibus virtutibꝰ: ſič in magnanimitate ⁊ magnificẽtia vi
cium excedit virtutis mediũ: nõ q꞉ ad maius aliq̃d tẽdat
q̃ƺ virtus: ſed foꝛte ad minꝰ: tranſcendit tñ̃ v̈tutis mediũ
inq̃ƺtum facit aliq̃d cui nõ dƺ vel qñ nõ dƺ: ⁊ ſilr̃ ſcðm alia
hmõi: vt pƺ per phm̃ in .4. ethico. Sic ergo ſupſtitio eſt vi
cium religioni oppoſitum ſcðm exceſſum: nõ q꞉ plus exhi
beat in cultum diuinũ q̃ƺ vera religio. ſed q꞉ exhibet cul
tum diuinũ vel cui nõ dƺ: vel eo mõ quo nõ debet. ¶ Ad
ꝑmũ ğ dõƺ ꝙ ſič bonũ metaphoꝛice dř in malis: put dici
mus bonũ latronẽ: ⁊ ita ẽt nomina v̈tutũ q̃q꞉ tranſſumũ

ue accipiunť in malis: ſicut prudentia q̃nq̃ ponit̃ ꝓ aſtu/ tia: ẜz illud Luc. 16. Filij huius ſeculi prudẽtiores filijs lu cis ſunt. ⁊ ꝑ hunc modũ ſupſtitio dr̃ eſſe religio. ¶ Ad 2ᵘᵐ dõz: ꝙ aliud eſt ethymologia nois ⁊ aliud eſt ſignificatio nois. ethymologia attenditur ẜm id a quo imponit̃ nomẽ ad ſignificandũ. nois vero ſignificatio ẜm id ad qđ ſignifi candũ nomẽ imponit̃: q̃ q̃nq̃ diuerſa ſunt. Nomen. n. lapi dis imponit̃ a leſione pedis: nõ tñ hoc ſignificat: alioquin ferꝝ cũ pedez ledat lapis eſſet. Silr̃ etiã nomen ſupſtitio nis non oportet ꝙ ſignificet illud a quo nomẽ eſt ĩpoſitũ. ¶ Ad tertium dicendum: ꝙ religio non poteſt habere ex ceſſum ẜm quantitatem abſolutam: poteſt tamen habere exceſſum ẜm quantitatem proportionis: prout. ſ. in cultu diuino fit aliq̃d qđ fieri non debet.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Uidet̃ ꝙ non ſint diuerſe ſupſtitionis ſpẽs: q2 ẜm phz in ꝑ topicoꝝ: ſi vnũ oppoſitoꝝ dr̃ m̃ltiplex: ⁊ reliquũ. ſꝫ religio cui opponit̃ ſupſtitio nõ hꝫ diuerſas ſpẽs: ſꝫ oẽs eius actus ad vnã ſpẽm referunt̃. g̃ nec ſupſtitio hꝫ diuer/ ſas ſpẽs. ¶ P̃. Oppoſita ſunt circa idẽ: ſꝫ religio cui oppo/ nitur ſupſtitio: ẽ circa ea q̃bus ordinamur in deũ: vt ſupra habitũ eſt. nõ g̃ ſpẽs ſupſtitiõis q̃ opponit̃ religioni põt at/ tendi ẜm aliq̃s dinationes humanoꝝ euentuũ: vel ẜm ali quas obſeruatiões humanoꝝ actuũ. ¶ P̃. Ad Col. 2. ſup illud. Que ſunt rõnẽ hñtia ſapĩe in ſupſtitione. dicit glo. i. in ſimulata religione. g̃ ẽt ſimulatio dꝫ poni ſpẽs ſupſtitio nis. ¶ Sed ꝫ ẽ ꝙ Aug. in. 2. de doct. xp̃iana diuerſas ſpẽs ſupſtionis aſſignat. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ ſic̃ ſupra dcm̃ ẽ: vitiũ ſupſtitionis ꝯſiſtit in hoc ꝙ trãſcendit̃ virtutis mediũ ẜm aliq̃s circũſtãtias: vt ſupra dcm̃ ẽ. nõ. n. quelibꝫ circũſtan/ tiaꝝ corruptaꝝ diuerſitas variat pcti ſpẽm: ſꝫ ſolũ q̃ñ refe runt̃ ad diuerſa obiecta vel diuerſos fines. ẜm hos. n. mo/ rales actus ſpẽm ſortiunt̃: vt ſupra hitum ẽ. Diuerſifican/ tur g̃ ſupſtitionis ſpẽs. ꝑ q̃dez ex pte obiecti. põt eni diui nus cultꝰ exhiberi vel cui exhibẽdus ẽ. ſ. deo vero: mõ tñ indebito. ⁊ hec ẽ p̃ma ſupſtitionis ſpẽs. vel ei cui non debet exhiberi. ſ. cuiq̃ creature. ⁊ hoc ẽ aliud ſuperſtitõis genus qđ in multas ſpẽs diuidit̃ ẜm diuerſos fines dĩni cultus. Ordinatur. n. p̃mo dĩnus cultus ad reuerẽtiã deo exhibẽ/ dam: ⁊ ẜꝫ hoc p̃ma ſpẽs huius generis eſt idolatria: que di uinaz reuerentiam indebite exhibet. 2° ad hoc ordinat̃ ꝙ homo inſtruat̃ a deo quem colit: ⁊ ad hoc ptinet ſuper/ ſtitio diuinatiua que demones conſulit per aliqua pacta cũ eis inita vel tacita vel expreſſa. 3° ordinat̃ dĩnus cultꝰ ad q̃ſdam directionem humanoꝝ actuũ ẜm inſtituta dei qui colit̃: ⁊ ad hoc pertinet ſupſtitio quarũdã obſeruatio/ num. Et hec tria tangit Aug. in. 2. de doctrina xp̃iana di/ cens ſuperſtitioſum eſſe q̃cq̃d inſtitutum eſt ab hoib' ad facienda ⁊ colẽda idola pertinẽs: ⁊ hoc ptinet ad p̃muz: ⁊ poſtea ſubdit vel ad ꝯſultatões ⁊ pacta q̃dam ſignificatio num cũ demonibus placita atq̃ federata: qđ ptinet ad ſe cundũ. ⁊ poſt pauca ſubdit: ad hoc genꝰ ptinẽt oẽs ligatu/ re ⁊c̃. hmõi: qđ ptinet ad tertiũ. ¶ Ad p̃mũ ergo dõm ꝙ ſicut Dio. dicit. 4. ca. de diui. no. bonum cõtingit ex vna ⁊ integra cauſa. malum aũt ex ſingularibꝰ defectibus. ⁊ iõ omni virtuti plura vicia opponunt̃: vt ſupra habitũ eſt. ver bum aũt phi veritatem hꝫ in oppoſitis in q̃bus eſt eadez rõ multiplicationis. ¶ Ad ſcõm dõm ꝙ diuinatões ⁊ ob ſeruationes alique pertinent ad ſuperſtitionẽ inq̃tuz de/ pendent ex aliquibus operationibꝰ demonũ. ⁊ ſic ptinẽt ad q̃daz pacta cũ eis inita. ¶ Ad tertiũ dõm ꝙ ſimulata religio ibi dr̃ q̃ñ traditioni humane nomẽ religiõis appli/ cat̃: ꝓut in glo. ſequit̃. Unde iſta ſimulata religio nihil ẽ aliud q̃ꝫ cultus deo vero exhibitus modo indebito: ſicut ſi aliquis tẽpore gratie vellet colere deũ ẜm veteris legis ritum: ⁊ de hoc ad litteram loquitur glo.

¶ De ſpeciebus ſupſtitionis. Q̃ő. XCIII.

DEinde conſiderandum eſt de ſpẽ bus ſuperſtitiõis. Et p̃mo de ſupſtitõe idebiti cultus veri dei. 2° de ſupſtitiõe idolatrie. 3° de ſupſtitio/ ne diuinationuz. 4° de ſupſtitione ob/ ſeruationũ. ¶ Circa p̃muz q̃runt̃ duo. ꝑ vtꝝ in cultu veri dei poſſit eẽ aliq̃d perniciosum. 2° vtꝝ poſſit ibi eſſe aliq̃d ſuperfluum.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ in cultu veri dei nõ poſſit eſſe aliq̃d pnitioſum. Dicit̃. n. Johel. 2. Ois q̃cũq̃ iuocauerit nomẽ dñi ſaluus erit: ſed q̃cunq̃ colit deũ quocunq̃ mõ iuocat nomẽ eius. ergo ois cultus dei cõfert ad ſalutẽ. nullꝰ g̃ eſt pnitioſus. ¶ P̃. Idẽ deus eſt q colit̃ a iuſtis q̃cunq̃ mũdi etate. ſed añ legẽ datã iuſti abſq̃ pctõ mortali colebãt deum q̃liter cunq̃ eis placebat. vñ ⁊ Jacob ꝓprio voto ſe obligauit ad ſpãlẽ cultũ: vt habet̃ Geñ. 28. Ergo ẽt mõ nullꝰ dei cultꝰ dr̃ pernitioſus. ¶ P̃. Nihil pnitioſũ in eccl'ia ſuſtinet̃. ſu/ ſtinet aũt eccl'ia diuerſos ritus colẽdi deum. vñ Greg. ſcri bit Aug. epõ angloꝝ ꝓponẽti q̃ ſunt diuerſe eccl'iaꝝ ꝯſue tudines in miſſarum celebratiõe. Mihi inq̃t placet vt ſi/ ue in romanis ſiue in galliaꝝ partibꝰ ſeu in qualibꝫ eccle ſia aliq̃d iueniſti qđ plus oĩpotẽti deo poſſit placere: ſolli/ cite eligas. ergo nullꝰ modꝰ colendi deũ eſt pernitioſus. ¶ Sꝫ ꝫ eſt qđ Aug. dicit ĩ ep̃la ad Hiero. ⁊ habet̃ in glo. ad Gal. 2. Q̃ legalia obſeruata poſt veritatẽ euangelij di/ uulgataz ſũt mortifera: ⁊ tñ legalia ad cultũ dei ptinẽt. er/ go in cultu dei põt eſſe aliq̃d mortiferũ. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſicut Aug. dic̃ in li. ꝫ mẽdaciũ: Mẽdaciũ maxĩe pnitioſuz eſt: qđ fit in his q̃ ad xp̃ianã religionẽ ptinẽt. Eſt aũt men daciũ cũ aliq̃s exteriꝰ ſignificat ꝯriũ veritati. Sicut aũt ſignificat̃ aliq̃d verbo: ita ẽt ſignificat̃ aliq̃d facto: ⁊ in ta/ li ſignificatiõe facti cõſiſtit exterior religiõis cultus vt ex ſupra dictis pꝫ. ⁊ iõ ſi per cultũ exteriorẽ aliq̃d falſũ ſigni/ ficet̃: erit cultus pnitioſus. Hoc aũt cõtingi
q̃dem mõ ex pte rei ſignificate a qua d
tio cultus: ſed hoc mõ tẽpore noue legis
myſterijs pnitioſum eſt vti cerimonijs v
xp̃i myſteria figurabant̃ futura. ſicut ẽt
nõ cõfiteret̃ xp̃m eẽ paſſum. Alioꝰ põt
in exteriori cultu experte colẽtis. ⁊ hoc
q per miniſtros exhibet̃ in pſona totiꝰ eccl'ie. Sic. n. falſa riꝰ eẽt q aliq̃ ꝓponeret ex pte aliciũꝰ q̃ nõ eẽnt ei cõmiſſa ita vicium falſitatis icurrit q ex parte eccl'ie cultum exhi bet deo ꝫ modũ diuina auctoritate ab eccl'ia cõſtitutũ ⁊ in eccl'ia cõſuetum. Uñ Ambro. dicit. Indignꝰ eſt q aliter aliud celebrat myſteriũ q̃ꝫ qđ xp̃s tradidit: ⁊ pp hoc etiaz glo. dic̃ ad Col. 2. Q̃ ſupſtitio eſt q̃ñ traditioni hũane reli gionis nomẽ applicat̃. ¶ Ad p̃mũ g̃ dõz ꝙ cũ deꝰ ſit veri tas: illi iuocant deũ q in ſpũ ⁊ veritate eũ colunt: vt Joã. 4. Et iõ cultus ꝯtinẽs falſitatẽ nõ ptinet ꝓprie ad dei iuo cationẽ q̃ ſaluat. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ añ tp̃s legis iuſti p inte riorem inſtinctũ iſtruebant̃ de mõ colendi deũ quos alij ſeq̃bant̃: poſtmodũ vo exterioribus p̃ceptis circa hoc ho/ mies ſũt iſtructi q̃ p̃terire peſtiferꝝ ẽ. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ di/ uerſe ꝯſuetudĩes eccl'ie in cultu diuino ĩ nullo v̄itati repu gnant: ⁊ iõ ſunt ſeruãde. ⁊ eas preterire illicitum eſt.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ in cultu dei nõ poſſit eẽ aliq̃d ſupfluũ. Dicit̃. n. Ecc. 43. Glorificãtes deũ q̃ꝫtuncũq̃ poteritis ſu/ perualebit adhuc. ſed cultus diuinꝰ ordinat̃ ad deũ glori ficandũ. ergo nihil ſupfluũ in eo põt eſſe. ¶ P̃. Exterior cultus eſt ꝓfeſſio q̃dam cultꝰ iterioris quo deꝰ colit̃ fide ſpe ⁊ charitate: vt Aug. dic̃ in enchiridion: ſed in fide ſpe ⁊ charitate nõ põt eẽ aliq̃d ſupfluũ. g̃ neq̃ in cultu diuino

¶ P̄. Ad diuinū cultū ꝑtinet vt ea deo exhibeamꝰ q̄ a dō
accepimꝰ: ſ; oīa nr̄a a deo accepimꝰ. g̃ ſi totū q̄cq̄d poſſu-
mꝰ facimꝰ ad dei reuerētiā: nihil ſupfluū erit ī diuino cul-
tu. ¶ Sʒ ꝯ eſt qḋ Aug. dic̄ in. 2. de doctrina xp̄iana: ꝙ bo-
nus veruſq; xp̄ianꝰ ēt in litteris ſacris ſupſtitioſa figmen-
ta repudiat: ſ; p ſacras lr̄as deꝰ colēdꝰ oñdit̄. g̃ ēt in cultu
diuino pōt eē ſupſtitio ex aliq̄ ſupfluitate. ¶ R̄n̄º. dōʒ ꝙ
aliq̄d dr̄ ſupfluū dupl̄r. Unoº ſm abſolutā q̄ntitatē. ⁊ ſcōʒ
hoc nō pōt eſſe aliq̄d ſupfluū in diuino cultu: q̄ꝛ nihil pōt
hō facere qḋ nō ſit minꝰ eo qḋ deo dʒ. Alioº pōt eē aliq̄d
ſupfluū ſm q̄ntitatē ꝓportōis. q̄ꝛ. ſ. nō eſt fini ꝓportiona-
tum. finis aūt diuini cultus eſt vt hō deo det gl̄iaʒ: ⁊ ei ſe
ſubyciat mēte ⁊ corpore: ⁊ iō q̄cq̄d hō faciat qḋ ꝑtinet ad
dei gl̄iaʒ: ⁊ ad hoc ꝙ mēs hoīs deo ſubyciat̄: ⁊ ēt corpus p
moderatā refrenationē cōcupiſcētiaꝝ ſm dei ⁊ eccl̄ie or-
dinationem ⁊ cōſuetudinē eoꝝ q̄bus hō cōuiuit: nō eſt ſu-
perfluū in diuino cultu. Si aūt aliq̄d fit qḋ q̄ntum eſt de
ſe nō ꝑtinet ad dei gloriā: neq; ad hoc ꝙ mēs hoīs ferat̄ ī
deuʒ: aut ꝙ carnis cōcupiſcētie inordinate refrenent̄ aut
ēt ſi fit ꝑter dei ⁊ eccleſie inſtitutionē: vel cōtra conſuetu-
dinem cōem q̄ ſcdm augu. pro lege habēda eſt: totum hoc
reputandum eſt ſuperfluū ⁊ ſuperſtitioſum: q̄ꝛ in exterio-
ribus ſoluʒ cōſiſtens ad interioreʒ dei cultū nō pertinet.
Unde augu. in lib. de vera religione īducit qḋ dicit̄ Luc.
17. Regnū dei intra vos eſt: loquit̄ contra ſuperſtitioſos
qui. ſ. exterioribus ꝓ̄cipalem curam impendunt. ¶ Ad
primum ergo dicendum ꝙ in ipſa dei glorificatione im-
plicatur ꝙ id quod fit pertineat ad dei gloriam: per quod
excluditur ſuperſtitionis ſuperfluitas. ¶ Ad ſecundum
dicendum ꝙ per fidem ſpem ⁊ charitatem anima ſuby-
citur deo: vñ in eis nō pōt eſſe aliquid ſuperfluum. aliud
aūt eſt de exterioribus actibꝰ qui q̄nq; ad hec nō ꝑtinent.
¶ Ad tertiū dōm ꝙ ratio illa ꝓcedit de ſuperfluo q̄ntuʒ
ad quantitatem abſolutam.

¶ De idolatria. Qõ. XCIIII.

Einde ꝯſiderandū ē de idolatria.
¶ Et circa hoc q̄runt̄ qua-
tuor. p̄ vtꝝ idolatria ſit ſpēs ſupſtitio-
nis. 2º vtꝝ ſit pctm̄. 3º vtꝝ ſit grauiſ-
ſimū pctōꝝ. 4º de cā huiꝰ pcti. Utruʒ
aūt cū idolatris ſit communicādū dcm̄ ē
ſupra cū de īfidelitate ageret̄.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ idolatria nō
ponat̄ recte ſpēs ſupſtitōis. Sicut
. n. heretici ſūt īfideles: ita ⁊ idolatre: ſed hereſis ē ſpēs ī-
fidelitatis: vt ſupra habitū eſt. g̃ ⁊ idolatria nō eſt ſpēs ſu-
perſtitōis. ¶ P̄. Latria ꝑtinet ad v̄tutē religiōis cui oppo-
nit̄ ſupſtitio: ſ; idolatria vr̄ vniuoce dici cū ea latria q̄ ad
verā religionē ꝑtinet. ſic̄. n. appetitꝰ falſe btitudis cuʒ ap-
petitu vere btitudis vniuoce dr̄: ita cultus falſoꝝ deoꝝ q
dr̄ idolatria vniuoce vr̄ dici cū cultu veri dei q ē latria ve-
re religiōis. g̃ idolatria nō eſt ſpēs ſupſtitiōis. ¶ P̄. Illud
qḋ nihil eſt: nō pōt eē aliꝰ generis ſpēs: ſ; idolatria nihil
eſſe vr̄: dic̄. n. apl̄s. i. ad Corin. 8. Scimꝰ q̄ꝛ nihil eſt idoluʒ
in mūdo. Et īfra. 10. Quid g̃ dico ꝙ idolis īmolatuʒ ſit ali-
quid: aut ꝙ idolū ſit aliq̄d: q̄ſi dicat nō īmolare aūt idol̄
ꝓprie ad idolatriaʒ ꝑtinet. g̃ idolatria q̄ſi nihil exiſtēs nō
pōt eſſe ſupſtitōis ſpēs. ¶ P̄. Ad ſupſtitionē ꝑtinet exhi-
beri cultū diuinū cui nō debet̄: ſ; cultꝰ diuinꝰ ſic̄ nō debet̄
idolis: ita nec alys creaturis. vñ ad Ro. p̄. Quidā vitupe-
rant̄ de hoc ꝙ coluerūt ⁊ ſeruierūt potiꝰ creaturis q̄ꝫ crea-
tori. g̃ icōuenieter hmōi ſupſtitionis ſpēs idolatria noīat̄:
ſed deberet potiꝰ noīari latria creature. ¶ Sʒ ꝯ ē qḋ Act.
17. dr̄ ꝙ Paulꝰ cū Athenis expectaret: incitabat̄ ſpūs eiꝰ
in ipſo vidēs idolatrie deditā ciuitatē. Et poſtea dixit. Ui-
ri athenienſes ꝑ oīa q̄ſi ſupſtitioſos vos video. g̃ idolatria
ad ſupſtitioneʒ ꝑtinet. ¶ R̄n̄º. dōm ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ ē: ad
ſupſtitionē ꝑtinet excedere debitū modū diuini cultꝰ: qḋ
q̄dē pcipue fit q̄n̄ diuinꝰ cultꝰ exhibet̄ cui nō debet exhi-
beri: dʒ aūt exhiberi ſoli ſūmo deo. ſ. icreato vt ſupra habi-
tū eſt cū de religiōe ageret̄. ⁊ iō cuicūq; creature diuinus
cultꝰ exhibeat̄ ſupſtitioſum ē. hmōi aūt cultꝰ diuinꝰ ſicut
creature, inſenſibili exhibebat̄ per aliqua ſenſibilia ſigna
puta ſacrificia: ludos: ⁊ alia hmōi: ita ēt econuerſo exhibe-
bat̄ creature repñtate p aliquā ſenſibilē formā ſeu figu-
rā q̄ idolū dr̄. Diuerſimode tñ cultꝰ diuinus his idolis ex-
hibebat̄. Quidā. n. per quādā nefariā artē imagiēs q̄ſdā
cōſtituebāt: q̄ v̄tute demonū aliquos certos effectꝰ habe-
bāt. vñ putabāt in ipſis imaginibꝰ eē aliq̄d diuinitatis. ⁊ p
ꝯñs diuinꝰ cultꝰ eis deberet̄. ⁊ hec fuit opio Hermetis
termegiſti: vt Aug. dic̄ in. 8. de ciui. dei. Aly v̄o nō exhibe-
bāt cultū diuinitatis ipſis imaginibꝰ: ſ; crea. uris quaruʒ
erāt imagines. Et vtrūq; hoꝝ tangit apl̄s ad Ro. p̄. Naʒ
q̄ntū ad p̄mū dic̄. Mutauerūt gl̄iam icorruptibilis dei in
ſimilitudinē imaginis corruptibil̄ hoīs ⁊ volucrū ⁊ q̄dru-
pedū ⁊ ſpentiū. Quātū aūt ad ſm ſubdit. Coluerunt ⁊ ſer-
uierunt potius creature q̄ꝫ creatori. Horum tamē fuit tri-
plex opinio. Quidam. n. eſtimabant quoſdam hoīes deos
fuiſſe quos p eoꝝ imagines colebāt: ſic̄ iouē mercurium ⁊
alios hmōi. Quidā vero extimabant totū mūdū eſſe vnū
deū nō ꝓpter corporalē ſubām: ſed ꝓpter aīam quā deuʒ
eſſe credebant: dicētes deū nihil aliud eſſe q̄ꝫ aīam motu
⁊ rōne mundū gubernantē: ſicut hō dr̄ ſapiēs ꝓpter aīam
nō ꝓpter corpus: vnde putabant toti mundo ⁊ oībus par-
tibus eius eſſe cultum diuitatis exhibendū celo: aeri: aq̄: ⁊
oībꝰ hmōi ꝑtibꝰ. ⁊ ad hec referrebāt noīa ⁊ imagines ſuo-
rū deoꝝ: ſic̄ Uarro dicebat: ⁊ narrat Aug. in. 7. de ciui. dei.
Aly vero. ſ. platonici poſuerūt vnū eē ſummū deū cauſaʒ
oīum poſt quā ponebāt eſſe ſubās quaſdā ſpūales ⁊ ſūmo
deo creatas quas deos noīabant ꝑticipatione. ſ. diuitatis:
nos aūt eos angelos dicimus: poſt quos ponebāt aīas cele-
ſtiū corpoꝝ: ⁊ ſub his demones quos dicebāt eſſe aerea q̄-
dam aīalia: ⁊ ſub his ponebāt aīas hoīuʒ q̄s p virtutis me-
ritū ad deoꝝ vel demonū ſocietatē aſſumi credebāt: ⁊ his
oībus cultuʒ diuinitatis exhibebant: vt Aug. narrat in. 18.
de ciui. dei. Has aūt duas vltimas opiones dicebāt ꝑtine-
re ad phyſicā theologiam: quā phi ꝯſiderabāt in mundo:
⁊ docebāt in ſcholis. Aliā vero de cultu hoīuʒ dicebāt ꝑti-
nere ad theologiā fabulareʒ: q̄ ſm figmēta poetaꝝ repre-
ſentabat̄ ī theatris. Aliā vero opionē de imaginibus dice-
bāt ꝑtinere ad ciuilē theologiā q̄ p pontifices celebrabat̄
ī tēplis. Oīa aūt hec ad ſupſtitionē idolatrie ꝑtinebāt. vñ
Aug. dic̄ in. 2. de doc. xp̄iana. Supſtitioſum ē q̄cq̄d inſtitu-
tū ab hoībus ē ad faciēda ⁊ colēda idola: vel ꝑtinēs ad co-
lendū ſic̄ deū creaturā partēue vllā creature. ¶ Ad p̄ꝰ g̃
dōʒ: ꝙ ſicut religio non ē fides ſed fidei ꝓteſtatio p aliqua
exteriora ſigna: ita ſuperſtitio ē q̄dam īfidelitatis ꝓteſta-
tio p exteriorē cultū quā q̄dem ꝓteſtationē nomen idola-
trie ſignificat: nō aūt nomen hereſis ſ; ſolū falſaʒ opionē.
⁊ iō hereſis eſt ſpēs īfidelitatis: ſed idolatria eſt ſpecies ſu-
perſtitionis. ¶ Ad 2ꝰ dōʒ: ꝙ nomē latrie dupl̄r poteſt ac-
cipi. Uno. n. modo pōt ſignificare humanū actuʒ ad cul-
tū dei ꝑtinentē. ⁊ ſm hoc non variabit̄ ſignificatio huius
noīs latria cuicūq; exhibeat̄: q̄ꝛ illud cui exhibet̄ nō cadit
ſm hoc in eius diffinitōe. ⁊ ſm hoc latria vniuoce dicetur
ſm hoc ꝙ ꝑtinet ad verā religionē: ⁊ ſm ꝙ ꝑtinet ad ido-
latriā ſic̄ ſolutio tributi vniuoce dr̄: ſiue exhibeat̄ vero re-
gi ſiue falſo. Alioº accipit̄ latria ꝓut ē idē religioni: ⁊ ſic
cuʒ ſit virtus: de rōne eius eſt ꝙ cultus diuinus exhibea-
tur ei cui debet exhiberi. ⁊ ſʒ hoc latria equiuoce dicetur
de latria vere religionis ⁊ de idolatria: ſicut prudētia eq-
uiuoce dicitur de prudentia que eſt virtus ⁊ de prudentia

que eſt carnis. ¶ Ad tertium dōm: ꝙ aplꝰs intelligit ido-
lum nihil eſſe in mūdo: qꝛ imagines ille que idola dicebā
tur nō erāt aiate aut aliquā ꝟtutē diuinitatis habētes: ſicˀ
Hermes ponebat q̄ſi eſſet aliqd cōpoſitū ex ſpū ꝛ corpore.
ꝛ ſimiliter itelligēdū eſt ꝙ idolis nō eſt aliqd imolatū: qꝛ
per hmōi imolationē carnes imolaticie aliquā ſanctifica-
tionē cōſequebant̄: vt gētiles putabāt: neq̄ aliquā imūdi-
ciam vt putabāt iudei. ¶ Ad. 4ᵐ dōm: ꝙ ex cōi cōſuetudi
ne qua creaturas quaſcūq̄ colebāt gētiles ſub qbuſdā ima
ginibus ipoſitū eſt hoc nomē idolatria ad ſignificādū quē-
cunq̄ cultum creature: etiā ſi ſine imaginibus fieret.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ idolatria
non ſit pctm̄. Nihil enī eſt pctm̄
qđ vera fides in cultū dei aſſumit: ſꝫ vera fides imagines
quaſdā aſſumit ad diuinū cultū. nā ꝛ in tabernaculo erāt
imagines cherubin: vt legitur exo. 25. Et in ecclia quedā
imagines ponunt̄ q̄s fideles adorāt. ergo idolatria ſꝫ quā
idola adorant̄ nō eſt pctm̄. ¶ P̄. Cuilibet ſuꝑiori eſt reue-
rentia exhibēda. ſed angeli ꝛ aīe ſcōꝝ ſunt nobis ſuꝑiores.
ergo ſi eis exhibeat̄ reuerētia ꝑ aliquē cultū vel ſacrificio-
rum: vel aliquoꝝ hmōi: nō erit pctm̄. ¶ P̄. Sūmus deus
interiori cultu mētis eſt colēdus: ſm illud Joh. 4. Deū oꝫ
adorare in ſpū ꝛ veritate. Et Augu. dicit in enchiridion ꝙ
deus colit̄ fide: ſpe: ꝛ charitate. pōt aūt cōtigere ꝙ aliqs ex-
terius idola colat iterius tn̄ a vera fide nō diſcedat. ḡ vi-
detur ꝙ ſine ꝑiudicio diuini cultus poſſit aliqs exteriꝰ ido
la colere. ¶ Sꝫ ꝯ ē qđ Exo. 20. dicit̄: Nō adorabis ea. ſ. ex-
teriꝰ: neq̄ coles. ſ. interius: vt glo. exponit. ꝛ loquit̄ de ſcul-
ptilibꝰ ꝛ imaginibꝰ. ergo pctm̄ eſt idolis exteriorē vel inte-
riorē cultū exhibere. ¶ Rn̄o. dōꝫ ꝙ circa hoc aliqui dupli-
citer errauerūt. Quidā. n. putauerūt ꝙ offerre ſacrificiū ꝛ
alia ad latriā ꝑtinētia nō ſolū ſūmo deo: ſed etiā alijs ſupra
dictis eē debitū: ꝛ per ſe bonū: eo ꝙ cuilibet ſuꝑiori nāe di
uinā reuerētiā exhibēdā putāt quaſi deo ꝓpinquiori. Sed
hoc irrōnabiliter dicit̄. nā ꝛ ſi oēs ſuꝑiores reuereri debea
mus: nō tn̄ eadē reuerētia oibus debet̄. ſed aliqd ſpāle ſū-
mo deo debet̄ qui ſingulari rōne oēs excellit. ꝛ hoc ē latrie
cultus. Nec pōt dici ſicut qdā putauerūt: hec viſibilia ſacri
ficia dijs alijs ꝯgruere. illi ꝟo ſūmo deo tanq̄ meliori me-
liora. ſ. pure mētis officia: qꝛ vt Augu. dicit in. x. de ciui. dei:
exteriora ſacrificia ita ſunt ſigna iterioꝝ: ſicˀ ꝟba ſonātia ſi-
gna ſunt rerū: quocirca ſicut orātes atq̄ laudātes ad deū
dirigimꝰ ſignificātes voces cui tn̄ res ipſas in corde q̄s ſi-
gnificamꝰ offerimꝰ: ita ſacrificātes nō alteri viſibile ſacrifi
ciū offerēdū eē nouerimꝰ q̄ꝫ ei cuius in cordibus nr̄is inui
ſibile ſacrificiū noſipſi eſſe debemꝰ. Alij ꝟo eſtimauerunt
latrie cultū exteriorē nō eſſe idolis exhibēdū tanq̄ per ſe
bonū aut opportunū: ſed tanq̄ vulgari cōſuetudini ꝯſonū:
vt Aug. in. 6. de ciui. dei introducit Senecā dicentē: Sic i-
quit adorabimꝰ: vt ꝛ meminerimus hmōi cultū magis ad
morē q̄ꝫ ad rē ꝑtinere. Et in lib. de vera religiōe. Aug. dicit
nō eſſe religionē a ꝓhis querēdā: qui eadē ſacra recipiebāt
cū ꝓplis: ꝛ de ſuoꝝ deoꝝ nā ac ſūmo bono diuerſas cōtra-
riaſq̄ ſentētias in ſcholis ꝑſonabāt. Et hūc etiam errorem
ſecuti ſunt quidā heretici aſſerentes non eſſe periculoſū
ſiquis perſecutionis tempore deprehenſus exterius idola
colat dum tamen fidem in mēte ſeruat. Sed hoc apparet
manfeſte falſum. Nam cum exterior cultus ſit ſignum in-
terioris cultus: ſicut eſt pernitioſum mendaciū ſiquis ver-
bis aſſerat contrarium eius quod per veram fidem tenet
in corde: ita etiam eſt pernitioſa falſitas ſiquis exteriorem
cultum exhibeat alicui contra id quod ſentit in mēte. Un-
de Augu. dicit contra Senecā in. 6. de ciuitate dei: ꝙ eo dā
nabilius colebat idola quo illa que mendaciter agebat ſic
ageret: vt cum populo veraciter agere eſtimaretur. ¶ Ad
primū ergo dicendū ꝙ neq̄ in veteris legis tabernaculo
ſeu templo: neq̄ etiam nunc imagines in eccleſia inſtituun
tur vt eis cultus latrie exhibeat̄: ſꝫ ad quādā ſignificatio-
nē vt ꝑ hmōi imagines mētibꝰ hoīuꝫ imꝓmat̄ ꝛ cōfirmet̄
fides de excellentia angeloꝝ ꝛ ſanctoꝝ. Secus autem eſt
de imagine chriſti cui ratione diuinitatis latria debetur:
vt dicetur in. 3º. ¶ Ad 2ᵐ ꝛ tertiū patet reſponſio per ea
que dicta ſunt.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ idolatria nō
ſit grauiſſimum peccatorum. Peſſi-
mū enī opponit̄ optimo: vt dicit. 8. ethicoꝝ. ſed cultus in-
terior qui conſiſtit in fide: ſpe: ꝛ charitate eſt melior q̄ꝫ cul-
tus exterior. ergo infidelitas deſperatio ꝛ odiū dei que op-
ponunt̄ cultui interiori ſunt grauiora peccata q̄ꝫ idolatria
que opponit̄ cultui exteriori. ¶ P̄. Tanto aliquod pecca-
tū grauius eſt quāto magis eſt contra deū: ſed directius
aliquis videtur contra deum agere blaſphemando vel fi-
dem impugnando q̄ꝫ cultum dei alij exhibendo quod ꝑti-
net ad idolatriam. ergo blaſphemia vel impugnatio fidei
eſt grauius peccatū q̄ꝫ idolatria. ¶ Preterea. Minora
mala maioribus malis puniri videntur. ſed peccatum ido-
latrie punitum eſt peccato contra naturam: vt dicitur ad
Ro. ꝑ. ḡ peccatū cōtra nām eſt grauius peccato idolatrie.
¶ P̄. Aug. dicit. 20. ꝯ Fauſtū. Neq̄ vos. ſ. manicheos pa
ganos dicimꝰ aut ſciſma paganoꝝ: ſed cū eis hr̄e q̄ꝫdam ſi
militudinē. eo ꝙ multos colatis deos: veꝝ in hoc eē eis lō
ge deteriores ꝙ illi ea colūt q̄ ſūt: ſꝫ ꝓ dijs colēda nō ſunt.
vos aūt ea colitis q̄ oio nō ſunt. ḡ vitiū heretice prauitatis
eſt grauius q̄ꝫ idolatria. ¶ P̄. Sup illud ad Gal. 4. Quō
ꝯuertimini iteꝝ ad īfirma ꝛ egena elementa. dicit̄ glo. Hie-
rony. Legis obſeruātia cui deditī tunc erāt: erat pctm̄ pe-
ne par ſeruituti idoloꝝ cui an̄ ꝯuerſionē vacauerāt. non ḡ
pctm̄ idolatrie ē grauiſſimū. ¶ Sꝫ ꝯ ē qđ Leuit. 15. ſuper
illud qđ dr̄ de imūditia mulieris patiētis fluxū ſanguinis
dicit̄ glo. Oē pctm̄ eſt imundicia aīe: ſed idolatria maxime.
¶ Rn̄o. dōꝫ: ꝙ grauitas alicuius pcti pōt attendi dupl̄r.
Unoº ex ꝑte ipſiꝰ pcti: ꝛ ſic pctm̄ idolatrie grauiſſimū ē.
Sicˀ. n. i terrena republica grauiſſimū eē videt̄ ꝙ aliqs ho
norē regiū alteri ipendat q̄ꝫ vero regi: qꝛ q̄ꝫtū in ſe eſt totū
reipublice ꝑturbat ordinē: ita in peccatis q̄ ꝯ deū cōmittū
tur que tn̄ ſunt maxia: grauiſſimū eē videt̄ ꝙ aliqs hono-
rē diuinū creature ipendat: qꝛ q̄ꝫtū eſt in ſe facit aliū deū
in mūdo minuens ꝓncipatū diuinū. Alioº pōt attēdi gra-
uitas pcti ex ꝑte ipſius peccātis: ſicut dr̄ grauius eē pctm̄
eius q peccat ſciēter q̄ꝫ eius q peccat ignorāter. ꝛ ſꝫ hoc ni
hil ꝓhibet grauius peccare hereticos q ſciēter corrūpunt
fidē quā acceperūt q̄ꝫ idolatras ignoranter peccantes. ꝛ ſi
militer etiā aliqua alia peccata poſſunt eſſe maiora ꝓpter
maiorē contētum peccantis. ¶ Ad pᵐ ḡ dōm: ꝙ idolatria
preſupponit iteriorē īfidelitatē: ꝛ adijcit exterius indebi-
tū cultū: ſi vero ſit exterior tātū idolatria abſq̄ iteriori i-
fidelitate: addit̄ culpe falſitatis vt prius dcm̄ ē. ¶ Ad 2ᵐ
dōm: ꝙ idolatria icludit magnā blaſphemiā: qꝛ deo ſub-
trahitur dominij ſingularitas: ꝛ fidem opere īpugnat ido-
latria. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ quia de rōne pene eſt ꝙ ſit cōtra
voluntatē pctm̄ per qđ aliud punitur oportet eſſe magis
manifeſtum vt ex hoc homo ſipiſi ꝛ alijs deteſtabilis red
dat̄: non aūt oportet ꝙ ſit grauius. ꝛ ſm hoc peccatū qđ ē
contra nām minus eſt peccatum q̄ꝫ idolatrie: ſed quia eſt
manifeſtius: punitur quaſi conueniens pena peccati idola
trie: vt. ſ. ſicut homo per idolatriam peruertit ordinem di-
uini honoris: ita per peccatum contra naturam proprie na
ture confuſibilem peruerſitatem patiatur. ¶ Ad 4ᵐ di-
cendum: ꝙ hereſis manicheoꝝ etiā q̄ꝫtū ad genus pecca
ti grauior eſt q̄ꝫ peccatū alioꝝ idolatrarum: qꝛ magis de-
rogatur diuino honori ponendo duos deos contrarios: ꝛ
multa vana fabuloſa de deo fingentes: ſecus autē de alijs

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

hereticis qui vnū deū cōfitenť: ⁊ eū ſolū colunt. ¶ Ad 5ᵘᵐ dōz: ꝙ obſeruatio legis tpe gratie nō eſt oīno equalis idolatrie ſm genus peccati: ſed pene equalis: qꝛ vtrūqꝫ eſt ſpecies peſtifere ſuperſtitionis.

Ad quartum ſic ꝓcediť. Uideť ꝙ cauſa idolatrie non fuerit ex parte hoīs. In hoīe enī nihil eſt: niſi vel nā: vel ṽtus: vł culpa. ſꝫ cauſa idolatrie non potuit eſſe ex parte nāe hoīs qn potius nālis rō hoīs dictat ꝙ ſit vnꝰ deꝰ: ⁊ ꝙ nō ſit mortuis cultꝰ diuinus exhibēdus: neqꝫ rebꝰ inaīatis. ſilr etiā nec idolatria hꝫ cauſaꝫ in hoīe ex parte ṽtutis: qꝛ nō pōt arboꝛ bona malos fructus facere: vt diciť Mat. 7. Neqꝫ etiā ex parte culpe: quia vt dť Sap. 14. Infandoꝝ idoloꝝ cultura oīs mali eſt ⁊ initiuꝫ ⁊ finis. ergo idolatria nō hꝫ cauſaꝫ ex parte hoīs. ¶ Pꝛ. Ea que ex parte hoīs cauſanť oī tpe in hoībꝰ īueniunť: nō autē ſemꝑ fuit idolatria: ſed in ſcḋa etate legiť eē adinuēta vt a Nēbꝛoth qui vt diciť cogebat hoīes ignē adoꝛare vel a Nino: q imaginē patris ſui Belis adoꝛare fecit. Apḋ grecos aūt vt Iſidoꝛus refert Pꝛomotheus ṗmꝰ ſimulachꝛa hominū de luto finxit. Iudei vero dicūt ꝙ Iſmael ṗmꝰ ſimulachꝛū de luto fecit. Ceſſauit etiā ī ſexta etate idolatria ex magna parte. ergo idolatria non habuit cauſaꝫ ex parte hoīs. ¶ Pꝛ. Aug. dicit. 21. de ciui. dei. Neqꝫ potuit ṗmū: niſi in illis. ſ. demonibꝰ docētibus diſci qḋ quiſqꝫ illoꝝ appetat qḋ exhoꝛreat: aut quō inuiteť noīe aut quo cogať: vn̄ magice artes earūqꝫ artifices extiterūt. eadē autē rō vť eē de idolatria. ergo idolatrie cauſa nō ē ex parte hoīum. ¶ Sꝫ ꝯ ē qḋ dť Sap. 14. Supuacuitas hoīum hec. ſ. idola aduenit in oꝛbe terrarū. ¶ Rn̄ᵒ. dōz: ꝙ idolatrie eſt duplex cā. Una quidē diſpoſitiua: ⁊ hec fuit ex parte hoīum. ⁊ hoc tripliciter. ṗ qdē ex īoꝛdinatione affectꝰ: put. ſ. hoīes aliquē hoīeꝫ vł nimis amātes vł nimis venerātes honoꝛē diuinū ei īpēderūt. ⁊ hec cauſa aſſignať Sap. 14. Acerbo luctu dolens pater cito ſibi rapti filij fecit imaginē: ⁊ illū qui tūc q̄ſi hō moꝛtuus fuerat: nūc tanq̄ deū colere cepit. Et ibideꝫ etiā ſubdiť ꝙ hoīes aut affectui aut regibꝰ deſeruiētes: incōicabile nomē. ſ. diuinitatis lignis ⁊ lapidibꝰ impoſuerūt. 2ᵒ. ꝓpter hoc ꝙ hō nāliter de repſentatione delectať: vt phs dicit in poetria ſua. ⁊ iō hoīes rudes a ṗncipio vidētes per diligētiā artificū imagines hoīum expſſiue factas. diuinitatis cultū eis īpenderūt. Un̄ diciť Sap. 13. Si qs artifex faber de ſilua lignū rectū ſecuerit: ⁊ ꝑ ſciam ſue artis figuret illō: ⁊ aſſimilet imagini hoīs: de ſubſtātia ſua ⁊ filijs ⁊ nuptijs votū faciēs īquirit. 3ᵒ. ꝓpter ignoꝛātiā veri dei cuius excellētiā hoīes nō ꝯſiderātes qbuſdā creaturis ꝑꝑ pulchꝛitudinē ſeu ṽtutē diuinitatis cultū exhibuerunt. vn̄ diciť Sap. 13. Neqꝫ opibꝰ attēdētes agnouerūt: qs artifex eſſet: ſed aut ignē: aut ſpm̄: aut citatū aerē: aut girū ſtellarū: aut nimiā aquā: aut ſolē: aut lunā rectoꝛes oꝛbis terrarum deos putauerūt. Alia aūt cauſa idolatrie fuit cōſūmatiua ex parte demonū q ſe colēdos hoībꝰ errātibꝰ exhibuerūt in idolis dādo reſpōſa: ⁊ aliqua q̄ videbanť hoībus mirabilia faciēdo. vn̄ ⁊ in ṗs. dť: Oēs dij gētiū demonia. ¶ Ad ṗmū ġ dōm: ꝙ cauſa diſpoſitiua idolatrie fuit ex parte nāe hoīs defectꝰ vel ꝑ ignoꝛātiā ītellectꝰ: vel ꝑ inoꝛdinationeꝫ affectꝰ: vt dictū eſt: ⁊ hoc ēt ad culpā ptinet. diciť aūt idolatria eſſe cauſa initiū ⁊ finis oīs pcti: qꝛ nō eſt aliqḋ genꝰ peccati qḋ īterdū idolatriā nō ꝓducat: vel expſſe īducēdo per modū cauſe: vel occaſionē ṗbēdo ꝑ modū initij: vel ꝑ modū finis inq̄ntū pctā aliq̄ aſſumebanť in cultuꝫ idoloꝝ: ſicť occiſiones hoīuꝫ ⁊ mutilationes mēbꝛoꝝ ⁊ alia hmōi: ⁊ tn̄ aliqua pctā p̄nt idolatriā ṗcedere q̄ ad ipſaꝫ hoīem diſponunt. ¶ Ad 2ᵐ dōm: in ṗma etate nō fuit idolatria ꝑꝑ recentē memoriā creatiōis mūdi: ex qua adhuc vigebat cognitio vnꝰ dei in mēte hoīum: in ſexta aūt etate idolatria eſt excluſa ꝑ ṽtutē ⁊ doctrinā xpi q de diabolo triūphauit.

¶ Ad 3ᵐ dōz ꝙ rō illa ꝓcedit de cā ꝯſūmatiua idolatrie.

¶ De ſuperſtitione diuinatiua. Qō. XCV.

Deinde cōſiderādū ē de ſupſtitione diuinatiua. ¶ Et circa hoc querunť octo. ṗ vtrū dīnatio ſit pctm̄. 2ᵒ. vtrū ſit ſpēs ſupſtitiōis. 3ᵒ. de ſpēbꝰ diuinatiōis. 4ᵒ. de diuinatiōe q̄ fit ꝑ demones. 5ᵒ. de diuinatione q̄ fit ꝑ aſtra. 6ᵒ. de diuinatione q̄ fit ꝑ ſōnia. 7ᵒ. de diuinatione que fit per auguria ⁊ alias hmōi obſuationes. 8ᵒ. de diuinatione que fit per ſoꝛtes.

Ad primum ſic ꝓcediť. Uideť ꝙ diuinatio non ſit pctm̄. Diuinatio enī ab aliquo diuino noīatur: ſꝫ ea que ſunt diuina magis ad ſanctitatē ptinēt q̄ꝫ ad pctm̄. ġ videť ꝙ diuinatio nō ſit pctm̄. ¶ Pꝛ. Augu. dicit in lib. de libe. arb. Quis audeat dicere diſciplinaꝫ eē malū? Et iterū: Nullo mō dixeriꝫ aliquā ītelligētiā malaꝫ eē poſſe. ſꝫ aliq̄ artes ſunt diuinatiue: vt pꝫ ꝑ phm̄ in li. de memoꝛia. videť autē ipſa diuinatio ad aliquā ītelligentiā ṽitatis ptinere. ġ videť ꝙ diuinatio nō ſit pctm̄. ¶ Pꝛ. Nālis īclinatio nō eſt ad aliqḋ malū: qꝛ nā nō īclinat niſi ad ſile ſibi. ſꝫ ex nāli īclinatione hoīes ſollicitanť ṗnoſcere futuros euētꝰ: qḋ ptinet ad dīnationē. ġ dīnatio nō ē pctm̄. ¶ Sꝫ ꝯ ē qḋ dť Deut. 18. Nō ſit q phitones conſulat neqꝫ diuinos. Et in decretis. 26. q. 5. dicitur. Qui diuinationes expetunt ſub regulis qnquenij iaceant ſꝫ gradus pnie diffinitos. ¶ Rn̄ᵒ. dōm: ꝙ in noīe dīnationis ītelligiť q̄daꝫ ṗnunciatio futuroꝝ. Futura aūt duplr ṗnoſci p̄nt. Uno qdem mō in ſuis cāis. Alioꝰ in ſeipſis. Cāe aūt futuroꝝ triplr ſe h̄nt. Quedā. n. ꝓducūt ex neceſſitate ⁊ ſemꝑ ſuos effectꝰ. ⁊ hmōi effectꝰ futuri ꝑ certitudinē ṗnoſci ⁊ ṗnūciari poſſunt ex ꝯſideratione ſuaꝝ cauſaꝝ: ſic aſtrologi ṗnunciāt eclypſes futuras. Quedā vero cāe ꝓducūt ſuos effectus nō ex neceſſitate ⁊ ſemꝑ: ſꝫ vt in pluribꝰ: raro tn̄ deficiūt. ⁊ ꝑ hmōi cauſas p̄nt ṗnoſci effectꝰ futuri: nō qdeꝫ per certitudinē ſed ꝑ q̄ſdam ꝯiecturā: ſicť aſtrologi ꝑ cōſiderationē ſtellaꝝ q̄dā ṗnoſcere ⁊ ṗnūciare p̄nt de pluuijs ⁊ ſiccitatibꝰ: ⁊ medici de ſanitate vel moꝛte. Quedā cāe ſunt q̄ ſi ſm ſe ꝯſideren̄ ſe h̄nt ad vtrūlibet: qḋ ṗcipue videť de potētijs rōnalibꝰ q̄ ſe h̄nt ad oppoſita ſm phm̄: ⁊ tales effectus vel etiā ſi q effectꝰ vt in paucioribꝰ caſu accidunt: ex nālibus cauſis ꝑ ꝯſiderationē cauſaꝝ ṗnoſci nō p̄nt: qꝛ eorū cauſe nō h̄nt īclinationē determinatā ad hmōi effectꝰ. ⁊ iō effectus hmōi ṗnoſci nō p̄nt niſi in ſeipſis cōſiderenť. hoīes aūt in ſeipſis hmōi effectus ꝯſiderare p̄nt ſolū duꝫ ſunt p̄ntes: ſicť cū hō videt ſoꝛtē currere ⁊ ambulare. ſꝫ conſiderare hmōi in ſeipſis anteq̄ꝫ fiāt ē dei ꝓpꝛiū: q ſolus in ſua eternitate videt ea q̄ futura ſunt q̄ſi p̄ntia: vt in ṗ hui eſt. Un̄ dť Iſa. 41. Annūciate q̄ vētura ſunt ī futuꝝ: ⁊ ſciemus qꝛ dij eſtis vos. Si qs ġ hmōi futura ṗnūciare aut ṗnoſcere quocūqꝫ mō ṗſumpſerit niſi deo reuelāte manifeſte vſurpat ſibi qḋ dei ē. ⁊ ex hoc aliq dīni dicunť. vn̄ dicit Iſidoꝛus in li. ethymologiaꝝ. Dīni dicti q̄ſi deo pleni. diuinitate. n. ſe plenos ſimulāt ⁊ aſtutia q̄dā fraudulētie hominibꝰ futura ꝯiectant. Dīnatio ġ nō dť ſi qs ṗnunciet ea q̄ ex neceſſitate eueniūt vel vt in pluribꝰ q̄ hūana rōne ṗnoſci p̄nt: neqꝫ etiā ſi qs futura alia ꝯtingētia deo reuelāte cognoſcat: tūc. n. nō ipſe dīnat. i. qḋ dīnū ē facit: ſꝫ magis qḋ dīnū ē ſuſcipit. tūc aūt ſolū dť dīnare qn̄ ſibi indebito mō vſurpat ṗnūciationē futuroꝝ euētuū. hoc aūt ꝯſtat eē peccatū: vn̄ dīnatio ſemꝑ ē pctm̄. ⁊ ꝓpter hoc Hiero. dicit ſuꝑ Micheā ꝙ dīnatio ſp ī malā ptē accipiť. ¶ Ad ṗᵐ ġ dōz: ꝙ dīnatio nō dť ab oꝛdinata pticipatione alicuꝰ diuini. ſꝫ ab īdebita vſurpatōe: vt dcm̄ ē. ¶ Ad 2ᵐ dōz ꝙ artes q̄dā ſť ad ṗnoſcēdū futuros euētꝰ q ex necitate vł frequenter ꝓueniūt: qḋ ad dīnatiōeꝫ n̄ ptiet: ſꝫ ad alios futuros euētꝰ

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

cognoſcendos non ſunt alique vere artes ſeu diſcipline:
ſed fallaces ⁊ vane ex deceptione demonū introducte: vt
dicit Aug. in .21. de ciui. dei. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ hō hꝫ natura
leꝫ inclinationē ad cognoſcēduꝫ futura ſm moduꝫ huma/
num: nō autē ſm indebitū diuinationis modum.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit. Videt ꝙ diuinatio
nō ſit ſpēs ſupſtitionis. Idē eniꝫ
nō pōt eſſe ſpēs diuerſoꝝ generuꝫ: ſed diuinatio videt eſſe
ſpēs curioſitatis: vt Aug. dicit in lib. de vera religiōe. ergo
videt ꝙ nō ſit ſpēs ſupſtitiōis. ¶ P̄. Sicut religio eſt cul/
tus debit⁹: ita ſupſtitio ē cult⁹ indebit⁹: ſꝫ diuinatio nō vi/
detur ad aliquē cultū indebitū ptinere. ergo diuinatio non
ptinet ad ſupſtitionē. ¶ P̄. Supſtitio religioni opponit. ſꝫ
in noua religione nō īuenit aliqd diuinationi p ꝯ̄riū reſpō
dens. ergo diuinatio nō ē ſpēs ſupſtitionis. ¶ Sꝫ ꝯ̄ eſt qꝺ
Origenes dicit in piarchon: Eſt qdā opatio demonū in mi/
niſterio pſciētie q artibus qbuſdā ab his qui ſe demonib⁹
mācipauerūt: nūc p ſortes: nūc p auguria: nūc p cōtēplatio/
nem vmbrarū cōprehēdi videt. hec aūt oīa opatiōe demo
nuꝫ fieri nō dubito. ſed vt Aug. dicit in .2. de doct. xpiana:
Quicqd ꝓcedit ex ſocietate demonū ⁊ hoīuꝫ ſupſtitioſuꝫ
eſt. ergo diuinatio eſt ſpēs ſupſtitionis. ¶ Rn̄º. dōꝫ: ꝙ ſicͭ
ſupra dictū ē: ſuperſtitio īportat īdebitū cultū diuinitatis.
Ad cultū aūt dei ptinet aliqd dupl'r. vno mō cū aliqd deo
offert: vel ſacrificiuꝫ: vel oblatio: vel aliquid hmōi. Alio°
cū aliquid diuinū aſſumit: ſicut ſupra dictū eſt de iuramen
to. ⁊ iō ad ſupſtitionē ptinet nō ſolū cū ſacrificiū demonib⁹
offert per idolatriā: ſꝫ etiā cū aliqs aſſumit auxiliū demo/
nuꝫ ad aliqd faciēdū vel cognoſcendū. Oīs aūt diuinatio
ex opatione demonū ꝓuenit: vel qꝛ expſſe demones inuo/
cant ad futura manifeſtāda: vel qꝛ demones īgerūt ſe va/
nis inqſitiōib⁹ futuroꝝ: vt mētes hoīuꝫ īplicent vanitate:
de qua vanitate dicit in pſ: Nō reſpexit in vanitates ⁊ īſa/
nias falſas. Vana aūt inqſitio futuroꝝ ē qn̄ aliqs futuruꝫ
pnoſcere tētat vn̄ pnoſci nō pōt. Manifeſtū eſt ergo ꝙ di/
uinatio ſpēs ſupſtitiōis eſt. ¶ Ad pᵐ ergo dōm: ꝙ diuina/
tio ptinet ad curioſitatē ꝗ̄tū ad finē intētū qui eſt pcogni/
tio futuroꝝ: ſꝫ ptinet ad ſupſtitionē ꝗ̄tū ad modū opatio/
nis. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ hmōi diuinatio ptinet ad cultū dmo/
nuꝫ inꝗ̄tū aliqs vtit quodā pacto tacito vel expſſo cū de/
monib⁹. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ in noua lege mens hoīs arcetur a
tēporaliū ſollicitudine. ⁊ iō nō eſt in noua lege aliqd inſtitu
tuꝫ ad pcognitionē futuroꝝ euētuuꝫ de tpalibus reb⁹. In
veteri aūt lege que pmittebat terrena erāt ꝯſultatiōes de
futuris ad religionē ptinētes. Vn̄ dr̄ Iſa. 8. Et cū dixerint
ad vos q̄rite a phitonib⁹ ⁊ a diuinis qui ſtridēt incātatiōi/
bus ſuis. Subdit q̄ſi rn̄ſionē. Nunqd nō ppl'us a deo ſuo
requiret viſionē p viuis ⁊ mortuis: Fuerūt tamē in nouo
teſtamento etiā aliqui pphete ſpūs habētes qui multa de
futuris euentibus predixerunt.

Ad tertium ſic ꝓcedit. Videtur ꝙ nō ſint deter
minate plures diuinationis ſpecies
Vbi eni eſt vna ratio peccandi nō vident plures eſſe pec/
cati ſpecies: ſed in omni diuinatione eſt vna ratio peccādi:
qꝛ. ſ. vtit aliquis pacto demonū ad cognoſcēdū futura. er/
go diuinatiōis nō ſunt diuerſe ſpēs. ¶ P̄. Actus human⁹
ſpeciē ſortit ex fine: vt ſupra habitū eſt. ſꝫ oīs diuinatio or/
dinat ad vnū finē. ſ. ad pnūciationē futuroꝝ. ergo oīs diui
natio eſt vni⁹ ſpeciei. ¶ P̄. Signa nō diuerſificāt ſpēꝫ pec
cati. ſiue eni aliqs detrahat vbis vel ſcripto: vel nutu ē ea/
dem ſpēs pcti: ſꝫ diuinatiōes nō vident differri niſi ſm di/
uerſa ſigna ex qbus accipit pcognitio futuroꝝ. ergo nō ſūt
diuerſe diuinationis ſpēs. ¶ Sed ꝯ̄ eſt ꝙ Iſidorus in lib.
etymologi. enumerat diuerſas ſpēs diuinatiōis. ¶ Rn̄º.
dicēdū ꝙ ſicut dictū ē: oīs diuinatio vtit ad pcognitioneꝫ
futuri euētus aliquo demonū cōſilio vel auxilio: qꝺ quidē
vel expſſe īplorat vel pter intētionē hoīs ſe occulte demō
ingerit ad pnunciandū futura quedā que hoīb⁹ ſūt ignota:
eis aūt cognita p modos de qb⁹ in p dictū eſt. Demones āt
expſſe īuocati ſolēt futura pnūciare multipl'r. Qn̄qꝫ qdeꝫ
pſtigioſis qbuſdā apparitiōib⁹ ſe aſpectui ⁊ auditui homi/
nū īgerētes ad pnūciandū futura: ⁊ hec ſpēs vocat pſtigiū
ex eo ꝙ oculi hoīum pſtringunt. Qn̄qꝫ autē per ſomnia: ⁊
hec vocat diuinatio ſōnioꝝ. Qn̄qꝫ vͦ p mortuoꝝ aliquoꝝ
apparitionē vel locutionē: ⁊ hec ſpēs vocat nigromātia: qꝛ
vt dicit Iſidorus in libro etymologiarū: nigron grece mor
tuus: māchia vͦ diuinatio nūcupat: qꝛ qbuſdā pcantatiōi/
bus adhibito ſanguine vident reſuſcitati mortui diuinare
⁊ ad īterrogata reſpōdere. Qn̄qꝫ vͦ futura pnūciant p ho/
mines viuos: ſicut in arrepticis pꝫ: ⁊ hec eſt diuinatio per
phitones. ⁊ vt Iſidorus dicit phitones a phitone apolline
ſunt dicti qui dicebat eē auctor diuinādi. Qn̄qꝫ vͦ futura
pnunciāt p aliquas figuras vel ſigna: que in reb⁹ inaīatis
apparēt. que qdē ſi appareāt in aliquo corpore terreſtri: pu
ta in ligno: vel ferro: vl' lapide polito: vocatur geomātia. ſi
autē in aqua: idromātia: ſi aūt in aere: aeromantia: ſi aūt in
igne: pyromātia: ſi aūt in viſcerib⁹ aīaliū īmolatorū in aris
demonuꝫ: vocatur auruſpicium. Diuinatio autem que fit
abſqꝫ expſſa demonū īuocatione in duo genera diuiditur
quoꝝ pmū eſt cū ad pnoſcendū futura aliqd ꝯſideramus
in diſpoſitionib⁹ aliaꝝ aliquaꝝ reꝝ. ⁊ ſiqdem aliqs conet
futura pnoſcere ex ꝯſideratōe ſitus ⁊ mot⁹ ſydeꝝ: hoc pti
nere ad aſtrologos q ⁊ geneantici dicunt: pꝑter nataliuꝫ
ꝯſiderationes dieꝝ. Si vero p motus vel voces auiū ſeu
quorūcunqꝫ aīalium: ſiue pſternutationes hoīum vel mē
broꝝ ſaltus: hoc ptinet general'r ad augurium: qꝺ dr̄ a garri
tu auiū: ſicͭ auſpiciuꝫ ab īſpectione auiū: quoꝝ pmū ptinet
ad aures: ſcꝺꝫ ad oculos. in auribus. n. hmōi pcipue ꝯſide/
rari ſolēt. Si vero hmōi ꝯſideratio fiat circa verba hoīuꝫ
abſqꝫ intentione dicā q̄ qs retorquet ad futuꝝ qꝺ vult pre
noſcere: hoc vocat omen. Et ſicͭ Valerius maximus dicit
ominū obſeruatio aliquo ꝯ̄tu religioni annexa ē: qm̄ nō
fortuito motu: ſꝫ diuina ꝓuidentia cōſtare credit q̄ fecit: vt
romanis deliberantib⁹ vtꝝ ad aliū locū migrarent: forte
eo tpe cēturio qdam exclamauit: ſignifer ſtatue ſignum h̄
optime manebimus. quā vocē auditā p omine acceperūt
tranſeundi ꝯſiliū omittētes. Si aūt ꝯſiderent aliq̄ diſpoſi
tiones figuraꝝ in aliqb⁹ corporibus viſui occurrētes: erit
alia diuinatōis ſpēs. nam ex lineamētis manus ꝯſideratis:
diuinatio ſumpta cyromantia vocat: q̄ſi diuinatio manus.
cyros. n. grece dr̄ man⁹. diuinatio vͦ ex qbuſdā ſignis ī ſpa/
tula alicui⁹ aīalis apparētib⁹: ſpatulamātia vocat. Ad ſcꝺꝫ
aūt diuinationis gen⁹ qꝺ ē ſine expſſa demonū īuocatōe pti/
net diuinatio q̄ fit ex ꝯſideratōe eoꝝ q̄ eueniūt ex qbuſdam
q̄ ab hoībus ſerio fiūt ad aliqd occultū ingrendū ſiue p p
tractionē punctoꝝ: qꝺ ptinet ad artē geomantie ſiue p ꝯſi
deratōeꝫ figuraꝝ q̄ ꝓueniunt ex plūbo liq̄facto in aq̄ ꝓie
cto: ſiue ex qbuſdā cedulis ſcriptis vel nō ſcriptis ī occl'to
repoſitis duꝫ cōſiderat qs quā accipiat: vl' ēt ex feſtucis ī/
eq̄libus ꝓpoſitis: qs maiorē vel minorē accipiat: vel etiaꝫ
ex taxilloꝝ ꝓiectione qs plura puncta ꝓiciat: vel etiā dū
ꝯſiderat qd apienti librū occurrat: q̄ oīa ſortiū nomē hn̄t.
Sic ḡ pꝫ triplex diuinatōis genus. quoꝝ pmuꝫ eſt p mani
feſtā demonū īnuocationē: qꝺ ptinet ad nigromāticos. ſe/
cundū aūt eſt p ſolā ꝯſiderationē diſpoſitionis vel motus
alteri⁹ rei qꝺ ptinet ad augures. 3ᵐ eſt duꝫ facimus aliqd
vt nobis manifeſtetur aliquid occultuꝫ: quod pertinet ad
ſortes: ſub quolibet autem horum multa continentur: vt
patet ex dictis. ¶ Ad primum ergo dōm: ꝙ in omnibus
predictis eſt eadem generalis ratio peccandi: ſed non ea/
dem ſpecialis. multo enim grauius eſt demones inuocare
q̄ aliq̄ facere quibus dignum ſit vt ſe demones ingerant.

¶ Ad 2^m dōz: q̄ cognitio futuroꝝ vel occultoꝝ eſt vltim⁹
finis ex quo ſumit̄ generalis rō diuinationis. diſtinguunt̄
aūt̄ diuerſe ſpēs ſm ꝓpria obiecta: ſiue mās ,put.ſ.in di/
uerſis rebus occultoꝝ cognitio ꝯſiderat̄. ¶ Ad 3^m dōm: q̄
res quas diuinātes attēdūt ꝯſiderant̄ ab eis: nō ſīc ſigna q
bus exp̄mant qō iam ſciūt: ſicut accidit in demōſtratione:
ſ; ſicut p̄ncipia cognoſcēdi. Manifeſtū ē aūt q̄ diuerſitas
p̄ncipioꝝ diuerſificat ſpēm ēt in ſciētȳs demōſtratiuis.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Uidetur q̄ diuinatio
que fit ꝑ inuocationes demonū nō
ſit illicita. Xp̄s eni; nihil illicitū cōmiſit: ſm illud .i. Petri
.2. Qui pctm̄ nō fecit: ſ; dn̄s a demone iterrogauit: qō tibi
nomē eſt: qui rn̄dit: legio. multi.n.ſum⁹: vt habet̄ Mar.5.
ergo videt̄ q̄ liceat a demonib⁹ aliqd occultū iterrogare.
¶ P. Sāctoꝝ aīe nō fauēt illicite iterrogātibus. ſ; Sauli
interrogāti de euētu futuri belli a muliere habēte ſpiritu;
phitonis apparuit Samuel: ⁊ ei futurū euētū p̄dixit: vt le
legit̄ .i. Reg.28. ergo diuinatio que fit ꝑ iterrogationē a de
monib⁹ nō eſt illicita. ¶ P. Licitū eſſe videt̄ veritate; ab
aliquo ſciēte ingrere quā vtile ē ſcire: ſed qn̄q; vtile eſt ſci/
re aliqua occulta que ꝑ demones ſciri poſſunt: ſicut appa/
ret in inuētione furtoꝝ. ergo diuinatio q̄ fit per iuocationē
demonū nō eſt illicita. ¶ S; ꝯ̄ ē qō dr̄ Deutro.18. Nō iue
niat̄ in te q auriolos ſciſcitet̄: neq; phitōes ꝯſulat. ¶ Rn̄⁹.
dōm: q̄ oīs diuinatio q̄ fit ꝑ iuocatiōes demonū eſt illicita
duplici rōne. quarū p̄ma ſumit̄ ex parte p̄ncipȳ diuinatio/
nis: qō.ſ.ē pactū exp̄ſſe cū demone initū ꝑ ipſam demonis
īuocationē. ⁊ hoc ē oīno illicitū. Un̄ ꝯ̄ quoſdā dicit̄ Iſa.28.
Dixiſtis ꝑcuſſim⁹ fedus cū morte: ⁊ cū inferno fecimus pa/
ctū. ⁊ adhuc grauius eēt ſi ſacrificiū vel reuerētia demoni
inuocato exhiberet̄. Scōa vō rō ſumit̄ ex parte futuri euē
tus. demon eni q intēdit ꝑditionē hoīum ex hmōi ſuis re/
ſpōſis etiā ſi aliqn̄ vā dicat itēdit hoīes aſſuefacere ad hoc
q̄ ei credat̄: ⁊ ſic itēdit ꝑducere in aliqd qō ſit ſaluti huma
ne nociuū. Un̄ Athanaſi⁹ expōnēs illō qō habet̄ Luc.4.
Increpauit illū dicēs: obmuteſce: dicit: Quāuis vera fate/
ret̄ demon: cōpeſcebat tn̄ xp̄s eius ſermonē: ne ſimul cum
v̄itate etiā ſuā inigtatē ꝓmulget: vt nos etiā aſſuefaciat ,ne
curem⁹ de talib⁹ ⁊ ſi vera loq videat̄. nephas.n. eſt vt cu;
aſſit nobis ſcriptura diuina a diabolo iſtruamur. ¶ Ad p̄⁹
ḡ dōz: q̄ ſicut Beda dicit Luc.8. nō velūt iſcius dn̄s inqui
rit: ſed vt ꝯfeſſa peſte quā tolerabat virtus curātis gratioꝛ
emicaret. aliud aūt eſt ingrere aliqd a demōe ſpōte occur/
rēte: qō qn̄q; licet ꝓpter vtilitatē alioꝝ: maxime cū diuina
v̄tute pōt cōpelli ad vera dicēda: ⁊ aliud demonē inuocare
ad cognitionē occultoꝝ ingrēdo ab ipſo. ¶ Ad 2^m dōm q̄
ſicut Aug. dicit ad Simplicianū: nō ē abſurdū credere ali/
qua diſpēſatione ꝑmiſſu; fuiſſe: vt nō dominā te arte magi
ca vel potētia: ſed diſpēſatione occulta que phitoniſſam ⁊
Saulē latebat ſe oſtēderet ſpūs iuſti aſpectib⁹ regis: diui/
na cū ſn̄ia ꝑcuſſurus vel nō vere ſpūs Samuelis a requie
ſua excitat⁹ eſt: ſed aliqō fantaſma ⁊ illuſio imaginaria dia
boli machinatiōibus facta: quā ſcriptura Samuelē appel/
lat: ſicut ſolēt imagines rerū ſuarū noīb⁹ appellari. ¶ Ad
3^m dōz: q̄ nulla vtilitas tēporalis poteſt cōparari detrimen
to ſpiritualis ſalutis: quod īminet ex inquiſitione occulto/
rum per demonum inuocationem.

Ad quintum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ q̄ diuinatio q̄
fit per aſtra nō ſit illicita. Licitu;
eſt eni ex cōſideratiōe cauſarū p̄nūciare effect⁹: ſicut medi
ci ex diſpōne egritudinis p̄nūciant mortē: ſ; corpora cele/
ſtia ſunt cauſa eoꝝ que fiūt in hoc mūdo: vt etiā Dio. dicit
.4. ca. de diui. no. ergo diuinatio q̄ fit per aſtra nō eſt illici/
ta. ¶ P. Scīa humana ex exꝑimētis originē; ſumit; vt p;
per ph̄m in p̄ metaph. ſed ꝑ multa exꝑimēta aliq cōperunt
ex ꝯſideratione ſyderū aliqua futura poſſe p̄noſci. ergo nō
videt̄ eſſe illicitū tali diuinatione vti. ¶ P. Diuinatio di/
cit̄ eē illicita inq̄ʒtū initit̄ pacto cū demonib⁹ inito: ſed hoc
nō fit in diuinatiōe que fit per aſtra: ſ; ſolū ꝯſiderat̄ diſpo/
ſitio creaturarū dei. ergo videt̄ q̄ hmōi diuinatio nō ſit il/
licita. ¶ Sed ꝯ̄ eſt qō Aug. dicit in .4. ꝯfeſ. Illos planeta/
rios quos mathematicos vocāt cōſulere nō deſiſtebā: q̄ſi
nullū eſſet eis ſacrificiū: ⁊ nulle p̄ces ad aliquē ſpm̄ ob diui
nationē dirigerentur: qō tn̄ xp̄iana ⁊ vera pietas expellit ⁊
dānat. ¶ Rn̄⁹. dōm: q̄ ſicut dictū eſt: diuinationi que ex
opinione falſa vel vana procedit ingerit ſe opatio demōis:
vt hoīum aīos implicet vanitati aut falſitati. Uana aute;
aut falſa opinione vtit̄: ſiquis ex ꝯſideratione ſtellaru; fu/
tura velit p̄noſcere: que per ea p̄cognoſci nō poſſunt. Eſt er
go ꝯſiderandū q̄ per celeſtiū corpoꝝ inſpectionē de futu/
ris poſſit prenoſci: ⁊ de his quide; que ex neceſſitate eueni
unt manifeſtu; eſt q̄ ꝑ ꝯſiderationē ſtellarū poſſunt p̄no/
ſci: ſicut aſtrologi p̄nunciāt eclypſes futuras. ¶ Circa p̄co/
gnitionē vero futuroꝝ euentuū ex cōſideratione ſtellaru;
diuerſi diuerſa dixerūt. Fuerūt eni qui dicerēt q̄ ſtelle po
tius ſignificāt q̄; faciāt ea que ex earū ꝯſideratione p̄nunci
ant̄. ſed hoc irrōnabilr̄ dr̄. omne eni corpoꝛale ſignū vl̄ eſt
effectus eius cuius eſt ſignū: ſicut fumus ſignificat ignem
a quo cauſat̄: vel ꝓcedit ab eadē cā: ⁊ ſic deſignat cām: ⁊ ꝑ
ꝯn̄s ſignificat effectū: ſic̄ iris qn̄q; ſignificat ſerenitatē in/
q̄ʒtu; cā ei⁹ ē cā ſerenitatis. Nō aūt pōt dici q̄ diſpoſitōes
celeſtiū corpoꝝ ⁊ mot⁹ ſint effect⁹ futuroꝝ euētuū: nec ite
rū pōt reduci in aliquā ſuꝑiorē cām cōem q̄ ſit corpoꝛalis.
poſſunt aūt reduci in vnā cām cōem q̄ eſt ꝓuidētia diuina.
ſ; alia rōne diſponunt̄ a diuina ꝓuidētia mot⁹ ⁊ ſit⁹ celeſtiū
corpoꝝ: ⁊ alia rōne euent⁹ ꝯtingentiū futuroꝝ: q; illa diſ/
ponunt̄ ſm rōnē neceſſitatis: vt ſemꝑ ⁊ eodē mō ꝓueniāt.
hec aūt ſm rōnem ꝯtingentie vt variabilr̄ ꝯtingāt. vn̄ nō
pōt eē q̄ ex iſpectiōe ſydeꝝ accipiat̄ p̄cognitio futuroꝝ ni
ſi ſic̄ ex cāis p̄cognoſcunt̄ effect⁹. Duplices aūt effect⁹ ſub/
trahunt̄ cauſalitati celeſtiū corpoꝝ. p̄ qdem oēs effectus
ꝑ accn̄s ꝯtingētes: ſiue in reb⁹ hūanis ſiue in reb⁹ nālibus
q; vt ꝓbat̄ in .6. methaph. ens ꝑ accn̄s nō h; cām: ⁊ p̄cipue
nālem cuiuſmodi eſt virtus celeſtiū corpoꝝ: q; qō ꝑ accn̄s
fit neq; ē ens ꝓp̄e neq; vnū: ſic̄ q̄ lapide cadēte fiat terre/
mot⁹. vl̄ q̄ hoīe fodiēte ſepulchꝝ iueniat̄ theſaur⁹. hec.n.
⁊ hmōi nō ſunt ſimplr̄ vnū: ſ; ſimplr̄ mlta. opatio aūt nāe
ſemꝑ terminat̄ i aliqō vnū: ſic̄ ⁊ ꝓcedit ab vno p̄ncipio qō
ē forma rei nālis. 2⁹ aūt ſubtrahunt̄ cauſalitati celeſtiu;
corpoꝝ act⁹ liberi arbitrȳ: qō ē facl̄tas volūtatis ⁊ rōnis i
tellect⁹.n. ſiue rō nō ē corp⁹ nec act⁹ organi corpoꝛei: ⁊ ꝑ
ꝯn̄s nec volūtas q̄ ē i rōne: vt p; ꝑ ph̄; i.3. de aīa. nullū aūt
corp⁹ pōt iprimere i rē icorporeā. vn̄ ipoſe ē q̄ corpa cele/
ſtia directe iprimant i itellectū ⁊ volūtatē: hoc.n. eēt pone
re itelle tū n̄ differre a ſenſu: qō Ariſt. i li. de aīa iponit his
q dicebāt q̄ talis volūtas ē i hoīb⁹ q̄lē i die iducit p̄r viro/
rū deorūq;. ſ. ſol vel celū. vn̄ corpa celeſtia nō poſſunt eē ꝑ
ſe cā opationū liberi arbitrȳ: pn̄t tn̄ ad hoc diſpoſitiue ici
nare iq̄ʒtū iprimunt in corp⁹ hūanū: ⁊ ꝑ ꝯn̄s in vires ſenſi/
tiuas q̄ ſſt act⁹ corpaliū organoꝝ q̄ iclināt ad hūanos act⁹.
q; tn̄ vires ſenſitiue obediūt rōni: vt p; ꝑ ph̄m i.3. de aīa. ⁊
p̄ ethi. nulla neceſſitas ex hoc libero arbitrio iponit̄: ſ; ꝯ̄ i/
clinationē celeſtiū corpoꝝ hō pōt ꝑ rōnē opari. Siqs ḡ cō
ſideratōe aſtroꝝ vtat̄ ad p̄cognoſcēdos futuros caſuales
vel fortuitos euent⁹: aut ēt ad cognoſcendū ꝑ certitudinē
futura opa hoīum: ꝓcedit hoc ex falſa ⁊ vana opiōne: ⁊ ſic
opatio demonis ſe imiſcet. vn̄ erit diuinatio ſupſtitioſa ⁊ illi
cita. Si vero aliqs vtat̄ ꝯſideratōe aſtroꝝ ad p̄cognoſcen
dū futura q̄ ex celeſtibus cauſat̄ corporib⁹: puta ſiccitates
⁊ pluuias ⁊ alia hmōi: non erit illicita diuinatio: nec ſuper
ſtitioſa. Et ſcōm hoc patet reſponſio ad primum. ¶ Ad
ſecūdum dicendu;: q̄ hoc q̄ aſtrologi ex conſideratione

aſtroꝝ frequēter vera prenunciāt cōtingit duplicitur. vno
quidē mō q꞉ plures hoīuꝫ paſſiones corꝑales ſequunt̃. ⁊ iō
act⁹ eoꝝ diſponunt̃ vt in plurib⁹ ſm iclinationē celeſtium
corpoꝝ. pauci aūt ſūt. i. ſoli ſapiētes q rōne hmōi iclinatio/
nes moderent̃. ⁊ iō aſtrologi in multis vera ꝓnūciāt: ⁊ ꝑci
pue in cōib⁹ euētib⁹ q depēdēt ex multitudīe. alio⁹ ꝑpter
demōes ſe imiſcētes. vñ Aug. in. 2. ſuꝑ Geñ. ad litterā dic:
Fatēdū ē qñ a mathematicis vera dicunt̃: iſtinctu quodā
occultiſſimo dici ꝙ neſciētes humane mentes patiunt̃: qd
tñ ad decipiēdos hoīes fit ſpūuꝫ imūdoꝝ ⁊ ſeductoꝝ oꝑa/
tione: q qdā vera de tꝑalib⁹ reb⁹ noſſe ꝑmittunt̃. vñ cōclu
dit ꝙpropter bono xp̄iano ſiue mathematici ſiue qlibet im
pie diuinātiū: ⁊ maxime dicētes va cauēdi ſunt: ne ꝯſortio
demonioꝝ animā deceptā pacto quodā ſocietatis irretiāt.
Et per hoc patet reſponſio ad tertium.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ diuinatio que fit
per ſōnia non ſit illicita. Uti enī iſtru/
ctione diuina nō eſt illicitū. ſꝫ in ſōnys hoīes iſtruunt̃ a dō
dicit̃. n. Job. 33. Per ſōniū iuiſiōe nocturna qñ irruit ſopor
ſuꝑ hoīes ⁊ dormiūt in lectulo: tūc aꝑit. ſ. de⁹ aures viroꝝ:
⁊ erudiēs eos iſtruit diſciplina. ergo vti diuinatione q̄ eſt ꝑ
ſōnia nō ē illicitū. ❡ P̄. Illi qui iterꝑtant̃ ſōnia: ꝓꝑe vtun
tur diuinatiōe ſōnioꝝ: ſꝫ ſcī viri legunt̃ ſōnia iterꝑtati: ſic
Joſeph eſt iterꝑtat⁹ ſōnia pincerne Pharaōis ⁊ magiſtri pi/
ſtoꝝ: vt legit̃ Geñ. 41. ⁊ Daniel iterꝑtat⁹ eſt ſōniū regis ba
bylonis: vt habet̃ Danielis. 2. ⁊. 4. ergo diuinatio ſōniorꝫ
nō eſt illicita. ❡ P̄. Illud qd cōiter hoīes expiunt̃: irrōna/
bile eſt negare: ſꝫ oēs expiunt̃ ſōnia hr̄e aliquā ſignificatio
neꝫ futuroꝝ. ergo vanū ē negare ſōnia hr̄e vim diuinatio/
nis. ergo licitū ē eis intēdere. ❡ Sed ꝯ̄ ē qd dr̄ Deutro. 18.
Nō iueniat̃ in te q obſeruet ſōnia. ❡ Rñ⁹. dōꝫ: ꝙ ſic dictū
ē: diuinatio que initit̃ falſe opinioni ē ſuꝑſtitioſa ⁊ illicita.
iō ꝯſiderare oꝫ qd ſit verū circa precognitionē futuroꝝ de
ſomnys. Sūt aūt ſōnia futuroꝝ euētuū qñq꞉ qdē cā: puta
cū mēs alicui⁹ ſollicita ex his que videt in ſōnys iducit̃ ad
aliqd faciēdū vl̄ vitādū. Qñq꞉ vō ſōnia ſunt ſigna aliquoꝝ
futuroꝝ euētuū: inq̄tū reducunt̃ ad aliquā cāꝫ cōeꝫ ſōnys
⁊ futuris euētib⁹. ⁊ ſꝫ hoc plurimū ꝑcognitiōes futuroꝝ ex
ſōnys fiunt. Eſt ergo ꝯſiderādū q̄ ſit cauſa ſōnioꝝ: ⁊ an poſ
ſit eē cā futuroꝝ euētuū: vel ea poſſit cognoſcere. Sciēdū ē
g̊ ꝙ ſōnioꝝ qdē qñq꞉ ē cā iterius: qñq꞉ exteri⁹. Interior āt
ſōnioꝝ cā ē duplex. vna qdē aīalis: inq̄tū. ſ. ea occurrunt
hoīs fantaſie in dormiēdo: circa q̄ ei⁹ cogitatio ⁊ affectio fu
it imorata in vigilādo: ⁊ talis cā ſōnioꝝ nō ē cauſa futuroꝝ
euētuū. vñ hmōi ſōnia ꝑ accñs ſe habēt ad futuros euēt⁹.
⁊ ſi qñq꞉ ſimul ꝯcurrāt erit caſuale. Qñq꞉ vero cauſa intri/
ſeca ſōnioꝝ eſt corꝑalis. nā ex interiori diſpoſitione corꝑis
format̃ aliqs mot⁹ in fantaſia cōueniēs tali diſpoſitioni: ſi/
cut hoī in quo abundāt frigidi humores occurrūt i ſōnys
ꝙ ſit vel in aqua vel niue. ⁊ ꝓpter hoc medici dicūt eē itē/
dendū ſōnys ad cognoſcēdū iteriores diſpōnes. Cauſa aūt
ſōnioꝝ exterior ſiliter eſt duplex. ſ. corꝑalis ⁊ ſpūalis. Cor/
poralis qdē inq̄tū imagiatio dormiētis imutat̃ vel ab ae/
re cōtinēti vel ex ipreſſiōe celeſtis corporis: vt ſic dormien
ti alique fantaſie appareāt cōformes celeſtiū diſpoſitionū.
Spūalis aūt cā eſt qñq꞉ qdē a deo qui miniſterio angeloꝝ
aliq̄ hoīb⁹ reuelat i ſōnys: ſꝫ illud Numeri. 12. Siqs fuerit
inter vos ꝓpha dñi in viſione apparebo ei: vel ꝑ ſōniuꝫ lo/
quar ad illū. Qñq꞉ vō oꝑatione demonū aliq̄ fantaſie dor/
mientibus apparēt: ex qbus qñq꞉ aliq̄ futura reuelāt his
qui cū eis habēt pacta illicita. Sic ergo dicendū ꝙ ſiquis
vtatur ſōnys ad ꝑcognoſcenda futura ſm ꝙ ſomnia ꝓce/
dunt ex reuelatione diuina: vel ex cauſa naturali itrinſeca
ſiue extrinſeca quātū poteſt ſe vtus talis extēdere: nō erit
illicita diuinatio. ſi aūt hmōi diuinatio cauſet̃ ex reuelatio
ne demonū cū qbus pacta habent̃ expſſa: q꞉ ad hoc inuocā
tur: vel tacita: q꞉ hmōi diuinatio extendit̃ ad qd ſe nō pōt
extendere: erit diuinatio illicita ⁊ ſuperſtitioſa. Et per hoc
patet reſponſio ad obiecta.

Ad ſeptimum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ diuinatio
q̄ fit ꝑ auguria ⁊ omina ⁊ alias
hmōi obſeruationes exterioꝝ rerū nō ſit illicita. Si. n. eēt
illicita: ſancti viri ea nō vterent̃. ſed de Joſeph legit̃ ꝙ au/
gurys intēdebat. legit̃ enī Geñ. 44. ꝙ diſpēſator Joſeph
dixit: Cyphū quē furaſti eſt ipſe eſt in quo bibit dñs meus:
⁊ in quo auguriari ſolet: ⁊ ipſe poſtea dixit fratrib⁹ ſuis: an
ignoratis ꝙ nō ſit ſimilis mei in auguriēdi ſcia: ergo vti ta
li diuinatione nō eſt illicitū. ❡ P̄. Aues aliquę circa futu/
ros euētus tēpoꝝ nāliter cognoſcūt aliqua: ſm illud Hie/
re. 8. Miluus in celo cognouit tēpus ſuū: turtur ⁊ hirūdo ⁊
ciconia cuſtodierūt tēpus aduētus ſui: ſꝫ nālis cognitio eſt
infallibilis ⁊ a deo. ergo vti cognitione auiū ad ꝑcognoſcē/
dum futura: qd eſt auguriari nō videtur eſſe illicitū. ❡ P̄.
Gedeon in numero ſanctoꝝ ponitur: vt patet ad Heb. xi⁰.
ſed Gedeon vſus fuit omine ex hoc ꝙ audiuit recitationē:
⁊ interpretationem cuiuſdam ſomny: vt Judic. 7. dicitur.
ſimiliter Heliezer ſeruus abrae: vt legitur Geneſis. 24. er
go videtur ꝙ talis diuinatio nō ſit illicita. ❡ Sed contra
eſt quod dicitur Deut. 18. Non inueniatur in te qui obſer/
uet auguria. ❡ Rñ⁹. dicendum: ꝙ mot⁹ vel garritus auiū
vel quecūq꞉ diſpoſitiones hmōi in rebus ꝯſiderate mani/
feſtū ē ꝙ nō ſunt cā futuroꝝ euētuū: vt ex eis aliq̄ futura
cognoſcātur: nec cognoſci poſſunt ſic ex cauſis. Relinquit̃
g̊ ꝙ ſi ex eis aliq̄ futura cognoſcant̃: hoc erit iq̄tū ſunt ef/
fectus aliquaꝝ cauſaꝝ q̄ etiā ſunt cauſantes vel precogno
ſcētes futuros euētus. Cā aūt oꝑationū brutoꝝ aīaliū ē in
ſtinctus qdam quo mouent̃ in motū nāe: nō. n. hn̄t dñium
ſui actus. Hic aūt iſtinct⁹ pōt ex duplici cā ꝓcedere. Uno
qdem mō ex cā corꝑali. Cū. n. bruta aīalia nō habeant niſi
aīam ſenſitiuā cui⁹ oēs potētie ſunt actus corꝑaliuꝫ orga/
noꝝ: ſubiacet eoꝝ aīa diſpoſitiōi ꝯtinētiū corpoꝝ ⁊ ꝑmor/
dialiter celeſtiū. ⁊ iō nihil ꝓhibꝫ aliqs eoꝝ oꝑationes eſſe
futuroꝝ ſigna inq̄tum ꝯformant̃ diſpoſitionib⁹ corporuꝫ
celeſtiū ⁊ aeris ꝯtinentis: ex q̄ ꝓueniūt aliq futuri euent⁹.
In hoc tñ duo ꝯſiderari opꝫ. Primū qdem vt oꝑationes
hmōi nō extēdant̃ niſi ad ꝑcognoſcēda futura q̄ cauſant̃
ꝑ mot⁹ celeſtiū corpoꝝ: vt ſupra dcm̄ ē. 2⁰ vt nō extendā
tur niſi ad ea q̄ aliq̄liter poſſunt ad hmōi aīalia ꝑtinere. cō
ſequunt̃. n. ꝑ celeſtia corpora cognitionē q̄dam nālem ⁊ i/
ſtinctū ad ea q̄ eoꝝ vite ſunt neceſſaria: ſic ſunt imutatio/
nes q̄ fiunt ꝑ pluuias ⁊ vētos ⁊ alia hmōi. Alio⁰ inſtinct⁹
hmōi cauſantur ex cā ſpūali. ſ. vel ex deo: vt pꝫ i columba
ſuꝑ xp̄m deſcendente. ⁊ in coruo q pauit Heliam. ⁊ in cete
qui euomit ⁊ eiecit Jonā. vel etiā ⁊ demonibus q vtuntur
hmōi operationibus brutoꝝ aīaliuꝫ ad iplicādos aīos ho/
minum vanis opīonibus. Et eadē rō videtur eē de oībus
alys hmōi ꝑterq꞉ de oībus: q꞉ verba hūana q̄ accipiunt̃ ꝓ
omine nō ſubdunt̃ diſpoſitōi ſtellaꝝ: diſponunt̃ tñ ſꝫ diui
naꝫ ꝓuidētiā: ⁊ qñq꞉ ſm demonū oꝑationē. Sic g̊ dōm: ꝙ
oīs hmōi dīnatio ſi extēdat̃ vltra illd ad qd pōt ꝑtingere
ſm ordinē nāe vel dīne ꝓuidētie: eſt ſuꝑſtitioſa ⁊ illicita.
❡ Ad p̄ᵐ g̊ dōꝫ: ꝙ hoc ꝙ Joſeph dixit nō eē aliquē ſibi ſi/
milē in ſcia auguriādi: ſm Aug. ioco dixit nō ſerio referēs
forte hoc ad illud qd vulgus de eo opinabat̃. ⁊ ſic ēt diſpē
ſator ei⁹ locutus ē. ❡ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ illa auctoritas loquit̃
de cognitōe auiū reſpectu eoꝝ q̄ ad eas ꝑtinēt. ⁊ ad hec ꝑ
cognoſcenda ꝯſiderare eaꝝ voces ⁊ motus no eſt illicitū:
puta ſiqs ex hoc ꝙ cornicula frequenter crocitat: predicat
pluuiam cito eſſe futuraꝫ. ❡ Ad tertium dicendum ꝙ Ge
deon obſeruauit recitationem ⁊ expoſitionem ſomny ac/
cipientis ea pro omine quaſi ordinata ad ſui inſtructioneꝫ
a diuina prouidentia. ⁊ ſimiliter Heliezer attendit verba

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

puelle oratione premiſſa ad deum.

Ad octauum ſic ꝓcedit̃. Videtur ꝙ diuinatio ſortiū nō ſit illicita: q2 ſup illō ps. In manibꝰ tuis ſortes mee. dicit glo. Aug. Sors nō eſt aliquid mali: ſed res in humana dubitatione diuinā indicans voluntatē. ❡ P̄. Ea que a ſcis in ſcripturis obſeruata legūtur nō vident̃ eſſe illicita. ſed ſancti viri tam in veteri q̄3 in nouo teſtō inueniunt̃ ſortibꝰ vſi eſſe. legit̃. n. Joſue. 7. ꝙ Joſue ex p̄cepto dñi iudicio ſortiū puniuit Achan qui de anathemate ſurripuerat. Saul etiā ſorte dep̄hendit filiū ſuū Jonathan mel comediſſe: vt habet̃ p̊ Reg. 14. Jonas etiā a facie dñi fugiēs ſorte dep̄hēſus eſt ⁊ in mare deiectus: vt legit̃ Jone p̊. Zacharias etiā ſorte exijt vt incēſuʒ poneret vt legit̃ Luc. p̊. Matthias ēt eſt ſorte ab aplis in apoſtolatuʒ electus: vt legit̃ Act. p̊. ergo videt̃ ꝙ diuinatio ſortium nō ſit illicita. ❡ P̄. Pugna pugilū que monomachia dicit̃ ideſt ſingularis cōcertatio: ⁊ iudicia ignis: ⁊ aque q̄ dicunt̃ vulgaria vident̃ ad ſortes ꝑtinere: q2 ꝑ hmōi aliqua exquirunt̃ occulta: ſʒ hmōi nō vident̃ eē illicita: q2 ⁊ Dauid cuʒ philiſteo ſingulare iniſſe certamē legit̃: vt habet̃ p̊ Reg. 17. ergo videt̃ ꝙ diuinatio ſortiū nō ſit illicita. ❡ Sʒ ꝯ eſt qḋ in decre. 26. q. 5. dicit̃: Sortes q̄bus cuncta vos vr̄is diſcriminatis ꝑuintijs: quas patres dānauerunt nihil aliud q̄3 diuinationes ⁊ maleficia decernimꝰ: quāobrē volumus oīno illas dānari: ⁊ vltra iter xp̄ianos volumꝰ noīari: ⁊ ne exerceant̃ anathematis iterdicto ꝓhibemꝰ. ❡ Rñ°. dōʒ ꝙ ſicut ſupra dcm̄ ē: ſortes ꝓprie dicunt̃ cū aliqḋ fit vt eius euētu ꝯſiderato aliqḋ occultū inoteſcat: ⁊ quidē ſi q̄rat̃ iudicio ſortiū: qḋ cui ſit adhibēdū ſiue illō ſit res poſſeſſa: ſiue ſit honor ſeu dignitas ſeu pena aut actio aliqua: vocat̃ ſors diuiſoria. ſi aūt inquirat̃ quid agere oporteat vocatur ſors ꝯſultoria. ſi vō querat̃ quid ſit futurū vocat̃ ſors diuinatoria. Actꝰ aūt hoīum qui requirunt̃ ad ſortes nō ſubdūtur diſpoſitioni ſtellarū: nec etiā euētꝰ ipſorū. vñ ſi q̄s ea intentione ſortibꝰ vtat̃ q̄ſi hmōi actꝰ humani q̄ req̄runt̃ ad ſortes ſ̄m diſpoſitionē ſtellarū ſortiant̃ effectū: vana ⁊ falſa eſt opīo: ⁊ ꝑ ꝯñs nō carēs demonū īgeſtione ex quo talis diuinatio erit ſupſtitioſa ⁊ illicita. hac aūt cauſa remota neceſſe ē ꝙ ſortialiū actuū expectet̃ euētꝰ: vel ex fortuna: vel ex aliq̄ ſpūali cauſa dirigēte. ⁊ ſi q̄dē ex fortuna qḋ locū habere pōt ſolū in diuiſoria ſorte: nō videt̃ hr̄e niſi forte viciū vanitatis: ſicut ſi aliq̄ nō valētes aliqḋ ꝯcorditer diuidere velint ſortibꝰ ad diuiſionē vti: q̄ſi fortune exponētes quis quā partē accipiat. Si vō ex ſpūali cauſa expectet̃ ſortiū iudiciū: q̄nq̄3 q̄dē expectat̃ ex demonibꝰ: ſic̃ legit̃ Ezech. 21. ꝙ rex babylonis ſtetit in biuio in capite duarū viarū: diuinationē querēs: cōmiſcēs ſagittas: interrogauit idola: ⁊ exta cōſuluit: ⁊ tales ſortes ſunt illicite: ⁊ ſ̄m canones ꝓhibētur. Q̄nq̄3 vero expectat̃ a deo: ſ̄m illud ꝓuerb. 16. Sortes mittunt̃ in ſinū: ſed a dño tēperant̃: ⁊ talis ſors ſ̄m ſe nō ē malū: vt Aug. dicit. Pōt tñ in hoc q̄druplr̄ pctm̄ incidere. p̊ quidē ſi abſq̄3 vlla neceſſitate ad ſortes recurrat̃. hoc. n. vr̄ ad dei tētatōeʒ ꝑtinere. vñ Amb. dic̃ ſup Lucā: Qui ſorte eligit̃ humano iudicio nō cōp̄hendit̃. 2° ſi q̄s etiaʒ in neceſſitate abſq̄3 reuerētia dei ſortibꝰ vtat̃. Vñ ſup actus apoſtoloꝝ dicit Beda: Sed ſi qui neccitate aliq̄ cōpulſi deū putāt ſortibꝰ exēplo aploꝝ eſſe ꝯſulēdū videant hoc ipſos aplos nō niſi collecto fratrū cetu ⁊ p̄cibꝰ ad deū fuſis egiſſe. 3° ſi diuina oracula ad terrena negocia cōuertant̃. Vñ Aug. dicit ad inq̄ſitiones Januarij: Hi q̄ de paganis euangelicis ſortes legūt: ⁊ ſi optādū ſit vt id potius faciāt q̄3 ad demonia ꝯſulēda ꝯcurrāt: tñ iſta mihi diſplicet cōſuetudo ad negocia ſecularia ⁊ ad vite huiꝰ vanitates diuina oracula velle ꝯuertere. 4° ſi in electiōibꝰ eccl'iaſticis q̄ ſpūs ſci inſpiratiōe fieri debēt aliq̄ ſortibꝰ vtant̃. Vñ ſic Beda dic̃ ſup actꝰ aploꝝ: Matthias an̄ pētecoſten ordinatꝰ ſorte q̄ritur: q2. ſ. nōdū erat plenitudo ſpūs ſci in eccl'ia effuſa. ſeptē aūt diaconi poſtea nō ſorte ſʒ electiōe diſcipuloꝝ ſūt ordinati. Secus aūt ē in tp̄alibꝰ dignitatibꝰ q̄ ad terrenā diſpoſitionē ordinant̃: in q̄rū electiōe plerūq̄3 hoīes ſortibꝰ vtūtur: ſic̃ ⁊ ī tp̄aliū rerū diuiſione. Si vō neccitas īmineat licitū eſt cū debita reuerētia ſortibꝰ diuinū iudiciuʒ īplorare. Vñ Aug. dic̃ in ep̄l'a ad Honoratū. Si inter dei miniſtros ſit diſceptatio q̄ eoꝝ ꝑſecutionis tp̄e maneāt ne fuga fiat oīuʒ: ⁊ q̄ eoꝝ fugiāt ne morte oīuʒ deſerat̃ eccl'ia: ſi hec diſceptatio aliter nō potuerit terminari: q̄ʒtū mihi videt̃ qui maneāt ⁊ q̄ fugiāt ſorte eligēdi ſūt. Et ī p̊ de doct. chri. dic̃: Sicui abūdaret aliqḋ qḋ oporteret dari eis q̄ nō haberēt: nec duobꝰ dari potuiſſet. ſi tibi occurrāt duo quoꝝ neuter aliū vel indigētia vel vrgēte aliq̄ neccitate ſuparet nihil iuſtius faceres q̄3 vt ſorte eligeres cui danduʒ eēt quod dari vtriq̄3 nō poſſet. ⁊ ꝑ hoc pʒ rñſio ad p̊ꝰ ⁊ 2m. ❡ Ad 3ꝰ dōʒ: ꝙ iudiciū ferri cādētis vel aqua feruētis ordinat̃ q̄deʒ ad alicuius pcti occulti inq̄ſitioneʒ per aliquid quod ab hoīe fit: et in hoc cōuenit cuʒ ſortibus: inq̄ʒtuʒ tamē expectatur aliq̄s miraculoſus effectus a deo: excedit cōmunē ſortiuʒ rōnē. vnde huiuſmodi iudiciū illicitū reddit̃: tum quia ordinat̃ ad iudicanda occulta q̄ diuino iudicio reſeruant̃: tuʒ etiā q2 hmōi iudiciū nō eſt auctoritate diuina ſancitū. Vnde. 2. q. 5. in decreto Stephani pape dr̄. Ferri cādentis vel aq̄ feruētis examinatōe ꝯfeſſionē extorqueri a quolibʒ ſacri nō ceſſent canones. ⁊ qḋ ſcōꝝ patꝝ documēta ſancituʒ nō eſt ſupſtitioſa adinuentione nō ē p̄ſumendū. ſpontanea. n. ꝯfeſſione vel teſtiū approbatiōe publicata delicta habita p̄oculis dei timore ꝯceſſa ſūt nr̄o regimini iudicare. occulta vero ⁊ īcognita illi ſunt relinquēda q̄ ſolus nouit corda filioꝝ hoīum. Et eadē rō videt̃ eſſe de lege duelloꝝ: niſi ꝙ plus accedit ad cōem rōnem ſortium inq̄ʒtum nō expectatur ibi miraculoſus effectus: niſi forte q̄n pugiles ſunt valde īpares virtute vel arte.

❡ De ſupſtitionibꝰ obſuātiaꝝ. Q̄ō XCVI.

DEinde ꝯſiderādū ē de ſupſtitionibus obſeruātiaꝝ. ❡ Et circa hoc querunt̃ q̄tuor. p̊ de obſeruantijs ad ſciam acq̄rendā: q̄ tradunt̃ in arte notaria. 2° de obſeruātijs q̄ ordinātur ad aliq̄ corpora imutāda. 3° de obſeruātijs q̄ ordinant̃ ad ꝯiecturas ſumēdas fortunioꝝ vel īfortunioꝝ. 4° de ſuſpenſionibꝰ ſacrorum verboruʒ ad collū.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videtur ꝙ vti obſeruātijs artis notorie nō ſit illicitū. Duplr̄ ē. n. aliqḋ illicitū. Vno° ſ̄m genꝰ opis: ſic̃ homicidiuʒ vel furtū. Alio° ex eo ꝙ ordinat̃ ad malū finē: ſic̃ cū aliq̄s dat elynā ꝓpter inanē gl'iam: ſʒ ea q̄ obſeruant̃ in arte notoria ſ̄ʒ genꝰ opis nō ſunt illicita. ſunt. n. q̄dā ieiunia ⁊ orōnes q̄ ad deū ordinant̃: etiā ad bonū finē. ſ. ad ſciam acquirendā. ĝ vti hmōi obſeruationibꝰ non ē illicituʒ. ❡ P̄. Danielis p̊ legit̃: ꝙ pueris abſtinētibus dedit deꝰ ſciaʒ ⁊ diſciplinā in oī li. ⁊ ſapīa. ſʒ obſeruantia artis notorie ſunt ſ̄ʒ aliqua ieiunia ⁊ abſtinētias q̄ſdam. ĝ videt̃ ꝙ diuinitꝰ ſortiatur ars illa effectū. nō ĝ illicitū ē ea vti. ❡ P̄. Jō videt̃ eē inordinatū a demonibꝰ inq̄rere de futuris: q2 ea nō cognoſcūt. ſʒ hoc ē ꝓpriū dei: vt dcm̄ ē. ſʒ veritates ſciaꝝ demones ſciūt. q2 ſcie ſunt de his q̄ ſunt ex neccitate ⁊ ſp̄ q̄ ſubiacēt hūane cognitōi: ⁊ mlt̄o magis demonū q̄ ſūt ꝑſpicatiores: vt Aug. dic̃. ĝ nō vr̄ eē pctm̄ vti arte notoria: ēt ſi ꝑ demōes ſortiat̃ effectū. ❡ Sʒ ꝯ ē qḋ dr̄ Deut. 18. Nō īueniatur ī te q̄ q̄rat a mortuis vitatē. q̄ q̄dē īq̄ſitio inīit̃ auxilio demonū. ſed ꝑ obſeruātias artis notorie īquirit̃ cognitio veritatis ꝑ q̄dam pacta ſignificationū cuʒ demonibus inita. ĝ vti arte notoria non eſt licituʒ. ❡ Rñꝰ dicendum ꝙ

ars notoria eſt ⁊ illicita ⁊ inefficax. Illicita quidē eſt: quia vtitur ꝗbuſdā ad ſciam acq̄rēdā que nō habēt ſm ſe v̄tutē cauſandi ſciam: ſicut iſpectione quarūdā figurarū: ⁊ plationē quorūdā ignotoꝝ v̄boꝝ ⁊ alijs hm̄oi. ⁊ iō hm̄oi ars nō vtit̄ his vt cauſis: ſed vt ſignis. nō aūt vt ſignis diuinit⁹ inſtitutis: ſicut ſunt ſacramētalia ſigna. vñ relinquit̄ ꝙ ſint ſuꝑuacua ſigna: ⁊ ꝑ ꝯñs ꝑtinētia ad pacta q̄dā ſignificationū cū demonib⁹ placita atq̄ federata. ⁊ iō ars notoria penitus eſt repudiāda ⁊ fugiēda xp̄iano: ſicut ⁊ alie artes nugatorie vel noxie ſuꝑſtitiōis: vt Aug. dic̄ in. 2. de doct. chri. Eſt etiā hm̄oi ars inefficax ad ſciā acquirēdā. cū eñ ꝑ huiuſmodi artē nō intēdat̄ inq̄ſitio ſcie ꝑ modū hoi ꝯnaturalē. ſ. adinueniēdo vel addiſcēdo: ꝯñs eſt ꝙ iſte effectus vel expectet̄ a deo v̄l a demonib⁹. Certū eſt aūt aliquos a deo ſapiētiā ⁊ ſciā ꝑ ifuſionē hūiſſe: ſic̄ de Salomone legit̄. 3. Reg. 3. ⁊. 2. paralipo. ꝑ. Dñs ēt diſcipulis ſuis dicit Luc. 21. Ego dabo vobis os ⁊ ſapiam cui nō poterūt reſiſtere ⁊ ꝯdicere oēs aduerſarij veſtri: ſ; hoc donū nō datur ꝗbuſcūq̄ aut cū certa obſeruatione ſ; ſ; arbitriū ſpūs ſci: ſm illō. 1. ad Cori. 12. Alij quidē dat̄ ꝑ ſpm̄ ſermo ſapiētie: alij ſermo ſcie ſm eundē ſpm̄. Et poſtea ſubdit̄: Hec oīa operat̄ vnus atq̄ idē ſpūs: diuidēs ſingulis ꝓut vult. Ad demones autem nō ꝑtinet illuminare ītellectū: vt habitū eſt in p̄ma huius opis parte. acquiſitio aūt ſcie ⁊ ſapientie fit ꝑ illuminationē ītellect⁹. ⁊ iō nullus vnq̄ ꝑ demones ſciam acq̄ſiuit. Vñ Aug. dicit in. 10. de ciui. dei. Porphiriū fateri theurgicis thelatis ī opationib⁹ demonū aīe ītellectuali nihil purgationis accidere qȯ eā faciat idoneā ad vidēdū deū ſuū: ⁊ ꝯſpiciēda ea q̄ v̄a ſūt: q̄lia ſ̄t oīa ſciarū theoremata. poſſent tñ demones v̄bis hoib⁹ colloq̄ntes exp̄mere aliq̄ ſciaruȝ documēta: ſ; hoc nō querit̄ ꝑ artē notoriā. ⸿ Ad p̄ᵐ ḡ dōȝ: ꝙ acq̄rere ſciam bonū ē: ſed acq̄rere eā mō īdebito nō ē bonum: ⁊ adhūc finē ītēdit ars notoria. ⸿ Ad 2ᵐ dōȝ: ꝙ pueri illi nō abſtinebāt ſm vanā obſeruātiā artis notorie: ſ; ſ; auctoritatē legis diuine nolētes ignari cibis gētiliū: ⁊ ideo merito obediētie ꝯſecuti ſunt a deo ſciam: ſ; illud ps: Super ſenes ītellexi: q2 mādata tua q̄ſiui. ⸿ Ad 3ᵐ dōȝ: ꝙ exq̄rere cognitionē futuroꝝ a demonib⁹ nō ſolū ē pctm̄ ꝓpter hoc ꝙ ipſi futura nō cognoſcāt: ſed ꝓpter ſocietatē cū eis initā que etiā in propoſito nō habet locum.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videtur ꝙ obſeruationes ordinate ad corpoꝝ īmutationē: puta ad ſanitatē vel ad aliq̄d hm̄oi nō ſint illicite. Licitū eñi eſt vti nālib⁹ v̄tutib⁹ corpoꝝ ad ꝓprios affect⁹ īducēdos. res aūt nāles habēt q̄ſdā v̄tutes occultas q̄ruȝ rō ab hoie aſſignari nō pōt: ſicut ꝙ adamas tradit ferruȝ ⁊ multa alia q̄ Augu. enumerat. 21. de ciui. dei. ergo videt̄ ꝙ vti hm̄oi reb⁹ ad corpora īmutāda nō ſit illicitū. ⸿ P̄. Sicut corꝑa nālia ſubdunt̄ corporib⁹ celeſtib⁹: ita etiā corpora artificialia. ſed corpora nālia ſortiunt̄ q̄ſdā v̄tutes occultas ſpēȝ ꝯſequētes ex īpreſſione celeſtiū corpoꝝ. ergo ⁊ corpora artificialia: puta imagines ſortiunt̄ aliquā v̄tuteȝ occultaȝ a corporib⁹ celeſtib⁹ ad aliquos effect⁹ cauſandos. ḡ vti eis ⁊ alijs hm̄oi nō ē illicituȝ. ⸿ P̄. Demones etiā pñt multipliciter corꝑa trāſmutare: vt dicit Aug. 3. de trini. ſed coꝝ v̄tus a deo eſt. ergo licet vti coꝝ v̄tute ad aliq̄s hm̄oi īmutationes faciēdas. ⸿ S; ꝯ̄ ē qȯ Aug. dicit in. 2. de doctrina chri. ꝙ ad ſuꝑſtitionē ꝑtinēt volumina magicarū artiū: ⁊ ligature ⁊ remedia que medicoꝝ quoq̄ diſciplina ꝯdēnat: ſiue in p̄cātatiōib⁹: ſiue in ꝗbuſdā notis quas characteres vocāt: ſiue in ꝗbuſcūq̄ reb⁹ ſuſpēdēdis atq̄ inſignādis. ⸿ Rñ⁰. dōm: ꝙ in his que fiunt ad aliquos effect⁹ ꝑticulares īducēdos ꝯſiderādū eſt vtruȝ nālr videant̄ poſſe tales effect⁹ cauſare. ſic eñi nō erit illicitū. licet. n. cauſas nāles adhibere ad ꝓꝑos effect⁹: dū aūt alr̄ nō videant̄ poſſe tales effect⁹ cauſare: ꝯñs eſt ꝙ nec adhibeant̄ ad hos effectus cauſandos tanq̄ cauſe: ſ; ſolū q̄ſi ſigna. ⁊ ſic ꝑtinēt ad pacta ſignificationū cū demonib⁹ inita. Vñ Aug. dicit. 21. de ciui. dei: Alliciunt̄ demones ꝑ creaturas q̄s nō ipſi ſed de⁹ ꝯdidit: delectatiōib⁹ pro ſua diuerſitate diuerſis nō vt aīalia cibis: ſ; vt ſpūs ſignis q̄ cuiuſq̄ delectationi ꝯgruūt ꝑ varia gñā lapidū: herbarū: lignoꝝ aīaliū carminū: rituū. ⸿ Ad p̄ᵐ ḡ dōȝ ꝙ ſi ſimplr̄ adhibeāt̄ res nāles ad aliquos effectus ꝓducēdos ad quos putant̄ nālē hr̄e v̄tutē: nō eſt ſuꝑſtitioſuȝ vel illicitū. Si v̄o adiungant̄ vel characteres aliqui: vel aliq̄ noīa: vel alie q̄cunq̄ varie obſeruationes q̄ manifeſtū eſt nālr̄ efficaciā nō habere: erit ſuꝑſtitioſuȝ ⁊ illicitū. ⸿ Ad 2ᵐ dōm ꝙ v̄tutes nāles corpoꝝ nāliū ꝯſequūtur coꝝ formas ſubſtātiales quas ſortiunt̄ ex īpreſſione celeſtiuȝ corpoꝝ. ⁊ ideo ex eorūdē impreſſione ſortiunt̄ quaſdam virtutes actiuas. ſed corporū artificialiū forme ꝓcedunt ex ꝯceptione artificis: ⁊ cū nihil aliud ſint q̄ ꝯpoſitio ordo ⁊ figura: vt dicit̄ in p̄ phyſi. Nō poſſūt habere nālem v̄tutē ad agēdū. ⁊ inde eſt ꝙ ex īpreſſione celeſtiū corporuȝ nullā v̄tutē ſortiunt̄ inq̄ȝtuȝ ſunt artificialia: ſed ſolum ſm mām nālem. Falſum eſt ergo qȯ Porphirio videbat̄: vt Augu. dicit in. 10. de ciui. dei: Herbis ⁊ lapidibus ⁊ animantibus ⁊ ſonis certis quibuſdam ac vocibus ⁊ figurationibus atq̄ figmētis quibuſdā ⁊ obſeruatis in celi ꝯuerſione motib⁹ ſideꝝ: fabricari in terra ab hoib⁹: ꝑtātes idoneas ſideꝝ varijs effectib⁹ exequēdas: q̄ſi effectus magicaꝝ artiū ex v̄tute celeſtiū corpoꝝ ꝓuenirēt: ſ; ſic̄ Aug. ibidē ſubdit. Totū hoc ad demones ꝑtinet ludificatores aīaꝝ ſibi ſubditaꝝ. vñ ēt imagines q̄s aſtronomicas vocant: ex opatione demonū hñt effectū: cui⁹ ſignū ē ꝙ neceſſe ē eis iſcribi quoſdā characteres q nāliter ad nihil opantur: nō. n. ē figura actionis nālis p̄ncipiū. S; in hoc diſtāt aſtronomice imagines a nigromāticis: ꝙ in nigromāticis fiunt expreſſe iuocationes ⁊ p̄ſtigia q̄dā: vñ ꝑtinēt ad expſſa pacta cū demonibus inita. ſ; in alijs imaginib⁹ ſunt quedā tacita pacta ꝑ figuraꝝ ſeu characteꝝ q̄dā ſigna. ⸿ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ad dñium diuine maieſtatis ꝑtinet cui demones ſubſūt vt eis vtat̄ deus ad qȯcūq̄ voluerit. ſ; hoi nō ē poteſtas ſuꝑ demōes ꝯmiſſa vt eis licite poſſit vti ad qȯcūq̄ voluerit: ſ; ē ei ꝯ̄ demones bellū idictū. vñ nullo mō licet hoi demonū auxilio vti ꝑ pacta tacita vel expreſſa.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Videtur ꝙ obſeruationes q̄ ordinant̄ ad p̄cognoſcēdū aliqua fortunia vel īfortunia nō ſint illicite. Inter alia. n. īfortunia hoium ſunt ēt īfirmitates: ſ; īfirmitates in hoib⁹ q̄daȝ ſigna p̄cedūt q̄ etiā a medicis obſeruant̄. ḡ obſeruare hm̄oi ſignificatiōes nō v̄r eē illicitū. ⸿ P̄. Irrōnabile eſt negare illud qȯ q̄ſi cōiter oēs expiunt̄. ſ; q̄ſi oēs expiunt̄ ꝙ aliq̄ tp̄a vel loca vel verba audita vel occurſus hoium ſiue aīaliū ſiue diſtorti aut īordinati actus aliqȯ p̄ſagiū hñt boni vel mali futuri. ḡ obſeruare iſta nō videt̄ eſſe illicitū. ⸿ P̄. Act⁹ hoiuȝ ⁊ euent⁹ ex dina ꝓuidētia diſponūtur ſm ordinē quendā: ad quē ꝑtinere videt̄ ꝙ p̄cedentia ſunt ſubſequentiū ſigna. vñ ea q̄ antiq̄s patrib⁹ ꝯtigerunt ſigna ſunt coꝝ q̄ in nobis ꝯplent̄: vt p; ꝑ aplm̄. 1. ad Cor. 10. obſeruare aūt ordinē ex dina ꝓuidentia ꝓcedentē nō ē illicitū. ḡ obſeruare hm̄oi p̄ſagia nō videt̄ eē illicitū. ⸿ S; ꝯ̄ ē qȯ Aug. dic̄ in. 2. de doctrina xp̄ia. ꝙ ad pacta cū demonibus inita ꝑtinent milia inaniū obſeruationū: puta ſi mēbrū aliqȯ ſalierit: ſi iunctim ambulantib⁹ amicis: lapis aut canis aut puer mediuſiteruenerit: limen calcare cū an̄ domū ſuā aliq̄s trāſit: redire ad lectū ſiq̄s cū ſe calciat ſternutauerit: redire domum ſi procedens offenderit: cum veſtis a ſoricibus roditur: plus timere ſuperſtitiōes mali futuri q̄ preſens damnuȝ dolere. ⸿ Rñ⁰. dōm: ꝙ homines huiuſmodi obſeruationes attēdunt non vt quaſdā cāſ: ſ; vt ſigna q̄dam futuroꝝ euentuȝ bonorum vel malorum

nõ obſeruanť autẽ ſicut ſigna a deo tradita: cũ non ſint introducta ex auctoritate diuina: ſ; magis ex vanitate hũana cooperãte demonũ malitia qui nituť aĩos hominũ huiuſmodi vanitatib⁹ ĩplicare. ⁊ iõ manifeſtũ ẽ oẽs hmõi obſeruatiões eẽ ſupſtitioſas ⁊ illicitas: ⁊ videnť eẽ q̃dã relige idolatrie: ſm quã obſeruabanť auguria: ⁊ qdaȝ dies fauſti vel infauſti: quod quodã mõ ptinet ad diuinationẽ que fit per aſtra ſm q̃ diuerſificanť dies. videť ergo q hmõi obſeruatiões ſunt ſine rõne ⁊ arte. vñ ſunt magis vane ⁊ ſupſticioſe. ¶ Ad p̊⁹ ergo dõm: q ĩfirmitatũ cauſe pcedũt in nobis ex qbus aliq̃ ſigna pcedũt futuroꝝ morboꝝ q̃ licite a medicis obſeruanť. vñ ⁊ ſiquis p̄ſagiũ futuroꝝ euentuũ cõſideret ex ſua cauſa: nõ erit licitũ: ſicut ſi ſeruus timeat flagella iudicis vidẽs irã dñi ſui. ⁊ ſilr etiaȝ eẽ poſſet ſiquis timeret nocumẽtũ alicui puero ex oculo faſcinante: de quo dictũ eſt in p̊ lib. ſic aũt nõ eſt in hmõi obſuatiõib⁹. ¶ Ad z⁹ dõȝ: q hoc q a p̊ncipio in iſtis obſeruatiõib⁹ aliquid vani hoĩes expti ſunt: hoc accidit caſu: ſ; poſt moduȝ cũ hoĩes ĩcipiũt ſuũ animũ hmõi obſuantijs ĩplicare: multa ſm hmõi obſeruatiões eueniũt p deceptionẽ demonuȝ: vt in his obſeruatiõib⁹ hoĩes ĩplicati curioſiores fiant: ⁊ ſe magis inſerãt multiplicib⁹ laq̃is pniciosi erroris: vt Aug. dicit in. z. de doct. xpiana. ¶ Ad 3ᵐ dõȝ: q in pplo iudeoꝝ ex quo xps erat naſciturus: nõ ſolũ dicta ſ; ẽt facta fuerũt phetica: vt Aug. dicit ꝯ Fauſtũ. ⁊ iõ licitũ eſt illa facta aſſumere ad noſtrã inſtructionẽ: ſicut ſignis diuinit⁹ datis: nõ aũt oĩa que aguť p diuinã puidẽtiaȝ ſic ordinanť vt ſint futuroꝝ ſigna. vnde ratio nõ ſequitur.

Ad quartum ſic pcediť. Videť q ſuſpẽdere diuina verba ad collũ nõ ſit illicitũ. Nõ eni diuina v̄ba minoris ſũt efficacie cũ ſcribunť q̃ȝ cũ pferunť. ſ; licet aliq̃ ſacra v̄ba dicere ad aliquos effectus: puta ad ſanãdũ ĩfirmos: ſicut p̄r nr̄: vel aue maria: vel q̃litercunq; nomẽ dñi inuoceť. ſm illud Mar. vlt. In nomine meo eyciẽt demonia: linguis loquenť nouis: ſerpentes tollent. g̊ videť q licitũ ſit aliq̃ ſacra ſcripta collo ſuſpẽdere ĩ remediũ ĩfirmitatis vl' cuiuſcũq; nocumẽti. ¶ P̄. Verba ſacra nõ min⁹ operanť in corpib⁹ hoĩum q̃ȝ in corpib⁹ ſpẽtuȝ ⁊ alioꝝ aĩaliũ. ſ; incãtatiões quãdã efficaciã hñt ad reprimẽdũ ſpẽtes: vel ad ſanãdũ q̃dã alia aĩalia. Vñ dr̄ ĩ ps. Sicut aſpidis ſurde ⁊ obturãtis aures ſuas q̃ nõ exaudiet vocẽ incantantiũ ⁊ venefici incãtãtis ſapiẽter. g̊ l; ſuſpendere ſacra v̄ba ad remediũ hoĩuȝ. ¶ P̄. Verbũ dei nõ eſt minoris ſanctitatis q̃ȝ relige ſanctoꝝ. vñ Aug. dicit q non minus eſt v̄bũ dei q̃ȝ corpus xpi: ſ; religas ſcõꝝ l; hoĩ collo ſuſpẽdere vel q̃litercũq; portare ad ſuã ptectionẽ. ergo pari rõne licet hoĩ v̄bo vel ſcripto v̄ba ſacre ſcripture ad ſuam cautelã aſſumere. ¶ Sed ꝯ eſt qd̃ Chryſo. dicit ſuper Mat. Quidã aliquã partẽ euãgelij ſcriptã circa collũ portant. ſ; nõne quotidie euãgeliũ in eccl'ia legiť ⁊ auditur ab oĩbus. cui ergo in aurib⁹ poſita euangelia nihil pſunt: quõ poſſunt eũ circa collũ ſuſpẽſa ſaluare. deĩde vbi eſt v̄t⁹ euãgelij in figuris litterarũ: an in intellectu ſenſuũ. ſi ĩ figuris bñ circa collũ ſuſpẽdis: ſi in ĩtellectu. g̊ meli⁹ in corde poſita pſunt q̃ȝ circa collũ ſuſpẽſa. ¶ Rñ°. dõȝ: q in oĩb⁹ incãtatiõib⁹ vel ſcripturis ſuſpẽſis duo cauẽda videnť. p̊ qdẽ qd ſit qd̃ pferť vel ſcribiť: q; ſi ẽ aliqd ad ĩuocationes demonũ ptinẽs. manifeſte ẽ ſupſticioſuȝ ⁊ illicitũ. ſilr etiã videť eẽ cauẽdũ ſi ꝯtineat ignota noĩa: ne ſub illis aliqd̃ illicitũ lateat. vñ Chryſo. dicit ſup Mat. q phariſeoꝝ magnificãtiũ fimbrias ſuas exẽplo. nũc multi aliq̃ noĩa hebraica angeloꝝ ꝯfingũt ⁊ ſcribũt ⁊ alligãt: q̃ nõ ĩtelligẽtib⁹ metuẽda videnť. Eſt ẽt cauẽdũ ne aliqd falſitatis ꝯtineat: q; ſic eius effect⁹ nõ poſſet expectari a deo q nõ eſt teſtis falſitatis. Deinde cauẽdũ ẽ z°. Ne cũ v̄bis ſacris cõtineanť aliq̃ vana: puta aliqui characteres inſcripti p̄ter ſignũ crucis: aut ſi ſpes habeať in modo ſcribẽdi aut ligãdi aũt in quacunq; hmõi vanitate que ad diuinã reuerẽtiã nõ ptineat: q; hoc iudicareť ſupſtitioſuȝ. al's aũt eſt licitũ. vñ in decretis diciť. z6. q. 6. c. nõ liceat xpianis ⁊c̃. nec in collectionib⁹ herbarũ que medicinales ſunt aliquas obſeruationes aut incãtationes licet attẽdere niſi tm̃ cũ ſymbolo diuino aut dñica oratione: vt tm̃ creator ⁊ deus oĩum honoreť. ¶ Ad p̊⁹ ergo dõm q etiã pferre diuina verba: aut inuocare diuinum nomẽ: ſi reſpectus habeať ſoluȝ ad dei reuerentiã a qua expectatur effectus: licituȝ erit. ſi vero habeatur reſpectus ad aliquid aliud vane obſeruatum illicitam erit. ¶ Ad ſecundũ dicendũ q etiam in incatationibus ſerpẽtum vel quorũcunq; animaliũ ſi reſpectus habeatur ſolũ ad verba ſacra ⁊ ad virtuteȝ diuinã: non erit illicituȝ: ſ; plerunq; tales incantationes habent illicitas obſeruantias. ⁊ per demones ſortiuntur effectum. ⁊ precipue in ſerpentibus: q; ſerpẽs fuit primuȝ demonis inſtrumẽtũ ad hominem decipienduȝ. Unde dicit glo. ibideȝ notãdũ. quia nõ laudatur a ſcriptura vndecunq; datur in ſcriptura ſimilitudo: vt patet de iniquo iudice qui rogantem viduam vix audiuit. ¶ Ad tertium dicendum: q eadem etiam ratio eſt de portatione reliquiaruȝ: quia ſi portentur ex fiducia dei ⁊ ſcõꝝ quoꝝ ſunt relige: non erit illicitũ. ſi autem circa hoc attendereť aliqd aliud vanũ: puta q vas eẽt triãgulare: aut aliqd aliud hmõi qd̃ nõ ptineret ad reuerẽtiã dei ⁊ ſcõꝝ: eẽt ſupſtitioſum ⁊ illicitũ. ¶ Ad 4ᵐ dõȝ: q Chryſo. loquiť qñ reſpect⁹ habeť magis ad figuras ſcriptas q̃ȝ ad verboꝝ intellectum.

¶ De vitijs oppoſitis religioni. Qõ XCVII.

DEinde cõſiderãdũ eſt de vitijs religioni oppoſitis p religionis defectuȝ q̃ manifeſtã hñt ꝯrietateȝ ad religionẽ: vñ ſub irreligioſitate cõtinenť. hmõi aũt ſunt ea q̃ ptinẽt ad cõtẽptũ ſiue ad irreuerentiã dei ⁊ reꝝ ſacrarũ. p̊ g̊ ꝯſiderãdũ ẽ de vitijs q̃ ptinent directe ad irreuerẽtiã dei. z° de his que ptinẽt ad irreuerẽtiã ſacraꝝ reꝝ. ¶ Circa p̊⁹ ꝯſiderandũ occurrit de tentatione q̃ deus tentať: ⁊ de piurio in quo nomẽ dei irreuerẽter aſſumiť. ¶ Circa pmũ queruntť q̃tuor. p̊ in quo cõſiſtit dei tẽtatio. z° vtrũ ſit pctm̃. 3° cui virtuti opponať. 4° de ꝯparatõe eius ad alia vitia.

Ad primum ſic pcediť. Videť q tẽtatio dei nõ ꝯſiſtat in aliqbus factis in qb⁹ ſolius diuine ptãtis expectatur effectus. Sic. n. deus tẽtať ab hoĩe. ita etiã hõ tentať ⁊ a deo ⁊ ab hoĩe ⁊ a demone. ſ; nõ q̃litercũq; tentať hõ expectať aliqs effect⁹ ptãtis ipſius. g̊ etiã neq; p hoc q ds̃ tentať expectať ſolus effectus ptãtis ipſi⁹. ¶ P̄. Oẽs illi q p inocationẽ diui noĩs miracl'a operantur expectãt aliquẽ effectũ ſoli⁹ diuine ptãtis. ſi g̊ in fcĩs huiuſmõi ꝯſiſteret diuina tẽtatio: qcũq; miracula facerẽt deũ tẽtarẽt. ¶ P̄. Ad pfectionẽ hoĩs ptinere v̄r vt p̄termiſſis hũanis auxilijs ĩ ſolo deo ſpeȝ ponat. Vñ Amb. ſuper illõ Luc. 9. Nihil tuleritis in via ⁊c̃. diť. Qual' debeat eẽ q euãgelizat regnũ dĩ: p̄ceptis euãgelicis deſignať: hoc ẽ vt ſubſidijs ſecl'aris adminicula nõ regrat: fidei q; tot⁹ ĩherẽs putet quo min⁹ iſta regret magis poſſe ſuppetere. Et beata Agatha dixit. Medicinã corporalẽ corpi meo nunq̃ȝ exhibui: ſ; hẽo dñȝ Jeſuȝ xpm q ſolo ſmone reſtaurat vniuerſa. ſ; dei tẽtatio nõ ꝯſiſtit in eo qd̃ ad pfectionẽ ptinet. g̊ tẽtatio non ꝯſiſtit in hmõi factis in qb⁹ expectať ſolũ dei auxiliũ. ¶ Sed ꝯ ẽ qd̃ Aug. diť. zz. ꝯ Fauſtũ: q xpus q palã docẽdo ⁊ arguẽdo ⁊ tñ inimicoꝝ rabieȝ valere in ſe aliqd nõ ſinẽdo: dei demõſtrabat ptãtẽ: idẽ tñ fugiẽdo ⁊ latẽdo hoĩs ĩſtruebat ĩfirmitatẽ: ne deũ tentare audeat qñ h; qd̃ faciat vel qd̃ cauere oȝ euadat: ex quo v̄r ĩ hoc dei tẽtatio

nem cōſiſtere: q̄n pretermittit hō̄ facere qđ pōt ad ꝑicula euadēda: reſpiciens ſolū ad auxiliū diuinū. ❡ Rn̄. dōm: ꝙ tentare eſt ꝓprie expimentū ſumere de eo q tētat̄. Sumimus aūt expimētū de aliquo ⁊ verbis ⁊ factis. Uerbis qdē vt expiamur an ſciat qđ q̄rimus: vel poſſit aut velit illud iplere. Factis aūt cū ꝑ ea q̄ facimus exploramus alterius prudētiā vel volūtatē vel ptātē. Utrūq₃ aūt horū ↄtingit dupl'r. Uno qdem mō apte: ſicut cū qs tentatorē ſe ꝓfitet̄: ſicut Sanſon Judic. 14. ꝓpoſuit philiſteis ꝓblema ad eos tētādū. Alio vero mō īſidioſe ⁊ occulte: ſicut phariſei tētauerūt xp̄m: vt legit̄ Matth. 22. Rurſus q̄nq₃ qdem expſſe: puta cū qs dicto vel facto ītendit expimētū ſumere de aliquo. q̄nq₃ vero īterpretatiue: q̄n. ſ. ⁊ ſi hoc nō ītendat vt expimentū ſumat: id tn̄ agit vel dic̄ qđ ad nihil aliud videt̄ ordinabile niſi ad expimentū ſumendū. Sic ḡ hō tentat deū q̄nq₃ verbis q̄nq₃ factis. Uerbis qdē deo colloquimur orādo: vnde in ſua petitione expſſe aliqs deū tentat q̄n ea ītentiōe aliqđ a deo poſtulat vt exploret dei ſciā ptātē vel voluntatē. Factis aūt expſſe aliqs deū tentat q̄n ꝑ ea q̄ facit ītendit expimētū ſumere diue ptātis ſiue pietatis atq₃ ſcie. Sꝫ q̄ſi īterpretatiue deū tentat q ⁊ ſi non ītendit expimētū de deo ſumere: aliqđ tn̄ in hoc petit vel facit qđ ad nihil aliud eſt vtile niſi ad ꝓbādā dei ptātē vel bonitatē vel cognitionē: ſic̄ cū qs equū currere fac̄ vt euadat hoſtes: hoc nō ē expimētū de equo ſumere. ſed ſi equū currere fac̄ abſq₃ aliq̄ vtilitate: hoc nihil aliud ēē videt̄ q̄₃ expimentū ſumere de equi velocitate: ⁊ idē eſt in oībus alijs reb⁹. q̄n ḡ ꝓpter aliquā nec̄itatē ſeu vtilitatē ↄmittit ſe aliqs diuo auxilio in ſuis petitionib⁹ vel factis. hoc nō ē deū tētare: dr̄ in. 2. Paralip. 20. Cū ignoram⁹ qđ agere debeam⁹: hoc ſolū hēmus reſidui vt oculos nr̄os dirigam⁹ ad te. q̄n vero hoc agit̄ abſq₃ vtilitate ⁊ neceſſitate hoc ē īterpretatiue tētare deū. Un̄ ſup illđ Deut. 6. Nō tētabis dn̄m deū tuū: dic̄ glo. Deū tētat q hn̄s qđ faciat ſine rōne ↄmittit ſe ꝑiculo experiēs vtꝝ poſſit liberari a deo. ❡ Ad p̄m ḡ dōꝫ: ꝙ hō ēt q̄nq₃ fcis tētat̄ vtꝝ poſſit vl' ſciat vel velit hmōi fcis auxiliū vel impedimētū p̄ſtare. ❡ Ad 2m dōꝫ: ꝙ ſci ſuis p̄cibus miracula faciētes ex aliq̄ neceſſitate vel vtilitate mouent̄ ad petēdū diue ptātis effectū. ❡ Ad 3m dōꝫ: ꝙ p̄dicatores regni dei ex magna nec̄itate ⁊ vtilitate ſubſidia tēporalia p̄termittūt vt v̄bo dei expeditius vacent. ⁊ iō ſi ſoli deo īnitant̄: nō ex hoc tētant deū: ſꝫ ſi abſq₃ vtilitate vel nec̄itate hūana ſubſidia deſererēt tētarēt deū. Un̄ aug. dic̄. 22. ↄ̄ Fauſtū ꝙ Paulus non fugit q̄ſi nō credēdo in deū: ſꝫ ne deū tētaret ſi fugere noluiſſet cū ſic fugere potuiſſet. btā v̄o Agatha expta erat erga ſe diuinā beniuolētiā: vt vl' īfirmitates nō pateret̄ ꝓ qb⁹ cōporali medicina indigeret: vel ſtatim ſentiret diuine ſanationis effectum.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ tētare deū nō ſit pctm̄. De⁹. n. nō p̄cepit aliqđ pctm̄: p̄cepit aūt vt hoīes eū ꝓbēt: qđ eſt eū tentare: dr̄. n. malech. 3. Inferte oēm decimā in horreū meū vt ſit cibus in domo mea: ⁊ ꝓbate me ſup hoc dic̄ dn̄s: ſi nō aperuero vobis chataractas celi. ḡ vr̄ ꝙ tētare deū nō ſit peccatū. ❡ P̄. Sicut aliqs tētat̄ ex hoc ꝙ experiētia ſumat̄ de ſcia vel potētia ei⁹: ita ēt de bonitate ⁊ volūtate ip̄i⁹: ſꝫ licitū eſt ꝙ aliqs experimētū ſumat diuie bonitatis ſiue ēt volūtatis. dr̄. n. ps. 33. Guſtate ⁊ videte q̄m ſuauis ē dominus⁹. Et ad Ro. 12. Probetis q̄ ſit volūtas dei bona ⁊ bn̄placens ⁊ ꝑfecta. ḡ tētare deū nō ē pctm̄. ❡ P̄. Null⁹ vituperat̄ in ſcriptura ex eo ꝙ a pctō ceſſat. ſꝫ magis ſi peccatū ↄmittit: vitupat̄ aūt Achaz q dn̄o dicente. Pete tibi ſignū a dn̄o deo tuo. rn̄dit: nō petā ⁊ nō tētabo dn̄m. ⁊ dictū eſt ei. Nunqđ paꝝ ē vobis moleſtos ēē hoīb⁹: q₂ moleſti eſtis ⁊ deo meo: vt dr̄, Iſa. 7. De Abraā aūt legit̄ Gen̄. 15. ꝙ dixit ad dn̄m. Un̄ ſcire poſſum ꝙ poſſeſſur⁹ ſim eā . ſ. terrā repromiſſā a deo. Silr̄ ēt Gedeon ſignū a deo petijt de victoria repromiſſa: vt legit̄ Judi. 6. q tn̄ ex hoc nō rep̄hendunt̄. ḡ tētare deū nō ē pctm̄. ❡ Sed ↄ̄ eſt ꝙ ꝓhibet̄ in lege dei. Dr̄. n. Deut. 6. Nō tētabis dn̄m deū tuū. ❡ Rn̄. dōꝫ ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ eſt: tētare eſt experimētū ſumere. null⁹ aūt experimētū ſumit de eo de quo eſt cert⁹. ⁊ iō oīs tētatio ex aliq̄ ignorātia vel dubitatiōe ꝓcedit vel ei⁹ q tētat. ſic̄ cū qs experimētū de aliq̄ re ſumit vt ei⁹ q̄litatē cognoſcat. ſiue alioꝝ ſic̄ cū qs expimētū de aliquo ſumit vt alijs oñdat: per quē modum deus dr̄ nos tētare. Ignorare aūt vel dubitare de his q̄ ꝑtinēt ad dei ꝑfectionē ē pctm̄. vn̄ manifeſtū eſt ꝙ tētare deū ad hoc ꝙ ipſe tētans cognoſcat dei v̄tutē ē pctm̄. Siqs aūt ad hoc experimētū ſumat eoꝝ q̄ ad diuinā ꝑfectionē ꝑtinēt nō vt ipſe cognoſcat: ſꝫ vt alijs demōſtret. hoc nō ēt tētare deū cum ſubſit iuſta nec̄itas ſeu pia vtilitas: ⁊ alia q̄ ad hoc ↄcurrere debēt. Sic. n. ap̄li petiuerūt a dn̄o vt in nomie ieſu xp̄i fierēt ſigna: vt dr̄ Act. 4. Ad hoc. ſ. ꝙ v̄tus xp̄i īfidelibus manifeſtaret̄. ❡ Ad p̄mū ḡ dōꝫ ꝙ ſolō decimaꝝ erat ī lege p̄cepta vt ſupra habitū ē. vn̄ hēbat nec̄itatē ex obligatiōe p̄cepti ⁊ vtilitatē q̄ ibi dr̄ vt ſit cib⁹ in domo mea. vn̄ ſoluēdo decimas nō tētabāt deū. Qđ āt ibidē ſubdit̄: Et ꝓbate me: nō ē ītelligēdū cāliter q̄ſi ad hoc ſoluere d̄berēt decimas: vt ꝓbarēt ſi d̄s eis nō aperiat chataractas celi, ſed ↄſecutiue: q₂. ſ. ſi decimas ſoluerēt expimēto ꝓbaturi erāt bn̄ficia q̄ eis d̄s ↄferret. ❡ Ad ſcđm dōꝫ ꝙ duplex eſt cognitio diuie bonitatis vel volūtatis. Una qdē ſpeculatiua. ⁊ q̄ntū ad hāc nō licꝫ dubitare nec ꝓbare vtꝝ dei volūtas ſit bona vel vtꝝ d̄s ſit ſuauis. Alia aūt eſt cognitio diue volūtatis ſiue bonitatis affectiua ſiue expimētal' q̄ qs experit̄ in ſeipſo guſtū diue dulcedinis: ⁊ ↄplacētiā diuine volūtatis: ſic̄ de Jerotheo dic̄ Dio. 2. ca. de diui. no. ꝙ didicit diuina ex ↄpaſſiōe ad ipſa. ⁊ hoc mō mouemur vt ꝓbem⁹ dei volūtatē: ⁊ guſtem⁹ ei⁹ ſuauitatem. ❡ Ad 3m dōꝫ ꝙ d̄s volebat ſignū dare regi Achaz nō ꝓ ipſo ſolū: ſꝫ toti⁹ pp̄li inſtructiōe. ⁊ iō rep̄hēdit̄ q̄ſi īpeditor cōis boni ⁊ ſalutis ꝙ ſignū petere nolebat: nec petēdo tentaſſe deū: tū q₂ ex mādato dei potuiſſet: tū q₂ hoc ꝑtinebat ad vtilitatē cōē. Abraā aūt ſignū petijt ex īſtinctu diuo. ⁊ iō nō peccauit. Gedeon v̄o ex debilitate fidei ſignū petijſſe vr̄. ⁊ iō a pctō ñ excuſat̄: ſic̄ ibidē glo. dic̄. ſic̄ ⁊ Zacharias peccauit: dicēs Luc. p̄ ad angelū Un̄ hoc ſciā: vn̄ ⁊ ꝑ hāc īcredulitatē pūit⁹ fuit. Sciēdū tn̄ ꝙ dupl'r aliqs ſignū petit a deo. Uno⁹ ad explorādā diuinā ptātē aut v̄tutem dicti eius. ⁊ hoc de ſe ꝑtinet ad dei tentationē. alio⁹ ad hoc ꝙ inſtruat̄ quid ſit circa aliqđ factum placitū deo. ⁊ hoc nullo mō pertinet ad dei tentationem.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ tētatio dei nō opponat̄ v̄tuti religiōis. Tentatio. n. dei hꝫ rōnē pcti ex hoc ꝙ hō de deo dubitat vt dcm̄ ē: ſed dubitare de deo ꝑtinet ad pctm̄ īfidelitatis qđ opponit̄ fidei. ḡ tētatio dei magis opponit̄ fidei q̄₃ religioni. ❡ P̄. Ecc. 18. dr̄ an̄ orōnē. Prepara aīam tuā: ⁊ noli ēē q̄ſi hō q tētat deū. vbi dic̄ glo. interlineal'. q̄ſi. ſ. tentās deum orat qđ docuit: ſi nō facit qđ iuſſit: ſꝫ hoc ꝑtinet ad p̄ſumptionē q̄ opponit̄ ſpei. ḡ vr̄ ꝙ tētatio dei ſit pctm̄ oppoſitum ſpei. ❡ P̄. ſup illud p̄s. Et tētauerūt deū in cordib⁹ ſuis: dic̄ glo. ꝙ tētare deū eſt doloſe poſtulare: vt in v̄bis ſit ſimplicitas cū ſit in corde malitia: ſꝫ dol⁹ opponit̄ v̄tuti v̄itatis. ḡ tētatio dei nō opponit̄ religiōi: ſed veritati. ❡ Sed ↄ̄ ē qđ ſic̄ ex p̄dcā glo. habet̄: tētare deū ē īordiate poſtulare: ſꝫ debito mō poſtulare ē act⁹ religiōis: vt ſupra habitū ē. ḡ tētare deum eſt pctm̄ religiōi oppoſitum. ❡ Rn̄. dōꝫ ꝙ ſic̄ ex ſupra dcis pꝫ: finis religiōis eſt deo reuerētiā exhibere. vn̄ oīa illa q̄ directe ꝑtinēt ad irreue-

rentiā dei religioni opponunẗ.manifeſtū ē aūt ꝙ tentare aliquē ad irreuerentiā ei⁹ ꝑtinet.nll's.n. ꝓſumit tētare eū de cui⁹ excellentia certus ē. Unñ manifeſtū ē ꝙ tētare deū eſt pctm̄ religioni oppoſitū.¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōz: ꝙ ſicͭ ſupra dictū ē:ad religionē ꝑtinet ꝓteſtari fidē ꝑ aliq̄ ſigna ad diuinā reuerentiā ꝑtinētia.ꝛ iō ad irreligioſitatē ꝑtinet ꝙ ex incertitudine fidei hō aliq̄ faciat q̄ ad diuā irreuerentiā ꝑtinent.cui⁹ eſt tētare deū:ꝛ iō ē irreligioſitatis ſpēs. ¶ Ad zᵐ dōz:ꝙ ille q añ orōnē aīam ſuā nō preparat dimittēdo ſiqd aduerſum aliquē hꝫ:vel al's ad deuotionē ſe nō diſponēdo:nō facit qḋ in ſe ē vt exaudiaẗ a deo. ꝛ iō q̄ſi iterpretatiue tentat deū.ꝛ q̄uis hmōi iterpretatiua tētatio videatur ex ꝓſumptōe ſeu indiſcretōe ꝓuenire:tñ hoc ipm ad irreuerentiā dei ꝑtinet:vt hō ꝓſumptuoſe ꝛ ſine debita diligentia ſe hēat in his q̄ ad deū ꝑtinent:dr̄ eni.i.Pet.5. Humiliamini ſub potēti manu dei.Et.z.ad Thimot.z. Sollicite cura teipſum ꝓbabilē exhibere deo.vñ hmōi tentatio irreligioſitatis ſpēs eſt.¶ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ in ꝯparatiōe ad deū q nouit cordis abſcondita:nō dicitur aliqs doloſe poſtulare:ſed ꝑ reſpectū ad homines.vnde dolus per accidens ſe habet ad tentationez dei ꝛ ꝓpter hoc nō opꝫ ꝙ tētatio dei directe opponaẗ veritati dei.

Ad quartum ſic ꝓcediẗ. Videẗ ꝙ tētatio dei ſit grauius pctm̄ q̄ȝ ſupſtitio. Maioꝛ.n.pena ꝓ maiori pctō inferẗ.ſꝫ grauius ē punitū in iudeis pctm̄ tentatiōis dei q̄ȝ pctm̄ idolatrie:qḋ tamē eſt p̄cipuū inter ſupſtitiones:qꝛ ꝓ pctō idolatrie iterfecti ſunt ex eis vigintitria milia hoīum.vt legiẗ Exo.3z.ꝓ pctō aūt tentationis oēs vl'iter in deſerto perierūt terrā ꝓmiſſionis non itrantes:ſꝫ illud p̄s. Tentauerūt me p̄res veſtri. ꝛ poſtea ſubdiẗ. Quib⁹ iuraui in ira mea ſi itroibūt in requiē meā. ḡ tentare deū eſt grauius pctm̄ q̄ȝ ſuperſtitio. ¶ P̄. Tanto aliquod pctm̄ videtur eſſe grauis quanto magis virtuti opponitur.ſed irreligioſitas cui⁹ ſpēs ē tentatio dei magis opponitur virtuti religionis q̄ȝ ſupſtitio q̄ hꝫ aliquā ſimilitudinē cū ipſa.ḡ tentatio dei ē grauius pctm̄ q̄ȝ ſuperſtitio.¶ P̄. Maius pctm̄ videẗ eſſe irreuenter ſe habere ad parentes q̄ȝ reuerentiam parentibus debitam alꝗs exhibere.ſed deus eſt honorandus a nobis ſicut omniuȝ pater:vt dicitur Malach.p̄.ergo maius pctm̄ eſſe videẗ tentatio dei ꝑ quā irreuerenter nos habemus ad deū q̄ȝ idolatria ꝑ quā reuerētia dō debita exhibeẗ creature. ¶ Sꝫ ꝯ eſt quod ſuper illud Deut.18.Cum reperti fuerint apud te ꝛc̄ dicit Glo. Lex erroꝛem ꝛ idolatriam maxime deteſtaẗ.maximum.n.eſt ſcelus honoꝛē creatoꝛis ipendere creature.¶ Rñ⁹.dōm ꝙ in pctis q̄ religioni aduerſanẗ: tanto aliqḋ grauius eſt quātomagis diuine reuerētie aduerſaẗ.cu: quidē minus aduerſaẗ ꝙ aliqs de diuina excellentia dubitet:q̄ȝ ꝙ ꝯ̄rium per certitudinē ſentiat.ſicͭ eniȝ magis eſt ifidelis q in erroꝛe ꝯfirmat⁹ eſt q̄ȝ q de veritate fidei dubitat:ita ēt magis ꝯ dei reuerentiā agit q ſuo fctō ꝓteſtaẗ erroꝛem ꝯ diuinā excellentiā q̄ȝ q ꝓteſtaẗ dubitationem.ſuperſtitioſus aūt ꝓteſtaẗ erroꝛē:vt ex dictis pꝫ: ille aūt qui tentat deuȝ verbis vel factis ꝓteſtaẗ dubitationem de diuina excellentia:vt dictū eſt:ꝛ iō grauius eſt pctm̄ ſuperſtitionis q̄ȝ pctm̄ tentatiōis dei. ¶ Ad p̄mū ḡ dōz ꝙ pctm̄ idolatrie nō fuit punitū illa pena q̄ſi ſufficiēti:ſed in poſteꝝ ꝓ illo pctō grauioꝛ pena reſeruabaẗ.dr̄.n. Exo.3z.Ego aūt in die vltionis viſitabo hoc pctm̄ coꝝ. ¶ Ad zᵐ dōm ꝙ ſupſtitio hꝫ ſiſitudinez cū religiōe q̄ȝtū ad mālem actū quē exhibet ſicͭ religio:ſꝫ q̄ȝtū ad finē pl's ꝯ̄riaẗ ei q̄ȝ tentatio dei:qꝛ plus ꝑtinet ad diuinā irreuerētiā vt dcm̄ ē.¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ de rōne diue excellētie ē ꝙ ſit ſingularis ꝛ icōmunicabilis. ꝛ ideo idē eſt ꝯ diuinā reuerentiam agere aliqd:ꝛ diuinam reuerentiam alteri cōmunicare. Nō eſt aūt ſimilis rō de honoꝛe parentum qui poteſt ſine culpa alꝗs cōmunicari.

¶ De periurio. Qō. XCVIII.

DEinde conſiderandum eſt de periurio.¶ Et circa hoc q̄runtur q̄tuoꝛ. Primo vtꝝ falſitas reqraẗ ad periurium. Scḋo vtrum periuriuȝ ſit ſemꝑ pctm̄. Tertio vtrum ſit pctm̄ moꝛtale. Quarto vtruȝ peccet ille qui iniungit iuramētum periuro.

Ad primum ſic ꝓcediẗ. Videẗ ꝙ falſitas eius qḋ in iuramēto cōfirmaẗ nō reqraẗ ad periuriū. Ut.n.ſupꝛa dcm̄ ē:ſicͭ vitas dꝫ ꝯcomitari iuramētū:ita ēt iudiciū ꝛ iuſtitia.ſicͭ ḡ icurriẗ ꝑiuriū ꝑ defectū vitatis:ita ēt ꝑ defectū iudicij:puta cū aliqs idiſcrete iurat:ꝛ ꝑ defectū iuſtitie:puta cū aliqs iurat aliqḋ illicitum.¶ P̄. Illud ꝑ qḋ aliqd ꝯfirmaẗ poti⁹ eē vr̄ eo ꝙ cōfirmaẗ ꝑ illud:ſicͭ in ſyllogiſmo p̄ncipia ſūt potioꝛa ꝯclonē:ſꝫ in iuramēto ꝯfirmaẗ dcm̄ hoīs ꝑ aſſūptionez diuini noīs.ḡ magis vr̄ eē ꝑiuriū cuȝ aliqs iuret ꝑ falſos deos q̄ȝ ſi vitas deſit dicto hoīs qḋ iuramēto ꝯfirmaẗ. ¶ P̄. Aug. dicit in ſmōe de vbis apl'i Jacobi. Hoīes falſū iurāt:vel cū fallūt:vel cū falluntẗ.ꝛ ponit tria exēpla:quoꝝ p̄mū ē: fac illū iurare q veꝝ putat eē ꝓ quo iurat:ſcḋꝫ eſt:da aliū q ſcit falſuȝ eē ꝛ iurat. 3ᵐ eſt:da aliū q putat eē falſū ꝛ iurat tāq̄ȝ ſit veꝝ qḋ forte veꝝ ē.ḋ quo poſtea ſubdit ꝙ ꝑiurus ē.ḡ aliqs vitatē iurās pōt eē ꝑiurus:nō ḡ falſitas reqriẗ ad ꝑiuriū.¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ ꝑiuriū diffiniẗ eē mēdaciū iuramēto ꝯfirmatū.¶ Rñ⁹.dōz ꝙ ſicͭ ſupꝛa dcm̄ eſt:morales act⁹ ex fine ſpēz ſoꝛtiunẗ.finis aūt iuramēti ē ꝯfirmatio dicti hūani:cui qdē ꝯfirmatiōi falſitas opponiẗ.ꝑ hoc.n.ꝯfirmaẗ aliqḋ dcm̄ qḋ oñdiẗ firmiter eē veꝝ:qḋ qdem nō pōt ꝯtigere de eo qḋ falſū ē.vñ falſitas directe euat finē iuramēti.ꝛ ꝓꝑ hoc a falſitate p̄cipue ſpecificaẗ ꝑuerſitas iuramēti q̄ ꝑiuriū dr̄. ꝛ iō falſitas ē de rōne periurij.

¶ Ad p̄mū ḡ dōm ꝙ ſicͭ Hiero.dicͭ Hiere.4.qcūq̄ȝ illorū triū defuerit ꝑiuriū ē:nō tñ eodē oꝛdīe.ſꝫ p̄ qdē ꝛ p̄ncipal'r ꝑiuriū ē qñ deeſt vitas rōne iā dcā.ſecūdario aūt qñ deſt iuſtitia.quocūq̄ȝ.n.mō qs iurat illicitū:ex hoc ipō falſitatē icurrit:qꝛ obligat⁹ ē ad hoc ꝙ ꝯ̄riū faciat. 3⁹ vo qñ deeſt iudiciū:qꝛ cū idiſcrete iurat ex hoc ipſo ꝑiculo ſe cōmittit falſitatē icurrēdi.¶ Ad zᵐ dōm ꝙ p̄ncipia in ſyllogiſmis ſūt potioꝛa tāq̄ȝ hñtia rationē actiui p̄ncipij:vt dr̄ in.z.phy.ſed in moꝛalib⁹ actib⁹ p̄ncipalioꝛ ē finis q̄ȝ p̄ncipium actiuū.ꝛ iō lꝫ ſit peruerſū iuramētū qñ aliqs veꝝ iurat ꝑ falſos deos:tñ ab illa ꝑuerſitate iuramēti ꝑiuriū nō noīatur qḋ tollit iuramēti finē falſū iurādo. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ act⁹ moꝛales ꝓcedūt a volūtate c⁹ obīm ē bonū apꝑhēſū: ꝛ iō ſi falſū apꝑhēdaẗ vt veꝝ erit qdē relatū ad volūtatē: māl'r qdē falſū:foꝛmal'r aūt veꝝ.ſi aūt id qḋ ē falſuȝ accipiaẗ vt falſuȝ:erit falſū ꝛ māl'r ꝛ foꝛmal'r.ſi aūt id qḋ ē verū apꝑhēdaẗ vt falſū:erit veꝝ māl'r:falſum foꝛmal'r.ꝛ iō in quolꝫ iſtoꝝ caſuū ſaluaẗ aliquo mō rō periurij ꝓꝑ aliquē falſitatis modū.ſꝫ qꝛ in vnoquoq̄ȝ poti⁹ ē id qḋ ē foꝛmale q̄ȝ id qḋ ē mālē:nō ita ē periurus ille q falſum iurat qḋ putat eē veꝝ:ſicut ille q veꝝ iurat qḋ putat eē falſuȝ. dicit.n.ibi Aug. Intereſt quēadmodū verbuȝ ꝓcedat ex aīo:qꝛ ream linguā nō facit niſi rea mens.

Ad ſecundum ſic ꝓcediẗ. Videẗ ꝙ nō oē periuriū ſit pctm̄. Quicūq̄ȝ.ḋ.nō implet qḋ iuramēto ꝯfirmauit:periur⁹ eē vr̄:ſꝫ qñq̄ȝ aliqs iurat ſe factuꝝ aliqḋ illicitū:puta adulteriū vel homicidiū qḋ ſi faciat peccat.ſi ḡ ēt nō faciēdo peccaret pctō ꝑiurij: ſeqreẗ ꝙ eēt ꝑplexus.¶ P̄. Nll's peccat faciendo qḋ melius ē:ſꝫ qñq̄ȝ aliqs ꝑiurādo faẗ qḋ meli⁹ ē:ſicͭ cuȝ qs iurauit ſe nō itratuꝝ religionē:vel q̄cūq̄ȝ opa vtuoſa nō facturū.ḡ nō oē periuriū ē pctm̄.¶ P̄. Ille q iurat facere alte

rius volūtatē niſi eaȝ faciat videꝛ īcurrere piuriū. ſȝ qn̄qȝ
pōt ɔtingere ꝙ nō peccat ſi ei⁹ nō ipleat volūtatē: puta cū
p̄cipit ei aliqd nimis durū ꝛ īportabile. g̊ videtur ꝙ nō oē
piuriū ſit pctm̄. ❡ P̄. Iuramētū ꝓmiſſoriū ſe extendit ad
futura: ſic aſſertoriū ad p̄terita ꝛ pn̄tia. ſed pōt ɔtingere ꝙ
tollaꝛ obligatio iuramēti p aliqd qđ in futurū emergat: ſic
cū aliq̄ ciuitas iurat ſe aliqd ſeruaturū: ꝛ poſtea ſuperueniūt
noui ciues q illud nō iurauerūt: vel cū canonicus aliqs iu/
rat ſtatuta eccl'ie alicuius ſe ſeruaturū: ꝛ poſtmodū aliqua
fiunt de nouo. g̊ videꝛ ꝙ iſte q trāſgrediꝛ iuramentū non
peccet. ❡ Sȝ ɔ̄ ē qđ Aug. dic̄ de verbis apl'i Iacobi in ſer
mone de piurio loquēs. Uidetis q̄ȝ iſta deteſtanda ſit bel
ua ꝛ de reb⁹ humanis exterminād̄a. ❡ Rn̄⁰. dōm: ꝙ ſicut
ſupra dcm̄ ē: iurare ē deū teſtē īuocare. ptiet āt ad dei irre/
uerētiā ꝙ aliqs eū teſtē īuocet falſitatis: q: p hoc dat itel/
ligere vel ꝙ de⁹ veritatē nō cognoſcat vel ꝙ falſitatē teſti
ficari velit. ꝛ iō piuriū manifeſte ē pctm̄ religiōi ɔ̄riū cui⁹
ē deo reuerētiā exhibere. ❡ Ad p̄ᵐ g̊ dōm: ꝙ ille q iurat ſe
facturū aliqđ illicitū: iurādo īcurrit piuriū pp̄ ɔ̄fectū iuſti/
tie. ſȝ ſi nō ipleat qđ iurauit ī hoc piuriū nō īcurrit: q: hoc
non erat tale qđ qđ ſub iuramēto cadere poſſet. ❡ Ad 2ᵐ
dōȝ: ꝙ ille q iurat ſe nō ītraturū religionē: vel nō daturum
elẏmam: vel aliqd hmōi: iurādo piuriū īcurrit ꝓpter defe/
ctū iudicij. ꝛ iō qn̄ facꝛ id qđ meli⁹ ē: non ē piuriū ſȝ piurio
ɔ̄riū. ɔ̄rium. n. eius qđ facit ſub iuramēto cadere nō pote/
rat. ❡ Ad 3ᵐ dōȝ: ꝙ q: cū aliqs iurat vl' ꝓmittit ſe facturū
voluntatē alteri⁹ ītelligenda eſt debita ɔditio: ſi. ſ. id qđ ei
mandaꝛ licitū ſit ꝛ honeſtū ꝛ portabile ſiue moderatum.
❡ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ iuramētū eſt actio pſonalis: ille q de no
uo fit ciuis alicui⁹ ciuitatis nō obligaꝛ q̄ſi iuramēto ad ob
ſeruāda illa q̄ ciuitas ſe ſuaturā iurauit: tn̄ teneꝛ ex q̄daȝ
fidelitate ex q̄ obligaꝛ: vt ſic̄ fit ſoci⁹ bonoꝝ ciuitatis: ita ēt
fiat pticeps oneꝝ. Canonicus vō q iurat ſe ſuaturū ſtatuta
edita in aliquo collegio: non teneꝛ ex iuramēto ad ſeruan
dū futura: niſi intēderit ſe obligare ad oīa ſtatuta preteri/
ta ꝛ futura: tenetur tn̄ ea ſeruare ex ipſa vi ſtatutoꝝ q̄ hn̄t
coactiuā virtutē vt ex ſupra dictis habetur.

Ad tertium ſic ꝓcediꝛ. Uidetur ꝙ nō oē piuriū
ſit pctm̄ mortale. Dr̄. n. extra de iu/
reiurā. in ea q̄ōne que poniꝛ an a ſacri vīculo abſoluanꝛ q
illud iniri ꝓ vita ꝛ reb⁹ ſuandis fecerūt. Nihil aliud arbi
tramur q̄ȝ ꝙ anceſſores nr̄i romāi pōtifices arbitrati fuiſ
ſe noſcuntur qui tales a iuramenti nexibus abſoluerunt
Ceteꝝ vt agaꝛ cōſultius ꝛ auferaꝛ mā deierādi nō eis ita
expſſe dicaꝛ vt iuramēta nō ſuēt: ſȝ ſi ea nō attēderit: non
ob hoc ſūt tāq̄ȝ ꝓ mortali crimīe puniēdi: nō g̊ oē piuriū ē
pctm̄ mortale. ❡ P̄. Sic̄ Chrẏ. dic̄ magis ē iurare p deuȝ
q̄ȝ p euāgeliū: ſȝ nō ſemp peccat mortalr̄ q p deū iurat ali/
qđ falſū: puta ſi ex ioco vel lapſu ligue aliqs tali iuramen
to in cōi ſmōe vtaꝛ. g̊ nec ēt ſi aliqs frāgat iuramentū qđ
ſolēniter p euāgeliū iurat ſemp erit pctm̄ mortale. ❡ P̄.
Scđm iura pp̄ piuriū aliqs īcurrit īfamiā: vt hētur. 6. q. i.
c. īfames: nō aūt vr̄ ꝙ pp̄ qōlȝ piuriū aliqs īfamiā īcurrat
ſic̄ dr̄ de aſſertorio iuramēto violato p periuriū. g̊ vr̄ ꝙ nō
oē piuriū ſit pctm̄ mortale. ❡ Sed ɔ̄. Oē pctm̄ qđ ɔ̄riaꝛ
p̄cepto dīno ē pctm̄ mortale. ſȝ piuriū ɔ̄riaꝛ p̄cepto dīno.
dr̄. n. Leui. 19. Nō piurabis in noīe meo. g̊ ē pctm̄ mortale.
❡ Rn̄⁰. dōȝ ꝙ ſm̄ doctrinā phi pp̄ qđ vnūqđqȝ tale illđ
magis. videm⁹ aūt ꝙ ea q̄ ex ſe ſūt pctā venialia: vel ēt bo
na ex gn̄e: ſi in ɔtēptū dei fiāt ſūt pctā mortalia. vn̄ multo
magis qcqđ ē qđ de ſui rōne ptinet ad ɔtēptū dei ē pctm̄
mortale. piuriū aūt de ſui rōne īportat ɔtēptū dei. ex hoc
. n. hȝ rōnē culpe vt dcm̄ ē: q: ad irreuerētiā dei ptinet. vn̄
manifeſtū ē ꝙ piuriū ex ſui rōne eſt pctm̄ mortale. ❡ Ad
p̄mū g̊ dōȝ ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ ē: coactio nō aufert iuramēto
ꝓmiſſorio vim obligādi reſpcū ei⁹ qđ licite fieri pt. ꝛ iō ſi
aliqs nō ipleat qđ coact⁹ iurauit: nihilomin⁹ piuriū īcur/
rit ꝛ mortalr̄ peccat: pōt tn̄ p auctoritatem ſūmi pōtificis
ab obligatōe iuramēti abſolui: pſertiȝ ſi coact⁹ fuerit tali
metu q cadere poſſet in ɔſtātē virū. Qꝛ aūt dr̄ ꝙ tales nō
ſunt puniēdi tāq̄ȝ ꝓ mortali crimīe: nō hoc iō dr̄: q: nō pec
cēt mortalr̄: ſȝ q: pena eis minor īfligiꝛ. ❡ Ad 2ᵐ dōȝ ꝙ
nō pp̄ qōlȝ pctm̄ mortale aliqs īfamis efficiꝛ ipſo iure. vn̄
nō ſeqꝛ ſi ille q iurat falſum iuramēto aſſertorio nō ē īfa/
mis ipſo iure: ſȝ ſolū p ſn̄iaȝ diffinitiuā latā ɔ̄ eū in accuſa
tōe ꝙ pp̄ hoc nō peccet mortalr̄. iō aūt magis reputaꝛ īfa
mis ipſo iure q frāgit iuramētū ꝓmiſſoriū ſolēniter ſcm̄:
q: in ei⁹ ptāte remanet poſtq̄ȝ iurauit vt det ſuo iuramen
to vītatē: qđ nō ɔtigit ī iuramēto aſſertorio. ❡ Ad tertiū
dōm ꝙ ille q iocoſe piurat: nō euitat diuinā irreuerētiā:
ſȝ q̄ſtū ad aliqd magis auget. ꝛ iō nō excuſaꝛ a pctō mor/
tali. ille aūt q ex lapſu ligue falſuȝ iurat: ſi qdē aduertat ſe
iurare ꝛ falſū eſſe qđ iurat nō excuſaꝛ a pctō mortali ſicut
nec a dei ɔtēptu. ſi āt hoc nō aduertat nō vr̄ hr̄e itētioneȝ
iurādi. ꝛ iō a crimīe piurij excuſaꝛ. ē g̊ grauī⁹ pctm̄ ſiqs ſo
lēniter iuret per euāgeliū q̄ȝ ſi per deū in cōi ſmōe iuret:
tum ꝓpter ſcādalū: tum ꝓpter maiorē deliberationē qui
bus eq̄liter hincinde pēſatis grauī⁹ eſt ſiqs per deum iu/
rans piuret q̄ȝ ſi periuret iurās per euangelium.

Ad quartum ſic ꝓcediꝛ. Uideꝛ ꝙ ille peccet
q īiungit iuramentū ei q p iurat.
Aut. n. ſcit eum veꝝ iurare: aut falſū. ſi ſcit eū veꝝ iurare
ꝓ nihilo ei iuramētū īiungit. ſi aūt credit eū falſū iurare:
q̄ſtū ē de ſe īducit eū ad peccādū. g̊ vr̄ ꝙ nullo mō d̄beat
qs alicui iuramētū iniungere. ❡ P̄. Min⁹ ē accipe iura/
mentū ab aliquo q̄ȝ iuramētū īiungere alicui: ſȝ recipe iu
ramētū ab aliquo nō vr̄ eē licituȝ: ꝛ p̄cipue ſi piuret: q: in
hoc vr̄ ɔſentire pctō. g̊ vr̄ ꝙ multo min⁹ liceat exigere iu
ramētū ab aliquo q piurat. ❡ P̄. Dr̄ Leui. 5. Si peccaue
rit aīa ꝛ audierit vocē iurātis falſū: teſtiſqȝ fuerit ꝙ ipe vi
dit aut cōſcius ē: niſi indicauerit: portabit iniqtatē ſuā: ex
quo vr̄ ꝙ aliqs ſciēs aliquē iurare falſū teneaꝛ eū excuſa
re: nō igr̄ lȝ ab eo exigere iuramētū. ❡ Sȝ ɔ̄. Sic̄ peccat
ille q falſū iurat: ita ille q p falſos deos iurat: vt Aug. dic̄
ad Publicolā. g̊ lȝ iuramētuȝ exigere ab eo q falſū iurat.
❡ Rn̄⁰. dōm ꝙ circa eū q exigit ab alio iuramētū diſtin/
guēdū vr̄: aut. n. exigit iuramētuȝ ꝓ ſeipſo ꝓpa ſpōte: aut
exigit iuramētū ꝓ alio ex neceſſitate officij ſibi cōmiſſi. ꝛ
ſiqdem aliqs ꝓ ſeipſo exigit iuramētuȝ tāq̄ȝ pſona p̄uata
diſtinguēdū vr̄ vt Aug. dic̄ in ſmōe de piurijs. ſi. n. neſcit
eum iuraturū falſū. ꝛ iō dic̄: iura mihi vt fides ei ſit: nō eſt
pctm̄: tn̄ ē hūana tētatio: q: ſ. ꝓcedit ex q̄daȝ īfirmitate q̄
hō dubitat veꝝ eē dictuꝝ. ꝛ hoc ē illud iuramētū de quo
dn̄s dic̄ Mat. 5. Qꝛ ampli⁹ eſt a malo ē: ſi aūt ſcit eū feciſ/
ſe. ſ. ɔ̄riū ei⁹ qđ iurat: ꝛ cogit eū iurare homicida ē. ille. n.
de ſuo piurio ſe īterimit: ſȝ iſte manū īterficiētis īpreſſit.
ſi aūt aliqs exigat iuramētū tanq̄ȝ pſona publica ſȝ ꝙ exi
git ordo iuris ad petitionē alteri⁹: nō vr̄ eē in culpa ſi ipſe
iuramētum exigat: ſiue ſciat eum falſuȝ iurare: ſiue veꝝ:
q: nō vr̄ ille exigere: ſȝ ille ad cui⁹ inſtantiā exigit. ❡ Ad
p̄muȝ g̊ dōm ꝙ obiectio illa ꝓcedit qn̄ pro ſe aliqs exigit
iuramētuȝ: ꝛ tn̄ nō ſemp ſcit euȝ iurare veꝝ vel falſuȝ: ſȝ
qn̄qȝ dubitat de facto ꝛ credit eū veꝝ iuraturū: ꝛ tunc ad
maiorē certitudinē exigit iuramētū. ❡ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ſic̄
Augu. dicit ad Publicolā: q̄uis dcm̄ ſit: ne iurem⁹: nunq̄ȝ
me in ſcripturis ſcīs legiſſe memini ne ab aliquo iuratōe
accipiam⁹. vn̄ ille q iuratiōem recipit nō peccat niſi forte
qn̄ ꝓpa ſpōte ad iurādū cogit eū quē ſcit falſum iuraturū.
❡ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ſic̄ Aug. dic̄. Moyſes nō expſſit in p̄dcā
auctoritate cui ſit īdicāduȝ piuriuȝ alteri⁹: ꝛ iō intellr̄ ꝙ
debeat īdicari talib⁹ q magis pn̄t ꝓdeſſe q̄ȝ obeſſe piuro.
ſilr̄ ēt nō expreſſit quo ordine debeat manifeſtari. ꝛ iō vr̄

ſeruãdus ordo euãgelic⁹ ſi ſit pctm̄ piury occltū: ꝛ pcipue qñ nõ vergit in detrimẽtū alteri⁹: qꝛ in tali caſu nõ hꝫt locū ordo euãgelic⁹: vt ſupra dcm̄ ẽ. ¶ Ad 4ᵐ dõm: ꝙ lꝫ malo vti pp bonū: ſic̃ ꝛ ds vtif: nõ tñ licet aliquẽ ad malū iducere. vñ lꝫ eius qui p falſos deos iurare parat⁹ ẽ iuramẽtū recipe: nõ tñ lꝫ eū iducere ad hoc ꝙ p falſos deos iuret. alia tñ rõ vr̃ eẽ in eo q p vez deū falſuꝫ iurat: qꝛ i tali iuramento deeſt bonū fidei q̃ vtif aliqs i iuramẽto illi⁹ q vez p falſos deos iurat. Unde Aug. dicit ad publicolam. Unde in iuramento eius qui falſum per verum deum iurat non videtur eſſe aliquod bonum quo vti liceat.

¶ De ſacrilegio. Qō XCIX.

DEinde cõſiderãdū ẽ de vitys ad religioſitatẽ ptinẽtib⁹ qb⁹ reb⁹ ſacris irreuerẽtia exhibetᷣ. Et p̊ d̊ ſacrilegio. 2° de ſimonia. ¶ Circa p̊⁹ q̃runtᷣ q̃tuor. p̊ qd ſit ſacrilegium. 2° vtrum ſit ſpãle pctm̄. 3° de ſpeciēb⁹ ſacrilegy. 4° de pena ſacrilegy.

Ad primum

ſic pcedif. Uidetᷣ ꝙ ſacrilegium nõ ſit ſacre rei violatio. Dr̃. n. 17. q. 4. Cõmittūt ſacrilegiū q de p̊ncipis iudicio diſputãt: dubitãtes an is dignus ſit honore quẽ p̊nceps elegerit. ſꝫ hoc ad nullã rẽ ſacrã ptiere vr̃. g̊ ſacrilegiū nõ iportat ſacre rei violationem. ¶ P̄. Ibidem ſubditur ꝙ ſi quis permiſerit iudeos officia publica exercere: velut in ſacrilegū excõicatio pferatᷣ. ſꝫ officia publica nõ videntᷣ ad aliqđ ſacꝝ ptinere. g̊ vr̃ ꝙ ſacrilegiū nõ iportet violationẽ alicuius ſacri. ¶ P̄. Maior eſt virtus dei q̃ꝫ virtus hominis: ſꝫ res ſacre a deo ſcitatẽ obtinẽt. g̊ nõ pñt p hoies violari. ꝛ ita ſacrilegiū nõ vr̃ eẽ ſacre rei violatio. ¶ Sꝫ ꝯ ẽ qđ Iſido. dic̃ i li. ety. ꝙ ſacrileg⁹ dr̃ ab eo ꝙ ſacra legit. i. furatᷣ. ¶ Rñ°. dõꝫ: ꝙ ſicut ex ſupra dictis pꝫ: ſacꝝ dr̃ aliqd ex eo ꝙ ad diuinū cultum ordinatur. ſicut aūt ex eo ꝙ aliquid ordinatur in finẽ bonū ſortitur rõnem boni: ita etiã ex hoc ꝙ aliquid deputatur ad cultū dei efficitur quoddã diuinū. ꝛ ſic ei q̃dã reuerentia debetur que refertur in deū. ꝛ iõ omne illud qđ ad irreuerentiã reꝝ ſacraꝝ pertinet ad iniuriam dei pertinet: ꝛ habet ſacrilegy rõneꝫ. ¶ Ad p̊mū ergo dõm: ꝙ ſm phm in p̊mo ethicoꝝ: bonuꝫ cõmune gentis eſt quoddam diuinū: ꝛ ideo antiquitus rectores reipublice diuini vocabantur quaſi diuine prouidentie miniſtri: ſm illud Sap. 6. Cum eſſetis miniſtri regni illius non recte iudicaſtis. ꝛ ſic per quandã nois extẽſionẽ illud quod pertinet ad irreuerentiaꝫ p̊ncipis. ſ. diſputare de eius iudicio an oporteat eū ſeq: ſm quãdã ſimilitudinem ſacrilegium dicitur. ¶ Ad ſcđꝫ dõꝫ ꝙ ppl's xpian⁹ p fidẽ ꝛ ſacramẽta xpi ſcificat⁹ ẽ: ſm illud. i. ad Corin. 6. Sꝫ abluti eſtis: ſꝫ ſcificati eſtis. ꝛ iõ. i. Pe. 2. dr̃. Uos eſtis gen⁹ electū: regale ſacerdotiū: gen⁹ ſcã: ppl's acqſitõis. ꝛ iõ id qđ fit in iniuriã ppli xpiani. ſ. ꝙ ifideles ei p̊ficiantᷣ ptinet ad irreuerẽtiã ſacre rei. vñ rõnabilr̃ ſacrilegiū dr̃. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ violatio hic large dr̃ q̃cunqꝫ irreuerẽtia vel exhonoratio. ſic̃ autẽ honor ẽ in honorante nõ aūt in eo q honoratᷣ: vt dr̃ in p̊ ethi. ita etiã irreuerentia eſt in eo q irreuerẽter ſe habꝫ: q̃uis etiã nihil noceat ei cui irreuerentiã exhibet: q̃tum ergo eſt in ipſo rem ſacrã violat: lꝫ illa nõ violetur.

Ad ſecundum

ſic pcedif. Uidetᷣ ꝙ ſacrilegiū nõ ſit pctm̄ ſpãle. Dr̃. n. 17. q. 4. Cõmittūt ſacrilegiū q in diue legis ſcitatem aut neſciẽdo ꝯmittūt aut negligẽdo violãt ꝛ offendūt. ſꝫ hoc fit per oẽ pctm̄. nã pctm̄ ẽ dcm̄ vl' fcm̄ vl' ꝯcupitū ꝯ legẽ dei vt Aug. dic̃. 22. ꝯ Fauſtū. g̊ ſacrilegiū ẽ gñale pctm̄. ¶ P̄. Nulluꝫ ſpãle pctm̄ ꝯtinetᷣ ſub diuerſis gñib⁹ pctõꝝ: ſꝫ ſacrilegiuꝫ ſub diuerſis gñib⁹ pctõꝝ ꝯtinetᷣ: puta ſub homicidio ſiqs ſacerdotẽ occidat: ſub luxuria ſiqs v̊ginẽ ſacratã violꝫ vl' q̃cunqꝫ mulierẽ in loco ſacro: ſub furto ſiqs rẽ ſacrã furatus fuerit. g̊ ſacrilegium nõ ẽ ſpãle pctm̄. ¶ P̄. Oẽ ſpãle pctm̄ iuenitᷣ diſtīctū ab alys pctis vt de iuſtitia ſpãli phs dic̃ in. 5. ethi. Sꝫ ſacrilegiū nõ vr̃ iueniri abſqꝫ alys pctis: ſꝫ qñqꝫ ꝯiungitᷣ furto: qñqꝫ homicidio vt dcm̄ eſt: nõ g̊ eſt ſpãle pctm̄. ¶ Sed ꝯ eſt ꝙ opponitᷣ ſpãli v̊tuti. ſ. religioni ad quã ptinet reuereri deū ꝛ diuina. g̊ ſacrilegiū ẽ ſpãle peccatū. ¶ Rñ°. dõꝫ ꝙ vbicūqꝫ iuenitᷣ ſpãlis rõ deformitatis: ibi neceẽ ẽ ꝙ ſit ſpãle pctm̄: qꝛ ſpẽs cuiuſlꝫ rei p̊ciſe attẽditᷣ ſm rõnẽ formalẽ ipſi⁹: nõ at̃ ſꝫ mãꝫ vel ſubm. in ſacrilegio aūt iuenitᷣ ſpãlis rõ deformitatis q̃. ſ. violatᷣ res ſacra p aliquã irreuerẽtiã. ꝛ iõ eſt ſpãle pctm̄ ꝛ opponitᷣ religiõi: ſic̃. n. Damaſ. dic̃ in. 3. li. Purpura regale idumẽtū facta honoratᷣ ꝛ glificatᷣ. ꝛ ſiqs hãc pforauerit morte dãnatur: q̃ſi ꝯ regẽ agẽs. ita ẽt ſiqs rẽ ſacrã violat ex hoc ipſo ꝯ dei reuerẽtiã agit. ꝛ ſic p irreligioſitateꝫ peccat. ¶ Ad p̊⁹ g̊ dõꝫ ꝙ illi dr̃ ſacrilegiū in diue legis ſcitatẽ ꝯmittere q legẽ dei ipugnãt: ſic̃ heretici ꝛ blaſphemi: q ex hoc ꝙ deo nõ credūt icurrūt ifidelitatis pctm̄: ex hoc v̊o ꝙ diuine legis v̊ba puertūt: ſacrilegiū icurrūt. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ ꝙ nihil phibet vnã ſpãlẽ rõneꝫ pcti in plib⁹ pctõꝝ gñib⁹ iueniri: ſm ꝙ diuerſa pctã ad finẽ vni⁹ pcti ordinantᷣ, put ẽt i v̊tutib⁹ appet qb⁹ iperatᷣ ab vna v̊tute: ꝛ hoc mõ quocūqꝫ genere pcti aliqs faciat ꝯ reuerẽtiã debitã ſacris reb⁹: ſacrilegiū formalr̃ ꝯmittit: licꝫ mãlr̃ ſint ibi diuerſa gñã pctõꝝ. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ſacrilegiū iterdū iuenitᷣ ſeparatū ab alys pctis eo ꝙ act⁹ nõ habeat aliã deformitatem: niſi qꝛ res ſacra violatᷣ: puta ſiqs iudex capiat aliquẽ de loco ſacro quẽ in alys locis licite capere poſſet.

Ad tertium

ſic pcedif. Uidetᷣ ꝙ ſpẽs ſacrilegy nõ diſtiguantᷣ ſm res ſacras. Mãl' . n. diuerſitas nõ diuerſificat ſpẽm ſi ſit eadẽ rõ formal. ſꝫ in violatõe q̃rūcūqꝫ reꝝ ſacraꝝ vr̃ eẽ eadem rõ formalis pcti. ꝛ ꝙ nõ ſit diuerſitas niſi mãlis. g̊ p hoc nõ diuerſificantᷣ ſacrilegy ſpẽs. ¶ P̄. Nõ vr̃ eẽ poſſe ꝙ aliq̃ ſint eiuſdẽ ſpẽi: ꝛ cū hoc differãt ſpẽ: ſꝫ homicidiū ꝛ furtū ꝛ illicit⁹ ꝯcubit⁹ ſūt diuerſe ſpẽs pctõꝝ. g̊ nõ pñt cõuenire in vna ſpẽ ſacrilegy. ꝛ ita vr̃ ꝙ ſacrilegy ſpẽs diſtiguantᷣ ſꝫ diuerſas ſpẽs alioꝝ pctõꝝ. ꝛ nõ ſm diuerſitatẽ reꝝ ſacrarum. ¶ P̄. Inter res ſacras cõnumerantᷣ pſone ſacre. ſi g̊ vna ſpẽs ſacrilegy eẽt q̃ violatᷣ pſona ſacra: ſeq̃retᷣ ꝙ oẽ pctm̄ qđ pſona ſacra ꝯmitteret eẽt ſacrilegiū: qꝛ p q̃olibꝫ pctm̄ violatᷣ pſona peccãtis: nõ g̊ ſpẽs ſacrilegy accipiuntᷣ ſcđm res ſacras. ¶ Sed ꝯ eſt ꝙ act⁹ ꝛ habit⁹ diſtiguntᷣ ſcđm obã: ſꝫ res ſacra ẽ obm ſacrilegy vt dcm̄ ẽ. g̊ ſpẽs ſacrilegy diſtiguntᷣ ſm dr̃iaꝫ reꝝ ſacraꝝ. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſic̃ dcm̄ eſt: pctm̄ ſacrilegy in hoc ꝯſiſtit ꝙ aliqs irreuerẽter ſe hꝫ ad rẽ ſacrã: debetᷣ aūt reuerẽtia rei ſacre rõne ſcitatis. ꝛ iõ ſꝫ diuerſaꝫ rõnẽ ſcitatis reꝝ ſacraꝝ qb⁹ irreuerẽtia exhibetᷣ: neceẽ eſt ꝙ ſacrilegy ſpẽs diſtiguantᷣ. tanto. n. ſacrilegiū eſt graui⁹ quãto res ſacra in quã peccatᷣ maiorẽ obtinet ſcitatẽ. attribuitᷣ aūt ſcitas ꝛ pſonis ſacris. i. diuino cultui dedicatis ꝛ locis ſacris ꝛ reb⁹ q̃buſdaꝫ alys ſacris. ſcitas aūt loci ordinatᷣ ad ſcitatẽ hois q in loco ſacro cultum deo exhibet. dr̃. n. 2. Machab. 5. Nõ ppter locū gẽtẽ: ſed ppter gentẽ dñs locū elegit. ꝛ iõ graui⁹ pctm̄ ẽ ſacrilegiū quo peccatᷣ ꝯ pſonã ſacrã q̃ꝫ quo peccatᷣ ꝯ locū ſacrū. ſunt tñ i vtraqꝫ ſacrilegy ſpẽ diuerſi grad⁹ ſm dr̃iam pſonarū ꝛ locoꝝ ſacroꝝ: ſilr̃ ẽt ꝛ tertia ſpẽs ſacrilegy q̃ circa alias res ſacras ꝯmittitᷣ: diuerſos hꝫ grad⁹ ſm dr̃iam ſacrarum reꝝ. iter q̃s ſummū locū obtinet ipſa ſacrã qb⁹ hõ ſanctificatᷣ: quoꝝ p̊cipuū ẽ euchariſtie ſacrm̄ qđ ꝯtinet ipm̄ xpm̄. ꝛ iõ ſacrilegiū qđ ꝯ hoc ſacramẽtū ꝯmittitᷣ grauiſſimuꝫ ẽ iter oĩa. poſt ſacramẽta aūt ſm locuꝫ tenẽt vaſa ꝯſecrata ad ſacramẽtoꝝ ſuſceptionẽ. ꝛ ipſe imagines ſacre ꝛ religꝫ ſanctoꝝ: i qb⁹ quodãmõ pſone ſanctoꝝ venerantᷣ ꝛ dehonorantur.

noꝛantur. deinde q̃ ptinent ad ornatū eccľie ꝛ miniſtroꝝ.
deinde ea que ſunt deputata ad ſuſtentationeꝫ miniſtroꝝ
ſiue ſint mobilia ſiue imobilia. qcunqꝫ ꝯ qðcūqꝫ predicto/
rū peccat: crimen ſacrilegij icurrit. ¶ Ad pᵐ ġ dðm: ꝙ nõ
eſt in oibꝰ pdictis eadē rõ ſcitatis. ꝛ ideo dr̃ia ſacraꝝ reꝝ
non ſolū eſt dr̃ia mãlis: ſed formalis. ¶ Ad 2ᵐ dðm: ꝙ ni/
hil phibet aliq̄ duo eē ſm aliqd vnius ſpeciei: ꝛ ſm aliud
diuerſaꝝ: ſicut ſoꝛtes ꝛ plato ꝯueniunt in ſpē aïalis. diffe/
rūt aūt in ſpē coloꝛati ſi vnus ſit albus ꝛ aliꝰ niger. ꝛ ſilr̃ ēt
poſſibile eſt aliqua duo pctã differre ſpē ſꝫ mãles actꝰ: cõ/
uenire autē ſpē ſm vnã rõneꝫ formalē ſacrilegij: puta ſiqs
ſcimonialē violauerit verberãdo vel cõcubẽdo. ¶ Ad 3ᵐ
dðm: ꝙ oē pctm̄ qð ſacra pſona ꝯmittit: mãliter qdeꝫ ꝛ q̃/
ſi p acc̄ns eſt ſacrilegiū. Uñ Hierony. dič ꝙ nuge in oꝛe ſa
cerdotis ſacrilegiū ſunt vel blaſphemia. formalr̃ autē ꝛ p
prie illud ſolū pctm̄ ſacre pſone ſacrilegium eſt quod agiť
directe cõtra eius ſanctitatem: puta ſi virgo deo dedicata
fornicetur: ꝛ eadem rõ eſt in alijs.

Ad quartum ſic pcedit. Videť ꝙ pena ſacrile/
gij nõ debeat eſſe pecuniaria. Pe/
na. n. pecuniaria nõ ſolet poni p culpa criminali. ſꝫ ſacrile/
giū ē culpa criminalis. vñ capitali ſnĩa puniť ſꝫ leges ciui/
les. ġ ſacrilegiū nõ dꝫ puniri pena pecuniaria. ¶ P̃. Ideꝫ
pctm̄ nõ dꝫ duplici pena puniri: ſm illud Naum pᵒ. Nõ cõ
ſurget duplex tribulatio. ſꝫ pena ſacrilegij ē excõicatio ma
ioꝛ qdem ſi violentia inferatur in perſonã ſacraꝫ: vel ſi ali
quis icendat vel frangat eccľiam. minoꝛ aūt in alijs ſacri/
legijs. ġ non dꝫ ſacrilegium puniri pena pecuniaria. ¶ P̃.
Apľs dicit. i. ad Theſſal. 2. Nõ fuimus aliqñ in occaſione
auaritie. ſed hoc videtur ad occaſionē auaritie ptinere ꝙ
pena pecuniaria exigať p violatione rei ſacre. ġ non vide
tur talis pena eſſe conueniens ſacrilegij. ¶ Sed contra ē
qð dr̃. 16. q. 4. Siqs cõtumax vel ſuperbus fugitiuū ſeruū
de atrio eccleſie per vim extraxerit: nongentos ſolidos cõ
ponat. ꝛ ibidem poſtea ſubditur: quiſquis inuentus fuerit
reus ſacrilegij triginta libꝛas argẽti examinati puriſſimi
componat. ¶ Rñ°. dðm: ꝙ in penis iſligẽdis duo ſunt cõ
ſideranda. Primo quidem equalitas ad hoc ꝙ pena ſit
iuſta: vt. ſ. in quo quis peccat per hoc toꝛqueatur vt diciť
Sap. ii ꝛ hoc modo conueniens pena ſacrilegi qui ſacris
iniuriam infert eſt excommunicatio per quam a ſacris ar
cetur. 2° autem conſideratur vtilitas. nã pene quaſi me/
dicine q̃dam infliguntur: vt his territi homines a peccato
ꝺſiſtãt. ſacrilegꝰ aūt q ſacra nõ reuereť: nõ ſufficiẽter vr̃ a
peccãdo arceri p hoc ꝙ ſacra ei iterdicunť ꝺ qbꝰ nõ curat.
ꝛ iõ ſm leges hūanas adhibeť capitalis pena. ſꝫ eccľie ſtã
ſtatuta q̃ moꝛtē coꝛpoꝛalē nõ iſligit adhibeť pena pecūia/
ria: vt ſaltē penis tēpoꝛalibꝰ hoïes a ſacrilegijs reuoceť.
¶ Ad pmū ġ dðm ꝙ eccľia moꝛtē coꝛpalē nõ iſligit: ſꝫ lo
co eiꝰ iſligit excõicationē. ¶ Ad 2ᵐ dðm ꝙ neċe eſt duas
penas adhiberi qñ p vnam nõ ſufficiẽter reuocať aliqs a
peccando. ꝛ iõ oportuit ſupra penã excõicatiõis adhiberi
aliquã tēpoꝛalē penã ad coercẽdū hoïes q ſpūalia cõtem/
nunt. ¶ Ad 3ᵐ dðm ꝙ ſi pecunia exigereť abſqꝫ rõnabili
cauſa: hoc videreť ad occaſioneꝫ auaritie ptinere: ſed qñ
exigiť ad hoium coꝛrectionem hꝫ manifeſtã vtilitateꝫ: ꝛ
iõ nõ pertinet ad occaſionē auaritie.

¶ De ſimonia. Qõ. C.

DEinde conſiderandū eſt de ſimo/
nia. ¶ Et circa hoc q̃runť
ſex. Primo qd ſit ſimonia. 2° vtrum
liceat p ſacramẽtis pecuniã accipere.
3° vtꝝ liceat accipe pecuniã p ſpūali/
bus actibꝰ. 4° vtꝝ liceat vẽdere ea q̃
ſunt ſpūalibꝰ ãnexa. 5° vtꝝ ſolū munꝰ
manu faciat ſimoniacuꝫ an etiã munꝰ a lĩgua ꝛ ab obſe/
quio. Sexto de pena ſimoniaci.

Ad primum ſic pcediť. Videť ꝙ ſimonia non
ſit ſtudioſa voluntas emẽdi ꝛ ven
dendi aliqd ſpūale vel ſpūali ãnexuꝫ. Simonia. n. ē here/
ſis q̃dã. dr̃. n. i. q. i. Tolerabilioꝛ ē macedonij ꝛ eoꝝ q circa
ipm ſūt ſancti ſpūs ipugnatoꝝ ipia hereſis q̃ꝫ ſimoniaco/
rū. illi. n. creaturã ꝛ ſeruū dei patris ꝛ filij ſpm̄ ſcm̄ delirã
do fateñť. iſti vo eundē ſpm̄ ſcm̄ efficiūt ſeruū ſuū. oïs. n.
dñs qð hꝫ ſi vult vẽdit ſiue ſeruum ſiue aliqð aliud eoꝝ q̃
poſſidet: ſꝫ infidelitas nõ cõſiſtit in voluntate: ſꝫ magis in
itellectu: ſič ꝛ fides: vt ex ſupra dictis pꝫ. ġ ſimonia nõ dꝫ
per volũtatē diffiniri. ¶ P̃. Studioſe peccare ē peccare
ex malitia qð ē peccare in ſpm̄ ſctm̄. ſi ġ ſimonia ē ſtudio/
ſa volũtas peccãdi: ſeqtur ꝙ ſemp ſit pctm̄ i ſpm̄ ſanctuꝫ.
¶ P̃. Nihil aliud ē magis ſpūale q̃ꝫ regnū celoꝝ. ſꝫ licet
emere regnū celoꝝ. dicit. n. Greg. in q̃dã homel. Regnū
celoꝝ tãtū valꝫ q̃tū habes. ġ nõ eſt ſimonia velle emere
aliqð ſpūale. ¶ P̃. Nomē ſimonie a Simone mago acce
ptū eſt: de quo legiť Act. 8. ꝙ obtulit apľis pecuniã ad ſpi
ritualē ptãtē emẽdã: vt. ſ. qbuſcūqꝫ manꝰ iponeret recipe
rēt ſpm̄ ſctm̄: nõ aūt legiť ꝙ aliqd voluerit vẽdere. ġ ſimo
nia nõ ē volũtas vẽdendi aliqð ſpirituale. ¶ P̃. Multe
alie ſūt volũtarie ꝯmutatões pter emptionē vel vẽditio/
nem: ſič pmutatio trãſactio. ġ videť ꝙ iſufficiẽter diffinia
tur ſimonia. ¶ P̃. Oē qð eſt ſpūali ãnexū eſt ſpūale. ſup/
flue: ergo addiť vel ſpūali ãnexū. ¶ P̃. Papa ſꝫ quoſdaꝫ
nõ põt cõmittere ſimoniã. põt aūt emere vel vẽdere ali/
qð ſpūale. ergo ſimonia nõ eſt volũtas emẽdi vel vẽden/
di aliqð ſpūale vel ſpūali annexū. ¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ Greg. di/
cit in regiſtro. Altare vel decimas vel ſpm̄ ſctm̄ emere vľ
vẽdere: ſimoniacã hereſim eē nullus fidelium ignoꝛet.
¶ Rñ°. dðꝫ ꝙ ſič ſupra dcm̄ eſt: actus aliqs eſt malus ex
gñe eo ꝙ cadit ſuper mãm indebitã. Emptõis aūt ꝛ vẽdi
tionis eſt mã idebita res ſpūalis triplici rõne. pᵒ qdem qꝛ
res ſpūalis nõ põt aliquo terreno pcio ꝯpẽſari: vt de ſapiẽ
tia dr̃ puer. 3. pcioſioꝛ eſt cūctis opibꝰ: ꝛ oïa q̃ deſideranť
huic nõ valẽt cõparari. iõ ēt Petrꝰ in ipſa ſui radice ſimo
niacã prauitatē ꝯdẽnans dixit: Pecunia tua tecū ſit i per
ditionē qm̄ donū dı̃ exiſtimaſti pecunia poſſidere. 2° qꝛ
id põt eſſe debita vẽditõis mã cuiꝰ vẽditoꝛ eſt dñs. vt pꝫ i
auctoꝛitate ſupra iducta. platus aūt eccľie nõ ē dñs ſpūa/
liuꝫ reꝝ: ſꝫ diſpẽſatoꝛ: ſm illud. i. ad Coꝛ. 4. Sic nos exiſti
met hõ vt miſtros xpi ꝛ diſpẽſatoꝛes miniſterioꝝ dei. 3°
qꝛ vẽditio repugnat ſpūaliū oꝛigini q̃ ex gratuita volũta/
te dei pueniunt. Uñ ꝛ dñs dicit Matt. io. Gratis accepi/
ſtis: gra tis date. ꝛ iõ aliqs emendo vel vẽdendo rē ſpūalē
irreuerentiã exhibet deo ꝛ rebꝰ diuinis: ppter qð peccat
pctõ irreligioſitatis. ¶ Ad pmū ġ dðꝫ ꝙ ſicut religio ꝯſi/
ſtit in q̃dã fidei pteſtatione quã tñ aliqs iterduꝫ nõ hꝫ in
coꝛde: ita ēt vicia oppoſita religiõi hñt quãdã pteſtatio/
nem ifidelitatis: licꝫ q̃nqꝫ nõ ſit infidelitas in mẽte. ſcðm
hoc ġ ſimonia hereſis dr̃ ſm exterioꝛē pteſtationē: qꝛ in
hoc ꝙ aliqs vendit donū ſpūs ſancti quodãmõ proteſtať
ſe eē dñm ſpūalis doni: qð ē hereticū. Sciẽdū tñ ꝙ Si/
mon magꝰ pter hoc ꝙ ab apľis ſpūs ſci graꝫ pecunia eme
re voluit: dixit ꝙ mūdus nõ erat a deo creatꝰ: ſꝫ a quadaꝫ
ſupna virtute: vt dič Iſido. in lib. etymologiaꝝ: ꝛ ſic ſcðꝫ
hoc iter alios hereticos ſimoniaci cõputanť: vt pꝫ in lib.
Aug. de hereſibus. ¶ Ad 2ᵐ dðm ꝙ ſicut ſupra dcm̄ ē: iu
ſtitia ꝛ oēs partes eiꝰ. ꝛ per ꝯñs oïa vicia oppoſita ſunt in
voluntate ſicut in ſubo. ꝛ iõ cõuenięter ſimonia p volun/
tatē diffiniť. Addiť aūt ſtudioſa: ad deſignãdū electioneꝫ
q̃ pncipalr̃ ptinet ad virtutē ꝛ viciuꝫ. nõ aūt oïs q peccat
electione peccat pctõ in ſpm̄ ſctm̄: ſed ſoluꝫ q pctm̄ eligit
per cõtẽptū eoꝝ per q̃ hoïes ſolent retrahi a peccãdo: vt
ſupra dictū ē. ¶ Ad 3ᵐ dðꝫ: ꝙ regnū celoꝝ dr̃ emẽduꝫ qñ

quis dat qđ hꝫ ꝓpter deum: large ſumpto noīe emptionis
ſꝫ ꝙ accipit̄ ꝓ merito: qđ tñ nõ ptingit ad pfectā rōnē em-
ptionis: tū qꝛ nõ ſunt ꝯdigne paſſiões hui⁹ tpis nec aliqua
nr̄a dona vel opa ad futurā glīam q̄ reuelabit̄ in nobis: vt
dr̄ Ro.8. tū qꝛ meritū nõ ꝯſiſtit pncipalr̄ ī exteriori dono
vel actu vel paſſione: ſꝫ in īteriori affectu. ¶ Ad 4m dõm
ꝙ Simon magus ad hoc emere voluit ptātē ſpūalē vt eā
poſtea venderet. dr̄. n. i. q. 3. ꝙ Simõ magus donū ſpūs ſcī
emere voluit: vt ex vēditione ſignoꝝ q̄ p eū fierent multi
plicatā pecuniā lucraret̄: ⁊ ſic illi q ſpūalia vēdūt ꝯformā-
tur Simoni mago in ītentiõe: in actu vero illi q emere vo
lūt: illi āt q vēdūt in actu imitant̄ Giezi diſcipulū Heliſei
de quo legitur. 4. Reg. 5. ꝙ accepit pecuniā a leproſo mū
dato. vñ vēditores ſpūaliū pñt dici nõ ſolū ſimoniaci: ſꝫ ēt
giezite. ¶ Ad 5m dõm: ꝙ noīe emptiõis ⁊ vēditiõis intelli
gitur oīs ꝯtus nõ gratuitus. vñ nec pmutatio pbēdaꝝ vl̄
eccľiaſticoꝝ bñficioꝝ fieri põt auctoritate partiū abſq; pi
culo ſimonie: ſic̄ nec trāſactio: vt iura determinant: põt tñ
platus ex officio ſuo pmutatiões huiuſmodi facere ꝓ cau
ſa vtili vel neceſſaria. ¶ Ad 6m dõm: ꝙ ſicut aīa viuit ſm
ſeipam: corp⁹ aūt viuit ex vnione aīe: ita ēt q̄daꝫ ſunt ſpūa-
lia ſm ſeipſa: ſic̄ ſacra ⁊ alia huiuſmodi. q̄dam aūt dicunt̄
ſpūalia ex hoc ꝙ talib⁹ adherēt. Vñ. i. q. 4. dr̄ ſiqs obiece
rit ꝙ ſpūalia ſine corporalibus reb⁹ nõ ꝓficiunt: ſicut nec
aīa ſine corpore corporalr̄ viuit. ¶ Ad 7m dõꝫ: ꝙ papa pt
īcurrere vitiū ſimonie ſic̄ ⁊ qlꝫ alius hõ. pctm̄. n. tāto in ali
qua pſona ē graui⁹ q̄to maiorē obtinet locuꝫ. q̄uis. n. res
eccľie ſint eius vt pncipalis diſpēſatoris: nõ tñ ſunt ei⁹ vt
dñi ⁊ poſſeſſoris: ⁊ iõ ſi recipet ꝓ aliqua re ſpūali pecuniaꝫ
de redditib⁹ eccľie alicuius non careret vitio ſimonie: ⁊ ſi
militer etiam poſſet ſimoniaꝫ cõmittere recipiendo pecu-
niam ab aliquo laico: non de bonis eccleſie.

Ad ſecundum ſi ꝓcedit̄. Videtur ꝙ non ſem
per ſit illicitū ꝓ ſacr̄is pecuniā
dare. Baptiſm⁹. n. ē ianua ſacroꝝ vt in tertia pte dicet̄. ſed
licet vt vr̄ ī aliquo caſu dare pecuniā ꝓ baptiſmo: puta qñ
ſacerdos pueꝝ moriētē ſine pcio baptizare n̄ vellet. g n̄ ſp
ē illicitū emere vl̄ vēdere ſacr̄a. ¶ P. Maximū ſacroꝝ ē
eucbariſtia q̄ in miſſa ꝯſecrat̄. ſꝫ ꝓ miſſis cātādis aliqui ſa
cerdotes prebendam vel pecuniā accipiunt. g licet multo
magis alia ſacramenta emere vel vendere. ¶ P. Sacr̄m
pnīe eſt ſacr̄m neceſſitatis qđ precipue in abſolutione con-
ſiſtit. ſed quidam abſoluentes ab excõicatione pecuniam
exigunt. ergo nõ ſemp eſt illicitū ſacramētū emere vl̄ vē-
dere. ¶ P. Cõſuetudo facit vt non ſit pctm̄ id qđ al̄s pec
catū eēt: ſic̄ Augu. dic̄ ꝙ hr̄e pľes vxores qñ mos erat: cri
men nõ erat: ſꝫ apud quoſdā eſt ꝯſuetudo ꝙ in ꝯſecratiõi
bus epoꝝ: bñdictõib⁹ abbatū: ⁊ ordinib⁹ clericoꝝ: ꝓ chriſ
mate vel oleo ſctõ ⁊ alijs huiuſmodi aliqd det̄. g vr̄ ꝙ hoc
nõ ſit illicitū. ¶ P. Cõtingit q̄nq; ꝙ aliqs malitioſe ipe-
dit aliquē vel ab epatu obtinēdo vel ab aliq̄ alia dignita-
te: ſed licꝫ vnicuiq; redimere ſuā vexationē. g licitū vr̄ in
tali caſu pecuniā dare ꝓ epatu vel aliq̄ alia eccľiaſtica di
gnitate. ¶ P. Matrimoniū eſt qđdā ſacramētū: ſꝫ q̄nq;
dat̄ pecunia ꝓ matrimonio: g licitū ē ſacramētū vēdere.
¶ Sed ꝯ eſt qđ dr̄. i. q. i. Qui ꝓ pecunia quēq; ꝯſecrauerit
alien⁹ ſit a ſacerdotio. ¶ Rñ⁰. dõꝫ ꝙ ſacramēta noue le-
gis ſunt maxie ſpūalia inq̄ꝫtū ſūt cā ſpūalis grē q̄ pcio eſti
mari nõ põt ⁊ ei⁹ rõni repugnat ꝙ nõ grauiter det̄. diſpen
ſant̄ aūt ſacramēta p eccľie miſtros quos oꝫ a pplo ſuſten
tari: ſm illud apľi. i. ad Corin. 9. Neſcitis qñ q in ſacrario
operant̄: q̄ de ſacrario ſūt edūt. ⁊ q altario deſeruiūt: cū al
tario pticipāt. Sic g dõm ē ꝙ accipe pecuniā ꝓ ſpūali ſa-
cramētoꝝ gra: eſt crimē ſimonie: qđ nulla ꝯſuetudine põt
excuſari: qꝛ ꝯſuetudo nõ piudicat iuri nāli vel diuo p pe-
cuniā aūt intellr̄ oē illud c⁹ pciū põt pecunia eſtimari vt

phs dic̄ in. 3. ethico. accipere aūt aliq̄ ad ſuſtētationē coꝝ
q ſacr̄a xpi miniſtrāt ſm ordinationē eccľie ⁊ ꝯſuetudies
approbatas nõ ē ſimonia neq; pctm̄: nõ aūt ſumit̄ tāq; pre
ciū mercedis: ſꝫ tanq; ſtipendiū neccitatis. Vñ ſup illud. i.
ad Thimo. 5. q bñ pſūt pſbyteri ⁊c. dic̄ glo. Aug. Accipiāt
ſuſtētationē neccitatis a pplo mercedē diſpēſatiõis a dño.
¶ Ad pm g dõꝫ ꝙ ī caū neccitatis qlꝫ pt baptizare. ⁊ qꝛ nul
lo mõ eſt peccādū: ꝓ eodē eſt hñdū ſi ſacerdos abſq; pcio
baptizare nõ velit ac ſi nõ eēt q baptizaret. vñ ille q gerit
curam pueri in tali caſu licite põt eū baptizare: vel a quo-
cūq; alio facere baptizari: poſſet tñ licite aquā a ſacerdo-
te emere q̄ eſt pure elemētuꝫ corporale: ſi aūt eēt adult⁹ q
baptiſmū deſideraret ⁊ immineret mortis periculū: nec ſa-
cerdos eū vellet ſine pcio baptizare: deberet ſi poſſet per
aliū baptizari: ꝙ ſi nõ poſſet ad aliū hr̄e recurſuꝫ. nullo⁰
deberet pciū ꝓ baptiſmo dare: ſꝫ poti⁹ abſq; baptiſmo re-
cedere: ſuppleretur. n. ei ex baptiſmo flaminis qđ ei ex ſa-
cramēto deeſſet. ¶ Ad 2m dõm ꝙ ſacerdos nõ accipit pe
cuniā q̄ſi pciū ꝯſecratõis eucbariſtie aut miſſe decātāde.
hoc. n. eēt ſimoniacū: ſꝫ q̄ſi ſtipēdiū ſue ſuſtētatõis vt dcm̄
eſt. ¶ Ad 3m dõm ꝙ pecunia nõ exigit̄ ab eo q abſoluitur
q̄ſi pciū abſolõnis. hoc. n. eēt ſimoniacū: ſꝫ q̄ſi pena culpe
pcedentis ꝓ q̄ fuit excõicat⁹. ¶ Ad 4m dõm ꝙ ſic̄ dcm̄ ē
ꝯſuetudo nõ piudicat iuri nāli vel diuo quo ſimonia ꝓhi
bet̄. ⁊ iõ ſi aliq̄ ex ꝯſuetudine exigant̄ q̄ſi pciū rei ſpūalis
cū ītentõe emēdi vel vēdēdi: eſt manifeſte ſimonia: ⁊ pre
cipue ſi ab inuito exigant̄. ſi vo exigant̄ q̄ſi q̄dā ſtipēdia p
ꝯſuetudinē approbatā: nõ ē ſimonia: ſi tñ deſit ītētio emē
di vel vēdēdi: ſꝫ ītentio referat̄ ad ſolā cõſuetudis obſer-
uātiā ⁊ pcipue qñ aliqs volūtarie ſoluit. in his tñ oīb⁹ ſol
licite cauēdū eſt qđ hꝫ ſpēꝫ ſimonie vel cupiditatis: ſm il
lud apľi. i. ad Theſal̄. vlti. Ab oī ſpē mala abſtinete vos.
¶ Ad 5m dõm ꝙ anq̄ alicui acqrat̄ ius in epatu vel qua-
cunq; dignitate vel pbēda p electionē vel ꝓuiſionẽ ſine
collationē: ſimoniacū eēt aduerſantiū obſtacula pecunia
redimere: ſic. n. per pecuniā pararet ſibi viā ad re ſpūaleꝫ
obtinendā. ſꝫ poſtq̄ ius alicui acqſitū eſt: licꝫ p pecuniam
iniuſta ipedimēta remouere. ¶ Ad 6m dõm ꝙ q̄dā dicūt
ꝙ ꝓ matrimonio licꝫ pecuniā dare: qꝛ in eo nõ ꝯferi gra:
ſꝫ hoc nõ eſt vſquequaq; veꝝ: vt in tertia parte hui⁹ ope-
ris dicet̄. Et iõ aliter dõm eſt ꝙ matrimoniū non ſolū eſt
eccleſie ſacramētū: ſꝫ ēt nāe officiū: ⁊ iõ dare pecuniā pro
matrimonio inq̄ꝫtuꝫ eſt nāe officiū licitū eſt. inq̄tū vero
eſt eccleſie ſacramētū ē illicitū. ⁊ iõ ſm iura ꝓhibet̄ ne ꝓ
benedictione nuptiaꝝ aliquid exigatur.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ licitū ſit dare
⁊ accipe pecuniā ꝓ ſpūalib⁹ actib⁹.
Vſus. n. ꝓphetie eſt ſpūalis act⁹. ſꝫ ꝓ vſu ꝓphetie oliꝫ ali
qd dabat̄ vt pꝫ p⁰ Re. 9. ⁊ 3. Re. 13. g videt̄ ꝙ liceat dare
⁊ accipe pecuniā ꝓ actu ſpūali. ¶ P. Oratio: predicatio:
laus diuina ſunt act⁹ maxie ſpūales: ſꝫ ad ipetrādū oronuꝫ
ſuffragia pecunia dat̄ ſcīs viris: ſm illud Luc. 16. Facite
vobis amicos de mamona iniqtatis: pdicatorib⁹ ēt ſpūa-
lia ſeminātib⁹ tēporalia debent̄: ſm apoſtolū. i. ad Corin.
9. Celebrātib⁹ ēt diuinas laudes in eccľiaſtico officio ⁊ p-
ceſſiones faciētib⁹ aliqd dat̄: ⁊ q̄nq; ānui reddit⁹ ad hoc
aſſignant̄. g licitū eſt ꝓ ſpūalib⁹ actib⁹ accipere aliquid.
¶ P. Scia nõ eſt min⁹ ſpūalis q̄ ptās. ſꝫ ꝓ vſu ſcīe licet
pecuniā accipere: ſic̄ aduocato licꝫ vēdere iuſtuꝫ patroci-
niū: ⁊ medico ꝯſiliū ſanitatis: ⁊ magro officiū doctrine. er
go pari rõne videt̄ ꝙ liceat plato aliqd accipe ꝓ vſu ſpi-
ritualis ſue ptātis: puta ꝓ correctiõe vel diſpenſatiõe vel
aliquo huiuſmodi. ¶ P. Religio eſt ſtatus ſpūalis perfe-
ctionis: ſꝫ in aliqb⁹ monaſterijs aliqd ab his q recipiunt
exigit̄. g licꝫ ꝓ ſpūalibus aliqd exigere. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qđ dr̄
. i. q. i. Quicquid inuiſibilis grē conſolatione tribuit̄: nunq̄

queſtibꝰ vel q̄buſlz p̄mījs venūdari penitꝰ dz. ſed oīa hu/
iuſmodi ſpūalia ꝑ inuiſibilē gr̄am tribuunt̄. ḡ nō licet ea q̄/
ſtibꝰ vel pr̄emijs venūdari. ¶ R̄n̄ᵒ. dōz: ꝙ ſicut ſacra di/
cunt̄ ſpūalia q̄ꝛ ſpūalē ꝯferunt gr̄am: ita etiā q̄dam alia di
cunt̄ ſpūalia: q̄ꝛ ex ſpūali gr̄a ꝓcedūt ⁊ ad eā diſponunt: q̄
tn̄ ꝓꝑ hoīum miſteriū exhibent̄: quos opꝫ a ꝑplo ſuſtētari
cui ſpūalia admiſtrāt: ſꝫ illud. i. ad Cor. 9. Quis militat ſu/
is ſtipēdijs vnq̄: q̄s paſcit gregē ⁊ de lacte gregis nō man
ducat: ⁊ iō vēdere qd̄ ſpūale ē i huiuſmodi actibꝰ aut eme/
re ſimōiacū ē. ſꝫ accipe aut dare aliq̄d ꝓ ſuſtētatōe miſtrā
tiū ſpūalia ſꝫ ordinationē eccl'ie ⁊ ꝯſuetudinē approbataꝫ
licitū ē: ita tn̄ ꝙ deſit itētio emptōis vel vēditionis: ⁊ ꝙ ab
inuitis nō exigat̄ ꝑ ſpūaliū ſubtractionē q̄ ſit exhibēda. hec
.n. hērēt q̄ſdā vēditōis ſpēm gratis vero ſpūalibꝰ p̄us exhi
bitis licite p̄nt ſtatute ⁊ ꝯſuete oblatōes ⁊ q̄cūq̄ alij ꝓuen
tus exigi a nolētibꝰ ⁊ valētibꝰ ſoluere auctoritate ſup̄ioris
iteruenīēte. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōm: ꝙ ſic̄ Hierony. dic̄ ſuꝑ Mi/
cheā: munera q̄dam ſpōte exhibebant̄ bonis ꝓphetis ad
ſuſtētationē ipſoꝝ: nō quaſi ad emēdū ꝓphetie vſuꝫ: queꝫ
tn̄ pſeudo ꝓphete retorquebāt ad q̄ſtū. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ
illi q̄ dant elῡnas paup̄ibꝰ vt orōnū ab ipſis ſuffragia ip̄e/
trēt: non eo tenore dāt q̄ſi itēdentes orōnes emere: ſed ꝑ
gratuitā bn̄ficētiaꝫ paupeꝝ aīas ꝓuocāt ad hoc ꝙ pro eis
gratis ⁊ ex charitate orēt. p̄dicātibꝰ ēt tp̄alia debent̄ ad ſu
ſtētationē p̄dicātiū: nō āt ad emēdū p̄dicatōis verbū. Un̄
ſuꝑ illud. i. ad Thimot. 5. Qui bn̄ p̄ſunt p̄ſbiteri ⁊c̄. dic̄ glo.
Neceſſitatis ē accipe vn̄ viuit̄: charitatis ē p̄bere: nō tn̄ ve
nale ē euāgeliū vt ꝓ his p̄dicet̄. ſi. n. ſic vēdunt magnā rē:
vili vēdūt p̄cio. ſil'r ēt aliq̄ tp̄alia dant̄ deū laudātibꝰ in ce
lebratōe eccl'iaſtici officij ꝓ viuis ſiue ꝓ mortuis: nō q̄ſi p̄/
ciū: ſꝫ q̄ſi ſuſtētatōis ſtipēdiū. ⁊ eo ēt mō ꝓ ꝓceſſionibꝰ fa/
ciēdis i aliquo funere alique elῡne recipiunt̄. ſi aūt huiuſ/
modi pacto iteruenīente fiāt: aut ēt cū itentōe emptionis
vel vēditiōis ſimonia eēt. vn̄ illicita eēt ordinatio ſi i aliq̄
eccl'ia ſtatueret̄ ꝙ nō fieret ꝓceſſio i funere alicuiꝰ niſi ſol
ueret certā pecūie q̄ſtitatē: q̄ꝛ ꝑ tale ſtatutū p̄cluderet̄ via
gratis officiū pietatis aliq̄bꝰ ip̄ēdēdi. magis aūt licita eēt
ordinatio ſi ſtatueret̄ ꝙ oībꝰ certā elῡnam dantibus talis
honoꝛ exhiberetur: q̄ꝛ per hoc nō precluderetur via alijs
exhibendi. ⁊ prima ordinatio habet ſpēm exactionis. ſecū
da autē habet ſpēm gratuite recōpenſationis. ¶ Ad ter
tiū dicendū: ꝙ ille cui cōmittitur ſpūalis poteſtas ex offi/
cio: obligatur ad vſum poteſtatis ſibi cōmiſſe in ſpūalium
diſpenſatione: ⁊ etiā pro ſua ſuſtentatione ſtatuta ſtipēdia
hꝫ ex redditibus eccl'ie. ⁊ iō ſi aliq̄d accipet ꝓ vſu ſpūalis
p̄tātis nō intelligeret̄ locare operas ſuas quas ex debito
ſuſcepti officij dꝫ ip̄endere: ſꝫ itelligeret̄ vēdere ipm̄ ſpūa
lis gr̄e vſum. ⁊ ꝓꝑ hoc nō licꝫ ꝓ q̄cunq̄ diſpēſatiōe aliq̄d
accipe: nec ēt ꝑ hoc ꝙ vices ſuas ꝯmittant: nec ēt ꝑ hoc ꝙ
ſubditos ſuos corrigāt: vel a corrigēdo deſiſtāt: licꝫ tn̄ eis
accipe ꝓcuratōes qn̄ ſubditos viſitant: nō q̄ſi p̄ciū corre/
ctionis: ſꝫ q̄ſi debitū ſtipēdiū. ille aūt q̄ hꝫ ſciam ⁊ nō ſuſci
pit cū hoc officiū ex quo obliget̄ alijs vſuꝫ ſcie ip̄ēdere: li/
cite pōt p̄ciū ſue doctrine vel ꝯſilij accipe: nō q̄ſi veritatē
aut ſciaꝫ vēdens: ſꝫ q̄ſi operas ſuas locās. ſi aūt ex officio
ad hoc teneret̄: itelligeret̄ ipaꝫ vēdere v̄itatē. vn̄ grauiter
peccaret: ſic̄ pꝫ in illis q̄ iſtituunt̄ in aliq̄bꝰ eccleſijs ad do
cēdū clericos eccl'ie ⁊ alios pauperes ꝓ quo ab eccl'ia bn̄/
ficiū recipiunt: a q̄bꝰ nō licꝫ eis aliq̄d recipe: nec ad hoc ꝙ
doceāt: nec ad hoc ꝙ aliqua feſta faciāt vel p̄termittant.
¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ ꝓ igreſſu mon aſterij nō licet aliq̄d exi
gere vel accipe q̄ſi p̄ciū: licꝫ tn̄ ſi monaſteriuꝫ ſit tenue ꝙ
nō ſufficiat ad tot p̄ſonas nutrīēdas: gratis q̄dē igreſſum
monaſterij exhibere: ſꝫ accipe aliq̄d ꝓ victu p̄ſone q̄ i mo
naſterio fuerit recipiēda ſi ad hoc nō ſufficiāt monaſterij
opes. ſil'r ēt licitū eſt ſi ꝓꝑ deuotionē quā aliq̄s ad mona/
ſteriū oñdit largas elῡnas faciendo faciliꝰ in monaſterio
recipiat̄. ſic̄ ēt licitū ē aliquē ecōuerſo ꝓuocare ad d̄uotio
nē monaſterij ꝑ tēporalia bn̄ficia vt ex hoc iclinet̄ ad mo
naſterij igreſſū: licꝫ nō ſit licitū ex pacto aliq̄d dare vel re
cipe ꝓ ingreſſu monaſterij: vt habet̄. i. q. i. c. q̄ꝫ pio.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ licitū ſit pe/
cuniā accipe ꝓ his q̄ ſūt ſpūalibꝰ
ānexa. Oīa. n. tēporalia vidētur ſpūalibꝰ eē ānexa: q̄ꝛ tp̄a/
lia ſūt ꝓꝑ ſpūalia q̄rēda. ſi ḡ nō licꝫ vēdere ea ſiue ſūt ſpūa
libus ānexa: nihil tēporale vēdere licebit: qd̄ pꝫ eē falſuꝫ.
¶ P̄. Nihil videt̄ magis eē ſpūalibꝰ ānexū q̄ꝫ vaſa cōſe/
crata: ſed calicē licꝫ vēdere ꝓ redeptiōe captiuoꝝ vt Am
bro. dicit. ḡ licitū eſt vēdere ea que ſunt ſpūalibus ānexa.
¶ P̄. Spūalibꝰ ānexa dicunt̄ ius ſepulture: ius patrona
tus: ⁊ ius p̄mogeniture ſꝫ antiquos: q̄ꝛ p̄mogeniti ante le
gem ſacerdotis officio fungebant̄: ⁊ ēt ius accipiēdi deci/
mas. ſꝫ Abraā emit ab Ephrō ſpelūcā duplicē i ſepulturā
vt habet̄ Gen̄. 23. Jacob aūt emit ab Eſau ius p̄mogeni/
ture: vt habet̄ Gen̄. 25. Jus ēt patronatꝰ trāſit cū re vēdi/
ta: ⁊ in feudū ꝯcedit̄. decime ēt ꝯceſſe ſūt q̄buſdā militibꝰ
⁊ redimi p̄nt. p̄lati ēt iterdū retinēt ſibi ad tp̄s fructꝰ p̄bē
daꝝ q̄s ꝯferunt: cū tn̄ p̄bēde ſint ſpūalibꝰ annexe. ḡ licet
emere ⁊ vēdere ea q̄ ſunt ſpūalibꝰ ānexa. ¶ Sꝫ ꝯ ē qd̄ di
cit Paſcal' papa: ⁊ habet̄. i. q. 3. c. ſiq̄s obiecerit. q̄ſq̄s coruꝫ
vēdiderit alteꝝ ſine quo nec alteꝝ ꝓuenit: neutruꝫ iuen/
ditum derelīq̄t. nullus ḡ emat eccleſiā vel p̄bēdā vel ali/
qd̄ eccleſiaſticū. ¶ R̄n̄ᵒ. dōm ꝙ aliq̄d pōt eē ānexū ſpūa
libus dupl'r. Unoᵒ ſic̄ ex ſpūalibꝰ depēdēs: ſicut hr̄e bn̄fi
cia eccl'iaſtica dr̄ ſpūalibus ānexū: q̄ꝛ nō ꝯpetit niſi habē/
ti officiū clericale: vn̄ huiuſmodi nullo mō p̄nt eē ſine ſpi
ritualibꝰ. ⁊ ꝓꝑ hoc ea nll'o mō vēdere licꝫ: q̄ꝛ eis vēditis i/
telligunt̄ ēt ſpūalia vēditioni ſubijci. Quedā aūt ſūt āne/
xa ſpūalibꝰ inq̄ſtū ad ſpūalia ordinant̄: ſic̄ ius patronatꝰ
qd̄ ordinat̄ ad p̄ntādū clericos ad eccl'iaſtica bn̄ficia ⁊ va
ſa ſacra q̄ ordiant̄ ad ſacramētoꝝ vſuꝫ. vn̄ huiuſmodi nō
p̄ſupponūt ſpūalia: ſꝫ magis ea ordine tēporis p̄cedūt. ⁊ iō
aliquo mō vendi p̄nt: nō aūt inq̄ſtū ſūt ſpūalibꝰ annexa.
¶ Ad p̄mū ḡ dōm ꝙ oīa tēporalia ānectunt̄ ſpūalibꝰ ſic̄
fini. ⁊ iō ipſa q̄dē tēporalia vēdere licꝫ: ſꝫ ordo eaꝝ ad ſpi
ritualia ſub vēditōe cadere nō dꝫ. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ ēt va/
ſa ſacra ſūt ſpūalibꝰ ānexa ſicut fini. ⁊ iō eoꝝ ꝯſecratio vē
di nō dꝫ: tn̄ pro neceſſitate eccl'ie ⁊ paupeꝝ mā eoꝝ vēdi
pōt dūmō p̄miſſa orōne p̄us cōfrigant̄: q̄ꝛ poſt ꝯfractionē
nō itelligunt̄ eē vaſa ſacra: ſꝫ puꝝ metallū. vn̄ ſi ex eadeꝫ
mā ſil'ia vaſa iteꝝ itegrarent̄: idigerent iteꝝ conſecrari.
¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ſpelūca duplex quā Abraam emit in ſe/
pulturā: nō legit̄ ꝙ terra erat ꝯſecrata ad ſepeliendū. ⁊ iō
licebat Abrae terrā illaꝫ emere ad vſum ſepulture vt ibi
iſtitueret ſepulchrū. ſic̄ ēt nunc liceret emere aliquē agrū
cōem ad iſtituēdū ibi cimiteriū vel ēt eccl'iaꝫ: tn̄ q̄ꝛ apud
gentiles loca ſepulture deputata religioſa reputabant̄. ſi
Ephron ꝓ loco ſepulture itendit p̄ciū accipe: peccauit vē
dens: lꝫ Abraam nō peccauerit emens: q̄ꝛ nō intendebat
emere niſi terrā cōeꝫ: licꝫ ēt nec terrā vbi quōdaꝫ fuit ec/
cleſia vēdere aut emere in caſu nec̄itatis: ſic̄ de mā ſacro
rum vaſoꝝ dcm̄ eſt: vel excuſat̄ Abraā q̄ꝛ in hoc redemit
ſuā vexationē: q̄uis. n. Ephron gratis ei ſepulturam offer
ret: ꝓpendit tn̄ Abraaꝫ ꝙ gratis recipe ſine eiꝰ offenſa nō
poſſet. Jus aūt p̄mogeniture debebat̄ Jacob ex diuia ele
ctione: ſꝫm illud Malach. p̄. Jacob dilexi: Eſau aūt odio
habui. ⁊ iō Eſau peccauit p̄mogenita vēdens. Jacob autē
nō peccauit emēdo: q̄ꝛ intell'r ſuā vexationem redemiſſe.
Jus aūt patronatꝰ ꝑ ſe vēdi nō pōt: nec in feudū dari: ſed
tranſit cū villa q̄ vēdit̄ vel ꝯcedit̄. Jus aūt ſpūale accipiē
di decimas nō cōcedit̄ laicis: ſed tātūmō res tēporales q̄
noīe decime dant̄ vt ſupra dcm̄ eſt. Circa collationē bn̄fi

cioꝝ ſciendum eſt ꝙ ſi epūs añq̃ȝ beneficiū alicui conferat
ob aliquā cām ordinauerit aliquid ſubtrahēdū de fructi/
bus beneficij conferendi: ⁊ in pios vſus expendendū: non
eſt illicitū. Si vero ab eo cui beneficiū cōfert requirat ali
quid ſibi exhiberi de fructibus illius beneficij: idē eſt ac ſi
aliqđ munus ab eo exigeret ⁊ nō caret vitio ſimonie.

Ad quintum ſic ꝓceditur. Videt̃ ꝙ liceat ſpūa
lia dare ꝓ munere qđ eſt ab obſe/
quio vel a ligua. Dicit. n. Greg. in regiſtro Eccl'iaſticis vti/
litatibus deſeruiētes: eccl'iaſtica dignū eſt remuneratiōe
gaudere: ſȝ deſeruire eccl'iaſticis vtilitatibꝰ ꝑtinet ad mu/
nus ab obſequio. ğ videt̃ ꝙ licitū ſit ꝓ obſeqo accepto ec/
cleſiaſtica bñficia largiri. ¶ P̃. Sicut carnalis videt̃ eē
ītentio ſiqs alicui det bñficiū eccl'iaſticū ꝓ ſuſcepto bene/
ficio: ita etiā ſiqs det ītuitu ꝯſanguinitatis. ſȝ hoc nō vide/
tur eē ſimoniacū: q2 nō ē ibi emptio vel vēditio. ğ nec pᵐ.
¶ P̃. Id qđ ſolū ad preces alicuiꝰ fit gratis fieri videt̃: ⁊
ita non videt̃ locū hr̃e ſimonia q̃ in emptiōe vel venditio
ne ꝯſiſtit: ſȝ munus a ligua ītelligit̃ ſiqs ad preces alicuiꝰ
eccl'iaſticū bñficiū ꝯferat. ğ hoc nō ē ſimoniacū. ¶ P̃. Hy
pocrite ſpūalia opa faciunt vt laudē humanā ꝯſequant̃ q̃
ad munus lingue ꝑtinere videtur. nec tñ hypocrite dicun
tur ſimoniaci. non ğ ꝑ munꝰ a lingua ſimonia contrahitur
¶ Sȝ ꝯ̄ ē qđ Urbanus papa dicit. Quiſquis res eccl'iaſti/
cas non ad qđ inſtitute ſunt ſed ad ꝓpria lucra munere li/
gue vel obſequij vel pecunie largitur vel adipiſcitur: ſimo
niacus eſt. ¶ Rñº. dōm: ꝙ ſicut ſupra dictū ē: nomine pe/
cunie intelligitur cuiuſcunq; precium quod pecunia com/
menſurari pōt. manifeſtuȝ eſt aūt ꝙ obſequium hominis
ad aliquā vtilitatem ordinat̃ q̃ poteſt precio pecunie eſti/
mari. vnde pecuniaria mercede miniſtri cōducuntur. ⁊ iō
idem eſt ꝙ aliquis det rem ſpiritualem ꝓ aliquo obſeqo
tēporali exhibito vel exhibendo: ac ſi daret ꝓ pecunia da/
ta vel ꝓmiſſa qua id obſequiū eſtimari poſſet. ſilr̃ etiaȝ ꝙ
aliquis ſatiſfaciat precibꝰ alicuius ad tēporalē grãm que/
rendam: ordinatur ad aliquam vtilitatem que poteſt pe/
cunie precio eſtimari. ⁊ ideo ſicut contrahitur ſimonia ac/
cipiendo pecuniam vel quamlibet aliam rem exteriorem
quod pertinet ad munus a manu: ita etiam contrahitur ꝑ
munus a lingua vel ab obſequio. ¶ Ad primum ergo di/
cendum ꝙ ſi aliquis clericus alicui prelato impendat ob
ſequium honeſtum ad ſpiritualia ordinatum: puta ad ec/
cleſie vtilitatem vel miniſtrorum eius auxilium: ex ipſa
deuotione obſequij redditur dignus eccleſiaſtico benefi/
cio ſicut ⁊ propter alia bona opera. vnde non intelligitur
eſſe munus ab obſequio: ⁊ in hoc caſu loquitur Gregoriꝰ.
Si vero ſit ihoneſtum obſequium vel ad carnalia ordina/
tum: puta q2 ſeruiuit p̃lato ad vtilitatē cōſanguineorum
ſuoꝝ vel patrimonij ſui vel ad aliqđ huiuſmodi: erit mu/
nus ab obſeqo: ⁊ eſt ſimoniacuȝ. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ſi aliqs
aliqđ ſpūale alicui cōferat gratis ꝑꝑ cōſanguineitatē vel
quācūq; carnalē affectionē: eſt qdē illicita ⁊ carnalis col/
latio: nō tñ ſimoniaca: q2 nihil ibi accipit̃. vñ hoc non per/
tinet ad cōtractū emptōis ⁊ vēditōis in quo fundat̃ ſimo
nia. ſi tñ aliquis dat bñficiū eccleſiaſticū alicui hoc pacto
vel ītentione vt exinde ſuis ꝯſanguineis ꝓuideat: eſt ma/
nifeſta ſimonia. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ minꝰ a lingua dr̃ vel ipa
laus ꝑtinēs ad fauorē humanū q ſub p̃cio cadit: vel etiam
p̃ces ex qbus acqrit̃ fauor hūanꝰ vl ꝯ̄riū euitet̃. ⁊ iō ſi ali
quis p̃ncipalr̃ ad hoc ītendit ſimoniā cōmittit. vr̃ aūt ad
hoc p̃ncipalr̃ ītendere qui p̃ces ꝓ indigno porrectas exau
dit. vñ ipm fcm̃ eſt ſimoniacū. ſi aūt p̃ces pro digno porri/
gant̃: ipm fcm̃ nō eſt ſimoniacuȝ: q2 ſubeſt debita cā ex q̃
illi pro quo p̃ces porrigunt̃ ſpūale aliqđ ꝯfert̃: tñ pōt eē ſi
monia in ītentōe ſi nō attēdat̃ ad dignitatē perſone: ſȝ ad
fauorem humanū. Si vō aliqs ꝓ ſe rogat vt obtineat cu/
ram aīaꝝ: ex ipſa p̃ſumptiōe reddit̃ īdignus: ⁊ ſic p̃ces ſūt
pro īdigno: licite tñ pōt aliqs ſi ſit indigēs pro ſe bñficiuȝ
petere eccleſiaſticū ſine cura aīaꝝ. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ hy/
pocrita nō dat aliquid ſpūale ꝓpter laudē: ſȝ ſolū demon
ſtrat: ⁊ ſimulando magis furtiue ſurripit laudem hūanaȝ
q̃ȝ emat. vñ nō videt̃ ꝑtinere ad vicium ſimonie.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ nō ſit ꝯueniens
ſimoniaci pena vt p̃uet̃ eo qđ per ſi/
moniā acqſiuit. Simonia. n. cōmittit̃ ex eo ꝙ alicuiꝰ mu/
neris īteruentu ſpūalia acqrunt̃: ſȝ q̃dam ſūt ſpūalia q̃ ſe/
mel adepta nō poſſūt amitti ſic̃ oēs characteres q per ali
quaȝ cōſecrationē īprimunt̃. ergo nō eſt cōueniens pena
vt quis p̃uet̃ eo qđ ſimoniace acqſiuit. ¶ P̃. Cōtigit quā
doq; ꝙ ille q eſt epatuȝ per ſimoniā adeptus p̃cipiat ſub/
dito vt ab eo recipiat ordines: ⁊ videt̃ ꝙ ei debeat obedi/
re q̃ȝdiu ab eccl'ia tolerat̃: ſed nullus dȝ aliquid recipere
ab eo qui nō habȝ poteſtatē ꝯferendi. ergo epus nō amit/
tit epalem poteſtatē ſi eaȝ ſimoniace acqſiuit. ¶ P̃. Nul/
lus debet puniri pro eo qđ nō eſt factum eo ſciente ⁊ vo/
lente: q2 pena debet̃ peccato: qđ eſt ē voluntarium: vt ex
ſupra dictis pȝ: contingit aūt qñq; ꝙ aliqs ſimoniace cōſe
quit̃ aliqđ ſpūale ꝓcurantibꝰ alijs eo neſciente ⁊ nolēte.
ergo nō dȝ puniri per p̃uationē eius qđ ei collatū ē. ¶ P̃.
Nullus dȝ portare cōmodū de ſuo pctō. ſed ſi ille qui con
ſecutus eſt bñficiū eccl'iaſticū per ſimoniā reſtitueret qđ
ꝑcepit: qñq; hoc redundaret in vtilitatē eoꝝ q fuerunt ſi/
moniace participes: puta qñ p̃latus ⁊ totum collegiū in ſi
moniā cōſenſit. ergo nō ſemꝑ eſt reſtituēdū qđ per ſimo/
niā acquirit̃. ¶ P̃. Quādoq; aliqs per ſimoniā in aliquo
monaſterio recipit̃ ⁊ votū ſolēne ibi facit ꝓfitendo. ſȝ nul
lus debȝ abſolui ab obligatōe voti ꝓpter culpaȝ cōmiſſā.
ergo nō dȝ monachus qđ ſimoniace acquiſiuit amittere.
¶ P̃. Exterior pena in hoc mūdo nō infligit̃ pro iteriori
motu cordis: de quo ſolius dei eſt iudicare. ſȝ ſimonia cō/
mittit̃ ex ſola ītentione vel volūtate. vñ ⁊ per voluntatē
diffinit̃ vt dictuȝ eſt. ergo nō dȝ aliqs p̃uari eo qđ ſimōia/
ce acquiſiuit. ¶ P̃. Multomagis eſt ꝓmoueri ad maio/
ra q̃ȝ in ſuſceptis ꝑmanere. ſȝ qñq; ſimoniaci ex diſpenſa/
tione ꝓmouent̃ ad maiora. ergo nō ſemꝑ debēt ſuſceptis
p̃uari. ¶ Sȝ ꝯ̄ eſt qđ dr̃. i. q. i. ca. Siquis eps. Qui ordina/
tus eſt: nihil ex ordinatōe vel ꝓmotiōe q̃ eſt per negocia/
tionē facta ꝓficiat: ſȝ ſit alienꝰ a dignitate vel ſollicitudine
quā ꝑ pecuniaȝ acqſiuit. ¶ Rñº dōm ꝙ nullus pōt licite
retinere id qđ ꝯ̄ voluntatē dñi acquiſiuit: puta ſi aliqs di
ſpenſator de rebus dñi ſui daret alicui ꝯ̄ voluntatē ⁊ ordi
nationem dñi ſui: ille q acciperet licite retinere nō poſſet:
dñs aūt cuiꝰ eccl'iaꝝ p̃lati ſūt diſpēſatores ⁊ miſtri ordia
uit, vt ſpūalia gratis darent̃ ſcđm illud Matth. io. Gratis
accepiſti gratis date. ⁊ iō q muneris īteruentu ſpūalia q̃/
cunq; aſſequit̃: ea licite retinere nō pōt. Inſuper aūt ſimo
niaci tam vēdētes q̃ȝ ementes ſpūalia: aut etiā mediato/
res: alijs penis puniunt̃. ſ. infamia ⁊ depōne ſi ſint clerici:
⁊ excōicatione ſi ſint laici: vt habet̃. i. q. i. c. Siquis eps.
¶ Ad p̃mū ğ dōm ꝙ ille qui ſimoniace recipit ſacrum or/
dinē: recipit qdē characterē ordinis ꝓpter efficatiā ſacri:
nō tñ recipit grãm neq; ordinis executionē: eo ꝙ q̃ſi fur/
tiue ſuſcepit characterē ꝯ̄ p̃ncipalis dñi volūtatē. ⁊ iō eſt
ipſo iure ſuſpēſus: ⁊ quo ad ſe: vt. ſ. de executōe ſui ordinis
ſe nō ītromitat. ⁊ quo ad alios: vt. ſ. nullus ei cōicet in or/
dinis executōe ſiue ſit pctm̃ eiꝰ publicū ſiue occultuȝ: nec
pōt repetere pecuniā quā turpiter dedit: licet alius iniuſte
detineat. ſi vō ſit ſimoniacus. q2 cōtulit ordinē ſimoniace
vel q2 dedit vel recepit bñficiū ſimoniace: vel fuit media
tor ſimonie: ſi eſt publicū: eſt ipſo iure ſuſpenſus ⁊ quo ad
ſe ⁊ quo ad alios: ſed quando eſt occultum eſt ſuſpenſus
ipſo iure quo ad ſe tm̃: non autem quo ad alios. ¶ Ad ſe/

cundum dn̄m: ꝙ nec ꝓpter preceptū eius: nec etiā ꝓpter excōicationē dꝫ aliquis recipere ordinē ab epiſcopo quē ſcit ſimoniace ꝓmotū: ⁊ ſi ordinetur: nō recipit ordinis executionē etiam ſi ignoraret eū eſſe ſimoniacū. ſed indiget diſpenſatione: q̄uis quidam dicunt ꝙ ſi nō poteſt probare eſſe ſimoniacū: debet obedire recipiendo ordinē: ſed non debet exequi ſine diſpenſatione. ſed hoc abſq̄ ratione dicitur: quia nullus debet obedire alicui ad cōmunicandū ſibi in facto illicito. ille autē qui eſt ipſo iure ſuſpenſus ⁊ quo ad ſe: ⁊ quo ad alios illicite cōfert ordinē. vñ nullus debet ſibi obedire recipiendo ab eo quacunq̄ ex cauſa. ſi autē ei non cōſtat: nō debet peccatū credere alterius: ⁊ ita cū bona cōſcientia debet ab eo ordinē recipere. ſi autē epiſcopus ſit ſimoniacus aliquo alio modo q̄ per ꝓmotionē ſuam ſimoniace factā: poteſt ab eo ordinē recipere ſi ſit occultū: quia nō eſt ſuſpenſus quo ad alios: ſed ſolū quo ad ad ſeipſū: vt dictū eſt. ¶ Ad 3ᵐ dicendū: ꝙ hoc ꝙ aliquis priuetur eo quod accepit nō ſolū eſt pena peccati ſed etiā quādoq̄ effectus acq̄ſitionis iniuſte: puta cū aliquis emit rem aliquā ab eo qui vendere non poteſt. ⁊ ideo ſi aliquis ſcienter ⁊ propria ſponte ſimoniace accipiat ordinē vel eccleſiaſticū beneficiū: non ſolū priuatur eo quod accepit: vt. ſ. careat executione ordinis ⁊ beneficiū reſignet cū fructibus inde receptis: ſed etiā vlterius punit̄: quia notatur īfamia. ⁊ tenet̄ ad reſtituēdos fructus nō ſolū perceptos ſed etiam eos qui percipi potuerunt a poſſeſſore diligenti: quod tñ intelligendū eſt de fructib⁹ qui ſupſunt deductis expēſis factis cauſa fructuū: exceptis fructib⁹ illis qui alˢ expenſi ſunt in vtilitatē eccleſie. ſi vero eo neſciente nec volente per alios alicuius ꝓmotio ſimoniace procurat̄: caret quidē ordinis executione: ⁊ tenet̄ reſignare beneficiū quod eſt cōſecutus cū fructibus exiſtētib⁹. nō autē tenet̄ reſtituere fruct⁹ ꝯſumptos: q2 bona fide poſſedit: niſi forte inimicus eius fraudulēter pecuniā daret ꝓ alicuius ꝓmotione: vel niſi ipſe expſſe cōtradixerit: tūc eñ non tenet̄ ad renūciandū: niſi forte poſt modū pacto cōſenſerit ſoluēdo quod fuit ꝓmiſſū. ¶ Ad 4ᵐ dōꝫ: ꝙ pecunia: vel poſſeſſio: vel fruct⁹ ſimoniace accepti debēt reſtitui eccleſie in cui⁹ iniuriā data fuerūt: nō obſtāte ꝙ p̄latus vel aliq̄s de collegio illius ecclie fuit in culpa: q2 eoꝝ pctm̄ nō dꝫ alijs nocere. ita tamē ꝙ q̄tū fieri pōt ipſi qui peccauerūt inde cōmodū nō cōſequant̄. ſi vero p̄latus ⁊ totū collegiū ſunt in culpa: tūc debet cū auctoritate ſupioris vel paupib⁹ vel alteri ecclie erogari. ¶ Ad 5ᵐ dōꝫ: ꝙ ſi aliq̄ ſt̄ i monaſterio ſimoniace recepti debēt abrenūciare. ⁊ ſi eis ſciētibus cōmiſſa eſt ſimonia poſt ꝯciliū gnāle: ſine ſpe reſtitutiōis de monaſterio ſuo repellunt̄: ⁊ ad agēdā perpetuā penitētiā ſunt in artiori regula ponendi vel in aliquo loco eiuſdē ordinis ſi artior ordo nō inueniretur. ſi vero hoc fuit ante cōciliū debent in alijs locis eiuſdē ordinis collocari. ⁊ ſi hoc fieri non poteſt: diſpenſatiue debēt in eiſdē monaſterijs recipi: ne i ſeculo euagent̄: mutatis tamē priorib⁹ locis ⁊ inferioribus aſſignatis. ſi vero ipſis ignorantibus ſiue ante cōciliū ſiue poſt ſint ſimoniace recepti poſtq̄ renūciauerūt: poſſunt de nouo recipi locis mutatis vt dictū eſt. ¶ Ad 6ᵐ dōm: ꝙ quo ad deū ſola volūtas facit ſimoniacū: ſed quo ad penā eccliaſticā exteriorē nō punit̄ vt ſimoniacus vt abrenunciare teneat̄: ſed dꝫ de mala intētione penitere. ¶ Ad 7ᵐ dōm: ꝙ diſpēſare cū eo qui eſt bñficiat⁹ ſimoniace ſciēter: ſolus papa pōt. In alijs aūt caſib⁹ pōt etiā epus diſpēſare: ita tñ ꝙ prius abrenūciet qđ ſimoniace acquiſiuit: ⁊ tūc diſpenſationē cōſequat̄ vel paruā vt habeat laicā cōionē: vl̄ magnā vt poſt pñiā in alia eccleſia in ſuo ordine remaneat: vel maiorē: vt remaneat in eadē: ſed in minorib⁹ ordinibus: vel maximā: vt in eadē ecclia etiam maiores ordines conſequat̄: non tamē prelationes accipiat.

¶ De pietate. Qō CI.

DEinde poſt religionē cōſiderandū eſt de pietate. cuius oppoſita vicia ex ipſi⁹ cōſideratione innoteſcūt. ¶ Circa pietatē ergo q̄runt̄ q̄ttuor. p̊ ad quos pietas ſe extēdat. 2°. qd ꝑ pietatē aliq̄b⁹ exhibeat̄. 3°. vtrū pietas ſit ſpecialis virtus. 4°. vtrū religionis obtentu ſit pietatis officium pretermittendum.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ pietas nō ſe extendat ad determinatas perſonas aliquoꝝ hoīū. Dicit. n. Aug. in. x. de ciui. dei: ꝙ pietas ꝓp̄e dei cultus itelligi ſolet quā greci euſebiā vocāt: ſꝫ dei cult⁹ nō dr̄ ꝑ cōparationē ad hoīes: ſꝫ ſolū ad deū. g̊ pietas nō ſe extendit determinate ad aliquas hominū perſonas. ¶ P̄. Greg. dicit in p̊ moral. Pietas in die ſuo cōuiuiū exhibet: q2 cordis viſcera miſicordie opib⁹ replet: ſꝫ opa mīe ſunt oīb⁹ exhibēda: vt pꝫ ꝑ Aug. in p̊ de doc. xpiana. g̊ pietas nō ſe extēdit determinate ad aliquas ſpāles perſonas. ¶ P̄. Multe ſunt alie in humanis rebus cōmunicatiōes preter cōſanguineorū ⁊ cōciuiū cōmunicationē: vt patet ꝑ phm̄ in. 8. ethicorum: ⁊ ſuper quālibet earum aliqua amicitia fundat̄ q̄ vr̄ eē pietatis virt⁹: vt dic̄ glo. 2. ad Thimo. 3. ſuꝑ illō. Hn̄tes qdē ſpēꝫ pietatis. g̊ nō ſolū ad ꝯſanguineos ⁊ cōciues pietas ſe extēdit. ¶ Sꝫ ꝯ ē qđ Tullius dic̄ in ſua rhetorica ꝙ pietas ē ꝑ quā ſanguine iūctis p̄riēq̄ beniuolis officiū ⁊ diligens tribuit̄ cultus. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ hō efficit̄ diuerſimode alijs debitor ſm̄ eoꝝ diuerſā excellētiā ad diuerſa bñficia ab eis ſuſcepta. in vtroq̄ aūt de⁹ ſūmū obtinet locū q excellētiſſim⁹ ē: ⁊ ē in nobis eſſendi ⁊ gubernatiōis p̊mū pncipiū. ſcđario v̊o nr̄i eē ⁊ gubernationis pncipia ſunt parētes ⁊ p̄ria a qb⁹ ⁊ in q̄ nati ⁊ nutriti ſum⁹. ⁊ iō poſt deū ē hō maxīe debitor parētib⁹ ⁊ p̄rie. vñ ſic̄ ad religionē ꝑtinet cultū deo exhibere: ita ſcđario gradu ad pietatū ꝑtinet exhibere cultu parētib⁹ ⁊ p̄rie. In cultu aūt parentē icludit̄ cult⁹ oīū ꝯſanguineoꝝ: q2 ēt ꝯſanguinei ex hoc dicunt̄ ꝙ ex eiſdē parētib⁹ ꝓceſſerūt: vt pꝫ ꝑ phm̄ in. 8. ethi. In cultu aūt p̄rie itelligit̄ cultus oīum ꝯciuiū ⁊ oīum p̄rie amicoꝝ. ⁊ iō ad hos pietas pncipalr̄ ſe extēdit. ¶ Ad p̊ᵐ g̊ dōm: ꝙ in maiori icludit̄ minus. ⁊ iō cult⁹ qui deo debet̄ icludit i ſe ſic̄ aliqd ꝑticulare cultū q debet̄ parētib⁹. Uñ dr̄ Malach. p̊. Si g̊ pr̄ ego ſū vbi honor me⁹? ⁊ iō nomen pietatis etiā ad diuinum cultū refert̄. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ ſic̄ Aug. dic̄ in. 10. de ciui. dei. More vulgi nomen pietatis ēt in opibus mīe frequētat̄. qđ iō ibi arbitror eueniſſe: q2 h̄ fieri p̄cipue mādat de⁹ ea q̄ ſibi vel ꝓ ſacrificijs placere teſtat̄: ex q̄ ꝯſuetudine factū eſt vt ⁊ deus ipſe pi⁹ dicat̄. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ cōicationes ꝯſanguineoꝝ ⁊ conciuiū magis referunt̄ ad pncipia noſtri eē q̄ alie cōicatiōes: ⁊ iō ad hoc nomen pietatis magis extendit̄.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ pietas nō exhibeat parētib⁹ ſuſtētationē. Ad pietatē. n. vr̄ ꝑtinere illō p̄ceptū decalogi. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā: ſꝫ ibi nō p̄cipit̄ niſi honoris exhibitio. g̊ ad pietatē non ꝑtinet ſuſtētationē parentibus exhibere. ¶ P̄. Illis hō dꝫ theſaurizare quos tenet̄ ſuſtētare. ſꝫ ſm̄ apl̄m vt habet̄. 2. ad Cor. 3. Filij nō debēt theſaurizare parentibus. g̊ non tenent̄ eos per pietatē ſuſtentare. ¶ P̄. Pietas non ſolū extendit ſe ad parētes: ſꝫ etiā ad alios cōſanguineos ⁊ conciues: vt dcm̄ eſt. ſed nō tenet̄ aliq̄s oēs conſanguineos ⁊ conciues ſuſtentare. g̊ nec etiā tenet̄ ad ſuſtentationē parentū. ¶ Sed contra ē ꝙ dn̄s Math. 15. redarguit phariſeos ꝙ ipediebant filios ne parētibus ad ſuſtentationē exhiberent. ¶ Rñ° dōꝫ: ꝙ parentibus ⁊ cōciuibus aliquid debetur duplr̄. Uno° ꝑ ſe. Alio° per accidens. Per ſe quidem debetur eis id quod decet patrem

inq̃tũ pr̄ eſt: q cũ ſit ſupioꝛ quaſi p̄ncipiũ filij ex̃ñs debet ei a filio reuerẽtia ⁊ obſequiũ. p acciñs aũt aliqd debet pr̄i: qd decet eũ accipe ſm aliqd qd ei accidit: puta ſi ſit īfirm⁹ q viſitet: ⁊ eius curatiōi ītẽdat: ⁊ ſi ſit paup q ſuſtentet: ⁊ ſic de alijs huiuſmodi. q̄ oĩa ſub debito obſeq̄o cõtinent: ⁊ iõ Tulli⁹ dicit q pietas exhibet ⁊ offĩm ⁊ cultũ: vt offĩm referat ad obſequiũ: cult⁹ võ ad reuerẽtiã ſiue honoꝛẽ: q2 vt dicit Aug. in. x. de ciui. dei: Dicimur colere hoĩes quos honorificatione vel recordatione vel preſentia frequẽtam⁹. ¶ Ad p̄m ergo dõm: q in honoꝛatiõe parẽtũ intelligit oĩs ſubuẽtio q̄ dz parẽtib⁹ exhiberi: vt dñs īterptat Mat. 15. ⁊ hoc iõ q2 ſubuẽtio fit pr̄i ex debito tanq̃ maioꝛi. ¶ Ad 2m dõm: q pr̄ hz rõnẽ p̄ncipij. fili⁹ aũt hz rõnẽ a p̄ncipio exiſtẽtis. iõ p ſe pr̄i ↄuenit vt ſubueniat filio: ⁊ ꝓpter hoc nõ ſolũ ad horã dz ei ſubuenire: ſz ad totã ſuã vitã: qd ẽ theſaurizare: ſz qd fili⁹ aliqd ↄferat patri hoc ẽ p acciñs rõne alicuius neceſſitatis inſtãtis in q̄ tenet ei ſubuenire: nõ aũt theſaurizare q̄ſi in lõginquũ: q2 nãlr nõ parẽtes filioꝝ ſz filij parẽtũ ſũt ſucceſſoꝛes. ¶ Ad 3m dõz: q cult⁹ ⁊ offĩm: vt Tulli⁹ dicit debet oĩbus ſanguine iunctis ⁊ patrie beniuolis: non tñ equalr oĩb⁹: ſz p̄cipue parẽtib⁹. alijs aũt ſm ꝓpriã facultatẽ: voluntatẽ ⁊ decentiã perſonarũ.

Ad tertium

ſic ꝓcedit. Vr̄ q pietas nõ ſit ſpãlis v̄tus ab alijs diſtincta. Exhibere enĩ obſequiũ ⁊ cultũ aliqb⁹: ex amoꝛe ꝓcedit: ſz hoc ptinet ad pietatẽ. q̄ pietas nõ ẽ v̄t⁹ a charitate diſtincta. ¶ P̄. Cultũ deo exhibere ẽ ꝓpriũ religiõis: ſed ẽt pietas reddit deo cultũ: vt dicit Aug. x. de ciui. dei. q̄ pietas non diſtinguit a religione. ¶ P̄. Pietas q̄ exhibet cultũ ⁊ offĩm pr̄ie videt eſſe idẽ cũ iuſtitia legali q̄ reſpicit bonũ cõe: ſed iuſtitia legalis eſt v̄t⁹ gnãlis: vt pz p phz in. 5. ethi. q̄ pietas nõ ẽ v̄t⁹ ſpãlis. ¶ Sed ↄ̃ ẽ qd ponit a Tullio pars iuſtitie. ¶ Rñ⁹. dõm: q aliq̄ v̄tus ſpãlis ẽ ex hoc q reſpicit aliqd obm ſm aliquã ſpãlẽ rõnẽ: cũ aũt ad rõnẽ iuſtitie ptineat q debitũ alij reddat: vbi iuenit ſpãlis rõ debiti alicui pſone ibi ẽ ſpãlis v̄t⁹. debet aũt aliqd alicui ſpãlr: q2 ẽ ↄnãle p̄ncipiũ ꝓducẽs in eẽ ⁊ gubernãs: hoc aũt p̄ncipiũ reſpicit pietas inq̃tũ parẽtibus ⁊ pr̄ie: ⁊ his q ad hoc ordinant offĩm ⁊ cultũ īpẽdit: ⁊ iõ pietas ẽ ſpãlis v̄t⁹. ¶ Ad p̄m q̄ dõm: q ſicut religio ẽ q̃dã ꝓteſtatio fidei: ſpei: ⁊ charitatis qb⁹ hõ p̄moꝛdialr ordinat in deũ: ita ẽt pietas ẽ q̃dã ꝓteſtatio charitatis quã qs habz ad parẽtes ⁊ ad patriã. ¶ Ad 2m dõz: q de⁹ lõge ⁊ excellẽtioꝛi mõ ẽ p̄ncipiũ eẽndi ⁊ gubernatiõis q̃ pr̄ vel pr̄ia: ⁊ iõ alia v̄t⁹ ẽ v̄t⁹ religiõis q̄ cultũ deo exhibet a pietate q̄ exhibet cultũ parẽtib⁹ ⁊ pr̄ie. ſz ea q̄ ſũt creaturarũ p quãdã ſupexcellẽtiã ⁊ cãlitatẽ trãſferunt in deũ: vt Dio. dicit in lib. de diui. no. vñ p excellẽtiã pietas cult⁹ dei noĩat: ſic ⁊ deus excellẽter dr̄ pr̄ nr̄. ¶ Ad 3m dõz: q pietas ſe extẽdit ad patriã ſm q eſt nobis q̃dã eſſendi p̄ncipiũ: ſz iuſtitia legalis reſpicit bonũ patrie ſm q eſt bonũ cõe. ⁊ iõ iuſtitia legalis magis hz q ſit virtus generalis q̃ pietas.

Ad quartum

ſic ꝓcedit. Vr̄ q occaſione religionis ſint p̄termittenda pietatis officia ĩ parẽtes. Dĩc. n. dñs Luc. 14. Siqs venit ad me ⁊ ñ odit patrẽ ſuũ: ⁊ matrẽ: ⁊ vxoꝛẽ: ⁊ filios: ⁊ fr̄es: ⁊ ſoꝛoꝛes: adhuc aũt ⁊ aĩaz ſuã: nõ põt me⁹ eẽ diſcipulus: vñ ⁊ in laudez Jacobi ⁊ Joãnis Mat. 4. dr̄: q relictis r̄hetib⁹ ⁊ pr̄e: ſecuti ſũt xp̄z: ⁊ ĩ laudẽ leuitarũ dr̄ Deutro. 33. Qui dixit pr̄i ſuo ⁊ mr̄i ſue neſcio vos: ⁊ fr̄ib⁹ ſuis ignoro illos: ⁊ neſcierũt filios ſuos: hi cuſtodierũt eloquiũ tuũ: ſz ignoꝛãdo parentes ⁊ alios ↄſanguineos: vel ẽt odiẽdo eos: neceſſe ẽ q p̄termittant pietatis officia. q̄ pp religionẽ officia pietatis ſũt p̄termittẽda. ¶ P̄. Mat. 8. ⁊ Luc. 9. dr̄ q dñs dicẽti ſibi: Permitte me p̄mũ ire ⁊ ſepelire pr̄em meuz r̄ndit: ſiue vt moꝛtui ſepeliãt moꝛtuos ſuos: tu aũt vade ⁊ annũcia regnũ dĩ: qd ptinet ad religionẽ. ſeplt̄ura aũt pr̄is ptinet ad pietatis offĩm. q̄ pietatis offĩm ẽ p̄termittẽdũ pp religiõez. ¶ P̄. Deus p excellẽtiã dr̄ pr̄ nr̄: ſz ſic p pietatis obſeq̄a colim⁹ parẽtes: ita p religionẽ colim⁹ deũ. q̄ p̄termittẽda ſunt pietatis obſeq̄a pp religiõis cl̄tũ. ¶ P̄. Religioſi tenet ex voto qd trãſgredi nõ licet ſue religiõis obſuãtias iplere ſz q̄s ſuis parẽtib⁹ ſubuenire īpediunt: tũ pp paupratẽ: q2 ꝓpo carẽt: tũ ẽt pp obediẽtiã: q2 ſine licẽtia ſuoꝝ p̄latoꝝ eis clauſtruz exire nõ licet. q̄ pp religionẽ p̄termittẽda ſũt pietatis officia ĩ parẽtes. ¶ Sz ↄ̃ ẽ q dñs Mat. 15. redarguit phariſeos q ĩtuitu religiõis honoꝛẽ parẽtib⁹ debitũ ſubtrahere docebãt. ¶ Rñ⁹. dõz q religio ⁊ pietas ſũt due v̄tutes. nulla aũt v̄t⁹ alij v̄tuti ↄ̃riat aut repugnat: q2 ſz phm ĩ p̄dicamẽtis. bonũ nõ ẽ bono ↄ̃riũ. vñ nõ põt eẽ q pietas ⁊ religio ſe mutuo īpediãt: ⁊ pp actũ vni⁹ act⁹ alteri⁹ excludat. cuiuſlibet. n. v̄tutis act⁹: vt ex ſupradictis pz: debitis circũſtantijs limitat: q̄s ſi p̄tereat iã nõ erit v̄tutis act⁹ ſed vicij. vñ ad pietatẽ ptinet officiũ ⁊ cultũ parẽtib⁹ exhibere ſm debitũ modũ. nõ eſt aũt debit⁹ modus: vt plus hõ tẽdat ad colẽduz patrẽ q̃ ad colẽdũ deũ. ſed ſicut Ambro. dicit ſup lucam: Neceſſitudini generis diuine religionis pietas antefert. Si q̄ cultus parentũ abſtrahat nos a cultu dei. iã nõ eẽt pietatis parentũ īſiſtere cultui ↄ̃ deũ. Vñ Hierony. dicit in ep̄la ad Heliodoꝝ. Percalcatũ perge pr̄ez: pcalcatã perge mr̄ez: ad vexilla crucis euola: ſummũ gen⁹ pietatis eſt in hac re fuiſſe crudelẽ. ⁊ iõ in tali caſu dimittenda ſunt officia pietatis ĩ parẽtes ꝓpter diuuz religionis cultũ. Si vero p exhibẽda debita obſeq̄a parẽtib⁹ nõ abſtrahamur a diuino cultu: hoc iã ptinebit ad pietatẽ. ⁊ ſic non opoꝛtebit ꝓpter religionẽ pietatẽ deſerere. ¶ Ad p̄m q̄ dõz: q Greg. exponẽs illud verbũ dñi dĩc: q parẽtes quos aduerſarios in via dei patimur: odiẽdo ⁊ fugiẽdo neſcire debem⁹. ſi. n. parẽtes nr̄i nos ꝓuocẽt ad peccãdũ ⁊ abſtrahãt a cultu diuino: debemus q̃tũ ad hoc eos deſerere ⁊ odire. ⁊ hoc mõ dicunt leuite ſuos ↄſanguineos ignoꝛaſſe: q2 idolatris ſm mãdatũ dñi non pepcerũt: vt habet. Exo. 32. Jacob⁹ autẽ ⁊ Joãnes laudant ex hoc q ſunt ſecuti dñm dimiſſo parẽte: nõ q2 eoꝝ pr̄ eos ꝓuocaret ad maluz: ſz q2 aliter eſtimabãt ipm poſſe vitã trãſire eis xp̄m ſequentibus. ¶ Ad 2m dõm: q dñs iõ ꝓhibuit diſcipulũ a ſepultura patris: q2 ſic Chryſo. dĩc: p hoc cũ dñs a multis malis eripuit: puta luctibus ⁊ meroꝛib⁹ ⁊ alijs q̄ hinc expectant. poſt ſepulturã. n. erat neccẽ ⁊ teſtã ſcrutari: ⁊ hereditatis diuiſionem ⁊ alias huiuſmodi: ⁊ p̄cipue q2 alij erãt q ↄplere poterant hui⁹ funeris ſepulturã: vel ſic Cirillus exponit ſup Lucã: diſcipulus ille ñ petijt q pr̄ez iã defunctũ ſepeliret: ſz adhuc viuẽtẽ ĩ ſenectute ſuſtẽtaret vſq̄ quo ſepeliret: qd dñs nõ ↄceſſit q2 erãt alij q ei⁹ curã hr̄e poterãt linea parẽtele aſtricti. ¶ Ad 3m dõz: q hoc qd parẽtib⁹ carnalib⁹ ex pietate exhibem⁹ ĩ deũ referim⁹: ſic ⁊ alia mĩe opa q̄ qbuſcũq̄ ꝓximis īpẽdim⁹ deo exhibita vident: ſz illõ Math. 25. Q̃ vni ex minimis meis feciſtis: mihi feciſtis. ⁊ iõ ſi carnalib⁹ parentib⁹ nr̄a obſeq̄a ſint neceſſaria vt ſine his ſuſtẽtari nõ poſſint: nec nos ad aliqd ↄ̃ deũ ĩducãt nõ debem⁹ intuitu religiõis eos deſerere. ſi aũt ſine pctõ eoꝝ obſequijs vacare ñ poſſum⁹: vel ẽt ſi abſq̄ nr̄o obſeq̄o pñt ſuſtẽtari: licitũ ẽ eorũ obſeq̄a p̄termittere ad hoc q ampli⁹ religioni vacem⁹. ¶ Ad 4m dõm: q aliud dõm ẽ de eo q ẽ adhuc ĩ ſeculo cõſtitut⁹: ⁊ aliud de eo q ẽ iã in religiõe ꝓfeſſus. ille. n. q ẽ ĩ ſeculo ↄſtitut⁹ ſi hz parẽtes q ſine ipſo ſuſtẽtari nõ pñt: ñ dz eis relictis religionẽ ĩtrare: q2 trãſgrederet p̄ceptũ de honoꝛatiõe parẽtũ: q̃uis qdã dicãt q in hoc caſu licite poſſet eos deſerere: eoꝝ curã dõ ↄmittẽs. ſed ſiqs recte ↄſideret: hoc eẽt tẽtare deũ: cũ hñs ex hũano ↄſilio qd ageret piclo parẽtes exponeret ſub ſpe diui auxilij. Si võ ſine eo parẽtes vitã trãſire poſſẽt: licitũ eẽt eis ↄ̃ſertis parẽtib⁹ religionẽ ĩtrare: q2 filij ñ tenet ad ſuſtẽtatõz parẽtũ niſi cã neceſſi

tatis:vt dictū ē.ille vō qui iā ē ī religiōe ꝓfeſſus:reputaꝛ iā
quaſi mortuus mūdo. vñ nō dʒ occaſiōe ſuſtētatiōis paren
tuʒ exire clauſtrū in quo chriſto cōſepeliꝛ:⁊ ſe iterū ſecula
ribus negocijs iplicare:teneꝛ tñ ſalua ſui ꝓlati obedientia:
⁊ ſue religionis ſtatu piū ſtudiū adhibere qualiter eius pa
rentibus ſubueniatur.

❡ De obſeruantia ⁊ partib⁹ eius. Qō CII.

DEinde cōſiderādū eſt de obſeruā
tia ⁊ partibus eius per que
de oppoſitis vitijs erit māifeſtū. ❡ Cir
ca obſeruantiā autē queruntur tria. ꝑ
mo vtrū obſeruātia ſit ſpālis v̄tus ⁊ ab
alijs diſtincta. 2°. quid obſeruātia exhi
beat. 3° de cōparatione ei⁹ ad pietateʒ.

Ad primum ſic ꝓcediꝛ. Uidetur ꝙ obſeruātia
nō ſit ſpālis v̄tus ab alijs diſtincta
Uirtutes.n.diſtinguunꝛ ꝑʒ obā:ſʒ obm obſeruātie nō diſti
guiꝛ ab obo pietatis.dicit.n.Tulli⁹ in ſua rhetorica ꝙ obſ
uātia ē ꝑ quā hoies aliq̄ dignitate añcedētes quodā cultu
⁊ honore dignanꝛ:ſʒ cultū ⁊ honorē ēt pietas exhibet parē
tib⁹ q̄ dignitate añcedūt.ğ obſuātia nō ē v̄t⁹ diſticta a pie
tate. ❡ ꝓ. Sicut hoib⁹ in dignitate ꝯſtitutis debeꝛ honor
⁊ cult⁹.ita ēt eis q̄ excellūt ſcīa ⁊ v̄tute: ſed nō ē aliq̄ ſpālis
v̄tus ꝑ quā honorē ⁊ cultū exhibeam⁹ hoib⁹ q̄ ſcie ⁊ v̄tutis
excellētiā habēt.ğ ēt obſeruātia ꝑ quā cultū ⁊ honorē exhi
bem⁹ his q̄ nos in dignitate añcedūt nō ē ſpālis virtus ab
alijs diſticta. ❡ ꝓ. Hoib⁹ in dignitate ꝯſtitutis multa de
benꝛ ad q̄ ſoluēda lex cogit:ſm illō ad Ro.13. Reddite oī
bus debita:cui tributū tributū ⁊c̄.ea vō ad q̄ ꝑ legē cōpelli
mur ꝑtinēt ad iuſtitiā legalē ſeu ēt ad iuſtitiā ſpālē.ğ obſer
uātia nō ē ꝑ ſe ſpālis v̄t⁹ ab alijs diſticta. ❡ Sʒ ꝯ̄ eſt quod
Tulli⁹ diꝛ ꝯdiuidēdo obſuātiā alijs iuſtitie ꝑtib⁹ q̄ ſt ſpe
ciales v̄tutes. ❡ Rñ°. dōm:ꝙ ſicꝫ ex dictis pʒ: neceſſe ē vt
eo mō ꝑ quēdā ordinatū deſcēſuʒ diſtiguanꝛ v̄tutes:ſicut
⁊ excellētia ꝑſonarū q̄b⁹ ē aliq̄d reddēdū. ſicꝫ aūt carnalis
pr̄ ꝑticulariter ꝑticipat rōnē pncipij q̄ vlr̄ iueniꝛ in deo:ita
ēt ꝑſona q̄ q̄tū ad aliq̄d ꝓuidētiā circa nos gerit ꝑticulari
ter ꝑticipat ꝓprietatē pr̄is:qꝛ pr̄ ē pncipiū ⁊ gnātiōis ⁊ edu
catiōis ⁊ diſcipline:⁊ oīuʒ q̄ ad ꝑfectionē hūane vite ꝑtinēt
ꝑſona aūt ī dignitate ꝯſtituta ē ſicꝫ pncipiū gubnationis re
ſpectu aliq̄rū rerū:ſicꝫ pnceps ciuitatis in reb⁹ ciuilib⁹.dux
aūt exercit⁹ ī reb⁹ bellicis.magiſter aūt ī diſciplinis.⁊ ſilr̄ ē
in alijs.⁊ idē ē ꝙ oēs tales ꝑſone pr̄es appellanꝛ ꝑꝑ ſilitu
dinē cure:ſicꝫ 4. Reg.5.ſerui Naamā dixerūt ad eū:pr̄ ⁊ ſi
reʒ grādē dixiſſet tibi ꝓpha ⁊c̄. Et iō ſicꝫ ſub religiōe ꝑ quā
cult⁹ tribuiꝛ deo quodāmo iueniꝛ pietas ꝑ quā colunꝛ pa
rentes:ita ſub pietate iueniꝛ obſeruātia ꝑ quā cultus ⁊ ho
nor exhibeꝛ ꝑſonis in dignitate ꝯſtitutis. ❡ Ad ꝑ^m^ ğ dōm:
ꝙ ſicꝫ dictū ē ſupra ꝙ religio ꝑ quādā ſupeminētiaʒ pietas
dr̄:⁊ tñ pietas ꝓprie dicta a religiōe diſtiguiꝛ. ita ēt pietas
ꝑ quādā excellētiā pōt dici obſuātia:⁊ tñ obſuātia ꝓpe di
cta a pietate diſtiguiꝛ. ❡ Ad 2^m^ dōʒ ꝙ aliq̄s ex hoc ꝙ ē in
aliq̄ dignitate ꝯſtitut⁹ nō ſolū quādā ſtat⁹ excellētiā hʒ: ſʒ
ēt quādā ꝑtātē gubernādi ſubditos.vñ cōpetit ſibi rō pnci
pij:put ē alioꝝ gubernator.ex hoc aūt ꝙ aliq̄s hʒ ꝑfectio
neʒ ſcie vel v̄tutis nō ſortiꝛ rōnē pncipij q̄tū ad alios:ſʒ ſo
luʒ quādā excellētiā in ſeipſo.⁊ iō ſpālr̄ q̄dā v̄tus determi
naꝛ ad exhibēdū honorē ⁊ cultū his q̄ ſunt in dignitate cō
ſtituti. verū qꝛ ꝑ ſciam ⁊ v̄tutē ⁊ oīa alia huiuſmodi aliquis
idone⁹ reddiꝛ ad dignitatis ſtatū:reuerētia q̄ ꝑꝑ quācūq̄
excellētiā aliq̄b⁹ exhibeꝛ ad eandē v̄tutē ꝑtinet. ❡ Ad 3^m^
dōm:ꝙ ad iuſtitiā ſpālē ꝓpe ſūptā ꝑtinet reddere eq̄le ei
cui aliq̄d debeꝛ:qō q̄dē nō pt̄ fieri niſi ad v̄tuoſos ⁊ ad eos
q̄ bene ſtatu dignitatis vtunꝛ:ſicut nec ad deū nec ad parē
tes:⁊ iō ad quādā v̄tutē adiūctā hoc ꝑtinet:nō aūt ad iuſti
tiā ſpālē q̄ eſt pncipalis v̄tus.iuſtitia vō legalis ſe extendit

ad actus omnium virtutuʒ:vt ſupra dictum eſt.

Ad ſecundum ſic ꝓcediꝛ. Ur̄ ꝙ ad obſuātiaʒ
nō ꝑtineat exhibere cultū ⁊ ho
norē his q̄ ſūt ī dignitate ꝯſtituti:qꝛ vt Aug.dicit in.10.de ci
ui.dei:colere dicimur illas ꝑſonas q̄s in quodā honore ha
bemus.⁊ ſic ideʒ eē videꝛ cult⁹ ⁊ honor.icōuenięter ğ de
terminaꝛ ꝙ obſuātia exhibet in dignitate ꝯſtitutis cultū ⁊
honorē. ❡ ꝓ. Ad iuſtitiā pertinet reddere debitū: vñ ⁊ ad
obſeruātiā que poniꝛ iuſtitie pars ꝑtinet:ſʒ cultū ⁊ honorē
nō debem⁹ oīb⁹ in dignitate ꝯſtitutis:ſʒ ſolū his q̄ ſup nos
ꝓlationē habēt.ğ icōuenięter determinaꝛ ꝙ eis obſeruan
tia exhibet cultū ⁊ honorē. ❡ ꝓ. Supiorib⁹ noſtris in di
gnitate ꝯſtitutis nō ſolū debem⁹ honorē ſed etiā timorē ⁊
aliquā munerū largitionē:ſʒ illud ad Ro.13. Reddite oī
bus debita:cui tributū tributū:cui vectigal vectigal:cui ti
morē timorē:cui honorē honorē.debem⁹ etiā eis reueren
tiā ⁊ ſubiectionē:ſʒ illud Heb.13. Obedite ꝓpoſitis vr̄is ⁊
ſubiacete eis.nō ergo ꝯuenięter determinaꝛ ꝙ obſeruan
tia exhibet cultū ⁊ honoreʒ. ❡ Sed contra eſt ꝙ Tullius
dicit ꝙ obſeruātia eſt ꝑ quā hoies aliq̄ dignitate añceden
tes quodā cultu ⁊ honore dignanꝛ. ❡ Rñ°. dōʒ ꝙ ad eos
q̄ ſunt ī dignitate ꝯſtituti ꝑtinet gubernare oēs ſubditos.
gubernare aūt ē mouere aliquos in debitū finē: ſicut nau
ta gubernat nauē ducēdo eā ad portū.oē aūt mouēs hʒ ex
cellentiā q̄ſdā ⁊ virtutē ſupra id qō moueꝛ. vñ oʒ ꝙ in eo
q̄ eſt in dignitate ꝯſtitut⁹ ꝑ ꝯſidereꝛ excellentia ſtatus cuʒ
q̄dā ꝑtāte in ſubditos.ſcdo ipm gubernatōis officiū. rōne
igiꝛ excellētie debeꝛ ei honor q̄ eſt q̄dā recognitio excellē
tie alicui⁹.rōne aūt officij gubernatiōis debeꝛ ei cult⁹ q̄ in
quodā obſeq̄o ꝯſiſtit:dū.ſ.aliq̄s eoꝝ obedit impio: ⁊ viceʒ
bñficijs eoꝝ ꝓ ſuo mō repēdit. ❡ Ad ꝑ^m^ ğ dōʒ:ꝙ in cultu
nō ſolū intelligitur honor:ſʒ ēt q̄cūq̄ alia q̄ ꝑtinent ad de
cētes act⁹ q̄bus hō ad aliū ordinaꝛ. ❡ Ad 2^m^ dōʒ: ꝙ ſicut
ſupra dcm̄ eſt duplex eſt debitū. Unū q̄deʒ legale ad qō
reddendū hō lege ꝯpelliꝛ.⁊ ſic dʒ hō honorē ⁊ cultū his q̄
ſunt in dignitate ꝯſtituti ꝓlationē ſup ipm hñtes. Aliud āt
ē debitū morale qō ex q̄dā honeſtate debeꝛ.⁊ hoc mō de
bem⁹ cultū ⁊ honorē his q̄ ſunt ī dignitate ꝯſtituti ēt ſi nō
ſim⁹ eis ſubiecti. ❡ Ad 3^m^ dōʒ: ꝙ excellētie eoꝝ q̄ ſunt in
dignitate ꝯſtituti debeꝛ honor ꝑ rōe ſublimioris gradus.
timor autem rōne poteſtatis quaʒ habent ad coercenduʒ
officio vero gubernationis ipſorū debetur obedientia per
quam ſubditi mouentur ad impiuʒ preſidentiū ⁊ tributa
que ſunt q̄daʒ ſtipendia laboris ipſoꝝ.

Ad tertium ſic ꝓceditur. Uideꝛ ꝙ obſeruātia
ſit potior q̄ȝ pietas. Princeps eniʒ
cui cultus ꝑ obſuantiā exhibeꝛ ꝯparaꝛ ad pr̄em q̄ pietate
coliꝛ:ſicꝫ vl̄is gubnator ad ꝑticularē.nā familia quā pr̄ gu
bernat ē ꝑs ciuitatis q̄ gubnaꝛ a pncipe.ſʒ vl̄is virt⁹ potior ē
⁊ magis ei iferiora ſubdunꝛ.ğ obſuātia ē potior v̄t⁹ q̄ȝ pie
tas. ❡ ꝓ. Illi q̄ ſunt ī dignitate ꝯſtituti curā gerunt boni
cōis.ꝯſanguinei aūt ꝑtinēt ad bonū puatū qō eſt ꝑꝑ bonū
cōe ꝯtēnēdū.vñ laudabilr̄ aliq̄ ꝓ bono cōi ꝑiculis mortis
ſeipſos exponūt.ğ obſuātia ꝑ quā exhibeꝛ cult⁹ his q̄ ſunt
in dignitate ꝯſtituti ē potior virt⁹ q̄ȝ pietas q̄ exhibʒ cultū
ꝑſonis ſanguie ꝯiūctis. ❡ ꝓ. Honor ⁊ reuerētia maxime
debeꝛ v̄tuoſis poſt deū:ſʒ v̄tuoſis exhibeꝛ honor ⁊ reuerē
tia ꝑ obſuātie v̄tutē:vt dcm̄ ē.ğ obſuātia ē pcipua poſt re
ligionē. ❡ Sʒ ꝯ̄ eſt ꝙ pcepta legis danꝛ de actibus virtu
tum.imediate aūt poſt pcepta religiōis q̄ ꝑtinēt ad pmaʒ
tabulā:ſubdiꝛ pceptū de honoratiōe parentū:qō pertinet
ad pietatē.ğ pietas imediate ſequitur religionem ordine
dignitatis. ❡ Rñ°. dōm:ꝙ perſonis in dignitate ꝯſtitutis
poteſt aliquid exhiberi dupliciter. Uno mō in ordine ad
bonū cōe:puta cū aliq̄s ei ſeruit in adminiſtratiōe reipubli
ce:⁊ hoc iā nō ꝑtinet ad obſeruātiā:ſʒ ad pietatē que cultū

exhibet nō ſolū patri ſed ēt patrie. Alio mō exhibeť aliqd pſonis in dignitate ꝯſtitutis ptinēs ſpālr ad pſonalē coꝝ vtilitatē ꝛ gloriā. ꝛ hoc ꝑprie ptinet ad obſeruātiaꝫ ſꝫ ꝙ a pietate diſtinguiť. ꝛ ideo cōparatio obſeruātie ad pietateꝫ neceſſe eſt ꝙ attendať ſm diuerſas hitudines diuerſarū pſonarū ad nos q̄s reſpicit vtraqꝫ v̓tus. Manifeſtū eſt autē ꝙ pſone parētū ꝛ eoꝝ q ſunt nobis ſanguine cōiūcti ſubſtā tialius nobis cōiūgunť q̄ꝫ pſone que ſunt in dignitate cōſtitute. magis.n. ad ſubam ptinet gnātio ꝛ educatio cui⁹ ꝑnci piū eſt pr̄ q̄ꝫ exterior gubernatio cuius ꝑncipiū ſunt illi q in dignitate ꝯſtituunť: ꝛ ſꝫ hoc pietas obſeruātie ꝑeminet inq̄ꝫtū cultū reddit pſonis magis ꝯiūctis: qbus magis obligamur. ¶ Ad p̄ᵐ q̄ dōꝫ: ꝙ ꝑnceps cōparať ad patrē ſic vl̄is v̓t⁹ ad pticularē q̄ꝫtū ad exteriorē gubernationē: nō āt q̄ꝫtū ad hoc ꝙ pr̄ ē ꝑncipiū gnātiōis. ſic enī cōparať ad ipſiuꝫ virtus diuina que ē oiuꝫ ꝑductiua in eſſe. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ ex ea parte q̄ pſone in dignitate cōſtitute ordinanť ad bonuꝫ cōe. nō ptinet earū cult⁹ ad obſeruātiā: ſed ad pietatē: vt dictuꝫ eſt. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ exhibitio honoris vel cult⁹ nō ſoluꝫ eſt ꝓportionāda pſone cui exhibeť ſm ſe ꝯſiderate: ſed etiā ſm ꝙ ad exhibētes cōparať. q̄uis ergo v̓tuoſi ſꝫ ſe cōſiderati ſint magis digni honore q̄ꝫ pſone parētum: tn̄ filij magis obligantur ꝓpter beneficia ſuſcepta ab ipſis parentibus ꝛ cōiunctionē naturalē ad exhibēduꝫ cultuꝫ ꝛ honorem parentibus q̄ꝫ extraneis virtuoſis.

¶ De partibus obſeruantie. Qō CIII.

DEinde cōſiderandū eſt de partib⁹ obſeruantie. Et ꝑmo de dulia que exhibet honoreꝫ ꝛ cetera ad hoc pertinētia perſonis ſuperioribsu. 2º. de obediētia per quā earū obediť imperio. ¶ Circa ꝑmū q̄runť quattuor. p̄ᵒ vtruꝫ honor ſit aliqḋ ſpūale vel corporale. 2º. vtrū honor debeať ſolis ſupiorib⁹. 3º. vtrū dulia cuius eſt exhibere honorē ꝛ cultū ſupiorib⁹ ſit ſpālis virtus a latria diſtincta. 4º. vtrū per ſpecies diſtinguatur.

Ad primum ſic ꝓcediť. Videť ꝙ honor nō īportet aliqd corporale. Honor enī ē exhibitio reuerētie in teſtimoniū v̓tutis: vt pōt accipi a phō ī p̄ ethi. ſed exhibitio reuerētie ē aliqd ſpūale. reuereri enim ē act⁹ timoris: vt ſupra habitū ē. ergo honor ē aliqd ſpūale. ¶ P̄. Scḋm phm in. 4. ethi. Honor eſt ꝑmiū v̓tutis. v̓tus aūt ꝑncipalr in ſpūalib⁹ cōſiſtit. ꝑmiū nō ē aliqd corporale cū ꝑmiū ſit potius merito. ergo honor nō ꝯſiſtit in corporalibus. ¶ P̄. Honor a laude diſtinguiť ꝛ etiam a gloria ſed laus ꝛ gloria in exterioribus ꝯſiſtunt. ergo honor conſiſtit in īteriorib⁹ ꝛ ſpiritualib⁹. ¶ Sed ꝯtra eſt ꝙ Hiero. exponens illud. 1. ad Timo: 5. Qui bn̄ ꝑſunt ꝑſbyteri duplici honore habeanť ꝛc̄. dicit honor in pn̄tiarū qḋ ē ꝑ elemoſyna vel munere accipiť. vtrūqꝫ aūt hoꝝ ad corpalia ptinet. ergo honor in corpalib⁹ ꝯſiſtit. ¶ Rn̄º. dōꝫ: ꝙ honor teſtificationē quādā īportat de excellētia alicui⁹. vn̄ hoīes q volūt honorari teſtimoniū ſue excellētie q̄rūt vt p phm pꝫ in .8. ethi. Teſtimoniū aūt reddiť vel corā deo vel corā hoībus. Corā deo qui īſpector eſt cordiū teſtimoniū ꝯſcientie ſufficit. ꝛ iō honor quo ad deū pōt cōſiſtere in ſolo interiori motu cordis: dū. ſ. aliqs recogitat vel dei excellētiaꝫ: vel ēt alteri⁹ hoīs corā deo. Sꝫ quo ad hoīes aliqs nō pōt teſtioniū ferre niſi p aliq̄ ſigna exteriora vel v̓boꝝ: puta cū aliqs ore ꝓnūciat excellētiā alicui⁹: vel factis: ſic īclinatiōib⁹: obuiatiōib⁹ ꝛ alijs huiuſmodi. vel ēt exteriorib⁹ reb⁹: puta in munerū oblatiōe: aut imaginū īſtōne: vl̓ alijs huiuſmodi. ꝛ ſꝫ hoc honor ī ſignis exteriorib⁹ corpalib⁹ ꝯſiſtit. ¶ Ad p̄ᵐ q̄ dōꝫ: ꝙ reuerētia nō ē idē ꝙ honor: ſꝫ ex vna pte ē ꝑncipiū motiuū ad honorādū: inq̄ꝫtū. ſ. aliqs ex reuerētia quā habꝫ ad aliquē eū honoret. ex alia v̓o pte ē honoris finis: inq̄ꝫtuꝫ. ſ. aliquis ad hoc honorať: vt in reuerētia habeať ab alijs. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ ſic phs ibidē dic̄: honor nō ē ſufficiēs v̓tutis ꝑmiū. ſꝫ nihil pōt eē ī hūanis reb⁹ ꝛ corpalib⁹ mai⁹ honore: inq̄ꝫtū. ſ. ipſe corpales res ſūt ſigna demōſtratia excellētis v̓tutis. ē aūt debitū bono ꝛ pulchro vt manifeſteť: ſꝫ illḋ Mat. 5. Neqꝫ accēdūt lucernā ꝛ ponūt eaꝫ ſub modio: ſꝫ ſup cādelabrū vt luceat oīb⁹ q ī domo ſūt. ꝛ p tāto ꝑmiū v̓tutis dr̄ honor. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ laus diſtīguiť ab honore duplr̄. Uno⁹ q: laus ꝯſiſtit ī ſolis ſignis v̓boꝝ: honor aūt ī qbuſcūqꝫ exteriorib⁹ ſignis: ꝛ ſꝫ hoc laus ī honore includiť. Alio⁹: q: p exhibitionē honoris teſtiōniū reddim⁹ de excellētia bonitatis alicui⁹ abſolute: ſꝫ p laudē teſtificamur de bonitate alicui⁹ ī ordine ad finē: ſic laudam⁹ bene opantē pp finē. honor aūt ē ēt optimoꝝ q̄ nō ordinanť ad finē ſed iā ſunt in fine: vt pꝫ p phm in p̄ ethicoꝝ. gloria aūt ē effect⁹ honoris ꝛ laudis: q: ex hoc ꝙ teſtificamur de bonitate alicui⁹: clareſcit bonitas ei⁹ in notitia plurimoꝝ. ꝛ hoc īportat nomē glie. nā glia dr̄ q̄ſi clara. Un̄ ad Ro. p̄ dicit q̄dā glo. Ambro. ꝙ glia eſt clara cū laude notitia.

Ad ſecundum ſic ꝓcediť. Vr̄ ꝙ honor nō ꝓpe debeať ſupiorib⁹. Angelus enī ē ſupior quolibet hoīe viatore: ſꝫ illḋ Mat. xi. Qui minor ē ī regno celoꝝ: maior ē Joāne bapti. ſꝫ angelus ꝓhibuit Joānē volentē ſe honorare: vt pꝫ Apoca. vlti. q̄ honor non debeť ſupiorib⁹. ¶ P̄. Honor debeť alicui in teſtimoniū virtutis: vt dcm̄ eſt: ſed q̄nqꝫ ꝯtingit ꝙ ſupiores non ſunt virtuoſi. q̄ eis non debeť honor: ſicut nec demonib⁹ q tn̄ ſuperiores nobis ſunt ordine nāe. ¶ P̄. Apl̄s dicit ad Ro. 12. Honore īuicē ꝑuenientes. ꝛ. 1. Pet. 2. Oēs honorate: ſꝫ hoc nō eēt ſeruādū ſi ſolis ſupioribus honor deberet. q̄ honor nō debeť ꝓprie ſupioribus. ¶ P̄. Thob. p̄. dr̄ ꝙ Thobias habebat decē talēta ex his qbus erat honorat⁹ a rege legitur ēt Heſter. 6. ꝙ Aſſuerus honorauit Mardocheū ꝛ corā eo fecit clamari. Hoc honore dignus ē quē rex honorare voluerit. q̄ honor etiā exhibeť inferiorib⁹: ꝛ ita vr̄ ꝙ honor nō debeť ꝓpe ſupiorib⁹. ¶ Sꝫ ꝯ ē qḋ phs dic̄ in. 5. ethi. ꝙ honor debeť optimis. ¶ Rn̄º. dōm: ꝙ ſicut ſupra. dcm̄ eſt: honor nihil aliud eſt q̄ꝫ q̄dā ꝓteſtatio de excellētia bonitatis alicui⁹. pōt aūt alicui⁹ excellētia ꝯſiderari nō ſoluꝫ p ꝯparationē ad honorantē: vt. ſ. ſit excellētior eo q honorať. ſꝫ ēt ſm ſe: vel p ꝯparationē ad aliquos alios. ꝛ ſꝫ hoc honor ſemꝑ debeť alicui pp aliquā excellētiā vl̓ ſupioritatem: nō enī oꝫ ꝙ ille q honorať ſit excellētior honorāte. ſꝫ forte qbuſdā alijs: vel ēt īpo honorāte q̄ꝫtuꝫ ad aliqd ꝛ nō ſimplr̄. ¶ Ad p̄ᵐ q̄ dōm: ꝙ angelus ꝓhibuit Joannē nō a quacunqꝫ honoratione. ſed ab honoratione adoratiōis latrie que debetur deo: vel etiam ab honoratione dulie vt oſtenderet ipſius Joannis dignitatē qua p chriſtū erat angelis adequat⁹ ſm ſpeciē glie filioꝝ dei. ꝛ ideo nolebat ab eo honorari tanq̄ꝫ ſupior. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ ſi prelati ſint mali: non honorantur ꝓpter excellentiā ꝓprie virtutis ſꝫ propter excellentiam dignitatis ſm quā ſunt dei miniſtri ꝛ etiam in eis honoratur tota communitas cui preſunt. demones aūt ſunt irreuocabiliter mali ꝛ ꝓ inimicis habendi magis q̄ꝫ honorandi. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ in qualibet inuenitur aliquid ex quo poteſt aliquis eum ſuperiorem reputare: ſm illud ad Phil. 2. In humilitate ſuperiores inuicē arbitrantes. ꝛ ſm hoc etiam oēs ſe inuicem debent honore preuenire. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ priuate pſone iterduꝫ honorantur a regibus: non q: ſint eis ſuperiores ſm ordineꝫ dignitatis. ſed propter aliquam excellentiam virtutis ipſarū. ꝛ ſꝫ hoc honorati ſt̄ Thobias ꝛ Mardoche⁹ a regib⁹.

Ad tertium ſic ꝓceditur. Videť ꝙ dulia non ſit ſpālis virt⁹ a latria diſtincta: quia ſuper illud ꝑs. Domine deus meus in te ſperaui. dicit Glo. Domine omnium per potentiam cui debetur dulia. de⁹ p

creationē cui debetur latria: ſed nō eſt diſtincta v̄tus que ordinatur in deū ſm ꝙ eſt dñs: ⁊ ſm ꝙ eſt deus. ġ dulia nō eſt v̄tus diſtincta a latria. ¶ P̄. Scd̄m ph̄m in. 8. ethi. Amari ſile ē ei qḋ ē honorari: ſ; eadē ē v̄tꝰ charitatiſq̄ amatur deꝰ ⁊ q̄ amat̄ ꝓximꝰ. ġ dulia q̄ honorat̄ ꝓximꝰ nō ē alia v̄tus a latria qua honorat̄ deꝰ. ¶ P̄. Idē eſt motꝰ quo aliquis mouet̄ in imaginē ⁊ in rē cuius eſt imago. ſ; ꝑ duliā honorat̄ hō inq̄ƚū eſt ad dei imaginē factꝰ. dicit̄. n. Sap. 2. de ipis: ꝙ nō iudicauerūt honorē aiaꝝ ſcāꝝ: qm̄ deꝰ creauit hoīē inexterminabilē: ⁊ ad imaginē ſue ſilitudinis fecit illū. ergo dulia nō ē alia v̄tus a latria qua honorat̄ deus. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qḋ Aug. dicit in. x. de ciui. dei: ꝙ alia ē ſeruitus q̄ debet̄ hoībꝰ ſm quā p̄cepit aplus ſeruis dñis ſuis ſubditos ēē: que. ſ. grece dulia dicit̄: alia vero latria: que dicit̄ ſeruitus ꝑtinēs ad colēdū deū. ¶ R̄n̄o. dōꝫ ꝙ ſm ea q̄ ſupra dicta ſunt: vbi eſt alia rō debiti ibi neceſſe ē ꝙ ſit alia v̄tus que debitū reddat. alia aūt rōne debet̄ ſeruitꝰ deo ⁊ hoī: ſicut ⁊ alia rōne dñium cōpetit deo ⁊ hoī. nā deus plenariū ⁊ p̄ncipale dñiū hꝫ reſpectu totiꝰ ⁊ cuiuſlibet creature: q̄ totalr̄ eius ſubijcit̄ ꝑtāti. hō aūt participat quādā ſilitudinē diuini dñij ſm ꝙ hꝫ particularē ꝑtātē ſup aliquē hominē vel ſup aliquā creaturā. ⁊ iō dulia que debitā ſuitutē exhibet hoī domināti: alia virtꝰ ē a latria que exhibet debitam ſuitutē diuino dñio. ⁊ eſt q̄dā obſeruātie ſpēs: q: ꝑ obſeruātiā honoramꝰ q̄ſcūq; ꝑſonas dignitate p̄cellētes. ꝑ duliā āt ꝓprie ſūptā ſui dños ſuos venerant̄. dulia eñi grece ſeruitus dr̄. ¶ Ad p̄ꝰ ergo dōm: ꝙ ſicut religio ꝑ excellētiā dr̄ pietas inq̄ƚū deꝰ ē ꝑ excellētiā pr̄: ita etiā latria ꝑ excellentiā dr̄ dulia inq̄ƚū deus excellēter eſt dñs. nō aūt creatura participat potētia creādi rōe cuiꝰ deo debet̄ latria. ⁊ iō glo. illa diſtinxit attribuēs latriā deo ſm creatiōē q̄ creature nō cōicat̄. duliā v̄o ſm dñiū qḋ creature cōicat̄. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ rō diligēdi ꝓximū deꝰ ē. nō eñi ꝑ charitatē diligimus in ꝓximo niſi deū: ⁊ iō eadē charitas eſt q̄ diligit̄ deꝰ ⁊ ꝓximꝰ. ſunt tñ alie amicitie differētes a charitate ſm alias rōnes qbꝰ hoīes amant̄. ⁊ ſilr̄ cū ſit alia rō ſeruiēdi deo ⁊ hoī aut honorādi vtrūq; nō eſt eadē v̄tus latria ⁊ dulia. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ motꝰ q eſt in imaginē inq̄ƚū ē imago refert̄ in rē cuius ē imago. nō tñ oīs motꝰ q ē in imaginē refert̄ in eā inq̄ƚū ē imago. ⁊ iō q̄nq; ē aliꝰ motꝰ ſpē in imaginē ⁊ motꝰ in rē. Sic ergo dōꝫ ē: ꝙ honor vel ſubiectio dulie reſpicit abſolute quādā hoīs dignitatē. lꝫ eñi ſm illā dignitatē ſit hō ad imaginē vel ſilitudinē dei: nō tñ ſemꝑ hō q̄ñ reuerētiā alteri exhibet: refert hoc actu in deū. Uel dicendū ꝙ motꝰ qui ē in imaginē quodāmō ē in rē: nō tñ motus qui ē in rē oꝫ ꝙ ſit ī imaginē. ⁊ iō reuerētia que exhibetur alicui inq̄ƚū ē imago dei. redūdat quodāmō in deum. alia tamē eſt reuerētia que ipſi deo exhibet̄: que nullo mō pertinet ad eius imaginem.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ dulia habeat diuerſas ſpēs. Per duliā. n. exhibet̄ honor ꝓximo. diuerſa aūt rōne honorant̄ diuerſi ꝓximi ſicut rex: pr̄: ⁊ magiſter: vt pꝫ ꝑ ph̄m in. 9. ethi. cū ergo diuerſa rō obiecti diuerſificet ſpēm v̄tutis: videt̄ ꝙ dulia diuidat̄ in v̄tutes ſpē differētes. ¶ P̄. Mediū differt ſpē ab extremis: ſicut pallidū ab albo ⁊ nigro. ſ; hyꝑdulia videt̄ eſſe mediū īter latriā ⁊ duliā. exhibet̄ eñi creaturis que hn̄t ſpālē affinitatē ad deū: ſicut btē v̄gini inq̄ƚū ē mater dei. ergo videt̄ ꝙ dulie ſint ſpēs differētes. vna q̄dē dulia ſimplr̄. alia v̄o hyꝑdulia. ¶ P̄. Scut in creatura rōnali inuenit̄ imago dei rōne cuiꝰ honorat̄: ita etiā in creatura irrōnali inuenit̄ veſtigiū dei. ſed alia rō ſilitudinis īportat̄ in noīe imaginis ⁊ noīe veſtigij. ġ ēt oꝫ ſꝫ hoc diuerſas ſpecies dulie attēdi. p̄ſertim cū q̄buſdā irrōnabilibꝰ creaturis honor exhibeatur: ſicut ligno ſcē crucis ⁊ alijs huiuſmodi. ¶ Sed cōtra eſt ꝙ dulia cōtra latriā diuidit̄. latria autē nō diuidit̄ per diuerſas ſpēs. ergo nec dulia. ¶ R̄n̄o. dōm: ꝙ dulia poteſt accipi dupliciter. Uno mō cōmuniter ſm ꝙ exhibet reuerentiā cuicūq; homini rōne cuiuſcūq; excellētie: ⁊ ſic continet ſub ſe pietatē ⁊ obſeruantiā ⁊ quancunq; huiuſmodi virtutē que homini reuerētiā exhibet. ⁊ ſꝫ hoc habebit partes ſpecie diuerſas. Alio mō poteſt ſumi ſtricte: prout ſm eā reuerentiā exhibet ſeruus domino. nam dulia ſeruitus dicitur: vt dictū eſt: ⁊ ſm hoc nō diuiditur in diuerſas ſpecies: ſed eſt vna ſpecierū obſeruātie quā Tullius ponit: eo ꝙ alia rōne ſeruus reueret̄ dominū miles ducē: diſcipulus magiſtrū. ⁊ ſic de alijs huiuſmodi. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū: ꝙ ratio illa ꝓcedit de dulia cōmuniter ſumpta. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ hyperdulia eſt potiſſima ſpecies dulie cōmuniter ſumpte. maxima enim reuerētia debet̄ homini ex affinitate quā habet ad deum. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ creature irrōnali in ſe cōſiderate nō debetur ab hoīe aliqua ſubiectio vel honor: q̄n potius oīs talis creatura eſt nālr̄ homini ſubiecta. ꝙ aūt crux chriſti honoretur hoc ſit eodē honore quo chriſtus honoratur: ſicut purpura regis honoratur eodē honore quo rex: vt Damaſ. dicit in quarto libro.

¶ De obedientia. Qō CIIII.

DEinde ꝯſiderandū de obediētia. ¶ Et circa hoc q̄runt̄ ſex. p̄ vtꝝ hō debeat obedire hoī. 2° vtꝝ obia ſit ſpālis virtꝰ. 3° de ꝯparatōe eiꝰ ad alias virtutes. 4° vtꝝ deo ſit in oībus obediēdū. 5° vtꝝ ſubditi ſuis p̄latis teneant̄ in oībus obedire. 6° vtꝝ fideles teneant̄ ſecularibus ꝑtātibus obedire.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ vnus hō non teneat̄ alteri obedire. Nō eſt. n. aliquid faciēdū ꝯ inſtitutionē dinam. ſ; hoc hꝫ dina īſtitutio vt hō ſuo ꝯſilio regat̄ ſm illud Eccl̄ia. 15. Deꝰ ab initio ꝯſtituit hoīem: ⁊ religt illū in manu ꝯſilij ſui. ġ nō tenet̄ vnus hō alteri obedire. ¶ P̄. Si aliqs alicui teneretur obedire oporteret ꝙ haberet volūtatē p̄cipientis tanq̄ regulā ſue actionis. ſ; ſola dina volūtas q̄ ſemꝑ eſt recta ē regula humane actionis. ġ nō tenet̄ hō obedire niſi deo. ¶ P̄. Seruitia q̄ƚo ſunt magis gratuita tāto magis accepta: ſ; id qḋ hō ex debito fac̄ nō ē gratuitū. ſi ġ hō teneretur ex debito alijs obedire ī bonis opibꝰ faciēdis: ex hoc ipſo redderet̄ minꝰ acceptabile opus bonū qḋ ex obia fieret. nō ġ tenet̄ hō alteri obedire. ¶ Sꝫ ꝯ ē qḋ p̄cipit̄ ad Heb. vlti. Obedite p̄poſitis v̄ris ⁊ ſubiacete eis. ¶ R̄n̄o dōꝫ: ꝙ ſic̄ actiones reꝝ nāliū ꝓcedūt ex potētijs nālibꝰ: ita ēt operationes hūane ꝓcedūt ex hūana volūtate. oportuit āt in rebꝰ nālibꝰ vt ſupiora mouerēt īferiora ad ſuas actiōes ꝑ excellentiā nālis v̄tutis collate dinitus: vñ ⁊ oꝫ ī rebꝰ hūanis ꝙ ſupiores moueāt īferiores ꝑ ſuā volūtatē ex vi auctoritatis dinitꝰ ordinate. mouere āt ꝑ rōnē ⁊ voluntatē ē p̄cipe. ⁊ iō ſic̄ ex ipſo ordīe nāli dinitꝰ īſtituto īferiora in rebꝰ nālibꝰ necc̄e hn̄t ſubijci motiōi ſupioꝝ: ita ēt in rebꝰ hūanis ex ordine iuris nālis ⁊ dini tenent̄ īferiores ſuis ſupioribꝰ obedire. ¶ Ad p̄ᵐ ġ dōꝫ: ꝙ d̄s religt hoīē ī manu ꝯſilij ſui: nō q: liceat ei facere oē qḋ velit. ſ; q: ad id qḋ faciēdū ē nō cogit̄ necc̄itate nāe ſic̄ creature irrōnales: ſ; libā electiōe ex ꝓꝑ ꝯſilio ꝓcedēte. ⁊ ſic̄ ad alia faciēda oꝫ ꝓcedet̄ ꝑ ꝓ ꝯſilio ita ēt ad hoc ꝙ obediat ſuis ſupioribꝰ. dic̄. n. Gre. vlti. moral. ꝙ dū aliene volūtati nos hūilr̄ ſubdimur noſmetipos ī corde ſuparnꝰ. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ dina volūtas ē p̄ᵃ regula q̄ regulāt̄ oēs rōnales volūtates cui vna magis appropinquat q̄ alia ſꝫ ordinē dinitꝰ īſtitutū. ⁊ iō volūtas vniꝰ hoīs p̄cipiētis p̄t eē q̄ſi ſcd̄a regula volūtatis alterꝰ obediētis. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ aliqd p̄t iudicari gratuitū duplr̄. Uno° ex ꝑte ipſiꝰ opis q: ſ. hō ad id nō obligat̄. Alio° ex ꝑte operā

tis quia.ſ.libera voluntate hoc facit. opus autē redditur virtuoſum ⁊ laudabile ⁊ meritorium precipue ſm ꝙ ex voluntate ꝓcedit. ⁊ iō ꝗuis obedire ſit debitū ſi ꝓpria voluntate aliquis obediat. nō ꝓpter hoc minoratur eius meritum maxime apud deū qui nō ſolū exteriora opera: verum etiam interiorem voluntatem videt.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ obedientia nō ſit ſpālis ṽtus. Obediētie enī inobediētia opponit̄. ſꝫ iobediētia ē gnāle pctm̄. dicit eniꝫ Ambro. ꝙ pctm̄ ē iobediētia legis diuine. ğ obia nō eſt ſpecialis ṽtus: ſꝫ gnālis. ⁋ P̄. Oīs ṽtus ſpālis aut eſt theologica aut eſt moralis: ſꝫ obia nō eſt ṽtus theologica: qꝛ neqꝫ continet̄ ſub fide neqꝫ ſub ſpe neqꝫ ſub charitate. ſimiliter etiaꝫ nō ē ṽtus moralis: qꝛ nō eſt in medio ſupflui ⁊ diminuti. quāto. n. aliquis ē magis obediēs tāto magis laudat̄. ergo obia nō eſt ſpālis vt⁹. ⁋ P̄. Grego. dicit vlti. moral̄. ꝙ obia tāto magis ē meritoria ⁊ laudabilis quāto min⁹ hꝫ de ſuo. ſꝫ qlibet vt⁹ tāto magis laudat̄ quāto magis hꝫ de ſuo: eo ꝙ ad ṽtutē reqrit̄ vt ſit volēs ⁊ eligēs: ſicut dr̄ in. 2. ethicoꝝ. ğ obediētia nō ē ṽtus. ⁋ P̄. Uirtutes differūt ſpecie ſm obiecta. obm aūt obie eē videt̄ ſupioris p̄ceptū qḋ mltipl'r diuerſificari videt̄ ſm diuerſos ſupioritatis gradus. ğ obia ē ṽtus gnālis ſub ſe mltas ṽtutes ſpāles comprehēdēs. ⁋ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ obediētia a qbuſdā ponit̄ pars iuſtitie: vt ſupra dictū eſt. ⁋ R̄n̄º. dōm: ꝙ ad oīa opa bona q̄ ſpecialē hn̄t laudis rōnē: ſpālis virt⁹ determinat̄. hoc. n. ꝓpe cōpetit ṽtuti vt opus bonū reddat. obedire aūt ſupiori qḋ debitū ē ei ſm diuinū ordinē reb⁹ inditū eſt vt oſtēſuꝫ ē. ⁊ p ꝯn̄s ē bonū: cū bonū ꝯſiſtat in mō ſpē ⁊ ordine: vt Aug. dic̄ in lib. de nā boni. hꝫ aūt hic act⁹ ſpālē rōnē laudis ex ſpāli obiecto. cū enī inferiores ſuis ſupiorib⁹ multa debeāt exhibere: iter cetera hoc ē vnū ſpāle ꝙ tenent̄ eoꝝ p̄ceptis obedire. vn̄ obediētia ē ſpālis vt⁹: ⁊ ei⁹ ſpāle obiectū ē p̄ceptuꝫ tacitū vel expſſuꝫ. volūtas enī ſupioris quocūqꝫ mō inoteſcat ē qḋdā tacitū p̄ceptū. ⁊ tāto videt̄ obediētia ꝓmptior quāto expſſuꝫ p̄ceptū obediēdo p̄uenit: volūtate tn̄ ſupioris itellecta. ⁋ Ad pᵐ ergo dōm: ꝙ nihil ꝓhibet duas ſpeciales rōnes ad q̄s due ſpāles ṽtutes reſpiciūt in vno ⁊ eodeꝫ mālī obo ꝯcurrere: ſicut miles defendēdo caſtrū regis ⁊ iplet opus fortitudinis nō refugiēs mortis picula pp bonuꝫ: ⁊ opus iuſtitie debitū ſeruitio dn̄o ſuo reddēs. Sic igitur rō p̄cepti quā attēdit obediētia ꝯcurrit cū actib⁹ oīum ṽtutū: nō cū oīb⁹ actib⁹ ṽtutū: qꝛ nō oēs act⁹ ṽtutū ſunt in p̄cepto: vt ſupra habitū eſt. ſil'r etiā quedā qn̄qꝫ ſub p̄cepto cadūt q̄ ad nullā aliā ṽtutē ptinēt: vt pꝫ in his que nō ſunt mala: niſi qꝛ ꝓhibita. Sic ergo ſi obediētia ꝓpꝛie accipiat̄ ſꝫ ꝙ reſpicit intētionē formalē rōnis p̄cepti: erit ſpālis virtus. ⁊ iobediētia pctm̄ ſpāle. ſꝫ hoc enī ad obiaꝫ reqrit̄ ꝙ impleat aliqs actū iuſtitie vel alteri⁹ ṽtutis intēdēs iplere p̄ceptū. ⁊ ad inobiam reqrit̄ ꝙ actualr̄ ꝯtēnat ſpāle p̄ceptū. Si v̄o obia large accipiat̄ ꝓ executiōe cuiuſcūqꝫ qḋ pōt cadere ſub p̄cepto ⁊ iobia ꝓ omiſſione eiuſdē ex q̄cūqꝫ intētiōe: ſic obia erit gnālis vt⁹: ⁊ iobia erit gnāle pctm̄. ⁋ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ obia nō ē ṽtus theologica. nō enī per ſe obm ei⁹ eſt de⁹: ſꝫ p̄ceptū ſupioris cuiuſcūqꝫ vel expſſuꝫ vel tacituꝫ iterp̄tatiuū. ſ. ſimplex ṽbū p̄lati eius indicās volūtatē: cui obedit ꝓmpt⁹ obediēs: ſm illud ad Titū. 3. Dicto obedire. Eſt aūt ṽtus moralis cū ſit pars iuſtitie: ⁊ eſt mediū iter ſupfluū ⁊ diminutū. attēdit̄ aūt ei⁹ ſupfluū nō qdeꝫ ſm q̄ntū ſed ſm alias circūſtātias: in q̄ntū. ſ. aliqs obedit vel cui non dꝫ: vel in qb⁹: ſicut ēt ſupra de religiōe dictū ē. Pōt ēt dici ꝙ ſicut iniuſtitia ſupfluū ē in eo q retinet alienū. diminutū aūt in eo cui nō reddit̄ qḋ debet̄: vt ph̄s dicit in. 5. ethicoꝝ: ita etiaꝫ obia mediū ē iter ſupfluū qḋ attēdit̄ ex parte ei⁹ qui ſubtrahit ſupiori obediētie debitū: qꝛ ſupabūdat in iplēdo ꝓpꝛiā volūtatē. diminutū autē ex parte ſupioris cui nō obedit̄. vn̄ ſm hoc obia nō erit mediū duarū malitiarū ſicut ſupra de iuſtitia dictum eſt. ⁋ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ obia ſicut ⁊ quelibet ṽtus dꝫ habere ꝓmptā volūtatē in ſuū ꝓpꝛiū obm. nō aūt in id qḋ repugnās ē ei. ꝓpꝛiū aūt obiectū obediētie eſt p̄ceptū: qḋ quidē ex alteri⁹ volūtate ꝓcedit. vn̄ obediētia reddit ꝓmptā hoīs volūtatē ad iplendū volūtatē alteri⁹. ſ. p̄cipientis. ſi aūt id qḋ ei p̄cipit̄ ſit ꝓpter ſe ei volitū etiā abſqꝫ rōne p̄cepti ſicut accidit in ꝓſperis: iaꝫ ex ꝓpꝛia volūtate tēdit in illud: ⁊ nō videt̄ illud iplere pp p̄ceptū volūtatē ꝓpꝛiā. ſꝫ qn̄ illud qḋ p̄cipit̄ nullo mō ē ſm ſe volitū: ſed eſt ſm ſe ꝯſideratū ꝓpꝛie volūtati repugnās ſicut accidit in aſpis: tūc oīno manifeſtū ē ꝙ non iplet̄ niſi ꝓpter p̄ceptū. ⁊ iō Grego. dicit in lib. moral̄. ꝙ obia que hꝫ aliqd de ſuo in ꝓſperis: eſt vel nulla vel minor: qꝛ. ſ. voluntas ꝓpꝛia nō videt̄ p̄ncipalr̄ tēdere ad iplēdū p̄ceptū: ſed ad aſſequēdū ꝓpꝛiū volitū. in aduerſis aūt vel difficilib⁹ ē maior: qꝛ volūtas ꝓpꝛia in nihil aliud tēdit q̄ꝫ in p̄ceptū. ſꝫ hoc itelligēdū eſt ſm id qḋ exteri⁹ apparet. ſm tamē dei iudiciū qui corda rimat̄ pōt cōtingere ꝙ etiā in ꝓſperis obediētia aliqd de ſuo hn̄s nō ꝓpter hoc ſit minus laudabilis ſi. ſ. ꝓpꝛia volūtas obedientis nō minus deuote tendat ad impletioneꝫ precepti. ⁋ Ad. 4ᵘᵐ dicendum: ꝙ reuerentia directe reſpicit perſonā excellentem. ⁊ ideo ſm diuerſam rōneꝫ excellentie diuerſas ſpēs hꝫ. obedientia vero reſpicit p̄ceptū pſone excellētis. ⁊ iō nō eſt niſi vni⁹ rōnis: ſꝫ qꝛ pp reuerētiā pſone obediētia debet̄ ei⁹ p̄cepto: ꝯn̄s eſt ꝙ obediētia hoīs ſit eadē ſpē: ex diuerſis tn̄ ſpē cāis ꝓcedēs.

Ad tertium ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ obedientia ſit maxima virtutū. Dr̄. n. p̄ Reg. 15. Melior ē obediētia q̄ꝫ victime. ſꝫ oblatio victimaꝝ ptinet ad religionē q̄ ē potiſſima inter oēs virtutes morales vt ex ſupra dcis pꝫ. ğ obedientia eſt potiſſima iter oēs virtutes. ⁋ P̄. Greg. dic̄ vlti. moral̄. ꝙ obediētia ſola virtus eſt q̄ virtutes ceteras mēti iſerit: iſertaſqꝫ cuſtodit. ſed cā potior eſt effectu. ğ obediētia eſt potior oībus virtutibus. ⁋ P̄. Greg. dic̄ vlti. moral̄. ꝙ nunq̄ꝫ p obediētiā malū dꝫ fieri. aliqn̄ aūt p obiam bonū qḋ agimus itermitti dꝫ. ſed nō p̄termittit̄ aliqd niſi ꝓ meliori. ğ obia ꝓ q̄ p̄termittuntur bona aliaꝝ virtutū ē virtutib⁹ alijs melior. ⁋ Sed ꝯ ē ꝙ obia hꝫ laudē ex eo ꝙ ex charitate ꝓcedit. dic̄. n. Gre. vlti. moral̄. ꝙ obia nō ſeruili metu ſꝫ charitatis affectu ſeruanda ē: nō timore pene: ſꝫ amore iuſtitie. ğ charitas ē potior virtus q̄ꝫ obia. ⁋ R̄n̄º. dōm: ꝙ ſic pctm̄ ꝯſiſtit in hoc ꝙ hō contēpto deo ꝯmutabilibus bonis inheret: ita meritū virtuoſi actus ꝯſiſtit ecōtrario in hoc ꝙ hō cōtēptis bonis creatis deo inheret ſicut fini. finis aūt potior ē his que ſunt ad finē. Si vero bona creata ꝓpter hoc cōtēnant̄ vt deo ihereat̄: maior eſt laus virtutis ex hoc ꝙ deo inheret: q̄ꝫ ex hoc ꝙ bona terrena ꝯtēnit. ⁊ iō virtutes qbus deo ſꝫ ſe inheret̄. ſ. theologice ſunt potiores virtutib⁹ moralibus qbus aliqd terrenū ꝯtēnit̄ vt deo ihereat̄. Inter virtutes aūt morales tanto aliq̄ potior ē q̄ꝫto aliqs magis aliqd cōtēnit vt deo ihereat. Sūt aūt tria genera bonoꝝ humanorū q̄ hō pōt contēnere pp deū: quoꝝ īfimū ſunt exteriora bona. mediū aūt ſunt bona corporis. ſupremū aūt ſunt bona aīe iter que quodāmō p̄cipuū ē voluntas in q̄ntū. ſ. p volūtatē hō oībus alijs bonis vtit̄. ⁊ iō p ſe loquēdo laudabilior ē obediētie virtus q̄ pp deū ꝯtēnit ꝓpꝛiā volūtateꝫ q̄ꝫ alie ṽtutes morales que ꝓpter deū aliq̄ alia bona ꝯtēnūt. Un̄ Greg. dic̄ in vlti. moral̄. ꝙ obediētia victimis iure p̄ponitur: qꝛ per victimas aliena caro: per obedientiaꝫ vero voluntas propꝛia mactatur. vnde etiam quecūqꝫ alia virtutum opera ex hoc meritoria ſunt apud deuꝫ ꝙ fiunt vt obediatur voluntati diuine. nam ſiquis etiam martyriuꝫ ſuſtineret vel oīa ſua paupibus erogaret: niſi hoc ordinaret ad ipletionem diuine volūtatis qḋ recte ad obedientiā

pertinet:meritoria eſſe non poſſent:ſicut nec ſi fierent ſine
charitate que ſine obediētia eſſe nō pōt.dicit̄.n.p̄ª Joan.z.
ꝙ q dicit ſe noſſe deū ⁊ mādata eius nō cuſtodit mēdax ē.
qui aūt ſeruat v̄ba eius vere in hoc charitas dei pfecta eſt.
⁊ hoc id̄ eſt:q2 amicitia facit idē velle ⁊ nolle. ❡ Ad p̄ᵐ er/
go dōm:ꝙ obediētia ꝓcedit ex reuerētia q̄ exhibet cultuꝫ
⁊ honorē ſupiori:⁊ q̄ꝫtū ad hoc ſub diuerſis v̄tutibꝰ cōtinet̄
lꝫ ſm ſe cōſiderata ꝓut reſpicit rōnē p̄cepti ſit vna ſpecia/
lis v̄tus.inq̄ꝫtū ergo ꝓcedit ex reuerētia p̄latoꝝ cōtinetur
quodāmō ſub obſeruātia.inq̄ꝫtū v̄o ꝓcedit ex reuerentia
parētū ſub pietate.inq̄ꝫtū v̄o ꝓcedit ex reuerētia dei ſub re
ligione:⁊ ptinet ad deuotionē q̄ eſt p̄ncipalis actꝰ religiōis.
vn̄ ſm hoc laudabilius eſt obedire deo q̄ꝫ ſacrificiū offerre
⁊ etiā q2 in ſacrificio imolat̄ aliena caro.p obediētiā auteꝫ
ꝓpria volūtas:vt Greg.dicit.ſpāl'r tn̄ in caſu in quo loque/
batur Samuel:Melius fuiſſe Sauli obedire deo q̄ꝫ aialia
pinguia amalechitarū in ſacrificiū offerre ꝯ dei mādatuꝫ.
❡ Ad zᵐ dōm:ꝙ ad obediētiā ptinēt oēs actꝰ virtutū ꝓ/
ut ſunt in p̄cepto.inq̄ꝫtū ergo actus v̄tutū operant̄ cauſal'r
vel diſpoſitiue ad earū generationē ⁊ ꝯſeruationē:in tātuꝫ
dicit̄ ꝙ obediētia oēs v̄tutes mēti inſerit ⁊ coſtodit:nec tn̄
ſequit̄ ꝙ obediētia ſit ſimpl'r oībꝰ v̄tutibꝰ p̄oꝛ ꝓpter duo.
p̄ q2 lꝫ quidā actꝰ v̄tutis cadat ſub p̄cepto:pōt tn̄ aliqs im
plere actū v̄tutis nō attēdēs ad rōnē p̄cepti:vn̄ ſi aliq̄ v̄tus
ſit cuius obiectū ſit nāl'r p̄uſq̄ꝫ p̄ceptū:illa vtꝰ dicit̄ nāl'r p̄/
oꝛ q̄ꝫ obediētia:vt pꝫ de fide per quā nobis diuine auctori/
tatis ſublimitas innoteſcit:ex qua cōpetit ei ptās p̄cipiēdi.
zº q2 infuſio gr̄e ⁊ v̄tutū pōt ꝓcedere etiā tp̄e oēm actuꝫ
v̄tuoſuꝫ.⁊ ſm hoc neq̄ꝫ tp̄e neq̄ꝫ nā eſt obediētia oībꝰ aliis
v̄tutibꝰ prioꝛ. ❡ Ad ȝᵐ dōꝫ ꝙ duplex ē bonū. Quoddaꝫ
ad qd̄ faciēdū hō ex neceſſitate tenet̄:ſicut amare deū vel
aliqd hmōi:⁊ tale bonū nullo mō dꝫ ꝓpter obediētiā pre/
termitti.Eſt aūt aliud bonū ad qd̄ hō nō tenet̄ ex neceſſita
te:⁊ tale bonū dꝫ hō q̄nq̄ꝫ ꝓpter obediētiā p̄termittere ad
quā ex neceſſitate hō tenet̄:q2 nō dꝫ hō aliqd̄ bonū facere
culpā icurrēdo:⁊ tn̄ ſicut ibidē Greg.dicit:q ab vnoquoq̄ꝫ
bono ſubiectos vocat:neceſſe ē vt multa ꝯcedat ne obediē
tis mēs ſubito itereat ſi a bonis oībus repulſa penitus ieiu
net.⁊ ſic per obedientiam ⁊ per talia bona poteſt dānum
vnius boni recompēſare.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄.Videt̄ ꝙ nō in oībus
ſit deo obediendū.Dicit̄.n.Mat
thei.9.ꝙ dn̄s duobꝰ cecis curatis p̄cepit dicēs. Videte ne
quis ſciat.illi aūt exeūtes diffamauerūt eū per totā terraꝫ
illā.nec tn̄ ex hoc inculpant̄.ergo videt̄ ꝙ nō teneamur in
oībus obedire deo.❡ P̄. Nullus tenet̄ aliqd facere ꝯ v̄tu
tem.ſed inueniunt̄ q̄dā p̄cepta dei cōtra v̄tutē:ſicut p̄cepit
Abrahe ꝙ occideret filiū innocētē:vt habet̄ Gen̄.zz.Et iu
deis vt furarent̄ res egyptioꝝ:vt habet̄ Exo.xi.que ſūt ꝯ
iuſtitiā.⁊ Oſee ꝙ accipet mulierē adulterā qd̄ eſt ꝯ caſtita
tem.ergo nō in oībus eſt obediendū deo. ❡ P̄. Quicunq̄ꝫ
obedit deo cōformat volūtatē ſuā volūtati diuine ⁊ in vo/
lito.ſed nō q̄ꝫtuꝫ ad oīa tenemur cōformare volūtatē nr̄aꝫ
volūtati diuine in volito:vt ſupra habitū eſt. ergo nō in oī/
bus tenet̄ homo deo obedire. ❡ Sed ꝯ eſt qd̄ dicit̄ Exo.
z4.Oīa quecūq̄ꝫ locutꝰ eſt dn̄s facie mꝰ ⁊ erimus obedien
tes.❡ Rn̄º.dōꝫ:ꝙ ſicut ſupra dictū eſt ille qui obedit mo/
uetur per iperiū eius cui obedit:ſicut res nāles mouent̄ p
ſuos motores.ſicut autē deus eſt p̄mus motoꝛ oīuꝫ que na
turaliter mouent̄:ita etiā eſt p̄mus motoꝛ oīum volunta/
tum:vt ex ſupradictis pꝫ:⁊ ideo ſic̄ nāli neceſſitate oīa nā/
lia ſubduntur diuine motioni.ita etiā quadā neceſſitate iu
ſtitie oēs voluntates tenent̄ obedire diuino iperio. ❡ Ad
p̄mū ergo dōm: ꝙ dn̄s cecis dixit vt miraculū occultarēt:
nō quaſi intēdēs eos per virtutē diuini precepti obligare:
ſed ſicut Greg.dicit.19.moral. ſeruis ſuis ſeſe ſequentibus
exemplum dedit:vt ipſi quidē virtutes ſuas occultare de/
ſiderent.⁊ tamē vt alij eorū exēplo ꝓficiāt ⁊ ꝓdantur inui
ti.❡ Ad zᵐ dōꝫ:ꝙ ſicut deus nihil operat̄ contra naturaꝫ
quia hoc eſt natura vniuſcuiuſq̄ꝫ rei qd̄ in ea deus opat̄:vt
habet̄ in glo.ad Ro.xi.operat̄ tamē aliquid cōtra ſolituꝫ
curſuꝫ nāe:ita ēt deus nihil poteſt precipere cōtra virtuteꝫ
q2 in hoc p̄ncipal'r cōſiſtit v̄tus ⁊ rectitudo voluntatis hu/
mane ꝙ dei voluntati cōformetur ⁊ eius ſequat̄ imperiū:
q̄ꝫuis ſit cōtra conſuetū virtutis modū: hoc ſm ergo p̄ce/
ptum Abrae factuꝫ ꝙ filiū innocentē occideret nō fuit cō
tra iuſtitiā:quia deus eſt actoꝛ mortis ⁊ vite. ſimiliter nec
fuit cōtra iuſtitiā ꝙ mādauit iudeis vt res egyptioꝝ acci/
perent:q2 eius ſunt oīa:⁊ cui voluerit dat illa.ſil'r etiā non
fuit cōtra caſtitatē preceptuꝫ Oſee factū vt mulierē adul/
terā acciperet:quia ipſe deus eſt humane generatiōis oꝛdi
natoꝛ:⁊ ille eſt debitus modus mulieribus vtendi quē deꝰ
inſtituit.vn̄ pꝫ ꝙ predicti nec obediendo deo nec obedire
volendo peccauerunt.❡ Ad ȝᵐ dōꝫ:ꝙ ſi non ſemꝑ teneat̄
homo velle quod deus vult. ſemper tamen tenetur velle
quod deus vult eum velle:⁊ hoc homini precipue innote/
ſcit per preceptum diuinum.⁊ ideo tenetur homo in oībus
diuinis preceptis obedire.

Ad quintum ſic ꝓceditur.Videt̄ ꝙ ſubditi te/
neant̄ ſuis ſuperioꝛibus in omni/
bus obedire.Dicit enim apoſtolus ad Col.ȝ.Filij obedite
parētibꝰ ꝑ oīa:⁊ poſtea ſubdit:Serui obedite per oīa dn̄is
carnalibus.g̃ eadē rōne alij ſubditi debēt p̄latis ſuis i oī/
bꝰ obedire.❡ P̄. Prelati ſunt medij iter deuꝫ ⁊ ſubditos
ſm illud Deut.5.Ego ſequeſter ⁊ mediꝰ fui iter deū ⁊ vos
in tp̄e illo:vt annūciarē vobis verba eiꝰ. ſꝫ ab extremo in
extremū non ꝑuenit̄ niſi ꝑ medium.g̃ p̄cepta p̄lati ſunt re
putanda tanq̄ꝫ p̄cepta dei.Vn̄ ⁊ apl's dicit ad Gal.4. Sic
angelū dei excepiſtis me ſicut xp̄ꝫ ieſuꝫ.⁊.i.ad Theſſal.z.
Cum accepiſtis a nobis verbum auditus dei:accepiſtis id
non vt verbū hoīum:ſꝫ ſicut vere eſt verbū dei. g̃ ſicut hō
debet deo obedire in oībus:ita ⁊ prelatis.❡ P̄. Sicut re/
ligioſi ꝓfitendo vouent caſtitatē ⁊ pauptatē: ita ⁊ obediē/
tiā.ſed religioſus tenet̄ q̄ꝫtū ad oīa ſeruare caſtitatē ⁊ pau
pertatem.g̃ ſil'r q̄ꝫtum ad omnia tenet̄ obedire.❡ Sꝫ ꝯ ē
qd̄ d'r Actuū.5.Obedire opꝫ deo magis q̄ꝫ hoībꝰ. ſed q̄nq̄ꝫ
precepta prelatoꝝ ſunt ꝯ deuꝫ.g̃ non in oībus p̄latis ē obe
diendū.❡ Rn̄º.dōm:ꝙ ſicut dcm̄ ē:obediens mouet̄ ad
iperiū p̄cipientis q̄dam neceſſitate iuſtitie: ſicut res nālis
mouet̄ ex virtute ſui motoꝛis neceſſitate nāe. Cꝫ aūt aliq̄
res nālis non moueat̄ a ſuo motoꝛe pōt cōtingere dupl'r.
Vnoº ꝓpter ipedimētū qd̄ ꝓuenit ex fortioꝛi virtute al/
terius mouentis: ſicut lignuꝫ non comburit̄ ab igne ſi foꝛ
tioꝛ vis aque impediat. Alio mō ex defectu oꝛdinis mo/
bilis ad motoꝛem: quia ⁊ſi ſubijciatur eius actioni quan/
tum ad aliquid:non tamen quantum ad omnia: ſicut hu/
moꝛ quandoq̄ꝫ ſubijcitur actioni caloꝛis quantum ad cale
fieri:non tamen quantum ad exſiccari ſiue conſumi. Si/
militer ex duobus poteſt contingere ꝙ ſubditus ſuo ſupe/
rioꝛi non teneatur in omnibus obedire. Vno modo pro/
pter preceptum maioꝛis poteſtatis.Vt enim ad Ro.1ȝ.ſu
per illud.Qui reſiſtunt ipſi ſibi dānationē acquirunt dicit
Glo. Siquid iuſſerit curatoꝛ:nunquid eſt tibi faciendum
ſi contra proconſulem iubeat:ruſum ſiquid proconſul iu
beat ⁊ aliud imperatoꝛ:nunquid dubitatur illo contemp/
to illi eſſe ſeruienduꝫ:ergo ſi aliud imperatoꝛ aliud deus
iubeat:contento illo obtemperandum eſt deo. Alio mo/
do non tenetur inferior ſuo ſuperioꝛi obedire ſi ei aliquid
aliquid precipiat in quo ei non ſubdatur. dicit enim Se/
neca in.ȝ.de beneficijs.Errat ſiqs exiſtimat ſeruituteꝫ in
totum hoīem deſcendere. pars enim melioꝛ excepta eſt:
coꝛpoꝛa obnoxia ſunt ⁊ aſcripta dn̄is: mens quideꝫ eſt ſui

ſturis.⁊ ideo in his que pertinent ad interiorem motum voluntatis homo nõ tenet̃ homini obedire: ſed ſolum deo. tenetur aũt hõ homini obedire in his que exterius ꝑ corpus ſunt agenda: in qbus tñ ſm ea que ad naturã corporis pertinent hõ hoi obedire nõ tenet̃: ſed ſoluꝫ deo: qꝛ oẽs hoies natura ſunt pares: puta in his que ꝑtinẽt ad corporis ſuſtẽtationẽ ⁊ ꝓlis generationẽ. vñ non tenent̃ nec ſerui dominis nec filij parentibus obedire de matrimonio cõtrahendo: vel virginitate ſeruãda: aut aliquo alio hmõi. ſed in his que ꝑtinẽt ad diſpoſitionẽ actuũ ⁊ rerũ humanarũ tenet̃ ſubditus ſuo ſuperiori obedire ſm rõnẽ ſuperioritatis: ſicut milites duci exercitus in his que pertinẽt ad bellũ: ſeruus dño in his que ꝑtinẽt ad ſeruilia opa exequẽda filius patri in his que ꝑtinẽt ad diſciplinã vite ⁊ curã domeſticã: ⁊ ſic de alijs. ¶ Ad pᵐ ergo dõm: ꝙ hoc qꝺ aplˢ dicit intelligẽdum eſt ꝑ oĩa q̃tuꝫ ad illa q̃ ꝑtinẽt ad ius patrie vel dominatiue ptãtis. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: ꝙ deo ſubijcit̃ hõ ſimpliciter q̃tum ad oĩa ⁊ interiora ⁊ exteriora. ⁊ iõ in oĩbus ei obedire tenet̃. ſubditi autẽ nõ ſubijciunt̃ ſuis ſupiorib⁹ q̃tuꝫ ad oĩa. ſed q̃tũ ad aliqua determinate: ⁊ q̃tũ ad illa medij ſũt inter deũ ⁊ ſubditos. q̃tũ ad alia vero imediate ſubdunt̃ deo a quo inſtruunt̃ ꝑ legẽ nãleꝫ vel ſcriptã. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ religioſi obedientiã ꝓfitent̃ q̃tũ ad regularẽ cõuerſationẽ quã ſuis ꝑlatis ſubdunt̃. ⁊ ideo q̃tuꝫ ad illa ſola obedire tenent̃ que poſſunt ad regularẽ cõuerſationẽ pertinere. ⁊ hec eſt obediẽtia ſufficiẽs ad ſalutẽ. ſi autẽ etiã in alijs obedire voluerint hoc ꝑtinebit ad cumulũ perfectiõis dũ tamen illa nõ ſint cõtra deũ aut cõtra ꝓfeſſionẽ regule: qꝛ talis obediẽtia eſſet illicita. Sic ergo põt tripliciter obedientia diſtingui. vna ſufficiens ad ſalutẽ que. ſ. obedit in his ad que obligat̃. alia ꝑfecta que obedit in oĩbus licitis. alia indiſcreta que etiam in illicitis obedit.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ xpiani nõ teneantur ſecularibus poteſtatibus obedire: qꝛ ſup illud. Mat. 17. ergo liberi ſunt filij. dicit glo. Si in quolibet regno filij illius regis qui regno illi ꝑfert̃ ſũt liberi: tũc filij regis illi⁹ cui oĩa regna ſubdunt̃ in quolibet regno liberi eſſe debẽt: ſed xpiani per fidẽ xpi facti ſũt filij dei: ſm illud Joã. p. Dedit eis ptãteꝫ filios dei fieri his qui credũt in noie eius. ergo nõ tenent̃ ptãtib⁹ ſecularib⁹ obedire. ¶ P̃. Ad Ro. 7. dicit̃: Mortificati eſtis legi per corpus xpi. ⁊ loquit̃ de lege diuina veteris teſtamẽti: ſꝫ minor eſt lex humana per quã hoies ſecularibus ptãtib⁹ ſubduntur q̃ꝫ lex diuina veteris teſtamenti. ergo multomagis homines ꝑ hoc ꝙ ſunt facti mẽbra corpis xpi liberant̃ a lege ſubiectiõis qua ſecularib⁹ ꝓncipib⁹ aſtringebantur. ¶ P̃. Latronibus qui ꝑ violẽtiã opprimũt hoies obedire nõ tenent̃. ſꝫ Aug. dicit l. 4. de ciui. dei: Remota iuſtitia qd ſũt regna niſi magna latrocinia. cũ ergo dñia ꝓncipũ ſecularia plerũqꝫ cũ iniuſtitia exerceant̃: vel ab aliqua iniuſta vſurpatione ꝓncipatũ ſũpſerint: videt̃ ꝙ nõ ſit ꝓncipibus ſecularibus obediendũ a xpianis. ¶ Sed ꝯ eſt qꝺ dicit̃ ad Titum. 3. Ammone illos ꝓncipib⁹ ⁊ ptãtibus ſubditos eẽ. ⁊ i. Petri. 2. Subiecti eſtote omni humane creature ꝓꝑ deuꝫ: ſiue regi quaſi ꝓcellenti: ſiue ducibus tanq̃ꝫ ab eo miſſis. ¶ Rñ⁰. dõꝫ: ꝙ fides xpi eſt iuſtitie ꝓncipiũ ⁊ cauſa: ſꝫ illud Ro. 3. Juſtitia dei per fidẽ ieſu xpi. ⁊ iõ per fidẽ xpi nõ tollit̃ ordo iuſtitie ſed magis firmat̃. ordo aũt iuſtitie requirit vt inferiores ſuis ſupiorib⁹ obediãt. aliter enĩ nõ poſſet humanarũ rerũ ſtatũ cõſeruari. ⁊ iõ ꝑ fidẽ xpi nõ excuſant̃ fideles qn ꝓncipibus ſecularib⁹ obedire teneant̃. ¶ Ad pmũ ergo dõm: ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt: ſeruit⁹ qua hõ homini ſubijcit̃ ad corpus ꝑtinet nõ ad aĩam que libera manet. nũc autẽ in ſtatu huius vite per gratiã xpi liberamur a defectib⁹ aĩe. nõ aũt a defectibus corporis: vt pꝫ per aplm ad Ro. 7. qui dicit de ſeipſo: ꝙ mente ſeruit legi dei. carne autem legi peccati. ⁊ ideo illi qui ſunt filij dei per gratiã: liberi ſunt a ſpũali ſeruitute peccati: nõ aũt a ſeruitute corporali qua tẽporalibus dñis tenent̃ aſtricti: vt dicit glo. ſup illud. i. ad Thimot. 6. Quicũqꝫ ſunt ſub iugo ſerui ⁊c̃. ¶ Ad ſecũdũ dõm ꝙ lex vetus fuit figura noui teſtamẽti. ⁊ ideo debuit ceſſare veritate veniente. non auteꝫ eſt ſimile de lege humana per quã homo ſubijcitur homini. ⁊ tamen etiã ex lege diuina homo tenetur homini obedire. ¶ Ad tertium dicendum: ꝙ principibus ſecularibus intantũ homo obedire tenetur inq̃ꝫtum ordo iuſtitie requirit. ⁊ ideo ſi nõ habeãt iuſtuꝫ principatũ ſed vſurpatũ. vel ſi iniuſta precipiant: non tenentur eis ſubditi obedire niſi forte per accidens ꝓpter vitandũ ſcandalũ vel periculum.

¶ De inobedientia. Qõ. CV.

Deinde conſiderandum eſt de inobedientia. ¶ Et circa hoc queruntur duo. Primo vtrum ſit peccatum mortale. Secundo vtrũ ſit grauiſſimum peccatorum.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Ut ꝙ iobia ñ ſit peccatũ mortale. Omne enĩ pctm̃ eſt inobia vt pꝫ per diffinitionẽ Amb. ſupius poſitã. ſi g̃ inobediẽtia eſſet pctm̃ mortale. oẽ pctm̃ eſſet mortale. ¶ P̃. Greg. dic̃. 31. moral. ꝙ inobediẽtia orit̃ ex inani glĩa: ſed inanis gloria non eſt pctm̃ mortale. g̃ nec inobediẽtia. ¶ P̃. Tũc dr̃ aliqˢ eſſe inobediens qñ ſupioris ꝓceptũ nõ iplet. ſꝫ ſupiores multotiens ꝓcepta multiplicant q̃ vix aut nunq̃ꝫ oĩa poſſunt obſeruari. ſi g̃ inobedientia eſſet pctm̃ mortale: ſequeret̃ ꝙ homo nõ poſſet vitare mortale pctm̃: qꝺ ẽ iconueniẽs. nõ g̃ iobedientia eſt pctm̃ mortale. ¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ ad Ro. p. ⁊ 2. ad Thimot. 3. iter alia pctã mortalia cõputat̃ parẽtibus non obedientes. ¶ Rñ⁰ dõꝫ: ꝙ ſicut ſupra dcm̃ ẽ: pctm̃ mortale eſt qꝺ ꝯriatur charitati ꝑ quã eſt ſpũalis vita. charitate aũt diligit̃ deus ⁊ ꝓxim⁹. exigit aũt charitas dei vt ei⁹ mãdatis obediat̃: vt ſupra dcm̃ eſt: ⁊ ideo inobedienteꝫ eẽ diuinis preceptis eſt pctm̃ mortale quaſi diuine dilectiõi contrariũ. in ꝓceptis aũt diuinis continet̃ ꝙ etiã ſupiorib⁹ obediat̃. ⁊ ideo etiã inobediẽtia q̃ qs iobediens eſt ꝓceptis ſupiorũ eſt pctm̃ mortale q̃ſi diuine dilectioni ꝯriuꝫ: ſm illud ad Ro. 13. Qui ptãti reſiſtit: dei ordinatiõi reſiſtit. ꝯriatur inſuper dilectioni ꝓximi inq̃tuꝫ ſupiori ꝓximo ſubtrahit obedientiã quã ei debet. ¶ Ad pmũ g̃ dõm: ꝙ illa diffinitio Amb. datur de pctõ mortali qꝺ habet ꝑfectã pcti rõnẽ: peccatũ aũt veniale nõ eſt inobedientia: qꝛ non eſt ꝯ ꝓceptum: ſed preter ꝓceptũ. nec etiã oẽ pctm̃ mortale eſt inobedientia ꝓprie ⁊ ꝑ ſe loquẽdo: ſed ſolũ tũc qñ aliqˢ ꝓceptũ contẽnit: qꝛ ex fine morales actus ſpẽm hñt. cuꝫ aũt facit aliqd ꝯ preceptũ nõ ꝓꝑ ꝓcepti ꝯtẽptũ: ſed ꝓpter aliqd aliꝺ eſt inobedientia mãliter tantũ: ſed ꝑtinet formalr̃ ad aliã ſpẽm pcti. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: ꝙ inanis glĩa appetit manifeſtationẽ alicuius excellentie: ⁊ qꝛ videt̃ ad q̃dam excellentiã ꝑtinere ꝙ hõ ꝓceptis alteri⁹ nõ ſubdat̃: inde ẽ ꝙ inobediẽtia ex inani glĩa oritur. nihil aũt ꝓhibet ex pctõ veniali oriri mortale: cũ veniale ſit diſpoſitio ad mõtale. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ nullus obligat̃ ad impoſſibile. ⁊ ideo ſi tot precepta prelatus aliquis ingerat ſeu iniungat ꝙ ſubditus ea implere nõ poſſit: excuſatur a peccato. ⁊ ideo p̃lati abſtinere debent a multitudine ꝓceptorum.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ inobedientia ſit grauiſſimũ pctm̃. Dr̃ enĩ p Reg. 15. Quaſi pctm̃ ariolãdi ẽ repugnare. ⁊ quaſi ſcelus idolatrie nolle acqeſcere: ſꝫ idolatria eſt grauiſſimũ pctm̃ vt ſupra hitũ eſt. g̃ inobediẽtia eſt grauiſſimũ pctm̃. ¶ P̃. Illud pctm̃ dr̃ eſſe in ſpm̃ ſcm̃ ꝑ qꝺ tollunt̃ impedimenta peccati: vt ſupra dictum eſt: ſed per inobedientiaꝫ cõtẽnit

homo pceptū qđ maxim᷑ retrahit hoīez a peccando. ģ inobediētia eſt pctm̄ in ſpm̄ ſcm̄. ⁊ ita ē grauiſſimum pctm̄. ¶ P̄. Apl's dic̄ ad Ro. 5. ꝙ p vnius inobiaȝ pctōres multi ꝯſtituti ſunt: ſȝ cā videt᷑ eſſe potior effectu. ģ inobia videt᷑ eē grauiꝰ pctm̄ q̄ȝ alia q̄ ex ea cauſant᷑. ¶ Sȝ ꝯ̄ ē ꝙ grauiꝰ eſt ꝯtēnere pcipientē q̄ȝ pceptū. ſed q̄dam pctā ſunt ꝯ̄ ipaȝ pſonā pcipientis: ſicut pȝ de blaſphemia ⁊ homicidio. ģ inobia non eſt grauiſſimū pctm̄. ¶ Rn̄ᵒ. dōm: ꝙ non oīs inobia ē eq̄le pctm̄. Pōt. n. vna inobia eſſe grauior altera dupliciter. Uno mō ex pte pcipientis: q̄ȝuis eni oēm curam hō apponere debeat ad hoc ꝙ cuilȝ ſupiori obediat: tn̄ magis ē debitū ꝙ hō obediat ſupiori q̄ȝ iferiori ptāti. cuius ſignū ē ꝙ pceptū inferioris ptermittit᷑ ſi ſit pcepto ſupioris ꝯriūm. vn̄ ꝯn̄s eſt ꝙ q̄ȝto ſupior ē ille q precepit: tāto ei inobidientē eſſe ſit grauius. ⁊ ſic inobediētē eē deo ē grauiꝰ q̄ȝ inobedientē eſſe hoī. 2ᵒ ex pte pceptoꝶ. nō. n. pcipiens eq̄liter vult ipleri oīa q̄ mādat. magis eniȝ vnuſq̄ſq̄ precipiens vult finē q̄ȝ id qđ ē fini ppinquū. ⁊ iō tāto eſt inobia grauior q̄ȝto pceptū qđ qs pterit magis ē de itentōe illius q pcipit. Et in pceptis q̄dē dei manifeſtū ē ꝙ q̄ȝto pceptuȝ datur de meliori tanto eſt eius inobediētia grauior: q: cuȝ voluntas dei p ſe ferat᷑ ad bonū: q̄ȝto aliq̄d eſt melius tanto deꝰ vult illud magis ipleri. vnde q inobediēs eſt precepto de dilectione dei grauiꝰ peccat q̄ȝ q inobediens eſt precepto de dilectione primi. volūtas aūt hoīs non ſemp magis fert᷑ in melius. ⁊ iō vbi obligamur ex ſolo hoīs pcepto nō ē grauiꝰ pctm̄ ex eo ꝙ maiꝰ bonū pterit᷑: ſȝ ex eo ꝙ pterit᷑ illud qđ ē magis de itētione pcipiētis. Sic ģ opȝ ſm diuerſos inobie gradus diuerſis pctōꝶ gradibꝰ ꝯparare. nā inobia q̄ contēnit᷑ dei pceptū ex ipſa rōne inobie grauius ē pctm̄ q̄ȝ pctm̄ quo peccat᷑ in hoīem ſi ſecerneret᷑ inobediētia dei. ⁊ hoc ideo dico: q: q ꝯ̄ primū peccat ēt ꝯ̄ dei preceptū agit: ſi tn̄ in aliquo potiori pceptū dei ꝯtēneret adhuc pctm̄ grauiꝰ eēt. inobediētia aūt q̄ ꝯtēnitur preceptū hoīs leuior eſt pctō quo ꝯtēnitur ipſe pcipiēs: q: ex reuerentia pcipientis pcedere dȝ reuerentia pcepti. ⁊ ſilr pctm̄ qđ directe ptinet ad ꝯtemptū dei ſic̄ blaſphemia vel aliq̄d huiuſmodi. grauius ē etiā ſemota p itellectū inobedientia a pctō q̄ȝ eſſet illud pctm̄ in quo ꝯtēnitur ſolū dei preceptū. ¶ Ad pᵐ ģ dōm: ꝙ illa comparatio Samuelis non eſt eq̄litatis ſed ſimilitudinis: q: inobedientia redundat in ꝯtēptū dei ſicut ⁊ idolatria: licet idolatria magis. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ: ꝙ non oīs inobediētia eſt pctm̄ in ſpm̄ ſcm̄: ſed ſolū illa cui obſtinatio adhibet᷑. non. n. ꝯtemptus cuiuſcunq̄ qđ pctm̄ ipedit ꝯſtituit pctm̄ in ſpm̄ ſcm̄: alioqn cuiuſlȝ boni ꝯtēptus eēt pctm̄ in ſpm̄ ſcm̄: q: p qđlȝ bonū pōt hō ipediri a pctō. ſȝ bonoꝶ illoꝶ ꝯtēptꝰ facit pctm̄ in ſpm̄ ſcm̄ q directe ducūt ad pniam ⁊ remiſſionē pctōꝶ. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ pmū pctm̄ pmi parentis ex quo in oēs pctm̄ emanauit nō fuit iobediētia ſm ꝙ eſt ſpāle pctm̄: ſed ſupbia ex q̄ hō ad inobediētiā pceſſit. vn̄ apl's in verbis illis vr᷑ accipe inobedientiā ſm ꝙ gn̄aliter ſe hȝ ad oēm pctm̄.

¶ De grā ſiue gratitudine. Qō CVI.

DEinde ꝯſiderandū eſt de grā ſiue gratitudine. ¶ Circa grāȝ aūt q̄runt᷑ ſex. pᵒ vtꝶ grā ſit ſpālis v̄tus ab alijs diſtincta. 2ᵒ qs teneat᷑ ad maiores grāꝶ actiōes deo vtꝶ inocēs vel penitēs. 3ᵒ vtꝶ ſemp teneat᷑ hō ad gratias bn̄ficijs humanis reddendas. 4ᵒ vtrum retributio grāꝶ ſit differēda. 5ᵒ vtrum ſit menſuranda ſm acceptum bn̄ficium vel ſm dātis affectuȝ. 6ᵒ vtrum oporteat aliq̄d maius rependere.

Ad primum ſic pcedit᷑. Uidet᷑ ꝙ grā nō ſit virtus ſpālis ab alijs diſtīcta. Maxima. n. bn̄ficia a deo ⁊ a parētibꝰ accepimꝰ. ſȝ honor quem deo retribuimꝰ ptinet ad v̄tutē religiōis. honor aūt queȝ retribuimꝰ parētibus ptinet ad v̄tutē pietatis. ģ grā ſiue gratitudo non eſt v̄tꝰ ab alijs diſtincta. ¶ P̄. Retributio pportionalis ptinet ad iuſtitiā ꝯmutatiuā: vt pȝ p phm̄ in. 5. ethi. ſed grē reddunt᷑ vt retributio ſit: vt ibidē dr̄. ģ redditio grāꝶ qđ ptinet ad gratitudinē eſt actꝰ iuſtitie: nō ergo gratitudo ē ſpālis v̄tus ab alijs diſtīcta. ¶ P̄. Recompēſatio req̄rit᷑ ad amicitiā ꝯſeruādā: vt pȝ per phm̄ in. 8. ⁊ 9. ethi. ſed amicitia ſe hȝ ad oēs v̄tutes pp q̄s hō amat᷑. ģ grā ſiue gratitudo ad quā ptinet recōpēſare bn̄ficia nō eſt ſpālis v̄tus. ¶ Sȝ ꝯ̄ eſt qđ Tulliꝰ ponit grām gratū faciētez ſpālē iuſtitie partē. ¶ Rn̄ᵒ. dōm ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ ē ſm diuerſas cās ex qbꝰ aliq̄d debet᷑: neċe eſt diuerſificari debiti reddēdi rōnē: ita tn̄ ꝙ ſemp in maiori illud qđ minꝰ eſt ꝯtinet᷑. in deo aūt pᵒ ⁊ pncipalr̄ iuenit᷑ cā debiti eo ꝙ ipſe eſt pmū pnᵐ oīuȝ bonoꝶ nr̄oꝶ. ſcđario aūt in prē ꝙ ē primū nr̄e gn̄atiōis ⁊ diſcipline pnᵐ. 3ᵒ aūt in pſona q̄ dignitate pcellit ex q̄ cōia bn̄ficia pcedūt. 4ᵒ aūt in aliquo bn̄factore a quo aliq̄ pticularia ⁊ puata bn̄ficia pcepimꝰ p qbꝰ pticulariter ei obligamur. Q: ģ nō q̄cq̄d debemus deo vl̄ prī vl̄ pſone dignitate pcellēti: debemꝰ alicui bn̄factoꝶ a quo aliqđ pticlare bn̄ficiū recepimꝰ. inde ē ꝙ poſt religionē qua debitū cultū deo ipedimus: ⁊ pietatē q̄ colimus parentes: ⁊ obſeruantiam qua colimus perſonas dignitate pcellentes: eſt gratia ſiue gratitudo que benefactoribus grām recompenſat. ⁊ diſtiguit᷑ a pmiſſis v̄tutibus ſic̄ q̄lȝ poſteriorū diſtinguit᷑ a priori q̄ſi ab ea deficiēs. ¶ Ad pmū ģ dōm ꝙ ſic̄ religio ē q̄dā ſupexcellēs pietas: ita eſt ⁊ q̄dā excellens grā ſiue gratitudo. vn̄ ⁊ grāꝶ actio ad deū ſupra poſita eſt iter ea q̄ ad religionem pertinent. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ retributio pportionalis ptinet ad iuſtitiam ꝯmutatiuā q̄n̄ attēdit᷑ ſm debituȝ legale: puta ſi pacto firmet᷑ vt tātū p tāto retribuat᷑: ſȝ ad v̄tutem grē ſiue gratitudis retributio ptinet q̄ fit ex ſolo debito honeſtatis. quā. ſ. aliqs ſpōte facit. vn̄ ⁊ gratitudo eſt minꝰ grata ſi ſit coacta: vt Seneca dicit in lib. de beneficijs. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ ꝙ cū v̄a amicitia ſupra v̄tutē fundet᷑ q̄cquid eſt v̄tuti ꝯriū in amico eſt amicitie ipeditiuū: ⁊ q̄cq̄d eſt virtuoſuȝ eſt amicitie puocatiuū. ⁊ ſm hoc per recōpenſationē bn̄ficioꝶ amicitia cōſeruat᷑ q̄ȝuis recōpenſatio bn̄ficioꝶ ad virtutem gratitudinis ſpāliter pertineat.

Ad ſecundum ſic pcedit᷑. Uidet᷑ ꝙ magis teneat᷑ ad grās reddēdas deo inocens q̄ȝ penitēs. Quāto. n. aliqs maiꝰ donuȝ a deo pcepit: tanto magis ad grāꝶ actiōes tenet᷑: ſȝ maiꝰ eſt donū inocentie q̄ȝ iuſtitie reſtitute. ģ videt᷑ ꝙ magis teneat᷑ ad gratiaꝶ actionē inocēs q̄ȝ penitēs. ¶ P̄. Sic̄ bn̄factori debetur grāꝶ actio: ita ⁊ dilectio. ſȝ Augu. dic̄ in. 4. ꝯfeſ. Quis hoīum ſuā cogitans īfirmitatē audet viribꝰ ſuis tribuere caſtitatē atq̄ inocētiā ſuā vt minꝰ amet te q̄ſi minꝰ fuerit ei neceſſaria mīa tua donās pctā cōuerſis ad te: ⁊ poſtea ſubdit: ⁊ iō tantūdē imo ampliꝰ te diligat: q: p quē me videt tantis pctōꝶ meoꝶ languoribꝰ exui: p eū ſe videt tantis pctōꝶ lāguoribꝰ nō iplicari. ģ ēt magis tenet᷑ ad grām reddēdā inocēs q̄ȝ penitēs. ¶ P̄. Quanto gratuitū bn̄ficium eſt magis ꝯtinuatū tāto maior p eo debet᷑ grārum actio: ſȝ in inocēte magis ꝯtinuat᷑ diuine grē bn̄ficiū q̄ȝ i penitente. dic̄. n. Augu. ibidem. Grē tue deputo ⁊ mīe tue: q: pctā mea tāq̄ glaciē ſoluiſti. grē tue deputo ⁊ q̄cūq̄ nō feci mala. q̄d. n. facere nō potui: ⁊ omnia mihi dimiſſa eē fateor: ⁊ q̄ mea ſpōte feci mala: ⁊ q̄ te duce non feci. ģ magis tenet᷑ ad grāꝶ actiōes inocēs q̄ȝ penitēs. ¶ Sed ꝯ̄ eſt qđ dr̄ Luc. 7. Cui plus dimittit᷑ pl's diligit. ģ eadē rōne plus tenet᷑ ad grāꝶ actōes. ¶ Rn̄ᵒ. dōm ꝙ actio grāꝶ in accipiente reſpic̄ grām dātis. vnde vbi eſt maior grā ex parte dātis ibi req̄rit᷑ maior grāꝶ actio ex parte recipiētis. grā

aũt eſt q: gratis daẽ. Un duplr̃ põt eẽ ex pte dãtis maioꝛ gratia. Uno° ex q̃titate dati: ⁊ hoc mõ inocens teneẽ ad maioꝛes gr̃aꝝ actiões: q: maius donũ ei datur a deo ⁊ magis ↄtinuatũ ceteris paribus abſolute loquẽdo. Alio° pt dici maioꝛ gr̃a q: magis datur gratis. ⁊ ſ3 hoc magis tenetur ad gr̃aꝝ actiones penitens q̃3 inocens: q: magis gratis datur illud qđ ei datur a deo. cũ.n. eſſet dignus pena daẽ ei gr̃a: ⁊ ſic licet illud donũ qđ datur inocenti ſit abſolute ↄſideratũ maius: tñ donũ qđ datur penitenti eſt maius in ↄparatione ad ipſum: ſic etiã paruũ donũ paupi datu3 ẽ ei maius q̃3 diuiti magnũ. ⁊ q: actus circa ſingularia in his q̃ agenda ſunt magis ↄſideratur qđ eſt hic vel nunc tale: q̃3 quod eſt ſimplr̃ tale. ſicut ph̃s dicit i.3. ethi. de volũtario ⁊ inuoluntario. Et p hoc p3 rñſio ad obiecta.

Ad tertium ſic pcediẽ. Videẽ q hõ non teneatur ad gr̃aꝝ actiones oĩ hoĩ bñfacienti. Põt.n. aliqs ſibi benefacere: ſicut ⁊ ſibi ipſi nocere ſ3 illud Eccl'ia.14. Qui ſibi neq̃3 ẽ cui alij bon° erit: ſ3 hõ ſibiipſi non põt gr̃as agere: q: gr̃aꝝ actio videẽ tranſire ab vno in alteꝝ. ğ non oĩ bñfactori debeẽ gr̃aꝝ actio. ¶ P̃. Gr̃aꝝ actio eſt q̃da3 gr̃e recõpenſatio: ſ3 aliq̃ bñficia nõ cũ gr̃a dei danẽ: ſed magis cũ ↄtumelia ⁊ tarditate vel triſticia. ğ nõ ſemp bñfactori ſunt gr̃e reddẽde. ¶ P̃. Nulli debetur gr̃aꝝ actio ex eo q ſuã vtilitatẽ pcurat. ſed q̃nq3 aliqui aliq̃ beneficia dant ppter ſuam vtilitatẽ. ğ eis non debeẽ gr̃aꝝ actio. ¶ P̃. Seruo nõ debeẽ gr̃aꝝ actio: q: hoc ipm qđ eſt dñi ẽ. ſ3 q̃nq3 ↄtingit ſeruũ in dñm bñficiũ facere vl' bñficũ eẽ. ğ nõ oĩ bñfactori debeẽ gr̃aꝝ actio. ¶ P̃. Nll's teneẽ ad id qđ facere nõ põt honeſte ⁊ vtilr̃. ſ3 q̃nq3 ↄtingit q ille q bñficiũ tribuit ẽ in ſtatu magne felicitatis cui inutiliter aliqd recõpẽſareẽ p ſuſcepto bñficio. q̃nq3 ẽt ↄtingit q bñfactoꝛ mutaẽ de virtute in vitiũ. ⁊ ſic videtur q ei honeſte recõpenſari nõ põt. q̃nq3 ẽt ille q accepit bñficiũ paup eſt ⁊ oĩno recõpẽſare nõ põt. ğ videẽ q nõ ſemper teneaẽ hõ ad gr̃aꝝ recõpẽſationẽ. ¶ P̃. Nullus d3 p alio facere qđ ei nõ expedit: ſ3 ẽ ei nociuu3. ſ3 q̃nq3 ↄtingit q recompenſatio beneficij eſt nociua vel inutilis ei cui recompenſatur. ğ non eſt ſemp beneficiũ recompenſandu3 p gr̃aꝝ actionem. ¶ S3 ↄ eſt qđ dr̃.i. ad Theſſal. vlti. In omnib° gr̃as agite. ¶ Rñ°. dõm q omnis effectus naturaliter ad ſuam cauſam conuertitur. Unde Diony. dicit 3. cap. de diui. no. q deus omnia in ſe conuertit tanq̃3 oĩu3 cauſa. ſemper enim oportet q effectus oꝛdinetur ad fine3 agentis. manifeſtum eſt autem q benefactoꝛ inquantum huiuſmodi eſt cauſa bñficiati. ⁊ iõ naturalis oꝛdo requirit vt ille q ſuſcepit bñficiũ p gr̃aꝝ recõpẽſationẽ ↄuertaẽ ad bñfactoꝛẽ ſm modũ vtriuſq3: ⁊ ſicut de pr̃e dcm̃ ẽ: ſupra bñfactori qdẽ inq̃3tũ huiuſmodi debeẽ honoꝛ ⁊ reuerẽtia eo q h3 rõnẽ pncipij. ſ3 p accñs debeẽ ei ſubuẽtio vel ſuſtentatio ſi idigeat. ¶ Ad pmũ ğ dõm q ſicut Seneca diẽ in li. de bñficijs q ſicut nõ eſt liberal' q ſibi donat: nec clemẽs q ſibi ignoſcit: nec miſericoꝛs q malis ſuis tangiẽ: ſ3 q alijs: ita ẽt nemo ſibiipſi bñficiu3 dat: ſ3 nãe ſue paret q̃ mouet ad refutãda nociua ⁊ ad appetẽda pficua. vñ in his q̃ ſũt ad ſeipm nõ h3 locũ gratitudo ⁊ igratitudo: non.n. põt hõ ſibi aliqd denegare niſi ſibi retinẽdo metaphoꝛice: tñ illa q̃ ad alteꝝ ppꝛie dicunẽ accipiunẽ in his q̃ ſũt ad ſeip3: ſicut de iuſtitia ph̃s diẽ in.5. ethi. inq̃3tũ. ſ. accipiunẽ diuerſe partes hoĩs ſicut diuerſe pſone. ¶ Ad ſcđ3 dđ3 q boni animi ẽ vt magis attẽdat ad bonũ q̃3 ad malũ. ⁊ iõ ſi aliqs bñficiũ dedit nõ eo mõ quo debuit: nõ oĩo d3 recipiẽs a gr̃aꝝ actione ceſſare: min° tñ q̃3 ſi mõ debito pſtitiſſet: q: ẽt bñficiu3 min° eſt: q: vt Seneca diẽ in li. de bñficijs multu3 celeritas fecit: multũ abſtulit moꝛa. ¶ Ad tertiũ dõm q ſicut Seneca diẽ in.6. de bñficijs: multũ itereſt vtꝝ aliqs bñficiũ nobis det ſua cã: an ſua ⁊ nr̃a. ille q totus ad ſe ſpectat ⁊ nobis pdeſt: q: ⁊ aliter ſibi pdeſſe nõ põt: eo mihi loco habẽdus vr̃ quo q pecoꝛi ſuo pabulũ pſpicit: ſi me in ↄſoꝛtium admiſerit ſi duos cogitauit: igratus ſum ⁊ iniuſt° niſi gaudeo hoc illi pfuiſſe qđ pderat mihi: ſũme malignitatis eſt nõ vocare hoc bñficiũ niſi qđ dantẽ aliquo icomodo afficit. ¶ Ad 4.m dđ3 q ſicut Seneca diẽ in.3. de beneficijs: q̃3diu ſeru° pſtat qđ a ſuo exigi ſolet: miſteriũ eſt. vbi pluſq̃3 a ſuo neceẽ eſt: bñficiũ ẽ. nõ.n. in affectũ amici tranſit: ſi tñ tranſit: icipit vocari bñficiũ. ⁊ iõ ẽt ſuis vltra debitum faciẽtib° gr̃e ſũt exhibẽde. ¶ Ad 5.m dõm q ẽt paup igratus nõ ẽ ſi faciat qđ poſſit. ſicut.n. bñficiũ magis in affectu ↄſiſtit q̃3 in affectu: ita ẽt recõpẽſatio magis in affectu ↄſiſtit. vñ Seneca diẽ in.2. de bñficijs. Qui grate bñficiũ accipit pmã ei° pẽſionẽ ſoluit. q̃3 grate aũt ad nos bñficia puenerint idicem° effuſis affectib°: qđ nõ ipſo tñ audiente: ſ3 vbiq3 teſtemur. ⁊ ex hoc p3 q q̃3tũcunq3 in felicitate exñti põt recõpẽſatio bñficij fieri p exhibitionẽ reuerentie ⁊ honoꝛis. Uñ ph̃s diẽ in.8. ethi. q ſuperexcellẽti qdem h3 fieri honoꝛis retributio: idigẽti aũt retributio lucri. Et Seneca diẽ in.6. de bñficijs. Multa ſũt p q̃ qcqd debem° reddere ⁊ felicib° poſſum° fidele cõſiliũ: aſſidua ↄuerſatio: ſmo cõis: ⁊ ſine adulatõe iocũdus. ⁊ iõ nõ oꝫ vt homo optet idigentiã ei° ſeu miſeriã q bñficiu3 dedit ad hoc q bñficiũ recõpẽſeẽ: q: vt Seneca diẽ in.6. de beneficijs. ſi hoc ei optares cui° nullũ bñficiũ haberes ihumanũ erat votũ: quãto ihumani° ei optas cui bñficiũ debes. Si aũt ille q bñficiũ dedit in pei° mutatus ẽ: d3 tñ ſibi fieri recõpenſatio ſm ſtatũ ipſi°: vt. ſ. ad vtutẽ reducaẽ ſi ſit poſe. ſi aũt ſit inſanabilis pp malitiã: tũc alter eſt effectus q̃3 pus erat. ⁊ iõ nõ debeẽ ei recõpẽſatio bñficij ſicut pus: ⁊ tñ q̃3tũ fieri põt ſalua honeſtate memoꝛia d3 haberi pſtiti bñficij vt p3 p ph̃m in.6. ethi. ¶ Ad 6.m dõm q ſicut dcm̃ ẽ recõpẽſatio bñficij pcipue pẽdet ex affectu. ⁊ iõ eo mõ d3 recõpẽſatio fieri quo magis ſit vtilis. ſi tñ poſtea per ei° incuriã i dãnũ ipſi° vertaẽ: nõ iputaẽ recõpẽſanti: vt Seneca diẽ in.6. de beneficijs: reddendu3 mihi eſt nõ ſeruandum cui reddidero tenendum.

Ad quartum ſic pcediẽ. Videẽ q hõ debeat ſtatim bñficiũ recõpẽſare. Illa.n. q̃ debem° ſine certo termĩo tenemur reſtituere ad ſtatĩ: ſ3 nõ eſt aliqs termin° pſcriptus recõpẽſatiõi bñficioꝝ: q̃ tñ cadit ſub debito vt dcm̃ eſt. ğ teneẽ hõ ſtati bñficiũ recõpenſare. ¶ P̃. Quãto aliqđ bonũ ſit ex maioꝛi animi feruoꝛe tanto vr̃ eẽ laudabili°: ſ3 ex feruoꝛe animi vr̃ pcedere q hõ nullas moꝛas adhibeat in faciẽdo qđ d3. ğ vr̃ eſſe laudabili° q ſtatim hõ bñficiũ reddat. ¶ P̃. Seneca dicit in.2. de bñficijs q ppꝛiũ bñfactoꝛis ẽ libẽter ⁊ cito facere: ſ3 recõpenſatio d3 bñficiũ adeq̃re. ğ d3 ſtati recõpẽſare. ¶ S3 ↄ ẽ qđ Seneca diẽ in.3. de bñficijs. Qui feſtinat reddere nõ aiu3 h3 grati hoĩs ſed debitoꝛis. ¶ Rñ°. dõm q ſicut in bñficio dãdo duo ↄſideranẽ. ſ. affectus ⁊ donũ: ita ẽt hec duo ↄſideranẽ in recõpẽſatõe bñficij: ⁊ q̃3tũ qdẽ ad affectũ recõpẽſatio ſtati3 fieri d3. Uñ Seneca dicit in.2. de bñficijs. Uis reddere bñficiũ accipe benigne. Quãtũ aũt ad donũ d3 qdẽ expectari tp̃s quo recõpenſatio ſit bñfactoꝛi opoꝛtuna. Si aũt nõ ↄueniẽti tẽpoꝛe ſtatim velit aliqs mun° p munere reddere: nõ videẽ eẽ virtuoſa recõpẽſatio: vt.n. Seneca diẽ in.4. de bñficijs. Qui nimis cito cupit ſoluere inuit° d3: ⁊ q inuit° d3 igratus ẽ. ¶ Ad pmũ ğ dđ3 q debitũ legale eſt ſtati3 ſoluẽdũ: alioquin nõ eẽt ↄſeruata iuſtitie eq̃litas ſi vn° retineret rẽ alterius abſq3 ei° volũtate: ſ3 debitũ moꝛale depẽdet ex honeſtate debẽtis. ⁊ iõ op3 reddi debito tẽpoꝛe ſm q exigit rectitudo vtutis. ¶ Ad 2.m dđ3 q feruoꝛ voluntatis nõ ẽ virtuoſus ſi nõ ſit rõne oꝛdinatus. ⁊ iõ ſi aliqs ex feruoꝛe aĩ pꝛeoccupet debitũ tp̃s: nõ erit laudãdus. ¶ Ad 3.m dõm

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ꝙ beneficia etiā ſunt opportuno tꝑe dāda:⁊ tunc nō ē amplius tardandū cū opportunū tēpus aduenerit. ⁊ idē etiaꝫ obſeruari opꝫ in bñficioꝝ recōpenſatione.

Ad quintum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ beneficioꝝ recōpenſatio nō ſit attēdenda ſm affectum beneficiantis. ſꝫ ſm effectū. Recōpēſatio. n. beneficijs debet̃. ſꝫ bñficiū in effectu ꝯſiſtit vt ipm nomē ſonat. ḡ recōpenſatio dꝫ attendi ſm effectū. ¶ P̄. Grā q̄ recōpenſat bñficia ē ps iuſtitie. ſꝫ iuſtitia reſpicit eq̄litatē dati ⁊ accepti. ḡ in grāꝝ recōpenſatiōe attēdendus eſt magis effectus q̄ꝫ effectus bñficiantis. ¶ P̄. Nullus pōt attēdere ad id qđ ignorat: ſꝫ ſolus deꝰ cognoſcit iteriorē affectuꝫ. ḡ nō pōt fieri grē recōpenſatio ſm affectū. ¶ Sed contra ē ꝙ Seneca dic̃ in. p̊. de bñficijs. Nōnunq̄ꝫ magis nos obligat q dedit parua magnifice q exiguū tribuit: ſꝫ libēter. ¶ Rñ°. dōꝫ: ꝙ recōpenſatio beneficij pōt ad tres v̄tutes ptinere. ſ. ad iuſtitiā: ad grāꝫ: ⁊ ad amicitiā. Ad iuſtitiā q̄dē ptinet qñ recōpēſatio hꝫ rōnē debiti legalis ſic̃ in mutuo ⁊ alijs hūiſmodi: ⁊ in tali recōpēſatio dꝫ attēdi ſm q̄ꝫtitatē dati. Ad amicitiā aūt ptiet recōpēſatio beneficij: ⁊ ſilr̃ ad virtutē grē ſm ꝙ hꝫ rōnē debiti moral' alr̃ tamē ⁊ alr̃. nā in recōpenſatōe amicitie dꝫ reſpectū hr̃i ad amicitie cām. vnde in amicitia vtilis dꝫ recompenſatio fieri ſm vtilitatem quam quiſq̄ꝫ ex beneficio conſecutus eſt. in amicitia autem honeſti debet in recompenſatione haberi reſpectꝰ ad electionem ſiue ad affectum dantis: q2 hoc p̄cipue requiritur ad virtutem: vt dicit̃ in. 8. ethicoꝝ. ⁊ ſilr̃ q2 gratia reſpicit beneficiū ſm ꝙ eſt gratis impēſum: qđ q̄dem ptinet ad affectū. iō ēt gratie recōpenſatio attēdit magis affectū dantis q̄ꝫ effectū. ¶ Ad p̊m ḡ dōꝫ ꝙ oīs actus moralis ex voluntate dependet. vnde beneficium ſm ꝙ eſt laudabile prout ei gratie recompenſatio debetur mālīter q̄deꝫ cōſiſtit in effectu: ſed formaliter ⁊ principaliter in volūtate. Unde Seneca dicit in p̊mo de beneficijs. Beneficiuꝫ nō in eo quod fit aut datur conſiſtit: ſed in ipſo dantis aut faciētis animo. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ gratia eſt pars iuſtitie nō quidem ſicut ſpecies generis: ſed per quandam reductionem ad genus iuſtitie: vt ſupra dictum eſt. vnde non dꝫ ꝙ eadem ratio debiti attēdatur in vtraq̄ꝫ virtute. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ affectum hominis per ſe quideꝫ ſolus deus videt. ſed ſm ꝙ per aliqua ſigna manifeſtatur poteſt etiam ipm homo cognoſcere. ⁊ hoc mō affectus beneficiantis cognoſcitur ex ipſo modo quo beneficiuꝫ retribuit̃: puta q2 gaudenter ⁊ ꝓmpte aliq̄s beneficiū ipendit.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ nō oporteat aliquē plus exhibere in recōpēſatiōe q̄ꝫ ſuſceperit in bñficio. Quibuſdā. n. ſic̃ parētibꝰ nec ēt equalis recōpēſatio fieri pōt: ſicut phs dic̃ in. 8. ethi. ſꝫ v̄tus nō conat̃ ad ipoſſe: nō ḡ grē recōpēſatio tendit ad aliq̄d maiꝰ. ¶ P̄. Si aliq̄s plus recōpenſat q̄ꝫ in bñficio acceperit ex hoc ipſo q̄ſi aliquid de nouo dat. ſꝫ ad bñficiū de nouo datum tenet̃ hō grāꝫ recōpenſare. ḡ ille q p̊ bñficiū dederat tenebit̃ aliq̄d maius recōpēſare: ⁊ ſic ꝓcederet̃ in īfinitū: ſꝫ v̄tus nō conat̃ ad īfinitū: q2 īfinitū aufert nām boni: vt dr̃ in. 2. metaphy. ergo grē recōpēſatio nō dꝫ excedere acceptū bñficiū. ¶ P̄. Iuſtitia in eq̄litate ꝯſiſtit: ſꝫ maiꝰ eſt q̄dā eq̄litatis exceſſus: cū ḡ in q̄lꝫ v̄tute exceſſus ſit vitioſus: vr̃ ꝙ recōpēſare aliqđ maius accepto bñficio ſit vitioſum ⁊ iuſtitie oppoſitū. ¶ Sꝫ ꝯ̄ eſt qđ phs dic̃ in. 5. ethi. Refamulari dꝫ ei q grām fecit ⁊ rurſum ipm recipe: qđ q̄dem fit dū aliq̄d maius retribuit̃. ḡ recōpenſatio dꝫ tēdere ad hoc ꝙ aliq̄d maiꝰ faciat. ¶ Rñ° dōm ꝙ ſic̃ dcm̃ eſt recōpenſatio grē reſpicit bñficium ſm volūtatē benefacientis in quo q̄dem p̄cipue hoc cōmendabile videtur ꝙ gratis bñficium cōtulit ad qđ nō tenebat̃. ⁊ iō q beneficium accepit ad hoc obligat̃ ex debito honeſtatis: vt ſilr̃ ali

quid gratis ipendat. nō aūt videt̃ gratis aliq̄d ipēdere niſi excedat q̄ꝫtitatē accepti bñficij: q2 q̄ꝫdiu recōpenſat minus vl' eq̄le nō videt̃ facere gratis: ſꝫ reddere qđ accepit. ⁊ iō gratie recōpenſatio ſemꝑ tēdit vt pro ſuo poſſe aliq̄d maius retribuat. ¶ Ad p̊mū ḡ dōm ꝙ ſicut dcm̃ eſt: in recōpenſatōe bñficij magis eſt cōſiderandꝰ affectus q̄ꝫ effectus. ſi ergo ꝯſideremꝰ effectū bñficij qđ filius a parētibꝰ accepit. ſ. eſſe ⁊ viuere: nihil eq̄le filius recōpenſare pōt vt phs dicit. ſi aūt attendamꝰ ad ipam volūtatē dantis ⁊ retribuentis: ſic pōt filius aliq̄d maius patri retribuere vt Seneca dic̃ in. 3. de bñficijs. ſi tñ nō pōt ſufficeret ad gratitudinē recōpenſandi voluntas. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ debitum gratitudis ex charitate deriuat̃: q̄ quāto plus ſoluit̃ tanto magis debet̃: ſm illud ad Ro. 13. Nemini q̄cq̄ꝫ dēbeatis niſi vt inuicē diligatis. ⁊ iō nō eſt icōueniens ſi obligatio gratitudis interminabilis ſit. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ ſicut in iuſtitia q̄ eſt virtꝰ cardinalis attēdit̃ equalitas reꝝ: ita in gratitudīe attēdit̃ eq̄litas volūtatū: vt. ſ. ſic̃ ex ꝓmptitudine volūtatis bñficiū aliq̄s exhibuit ad qđ nō tenebat̃: ita ēt ille q ſuſcepit bñficiū aliq̄d ſupra debitū recōpēſet.

¶ De ingratitudine. Qō. CVII.

DEinde conſiderandū eſt de igratitudine. ¶ Et circa hoc q̄runt̃ q̄tuor. p̊ vtꝝ ingratitudo ſemꝑ ſit pctm̄. 2° vtrū ingratitudo ſit peccatum ſpāle. 3° vtrum oīs ingratitudo ſit peccatuꝫ mortale. 4° vtꝝ ingratis ſint beneficia ſubtrahenda.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ingratitudo nō ſemꝑ ſit pctm̄. Dicit. n. Seneca in. 2. de bñficijs: ꝙ igratus eſt q nō reddit bñficiuꝫ. ſed q̄nq̄ꝫ aliq̄s nō poſſet recōpenſare bñficiū niſi peccādo: puta ſi auxiliatus ē hoi ad peccādū: cū ergo abſtinere a peccato nō ſit pctm̄: videt̃ ꝙ igratitudo nō ſemꝑ ſit peccatū. ¶ P̄. Oē pctm̄ eſt in ptāte peccātis: q2 ſm Aug. nullꝰ peccat in eo qđ vitare nō pōt: ſed q̄nq̄ꝫ nō eſt in ptāte peccantis igratitudinē vitare: puta cū nō hēat: vñ reddat obliuio ēt nō eſt in ptāte nr̃a: cuꝫ tñ Seneca dicit in. 3. de bñficijs ꝙ igratiſſimus oīuꝫ ē q oblitꝰ ē. ḡ igratitudo nō ſemꝑ eſt pctm̄. ¶ P̄. Nō vr̃ peccare q non vult aliq̄d debere: ſm illud apl'i ad Ro. 13. Nemini q̄cq̄ꝫ dēbeatis. ſꝫ q iuitus dꝫ igratus ē: vt Seneca dicit in. 4. de beneficijs. ḡ nō ſemꝑ igratitudo eſt pctm̄. ¶ Sꝫ ꝯ̄ eſt ꝙ. 2. ad Thimo. 3. igratitudo cōnumerat̃ alijs pctis: cū dr̃. Parētibꝰ nō obedientes: ingrati: ſceleſti. ¶ Rñ°. dōꝫ ꝙ ſicut dcm̃ eſt: debitum gratitudis eſt qđdā debitū honeſtatis quā v̄tus reqrit. ex hoc aūt aliq̄d ē pctm̄ qđ repugnat v̄tuti. vnde manifeſtū eſt ꝙ oīs igratitudo ē pctm̄. ¶ Ad p̊mū ḡ dōm ꝙ gratitudo reſpicit beneficiū. ille aūt q alicui auxiliat̃ ad peccādū nō cōfert beneficiū ſꝫ magis nocumētū. ⁊ iō nō debet̃ grārū actio ei: niſi forte ꝑ voluntatē ſi ſit deceptꝰ duꝫ credidit adiuuare ad bonū adiuuit ad peccādū. ⁊ tūc nō debet̃ talis recōpenſatio vt adiuuet̃ ad peccādū: q2 hoc nō eſſet recōpēſare bonū: ſꝫ malū: qđ ꝯ̄riat̃ gratitudini. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ nullus ꝑ ipotentiā reddendi ab igratitudine excuſat̃: ex quo ad debitū gratitudinis reddendū ſufficit ſola volūtas vt dcm̄ eſt. obliuio aūt bñficij ad igratitudinē ptinet: nō q̄dē illa q̄ ꝓuenit ex nāli defectu q nō ſubiacet volūtati: ſꝫ illa q̄ ex negligētia ꝓuenit vt. n. dicit Seneca in. 3. de beneficijs. Apparet illū nō ſepe de reddēdo cogitaſſe cui obrepſerit obliuio. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ debitū gratitudinis ex debito amoris deriuat̃ a quo nullus dꝫ velle abſolui. vnde ꝙ aliq̄s iuitus hoc debitū debeat videt̃ ꝓuenire ex defectu amoris ad eū q beneficiū dedit.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ingratitudo nō ſit ſpāle pctm̄. Quicūq̄ꝫ

eniꝫ peccat:ꝯ deū agit q eſt ſumm⁹ bn̄factoꝛ: ſꝫ hoc ptinet ad īgratitudinē.ḡ īgratitudo eſt ſpāle pctm̄. ¶ P̄. Nullū ſpāle pctm̄ ſub diuerſis pctōꝝ generib⁹ ꝯtineť.ſed ſub diuerſis pctōꝝ generib⁹ pōt aliqs eē īgratus:puta ſiqs bn̄factoꝛi detrahat:ſiqs fureť vel aliqd aliud huiuſmodi ꝯ eū ꝯmittat.ḡ īgratitudo nō eſt ſpāle pctm̄. ¶ P̄. Seneca diť in.3.de beneficijs. Jngrat⁹ ē q diſſimulat:īgratus ē q non reddit:ꝛ īgratiſſim⁹ oīum q oblit⁹ ē.ſꝫ iſta nō videntur ad vnā peti ſpēꝫ ptinere.ḡ īgratitudo nō ē ſpāle.pctm̄. ¶ Sꝫ ꝯ ē ꝙ īgratitudo opponiť gratitudini ſiue grē que ē ſpālis virtus.ḡ ē ſpāle pctm̄. ¶ Rn̄º. dōꝫ:ꝙ oē vitiū ex defectu v̄tutis noīatur qō magis virtuti opponiť: ſiť illiberalitas magis opponitur liberalitati q̄ꝫ pdigalitas.pōt aūt virtuti gratitudīs aliqō vitiū opponi p exceſſuꝫ:puta ſi recōpenſatio beneficij fiat:vel p qbus non dꝫ:vel citi⁹ q̄ꝫ dꝫ vt ex dictis pꝫ.ſꝫ magis opponiť gratitudini vitiū qō eſt p defectū:qꝛ virt⁹ gratitudinis:vt ſupra bitum ē in aliqd ampli⁹ tendit.ꝛ iō ppe īgratitudo noīať ex gratitudinis defectu. oīs aūt defect⁹ipſi⁹actus ſeu puatio ſpēm ſortiť ſm̄ bituꝫ oppoſitū:differūt enim cecitas ꝛ ſurditas ſm̄ dr̄iam viſus ꝛ auditus. Unde ſiť gratitudo vel grā eſt vna ſpālis virtus:ita etiā ingratitudo eſt vnum ſpāle pctm̄:hꝫ tamen diuerſos gradus ſm̄ ordinē eoꝝ q̄ ad gratitudinē requiruntur in quo pm̄ū ē ꝙ homo acceptū beneficiū recognoſcat 2ᵐ eſt ꝙ laudet ꝛ gratias agat. 3ᵐ ē ꝙ retribuat p loco ꝛ tpe ſꝫ ſuā facultatē.ſꝫ qꝛ qō ē vltimū in generatiōe ē pᵐ in reſolutione.ideo pm̄us īgratitudinis gradus ē vt hō beneficiū nō retribuat.ſcōs ē vt diſſimulet q̄ſi non demonſtrans ſe beneficiū accepiſſe.3ᵐ ꝛ grauiſſimū ē ꝙ nō recognoſcat ſiue p obliuionē ſiue quocūq₃ alio⁹.ꝛ qꝛ in affirmatiōe oppoſita itelligiť negatio:iō ad p⁹ īgratitudis gradū ptinet ꝙ aliqs retribuat mala p bonis.ad 2ᵐ ꝙ beneficiū vitupet.ad 3ᵐ ꝙ bn̄ficiū q̄ſi maleficiū reputet. ¶ Ad p⁹ ḡ dōm:ꝙ in quolꝫ pctō ē mālis īgratitudo ad deū:iq̄ꝫtū.ſ.facit hō aliqd qō pōt ad īgratitudinē ptinere.formalr̄ aūt īgratitudo ē quādo actualr̄ beneficiū ꝯtēniť. ꝛ hoc ē ſpāle pctm̄. ¶ Ad 2ᵐ dōm:ꝙ nihil phibꝫ formalē rōnē alicui⁹ ſpālis peti ī plurib⁹ pctōꝝ generib⁹ mālr̄ iueniri. ꝛ ſꝫ hoc in multis generib⁹ pctōꝝ iueniť īgratitudis rō. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ illa tria non ſunt diuerſe ſpecies ſed diuerſi gradus vnius ſpecialis peccati.

Ad tertium ſic pcediť. Uidetur ꝙ ingratitudo ſemper ſit pctm̄ moꝛtale. Deo eniꝫ maxime dꝫ aliquis eſſe gratus.ſed peccādo venialiter hō nō eſt ingratus deo:aliogn oēs hoīes eſſent ingrati. ḡ nulla īgratitudo eſt pctm̄ veniale. ¶ P̄. Ex hoc aliqō pctm̄ eſt moꝛtale qō ꝯriať charitati:vt ſupra dcm̄ eſt:ſꝫ īgratitudo ꝯriať charitati ex q̄ pcedit debitū gratitudis:vt ſupra dictum eſt.ḡ ingratitudo ſemp eſt pctm̄ moꝛtale. ¶ P̄. Seneca diť in.2.de bn̄ficijs. Hec bn̄ficij eſt lex: alť ſtatiꝫ obliuiſci dꝫ dati:alter memō eē accepti:ſꝫ pp hoc vr̄ dꝫ obliuiſci vt lateat eū pctm̄ recipiētis ſi ꝯtingat eū eē īgratū: qō nō opoꝛteret ſi īgratitudo eēt leue pctm̄.ḡ ingratitudo ſemp eſt pctm̄ moꝛtale. ¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ nulli eſt dāda via peccādi moꝛtalr̄:ſꝫ ſicut Seneca diť ibidē:īterdū q īnuatur fallēdus ē vt hēat:nec a quo acceperit ſciat: qō vr̄ viā īgratitudis recipiēti pbere.ḡ ingratitudo nō ſemp ē pctm̄ moꝛtale. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ ſiť ex ſupra dictis pꝫ:īgratus dr̄ aliqs duplr̄. Uno⁹ per ſolā omiſſionē:puta qꝛ nō recognoſcit vel nō laudat vel nō retribuit vices pro bn̄ficio accepto:ꝛ hoc nō ſemp ē pctm̄ moꝛtale:qꝛ vt ſupra dcm̄ ē:debitum gratitudis ē vt hō ēt aliqd ſpāliter tribuat ad qō nō teneť.ꝛ iō ſi illud ptermittit nō peccat moꝛtalr̄:eſt tn̄ peccatū veniale:qꝛ hoc pueniť ex negligētia q̄dā aut ex aliq̄ indiſpōne hoīs ad v̄tutē.pōt tn̄ ꝯtigere ꝙ ēt talis ingratitudo ſit moꝛtale pctm̄ vel pp iteriorē ꝯtēptū: vl̄ ēt ppter ꝯditionē eius qō ſubtrahiť qō ex neceſſitate debeť bn̄ficio ſiue ſimplr̄ ſiue in aliquo nec̄citatis caſu. Alio⁹ dr̄ aliquis īgrat⁹:qꝛ nō ſolū ptermittit iplere gratitudis dbitū: ſꝫ ēt ꝯriū agit.ꝛ hoc ēt ſm̄ cōditionē eius qō agiť qn̄q₃ eſt pctm̄ moꝛtale qn̄q₃ veniale. ¶ Sciēduꝫ tn̄ ꝙ īgratitudo q̄ pueniť ex pctō moꝛtali hꝫ pfectā īgratitudis rōnē. illa v̄o q̄ pueniť ex pctō veniali īpfectā. ¶ Ad pm̄ū ḡ dōm ꝙ per pctm̄ veniale nō ē aliqs īgratus deo ſm̄ pfectā ingratitudis rōnē:hꝫ tn̄ aliqd īgratitudis inq̄ꝫtum pctm̄ veniale tollit aliquē actū v̄tutis p quē deo hō obſequitur. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ īgratitudo q̄ eſt cū pctō veniali nō ē ꝯria charitati:ſꝫ eſt pter ipam:qꝛ nō tollit habituꝫ charitatis:ſed aliquē actū ipſi⁹ excludit. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ idē Seneca diť in.7.de bn̄ficijs. Errat ſiqs eſtimat cū dicim⁹ eū q bn̄ficiū ddit obliuiſci opoꝛtere excutere nos illi memoriam rei:pſertiꝫ honeſtiſſime:cū ḡ dicim⁹ meminiſſe non dꝫ:hoc volum⁹ itelli pdicare nō dꝫ nec iactare. ¶ Ad 4⁹ dōm ꝙ ille q ignoꝛat bn̄ficiū nō ē īgratus ſi bn̄ficiū nō recōpenſet:dūmō ſit parat⁹ recōpēſare ſi noſſet. Eſt aūt laudabile qn̄q₃ vt ille cui pui deť bn̄ficiū ignoꝛet:tū pp ianis glie vitationē:ſiť beat⁹ Nicola⁹ aurū furtiꝫ in domū pijciēs vitare voluit hūanū fauoꝛē:tū ēt qꝛ in hoc ipſo āpli⁹ bn̄ficiū facit ꝙ ꝯſulit verecūdie ei⁹ q bn̄ficiū accipit.

Ad quartum ſic pcediť. Uideť ꝙ īgratis ſint bn̄ficia ſbtrahēda. Dr̄.n. Sap.16. Jngrati ſpes tāq₃ hybernal' glacies tabeſcet.nō aūt eius ſpes tabeſceret ſi nō eēt ei bn̄ficiū ſubtrahēdū. ḡ ſūt ſubtrahēda beneficia īgratis. ¶ P̄. Nullus dꝫ alteri pbere occaſionē peccādi:ſꝫ īgrat⁹ beneficiū recipiēs ſumit occaſionē īgratitudis. ḡ nō ē īgrato beneficiū dādū. ¶ P̄. Jn quo qs peccat p hoc ꝛ toꝛqueť vt dr̄ Sap.11.ſꝫ ille q īgrat⁹ eſt beneficio accepto peccat ꝯ beneficiū. ḡ ē beneficio puand⁹. ¶ Sed ꝯ eſt qō dr̄ Luc.6. ꝙ altiſſim⁹ benign⁹ eſt ſup īgratos ꝛ malos:ſꝫ ei⁹ p imitationē nos filios eē dꝫ vt ibideꝫ dr̄.ergo nō debem⁹ ingratis beneficia ſubtrahere. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ circa īgratū duo ꝯſiderāda ſunt.p̄ qdem qō ipſe dign⁹ ſit pati:ꝛ ſiť certū ē ꝙ mereť bn̄ficij ſubtractionē. Alio⁹ ꝯſiderandū ē qd opoꝛteat beneficiū facere. p̄ nāq₃ dꝫ ꝙ benefaciēs nō dꝫ eē facil' ad īgratitudinē iudicādā:qꝛ frequēter aliqs vt Seneca dicit:q nō reddidit grat⁹ eſt:qꝛ foꝛte nō occurrit ei facultas aut debita opoꝛtunitas reddēdi.2º dꝫ tēdere ad hoc ꝙ de īgrato gratum faciat qō ſi nō pōt p̄ beneficio ſatiſfacere foꝛte faciet.2º ſi v̄o ex beneficijs multiplicatis īgratitudineꝫ augeat ꝛ peioꝛ fiat dꝫ a beneficioꝝ exhibitione ceſſare. ¶ Ad pm̄ū ḡ dōm ꝙ auctoꝛitas illa loqtur q̄ꝫtuꝫ ad id qō īgrat⁹ dign⁹ ē pati. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ ille q īgrato beneficiū exhibet nō dat ei occaſionē peccādi: ſꝫ magis gratitudis ꝛ amoꝛis.ſi v̄o ille q accipit īgratitudis exinde occaſioneꝫ ſumat nō ē danti īputandū. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ille q beneficiū dat nō ſtatim ſe dꝫ exhibere punitoꝛē īgratitudis pus:ſꝫ piū medicū:vt.ſ.iteratis beneficijs īgratitudinē ſanet.

¶ De vindicatione. Qō. CVIII.

D**Einde** ꝯſiderādū ē de vīdicatōe. ¶ Et circa hoc q̄runť quatuoꝛ. p̄ vtꝝ vīdicatio ſit licita. 2º vtꝝ ſit ſpālis v̄t⁹. 3º de mō vīdicādi. 4º ī quos ſit vīdicta exercenda.

Ad primum ſic pcediť. Uideť ꝙ vīdicatio nō ſit licita. Quicūq₃.n. vſurpat ſibi qō dei eſt peccat:ſꝫ vindicta ptinet ad deū:dr̄.n. Deut.32. ſm̄ aliā litteraꝫ. Mihi vindictā ꝛ ego retribuaꝫ.ḡ oīs vindicatio ē illicita. ¶ P̄. Jlle de quo vindicta ſumiť nō tolerať:ſed mali ſunt tolerandi:qꝛ ſup illud Canti.2. Siť liliū iter ſpinas. dicit glo. Nō fuit bonus q malos tolerare nō potuit.ḡ vindicta nō

eſt ſumẽda de malis. ¶ P̄. Uidicta per penas fit ex qb⁹
cauſaẗ timor ſeruilis. ſʒ lex noua non ẽ lex timoris ſʒ amo
ris: vt Aug. diċ ꝯ Adamãtiũ. ğ ad min⁹ in nouo teſtamẽto
vindicta fieri nõ dʒ. ¶ P̄. Ille dr̄ vindicare ſe q iniurias
ſuas vlciſciẗ. ſʒ vt videẗ nõ licet etiã iudici in ſe delinquẽ
tes punire. diċ. n. Chriſo. ſup Matth. Diſcam⁹ exẽplo xp̄i
nr̄as iniurias magnanimiter ſuſtinere: dĩ aũt iniurias nec
vſq ad auditũ ſufferre. ğ vidicatio videẗ eẽ illicita. ¶ P̄.
Pctm̃ mltitudis magis ẽ nociuum q̃ pctm̃ vni⁹ tm̃: dr̄. n.
Eccĺa. 26. A trib⁹ timuit cor meũ delaturã cĩtatis ⁊ colle
ctõez ppli. ſʒ d pctõ mltitudis nõ ẽ vidicta ſumẽda: q: ſup
illõ Matth. 13. Sinite vtraq creſcere ne forte eradicetis
triticũ. diċ glo. q multitudo nõ ẽ excõicãda nec pnceps. ğ
nec alia vidicatio ẽ licita. ¶ Sʒ ꝯ. Nihil ẽ expectãdum a
deo niſi qd ẽ bonũ ⁊ licitũ. ſʒ vindicta de hoſtib⁹ ẽ expectã
da a deo: dr̄. n. Luc. 18. De⁹ nõ faciet vindictã elector̃ ſuo
rũ clamãtiũ ad ſe die ac nocte: q̃ſi diceret: imo faciet. ğ vi
dicatio nõ ẽ pſe mala ⁊ illicita. ¶ Rñ⁰. dõʒ: q vindicatio
fit p aliqd penale malũ iflictũ peccãti. Eſt ğ in vindicatio
ne ꝯſiderãd⁹ vindicãtis aĩus. Si. n. ei⁹ itẽtio feraẗ pncipa
liter in malũ illi⁹ de quo vidicta ſumiẗ ⁊ ibi qeſcit: nõ ẽ oĩo
licitũ: q: delectari in malo alteri⁹ ptinet ad odiũ qd chari
tati repugnat q̃ oẽs hoĩes dbem⁹ diligere. nec aliqs excu
ſaẗ ſi malũ itẽdat illi⁹ q ſibi iniuſte itulit malũ: ſiċ non ex
cuſatur aliqs p hoc q odit ſe odientẽ. nõ. n. dʒ hõ in alium
peccare ppter hoc q ille peccauit pus in ipm. hoc. n. ẽ vin
ci a malo: qd apl̓s phibet ad Ro. 12. dicens. Noli vinci a
malo: ſʒ vince in bono malũ. Si vero intentio vindicãtis
feratur pncipaẗr ad aliquod bonũ ad qd pueniẗur p penã
peccantis puta ad emẽdationẽ peccãtis: vel ſaltẽ ad cohi
bitionem eius ⁊ quietem alior̃ ⁊ ad iuſtitie conſeruatio
nẽ ⁊ dei honorẽ: poteſt eſſe vindicatio licita alijs debitis
circumſtantijs ſeruatis. ¶ Ad pmuʒ ğ dõm: q ille qui ſm
gradum ſui ordinis vindictam exercet in malos: non vſur
pat ſibi quod dei eſt. ſed vtitur poteſtate ſibi diuinitus cõ
ceſſa. dicitur enim ad Ro. 13. de pncipe terreno: q dei mi
niſter eſt vindex in iram ei qui male agit. ſi autẽ preter or
dinẽ diuine inſtitutionis aliquis vindictaʒ exerceat: vſur
pat ſibi qd dei eſt. ⁊ ideo peccat. ¶ Ad 2ᵐ dõm: q mali to
lerantur a bonis in hoc q ab eis proprias iniurias patien
ter ſuſtinent ſm q oʒ. nõ aũt tolerãt eos vt ſuſtineãt iniu
rias dei ⁊ primor̃. dicit. n. Chriſo. ſup Matth. In pprijs
iniurijs eſſe quempiam patientem laudabile eſt: iniurias
aũt dei diſſimulare nimis eſt ipium. ¶ Ad 3ᵐ dõm q lex
euãgelij eſt lex amoris. iõ illis q ex amore bonũ operanẗ:
q ſolũ pprie ad euãgeliũ ptinent nõ ẽ timor icutiẽd⁹ per
penas: ſʒ ſolũ illis q ex amore nõ mouenẗ ad bonuʒ: q ⁊ ſi
numero ſint de eccĺia: nõ tñ merito. ¶ Ad 4ᵐ dõʒ q in
iuria q̃ iferẗ pſone alicui qñq redũdat in deũ ⁊ i eccĺiaʒ.
⁊ tũc dʒ aliqs ppriã iniuriã vlciſci: ſiċ pʒ de Helia q fecit
ignẽ deſcẽdere ſup eos q venerãt ad ipm capiẽdũ: vt legi
tur. 4. Re. p̄. ⁊ ſilr̄ Heliſeus maledixit pueris eũ irridẽti
bus: vt habeẗ. 4. Reg. 2. ⁊ Silueſter papa excõicauit eos
q eũ in exiliũ miſerãt: vt habeẗ. 23. q. 4. Inq̃tũ vo iiuria
in aliquẽ illata ad ei⁹ pſonã ptinet: dʒ eã tolerare patiẽter
ſi expediat. huiuſmodi. n. pcepta patiẽtie itelligẽda ſũt ſʒ
pparationẽ aĩ: vt Aug. dicit in li. de ſmone dñi in monte.
¶ Ad 5ᵐ dõm q qñ tota multitudo peccat eſt de ea vidi
cta ſumẽda: vel q̃tũ ad totã multitudinẽ ſiċ Egyptij ſub
merſi ſũt in mari rubro pſequentes filios iſrael: vt habeẗ
Exo. 14. ⁊ ſiċ ſodomite perierũt vl̓r: vel q̃tũ ad magnam
mltitudis ptẽ: ſiċ pʒ Exo. 32. In pena eor̃ q vitulũ adora
uerãt. qñq vo ſi ſpereẗ multor̃ correctio: dʒ ſeueritas vi
dicte exerceri in aliquos paucos pncipaliores: qbus puni
tis ceteri terreanẗ: ſiċ dñs numeri. 25. mãdauit ſuſpẽdi po
puli pncipes p pctõ multitudis: ſi aũt nõ tota multitudo
peccauit: ſʒ p pte: tũc ſi pñt mali ſecerni a bonis: dʒ in eos
vindicta exerceri: ſi tñ hoc fieri poſſit ſine ſcãdalo aliorũ.
alioqn parcẽdũ eſt multitudini ⁊ detrahẽdũ ſeueritati: ⁊
eadẽ rõ eſt de pncipe quẽ ſequiẗ multitudo: tolerãdũ. n. ẽ
pctm̃ ei⁹ ſi ſine ſcãdalo multitudĩs puniri non poſſet: niſi
forte eſſet tale pctm̃ pncipis qd magis noceret multitudi
ni vel ſpũaliter vel tẽporaẗr q̃ ſcãdalũ qd exinde oriretẗ.

Ad ſecundum ſic pcediẗ. Uideẗ q vidicatio nõ ſit ſpãlis ṽtus ab alijs diſti
cta. Sicut. n. remuneranẗ boni p his q̃ bñ agũt: ita puniũ
tur mali p his q̃ male agũt: ſʒ remuneratio bonor̃ nõ pti
net ad aliquã ṽtutẽ ſpãlẽ: ſʒ eſt act⁹ ꝯmutatiue iuſtitie. er
go pari rõne ⁊ vidicatio nõ dʒ poni ſpãlis ṽtus. ¶ P̄. Ad
actũ illũ nõ dʒ ordinari ſpãlis ṽtus ad quẽ hõ ſufficienter
diſponiẗ p alias ṽtutes: ſʒ ad vindicãduʒ mala ſufficiẽter
diſponiẗ hõ p ṽtutẽ fortitudis ⁊ per zelũ: nõ ğ vindicatio
dʒ poni ſpãlis ṽtus. ¶ P̄. Cuilʒ ſpãli ṽtuti aliqd ſpãle vi
cium opponiẗ: ſed vidicatiõi nõ vr̄ opponi aliqd viciũ ſpe
ciale. ğ nõ eſt ſpãlis ṽtus. ¶ Sʒ ꝯ ẽ q Tulli⁹ ponit eam
partẽ iuſtitie. ¶ Rñ⁰. dõm q ſiċ phs diċ in. 2. ethi. aptitu
do ad ṽtutẽ ineſt nobis a nã: ſʒ ꝯplemẽtũ ṽtutis ſit per aſ
ſuetudinẽ vel p aliquã aliã cãm. vñ pʒ q ṽtutes pficiunt
nos ad pſequẽdũ debito mõ iclinatiões nãles q̃ ptinent
ad ius nãle. ⁊ iõ ad quãlʒ iclinationẽ nãlẽ determinatã or
dinaẗ aliq̃ ṽtus ſpãlis: eſt aũt qdã ſpãlis iclinatio nãe ad
remouẽdũ nocumẽtũ. vñ ⁊ aĩalib⁹ daẗ vis iraſcibiĺ ſepa
ratim a vi cõcupiſcibili. repellit aũt hõ nocumenta p hoc
q ſe defendit ꝯ iniurias ne ei iferanẗ: vel illatas iaʒ iniu
rias vlciſciẗ: nõ itentõe nocẽdi: ſʒ itentõe remouẽdi nocu
mẽta. hoc aũt ptinet ad vidicationẽ. dicit. n. Tulli⁹ in ſua
rhetorica q vindicatio ẽ p quã vis aut iniuria ⁊ oĩo qcqd
obſcuriũ eſt. i. ignominioſuʒ defendẽdo aut vlciſcẽdo pro
pulſaẗ: vñ vidicatio eſt ſpãlis ṽtus. ¶ Ad pmũ ğ dõm q
ſiċ recõpẽſatio debiti legalis ptinet ad iuſtitiã cõmutati
uam: recõpẽſatio aũt debiti moraĺ qd naſciẗ ex pticulari
bñficio exhibito ptinet ad ṽtutẽ grẽ: ita ẽt punitio pctõrũ
ſm q ptinet ad publicã iuſtitiã eſt act⁹ iuſtitie cõmutati
ue: ſm aũt q ptinet ad imunitatẽ alic⁹ pſone ſingularis a
q̃ iniuria ppulſaẗ ptinet ad ṽtutẽ vindicatiõis. ¶ Ad 2ᵐ
dõʒ q fortitudo diſponit ad vidictaʒ remouẽdo phibẽs
. ſ. timorẽ periculi iminẽtis. zelus aũt ſm q iportat feruo
rem amoris iportat pmã radiceʒ vindicatiõis put aliqs
vidicat iniurias dei vel primor̃ q̃s ex charitate reputat
q̃ſi ſuas: cuiuſlʒ aũt ṽtutis act⁹ ex radice charitatis pce
dit: q: vt Greg. dicit in q̃daʒ homeĺ. Nihil hʒ viriditatis
ramus boni operis ſi nõ procedat ex radice charitatis.
¶ Ad 3ᵐ dõm q vindicationi opponunẗ duo vicia. vnuʒ
qdem per exceſſum. ſ. pctm̃ crudelitatis vel ſeuitie q̃ exce
dit menſurã in puniẽdo. aliud aũt eſt vicium qd conſiſtit
in defectu: ſicut cũ aliquis eſt nimis remiſſus ipuniendo.
Uñ dr̄ puer. 13. Qui parcit virge odit filium ſuũ. virt⁹ aũt
vindicatiõis cõſiſtit in hoc vt hõ ſm oẽs circũſtantias de
bitam menſurã in vindicando conſeruet.

Ad tertium ſic pcediẗ. Uideẗ q vindicatio nõ dbeat fieri p penas apud hoĩes cõ
ſuetas. Occiſio. n. hoĩs eſt qdã eradicatio ei⁹: ſʒ dñs man
dauit Mat. 13. q zizania p q̃ ſignificãẗ filij neq̃ nõ eradi
carenẗ. ğ pctõres nõ ſũt occidẽdi. ¶ P̄. Quicũq mortali
ter peccãt eadẽ pena videnẗ digni: ſi ğ aliq peccãtes mor
taliter morte puniunẗ: vr̄ q oẽs tales dberẽt morte puni
ri: qd pʒ eẽ falſum. ¶ P̄. Cuʒ aliqs p pctõ puniẗ manife
ſte ex hoc pctm̃ eius manifeſtaẗ qd vr̄ eſſe nociuũ multi
tudini q̃ ex exemplo pcti ſumit occaſionẽ peccãdi. ğ vr̄ q
nõ ſit pena mortis p aliquo pctõ iſligenda. ¶ Sed ꝯ ẽ q
in lege diuina huiuſmodi pene determinanẗ: vt ex ſupra
dictis pʒ. ¶ Rñ⁰. dõm: q vindicatio itantũ licita ẽ ⁊ vir

tuoſa inquãtũ tẽdit ad cohibitionẽ maloꝝ. cohibenť aũt
aliq̄ a peccãdo q̄ effectũ v̄tutis nõ hñt ꝑ hoc ꝙ timẽt amit
tere aliq̄ q̄ pl's amãt q̄ȝ illa q̄ peccãdo adipiſcũť. al's timoꝛ
nõ ꝯpeſceret pctm̃. ⁊ iō ꝑ ſubtractionẽ oiuȝ q̄ hõ maxie di
ligit ẽ vĩdicta de pctis ſumẽda. hec aũt ſunt q̄ hõ maxime
diligit: vitã: icolumitatẽ coꝛpis: libertatem ſui: ⁊ bona exte
rioꝛa: puta diuitias: pr̃iam: ⁊ gl'iaȝ. ⁊ iō vt Aug. refert. zi. de
ciui. dei: octo genera penaꝝ in legib⁹ eſſe ſcribit Tulli⁹. ſ.
moꝛtẽ ꝑ quã tolliť vita. v̄bera: ⁊ talionẽ: vt. ſ. oculũ ꝓ ocu/
lo ꝑdat: ꝑ q̄ amittit q̄s coꝛpoꝛis icolumitatẽ. ſeruitutẽ ⁊ vi
cula: ꝑ q̄ ꝑdit libertatẽ. exiliũ ꝑ qȯ ꝑdit pr̃iaȝ. dãnum ꝑ qȯ
ꝑdit diuitias. ignominiã ꝑ quã ꝑdit gl'iaȝ. ¶ Ad p^m ḡ dōȝ:
ꝙ dñs ꝓhibet eradicari zizaniã qñ timeť ne ſil' cũ eis era
diceť triticũ. ſȝ qñq̄ʒ poſſunt eradicari mali ꝑ moꝛtẽ nõ ſo
lũ ſin ꝑiculo: ſȝ etiã cũ magna vtilitate bonoꝝ. ⁊ iō in tali
caſu pōt pena moꝛtis pctõꝛibus infligi. ¶ Ad z^m dōm: ꝙ
oẽs peccãtes moꝛtal'r digni ſunt moꝛte eterna q̄ȝtũ ad fu/
turã retributionẽ q̄ ẽ ſꝫm veritatẽ diuini iudicij: ſȝ pene p̄/
ſentis vite ſunt magis medicinales. ⁊ ideo illis ſolis pctis
pena moꝛtis infligiť q̄ in grauẽ ꝑniciẽ alioꝝ cedũt. ¶ Ad
3^m dōȝ: ꝙ qñ ſil' cũ culpa inoteſcit ⁊ pena vel moꝛtis vel q̄/
cũq̄ʒ alia quã hõ hoꝛret. ex hoc ipſo volũtas ei⁹ a peccãdo
abſtrahiť: q2 pl's terret pena q̄ȝ alliciat exẽplũ culpe.

Ad quartum ſic ꝓcediť. Videť ꝙ vindicta ſit
exercẽda in eos q̄ inolũtarie pec/
cauerũt. Volũtas. n. vni⁹ nõ ꝯſeq̄tur volũtatẽ alteri⁹. ſed
vn⁹ puniť ꝓ alio ſꝫm illud Exo. zo. Ego ſum deus zelotes
viſitãs iniq̄tatẽ patrũ in filios in tertiã ⁊ q̄rtaȝ generatio/
nẽ. vñ ꝓ pctō Cham Chanaan fili⁹ ei⁹ maledictus ẽ: vt hr̃
Gen̄. 9. Giezi ẽt peccãte lepra trãſmittiť ad poſteros: vt hr̃
4. Reg. 5. Sanguis ẽt xp̄i pene reddit obnoxios ſucceſſo/
res iudeoꝝ q̄ dixerũt Mat. 27. Sãguis ei⁹ ſuꝑ nos ⁊ ſuꝑ
filios noſtros. legiť ẽt ꝙ ꝓ pctō Achan ppl's iſrl' traditus
eſt in manu hoſtiũ: vt habeť Joſue. 7. ⁊ ꝓ pctō filioꝝ He
li idem populus coꝛruit in conſpectu philiſtinoꝛum: vt ha/
betur. 1. Reg. 4. ḡ aliquis inoluntarius ẽ puniẽdus. ¶ P̄.
Illud ſolum eſt voluntarium quod eſt in poteſtate homi
nis: ſed q̄nq̄ʒ pena infertur ꝓ eo qȯ non eſt in eius ptãte: ſi
cut ꝓpter vitiũ lepꝛe aliquis remoueť ab adminiſtratiõe
eccleſie: ⁊ propter paupertatem aut malitiam ciuium ec/
cleſia perdit cathedram epiſcopalem. ergo nõ ſolum pro
peccato voluntario vindicta infertur. ¶ P̄. Ignoꝛantia
cauſat inoluntarium. ſed vindicta quandoq̄ʒ exercetur in
aliquos ignoꝛantes. paruuli enim ſodomitaꝝ lȝ haberent
ignoꝛãtiã inincibilẽ: cũ parẽtib⁹ tñ perierũt: vt legiť Gen̄.
19. ſil'r ẽt ꝑuuli ꝓ pctō Datan ⁊ Abiron ꝑiter cũ eis abſoꝛ/
ti ſũt: vt hr̃ Nũeri. 16. bꝛuta ẽt aĩalia q̄ carẽt rõne iuſſa ſũt
ĩterfici ꝓ pctō amalechitaꝝ: vt hr̃ p̄ Re. 15. ḡ vĩdicta q̄nq̄ʒ
exerceť in inolũtarios. ¶ P̄. Coactio maxie repugnat vo
lũtario: ſȝ aliq̄s q̄ timoꝛe coact⁹ aliqȯ pctm̃ ꝯmittit: nõ ꝓꝑ
hoc reatũ pene euadit. ḡ vĩdicta exerceť ẽt ĩ inolũtarios.
¶ P̄. Ambꝛo. diť ſuꝑ Lucã ꝙ nauicula in q̄ erat Judas
turbať. vñ ⁊ Petr⁹ q̄ erat firmus meritis ſuis turbať alie
nis. ſȝ Petr⁹ nõ volebat pctm̃ Jude. ḡ q̄nq̄ʒ inolũtari⁹ pu
niť. ¶ Sȝ ꝯ eſt ꝙ pena debeť pctō. Sȝ oẽ pctm̃ ẽ volũta
riũ: vt diť Aug. ḡ in ſolos volũtarios exercẽda ẽ vindicta.
¶ Rñ⁹. dōȝ ꝙ pena dupl'r pōt ꝯſiderari. Uno⁹ ſꝫ rõnez
pene: ⁊ ſꝫ hoc pẽa nõ d̄beť niſi pctō: q2 ꝑ penã reparať eq̄
litas iuſtitie iq̄ȝtũ ille q̄ peccãdo nimis ſecut⁹ ẽ ſuã volun
tatẽ aliq̄d ꝯ ſuã volũtatẽ patiť. vñ cũ oẽ pctm̃ ſit volũta/
riuȝ ẽt oꝛiginale vt ſupꝛa habituȝ ẽ: ꝯñs eſt ꝙ null⁹ puniť
hoc mõ niſi ꝓ eo qȯ volũtarie ſcm̃ ẽ. Alio⁹ pōt ꝯſiderari
pena iq̄ȝtũ ẽ medicia nõ ſolũ ſanatiua pcti pteriti: ſed ẽt
p̄ſeruatiua a pctō futuro vel ẽt ꝓmotiua in aliqȯ bonũ: ⁊
ſꝫ h⁹ aliq̄s iterdũ pũiť ſine culpa: nõ tñ ſine cã. ¶ Sciẽdũ
tñ ꝙ nunq̄ȝ medicia ſubtrahit mai⁹ bonũ vt ꝓmoueat mi
nus bonũ: ſiť medicia carnalis nũq̄ȝ cecat oculuȝ vt ſanet
calcaneũ: q̄nq̄ʒ tñ ĩfert nocumẽtũ in minoꝛib⁹ vt melioꝛi/
b⁹ auxiliũ p̄ſtet: ⁊ q2 bona ſp̄ũalia ſũt maxia bõa: bona ãt
tẽpoꝛalia ſũt mĩma. iō q̄nq̄ʒ puniť aliq̄s ĩ tẽpoꝛalib⁹ bonis
abſq̄ʒ culpa: cuiuſmõi ſũt pl'es pene p̄ñtis vite diuinit⁹ ĩfli
cte ad hũiliationẽ vel ꝓbationẽ: nõ aũt puniť aliq̄s ĩ ſp̄ũa
lib⁹ bonis ſine ꝓp̄a culpa: neq̄ʒ in p̄ñti neq̄ʒ ĩ futuro: q2 ibi
pene nõ ſũt medicie: ſȝ ꝯſequunť ſp̄ũalẽ dãnatõeȝ. ¶ Ad
ꝑmũ ḡ dōm ꝙ vn⁹ hõ pena ſp̄ũali nũq̄ȝ puniť ꝓ pctō alte
rius: q2 pena ſp̄ũal' ꝑtinet ad aĩam ſꝫ quã q̄lȝ eſt liber ſui.
Pena aũt t̄pali q̄nq̄ʒ vn⁹ puniť ꝓ pctō alteri⁹ triplici rõ/
ne. p̄ q̄dẽ q2 vn⁹ hõ tẽpoꝛal'r ẽ res alteri⁹ ⁊ ita ĩ penã ei⁹ ẽt
ipſe puniť: ſiť filij ſꝫm coꝛp⁹ ſũt q̄dã res pr̃is: ⁊ ſerui q̄dam
res dñoꝝ. Alio⁹ inq̄ȝtũ pctm̃ vni⁹ deriuať in alteꝝ vl' per
imitationẽ: ſiť filij imitanť pctã parentũ: ⁊ ſerui pctã dño/
rũ vt audati⁹ peccẽt: vel ꝑ modũ meriti: ſiť pctã ſubditoꝝ
mereť pctõꝛẽ p̄latũ: ſꝫm illud Job. 33. Qui regnare facit
hoĩeȝ hypocritã ꝓꝑ pctã ppl'i. vñ ⁊ ꝓ pctō Dauid pplȝ nu
merãtis ppl's iſrl' punit⁹ ẽ: vt hr̃. z. Re. vlti. ſiue ẽt per ali
qualẽ ꝯſenſuȝ ſeu diſſimulatõeȝ: ſiť ẽt iterdũ boni ſil' pu/
niunť t̄pal'r cũ mal': q2 eoꝝ pctã nõ redarguerũt vt Aug.
diť in p̄ de ciui. dei. 3⁹. ad ꝯmẽdãdũ vnitatẽ hũane ſocie/
tatis ex q̄ vn⁹ dȝ ꝓ alio ſollicit⁹ eẽ ne peccet. ⁊ ad deteſta/
tionẽ pcti dũ pena vni⁹ redũdat in oẽs q̄ſi oẽs eẽnt vnuȝ
coꝛp⁹: vt Aug. diť de pctō Achan. qȯ aũt dñs diť: viſitans
pctã parẽtũ in filios ĩ tertiã ⁊ q̄rtã ḡnationẽ: magis vr̃ ad
miaȝ q̄ȝ ad ſeueritatẽ ꝑtinẽre: dũ nõ ſtatĩ vĩdictã adhibȝ:
ſȝ expectat in poſteꝝ: vt vel ſaltẽ poſteri coꝛrigant: ſȝ cre/
ſcẽte malitia poſteroꝝ q̄ſi neċe ẽ vltionẽ ĩferri. ¶ Ad z^m
dōm ꝙ ſiť Aug. diť iudiciũ hũanũ dȝ imitari diuinũ iudi/
ciũ in manifeſtis dei iudicijs q̄b⁹ hoĩes ſp̄ũal'r dãnat ꝓꝑ
ꝓꝛio pctō. occulta v̄o dei iudicia q̄bus t̄pal'r aliquos punit
abſq̄ʒ culpa: nõ pōt hũanũ iudiciũ imitari: q2 hõ nõ pōt cõ
p̄hẽdere hoꝝ iudicioꝝ rõnes vt ſciat q̄d expediat vni/
cuiq̄ʒ. ⁊ iō nũq̄ȝ ſꝫm hũanũ iudiciũ aliq̄s dȝ puniri ſine cul/
pa pena flagelli vt occidať vel mutileť vl' v̄bereť. Pena
aũt dãni puniť aliq̄s ẽt ſꝫm hũanũ iudiciũ ẽt ſine culpa: ſȝ
nõ ſine cã. ⁊ hoc tripl'r. Uno⁹ ex hoc ꝙ aliq̄s ĩeptus reddi
tur ſine ſua culpa ad aliqȯ bonũ hñdũ vl' ꝯſeq̄ndũ: ſiť ꝓꝑ
viciũ lepꝛe aliq̄s remoueť ab admĩſtratõe eccl'ie. ⁊ ꝓꝑ bi/
gamiã vel iudiciũ ſãguis aliq̄s ĩpediť a ſacris oꝛdib⁹. z⁹
q2 bonũ in quo dãnificať nõ ẽ ꝓꝑꝛiũ bonũ: ſȝ cõe. ſiť ꝙ ali
qua eccl'ia hẽat ep̄atũ ꝑtinet ad bonũ toti⁹ ciuitatis: nõ ãt
ad bonũ clericoꝝ tm̃. 3⁹ q2 bonũ vni⁹ d̄pẽdet ex bono al
teri⁹: ſicut in crimĩe leſe maieſtatis fili⁹ amittit heredita
tem ꝓ pctō parẽtis. ¶ Ad 3^m dōȝ ꝙ paruuli dĩno iudicio
ſil' puniunť tẽpoꝛal'r cũ parẽtib⁹: tũ q2 ſũt res parẽtuȝ ⁊ in
eis ẽt parẽtes puniunť: tũ ẽt q2 hoc in eoꝝ bonũ cedit: ne
ſi reſeruarenť eſſent imitatoꝛes p̄rnẽ malitie. ⁊ ſic grauio
res penas mererenť. in bꝛuta v̄o aĩalia ⁊ q̄ſcũq̄ʒ alias irrõ
nales creaturas vĩdicta exerceť: q2 ꝑ hoc puniũť illi quo
rũ ſũt. ⁊ iteꝝ ꝓꝑ deteſtationẽ pcti. ¶ Ad 4^m dōm ꝙ coa/
ctio timoꝛis nõ fať ſimpl'r inolũtariũ: ſȝ hȝ volũtariũ mix
tum: vt ſupꝛa habitũ ẽ. ¶ Ad 5^m dōm ꝙ hoc mõ pro pctō
Jude ceteri ap̄l'i turbabanť: ſiť ꝓ pctō vni⁹ puniť multi/
tudo ad vnitatem cõmendãdã vt dictum eſt.

¶ De v̄itate ⁊ vitijs oppoſitis. Q̄ō. CIX.

DEinde conſiderandum eſt de ve
ritate ⁊ vitijs oppoſitis.
¶ Circa veritateȝ auteȝ q̄runť qua/
tuoꝛ. Primo vtruȝ veritas ſit virtus.
Secundo vtrum ſit ſp̄ãlis virtus. 3⁹
vtrum ſit pars iuſtitie. 4⁹ vtꝝ magis
declinet in minus.

Ad primum ſic ꝓcediť. Videť ꝙ veritas non
ſit v̄tus. Prima. n. virtutum eſt fi

des cuius obiectū eſt veritas.cū ḡ obm ſit p̄us hītu ⁊ actu videt̃ ꝙ veritas nō ſit virt⁹ ſꝫ aliqd p̄us v̄tute.❡ P̄. Sic̃ phs dic̃ in.4.ethi.ad veritatē ptinet ꝙ aliqs ꝯfiteat̃ extre ma circa ſeipſum: ⁊ neq̄ʒ maiora neq̄ʒ minora. ſed hoc nō ſemꝑ ē laudabile.neq̄ʒ in bonis:q̄ꝛ vt dr̃ puer.27. Laudet te alien⁹ ⁊ nō os tuū.nec ēt in malis:q̄ꝛ ꝯ quoſdā dr̃ Iſa.3. Pctm̄ ſuū q̄ſi ſodoma p̄dicauerūt nec abſconderūt. ḡ veritas nō ē virt⁹.❡ P̄. Ōis virtus aut ē theologica aut intellectualis aut moralis.ſꝫ v̄itas nō ē v̄tus theologica: q̄ꝛ nō hꝫ deū p obo:ſꝫ res tꝑales.dic̃ eñi Tullius ꝙ veritas ē ꝑ quā imutata ea q̄ ſunt aut fuerūt aut futura ſunt dicuntur.ſil̄r ēt nō eſt virtus itellectualis:ſꝫ finis eaꝝ.neq̄ʒ ēt ē virtus moralis:q̄ꝛ nō ꝯſiſtit in medio iter ſupfluū ⁊ diminutū:q̄̃to eñi aliqs plus dic̃ veꝝ tāto meli⁹ ē.ḡ veritas nō ē v̄t⁹.❡ Sꝫ ꝯ ē ꝙ phs i.2.⁊.3.ethi.pōit v̄itatē iter ceteras virtutes.❡ Rñ⁰.dōm:ꝙ veritas dupl̄r acipi pōt. Uno⁰ ſm ꝙ veritati aliqs dic̃ veꝝ: ⁊ ſic veritas nō ē virt⁹:ſꝫ obꝫ vel finis virtutis:ſic.n.accepta veritas nō ē hītus q ē gen⁹ v̄tutis.ſꝫ eq̄litas q̄dā itellect⁹ vel ſigni ad rē itellectā ⁊ ſignatā.vel ēt rei ad ſuā regulā: vt in p̄ habitū ē. Alio⁰ pōt dici veritas q̄ aliqs veꝝ dic̃ ſm ꝙ ꝑ eā aliqs dr̃ verax.⁊ talis veritas ſiue veracitas neceſſe ē ꝙ ſit virtus:q̄ꝛ hoc ipꝫ qḋ ē dicere veꝝ ē bon⁹ actus.virtus aūt ē q̄ bonū facit habentē:⁊ opus ei⁹ bonū reddit.❡ Ad p̄mū ḡ dōꝫ: ꝙ rō illa ꝓcedit de veritate p̄ mō dicta.❡ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ ꝯfiteri id qḋ ē circa ſeipm inq̄ꝫtum ē ꝯfeſſio veri ē bonū ex genere. ſꝫ hoc nō ſufficit ad hoc ꝙ ſit v̄tutis act⁹. ſꝫ ad hoc reqrit̃ ꝙ vlterius debitis circūſtantiys veſtiat̃.q̄ ſi nō obſeruentur erit actus vitioſus:⁊ ſꝫ hoc vitioſuꝫ ē ꝙ aliqs ſine debita cā laudet ſeipm etiā de vero. vitioſum ē etiā ꝙ aliqs pctm̄ ſuū publicet q̄ſi ſe de hoc laudādo vel q̄litercūq̄ʒ inutiliter manifeſtādo.❡ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ ille q dic̃ veꝝ profert aliq̄ ſigna ꝯformia rebus.ſ.vel verba vel aliq̄ facta exteriora aut quaſcunq̄ʒ res exteriores. circa huiuſmodi aūt res ſunt ſole virtutes morales ad q̄s etiaꝫ ptinet vſus exterioꝝ membroꝝ ſm ꝙ fit ꝑ iperium volūtatis. vnde veritas voluntatis nō ē virtus theologica neq̄ʒ itellectualis:ſꝫ moralis.Eſt aūt in medio iter ſupfluū ⁊ diminutuꝫ dupl̄r. Uno qdeꝫ mō ex pte obiecti. Alio⁰ ex pte actus Ex pte qdem obiecti: q̄ꝛ veꝝ ſꝫ ſuā rōnē iportat q̄̃dā eq̄litatem.eq̄le aūt eſt mediū inter maius ⁊ minus. vnde ex hoc ipſo ꝙ aliqs dicit veꝝ de ſeipſo medium tenet iter eū qui maiora dicit de ſeipſo:⁊ inter eum qui minora.Ex parte aūt actus mediū tenet inquātū veꝝ dicit qñ opꝫ ⁊ ſm ꝙ oꝫ. ſupfluū aūt ꝯuenit illi q iportune ea q̄ ſua ſūt māifeſtat.defect⁹ aūt ꝯpetit illi q occultat qñ māifeſtare oꝫ.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ v̄itas non ſit ſpālis v̄tus. Ueꝝ.n.⁊ bonuꝫ ꝯuertunt̃:ſꝫ bonitas nō ē ſpālis v̄tus:q̄nimo ōis v̄tus ē bonitas:q̄ꝛ bonū facit hñtē.ḡ veritas nō ē ſpālis v̄tus.❡ P̄. Manifeſtatio ei⁹ qḋ ad ipm hoieꝫ ptinet ē act⁹ v̄itatis de q̄ nūc loqmur.ſꝫ hoc ptinet ad quālꝫ v̄tutē:q̄lꝫ.n. virtutis habit⁹ manifeſtat̃ ꝑ ꝓpriū actū.ḡ v̄itas nō ē ſpālis v̄tus. ❡ P̄. Ueritas vite dr̃ q̄ qs recte viuit:de qua dr̃ Iſa.38. Memento q̄ſo q̄uo ambulauerꝫ corā te in v̄itate ⁊ i corde ꝑfecto:ſꝫ q̄libꝫ v̄tute recte viuit̃: vt pꝫ ꝑ diffōnē v̄tutis ſupra poſitā.ḡ v̄itas nō ē ſpālis v̄tus.❡ P̄. Ueritas videtur idē eē ſimplicitati:q̄ꝛ vtriq̄ʒ opponit̃ ſimulatio: ſꝫ ſimplicitas nō ē ſpālis v̄tus:q̄ꝛ fac̃ itentionē rectā qḋ reqrit̃ i oī v̄tute.ḡ ēt v̄itas nō ē ſpālis v̄tus. ❡ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ in ſcḋo ethi.cōnumerat̃ alyſ v̄tutib⁹.❡ Rñ⁰ dōm ꝙ ad rōnem v̄tutis hūane ptinet ꝙ op⁹ hoīs bonū reddat. vñ vbi i actu hoīs iuenit̃ ſpālis rō bonitatis:neċ ē ꝙ ad hoc diſpōatur hō ꝑ ſpālē v̄tutē:cū aūt bonū ſm Aug.in li.de nā boni ꝯſiſtit in ordīe neċ ē ſpālē rōnē boni ꝯſiderari ex determinato ordine.ē aūt qdā ſpālis ordo ſm ꝙ exteriora nr̃a vl̃ v̄ba vl̃ fcā debite ordinant̃ ad aliqd:ſic̃ ſignū ad ſignatū. ⁊ ad hoc ꝑficit̃ hō ꝑ v̄tutē v̄itatis. vñ manifeſtū ē ꝙ v̄itas ē ſpālis v̄tus.❡ Ad p̄mū ḡ dōm ꝙ veꝝ ⁊ bonū ſubo qdeꝫ ꝯuertunt̃:q̄ꝛ oē veꝝ eſt bonū ⁊ oē bonū ē veꝝ:ſꝫ ſꝫ rōneꝫ inuicē ſe excedūt:ſic̃ itellect⁹ ⁊ volūtas iuicē ſe icludunt. nā itellect⁹ itelligit volūtatē ⁊ multa alia.⁊ volūtas appetit ea q̄ ptinēt ad itellectū ⁊ multa alia. vñ veꝝ ſm rōneꝫ ꝓpriā q̄ ē ꝑfectio itellect⁹ ē qḋdā pticulare bonū inq̄ꝫtuꝫ appetibile qḋdā ē.⁊ ſil̄r bonū ſm ꝓpriā rōnē ꝓut ē finis appetit⁹ ē qḋdā veꝝ inq̄ꝫtū ē qḋdā itelligibile. q̄ꝛ ḡ v̄tus: icludit rōnē bonitatis:pōt eē ꝙ v̄itas ſit ſpālis v̄tus:ſicut veꝝ ē ſpāle bonū: nō aūt pōt eē ꝙ bonitas hoīs ſit ſpālis v̄tus:cū magis ſm rōnē ſit gen⁹ v̄tutis. ❡ Ad 2ᵐ dōm ꝙ habit⁹ v̄tutū ⁊ vitioꝝ ſortiunt̃ ſpēꝫ ex eo qḋ ē ꝑ ſe itentū: nō aūt ab eo qḋ ē ꝑ accñs ⁊ p̄ter itētionē:ꝙ aūt aliqs manifeſtat qḋ circa ipm ē.ptinet qdē ad v̄tutē v̄itatis:ſic̃ per ſe itentū.ad alias aūt v̄tutes pōt ptinere ex ꝯñti p̄ter p̄ncipalē itentionē. fortis.n.itēdit fortiter agere.ꝙ aūt fortiter agēdo aliqs manifeſtet fortitudinē quā hꝫ: hoc cōſeqtur p̄ter ei⁹ p̄ncipalē itentionē.❡ Ad 3ᵐ dōm ꝙ v̄itas vite eſt v̄itas ſm quā aliqd ē veꝝ:nō v̄itas ſm quā aliqs dicit verū. dr̃ aūt vita v̄a ſic̃ ⁊ q̄lꝫ alia res ex hoc ꝙ attingit ſuā regulā ⁊ mēſurā.ſ.diuinā legē ꝑ cui⁹ ꝯformitatē rectitudinē hꝫ.⁊ talis veritas ſiue rectitudo cōis ē ad q̄libꝫ v̄tutē.❡ Ad 4ᵐ dōꝫ ꝙ ſimplicitas dr̃ ꝑ oppoſitū duplicitati q̄.ſ.aliqs aliud hꝫ in corde:⁊ aliud oñdit exteri⁹. ⁊ ſic ſimplicitas ad hāc v̄tutē ptinet.facit aūt itentionē rectaꝫ nō qdē directe:q̄ꝛ hoc ptinet ad oēm v̄tutē: ſꝫ excludēdo duplicitatē q̄ hō vnū p̄tendit ⁊ aliud itendit.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ veritas nō ſit ps iuſtitie. Iuſtitie.n.ꝓpriū eē vr̃ ꝙ reddat alteri debitū:ſed ex hoc ꝙ aliqs dic̃ veꝝ nō vr̃ alteri debitū reddere:ſic̃ fit in oīb⁹ p̄miſſis iuſtitie ptib⁹.ergo v̄itas nō eſt ps iuſtitie.❡ P̄. Ueritas ptinet ad itellectum:iuſtitia aūt ē in volūtate: vt.ſupra habituꝫ ē.ḡ v̄itas nō eſt pars iuſtitie. ❡ P̄. Triplex diſtiguit̃ v̄itas ſꝫ Hiero.ſ.v̄itas vite ⁊ veritas iuſtitie ⁊ v̄itas doctrine:ſed nulla iſtaꝝ eſt ps iuſtitie.nā v̄itas vite ꝯtinet in ſe oēm v̄tutem vt dcm̄ ē.v̄itas aūt iuſtitie ē idē iuſtitie.vñ nō ē ps ei⁹. veritas aūt doctrine ptinet magis ad v̄tutes intellectuales. ḡ veritas nullo mō ē ps iuſtitie.❡ Sed ꝯ eſt ꝙ Tulli⁹ ponit veritatē iter ptes iuſtitie.❡ Rñ⁰.dōm ꝙ ſic̃ ſupra dictū eſt:ex hoc aliq̄ v̄tus iuſtitie ānectit̃ ſic̃ ſecūdaria p̄ncipali ꝙ partiꝫ qdē cū iuſtitia ꝯuenit:ptiꝫ aūt deficit ab ei⁹ ꝑfecta rōne. Uirtus aūt v̄itatis ꝯuenit qdē cuꝫ iuſtitia in duob⁹. Uno qdē mō in hoc ꝙ ē ad alteꝝ.manifeſtatio.n. quā diximꝰ eē actū v̄itatis eſt ad alteꝝ:inq̄ꝫtū.ſ.ea q̄ circa ipm ſūt vn⁹ hō alteri manifeſtat. Alio⁰ inq̄ꝫtū iuſtitia eq̄litatē quādā in reb⁹ ꝯſtituit. ⁊ hoc ēt facit v̄tus veritatis. adequat.n.ſigna reb⁹ exñtib⁹ circa ipm. Deficit aūt a ꝓpria rōne iuſtitie q̄ꝫtū ad rōnē debiti.nō.n.hec v̄tus attendit debitū legale qḋ attēdit iuſtitia:ſꝫ poti⁹ debitū morale inq̄ꝫtū.ſ.ex honeſtate vn⁹ hō alteri dꝫ veritatis manifeſtationē. vñ veritas ē ps iuſtitie inq̄ꝫtū ānectit̃ ei ſic̃ v̄tus ſcḋaria p̄ncipali.❡ Ad p̄mū ḡ dōꝫ ꝙ q̄ꝛ hō eſt aīal ſociale:nāliter vnus hō dꝫ alteri id ſine quo ſocietas humana ſeruari nō poſſet:nō aūt poſſent hoīes adinuicē cōuiuere niſi ſibi iuiceꝫ crederent tanq̄ʒ ſibi inuicē veritatē manifeſtantib⁹.⁊ iō v̄tus veritatis aliquo mō attendit rōnem debiti.❡ Ad 2ᵐ dōm ꝙ veritas ſm ꝙ eſt cognita ptinet ad intellectū:ſꝫ hō per ꝓpriam voluntatē per quā vtit̃ et habitib⁹ ⁊ mēbris ꝓfert exteriora ſigna ad veritatē manifeſtandaꝫ:⁊ ſm hoc manifeſtatio veritatis eſt actus voluntatis.❡ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ veritas de q̄ nunc loqmur differt a veritate vite vt dcm̄ eſt. Ueritas aūt iuſtitie dr̃ dupliciter. Uno⁰ ſm ꝙ ipſa iuſtitia eſt rectitudo q̄dam re-

gulata ſm regulam diuine legis. ⁊ ſm hoc differt veritas iuſtitie a veritate vite. q: veritas vite eſt ſm quaꝫ aliquis recte viuit in ſeipſo. veritas autem iuſtitie eſt ſm ꝙ aliqs rectitudineꝫ legis in iudicijs que ſunt ad alterum ſeruat. ⁊ ſm hoc veritas iuſtitie non pertinet ad veritatem de q̃ nunc loquimur: ſicut nec veritas vite. Aliomodo intelligi poteſt veritas iuſtitie ſm ꝙ aliquis ex iuſtitia veritatẽ manifeſtat: puta cum aliquis in iudicio veritateꝫ confitetur aut verum teſtimonium dicit. ⁊ hec veritas eſt quidã particularis actus iuſtitie ⁊ non pertinet directe ad hanc veritatem de qua nunc loqmur: q: ſ. in hac manifeſtatiõe veritatis p̃ncipaliter homo intendit ius ſuũ alteri reddere. Unde phs in .4. ethi. de hac virtute determinans dic̃. Non de iudicio in confeſſionibus dicimus neq; quicunq; ad iuſtitiam vel iniuſtitiam contendunt. veritas autẽ doctrine conſiſtit in quadaꝫ manifeſtatione verboꝝ de quibus eſt ſcia. vnde nec iſta veritas directe pertinet ad hãc virtutẽ: ſ; ſolum veritas q̃ aliqs ⁊ vita ⁊ ſermone talem ſe demonſtrat q̃lis eſt: ⁊ non alia q̃ȝ circa ipm ſunt: nec maiora nec minoꝛa. verũtñ q: moꝛalia inq̃ȝtum ſunt a nobis cognita circa nos ſunt ⁊ ad nos ptinẽt: ſ; hoc veritas doctrine poteſt ad hanc virtutẽ ptinere. ⁊ quecunq; alia veritas q̃ qs manifeſtat verbo vel facto quod cognoſcit.

Ad quartum ſic pceedit̃. Videt̃ ꝙ virtus veritatis non declinet in minus. Sicut enim aliquis dicendo maius icurrit falſitateꝫ: ita ⁊ dicendo minus. non. n. magis eſt falſuꝫ quatuoꝛ eſſe quinq; q̃ȝ q̃tuoꝛ eſſe tria. ſed omne falſuꝫ ẽ ſm ſe malum ⁊ fugiendũ: vt phs dicit in .4. ethi. ḡ veritatis virtus non plus declinat in minus q̃ȝ in maius. ¶ P̃. Q: vna virt⁹ magis declinat ad vnũ extremũ q̃ȝ ad aliud. contingit ex hoc quia virtutis mediũ eſt ꝓpinquius vni extremo q̃ȝ alteri: ſicut foꝛtitudo eſt propinquioꝛ audacie q̃ȝ timiditati. ſ; veritatis mediuꝫ non eſt ꝓpinquius vni extremo q̃ȝ alteri: quia veritas cum ſit equalitas quedam in medio punctuali cõſiſtit. ergo veritas non magis declinat in minus. ¶ P̃. In minus videtur a veritate recedere qui veritatem negat veritati aliquid ſubtrahens. in maius auteꝫ qui veritati aliquid ſuperaddit. ſed magis repugnat veritati qui veritatem negat q̃ȝ qui ſuperaddit: quia veritas non compatitur ſecum negationem veritatis. compatitur autem ſecuꝫ ſuperadditionem. ergo videtur ꝙ veritas magis debeat declinare in maius q̃ȝ in minus. ¶ S; ꝯ eſt quod phs dicit in .4. ethico. ꝙ homo ſm hanc virtutem magis a vero declinat in minus. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ declinare in minus a veritate contingit dupl'r. Uno modo affirmando: puta cum aliquis non manifeſtat totum bonum qd̃ in ipſo eſt: puta ſciam vel ſanctitatem vel aliqd huiuſmodi qd̃ fit ſine p̃iudicio veritatis: q: in maioꝛi ẽt eſt min⁹: ⁊ ſ; hoc hec v̾tus declinat in min⁹. hoc. n. vt phs dicit ibideꝫ videt̃ eẽ prudentius ꝓpter onerоſas ſupabundantias. hoĩes. n. qui maioꝛa de ſeipſis dicunt q̃ȝ ſint: ſunt alijs oneroſi q̃ſi excellere alios volẽtes: hoĩes aũt q minoꝛa de ſeipſis dicũt: gratioſi ſunt q̃ſi alijs cõdeſcendẽtes per quãdã moderationẽ. Uñ aplus dicit. 2. ad Coꝛin. 12. Si voluero gloꝛiari nõ ero inſipiẽs. veritatẽ. n. dicam: parco aũt neqs me exiſtimet ſupra id qd̃ videt in me aut audit aliqd ex me. Alio modo põt aliquis declinare in minus negãdo. ſ. vt neget ſibi ineſſe qd̃ ineſt. ⁊ ſic nõ ptinet ad hanc virtutẽ declinare in min⁹: q: per hoc incurreret falſũ. ⁊ tñ hoc ipm eſſet minus repugnans veritati nõ qdem ſcdm ꝓpꝛiam rõneꝫ veritatis: ſed ſm rõnem prudentie quaꝫ opꝫ ſaluari in oĩbus v̾tutibus. magis. n. repugnat prudẽtie: q: periculoſi⁹ eſt ⁊ oneroſius alijs ꝙ aliquis exiſtimet vł iactet ſe habere qd̃ non habet: q̃ȝ ꝙ nõ exiſtimet vel dicat ſe nõ hr̃e qd̃ hꝫ. Et per hoc patet reſponſio ad obiecta.

¶ De vitijs oppoſitis veritati. Qõ. CX.

D**Einde** conſiderandũ eſt de vitijs oppoſitis veritati. Et pꝛimo de mendacio. 2° de ſimulatione ſiue hypocriſi. 3° de iactantia ⁊ oppoſito vitio. ¶ Circa mẽdacium q̃runt̃ q̃tuoꝛ. Pꝛimo vtrum mẽdatiũ ſemper opponatur veritati quaſi continẽs falſitatem. Scdo de ſpẽbus mẽdacij. Tertio vtꝝ mendacium ſemꝑ ſit pctm̃. 4° vtꝝ ſit pctm̃ moꝛtale.

Ad pꝛimum ſic pcedit̃. Videt̃ ꝙ mendacium nõ ſemꝑ opponat̃ veritati. Oppoſita. n. nõ poſſunt eſſe ſimul. ſed mẽdaciũ ſimul põt eẽ cuꝫ veritate. qui. n. veꝝ loquit̃ qd̃ falſum eſſe credit mẽtit̃: vt Aug. dicit in lib. ꝯ mendaciuꝫ. ergo mendaciũ nõ opponitur veritati. ¶ P̃. Uirtus veritatis nõ ſolũ ꝯſiſtit in verbis: ſed ẽt in factis: q: ſm phꝫ in .4. ethi. ſm hanc virtutẽ aliqs verum dicit ⁊ in ſermõe ⁊ in vita: ſed mendaciũ conſiſtit ſolũ in verbis. dr̃. n. ꝙ mendaciũ eſt falſa vocis ſignificatio. ſic ergo videt̃ ꝙ mendacium nõ directe opponat̃ virtuti veritatis. ¶ P̃. Augu. dicit in lib. contra mendaciuꝫ ꝙ culpa mẽtientis eſt fallẽdi cupiditas. ſ; hoc nõ opponit̃ veritati. ſ; magis beniuolẽtie vel iuſtitie. ḡ mẽdacium nõ opponit̃ veritati. ¶ S; ꝯ ẽ qd̃ dicit Augu. in lib. ꝯ mendaciũ. Nemo dubitet mentiri eũ q falſum enũciat cã fallendi: q̃pꝛopter enũciatio falſi cũ voluntate ad fallẽdum ꝓlata manifeſtũ eſt mẽdaciũ: ſ; hoc opponit̃ veritati. ergo mẽdaciũ veritati opponit̃. ¶ Rñ°. dõm ꝙ actus moꝛalis ex duob⁹ ſpẽm ſoꝛtit̃. ſ. ex obo ⁊ ex fine. nã finis ẽ obm voluntatis q̃ eſt p̃mum mouẽs in moꝛalib⁹ actib⁹. potentia aũt a voluntate mota hꝫ ſuũ obm qd̃ eſt ꝓpꝛiũ obiectũ volũtarij actus: ⁊ ſe hꝫ in actu voluntatis ad finẽ ſic mãle ad foꝛmale: vt ex ſupꝛa dictis pꝫ: dcm̃ eſt aũt ꝙ virtus veritatis. ⁊ ꝑ ꝯñs oppoſita vitia in manifeſtatiõe cõſiſtit q̃ fit per aliq̃ ſigna: q̃ qdem manifeſtatio ſiue enunciatio eſt rõnis actus ꝯferentis ſignũ ad ſignatũ. oĩs. n. repreſentatio cõſiſtit in q̃dã collatiõe q̃ ꝓpꝛie ptinet ad rõneꝫ. vñ ⁊ ſi bꝛuta aĩalia aliqd manifeſtent: nõ tñ manifeſtationẽ itendũt. ſ; nãli inſtinctu aliqd agunt ad qd̃ manifeſtatio ſeqtur: inq̃ȝtum tñ huiuſmodi manifeſtatio ſiue enunciatio eſt actus moꝛalis oꝫ ꝙ ſit voluntarius ⁊ ex itentiõe voluntatis dependẽs. obm aũt ꝓpꝛiũ manifeſtatiõis ſiue enunciatiõis ẽ veꝝ vel falſuꝫ. Intentio v̾o voluntatis iordinate põt ad duo ferri: quoꝝ vnũ eſt vt falſum enũciet: ali⁹ qdẽ ẽ effect⁹ ꝓpꝛi⁹ falſe enũciatiõis: vt. ſ. aliqs fallat̃. Si ḡ iſta tria ꝯcurrãt. ſ. ꝙ falſũ ſit id qd̃ enũciat̃: ⁊ ꝙ aſſit volũtas falſuꝫ enũciãdi: ⁊ iteꝝ itentio fallẽdi: tũc eſt falſitas mãliter: q: falſũ dr̃: ⁊ foꝛmal'r ꝑꝑ volũtatẽ falſũ dicẽdi. ⁊ effectiue ꝑꝑ volũtatẽ falſitatẽ iprimẽdi. ſ; tñ rõ mẽdacij ſumit̃ a foꝛmali falſitate: ſ; hoc. ſ. ꝙ aliqs hꝫ volũtatẽ falſũ enũciãdi. vñ ⁊ mẽdaciũ noĩat̃ ex eo ꝙ ꝯ mẽtẽ dr̃. ⁊ iõ ſiqs falſũ enũciet credẽs id eẽ veꝝ: ẽ qdẽ falſũ mãl'r: ſ; nõ foꝛmal'r: q: falſitas ẽ p̃ter itẽtiõeꝫ dicẽtis. vñ nõ hꝫ ꝑfectã rõnẽ mẽdacij. id. n. qd̃ p̃ter itẽtiõeꝫ dicẽtis ẽ ꝑ accñs ẽ. vñ nõ põt eẽ ſpecifica dr̃ia. Si v̾o aliqs foꝛmal'r falſuꝫ dicat hꝫ volũtatẽ falſũ dicẽdi: liceꝫ ſit veꝝ id qd̃ dr̃. inq̃ȝtũ tñ huiuſmodi act⁹ ẽ volũtari⁹ ⁊ mõal' hꝫ ꝑ ſe falſitatẽ: ⁊ ꝑ accñs v̾itatẽ. vñ ad ſpẽꝫ mẽdacij ptigit: ꝙ aũt aliqs itẽdit falſitatẽ i opiõne alteri⁹ ꝯſtituere fallẽdo ipꝫ nõ ptinet ad ſpẽm mẽdacij: ſ; ad q̃ȝdã ꝑfectiõeꝫ ipi⁹: ſic ⁊ in reb⁹ nãlib⁹ aliqd ſpẽm ſoꝛtit̃ ſi foꝛmã hẽat ẽt ſi deſit foꝛme effect⁹: ſic pꝫ in graui qd̃ violẽter ſurſũ ꝯtinet̃ ne deſcẽdat ſ; exigẽtiã ſue foꝛme. Sic ḡ pꝫ ꝙ mẽdaciũ directe ⁊ foꝛmal'r oppõit̃ v̾tuti v̾itatis. ¶ Ad pm ḡ dcẽ ꝙ vnũq̃dq; magis iudicat̃ ſ; id qd̃ ẽ in eo foꝛmal'r ⁊ ꝑ ſe q̃ȝ ſ; id qd̃ ẽ i eo mãl'r ⁊ ꝑ accñs. ⁊ iõ magis opponit̃ v̾itati inq̃ȝtũ ẽ v̾r⁹ moꝛal' ꝙ aliqs dicat

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

veꝝ ītēdēs dicere falſū q̄ꝫ ꝙ dicat falſū ītēdēs dicere ve
rū. ¶ Ad 2m dōꝫ ꝙ ſicꝫ Aug. dicꝫ i. 2. de doctrīa xp̄iana: vo
ces p̄cipuū locū tenēt īter alia ſigna. ⁊ iō cū dꝛ ꝙ mēdaciū
eſt falſa vocis ſignificatio: nomie vocis ītellr oē ſignum.
vnde ille qui aliquod falſum nutibus ſignificare ītēderet
nō eſſet a mēdacio īmunis. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ cupiditas fal
lendi ptinet ad pfectionē mēdacij: nō aūt ad ſpēm ipſi⁹: ſi
cut nec aliqs effect⁹ ptinet ad ſpeciem ſue cauſe.

Ad ſecundum ſic pcedit. Uidet ꝙ mēdaciuꝫ inſufficiēter diuidat per mēda
ciū officioſuꝫ: iocoſuꝫ: ⁊ pniciosuꝫ. Diuiſio eni eſt dāda ꝺm
ea que per ſe ꝯueniūt rei: vt pꝫ per phm. in. 8. metaph. ſed
intētio effect⁹ ē pter ſpēm moralis act⁹: ⁊ p accñs ſe hꝫ ad
ipſuꝫ: vt videt. vñ ⁊ infiniti effect⁹ poſſunt cōſequi ex vno
actu: ſꝫ hec diuiſio dat ꝺm intētionē effect⁹. nā mēdacium
iocoſuꝫ eſt qō fit cauſa ludi. mēdaciū aūt pnicioſuꝫ eſt qō
fit cauſa nocumēti. mēdaciū aūt officioſuꝫ eſt qō fit cā vti
litatis. ḡ icōueniēter hoc mō diuidit mēdaciū. ¶ P̄. Aug.
in lib. ꝯ mēdaciū diuidit mēdaciū in octo partes. quoꝝ p̄
mū eſt in doctrina religiōis. 2m eſt ꝙ nulli pſit ⁊ obſit ali
cui. 3m aūt ꝙ pdeſt vni ita ꝙ alteri obſit. 4m eſt ꝙ fit ſo
la mētiēdi fallēdiqꝫ libidine. 5m eſt ꝙ fit placēdi cupidi
tate. 6m eſt ꝙ nulli obeſt ⁊ pdeſt alicui ad cōſeruādaꝫ pe
cuniā. 7m eſt ꝙ nulli obeſt ⁊ pdeſt alicui ad vitādū mor
tem. 8m ꝙ nulli obeſt ⁊ pdeſt alicui ad vitādū imūdiciā
corporalē. ergo videt ꝙ p̄ma diuiſio mēdacij ſit iſufficiēs.
¶ P̄. Phs in. 4. ethi. diuidit mēdaciū in iactātiā q̄ verū
excedit in dicēdo: ⁊ ironiā que deficit a vero in min⁹: que
duo ſub nullo p̄dictoꝝ mēbroꝝ cōtinent. ergo videt ꝙ di
uiſio p̄dicta mēdacij ſit incōpetēs. ¶ Sed ꝯ eſt qō ſup il
lud ps. Perdes oēs qui loquunt mēdaciū: dicit glo. ꝙ ſūt
tria genera mēdacioꝝ. quedā eni ſunt p ſalute ⁊ cōmodo
alicui⁹. eſt ⁊ aliud gen⁹ mēdacij qō fit ioco. 3m vō menda
cij genus ē qō fit ex malignitate. p̄mū aūt hoꝝ triū dꝛ offi
cioſuꝫ. ſcōm iocoſuꝫ. tertiū pnicioſuꝫ. ergo mēdaciū in tria
p̄dicta diuidit. ¶ Rñ⁰. dōꝫ ꝙ mēdaciū triplr diuidi pōt
vno⁰ ꝺm ipſaꝫ mēdacij rōnē: q̄ eſt ppria ⁊ p ſe mēdacij di
uiſio. ⁊ ꝺm hoc mēdaciū in duo diuidit. ſ. in mendaciū qō
trāſcēdit v̄itatē in mai⁹ qō ptinet ad iactātiā. ⁊ in menda
ciū qō deficit a v̄itate in min⁹ qō ptinet ad ironiā: vt pꝫ p
phm in. 4. ethi. hec aūt diuiſio ideo p ſe eſt ipſi⁹ mēdacij:
q2 mēdaciū inq̄ꝫtū huiuſmodi opponit v̄itati: vt dictū eſt.
v̄itas aūt eq̄litas q̄dā eſt cui p ſe opponit maius ⁊ minus.
Alio⁰ pōt diuidi mēdaciū inq̄ꝫtū hꝫ rōnē culpe ꝺꝫ ea q̄ ag
grauāt vl' diminuūt cl'pā mēdacij ex pte finis ītēti. aggra
uat aūt cl'pā mēdacij ſi aliqs p mēdaciū ītēdat alteri⁹ no
cumētū qō vocat mēdaciū pnicioſuꝫ. diminuit aūt culpa
mēdacij ſi ordinet ad aliqō bonū: vl' dlectabile: ⁊ ſic ē mē
daciū iocoſuꝫ vl' vtile: ⁊ ſic ē mēdaciū officioſuꝫ quo ītēdit
iuramētū alteri⁹ vl' remotio nocumēti. ⁊ ꝺꝫ illa diuiditur
mēdaciū in tria p̄dicta. 3⁰ mō diuidit mēdaciū vl'ius ꝺm
ordinē ad finē: ſiue ex hoc addat vl' diminuat ad cl'pā mē
dacij ſiue nō. ⁊ ꝺꝫ hoc diuiſio ē octo mēbroꝝ q̄ dicta eſt: in
qua q̄dē tria mēbra ꝯtinētur ſub mēdacio pnicioſo: qō q̄
deꝫ fit vel ꝯ deū: ⁊ ad hoc ptinet p̄mū mēdaciū qō eſt i do
ctrina religiōis. vel ē ꝯ hoīeꝫ ſiue ſola intētione nocēdi ali
cui: ⁊ ſic ē ꝯ mēdaciū ſecūdū: qō. ſ. nulli pdeſt ⁊ obeſt alicui
ſiue etiā ītēdat in nocumēto vni⁹ vtilitas alteri⁹: ⁊ hoc eſt
tertiū mēdaciū qō vni pdeſt ⁊ alteri obeſt. īterqꝫ tria p̄i
mū ē grauiſſimuꝫ: q2 ſemp pctā ꝯ deū ſunt grauiora: vt ſu
pra dictū ē. ſecūdū aūt ē graui⁹ tertio qō diminuit ex intē
tione vtilitatis alteri⁹. poſt hec aūt tria q̄ ſupaddūt ad gra
uitatē culpe mēdacij ponit q̄rtū qō hꝫ ppriā quātitatē ſi
ne additiōe vel diminutiōe: ⁊ hoc eſt mēdaciū qō fit ex ſo
la mētiēdi libidine qō pcedit ex habitu. Uñ ⁊ phs dicit in
. 4. ethi. ꝙ mēdax eo ꝙ talis ē ꝺꝫ habitū ipſo mēdacio gau
det. q̄ttuor vō ſubſequētes modi diminuūt de culpa men
dacij. nā q̄ntū ē mēdaciū iocoſū qō fit placēdi cupiditate.
alia vō tria cōtinent ſub mēdacio officioſo in quo intēdit
qō eſt alteri vtile: vel q̄ꝫtū ad res exteriores: ⁊ ſic eſt ſextū
mendaciū qō pdeſt alicui ad pecuniā cōſeruādā. vel ē vti
le corpi: ⁊ hoc eſt ſeptimū mēdaciū quo īpedit mors hoīs.
vel etiā vtile eſt ad honeſtatē v̄tutis. ⁊ hoc eſt octauū mē
daciū in quo īpedit illicita pollutio corpalis. pꝫ ḡ quanto
bonū intētū eſt melius tāto magis minuit culpa mēdacij.
⁊ ideo ſiqs diligēter cōſideret ꝺm ordinē p̄dicte enumera
tiōis ē ordo grauitatis culpe i iſtis mēdacijs. nā bonū vti
le p̄fert delectabili: ⁊ vita corporalis p̄fert pecunie: hone
ſtas aūt ipſi corpali vite. Et p hoc pꝫ reſpōſio ad obiecta.

Ad tertium ſic pcedit. Uidet ꝙ nō oē mēda
ciū ſit pctm̄. Manifeſtū eniꝫ eſt ꝙ
euangeliſte ſcribēdo euāgeliū nō peccauerūt: videntur tñ
aliqd falſuꝫ dixiſſe: q2 verba chriſti ⁊ etiā alioꝝ frequēter
aliter vnus ⁊ aliter retulit alius. vñ videt ꝙ alter eoꝝ di
xerit falſuꝫ. nō ergo omne mēdaciū eſt pctm̄. ¶ P̄. Nul
lus remunerat a deo p pctō: ſꝫ obſtetrices egypti remune
rate ſunt a deo ppter mēdaciū. dicit eni Exo. p̄: ꝙ edifica
uit illis deus domos. ergo medaciū nō eſt pctm̄. ¶ P̄. Ge
ſta ſcōꝝ narrant in ſacra ſcriptura ad informationē vite
hūane. ſꝫ de q̄buſdā ſciſſimis viris legit ꝙ ſūt mētiti: ſicꝫ
Geñ. 12. ⁊ 20. ꝙ Abraā dixit de vxore ſua ꝙ ſoror ſua eēt.
Jacob ēt mētit⁹ ē dicēs ſe eſſe Eſau: ſꝫ tñ bñdictionē ade
pt⁹ ē: vt hꝛ Geñ. 27. Judith ēt ꝯmendat q̄ tñ Holoferni
mētita ē. nō ḡ oē mēdaciū ē pctm̄. ¶ P̄. Min⁹ malū ē eli
gēdū vt vitet maius malū: ſicꝫ medicus p̄ſcindit mēbꝝ ne
corrūpat totū corp⁹ ſꝫ min⁹ nocumētū ē ꝙ aliqs generet
falſā opiōnē i aīo alic⁹ q̄ꝫ ꝙ aliqs occidat vl' occidat. ḡ lici
te pt hō mētiri vt vnū p̄ſuet ab omicidio ⁊ aliū p̄ſeruat a
mōte. ¶ P̄. Mēdaciū ē ſiqs ñ ipleat qō pmiſit. ſꝫ nō oīa
pmiſſa ſt īplēda dicꝫ. n. Iſi. In mal' pmiſſis reſcide fidē. ḡ
ñ oē mēdaciū ē pctm̄. ¶ P̄. Mēdaciū ob hoc vꝛ eē pctm̄
q2 p ipm hō decipit pximū. Uñ Aug. dicꝫ in li. ꝯ mēdaciū.
Quiſqs eē aliqō genus mēdacij qō pctm̄ nō ſit putauerit:
decipiet ſeipm turpiter cū honeſtuꝫ ſe deceptorē arbitret
alioꝝ. ſꝫ nō omne mēdaciū eſt deceptionis cā: q2 p mēda
ciū iocoſuꝫ nll's decipit. nō. n. ad hoc dicūt huiuſmodi mē
dacia vt credant: ſꝫ ppter delectationē ſolā vñ ⁊ hyp̄boli
ce locutiones q̄nqꝫ ēt in ſcriptura ſacra īueniunt. non ḡ oē
mēdaciū eſt pctm̄. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qō dꝛ. Eccl'ia. 7. Noli velle
mētiri oē mēdaciū. ¶ Rñ⁰. dōꝫ: ꝙ illud qō ē ꝺm ſe malū
ex genere: nullo mō pōt eſſe bonū ⁊ licitū: q2 ad hoc ꝙ ali
quid ſit bonū reqritur ꝙ oīa recte ꝯcurrant. bonuꝫ. n. ē ex
ītegra cā: malū vero ē ex ſingularib⁹ defectib⁹: vt Diony.
dicꝫ. 4. ca. de diui. no. mēdaciū aūt ē malū ex genere. eſt. n.
act⁹ cadēs ſup īdebitā mām. cū. n. voces ſint ſigna nāliter
ītellectuū: ināle ē ⁊ indebitū ꝙ aliqs voce ſignificet id qō
nō hꝫ in mēte. Uñ phs dicꝫ i. 4. ethi. ꝙ mēdaciū ē p ſe pra
uū ⁊ fugiēdū: veꝝ aūt ē bonū ⁊ laudabile. vñ oē mēdaciū
eſt pctm̄ ſicꝫ ēt Aug. aſſerit in li. ꝯ mēdaciū. ¶ Ad p̄muꝫ ḡ
dōm: ꝙ nec i euāgelio nec in aliq̄ ſcriptura canonica phas
eſt opinari aliqō falſuꝫ aſſeri: nec ꝙ ſcriptores eaꝝ mēda
ciū dixerint: q2 periret fidei certitudo q̄ auctoritati ſacre
ſcripture īnititur. in hoc vero ꝙ i euāgelio ⁊ ī alijs ſcriptu
ris ſacris verba aliquoꝝ diuerſimode recitant nō eſt mē
daciū. Unde Aug. dicꝫ in lib. de cōſenſu euāgeliſtaꝝ. Nul
lo mō laborādū eē iudicat q pudēter ītelligit ipſas ſniās
eſſe neceſſarias cognoſcēde veritati q̄buſlibꝫ verbis fue
rint explicate. ⁊ in hoc apparet vt ibidē ſubdit: nō debere
nos arbitrari mētiri quēq̄ꝫ ſi plib⁹ remiſcētib⁹ rē quā au
dierūt vl' viderūt ñ eodē mō atqꝫ eiſdē v̄bis eadē res fue
rit indicata. ¶ Ad 2m dōꝫ: ꝙ obſtetrices ñ ſūt remūerate
p mēdacio: ſꝫ p timore dei ⁊ bēniolētia ex q̄ pceſſit mēda
ciuꝫ. Uñ ſignāter dꝛ Exo. p̄. Et q2 timuerunt obſtetrices
deū edificauit illis domos. mēdaciū vero poſtea ſequēs

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

nō fuit meritoriū. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ in ſacra ſcriptura vt Aug. dicit. Inducunt aliquoꝝ geſta q̄ſi exēpla pfecte virtutis de qbus nō eſt eſtimādū eos fuiſſe mētitos. ſiq̄ tñ in eoꝝ dictis appareāt que mēdacia videant: itelligēdū eſt ea figuraliter ꝛ ꝓphetice dicta eſſe. Vñ Aug. dicit in lib. ꝯ mēdaciū. Credēdū eſt illos hoīes q ꝓpheticis tpib⁹ digni auctoritate fuiſſe cōmemorant: oīa que ſcripta ſūt de illis ꝓphetice geſſiſſe atq; dixiſſe. Abraā tñ vt Augu. dicit in q̄ſtionib⁹ ſup Geñ. dicēs Sarrā eſſe ſuā ſororē: veritatē voluit celari: ꝛ nō mēdaciū dici. ſoror eñ dicit q2 filia fratris erat. vñ ꝛ ipſe Abraā dicit Geñ. 20. Vere ſoror mea ē filia pr̄is mei: ꝛ nō mr̄is mee filia: q2. ſ. ex parte patris ei attinebat. Jacob v̄o myſtice dixit ſe eē Eſau ꝑmo genitū Iſaac: q2 videlicet ꝑmogenita illi⁹ de iure ei debebant. vſus aūt ē hoc mō loquēdi per ſpm̄ ꝓphie ad deſignādū myſteriū: q2 videlicet minor populus. ſ. gētiliū ſubſtituēdus erat in locū ꝑmogeniti. ſ. i locū iudeoꝝ. qdā v̄o cōmēdant i ſcriptura: nō ꝓpter pfectā virtutē ſ3 ꝓpter quādā v̄tutis idolē. ſ. q2 apparebat in eis aliqs laudabilis affect⁹ ex quo mouebant ad q̄dā idebita faciēda: ꝛ hoc mō Judith laudat: nō q2 mētita eſt Oloferni: ſed ꝓpter affectū quē habuit ad ſalutē ppl̄i pro qua piculis ſe expoſuit: q̄uis etiā dici poſſit ꝙ verba eius v̄itatē habēt ſm aliquē myſticū intellectū. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ mēdaciū nō ſolū h3 rōnē pcti ex dāno qđ ifert ꝓximo: ſed ex ſua inordinatione: vt dictū eſt. nō licet autē aliqua illicita vti inordinatiōe ad ipediēdū nocumentū ꝛ defectus alioꝝ: ſicut nō licet furari ad hoc ꝙ hō elemoſynā faciat: niſi forte in caſu neceſſitatis in quo oīa ſunt cōīa. ꝛ ideo nō eſt licitū mēdaciū dicere ad hoc ꝙ aliqs aliū a quocūq; piculo liberet: lic3 tñ veritatē occultare prudēter ſub aliqua diſſimulatiōe: vt Aug. dicit in li. ꝯ mēdaciū. ¶ A 5ᵐ dōꝫ: ꝙ ille q aliqđ ꝓmittit ſi habeat animū faciēdi qđ ꝓmittit nō mentit: q2 nō loquit ꝯ id qđ gerit in mēte. ſi v̄o nō faciat qđ ꝓmiſit nō videt ifideliter agere p hoc ꝙ aīum mutat. Pōt tñ excuſari ex duob⁹. Uno⁰ ſi ꝓmiſit id qđ manifeſte ē illicitū: q2 ꝓmittēdo peccauit. mutando aūt ꝓpoſitū benefacit. Alio⁰ ſi ſūt mutate ꝯditiones pſonarū ꝛ negocioꝝ: vt Seneca dicit in lib. de beneficys: ad hoc ꝙ hō teneat facere qđ ꝓmiſit reqrit ꝙ oīa immutata pmaneāt: aliogn nec fuit mēdax in ꝓmittēdo qđ ꝓmiſit quod habebat in mēte ſubītellectis debitis conditionib⁹. nec etiā eſt ifidelis nō iplēdo qđ ꝓmiſit: q2 eedē cōditiōes nō extāt. vñ ꝛ apl̄s nō eſt mentit⁹ q nō iuit Corinthū quo ſe iturū eſſe ꝓmiſerat: vt dr̄. 2. ad Cori. p̄. ꝛ hoc ꝓpter ipedimēta que ſupuenerūt. ¶ Ad 6ᵐ dōꝫ: ꝙ opatio aliqua pōt ꝯſiderari dupl̄r. vno⁰ ſm ſeipſū. alio⁰ ex parte operātis. mēdaciū ergo iocoſū ex ipo gn̄e opis h3 rōnē fallēdi: q̄uis ex itētione dicētis nō dicat ad fallendū: nec fallat ex mō dicēdi. nec eſt ſimile de hyꝑbolicis aut qbuſcunq; figuratiuis locutiōib⁹ que in ſacra ſcriptura inueniunt: q2 ſicut Aug. dicit in lib. ꝯ mendaciū: qcqd figuratiue fit aut dr̄ nō ē mēdaciū. oīs eñ enūciatio ad id qđ enūciat referēda eſt. omne aūt figuratiue aut factū aut dictū hoc enūciat qđ ſignificat eis qb⁹ intelligēdū ꝓlatū eſt.

Ad quartum ſic ꝓcedit. Videt ꝙ omne mēdaciū ſit pctm̄ mortale. dicit eñ in ps. Perdes oēs qui loquunt mēdaciū. ꝛ Sap. p̄: Os quod mentit occidit aīam. ſed ꝑditio ꝛ mors aīe nō ē niſi p peccatū mortale. ḡ oē mēdaciū ē pctm̄ mortale. ¶ P̄. Oē qđ eſt ꝯ ꝓceptū decalogi eſt pctm̄ mortale. ſ3 mēdaciū eſt cōtra hoc ꝓceptū decalogi. Nō falſū teſtimoniū dices. ḡ oē mendaciū eſt peccatū mortale. ¶ P̄. Augu. dicit in p̄ de doc. xp̄iana: Nemo mētiēs in eo quod mentit ſeruat fidē. nā hoc vtiq; vult vt cui mentit fidē ſibi habeat: quā tñ ei mentiēdo nō ſeruat. omnis autē fidei violator iniquus eſt. nullus aūt dr̄ fidei violator vel iniqu⁹ ꝑ pctm̄ veniale. ḡ nullū mēdaciū ē pctm̄ veniale. ¶ P̄. Merces eterna ñ ꝑdit niſi ꝓ pctō mortali: ſ3 ꝓ mēdacio ꝑdit merces eterna cōmutata in tpalē. Dicit. n. Grego. ꝙ in remuneratiōe obſtetricū cognoſcit qđ mendacy culpa mereat. nā benignitatis earū merces q̄ eis potuit in eterna vita tribui: ꝑmiſſa culpa mēdacy in terrenā ē remunerationē declinata. ḡ ēt mēdaciū officioſū q̄le fuit obſtetricū: qđ videt eē leuiſſimū eſt pctm̄ mortale. ¶ P̄. Aug. dicit in lib. ꝯ mēdaciū: ꝙ pfectoꝝ ꝓceptū ē oīno nō ſolū nō mētiri: ſ3 nec velle mētiri. ſ3 facere ꝯ ꝓceptū ē pctm̄ mortale. ḡ oē mēdaciū pfectoꝝ eſt pctm̄ mortale. pari ḡ rōne ꝛ oīū alioꝝ: aliogn eſſent peioris ꝯditiōis. ¶ Sed ꝯ ē qđ Augu. dicit in. 5. ps. Duo ſunt genera mēdacioꝝ in qbus nō ē magna culpa: ſ3 tñ nō ſunt ſine culpa: cū aut iocamur aut ꝓximo ꝯſulēdo mētimur. ſed oē pctm̄ mortale h3 graue culpā. ḡ mēdaciū iocoſū ꝛ officioſū nō ſunt pctā mortalia. ¶ Rn̄⁰. dōꝫ: ꝙ pctm̄ mortale ꝓprie eſt qđ repugnat charitati per quā aīa viuit deo ꝯiūcta: vt dictū eſt. Pōt aūt mēdaciū ꝯriari charitati tripl̄r. vno⁰ ſ3 ſe. alio⁰ ſ3 finē itētū. 3⁰ mō ꝑ accñs. Scdm̄ ſe qdē charitati ꝯriat ex ipa falſa ſignificatiōe: q̄ q dē ſi ſit circa res diuas ꝯriat charitati dei cui⁹ v̄itatē aliqs tali mēdacio occl̄tat vel corrūpit. vñ huiuſmodi mēdaciū non ſolū opponit virtuti charitatis ſed etiā virtuti fidei ꝛ religionis. ꝛ iō hoc mēdaciū eſt grauiſſimū ꝛ mortale. Si vero falſa ſignificatio ſit circa aliqđ cui⁹ cognitio ꝑtineat ad hoīs bonū: puta q̄ ꝑtinēt ad pfectionē ſcie ꝛ iformationē moꝝ. tale mēdaciū inq̄tum ifert dānū falſe opionis ꝓximo ꝯriatur charitati q̄tū ad dilectionē ꝓximi. vnde eſt pctm̄ mortale. Si vero falſa ſit opio ex mēdacio generata circa aliqđ de quo nō referat vtꝝ ſic vel al̄r cognoſcatur: tunc ex tali mēdacio non dānificat ꝓxim⁹: ſicut ſiqs fallat i aliqbus ꝑticularib⁹ ꝯtingentib⁹ ad ſe nō ꝑtinentib⁹. vñ tale mēdaciū ſm ſe nō eſt pctm̄ mortale. Rōne vero finis itenti aliqđ mēdaciū ꝯriat charitati: puta qđ dr̄ aut in iniuriā dei qđ ſemꝑ ē pctm̄ mortale: vtpote religioni ꝯriū aut in nocumētū ꝓximi q̄tū ad pſonā diuitias vl̄ famā. ꝛ hoc etiā ē pctm̄ mortale cū nocere ꝓximo ſit pctm̄ mortale. ex ſola aūt itentiōe pcti mortalis aliqs mortal̄r peccat. Si vero finis itētus nō ſit ꝯriꝰ charitati: nec mēdaciū ſm hāc rōnem erit pctm̄ mortale: ſicut apparet in mēdatio iocoſo in quo itendit aliq̄ leuis delectatio: ꝛ in mēdacio officioſo in quo itēdit ēt vtilitas ꝓximi. Per accñs aūt pōt ꝯriari charitati rōne ſcādali vel cuiuſcūq; dāni ꝯſequentis. ꝛ ſic erit ēt pctm̄ mortale: dū. ſ. aliqs nō veret ꝓpter ſcādalū publice mētiri. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm: ꝙ ille auctoritates itelligūtur de mēdacio ꝑnicioſo: vt exponit glo. ſup illud ps. Perdes oēs q loquunt mēdaciū. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ cū oīa precepta decalogi ordinēt ad dilectionē dei ꝛ ꝓximi ſicut ſupra dcm̄ eſt: intātū mēdaciū ē ꝯ ꝓceptū decalogi inq̄tū ē ꝯ dilectionē dei ꝛ ꝓximi. vnde ſignanter ꝓhibet ꝯ ꝓximū falſum teſtimoniū. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ēt pctm̄ veniale largo modo poteſt dici iniquitas inq̄tum eſt ꝓter eqtatem iuſtitie. Unde dr̄. i. Joan. 3. Omne pctm̄ ē iniquitas. ꝛ hoc mō loqtur Aug. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ mēdaciū obſtetricum pōt dupl̄r ꝯſiderari. Uno⁰ q̄tum ad effectū beniuolentie in iudeos ꝛ q̄tum ad reuerentiā diui timoris ex qbus cōmēdatur in eis indoles virtutis. ꝛ ſic debet eis remuneratio eterna. Unde Hierony. exponit ꝙ de⁹ edificauit illis domos ſp̄uales. Alio⁰ pōt ꝯſiderari q̄tum ad ipm exteriorē actū mendacy quo qdem nō potuerūt eternā remunerationē mereri: ſed forte aliquā remunerationē temporalē cuius merito nō repugnabat deformitas illi⁹ mendacy ſicut repugnabat merito remunerationis eterne: ꝛ ſic intelligenda ſunt verba Greg. nō ꝙ ꝑ illud mēdaciū mererent amittere remunerationē eternā quā iā ex ꝓcedēti affectu meruerant vt ratio ꝓcedebat. ¶ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ quidam

dicūt φ perfectis viris omne mendaciū eſt peccatū mor/
tale.ſed hoc irrationabiliter dicitur. nulla enī circūſtātia
aggrauat in īfinitū: niſi que transfert in aliā ſpeciē.circun/
ſtantia autē perſone nō trāſit in aliā ſpeciē niſi forte rōne
alicuius annexi:puta ſi ſit ꝯ votū ipſius qd̄ nō pōt dici de
mēdacio officioſo vel iocoſo.⁊ iō mēdaciū officioſuȝ vl' io/
coſuȝ nō ē pctm̄ mortale in viris ꝑfectis:niſi forte ꝑ accn̄s
rōne ſcādali.⁊ ad hoc pōt referri qd̄ Aug.dicit: Perfectis
eē ꝓceptū nō ſolū nō mētiri:ſȝ nec velle mentiri:q̄uis hoc
Aug.nō aſſertiue:ſed ſub dubitatione dicat. ꝓmittit enim
niſi forte ita vt ꝑfectoꝝ ⁊c̄. nec obſtabit φ ipſi ponunt̄ in
ſtatu cōſeruāde v̄itatis:qꝛ v̄itatē tenent̄ cōſeruare ex ſuo
officio in iudicio vel doctrina cōtra que ſi mētiantur erit
mendaciuȝ:quod eſt peccatū mortale.in alijs autē nō oȝ
φ mortaliter peccent mentiendo.

¶ De ſimulatione ⁊ hypocriſi. Qõ CXI.

DEinde conſiderādū eſt de ſimulatione ⁊ hypocriſi. ¶ Et circa hoc querunt̄ quattuor. ꝓmo vtruȝ
omnis ſimulatio ſit peccatuȝ. 2°. vtrū
hypocriſis ſit ſimulatio. 3°. vtrum opponatur veritati. 4°. vtrum ſit peccatum mortale.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ φ nō oīs ſimulatio ſit pctm̄. Dicit̄ enī Luc. vlti.
φ dn̄s ſe finxit lōgi° ire. ⁊ Ambro. dicit de Abraā in lib. de
patriarchis φ captioſe loquebat̄ cū famulis cuȝ dixit Gen̄.
22. Ego ⁊ puer ille illuc vſqȝ ꝓperantes:poſtq̄ȝ adorauerimus reuertemur ad vos. fingere aūt ⁊ captioſe loqui ad ſimulationē ꝑtinet. ſȝ nō eſt dicēdū φ in xpo ⁊ in Abraā fuerit pctm̄. ergo nō oīs ſimulatio eſt pctm̄. ¶ P̄. Nullū peccatū ē vtile. ſȝ ſicut Hiero. dicit: Utilē ſimulationē ⁊ ī tpe
aſſumēdā Jehu regis iſrl' nos doceat exēplū q̄ iterfecit ſacerdotes Baal fingens ſe idola colere velle: vt habet̄. 4.
Reg. 10. ⁊ Dauid īmutauit faciem ſuam corā Achis rege
Geth: vt habet̄ ꝓ° Reg. 21. ergo nō oīs ſimulatio eſt pctm̄.
¶ P̄. Bonū eſt malo ꝯriū. ſi ergo ſimulare bonū eſt maluȝ. ergo ſimulare malū erit bonū. ¶ P̄. Jſa. 3. ꝯ quoſdaȝ
dicit̄. Peccatū ſuū quaſi ſodoma ꝓdicauerūt nec abſconderūt. ſed abſcōdere peccatū ad ſimulationē pertinet. ergo nō vti ſimulatione iterdū eſt reprehēſibile. vitare autē
pctm̄ nunq̄ȝ eſt reꝑhenſibile. ergo ſimulatio nō ſemper eſt
peccatū. ¶ Sȝ ꝯ ē φ Jſa. 16. ſuꝑ illud: Jn trib° annis ⁊c̄. dicit glo. Jn cōparatiōe duoꝝ maloꝝ leuius eſt apte peccare q̄ȝ ſanctitatē ſimulare. ſȝ apte peccare ſemꝑ eſt pctm̄. g̊
ſimulatio ſemꝑ eſt pctm̄. ¶ Rn̄°. dōȝ: φ ſicͭ dictuȝ: eſt ad
virtutē veritatis ꝑtinet vt q̄s talē ſe exhibeat exterius ꝑ
ſigna exteriora q̄lis eſt. ſigna autē exteriora nō ſoluȝ ſunt
verba ſed etiā facta. ſicut ergo veritati opponit̄ φ aliquis
per verba exteriora aliud ſignificet q̄ȝ habet apͩ ſe quod
ad mēdaciū pertinet: ita etiā opponit̄ veritati φ aliquis ꝑ
aliqua ſigna factoꝝ vel rerū aliq̄d ſignificet cōtrariū eius
quod in eo eſt: qd̄ ꝓprie ſimulatio dicit̄. vnde ſimulatio ꝓprie eſt mēdaciū quoddā in exteriorū ſignis factoꝝ cōſiſtens. nō refert autē vtrū aliquis mentiat̄ verbo vel quocunqȝ alio facto. vt ſupra habitū eſt. vnde cū omne mēdacium ſit pctm̄: vt ſupra dictū eſt: ꝯſequēs eſt etiā φ oīs ſimulatio eſt pctm̄. ¶ Ad ꝓ°ᵐ g̊ dōm: φ ſicut Aug. dicit in li.
de q̄ſtionib° euāgelij: nō omne qd̄ fugimus mēdaciū eſt. ſȝ
quādo id fingimus qd̄ nihil ſignificat tūc eſt mendacium.
cū aūt fictio noſtra refert̄ ad aliquā ſignificationē nō eſt
mendaciuȝ ſed aliqua figura veritatis. ⁊ ſubiungit exēplū
de figuratiuis locutionibus in quibus fingit̄ quedaȝ res:
nō autē vt aſſeratur ita eſſe: ſed eam ꝓponimus vt figurā
alterius quod aſſerere volumus. Sic ergo domin° in euāgelio finxit ſe longius ire: quia cōpoſuit motuȝ ſuuȝ quod
eſt volētis longius ire ad aliquid figuratiue ſignificandū:
ſcilicet φ ipſe ab eorū fide longe erat: vt Greg. dicit: vel vt
Aug. dicit: quia cū lōgius receſſurus eſſet aſcēdendo in celuȝ ꝑ hoſpitalitatē quodāmodo retinebat̄ in terra. Abraā
etiā figuratiue locutus eſt. Unde Ambro. dicit de Abraā
φ prophetauit quod ignorabat. ipſe eniȝ ſolus diſponebat
redire imolato filio. ſed dominus per os eius locutus eſt
qd̄ parabat. vnde patet φ neuter ſimulauit. ¶ Ad 2ᵐ dicendum: φ Hiero. vtitur large nomine ſimulationis pro
quacunqȝ fictione. cōmutatio autem faciei Dauid fuit fictio figuralis: ſicut gloſa exponit in titulo illius pſ: Benedicaȝ dominū in omni tēpore. ſimulationē vero Jehu nō
eſt neceſſe excuſari a peccato vel mēdacio: quia malus fuit: vtpote ab idolatria Hieroboam nō recedens: cōmendatur tamē ⁊ tēporaliter remunerat̄ a deo: nō pro ſimulatione ſed pro zelo quo deſtruxit cultuȝ Baal. ¶ Ad 3ᵐ dicenduȝ: φ quidā dicūt φ nullus pōt ſe ſimulare eſſe malū: qꝛ
per oꝑa bona nullus ſimulat ſe malū. ſi aūt oꝑa mala faciat malus eſt: ſȝ hec rō non cogit. pōt. n. aliquis ſe ſimulare
malū per oꝑa que in ſe nō ſunt mala. ſed habēt in ſe quandam ſpecieȝ mali. ⁊ tamē ipſa ſimulatio eſt mala: tum rōne mēdacij: tum ratione ſcādali. ⁊ q̄uis ꝑ hoc fiat malus:
non tamen fit malus illa malitia quā ſimulat: qꝛ ipſa ſimulatio ſm̄ ſe mala eſt nō rōne eius de quo eſt: ſiue ſit de bono ſiue ſit de malo pctm̄ eſt. ¶ Ad 4ᵐ dōȝ: φ ſicͭ aliq̄s verbo mentit̄ q̄n̄ ſignificat qd̄ nō ē: nō aūt q̄n̄ tacet qd̄ ē qd̄ aliq̄n̄ licet: ita etiā ſimulatio eſt q̄n̄ aliq̄s ꝑ exteriora ſigna factoꝝ vel reꝝ ſignificat aliquid qd̄ non ē: nō aūt ſi aliquis
ꝑtermittat ſignificare qd̄ eſt. vn̄ aliq̄s poteſt pctm̄ ſuū occultare abſqȝ ſimulatione. ⁊ ſm̄ hoc itelligēdū eſt qd̄ Hierony. dicͭ ibidē: φ ſcdͦȝ remediū poſt naufragiū ē pctm̄ abſcondere ne. ſ. exinde alijs ſcādalū generet̄.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Uidetur φ hypocriſis nō ſit idē qd̄ ſimulatio. Simulatio. n. ꝯſiſtit in quodam factoꝝ mendacio. ſȝ hypocriſis pōt etiā eſſe ſi aliq̄s oſtendat exterius que iterius agit
ſm̄ illud Matth. 6. Cū facis elȳnam noli tuba canere ante te ſicut hypocrite faciūt. g̊ hypocriſis non ē idem ſimulationi. ¶ P̄. Greg. dicͭ. 31. moral'. Sunt nōnulli q̄ ⁊ ſanctitatis hītuȝ tenent ⁊ ꝑfectionis meritū exequi non valent.
hos nequaq̄ȝ credēduȝ eſt in hypocritaꝝ numeꝝ currere:
qꝛ aliud ē īfirmitate aliud malitia peccare. ſed illi q̄ tenēt
habitū ſc̄itatis: ⁊ meritū ꝑfectiōis nō exequunt̄: ſūt ſimlͣtores: qꝛ exterior hītus ſc̄itatis oꝑa ꝑfectōis ſignificat. nō
g̊ ſimulatio eſt idē qd̄ hypocriſis. ¶ P̄. Hypocriſis in ſola itentiōe ꝯſiſtit. dicͭ enī dn̄s de hypocritis Matth. 23. φ
oīa oꝑa ſua faciunt vt ab hoībus videant̄. ⁊ Greg. dicit. 31.
moral'. φ nunq̄ȝ q̄d agant ſed quomō de actione qualibet
hominibus poſſint placere conſiderant. ſed ſimulatio nō
conſiſtit in ſola intentione: ſed in exteriori operatiōe. Unde ſuper illud Job. 36. Simulatores ⁊ calidi prouocant
iram dei. dicit glo. φ ſimulator aliud ſimulat: ⁊ aliud agit
caſtitatem prefert ⁊ laſciuiam ſequitur. oſtentat paupertatem ⁊ marſupium replet. ergo hypocriſis non eſt idem
quod ſimlͣtio. ¶ Sȝ ꝯ ē qd̄ Jſi. dicͭ in li. ethymologiaruȝ.
Hypocrita greco ſermone: in latino ſimulator interpretatur: qui dum intus malus ſit: bonum ſe palam oſtendi. hypo. enim falſum criſim iudicium interpretatur. ¶ Rn̄°.
dicendum φ ſicut Jſidorus dicit ibidem: nomen hypocrite tractum eſt a ſpecie eorum qui in ſpectaculis contecta
facie incedunt diſtinguentes vultum vario colore vt ad
perſone quam ſimulant colorem perueniant: modo in ſpecie viri: modo in ſpecie femine: vt in ludis populuȝ fallāt.
Unde Auguſti. dicit in ſermone domini in monte: φ ſicut
hypocrite ſimulatores aliarum perſonaruȝ agunt partes
illius qd̄ nō ſūt. nō enī qui agit partes Agamēnonis: vere

ipſe eſt: ſed ſimulat eū: ſic in eccleſijs ⁊ in oī vita humana qui ſe vult videri qđ nõ eſt hypocrita ē. ſimulat enī ſe iuſtū: nõ exhibet. Sic igiť dicendū eſt ꝙ hypocriſis ſimulatio ē: nõ aūt oīs ſimulatio: ſ3 ſolū illa q̄ qs ſimulat pſonā alteri⁹ ſicut cū pctōr ſimulat pſonā iuſti. ¶ Ad pᵐ ergo dicendū: ꝙ op⁹ exterius nālr ſignificat ītētionē. qñ ergo aliqs p bona opa q̄ facit ex ſuo gñe ad dei ſuitiū ptinētia nõ q̄rit deo placere ſ3 hoīb⁹: ſimulat rectā intētionē quā nõ h3. Unñ Greg. dic. 31. moral. ꝙ hypocrite p cās dei deſuiūt ītētioni ſeculi: qꝛ p ipſa quoq3 que ſe agere ſcā oſtēdūt: nõ ꝯuerſionē q̄rūt hominū: ſ3 auras fauorū. ⁊ ita ſimulāt mēdaciter intētionē rectā quā nõ habēt: q̄uis nõ ſimulēt aliqđ rectū opus qđ nõ agāt. ¶ Ad 2ᵐ dicendū: ꝙ habitus ſcitatis: puta religiōis vel clericat⁹ ſignificat ſtatū quo qs obligať ad opa pfectiōis. ⁊ iđ cū qs habitū ſcitatis aſſumit intēdēs ſe ad ſtatū perfectiōis trāſferre. ſi p īfirmitatē deficiat nõ ē ſimulator vel hypocrita: qꝛ nõ teneť manifeſtare ſuū pctm̄ ſcitatis hītū deponēdo. ſi aūt ad hoc ſcitatis habitum aſſumeret: vt ſe iuſtū oſtētaret eēt hypocrita ⁊ ſimulator. ¶ Ad 3ᵐ dicendū: ꝙ in ſimulatiōe ſicut in mēdacio duo ſūt. vnū qdē ſicut ſignū: ⁊ aliud ſicut ſignatū. mala ergo intētio in hypocriſi ꝯſiderať ſicut ſignatū qđ nõ rñdet ſigno. exteriora aūt vl' verba vel opa vel quecūq3 ſenſibilia cōſideranť in omni ſimulatione ⁊ mendatio ſicut ſigna.

Ad tertium ſic pcediť. Videť ꝙ hypocriſis nõ opponať vtuti veritatis. In ſimulatiōe. n. ſiue hypocriſi ē ſignū ⁊ ſignatū: ſed q̄tū ad vtrūq3 nõ vr̄ opponi alicui ſpāli vtuti. hypocrita enī ſimulat quācunq3 vtutē: ⁊ ēt per q̄cūq3 vtutis opa: puta p ieiuniū orōnē ⁊ elemoſynā: vt habeť Matt. 6. ergo hypocriſis nõ opponiť ſpālr virtuti vitatis. ¶ Pr̄. Oīs ſimulatio ex aliquo dolo videť pcedere. vñ ⁊ ſimplicitati opponiť. dolus aūt opponiť prudētie: vt ſupra habitū ē. ergo hypocriſis que ē ſimulatio nõ opponiť vitati: ſed magis prudentie vel ſimplicitati. ¶ Pr̄. Spēs moraliū ꝯſideranť ex fine: ſed finis hypocriſis ē acquiſitio lucri vel inanis glīe. Unñ ſup illud Job. 27. Que ē ſpes hypocrite ſi auare rapiat ⁊c. dicit glo. Hypocrita q latine dr̄ ſimulator: auarus: raptor eſt q dū inique agēs deſiderat ō ſanctitate venerari: laudē vite rapit aliene. cum ergo auaritia vel inanis gloria non directe opponať virtuti. videť ꝙ nec ſimulatio ſiue hypocriſis. ¶ Sed ꝯ̄ ē: qꝛ oīs ſimulatio ē mēdaciū qđdā vt dictū eſt. mēdaciū autē directe opponiť vitati. ergo ⁊ ſimulatio ſiue hypocriſis. ¶ Rñ°. dicendū ꝙ ſm ph̄s in. 10. metaph. Cōtrarietas oppoſitio ē ſm formā a q̄. ſ. res ſpeciē h3. Et iđ dicendū ē ꝙ ſimulatio ſiue hypocriſis pōt opponi alicui virtuti dupl'r. vno° directe. alio° indirecte. Directa qdē oppoſitio ei⁹ ſiue ei⁹ ꝯ̄rietas eſt attēdēda ſ3 ſpēm act⁹ q̄ accipiť ſm pprīū obm. vñ cū hypocriſis ſit q̄da3 ſimulatio q̄ qs ſimulat ſe hr̄e pſonā quā nõ h3: vt dictū ē. ꝯñs ē ꝙ directe opponať vitati p quā aliqs exhibet ſe talē vita ⁊ ſmone q̄lis ē: vt dr̄ in. 4. ethi. indirecta autē oppoſitio ſiue ꝯ̄rietas hypocriſis pōt attēdi ſm qđcūq3 accñs: puta ſ3 aliquē finē remotū: vel ſm aliqđ inſtrm̄ act⁹: vel qđcūq3 aliđ huiuſmodi. ¶ Ad p⁹ ergo dicendū: ꝙ hypocrita ſimulās aliquā vtutē aſſumit eā vt finē nõ qdē ſ3 exiſtētiā q̄ſi volēs eā hr̄e: ſ3 ſm apparētiā q̄ſi volēs videri eā hr̄e ex quo non h3 ꝙ opponať illi virtuti: ſ3 ꝙ opponať vitati in q̄tū vult decipe hoīes circa illā vtutē. opa aūt illi⁹ virtutis nõ aſſumit q̄ſi p ſe intēta: ſ3 īſtrumētalr q̄ſi ſigna illi⁹ vtutis. vnde ex hoc nõ h3 directā oppoſitionē ad illā virtutē. ¶ Ad 2ᵐ dicendū: ꝙ ſicut ſupra dictū ē: prudētie directe opponiť aſtutia ad quā ptinet īuenire q̄ſdā vias apparētes: ⁊ nõ exiſtes ad ppoſitū ꝯſequēdū. executio aūt aſtutie eſt pprie per dolū in vbis. p fraudē aūt in factis. ⁊ ſicut aſtutia ſe h3 ad prudētiā: ita dolus ⁊ fraus ad ſimplicitatē. dolus aūt vl' fraus ordinať ad decipiēdū pncipalr: ⁊ qñq3 ſecūdario ad nocēdū. vñ ad ſimplicitatē ptinet directe ſe pſeruare a deceptione: ⁊ ſm hoc vt ſupra dictū eſt: vtus ſimplicitatis ē eadē vtuti veritatis. ſ3 differt ſola rōne: qꝛ vitas diciť ſ3 ꝙ ſigna ꝯcordāt ſignatis: ſed ſimplicitas dr̄ ſm ꝙ nõ tēdit ī diuerſa: vt. ſ. aliđ itēdat iteri⁹: ⁊ aliđ p̄tēdat exteri⁹. ¶ Ad 3ᵐ dicendū: ꝙ lucrū vel glīa ē finis remot⁹ ſimulatoris ſicut ⁊ mēdacis. vñ ex hoc fine ſpēm nõ ſortiť: ſ3 ex fine pximo q ē oſtēdere ſe aliū q̄3 ſit. vñ qñq3 ꝯtingit ꝙ aliqs fingit de ſe magna nulli⁹ alteri⁹ grā. ſ3 ſola libidine ſimulādi. ſicut ph̄s dicit in. 4. ethi. ⁊ ſicut ēt ſupra de mēdacio dictū eſt.

Ad quartum ſic pcediť. Videť ꝙ hypocriſis ſemp ſit pctm̄ mortale. Dicit enī Hiero. Iſa. 12. ī glo. ꝙ ī cōparatiōe duoꝝ maloꝝ leui⁹ ē aperte peccare q̄3 ſcitatē ſimulare: ⁊ ſup illđ Job p°: Sicut dño placuit ⁊c. glo. dicit ꝙ ſimulata eq̄tas: ñ ē eq̄tas: ſ3 duplex pctm̄. ⁊ ſup illđ Tren. 4. Maior effecta ē iniq̄tas pcti ppli mei pctō ſodomoꝝ. dic glo. Scelera aīe plāgunť q ī hypocriſi3 labuť cui⁹ maior ē iniq̄tas pctō ſodomoꝝ: pctā autē ſodomoꝝ ſūt pctā mortalia. ergo ⁊ hypocriſis ſemp eſt peccatū mortale. ¶ Pr̄. Greg. dic. 31. moral. ꝙ hypocrite ex malitia peccant: ſed hoc eſt grauiſſimū: qꝛ ptinet ad pctm̄ in ſpm̄ ſcm̄. ergo hypocrita ſemp mortalr peccat. ¶ Pr̄. Nullus mereť irā dei ⁊ excluſionem a dei viſione niſi pp̄ter pctm̄ mortale: ſ3 p hypocriſim aliqs mereť irā dei: ſ3 illud Job 36. Simulatores ⁊ calidi puocāt irā dei: excludiť etiā hypocrita a viſione dei: ſ3 illđ Job. 13. Nõ veniet in ꝯſpectu eius oīs hypocrita. ergo hypocriſis ſp ē pctm̄ mortale. ¶ Sed ꝯ̄ ē qꝛ hypocriſis ē mēdaciū opis cū ſit ſimulatio q̄da3. nõ aūt oē mēdaciū opis ē pctm̄ mortale. ergo nec oīs hypocriſis. ¶ Pr̄. Intētio hypocrite ē ad hoc ꝙ videať bon⁹: ſ3 hoc nõ opponiť charitati. ergo hypocriſis nõ ē ſm ſe pctm̄ mortale. ¶ Pr̄. Hypocriſis naſciť ex inani glīa: vt Gre. dic. 31. moral. ſ3 inanis glīa nõ ſemp eſt pctm̄ mortale. ergo neq3 hypocriſis. ¶ Rñ°. dicendū ꝙ in hypocriſi duo ſunt. ſ. defect⁹ ſcitatis: ⁊ ſimulatio ipſi⁹. Si ergo hypocrita dicať ille cui⁹ itentio ferť ad vtrūq3: vt. ſ. aliqs nõ curet ſcitatē hr̄e: ſ3 ſolū ſcūs apparere: ſicut ꝯſueuit accipi in ſacra ſcriptura. ſic manifeſtū ē ꝙ ē pctm̄ mortale. nlls aūt totalr puať ſanctitate niſi p pctm̄ mortale. Si aūt dicať hypocritā ille q itēdit ſimulare ſcitatē a q̄ deficit p pctm̄ mortale: tūc q̄uis ſit in pctō mortali ex quo puatur ſcitate: non tñ ſemper ipa ſimulatio eſt ei pctm̄ mortale: ſ3 qñq3 veniale. qđ diſcernēdū eſt ex fine q ſi repugnat charitati dei vel pximi erit pctm̄ mortale: puta cū ſimulat ſcitatē vt falſā doctrinā diſſeminet vl' vt adipiſcať eccl'iaſticā dignitatē īdign⁹ vl' q̄cūq3 alia tpalia bona ī qb⁹ finē ꝯſtituit. Si vo finis itēt⁹ nõ repugnet charitati erit pctm̄ veniale: puta cū aliqs ī ipa fictiōe delectať. de q̄ dr̄. 4. ethi. ꝙ magis vr̄ van⁹ q̄3 malus. Eadē. n. rō ē de mēdacio ⁊ ſimulatōe. ꝯtingit tñ qñq3 ꝙ aliqs ſimulat pfectionē ſcitatis q̄ nõ ē de ſalutis neccitate. ⁊ talis ſimulatio nec ſemp eſt pctm̄ mortale: nec ſemp eſt cum pctō mortali. Et per hoc patet rñſio ad obiecta.

¶ De iactantia. Qõ CXII.

DEinde ꝯſiderādū eſt de iactātia ⁊ ironia q̄ ſūt ptes mēdacij ſ3 ph̄s ī. 4. ethi. ¶ Primo aūt circa iactātiā q̄runtur duo. p° cui virtuti opponatur. 2° vtꝝ ſit pctm̄ mortale.

Ad primum ſic proceditur. Videť q iactātia nõ opponať virtuti veritatis. Veritati. n. opponiť mēdaciū. ſed qñq3 poteſt eſſe iactantia etiā ſine mendacio: ſicut cum aliquis ſuā excellentiā oſtentat. dicitur enim Heſter. primo. ꝙ Aſſuerus fecit grande cōuiuium vt oſtenderet diuitias glorie ſue ac regni ſui: ac magnitudinem atq3

iactantiā potētie ſue. ergo iactātia nō opponiṫ v̄tuti veritatis. ❡ P̄. Jactātia poniṫ a Greg. zi. moraľ. vna de quattuor ſpēb⁹ ſupbie: cū. ſ. qs iactat ſe hr̄e qꝺ nō hꝫ. Un̄ diciṫ Hiere. 48. Audiuim⁹ ſupbiā Moab: ſupb⁹ ē valde. ſublimitatē ei⁹: ⁊ arrogātiā: ⁊ ſupbiā: ⁊ altitudinē cordis ei⁹ ego ſcio ait dn̄s. iactātiā ei⁹ eo ꝙ nō ſit iuxta eā v̄tus eius. ⁊. zi. moraľ. Greg. dicit: ꝙ iactātia oriṫ ex inani glīa. ſupbia aūt ⁊ inanis gloria opponunṫ v̄tuti humilitatis. ergo iactātia nō oppōiṫ v̄itati ſꝫ hūilitati. ❡ P̄. Jactātia ex diuitijs cauſari videṫ. Un̄ dṙ Sap. 5. Quid nobis ꝓfuit ſupbia: aut qd diuitiarū iactātia cōtulit nobis: ſꝫ ſupfluitas diuitiarū videṫ ptinere ad pctm̄ auaritie qꝺ opponiṫ iuſtitie vel liberalitati. nō ergo iactātia opponiṫ v̄itati. ❡ Sꝫ ꝯ̄ ē ꝙ phs dicit in. z. ⁊. 4. ethi. iactātiā opponi v̄itati. ❡ Rn̄°. dōꝫ: ꝙ iactātia ꝓprie īportare videṫ ꝙ hō v̄bis ſe extollat. illa. n. ꝗ̄ vult hō lōge iactare: in altū eleuat. tūc aūt ꝓprie aliqs ſe extollit qn̄ de ſe ſupra ſe aliqd dicit. Qꝺ qdē ꝯtingit dupliciter. Qn̄qꝫ eni aliqs loqṫ de ſe nō qdē ſupra illud qꝺ in ſe eſt: ſꝫ ſupra illud qꝺ de eo hoīes opinanṫ. qꝺ apl's refugiēs dicit. z. ad Cori. iz. Parco neqs exiſtimet me ſupra id qꝺ videt in me: aut audit aliqd ex me. Alio°. aliqs per v̄ba ſe extollit loquēs de ſe ſupra id qꝺ in ſe eſt ꝰm rei v̄itatē: ⁊ qꝛ magis ē aliqd iudicādū ꝰꝫ ꝙ in ſe eſt q̄ꝫ ꝰm qꝺ ē in opinione alioꝝ. ide ē ꝙ magis ꝓꝑe dṙ iactātia qn̄ aliqs effert ſe ſupra id qꝺ in ipſo eſt q̄ꝫ qn̄ effert ſe ſupra id qꝺ ē in opīone alioꝝ: q̄uis vtroqꝫ mō iactātia dici poſſit. ⁊ iō iactātia ꝓprie dicta opponiṫ v̄itati ꝑ modū exceſſus. ❡ Ad p̄⁹ ergo dōm: ꝙ rō illa ꝓcedit de iactātia ꝰm ꝙ excedit opinionē. ❡ Ad z^m dōm: ꝙ iactātie pctm̄ cōſiderari pōt dupliciter. Uno° ꝰm ſpēm act⁹: ⁊ ſic opponiṫ v̄itati vt dictū ē. Alio° ꝰm cauſaꝫ ſuā ex q̄ ⁊ ſi nō ſemꝑ tn̄ frequēter accidit: ⁊ ſic ꝓcedit qdē ex ſupbia: ſic̄ ex cauſa iteri⁹ motiua ⁊ īpellēte. ex hoc eni ꝙ aliqs iteri⁹ ꝑ arrogātiā ſupra ſeipſuꝫ eleuaṫ: ſeqṫ plerūqꝫ ꝙ exteri⁹ maiora q̄dā de ſe iactet: lꝫ qn̄qꝫ nō ex arrogātia ſꝫ ex q̄dā vanitate aliqs ad iactātiā ꝓcedat. ⁊ in hoc delecteṫ: qꝛ talis ē ꝰꝫ habitū. ⁊ iō arrogātia ꝑ quā aliqd ſupra ſeipſuꝫ extolliṫ ē ſpēs ſupbie: nō tn̄ eſt ideꝫ iactātie: ſed vt frequēti⁹ ei⁹ cauſa. ⁊ ꝓpter hoc Greg. iactantiaꝫ ponit iter ſupbie ſpēs. tēdit enim iactator plerūqꝫ ad hoc ꝙ glīam ꝯſequaṫ ꝑ ſuā iactātiā. ⁊ iō ꝰm Greg. ex inani glīa oriṫ ꝰm rōnē finis. ❡ Ad 3^m dōꝫ: ꝙ opulētia ēt iactātiā cauſat duplr̄. Uno° occaſionaľr inq̄ꝫtū de diuitijs aliquis ſupbit. vnde ⁊ ſignāter ꝓuerb. 8. opes dicunṫ ſupbe. Alio° ꝑ modū finis: qꝛ vt dṙ in. 4. ethi. aliq ſeipſos iactāt nō ſolū ꝓꝑ gloriā: ſꝫ ēt ꝓꝑ lucrū: q de ſeipſis fingūt ea ex quib⁹ lucrari poſſint: puta ꝙ ſint medici vel ſapiētes ⁊ diuini.

Ad ſecundum

ſic ꝓcediṫ. Uidetur ꝙ iactātia ſit pctm̄ mortale. Dṙ. n. ꝓuerb. z8. Qui ſe iactat ⁊ dilatat: iurgia ꝯcitat. ſꝫ cōcitare iurgia ē pctm̄ mortale. deteſteṫ. eni de⁹ eos q ſemināt diſcordias: vt habeṫ ꝓuerb. 6. ğ iactātia ē pctm̄ mortale. ❡ P̄. Oē qꝺ ꝓhibeṫ in lege dei ē pctm̄ mortale: ſꝫ ſup illud Eccľ. 6. Nō te extollas in cogitatiōe aīe tue: dic̄ glo. Jactātiā ⁊ ſupbiā ꝓhibet. ğ iactātia ē pctm̄ mortale. ❡ P̄. Jactātia ē mēdacium quoddam. non eſt autem mendacium officioſum vel iocoſuꝫ: qꝺ patet ex fine mēdacij: qꝛ vt philoſophus dicit i. 4. ethi. Jactator fingit de ſe maiora exn̄tib⁹: qn̄qꝫ nullius gr̄a: qn̄qꝫ gr̄a glorie vel honoris: qn̄qꝫ aūt gr̄a argēti. ⁊ ſic pꝫ ꝙ neqꝫ eſt mēdaciū iocoſuꝫ neqꝫ officioſuꝫ. vn̄ relinquiṫ ꝙ ſemꝑ ſit ꝑnicioſuꝫ. videṫ ğ ꝙ ſemꝑ ſit pctm̄ mortale. ❡ Sꝫ ꝯ̄ ē ꝙ iactātia oriṫ ex iani glia ꝰꝫ Greg. zi. moraľ. ſed inanis glīa nō ſemꝑ eſt pctm̄ mortale: ſꝫ qn̄qꝫ veniale: qꝺ vitare ē valde ꝑfectoꝝ. Dicit. n. Greg. ꝙ valde ē ꝑfectoruꝫ ſic ex oſtēſo ope auctoris gloriā q̄rere: vt de illata laude ꝓuata neſciāt exultatione gaudere. ğ iactātia nō ſemꝑ eſt pctm̄ mortale. ❡ Rn̄°. dōꝫ ꝙ ſicut ſupra dictū eſt. peccatū mortale ē qꝺ charitati ꝯ̄riaṫ. Duplr̄ ergo iactātia ꝯſiderari pōt. Uno° ꝰm ſe ꝓut ē mēdaciū qꝺdā: ⁊ ſic qn̄qꝫ ē pctm̄ mortale. qn̄qꝫ veniale: mortale qdē qn̄ aliqs iactaṫ de ſe ꝓfert qꝺ ē ꝯ̄ gloriā dei: ſic̄ ex ꝑſona regis Tyri diciṫ Ezech. z8. Eleuatū ē cor tuū: ⁊ dixiſti de⁹ ego ſuꝫ. vel ēt ꝯ̄ charitatē ꝓximi: ſicut cū aliqs iactādo ſeipſaꝫ ꝓrūpit ī cōtumelias alioꝝ: ſicut habeṫ Luc. 18. de phariſeo qui dicebat: nō ſuꝫ ſicut ceteri hoīum raptores iniuſti adulteri velut etiā hic publican⁹. qn̄qꝫ v̄o eſt pctm̄ veniale: qn̄. ſ. aliqs de ſe talia iactat q̄ neqꝫ ſūt ꝯ̄ deū neqꝫ ꝯ̄ ꝓximū. Alio° pt ꝯſiderari ꝰm ſuā cauſaꝫ. ſ. ſupbiā vel appetitū lucri aut inanis glie. ⁊ ſic ſi ꝓcedat ex ſupbia vel inani glīa q̄ ſit pctm̄ mortale: etiā ipſa iactantia erit pctm̄ mortale: alioqn erit peccatū veniale. ſed qn̄qꝫ aliqs ꝓrūpit in iactantiā ꝓpter appetituꝫ lucri. ⁊ hoc videtur iam ꝑtinere ad proximi deceptioneꝫ ⁊ danum. ⁊ ideo talis iactantia magis eſt peccatum mortale: vnde ⁊ phs dicit in. 4. ethicoꝝ ꝙ turpior eſt qui ſe iactat cauſa lucri: q̄ꝫ qui ſe iactat cauſa glorie vel honoris: non tamē ſemꝑ eſt peccatū mortale: qꝛ poteſt eſſe tale lucrum ex quo alius non damnificatur. ❡ Ad primum ergo dicenduꝫ ꝙ ille qui iactat ſe ad hoc ꝙ iurgia concitet peccat mortaliter. ſed quandoqꝫ contingit ꝙ iactantia eſt cauſa iurgioꝝ nō per ſe ſed ꝑ accn̄s: vnde ex hoc iactātia nō pōt eſſe pctm̄ mortale. ❡ Ad z^m dōm: ꝙ glo. illa loquiṫ de iactātia ꝰm ꝙ ꝓcedit ex ſupbia ꝓhibita q̄ ē pctm̄ mortale. ❡ Ad 3^m dōm: ꝙ nō ſemꝑ iactantia īportat mendaciū ꝑnicioſum: ſꝫ ſolū qn̄ eſt ꝯ̄ charitateꝫ dei aut ꝓximi aut ꝰm ſe aut ꝰm ſuā cām. ꝙ aūt aliqs ſe iactet q̄ſi ex hoc ipſo delectat⁹: eſt qꝺdaꝫ vanū: vt phs dicit. vn̄ reduciṫ ad mēdaciū iocoſuꝫ: niſi forte hoc dine dilectioni ꝑ̄ferret vt ꝓpter hoc dei ꝑ̄cepta ꝯtēneret. ſic eni eēt ꝯ̄ charitatē dei ī quo ſola mens nr̄a dꝫ q̄eſcere ſicut in vltimo fine. videtur aūt ad mēdaciū officioſū ꝑtinere cū aliqs ad hoc ſe iactat vt glīam vľ lucꝝ acq̄rat dūmodo hoc ſit ſine dāno alioꝝ: qꝛ hoc iā ꝑtineret ad mēdaciū ꝑnicioſum.

❡ De ironia. Qō CXIII.

DEinde cōſiderādum ē de ironia. ❡ Circa quā querunṫ duo p̊ vtꝝ ironia ſit pctm̄. z° de cōparatione eius ad iactantiam.

Ad primum

ſi ꝓcediṫ. Uideṫ ꝙ ironia ꝑ quā aliqs ꝺ ſe fingit miora nō ſit pctm̄. Nullū. n. pctm̄ ꝓcedit ex dina ꝯfortatione ex q̄ ꝓcedit ꝙ aliqs de ſe minora dicat: ꝰm illud ꝓuer. 30. Uiſio quā locutus ē vir cū quo eſt deus ⁊ q deo ſecū morante ꝯfortat⁹ ait ſtultiſſim⁹ ſuꝫ viroꝝ. ⁊ Amos. 7. dṙ. Rn̄dit amos: nō ſum ꝓpha. ğ ironia ꝑ quā aliqs minora de ſe dic̄ non eſt pctm̄. ❡ P̄. Greg. dic̄ in epl'a ad Auguſtinū angloꝝ epm̄. Bonarū mētiū ē ſuas ibi culpas dinoſcere vbi culpa nō eſt. ſꝫ oē pctm̄ repugnat bonitati mētis. ğ ironia non ē pctm̄. ❡ P̄. Fugere ſupbiam nō eſt pctm̄. ſꝫ aliq minora de ſeipſis dicunt fugiētes tumidū: vt phs dic̄ in. 4. ethi. ğ ironia nō eſt pctm̄. ❡ Sꝫ ꝯ̄ ē qꝺ Aug. dic̄ in lib. de verbis apl'i. Cū hūilitatis cā mētiri: ſi nō eras pctōr añq̄ꝫ mētireris mentiēdo efficieris. ❡ Rn̄°. dōꝫ: ꝙ hoc ꝙ aliq mīora de ſe dicāt pōt ꝯtingere duplr̄. Uno° ſalua veritate: dū. ſ. maiora q̄ ſunt in ſeipſis reticēt: q̄dā v̄o minora detegūt ⁊ de ſe ꝓferunt q̄ tn̄ in ſe eē recognoſcūt. ⁊ ſic minora de ſe dicere nō ꝑtinet ad ironiā nec ē pctm̄ ꝰm gen⁹ ſuū niſi ꝑ alicui⁹ circūſtātie corruptionē. Alio° aliqs dic̄ minora a veritate declinans puta cuꝫ aſſerit de ſe aliqd vile qꝺ in ſe nō recognoſcit: aut cum negat de ſe aliqd magnuꝫ qꝺ tn̄ ꝑcipit in ſeipſo eſſe. ⁊ ſic pertinet ad ironiam ⁊ eſt ſemper peccatum. ❡ Ad primū ğ dōm: ꝙ duplex eſt ſapīa ⁊ duplex eſt ſtultitia. Eſt. n. qdā ſapīa ꝰm deū que humanā vel mundanaꝫ ſtultitiam

habet adiunctã:ſm illud.i.ad Cori.3.Siqs inter vos ſapiens videt̃ eē in hoc ſeculo:ſtult⁹ fiat vt ſit ſapiēs. Alia v̾o eſt ſapiētia mūdana q̄ vt ibidē ſubdit̃:ſtultitia ē apō deū. ille ergo q a deo ↄfortat̃ cōfitet̃ ſe eē ſtultiſſimuz ſꝫ reputationē humanã:q꞉.ſ.humana ↄtēnit q̄ hoīuz ſapiētia q̃rit vn̄ ⁊ ibidē ſubdit̃:Et ſapia hoīum nō ē mecū.⁊ poſtea ſubdit:⁊ noui ſcōꝝ ſciētiã. Uel pōt dici ſapia hoīuz q̄ humana rōne acq̃rit̃.ſapiētia v̾o ſcōꝝ q̄ ex diuina īſpiratiōe habet̃. Amos ãt negauit ſe eē ꝓphetã origine:q꞉.ſ.nō erat de gn̄e ꝓphaꝝ.vn̄ ⁊ ibidē ſubdit:nec fili⁹ ꝓphe.❡ Ad 2ᵐ dōꝫ:ꝙ ad bonitatē mētis ꝑtinet:vt hō ad iuſtitie ꝑfectionē tendat.⁊ iō in culpã reputat:nō ſolum ſi deficiat a cōi iuſtitia qō vere culpa ē:ſed ēt ſi deficiat a iuſtitie ꝑfectione quod q̄nq꞉ culpa nō ē.nō aūt culpa dicit qō ꝓ culpa nō recognaſcit qō ad ironie mendaciū ꝑtineret.❡ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ hō nō dꝫ vnū pctm̄ facere vt aliud vitet.⁊ iō nō dꝫ mētiri q̄liter cūq꞉ vt vitet ſupbiã. Un̄ Aug.dicit ſup Joã. Non ita caueat̃ arrogātia vt veritas relinquat̃. ⁊ Greg.dicit ꝙ icaute ſunt humiles qui ſe mentiēdo illaqueant.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Ur̃ ꝙ ironia non ſit min⁹ pctm̄ q̄꞉ iactãtia. Utrūq꞉ .n.pctm̄ inq̄ꞇtū decliat a v̾itate q̄ eq̄litas ē q̄dã:ſꝫ ab eq̄litate non magis decliat q excedit q̄꞉ q diminuit.ğ ironia nō ē min⁹ pctm̄ q̄꞉ iactãtia.❡ P̄. Scdꝫ phm̄ ironia q̄nq꞉ iactãtia eſt.iactãtia autē nō eſt ironia.ergo ironia nō eſt minus pctm̄ q̄꞉ iactãtia.❡ P̄. Prouerb.26. dicit̃. Qn̄ ſubmiſerit vocē ſuã ne credideris ei:q̄m ſeptē neq̄tie ſunt in corde illius:ſed ſubmittere vocē ꝑtinet ad ironiã.ergo in ea ē multiplex nequitia.❡ Sed ↄ eſt qō phs dicit in.4.ethicoꝝ:ꝙ irones ⁊ minus dicentes gratiores ſm mores videntur. ❡ Rn̄º. dōꝫ ꝙ ſicut dictū eſt:vnū mendaciū eſt graui⁹ altero quãdoq꞉ quidē ex materia de qua eſt:ſicut mēdaciuz qō fit in doctrina religionis ē grauiſſimū.q̄nq꞉ aūt ex motiuo ad peccãdū:ſic̄ mēdaciū ꝑnitioſuz ē graui⁹ q̄꞉ officioſuz vel iocoſuz.ironia aūt ⁊ iactãtia circa idē mētiunt̃: vel v̾bis:vel q̄buſcūq꞉ exteriorib⁹ ſignis.ſ.circa ↄditionē pſōne.vn̄ q̄ꞇtū ad hoc eq̄lia ſūt:ſꝫ vt plurimū iactãtia ex turpiori motiuo ꝓcedit.ſ.ex appetitu lucri vel honoris.ironia v̾o ex hoc ꝙ fugit lꝫ inordinate ꝑ elationē alijs grauis eē. ⁊ ſm hoc phs dic̄ ꝙ iactãtia ē graui⁹ pctm̄ q̄꞉ ironia.cōtingit tn̄ q̄nq꞉ ꝙ aliq̄s minora de ſe fingit ex aliquo alio motiuo:puta ad doloſe decipiēdū:⁊ tc̄ ironia ē grauior.❡ Ad p̄ᵐ ğ dōm:ꝙ rō illa ꝓcedit de ironia ⁊ iactãtia ſm ꝙ mendacij grauitas ↄſiderat̃ ex ſeipſo vel ex mã ei⁹.ſic.n.dictū eſt ꝙ eq̄litatē habēt.❡ Ad 2ᵐ dōꝫ:ꝙ duplex eſt excellentia.vna q̄dē in t̄palib⁹ reb⁹.alia v̾o in ſp̄ūalib⁹.ↄtingit autē q̄nq꞉ ꝙ aliq̄s ꝑ v̾ba exteriora vel ſigna p̄tēdit q̄dē defectuꝫ in exteriorib⁹ reb⁹:puta ꝑ aliquã veſtē abiectã aut ꝑ aliq̄d huiuſmodi.⁊ ꝑ hoc ipſuz itēdit oñdere aliquã excellētiã ſp̄ūalē:ſic̄ dn̄s de q̄buſdã dic̄ Mat.6.ꝙ exterminant facies ſuas vt appareãt hoīb⁹ ieiunãtes.vn̄ iſti ſimul icurrūt viciū ironie ⁊ iactãtie:tn̄ ſm diuerſa.⁊ pp̄ hoc grauius peccãt. Un̄ ⁊ phs dicit i.4.ethi.ꝙ ⁊ ſupabūdãtia ⁊ valde defect⁹ iactãtiū ē:pp̄ qō ⁊ de Aug. legit̃ ꝙ neq꞉ veſtes nimis p̄cioſas neq꞉ nimis abiectas hr̄e volebat:q꞉ in vtroq꞉ hoīes ſuã glīaꝫ q̄rūt.❡ Ad 3ᵐ dōꝫ:ꝙ ſicut dr̃ Eccl.19.Eſt qui nequit̃ ſe humiliat ⁊ interiora eius plena ſunt dolo.⁊ ſm hoc Salomon loquitur de eo qui ex doloſa humilitate nequiter vocem ſuam ſubmittit.

❡ De amicitia que affabilitas dicit̃. Q̃ō CXIIII.

Deinde conſiderāduꝫ eſt de amicitia que affabilitas dicit̃. ⁊ de eius vicijs oppoſitis que ſūt adulatio ⁊ litigium. ❡ Circa amicitiã autem ſeu affabilitatē querunt̃ duo. p̄ vtꝝ ſit ſp̄ālis v̾t⁹. 2º.vtrū ſit pars iuſtitie.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ amicitia nō ſit ſp̄ālis v̾t⁹. Dicit eniꝫ phs in.8.ethi.ꝙ amicitia ꝑfecta eſt q̄ eſt pp̄ v̾tutē.q̄libet aūt v̾t⁹ eſt amicitie cauſa:q꞉ bonū oīb⁹ eſt amabile:vt dic̄ Dio.4.ca. de diui.no.ergo amicitia nō ē ſp̄ālis v̾tus:ſꝫ ↄn̄s oēꝫ v̾tutē. ❡ P̄. Phs dicit in.4.ethicoꝝ de tali amico ꝙ nō in amãdo vel etiã in vitãdo recipit ſingulos vt oꝫ.ſꝫ ꝙ aliquis ſigna amicitie oſtēdat ad eos quos nō amat videt̃ ꝑtinere ad ſimulationē que repugnat v̾tuti.ergo huiuſmodi amicitia nō ē v̾tus.❡ P̄. Virt⁹ i medietate cōſtituit̃ ꝓut ſapiens determinabit:ſicut dicit̃.2.ethi.ſꝫ Eccliaſtes.7.dicit̃: Cor ſapiētū vbi triſtitia:⁊ cor ſtultoꝝ vbi letitia.vn̄ ad virtuoſuz ꝑtinet maxime a delectatione ſibi cauere: vt dr̃.2. ethicoꝝ. Hec aūt amicitia per ſe quidē deſiderat cōdelectare.contriſtare autē reueretur: vt phs dicit in.4. ethicoruꝫ.ergo amicitia nō eſt v̾tus.❡ Sed cōtra. Precepta legis dant̃ de actib⁹ virtutū.ſed Eccl̄.4.dicit̃: Cōgregatiōi pauperū affabilē te facito.ergo affabilitas que hic amicitia dicit̃ eſt quedaꝫ ſpecialis virtus.❡ Rn̄º.dōꝫ: ꝙ ſicut dictū eſt:cū v̾tus ordinet̃ ad bonuꝫ vbi occurrit ſp̄ālis rō boni:ibi oportet eſſe ſpecialeꝫ rōneꝫ virtutis.bonuꝫ auteꝫ in ordine cōſiſtit:ſicut ſupra dictū eſt.oꝫ auteꝫ hominē conuenienter ad alios hoīes ordinari in cōi ↄuerſatione tã in factis q̄꞉ in dictis:vt.ſ.ad vnūquēq꞉ ſe habeat ſm ꝙ decet ⁊ iō oꝫ eē q̄ꝺdã ſp̄āleꝫ virtutē q̄ hanc ↄueniētiã ordinis obſeruet.⁊ hec vocat̃ amicitia ſiue affabilitas.❡ Ad p̄mū ğ dōꝫ:ꝙ phs i li.ethi.ō duplici amicitia loq̄t̃ q̄rū vna ↄſiſtit p̄ncipalr̃ in affectu quo vn⁹ aliū diligit.⁊ hoc pōt ↄſeq̄ quãcūq꞉ virtutē.q̄ aūt ad hanc amicitiã ꝑtinent ſupra de charitate dicta ſunt.aliã vero amicitiã ponit q̄ ↄſiſtit i ſolis exteriorib⁹ verbis vel factis:q̄ q̄dē nō hꝫ ꝑfectã rōnē amicitie:ſꝫ q̄ꝺdam eius ſilitudinē inq̄ꞇtū aliq̄s decēter hꝫ ſe ad illos cū q̄b⁹ cōuerſatur. ❡ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ oīs hō nãliter oī hoī ē amicus quodaꝫ generali amore:ſic̄ ēt dr̃ Eccl̄ia.13.ꝙ oē aīal diligit ſilr̄e ſibi.⁊ hūc amorē rep̄ſentant ſigna amicitie q̄ q̄s exterius oñdit in verbis vel factis:etiã extraneis vel ignotis.vn̄ nō ē ibi ſimulatio.nō.n.oñdit eis ſigna ꝑfecte amicitie:q꞉ nō eodē mō ſe hꝫ familiariter ad extraneos ſic̄ ad eos q ſunt ſibi ſp̄āli amicitia iuncti.❡ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ cor ſapientū dr̃ eē vbi triſtitia:nō q̄dē vt ipe ꝓ primo triſtitiã iferat.dic̄.n.apl̄s ad Ro.14.Si ꝓpter cibū frater tuus ↄtriſtat̃ iã nō ſm charitatē ambulas: ſꝫ vt ↄtriſtãtibus ↄſolationē ferat:ſm illud Eccl̄ia.7. Nō deſis plorãtib⁹ in ↄſolatõe.⁊ cū lugētib⁹ ambula.cor aūt ſtultoꝝ ē vbi letitia nō q̄dē vt ipſi alios letificēt:ſꝫ vt ipſi alioꝝ letitia ꝑfruantur.ꝑtinet ğ ad ſapiētē vt ↄdelectationē afferat his cū quibus ↄuerſatur:nō q̄deꝫ laſciuã quã virtus cauet:ſed honeſtã:ſm illud p̄s.Ecce q̄꞉ bonū ⁊ q̄꞉ iocundum habitare fratres in vnū.q̄nq꞉ tn̄ ꝓpter aliquod bonum cōſequens vel ꝓpter aliquod malū excludendū non refugiet virtuoſus eos q̄bus ↄuiuit contriſtare: vt phs dicit in.4.ethi. Unde ⁊ apl̄s dicit.2.ad Cor.7.Si contriſtaui vos in ep̄la: nō me penitet.⁊ poſtea:gaudeo non q꞉ contriſtati eſtis:ſed q꞉ contriſtati eſtis ad p̄niam.⁊ ideo his q ſunt ꝓni ad peccanduꝫ non debem⁹ hilarē vultū oſtendere ad eos delectandum: ne videamur eoꝝ pctō conſentire:⁊ quodammodo peccati audaciam miniſtrare. Unde dicitur Eccleſia.7.Filie tibi ſunt ſerua corpus earum.non oſtendas hilarem faciem tuam ad illas.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ huiuſmodi amicitia non ſit pars iuſtitie. Ad iuſtitiam enim pertinet reddere debitum alteri.ſed hoc non pertinet ad hanc virtutem: ſed ſolum delectabiliter alijs conuiuere. ergo huiuſmodi virtus non eſt pars iuſtitie.❡ P̄. Secundum phm in.4.ethicorum huiuſmodi virtus conſiſtit cū delectatiōe vel triſtitia q̄ ē in ↄuictu

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

ſed moderari maximas delectationes pertinet ad temperantiā: vt ſupra habitū eſt. ergo hec virt⁹ eſt magis pars tēperātie q̄ȝ iuſtitie. ¶ P̄. Equalia in eq̄lib⁹ exhibere cōtra iuſtitiā ē: vt ſupra habitū ē. ſȝ ſicut ph̄s dicit in. 4. ethi. Hec v̄tus ſil'r ad notos: ⁊ ignotos: ⁊ cōſuetos: ⁊ incōſuetos operat̄. ergo hec v̄tus nō eſt pars iuſtitie: ſed magis ei ꝯ̄riatur. ¶ Sȝ ꝯ̄ ē q̄ Macrobi⁹ ponit amicitiā partē iuſtitie. ¶ R̄n̄º. dōȝ q̄ hec v̄tus eſt pars iuſtitie inq̄ȝtū adiungit̄ ei ſicut p̄ncipali v̄tuti. ꝯuenit enī cū iuſtitia in hoc q̄ ad alterū eſt ſicut ⁊ iuſtitia. deficit aūt a rōne iuſtitie: q̄ȝ non hȝ plenā debiti rōnē ꝓut aliq̄s alteri obligat̄: vel debito legali ad cuius ſolutionē lex cogit. vel ēt aliquo debito ꝓueniēte ex aliquo beneficio ſuſcepto: ſed ſolū attēdit q̄ddā debitum honeſtatis qđ magis eſt ex parte ipſius virtuoſi q̄ȝ ex parte alteri⁹: vt. ſ. faciat alteri qđ deceat eū facere. ¶ Ad p̄⁹ ergo dōm: q̄ ſicut ſupra dictū eſt: q̄ȝ hō nāl'r eſt aīal ſociale: dȝ ex quadā honeſtate v̄itatis manifeſtationē alijs hoīb⁹ ſine qua ſocietas hoīum durare nō poſſet. ſicut autē nō poſſet hō viuere in ſocietate ſine v̄itate: ita nec ſine delectatione: q̄ȝ ſicut ph̄s dicit ī. 8. ethi. Nullus pōt p̄ diē morari cū triſti nec cū nō delectabili. ⁊ iō hō tenet̄ ex quodaȝ debito honeſtatis nāli vt alijs delectabiliter cōuiuat: niſi ꝓpter aliquā cauſaȝ neceſſe ſit aliq̄n alios vtiliter ꝯtriſtare. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ: q̄ ad tēperētiā ꝑtinet refrenare delectationes ſenſibiles: ſed hec v̄tus ꝯſiſtit circa delectatiōes in cōuictu que ex rōne ꝓueniūt inq̄ȝtū vnus ad alterū decēter ſe hȝ. ⁊ has delectatiōes nō oȝ refrenare tanq̄ȝ noxias. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ: q̄ verbū illud ph̄i nō eſt intelligendū q̄ aliquis eodē mō debeat colloqui ⁊ cōuiuere notis ⁊ ignotis: q̄ȝ vt ipſe ibidē ſubdit: nō ſil'r cōuenit cōſuetos ⁊ extraneos curare aut triſtare: ſed in hoc attenditur ſimilitudo q̄ ad omnes oportet facere quod decet.

¶ De, vicijs oppoſitis p̄dicte v̄tuti. Qō CXV.

Deinde cōſiderādū ē de vicijs oppoſitis p̄dicte v̄tuti. Et p̄ō adulatiōe. 2º. de litigio. ¶ Circa adulationē q̄runt̄ duo. P̄mo vtrȝ adulatio ſit pctm̄. 2º. vtrū ſit pctm̄ mortale.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. V̄r q̄ adulatio nō ſit pctm̄. Adulatio enī cōſiſtit in quodā ſermone laudis alteri exhibito intētione placēdi: ſed laudare aliqueȝ nō eſt malū ſ̄m illud ꝓuerb. vlt. Surrexerūt filij eius ⁊ beatiſſimaȝ p̄dicauerūt: vir eius ⁊ laudauit eā. ſil'r ⁊ velle placere alijs nō eſt malū: ſ̄m illđ. i. ad Cor. 10. Per oīa oīb⁹ placeo. ergo adulatio nō ē pctm̄. ¶ P̄. Bonū malo ē ꝯ̄riū: ⁊ ſil'r vituꝑiū laudi: ſed vituꝑare malū nō eſt pctm̄. ergo neq̄ȝ laudare bonū qđ videt̄ ad adulationē ꝑtinere. ergo adulatio nō eſt pctm̄. ¶ P̄. Adulationi detractio ꝯ̄riat̄: vn̄ Greg. dicit q̄ remediū ꝯ̄ adulationē eſt detractio. Sciendū ē inq̄t q̄ ne imoderatis laudib⁹ eleuemur plerūq̄ȝ noſtri rectoris moderamīe detractiōib⁹ lacerari ꝑmittimur: vt quos vox laudātis eleuat: lingua detrahētis humuliet: ſȝ detractio eſt malū: vt ſupra habitū eſt. ergo adulatio eſt bonū. ¶ Sed ꝯ̄ ē qđ ſup illud Ezech. 13. Ve qui ꝯſuūt puluillos ſub omni cupito manus. dicit glo. i. ſuauē adulationeȝ. ergo adulatio eſt pctm̄. ¶ R̄n̄º. dōm: ſicut ſupra dictū eſt q̄ amicitia p̄dicta vel affabilitas ⁊ ſi p̄ncipal'r delectare intendat eos q̄bus cōuiuit: tn̄ vbi neceſſe eſt ꝓpter aliqđ bonuȝ exequēdū vel malū vitandū nō veret̄ cōtriſtare. Si ergo aliq̄s in oībus velit ad delectationē alteri loqui: excedit modū in delectādo. ⁊ iō peccat per exceſſuȝ: ⁊ ſi quideȝ hoc faciat ſola intētione delectādi vocat̄ placidus ſ̄ȝ ph̄ȝ. ſi aūt faciat hoc intētione alicuius lucri cōſequēdi vocat̄ blāditor ſiue adulator. cōiter tn̄ nomē adulatiōis attribui ſolet oīb⁹ qui ſupra debitū modū v̄tutis volūt alios v̄bis vel factis delectare in cōi ꝯuerſatiōe. ¶ Ad p̄⁹ ḡ dōm: q̄ laudare aliquē cōtingit ⁊ bn̄ ⁊ male: ꝓut. ſ. debite circūſtātie vel ſeruant̄ vel p̄termittunt̄. ſi. n. aliq̄s aliquē velit delectare laudādo: vt ex hoc eū ꝯſolet̄ ne in tribulatiōib⁹ deficiat: vel ēt vt in bono ꝓficere ſtudeat alijs debitis circūſtantijs obſ̄uatis: ꝑtinebit hoc ad p̄dictā v̄tutē amicitie: ꝑtinet aūt ad adulationē ſi q̄s velit aliquē laudare in q̄bus nō ē laudādus: q̄ȝ forte mala ſūt: ſ̄m illud: Laudat̄ pctōr in deſiderijs aīe ſue: vel q̄ȝ nō ſūt certa ſ̄m illud: Eccl. 27. Añ ſermonē nō laudes virū. ⁊ iterū Eccl. 11. Nō laudes viruȝ in ſp̄ē ſua: vel ēt ſi timere poſſit ne humana laude ad inanē gloriā ꝓuocet̄. Vn̄ dr̄ Eccl. 11. Añ mortē ne laudes hoīem. ſil'r etiā velle placere hoīb⁹ ꝓp charitatē nutriēdā: ⁊ vt in eis hō ſp̄ūaliter ꝓficere poſſit laudabile ē. q̄ aūt aliquis velit placere hoībus ꝓpter inanē gloriā: vel ꝓpter lucrū vel etiā in malo hoc eſſet pctm̄: ſ̄ȝ illud ps. Deus diſſipauit oſſa eoȝ q̄ hoībus placent. ⁊ ap̄ls dicit ad Gal. p̄. Si adhuc hoībus placerē xp̄i ſ̄u⁹ nō eēȝ. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ: q̄ ēt vituperare malū ſi nō adhibeant̄ debite circumſtantie eſt vicioſum. ⁊ ſimiliter laudare bonū. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ: q̄ nihil prohibet duo vitia eſſe cōtraria: ⁊ ideo ſicut detractio eſt malum: ita ⁊ adulatio que contrariat̄ ei q̄ȝtum ad ea que dicuntur: non aūt directe q̄ȝtum ad finem: quia adulator querit delectationē eius cui adulatur: detractor autē non querit eius contriſtationem cuȝ aliquando occulte detrahat: ſed magis querit eius infamiam.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. V̄idet̄ q̄ adulatio ſit pctm̄ mortale: q̄ȝ ſ̄ȝ Aug. ī enchiridion: maluȝ dr̄ q̄ȝ nocet: ſȝ adulatio maxime nocet ſ̄ȝ illud ps. Qm̄ laudat̄ pctōr in deſiderijs aīe ſue: ⁊ iniqu⁹ bn̄dicet̄: exacerbauit dn̄ȝ pctōr. ⁊ iō Hierony. dicit q̄ nihil ē qđ tā facile corrūpat mētes hoīum q̄ȝ adulatio. ⁊ ſup illud ps. Cōuertant̄ ſtatim erubeſcētes. dic̄ glo. Plus nocet lingua adulatoris q̄ȝ gladius pſecutoris. ḡ adulatio ē grauiſſimū pctm̄. ¶ P̄. Quicūq̄ȝ verbis alijs nocet: nō minus nocet ſibi q̄ȝ alijs: vn̄ dr̄ in ps. Gladi⁹ eoȝ intret in corda ipſorum. ſȝ ille q̄ alteri adulat̄ inducit eū ad peccandū mortaliter. vn̄ ſup illud ps. Oleū pctōris nō ipiguet caput meū. dic̄ glo. Falſa laus adulatoris mētes a rigore v̄itatis emollit ad noxia. ḡ multomagis adulator in ſe mortal'r peccat. ¶ P̄. In decretis ſcribit̄ diſ. 43. Clericus q̄ adulationib⁹ ⁊ ꝓditionib⁹ vacare dep̄hēdit̄ degradet̄ ab officio: ſȝ talis pena non iſligit̄ niſi ꝑ pctō mortali. ḡ adulatio ē pctm̄ mortale. ¶ Sȝ ꝯ̄ ē q̄ Aug. in ſermone de purgatorio iter pctā minuta numerat: ſi q̄s cuiq̄ȝ maiori pſone aut ex volūtate aut ex neceſſitate adulari voluerit. ¶ R̄n̄º. dōm: q̄ ſicut ſupra dcm̄ eſt: pctm̄ mortale eſt qđ charitati ꝯ̄riatur: adulatio aūt q̄nq̄ȝ q̄dem charitati ꝯ̄riatur: q̄nq̄ȝ aūt nō. Cōtrariat̄ ſiq̄dem charitati tripl'r. Uno⁰ rōne ipſius mãe: puta cū aliquis laudat alicuius pctm̄. hoc. n. ꝯ̄riatur dilectioni dei ꝯ̄ cuius iuſtitiam hō loq̄tur. ⁊ ꝯ̄ dilectionē ꝓximi quē ī peccato fouet: vnde eſt pctm̄ mortale: ſ̄m illud Iſa. 5. Ve qui dicitis malū bonū. Alio⁰ rōne intentionis: puta cum quis alicui adulat̄ ad hoc q̄ fraudulēter ei noceat vel corporaliter vel ſp̄ūaliter. ⁊ hoc etiā ē pctm̄ mortale: ⁊ de hoc habetur ꝓuer. 27. Meliora ſunt vulnera diligētis q̄ȝ fraudulēta odientis oſcula. 3ºº ꝑ occaſioneȝ ſicut cū laus adulatoris fit alteri occaſio peccandi ⁊ p̄ter adulatoris intētionem: ⁊ in hoc conſiderare oportet vtrum ſit occaſio data vel accepta: ⁊ qualis ruina ſubſequatur: ſicut poteſt patere ex his que ſupra de ſcandalo dicta ſunt. ſi auteȝ aliq̄s ex ſola auiditate delectandi alios vel etiam ad euitanduȝ aliquod malum: vel conſequenduȝ aliquid in neceſſitate alicui adulatus fuerit non eſt contra charitatē. vnde non eſt pctm̄ mortale ſed veniale. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōm: q̄ auctoritates ille loquuntur de adulatore qui laudat pctm̄ alicui⁹

talis enim adulatio dicitur plus nocere ꝙ̃ gladius perſecutoris: q̄ꝛ in potioribus bonis nocet. ſ. in ſpūalibus. nō eni nocet ita efficaciter: q̄ꝛ gladius pſecutoris occidit effectiue quaſi ſufficiēs cauſa mortis. nullus autē poteſt eſſe alteri ſufficiens cauſa peccandi: vt ex ſupradictis pȝ. ¶ Ad 2ᵘᵐ dōȝ ꝙ ratio illa ꝓcedit de eo qui adulat̃ intētione nocēdi. ille eniȝ plus nocet ſibi ꝙ̃ alijs: q̄ꝛ ſibi nocet tanꝙ̃ ſufficiēs cauſa peccandi. alijs autē occaſionalr̃ tm̄. ¶ Ad 3ᵘᵐ dōm: ꝙ auctoritas illa loquitur de eo qui proditorie alteri adulatur vt eum decipiat.

¶ De litigio. Q̄ō CXVI.

Deinde cōſiderandū eſt de litigio. ¶ Et circa hoc queruntur duo. ṗ vtrū opponatur v̄tuti amicitie. 2°. de cōparatiōe eius ad adulationē.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videtur ꝙ litigiū nō opponat̃ virtuti amicitie vel affabilitatis. Litigiū eni ad diſcordiā pertinere videt̃ ſicut ⁊ cōtētio: ſed diſcordia opponit̃ charitati ſicut dictū eſt. ergo ⁊ litigiū. ¶ P̄. Prouerb. 26. dr̃: Hō iracūdus incēdit litē: ſed iracūdia opponitur māſuetudini. ergo ⁊ lis ſiue litigiū. ¶ P̄. Jaco. 4. dicitur: Vn̄ bella ⁊ lites in vobis: nōne ex cōcupiſcētijs vr̄is q̄ militāt in mēbris veſtris: ſed ſequi cōcupiſcētias videt̃ opponi tēperātie. ergo videt̃ ꝙ litigiuȝ nō opponat̃ amicitie ſed tēperātie. ¶ Sȝ ↄ̄ eſt ꝙ ph̄s in. 4. ethicorū: Litigium opponit amicitie. ¶ Rn̄º. dōm: ꝙ ꝓprie litigiū in verbis cōſiſtit: cū. ſ. vnus verbis alteriꝰ ↄ̄dicit. Jn qua quidē ↄ̄dictione duo poſſunt attendi. Qn̄qȝ eni cōtingit ↄ̄dictio propter pſonā dicētis cui ↄ̄dicēs cōſentire recuſat ꝓpter defectū amoris aīos vniētis. ⁊ hoc videt̃ ad diſcordiā ptinere charitati ↄ̄riaȝ. Qn̄qȝ vero ↄ̄dictio orit̃ rōne pſone quā aliquis cōtriſtare nō veret̃. ⁊ ſic fit litigiū qd̄ ꝑdicte amicitie vel affabilitati opponit̃ ad quā ptinet delectabilr̃ alijs cōuiuere. Vn̄ ph̄s dicit in. 4. ethicoꝝ: ꝙ illi qui ad oīa ↄ̄riantur cauſa eius qd̄ eſt ↄ̄triſtare neqȝ quoſcūqȝ curantes: diſcoli ⁊ litigioſi vocant̃. ¶ Ad ṗᵐ ḡ dōȝ: ꝙ ↄ̄tētio magis ꝓprie ptinet ad ↄ̄dictionē diſcordie. litigiū aūt ad ↄ̄dictionē que fit intētione ↄ̄triſtādi. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ directa oppoſitio vicioꝝ ad v̄tutes nō attēdit̃ ſm̄ cauſas: cum ↄ̄tingat vnū viciū ex diuerſis cauſis oriri: ſed attendit̃ ſm̄ ſpecieȝ actus: licet aūt qn̄qȝ litigiū ex ira oriat̃: ⁊ pōt tn̄ ex multis alijs cauſis oriri. vn̄ nō oportet ꝙ directe opponat̃ māſuetudini. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ Jacobꝰ loquit̃ ibi de ↄ̄cupiſcētia ſm̄ ꝙ eſt generale peccatū ex quo oīa vicia oriunt̃ ꝓut dicit glo. ad Ro. 7. Bona eſt lex q̄ dum cōcupiſcentiā probibet: omne maluȝ probibet.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Videtur ꝙ litigium nō ſit minus peccatū ꝙ̃ ↄ̄riū vicium. ſ. placiditas vel adulatio. Quāto eni aliqd̄ peccatuȝ plus nocet tāto peius eſſe videt̃: ſȝ adulatio plus nocet ꝙ̃ litigiū. dicit̃ eniȝ Jſa. 3. Popule meus qui beatū te dicunt ipſi te decipiūt: ⁊ viā greſſuū tuoꝝ diſſipāt. ergo adulatio eſt grauius pctm̄ ꝙ̃ litigiū. ¶ P̄. Jn adulatiōe videt̃ eſſe quedā doloſitas: q̄ꝛ aliud adulatoꝛ dicit oꝛe: aliud hȝ ī corde. litigioſus autē caret dolo q̄ꝛ manifeſte ↄ̄dicit. ille autē qui cū dolo peccat turpioꝛ eſt vt ph̄s dicit in. 7. ethicoꝝ. ergo grauius peccatū eſt adulatio ꝙ̃ litigiū. ¶ P̄. Verecundia eſt timoꝛ de turpi: vt pȝ per ph̄m in. 4. ethicoꝝ. ſȝ magis verecundat̃ hō eſſe adulatoꝛ ꝙ̃ litigioſus. ergo litigiū eſt minus pctm̄ ꝙ̃ adulatio. ¶ Sed ↄ̄ eſt ꝙ tāto aliquod peccatū videt̃ eē grauius quāto ſpūali ſtatui magis repugnat. ſȝ litigiū magis repugnare videt̃ ſtatui ſpirituali. dicitur eni. i. ad Timo. 4. ꝙ oportet epȝ nō litigioſuȝ eē: ⁊. 2. ad Timot. 3. Seruū dei nō oportet litigare. ergo litigiū videtur eſſe grauius peccatū ꝙ̃ adulatio. ¶ Rn̄º. dōȝ: ꝙ de

vtroqȝ iſtoꝛuȝ peccatoꝛū loqui poſſumus duplr̃. Unoᵒ cōſiderādo ſpeciē vtriuſqȝ peccati. ⁊ ſm̄ hoc tāto aliqd̄ viciū eſt grauius quāto magis repugnat oppoſite virtuti. virtꝰ autē amicitie ꝑncipalius tendit ad delectandū ꝙ̃ ad cōtriſtanduȝ. ⁊ ideo litigioſus qui ſuperabundat in contriſtādo grauius peccat ꝙ̃ placidus vel adulatoꝛ qui ſuperabūdat in delectando. Alio mō poſſunt cōſiderari ſm̄ exterioꝛa motiua: ⁊ ſm̄ hoc qn̄qȝ adulatio eſt grauioꝛ: puta quādo intendit per deceptioneȝ in debituȝ honoꝛeȝ vel lucruȝ acqrere. quādoqȝ vero litigiuȝ eſt grauius: puta quādo homo intēdit vl̃ veritatē impugnare vel dicentē in cōtemptum adducere. ¶ Ad ṗᵐ ergo dicenduȝ: ꝙ ſicut adulatoꝛ pōt nocere occulte decipiēdo: ita litigioſus poteſt interdū nocere manifeſte īpugnādo. grauiꝰ aūt eſt ceteris paribꝰ manifeſte alicui nocere q̄ſi ꝑ violētiā ꝙ̃ occulte. vnde rapina eſt grauiꝰ peccatū ꝙ̃ furtū: vt ſupra dictū eſt. ¶ Ad 2ᵐ dicēduȝ: nō ſemꝑ in actibus humanis illud eſt grauius qd̄ ē turpius. decoꝛ eni hoīs eſt ex rōne: ⁊ iō turpioꝛa ſunt peccata carnalia q̄bus caro dn̄atur ꝙ̃uis pctā ſpūalia ſint grauioꝛa: quia procedunt ex maioꝛi contemptu. ſimiliter peccata que fiūt ex dolo ſunt turpioꝛa inꝙ̃tum vident̃ ex q̄dam infirmitate procedere ⁊ ex quadā falſitate rationis: cū tn̄ pctā manifeſta qn̄qȝ ſint ex maioꝛi cōtēptu. ⁊ iō adulatio q̄ſi cū dolo exn̄s videt̃ eē turpioꝛ ſȝ litigiū q̄ſi ex maioꝛi ↄ̄tēptu ꝓcedens videt̃ eē grauiꝰ. ¶ Ad 3ᵘᵐ dōm: ꝙ ſicut dctū ē: verecūdia reſpicit turpitudinē pcti: vn̄ non ſemper magis verecūdat̃ hō de grauioꝛi pctō: ſed de magis turpi pctō. ⁊ inde ē ꝙ magis verecūdat̃ hō de adulatione ꝙ̃ litigio: ꝙ̃uis litigiū ſit grauius.

¶ De liberalitate. Q̄ō CXVII.

Deinde cōſiderādū ē de liberalitate ⁊ vitijs oppoſitis. ſ. auaritia ⁊ ꝓdigalitate. ¶ Circa liberalitatē q̄runt̃ ſex. ṗ vtꝝ liberalitas ſit virtus. 2° q̄ ſit mā eius. 3° de actu ipſiꝰ. 4° vtꝝ magis ad eū dare ꝙ̃ accipe ptineat. 5° vtꝝ liberalitas ſit ps iuſtitie. 6° de ↄ̄paratiōe eius ad alias virtutes.

Ad primum ſi ꝓcedit̃. Videtur ꝙ liberalitas non ſit virtus. Nulla. n. virtꝰ ↄ̄riat̃ nālī iclinationi. iclinatio aūt nālis eſt ad hoc vt aliq̄s plus ſibi ꝙ̃ alijs ꝓuideat: cuiꝰ ↄ̄riū ptinet ad liberalē: q̄ꝛ vt ph̄s dic̃ in. 4. ethi. liberalis ē non reſpicere ad ſeipm̄ ita ꝙ ſibi minoꝛa derelinq̄t. ḡ liberalitas nō eſt virtus. Jteȝ ꝑ diuitias hō ſuā vitā ſuſtētat: ⁊ ad felicitatē diuitie oꝛganice deſeruiunt: vt dr̃ in ṗ ethi. cū ḡ oīs virtꝰ oꝛdinet̃ ad felicitatē videt̃ ꝙ liberalis non ē virtuoſus: de quo ph̄s dicit in. 4. ethi. ꝙ non ē acceptiuꝰ pecunie neqȝ cuſtoditiuus ſȝ emiſſiuus. ¶ P̄. Virtutes hn̄t ↄ̄nexionē ad inuiceȝ: ſȝ liberalitas nō videt̃ ↄ̄nexa alijs virtutibꝰ. multi. n. ſunt virtuoſi q̄ nō poſſunt eē liberales q̄ꝛ nō hn̄t qd̄ dent: multi liberalr̃ dāt vel expēdunt q̄ tn̄ alr̃ ſunt vitioſi. ḡ liberalitas non ē vtꝰ. ¶ Sȝ ↄ̄ ē qd̄ Amb. dic̃ in ṗ de officijs ꝙ in euāgelio multas doctrinas accipimꝰ iuſte liberalitatis. ſȝ in euangelio nō docent̃ niſi ea q̄ ad virtutē ptinēt. ḡ liberalitas eſt vtꝰ. ¶ Rn̄º. dōm: ꝙ ſicut Aug. dic̃ in li. de libe. ar. bn̄ vti his q̄bꝰ male vti poſſumꝰ ptinet ad virtutē. poſſumꝰ aūt bn̄ ⁊ male vti nō ſolū his q̄ ītra nos ſunt: puta potētijs ⁊ paſſionibꝰ aīe: ſȝ ēt his q̄ extra nos ſunt. ſ. rebꝰ huius mūdi ↄ̄ceſſis nobis ad ſuſtentationē vite. ⁊ iō cū bene vti his rebꝰ ptineat ad liberalitatē: ↄ̄n̄s eſt ꝙ liberalitas virtus ſit. ¶ Ad ṗᵐ ḡ dōȝ: ꝙ ſicut Amb. ⁊ Baſilius dicunt: ſupabundantia diuitiaꝝ datur aliq̄bus a deo vt meritū bone diſpēſationis acquirant. pauca aūt vni ſufficiūt. ⁊ iō liberalis plura laudabilr̃ in alios expēdit ꝙ̃ in ſeipȝ. dȝ aūt hō ſemꝑ magis ſibi ꝓuidere in ſpūalibus bonis in q̄bꝰ vnuſq̄ſqȝ ſibi pcipue

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ſubuenire pōt.⁊ tñ etiã in rebus tẽporalibus nõ ꝑtinet ad liberalẽ vt ſic alijs itẽdat ꝙ oĩno ſe ⁊ ſuos deſpiciat. Vñ amb.dicit in p̊ de officijs.Eſt illa ꝓbãda liberalitas vt ꝓximos ſeminis tui nõ deſpicias ſi egere cognoſcas. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ ad liberalẽ non ꝑtinet ſic diuitias emittere vt nõ ſibi remaneat vñ ſuſtentet̃ ⁊ vñ virtutis opa exequat̃ qbus ad felicitatẽ ꝑuenit̃.Vñ phs dicit in.4.ethi. ꝙ liberalis curat ꝓpria volens ꝑ hoc qbuſlibet ſufficere.⁊ amb. dicit in lib.de officijs:ꝙ dñs nõ vult ſil' effundi opes ſ; diſpenſari:niſi forte vt Heliſeus boues ſuos occidit ⁊ pauit paupes ex eo qd̃ habuit vt nulla cura teneret̃ domeſtica. qd̃ ꝑtinet ad ſtatũ ꝑfectiõis ſpũalis vite:de quo ĩfra dicet̃ ⁊ tñ ſciẽdũ ꝙ hoc ipm qd̃ ẽ ſua liberal'r largiri iq̃ntũ ẽ actꝰ ṽtutis ad btitudinẽ ordinat̃.¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ſic phs dic̃ in.4.ethi.illi q ꝯſumunt multas res ĩ itẽperantijs nõ ſũt libales ſ; ꝓdigi.⁊ ſil'r qcũq; effundit ꝗ h; ꝓp q̃q; alia pctã. Vñ ⁊ amb.dicit in p̊ de officijs.Si adiuues cũ q poſſeſſiones alioꝝ eripere conat̃:nõ ꝓbat̃ largitas: nec illa ꝑfecta eſt liberalitas ſi iactãtie cã magis q̃ mĩe largiaris. ⁊ ideo illi q carẽt alijs ṽtutibus:l; in aliq̃ mala opa multa expendant nõ ſunt liberales.nihil ẽt ꝓhib; aliquos multa in bonos vſus expẽdere:⁊ habitũ liberalitatis nõ habere: ſic̃ ⁊ aliaꝝ virtutũ opa faciũt hoĩes añq̃ habitũ ṽtutis hẽant: l; nõ eodẽ mõ quo ṽtuoſi:vt ſupra dcm̃ ẽ.ſil'r ẽt nihil ꝓhibet aliquos ṽtuoſos l; ſint paupes eſſe liberales.Vñ phs dicit in.4.ethi.Scdm̃ ſubam.i.facultatẽ diuitiaꝝ liberalitas dr̃.nõ eñi ꝯſiſtit in multitudĩe datoꝝ:ſ; in dantis habitu.Et ambro.dic̃ in p̊ de offi.ꝙ affectꝰ diuitẽ collationẽ aut pauperẽ facit:⁊ preciũ rebꝰ iponit.

Ad ſecundum

ſic ꝓcedit̃. Videtur ꝙ liberalitas nõ ſit circa pecũias.Oĩs.n. virtus moral' eſt circa opatiões vel paſſiones.eſſe aũt circa opationes ẽ ꝓpriũ iuſtitie:vt dr̃ in.5.ethi. g̃ cũ liberalitas ſit ṽtus moralis videt̃ ꝙ ſit circa paſſiones ⁊ nõ circa pecunias.¶ P̃. Ad liberalem pertinet quarumcũq; diuitiarum vſus.ſed diuitie nãles ſunt veriores q̃ diuitie artificiales que in pecunijs conſiſtunt. vt patet per phm in p̊mo politi.g̃ liberalitas non eſt p̊ncipal'r circa pecunias. ¶ P̃. Diuerſarum virtutum diuerſe ſunt materie:q; habitus diſtinguuntur ſcḋm oba.ſed res exteriores ſunt mãe iuſtitie diſtributiue ⁊ cõmutatiue.g̃ non ſunt materia liberalitatis.¶ Sed ꝯ eſt qd̃ phs dicit in.4.ethi. ꝙ liberalitas videt̃ eſſe medietas quedã circa pecunias. ¶ Rñ°. dicendum:ꝙ ſcḋm phm in.4.ethico.ad liberalem pertinet emiſſiuu; eſſe.vñ ⁊ alio noĩe liberalitas largitas noĩat̃:q; qd̃ largũ eſt nõ ẽ retentiuũ:ſ; eſt emiſſiuũ.⁊ ad hoc idẽ ꝑtinere vr̃ ẽt nomẽ liberalitatis.cũ.n.aliqs a ſe emittit:quodãmõ illud a ſua cuſtodia ⁊ dñio liberat ⁊ aĩum ſuum ab eius affectu libeꝝ eẽ oñdit.ea ṽo q̃ emittẽda ſunt ab vno hoĩe in aliũ:ſunt bona poſſeſſa q̃ noĩe pecunie ſignant̃.⁊ iõ ꝓpria mã liberalitatis ẽ pecunia.¶ Ad p̊mũ g̃ dõm ꝙ ſic̃ dcm̃ eſt:liberalitas nõ attendi t̃ in q̃ntitate dati:ſ; in affectu dãtis:affectꝰ aũt dãtis diſponit̃ ſcḋm paſſiones amoris ⁊ ꝯcupiſcẽtie.⁊ ꝑ ꝯñs delectatiõis:⁊ iuſtitie ad ea q̃ dãtur:⁊ iõ imediata mã liberalitatis ſũt iteriores paſſiones: ſ; pecunia exterior ẽ obm̃ ipſaꝝ paſſionũ.¶ Ad 2ᵐ dõ; ꝙ ſic̃ Aug.dic̃ in li.de doctrina xp̃iana:Totũ qcqd hoĩes in terra hñt ⁊ oĩa quoꝝ ſũt dñi pecunia vocat̃:q; antiq q̃ habebãt:in pecoribꝰ habebãt:⁊ phs dic̃ in.4.ethico.ꝙ pecunias oĩa dicimꝰ quoꝝ dignitas nũmiſmate menſuratur. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ iuſtitia cõſtituit equalitatem in iſtis exterioribꝰ rebꝰ:nõ ãt ad eã ꝓp̊e ꝑtinet moderari iteriores paſſiones:vñ al'r pecunia ẽ mã liberalitatis.⁊ al'r iuſtitie.

Ad tertium

ſic ꝓcedit̃.Videt̃ ꝙ vti pecunia nõ ſit actꝰ liberalitatis.Diuerſaꝝ eni; ṽtutũ diuerſi ſunt actꝰ:ſ; vti pecunia ꝯuenit alijs ṽtutibꝰ ſicut iuſtitie ⁊ magnificẽtie.nõ g̃ ẽ ꝓpriꝰ actꝰ liberalitatis. ¶ P̃. Ad liberalitatẽ nõ ſolu; ꝑtinet dare:ſ; ẽt accipere ⁊ cuſtodire:ſ; acceptio ⁊ cuſtodia nõ vident̃ ad vſũ pecunie ꝑtinere. ergo icõueniẽter dr̃ ꝓpriꝰ actꝰ liberalitatis vſus pecunie.¶ P̃. Vſus pecunie nõ ſolũ ꝯſiſtit in hoc ꝙ pecunia det̃:ſ; in hoc ꝙ expẽdat̃:ſ; expẽdere pecuniã refertur ad ipm expẽdẽtẽ.⁊ ſic nõ videt̃ eẽ actꝰ liberalitatis.dicit .n.Seneca i.5.d̃ bñficijs.Nõ ẽ liberal' aliqs ex hoc ꝙ ſibi donat.g̃ nõ ql; vſus pecunie ꝑtinet ad liberalitatẽ.¶ S; ꝯ ẽ qd̃ phs dicit i.4.ethi. Vnoquoq; optime vtit̃ q h; circa ſingula ṽtute;.ergo diuitijs vtet̃ optime q h; circa pecunias ṽtutẽ.iſte aũt ẽ liberalis.g̃ bonus vſus pecuniaꝝ ẽ actꝰ liberalitatis.¶ Rñ°.dõm ꝙ ſpẽs actꝰ ſumit̃ ex obo vt ſupra habitũ eſt.obm̃ aũt ſiue mã liberalitatis ẽ pecunia ⁊ qcqd pecunia mẽſurari pōt vt dcm̃ eſt.⁊ q; ql; ṽtus ꝯuenienter ſe h; ad ſuũ obm̃: ꝯñs eſt vt cũ liberalitas ſit ṽtus:actꝰ eiꝰ ſit ꝓportõatꝰ pecunie.pecunia aũt cadit ſub rõne bonoꝝ vtiliũ:q; oĩa exteriora bona ad vſu; hoĩs ſũt ordinata.⁊ iõ actꝰ ꝓpriꝰ liberalitatis eſt pecunia vel diuitijs vti.¶ Ad p̊mũ g̃ dõm ꝙ ad liberalitatẽ ꝑtinet bñ vti diuitijs inq̃tũ huiuſmodi:eo ꝙ diuitie ſũt ꝓpria mã liberalitatis.ad iuſtitiã aũt ꝑtinet vti diuitijs ſcḋ; rõnẽ debiti: ꝓut.ſ.res exterior d̃bet̃ alteri.ad magnificẽtiã aũt ꝑtinet vti diuitijs ſcḋm quãdã ſpãlẽ rõnẽ.i.ſcḋm ꝙ aſſumunt̃ in alicuius opis magni expletionẽ.vñ ⁊ magnificẽtia quodammõ ſe h; ex additiõe ad liberalitatẽ:vt infra dicet̃. ¶ Ad 2ᵐ dõ; ꝙ ad ṽtuoſu; ꝑtinet nõ ſolũ ꝯueniẽter vti ſua mã vel inſtrõ:ſ; ẽt p̄parare oportunitates ad bñ vtẽdũ:ſic̃ ad fortitudinẽ militis ꝑtinet nõ ſolũ exercere gladiu; in hoſtes:ſ; ẽt exacuere gladiũ ⁊ in vagina ꝯſeruare:ſic ẽt ad liberalitatẽ ꝑtinet nõ ſolũ vti pecunia:ſ; ẽt eã p̄parare ⁊ cõſeruare ad idoneũ vſu;.¶ Ad 3ᵐ dõ; ꝙ ſic̃ dcm̃ ẽ ꝓpinq̃ mã liberalitatis ſũt iteriores paſſiões ſcḋm quas hõ afficit̃ circa pecuniã.⁊ iõ ad liberalitatẽ ꝑtinet p̄cipue vt hõ ꝓp iordinatã affectionẽ ad pecuniã nõ ꝓhibeat̃ a quocunq; debito vſu eiꝰ.Eſt aũt duplex vſus pecunie.Unꝰ ad ſeipſ; q videt̃ ad ſumptꝰ vel expẽſas ꝑtinere. Alius aũt quo qs vtit̃ ad alios:qd̃ ꝑtinet ad datiões. ⁊ iõ ad liberalitatẽ ꝑtinet vt neq; ꝓp imoderatũ amorẽ pecunie aliqs ipediat̃ a ꝯueniẽtibꝰ expẽſis neq; a ꝯueniẽtibꝰ datiõibus.vñ circa datões ⁊ ſũptꝰ liberalitas ꝯſiſtit ſcḋm phm in.4.ethi. ṽbũ aũt Senece ẽ itelligẽdũ de liberalitate ſcḋ; ꝙ ſe h; ad datiões:nõ.n.dr̃ aliqs liberal' ex hoc ꝙ ſibi aliqd donat.

Ad quartum

ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ad liberalẽ nõ maxĩe ꝑtineat dare. Liberalitas.n.a prudẽtia dirigit̃ ſic̃ ⁊ ql; alia ṽtus moral': ſ; maxime vr̃ ad prudẽtiã ꝑtinere diuitias cõſeruare.vñ ⁊ phs dicit in.4.ethi.ꝙ illi q nõ acqſierũt pecuniã: ſed ſuſceperũt acqſitam ab alijs:liberaliꝰ eã expẽdũt: q; ſũt inexpti idigẽtie.g̃ vr̃ ꝙ dare nõ maxĩe ꝑtineat ad liberalẽ.¶ P̃. De hoc ꝙ aliqs maxĩe itendit nll's triſtat̃ neq; ab eo ceſſat.ſed liberalis qñq; triſtat̃ de his q̃ dedit neq; ẽt dat oĩbus:vt dr̃ in.4.ethi.ergo ad liberalẽ nõ maxĩe ꝑtinet dare.¶ P̃. Ad illud iplendũ qd̃ qs maxĩe itendit hõ vtitur vijs qbꝰ pōt:ſ; liberalis nõ ẽ petitiuꝰ vt phs dic̃ i.4.ethi. cum ꝑ hoc poſſet ſibi p̄parare facultatẽ alijs donãdi. g̃ videt̃ ꝙ maxĩe nõ itendat ad dãdũ.¶ P̃. Magis hõ obligat̃ ad hoc ꝙ ꝓuideat ſibi q̃ alijs.ſ; expẽdendo aliqd ꝓuidet ſibi:dãdo aũt ꝓuidet alijs.g̃ ad liberalẽ magis ꝑtinet expẽdere q̃ dare.¶ Sed ꝯ ẽ qd̃ phs dic̃ in.4.ethi.ꝙ liberalis eſt ſupabũdare in datiõe.¶ Rñ°.dõ; ꝙ ꝓpriũ eſt liberal' vti pecunia.vſus aũt pecunie ẽ in emiſſiõe ipiꝰ nã acqſitio pecunie magis aſſimilat̃ gñatiõi q̃ vſui.cuſtodia ṽo pecunie inq̃tũ ordinat̃ ad facultatẽ vtẽdi aſſimilatur habitui.emiſſio aũt alicꝰ rei quãto fit ad aliqd diſtantius tãto a maiori ṽtute ꝓcedit:ſicut p; in his q̃ ꝓijciunt̃,

⁊ iō ex maiori virtute ꝓcedit ꝙ aliqs emittat pecuniā dādo eā alijs: q̄ȝ expēdendo eā circa ſeipſuȝ. ꝓpriū ē aūt virtutis vt preciſe tēdat in id qḋ ꝑfecti⁹ eſt. nā virt⁹ ē ꝑfectio q̄dā: vt dr̄ in. 7. phyſicoꝝ. ⁊ iō liberalis maxime laudaṫ ex datione. ¶ Ad ṗmū ḡ dōm: ꝙ ad prudētiā ꝑtinet cuſtodire pecuniā ne ſurripiaṫ aut inutilr̄ expēdaṫ. ſȝ vtilr̄ eā expēdere nō eſt minoris prudētie q̄ȝ vtilr̄ eā ꝯſeruare: ſȝ maioris: q2 plura ſunt attēdēda circa vſum pecunie q̄ aſſimilaṫ motui q̄ȝ circa ꝯſeruationē q̄ aſſimilaṫ q̄eti. ꝙ autē illi q̄ ſuſceperunt pecunias ab alijs acq̄ſitas liberalius expendunt q̄ſi exn̄tes iopie inexꝑti ſi ꝓpter ſolā hanc īexperientiā liberalr̄ expēderēt non haberēt virtutē liberalitatis: ſȝ q̄nq̄ȝ huiuſmodi īexperiētia ſe hȝ ſolū ſic̄ tollēs īpedimentū liberalitatis: ita ēt ꝙ ꝓmptius liberalr̄ agāt. timoꝛ enī īopie ex eius exꝑientia ꝓcedēs īpendit q̄nq̄ȝ eos q̄ acq̄ſierunt pecuniā ne eā ꝯſumant liberalr̄ agendo. ⁊ ſilr̄ amoꝛ quo eā amāt tāq̄ȝ ꝓprium effectum: vt ph̄s dic̄ in. 4. ethi. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ: ꝙ ſic̄ dcm̄ ē ad liberalitatē ꝑtinet ꝯuenienter vti pecunia ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝯueniēter dare qḋ eſt q̄dā pecunie vſus. q̄lȝ aūt virtus triſtaṫ de ꝯ̄rio ſui act⁹ ⁊ vitat eius ipedimēta. ei aūt qḋ ē ꝯuenienter dare duo opponunṫ. ſ. non dare qḋ ꝯueniēter ē dādū: ⁊ dare aliq̄d icōueniēter. vnde de vtroq̄ȝ triſtaṫ liberalis. ſȝ de ṗ magis: q2 plus opponiṫ ꝓprio actui. ⁊ iō nō dat oib⁹. īpediret. n. act⁹ eius ſi q̄buſlȝ daret. non. n. haberet vnde alijs daret q̄bus dare ꝯuenit. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ: ꝙ dare ⁊ accipe habēt ſe ſic̄ agere ⁊ pati. nō ē aūt idē ṗncipiū agēdi ⁊ patiēdi: vnde q2 liberalitas ē ṗncipiū dationis nō ꝑtinet ad liberalē vt ſit ꝓmptus ad recipiendū: ⁊ multo minus ad petēdum. verſus. Si qs in hoc mundo vult multis gratus haberi. Det capiat q̄rat plurima pauca nihil. Ordinat aūt ad dādū aliq̄ ſm ꝯueniētiaȝ liberalitatis. ſ. fructus ꝓpriaruȝ poſſeſſionū quos ſollicite ꝓcurat vt eis liberaliter vtaṫ. ¶ Ad 4ᵐ dōȝ: ꝙ ad expendendū in ſeipm̄ natura inclinat. vn̄ ad hoc ꝙ pecuniaȝ q̄s ꝑfundat in alios pertinet ꝓprie ad virtutem.

Ad quintum ſic proceditur. Videṫ ꝙ liberalitas nō ſit ps iuſtitie. iuſtitia enim reſpicit debitū. ſȝ q̄ȝto ē aliq̄d magis debitū tāto minus liberaliter daṫ. ḡ liberalitas nō eſt ps iuſtitie ſȝ ei repugnat ¶ P̄. Juſtitia ē circa opationes: vt ſupra habitū ē. ſȝ liberalitas eſt ṗcipue circa amorē ⁊ ꝯcupiſcentiā pecuniaꝝ q̄ ſunt paſſiones. ḡ magis videṫ liberalitas ad tēperātiā ꝑtinere q̄ȝ ad iuſtitiā. ¶ P̄. Ad liberalitatē ꝑtinet ṗcipue cōuenienter dare: vt dictum eſt: ſȝ ꝯueniēter dare ꝑtinet ad bn̄ficētiā ⁊ miaȝ q̄ ꝑtinēt ad charitatē vt ſupra dcm̄ ē. ergo liberalitas magis ē ps charitatis q̄ȝ iuſtitie. ¶ Sȝ ꝯ̄ ē qḋ Ambro. dic̄ in ṗmo de officijs. Juſtitia ad ſocietatē generis hūani referṫ. ſocietatis. n. rō diuidiṫ in duas ptes: iuſtitiā. ſ. ⁊ bn̄ficētiā quā eādē liberalitatē aut begnitatē vocāt. ḡ liberalitas ad iuſtitiā ꝑtinet. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ liberalitas nō ē ſpēs iuſtitie: q2 iuſtitia exhibet alteri qḋ ē ei⁹: ſȝ liberalitas exhibet id qḋ ſuū ē. hȝ tn̄ quādā ꝯueniētiā cuȝ iuſtitia in duob⁹. ṗ q̄dē q2 ṗncipalr̄ eſt ad alteꝝ: ſic̄ ⁊ iuſtitia. 2º q2 eſt circa res exteriores ſic̄ ⁊ iuſtitia: licȝ ſm aliā rōnē vt dcm̄ ē. ⁊ iō liberalitas a q̄buſdaȝ poniṫ ps iuſtitie ſic̄ v̇tus ānexa ei vt ṗncipali. ¶ Ad ṗmū ḡ dōȝ ꝙ liberalitas ⁊ ſi nō attēdaṫ debitū legale qḋ attēdit iuſtitia: attendit tn̄ debitū q̄ḋdā morale qḋ attēdiṫ ex q̄dā ipſi⁹ decentia: nō ex hoc ꝙ ſit alteri obligat⁹. vn̄ minimū hȝ de rōne debiti. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ ꝙ tēperātia ē circa ꝯcupiſcētias coꝛporaliū delectationū. ꝯcupiſcētia aūt pecunie ⁊ dlectatio nō eſt coꝛporalis: ſȝ magis aīal. vn̄ liberalitas nō ꝑtinet ꝓprie ad tēperātiā. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ datio bn̄ficētie ⁊ mie ꝓcedit ex eo ꝙ hō ē aliq̄liter affect⁹ circa cuȝ cui dat. ⁊ iō talis datio ꝑtinet ad charitatē ſiue ad amicitiā. ſȝ datio liberalitatis ꝓuenit ex eo ꝙ dās eſt aliq̄liter affectus circa pecuniā dū eā nō ꝯcupiſcit neq̄ȝ amat. vn̄ ēt nō ſoluȝ amicis ſed ēt ignotis dat q̄n̄ oȝ. vn̄ nō ꝑtinet ad charitatē ſed magis ad iuſtitiā q̄ eſt circa res exteriores.

Ad ſextum ſic ꝓcediṫ. Videtur ꝙ liberalitas ſit maxia v̇tutū. Ois. n. v̇tus hois ē q̄dā ſilitudo diuine bonitatis: ſȝ ꝑ liberalitateȝ hō maxie aſſimilaṫ deo q̄ dat oib⁹ affluēter ⁊ nō īproperat: vt dr̄ Jaco. ṗmo. ḡ liberalitas ē maxia v̇tutū. ¶ P̄. Scḋȝ Aug. i. 6. de trini. In his q̄ nō mole magna ſūt: idē eſt eſſe mai⁹ qḋ melius: ſȝ rō bonitatis maxie vr̄ ad liberalitatem ꝑtinere: q2 bonū diffuſiuū eſt: vt pȝ ꝑ Dio. 4. ca. de diui. no. vn̄ ⁊ Ambro. dic̄ in ṗ de officijs ꝙ iuſtitia cēſurā tȝ: liberalitas bonitatē. ḡ liberalitas ē maxia v̇tutū. ¶ P̄. Hoīes honorāṫ ⁊ amanṫ ꝓꝑ v̇tutē. ſȝ Boetius dic̄ in li. de ꝯſol. Largitas maxie claros facit. ⁊ ph̄s dic̄ in. 4. ethi. ꝙ iter v̇tuoſos maxie liberales amanṫ. ḡ liberalitas eſt maxia v̇tutum. ¶ Sȝ ꝯ̄ ē qḋ Ambro. dic̄ in lib. de officijs ꝙ iuſtitia excelſioꝛ vr̄ liberalitate: ſȝ liberalitas gratioꝛ: ph̄s ēt dic̄ i ṗ rhetoricoꝝ ꝙ fortes ⁊ iuſti maxie honoranṫ ⁊ poſt eos liberales. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ q̄lȝ v̇tus tēdit in aliqḋ bonū. vn̄ quāto aliq̄ v̇tus in mai⁹ bonū tēdit tāto melioꝛ eſt. Liberalitas aūt tēdit in aliqḋ bonuȝ duplr̄. Uno° ṗ ⁊ ꝑ ſe. Alio° ex ꝯn̄ti. ṗ q̄dē ⁊ ꝑ ſe tēdit ad oꝛdinādū ꝓpriā affectioneȝ cira poſſeſſionē pecuniaꝝ ⁊ vſū. ⁊ ſic ſm hoc ṗferṫ liberalitati tēperantia q̄ moderaṫ ꝯcupiſcētias ⁊ delectationes ꝑtinētes ad ꝓpriū coꝛp⁹. ⁊ fortitudo ⁊ iuſtitia q̄ oꝛdinanṫ quodāmō in bonū cōe: vna q̄dē tēpoꝛe pacis: alia q̄dē tpe belli. ⁊ oib⁹ ṗferunṫ v̇tutes q̄ oꝛdināt in bonū diuinū. nā bonū diuinū ṗeminet cuilȝ bono hūano: ⁊ in bonis humanis bonū publicū ṗeminet bono ṗuato in q̄b⁹ bonū coꝛporis ṗeminet bono exterioꝝ reruȝ. Alio° oꝛdinaṫ liberalitas ad aliqḋ bonū ex ꝯn̄ti: ⁊ ſm hoc liberalitas oꝛdinaṫ in oia bona ṗdicta: ex hoc. n. ꝙ hō nō ē amatiu⁹ pecunie ſeq̄tur ꝙ de facili vtaṫ ea ⁊ ad ſeipm̄ ⁊ ad vtilitatem alioꝝ ⁊ ad honoꝛē dei. ⁊ ſm hoc hȝ quādā excellētiā ex hoc ꝙ vtilis eſt ad multa. q2 tn̄ vnūq̄dq̄ȝ magis indicatur ſm id qḋ ṗmo ⁊ ꝑ ſe ꝯpetit ei: q̄ȝ ſm id qḋ ꝯſequēter ſe hȝ. iō dōm ē liberalitatē nō eē maximā v̇tutē. ¶ Ad ṗmū ḡ dōȝ ꝙ datio diuina ꝓuenit ex eo ꝙ amat hoīes q̄bus dat nō aūt ex eo ꝙ afficiaṫ ad ea q̄ dat. ⁊ iō magis videṫ ꝑtinere ad charitatē q̄ ē maxia v̇tutū q̄ȝ ad liberalitatē. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ ꝙ q̄lȝ v̇tus ꝑticipat rōnē boni q̄ȝtū ad emiſſioneȝ ꝓprij act⁹: act⁹ aūt q̄rūdā aliaꝝ v̇tutū meliores ſūt q̄ȝ pecunia quaȝ emit liberal̄. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ liberales maxie amanṫ: nō q̄deȝ amicitia honeſti q̄ſi ſint meliores: ſȝ amicitia vtilis: q2 ſunt vtiliores in exterioꝛib⁹ bonis q̄ cōiter hoīes maxime cupiūt. ⁊ ēt ꝓpter eādē cām clari reddunṫ.

¶ De vitijs liberalitati oppoſitis. Q̄ō. CXVIII.

DEinde conſiderāduȝ eſt de vitijs liberalitati oppoſitis. Et ṗmo de auaritia. 2º de prodigalitate. ¶ Circa ṗmū q̄runṫ octo. ṗ vtꝝ auaritia ſit pctm̄. 2º vtrum ſit ſpāle pctm̄. 3º cui v̇tuti opponaṫ. 4º vtꝝ ſit pctm̄ mortale. 5º vtꝝ ſit grauiſſimuȝ peccatorum. 6º vtrum ſit carnale vel ſpūale pctm̄. 7º vtrum ſit viciū capitale. 8º de filiabus eius.

Ad primum ſic ꝓcediṫ. Videṫ ꝙ auaritia non ſit pctm̄. Dr̄. n. auaritia quaſi eris auiditas: q2. ſ. in appetitu pecunie ꝯſiſtit ꝑ quā oia exteriora bona itelli pn̄t: ſȝ appetere exterioꝛa bona nō eſt pctm̄ nālr̄. n. hō ea appetit: tū q2 ſubta ſūt hoi nāliter: tū q2 per ea vita hois ꝯſeruaṫ. vn̄ ⁊ ſuba hois dr̄. ḡ auaritia nō ē pctm̄. ¶ P̄. Oē pctm̄ aut ē in deū aut in ꝓximum aut in ſeipm̄ vt ſupra habitū ē: ſȝ auaritia nō ē ꝓpe pctm̄ ꝯ̄ deū. nō. n. opponiṫ neq̄ȝ religiōi neq̄ȝ v̇tutib⁹ theologicis q̄b⁹

p

bomo ordinat̃ in deū: nec̄ ēt ē pctm̄ in ſeipſ. hoc. n. ꝓprie ꝑtinet ad gulā ꝛ luxuriā de q̄ apl's diċ .i. ad Cor. 6. q̄ fornicat̃ in corp⁹ ſuū peccat. ſil'r ēt nō videt̃ ēē pctm̄ in ꝓximū: q2 ꝑ hoc ꝙ hō retinet ſua nulli facit iniuriā. ḡ auaritia nō ē pctm̄. ⁋ P̄. Ea q̄ nāliter adueniūt nō ſunt pctā. ſ3 auaritia nāliter ꝯſequit̃ ſenectutē q̄ſi ꝛ quēlib3 defectū: vt ph's diċ in .4. ethi. ḡ auaritia nō eſt pctm̄. ⁋ Sed ꝯ eſt qd̄ dr̃ ad Heb. vlt. Sint mores ſine auaritia ꝯtēti p̄ñtib⁹. ⁋ Rñ°. dōm: ꝙ in q̄buſcūq3 bonū ꝯſiſtit indebita mēſura: necē ē ꝙ ꝑ exceſſum vel diminutionē illi⁹ mēſure malū ꝓueniat in oībus aūt q̄ ſunt ꝓpter finē bonū ꝯſiſtit in q̄dā menſura. nā ea q̄ ſunt ad finē neceſſe ē ꝯmēſurari fini ſiċ medicina ſanitati: vt p3 ꝑ phm̄ in p̄ politi. bona aūt exteriora hñt rōnē vtiliū ad finē ſiċ dcm̄ ē. vñ neceſſe eſt ꝙ bonu3 hoīs circa ea ꝯſiſtat in q̄dam mēſura: dū. ſ. hō ſm̄ aliquā mēſurā q̄rit hr̃e exteriores diuitias ꝓut ſunt neceſſarie ad vitā eius ſm̄ ſuā ꝯditione3. ꝛ iō in exceſſu huius mēſure ꝯſiſtit pctm̄: dū. ſ. aliq's ſupra debitū modū vult eas acq̄rere vel retinere qd̄ ꝑtinet ad rōnē auaritie q̄ diffinit̃ ēē īmoderatus amor hñdi. vñ p3 ꝙ auaritia ē pctm̄. ⁋ Ad p̄m ḡ dōm ꝙ appetitus rex̄ exterior̄ ē hoī nālis vt eor̄ q̄ ſunt ꝓpter finē. ꝛ iō intātū vitio caret inq̄tū ꝯtinet̃ ſub regula ſumpta ex rōne finis. auaritia aūt hāc regulā excedit: ꝛ ideo ē pctm̄. ⁋ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ auaritia pōt īportare īmoderantiā circa res exteriores dupl'r. Uno⁹ īmediate q̄tū ad acceptionē vel ꝯſuationē ipar̄: vt. ſ. hō plus debito mō eas acq̄rat vel ꝯſuet. ꝛ ſ3 hoc ē directe pctm̄ in ꝓximu3: q2 in exteriorib⁹ diuitijs nō pōt vn⁹ hō ſupabundare niſi alteri deficiat: q2 bona tēporalia nō poſſūt ſil' poſſideri a multis. Alio⁹ pt īportare īmoderātiā circa īteriores affectiones q̄s q's ad diuitias h3: puta ꝙ īmoderate aliq's diuitias amet aut deſideret aut dlectet̃ in eis. ꝛ ſic auaritia ē pctm̄ hoīs in ſeipm̄: q2 ꝑ hoc deordinat̃ ei⁹ affect⁹: ſ3 nō deordinet̃ corp⁹ ſiċ ꝑ vitia carnalia. ex ꝯñti aūt ē pctm̄ ī deū ſiċ ꝛ oīa pctā mortalia inq̄tū hō ꝓꝑ bonū tꝑale ꝯtēnit eternū. ⁋ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ īclinatiōes nāles ſunt regulāde ſ3 rōnē q̄ ꝑncipatū tenet ī nā hūana. ꝛ iō q̄uis ſenes ꝓpter nāe defectū auidi⁹ exterior̄ rex̄ inq̄rāt ſubſidia: ſiċ ꝛ oīs īdigēs q̄rit ſue īdigētie ſupplemētū: nō tñ a pctō excuſant̃ ſi debitā rōnis mēſurā circa diuitias excedant.

Ad ſecundum ſi ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ auaritia non ſit ſpāle peccatū. Dicit eñ Augu. in libro de libe. arb. Auaritia que grece philargiria dicitur non in ſolo argento vel in nūmis: ſ3 ī oībus reb⁹ q̄ īmoderate cupiunt̃ ītelligēda eſt: ſ3 in oī pctō ē cupiditas īmoderata alic⁹ rei: q2 pctm̄ eſt ſpreto bono īcōmutabili bonis cōmutabilib⁹ īherere vt ſupra habitū ē. ḡ auaritia eſt gñale pctm̄. ⁋ P̄. Scdm̄ Iſido. in li. etymologiarum: auar⁹ dr̃ q̄ſi auid⁹ eris. i. pecunie. vñ ꝛ ī greco auaritia philargiria noīat̃ .i. amor argēti. ſ3 ſub argēto ꝑ qd̄ pecunia ſignificat̃ ſignificant̃ oīa bona exteriora quor̄ ꝑciū pōt nūmiſmate mēſurari vt ſupra habitū ē. ḡ auaritia cōſiſtit in appetitu cuiuſl3 exterioris rei. ḡ vr̃ ēē gñale pctm̄. ⁋ P̄. Sup illud ad Ro. 7. Nā ꝯcupiſcētiā neſciebā ꝛc̄. diċ glo. Bona eſt lex q̄ dū ꝯcupiſcētiā ꝓhibet oē malu3 ꝓhib3. vr̃ aūt lex ſpāliter ꝓhibere ꝯcupiſcentiā auaritie: vt dr̃ Exo. 20. Nō ꝯcupiſces rē ꝓximi tui. ḡ ꝯcupiſcētia auaritie ē oē malū. ꝛ ita auaritia eſt gñale pctm̄. ⁋ S3 ꝯ eſt ꝙ ad Ro. p̄mo auaritia cōnumerat̃ īter alia ſpālia pctā vbi dr̃: Repletus oī inīq̄tate: malitia: fornicatōe: auaritia ꝛc̄. ⁋ Rñ° dōm ꝙ pctā ſortiunt̃ ſpēm ſ3 ob̄a vt ſupra habitū ē. ob̄m aūt pctī eſt illud bonū in qd̄ tendit īordinat⁹ appetit⁹. ꝛ iō vbi eſt ſpālis rō boni qd̄ īordinate appetit̃: ibi ē ſpālis rō pctī. Alia aūt eſt rō boni vtilis ꝛ boni delectabilis. diuitie aūt ſm̄ ſe hñt rōnē vtilis: ea. n. rōne appetunt̃ inq̄tū in vſum hoīs cedūt. ꝛ iō ſpāle qd̄dā pctm̄ ē auaritia ſm̄ ꝙ īmoderat⁹ eſt amor hñdi poſſeſſiones q̄ noīe pecunie deſignant̃ ex q̄ ſumit̃ auaritie nomē: vex̄ q2 vbū hñdi ſ3 primariā īpōnē ad poſſeſſiones ꝑtinere vr̃: q̄ꝝ ſum⁹ total'r dñi: ad multa alia deriuat̃: ſiċ dr̃ hō hr̃e ſanitatē vxorē veſtimētū: ꝛ alia huiuſmodi: vt p3 in p̄dicamētis: ꝑ ꝯñs ēt et nomē auaritie ampliatū ē ad oēm īmoderatū appetitum hñdi quācūq3 rē: ſiċ Greg. diċ in q̄dā homel. ꝙ auaritia ē nō ſolū pecunie: ſ3 ēt ſcīe ꝛ altitudīs: cū ſupra debitū mōs ſublimitas ambitur: ꝛ ſm̄ hoc auaritia nō ē ſpāle pctm̄. ꝛ hoc ēt mō loq̄tur Augu. de auaritia in auctoritate īducta. Uñ p3 rñſio ad p̄mū. ⁋ Ad 2ᵐ dō3 ꝙ oēs res exteriores q̄ veniūt in vſu3 hūane vite noīe pecunie ītelligunt̃ īq̄tum hñt rōnē boni vtil': ſūt aūt q̄dā exteriora bona q̄ pōt aliq's pecunia ꝯſeq̄: ſiċ voluptates ꝛ honores ꝛ alia huiuſmodi q̄ hñt aliā rōnē appetibilitatis. ꝛ iō illor̄ appetitus nō ꝓprie dr̃ auaritia ſm̄ ꝙ ē viciū ſpāle. ⁋ Ad 3ᵐ dō3 ꝙ glo. illa loq̄t̃ de ꝯcupiſcētia īordīata cuiuſcūq3 rei. pōt. n. ītelli ꝙ ꝑ ꝓhibitionē ꝯcupiſcētie rex̄ poſſeſſar̄ ꝓhibeantur q̄rūcūq3 rex̄ ꝯcupiſcētie q̄ ꝑ res poſſeſſas haberi pñt.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ auaritia nō opponat̃ liberalitati: q2 ſup illō Mat. 5. Bti q̄ eſuriūt ꝛ ſitiūt iuſtitiā. Chry. diċ ꝙ duplex ē iuſtitia: vna gñal': ꝛ alia ſpālis cui opponit̃ auaritia. ꝛ hoc ide3 ph's dicit in .5. ethi. ergo auaritia nō opponit̃ liberalitati. ⁋ P̄. Pctm̄ auaritie in hoc ꝯſiſtit ꝙ hō trāſcendit mēſurā ī reb⁹ poſſeſſis. ſ3 huiuſmodi mēſura ſtatuit̃ ꝑ iuſtitiā. ḡ auaritia directe opponit̃ iuſtitie ꝛ nō liberalitati. ⁋ P̄. Liberalitas eſt vr̃⁹ media īter duo vitia ꝯ̄ria: vt p3 ꝑ ph'3 ī. 2. ꝛ. 4. ethi. ſ3 auaritia nō h3 pctm̄ ꝯ̄riū ꝛ oppoſitū: vt p3 per phm̄ in .5. ethi. ergo auaritia nō opponit̃ liberalitati. ⁋ S3 ꝯ eſt ꝙ ſiċ dr̃ Eccleſiaſtes. 5. Auar⁹ nō īplebit̃ pecunia: ꝛ q̄ amat diuitias fructū nō capiet ex eis: ſed nō īpleri pecunia ꝛ īordinate eas amare eſt ꝯ̄riū liberalitati q̄ ī appetitu diuitiar̄ mediū t3. ḡ auaritia opponit̃ liberalitati. ⁋ Rñ°. dōm: ꝙ auaritia īportat īmoderantiā quādā circa diuitias dupl'r. Uno⁹ īmediate circa ipa3 acceptionē ꝛ ꝯſeruationē diuitiar̄: inq̄tū. ſ. aliq's acq̄rit pecuniā vltra debitū aliena ſurripiēdo vel retinēdo. ꝛ ſic opponit̃ iuſtitie. ꝛ hoc mō accipit̃ auaritia. Ezech. 22. vbi dr̃. P̄ꝛcipes eius in medio ei⁹ q̄ſi lupi rapiētes p̄dā ad effundēdū ſanguinē: ꝛ auare lucra ſectāda. Alio⁹ īportat īmoderātiā circa īteriores affectōes diuitiar̄: puta cū q's nimis amat vl' deſiderat diuitias aut nimis delectat̃ in eis ēt ſi nolit rapere aliena. ꝛ hoc mō auaritia opponit̃ liberalitati q̄ moderat̃ huiuſmodi affectōes vt dcm̄ ē: ꝛ ſic accipit̃ auaritia .2. ad Corin. 9. Preparēt repromiſſā hñdictionē hāc paratā ēē: ꝛ ſic q̄ſi hñdictionē nō q̄ſi auaritiā. glo. ſ. vt doleāt ꝓ dato ꝛ par̄ ſit qd̄ dēt. ⁋ Ad p̄mū ḡ dō3 ꝙ Chry. ꝛ ph's loquunt̃ de auaritia p̄mo mō dcā. auaritiam aūt ſcdo mō dictā noīat ph's illiberalitatē. ⁋ Ad 2ᵐ dōm ꝙ iuſtitia ꝓprie ſtatuit mēſurā in acceptiōib⁹ ꝛ ꝯſeruatōib⁹ diuitiar̄ ſm̄ rōnē debiti legal': vt. ſ. hō nō accipiat nec retineat alienū: ſ3 liberalitas ꝯſtituit mēſurā rōnis p̄ncipal'r q̄dē in īteriorib⁹ affectōib⁹. ꝛ ꝑ ꝯñs in exteriori acceptiōe ꝛ cōſeruatiōe pecuniar̄ ꝛ emiſſiōe earu3 ſm̄ ꝙ in exteriori affectione ꝓcedūt nō obſeruādo rōnē debiti legalis: ſ3 debiti moralis: qd̄ attēdit̃ ſm̄ regulā rōnis. ⁋ Ad 3ᵐ dō3 ꝙ auaritia ſ3 ꝙ opponit̃ iuſtitie nō h3 viciū oppoſitū: q2 auaritia ꝯſiſtit in pl's hñdo q̄3 debeat ſ3 iuſtitiam. ꝛ huic opponit̃ min⁹ hr̃e: qd̄ nō h3 rōnē culpe: ſ3 pene: ſ3 auaritia ſ3 ꝙ opponit̃ liberalitati h3 vitiū ꝓdigalitatis oppoſitum.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ auaritia ſemꝑ ſit pctm̄ mortale. Null⁹. n. eſt dign⁹ morte niſi ꝓ pctō mortali: ſed ꝓꝑ auaritiā hoīes digni ſūt morte: cū. n. apl's ad Ro. p̄ p̄miſiſſet: Replet⁹ oī īnīq̄tate: fornicatiōe: auaritia ꝛc̄. ſubdit: q̄ talia agūt digni

ſunt morte.ĝ auaritia eſt pctm̃ mortale. ¶ P̃. Minimuʒ in auaritia ẽ q̄ aliqs iordinate retineat ſua. ſed hoc videt̃ eſſe pctm̃ mortale. dic̃.n. Baſilius. Eſt panis famelici quẽ tu tenes: nudi tunica quã ꝯſeruas: indigentis argentuʒ qd̃ poſſideo: quo circa tot iniuriaris quot exhibere valeret: ſʒ iniuriari alteri eſt pctm̃ mortale: qꝛ ꝯ̃riat̃ dilectiõi ꝓximi ĝ multo magis oĩs alia auaritia eſt pctm̃ mortale. ¶ P̃. Nullus excecat̃ ſpirituali cecitate: niſi per peccatum mortale qd̃ aĩam ꝑuat lumine gr̃e. ſed ſm̃ Chriſo. tenebra aĩe eſt pecuniaꝝ cupido. ĝ auaritia q̄ eſt pecuniaꝝ cupido eſt pctm̃ mortale. ¶ Sʒ ꝯ̃ ẽ q̄.i. ad Cor.3. ſup illd̃. Siqs edificauerit ſup hoc fundamẽtũ. ⁊c̃. dic̃ glo. q̄ lignũ: fenũ: ⁊ ſtipulã ſupedificat ille q cogitat q̃ mũdi ſũt quõ placeat mũdo: qd̃ ꝑtinet ad pctm̃ auaritie. ille aũt q edificat lignũ fenũ ⁊ ſtipulã nõ peccat mortaliter ſed venialiter. de eo enĩ dr̃ q̄ ſaluus erit ſic q̃ſi ꝑ igneʒ. ĝ auaritia qñqʒ eſt veniale pctm̃. ¶ Rñ°. dõʒ: q̄ ſic̃ dcm̃ ẽ: auaritia duplr̃ dr̃. Uno° ſm̃ q̄ opponit̃ iuſtitie. ⁊ hoc modo ex genere ſuo eſt pctm̃ mortale. ſic.n. ad auaritiaʒ ꝑtinet q̄ aliqs iniuſte accipiat vel retineat res alienas qd̃ ꝑtinet ad rapinã vel furtũ que ſunt pctã mortalia: vt ſupra habitũ ẽ. ꝯtingit tñ in hoc genere auaritie aliqd eẽ pctm̃ veniale ꝓpter ĩpfectionẽ act° ſicut ſupra dcm̃ ẽ cũ de furto ageret̃. Alio° põt accipi auaritia ſʒ q̄ opponit̃ liberalitati: ⁊ ſm̃ hoc ĩportat iordinatũ amorẽ diuitiaꝝ. ſi ĝ intãtũ amor diuitiaꝝ creſcat q̄ ꝑferatur charitati: vt. ſ. ꝓpter amorẽ diuitiaꝝ aliqs non vereat̃ facere ꝯ̃ amorẽ dei ⁊ ꝓximi: ſic auaritia erit pctm̃ mõtale. ſi aũt iordinatio amoris ĩfra hoc ſiſtat vt. ſ. hõ q̃uis ſuperflue diuitias amet: nõ tñ ꝑfert eaꝝ amoreʒ amori diuino: vt ſi ꝓpter diuitias nõ velit aliqd facere ꝯ̃ deũ ⁊ ꝓximuʒ. ſic auaritia ẽ pctm̃ veniale. ¶ Ad ꝑmũ ĝ dõm: q̄ auaritia cõnumerat̃ pctĩs mortalibus ſm̃ illã rõnẽ q̃ ẽ pctm̃ mortale. ¶ Ad 2ᵐ dõm: q̄ Baſilius loqtur in illo caſu in quo aliquis tenet̃ ex debito legali bona ſua paupib° erogare vel ꝑꝑ ꝑiculũ nec̃itatis: vel ẽt ꝑꝑ ſupfluitatẽ hitoꝝ. ¶ Ad 3ᵐ dõʒ: q̄ cupido diuitiaꝝ obtenebrat aĩaʒ ꝓꝑe q̃ excludit lumẽ charitatis ꝑferẽdo amorẽ diuitiaꝝ amori diuino.

Ad quintum ſic proceditur. Uidetur q̄ auaritia ſit maximũ pctõꝝ. Dr̃.n. Eccleſia.10. Auaro nihil ẽ ſceleſtius. ⁊ poſtea ſubditur: nihil ẽ iniquius q̃ʒ amare pecuniam. hec enim ⁊ animam ſuã venalem habet. ⁊ Tullius dicit in ꝑmo de officijs. Nihil eſt tam anguſti animi tanqʒ parui q̃ʒ amare pecuniam. ſʒ hoc pertinet ad auaritiam. ergo auaritia eſt grauiſſimum peccatõꝝ. ¶ P̃. Tanto aliqd̃ pctm̃ eſt grauius quãto magis charitati ꝯ̃riat̃: ſed auaritia maxĩe ꝯ̃riat̃ charitati. dicit.n. Aug. in lib. 83. q̃onũ q̄ venenũ charitatis eſt cupiditas. ergo auaritia ẽ maximũ pctm̃. ¶ P̃. Ad grauitatẽ pcti pertinet q̄ ſit icurabile. vñ ⁊ pctm̃ in ſpm̃ ſcm̃ dr̃ grauiſſimũ qꝛ eſt irremiſſibile. ſʒ auaritia ẽ pctm̃ ĩſanabile: vt dic̃ phs in. 4. ethi. q̄ ſenect° ⁊ oĩs ĩpotentia liberales facit. ĝ auaritia eſt grauiſſimũ pctõꝝ. ¶ P̃. Apl̃s dicit ad Eph. 5. q̄ auaritia eſt idoloꝝ ſeruit°: ſʒ idolatria ꝯputat̃ iter grauiſſima pctã. ĝ ⁊ auaritia. ¶ Sʒ ꝯ̃ ẽ qd̃ adulteriũ eſt grauius pctm̃ q̃ʒ furtũ: vt hr̃ ꝓuer. 6. furtũ aũt ꝑtinet ad auaritiaʒ. ergo auaritia nõ eſt grauiſſimũ pctõꝝ. ¶ Rñ°. dõʒ q̄ oẽ pctm̃ ex hoc ipſo q̄ eſt malũ ꝯſiſtit in quadã corruptõe ſiue ꝑuatõe alic° boni: inq̃ʒtũ ẽ volũtariũ ꝯſiſtit in appetitu alic° boni. Duplr̃ ĝ ordo pctõꝝ põt attẽdi. Uno° ex parte boni qd̃ ꝑ pctm̃ ꝯtẽnit̃ vel corrũpit̃: qd̃ quãto mai° eſt tãto pctm̃ graui° ẽ: ⁊ ſm̃ hoc pctm̃ qd̃ ẽ ꝯ̃ deũ ẽ grauiſſimuʒ. ⁊ ſub hoc ẽ pctm̃ qd̃ ẽ ꝯ̃ pſonã hoĩs: ſub quo eſt pctm̃ qd̃ ẽ ꝯtra res exteriores q̃ ſunt ad vſũ hoĩs deputate: qd̃ vr̃ ad auaritiã ꝑtinere. Alio° põt attẽdi grad° pctõꝝ ex ꝑte boni cui iordinate ſubdit̃ appetit° human°: qd̃ quãto min° ẽ tãto pctm̃ ẽ deformi°: turpius eſt.n. ſubeẽ iferiori bono q̃ʒ ſupiori. bonũ aũt exterioꝝ reꝝ eſt ĩfimũ iter humana bona. eſt ẽt min° q̃ʒ bonũ corporis: qd̃ ẽt min° ẽ q̃ʒ bonũ aĩe: qd̃ ẽt excedit̃ a bono diuino. ⁊ ſm̃ hoc pctm̃ auaritie quo appetitus hũan° ſubycit̃ ẽt exteriorib° reb° hʒ quodammõ deformitatẽ maiorẽ: qꝛ tñ corruptio vel ꝑuatio boni formalr̃ ſe hʒ in pctõ: ꝯuerſio aũt ad bonũ ꝯmutabile mãliter: magis eſt iudicãda grauitas pcti ex ꝑte boni qd̃ corrumpit̃ q̃ʒ ex ꝑte boni cui ſubycit̃ appetit°. ⁊ iõ dõm ẽ q̄ auaritia nõ eſt ſimplr̃ maximũ pctõꝝ. ¶ Ad ꝑmũ ĝ dõm q̄ auctoritates ille loquuntur de auaritia ex ꝑte boni cui ſubdit̃ appetit°. vñ ⁊ in eccliaſtico ꝓ rõne ſubdit̃: q̄ auar° ſuã aĩam hʒ venalẽ: qꝛ videlʒ aĩam ſuã. i. vitã ſuã exponit periculis ꝓ pecunia. ⁊ iõ ſubdit: q̃ in vita ſua ꝓiecit. i. cõtempſit ĩtima ſua: vt. ſ. pecuniaʒ lucraret̃. Tulli°.n. addit hoc eẽ anguſti animi: vt. ſ. velit pecunie ſubyci. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ q̄ Aug. ibi accipit cupiditatẽ gñalr̃ cuiuſcũqʒ tẽporalis boni nõ ſm̃ q̄ accipit̃ ſpãliter ꝓ auaritia. cupiditas.n. cuiuſcũqʒ tẽporalis boni ẽ venenũ charitatis inq̃ʒtũ. ſ. hõ ſpernit bonũ diuinum ꝑꝑ hoc q̄ ĩhereret bono temporali. ¶ Ad 3ᵐ dõʒ q̄ alr̃ eſt ĩſanabile pctm̃ in ſpm̃ ſcm̃: ⁊ aliter auaritia. nã pctm̃ in ſpm̃ ſcm̃ ẽ ĩſanabile ex ꝑte ꝯtẽpt°: puta q̄ hõ ꝯtẽnit vel mĩam vel iuſtitiã diuinã aut aliqd horum ꝑ q̃ hoĩs pctã ſanant̃. ⁊ iõ talis ĩſanabilitas ꝑtinet ad maiorẽ grauitatẽ pcti. auaritia v̾o hʒ ĩſanabilitatẽ ex ꝑte defect° hũani: inq̃ʒtũ. ſ. ſemꝑ ꝓcedit hũana nã: qꝛ quo aliquis ẽ magis deficiens eo magis ĩdiget adminiculo exterioꝝ reꝝ. ⁊ iõ magis in auaritiã labit̃. vñ ꝑ talẽ ĩſanabilitatẽ nõ oñdit̃ pctm̃ eẽ graui°: ſʒ quodãmõ per hoc eẽ ꝑiculoſius. ¶ Ad 4ᵐ dõʒ q̄ auaritia cõparat̃ idolatrie ꝑ quãdã ſĩlitudinẽ quã hʒ ad ipam: qꝛ ſic̃ idolatra ſubyc̃ ſe creature exteriori: ita ẽt auar°: nõ tñ eodẽmõ: ſʒ idolatra qdẽʒ ſubycit ſe creature exteriori vt exhibeat ei cultũ diuinũ: auar° aũt ſubycit ſe creature exteriori imoderate eã ꝯcupiſcendo ad vſum nõ tñ ad cultũ. ⁊ iõ nõ oʒ q̄ auaritia habeat tantã grauitatẽ quantã hʒ idolatria.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ q̄ auaritia non ſit pctm̃ ſpũale. Pctã.n. ſpũalia vident̃ eẽ circa ſpũalia bona: ſʒ mã auaritie ſunt bona corporalia. ſ. exteriores diuitie. ĝ auaritia nõ eſt pctm̃ ſpũale. ¶ P̃. Pctm̃ ſpũale ꝯ̃ carnale diuidit̃: ſʒ auaritia videt̃ eẽ pctm̃ carnale. ſeqtur.n. corruptioneʒ carnis: vt pʒ in ſenib° q ꝑꝑ nãe carnal̃ defectũ in auaritiã icidũt. ĝ auaritia nõ ẽ peccatũ ſpũale. ¶ P̃. Pctm̃ carnale eſt ꝑ qd̃ ẽt corp° hoĩs deordinat̃ ſm̃ illud apl̃i. i. ad Corin. 6. Qui fornicat̃ i corpus ſuũ peccat: ſʒ auaritia ẽt corporalr̃ hoĩem vexat. vñ ⁊ Chry. Mar. 5. cõparat auaꝝ demoniaco q in corpore vexat̃. ĝ auaritia nõ vr̃ eẽ pctm̃ ſpũale. ¶ Sed ꝯ̃ ẽ q̄ Greg. 31. moral̃. ꝯputat auaritiã cũ vitijs ſpũalib°. ¶ Rñ°. dõʒ q̄ pctã ꝑcipue in affectu ꝯſiſtũt. oẽs aũt affectiões aĩe ſiue paſſiões terminant̃ ad delectationes ⁊ triſtitias: vt pʒ ꝑ phm̃ in. 2. ethi. delectationũ aũt q̃dã ſunt carnales ⁊ q̃dam ſpũales. carnales qdẽ delectatões dñr q̃ in ſenſu carnis ꝯplent̃: ſic̃ delectatões ciboꝝ ⁊ venereoꝝ: delectationes v̾o ſpũales dñr q̃ cõplent̃ in ſola aĩe apprehẽſiõe. illa ĝ pctã dicunt̃ carnalia q̃ ꝑficiunt̃ in delectatõib° carnalibus. illa v̾o dñr ſpũalia q̃ ꝑficiunt̃ in ſpũalib° delectationibus abſqʒ carnali delectatõe. ⁊ huiuſmodi eſt auaritia. delectat̃.n. auar° in hoc q̄ ꝯſiderat ſe poſſeſſorẽ diuitiaꝝ. ⁊ iõ auaritia ẽ pctm̃ ſpũale. ¶ Ad ꝑmũ ĝ dõm q̄ auaritia circa corporale obm̃ nõ q̃rit delectationẽ corporalẽ: ſʒ ſolum aĩalẽ: put. ſ. hõ in hoc delectat̃ q̄ diuitias poſſideat. ⁊ iõ nõ eſt pctm̃ carnale. rõne tñ obi mediuʒ eſt iter pctã pure ſpũalia q̃ q̃runt delectationẽ ſpũalẽ circa obã ſpũalia: ſicut ſupbia eſt circa excellẽtiã: ⁊ vitia pure carnalia q̃ q̃runt delectationẽ pure corporalẽ circa obm̃ corporale. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ q̄ motus reſpicit ſpẽʒ ſm̃ terminũ ad quẽ:

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

non aūt ſm terminū a quo. ⁊ iō vitiū dr̄ carnale ex hoc φ
tēdit i delectationē carnalē: nō aūt ex eo φ ꝓcedat ex ali/
quo defectu carnis. ¶ Ad 3ᵘᵐ dōʒ: φ Chriſo. ꝯparat auarū
demoniaco: nō q: vexet̄ in carne ſic̄ demoniacus: ſʒ ꝑ op/
poſituʒ: q: ſic̄ demoniacus ille de quo legit̄. Mar. 5. ſe de/
nudabat: ita auarus ſe ſupfluis diuitijs onerat.

Ad ſeptimum

ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ φ auaritia nō ſit vitiuʒ capitale. Auaritia
enī opponit̄ liberalitati ſic̄ medio: ⁊ ꝓdigalitati ſic̄ extre/
mo. ſʒ neqʒ liberalitas ē pncipalis virtus neqʒ ꝓdigalitas
vitiū capitale. g̃ auaritia nō dʒ poni vitiuʒ capitale. ¶ P̄.
Sic̄ ſupra dcm̄ ē: illa dicunt̄ eſſe vitia capitalia q̄ hn̄t pnci
pales fines ad quos ordinant̄ fines alioꝝ vitioꝝ. ſed hoc
nō ꝯpetit auaritie: q: diuitie nō hn̄t rōnē finis: ſʒ magis rō
nē ei⁹ qđ ē ad finē vt dr̄ in p̊ ethi. g̃ auaritia nō ē vitiū capi
tale. ¶ P̄. Greg. dic̄. z. moral̄. φ auaritia qn̄qʒ orit̄ ex ela/
tione qn̄qʒ ꝑ timorē. dū. n. qdā deficere ſibi ad ſumptū ne
ceſſaria eſtimāt mētē ad auaritiā relaxāt. ſūt alij q dū po/
tētiores videri appetūt ad alienaꝝ reꝝ ambitū ſuccendū
tur. g̃ auaritia magis orit̄ ab alijs vitijs q̄ꝫ ipſa ſit vitiū ca/
pitale reſpectu alioꝝ. ¶ Sʒ ꝯ eſt φ Greg. 31. moral̄. ponit
auaritiā inter vitia capitalia. ¶ Rn̄ᵒ. dōm: φ ſic̄ ſupra di/
ctū ē: vitiū capitale dr̄ ex quo alia vitia oriunt̄ ſm rōnem
finis q cū ſit multū appetibilis ꝓpter ei⁹ appetitū hō ꝓce
dit ad multa facienda vel bona vel mala. finis aūt maxie
appetibilis ē btitudo vel felicitas q̄ ē vltim⁹ finis hūane
vite: vt ſupra habitū ē. ⁊ iō quāto aliqd magis ꝑticipat cō/
ditiones felicitatis tāto magis ē appetibile. ē autē vna de
ꝯditionib⁹ felicitatis vt ſit ꝑ ſe ſufficiēs: alioqn non geta/
ret appetitū tanqʒ vltim⁹ finis: ſʒ ꝑ ſe ſufficiētia maxie re/
promittūt diuitie: vt Boeti⁹ dic̄ in. 3. de cōſol̄. cuius rō eſt
q: ſicut phs dicit in. 5. ethi. denario vtimur q̄ſi fideiuſſore
ad oīa habenda. ⁊ dicitur Eccl̄ia. 10. φ pecunie obediunt
oīa. ⁊ ideo auaritia que conſiſtit in appetitu pecunie eſt vi
tium capitale. ¶ Ad pmū g̃ dōm: φ virtus perficitur ſm
rōnem. vitiū aūt perficitur ſʒ inclinationē appetitus ſen/
ſitiui. non autē ad idem genus pncipalr̄ reſpicit rō ⁊ appe
titus ſenſitiuus. ⁊ ideo non opʒ φ pncipale vitiū opponat̄
pncipali virtuti. vnde licet liberalitas nō ſit pncipalis vir
tus: quia non reſpicit ad pncipale bonuʒ rōnis: auaritia ta
men eſt pncipale vitiū: quia reſpicit ad pecuniam que hʒ
quādam pncipalitatē inter bona ſenſibilia rōne iā dicta.
ꝓdigalitas aūt non ordinat̄ ad aliquē fineʒ principaliter
appetibilem: ſed magis videt̄ procedere ex defectu ratio/
nis. Un̄ phs dic̄ in. 4. ethi. φ ꝓdig⁹ magis dr̄ van⁹ q̄ꝫ ma/
lus. ¶ Ad zᵐ dōʒ φ pecunia ordinat̄ qdē ad aliū finē. in/
quātū tn̄ vtil̄ eſt ad oīa ſenſibilia acqrēda ꝯtinet quodā/
modo v̄tute oīa. ⁊ ideo hʒ quādam ſil̄itudineʒ felicitatis
vt dictū eſt. ¶ Ad 3ᵐ dōm φ nihil ꝓhibet vicium capita
le interdum a qbuſdam alijs oriri vt dictuʒ eſt: duʒ tn̄ ex
eo alia vitia ſoleant plerūqʒ oriri.

Ad octauum

ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ φ nō ſint aua ritie filie q̄ dn̄r. ſ. ꝓditio: fra⁹: fal/
lacia: periuria: inquietudo violētie: ⁊ ꝯ miam obduratio.
Auaritia. n. opponit̄ liberalitati vt dcm̄ eſt: ꝓditio āt fra⁹
⁊ fallacia opponunt̄ prudētie: ꝑiuria religiōi: īqetudo ſpei
vel charitati q̄ qeſcit in amato: violētie opponunt̄ iuſtitie
obduratio mīe. g̃ huiuſmodi vicia nō ꝑtinēt ad auaritiā.
¶ P̄. Proditio dolus ⁊ fallacia ad ideʒ ꝑtinere vident̄. ſ.
ad ꝓximi deceptionē. g̃ nō debēt oīa enumerari tanqʒ di/
uerſe filie auaritie. ¶ P̄. Iſido. ponit nouē filias. vʒ. men
daciū fraus furtū: ꝑiuriū: ⁊ turpis lucri appetitus: falſa te
ſtimonia: violētia: inhūanitas: rapacitas. g̃ p̊ma aſſignatio
filiaꝝ fuit īſufficiēs. ¶ P̄. Phs in. 4. ethi. pōit multa gn̄a
vicioꝝ ꝑtinētiū ad auaritiā quā noīat liberalitatē. vʒ. par
cos: tenaces: chimibiles: illiberales opatiōes operātes ⁊ d̄
meretricio paſtos: ⁊ vſurarios aleatores: ⁊ mortuoꝝ ſpo/
liatores ⁊ latrones. g̃ vr̄ φ p̄dcā enūeratio ſit īſufficiēs.
¶ P̄. Tyrāni maxie violētias ſubditis īferūt. dic̄ āt phs
ibidē φ tyrānos ciuitates d̄ſolātes ⁊ ſacra p̄dātes nō dici
m⁹ illiberales. i. auaros. g̃ violētia nō dʒ pōi filia auaritie.
¶ Sʒ ꝯ ē φ Greg. 31. moral̄. aſſignat alias auaritie filias
p̊us enūeratas. ¶ Rn̄ᵒ. dōm φ filie auaritie dn̄r vicia q̄
ex ipſa oriunt̄: ⁊ p̄cipue ſm appetitū finis: q: v̄o auaritia ē
ſupflu⁹ amor hn̄di diuitias in duob⁹ excedit. p̊. n. ſupabū/
dat in retinēdo. ⁊ ex hac ꝑte orit̄ ex auaritia obduratio ꝯ
miam: q: ſ. cor ei⁹ mīa nō emollit̄: vt de diuitijs ſuis ſub/
ueniat miſeris. zᵒ ad auaritiā ꝑtinet ſupabūdare in acci
piēdo. ⁊ ſm hoc auaritia pōt ꝯſiderari duplr̄. Unoᵒ ſm φ
ē in affectu. ⁊ ſic ex auaritia orit̄ inqetudo inq̄ʒtum īgerit
hoī ſollicitudinē ⁊ curas ſupfluas. auar⁹. n. nō īplebit̄ pe/
cunia: vt dr̄ Eccl̄iaſtes. 5. Alioᵒ pōt ꝯſiderari ī effectu: ⁊ ſic
in acqrēdo aliena vtit̄ qn̄qʒ qdē vi qđ ꝑtinet ad violētias
qn̄qʒ aūt dolo: q qdē ſi fiat in v̄bo fallacia erit q̄ʒtū ad ſim
plex verbū: ꝑiuriū aūt ſi addat̄ ꝯfirmatio iuramēti. ſi aūt
dolus ꝯmittit̄ in ope ſic q̄ʒtū ad res erit fraus: q̄ʒtū āt ad
ꝑſonas erit ꝓditio: vt patet de Iuda q ex auaritia ꝓdidit
xp̄m. ¶ Ad pmū g̃ dōʒ φ nō oʒ filias alic⁹ pctī capitalis
ad idē gen⁹ vitij ꝑtinere: q: ad finē vni⁹ vicij pn̄t ordinari
ēt pctā alterius generis. aliud eſt. n. pctm̄ hr̄e filias ⁊ pec/
catū hr̄e ſpēs. ¶ Ad zᵐ dōʒ φ illa tria diſtinguunt̄ ſic̄ di/
ctū eſt. ¶ Ad 3ᵐ dōm φ illa nouē reducunt̄ ad ſeptē p̄di/
cta. nā mēdaciū ⁊ falſū teſtimoniuʒ ꝯtinent̄ ſub fallacia.
falſuʒ. n. teſtimoniū eſt q̄dā ſpecificatio mēdacij: ſic̄ ⁊ fur
tum eſt q̄dā ſpecificatio fraudis. vn̄ ſub fraude ꝯtinet̄: ap
petit⁹ aūt turpis lucri ꝑtinet ad inqetudinē. rapacitas aūt
ꝯtinet̄ ſub violētia cū ſit ſpēs ei⁹: inhūanitas aūt ē idē qđ
obduratio ꝯ miam. ¶ Ad 4ᵐ dōʒ φ illa q̄ ponit Ariſ. ſūt
liberalitatis vel auaritie ſpēs magis q̄ꝫ filie. pōt. n. aliqs
dici liberalis vel auar⁹ ex eo φ defic̄ in dādo: vt ſiqdē pa
rū det vocat̄ parc⁹. ſi aūt nihil: tenax. ſi cū magna difficul
tate det vocat̄ chimibilis q̄ſi chimini vēditor: q: de par/
uis magnā viʒ facit. qn̄qʒ aūt aliqs dr̄ liberalis vel auar⁹:
q: excedit in accipiēdo. ⁊ hoc duplr̄. Unoᵒ q: turpiter lu
crat̄: vel vilia ⁊ ſuilia opa exercēdo ꝑ illiberales opatio/
nes: vel q: de aliqb⁹ vicioſis actib⁹ lucrat̄: ſic̄ de meretri/
cio vel de aliquo huiuſmodi: vl̄ q: lucrat̄ de eo qđ gratis
oʒ ꝯcedere ſic̄ vſurarij: vel q: lucrat̄ ml̄ta cū ꝑuo labore.
Alioᵒ q: iniuſte lucrat̄ vl̄ nimis vi īferēdo: ſic̄ latrones: vl̄
mortuos ſpoliādo: vel ab amicis auferēdo: ſic̄ aleatores.
¶ Ad 5ᵐ dōm φ ſicut liberalitas ē circa mediocres pecu
nias ita ⁊ illiberalitas. vn̄ tyrāni q magna per violētiam
auferūt nō dicunt̄ illiberales: ſed iniuſti.

¶ De prodigalitate. Qō. CXIX.

DEinde conſideranduʒ eſt de ꝓdi/
galitate. ⁊ circa hoc qrunt̄
tria. p̊ vtꝝ ꝓdigalitas auaritie oppo/
nat̄. zᵒ vtrum ꝓdigalitas ſit pctm̄. 3ᵒ
vtꝝ ſit graui⁹ pctm̄ q̄ꝫ auaritia.

Ad primum

ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ φ ꝓdigali/
tas nō opponat̄ auaritie. Oppoſita. n. nō pn̄t ſil̄ eē ī eodē.
ſed aliq ſūt ꝓdigi ⁊ illiberales. g̃ ꝓdigalitas non opponit̄
ſil̄ auaritie. ¶ P̄. Oppoſita ſunt circa idē: ſed auaritia ſʒ
φ opponit̄ liberalitati eſt circa paſſiones quaſdaʒ qb⁹ hō
afficit̄ ad pecuniā. prodigalitas aūt nō videt̄ eſſe circa ali
quas anime paſſiones. nō. n. afficit̄ circa pecunias nec cir
ca aliqd aliud huiuſmodi: nō ergo ꝓdigalitas opponitur
auaritie. ¶ P̄. Pctm̄ principalr̄ recipit ſpēm a fine: vt ſu
pra habitū eſt: ſed ꝓdigalitas ſemꝑ videt̄ ordinari ad ali
quem finē illicitū ꝓpter quē ſua bona expendat: ⁊ p̄cipue
ꝓpter voluptates. vn̄ ⁊ Luc. 15. dr̄ de filio ꝓdigo φ diſſi/

ꝑdidit ſubſtantiam ſuam luxurioſe viuendo. ergo videtur ꝙ ꝓdigalitas magis opponatur tem̃pantie ⁊ īſenſibilitati ꝙ̃ auaritie ⁊ liberalitati. ¶ Sꝫ ↄ̈ eſt ꝙ phs in. 2. ⁊ in. 4. ethi. ponit ꝓdigalitatē oppoſitā liberalitati ⁊ illiberalitati quā nunc auaritiā dicimus. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ in moralibus attendit̃ oppoſitio vitioꝝ ad inuicē ⁊ ad virtutē ſm̃ ſuꝑabundātiā ⁊ defectuꝫ. differunt aūt auaritia ⁊ ꝓdigalitas ſm̃ ſuꝑabūdantiam ⁊ defectū diuerſimode. nā in affectiōe diuitiarū auarus ſuꝑabundat plus debito eas diligēs. ꝓdigus autē deficit minus debito eaꝝ ſollicitudinē gerens: circa exteriora vero ad ꝓdigalitatē ꝑtinet excedere qdem in dādo: deficere aūt in retinendo ⁊ acqrendo. ad auaritiaꝫ aūt ꝑtinet ↄ̈rio deficere qdē in dando ſuꝑabundare aūt in accipiēdo ⁊ retinēdo. vñ pꝫ. ꝙ ꝓdigalitas auaritie opponitur. ¶ Ad p^m ergo dōꝫ: ꝙ nihil ꝓhibꝫ eidē ineſſe oppoſita ſm̃ diuerſa. ab illo tñ aliqd magis denoiat̃ qḋ ineſt ꝑncipalius. ſic aūt ī liberalitate q̄ mediū tenet ꝑcipua ē datio ad quā acceptio ⁊ retentio ordinant̃: ita ēt auaritia ⁊ ꝓdigalitas ꝑcipue attendunt̃ ſm̃ dationē. vnde ille q ſuꝑabundat in dando vocat̃ ꝓdigus. qui aūt deficit in dando vocat̃ auarus. ↄ̈tingit aūt qñq3 ꝙ aliquis deficit in dando q tñ non excedit in accipiēdo: vt phs dicit in. 4. ethi. ſilr̃ ēt ↄ̈tingit ꝙ aliqs excedat in dando: ⁊ ex hoc eſt ꝓdigus: ⁊ ſilr̃ cū hoc excedat in accipiendo vel ex q̄dam neceſſitate: q2 dum ſuperabundat in dando deficiunt ei ꝓpria bona. vñ cogitur īdebite acqrere qḋ ꝑtiet ad auaritiā vl̃ ēt ꝑꝑ aī īordinatione: dū. ſ. non dat ꝓpter bonū: q̄ſi ↄ̈tēpta virtute non curat vnde ⁊ q̄litercūq3 accipiat. ⁊ ſic non ſꝫ idē ē ꝓdigus ⁊ auarus. ¶ Ad 2^m dōm: ꝙ ꝓdigalitas attēditur circa paſſiones pecunie: nō ſicut ſuꝑabundās in eis: ſed ſic deficiens. ¶ Ad 3^m dōm: ꝙ ꝓdigus nō ſuꝑabundat in dando ſemꝑ voluptates circa q̄s ē intēꝑantia. ſꝫ qñq3 qdeꝫ ex eo ꝙ totalr̃ diſponit̃ vt diuitias nō curet qñq3 aūt ꝓpter aliqd aliud vt frequētius: tñ ad itēꝑantias declinant: tū q2 ex quo ſuꝑflue expendunt in alijs: ēt in reb⁹ voluptuoſis expendere non verent̃: ad q̄s magis īclinat ↄ̈cupiſcētia carnis: tū etiā q2 nō delectant̃ in bonis v̄tutū querūt ſibi corporales delectationes. ⁊ inde eſt ꝙ phs in. 4. ethi. dicit ꝙ multi ꝓdigoꝝ fiunt intemperati.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ prodigalitas nō ſit pctm̃. Dicit eniꝫ apoſtolus pma ad Thimotheū vlti. Radix omnium maloꝝ eſt cupiditas. ſed non eſt radix prodigalitatis q̄ ei opponitur. ergo prodigalitas non eſt peccatum. ¶ P̄. Apoſtolus prima ad Thimot. vlti. dicit. Diuitibus huius ſeculi precipe facile tribuere cōicare: ſed hoc maxime faciunt ꝓdigi. ergo ꝓdigalitas nō eſt pctm̃. ¶ P̄. Ad prodigalitatem ꝑtinet ſuperabundare in datione ⁊ deficere in ſollicitudine diuitiaꝝ. ſed hoc maxime cōuenit viris perfectis iplētib⁹ qḋ dñs dicit Matth. 6. Nolite ſolliciti eē in craſtinū ⁊ Matth. 19. Vende oia q̄ habes ⁊ da pauperib⁹. ergo ꝓdigalitas nō eſt pctm̃. ¶ Sꝫ ↄ̈ eſt ꝙ filius ꝓdigus vituperatur de ſua ꝓdigalitate. Luc. 15. ¶ Rñ°. dōm ꝙ ſic dcm̃ eſt: ꝓdigalitas opponit̃ auaritie ſm̃ oppoſitionē ſuꝑabūdantie ⁊ defectus: mediū aūt virtutis per vtrūq3 bonum corrūpit̃. ex hoc aūt eſt aliqd vitioſum ⁊ pctm̃ qḋ corrumpit bonū virtutis. vñ relinqtur ꝙ ꝓdigalitas ſit peccatū. ¶ Ad pmū ergo dōꝫ ꝙ illud verbū apl̄i qdā exponūt nō de cupiditate actuali: ſꝫ de quadā habituali cupiditate que eſt cōcupiſcentia fomitis ex qua oia pctā oriunt̃. Alij vero dicunt ꝙ loqtur de cupiditate generali reſpectu cuiuſcunq3 boni: ⁊ ſic manifeſtū eſt ꝙ prodigalitas ex cupiditate orit̃. prodigus. n. aliqḋ bonum tēporale cupit cōſeq īordinate vel placere alijs: vel ſaltē ſatiſfacere ſue voluntati in dando: ſed ſiqs recte cōſideret apl̄s loqtur ibi ad litteram de cupiditate diuitiaꝝ. nam ſupra pmiſerat. Qui volunt diuites fieri ⁊c. ⁊ ſic dr̃ eſſe auaritia radix oīum maloꝝ: nō q2 oia mala ſemꝑ ex auaritia oriant̃: ſed q2 nulluꝫ malum eſt qḋ nō īterdum oriat̃ ex auaritia. vñ ⁊ ꝓdigalitas qñq3 ex auaritia naſcit̃: ſicut cuꝫ aliquis ꝓdige multa cōſumit intentōe captandi fauorem aliquoꝝ a qbus diuitias accipiat. ¶ Ad 2^m dōm ꝙ apl̄s monet diuites vt facile tribuāt ⁊ cōicent ſua ſꝫ ꝙ opꝫ: qḋ nō faciunt prodigi: q2 vt phs dicit in. 4. ethi. dationes eoꝝ nō ſunt bone neq3 boni gr̃a neq3 ſcōm ꝙ opꝫ: ſed qñq3 dant multa illis quos oporteret pauperes eſſe. ſ. hiſtrionib⁹ ⁊ adulatoribus: bonis aūt nihil dant. ¶ Ad 3^m dōꝫ ꝙ ſuperexceſſus prodigalitatis nō attendit̃ ꝑncipalr̃ ſm̃ quātitatem dati: ſed magis inq̄ꝫtum excedit id qḋ fieri opꝫ. vñ qñq3 liberalis maiora dat ꝙ̃ prodigus ſi neceſſarium ſit. Sic ergo dōm eſt ꝙ illi q itentōe ſequēdi xp̄m omnia ſua dant: ⁊ ab animo ſuo omnium tēporaliū ſollicitudinē remouēt nō ſunt prodigi: ſed perfecti liberales.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ꝓdigalitas ſit grauius peccatum ꝙ̃ auaritia. Per auaritiam. n. aliqs nocet ꝓximo cui bona ſua nō cōicat: ꝑ prodigalitateꝫ aūt quis ſibiipſi nocet. dicit. n. phus in. 4. ethi. ꝙ corruptio diuitiaꝝ per quas hō viuit eſt q̄dā ipſi⁹ eſſe perditio. grauius aūt peccat q ſibiipſi nocet: ſm̃ illud Ecc. 14. Qui ſibi neq3 eſt cui bonus erit: ergo ꝓdigalitas eſt grauius pctm̃ ꝙ̃ auaritia. ¶ P̄. Inordinatio q̄ ꝓuenit cum aliq̄ cōditione laudabili min⁹ eſt vitioſa: ſed īordinatio auaritie qñq3 eſt cū aliqua laudabili conditione. vt pꝫ in illis q nolunt ſua expendere nec aliena accipere. prodigalitatis aūt inordinatio ꝓuenit cū cōditiōe vituperabili. vñ ⁊ ꝓdigalitatē attribuim⁹ itēꝑatis hoībus: vt phs dicit in. 4. ethi. ergo ꝓdigalitas eſt grauius pctm̃ ꝙ̃ auaritia. ¶ P̄. Prudētia ꝑcipua eſt īter morales v̄tutes: vt ſupra habitū eſt: ſed ꝓdigalitas magis opponit̃ prudētie ꝙ̃ auaritie. dr̃. n. ꝓuer. 21. Theſaurus deſiderabilis ⁊ oleuꝫ in habitaculo iuſti ⁊ īprudēs homo diſſipabit illud. ⁊ phs dicit in. 4. ethi. ꝙ inſipiētis eſt ſuꝑabundāter dare ⁊ non accipere. ergo ꝓdigalitas eſt graui⁹ pctm̃ ꝙ̃ auaritia. ¶ Sꝫ ↄ̈ eſt ꝙ phs dicit in. 4. ethi. ꝙ ꝓdig⁹ multū videt̃ melior illiberali. ¶ Rñ°. dōm ꝙ ꝓdigalitas ſm̃ ſe ↄ̈ſiderata minus pctm̃ eſt ꝙ̃ auaritia. ⁊ hoc triplici rōne. pmo qdē q2 auaritia magis differt a v̄tute oppoſita. magis. n. ad liberaleꝫ pertinet dare in quo ſuꝑabundat ꝓdigus: ꝙ̃ accipere vel retinere in quo ſuperabūdat auarus. 2° q2 ꝓdig⁹ ē multis vtilis qbus dat: auarus aūt nulli: ſed nec ſibiipſi: vt dr̃ in. 4. ethi. 3° q2 ꝓdigalitas eſt facile ſanabilis. ⁊ per hoc ꝙ declinat ad etatem ſenectutis q̄ eſt ↄ̈ria ꝓdigalitati. et per hoc ꝙ peruenit ad egeſtatem de facili dū multa inutiliter cōſumit: ⁊ ſic pauper factus nō pōt in dando ſuꝑabūdare. ⁊ ēt q2 de facili perducit̃ ad virtuteꝫ ꝑꝑ ſilitudineꝫ quā hꝫ ad ipſam: ſed auar⁹ non de facili ſanat̃ rōne ſupra dicta. ¶ Ad pmū ergo dōꝫ ꝙ differentia ꝓdigi ⁊ auari non attendit̃ ſm̃ hoc qḋ eſt peccare in ſeipm̃ ⁊ in aliū. nā ꝓdigus peccat in ſeipm̃: dum bona ſua cōſumit. vñ viuere deberet: peccat ēt in alteꝝ cōſumēdo bona ex qbus alijs deberet ꝓuidere: ⁊ ꝑcipue hoc apparet in clericis q ſunt diſpenſatores bonoꝝ eccl̄ie q̄ ſunt pauperum quos defraudant ꝓdige expendendo. ſilr̃ ēt auarus peccat in alios inq̄tuꝫ deficit in dationibus: peccat ⁊ in ſeipm̃ inq̄ꝫtū deficit in ſumptib⁹. Vñ dr̃ Eccleſiaſtes. 6. Vir cui de⁹ dedit diuitias nec tribuit ei poteſtatē vt comedat ex eis: ſꝫ tñ in hoc ſuꝑabundat ꝓdigus: q2 ſic ſibi ⁊ qbuſdaꝫ alijs nocet ꝙ tñ aliqb⁹ ꝓdeſt. auarus aūt nec alijs nec ſibi ꝓdeſt: q2 nō audet vti ēt ad ſuā vtilitatē bonis ſuis. ¶ Ad 2^m dōm ꝙ cum de diuitijs cōiter loqmur: iudicam⁹ de eis ſm̃ ꝓpriam rōnem ipſoꝝ: ſic circa ꝓdigalitatē attendim⁹ ꝙ ſuperflue cōſumit diuitias. circa auaritiā vero ꝙ ſuperflue

eas retinet. ꝙ aũt qs ꝑpter ītēperantiam ſupflue ↄſumat hoc iā noiat ſil'ꝑcā multa: vñ ⁊ tales ꝓdigi ſunt peiores: vt dr̃. 4. ethi. ꝙ aũt liberalis ſiue auar⁹ abſtineat ab accipiendis alienis: ⁊ ſi in ſe laudabile videat̃: tñ ex cā ꝑpter quā facit vitupabile ē: dū iõ non vult ab alijs accipere ne cogat̃ alijs dare. ¶ Ad 3m dõʒ: ꝙ oia vitia prudētie opponuntur: ſic ⁊ oēs virtutes a prudētia dirigunt̃. ⁊ iõ vitiū ex hoc ipſo ꝙ opponit̃ ſoli prudētie leui⁹ reputat̃.

¶ De epicheia. Qõ CXX.

Deinde cõſiderādū ē de epicheia. ¶ Circa quaʒ q̃runt̃ duo. ṗ vtꝝ epicheia ſit virtus. 2° vtruʒ ſit pars iuſtitie.

Ad primum ſic procedit̃. Uidetur ꝙ epicheia non ſit virtus. Nulla enim virtus aufert aliam virtutem. ſed epicheia aufert aliam virtutem qꝛ ⁊ tollit id quod iuſtuʒ eſt ſm legē: ⁊ opponi videt̃ ſeueritati. g̃ epicheia nõ eſt virtus. ¶ P̃. Aug. dic̃ in lib. de vera religiõe. In iſtis tēporalibus legib⁹ q̃ꝗ̃ de his hoies iudicēt cū eas inſtituunt: tñ cū fuerint iſtitute ⁊ firmate nõ licebit iudici de ipſis iudicare ſʒ ſm ipſas. ſed epiches videtur iudicare de lege qñ eā eſtimat nõ eē ſeruādā in aliquo caſu. g̃ epicheia magis eſt vitiū q̃ꝫ virt⁹. ¶ P̃. Ad epicheiam videtur pertinere vt attendat ad intentionem legiſlatoris: vt phs dicit in. 4. ethi. ſed interpretari intentionem legiſlatoris ad ſoluʒ principem pertinet. vnde imperator dicit in codice de legibus ⁊ de conſtitutiõe ꝑncipū. Inter equitatem iuſq̧ interpoſitaʒ interpretationem nobis ſolū ⁊ opʒ ⁊ licet īſpicere. g̃ actus epicheie eſt illicitus. g̃ epicheia non eſt virtus. ¶ Sʒ ↄ̃ ē ꝙ phs in. 5. ethico. ponit eam virtutem. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſicut ſupra dictum eſt cum de legibus ageretur: qꝛ humani actus de quibus leges dantur in ſingularibus contigentibus ↄſiſtunt que infinitis modis variari poſſunt: non fuit poſſibile aliquaʒ regulaʒ legis inſtitui que in nullo caſu deficeret. ſʒ legiſlatores attēdunt ad id quod in pluribus accidit ſm hoc legē ferentes: quam tamē in aliquibus caſibus ſeruare eſt contra equalitatem iuſtitie. ⁊ contra commune bonum quod lex intendit. ſicut lex inſtituit ꝙ depoſita reddantur: qꝛ hoc vt in pluribus iuſtum eſt. contingit tamen aliquando eſſe nociuum: puta ſi furioſus depoſuit gladiuʒ ⁊ eum repoſcat dū eſt in furia: vel ſi aliqs repoſcat depoſitū ad patrie īpugnationē. in his ergo ⁊ ſilibus caſib⁹ malū eſt ſeq legē poſitā. bonū eſt aũt ꝑtermiſſis verbis legis ſeq id qõ poſcit iuſtitie rõ ⁊ cõis vtilitas. ⁊ ad hoc ordinat̃ epicheia q̃ apud nos dr̃ equitas. vñ pʒ ꝙ epicheia eſt virtus. ¶ Ad ꝑmū g̃ dõm ꝙ epiches nõ deſerit iuſtū ſimpl'r: ſed iuſtuʒ qõ eſt lege determinatū: nec ēt opponit̃ ſeueritati q̃ ſeqt̃ veritatē legis in qb⁹ oʒ. ſeq aũt verba legis in qb⁹ nõ opʒ vitioſum eſt. Uñ dr̃ in codice de legib⁹ ⁊ cõſtitutiõib⁹ ꝑncipum. Nõ dubiū eſt in legē cõmittere euʒ q verba legis amplexus ↄ̃ legis nitit̃ voluntatē. ¶ Ad 2m dõʒ ꝙ ille de lege iudicat q dicit eā nõ eē bene poſitam: q vero dic̃ verba legis nõ eē in hoc caſu ſuanda: nõ iudicat de lege: ſʒ de aliquo negotio ꝑticulari qõ occurrit. ¶ Ad 3m dõʒ ꝙ iterpretatio locū hʒ in dubijs in qb⁹ nõ licet abſq̧ determiatione ꝑncipis a verbis legis recedere: ſʒ in manifeſtis nõ eſt opus iterpretatione: ſed executione.

Ad ſecundum ſic ꝑcedit̃. Uidetur ꝙ epicheia nõ ſit pars iuſtitie. Ut. n. ex ſupra dictis pʒ duplex eſt iuſtitia. vna ꝑticularis: alia legal'. ſed epicheia nõ eſt pars iuſtitie particularis: qꝛ ſe extēdit ad oēs virtutes ſicut ⁊ iuſtitia legal'. ſil'r ēt nõ eſt pars iuſtitie legalis: qꝛ operat̃ ꝑter id qõ lege poſitū eſt. g̃ videt̃ ꝙ epicheia non ſit pars iuſtitie. ¶ P̃. Uirtus ꝑncipalior nõ aſſignat̃ virtuti min⁹ ꝑncipali vt ps. cardinalib⁹. n. virtutibus quaſi ꝑncipalib⁹ aſſignant̃ ſecundarie v̾tutes: vt partes: ſed epicheia videt̃ eē ꝑncipalior virtus q̃ꝫ iuſtitia: vt ipm nomen ſonat: dr̃. n. ab epi qõ eſt ſupra ⁊ chayon qõ eſt iuſtū. ergo epicheia nõ eſt pars iuſtitie. ¶ P̃. Uidet̃ ꝙ epicheia ſit idem qõ modeſtia. nā apl's ad Phil'. 4. dicit. Modeſtia veſtra nota ſit oibus hoibus: in greco habet̃ epicheia. ſed ſm Tulliū modeſtia eſt pars tēperantie. ergo epicheia nõ ē pars iuſtitie. ¶ Sʒ ↄ̃ ē qõ phus dicit in. 5. ethi. ꝙ epicheia eſt qõdā iuſtū. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſicut ſupra dictum eſt: virtus aliq̃ triplicem hʒ partē. ſ. partē ſubiectiuam: partē integralē: ⁊ partē potentialē. Pars auteʒ ſubiectiua eſt de q̃ eſſential'r ꝑdicat̃ totuʒ: ⁊ eſt in minus: qõ qdem contingit dupl'r. Qñq̧ eniʒ aliqd ꝑdicat̃ de pluribus ſm vnā rõnē: ſic aial de equo ⁊ boue. qñq̧ aũt ꝑdicat̃ ſm ꝑus ⁊ poſterius: ſicut ens ꝑdicat̃ de ſubā ⁊ accñte. epicheia ergo eſt ps iuſtitie cõiter dicte tanq̃ꝫ iuſtitia quedaʒ exñs: vt phs dicit in. 5. ethi. vñ pʒ ꝙ epicheia eſt pars ſubiua iuſtitie: ⁊ de ea iuſtitia dr̃ ꝑ ꝑus q̃ꝫ de legali. naʒ legalis iuſtitia dirigit̃ ſm epicheiā. vñ epicheia eſt q̃ſi ſuperior regula hũanoꝝ actuū. ¶ Ad ꝑmum ergo dõm ꝙ epicheia corrñdet ꝑꝑe iuſtitie legali: ⁊ quodāmõ cõtinet̃ ſub ea: ⁊ quodāmõ excedit eā. Si. n. iuſtitia legalis dicat̃ q̃ obtēperet legi ſiue q̃ꝫtū ad v̾ba legis: ſiue q̃ꝫtū ad itētionē legiſlatoris q̃ potior ē: ſic epicheia ē ps potior legal' iuſtitie Si v̾o iuſtitia legalis dicat̃ ſolū q̃ obtēpet legi ſm v̾ba legis: ſic epicheia nõ ē ps legal' iuſtitie: ſʒ ē ps iuſtitie cõiter dicte diuiſa ↄ̃ iuſtitiā legalē: ſicut excedēs ipaʒ. ¶ Ad 2m dõm ꝙ ſicut phs dicit i. 5. ethi. epicheia ē melior q̃dā iuſtitia. ſ. legali q̃ obſeruat v̾ba legis. qꝛ tñ ⁊ ipſa ē iuſtitia q̃dā nõ ē melior oi iuſtitia. ¶ Ad 3m dõm ꝙ ad epicheiā ꝑtinet aliqd moderari. ſ. obſuātiā v̾boꝝ legis. ſʒ modeſtia q̃ ponit̃ ps tēperātie moderat̃ exteriorē hois vitā: puta ī inceſſu vl' hitu: vl' alijs huiuſmõi. ꝑt tñ eē ꝙ nomē epicheie apõ grecos ꝑ q̃ꝫdā ſilitudinē trāſfert̃ ad oēs moderatõeſ.

¶ De pietate. Qõ. CXXI.

Deinde ↄſiderāduʒ ē õ dono corrñdente iuſtitie. ſ. de pietate. ¶ Circa hoc q̃rũt duo. ṗ vtꝝ ſit donū ſpũs ſci. 2° qd ī btitudinib⁹ ⁊ fructib⁹ ei correſpondeat.

Ad primum ſic ꝑcedit̃. Uī ꝙ pietas nõ ſit ſit donū. Dona. n. a v̾tutib⁹ dr̃nt. vt ſupra habitū eſt: ſʒ pietas ē q̃dā v̾t⁹: vt ſupra dcm̃ ē. ergo pietas ñ ē donū. ¶ P̃. Dona excellētiora ſunt v̾tutib⁹: maxie moralib⁹: vt ſupra habitum ē: ſʒ iter ꝑtes iuſtitie religio ē potior pietate. g̃ ſi aliq̃ ps iuſtitie d̾beat poni donū videt̃ ꝙ magis religio debeat eē donū q̃ꝫ pietas. ¶ P̃. Dona manēt ī pr̃ia ⁊ act⁹ donoꝝ: vt ſupra habitū ē: ſʒ act⁹ pietatis nõ põt manere ī patria. Dicit. n. Gregor. ꝑmo moral'. ꝙ pietas cordis viſcera mĩe opib⁹ replet. ⁊ ſic nõ erit ī pr̃ia vbi nulla erit miſeria. g̃ pietas nõ ē donū. ¶ Sʒ ↄ̃ eſt ꝙ Iſa. ii. ponit̃ iter dona. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſicut ſupra dcm̃ ē dona ſpũs ſci ſũt q̃daʒ habituales aīe diſpõnes qb⁹ ē ꝓmpte mobil' a ſpũ ſcõ. Inter cetera aũt mouet nos ſpũs ſcũs ad hoc ꝙ affectū quēdā filialē habem⁹ ad deū: ſʒ illud Ro. 8. Accepiſtis ſpm̃ adoptiõis filioꝝ: ī quo clamam⁹ Abba pr̃. ⁊ qꝛ ad pietatē ꝓprie ꝑtinet officiū ⁊ cultū pr̃i exhibere: ↄſequēs ē ꝙ pietas ſm quā cultū ⁊ officiū exhibem⁹ deo vt pr̃i ꝑ iſtinctū ſpũs ſci ſit ſpũs ſci donū. ¶ Ad ꝑmū ergo dõm ꝙ pietas q̃ exhibet pr̃i carnali officiū ⁊ cultū ē v̾t⁹. ſʒ pietas q̃ ē donū hoc exhibet deo vt pr̃i. ¶ Ad ſcõm dõm ꝙ exhibere cultū deo ⁊ creatori qõ facit religio ē excellēti⁹ q̃ꝫ exhibere cultū pr̃i carnali: qõ facit pietas q̃ ē v̾t⁹: ſʒ exhibere cultū deo vt pr̃i ē adhuc excellēti⁹ q̃ꝫ exhibere cultū deo: vt

creatori ⁊ dño. vnde religio eſt potior pietate virtute: ſed pietas ſm qḋ eſt donū eſt potior religiōe. ¶ Ad 3ᵘ dōz: q̄ ſicut p pietatē que ē virtus exhibet homo officiū ⁊ cultū non ſolū pr̄i carnali ſed ēt oībus ſanguine iunctis ſm q̄ p tinent ad patrē: ita ēt pietas ſm q̄ ē donū nō ſolū exhibet cultū ⁊ officiū deo: ſʒ etiā oībus hoībus inq̄ʒtū ptinent ad deū. ⁊ ppter hoc ad ipſam ptinet honorare ſanctos: nō cō tradicere ſcripture ſiue ītellecte ſiue nō ītellecte: ſic̄ Aug. dic̄ in. 2. de doctri. xp̄ia. Ipſa etiā ex ꝯñti ſubuenit in miſeria ꝯſtitutis. ⁊ q̄uis iſte actus nō habeat locū in pr̄ia preci pue poſt diē iudicij: habebit tñ locū p̄cipuus actus eius q ē reuereri deū affectu filiali: qḋ precipue tunc erit ſm illḋ Sap. 5. Ecce quō computati ſunt inter filios dei erit etiaʒ mutua honoratio ſcōꝝ adinuicem. nunc aūt ante diē iudicij miſerenē ſci etiā eoꝝ q in ſtatu hui⁹ miſerie viuūt.

Ad ſecundum ſic ꝑcedit̄. Videt̄ q̄ dono pietatis non rñdeat ſcđa btitudo .ſ. bti mites. Pietas. n. eſt donū rñdens iuſtitie ad quā magis ptinet q̄rta btitudo. ſ. beati qui eſuriunt ⁊ ſitiunt iuſtitiā: vel etiaʒ q̄nta beatitudo: videlicet: beati miſericordes q2 vt dictū eſt opus mīe ptinet ad pietatē. non ḡ ſecunda btitudo ptinet ad donū pietatis. ¶ P̄. Donū pietatis dirigitur dono ſcie qḋ adiungit̄ in ꝯnumeratione donoꝝ. Iſa. ii. ad idē aūt ſe extēdūt dirigens ⁊ exequens. cuʒ ḡ ad ſciam ptineat tertia beatitudo. ſ. bti q lugent: videt̄ q̄ nō ptineat ad pietatē ſecunda btitudo. ¶ P̄. Fructus rñdēt beatitudinibus ⁊ donis: vt ſupra habituʒ eſt. ſed inter fructus bonitas ⁊ benignitas magis videntur conuenire cuʒ pietate q̄ʒ manſuetudo que ptinet ad mititatem. ḡ ſecunda beatitudo non reſpondet dono pietatis. ¶ Sʒ ꝯ eſt q̄ Aug. dicit in lib. de ſermone dñi in monte. Pietas ꝯgruit mitibus. ¶ Rñ°. dōm: q̄ in adaptatione beatitudinū ad dona duplex conuenientia poteſt attendi. Una quidem ſm rōnem ordinis quam videtur Aug. fuiſſe ſecutus. vnde primam beatitudineʒ attribuit infimo dono. ſ. timoris ſecundā autē. ſ. beati mites attribuit pietati. ⁊ ſic de alijs. Alia conuenientia poteſt attendi ſm propriam rationem doni ⁊ beatitudinis: ⁊ ſm hoc oporteret adaptare beatitudines donis ſm obiecta ⁊ actus. ⁊ ita pietati magis reſpōderet quarta ⁊ quinta beatitudo q̄ʒ ſecunda. ſecunda tamen beatitudo habet aliquam conuenientiam cum pietate inquantum. ſ. per manſuetudinem tolluntur impedimenta actuuʒ pietatis. Et per hoc patet reſpōſio ad p̄mū. ¶ Ad 2ᵐ dōm: q̄ ſm proprietatem beatitudinum ⁊ donorum opʒ q̄ eadem beatitudo reſpondeat ſcientie ⁊ pietati. ſed ſm rōnem ordinis diuerſe btitudinis eis adaptātur: obſeruata tñ aliquali cōuenientia vt ſupra dictuʒ eſt. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ bonitas ⁊ benignitas in fructib⁹ directe attribui pñt pietati: māſuetudo aūt īdirecte inq̄ʒtū tollit īpedimēta actuū pietatis vt dictum eſt.

¶ De p̄ceptis iuſtitie. Qõ. CXXII.

DEinde conſiderandum eſt de p̄ceptis iuſtitie. ¶ Et circa h° querunt̄ ſex. Primo vtrum precepta decalogi ſint precepta iuſtitie. Scđo de p̄mo p̄cepto decalogi. Tertio de ſecundo. Quarto de tertio. Quinto de quarto. Sexto de alijs ſex.

Ad primum ſic ꝑcedit̄. Videt̄ q̄ p̄cepta decalogi nō ſint p̄cepta iuſtitie. Intentio. n. legiſlatoris eſt ciues facere v̄tuoſos ſm oēm v̄tuteʒ vt dr̄ in. 2. ⁊. 5. ethi. q̄ lex p̄cipit de oībus actib⁹ virtutum oīum: ſed p̄cepta decalogi ſunt p̄ma p̄ncipia totius diuie legis. ergo p̄cepta decalogi nō ptinēt ad ſolam iuſtitiam. ¶ P̄. Ad iuſtitiā vident̄ ptinere p̄cipue precepta iudicialia q̄ ꝯ moralia diuidunt̄: vt ſupra habitū ē. ſʒ p̄cepta decalogi ſūt p̄cepta moralia vt ex dictis pʒ. ḡ ⁊ p̄cepta decalogi nō ſunt p̄cepta iuſtitie. ¶ P̄. Lex p̄cipue tradit p̄cepta de actib⁹ iuſtitie ptinētibus ad bonū cōe: puta de officijs publicis ⁊ alijs huiuſmodi: ſed de his nō fit mētio in p̄ceptis decalogi. ḡ vr̄ q̄ p̄cepta decalogi nō ptineant ꝓp̄e ad iuſtitiā. ¶ P̄. Precepta decalogi diſtiguunt̄ in duas tabulas ſm dilectionē dei ⁊ ꝓximi q̄ ptinēt ad v̄tutē charitatis. ḡ p̄cepta decalogi magis ptinēt ad charitatem q̄ʒ ad iuſtitiā. ¶ Sʒ ꝯ ē q̄ iuſtitia ſola vr̄ eē v̄t⁹ per quā ordinamur ad alteꝝ. ſʒ p oīa p̄cepta decalogi ordinamur ad alterū vt pʒ diſcurrēti p ſingula. ḡ oīa p̄cepta decalogi ptinēt ad iuſtitiā. ¶ Rñ°. dōʒ q̄ p̄cepta decalogi ſūt p̄ma p̄ncipia legis. ⁊ qb⁹ ſtatim rō nālis aſſentit ſic̄ manifeſtiſſimis p̄ncipijs. manifeſtiſſime aūt rō debiti q̄ reqrit̄ ad p̄ceptū apparet in iuſtitia q̄ ē ad alteꝝ: q2 in his q̄ ſūt ad ſeipʒ vr̄ p̄mo aſpectu q̄ hō ſit ſui dñs ⁊ q̄ liceat ei facere qḋlʒ: ſed in his q̄ ſūt ad alteꝝ māifeſte appet q̄ hō ē alteri obligatus ad reddēdū ei qḋ dʒ. ⁊ iō p̄cepta decalogi oportuit ad iuſtitiā ptinere. vñ tria p̄ma p̄cepta ſūt de actib⁹ religiōis q̄ eſt potiſſima ps iuſtitie. q̄rtū aūt p̄ceptū ē de actib⁹ pietatis q̄ eſt ps iuſtitie ſcđa. alia vō ſex dant̄ de actibus iuſtitie cōiter dicte q̄ īter eq̄les attēdit̄. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm q̄ lex ītendit oēs hoīes facere v̄tuoſos. ſʒ ordine quodaʒ: vt .ſ. p̄us tradat eis p̄cepta de his in qb⁹ ē manifeſtior rō debiti vt dcm̄ eſt. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ q̄ iudicialia p̄cepta ſūt q̄dā determinatiōes moraliū p̄ceptoꝝ ꝓut ordinant̄ ad ꝓximū: ſic̄ ⁊ cerimonialia ſūt q̄dā d̄terminatiōes p̄ceptoꝝ moraliū ꝓut ordiant̄ ad deū. vñ neutra p̄cepta ꝯtinent̄ ī dcalogo: ſūt tñ d̄terminatiōes p̄ceptoꝝ dcalogi. ⁊ ſic ad iuſtitiā ptinēt. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ ea q̄ ptinēt ad bonū cōe oʒ diuerſimode diſpēſari ſm hoīum diuerſitatē. ⁊ iō nō fuerūt ponēda īter p̄cepta decalogi: ſʒ īter p̄cepta iudicialia. ¶ Ad q̄rtū dōʒ q̄ p̄cepta decalogi ptinēt ad charitatē ſic̄ ad finē: ſʒ illud. i. ad Thimo. p̄. Finis p̄cepti eſt charitas. ſʒ ad iuſtitiā ptinēt inq̄ʒtū īmediate ſunt de actib⁹ iuſtitie.

Ad ſecundum ſic ꝑcedit̄. Videt̄ q̄ p̄mū p̄ceptū decalogi īconueniēter tradat̄. Magis. n. hō ē obligat⁹ deo q̄ʒ pr̄i carnali: ſm illḋ ad Heb. 12. Quāto magis obtēperabim⁹ pr̄i ſp̄ūʒ ⁊ viuem⁹. ſʒ p̄ceptū pietatis q̄ honorat̄ pr̄ ponit̄ affirmatiue: cū dr̄: Honora prēʒ tuū ⁊ mr̄eʒ tuā. ḡ multo magis p̄mū p̄ceptū religiōis q̄ honorat̄ de⁹ debuit poni affirmatiue: p̄ſertim ēt cū affirmatio nālr̄ ſit p̄or negatōe. ¶ P̄. Primū preceptū decalogi ad religionē ptinet vt dcm̄ ē: ſʒ religio cū ſit vna v̄tus hʒ vnū actū. in p̄ aūt p̄cepto ꝓhibent̄ tres act⁹. nā p̄ dr̄ nō hēbis deos alienos corā me. 2° āt dr̄: nō facies tibi ſculptile. 3° v̄o nō adorabis eos neq̄ʒ coles. ḡ īconueniēter traditur p̄mum preceptum. ¶ P̄. Augu. dicit in lib. de decem cordis: q̄ per p̄mum p̄ceptuʒ excluditur vicium ſup̄ſtitionis: ſed multe ſunt alie noxie ſuperſtitiōes p̄ter idolatriam vt ſupra dictum eſt. īſufficienter ergo ꝓhibet̄ ſola idolatria. ¶ In ꝯriuʒ eſt ſcripture auctoritas. ¶ Rñ°. dōm q̄ ad legem ptinet facere bonos hoīes. ⁊ iō opʒ p̄cepta legis ordinari ſm ordinē generationis: q̄. ſ. fit homo bonus. In ordine aūt generatiōis duo ſunt attēdēda: quoꝝ p̄mū eſt q̄ p̄ma pars p̄mo cōſtituit̄: ſicut in gn̄atione aīalis gn̄atur cor. ⁊ in domo p̄mo ponit̄ fundamentum. ⁊ in bonitate anime p̄ma pars eſt bonitas volūtatis ex qua aliquis homo bene vtit̄ qualibet alia bonitate. bonitas aūt voluntatis attenditur ad obiectuʒ ſuum qḋ eſt finis. ⁊ iō in eo qui erat per legem inſtituendus ad virtutem. p̄mo oportuit q̄ſi iacere quoddam fundamētuʒ religionis per quā hō debite ordinatur in deū qui eſt vltim⁹ finis humane volūtatis. 2° attendendū eſt in ordine generationis q̄ p̄mo ꝯria ⁊ īpedimenta tollunt̄: ſic̄ agricola p̄mo purgat agrum: ⁊ poſtea proycit ſemina ſecūduʒ il-

nd Jere. 4. Nouate vobis nouale ⁊ nolite ſerere ſuper ſpinas ⁊ tribulos. ⁊ ideo circa religionem p̄mo hō erat inſtituẽdus vt ip̄edimēta vere religiōis excluderet. p̄cipuū āt ip̄edimētū religiōis ē q̄ hō falſo dō iħereat: ſꝫ illō Matt. 6. Nō poteſtis deo ſeruire ⁊ mãmone. ⁊ iō ī p̄ p̄cepto legis excludit̄ cult⁹ falſoꝝ deoꝝ. ¶ Ad p̄ᵐ ergo dōꝫ: q̄ ēt circa religionē ponit̄ vnū p̄ceptū affirmatiuum. ſ. Memēto vt diē ſabbati ſcifices. ſꝫ erāt p̄mittēda negatiua q̄bus ip̄edimēta religiōis tollerent̄. q̄uis. n. affirmatio nāl'r ſit prior negatiōe: tñ in via gn̄atiōis negatio q̄ remouent̄ ip̄edimēta eſt p̄or vt dictū ē: ⁊ p̄cipue in reb⁹ diuinis in q̄bus negationes p̄ferunt̄ affirmatiōib⁹ p̄pter inſufficientiā noſtrā: vt Diony. dicit. 4. ca. cel. hierar. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: q̄ cult⁹ alienoꝝ deoꝝ dupl'r apud aliquos obſeruabat̄. Quidā. n. q̄ſdam creaturas p̄ dijs colebāt abſqꝫ iſtitutiōe imaginū. Vñ Varro dic̄ q̄ antiqui romani diu ſine ſimulacris deos coluerūt. ⁊ hic cult⁹ p̄hibet̄ p̄ cū dicit̄: nō habebis dōs alienos. Apud alios aūt erat cult⁹ falſoꝝ deoꝝ ſub q̄buſdam imaginib⁹. ⁊ iō opportune p̄hibet̄ ēt ipſarū imaginū inſtitutio: cū dr̄: nō facies tibi ſculptile. ⁊ ipſarū imaginum cult⁹: cū dicit̄: nō coles ea ⁊c̄. ¶ A 3ᵐ dōꝫ: q̄ oēs alie ſupſtitiones p̄cedūt ex aliquo pacto cū demonibus inito tacito vel expreſſo. ⁊ ideo oēs intelligunt̄ prohiberi in hoc quod dicitur: non habebis deos alienos.

Ad tertium ſic p̄cedit̄. Videt̄ q̄ ſcdm̄ p̄ceptū decalogi nō cōuenīēter tradat̄. Hoc eñi p̄ceptū: nō aſſumes nomē dei tui in vanū: ſic exponit̄ ī glo. Exo. 20. Nō exiſties creaturā eē filiū dei p̄ qō p̄hibet̄ error ꝯ fidē. ⁊ Deut. 5. exponit̄: Nō aſſumes nomē dei tui in vanū. ſ. nomē dei ligno vel lapidi attribuēdo: per qō p̄hibet̄ falſa p̄feſſio que eſt act⁹ infidelitatis ſicut ⁊ error. act⁹ aūt īfidelitatis ē p̄or ſupſtitiōe ſicut ⁊ fides religiōe. ergo hoc preceptū debuit p̄mitti in quo p̄hibet̄ ſupſtitio. ¶ P̄. Nomē dei ad multa aſſumit̄: ſicut ad laudandū: ad miracula faciēdū: ⁊ vl'r ad oīa que dicunt̄ vel fiūt a nobis ſ̄m illud ad Col. 3. Oē q̄dcūqꝫ facitis v̄bo vel ope in noīe dñi facite. ergo p̄ceptū quo p̄hibet̄ nomē dei aſſumi in vanū: videt̄ v̄lius eē q̄ꝫ p̄ceptū quo p̄hibet̄ ſuperſtitio. ⁊ ita debuit ei p̄mitti. ¶ P̄. Exo. 20. exponit̄ illud v̄bū: Nō aſſumes nomē dei tui in vanū iurādo. ſ. p̄ nihilo. vñ videt̄ p̄ hoc p̄hiberi vana iuratio q̄ eſt. ſ. ſine iudicio. ſꝫ multo grauior eſt falſa iuratio q̄ eſt ſine v̄itate: ⁊ iniuſta iuratio que ē eſt ſine iuſtitia. ergo magis debuerūt illa p̄hiberi p̄ hoc p̄ceptū. ¶ P̄. Multo graui⁹ pctm̄ eſt blaſphemia: vl' q̄cq̄d fiat v̄bo vel facto in cōtumeliā dei q̄ꝫ piuriū. ergo blaſphemia ⁊ alia huiuſmodi debuerūt magis p̄ hoc p̄ceptū p̄hiberi. ¶ P̄. Multa ſūt dei noīa. ergo nō debuit īdeterminate dici: Nō aſſumes nomē dei tui in vanū. ¶ Sꝫ in contrariū eſt auctoritas ſcripture. ¶ R̄ñ⁰. dōꝫ q̄ oꝫ p̄us ip̄edimenta vere religiōis excludere in eo qui īſtruit̄ ad v̄tutē: q̄ꝫ eū in v̄a religiōe fundare. Opponit̄ aūt vere religioni aliq̄d dupl'r. Uno mō p̄ exceſſū q̄ñ. ſ. id qō eſt religionis alteri īdebite exhibet̄: qō p̄tinet ad ſupſtitionē. Alio mō q̄ſi p̄ defectū reuerētie: cū. ſ. deus ꝯtēnit̄: qō p̄tinet ad viciū irreligioſitatis: vt ſupra habitū eſt. ſupſtitio aūt ip̄edit religionē q̄ꝫtū ad hoc ne ſuſcipiat̄ de⁹ ad colēdū. ille āt cuius aīus īplicat⁹ ē alicui cultui īdebito nō pōt ſimul debitū dei cultū ſuſcipe: ſꝫ illud Iſa. 28. Coanguſtatū ē ſtratū ita vt alter decidat. ſ. deus verus vel falſus a corde hominis. ⁊ palliū breue vtrūqꝫ op̄ire nō pōt. p̄ irreligioſitatē autē impedit̄ religio q̄ꝫtū ad hoc ne deus poſtq̄ꝫ ſuſcept⁹ ē honoret̄. p̄us aūt eſt deū ſuſcipere ad colēdū q̄ꝫ eū ſuſceptū honorare. ⁊ iō p̄mittit̄ preceptū quo p̄hibet̄ ſupſtitio ſcdo p̄cepto quo p̄hibet̄ piuriū ad irreligioſitatē p̄tinēs. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōm: q̄ ille expōnes ſunt miſtice. l'ralis aūt expoſitio eſt que habet̄ Deut. 5. Nō aſſumes nomē dei tui in vanū. ſ. iurādo p̄ re que nō eſt. ¶ Ad 2ᵐ dōm: q̄ nō p̄hibet̄ q̄libꝫ aſſumptio diuini noīs p̄ hoc p̄ceptū: ſꝫ p̄prie illa qua aſſumit̄ diuinū nomē ad ꝯfirmationē humani v̄bi p̄ modū iuramēti: q̄ꝛ iſta aſſūptio diuini noīs eſt frequētior apud hoīes. pōt tñ ex ꝯñti intelligi q̄ p̄ hoc p̄hibeat̄ oīs īordinata diuini noīs aſſūptio. ⁊ ſ̄m hoc p̄cedūt oēs p̄poſitiones de q̄b⁹ ſupra dictū eſt. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ q̄ p̄ nihilo iurare dicit̄ ille qui iurat p̄ eo qō nō eſt: qō p̄tinet ad falſam iurationē que p̄ncipal'r piuriū noīat̄: vt ſupra dictū eſt. q̄ñ eñi aliq̄s falſū iurat tūc iuratio eſt vana ſ̄m ſeipſā: q̄ꝛ nō hꝫ firmamētū veritatis. q̄ñ aūt aliq̄s iurat ſine iudicio ex aliqua leuitate: ſi verū iurat nō eſt vanitas ex p̄te ipſi⁹ iuramēti: ſed ſolū ex parte iurātis. ¶ Ad 4ᵐ dōm: q̄ ſic̄ ei q̄ inſtruitur in aliqua ſcientia p̄mo p̄ponunt̄ quedā cōia documenta: ita etiā lex que inſtituit hoīeꝫ ad virtutē in preceptis decalogi que ſunt p̄ma p̄poſuit ea vel p̄hibēdo vl' mādando que cōiter in curſu vite humane ſolēt accidere. ⁊ ideo īter p̄cepta decalogi p̄hibet̄ piuriū qō frequētius accidit q̄ꝫ blaſphemia in quam homo rarius prolabitur. ¶ Ad quintū dicendū: q̄ nominibus dei debet̄ reuerentia ex parte rei ſignificate que eſt vna. nō autē rōne vocū ſignificantiū que ſunt multe. ⁊ iō ſingulariter dixit. Non aſſumes nomen dei tui in vanū: q̄ꝛ nō dicitur per q̄dcunqꝫ nomen dei piurium cōmittatur.

Ad quartum ſic proceditur. Videt̄ q̄ incōuenienter tertiū p̄ceptū decalogi tradat̄. ſ. de ſcificatiōe ſabbati. Hoc eñi p̄ceptū ſp̄ualiter ītellectū ē generale. dic̄ eñi Amb. ſup̄ illud Luc. 13. archiſynagogus īdignās q̄ ſabbato curaſſet. Lex inquit nō hominē curare in ſabbato: ſꝫ ſ̄uilia op̄a facere. i. peccatis grauari p̄hibet. ſ̄m aūt l'ralem ſenſum eſt p̄ceptū cerimoniale. dr̄. n. Exo. 31. Videte vt ſabbatū meū cuſtodiatis: q̄ꝛ ſignū eſt īter me ⁊ vos in generatiōibus veſtris. p̄cepta aūt decalogi ⁊ ſunt p̄cepta ſp̄ualia ⁊ ſunt precepta moralia. inꝯuenīēter ḡ ponit̄ īter p̄cepta decalogi. ¶ P̄. Cerimonialia legis p̄cepta ꝯtinēt ſacra ſacrificia ſacra ⁊ obſeruātias: vt ſupra habitū ē. ad ſacra aūt p̄tinebāt nō ſolū ſacri dies ſꝫ etiā ſacra loca ⁊ ſacra vaſa ⁊ alia huiuſmodi. ſil'r ēt erāt multi ſacri dies p̄ter ſabbatū. īcōueniens eſt ḡ q̄ p̄termiſſis alijs oībus cerimonialib⁹ de ſola obſeruātia ſabbati fit mētio. ¶ P̄. Quicūqꝫ trāſgredit̄ p̄ceptū decalogi peccat: ſꝫ in veteri lege aliq̄ trāſgredientes obſeruātiā ſabbati non peccabāt: ſicut circūcidētes pueros octaua die. ⁊ ſacerdotes in tēplo ſabbatis op̄antes. ⁊ Helias cū q̄dragintа dieb⁹ p̄ueniſſet ad mōtē dei oreb: ꝯñs eſt q̄ in ſabbato itinerauit. ſil'r ēt ſacerdotes dū ſeptē dieb⁹ circūferrēt archā dñi vt legit̄ Joſue. 6. ītelligunt̄ eā ſabbato circūtuliſſe. dr̄. n. Luc. 13. Nōne vnuſquiſqꝫ veſtrū ſoluit bouē ſuū aut aſinū ⁊ ducit adaquare. ḡ īcōuenienter ponit̄ īter precepta decalogi. ¶ P̄. Precepta decalogi ſunt ēt ī noua lege obſeruāda. ſꝫ in noua lege nō ſeruat̄ hoc p̄ceptum: nec q̄ꝫtū ad diem ſabbati: nec q̄ꝫtū ad diē dñicā in q̄ ⁊ cibi coquunt̄ ⁊ itinerant̄ ⁊ piſcant̄ hoīes ⁊ alia multa huiuſmodi faciunt. ḡ īcōuenienter tradit̄ p̄ceptū de obſeruatione ſabbati. ¶ Sed ꝯ eſt ſcripture auctoritas. ¶ R̄ñ⁰. dōꝫ q̄ remotis ip̄edimentis vere religionis p̄ p̄mū ⁊ ſecundū p̄ceptū decalogi: vt ſupra dictū ē. ꝯñs fuit vt tertiū p̄ceptū poneret̄ p̄ qō hoīes in v̄a religiōe fundarent̄. ad religionē aūt p̄tinet cultū deo exhibere: ſicut autem in ſcriptura diuina tradit̄ nobis cultus īterior ſub aliq̄bus corporaliū rerum ſimilitudinibus: ita cultus exterior deo debetur per aliquod ſenſibile ſignū. ⁊ q̄ꝛ ad interiorē cultū qui ꝯſiſtit in orōne ⁊ deuotione magis inducit̄ hō ex iteriori ſp̄us ſcī inſtinctu: preceptum legis dandū fuit de exteriori cultu ſ̄m aliquod ſenſibile ſignū. ⁊ quia precepta decalogi ſunt quaſi quedam prima ⁊ communia legis principia. ideo in

tertio precepto decalogi precipit̃ exterior dei cultus ſub
ſigno cōmunis bñficij:qȝ pertinet ad hoies.ſ.ad repreſen
tādū opus creatiōis mūdi a quo requieuiſſe dr̃ de⁹ ſeptima
die:in cuius ſignū dies ſeptima mādat̃ ſcificāda.i.deputā
da ad vacādū deo. ⁊ iō Exo.zo. Premiſſo pcepto de ſcifi
catiōe ſabbati.aſſignat̃ rō:q2 ſex dieb⁹ fecit de⁹ celū ⁊ ter
raȝ.⁊ in ſeptima die requieuit. ¶ Ad p^m g̃ dōȝ qȝ pceptū de
ſcificatiōe ſabbati lr̃alr̃ itellectū eſt:partiȝ morale: partiȝ
aūt cerimoniale.morale quidē q̃tū ad hoc qȝ hō deputet
aliqȝ tp̃s vite ſue ad vacādū diuinis. ineſt eni hoi nālis i
clinatio ad hoc qȝ cuilibet rei neceſſarie deputet̃ aliqȝ tē
pus : ſic̃ corporali refectioni ſōno ⁊ alijs huiuſmodi. vñ ēt
ſpūali refectioni q̃ mens hoīs in deo reficit̃ ſm dictamen
nālis rōnis aliqȝ tp̃s deputet hō.⁊ ſic hr̃e aliqȝ tp̃s depu
tatū ad vacādū diuinis cadit ſub pcepto morali. ſȝ inq̃tū
in hoc pcepto determinat̃ ſpāle tp̃s in ſignū creatiōis mū
di:ſic̃ ē pceptū cerimoniale.ſilr̃ ēt cerimoniale ē ſȝ allego
ricā ſignificationē: put fuit ſignū q̃etis xp̄i in ſepulchro q̃
fuit ſeptima die.⁊ ſilr̃ ſm moralē ſignificationē: put ſigni
ficat ceſſationē ab omni actu peti:⁊ q̃etē mētis in deo.⁊ ſȝ
hoc quodāmō ē pceptū gnāle.ſilr̃ etiā cerimoniale ē ſȝ ſi
gnificationē anagogicā : put.ſ.pfigurat q̃etē fruitiōis dei
que erit in pr̃ia . vñ pceptū de ſcificatiōe ſabbati ponit̃ in
ter pcepta decalogi inq̃tū ē pceptū morale:nō inq̃tū ē ce
rimoniale. ¶ Ad z^m dōȝ:qȝ alie cerimonie legis ſunt ſigna
aliquoȝ pticulariū effectuū dei.ſȝ obſeruatio ſabbati ē ſi
gnū gnālis bñficij.ſ. pductiōis vniuerſe creature.⁊ iō ↄue
niēti⁹ debuit poni iter pcepta gñalia decalogi q̃ȝ aliqȝ aliō
cerimoniale legis. ¶ Ad 3^m dōm qȝ in obſeruātia ſabbati
duo ſūt ↄſiderāda:quoȝ vnū ē ſicut finis:⁊ hoc ē vt hō va
cet reb⁹ diuinis:qȝ ſignificat̃ in hoc qȝ dicit: Memēto vt
diē ſabbati ſcifices.illa.n.dicunt̃ ſcificari in lege q̃ diuino
cultui applicant̃. Aliud aūt ē ceſſatio operū q̃ ſignificatur
cū ſubdit̃. Septiā die dñi dei tui nō facies oē opus:ſed de
quo ope itelligat̃ apparet p id qȝ expōit̃ Leuit.z3. Omne
opus ſuile nō facietis in eo.op⁹ aūt ſeruile dr̃ a ſeruitute.
Eſt aūt triplex ſuit⁹. Una q̃dē q̃ hō ſuit petō:ſm illō:Qui
facit petm̃ ſeruus eſt peti.⁊ ſȝ hoc oē opus peti dr̃ ſeruile.
Alia vō ſeruit⁹ eſt q̃ hō ſeruit hoi.eſt aūt hō alteri⁹ ſu⁹ nō
ſm mētē ſȝ ſm corpus: vt ſupra habitū ē.⁊ iō opa ſuilia ſȝ
hoc dicunt̃ opa corpalia i q̃b⁹ vn⁹ hō alteri ſeruit. 3^a āt ē
ſeruit⁹ dei.⁊ ſm hoc opus ſuile poſſit dici op⁹ latrie qȝ pti
net ad dei ſuitiū. Si aūt ſic itelligat̃ opus ſeruile nō phi
bet̃ in die ſabbati:q2 hoc eēt ↄriū fini obſeruatiōis ſabba
ti.hō eni ad hoc ab alijs opib⁹ abſtinet i die ſabbati vt va
cet opib⁹ ad dei ſeruitutē ptinētib⁹. ⁊ ide ē qȝ ſicut dr̃ Jo.
7. Circūciſionē hō accipit in ſabbato:vt nō ſoluat̃ lex moy
ſi.ide ēt eſt qȝ ſic̃ dr̃ Mat.iz. Sabbatis ſacerdotes i tēplo
ſabbatū violāt.i.corpalr̃ in ſabbato operant̃ ⁊ ſine crimi
ne ſunt.⁊ ſic ēt ſacerdotes in ſabbato circūferētes archaȝ
nō trāſgrediebant̃ pceptū de ſabbati obſeruatiōe.ſilr̃ etiā
nulli⁹ ſpūalis actus exercitiū eſt ↄ obſeruātiā ſabbati: pu
ta ſiquis doceat v̄bo vel ſcripto . Uñ Numeri.z8.dic̃ glo.
qȝ fabri ⁊ huiuſmodi artifices ociant̃ in die ſabbati.lector
aūt diuine legis vel doctor ab ope ſuo nō deſinit:nec tñ cō
taminat̃ ſabbatū:ſic̃ ſacerdotes in tēplo ſabbatū violāt : ⁊
ſine crimine ſūt. ſȝ alia opa ſeruilia q̃ dicunt̃ ſuilia p̊ vel
ſecūdo mō ↄriant̃ obſeruātie ſabbati inq̃tū ipediūt appli
cationē hoīs ad diuina:⁊ q2 magis hō ipedit̃ a rebus diui
nis p op⁹ peti q̃ȝ p opus licitū q̃uis ſit corporale . iō magis
ↄ hoc pceptū agit q peccat in die feſto q̃ȝ qui aliud corpora
le opus licitū facit. Uñ Augu. dicit in lib.de decē cordis.
Meli⁹ faceret iude⁹ in agro ſuo aliq̃d vtile q̃ ſi i theatro
ſeditioſus exiſteret:⁊ meli⁹ femīe eoȝ die ſabbati lanā fa
cerēt q̃ȝ qȝ tota die in neomenijs ſuis ipudice ſaltarēt.non
eni qui peccat venialr̃ in ſabbato ↄ hoc pceptū facit; quia
petm̃ veniale nō excludit ſcitatē.opa eni corpalia ad ſpiri
tualeȝ dei cultū nō pertinētia:intātū ſeruilia dicuntur in
q̃tū ppríe pertinēt ad ſeruiētes.inq̃tū vero ſunt cōia ſer
uis ⁊ liberis ſeruilia nō dicunt̃ . quilibet autē tam ſeruus
q̃ȝ liber tenetur in neceſſarijs prouidere nō tm̃ ſibi ſed ēt
pximo.precipue quidē in his que ad ſaluteȝ corporis per
tinent:ſm illud prouerbioȝ.z4. Erue eos qui ducunt̃ ad
mortem.ſecūdario auteȝ etiaȝ in dāno rerū vitando: ſm
illud Deutro.zz. Nō videbis boueȝ fratris tui:aut ouem
errantē ⁊ preteribis:ſȝ reduces fratri tuo.⁊ ideo opus cor
porale pertinēs ad conſeruandaȝ ſaluteȝ proprij corporis
nō violat ſabbatuȝ.nō enim eſt contra obſeruantiā ſabba
ti qȝ aliquis comedat ⁊ alia huiuſmodi faciat quib⁹ ſalus
corporis cōſeruatur.⁊ ppter hoc machabei nō polluerūt
ſabbatū pugnātes ad ſui defenſioneȝ die ſabbati:vt legit̃
p̊ Machab.z.ſimiliter nec etiam Helias fugiens a facie
Jezabel in die ſabbati.⁊ ppter hoc etiaȝ dominus Mat.
iz.excuſat diſcipulos ſuos qui colligebāt ſpicas in die ſab
bati ppter neceſſitateȝ quā patiebātur.ſimiliter opus cor
porale quod ordinatur ad ſalutem corporalē alterius nō
eſt contra obſeruantiā ſabbati. Unde dicitur Joā.7. Mi
hi indignamini quia totuȝ homineȝ ſaluuȝ feci in ſabba
to.ſilr̃ etiaȝ opus corporale qȝ ordinatur ad iminens dā
nū rei exterioris vitandū nō violat ſabbatuȝ. Uñ dic̃ dñs
Matth.iz. Quis erit ex vobis hō q hȝ vnā ouem ⁊ cecide
rit ſabbato in foueā nōne tenebit ⁊ leuabit eā. ¶ Ad 4^m
dōȝ:qȝ obſeruantia diei dñice in noua lege ſuccedit obſer
uantie ſabbati:nō ex vi pcepti legis: ſed ex ↄſtōne eccl̃ie ⁊
ↄſuetudine ppl̃i xp̄iani.nec.n.huiuſmodi obſeruatio eſt fi
guralis ſic̃ fuit obſuatio ſabbati in veteri lege.⁊ iō non eſt
ita arta phibitio opandi i die dñica ſicut in die ſabbati.ſȝ
q̃dā opa ↄcedunt̃ in die dñica q̃ in die ſabbati phibebant̃
ſicut decoctio ciboȝ ⁊ alia huiuſmōi. ⁊ ēt in q̃buſdā opib⁹
phibitis facilius ppter neceſſitatē diſpenſat̃ in noua q̃ȝ i
veteri lege:q2 figura ptinet ad pteſtationē veritatis quā
nec in modico pterire opȝ.opa aūt ſm ſe ↄſiderata imuta
ri poſſunt p loco ⁊ tempore.

Ad quintum ſic pcedit̃. Uidetur qȝ icōuenienter tradat̃ q̃rtū pceptū ō honora
tiōe parētū.hoc.n.ē pceptū qȝ ptinet ad pietatē. ſȝ ſic̃ pie
tas ē ps iuſtitie:ita ēt obſuātia ⁊ grā ⁊ alia de q̃b⁹ dcm̃ eſt.
g̃ videt̃ qȝ nō debuit dari ſpāle pceptū de pietate cum de
alijs nō det̃. ¶ P̃. Pietas nō ſolū exhibet cultū parētib⁹
ſȝ pr̃ie ⁊ ēt alijs ſanguie ↄiunctis ⁊ pr̃ie beniuolis vt ſupra
dcm̃ ē.icōuenienter g̃ in hoc q̃rto pcepto fit mētio ſoluȝ de
huiuſmodi honoratiōe pr̃is ⁊ mr̃is. ¶ P̃. Parētib⁹ nō ſo
lū debet̃ honoris reuerētia ſed ēt ſuſtentatio.g̃ iſufficien
ter ſola parētū honoratio pcipit̃. ¶ P̃. Contingit q̃nqȝ qȝ
hi q honorant parētes cito moriunt̃. ⁊ eↄ̃rio q parētes nō
honorant diu viuunt.iconuenienter g̃ addit̃ huic pcepto
hec pmiſſio: vt ſis longeuus ſup terrā. ¶ Incontrariū eſt
ſacre ſcripture auctoritas. ¶ Rñ°. dōȝ:qȝ pcepta decalo
gi ordinant̃ ad dilectionē dei ⁊ pximi:iter pximos auteȝ
maxie obligamur parētib⁹.⁊ iō imediate poſt pcepta ordi
nātia nos in deū ponit̃ pceptū ordinans nos ad parētes q
ſunt pticulare pncipiū noſtri eē:ſic̃ deus eſt vl̃e pncipiuȝ
⁊ ſic ē q̃dā affinitas huius pcepti ad precepta pme tabule.
¶ Ad p^m g̃ dōȝ:qȝ ſic̃ ſupra dcm̃ eſt:pietas ordinat̃ ad red
dendū debitū parētib⁹:qȝ cōiter ad hoīes ptinet. ⁊ iō iter
precepta decalogi que ſunt cōia magis dȝ poni aliqȝ perti
nens ad pietatē q̃ȝ ad alias ptes iuſtitie que reſpiciunt ali
quod debituȝ ſpāle. ¶ Ad z^m dōm:qȝ p prius aliq̃d debe
tur parentibus q̃ȝ patrie ⁊ cōſanguineis : q2 p hoc qȝ ſum⁹
nati a parentibus pertinent ad nos ⁊ ↄſanguinei ⁊ patria.
⁊ ideo cū precepta decalogi ſint prima precepta legis ma
gis ordinat̃ homo per ea ad parentes q̃ȝ ad patriam vel

ad alios ꝯſanguineos:nihilominus tñ in hoc p̄cepto qđ eſt
de honoratiōe parētū ītelligit̄ mādari q̄cq̄d ptinet ad red
dendū debitū cuicūq; pſone:ſicut ſcđariū īcludit̄ in p̄nci/
pali. ¶ Ad 3m dōm ꝙ parētibus inq̄tū huiuſmodi debet̄
reuerētie honor:ſ; ſuſtētatio ꝛ alia huiuſmodi debent̄ eis
rōne alicui⁹ accidētis:puta inq̄tū ſūt īdigētes vel ſm ali
q̄d huiuſmodi:vt ſupra dictū ē.ꝛ q2 qđ ē p ſe p̄us ē eo qđ ē
p acciñs.iō īter p̄ma ēt p̄cepta legis q̄ ſunt p̄cepta decalogi
ſpālr̄ p̄cipit̄ honoratio parētū in quo ſic in quodā p̄ncipali
ītelligit̄ mādari:ꝛ ſuſtētatio:ꝛ q̄cq̄d aliud parētib⁹ debet̄.
¶ Ad 4m dōm:ꝙ lōgeuitas ꝓmittit̄ honorātib⁹ parētes
nō ſolū q̄tū ad futurā vitā:ſ; ēt q̄tū ad p̄ñtē:ſm illō apli.1.
ad Thimot.4. Pietas ad oīa vtilis ē ꝓmiſſionē hñs vite
q̄ nūc ē ꝛ future.ꝛ hoc rōnabl'r.q enī ē grat⁹ bñficio mere/
tur ſ; quādā ꝯgruētiā vt ſibi bñficiū ꝯſeruet̄. ꝓpter īgra/
titudinē aūt meret̄ aliq̄s bñficiū pdere.bñficiū aūt vite
corpalis poſt deū a parētib⁹ hēm⁹.ꝛ iō ille q honorat parē
tes tanq̄ grat⁹ meret̄ vite ꝯſeruationē q̄ſi bñficio gratus
q aūt nō honorat parētes tanq̄ ingrat⁹ meret̄ vita p̄uari:
q2 tñ p̄ñtia bona vel mala nō cadūt ſub merito vel deme/
rito:niſi inq̄tū ordinā̄t ad futurā remunerationē: vt di/
ctū ē.iō qñq; ſm occultā rōnē diuinoꝝ iudicioꝝ q̄ maxīe fu/
turā remunerationē reſpiciūt aliq qui ſunt pij īparētes ci/
ti⁹ vita p̄uant̄. alij vō q ſunt īpij in parētes diuti⁹ viuunt.

Ad ſextum ſic p̄cedit̄. Videt̄ ꝙ alia ſex precepta decalogi īcōueniēter tradant̄. Nō.n.
ſufficit ad ſalutē ꝙ aliq̄s ꝓximo ſuo nō noceat:ſed reqrit̄ ꝙ
ei debitū reddat:ſm illud ad Ro.13. Reddite oīb⁹ debi/
ta.ſ; in ſex vltimis p̄ceptis ſolū ꝓhibet̄ nocumētū ꝓximo
īferēdū. ergo incōueniēter p̄dicta p̄cepta tradunt̄. ¶ P̄.
In p̄dictis p̄ceptis ꝓhibet̄ homicidiū:adulteriū:furtū:ꝛ
falſū teſtimoniū.ſ; multa alia nocumēta p̄ñt ꝓximo īferri:
vt p; ex his q̄ ſupra determiāta ſūt.ergo vr̄ ꝙ īcōueniēter
ſint tradita huiuſmodi p̄cepta. ¶ P̄. Cōcupiſcētia dupl'r
pōt capi. vno⁹ ſm ꝙ ē act⁹ volūtatis:vt dr̄ Sap.6. Cōcu/
piſcētia ſapiētie p̄ducit ad regnū ꝑpetuū. alio mō ſ; ꝙ ē
act⁹ ſenſualitatis.ſicut dr̄ Iaco.4. Vñ bella ꝛ lites in vo/
bis:nōne ex cōcupiſcētijs q̄ militāt in mēbris vr̄is.ſ; p pre
ceptū decalogi nō ꝓhibet̄ ꝯcupiſcētia ſenſualitatis:q2 ſm
hoc p̄mi mot⁹ eēnt pctā mortalia:vtpote ꝯ p̄ceptū decalo
gi exñtes.ſil'r ēt nō ꝓhibet̄ ꝯcupiſcētia volūtatis:q2 hoc ī/
cludit̄ in quolibet p̄cepto.ergo īter p̄cepta decalogi īcōue
niēter ponunt̄ q̄dā ꝯcupiſcētie ꝓhibitiua. ¶ P̄. Homici/
diū ē grauı⁹ pctm̄ q̄ adulteriū vel furtū.ſ; nō ponit̄ aliqđ
p̄ceptū ꝓhibitiuū ꝯcupiſcētie homicidij.ḡ īcōueniēter po/
nunt̄ q̄dā p̄cepta ꝓhibitiua ꝯcupiſcētie furti ꝛ adulterij.
¶ S; in ꝯtriū ē auctoritas ſcripture. ¶ Rñ°. dōz ꝙ ſicut
per ptes iuſtitie debitū reddit̄ aliq̄b⁹ determiātis pſonis
q̄bus hō ex aliq̄ ſpāli rōne obligat̄:ita ēt p iuſtitiā ꝓp̄e di/
ctā aliq̄s debitū reddit cōiter oīb⁹.ꝛ iō poſt p̄cepta tria p/
tinētia ad religionē q̄ reddit̄ debitū deo. ꝛ poſt q̄rtū p̄ce/
ptū qđ ē pietatis q̄ reddit̄ parētib⁹ debitū: in quo īcludit̄
oē debitū qđ ex aliq̄ ſpāli rōne debet̄:neceſſe fuit ꝙ pone
rent̄ ꝯſ̄ter aliqua p̄cepta ptinētia ad iuſtitiā ꝓp̄ie dictā:
q̄ īdifferēter oīb⁹ debitū reddit. ¶ Ad p̄m ḡ dōz ꝙ cōiter
ad hoc obligat̄ hō vt nulli īferat nocumētū.ꝛ iō p̄cepta ne
gatiua q̄b⁹ ꝓhibent̄ nocumēta q̄ p̄ñt ꝓximis īferri tanq̄
cōia fuerūt ponēda īter p̄cepta decalogi.ea vō q̄ ſūt ꝓxi/
mis exhibēda diuerſimode exhibent̄ diuerſis.ꝛ iō nō fue
runt īter p̄cepta decalogi ponēda de his affirmatiua p̄ce/
pta. ¶ Ad 2m dōz ꝙ oīa alia nocumēta q̄ ꝓximis īferunt̄
p̄ñt ad iſta reduci:q̄ his p̄ceptis ꝓhibent̄ tanq̄ ad quedā
cōiora ꝛ p̄ncipaliora.nā oīa nocumēta q̄ in pſonā ꝓximi ī/
ferunt̄ ītelligunt̄ ꝓhiberi in homicidio ſic in p̄ncipaliori
q̄ vero īferunt̄ in pſonā cōiūctā ꝛ maxime p modū libidi/
nis ītelligunt̄ ꝓhiberi ſimul cū adulterio. q̄ vero ptinēt
ad dāna ī reb⁹ illata ītelligunt̄ ꝓhiberi ſiml'r cū furto. q̄ āt
ptinēt ad locutiōes:ſic detractiōes blaſphemie:ꝛ ſiq̄ huiuſ
modi ītelligūt̄ ꝓhiberi ī falſo teſtionio qđ directi⁹ iuſtitie
ꝯtriat̄. ¶ Ad 3m dōm ꝙ p p̄cepta ꝓhibitiua ꝯcupiſcētie nō
ītelligit̄ ꝓhiberi p̄m⁹ mot⁹ ꝯcupiſcētie q ꝯſiſtit īfra limi/
tes ſenſualitatis:ſ; ꝓhibet̄ directe ꝯſenſus volūtatis:q ē ī
op⁹ vl' delectationē. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ homicidiū ſm ſe nō
ē ꝯcupiſcibile ſ; magis horribile:q2 nō h; de ſe rōnē alicu/
ius boni:ſ; adulteriū h; rōnē alicui⁹ boni.ſ.delectabilis.
furtū etiā h; rōnē alicuius boni.ſ.vtilis.bonū autē de ſe
h; rōnē ꝯcupiſcibilis.ꝛ ideo fuit ſpālibus preceptis prohi
benda concupiſcentia furti ꝛ adulterij:non autē concupi/
ſcentia homicidij.

¶ De fortitudine. Queſtio. CXXIII.

Conſequenter poſt iuſtitiam cōſiderandū
eſt de fortitudine. Et p̄mo de ipſa v̄tu/
te fortitudinis. 2°. de partib⁹ ei⁹. 3°. de
dono ei correſpōdēte. 4°. de p̄ceptis
ad ipſā ptinētib⁹. ¶ Circa fortitudinē
aūt ꝯſiderāda ſūt tria. p̄ q̄dē de ipa for
titudīe. 2°. de actu p̄cipuo ei⁹.ſ.d̄ martyrio. 3°. de vicijs
oppoſitis. ¶ Circa p̄m q̄runt̄ duodeci. p̄ vtrū fortitudo
ſit virtus. 2° vtrū ſit virtus ſpālis. 3° vtꝝ fortitudo ſit
ſolū circa timores ꝛ audacias. 4° vtrum ſit ſolū circa ti/
morē mortis. 5° vtꝝ ſit ſolū in reb⁹ bellicis. 6° vtꝝ ſuſti
nere ſit p̄cipuus act⁹ ei⁹. 7° vtꝝ operet̄ ꝓp ꝓpriū bonū. 8°
vtꝝ habeat delectationē in ſuo actu. 9° vtrum fortitudo
maxime ꝯſiſtat in repētinis. 10° vtꝝ vtat̄ ira in ſua opera/
tione. 11° vtꝝ ſit virtus cardinalis. 12° de ꝯparatione ei⁹
ad alias virtutes cardinales.

Ad primum ſic p̄cedit̄. Videt̄ ꝙ fortitudo non ſit virtus. Dīc.n.apl's.2.ad Cor.12.
Virt⁹ ī īfirmitate pficit̄.ſ; fortitudo īfirmitati opponit̄.ḡ
fortitudo nō ē virt⁹. ¶ P̄. Si ē virt⁹ aut ē theologica aut
ītellectualis aut moralis.ſ; fortitudo neq; ꝯtinet̄ īter vir
tutes theologicas neq; īter ītellectuales: vt ex ſupra dcis
p;.neq; videt̄ eē virt⁹ moral':q2 vt ph's dīc ī.4.ethi.vidē/
tur aliq eē fortes ꝓp ignorātiā aut ꝓp expiētiā:ſic milites.
q̄ magis ptinēt ad artē q̄ ad virtutē moralē.q̄dā.n.dicūt̄
eē fortes ꝓp aliq̄s paſſiōes:puta ꝓp timorē ꝯminatōis vel
dehonoratiōis:aut ēt ꝓp triſtitiā vel irā ſeu ſpē;. virt⁹ aūt
moral' nō opatur ex paſſione ſ; ex electione:vt ſupra habi
tū ē.ḡ fortitudo nō eſt vt⁹. ¶ P̄. Virtus hūana maxīe ꝯſi
ſtit in aīa.eſt.n.bona q̄litas mētis:vt ſupra dcm̄ ē. ſ; forti/
tudo vr̄ ꝯſiſtere ī corpe vl' ſaltē corpis ꝯplexionē ꝯſequit̄.
ḡ vr̄ ꝙ fortitudo nō ſit vt⁹. ¶ S; ꝯ eſt ꝙ Aug. in li. de mo
rib⁹ eccl'ie:fortitudinē īter v̄tutes enumerat. ¶ Rñ°. dōz
ꝙ ſm ph'm in.2.ethi. virt⁹ ē q̄ bonū facit hñtē:ꝛ opus eius
bonū reddit.vñ virt⁹ hōis de q̄ loq̄mur ē q̄ facit bonū ho
minē ꝛ op⁹ ei⁹ bonū reddit.bonū aūt hōis ē ſm rōnē eē:ſm
Dio.4.ca.de diui.no.ꝛ iō ad v̄tutē hūanā ptinet vt faciat
hoiem ꝛ opus ei⁹ ſm rōnē eē. Qđ q̄dē tripl'r ꝯtingit. Vno°
ſm ꝙ ipſa rō rectificat̄:qđ fit p v̄tutes ītellectuales. Alio°
ſm ꝙ ipſa rectitudo rōnis in reb⁹ hūanis inſtituit̄ qđ pti/
net ad iuſtitiā. 3° mō ſm ꝙ tollunt̄ īpedimēta huiuſmo/
di rectitudinis in rebus humanis ponēde. Dupl'r aūt īpe/
ditur voluntas humana ne rectitudinem rationis ſequa/
tur. Vnomodo per hoc ꝙ abſtrahitur ab aliquo delecta
bili ad aliud q̄ rectitudo rationis requirat.ꝛ hoc impedi/
mentum tollit virtus temperantie. Alio modo per hoc
ꝙ voluntatem expellit ab eo qđ eſt ſm rōnem ꝓpter ali/
quod difficile quod incumbit.ꝛ ad hoc īpedimentū tollē/
dum reqritur fortitudo mentis qua.ſ.huiuſmodi difficul/
tatibus reſiſtat:ſicut ꝛ homo p fortitudinem corporalem
īpedimenta corporalia ſupat ꝛ repellit vnde manifeſtū ē

ꝙ fortitudo eſt virtus inq̄ꝫtū facit hoīem ſm rōnem eſſe. ¶ Ad p̄m ergo dōꝫ: ꝙ vt⁹ aīe nō ꝑficiť in īfirmitate aīe: ſꝫ in īfirmitate carnis: de q̄ apl's loq̄bať: hoc aūt ad fortitudinē mētis ptinet ꝙ īfirmitatē carnis fortiter ferat: qḋ ptiet ad v̄tutē patiētie vel fortitudīs: ⁊ ꝙ hō ꝓpriā īfirmitateꝫ recognoſcat: qḋ ptinet ad ꝑfectionē q̄ dr̄ humilitas. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ exteriorē v̄tutis actū q̄nq̄ꝫ aliq̄ efficiūt nō habētes v̄tutē ex aliq̄ alia cā q̄ꝫ ex v̄tute. ⁊ iḋ phs in. 4. ethi. ponit q̄nq̄ꝫ modos eoꝝ q̄ ſilitudinarie dicunť fortes q̄ſi exercentes actū fortitudīs p̄ter v̄tutē. Qḋ q̄dē ꝯtingit tripl'r. P̄ q̄dē q: feruntť in id qḋ ē difficile ac ſi nō eēt difficile qḋ in tres modos diuidiť. q̄nq̄ꝫ eni hoc accidit ꝓpter ignorātiā: q: ſ. hō nō ꝑcipit magnitudinē ꝑiculi. q̄nq̄ꝫ hoc accidit ꝓpter hoc ꝙ hō ē bone ſpei ad ꝑicula vincēda: puta cū expt⁹ ē ſe ſepe ꝑicula euaſiſſe. q̄nq̄ꝫ aūt hoc accidit ꝓpter ſcientiā ⁊ artē quādā: ſic̄ ꝯtigit in militib⁹ q̄ ꝓpter peritiā armoꝝ ⁊ exercitiū nō reputāt grauia ꝑicula belli eſtimātes ſe ꝑ ſuā artē poſſe ꝯ ea defendi: ſic̄ Vegeti⁹ dicit in li. de re militari: Nemo facere metuit qḋ ſe bene didiciſſe ꝯfidit. Alio⁹ agit aliq̄s actū fortitudīs ſine v̄tute ꝓpter īpulſum paſſiōis ſiue triſtitie quā vult repellere: vel ēt ire. 3⁹ mō ꝓpter electionē nō q̄dē finis debiti ſꝫ alicui⁹ tp̄alis cōmodi acq̄rēdi: puta honoris: voluptatis: vel lucri: vel alicui⁹ īcōmodi vitādi: puta vitupij afflictiōis vel dāni. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ad ſilitudinē corꝑalis fortitudis dr̄ fortitudo aīe q̄ ponitť vt⁹: vt dictū ē. nec tñ ē ꝯ rōnē v̄tutis ꝙ ex nāli cōplexiōe aliq̄s hēat nālē īcliatiōeꝫ ad v̄tutē: vt ſupra hitū ē.

Ad ſecundum

ſic ꝓcediť. Videť ꝙ fortitudo nō ſit ſpālis vt⁹. Dr̄. n. Sap. 8. ꝙ ſapiētia ſobrietatē ⁊ prudētiā docet iuſtitiā ⁊ v̄tutē: ⁊ ponitur ibi vt⁹ ꝓ fortitudīe. cū ergo nomē v̄tutis ſit cōe oībus v̄tutib⁹: vr̄ ꝙ fortitudo ſit gnālis vt⁹. ¶ P̄. Amb. dicit in p̄ de offi. Nō mediocris aī eſt fortitudo q̄ ſola defendit ornamēta v̄tutū oīuꝫ ⁊ iudicia cuſtodit: ⁊ q̄ in expugnabili prelio aduerſus oīa vicia decertat īuicta ad labores: fortis ad ꝑicula: rigidior aduerſus voluptates: auaritiā fugat tanq̄ꝫ labē quādā q̄ v̄tutē effeminet. ⁊ idē poſtea ſubdit de alijs vicijs. hoc autē nō p̄ōt ꝯuenire alicui ſpāli v̄tuti. ḡ fortitudo ē gnālis vt⁹. ¶ P̄. Nomē fortitudis a firmitate ſumptū eē vr̄. ſꝫ firmiter ſe hr̄e ptinet ad oēꝫ v̄tutē: vt dr̄ in. 5. ethi. ḡ fortitudo ē vt⁹ gnālis. ¶ Sꝫ ꝯ ē ꝙ. 22. moral'. Grego. ꝯnumerat eā alijs v̄tutib⁹. ¶ Rn̄°. dōꝫ: ꝙ ſic̄ ſupra dictū ē: nomē fortitudinis dupl'r accipi p̄ōt. Vno⁹ ſꝫ ꝙ abſolute īportat quādā aī firmitatē. ⁊ ſm hoc ē gnālis vt⁹ vl' poti⁹ ꝯditio cuiuſlibet v̄tutis: q: ſic̄ phs dicit in. 2. ethi. ad v̄tutē req̄riť firmiter ⁊ imobiliter opari. Alio⁹ p̄ōt accipi fortitudo ſꝫ ꝙ īportat firmitatē aī ī ſuſtinēdis ⁊ repellendis his in q̄b⁹ maxīe difficile ē firmitatē hr̄e. ſ. in aliq̄b⁹ ꝑiculis grauib⁹. Vn̄ Tulli⁹ dic̄ ī ſua rhetorica ꝙ fortitudo ē cōſiderata ꝑiculoꝝ ſuſceptio ⁊ laboꝝ ꝑpeſſio. ⁊ ſic fortitudo ponitť ſpālis vt⁹: vtpote mā̄ꝫ determinatā hn̄s. ¶ Ad p̄m ḡ dōꝫ: ꝙ ſꝫ phm in p̄ de celo: nomē v̄tutis referť ad vltimū potētie. dr̄ aūt vno⁹ potētia nālis ſꝫ quā aliq̄s p̄ōt reſiſtere corrūpētib⁹. alio⁹ ſm ꝙ ē p̄ncipiū agēdi: vt pꝫ in. 5. metaph. ⁊ iḋ q: hec acceptio ē cōior nomē v̄tutis ſꝫ ꝙ importat vltimū talis potētie ē cōe. nā vt⁹ cōiter ſūpta nihil aliud ē q̄ꝫ hit⁹ quo q̄s p̄ōt bn̄ opari. ſm autē qḋ īportat vltimū potētie p̄ mō dicte: q̄ q̄dē ē modus magis ſpālis attribuiť ſpāli v̄tuti. ſ. fortitudini ad quā ptinet firmiter ꝯ quecunq̄ꝫ īpugnātia ſtare. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ Amb. accipit fortitudinē large ſꝫ ꝙ īportat aī firmitatē reſpectu quorūcūq̄ꝫ īpugnātiū: ⁊ tñ ēt ſm ꝙ ē ſpālis vt⁹ hn̄s determinatā mā̄ꝫ coadiuuat ad reſiſtēdū īpugnatiōib⁹ oīuꝫ vicioꝝ. q̄. n. p̄ōt firmiter ſtare in his q̄ ſūt difficilima ad ſuſtinēdū: ꝯn̄s eſt ꝙ ſit idone⁹ ad reſiſtēdū alijs q̄ ſūt min⁹ difficilia. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ obiectio illa ꝓcedit de fortitudine p̄ mō dicta.

Ad tertium

ſic ꝓcediť. Videť ꝙ fortitudo nō ſit circa timores ⁊ audacias. Dicit eniꝫ Greg. 6. moral'. Iuſtoꝝ fortitudo eſt carnē vincere ꝓprijs voluptatib⁹ ꝯire: delectationē p̄ntis vite extinguere. ergo fortitudo magis videť eē circa delectatiōes q̄ꝫ circa timores ⁊ audacias. ¶ P̄. Tulli⁹ dic̄ in ſua rhetorica ꝙ ad fortitudinē ptinet ſuſceptio ꝑiculoꝝ ⁊ ꝑpeſſio laboꝝ. ſꝫ hoc n̄ videť ptinere ad paſſionē timoris vel audacie: ſed magis ad actiōes hoīs laborioſas vel ad exteriores res periculoſas. ḡ fortitudo nō eſt circa timores ⁊ audacias. ¶ P̄. Timori nō ſolū opponitť audacia: ſed ēt ſpes: vt ſupra habitū eſt: cū de paſſiōib⁹ agereť. ḡ fortitudo nō magis dꝫ eē circa audaciā q̄ꝫ circa ſpem. ¶ Sꝫ ꝯ ē qḋ phs dicit in. 2. ⁊. 4. ethi. ꝙ fortitudo ē circa timorē ⁊ audaciā. ¶ Rn̄°. dōꝫ ꝙ ſicut ſupra dictū eſt: ad v̄tutē fortitudinis ptinet remouere īpedimentū quo retrahiť volūtas a ſequela rōnis. ꝙ āt aliquis retrahať ab aliquo difficili ptinet ad rōnē timoris qui īportat receſſuꝫ quēdā a malo difficultatē habēte: vt ſupra habitū eſt cū de paſſionib⁹ agereť. ⁊ iḋ fortitudo p̄ncipaliter ē circa timores difficiliū rerū q̄ retrahere poſſūt volūtatē a ſequela rōnis. oꝫ aūt huiuſmodi rerū difficiliū impulſum non ſolum firmiter tolerare cohibendo timorē: ſꝫ ēt moderate aggredi: q̄n. ſ. oꝫ ea exterminare ad ſecuritatē in poſteꝝ hn̄dā: qḋ videť ptinere ad rōnē audacie. ⁊ iḋ fortitudo ē circa timores ⁊ audacias q̄ſi cohibitiua timorū ⁊ audaciaꝝ moderatiua. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm: ꝙ Grego. ibi loq̄tur de fortitudine iuſtoꝝ ſm ꝙ cōiter ſe hꝫ ad oēm virtutē. vn̄ p̄mittit q̄dā ptinētia ad tēperātiā: vt dcm̄ eſt. ⁊ ſubdit de his q̄ ptinēt ꝓprie ad fortitudinē ſꝫ ꝙ ē ſpālis vt⁹: dicēs huiuſmodi aſpa ꝓ eternis p̄mijs amare. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ res ꝑiculoſe ⁊ actus laborioſi nō retrahūt volūtatē a via rōnis niſi inq̄ꝫtuꝫ timenť. ⁊ iḋ oꝫ ꝙ fortitudo ſit īmediate circa timores ⁊ audacias: mediate āt circa ꝑicula ⁊ labores: ſicut circa oba p̄dictaꝝ paſſionum. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ ſpes opponitť timori ex parte obi: q: ſpes eſt de bono: timor de malo. audacia aūt ē circa idē obm̄: ⁊ opponitť timori ſm acceſſum ⁊ receſſum: vt ſupra dictū eſt. ⁊ q: fortitudo ꝓprie reſpicit temporalia mala retrahentia a virtute: vt pꝫ ꝑ diffinitionē Tullij. inde eſt ꝙ fortitudo ꝓprie ē circa timorē ⁊ audaciā: non aūt circa ſpē niſi inq̄ꝫtum ꝯnectitur audacie: vt ſupra habitum eſt.

Ad quartum

ſic proceditur. Videť ꝙ fortitudo nō ſolū ſit circa ꝑicl'a mortis. Dicit. n. Aug. in li. de morib⁹ eccl'ie: ꝙ fortitudo ē amor facile tolerās oīa pp̄ id qḋ amať. Macrob. dic̄. Fortitudo ē affectio q̄ nll'as aduerſitates mortēq̄ꝫ formidat. ḡ fortitudo nō ē ſoluꝫ circa ꝑicula mortis: ſꝫ circa oīa alia aduerſa. ¶ P̄. Opꝫ oēs paſſiōes aīe ꝑ aliquam virtutē ad mediuꝫ reduci. ſꝫ nō ē dare aliquā aliā virtutē reducētē ad mediū alios timores. ḡ fortitudo nō ſolū ē circa timores mortis: ſꝫ ēt circa alios timores. ¶ P̄. Nll'a virt⁹ ē in extremis. ſꝫ timor mortis ē ī extremis: q: ē maxim⁹ timoꝝ: vt dr̄ in. 4. ethi. ḡ virt⁹ fortitudis nō ē circa timores mortis. ¶ Sꝫ ꝯ ē ꝙ Andronic⁹ dic̄ ꝙ fortitudo ē virt⁹ iraſcibilis n̄ facile obſtupeſcibilis a timorib⁹ q̄ ſunt circa mortem. ¶ Rn̄°. dōꝫ: ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ ē ad virtutē fortitudis ptinet vt volūtatē hoīs tueať ne retrahať a bono rōnis pp̄ timorē mali corꝑalis. oꝫ aūt bonū rōnis firmiter tenere ꝯ q̄dcūq̄ꝫ malū: q: nullū bonū corporale equalet bono rōnis. ⁊ iḋ oꝫ ꝙ fortitudo aī dicať q̄ firmiter retinet volūtatē hoīs ī bono rōnis ꝯ maxīa mala: q: q̄ ſtat firm⁹ ꝯ maiora ꝯn̄s ē ꝙ ſtet firm⁹ ꝯ minora. ſꝫ nō ꝯuertiť. ⁊ hoc ēt ad rōnē virtutis pertinet vt reſpiciat vltimū. maxīe aūt terribile inter oīa corꝑalia mala ē mors q̄ tollit oīa corꝑalia bona. Vn̄ aug. dic̄ in li. de morib⁹ eccl'ie: ꝙ vinculo corporis ne concutiatur atq̄ꝫ vexetur laboris vel doloris ne auferatur atque peri-

matur mortis terrore aĩaʒ q̃tit.ꝛ iõ vtꝰ fortitudinis ẽ circa timores piculoꝝ mortis.¶ Ad pᵐ ğ dõm: ꝙ fortitudo bñ ſe hʒ in oĩbꝰ aduerſis tolerandis:nõ tñ ex toleratiõe oĩum aduerſoꝝ reputaṫ hõ ſimplr̃ fortis: ſed ſoluʒ ex hoc ꝙ bñ tolerat etiã maxima mala.ex alijs aũt dr̃ hõ fortis ſm qd. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ: ꝙ qꝛ timor ex amore naſciṫ.q̃cũqʒ vtꝰ moderaṫ amorẽ aliquoꝝ bonoꝝ:ꝯñs ẽ vt modereṫ ꝯrioꝝ malorũ timorẽ:ſicut liberalitas q̃ moderaṫ amorẽ pecuniaruʒ: ꝑ ꝯñs etiã moderaṫ timorẽ amiſſiõis carũ:ꝛ idẽ apparet ĩ tẽperãtia ꝛ in alijs vtutibꝰ:ſʒ amare ꝓpꝛiaʒ vitã ẽ nãle. ꝛ iõ oportuit eẽ ſpãlẽ vtutẽ q̃ modereṫ timores mortis.¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ extremũ in vtutibꝰ attendiṫ ſm exceſſum rõnis recte.ꝛ ideo ſi aliqs maxima picula ſubeat ſʒ rõnẽ nõ eſt virtuti contrarium.

Ad quintum ſic ꝓcediṫ.Videṫ ꝙ fortitudo nõ ꝯſiſtat ꝓpꝛie circa picula mortis q̃ ſũt in bello.Martyres eñi ꝓcipue de fortitudine cõmendanṫ:ſʒ martyres nõ cõmẽdanṫ de rebꝰ bellicis.ergo fortitudo nõ ꝓpꝛie ꝯſiſtit circa picula mortis q̃ ſunt in bello. ¶ P̃. Amb.dicit in lib.de offi. ꝙ fortitudo diuidiṫ in res bellicas ꝛ domeſticas.Tulliꝰ ẽt dicit ĩ p̃ de offi.Cũ pleriqʒ arbitrenṫ res bellicas maiores eẽ q̃ʒ vrbanas: minuẽda ẽ hec opinio:ſʒ ſi ṽe volumꝰ iudicare multe res extiterũt vrbane maiores clarioreſqʒ q̃ʒ bellice:ſʒ circa maiora maior fortitudo ꝯſiſtit.ergo nõ ꝓpꝛie ꝯſiſtit fortitudo circa mortẽ que ĩ bello ẽ.¶ P̃. Bella ordinanṫ ad pacẽ tpalẽ reipublice ꝯſeruãdã.diċ eñi Aug.19.de ciui.dei: ꝙ intẽtione pacis bella geruntṫ:ſʒ ꝓ pace tpali reipublice non videṫ ꝙ aliqs debeat ſe piculo mortis exponere:cũ talis pax ſit multaꝝ laſciuiarũ occaſio.ergo videṫ ꝙ vtꝰ fortitudinis nõ conſiſtat circa mortis bellice picula. ¶ Sʒ ꝯ ẽ qđ phs dicit in 3.ethi.ꝙ maxime eſt fortitudo circa mortẽ q̃ eſt in bello. ¶ Rñ°. dõm:ꝙ ſiċ dictũ ẽ:fortitudo ꝯfirmat aĩuʒ hoĩs ꝯ maxĩa picula q̃ ſũt picula mortis.ſʒ qꝛ fortitudo vtꝰ eſt ad cuiꝰ rõnẽ ꝑtinet ꝙ ſemꝑ tẽdat in bonũ:ꝯñs ẽ vt hõ picula mortis nõ refugiat ꝓpter aliqđ bonũ ꝯſequẽdũ. picula aũt mortis q̃ ſunt ex egritudine vel ex tẽpeſtate maris:vel ex ĩcurſu latronũ:vl̃ ſiq̃ alia ſũt huiuſmodi: nõ videnṫ alicui directe iminere ex hoc ꝙ ꝯſequaṫ aliqđ bonũ: ſed picula mortis q̃ ſunt in bellicis directe iminẽt hoĩ ꝓpter aliquod bonũ:inq̃tũ videlicet defendit bonũ cõe ꝑ iuſtũ bellum. Põt tñ aliqđ eſſe iuſtũ bellũ duplr̃. Uno° gnãle:ſiċ cũ aliqui decertãt ĩ acie. Alio° particulare:puta cũ aliqs iudex vel ẽt ꝓuata ꝑſona nõ recedit a iuſto iudicio timore gladij iminẽtis:vel cuiuſcũqʒ piculi ẽt ſi ſit mortiferũ.ꝑtinet aũt ad fortitudinẽ firmitatẽ aĩ ꝓbere ꝯ picula mortis nõ ſoluʒ q̃ iminẽt ĩ bello cõi: ſʒ ẽt q̃ iminẽt ĩ ꝑticulari ĩpugnatiõe q̃ cõi noĩe bellũ dici põt.ꝛ ſm hoc ꝯcedẽdũ ẽ ꝙ fortitudo ꝓpꝛie ẽ circa picula mortis q̃ ẽ in bello.ſed ꝛ circa picula cuiuſcũqʒ alteriꝰ mortis fortis bñ ſe hʒ.ꝓſertiʒ qꝛ ꝛ cuiuſcũqʒ mortis hõ põt piculũ ſubire ꝓꝑ vtutẽ:puta cũ aliqs nõ refugit amico ĩfirmãti obſeq ꝓꝑ timorẽ mortifere ĩfectiõis vel cũ nõ refugit itinerari ad aliqđ piũ negociũ ꝓſequẽdũ ꝓꝑ timorẽ naufragij vel latronũ. ¶ Ad pᵐ ğ dõʒ ꝙ martyres ſuſtinẽt ꝑſonales ĩpugnatiões ꝓꝑ ſũmũ bonũ qđ eſt deꝰ.iõ eoꝝ fortitudo ꝓcipue cõmẽdaṫ:nec ẽ extra genꝰ fortitudinis q̃ ẽ circa bellica.vñ dr̃: Fortes facti ſũt in bello. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ:ꝙ res domeſtice vel vrbane diſtinguunṫ ꝯ res bellicas:q̃.ſ.ꝑtinẽt ad bella cõia.in ipſis tñ rebꝰ domeſticis vel vrbanis pñt ĩminere picula mortis ex ĩpugnationibꝰ qbuſdã q̃ ſũt q̃dã ꝑticularia bella.ꝛ ita ẽt ꝯ huiuſmodi põt eẽ ꝓpꝛie dicta fortitudo.¶ A 3ᵐ dõʒ:ꝙ pars reipublice ẽ ſm ſe bona.nec reddiṫ mala ex hoc ꝙ aliqui male ea vtunṫ.nã ꝛ multi alij ſũt q bñ ea vtunṫ:ꝛ mlt̃a peiora mala ꝑ eã ꝓhibenṫ.ſ.homicidia:ſacrilegia:q̃ʒ ex ea occaſionẽtur:que ꝓcipue ꝑtinẽt ad vitia carnis.

Ad ſextum ſic ꝓcediṫ. Videṫ ꝙ ſuſtinere nõ ſit ꝓncipalis actꝰ fortitudinis.Virtꝰ.n.ẽ circa difficile ꝛ bonũ:vt dr̃ in.2.ethi. ſʒ difficiliꝰ ẽ aggredi q̃ʒ ſuſtinere.ğ ſuſtinere nõ ẽ ꝓcipuꝰ actꝰ fortudinis. ¶ P̃. Maioris potẽtie eſſe vr̃ ꝙ aliqd poſſit in aliud agere q̃ʒ ꝙ ipm ab alio nõ ĩmuteṫ:ſʒ aggredi ẽ ĩ aliud agere.ſuſtinere aũt ẽ ĩmobile ꝑſeuerare.cũ ğ fortitudo ꝑfectioneʒ potẽtie noĩat.vr̃ ꝙ magis ad fortitudinẽ ꝑtineat aggredi q̃ʒ ſuſtinere. ¶ P̃. Magis diſtat ab vno ꝯrioꝝ aliud ꝯriũ q̃ʒ ſimplex negatio.ſed ille q ſuſtinet hoc ſolũ hʒ ꝙ nõ timet.ille aũt q aggrediṫ ꝯrie moueṫ timẽti:qꝛ inſeqṫ. ergo vr̃ ꝙ cũ fortitudo retrahat maxime aĩuʒ a timore ꝙ magis ꝑtineat ad eã aggredi q̃ʒ ſuſtinere. ¶ Sʒ ꝯ ẽ qđ phs dicit in.3. ethi.ꝙ in ſuſtinendo triſtia maxime aliqui fortes dicunṫ. ¶ Rñ°.dõʒ ꝙ ſiċ ſupra dictũ ẽ.ꝛ phs diċ ĩ.3.ethi. fortitudo ẽ magis circa timores reꝓmẽdos q̃ʒ circa audacias moderãdas.difficiliꝰ.n.ẽ timorẽ reꝓmere q̃ʒ audaciã moderari:eo ꝙ ipſuʒ piculũ qđ eſt obᵐ audacie ꝛ timoris de ſe ꝯfert aliqd ad repſſionẽ audacie:ſʒ opaṫ ad augmẽtũ timoris.aggredi autem pertinet ad fortitudinem ſm ꝙ moderatur audacias.ſed ſuſtinere ſeqtur repſſionẽ timoris. ꝛ iõ ꝓncipalior actus fortitudinis ẽ ſuſtinere.i.ĩmobilr̃ ſiſtere in piculis q̃ʒ aggredi.¶ Ad pᵐ ğ dõʒ:ꝙ ſuſtinere ẽ difficiliꝰ q̃ʒ aggredi triplici rõne. ꝓ qdẽ qꝛ ſuſtinere vr̃ aliqs ab aliquo fortiori ĩuadẽte.q aũt aggrediṫ ĩuadit ꝑ moduʒ fortioris. difficilius aũt eſt pugnare cũ fortiori q̃ʒ cũ debiliori. 2° qꝛ ille q ſuſtinet iã ſentit picula iminẽtia.ille aũt q aggrediṫ hʒ ea vt futura.difficilius aũt eſt nõ moueri a pñtibus q̃ʒ a futuris. 3° qꝛ ſuſtinere ĩportat diuturnitatẽ tpis:ſed aggredi põt aliquis ex ſubito motu.difficilius aũt ẽ diu manere ĩmobilẽ q̃ʒ ſubito motu moueri ad aliqđ arduũ. Vñ phs diċ in.3.ethi.ꝙ qdaʒ ſunt ꝓuolãtes añ picula: in ipſis aũt deſcẽdũt.fortes aũt eꝯrio ſe hñt.¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ ſuſtinere ĩportat qdẽ paſſionẽ corꝑis ſm actũ aĩe fortiſſime ĩherentis bono.ex quo ſeqṫ ꝙ nõ cedat paſſioni corporali iã iminẽti.vtus aũt magis attẽdiṫ circa aĩam q̃ʒ circa corpus.¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ille q ſuſtinet nõ timet pñte iã cã timoris quã non hʒ pñtem ille q aggrediṫ.

Ad ſeptimum ſic ꝓcediṫ. Videtur ꝙ fortis nõ operetur ꝓpter bonũ ꝓpꝛij hitus. Finis.n.in rebus agẽdis ꝛ͠ſi ſit poꝛ in itẽtiõe tñ ẽ poſterior in executiõe.ſʒ actus fortitudinis in executiõe ẽ poſterior q̃ʒ ipſe fortitudinis habitus.nõ ğ põt eſſe ꝙ fortis agat ꝓꝑ bonũ ꝓpꝛij hitꝰ. ¶ P̃. Aug.diċ.13.de trini. Virtutes q̃s ſolũ ꝓꝑ btitudinẽ amamꝰ:ſiċ ꝑſuadere qdã nob audẽt.ſ. dicẽdo eas ꝓpter ſe appetẽdas vt ipſaʒ btitudinẽ non amemus:qđ ſi faciũt ꝛ ipſas amare vtiqʒ deſiſtemꝰ qñ illã ꝓꝑ quã ſolã iſta amauimꝰ nõ amamꝰ:ſʒ fortitudo ẽ q̃dã vtus ğ actꝰ fortitudis nõ ẽ ad ipaʒ fortitudinẽ ſʒ ad btitudinẽ referẽdꝰ. ¶ P̃. Aug.diċ ĩ li.de moribꝰ ecclĩe ꝙ fortitudo ẽ amor oĩa ꝓꝑ deũ facile ꝑferẽs.ds aũt nõ ẽ ꝓpꝛie hitꝰ fortitudis ſʒ aliqd meliꝰ.ſiċ oʒ finẽ meliorẽ eẽ his q̃ ſṫ ad finẽ. nõ ğ fortis agit ꝓꝑ bonũ ꝓpꝛij hitus. ¶ Sed ꝯ eſt qđ phs diċ in.3.ethi.ꝙ fortitudo forti ẽ bonum:talis autẽ ẽ finis. ¶ Rñ°.dõm ꝙ duplex ẽ finis.ſ. ꝓximꝰ ꝛ vltimꝰ. finis aũt ꝓximꝰ vniuſcuiuſqʒ agẽtis ẽ vt ſĩlitudinẽ ſue forme in alterꝰ ĩducat:ſiċ finis ignis calefaciẽtis ẽ vt ĩducat ſĩlitudinẽ ſui coloris ĩ patiẽte.ꝛ finis edificatoris ẽ vt ĩducat ſĩlitudinẽ ſue artis ĩ mã.qđcũqʒ aũt bonũ ex hoc ſeqṫ ſi ſit intẽtũ põt dici finis remotus agentis.ſicut autẽ in factibilibus mã exterior diſponiṫ ꝑ artẽ:ita etiã in agibilibꝰ ꝑ prudentiã diſponunṫ actus humani. Sic ğ dõʒ ẽ:ꝙ fortis ſiċ ꝓximũ finẽ ĩtẽdit vt ſĩlitudinẽ ſui habitꝰ expmat in actu. intendit.n.agere ſm ꝯuenientiam ſui habitus. finis autẽ remotus eſt beatitudo vel deus. Et per hoc patet reſponſio ad obiecta. Nã ꝓma ratio ꝓcedebat ac ſi ipa eẽntia ha

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

bitus eſſet finis:nō autē ſimilitudo eius in actu: vt dictuꝫ eſt.alia vero duo ꝓcedūt de fine vltimo.

Ad octauum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ fortis delectet̄ in ſuo actu.Delectatio enī eſt opatio ꝯnālis habitꝰ nō īpedita:vt dr̄ in.10.ethi.ſed operatio fortis ꝓcedit ex habitu qui agit in modū nāe.ergo fortis hꝫ delectationē in ſuo actu. ¶ P̄. Ad Gal.5.ſup illud: Fructꝰ aūt ſpūs ē charitas:gaudiū:⁊ pax.Dicit Ambro. ꝙ opa v̄tutū dicunt̄ fructꝰ q̄ mētē hoīs ſcā ⁊ ſincera delectatione reficiūt:ſꝫ fortis agit opa v̄tutis.ergo hꝫ delectationeꝫ in ſuo actu.¶ P̄.Debilius vincit̄ a fortiori:ſed fortis plus amat bonū v̄tutis q̄ ꝓpriū corpus qḋ piculis mortis exponit.ergo delectatio de bono v̄tutis euacuat dolorem corporaleꝫ. ⁊ ita delectabilr̄ oīno opat̄. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qḋ phs dicit in.3.ethi.ꝙ fortis in ſuo actu nihil delectabile videt̄ hr̄e.¶ Rn̄o. dōꝫ ꝙ ſicut ſupra dictū ē cū de paſſiōibꝰ agebat̄:duplex eſt delectatio. Una qdē corpalis q̄ conſequit̄ tactū corporalē. Alia aūt aīalis q̄ ꝯſequit̄ apphenſionem aīe:⁊ hec ꝓprie ꝯſeqt̄ opa v̄tutū: qꝛ in eis ꝯſiderat̄ bonū rōnis.ṗncipalis v̄o actꝰ fortitudinis ē ſuſtinere aliqua triſtia ſc̄m apphēſionē aīe:puta ꝙ hō amittat corporalē vitaꝫ quā v̄tuoſus amat:nō ſolū inq̄ntū eſt qḋdā bonū nāle ſꝫ ēt inq̄ntū neceſſaria eſt ad opa v̄tutū ⁊ q̄ ad eā ꝑtinēt. ⁊ iterū ſuſtinere aliq̄ doloroſa ſc̄m tactū corpis:puta vulnera vel flagella.⁊ ideo fortis ex vna parte hꝫ vn̄ delectet̄.ſ. ſꝫ delectationē aīalē.ſ.de ipſo actu v̄tutis:⁊ de fine eius.ex alia v̄o parte hꝫ vn̄ doleat etiā aīaliter dū ꝯſiderat amiſſioneꝫ ꝓprie vite ⁊ corpalr̄. Un̄ legit̄.2.Machab.6. Eleazarus dixit:Diros corporis ſuſtineo dolores. ſꝫ aīaꝫ vero ꝓpter timorē tuū libēter hec patior.ſenſibilis aūt dolor corporis facit nō ſentiri aīalē delectationeꝫ v̄tutis:niſi forte ꝓpter abūdantē dei grām q̄ fortius eleuat aīam ad diuina in quibus delectat̄ q̄ a corpalibus penis afficiat̄:ſicut btūs Tiburtiꝰ cū ſup carbones incēſos nudis plātis incederet dixit ꝙ videbat̄ ſibi ſup roſeos flores ambulare.facit tn̄ virtus fortitudinis: vt rō nō abſorbeat̄ a corpalibus doloribus.triſtitiā aūt aīalē ſupat delectatio v̄tutis inq̄ntū hō p̄fert bonū v̄tutis corporali vite ⁊ quibuſcūq; ad eā ꝑtinentibus.⁊ iō phs dicit in.3.ethi.ꝙ a forti nō req̄rit̄ vt delectetur q̄ſi delectationē ſentiēs: ſꝫ ſufficit ꝙ nō triſtet̄. ¶ Ad p̄ꝰ ergo dōm ꝙ vehemētia actꝰ vel paſſionis vnius potētie īpedit aliā potētiā in ſuo actu.⁊ iō ꝑ dolorē ſenſus īpeditur mēs fortis ne in ꝓpria opatione delectationē ſentiat. ¶ Ad 2m dōꝫ ꝙ opa v̄tutū ſūt delectabilia ṗcipue ꝑꝑ finē. poſſunt aūt ex ſui nā eē triſtia:⁊ ṗcipue hoc ꝯtingit in fortitudine.Un̄ phs dicit in.3.ethi.ꝙ nō in oībꝰ v̄tutibꝰ opari delectabilr̄ exiſtit p̄ter inq̄ntū finē attingit.¶ Ad 3m dicendū:ꝙ triſtitia aīalis vincit̄ ī forti a delectatiōe v̄tutis. ſꝫ qꝛ dolor corpal' ē ſenſibilior:⁊ apphēſio ſenſitia magis ē hoī ī manifeſto:ide ē ꝙ a magnitudine corpalis doloris q̄ſi euaneſcit delectatio ſpūalis que ē de fine virtutis.

Ad nonum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ fortitudo non maxime ꝯſiſtat in repentinis. Illḋ enī videt̄ eē in repētinis qḋ ex iopinato ꝑuenit. ſꝫ Tulliꝰ dic̄ ī ſua rhetorica ꝙ fortitudo ē cōſiderata piculoꝝ ſuſceptio:⁊ laboꝝ ꝑpeſſio. ergo fortitudo nō ꝯſiſtit maxime in repētinis.¶ P̄.Ambro.dicit in p̄ de officijs: Fortis viri ē nō diſſimulare cū aliqd īmineat.ſꝫ p̄tēdere ⁊ tanq̄ de ſpecula q̄dā mētis obuiare cognitione ꝓuida rebꝰ futuris ne forte dicat poſtea iō iſta īcidi:qꝛ nō arbitrabar poſſe euenire.ſꝫ vbi eſt aliqḋ repētinū ibi nō pōt ꝓuideri in futuro. ḡ opatio fortitudinis nō ē circa repētina. ¶ P̄. Phs dicit ī.3.ethi.ꝙ fortis eſt bone ſpei:ſed ſpes expectat aliqd in futurū qḋ repugnat repētino.ergo opatio fortitudinis nō cōſiſtit circa repētina.¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qḋ phs dicit in.3.ethi.ꝙ fortitudo maxīe ē circa q̄cūq; mortē īferūt repētina exiſtia.

¶ Rn̄o.dōꝫ ꝙ in opatiōe fortitudinis duo ſūt ꝯſiderāda. Unū qdē q̄ntū ad electionē ipſiꝰ.⁊ ſic fortitudo nō ē circa repētina. eligit.n.fortis p̄meditari picula q̄ p̄nt īminere vt eis reſiſtere poſſit aut faciliꝰ ea ferre:qꝛ vt Greg. dic̄ in q̄dā homel'. Jacula q̄ p̄uident̄ minꝰ feriūt.⁊ nos mala mūdi faciliꝰ ferimꝰ ſi ꝯ̄ ea clipeo p̄ſcie p̄munimur. Aliud vero ꝯſiderādū ē ī opatiōe fortitudīs q̄ntū ad manifeſtationeꝫ v̄tuoſi hitꝰ.⁊ ſic fortitudo maxime ē circa repētina: qꝛ ſc̄m phm in.3.ethi.in repētinis piculis maxīe manifeſtat̄ fortitudinis hitꝰ.hitꝰ enī agit in modū nāe.vn̄ ꝙ aliqs abſq; p̄meditatiōe faciat ea q̄ ſunt v̄tutis cū neceſſitas īminet ꝑꝑ repētina picula.hoc maxīe manifeſtat ꝙ ſit fortitudo habitualiter in aīa cōfirmata.pōt aūt aliqs etiā qui hitu fortitudinis caret ex diuturna p̄meditatione animū ſuū contra picula p̄eparare.q̄ etiā p̄paratione fortis vtit̄ cū tempus adeſt.Et per hoc pꝫ reſponſio ad obiecta.

Ad decimum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ fortis non vtat̄ ira in ſuo actu. Nullus.n.dꝫ aſſumere q̄ſi inſtr̄m ſue actiōis illud quo nō pōt vti ꝓ ſuo arbitrio.ſꝫ hō nō pōt vti ira ꝓ ſuo arbitrio:vt.ſ.poſſit eam aſſumere cū velit:⁊ deponere cū velit. Ut eniꝫ phs dic̄ in li.de memoria qn̄ paſſio corporalis mota ē nō ſtatī qeſcit: vt hō vult.ḡ fortis nō dꝫ aſſumere irā ad ſuā opationem. ¶ P̄. Ille q ꝑ ſeipm ſufficit ad aliqd ꝑagēdū nō dꝫ in auxiliū ſui aſſumere id qḋ ē īfirmiꝰ ⁊ īꝑfectiꝰ.ſed rō ꝑ ſeipaꝫ ſufficit ad opus fortitudinis exequēdū in quo iracūdia deficit. Un̄ Seneca dic̄ ī li.de ira. Nō ad ꝓuidēduꝫ tm̄ ſꝫ ad res gerēdas ſatis ē ꝑ ſeipaꝫ rō.⁊ qd ſtultius ē q̄ hāc ab iracundia petere p̄ſidiū:rē ſtabilē ab incerta: fidelē ab īfida: ſanā ab egra.ḡ fortitudo nō dꝫ irā aſſumere. ¶ P̄.Sicut aliq ꝑꝑ irā opa fortitudinis vehementiꝰ exequunt̄: ita ēt ꝑꝑ triſtitiā vl' ꝯcupiſcētiā. vn̄ phs dic̄ in.3.ethi.ꝙ ferre ſinguli ꝑꝑ triſtitiā ſiue dolorē īcitant̄ ad picula:⁊ adulteri ꝓpter ꝯcupiſcētiā multa audacia opant̄: ſꝫ fortitudo nō aſſumit ad actū ſuū neq; triſtitiā neq; ꝯcupiſcētiā. ḡ pari rōne nō dꝫ aſſumere irā ¶ Sꝫ ꝯ̄ eſt quod phs dic̄ in.3.ethi. ꝙ furor cooperat̄ fortibꝰ ¶ Rn̄o.dōꝫ: ꝙ de ira ⁊ de ceteris aīe paſſionibꝰ ſic̄ ſupra dcm̄ eſt.alr̄ ſunt locuti ꝑipatetici:alr̄ ſtoici.ſtoici.n.irā ⁊ oēs alias paſſiōes aīe ab aīo ſapiētis ſiue v̄tuoſi excludebant.ꝑipatetici vero quoꝝ p̄nceps fuit Ariſtoteles:irā ⁊ alias aīe paſſiones attribuebant virtuoſis:ſꝫ moderatas rōne.⁊ forte q̄ntū ad rē n̄ differrebāt ſꝫ ſolū q̄ntū ad modū loq̄ndi. nā ꝑipatetici oēs motꝰ appetitus ſenſitiui q̄litercūq; ſe hn̄tes paſſiones aīe noīabant: vt ſupra dcm̄ ē.⁊ qꝛ appetitꝰ ſenſitiuꝰ mouet̄ ꝑ īpiū rōnis ad hoc ꝙ coopet̄ ad ꝓmptius agendū.icc irco ponebant ⁊ irā ⁊ alias paſſiones aīe aſſumēdas eē a virtuoſis moderatas ſc̄m impium rōnis.ſtoici vero vocabant aīe paſſiones īmoderatas quoſdā affectꝰ appetitꝰ ſenſitiui. vn̄ noīabant eas egritudines vel morbos.⁊ iō penitꝰ eas a virtute ſepabāt:ſic ḡ irā moderatā aſſumit fortis ad ſuū actū:non aūt irā īmoderatā.¶ Ad p̄muꝫ ḡ dōm:ꝙ ira moderata ſꝫ rōnem ſubycit̄ impio rōnis. vn̄ ꝯn̄s ē vt hō ea vtat̄ ꝓ ſuo arbitrio:nō aūt ſi eēt īmoderata.¶ Ad 2m dōꝫ:ꝙ rō nō aſſumit irā ad ſuū actū q̄ſi auxiliū ab eo accipiēs:ſꝫ qꝛ vtit̄ appetitu ſenſitiuo vt īſtr̄o ſic̄ ⁊ mēbris corporis.nec ē īconueniēs ſi inſtr̄m ſit īꝑfectius p̄ncipali agēte: vt martellus fabro.Seneca āt ſectator fuit ſtoicoꝝ.⁊ directe ꝯ̄ Ariſtotilē v̄ba p̄miſſa ꝓponit.¶ Ad 3m dōm:ꝙ qꝛ fortitudo ſic̄ dcm̄ eſt hꝫ duos actꝰ.ſ. ſuſtinere ⁊ aggredi. nō aſſumit iram ad actū ſuſtinēdi:qꝛ hūc actū ſola rō ꝑ ſe facit.ſed ad actū aggrediendi ad queꝫ magis aſſumit irā q̄ alias paſſiones:qꝛ ad irā ꝑtinet inſilire in rē ꝯtriſtantē: ⁊ ſic directe coopat̄ fortitudini in aggrediēdo.triſtitia aūt ſc̄m ꝓpriā rōnē ſuccūbit nociuo:ſꝫ ꝑ accidens coadiuuat ad aggrediēduꝫ vel inq̄ntū triſtitia eſt cauſa ire: vt ſupra dictum eſt.vel inq̄ntū

aliquis exponi ſe periculo vt triſtitiã perfugiat. ſimiliter
etiã cõcupiſcẽtia ſm ꝓpriã rõnẽ tendit in bonũ delectabi
le cui per ſe regnat aggreſſio piculoꝝ. ſed p acciñs q̃nq; co
adiuuat ad aggrediẽdũ: inq̃tũ. ſ. aliqs vult poti⁹ picula in
cidere q̃ꝫ delectabili carere. ⁊ iõ phs dicit in. 3. ethi. q̃ iter
fortitudines que ſũt ex paſſione: naturaliſſima eſſe videt̃
q̃ ẽ per iram ⁊ accipiens electionẽ: ⁊ cuius gratia. ſ. debitũ
finem fortitudo ſi fuit vera.

Ad vndecimum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ q̃ fortitudo nõ ſit virtus cardinalis.
Ira enĩ: vt dictũ eſt maximã affinitatẽ hꝫ ad fortitudinẽ.
ſꝫ ira nõ ponit̃ paſſio ꝑncipalis: nec ẽt audacia q̃ ad fortitu
dinẽ pertinet. ergo nec fortitudo dꝫ poni v̓tus cardinalis.
¶ P̄. Virt⁹ ordinat̃ ad bonũ. ſed fortitudo nõ directe or
dinat̃ ad bonũ ſꝫ magis ad malũ. ſ. ad ſuſtinendũ picula ⁊
labores: vt Tulli⁹ dicit. ergo fortitudo nõ ẽ v̓t⁹ cardinalis.
¶ P̄. Virt⁹ cardinalis eſt circa ea in q̃bus ꝑcipue v̓ſat̃ vi
ta humana: ſicut hoſtiũ in cardine v̓tit̃. ſꝫ fortitudo ẽ circa
picula mortis q̃ raro occurrũt in vita humana. ergo forti
tudo nõ dꝫ poni v̓tus cardinalis ſiue ꝑncipalis. ¶ Sꝫ ꝯ ẽ
q̃ Greg. 22. moral. ⁊ Amb. ſup lucã. ⁊ Aug. in lib. de mori
bus eccle: numerãt fortitudinẽ iter q̃ttuor v̓tutes cardia
les ſiue ꝑncipales. ¶ Rñ°. dõꝫ q̃ ſicut ſupra dictũ eſt: vir
tutes cardinales ſiue ꝑncipales dicunt̃ q̃ ꝑciſe ſibi vendi
cant id qõ ptinet cõiter ad v̓tutes. inter alias aũt cões vir
tutis conditiões vna ponit̃ firmiter opari: vt pꝫ in. 2. ethi.
laudẽ aũt firmitatis potiſſime ſibi vẽdicat fortitudo. tan
to enĩ magis laudat̃ qui firmiter ſtat: quãto hꝫ graui⁹ ipel
lens ad cadẽdũ vel ad retrocedẽdũ. ipellit autẽ hoiẽ ad
diſcedẽdũ ab eo qõ eſt ſm rõnẽ ⁊ bonũ delectãs ⁊ maluꝫ
affligẽs. ſed graui⁹ ipellit dolor corporis q̃ꝫ voluptas. dicit
enĩ Aug. in lib. 83. q. Nemo ẽ qui nõ magis fugiat dolorẽ
q̃ꝫ affectet voluptatẽ. nãq; videm⁹ ⁊ imaniſſimas beſtias
a maximis voluptatib⁹ exterreri dolorũ metu: ⁊ inter do
lores animi ⁊ picula maxime timent̃ ea q̃ ducũt ad mortẽ
ꝯ que firmiter ſtat fortis. vnde fortitudo eſt v̓tus cardina
lis. ¶ Ad p̄ᵐ ergo dõꝫ: q̃ audacia ⁊ ira nõ cooperant̃ forti
tudini ad actũ eius qui eſt ſuſtinere in quo ꝑcipue cõmen
dat̃ firmitas eius. p hũc enĩ actũ fortis cohibet timorẽ q̃
eſt paſſio ꝑncipalis: vt ſupra dictũ eſt. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: q̃ vir
tus ordinat̃ ad bonũ rõnis qõ cõſeruari oꝫ ꝯ ipulſus malo
ruꝫ. fortitudo aũt ordinat̃ ad mala corporalia: ſicut ad cõ
traria q̃b⁹ reſiſtit. ad bonũ aũt rõnis ſicut ad finẽ quẽ intẽ
dit ꝯſeruare. ¶ Ad 3ᵐ dõm: q̃ q̃uis picula mortis raro i
mineãt: tñ occaſiones illoꝝ piculoꝝ frequenter occurrũt:
dũ. ſ. hoi aduerſarij mortales ſuſcitant̃ ꝓpter iuſtitiã quã
ſequit̃: ⁊ etiã ꝓpter alia bona que facit.

Ad duodecimum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ q̃ fortitudo precellat inter oẽs
alias virtutes. Dicit. n. Amb. in p̄ de officijs. Eſt fortitudo
velut ceteris excelſior. ¶ P̄. Virt⁹ eſt circa difficile ⁊ bo
nũ: ſed fortitudo eſt circa difficilima. ergo eſt maxima vir
tutũ. ¶ P̄. Dignior eſt pſona hoĩs q̃ꝫ res ei⁹. ſꝫ fortitudo ẽ
circa pſonã hoĩs quã aliqs piculo mortis exponit ꝓpter
bonũ v̓tutis. iuſtitia autẽ ⁊ alie v̓tutes morales ſunt circa
alias res exteriores. ergo fortitudo eſt ꝑcipua iter v̓tutes
morales. ¶ Sed ꝯ ẽ qõ Tulli⁹ dicit in p̄ de officijs. In iu
ſtitia v̓tutis ſplẽdor eſt maximus ex qua viri boni nomi
nant̃. ¶ P̄. Phs diċ in p̄ rheto. Neceſſe ẽ maxias eẽ v̓tu
tes que maxime alijs vtiles ſunt. ſꝫ liberalitas videt̃ ma
gis vtilis q̃ꝫ fortitudo. ergo eſt maior v̓tus. ¶ Rñ°. dõꝫ: q̃
ſicut Aug. dicit in. 6. de trini. in his q̃ nõ mole magna ſunt
idẽ eſt eẽ maius qõ melius: vñ tãto aliqua v̓t⁹ maior ẽ quã
to melior eſt. bonũ aũt rõnis ẽ hoĩs bonũ ſꝫ Dio. 4. ca. de
diui. no. hoc aũt bonũ eſſentialr̃ q̃dẽ hꝫ prudẽtia q̃ eſt pfe
ctio rõnis. iuſtitia aũt eſt huius boni factiua inq̃tuꝫ. ſ. ad
ipſaꝫ ptinet ordinẽ rõnis ponere in oĩbus reb⁹ humanis.
alie aũt v̓tutes ſũt ꝯſeruatiue hui⁹ boni: inq̃tũ. ſ. moderã
tur paſſiões ne abducãt hoiẽ a bono rõnis: ⁊ in ordine ha
rũ fortitudo tꝫ locũ ꝑcipuũ: q̃r timor piculoꝝ mortis ma
xime eſt efficax ad hoc q̃ hoiẽ faciat recedere a bono rõ
nis: poſtq̃ꝫ ordinat̃ tẽperãtia: q̃r etiã delectatiões tact⁹ ma
xime iter cetera ipediũt bonũ rõnis. id ãt qõ ẽẽntialr̃ dici
tur poti⁹ eſt eo qõ dicit̃ effectiue. ⁊ hoc etiã poti⁹ eſt eo qõ
dicit̃ cõſeruatiue ſm remotionẽ ipedimẽti. vñ inter virtu
tes cardinales eſt potior prudẽtia: ſcda iuſtitia: tertia forti
tudo: q̃rta tẽperãtia. ⁊ poſt has cetere v̓tutes. ¶ Ad p̄ᵐ g̊
dõꝫ: q̃ Amb. fortitudinẽ alijs v̓tutib⁹ ꝑfert ſm quãdã ge
neralẽ vtilitatẽ: put. ſ. ⁊ in reb⁹ bellicis ⁊ in reb⁹ ciuilibus
ſiue domeſticis vtilis ẽ. vñ ipſe ibidẽ p̄mittit: Nũc de for
titudine tractem⁹ q̃ velut excelſior ceteris diuidit̃ in res
bellicas ⁊ domeſticas. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: q̃ rõ virtutis magis
cõſiſtit in bono q̃ꝫ in difficili. vñ magis eſt mẽſurãda ma
gnitudo virtutis ſm rõnẽ boni q̃ꝫ ſm rationẽ difficilis.
¶ Ad 3ᵐ dõm q̃ hõ nõ exponit pſonã ſuã mortis piculis
niſi ꝓpter iuſtitiã cõſeruãdã. ⁊ ideo laus fortitudinis de
pendet quodãmõ ex iuſtitia. Vñ Amb. dicit in p̄ de offi
cijs q̃ fortitudo ſine iuſtitia iniq̃tatis eſt mã. quo eniꝫ va
lidior ẽ eo ꝓ̃ptior vt inferiorẽ opprimat. ¶ Quartũ con
cedimus. ¶ Ad 5ᵐ dõꝫ: q̃ liberalitas vtilis eſt in quibuſ
dam particularibus bñficijs. ſed fortitudo habꝫ vtilitatẽ
generalem ad conſeruandũ totũ iuſtitie ordinẽ. ⁊ iõ phs
dicit in p̄ rhetoricoꝝ q̃ iuſti ⁊ fortes maxime amantur: q̃r
vtiles ſunt in bello ⁊ in pace.

¶ De martyrio. Qõ CXXIIII.

DEinde ꝯſiderãdũ eſt de martyrio ¶ Et circa hoc q̃rũt̃ q̃nq;
p̄ vtꝝ martiriũ ſit act⁹ v̓tutis. 2° cui⁹
v̓tutis ſit act⁹. 3° de pfectõe hui⁹ actus
4° de pena martyrij. 5° de cauſa.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ q̃ martyriũ
nõ ſit actus virtutis. Oĩs. n. act⁹ virtutis ẽ volũtarius. ſed
martyriũ q̃nq; nõ eſt volũtariũ: vt pꝫ de inocẽtib⁹ p xp̄o
occiſis de q̃bus diċ Hilarius ſup Matth. q̃ in eternitatis
ꝑfectũ p martyrij gl̃iam efferebant̃. g̊ martyriũ nõ ẽ act⁹
virtutis. ¶ P̄. Nullũ illicitũ ẽ actus virtutis. ſꝫ occidere
ſeipm ẽ illicitũ: vt ſupra habitũ ẽ: p qõ tñ martyriũ ꝯſuma
tur. diċ. n. Aug. in p̄ de ciui. dei: q̃ q̃dã ſcẽ femine tpe pſecu
tionis: vt inſectatores ſue pudicitie deuitarẽt ſe in fluuiuꝫ
deiecerũt: eoq; mõ defuncte ſũt: earũq; martyria i catho
lica eccl̃ia veneratiõe celeberrima frequẽtant̃. nõ g̊ mar
tyriũ ẽ actus virtutis. ¶ P̄. Laudabile ẽ q̃ aliqs ſpõte ſe
offerat ad exequẽdũ actũ v̓tutis. ſed nõ ẽ laudabile q̃ ali
quis martyrio ſe ingerat. ſꝫ magis videt̃ eẽ ꝑſumptuoſuꝫ
⁊ piculoſum. nõ g̊ martyriũ eſt act⁹ virtutis. ¶ Sꝫ ꝯ ẽ q̃
p̄miũ btitudinis nõ debet̃ niſi actui virtutis. debetur aũt
martyrio. ſꝫ illud Matth. 5. Bti q̃ pſecutionẽ patiunt̃ pp
iuſtitiã q̃m ipſoꝝ ẽ regnũ celoꝝ. g̊ martyriũ ẽ actus virtu
tis. ¶ Rñ°. dõm: q̃ ſicut dcm̃ ẽ: ad virtutẽ ptinet q̃ aliqs i
bono rõnis ꝯſeruet̃. ꝯſiſtit. n. bonũ rõnis in veritate ſicut in
ꝓprio obo. ⁊ in iuſtitia ſicut in ꝓprio effectu: ſicut ex ſupra dcis
pꝫ. ptinet aũt ad rõnẽ martyrij vt aliqs firmiter ſtet i ve
ritate ⁊ iuſtitia ꝯ pſequẽtiũ ipetus. vñ manifeſtũ ẽ q̃ mar
tyriũ ẽ actus virtutis. ¶ Ad p̄ᵐ g̊ dõm: q̃ q̃dã dixerũt q̃
inocẽtibus acceleratus ẽ miraculoſe liberi arbitrij vſus:
ita ẽt q̃ volũtarie martyriũ paſſi ſunt. ſꝫ q̃r hoc p auctori
tatẽ ſcripture nõ approbat̃. iõ melius dõm eſt q̃ martyrij
gl̃iam quã in alijs ꝓpria voluntas meret̃: illi paruuli occi
ſi p dei gr̃am ſunt aſſecuti. nã effuſio ſanguinis ꝓpter xp̄ꝫ
vicẽ gerit baptiſmatis. vñ ſicut in pueris baptizatis p gr̃am
baptiſmalẽ meritum xp̄i opat̃ ad gl̃iam obtinẽdam: ita ⁊

in̄ occiſis ꝓpter chriſtū meritū martyrij chriſti operatur
ad palmā martirij ↄſequendā. Unde Aug. dicit in quodā
ſermone de epiphania quaſi eos alloquens. Jlle de veſtra
corona dubitabit in paſſione ꝓ xp̄o qui etiā paruulis ba-
ptiſmū ꝓdeſſe nō eſtimat xp̄i. nō hēbatis etatē qua in paſ
ſurū xp̄ꝫ crederetis. ſed habebatis carnē in qua pro chri-
ſto paſſuro paſſionē ſuſtineretis. ❡ Ad 2m dōꝫ: ꝙ Aug. ibi-
dem dicit eſſe poſſibile ꝙ aliq̄bus fidedignis teſtificatio-
nibꝰ diuina ꝑſuaſit auctoritas eccl'ie vt dictarū ſcā͞rū me-
moriā honoraret. ❡ Ad 3m dōm: ꝙ p̄cepta legis danẗ de
actibus v̄tutū. dictū aūt eſt ſupra q̄dā p̄cepta legis diuine
tradita eſſe ſm̄ p̄parationē animi: vt. ſ. hō ſit paratꝰ hoc vl'
illud faciēdi cū fuerit opportunū: ita ēt ꝛ aliqua ꝑtinēt ad
actū v̄tutis ſm̄ p̄parationē animi: vt. ſ. ſupueniēte tali ca-
ſu hō ſm̄ rōnē agat. ꝛ hoc p̄cipue videẗ obſeruādū in mar-
tyrio qđ cōſiſtit in debita ſuſtinētia paſſionū iniuſte infli-
ctarū. nō aūt dꝫ hō occaſionē dare alteri iniuſte agēdi. ſꝫ ſi
alius iniuſte egerit ipſe moderate tolerare debet.

Ad ſecundum ſic ꝓcediẗ. Videẗ ꝙ martyriū
nō ſit actus fortitudinis. Dr̄. n.
martyr in greco q̄ſi teſtis. teſtimoniū aūt reddiẗ fidei xp̄i
ſꝫ illud Act. p̄: Eritis mihi teſtes in hyeruſalē ꝛc̄. ꝛ Maxi-
mus dicit in quodā ſmone. Mater martyrij eſt fides ca-
tholica in qua illuſtres athlete ſuo ſanguie ſubſcripſerūt.
ergo martyriū eſt potiꝰ actus fidei q̄ꝫ fortitudinis. ❡ P̄.
Actꝰ laudabilis ad illā v̄tutē p̄cipue ꝑtinet que ad ipſiū in-
clinat: ꝛ que ab ipſo manifeſtaẗ ꝛ ſine qua ipſe nō valet. ſꝫ
ad martyriū precipue inclinat charitas. vnde in quodā
ſermōe Maximi diciẗ: Charitas xp̄i in ſuis martyribꝰ vi-
cit. maxima etiā charitas ꝑ actū martyrij manifeſtaẗ: ſm̄
illud Joā. 15. Maiorē dilectionē nemo hꝫ q̄ꝫ vt aīaꝫ ſuā po-
nat qs ꝓ amicis ſuis: ſine charitate ēt martyriū nihil valꝫ
ſm̄ illud. 1. ad Cori. 13. Si tradidero corpus meū ita vt ar-
deam. charitatē aūt nō habuero nihil mihi ꝓdeſt. ḡ mar-
tyriū magis ē actus charitatis q̄ꝫ fortitudinis. ❡ P̄. Aug.
dicit in quodā ſermone de ſcō Cypriano: Facile eſt marty-
reꝫ celebrādo venerari: magnū v̄o fidē eius ꝛ paciētiā imi-
tari. ſꝫ in vnoquoq; actu v̄tutis p̄cipue laudaẗ v̄tus cuiꝰ ē
actus. ergo martyriū magis ē actus patientie q̄ꝫ fortitudi-
nis. ❡ Sed ↄ̄ ē qđ Cyprianus dicit in ep̄la ad martyres ꝛ
cōfeſſores. O bt̄i martyres q̄bus vos laudibꝰ p̄dicē: o mi-
lites fortiſſimi robur corꝑis veſtri quo p̄conio vocis expli-
cem: quilibet aūt laudaẗ ex v̄tute cuiꝰ actū exercet. ergo
martyriū eſt actus fortitudinis. ❡ Rn̄º. dōm: ꝙ ſicut ex
ſupra dictis pꝫ: ad fortitudinē ꝑtinet vt ↄfirmet hoīem in
bono v̄tutis ꝛ maxime cōtra ꝑicula: ꝛ p̄cipue ↄ̄ ꝑicula mor-
tis: ꝛ maxime eius q̄ ē in bello. manifeſtū eſt aūt ꝙ in mar-
tyrio hō firmiter cōfirmaẗ in bono v̄tutis dū fidē ꝛ iuſti-
tiam nō deſerit ꝓpter iminētia ꝑicula mortis que etiā in
quodā certamine particulari a ꝑſecutoribꝰ iminēt. Unde
Cyprianꝰ dicit in quodā ſmone: Uidit admirās p̄ſentiū
multitudo celeſte certamē: ꝛ in p̄lio ſteti ſſe ſeruos chriſti
voce libera: mēte icorrupta: v̄tute diuina. vn̄ manifeſtū ē
ꝙ martyriū eſt fortitudinis actꝰ. ꝛ ꝓpter hoc de martyri-
bus legit eccl'ia: Fortes facti ſūt in bello. ❡ Ad p̄m ḡ dōm:
ꝙ in actu fortitudinis duo ſūt cōſiderāda. quoꝝ vnū ē bo-
nū in quo fortis firmaẗ: ꝛ hoc eſt fortitudinis finis. aliud
eſt ipſa firmitas qua qs nō cedit ↄ̄rijs ꝓhibētibus ab illo
bono: ꝛ i hoc cōſiſtit eſſentia fortitudinis. ſic aūt fortitudo
ciuilis firmat aīuꝫ hoīuꝫ in iuſtitia humana ꝓpter cuiꝰ cō-
ſeruationē mortis ꝑicula ſuſtinet: ita etiā fortitudo gratui-
ta firmat aīum hoīum in bono iuſtitie dei que eſt per fidē
xp̄i ieſu: vt dr̄ ad Ro. 3. ꝛ ſic martyriū cōparaẗ ad fidē: ſicͭ
ad finē in quo qs ↄfirmaẗ ad fortitudinē ſicut ad habitū
elicientē. ❡ Ad 2m dōꝫ: ꝙ ad actū martyrij iclinat quidē
charitas: ſicut p̄mū ꝛ p̄ncipale motiuū ꝑ modū v̄tutis ipe-
rantis. fortitudo autē ſicut motiuū propriū per modū vir-
tutis. ꝛ inde eſt ꝙ martyriū eſt actus charitatis vt impe-
rantis: fortitudinis autē vt eliciētis. inde etiā eſt ꝙ vtraq;
virtutē manifeſtat. ꝙ autē ſit meritoriū hoc habet ex cha-
ritate ſicut ꝛ quilibet virtutis actus. ꝛ ideo ſine charitate
non valet. ❡ Ad 3m dōꝫ: ꝙ ſicut dictū eſt: p̄ncipalior actꝰ
fortitudinis eſt ſuſtinere ad quē pertinet martyriū: nō au-
teꝫ ad ſecundariū actum eius qui eſt aggredi: ꝛ quia paci-
entia deſeruit fortitudini ex parte actꝰ principalis qui eſt
ſuſtinere: inde eſt ꝙ concomitanter in martyribus patiē-
tia cōmendatur.

Ad tertium ſic ꝓcediẗ. Videẗ ꝙ martyriū non
ſit actus maxime ꝑfectionis. Jllud
enī ad perfectionē videtur pertinere qđ cadit ſub conſilio
nō ſub precepto: quaſi. ſ. non eſt de neceſſitate ſalutis. ſed
martyriū videtur eſſe de neceſſitate ſalutis. dicit. n. ap̄lus
ad Ro. 10. Corde creditur ad iuſtitiaꝫ. ore autē fit cōfeſſio
ad ſaluteꝫ. ꝛ. 1. Joā. 3. dicitur ꝙ nos debemus pro fratribꝰ
animas noſtras ponere. ergo martyriū non pertinet ad ꝑ-
fectioneꝫ. ❡ P̄. Ad maioreꝫ ꝑfectioneꝫ videtur ꝑtinere
ꝙ aliquis det deo animā quod fit per obedientiam q̄ꝫ ꝙ
deo det proprium corpus quod fit per martyrium. vnde
Greg. dic̄ vlti. moral'. ꝙ obia cūctis victimis p̄ferẗ. ḡ mar-
tyriū nō eſt actus maxīe ꝑfectiōis. ❡ P̄. Melius eē vide-
tur alijs ꝓdeſſe q̄ꝫ ſeipm̄ in bono ↄſeruare: qꝛ bonū gentis
meliꝰ eſt q̄ꝫ bonū vniꝰ hoīs ſm̄ ph̄m in p̄ ethi. ſꝫ ille q̄ mar-
tyriū ſuſtinet ſibi ſoli ꝓdeſt. ille aūt q̄ docet ꝓficit multis.
ḡ actus docēdi ꝛ gubernādi ſubditos eſt ꝑfectior q̄ꝫ actus
martyrij. ❡ Sꝫ ↄ̄ ē ꝙ Aug. in lib. de ſcā virginitate p̄fert
martyriū virginitati q̄ ad ꝑfectōeꝫ ꝑtinet. ḡ martyriū ma-
xime ad ꝑfectionē ꝑtinere videẗ. ❡ Rn̄º. dōm: ꝙ de ali-
quo actu virtutis loq̄ poſſumꝰ dupl'r. Uno mō ſm̄ ſpēm
actus ipſius ꝓut ↄparaẗ ad virtutē ꝓxime elicientē ipm̄.
ꝛ ſic nō pōt eſſe ꝙ martyriū qđ ↄſiſtit in debita tolerātia
mortis ſit ꝑfectiꝰ īter virtutes actꝰ. qꝛ tolerare mortē nō
ē laudabile ſm̄ ſe: ſꝫ ſolū ſm̄ ꝙ ordinaẗ ad aliqđ bonū qđ
ↄſiſtit ī actu virtutis: puta ad fidē ꝛ ad dilectionē dei. vn̄
ille actus virtutis cū ſit finis melior ē. Alioꝰ pōt ↄſidera-
ri actus virtutis ſm̄ ꝙ ↄparaẗ ad p̄mū motiuū qđ ē amor
charitatis. ꝛ ex hac ꝑte p̄cipue aliq̄s actꝰ hꝫ ꝙ ad ꝑfectio-
nē vite ꝑtineat: qꝛ vt ap̄ls dic̄ ad Col. 3. Charitas ē viculū
ꝑfectionis. martyriū aūt inter oēs actus virtuoſos maxīe
demonſtrat ꝑfectionē charitatis: qꝛ tanto magis oſtendi-
tur aliq̄s aliquā rē amare q̄ꝫto ꝓ ea reꝫ magis amatā con-
tēnit: ꝛ rē magis odioſam eligit. manifeſtū eſt aūt ꝙ inter
oīa alia bona p̄ſētis vite maxīe amat hō ipſam vitā: ꝛ cō-
trario maxime odit ipſam mortē: ꝛ p̄cipue cū doloribꝰ cor-
poraliū tormētorū. quoꝝ motu etiam bruta aīalia a maxi-
mis voluptatibus abſtrahunẗ: vt Aug. dic̄ in lib. 83. q. ꝛ ſꝫ
hoc pꝫ ꝙ martyriū īter ceteros actꝰ humanos ē ꝑfectior
ſm̄ ſuū genus q̄ſi maxime charitatis ſignū: ſꝫ illud Joā.
15. Maiorē charitatē nemo hꝫ q̄ꝫ vt aīam ſuā ponat qs ꝓ
amicis ſuis. ❡ Ad p̄m ḡ dōꝫ: ꝙ nullus eſt actus ꝑfectionis
ſub conſilio cadens q̄ in aliquo euentu nō cadat ſub prece-
pto quaſi de neceſſitate ſalutis exn̄s: ſic̄ Aug. dic̄ in lib. de
adulterinis ↄiugijs ꝙ aliq̄s ī idit in neceſſitatē ↄtinentie
ſeruāde ꝓpter abſentiā vel īfirmitatē vxoris. ꝛ iō non eſt
ↄtra ꝑfectionē martyrij ſi in aliquo caſu ſit de neceſſitate
ſalutis. eſt. n. aliq̄s caſus in quo martyriū ꝑferre non ē de
neceſſitate ſalutis: puta cū ex zelo fidei ꝛ charitate frater-
na multotiens leguntẗ ſcī martyres ſpōte ſe obtuliſſe mar-
tyrio. illa aūt p̄cepta ſunt itelligenda ſm̄ p̄parationē ani-
mi. ❡ Ad 2m dōm: ꝙ martyriū ↄplectiẗ id qđ ſummū in
obia pōt eſſe: vt. ſ. aliq̄s ſit obediens vſq; ad mortē: ſicut le-
giẗ de xp̄o ad Phil. 2. ꝙ factus ē obediens vſq; ad mortē.
vn̄ pꝫ ꝙ martyriū ſm̄ ſe ē ꝑfectiꝰ q̄ꝫ obia abſolute dicta.

¶ Ad 3m dõz: ꝙ rõ illa ꝓcedit de martyrio ſm ꝓpriã ſpẽz actus ex ꝗ non hꝫ excellẽtiã inter oẽs actus virtutũ: ſicut nec fortitudo eſt excellentioꝛ inter oẽs virtutes.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ mors non ſit de rõne martyrij. Dic̃. n. Hieronẏ. in ſermone de aſſumptione virginis. Recte dixeris ꝙ dei genitrix virgo ⁊ martyr fuit ꝗuis ĩ pace vitã finiuerit. ⁊ Greg. dic̃: ꝗuis occaſio ꝑſecutõis deſit: hꝫ tñ pax ſuũ martyriũ: qꝛ ⁊ſi carnis colla ferro nõ ſubijcimus: ſpũali tñ gladio carnalia deſideria mẽte trucidamꝰ. ꝗ abſqꝫ paſſione mortis põt eſſe martyriũ. ¶ P̃. Pro itegritate carnis ſeruãda aliq̃ mlieres legunt̃ laudabilr̃ ꝯtẽpſiſſe vitã ſuã. ⁊ ita videt̃ ꝙ corporalis itegritas caſtitatis ꝑferatur vite corporali. ſꝫ q̃nqꝫ ipſa itegritas carnis auferr̃ aut auferri itẽtat̃ ꝓ ꝯfeſſione fidei xp̃iane: vt pꝫ de Agnete ⁊ Lucia. ꝗ videt̃ ꝙ martyriũ magis debeat dici ſi aliq̃ mulier ꝓ fide xp̃i integritatẽ carnis ꝑdat ꝗ̃ ſi etiã ꝑderet corporalẽ vitã. vnde ⁊ Lucia dixit. Si me inuitã feceris violari: caſtitas mihi duplicabit̃ ad coronã. ¶ P̃. Martyriuz ẽ fortitudinis actus. ad fortitudinẽ aũt ꝑtinet nõ ſolũ mortez non formidare: ſꝫ nec alias aduerſitates: vt Aug. dic̃ in. 6. muſice. ſꝫ multe ſunt alie aduerſitates ꝑter mortẽ ꝗs aliqui poſſunt ſuſtinere ꝓ fide xp̃i. ſ. carcerẽ: exiliũ: rapinã bonoꝝ: vt pꝫ ad Heb. 10. vñ ⁊ ſci Marcelli pape martyrium celebrat̃: q tñ fuit mortuꝰ in carcere. ꝗ nõ eſt de martyrij neceſſitate ꝙ aliqs ſuſtineat penã mortis. ¶ P̃. Martyriũ eſt actus meritoriꝰ: vt dcm̃ ẽ: ſed actus meritorius nõ põt eſſe poſt mortez. ꝗ ante mortẽ. ⁊ ita mors nõ ẽ de rõne martyrij. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qđ Maximus dic̃ ĩ quodã ſermone de martyre: ꝙ vincit ꝓ fide moriẽdo q vinceret̃ ſine fide viuẽdo. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ ſic dcm̃ eſt: martyr dr̃ q̃ſi teſtis fidei xp̃iane ꝑ quã nobis viſibilia ꝓ inuiſibilibꝰ ꝯtẽnẽda ꝓponunt̃: vt dr̃ ad Heb. 11. ad martyriũ ꝗ ꝑtinet vt hõ teſtificet̃ fidẽ ſe ope oñdens oĩa p̃ntia ꝯtẽnere vt ad futura ⁊ inuiſibilia bona ꝑueniat. ꝗdiu aũt hoĩ remanet vita corporalis nõdum ſe opere oſtendit corporalia cuncta deſpicere. conſueuerunt. n. hoĩes ⁊ conſanguineos ⁊ oĩa bona poſſeſſa contẽnere: ⁊ etiã dolores corporis pati vt vitam ꝯſeruent. vnde ⁊ ſathan ꝯ Job inducit: Pellẽ ꝓ pelle ⁊ cuncta que hõ habet dabit ꝓ anima ſua. i. ꝓ vita ſua corporali. ⁊ ideo ad ꝑfectã rõnẽ martyrij reqritur ꝙ aliqs mortez ſuſtineat ꝓpter chriſtũ. ¶ Ad p̃mũ ꝗ dõm: ꝙ ille auctoritates ⁊ ſi que ſimiles iueniuntur loquuntur de martyrio ꝑ ꝗdam ſimilitudinẽ. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ ĩ muliere q̃ itegritatem carnis perdit vel ad perdẽdã cã dãnat̃ occaſiõe fidei xp̃iane. nõ ẽ apud hoĩes mãifeſtũ vtꝝ hoc mulier patiat̃ ꝑꝑ amorẽ fidei xp̃iane vl̃ magis ꝓ ꝯtẽptu caſtitatis. ⁊ iõ apud hoĩes nõ reddit̃ ꝑ hoc teſtimoniũ ſufficiens. vñ hoc nõ ꝓp̃e hꝫ rõnẽ martyrij: ſꝫ apud deũ q corda ſcrutat̃ põt hoc ad p̃miũ deputari: ſic̃ Lucia dixit. ¶ Ad 3m dõz ꝙ ſicut ſupra dcm̃ ẽ. fortitudo p̃ncipalr̃ cõſiſtit circa pericula mortis: circa alia aũt ꝯñter. ⁊ iõ nec martyriũ ꝓprie dr̃ ꝓ ſola tolerãtia carceris vel exilij vel rapina diuitiaꝝ: niſi forte ſm ꝙ ex his ſeqt̃ mors. ¶ Ad q̃rtũ dõm ꝙ meritũ martyrij nõ eſt poſt mortẽ: ſꝫ in ipſa volũtaria ſuſtinẽtia mortis: put. ſ. aliqs volũtarie patit̃ iflictionez mortis: ꝯtingit tñ q̃nqꝫ ꝙ aliqs poſt mortalia vulnera pro xp̃o ſuſcepta vel q̃ſcũqꝫ alias tribulatiões continuatas vſqꝫ ad mortem quas a ꝑſecutoribus patit̃ pro fide chriſti diu viuat in quo ſtatu actus martyrij meritorius eſt: ⁊ ẽt ipſo eodem tẽpore quo huiuſmodi afflictiones patit̃.

Ad quintum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ſola fides ſit cã martyrij. Dr̃. n. i. Pe. 4. Nemo aũt veſtrũ patiat̃ q̃ſi homicida aut fur aut aliquid huiuſmodi. ſi aũt vt xp̃ianꝰ nõ erubeſcat: glorificet aũt deuz in iſto noĩe. ſed ex hoc dr̃ aliqs xp̃ianꝰ: qꝛ tꝫ fidẽ xp̃i. ꝗ ſola fides xp̃i dat patiẽtibus martyrij gl̃iam. ¶ P̃. Martyr dr̃ q̃ſi teſtis. teſtimoniũ aũt nõ reddit̃ niſi veritati. nõ ãt aliquis dr̃ martyr ex teſtimonio cuiuſꝫ veritatis: ſꝫ ſolũ ex teſtimonio v̾itatis diuine. alioqn ſiqs moreret̃ ꝓ cõfeſſione v̾itatis geometrice vel alteriꝰ ſpeculatiue ſcie eſſet martyr: qđ vr̃ ridiculũ. ꝗ ſola fides ẽ martyrij cã. ¶ P̃. Inter alia v̾tutũ opa illa vident̃ eẽ potiora q̃ ordinant̃ ad bonũ cõe: qꝛ bonũ gentis meliꝰ eſt ꝗ̃ bonũ vniꝰ hoĩs ſm phꝫ in p̃mo ethi. ſi ꝗ aliqđ aliud bonũ eẽt cã martyrij: maxie videret̃ ꝙ illi eẽnt martyres q ꝓ defenſiõe rei publice moriunt̃: qđ eccl̃ie obſeruatio nõ hꝫ. nõ. n. militum q in bello iuſto moriunt̃ martyria celebrant̃. ꝗ ſola fides vr̃ eẽ martyrij cã. ¶ Sꝫ ꝯ ẽ qđ dr̃ Mat. 5. Btĩ q ꝑſecutionẽ patiuntur ꝑꝑ iuſtitiã: qđ ꝑtinet ad martyriũ vt glo. ibidẽ dic̃: ad iuſtitiã aũt ꝑtinet nõ ſolũ fides. ſꝫ ẽt alie virtutes. ꝗ ⁊ alie v̾tutes p̃nt eẽ martyrij cã. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſic dcm̃ ẽ: martyres dñr q̃ſi teſtes: qꝛ. ſ. corporalibꝰ ſuis paſſiõibꝰ vſqꝫ ad mortẽ teſtimoniũ perhibẽt v̾itati nõ cuicũqꝫ: ſꝫ veritati q̃ ſm pietatez eſt q̃ ꝑ xp̃m nobis inotuit. vñ ⁊ martyres xp̃i dicunt̃ q̃ſi teſtes ipſiꝰ. huiuſmodi aũt ẽ veritas fidei. ⁊ iõ cuiuſꝫ martyrij cã eſt fidei v̾itas. ſꝫ ad fidei v̾itatẽ nõ ſolũ ꝑtinet ipſa credulitas cordis: ſꝫ ẽt exterioꝛ ꝓteſtatio: q̃ qdẽ fit nõ ſolũ ꝑ v̾ba qbꝰ aliqs cõfitet̃ fidẽ: ſꝫ ẽt ꝑ fcã qbꝰ aliqs fidẽ ſe hr̃e oñdit: ſm illud Jaco. 2. Ego oñdã tibi ex operibꝰ fidẽ meã. vñ ⁊ de qbuſdã dr̃ ad Titũ p̃. Cõfitent̃ ſe noſſe deũ: factis aũt negãt. ⁊ iõ oĩum v̾tutũ opa ſꝫ ꝙ referunt̃ in deũ ſũt q̃daꝫ ꝓteſtatiões fidei ꝑ quã nobis inoteſcit ꝙ deꝰ huiuſmodi opa a nobis reqrit: ⁊ nos ꝓ eis remunerat. ⁊ ſm hoc p̃nt eẽ martyrij cã. vñ ⁊ btĩ Joan. baptiſte martyriũ in eccl̃ia celebrat̃ q nõ ꝓ negãdo fide: ſed ꝓ rep̃hẽſiõe adulterij mortẽ ſuſtinuit. ¶ Ad p̃mũ ꝗ dõm ꝙ xp̃ianꝰ dr̃ q xp̃i eſt. dr̃ aũt aliqs eẽ xp̃i nõ ſoluꝫ ex eo ꝙ hꝫ fidẽ xp̃i: ſꝫ ẽt ex eo ꝙ ſpũ xp̃i ad opa v̾tuoſa ꝓcedit: ſm illud ad Ro. 8. Siqs ſpm̃ xp̃i nõ hꝫ hic non eſt eiꝰ. ⁊ ẽt ex hoc ꝙ ad imitationez xp̃i pc̃tis morit̃: ſm illud ad Gal. 5. Qui xp̃i ſũt carnẽ ſuã crucifixerũt cũ vitijs ⁊ cõcupiſcentijs. ⁊ iõ vt xp̃ianus patit̃ nõ ſoluꝫ q patit̃ ꝓ fidei ꝯfeſſiõe q̃ fit ꝑ v̾ba: ſꝫ ẽt qcunqꝫ patit̃ ꝓ quocũqꝫ bono faciẽdo vel ꝓ quocũqꝫ pctõ vitãdo ꝑꝑ xp̃m: qꝛ hoc totuꝫ ꝑtinet ad fidei ꝓteſtationẽ. ¶ Ad 2m dõm ꝙ veritas aliaꝝ ſciaꝝ nõ ꝑtinet ad cultũ diuinitatis: ⁊ iõ nõ dr̃ eſſe ſm pietatez. vñ nec eiꝰ ꝯfeſſio põt eſſe directe martyrij cã. ſed qꝛ oẽ mendaciũ pctm̃ eſt: vt ſupra habitũ ẽ: vitatio mẽdacij ꝯ quancũqꝫ veritatẽ fit inq̃ñtũ mẽdaciũ eſt diuine legi ꝯrñũ. iõ põt eſſe martyrij cã. ¶ Ad 3m dõꝫ ꝙ bonũ rei publice eſt p̃cipuũ iter bona hũana. ſed bonũ diuinũ qđ eſt ꝓp̃a cã martyrij eſt potius ꝗ̃ humanũ: tñ qꝛ bonũ humanũ põt effici diuinum vt ſi referat̃ in deũ. iõ põt eſſe q̃cunqꝫ bonũ humanum martyrij cã ſm ꝙ in deũ refert̃.

¶ De vitijs oppoſitis fortitudini. Qõ. CXXV.

DEinde conſiderandũ eſt de vitijs oppoſitis fortitudini. Et primo de timore. 2° de timiditate. 3° de audacia. ¶ Circa p̃mũ q̃runt̃ q̃tuoꝛ p̃ vtꝝ timoꝛ ſit pctm̃. 2° vtꝝ opponatur fortitudini. 3° vtꝝ ſit pctm̃ mortale. 4° vtꝝ excuſet vel diminuat pctm̃.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videtur ꝙ timoꝛ nõ ſit pctm̃. Timoꝛ. n. eſt paſſio q̃dam: vt ſupra habitũ ẽ: ſꝫ ex paſſiõibꝰ nõ laudamur neqꝫ vituperamur: vt pꝫ in. 2. ethi. cũ ergo oẽ pctm̃ ſit vituperabile videtur ꝙ timoꝛ nõ ſit pctm̃. ¶ P̃. Nihil qđ in lege diuia mãdat̃ eſt pctm̃: qꝛ lex dñi eſt imaculata: vt dicit̃ in p̃s: ſed timoꝛ mandatur in lege dei. dr̃. n. ad Eph. 6. Serui obedite dñis carnalibus cum timore ⁊ tremore. ergo timoꝛ nõ eſt pctm̃. ¶ P̃. Nihil qđ nãliter ineſt hoĩ eſt pctm̃: qꝛ pctm̃ ẽ

cõtra nãm vt Damaſ. dicit in. 2. lib. ſz timere ē hoī nãle. vñ phs dic̄ in. 3. ethi. ꝙ erit aliqs īſanus vel ſine ſenſu doloris ſi nihil timeat neqꝫ terremotū neqꝫ inundatões. ḡ timor non eſt pctm̄. ¶ Sz ↄ̈ eſt qd dñs dic̄ Matth. 10. Nolite timere eos q̄ occidūt corpꝰ. ⁊ Ezech. 2. dr̄. Ne timeas eos neqꝫ ſermones eoꝝ metuas. ¶ Rñ°. dõm ꝙ aliqd dr̄ eē pctm̄ in actibus humanis ꝑpter īordinationē. nã bonū actus humani in ordine quodã ↄ̈ſiſtit: vt ex ſupra dcis pꝫ. eſt aūt hic debitus ordo vt appetitꝰ regimini rõnis ſubdatur. rõ aūt dictat aliq̄ eē fugiēda ⁊ aliq̄ eē ꝓſequēda. ⁊ iter fugiēda q̄dã dictat magis fugiēda q̄ꝫ alia. ⁊ ſilr̄ ēt iter ꝓſequenda q̄dã dictat eſſe magis ꝓſequēda q̄ꝫ alia. ⁊ q̄ꝫtū eſt bonū ꝓſequēdū tm̄ ē aliqd oppoſitū malū fugiēdū. ide ē ꝙ rõ dictat q̄dã bona magis eē ꝓſequēda q̄ꝫ q̄dã mala fugiēda. qñ ḡ appetitꝰ fugit ea q̄ rõ dictat eē ſuſtinēda ne deſiſtat ab alijs q̄ magis ꝓſequi dꝫ: timor īordinatꝰ ē ⁊ hꝫ rõnē pctī. qñ aūt appetitꝰ timēdo refugit id qd ē ſm̄ rõnē fugiendū: tunc appetitus nõ ē īordinatꝰ nec pctm̄. ¶ Ad pꝰ ḡ dõm: ꝙ timor cõiter dictus ſm̄ ſuã rõnē īportat vlr̄ fugã vñ q̄ꝫtū ad hoc nõ īportat rõnem boni vel mali. ⁊ ſilr̄ ē de q̄libꝫ alia paſſione. ⁊ iõ phs dic̄ ꝙ paſſiones nõ ſunt laudabiles neqꝫ vituperabiles: qꝛ. ſ. nõ laudant̄ neqꝫ vituperantur q̄ iraſcunt̄ vel timēt: ſed q̄ circa hec aut ordinate aut inordinate ſe hñt. ¶ Ad 2ꝰ dõm: ꝙ timor ille ad quem īducit apl's eſt conueniens rõni: vt. ſ. ſeruus timeat ne deficiat in obſequijs que dño debet īpendere. ¶ Ad 3ꝰ dõm: ꝙ mala quibus homo reſiſtere non põt ⁊ ex quoꝝ ſuſtinētia nihil boni prouenit homini: ratio dictat eſſe figienda. ⁊ ideo timor talium non eſt peccatum.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ pctm̄ timoris nõ opponat̄ fortitudini. Fortitudo. n. eſt circa pericula mortis: vt ſupra habitū eſt. ſed pctm̄ timoris non ſemꝑ ꝑtinet ad ꝑicula mortis: qꝛ ſuper illud ps. Bti oẽs qui timent dñm: glo. dicit: ꝙ humanus timor ē quo timemus pati ꝑicula carnis: vel ꝑdere mundi bona. ⁊ ſuꝑ illd Mat. 26. Orauit tertio eūdē ſmonē ⁊c̄. dic̄ glo. ꝙ triplex ē malus timor. ſ. timor mortis: timor doloris: ⁊ timor vilitatis. non ḡ peccatū timoris opponit̄ fortitudini. ¶ Pꝫ. Precipuū qd ↄ̈mendat̄ in fortitudine ē ꝙ exponit ſe ꝑiculis mortis. ſꝫ qñqꝫ aliqs ex timore ſuitutis vel ignominie exponit ſe morti ſic̄ Aug. ī p̄ de ciui. dei narrat de Catone qui vt nõ īcurreret Ceſaris ſeruitutē morti ſe tradidit. ergo peccatum timoris nõ opponitur fortitudini: ſed magis hꝫ ſilitudinem cū ipſa. ¶ Pꝫ. Oīs deſperatio ꝓcedit ex aliquo timore. ſꝫ deſperatio nõ opponit̄ fortitudini: ſed magis ſpei: vt ſupra habitū ē. ḡ neqꝫ peccatuꝫ timoris oppõit̄ fortitudini. ¶ Sꝫ ↄ̈ ē ꝙ phs ī. 2. ⁊. 3. ethi. timiditatem ponit fortitudini oppoſitã. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſicut ſupra dcm̄ eſt: oīs timor ex amore ꝓcedit. nullus. n. timet niſi contrariū eiꝰ qd amat. amor aūt non determinatur ad aliqd genꝰ v̄tutis vel vitij: ſed amor ordiatꝰ īcluditur in q̄lꝫ virtute. q̄libꝫ. n. v̄tuoſus amat ꝓpriū bonū v̄tutis. amor aūt īordinatꝰ īcludit̄ in quolꝫ pctõ. ex amore. n. inordinato ꝓcedit īordinata cupiditas. vñ ſilr̄ inordinatꝰ timor includit̄ in quolꝫ peccato: ſicut auarꝰ timet amiſſionē pecunie: ītēperatꝰ amiſſionē voluptatis. ⁊ ſic de alijs. ſꝫ timor p̄cipuꝰ eſt periculoꝝ mortis: vt ꝓbat̄ in. 3. ethi. ⁊ iõ talis timoris īordinatio opponit̄ fortitudini q̄ ē circa pericula mortis. ⁊ ꝑꝑ hoc antonomatice dicit̄ timiditas fortitudini opponi. ¶ Ad pm̄ ḡ dõm ꝙ auctoritates ille loquūtur de timore inordinato cõiter ſumpto q̄ diuerſis virtutibꝰ oppõi põt. ¶ Ad 2m̄ dõꝫ ꝙ actꝰ hūani p̄cipue diiudicãtur ex fine: vt ex ſupra dcis pꝫ. ad fortē āt ꝑtinet vt ſe exponat periculis mortis ꝑꝑ bonū. ſed ille q̄ ſe ꝑiculis mortis exponit vt fugiat ſeruituteꝫ vel aliquid laborioſum: a timore vincit̄ qd eſt fortitudini ↄ̈riū. vñ phs dic̄ in. 3. ethi. ꝙ mori fugiētē īopiã vel captionē vel aliqd triſte nõ ē fortis. ſꝫ magis timidi: mollities ē. n. fugere laborioſa. ¶ Ad tertiū dõm ſic̄ ſupra dcm̄ eſt: ꝙ ſic̄ ſpes ē pn̄m audacie: ita timor eſt p̄ncipiū deſperationis. vñ ſic̄ ad fortem qui vtitur audacia moderate exigitur ſpes: ita ecõuerſo deſperatio ex aliquo timore ꝓcedit. nõ aūt opꝫ ꝙ q̄libet deſperatio ꝓcedat ex timore quolꝫ: ſꝫ ex eo q̄ eſt gñis ſui. deſperatio aūt q̄ opponit̄ ſpei ad aliud genus refert̄. ſ. ad res diuinas q̄ꝫ timor q̄ oppõit̄ fortitudini q̄ ꝑtinet ad ꝑicula mortis. vnde ratio non ſequitur.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Videtur ꝙ timor nõ ſit pctm̄ mortale. Timor. n. vt ſupra dictū ē: ē in iraſcibili q̄ eſt pars ſenſualitatis. ſꝫ in ſenſualitate eſt tm̄ pctm̄ veniale vt ſupra habitū ē. ḡ timor nõ ē peccatū mortale. ¶ Pꝫ. Omne pctm̄ mortale totalr̄ cor auertit a deo. hoc aūt nõ facit timor: qꝛ ſuꝑ illd Judic. 7. Qui formidoloſus eſt ⁊c̄. dicit glo. ꝙ timidus ē q̄ p̄mo aſpectu cõgreſſum trepidat: nõ tñ corde terret̄: ſꝫ reparari ⁊ aīari põt. ḡ timor nõ eſt pctm̄ mortale. ¶ Pꝫ. Peccatum mortale nõ ſolū retrahit a ꝑfectiõe: ſꝫ ēt a p̄cepto. ſꝫ timor nõ retrahit a p̄cepto. ſed ſolum a perfectione: qꝛ ſuper illud Deutꝰ. 20. Quis ē hõ formidoloſus ⁊ corde pauido ⁊c̄. dic̄ glo. Docet nõ poſſe quēq̄ꝫ ꝑfectionē cõtemplatiõis vl̄ militie ſpūalis accipere: q̄ adhuc nudari terrenis operibꝰ pertimeſcit. ergo timor nõ ē pctm̄ mortale. ¶ Sꝫ ↄ̈ eſt ꝙ ꝓ ſolo peccato mortali debet̄ pena inferni: q̄ tñ debet̄ timidis: ſm̄ illud Apoc. 21. Timidis ⁊ incredul' ⁊ execratis ⁊c̄. pars erit in ſtagno ignis ⁊ ſulphuris: qd eſt mors ſcda. ergo timiditas eſt pctm̄ mortale. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſic̄ ſupra dictuꝫ eſt: timor pctm̄ eſt ſm̄ ꝙ eſt inordinatꝰ: ꝓut. ſ. refugit qd nõ eſt ſm̄ rõnem refugiendū. hec aūt īordinatio timoris qñqꝫ q̄dem cõſiſtit in ſolo appetitu ſenſitiuo nõ ſuperueniēte cõſenſu rõnalis appetitus: ⁊ ſic nõ põt eſſe peccatum mortale: ſꝫ ſolū veniale. qñqꝫ v̄o huiuſmodi īordinatio timoris ꝑtingit vſqꝫ ad appetitū rõnalem qui dicit̄ voluntas: q̄ ex libero arbitrio refugit aliqd nõ ſm̄ rõneꝫ. ⁊ talis īordinatio timoris qñqꝫ eſt pctm̄ mortale: qñqꝫ veniale. ſi. n. qs ꝑpter timorē quo refugit periculuꝫ mortis vel qdcūqꝫ aliud tēporale malū: ſic diſpoſitꝰ eſt vt faciat aliqd ꝓhibitū: vel ꝑtermittat aliqd qd eſt p̄ceptuꝫ in lege diuina: talis timor eſt pctm̄ mortale: alioqn erit pctm̄ veniale. ¶ Ad p̄mū ḡ dõm ꝙ ratio illa ꝓcedit de timore ſm̄ ꝙ cõſiſtit infra ſenſualitatē. ¶ Ad 2m̄ dõm ꝙ ēt glo. illa põt intelligi de timore in ſenſualitate exiſtente. Vel põt melius dici ꝙ ille toto corde terret̄: cuiꝰ aīum timor vincit irreparabiliter. põt aūt cõtingere ꝙ ēt ſic timor ſit peccatū mortale: nõ tñ aliquis ita obſtinate terret̄ q̄n perſuaſionibus reuocari poſſit ſicut qñqꝫ aliqs mortalr̄ peccãs cõcupiſcentie cõſentiendo reuocat̄: ne opere īpleat qd ꝓpoſuit facere. ¶ Ad 3m̄ dõm ꝙ glo. illa loqtur de timore reuocante hoīem a bono qd nõ eſt neceſſitate p̄cepti. ſed de perfectione cõſilij: talis aūt timor nõ ē pctm̄ mortale: ſed quandoqꝫ veniale: qñqꝫ ēt nõ eſt pctm̄: puta cū aliqs hꝫ rõnabilem cauſam timoris.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ timor non excuſet a pctõ. Timor. n. eſt peccatum vt dictuꝫ eſt: ſed peccatū nõ excuſat a peccato: ſed magis aggrauat ipm̄. ergo timor non excuſat a peccato. ¶ Pꝫ. Si aliquis timor excuſat a pctõ maxime excuſaret timor mortis q̄ dr̄ cadere ī ↄ̈ſtãtē virū: ſꝫ hic timor nõ videt̄ excuſare. qꝛ cū mors ex neceſſitate īmineat oībꝰ nõ videt̄ eē timēda. ergo timor nõ excuſat a pctõ. ¶ Pꝫ. Oīs timor aut ē mali tēporalis: aut ſpūalis: ſꝫ timor mali ſpūal' nõ põt excuſare pctm̄. qꝛ nõ īducit ad peccãdū: ſꝫ magis retrahit a pctõ. timor ēt mali tēporalis nõ excuſat a pctõ: qꝛ ſicut phs dicit in. 3. ethi. inopiã nõ opꝫ timere neqꝫ egri

tudinē neq̧ q̄cunq̧ nō a ꝓpria malitia ꝓcedūt. ḡ videṫ ꝙ
timoꝛ nullo mō excuſet a pctō. ¶ Sȝ ꝯ eſt qḋ dṙ in decre-
tis. q. i. Uim paſſus ⁊ inuitus ab hereticis oꝛdinatus colo-
rē hȝ excuſationis. ¶ R̄n̄º. dōȝ ꝙ ſicˋ ſupra dcm̄ ē timoꝛ i-
tantū hȝ rōnem pctī inq̄ȝtū eſt ꝯ oꝛdinē rationis. ratio au-
tē iudicat q̄dā mala eē magis alÿs fugiēda. ⁊ iō q̄cunq̧ vt
fugiat mala q̄ ſm̄ rōnē ſunt magis fugienda: non refugiat
mala q̄ ſunt minus fugiēda nō ē pctm̄: ſicˋ magis ē fugien-
da moꝛs coꝛpoꝛalis q̄ȝ amiſſio reꝝ tp̄aliū. vñ ſi q̄s ꝓpter ti-
moꝛē moꝛtis latronibꝰ aliq̄d p̄mitteret aut daret: excuſa-
tur a pctō qḋ icurret ſi ſine cā legitima p̄termiſſis bonis q̄-
bus eēt magis dādū pctōꝛibꝰ largireṫ. ſi aūt aliq̄s p̄ timo-
rē fugiens mala q̄ ſm̄ rōnē ſunt minus fugienda: incurrat
mala q̄ ſm̄ rōnē ſunt magis fugienda. non poſſet totaliter
a pctō excuſari: q2 timoꝛ talis ioꝛdinatꝰ eēt. ſunt āt magis
timēda mala aīe q̄ȝ mala coꝛp̄is. coꝛp̄is aūt magis q̄ȝ mala
exterioꝝ reꝝ. ⁊ iō ſi q̄s icurrat mala aīe. i. pctā: fugiens ma-
la coꝛp̄is: puta flagella vel moꝛtē: aut mala exterioꝝ rerū:
puta dānum pecunie: aut ſi ſuſtineat mala coꝛp̄is vt vitet
dānū pecunie: nō excuſaṫ totaliter a pctō: diminuiṫ tñ ſȝ
aliq̄d eiꝰ pctm̄: q2 minꝰ volūtariū ē qḋ ex timoꝛe agiṫ. ipo-
niṫ. n. hoī. q̄dā necitas aliq̄d faciēdi ꝓpter timoꝛē iminen-
tē. vñ ph̄s huiuſmodi q̄ ex timoꝛe fiūt dicˋ eē nō ſimplr̄ vo-
lūtaria ſȝ mixta ex volūtario ⁊ iuolūtario. ¶ Ad p̄ꝰ ḡ dōȝ
ꝙ timoꝛ nō excuſat ex ea p̄te q̄ ē pctm̄: ſȝ ex ea p̄te q̄ ē iuo-
lūtariū. ¶ Ad 2ꝰ dōm: ꝙ licet moꝛs oībus imineat ex ne-
ceſſitate: tñ ipa diminutio tp̄alis vite ē q̄dā malū: ⁊ p̄ ꝯñs
timēdū. ¶ Ad 3ꝰ dōȝ: ꝙ ſȝ ſtoicos q̄ ponebāt bona tp̄alia
nō eē hoīs bona: ſeq̄ṫ ex ꝯñti ꝙ mala tp̄alia non ſint hoīs
mala: ⁊ p̄ ꝯñs nullo mō timēda. ſȝ ſȝ Aug. in li. de libe. ar.
huiuſmōi tp̄alia ſūt mīma bona. qḋ ēt p̄ipatetici ſenſerūt.
⁊ iō ꝯria coꝝ ſunt q̄dem timēda. non tñ multū vt ꝓ eis re-
cedaṫ ab eo qḋ eſt bonū ſm̄ virtutem.

¶ De vitio itimiditatis. Qō CXXVI.

Deinde ꝯſiderādū eſt de vitio iti-
miditatis. ¶ Et circa hoc
q̄runṫ duo. p̄º vtꝝ itimidū eē ſit pctm̄.
2º vtꝝ opponaṫ fortitudini.

Ad primum ſic proceditur.
Uideṫ ꝙ itimi-
ditas non ſit peccatum. Quod. n. poniṫ
in cōmendatione viri iuſti non eſt peccatū. ſed in cōmēda-
tione viri iuſti diciṫ ꝓuer. 28. Juſtus quaſi leo confidens
abſq̧ terroꝛe erit. ḡ eē ipauidū nō eſt pctm̄. ¶ P̄. Maxi-
mū terribiliū ē moꝛs ſm̄ ph̄m in. 3. ethi. ſȝ nec moꝛtē opȝ
timere: ſm̄ illud Mat. io. nolite timere eos q̄ occidūt coꝛ-
pus ⁊c̄. nec ēt aliq̄d qḋ ab hoīe poſſet iferri ſȝ illud Jſa. 51.
Quis tu vt timeas ab hoīe moꝛtali. ḡ ipauidū eē nō ē pec-
catū. ¶ P̄. Timoꝛ ex amoꝛe naſciṫ: vt ſupra habitū ē. ſed
nihil mūdanū amare p̄tiet ad p̄fectōēȝ v̄tutis: q2 vt Aug.
dicˋ i. 14. de ciui. dei; amoꝛ dei vſq̧ ad ꝯtēptū ſui facˋ ciues
ciuitatis celeſtis. ḡ nihil hūanū foꝛmidare vṙ nō eē pctm̄.
¶ Sȝ ꝯ ē qḋ de iudice iniquo dṙ Luc. 18. ꝙ nec deū time-
bat nec hoīeȝ reuerebaṫ. ¶ R̄n̄º. dōȝ ꝙ q2 timoꝛ ex amo-
re naſciṫ: idē iudiciū vṙ eē de amoꝛe ⁊ timoꝛe. agiṫ āt nūc
de timoꝛe quo mala tēpoꝛalia timenṫ q̄ ꝓuenit ex tēpoꝛa-
liū bonoꝝ amoꝛe. īditū aūt ē vnicuiq̧ nālr̄ vt ꝓpriā vitā
amet ⁊ ea q̄ ad ipam oꝛdinanṫ cū debito mō: vt. ſ. amenṫ
huiuſmodi nō q̄ſi finis ꝯſtituaṫ in eis: ſȝ ſm̄ ꝙ eis vtēduȝ
eſt p̄p̄ vltimū finē. vñ ꝙ aliq̄s deficiat a debito mō amo-
ris ipſoꝝ eſt ꝯ nālē iclinationē. ⁊ p̄ ꝯñs eſt pctm̄. nūq̄ȝ tñ a
tali amoꝛe aliq̄s totalr̄ decidit: q2 id qḋ eſt nāle totalr̄ per-
di nō pōt: p̄p̄ qḋ ap̄ls dicˋ ad Eph. 5. Nemo vnq̄ȝ carnē ſuā
odio habuit. vñ ēt illi q̄ ſeipſos iterimūt ex amoꝛe carnis
ſue hoc faciūt quā volūt a p̄ñtibus anguſtÿs liberare. vñ
ꝯtingere pōt ꝙ aliq̄s minꝰ q̄ȝ debeat timeat moꝛtē ⁊ alia
tēpoꝛalia mala p̄p̄ hoc ꝙ minus debito amet ea: ſed ꝙ ni-
hil hoꝝ timeat nō pōt ex totali defectu amoꝛis ꝯtingere:
ſed ex eo ꝙ eſtimat mala oppoſita bonis q̄ amat ſibi ſup-
uenire nō poſſe. qḋ q̄ñq̧ ꝯtingit ex ſup̄bia animi de ſe p̄ſu-
mētis ⁊ alios ꝯtēnētis ſm̄ ꝙ dṙ Job. 41. Factꝰ eſt vt nul-
lum timeret: oē ſublime videt. q̄ñq̧ aūt cōtingit ex defe-
ctu rōnis ſicˋ ph̄s dicit in. 3. ethi. ꝙ ſtulti p̄p̄ ſtultitiaȝ nihil
timent. vñ pȝ ꝙ eſſe ipauidū eſt vitioſū: ſiue cauſeṫ ex de-
fectu amoꝛis: ſiue cauſeṫ ex elatiōe animi: ſiue cauſeṫ ex
ſtoliditate q̄ tñ excuſat a pctō ſi ſit inuincibiľ. ¶ Ad p̄mū
ḡ dōm ꝙ iuſtus ꝯmendaṫ a timoꝛe nō retrahēte eū a bo-
no: nō ꝙ ſit abſq̧ oī timoꝛe. dṙ. n. Ecc. p̄. Qui ſine timoꝛe
eſt nō poterit iuſtificari. ¶ Ad 2m dōm ꝙ moꝛs vel q̄cq̄d
aliud ab hoīe moꝛtali pōt iferri: nō ē ea rōne timēdū vt a
iuſtitia recedaṫ: eſt tñ timēdū inq̄ȝtū p̄ hoc hō pōt ipediri
ab operibꝰ v̄tuoſis vel q̄ȝtū ad ſe vel q̄ȝtū ad ꝓfectū queȝ
in alÿs facit. vñ dṙ ꝓuer. 14. Sapiēs timet ⁊ dclinat a ma-
lo. ¶ Ad 3m dōm ꝙ bona tēpoꝛalia debēt ꝯtēni inq̄ȝtum
nos ipediūt ab amoꝛe ⁊ timoꝛe dei. ⁊ ſm̄ hoc ēt nō debēt
timeri. vñ dṙ Ecc. 34. Qui timet deum nichil trepidabit.
nō aūt debēt ꝯtēni bona tēpoꝛalia inq̄ȝtum inſtrumētalr̄
nos iuuant ad ea q̄ ſunt diuini timoꝛis ⁊ amoꝛis.

Ad ſecundum ſic ꝓcediṫ. Uideṫ ꝙ eſſe ipaui-
dū nō opponaṫ fortitudini. De
habitibꝰ. n. indicamꝰ per actꝰ. ſȝ nullus actꝰ fortitudis ipe-
diṫ per hoc ꝙ aliq̄s ē ipauidus. remoto. n. timoꝛe aliq̄s ⁊
foꝛtiter ſuſtinet ⁊ audacter aggrediṫ. ḡ eſſe ipauidū nō op-
poniṫ foꝛtitudini. ¶ P̄. Eſſe ipauidū ē vitioſū vel p̄p̄ de-
fectum debiti amoꝛis vel p̄p̄ ſup̄biā vel p̄p̄ ſtultitiā. ſȝ de-
fectꝰ debiti amoꝛis opponiṫ charitati: ſup̄bia aūt hūilita-
ti: ſtultitia aūt prudētie ſiue ſapiētie. ḡ viciū ipauiditatis
nō opponiṫ foꝛtitudini. ¶ P̄. Uirtuti opponunṫ vicia ſi-
cut extrema medio: ſȝ vnū mediū ex vna p̄te non hȝ niſi
vnū extremū. cū ḡ foꝛtitudini ex vna p̄te opponaṫ timoꝛ
ex alia v̄o p̄te opponaṫ ei audacia: vṙ ꝙ ipauiditas ei non
opponaṫ. ¶ Sed ꝯ ē ꝙ ph̄s in. 3. ethi. ponit ipauiditatem
foꝛtitudini oppoſitā. ¶ R̄n̄º. dōm ꝙ ſicˋ ſupra dcm̄ ē. foꝛ-
titudo eſt circa timoꝛes ⁊ audacias. oīs aūt v̄tus moꝛalis
ponit modū rōnis in m̄ā circa quā ē. vñ ad foꝛtitudinem
p̄tinet timoꝛ moderatꝰ ſȝ rōnē: vt. ſ. hō timeat qḋ oȝ ⁊ q̄ñ
oȝ. ⁊ ſilr̄ de alÿs. hic aūt motꝰ rōnis coꝛrūpi pōt ſicˋ per ex-
ceſſum ita ⁊ p̄ defectū. vñ ſicˋ timiditas opponiṫ foꝛtitudi-
ni p̄ exceſſū timoꝛis inq̄ȝtū. ſ. hō timet qḋ nō oȝ: vel ſm̄ ꝙ
nō oȝ: vel ſm̄ ꝙ nō oȝ. ita ēt ipauiditas opponiṫ ei p̄ defe-
ctū timoꝛis inq̄ȝtū. ſ. aliq̄s nō timet qḋ opȝ timere. ¶ Ad
p̄mū ḡ dōȝ ꝙ actus foꝛtitudis ē timoꝛē ſuſtinere ⁊ aggre-
di nō q̄litercūq̧: ſȝ ſm̄ rōnē: qḋ nō facit ipauidus. ¶ Ad
2m dōm ꝙ ipauiditas ex ſua ſpē coꝛrūpit mediū foꝛtitu-
dinis. ⁊ iō directe opponiṫ foꝛtitudini. ſed ſm̄ ſuas cās ni-
hil ꝓhibet q̄n opponaṫ alÿs v̄tutibꝰ. ¶ Ad 3m dōm ꝙ vi-
cium audacie opponiṫ foꝛtitudini ſm̄ exceſſum audacie.
impauiditas aūt ſm̄ defectum timoꝛis. foꝛtitudo aūt in
vtraq̧ paſſione medium ponit. vñ nō eſt icōueniēs ꝙ ſm̄
diuerſa habeat diuerſa extrema.

¶ De audacia. Qō. CXXVII.

Deinde conſiderandū eſt de auda-
cia. ¶ Et circa hoc q̄runṫ
duo. Primo vtrum audacia ſit pctm̄.
Scd̄o vtꝝ opponaṫ foꝛtitudini.

Ad primum ſic ꝓcediṫ. Ui-
deṫ ꝙ audacia
nō ſit peccatum. Dṙ. n. Job. 39. de equo
per quē deſignaṫ bonus p̄dicatoꝛ: ſm̄ Grego. in moꝛal. ꝙ
audacter in occurſum pergit armatis: ſed nullū viciuȝ ce-
dit in cōmendationē alicuiꝰ. ergo eſſe audaceȝ nō eſt pec-
catum. ¶ P̄. Sicut ph̄s dicit in. 7. ethi. oȝ ꝯſiliari q̄dē tar

de: opari aūt velociter ꝯſiliata: ſʒ ad hanc velocitatē opan
di iuuat audacia. ḡ audacia non ē pctm̄ ſʒ magis aliqd lau
dabile. ¶ P̄. Audacia eſt q̄daʒ paſſio q̄ cauſat̄ a ſpe: vt ſu
pra habitū eſt cū de paſſionib⁹ ageret̄. ſʒ ſpes non ponitur
pctm̄ ſʒ magis virtus. ḡ nec audacia dʒ poni pctm̄. ¶ Sʒ
ꝯ eſt qḋ dr̄ Eccl'ia. 8. Cū audaci non eas in via ne forte gra
uet mala ſua in te. nll'a aūt ſocietas ē declināda niſi ꝑpter
pctm̄. ḡ audacia eſt pctm̄. ¶ Rn̄º. dōʒ: ꝙ audacia ſicut ſu
pra dcm̄ ē ē q̄dā paſſio. paſſio aūt q̄nqꝫ qdē eſt moderata
ſcḋm rōnem q̄nqꝫ aūt caret moderatione vel ꝑ exceſſuʒ vl'
ꝑ defectū. ⁊ ſcḋm hoc ē paſſio vitioſa. ſumunt̄ aūt q̄nqꝫ noīa
paſſionū a ſupabundāti: ſicut ira dr̄ non q̄cunqꝫ ſʒ ſupabū
dans: put. ſ. eſt vitioſa. ⁊ hoc ēt mō audacia ꝑ ſupabundā
tiam dicta ponit̄ eē pctm̄. ¶ Ad p̄muʒ ḡ dōm: ꝙ audacia
ibi ſumit̄ ſcḋm ꝙ ē moderata rōne. ſic. n. ꝑtinet ad virtuteʒ
fortitudinis. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ: ꝙ opatio feſtina ꝯmēdabilis
eſt poſt ꝯſiliū: qḋ ē actus rōnis. ſʒ ſiqs ante ꝯſiliū vellet fe
ſtine agere nō eēt hoc laudabile ſʒ vitioſuʒ. eēt. n. q̄dā p̄ci
pitatio actionis: qḋ eſt vitiū prudētie oppoſitū: vt ſupra di
ctū ē. ⁊ iō audacia q̄ opatur ad velocitatē opandi intantuʒ
laudabilis eſt inq̄ꝰtuʒ a rōne ordinat̄. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ q̄
dā vitia inoīata ſunt ⁊ ſil'r quedā virtutes: vt pʒ per phm
in. 4. ethi. ⁊ iō oportuit qbuſdam paſſionib⁹ vti noīe virtu
tum ⁊ vitiorum. precipue autem illis paſſionibus vtimur
ad vitia deſignanda quorum obiectum eſt maluʒ: ſicut pʒ
de odio: timore: ira: ⁊ audacia. ſpes autē ⁊ amor habent bo
num pro obiecto. ⁊ ideo magis eis vtimur ad deſignanda
nomina virtutum.

Ad ſecundum ſi ꝑcedit̄. Uidetur ꝙ audacia
nō opponatur fortitudini. Su
perfluitas enim audacie videtur ex animi preſumptione
procedere. ſed preſumptio pertinet ad ſuperbiam que op
ponitur humilitati. ergo audacia magis opponitur humi
litati q̄ꝫ fortitudini. ¶ P̄. Audacia nō videt̄ eſſe vitupera
bilis niſi inq̄ꝰtuʒ ex ea ꝑuenit vl' nocumētū aliquod ipſi au
daci q ſe ꝑiculis inordinate igerit: vel etiaʒ alijs quos ꝑ au
daciā aggredit̄ vel in ꝑicula precipitat: ſed hoc videtur ad
iuſtitiam ꝑtinere. ḡ audacia ſcḋm ꝙ eſt pctm̄ nō opponitur
fortitudini ſed iuſtitie. ¶ P̄. Fortitudo eſt circa timores
⁊ audacias: vt dictum eſt. ſed q2 timiditas opponitur forti
tudini ſcḋm exceſſum timoris habet aliud vitium oppoſi
tum timiditati ſcḋm defectum timoris. ſi ergo audacia op
ponatur fortitudini propter exceſſum audacie: pari ratio
ne opponetur ei' aliquod vitiuʒ propter audacie defectū:
ſed hoc non inuenitur. ergo nec audacia debet poni viciū
oppoſitum fortitudini. ¶ Sed contra eſt ꝙ phus in. 3. ⁊.
4. ethico. ponit audaciam fortitudini oppoſitaʒ. ¶ Rn̄º.
dicendum: ꝙ ſicut ſupra dictum eſt: ad virtutem moralē
ꝑtinet modū rōnis ſeruare in materia circa quā eſt. ⁊ ideo
omne viciuʒ qḋ iportat imoderantiā circa mām alicuius
v̄tutis moralis opponit̄ illi virtuti morali ſic̄ imoderatuʒ
moderato. audacia aūt ſcḋm ꝙ ſonat in viciū ēt i portat ex
ceſſum paſſionis q̄ audacia dr̄. vn̄ manifeſtuʒ eſt ꝙ oppo
nit̄ virtuti fortitudinis q̄ eſt circa timores ⁊ audacias: vt
ſupra dictum eſt. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm ꝙ oppoſitio vicij ad
v̄tutem nō attēdit̄ p̄ncipal'r ſcḋm cām vicij: ſed ſcḋm ipſaʒ vi
cij ſpēm. ⁊ iō nō oʒ ꝙ audacia oppona t̄ eidē virtuti cui op
ponit̄ p̄ſumptio q̄ eſt cā ipſius. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ſicut di
recta oppoſitio vicij nō attendit̄ circa eius cām: ita ēt nō
attendit̄ circa eius effectū. nocumentuʒ aūt ꝙ ꝑuenit ex
audacia eſt effect⁹ ipſius. vn̄ nec ēt ſcḋm hoc attendit̄ auda
cie oppoſitio. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ ꝙ motus nō cōſiſtit in iuaden
do id qḋ eſt hoī ꝯriū ad qḋ nā iclinat: niſi inq̄ꝰtum talis
inclinatio ipedit̄ per timorē patiendi nocumētum ab eo.
⁊ iō viciū qḋ excedit in audacia nō hʒ ꝯriū defectū niſi ti
miditatē tm̄: ſed audacia nō ſemꝑ ꝯcomitat̄ tm̄ o efectuʒ

timiditatis: q2 ſic̄ phs dicit in. 3. ethi. audaces ſūt ꝑuolan
tes ⁊ volētes ante pericula: ſʒ in ipſis diſcedūt. ſ. ꝑ timore.
¶ De partibus fortitudis. Qō. CXXVIII.

DEinde conſiderandū eſt de parti
bus fortitudis. ¶ Et p̄rio
conſiderandum eſt que ſunt fortitudi
nis partes. Secundo de ſingulis par
tibus eſt agendum.

Ad primum ſic ꝑcedit̄. Ui
detur ꝙ icōue
nienter ꝑtes fortitudis enumerent̄. Tullius. n. in ſua rhe
torica ponit fortitudis q̄tuor partes. ſ. magnificentiā: fidu
ciā: patientiā: ⁊ perſeuerantiā: ⁊ videt̄ ꝙ icōuenieter. ma
gnificentia. n. videt̄ ad liberalitatē ꝑtinere: q2 vtraqꝫ eſt
circa pecunias ⁊ neceſſe eſt magnificū liberalē eē: vt phs
dicit in. 4. ethi. ſed liberalitas eſt pars iuſtitie: vt ſupra ha
bitū eſt. ḡ magnificētia nō dʒ poni pars fortitudis. ¶ P̄.
Fiducia nichil aliud videt̄ eē q̄ꝫ ſpes. ſed ſpes nō videtur
ad fortitudinē pertinere: ſed potius per ſe eſt v̄tus. ḡ fidu
cia nō dʒ poni pars fortitudinis. ¶ P̄. Fortitudo fac̄ ho
minem bene ſe hr̄e circa pericula. ſʒ magnificentia ⁊ fidu
cia nō iportāt in ſui rōne aliquā habitudinē ad pericula.
ergo nō ponunt̄ ꝯuenienter partes fortitudis. ¶ P̄. Pa
tientia ſcḋm Tullium iportat difficiliū ꝑpeſſionē: qḋ ēt ipſe
attribuit fortitudini. ergo patiētia eſt idē fortitudini ⁊ nō
eſt pars eius. ¶ P̄. Illud qḋ reqrit̄ in q̄libet v̄tute nō dʒ
poni pars alicui⁹ ſpālis v̄tutis. ſʒ ꝑſeuerantia reqrit̄ in q̄
libet v̄tute. dr̄. n. Mat. 24. Qui ꝑſeuerauit vſqꝫ in finem
hic ſalu⁹ erit. ergo ꝑſeuerātia nō dʒ poni pars fortitudis.
¶ P̄. Macrobi⁹ ponit ſeptē partes fortitudis. ſ. magna
nimitatē: fiduciam: ſecuritatē: magnificentiam: ꝯſtantiā:
tolerantiā: firmitatē. Andronic⁹ ēt ponit ſeptē v̄tutes an
nexas fortitudini q̄ ſunt epicheia: leuya: magnanimitas:
virilitas: ꝑſeuerētia magnificētia: andragathia. ḡ videtur
ꝙ iſufficienter Tulli⁹ partes fortitudis enumeret. ¶ P̄.
Ariſ. in. 3. ethi. ponit qnqꝫ modos fortitudis: quaꝝ p̄ma ē
politica q̄ fortiter operat̄ ꝑpter timorē vel exhonoratio
nis vel pene. ſcḋa eſt militaris q̄ fortiter operat̄ ꝑpter ar
tem vel experientiaʒ rei bellice. tertia eſt fortitudo q̄ for
titer operat̄ ex paſſione p̄cipue ire. q̄rta eſt fortitudo que
fortiter opat̄ ꝑpter ꝯſuetudinem victorie. q̄nta eſt forti
tudo q̄ fortiter operat̄ ꝑpter inexperientiā periculorum.
has aūt fortitudines nulla p̄dictaꝝ enumerationū conti
net. ḡ p̄dicte enumerationes partiū fortitudinis vident̄
eſſe icōuenietes. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ ſicut ſupra dcm̄ eſt: ali
cuius virtutis pn̄t eē triplices partes. ſ. ſubiectiue: itegra
les ⁊ potētiales. fortitudini aūt ſcḋm ꝙ eſt ſpālis v̄tus non
pn̄t aſſignari partes ſubiectiue eo ꝙ nō diuidit̄ in multas
v̄tutes ſpecie differētes: q2 eſt circa mām valde ſpāleʒ. aſ
ſignant̄ aūt ei partes q̄ſi integrales ⁊ potētiales. integra
les qdem ſcḋm ea q̄ oʒ cōcurrere ad actū fortitudis. poten
tiales aūt ſcḋm ea q̄ fortitudo obſeruat circa difficillima. ſ.
circa pericula mortis. aliq̄ alie virtutes obſeruāt circa q̄ſ
dam alias materias min⁹ difficiles: q̄ qdem v̄tutes adiū
gunt̄ fortitudini ſicut ſcḋarie p̄ncipali. Eſt aūt ſicut ſupra
dictū eſt duplex fortitudinis act⁹. ſ. aggredi ⁊ ſuſtinere.
Ad actum aūt aggrediendi duo reqrunt̄: quoꝝ p̄mū per
tinet ad animi p̄parationē: vt. ſ. aliqs ꝑmptū animū hēat
ad aggrediendū: ⁊ q̄ꝰtum ad hoc ponit Tulli⁹ fiduciā. vn̄
dicit ꝙ fiducia eſt per quā magnis ⁊ honeſtis reb⁹ multū
ipſe animus in ſe fiducie cum ſpe collocauit. Scḋm autē
pertinet ad operis executionē: ne. ſ. aliqs d̄ficiat in execu
tione illoꝝ q̄ fiducialiter inchoauit: ⁊ q̄ꝰtum ad hoc ponit
Tulli⁹ magnificētiā. vn̄ dicit ꝙ magnificētia eſt reꝝ ma
gnaꝝ ⁊ excelſaꝝ cū animi ampla q̄dā ⁊ ſplendida ꝑpōne
cogitatio atqꝫ adminiſtratio. i. executio: vt. ſ. amplo ꝑpo

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ſito adminiſtratio nō deſit.hec ḡ duo ſi coarcent̃ ad ꝓpriā
mām fortitudinis.ſ.ad ꝑicula mortis erūt q̄ſi ꝑtes integra
les ipſius ſine q̄bus fortitudo eē non pōt.ſi autē referant̃
ad aliq̄s alias mās in q̄bus eſt minus difficultatis erunt
virtutes diſtincte a fortitudine ſm ſpēm ſuā:tñ adiungen
tur ei ſicut ſecūdariū ꝑncipali. ſicut magnificentia a pħo
in.4.ethi.ponit̃ circa magnos ſumpt⁹.magnanimitas aūt
q̄ videt̃ idē eſſe fiducie circa magnos honores. Ad aliū āt
actū fortitudinis q̄ eſt ſuſtinere duo req̄runtur: quoꝝ pri
mū ē ne difficultate iminentiū maloꝝ anim⁹ frangat̃ per
triſtitiā ⁊ decidat a ſua magnitudine:⁊ q̄tuꝫ ad hoc ponit
patientiā.vñ dic̃ ꝙ patientia ē honeſtatis aut vtilitatis cā
reꝝ arduaꝝ aut difficiliū volūtaria aut diuturna ꝑpeſſio.
Aliud aūt eſt vt ex diuturna difficiliū paſſione hō non fa
tigetur vſq3 ad hoc ꝙ deſiſtat: ſm illud ad Heb.12. Non
fatigemini animis veſtris deficientes.⁊ q̄tū ad hoc ponit
ꝑſeuerantiā.vñ dic̃ ꝙ ꝑſeuerantia eſt in rōne bene ꝯſide
rata ſtabilis ⁊ ꝑpetua ꝑmanſio.hec etiā duo ſi coarcentur
ad ꝓpriā mām fortitudinis erunt partes quaſi integrales
ipſius.ſi aūt ad q̄ſcunq3 mās difficiles referātur erūt vir
tutes a fortitudine diſtincte:⁊ tamē ei adiungent̃ ſicut ſe
cundarie ꝑncipali. ¶ Ad ꝑmū ḡ dōm:ꝙ magnificētia cir
ca mām liberalitatis addit quandā magnitudinē q̄ perti
net ad rōnem ardui qd̄ eſt obiectum iraſcibilis quam ꝑn
cipal'r ꝑficit magnitudo.⁊ ex hac parte pertinet ad fortitu
dinē. ¶ Ad 2ᵐ dōm:ꝙ ſpes q̄ q̄s de deo ꝯfidit ponit̃ virt⁹
theologica:vt ſupra habitū ē.ſ3 ꝑ fiduciā q̄ nūc ponit̃ for
titudinis pars h3 hō ſpē in ſeipſo:tñ ſub deo. ¶ Ad 3ᵐ dō3
ꝙ q̄ſcunq3 res magnas aggredi videt̃ ꝑiculoſum eē: q2 in
his deficere ē valde nociuū. vñ ēt ſi magnificentia ⁊ fidu
cia circa quecūq3 alia magna oꝑanda vel aggredienda po
nant̃:habent quandam affinitatem cum fortitudine rōne
periculi imminentis. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ patientia non ſo
lum patitur pericula mortis circa que eſt fortitudo abſq3
ſuperabundanti triſtitia:ſed etiam quecūq3 alia difficilia
ſiue ꝑiculoſa:⁊ ſm hoc ponit̃ virtus ꝯiuncta fortitudini.i
quantū aūt eſt circa ꝑicula mortis eſt pars īegralis ipſi⁹.
¶ Ad 5ᵐ dōm:ꝙ perſeuerantia ſm ꝙ dicit continuitateꝫ
boni operis vſq3 in finem circūſtantia oīs virtutis eſſe
pōt.ponit̃ aūt pars fortitudinis ſm ꝙ dcm̄ eſt. ¶ Ad 6ᵐ
dō3:ꝙ Macrobius ponit q̄tuor predicta a Tullio poſita
.ſ.fiduciā:magnificentiā:tolerātiam:quam ponit loco pa
tientie.⁊ firmitatem:quam ponit loco perſeuerantie. ſup
addit autem tria quorum duo.ſ. magnanimitas ⁊ ſecuri
tas a Tullio ſub fiducia ꝯprehēdunt̃.ſed Macrobi⁹ ma
gis per ſpālia diſtinguit.nā fiducia iportat ſpē hoīs ad ma
gna.ſpes aūt cuiuſl3 rei p̄ſupponit appetitū in magna ꝑtē
ſu3 ꝑ deſideriū:qd̄ ꝑtinet ad magnanimitatē: dcm̄ eſt enī
ſupra ꝙ ſpes p̄ſupponit amorē ⁊ deſideriū rei ſperate.Ul'
pōt meli⁹ dici ꝙ fiducia ꝑtinet ad ſpei certitudinē.magni
nimitas aūt ad magnitudinem rei ſperate.ſpes aūt firma
eē nō pōt niſi āmoueat̃ ꝯriū.q̄n q3.n.aliq̄s q̄tū ex ſeipſo ē
ſperat aliq̄d:ſed ſpes tollit̃ ꝑꝑ īpedimentū timoris:timor
.n.quodāmō ſpei ꝯriat̃:vt ſupra habitum eſt:⁊ iō Macro
bius addit ſecuritatē q̄ excludit timorem. 3ᵐ aūt addit.ſ.
cōſtantiā q̄ ſub magnificētia ꝯprehēdi pōt. op3.n.in his q̄
magnifice aliq̄s facit ꝯſtantē aīu3 hr̃e. ⁊ iō Tulli⁹ ad ma
gnificētiā ꝑtinere dicit:nō ſolū adminiſtrationē rerum ma
gnaꝝ:ſ3 ēt animi amplā excogitationē ipaꝝ. pōt ēt ꝯſtan
tia ad ꝑſeuerātiā ꝑtinere:vt ꝑſeuerās dicat̃ aliq̄s ex eo ꝙ
nō deſiſtit ꝑꝑ diuturnitatē.ꝯſtās aūt ex eo ꝙ nō deſiſtit ꝓ
pter q̄cūq3 alia repugnantia. Illa ēt q̄ Andronic⁹ ponit ad
eadē ꝑtinere vident̃.ponit.n. ꝑſeuerantiā magnificētiaꝫ
cū Tullio ⁊ Macrobio.magnanimitatē aūt cu3 Macro
bio.leuya aūt eſt idē qd̄ patiētia vel tolerantia. dicit.n.ꝙ
leuya eſt habitus ꝓmpt⁹ tribuēs ad conari q̄lia o3 ⁊ ſuſti

nere q̄ rō dicit.epicheia aūt ⁊ bona animoſitas idē vr̃ eſſe
qd̄ ſecuritas.dicit.n.ꝙ ē robur aīe ad ꝑficiēdū oꝑa ipſius:
virilitas aūt vr̃ idē eē qd̄ fiducia.dic̃.n.ꝙ virilitas ē habi
tus ꝑ ſe ſufficiēs tribut⁹ in his q̄ ſm v̄tutē ſunt.magnificē
tie aūt addit andragathiā q̄ſi virilem bonitatem q̄ apud
nos ſtrenuitas pōt dici.ad magnificentiā aūt ꝑtinet nō ſo
lum ꝙ hō ꝯſiſtat in executōe magnoꝝ oꝑeꝝ:qd̄ ꝑtinet ad
cōſtantiā:ſ3 ēt cū quadā virili prudētia ⁊ ſollicitudine ea
exequat̃ qd̄ ꝑtinet ad andragathiā ſiue ſtrenuitatē. vñ di
cit ꝙ andragathia eſt viri v̄tus adinuentiua cōmunicabi
lium operum. ⁊ ſic p3 ꝙ oēs huiuſmodi partes ad q̄tuor
ꝑncipales reducunt̃ quas Tullius ponit. ¶ Ad 7ᵐ dōm
ꝙ illa q̄nq3 q̄ ponit Ariſto.deficiunt a vera rōne virtutis:
q2 ⁊ ſi cōueniant in actu fortitudinis:differunt tñ in moti
uo:vt ſupra habitu3 eſt.⁊ iō non ponunt̃ partes fortitudi
nis:ſed quidam fortitudinis modi.

¶ De magnanimitate. Qō. CXXIX.

DEinde conſiderandū eſt de ſingu
lis fortitudīs partib⁹.ita ta
men ꝙ ſub q̄tuor ꝑncipalibus q̄s Tul
lius ponit alias ꝯprehēdam⁹:niſi ꝙ ma
gnanimitatem de qua ēt Ariſto.tractat
loco fiducie ponem⁹. ꝑ̊ ergo cōſideran
dum erit de magnanimitate. 2° de ma
gnificentia. 3° de patiētia. 4° de ꝑſeuerantia. Circa pri
mu3 ꝑ̊ ꝯſiderādū eſt de magnanimitate. ſcdo de vitijs op
poſitis. ¶ Circa ꝑmu3 q̄runt̃ octo.ꝑ̊ vtꝝ magnanimitas
ſit circa honores. Secundo vtrum magnanimitas ſit ſo
lum circa magnos honores. 3° vtꝝ ſit virt⁹. 4° vtrum
ſit virtus ſpecialis. 5° vtrū ſit pars fortitudinis. 6° quō
ſe habeat ad fiduciā. 7° quō ſe habeat ad ſecuritatē. 8°
quō ſe habeat ad bona fortune.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ magnanimi
tas non ſit circa honores. Magna
nimitas.n.eſt in iraſcibili:qd̄ ex ipſo noīe p3.nā magnani
mitas dr̃ quaſi magnitudo aī.anim⁹ aūt ꝓ vi iraſcibili po
nit̃:vt p3 in.3.de aīa:vbi pħs dicit ꝙ in ſenſitiuo appetitu
eſt deſideriū ⁊ anim⁹.i.cōcupiſcibilis ⁊ iraſcibilis: ſed ho
nor ē qd̄dā bonū cōcupiſcibile cū ſit ꝑmiū v̄tutis.ḡ videt̃
ꝙ magnanimitas nō ſit circa honores. ¶ P̄.Magnani
mitas cū ſit v̄tus moralis o3 ꝙ ſit circa paſſiones vel ope
rationes:nō aūt eſt circa operationes:q2 ſic eēt pars iuſti
tie.⁊ ſic relinquit̃ ꝙ ſit circa paſſiones:honor aūt nō ē paſ
ſio.ergo magnanimitas nō eſt circa honores. ¶ P̄.Ma
gnanimitas videt̃ ꝑtinere magis ad ꝓſecutionē q̄3 ad fu
gam.dr̃.n.magnanimus:q2 ad magna tendit. ſed virtuo
ſi nō laudant̃ ex hoc ꝙ cupiūt honores: ſ3 magis ex eo ꝙ
fugiūt.ergo magnanimitas nō eſt circa honores. ¶ S3 ꝯ
eſt qd̄ pħs dicit in.4.ethi.ꝙ magnanimitas eſt circa ho
nores ⁊ inhonorationes. ¶ Rñ°. dōm ꝙ magnanimitas
ex ſuo noīe importat quādā extenſionē animi ad magna.
cōſiderat̃ aūt habitudo virtutis ad duo. ꝑ̊ ad mā3 circa
quā operat̃. Alio mō ad actū ꝓpriū q̄ conſiſtit in debito
vſu talis materie.⁊ q2 habit⁹ virtutis ꝑncipal'r ex actu de
terminat̃:ex hoc ꝑncipal'r dicit̃ aliq̄s magnanimus:q2 h3
animum ad aliquē magnum actū. Aliq̄s aūt act⁹ pōt di
ci dupl'r magnus. Uno mō ſm ꝓportionem. Alio mō
abſolute. Magn⁹ q̄dem pōt dici actus ſm ꝓportioneꝫ ēt
qui conſiſtit in vſu alicui⁹ rei parue vel mediocris:puta ſi
aliquis illa re optime vtat̃.ſed ſimpliciter ⁊ abſolute ma
gnus act⁹ eſt q̄ cōſiſtit in optimo vſu rei maxime. res aūt
q̄ in vſum hoīs veniunt ſunt res exteriores īter q̄ ſimplici
ter maximu3 eſt honor:tum q2 ꝓpinquiſſimū eſt v̄tuti:vt
pote teſtificatio q̄da3 exiſtēs de v̄tute alicui⁹: vt ſupra ha
bitum eſt:tū ēt q2 deo ⁊ optimis exhibet̃:tum ēt q2 homi
nes ꝓpter honorē cōſequēdū ⁊ vituperiū vitandum alia

oĩa poſtponunt. Sic aũt dicit̃ aliqs magnanimus ex his que ſunt magna abſolute ꝛ ſimplr̃: ſicut dr̃ aliqs fortis ex his que ſunt difficilia ſimplr̃. ꝛ iõ ꝯñs ẽ ꝙ magnanimitas ꝯſiſtat circa honores. ¶ Ad pͥmuꝫ g̃ dõm: ꝙ bonũ vel malũ abſolute qdem ꝯſiderata ptinent ad ꝯcupiſcibilẽ. ſꝫ inq̃ꝫtum addit̃ rõ ardui ſic ptinẽt ad iraſcibilẽ. ꝛ hoc mõ honorẽ reſpicit magnanimitas inq̃ꝫtuꝫ. ſ. honor hꝫ rõneꝫ magni vel ardui. ¶ Ad 2ᵘᵐ dõm: ꝙ honor ꝫ̃i nõ ſit paſſio vel opatio: eſt tñ alicuius paſſionis obm. ſ. ſpei q̃ tẽdit in bonũ arduũ. ꝛ iõ magnanimitas eſt qdem imediate circa paſſionẽ ſpei. mediate aũt circa honorẽ ſicut circa obꝫ ſpei: ſicut ꝛ de fortitudine ſupra dcm̃ ẽ: ꝙ ẽ circa picula mortis inq̃ꝫtum ſunt obm timoris ꝛ audacie. ¶ Ad 3ᵘᵐ dõꝫ: ꝙ illi q cõtẽnunt honores hoc mõ ꝙ ꝑ eis adipiſcẽdis nil icõueniẽs faciunt nec eos nimis appreciantur laudabiles ſunt. ſiqs aũt hoc modo contẽneret honores ꝙ nõ curaret facere ea que ſunt digna honore hoc vitupabile eſſet. ꝛ hoc mõ magnanimitas ẽ circa honores: vt videlicet ſtudeat facere ea que ſunt honore digna. non tamen ſic vt ꝑ magno eſtimet humanum honorem.

Ad ſecundum ſic procedit̃. Videt̃ ꝙ magnanimitas de ſui rõne nõ habeat ꝙ ſit circa magnũ honorẽ. Propria eni mã magnanimitatis eſt honor: vt dcm̃ eſt. ſꝫ magnũ ꝛ paruũ accidunt honori. g̃ de rõne magnanimitatis nõ eſt: ꝙ ſit circa magnũ honorẽ. ¶ P̃. Sicut magnanimitas ẽ circa honores ita mãſuetudo ẽ circa iras. ſꝫ nõ eſt de rõne manſuetudinis ꝙ ſit circa iras magnas vel paruas. g̃ etiã non ẽ de rõne magnanimitatis ꝙ ſit circa magnos honores. ¶ P̃. Paruus honor minꝰ diſtat a magno honore q̃ꝫ exhonoratio: ſꝫ magnanimitas bñ ſe hꝫ circa exhonoratões. g̃ etiã ꝛ circa paruos honores. nõ g̃ ẽ ſolũ circa honores magnos. ¶ Sꝫ ꝯ ẽ qd̃ phs dicit in. 2. ethi. ꝙ magnanimitas eſt circa magnos honores. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſm phm in. 7. phiſycoꝝ virtꝰ ẽ pfectio q̃dã. ꝛ itellr̃ eẽ pfectio potẽtie ad cuius vltimũ ptinet vt pꝫ in pͥ celi. pfectio aũt potẽtie nõ attendit̃ in q̃licunq̃ꝫ opatione ſꝫ in opatione q̃ hꝫ aliquã magnitudinẽ aut difficultatẽ. q̃libꝫ eni potentia q̃ꝫtuncũq̃ꝫ ipfecta põt in aliquã opationẽ modicã ꝛ debilẽ. ꝛ iõ ad rõnẽ v̄tutis ptinet vt ſit circa difficile ꝛ bonũ: vt dr̃ i. 2. ethi. Difficile aũt ꝛ magnuꝫ q̃ ad idẽ ptinẽt in actu virtutis põt attendi duplr̃. Uno° ex pte rõnis inq̃ꝫtũ. ſ. difficile ẽ mediũ rõnis adĩuenire: ꝛ i aliq̃ mã ſtatuere. ꝛ iſta difficultas ſolũ iuenit̃ in actu virtutũ itellectualiũ. ꝛ etiã in actu iuſtitie. Alia autem eſt difficultas ex parte materie q̃ de ſe repugnãtiaꝫ habere põt ad modũ rõnis q eſt circa eã ponẽdꝰ: ꝛ iſta difficultas pͥcipue attẽdit̃ in alys v̄tutibꝰ moralibꝰ q̃ ſunt circa paſſiões: q꞉ paſſiões pugnãt ꝯ rõnẽ vt Dio. dicit. 4. ca. de diui. no. Circa quas ꝯſiderãdũ ẽ ꝙ q̃dã paſſiões ſũt q̃ hñt magnaꝫ vim reſiſtẽdi rõni pͥncipalr̃ ex parte paſſiõis. q̃dã v̄o pͥncipalr̃ ex pte reꝝ q̃ ſũt obiecta paſſionũ. paſſiões aũt nõ habent magnã vim repugnãdi rõni niſi fuerint vehemẽtes eo ꝙ appetitus ſenſitiuꝰ in quo ſũt paſſiões nãliter ſubditur rõni. ꝛ iõ v̄tutes q̃ ſũt circa huiuſmodi paſſiões nõ ponunt̃ niſi circa id qd̃ ẽ magnũ in paſſionibꝰ: ſic̃ fortitudo eſt circa magnos timores ꝛ audacias: tẽperantia aũt circa maximaꝝ delectationũ cõcupiſcẽtias: ꝛ ſilr̃ manſuetudo eſt circa maximas iras. paſſiões aũt q̃dã hñt magnã vim repugnãdi rõni ex ipſis rebus exteriorībꝰ q̃ ſũt paſſionuꝫ obiecta: ſic̃ amor vel cupiditas pecunie ſiue honoris. ꝛ in his opꝫ eſſe virtutẽ nõ ſolũ circa id qd̃ ẽ maximũ in eis. ſꝫ ẽt circa mediocria vel minora: q꞉ res exteriꝰ exiſtentes ẽt ſi ſint parue ſunt multũ appetibiles vtpote neceſſarie ad vitã hoĩs. ꝛ iõ circa appetitũ pecuniarum ſũt due v̄tutes. vna qdem circa mediocres vel moderatas. ſ. liberalitas. alia aũt circa pecunias magnas. ſ. magnificentia. ſilr̃ ẽt ꝛ circa honores ſũt due virtutes. vna qdẽ circa mediocres honores q̃ inominata eſt. noiat̃ tñ ex ſuis extremis q̃ ſũt philotomia. i. amor honoris: ꝛ aphilotomia. i. ſine amore honoris. laudat̃. n. q̃nq̃ꝫ q amat honoreꝫ: q̃nq̃ꝫ aũt q nõ curat de honore: ꝑut. ſ. vtrũq̃ꝫ moderate fieri põt. circa magnos aũt honores eſt magnanimitas. ꝛ iõ dõm eſt ꝙ ꝓpͥa mã magnanimitatis eſt magnꝰ honor. ꝛ ad ea tendit magnanimus q̃ ſunt magno honore digna. ¶ Ad pͥmũ g̃ dõꝫ ꝙ magnũ ꝛ paruũ per accñs ſe hñt ad honorẽ ſm ſe cõſideratũ. ſed magnã dr̃iaꝫ faciũt ſm ꝙ cõparãt̃ ad rõnem cuiꝰ modũ in vſu honoris obſeruari opꝫ: q multo difficiliꝰ obſeruat̃ in magnis honoribꝰ q̃ꝫ in pͥuis. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ ꝙ in ira ꝛ in alys materys nõ hꝫ difficultatẽ notabilem: niſi illud qd̃ ẽ maximũ circa qd̃ ſolũ oꝫ eẽ v̄tutẽ. alia aũt ẽ rõ i v̄tutibꝰ diuitys ꝛ honoribꝰ q̃ ſũt res extra aĩam exñtes. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ille q bñ magnis vtit̃ multo magis põt bñ vti paruis. magnanimitas. g̃ itẽdit magnos honores ſicut qbꝰ eſt dignꝰ: vel ẽt ſic̃ miores his qbꝰ eſt dignꝰ: q꞉. ſ. v̄tus nõ põt ſufficiẽter honorari ab hoĩe cui debet̃ honor a deo. ꝛ iõ nõ extollit̃ ex magnis honoribus: q꞉ nõ reputat eos ſupra ſe: ſꝫ magis eos ꝯtẽnit. ꝛ multo magis moderatos: aut paruos: ꝛ ſilr̃ ẽt de honoratõibꝰ nõ frangit̃: ſꝫ eas ꝯtẽnit: vtpote quas reputat ſibi indigne afferri.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ magnanimitas nõ ſit v̄tus. Oĩs. n. v̄tus moralis in medio cõſiſtit. ſꝫ magnanimitas nõ cõſiſtit in medio: ſꝫ in maximo: q꞉ magnanimus dignificat ſeipm: vt dr̃ in. 4. ethi. g̃ magnanimitas nõ eſt v̄tus. ¶ P̃. Qui vnã v̄tutem hꝫ: hꝫ oẽs: vt ſupra habitũ eſt: ſꝫ aliqs põt hr̃e aliquaꝫ v̄tutẽ nõ hñs magnanimitatẽ. dic̃. n. phs in. 4. ethi. ꝙ q ẽ paruis dignꝰ ꝛ his dignificat ſeipm: tẽperatus ẽ: magnanimꝰ aũt nõ: g̃ magnanimitas nõ eſt v̄tus. ¶ P̃. Uirtꝰ eſt bona q̃litas mẽtis: vt ſupra habitũ ẽ: ſꝫ magnanimitas hꝫ quaſdam corporales diſpoſitões. dic̃. n. phs in. 4. ethi. ꝙ motꝰ lentus magnanimi videt̃ ꝛ vox grauis ꝛ locutio ſtabilis. g̃ magnanimitas nõ eſt v̄tus. ¶ P̃. Nulla v̄tus opponit̃ alteri v̄tuti. ſed magnanimitas opponit̃ hũilitati. nã magnanimꝰ ſe dignũ reputat magnis: ꝛ alios cõtẽnit: vt dr̃ in. 4. ethi. g̃ magnanimitas nõ eſt v̄tꝰ. ¶ P̃. Cuiuſlꝫ v̄tutis ꝓprietates ſũt laudabiles: ſꝫ magnanimitas hꝫ q̃ſdã ꝓprietates vituperabiles. pͥ qdem q꞉ nõ eſt memor bñficioꝝ. 2° q꞉ eſt ocioſus ꝛ tardus. 3° ꝙ vtit̃ ironia ad multos. 4° q꞉ nõ põt alys ꝯuiuere. 5° q꞉ magis poſſidet infructuoſa q̃ꝫ fructuoſa. g̃ magnanimitas nõ eſt v̄tus. ¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ in laudẽ quorũdam dr̃. 2°. Mach. 14. Nichanor audiens v̄tutẽ comitũ iude ꝛ aĩ magnitudineꝫ quã ꝓ patrie certaminibꝰ habebãt ꝛc̃. laudabilia aũt ſũt ſoluꝫ v̄tutum opa. g̃ magnanimitas ad quã ptinet magnũ aĩum hr̃e eſt v̄tus. ¶ Rñ°. dõꝫ ꝙ ad rõnem v̄tutis hũane ptinet vt in rebꝰ hũanis bonũ rõnis ſuet̃: qd̃ eſt ꝓpͥũ hoĩs bonũ. inter ceteras aũt res hũanas exteriores honores pͥcipuũ locum tenẽt ſic̃ dcm̃ ẽ. ꝛ inde magnanimitas q̃ modũ rõnis ponit circa magnos honores eſt v̄tus. ¶ Ad pͥᵐ g̃ dõm ꝙ ſicut ẽt phs dicit in. 4. ethi. magnanimus eſt qdẽ magnitudine extremus: inq̃ꝫtũ. ſ. ad maxima tendit: eo aũt ꝙ vt oꝫ medius: q꞉. vꝫ. ad ea q̃ ſunt maxĩa ſꝫ rõnẽ tendit: eo. n. ꝙ ſm dignitatẽ ſeipm dignificat vt ibidẽ dr̃: q꞉. ſ. ſe nõ extendit ad maiora q̃ꝫ dignꝰ eſt. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: ꝙ ꝯnexio virtutum nõ eſt itelligẽda ſm actꝰ: vt. ſ. cuilibꝫ ꝯpetat habere actꝰ oĩum v̄tutũ. vñ actꝰ magnanimitatis nõ competit cuilꝫ v̄tuoſo: ſed ſolum magnis: ſꝫ ſm pͥncipia virtutum q̃ ſũt prudẽtia ꝛ gr̃a oẽs v̄tutes ſunt cõnexe ſm habitus ſil̃ in aĩa exñtes vel in actu vl̃ in ꝓpinq̃ diſpõne. ꝛ ſic põt aliquis cui nõ cõpetit actꝰ magnanimitatis hr̃e habitũ magnanimitatis: per quẽ. ſ. diſponit̃ ad talẽ actũ exeq̃ndũꝫ ſi ſibi ſm ſtatũ ſuũ cõpeteret. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ corporales

motus diuerſificantur ſm diuerſas aīe apprehenſiones. ⁊ ſm hoc contingit ꝙ ad magnanimitatē ꝯſequūtur quedā accidētia determiāta circa motus corꝑales. velocitas enī motus ꝓuenit ex eo ꝙ hō ad multa ītēdit que explere feſtinat. ſ3 magnanimus ītēdit ſolū ad magna q̄ pauca ſunt que etiā idigēt magna itentione. ⁊ ideo h3 motū tardū. ſimiliter etiā acuitas vocis ⁊ velocitas ꝑcipue cōpetit his q de q̄buſlibet cōtēdere volūt: quod nō pertinet ad magnanimos q non itromittūt ſe niſi de magnis. ⁊ ſicut predicte diſpoſitiōes corporaliū motuum cōueniunt magnanimis ſm modū affectōis eoꝝ: ita etiā in his q ſunt nāliter diſpoſiti ad magnanimitatē tales ꝯditiones nāliter iueniuntur ¶ Ad 4m dōm: ꝙ in hoīe iuenitur aliquod magnū qḋ ex dono dei poſſidet. ⁊ aliq̄s defectus q competit ei ex īfirmitate nāe. magnanimitas ḡ facit ꝙ hō ſe magnis dignificet ſm ꝯſiderationē donoꝝ q̄ poſſidet ex deo: ſic ſi h3 magnā virtutē animi: magnanimitas facit ꝙ ad ꝑfecta opa virtutis tēdat. ⁊ ſilr eſt dōm de vſu cuiuſlibet alterius boni: puta ſcie vel exterioris fortune. humilitas aūt facit ꝙ homo ſeipm paruipēdat ſm ꝯſiderationē ꝓprij defectus. ſilr ēt magnanimitas ꝯtēnit alios ſm ꝙ deficiūt a donis dei. nō enī tātu3 alias appreciatur ꝙ ꝓ eis aliquod idecēs faciat. ſ3 humilitas alios honorat ⁊ ſupiores eſtimat īq̄tu3 in eis aliq̄d īſpicit de donis dei. Uñ dr̄ in pſ de viro iuſto. Ad nihilum deductus eſt ī ꝯſpectu eius malignus: qḋ ꝑtinet ad ꝯtemptū magnanimi. timētes aūt dñm glorificat: qḋ pertinet ad honoratione3 humilis. ⁊ ſic p3 ꝙ magnanimitas ⁊ humilitas non ſunt ꝯria: q̄uis in cōtraria tēdere videantur: quia procedūt ſm diuerſas cōſideratiōes. ¶ Ad 5m dicēdum: ꝙ proprietates ille ſm ꝙ ad magnanimū ꝑtinent nō ſunt vituperabiles ſed ſuperexcedēter laudabiles. Qḋ enim ꝑmo dicitur ꝙ magnanimus nō habet in memoria a quibus bñficia recipit: itelligēdum eſt q̄tū ad hoc ꝙ nō eſt ſibi delectabile ꝙ ab aliq̄bus bñficia recipiat quin ſibi maiora recopenſet: quod pertinet ad perfectionē gratitudinis ī cuius actu vult ſemper excellere: ſicut ⁊ in actibus aliarum virtutum. Silr etiā 2o dicitur ꝙ eſt ocioſus ⁊ tardus: nō q2 deficiat ab opando ea que ſibi ꝯueniunt: ſed q2 non ingerit ſe quibuſcunq3 opibus ſibi ꝯueniētibus ſed ſolum magnis qualia decent eum. Dicitur etia3 3o ꝙ vtitur ironia: nō ſm ꝙ opponitur veritati: vt. ſ. dicat de ſe aliqua vilia que nō ſunt: vel neget aliq̄ magna q̄ ſunt. ſ3 q2 nō tantā magnitudinē ſuā mōſtrat maxīe q̄tū ad īferioru3 multitudinē: q2 ſicut etia3 phs ibidem dicit: ad magnanimum ꝑtinet magnu3 eſſe ad eos q in dignitate ⁊ bonis fortune ſunt: ad medios aūt moderatū. 4o ēt dr̄ ꝙ ad alios non pōt ꝯuiuere. ſ. familiariter niſi ad amicos: q2 oīo vitat adulationē ⁊ ſimulationē q̄ ꝑtinēt ad aī ꝑuitatē. ꝯuiuit tñ oībus ⁊ magnis ⁊ ꝑuis ſm ꝙ o3: vt dcm̄ eſt. 5o ēt dr̄ ꝙ vult hr̄e magis īfructuoſa nō q̄cūq3 ſ3 bona. i. honeſta. nā ī oībꝰ ꝑponit honeſta vtilibꝰ tāq̄3 maiora. vtilia. n. q̄rūt̄ ad ſubueniendū alicui defectui q magnanimitati repugnat.

Ad quartum

ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ magnanimitas nō ſit ſpālis v̄tus. Nulla. n. ſpālis v̄tus opat̄ in oībꝰ v̄tutibꝰ. ſed phs in. 4. ethi. dic̄ ꝙ ad magnanimū ꝑtinet qḋ eſt in vnaq̄q3 v̄tute magnū. ḡ magnanimitas nō eſt ſpālis v̄tus. ¶ P. Nulli ſpāli v̄tuti attribuunt̄ actꝰ diuerſaꝝ v̄tutū. ſ3 magnanimo attribuūtur diuerſaꝝ v̄tutū actus. dr̄. n. in. 4. ethi. ꝙ ad magnanimū ꝑtinet nō fugere cōmouētē qḋ eſt actꝰ prudētie. neq3 facere iniuſta qḋ ē actꝰ iuſtitie. ⁊ ꝙ eſt ꝓmptꝰ ad bñ faciēdum qḋ eſt actꝰ charitatis: ⁊ ꝙ miſtrat ꝓmpte qḋ eſt actꝰ liberalitatis. ⁊ ꝙ eſt veridicꝰ qḋ ē actꝰ v̄itatis. ⁊ ꝙ nō ē plāctiuꝰ qḋ eſt actꝰ patiētie. ḡ magnanimitas nō eſt ſpālis virtus. ¶ P. Quel3 v̄tus eſt q̄dā ſpūalis ornatꝰ aīe ſm illud Iſa. 61. Induit me dñs veſtimētis ſalutis. ⁊ poſtea ſubdit: q̄ſi ſpōſam ornatā monilibꝰ ſuis: ſ3 magnanimitas ē ornatus oīum v̄tutū vt dr̄ in. 4. ethi. ḡ magnanimitas ē virtus gñalis. ¶ Sed ꝯ eſt ꝙ phs in. 2. ethi. diſtiguit ea3 ꝯ alias v̄tutes. ¶ Rñº. dōm ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ eſt: ad ſpālē v̄tute3 ꝑtinet ꝙ modū rōnis in aliq̄ determinata mā ponat. magnanimitas aūt ponit modū rōnis circa determiātā mā3. ſ. circa honores: vt ſupra dcm̄ ē. honor aūt ſm ſe ꝯſideratus eſt qḋdā ſpāle bonū. ⁊ ſm hoc magnanimitas ſ3 ſe cōſiderata ē ſpālis q̄dā v̄tus: ſed q2 honor ē cuiuſlib3 v̄tutis ꝑmiū: vt ex ſupra dcis p3. iō ex ꝯſequenti rōne ſue māe reſpicit oēs v̄tutes. ¶ Ad ꝑmū ḡ dōm ꝙ magnanimitas nō eſt circa honorē quecūq3: ſed circa magnū honorē. ſic̄ aūt honor debet̄ v̄tuti: ita ⁊ magnꝰ honor debet̄ magno operi v̄tutis: ⁊ ide eſt ꝙ magnanimꝰ intendit magna opari in q̄lib3 v̄tute: inq̄tū. ſ. tendit ad ea q̄ ſunt digna magno honore. ¶ Ad 2m dōm ꝙ q2 magnanimꝰ tēdit ad magna. cōſequens ē ꝙ ad illa ꝑcipue tendat q̄ īportāt aliquā excellentiam: ⁊ illa fugiat q̄ ꝑtinēt ad defectū. ꝑtinet aūt ad quandā excellētiā ꝙ aliq̄s bñfaciat ⁊ ꝙ ſit cōicatiuꝰ ⁊ pluriu3 retributiuꝰ. ⁊ iō ad iſta ꝓmptū ſe exhibet inq̄tū hn̄t rōnē cuiuſdā excellētie. nō aūt ſm eā rōnē q̄ ſunt actꝰ aliaꝝ virtutū: ad defectū aūt ꝑtinet ꝙ aliq̄s intātū magnipēdat aliqua exteriora bona vel mala ꝙ ꝓ eis a iuſtitia vel q̄cūq3 v̄tute recedat ⁊ declinet. ſilr ēt ad ḋfectū ꝑtinet oīs occultatio veritatis: qḋ videt̄ ex timore ꝓcedere. ꝙ ēt aliq̄s ſit plāctiuꝰ ad defectū ꝑtinet: q2 per hoc vr̄ animꝰ exterioribus malis ſuccūbere: ⁊ iō hec ⁊ ſilia vitat magnanimꝰ ſm quādā ſpālē rōnē. ſ. tanq̄3 ꝯria excellētie vel magnitudini. ¶ Ad 3m dōm ꝙ q̄l3 v̄tus h3 quēdā decorē ſiue ornatum ex ſua ſpē q eſt ꝓpriꝰ vnicuiq3 v̄tuti: ſ3 ſupaddit̄ alius ornatus ex ipſa magnitudine operis v̄tuoſi ꝑ magnanimitatē q̄ oēs v̄tutes maiores facit: vt dr̄ in. 4. ethi.

Ad quintum

ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ magnanimitas nō ſit pars fortitudis. Idē. n. nō eſt pars ſuiipſiꝰ. ſ3 magnanimitas videt̄ idē eē fortitudini. dicit. n. Seneca in li. de q̄tuor v̄tutibꝰ. Magnanimitas q̄ ⁊ fortitudo dr̄ ſi inſit cordi tuo cū fiducia magna viues. ⁊ Tulliꝰ dicit in ꝑ de officijs. Uiros fortes magnanimos eoſdē eē volumꝰ veritatis amicos: minimeq3 fallaces. ḡ magnanimitas nō eſt ps fortitudis. ¶ P. Phs ī. 4. ethi. dicit ꝙ magnanimꝰ nō eſt philochidracus. i. amator periculi: ad fortē aūt ꝑtinet ſe exponere ꝑiculis. ḡ magnanimitas nō cōuenit cū fortitudine vt poſſit dici pars eius. ¶ P. Magnanimitas reſpicit magnū in bonis ſperādis. fortitudo aūt reſpicit magnū in malis timēdis vel audiēdis: ſed bonū ē ꝑncipaliꝰ q̄3 malū. ḡ magnanimitas eſt ꝑncipalior v̄tus q̄3 fortitudo. nō ḡ eſt ps eiꝰ. ¶ Sed ꝯ eſt ꝙ Macrobius ⁊ Andronicꝰ ponūt magnanimitatē fortitudinis partē. ¶ Rñº. dōm ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ eſt: ꝑncipal' virtus eſt ad quā ꝑtinet aliquē gñalē modū v̄tutis ꝯſtituere in aliq̄ mā ꝑncipali. iter alios aūt gñales modos virtutis vnꝰ eſt firmitas aī: q2 firmiter ſe hr̄e req̄rit̄ in oī v̄tute: vt dr̄ in. 2. ethi. ꝑcipue tñ laudat̄ hoc in v̄tutibꝰ q̄ in aliqḋ arduū tēdūt: ī q̄bꝰ difficillimū ē firmitatē ſuare. ⁊ iō quāto difficilius eſt in aliquo arduo firmiter ſe hr̄e tāto ꝑncipalior eſt v̄tꝰ q̄ circa illud firmitatē ꝑſtat aīo: difficiliꝰ eſt āt firmiter ſe hr̄e in periculis mortis in q̄bus ꝯfirmat aīum fortitudo q̄3 in maximis bonis ſperādis vel adipiſcendis ad q̄ ꝯfirmat aīum magnanimitas: q2 ſic̄ hō maxime diligit vitam ſuam: ita maxīe refugit mortis pericula. ſic ḡ p3 ꝙ magnanimitas ꝯuenit cū fortitudine inq̄tu3 cōfirmat animū circa aliq̄d arduū. deficit aūt ab ea ī hoc ꝙ firmat aīum in eo circa qḋ facilius eſt firmitatē ſeruare. vñ magnanimitas ponit̄ ps fortitudis. q2 adiungit̄ ei ſic̄ ſecūdaria ꝑncipali. ¶ Ad ꝑmu3 ḡ dōm ꝙ ſic̄ phs dicit in. 5. ethi. carere malo accipit̄ in rōne boni. vñ ⁊ nō ſupari ab aliquo

gráui malo:puta a piculis mortis accipiť quodãmodo pro
eo qđ eſt attingere ad magnũ bonũ.quoꝝ pmuꝫ ptinet ad
fortitudinẽ:ſꝫ ſcđm ad magnanimitatẽ.⁊ ꝭꝫ hoc fortitudo
⁊ magnanimitas ꝑ eodeꝫ accipi poſſunt.qꝛ tñ alia rõ diffi/
cultatis eſt in vtroqꝫ pdictoꝝ:iõ ꝓprie loquẽdo magnani/
mitas a pħo ponit̃ alia vt᷒ a fortitudie. ¶ Ad ꝫᵐ dõm:ꝙ
amator piculi dr̃ q idifferẽter ſe piculis exponit: qđ videt̃
ptinere ad eũ q idifferẽter multa q̃ſi magna exiſtimat: qđ
ẽ ꝯ rõnẽ magnanimi.nll's.n.videt̃ ꝓ aliquo ſe periculis ex
ponere niſi illud magnũ exiſtimet.ſꝫ ꝓ his q̃ vere ſunt ma
gna magnanim᷒ ꝓmptiſſime ſe piculis exponit: qꝛ opatur
magnũ in actu fortitudis ſic̃ in actib᷒ aliaꝝ virtutuꝫ.vñ ⁊
pħs ibidẽ dic̃ ꝙ magnanim᷒ nõ ẽ microchidinos.i. ꝓ par/
uis piclitans:ſꝫ ẽ megalochindros.i.ꝓ magnis piculis pe/
riclitans.⁊ Seneca dic̃ in li.de q̃tuor v̈tutib᷒.Eris magna
nim᷒ ſi picula nõ appetas:vt temerarius:nec formides:vt
timidus.nã nil timidũ facit aĩum niſi rephẽſibilis vite cõ
ſcia.¶ Ad ꝫᵐ dõm ꝙ malũ inq̃tum huiuſmodi fugiẽdũ
ẽ.ꝙ aũt ꝯ ipſum ſit ꝑſiſtendũ ẽ ꝑ accñs.i.inq̃tũ oꝫ ſuſtine/
re mala ad ꝯſeruationẽ bonoꝝ.ſꝫ bonũ de ſe eſt appetẽdũ
⁊ ꝙ ab eo refugiat̃ nõ ẽ niſi ꝑ accñs.inq̃tuꝫ.ſ.exiſtimat̃ ex
cedere facultatẽ deſiderãtis.ſemꝑ aũt qđ ꝑ ſe eſt poti᷒ eſt
q̃ꝫ illud qđ eſt ꝑ accñs.⁊ iõ magis repugnat firmitati aĩ ar/
duũ i malis q̃ꝫ arduũ i bonis.⁊ iõ pncipalior ẽ v̈t᷒ fortitudi
nis q̃ꝫ magnanimitatis.lꝫ.n.bonũ ſit ſimpl'r pncipalius q̃ꝫ
malũ:malũ tñ ẽ pncipali᷒ q̃tum ad hoc.

Ad ſextum

ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ fiducia nõ pti/
neat ad magnanimitatẽ.Põt.n.aliqs
hr̃e fiduciã nõ ſolũ de ſeipo ſꝫ ẽt de alio ꝭꝫ illđ.ꝫ.ad Cor.ꝫ.
Fiduciã aũt talẽ hẽm᷒ ꝑ xp̃ꝫ ieſuꝫ ad deũ nõ ꝙ ſufficiẽtes
ſum᷒ cogitare aliqđ a nobis q̃ſi ex nobis.ſꝫ hoc vr̃ eſſe ꝯ rõ
nẽ magnanimitatis.g̃ fiducia ad magnanimitatẽ nõ ptiet
¶ P̃.Fiducia nõ videt̃ eẽ timori oppoſita:ꝭm illud Iſa.
iz.Fiducialiter agã ⁊ nõ timebo.ſed carere timore magis
ptinet ad fortitudinẽ.g̃ ⁊ fiducia magis ad fortitudinẽ pti
net q̃ꝫ ad magnanimitatẽ.¶ P̃.Premiũ ñ debet̃ niſi vir/
tuti:ſꝫ fiducie debet̃ pmiũ.dr̃.n.ad Heb.ꝫ.ꝙ nos ſum᷒ do
mus xp̃i ſi fiduciã ⁊ gl'iam ſpei vſqꝫ in finẽ firmaꝫ retinea
mus.g̃ fiducia eſt q̃dã virt᷒ diſticta a magnanimitate: qđ
etiã videt̃ ꝑ hoc ꝙ Macrobius eaꝫ magnanimitati ꝯdiui
dit.¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ Tulli᷒ in ſua rhetorica videtur ponere
fiduciã loco magnanimitatis:vt ſupra dictũ eſt. ¶ Rñ°.
dõm:ꝙ nomen fiducie ex fide aſſumptuꝫ eſſe videt̃. ad fi
dẽ aũt ptinet aliqđ ⁊ alicui credere.ptinet aũt fiducia ad
ſpẽ:ꝭm illud Iob.ii. Habebis fiduciam ꝓpoſita tibi ſpe.⁊
iõ nomen fiducie hoc pncipal'r ſignificare videt̃ ꝙ aliqs
ſpẽ cõcipiat ex hoc ꝙ credit verbis alicui᷒ auxiliũ ꝓmit/
tentis. ſꝫ qꝛ fides dr̃ ẽt opĩo vehemẽs. cõtingit aũt aliqđ
vehemẽter opinari nõ ſolũ ex eo ꝙ eſt ab alio dcm̃:ſed ẽt
ex hoc ꝙ eſt in alio ꝯſideratũ:inde eſt ꝙ fiducia ẽt põt dici
qua aliqs ſpẽ alicui᷒ rei cõcipit ex aliquo ꝯſiderato. qñqꝫ
qdem in ſeipſo:puta cũ aliqs vidẽs ſe ſanũ ꝯfidit ſe diu vi
cturũ.qñqꝫ aũt in alio:puta cũ aliqs ꝯſiderãs aliũ amicũ
ſuum eẽ ⁊ potentẽ:fiduciã hꝫ adiuuari ab eo. dcm̃ eſt aũt
ſupra ꝙ magnanimitas ꝓpꝰe eſt circa ſpẽ alicui᷒ ardui:et
iõ qꝛ fiducia iportat qđdã robur ſpei ꝓueniẽs ex aliq̃ cõ/
ſideratõe q̃ facit vehemẽtẽ opĩonẽ de bono aſſequẽdo:in
de eſt ꝙ fiducia ad magnanimitateꝫ pertinet. ¶ Ad pri/
mũ g̃ dõm ꝙ ſic̃ dr̃ in.4.ethi. ad magnanimũ ptinet nul/
lo idigere.qꝛ hoc deficiẽtis eſt.hoc tñ dꝫ itelligi ꝭꝫ modũ
hũanũ.vñ addit:vel vix.hoc eſt.n.ſupra hoiem vt oio nul
lo idigeat.idiget.n.ois hõ pmo qdẽ diuino auxilio. ꝫ° ãt ẽt
auxilio hũano:qꝛ hõ eſt nãliter aĩal ſociale: eo ꝙ ſibi non
ſufficit ad vitã.inq̃tũ g̃ idiget aliis:ſic ad magnanimum
ptinet vt habeat fiduciã de aliis:qꝛ hoc ẽt ad excellentiã
hoĩs ptinet ꝙ habeat alios in ꝓmptu q eũ poſſint iuua/
re.inq̃tũ aũt ipſe aliqđ põt.intantũ ad magnanimitateꝫ

ptinet fiducia quã hꝫ de ſeipſo.¶ Ad ꝫᵐ dõm ꝙ ſic̃ ſupra
dcm̃ eſt:cũ de paſſionib᷒ ageret̃:ſpes qdẽ directe opponit̃
deſperatiõi q̃ eſt circa idẽ obm̃.ſ.circa bonũ.ſed ꝭm obie/
ctoꝝ ꝯrietatẽ opponit̃ timori cui᷒ obm̃ eſt malũ.fiducia
aũt qđdam robur iportat ſpei.⁊ iõ opponit̃ timori ſicut ⁊
ſpes.ſed qꝛ fortitudo ꝓprie firmat hoiem circa mala.ma
gnanimitas aũt circa ꝓſecutionẽ bonoꝝ:inde ẽ ꝙ fiducia
magis ꝓpꝰe ptinet ad magnanimitatẽ q̃ꝫ ad fortitudinẽ.ſꝫ
qꝛ ſpes cauſat audaciã q̃ ptinet ad fortitudinẽ: ide ẽ ꝙ fi/
ducia ex ꝯſequẽti ad fortitudinẽ ptinet.¶ Ad ꝫᵐ dõꝫ ꝙ fi
ducia vt dcm̃ eſt iportat quẽdã modum ſpei.eſt.n.fiducia
ſpes roborata ex aliq̃ firma opĩone.mod᷒ aũt adhibit̃ ali
cui affectiõi põt ptinere ad cõmẽdationeꝫ ipſi᷒ act᷒ vt ex
hoc ſit meritori᷒:nõ tñ ex hoc determinat̃ ad ſpẽꝫ v̈tutis:
ſꝫ ex mã.⁊ iõ fiducia nõ põt ꝓpꝰe loquẽdo noĩare aliquam
virtutem:ſed põt nomĩare ꝯditionem v̈tutis.⁊ ꝓpter hoc
numerat̃ inter partes fortitudinis nõ q̃ſi v̈tus adiũcta:ni
ſi ꝭm ꝙ accipit̃ pro magnanimitate a Tullio: ſed ſic̃ pars
integralis vt dictum eſt.

Ad ſeptimum

ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ſecuritas
ad magnanimitatẽ nõ ptineat.
Securitas.n.vt ſupra habitũ ẽ iportat q̃etẽ quãdã a ptur
batione timoris.ſed hoc maxĩe facit fortitudo.ergo ſecuri
tas videt̃ idem eẽ qđ fortitudo. ſꝫ fortitudo nõ ptinet ad
magnanimitatẽ:ſꝫ poti᷒ ecõuerſo.g̃ neqꝫ ſecuritas ad ma
gnanimitatẽ ptinet. ¶ P̃. Iſido.dic̃ in lib. etymologiarũ
ꝙ ſecur᷒ dr̃ q̃ſi ſine cura.ſꝫ hoc vr̃ eẽ ꝯ v̈tutẽ q̃ curã hꝫ de
reb᷒ honeſtis:ꝭm illđ apl'i. ꝫª ad thimo.ꝫ. Sollicite cura
teipm̃ ꝓbabilẽ exhibere deo.g̃ ſecuritas nõ ptinet ad ma
gnanimitatẽ q̃ opat̃ magnũ in oib᷒ v̈tutib᷒. ¶ P̃. Nõ eſt
idẽ v̈tus ⁊ v̈tutis pmiũ.ſꝫ ſecuritas ponit̃ v̈tutis pmiũ: vt
pꝫ Iob.ii.Si iniq̃tatẽ q̃ ẽ in manu tua abſtuleris defoſſus
ſecur᷒ dormies.g̃ ſecuritas nõ ptinet ad magnanimitateꝫ
neqꝫ ad aliã v̈tutẽ ſic̃ pars ei᷒.¶ Sed ꝯ eſt qđ Tulli᷒ dic̃
in pmo de offi.ꝙ ad magnũ aĩum ptinet neqꝫ pturbatiõi
animi neqꝫ hoi neqꝫ fortune ſuccũbere.ſꝫ in hoc ꝯſiſtit ho
minis ſecuritas. g̃ ſecuritas ad magnanimitatem ptinet.
¶ Rñ°. dõm ꝙ ſic̃ pħs dic̃ in. ꝫ° ſue rhetorice. timor fac̃
hoies cõſiliatiuos:inq̃tũ.ſ.curã hñt q̃liter poſſint euade/
re ea q̃ timẽt.ſecuritas ãt dr̃ per remotionẽ hui᷒ cure quã
timor ingerit.⁊ iõ ſecuritas iportat quãdã ꝑfectaꝫ q̃etem
aĩ a timore:ſicut fiducia iportat qđdã robur ſpei.ſicut aũt
ſpes directe ptinet ad magnanimitateꝫ : ita timor directe
ptinet ad fortitudineꝫ.⁊ iõ ſic̃ fiducia imediate ptinet ad
magnanimitatẽ: ita ſecuritas imediate ptinet ad fortitu/
dinẽ. Cõſiderãdũ tñ eſt ꝙ ſicut ſpes eſt cã audacie:ita ti/
mor eſt cã deſperatõis vt ſupra habitũ ẽ cũ de paſſiõibus
ageret̃.⁊ iõ ſicut fiducia ex ꝯſequenti ptinet ad fortitudi/
nem inq̃tũ vtit̃ audacia:ita ⁊ ſecuritas ex cõſequẽti perti
net ad magnanimitatẽ inq̃tum repellit deſperationem.
¶ Ad pmuꝫ g̃ dõm ꝙ fortitudo nõ pcipue laudat̃ ex hoc
ꝙ nõ timeat:qđ ptinet ad ſecuritatem:ſed inq̃tuꝫ iportat
firmitatem quãdã in paſſionib᷒. vñ ſecuritas nõ eſt idem
qđ fortitudo:ſed eſt q̃dam cõditio eius. ¶ Ad ꝫᵐ dõm ꝙ
nõ q̃libet ſecuritas eſt laudabilis:ſed qñ deponit aliquis
curam ꝓut dꝫ.⁊ in qbus timere nõ opꝫ:⁊ hoc mõ eſt cõdi/
tio fortitudinis ⁊ magnanimitatis. ¶ Ad ꝫᵐ dõꝫ ꝙ in vir
tutibus eſt q̃dam ſil'itudo ⁊ participatio future beatitudi
nis vt ſupra habitũ eſt.⁊ iõ nihil ꝓhibet ſecuritateꝫ quã/
dam eſſe cõditionẽ alicui᷒ v̈tutis q̃uis perfecta ſecuritas
ad pmium v̈tutis pertineat.

Ad octauum

ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ bona fortu/
ne nõ cõferant ad magnanimita/
teꝫ:qꝛ vt Seneca dicit in lib.de ira: virtus ſibi ſufficiẽs ẽ.
ſed magnanimitas facit oẽs v̈tutes magnas:vt dictũ ẽ.er/
go bona fortune nõ ꝯferũt ad magnanimitatẽ.¶ P̃. Nul
lus v̈tuoſus ꝯtẽnit ea qb᷒ iuuat̃.ſꝫ magnanim᷒ ꝯtẽnit ea q̃

ꝑtinēt ad exteriorē fortunā. dicit. n. Tulli⁹ ī lib. de offi. ꝙ magnus aīus ī externarū rerū deſpiciētia cōmēdat̄. ḡ magnanimitas ñ adiuuat̄ a bonis fortune. ¶ P̄. Ibidē Tullius ſubdit ꝙ ad magnū aīuz pertinet ea q̄ vident̄ acerba ita ferre vt nihil a ſtatu nāe diſcedat: nec a dignitate ſapiētis. ⁊ Ariſ. dicit ī. 4. ethi. ꝙ magnanim⁹ ī īfortunijs nō ē triſtis: ſʒ acerba ⁊ īfortunia opponunt̄ bonis fortūe. q̄libet enī triſtat̄ de ſubtractiōe eoꝝ q̄b⁹ iuuat̄. ḡ exteriora bona fortune nō ꝯferūt ad magnanimitatē. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qḋ phūs dicit ī. 4. ethi. ꝙ bona fortune vident̄ ꝯferre ad magnanimitatē. ¶ Rn̄º. dōʒ ꝙ ſicˉ ex ſupra dictis pʒ: magnanimitas ad duo reſpicit: ad honorē q̄dē ſicˉ ad māʒ ⁊ ad aliquid magnū operādū ſicˉ ad finē. ad vtrūqʒ aūt iſtoꝝ bona fortune cooperant̄. q2. n. honor v̄tuoſis nō ſolū a ſapiētib⁹ ſʒ ēt a multitudīe exhibet̄ q̄ maxima reputet huiuſmodi exteriora bona fortune: fit ex ꝯn̄ti vt ab eis maior honor exhibeat̄ his q̄bus aſſunt exteriora bona fortune. ſil'r etiaʒ ad act⁹ v̄tutū organice bona fortune deſeruiūt: q2 ꝑ diuitias ⁊ potētias ⁊ amicos dat̄ nobis facultas operandi. ⁊ iō manifeſtū eſt ꝙ bona fortune ꝯferūt ad magnitudinem. ¶ Ad p̄⁹ ḡ dōm: ꝙ v̄t⁹ ſibi ſufficiēs eē dr̄: q2 ſine his etiaʒ exteriorib⁹ bonis eē pōt. īdiget tn̄ his exterioribus bonis ad hoc ꝙ expediti⁹ operet̄. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ: ꝙ magnanim⁹ exteriora bona ꝯtēnit inq̄ʒtuʒ nō reputat ea bona magna ꝓ q̄b⁹ debeat aliqḋ idecēs facere: nō tn̄ q̄ʒtū ad hoc ꝯtēnit ea q̄n reputet ea vtilia ad op⁹ v̄tutis exequēdū. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ: ꝙ q̄cūqʒ nō reputat aliq̄d magnū: neqʒ multū gaudet ſi illud obtineat: neqʒ multū triſtat̄ ſi illud amittat. ⁊ iḋo q2 magnanim⁹ nō eſtimat exteriora bona. ſ. bona fortune quaſi aliqua magna: ide eſt ꝙ nec de eis multū extollit̄ ſi aſſint: neqʒ in earuʒ amiſſione multū deijcitur.

¶ De vicijs oppoſitis magnanimitati. Qō. CXXX.

Deinde cōſiderādum eſt de vicijs oppoſitis magnanimitati. Et p̄ de illis q̄ opponunt̄ ſibi ꝑ exceſſū: q̄ ſūt tria. ſ. p̄ſūptio: ambitio: ⁊ īanis gloria. 2º. de puſillanimitate q̄ opponit̄ ei ꝑ modū defect⁹. ¶ Circa p̄muʒ q̄runt̄ duo. p̄ vtrū p̄ſumptio ſit peccatū. 2º. vtrū opponat̄ magnanimitati per exceſſum.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ p̄ſūptio nō ſit pctm̄. Dicit. n. apl's ad Phil. 3. Que retro ſūt obliuiſcēs ad anteriora me extēdo: ſʒ hoc vr̄ ad p̄ſumptionē ꝑtinere ꝙ aliq̄s tēdat ī ea q̄ ſūt ſupra ſeipſuʒ. ḡ p̄ſūptio nō ē pctm̄. ¶ P̄. Phs dicˉ ī. 10. ethi. ꝙ oʒ nō ſʒ ſuadentes humana ſape hominē entē: neqʒ mortalia mortalē ſʒ inq̄ʒtū ꝯtingit īmortale facere. ⁊ in p̄ meta. dicit ꝙ hō dʒ ſe trahere ad diuina inq̄ʒtū pōt: ſʒ diuina ⁊ īmortalia maxime vident̄ eē ſupra hoīeʒ. cū ḡ de rōne p̄ſūptiōis ſit ꝙ aliq̄s tēdat in ea q̄ ſūt ſupra ſeipſuʒ: vr̄ ꝙ p̄ſūptio nō ſit pctm̄ ſʒ magis ſit aliq̄d laudabile. ¶ P̄. Apl's dicit. 2. ad Cori. 3. Nō ſum⁹ ſufficiētes aliq̄d cogitare a nobis q̄ſi ex nobis. ſi ḡ p̄ſūptio ſm̄ quā aliq̄s nitit̄ in ea ad q̄ nō ſufficit ſit pctm̄: vr̄ ꝙ hō nec cogitare aliq̄d bonū licite poſſit: qḋ ē īcōueniens. nō ḡ p̄ſūptio ē pctm̄. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qḋ dr̄ Eccl. 37. O p̄ſūptio neq̄ſſima vñ creata es: vbi rñdet glo. de mala. ſ. volūtate creature. ſʒ oē qḋ ꝓcedit ex radice male volūtatis eſt pctm̄. ḡ p̄ſūptio ē pctm̄. ¶ Rn̄º. dōʒ ꝙ cū ea q̄ ſūt ſʒ nām ſint ordīata rōne diuina quā humana rō dʒ imitari: q̄cq̄d ſm̄ rōnē humanā fit qḋ ē ꝯ̄ ordinē cōiter ī nālib⁹ reb⁹ īuētuʒ ē vicioſuʒ ⁊ pctm̄. hoc aūt cōiter in oīb⁹ reb⁹ nālib⁹ inuenit̄ ꝙ q̄libet actio cōmēſurat̄ v̄tuti agētis. nec aliquod agēs nāle nitit̄ ad agēdū id qḋ excedit ſuā facultateʒ. ⁊ iō vicioſuʒ ē ⁊ pctm̄ q̄ſi ꝯ̄ ordinē nālē exn̄s ꝙ aliq̄s aſſumat ad agēdū ea q̄ p̄ferunt̄ ſue v̄tuti: qḋ ꝑtinet ad rōnē p̄ſumptionis: ſicut ⁊ ipſuʒ nomē manifeſtat. vñ manifeſtū eſt ꝙ p̄ſūptio ē pctm̄. ¶ Ad p̄⁹ ḡ dōʒ: ꝙ nihil ꝓhibet aliq̄d eſſe ſupra potētiā actiuā alicui⁹ rei nālis qḋ nō ē ſupra potētiā paſſiuā eiuſdē. ieſt enī aeri potētia paſſiua ꝑ quā pōt tranſmutari in hoc ꝙ habeat actionē ⁊ motū ignis q̄ excedunt potētiā actiuā aeris: ſic ēt vicioſuʒ eēt ⁊ p̄ſūptuoſuʒ ꝙ aliquis in ſtatu īperfecte v̄tutis exiſtēs attētaret ſtatiʒ aſſeq̄ ea q̄ ſūt ꝑfecte v̄tutis: ſʒ ſi q̄s ad hoc tēdat vt ꝓficiat in virtutē ꝑfectā: hoc nō ē p̄ſumptuoſuʒ nec vicioſuʒ. ⁊ hoc mō apl's in anteriora ſe extēdebat. ſ. ꝑ ꝯtinuū ꝓfectuʒ. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ ꝙ diuina ⁊ īmortalia ſʒ ordinē nāe ſūt ſupra hoīeʒ. hoī tn̄ ieſt q̄dā potētia nālis. ſ. ītellect⁹ ꝑ quā pōt cōiūgi in mortalib⁹ ⁊ diuinis. ⁊ ſʒ hoc phs dicit ꝙ oʒ hoīeʒ ſe trahere ad īmortalia ⁊ diuina: nō q̄dē vt ea opet̄ q̄ decet deū facere: ſʒ vt ei vniat̄ ꝑ ītellectū ⁊ volūtatē. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſicˉ phs dicˉ ī. 3. ethi. q̄ ꝑ alios poſſum⁹ aliq̄l'r ꝑ nos poſſum⁹. ⁊ iō q2 cogitare ⁊ facere bonū poſſum⁹ cū auxilio diuino: non totaliter hoc excedit noſtram facultatē. ⁊ ideo non ē preſumptuoſum ſi aliq̄s ad aliqḋ op⁹ virtuoſuʒ agendum intendat. eſſet auteʒ p̄ſumptuoſum ſi ad hoc aliq̄s tēderet abſqʒ fiducia diuini auxilij.

Ad ſecundum ſi ꝓcedit̄. Videtur ꝙ p̄ſumptio nō opponat̄ magnanimitati per exceſſum. Preſumptio. n. ponit̄ ſpēs pcti in ſpm̄ ſcm̄: vt ſupra hitū ē. ſʒ pctm̄ ī ſpm̄ ſcm̄ nō opponit̄ magnanimitati. ſʒ magis charitati. ḡ ēt neqʒ p̄ſūptio opponit̄ magnanimitati. ¶ P̄. Ad magnanimitatē ꝑtiet ꝙ aliq̄s ſe magnis dignificet. ſʒ aliq̄s dr̄ p̄ſumptuoſus ēt ſi ſe paruis dignificet dūmodo hoc excedat ꝓpriā facultatē. nō ḡ directe p̄ſumptio opponit̄ magnanimitati. ¶ P̄. Magnanim⁹ exteriora bona reputat q̄ſi parua. ſʒ ſm̄ phʒ in. 10 ethi. p̄ſumptuoſi ꝓpter exteriorē fortunā fiūt deſpectores ⁊ iniuriatores alioꝝ q̄ſi magnū aliq̄d eſtimātes exteriora bona. ḡ p̄ſumptio nō opponit̄ magnanimitati ꝑ exceſſuʒ ſʒ ſoluʒ ꝑ defectū. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qḋ phs dicˉ ī. 2. ⁊. 4. ethi. ꝙ magnanimo opponit̄ ꝑ exceſſuʒ capt⁹. i. furioſus vel ventoſus quē nos dicim⁹ p̄ſumptuoſuʒ. ¶ Rn̄º. dōʒ: ꝙ ſicˉ ſupra dcm̄ ē: magnanimitas ꝯſiſtit in medio nō q̄deʒ ſm̄ q̄ʒtitatē eius in qḋ tēdit: q2 tēdit ī maximū. ſʒ ꝯſtituit̄ ī medio ſm̄ ꝓportionem ad ꝓpriā facultatē. nō. n. in maiora tendit q̄ʒ ſibi ꝯueniāt. p̄ſumptuoſus aūt q̄ʒtū ad id ī qḋ tēdit non excedit magnanimū: ſʒ multū q̄nqʒ ab eo deficit. excedit aūt ſm̄ ꝓportionē ſue facultatis quā magnanimus nō traſcēdit. ⁊ hoc mō opponit̄ p̄ſumptio magnanimitatis ꝑ exceſſuʒ. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōm: ꝙ nō q̄libʒ p̄ſumptio ponit̄ pctm̄ ī ſpm̄ ſcm̄. ſʒ illa q̄ q̄s diuinam iuſtitiā ꝯtēnit ex iordinata ꝯfidētia diuine mīe. ⁊ talis p̄ſumptio rōne māe iq̄ʒtum. ſ. ꝑ eaʒ ꝯtēnit̄ aliq̄d diuinū opponit̄ charitati vel potius dono timoris cuius eſt deū reuereri iq̄ʒtum talis ꝯtēptus excedit ꝓportionē ꝓpe facultatis pōt opponi magnanimitati. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ: ꝙ ſicut magnanimitas ita ⁊ p̄ſumptio in aliqḋ magnū tēdere vr̄. nō. n. multū ꝯſueuit dici aliq̄s p̄ſumptuoſus ſi ī aliquo modico vires ꝓprias traſcēdat: ſi tn̄ talis p̄ſumptuoſus dicat̄: hec p̄ſumptio nō opponit̄ magnanimitati: ſʒ illi virtuti q̄ eſt circa mediocres honores: vt dcm̄ eſt. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ: ꝙ nullus attētat aliq̄d ſupra ſuā facultatē niſi iq̄ʒtuʒ facultatē ſuā eſtimat maiorē q̄ʒ ſit. Circa qḋ pōt eē error dupl'r. Uno⁹. ſm̄ ſolam q̄ʒtitatē: puta cū aliq̄s eſtimat ſe hr̄e maiorē v̄tutē vel ſciam vel aliq̄d aliud huiuſmodi q̄ʒ habeat. Alio⁹ ſʒ gen⁹ rei: puta cū aliq̄s ex hoc eſtiat ſe magnū ⁊ magnis dignū ex quo nō ē: puta ꝑꝑ diuitias vl' ꝑꝑ aliq̄ bōa fortūe: vt. n. phs dicˉ ī. 4. ethi. q̄ ſine v̄tute talia bona hn̄t neqʒ iuſte magnis ſeipſos dignificāt neqʒ recte magnanimi dicuntur. Sil'r etiā illud ad qḋ aliq̄s tendit ſupra vires ſuas q̄nqʒ q̄dem ſm̄ rei veritateʒ eſt magnū ſimpl'r: ſicut pʒ de Petro q̄ tendebat ad hoc ꝙ pro chriſto pateretur: qḋ erat ſupra virtutem ſuam. q̄nqʒ vero non eſt aliquid magnum ſimpliciter ſʒ ſolum ſʒ ſtultoꝝ opiōnē: ſicut p̄cioſis veſtib⁹ īdui deſpicere: ⁊ iniuriari alijs: qḋ q̄dē ꝑtinet ad exceſſum

magnanimitatis: nõ ſꝫ rei vitatẽ ſꝫ ſꝫ opiõnẽ. Vñ Seneca dicit in lib. de qͣtuor vtutibꝰ ꝙ magnanimitas ſi ſe extra modũ ſuũ extollat faciet virũ minacẽ: iflatũ: turbidũ: igeñ: ⁊ in qͣſcũq; excellẽtias dictoꝝ factorũq; neglecta honeſtate feſtinũ. ⁊ ſic pꝫ ꝙ pſũptuoſus ſꝫ rei vitatẽ nũq; deficit a magnanimo: ſꝫ ſm apparẽtiã in exceſſu ſe habet.

¶ De ambitione. Queſtio CXXXI.

Deinde cõſiderãdũ eſt de ambitione. ¶ Et circa hoc qͥrũtur duo. p̊ vtrũ ambitio ſit pctm̃. 2ᵒ. vtꝝ opponat̃ magnanimitati per exceſſuꝫ.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ambitio nõ ſit pctm̃. Importat. n. ambitio cupiditatẽ honoris. honor aũt de ſe qͦdã bonũ eſt: ⁊ maximuꝫ īter exteriora bona. vñ ⁊ illi q de honore nõ curãt vituperant̃. ergo ambitio nõ ẽ pctm̃ ſꝫ magis aliqd laudabile ſꝫ ꝙ bonũ laudabil'r appetit̃. ¶ P̄. Quilibet abſq; vicio pt appetere illud qͦd ſibi debet̃ ꝓ pmio. ſꝫ honor ẽ pmiũ vtutis: vt phs dicit i p̊ ⁊ 8. ethi. ḡ ambitio honoris nõ ẽ pctm̃. ¶ P̄. Illud ꝑ qͦd hõ ꝓuocat̃ ad bonũ ⁊ reuocat̃ a malo nõ eſt pctm̃. ſed ꝑ honorẽ hoĩes ꝓuocãtur ad bona faciẽda ⁊ mala vitãda: ſic phs dic̃ i. 3. ethi. ꝙ fortiſſimi videt̃ eẽ apd quos timidi ſũt ĩhonorati: fortes aũt honorati. ⁊ Tulliꝰ dicit i li. de tuſculanis qͦnibꝰ: ꝙ honor alit artes. ḡ ambitio nõ ẽ pctm̃. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qͦd dr̃. i. ad Cor. 13. ꝙ charitas nõ eſt ambitioſa: nõ qͥrit q̃ ſua ſũt. nihil aũt repugnat charitati niſi pctm̃. ḡ ãbitio ẽ pctm̃. ¶ Rñ. dõm ꝙ ſicut ſupra dictũ ẽ: honor ĩportat quãdã reuerẽtiã alicui exhibitã ĩ teſtimoniũ excellẽtie eiꝰ. ¶ Circa excellẽtiã aũt hoĩs duo ſũt attẽdẽda. p̊ qdẽ ꝙ illud ſm qͦd hõ excellit nõ hꝫ hõ a ſeipſo ſꝫ eſt qͣſi qͦdã diuinũ ĩ eo. ⁊ iõ ex hoc nõ debet̃ ſibi pͥncipal'r honor ſꝫ deo. 2ᵒ ꝯſiderãdũ ẽ ꝙ illud ĩ quo hõ excellit datur hoĩ a deo vt ex eo alijs ꝓſit. vñ ĩtãtũ dꝫ hoĩ placere teſtimoniũ ſue excellẽtie qͦd ab alijs exhibet̃ inqͣtũ ex hoc parat̃ ſibi via ad hoc ꝙ alijs ꝓſit. Tripl'r aũt appetitũ honoris ꝯtigit eẽ ĩordinatũ. Unoᵒ ꝑ hoc ꝙ aliqs appetit teſtimoniũ de excellẽtia quã nõ hꝫ: qͦd ẽ appetere honorẽ ſupra ſuã ꝓportionẽ. Alioᵒ ꝑ hoc ꝙ honorẽ ſibi cupit nõ referẽdo in deũ. 3ᵒ ꝑ hoc ꝙ appetitꝰ eius in ipſo honore qͥeſcit nõ referens honorẽ ad vtilitatẽ alioꝝ. ambitio aũt ĩportat ĩordinatũ appetitũ honoris. vñ manifeſtũ ẽ ꝙ ambitio ſemꝑ eſt pctm̃. ¶ Ad p̊ᵐ ergo dõm: ꝙ appetitꝰ boni dꝫ regulari ſm rõnẽ: cuiꝰ regulã ſi trãſcẽdat erit vicioſus. ⁊ hoc mõ vicioſuꝫ ẽ ꝙ aliqs honorẽ appetat nõ ſm ordinẽ rõnis. vituperant̃ aũt q nõ curãt de honore ſꝫ ꝙ rõ dictat vt. ſ. nõ vitẽt ea q̃ ſũt ꝯ̃ria honori. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ honor nõ ẽ pmiũ vtutis quo ad ipſuꝫ virtuoſuꝫ: vt. ſ. hoc ꝓ pmio expetere debeat: ſꝫ ꝓ pmio expetit btĩtudinẽ q̃ ẽ finis vtutis. dr̃ aũt eẽ pmiũ vtutis ex ꝑte alioꝝ qui nõ hñt aliquod maiꝰ qͦd vtuoſo retribuãt q̃ꝫ honorẽ q ex hoc ipſo magnitudinẽ hꝫ ꝙ ꝑhibet teſtimoniũ vtuti. vñ pꝫ ꝙ nõ ẽ ſufficiẽs pmiũ: vt dr̃ in. 3. ethi. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ ſic ꝑ appetitũ honoris qñ debito mõ appetit̃ aliq ꝓuocant̃ ad bonũ ⁊ reuocãtur a malo: ita ẽt ſi ĩordinate appetat̃ põt eẽ hoĩ occaſio multa mala faciẽdi. dũ. ſ. aliqs nõ curat qͣlitercũq; honorẽ ꝯſequi poſſet. Vñ Saluſtiꝰ dic̃ in catilinario ꝙ gloriã ⁊ honorẽ ⁊ ĩperiũ bonꝰ ⁊ ignauꝰ eque ſibi exoptãt: ſꝫ ille. ſ. bonꝰ vera via vtit̃. huic. ſ. ignauo: qꝛ bone artes deſũt: dol' atq; fallacijs ꝯtẽdit: ⁊ tñ illi q ſolũ ꝑꝑ honorẽ vl' bona faciũt vl' mala vitãt nõ ſũt vtuoſi: vt pꝫ ꝑ phꝫ in. 3. ethi. vbi dicit ꝙ nõ ſunt vere fortes qui ꝓpter honorẽ fortia faciũt.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ambitio nõ opponat̃ magnanimitati ꝑ exceſſuꝫ. Uni enĩ medio nõ opponit̃ ex vna ꝑte niſi vnũ extremũ. ſꝫ magnanimitati ꝑ exceſſũ opponit̃ pſũptio: vt dictũ ẽ. ḡ nõ opponit̃ ei ãbitio ꝑ exceſſũ. ¶ P̄. Magnanimitas ẽ circa honores: ſed ãbitio vr̃ ꝑtinere ad dignitates. dr̃ enĩ. 2. Machab. 4. ꝙ Jaſon ãbiebat ſũmuꝫ ſacerdociũ. ḡ ãbitio non opponit̃ magnanimitati. ¶ P̄. Ambitio vr̃ ad exteriorẽ apparatũ ꝑtiere. dr̃. n. Act. 25. ꝙ Agrippa ⁊ Bernice cũ multa ambitione ĩtroierũt ꝓtoriũ. ⁊ 2. ꝑalipo. 16. ꝙ ſuꝑ corpꝰ Aſa mortui cõbuxerũt aromata ⁊ vnguẽta ambitiõe nimia. ſꝫ magnanimitas nõ ẽ circa exteriorẽ apparatũ. ḡ ambitio nõ opponit̃ magnanimitati. ¶ Sꝫ ꝯ ẽ qͦd Tulliꝰ in p̊ de offi. dicit: ꝙ ſic qͥſq; magnitudie aĩ excellit: ita maxĩe vult oĩuꝫ pͥnceps eſſe ſolus: ſꝫ hoc ꝑtinet ad ambitionẽ. ergo ambitio ꝑtinet ad exceſſuꝫ magnanimitatis. ¶ Rñ. dõꝫ: ꝙ ſicut dictũ ẽ: ambitio ĩportat appetitũ ĩordinatũ honoris. magnanimitas aũt ẽ circa honores: ⁊ vtit̃ eis ſꝫ ꝙ oꝫ. vñ manifeſtũ ẽ ꝙ ambitio opponit̃ magnanimitati: ſic̃ ĩordĩatũ ordĩato. ¶ Ad p̊ᵐ ḡ dõꝫ ꝙ magnanimitas ad duo reſpicit. ad vnũ qdẽ ſic̃ ad finẽ ĩtẽtũ: qͦd ẽ aliqͦd magnũ opꝰ qͦd magnanimꝰ attẽtat ſꝫ ſuã facultatẽ: ⁊ qͣtũ ad hoc opponit̃ magnanimitati ꝑ exceſſũ pſũptio. pſũptio enĩ attẽtat aliqͦd magnũ opꝰ ſupra ſuã facl'tatẽ. ad aliͦd ãt reſpicit magnanimitas ſicut ad mãꝫ q̃ debite vtit̃. ſ. ad honorẽ: ⁊ qͣtũ ad hoc opponit̃ magnanimitati ꝑ exceſſuꝫ ambitio. nõ eſt aũt ĩcõueniens ſm diuerſa eẽ plures exceſſus vnius medij. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: ꝙ illis q ſunt ꝯſtituti in dignitate ꝓpter quãdã excellẽtiã ſtatus debet̃ honor: ⁊ ſm hoc ĩordinatus appetitus dignitatũ ꝑtinet ad ambitionẽ: ſi qͥs. n. ĩordinate appeteret dignitatẽ nõ rõne honoris ſꝫ ꝓpter debitũ dignitatis vſuꝫ ſuã facultatẽ excedẽteꝫ: nõ eẽt ambitioſus ſꝫ magis pſumptuoſus. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ: ꝙ ipſa ſolẽnitas exterioris cultus ad quẽdã honorẽ ꝑtinet: vñ ⁊ talibꝰ ꝯſueuit honor exhiberi: qͦd ſignat̃ Jaco. 2. Si introierit ĩ cõuẽtuꝫ veſtrũ vir anulũ aureũ hñs in veſte cãdida: ⁊ dixeritis ei: tu ſede hic ⁊c̃: vñ ambitio nõ eſt circa exterioreꝫ cultuꝫ niſi ſm ꝙ ꝑtinet ad honorẽ.

¶ De inani gloria. Qō CXXXII.

Deinde ꝯſiderãdũ eſt de ĩani glĩa. ¶ Et circa hoc qͥruntur qͣtuor. p̊ vtrũ appetitꝰ glĩe ſit pctm̃. 2ᵒ vtruꝫ magnanimitati opponatur. Tertio vtruꝫ ſit peccatum mortale. Quarto vtrum ſit vitium capitale. Quinto de filiabus eius.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ appetitus glorie non ſit pctm̃. Nullus. n. peccat in hoc ꝙ deo aſſimilat̃: qͥnimo mandat̃ ad Eph. 5. Eſtote imitatores dei ſic̃ filij cariſſimi. ſꝫ in hoc ꝙ hõ qͥrit glĩam videt̃ deũ imitari qui ab hoĩbus glĩam querit: vnde dicitur Iſa. 43. Affer filios meos de longinquo: ⁊ filias meas ab extremis terre: ⁊ oẽm q ĩuocat nomen meum in glĩam meã creaui eũ. ḡ appetitus glĩe non eſt pctm̃. ¶ P̄. Illud ꝑ qͦd aliquis ꝓuocatur ad bonũ non vr̃ eẽ pctm̃. ſꝫ per appetitum glĩe hoĩes ꝓuocantur ad bonũ. dicit. n. Tullius ĩ lib. de tuſculanis queſtionibus ꝙ hoĩes ad ſtudia ĩpelluntur glĩa. in ſacra etiã ſcriptura ꝓmittit̃ gloria ꝓ bonis operibus: ſm illud ad Ro. 2. His quideꝫ qui ſunt ſm patientiam boni operis glĩam ⁊ honorem. ḡ appetitus glorie non eſt pctm̃. ¶ P̄. Tullius dicit in ſua rhetorica ꝙ gloria eſt frequẽs de aliquo fama cum laude: ⁊ ad idem pertinet qͦd Ambro. dicit ꝙ gloria eſt quaſi clara cum laude notitia. ſꝫ appetere laudabilem famam nõ eſt peccatum quinimmo videtur eſſe laudabile: ſm illud Eccleſia. 41. Curam habe de bono nomine. ⁊ ad Roma. 12. Prouidentes bona non ſolum coram deo ſed etiam coram omnibus hominibus. ḡ appetitus inanis glorie non eſt pctm̃. ¶ Sed cõtra ẽ qͦd Aug. dic̃. 5. de ciui. dei. Sanius videt qui amorẽ laudis viciũ eſſe recognoſcit. ¶ Rñ. dõꝫ ꝙ gloria claritatẽ quãdã

ſignificat. vñ gloriari idē eſt qḋ clarificari: vt Aug. dicit ſuper Jo. claritas aūt ⁊ decor quādā habēt manifeſtationē. ⁊ iō nomē glorie ꝓprie iportat manifeſtationē alicuius de hoc qḋ apud hoīes decoꝝ videť: ſiue illud ſit bonū corporale aliquod ſiue ſpūale: qꝛ vero illud qḋ ſimpliciter clarū eſt a multis cōſpici pōt ⁊ a remotis. ideo ꝓprie per nomen glorie deſignať ꝙ bonū alicuius deueniat in multoꝝ noticiam ⁊ approbationē: ſm ꝙ Saluſtius dicit in catilinario: Gloriari ad vnū nō eſt. largius tñ accepto glorie nomine nō ſolū cōſiſtit in multitudinis cognitione: ſed etiā paucoꝝ vel vnius aut ſui ſolius: dū ſ. aliquis ꝓpriū bonū ꝯſiderat: vt dignū laude. ꝙ autē aliquis bonū ſuū cognoſcat ⁊ approbet nō eſt peccatū. diciť eni. i. ad Cori. 2. Nos autē nō ſpiritū huius mūdi accepimus. ſed ſpūm qui ex deo eſt: vt ſciamus que a deo donata ſunt nobis. ſimilr etiā nō eſt peccatū ꝙ aliquis velit bona opera ſua ab alijs approbari. dicif eni Matth. 5. Luceat lux veſtra corā hoībus. ⁊ iō appetitus glorie de ſe nō noiat aliquod vicioſuz: ſed appetitus inanis vel vane glorie viciū importat. nā quodlibet vanū appetere vicioſuz eſt: ſꝫ illud pſ: Ut qd diligitis vanitatē ⁊ queritis mēdaciū. Pōt aūt gloria dici vana tripliciter. Uno mō ex parte rei de qua qs gloriā querit: puta cū qs q̄rit gloriā de eo qḋ nō eſt: vel de eo qḋ nō eſt gloria dignū: ſicut de aliqua re fragili ⁊ caduca. Alio mō ex parte eius a quo quis gloriā querit: puta hoīs cuius iudicium nō eſt certū. 3° ex parte ipſi⁹ q gloriā appetit: q videlicet appetitū glorie ſue nō refert in debitū finē: puta ad honorem dei vel ꝓximi ſalutē. ¶ Ad p̄ᵐ ġ dōꝫ: ꝙ ſicut Aug. dicit ſup illud Jo. 13. Uos vocatis me magiſter ⁊ dñe: ⁊ bene dicitis. Periculoſuz ē ſibi placere cui cauēdū eſt ſupbire. ille aūt q ſup oia eſt q̄tūcūqꝫ ſe laudet nō extollit ſe. nobis nāqꝫ expedit deū noſſe: nō illi nec eū qſqꝫ cognoſcit ſi non ſe indicet ipſe qui nouit. vñ pꝫ ꝙ de⁹ ſuā gloriā nō querit ꝓpter ſe ſꝫ ꝓpter nos. ⁊ ſilr etiā hō laudabilr pōt ad alioruꝫ vtilitatē gloriā ſuā appetere: ſm illud Mat. 5. Uideāt opa veſtra bona ⁊ glorificēt patrē veſtruꝫ qui in celis eſt. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ gloria que habeť a deo nō eſt gloria vana ſꝫ v̄a: ⁊ talis glīa bonis opib⁹ in p̄miū repromittiť: de q̄ dr̄. 2. ad Cori. 10. Qui gloriať in dño glorieť. nō. n. q ſeipſuꝫ cōmēdat ille ꝓbat⁹ ē: ſꝫ quē de⁹ cōmēdat. ꝓuocanť ēt aliqui ad v̄tutū opa ex appetitu glīe hūane: ſicut ex appetitu alioruꝫ terrenoꝝ bonoꝝ. nō tñ eſt v̄e v̄tuoſus q ꝓpter humanā gloriā opa v̄tutis opať: vt Aug. ꝓbat in. 5. de ciuitate dei. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ ad pfectionē hoīs ptinet ꝙ ipſe cognoſcat: ſed ꝙ ipſe ab alijs cognoſcať nō ptinet ad eius pfectionē. ⁊ iō nō eſt p ſe appetēdū. pōt tñ appeti in q̄tū eſt vtile ad aliquid: vel ad hoc ꝙ de⁹ ab hoībus glorificeť: vl ad hoc ꝙ hoīes ꝓficiāt ex bono qḋ in alio cognoſcūt: vel ex hoc ꝙ ipſe hō ex bonis que in ſe cognoſcit per teſtimoniuꝫ laudis aliene ſtudeat in eis pſeuerare ⁊ ad meliora pficere: ⁊ ſm hoc laudabile eſt ꝙ curā habeat aliqs de bono noīe. ⁊ ꝙ ꝓuideat bona coraꝫ deo ⁊ hoībus: nō tñ ꝙ in hominū laude inaniter delectetur.

Ad ſecundum ſic ꝓcediť. Uideť ꝙ ianis glīa magnanimitati nō opponatur. Pertinet. n. ad ianē gloriā: vt dictū ē ꝙ aliqs glorieť i his q̄ nō ſūt: qḋ ptinet ad falſitatē: vel i reb⁹ terrenis vel caducis: qḋ ptinet ad cupiditatē: vel in teſtimonio hoīuꝫ quoꝝ iudiciū nō eſt certū: qḋ ptinet ad iprudētiā. huiuſmodi āt vicia nō opponunť magnanimitati. ġ inanis gloria nō opponiť magnanimitati. ¶ P̄. Inanis gloria ñ opponiť magnanimitati per defectū: ſicͭ puſillanimitas q̄ inani glorie repugnās vr̄. ſilr ēt nec p exceſſuꝫ. ſic eni magnanimitati pſūptio ⁊ ambitio opponunť: vt dictū ē. a qb⁹ ianis gloria differt. ġ ianis glīa nō opponiť magnanimitati. ¶ P̄. Ad Phil. 2. ſup illō: Nihil p ꝯtētionē aut ianē glīaꝫ: dicit glo. Erāt aliq iter eos diſſentiētes igeti ianis glīe cā ꝯtēdētes. ꝯtētio aūt nō opponiť magnanimitati. ġ neqꝫ inanis glīa. ¶ Sꝫ ꝯ ē qḋ Tulli⁹ dicit in p̄ de offi. Cauēda ē glīe cupiditas. eripit. n. aī libtatē p q̄ magnanimis viris oīs dꝫ eſſe ꝯtētio. ġ opponiť magnanimitati. ¶ Rñ°. dōꝫ ꝙ ſicͭ ſupra dictū eſt: glīa ē qdā effectus honoris ⁊ laudis. ex hoc. n. ꝙ aliqs laudať vel q̄cūqꝫ reuerētia ei exhibeť reddiť clarus in notitia alioꝝ: ⁊ qꝛ magnanimitas ē circa honorē: vt ſupra dictū ē: ꝯñs ē ēt vt ſit circa gloriā: vt. ſ. ſicͭ aliqs moderate vtiť honore: ita ēt moderate vtať glīa. ⁊ iō iordinat⁹ appetit⁹ glīe directe magnanimitati oppoiť. ¶ Ad p̄ᵐ ġ dōꝫ: ꝙ hoc ipſuꝫ magnitudini aī repugnat ꝙ aliqs res modicas tātū apprecieť ꝙ de eis glorieť. vñ in. 4. ethi. dr̄ de magnanimo ꝙ ſibi ſit honor paruuꝫ. ſilr ēt ⁊ alia q̄ ꝓpter honorē q̄runť: puta potētat⁹ ⁊ diuitie parua reputanť ab eo. ſilr etiā magnitudini aī repugnat ꝙ aliqs de his q̄ non ſūt glorieť. vñ de magnanimo dr̄. 4. ethi. ꝙ magis curat v̄itatē q̄ꝫ opiōnē. ſilr ēt ⁊ magnitudini aī repugnat ꝙ aliqs glorieť i teſtiōnia laudis humane q̄ſi hoc magnū aliqd eſtimeť. vñ de magnanimo dr̄ i. 4. ethi. ꝙ nō ē ei cura vt laudeť. ⁊ ſic ea q̄ alijs v̄tutib⁹ opponunť nihil ꝓhibet opponi magnanimitati ſm ꝙ hñt p magnis q̄ parua ſunt. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ inanis glīe cupidus ſm rei veritatē deficit a magnanimo: qꝛ videlicet gloriať in his q̄ magnanimus parua eſtimat: vt dcm̄ eſt. ſꝫ ꝯſiderando eſtimationē eius opponiť magnanimo p exceſſum: qꝛ videlicet gloriaꝫ quā appetit reputat aliqd magnū ⁊ ad eā tēdit ſupra ſuaꝫ dignitatē. ¶ Ad tertiū dōꝫ: ꝙ ſicut ſupra dcm̄ ē oppoſitio vitioꝝ nō attendiť ſm affectū ⁊ tñ hoc ipſum magnitudini aī oppoiť ꝙ aliqs cōtētionē itēdat. nullus. n. cōtēdit niſi p re quā eſtimat magnā. vñ phs dicͭ in. 4. ethi. ꝙ magnanim⁹ nō eſt ꝯtentioſus: qꝛ nihil eſtimat magnū.

Ad tertium ſic proceditur. Uideť ꝙ inanis glīa ſit pctm̄ mortale. Nihil. n. excludit mercedē eternā niſi pctm̄ mortale. ſꝫ inanis glīa excludit mercedē eternā. dr̄. n. Matth. 6. Attēdite ne iuſtitiā v̄raꝫ faciatis corā hoībus vt videamini ab eis: alioqn mercedē nō habebitis apud pr̄em veſtrū q in celis eſt. ġ ianis glīa ē pctm̄ mortale. ¶ P̄. Quicūqꝫ ſurripit ſibi qḋ eſt dei ꝓpriū mortalr peccat: ſꝫ p appetitū inanis glorie aliqs ſibi attribuit qḋ eſt ꝓprium dei. dr̄. n. Iſa. 42. Gliam meā alteri nō dabo ⁊. i. ad Thimot. 6. Soli deo honor ⁊ glīa. ġ ianis glīa eſt pctm̄ mortale. ¶ P̄. Illud pctm̄ qḋ eſt maxīe piculoſū ⁊ nociuū videť eē mortale. ſꝫ pctm̄ inanis glīe ē huiuſmodi: qꝛ ſup illud. i. ad Theſſal. 2. Deo q ꝓbat corda noſtra dicit glo. Aug. Quas vires nocendi habeat hūane glīe amor non ſentit niſi q ei bellū idixerit: qꝛ ⁊ ſi cuiqꝫ facile eſt laudē non cupere dū negatur: difficile tñ eſt ea non delectari cū offerť. Chryſo. etiā dicit Matth. 6. ꝙ inanis glīa occulte igrediť ⁊ oīa q̄ intus ſunt iſenſibilr aufert. ġ inanis glīa eſt pctm̄ mortale. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qḋ Chryſo. dicͭ ſup Matth. ꝙ cū vicia cetera locū habeāt in ſeruis diaboli: ianis glīa etiā locū hꝫ in ſuis xp̄i: in qbus tñ nullū ē pctm̄ mortale. ġ inanis glīa non eſt pctm̄ mortale. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſicut ſupra dictuꝫ eſt: ex hoc aliqḋ pctm̄ eſt mortale ꝙ charitati ꝯriatur. pctm̄ aūt inanis glīe ſm ſe ꝯſideratū non videtur ꝯriari charitati q̄tum ad dilectionem ꝓximi. Quātū aūt ad dilectionem dei pōt ꝯriari charitati duplr. Uno° rōne mãe de qua quis gloriatur: puta cū quis gloriať de aliquo falſo: quod ꝯriať diuine reuerentie: ſm illud Ezech. 28. Eleuatū eſt cor tuū. ⁊ dixiſti deus ego ſum. ⁊. i. ad Cor. 4. Quid habes qḋ non accepiſti. ſi autem accepiſti: qd gloriaris quaſi non acceperis: vel etiaꝫ cū quis bonū temporale de quo gloriatur prefert deo quod prohibeť Jere. 9. Non glorietur ſapiens in ſapīa ſua: nec fortis in fortitudine ſua: nec diues in diuitijs ſuis: ſꝫ in hoc glorietur q gliať

ſcire ⁊ noſſe me. aut etiam cũ quis preferᷓt teſtimoniũ hominuꝫ teſtimonio dei: ſicut contra quoſdaꝫ dicit̃ Joan. 12. Qui dilexerũt magis gloriã hominuꝫ q̃ꝫ dei. Alio modo ex parte ipſi⁹ gloriãtis qui intẽtionẽ ſuã refert ad gloriaꝫ tanq̃ꝫ ad vltimũ finẽ ad quẽ. ſ. ordinat ẽt v̓tutis opa: ⁊ pro quo ꝯſequẽdo nõ p̃termittit facere ẽt ea que ſunt ꝫ deũ. ⁊ ſic ẽ pctm̃ mortale. vñ Aug. dicit in. 5. de ciui. dei: ꝙ hoc viciũ. ſ. amor humane laudis tã inimicũ ẽ pie fidei ſi maior i corde ſit cupiditas gl̃ie q̃ꝫ dei timor vel amor: vt diceret domin⁹ Joã. 5. Quõ poteſtis credere gloriã ab ĩuiceꝫ expectãtes: ⁊ gloriã que a ſolo deo ẽ nõ q̃rẽtes. ſi aũt amor hũane gl̃ie q̃uis ſit inanis nõ tñ repugnet charitati: neq̃ꝫ q̃tũ ad id de quo eſt gloria: neq̃ꝫ q̃tũ ad intẽtionẽ gloriã q̃rẽtis ñ eſt pctm̃ mortale ſꝫ veniale. ¶ Ad p̃⁹ ergo dõꝫ: ꝙ nullus peccãdo meret̃ vitã eternã: vñ op⁹ v̓tuoſuꝫ amittit vĩ merendi vitã eternã ſi ꝑpter inanẽ gloriã fiat: etiaꝫ ſi illa inanis gloria nõ ſit pctm̃ mortale. ſꝫ qñ aliqs ſimpl̓r amittit eternã mercedẽ ꝑpter inanẽ gloriã: ⁊ nõ ſolũ q̃tũ ad vnũ actũ: tũc inanis gloria ẽ pctm̃ mortale. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ ꝙ nõ oĩs qui eſt ĩanis glorie cupidus appetit ſibi illã excellẽtiaꝫ que cõpetit ſoli deo. alia enĩ ẽ gloria q̃ debet̃ ſoli deo: ⁊ alia que debet̃ hoĩ v̓tuoſo vel diuiti. ¶ Ad 3⁹ dõm: ꝙ inanis gl̃ia dicit̃ eẽ piculoſuꝫ pctm̃ nõ tm̃ ꝑpter grauitatẽ ſui: ſꝫ etiã ꝑpter hoc ꝙ ẽ diſpoſitio ad grauia pctã: inq̃ꝫtũ. ſ. p inanẽ gloriã redditur homo p̃ſumptuoſus ⁊ nimis de ſeipſo cõfidens. ⁊ ſic etiam paulatim diſponit ad hoc ꝙ priuetur interioribus bonis.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ inanis gloria nõ ſit viciũ capitale. Viciũ enĩ qõ ſemp ex altero orit̃ nõ videt̃ eſſe capitale: ſed inanis gl̃ia ſemp ex ſupbia naſcit̃. ergo inanis gloria nõ eſt viciũ capitale. ¶ P̃. Honor videt̃ eẽ aliqd p̃ncipali⁹ q̃ꝫ gloria que ẽ eius effect⁹. ſed ambitio q̃ eſt iordinat⁹ appetitus honoris nõ eſt viciũ capitale. ergo etiã neq̃ꝫ appetit⁹ inanis glorie. ¶ P̃. Viciũ capitale hꝫ aliquã p̃ncipalitatẽ. ſꝫ inanis gloria nõ v̓r h̃re aliquã p̃ncipalitatẽ: neq̃ꝫ q̃tũ ad rõneꝫ peccati: q̓ nõ ſemp eſt pctm̃ mortale. neq̃ꝫ etiã q̃tũ ad rõneꝫ boni appetibilis: q̓ gloria humana videt̃ eſſe qõdã fragile ⁊ extra hoĩeꝫ exiſtẽs. ergo inanis gloria nõ eſt viciũ capitale. ¶ Sꝫ ꝯ̃ ẽ ꝙ Greg. 31. moral̓. numerat inanẽ gloriã inter ſeptẽ vicia capitalia. ¶ R̃ñ⁹. dõꝫ ꝙ de vicijs capitalibus dupl̓r aliqui loquunt̃. Quidã enĩ ponũt ſupbiã vnuꝫ de vicijs capitalibus. ⁊ hi nõ ponũt inanẽ gloriã ĩter vicia capitalia. Grego. autẽ in. 31. moral̓. ſuperbiã ponit reginaꝫ oĩum vicioꝝ: ⁊ inanẽ gloriã que ĩmediate ab ipſo orit̃ ponit viciũ capitale. ⁊ hoc rõnabil̓r. ſupbia enĩ vt infra dicetur ĩportat inordinatũ appetitũ excellẽtie. ex omni aũt bono qõ qs appetit quãdã p̃fectionẽ ⁊ excellẽtiã cõſequit̃. ⁊ ideo fines oĩum viciorũ ordinant̃ in finẽ ſupbie. ⁊ pp̃ hoc videt̃ ꝙ habeat quãdã gnãlẽ cauſalitateꝫ ſup alia vicia ⁊ nõ debeat cõputari ĩter ſpãlia vicioꝝ p̃ncipia q̃ ſunt vicia capitalia. ĩter bona aũt p que excellẽtiã homo ꝯſequit̃: pcipue ad hoc opari videt̃ gloria inq̃ꝫtũ ĩportat manifeſtationem alicui⁹. nã bonũ nãl̓r amat̃ ⁊ honorat̃ ab oĩb⁹. ⁊ iõ ſicut p gloriã que ẽ apud deũ ꝯſequit̃ hõ excellentiã in rebus diuinis: ita etiã p gloriã hoĩuꝫ ꝯſequit̃ hõ excellẽtiaꝫ in reb⁹ humanis. ⁊ ideo ꝑpter ꝓpinquitateꝫ ad excellẽtiã quã hoĩes maxime deſiderãt. ꝯ̃ñs eſt ꝙ ſit multũ appetibilis. ⁊ q̓ ex eius ĩordinato appetitu multa vicia oriunt̃: iõ inanis gloria eſt viciũ capitale. ¶ Ad p̃ᵐ g̃ dõꝫ: ꝙ aliqõ viciũ oriri ex ſupbia nõ repugnat ei qõ eſt eẽ viciũ capitale: eo ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt ſupbia eſt regina ⁊ mater oĩuꝫ vicioꝝ. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: ꝙ laus ⁊ honor cõparant̃ ad gloriaꝫ vt ſupra dictũ eſt: ſic̃ cauſe ex qb⁹ ſequit̃ gloria. vñ gl̃ia cõparat̃ ad ea ſicut finis. ꝑpter hoc enĩ aliqs amat honorari ⁊ laudari inq̃ꝫtũ per hoc aliquis eſtimat ſe in alioruꝫ notitia fore preclaruꝫ. ¶ Ad 3⁹ dõm: ꝙ inanis gloria hꝫ p̃ncipalem rõnem appetibilis rõne iam dicta. ⁊ hoc ſufficit ad rationeꝫ vicij capitalis. non auteꝫ requiritur ꝙ viciuꝫ capitale ſemp ſit peccatuꝫ mortale: quia etiã ex veniali pctõ põt mortale oriri: inq̃ꝫtuꝫ. ſ. veniale diſponit ad mortale.

Ad quintum ſic ꝓcedit̃. Videtur ꝙ incõueniẽter dicantur filie inanis glorie eẽ: inobediẽtia: iactantia: hypocriſis: cõtẽtio: ꝑtinacia: diſcordia: nouitatũ p̃ſumptio. Jactantia enĩ ſꝫ Greg. 22. moral̓. ponit̃ inter ſpecies ſuperbie. ſupbia autẽ nõ oritur ex ĩani gloria ſed potius ecõuerſo: vt Greg. dicit. 31. moral̓. ergo iactantia nõ debet poni filia inanis glorie. ¶ P̃. Contentiones ⁊ diſcordie videntur ex ira maxime prouenire: ſed ira eſt capitale viciuꝫ inani glorie condiuiſuꝫ. ergo videtur ꝙ nõ ſint filie inanis glorie. ¶ P̃. Chryſo. dicit ſuper Matt. ꝙ vbicũq̃ꝫ eſt vana gloria malũ eſt. ſed maxime in philantropia. i. in miſericordia que tamẽ nõ eſt aliquid nouũ: ſed in conſuetudine hominuꝫ exiſtit eſt preſumptio. ergo preſumptio nouitatũ nõ debet ſpãliter poni filia inanis glorie. ¶ Sed cõtra eſt auctoritas Greg. in. 31. moralium: vbi predictas filias inanis glorie aſſignat. ¶ R̃ñ⁹. dicendum ꝙ ſicut ſupra dictum eſt: illa vicia que de ſe nata ſunt ordinari ad finem alicuius vicij capitalis dicunt̃ filie eius. finis aũt ĩanis gl̃ie ẽ manifeſtatio ꝓprie excellẽtie: vt ex ſupra dcis pꝫ: ad qõ põt hõ tendere dupl̓r. Unomodo directe ſiue p verba: ⁊ ſic ẽ iactantia. ſiue p facta: ⁊ ſic ſi ſint vera hñtia aliquã admirationẽ eſt p̃ſumptio nouitatũ q̃s homines ſolẽt magis admirari. ſi aũt p falſa ſic ẽ hypocriſis. Alio aũt modo nitit̃ aliqs manifeſtare ſuã excellẽtiã idirecte oſtendẽdo ſe nõ eſſe alio minorẽ: ⁊ hoc q̃drupl̓r. p̃ quidem q̃tũ ad ĩtellectũ. ⁊ ſic eſt ꝑtinacia: p quã hõ nimis ĩnititur ſue ſnie nolens credere ſnie meliori. 2° q̃tũ ad volũtatem: ⁊ ſic eſt diſcordia dũ non vult a ꝓpria voluntate diſcedere vt alijs cõcordet. 3° q̃tũ ad locutionẽ. ⁊ ſic eſt cõtẽtio dũ aliqs v̓bis clamoſe ꝫ aliũ litigat. 4° q̃tũ ad fcm̃ ⁊ ſic eſt ĩobedientia: dũ. ſ. aliqs non vult exeq̃ ſupioris p̃ceptũ. ¶ Ad p̃ᵐ g̃ dõꝫ: ꝙ ſic̃ ſupra dictũ ẽ: iactãtia ponit̃ ſpẽs ſupbie q̃tũ ad ĩteriorẽ cãm eius q̃ eſt arrogantia. ipſa aũt iactantia exterior vt d̓r in. 4. ethi. ordinatur qñq̃ꝫ qdeꝫ ad lucrũ: ſꝫ frequẽtius ad gl̃iaꝫ ⁊ honorẽ. ⁊ ſic oritur ex inani gl̃ia. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ ira nõ cauſat diſcordiã ⁊ ꝯtentionẽ niſi cũ adiunctione inanis glorie: p hoc. ſ. ꝙ aliqs ſibi glorioſum reputat ꝙ non cedit volũtati vel verbis alioꝝ. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ: ꝙ inanis gl̃ia vitupat̃ circa elymam ꝑpter defectũ charitatis q̃ videt̃ eſſe in eo q p̃fert inaneꝫ gl̃iam vtilitati ꝓximi: dũ ꝑpter hoc illud facit. nõ aũt vitupatur aliqs ex hoc ꝙ p̃ſumat elymam facere q̃ſi aliqd nouum.

¶ De puſillanimitate. Qõ CXXXIII.

DEinde ꝯſiderãdũ eſt de puſillanimitate. ¶ Et circa hoc q̃runtur duo. p̃ vtruꝫ puſillanimitas ſit pctm̃. 2° cui virtuti opponat̃.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videtur ꝙ puſillanimitas non ſit peccatum. Ex omni enim peccato aliqs efficit̃ malus ſicut ex oĩ virtute aliquis efficitur bonus. ſꝫ puſillanimus nõ eſt malus: vt phs dic̃ in. 4. ethi. g̃ puſillanimitas non eſt pctm̃. ¶ P̃. Phs dic̃ ibideꝫ ꝙ maxime videt̃ puſillanimus eẽ q magnis bonis dign⁹ exiſtit: ⁊ tñ his nõ dignificat ſeipſũ. ſꝫ nullus ẽ dignus magnis bonis niſi virtuoſus: q̓ vt phus ibidem dic̃: ſm veritatẽ ſolus bon⁹ ẽ honorãd⁹. g̃ puſillanim⁹ ẽ v̓tuoſus. nõ g̃ puſillanimitas ẽ pctm̃. ¶ P̃. Jnitiũ oĩs peti ẽ ſupbia vt d̓r Eccle. 10. ſꝫ puſillanimitas nõ ꝓcedit ex ſupbia: q̓ ſupbus extollit ſe ſupra id qõ ẽ. puſillanim⁹ aũt ſubtrahit ſe ab ipis quibus dignus eſt. ergo puſillanimitas non eſt peccatum.

℄ P̄. phs dicit in.4.ethi.ꝙ qui dignificat ſe minoribus q̄ȝ ſit dignus dicit᷑ puſillanimus.ſed qñq̄ȝ ſancti viri digni ficāt ſeipſos minoribus q̄ȝ ſint digni:ſicut pȝ de Moyſe ⁊ Jeremia qui digni erant officio ad qḋ aſſumebant᷑ a deo: qḋ tñ vterq̄ȝ eoꝝ humiliter recuſabat: vt habet᷑ Exo.3.⁊ Jere.p̄. non ergo puſillanimitas eſt peccatū. ℄ Sȝ ꝯ. Nihil in moribus hoīum eſt vitādū niſi peccatū: ſed puſillanimitas eſt vitāda.dicit᷑ enī ad Col.3. Patres nolite ad īdignationē ꝓuocare filios veſtros vt nō puſillo aīo fiant. ergo puſillanimitas eſt pctm̄. ℄ Rn̄o. dōm ꝙ omne illud qḋ ꝯriat᷑ nālī iclinationi eſt pctm̄: q꜓ ꝯtrariat᷑ legi nature. ineſt aūt vnicuiq̄ȝ rei nālis inclinatio ad exequēduȝ actionem cōmēſuratā ſue potētie: vt pȝ in oībus rebus nālibꝰ tam aīatis q̄ȝ inaīatis.ſicut aūt per p̄ſumptioneȝ aliqs excedit ꝓportionē ſue potētie duȝ nitit᷑ ad maiora q̄ȝ poſſit: ita puſillanimꝰ etiā deficit a ꝓportione ſue potētie dū recuſat in id tēdere qḋ eſt ſue potētie cōmenſuratū.⁊ ideo ſicut p̄ſumptio eſt pctm̄:ita ⁊ puſillanimitas.⁊ ide eſt ꝙ ſeruus qui acceptā pecuniā dñi ſui fodit in terrā:nec eſt operatus ex ea ꝓpter quēdā puſillanimitatis timorē:punit᷑ a dño:⁊ habet᷑ Matt.25.⁊ Luc.19. ℄ Ad p̄ꝰ ergo dōm: ꝙ phs illos noīat malos qui ꝓximis inferūt nocumēta: ⁊ ſ̄ȝ hoc puſillanimus dicit᷑ nō eſſe malus:q꜓ nulli infert nocumentuȝ niſi per accidēs: inq̄ȝtū.ſ.deficit ab opibus qbus poſſet alios iuuare.dicit.n.Greg.in paſtorali ꝙ illi qui prodeſſe vtilitati ꝓximoꝝ in p̄dicatione refugiūt ſi diſtricte iudicētur ex tātis rei ſunt ex quātis veniētes ad publicuȝ ꝓdeſſe potuerūt. ℄ Ad 2ꝰ dōm:ꝙ nihil prohibet aliquē habentē habitū v̄tutis peccare:venialiter quidē etiā ipſo habitu remanēte:mortaliter autē cū corruptione ipſiꝰ habitus virtutis gratuite.⁊ ideo poteſt cōtingere ꝙ aliqs ex virtute quā habet ſit dignus ad aliqua magna facienda q̄ ſunt digna magno hono:e:⁊ tamē per hoc ꝙ ipſe nō attentat ſua v̄tute vti peccat:quādoq̄ȝ quidē venialiter:qñq̄ȝ autem mortaliter. Uel pōt dici ꝙ puſillanimus eſt dignus magnis ſ̄m humilitatē ad virutē que ineſt ei. vel ex bona diſpoſitione nature:vel ex ſciētia:vel ex exteriori fortuna qbus duȝ recuſat vti ad virtutē puſillanimꝰ redditur. ℄ Ad 3ᵐ dōȝ ꝙ etiaȝ puſillanimitas aliquo modo ex ſupbia poteſt oriri:dum.ſ.aliquis nimis ꝓprio ſenſui innitit᷑: quo reputat ſe inſufficientē ad ea reſpectu quoꝝ ſufficientiam habet. Unde dicit᷑ puerb.26. Sapiētior ſibi piger videtur ſeptē viris loquētibus ſentētias. nihil enī prohibet ꝙ ſe q̄ȝtuȝ ad aliqua deyciat:⁊ q̄ȝtum ad alia ſe in ſublime extollat.vñ Greg.in paſtorali de Moyſe dicit: ꝙ ſuperbꝰ fortaſſe eēt ſi ducatū plebis ſue ſine trepidatiōe ſuſciperet. ⁊ rurſum:ſupbus exiſteret ſi auctoris īperio obedire recuſaret. ℄ Ad 4ꝰ dōm:ꝙ Moyſes ⁊ Jeremias digni erant officio ad qḋ diuinitꝰ eligebant᷑ ex diuina gratia:ſȝ ipſi cōſiderātes ꝓprie infirmitatis inſufficiētiā recuſabāt: nō tñ pertinaciter ne in ſupbiā laberentur.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit᷑. Uidet᷑ ꝙ puſillanimitas nō opponat᷑ magnanimitati. Dicit.n.phus in.4.ethicoꝝ ꝙ puſillanimus ignorat ſeipſum.appeteret enī bona qbꝰ dignus eſt ſi ſe cognoſceret.ſed ignorātia ſui videt᷑ opponi prudētie.ğ puſillanimitas opponit᷑ prudentie. ℄ P̄. Matth.25. Seruū q ꝓpter puſillanimitatē pecunia vti recuſauit vocat dñs maluȝ ⁊ pigrū.phs etiaȝ dicit in.4.ethicoꝝ ꝙ puſillanimi vident᷑ pigri:ſed pigritia opponit᷑ ſollicitudini que eſt actꝰ prudētie:vt ſupra habitū eſt.ergo puſillanimitas nō opponitur magnanimitati. ℄ P̄. Puſillanimitas videt᷑ ex inordinato timore ꝓcedere. vñ dicit᷑ Iſa.35. Dicite puſillanimes cōfortamini ⁊ nolite timere.etiā videt᷑ ꝓcedere ex inordinata ira:ſ̄m illud ad Col.3. Patres nolite ad indignationem ꝓuocare filios veſtros vt nō puſillo aīo fiant. ſed inordinatio timoris opponit᷑ fortitudini.īordinatio autē ire māſuetudini.ğ puſillanimitas nō opponit᷑ magnanimitati. ℄ P̄. Uiciū qḋ opponit᷑ alicui v̄tuti tāto grauiꝰ ē quanto eſt magis v̄tuti diſſimile.ſȝ puſillanimitas magis ē diſſimilis magnanimitati q̄ȝ p̄ſūptio.ğ ſi puſillanimitas opponeret᷑ magnanimitati:ſequeret᷑ ꝙ eēt grauiꝰ pctm̄ q̄ȝ p̄ſumptio:qḋ ē ꝯ illud qḋ dicit᷑ Eccl.37. O p̄ſumptio neqſſima vñ creata es.nō ergo puſillanimitas opponit᷑ magnanimitati. ℄ Sed ꝯ ē: ꝙ puſillanimitas ⁊ magnanimitas differunt ſ̄m magnitudinē ⁊ paruitatē animi: vt ex ipſis noībus apparet:ſȝ magnū ⁊ paruū ſunt oppoſita.ğ puſillanimitas opponit᷑ magnanimitati. ℄ Rn̄o. dōȝ:ꝙ puſillanimitas pōt tripl'r ꝯſiderari. vnoꝰ ſ̄m ſeipſaȝ: ⁊ ſic manifeſtū eſt ꝙ ſ̄m ꝓpriā rōnē opponit᷑ magnanimitati a qua differt ſ̄ȝ differētiā magnitudinis ⁊ paruitatis circa ideȝ. nā ſic̄ magnanimꝰ ex aī magnitudine tēdit ad magna: ita puſillanimꝰ ex aī paruitate ſe retrahit a magnis. alioꝰ pōt ꝯſiderari ex parte ſue cāe q̄ ex pte itellectꝰ ē ignorātia ꝓprie ꝯditiōis.ex parte aūt appetitꝰ ē timor deficiēdi in his q̄ falſe eſtimat excedere ſuā facultatē. 3ꝰ mō pōt ꝯſiderari q̄ȝtū ad effectū q eſt retrahere ſe a magnis qbꝰ ē dignꝰ. ſed ſic̄ ſupra dcm̄ eſt:oppoſitio vitij ad virtutē attēdit᷑ magis ſ̄m ꝓpriaȝ ſpēm q̄ȝ ſ̄m cāȝ vel effectū.⁊ iō puſillanimitas directe magnanimitati opponit᷑. ℄ Ad p̄mū ğ dōȝ: ꝙ rō illa ꝓcedit de puſillanimitate ex pte cauſe quā hȝ in intellectu.⁊ tñ non ꝓprie pōt dici ꝙ opponat᷑ prudentie etiā ſ̄m cām ſuā.q꜓ talis ignorātia nō ꝓcedit ex iſipiētia:ſȝ magis ex pigritia ꝯſiderādi ſuā facultatē:vt dr̄ in.4.ethi. vel exequēdi qḋ ſue ſubiacet ptāti. ℄ Ad 2ꝰ dōm:ꝙ rō illa ꝓcedit de puſillanimitate ex pte effectꝰ. ℄ Ad 3ᵐ dōȝ:ꝙ rō illa ꝓcedit ex pte cauſe.nec tñ timor cauſans puſillanimitatē ſemp eſt timor piculoꝝ mortis.vñ etiā ex hac pte nō oȝ ꝙ opponat᷑ fortitudini.ira aūt ſ̄m rōnē ꝓprij motꝰ quo qs extollit᷑ in vindictā nō cauſat puſillanimitatē q̄ deycit aīum ſȝ magis tollit eā.inducit aūt ad puſillanimitatē rōne cauſaꝝ ire que ſunt iniurie illate ex qbꝰ deycit᷑ animus patientis. ℄ Ad 4ᵐ dōm:ꝙ puſillanimitas eſt grauiꝰ peccatū ſ̄m ꝓpriaȝ ſpēm q̄ȝ p̄ſumptio:q꜓ ꝑ ipſam recedit hō a bonis qḋ eſt peſſimū: vt dr̄ in.4.ethi.ſed p̄ſumptio dr̄ eſſe nequiſſima rōne ſupbie ex qua ꝓcedit.

℄ De magnificentia. Qō CXXXIIII.

Deinde cōſiderādū ē de magnificentia ⁊ vicijs oppoſitis. ℄ Circa magnificentiā autē querūtur quatuor. p̄ vtruȝ magnificentia ſit virtus. Secūdo vtrum ſit virtus ſpālis. Tertio que ſit mā eius. Quarto vtꝝ ſit pars fortitudinis.

Ad primum ſic ꝓcedit᷑. Uidet᷑ ꝙ magnificentia non ſit virtus. Qui.n. hȝ vnam v̄tutē hȝ oēs: vt ſupra hituȝ ē.ſȝ aliqs pōt hr̄e alias v̄tutes ſine magnificētia.dic̄.n.phs in.4.ethi. ꝙ nō oīs liberalis ē magnificꝰ.ğ magnificētia nō ē virtꝰ. ℄ P̄. Uirtꝰ moralis ꝯſiſtit in medio: vt pȝ in.2.ethi.ſȝ magnificētia nō videtur ꝯſiſtere ī medio.ſupexcellit.n.liberalitatē magnitudine.magnū aūt opponit᷑ paruo ſic̄ extremū quoꝝ medium eſt equale: vt dr̄ in.10.metaph.⁊ ſic magnificētia nō eſt in medio ſȝ in extremo.ğ nō eſt virtus. ℄ P̄. Nulla virtꝰ cōtrariat᷑ nālī iclinatiōi ſȝ magis ꝑficit ipſaȝ: vt ſupra habitū ē.ſȝ ſicut phs dic̄ in.4.ethi.magnificus nō eſt p̄ſumptuoſus in ſeipſo qḋ ē ꝯ nālē inclinationē ꝑ quā aliqs maxime ꝓuidet ſibi.ğ magnificētia nō ē virtus. ℄ P̄. Scōm phȝ in.6.ethi.ars eſt recta ratio factibilium.ſȝ magnificentia eſt circa factibilia: vt ex ipſo nomine apparet. ergo magis eſt ars q̄ȝ v̄tus. ℄ Sȝ ꝯ. Humana v̄tꝰ eſt participatio q̄dā v̄tutis diuine.ſȝ magnificētia ꝑtinet ad v̄tutē diuinā:ſ̄ȝ il-

lud pſ: Magnificētia eius ꝛ vt⁹ ei⁹ in nubib⁹. ḡ magnificētia ē vt⁹. ¶ Rñ°. dōꝫ ꝙ ſicut dr̄ in p̄ de celo: vt⁹ dr̄ ꝑ cōparationē ad vltimū in qḋ potētia pōt: nō qdē ad vltimū ex parte defect⁹: ſꝫ ex pte exceſſus cui⁹ rō ꝯſiſtit in magnitudine. ꝛ iō opari aliqd magnū ex quo ſumit̄ nomē magnificentie ꝓpe ptinet ad rōnē vtutis. vñ magnificentia noiat vtutē. ¶ Ad p̄ᵐ ergo dōꝫ: ꝙ nō ois liberalis ē magnificus q̄ꝝtū ad actū: qꝛ deſūt ſibi ea qb⁹ vti neceſſe ē ad actū magnificū: tñ ois liberalis hꝫ habitū magnificētie vl̄ actu vl̄ in ꝓpinq̄ diſpōne: vt ſupra dictū ē cū de ꝯnexione vtutuꝫ ageret̄. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ magnificētia cōſiſtit qdē in extremo ꝯſiderata quātitate eius qḋ facit: ſꝫ tñ in medio ꝯſiſtit ꝯſiderata regula rōnis a q̄ nō deficit: nec eā excedit: ſic̄ ēt de magnanimitate dictū ē. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ ad magnificētiā ptinet facere aliqd magnū. qḋ aūt ptinet ad ꝑſonā vniuſcuiuſq3 ē aliqd paruū in cōparatiōe ad id qḋ ꝯuenit reb⁹ diuinis vel reb⁹ cōib⁹. ꝛ iō magnificus nō p̄ncipal̄r itēdit ſumpt⁹ facere in his q̄ ptinēt ad ꝑſonā ꝓpriā: nō qꝛ bonuꝫ ſuū nō q̄rat: ſꝫ qꝛ nō ē magnū. ſiqd tñ in his q̄ ad ipſuꝫ ptinent magnitudinē hēat hoc ēt magnifice magnificus ꝓſequit̄: ſic̄ ea q̄ ſemel fiūt vt nuptie vel aliqd aliud huiuſmodi. vel etiā ea q̄ ꝑmanētia ſūt: ſicut ad magnificū ptinet p̄parare ꝯueniētē hitationē: vt dr̄ in. 4. ethi. ¶ Ad 4ᵐ dōꝫ: ꝙ ſicut phs dicit in. 6. ethi: Oportet artis eē quādā vtuteꝫ .ſ. moralē: ꝑ quā .ſ. appetit⁹ iclinet̄ ad recte vtēdū rōne artis: ꝛ hoc ptinet ad magnificētiā. vñ nō eſt ars ſed virtus.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ magnificentia nō ſit ſpālis vt⁹. Ad magnificētiā eni videt̄ ptinere facere aliqd magnū: ſꝫ facere aliqd magnū pōt ꝯuenire cuilibet vtuti ſi ſit magna ſicut q hꝫ magnā vtutē tēꝑātie facit magnū tēꝑātie op⁹. ergo magnificētia nō eſt aliq̄ ſpālis vt⁹ ſed ſignificat ſtatuꝫ ꝑfectū cuiuſlibet vtutis. ¶ P̄. Eiuſdē videt̄ facere aliqd ꝛ tēdere in illud: ſꝫ tēdere in aliqd magnū pertinet ad magnanimitatē: vt ſupra dictū ē. ergo ꝛ facere aliqd magnuꝫ ptinet ad magnanimitatē. nō ergo magnificētia eſt vt⁹ diſtincta a magnanimitate. ¶ P̄. Magnificētia videt̄ ptinere ad ſcitatē. dr̄. n. Exo. 15. Magnificus in ſcitate. ꝛ i pſ: Scitas ꝛ magnificētia in ſcificatiōe eius: ſꝫ ſcitas ē idē religioni: vt ſupra habitū eſt. ḡ magnificētia videt̄ idē eē religioni. nō ergo ē vtus ſpālis ab aliys diſtincta. ¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ phs ꝯnumerat eaꝫ aliys vtutibus ſpecialibus. ¶ Rñ°. dōm ꝙ ad magnificētiā ptinet facere aliqd magnū: ſicut ex ipſo noie apparet. Facere aūt dupl̄r pōt accipi. vno° ꝓprie. Alio° cōiter. ꝓprie aūt facere dr̄ opari aliqd in exteriori mā: ſic̄ facere domū vel aliqd aliḋ huiuſmodi. cōiter aūt dr̄ facere ꝓ q̄cūq3 actiōe ſiue trāſeat in exteriorē māꝫ ſicut vrere ꝛ ſecare: ſiue maneat in ipſo agēte: ſic̄ itelligere ꝛ velle. ſi ḡ magnificētia accipiat̄ ſm ꝙ factionē alicui⁹ magni iportat ꝓut factio ꝓpe dr̄: ſic magnificētia ē ſpālis vt⁹. op⁹. n. factibile ꝓducit̄ ab arte i cui⁹ qdē vſu ꝑt attēdi vna ſpālis rō bōitatis ꝙ ipm op⁹ factū ꝑ artē ſit magnū .ſ. i quātitate: ꝑcioſitate: vel dignitate: qḋ fac̄ magnificētia. ꝛ ſꝫ hoc mgnificētia ē ſpālis vt⁹. Si vō nomē magnificētie accipiat̄ ab eo qḋ ē facere magnū ſꝫ ꝙ facer̄ cōiter ſumit̄: ſic magnificētia nō ē ſpālis vt⁹. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōꝫ: ꝙ ad quālibꝫ vtutē ꝑfectā ptiet magnū facere ex ſuo gn̄e ſꝫ ꝙ facere cōiter ſumit̄: nō aūt ſꝫ ꝙ ſumit̄ ꝓpe. ſꝫ hoc ē ꝓpriū magnificētie. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ ad magnanimitatē ptinet: nō ſolū tēdere in magnū: ſꝫ ēt in oib⁹ vtutib⁹ magnū operari: vel faciēdo vel q̄litercūq3 agēdo: vt dr̄ in. 4. ethi. ita tñ ꝙ magnanimitas circa hoc reſpicit ſolā rōnē magni. alie aūt vtutes q̄ ſi ſint ꝑfecte magnū operant̄: nō tñ p̄ncipal̄r dirigunt intētionē ſuā ad magnū: ſꝫ ad id qḋ ē ꝓpriū vnicuiq3 vtuti. magnitudo aūt ꝯſeq̄t̄ ex quātitate vtutis. ad magnificētiā vō ptinet nō ſolū facere magnū ſꝫ ꝙ facere ꝓprie ſumit̄: ſꝫ ēt ad magnū faciēdū tēdere aio. Vñ Tulli⁹ dic̄ i ſua rhetorica ꝙ magnificētia ē rerū magnarū ꝛ excelſarū cū animi q̄dā ampla ꝛ ſplēdida ꝓpōne cogitatio atq3 adminiſtratio: vt cogitatio referatur ad interiorē intētionē. adminiſtratio aūt ad exteriorē executionē. vnde oportet ꝙ ſic̄ magnanimitas itēdit aliqḋ magnū i oi mā: ita ꝛ magnificētia in aliquo ope factibili. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ magnificētia intēdit opus magnū facere. opa aūt ab hoib⁹ facta ad aliquē finē ordināt̄. nullus āt finis humanoꝝ operū ē adeo magnus ſic̄ honor dei. ꝛ iō magnificētia p̄cipue magnuꝫ opus facit in ordine ad honorē dei. vñ phs dicit i. 4. ethi. ꝙ honorabiles ſumpt⁹ ſunt maxime qui ptinēt ad diuina ſacrificia. ꝛ circa hos maxime ſtudet magnific⁹. ꝛ iō magnificētia ꝯiungit̄ ſcitati: qꝛ p̄cipue eius effect⁹ ad religionē ſiue ad ſcitateꝫ ordinatur.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Videtur ꝙ materia magnificentie nō ſint ſumptus magni. Circa eandē. n. mām nō ſunt due virtutes. ſꝫ circa ſumpt⁹ eſt liberalitas: vt ſupra habitū eſt. ḡ magnificētia nō ē circa ſumptus. ¶ P̄. Ois magnificus ē liberalis: vt dr̄ in. 4. ethi. ſꝫ liberalitas ē magis circa dona q̄ꝫ circa ſumptus. ḡ ēt magnificētia nō p̄cipue ē circa ſumptus ſꝫ magis circa dona. ¶ P̄. Ad magnificētiā ptinet aliqḋ opus exteri⁹ facere. nō aūt qbuſlibet ſumptibus fit aliqḋ exterius opus etiā ſi ſint ſumptus magni: puta cū aliqs multa expēdit in encenyis mittēdis. ḡ ſumptus nō ſunt ꝓpa mā magnificētie. ¶ P̄. Magnos ſumpt⁹ nō poſſunt facere niſi diuites. ſꝫ oēs virtutes poſſunt hr̄e etiā paupes: qꝛ vtutes nō ex neceſſitate idigēt exteriori fortūa: ſꝫ ſibi ꝑ ſe ſufficiūt: vt Seneca dicit in li. de ira. ḡ magnificētia nō eſt circa magnos ſumptus. ¶ Sed ꝯ eſt qḋ phs dic̄ in. 4. ethi. ꝙ magnificētia nō extendit̄ circa omnes opationes q̄ ſunt in pecuniys ſicut liberalitas. ſꝫ circa ſumptuoſas ſolum in quibus excellit liberalitatē magnitudie. ḡ ē ſolū circa magnos ſumptus. ¶ Rñ°. dōꝫ: ꝙ ad magnificētiā ſic̄ dcm̄ ē ptinet itēdere ad aliqḋ magnū op⁹ faciēdū. ad hoc aūt ꝙ aliqḋ magnū opus ꝯuenienter fiat requiruntur ꝓportionati ſumpt⁹. nō eni poſſunt magna opa fieri niſi cū magnis expēſis. vñ ad magnificētiā ptinet magnos ſumptus facere ad hoc ꝙ opus magnū ꝯuenienter fiat. vñ ꝛ phus dicit in. 4. ethi. ꝙ magnific⁹ ab eq̄li. i. a ꝓportionato ſumptu opus faciet magis magnificū. ſumptus aūt eſt quedā pecunie emiſſio a q̄ pōt aliqs ꝓhiberi ꝑ ſupfluū amorē pecūie. ꝛ iō mā magnificētie poſſunt dici ꝛ ipſi ſumpt⁹ qbus vtit̄ magnificus ad op⁹ magnū faciēdū: ꝛ ipſa pecunia q̄ vtit̄ ad ſumptus magnos faciēdos: ꝛ amor pecunie quē moderat̄ magnificus ne ſumptus magni ipediant̄. ¶ Ad p̄muꝫ ḡ dōm: ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ ē: virtutes ille q̄ ſunt circa res exteriores hn̄t aliquā difficultatē ex ipſo genere rei circa quā ē vtus: ꝛ aliaꝫ difficultatē ex magnitudie ipſi⁹ rei. ꝛ iō oꝫ circa pecuniā ꝛ vſuꝫ ei⁹ eē duas vtutes .ſ. liberalitatē q̄ reſpicit cōiter vſū pecunie: ꝛ magnificentiā q̄ reſpicit magnū pecunie vſum. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ vſus pecunie aliter ptinet ad liberalē: ꝛ aliter ad magnificū. ad liberalē. n. ptinet ſꝫ ꝙ ꝓcedit ex ordinato affectu circa pecunias. ꝛ iō ois vſus debitus pecunie cuius impedimentum tollit moderatio amoris pecunie pertinet ad liberalitatem ſcilicet ꝛ dona ꝛ ſumptus. ſed vſus pecunie pertinet ad magnificum in ordine ad aliquod magnum opus quod faciendum eſt. ꝛ talis vſus nō poteſt eſſe ſine ſumptu ſiue expenſa. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ magnificus etiam dat dona vel encenia: vt dicitur in. 4. ethico. nō tñ ſub rōne doni ſꝫ potius ſub rōne ſumptus ordinati ad aliqḋ opus faciēdū: puta ad honorādū aliquē vl̄ ad faciēdū aliqd vñ ꝓueniat honor toti ciuitati: ſicut cuꝫ facit aliqd ad qḋ tota ciuitas ſtudet. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ p̄ncipalis act⁹ vtutis eſt iterior electio quā vtus pōt hr̄e abſq3

exteriori fortuna. ⁊ ſic etiā pauꝑ pōt eē magnificus: ſed ad exteriores actꝰ vtutū reqrunt̄ bona fortune: ſicut q̄dā inſtrumēta. ⁊ ſm hoc pauꝑ nō pōt actū magnificētie exteriorem exercere in his q̄ ſūt maga ſimplr̄: ſʒ forte in his q̄ ſūt magna ꝑ cōparationē ad aliqḋ opꝰ qḋ ⁊ſi in ſe ſit paruū: tñ pōt magnificari ſm ꝓportionē illiꝰ gnīs. naʒ paruū ⁊ magnū dicunt̄ relatiue: vt phs dicit in p̄dicamentis.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ magnificentia nō ſit pars fortitudinis. Magnificētia. n. ꝯuenit in mā cū liberalitate: vt dictū ē. ſed liberalitas nō eſt ps fortitudinis ſʒ iuſtitie. g̃ magnificētia nō ē ps fortitudinis. ¶ P̄. Fortitudo ē circa timores ⁊ audacias. magnificētia aūt in nullo videt̄ reſpicere timoreʒ: ſʒ ſolū ſūptus q ſunt opatiōes q̄dā. g̃ magnificētia magis videt̄ ptinere ad iuſtitiā q̄ ē circa opationes q̄ʒ ad fortitudineʒ. ¶ P̄. phs dicit in. 4. ethi. ꝙ magnificus ſcienti aſſimilat̄: ſʒ ſcīa magis cōuenit cū prudētia q̄ʒ cū fortitudine. ergo magnificetia nō dʒ poni ps fortitudinis. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē ꝙ Tulliꝰ ⁊ Macrobiꝰ ⁊ Andronicus magnificētiā partē fortitudinis ponūt. ¶ Rñ°. dōʒ ꝙ magnificētia ſm ꝙ ē ſpecialis vtꝰ nō pōt poni pars ſubiectiua fortitudinis: q2 non ꝯuenit cū ea in mā: ſʒ ponit̄ ps eiꝰ inq̄ʒtū adiūgit̄ ei ſicꝰ vtꝰ ſc̄daria p̄ncipali. Ad hoc aūt ꝙ aliq̄ vtꝰ adiungat̄ alicui p̄ncipali duo reqrunt̄: vt ſupra dictū ē. quoꝝ vnū eſt vt ſc̄daria ꝯueniat cū p̄ncipali. aliud aūt ē vt in aliquo excedat̄ ab ea. magnificētia aūt ꝯuenit cū fortitudine in hoc ꝙ ſicꝰ fortitudo tēdit in aliqḋ arduū ⁊ difficile: ita ēt ⁊ magnificentia. vñ ēt videt̄ eē in iraſcibili vt fortitudo: ſʒ magnificentia deficit a fortitudine in hoc ꝙ illud arduū in qḋ tendit foritudo hʒ difficultatē ꝓpter ꝑiculū qḋ iminet ꝑſone. arduū aūt in qḋ tēdit magnificētia hʒ difficultatē ꝓpter diſpēdiū rerū qḋ ē multominꝰ q̄ʒ ꝑiculū ꝑſone. ⁊ iō magnificētia ponit̄ ps fortitudinis. ¶ Ad p̄ᵐ ergo dōm: ꝙ iuſtitia reſpicit opatiōes ſʒ ſe put in eis ꝯſiderat̄ rō debiti. ſed liberalitas ⁊ magnificētia ꝯſiderāt opatiōes ſumptuū ſʒ ꝙ cōparant̄ ad paſſiones aīe: diuerſimode tñ. nā lībalitas reſpicit ſūptꝰ ꝑ cōparationē ad amorē ⁊ cōcupiſcētiā pecuniarū que ſūt paſſiōes cōcupiſcibilis quibus nō īpedit̄ liberalis a datiōibꝰ ⁊ ſūptibꝰ faciēdis: vñ eſt in cōcupiſcibili. ſʒ magnificētia reſpicit ſūptus ꝑ cōparationē ad ſpē attigēdo ad aliqd arduū: nō ſimplr̄ ſicut magnanimitas ſʒ in determiāta mā. ſ. in ſūptibꝰ. vñ magnificētia videt̄ eſſe in iraſcibili ſicut ⁊ magnanimitas. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ: ꝙ magnificencia ⁊ſi nō ꝯueniat cū fortitudine in mā: ꝯuenit tñ cū ea in ꝯditiōe māe inq̄ʒtū. ſ. tēdit in aliqd arduū circa ſumptꝰ: ſicꝰ fortitudo in aliqd arduū circa tiores. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ magnificētia ordinat vſuʒ artis ad aliqḋ magnū vt dictū eſt. ars aūt ē in rōne: ⁊ iō ad magnificū ptinet bñ vti rōne in attēdēdo ꝓportionē ſūptꝰ ad opꝰ qḋ faciēdū ē. ⁊ hoc p̄cipue neceſſariū ē ꝓpter magnitudinē vtriuſq3: q2 niſi diligens ꝯſideratio adhiberet̄ imineret ꝑiculū magnitudini.

¶ De vicijs oppoſitis magnificētie. Qō CXXXV.

DEinde cōſiderādū eſt de vicijs oppoſitis magnificētie. ¶ Et circa hoc q̄runt̄ duo. p̄ vtrū paruificētia ſit viciū. 2°. de vicio ei oppoſito.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Vr̄ ꝙ paruificētia non ſit viciū. Virtꝰ. n. ſicꝰ ē moderatiua magnoꝝ: ita ēt moderatiua ꝑuoꝝ. vñ ⁊ liberales ⁊ magnifici aliq̄ ꝑua faciūt: ſʒ magnificētia ē vtꝰ. g̃ ſilr̄ ꝑuificētia magis ē vtꝰ q̄ʒ viciū. ¶ P̄. phs dic̄ in. 4. ethi. ꝙ diligētia rōcinij ē paruifica. ſʒ diligētia rōcinij vr̄ eē laudabilis: q2 bonū hoīs ē ſʒ rōnē eē: vt Dio. dic̄. 4. ca. de diui. no. p̄ paruificentia nō ē viciū. ¶ P̄. phs dicit in. 4. ethi. ꝙ paruificꝰ cōſumit pecuniā triſtatꝰ: ſʒ hoc ptinet ad auariciā ſiue ad illiberalitatē. g̃ paruificētia nō eſt viciū ab alijs diſtinctū. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē ꝙ phs in. 2. ⁊ 4. ethi. ponit paruificētiā ſpāle viciū magnificētie oppoſitū. ¶ Rñ°. dōʒ ꝙ ſicꝰ ſupra dictuʒ eſt: moralia ſpeciē a fine ſortiunt̄. vñ ⁊ a fine vt pluries nominant̄. ex hoc g̃ dr̄ aliqs paruificꝰ ꝙ itēdit ad aliqd ꝑuū faciēdū. paruū aūt ⁊ magnū ſm phʒ in p̄dicamētis relatiue dicunt̄. vñ cū dr̄ ꝙ paruificꝰ intēdit aliqd paruū facere itelligēdū ē i cōparatiōe ad genꝰ opis qḋ fac̄. In quo qdeʒ paruū ⁊ magnū pōt attēdi duplr̄. vno° ex pte opis fiēdi. alio° ex pte ſūptꝰ. magnificꝰ g̃ p̄ncipalr̄ intēdit magnitudinē opis. ſc̄dario itēdit magnitudinē ſūptꝰ quaʒ nō vitat vt faciat magnū opꝰ. vñ ⁊ phs dicit in. 4. ethi. ꝙ magnificus ab eq̄li ſūptu opꝰ facit magis magnificū. paruificꝰ aūt ecōuerſo p̄ncipalr̄ qdē intēdit paruitatē ſūptꝰ. vñ ⁊ phus dicit in. 4. ethi. ꝙ itēdit q̄lr̄ minimū ꝯſumat: ex cōſequenti autē intēdit paruitatē opis quā. ſ. nō recuſat dūmō paruuʒ ſumptū faciat. vñ phs dicit ibidē ꝙ paruificus maxima cōſumēs in paruo que. ſ. dū nō vult expēdere: bonum perdit. ſ. magnifici opis. ſic ergo pʒ ꝙ paruificus deficit a ꝓportiōe q̄ dʒ eē ſm rōnē īter ſumptus ⁊ opus. defectꝰ āt ab eo qḋ eſt ſm rationē cauſat rōnē vicij. vnde manifeſtū eſt ꝙ paruificētia vitiū eſt. ¶ Ad p̄ᵐ g̃ dōm: ꝙ virtus moderat̄ parua ſm regulā rōnis a q̄ deficit paruificus: vt dictū ē. non. n. dr̄ paruificus q parua moderat̄: ſʒ q in moderando magna vel parua deficit a regula rōnis. ⁊ iō hʒ vitij rōneʒ. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ ſicꝰ phs dic̄ in. 2. rhetorice. Timor facit ꝯſiliatiuos. ⁊ iō paruificus diligenter rōcinijs itēdit: q2 iordinate timet bonoꝝ ſuoꝝ ꝯſumptionē etiā in minimis. vnde hoc non eſt laudabile: ſʒ vitioſum ⁊ vituꝑabile: q2 non dirigit affectū ſuū ſm rōneʒ. ſed potius rōnis vſuʒ applicat ad inordinationē ſui affectus. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ: ꝙ ſicꝰ magnificus ꝯuenit cū liberali in hoc ꝙ ꝓmpte ⁊ delectabiliter pecunias emittit: ita ēt paruificus ꝯuenit cū liberali ſiue auaro in hoc ꝙ cū triſtitia ⁊ tarditate expēſas facit. differt aūt in hoc ꝙ liberalitas attendit̄ circa cōes ſumptꝰ paruificētia aūt circa magnos ſumptus quos difficilius ē facere. ⁊ iō minus vitiū eſt paruificētia q̄ʒ illiberalitas. vñ phs dicit in. 4. ethi. ꝙ q̄uis paruificentia ⁊ vitiū oppoſitū ſint malitie non. tñ opprobria īferunt: q2 neq3 ſunt nociua ꝓximo: neq3 ſunt valde turpes.

Ad ſecundum ſic procedit̄. Videtur ꝙ paruificētie nullū vitiū opponatur. Paruo. n. opponit̄ magnū. ſʒ magnificētia non eſt vitium ſʒ vtꝰ. g̃ paruificētie nō opponit̄ vitiū. ¶ P̄. Cū paruificētia ſit vitiū ex defectu: vt dcm̄ ē: vr̄ ꝙ ſi aliqḋ vitiū eēt paruificētie oppoſitū ꝙ ꝯſiſteret ſolū i ſupabūdāti ꝯſumptiōe ſʒ illi q ꝯſumūt mlt̄a vbi pauca ꝯſumere oʒ: ꝯſumūt pauca vbi mlt̄a ꝯſumere oʒ: vt dr̄ i. 4. ethi. ⁊ ſic hñt aliqd de paruificētia. nō g̃ ē aliqḋ vitiū paruificētie oppoſitum. ¶ P̄. Moralia ſortiunt̄ ſpēʒ ex fine: vt dcm̄ ē: ſʒ illi q ſupflue cōſumūt hoc faciūt cā oſtētatōis diuitiaꝝ: vt dr̄ i. 4. ethi. hoc aūt ptinet ad inanē gl̄iaʒ q̄ opponit̄ magnanimitati: vt dictū ē. g̃ nullū vitiū paruificētie opponit̄. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē auctoritas phi q i. 2. ⁊ 4. ethi. ponit magnificētiā mediū duoꝝ oppoſitoꝝ vitioꝝ. ¶ Rñ°. dōʒ: ꝙ paruo opponit̄ magnū. paruū aūt ⁊ magnū relatiue dn̄r: vt dcm̄ ē. ſicꝰ aūt cōtingit ſumptū eē ꝑuū ꝑ ꝯpatiōnē ad opꝰ: ita ēt ꝯtigit ſumptuʒ eē magnū i ꝯpatōe ad opꝰ vt. ſ. excedat ꝓportionē q̄ eē dʒ ſūptꝰ ad opꝰ ſʒ regulā rōnis. vñ manifeſtū ē ꝙ vitio paruificētie q̄ aliqs deficit a debita ꝓportiōe expēſaꝝ ad opꝰ: itēdēs minꝰ expendere q̄ʒ dignitas opis reqrat: opponitur vitio quo aliqs dictā ꝓportionem excedit: vt. ſ. plus expendat q̄ʒ ſit opi ꝓportionatū. ⁊ hoc vitiuʒ grece qdaʒ dr̄ banauſea a furno dicta: q2 videlicet ad modū ignis q ē i furno omnia conſumit: vel dr̄ apyrochalia. i. ſine bono igne quia ad modum ignis oīa conſumit: non propter bonum

vnde latine hoc viciũ põt noĩari ↄſumptio. ¶ Ad pᵐ ergo dõm: ꝙ magnificẽtia diciẽ eẽ eo ꝙ facit magnũ opus. nõ aũt ex eo ꝙ in ſumptu excedat ꝓportionẽ opis. hoc.n. ptinet ad viciũ qđ opponiẽ paruificẽtie. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ ꝙ idẽ viciũ ↄ̃riaẽ vtuti q̃ ẽ in medio ⁊ ↄ̃rio vicio. ſic ergo viciuꝫ ↄſũptiõis opponiẽ paruificẽtie in eo ꝙ excedit in ſumptu opis dignitatẽ expediẽs multa vbi pauca oporteret expẽdere. opponiẽ aũt magnificẽtie ex parte opis magni: qđ ꝑcipue intẽdit magnificus inq̃tũ.ſ. vbi oꝫ multa expẽdere nihil aut parũ expẽdit. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ ↄſũptor ex ipſa ſpẽ actꝰ opponiẽ paruifico inq̃tũ trãſcendit regulã rõnis a q̃ ꝑuificus deficit. nihil tñ ꝓhibet qn hoc ad finẽ alterꝰ viciꝫ ordineẽ: puta inanis gl̃ie vel cuiuſcũq3 alterius.

¶ De patiẽtia. Qõ CXXXVI.

D Einde conſiderãdũ eſt de patientia. ¶ Et circa hoc querũẽ qnq3. Primo vtruꝫ patientia ſit vtus. Sc̃do vtꝝ ſit maxima virtutũ. Tertio vtrum poſſit haberi ſine gratia. Quarto vtꝝ ſit ps fortitudinis. Quinto vtrũ ſit idem cũ longanimitate.

Ad primum ſic ꝓcediẽ. Videẽ ꝙ patiẽtia non ſit vtꝰ. Virtutes.n. ꝑfectiſſime ſũt in patria: vt Aug. dicit in .14. de trini. ſꝫ ibi nõ eſt patiẽtia: q2 nulla ſunt ibi mala tolerãda: ſm illud Iſa. 49. ⁊ Apoc. 21. Nõ eſuriẽt neq3 ſitiẽt: ⁊ nõ pcutiet eos eſtus neq3 ſol. g̃ patiẽtia nõ ẽ vtus. ¶ P̃. Nulla vtꝰ in malis põt ĩueniri: q2 vtus ẽ q̃ bonũ facit habẽtẽ: ſꝫ patiẽtia qñq3 in malis hoĩbꝰ inueniẽ: ſicut pꝫ in auaris q multa mala patiẽter tolerant vt pecunias ↄgregẽt: ſm illud Eccliaſtes. 5. Cũctis diebus vite ſue comedit in tenebris ⁊ in curis multis ⁊ in erũna atq3 triſtitia. ergo patiẽtia nõ eſt vtus. ¶ P̃. Fructꝰ a vtutibus differũt: vt ſupra habitũ eſt: ſed patiẽtia poniẽ inter fructꝰ: vt pꝫ ad Gal. 5. ergo patiẽtia nõ ẽ vtꝰ. ¶ Sꝫ ↄ̃ ẽ qđ Aug. dicit in lib. de patiẽtia: Virtꝰ animi que patiẽtia dicitur tã magnũ dei donũ eſt: vt etiã ipſiꝰ qui nobis eã largitur patiẽtia ꝑdiceẽ. ¶ Rñ°. dõꝫ ꝙ ſicut dictũ ẽ ſupra virtutes morales ordinanẽ ad bonũ inq̃tũ cõſeruant bonuꝫ rõnis ↄ̃ ĩpetus paſſionũ. inter alias autẽ paſſiones triſtitia efficax eſt ad ĩpediẽdũ bonũ rõnis: ſꝫ illud. 2. ad Corin. 7. Seculi triſtitia mortẽ operaẽ: ⁊ Eccl. 30. Multos occidit triſtitia ⁊ nõ eſt vtilitas in illa. vñ neceſſe eſt hr̃e aliquam vtutẽ per quã bonũ rõnis ↄſeruetẽ ↄtra triſtitiã: ne.ſ. rõ triſtitie ſuccũbat. hoc aũt facit patiẽtia. Vñ Aug. dicit in lib. de patiẽtia: ꝙ patiẽtia hoĩs eſt qua mala equo animo toleramꝰ.i. ſine ꝑturbatiõe triſtitie ne aĩo iniquo bona deſeramus ꝑ que ad meliora ꝑueniamꝰ. vñ manifeſtũ eſt patientiã eẽ vtutẽ. ¶ Ad pᵐ ergo dõm: ꝙ vtutes morales nõ remanẽt ſm eũdẽ actũ in patria quẽ habẽt in via.ſ. ꝑ cõparationẽ ad bona p̃ntis vite que nõ remanebũt in patria: ſed ꝑ cõparationẽ ad finẽ qui erit in patria: ſic iuſtitia nõ erit in patria circa emptiões ⁊ vẽditiones ⁊ alia que ꝑtinẽt ad p̃ntẽ vitã: ſꝫ in hoc qđ eſt ſubditũ eſſe deo. ſil'r actꝰ patiẽtie in patria nõ erit in ſuſtinẽdo aliqua: ſꝫ in fruitiõe bonoꝝ in que ꝑuenire volebamꝰ patiẽdo. Vñ Augu. dicit in .14. de ciui. dei: ꝙ in patria nõ erit ipſa patiẽtia que neceſſaria nõ eſt niſi vbi tolerãda ſunt mala: ſed eternũ erit id quo ꝑ patiẽtiã ꝑueniẽ. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ ſicut Aug. dicit in li. de patiẽtia. patiẽtes ꝓprie dicunẽ qui malũt mala nõ cõmittẽdo ferre q̃ nõ ferẽdo cõmittere. in illis aũt qui mala ſuſtinẽt vt mala faciãt: nec mirãda nec laudãda eſt patiẽtia que nulla ẽ. ſꝫ mirãda duricia: negãda patiẽtia. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt fructꝰ in ſui rõne ĩportat quãdam delectationẽ. ſunt aũt opationes vtutũ delectabiles ſꝫ ſeipſas: vt diciẽ in ꝑ ethi. Cõſuetũ eſt aũt vt noĩe virtutis etiã virtutũ actꝰ ſignificenẽ. ⁊ ideo patiẽtia q̃tũ ad habitũ poniẽ vtus. q̃tũ aũt ad delectationẽ quaꝫ hꝫ in actu poniẽ fructus: ⁊ ꝑcipue q̃tuꝫ ad hoc ꝙ per patiẽtiã anĩa ꝑſeruatur ne obruatur triſtitia.

Ad ſecundum ſic ꝓcediẽ. Videẽ ꝙ patientia ſit potiſſima vtutũ. Id enĩ qđ ẽ ꝑfectũ eſt potiſſimũ in vnoquoq3 gñe: ſed patiẽtia hꝫ opꝰ ꝑfectũ: vt dẽ Iaco. p̃. ergo patiẽtia eſt potiſſima virtutum. ¶ P̃. Oẽs vtutes ad bonũ aĩe ordinanẽ: ſꝫ hoc ꝑcipue videẽ ꝑtinere ad patientiã. Diciẽ enĩ Luc. 21. In patiẽtia veſtra poſſidebitis aĩas veſtras. g̃ patiẽtia ẽ maxĩa virtutuꝫ. ¶ P̃. Illđ qđ ẽ ↄſeruatiuũ ⁊ cã alioꝝ vr̃ potiꝰ eẽ. ſed ſicut Greg. dic̃ in q̃dã homel'. Patiẽtia ẽ radix ⁊ cuſtos omniũ vtutũ. g̃ patiẽtia ẽ maxĩa vtutũ. ¶ Sꝫ ↄ̃ ẽ: ꝙ nõ enumeratur iter q̃ttuoꝛ vtutes q̃s Greg. 22. moral'. ⁊ Aug. in lib. de moribꝰ eccl'ie vocãt ꝑncipales. ¶ Rñ°. dõꝫ: ꝙ vtutes ſꝫ ſuã rõnẽ ordinanẽ ad bonũ. eſt.n. vtus q̃ facit bonũ habentẽ ⁊ opꝰ eius bonũ reddit: vt diciẽ i. 2. ethi. vñ oꝫ ꝙ tãto ꝑncipalioꝛ ſit vtꝰ ⁊ potioꝛ quãto magis ⁊ directiꝰ ordiat in bonũ. directiꝰ aũt ad bonũ ordinãt hoĩeꝫ vtutes q̃ ſunt cõſtitutiue boni q̃ ille que ſũt ĩpeditiue coꝝ q̃ abducũt a bono: ⁊ ſicut iter eas q̃ ſũt ↄſtitutiue boni tãto aliq̃ potioꝛ eſt quãto in maiori bono ſtatuit hoĩeꝫ: ſicut: fides: ſpes: ⁊ charitas q̃ prudentia ⁊ iuſtitia: ita ⁊ inter illas que ſunt impeditiue retrahẽtiũ a bono tãto aliqua eſt potioꝛ quãto id qđ ab ea ĩpediẽ magis a bono retrahit. plus aũt a bono retrahunt ꝑicula mortis circa q̃ eſt fortitudo: vel delectationes tactus circa q̃ eſt tẽperantia q̃ q̃uis aduerſa circa q̃ eſt patiẽtia. ⁊ iõ patiẽtia nõ ẽ potiſſima virtutũ. ſꝫ deficit non ſolũ a virtutibꝰ theologicis ⁊ prudentia ⁊ iuſtitia q̃ directe ſtatuunt hoĩem in bono: ſꝫ ẽt a fortitudĩe ⁊ temperantia q̃ retrahunt a maioribꝰ ĩpedimentis. ¶ Ad pᵐ g̃ dõꝫ: ꝙ patientia dẽ habere opus ꝑfectũ in aduerſis tolerãdis ex q̄bus p̃ ꝓcedit triſtitia quã moderaẽ patientia. 2° ira quã moderaẽ mãſuetudo. 3° odiuꝫ qđ tollit charitas. 4° iniuſtũ nocumentũ qđ ꝓhibet iuſtitia. tollere.n. ꝑncipiũ. vniuſcuiuſq3 eſt ꝑfectius. nec tñ ſeq̄tur ſi in hoc patiẽtia eſt ꝑfectioꝛ ꝙ ſit ꝑfectioꝛ ſimpl'r. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: ꝙ poſſeſſio ĩportat q̄etũ dñium: ⁊ iõ ꝑ patiẽtiã dẽ homo ſuã aĩaꝫ poſſidere inq̃tuꝫ radicitus euellit paſſiones aduerſitatũ q̄bus aĩa inquietatur. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ patientia dẽ eẽ radix ⁊ cuſtos oĩum virtutũ non q̃ſi directe eas cauſando ⁊ ↄſeruãdo ſꝫ ſolũ remouẽdo ꝓhibẽs.

Ad tertium ſi ꝓcediẽ. Videẽ ꝙ patientia poſſit haberi ſine gr̃a. Id.n. ad qđ rõ magis ĩclinat magis põt ĩplere rõnalis creatura: ſꝫ magis eſt rõnabile ꝙ aliq̄s patiaẽ mala ꝓpter bonũ q̃ ꝓpter malũ. aliq̄ aũt patiunẽ mala ꝓpter malũ ex ꝓpria vtute ſine auxilio gr̃e. dic̃.n. Aug. in lib. de patientia. ꝙ multa in laboribus ⁊ doloribus ſuſtinẽt hoĩes ꝓpter ea q̃ vitioſe diligũt. g̃ multo magis hõ põt mala ſuſtinere ꝓpter bonũ: qđ eſt vere patiẽtẽ eſſe preter auxiliũ gr̃e. ¶ P̃. Aliq̄ nõ exiſtẽs in ſtatu gr̃e magis abhorrent mala vitioꝝ q̃ corpalia mala. vnde q̄dam gẽtiliũ legunẽ multa mala tolerаſſe ne patriã ꝓderẽt: aut aliq̄d aliud ĩhoneſtũ ↄmitterent. ſed hoc eſt vere patientẽ eſſe. g̃ vr̃ ꝙ patientia poſſit haberi abſq3 auxilio gr̃e. ¶ P̃. Manifeſte apparet ꝙ aliq̄ ꝓpter ſanitatẽ corpis recuperandã grauia q̃dã ⁊ amara patiunẽ. ſalus aũt aĩe non eſt minus appetibilis q̃ ſanitas corporis. g̃ pari rõne ꝑ ſalute aĩe põt aliq̄s multa mala ſuſtinere qđ eſt vere patientẽ eẽ abſq3 auxilio gr̃e. ¶ Sꝫ ↄ̃ eſt qđ dẽ ĩ ps. Ab ipſo.ſ. deo patientia mea. ¶ Rñ°. dõꝫ: ꝙ ſicut Aug. dicit in li. de patiẽtia: Vis deſiderioꝝ facit tolerãtiã laboꝝ ⁊ dolorum ⁊ nemo niſi pro eo quod delectat ſponte ſuſcipit ferre qđ cruciat. ⁊ huius rõ ẽ: q2 triſtitiã ⁊ dolorẽ ſm ſe abhorret aĩus. vnde nunq̃ eligeret eã pati ꝓpter ſe ſed ſolũ ꝓpter finẽ. g̃ videẽ ꝙ illud bonũ ꝓpter qđ aliquis vult

pati mala ſit magis volitū ⁊ amatū ꝙ̄ illud bonū cui⁹ ꝑuatio īgerit dolorē quez patiēter toleram⁹. ꝙ ăt aliqs ꝓferat bonū grē oib⁹ nālib⁹ bonis ex quoꝝ amiſſione pōt doloꝛ cauſari: ꝑtinet ad charitatē q̄ diligit deū ſup oia. vñ manifeſtū ē ꝙ patiētia ƀʒ ꝙ ē virtus a charitate cauſatᷓ: ƀʒ illud .i. ad Coꝛ.iʒ. charitas patiēs ē. manifeſtū ē aūt ꝙ charitas nō pōt hri niſi ꝑ graz: ƀʒ illud ad Ro.5. Charitas dei diffuſa ē in coꝛdib⁹ nr̄is ꝑ ſpm̄ ſcm̄ q dat⁹ ē nobis. vñ pʒ ꝙ patiētia nō pōt hri ſine auxilio grē. ¶ Ad ꝓmū ḡ dōm: ꝙ in nā hūana ſi eēt itegra ꝑualeret inclinatio rōnis. ſʒ in nā coꝛrupta ꝑualet iclinatio ↄcupiſcētie q̄ i hoie dñatur. ⁊ iō ꝓnioꝛ ē hō ad ſuſtinēdū mala i qb⁹ ↄcupiſcētia delectatᷓ ꝑn̄tialr̄ ꝙ̄ tolerare mala ꝓpter bona futura q̄ ƀm rōnē appetunᷓ. qō tn̄ ꝑtinet ad verā patiētiā. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ bonū politice ꝟtutis ↄmēſuratuʒ ē nāe hūane. ⁊ iō abſqʒ auxilio grē gratū faciētis pōt volūtas hūana ī illud tendere: licet non abſqʒ auxilio grē dei. ſʒ bonū grē ē ſupnāle. vñ in illud nō pōt tēdere hō ꝑ virtutē ſue nāe: ⁊ iō nō ē ſilis rō. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ: ꝙ tolerātia ēt maloꝝ q̄ qs ſuſtinet ꝓpter coꝛpoꝛis ſanitatē ꝓcedit ex amoꝛe quo hō nālr̄ diligit ſuaʒ carnē. ⁊ iō nō ē ſilis rō de patiētia q̄ ꝓcedit ex amoꝛe ſupnāli.

Ad quartum ſic proceditur. Uidetᷓ ꝙ patiētia nō ſit pars foꝛtitudis. Idē. n. non ē ps ſuipſi⁹. ſʒ patiētia vr̄ idē eē foꝛtitudini: qꝛ ſic ſupra dictū ē: ꝓpꝛi⁹ act⁹ foꝛtitudinis ē ſuſtinere. ⁊ hoc ēt ꝑtinet ad patiētiā dr̄. n. in li. ſniaꝝ Proſperi: ꝙ patiētia ↄſiſtit in alienis malis tolerādis. ḡ patiētia nō eſt ps foꝛtitudis. ¶ P. Foꝛtitudo ē circa timoꝛes ⁊ audacias: vt ſupra habitū eſt: ⁊ ita ē i iraſcibili. ſʒ patiētia vr̄ eē circa triſtitias: ⁊ ita vr̄ eē in ↄcupiſcibili. ḡ patiētia nō ē ps foꝛtitudis ſʒ magis tēperātie. ¶ P. Totū nō pōt eē ſine pte. ſi ḡ patiētia ſit ps foꝛtitudis foꝛtitudo nunqȝ poſſet eē ſine patiētia: cū tn̄ foꝛtis qnq̄ʒ nō toleret patienter mala: ſʒ ēt aggrediatᷓ cū q mala facit. ḡ patiētia nō ē ps foꝛtitudis. ¶ Sʒ ↄ eſt ꝙ Tullius in ſua rhetoꝛica ponit eā foꝛtitudinis partē. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ patiētia ē ps foꝛtitudis q̄ſi potētialis: qꝛ adiungitᷓ foꝛtitudini ſicut virtus ſecundaria ꝓncipali. ad patientiā. n. ꝑtinet aliena mala equanimiter ꝑpeti: vt Greg. dicit in quadam homel. in malis autē que ab alijs inferunᷓ precipua ſunt ⁊ difficilima ad ſuſtinēdū illa que pertinēt ad pericula moꝛtis circa que ē foꝛtitudo. vñ pʒ ꝙ in iſta materia ꝓncipalitatem tenet foꝛtitudo q̄ſi vendicans ſibi id qō ꝓncipalius eſt in hac mā. ⁊ ideo patiētia adiungitᷓ ei ſicut ſecūdaria virt⁹ ꝓncipali. ¶ Ad ꝓᵐ ḡ dōʒ: ꝙ ad foꝛtitudinē ꝑtinet nō q̄liacūq̄ʒ ſuſtinere: ſʒ illud qō eſt ſūme difficile i ſuſtinēdo. ſ. ſuſtinere pericula moꝛtis: ad patiētiā aūt pōt ꝑtinere ſuſtinētia quoꝛūcūq̄ʒ maloꝝ. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ: ꝙ actus foꝛtitudis nō ſolū ↄſiſtit in hoc ꝙ aliqs i bono ꝑſiſtat ↄ timoꝛes futuroꝝ ꝑiculoꝝ: ſʒ ēt vt nō deficiat ꝑꝑ ꝑn̄tez triſtitiam ſiue doloꝛē. ⁊ ex hac pte hʒ affinitatem cū foꝛtitudie patiētia: ⁊ tn̄ foꝛtitudo ē ꝓncipalr̄ circa timoꝛes: ad quoꝝ rōnē ꝑtinet fugere qō vitat foꝛtitudo. patiētia ꝟo ꝓncipalius ē circa triſtitias. nā patiēs dr̄ aliqs nō ex hoc ꝙ nō fugit: ſʒ ex hoc ꝙ laudabilr̄ ſe hʒ in patiēdo q̄ ꝑn̄tialr̄ nocēt: vt. ſ. nō iordinate ex eis triſtetᷓ. ⁊ iō foꝛtitudo ē ꝓꝑe in iraſcibili. patiētia aūt in ↄcupiſcibili. nec hoc ipedit qn patiētia ſit ps foꝛtitudis: qꝛ adiūctio ꝟtutis ad ꝟtutē nō attēditᷓ ƀm ſubm: ſʒ ƀm māʒ vel foꝛmā. nec tn̄ patiētia ponitᷓ ps tēperātie q̄uis vtraq̄ʒ ſit in ↄcupiſcibili: qꝛ tēperātia ē ſolū circa triſtitias q̄ opponunᷓ dlectatōib⁹ tact⁹: puta q̄ ſūt ex abſtinētia ciboꝝ vel venereoꝝ. ſʒ patiētia ꝓcipue ē circa triſtitias q̄ ab alijs īferūtᷓ ⁊ iteꝝ ad tēperātiā ꝑtinet refrenare huiuſmodi triſtitias ſic ⁊ dlectatōes ↄrias. ad patiētiaʒ aūt ꝑtinet vt ꝑꝑ huiuſmodi triſtitias q̄tecūq̄ʒ ſint hō nō recedat a bono ꝟtutis. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ ꝙ patiētia pōt q̄tū ad aliqd ſui poni ps itegral̄ foꝛtitudis de q̄ pte obiectio ꝓcedit: put. ſ. aliqs patiēter ſuſtinet mala q̄ ꝑtinēt ad pericula moꝛtis: nec ē ↄ rōnē patiētie q̄ aliqs qn̄ opus fuerit iſiliat in eū q mala facᷓ: qꝛ vt Chry. dic ſup illud Matt. Uade ſatanas. In iiurijs ꝓpꝛijs patiētē eē laudabile ē. iniurias aūt dei patiēter ſuſtinere nimis ē ipiū. Et Aug. dic in q̄dā epl̄a ↄ Marcellinū: ꝙ ꝓcepta patientie nō ↄrianᷓ bono reipublice: ꝑ quo cōſeruādo ↄ inimicos pugnatᷓ. ƀm ꝟo ꝙ patiētia ſe hʒ circa q̄cunq̄ʒ alia mala adiungitᷓ foꝛtitudini vt virtus ſecundaria ꝓncipali.

Ad quintum ſic ꝓceditᷓ. Uidetᷓ ꝙ patientia ſit idē ꝙ lōganimitas. Dic. n. Aug. in li. de patiētia: ꝙ patiētia dei ꝓdicatᷓ nō i hoc ꝙ aliqō malū patiatᷓ: ſʒ i hoc ꝙ expectat malos vt cōuertanᷓ. vñ Ecc.5. dr̄. Altiſſim⁹ patiēs redditoꝛ ē. ḡ vr̄ ꝙ patientia ſit idē qō lōganimitas. ¶ P. Idē nō ē oppoſitū duob⁹. ſʒ ipatientia opponitᷓ lōganimitati ꝑ quā aliqs moꝛā expectat. dr̄. n. aliqs ipatiēs moꝛe ſic alioꝝ maloꝝ. ḡ vr̄ ꝙ patiētia ſit idē lōganimitati. ¶ P. Sic tps ē q̄dā circūſtātia maloꝝ q̄ ſuſtinenᷓ: ita ēt loc⁹: ſʒ ex pte loci nō ſumitᷓ aliq̄ ꝟt⁹ q̄ diſtiguatᷓ a patiētia. ḡ ſilr̄ nec lōganimitas q̄ ſumitᷓ ex pte tēpoꝛis: in quātū. ſ. aliqs diu expectat: diſtiguitᷓ a patiētia. ¶ Sʒ ↄ ē qō ſup illo ad Ro.2. An diuitias bonitatis ei⁹ ⁊ patiētie ⁊ lōganimitatis ↄtēnis: dic glo. Ur̄ lōganimitas a patiētia differre: qꝛ q ifirmitate magis ꝙ̄ ꝓpoſito deliquūt: ſuſtentari ꝑ lōganimitatē dn̄r: q ꝟo ꝑtinaci mēte exultāt i dlitijs ſuis ferri patiēter dicēdi ſūt. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ ſic magnanimitas dr̄ ꝑ quā hʒ aliqs aīuʒ tēdēdi i magna: ita ēt lōganimitas dr̄ ꝑ quā aliqs hʒ aīuʒ tēdēdi in aliqd qō i lōgiquū diſtat. ⁊ iō ſic magnanimitas magis reſpic ſpē tēdētē i bonū: ꝙ̄ audaciā vl̄ timoꝛē ſiue triſtitiā q̄ reſpiciūt malū: ita ēt ⁊ lōganimitas. vñ lōganimitas maioꝛē ↄuēiētiā vr̄ hr̄e cū magnanimitate ꝙ̄ cū patiētia: ꝑt tn̄ ↄuēire cū patiētia duplici rōne. ꝓ qdē qꝛ patiētia ſic ⁊ foꝛtitudo ſuſtiet aliq̄ mala ꝑꝑ aliqō bonū: qō ſi ex ꝓꝑiquo expectetᷓ facili⁹ ē ſuſtinere. ſi aūt i lōgiquū differatᷓ difficil̄ ē expectatio. mala ăt i ꝑn̄ti ſuſtinere difficili⁹ ē. 2º qꝛ h⁹ ipʒ qō ē differri bonū ſperatū natū eſt cāre triſtitiā ƀʒ illud ꝓuer. iʒ. Spes q̄ differtᷓ affligit aīaʒ. vñ ⁊ in ſuſtinēdo huiuſmodi afflictionē pōt eē patiētia ſic ⁊ in ſuſtinēdo q̄ſcūq̄ʒ alias circūſtantias. Sic ḡ ƀm ꝙ ſub eadē rōne mali ↄtriſtātis pōt ↄꝑhendi ⁊ dilatio boni ſperati q̄ ꝑtinet ad lōganimitatē: ⁊ laboꝛ quē hō ſuſtinet in ↄtinuata executōe boni opis: qō ꝑtinet ad ↄſtātiā: tā lōganimitas ꝙ̄ ēt ↄſtātia ſub patiētia ↄꝑhēdunᷓ. vñ ⁊ Tulli⁹ diffiniēs patiētiā dic: ꝙ patiētia ē honeſtatis ac vtilitatis cā volūtaria ac diuturna ꝑpeſſio reꝝ arduaꝝ ac difficiliū: ꝙ dic difficiliū ꝑtinet ad grauitatē mali quā ꝓꝑe reſpic patiētia: ꝙ ꝟo additᷓ diuturna ſiue diutina: ꝑtinet ad lōganimitatē ƀm ꝙ ↄuenit cū patiētia. Et ꝑ hoc pʒ rn̄ſio ad ꝓmū ⁊ ƀm. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ illō qō ē lōgiquū loco q̄uis ſit remotū a nobis nō tn̄ ē ſimplr̄ remotū a nā reꝝ ſic id qō ē lōginquū tpe. ⁊ iō nō ē ſilis rō. ⁊ ꝑterea qō eſt lōginquū loco nō affert difficultatē niſi rōne tēpoꝛis: qꝛ qō ē lōginquū loco a nobis tardi⁹ tpe ad nos pōt ꝑuenire. ¶ Quartū ↄcedim⁹: tn̄ ↄſiderāda eſt rō illi⁹ drie quā glo. aſſignat: qꝛ i his q ex ifirmitate peccāt hoc ſolum vr̄ iportabile ꝙ diu ꝑſeuerāt i malo. ⁊ iō dr̄ ꝙ ex lōganimitate ſupportātᷓ. ſʒ h⁹ ipʒ ꝙ aliqs ex ſupbia peccat iportabile vr̄. ⁊ iō ꝑ patiētiā dn̄r ſuſtineri illi q ex ſupbia peccāt.

¶ De perſeuerantia. Qō. CXXXVII.

DEinde conſiderandū eſt de perſeuerantia ⁊ de vicijs oppoſitis. ¶ Circa perſeuerantiaʒ aūt q̄runᷓ quatuoꝛ. ꝓ vtꝝ perſeuerantia ſit ꝟtus 2º vtꝝ ſit ps foꝛtitudis. 3º q̄uo ſe hēat beat ad conſtantiaʒ. 4º vtrū indigeat auxilio gratie.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ ꝑſeuerãtia nõ ſit virtus: qꝛ vt phs dicit .7. ethi. ꝯtinentia eſt potior ꝙ̄ ꝑſeuerãtia. ſꝫ ꝯtinẽtia non ẽ virtꝰ vt dr̃ in .4. ethi. ergo ꝑſeuerãtia nõ ẽ virtꝰ. ¶ P̄. Uirtꝰ ẽ q̃ recte viuit̃ ſm Aug. in li. de libe. ar. ſꝫ ſic ipſe dic̃ in li. de ꝑſeuerãtia. nullus põt dici ꝑſeuerãtiã hr̃e q̄diu viuit niſi ꝑſeueret vſqꝫ ad mortẽ. ergo ꝑſeuerãtia nõ ẽ virtꝰ. ¶ P̄. Immobilr̃ ꝑſiſtere in ope v̄tutis req̄rit̃ ad oẽm virtutẽ: vt pꝫ in .2. ethi. ſꝫ hoc ꝑtinet ad rõnẽ ꝑſeuerãtie. dic̃ eñi Tullius i ſua rhetorica: ꝙ ꝑſeuerãtia eſt in rõne bñ ꝯſiderata ſtabilis ⁊ ꝑpetua ꝑmanſio. ergo ꝑſeuerantia nõ ẽ ſpãlis virtus ſꝫ ꝯditio oĩs virtutis. ¶ Sed cõtra ẽ qḋ Andronicꝰ dic̃ ꝙ ꝑſeuerãtia ẽ habitꝰ eoꝝ q̄bus imanẽdũ ẽ ⁊ nõ imanẽdũ ⁊ neutroꝝ. ſed habitꝰ ordinãs nos ad bñ faciẽdũ aliq̄d vel omittẽdũ eſt virtꝰ. ergo ꝑſeuerãtia eſt virtꝰ. ¶ Rñ°. dõꝫ ꝙ ſm phm in .2. ethi. virtus ẽ circa difficile ⁊ bonũ. ⁊ iõ vbi occurrit ſpãlis rõ difficultatis vel boni: ibi ẽ ſpãlis virtus. Opus aũt virtutis põt hr̃e bonitatẽ ⁊ difficultatẽ ex duobꝰ. Uno q̄dẽ mõ ex ſpẽ ipſa actꝰ: q̃ accipit̃ ſm rõnẽ ꝓprij obiecti. Alio° ex ipſa diuturnitate tp̃is: nã hoc ipm qḋ eſt diu iſiſtere alicui difficili: ſpãlẽ difficultatẽ hꝫ. ⁊ iõ diu ꝑſiſtere i aliquo bono vſqꝫ ad ꝯſũmationẽ ꝑtinet ad ſpãlẽ virtutẽ. ſic̃ ergo tẽperãtia ⁊ fortitudo ſũt ſpãles v̄tutes eo ꝙ altera eaꝝ moderat̃ delectatiões tactus: qḋ de ſe difficultatẽ hꝫ. altera aũt moderat̃ timores ⁊ audacias circa ꝑicula mortis qḋ ẽt ſꝫ ſe difficile eſt. ita ẽt ꝑſeuerãtia ẽ q̄dã ſpãlis v̄tꝰ ad quã ꝑtinet i his vel i alijs v̄tuoſis opibꝰ diuturnitatẽ ſuſtiñere ꝓut neceẽ. ¶ Ad pᵐ ergo dõꝫ: ꝙ phs accipit ibi ꝑſeuerãtiã ſm ꝙ aliq̄s ꝑſeuerat in his i q̄bꝰ difficillimũ ẽ diu ſuſtinere. non ẽ aũt difficile diu ſuſtinere bona ſed mala. mala aũt q̃ ſunt ꝑicula mortis vt plurimũ nõ diu ſuſtinet̃: qꝛ vt frequẽtiꝰ cito trãſeũt. vñ reſpectu illoꝝ nõ ẽ ꝑcipua laus ꝑſeuerãtie: iter alia aũt mala ꝑcipua ſunt illa q̃ opponunt̃ delectationibꝰ tactꝰ: qꝛ huiuſmodi mala attendunt̃ circa neceſſaria vite: puta circa defectũ ciboꝝ ⁊ alioꝝ huiuſmõi q̃ q̃nqꝫ iminẽt diu ſuſtinẽda. non ẽ aũt difficile hec diu ſuſtinere illi q circa hoc nõ m̃ltũ triſtat̃. nec i oppoſitis bõis m̃ltũ delectat̃ ſic̃ pꝫ i tẽꝑato i quo huiuſmodi paſſiões nõ ſũt vehemẽtes ſꝫ maxie hoc difficile ẽ i eo q circa hoc vehemẽter afficit̃: vtpote nõ hñs ꝑfectã v̄tutẽ modificãtẽ has paſſiões. ⁊ iõ ſi accipiat̃ hoc mõ perſeuerãtia nõ ẽ v̄tꝰ perfecta ſꝫ ẽ qḋdã iꝑfectũ in genere virtutis. ſi aũt accipiamꝰ perſeuerãtiã ſꝫ ꝙ aliq̄s i quocũqꝫ bono difficili diu perſiſtit: hoc põt cõuenire etiã habẽti perfectã virtutẽ cui etiã ſi perſiſtere ſit minus difficile perſiſtit: tñ in bono magis perfecto. vnde talis perſeuerãtia põt eẽ v̄tus: qꝛ ꝑfectio v̄tutis magis attẽdit̃ ſm rõnẽ boni ꝙ̄ ſm rõnẽ difficilis. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ eodẽ noĩe q̃nqꝫ noiat̃ ⁊ v̄tꝰ ⁊ actꝰ v̄tutis ſic̃ Aug. dicit ſuꝑ Joan. Fides eſt credere qḋ nõ vides: põt tñ ꝯtingere ꝙ aliquis habeat habituꝫ v̄tutis: q tñ nõ exercet actũ: ſicut aliquis paupꝫ hꝫ hitũ magnificẽtie cũ tñ actum nõ exerceat. q̃nqꝫ v̄o aliq̄s hñs habitũ icipit q̄dẽ exercere actum: ſꝫ nõ perficit: puta ſi edificator icipiat edificare: ⁊ nõ ꝯpleat domũ. Sic ergo dõm ẽ ꝙ nomẽ ꝑſeuerãtie q̃nqꝫ ſumit̃ ꝓ habitu quo q̄s eligit ꝑſeuerare q̃nqꝫ aũt ꝓ actu quo q̄s ꝑſeuerat. ⁊ q̃nqꝫ q̄dẽ hñs habitũ ꝑſeuerãtie eligit q̄dẽ ꝑſeuerare ⁊ icipit exeq aliquãdiu ꝑſiſtẽdo: nõ tñ ꝯplet actũ: qꝛ nõ ꝑſiſtit vſqꝫ ad finẽ. Eſt aũt duplex finis. vnꝰ q̄dẽ q ẽ finis operis. aliꝰ aũt q eſt finis hũane vite. ꝑ ſe aũt ad ꝑſeuerantiã ꝑtinet: vt aliq̄s ꝑſeueret vſqꝫ ad terminũ v̄tuoſi opis: ſic̃ ꝙ miles ꝑſeueret vſqꝫ ad finẽ certaminis: ⁊ magnificus vſqꝫ ad ꝯſumationẽ opis. ſũt aũt q̄daꝫ v̄tutes quaꝝ actꝰ ꝑ totã vitã debẽt durare ſic̃ fidei ſpei ⁊ charitatis: qꝛ reſpiciũt vltimũ finẽ totiꝰ vite hũane. ⁊ iõ reſpectu haꝝ v̄tutũ q̃ ſũt ꝑncipales nõ ꝯſumat̃ actꝰ ꝑſeuerãtie vſqꝫ ad finẽ vite: ⁊ ſm hoc Aug. accipit ꝑſeuerãtiã ꝓ actu ꝑſeuerãtie ꝯſumato. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ v̄tuti põt aliq̄d conuenire dupl̃r. Uno° ex ꝓpa itentõe finis. ⁊ ſic diu ꝑſiſtere vſqꝫ ad finẽ in bono ꝑtinet ad ſpãlem v̄tutem q̃ dr̃ perſeuerantia que hoc intendit: ſic̃ ſpãlem finẽ. Alio° ex cõparatiõe habitꝰ ad ſubiectum. ⁊ ſic imobiliter perſiſtere ꝯſeq̄tur quãlibet v̄tutem in q̄tum eſt q̃litas difficile mobilis.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ ꝑſeuerantia nõ ſit pars fortitudis: qꝛ vt phs dic̃ in .7. ethi. ꝑſeuerãtia eſt circa triſtitias tactꝰ. ſꝫ huiuſmodi ꝑtinẽt ad tẽꝑerãtiã. ergo ꝑſeuerãtia magis ẽ ps temꝑãtie ꝙ̄ fortitudis. ¶ P̄. Oĩs pars v̄tutis moral̃ ẽ circa aliq̃s paſſiões q̃s v̄tus moral̃ moderat̃. ſꝫ ꝑſeuerãtia non iportat moderãtiã paſſionuꝫ: qꝛ quãto vehemẽtiores fuerint paſſiões: tãto aliq̄s ſm rõnẽ ꝑſeuerãs laudabilior vr̃. ergo vr̃ ꝙ ꝑſeuerãtia nõ ſit pars alicuiꝰ v̄tutis moralis: ſꝫ magis prudẽtie q̃ ꝑficit rõnẽ. ¶ P̄. Aug. dicit in lib. de ꝑſeuerãtia: ꝙ ꝑſeuerãtiã nullus põt amittere. alias aũt v̄tutes põt hõ amittere. ergo ꝑſeuerantia ẽ potior oĩbꝰ alijs v̄tutibꝰ. ſed v̄tus ꝑncipalis ẽ potior ꝙ̄ eiꝰ pars. ergo perſeuerãtia non eſt pars alicꝰ v̄tutis: ſꝫ magis ipſa ẽ v̄tus ꝑncipal̃. ¶ Sed ꝯ eſt ꝙ Tulliꝰ ponit perſeuerãtiã ꝑtẽ fortitudis. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſic̃ ſupra dcm̃ ẽ v̄tus ꝑncipal̃ eſt cui ꝑncipal̃r aſcribit̃ aliq̄d qḋ ꝑtinet ad laudẽ v̄tutis in q̄tũ. ſ. exercet illud circa ꝓpriã mãm in q̃ difficillimũ ⁊ optimũ ẽ illud obſeruare. ⁊ ſm hoc dcm̃ ẽ ꝙ fortitudo ẽ ꝑncipal̃ v̄tus: qꝛ firmitatẽ ſuat i his in q̄bꝰ difficillimũ ẽ firmiter ꝑſiſtere. ſ. i ꝑiculis mortis. ⁊ iõ neceẽ eſt ꝙ fortitudini adiũgat̃ ſic̃ ſcḋaria v̄tus ꝑncipali oĩs illa v̄tꝰ cꝰ laus ꝯſiſtit in ſuſtinẽdo firmiter aliqḋ difficile. ſuſtinere aũt difficultatẽ q̃ prouenit ex diuturnitate boni opis dat laudẽ ꝑſeuerãtie: nec hoc ẽ ita difficile ſic̃ ſuſtinere ꝑicula mortis. ⁊ iõ ꝑſeuerãtia adiungit̃ fortitudini ſic̃ v̄tus ſcḋaria ꝑncipali. ¶ Ad ꝑmuꝫ ergo dõm ꝙ ãnexio ſcḋarie v̄tutis ad ꝑncipalẽ nõ ſolũ attẽdit̃ ſm mãꝫ: ſꝫ magis ſꝫ modũ: qꝛ forma in vnoquoqꝫ potior eſt ꝙ̄ mã. vñ lꝫ perſeuerãtia magis videat̃ ꝯuenire in mã cũ tẽꝑerãtia ꝙ̄ cũ fortitudiẽ: tñ i mõ magis ꝯuenit cũ fortitudiẽ in q̄tũ firmitatẽ ſuat ꝯ difficultatẽ diuturnitatis. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ illa ꝑſeuerãtia de q̃ loq̄tur phs nõ moderat̃ aliq̃s paſſiões: ſꝫ ꝯſiſtit ſolũ in q̄dã firmitate rõnis ⁊ volũtatis. ſꝫ ꝑſeuerãtia ſꝫ ꝙ ponit̃ v̄tus moderat̃ aliq̃s paſſiões. ſ. timorẽ fatigatõis aut defectꝰ ꝓp diuturnitatẽ. vñ hec v̄tus ẽ in iraſcibili ſic̃ ⁊ fortitudo. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ Aug. ibi loq̄tur de ꝑſeuerãtia nõ ſm ꝙ noiat habitũ v̄tutis: ſed ſm ꝙ noiat actũ v̄tutis ꝯtinuatũ vſqꝫ in finẽ: ſcḋꝫ illud Matth. 24. Qui perſeuerauerit vſqꝫ in finem hic ſaluus erit. ⁊ iõ ꝯ rõnem perſeuerantie ſic accepte eſſet ꝙ amitteret̃: qꝛ iam nõ duraret vſqꝫ in finem.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ cõſtãtia nõ ꝑtineat ad ꝑſeuerãtiã. Cõſtantia. n. ꝑtinet ad patiẽtiã: vt ſupra dcm̃ ẽ: ſꝫ patiẽtia dr̃t a ꝑſeuerantia. ergo ꝯſtãtia nõ ꝑtinet ad ꝑſeuerãtiã. ¶ P̄. Uirtꝰ eſt circa difficile ⁊ bonũ: ſꝫ in paruis operibꝰ ꝯſtãtẽ eẽ nõ vr̃ eẽ difficile: ſꝫ ſolũ in operibꝰ magnis q̃ ꝑtinẽt ad magnificẽtiã. ergo ꝯſtantia magis ꝑtinet ad magnificẽtiã ꝙ̄ ad perſeuerãtiam. ¶ P̄. Si ad perſeuerãtiã pertineret ꝯſtãtia in nllo videret̃ a perſeuerantia differre: qꝛ vtrũqꝫ imobilitatem quãdã iportat. dr̃nt aũt. nã Macrobiꝰ ꝯdiuidit ꝯſtãtiã firmitati per quã itell̃r perſeuerãtia: vt ſupra dcm̃ ẽ. ergo ꝯſtantia nõ pertinet ad perſeuerãtiã. ¶ Sed ꝯ ẽ ꝙ aliq̄s dr̃ eẽ ꝯſtãs ex eo ꝙ in aliquo ſtat. ſꝫ imanere aliq̄bꝰ pertinet ad perſeuerãtiã: vt pꝫ ex diffõne quã Andronicꝰ ponit. ergo ꝯſtãtia pertinet ad perſeuerãtiã. ¶ Rñ°. dõm ꝙ perſeuerantia ⁊ ꝯſtãtia ꝯueniũt q̄dẽ i fine: qꝛ ad vtrãqꝫ ꝑtinet firmiter ꝑſiſtere in aliquo bono. dr̃nt aũt ſꝫ ea q̃ difficultatem afferũt ad ꝑſiſtẽdũ i bono. nã v̄tus ꝑſeuerãtie ꝓpe fac̃ firmiter ꝑſiſtere hoĩem in bono ꝯ difficultatem q̃ ꝓuenit ex

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ipſa diuturnitate act⁹. ꝯſtantia aūt fac̄ firmiter ꝑſiſtere ī bono ꝯ̄ difficultatē q̄ ꝓueīt ex quibuſcūqȝ alijs exteriorib⁹ īpedimētis. ⁊ iō ꝑncipalior ꝑs fortitudinis ē ꝑſeuerātia q̄ȝ ꝯſtantia: q₂ difficultas q̄ eſt ex diuturnitate act⁹ eſt eēntialior act⁹ v̄tutis q̄ȝ illa q̄ ē ex exteriorib⁹ īpedimētis. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōȝ: ꝙ exteriora īpedimēta ꝑſiſtēdi ī bono ꝑcipue ſūt illa q̄ triſtitiā īferūt. circa triſtitiā āt ē patiētia: vt dcm̄ ē. ⁊ iō ꝯſtātia ſȝ finē ꝯuenit cū ꝑſeuerātia. ſȝ aūt ea q̄ difficultatē īferūt ꝯuenit cum patiētia. finis aūt potior ē. ⁊ iō conſtātia magis ꝑtinet ad ꝑſeuerātiā q̄ȝ ad patiētiā. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ: ꝙ ī magnis opib⁹ ꝑſiſtere difficili⁹ ē. ſȝ ī paruis ⁊ ī mediocrib⁹ diu ꝑſiſtere hȝ difficultatē ⁊ ſi nō ex magnitudīe actus quā reſpicit magnificētia: ſaltē ex ipſa diuturnitate quā reſpicit ꝑſeuerātia. ⁊ iō ꝯſtātia pōt ad vtrūqȝ ꝑtinere. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ: ꝙ ꝯſtātia ꝑtinet q̄dē ad ꝑſeuerantiā īq̄ȝtuȝ ꝯuenit cū ea: nō tn̄ ē idē ei īq̄ȝtū dr̄t ab ea vt dcm̄ ē.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ꝑſeuerātia nō īdigeat auxilio gr̄e. Perſeuerātia. n. ē q̄dā v̄tus: vt dcm̄ ē. ſȝ v̄t⁹ vt Tulli⁹ dic̄ ī ſua rhetorica agit ī modū nāe. ḡ ſola īclinatio v̄tutis ſufficit ad ꝑſeuerādū. n̄ ḡ ad hoc req̄rit̄ aliq̄d auxiliū gr̄e. ¶ P̄. Donū gr̄e xp̄i ē mai⁹ q̄ȝ nocumētū q̄d adā īdulit: vt pȝ ad Ro. 5. ſȝ an̄ pctm̄ ſic ꝯdit⁹ fuit hō vt poſſet ꝑſeuerare ꝑ id q̄d acceperat: ſic̄ Aug. dic̄ ī li. de correctiõe ⁊ gr̄a. ḡ m̄lto magis: hō ꝑ grāȝ xp̄i repat⁹ p̄t ꝑſeuerare abſqȝ auxilio noue gr̄e. ¶ P̄. Opa pcti q̄n̄qȝ ſūt difficiliora q̄ȝ opa v̄tutis. vn̄ ex ꝑſona īpioꝝ dr̄ Sap. 5. Ambulauim⁹ vias difficiles. ſȝ aliq̄ ꝑſeuerāt in opibus pcti abſqȝ alteri⁹ auxilio. ḡ etiā in opibus virtutū pōt hō ꝑſeuerare abſqȝ auxilio gr̄e. ¶ Sȝ ꝯ̄ ē q̄d aug. dic̄ ī li. de ꝑſeuerātia. Aſſerim⁹ donū dei eē ꝑſeuerantiā q̄ vſqȝ ī finē ꝑſeuerat̄ ī xp̄o. ¶ Rn̄º. dōȝ: ꝙ ſic̄ ex dcis pȝ ꝑſeuerātia dupl'r dr̄: Uno⁰ ꝑ ipſo hītu ꝑſeuerātie ſȝ ꝙ ē v̄t⁹. ⁊ hoc mō īdiget dono hītualis gr̄e: ſic̄ ⁊ cetere v̄tutes īfuſe. Alio⁰ pōt accipi ꝑ actu perſeuerātie durāte vſqȝ ad mortē. ⁊ ſȝ hoc nō īdiget ſolū gr̄a hītuali ſed ēt gratuito dei auxilio ꝯſeruantis hoīem in bono vſqȝ in finē vite ſic̄ ſupra dictū ē cū de gr̄a ageret̄: q₂ cū liberꝝ arbitriū de ſe ſit v̄tibile ⁊ hoc ei nō tollat̄ per habitualē grām p̄ntis vite: nō ſubeſt ptāti liberi arbitrij etiā ꝑ grāȝ reparari vt ſe īmobiliter in bono ſtatuat: licet ſit in ptāte ei⁹ ꝙ hoc eligat. pleruqȝ. n. cadit in noſtra ptāte electio: ſed non executio. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm: ꝙ virtus perſeuerantie q̄ȝtū eſt de ſe īclinat ad perſeuerādū: q₂ cū hīt⁹ ē quo q̄s vtit̄ cū voluerit: nō ē necāriū ꝙ hn̄s hītū v̄tutis īmobil'r vtat̄ eo vſqȝ ad morteȝ. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ſic̄ Aug. dic̄ ī li. de correctiõe ⁊ gr̄a. p̄ hoī datū ē nō vt ꝑſeueraret: ſȝ vt ꝑſeuerare poſſet ꝑ liberꝝ arbitriuȝ: q₂ n'l'a corruptio: tūc erat ī hūana nā q̄ ꝑſeuerādi difficultatē ꝑberet. ſȝ nūc ꝑdeſtinatis ꝑ grāȝ xp̄i nō ſolū dat̄ vt ꝑſeuerare poſſint. ſȝ vt ꝑſeuerēt. vn̄ p̄m⁹ hō nullo terrēte ꝯ̄ dei terrētis īperiū libero vſus arbitrio nō ſtetit ī tāta felicitate cū tanta nō peccādi facilitate: iſti aūt ſeuiēte mūdo ne ſtarēt ſteterūt in fide. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ ꝙ hō per ſe pōt cadere in pctm̄: ſed nō pōt ꝑ ſe reſurgere a pctō ſine auxilio gr̄e. ⁊ iō ex hoc ipſo ꝙ hō cadit in pctm̄ īq̄ȝtū de ſe eſt fac̄ ſe in pctō perſeuerantēȝ niſi gr̄a dei liberet̄: nō aūt ex hoc ꝙ facit bonum facit ſe perſeuerantēȝ in bono: q₂ de ſe potens eſt peccare. ⁊ iō ad hoc indiget auxilio gr̄e.

¶ De vicijs oppoſitis ꝑſeuerantie. Qō. CXXXVIII.

DEinde conſiderādū ē de vitijs oppoſitis perſeuerātie. ¶ Et circa hoc querūtur duo. p̄ de mollicie. 2º de pertinacia.

Ad primum ſic procedit̄. Uidet̄ ꝙ mollicies nō opponat̄ ꝑſeuerātie: q₂ ſup illō. i. ad Corin. 6. neqȝ adulteri: neqȝ molles: neqȝ maſculoꝝ ꝯcubitores: glo. exponit molles. i. patici. hoc ē muliebria patientes. ſȝ hoc opponit̄ caſtitati. ḡ mollicies nō ē viciū oppoſitum ꝑſeuerātie. ¶ P̄. Phs dic̄ in. 7. ethi. ꝙ delicia mollicies q̄dā ē. ſȝ eē delicioſū vr̄ ꝑtinere ad ītēperātiā. ḡ mollicies nō opponit̄ ꝑſeuerātie: ſed magis temperātie. ¶ P̄. Phs ibidē dicit ꝙ luſiu⁹ ē mollis. ſȝ eē īmoderate luſiuū opponit̄ eutrapelie q̄ eſt v̄tus circa delectatōes ludoꝝ: vt dr̄ in. 4. ethi. ḡ mollicies nō opponit̄ ꝑſeuerātie. ¶ Sȝ ꝯ̄ eſt q̄d phs dicit in. 7. ethi. ꝙ molli opponit̄ ꝑſeueratiuus. ¶ Rn̄º. dōm ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ ē: laus ꝑſeuerātie in hoc cōſiſtit ꝙ aliq̄s nō recedit a bono ꝑꝑ diuturnā tolerantiam difficiliū ⁊ laborioſoꝝ: cui directe vr̄ opponi ꝙ aliq̄s ꝓ̄ facili recedat a bono ꝑꝑ aliq̄ difficilia q̄ ſuſtinere non pōt. ⁊ hoc ꝑtinet ad rōnē mollicici. nam molle dr̄ q̄d facile cedit tangēti. nō āt iudicat̄ aliq̄d molle ex hoc ꝙ cedit fortiter īpellenti. nā ⁊ parietes cedūt machine ꝑcutiēti. ⁊ iō nō reputat̄ aliq̄s mollis ſi cedat aliq̄b⁹ valde grauiter īpellētibus. vn̄ phs dic̄ in. 7. ethi. ꝙ ſi q̄s a fortib⁹ ⁊ ſuperexcellētib⁹ delectatōib⁹ vicit̄ vl' triſticijs nō ē admirabile: ſȝ ꝯdonabile ſi ꝯ̄ tēdat. manifeſtū ē aūt ꝙ graui⁹ īpellit met⁹ periculoꝝ q̄ȝ cupiditas delectationū. vn̄ Tulli⁹ dic̄ in p̄ ꝺ offi. Nō eſt ꝯſentaneū q̄ metu nō frāgat̄ eūȝ frāgi cupiditate: nec q̄ inuictū ſe a labore ꝑſtiterit vici voluptate. ipſa ēt voluptas forti⁹ mouet attrahendo: q̄ȝ triſtitia de carentia voluptis retrahenda: q₂ carētia voluptatis eſt purus defectus. ⁊ ideo ſm̄ phm̄ ꝓprie mollis dr̄ qui recedit a bono ꝑꝑ triſtitias cātas ex defectu delectationū q̄ſi cedēs ꝺ̄bili mouenti. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm ꝙ p̄dcā mollicies cātur dupl'r. Uno⁰ ex ꝯſuetudīe. cū. n. aliq̄s ꝯſuet⁹ ē voluptatib⁹ frui difficili⁹ pōt eaꝝ abſentiā ſuſtinere. Alio⁰ ex nāli diſpōne: q₂. vȝ. hn̄t aīuȝ min⁹ ꝯſtātē ꝑꝑ fragilitatē ꝯplōnis. ⁊ hoc mō ꝯparant̄ femīe ad maſculos: vt phs dic̄ in. 7. ethi. ⁊ iō illi q̄ muliebria patiūt̄ molles dn̄r q̄ſi muliebres effecti. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ voluptati corꝑali oppōit̄ labor. ⁊ iō res laborioſe tm̄ īpediūt voluptates. delicioſi āt dn̄r q̄ nō p̄nt ſuſtinere aliquos labores nec aliq̄d q̄d voluptatē diminuat. Vn̄ dr̄ Deut. 28. Tenera mulier ⁊ delicata q̄ ſup terrā īgredi nō valebat nec pedis veſtigiū figere ꝑꝑ molliciē: ⁊ iō delicia q̄dā mollicies ē. ſȝ mollicies ꝓp̄e reſpicit defectū delectationū: delicie aūt cāȝ īpeditiuā delectationis: puta laborē vel aliq̄d huiuſmodi. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ ꝙ ī ludo ē ꝯſiderare. vno⁰ delectationē: ⁊ ſic īordiate luſiu⁹ opponit̄ eutrapelie. Alio⁰ ī ludo ꝯſiderat̄ q̄dam remiſſio ſiue q̄es q̄ opponit̄ labori. ⁊ iō ſicut nō poſſe ſuſtinere laborioſa ꝑtinet ad molliciem: ita ēt nimis appetere remiſſionem ludi vel quācunqȝ aliam q̄etem.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ꝑtinacia nō opponat̄ ꝑſeuerātie. Dic̄. n. Greg. 31. moral. ꝙ ꝑtinacia orit̄ ex īani gl'ia: ſȝ īanis gl'ia n̄ oppōit̄ ꝑſeuerātie: ſȝ magis magnanimitati: vt ſupra dcm̄ ē. ḡ ꝑtinacia nō opponit̄ ꝑſeuerātie. ¶ P̄. Si opponit̄ ꝑſeuerātie: aut opponit̄ ei ꝑ exceſſū: aut ꝑ defectū. ſȝ nō opponit̄ ei ꝑ exceſſū: q₂ ēt ꝑtinax cedit alicui delectatōi ⁊ triſtitie: q₂ vt dic̄ phs in. 3. ethi. gaudēt vicētes ⁊ triſtant̄ ſi ſnīe eoꝝ īfirme appareāt. ſi āt ꝑ ꝺ̄fectū: erit idē q̄d mollicies: q̄d pȝ eē falſū: nullo ḡ mō ꝑtinacia opponit̄ perſeuerātie. ¶ P̄. Sic̄ ꝑſeuerās ꝑſiſtit ī bono ꝯ̄ triſtitias: ita cōtinēs ⁊ tēperat⁹ ꝯ̄ ꝺ̄lectatōes: ⁊ fortis ꝯ̄ timores: ⁊ māſuet⁹ ꝯ̄ iras: ſȝ ꝑtinax dr̄ aliq̄s ex eo ꝙ nimis in aliquo ꝑſiſtit. ḡ ꝑtinacia nō magis opponit̄ ꝑſeuerātie q̄ȝ alijs v̄tutib⁹. ¶ Sȝ ꝯ̄ ē q̄d Tulli⁹ dic̄ ī ſua rhetorica: ꝙ ita ſe hȝ ꝑtinacia ad ꝑſeuerātiā ſic̄ ſupſtitio ad religionē. ſȝ ſupſtitio oppōit̄ religioni: vt ſupra dcm̄ ē. ḡ ⁊ ꝑtinacia ꝑſeuerātie. ¶ Rn̄º. dōȝ: ꝙ ſic̄ Iſido. dic̄ in li. etymologiaꝝ: ꝑtinax dr̄ aliq̄s q̄ eſt īpudēter tenēs ⁊ q̄ſi ad oīa tenax. ⁊ hoc idē dr̄ ꝑtinax eo ꝙ in ꝓpoſito ſuo ad victoriā ꝑſeuerat: antiq̄. n. dicebāt viciam

quā nos victoriā. ⁊ hos phs vocat in. 7. ethi. ichiponomenes. i. fortis ſnie. vł ydeonomones. i. ꝓpe ſnie: qꝛ. ſ. pſeuerabant in ꝓpa ſnia plꝰ q̄ꝫ oꝫ. mollis aūt minꝰ q̄ꝫ oꝫ. pſeuerās aūt ſꝫ ꝙ oꝫ. vñ pꝫ ꝙ pſeuerātia laudaꝛ ſic̄ i medio exřis. ptinax āt vitupaꝛ ſic̄ ſꝫ exceſſuꝫ medy: mollis aūt ſꝫ defectū. ¶ Ad pᵐ ḡ dōꝫ: ꝙ iō aliqs nimis pſiſtit in ꝓpa ſnia: qꝛ ꝑ hoc vult ſuaꝫ excellētiaꝫ maīfeſtare. ⁊ iō oriꝛ ex iani glia ſic̄ ex cā. dcm̄ ē aūt ſupra ꝙ oppoſitio vitioꝝ ad v̄tutes nō attēdiꝛ ſꝫ cāꝫ: ſꝫ ſꝫ ꝓpaꝫ ſpēꝫ. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ ꝑtinax excedit qdē in hoc ꝙ pſiſtit in aliquo ꝯ multas difficultates. hꝫ tñ aliquā delectationē in fine: ſic̄ ⁊ fortis ⁊ ēt pſeuerās: qꝛ tñ illa delectatio ē vitioſa ex eo ꝙ nimis appetit eaꝫ ⁊ ꝯriā triſtitiā fugit aſſimilaꝛ i cōtinēti vł molli. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ alie v̄tutes ⁊ſi pſiſtāt ꝯ iperꝰ paſſionū: nō tñ ꝓpric laus eaꝝ eſt ex perſiſtēdo ſic̄ laus perſeuerantie. laus vero ꝯtinētie magis videꝛ ex vincendo delectationes. ⁊ ideo pertinacia directe opponitur perſeuerantie.

¶ De dono fortitudinis. Qō CXXXIX.

DEinde ꝯſiderāduꝫ eſt de dono qđ r̄ñdet fortitudini qđ ē fortitudis donū. ¶ Et circa hoc q̄runꝛ duo. ꝑ vtꝝ fortitudo ſit donū. 2° qd r̄ñdeat ei i btitudibꝰ ⁊ fructibꝰ.

Ad primum ſic ꝓcediꝛ. Uꝛ ꝙ fortitudo nō ſit donū. Uirtutes. n. a donis differūt. ſꝫ fortitudo ē v̄tꝰ. ḡ nō dꝫ poni donū. ¶ ꝑ. Actꝰ donoꝝ manēt i pr̄ia: vt ſupra habitū ē: ſꝫ actꝰ fortitudis nō manet in pr̄ia. dic̄. n. Greg. in ꝑ moral. ꝙ fortitudo dat fiduciā trepidāti ꝯ aduerſa q̄ nulla erūt i pr̄ia. ḡ fortitudo nō ē donū. ¶ ꝑ. Aug. dic̄ in. 2. de doc. xp̄ia. ꝙ fortitudis ē ab oī tranſeūtiū mortifera iocūditate ſeipꝫ ſeq̄ſtrare. ſꝫ circa noxias iocūditates ſeu delectatōes magis ꝯſiſtit tēperātia q̄ꝫ fortitudo. ḡ vꝛ ꝙ fortitudo nō ſit donū r̄ñdēs v̄tuti fortitudis. ¶ Sꝫ ꝯ ē ꝙ Jſa. ii. fortitudo iter alia dona ſpūs ſci ꝯputaꝛ. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ fortitudo iportat q̄ꝫdā aī firmitatē: vt ſupra dcm̄ ē: ⁊ hec qdē firmitas aī reqriꝛ ⁊ in bonis faciēdis ⁊ in malis ꝑcauēdis: ⁊ ꝑcipue in arduis bonis vel malis. hō aūt ſꝫ ꝓpriū ⁊ ꝯnālꝫ ſibi modū hāc firmitatē i vtroq; pōt hr̄e ꝙ nō deficiat a bono ꝓpter difficultatē vel alicuius ardui operis iplēdi: vel alicuius grauis mali perferēdi. ⁊ ſm̄ hoc fortitudo ponitur virtus ſpecialis vel generalis: vt ſupra dictū eſt. ſꝫ vlterius a ſpū ſcō moueꝛ aīus hoīs ad hoc ꝙ perueniat ad finē cuiuſlibꝫ opis inchoati ⁊ euadat quecūq; pericula imminētia. qđ qdē excedit nām hūanā. qñq;. n. nō ſubeſt ptāti hoīs vt ꝯſequaꝛ finē ſui opis vel euadat mala ſeu picula: cū qñq; opprimaꝛ ab eis in morte. ſꝫ hoc opaꝛ ſpūs ſanctꝰ in hoīe cū ꝑducit eū ad vitā eternā q̄ ē finis oīum bonoꝝ opeꝝ ⁊ euaſio oīuꝫ piculoꝝ. ⁊ huiꝰ rei ifundit quādā fiduciā mēti ſpūs ſcūs ꝯriū timorē excludēs. ⁊ ſꝫ hꝰ fortitudo donū ſpūs ſci poniꝛ. dcm̄ ē. n. ſupra ꝙ dona reſpiciūt motionē aīe a ſpū ſcō. ¶ Ad ꝑmuꝫ ḡ dōm ꝙ fortitudo q̄ ē v̄tus pficit aīuꝫ ad ſuſtinēdū q̄cūq; picula: ſꝫ nō ſuffic̄ dare fiduciā euadēdi q̄cūq; picula: ſꝫ hoc ptinet ad fortitudinē q̄ eſt donū ſpūs ſci. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ dona nō hn̄t eoſdē actꝰ in pr̄ia quos hn̄t i via. ſꝫ ibi hn̄t actꝰ circa pfruitioneꝫ finis. vñ actꝰ fortitudis ibi ē perfrui plena ſecuritate a laboribꝰ ⁊ mal̄. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ donū fortitudis reſpic̄ v̄tutē fortitudis nō ſolū ſꝫ ꝙ ꝯſiſtit i ſuſtinēdo picula: ſꝫ ēt ſꝫ ꝙ ꝯſiſtit i quocūq; arduo ope faciēdo. ⁊ iō donū fortitudinis dirigiꝛ a dono ꝯſily qđ vꝛ ꝑcipue eē d melioribꝰ bonis.

Ad ſecundum ſic ꝓcediꝛ. Uideꝛ ꝙ q̄rta btitudo. ſ. bti q eſuriūt ⁊ ſitiunt iuſtitiaꝫ: nō r̄ñdeat dono fortitudis. Donū. n. fortitudis nō r̄ñdet v̄tuti iuſtitie: ſꝫ potiꝰ donū pietatis: ſed eſurire ⁊ ſitire iuſtitiā ptinet ad actū iuſtitie. ḡ btitudo iſta magis ptinet ad donū pietatis q̄ꝫ ad donū fortitudis. ¶ ꝑ. Eſuries ⁊ ſitis iuſtitie iportat deſideriū boni. ſꝫ hꝰ ꝓpe ptinet ad charitatē cui nō r̄ñdet donū fortitudis: ſꝫ magis donū ſapientie: vt ſupra hitū ē. ḡ iſta btitudo nō r̄ñdet dono fortitudinis: ſꝫ dono ſapiētie. ¶ ꝑ. Fructꝰ ꝯſequunꝛ ad btitudies: qꝛ de rōne btitudis ē dlectatio vt dꝛ in ꝑ ethi. ſꝫ i fructibꝰ nō vꝛ aliqd poni qđ ptineat ad fortitudinē: ḡ neq; btitudo aliq̄ ei r̄ñdet. ¶ Sꝫ ꝯ ē qđ Aug. dic̄ in li. de ſmōe dn̄i i mōte. Fortitudo ꝯgruit eſuriētibꝰ. laborāt. n. d̄ſiderātes gaudiū de veris bonis: amorē a terrenis auertere cupientes. ¶ Rñ°. dōm ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ ē: Aug. attribuit btitudies donis ſm̄ ordinē enūeratōis: ꝯſiderata tñ aliq̄ ꝯueniētia. ⁊ iō q̄rtā btitudinē. ſ. de eſurie ⁊ ſiti iuſtitie attribuit q̄rto dono. ſ. dono fortitudis: ē tñ ibi aliq̄ ꝯueniētia: qꝛ ſic̄ dcm̄ eſt: fortitudo i arduis ꝯſiſtit. ē aūt valde arduū ꝙ aliqs nō ſolū opa v̄tuoſa faciat q̄ cōiter dn̄r opa iuſtitie: ſꝫ ꝙ faciat ea cū iſatiabili quodā deſiderio: qđ pōt ſignificari ꝑ famē ⁊ ſitiꝫ iuſtitie. ¶ Ad ꝑmū ḡ dōꝫ ꝙ ſic̄ Chry. dic̄ ſup Mat. Juſtitia hꝫ pōt accipi nō ſolum pticularis: ſꝫ ēt vl̄is q̄ ſe hꝫ ad oīum v̄tutū opa: vt dꝛ in. 5. ethi. i qbꝰ arduū itēdit fortitudo q̄ eſt donū. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ charitas ē radix oīuꝫ donoꝝ ⁊ v̄tutū: vt ſupra dcm̄ ē. ⁊ iō qcqd ptinet ad fortitudinē pōt ēt ad charitatē ptinere. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ iter fructꝰ ponunꝛ duo q̄ ſufficiēter corr̄ñdēt dono fortitudis. ſ. patiētia q̄ reſpicit ſuſtinētiā maloꝝ. ⁊ lōganimitas q̄ reſpicere pōt diuturnā expectationē ⁊ opationē bonoꝝ.

¶ De ꝑceptis fortitudis. Qō. CXL.

DEinde ꝯſiderādū ē de ꝑceptis fortitudis. ¶ Et ꝑ de ꝑceptis ipſiꝰ fortitudis. 2° d ꝑceptis ptiū eius.

Ad primum ſic ꝓcediꝛ. Uidetur ꝙ nō ꝯueniēter in lege dina ꝑcepta fortitudis tradātur. Lex. n. noua pfectioꝛ ē veteri lege. ſꝫ i veteri lege ponūꝛ aliq̄ ꝑcepta fortitudinis. vt pꝫ Deut. 20. ḡ ⁊ i noua lege aliq̄ ꝑcepta fortitudinis dāda fuerunt. ¶ ꝑ. Precepta affirmatiua videnꝛ eē potiora ꝑceptis negatiuis. qꝛ affirmatiua icludūt negatiua: ſꝫ nō econuerſo. icōuenieter ḡ i lege diuina ponūꝛ ꝑcepta fortitudis ſolū negatiua timorē ꝓhibētia. ¶ ꝑ. Fortitudo ē vna de v̄tutibus ꝑncipalibꝰ: vt ſupra hitū ē. ſꝫ ꝑcepta ordināꝛ ad v̄tutes ſic̄ ad fines. vñ debēt eis ꝓportionari. ḡ ⁊ ꝑcepta fortitudinis d̄buerūt poni iter ꝑcepta dcalogi q̄ ſūt ꝑncipalia legis ꝑcepta. ¶ Sꝫ ꝯriū appꝫ ex traditiōe ſacre ſcripture. ¶ Rñ°. dōꝫ ꝙ ꝑcepta legis ordināꝛ ad itētionē legiſlatoris. vñ ſꝫ diuerſos fines quos itēdit legiſlator opꝫ diuerſimode ꝑcepta legis iſtitui. vñ ⁊ i rebꝰ hūanis alia ſūt ꝑcepta dmocratica. alia regia. alia tyrānica. finis aūt legis diuine ē vt hō ihereat deo. ⁊ iō ꝑcepta legis dine tā de fortitudine q̄ꝫ de alys v̄tutibꝰ dātur ſm̄ ꝙ ꝯuenit ordinatiōi mētis i deū. ⁊ ꝓpter hoc Deut. 20. dꝛ. Nō formidetis eos: qꝛ dn̄s deꝰ veſter i medio vr̄i ē: ⁊ ꝓ vobis ꝯ aduerſarios dimicabit. leges āt hūane ordinant ad aliq̄ mūdana bōa: ſm̄ quoꝝ ꝯditionē ꝑcepta fortitudis in hūanis legibꝰ iueniunꝛ. ¶ Ad ꝑmū ḡ dōm ꝙ vetꝰ teſtm̄ habebat tēporalia ꝓmiſſa: nouuꝫ aūt ſpūalia ⁊ eterna: vt Aug. dic̄ ꝯ Fauſtū. ⁊ iō necāriū fuit vt in veteri lege pp̄ls iſtrueretꝛ q̄liter pugnare d̄beret ēt corporal̄r ꝓ terrena poſſeſſiōe acqrēda: i nouo āt teſtō iſtruēdi fuerūt hoīes q̄l̄r ſpūal̄r certādo ad poſſeſſionē vite eterne ꝑuenirēt: ſm̄ illō Mat. ii. Regnū celoꝝ vī patiꝛ ⁊ violēti rapiūt illud. vñ ⁊ Petrꝰ ꝑcepit. i. Petri vlti. Aduerſariꝰ vr̄ diabolꝰ tāq; leo rugiēs circuit q̄rēs quē deuoret: cui reſiſtite fortes in fide. ⁊ Jaco. 4. Reſiſtite diabolo ⁊ fugiet a vobis. qꝛ tñ hoīes ad ſpūalia bona tēdentes ab eis retrahi poſſent ꝑ corporalia picula: fuerūt ēt in lege dina danda fortitudis precepta ad ſuſtinēda fortiter tēporalia

mala: ſm illud Matth. 10. Nolite timere eos q̄ occidunt corp⁹. ¶ Ad 2ᵐ dõm: q̄ lex in ſuis p̄ceptis dʒ hr̄e cõem in ſtructionē. ea vero q̄ ſūt agēda in p̄iculis nõ poſſunt ad ali q̄d cõe reduci ſicͭ ea q̄ ſūt vitãda. ⁊ iõ p̄cepta fortitudis ma gis danť negatiue q̄ȝ affirmatiue. ¶ Ad tertiū dõm: q̄ ſicͭ dcm̄ ē p̄cepta decalogi ponunť i lege ſicͭ p̄ma p̄ncipia q̄ ſta tiȝ debēt eē oib⁹ nota. ⁊ iõ p̄cepta decalogi debuerūt eē p̄n cipalr̄ de actib⁹ iuſtitie i q̄b⁹ manifeſte vr̄ eē rõ debiti: nõ aūt de actib⁹ fortitudis: q̄r non ita manifeſte vr̄ eē debitū q̄ aliq̄s p̄icula mortis non reformidet.

Ad ſecundum ſic p̄cedit. Uideť q̄ īconueniē ter tradanť p̄cepta in lege diui na de p̄tib⁹ fortitudis. Sicͭ. n. patiētia ⁊ p̄ſeuerãtia ſť p̄tes fortitudis: ita magnificētia ⁊ magnanimitas ſiue fiducia: vt ex ſupra dcis pʒ. ſʒ de patiētia iueniunť aliq̄ p̄cepta tra dita in lege dĩna. ſilr̄ ēt ⁊ de p̄ſeuerãtia. ḡ pari rõne de ma gnificētia ⁊ magnanimitate aliq̄ p̄cepta tradi debuerunt. ¶ P̄. Patiētia eſt v̄tus maxime nec̄aria cū ſit cuſtos alia rū virtutuȝ: vt Greg. dicͭ. ſʒ de alijs virtutib⁹ danť abſolu te p̄cepta. nõ ḡ de patiētia fuerunt dãda p̄cepta q̄ ītelligan tur ſolū ſm p̄parationē aī: vt Aug. dicͭ in li. de ſmone dñi in monte. ¶ P̄. Patiētia ⁊ p̄ſeuerãtia ſūt p̄tes fortitudis: vt dcm̄ ē. ſʒ de fortitudiē nõ danť p̄cepta affirmatiua: ſʒ ſo lū negatiua: vt ſupra hitū ē. ḡ ēt neq̄ȝ de patiētia ⁊ p̄ſeuerã tia fuerūt dãda p̄cepta affirmatiua: ſʒ ſolū negatiua. ¶ Sʒ 9riū habeť ex traditõe ſacre ſcripture. ¶ Rñ⁹. dõʒ q̄ lex dĩna p̄fecte īformat hoieȝ de his q̄ ſūt nec̄aria ad recte vi uēdū. īdiget aūt hõ ad recte viuēdū nõ ſolū v̄tutibus p̄nci palib⁹ ſʒ ēt v̄tutib⁹ ſcdarijs ⁊ adiūctis. ⁊ iõ in lege dĩna ſicͭ danť 9ueniētia p̄cepta de actib⁹ v̄tutuȝ p̄ncipaliū: ita etiã danť 9ueniētia p̄cepta de actib⁹ ſcdaꝝ v̄tutū ⁊ adiūctaꝝ. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dõʒ: q̄ magnificentia ⁊ magnanimitas nõ p̄ti nēt ad gen⁹ fortitudis niſi ſʒ q̄ndaȝ magnitudis excellētiã quã circa p̄p̄aȝ mãȝ 9ſiderãt. ea aūt q̄ p̄tinēt ad excellētiã magis cadūt ſub 9ſilijs p̄fectiõis q̄ȝ ſub p̄ceptis nec̄itatis. ⁊ iõ de magnificētia ⁊ de magnanimitate nõ fuerūt dãda p̄cepta ſʒ magis 9ſilia. afflictões ãt ⁊ labores p̄ñtis vite p̄ tinēt ad patiētiã ⁊ p̄ſeuerãtiã: nõ rõne alicuius magnitudi nis in eis conſiderate: ſʒ rõne ipſius generis. ⁊ iõ de patien tia ⁊ p̄ſeuerãtia fuerūt danda p̄cepta. ¶ Ad 2ᵐ dõm: q̄ ſi cut ſupra dcm̄ ē: p̄cepta affirmatiua ⁊ſi ſemp̄ obligent nõ tñ obligant ad ſemp̄ ſʒ p̄ loco ⁊ tp̄e. ⁊ ideo ſicͭ p̄cepta affir matiua q̄ de patiētia danť ſunt accipienda ſm p̄parationē animi vt. ſ. hõ ſit parat⁹ ea adimplere cū op⁹ fuerit: ita ēt ⁊ p̄cepta patiētie. ¶ Ad 3ᵐ dõm q̄ fortitudo ſʒ q̄ diſtīguiť a patiētia ⁊ p̄ſeuerãtia ē circa maxia p̄icula in q̄b⁹ ē cauti⁹ agēdū: nec oʒ aliq̄d determinari in p̄ticulari q̄d ſit facien dū. ſed patiētia ⁊ p̄ſeuerãtia ſunt circa minores afflictões ⁊ labores. ⁊ iõ magis ſine periculo põt in eis determinari q̄d ſit agendū maxime in vniuerſali.

¶ De tẽperantia. Qõ. CXLI.

Conſequenter 9ſiderãduȝ eſt de tẽperantia. Et p̄ q̄dē de ipſa tẽperãtia. 2° õ p̄tib⁹ ei⁹. 3° de p̄ceptis ipſi⁹. ¶ Circa tẽperã tiã aūt p̄ 9ſiderare opʒ de ipſa tẽperan tia. 2° de vitijs oppoſitis. ¶ Circa p̄ᵐ q̄runť octo. p̄ vtꝝ tẽperãtia ſit v̄t⁹. 2° vtꝝ ſit v̄tus ſpãlis. 3° vtꝝ ſit ſolū circa 9cupiſcētias ⁊ de lectatões. 4° vtꝝ ſit ſolū circa delectatões tact⁹. 5° vtꝝ ſit circa delectatões guſt⁹ inq̄ȝtū ē guſt⁹: vel ſolū iq̄ȝtū eſt tact⁹ q̄dam. 6° q̄ ſit regula tẽperãtie. 7° vtꝝ ſit v̄tus car dinalis ſeu p̄ncipalis. 8° vtꝝ ſit potiſſima v̄tutum.

Ad primum ſic p̄cedit. Ur̄ q̄ tẽperãtia ñ ſit v̄t⁹. Nlla. n. v̄t⁹ repugnat īclinatiõi nãe eo q̄ in nob̄ ē nãl aptitudo ad v̄tutē: vt dr̄ i. 2. ethi. ſʒ tẽpe rãtia retrahit a d̄lectatõib⁹ ad quas nã īclinat: vt dr̄ in. 2. ethi. ḡ tẽperãtia nõ eſt v̄t⁹. ¶ P̄. Uirtutes ſūt 9nexe ad ī uicem: vt ſupra habitū ē: ſʒ aliq̄ hñt tẽperãtiã q̄ nõ habēt alias v̄tutes. multi. n. īueniunť tẽperati q̄ tñ ſūt auari vel timidi. ḡ tẽperãtia nõ eſt v̄t⁹. ¶ P̄. Cuilibʒ v̄tuti rñdet ali q̄d donū: vt ex ſupra dcis pʒ. ſʒ tẽperãtie nõ vr̄ aliq̄d donū rñdere: q̄r iã in ſup̄iorib⁹ dona oïa ſūt alijs v̄tutib⁹ attribu ta. ḡ tẽperãtia nõ ē v̄t⁹. ¶ Sed 9 eſt q̄ Aug. dicͭ in. 6. muſi ce. Ea eſt v̄t⁹ q̄ tẽperãtia noiať. ¶ Rñ⁹. dõm q̄ ſicͭ ſupra dcm̄ ē: de rõne v̄tutis ē vt īclinet hoieȝ ad bonū. bonū aūt hoïs eſt ſʒ rõnē eē: vt Dio. dicͭ. 4. ca. de diui. no. ⁊ iõ v̄t⁹ hu mana ē q̄ īclinat ad id q̄d ē ſm rõnē: maxīe aūt ad hoc in clinat tẽperãtia: nã in ei⁹ noïe īportať q̄dã moderatio ſeu tẽperies quã rõ faċ. ⁊ iõ tẽperãtia ē v̄tus. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dõm q̄ nã īclinat in id q̄d ē 9ueniēs vnicuiq̄ȝ. vñ hõ nãlr̄ appe tit delectationē ſibi 9ueniētē: q̄r v̄o hõ inq̄ȝtū huiuſmodi eſt rõnal: 9ñs ē q̄ delectatões ſūt hoi 9ueniētes q̄ ſūt ſm rõnē: ⁊ ab his nõ retrahit tẽperãtia: ſʒ poti⁹ ab his q̄ ſūt 9 rõnē. vñ pʒ q̄ tẽperãtia nõ 9riať īclinatõi nãe hūane: ſed 9uenit cū ea: 9riať tñ īclinatiõi nãe beſtial nõ ſubte rõni. ¶ Ad 2ᵐ dõm q̄ tẽperãtia ſʒ q̄ p̄fecte hʒ rõnē v̄tutis nõ eſt ſine prudētia q̄ carēt q̄cūq̄ȝ vicioſi. ⁊ iõ illi q̄ carēt alijs v̄tutib⁹ oppoſitis vicijs ſubditi nõ hñt tẽperãtiã q̄ ē v̄t⁹: ſʒ operanť act⁹ tẽperãtie ex q̄dã nãli diſpõne: p̄ut v̄tutes q̄ dam īperfecte ſūt hoib⁹ nãles: vt ſupra dcm̄ ē: vel p̄ 9ſue tudinē acq̄ſitã q̄ ſine prudētia nõ hñt p̄fectioneȝ rõnis: vt ſupra dcm̄ ē. ¶ Ad 3ᵐ dõʒ q̄ tẽperãtie ēt rñdet aliq̄d do nū. ſ. timoris quo aliq̄s refrenať a delectatõib⁹ carnis: ſm illud p̄s. Cõfige timori tuo carnes meas. donū ãt timoris p̄ncipalr̄ q̄dē reſpicͭ deū c⁹ offenſam vitat: ⁊ ſm hoc corrñ det v̄tuti ſpei: vt ſupra dcm̄ eſt. ſcdario aūt põt reſpicere q̄ cūq̄ȝ aliq̄s refugit ad vitãdã dei offenſam. maxīe aūt hõ ī diget timore dĩno ad fugiēduȝ ea q̄ maxīe alliciūt circa q̄ eſt tẽperãtia. ⁊ iõ tẽperãtie ēt rñdet donū timoris.

Ad ſecundum ſic p̄cedit. Uideť q̄ tẽperãtia nõ ſit ſpãlis v̄t⁹. Dicͭ. n. Aug. i li. de morib⁹ eccl'ie q̄ ad tẽperãtiã p̄tinet deo ſe ītegre īcor ruptūq̄ȝ ſuare. ſʒ hoc 9uenit oi v̄tuti. ḡ tẽperãtia ē v̄t⁹ gñā lis. ¶ P̄. Ambro. dicͭ in p̄ de offi. q̄ i tẽperãtia maxīe trã q̄llitas aī ſpectať ⁊ q̄riť: ſʒ hoc p̄tinet ad cõem v̄tutē. ḡ tẽ perãtia ē gñal v̄tus. ¶ P̄. Tulli⁹ dicͭ in p̄ de offi. q̄ decoꝝ ab honeſto neq̄t ſepari: ⁊ q̄ iuſta oïa decora ſūt: ſʒ decorū p̄p̄e 9ſiderať i tẽperãtia: vt ibidē dr̄. ḡ tẽperãtia nõ ē ſpãl v̄tus. ¶ Sʒ 9 ē q̄ ph̄s in. 2. ⁊. 4. ethi. ponit eã ſpãlē v̄tutē. ¶ Rñ⁹. dõʒ q̄ ſm 9ſuetudinē hūane locutõis aliq̄ noïa cõïa reſtrigunť ad ea q̄ ſūt p̄cipua iter illa q̄ ſub tali cõïta te 9tinenť: ſicͭ nomē vrbis accipiť anthonomatice p̄ Ro ma. Sic ḡ nomē tẽperãtie duplr̄ accipi põt. Uno⁹ ſʒ cõï tatē ſue ſignificatõis: ⁊ ſic tẽperãtia nõ ē v̄t⁹ ſpãlis: ſʒ gñā lis: q̄r nomē tẽperãtie ſignificat quãdã tẽperiē. i. modera tionē quã rõ põit i hūanis op̄atõib⁹ ⁊ paſſiõib⁹: q̄d ē cõe in oi v̄tute morali. dr̄t tñ rõne tẽperãtia a fortitudīe ēt ſʒ q̄ vtraq̄ȝ ſumiť vt v̄t⁹ cõïs. nã tẽperãtia retrahit ab his q̄ 9 rõnē appetitū alliciūt. fortitudo aūt īpellit ad ea ſuſtinen da vl aggrediēda p̄p̄ q̄ hõ refugit bonū rõnis. Si v̄o cõſi dereť anthonomatice tẽperãtia ſʒ q̄ refrenat appetituȝ ab his q̄ maxīe alliciūt hoieȝ: ſic ē ſpãlis v̄t⁹: vtpote hñs ſpãlē mãm. ſicͭ ⁊ fortitudo. ¶ Ad p̄mū ḡ dõm q̄ appetit⁹ hoïs maxīe corrūpiť p̄ ea q̄b⁹ alliciť hõ ad recedēdū a re gula rõnis ⁊ legis dĩne. ⁊ iõ ſicͭ ip̄ʒ tẽperãtie nomē põt du plr̄ ſumi. Uno⁹ cõïter. Alio⁹ excellēter: ita ⁊ integritas quã tẽperãtie Aug. attribuit. ¶ Ad 2ᵐ dõm: q̄ ea circa q̄ ē tẽ perãtia maxīe p̄ñt aīuȝ inq̄etare p̄p̄ hoc q̄ ſūt hoi eēntia lia: vt īfra diceť. ⁊ iõ trãq̄llitas aī p̄ quãdã excellētiã attri buiť tẽperãtie: q̄ȝuis cõïter 9ueniat oib⁹ v̄tutibus. ¶ Ad 3ᵐ dõʒ q̄ q̄ȝuis pulchritudo 9ueniat cuilʒ v̄tuti: excellēter tñ attribuiť tẽperãtie duplici rõne. p̄ q̄dē ſʒ rõnē cõeȝ tẽ perãtie ad quã p̄tinet q̄dã moderata ⁊ 9ueniēs p̄portio i

qua ↄſiſtit rō pulchritudīs: vt patꝫ p Dio.4.ca.ð diui.no.
Alioꝰ qꝛ ea a qbꝰ refrenat tēpantia :ſūt īfima in hoīe ↄue-
niētia ſibi ſꝫ nāꝫ beſtialē: vt infra dicet̃ .ꝛ iō ex eis maxie
natus ē homo deturpari: ꝛ p ↄñs pulchritudo maxie attri-
buit̃ tēpantie q̄ pcipue turpitudīeꝫ hoīs tollit .ꝛ ex eað rō-
ne honeſtū maxie attribuit̃ tēperātie. dic̃.n. Iſido. i li. ety.
Honeſtus dr̃ qui nil hꝫ turpitudinis. nā honeſtas dr̃ qua-
ſi honoris ſtatus: qui maxime ↄſideraẗ in tēperantia q̄ re-
pellit vitia maxime opprobrioſa: vt īfra dicet̃.

Ad tertium ſic pcedit̃. Videt̃ q̄ tēperātia non ſit ſolū circa ↄcupiſcētias ꝛ delecta-
tiones. Dic̃.n. Tul. in ſua rhetorica q̄ tēpantia ē rōnis i li-
bidinē atq̄ꝫ in alios nō rectos ipetus aī firma ꝛ moderata
dñatio: ſꝫ ipetus aī dicunt̃ oēs aīe paſſiones. ḡ vr̃ q̄ tēpan-
tia nō ſit ſolū circa ↄcupiſcētias ꝛ delectatōes. ¶ P̄. Vir-
tus ē circa difficile ꝛ bonū. ſꝫ difficiliꝰ vr̃ eē tēpare timorē
maxie circa picula mortis q̄ꝫ moderari ↄcupiſcētias ꝛ de-
lectatiōes q̄ pp dolores ꝛ picula mortis ↄtēnunt̃: vt Aug.
dic̃ in li. 83. qōnū. ḡ vr̃ q̄ tēpantie vtꝰ nō ſit pcipue circa cō-
cupiſcētias ꝛ delectatiōes. ¶ P̄. Ad tēpantiā ptiet mode-
ratōis grā: vt Amb. dic̃ in. p̊. de offi. q̄ ad tēpantiā pertinet
oīs ſedatio pturbationū aī ꝛ rerꝫ modus. oꝫ aūt modū po-
nere non ſolū in cōcupicētijs ꝛ delectatōibꝰ ſꝫ ēt in exterio-
ribꝰ actibꝰ ꝛ qbuſlꝫ exterioribꝰ. ḡ tēpantia nō ē ſolū circa
ↄcupiſcētias ꝛ delectatōes. ¶ Sꝫ ↄ̄ ē qð Iſido. dic̃ i li. ety.
q̄ tpantia ē q̄ libido ↄcupiſcētiaq̄ꝫ refrenat̃. ¶ Rñ°. dōꝫ
q̄ ſic̄ ſupra dcm̄ ē ad vtutē moralē ptinet ↄſuatio boni rō-
nis ↄ̄ paſſiōes rōni repugnātes. motꝰ aūt paſſionū aīe ē du-
plex: vt ſupra dcm̄ ē cū de paſſionibꝰ ageret̃. vnꝰ qdeꝫ ſm
q̄ appetitꝰ ſenſitiuꝰ pſeqt̃ ſenſibiliꝰ ꝛ corpalia bona. aliꝰ
aūt ſm q̄ refugit ſenſibilia ꝛ corpalia mala. pmꝰ autē mo-
tus appetitꝰ ſenſitiui pcipue repugnat rōni p imoderātiā.
nā bona ſenſibilia ꝛ corpalia ſm ſuā ſpēm ↄſiderata nō re-
pugnāt rōni ſꝫ magis ſeruiūt ei ſic̄ iſtra qbꝰ rō vtit̃ ad pſe-
cutionē pprij finis. repugnat aūt ei pcipue ſm q̄ appetitꝰ
ſenſitiuus in ea tēdit: nō ſꝫ modū rōnis. ꝛ iō ad vtutē mo-
ralē ptinet ppe huiuſmodi paſſiōes moderari q̄ iportāt p-
ſecutionē boni. motꝰ aūt appetitꝰ ſenſitiui refugiētis mala
ſenſibilia pcipue ↄ̄riat̃ rōni: nō qdeꝫ ſm ſuā imoderantiā
ſꝫ maxime ſm ſuū effectū: put. ſ. aliquis refugiendo mala
ſenſibilia ꝛ corporalia que iterdū cōcomitantur bonū rō-
nis: p ↄñs diſcedit ab ipſo bono rōnis. ꝛ ideo ad virtutem
moralem pertinet in huiuſmodi firmitateꝫ preſtare in bo-
no rōnis: ſic ḡ virtꝰ fortitudis de cꝰ rōne ē firmitatē pſtare
pcipue ↄſiſtit circa paſſionē ptinētē ad fugā corpaliū ma-
loꝝ. ſ. circa timorē: ex ↄ̄ñti aūt circa audaciam q̄ aggredit̃
terribilia ſub ſpe alicꝰ boni: ita ēt tēperantia q̄ iportat mo-
derationē quādā pcipue ↄſiſtit circa paſſiōes tēdētes i bo-
na ſenſibilia. ſ. circa ↄcupiſcētiā ꝛ dlectationeꝫ: ex ↄñti aūt
circa triſtitias q̄ ↄtigūt ex abſentia talīꝫ delectationum.
nā ſic̄ audacia pſupponit terribilia: ita ēt triſtitia tal̄ pue-
nit ex abſentia pdictaꝝ delectationū. ¶ Ad pmū ḡ dōꝫ q̄
ſic̄ ſupra dcm̄ ē cū de paſſiōibꝰ ageret̃ paſſiōes q̄ ptinēt ad
fugaꝫ mali pſupponūt paſſiōes q̄ ptinēt ad pſecutionē bo-
ni: ꝛ paſſiōes iraſcibil̄ pſupponūt paſſiōes cōcupiſcibilis: ꝛ
ſic dū tēperātia directe modificat paſſiones ↄcupiſcibilis
tēdētes in bonū: p quādā ↄ̄ñam modificat oēs alias paſ-
ſiōes inq̄ꝫtū ad moderātiā poꝝ paſſionū ſeqt̃ moderātia
poſterioꝝ. q.n. nō imoderate cōcupiſcit: ↄñs ē vt modera-
te ſperet: ꝛ moderate de abſentia ↄcupiſcibilium triſtet̃.
¶ Ad 2m dōm q̄ ↄcupiſcētia iportat ipetū quēdā appeti-
tus in dlectabile q̄ idiget refrenatōe: qð ptinet ad tēperā-
tiā. ſꝫ timor iportat retractionē quādā aī ab aliqbꝰ malis.
ↄ̄ qð idiget hō aī firmitate quā pſtat fortitudo. ꝛ iō tēperā-
tia ppe eſt circa cōcupiſcentias: fortitudo circa timores.
¶ Ad 3m dōꝫ q̄ exteriores actus pcedunt ab interioribꝰ
anime paſſiōibus. ꝛ iō moderatio eoꝝ dependet a mode-
ratione interioꝝ paſſionum.

Ad quartum ſic pcedit̃. Videt̃ q̄ tēperātia n̄ ſolū ſit circa ↄcupiſcētias ꝛ dele-
ctatōes tactꝰ. Dic̃.n. Aug. in li. de moribꝰ eccl̄ie: q̄ munꝰ tē-
perātie ē in coercendis ſedādiſq̄ꝫ cupiditatibꝰ qbꝰ verſa-
mur in ea q̄ nos auertūt a legibꝰ dī ꝛ a fructu bōitatis eiꝰ.
ꝛ poſt pauca ſubdit: q̄ offm̄ tēperātie ē ↄtēnere oēs corpa-
les illecebras: laudēq̄ꝫ pplarē. ſꝫ nō ſolū cupiditates dele-
ctationū tactꝰ auertūt nos a legibꝰ dei: ſꝫ ēt concupiſcen-
tie delectationum alioꝝ ſenſuum: que etiā ptinent ad il-
lecebras corpales: ꝛ ſilr̄ cupiditates diuitiaꝝ: vl̄ ēt mūda-
ne glie. Vñ dr̃. i. ad Thimo. vlti. q̄ radix oīuꝫ maloꝝ ē cu-
piditas. ḡ tēperātia nō ē ſolū circa ↄcupiſcētias delectatio-
nuꝫ tactꝰ. ¶ P̄. Phs dic̃ in. 4. ethi. q̄ ille q̄ eſt paruis di-
gnꝰ ꝛ his dignificat ſeipm ē tēperatꝰ: nō aūt magnanimꝰ:
ſꝫ honores parui vl̄ magni de qbꝰ ibi loquit̃ nō ſūt dlecta-
biles ſm tactū: ſꝫ ſꝫ apphēſionē aīaleꝫ. ḡ tēperātia nō ē ſo-
lū circa ↄcupiſcentias delectationū tactꝰ. ¶ P̄. Ea q̄ ſunt
vniꝰ gnīs vident̃ eadē rōne ptinere ad māꝫ alicꝰ vtutis.
ſꝫ oēs delectatōes ſenſuū vident̃ eē vniꝰ gnīs. ḡ pari rōne
ptinēt ad māꝫ tēperātie. ¶ P̄. Delectatiōes ſpūales ſunt
maiores q̄ꝫ corpales: vt ſupra hitū ē: cū de paſſiōibꝰ agere-
tur: ſꝫ qñq̄ꝫ pp ↄcupiſcētias delectationū ſpūaliuꝫ aliq̄ di-
ſcedūt a legibꝰ dei ꝛ a ſtatu vtutis: ſic̄ pp curioſitateꝫ ſcie.
vñ ꝛ p̊ hoī diabolꝰ ſciam pmiſit. Gen. 3. dicens. Eritis ſic̄
dij ſciētes bonū ꝛ malū. ḡ nō ſolū tēperātia eſt circa dele-
ctatōes tactꝰ. ¶ P̄. Si delectatōes tactꝰ eēnt ppa mā tē-
perātie oporteret q̄ circa oēs delectatōes tactꝰ tēperātia
eēt: nō āt eſt circa oēs: puta circa eas q̄ ſūt i ludis. ḡ dlecta-
tiōes tactꝰ nō ſūt ppa mā tēperātie. ¶ Sꝫ ↄ̄ ē qð phs dic̃
in. 3. ethi. q̄ tēperātia ppe eſt circa ↄcupiſcētias ꝛ delecta-
tiōes tactꝰ. ¶ Rñ°. dōm q̄ ſic̄ ſupra dcm̄ ē: ita eſt tēperā-
tia circa ↄcupiſcētias ꝛ delectatōes ſic̄ fortitudo eſt circa
timores ꝛ audacias. fortitudo āt ē circa tiores ꝛ audacias
reſpectu maxioꝝ maloꝝ qbꝰ ipſa nā extiguit̃: q̄ ſunt picu-
la mortis. vñ ſilr̄ tēperātia oꝫ q̄ ſit circa ↄcupiſcētias ma-
xiaꝝ delectationū. ꝛ qꝛ dlectatio ↄſeqt̃ opationē nālē tan-
to aliq̄ delectatōes ſūt vehemētiores q̄ꝫto ↄſequunt̃ opa-
tiōes magis nāles. maxie aūt nāles aīalibꝰ ſūt opatōes q-
bꝰ ↄſeruat̃ nā idiuidui p cibū ꝛ potū: ꝛ nā ſpēi p ↄiūctōeꝫ
maris ꝛ femie. ꝛ iō circa delectatōes ciboꝝ ꝛ potuū: ꝛ cir-
ca delectatōes venereoꝝ ē ppe tēperātia. huiuſmodi aūt
dlectatōes ↄſequunt̃ ſenſuꝫ tactꝰ. vñ relinqt̃ q̄ tēperātia
ſit circa dlectatōes tactꝰ. ¶ Ad pm ḡ dōꝫ q̄ Aug. ibi vr̃ ac-
cipe tēperantiā nō ſm q̄ ē ſpāl̄ vtꝰ hñs determiatā māꝫ:
ſꝫ ſm q̄ ad eā ptinet moderatio rōnis i q̄cūq̄ꝫ mā q̄ ptiet
ad gnālē ↄditionem vtutis: q̄ꝫuis ēt dici poſſit q̄ ille q̄ pōt
refrenare maxias delectatōes: multo ēt magis pōt refre-
nare minores delectatōes. ꝛ iō ad tēperātiā pncipalr̄ qdē
ꝛ ppe ptinet moderari ↄcupiſcētias delectationū tactus:
ſcðario aūt alias cōcupiſcētias. ¶ Ad 2m dōm q̄ phs ibi
refert nomē tēperātie ad moderationē exterioꝝ reꝝ: dū
. ſ. aliqs tēdit in aliq̄ ſibi cōmēſurata: nō āt put refert̃ ad
moderationē affectionuꝫ aīe q̄ ptinet ad vtutē tēperātie.
¶ Ad 3m dōꝫ q̄ delectatōes alioꝝ ſenſuū alr̄ ſe hñt i hoī-
bus. ꝛ alr̄ i alijs aīalibꝰ. i alijs. n. aīalibꝰ ex alijs ſenſibꝰ nō
cānt̃ delectatōes niſi in ordie ad ſenſibilia tactꝰ: ſic̄ leo de-
lectat̃ vidēs ceruū vel audiēs vocē eiꝰ pp cibū. hō aūt de-
lectat̃ ſꝫ alios ſenſus nō ſolū pp hoc: ſꝫ ēt pp cōueniētiam
ſenſibiliū. ꝛ ſic circa delectatōes alioꝝ ſenſuū inq̄ꝫtū refe-
runt̃ ad delectatōes tactꝰ ē tēperātia: nō pncipalr̄: ſed ex
ↄñti. inq̄ꝫtū āt ſenſibilia alioꝝ ſenſuū ſūt delectabilia pp
ſui ↄueniētiā: ſic̄ cū delectat̃ hō i ſono bñ armonizato: iſta
delectatio nō ptinet ad cōſeruatōeꝫ nāe. vñ nō hñt huiuſ-
modi paſſiōes illā pncipalitatē vt circa eas antonomati-
ce tēperātia dicat̃. ¶ Ad 4m dōm q̄ delectatōes ſpūales
ꝛ ſi ſm ſuā nātotm ſint maiores delectatōibꝰ corporalibꝰ: tñ

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

nõ ita pcipiunt̃ ſenſu:ꝛ p ɔñs nõ ita vehemēter afficiunt appetitũ ſenſitiuũ:ↄ cui⁹ ipetũ bonũ rõnis cõſeruat̃ p moralē ṽtutē. vel dõm ꝙ delectationes ſpũales p ſe loquēdo ſunt ſm rõnē. vñ non ſunt refrenãde niſi p accñs: inq̃ʒtũ.ſ. vna delectatio ſpũalis retrahit ab alia potiori ꝛ magis debita. ¶ Ad 5ᵐ dõm: ꝙ nõ oẽs delectatiões tact⁹ ptinēt ad nature ɔſeruationem. ꝛ ideo nõ oʒ ꝙ circa omnes delectationes tactus ſit temperantia.

Ad quintum

ſic pcedit̃. Uidet̃ ꝙ circa ꝓprias delectatões guſt⁹ ſit tēpantia: Delectatiões.n. guſtus ſunt in cibis ꝛ potib⁹ q magis ſunt neceſſarij ad hois vitã q̃ʒ delectatões venereoꝝ q̃ ptinēt ad tactũ: ſʒ ſʒ pdicta tēpantia ē circa delectationes eoꝝ q̃ ſũt nec̃aria ad vitã hois. g̃ tēpantia ē magis circa ꝓprias delectatiões guſt⁹ q̃ʒ circa ꝓpas delectatões tact⁹. ¶ P̃. Temperãtia. ē circa paſſiones magis q̃ʒ circa res ipſas: ſʒ ſic dr̃ i 2. de aĩa: tact⁹ vr̃ eē ſenſus alimēti q̃ʒtũ ad ipſaʒ ſubam alimēti. ſapoꝛ aũt q eſt ꝓpe obm guſtus ē ſic delectamētũ alimētoꝝ. g̃ tempantia magis ē circa guſtum q̃ʒ circa tactuʒ. ¶ P̃. Sic dr̃ in. 7. ethi. circa eadē ſunt tēpantia ꝛ itēperãtia: cõtinētia ꝛ icontinētia: pſeuerãtia ꝛ mollicies: ad quaʒ ptinēt delitie. ſʒ ad delitias vr̃ ptinere delectatio q̃ ē in ſaporibus q ptinēt ad guſtũ. g̃ tēpantia ē circa delectatiões ꝓpas guſt⁹. ¶ Sʒ ↄ ē qđ phs dic̃ ꝙ tēpantia ꝛ intēpantia vident̃ guſtu paꝝ vel nihil vti. ¶ Rñ⁰. dõm: ꝙ ſic dcm̃ ē: tēperantia cõſiſtit circa p̃cipuas delectationes q̃ maxie ptinent ad conſeruatiõeʒ humane vite vel in ſpē vel i idiui duo in qb⁹ cõſiderat̃ aliqd p̃ncipalr̃: aliqd ſcđario. p̃ncipaliter qdē ipſe vſus neceſſarie: puta vel femine q̃ ē nec̃aria ad conſuationē ſpēi: vel cibi ꝛ potus q̃ ſunt nec̃aria ad conſeruationē idiuidui. ꝛ ipſe vſus nec̃arioꝝ hoꝝ hʒ q̃ʒdã eẽntialē delectationē adiunctã. ſcđario autē conſiderat̃ circa vtrũqʒ vſuʒ aliqd qđ fac̃ ad hoc ꝙ vſus ſit magis delectabilis: ſic pulchritudo ꝛ ornat⁹ femine: ꝛ ſapoꝛ delectabilis in cibo ꝛ etiã odoꝛ. ꝛ iõ p̃ncipalr̃ tempantia ē circa delectationē tact⁹ q̃ p ſe conſeqtur ipm vſum neceſſariũ reꝝ quarũ oĩs vſus ē in tāgēdo. circa delectatões aũt guſt⁹ vel olfatus vel viſus ē tēpantia ꝛ itēperantia. ſcđario iq̃ʒtuʒ ſenſibilia hoꝝ ſenſuũ cõferũt ad delectabilē vſũ reꝝ nec̃ariarũ q ptiet ad tactũ. qꝛ tñ guſt⁹ ꝓpinqoꝛ ē tactui q̃ʒ alij ſenſus: iõ tēpantia magis ē circa guſtum q̃ʒ circa alios ſenſus. ¶ Ad pᵐ g̃ dõʒ: ꝙ ēt ipe vſus ciboꝝ ꝛ delectatio eẽntialr̃ ipm ɔñs ad tactuʒ ptinet. vñ phs dicit in. 2. de aĩa ꝙ tact⁹ eſt ſenſus alimenti. nutrimur.n. calido ꝛ frigido humido ꝛ ſicco. ſed ad guſtuʒ pertinet diſcretio ſaporum qui conferunt ad delectationē alimēti inq̃ʒtũ ſũt ſigna ɔuenientis nutrimēti. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ ꝙ delectatio ſaporis ē q̃ſi ſuperueniēs. ſʒ delectatio tact⁹ p ſe ɔſeqt̃ vſuʒ cibi ꝛ potus. ¶ Ad 3ᵐ dõʒ ꝙ delitie p̃ncipalr̃ qdē ɔſiſtunt in ipſa ſuba alimēti. ſʒ ſcđario in exqſito ſapore ꝛ p̃paratiõe ciboꝝ.

Ad ſextum

ſic pcedit̃. Uidet̃ ꝙ regula tēperantie nõ ſit ſumēda ſm neceſſitatē pſentis vite. Superi⁹.n. nõ regulat̃ ab iferiori. ſʒ tēperãtia cũ ſit ṽtus aĩe eſt ſupioꝛ q̃ʒ neceſſitas corporal̃. g̃ regula tēperãtie nõ dʒ ſumi ſʒ nec̃itatē corpaleʒ. ¶ P̃. Quicũqʒ excedit regulã peccat. ſi g̃ nec̃itas corpalis eēt regula tēperantie: qcũqʒ aliq̃ delectatõe vteret̃ ſupra nec̃itatē nãe q̃ valde modicis ɔtēta eſt peccaret ↄ tēperãtiã: qđ vr̃ eē icõueniens. ¶ P̃. Nullus attigēs regulã peccat. ſi g̃ neceſſitas corporal̃ eēt regula tēperãtie qcunqʒ vteret̃ aliq̃ delectatione ꝑꝑ nec̃itatē corporalē: puta ꝑꝑ ſanitatē eſſet imunis a pctõ. hoc aũt vr̃ falſũ. g̃ neceſſitas corporal̃ nõ eſt regula tēperantie. ¶ Sʒ ↄ ē qđ Augu. dic̃ in lib. de morib⁹ ecclie Habʒ vir tēperãs in reb⁹ h⁹ vite regulam vtroqʒ teſtõ firmatã: vt eoꝝ nil diligat nil p ſe appetēdũ putet: ſʒ ad vite h⁹ atqʒ offõꝝ neceſſitatē q̃ʒtũ ſatis eſt vſurpet vtētis modeſtia nõ amantis affectu. ¶ Rñ⁰. dõm ꝙ ſic ex ſupra dictis pʒ: bonũ ṽtutis moral̃ p̃cipue conſiſtit in ordie rõnis. nã bonũ hois eſt ſʒ rõnē eſſe. vt Dio. dic̃. 4. ca. de diui. no. p̃cipuus aũt ordo rationis conſiſtit in hoc ꝙ aliqua in finem ordinat: ꝛ in hoc ordine maxime conſiſtit bonum rationis. nã bonũ habʒ rõnē finis. ꝛ ipſe finis eſt regula eorũ q̃ ſunt ad finē. oĩa aũt delectabilia q̃ in vſuʒ hoĩs veniũt ordinant̃ ad aliquã h⁹ vite neceſſitatē ſic ad fineʒ. ꝛ iõ tēperãtia accipit neceſſitatē hui⁹ vite ſic regulam delectabiliũ qb⁹ vtit̃: vt.ſ. tantũ eis vtat̃ q̃ʒtũ neceſſitas hui⁹ vite reqrit. ¶ Ad p̃mũ g̃ dõm ꝙ ſic dcm̃ eſt: neceſſitas h⁹ vite hʒ rõnē regule inq̃ʒtũ eſt finis. Cõſiderãdũ eſt aũt ꝙ qñqʒ aliud eſt finis operantis: ꝛ aliud finis operis: ſic pʒ ꝙ edificatõis finis eſt dom⁹: ſʒ edificatoris finis qñqʒ eſt lucrum. ſic g̃ tēperãtie ipſi⁹ finis ꝛ regula eſt btitudo. ſʒ eius rei q̃ vtit̃ finis ꝛ regula eſt neceſſitas hũane vite ifra quã eſt id qđ in vſũ vite venit. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ: ꝙ neceſſitas hũane vite põt attendi duplr̃. Uno⁰ ſm ꝙ dr̃ neceſſariuʒ illud ſine quo res nullo mõ põt eſſe: ſic cibus eſt neceſſari⁹ aĩali. Alio⁰ ſm ꝙ dr̃ neceſſariũ illud ſine quo res nõ põt ɔueniēter eſſe. tēperantia aũt nõ ſolũ attēdit p̃mã neceſſitatem: ſʒ ēt ſcđam. vñ phs dicit in. 3. ethi. ꝙ tēperat⁹ appetit delectabilia ꝑꝑ ſanitatē vel ꝑꝑ bonaʒ habitudinē. alia ṽo q̃ ad hoc nõ ſunt neceſſaria pñt duplr̃ ſe hr̃e. q̃dã.n. ſũt ipedimenta ſanitatis vel bone hĩtudis. ꝛ his tēperat⁹ nullo mõ vtit̃. hoc.n. eſſet pctm̃ ↄ tēperantia. q̃dam ṽo ſunt q̃ nõ ſunt his ipedimēta. ꝛ his moderate vtit̃ ꝓ loco ꝛ tēpore ꝛ ɔgruentia eoꝝ qbus cõuiuit. ꝛ iõ ibi phs dicit ꝙ tēperatus appetit alia delectabilia: q̃.ſ. nõ ſunt neceſſaria ad ſanitatē vel ad bonã habitudineʒ nõ ipedimēta his exñtia. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ſic dcm̃ eſt: tēperantia reſpicit nec̃itateʒ q̃ʒtũ ad ɔuenientiã vite: q̃ qdē attendit̃ nõ ſolũ ſm cõuenientiã corporis: ſʒ ēt ſm ɔueniētiã exterioꝝ reꝝ: puta diuitiaꝝ ꝛ offõꝝ: ꝛ multomagis ſm cõueniētiaʒ honeſtatis. ꝛ iõ phs ibi ſubdit ꝙ in delectabilib⁹ qbus tēperatus vtit̃ nõ ſoluʒ ɔſiderat vt nõ ſint ipeditiua ſanitatis ꝛ bone habitudinis corporal̃: ſʒ ēt vt nõ ſint p̃ter bonũ. i. ↄ honeſtatem: ꝛ ꝙ nõ ſint ſupra ſubam. i. ſupra facultatē diuitiarũ. Et Aug. dicit in lib. de morib⁹ ecclie ꝙ tēperatus reſpicit nõ ſolũ neceſſitateʒ hui⁹ vite: ſʒ ēt officioꝝ.

Ad ſeptimum

ſic pcedit̃. Uidet̃ ꝙ tēperantia nõ ſit ṽtus cardinalis. Bonũ.n. ṽtutis cardinal̃ a rõne depēdet. ſʒ tēperãtia eſt circa ea q̃ magis diſtãt a rõne. ſ. circa đlectatões q̃ ſunt nobis ꝛ brutis cões: vt dr̃ in. 3. ethi. g̃ tēperantia nõ videt̃ eſſe p̃ncipal̃ ṽtus. ¶ P̃. Quãto aliquid eſt magis ipetuoſum tãto difficili⁹ vr̃ eſſe ad refrenãdum: ſʒ ira quã refrenat mãſuetudo vr̃ eſſe ipetuoſioꝛ q̃ʒ concupiſcentia quã refrenat tēperantia. dr̃.n. ꝓuer. 27. Ira nõ hʒ miaʒ nec erũpens furoꝛ. ꝛ ipetũ ɔcitati ſpũs ferre qs poterit: g̃ manſuetudo eſt p̃ncipalioꝛ ṽtus q̃ʒ tēperãtia. ¶ P̃. Spes eſt p̃ncipalioꝛ motus aĩe q̃ʒ deſideriũ ſeu ɔcupiſcentia: vt ſupra habitũ ē. ſʒ hũilitas refrenat p̃ſumptioneʒ imoderate ſpei. g̃ hũilitas videt̃ eē p̃ncipalioꝛ ṽtus q̃ʒ temperãtia q̃ refrenat ɔcupiſcentiã. ¶ Sʒ ↄ eſt ꝙ Grego. in. 2. moral̃. ponit tēperãtiã iter ṽtutes p̃ncipales. ¶ Rñ⁰. dõʒ: ꝙ ſic ſupra dcm̃ ē: virtus p̃ncipalis ſeu cardinalis dr̃ q̃ p̃ncipalius laudat̃ ex aliquo eoꝝ q̃ cõiter reqrunt̃ ad rõnē ṽtutis. moderatio ãt q̃ in oĩ ṽtute reqrit̃ p̃cipue laudabilis ē in delectatiõib⁹ tactus circa q̃ eſt tēperãtia: tũ qꝛ tales delectatiões ſũt magis nobis nãles. ꝛ iõ difficili⁹ eſt ab eis abſtinere ꝛ ɔcupiſcentias eaꝝ refrenare: tũ ēt qꝛ eaꝝ obiecta magis ſũt neceſſaria p̃ñti vite: vt ex dictis pʒ. ꝛ iõ tēperãtia ponit̃ ṽtus p̃ncipal̃ ſeu cardinal̃. ¶ Ad p̃mũ g̃ dõm ꝙ tãto maioꝛ oñdit̃ agentis ṽtus quãto in ea q̃ ſũt magis diſtãtia põt ſuã opationē extēdere. ꝛ iõ ex hoc ipſo oñdit̃ maioꝛ ṽt⁹ rõnis

ꝙ poteſt etiā cōcupiſcētias ⁊ delectatōes maxīe diſtātes
moderari: vñ hoc ptīet ad ꝑncipalitatē tēꝑantie. ¶ Ad
2m dōm: ꝙ īpetus ire cauſat ex quodā accñte: puta ex aliq̄
leſione ꝯtriſtātē. ⁊ iō cito tranſit q̄uis magnū īpetū hēat.
ſ; īpetus ꝯcupiſcentie delectabiliū tactus ꝓcedit ex cauſa
nāli: vnde ē diuturnior ⁊ cōior. ⁊ iō ad ꝑncipaliorē vtutem
ptinet ipm refrenari. ¶ Ad 3m dōꝫ ꝙ ea quoꝝ eſt ſpes ſūt
altiora his quoꝝ eſt ꝯcupiſcētia: ⁊ ꝓpter hoc ſpes ponitur
paſſio ꝑncipalis in iraſcibili. ſ; ea quoꝝ ē ꝯcupiſcētia ⁊ de/
lectatio tactꝰ vehemētiꝰ mouēt appetituꝫ: q: ſunt magis
nālia. ⁊ iō tēperātia q̄ in his modū ſtatuit ē vtꝰ ꝑncipalis.

Ad octauum

ſic ꝓcedit. Uidetur ꝙ tēꝑan/
tia ſit maxīa vtutū. Dic. n. Amb.
i p̄ de offi. ꝙ in tēꝑantia maxīe honeſti cura decoris ꝯſide
ratio ſpectat ⁊ q̄rit. ſ; vtꝰ laudabilis ē in q̄ntū ē honeſta ⁊ de
cora. ergo tēꝑantia ē maxīa vtutuꝫ. ¶ P̄. Maioris vtutis eſt
opari id qđ ē difficilius. ſ; difficilius ē refrenare ꝯcupiſcē/
tias ⁊ delectatōes tactus q̄ꝫ rectificare actōes exteriores:
quoꝝ pmū ptinet ad tēꝑantiā: 2m ad iuſtitiā. ergo tēꝑantia eſt
maior vtus q̄ꝫ iuſtitia. ¶ P̄. Quāto aliqđ ē cōius tāto ma
gis neccariū vr̄ eē ⁊ meliꝰ. ſ; fortitudo ē circa ꝑicula mortis
q̄ rariꝰ accidūt q̄ꝫ delectabilia tactꝰ q̄ quotidie occurrūt: ⁊
ſic vſus tēꝑantie ē cōior q̄ꝫ fortitudis. ergo tēꝑantia ē nobi/
lior vtꝰ q̄ꝫ fortitudo. ¶ Sed cōtra ē qđ phs dic in p̄ rheto
rice ꝙ maxīe vtutes ſūt q̄ alijs maxīe ſūt vtiles: ⁊ propter
hoc fortes ⁊ iuſtos maxīe honoramꝰ. ¶ Rñ°. dōꝫ: ꝙ ſicut
phs dic in p̄ ethi. bonū m̄ltitudinis diuiniꝰ ē q̄ꝫ bonū vniꝰ
⁊ iō q̄ntō aliq̄ virtus magis ptinet ad bonuꝫ multitudinis
tanto melior ē. iuſtitia aūt ⁊ fortitudo magis ptinēt ad bo
nū multitudīs q̄ꝫ tēꝑantia: q: iuſtitia cōſiſtit in cōicationi
bus q̄ ſūt ad alteꝝ. fortitudo aūt in ꝑiculis belloꝝ q̄ ſuſti/
nent ꝓ ſalute cōi. tēꝑantia aūt moderatur ſolū cōcupiſcē
tias ⁊ delectatiōes eoꝝ q̄ ptinent ad ipm hoiem. vñ mani
feſtū eſt ꝙ iuſtitia ⁊ fortitudo ſunt excellētiores virtutes
q̄ꝫ temperantia: quibus prudentia ⁊ virtutes theologice
ſunt potiores. ¶ Ad pm ergo dōꝫ: ꝙ honeſtas ⁊ decor maxīe
attribuuntur tēꝑantie non ꝓpter ꝑncipalitatem ꝓprij
boni: ſ; ꝓpter turpitudinē ꝯrij mali a quo retrahit: in q̄ntū
ſ. moderat delectationes que ſunt nobis ⁊ brutis cōmu/
nes. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ cū vtus ſit circa difficile ⁊ bonū: di/
gnitas vtutis magis attēdit circa rōnē boni i quo excedit
iuſtitia q̄ꝫ ſ; rōnē difficilis in quo excedit tēꝑantia. ¶ Ad
3m dōꝫ: ꝙ illa cōitas q̄ aliqđ ptiet ad m̄ltitudīeꝫ hoīuꝫ ma
gis fac ad excellētiā bonitatis q̄ꝫ illa q̄ cōſiderat ſ; ꝙ ali/
quid frequēter occurrit: i quoꝝ pma excedit fortitudo: in
ſcđa tēpātia. vñ ſimplr̄ fortitudo ē potior: ſ; quo ad aliqđ
poſſit dici tēꝑantia potior: nō ſolū fortitudīe ſ; ēt iuſtitia.

¶ De vitijs oppoſitis tēꝑātie. Q̄ō. CXLII.

DEinde conſiderandū eſt de vitijs
oppoſitis tēꝑātie. ¶ Et
circa hoc q̄runt q̄tuor. p̄ vtruꝫ inſenſi
bilitas ſit pctm̄. 2° vtꝝ itēꝑantia ſit
vitiū puerile. 3° de cōparatōe itēꝑan
tie ad timiditatē. 4° vtꝝ vitiū itēꝑā
tie ſit maxīe opprobrioſum.

Ad primum

ſic ꝓcedit. Uidet ꝙ iſenſibilitas
nō ſit viciū. Dicunt. n. iſenſibiles q̄
deficiunt circa delectatōes tactꝰ. ſed in his penitꝰ defice/
re videt eſſe laudabile ⁊ vtuoſum. Dicit. n. Daniel. 10. In
diebꝰ illis ego Daniel lugebā triū ebdomodaꝝ tpe: panē
deſiderabilē nō comedi: ⁊ caro ⁊ vinū nō introierūt in os
meū: ſed neq; vnguēto vnctꝰ ſuꝫ. ergo inſenſibilitas nō ē pec/
catū. ¶ P̄. Bonū hoīs eſt ſm̄ rōnē eſſe: ſm̄ Dio. 4. ca. de
diui. no. ſed abſtinere ab oībꝰ delectabilibꝰ tactus maxīe
ꝓmouet hoīem in bono rōnis. Dr̄. n. Daniel. p̄. ꝙ pueris q̄
vtebant leguminibꝰ dedit ds ſciam ⁊ diſciplinaꝫ in omni
libro ⁊ ſapiētia. ergo iſenſibilitas q̄ vlr̄ repellit huiuſmo/
di delectatōes nō eſt vicioſa. ¶ P̄. Illud per qđ maxīe re
cedit a pctō nō videt eſſe vicioſuꝫ. ſ; hoc eſt potiſſimū re/
mediū abſtinēdi a pctō ꝙ aliq̄s fugiat delectatōes: qđ pti
net ad iſenſibilitatē. Dicit. n. phs in. 2. ethi. ꝙ abijcientes
delectationē minꝰ peccabimꝰ. ergo iſenſibilitas nō ē aliqđ
vicioſum. ¶ Sꝫ ꝯ. Nihil opponit virtuti niſi viciū: ſ; iſen
ſibilitas virtuti tēꝑantie opponit: vt pꝫ per phm in. 2. ⁊
3. ethi. ergo iſenſibilitas eſt viciū. ¶ Rñ°. dōꝫ ꝙ oē illud
qđ ꝯriat ordini nāli eſt vicioſum. nā aūt delectationē ap/
poſuit operatōibus neceſſarijs ad vitā hoīs. ⁊ iō nālis or/
do reqrit vt hō intantū huiuſmodi delectationibus vtat
q̄ntum neceſſariū eſt ſaluti humane: vel q̄ntū ad ꝯſeruatio
nem indiuidui: vel q̄ntū ad ꝯſeruationē ſpēi. Siquis ergo
intātū delectationē refugeret ꝙ ꝑtermitteret ea q̄ ſūt ne
ceſſaria ad cōſeruationem nāe: peccaret q̄ſi ordini nāli re
pugnans: ⁊ hoc ptinet ad viciū inſenſibilitatis. ¶ Scien/
dum tñ ꝙ ab huiuſmodi delectationibꝰ ꝯſequētibꝰ huiu
modi operatōes q̄nq; laudabile vel ēt neceſſariū eſt abſti
nere ꝓpter aliquē finē: ſicut ꝓp ſanitatē corporaleꝫ aliqui
abſtinent a quibuſdā delectationibꝰ cibi ⁊ potus ⁊ vene/
reoꝝ: ⁊ etiam ꝓpter alicuiꝰ officij executionē: ſicut athle/
tas ⁊ milites neceſſe ē a multis delectatōibꝰ abſtinere: vt
offm̄ ꝓpriū exequant. ⁊ ſilr̄ penitētes ad recuperādū aīe
ſanitatē: abſtinētia delectabiliū q̄ſi q̄dā dieta vtunt: ⁊ ho
mines volētes ꝯtēplationi ⁊ rebꝰ diuinis vacare oꝫ ꝙ ſe
magis a carnalibꝰ deſiderijs abſtrahāt: nec aliqđ p̄dicto
rū ad inſenſibilitates viciū ptinet: q: ſunt ſm̄ rōnē rectā.
¶ Ad pmū ergo dōm ꝙ Daniel illa abſtinētia a delectatiōi
bus vtebat: nō q̄ſi ꝓpter ſe abhorrens delectatōes: vt ſ;
ſe malas: ſed ꝓpter aliquē finē laudabileꝫ: vt. ſ. idoneū ſe
ad altitudinē ꝯtemplatōis redderet abſtinēdo. ſ. a corpo/
ralibus delectationibus. vñ ⁊ ſtatim ibi ſubdit de reuela
tione facta. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ q: rōne hō vti non pōt ſine
ſenſitiuis potentijs q̄ idigent organo corporali: vt in pmo
habituꝫ eſt. neče eſt ꝙ hō ſuſtentet corpus ad hoc ꝙ rōne
vtat. Suſtentatio aūt corporis fit per oꝑatiōes delecta/
biles. vñ nō pōt eſſe bonū rōnis in hoīe ſi abſtineat ab oī/
bus delectabilibus: ſm̄ tñ ꝙ hō in exequēdo actuꝫ rōnis
plus vel minus indiget corporali virtute: ſm̄ hoc plus vl̄
minus neceſſe hꝫ delectabilibus corporalibus vti. Et iō
hoīes q̄ hoc officiū aſſumpſerūt vt cōtēplationi vacent: ⁊
bonum ſpūale q̄ſi q̄dam ſpūali ꝓpagatione in alios tranſ
mittant: a multis delectationibꝰ laudabiliter abſtinent a
q̄bus illi q̄bus ex officio cōpetit operibꝰ corporalibꝰ ⁊ ge/
neratiōi carnali vacare laudabiliter nō abſtinent. ¶ Ad
tertium dicendum: ꝙ delectatio fugienda eſt ad vitan/
dum peccatuꝫ non totaliter: ſed vt vltra nō feratur q̄ꝫ ne
ceſſitas requirat.

Ad ſecundum

ſic ꝓcedit. Uidet ꝙ intēꝑā/
tia nō ſit puerile peccatū: q: ſu
per illud Matt. 18. Niſi cōuerſi fueritis ⁊ effi. ſicut paruu
li ⁊c. dicit Hiero. ꝙ paruulus nō perſeuerat in iracundia:
leſus nō meminit: videns pulchram mulierē nō delectat
qđ cōtriat intemperantie. ergo intemperantia nō eſt pue
rile peccatuꝫ. ¶ P̄. Pueri nō habent niſi concupiſcētias
connaturales: ſed circa connaturales concupiſcentias pa
rum aliqui peccant per intemperantiam: vt philoſophus
dicit in. 3. ethico. ergo intemperantia nō eſt peccatuꝫ pue/
rile. ¶ P̄. Pueri ſunt fouendi ⁊ nutriendi. ſed concupi/
ſcentia ⁊ delectatio circa que eſt intemperantia eſt ſem/
per diminuenda ⁊ extirpanda: ſecundum illud ad Collo/
cenſes. 3. Mortificate membra veſtra ſuper terram que
ſunt concupiſcentia ⁊c. ergo intemperantia nō eſt pueri/
le peccatum. ¶ Sed contra eſt qđ phs dicit in. 3. ethico.
ꝙ nomen intemperantie ferimus ad puerilia peccata.

¶ Rñ°. dicendum ꝙ aliquid dicitur eſſe puerile dupli/
citer. Uno mō qꝛ cōuenit pueris. ⁊ ſic phs nō intēdit di/
cere ꝙ peccatū intēperātie ſit puerile. Alio mō ſm quan/
dam ſimilitudinē: ⁊ hoc mō pctā intēperātie puerilia dicū
tur. peccatū. n. intēperātie eſt pctm̄ ſuꝑflue cōcupiſcētie: ꝙ̄
aſſimilaṫ puero quo ad tria. ꝑ quidē ꝗ̄tuꝫ ad id qđ vterqꝫ
appetit. ſicut enī puer: ita ⁊ cōcupiſcētia appetit aliqd tur/
pe. Cuius rō eſt: qꝛ pulchruꝫ in rebus humanis attenditꝰ ſe/
cundum aliqd eſt ordinatū ſm rōnē. Unꝰ Tullius dicit in ꝑ de
officijs ꝙ pulchruꝫ eſt qđ cōſentaneū eſt hoīs excellentie
in eo in quo natura eius a reliqs animātibꝰ differt. Puer
autē nō attēdit ordinē rōnis. ⁊ ſilr cōcupiſcentia nō audit
rōnē: vt dicit in. 7. ethi. 2° differūt ꝗ̄tū ad euentū. Puer
enim ſi ſue volūtati dimittaṫ: creſcit in ꝓpria voluntate.
Unde Eccl. 30. dicit: Equus idomitus euadit durus: ⁊ fili/
us remiſſus euadit ꝑceps. Ita etiā ⁊ cōcupiſcētia ſi ei ſatiſ/
faciaṫ: maius robur accipit. Unꝰ Aug. dicit in. 7. cōfeſ. Duꝫ
ſeruiṫ libidini: facta eſt cōſuetudo. ⁊ dū cōſuetudini nō re/
ſiſtiṫ: facta eſt neceſſitas. 3° ꝗ̄tū ad remediū qđ vtriqꝫ ꝑ/
beṫ. Puer. n. emendaṫ per hoc ꝙ coerceṫ. Unꝰ dicit ꝓuer/
bioꝝ. 23. Noli ſubtrahere a puero diſciplinā: tu virga ꝑcu/
ties eū ⁊ aīam eius de īferno liberabis. ⁊ ſilr dū cōcupiſcē/
tie reſiſtiṫ: reduciṫ ad debitū honeſtatis modū. Et hoc eſt
qđ Aug. dicit in. 7. muſice. ꝙ mēte in ſpūalia ſuſpenſa atqꝫ
ibi infixa ⁊ manēte cōſuetudinis. ſ. carnalis cōcupiſcentie
īpetus frangiṫ ⁊ paulatim repſſus extinguiṫ. maior enim
erat cū ſequeremur: nō oīno nullus: ſed certe minor cū re/
frenamꝰ. Et ideo phs dicit in. 3. ethi. ꝙ quēadmodū puerū
oportet ſm ꝑceptū pedagogi viuere: ſic ⁊ cōcupiſcibile cō/
ſonare rationi. ¶ Ad ꝑm ergo dōꝫ: ꝙ ratio illa ꝓcedit ſm
illū modū quo puerile dicitur id quod in pueris īuenitur.
ſic autē nō diciṫ peccatū intēperātie puerile: ſed ſm ſimili
tudinē: vt dictū eſt. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ cōcupiſcentia aliqua
poteſt dici naturalis dupliciter. Uno mō ſꝫ genus ſuuꝫ.
⁊ ſic tēperantia ⁊ intēperantia ſunt circa cōcupiſcētias na/
turales. ſunt enī circa cōcupiſcentias ciboꝝ ⁊ venereoꝝ ꝙ̄
ordinanṫ ad cōſeruationē nature. Alio mō pōt dici cōcu/
piſcentia nālis ꝗ̄tū ad ſpeciē eius qđ nā ad ſui cōſeruatio/
neꝫ requirit: ⁊ ſic nō multū cōtingit peccare circa natura/
les cōcupiſcētias. natura enī nō requirit niſi id per qđ ſub
uenitur neceſſitati nature in cuius deſiderio nō contingit
eſſe peccatū: niſi ſoluꝫ ſm ꝗ̄titatis exceſſum: ⁊ ſm hoc ſo/
lum peccaṫ circa nāleꝫ cōcupiſcētiā: vt phs dicit in. 3. ethi.
Alia vero circa que plurimū peccaṫ ſunt quedā cōcupiſcē
tie incitamēta que hominū curioſitas adinuenit: ſicut cu/
rioſe preparati cibi: ⁊ mulieres ornate: ⁊ ꝗ̄uis iſta nō mul/
tum requirāt pueri: nihilominus tn̄ intēperātia dᷓ pueri/
le peccatū rōne iam dicta. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ id quod ad na/
turā ꝑtinet in pueris eſt augmentādū ⁊ fouēdū. quod aūt
pertinet ad defunctuꝫ rōnis in eis nō eſt fouendū ſꝫ emē/
dandum: vt dictum eſt.

Ad tertium ſic ꝓcediṫ. Uidetur ꝙ timiditas ſit
maius viciuꝫ ꝗ̄ intēperātia. Ex hoc
enī aliqđ viciū vituꝑaṫ ꝙ opponiṫ bono virtutis. ſꝫ timi/
ditas opponiṫ fortitudini que eſt nobilior virtus ꝗ̄ tēpe/
rantia cui opponiṫ intēperātia: vt ex ſupra dictis patet. er/
go timiditas eſt maius viciū ꝗ̄ intēperantia. ¶ ꝓ. Quā/
to aliquis deficit in eo qđ difficilius vinciṫ tāto minus vi/
tuperaṫ. Unde phs dicit in. 8. ethi. ꝙ ſiquis a fortibꝰ ⁊ ſu/
perexcellētibus delectationibꝰ vincitur vel triſticijs: non
eſt admirabile ſꝫ cōdonabile. ſꝫ difficilius videṫ qꝫ vince/
re delectationes ꝗ̄ alias paſſiones. Unꝰ in. 2. ethi. diciṫ ꝙ
difficilius eſt ꝯ voluptatē pugnare ꝗ̄ cōtra iraꝫ que vide/
tur eſſe fortior ꝗ̄ timor. ergo intēperātia que vinciṫ a de/
lectatione minus pctm̄ eſt ꝗ̄ timiditas que vinciṫ a timo/
re. ¶ ꝓ. De rōne peccati eſt ꝙ ſit voluntariū. ſed timidi/
tas eſt magis voluntaria ꝗ̄ intēperātia. nullus enī cōcupi
ſcit intēperatus eſſe. aliqui enī cōcupiſcūt fugere pericula
mortis qđ ꝑtinet ad timiditateꝫ. ergo timiditas eſt pecca/
tum grauius ꝗ̄ intēperātia. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qđ phs dicit in. 3.
ethi. ꝙ intēperantia magis aſſimilaṫ volūtario ꝗ̄ timidi/
tas. ergo plus hꝫ de rōne peccati. ¶ Rñ°. dōm ꝙ vnū vi/
cium pōt alteri cōparari dupliciter. Uno mō ex parte ipſi/
us materie vel obiecti. Alio mō ex parte ipſius hoīs peccā
tis. Et vtroqꝫ mō intēperātia eſt grauius viciū ꝗ̄ timidi/
tas. Primo nāqꝫ ex parte mãe. nā timiditas refugit ꝑicu/
la mortis: ad ꝗ̄ vitāda īducit maxima neceſſitas ꝯſeruāde
vite. Intēperātia aūt ē circa delectatiōes: ꝗ̄rū appetitꝰ nō
eſt adeo neceſſarius ad vite ꝯſeruationē: qꝛ vt dictū eſt: in/
tēperātia magis eſt circa ꝗ̄ſdaꝫ oppoſitas delectiones ſeu
cōcupiſcentias ꝗ̄ circa cōcupiſcētias ſeu delectationes na
turales. quanto auteꝫ illud quod cōmouet ad peccādum
videṫ eſſe magis neceſſariū: tāto peccatū leuius eſt. ⁊ iō i/
tēperātia eſt grauius viciuꝫ ꝗ̄ timiditas ex parte obiecti
ſiue materie mouētis. Similiter etiā ex parte ipſius hoīs
peccātis. ⁊ hoc triplici rōne. ꝑ quideꝫ qꝛ quāto ille ꝙ pec/
cat magis eſt compos ſue mētis tanto grauius peccat. vn/
de alienatis nō imputantur peccata. timores autem ⁊ tri/
ſtitie graues ⁊ maxīe in ꝑiculis mortis ſtupefaciūt mentē
hoīs: qđ nō facit delectatio ꝙ̄ mouet ad īteperantiā. 2° qꝛ
ꝗ̄to aliqđ pctm̄ ē magis voluntariū: tāto ē grauiꝰ. Intēpe
rantia aūt plꝰ hꝫ de voluntario ꝗ̄ timiditas ⁊ hoc duplici
rōne. Uno° qꝛ ea ꝙ̄ ꝑ timorē fiunt ꝑncipiū hn̄t ab exterio
ri īpellente. vnꝰ non ſunt ſimplr volūtaria: ſꝫ mixta: vt dᷓ ī
3. ethi. ea aūt ꝙ̄ ꝑ delectationē fiunt ſunt ſimplr volūtaria.
Alio° qꝛ ea ꝙ̄ ſunt ītēpata ſunt magis volūtaria in ꝑticu
lari: minꝰ aūt volūtaria in vlī. nlls. n. vellet ītēpatus ēē. al
liciṫ tn̄ hō a ſingularibꝰ delectationibꝰ ꝙ̄ ītēpatū faciūt
hoīem: ꝓpter qđ ad vitandū intēperantiā maximū reme/
diū ē vt non īmoreṫ hō circa ſingulariū ꝯſiderationē: ſꝫ in
his ꝙ̄ ꝑtinēt ad timiditatē eſt ecōuerſo. nā ſingularia ꝙ̄ imi
nent ſūt minꝰ volūtaria: vt abijcere clypeū: ⁊ alia huiuſmo
di. ſꝫ ipm̄ cōe ē magis volūtariū: puta fugiēdo ſaluari. hoc
aūt eſt ſimplr magis volūtariū qđ eſt magis volūtariū in
ſingularibꝰ in qbꝰ ē actꝰ. ⁊ iō ītēꝑantia cū ſit ſimplr magis
volūtariū ꝗ̄ timiditas ē maiꝰ vitiū. 3° qꝛ ꝯ ītēꝑantiā pōt
magis de facili remediū adhiberi ꝗ̄ ꝯ timiditatē: eo ꝙ de
lectatiōes ciboꝝ ⁊ venereoꝝ circa ꝗ̄s ē ītēꝑantia ꝑ totā
vitā occurūt ⁊ ſine ꝑiculo pōt hō circa ea exercitari ad hoc
ꝙ ſit ītēꝑatus. ſꝫ ꝑicula mortis rarius occurrūt ⁊ ꝑiculo
ſius ī his hō exercitaṫ ad timiditatē fugiēdā. ⁊ iō tēꝑan/
tia ē ſimplr maiꝰ pctm̄ ꝗ̄ timiditas. ¶ Ad ꝑmū ḡ dōm: ꝙ
excellētia fortitudis ſupra tēperātiā pōt ꝯſiderari duplr.
Uno° ex ꝑte finis qđ ꝑtinet ad nomē boni: qꝛ. ſ. fortitudo
magis ordinaṫ ad bonū cōe ꝗ̄ tēꝑantia. ex hac etiā ꝑte
timiditas hꝫ ꝗ̄dā excellentiā ſupra ītēꝑantiā inꝗ̄tū. ſ. ꝑ
timiditatē aliq deſiſtunt a defenſione boni cōis. Alio° ex
ꝑte difficultatis: inꝗ̄tū. ſ. difficilius ē ſubire ꝑicula mortis
ꝗ̄ abſtinere a qbuſdā delectabilibus ⁊ ꝗ̄tum ad hoc non
oꝫ ꝙ timiditas ꝑcellat ītēꝑantiaꝫ. Sicut. n. maioris vir
tutis ē non vinci a fortiori: ita etiā ecōtrario: minoris vitij
ē a fortiori vīci: ⁊ maioris vitij a debiliori ſuperari. ¶ Ad
2ᵐ dōm: ꝙ amor ꝯſeruatiōis vite ꝓpter quā vitanṫ ꝑicu/
la mortis eſt multo magis connālis ꝗ̄ quecunqꝫ delecta/
tiones ciboꝝ vel venereoꝝ que ad conſeruationē vite or/
dinantur. ⁊ ideo difficilius eſt vincere timorem periculo/
rum mortis ꝗ̄ concupiſcentiaꝫ delectationū que eſt in ci/
bis ⁊ venereis: cui tn̄ difficilius eſt reſiſtere ꝗ̄ ire triſtitie
⁊ timori quorundā alioꝝ maloꝝ. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ in timi
ditate conſideratur magis voluntarium in vniuerſali: mi/
nus tamē in particulari ⁊ ideo in ea eſt magis voluntariū
ſm quid: ⁊ non ſimpliciter.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ peccatũ intẽperantie nõ ſit maxime exprobrabile. Sicut.n.honor debet̃ virtuti:ita exprobratio debet̃ peccato.ſed quedã peccata ſunt grauiora ꝙ̃ intẽperãtia:ſicut homicidiũ:blaſphemia ⁊ alia huiuſmodi.ergo peccatũ intẽperãtie nõ eſt maxime exprobrabile. ¶ P̃.Peccata q̃ ſunt magis cõia vident̃ minus eſſe exprobrabilia eo ꝙ de his hoĩes minus verecũdant̃:ſed peccata intẽperãtie ſunt maxime cõia:que ſunt circa ea que cõiter in vſum humane vite veniunt in quib⁹ etiã plurimi peccãt.ergo peccata intẽperãtie,non vident̃ eſſe maxime exprobrabilia. ¶ P̃. Phs dicit in.7.ethi.ꝙ tẽperãtia ⁊ intẽperantia ſunt circa cõcupiſcẽtias ⁊ delectationes humanas.ſunt autẽ quedã cõcupiſcẽtie ⁊ delectationes turpiores cõcupiſcẽtijs ⁊ delecationibus humanis que dicunt̃ beſtiales ⁊ egritudinales.vt in eodẽ lib.phs dicit.ergo intẽperantia nõ eſt maxime exprobrabilis. ¶ Sꝫ ↄ̃ ẽ qđ phs dicit in.3.ethi.ꝙ intẽperentia inter alia vicia videtur iuſte exprobrabilis eſſe. ¶ Rñ°.dđ̃:ꝙ exprobratio opponi videt̃ honori ⁊ glorie. honor autẽ excellentie debetur:vt ſupra habitũ eſt: gloria autẽ claritatẽ importat.Eſt ergo ntẽperantia maxime exprobrabilis,ꝓpter duo. p̊ qdẽ qꝛ maxime repugnat excellentie hoĩs.eſt eñi circa delectationes cões nobis ⁊ brutis vt ſupra habitũ eſt.Unde in ps.dicit̃: Homo cũ in honore eſſet nõ intellexit:cõparatus eſt iumẽtis inſipiẽtibus: ⁊ ſimilis factus eſt illis. 2°.qꝛ maxime repugnat eius claritati vel pulchritudini : inq̃ʒtũ.ſ.in delectationib⁹ circa quas eſt intẽperãtia minus apparet de lumine rõnis ex qua eſt tota claritas ⁊ pulchritudo v̄tutis . vnde ⁊ huiuſmodi delectationes dicunt̃ ſeruiles . ¶ Ad p̊ᵐ ergo dđm :ꝙ ſicut Greg.dicit:vicia carnalia que ſub intẽperantia cõtinentur etſi ſint minoris culpe:ſunt tamẽ maioris infamie.nã magnitudo culpe reſpicit deordinationẽ a fine.infamia autẽ reſpicit turpitudinẽ que maxime ↄſideraṫ ſm indecẽtiaꝫ peccãtis. ¶ Ad 2ᵐ dđm:ꝙ cõſuetudo peccandi diminuit turpitudinẽ ⁊ ĩfamiã peccati ſm opinionẽ hominũ:nõ autẽ ſm naturã ipſorũ vicioꝝ. ¶ Ad 3ᵐ dđm : ꝙ cũ dicitur intẽperantia eſſe maxime exprobrabilis:eſt intelligenduꝫ inter vicia humana que.ſ.attendunt̃ ſm paſſiones humane nature aĩali cõformes:ſed illa vicia que excedũt modũ humane nature ſunt magis exprobrabilia:⁊ tamẽ etiã illa vident̃ reduci ad genus intẽperantie ſm quedã exceſſuꝫ: ſicut ſi aliquis delectaret̃ in comeſtione carniũ humanaruꝫ:aut in coitu beſtiaruꝫ aut maſculorum.

¶ De partibus tẽperantie in gñali. Qō CXLIII.

DEinde conſiderandũ eſt de partibus tẽperantie. Et p̊mo de ipſis partibus in generali. 2°.de ſingulis earum in ſpeciali.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videtur ꝙ Tullius in ſua rhetorica incõuenienter aſſignet partes tẽperantie quas dicit eſſe cõtinentiã:clemẽtiã : modeſtiam. Continentia eñi cõtra virtuteꝫ diuiditur in.7.ethi. ſed tẽperãtia cõtinet̃ ſub virtute . ergo continentia nõ eſt pars tẽperãtie. ¶ P̃.Clemẽtia videt̃ eſſe mitigatiua odij vel ire.tẽperantia aũt nõ eſt circa huiuſmodi ſed circa delectationes tactus:vt dictũ eſt.ergo clementia nõ eſt pars tẽperãtie. ¶ P̃. Modeſtia cõſiſtit in exteriorib⁹ actibus Uñ ⁊ apl's dicit ad phil'.4.Modeſtia veſtra nota ſit oĩb⁹ hoĩbus. ſed act⁹ exteriores ſunt mã iuſtitie:vt ſupra habituꝫ eſt.ergo modeſtia magis eſt pars iuſtitie ꝙ̃ tẽperãtie. ¶ P̃. Macrobi⁹ ſup ſomniũ Scipionis ponit multo plures tẽperãtie partes.Dicit eñi ꝙ tẽperantiã ſequit̃ modeſtia:verecũdia:abſtinentia:caſtitas: honeſtas:moderatio: parcitas:ſobrietas:pudicitia . Andronicus etiã dicit ꝙ familiares tẽperãtie ſunt auſteritas : continẽtia: humilitas ſimplicitas:ornatus:bona ordinatio:per ſe ſufficiẽtia.videtur ergo inſufficiẽter Tullius enumeraſſe tẽperantie partes. ¶ Rñ°. dđm ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt : alicui⁹ virtutis cardinalis triplices partes eſſe poſſunt.ſ.integrales:ſubiectiue ⁊ potẽtiales.⁊ dicunt̃ partes integrales alicuius v̄tutis cõditiones q̃s neceſſe eſt ↄcurrere ad virtutẽ . ⁊ ſꝫ hoc ſunt due partes ĩtegrales tẽperãtie.ſ.v̄ecũdia p quã aliqs refugit turpitudinẽ tẽperãtie ↄ̃riã.⁊ honeſtas p quã.ſ.aliquis amat pulchritudinẽ tẽperatie.nã ſicut ex dictis pꝫ:p̄cipue tẽperãtia:ĩter v̄tutes vẽdicat ſibi quedã decorẽ:⁊ vicia intẽperãtie maxĩe turpitudinẽ habẽt.partes aũt ſubiectiue alicui⁹ v̄tutis dicunt̃ ſpẽs eius. Oportet aũt diuerſificare ſpẽs v̄tutũ ſm diuerſitatẽ mãe vel obiecti.Eſt autẽ tẽperãtia circa delectationes tactus que diuidunt̃ in duo genera.nã quedã ordinant̃ ad nutrimentũ : ⁊ in his q̃ʒtuꝫ ad cibũ eſt abſtinẽtia.q̃ʒtũ aũt ad potũ ꝓp̄e ſobrietas.q̃dã vero ordinant̃ ad vim generatiuã:⁊ in his q̃ʒtũ ad delectationẽ p̊ncipalẽ ipſi⁹ coit⁹ ẽ caſtitas.q̃ʒtũ aũt ad delectationes circũſtãtes:puta que ſunt in oſculis tactib⁹ ⁊ amplexibus:attẽdit̃ pudicitia . partes aũt potẽtiales alicuius v̄tutis p̊ncipalis dicunt̃ virtutes ſecũdarie que modũ quẽ p̊ncipalis virt⁹ obſeruat circa aliquã p̊ncipalẽ mãꝫ idẽ obſeruant ĩ qbuſdaꝫ alijs materijs in qbus nõ ẽ ita difficile.ꝑtinet aũt ad tẽperantiã moderari delectatõẽs tactus q̃s difficillimũ ẽ moderari:vñ q̃cũqꝫ virtus moderationeꝫ q̃ʒdã opatur in aliqua mã ⁊ refrenationẽ appetitus in aliqd tẽdentis:poni põt pars tempãtie ſic̃ virtus ei adiuncta : qđ qdem ↄtingit tripl'r. Uno mõ in ĩterioribus motibus animi. Alio° in exterioribus motibus ⁊ actibus corporis. 3° mõ in exterioribus rebus.Preter motũ aũt concupiſcẽtie quẽ moderatur ⁊ refrenat tempãtia tres motus iueniuntur in aĩa in aliquid tendẽtes. Primus qdeꝫ eſt mot⁹ voluntatis cõmote ex ĩpetu paſſionis:⁊ hunc motũ refrenat ↄtinentia ex qua fit:vt lꝫ hõ immoderatas ↄcupiſcentias patiatur:volũtas tamẽ non vincit̃. Alius aũt motus ĩterior in aliqd tendens eſt motus ſpei ⁊ audacie q̃ ſpam ↄſequitur:⁊ hunc motũ moderatur ſiue refrenat humilitas.

Tertius aũt motus eſt ire tẽdens in vindictã quẽ refrenat manſuetudo ſiue clemẽtia.Circa motus aũt ⁊ act⁹ corporales moderationẽ ⁊ refrenationẽ facit modeſtia: quaꝫ Andronicus in tria diuidit:ad quoꝝ p̊mũ ꝑtinet diſcernere qd ſit faciẽduꝫ:⁊ qd dimittendũ:⁊ quid quo ordine ſit agendũ:⁊ in hoc firmiter ꝑſiſtere:⁊ q̃ʒtum ad hoc ponit bonã ordinationẽ.aliud aũt ẽ ꝙ hõ in eo qđ agit decẽtiã obſeruet:⁊ q̃ʒtum ad hoc ponit ornatũ.tertiũ aũt eſt in colloquijs amicoꝝ vel qbuſcunqꝫ alijs:⁊ q̃ʒtuꝫ ad hoc ponit̃ auſteritas.Circa exteriora vero duplex moderatio ẽ adhibẽda. Prio qdeꝫ vt ſupflua non requirant̃:⁊ q̃ʒtuꝫ ad hoc ponitur a Macrobio ꝑcitas:⁊ ab Andronico p ſe ſufficiẽtia. 2° vero vt hõ nõ nimis exq̄ſita requirat:⁊ q̃ʒtuꝫ ad hoc ponit Macrobius moderationẽ.Andronicus vero ſimplicitatẽ. ¶ Ad p̊ᵐ ḡ dđꝫ:ꝙ ↄtinentia differt qdem a v̄tute ſic̃ impfectũ a pfecto:vt ĩfra dicet̃ .⁊ hoc mõ cõdiuidit̃ v̄tuti: cõuenit tñ cũ tempãtia ⁊ in mã:qꝛ ẽ circa delectatiões tactus.⁊ in mõ qꝛ in quadã refrenatiõe ↄſiſtit.⁊ iõ ↄueniẽter ponit̃ pars tempãtie. ¶ Ad 2ᵐ dđꝫ : ꝙ clemẽtia ſiue manſuetudo nõ ponitur pars tempãtie ꝓpter ↄueniẽtiã materie:ſꝫ qꝛ ↄuenit cũ ea in modo refrenãdi ⁊ moderãdi : vt dictũ eſt. ¶ Ad 3ᵐ dđꝫ:ꝙ circa exteriores actus iuſtitia attendit id qđ eſt debitũ alteri.hoc aũt modeſtia non attendit:ſꝫ ſolũ moderationẽ q̃ʒdam.⁊ iõ nõ ponit̃ pars iuſtitie ſꝫ tempãtie. ¶ Ad 4ᵐ dđm:ꝙ Tulli⁹ ſub modeſtia comprehendit oĩa illa q̃ ꝑtinent ad moderationẽ corporalium motuũ ⁊ exteriorũ reꝝ:⁊ etiã moderationẽ ſpei quaꝫ diximus ad humilitatem pertinere.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ De ptib⁹ tẽperãtie in ſpãli. Qõ CXLIIII.

DEinde cõſiderãdũ ẽ de partibus tẽperantie in ſpãli. Et p̊ de partib⁹ quaſi itegralib⁹ q̃ ſunt verecundia ⁊ honeſtas. ¶ Circa verecũdiã aũt querunẽ q̃ttuoꝛ. p̊ vtruz verecũdia ſit vtus. 2°. de qb⁹ ſit verecũdia. 3°. a q̈bus homo verecundaẽ. 4°. quoꝛuz ſit verecundari.

Ad primum ſic ꝑcediẽ. Uideẽ ꝙ verecũdia ſit vt⁹. Eſſe. n. in medio ẜ determinationẽ rõnis ẽ ꝓpꝛiuz vtutis: vt pꝫ ex diffõne vtutis q̃ ponit ĩ .2. ethi. ſꝫ vecũdia ꝯſiſtit ĩ tali medio: vt pꝫ p phm ibidẽ. g̃ vecũdia eſt vt⁹. ¶ P̃. Oẽ laudabile vl' ẽ vt⁹ vl' ad vtutẽ ptinet: ſꝫ vecundia ẽ q̃dã laudabile: nõ ẽ aũt ps alicui⁹ vtutis. nõ enĩ ẽ ps prudẽtie: q2 nõ ẽ in rõne: ſꝫ in appetitu. neq꜒ ẽt ẽ pars iuſtitie: q2 vecundia paſſionẽ quãdã iportat. iuſtitia aũt nõ ẽ circa paſſiões. ſil'r nõ ẽ ps fortitudis: q2 ad fortitudinẽ ptinet pſiſtere ⁊ aggredi. ad vecundiã aũt refugere aliqd. neq꜒ ẽt ẽ ps tẽperãtie: q2 tẽperãtia eſt circa ꝯcupiſcẽtias. vecundia aũt ẽ timoꝛ q̃dã: vt pꝫ p phm ĩ .4. ethi. ⁊ p Damaſcenũ in .2. lib. relinqẽ g̃ ꝙ vecundia ſit vt⁹. ¶ P̃. Honeſtũ cũ vtute cõuertiẽ: vt pꝫ p Tulliũ in p̊ de offi. ſed vecundia ẽ q̃dã ps honeſtatis. dicit. n. Amb. in p̊ de offi. ꝙ vecundia ẽ ſocia ac familiaris mẽtis placiditati: ꝓteruiaꝫ fugitãs: ab omni luxu aliena: ſobꝛietatẽ diligit: ⁊ honeſtatẽ fouet: ⁊ decoꝛẽ reqrit. g̃ vecundia ẽ vt⁹. ¶ P̃. Oẽ viciũ opponiẽ alicui vtuti: ſꝫ q̃dã vicia opponunẽ vecundie. ſ. iuecundia ⁊ ioꝛdinat⁹ ſtupoꝛ. g̃ vecundia ẽ vt⁹. ¶ P̃. Ex actibus ſil'b⁹ hit⁹ generanẽ: vt dẽ in .2. ethi. ſꝫ vecũdia iportat actũ laudabilẽ. g̃ ex multis talib⁹ actib⁹ cauſaẽ hit⁹: ſꝫ habit⁹ laudabiliũ operũ ẽ vt⁹: vt pꝫ p phm in p̊ ethi. g̃ vecundia ẽ vt⁹. ¶ Sꝫ ꝯ ẽ qõ phs dic̃ ĩ .2. ⁊ .4. ethi. vecũdiã nõ cẽ vtutẽ. ¶ Rñ°. dõꝫ: ꝙ vt⁹ dupl'r accipiẽ: ꝓpꝛe. ſ. ⁊ cõiter. ꝓpꝛie qdẽ vtus pfectio q̃dã ẽ: vt dẽ in .7. phyſicoꝝ. ⁊ iõ oẽ illud qõ repugnat pfectiõi ẽt ſi ſit bonuꝫ deficit a rõne vtutis. vecundia autẽ repugnat pfectiõi: ẽ. n. timoꝛ alicui⁹ turpis qõ. ſ. ẽ exprobꝛabile. Uñ Damaſcen⁹ dic̃ ꝙ vecundia ẽ timoꝛ de turpi actu. Sic̃ aũt ſpes eſt de bono poſſibili ⁊ arduo: ita ẽt tioꝛ ẽ de malo poſſibili ⁊ arduo: vt ſupꝛa habitũ eſt cũ de paſſiõib⁹ ageret. ille autẽ q ẽ pfect⁹ ẜm hituꝫ virtutis nõ apphẽdit aliqd exprobꝛabile ⁊ turpe ad faciẽduꝫ vt poſſibile ⁊ arduũ. i. difficile ad vitãdũ: neq꜒ ẽt actu facit aliqd turpe vñ opprobꝛiũ timeat. Uñ vecundia ꝓpꝛie loquẽdo nõ ẽ vt⁹. deficit. n. a pfectiõe vtutis. Cõiter aũt dẽ vtus oẽ qõ ẽ bonũ ⁊ laudabile in hũanis actib⁹ vel paſſionib⁹. ⁊ ẜm hoc qñq꜒ vecundia dẽ vt⁹: cũ ſit q̃dã laudabilis paſſio. ¶ Ad p̊ᵐ ergo dõm ꝙ eẽ ĩ medio nõ ſufficit ad rõnẽ vtutis q̃uis ſit vna particula poſita in vtutis diffõne. ſꝫ reqriẽ vlteri⁹ ꝙ ſit hit⁹ electiu⁹. i. ex electiõe operãs. vecũdia aũt nõ noiat hituꝫ ſꝫ paſſionẽ. neq꜒ mot⁹ ei⁹ ẽ ex electione ſꝫ ex ipetu quodã paſſiõis. vnde deficit a rõne vtutis. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: ꝙ ſicut dictuꝫ ẽ: vecũdia ẽ timoꝛ turpitudinis ⁊ exprobꝛatiõis. dictuꝫ ẽ autẽ ſupꝛa. ꝙ viciũ itẽperantie ẽ turpiſſimũ ⁊ maxie exprobꝛabile. ⁊ iõ vecundia p̃ncipali⁹ ptinet ad tẽperãtiã q̃ ad aliquã aliã vtutẽ rõne motiui qõ ẽ turpe. nõ aũt ẜm ſpẽm paſſiõis q̃ ẽ timoꝛ. ẜm tñ ꝙ vicia alys vtutib⁹ oppoſita ſunt turpia ⁊ exprobꝛabilia pt ẽt vecundia ad alias vtutes ptinere. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ: ꝙ verecundia fouet honeſtatẽ remouẽdo ea q̃ ſũt honeſtati ꝯria: nõ ita ꝙ ptigat ad pfectã rõnẽ honeſtatis. ¶ Ad 4ᵐ dõꝫ: ꝙ qlibet defect⁹ cauſat viciũ: nõ autẽ qõlibet bonuꝫ ſufficit ad rõnẽ vtutis. ⁊ iõ nõ oꝫ ꝙ oẽ illud cui directe opponitur viciuꝫ ſit vt⁹: q̃uis oẽ viciũ opponaẽ alicui vtuti ẜ ſuam originẽ: ⁊ ſic in vecundia inq̃tũ ꝓuenit ex nimio amore turpitudinũ opponiẽ tẽperãtie. ¶ Ad 5ᵐ dõꝫ: ꝙ ex multotiẽs verecundari cauſaẽ habit⁹ virtutis acquiſite p quã aliqs turpia vitet de qb⁹ ẽ vecũdia: nõ autẽ vt aliqs vlteri⁹ vecũdeẽ: ſed ex illo hitu vtutis acqſite ſic ſe hꝫ aliqs ꝙ magis vecundareẽ ſi mã verecundie adeſſet.

Ad ſecundum ſic ꝑcediẽ. Uideẽ ꝙ verecũdia nõ ſit de turpi actu. Dicit. n. phs in .4. ethi. ꝙ vecundia eſt timoꝛ igloꝛiationis: ſꝫ qñq꜒ illi q nil turpe operanẽ igloꝛiationẽ ſuſtinẽt: ẜm illud ps. Propter te ſuſtinui opprobꝛiũ: opuit cõfuſio faciẽ meã. g̃ verecundia nõ eſt ꝓpꝛie de turpi actu. ¶ P̃. Illa ſolũ videnẽ eſſe turpia q̃ habẽt rõnẽ pctĩ. ſed de qbuſdã hõ vecundaẽ que nõ ſunt pctã: puta ſi aliqs exerceat ſeruilia opa. g̃ vẽ ꝙ verecũdia nõ ſit ꝓpꝛie de turpi actu. ¶ P̃. Opatiões virtutũ nõ ſunt turpes ſed pulcherrime: vt dẽ in p̊ ethicoꝝ. ſꝫ qñq꜒ aliq vecundanẽ aliq̃ opa vtutis facere: vt dẽ Luc. 9. Qui erubuerit me ⁊ meos ẜmones hũc filius hoĩs erubeſcet ⁊c. ergo verecũdia nõ eſt de turpi actu. ¶ P̃. Si verecundia ꝓpꝛie eſſet de turpi actu opoꝛteret ꝙ de magis turpibus homo magis verecundaretur. ſed quandoq꜒ homo plus verecundatur de his que ſunt minus peccata cuꝫ tamen de grauiſſimis qbuſdã peccatis gloꝛieẽ: ẜm illud ps. Quid gloꝛiaris in malitia. g̃ verecũdia nõ ꝓpꝛie eſt de turpi actu. ¶ Sed cõtra ẽ quod Damaſcenus dicit in .2. lib. ⁊ Greg. nazanſen⁹: ꝙ verecũdia ẽ timoꝛ in turpi actu vel in turpi ppetrato. ¶ Rñ°. dõꝫ: ꝙ ſic̃ ſupꝛa dcm̃ eſt: cũ de paſſiõe timoꝛis agereẽ: timoꝛ ꝓpꝛe ẽ de malo arduo: qõ. ſ. difficile vitaẽ. Eſt autẽ duplex turpitudo. Una qdẽ vitioſa: q̃. ſ. ꝯſiſtit in defoꝛmitate actus volũtary: ⁊ hec ꝓpꝛe loquendo nõ hꝫ rõnẽ mali ardui. qõ. n. in ſola volũtate ꝯſiſtit non videẽ cẽ arduũ ⁊ eleuatũ ſup hoĩs ptãtẽ: ⁊ ꝓpter hoc non apphẽdiẽ ſub rõne terribilis. ⁊ ꝓpter hoc phs dicit in .2. rhetoꝛice: ꝙ honoꝛ maloꝝ nõ ẽ timoꝛ. Alia ãt ẽ turpitudo q̃ſi penalis q̃ qdeꝫ ꝯſiſtit in vitupatiõe alicui⁹: ſic̃ q̃daꝫ claritas glĩe ꝯſiſtit in honoꝛatione alicui⁹. ⁊ q2 huiuſmodi vitupiuꝫ hꝫ rõnẽ mali ardui: ſic̃ honoꝛ hꝫ rõnem boni ardui: verecũdia q̃ eſt timoꝛ turpitudis p̃mo ⁊ p̃ncipal'r reſpicit vitupiuꝫ ſeu opprobꝛiũ. ⁊ q2 vitupiuꝫ ꝓpꝛie debeẽ vitio: ſicut honoꝛ vtuti: iõ ẽt ex ꝯñti verecũdia reſpic̃ turpitudinẽ vitioſaꝫ. Uñ ſic̃ phs dic̃ in .2. rhetoꝛice min⁹ hõ verecũdatur de defectib⁹ q nõ ex eius culpa ꝓueniũt. Reſpicit aũt verecũdia culpam dupl'r. Uno° vt aliqs deſinat vitioſa agere ꝓpter timoꝛẽ vitupy. Alio° vt hõ in turpib⁹ q̃ agit vitet ꝯſpectus publicos ꝓpter timoꝛẽ vitupy: quoꝝ p̃mũ ẜm Greg. nazanſenũ ptinet ad erubeſcẽtiã: ſcdm̃ ad verecũdiã. vñ ipſe dic̃ ꝙ q verecũdaẽ occultat ſe in his q̃ agit. q vero erubeſcit timet icidere ĩ gl'iationẽ. ¶ Ad p̊ᵐ g̃ dõꝫ: ꝙ verecũdia reſpicit ꝓpꝛie igloꝛiationẽ ẜ ꝙ debeẽ culpe q̃ ẽ defectus volũtarius. vñ phs dic̃ in .2. rhetoꝛice: ꝙ oĩa illa hõ magis verecũdaẽ quoꝝ ipſe eſt cã. opprobꝛia aũt q̃ iferunẽ alicui ꝓpter vtutẽ vtuoſus qdem ꝯtẽnit: q2 idigne ſibi arroganẽ: ſic̃ de magnanimis phus dic̃ in .4. ethi. ⁊ de aplis dẽ Act. 5. ꝙ ibant aplĩ gaudẽtes a ꝯſpectu cõcily: qm̃ digni hiti ſũt ꝓ noie ieſu ꝯtumeliã pati. Ex ipfectiõe ãt virtutis ꝯtingit ꝙ aliqs verecũdeẽ de opprobꝛys q̃ ſibi iferũtur ꝓpter vtutẽ: q2 q̃to ẽ aliqs magis vtuoſus tãto magis ꝯtẽnit exterioꝛa bona vel mala. Uñ dẽ Iſa. 51. Noli timere opprobꝛiũ hoĩuꝫ. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: ꝙ ſic̃ honoꝛ: vt ſupꝛa hitũ ẽ: ita ẽt vitupiũ q̃uis nõ debeaẽ vere niſi ſoli vtuti: reſpicit tñ q̃dã excellẽtiã: ita ẽt vitupiuꝫ q̃uis debeaẽ ꝓpꝛe ſoli culpe: reſpic̃ tñ ad min⁹ ẜ opiõnẽ hoĩuꝫ quẽcũq꜒ defectũ. ⁊ iõ d̊ paupꝛtate ⁊ ignobilitate ⁊ ſeruitute ⁊ alys hmõi aliqs vecũdaẽ. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ: ꝙ d̊ opib⁹ vtuoſis ĩ ſe ꝯſideratis nõ ẽ vecũdia: ꝯtigit tñ p accñs ꝙ aliqs de his vecũdeẽ: vel inq̃tuꝫ habenẽ vt vitioſa ẜm hominum opinionẽ: vel inq̃tũ hõ refugit in opib⁹ virtutis notã de pſumptiõe: aut etiã de ſimulatiõe. ¶ Ad 4ᵐ dõm: ꝙ qñq꜒ ꝯtingit aliqua

grauiora pctã min⁹ eẽ verecũdabilia:vł q̃ min⁹ habẽt de rõne turpitudinis:ſicut pctã ſpũalia q̃ȝ carnalia: vel q̃ ex quodã exceſſu tpalis boni ſe habẽt:ſicut magis verecũdatur hõ de timiditate q̃ȝ de audacia:ꝛ de furto q̃ȝ de rapina ꝑpter quãdã ſpẽm poteſtatis:ꝛ ſimile eſt in alijs.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ hõ nõ magis verecundet̃ a pſonis ꝯiũctis. Dr̃ eni in.2.rhetorice ꝙ hoĩes magis erubeſcũt ab illis a q̃b⁹ volunt in admiratione haberi. ſȝ hoc maxĩe appetit hõ a melioꝛib⁹ q̃ q̃nq̃ȝ nõ ſũt magis cõiũcti. g̃ hõ nõ magis erubeſcit de magis ꝯiũctis. ¶ P̃. Illi vident̃ eẽ magis ꝯiũcti q̃ ſunt ſimiliũ operũ:ſed hõ nõ erubeſcit de ſuo pctõ ab his quos ſcit ſimili pctõ ſubiacere:q̃ ſicut dr̃ in.2.rhetorice q̃ q̃s ipſe facit hec ꝓximis nõ vetat. g̃ hõ nõ magis verecundat̃ a maxĩe ꝯiũctis. ¶ P̃. Phs dicit in.2.rhetorice ꝙ hõ magis verecũdat̃ ab his q̃ ꝓpalãt multis qõ ſciũt:ſic̃ ſunt irriſoꝛes ꝛ fabularũ fictoꝛes:ſȝ illi q̃ ſũt magis ꝯiũcti nõ ſolent vicia ꝓpalare. g̃ ab eis nõ maxĩe ẽ verecũdãdũ. ¶ P̃. Phs ibidẽ dic̃ ꝙ hoĩes maxĩe verecũdãt̃ ab eis iter quos in nullo defecerũt:ꝛ ab eis a q̃b⁹ ꝑ aliq̃d poſtulãt:ꝛ quoꝝ nũc ꝑ volũt eẽ amici. huiuſmodi aũt ſũt min⁹ ꝯiũcti. g̃ non magis v̄ecũdat̃ hõ de magis ꝯiũctis. ¶ Sȝ ꝯ̃ ẽ qõ dr̃ in.2. rhetorice:ꝙ eos quos ſemper oderũt hoĩes magis erubeſcũt. ¶ Rñ°. dõȝ ꝙ cũ vitupiũ honoꝛi opponat̃:ſicut honoꝛ ĩpoꝛtat teſtimoniũ qõdã de excellẽtia alicui⁹:ꝛ ꝑcipue que ẽ ſm v̄tutẽ:ita ẽt opprobriũ cui⁹ timoꝛ ẽ verecũdia. ĩpoꝛtat teſtioniũ de defectu alicui⁹:ꝛ ꝑcipue ſm aliquã culpã. ꝛ iõ q̃ãto teſtimoniũ alicui⁹ reputat̃ maioꝛis põderis tãto ab eo aliq̃s magis verecũdat̃. Põt aũt teſtimoniũ aliquod maioꝛis põderis reputari:vel ꝓpter ei⁹ certitudinẽ v̄itatis:vel ꝑꝑ effectũ. Certitudo aũt v̄itatis adeſt teſtimonio alicui⁹ ꝑꝑ duo. Uno q̃dẽ mõ ꝓpter rectitudinẽ iudicij:ſic̃ pȝ de ſapiẽtib⁹ ꝛ v̄tuoſis:a q̃b⁹ hõ ꝛ magis deſiderat honoꝛari ꝛ magis verecũdat̃. vñ a pueris ꝛ beſtijs nullus verecũdat̃ ꝓpter defectuȝ recti iudicij q̃ eſt in eis. Alio⁹ ꝓpter cognitionẽ eoꝝ de q̃bus ẽ teſtioniũ:q̃ vnuſq̃ſq̃ȝ bñ iudicat q̃ cognoſcit:ꝛ ſic magis v̄ecũdamur a pſonis ꝯiunctis q̃ facta nr̃a magis ꝯſiderãt. a ꝑegrinis aũt ꝛ oĩno ignotis ad quos facta nr̃a nõ ꝑuenerũt:nullo mõ v̄ecũdamur. Ex effectu ẽ aliq̃õ teſtimoniũ magni põderis ꝓpter iuuamentũ ꝛ nocumẽtũ ab eo ꝑueniẽs. ꝛ iõ magis deſiderant hoĩes honoꝛari ab his q̃ pñt eos iuuare:ꝛ magis v̄ecũdantur ab eis q̃ poſſũt nocere. Et ĩde ẽt ẽ ꝙ q̃ſtũ ad aliq̃d magis v̄ecũdamur a pſonis ꝯiũctis cũ q̃b⁹ ſemꝑ ſum⁹ ꝯuerſaturi q̃ſi ex hoc nobis ꝑpetuũ ꝓueniat detrimẽtũ ꝙ autẽ ꝓuenit a ꝑegrinis ꝛ trãſeũtib⁹ q̃ſi cito ptrãſit. ¶ Ad p̃⁹ g̃ dõm:ꝙ ſiſis rõ eſt ꝓpter quã v̄ecũdamur de melioꝛib⁹ ꝛ magis ꝯiũctis:q̃ ſicut melioꝝ teſtioniũ reputat̃ magis efficax ꝓpter vniuerſalẽ cognitionẽ quã hñt de reb⁹ ꝛ ĩmutabilẽ ſniam a v̄itate:ita ẽt familiariũ pſonarũ teſtioniuȝ videt̃ magis efficax ꝓpter:hoc q̃ magis cognoſcũt ꝑticularia q̃ circa nos ſũt. ¶ Ad 2ᵐ dõȝ:ꝙ teſtioniũ eoꝝ q̃ ſunt nobis ꝯiũcti in ſiſitudinẽ pcti nõ reformidam⁹:q̃ nõ eſtimam⁹ ꝙ defectũ nr̃m apphẽdãt vt aliq̃d turpe. ¶ Ad 3ᵐ dõȝ ꝙ a ꝓpalãtib⁹ v̄ecũdamur ꝓpter nocumẽtũ ĩde ꝓueniẽs:qõ ẽ diffamatio apõ multos. ¶ Ad 4ᵐ dõm: ꝙ ẽt ab illis inter quos nil mali fecim⁹ magis v̄ecũdamur ꝓpter nocumẽtũ ſequẽs:q̃.ſ.ꝑ hoc amittim⁹ bonã opiõnẽ quaȝ de nobis habebãt:ꝛ ẽt q̃ ꝯ̃ria iuxta ſe poſita maioꝛa videntur. vñ cũ aliq̃s ſubito de aliquo quẽ bonũ eſtimauit aliq̃d turpe ꝑcipit:apphẽdit hoc vt turpi⁹. ab iſtis aũt a q̃b⁹ aliquid de nouo poſtulam⁹:vel quoꝝ nũc ꝑ volum⁹ eẽ amici magis verecũdamus ꝓpter nocumẽtũ ĩde ꝓueniẽs qõ eſt ĩpedimẽtuȝ ĩplẽde petitionis ꝛ amicitie cõſumãde.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ etiã in v̄tuoſis hoĩb⁹ poſſit eẽ v̄ecũdia. Cõtrarioꝝ eni ꝯ̃rij ſũt effect⁹. ſȝ illi q̃ ſũt ſupabũdãtis malicie n̄ v̄ecũdant̃ ſȝ illõ Iere.3. Frõs mulieris meretricis facta ẽ tibi:neſciſti erubeſcere. g̃ illi q̃ ſũt v̄tuoſi magis v̄ecũdant̃. ¶ P̃. Phs dicit in.2.rhetorice ꝙ hoĩes nõ ſolũ erubeſcũt vicia:ſȝ ẽt ſigna vicioꝝ q̃ q̃dẽ ꝯtingit etiã eẽ ĩ v̄tuoſis. g̃ in v̄tuoſis põt eẽ v̄ecũdia. ¶ P̃. Uerecũdia ẽ timoꝛ ĩgloꝛiationis. ſȝ ꝯtigit aliquos v̄tuoſos ĩgloꝛioſos eẽ:puta ſi falſe diffamant̃:vł ẽt ĩdigne opprobria patiant̃. g̃ v̄ecũdia põt eſſe in hoĩe v̄tuoſo. ¶ P̃. Uerecũdia ẽ ꝑs tẽperantie: vt dictũ eſt. ꝑs autẽ nõ ſeparat̃ a toto. cũ g̃ tẽperãtia ſit in hoĩe virtuoſo videt̃ ꝙ ẽt verecũdia. ¶ Sȝ ꝯ̃ ẽ qõ phs dicit in.4. ethi.ꝙ verecũdia nõ eſt hoĩs ſtudioſi. ¶ Rñ°. dõm,ꝙ ſic̃ dictũ eſt:v̄ecũdia eſt timoꝛ alicuius turpitudinis. Ꝙ autẽ aliq̃õ maluȝ nõ timeat̃ põt ꝓpter duplicẽ rõnẽ ꝯtingere. Uno mõ q̃ nõ eſtimat̃ in maluȝ. Alio mõ q̃ non eſtimat̃ vt poſſibile vel vt difficile vitari:ꝛ ſm hoc verecũdia deficit in aliquo dupl'r. Uno mõ q̃ ea que ſunt erubeſcibilia nõ apphendunt̃ vt turpia. ꝛ hoc mõ carent verecũdia hoĩes in peccatis ꝓfundati q̃bus ſua peccata nõ diſplicẽt ſed magis de eis gloꝛiant̃. Alio mõ quia nõ apprehendũt turpitudinẽ vt poſſibilẽ ſibi:vel quaſi nõ facile vitabileȝ. ꝛ hoc modo ſenes ꝛ virtuoſi verecundia carẽt: ſunt tamẽ ſic diſpoſiti vt in eis eſſet aliq̃d turpe: de hoc verecundarent̃. vñ phs dic̃ in.4.ethi. ꝙ verecũdia ẽ ex ſuppõne ſtudioſi. ¶ Ad p̃muȝ g̃ dõm:ꝙ defect⁹ verecũdie cõtingit in peſſimis ꝛ optimis viris ex diuerſis cãis:vt dcm̃ ẽ. ĩuenit̃ aũt in his q̃ mediocriter ſe hñt ſȝ ꝙ ẽ in eis aliq̃d de amoꝛe boni:ꝛ tñ nõ ſũt total'r ĩmunes a malo. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ ad v̄tuoſũ ꝑtinet nõ ſolũ vitare vitia:ſȝ ẽt ea q̃ hñt ſpẽm vitioꝝ:ſȝ illõ.1.ad Theſſal.5. Ab oĩ ſpẽ mala abſtiete vos. ꝛ phs dicit in.4.ethi.ꝙ vitanda ſunt virtuoſo tam ea que ſunt mala ſm veritatem: q̃ȝ ea que ſunt mala ſm opiõnẽ. ¶ Ad 3ᵐ dõm:ꝙ infamationes ꝛ opprobria virtuoſus: vt dictum eſt ꝯtẽnit q̃ſi ea q̃bus ĩpe nõ eſt dignus. ꝛ iõ de his nemo multũ verecũdat̃:ẽ tñ aliq̃s mot⁹ verecundie ꝓueniẽs rõni:ſic̃ ꝛ ceteraꝝ paſſionũ. ¶ Ad 4ᵐ dõm: ꝙ verecũdia nõ ẽ ꝑs tẽꝑantie q̃ſi itrãs eẽntiã ei⁹: ſȝ q̃ſi diſpoſitiue ſe hñs ad ipſaȝ. Uñ Amb. dic̃ ĩ li.õ offi. ꝙ v̄ecũdia iacit p̃ma tẽꝑantie fundamẽta:ĩq̃ſtũ.ſ.icutit hoꝛroꝛẽ turpitudis.

¶ De honeſtate. Qõ CXLV.

DEinde ꝯſiderãdũ eſt de honeſtate. ¶ Et circa hoc q̃runt̃ quatuoꝛ. p̃ quõ hõeſtũ ſe hẽat ad v̄tutẽ. 2° quõ ſe hẽat ad hõoꝛẽ. 3° quõ ſe hẽat ad vtile ꝛ delectabile. 4° vtꝝ hõeſtas ſit pars temperantie.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ hõeſtũ nõ ſit idẽ v̄tuti. Dic̃.n. Tulli⁹ ĩ ſua rhetorica:honeſtũ eẽ qõ ꝓpter ſe appetit̃. virt⁹ aũt nõ appetit̃ ꝓpter ſeipaȝ ſȝ ꝓpter felicitatẽ. dic̃.n. phs ĩ p̃ ethi. ꝙ felicitas ẽ p̃miũ v̄tutis ꝛ finis. g̃ honeſtũ nõ ẽ idẽ virtuti. ¶ P̃. Scdõȝ Iſido. hõeſtas dr̃ q̃ſi honoꝛis ſtat⁹. ſȝ m'ltis alijs debet̃ honoꝛ q̃ȝ v̄tuti. nã v̄tuti ꝓp̃e debet̃ la⁹: vt dr̃ ĩ p̃ ethi. g̃ honeſtas nõ ẽ idẽ v̄tuti. ¶ P̃. P̃ncipale v̄tutis ꝯſiſtit in iteriori electiõe: vt phs dic̃ ĩ. 8. ethi. honeſtas aũt magis vr̃ ad exterioꝛẽ ꝯuerſationẽ ꝑtinere: ſȝ illõ.1.ad Coꝛ.14. Oĩa honeſte ꝛ ſm oꝛdinẽ fiant in vobis. g̃ honeſtas nõ ẽ idem virtuti. ¶ P̃. Honeſtas videt̃ ꝯſiſtere in exterioꝛib⁹ diuitijs: ſm illud Eccleſia.11. Bona ꝛ mala vita ꝛ moꝛs vtraq̃ȝ a deo ſunt. ſȝ in exterioꝛibus diuitijs non cõſiſtit virtus. g̃ honeſtas non eſt idẽ virtuti. ¶ Sed cõtra ẽ illud qõ Tullius dic̃ in p̃mo de offi. ꝛ in.2.rhetorice: diuidens honeſtuȝ in quatuoꝛ principales virtutes: in quas etiaȝ diuidit̃ virtus. g̃ honeſtũ eſt idem virtuti. ¶ Rñ°. dõm:ꝙ ſic̃ Iſidorus dicit:honeſtas dicit̃ quaſi honoꝛis ſtatus. vnde ex hoc videt̃ aliq̃d dici honeſtũ qõ eſt honoꝛe dignũ. honoꝛ autẽ

vt ſupra dictũ eſt excellentie debeť. excellẽtia autẽ hoīs maxime ꝯſiderať ſm vtutẽ q̃ eſt diſpoſitio pfecti: vt dr̃ in .7. phyſicoꝝ. ⁊ ideo honeſtũ ꝓprie loquendo in idẽ referť cũ virtute. ¶ Ad p̃m ḡ dõꝫ: ꝙ ſicut phs dicit in p̃ ethicoꝝ. eoꝝ que ꝓpter ſe appetunť: quedaꝫ appetunť ſolũ ꝓpter ſe ⁊ nunq̃ ꝓpter aliud: ſicut felicitas que ẽ vltim⁹ finis. q̃dam võ appetunť ⁊ pp ſe: inq̃tũ habent in ſeipſis aliquã rõnẽ bonitatis etiã ſi nihil aliud boni per ea nobis accideret: ⁊ tñ ſũt appetibilia ꝓpter aliud: inq̃tũ .ſ. pducũt nos ĩ aliqđ bonũ pfecti⁹. ⁊ hoc mõ vtutes ſũt pp ſe appetẽde. Vñ Tulli⁹ dič in .2. rhetorice ꝙ qđdã eſt qđ ſua vi nos allicit ⁊ ſua dignitate trahit: vt vt⁹: vitas: ſciã: ⁊ hoc ſufficit ad rõnẽ honeſti. ¶ Ad 2m dõꝫ: ꝙ eoꝝ q̃ honoranť pter vtutẽ: aliqđ ẽ vtute excellẽti⁹ .ſ. de⁹ ⁊ btitudo. ⁊ huiuſmodi ñ ſũt nobis p experiẽtiã nota: ſič vtutes ſꝫ q̃s quotidie opamur. ⁊ iõ vt⁹ magis ſibi vẽdicat nomẽ honeſti. Alia võ q̃ ſũt ĩfra vtutẽ honoranť inq̃tũ coadiuuãt ad opa vtutis: ſič nobilitas: potẽtia: ⁊ diuitie: vt .n. phs dicit in .4. ethi. huiuſmodi honoranť a q̃buſdã: ſꝫ ſꝫ vitatẽ ſolus bon⁹ eſt honorãdus. bon⁹ aũt ẽ aliq̃s ſꝫ vtutẽ. ⁊ iõ vtuti q̃dẽ debeť laus ſꝫ ꝙ ẽ appetibilis ꝓpter aliud. honor aũt put ẽ appetibilis pp ſe ipſũ. ⁊ ſm hoc hꝫ rõnẽ honeſti. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ ſič dictũ eſt: honeſtũ ĩportat debitũ honoris: honor aũt ẽ cõteſtatio q̃dã de excellẽtia alicui⁹: vt ſupra dictũ ẽ. teſtioniũ aũt nõ pferť niſi de reb⁹ notis. ĩterior aũt electio nõ ĩnoteſcit hoĩ niſi p exteriores act⁹. ⁊ iõ exterior ꝯuerſatio hꝫ rõnẽ honeſti: ſꝫ ꝙ ẽ demõſtratiua ĩterioris rectitudis. ⁊ pp hoc radicalr̃ honeſtas ꝯſiſtit in ĩteriori electiõe. ſignificatiue autẽ in exteriori ꝯuerſatiõe. ¶ Ad 4m dõꝫ: ꝙ qꝛ ſꝫ vulgarẽ opinionẽ excellẽtia diuitiarũ fač hoiẽ dignũ honore. ide ẽ ꝙ q̃nq̃ nomẽ honeſtatis ad exteriorẽ ꝓſpitatẽ transferť.

Ad ſecundum ſic ꝓcediť. Videť ꝙ honeſtũ ñ ſit idẽ qđ decoꝝ. Rõ .n. honeſti ſumiť ex appetitu. nã honeſtũ ẽ qđ p ſe appetiť. ſed decoꝝ magis reſpicit aſpectũ cui placet. ḡ decoꝝ nõ ẽ ideꝫ qđ honeſtũ. ¶ P̃. Decor quãdã claritateꝫ req̃rit q̃ ptinet ad rõneꝫ glĩe. honeſtũ aũt reſpicit honorẽ: cũ ḡ honor ⁊ glĩa differãt: vt ſupra dictũ eſt: vr̃ ꝙ ẽt honeſtũ differat a decoro. ¶ P̃. Hõeſtũ ẽ idẽ vtuti: vt ſupra dictũ ẽ: ſꝫ aliq̃s decor ꝯtrariať vtuti. Vñ dr̃ Ezech. 16. Habẽs fiduciã in pulchritudine tua fornicata es in noĩe tuo. ḡ honeſtũ nõ ẽ idẽ decoro. ¶ Sꝫ ꝯ̃ ẽ qđ apls dič .i. ad Corin. 12. Que ĩhoneſta ſũt nr̃a abũdãtiorẽ honeſtatẽ habẽt. honeſta aũt nr̃a nulli⁹ egent. vocat aũt ibi inhoneſta mẽbra turpia. honeſta aũt mẽbra pulchra. ḡ honeſtũ ⁊ decoꝝ idẽ eẽ videnť. ¶ Rñ⁰. dõꝫ ꝙ ſicut accipi põt ex vbis Dio. 4. ca. de diui. no. ad rõnẽ pulchri ſiue decori cõcurrit ⁊ claritas ⁊ debita ꝓportio. dič .n. ꝙ de⁹ dr̃ pulcher: ſič vniuerſoꝝ ꝯſonãtie ⁊ claritatis cauſa. vñ pl̃chritudo corpis ĩ hoc ꝯſiſtit ꝙ hõ hẽat mẽbra corporis bñ ꝓportiõata cũ q̃dã debiti coloris claritate. ⁊ ſilr̃ pulchritudo ſpũalis in hoc ꝯſiſtit ꝙ ꝯuerſatio hoĩs ſiue actio ei⁹ ſit bñ ꝓportionata ſꝫ ſpũalẽ rõnis claritatẽ. hoc aũt ptinet ad rõnẽ honeſti qđ diximᵒ idẽ eẽ vtuti q̃ ſꝫ rõnẽ moderať oẽs res hũanas. ⁊ iõ honeſtũ ẽ idẽ ſpũali decori. Vñ Aug. dič in lib. 83. q. Honeſtatẽ voco ĩtelligibilẽ pulchritudinẽ: quã ſpũalẽ nos ꝓp̃e dicim⁹. ⁊ poſtea ſubdit ꝙ multa ſũt pulchra viſibilia q̃ min⁹ ꝓp̃e honeſta appellanť. ¶ Ad p̃m ḡ dõꝫ ꝙ obiectũ mouẽs appetitũ ẽ bonũ appheñſũ: qđ aũt in ipa appheñſiõe appet decoꝝ accipiť: vt ꝯueniẽs ⁊ bonũ: ⁊ iõ dič Dio. 4. ca. de diui. no. ꝙ oib⁹ ẽ pulchrũ ⁊ bonũ amabile. vñ ⁊ ipm honeſtũ ſꝫ ꝙ hꝫ ſpũalẽ decorẽ appetibile reddiť. vñ ⁊ Tulli⁹ dič in p̃ de offi. Formã ipſaꝫ ⁊ tãq̃ faciẽ honeſti vides: q̃ ſi oculis cerneret mirabiles amores vt ait Plato excitaret ſapiẽtie. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ ſič ſupra dictũ ẽ. glĩa ẽ effect⁹ honoris. ex hoc .n. ꝙ aliq̃s honorať vł laudať reddiť clar⁹ ĩ ocul̃ alioꝝ. ⁊ iõ ſič idẽ ẽ honorificũ ⁊ glorioſũ: ita ẽt idẽ eſt honeſtũ ⁊ decoꝝ. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ obiectio illa ꝓcedit de pulchritudine corpali: q̃uis poſſit dici ꝙ ẽt pp pulchritudinẽ ſpũalẽ aliq̃s ſpũalr̃ fornicať inq̃tũ de ipſa honeſtate ſupbit: ſꝫ illud Ezech. 28. Eleuatũ eſt cor tuũ ĩ decore tuo: pdidiſti ſapiẽtiã tuã in decore tuo.

Ad tertium ſic ꝓcediť. Videť ꝙ honeſtũ nõ differat ab vtili ⁊ delectabili. Dr̃ .n. honeſtũ qđ ꝓpter ſe appetiť. ſꝫ delectatio ꝓpter ſe appetitur. ridiculũ .n. vr̃ q̃rere ꝓpter q̃d aliq̃s velit delectari: vt phs dicit in .7. ethi. ḡ honeſtũ ñ differt a delectabili. ¶ P̃. Diuitie ſub bono vtili ꝯtinenť. dicit .n. Tullius in .2. rhetorice. Eſt aliq̃d nõ ꝓpter ſuã vim ⁊ nãm: ſed ꝓpter fructũ ⁊ vtilitatẽ appetẽdũ qđ pecũia ẽ. ſꝫ diuitie hñt rõnẽ honeſtatis. dr̃ eñi Eccl̃. 11. Pauptas ⁊ honeſtas .i. diuitie a deo ſũt. ⁊ 13. ca. Põdus ſup ſe tollit q̃ honeſtiori .i. ditiori ſe cõicat. ḡ honeſtũ nõ differt ab vtili. ¶ P̃. Tulli⁹ ꝓbat ĩ lib. de offi. ꝙ nil põt eſſe vtile qđ nõ ſit honeſtũ. ⁊ hoc idẽ habeť p Amb. in lib. de offi. ḡ vtile ñ differt ab honeſto. ¶ Sꝫ ꝯ̃ ẽ qđ Aug. dicit in lib. 83. q. Honeſtũ dr̃ qđ ꝓpter ſeipſũ appetẽdũ ẽ. vtile aũt qđ ad aliq̃d aliud referẽdũ ẽ. ¶ Rñ⁰. dõꝫ ꝙ honeſtũ ꝯcurrit ĩ idẽ ſubiectũ cũ vtili ⁊ delectabili: a q̃b⁹ tñ differt rõne. dicit eñi aliq̃d honeſtũ ſič dictũ ẽ inq̃tũ hꝫ quẽdã decorẽ ex ordinatiõe rõnis. hoc autẽ quod eſt ſꝫ rationẽ ordinatuꝫ eſt naturaliter cõueniẽs homini. vnũq̃dq̃ aũt nãliter delectať in ſuo ꝯueniẽti. ⁊ iõ honeſtũ eſt nãliter homini delectabile: ſicut de opatione virtutis phs pbat in p̃ ethi. nõ tñ oẽ delectabile ẽ honeſtũ: qꝛ põt ẽt aliqđ ꝯueniens eſſe ſm ſenſum ⁊ non ſm rõneꝫ. ſꝫ hoc delectabile ẽ pter hoĩs rõnẽ q̃ pficit nãm ipſi⁹. Ipſa etiã virtus q̃ ſm ſe honeſta ẽ referť ad aliud ſič ad finẽ .ſ. ad felicitatẽ. ⁊ ſm hoc idẽ ſubiecto ẽ honeſtũ ⁊ vtile ⁊ delectabile. ſꝫ rõne differũt. nã honeſtũ dr̃ ſꝫ ꝙ aliq̃d hꝫ q̃dã excellentiã dignã honore pp ſpũaleꝫ pulchritudinẽ. delectabile ãt inq̃tũ q̃etat appetitũ. vtile ãt inq̃tũ referť ad aliđ. ĩ pluribꝰ tñ ẽ delectabile q̃ vtile ⁊ honeſtũ: qꝛ oẽ vtile ⁊ hõeſtũ ẽ aliq̃lr̃ delectabile: ſꝫ ñ ꝯuertiť: vt dr̃ ĩ .2. ethi. ¶ Ad p̃m ḡ dõꝫ: ꝙ honeſtũ dr̃ qđ pp ſe appetiť appetitu rõnali q̃ tẽdit ĩ id qđ ẽ ꝯueniẽs rõni. delectabile aũt ꝓpter ſe appetitur appetitu ſenſitiuo. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ diuitie vocanť noĩe honeſtatis ſꝫ opionẽ multoꝝ q̃ diuitias honorãt: vel inq̃tũ ordinanť organice ad act⁹ vtutũ: vt dcm̃ ẽ. ¶ Ad 3m dõꝫ: ꝙ intẽtio Tulij ⁊ Amb. ẽ dicere ꝙ nihil põt eẽ ſimplr̃ ⁊ vere vtile qđ repugnat honeſtati: qꝛ oꝫ ꝙ repugnet vltĩo fini hoĩs qđ eſt bonũ ſꝫ rõnẽ: q̃uis poſſit forte eẽ vtile ſm q̃d reſpectu alicui⁹ finis particularis. nõ aũt ĩtẽdũt dicere ꝙ omne vtile in ſe ꝯſideratũ ptingat ad rõneꝫ honeſti.

Ad quartum ſic procediť. Videť ꝙ honeſtas nõ debeat poni ps tẽperãtie. Nõ .n. ẽ poſſibile ꝙ idẽ reſpectu eiuſdẽ ſit ps ⁊ totũ. ſꝫ tẽperantia ẽ ps honeſti: vt Tulli⁹ dič ĩ .2. rhetorice. ḡ honeſtas nõ ẽ ps tẽperãtie. ¶ P̃. 2. ethi. dr̃ ꝙ vinũ ꝓcordia fač honeſta. ſꝫ vſus vini ꝓcipue ſupflu⁹ de quo ibi loq̃ vr̃, magis ptinet ad ĩtẽpantiã q̃ ad tẽpantiaꝫ. ḡ honeſtas nõ ẽ ps tẽpantie. ¶ P̃. Honeſtũ dr̃ qđ eſt honore dignũ: ſꝫ iuſti ⁊ fortes maxie honoranť: vt dič phs ĩ p̃ ethi. ḡ honeſtas nõ ptiet ad tẽperantiã: ſꝫ magis ad iuſticiã vel fortitudiẽꝫ. Vñ ⁊ Eleazarus dixit: vt dr̃ .2. Machab. 6. Fortiť p grauiſſimis ac ſciſſimis legib⁹ hõeſta morte pfungar. ¶ Sꝫ ꝯ̃ ẽ ꝙ Macro. honeſtatẽ ponit ptẽ tẽperantie. Amb. ẽt in p̃ de offi. tẽpantie ſpãlr̃ honeſtatẽ attribuit. ¶ Rñ⁰. dõꝫ ꝙ ſič ſupra dcm̃ ẽ: honeſtas ẽ q̃dã ſpũalis pulchritudo. pulchro aũt opponitur turpe. oppoſita ãt maxie ſe iuicẽ manifeſtãt. ⁊ iõ ad tẽperantiaꝫ ſpãlr̃ honeſtas ptinere vr̃: q̃ id qđ eſt hoĩ turpiſſimũ ⁊ idecẽtiſſimũ repellit .ſ. brutales voluptates. vñ ⁊ ipo noĩe tẽpantie maxie ĩtellr̃ bonũ rõnis c⁹ ẽ moderari ⁊ tẽperare ꝯcupiſcẽtias prauas. Sic ḡ hõeſtas ꝓut ſpãli q̃daꝫ rõne tẽperantie attribuitur poniť pars eius: non quidem ſubiectiua vel ſicut vtus adiũcta: ſꝫ pars ĩtegralis ipſi⁹. ſič

q̄dā ciꝰ ꝯditio. ¶ Ad pͥᵐ ergo dõm ꝙ tēperātia ponit ꝑs
ſubiectiua honeſti ꝑut ſumit̄ i ſua cõitate. ſic aūt ñ ponit̄
tēperātie ꝑs. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ: ꝙ vinū in ebrijs facit precor-
dia honeſta ſm eoꝝ reputationē: q2 vr̄ eis ꝙ ſint magni ⁊
⁊ honorādi. ¶ Ad 3ᵐ dõʒ: ꝙ iuſtitie ⁊ fortitudini debetur
maior honor q̄ʒ tēperātie ꝓpter maioris boni excellētiā. ſʒ
tēperātie debet̄ maior honor ꝑꝑ cohibitionē viciorꝫ ma-
gis exprobrabiliū: vt ex dictis pʒ. ⁊ ſic honeſtas magis at-
tribuit̄ tēperātie ſm regulā aplī. i. ad Corin. 12. ꝙ inhone-
ſta nr̄a maiorē hn̄t honeſtatē. ſ. remouētē qd̄ ihoneſtū eſt.

¶ De ꝑtibꝰ ſubiectiuis tēperātie. Qõ CXLVI.

DEinde cõſiderādū eſt de partibꝰ ſubiectiuis tēperātie. Et pͦ
de his que ſūt circa delectatiões ciboꝝ.
2ᵒ. de his q̄ ſunt circa delectatiões ve-
nereoꝝ. ¶ Circa pͥᵐ ꝯſiderādū ē de ab-
ſtinētia q̄ eſt circa cibos ⁊ potꝰ. ⁊ de ſo-
brietate q̄ eſt ſpālr̄ circa potū. ¶ Circa
abſtinētiā aūt ꝯſiderāda ſūt tria. pͦ de ipſa abſtinētia. 2ᵒ.
de actu eiꝰ qui ē ieiuniū. 3ᵒ. de oppoſito vicio qd̄ eſt gula.
¶ Circa abſtinētiā autē querunt̄ duo. pͦ vtrū abſtinētia
ſit v̄tus. 2ᵒ. vtrū ſit virtus ſpecialis.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ abſtinētia nõ
ſit v̄tꝰ. Dicit. n. apl's. i. ad Corin. 14.
Nõ ē regnū dei in ſmõe ſʒ i v̄tute. in abſtinētia aūt nõ ꝯſi-
ſtit regnū dei. Dic̄. n. apl's. i. ad Corin. 14. Nõ eſt regnū dei
eſca ⁊ potꝰ. vbi dicit glo. nec in abſtinēdo: nec in mādu̇can
do eē iuſtitiā. ḡ abſtinētia nõ ē v̄tꝰ. ¶ Pͦ. Aug. dic̄ in. 10. cõ-
feſ. ad deū loquēs. Hoc me docuiſti: vt quēadmodū medi
camēta ſic alimēta ſūpturus accedā: ſʒ medicamēta mo-
derari ñ ꝑtinet ad v̄tutē ſʒ ad artē medicie. ḡ pari rõne mo
derari alimēta qd̄ ꝑtinet ad abſtinētiā nõ ē actꝰ v̄tutis ſʒ
artis. ¶ Pͦ. Oīs v̄tꝰ i medio cõſiſtit: vt habet̄ i. 2. ethi. ab-
ſtinētia aūt nõ videt̄ in medio cõſiſtere: ſʒ in defectu cum
ex ſubtractiõe noīet̄. ḡ abſtinētia nõ eſt v̄tꝰ. ¶ Pͦ. Nulla
v̄tꝰ excludit aliā: ſʒ abſtinētia excludit patiētiā. Dic̄. n. Gre
go. in paſtorali ꝙ abſtinētiū mētes plerūq̄ʒ i patiētia excu-
tit a ſinu trāqlitatis. ibidē ēt dic̄ ꝙ cogitatiões abſtinētiū
nõnūq̄ʒ ſupbie culpa trāſfigit: ⁊ ita excludit humilitatē. ḡ
abſtinētia nõ ē v̄tꝰ. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qd̄ dr̄. 2. Petri pͦ: Miniſtra-
te in fide v̄r̄a v̄tutē. in v̄tute aūt ſciā: in ſciā aūt abſtinen-
tiā: vbi abſtinētia alijs v̄tutibꝰ ꝯnumerat̄. ḡ abſtinētia eſt
v̄tus. ¶ Rñ°. dõʒ: ꝙ abſtinētia ex ſuo noīe iportat ſubtra
ctionē ciboꝝ. Dupl'r ḡ nomē abſtinētie accipi põt. Unoᵒ
ſʒ ꝙ abſolute ciboꝝ ſubtractionē d̄ſignat. ⁊ hoc mõ abſti-
nētia nõ deſignat neq̄ʒ v̄tutē neq̄ʒ actū v̄tutis ſʒ q̄dā i dif
ferēs. Alioᵒ pt̄ accipi ſʒ ꝙ ē rõne regulata: ⁊ tūc ſignificat
vl' hītū v̄tutꝭ vl' actū: ⁊ hͦ ſignificat̄ i pmiſſa auc̄tate petri.
vbi dr̄ i ſciā abſtinētia adminiſtrādā: vt. ſ. hõ a cibis abſtie-
at ꝑut oʒ ꝓ ꝯgruētia hoīuʒ cū qbꝰ viuit ⁊ pſone ſue: ⁊ pro
valitudis ſue nec̄citate. ¶ Ad pͥᵐ ḡ dõʒ: ꝙ vſus ciboꝝ ⁊ co-
ruʒ abſtinētia ſʒ ſe ꝯſiderata nõ ꝑtinēt ad regnū dei. Dic̄
eni apl's. i. ad Cori. 8. Eſca nos nõ cõmēdat deo. neq̄ʒ eni ſi
nõ māducauerimꝰ deficiemꝰ: neq̄ʒ ſi māducabimꝰ abūda
bimꝰ. ſ. ſpūalr̄. vtrūq̄ʒ aūt hoꝝ ſʒ ꝙ fit rõnabilr̄ ex fide ⁊ di
lectiõe dei: ꝑtinet ad regnū dei. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ ꝙ modera-
tio ciboꝝ ſʒ q̄titatē ⁊ q̄litatē ꝑtinet ad artē medicine in
cõparatiõe ad valitudinē corꝑis: ſʒ ſʒ iferiores affectiões
in cõparatiõe ad bonū rõnis ꝑtinēt ad abſtinētiā. vñ Aug.
dicit in lib. de. q. euāgelij. Nõ itereſt oīno. ſ. ad v̄tutē qd̄ ali
mētoꝝ vel quātū qs accipiat: dūmõ id faciat ꝓ ꝯgruentia
hoīum cū qbꝰ viuit ⁊ pſone ſue ⁊ ꝓ valitudis ſue nec̄citate:
ſed q̄ʒta facilitate ⁊ ſerenitate aī his valeat cū oʒ vel nec̄e
eſt carere. ¶ Ad 3ᵐ dõʒ: ꝙ ad tēperātiā ꝑtinet refrenare
delectatiões q̄ nimis aīuʒ ad ſe alliciūt: ſic ad fortitudinē
ꝑtinet firmare aīuʒ ꝯ̄ tiores a bono rõnis repellētes. Et iõ
ſic̄ laus fortitudis ꝯſiſtit i quodā exceſſu. ⁊ ex hoc denoian

tur oēs ꝑtes fortitudis. ita ēt laus tēperātie ꝯſiſtit in quo-
dā defectu: ⁊ ex hoc ipſa ⁊ oēs ꝑtes eiꝰ denoiant̄. vñ ⁊ abſti
nētia q2 ē ꝑs tēperātie denoiat̄ a defectu: ⁊ tñ ꝯſiſtit i me-
dio inq̄ʒtū ē ſm rõnē rectā: ¶ Ad 4ᵐ dõʒ: ꝙ illa vicia ꝓ-
ueniūt ex abſtinētia ꝑut nõ ē ſʒ rõnē rectā. rõ. n. recta fa-
cit abſtinere ſicut oʒ. ſ. cū hilaritate mētis. ⁊ ꝓpter qd̄ oʒ. ſ.
ꝓpter gloriā dei: nõ ꝓpter gloriā ſuā.

Ad ſecundum ſi. ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ abſtinentia
nõ ſit ſpālis v̄tꝰ. Oīs eni v̄tꝰ ſm
ſeipſaʒ ē laudabilis: ſʒ abſtinētia nõ ē ſʒ ſe laudabilis. dicit
eni Greg. i paſtorali: ꝙ v̄tꝰ abſtinētie nõ niſi ex alijs v̄tuti-
bus cõmēdat̄. ḡ abſtinētia nõ ē ſpālis v̄tꝰ. ¶ Pͦ. Aug. dicit
de fide ad Petrū: ꝙ abſtinētia ſcõꝝ ē a cibo ⁊ potu: nõ qa
aliq̄ creatura dei ſit mala. ſʒ ꝓ ſola corꝑis caſtigatiõe. hoc
aūt ꝑtinet ad caſtitatē: vt ex ipſo noīe apparet. ergo abſti-
nētia nõ ē v̄tus ſpālis a caſtitate diſtincta. ¶ Pͦ. Sicut hõ
dʒ eē ꝯtētꝰ moderato cibo: ita ⁊ moderata veſte: ſm illō. i.
ad Timot. vlt. Habētes alimēta ⁊ qbꝰ tegamur: his ꝯtēti
ſimus. in moderatiõe aūt veſtiū nõ ē aliq̄ ſpālis v̄tus. er-
go neq̄ʒ abſtinētia q̄ ē moderatiua alimētoꝝ. ¶ Sʒ ꝯtra
eſt ꝙ Macro. ponit abſtinentiaʒ ſpālē partē temperantie
¶ Rñ°. dõʒ: ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ eſt: virtꝰ moralis ꝯſeruat bo
nū rõnis ꝯ̄ ipetus paſſionū. ⁊ iõ vbi inuenit̄ ſpālis rõ q̄ paſ
ſio abſtrahit a bono rõnis: ibi neceſſe ē eē ſpālē virtutē. de
lectationes aūt ciboꝝ nate ſunt abſtrahere hoīem a bono
rõnis: tū ꝓpter eaꝝ magnitudinē: tū ēt ꝓpter neceſſitateʒ
ciboꝝ qbus hõ idiget ad vite ꝯſeruationē quaʒ maxie hõ
deſiderat. ⁊ iõ obſtinētia ē ſpālis virtꝰ. ¶ Ad pͥmū ḡ dõʒ:
ꝙ virtutes oʒ eē ꝯnexas: vt ſupra dcm̄ eſt. ⁊ iõ vna virtus
adiuuat̄ ⁊ cõmendat̄ ex alia ſic̄ iuſtitia ex fortitudine: ⁊ ꝑ
hūc ēt modū virtꝰ abſtinētie ꝯmēdat̄ ex alijs virtutibus.
¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ ꝑ abſtinētiā corpus caſtigat̄ non ſolū ꝯ̄
illecebrā luxurie: ſʒ etiā ꝯ̄ illecebras gule: q2 dū hõ abſtiet
magis reddit̄ fortis ad ipugnatiões gule vincēdas: q̄ tāto
fortiores ſunt q̄ʒto magis hõ eis cedit: ⁊ tñ nõ ꝓhibet̄ per
hoc abſtinentiaʒ eſſe ſpāleʒ v̄tuteʒ ꝙ ad caſtitatē valet: q2
vna virtꝰ ad aliaʒ valet. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ vſus veſtimen-
toꝝ eſt itroductus ab arte: vſus aūt ciboꝝ a nā. ⁊ iõ magis
dʒ eſſe virtus ſpālis circa moderationē ciboꝝ q̄ʒ circa mo
derationem veſtimentorum.

¶ De ieiunio. Qõ CXLVII.

DEinde cõſiderandū ē de ieiunio.
¶ Et circa hoc q̄rūt̄ octo.
pͦ vtꝝ ieiuniū ſit actꝰ virtutis. 2ᵒ cuiꝰ
virtutis ſit actꝰ. 3ᵒ vtꝝ cadat ſub pce-
pto. 4ᵒ vtꝝ aliq excuſent̄ ab obſ̄uatio
ne huius precepti. 5ᵒ de tp̄e ieiunij. 6ᵒ
vtꝝ ſemel comedere regrat̄ ad ieiuniū.
7ᵒ de hora comeſtiõis ieiunātium. 8ᵒ de cibis a quibus
debent abſtinere.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ ieiuniuʒ nõ ſit
actꝰ v̄tutis. Oīs. n. actꝰ v̄tutis deo ē
accepꝰ. ſʒ ieiuniū nõ ſemꝑ ē deo acceptū: ſm illud Jſa. 58.
Quare ieiunauimꝰ ⁊ ñ aſpexiſti. ḡ ieiuniū nõ ē actꝰ v̄tutis.
¶ Pͦ. Nullus actꝰ v̄tutis recedit a medio virtutis. ſʒ ieiu-
niū recedit a medio v̄tutis: qd̄ qdē in virtute abſtinētie ac
cipit̄ ſm hoc vt ſubueniat̄ nec̄citati nāe cui ꝑ ieiuniū aliqd
ſubtrahit̄: alioqn nõ ieiunantes nõ haberēt v̄tutē abſtinē
tie. ḡ ieiuniū nõ ē actꝰ v̄tutis. ¶ Pͦ. Jd qd̄ cõiter oībus cõ-
uenit ⁊ bonis ⁊ malis non ē actꝰ virtutis: ſʒ ieiunium ē hu
iuſmodi. q̄libʒ. n. anteq̄ʒ comedat ieiunꝰ ē. ḡ ieiuniū nõ eſt
actus virtutis. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē ꝙ ꝯnumerat̄ alijs virtutuʒ acti-
bus. 2. ad Cor. 6. vbi apl's dic̄. Jn ieiunijs multis: in ſciētia
in caſtitate ⁊c̄. ¶ Rñ°. dõʒ: ꝙ ex hoc aliquis actꝰ eſt v̄tuo-
ſus ꝙ per rõnem ordinat̄ ad aliquod bonū honeſtuʒ. hoc
aūt ꝯuenit ieiunio. Aſſumitur. n. ieiuniū ꝑncipalr̄ ad tria.
Primo quidē ad concupiſcentias carnis reprimendas.

Unde apl̄s dicit in auctoritate inducta: in ieiunijs: in caſti-
tate: q2 p ieiunia caſtitas ↄſeruat̄: vt. n. Diero. dicit: Sine
cerere ꝛ bacho friget ven⁹. i. per abſtinētiā cibi ꝛ pot⁹ tepe-
ſcit luxuria. 2° aſſumit̄ ad hoc ꝙ mēs liberius eleuet̄ ad
ſublimia ↄtēplāda. vñ dicit̄ Daniel. 10. ꝙ poſt ieiuniū triū
ebdomadarū reuelationē accepit a deo. 3° ad ſatiſfacien-
duʒ ꝓ pctis. Uñ dr̄ Joel. 2. Cōuertimini ad me in toto cor-
de veſtro: in ieiunio ꝛ fletu ꝛ plāctu. ꝛ hoc eſt qđ Aug. dicit
in quodā ſmone de orone ꝛ ieiunio. Jeiuniū purgat aīam:
mentē ſubleuat: ꝓpriā carnē ſpūi ſubijcit: cor facit cōtritū
ꝛ humiliatū: ↄcupiſcētie nebulas diſpergit: libidinū ardo-
res extinguit: caſtitatis vo lumē accēdit. vñ pʒ ꝙ ieiuniū eſt
actus vtutis. ¶ Ad p̄ᵐ ergo dōm: ꝙ ↄtingit ꝙ aliqs act⁹
qui ex genere ſuo eſt vtuoſus: ex aliqb⁹ circūſtātijs adiun-
ctis reddit̄ vicioſus: vñ ibidē dr̄: Ecce in dieb⁹ ieiunij ve-
ſtri inuenit̄ voluntas vr̄a. Et paulopoſt ſubdit̄: Ad lites ꝛ
ↄtētiones ieiunatis: ꝛ pcutitis pugno ipie: qđ exponēs Gre-
go. in paſtorali dicit: Uolūtas ad letitiā ptinet: pugnus ad
irā. Jncaſſuʒ ergo ꝑ abſtinētiā corpus atterit̄: ſi iordinatis
motib⁹ dimiſſa mēs vicijs diſſipat̄. Et Aug. in p̄dicto ſer-
mone dicit ꝙ ieiuniū vboſitatē nō amat: diuitias: ſupflui-
tatē indicat: ſupbiā ſpnit: humilitatē cōmēdat: pſtat homi-
ni ſeipſuʒ itelligere: qđ eſt ifirmū ꝛ fragile. ¶ Ad 2ᵐ dōm:
ꝙ mediū vtutis nō accipit̄ ſm quātitatē: ſʒ ſʒ rōnē rectā:
vt dr̄ in. 2. ethi. rō aūt indicat ꝙ ꝓpter aliquā ſpālē cauſaʒ
aliqs hō min⁹ ſumat de cibo ꝙ̄ ſibi cōpeteret ſm ſtatū cō-
munē: ſic ꝓpter ifirmitatē vitādā aut ad aliq̄ opa corpalia
expediti⁹ agēda: ꝛ multomagis rō recta hoc ordinat ad ſpi-
ritualia mala vitāda ꝛ bona pſequēda: nō tñ rō recta tan-
tū de cibo ſubtrahit: vt nā ↄſeruari nō poſſit: q2 vt Diero.
dic̄: Nō differt vtꝝ magno vl̄ paruo tpe te iterimas: q2 de
rapia holocauſtū offert. q vl̄ ciboꝝ nimia egeſtate: vl̄ mā-
ducādi vl̄ ſōni penuria imoderate corp⁹ affligit. ſilr ēt rō
recta nō tñ de cibo ſubtrahit vt hō reddat̄ ipotēs ad de-
bita opa pagēda. Uñ dicit Diero ꝙ rōnalis hō dignitatē
amittit q ieiuniū charitati vel vigilias ſenſus itegritati p̄-
fert. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ ꝙ ieiuniū nāe quo qs dr̄ ieiun⁹ anteꝙ̄
comedat cōſiſtit in pura negatiōe. vñ nō pōt poni act⁹ vtu-
tis: ſʒ ſolū illud ieiuniū quo qs ex rōnabili ꝓpoſito a cibis
aliqualr̄ abſtinet. Uñ p̄mū dr̄ ieiuniū ieiuni: ſcđm vo ieiu-
nium ieiunātis quaſi ex ꝓpoſito aliqd agētis.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ieiuniū nō ſit act⁹ abſtinētie. Quia ſup illō
Matth. 17. Hoc gen⁹ demonioꝝ ꝛc. dicit Diero. Jeiuniū
nō ſolū eſt ab eſcis: ſʒ a cūctis illecebris abſtinētia. ſed hoc
ptinet ad oēʒ vtutē. ergo ieiuniū nō ē act⁹ ſpālr̄ abſtinētie.
¶ P̄. Greg. dicit in Domel. q̄dragesime ꝙ ieiuniū q̄dra-
geſimale eſt decima toti⁹ anni: ſʒ dare decimas ē act⁹ reli-
gionis: vt ſupra habitū ē. ergo ieiuniū eſt actus religiōis ꝛ
nō abſtinētie. ¶ P̄. Abſtinētia eſt pars tēperātie: vt dictū
eſt. tēperātia aūt ↄ fortitudinē diuidit̄: ad quā ptinet mo-
leſtias ſuſtinere: qđ maxime vr̄ eē in ieiunio. ergo ieiuniuʒ
nō ē act⁹ abſtinētie. ¶ Sʒ ↄ ē qđ Jſido. dicit ꝙ ieiuniuʒ ē
parſimonia vict⁹ abſtinētiaqʒ ciboꝝ. ¶ Rñ°. dōʒ ꝙ eadē
ē mā hit⁹ ꝛ act⁹. vñ oīs act⁹ vtuoſus q ē circa aliquā mām:
ad illā vtutē ptinet q̄ mediū in illa mā ↄſtituit. ieiuniū aūt
attēdit̄ in cibis in qb⁹ mediū adiuenit abſtinētia. vñ ma-
nifeſtū eſt ꝙ ieiuniū ē abſtinētie act⁹. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōm: ꝙ
ieiuniū ꝓprie dictū ↄſiſtit i abſtinēdo a cibis: ſʒ metapho-
rice dictū ↄſiſtit in abſtinēdo a qbuſlibet nociuis que ma-
xime ſūt pctā. Uel pōt dici ꝙ ēt ieiuniū ꝓprie dictū ē ab-
ſtinētia ab oībus illecebris: q2 p q̄libet vicia adiūcta deſi-
nit eſſe act⁹ vtuoſus: vt dictū eſt. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ: ꝙ nihil ꝓ-
hibet actū vni⁹ vtutis ptinere ad aliā vtutē ſm ꝙ ad eius
finē ordinat̄: vt ex ſupradictis pʒ: ꝛ ſm hoc nihil ꝓhibet ie-
iuniū ptinere ad religionē vel ad caſtitatē: vl̄ ad quācūqʒ
aliam virtutē. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ad fortitudineʒ ſm ꝙ eſt
ſpecialis virtus nō pertinet perferre quaſcūqʒ moleſtias
ſed ſolū illas que ſunt circa pericula mortis. ſufferre aūtē
moleſtias q̄ ſūt ex defectu delectabiliū tact⁹ ptinet ad tē-
perātiā ꝛ ad ptes ei⁹: ꝛ tales ſunt moleſtie ieiunij.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ieiuniuʒ nō ſit in p̄cepto. Precepta eni nō dant̄ de
operibus ſuperogationū que cadunt ſub cōſilio: ſʒ ieiuniū
eſt opus ſuperogationis: aliogn vbiqʒ ꝛ ſemꝑ equalr̄ eſſet
obſeruandū. ergo ieiuniū nō cadit ſub p̄cepto. ¶ P̄. Qui-
cunqʒ trāſgredit̄ preceptū peccat mortaliter. ſi ergo ieiu-
nium eſſet in precepto: omnes nō ieiunātes mortalr̄ pec-
carēt: per quod videret̄ magnus lapſus hoīb⁹ eſſe iniect⁹.
¶ P̄. Augu. dicit in lib. de vera religione: ꝙ ab ipſa dei ſa-
piētia hoīe aſſumpto a quo in libertatē vocati ſum⁹ pau-
ca ſacramēta ſaluberrima cōſtituta ſūt: que ſocietatē chri-
ſtiani populi hoc eſt ſub vno deo libere multitudinis cōti-
nerent. ſed nō minus videtur libertas populi chriſtiani i-
pediri per multitudinē obſeruantiarū ꝙ̄ per multitudinē
ſacramentorū. Dicit eniʒ Augu. in lib. ad inquiſitiones Ja-
nuarij: ꝙ quidaʒ ipſaʒ religionē noſtrā quaʒ manifeſtiſſi-
mis ꝛ pauciſſimis celebrationuʒ ſacramentis dei miſeri-
cordia voluit eē liberā: ſeruilib⁹ p̄munt onerib⁹. ḡ vr̄ ꝙ nō
debuit per eccl'iaʒ ieiuniū ſub p̄cepto iſtitui. ¶ Sʒ ↄ ē qđ
Diero. ad Liciniū dic̄ de ieiunijs loquēs. Unaqʒqʒ puīcia
abundet in ſuo ſenſu ꝛ precepta maioꝝ leges aplicas arbi-
tret̄. ḡ ieiuniū ē i p̄cepto. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſic ad ſeculares
principes pertinet precepta legalia iuris naturalis deter-
minatiua tradere de his q̄ ptinent ad vtilitatē cōem in tē-
poralib⁹ rebus: ita ēt ad p̄latos eccl'iaſticos ptinet ea ſtatu-
tis p̄cipe q̄ ad vtilitatē cōem fideliū ptinent in ſpūalibus
bonis. Dictū ē autē ꝙ ieiuniū vtile ē ꝛ ad deletionem ꝛ ad
cohibitionē culpe ꝛ ad eleuationē mētis in ſpūalia. Unuſ-
qſqʒ aūt ex nāli rōne tenet̄ tñ in ieiunijs vti q̄tuʒ ſibi ne-
ceſſariū ē ad p̄dicta. ꝛ iō ieiuniū in cōmuni cadit ſub p̄cep-
to legis nāe. ſʒ determinatio tēporis ꝛ modi ieiunandi ſm
ↄuenientiā ꝛ vtilitatē ppl'i xp̄iani cadit ſub precepto iuris
poſitiui qđ ē a p̄latis eccl'ie iſtitutū: ꝛ hoc ē ieiuniū eccl'ie:
aliud vero eſt nāe. ¶ Ad p̄muʒ ḡ dōm: ꝙ ieiuniū ſm ſe cō-
ſideratū nō noīat aliqd eligibile: ſʒ penale qđdā. redditur
aūt eligibile ſm ꝙ ē vtile ad finē aliquē. ꝛ iō abſolute ↄſi-
deratū nō ē de neceſſitate p̄cepti: ſʒ ē de neceſſitate p̄cepti
vnicuiqʒ tali remedio idigenti. Et q2 multitudo hoīum vt
plurimū idiget tali remedio: tū q2 in mltis oēs offendim⁹:
vt dr̄ Jaco. 3. tū ēt q2 caro ↄcupiſcit aduerſus ſpm̄: vt dr̄ ad
Gal. 5. cōueniens fuit vt eccl'ia aliqua ieiunia ſtatueret ab
oībus cōiter obſeruanda: non q̄ſi precepto ſubijciēs id qđ
ſimplr̄ ad ſupererogationē ptinet: ſed quaſi in ſpāli deter-
minans id qđ eſt neceſſariū in cōi. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ prece-
pta q̄ ꝑ modū cōis ſtatuti ꝓponunt̄: nō eodē mō obligant
oēs: ſʒ ſm ꝙ requiruntur ad finē quē legiſlator itēdit: cuius
auctoritatē ſi aliquis trāſgrediēdo ſtatutū ↄtēnat: vel hoc
mō tranſgrediat̄ ꝙ ipediat̄ finis quē itēdit: peccat morta-
liter talis trāſgreſſor. ſi aūt ex aliq̄ rōnabili cauſa qs ſtatu-
tū non ſeruet: p̄cipue in caſu in quo ēt ſi legiſlator adeſſet
nō decerneret eē ſeruādū: talis trāſgreſſio nō ↄſtituit pec-
catū mortale. ꝛ ide ē ꝙ nō oēs q nō ſuāt ieiunia eccl'ie pec-
cant mortalr̄. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ Aug. ibi loqtur de his
q̄ neqʒ ſcāꝝ ſcripturaꝝ auctoritatib⁹ ↄtinent̄: nec in ↄcilijs
epoꝝ ſtatuta inueniuntur: nec ↄſuetudine vniuerſalis ec-
cleſie roborata ſunt. Jeiunia vero que ſunt in p̄cepto ſunt
in ↄcilijs epozum ſtatuta ꝛ ↄſuetudine vniuerſalis eccl'ie
roborata: nec ſunt ↄtra libertatē populi fidelis: ſed magis
ſunt vtilia ad ipediendū ſeruitutē pctī q̄ repugnat liberta-
ti ſpūali. de q̄ dr̄ ad Gal. 5. Uos. n. frēs in libertateʒ vocati
eſtis tñ: ne libertatē detis in occaſionē carnis.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ oẽs ad ieiunia eccľie teneañt. Precepta enĩ eccľie obligãt ſicut dei ꝑcepta. ſm illud Luc.10. Qui vos audit: me audit. ſꝫ ad ꝑcepta dei ſeruãda oẽs tenẽt̃. ergo ſimiliter oẽs tenent̃ ad ſeruãda ieiunia que ſunt ab eccľia iſtituẽda. ¶ P̃. Maxime videnť excuſari pueri a ieiunio ꝓpter etatẽ. ſꝫ pueri nõ excuſanť. dr̃ enĩ Johel.2. Scificate ieiuniũ. ⁊ poſtea. cõgregate paruulos ⁊ ſugẽtes vbera. g̃ multomagis oẽs alij ad ieiunia tenent̃. ¶ P̃. Spũalia ſũt tpalibꝰ ꝑferẽda: ⁊ neceſſaria nõ neceſſarijs. ſꝫ opa corporalia ordinanť ad lucrũ tpale. ꝑegrinatio. n. ⁊ ſi ad ſpũalia ordineť nõ ẽ neceſſitatis. cũ ergo ieiuniũ ordineť ad ſpũalez vtilitatẽ: ⁊ neceſſitatẽ habeat ex ſtatuto eccľie: videť ꝙ nõ ſint ieiunia eccľie ꝑtermittẽda ꝓpter ꝑegrinationẽ vel ꝓpter corpalia opa. ¶ P̃. Magis eſt aliqd faciẽdũ ex ꝓpa volũtate q̃ȝ ex neceſſitate: vt pꝫ per apľm. 2. ad Cori. 9. ſed paupes ſolẽt ex neceſſitate ieiunare ꝓpter defectũ alimẽtoꝝ. ergo mulomagis debẽt ex ꝓpria voluntate ieiunare. ¶ Sꝫ ↄ̃ videť ꝙ nullus iuſtus teneať ieiunare. ꝑcepta. n. eccľie nõ obligãt ↄ̃ doctrinã xp̃i. ſed dñs dixit Luc. 5. ꝙ nõ pñt filij ſpõſi ieiunare q̃ȝdiu cũ ipſis eſt ſpõſus. eſt aũt cuȝ oĩbus iuſtis ſpũaľr eos inhabitãs. Uñ dñs dicit Matth. vlt. Ecce ego vobiſcũ ſuȝ vſq; ad cõſũmationẽ ſeculi. g̃ iuſti ex ſtatuto eccľie nõ obliganť ad ieiunãdũ. ¶ Rñ°. dõꝫ ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt. ſtatuta cõia ꝓponunť ſm ꝙ multitudini ↄueniũt. ⁊ ideo legiſlator in eis ſtatuẽdis attẽdit id qđ cõiter habeť ⁊ in pluribꝰ accidit. Siqđ aũt ex ſpãli cauſa in aliquo iueniať qđ obſeruãtie ſtatuti repugnet: nõ itẽdit taleȝ legiſlator ad ſtatuti obſeruãtiã obligare. In quo tñ ẽ diſcretio adhibẽda. Nã ſi cã ſit euidẽs ꝑ ſeipſuȝ licite põt hõ ſtatuti obſeruãtiã ꝑterire: pſertim ↄſuetudine interueniẽte: vľ ſi nõ poſſet de facili recurſus ad ſupiorẽ haberi. Si vͦo cauſa ſit dubia dꝫ aliqs ad ſupiorẽ recurrere q hꝫ ptãtẽ in talibꝰ diſpẽſandi. ⁊ hoc ẽ obſeruãdũ in ieiunijs ab eccľia iſtitutis ad q̃ oẽs cõiter obliganť niſi i eis fuerit aliquod ſpãle ipedimẽtũ. ¶ Ad pͫ g̃ dõm: ꝙ ꝑcepta dei ſunt ꝑcepta iuris nãlis q̃ ſm ſe ſunt de neceſſitate ſalutis. ſꝫ ſtatuta eccľie ſunt de his q̃ nõ ꝑ ſe ſunt de neceſſitate ſalutis: ſꝫ ſolũ ex iſtitutione eccľie. ⁊ iõ poſſũt eẽ aliq̃ ipedimẽta ꝓpter que aliq ad obſeruãda ieiunia huiuſmodi nõ tenent̃: ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: ꝙ in pueris maxie eſt euidẽs cã nõ ieiunandi. tũ ꝓpter debilitatẽ nãe: ex quo ꝓuenit ꝙ idigẽt frequẽti cibo ⁊ nõ multo ſiľ aſſũpto: tũ ẽt qꝛ indigẽt multo nutrimẽto ꝓpter neceſſitatẽ augmẽti: qđ fit de reſiduo alimẽti. ⁊ iõ q̃ȝdiu ſunt in ſtatu augmẽti: qđ ẽ vt in pluribꝰ vſq; ad finẽ tertij ſeptẽnij: nõ tenent̃ ad eccľiaſtica ieiunia obſuãda: ↄueniẽs tñ ẽ vt ẽt in hoc tpe ſe ad ieiunãduȝ exerceant plus vel minus ſm modũ ſue etatis. qñq; tñ magna tribulatiõe iminẽte in ſignũ penitẽtie artioris etiã pueris ieiunia idicunť. ſic ẽt de iumẽtis legiť Jone. 3. Hoies ⁊ iumenta nõ guſtẽt qcq̃ȝ nec aquã bibant. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ circa ꝑegrinos ⁊ oparios diſtinguẽdũ videtur: qꝛ ſi ꝑegrinatio ⁊ opis labor cõmode differri poſſit aut diminui abſq; detrimẽto corporalis ſalutis ⁊ exterioris ſtatꝰ qui requirit̃ ad ↄſeruationẽ corpalis vel ſpũalis vite: non ſunt ꝓpter hoc eccleſie ieiunia ꝑtermittẽda. ſi autẽ imineat neceſſitas ſtatim ꝑegrinãdi ⁊ magnas dietas faciẽdi: vel etiã multũ laborãdi: vel ꝓpter ↄſeruationẽ vite corporalis: vel ꝑꝑ aliquod neceſſariũ ad vitã ſpũalẽ: ⁊ ſimul cũ hoc non pñt eccleſie ieiunia obſeruari: nõ obligať hõ ad ieiunãdũ: qꝛ nõ videť fuiſſe intẽtio eccľie ſtatuẽtis ieiunia: vt ꝑ hoc ipediret alias pias ⁊ magis neceſſarias cauſas. videť tñ in talibus recurrẽdũ eſſe ad ſupioris diſpẽſationẽ: niſi forte vbi eſt ita cõſuetũ: qꝛ ex hoc ipſo ꝙ plati diſſimulãt videnť annuere. ¶ Ad 4ᵐ dõꝫ: ꝙ paupes q pñt ſufficiẽter hr̃e qđ eis ſufficiat ad vnã comeſtionẽ nõ excuſanť ꝓpter paupertateȝ a ieiunijs eccleſie. a quibus tñ excuſari videnť illi qui fruſtatim elemoſynas mẽdicant qui nõ poſſũt ſimul habere quod eis ad victũ ſufficiat. ¶ Ad 5ᵐ dõm: ꝙ illud verbuȝ dñi tripliciter põt exponi. Uno mõ ſm Chryſo. qui dicit ꝙ diſcipuli qui filij ſpõſi dicunť adhuc imbecillius diſpoſiti erant. vñ veſtimẽto veteri cõparanť: ⁊ ideo in pſentia corporali xp̃i erãt magis fouẽdi in quadã dulcedine q̃ȝ in auſteritate ieiunij exercẽdi. ⁊ ſm hoc magis cõuenit vt cũ impfectis ⁊ nouitijs in ieiunijs diſpẽſeť: q̃ȝ cũ antiquoribꝰ ⁊ perfectis: vt patet in glo. ſuper illud ps. Sicut ablactatꝰ ſuper matre ſua. Alio modo poteſt dici ſm Hiero. ꝙ dominus ibi loquiť de ieiunio veterũ obſeruantiarũ. vñ per hoc ſignificat dominus ꝙ apoſtoli nõ erant in veteribus obſeruãtijs detinẽdi quos oportebat gr̃e nouitate pfundi. 3° modo ſm Augu. qui diſtinguit duplex ieiuniũ: quoruȝ vnũ ꝑtinet ad humilitatẽ tribulationis. ⁊ hoc mõ non cõpetit viris perfectis qui dicuntur filij ſponſi. Unde vbi Lucas dicit: Nõ poſſunt filij ſponſi ieiunare. dicit Matt. ꝙ nõ lugeãt filij ſponſi. Aliud autẽ quod pertinet ad gaudium mentis in ſpiritualia ſuſpenſe. ⁊ tale ieiuniuȝ conuenit perfectis.

Ad quintum ſic procedit̃. Uideť ꝙ icõueniẽter determinẽť tpa ieiunij eccľie. Chriſtus. n. legiť Matth. 3. ſtatiȝ poſt baptiſmũ ieiuniũ ichoaſſe. ſꝫ nos xp̃m imitare debemꝰ: ſm illud. 1. ad Cor. 4. Imitatores mei eſtote ſic̃ ⁊ ego xp̃i. g̃ ⁊ nos debemꝰ ieiuniũ ꝑagere ſtatim poſt epiphaniã in qua baptiſmus xp̃i celebratur. ¶ P̃. Cerimonialia veteris legis nõ licet in noua lege obſuare. ſꝫ ieiunia i qbuſdã determiatis mẽſibꝰ ꝑtinẽt ad ſolẽnitates veteris legis. dr̃. n. Zach. 8. Ieiuniuȝ q̃rti ⁊ ieiuniũ q̃nti ⁊ ieiuniũ ſeptimi: ⁊ ieiuniuȝ decimi erit domui iude in gaudiũ ⁊ letitiã ⁊ in ſolẽnitates ꝑclaras. g̃ ieiuniuȝ ſpãliũ mẽſiũ q̃ dicunť q̃tuor tẽpoꝝ in eccľia icõueniẽter obſeruanť. ¶ P̃. Scđm Aug. in lib. de ↄſenſu euangeliſtarũ: ſicut eſt ieiuniũ afflictiõis: ita ẽ ieiuniũ exultationis: ſꝫ maxie exultatio ſpũalis iminet fidelibꝰ ex xp̃i reſurrectione. g̃ in tẽpore q̃nquageſime in quo eccľia ſolẽnizat ꝓpter dñicam reſurrectionẽ in diebꝰ dñicalibꝰ in qbus memoria reſurrectionis agiť: debẽt aliq̃ ieiunia indici. ¶ Sꝫ ↄ̃ ẽ cõmunis eccľie ↄſuetudo. ¶ Rñ°. dõꝫ ꝙ ſicut ſupra dcm̃ ẽ: ieiuniũ ad duo ordinať. ſ. ad deletationẽ culpe ⁊ eleuationẽ mẽtis in ſupna. ⁊ iõ illis tpibus ſpãliter fuerũt ieiunia idicẽda in qbus oportebat hoies a pctõ purgari ⁊ mentẽ fideliũ eleuari in deũ ꝑ deuotionẽ: q̃ qdem ꝑcipue iminent añ paſchalẽ ſolẽnitatẽ in q̃ ⁊ culpe ꝑ baptiſmuȝ relaxãtur q ſolẽniter in vigilia paſce celebrať qñ recoliť dñica ſepultura: qꝛ ꝑ baptiſmũ cõſepelimur xp̃o in mortem: vt dr̃ ad Ro. 6. In feſto ẽt paſce oꝫ maxime mentẽ hoĩs ꝑ deuotionem eleuari ad eternitatis gl̃iam quã chriſtus reſurgẽdo inchoauit. ⁊ iõ imediate ante ſolẽnitateȝ paſcalẽ eccľia ſtatuit eẽ ieiunandũ. ⁊ eadẽ rõne in vigilijs ꝑcipuaꝝ feſtiuitatũ i qbꝰ ꝑparari nos oꝫ ad feſta futura deuote celebrãda. Siľr etiã ↄſuetudo eccľiaſtica hꝫ vt in ſingulis q̃rtis anni ſacri ordines cõferanť: in cuius ſignũ dñs q̃tuor milia hominũ de ſeptẽ panibꝰ ſatiauit: ꝑ quos ſignificanť anni noui teſtamẽti: vt Hierony. dic̃ ibidẽ ad quoꝝ ſuſceptionẽ oꝫ ꝑ ieiuniũ ꝑparari: ⁊ eos q ordinãt ⁊ illos q ordinãdi ſunt: ⁊ etiã totũ pplm ꝑ cuiꝰ vtilitate ordinanť. Uñ ⁊ legiť Luc. 6. ꝙ dñs ante diſcipuloꝝ electionẽ exiuit in montẽ orare: qđ exponẽs Amb. dic̃. Quid te facere ↄuenit cuȝ vis aliqđ officiũ pietatis adoriri: qñ chriſtꝰ miſſurus apl'os ꝑus orauit: Rõ aũt nũeri q̃rtũ ad q̃drageſimale ieiuniũ ẽ triplex ſm Greg. ꝑ qdeȝ qꝛ virtus decalogi ꝑ libros q̃tuor ſancti euãgelij ipletur. denarius aũt q̃ter ductꝰ: in q̃dragenariũ ſurgit. Uel qꝛ i hoc mortali corpore ex q̃tuor elemẽtis ſubſiſtimus: per cuius voluntatẽ ꝑceptis dñicis ↄ̃timus que

per decalogū ſunt accepta. vn̄ dignū eſt vt eandē carnē q̄/
terdecies affligam⁹. Uel q2 ita offerre ꝯtēdimus deo de/
cimas dieꝝ. Dū.n.p trecētos ⁊ ſexaginta dies annus duci
tur: nos aūt p triginta ſex dies affligimur q ſunt ieiunabi/
les in ſex ſeptimanis q̄dragesime: q̄ſi āni noſtri decimas
dño damus. Scd̄m Aug. addit q̄rta rō. Nam creator eſt
trinitas pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūs ſcūs. creature vero iuiſibili debet
ternarius numer⁹. diligere.n. iubemur deuz ex toto corde
⁊ ex tota aīa ⁊ ex tota mēte. creature vero viſibili debetur
q̄ternarius ꝓpter calidū ⁊ frigidū: humidū ⁊ ſiccū. ſic ḡ p
denariū ſignificant oēs res: q ſi ducat p q̄ternariuz qd̄ cō
petit corpori p qd̄ adminiſtratio gerit q̄dragesimū nume
rum ꝯficit ſingula vero ieiunia q̄tuor tēpoꝝ trib⁹ diebus
ꝯtinent ꝓpter numeꝝ mēſiū q ꝯpetit cuilꝫ tēpori: vel pp
numeꝝ ſacroꝝ ordinū q in his tēporib⁹ ꝯferūt. ¶ Ad p̄ᵐ
ḡ dd̄m: q xp̄s baptiſmo nō idiguit ꝓpter ſeipm̄: ſꝫ vt nob
baptiſmū ꝯmēdaret. ⁊ iō ſibi nō ꝯpetebat vt an̄ baptiſmū
ſuū ieiunaret: ſꝫ poſt baptiſmū nos iuitaret ad ieiunāduz
ante nr̄m baptiſmū. ¶ Ad 2ᵐ dd̄m: q eccl̄ia non ſeruat ie
iunia q̄tuor tēpoꝝ nec oīno eiſdē tēporibus qb⁹ iudei nec
etiā ꝓpter cauſas eaſdē. Illi.n. ieiunabāt in iulio q ē q̄rtus
mēſis ab aprili quē p̄mū hn̄t: q2 tūc Moyſes deſcēdens
de monte ſynai tabulas legis ꝯfregit. ⁊ iuxta Jeremiā mu
ri p̄ᵐ ſūt rupti ciuitatis. In q̄nto aūt mēſe q apud nos voca/
tur auguſtus cū ꝓpter exploratores ſeditio eēt orta in po
pulo: iuſſi ſunt in montē non aſcēdere. ⁊ in hoc mēſe a Na/
buchodonoſor: et poſt a Tyto tēplū hieroſolymis ē icen/
ſum. In .7. vero q appellat october Godolias occiſus eſt:
⁊ reliq̄e ppl̄i diſſipate. In decimo vero mēſe qui apud nos
ianuarius dr̄: ppl̄s cū Ezechiele in captiuitate poſit⁹ audi
uit tēplū eſſe ſubuerſum. ¶ Ad 3ᵐ dd̄z: q ieiuniū exulta/
tionis ex iſtinctu ſpūs ſci ꝓcedit: q ē ſpūs libertatis. ⁊ ideo
hoc ieiuniū ſub p̄cepto cadere nō dꝫ. Ieiunia ḡ que prece/
pto eccl̄ie inſtituunt ſunt magis ieiunia afflictōis que nō
ꝯueniūt in diebus leticie: ꝓpter qd̄ nō eſt ieiuniū ab eccle
ſia iſtitutū in toto paſcali tēpore. nec etiā in diebus dn̄icis
in q̄bus ſi q̄s ieiunaret ꝯ conſuetudinē populi xp̄iani: que
vt Aug. dicit eſt ꝓ lege habēda vel ēt ex aliquo errore: ſic
Manichei ieiunāt q̄ſi neceſſariū tale ieiuniū arbitrātes:
non eſſet a peccato imunis: q̄uis ip̄m ieiuniū ſm̄ ſe ꝯſide/
ratū oī tēpore ſit laudabile: ſꝫ q Hierony. dic̄ ad Lucinū
Utinā oī tempore ieiunare poſſemus.

Ad ſextum

ſic ꝓcedit. Uı̄r q non requiratur ad
ieiuniuz q homo tm̄ ſemel comedat
Ieiuniū.n. vt dc̄m eſt: ē act⁹ v̄tutis abſtinētie: q̄ q̄dē nō mi
nus ſibi obſeruat debitā q̄ntitatē cibi q̄ꝫ comeſtiōis nume
rū: nō aūt taxat ieiunātib⁹ q̄ntitas cibi. ḡ nec nūer⁹ come/
ſtiōis taxari dꝫ. ¶ P̄. Sic hō nutrit cibo ita ⁊ potu. vn̄ et
potus ieiuniū ſoluit: pp qd̄ nō poſſum⁹ poſt potū euchari/
ſtiam accipe. ſꝫ nō eſt ꝓhibitū q̄n pluries bibam⁹ diuerſis
horis diei. ḡ ⁊ nō dꝫ eſſe ꝓhibitū ieiunātib⁹ q̄n pluries co
medāt. ¶ P̄. Electuaria q̄dā cibi ſūt: q̄ tn̄ a multis in die
bus ieiunij poſt comeſtionē ſumunt. ḡ vnitas comeſtiōis
nō eſt de rōne ieiunij. ¶ Sꝫ in ꝯriū ē cōis ꝯſuetudo ppl̄i
xp̄iani. ¶ Rn̄º. dd̄m q ieiuniū ab eccl̄ia iſtituit ad cōcu
piſcentiā refrenādā: ita tn̄ q nā ſaluet. ad hoc aūt ſuffice/
re vı̄r vnica comeſtio per quā hō pōt ⁊ nāe ſatiſfacere: ⁊ tn̄
ꝯcupiſcētie aliq̄d detrahit diminuēdo comeſtionū vices:
⁊ iō eccl̄ie moderatōe ſtatutū ē vt ſemel in die a ieiunāti/
bus comedat. ¶ Ad p̄mū ḡ dd̄z q q̄ntitas cibi nō potuit
eadē oīb⁹ taxari pp diuerſas corpoꝝ ꝯplexiōes: ex q̄bus
ꝯtingit q vn⁹ maiori alter minori cibo idiget. ſed vt pluri
mū oēs pn̄t nāe ſatiſfacere p vnicā comeſtionē. ¶ Ad 2ᵐ
dd̄m q duplex eſt ieiuniū. Unū q̄dē nāe qd̄ req̄rit ad eu/
chariſtie ſumptionē. ⁊ hoc ſoluit p quelibꝫ potū ēt aq̄ poſt
quē ēt nō licꝫ euchariſtiā ſumere. Eſt aūt aliud ieiunium
eccl̄ie qd̄ dr̄ ieiuniū ieiunātis. ⁊ iſtud nō ſoluit niſi p eā q̄
eccl̄ia iterdicere itendit iſtituēdo ieiuniuz: nō aūt itendit
eccl̄ia iterdicere abſtinētiā potus q magis ſumit ad alte/
rationē corporis ⁊ digōnēciboꝝ aſſumptoruꝫ q̄ꝫ ad nutri
tionē: licꝫ aliquo mō nutriat. ⁊ iō licꝫ pluries ieiunātib⁹ bi
bere. ſi aūt q̄s imoderate potu vtat: pōt peccare ⁊ meritū
ieiunij pdere: ſic̄ ēt ſi imoderate cibū in vna comeſtiōe aſ
ſumat. ¶ Ad 3ᵐ dd̄z q electuaria ēt ſi aliquo mō nutriāt
nō tn̄ p̄ncipalr̄ aſſumunt ad nutrimētū: ſed ad digōnē ci/
boꝝ. vn̄ nō ſoluūt ieiuniū ſic̄ nec aliaꝝ medicinaꝝ aſſum
ptio: niſi forte aliq̄s in fraudē electuaria in magna q̄ntita/
te aſſumat p modū cibi.

Ad ſeptimum

ſic ꝓcedit. Uidet q hora nona
nō ꝯueniēter taxet ad comedē
dum his q ieiunāt. Status.n. noui teſti eſt pfectior q̄ꝫ ſta/
tus veteris teſti. ſed in veteri teſtō ieiunabāt vſq3 ad veſ/
perā. dr̄.n. Leui. 23. Sabbatū ē: affligetis aīas vr̄as. ⁊ po/
ſtea ſeq̄tur: a veſpe vſq3 ad veſperā celebrabitis ſabbata
vr̄a. ḡ multomagis in nouo teſtō ieiuniū dꝫ idici vſq3 ad
veſperā. ¶ P̄. Ieiuniū ab eccl̄ia iſtitutū oīb⁹ iponit: ſꝫ nō
oēs pn̄t determinate cognoſcere horā nonā. ḡ vı̄r q taxa/
tio hore none nō debeat cadere ſub ſtatuto ieiunij. ¶ P̄.
Ieiuniū eſt act⁹ v̄tutis abſtinentie: vt ſupra dc̄m ē. ſꝫ v̄tus
moralis nō codē mō accipit mediuz quo ad oēs: q2 qd̄ eſt
multū vni eſt paꝝ alteri: vt dr̄ in. 2. ethi. ḡ nō dꝫ ieiunanti
bus taxari hora nona. ¶ Sꝫ ꝯ ē qd̄ cōciliū Calcedonēſe
dic̄: in q̄dragesima nullaten⁹ credēdi ſunt ieiunare q ante
māducauerint q̄ꝫ veſpertinū celebret offm̄: qd̄ q̄dragesi/
mali tpe poſt nonā dr̄. ḡ vſq3 ad nonā ē ieiunādū. ¶ Rn̄º.
dd̄m q ſic̄ dc̄m eſt ieiuniū ordinat ad deletionē ⁊ cohibi/
tionē culpe. vn̄ oꝫ q aliq̄d addat ſupra cōem ꝯſuetudinē:
ita tn̄ q p hoc nō multū nā grauet. Eſt aūt debita ⁊ cōis
ꝯſuetudo comedēdi hoīb⁹ circa horā ſextā: tū q2 iā vı̄r eſſe
ꝯpleta digō nocturno tpe nāli calore iterius reuocato pp
frig⁹ noctis circūſtās ⁊ diffuſio hūoris p mēbra cooperā/
te ad hoc calore diei vſq3 ad ſūmū ſolis aſcenſum: tū ēt q2
tūc p̄cipue nā corporis hūani idiget iuuari ꝯ exteriorē ae/
ris calorē: ne hūores iterius adurent. ⁊ iō vt ieiunans ali/
quā afflictionē ſentiat ꝓ culpe ſatiſfactōe: cōueniēs hora
comedēdi taxat ieiunātib⁹ circa horā nonā. Conuenit ēt
iſta hora myſterio paſſiōis xp̄i: q̄ ꝯpleta fuit hora nona q̄n̄
inclinato capite tradidit ſpūm. Ieiunātes.n. dū ſuā carnē
affligūt paſſioni xp̄i ꝯformant: ſm̄ illud ad Gal. 5. Qui āt
xp̄i ſūt carnē ſuā crucifixerūt cum vicijs ⁊ ꝯcupiſcētijs.
¶ Ad p̄mū ḡ dd̄z q ſtat⁹ veteris teſti ꝯparat nocti. ſtat⁹
v̄o noui teſti diei: ſm̄ illud ad Ro. 13. Nox p̄ceſſit: dies āt
appropinq̄uit. ⁊ iō in veteri teſtō ieiunabāt vſq3 ad noctē:
nō aūt in nouo teſtō. ¶ Ad 2ᵐ dd̄z q ad ieiunium req̄rit
hora determinata nō ſm̄ ſubtilē examinationē: ſꝫ ſꝫ groſ
ſam eſtimationē. Sufficit.n. q ſit circa horā nonaꝫ. ⁊ hoc
de facili q̄libꝫ cognoſcere pōt. ¶ Ad 3ᵐ dd̄z q modicum
augmentū vel ēt modic⁹ defect⁹ nō multū pōt nocere: nō
eſt aūt magnū tēporis ſpaciū qd̄ ē ab hora ſexta i q̄ cōiter
hoīes comedere ꝯſueuerūt vſq3 ad horā nonā q̄ ieiunāti/
bus determinat. ⁊ iō talis taxatio tēporis nō multuz pōt
alicui nocere cuiuſcūq3 ꝯditōis exiſtat: vel ſi forte ꝓpter
infirmitatem vel etatē aut aliq̄d huiuſmodi hoc eis i ma
gnum grauamē cederet: eēt cum eis in ieiunio diſpenſan/
dum vel vt aliquātulum p̄uenirent horam.

Ad octauum

ſic ꝓcedit. Uidet q icōueniēter
ieiunātib⁹ idicat abſtinētia a car
nib⁹ ⁊ ouis ⁊ lacticinijs. Dc̄m eſt ſupra q ieiuniū ē inſtitu
tū ad ꝯcupiſcētias carnis refrenādas. ſꝫ magis ꝯcupiſcen
tia ꝓuocat pot⁹ vini q̄ꝫ eſus carniū: ſꝫ illud ꝓuer. 20. Lu/
xurioſa res ē vinū. ⁊ ad Eph. 5. Nolite iebriari vino i quo
eſt luxuria. cū ḡ nō iterdicat ieiunātib⁹ pot⁹ vini: vı̄r q nō

debeat īterdici eſus carniū. ¶ P̄. Aliq piſces ita delecta-biľr comedunť ſicť quedā aīaliū carnes. ſʒ ɔcupiſcētia ē ap-petitus delectabilis: vt ſupra hitū ē. ğ in ieiunio qđ eſt īſti-tutū ad ɔcupiſcētiā refrenādā ſicť non īterdiciť eſus piſciū ita nō dʒ īterdici eſus carniū. ¶ P̄. In qbuſdā ieiuniorū diebꝰ aliq ouis ⁊ caſeo vtunť. ğ pari rōne in ieiunio q̃dra-geſimali talibꝰ hō vti pōt. ¶ Sʒ ɔ̄ ē cōis fideliū ɔſuetudo ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſicť ſupra dcm̄ ē: ieiuniū ab ecclia ē inſtitu-tū ad reprimēdas ɔcupiſcētias carnis: q̄ qdeʒ ſunt delecta-biliū ſm̄ tactū q̄ ɔſiſtūt in cibis ⁊ venereis. ⁊ iō illos cibos ecclia ieiunātibus īterdixit q ⁊ in comedendo maxie hñt delectationē ⁊ iteꝝ maxie hoiem ad venerea ꝓuocant. hu-iuſmodi aūt ſunt carnes aīaliū in terra naſcētiū ⁊ reſpirā-tium ⁊ q̄ ex eis ꝓcedūt: ſicť lacticinia ex greſſibilibus: ⁊ oua ex auibus. qꝛ. n. huiuſmodi magis ɔformanť hūano corpo-ri: plus delectāt ⁊ magis ɔferūt ad humani corporis nutri-mētū: ⁊ ſic ex eoꝝ comeſtione plus ſupfluit vt vertatur in māam ſeminis cuius multiplicatio ē maximū īcitamentū luxurie. ⁊ iō ab his cibis p̄cipue ieiunantibꝰ ecclia ſtatuit eē abſtinendū. ¶ Ad p̄ᵐ ğ dōʒ: ꝙ ad actū generatiōis tria ɔcurrunt. ſ. calor ſpūs ⁊ humor. Ad calorē qdē maxime co-operať vinū ⁊ alia calefacientia corpus. Ad ſpūs aūt vidē-tur coopari inflatiua. Sʒ ad humorē maxie coopať vſus carniū ex qbus mľtū de alimēto generať. alteratio aūt ca-loris ⁊ multiplicatio ſpirituū cito trāſit: ſed ſuba humoris diu manet. ⁊ iō magis īterdiciť ieiunātibꝰ vſus carniū: q̄ʒ vini vel leguminū q̄ ſunt īflatiua. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ ecclia ieiuniū īſtituēs ītendit ad id qđ cōius accidit. eſus aūt car-niū ē magis delectabilis cōiter q̄ʒ eſus piſciū: q̄uis in qui-buſdā alr ſe habeat. ⁊ iō ecclia magis ieiunātibꝰ ꝓhibuit eſum carniū q̄ʒ eſum piſciū. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ oua ⁊ lactici-nia ieiunātibꝰ īterdicunť inq̄ʒtū ſunt ex aīalibꝰ exorta car-nes habentibus. vnde p̄ncipalius īterdicunť q̄ʒ oua vel la-cticinia. Similiter etiā īter alia ieiunia ſolēnius eſt q̄dra-geſimale ieiuniū: tū qꝛ obſuať ad imitationeʒ xp̄i: tū ēt qꝛ ꝑ ipm̄ diſponimur ad redēptionis nr̄e myſteria deuote ce-lebranda. ⁊ iō in quolibet ieiunio īterdicitur eſus carniū. In ieiunio āt q̄drageſimali īterdicunť vniuerſalr ēt oua ⁊ lacticinia circa quorum abſtinentiam in alijs ieiunijs diuerſe ɔſuetudines exiſtunt apud diuerſos: q̄s qſq; obſ-uare dʒ ſm̄ morē eoꝝ inter quos cōuerſať. Vñ Hierony. dicť de ieiunijs loquēs. Unaqueq; ꝓuīcia abūdet ī ſuo ſen-ſu: ⁊ p̄cepta maioꝝ leges apl̄icas arbitretur.

¶ De gula. Q̃ő. CXLVIII.

Deinde conſiderandum ē de gula. ¶ Et circa hoc q̄runť ſex. p̄ vtꝝ gula ſit pctm̄. 2° vtꝝ ſit pctm̄ mortale. 3° vtꝝ ſit maximum pctōꝝ. 4° de ſpēbꝰ eius. 5° vtꝝ ſit viciuʒ ca-pitale. 6° de filiabꝰ eius.

Ad primum ſic ꝓcediť. Uidetur ꝙ gula nō ſit pctm̄. Dicit. n. dñs Mat. 15. Qđ in-trat in os nō coinqnat hoieʒ. ſʒ gula eſt circa cibos q īträt in hoiem. cū ğ oē pctm̄ coinqnat hoiem: vř ꝙ gula non ſit pctm̄. ¶ P̄. Nullus peccat in eo qđ vitare nō pōt. ſʒ gula ɔſiſtit in imoderātia cibi quā nō pōt hō vitare. Dicit eniʒ Grego. 30. moraľ. Quia ꝑ eſuʒ voluptas nec̄itati miſcetur: qd nec̄itas petat: ⁊ qd voluptas ſuppetat ignorať. et Aug. dicť in. 10. ɔfeſ. Quis eſt dñe q aliquātulū extra metas nec̄i-tatis cibū nō ſumit: ğ gula nō ē pctm̄. ¶ P̄. In quolʒ gñe pcti p̄mꝰ motus ē pctm̄. ſʒ p̄mꝰ motꝰ ſumēdi cibū non eſt pctm̄. alioqn fames ⁊ ſitis eēnt pctā. ğ gula nō ē peccatuʒ. ¶ Sʒ ɔ̄ ē qđ Grego. 30. moraľ. dicť ꝙ ad ɔflictū ſpūaľ ago-nis nō aſſurgiť ſi nō p̄us ītra noſmetipſos hoſtis poſitꝰ gu-le. vʒ. appetitus edomať. ſʒ īterior hoſtis hoīs ē pctm̄. er-go gula ē pctm̄. ¶ Rñ°. dōm ꝙ gula nō noīat quēlibʒ ap-petitū edendi ⁊ bibēdi: ſʒ iordinatū. Dř aūt appetitꝰ iordi-natus ex eo ꝙ recedit ab ordine rōnis in quo bonū v̄tutis moralis ɔſiſtit. ex hoc aūt dř aliqd eē pctm̄ ꝙ v̄tuti ɔ̄riať. vñ manifeſtū eſt ꝙ gula ē pctm̄. ¶ Ad p̄muʒ ğ dōm ꝙ id qđ ītrat in hoiem ꝑ modū cibi: ſm̄ ſuā ſubaʒ ⁊ nām nō co-inqnat hoieʒ ſpūalr: ſʒ iudei ɔ̄ quos dñs loqť: ⁊ manichei opinabanť ꝙ aliq cibi imūdos facerent: nō ꝑꝑ figurā: ſed ꝑꝑ ꝓpriā nām. iordinata aūt ciboꝝ cōcupiſcētia ſpūaliter hoiem coinqnat. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ: ꝙ ſicť dcm̄ eſt: viciuʒ gule nō ɔſiſtit in ſuba cibi: ſʒ in ɔcupiſcētia nō regulata rōne. ⁊ iō ſi aliqs excedat in q̄ʒtitate cibi nō ꝑꝑ ɔcupiſcentiā cibi ſed eſtimās id ſibi nec̄ariū eē: nō ꝑtinet hoc ad gulā: ſʒ ad aliquā iperitiā. ſʒ hoc ſolū ꝑtinet ad gulā ꝙ aliqs ꝑꝑ ɔcu-piſcentiā cibi delectabilis ſciēter excedat mēſurā in eden-do. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ ꝙ duplex ē appetitus. Unꝰ qdē nālis q ꝑtinet ad vires aīe vegetabilis in qbꝰ nō pōt eē v̄tus ⁊ vi-ciū: eo ꝙ nō pñt ſubijci rōni. vñ ⁊ vis appetitiua diuidiť ɔ̄ retentiuā digeſtiuā ⁊ expulſiuā: ⁊ ad talē appetitū ꝑtinet eſuries ⁊ ſitis. Eſt aūt ⁊ aliꝰ appetitꝰ ſenſitiuꝰ in cuiꝰ cōcu-piſcētia viciū gule ɔſiſtit. vñ p̄mꝰ motꝰ gule iportat iordi-natione in appetitu ſenſitiuo q nō ē ſine pctō.

Ad ſecundum ſic ꝓcediť. Uideť ꝙ gula non ſit pctm̄ mortale. Oē. n. pctm̄ mortale ɔ̄riať alicui p̄cepto decalogi: qđ de gula nō vř. ğ gula nō ē pctm̄ mortale. ¶ P̄. Oē pctm̄ mortale ɔ̄riatur charitati: vt ex ſupra dcis pʒ. ſʒ gula nō opponiť charitati neq; q̄ʒtū ad dilectionē dei: neq; q̄ʒtū ad dilectionē proxi-mi. ğ gula nō ē pctm̄ mortale. ¶ P̄. Aug. dicit in ſmōe de purgatorio. Quotiēs aliqs in cibo aut potu plꝰs accipit q̄ʒ neceſſe ē: ad minuta pctā ꝑtinere nouerit. ſʒ hoc ꝑtinet ad gulā. ğ gula ɔputať īter minuta. i. inter venialia peccata. ¶ Sʒ ɔ̄ eſt qđ Grego. dicť in. 30. moraľ. Domināte gule vi-cio oē qđ hoies fortiter egerūt ꝑdunt: ⁊ dū vēter nō reſtri-giť ſil' cuncte v̄tutes obruunť. ſʒ v̄tꝰ nō tolliť niſi ꝑ pctm̄ mortale. ğ gula ē pctm̄ mortale. ¶ Rñ°. dōʒ: ꝙ ſicť dictuʒ eſt: viciū gule ꝓprie ɔſiſtit in ɔcupiſcētia iordinata. ordo aūt rōnis concupiſcētiaʒ ordinātis duplr tolli pōt. Uno° q̄ʒtū ad ea q̄ ſūt ad finē: ꝓut. ſ. nō ſūt ita ɔmēſurata vt ſint ꝓportionata fini. Alio° q̄ʒtū ad ipm̄ finē: ꝓut. ſ. ɔcupiſcē-tia hoiem auertit a fine debito. Si ğ iordinatio ɔcupiſcē-tie accipiať in gula ſm̄ auerſionem a fine vltimo: ſic gula erit pctm̄ mortale: qđ qdē ɔtingit qñ delectatōi gule ihe-ret hō tāq; fini ꝑꝑ quē deū ɔtemnit: ꝑatꝰ. ſ. ɔ̄ p̄cepta dei agere vt delectatōes huiuſmodi aſſeq̄tur. Si vō in vicio gule itelligať iordinatio ɔcupiſcētie tm̄ ſm̄ ea q̄ ſūt ad fi-nē: vtpote qꝛ nimis ɔcupiſcit delectatōes ciboꝝ: nō tñ ita ꝙ ꝑꝑ hoc faceret aliqd ɔ̄ legē dei ē pctm̄ veniale. ¶ Ad p̄mū ğ dōm ꝙ viciū gule hʒ ꝙ ſit pctm̄ mortale inq̄ʒtum auertit a fine vltimo. ⁊ ſm̄ hoc ꝑ quādā reductionē oppo-niť p̄cepto de ſcificatōe ſabbati: in quo p̄cipiť q̄es in fine vltimo: nō. n. oīa pctā mortalia directe ɔ̄rianť p̄ceptis de-calogi: ſʒ ſolū illa q̄ iniuſtitiam ɔtinēt: qꝛ p̄cepta decalogi ꝑtinēt ſpālit̄er ad iuſtitiā ⁊ ꝑtes eiꝰ: vt ſupra hitū ē. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ iq̄ʒtū auertit a fine vltimo ɔ̄riať gula dilectio-ni dei q eſt ſup oīa ſicť finis vltimꝰ diligēdꝰ: ⁊ ſm̄ hoc ſolū gula ē pctm̄ mortale. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ illud v̄bū Aug. in-tellr de gula inq̄ʒtū iportat iordinationē ɔcupiſcētie ſolū circa ea q̄ ſunt ad finē. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ gula diciť virtu-tes auferre nō tam ꝓpter ſe q̄ʒ ēt ꝓpter vitia q̄ ex ea oriū-tur. Dicit. n. Grego. in paſtorali. Dū vēter in igluuieʒ ten-ditur: v̄tutes aīe per luxuriam deſtruunť.

Ad tertium ſic ꝓcediť. Uideť ꝙ gula ſit maxi-mū pctōꝝ. Magnitudo. n. pcti ex magnitudine pene conſiderať: ſʒ pctm̄ gule ē grauiſſime punitū. Dicť. n. Chry. Adā icōtinētia vētris expulit a para-diſo. Diluuiū qđ fuit tpe Noe ipſa fec: ⁊ pena ſodomoruʒ

ſm illud Ezech.16. Hec fuit iniqtas ſororis tue Sodome ſaturitas panis ⁊ vini. ğ peccatū gule eſt maximum pctōrum. ¶ P̄. Cauſa in quolibꝫ genere eſt potior. ſed gula videtur eſſe cauſa alioꝝ pctōꝝ: qꝛ ſuper illud p̄s. Qui pcuſſit egyptū cū p̄mogenitis eoꝝ: dicit glo. Luxuria ꝯcupiſcentia ſupbia ſunt ea que vēter generat. ğ gula ē grauiſſimū peccatoꝝ. ¶ P̄. Poſt deuꝫ hō dꝫ ſeipm maxie diligere: vt ſupra habitū ē. ſꝫ p vitiū gule hō infert ſibyipſi nocumentū. Dr̄. n. Eccli̅a.37. Propter crapulā multi obierunt. ğ gula ē maximū pctōꝝ ad minus p̄ter pctā q̄ ſunt ꝯ deū. ¶ Sꝫ ꝯ ē q vitia carnalia iter q̄ ꝯputat gula ſm Greg. ſunt minoris culpe. ¶ R̄n̄°. dōꝫ: q grauitas alicuius pcti pōt triplr ꝯſiderari. P̄ qdeꝫ ⁊ p̄ncipalr ſm māꝫ in q̄ peccat: ⁊ ſꝫ hoc pctā q̄ ſunt circa res diuinas ſunt maxima. vnde ſꝫ hoc vitiū gule nō eſt maximū. ē. n. circa ea q̄ ad ſuſtētationē corporis ſpectant. 2° aūt ex pte peccātis: ⁊ ſꝫ hoc pctm̄ gule magis alleuiat q̄ꝫ aggrauat: tū ꝓpter neceſſitatē aſſūptiōis ciboꝝ: tū etiā ꝓpter difficultateꝫ diſcernēdi ⁊ moderandi id qd in talibus ꝯuenit. 3° vero mō ex pte effectus ꝯſñtis. ⁊ ſm hoc vitiū gule hꝫ quādā magnitudinē: inqꝫtuꝫ ex ea occaſionantur diuerſa pctā. ¶ Ad p̄mū ğ dōꝫ: q ille pene referūtur magis ad vitia q̄ ſunt ꝯſecuta ex gula vel ad gule radicē q̄ꝫ ad ipſaꝫ gulā. Nā p̄m° hō expulſus ē de paradiſo ꝓpter ſupbiam ex q̄ ꝓceſſit ad actū gule. diluuiū aūt ⁊ pena ſodomoꝝ ſunt iducta ꝓpter pctā luxurie ꝓcedētia ex gula occaſionata. ¶ Ad 2m dōꝫ: q rō illa ꝓcedit ex parte pctōꝝ q̄ ex gula oriunt. non aūt oꝫ q cā ſit potior niſi in cāis p ſe. gula āt nō ē cā illoꝝ vitioꝝ p ſe: ſꝫ quaſi p accñs ⁊ p occaſionē. ¶ Ad 3m dōꝫ q guloſus nō itēdit ſuo corpori nocumentū inferre: ſꝫ in cibo delectari. Si aūt nocumētū corporis ſequat hoc ē p accñs. vñ hoc nō directe ptinet ad grauitatē gule cuius culpa tñ aggrauat ſiqs corporale detrimētū icurrat ꝓpter imoderatā cibi ſumptionē.

Ad quartum ſic ꝓcedit. Videt q icōuenieter ſpēs gule diſtinguantur a Grego. 30. moral. dicit. Quinqꝫ modis nos gule vitiū tentat: aliquādo nāqꝫ idigētie tēpora p̄uenit: aliqñ lautiores cibos q̄rit: aliqñ que ſumenda ſunt p̄parari accuratius appetit: aliquando in ipſa q̄ꝫtitate ſumendi menſuraꝫ refectionis excedit: aliqñ ipſo eſtu imenſi deſiderij aliqs peccat. Et cōtinent in hoc verſu. Preprope laute nimis ardenter ſtudioſe. Predicta. n. diuerſificantur ſm diuerſas circunſtātia. ſed circunſtantie cum ſint accidentia actuum nō diuerſificant ſpeciem. ergo ſm predicta nō diuerſificantur ſpecies gule. ¶ P̄. Sicut tempus eſt quedā circūſtātia: ita ⁊ locus. ſi ğ ſm tp̄s vna ſpēs gule accipit: vr̄ q pari rōne ſꝫ locū ⁊ alias circūſtātias. ¶ P̄. Sicut tēperātia obſeruat d̄bitas circūſtātias: ita ēt ⁊ alie vtutes morales. ſꝫ i vicijs q̄ opponunt alijs vtutib⁹ moralibus nō diſtinguunt ſpēs ſm diuerſas circūſtātias. ğ nec in gula. ¶ Sꝫ ꝯ eſt vbum Grego. iductū. ¶ R̄n̄°. dōꝫ q ſic dcm̄ eſt: gula importat iordinatā ꝯcupiſcentiā edendi. In eſu aūt duo ꝯſiderant. ſ. ipſe cibus q comedit: ⁊ eius comeſtio. Pōt ğ iordinatio ꝯcupiſcētie attēdi duplr. Uno qdē mō q̄ꝫtū ad ipm cibū q ſumit. ⁊ ſic q̄ꝫtū ad ſubaꝫ vel ſpēm cibi q̄rit aliqs cibos lautos. i. p̄cioſos: q̄ꝫtū ad q̄litatē q̄rit cibos nimis accurate p̄paratos. i. ſtudioſe. q̄ꝫtū aūt ad q̄ꝫtitatē excedit nimis in edēdo. Alio vō mō attēdit iordinatio ꝯcupiſcētie q̄ꝫtū ad ipam ſūptionē cibi: vel qꝛ p̄uenit debitū tp̄s comedendi qd eſt p̄propere: vel qꝛ nō ſuat modū debituꝫ in edēdo qd eſt ardēter. Iſido. vō ꝯprehēdit p̄mū ⁊ ſcdꝫ ſub vno dicens: q guloſus excedit in cibo ſm qd quantū quō ⁊ qñ. ¶ Ad p̄mū ğ dōm q corruptio diuerſaꝝ circunſtantiaꝝ facit diuerſas ſpēs gule ꝑꝑ diuerſa motiua ex qbus moralium ſpēs diuerſificant. In eo. n. q q̄rit lautos cibos excitat ꝯcupiſcētia ex ipſa ſpē cibi: in eo vō q p̄occupat tēpus deordinat ꝯcupiſcētia ꝑꝑ ipatientiā more. Et idē patet in alijs. ¶ Ad 2m dōꝫ q in loco ⁊ in alijs circūſtātijs nō inuenit aliud differēs motiuū ptinens ad vſum cibi qd faciat aliquam ſpēm gule. ¶ Ad 3m dōm: q in qbuſcunqꝫ alijs vicijs diuerſe circūſtantie hñt diuerſa motiua: opꝫ accipi diuerſas ſpēs vicioruꝫ ſm diuerſas circunſtantias. ſꝫ hoc nō cōtingit in oībus vt dictum eſt.

Ad quintum ſic ꝓcedit. Videt q gula non ſit viciū capitale. Vicia. n. capitalia dicunt ex qbus alia oriunt ſm rōnem cāe finalis. ſꝫ cib⁹ circa quē eſt gula nō hꝫ rōnē finis: nō. n. ꝑꝑ ſe q̄rit: ſed ꝑꝑter corporis nutritionem. ğ gula nō eſt vicium capitale. ¶ P̄. Viciū capitale aliqñ p̄ncipalitateꝫ hr̄e videt in rōne pcti. ſed hoc nō cōpetit gule: qꝛ videt eſſe ſm ſuū gen⁹ minimum peccatoꝝ: vt pꝫ: qꝛ plus appropinquat ad id qd eſt ſm nām. ergo gula nō videt eſſe viciū capitale. ¶ P̄. Pctm̄ ꝯtingit ex hoc q aliquis recedit a bono honeſto ꝓpter aliqd vtile p̄n̄ti vite: vel delectabile ſenſui. ſed circa bona q̄ habēt rōnem vtilis ponit vnū tm̄ vicium capitale. ſ. auaritia. ergo ⁊ circa delectatiōes videt eſſe ponēdū vnum tm̄ viciū capitale. ponit aūt luxuria q̄ eſt maius vicium q̄ꝫ gula: ⁊ circa maiores delectatiōes. ergo gula nō ē vicium capitale. ¶ Sed ꝯ eſt q Grego. 31. moral. cōputat gulam iter vicia capitalia. ¶ R̄n̄°. dōm q ſic ſupra dictū eſt: vicium capitale dicit ex quo alia vicia oriunt ſm rōnem cāe finalis: inq̄ꝫtū. ſ. hꝫ finem multū appetibilem. vñ ex eius appetitu hoīes ꝓuocant multipliciter ad peccandum. ex hoc aūt aliquis finis reddit multū appetibilis q hꝫ aliquā de cōditionib⁹ felicitatis q̄ eſt nāliter appetibilis. Pertinet aūt ad rōnem felicitatis delectatio: vt pꝫ in p̄mo ⁊ 10. ethi. ⁊ ideo viciū gule qd eſt circa delectationes tactus q̄ ſunt p̄cipue iter alias ꝯuenieter ponit iter vicia capitalia. ¶ Ad p̄mū ğ dōm q ipſe cibus ordinat qdem ad aliqd ſic ad finē. ſed qꝛ ille finis. ſ. cōſeruatio vite ē maxime appetibilis: qꝛ ſine cibo ꝯſeruari nō pōt. Inde ēt eſt q ipſe cibus eſt maxie appetibilis: ⁊ ad hoc vere totus labor humane vite ordinat: ſm illud eccleſiaſtes. 6. Oīs labor hoīs in ore eius: ⁊ tñ magis gula videt eſſe circa delectationes cibi q̄ꝫ circa cibos: ꝓpter qd vt Aug. dicit in li. de vera religiōe: qb⁹ vilis corporis ſalus eſt. malunt veſci in quo. ſ. delectatio eſt q̄ꝫ ſaturari: cū oīs finis illius voluptatis ſit nō ſitire atqꝫ eſurire. ¶ Ad 2m dōꝫ q finis in peccato accipit ex parte ꝯuerſiōis: ſed grauitas peccati accipit ex pte auerſiōis. ⁊ iō nō oꝫ viciū capitale qd hꝫ fineꝫ maxime appetibilem hr̄e magnā grauitatē. ¶ Ad 3m dōꝫ q delectabile eſt appetibile ſm ſe. ⁊ ideo ſm eius diuerſitateꝫ ponunt duo vicia capitalia. ſ. gula ⁊ luxuria. vtile aūt ex ſe nō hꝫ rōnem appetibilis: ſed ſm q ad aliud ordinatur. ⁊ ideo in oībus vtilibus videt eſſe vna ratio appetibilitatis: ⁊ ꝓpter hoc circa huiuſmodi nō ponit niſi vnum vicium capitale.

Ad ſextum ſic ꝓcedit. Videt q icōuenieter aſſignent gule qnqꝫ filie. ſ. inepta letitia ſcurrilitas: imundicia: multiloquiuꝫ: hebetudo mētis circa itelligentiā. Inepta. n. letitia conſequit oē pctm̄: ſm illud ꝓuer. 2. Qui letant cū male fecerint ⁊ exultant in rebus peſſimis. ſilr ēt hebetudo mentis iuenit in omni peccato: ſm illud ꝓuer. 14. Errant q operant malū. ğ iconuenienter ponunt filie gule. ¶ P̄. Immūdicia q̄ maxie cōſequit gulaꝫ videt ad vomitum pertinere: ſm illud Iſa. 28. Oēs menſe replete ſunt vomitu ſordium. ſed hoc nō videt eſſe peccatuꝫ: ſed pena pcti: vel ēt aliquid vtile ſub conſilio cadens: ſꝫ illud Ecc. 31. Si coactus fueris in edēdo multum: ſurge e medio ⁊ vome ⁊ refrigerabit te. ergo nō debet poni inter filias gule. ¶ P̄. Iſidorus ponit ſcurrilitateꝫ filiā luxurie. nō ergo debet poni iter filias gule.

❡ Sed cōtra ē φ Greg. xxxi. moral. has filias gule aſſignat.
❡ Rñº. dōꝫ: φ ſicut dcm̄ eſt: gula ꝓprie cōſiſtit circa imo-
deratā delectationeꝫ que eſt in cibis τ potibus. τ ideo illa
vitia inter filias gule cōputantur que ex imoderata dele-
ctatione cibi τ potus conſequuntur. Que qdem poſſunt ac
cipi vel ex parte aīe: vel ex parte corporis. Ex parte auteꝫ
aīe quadrupliciter. Primo qdem q̄ꝫtum ad rōneꝫ cuius
acies hebetatur ex imoderatione cibi τ potus. τ q̄ꝫtum ad
hoc ponitur filia gule hebetudo ſenſus circa itelligentiaꝫ
ꝓpter fumoſitates ciboꝝ ꝑturbantes caput: ſicut econtra
rio abſtinentia ꝯfert ad ſapīe ꝑceptionē: ſm̄ illud Eccleſia
ſtes. ii. Cogitaui i corde meo abſtrahere a vino carnē meā
vt aīum meū transferrē ad ſapiam. 2º. q̄ꝫtū ad appetituꝫ
qui multipl'r deordinatur ꝑ imoderātiā cibi τ potus qua-
ſi ſopito gubernaculo rōnis. τ q̄ꝫtum ad hoc ponit̄ inepta
letitia: qꝛ oēs alie iordinate paſſiones ad letitiā τ triſtitiaꝫ
ordinant̄: vt dr̄ in. ii. ethi. τ hoc eſt qđ dr̄. iii. Eſdre. iii. φ vinū
oēm mentē ꝯuertit in ſecuritatē τ iocunditatē. 3º q̄ꝫtū ad
iordinatū verbū: τ ſic ponitur multiloquiū: qꝛ vt Greg. dic̄
in paſtora. Niſi gule deditos immoderata loquacitas ra-
peret: diues ille qui epulatus quotidie ſplendide dicitur: i
lingua grauius non arderet. 4º q̄ꝫtum ad inordinatum
actum: τ ſic ponit̄ ſcurrilitas. i. iocularitas quedā ꝓueniēs
ex defectu rōnis: que ſicut non pōt cobibere verba: ita nō
pōt cobibere exteriores geſtus. Unde ad Eph. v. ſup illō.
Aut ſtultiloquiū aut ſcurrilitas: dic̄ glo. φ a ſtultis ſcurrili
tas dicitur. i. iocularitas que riſuꝫ mouere ſolet: q̄ꝫuis poſ-
ſit vtrūq̄ʒ horum referri ad verba in quibus cōtingit pec-
care: vel ratione ſuperfluitatis quod pertinet ad multilo-
quium: vel ratione inhoneſtatis: quod pertinet ad ſcurrili
tatem. Ex parte auteꝫ corporis ponitur imundicia: que po
teſt attendi ſiue ſm̄ inordinatam emiſſionem quorūcūq̄ʒ
ſuperfluitatum: vel ſpecialiter q̄ꝫtū ad emiſſionē ſeminis.
Unde ſuper illud ad Eph. v. Fornicatio autē τ omnis im-
mundicia τc. dicit glo. i. incontinentia pertinens ad libidi-
nem quocunq̄ʒ modo ❡ Ad ꝑmum ğ dōm: φ letitia que
eſt de actu peccati vniuerſaliter conſequitur omne pecca-
tū maxime quod procedit ex habitu. ſed letitia vaga incō-
poſita que hic dr̄ inepta ꝑcipue oritur ex imoderata ſum-
ptione cibi vel potus. Sil'r etiam dicendum φ hebetudo
ſenſus q̄ꝫtum ad eligibilia cōiter inuenitur in omni pecca
to. ſed hebetudo ſenſus circa ſpeculabilia maxime ꝓcedit
ex gula ratione iam dicta. ❡ Ad 2m dōm φ licet vtilis ſit
vomit⁹ poſt ſupfluā comeſtionē tñ vicioſū ē φ aliqs huic
neceſſitati ſe ſubdat ꝑ imoderantiā cibi vel potus: pōt tñ
abſq̄ʒ culpa vomit⁹ ꝓcurari ex conſilio medicine in reme
dium alicuius languoris. ❡ Ad 3m dōꝫ φ ſcurrilitas ꝓce
dit qdem ex actu gule: nō aut ex actu luxurie: ſʒ ex ei⁹ vo-
luntate. τ iō ad vtrūq̄ʒ viciū pōt ꝑtinere.

❡ De ſobrietate. Qō. CXLIX.

DEinde cōſiderēdū eſt de ſobrieta
te τ vicio oppoſito. ſ. ebrie
tate. ❡ Et circa ſobrietatē q̄rūt̄ q̄tuor.
ꝑ q̄ ſit mā ſobrietatis. 2º vtrū ſit ſpā-
lis virtus. 3º vtrum vſus vini ſit lici-
tus. Quarto quibus precipue compe-
tat ſobrietas.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ φ mā ſobrieta-
tis non ſit potus. Dr̄. n. ad Ro. xii.
Nō plus ſapere q̄ꝫ oꝫ ſape. ſʒ ſapere ꝑtinet ad ſobrietatē.
ğ ſobrietas eſt circa ſapiētiā τ nō ſolum circa potū. ❡ P.
Sap. viii. dr̄ de dei ſapiētia: φ ſobrietatē τ prudētiaꝫ docet:
iuſtitiā τ ꝟtutē: vbi ſobrietatē ponit ꝓ tēperātia: ſʒ tēperā-
tia nō ſolū eſt circa potus: ſʒ ēt circa cibos τ venerea. ğ ſo-
brietas nō eſt ſolū circa potus. ❡ P. Nomē ſobrietatis a
mēſura ſumptū eē videt̄. ſʒ in oīb⁹ q̄ ad nos ꝑtinēt debe
mus mēſurā ſuare: vt dr̄ ad Tytū. ii. Sobrie τ iuſte τ pie
viuam⁹ in hoc ſeculo: vbi dicit glo. Sobrie i nobis. τ i. ad
Thimo. ii. dr̄. Mulieres in habitu ornato cū verecundia
τ ſobrietate ornātes ſe. τ ſic videt̄ ſobrietas eē nō ſoluꝫ in
iterioꝛib⁹: ſed ēt in his q̄ ꝑtinēt ad exteriorē habituꝫ: nō ğ
ꝓpria mā ſobrietatis eſt pot⁹. ❡ Sʒ ꝯ ē qđ dr̄ Ecc. xxxi. Eq
vita hoībus vinū in ſobrietate potatum. ❡ Rñº. dōm φ
ꝟtutes q̄ ab aliq̄ gnāli cōditōe ꝟtutis noiant̄: illā mām ſi
bi ſpāliter vēdicāt in q̄ difficillimū τ optimū eſt ꝯditionē
ei⁹ obſeruare: ſic̄ fortitudo pericula mortis: τ temperātia
delectatōes tact⁹. Nomē aūt ſobrietatis ſumit̄ a mēſura.
dicit̄. n. aliqs ſobrius: q̄ſi briaꝫ. i. mēſurā ſeruās. τ iō illam
mām ſpāliter ſibi ſobrietas aſcribit in qua maxie lauda-
bile eſt mēſurā ſuare: huiuſmodi aūt eſt pot⁹ iebriare va
lens: qꝛ ei⁹ vſus mēſuratus multū cōfert. τ modic⁹ exceſ-
ſus multum ledit: qꝛ ipedit vſum rōnis magis ēt q̄ꝫ exceſ
ſus cibi. Uñ Ecc. xxxi. Sanitas eſt aīe τ corporis ſobrius po
tus. Uinū multū potatū irritationē τ irā τ ruinas mltas
facit. τ iō ſpāliter ſobrietas attēdit̄ circa potuꝫ: nō quen-
cūq̄ʒ: ſʒ cū q ſua fumoſitate nat⁹ eſt caput ꝯturbare: ſic̄ vi-
num τ oē qđ inebriare pōt. Cōiter aūt ſumendo nomē ſo-
brietatis pōt in quacūq̄ʒ mā dici: ſic̄ τ ſupra dcm̄ ē de for-
titudine τ tēperātia. ❡ Ad ꝑmū ğ dōꝫ φ ſic̄ vinum māle
inebriat corporal'r: ita ēt metaphorice ꝯſideratio ſapiētie
dr̄ potus inebriās ꝓpter hoc φ ſua delectatiōe aīum alli-
cit ſm̄ illud ps. Calix meus inebriās q̄ꝫ ꝑclarus eſt. τ ideo
circa ꝯtēplationē ſapīe ꝑ ſilitudinē q̄ꝫdā ſobrietas dicit̄.
❡ Ad 2m dōm φ oīa q̄ ad tēperātiaꝫ ꝓprie ꝑtinent neceſ
ſaria ſunt pñti vite. τ iō in oībus neceſſariuꝫ eſt adhibere
menſurā: qđ ꝑtinet ad officiuꝫ ſobrietatis: ꝓpter qđ noīe
ſobrietatis temperātia ſignificat̄: ſʒ modicus exceſſus in
potu plus nocet q̄ꝫ i aliis. τ iō ſobrietas ſpāl'r ē circa potū.
❡ Ad 3m dōꝫ φ q̄ꝫuis mēſura in oīb⁹ regrat̄: nō tñ ſobrie-
tas ꝓpe in oīb⁹ dr̄: ſʒ in qb⁹ mēſura eſt maxie neceſſaria.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ φ ſobrietas
nō ſit per ſe q̄dā ſpālis virtus.
Abſtinētia. n. attendit̄ τ circa cibos τ circa pot⁹. ſed circa
cibos nō eſt ſpāliter aliq̄ ſpālis ꝟtus. ğ nec ſobrietas q̄ eſt
circa pot⁹ eſt aliq̄ ſpālis virtus. ❡ P. Abſtinentia τ gula
ſunt circa delectatōes tact⁹ inq̄ꝫtū ſenſus eſt alimēti. ſed
cibus τ pot⁹ ſimul cedūt in alimētū. ſimul. n. indiget aīal
nutriri humido τ ſicco. ergo ſobrietas q̄ eſt circa potuꝫ nō
eſt ſpālis virtus. ❡ P. Sicut in his q̄ ad nutritionē ꝑti
nent diſtiguit̄ cibus a potu: ita ēt diſtinguunt̄ diuerſa ge-
nera ciboꝝ τ diuerſa genera potuū. ſi ergo ſobrietas eēt
per ſe q̄dam ſpālis virtus: videt̄ φ circa quālibet differē-
tiam potus vel cibi ſit q̄daꝫ ſpālis virt⁹: qđ eſt icōueniēs.
nō ergo videt̄ φ ſobrietas ſit ſpālis virtus. ❡ Sed ꝯ eſt
φ Macrobius ponit ſobrietatē ſpālem parteꝫ tēperātie.
❡ Rñº. dōm φ ſic̄ ſupra dcm̄ eſt. ad virtutē moralē ꝑti-
net cōſeruare bonuꝫ rōnis ꝯ ea qbus pōt ipediri. τ iō vbi
inuenit̄ ſpāle ipedimētū rōnis ibi neceſſe ē eſſe ſpālē vir
tutem ad illud remouendū. potus aūt inebrians hʒ ſpālē
rōnem ipediēdi vſum rōnis: inq̄ꝫtū. ſ. perturbat cerebꝛuꝫ
ſua fumoſitate. τ ideo ad remouendum hoc impedimen-
tum rationis: requiritur ſpecialis virtus que eſt ſobrietas
❡ Ad ꝑmū ğ dōꝫ: φ cibus τ potus cōiter ipedire poſſunt
bonū rōnis abſorbendo eam per immoderantiaꝫ delecta
tionis. τ q̄ꝫtum ad hoc cōiter circa cibum τ potuꝫ eſt abſti
nentia: ſed potus inebriare valens impedit ſpeciali rōne
vt dictum eſt. τ ideo regrit ſpālem virtutē. ❡ Ad 2m dōꝫ:
φ virtus abſtinentie non eſt circa cibos τ potus inq̄ꝫtum
ſunt nutritiua: ſed in inq̄ꝫtum ipediunt rōnem. τ ideo non
opꝫ φ ſpecialitas virtutis attendatur ſʒ rōneꝫ nutritiōis
❡ Ad 3m dōꝫ: φ in oībus potibus inebriare valentibus ē
vna τ eadē rō ipediendi rōnis vſum: τ ſic illa potuū diuer

ſitas ꝑ accñs ſe hꝫ ad virtutē. ⁊ ꝓpter hanc diuerſitatē virtutes nō diuerſificant̃. Et eadē rõ ē de diuerſitate ciboꝝ.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ vſus vini totaliter ſit illicitus. Sine ſapia.n. non pōt aliqs eē in ſtatu ſalutis. Dr̃.n. Sap.7. Neminē diligit ds̃ niſi eū q cū ſapia īhabitat. ⁊ īfra.9. Per ſapiaꝫ ſanati ſūt quicūqꝫ placuerūt tibi a pͥncipio. ſꝫ vſus vini ipedit ſapiam Dr̃.n. Eccliaſtes.2. Cogitaui abſtrahere a vino carnē meā vt trāſferrē aīum meū ad ſapiam. ḡ potus vini eſt vniuerſaliter illicitus. ¶ P̄. Apl̃s dicit ad Ro.14. Bonū eſt non manducare carnē ⁊ nō bibere vinū neqꝫ in quo frater tu⁹ offendit̃ aut ſcandalizatur aut īfirmatur. ſꝫ ceſſare a bono virtutis eſt vitioſuꝫ: ⁊ ſil'r fratrib⁹ ſcādalū ponere. ḡ vti vino eſt illicitū. ¶ P̄. Hierony. dicit ꝙ vinū cū carnib⁹ poſt diluuiū ē dedicatū. xp̄s aūt venit in fine ſecl'oꝝ ⁊ extremitatē retraxit ad pͥncipiū. ḡ tp̄e xp̄iane legis videt̃ eſſe illicitū vti vino. ¶ Sꝫ ↄ̄ eſt qḋ apl̃s dic̃.i. ad Thimoth.5. Noli adhuc aquā bibere: ſꝫ modico vino vtere ꝓpter ſtomachū tuum ⁊ īfirmitates frequentes. ⁊ Eccl'ia.31. dr̃. Exultatio aīe ⁊ cordis vinū moderate potatū. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ nll'us cibus, vel potus ſm ſe ↄſideratus eſt illicitus: ſꝫ ſniaꝫ dn̄i dicentis Matth.15. Non qḋ ītrat in os coinquinat hoīem: ⁊ iō, bibere vinū ſm ſe loquendo non ē illicitū: pōt tn̄ reddi illicitū ꝑ accñs. qñqꝫ qdeꝫ ex ↄditione bibētis q a vino de facili ledit̃: vel qui ex ſpāli voto obligat̃ ad vinū non bibēdū. qñqꝫ aūt ex modo bibēdi: qꝛ.ſ. meſurā in bibēdo excedit. qñqꝫ aūt ex ꝑte alioꝝ q ex hoc ſcandalizant̃. ¶ Ad p̄m ḡ dōꝫ: ꝙ ſapia poteſt haberi dupl'r. Uno° ſm modū cōeꝫ ꝓut ſufficit ad ſalutē: ⁊ ſic nō reqͥritur ad ſapiam habēdaꝫ ꝙ aliqs a vino oīno abſtineat: ſꝫ ꝙ abſtineat ab imoderato vſu vini. Alio° ſm quēdā ꝑfectionis gradū: ⁊ ſic reqͥritur in aliqbus ad ꝑfecte ſapiam ꝑcipiendā ꝙ oīno a vino abſtineant ſm ↄditiones q̄rundā ꝑſonaꝝ ⁊ locoꝝ. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ apl̃s non ſimpl'r dicit bonū eē abſtinere a vino ſꝫ in caſu in quo ex hoc aliqui ſcandalizant̃. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ chꝛiſtus retrahit nos a quibuſdam ſicut omnino illicitis: a quibuſdam vero ſicut ab impedimentis perfectiōis. ⁊ hoc mō retrahit aliquos a vino ꝓpter ſtudiū perfectōis ſicut a diuitijs ⁊ alijs huiuſmodi.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ ſobꝛietas magis requiratur in maioꝛib⁹ perſonis. Senectus enim excellentiam quādā homini ꝑſtat. vnde ⁊ ſenibus honoꝛ ⁊ reuerentia debetur: ſm illud Leui.19. Coꝛam cano capite conſurge: ⁊ honoꝛa ꝑſonaꝫ ſenis. ſed apl̃s ſpāliter ſenes dic̃ eſſe ad ſobꝛietatē exhoꝛtādos: ſm illud ad Tytū.2. Senes vt ſobꝛij ſint. ḡ ſobꝛietas maxime reqͥrit̃ in excellētib⁹ ꝑſonis. ¶ P̄. Ep̄s in eccl'ia excellentiſſimū gradū hꝫ cui per apl'm indicit̃ ſobꝛietas: ſm illud.i. ad Thimo.3. Opꝫ ep̄m irrep̄henſibilē eē vni⁹ vxoris virū: ſobꝛiū: prudentē ⁊c̃. ergo ſobꝛietas maxīe reqͥrit̃ in ꝑſonis excellētibus. ¶ P̄. Sobꝛietas īpoꝛtat abſtinentiā a vino. ſed vinum īterdicit̃ regib⁹ q tenent ſūmū locū in hūanis reb⁹: ↄcedit̃ aūt his q ſunt in ſtatu deſolatiōis: ſm illud ꝓuer.31. Noli regib⁹ dare vinū. ⁊ poſtea ſubdit: Date ſicerā merētib⁹: ⁊ vinū his q amaro aīo ſūt: ergo ſobꝛietas magis reqͥrit̃ in excellentibus ꝑſonis. ¶ Sꝫ ↄ̄ eſt qḋ apl̃s dicit.i. ad Thimo.3. Mulieres ſimil'r pudicas: ſobꝛias ⁊c̃. ⁊ ad Tytum.2. dr̃. Juuenes ſil'r hoꝛtare vt ſobꝛij ſint. ¶ Rñ°. dōm ꝙ v̄tus hꝫ habitudinē ad duo. Uno quidem mō ad ↄ̄ria vicia q̄ excludit: ⁊ ↄcupiſcētias q̄s refrenat. Alio° ad finē in quē ꝑducit. ſic ergo aliq̄ v̄tus magis reqͥrit̃ in aliqbus duplici rōne. Uno° qꝛ in eis eſt maioꝛ ꝓnitas ad cōcupiſcētias q̄s opꝫ per v̄tutē refrenari: ⁊ ad vicia q̄ per v̄tuteꝫ tollunt̃. ⁊ ſm hoc ſobꝛietas maxīe reqͥrit̃ in iuuenib⁹ ⁊ mulierib⁹: qꝛ in iuuenib⁹ viget ↄcupiſcentia delectabil' ꝓpter feruoꝛē etatis: in mulierib⁹ aūt nō ē ſufficiēs robur mētis ad hoc ꝙ ↄcupiſcētijs reſiſtant. Unde ſm maximū Ualeriū: mulieres apud romanos antiqͥtus nō bibebāt vinū. Alio v̄o mō ſobꝛietas magis reqͥrit̃ ī aliquib⁹: vtpote magis neceſſaria ad ꝓpͥā operationē ipſorum: vinū aūt īmoderate ſumptū ꝑcipue īpedit vſum rōnis. ⁊ iō ſenſibus in qbus rō dꝫ vigere ad alioꝝ eruditionem: ⁊ ep̄is ſeu qbuſlibet eccl'ie miniſtris q mente deuota debent ſpūalibus officijs inſiſtere ⁊ regibus q per ſapiētiam debēt ppl'm ſubditum gubernare: ſpāliter ſobꝛietas īdicit̃. Et per hoc pꝫ reſponſio ad obiecta.

¶ De ebꝛietate. Qõ. CL.

Einde conſiderandū eſt de ebꝛietate. ¶ Et circa hoc querūtur quatuoꝛ. Pꝛimo vtrum ebꝛietas ſit peccatum. Scḋo vtrum ſit peccatum moꝛtale. Tertio vtrum ſit grauiſſimum peccatoꝛum. Quarto vtruꝫ excuſet a peccato.

Ad pꝛimum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ ebꝛietas nō ſit pct̃m. Omne.n. pct̃m hꝫ aliud pct̃m ſibi oppoſitū: ſicut timiditati audacia: ⁊ puſillanimitati p̄ſumptio opponit̃: ſed ebꝛietati nullū pct̃m opponit̃. ergo ebꝛietas nō eſt pct̃m. ¶ P̄. Oē pct̃m eſt voluntariū: ſed nullus vult eē ebꝛius: qꝛ null⁹ vult p̄uari vſu rōnis. ḡ ebꝛietas nō eſt pct̃m. ¶ P̄. Quicūqꝫ eſt alteri rō peccādi peccat. ſi ergo ebꝛietas eſſet pct̃m ſequeret̃ ꝙ illi q alios inuitāt ad potū quo inebꝛiant̃ peccarent: qḋ v̄r eſſe valde durū. ¶ P̄. Omnib⁹ pctīs coꝛrectio debet̃. ſed ebꝛijs nō adhibet̃ coꝛrectio. dicit.n. Grego. ꝙ cū venia ſuo ingenio ſunt relinquēdi ne deterioꝛes fiant ſi a tali conſuetudine euellant̃. ergo ebꝛietas nō eſt pct̃m. ¶ Sꝫ ↄ̄ ē qḋ apl̃s dicit ad Ro.13. Nō in cōmeſſatiōib⁹ ⁊ ebꝛietatib⁹. ¶ Rñ°. dōꝫ: ꝙ ebꝛietas dupl'r pōt accipi. Uno° ꝓut ſignificat ipꝫ defectū hoīs q accidit ex multo vino potato: ex quo fit vt nō ſit cōpos rōnis: ⁊ ſm hoc ebꝛietas nō noīat culpā: ſꝫ defectum penalē ↄſequentem ex culpa. Alio° ebꝛietas pōt noīare actum quo qs in hunc defectuꝫ incidit: q pōt cāre ebꝛietatem dupl'r. Uno° ex nimia vini foꝛtitudine p̄ter opinionē bibentis: ⁊ ſic ēt ebꝛietas pōt accidere ſine pctō: ꝑcipue ſi nō ex negligētia hoīs cōtingat: ⁊ ſic credit̃ Noe īebꝛiatus fuiſſe: vt legit̃ Gen̄.9. Alio° ex inoꝛdinata cōcupiſcentia ⁊ vſu vini. ⁊ ſic ebꝛietas ponit̃ eē pct̃m. ⁊ ↄtinet̃ ſub gula: ſicut ſpēs ſub gn̄e. Diuidit̃.n. gula in cōmeſſationem ⁊ ebꝛietatem q̄ ꝓhibet apl̃s in auctoꝛitate inducta. ¶ Ad p̄mū ḡ dōꝫ ꝙ ſic̃ ph̄s dicit in.3. ethi. īſenſibilitas q̄ opponit̃ tēperātie nō multū cōtingit. ⁊ iō tam ipſa q̄ꝫ oēs eius ſpēs q̄ opponunt̃ diuerſis ſpēbus tēperantie noīe carent. vñ ⁊ viciū qḋ opponit̃ ebꝛietati īnoīatū eſt: ⁊ tn̄ ſi qs ſcienter ītantū a vino abſtineret vt nāꝫ multū grauaret a culpa imunis nō eſſet. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ obiectio illa ꝓcedit de defectu conſequenti qui eſt inuoluntari⁹: ſed imoderatus vſus vini eſt voluntari⁹ in quo pcti rō conſiſtit. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ſic̃ ille q inebꝛiat̃ excuſat̃ a pctō ſi ignorat foꝛtitudinē vini: ita ēt ille q inuitat aliquē ad bibēduꝫ excuſat̃ a pctō. ſi ignoꝛaret talē eē cōditionē bibentis vt ex hoc potu iebꝛiet̃. ſꝫ ſi ignoꝛātia deſit neuter a pctō excuſat̃. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ aliqñ coꝛrectio pctōꝛis ē ītermittenda ne fiat īde deterioꝛ: vt ſupra dcm̄ ē. Uñ Aug. dic̃ in ep̄l'a ad Aureliū ep̄m de ↄmeſſationib⁹ ⁊ ebꝛietatibus loquens. Nō aſpere q̄ꝫtū eſtimo: nō dure: nō impetuoſe iſta tollunt̃: ſed magis docendo q̄ꝫ iubendo: magis monendo q̄ꝫ minando. ſic.n. agendū eſt in multitudine peccantiuꝫ. ſeueritas aūt exercēda eſt in pctō paucoꝝ.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ ebꝛietas nō ſit pct̃m moꝛtale. Aug.n. in ſmone de purgatoꝛio dicit ebꝛietatē eſſe pct̃m moꝛtale. ſi

ſit aſſidua. ſed aſſiduitas importat circumſtantiam que nõ trahit in aliã ſpẽm pctĩ: ⁊ ſic non põt in ĩfinituꝫ aggrauare vt de veniali faciat mõtale: ſicut ex ſupra dictis pꝫ. ergo ſi alĩs ebrietas non eſt pctm̃ mortale nec etiã hoc mõ erit peccatũ mortale. ¶ P̃. Aug. dicit in eodem ſermone. Quotiens aliqs in cibo aut potu plus accipit q̃ neceſſe ẽ ad minuta pctã nouerit ptinere. pctã aũt minuta dicunt̃ venialia. ergo ebrietas q̄ cauſat̃ ex ĩmoderato potu eſt pctm̃ veniale. ¶ P̃. Nullũ peccatũ mortale eſt faciendũ ꝓpter medicinã. ſꝫ aliq ſupflue bibunt ſm ꝯſiliuꝫ medicine vt poſtea ꝑ vomitũ purgent̃: ⁊ ex hoc ſupfluo potu ſeqtur ebrietas. ergo ebrietas non eſt peccatũ mortale. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qð in canonibus aplõꝝ legitur. Ep̃s aut preſbiter aut diaconus alee aut ebrietati deſeruiens: aut deſinat: aut deponat̃. Subdiaconus aũt aut lector aut cantor ſimilia faciẽs: aut deſinat: aut cõ: one ꝑuetur: ſimiliter ⁊ laicus: ſꝫ tales pene non infligũtur niſi pro pctõ mortali. ergo ebrietas eſt peccatum mortale. ¶ Rñº. dõꝫ: ꝙ culpa ebrietatis ſicut dictũ ẽ ꝯſiſtit in inordinato vſu ⁊ ꝯcupiſcentia vini. Hoc aũt ꝯtingit eſſe tripl̃r

Unoº ſic ꝙ neſciat potũ eſſe ĩmoderatũ ⁊ inebriare potẽtẽ: ⁊ ſic ebrietas põt accipi ſine pctõ: vt dictũ ẽ. Alioº ſic ꝙ aliqs percipiat potũ eſſe ĩmoderatũ: non tñ eſtimat potuꝫ inebriare potentẽ: ⁊ ſic ebrietas põt eſſe cũ pctõ veniali.

3º mõ poteſt eſſe ꝙ aliqs bene aduertat potũ eſſe ĩmoderatũ ⁊ inebriantẽ: ⁊ tñ magis vult ebrietatẽ incurrere q̃ a potu abſtinere: ⁊ talis ꝓprie dr̃ ebrius: qꝛ moralia accipiũt ſpẽm: non ab his q̄ ꝑ accñs eueniunt ꝑter intẽtionem ſꝫ ab eo qð eſt per ſe intentũ. ⁊ ſic ebrietas eſt peccatũ mortale: qꝛ ſm hoc homo volẽs ⁊ ſciens priuat ſe vſu rõnis que ſm virtutem opatur ⁊ pctã declinat: ⁊ ſic peccat mortal̃r periculo peccandi ſe ꝯmittens. Dicit. n. amb. in lib. patriarch. Uitãdã dicimus ebrietatẽ per quã vitia cauere nõ poſſumus. nam que ſobrij cauemus: per ebrietatem ignorantes cõmittimus. vnde ebrietas per ſe loquendo eſt peccatum mortale. ¶ Ad pᵐ ergo dõm: ꝙ aſſiduitas facit ebrietatẽ eſſe pctm̃ mortale: nõ ꝓpter ſolã iterationẽ actus: ſꝫ qꝛ nõ põt eſſe ꝙ homo aſſidue inebrietur quin ſciens ⁊ volens ebrietatẽ ĩcurrẽt: dũ multotiẽs experitur fortitudinẽ vini: ⁊ ſuã habilitatem ad ebrietatem. ¶ Ad ſecundum dicenduꝫ: ꝙ plus ſumere in cibo vel potu q̃ neceſſe ẽ ꝑtinet ad vitiũ gule q̄ nõ ſemꝑ ẽ pctm̃ mortale: ſꝫ plus ſumere ĩ potu ſciẽter vſq3 ad ebrietatẽ hoc ẽ pctm̃ mortale. Unde aug. dicit in. 10. confeſ. Ebrietas longe eſt a me: miſereberis ne approquinquet mihi. crapula aũt nonnunq̃ ſubrepſit ſeruo tuo. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ ſic̃ ſupra dcm̃ eſt: cibus ⁊ potus eſt moderandus ſm ꝙ cõpetit corporis valitudini. ⁊ iõ ſicut q̃nq3 cõtingit vt cibus vel potus q̄ eſt moderatus ſano ſit ſuperfluus ĩfirmo: ita ẽt põt ecõuerſo ꝯtingere vt ille q̄ eſt ſuperfluꝰ ſano ſit moderatꝰ ĩfirmo. ⁊ hoc mõ cũ aliqs multum comedat vel bibat ſm cõſiliũ medicine ad vomituꝫ ꝓuocandũ nõ eſt reputãdus ſupfluus cibꝰ vel potus: nec tñ ad vomitum ꝓuocandũ reqrit̃ ꝙ ſit potus inebrians: qꝛ ẽt potus aque tepide vomituꝫ cauſat. ⁊ ideo ꝓpter hãc cãm non excuſaret̃ aliqs ab ebrietate.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ ebrietas ſit grauiſſimuꝫ pctõꝝ. Dicit. n. Chry. ꝙ nihil ita eſt demoniacum ſicut ebrietas ⁊ laſciuia q̄ eſt mater oium viciorum. ⁊ in decre. dr̃. diſ. 35. Añ oĩa clericis vetat̃ ebrietas q̄ oium vicioruꝫ radix ⁊ nutrix eſt. ¶ P̃. Ex hoc dr̃ aliqd eſſe pctm̃ ꝙ bonũ rõnis excludit. ſꝫ hoc maxime facit ebrietas. ergo ebrietas eſt maximum pctõꝝ. ¶ P̃. Magnitudo culpe ex magnitudine pene oſtẽdit̃. ſꝫ ebrietas videt̃ eſſe maxĩe punita. dicit. n. Ambro. ꝙ nõ eſſet in hoĩe ſeruitus ſi nõ fuiſſet ebrietas. ergo ebrietas ẽ maximuꝫ pctõꝝ. ¶ Sed ꝯ eſt ꝙ ſm Grego. vicia ſpũalia ſunt maiora q̃ carnalia. ſꝫ ebrietas ꝯtinet̃ iter vicia carnalia. ergo nõ ẽ maximũ pctõꝝ. ¶ Rñº. dõꝫ ꝙ ex hoc dr̃ aliqd eſſe malũ ꝙ ꝑuat bonũ. vñ quãto maius eſt bonũ qð ꝑuat̃ per malũ tãto malũ grauiꝰ eſt. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ bonũ diuinũ ẽ maius q̃ bonũ humanũ. ⁊ iõ pctã q̄ ſunt directe ꝯ deũ ſũt grauiora pctõ ebrietatis: qð directe opponit̃ bono rõnis hũane. ¶ Ad pmuꝫ ergo dõm ꝙ ad pctã intẽperantie maxĩe hõ hꝫ ꝓnitatẽ ꝓpter hoc ꝙ huiuſmodi ꝯcupiſcẽtie ⁊ delectatiões cõnãles nobis ſunt: ⁊ ſm hoc dicunt̃ huiuſmodi pctã eſſe maxĩe amica diabolo: nõ qꝛ ſint alijs grauiora: ſꝫ qꝛ ſunt apud hoĩes frequẽtiora. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ ꝙ bonũ rõnis ĩpedit̃ dupl̃r. Unoº per id qð eſt ꝯriũ rõni. Alioº ꝑ id qð aufert vſum rõnis. plus aũt hꝫ de rõne mali id qð ꝯriatur rõni q̃ qð ad horã vſum rõnis aufert. Uſus. n. rõnis põt eẽ ⁊ bonꝰ ⁊ malus q̄ tollit̃ per ebrietatẽ: ſꝫ bona virtutuꝫ q̄ tollunt̃ per ea q̄ ꝯriant̃ rõni: ſunt ſemꝑ bona. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ſeruitꝰ eſt ꝯſecuta ex ebrietate occaſionaliter: inquantũ Cham maledictionem ſeruitutis in ſua poſteritate accepit per hoc ꝙ irriſit patrem inebriatũ: nõ aũt ſeruitus fuit directe pena ebrietatis.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ ebrietas nõ excuſet a pctõ. Dic̃. n. phus in. 4. ethi. ꝙ ebrius meret̃ duplices maledictiones. ergo ebrietas magis aggrauat pctm̃ q̃ excuſet. ¶ P̃. Nõ excuſatur pctm̃ per pctm̃: ſꝫ magis augetur. ebrietas aũt eſt pctm̃. ergo nõ excuſat a pctõ. ¶ P̃. Phs dicit in. 6. ethi. ꝙ ſic̃ rõ hoĩs ligat̃ ꝑ ebrietatẽ: ita ligat̃ ꝑ ꝯcupiſcẽtiã: ſed ꝯcupiſcentia nõ excuſat a pctõ. ergo ẽt neq3 ebrietas. ¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ Loth excuſat̃ ab inceſtu ꝑꝑ ebrietatẽ: vt Aug. dicit ꝯ Fauſtum. ¶ Rñº. dõm ꝙ in ebrietate duo attendunt̃ ſic̃ dcm̃ eſt. ſ. defectus ꝯñs: ⁊ actus ꝑcedẽs. Ex pte aũt defectꝰ ꝯſequẽtis in quo ligat̃ vſus rõnis ebrietas hꝫ excuſare a peccato inq̃tũ cãt inuoluntariũ ꝑ ignorantiã. Sꝫ ex pte actus precedentis vr̃ eẽ diſtinguẽdũ: qꝛ ſi ex actu illo ꝑcedẽte ſubſecuta eſt ebrietas ſine pctõ: tũc pctm̃ ſequẽs totaliter excuſat̃ a culpa ſicut forte accidit de Loth. ſi aũt actus ꝑcedens fuit culpabilis: ſic nõ total̃r aliqs excuſat̃ a peccato ſequẽti: qð. ſ. reddit̃ volũtariũ ex volũtate ꝑcedẽtis actꝰ: inq̃tũ. ſ. aliqs dans operã rei illicite ĩcidit ĩ ſequẽs pctm̃: diminuit̃ tñ pctm̃ ſequẽs ſicut ⁊ diminuit̃ rõ voluntarij. Uñ Aug. dicit ꝯ Fauſtũ. ꝙ Loth culpãdus eſt: nõ q̃tũ ille ĩceſtus: ſed q̃tũ ebrietas meruit. ¶ Ad pmũ ergo dõm ꝙ phs nõ dicit ꝙ mereat̃ grauiorẽ maledictionẽ ebrius: ſed ꝙ mereat̃ duplicẽ maledictionẽ ꝓpter duplex pctm̃. Uꝉ põt dici ꝙ loqtur ſm legẽ cuiuſdã pictati: q̄ vt dr̃ in. 2. politi. ſtatuit ꝙ ebrij ſi percuterent plus punirent̃ q̃ ſobrij: qꝛ pluries iniuriant̃: in quo vt Ariſto. ibidẽ dicit videtur magis reſpexiſſe ad vtilitatem. ſ. vt cohiberent̃ iniurie q̃ ad veniam quã opꝫ habere de ebrijs ꝓpter hoc ꝙ nõ ſũt ſui cõpotes. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ ebrietas hꝫ excuſare pctm̃: nõ ex pte q̄ eſt pctm̃: ſꝫ ex pte defectꝰ ꝯſequẽtis vt dictũ eſt. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ cõcupiſcentia nõ totaliter ligat rõnẽ ſicut ebrietas: niſi forte ſit tanta ꝙ faciat hoĩem inſanire: ⁊ tñ paſſio concupiſcentie diminuit pctm̃: qꝛ leuiꝰ eſt ex ĩfirmitate q̃ ex malitia peccare.

¶ De caſtitate. Qõ. CLI.

DEinde conſiderandũ eſt de caſtitate. Et pᵒ de ipſa v̄tute caſtitatis. 2º de v̄ginitate q̄ ẽ ꝑs caſtitatis. 3º de luxuria q̄ eſt viciũ oppoſitũ. ¶ Circa pmuꝫ q̄runt̃ q̃tuor. Primo. vtrum caſtitas ſit virtus. 2º vtrum ſit v̄tus gñalis. 3º vtꝝ ſit virtus diſtincta ab abſtinẽtia. 4º q̃ũo ſe habeat ad pudicitiam.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ caſtitas nõ ſit virtus. Loqmur. n. nũc de virtute aĩe. ſed caſtitas videt̃ ad corpus pertinere. dicit̃. n. aliqs

caſtus ex eo ꝙ aliqualiter ſe hȝ ad vſum quarūdam corpo
ris partiū. ergo caſtitas non eſt virtus. ¶ P̄. Uirtus eſt habi
tus volūtarius vt dr̄ in. 2. ethi. ſȝ caſtitas nō videtur eē ali
quid voluntariū cū per violentiā auferri videat̄ mulieri
bus violenter oppreſſis. ergo videtur ꝙ caſtitas nō ſit virtus
¶ P̄. Nulla virt⁹ eſt in īfidelibus. ſȝ aliq̄ īfideles ſunt ca
ſti. nō ergo caſtitas eſt virtus. ¶ P̄. Fructus a virtutib⁹ diſti
guūtur: ſȝ caſtitas īter fruct⁹ ponit̄: vt pȝ ad Gal. 5. ergo caſti
tas nō eſt virt⁹. ¶ Sȝ ꝯ ē qđ Aug. dicit in li. de decē cordis
Cū debeas in virtute pcedere vxorē qm̄ caſtitas eſt virt⁹:
tu ſub vno īpetu libidinis cadis: ⁊ vis vxorē tuā eſſe victri
cem. ¶ Rn̄°. dōȝ: ꝙ nomē caſtitatis ſumit̄ ex hoc ꝙ ꝑ rō
nem ꝯcupiſcētia caſtigat̄ que ad modū pueri eſt refrenan
da: vt pȝ per phm̄ in. 3. ethi. In hoc aūt rō v̄tutis humane
ꝯſiſtit ꝙ ſit aliq̄d ſm̄ rōneȝ modificatū: vt ex ſupra dictis
pȝ vn̄ māifeſtū ē caſtitatē eē v̄tutē. ¶ Ad p̄ᵐ ergo dōȝ: ꝙ caſti
tas conſiſtit q̄deȝ in aīa ſicut in ſubiecto: ſȝ māam hȝ in cor
pore: ptinet. n. ad caſtitatem vt ſm̄ iudiciū rōnis ⁊ electio
nem voluntatis aliq̄s moderate vtat̄ corporalibus mem
bris. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ſicut aug. dic̄ in p̄ de ciui. dei: ꝓpoſi
to animi ꝑmanente ꝑ qđ etiaȝ corpus ſanctificari meruit:
nec ipſi corpori aufert ſanctitatē violētia libidinis aliene
quā ſeruat perſeuerantia cōtinentie ſue. Et ibideȝ dicit: ꝙ
eſt virtus animi que comitē hȝ fortitudinem qua potius
quelibȝ mala tolerare q̄ȝ malo cōſentire decreuit. ¶ Ad
3ᵐ dōm: ꝙ ſicut aug. dic̄ in. 4. cōtra Julianū: abſit vt ſit in
aliquo vera virt⁹ niſi fuerit iuſtus. abſit aūt vt ſit iuſt⁹ ve
re niſi viuat ex fide. Et iō ꝯcludit ꝙ in īfidelibus neq̄ȝ eſt
vere caſtitas neq̄ȝ aliq̄ alia virtus: q2. ſ. non referuntur ad
debitum finem. Et ſicut ibidē ſubdit: non officijs. i. actib⁹
ſed finibus a vitijs diſcernunt̄ virtutes. ¶ Ad 4ᵐ dōȝ: ꝙ
caſtitas inq̄ȝtum eſt quidem ſm̄ rationem operans: habet
rationem virtutis. inquantum autem habet delectationē
in ſuo actu ꝯnumeratur inter fructus.

Ad ſecundum ſic pcedit̄. Uidet̄ ꝙ caſtitas ſit virtus generalis. Dicit. n. aug. ī
lib. de mēdacio ꝙ caſtitas animi eſt ordinatus animi mo
tus nō ſubdēs maiora minorib⁹. ſȝ hoc ptinet ad quālibet
virtutē. ergo caſtitas ē generalis virtus. ¶ P̄. Nomē caſtita
tis a caſtigatione ſumit̄: ſȝ q̄libet motus appetitiue partis
dȝ caſtigari a rōne. cū ergo quālibet virtutē moralē refrene
tur aliq̄s appetitiuus mot⁹: videt̄ ꝙ q̄libȝ virtus moral̄ ſit
caſtitas. ¶ P̄. Caſtitati fornicatio opponit̄: ſed fornicatio
videt̄ ad oē gen⁹ pctī ptinere. dr̄. n. ī ps. Perdes oēs q̄ for
nicāt̄ abs te. ergo caſtitas ē gn̄alis v̄t⁹. ¶ Sȝ ꝯ ē ꝙ Macro.
ponit eam parteȝ tēperantie. ¶ Rn̄°. dōm ꝙ nomē caſti
tatis dupliciter accipit̄. Uno° ꝓprie. ⁊ ſic eſt ſpālis v̄tus
habēs ſpālem nām. ſ. ꝯcupiſcētias delectabiliuȝ q̄ ſunt in
venereis. Alio° nomē caſtitatis accipit̄ metaphorice. Si
cut. n. in corporis cōmixtione cōſiſtit delectatio venereo
rum circa quā ꝓprie eſt caſtitas: ⁊ oppoſitū viciuȝ. ſ. luxu
ria: ita ēt in quadā ſpūali cōiunctiōe mētis ad res aliquas
cōſiſtit q̄daȝ delectatio circa quā eſt q̄dā ſpūalis caſtitas
metaphorice dicta: vel ēt ſpūalis fornicatio ſilr̄ metapho
rice dicta. Si. n. mens hoīs delectet̄ in ſpūali cōiunctiōe
ad id cui dȝ cōiūgi. ſ. ad deū ⁊ abſtinet ſe ne delectabiliter
alijs cōiungat̄ ꝯ debituȝ diuini ordīs: dicet̄ caſtitas ſpūa
lis: ſm̄ illud. 2. ad Corin. 11. Deſpondi vos vni viro v̄gineȝ
caſtam exhibere xp̄o. Si aūt delectabiliter ꝯ debitū diui
ni ordinis cōiungat̄ mēs q̄buſcunq̄ȝ alijs reb⁹: dicet̄ forni
catio ſpūalis: ſm̄ illud Jere. 3. Tu aūt fornicata es cum
amatoribus multis. ⁊ hoc mō accipiēdo caſtitatem: caſti
tas eſt gn̄alis v̄tus: q2 per quālibȝ v̄tutem retrahit̄ mens
humana ne reb⁹ illicitis delectabiliter cōiungat̄: p̄ncipa
liter tn̄ rō hui⁹ caſtitatis cōſiſtit in charitate: ⁊ in alijs vir
tutibus theologicis q̄bus mens hominis cōiungit̄ deo.

¶ Ad p̄mū ergo dōm ꝙ rō illa ꝓcedit de caſtitate metapho
rice dicta. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ ꝙ ſicut ſupra dictum eſt: cōcupi
ſcentia delectabilis maxime aſſimilat̄ puero: eo ꝙ appeti
tus delectabilis eſt nobis cōnālis ⁊ p̄cipue delectabiliuȝ
ſm̄ tactum q̄ ordinant̄ ad cōſeruationeȝ nāe. ⁊ inde eſt ꝙ
ſi nutriat̄ hoꝝ delectabilium cōcupiſcentia per hoc ꝙ ei
cōſentiat̄ maxime auget̄: ſicut puer q̄ ſue voluntati relin
quitur. ⁊ ſic cōcupiſcentia hoꝝ delectabiliū maxime indi
get caſtigari. ⁊ iō circa huiuſmodi cōcupiſcentias antono
matice dr̄ caſtitas: ſicut ⁊ fortitudo ꝑ eſt circa ea in quibus
maxime indigemus animi firmitate. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ: ꝙ rō
illa ꝓcedit de fornicatione ſpūali metaphorice dicta q̄ op
ponit̄ caſtitati ſpūali vt dictum eſt.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ caſtitas nō ſit v̄tus diſtincta ab abſtinentia: q2 cir
ca māam vnius generis ſufficit vna virt⁹: ſed vni⁹ generis
vident̄ eſſe q̄ ptinent ad vnū ſenſum. cuȝ ergo delectatio
ciboꝝ circa quā eſt abſtinētia. ⁊ delectatio venereoꝝ circa
quā eſt caſtitas ptineant ad tactū: videt̄ ꝙ caſtitas nō ſit
alia v̄tus ⁊ ab abſtinētia. ¶ P̄. Phus in. 4. ethi. oīa vitia in
tēperātie aſſimilat puerilib⁹ pctīs: q̄ caſtigatiōe ī digēt: ſed
caſtitas noīat̄ a caſtigatione vicioꝝ oppoſitoꝝ. ergo cum
per abſtinētiam cohibeant̄ q̄dam vicia intemperātie: vi
detur ꝙ abſtinentia ſit caſtitas. ¶ P̄. Delectationes alio
rum ſenſuū ptinent ad tēperātiā inq̄ȝtū ordinant̄ ad dele
ctatōeȝ tact⁹ circa q̄s eſt tēperātia. ſȝ delectatōes ciboꝝ cir
ca q̄s ē abſtinētia ordināt̄ ad delectatōes venereoꝝ circa
q̄s eſt caſtitas. Un̄ dic̄ Hiero. Uēter ⁊ genitalia ſibimet
ipſis vicina ſūt vt ex vicinitate mēbroꝝ ꝯfederatio ītelli
gat̄ vicioꝝ. ergo abſtinētia ⁊ caſtitas nō ſunt v̄tutes ab inui
cem diſtincte. ¶ Sȝ ꝯ ē ꝙ apl̄s. 2. ad Corin. 6. cōnumerat
caſtitatem ieiunijs q̄ ad abſtinentiaȝ pertinent. ¶ Rn̄°.
dōm ꝙ ſicut dictum eſt: tēperantia eſt ꝓprie circa concu
piſcentias delectabiliuȝ tactus. ⁊ iō opȝ vt vbi ſunt diuer
ſe rōnes delectationis: ibi ſint diuerſe virtutes ſub tēpe
rantia cōprehenſe. delectationes aūt ꝓportionant̄ opera
tionibus quaꝝ ſunt ꝑfectiones: vt dicit̄. 9. ethi. Manife
ſtum eſt aūt ꝙ alterius generis ſunt operatiōes ptinētes
ad vſum ciboꝝ q̄bus natura indiuidui cōſeruat̄: ⁊ opera
tiones pertinētes ad vſum venereoꝝ quibus cōſeruat̄
natura ſpeciei. ⁊ ideo caſtitas q̄ eſt circa delectationes ve
nereoꝝ eſt virtus diſtincta ab abſtinētia q̄ eſt circa dele
ctationes ciborum. ¶ Ad p̄mū ergo dōm ꝙ temperantia nō
conſiſtit p̄ncipaliter circa delectationes tactus q̄ȝtum ad
iudicium ſenſus de tangibilibus qđ eſt eiuſdem rationis
in oībus: ſed q̄ȝtum ad ipſum vſum tangibiliū: vt dicit̄ in
. 3. ethico. Eſt aūt alia ratio vtendi cibis ⁊ potibus ⁊ vene
reis. ⁊ ideo oȝ eſſe diuerſas virtutes: licet ſint vni⁹ ſenſus.
¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ delectationes veneree ſunt vehemētio
res ⁊ magis opprimentes rationē q̄ȝ delectationes cibo
rum. ⁊ ꝓpter hoc magis indigent caſtigatiōe ⁊ refrenatio
ne: q2 ſi eis cōſentiat̄ magis ex hoc increſcit vis cōcupiſcē
tie: ⁊ deijcit̄ virtus mentis. Unde Augu. dicit in p̄mo ſo
liloquioꝝ. Nihil eſſe ſentio qđ magis ex arte deijciat ani
mum virilem q̄ȝ blandimēta femine: corporiſq̄ȝ ille cōta
ctus ſine quo vxor haberi non pōt. ¶ Ad tertiuȝ dōm ꝙ
delectationes aliorum ſenſuum nō pertinent ad naturaȝ
hominis cōſeruandaȝ niſi ꝓut ordinant̄ ad delectabilia
tactus. ⁊ ideo circa huiuſmodi delectatiōes nō eſt aliqua
alia virtus ſub temperātia cōprehenſa. ſed delectatiōes
ciboꝝ q̄uis aliqualr̄ ordinent̄ ad delectationes venereo
rum: tn̄ ēt per ſe ordinant̄ ad vitam hoīs ꝯſeruādam. ⁊ iō
ēt per ſe habēt ſpālē v̄tutem. q̄uis illa virtus que abſtinē
tia dr̄ ordinet actū ſuū ad finē caſtitatis.

Ad quartum ſic procedit̄. Uidet̄ ꝙ pudicitia nō pertineat ſpecial̄r ad caſtita

tem. Dicit enim aug. in p̃mo de ciui. dei: ꝙ pudicitia ē que/
dam virtus anime. non ğ eſt aliquid ad caſtitatem perti/
nens: ſʒ etiā per ſeipſam virtus a caſtitate diſtincta. ¶ P̃.
Pudicitia a pudore dr̃ qui videt̃ idē eſſe verecūdie. ſʒ ve/
recūdia ſm̃ Damaſcenū eſt de turpi actu: qḋ conuenit oĩ
actui vitioſo. ğ pudicitia non magis pertinet ad caſtitateʒ
q̃ʒ ad alias virtutes. ¶ P̃. Phus dicit in. 3. ethi. ꝙ omnis
intempantia generaliter eſt maxime exprobrabilis: ſʒ ad
pudicitiaʒ pertinere videtur fugere ea que exprobrabilia
ſunt. ğ pudicitia pertinet ad omnes partes tempantie: nō
aūt ſpecialiter ad caſtitatem. ¶ Sed ↄ̃ ē qḋ Aug. dicit in
lib. de perſeuerantia. Predicanda eſt etiā pudicitia vt ab
eo qui hʒ aures audiendi nihil genitalibus membris illi/
citum perpetretur. ſed vſus genitalium membroꝝ ꝓprie
pertinet ad caſtitatem. ğ pudicitia ꝓprie ad caſtitatem pti
net. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſicut dictū eſt: nomen pudicitie a pu
dore ſumitur: in quo verecundia ſignatur. ⁊ ideo opʒ ꝙ pu
dicitia ꝓprie ſit circa illa de quibus homines maxime ve
recundantur. Maxime autē verecūdantur hoĩes de acti/
bus venereis: vt aug. dicit in. 4. de ciui. dei: intātū ꝙ etiaʒ
ↄcubitus ↄiugalis qui honeſtate nuptiaruʒ decoratur ve/
recundia non careat. ⁊ hoc ideo qꝛ motus genitalium mē
brorum non ſubycitur imperio rōnis ſicut motus alioꝝ
exterioruʒ membrorum. Verecundatur aūt homo nō ſo/
lum de illa ↄmixtione venerea: ſed ēt de q̇buſcūq; ſignis
eius: vt phs dicit in. 2. rhetorice. ⁊ ideo pudicitia attendit̃
ꝓprie circa venerea: ⁊ p̃cipue circa ſigna venereoꝝ: ſicut
ſunt aſpectus ĩpudici oſcula ⁊ tactus: ⁊ quia hoc magis ſo/
lent deprehendi ideo pudicitia magis reſpicit huiuſmodi
exteriora ſigna. caſtitas aūt magis ipſam veneream com/
mixtionem. ⁊ ideo pudicitia ad caſtitatem ordinatur: non
quaſi virtus ab ipſa diſtincta: ſed ſicut exprimens caſtita/
tis circumſtantiam quandam. interdum tamen vnum pro
alio ponitur. ¶ Ad p̃mum ğ dōm: ꝙ aug. ibi accipit pudi/
citiam pro caſtitate. ¶ Ad 2ᵘᵐ dicendum: ꝙ q̃uis omnia
vitia habeant turpitudinem quandam: ſpecialiter tamen
vitia intemperantie vt ex ſupra dictis pʒ. ¶ Ad 3ᵘᵐ dōm:
ꝙ inter vitia intemperantie precipue ſunt exprobrabilia
peccata venerea: tum propter inobedientiam genitalium
membrorum: tum etiam propter hoc ꝙ ratio ab huiuſmo
di maxime abſorbetur.

¶ De virginitate. Q̃ō. CLII.

DEinde conſiderandum eſt de vir/
ginitate. ¶ Et circa hoc q̃/
runtur quinq;. p̃ in quo conſiſtat virgi
nitas. 2° vtrum ſit licita. 3° vtrum ſit
virtus. 4° de excellētia eius reſpectu
matrimony. 5° de excellentia eius re/
ſpectu aliarum virtutum.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ virginitas nō
cōſiſtat in integritate carnis. Dicit
.n. Aug. in li. de nuptys ⁊ concupiſcētia carnis: ꝙ virgini/
tas eſt in carne corruptibili incorruptiōis perpetua medi
tatio: ſed meditatio nō pertinet ad carnem. ergo virgini/
tas nō conſiſtit in carne. ¶ P̃. Virginitas pudicitiā quā/
dam ĩportat. ſed Augu. dicit in p̃mo de ciui. dei: ꝙ pudici/
tia cōſiſtit in anima. ergo virginitas nō conſiſtit iu carnis
incorruptione. ¶ P̃. Carnis integritas videtur cōſiſtere
in ſignaculo virginalis pudoris. ſed q̃n; abſq; virginita/
tis preiudicio frangit̃ illud ſignaculum. Dicit enim Aug.
in p̃mo de ciui. dei: ꝙ illa membra poſſunt diuerſis caſibꝫ
vulnerata vim perpeti. ⁊ medici quādoq; ſaluti opitulan
tes hoc ibi faciunt qḋ horret aſpectus. Obſtetrix etiam
virginis cuiuſdaʒ integritatē manu velut explorans duʒ
inſpicit perdidit. ⁊ ſubdit. Non opinor queq̃ʒ tam ſtulte
ſapere vt huic periſſe aliquid exiſtimet etiaʒ de ipſius cor
poris ſanctitate quāuis membri illius integritate iaʒ per
dita. ergo virginitas nō conſiſtit in carnis incorruptione.
¶ P̃. Corruptio carnis maxīe in ſeminis reſolutione con
ſiſtit q̃ pōt fieri ſine concubitu vel in dormiēdo vel etiam
vigilando. ſed ſine cōcubitu nō videtur perdi virginitas.
Dicit enim Augu. in lib. de virginitate: ꝙ virginalis inte/
gritas ⁊ per piam cōtinentiam ab omni concubitu imuni
tas angelica portio eſt. ergo virginitas nō conſiſtit in car/
nis incorruptiōe. ¶ Sed ↄ̃ eſt qḋ Augu. in eodem lib. di/
cit ꝙ virginitas eſt continentia qua ĩtegritas carnis ipſi
creatori anime ⁊ carnis vouetur: ↄſecrat̃: ſeruat̃. ¶ Rñ°.
dicendum ꝙ nomen virginitatis a virore ſumptū videt̃.
⁊ ſicut illud dicit̃ virens ⁊ in ſuo virore perſiſtere qḋ non
eſt ex ſuperabundantia caloris aduſtionem expertuʒ: ita
etiam virginitas hoc ĩportat ꝙ perſona cui ineſt imunis
ſit a concupiſcentie aduſtione: q̃ eſſe videt̃ in cōſūmatio/
ne maxime delectationis corporalis qualis eſt venereoꝝ
delectatio. Unde Ambro. dicit in lib. de virginitate ꝙ ca
ſtitas virginalis eſt expers cōtagionis integritas. In dele
ctatione autem venereorum tria eſt conſiderare. Unum
quidem qḋ eſt ex parte corporis. ſ. violatio ſignaculi vir/
ginalis. Aliud auteʒ eſt in quo coniungit̃ id qḋ eſt anime
cum eo qḋ eſt corporis. ſ. ipſa reſolutio ſeminis delectatio
nem ſenſibilem cauſans. Tertium aūt eſt ſolum ex par/
te anime. ſ. ꝓpoſitum perueniendi ad taleʒ delectationē.
In quibus tribus id qḋ p̃mo poſitū eſt per accidens ſe hʒ
ad moralem actum q̄ nō cōſideratur per ſe niſi ſcḋm ea q̃
ſunt anime. Scḋm vero mālꝫ ſe habet ad actū mora/
lem. nā ſenſibiles paſſiones ſunt materia moraliū actuū.
Tertiū vero ſe habet formaliter ⁊ cōpletiue: qꝛ rō mora/
lium in eo qḋ eſt rōnis ↄplet̃. qꝛ ergo virginitas dicit̃ per
remotionē p̄dicte corruptionis: cōſequēs eſt ꝙ integritas
membri corporalis per accñs ſe habeat ad virginitatem:
ipſa aūt imunitas a delectatiōe q̃ cōſiſtit in ſemis reſolu/
tione ſe habet māliter. ipm̃ aūt ꝓpoſitum perpetuo abſti
nendi a tali delectatōe ſe habet formaliter ⁊ cōpletiue in
virginitate. ¶ Ad p̃mū ğ dōm ꝙ illa diffinitio Auguſtini
tangit q̇dem in recto id qḋ eſt formale in virginitate. naʒ
per meditationē intellr̃ ꝓpoſituʒ rōnis. Qꝫ aūt addit̃ per
petua: nō ſic intellr̃ ꝙ oporteat virginem ſemꝑ actu taleʒ
mediationē habere: ſed qꝛ hoc dʒ in ꝓpoſito gerere vt per
petuo in hoc perſeueret. Id v̄o qḋ eſt māle tangit̃ in obli/
quo cum dr̃: incorruptiōis in carne corruptibili: qḋ addit̃
ad oſtēdendū virginitatis difficultatem: nā ſi caro corrū/
pi nō poſſet nō eēt difficile perpetuā ĩcorruptōis medita
tionē habere. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ: ꝙ pudicitia eſt q̇dem eēntia/
liter in aĩa: māliter aūt ĩ carne: ⁊ ſilr̃ virginitas. Uñ Aug.
dicit in li. de virginitate ꝙ licet v̄ginitas in carne ſeruet̃:
ac per hoc corporalis ſit: tñ ſpūalis eſt quaʒ fouet ⁊ ſeruat
ↄtinētia pietatis. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ſicut dictuʒ eſt integri
tas corporalis membri per accidēs ſe hʒ ad virginitateʒ:
inq̃ʒtum. ſ. per hoc ꝙ ex ꝓpoſito voluntatis abſtinet q̄s a
delectatione venerea: remanet integritas in membro cor
poreo. vñ ſi cōtingat ꝙ per alium modū aliquo caſu mē/
bri integritas corrumpat̃: nō magis p̄iudicat virginitati
q̃ʒ ſi corrūpat̃ manus aut pes. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ delecta/
tio q̃ eſt ex ſeminis reſolutiōe dupliciter pōt contingere.
Uno° vt ꝓcedat ex mētis ꝓpoſito: ⁊ ſic tollit virginitatē:
ſiue fiat per cōcubitum ſiue abſq; cōcubitu. Facit autem
mentionē Aug. de concubitu: qꝛ huiuſmodi reſolutio cōi/
ter ⁊ nāliter ex concubitu cātur. Alio° pōt ꝓuenire p̄ter
ꝓpoſitū mentis vel in dormiēdo vel per violentiā illatā
cui mēs nō cōſentit: q̃uis caro delectationē experiat̃: vel ēt
ex infirmitate nāe: vt pʒ in his q̄ fluxū ſeminis patiunt̃: ⁊
ſic nō perdit̃ v̄ginitas: qꝛ talis pollutio nō accidit per ĩpu/
dicitiā quā virginitas excludit.

Ad ſecundum ſic pcedit᷑. Uidet᷑ ꝙ virginitas ſit illicita. Omne enī qḋ ꝯͣriatur pcepto legis nãe eſt illicitũ: ſed ſicut pceptuꝫ legis nãe ad cõſeruationẽ īdiuidui eſt: qḋ tangit᷑ Gen̄. z. De omni ligno qḋ ē in paradiſo comede: ita ēt pceptũ legis nãe ē ad ꝯſeruationẽ ſpẽi: qḋ ponit᷑ Gen̄. p̊: Creſcite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terrã. ergo ſicut peccaret qui abſtineret ab oī cibo: vtpote faciẽs ꝯͣ bonũ īdiuidui: ita ēt peccat q oīno abſtinet᷑ ab actu gnãtiõis: vtpote faciẽs ꝯͣ bonũ ſpẽi. ¶ P̄. Oē illud qḋ recedit a medio v̄tutis vr̄ eē vicioſuꝫ: ſed v̄ginitas recedit a medio v̄tutis ab oībꝯ ꝺlectatiõibꝯ venereis abſtinẽs. Dic̄ enī ph̄s in. z. ethi. ꝙ q in omni voluptate potitur: ⁊ qui neqꝫ ab vna recedit intẽperatꝯ eſt. q aũt oẽs fugit: agreſtis eſt ⁊ īſenſibilis. ergo v̄ginitas eſt aliqd vicioſuꝫ. ¶ P̄. Pena nõ debet᷑ niſi vicio: ſed apud antiquos puniebant᷑ ſꝫ leges vt illi qui ſemp celibẽ vitã ducebãt: ⁊ maximꝯ Ualerius dicit. Et augu. dicit ꝙ Plato in v̄a religione ſacrificaſſe dicit᷑: vt p eius ꝯtinẽtiã tanq̄ pctm̄ aboleret᷑. ergo virginitas eſt pctm̄. ¶ Sꝫ ꝯͣ ē ꝙ nullũ pctm̄ recte cadit ſub ꝯſilio: ſed v̄ginitas recte cadit ſub ꝯſilio. dicit᷑. n. i. ad Corin. 7. De v̄ginibꝯ aũt pceptũ dn̄i nõ habeo: ꝯſiliũ aũt do. g̊ v̄ginitas nõ eſt aliqd illicitũ. ¶ Rn̄º. dõm ꝙ in humanis actibus illud ē vicioſuꝫ qḋ ē pter rectã rõnẽ. hꝫ aũt hoc recta rõ vt his que ſũt ad finẽ vtat᷑ aliqs ẜm eã mẽſurã que congruit fini. Eſt aũt triplex hoīs bonũ: vt dicit᷑ ī p̊ ethi. Unũ qdẽ qḋ ꝯſiſtit in exterioribꝯ rebꝯ: puta diuitijs. Aliud autẽ qḋ ꝯſiſtit in bonis corpis. Tertiũ aũt qḋ conſiſtit in bonis aīe. īter que etiã bona cõtẽplatiue vite ſũt potiora bonis vite actiue: vt ph̄s pbat in. io. ethi. Et dn̄s dicit Luc. io. Maria optimã parteꝫ elegit: Quoꝝ bonoꝝ exteriora qdeꝫ ordinant᷑ ad ea que ſunt corpis. ea v̄o que ſũt corpis ad ea q̄ ſunt aīe. ⁊ vlteriꝯ ea que ſunt vite actiue ad ea q̄ ſunt vite cõtẽplatiue. ptinet aũt ad rectitudinẽ rõnis vt aliqs vtat᷑ exterioribꝯ bonis ẜm eã mẽſurã que cõpetit corpori: ⁊ ſilr̄ de alijs. Un̄ ſiqs abſtineat ab aliqbꝯ poſſidẽdis que alˢ eſſet bonũ poſſidere vt cõſulat ſaluti corporali vel ēt ꝯtẽplationi veritatis: nõ eēt hoc vicioſuꝫ: ſꝫ ẜm rõnẽ rectã. Et ſimiliter ſiqs abſtinet a delectationibꝯ corporalibꝯ vt liberius vacet cõtẽplationi veritatis: ptinet hoc ad rectitudineꝫ rõnis. Ad hoc aũt pia v̄ginitas ab oī delectatiõe venerea abſtinet: vt liberiꝯ diuine cõtẽplationi vacet. Dicit enī apl̄s. i. ad Corin. 7. Mulier īnupta ⁊ virgo cogitat que dn̄i ſunt vt ſit ſancta ⁊ corpore ⁊ ſpiritu. Que autẽ nupta eſt cogitat que mundi ſunt ⁊ quõ placeat viro. Unde relinquit᷑ ꝙ virginitas nõ eſt aliquid vicioſuꝫ. ſed potius laudabile ¶ Ad p̊ᵐ ergo dõꝫ: ꝙ pceptuꝫ habet rationẽ debiti: vt ſupra dictũ eſt. Dupliciter aũt aliqd eſt debitũ. Uno mõ vt impleat᷑ ab vno. ⁊ hoc debitũ ſine peccato pteriri nõ põt. Aliud aũt eſt debitũ īplẽdũ a multitudine: ⁊ ad tale debitum īplenduꝫ nõ tenet᷑ quilibet de multitudine. Multa enim ſunt multitudini neceſſaria ad que implenda vnus nõ ſufficit ſed implent᷑ a multitudine: duꝫ vnus hoc alius illud facit. Preceptũ igitur legis nature homini datuꝫ de comeſtione neceſſe eſt ꝙ ab vnoquoqꝫ impleat᷑. aliter enī indiuiduũ cõſeruari nõ poſſet: ſed preceptũ datũ de generatione reſpicit totã multitudinẽ hominũ cui neceſſariuꝫ eſt nõ ſolũ ꝙ multiplicetur corporaliter: ſꝫ etiã ꝙ ſpiritualiter pficiat. ⁊ ideo ſufficiẽter puidet᷑ humane multitudini: ſi quidã carnali generationi operã dent: quidã vero ab hac abſtinẽtes: cõtẽplationi diuinoꝝ vacẽt ad totius humani generis pulchritudinẽ ⁊ ſalutẽ: ſicut etiã in exercitu quidã caſtra cuſtodiũt: quidã ſigna deferũt: quidã gladijs decertãt: que tn̄ oīa debita ſunt multitudini: ſed per vnuꝫ īpleri nõ poſſunt. ¶ Ad zᵐ dõꝫ ꝙ ille qui abſtinet ab oībꝯ delectatiõibꝯ pter rõnẽ rectã q̄ſi delectatiões ẜꝫ ſe abhorrens: eſt inſenſibilis ſicut agricola. Uirgo aũt nõ abſtinet ab omni delectatione: ſed ſolũ a delectatiõe venerea ⁊ ab hac abſtinet ẜm rõnẽ rectã: vt dictũ eſt. Mediũ autẽ v̄tutis nõ ẜm quãtitatẽ: ſed ẜm rõneꝫ rectã determinat᷑: vt dr̄ in. z. ethi. Un̄ de magnanimo dicit᷑ in. 4. ethi. ꝙ ē magnitudine extremꝯ: eo autẽ vt oꝫ medius. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ leges ferunt᷑ ẜm ea que vt in pluribꝯ accidũt. hoc aũt raruꝫ erat apud antiquos vt aliqs amore v̄itatis ꝯtẽplande ab omni delectatione venerea abſtineret: qḋ ſolus plato legitur feciſſe. vn̄ nõ ſacrificauit q̄ſi hoc pctm̄ reputaret: ſꝫ p̲uerſe opinioni ciuiũ cedẽs: vt ibidẽ Aug. dicit.

Ad tertium ſic pcedit᷑. Uidet᷑ ꝙ virginitas nõ ſit virtus. Nulla enim virtus ineſt nobis a nã: vt ph̄s dicit in. z. ethi. ſed virginitas īeſt nobis a natura. qlibet eniꝫ mox natus virgo eſt. ergo virginitas nõ eſt v̄tus. ¶ P̄. Quicuq̄ꝫ hꝫ vnã v̄tuteꝫ hꝫ oẽs: vt ſupra habitũ eſt: ſꝫ aliq habẽt alias v̄tutes q nõ habẽt v̄ginitatẽ alioqn cũ ſine v̄tute nullˢ ad regnũ celoꝝ pueniat: nullus ſine v̄ginitate ad ipſuꝫ poſſet puenire: qḋ eēt matrimoniũ dãnare. ergo virginitas nõ eſt virtus. ¶ P̄. Omnis virtꝯ reſtituit᷑ p penitẽtiã: ſꝫ v̄ginitas nõ reparat᷑ p penitentiaꝫ. Un̄ Hiero. dicit: Cũ cetera deus poſſit: nõ poteſt virginitatem poſt ruinaꝫ reparare. ergo videt᷑ ꝙ virginitas non ſit virtus. ¶ P̄. Nulla v̄tus pdit᷑ ſine peccato: ſꝫ v̄ginitas pditur ſine pctõ. ſ. p matrimoniũ. g̊ virginitas nõ eſt virtus ¶ P̄. Uirginitas ꝯdiuidit᷑ viduitati ⁊ pudicitie cõiugali. ſꝫ neutꝝ illoꝝ ponit᷑ virtus. g̊ v̄ginitas non ē virtꝯ. ¶ Sꝫ ꝯͣ ē qḋ amb. dic̄ ī li. de virginitate. Inuitat v̄ginitatis amor vt aliqd de v̄ginitate dicamꝯ: ne veluti trãſitu quodã preſtricta videat᷑ q̄ pncipalis ē v̄tus. ¶ Rn̄º. dõꝫ: ꝙ ſic̄ ſupra dictũ ē: in v̄ginitate eſt ſic̄ formale ⁊ ꝯpletiuũ pp̄oſitũ ppetuo abſtinẽdi a delectatõe venerea: qḋ qdẽ pp̄oſitũ laudabile reddit᷑ ex fine inq̄ꝫtũ. ſ. hoc fit ad vacandũ rebꝯ dīnis. Mãle aũt in virginitate ē ītegritas carnis abſq̄ꝫ oī experimento veneree delectationis. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ vbi ē ſpãlis mã boni hñs ſpãlẽ excellẽtiã: ibi īuenit᷑ ſpãlis rõ virtutis. ſicut pꝫ in manificẽtia q̄ eſt circa magnos ſumptus: ⁊ ex hoc ē ſpãlis virtꝯ a liberalitate diſticta: q̄ cõiter ſe hꝫ circa oẽm pecũiaꝝ vſuꝫ. Hoc aũt qḋ ē ꝯſeruare ſe īmuneꝫ ab exp̄imẽto veneree delectatiõis hꝫ q̄ꝫdã excellẽtiã laudis ſupra hoc qḋ ē ꝯſeruare ſe īmunẽ ab īnordinatõe veneree voluptatis. ⁊ iõ v̄ginitas ē q̄dã ſpãlis v̄tus hñs ſe ad caſtitatẽ ſicut magnificẽtia ad liberalitatẽ. ¶ Ad p̊ᵐ g̊ dõꝫ: ꝙ hoīes ex ſua natiuitate hñt id qḋ ē mãle. ſ. ītegritatẽ carnis īmunem ab experimento venereoꝝ: nõ tn̄ hñt id qḋ ē formale in virginitate: vt. ſ. hẽant pp̄oſitũ ẜuãdi huiuſmodi ītegritatẽ ppter deũ: ⁊ ex hoc hꝫ rõneꝫ virtutis. Unde aug. dic̄ in li. de v̄ginitate. Nec nos in v̄ginibus pdicamus ꝙ virgines ſunt: ſꝫ ꝙ deo dicata pia ꝯtinẽtia virgines ſunt ¶ Ad zᵐ dõm: ꝙ ꝯnexio virtutũ accipit᷑ ẜꝫ illud qḋ ē formale in virtutibꝯ. i. ẜꝫ charitatẽ vel ẜm prudẽtiã: vt ſupra habitũ eſt. non aũt ẜm id qḋ eſt mãle in virtutibus. Nihil enī phibet alicui virtuoſo ſuppetere mãm vniꝯ v̄tutis nõ aũt mãm alterius: ſic̄ pauper hꝫ mãm tempantie: non aũt mãꝫ magnificẽtie. ⁊ hoc mõ alicui hñti alias v̄tutes deeſt materia virginitatis. i. predicta integritas carnis: tamen poteſt id quod eſt formale ī virginitate habere: vt ſcilicet ſit in preparatione mentis predicte integritatis cõſeruande propoſitum ſi hoc ſibi competeret: ſicut pauper poteſt in preparatione animi habere propoſitũ magnificos ſumptus faciẽdi ſi ſibi competeret: ⁊ ſimiliter ille q eſt in pſperitate hꝫ in preparatione animi pp̄oſitum aduerſa equanimiter tolerãdi: ⁊ ſine hac preparatione animi nõ põt eē aliqs virtuoſus. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ virtus per penitentiam reparari poteſt quantum ad id quod eſt formale in virtute: non autem quantum ad id quod eſt materiale in ipſa. Non enim ſiquis magnificus cõſumpſerit diuitias ſuas: p

penitētiā peccati reſtituunť ei diuitie. ⁊ ſimiliter ille ꝗ virginitatem peccando amiſit: per penitentiā non recuperat virginitatis materiā: ſed recuperat virginitatis ꝓpoſitū. Circa mām aūt ꝟginitatis ē aliqd qð miraculoſe reparari poterit diuinit⁹. ſ. integritas mēbri: quā diximꝰ accidētaliter ſe ad ꝟginitatē hře. Aliud aūt ē: qð nec miraculoſe reparari pōt: vt. ſ. ꝙ ꝗ expťꝰ ē voluptatē venereā fiat nō expťꝰ. Nō. n. deꝰ pōt facere vt ea ꝗ̃ facta ſūt nō ſint facta: vt ĩ pmo habitū ē. ❡ Ad 4ᵐ dōm ꝙ ꝟginitas ſm ꝙ ē vtꝰ ĩpoꝛtat ꝓpoſitū voto firmatū itegritatis ꝑpetuo ſeruāde. Dič. n. Aug. ĩ li. de ꝟginitate ꝙ ꝑ ꝟginitatē itegritas carnis ipi creatoꝛi aīe ⁊ carnis fouet: ꝯſecrať: ſeruať: Unde virginitas ſm ꝙ ē vtꝰ nunꝙ̃ amittiť niſi ꝑ pctm̄. ❡ Ad 5ᵘ dōm ꝙ caſtitas coniugalis ex hoc ſolo hꝫ laudē ꝙ abſtinet ab illicitis voluptatibꝰ: vñ nō hꝫ aliquā excellētiā ſupꝛa cōē caſtitatē. Uiduitas aūt addit qdē aliqd ſupꝛa caſtitatem cōem: nō tñ ꝑuenit ad id qð ē ꝑfectū in mā iſta. ſ. ad oīmodā imunitatē venereę voluptatis: ſꝫ ſola ꝟginitas. ⁊ iō ſola ꝟginitas poniť ꝟtus ſpālis ſupꝛa caſtitatē: ſicut magnificentia ſupꝛa liberalitatem.

Ad quartum ſic proceditur. Uidetur ꝙ ꝟginitas non ſit excellentioꝛ matrimonio. Dicit. n. augu. in libꝛo. de bono coniugali. Non impar meritū eſt cōtinētie in Joāne qui nullas expťus eſt nuptias. ⁊ in Abraā qui filios gn̄auit: ſꝫ maioris ꝟtutis maiꝰ eſt meritū. ergo ꝟginitas nō eſt potioꝛ vtꝰ ꝙ̃ caſtitas cōiugalis. ❡ P̄. Ex ꝟtute depēdet laus ꝟtuoſi. ſi ergo ꝟginitas ꝑferreť ꝯtinētie ꝯiugali videť eſſe ꝯñs ꝙ ꝗ̃libet virgo eſſet laudabilioꝛ ꝗ̃libet cōiugata. hoc aūt eſt falſū. ergo ꝟginitas nō ꝑferť cōiugio. ❡ P̄. Bonū cōe potiꝰ eſt bono ꝑuato: vt pꝫ per phm̄ ꝑ ethi. ſed cōiugiū ordinať ad bonū cōe. Dicit. n. Aug. in lib. de bono cōiugali. Qꝛ eſt cibꝰ ad ſalutē hoīs: hoc ē cōcubitꝰ ad ſalutē humani generis. ꝟginitas autē ordinať ad bonū ſpāle: vt. ſ. vitēt tribulationē carnis: quā ſuſtinēt ꝯiugati: ſicut pꝫ ꝑ aplm̄. i. ad Coꝛin. 7. ergo ꝟginitas nō ē potioꝛ ꝯtinētia ꝯiugali. ❡ Sꝫ ꝯ eſt qð dicit Augu. in lib. de ꝟginitate: Certa rōne ⁊ ſcārū ſcripturarū auctoꝛitate: nec pctm̄ eē nuptias iuenimus: nec eas bono aut ꝟginalis cōtinētie vel etiā vidualis equamꝰ. ❡ Rñº. dōꝫ ꝙ ſicut pꝫ in lib. Hiero. ꝯ Jouinianū. hic erroꝛ fuit Jouiniani ꝗ poſuit ꝟginitatē nō eſſe matrimonio ꝑferēdā. Qui quidē erroꝛ ꝑcipue deſtruiť: ⁊ exēplo xpi qui ⁊ matrē ꝟginē elegit ⁊ ipſe ꝟginitatē ſuauit: ⁊ ex doctrina apli qui. i. ad Coꝛin. 7. Uirginitatē ꝯſuluit tanꝙ̃ meliꝰ bonū ⁊ etiā rōne: tū qꝛ bonū diuinū eſt potiꝰ humano bono: tū qꝛ bonū aīe ꝑferť bono coꝛpoꝛis. tū etiā qꝛ bonū ꝯtēplatiue vite ꝑfertur bono actiue. virginitas aūt oꝛdinať ad bonū aīe ſꝫ vitam cōtēplatiuā qð ē cogitare ea que ſunt dei. cōiugiū aūt oꝛdinať ad bonū coꝛpis: qð ē coꝛpoꝛalis multiplicatio generis humani: ⁊ ꝑtinet ad vitā actiuā: qꝛ vir ⁊ mulier ĩ matrimonio viuētes neceſſe habēt cogitare ꝗ̃ ſunt mundi: vt pꝫ per aplm̄ ꝑ ad Coꝛi. 7. Uñ idubitāter ꝟginitas ꝑferēda eſt ꝯtinētie cōiugali. ❡ Ad pᵘ ergo dōm ꝙ meritum non ſolū penſať ex genere actꝰ ſꝫ magis ex aīo operātis. Habuit aūt aīū Abraā ſic diſpoſitū vt paratꝰ eſſet virginitatē ſeruare ſi eēt tpi cōgruū: ex quo meritū cōtinētie ꝯiugalis in ipſo equať merito ꝯtinētie ꝟginalis in Joāne reſpectu ꝑmij ſubſtātialis: nō aūt reſpectu ꝑmij accidētalis. Unde Aug. dič ĩ lib. de bono ꝯiugali: ꝙ Joānis celibatꝰ ⁊ Abrae ꝯnubiū ꝙ tēpoꝝ diſtributiōe xpo militauerūt: ſꝫ ꝯtinētiā Joānes in ope. Abraā ꝟo in ſolo hitu hēbat. ❡ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ lꝫ ꝟginitas ſit melioꝛ ꝙ̃ ꝯtinētia cōiugalis: pōt tñ ꝯiugatus melioꝛ eſſe ꝙ̃ virgo duplici rōe. ꝑ quidem ex parte caſtitatis ſi. ſ. ille qui ē cōiugatꝰ hēat aīum magis paratū ad ꝟginitatē ſeruādā ſi opoꝛteret ꝙ̃ ille ꝗ eſt actu ꝟgo. Unde augu. iſtruit ꝟginē in lib. de bono cōiugali vt dicat: Ego nō ſum melioꝛ ꝙ̃ abꝛaā: ſed melioꝛ eſt caſtitas celibū ꝙ̃ caſtitas nuptiarū. ⁊ rōnē poſtea ſubdit dicēs: Qð enim nūc ago: melius ille egiſſet ſi tūc agēdū eſſet. qð aūt illi egerunt: ſic ego nō agerē etiā ſi nūc agēdū eſſet. 2º qꝛ foꝛte ille qui nō eſt ꝟgo hꝫ aliquā excellētioꝛē ꝟtutē. Uñ aug. dicit in libꝛo de ꝟginitate: Uñ ſcit ꝟgo ꝙ̃uis ſollicita ꝗ̃ ſunt dñi: ne foꝛte ꝓꝑ aliquā ſibi icognitā infirmitatē nō ſit matura martyrio: illa ꝟo mulier cui ſe ꝑferre geſtiebat iam poſſit bibere calicē dñice paſſionis. ❡ Ad 3ᵐ dōm ꝙ bonū cōe potiꝰ eſt bono ꝑuato ſi ſit eiuſdē generis: ſꝫ pōt eē ꝙ bonū ꝑuatum ſit melius ſm ſuū genus: ⁊ hoc mō ꝟginitas deo dedicata ꝑferť fecūditati carnali. Uñ augu. dicit in lib. de virginitate: ꝙ fecūditas carnis etiā illarū que ĩ hoc tpe nihil aliud in ꝯiugio ꝙ̃ ꝓlē regrūt quā mācipent xpo ꝓ amiſſa virginitate cōpēſari nō poſſe credenda eſt.

Ad quintum ſic ꝓceditur. Videť ꝙ virginitas ſit maxima virtutum. Dicit enim Cypꝛianus in libꝛo de virginitate. Nūc nobis ad virgines ſermo eſt: quarum quo ſublimioꝛ eſt gloꝛia eſt maioꝛ cura. flos eſt ille eccleſiaſtici germinis: decus atꝙ oꝛnamentū gratie ſpiritualis: illuſtrioꝛ poꝛtio gregis chꝛiſti. ❡ P̄. Maius ꝑmiū debeť maioꝛi virtuti. ſed virginitati debetur maximū ꝑmiū. ſ. fructus cēteſimus: vt patet Matth. 13. in glo. ꝗ̃ virginitas eſt maxima virtutū. ❡ P̄. Tanto aliqua virtus ē maioꝛ ꝙ̃to ꝑ eā aliqs xpo magis ꝯformať. ſꝫ maxime aliqs ꝯformať xpo ꝑ ꝟginitatē. Dř. n. Apoca. 14. de virginibus ꝙ ſequuntur agnū quocunꝙ ierit. ⁊ ꝙ cantant cāticū nouū qð nemo alius poterat dicere. ꝗ̃ virginitas eſt maxima virtutū. ❡ Sꝫ ꝯ ē qð Aug. dič in li. de virginitate. Nemo ꝙ̃tū puto auſus fuit virginitatē pꝛeferre monaſterio. Et in eodē lib. dič. Pꝛeclariſſimū teſtimoniū ꝑhibet eccliaſtica auctoꝛitas: in ꝗ̃ fidelibus notū eſt quo loco martyres ⁊ quo defuncte ſanctimoniales ad altaris ſacramenta recitenť: ꝑ qð dať itelligi ꝙ martyriū virginitati ꝑferť: ⁊ ſilr monaſterij ſtatus. ❡ Rñº. dōꝫ: ꝙ aliquid pōt dici excellētiſſimū duplr. Unoº ĩ aliquo genere. ⁊ ſic virginitas eſt excellētiſſima. ſ. in genere caſtitatis. trāſcendit. n. ⁊ caſtitatē vidualē ⁊ ꝯiugatā: ⁊ quia caſtitati antonomatice attribuiť decoꝛ: iō virginitati ꝑ ꝯñs attribuiť excellentiſſima pulchꝛitudo. Unde ⁊ Amb. dič in lib. de virginitate. Pulchꝛitudinē ꝗs pōt maioꝛē eſtimare decoꝛe virginis: ꝗ̃ amatur a rege: ꝓbať a iudice: dedicať dño: ꝯſecratur deo. Alioº pōt dici aliqd excellentiſſimū ſimplr. ⁊ ſic virginitas non ē excellētiſſima virtutū. Semꝑ. n. finis excellit id qð ē ad finē: ⁊ ꝙ̃to aliqd efficatius oꝛdinať ad finē tanto melius ē. finis aūt ex quo virginitas laudabilis reddiť eſt vacare rebus diuis vt dcm̄ eſt. vñ ipſe virtutes theologice ⁊ etiā ꝟtus religionis quaꝝ actꝰ ē ipſa occupatio circa res diuas ꝑferunť virginitati. Silr ēt vehementiꝰ opanť ad hoc ꝙ inhereāt deo martyres ꝗ ad hoc poſtponunt ꝓpꝛiam vitā: ⁊ viuētes in monaſterijs ꝗ ad hoc poſtponunt ꝓpꝛiā voluntatē ⁊ oīa que poſſunt habere: ꝙ̃ virgines que ad hoc poſtponūt venereā voluptatē: ⁊ iō ꝟginitas nō ſimplr ē maxima virtutū. ❡ Ad pᵐ ꝗ̃ dōm: ꝙ virgines ſunt illuſtrioꝛ poꝛtio gregis xpi ⁊ eſt eaꝝ ſublimioꝛ glīa ꝑ ꝯparationē ad viduas ⁊ ꝯiugatas. ❡ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ centeſimus fructus attribuiť ꝟginitati ſm Hiero. ꝓpter excellētiam quā hꝫ ad viduitatē cui attribuiť ſexageſimus: ⁊ ad matrimoniū cui attribuiť treceſimus: ſꝫ ſič Aug. dicit in li. de qōnibus euāgelij centeſimus fructꝰ ē martyriū: ſexageſimꝰ virginū: ⁊ triceſimus ꝯiugatoꝝ. vñ ex hoc nō ſeqťur ꝙ virginitas ſit ſimplr maxima virtutū oīum: ſꝫ ſolū alijs gradibus caſtitatis. ❡ Ad 3ᵘ dōꝫ ꝙ virgines ſequuntur agnū quocūꝙ ierit: qꝛ imitantur xpm̄ non ſolum in integritate mentis ſed etiam in integritate carnis: vt Aug. dič in li. de virginitate. ⁊ ideo in pluribꝰ ſequunť agnū: nō tñ oꝫ ꝙ ma

gis in ꝓpinquo:q꜃ alie v̄tutes faciūt ꝓpinquiꝰ īherere deo
ꝑ imitationē mētis.canticū aūt nouū qđ ſole v̄gines can/
tant eſt gaudiū qđ habēt de ītegritate carnis ſeruate.

¶ De vicio luxurie. qđ opponiť caſtitati. Q̄ō CLIII.

DEinde cōſiderādū eſt de vicio lu/
xurie qđ opponiť caſtitati.
Et ꝑ̊ de ipſa in gnāli. 2°. de ſpēbꝰ eius.
¶ Circa ꝑmū q̄runť q̄nq꜄. ꝑ̊ qđ ſit mā
luxurie. 2°. vtrū oīs ꝯcubitꝰ ſit illicitꝰ.
3°. vtrū luxuria ſit pctm̄ mortale. 4°.
vtruꝫ luxuria ſit viciuꝫ capitale. 5°. de
filiabus eius.

Ad primum ſic ꝓcediť. Videť ꝙ mā luxurie nō
ſolū ſint cōcupiſcētie ⁊ delectatio/
nes veneree. Diť.n. Augu.ī lib.ꝯfeſ.ꝙ luxuria ad ſacietatē
atq꜄ abūdātiā ſe cupit vocari.ſed ſacietas ꝑtinet ad cibos
⁊ potus.abūdātia autē ad diuitias.ergo luxuria nō ē pro/
prie circa ꝯcupiſcētias ⁊ voluptates venereas. ¶ P̄. Pro/
uerbioꝝ.20.diciť: Luxurioſa res eſt vinū:ſꝫ vinū pertinet
ad delectationē cibi ⁊ potus . ergo circa ea maxime videť
luxuria eſſe. ¶ P̄. Luxuria diciť eē libidinoſe voluptatis
appetitꝰ.ſꝫ libidinoſa voluptas nō ſolū eſt in venereis ſed
etiā in multis alijs.ergo luxuria nō eſt ſolū circa ꝯcupiſcē/
tias ⁊ voluptates venereas. ¶ Sꝫ ꝯ̄ eſt qđ dr̄ in lib. de ve/
ra religione de luxurioſis : Qui ſeminat in carne de carne
metet corruptionē:ſꝫ ſeminatio carnis fit ꝑ voluptates ve
nereas.ergo ad has ꝑtinet luxuria . ¶ Rn̄°. dōm ꝙ ſicut
Iſido.dicit in lib.etymol.luxurioſus aliq̄s dr̄ q̄ſi ſolutꝰ in
voluptates:maxime aūt voluptates veneree aīuꝫ hoīs ſol
uunt.⁊ iō circa voluptates venereas maxime luxuria ꝯſi/
derať. ¶ Ad ꝑ̊m ergo dōm : ꝙ ſicut tēperātia ꝑ̄ncipalr̄ q̄/
deꝫ ⁊ ꝓprie ē circa delectationes tactꝰ.diciť aūt ex ꝯſnī ⁊
ꝑ ſilitudinē quādā in q̄buſdā alijs materijs:ita etiā luxu/
ria ꝑ̄ncipalr̄ q̄dē eſt in voluptatibꝰ venereis que maxime
⁊ ꝑ̄cipue aīuꝫ hoīs reſoluunt. Scd̄ario aūt dr̄ in q̄buſcūq꜄
alijs ad exceſſuꝫ ꝑtinētibꝰ. vn̄ ad Gal.5.dicit glo.ꝙ luxu/
ria eſt q̄libet ſupfluitas. ¶ Ad 2ꝫ dōꝫ ꝙ vinū diciť res lu/
xurioſa : vel ſcḋm hūc modū quo in q̄libet mā abūdātia ad
luxuriā referť:vel inq̄ꝫtū ſupfluus vſus vini icētiuū volu/
ptati veneree ꝓ̄bet. ¶ Ad 3ꝫ dōꝫ:ꝙ libidinoſa voluptas:
⁊ ſi in alijs materijs dicať:tn̄ ſpālr̄ hoc nomē vēdicant ve/
neree delectatiōes: in q̄bꝰ ēt ſpālr̄ libido diciť:vt Aug. di/
cit in.14.de ciuitate dei.

Ad ſecundum ſic ꝓcediť. Videť ꝙ nullꝰ actꝰ
venereꝰ poſſit eſſe ſine pctō. Ni/
hil.n.vr̄ īpedire v̄tutē niſi pctm̄: ſꝫ oīs actꝰ venereꝰ maxīe
īpedit v̄tutē. Dicit.n.Aug.in ꝑ̊ ſoliloqoꝝ. Nihil eſſe ſentio
qđ magis ex arte deijciat aīuꝫ virilē q̄ꝫ blādimēta femine
corporūq꜄ ille ꝯtactꝰ. ḡ nullus actꝰ venereus videť eē ſine
pctō. ¶ P̄. Ubicūq꜄ īueniť aliq̄d ſupfluū ꝑ qđ a bono rō/
nis recediť hoc ē vicioſū:q꜃ v̄tꝰ corrūpiť ꝑ ſupfluū ⁊ dimi/
nutū: vt dr̄ in.2.ethi.ſꝫ in quolibet actu venereo ē ſupflui/
tas delectatiōis q̄ itātū abſorbet rōnē ꝙ īpoſe ē aliq̄d ītel/
ligere in ipſa:vt phs diť i.6.ethi.⁊ ſiť Hiero.diť in illo actu
ſpūs ꝓphetie nō tāgebat corda ꝓphetaꝝ. ḡ nullus actꝰ ve
nereꝰ pōt eē ſine pctō. ¶ P̄. Cauſa potior ē q̄ꝫ effectus:ſed
pctm̄ origiale ī paruulis trahiť a cōcupiſcētia ſine q̄ actus
venereꝰ eſſe nō pōt:vt pꝫ ꝑ Aug.in lib.de nuptijs ⁊ ꝯcupi/
ſcētia. ḡ nullus actꝰ venereꝰ pōt eē ſine pctō. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qđ
Aug.diť in lib.de bono ꝯiugali. Satis riſuꝫ ē hereticis . ſi
tn̄ capiūt nō ē pctm̄:qđ neq꜄ ꝯ̄ nām cōmittiť:neq꜄ ꝯ̄ morē:
neq꜄ ꝯ̄ ꝑ̄ceptū : ⁊ loq̄ť de actu venereo quo antiq̄ p̄res plu
ribꝰ ꝯiugibꝰ vtebanť. ḡ nō oīs actꝰ venereus eſt peccatuꝫ.
¶ Rn̄°. dōꝫ: ꝙ pctm̄ ī humanis actibꝰ ē:qđ ē ꝯ̄ ordinē rō
nis. Hꝫ aūt hoc rōnis ordo:vt q̄libet ꝯueniēter ordinet in
ſuū finē.⁊ iō nō ē pctm̄ ſi ꝑ rōnē hō vtať rebꝰ aliq̄bꝰ ad fi/
nē ad quē ſūt ī ordine mō ꝯueniēti:dū mō ille finis ſit ali/
qđ v̄e bonū. Siť aūt ē v̄e bonū ꝙ ꝯſeruet corꝑalis nā vni
us īdiuidui:ita ēt ē qđdā bonū excellēs ꝙ ꝯſeruet nā ſpēi
humane.ſiť aūt ad ꝯſuationē vite vnīꝰ hoīs ordiať vſus
ciboꝝ:ita ēt ad ꝯſeruationē totīꝰ humani gnīs vſus vene/
reoꝝ. Un̄ Aug.diť in lib.de bono ꝯiugali: Q̄đ ē cibꝰ ad ſa/
lutē hoīs.hoc ē ꝯcubitꝰ ad ſalutē gnīs . ⁊ iō ſiť vſus ciboꝝ
pōt eē abſq꜄ pctō ſi fiat debito mō ⁊ ordīe ſcḋm ꝙ cōpetit ſa
luti corꝑis:ita ēt ⁊ vſus venereoꝝ pōt eē abſq꜄ oī pctō ſi fi
at debito mō ⁊ ordine ſcḋm ꝙ ē cōueniēs ad finē gnātionis
humane. ¶ Ad ꝑ̊ꝫ ḡ dōm: ꝙ aliq̄d pōt īpedire dupliciter
v̄tutē. Uno mō q̄ꝫtū ad cōeꝫ ſtatū v̄tutis . ⁊ ſic nō īpediť
v̄tus niſi ꝑ pctm̄. Alio mō q̄ꝫtū ad ꝑfectū v̄tutis ſtatuꝫ:⁊
ſic pōt īpediri virtus ꝑ aliqđ qđ nō eſt peccatū ſed ē minꝰ
bonū.⁊ hoc mō vſus femine deijcit animū: nō a virtute ſꝫ
ab arte.i.perfectione virtutis. Un̄ Aug.dicit in lib. de bo/
no cōiugali. Sicut bonū erat qđ Martha faciebat occu/
pata circa miniſteriū ſanctoꝝ:ſed melius qđ Maria audi
ens verbū dei:ita etiā bonū Suſanne in caſtitate ꝯiugali
laudamus:ſed bonū vidue Anne ⁊ magis Marie v̄ginis
anteponimꝰ. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ ſicut ſupra dictum eſt me/
dium virtutis non attenditur ſcḋm quātitatem : ſed ſcḋm ꝙ
ꝯuenit rōni recte.⁊ iō abundātia delectatōis q̄ eſt in actu
venereo ſcḋm rōneꝫ ordinato nō ꝯ̄riať medio virtutis. Et
ꝑterea ad virtutē nō ꝑtinet q̄ꝫtuꝫ ſenſus exterior delecteť
qđ ꝯſequiť corporis diſpōnem : ſed q̄ꝫtum appetitꝰ īterior
ad huiuſmodi delectationes afficiať. nec hoc etiā ꝙ rō nō
pōt liberū actū rōnis ad ſpūalia ꝯſiderāda ſimul cū illa de
lectatione hr̄e oñdit ꝙ actus ille ſit virtuti ꝯ̄rius.nō enim
eſt virtuti ꝯ̄riū ſi rōnis actꝰ aliq̄n ītermittať aliquo qđ ſꝫ
rōnē fit.alioq̄n ꝙ aliq̄s ſe ſomno tradit:eēt ꝯ̄ virtuteꝫ.hoc
tn̄ ꝙ ꝯcupiſcētia ⁊ delectatio venereoꝝ nō ſubiacet impio
⁊ moderationi rōnis ꝓuenit ex pena ꝑmi pctī:inq̄ꝫtuꝫ.ſ.rō
rebellis deo meruit hr̄e ſuaꝫ carnē rebellē:vt pꝫ ꝑ Aug.13.
de ciui.dei. ¶ Ad 3m dōꝫ: ꝙ ſiť Aug.ibidē diť ꝙ ex cōcupi
ſcētia carnis q̄ generāti nō īputať in pctm̄:tāq꜄ ex filia pec
cati ꝓles naſciť originali obligata peccato. vnde nō ſequi/
tur ꝙ actus ille ſit pctm̄:ſꝫ ꝙ in illo actu ſit aliquid pena/
le a peccato primo deriuatum.

Ad tertium ſic ꝓcediť. Ur̄ ꝙ luxuria q̄ eſt circa
actꝰ venereos nō poſſit eē aliquod
pctm̄. Per actū enī venereū ſemē emittiť:qđ ē ſupfluū ali
mēti:vt pꝫ ꝑ phm̄ in li.de generatiōe aīaliū: ſꝫ ī emiſſione
aliaꝝ ſupfluitatū nō attēdiť aliqđ pctm̄. ḡ neq꜄ circa actꝰ
venereos pōt eē aliqđ pctm̄. ¶ P̄. Quilibet pōt licite vti
vt libet eo qđ ſuū ē:ſed in actu venereo hō non vtiť niſi eo
quod ſuum eſt:niſi forte in adulterio vel raptu.ergo in vſu
venereo nō pōt ē pctm̄:ita luxuria nō erit pctm̄. ¶ P̄. Oē
pctm̄ hꝫ vitiū oppoſitū:ſed luxurie nullū vitiuꝫ videť eſſe
oppoſitū. ḡ luxuria nō ē pctm̄. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē ꝙ cā ē potior ſuo
effectu.ſꝫ vinū ꝓhibeť ꝓꝑ luxuriā:ſcḋm illud aplī ad Eph.
5. Nolite īebriari vino in quo ē luxuria. ḡ luxuria ē ꝓhibi/
ta. ¶ P̄. Gal.5.enumerať īter opa carnis. ¶ Rn̄°. dōꝫ: ꝙ
q̄ꝫto aliq̄d eſt magis neceſſariū:tanto magis opꝫ vt circa il
lud rōnis ordo ſeruet. Un̄ ꝑ ꝯñs magis eſt vicioſum ſi or/
do rōnis ꝑtermittiť. Uſus aūt venereoꝝ ſiť dictū ē: ē val/
de neceſſariꝰ ad bonuꝫ cōe qđ ē ꝯſuatio humani generis.
⁊ ideo circa hoc maxime attendi dꝫ rōnis ordo. ⁊ per ꝯñs
ſiquid circa hoc fiat preterq꜄ ordo rationis habet:vitioſuꝫ
erit.hoc autem pertinet ad rationem luxurie vt ordinem
⁊ modum rationis excedat circa venerea.⁊ ideo abſq꜄ du/
bio luxuria eſt peccatum. ¶ Ad primum ergo dicendum:
ꝙ ſicut philoſophus in eodem libro dicit:ſemen eſt ſuper/
fluum quo indigetur. Dicitur enim ſuperfluuꝫ ex eo ꝙ re/
ſiduum eſt operationis virtutis nutritiue : tamen indige/
tur eo ad opus virtutis generatiue.ſed alie ſuperfluitates

humani corporis ſunt quibus non indigetur. ⁊ ideo non refert qualitercūq; emittantur ſalua decētia ↄuictus humani: ſed nõ eſt ſiſe in ſeminis emiſſione q̄ taliter dꝫ fieri vt cõueniat fini ad quē eo indiget. ¶ Ad 2m dõꝫ ꝙ ſic apls dicit. i. ad Corin. 6. ↄ luxuriā loquēs: Empti eſtis ꝓcio magno glorificate ⁊ portate deū in corpore veſtro. ex eo ergo ꝙ aliqs inordinate ſuo corpe vtit̄ per luxuriā: iniuriā facit dño q̄ ꝑncipalis dñs ē corporis nr̄i. Uñ ⁊ Aug. dicit in lib. de decē cordis: Dñs q̄ gubernat ſeruos ſuos ad vtilitatem illoꝝ nõ ſuā hoc ꝓcipit ne ꝑ illecebras ⁊ illicitas voluptates corruat tēplū eius qḋ eſſe cepiſti. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ oppoſitū luxurie nõ tangit̄ in multis: eo ꝙ hoīes magis ſunt ꝓni ad delectatiões. ⁊ tñ oppoſitū viciū ↄtinet̄ ſub inſenſibilitate. ⁊ accidit hoc viciū in eo q̄ intãtū deteſtat̄ mulierum viſum: ꝙ etiā vxori debitū nõ reddit.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ luxuria non ſit viciū capitale. Luxuria. n. videtur idē eē imūdicie: vt pꝫ per glo. Eph. 5. ſed imūdicia ē filia gule: vt pꝫ per Greg. 31. moral. ergo luxuria nõ eſt viciū capitale. ¶ Pꝫ. Iſidorus dicit in lib. de ſūmo bono: ꝙ ſicut ꝑ ſuꝑbiā mētis itur in ꝓſtitutionē libidinis: ita per humilitatē mētis ſalua fit caſtitas carnis. ſꝫ ↄ rõnē capitalis vicij eſſe videt̄ ꝙ ex alio vicio oriat̄. ergo luxuria nõ eſt viciū capitale. ¶ Pꝫ. Luxuria cauſat̄ ex deſperatione: ſm illud Eph. 4. Qui deſperātes ſemetipſos tradiderūt ipudicitie. ſed deſpatio nõ ē viciū capitale q̄nimo ponit̄ filia accidie: vt ſupra habitū ē. ergo multo minus luxuria eſt viciū capitale. ¶ Sꝫ ↄ ē ꝙ Greg. 31. moral. ponit luxuriā inter vicia capitalia. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſicut ex dictis pꝫ: viciū capitale eſt qḋ hꝫ finē multū appetibilē: ita ꝙ eius appetitu hõ ꝓcedat ad multa pctā ꝑpetranda: que oīa ex illo vicio tanq̄ ex ꝑncipali oriri dicunt̄. Finis autē luxurie eſt delectatio venereoꝝ que ē maxima. Uñ huiuſmodi delectatio ē maxime appetibilis ſm appetitū ſenſitiuū: tū ꝓpter vehemētiā delectationis. tū etiā ꝓpter cõnālitatē huiuſmodi ↄcupiſcētie. Unde manifeſtū eſt ꝙ luxuria eſt viciū capitale. ¶ Ad pꝰ ergo dõꝫ: ꝙ imūdicia ſꝫ quoſdā que ponit̄ filia gule ē q̄dā imūdicia corꝑalis: vt ſupra dictū eſt. ⁊ ſic obiectio nõ eſt ad ꝓpoſitū. Si vº accipiat̄ ꝓ imūdicia luxurie ſic dicendū ꝙ ex gula cauſat̄ mālr inq̄tū. ſ. gula miniſtrat mām corporalē luxurie. nõ aūt ſm rõnē cauſe finalis ſm quā potiſſime attēdit̄ origo alioꝝ vicioꝝ ex vicijs capitalibus. ¶ Ad 2m dõꝫ: ꝙ ſicut ſupra dictū ē cū de inani gloria ageret̄: ſuꝑbia ponit̄ cõis mr̄ oīuꝫ peccatoꝝ. ⁊ iō etiā vicia capitalia ex ſuꝑbia oriunt̄. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ a delectationibꝰ luxurie ꝓcipue aliqui abſtinēt ꝓpter ſpē future glorie: quā deſpatio ſubtrahit. ⁊ iō cauſat luxuriā ſic̄ remouēs ꝓhibēs: nõ ſic̄ ꝑ ſe cā: qḋ reqri videt̄ ad vicia capitalia.

Ad quintum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ incõueniēter dicant̄ eē filie luxurie: cecitas mētis: icõſideratio: ꝓcipitatio: incõſtãtia: amor ſui: odiū dei: affectꝰ ꝑſentis ſeculi: horror vel deſperatio futuri: q̄r cecitas mētis ⁊ icõſideratio ⁊ ꝓcipitatio ꝑtinēt ad ipzudentiā que inuenit̄ in oī pctõ: ſicut ⁊ ꝓudētia in oī v̄tute. ergo nõ debēt poni ſpāles filie luxurie. ¶ Pꝫ. Cõſtātia ponit̄ pars fortitudinis: vt ſupra habitū ē. ſꝫ luxuria nõ opponit̄ fortitudini ſꝫ tēperātie. ergo incõſtātia nõ eſt filia luxurie. ¶ Pꝫ. Amor ſui vſq; ad cõtēptū dei eſt ꝑncipiū oīs pcti: vt pꝫ per Aug. 14. de ciui. nõ ḡ dꝫ poni filia luxurie. ¶ Pꝫ. Iſido. ponit q̄ttuor. ſ. turpiloq̄a: ſcurrilia: ludicra: ſtultiloquia. ḡ ꝑdicta enumeratio videt̄ eſſe ſuꝑflua. ¶ Sꝫ ↄ eſt auctoritas Greg. 31. moral. ¶ Rñ°. dõꝫ: ꝙ qñ iferiores potētie vehemēter afficiunt̄ ad ſua obiecta: ↄñs eſt ꝙ ſuꝑiores vires ipediant̄ ⁊ deordinent̄ in ſuis actibꝰ. Per viciū aūt luxurie maxime appetitꝰ inferior. ſ. cõcupiſcibilis vehemēter intēdit ſuo obiecto. ſ. delectabili ꝓpter vehemētiā paſſionis ⁊ delectationis. ⁊ ideo ↄſequēs eſt ꝙ per luxuriā maxime ſuperiores vires deordinent̄. ſ. ratio ⁊ voluntas. Sunt autē rationis quatuor actus in agendis. ꝑmo quidē ſimplex intelligentia que appꝛehēdit aliquē finē vt bonuꝫ: ⁊ hic actus impeditur per luxuriā: ſꝫ illud Daniel. 13. Spes decepit te ⁊ cõcupiſcentia ſubuertit cor tuū. ⁊ q̄tuꝫ ad hoc ponitur cecitas mentis. Scḋs actus eſt conſiliū de his q̄ ſunt agenda ꝓpter finē. ⁊ hic etiam impeditur per cõcupiſcentiam luxurie. Unde Terentius dicit in eunucho loquens de amore libidinoſo: Que res in ſe neq; conſilium: neq; modū vllū habꝫ: eā cõſilio regere nõ potes: ⁊ q̄tū ad hoc ponit̄ precipitatio que iportat ſubtractionē cõſilij: vt ſupra habitū ē. Tertiꝰ aūt actus eſt iudiciū de agendis. ⁊ hic etiā impedit̄ per luxuriā. Dicit̄ eñ Daniel. 13. de ſenibus luxurioſis. Auerterunt ſenſuꝫ ſuū vt nõ recordarent̄ iudicioꝝ iuſtoꝝ. ⁊ q̄tum ad hoc ponit̄ icõſideratio. Quartus aūt actus ē preceptū rõnis de agēdo: q̄ etiā ipedit̄ ꝑ luxuriā inq̄tum. ſ. hõ ipeditur ex ipetu ↄcupiſcētie ne exeq̄tur id qḋ decreuit eē faciēdū. Unde Terentiꝰ dicit in eunucho de quodā qui dicebat ſe receſſuꝝ ab amica hec verba: vna falſa lachꝛymula reſtringet. Ex ꝑte autē voluntatis ↄſequit̄ duplex actus iordinatus: quoꝝ vnus eſt appetitus finis. ⁊ q̄tum ad hoc ponitur amor ſui q̄tuꝫ. ſ. ad delectationē quā inordinate appetit. ⁊ ꝑ oppoſitū ponit̄ odiū dei: inq̄tum. ſ. ꝓhibet delectationē ↄcupitā. Alius aūt eſt appetitus coꝝ q̄ ſunt ad finē. ⁊ q̄tū ad hoc ponit̄ affectus ꝑñtis ſeculi in quo. ſ. aliquis vult frui voluptate. ⁊ ꝑ oppoſitū ponit̄ deſperatio futuri ſeculi. q̄r duꝫ nimis detinetur carnalibus delectationibꝰ nõ curat ꝑuenire ad ſpūales: ſꝫ faſtidit. ¶ Ad pm ḡ dõꝫ: ꝙ ſicut phs dic̄ in. 6. ethi. intēperātia maxime corrūpit prudentiā. ⁊ iō vitia oppoſita prudentie maxime oriunt̄ ex luxuria q̄ eſt ꝓcipua itemꝑantie ſpecies. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ ↄſtantia in arduis ⁊ terribilibus ponitur pars fortitudinis: ſed conſtantiā habere in abſtinendo a delectabilibus pertinet ad continentiaꝫ que ponitur ꝑs temꝑantie ſic̄ ſupra dcm̄ ē: ⁊ ideo incõſtantia q̄ ei opponit̄ ponit̄ filia luxurie: ⁊ tñ ēt pꝰ icõſtātia ex luxuria cauſatur inq̄tū emollit cor hoīs ⁊ effemiatū reddit: ſꝫ illḋ Oſee 4. Fornicatio ⁊ vinū ⁊ ebrietas auferūt cor. Et Uegetius dic̄ in li. de re militari: ꝙ minꝰ mortē metuit q̄ minus deliciaꝝ nouerit in vita: nec oꝫ ſic̄ ſepe dcm̄ ē: ꝙ filie vitij capitalis cū eo in mā ↄueniant. ¶ Ad 3m dõꝫ: ꝙ amor ſui q̄tū ad q̄cunq; bona q̄ ſibi aliqs appetit eſt cõe ꝑncipiū pctõꝝ. ſꝫ q̄tū ad hoc ſpāliter ꝙ aliqs appetit ſibi delectabilia carnis: ponit̄ amor ſui filia luxurie. ¶ Ad 4m dõm: ꝙ illa que Iſidorus ponit: ſunt q̄dā inordinati actꝰ exteriores ⁊ precipue ad delectationē ꝑtinentes: in q̄ eſt aliq̄d iordinatū q̄druplr̄. Unoº ꝓpter mā: ⁊ ſic ponunt̄ turpiloquia: q̄r. n. ex abundātia cordis os loq̄tur: vt dr̄ Matth. 12. luxurioſi quoꝝ eſt cor turpibus delectationibus plenū ⁊ ↄcupiſcentijs: de facili ad turpia verba ꝓrumpunt. 2º ex ꝑte cāe: q̄r. n. luxuria iconſiderationē ⁊ ꝓcipitationē cauſat: ↄñs eſt ꝙ faciat ꝓrumpe in verba leuiter ⁊ icõſiderate dcā: q̄ dicuntur ſcurrilia. 3º q̄tuꝫ ad finē: q̄r. n. luxurioſus delectationē q̄rit ⁊ v̄ba ſua ad delectatõeꝫ ordiat. ⁊ ſic ꝓrūpit in v̄ba ludicra. 4º q̄tū ad ſniaꝫ v̄boꝝ quā ꝑuertit luxuria ꝑꝑ cecitatē mētis quā cãt. ⁊ ſic ꝓrūpit i ſtultiloq̄a: vtpote cū ſuis v̄bis ꝑfert delectatiões q̄s appetit q̄buſcūq; alijs rebꝰ.

¶ De luxurie partibus. Queſtio CLIIII.

DEinde cõſiderāduꝫ eſt de luxurie partibꝰ. ¶ Et circa hoc q̄runt̄ duodeciꝫ. ꝑ de diuiſione partiuꝫ luxurie. 2º. vtrū fornicatio ſimplex ſit peccatū mortale. 3º. vtrū ſit maximuꝫ pctõꝝ. 4º. vtꝝ i tactibꝰ ⁊ oſculis ⁊ alijs huiuſmodi illecebris ↄſiſtat pctū mor

tale. 5°. vtrꝫ nocturna pollutio ſit pctm̄. 6°. de ſtupro. 7°. de raptu. 8°. de adulterio. 9°. de inceſtu. 10°. de ſacrilegio. 11°. de pctō contra naturā. 12°. de ordine grauitatis, in predictis ſpeciebus.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ incōueniēter aſſignent̄ ſex ſpecies luxurie. ſ. fornicatio ſimplex: adulteriū: inceſtus: ſtuprū: raptꝰ: ⁊ vicia ꝯ naturā. Diuerſitas eni māe nō diuerſificat ſpēm. ſꝫ predicta diuiſio ſumit̄ ſm māe diuerſitatē put. ſ. aliquis cōmiſcet̄ cōiugate vel vgini vel alterꝰ cōditiōis mulieri. ḡ videt̄ ꝙ ꝑ hoc ſpēs luxurie nō diuerſificent̄. ¶ P̄. Spēs vicij vnius nō vident̄ diuerſificari per ea q̄ ptinēt ad aliud viciū. ſed adulteriū nō differt a ſimplici fornicatiōe niſi in hoc ꝙ aliqs accedit ad eā que ē alterꝰ. ⁊ ſic iniuſtitiā committit. ergo videtur ꝙ adulteriū nō dꝫ poni ſpēs luxurie. ¶ P̄. Sicut ꝯtingit ꝙ aliqs cōmiſcet̄ mulieri que ē alteri viro ꝑ matrimoniū obligata: ita etiā ꝯtingit ꝙ aliqs cōmiſcet̄ mulieri que ē obligata deo ad votū. ſicut ergo adulteriū ponit̄ ſpēs luxurie: ita etiā ſacrilegiū ſpēs luxurie poni dꝫ. ¶ P̄. Ille qui ē matrimonio iūctꝰ nō ſolū peccat ſi ad aliā mulierē accedit: ſꝫ etiā ſi ſua cōiuge inordinate vtat̄. ſed hoc pctm̄ ſub luxuria cōtinet̄. ergo deberet īter ſpecies luxurie cōputari. ¶ P̄. Apl's. 2. ad Cori. 12. dicit: Ne iterum cū venero humiliet me deus apud vos: ⁊ lugeā multos ex his q ante peccauerūt ⁊ nō egerūt pniam ſuꝑ imundicia ⁊ fornicatione ⁊ īpudicitia quā geſſerūt. ergo videt̄ ꝙ etiā imūdicia ⁊ īpudicitia debeāt poni ſpēs luxurie ſicut ⁊ fornicatio. ¶ P̄. Diuiſuꝫ nō cōdiuidit̄ diuidētibꝰ: ſꝫ luxuria cōdiuidit̄ p̄dictis. dicit̄ eniꝫ Gal. 5. Manifeſta ſunt opa carnis: q̄ ſunt fornicatio: imūdicia: īpudicitia: luxuria. ergo videt̄ ꝙ incōueniēter fornicatio ponat̄ ſpēs luxurie. ¶ Sꝫ cōtra eſt ꝙ p̄dicta diuiſio ponit̄ in decretis. 36. q. 1. ¶ Rn̄°. dōm ꝙ ſicut dictū eſt: pctm̄ luxurie ꝯſiſtit in hoc ꝙ aliqs nō ſm rectā rōnē delectatione venerea vtit̄. qd̄ qdem cōtingit duplr̄. Uno mō ſꝫ māꝫ in q̄ huiuſmodi delectationē q̄rit. Alio mō ſm ꝙ mā debita exiſtēte nō obſeruant̄ alie debite ꝯditiones: ⁊ qꝛ circūſtātia inq̄tuꝫ huiuſmodi nō dat ſpēm actui morali: ſꝫ eius ſpēs ſumitur ab obiecto qd̄ ē mā actꝰ: iō oportuit ſpēs luxurie aſſignari ex parte māe vel obiecti: q̄ q̄dē pōt nō cōuenire rōni recte dupliciter. Uno mō qꝛ hꝫ repugnātiā ad finē venerei actꝰ. ⁊ ſic inq̄tū īpedit̄ gnātio ꝓlis eſt viciū ꝯ nām: qd̄ eſt in oī actu venereo ex quo gnātio ſeq nō pōt. Inq̄tū aūt īpedit̄ debita educatio ⁊ ꝓmotio ꝓlis nate ē fornicatio ſimplex q̄ ē ſoluti cū ſoluta. Alio mō mā in quā exercet̄ actꝰ veneris pōt eē nō ꝯueniēs rōni recte ꝑ cōparationē ad alios homines ⁊ hoc dupliciter. P̄° q̄dē ex parte ipſius femine cui aliqs cōmiſcet̄: qꝛ ei debitꝰ honor nō ſeruat̄. ⁊ ſic eſt inceſtus: qꝛ ꝯſiſtit in abuſu mulierū cōſanguinitate vel affinitate iūctarū. 2° ex parte eiꝰ in cuiꝰ ptāte eſt femina: q̄ ſi ē in ptāte viri eſt adulteriū. ſi aūt eſt in ptāte pr̄is ē ſtupruꝫ ſi nō inferat̄ violētia. raptus autē ſi īferat̄. Diuerſificant̄ aūt iſte ſpēs magis ex parte femine q̄ꝫ viri: qꝛ in actu venereo femina ſe hꝫ ſicut patiēs ⁊ ꝑ modū māe: vir aūt ꝑ modū agētis. dictū eſt autē ꝙ p̄dicte ſpēs ſm differētiā māe aſſignant̄. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōm ꝙ predicta diuerſitas māe hꝫ annexā diuerſitatē formalē obiecti q̄ accipit̄ ſm diuerſos modos repugnātie ad rōnē rectā: vt dictuꝫ eſt. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ nihil prohibet in eodem actu diuerſorum viciorum deformitates concurrere: vt ſupra dictum eſt. ⁊ hoc modo adulterium continetur ſub luxuria ⁊ ſub iniuſtitia: nec deformitas iuſtitie omnino per accidens ſe habet ad luxuriam. Oſtenditur enim luxuria grauior que intantuꝫ concupiſcentiā ſequitur ꝙ etiā in iniuſtitiaꝫ ducat. ¶ Ad tertiuꝫ dicenduꝫ ꝙ mulier vouens continentiaꝫ quoddā ſpirituale matrimonium facit cum deo: ſacrilegium quod cōmittitur in violatione talis mulieris eſt quoddaꝫ adulterium ſpirituale. ⁊ ſimiliter alij modi ſacrilegij reducuntur ad alias ſpecies luxurie. ¶ Ad quartum dicenduꝫ ꝙ peccatuꝫ coniugati cum ſua vxore non eſt ſm indebitam materiaꝫ: ſed ſm alias circunſtātias que no cōſtituūt ſpeciem moralis actus: vt dictum eſt. ¶ Ad quintū dicendū: ꝙ ſicut glo. dicit ibideꝫ: imundicia ponitur pro luxuria cōtra naturā. impudicitia autē eſt que fit cuꝫ liberis a viro. vnde videtur ad ſtupruꝫ pertinere. vel etiaꝫ poteſt dici ꝙ impudicitia pertinet ad quoſdaꝫ actus circūſtantes actuꝫ venereū: ſicut ſunt oſcula: tactus ⁊ alia huiuſmodi. ¶ Ad ſextū dicēdū: ꝙ luxuria ſumit̄ ibidem pro quacūqꝫ ſuperfluitate: vt glo. ibidem dicit.

Ad ſecundum ſic proceditur. Videtur ꝙ fornicatio ſimplex non ſit peccatum martale. Ea eniꝫ que ſimul cōnumerant̄ videntur eē vnius rōnis: ſed fornicatio cōnumeratur quibuſdaꝫ que non ſunt peccata mortalia. Dicitur enim actuuꝫ. 15. Abſtineatis vos ab immolatis ſimulacroruꝫ ⁊ ſanguine ⁊ ſuffocato ⁊ fornicatione. illorū autem vſus non eſt peccatū mortale: ſm illud. 1. ad Thimo. 4. Nihil reijcienduꝫ eſt quod cum gratiaruꝫ actione percipitur. ergo fornicatio non eſt peccatuꝫ mortale. ¶ P̄. Nullum mortale peccatuꝫ cadit ſub ꝓcepto diuino. ſed Oſee p̄° ꝓcipitur a dn̄o: vade ſume tibi vxorē fornicationū: ⁊ fac filios fornicationuꝫ. ḡ fornicatio nō eſt pctm̄ mortale. ¶ P̄. Nullū peccatū mortale in ſcriptura ſacra abſqꝫ rep̄henſione ꝯmemoratur. ſꝫ fornicatio ſimplex ꝯmemorat̄ in ſcriptura in antiqs patribꝰ ſine rep̄henſione: ſicut legit̄ Gen̄. 16. de Abraam ꝙ acceſſit ad Agar ancillā ſuā. ⁊ īfra. 30. legit̄ de Jacob ꝙ acceſſit ad ancillas vxorꝫ ſuaꝫ Balā ⁊ Zelphā. ⁊ infra. 38. legit̄ ꝙ Judas acceſſit ad Thamar quam eſtimauit meretricē. ḡ fornicatio ſimplex nō eſt pctm̄ mortale. ¶ P̄. Omne pctm̄ mortale ꝯriat̄ charitati: ſꝫ fornicatio ſimplex non ꝯriat̄ charitati neqꝫ q̄tum ad dilectionē dei: qꝛ non ē directe pctm̄ ꝯ deū: nec etiā q̄tum ad dilectionē ꝓximi: qꝛ per hoc hō nulli homini facit iniuriaꝫ. ḡ fornicatio ſimplex non eſt pctm̄ mortale. ¶ P̄. Omne pctm̄ mortale ducit in perditioneꝫ eternam. hoc aūt nō facit fornicatio ſimplex: qꝛ ſuꝑ illud. 1. ad Thimoth. 4. Pietas ad oīa vtilis eſt: dicit glo. Amb. Oīs ſumma diſcipline xp̄iane in mīa ⁊ pietate eſt: quā aliqs ſequens ſi lubricū carnis patit̄: ſine dubio vapulabit: ſꝫ non peribit. ḡ fornicatio ſimplex nō ē pctm̄ mortale. ¶ P̄. Sicut Aug. dicit in li. de bo. ꝯiu. Qd̄ eſt cibus ad ſalutē corporis: hoc eſt ꝯcubitus ad ſalutē generis: ſꝫ non oīs inordinatus vſus ciboꝝ eſt pctm̄ mortale. ḡ nec oīs inordinatus cōcubitus qd̄ maxime videt̄ de fornicatiōe ſimplici q̄ minima eſt īter ſpēs enumeratas. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qd̄ dr̄ Thob. 4. Attende tibi ab oī fornicatione. ⁊ p̄eter vxorem tuā nūqꝫ patiaris crimen ſcire. crimen aūt importat peccatū mortale. ḡ fornicatio ⁊ omnis concubitus qui eſt p̄ter vxoreꝫ eſt pctm̄ mortale. ¶ P̄. Nihil excludit a regno dei niſi peccatum mortale. fornicatio aūt excludit: vt pꝫ ꝑ apl'm Gal. 5. vbi p̄miſſa fornicatione ⁊ quibuſdaꝫ alijs vitijs ſubdit: ꝙ qui talia agunt regnum dei non conſequentur. ergo fornicatio ſimplex eſt peccatuꝫ mortale. ¶ P̄. In decretis. 22. queſtione p̄ma: dicunt talem de periurio penitentiam imponi debere qualem de adulterio ⁊ fornicatione ⁊ de homicidio ſponte cōmiſſo: ⁊ de ceteris criminalibus vitijs. ḡ fornicatio ſimplex eſt peccatum criminale ſeu mortale. ¶ Rn̄°. dōm: ꝙ abſqꝫ omni dubio tenendum eſt ꝙ fornicatio ſimplex ſit pctm̄ mortale: nō obſtante ꝙ Deut. 23. ſuper illud. Nō erit meretrix ⁊c. dic̄ glo. Ad eas ꝓhibet accedere quaꝝ eſt venalis turpitudo. nō. n. dꝫ dici venialis: ſꝫ venalis qd̄ eſt ꝓprie meretriciū. Ad huius aūt euidentiaꝫ ꝯſiderandū eſt ꝙ pctm̄ mortale eſt omne peccatū qd̄ com

mittiť directe ꝯ vitā hoīs. Fornicatio autē simplex īportat inordinationē que vergit in nocumētū vite eius qui ē ex tali cōcubitu nasciturus. Uidemus.n.in oībus aīalibꝰ in qbus ad educationē ꝓlis requiriť cura maris ⁊ femine ꝙ in eis nō est vagus ꝯcubitus: sed maris ad certā feminā vnā vel plures: sicut pꝫ in oībꝰ auibꝰ. Secus aūt in aīalibꝰ in qbꝰ sola femina sufficit ad educationē fetꝰ in qbꝰ est vagus ꝯcubitꝰ: vt pꝫ in canibꝰ ⁊ huiusmodi alijs aīalibꝰ. Manifestū est autē ꝙ ad educationē hoīs nō solū requiriť cura matris a qua nutriť: sed multo magis cura pr̄is a quo ē instruēdus ⁊ defendēdus: ⁊ in bonis tā interioribꝰ q̄ʒ exterioribꝰ ꝓmouēdus. Et iō ꝯ nām hoīs ē ꝙ vtať vago cōcubitu: sed oꝫ ꝙ sit maris ad determinatā feminā cuꝫ qua ꝑmaneat nō ꝑ modicū tp̄s: sed diu: vel ēt ꝑ totā vitā. Et inde est ꝙ nālr̄ ē maribꝰ in spē humano sollicitudo de certitudine ꝓlis: qꝛ eis iminet educatio ꝓlis. hec autē certitudo tolleret si esset vagus ꝯcubitꝰ. hec aūt determinatio certe femine matrimoniū vocať: ⁊ iō diciť esse de iure nāli. s. qꝛ cōcubitꝰ ordinať ad bonū cōe totiꝰ humani gn̄is: bona autē cōia cadūt sub determinatiōe legis: vt supra habitū est. ꝯn̄s est ꝙ ista ꝯiunctio maris ad feminā q̄ matrimoniū dr̄ lege aliqua determineť. Qualr̄ aūt sit apud nos determinatuꝫ in tertia parte huius opis ageť cū de matrimonij sacramēto tractabiť. Un̄ cū fornicatio sit ꝯcubitꝰ vagus: vtpote ꝑter mr̄imoniū exn̄s: ē ꝯ bonū ꝓlis educādē. ⁊ iō ē pctm̄ mortale. Nec obstat si aliqs fornicādo aliquā cognoscens sufficiēter ꝓuideat ꝓli de educatiōe: qꝛ id qḋ cadit sub legis determinatiōe iudicať ſm id qḋ cōiter accidit. ⁊ nō ſꝫ id qḋ in aliquo casu pōt accidere. ¶ Ad p^{m} ergo dōm: ꝙ fornicatio illis cōnumerať: nō qꝛ habeat eādē rōnē culpe cū alijs: sed q̄tū ad hoc ꝙ ex his q̄ ibi ponunť silr̄ poterat dissidiū gnāri inter iudeos ⁊ gētiles. ⁊ eoꝝ vnanimis consensus īpediri: qꝛ apud gētiles fornicatio simplex nō reputabať illicita ꝓpter corruptionē nālis rōnis. Judei aūt ex lege diuina īstructi eā illicitā reputabāt. Alia vō q̄ ibi ponunť iudei abominabanť ꝓpter cōsuetudinē legalis ꝯuersationis. Un̄ apl̄i ea gētilibꝰ interdixerūt nō q̄si ſm se illicita: sed quasi iudeis abominabilia: vt etiā supra dictū est. ¶ Ad 2^{m} dōꝫ ꝙ fornicatio diciť eē pctm̄ inq̄tū est ꝯ rōnē rectā. Rō aūt hoīs recta ē ſm ꝙ regulatur voluntate diuina que ē ꝑma ⁊ sūma regula. ⁊ iō qḋ hō facit ex volūtate dei eius ꝓcepto obediēs nō ē ꝯ rōnē rectā. q̄uis videatur esse ꝯ cōem ordinē rōnis. sicut ēt nō ē ꝯ nām qḋ miraculose fit v̄tute diuina: q̄uis sit ꝯ coēm cursuꝫ nature: ⁊ iō sicut Abraā nō peccauit filiū innocētez volēdo occidere ꝓpter hoc ꝙ obediuit deo: q̄uis hoc ſm se cōsideratuꝫ sit cōmuniter ꝯ rectitudinē rōnis humane: ita etiā Osee nō peccauit fornicādo ex ꝓcepto diuino: nec talis cōcubitꝰ ꝓprie fornicatio dꝫ dici: q̄uis fornicatio noīeť referēdo ad cursum coēm. Un̄ Aug. dicit. 3. ꝯfes. Cū deꝰ aliqd ꝯ moreꝫ aut pactū quorūlibet iubet. ⁊ si nunq̄ ibi factū est: faciēdū ē: ⁊ postea subdit. Sicut.n.in ptātibus societatis humane maior ptās minori ad obediēdū ꝓponiť: ita deus oībꝰ. ¶ Ad 3^{m} dōꝫ: ꝙ Abraā ⁊ Jacob ad ancillas accesserūt nō q̄si fornicario ꝯcubitu. vt īfra patebit cū de matrimonio ageť. Judaꝫ aūt nō est necessariū a peccato excusare q etiā auctor fuit vēditionis Joseph. ¶ Ad 4^{m} dōm: ꝙ fornicatio simplex ꝯriať dilectioni ꝓximi q̄tū ad hoc ꝙ repugnat bono ꝓlis nasciture: vt ostēsuꝫ ē: dū. s. dat operā generationi nō ſm ꝙ cōuenit ꝓli nasciture. ¶ Ad 5^{m} dōꝫ: ꝙ per opa pietatis ille qui lubricuꝫ carnis patiť liberať a ꝑditione eterna inq̄tū per huiusmodi opa disponiť ad hoc ꝙ grām ꝯseq̄tur per quā peniteat: ⁊ inq̄tuꝫ ꝑ huiusmodi opa satisfacit de lubrico carnis cōmisso. Nō aūt ita ꝙ si in lubrico carnis ꝑseueret īpenitēs vsq̄ ad mortē ꝑ pietatis opa liberetur. ¶ Ad 6^{m} dōꝫ: ꝙ ex vno ꝯcubitu pōt vnus hō gnāri. ⁊ ideo inordinatio cōcubitus que impedit bonuꝫ ꝓlis nasciture ex ipso genere actus est peccatū mortale. ⁊ non solū ex inordinatione cōcupiscentie. Ex vna auteꝫ comestione non impeditur bonū totius vite vniꝰ hominis. ⁊ ideo ille actꝰ ex suo genere nō est peccatū mortale. esset tamē si qs scienter cibuꝫ comederet qui totā cōditionē vite eiꝰ īmutaret: sicut pꝫ de Adam. nec tn̄ fornicatio est minimū peccatoꝝ que sub luxuria cōtinenť: minus eni est cōcubitus cū vxore qui fit ex libidine.

Ad tertium sic ꝓcediť. Uidetur ꝙ fornicatio sit grauissimū peccatū. Tanto.n. videť peccatū grauius q̄to ex maiore libidine ꝓcedit: sed maxima libido est in fornicatione. diciť.n.in glo. i. ad Corin. 7. ꝙ ardor libidinis in luxuria est maximꝰ. ergo videť ꝙ fornicatio sit grauissimū peccatū. ¶ P̄. Tāto aliquis magis peccat: q̄to in rem sibi magis cōiūctā delinquit: sicut grauius peccat qui percutit patrē q̄ʒ qui ꝑcutit extraneū: sed sicut diciť. i. ad Corin. 6. Qui fornicať in corpus suū peccat quod est homini cōiūctissimū. ergo videť ꝙ fornicatio sit grauissimū peccatū. ¶ P̄. Quāto aliquod bonuꝫ est maius: tanto peccatuꝫ quod cōtra id cōmittiť videtur eē grauius: sed peccatū fornicatiōis videť eē ꝯ bonū totiꝰ humani generis: vt pꝫ ex ꝑdictis. est etiā cōtra xp̄m ſm illud. i. ad Cor. 6. Tollēs mēbra xp̄i faciā mēbra meretricis. g̊ fornicatio ē grauissimū pctm̄. ¶ Sꝫ ꝯ ē qḋ Gre. dicit: ꝙ pctā carnalia sunt minoris culpe q̄ʒ pctā spūalia. ¶ Rn̄ꝰ. dōꝫ: ꝙ grauitas alicuiꝰ pctī pōt attēdi duplr̄. Uno mō ſm se. Alioꝰ ſm accn̄s. Scōm se qdeꝫ attendiť grauitas pctī ex rōne sue spēi q̄ ꝯsiderať ſꝫ bonū cui pctm̄ opponiť. Fornicatio aūt ē ꝯ bonū hoīs nascituri. ⁊ iō est grauius pctm̄ ſm spēm suā pctīs q̄ sunt ꝯ bona exteriora: sic ē furtū ⁊ alia huiusmodi. Minꝰ ē aūt pctīs q̄ sunt directe ꝯ deuꝫ ⁊ pctō qḋ ē ꝯ vitā hoīs iā nati: sicut est homicidiū. ¶ Ad pꝰ g̊ dōm: ꝙ libido q̄ aggrauat pctm̄ ē q̄ ꝯsistit in īclinatione volūtatis. Libido aūt q̄ est in appetitu sensitiuo diminuit peccatū: qꝛ q̄to aliqs ex maiori passione īpulsus peccat tanto leuius ē pctm̄. ⁊ hoc mō libido in fornicatione est maxia. Et inde ē qḋ Aug. diť in li. de agone xp̄iano: ꝙ īter oia xp̄ianorū certamia duriora sunt ꝑlia castitatis: vbi ē quotidiana pugna ⁊ rara victoria. Et Isidorꝰ dicit in li. de summo bono: ꝙ magis ꝑ carnis luxuriā humanū genꝰ subdiť diabolo q̄ʒ ꝑ aliqd aliud qꝛ. s. difficilius ē vincere vehemētiā huiusmodi passionis. ¶ Ad 2^{m} dōm: ꝙ ille q fornicať dr̄ peccare in corpus suū nō solū qꝛ fornicatiōis delectatio ꝯsumať in carne: qḋ ēt in gula accidit. sꝫ ēt qꝛ ꝯ bonū ꝓprij corporis agit q fornicať: inq̄tū. s. indebite resoluit illud ⁊ inq̄nat: ⁊ alteri ꝯmiscet nec tn̄ ꝑꝑ hoc seqť ꝙ fornicatio sit grauissimū pctm̄: qꝛ rō in hoīe ꝓualet corpi: vn̄ si sit pctm̄ magis repugnans rōni: grauiꝰ erit. ¶ Ad 3^{m} dōꝫ: ꝙ pctm̄ fornicationis ē ꝯ bonū spēi humane īq̄tū īpedit generatiōeꝫ singularē vnius hoīs nascituri. magis.n. ꝑtingit ad rōneꝫ spēi q actu iā ꝑticipat spēm: q̄ʒ q ē potētia boni. ⁊ ſꝫ hoc ēt homicidiū est grauiꝰ q̄ʒ fornicatio ⁊ oēs luxurie spēs: tāq̄ʒ magis bono spēi humane repugnās. bonū ēt diuinū ē maius bono spēi humane. ⁊ iō ēt pctā que sunt ꝯ deū sunt maiora. nec fornicatio est directe peccatum in deuꝫ quasi fornicator dei offensam intēdat: sed ex ꝯn̄ti sicut ⁊ omnia peccata mortalia: sicut enim membra corporis nostri sunt mēbra christi: ita etiam ⁊ spiritus noster est vnum cuꝫ christo ſm illud. i. ad Corin. 6. Qui adheret deo vnus spiritus est: vnde etiam peccata spiritualia sunt magis contra christū q̄ʒ fornicatio.

Ad quartum sic ꝓcediť. Uideť ꝙ in tactibus ⁊ osculis non consistat peccatuꝫ mortale. Apostolus enim ad Eph. 5. dicit. Fornicatio autē ⁊ oīs immunditia aut auaritia nec nominētur in vobis sicͭ

decet ſanctos. Subdit aũt: aut turpitudo. glo. vt in oſculis ⁊ amplexib⁹: aut ſtultiloquiũ: vt blāda v̄ba: aut ſcurrilitas q̄ a ſtultis curialitas. dr̄. i. iocularitas. poſtea autē ſubdit. Hoc. n. ſcitote intelligentes ꝙ oīs fornicator: aut imũdus aut auarus: qḋ eſt idoloꝝ ſuit⁹ nō hꝫ hereditatē in regno xp̄i ⁊ dei: vbi nō replicat de turpitudine: ſicut nec de ſtultiloquio aut ſcurrilitate. ḡ iſta nō ſunt pctā mortalia. ℂ P̄. Fornicatio dr̄ eē pctm̄ mortale ex hoc ꝙ p̄ eā ipedit̄ bonū plis generāde ⁊ educāde: ſꝫ ad hoc nihil operant̄ oſcula ⁊ tact⁹ ſiue amplexus. ḡ i his nō ꝯtigit pctm̄ mortale. ℂ P̄. Illa q̄ ſm ſe ſūt pctā mortalia, nunq̄ pn̄t bn̄ fieri: ſꝫ oſcula ⁊ tact⁹ ⁊ huiuſmodi pn̄t q̄nq̄ fieri abſq̄ pctō. ergo nō ſunt ſm ſe pctā mortalia. ℂ Sꝫ ꝯ. Min⁹ ē aſpect⁹ libidinoſus q̄ȝ tact⁹ amplexus vel oſculū: ſꝫ aſpect⁹ libidinoſus ē pctm̄ mortale: ſm illḋ Matth. 5. Qui viderit mulierē ad ꝯcupiſcendū eā: iam mechat⁹ eſt in corde ſuo. ergo multomagis oſculū libidinoſuꝫ ⁊ alia huiuſmodi ſūt peccata mortalia. ℂ P̄. Cyprian⁹ ad Pōponeū de v̄ginitate dic̄: Certe ipſe cōcubit⁹: ipſe amplexus: ipſa cōfabulatio ⁊ oſculatio: ⁊ ꝯiacentiū duoꝝ turpis ⁊ feda dormitio quātū dedecoris ⁊ criminis ſit cōfitent̄. ergo p̄ p̄dicta hō ſit re⁹ criminis. i. pctī mortalis. ℂ Rñ°. dōꝫ: ꝙ aliqḋ dr̄ eē pctm̄ mortale dupliciter. Uno° ſm ſpēm ſuā. ⁊ hoc mō oſculū amplexus vel tact⁹: ſm ſuā rōnē n̄ noiant pctm̄ mortale. pn̄t. n. hec abſq̄ libidine fieri: vel ꝓpter ꝯſuetudinē p̄rie: vel ꝓpter aliquā neceſſitatē aut rōnabilē cām. Alio° dr̄ aliqḋ eē pctm̄ mortale ex ſua cauſa: ſic ille q̄ dat elemoſynā vt aliquē iducat ad hereſim: mortalr̄ peccat ꝓpter intētionē corruptā. Dictū eſt aũt ſupra ꝙ cōſenſus in delectationē pctī mortalis eſt pctm̄ mortale. ⁊ nō ſolū ꝯſenſus in actū. ⁊ iō cū fornicatio ſit pctm̄ mortale: ⁊ multo magis alie luxurie ſpēs: ꝯn̄s eſt ꝙ ꝯſenſus in delectationē talis pctī ſit pctm̄ mortale: ⁊ nō ſolū ꝯſenſus in actū. ⁊ iō cū oſcula ⁊ amplex⁹ huiuſmodi ꝓpter delectationē huiuſmodi fiāt: ꝯn̄s ē ꝙ ſint peccata mortalia. ⁊ ſic ſolū dicunt̄ libidinoſa. vn̄ huiuſmodi ſꝫ ꝙ libidinoſa ſunt: ſunt pctā mortalia. ℂ Ad p̄⁹ ergo dōꝫ: ꝙ ap̄ls ideo nō reſumit illa tria q̄ nō habēt nomē pctī niſi ſm ꝙ ordinant̄ ad p̄cedētia. ℂ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ oſcula ⁊ tactus q̄uis ſm ſe nō ipediāt bonū plis humane: p̄cedūt tn̄ ex libidine q̄ eſt radix huiuſmodi ipedimēti. ⁊ ex hoc hn̄t rōnē pctī mortalis. ℂ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ rō illa ꝯcludit ꝙ huiuſmodi nō ſunt pctā ſm ſuā ſpeciem.

Ad quintum ſic p̄cedit̄. Uidet̄ ꝙ nocturna pollutio ſit pctm̄. Meritū. n. ⁊ demeritū hn̄t fieri circa idē: ſꝫ dormiēs pōt mereri: ſic pꝫ de Salomone q̄ dormiēs a dn̄o donū ſapiētie ipetrauit: vt dr̄. 3. Reg. 3. ⁊. 2. paralipo. p̄. ergo in dormiēdo pōt aliqs demereri. ⁊ ita vr̄ ꝙ nocturna pollutio ſit pctm̄. ℂ P̄. Quicūq̄ hꝫ vſuꝫ rōnis pōt peccare: ſꝫ in dormiēdo aliqs hꝫ vſuꝫ rōnis q̄ frequēter aliqs in ſōnis rōcinat̄ ⁊ p̄elegit vnū alteri: cōſentiēs vel diſſentiēs. ḡ in dormiendo pōt aliqs peccare. ⁊ ita ꝓpter ſōnū nocturna pollutio nō ipedit̄ qn̄ ſit pctm̄: cū ex genere act⁹ ſit pctm̄. ℂ P̄. Fruſtra icrepat̄ ⁊ iſtruit̄ q̄ nō pōt vti vel agere ſm rōnē vel ꝯ rōnē. ſꝫ hō in ſōnis inſtruit̄ a deo ⁊ increpat̄ ſꝫ illud Iob. 33. Per ſōniū in viſione nocturna qn̄ ſopor ſolet occupare hoies: tūc apit aures viroꝝ ⁊ erudiēs eos iſtruit diſciplina. ḡ in ſōnis pōt aliqs agere ſm rōneꝫ vel ꝯtra rōnē qḋ eſt bn̄ agere vel peccare. ⁊ ſic videt̄ ꝙ nocturna pollutio ſit pctm̄. ℂ Sꝫ ꝯ ē qḋ Augu. dicit. 12. ſup Gen̄. ad lr̄am: Ipſa fantaſia q̄ fit in cogitatione ſmocinantis: cū expſſa fuerit in vſione ſomniātis: vt inter illā ⁊ verā cōiūctionē corpoꝝ nō diſcernat̄ cōtinue mouet̄ caro. ⁊ ſequit̄ qḋ eū motū ſequi ſolet: ⁊ cū hoc tam ſine peccato fiat q̄ȝ cū peccato a vigilātibus dicit̄ qḋ vt diceretur ſine dubio cogitatū eſt. ℂ Rñ°. dōm ꝙ nocturna pollutio dupliciter pōt cōſiderari. Uno mō ſm ſe. ⁊ hoc modo nō habet rationē peccati. omne enī peccatū dependet ex iudicio rōnis: q̄ ēt p̄mus motus ſenſualitatis non hꝫ ꝙ ſit peccatū niſi inq̄ꝫtū iudicio rōnis reprimi pōt: ⁊ iō ſublato iudicio rōnis tollit̄ ratio peccati. in dormiēdo aũt ratio nō hꝫ liberū iudiciū. Nullus enī eſt dormiēs qui nō intēdat aliqbus ſilitudinib⁹ fantaſmatū velut reb⁹ ipſis: vt pꝫ ex his q̄ in p̄ dicta ſunt. ⁊ iō id qḋ agit homo dormiēs qui nō habet liberū iudiciū rōnis nō imputatur ei ad culpam: ſicut nec illud qḋ agit furioſus aut amēs. Alio mō poteſt cōſiderari nocturna pollutio per cōparationeꝫ ad ſuam cauſam: que poteſt eſſe triplex. Una quideꝫ corporalis. cū enim humor ſeminalis ſuperabundat in corpore: vel cuꝫ facta eſt humoris reſolutio: vel per nimiā calefactionē corporis: vel per quācūq̄ aliā cōmotionē ſomniat dormiēs ea que pertinēt ad expulſionē huiuſmodi humoris abūdātis vel reſoluti: ſic etiā ꝯtingit qn̄ nā grauat̄ ex aliqua alia ſup̄fluitate. ita ꝙ q̄nq̄ formant̄ in imaginatione fantaſmata pertinētia ad emiſſionē taliū ſup̄fluitatuꝫ. ſi igitur ſup̄abūdantia talis humoris ſit ex cauſa culpabili: puta cum eſt ex ſuperfluitate cibi vel potus: tūc nocturna pollutio habet rationeꝫ culpe ex ſua cauſa. ſi autem ſuperabundantia vel reſolutio talis humoris non ſit ex aliqua cauſa culpabili: tunc nocturna pollutio non eſt culpabilis: nec in ſe nec in ſua cā. Alia vero cā nocturne pollutionis pōt eſſe aīalis iterior: puta cū ex cogitatione p̄cedenti ꝯtigit aliquē dormiētē pollui. Cogitatio aũt q̄ in vigilia p̄ceſſit q̄nq̄ eſt pure ſpeculatiua: puta cuꝫ aliqs cā diſputatiōis cogitat de pctis carnalib⁹. q̄nq̄ aũt ē cū aliq̄ affectione vel ꝯcupiſcētie vel horroris. Cōtingit aũt magis pollutio nocturna ex cogitatiōe carnaliū vitioꝝ que ſunt cū cōcupiſcentia taliū delectationū: q̄ ex hoc remanet quoddā veſtigiū ⁊ inclinatio in aīa: ita ꝙ dormiens facilius inducitur in ſua imaginatione ad aſſentiendū actib⁹ ex q̄bus ſequit̄ pollutio. ſm hoc ph̄s dic̄ in p̄ ethi. ꝙ inq̄ꝫtuꝫ paulatiꝫ ptranſeunt q̄dā mot⁹ a vigilantib⁹ ad dormiētes: meliora fiūt fantaſmata ſtudioſoꝝ q̄ȝ quorūlibꝫ. Et Aug. dic̄. 12. ſuper Gen̄. ad lr̄am: ꝙ ꝓpter bonā aīe affectionē q̄dā ei⁹ merita ēt in ſomnis clarēt. ⁊ ſic pꝫ ꝙ nocturna pollutio hꝫ rōnē culpe ex p̄te ſue cāe. Q̄nq̄ tn̄ ꝯtingit ꝙ ex p̄cedenti cogitatiōe carnaliū actuū ēt ſpeculatiua: vel ſi ſit cū horrore: ſeq̄tur in ſomnis pollutio. ⁊ tūc nō hꝫ rōnē culpe: nec in ſe nec in ſua cā. Tertia vero cā eſt ſp̄ūalis extrinſeca: puta cū ex opatōe demonis cōmouent̄ fantaſmata dormientis in ordine ad talē effectū. ⁊ hoc q̄deꝫ q̄nq̄ eſt cū pctō p̄cedenti. ſ. negligentia p̄parandi ſe ꝯ demonis illuſiones. vn̄ ⁊ i ſero cantat̄: Hoſtēq̄ nr̄um ꝯprime ne polluant̄ corp̄a. q̄nq̄ vero ē abſq̄ oī culpa hoīs ex ſola neq̄tia demonis. Sicut in collationib⁹ p̄ruꝫ legit̄ de quodā q̄ ſemp̄ in diebus feſtiuis pollutionē nocturnā patiebat̄ hoc diabolo p̄curante vt ipediretur a ſacra cōione. Sic igit̄ pꝫ ꝙ nocturna pollutio nunq̄ē pctm̄: ſꝫ q̄nq̄ eſt ſequela pctī p̄cedentis. ℂ Ad p̄mū ḡ dōꝫ: ꝙ Salomon nō meruit in dormiendo ſapiaꝫ a deo: ſꝫ fuit ſignū p̄cedētis deſiderij: ꝓpter qḋ dr̄ talis petitio deo placuiſſe: vt Aug. dicit. 12. ſup Gen̄. ad lr̄am. ℂ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ ſm ꝙ vires ſenſitiue iteriores magis vel min⁹ opprimunt̄ a ſomno ꝓpter vaporis turbulētiā vel puritatē: ſm hoc vſus rōnis magis vel min⁹ ipedit̄ in dormiēdo: ſemp̄ tamē q̄ꝫtū ad aliqḋ ipedit̄ vt nō poſſit oīno liberū iudiciū hr̄e: vt i p̄ma p̄te dcm̄ ē. ⁊ iō nō iputat̄ ei ad culpā qḋ tunc agit. ℂ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ apprehenſio rōnis nō ita ipedit̄ a ſomno ſic eius iudiciū qḋ p̄ficit̄ p̄ ꝯuerſionem ad ſenſibilia que ſunt prima principia cognitionis humane. ⁊ ideo nihil prohibet hominem ſm rōnem apprehēdere aliquid de nouo in dormiendo vel ex ip̄is reliquijs precedētium cogitationum ⁊ fantaſmatib⁹ oblatis: vel etiā ex reuelatiōe dīna: aut imiſſione angeli boni vel mali.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ ſtupꝛū nō debe-at poni vna ſpēs luxurie. Stupꝛū eni īportat illicitā ꝟginū defloratione͂: vt hr̃ in decretis.36.q.i. ſed hoc poteſt ee͂ ſoluti cuz ſoluta qḋ ꝑtinet ad fornicatio-nem. ergo ſtupꝛū nō dz poni ſpēs luxurie a fornicatiōe di-ſtincta. ¶ P̄. Amb. dicit in lib. de patriarchis: Nemo ſibi blādiat̃ de legibꝰ hoīum: omne ſtupꝛū adulteriū eſt. ſz ſpe-cierū ex oppoſito diuerſarū vna nō cōtinet̃ ſub alia. cū er-go adulteriū ponat̃ ſpēs luxurie: videt̃ ꝙ ſtupruz ſpēs lu-xurie poni nō debeat. ¶ P̄. Inferre alicui iniuriaz videt̃ magis ad iniuſtitiā q̄ʒ ad luxuriā ꝑtinere. ſz ille qui ſtupꝛū cōmittit iniuriā facit alteri. ſ. patri puelle quā coꝛrūpit qui pōt ad aīum ſuū iniuriā reuocare ⁊ agere actiōe iniuriarū ꝯ ſtupꝛatoꝛē. ergo ſtupꝛū nō dz poni ſpēs luxurie. ¶ Sz ꝯ eſt ꝙ ſtupꝛū ꝓpꝛie cōſiſtit in actu venereo quo ꝟgo deflo-ratur. cū igit̃ luxuria ꝓpꝛie ſit circa venerea: videt̃ ꝙ ſtu-pꝛū ſit ſpēs luxurie. ¶ Rñ°. dōm ꝙ vbi circa mām alicu-ius vicij occurrit aliqua ſpālis defoꝛmitas. ibi dz poni de-terminata ſpēs illiꝰ vicij. luxuria aūt ē peccatū circa vene-rea exiſtēs: vt ſupꝛa dictū eſt. In virgine aūt ſub cuſtodia patris exiſtēte quedā defoꝛmitas ſpālis occurrit ſi coꝛrū-pat̃: tū ex parte puelle q̄ ex hoc ꝙ violat̃ nulla pactione cō-iugali ꝑcedēte īpedit̃ a legitimo matrimonio cōſequēdo: ⁊ ponit̃ in via meretricādi a quo retrahebat̃ ne ſignaculū ꝟginitatis amitteret: tū etiā ex parte patris: qui de eiꝰ cu-ſtodia ſollicitudinē gerit ſꝫ illḋ Eccl̃. 42. Sup̱ filiaz luxu-rioſaz cōfirma cuſtodiā: neq̄n faciet te in oppꝛobꝛiū veni-re inimicis. ⁊ iō manifeſtū ē ꝙ ſtupꝛū qḋ impoꝛtat illicitā ꝟginū deflorationē ſub cura parētū exiſtētiū: eſt determi-nata luxurie ſpēs. ¶ Ad pᵐ ergo dōm ꝙ q̄uis ꝟgo ſit ſolu-ta a vīculo matrimonij: nō tñ eſt ſoluta a patris poteſtate: hz etiā ſpāle īpedimētū fornicarij cōcubitus ꝟginitatis ſi-gnū: qḋ nō dz niſi per matrimoniū auferri. vñ ſtupꝛū nō ē fornicatio ſimplex: ſz cōcubitus qui fit cū meretricibus. i. mulieribꝰ iā coꝛruptis: vt pz ꝑ glo. 2. ad Coꝛin. 12. ſup̱ illud Qui nō egerūt pniaz ſup̱ imūdicia ⁊ fornicatiōe ⁊c. ¶ Ad 2ᵐ dōz: ꝙ Ambꝛo. ibi aliter accipit ſtupꝛū: ꝑut. ſ. cōiter ac-cipit pro omni pctō luxurie. vñ ſtupꝛū ibi noīat cōcubituz viri cōiugati cū q̄cūq̄ alia muliere ꝑter vxoꝛē: quod pz ex hoc qḋ ſubdit: nec viro licet qḋ mulieri nō licet. ⁊ hoc mō etiā accipit̃ Numeri. 5. vbi dr̃: Si latet adulteriū ⁊ teſtibꝰ argui nō pōt: q2 nō eſt inuēta in ſtupꝛo ⁊c. ¶ Ad 3ᵐ dōz: ꝙ nihil ꝓhibet vnū pctm̄ ex adiūctione alteriꝰ defoꝛmiꝰ fie-ri. Fit aūt defoꝛmiꝰ pctm̄ luxurie ex pctō iniuſtitie: q2 vi-det̃ cōcupiſcētia ee͂ ioꝛdinatioꝛ q̄ a delectabili nō abſtinet vt iniuriā vitet. Hz aūt duplicē iniuriā annexā. Unā qdē ex p̱te ꝟginis: quā ⁊ ſi nō vi coꝛrūpat tñ eā ſeducit: ⁊ ſic te-net̃ ei ſatiſfacere. Uñ dr̃ exo. 22. Si ſeduxerit quis ꝟginē nōdū deſpōſatā: doꝛmieritq̄ cū ea: dotabit eā ⁊ hēbit vxo-rem. ſi aūt pr̃ virginis dare noluerit reddet pecuniā iuxta modū dotis quā ꝟgines accipe cōſueuerunt. Aliā vō iniu-riā facit pr̄i puelle. vñ ⁊ ei ſ̄m legē tenet̃ ad penā. Dr̃ eniz Deutro. 22. Si īuenerit vir puellā virginē que nō hz ſpon-ſum ⁊ appꝛehēdēs ꝯcubuerit cū illa: ⁊ res ad iudiciū vene-rit: dabit qui doꝛmiuit cū ea patri puelle. 50. ſiclos argenti ⁊ habebit eā vxoꝛē: ⁊ q2 humiliauit illā: nō poterit dimit-tere eam cunctis diebus vite ſue. ⁊ hoc ideo ne videat̃ lu-dibꝛium feciſſe: vt Augu. dicit.

Ad ſeptimum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ rapꝰ nō ſit ſpēs luxurie diſtincta a ſtupꝛo. Dicit eni Iſidoꝛus in lib. etymol. ꝙ ſtupꝛū. i. rapꝰ ꝓpe eſt illicitꝰ coitꝰ a coꝛrūpēdo dictꝰ. vñ ⁊ qui raptu potit̃: ſtupꝛo fruit̃. ergo videt̃ ꝙ raptus nō debeat poni ſpēs luxurie a ſtupꝛo diſtincta. ¶ P̄. Rapꝰ videt̃ quādā violētiā īpoꝛ-tare. dicit̃ eni in decretis. 36. q. i. ꝙ rapꝰ cōmittit̃: cū puel-la violēter a domo pr̄is abducit̃: vt coꝛrupta in vxoꝛē ha-beat̃. ſz hoc ꝙ violētia alicui īferat̃: ꝑ accidēs ſe hz ad lu-xuriā que ꝑ ſe reſpicit delectationē cōcubitꝰ. ḡ videt̃ ꝙ ra-ptus nō debeat poni determiata ſpēs luxurie. ¶ P̄. Pec-catū luxurie ꝑ matrimōiū cohibet̃: dr̃. n. i. ad Coꝛi. 7. Pro-pter luxuriā vnuſq̄ſq̄ ſuā vxoꝛē habeat: ſz rapꝰ īpedit ma-trimoniū ſeq̄ns. dr̃. n. in ꝯcilio Meldenſi: Placuit vt hi qui rapiūt feminas vel furant̃ vel ſeducūt: eas nullatenꝰ habeāt vxoꝛes: q̄uis eas poſtmodū nuptialr̃ cū conſenſu parētū ſuoꝝ ſuſceperit. ḡ rapꝰ nō ē determiata ſpēs luxu-rie. ¶ P̄. Aliq̄s pōt cognoſcere ſuā ſpōſaz abſq̄ pctō luxu-rie: ſz rapꝰ pōt cōmitti ſi aliq̄s violēter ſpōſaz ſuā auferat de domo parētū: ⁊ eā carnalr̃ cognoſcat. ḡ rapꝰ nō dz po-ni determinata ſpēs luxurie. ¶ Sz ꝯ ē ꝙ rapꝰ ē illicitus coitus: vt Iſidoꝛus dicit. ſed hoc ꝑtinet ad pctm̄ luxurie. ḡ raptus ē ſpēs luxurie. ¶ Rñ°. dōz: ꝙ rapꝰ ꝑut nūc de eo loq̄mur ē ſpēs luxurie. ⁊ q̄nq̄ quidē in idē cōcurrit cuz ſtupꝛo. quādoq̄ aūt inuenit̃ raptus ſine ſtupꝛo. quādoq̄ vō ſtupꝛū ſine raptu. Cōcurrūt quidē in idē q̄n aliq̄s violē-tiā infert ad ꝟginē illicite deflorādā: q̄ qdē violētia quā-doq̄ infert̃ tam ipſi virgini q̄ʒ patri. q̄nq̄ autē infert̃ pa-tri ſed nō ꝟgini: puta cuz ipſa cōſentit vt per violentiā de domo patris abſtrahatur. Differt etiaz violentia ⁊ raptus alio mō: q2 q̄nq̄ puella violenter abducit̃ a domo parētū ⁊ violēter coꝛrūpitur: q̄nq̄ aūt ⁊ ſi violēter abducat̃: non tñ violenter coꝛrūpitur: ſed de volūtate virginis: ſiue coꝛ-rumpat̃ fornicario ꝯcubitu ſiue matrimoniali: q̄litercūq̄ . n. violētia aſſit ſaluat̃ rō rapꝰ. Inuenitur aūt raptus ſine ſtupꝛo: puta ſi aliq̄s rapiat viduā vel puellā coꝛruptā. Uñ Symachꝰ papa dic̄. Raptoꝛes viduaꝝ vel ꝟginū ob ima-nitatē facinoꝛis tāti deteſtamur. Stupꝛū vero ſine raptu īuenit̃: q̄n aliq̄s abſq̄ violētie illatione virginē illicite de-floꝛat. ¶ Ad pᵐ ḡ dōz: ꝙ q2 rapꝰ plerūq̄ cū ſtupꝛo in idez concurrit. iō q̄nq̄ vnū ꝑ alio ponitur. ¶ Ad 2ᵐ dōz: ꝙ illa-tio violentie videt̃ ꝓcedere ex magnitudine cōcupiſcētie ex qua aliq̄s nō refugit ꝑiculoſe initere violētie īferende. ¶ Ad 3ᵐ dōz: ꝙ aliter eſt dōm de raptu puellaꝝ que ſunt alijs deſponſate. ⁊ aliter de raptu illarum que non ſunt alijs deſponſate. Ille. n. q̄ ſunt alijs deſponſate reſtituēde ſunt ſuis ſpōſis q in eis ex ipſa deſpōſat ōe ius hn̄t. ille aūt que nō ſunt alijs deſponſate ꝑmo reſtituēde ſunt pr̄is ꝑtā-ti: ⁊ tunc de voluntate parētū licite poſſunt eas in vxoꝛes cape: ſi tñ aliter fiat: illicite mr̄imoniū ꝯhitur. tenet̃. n. qui-cunq̄ rē rapit: ad eius reſtitutionez. nec tñ raptus dirimit matrimoniū iā cōtractuz ⁊ ſi īpediat ꝯhendū. qḋ aūt dr̃ in ꝑdicto ꝯcilio: dcm̄ eſt in deteſtationez illius criminis: ⁊ eſt abꝛogatū. Unde Hierony. ꝯtrium dicit. Tria ingt cōiugia legitima in ſcripturis legunt̃. Primū eſt virgo caſta in vir-ginitate viro data legitime. Scōm eſt virgo in ciuitate de-ꝑhēſa a viro: ⁊ illi ꝑ vim copulata: ſi voluerit pater eius dotabit eā iſte vir q̄ntum iudicauerit pater: ⁊ dabit ꝑcium pudicitie eius. Tertiū aūt ē q̄n aufert̃ ei ⁊ traditur alteri de volūtate pr̄is. Ul̄ pōt ītelligi de illis q̄ ſunt alijs deſpō-ſate: ⁊ maxime ꝑ verba de pn̄ti. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ ſponſus ex ipſa deſponſatione hz aliqḋ ius in ſua ſpōſa ⁊ ideo q̄uis peccet violentiam īferendo: excuſat̃ tñ a crimine raptus. Unde Gelaſius papa dicit. Lex illa ꝑteritoꝝ ꝑncipuz ibi raptū dixit eſſe cōmiſſum: vbi puella de cuiꝰ nuptijs nihil actuz fuerat videbat̃ abducta.

Ad octauum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ adulterium non ſit determinata ſpēs luxurie ab alijs diſtincta. Dicit̃. n. adulteriū ex eo ꝙ aliq̄s ad alte-ram accedit ꝑter ſuā. ſic dicit q̄dam glo. ſup̱ Exodū. ſz alia mulier pꝛeter ſuā pōt eſſe diuerſaꝝ ꝯditionū. ſ. vel virgo vel in ꝑtāte pr̄is exiſtēs: vel meretrix: vel cuiuſcunq̄ alte-rius ꝯditionis. ḡ videt̃ ꝙ adulteriū nō ſit ſpēs luxurie ab alijs diſtincta. ¶ P̄. Hierony. dicit ꝙ nihil īutereſt ex qua

cauſa q̄s iſaniat. Unde Sixt⁹ pythagoricus adulter ingt
eſt amator ardētior in ſuā vxorē. ⁊ pari rōne in quamlibz
aliā mulierem. ſz in oī luxuria ē amor ardentior debito. ḡ
adulteriū īuenit̄ in oī luxuria. non ḡ dʒ poni luxurie ſpēs.
¶ P̄. Ubi eſt eadē rō deformitatis ibi non videt̄ eſſe alia
ſpēs pctī. ſz in ſtupro ⁊ adulterio videt̄ eē eadē rō deformi
tatis: q: vtrobiqꝫ violatur mulier aliene ptāti ſubiecta. er-
go adulteriū nō ē determinata ſpēs luxurie ab alijs diſtin
cta. ¶ Sʒ ꝯ eſt qđ Leo papa dic̄ q̄ adulteriū ꝯmittit̄: cuz
ꝓpe libidis iſtictu vel aliene ꝯſenſu cū altero vel altera ꝯ
pactū ꝯiugale ꝯcubit̄ ſʒ hoc iportat deformitatē luxurie. ḡ
adulteriū ē determiata ſpēs luxurie. ¶ R̄n̄º. dđʒ: q̄ adul
teriū ſic̄ ipm nomē ſonat eſt acceſſus ad alienū thoruʒ. In
quo q̄dē dupl'r ꝯ caſtitatē ⁊ humane generatiōis bonū ali
quis delingt. P̄ q̄deʒ inq̄ztuʒ accedit ad mulierē non ſibi
mr̄imonio copulatā: qđ reqrit̄ ad bonū ꝓlis ꝓprie educā-
de. Alioº q: accedit ad mulierē alteri ꝑ mr̄imoniū copu-
latā. ⁊ ſic ipedit bonū ꝓlis aliene. Eadē rō ē de muliere cō
iugata q̄ ꝑ adulteriū corrumpit̄. Unde dr̄ Eccle̅ia. 23. Ois
mulier relinquēs virꝫ ſuū peccabit. P̄. n. in lege altiſſimi in
credibilis fuit: in q̄. ſ. precipitur. Nō mechaberis. ⁊ 2º. virꝫ
ſuū derelinquit in quo facit ꝯ certitudinē ꝓlis eius. 3º in
adulterio fornicata ē: ⁊ ex alio viro filios ſtatuit ſibi: qđ ē
ꝯ bonū ꝓpe ꝓlis: ſʒ p̄mū ē cōe in oībus peccatis mortalib⁹
Alia vero duo ſpālit̄er ptinent ad deformitatē adulterij.
Uñ manifeſtū ē q̄ adulteriū ē determinata ſpēs luxurie:
vtpote ſpāleʒ deformitatē hn̄s circa act⁹ venereos. ¶ Ad
p̄m ḡ dōm: q̄ ille q̄ hʒ vxorē ſi ad aliā accedit: pctm̄ ei⁹ pōt
denoīari vel ex pte ſua. ⁊ ſic ſemꝑ ē adulteriuʒ: q: ꝯ fidem
mr̄imonij agit. vl' ex pte mulieris ad quā accedit. ⁊ ſic q̄nqꝫ
ē adulteriū: puta cū ꝯiugat⁹ accedit ad vxorē alteri⁹. q̄nqꝫ
aūt habet rōnem ſtupri vel alicuius alterius ſm̄ diuerſas
conditiones mulierꝫ ad quas accedit: dictuʒ eſt autem ſu-
pra q̄ ſpecies luxurie accipiuntur ſm̄ diuerſas mulierum
conditiones. ¶ Ad 2m dōm: q̄ matrimoniū ſpālit̄er eſt or
dinatum ad bonum humane prolis ſicut dictuʒ eſt. Adul-
terium autem ſpālit̄er matrimonio contrariatur inq̄ztuʒ
violat matrimonij fidē quā q̄s coniugi dʒ: ⁊ q: ille q̄ eſt ar
dentior amator vxoris facit contra bonum matrimonij i-
honeſte eo vtens: licet fidem non violet: ideo aliqualiter
poteſt adulter nominari ⁊ magis q̄ꝫ ille qui eſt ardentior
amator alterius mulieris. ¶ Ad tertium dicendum: q̄
vxor eſt in poteſtate viri ſicut ei mr̄imono copulata: puel-
la autem ſub poteſtate patris ſicut per eum mr̄imonio co-
pulanda. ⁊ iđ alioº cōtra bonum mr̄imonij eſt pctm̄ adul-
terij. ⁊ alioº peccatū ſtupri. ⁊ ꝓpter hoc ponunt̄ diuerſe lu
xurie ſpēs. De alijs aūt ad adulteriū ptinentibus dicet̄ in
tertia parte cū de matrimonio tractabitur.

Ad nonum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ q̄ inceſtus nō ſit
ſpēs determinata luxurie. Inceſt⁹
. n. dr̄ per ꝑuationē caſtitatis. ſʒ caſtitati vl'r opponit̄ luxu
ria. ḡ vr̄ q̄ iceſtus nō ſit ſpēs luxurie: ſed ſit ipſa luxuria.
¶ P̄. In decretis dr̄. 32. q. i. q̄ iceſtus ē ꝯſanguineaꝝ vel
affiniū abuſus. ſʒ affinitas dr̄t a ꝯſanguieitate. ḡ iceſt⁹ nō
eſt vna ſpēs luxurie: ſed plures. ¶ P̄. Illud qđ de ſe nō i-
portat aliquā deformitatē: nō cōſtituit aliquā determina
tam ſpēm vicij. ſed accedere ad ꝯſanguineas vel affines
nō eſt ſm̄ ſe deforme: al's nullo tpe licuiſſet. ḡ iceſtus nō ē
determinata ſpēs luxurie. ¶ Sed ꝯ eſt q̄ ſpēs luxurie di
ſtinguunt̄ ſm̄ ꝯditōes mulierꝫ q̄b⁹ aliq̄ abutunt̄: ſed in i-
ceſtu iportat̄ ſpālis ꝯditio mulierꝫ: q: eſt abuſus ꝯſangui-
neaꝝ vel affiniū: vt dcm̄ eſt. ḡ iceſtus eſt determiata ſpēs
luxurie. ¶ R̄n̄º. dōm q̄ ſic̄ dcm̄ eſt: ibi neċe eſt īueniri de
terminatā ſpēm luxurie: vbi īuenit̄ aliq̄d repugnās vſui
debito venereoꝝ. In vſu aūt ꝯſanguineaꝝ vel affiniū in-
uenit̄ aliq̄d icōgruū cōmixtōi veneree triplici rōne. P̄mo
q̄dem q: nālit̄er hō dʒ quādā honorificētiā parētib⁹. ⁊ ꝑ
ꝯñs alijs ꝯſanguineis q̄ ex eiſdē parētib⁹ de ꝓpinquo ori-
ginē trahunt intātū q̄ apud antiquos vt maximus Uale
rius refert: nō erat fas filiū ſil' cū pr̄e balneari ne ſe inuiceʒ
nudos ꝯſpicerēt. Manifeſtū eſt aūt ſm̄ p̄dcā q̄ in actib⁹
venereis maxīe ꝯſiſtit q̄dā turpitudo honorificētie ꝯria.
vñ de his hoīes verecūdat̄. ⁊ iđ icōgruū eſt q̄ ꝯmixtio ve
nerea fiat taliū ꝑſonaꝝ ad inuicē. ⁊ hec cā vr̄ exp̄mi Le-
uit. 18. vbi dr̄. Mater tua eſt: nō reuelabis turpitudinem
ei⁹. Et idē poſtea dr̄ in alijs. Scđa rō eſt: q: ꝑſonas ſāgui
ne ꝯiunctas neċe eſt ad īuicē ſil' ꝯuerſari. Uñ ſi hoīes non
arcerent̄ a ꝯmixtione venerea: nimia oportunitas daret̄
hoīb⁹ veneree ꝯmixtōis. ⁊ ſic aī hoīum nimis emolleſce
rent per luxuriā. ⁊ iđ in veteri lege ille ꝑſone ſpāl'r vident̄
ꝓhibite eſſe q̄s neceſſe ē ſil' ꝯmorari. Tertia rō eſt: q: ꝑ
hoc ipediret̄ multiplicatio amicoꝝ. dū. n. hō vxorē extra
neā accipit: iungunt̄ ſibi q̄dā ſpāli amicitia oēs ꝯſanguiei
vxoris ac ſi eēnt ꝯſanguinei ſui. Uñ Augu. dic̄. 15. de ciui.
dei. Habita eſt rō rectiſſima charitatis: vt hoīes q̄b⁹ eſſet
vtilis atqꝫ honeſta ꝯcordia diuerſaꝝ viciſſitudinū vincu
lis necterent̄. nec vn⁹ ī vno multas hr̄et: ſʒ ſingule ſperge
rent̄ in ſingulos. Addit aūt Ariſto. q̄rtā rōneʒ in. 2. poli.
q: cū nālit̄er hō ꝯſanguineā diligat. ſi adderet̄ amor q̄ eſt
ex cōmixtiōe venerea: fieret nimi⁹ ardor amoris ⁊ maxi-
mū libidinis icētiuū: qđ caſtitati repugnat. vñ manifeſtū
eſt q̄ iceſtus ē determiata luxurie ſpēs. ¶ Ad p̄mū ḡ dđʒ
q̄ abuſus cōiunctaꝝ ꝑſonaꝝ maxīe iduceret corruptelaʒ
caſtitatis: tū ꝑꝑ oportunitatē: tū ēt ꝑꝑ nimiū ardorē amo
ris: vt dcm̄ eſt. ⁊ iđ anthonomatice abuſus taliū ꝑſonaruʒ
vocat̄ inceſt⁹. ¶ Ad 2m dđʒ q̄ ꝑſona affinis ꝯiūgit̄ alicui
ꝑꝑ perſonā ꝯſanguinitate ꝯiunctā. ⁊ iđ q: vnū ē ꝑꝑ alterꝫ
eiuſdē rōnis icōuenientiā facit ꝯſanguinitas ⁊ affinitas.
¶ Ad 3m dđʒ q̄ in cōmixtōe ꝑſonaꝝ ꝯiūctaꝝ aliq̄d eſt qđ
eſt ſm̄ ſe idecēs ⁊ repugnās nāli rōni: ſic̄ q̄ ꝯmixtio fiat i-
ter parētes ⁊ filios quoꝝ eſt ꝑ ſe ⁊ imediata cognatio: naʒ
filij nālit̄er honorē debēt parētib⁹. vñ phs dic̄ in. 8. đ aīa-
lib⁹: q̄ q̄dā equ⁹ q: decept⁹ fuit vt matri ꝯmiſceret̄ ſeipꝫ
p̄cipitauit q̄ſi ꝑ horrore: eo q̄ ēt aīalib⁹ aliq̄b⁹ itereſt nālis
reuerētia ad parētes. Alie vō ꝑſone q̄ nō ꝯiungunt̄ ſm̄ ſe-
ipſas: ſʒ ꝑ ordinē ad parētes nō hn̄t ita ex ſeipſis idecētiā.
ſʒ variat̄ circa hoc decētia vel idecētia ſm̄ ꝯſuetudinē et
legē humanā vel diuinā: q: vt dictū eſt: vſus venereoꝝ q̄
ordinat̄ ad bonū cōe ſubiacet legi. Et iđ ſicut Augu. dicit
. 15. de ciui. dei q̄ cōmixtio ſoroꝝ ⁊ fratrum quāto fuit an-
tiquior cōpellēte neceſſitate. tanto poſtea facta ē dānabi-
lior regilione prohibente.

Ad decimum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ q̄ ſacrilegiū
nō poſſit eſſe ſpēs luxurie. Eadē
. n. ſpēs nō īuenit̄ ſub diuerſis gn̄ib⁹ nō ſubalternatiꝫ poſi
tis: ſed ſacrilegiū eſt ſpēs irreligioſitatis: vt ſupra dcm̄ ē. ḡ
ſacrilegiū nō pōt poni ſpēs luxurie. ¶ P̄. In decretis. 36.
q. i. ſacrilegiū nō ponit̄ iter alia q̄ ponunt̄ ſpēs luxurie. er-
go vr̄ q̄ nō ſit luxurie ſpēs. ¶ P̄. Sic̄ per luxuriā ꝯtingit
aliq̄d fieri ꝯ aliquā rē ſacrā: ita ēt per alia vicioꝝ gn̄a. ſed
ſacrilegiū nō ponit̄ ſpēs gule aut alteri⁹ alic⁹ huiuſmodi
vicij. ḡ ēt nō dʒ poni ſpēs luxurie. ¶ Sʒ ꝯ eſt qđ Aug. dic̄
. 15. de ciui. dei. q̄ ſic̄ iniquū ē auiditate poſſidendi trāſgre
di limitē agroꝝ: ita ēt eſt iniquū libidine ꝯcūbēdi ſubuer
tere limitē moꝝ. ſʒ trāſgredi limiteʒ agroꝝ in reb⁹ ſacris
eſt pctm̄ ſacrilegij. ḡ pari rōne ſubuertere limitē moꝝ libi
dine cōcūbēdi in reb⁹ ſacris facit ſacrilegij viciū. ſed libi
do cōcūbēdi ptinet ad luxuriā. ergo ſacrilegiū eſt luxurie
ſpēs. ¶ R̄n̄º. dđʒ q̄ ſic̄ ſupra dcm̄ eſt: act⁹ vni⁹ v̄tutis vel
vicij ordinat⁹ ad finē alteri⁹ aſſumit ſpēm illi⁹. ſic̄ furtuʒ
qđ ꝑꝑ adulteriū cōmittit̄ trāſit in ſpēm adulterij. Mani
feſtum eſt aūt q̄ obſeruatio caſtitatis ſm̄ q̄ ordinat̄ ad

cultū dei ſit actus religionis: vt pꝫ in illis q̄ vouēt ⁊ ſuant virginitatē: vt pꝫ p̄ Aug. in lib. de virginitate. Un̄ manifeſtū eſt ꝙ etiā luxuria ſm ꝙ violat aliq̄d ad diuinū cultū ꝑtinens: ꝑtinet ad ſpēm ſacrilegij. ⁊ ſm hoc ſacrilegiū pōt poni ſpēs luxurie. ¶ Ad p̄m ḡ dōm: ꝙ luxuria ſm ꝙ ordinat̄ ad finē alterius vitij: efficit̄ illius vitij ſpēs. ⁊ ſic aliqua luxurie ſpēs pōt ēt eſſe ſpēs irreligioſitatis ſic cuiuſdā ſuperioris generis. ¶ Ad 2m dōm ꝙ ibi enumerant̄ illa que ſunt ſpēs luxurie ſm ſeipſa. ſacrilegiū aūt ē ſpēs luxurie ſm ꝙ ordinat̄ ad alteri⁹ vitij finē: ⁊ pōt ꝯcurrere cū diuerſis luxurie ſpēbus. Si .n. aliq̄s abutat̄ ꝑſona ꝯiuncta ſibi ſꝫ ſpiritualē cognationē: ꝯmittit ſacrilegiū admodū īceſtus. Si aūt abutat̄ virgine deo ſacrata inq̄ntū ē ſpōſa xp̄i: eſt ſacrilegiū ꝑ modū adulterij: inq̄ntū vero ē ſub ſpūalis p̄ris cura ꝯſtituta erit q̄ōdā ſpūale ſtupꝝ. ⁊ ſi violētia īferat̄ erit ſpiritualis raptus: q2 etiam ſm leges ciuiles grauius punitur q̄ alius rapt⁹. Un̄ Juſtinian⁹ imꝑator dic̄: Siq̄s nō dicta rapere: ſꝫ attēptare tantūmō m̄rimonij ꝯiungēdi cā ſacratiſſimas v̄gīes auſus fuerit capitali pena feriat̄. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ ſacrilegiū ꝯmittit̄ in re ſacrata. res aūt ſacrata ē vel ꝑſona ſacrata q̄ ꝯcupiſcit̄ ad ꝯcubitū. ⁊ ſic ꝑtinet ad luxuriā: vel que concupiſcit̄ ad poſſidendū. ⁊ ſic ꝑtinet ad iniuſtitiam. Poteſt etiam ad irā ꝑtinere ſacrilegiū: puta ſi aliq̄s ex ira iniuriā inferat ꝑſone ſacre. vel ſi guloſe cibū ſacꝝ aſſumat: ſacrilegiū ꝯmittit: ſpālius tn̄ ſacrilegiū attribuit̄ luxurie q̄ opponit̄ caſtitati; ad cuius obſeruantiā aliq̄ perſone ſpāliter conſecrantur.

Ad vndecimum ſic ꝓcedit̄. Ur̄ ꝙ vitiū ꝯ nāꝫ nō ſit ſpēs luxurie: q2 ī ꝓdcā enumeratiōe ſpēꝝ luxurie nl'a fit mētio de vitio ꝯ nāꝫ. ḡ nō ē ſpecies luxurie. ¶ P̄. Luxuria opponit̄ virtuti: ⁊ ita ſub malitia continetur. ſed vitium contra naturam nō cōtinetur ſub malitia: ſed ſub beſtialitate: vt patet per ph̄m in .7. ethicorum. ḡ vitium contra nām nō eſt ſpēs luxurie. ¶ P̄. Luxuria cōſiſtit circa actus ad generationē humanam ordinatos: vt patet ex ſupra dictis: ſed vitium contra naturam conſiſtit circa actus ex quibus non poteſt generatio ſequi. ergo vitium contra naturam nō eſt ſpecies luxurie. ¶ Sꝫ ꝯ ē q̄ō .2. Corin. 12. connumeratur alijs luxurie ſpeciebus. vbi dicitur: Et non egerunt penitentiā ſuꝑ īmunditia ⁊ fornicatione ⁊ impudicitia: vbi dicit glo. immundicia ideſt luxuria contra naturam. ¶ R̄n̄⁹. dicendum: ꝙ ſicut ſupra dictum eſt: ibi eſt determinata luxurie ſpēs: vbi ſpālis rō deformitatis occurrit q̄ facit idecentē actū venereū. Qō q̄dē pōt eē dupl'r. Uno q̄dē mō: q2 repugnat rōni recte: q̄ō eſt cōe in oī vicio luxurie. Alio⁹ q2 ēt ſuꝑ hoc repugnat ipſi ordini nāli venerei act⁹ q̄ ꝯuenit humane ſpēi: q̄ō dr̄ viciū ꝯ nām. Qō q̄dē pōt plurib⁹ modis cōtingere. Uno q̄dē mō ſi abſq3 oī cōcubitu cā delectatiōis venereē pollutio ꝓcuret̄: q̄ō ꝑtinet ad pctm̄ imūdicie: quā q̄dā mollicïē vocant. Alio⁹ ſi fiat ꝑ ꝯcubitū ad rē nō eiuſdē ſpēi: q̄ō vocat̄ beſtialitas. Tertio ſi fiat per cōcubitū ad nō debitū ſexū: puta maſculi ad maſculum: vel femīe ad feminā: vt Ap'ls dic̄ ad Ro. 1. q̄ō dr̄ ſodomiticum vitiū. Quarto ſi nō ſuet̄ nālis mod⁹ ꝯcubendi: aut quantū ad iſtr̄m nō debitū: aut q̄ntū ad alios mōſtruoſos ⁊ beſtial'ꝭ cōcūbēdi modos. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm ꝙ ibi enūerant̄ ſpēs luxurie q̄ nō repugnāt hūane nāe. ⁊ iō ꝑtermittit̄ vitiū ꝯ nām. ¶ Ad 2m dōm ꝙ beſtialitas dr̄t a malitia q̄ hūane virtuti opponit̄ ꝑ quēdā exceſſum circa eādem mām. ⁊ iō ad idē gen⁹ reduci pōt. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ luxurioſus nō itendit ḡnatiōnē hūanā: ſed delectatiōnē veneream quā pōt aliq̄s experiri ſine actib⁹ ex q̄b⁹ ſeq̄t̄ humana ḡnatio. ⁊ hoc eſt q̄ō q̄rit̄ in vitio contra nām.

Ad duodecimum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ vitium ꝯ nām nō ſit maximum pctm̄ iter ſpēs luxurie. Tāto .n. aliq̄ō pctm̄ ē graui⁹ q̄nto magis ꝯriat̄ charitati. ſꝫ magis vident̄ ꝯriari charitati ꝓximi adulteriū ſtupꝝ ⁊ rapt⁹ q̄ vergūt in iniuriā ꝓximi q̄ pctā ꝯ nāꝫ ꝑ q̄ nl'ls alteri iniuriat̄. ḡ pctm̄ ꝯ nāꝫ nō eſt maximū iter ſpēs luxurie. ¶ P̄. Illa pctā vident̄ eſſe grauiſſima q̄ ꝯ deū ꝯmittunt̄. ſed ſacrilegium directe cōmittit̄ ꝯ deū: q2 vergit in iniuriā diuini cultus. ḡ ſacrilegiū eſt graui⁹ pctm̄ q̄ vitiū ꝯ nām. ¶ P̄. Tanto aliq̄ō peccatū vr̄ eſſe graui⁹ q̄nto exercet̄ in ꝑſonā quā magis diligere debem⁹. ſꝫ ſm ordinē charitatis magis debem⁹ diligere ꝑſonas nobis ꝯiunctas q̄ polluunt̄ ꝑ īceſtū: q̄ perſonas extraneas q̄ polluunt̄ ꝑ vitiū ꝯ nām. ḡ īceſtus eſt grauius pctm̄ q̄ vitiū ꝯ nām. ¶ P̄. Si vitiū ꝯ nām eſt grauiſſimū: vr̄ ꝙ tanto ſit graui⁹ q̄nto eſt magis ꝯ nām. ſꝫ maxime videt̄ eē ꝯ nām pctm̄ imūdicie ſeu molliciei. q2 hoc videt̄ eē maxīe ſm naturā vt alteꝝ ſit agēs ⁊ alteꝝ ſit patiens. ḡ ſm hoc imūdicia eēt grauiſſimū inter vitia ꝯ nāꝫ: hoc aūt eſt falſum. ḡ vitia ꝯ naturā nō ſunt grauiſſima inter pctā luxurie. ¶ Sꝫ ꝯ ē ꝙ Aug. dic̄ in li. de adulterinis cōiugijs: ꝙ oīum hoꝝ vitioꝝ. ſ. q̄ ad luxuriā ꝑtinēt: peſſimum eſt q̄ō ꝯ naturā fit. ¶ R̄n̄⁹. dōm ꝙ in quolibet gn̄e peſſima eſt ꝓncipij corruptio ex quo alia dependent. ꝓncipia aūt rōnis ſunt ea q̄ ſunt ſm nām. nam rō p̄ſuppoſitis his q̄ ſunt a natura determinata diſponit alia ſm ꝙ ꝯuenit: ⁊ hoc appet tam in ſpeculatiuis q̄ in practicis. ⁊ iō ſic̄ in ſpeculatiuis error circa ea quoꝝ cognitio eſt hoī nāliter indita eſt grauiſſim⁹ ⁊ turpiſſim⁹: ita in agendis agere ꝯ ea q̄ ſunt ſm naturā determiata eſt grauiſſimū ⁊ turpiſſimum. Quia ḡ in vitijs q̄ ſunt ꝯ naturā trāſgredit̄ hō id q̄ō eſt ſm naturā determinatū circa vſum venereū. inde eſt ꝙ in tali mā hoc pctm̄ eſt grauiſſimū: poſt q̄ō eſt īceſt⁹ q̄ ſicut dictū eſt: eſt ꝯ nālē reuerentiā quā perſonis cōiunctis debemus. Per alias aūt luxurie ſpēs ꝑterit̄ ſolum id q̄ō eſt ſm rōnem rectam determinatū ex p̄ſuppoſitiōe tn̄ nālium ꝓncipioꝝ. Magis aūt repugnat rōni ꝙ aliq̄s venereis vtat̄ nō ſolū id q̄ō ꝯuenit ꝓli ḡnande. ſed ēt cū iniuria alteri⁹. ⁊ ideo fornicatio ſimplex q̄ cōmittit̄ ſine iniuria alteri⁹ ꝑſone eſt minima iter ſpēs luxurie. Maior aūt iniuria eſt ſiq̄s abutat̄ muliere alteri⁹ ꝑtāti ſubīta ad vſū ḡnatōis: q̄ ad ſolā cuſtodiā. ⁊ iō adulteriū eſt graui⁹ q̄ ſtuprū ⁊ vtrūq3 aggrauat̄ ꝑ violētiā. ꝓp q̄ō raptus v̄ginis eſt graui⁹ q̄ ſtuprū: ⁊ rapt⁹ vxoris q̄ adulteriū. ⁊ hec oīa ēt aggrauant̄ ſm rōnē ſacrilegij vt ſupra dcm̄ ē. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm ꝙ ſic̄ ordo rōnis recte eſt ab hoīe: ita ordo nāe eſt ab ipſo deo. ⁊ iō in peccatis ꝯ nām in q̄bus ipſe ordo nāe violat̄: fit iniuria ipſi deo ordinatori nāe. Un̄ Aug. dic̄ .3. ꝯfeſ. Flagitia q̄ ſunt ꝯ nām: vbiq3 ac ſemꝑ deteſtāda atq3 puniēda ſunt: q̄lia ſodomitaꝝ fuerūt: q̄ ſi oēs gentes facerent: oēs eodē criminis reatu diuina lege tenerent̄: q̄ non ſic fecit hoīes vt ſe illo vterent̄ mō. violat̄ q̄ppe ipa ſocietas q̄ cū deo nobis eſſe dꝫ: cum eadē nā cui⁹ ille auctor ē: libidinis peruerſitate polluit̄. ¶ Ad 2m dōm ꝙ ēt vitia ꝯ nām ſunt ꝯ deū: vt dcm̄ eſt. ⁊ tanto ſunt grauiora q̄ ſacrilegij corruptela: q̄nto ordo nāe humane idit⁹ eſt ꝑor ⁊ ſtabilior q̄ q̄libet alius ordo ſuperaddit⁹. ¶ Ad 3m dōm ꝙ vnicuiq3 idiuiduo magis eſt coniuncta nā ſpēi q̄ q̄ōcuq3 aliud indiuiduum. ⁊ iō pctā q̄ ſunt ꝯ nām ſpēi ſunt grauiora. ¶ Ad q̄rtum dōm ꝙ grauitas in pctō magis attendit̄ ex abuſu alicui⁹ rei q̄ ex omiſſione debiti vſus. ⁊ iō inter vitia q̄ ſunt ꝯ nām: infimū locum tenet pctm̄ imundicie: q̄ō conſiſtit in ſola omiſſiōe concubitus ad alteꝝ: grauiſſimum aūt eſt pctm̄ beſtialitatis. q2 nō ſeruat̄ debita ſpēs. Unde ſuꝑ illud Gen̄. 37. Accuſauit fratres ſuos crimine peſſimo. dicit glo. ꝙ cū pecorib⁹ miſcebant̄. poſt hoc aūt eſt vitiū ſodomiticum cum ibi nō ſeruat̄ debitus ſexus. poſt hoc aūt eſt peccatum ex eo ꝙ nō ſeruat̄ debitus mo

dus ↄcũbendi.magis aũt ſi nõ ſit debitũ vas ꝗ̃ ſi ſit iordinatio ſm aliq̃ alia ꝑtinentia ad modũ ↄcubitus.

¶ De partib⁹ potẽtialib⁹ tẽperãtie. Qõ. CLV.

DEinde cõſiderãduʒ eſt de partib⁹ potẽtialib⁹ tẽperantie. Et p̊ de ↄtinentia. 2° de clementia. 3° de modeſtia. ¶ Circa p̊ᵐ ↄſiderãdũ eſt de ↄtinẽtia⁊ de icõtinẽtia. ¶ Circa ↄtinẽtiã q̃runtur q̃tuoꝛ. p̊ vtrũ ↄtinentia ſit virt⁹. 2° q̃ ſit mã eius. 3° quid ſit eius ſubiectũ. 4° de cõparatione eius ad tẽperãtiã.

Ad primum

ſic ꝑcedit̃. Videt̃ ꝙ cõtinẽtia nõ ſit virt⁹. Spẽs.n.nõ cõdiuidit̃ generi.ſʒ ↄtinẽtia cõdiuidit̃ ṽtuti.vt pʒ ꝑ phʒ in.7.ethi. ğ cõtinentia nõ eſt virt⁹. ¶ P̃. Nullus vtẽdo ṽtute peccat: qꝛ ſm aug.in li.de libe.ar.virt⁹ ẽ q̃ nemo male vtit̃:ſed aliqs cõtinẽdo põt peccare:puta ſi deſideret aliqð bonũ facere ⁊ ab eo ſe contineat.ğ cõtinẽtia nõ ẽ virt⁹. ¶ P̃. Nulla virtus retrahit hoiem a licitis ſʒ ſolũ ab illicitis. ſʒ cõtinẽtia retrahit hoieʒ a licitis:dic̃.n. glo.Gal̃.5.ꝙ ꝑ ↄtinẽtiã aliqs ſe etiã a licitis abſtinet.ğ cõtinẽtia non eſt virtus. ¶ Sed ↄ̃. Oĩs habitus laudabilis videt̃ eẽ virt⁹. ſʒ cõtinẽtia ẽ huiuſmodi:dic̃.n.andronicus ꝙ cõtinẽtia eſt habit⁹ iuictus a delectatõe.ğ cõtinẽtia ẽ ṽt⁹. ¶ Rñ°.dõʒ: ꝙ nomẽ ↄtinentie dupl'r ſumit̃ a diuerſis. Quidã.n.cõtinẽtiaʒ noiant per quã aliqs ab oĩ delectatiõe venerea abſtinet. Vñ ⁊ aplus ad Gal̃.5.cõtinetiã caſtitati cõiungit:⁊ ſic cõtinẽtia ꝑfecta ꝑ̊ncipalis qdeʒ ẽ virginitas:ſcðaria vero viduitas. vñ ſm hoc eadẽ rõ ẽ de ↄtinẽtia q̃ de ṽginitate quã ſupra diximus ṽtutẽ. Aliȷ vero dicũt cõtinẽtiã eẽ ꝑ quã aliqs reſiſtit concupiſcẽtiȷs prauis q̃ in eo vehemẽtes exiſtũt:⁊ hoc mõ accipit phs cõtinẽtiã.7.ethi.⁊ hoc ẽt mõ accipit̃ cõtinẽtia in collationib⁹ patꝝ.hoc.aũt mõ cõtinẽtia hʒ aliqd de rõne ṽtutis:inq̃tuʒ.ſ.rõ firmata ẽ ↄ̃ paſſiões ne ab eis deducat̃ nõ tñ attingit ad ꝑfectã rõnẽ virtutis moral' ſm quã etiã appetitus ſenſitiu⁹ ſubdit̃ rõni ſic vt in eo nõ iſurgant vehemẽtes paſſiones rõni ↄ̃rie.⁊ iõ phs dicit in.4.ethi.ꝙ cõtinentia nõ eſt ṽtus: ſʒ q̃daʒ mixta iq̃tuʒ.ſ.hʒ aliqd de virtute ⁊ in aliquo deficit a virtute. Largi⁹ tñ accipiendo nomẽ ṽtutis ꝓ quolibʒ ꝑ̊ncipio laudabiliũ opuʒ poſſum⁹ dicere cõtinẽtiaʒ eſſe virtutẽ. ¶ Ad p̊ᵐ ğ dõʒ:ꝙ phs cõtinẽtiaʒ cõdiuidit ṽtuti q̃ꝰtum ad hoc in quo deficit a virtute. ¶ Ad 2ᵐ dõm:ꝙ homo ꝓprie eſt id quod eſt ſm rõnem. ⁊ iõ ex hoc dr̃ aliqs in ſeipſo ſe tenere ꝙ tenet ſe i eo qð cõuenit rõni:qð aũt ꝑtinet ad ꝑuerſitatẽ rõnis nõ eſt conueniẽs rõni.vñ ille ſolus vere ↄtinẽs dr̃ q tʒ ſe in eo qð eſt ſʒ rõnẽ rectã:nõ aũt in eo qð ẽ ſm rõnẽ ꝑuerſaʒ.rõni aũt recte opponunt̃ ↄcupiſcẽtie praue:ſic̃ ⁊ rõni ꝑuerſe opponũtur ↄcupiſcẽtie bone.⁊ iõ ꝓp̃e ⁊ ṽe ↄtinẽs eſt q ꝑſiſtit ĩ rõne recta abſtinẽs a ↄcupiſcẽtiȷs prauis: nõ aũt q ꝑſiſtit in rõne ꝑuerſa abſtinẽs a ↄcupiſcẽtiȷs bonis. ſed hic magis põt dici obſtinat⁹ in malo. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ glo.ibi loquit̃ de ↄtinẽtia ſm p̊ᵐ modũ ſm quẽ cõtinẽtia noiat q̃ꝺã ṽtutẽ ꝑfectã q̃ nõ ſolũ abſtinet ab illicitis bonis: ſʒ ẽt a qbuſdã licitis min⁹ bonis:vt total'r itendat̃ ꝑfectioꝛib⁹ bonis.

Ad ſecundum

ſic ꝑcedit̃. Videt̃ ꝙ mã cõtinẽtie nõ ſint cõcupiſcẽtie delectationũ tact⁹. Dicit.n.Ambro.in p̊ de offi.ꝙ gñale decorum ita eſt ac ſi eq̃bilẽ formam atq̃ vniuerſitatem honeſtatis hẽat in oĩ actu ſuo ↄtinẽteʒ.ſed nõ oĩs actus hũan⁹ ꝑtinet ad delectationẽ tactus.ğ cõtinẽtia nõ eſt ſolũ circa concupiſcẽtias delectationũ tact⁹. ¶ P̃. Nomen cõtinentie ex hoc ſumit̃:ꝙ aliqs tenet ſe in bono rõnis recte: ſic̃ dcm̃ ẽ: ſed q̃dã alie paſſiões vehementi⁹ abducũt hoiem a rõne recta ꝗ̃ ↄcupiſcẽtie delectabiliũ tact⁹: ſic̃ timoꝛ ꝑiculoꝝ mortis q ſtupefacit hoieʒ.⁊ ira q̃ eſt iſanie ſimilis: vt Seneca dic̃.ğ ↄtinẽtia nõ dr̃ ꝓp̃e circa cõcupiſcẽtias delectationũ tact⁹. ¶ P̃. Tulli⁹ dic̃ in.2.rhetoꝛice ꝙ ↄtinẽtia eſt ꝑ quã cupiditas ↄſiliȷ gubernatõe regit̃: cupiditas ãt magis ↄſueuit dici diuitiaꝝ ꝗ̃ delectabiliũ tact⁹ ſm illud.i. ad Thimo.vlti. Radix oĩum maloꝝ ẽ cupiditas. ğ ↄtinẽtia nõ eſt ꝓp̃e circa ↄcupiſcẽtias ðlectationũ tact⁹. ¶ P̃. Delectatiões tact⁹ nõ ſolũ ſunt in rebus venereis: ſʒ ẽt in vſu ciboꝝ:ſʒ ↄtinẽtia ſolũ circa vſũ venereoꝝ ↄſueuit dici.ğ nõ eſt ꝓp̃a mã ei⁹ ↄcupiſcẽtia delectationum tactus. ¶ P̃. Inter delectatões tact⁹ q̃dã ſunt nõ humane:ſʒ beſtiales tã in cibis:vtpote ſiqs ðlectaret̃ in eſu carniũ hũanaꝝ:ꝗ̃ ẽt in venereis:puta in abuſu beſtiaꝝ vel pueroꝝ: ſed circa huiuſmodi nõ ẽ ↄtinẽtia: vt dr̃ in.7.ethi. nõ ğ ꝓpria mã cõtinẽtie ſũt cõcupiſcẽtie delectationum tactus. ¶ Sʒ ↄ̃ eſt ꝙ phs dic̃ in.7.ethi.ꝙ continẽtia ⁊ icõtinẽtia ſunt circa eadẽ circa q̃ tẽperãtia ⁊ itẽperãtia: ſʒ tẽperãtia ⁊ itẽperãtia ſũt circa cõcupiſcẽtias delectationũ tact⁹: vt ſupra habitũ ẽ.ğ ẽt cõtinẽtia ⁊ icõtinẽtia ſũt circa eandeʒ mãm. ¶ Rñ°.dõm ꝙ nomẽ cõtinẽtie refrenationẽ quãdã iportat inq̃tũ.ſ.tenet ſe aliqs ne paſſiões ſequat̃.⁊ iõ ꝓprie cõtinẽtia dr̃ circa illas paſſiões q̃ ipellũt ad aliqd ꝓſequẽdũ in qbus laudabile eſt vt rõ retrahat hoiem a ꝓſequẽdo:nõ aũt ꝓp̃e eſt circa illas paſſiões q̃ iportant retractionẽ quãdã ſic̃ timoꝛ ⁊ alia huiuſmodi: in his.n.laudabile eſt firmitatẽ ſuare in ꝓſequẽdo qð rõ dictat:vt ſupra dcm̃ eſt. Eſt aũt cõſiderãdũ ꝙ nãles iclinatiões ꝑ̊ncipia ſunt oĩum ſupuenientiuʒ:vt ſupra dcm̃ eſt. ⁊ iõ paſſiones tãto vehemẽti⁹ ipellũt ad aliqd ꝓſequendũ: quanto magis ſequunt̃ iclinationẽ nãe q̃ ꝑcipue iclinat ad ea que ſunt ſibi nec̃aria. vel ad cõſeruationẽ idiuidui ſic̃ ſũt cibi: vel ad cõſeruationẽ ſpẽi ſic̃ ſunt act⁹ venerei:quoꝝ ðlectationes ad tactũ ꝑtinẽt.⁊ iõ cõtinẽtia ⁊ icõtinẽtia ꝓprie dicunt̃ circa cõcupiſcẽtias delectationũ tact⁹. ¶ Ad p̊mũ ğ dõm ꝙ ſic̃ nomẽ tẽperãtie põt cõiter accipi in q̃cũq̃ mã: ꝓp̃e tñ dr̃ in illa mã in q̃ eſt oportunuʒ hoiem refrenari. ita ẽt cõtinẽtia ꝓp̃e dr̃ in q̃ eſt oportunũ ⁊ difficillimũ cõtineri.ſ.in cõcupiſcẽtiȷs delectationũ tact⁹.cõiter aũt ⁊ ſʒ qd põt dici in q̃cunq̃ alia mã:⁊ hoc mõ vtit̃ Ambro.noĩe cõtinẽtie. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ:ꝙ circa timoꝛẽ nõ ꝓp̃e laudat̃ cõtinentia:ſed magis firmitas ai quã foꝛtitudo iportat. Ira aũt ipetũ qdẽ facit ad aliqd ꝓſequẽdũ.iſte tñ ipetus magis ſeq̃t̃ appħenſionẽ aialẽ ꝓut.ſ.aliqs apprehẽdit ſe eſſe ab alio leſum ꝗ̃ iclinationẽ nãlẽ. ⁊ iõ dr̃ qdẽ aliqs ſm qd cõtinẽs ire:nõ tñ ſimpl'r. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ huiuſmodi exterioꝛa bona:ſic̃ honoꝛes:diuitie: ⁊ huiuſmodi:vt phs dic̃ in.7.ethi.vident̃ qdẽ ſm ſe eẽ eligibilia:nõ aũt q̃ſi neceſſaria ad cõſeruationẽ nãe.⁊ iõ circa ea non dicim⁹ ſimpl'r aliquos cõtinẽtes vel icontinẽtes:ſʒ ſm qd:apponẽdo ꝙ ſint cõtinẽtes vel icontinẽtes lucri:vel honoꝛis: vel alic⁹ huiuſmodi.⁊ iõ vel Tulli⁹ cõiter vſus eſt noĩe cõtinentie ꝓut cõprehẽdit ſub ſe ẽt cõtinẽtiã ſm qd:vel accipit cupiditatẽ ſtricte ꝓ cõcupiſcẽtia delectabiliũ tact⁹. ¶ Ad 4ᵐ dõm ꝙ delectatiões venereoꝝ ſũt vehemẽtioꝛes ꝗ̃ delectatiões ciboꝝ.⁊ iõ circa venerea magis cõſueuim⁹ continẽtiã ⁊ icontinẽtiã dicere ꝗ̃ circa cibos:ſʒ ſm phʒ vtrũq̃ poſſit dici. ¶ Ad 5ᵐ dõm ꝙ continẽtia ẽ bonũ rõnis hũane.⁊ ideo attendit̃ circa paſſiones q̃ pñt eſſe hoĩ cõnãles. vñ phs dicit in.7. ethi.ꝙ ſi aliqs tenens pueꝝ cõcupiſcat eum vel comedere vel ad venereorum iconuenientẽ delectationem:ſiue ſequat̃ cõcupiſcentiã ſiue nõ:nõ dicetur ſimpl'r continens:ſed ſm quid.

Ad tertium

ſic ꝑcedit̃. Videtur ꝙ ſubiectũ cõtinentie ſit vis cõcupiſcibilis. Subiectum.n.alicui⁹ ṽtutis opʒ eſſe ꝓpoꝛtionatũ mãe. ſʒ mã continentie ſic̃ dcm̃ eſt ſunt cõcupiſcentie delectabiliũ tactus q̃ ꝑtinẽt ad vim cõcupiſcibilẽ. ğ continentia eſt in vi

concupiſcibili.¶ P̄. Oppoſita ſunt circa idē. ſʒ icōtinētia eſt in ɔcupiſcibili cui⁹ paſſiones ſupant rōnē. dic̄.n. andronicus ꝙ icōtinētia ē malitia ɔcupiſcipilis ſ̄ʒ quā eligit prauas delectatiōes ꝓhibēte rōnali. ġ ⁊ ɔtinētia pari rōne ē i ɔcupiſcibili.¶ P̄. Subiectū v̄tutis humane vel ē rō vel vis appetitiua q̄ diuidit̄ in voluntatē ɔcupiſcibilē ⁊ iraſcibilē. ſʒ ɔtinētia nō eſt in rōne: q2 ſic eēt v̄tus itellectualis. neqʒ ēt in volūtate: q2 ɔtinētia ē circa paſſiones q̄ nō ſunt in volūtate. nec etiā ē in iraſcibili: q2 nō ē ꝓpe circa paſſiones iraſcibilis: vt dictū ē. ġ relinqtur ꝙ ſit in cōcupiſcibili.¶ Sʒ ɔ̄. Oīs v̄tus in aliq̄ potētia exñs aufert malū actuʒ illi⁹ potētie: ſʒ ɔtinētia nō aufert malū actū ɔcupiſcibilis. Hʒ eniʒ ɔtinēs cōcupiſcētias prauas: vt phs dic̄ in .7. ethi. ġ cōtinentia nō eſt in cōcupiſcibili.¶ Rñ°. dōʒ ꝙ oīs virtus in aliquo ſubiecto exñs facit id differre a diſpoſitione quā hʒ dū ſubycit̄ oppoſito vitio. cōcupiſcibilis aūt codeʒ mō ſe hʒ in eo q ē cōtinens ⁊ in eo q ē icōtinēs: q2 in vtroqʒ ꝓrūpit incōcupiſcentias prauas vehemētes. Uñ manifeſtū eſt ꝙ ɔtinentia nō ē in cōcupiſcibili ſic̄ in ſubiecto. ſilr̄ etiā rō eodē mō ſe hʒ in vtroqʒ: q2 tā cōtinēs q̄ʒ incōtinēs hʒ rōnem rectā. ⁊ vterqʒ extra paſſiones exñs gerit in ꝓpoſito cōcupiſcētias illicitas nō ſeq. Pria aūt dr̄ia coꝝ iueniꝰ tur in electione: q2 cotinens q̄ʒuis patiatur vehemētes delectatōes ⁊ cōcupiſcentias tamen eligit non ſequi eas propter rōnem. incontinens autē eligit ſequi eas non obſtante contradictione rōnis. ⁊ ideo opʒ ꝙ cōtinētia ſit ſicut in ſubiecto in illa vi anime cuius actus eſt electio: ⁊ hec ē voluntas: vt ſupra habitū ēſt.¶ Ad p̄m ġ dōm: ꝙ cōtinentia hʒ mām concupiſcentias delectationū tactus nō ſic̄ quas moderet̄: qđ ptinet ad temperantiam que eſt in cōcupiſcibili: ſed eſt circa eas quaſi eis reſiſtēs. vnde oʒ ꝙ ſit in alia vi: quia reſiſtētia ē alterius ad alteꝝ.¶ Ad 2m dōm: ꝙ voluntas media eſt inter rōnem ⁊ concupiſcibilē: ⁊ poteſt ab vtroqʒ moueri. in eo aūt q eſt cōtinens mouetur a rōne. in eo aūt qui eſt incontinēs mouetur a concupiſcibili. ⁊ ideo continētia poteſt attribui rōni ſicut p̄mo mouenti: ⁊ incontinentia concupiſcibili q̄ʒuis vtrunqʒ imediate pertineat ad voluntatem ſicut ad ꝓpꝛium ſubiectuʒ.¶ Ad 3m dōʒ: ꝙ licet paſſiones non ſint in voluntate ſicut in ſubiecto: eſt tñ in ptāte voluntatis eis reſiſtere. ⁊ hoc modo voluntas continentis reſiſtit concupiſcentys.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Ur̄ ꝙ continentia ſit melioꝛ q̄ʒ temperantia. Dicit̄ eni Ecc. 26. Oīs aūt pōderatio nō eſt digna ɔtinētis aīe. ġ nulla v̄tus pōt ɔtinentie adequari.¶ P̄. Quāto aliqua v̄tus meret̄ maius p̄miū tanto potioꝛ eſt. ſed ɔtinētia vr̄ mereri maius p̄miū: dr̄.n. 2. ad Thimo. 2. Nō coronabit̄ niſi q legitime certauerit. magis aūt certat ɔtinēs q patit̄ vehemētes paſſiones ⁊ ɔcupiſcētias prauas q̄ʒ tēperat⁹ q nō hʒ eas vehemētes. ġ ɔtinētia eſt potioꝛ v̄tus q̄ʒ temperantia.¶ P̄. Uolūtas eſt dignioꝛ potētia q̄ʒ vis ɔcupiſcibilis. ſʒ ɔtinētia eſt in volūtate: tēperātia in ɔcupiſcibili: vt ex dictis pʒ. ergo ɔtinētia eſt potioꝛ v̄tus q̄ʒ tēperātia.¶ Sʒ ɔ̄ eſt qđ Tulli⁹ ⁊ Andronic⁹ ponunt ɔtinētiā adiunctā tēperantie ſic̄ p̄cipali v̄tuti.¶ Rñ°. dōʒ ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ ē nomen cōtinentie duplr̄ accipit̄. Uno° ſm̄ ꝙ iportat ceſſationem ab oībus delectatiōib⁹ venereis. ⁊ ſic ſumēdo nomē ɔtinentie: ⁊ ɔtinētia ē potioꝛ tēperātia ſimplr̄ dcā: vt pʒ ex his q̄ ſupra dcā ſūt de p̄eminētia v̄ginitas ad caſtitatem ſimplr̄ dictā. Alio° pōt accipi nomen ɔtinētie ſm̄ ꝙ iportat reſiſtentiā rōnis ad concupiſcētias prauas q̄ ſūt in hoīe vehemētes. ⁊ ſm̄ hoc tēperantia eſt multo potioꝛ q̄ʒ cōtinētia: q2 bonū v̄tutis laudabile eſt ex eo ꝙ ē ſ̄ʒ rōnē. plus aūt viget bonū rōnis in eo q eſt tēperat⁹: in quo etiā ipſe appetit⁹ ſenſitiu⁹ eſt ſubiect⁹ rōni ⁊ q̄ſi a rōne edomitus q̄ʒ in eo q eſt continens in quo appetit⁹ ſenſitiu⁹ vehementer reſiſtit rōni ꝑ cōcupiſcētias prauas. vñ ɔtinentia cōparat̄ ad tēperātiā ſic̄ iperfectū ad pfectū.¶ Ad p̄mū ġ dōm ꝙ auctoꝛitas illa pōt duplr̄ intelligi. Uno° ſm̄ ꝙ accipit̄ cōtinētia ꝓut abſtinet ab oīb⁹ venereis. ⁊ hoc mō dr̄ ꝙ oīs pōderatio nō eſt digna aīe ɔtinētis in gñe caſtitatis: q2 nec ēt fecūditas carnis q̄ q̄rit̄ in mr̄imonio adequatur ɔtinētie virginali vel viduali: vt ſupra dcm̄ eſt. Alio° pōt itelligi ſm̄ ꝙ nomē ɔtinentie ſumit̄ cōiter ꝓ oī abſtinētia a rebus illicitis. ⁊ ſic dr̄ ꝙ oīs pōderatio nō ē digna aīe ɔtinētis: q2 nō reſpicit eſtimationē auri vel argēti q̄ cōmutant̄ ad pōdus.¶ Ad 2m dōʒ ꝙ magnitudo ɔcupiſcentie ſeu debilitas ei⁹ ex duplici cā ꝓcedere pōt. Qñqʒ.n. ꝓcedit ex cā corpoꝛali. Quidā.n. ex nāli ɔplexiōe ſūt magis ꝓni ad ɔcupiſcendū q̄ʒ aly. Et iteꝝ qdam hñt opoꝛtunitates delectationū cōcupiſcētiaʒ iſlāmātes magis paratas q̄ʒ aly. Et talis debilitas cōcupiſcētie diminuit meritum: magnitudo vero auget. Qñqʒ v̄o debilitas vel magnitudo cōcupiſcentie ꝓuenit ex cā ſpūali laudabili: puta ex vehemētia charitatis vel foꝛtitudine rōnis: ſicut eſt in hoīe tēperato. ⁊ hoc mō debilitas ɔcupiſcētie auget meritū rōne ſue cāe: magnitudo vero minuit.¶ Ad 3m dōʒ ꝙ volūtas ꝓpingoꝛ eſt rōni q̄ʒ vis concupiſcibilis. vñ bonū rōnis ex quo virtus laudat̄ maius eſſe oſtēdit̄ ex hoc ꝙ ptingit nō ſolum vſqʒ ad voluntatē: ſed ēt vſqʒ ad vim cōcupiſcibilem: qđ accidit in eo q eſt tēperatus q̄ʒ ſi ptingat ſolum ad voluntatē: vt accidit in eo qui eſt cōtinens.

¶ De incontinētia. Qō. CLVI.

DEinde conſiderandū eſt de icontinentia.¶ Et circa hoc querunt̄ q̄tuoꝛ. p̄ vtꝝ icontinētia ptineat ad aīam vel ad coꝛpus. 2° vtꝝ icontinentia ſit pctm̄. 3° de cōparatione icōtinentie ad itemperantiaʒ. 4° quis ſit turpioꝛ vtrum incontinens ire vel icōtinens concupiſcentie.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ icontinentia nō ptineat ad aīaʒ: ſed ad coꝛpus. Diuerſitas.n. ſexuuʒ nō eſt ex pte aīe: ſed ex pte coꝛpoꝛis: ſed diuerſitas ſexuū facit diuerſitatē circa icontinētiam: dicit.n. phs .7. ethi. ꝙ mulieres nō dicunt̄ neqʒ cōtinētes neqʒ icontinētes. ġ ɔtinētia nō ptinet ad aīam: ſed ad coꝛpus.¶ P̄. Id qđ ptinet ad aīam nō ſeqt̄ coꝛpoꝛis complexiones: ſed icontinētia ſeqt̄ corpoꝛis ɔplexionē: dicit eniʒ phs in .7. ethi. ꝙ maxie acuti .i. colerici ⁊ melancolici ſ̄ʒ irrefrenatā cōcupiſcētiā ſunt icōtinētes. ġ icōtinēcia ptinet ad coꝛpus.¶ P̄. Uictoꝛia magis ptinet ad eū q vincit q̄ʒ ad eū q vincit̄. ſʒ ex hoc dr̄ aliqs eē icōtinēs ꝙ caro cōcupiſcens aduerſus ſpūm ſuperat ipm̄. ġ icontinentia magis ptinet ad carnē q̄ʒ ad aīaʒ.¶ Sed ɔ̄ eſt ꝙ hō differt a beſtys p̄ncipalr̄ ſm̄ aīam. dr̄t aūt ſm̄ rōnē ɔtinētie ⁊ icontinētie beſtias aūt dicim⁹ neqʒ cōtinētes neqʒ icōtinētes: vt pʒ per phm̄ in .7. ethi. ġ icōtinentia maxime eſt ex pte aīe.¶ Rñ°. dōm ꝙ vnūqđqʒ attribuit̄ magis ei qđ eſt cā ꝑ ſe q̄ʒ ei qđ ſolā occaſionē p̄ſtat. id aūt qđ eſt ex pte coꝛpoꝛis ſolā occaſionem p̄ſtat icontinētie. Ex diſpōne.n. coꝛpoꝛis pōt cōtingere ꝙ inſurgāt paſſiōes vehemētes in appetitu ſenſitiuo q eſt v̄tus coꝛpoꝛis oꝛganici. ſʒ huiuſmodi paſſiones q̄ʒtūcunqʒ vehemētes nō ſunt ſufficiēs cā incōtinentie: ſʒ occaſio ſola: eo ꝙ durāte vſu rōnis ſemꝑ homo pōt paſſionib⁹ reſiſtere. Si v̄o paſſiōes adeo inſurgāt ꝙ totaliter auferant vſum rōnis: ſic̄ accidit in his q ꝓpter vehementiam paſſionū amentiā icurrūt nō remanebit rō continentie neqʒ icōtinentie: q2 nō ſaluat̄ in eis iudiciū rōnis qđ cōtinens ſeruat ⁊ icōtinēs deſerit. Et ſic relinqt̄ ꝙ per ſe cā incōtinentie ſit ex pte aīe q̄ rōne paſſiōib⁹ nō reſiſtit Qđ qdem fit duob⁹ modis: vt phs dicit in .7. ethi. Uno°

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

quãdo aĩa paſſionibus cedit anq̃ꝫ rõ ꝯſilieẽ: q̃ qdeꝫ vocaẽ irrefrenata icõtinẽtia vel ꝑuolatio. Alioꝰ qñ nõ ꝑmanet hõ in his q̃ ꝯſiliata ſunt: eo ꝙ debilr̃ ẽ firmatꝰ in eo qđ rõ iudicauit. vñ ⁊ hec icõtinẽtia vocaẽ debilitas: ⁊ ſic pꝫ ꝙ in cõtinentia ꝑncipalr̃ ad aĩam ꝑtinet. ❡ Ad pᵐ ğ dõꝫ: ꝙ aĩa hũana ẽ corpis forma: ⁊ hꝫ q̃ſdaꝫ vires corporeis organis vtẽtes: q̃ꝝ operationes aliqđ ꝯferũt ẽt ad illa opa aĩe q̃ ſunt ſine corporeis inſtr̃is. i. ad actũ itellectus ⁊ volũtatis inq̃ꝫᵗᵘ tũ. ſ. itellectus aſſenſu accipit: ⁊ volũtas ipelliẽ a paſſione appetitꝰ ſenſitiui. ⁊ ſm hoc qꝛ femina ſm corpꝰ hꝫ q̃dã debilẽ ꝯplexionẽ: fit vt ĩ pluribꝰ ꝙ ⁊ etiã debilr̃ ĩhereat qbuſcunq̃ꝫ inheret: ⁊ ſi raro in aliqbꝰ aliter accidat: ſm illud ꝓuer. vlt. Mulierẽ fortẽ qs iueniet. Et qꝛ id qđ ẽ paruũ vel debile reputaẽ q̃ſi nullũ: inde ẽ ꝙ phus loq̃tur de mulieribus q̃ſi non habentibus iudiciũ rõnis firmũ: q̃uis in aliqbus mulieribꝰ ꝯ̃riũ accidat. ⁊ ꝓpter hoc dicit ꝙ mulieres nõ dicimꝰ ꝯtinentes: qꝛ nõ ducũt q̃ſi hñtes ſolidaꝫ rõnẽ ſꝫ ducunẽ q̃ſi de facili ſequẽtes paſſiones. ❡ Ad 2ᵐ dõꝫ: ꝙ ex ipetu paſſionis ꝯtingit ꝙ aliqs ſtatĩ paſſionẽ ſeq̃ẽ ante ꝯſiliũ rõnis. ipetꝰ aũt paſſionis ꝓuenire ſolet vel ex velocitate ſicẽ in colericis: vel ex vehemẽtia ſicẽ in melancolicis q ꝓpter terreſtrẽ ꝯplexioneꝫ vehementiſſime iflãmanẽ: ſicẽ econtrario ꝯtingit ꝙ aliqs non ꝑſiſtat in eo ꝙ ꝯſiliatũ eſt ex eo qđ debiliter inheret ꝓpter mollitiẽ ꝯplexionis: vt de mulieribus dictũ ẽ: qđ etiã videẽ in flegmaticis contingere ꝓpter eandẽ cãm ſicẽ etiã in mulieribꝰ. hoc autẽ accidit iq̃ꝫtũ ex ꝯplexione corporis daẽ aliq̃ icõtinẽtie occaſio: nõ aũt cã ſufficiẽs: vt dictũ ẽ. ❡ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ concupiſcentia carnis in eo q eſt icõtinẽs ſuꝑat ſpm̃ nõ ex neceſſitate ſed ꝑ q̃ꝺdam negligentiã ſpũs nõ reſiſtentis fortiter.

Ad ſecundum

ſic ꝓcediẽ. Videtur ꝙ icontinẽtia nõ ſit pctm̃: qꝛ vt Aug. dicit ĩ lib. de libe. ar. nullus peccat in eo qđ vitare nõ põt: ſꝫ icontinentiã nullus põt ex ſeipo vitare ſm illud Sap. 8. Scio ꝙ non poſſum eſſe continẽs niſi deus det. ergo incontinẽtia non eſt pctm̃. ❡ P̃. Omne pctm̃ in rõne videtur conſiſtere: ſed in eo qui eſt incõtinens vincitur iudiciũ rõnis. ğ incontinentia non eſt pctm̃. ❡ P̃. Nullus peccat ex eo ꝙ deum vehemẽter amat: ſed ex vehemẽtia diui amoris aliquis fit incõtines: dicit enim Diony. 4. cap. de diui. no. ꝙ Paulus per incontinentiam diuini amoris dixit: Viuo ego: iam non ego. ergo incontinentia non eſt peccatum.

❡ Sed cõtra eſt ꝙ numeratur alys peccatis. 2. ad Thimot. 3. vbi dicitur: criminatores incontientes imittes ⁊c̃. ğ incõtinentia eſt pctm̃. ❡ Rñꝰ. dõm ꝙ icõtinẽtia põt attendi circa aliqđ tripl̃r. Unoꝰ ꝓprie ⁊ ſimpl̃r: ⁊ ſic icõtinẽtia attendiẽ circa ꝯcupiſcẽtias delectationũ tactꝰ ſicẽ ⁊ itẽperantia vt ſupra dcm̃ eſt de ꝯtinẽtia. ⁊ hoc mõ icõtinentia eſt pctm̃ ex duplici rõne. Unoꝰ ex eo ꝙ icõtinens recedit ab eo qđ eſt ſm rõnẽ. Alioꝰ ex eo ꝙ ſe imergit qbuſdã turpibꝰ delectatõibꝰ. ⁊ iõ phs dicit in. 7. ethi. ꝙ icõtinẽtia vituperaẽ nõ ſolũ vt pctm̃ qđ. ſ. eſt ꝑ receſſũ a rõne. ſꝫ ſicut malitia q̃dã inq̃ꝫtũ prauas ꝯcupiſcẽtias ſeq̃ẽ. Alioꝰ icontinentia attẽdiẽ circa aliqđ ꝓpe qdẽ inq̃ꝫtũ hõ recedit ab eo qđ eſt ſm rõnẽ: ſꝫ nõ ſimpl̃r: puta cuꝫ aliqs nõ ſuat modum rõnis in ꝯcupiſcẽtia honoris diuitiaꝝ ⁊ alioꝝ huiuſmodi: q̃ ſm ſe videnẽ eẽ bona: circa q̃ nõ eſt icõtinẽtia ſimpl̃r: ſed ſm qd: ſicut ſupra de ꝯtinẽtia dcm̃ eſt. ⁊ ſic icontinentia ẽ pctm̃ nõ ex eo ꝙ aliqs igerat ſe prauis ꝯcupiſcentys: ſꝫ ex eo ꝙ nõ ſuat modũ debitũ rõnis ẽt in ꝯcupiſcentia reꝝ ꝑ ſe appetendaꝝ. Tertio mõ icontinẽtia dr̃ eẽ aliquid nõ ꝓpe: ſed ſm ſilitudinẽ: puta circa ꝯcupiſcẽtias eorum qbꝰ nõ põt aliqs male vti: puta circa ꝯcupiſcẽtias virtutum circa q̃s põt aliqs dici icõtinẽs eẽ ꝑ ſilitudinem: qꝛ ſicẽ ille q eſt icontinẽs total̃r duciẽ ꝑ cõcupiſcẽtiã malã: ita aliqs total̃r ꝑ cõcupiſcẽtiã duciẽ bonã q̃ eſt ſꝫ rõneꝫ: ⁊ talẽ icontinẽtia nõ eſt pctm̃: ſꝫ ꝑtinet ad perfectionem v̾tutis. ❡ Ad pmũ ğ dõm ꝙ hõ põt vitare pctm̃ ⁊ facere bonuꝫ: nõ tñ ſine diuo auxilio ſm illud Jo. 15. Sine me nihil poteſtis facere. vñ ꝑ hoc ꝙ hõ idiget diuo auxilio ad hoc ꝙ ſit ꝯtinẽs: nõ excludiẽ qn icontinentia ſit pctm̃: qꝛ vt dr̃ in. 3. ethi. q̃ per amicos poſſumꝰ aliq̃liter ꝑ nos poſſumus. ❡ Ad 2ᵐ dõm ꝙ in eo q eſt icõtinẽs vinciẽ iudiciũ rõnis: nõ qdem ex neceſſitate qđ auferret rõneꝫ pcti. ſꝫ ex negligentia q̃dã hoĩs nõ firmiter itẽdẽtis ad reſiſtẽdũ paſſiõi ꝑ iudiciũ rõnis qđ hꝫ. ❡ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ rõ illa ꝓcedit de incontinentia per ſilitudinem dicta ⁊ nõ ꝓprie.

Ad tertium

ſic ꝓcediẽ. Videẽ ꝙ icontinẽs pl̃s peccet q̃ꝫ itemperatus. Tanto. n. aliquis videẽ grauiꝰ peccare quãto magis ꝯ̃ cõſciẽtiam agit: ſm illud Luc. 12. Seruꝰ ſciẽs volũtatẽ dñi ſui ⁊ nõ faciẽs plagis vapulabit multis ⁊c̃. ſꝫ icontinẽs magis videẽ agere ꝯ̃ cõſciẽtiã q̃ꝫ itẽperatꝰ: qꝛ vt dr̃. 7. ethi. icontinẽs ſciẽs q̃ꝫ praua ſunt q̃ cõcupiſcit: nihilominꝰ agit ꝑꝑ paſſionẽ: itẽperatꝰ aũt iudicat ea q̃ cõcupiſcit eẽ bona. ğ icõtinẽs grauius peccat q̃ꝫ itemperatus. ❡ P̃. Quãto aliqđ pctm̃ grauius eſt tanto vr̃ eẽ minꝰ ſanabile. vnde ⁊ pctã in ſpm̃ ſcm̃ ſunt grauiſſima ⁊ dicunẽ eẽ irremiſſibilia. ſꝫ pctm̃ incontinentie vr̃ eſſe iſanabiliꝰ q̃ꝫ pctm̃ itẽperãtie. ſanaẽ. n. pctm̃ alicuiꝰ ꝑ admonitionẽ ⁊ correctionẽ q̃ nihil videẽ cõferre icontinẽti q ſcit ſe male agere: ⁊ nihilominꝰ male agit. itẽperato aũt vr̃ ꝙ bñ agat: ⁊ ſic aliqđ ei ꝯferre poſſet admonitio. ğ videẽ ꝙ icontinẽs grauiꝰ peccat q̃ꝫ intemperatꝰ.

❡ P̃. Quãto aliqs ex maiori libidine peccat tãto grauiꝰ peccat: ſꝫ incontinẽs peccat ex maiori libidine q̃ꝫ intẽperatus: qꝛ icontinẽs hꝫ vehemẽtes paſſiões ⁊ concupiſcẽtias q̃s nõ ſemꝑ hꝫ itẽperatꝰ. ğ icontinẽs magis peccat q̃ꝫ intẽperatus. ❡ Sꝫ ꝯ̃ ẽ ꝙ impenitẽtia aggrauat oẽ pctm̃. Unñ Aug. in lib. de ver. do. dicẽ ꝙ ipenitẽtia eſt pctm̃ in ſpm̃ ſanctum. ſꝫ ſicẽ phs dicẽ in. 7. ethi. itẽperatꝰ nõ eſt penitiuꝰ imanet aũt electioni: icontinẽs aũt oĩs eſt penitiuus. ğ intẽperatus grauiꝰ peccat q̃ꝫ icõtinẽs. ❡ Rñꝰ. dõm ꝙ pctm̃ ſm Aug. ꝑcipue in volũtate cõſiſtit. volũtas. n. eſt q̃ peccaẽ ⁊ recte viuiẽ. ⁊ iõ vbi eſt maior iclinatio volũtatis ad peccãdum ibi eſt grauiꝰ pctm̃: in eo aũt q eſt intẽperatꝰ voluntas iclinaẽ ad peccãdũ ex ꝓpa electõe q̃ ꝓcedit ex habitu ꝑ cõſuetudinẽ acq̃ſito. in eo aũt q eſt icontinẽs volũtas iclinaẽ ad peccãdũ ex aliq̃ paſſiõe. ⁊ qꝛ paſſio cito trãſit. habitus aũt eſt q̃litas difficile mobilis: ide eſt ꝙ icontinens ſtatim penitet trãſeunte paſſiõe: qđ non accidit de intẽperato: qnimo gaudet ſe peccaſſe: eo ꝙ opatio peccati ẽ ſibi facta connãlis ſm habitũ. vñ de his dr̃ ꝓuer. 2. ꝙ letanẽ cũ malefecerint ⁊ exultãt in rebꝰ peſſimis. vñ pꝫ ꝙ itẽperatus ẽ multo peior q̃ꝫ icontinẽs: vt ẽt phs dicẽ in. 7. ethi. ❡ Ad pmũ ğ dõꝫ ꝙ ignorantia itellectus qñq̃ꝫ qdẽ precedit inclinationẽ appetitꝰ ⁊ cauſat eã. ⁊ ſic quãto eſt maior ignorantia: tanto magis pctm̃ diminuit vel totaliter excuſat inq̃ꝫtum cauſat inuolũtariũ. Alio mõ econuerſo ignorantia rõnis ſequiẽ iclinationẽ appetitus. ⁊ talis ignorantia quãto eſt maior tanto pctm̃ eſt grauius. qꝛ oſtenditur inclinatio appetitus eẽ maior. ignorãtia aũt tam incõtinẽtis q̃ꝫ intẽperati ꝓuenit ex eo ꝙ appetitus eſt in aliqđ iclinatus: ſiue ꝑ paſſionẽ ſicẽ in icõtinẽte: ſiue ꝑ habituꝫ ſicẽ in intẽperato. maior aũt ignorãtia cauſaẽ ex hoc in intẽperato q̃ꝫ in incõtinente. ⁊ vno qdem mõ q̃ꝫtũ ad durationẽ: qꝛ in incõtinẽte durat illa ignorãtia ſolũ paſſione durãte: ſicẽ acceſſio febris tertiane durat durãte cõmotione hũoris: ignorantia aũt intẽperati durat aſſidue ꝑꝑ ꝑmanentiã habitus. vñ aſſimilaẽ ptiſice vel cuicũq̃ꝫ morbo cõtinuo: vt phs dicẽ in. 7. ethi. Alio aũt mõ eſt maior ignorãtia intemperati q̃ꝫtum ad id qđ ignoraẽ. nã ignorãtia incontinẽtis attendiẽ q̃ꝫtũ ad aliqđ ꝑticulare eligibile ꝓut. ſ. eſtimat

hoc nunc eſſe eligēdū. ſꝫ intempatus hꝫ ignorantiaꝫ circa ipm finē: inq̄ʒtū. ſ. iudicat hoc eſſe bonū vt irrefrenate con cupiſcētias ſeq̄tur. Vñ phs dic̄ in. 7. ethi. q̄ icontinens eſt melioꝛ itempato: q̄ ſaluat̄ i eo optimū pncipiū. ſ. recta eſti matio de fine. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: q̄ ad ſanationē icōtinētis nō ſufficit ſola cognitio: ſꝫ reqritur interius auxiliū gr̄e ɔcupi ſcētiā mitigantis: ꝛ adhibet̄ etiā exterius remediū admo nitionis ꝛ correctiōis ex q̄bus aliq̄s icipit ɔcupiſcētijs reſi ſtere: ex quo ɔcupiſcētia debilitat̄: vt ſupra dcm̄ eſt. Et hiſ dē etiā modis pōt ſanari itempatus: ſꝫ difficilioꝛ eſt ei⁹ ſa natio ppter duo: quoꝝ p̄ᵐ ē ex pte rōnis q̄ corrupta ē circa eſtimationē vltimi finis: qȯ ſe hꝫ ſic̄ pncipiū in demonſtra tiuis. difficili⁹ aūt ducit̄ ad veritatē ille q errat circa pnci piū. ꝛ ſilr in opatiuis ille q errat circa finē. aliud aūt eſt ex pte iclinationis appetit⁹ q̄ in itempato ē ex habitu q diffi cile tollit̄: iclinatio aūt icōtinentis eſt ex paſſione q̄ facili⁹ reprimi pōt. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: q̄ libido volūtatis q̄ auget pec catū maioꝛ ē in intēpato q̄ȝ in icōtinēte: vt ex dictis patet. ſed libido concupiſcētie appetitus ſenſitiui q̄nq̄ʒ maioꝛ eſt in icōtinēte: q̄ icōtinēs nō peccat niſi a graui cōcupiſcētia. ſed itemperatus etiā ex leui cōcupiſcētia peccat: ꝛ q̄nq̄ʒ eā preuenit. ꝛ ideo phs dicit in. 7. ethi. q̄ magis itempatū vi tuperamus: q̄ nō ɔcupiſcēs vel quiete. i. remiſſe concupi ſcens perſequitur delectatiōes. qd. n. faceret ſi adeſſet con cupiſcentia iuuenilis.

Ad quartum ſic pcedit̄. Videt̄ q̄ icōtinēs ire ſit peioꝛ q̄ȝ icōtinēs cōcupiſcētie. Quāto. n. difficilius ē reſiſtere paſſioni: tāto icontinētia vi det̄ eſſe leuioꝛ. vñ phs dicit. 7. ethi. Nō. n. ſi q̄s a fortibus ꝛ ſuperexcellētibus delectationibus vincit̄ vel triſtitijs: non eſt admirabile: ſꝫ ɔdonabile: ſꝫ ſic̄ Eraclit⁹ dixit: difficili⁹ eſt pugnare ɔ ɔcupiſcētiā q̄ȝ ɔ iram. ḡ leuioꝛ eſt icōtinētia ɔcupiſcētie q̄ȝ icōtinētia ire. ¶ P̄. Si paſſio ppter ſuā ve hementiā totaliter auferat iudiciū rōnis: oīno excuſat̄ ali quis a pctō: ſic̄ pꝫ in eo q icidit ex paſſiōe in furiā. ſed plus remanet de iudicio rōnis in eo qui eſt icontinens ire q̄ȝ in eo qui eſt incontinens cōcupiſcentie. iratus. n. aliqualiter audit rōnem non aūt concupiſcēs: vt patet per phm̄ in. 7. ethico: ḡ incōtinēs ire eſt peioꝛ q̄ȝ incōtinens cōcupiſcētie. ¶ P̄. Tanto aliquod pctm̄ eſt grauius q̄ȝto eſt piculoſius ſed icontinētia ire videtur eſſe piculoſioꝛ: q̄ perducit ho minē ad maius peccatum. ſ. ad homicidium quod eſt gra uius q̄ȝ adulterium ad qȯ perducit concupiſcentie iconti nentia. ergo incontinentia ire eſt grauioꝛ q̄ȝ incontinentia ɔcupiſcentie. ¶ Sꝫ ɔ eſt qȯ phs dic̄ in. 7. ethi. q̄ min⁹ tur pis eſt incōtinētia ire q̄ȝ icōtinētia concupiſcētie. ¶ Rñ⁰. dōm q̄ pctm̄ icontinētie pōt duplr̄ ɔſiderari. Vno mō ex pte paſſiōis ex q̄ rō ſupat̄. ꝛ ſic icōtinētia ɔcupiſcentie tur pioꝛ eſt q̄ȝ icontinētia ire: q̄ motus ɔcupiſcētie hꝫ maioꝛē iordinationē q̄ȝ mot⁹ ire. Et hoc pp q̄tuoꝛ q̄ phs tāgit i. 7. ethi. p̄ q̄dē q̄ mot⁹ ire pticipat aliq̄liter rōne inq̄ʒtū. ſ. ira tus tēdit ad vindicādū iniuriā ſibi factam: qȯ aliq̄liter rō dictat: ſꝫ nō pfecte. q̄ nō intēdit debitū modū vidicte: ſed mot⁹ ɔcupiſcētie totalr̄ eſt ſm ſenſuꝫ ꝛ nullo mō ſꝫ rōnē. 2⁰ q̄ motus ire magis ɔſeq̄t̄ corporis ɔplexionē pp velo citatem mot⁹ colere q̄ tēdit ad irā. vñ magis eſt i pmptu q̄ ille q eſt ſm ɔplexionē corporis diſpoſit⁹ ad iraſcēdum iraſcat̄: q̄ȝ q̄ ille q eſt diſpoſit⁹ ad ɔcupiſcēdū concupiſcat. vñ ꝛ frequēti⁹ ex iracūdis naſcunt̄ iracūdi q̄ȝ ex concupi ſcentib⁹ ɔcupiſcētes: qȯ aūt puenit ex nāli corporis diſpō ne: reputat̄ magis venia dignuꝫ. 4⁰ q̄ ira q̄rit manifeſte opari: ſꝫ cōcupiſcētia q̄rit latebras ꝛ doloſe ſubintrat. 4⁰ q̄ cōcupiſcēs delectabiliter opat̄: ſꝫ iratus q̄ſi q̄daꝫ triſti tia pcedēte coactus. Alio mō pōt ɔſiderari pctm̄ icōtinē tie q̄ʒtū ad malū in qȯ q̄s icidit a rōne diſcedēs: ꝛ ſic incō tinētia ire ē vt plimū grauioꝛ: q̄ ducit i ea q̄ ptinēt ad pxi mi nocumētū. ¶ Ad pmū ḡ dōm q̄ difficilius eſt aſſidue pugnare ɔ delectationē q̄ȝ ɔ irā: q̄ ɔcupiſcētia ē magis cō tinua. ſed ad hoꝛā difficili⁹ eſt reſiſtere ire pp eius ipetuꝫ. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: q̄ ɔcupiſcētia dr̄ eſſe ſine rōne: nō q̄ totali ter auferat iudiciuꝫ rōnis: ſed q̄ in nullo pcedit ſm iudi cium rōnis. ꝛ ex hoc ē turpioꝛ. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ rō illa p cedit ex parte eoꝝ in q̄ incontinens deducit̄.

¶ De clementia ꝛ manſuetudine. Qõ. CLVII.

DEinde conſiderādū eſt de clemē tia ꝛ mãſuetudine ꝛ vitijs oppoſitis. ¶ Circa ipſas aūt virtutes q̄ runt̄ q̄tuoꝛ. p̄ vtrū clemētia ꝛ manſue tudo ſint idē. 2⁰ vtꝝ vtraq̄ʒ eaꝝ ſit vir tus. Tertio vtꝝ vtraq̄ʒ earum ſit pars temperantie. Quarto de comparatio ne earum ad alias virtutes.

Ad primum ſic pcedit̄. Videtur q̄ clemētia ꝛ mãſuetudo ſint penitus idē. Mã ſuetudo. n. eſt moderatiua iraꝝ: vt phus dic̄ in. 4. ethi. ira aūt eſt appetitus vindicte: cū ḡ clemētia ſit lenitas ſupio ris aduerſus iferiorē in ɔſtituēdis penis: vt Seneca dicit in. 2. de clemētia: per penas aūt fit vindicta: vr̄ q̄ clemen tia ꝛ mãſuetudo ſint ideꝫ. ¶ P̄. Tulli⁹ dicit in. 2. rhetori ce: q̄ clemētia eſt virtus p quā anim⁹ ɔcitat⁹ in odiū alic⁹ benignitate retinet̄. ꝛ ſic vr̄ q̄ clementia ſit moderatiua odij. ſꝫ odiū vt Aug. dicit cauſat̄ ab ira circa quā eſt man ſuetudo. ḡ vr̄ q̄ mãſuetudo ꝛ clemētia ſint idē. ¶ P̄. Idē vitium nō ɔriat̄ diuerſis v̄tutibus. ſꝫ idē vitiū opponitur mãſuetudini ꝛ clemētie. ſ. crudelitas. ḡ videt̄ q̄ mãſuetu do ꝛ clemētia ſint penit⁹ idē. ¶ Sꝫ ɔ eſt q̄ ſm pdictā dif finitionē Senece. clemētia eſt lenitas ſupioris aduerſus iferiorē. mãſuetudo aūt nō ſolū eſt ſupioris ad inferiorē: ſed cuiuſlꝫ ad quēlibet. ḡ mãſuetudo ꝛ clemētia nō ſūt pe nitus idē. ¶ Rñ⁰. dōꝫ q̄ ſic̄ dr̄ in. 2. ethi. virtus moral̄ cō ſiſtit circa paſſiōes ꝛ actiōes. paſſiones aūt iterioꝛes ſunt exterioꝝ actionū pncipia aut ēt ipedimenta. ꝛ iō virtutes q̄ moderant̄ paſſiōes quodāmodo cōcurrūt in eundē effe ctum cū virtutibus q̄ moderant̄ actōes: licet ſpē differāt: ſic̄ ad iuſtitiā pprie ptinet cohibere hoīem a furto ad qȯ aliq̄s iclinat̄ per oꝛdinatū amoꝛē vel cōcupiſcētiam pecu nie: q̄ moderat̄ per liberalitatem. ꝛ iō liberalitas cōcurrit cū iuſtitia in ſuo effectu q eſt abſtinere a furto. ꝛ hoc ēt cō ſiderandū eſt in pposito. nā ex paſſione ire puocat̄ aliq̄s ad hoc q̄ grauioꝛē inferat penaꝫ. ad clementiā aūt ptinet directe q̄ ſit diminutiua penaꝝ: qȯ quidē ipediri poſſit p exceſſum ire. ꝛ iō mãſuetudo inq̄ʒtū refrenat impetū ire: cōcurrit in eundē effectū cū clemētia. differūt tñ ab inui cem inq̄ʒtū clemētia eſt moderatiua exterioꝛis punitiōis. mãſuetudo aūt ppe diminuit paſſionem ire. ¶ Ad pmū ḡ dōm q̄ mãſuetudo pprie reſpic̄ ipm vindicte appetitū. ſed clemētia reſpicit ipſas penas q̄ exteri⁹ adhibentur ad vindictā. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ affect⁹ hoīs iclinat̄ ad minoꝛa tionē eoꝝ q̄ hoī per ſe nō placēt: ex hoc aūt q̄ aliq̄s amat aliquē: cōuenit qȯ nō placet ei per ſe pena ei⁹: ſed ſoluꝫ in oꝛdine ad aliud puta ad iuſtitiā vel ad correctionē eius q puniť. ꝛ iō ex amoꝛe puenit q̄ aliquis ſit pmpt⁹ ad dimi nuendū penas: qȯ ptinet ad clemētiā. ꝛ ex odio ipedit̄ ta lis diminutio: ꝛ ppter hoc Tulli⁹ dic̄: q̄ anim⁹ cōcitatus in odiū. ſ. ad graui⁹ puniendū: per clementiā retinet̄: ne. ſ. acrioꝛem penā inferat. nō q̄ clemētia ſit directe odij mo deratiua: ſed pene. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ manſuetudini q̄ ē di recte circa iras pprie opponit̄ vitium iracundie qȯ ipoꝛ tat exceſſum ire: ſed crudelitas ipoꝛtat exceſſum in puniē do. Vñ dicit Seneca in. 2. de clemētia: q̄ crudeles vocā tur q puniendi cām habent: modū tñ nō habent. qui autē in penis hoīum pp ſe delectant̄: ēt ſine cā pñt dici ſeui vel

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

feri quaſi affectum humanuꝫ non habentes ex quo natu/
raliter homo diligit hominem.

Ad ſecundum ſic ꝓcediť. Uť ꝙ neqꝫ clemen/
tia neqꝫ mãſuetudo ſit vť°. Nulla
.n.ṽtus alteri ṽtuti opponiť.ſꝫ vtraqꝫ vť opponi ſeueritati
q̄ ē q̄dã ṽtus.ğ neqꝫ clemẽtia neqꝫ mãſuetudo ē vť°.❡ P̄.
Uirt° corrũpiť ꝑ ſupfluũ ⁊ diminutũ.ſꝫ tã clemẽtia q̄ꝫ mã
ſuetudo in q̄dã diminutiõe ꝯſiſtũt.nã clemẽtia ē diminu/
tiua penaꝝ:mãſuetudo aũt ē diminutiua ire.ğ neqꝫ clemẽ
tia neqꝫ mãſuetudo ē ṽtus.❡ P̄.Manſuetudo ſiue miti/
tas poniť Matth.5.iter btitudines ⁊ iter fruct° ad Gal.5.
ſꝫ ṽtutes differũt ⁊ a btitudinib° ⁊ a fructib°.ğ non ꝯtineť
ſub ṽtute.❡ Sꝫ ꝯ ē qꝺ diť Seneca in.2.de clemẽtia:Cle/
mẽtiaꝫ ⁊ mãſuetudinẽ oẽs boni viri ꝓſtabunt.ſꝫ ṽtus ē ꝓ/
prie q̄ ꝑtinet ad bonos viros.nã ṽtus ē q̄ bonũ facit habẽ/
tem:⁊ opus ei° bonũ reddit:vt dť.2.ethi.ğ clemẽtia ⁊ mã/
ſuetudo ſunt ṽtutes. ❡ Rñ°.dõꝫ:ꝙ rõ ṽtutis moralis cõ/
ſiſtit in hoc ꝙ appetit° rõni ſubdať: vt pꝫ ꝑ philoſophum
in primo ethicoruꝫ.hoc aũt ſeruatur tam in clemẽtia q̄ꝫ in
manſuetudine. nam clemẽtia in diminuendo penas aſpi/
cit ad rõnẽ:vt Seneca diť in.2.de clemẽtia.ſilr ẽt mãſue/
tudo ſꝫ rõnẽ rectã moderať iras:vt dť in.4.ethi. Uñ ma/
nifeſtũ ē ꝙ taꝫ clemẽtia q̄ꝫ mãſuetudo ē ṽtus. ❡ Ad p̄m ğ
dõꝫ:ꝙ mãſuetudo nõ directe opponiť ſeueritati:nã mãſue
tudo ē circa iras:ſeueritas aũt attendiť circa exteriorẽ iñi
ctionẽ penaꝝ.Uñ ſm hoc videreť magis opponi clemen/
tie q̄ ẽt circa exteriorẽ punitõeꝫ ꝯſiderať:vt dictũ ē: nõ tñ
opponiť eo ꝙ vtrũqꝫ ē ſꝫ rõnẽ rectã.nã ſeueritas iñexibi/
lis ē circa iñictionẽ penaꝝ:qñ hoc recta rõ reqrit.clemen/
tia aũt diminutiua ē penaꝝ ẽt ſꝫ rõnẽ rectã.qñ.ſ.oꝫ ⁊ i qui
bus oꝫ.⁊ iõ nõ ſunt oppoſita:qꝛ nõ ſũt circa idẽ. ❡ Ad 2m
dõm:ꝙ ſm ꝓhm in.4.ethi.hitus q̄ mediũ tenet in ira ē in
noĩatus.⁊ iõ ṽtus noĩať a diminutiõe ire q̄ ſignať noĩe mã
ſuetudĩs:eo ꝙ ṽtus ꝓpingor ē diminutiõi q̄ꝫ ſupabũdãtie
ꝓpter hoc ꝙ nãli° ē hoĩ appetere vĩdictã iniuriaꝝ illataꝝ
q̄ꝫ ab hoc deficere:qꝛ vix alicui nimis parue videť iniurie
ſibi illate:vt diť Saluſti°: Clemẽtia aũt ē diminutiua pena
rũ:nõ qdẽ in reſpectu ad id qꝺ ē ſꝫ rõnẽ rectã.ſꝫ i reſpectu
ad id qꝺ ē ſꝫ legẽ cõeꝫ quã reſpicit iuſtitia legalis.ſꝫ ꝓpter
aliq̄ particularia ꝯſiderata clemẽtia diminuit penas:qua/
ſi decernẽs hoĩem non eſſe magis puniendũ. Unde dicit
Seneca in.2.De clementia: Clementia hoc primum pre/
ſtat:vt quos dimittit: nihil aliud illos pati debuiſſe pro/
nunciat:venia vero debite pene remiſſio eſt ex quo patet
ꝙ clementia cõparatur ad ſeueritatem ſicut epicheia ad
iuſtitiam legalem cui° ꝑs eſt ſeueritas q̄ꝫtũ ad iñictioneꝫ
penaꝝ ſm legẽ:dñt tñ clemẽtia ab epicheia: vt iñra diceť.
❡ Ad 3m dõm ꝙ btitudines ſũt act° ṽtutũ.fruct° aũt ſũt
delectatiões de actib° ṽtutũ. ⁊ iõ nihil ꝓhibet manſuetu/
dinem poni ⁊ ṽtutẽ ⁊ btitudinẽ ⁊ fructum.

Ad tertium ſic ꝓcediť. Uideť ꝙ ꝑdicte ṽtutes
nõ ſint ꝑtes tẽperãtie.Clemẽtia.n.ē
diminutiua penaꝝ:vt dcm̄ eſt:hoc aũt ꝓhs in.5.ethi.attri
buit epicheie q̄ ꝑtinet ad iuſtitiã:vt ſupra habitũ ē.ğ vť ꝙ
clemẽtia nõ ſit ꝑs tẽperantie.❡ P̄.Temperãtia eſt circa
ꝯcupiſcẽtias.mãſuetudo aũt ⁊ clemẽtia nõ reſpiciũt cõcu
piſcẽtias:ſꝫ magis irã ⁊ vĩdictã. nõ ğ debẽt poni ꝑtes tẽpe
rantie.❡ P̄.Seneca dicit in.2.de cle. Cui voluptati ſeui/
tia eſt poſſum° iñaniã vocare. hoc aũt opponiť clemẽtie ⁊
mãſuetudini.cũ ğ iñania opponať prudẽtie : vť ꝙ clemen/
tia ⁊ mãſuetudo ſint ꝑtes prudẽtie magis q̄ꝫ temperãtie.
❡ Sed ꝯ eſt qꝺ Seneca diť i. 2.de cle. ꝙ clemẽtia ē tẽpe
rantia aĩ in ꝑtãte vlciſcẽdi. Tulli° ẽt ponit clemẽtiã ꝑteꝫ
tẽperãtie.❡ Rñ°.dõꝫ ꝙ ꝑtes aſſignanť in ṽtutibus ꝑnci
palib° ſm ꝙ imitanť ipſas in aliq̄b° materijs ſecũdarijs
q̄ꝫtũ ad modũ ex quo ꝑncipalr depẽdet laus ṽtutis. vñ et
nomẽ accipit:ſiť modus ⁊ nomẽ iuſtitie in q̄dam eq̄litate
ꝯſiſtit:fortitudĩs aũt in q̄dã firmitate. tẽperãtie aũt in q̄/
dam refrenatione:inq̄ꝫtũ.ſ.refrenat ꝯcupiſcẽtias vehemẽ
tiſſimas delectationũ tactus.clemẽtia aũt ⁊ manſuetudo
ſilr in q̄dam refrenatõe cõſiſtũt:qꝛ.ſ.clemẽtia eſt diminu
tiua penaꝝ:mãſuetudo ṽo eſt mitigatiua ire: vt ex dictis
pꝫ.⁊ iõ tam clemẽtia q̄ꝫ mãſuetudo adiunguť tẽperãtie
ſiť ṽtuti ꝑncipali:⁊ ſm hoc ponunť ꝑtes tẽperãtie. ❡ Ad
ꝑmũ ğ dõm ꝙ in diminutõe penaꝝ ſunt ꝯſideranda duo:
quoꝝ vnũ eſt ꝙ diminutio penaꝝ fiat ſm itentionẽ legiſ/
latoris:licꝫ nõ ſm ṽba legis.⁊ ſm hoc ꝑtinet ad epicheiã.
Aliud aũt eſt q̄dã moderatio affect°: vt homo nõ vtať ſua
ꝑtãte in iñictiõe penaꝝ.⁊ hoc ꝓꝑe ꝑtinet ad clemẽtiã:ꝓ
pter qꝺ Seneca diť ꝙ clemẽtia eſt tẽperãtia animi in ꝑtã
te vlciſcẽdi.⁊ hec qdẽ moderatio animi ꝓuenit ex q̄dam
dulcedine affectus q̄ q̄s abhorret omne illud qꝺ põt aliũ
cõtriſtare:⁊ iõ dicit Seneca ꝙ clemẽtia eſt q̄dam lenitas
animi.nã ecõuerſo auſteritas animi videť eẽ in eo q̄ non
vereť alios ꝯtriſtare. ❡ Ad 2m dõꝫ ꝙ adiunctio ṽtutũ ſe/
cundariaꝝ ad ꝑncipales magis attendiť ſm modũ ṽtutis
q̄ eſt q̄ſi q̄daꝫ forma ei° q̄ꝫ ſm mãm. mãſuetudo aũt ⁊ cle
mentia ꝯueniũt cum tẽperãtia in mõ: vt dcm̄ eſt: licet nõ
ꝯueniant in mã.❡ Ad 3m dõm ꝙ iñania diciť per corru/
ptionẽ ſanitatis.ſicut aũt ſanitas corporalis corrũpiť per
hoc ꝙ corpus recedit a debita cõplexione hũane ſpẽita
ẽt iñania ſm aĩaꝫ accipiť per hoc ꝙ aĩa humana recedit
a debita diſpõne humane ſpẽi.qꝺ qdẽ cõtingit ⁊ ſm rõnẽ:
puta cum aliq̄s vſum rõnis amittit:⁊ q̄ꝫtum ad vim appe
titiuam:puta cũ aliquis amittit affectum hũanũ ſm quẽ
homo eſt nãliter oĩ hoĩ amicus : vt dť in.8.ethico. iñania
aũt q̄ excludit vſuꝫ rõnis opponiť prudentie : ſed ꝙ aliq̄s
delectetur in penis hominum diciť eſſe iñania: quia per
hoc videť hõ priuatus affectu hũano queꝫ ſeq̄ť clemẽtia.

Ad quartum ſic ꝓcediť. Uideť ꝙ clemẽtia ⁊
mãſuetudo ſint potiſſime virtu/
tes. Laus.n.ṽtutis cõſiſtit ꝑcipue in hoc ꝙ ordinat homi
nẽ ad btitudinẽ q̄ in dei cognitõe ꝯſiſtit. ſed manſuetudo
maxie ordinat hoĩem ad dei cognitionẽ. dť.n. Jaco.ꝑ In
manſuetudine ſuſcipite iñitũ ṽbũ.⁊ Ecc.5. Eſto mãſuetus
ad audiẽdũ ṽbũ dei.⁊ Dio. diť in epl̃a ad Demophilum:
Moyſen ꝑꝑ multã mãſuetudinẽ dei apparitiõe dignum
habitũ.ğ mãſuetudo eſt potiſſima ṽtutũ. ❡ P̄.Tãto vir
tus aliq̄ videť eẽ potior:quãto magis acceptať a deo ⁊ ab
hoĩbus.ſꝫ mãſuetudo maxie videť acceptari a deo.dť.n.
Ecc.ꝑ:ꝙ bñplacitũ eſt deo fides ⁊ mãſuetudo. vñ ⁊ ſpẽli/
ter ad ſue mãſuetudinis imitationẽ xp̄s nos iuitat dicẽs.
Diſcite a me:qꝛ mitis ſum ⁊ hũilis corde. Et Hilari° dicit
ꝙ per mãſuetudinẽ mentis nr̃e habitat xp̄s in nobis. Eſt
ẽt hoĩbus acceptiſſima.vñ dť Ecc.3. Fili in mãſuetudine
ꝑfice opa tua:⁊ ſuper hoĩem gl̃iam diligeris : ꝑꝑ qꝺ ⁊ pro/
uer.20.dť:ꝙ clemẽtia thronus regius roborať. ğ.manſue
tudo ⁊ clemẽtia ſũt potiſſime ṽtutes.❡ P̄. Aug.dicit i li.
de ſer.do.in mõte:ꝙ mites ſunt q̄ cedũt iprobitatib° ⁊ nõ
reſiſtunt in malo:ſꝫ vincũt in bono malũ.hoc aũt videtur
ꝑtinere ad miam vel pietatem q̄ videť eſſe potiſſima vir/
tutum:qꝛ ſup illud.1.ad Thimo.4. Pietas ad oĩa vtilis ē
dicit glo. Ambro.ꝙ oĩs ſũma religionis xp̄iane in pietate
cõſiſtit.ğ mãſuetudo ⁊ clemẽtia ſũt maxie ṽtutes. ❡ Sꝫ
ꝯ eſt:qꝛ nõ ponunť virtutes ꝑncipales:ſed adiunguť ali/
quãdo alteri virtuti q̄ſi ꝑncipaliori. ❡ Rñ°.dõm ꝙ nihil
ꝓhibet aliquas ṽtutes nõ eſſe potiſſimas ſimplr nec quo
ad oĩa.ſed ſm qd ⁊ in aliquo genere.non aũt eſt poſſibile
ꝙ clementia ⁊ mãſuetudo ſint potiſſime virtutes ſimplr:
qꝛ laus eaꝝ attendiť in hoc ꝙ retrahunt a malo:inq̄ꝫtum
.ſ.diminuũt irã vel penam.ꝑfecti° aũt eſt cõſeq̄ bonuꝫ q̄ꝫ
carere malo.⁊ iõ ṽtutes q̄ ſimplr ordinãt in bonum.ſicut

fides ſpes charitas.ꝛ etiaȝ prudentia ꝛ iuſtitia ſunt ſimplr
maiores virtutes ꝙ̄ clementia ꝛ māſuetudo:ſȝ ſ̄ȝ gd nihil
ꝓhibet clemētiaȝ ꝛ manſuetudinē hr̄e ꝙ̄dam excellentiā
īter virtutes que reſiſtunt affectionib⁹ prauis.nā ira quaȝ
mitigat manſuetudo ꝓpter ſuū impetū maxime impedit
animū hoīs ne libere iudicet veritatem:ꝛ ꝓpter hoc man
ſuetudo maxime facit hoīem eſſe ꝯpotē ſui: vñ dr̄ Eccl'ia.
.io. Fili ī māſuetudine ſerua aīaȝ tuā:ꝙ̄uis ꝯcupiſcētie de
lectationū tact⁹ ſint turpiores ꝛ magis ꝯtinue īfeſtent.ꝓ-
pter quod tempantia magis ponit̄ vtus ꝑncipalis:vt ex di
ctis pȝ. Clemētia vero in hoc ꝙ diminuit penas maxime
videtur accedere ad charitatē q̄ eſt potiſſima vtutum per
quā bona opamur ad ꝓximos ꝛ eoꝝ mala impedimus.

¶ Ad pᵐ ḡ dōm:ꝙ māſuetudo ꝑparat hoīeȝ ad dei cogni
tionē:remouendo īpedimētū.ꝛ hoc duplr. pᵒ gdem faciē-
do hoīeȝ compotē ſui ꝑ diminutionē ire:vt dictū ē. Alio⁹
qꝛ ad māſuetudinē ptinet ꝙ homo non ꝯdicat verbis ve-
ritatis:qḋ plerūqꝫ aliq faciunt ex cōmotione ire:ꝛ iō Aug.
dicit in.z.de doc.xp̄ia.ꝙ miteſcere eſt non ꝯdicere diuine
ſcripture ſiue itellecte ſi aliqua vitia noſtra pcutit:ſiue nō
itellecte quaſi nos meli⁹ ꝛ verius ſape ꝛ pcipere poſſem⁹.

¶ Ad zᵐ dōm ꝙ manſuetudo ꝛ clemētia reddunt hoīeȝ
deo ꝛ hoībus acceptuȝ:ſ̄m ꝙ ꝯcurrūt in eundē effectū cū
charitate q̄ eſt maxima vtutū.ſ.in ſubtrahēdo mala ꝓxio
rū. ¶ Ad ȝᵐ dōȝ:ꝙ mīa ꝛ pietas ꝯueniūt gdē cū māſuetu
dine ꝛ clemētia inꝙ̄tū ꝯcurrūt in eundē effectū q̄ ē ꝓhibe
re mala ꝓximoꝝ.differūt tñ ꝙ̄tū ad motiuū.nā pietas re-
mouet mala ꝓximoꝝ ex reuerētia quā hȝ ad aliquē ſupio
rē:puta deū vel parentē:miſericordia vero remouet mala
ꝓximoꝝ ex hoc ꝙ in eis aliqs contriſtatur:inꝙ̄tū eſtimat
eas ad ſe ptinere vt ſupra dictū ē.qḋ ꝓuenit ex amicitia q̄
facit amicos de eiſdem gaudere ꝛ triſtari. māſuetudo aūt
hoc facit inꝙ̄tum remouet iram incitantē ad vindictā.cle
mentia vero hoc facit ex animi lenitate inquantū iudicat
eſſe equū vt aliqs non amplius puniat̄.

¶ De iracundia. Qō. CLVIII.

DEinde ꝯſiderādū eſt de vitijs op
poſitis. Et pᵒ de iracundia
q̄ opponit̄ manſuetudini. zᵒ de crude-
litate q̄ opponit̄ clemētie. ¶ Circa ira-
cūdiā q̄runt̄ octo. pᵒ vtꝝ iraſci poſſit eē
aliqñ licitū. zᵒ vtꝝ ira ſit pctm̄. ȝᵒ vtꝝ
ſit pctm̄ mōtale. 4ᵒ vtꝝ ſit grauiſſimū
pctōꝝ. 5ᵒ de ſpēbus ire. 6ᵒ vtꝝ ira ſit vitiū capitale. 7ᵒ
que ſint filie ei⁹. 8ᵒ vtꝝ habeat vitiū oppoſitū.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ iraſci non ſit
licitum. Hiero.n. exponens illud
Matt.5. Qui iraſcit̄ fratri ſuo ꝛc̄.dicit:in q̄buſdaȝ codici-
bus addit̄ ſine cā:ceterū in veris diffinita ſnīa eſt ꝛ ira pe
nitus tollit̄.ḡ iraſci nullo mō licitū eſt. ¶ P̄. Scḋm Dio.
4.ca.de diui.no.malū aīe eſt ſine rōne eē.ſed ira ſemp eſt
ſine rōne:dicit.n.ph̄us in.7.ethi.ꝙ ira nō ꝑfecte audit rō-
nem.ꝛ Grego.dic̄.5.moral̄.ꝙ cum tranqllitatē mentis ira
diuerberat dilaniatā quodāmō ſciſſamqꝫ pturbat. ꝛ Caſ-
ſianus dic̄ in li.de inſtitutis cenobioꝝ. Quilibet ex cā ira-
cundie motus afferuēs excecat oculū cordis. ḡ iraſci ſem-
per eſt malū. ¶ P̄. Ira eſt appetit⁹ vidicte:vt glo.dic̄ ſup
Leui.i9. Nō oderis fratrē tuū in corde tuo:ſȝ appetere vl
tionē nō videt̄ eē licitū:ſȝ hoc eſt deo reſeruādū:ſ̄m illud
Deut.3z.mea eſt vltio.ḡ videt̄ ꝙ iraſci ſemp ſit malum.
¶ P̄. Oē illud qḋ abducit nos a diuina ſilitudine eſt ma
lum.ſȝ iraſci ſemp abducit nos a dīna ſilitudine:qꝛ de⁹ cū
tranqllitate iudicat:vt habet̄ Sap.iz.ḡ iraſci ſemp ē ma-
lum. ¶ Sȝ ꝯ ē qḋ Chry.dicit ſuper Mat. Qui ſine cā ira-
ſcit̄ reus erit:q vō cuȝ cā nō erit re⁹.nā ſi ira nō fuerit: nec
doctrina ꝓficit:nec iudicia ſtant:nec crimia ꝯpeſcunt̄.er-
go iraſci nō ſemp eſt malū. ¶ Rñ⁹.dōm ꝙ ira ꝓp̄e loquē
do eſt paſſio q̄dā appetit⁹ ſenſitiui a q̄ vis iraſcibilis dno-
minat̄:vt ſupra habitum ē cū de paſſiōib⁹ ageret̄.Eſt aūt
hoc ꝯſiderādū circa paſſiōes aīe ꝙ duplr pōt in eis malū
inueniri. Uno⁹ ex ipſa ſpē paſſiōis:q̄ gdē ꝯſiderat̄ ſ̄m ob
iectū paſſionis:ſic īuidia ſ̄m ſuā ſpēȝ īportat qḋdā malū.
eſt.n.triſtitia de bono alioꝝ:qḋ ſ̄m ſe rōni repugnat. ꝛ iō
īuidia mox noīata ſonat aliqd mali: vt ph̄s dic̄ in.z.ethi.
hoc aūt nō cōpetit ire q̄ eſt appetitus vidicte:pōt.n.vindi
cta ꝛ bn̄ ꝛ male appeti. Alio⁹ īuenit̄ malū in aliqua paſſio
ne ſ̄m q̄titatē ipſi⁹.i. ſ̄m ſupabūdātiā vel defectū ipſi⁹.ꝛ
ſic pōt malū in ira īueniri:qñ.ſ.aliqs iraſcit̄ plus vel min⁹
p̄ter rōnē rectā:tunc iraſci eſt illaudabile.Si aūt aliqs ira
ſcitur ſ̄m rōnem rectā:tunc iraſci eſt laudabile. ¶ Ad pri
mū ḡ dōm ꝙ ſtoici iram ꝛ oēs alias paſſiōes noīabant af-
fectus quoſdam p̄ter ordineȝ rōnis exiſtens. ꝛ ſ̄m hoc po
nebant iram ꝛ oēs alias paſſiones eſſe malas: vt ſupra di-
ctum eſt cum de paſſionib⁹ ageret̄. ꝛ ſ̄m hoc accipit iraȝ.
Hierony.loqtur.n.de ira qua quis iraſcit̄ cōtra ꝓximum
quaſi malum ei⁹ intendēs. Sed ſ̄m peripateticos:quo-
rum ſententiaȝ magis approbat Augu.in.9.de ciui.dei:ira
ꝛ alie paſſiones anime dicunt̄ motus appetitus ſenſitiui
ſiue ſint moderate ſcḋm rōnem ſiue nō.ꝛ ſcḋm hoc ira nō
ſemper eſt mala. ¶ Ad zᵐ dōm ꝙ ira dupliciter ſe poteſt
habere ad rōnem. Uno gdem modo antecedenter.ꝛ ſic
trahit rōnem a ſua rectitudine. vnde habet rōnem mali.
Alio mō conſequenter ꝓut.ſ.appetitus ſenſitiuus moue
tur contra vitia ſ̄m ordinem rōnis.ꝛ hec ira eſt bona que
dicitur ira per zelum. vnde Grego.dicit in.5. moral̄. Cu-
randum ſumopere eſt ne ira que vt inſtrumētuȝ virtutis
aſſumitur mēti dominet̄ ne quaſi domina ꝑeat: ſed quaſi
ancilla ad obſequium parata a rōnis tergo nunquā rece-
dat.hec autem ira ꝛ ſi in ipſa executione actus iudiciū ra-
tionis aliqualiter īpediat:non tamen rectitudinem ratio-
nis tollit.vnde Grego.ibidem dicit:ꝙ ira per zelum tur-
bat rationis oculum:ſed ira per vitium excecat:nō eſt au-
tem cōtra rationem virtutis aut intermittat̄ deliberatio
rationis in executione eius qḋ eſt a ratione deliberatum:
qꝛ etiaȝ ars impediret̄ in ſuo actu:ſi dum debet agere de-
liberaret de agendis. ¶ Ad tertium dicēduȝ ꝙ appetere
vindictam ꝓpter malum eius qui puniēdus eſt illicitum
eſt:ſed appetere vindictā ꝓpter vitiorum correctioneȝ ꝛ
bonum iuſtitie cōſeruandū laudabile eſt:ꝛ in hoc pōt ten-
dere appetitus ſenſitiuus inquantū mouetur a ratione.ꝛ
dum vindicta ſ̄m ordinem iudicij fit:a deo fit: cuius mi-
niſter eſt poteſtas puniens:vt dicitur Ro.iȝ. ¶ Ad quar
tum dōm ꝙ deo aſſimilari poſſum⁹ ꝛ debemus in appe-
titu boni:ſed in modo appetendi ei omnino aſſimilari nō
poſſumus:quia in deo nō eſt appetitus ſenſitiuus ſicut in
nobis:cuius motus debet rōni deſeruire. Unde Grego.
dicit in.5.moral̄.ꝙ tunc robuſtius rō cōtra vitia erigitur
cum ira ſubdita rōni famulatur.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ira nō ſit
peccatum. Peccando eniȝ de-
meremur:ſed paſſionibus nō demeremur: ſicut nec vitu-
peramur:vt dicitur in.z.ethico. ergo nulla paſſio eſt pec-
catum.ira aūt eſt paſſio:vt ſupra habitū eſt cum de paſſio
nib⁹ ageret̄.ergo ira nō eſt pctm̄. ¶ P̄. In omni peccato
eſt conuerſio ad aliqḋ bonum cōmutabile: ſed per iram
non cōuertit̄ aliquis ad bonum cōmutabile:ſed in maluȝ
alicuius.ergo ira nō eſt peccatuȝ. ¶ P̄. Nullus peccat in
eo qḋ vitare non pōt: vt Augu.dicit. ſed iram homo vita-
re non poteſt:quia ſuper illud ps. Iraſcimini ꝛ nolite pec-
care.dicit glo. ꝙ motus ire non eſt in poteſtate noſtra.
Ph̄us etiam dicit in.7.ethicorum: ꝙ iratus cum triſtitia
operat̄:triſtitia aūt eſt ꝯtraria voluntati.ergo ira nō ē pec

catum. ℂ P̄. pctm̄ eſt ꝯ naturam: vt Damaſcenus dicit
in. 2. libro: ſꝫ iraſci nō eſt ꝯ nām hoīs cū ſit actus nālis po
tētie que eſt iraſcibilis: vñ ⁊ Hiero. dicit in quadā epl̄a: ꝙ
iraſci ē hoīs. ğ iraſci nō ē pctm̄. ℂ Sꝫ ꝯ ē qḋ apl̄s dicit ad
Eph. 4. Oīs idignatio ⁊ ira tollat̄ a vobis. ℂ Rñ°. dōꝫ: ꝙ
ira ſicut dictū ē ꝓprie noīat quādā paſſionē. paſſio aūt ap
petit⁹ ſenſitiui intātū eſt bona inq̄ꝫtū rōne regulat̄. ſi autē
ordinē rōnis excludat eſt mala. Ordo aūt rōnis in ira p̄ōt
attēdi q̄ꝫtuꝫ ad duo. p̄ quidē q̄ꝫtū ad appetibile in qḋ ten
dit: qḋ eſt vindicta. vñ ſi aliqs appetat ꝙ ſm ordinē rōnis
fiat vindicta eſt laudabilis ire appetit⁹: ⁊ vocat̄ ira p zelū.
ſi aūt aliqs appetat ꝙ fiat vindicta q̄litercūqꝫ ꝯ ordinē ra
tionis: puta ſi appetat puniri eū q non meruit vel vltra q̄ꝫ
meruit: vel ēt nō ſm legitimū ordinē: vel nō ꝓpter debitū
finē: qui ē ꝯſeruatio iuſtitie ⁊ correctio culpe: erit appetit⁹
ire vicioſus: ⁊ noīat̄ ira per viciū. Alio mō attendit̄ ordo
rōnis circa irā q̄ꝫtū ad modū iraſcēdi: vt. ſ. mot⁹ ire nō imo
derate ferueſcat nec iterius nec exteri⁹: qḋ qdē ſi ptermit
tat̄ nō erit ira abſqꝫ pctō: etiā ſi aliqs appetat iuſtā vindi
ctā. ℂ Ad p̄ᵐ ğ dōꝫ: ꝙ qꝛ paſſio p̄ōt eē regulata rōne vl̄ nō
regulata: iō ſm paſſionē abſolute ꝯſideratā nō iportat̄ rō
meriti vel demeriti: ſeu laudis vel vitupij. ſm tñ ꝙ eſt re
gulata rōne p̄ōt hr̄e rōnē meritoꝝ ⁊ laudabilis: ⁊ econtra
rio ſm ꝙ nō ē regulata rōne pt hr̄e rōnē demeriti vl̄ vitu
perabilis. vñ ⁊ ph̄s ibidē dicit ꝙ laudat̄ vel vitupat̄ q ali
qualr̄ iraſcit̄. ℂ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ irat⁹ nō appetit malū alte
rius ꝓpter ſe: ſed ꝓpter vindictā in quā cōuertit̄ appetit⁹
eius ſicut in quoddā cōmutabile bonū. ℂ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ
hō eſt dñs ſuoꝝ actuū p arbitriū rōnis. ⁊ iō mot⁹ q ꝑueni
unt iudiciū rōnis nō ſunt in ptāte hoīs in gnāli: vt. ſ. nullꝰ
eoꝝ inſurgat: q̄ꝫuis rō poſſit quelibet ſingulariter īpedire
ne īſurgat: ⁊ ſm hoc dr̄ ꝙ mot⁹ ire nō ē in ptāte hoīs: ita. ſ.
ꝙ nullus īſurgat: qꝛ tñ aliq̄lr̄ eſt in hoīs ptāte nō totalr̄ ꝑ
dit rōnē pcti ſi ſit iordinat⁹. ꝙ aūt ph̄s dicit iratū cū triſti
tia opari: nō eſt ſic itelligēdū ꝙ triſtet̄ de eo ꝙ iraſcit̄: ſed
qꝛ triſtat̄ de iniuria quā eſtimat ſibi illatā: ⁊ ex hac triſti
tia mouet̄ ad appetendū vindictā. ℂ Ad 4ᵐ dōꝫ ꝙ iraſci
bilis in hoīe nālr̄ ſubijcit̄ rōni. ⁊ iō actus ei⁹ intātū eſt ho
mini nālis inq̄ꝫtuꝫ eſt ſm rōneꝫ. inq̄ꝫtuꝫ vō eſt pter ordinē
rationis: eſt cōtra hominis naturā.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ oīs ira ſit pec
catū mortale. Dicit̄ eñi Job. 5. Virū
ſtultū iterficit iracūdia. ⁊ loquit̄ de iterfectione ſpūali a q̄
noīat̄ pctm̄ mortale. ergo oīs ira eſt pctm̄ mortale. ℂ P̄.
Nihil meret̄ dānationē eternā niſi pctm̄ mortale: ſed ira
meret̄ dānationē eternā: dicit eñi dñs Matt. 5. Oīs q ira
ſcit̄ fratri ſuo reus erit iudicio: vbi dicit glo. ꝙ p illa tria q̄
ibi tangunt̄. ſ. iudiciū ⁊ ꝯciliū ⁊ gehēna: diuerſe māſiones
in eterna dānatiōe ꝓ mō pcti ſingulariter exp̄munt̄. ergo
ira ē pctm̄ mortale. ℂ P̄. Quicqd ꝯriat̄ charitati ē pctm̄
mortale: ſꝫ ira de ſe ꝯriat̄ charitati: vt pꝫ p Hiero. ſup illḋ
Matth. 5. Qui iraſcit̄ fratri ſuo ⁊c̄. vbi dicit ꝙ hoc ē ꝯ ꝓ
ximi dilectionē. ğ ira eſt pctm̄ mortale. ℂ Sꝫ ꝯ eſt qḋ ſup
illud pſ. Iraſcimini ⁊ nolite peccare: dicit glo. venialis eſt
ira que nō ꝑducit̄ ad effectū. ℂ Rñ°. dōꝫ: ꝙ mot⁹ ire p̄ōt
eſſe iordinat⁹ ⁊ pctm̄ dupl̄r ſicut dictū eſt. Vno° ex par
te appetibilis: vtpote cū aliqs appetit iniuſtā vindictaꝫ. ⁊
ſic ex genere ſuo ira eſt pctm̄ mortale: qꝛ ꝯriat̄ charitati ⁊
iuſtitie. P̄ōt tñ ꝯtingere ꝙ talis appetit⁹ ſit pctm̄ veniale
ꝓpter iperfectionē actus: q̄ quidē imꝑfectio attendit̄ vel
ex parte appetētis: puta cū mot⁹ ire ꝑuenit iudiciū rōnis:
vel etiā ex parte appetibilis: puta cū aliquis appetit in ali
quo modico ſe vindicare: qḋ quaſi nihil eſt reputandū: ita
etiā ꝙ ſi actu iferat̄ nō eēt pctm̄ mortale: puta ſi aliqs pa
ruꝫ trahat aliquē puerū p capillos vel aliqd huiuſmodi.
Alio mō p̄ōt eē mot⁹ ire iordinat⁹ q̄ꝫtū ad modū iraſcen
di: vtpote ſi nimis ardēter iraſcat̄ interius: vel ſi nimis ex
terius manifeſtet ſigna ire: ⁊ ſic ira ſm ſe nō hꝫ ex ſuo ge
nere rōnē peccati mortalis. poteſt tñ ꝯtingere ꝙ ſit pecca
tum mortale: puta ſi ex vehementia ire aliquis excedat a
dilectione dei ⁊ proximi. ℂ Ad p̄ᵐ ğ dōꝫ: ꝙ ex illa aucto
ritate nō habet̄ ꝙ oīs ira ſcit peccatū mortale: ſed ꝙ ſtul
ti per iracundiā ſpiritualiter occidunt̄. inq̄ꝫtuꝫ. ſ. nō refre
nando per rōneꝫ motuꝫ ire dilabunt̄ in aliqua pctā mor
talia: puta in blaſphemiā dei vel iniuriā ꝓximi. ℂ Ad 2ᵐ
dōꝫ: ꝙ dñs verbū illud dixit de ira quaſi ſupaddens ad il
lud verbū legis: qui occidit reus erit iudicio. vnde loquit̄
ibi domin⁹ de motu ire in quo quis appetit ꝓximi occiſio
nem aut quācunqꝫ graueꝫ leſioneꝫ: cui appetitui ſi conſen
ſus rationis ſuperueniat: abſqꝫ dubio erit peccatum mor
tale. ℂ Ad 3ᵐ dōm: in illo caſu in quo ira cōtrariatur cha
ritati eſt peccatum mortale: ſꝫ hoc non ſemper accidit: vt
ex dictis patet.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ ira ſit grauiſ
ſimū pctm̄. Dicit. n. Chryſo. ꝙ ni
hil ē turpi⁹ viſu furētis ⁊ nihil deformi⁹ ſeuero viſu: ⁊ ml̄
to magis aīa. ergo ira eſt grauiſſimū pctm̄. ℂ P̄. Quanto
aliqḋ pctm̄ eſt magis nociuū tāto videt̄ eē peius: qꝛ ſicut
Aug. dicit in enchiri. Malū dr̄ aliqd qḋ nocet. ira aūt ma
xime nocet: qꝛ aufert hoī rōnē p quā ē dñs ſui ipius. dic̄. n.
Chriſo. ꝙ ire ⁊ īſanie nihil ē mediū. ſꝫ ira tēporane⁹ ē qui
dā demon: magis aūt ⁊ demoniū hn̄te difficili⁹. ğ ira ē gra
uiſſimū pctm̄. ℂ P̄. Interiores mot⁹ diiudicant̄ ſm exte
riores effect⁹. ſꝫ effect⁹ ire ē homicidiū qḋ ē grauiſſimum
pctm̄. ℂ Sꝫ ꝯ ē ꝙ ira ꝯparatur ad odiū ſic̄ feſtuca ad tra
bē. Dic̄. n. Aug. in regula: ne ira creſcat in odiuꝫ ⁊ trabē fa
ciat de feſtuca. nō ğ ira ē grauiſſimū pctm̄. ℂ Rñ°. dōm:
ꝙ ſic̄ dictū ē iordinatio ire ſꝫ duo attēdit̄. ſ. ſꝫ idebitū ap
petibile ⁊ ſꝫ idebitū modū iraſcēdi. Quātū igit̄ ad appeti
bile qḋ iratus appetit videt̄ eē ira minimū pctōꝝ. appetit
. n. ira malū pene alicui⁹ ſub rōne boni qḋ ē vīdicta. ⁊ iō ex
pte mali qḋ appetit ꝯuēit pctm̄ ire cū illis pctis q̄ appetūt
malū ꝓximi: puta cū īuidia ⁊ odio. ſꝫ odiū appetit abſolu
te malū alicui⁹ inq̄ꝫtū huiuſmodi. iuidus aūt appetit malū
alteri⁹ ꝓpter appetitū ꝓprie glīe ſꝫ iratus appetit malū al
terius ſub rōne iuſte vīdicte. Ex quo pꝫ ꝙ odiuꝫ ē grauius
q̄ꝫ inidia: ⁊ iuidia q̄ꝫ ira: qꝛ pei⁹ ē appetere maluꝫ ſub rōne
mali q̄ꝫ ſub rōne boni: ⁊ pei⁹ ē appetere malū ſub rōne bo
ni exterioris qḋ ē honor vel glīa q̄ꝫ ſub rōne rectitudis iu
ſtitie: ſꝫ ex pte boni ſub cuius rōne irat⁹ appetit malū ꝯue
nit ira cū pctō ꝯcupiſcētie qḋ tēdit in aliqḋ bonū: ⁊ q̄ꝫtū ad
hoc ēt abſolute loquēdo pctm̄ ire videt̄ eē minus q̄ꝫ ꝯcupi
ſcētie. q̄ꝫto melius eſt bonū iuſtitie qḋ appetit iratus q̄ꝫ bo
nū delectabile vel vtile qḋ appetit concupiſcēs. vnde ph̄s
dicit in. 7. ethi. ꝙ incōtinens cōcupiſcētie eſt turpior q̄ꝫ in
continens ire. Sed q̄ꝫtum ad inordinationē q̄ eſt ſm mo
dū iraſcendi ira hꝫ quādā excellentiā ꝓpter vehemētiam
⁊ velocitatē ſui motus: ſm illud ꝓuer. 27. Ira nō hꝫ miaꝫ
nec erumpens furor: ⁊ ipetū ꝯcitati ſpūs ferre qs poterit.
Unde Greg. dic̄. 5. moral̄. Ire ſue ſtimulis accēſuꝫ cor pal
pitat: corp⁹ tremit: ligua ſe ꝑpedit: facies igneſcit: exaſpan
tur oculi: ⁊ neq̄q̄ꝫ recognoſcunt̄ noti: ore qdeꝫ clamorē for
mat: ſꝫ ſenſus qd loqtur ignorat. ℂ Ad p̄ᵐ ğ dōꝫ: ꝙ Chry.
loqtur de turpitudine q̄ꝫtum ad geſtus exteriores q ꝑue
niunt ex ipetu ire. ℂ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ rō illa ꝓcedit ſm inor
dinatū motū ire q ꝑuenit ex eius īpetu: vt dictuꝫ ē. ℂ Ad
3ᵐ dōꝫ ꝙ homicidium non minus ꝑuenit ex odio vel inui
dia q̄ꝫ ex ira. ira tamen leuior eſt inquātum attendit ratio
nem iuſtitie: vt dictum eſt.

Ad quintum ſic ꝓcedit̄. Videtur ꝙ incōuenie
ter determinentur ſpecies iracun
die a ph̄o in. 4. ethico. vbi dicit ꝙ iracūdoꝝ qdā ſūt acuti:

quidā amari: quidā difficiles ſiue graues: qꝛ ſꝫ ipſuꝫ amari dicunt̃ quoꝝ ira difficile ſoluit̃ ⁊ multo tp̄e manet: ſed hoc videt̃ ꝑtinere ad circūſtātiā tp̄is. ergo videt̃ ꝙ ēt ſm alias circumſtantias poſſint accipi alie ſpēs ire. ¶ P̄. Difficiles ſiue graues dicit eſſe quoꝝ ira nō cōmittat̃ ſine cruciatu vel punitiōe. ſꝫ hoc ēt ꝑtinet ad īſolubilitatē ire. ḡ videt̃ ꝙ idē ſint difficiles ⁊ amari. ¶ P̄. Dn̄s Matth. 5. ponit tres gradus ire cū dicit: q iraſcit̃ fratri ſuo: ⁊ q dixerit fratri ſuo racha: ⁊ q dixerit fr̄i ſuo fatue. q̄ qdē grad⁹ ad p̄dictas ſpēs nō referunt̃. ḡ videt̃ ꝙ p̄dicta diuiſio ire non ſit ꝯueniēs. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē qḋ Greg. nicen⁹ dicit: ꝙ tres ſūt iraſcibilitatis ſpēs. ſ. ira q̄ vocat̃ fellea: ⁊ mania q̄ vocat̃ inſania: ⁊ furor: q̄ tria vident̃ eē eadē trib⁹ p̄miſſis. nā irā felleam dicit eſſe q̄ p̄ncipiū ⁊ motū hꝫ: qḋ ph̄s attribuit acutis. maniā v̄o dicit eē irā q̄ ꝑmanet ⁊ in vetuſtatē deuenit: qḋ ph̄s attribuit amaris. furorē aūt dicit eē irā q̄ obſeruat tēpus in ſuppliciū: qḋ ph̄s attribuit in difficilib⁹. Et eādeꝫ ēt diuiſionē ponit Damaſcen⁹ in. 2. lib. ḡ p̄dicta diſtictio ph̄i nō ē icōueniēs. ¶ R̄n̄o. dōꝫ ꝙ p̄dicta diſtinctio pōt referri vel ad paſſionē ire: vel etiā ad ip̄m pctm̄ ire. Quō aūt referat̃ ad paſſionē ire ſupra habitū ē cū de paſſiōe ire agere tur. ⁊ ſic p̄cipue videt̃ poni a Greg. niceno. ⁊ Damaſceno. Nūc aūt oꝫ accipe diſtinctionē harū ſpērū ſm ꝙ ꝑtinent ad pctm̄ ire: ꝑut ponit̃ a ph̄o. Pōt eniꝫ inordinatio ire ex duob⁹ attēdi. p̄ qdē ex ipſa ire origine: ⁊ hoc ꝑtinet ad acutos q nimis cito iraſcunt̃: ⁊ ex q̄libet leui cauſa. Alio⁰ ex ipſa ire duratiōe eo. ſ. ꝙ ira nimis ꝑſeuerat: qḋ qdē pōt eſſe dupl̄r. Uno⁰ qꝛ cā ire. ſ. iniuria illata nimis manet in memoria hoīs. vn̄ ex hoc hō diuturnā triſtitiā ꝯcipit: ⁊ iō ſūt ſibiipſis graues ⁊ amari. Alio⁰ ꝯtingit ex parte ipſi⁹ vindicte quā aliqs obſtinato appetitu q̄rit. ⁊ hoc ꝑtinet ad difficiles ſiue graues qui nō dimittūt iram quouſq̈ puniāt. ¶ Ad p̄m ergo dōm: ꝙ in ſpēb⁹ p̄dictis nō p̄ncipal̄r ꝯſiderat̃ tp̄s: ſꝫ facilitas hoīs ad irā vel firmitas ī ira. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ vtriq̈. ſ. amari ⁊ difficiles habēt irā diuturnā ſed ꝑpter aliā cām. nā amari habēt irā ꝑmanētē ꝑpter ꝑmanentiā triſtitie quā īter viſcera tenēt clauſaꝫ. ⁊ qꝛ nō ꝑrūpunt ad exteriora iracūdie ſigna: nō pn̄t ꝑſuaderi ab aliȷs nec ex ſeipſis recedunt ab ira niſi prout diuturnitate tp̄is abolet̃ triſtitia: ⁊ ſic deficit ira: ſꝫ in difficilibus eſt ira diuturna ꝑpter vehemēs deſideriū vīdicte. ⁊ iō tp̄e nō digerit̃: ſꝫ ꝑ ſolā punitionē qeſcit. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ gradus ire quos dn̄s ponit nō ꝑtinēt ad diuerſas ire ſpēs: ſꝫ accipiuntur ſm ꝓceſſuꝫ humani act⁹ in qb⁹ p̄ aliqd in corde ꝯcipitur. ⁊ q̄tū ad hoc dicit: Qui iraſcit̃ fr̄i ſuo. 2⁹ aūt ē cū per aliq̄ ſigna exteriora manifeſtat̃ exteri⁹ etiā anteq̈ ꝓrumpat in effectū. ⁊ q̄tū ad hoc dicit: Qui dixerit fr̄i ſuo racha qḋ ē iteriectio iraſcētis. 3⁹ gradus ē qn̄ pctm̄ iteri⁹ conceptū ad effectū ꝑducit̃. eſt aūt effect⁹ ire nocumētū alteri⁹ ſub rōne vindicte. minimū aūt nocumētoꝝ eſt qḋ fit ſolo v̄bo. ⁊ iō q̄tū ad hoc dicit: Qui dixerit fr̄i ſuo fatue. ⁊ ſic pꝫ ꝙ 2m addit ſupra p̄⁹: ⁊ 3⁹ ſupra vtrūq̈. vn̄ ſi p̄mū ē peccatū mortale in caſu ī quo dn̄s loq̄t̃ ſicut dictū ē. multo magis alia: ⁊ iō ſingulis eoꝝ ponunt̃ corrn̄dētia aliq̄ ꝑtinētia ad ꝯdēnationē. ſꝫ in p̄ ponit̃ iudiciū qḋ min⁹ ē: qꝛ vt augu. dicit in iudicio adhuc defenſionis locus datur. in 2⁰ vero ponit cōciliū in quo iudices inter ſe cōferūt quo ſupplicio dānari oporteat. ī 3⁰ ponit gehēnā ignis q̄ ē certa dānatio.

Ad ſextum

ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ ira nō debeat poni īter vicia capitalia. Ira. n. ex triſtitia naſcit̃: ſed triſtitia ē viciū capitale qḋ dr̄ accidia. ergo ira nō dꝫ poni viciū capitale. ¶ P̄. Odiū ē graui⁹ peccatū q̈ ira. ḡ magis dꝫ poni viciū capitale q̈ ira. ¶ P̄. Sup illud ꝓuer. 29. Uir iracūdus ꝓuocat rixas: dicit glo. Janua eſt oīuꝫ vicioꝝ iracūdia: q̄ clauſa v̄tutib⁹ intrinſecus dabitur qes. apta aūt ad oē facin⁹ armabit̃ aīus. nullū autē vicium capitale eſt p̄ncipiū oīum peccatoꝝ: ſꝫ quorūdā determinate. ergo ira nō dꝫ poni inter vicia capitalia. ¶ Sꝫ cōtra eſt ꝙ Grego. 30. moral̃. ponit irā īter vicia capitalia. ¶ R̄n̄o. dōm: ꝙ ſicut ex p̄miſſis pꝫ. viciū capitale dicit̃ ex quo multa vicia oriunt̃. Hꝫ aūt hoc ira ꝙ ex ea multa vicia oriri poſſunt duplici rōne. p̄ ex parte ſui obiecti quod multū hꝫ de rōne appetibilitatis inq̄tū. ſ. vīdicta appetitur ſub rōne iuſti vel honeſti: qꝛ ſua dignitate allicit: vt ſupra habituꝫ eſt. Alio mō ex ſuo impetu quo menteꝫ p̄cipitat ad inordinata quecūq̈ agēda. vn̄ manifeſtuꝫ eſt ꝙ ira eſt viciū capitale. ¶ Ad p̄⁹ ergo dicēdū ꝙ illa triſtitia ex qua oritur ira vt plurimū nō eſt accidie vicium: ſed paſſio triſtitie q̄ ꝯſequit̃ ex iniuria illata. ¶ Ad 2m dōꝫ: ꝙ ſicut ex ſupra dictis pꝫ: ad rōnē viciȷ capitalis ꝑtinet ꝙ habeat finem multū appetibileꝫ: vt ſic ꝑpter appetitū eius multa peccata cōmittant̃. ira aūt que appetit malū ſub rōne boni hꝫ finem magis appetibilē q̈ odiū qḋ appetit malū ſub ratione mali. ⁊ ideo magis eſt viciū capitale ira q̈ odium. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ ira dicit̃ ianua vicioꝝ per accidēs. ſ. remouēdo ꝓhibēs. i. īpediēdo iudiciū rōnis per qḋ hō retrahitur a malis. directe aūt ⁊ ꝑ ſe eſt aliquoꝝ cauſa ſpecialiū peccatoꝝ que dicuntur filie eius.

Ad ſeptimum

ſic ꝓcedit̃. Ur̃ ꝙ incōueniēter aſſignent̃ ſex filie ire q̄ ſūt: rixa: tumor mētis: cōtumelia: clamor: indignatio: blaſphemia. Blaſphemia. n. ponit̃ ab Jſidoro filia ſupbie. nō ḡ dꝫ poni filia ire. ¶ P̄. Odiū naſcit̃ ex ira: vt Aug. dicit in regula. ḡ deberet nūerari īter filias ire. ¶ P̄. Tumor mētis vr̃ idē eſſe qḋ ſupbia. ſupbia aūt nō ē filia alicui⁹ viciȷ: ſꝫ mr̄ oīuꝫ vicioꝝ: vt Greg. dic̄ 31. moral̃. ḡ tumor mētis non dꝫ numerari īter filias ire. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē ꝙ Gre. 31. moral̃. aſſignat has filias ire. ¶ R̄n̄o. dōꝫ: ꝙ ira pōt tripl̄r ꝯſiderari. Uno⁰ ſꝫ ꝙ ē in corde. ⁊ ſic ex ira naſcunt̃ duo vitia. Unū qdeꝫ ex parte eius ꝯ̄ quē iraſcit̃ quē reputat īdignū vt ſibi tale qd fecerit. ⁊ ſic ponit̃ īdignatio. Aliud āt vitiū ē ex ꝑte ſuiipſi⁹ inq̄tū. ſ. cogitat diuerſas vias vindicte: ⁊ talib⁹ cogitationibus aīum ſuū replet: ſm illud Job. 15. Nunqd ſapiēs implebit ardore ſtomachū ſuū ⁊ ſic ponit̃ tumor mentis. Alio⁰ ꝯſiderat̃ ira ſm ꝙ eſt in ore. ⁊ ſic ex ira duplex īordinatio ꝓcedit. Una qdē ſꝫ hoc ꝙ hō ī mō loquēdi irā ſuā demōſtrat: ſic̄ dictū ē de eo q dic̄ fr̄i ſuo racha. ⁊ ſic ponit̃ clamor ꝑ quē itell̄r īordinata ⁊ ꝯfuſa locutio. Alia āt ē īordinatio ſꝫ ꝙ aliqs ꝓrumpit in verba iniurioſa. q̄ qdē ſi ſint ꝯ̄ deū: erit blaſphemia. ſi aūt ꝯ̄ ꝓximū: ꝯtumelia. 3⁰ mō ꝯſideratur ira ſꝫ ꝙ ꝓcedit vſq̈ ad factū. ⁊ ſic ex ira oriunt̃ rixe ꝑ q̄s itelligunt̃ oīa nocumēta q̄ fcō ꝓximis inferunt̃ ex ira. ¶ Ad p̄m ḡ dōꝫ: ꝙ blaſphemia in quā aliqs ꝓrūpit deliberata mēte: ꝓcedit ex ſupbia hoīs ꝯ̄ deū ſe erigentis: qꝛ vt dr̄ Eccl̄ia. 10. Initiū ſupbie hoīs apoſtatare a deo. i. recedere a veneratōe ei⁹: eſt p̄ma ſupbie ps. ⁊ ex hoc orit̃ blaſphemia. ſꝫ blaſphemia in quā aliqs ꝓrūpit ex ꝯmotiōe aī ꝓcedit ex ira. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ odiū ⁊ſi aliqn̄ naſcat̃ ex ira: tn̄ hꝫ aliquā p̄orē cām ex q̄ directi⁹ orit̃. ſ. triſtitiā: ſicut cōrio amor naſcit̃ ex dilectiōe. ex triſtitia aūt illata qn̄q̈ in iraꝫ qn̄q̈ ī odiū aliqs mouet̃. vn̄ ꝯuenięti⁹ fuit ꝙ odiū poneretur oriri ex accidia q̈ ex ira. ¶ Ad 3m dōꝫ: ꝙ tumor mētis nō accipit̃ hic ꝓ ſupbia. ſꝫ pro quodā conatu ſiue audacia hominis intentantis vindictam. audacia autem eſt vitiuꝫ fortitudini oppoſitum.

Ad octauum

ſic ꝓcedit̃. Ur̃ ꝙ non ſit aliqḋ vitium oppoſitum iracundie prouenieus ex defectu ire. Nihil enim eſt vitioſum per quod homo deo aſſimilatur. ſed per hoc ꝙ homo omnino eſt ſine ira ſimilat̃ deo qui cū tranquillitate iudicat. ḡ non videtur ꝙ ſit vitioſum omnino ira carere. ¶ P̄. Defectus eius quod ad nihil eſt vtile non eſt vitioſus. ſed motus ire

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ad nihil eſt vtilis: vt probat. Seneca in libro quem fecit de ira. ergo videt͂ ꝙ defect⁹ ire nō ſit vicioſus. ❡ ꝑ. Malū hoīs ſ3 Dio. ē pter rōnē eē: ſ3 ſubtracto oī motu ire adhuc remanet itegrū iudiciū rōnis. ḡ nullus defect⁹ ire viciū cauſat. ❡ S3 ɔ̄ ē qđ Chryſo. dicit ſup Mat. Qui cū cā nō iraſcit͂ peccat. patiētia. n. irrōnabilis vicia ſeminat: negligētiā nutrit: ⁊ nō ſolū malos: ſ3 etiā bonos iuitat ad malū. ❡ Rñ°. dōm ꝙ ira dupl'r pōt itelligi. Uno° ſimpl'r mot⁹ volūtatis quo aliqs nō ex paſſiōe ſ3 ex iudicio rōnis penā īfligit. ⁊ ſic defect⁹ ire abſq3 dubio ē pctīn. ⁊ hoc mō ira accipit͂ in vbis Chryſo. q dicit ibidē. Iracūdia q̄ cū cauſa eſt: nō ē iracūdia ſ3 iudiciū. iracūdia. n. ꝓprie ītelligit͂ cōmotio paſſiōis: qui aūt cū cauſa iraſcit͂: ira illi⁹ nō ē ex paſſione. iō iudicare dr͂ nō iraſci. Alio° accipit͂ ira ꝑ motu appetit⁹ ſenſitiui q ē cū paſſiōe ⁊ trāſmutatiōe corꝑali. ⁊ hic qdē mot⁹ ex neceſſitate ɔſeqt͂ in hoīe ad ſimplicē motu3 volūtatis: q2 nāl'r appetit⁹ īferior ſeqt͂ motū appetit⁹ ſuperioris niſi aliqđ repugnet. ⁊ iō nō pōt total'r deficere mot⁹ ire in appetitu ſenſitiuo niſi ꝑ ſubtractionē vel debilitatē volūtarij mot⁹. ⁊ iō ex ɔ̄ñti ēt defect⁹ paſſiōis ire vicioſus eſt: ſicut ⁊ defect⁹ volūtarij mot⁹ ad puniēdū ſcḋm iudiciu3 rōnis. ❡ Ad p̄ᵐ ḡ dōz: ꝙ ille q total'r nō iraſcit͂ cū d3 iraſci imitat͂ qdē deū q̄tū ad carētiā paſſiōis. nō aūt q̄tū ad h° ꝙ de⁹ ex iudicio punit. ❡ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ paſſio ire vtilis eſt ſicut ⁊ omnes alij motus appetitus ſenſitiui ad hoc ꝙ hō prōpti⁹ exequat͂ id qđ rō dictat: aliogn fruſtra eēt ī homine appetit⁹ ſenſitiu⁹: cū tñ nā nihil faciat fruſtra. ❡ Ad 3ᵐ dōm ꝙ in eo q ordinate agit iudiciū rōnis nō ſolū ē cā ſimplicis mot⁹ volūtatis: ſ3 etiā appetit⁹ ſenſitiui: vt dictū eſt. ⁊ iō ſic remotio effect⁹ eſt ſignū remotiōis cauſe. ita ēt remotio ire ē ſignū remotionis iudicij rōnis.

❡ De crudelitate. Queſtio CLIX.

DEinde cōſiderādū eſt de crudelitate. ❡ Et circa hoc querūtur duo. p̄ vtrū crudelitas opponat͂ clementie. 2°. de cōparatione eius ad ſeuitiam vel feritatem.

Ad primum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ crudelitas nō opponat͂ clemētie. Dicit. n. Seneca in. 2. de clemētia: ꝙ illi vocant͂ crudeles q excedūt modū in puniēdo qđ ɔ̄riat͂ iuſtitie. Clemētia aūt nō ponit͂ pars iuſtitie ſed tēperātie. ḡ crudelitas nō videt͂ opponi clemētie. ❡ ꝑ. Iere. 6. dr͂. Crudelis eſt ⁊ nō miſerebit͂: ⁊ ſic videt͂ ꝙ crudelitas opponat͂ mīe: ſ3 mīa nō ē idē clemētie: vt ſupra dictū ē. ergo crudelitas nō opponit͂ clemētie. ❡ ꝑ. Clemētia ɔſiderat͂ circa inflictionē penarū: vt dictū eſt. ſ3 crudelitas ɔſiderat͂ in ſubtractione bñficiorꝫ: ſcḋm illud ꝓuerb. 11. Qui aūt crudelis ē etiā ꝓpinquos abijcit. ḡ. crudelitas nō opponit͂ clemētie. ❡ S3 ɔ̄ ē qđ dicit Seneca in. 2. de clemētia: ꝙ opponit͂ clemētie crudelitas q̄ nihil aliud eſt q̄3 atrocitas aī in exigēdis penis. ❡ Rñ°. dōm: ꝙ nomē crudelitatis a cruditate ſūptū eē vr͂. Sic͂ aūt ea q̄ ſūt cocta ⁊ digeſta ſolēt hr͂e ſuauē ⁊ dulcē ſaporē: ⁊ illa que ſunt cruda habēt horribilē ⁊ aſperū ſaporē. dictū ē aūt ſupra ꝙ clementia īportat q̄dā aī lenitatē ſiue dulcedinē per quā aliqs eſt diminutiuus penarū. vnde directe crudelitas clemētie opponitur. ❡ Ad ḡ dōz: ꝙ: ſicut diminutio penarū q̄ ē ſcḋm rōnē pertinet ad epicheiā: ſ3 ipſa dulcedo affect⁹ ex qua hō ad hoc inclinat͂ ptinet ad clemētiā. ita ēt ſuꝑ exceſſus penarū q̄tu3 ad id qđ exteri⁹ agit͂ ptinet ad iniuſtitiā: ſ3 q̄tū ad auſteritatē aī ꝑ quā aliqs fit ꝓmpt⁹ ad penas augēdas ptinet ad crudelitatē. ❡ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ miſericordia ⁊ clemētia ɔueniunt in hoc ꝙ vtraq3 refugit ⁊ abhorret miſeriā alienam: aliter tamē ⁊ aliter. nā ad miſericordiā ptinet miſerie ſubuenire ꝑ beneficij collationē. ad clemētiā aūt ptinet miſeriam diminuere per ſubtractionē penarū: ⁊ q2 crudelitas ſuꝑabundātiā in exigēdis penis īportat: directi⁹ opponit͂ clemētie q̄3 miſericordie. tñ ꝓpter ſilitudinē harū virtutū accipit͂ qñq3 crudelitas ꝓ īmiſericordia. ❡ Ad 3ᵐ dōz: ꝙ crudelitas ibi accipit͂ pro īmiſericordia ad quā ptinet beneficia nō largiri: q̄uis etiā dici poſſit ꝙ ipſa beneficij ſubtractio quedam pena eſt.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit͂. Uidetur ꝙ crudelitas a ſeuitia ſiue feritate nō differat. Uni enim virtuti ex vna parte vnu3 viciu3 videtur eſſe oppoſitū. ſed clementie per ſuperabundātia3 opponitur ⁊ ſeuitia ⁊ crudelitas. ergo videtur ꝙ ſeuitia ⁊ crudelitas ſint idem. ❡ ꝑ. Iſidorus dicit in libro etymologiarū ꝙ ſerus dicitur quaſi ſeuus ⁊ ferus: quia ſine pietate tenet iuſtitia3. ⁊ ſic ſeuitia videtur excludere remiſſionē penarū ī iudicijs qđ ptinet ad pietatē. hoc aūt dictū ē ad crudelitatē ptinere. ḡ crudelitas ē idē qđ ſeuitia. ❡ ꝑ. Sicut vtuti opponit͂ aliqđ viciū ī exceſſu: ita ēt ⁊ in defectu. qđ quidem cōtrariat͂ ⁊ vtuti q̄ eſt in medio. ⁊ vicio qđ eſt in exceſſu: ſed idē viciū ad defectum pertinēs opponitur ⁊ crudelitati ⁊ ſeuitie: videlicet remiſſio vel diſſolutio. dic͂. n. Gre. 31. moral'. Sit amor: ſ3 nō emolliens: ſit rigor: ſ3 nō exaſperans: ſit zelus: ſ3 nō īmoderate ſeuiens. ſit pietas: ſ3 nō plꝰ q̄3 expediat parcēs. ḡ ſeuitia eſt idē crudelitati. ❡ S3 ɔ̄ ē qđ Seneca dic͂ in. 2. de clemētia: ꝙ ille q nō leſus nec pctōri iraſcit͂: nō dr͂ crudelis: ſ3 ferus ſiue ſeuus. ❡ Rñ°. dōm: ꝙ nomen ſeuitie ⁊ feritatis a ſimilitudine ferarꝫ accipitur q̄ ēt dicunt͂ ſeue. huiuſmodi enim aīalia nocēt hoīb⁹ vt ex eorꝫ corporibus paſcant͂ nō ex aliq̄ iuſtitie cā cui⁹ ɔſideratio ptinet ad ſolā rōnē. ⁊ iō ꝓpe loquendo feritas vel ſeuitia dr͂ ſcḋm quā aliqs in penis īferendis nō ɔſiderat aliquā culpā eius q punit͂: ſ3 ſolū hoc ꝙ delectat͂ in hoīum cruciatu. ⁊ ſic p3 ꝙ ɔtinet͂ ſub beſtialitate. nā talis delectatio nō ē hūana ſ3 beſtialis ꝓueniēs vel ex mala ɔſuetudīe: vel ex corruptione nāe: ſic͂ ⁊ alie huiuſmodi beſtiales affectiōes. ſ3 crudelitas nō ſolū attēdit culpā in eo q punit͂: ſ3 excedit modū ī puniēdo. ⁊ ideo crudelitas dr͂t a ſeuitia ſiue feritate ſic͂ malitia humana a beſtialitate: vt dr͂ in. 7. ethi. ❡ Ad p̄mu3 ḡ dōm: ꝙ clemētia ē vtus hūana. vñ directe ſibi opponit͂ crudelitas q̄ eſt malitia hūana: ſ3 ſeuitia vel feritas continet͂ ſub beſtialitate. vñ nō directe opponit͂ clemētie. ſ3 ſuperexcellētiori vtuti quā phs vocat heroycā vel dīuīcā: q̄ ſcḋm nos videt͂ ptinere ad dona ſpūs ſci. hīi pōt dici ꝙ ſeuitia directe opponit͂ dono pietatis. ❡ Ad 2ᵐ dōz: ꝙ ſeuerus nō dr͂ ſimpl'r ſeuus: q2 hoc ſonat ad vitiū. ſ3 dr͂ ſeu⁹ circa feritatē ꝓpter aliquā ſimilitudinē ſeuitie q̄ nō eſt diminutiua penarꝫ. ❡ Ad 3ᵐ dōz: ꝙ remiſſio in puniēdo non ē vitiū niſi inq̄tum ꝑtermittit͂ ordo iuſtitie quo aliqs deberet puniri ꝓpter culpā quā excedit crudelitas. ſeuitia aūt penit⁹ hūc ordinē nō attendit. vñ remiſſio punitionis directe opponit͂ crudelitati. nō aūt ſeuitie.

❡ De modeſtia. Qō. CLX.

DEinde cōſiderādum eſt de modeſtia. Et p̄ de ipſa in cōi. 2° de ſingulis q̄ ſub ea ɔtinentur. ❡ Circa p̄ᵐ q̄runt͂ duo. p̄ vtrꝫ modeſtia ſit pars tēperantie. 2° q̄ ſit mā modeſtie.

Ad primum ſic ꝓcedit͂. Uidetur ꝙ modeſtia non ſit pars temperantie. Modeſtia eni3 a modo dicitur. ſed in omnibus virtutibus requiritur modus nam virtus ordinatur ad bonum. bonum autem vt Augu. dicit in lib. de natura boni: conſiſtit in modo: ſpecie: ⁊ ordine. ergo modeſtia eſt generalis virtus. nō ḡ debet poni pars tēperātie ❡ ꝑ. Laus tēperātie videt͂ cōſiſtere ꝑcipue ex q̄dā moderatione. ex hac aūt ſumit͂ nomen modeſtie. ergo mode-

ſtia eſt idẽ qδ tẽperãtia ꝛ nõ pars eiꝰ. ¶ P̄. Modeſtia videꝛ ↄſiſtere circa ꝑrimoꝝ correctionẽ: ſʒ illud. 2. ad Thimot. 2. Seruũ dei nõ oʒ litigare: ſʒ mãſuetũ eſſe ad oẽs cũ modeſtia corripientẽ: eos q̄ reſiſtũt veritati: ſed correctio delinquẽtiũ eſt actꝰ iuſtitie vel charitatis: vt ſupra habitũ eſt. ergo videꝛ ꝙ modeſtia magis ſit pars iuſtitie q̄ꝫ tẽperantie. ¶ Sʒ ↄ̄ ẽ ꝙ Tulliꝰ ponit modeſtiã partẽ tẽperantie. ¶ Rñ°. dõʒ: ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt: tẽperãtia moderationẽ adhibet circa ea in q̄bus difficilimũ eſt moderari. ſ. circa cõcupiſcẽtias delectationũ tactꝰ. vbicũq̄ꝫ aũt ẽ aliq̄ vtus ſpãlr circa aliq̄δ maximũ: oʒ eſſe aliã vtutẽ circa ea q̄ mediocriter ſe habẽt: eo ꝙ oʒ q̄ꝫtũ ad oĩa vitã hoĩs ſʒ vtutes eẽ regulatã: ſicut ſupra dictũ eſt: ꝙ magnificẽtia eſt circa magnos ſũptus pecuniarũ ꝑter quã eſt neceſſaria liberalitas q̄ ſit circa mediocres ſumptꝰ. vñ neceſſariũ ẽ ꝙ ſit q̄dã vtus moderatiua in alỹs mediocribꝰ: in q̄bꝰ nõ ẽ ita difficile moderari: ꝛ hec vtꝰ vocaꝛ modeſtia: ꝛ adiũgiꝛ tẽperãtie tanq̄ꝫ ꝑncipali. ¶ Ad pᵐ q̄ dõʒ: ꝙ nomẽ cõe q̄nq̄ꝫ appropaꝛ his q̄ ſũt infima: ſic nomẽ cõe angeloꝝ appropatur iſimo ordini angeloꝝ: ita ẽt ꝛ modus q̄ cõiter obſuaꝛ in q̄libet vtute appropaꝛ ſpãlr vtuti q̄ in minimis moduʒ ponit. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ: ꝙ aliq̄ indigẽt tẽperatiõe ꝑpter ſuã vehemẽtiã: ſicut forte vinũ tẽperaꝛ. ſʒ moderatio req̄riꝛ in oĩbꝰ: ꝛ iõ tẽperãtia magis ſe hʒ ad paſſiões vehemẽtes. modeſtia vo ad mediocres. ¶ Ad 3ᵐ dõʒ: ꝙ modeſtia accipiꝛ ibi mõ cõiter ſũpto: ꝓut req̄riꝛ in oĩbus vtutibus.

Ad ſecundum ſic ꝓcediꝛ. Videꝛ ꝙ modeſtia ſit ſolũ circa exteriores actiões. Interiores eñ motꝰ paſſionũ alỹs noti eẽ nõ pñt: ſʒ apl's ad Phil. 4. mãdat vt modeſtia nr̃a nota ſit oĩbꝰ hoĩbꝰ. ergo modeſtia eſt ſolũ circa exteriores actiões. ¶ P̄. Virtutes que ſunt circa paſſiones diſtiguunꝛ a vtute iuſtitie q̄ ẽ circa opatiões. ſʒ modeſtia videꝛ eẽ vna vtꝰ. ſi ergo ẽ circa opatiões exteriores: nõ erit circa aliq̄s iteriores paſſiones. ¶ P̄. Nulla vtꝰ vna ꝛ eadẽ ẽ circa ea q̄ ꝑtinẽt ad appetitũ qδ eſt ꝓpriũ vtutũ moraliũ. ꝛ circa ea q̄ ꝑtinent ad cognitionẽ q̄ ẽ ꝓprie vtutũ itellectualiũ: neq̄ꝫ etiã circa ea que ꝑtinẽt ad iraſcibilẽ ꝛ cõcupiſcibilẽ. ſi ergo modeſtia ẽ vna vtꝰ: nõ põt eẽ circa oĩa ꝑdicta. ¶ Sʒ ↄ̄. In oĩbus ꝑdictis oportet obſuare modũ a quo modeſtia dr̃. q̄ circa oĩa ꝑdicta ẽ modeſtia. ¶ Rñ°. dõʒ: ꝙ ſicut dictũ ẽ: modeſtia differt a tẽperãtia in hoc ꝙ tẽperãtia ẽ moderatiua eoꝝ q̄ difficilimũ ẽ refrenare. modeſtia ãt ẽ moderatiua eoꝝ q̄ i hoc mediocriter ſe habẽt. Diuerſimode aũt aliq̄ de modeſtia videnꝛ eſſe locuti. vbicunq̄ꝫ. n. ↄſiderauerunt aliquaʒ ſpãlẽ rõnẽ boni vel difficultatis in moderãdo illud ſubtraxerũt modeſtie relinq̄ẽtes modeſtiã circa miora. Manifeſtũ eſt aũt oĩbꝰ ꝙ refrenatio delectationũ tactus ſpãleʒ quãdã difficultatẽ hʒ. vñ oẽs tẽperãtiã a modeſtia diſtinxerũt. ꝛ ꝑpter hoc Tulliꝰ ↄſiderauit q̄δdã ſpãle bonũ eſſe in moderatiõe penarũ. ꝛ iõ etiã clemẽtiã ſubtraxit modeſtie ponẽs modeſtiã circa oĩa que reliq̄unꝛ moderãda: q̄ quidẽ videnꝛ eẽ q̄ttuor: quoꝝ vnuʒ ẽ motꝰ aĩ ad aliquaʒ excellẽtiã: quã moderaꝛ humilitas. 2m aũt deſideriũ eoruʒ q̄ ꝑtinẽt ad cognitioneʒ. ꝛ in hoc moderaꝛ ſtudioſitas q̄ opponiꝛ curioſitati. tertiũ autẽ qδ ꝑtinet ad corporales motꝰ ꝛ actiões: vt. ſ. decẽter ꝛ honeſte fiãt: tã in his q̄ ſerio q̄ꝫ in his q̄ ludo agunꝛ. 4ᵐ aũt ẽ qδ ꝑtinet ad exterioreʒ apparatũ: puta i veſtibꝰ ꝛ in alỹs huiuſmodi. ¶ Sʒ circa q̄dã eoꝝ alỹ poſuerũt q̄ſdã vtutes: ſic Andronicꝰ mãſuetudinẽ: ſimplicitatẽ: humilitatẽ ꝛ alia huiuſmodi: de q̄bus ſupra dictũ ẽ. Ariſto. aũt circa delectationeʒ ludoꝝ poſuit eutrapeliã: q̄ oĩa cõtinenꝛ ſub modeſtia: ſm ꝙ a Tullio accipiꝛ. ꝛ hᵒ mõ modeſtia ſe hʒ nõ ſolũ circa exteriores actiones: ſʒ ẽt circa iteriores. ¶ Ad pᵐ q̄ dõʒ ꝙ apl's loquiꝛ de modeſtia: ꝓut ẽ circa exteriora. ꝛ tñ ẽt iterioꝝ moderatio manifeſtari põt ꝑ q̄daʒ exteriora ſigna. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ ſub modeſtia ↄtinenꝛ diuerſe vtutes q̄ a diuerſis aſſignantur. vñ nihil ꝓhibet modeſtiã eẽ circa ea q̄ req̄rũt diuerſas vtutes: ꝛ tñ nõ ẽ tãta diuerſitas iter ꝑtes modeſtie adiuſticẽ: quãta ẽ iuſtitie q̄ ẽ circa opatiões ad tẽperãtiã que ẽ circa paſſiões: q2 in actiõibꝰ ꝛ paſſiõibꝰ in q̄bꝰ nõ ẽ aliq̄ excellẽs difficultas ex ꝑte mãe ſed ſolũ ex ꝑte moderatiõis: non attẽdiꝛ vtus niſi vna. ſ. ſm rõneʒ moderatiõis. Et per hoc patet etiam reſponſio ad tertium.

¶ De ſpeciebus modeſtie. Qõ CLXI.

DEinde cõſiderãdũ eſt de ſpeciebꝰ modeſtie. Et pᵒ de humilitate ꝛ ſupbia q̄ ei opponiꝛ. 2°. de ſtudioſitate ꝛ curioſitate ſibi oppoſita. 3°. de modeſtia ſm ꝙ ẽ in vbis vel in factis. 4°. de modeſtia ſm ꝙ ẽ circa exteriorem cultũ. ¶ Circa humilitateʒ q̄runꝛ ſex. pᵒ vtrũ hũilitas ſit vtꝰ. 2°. vtꝝ ↄſiſtat in appetitu vel in iudicio rõnis. 3°. vtꝝ aliq̄s ꝑ humilitatẽ ſe debeat oĩbꝰ ſubỹcere. 4°. vtꝝ ſit ꝑs modeſtie vel tẽperãtie. 5°. de cõparatiõe eius ad alias vtutes. 6°. de gradibꝰ humilitatis.

Ad primum ſic ꝓcediꝛ. Videꝛ ꝙ humilitas nõ ſit virtus. Virtus eñ iportat rationẽ boni. ſʒ humilitas videꝛ iportare rationẽ mali penalis: ſm illud ꝑs. Humiliauerũt in ↄpedibus pedes eius. q̄ humilitas non ẽ virtꝰ. ¶ P̄. Virtus ꝛ vitiũ opponunꝛ. ſʒ humilitas q̄nq̄ꝫ ſonat in vitiũ. dr̃. n. Eccl'ia. 19. Eſt q̄ nequiter ſe humiliat. q̄ humilitas non eſt virtus. ¶ P̄. Nulla vtus opponiꝛ alỹ virtuti. ſʒ humilitas videtur opponi vtuti magnanimitatis q̄ tendit in magna. humilitas autẽ ipſa refugit. q̄ videꝛ ꝙ humilitas non ſit virtus. ¶ P̄. Virtus ẽ diſpoſitio ꝑfecti: vt dr̃ in. 7. phyſicoꝝ. ſʒ humilitas videꝛ eẽ iperfectoꝝ. vñ ꝛ deo nõ cõuenit humiliari: q2 nulli ſubỹci põt. q̄ videꝛ ꝙ humilitas non ſit vtus. ¶ P̄. Oĩs vtꝰ moralis eſt circa actiones ꝛ paſſiones: vt dr̃ in. 2. ethi. ſʒ humilitas non cõnumeraꝛ a pħo iter vtutes q̄ ſunt circa paſſiones: nec etiã contineꝛ ſub iuſtitia q̄ ẽ circa actiones. q̄ videtur ꝙ nõ ſit vtus. ¶ Sʒ ↄ̄ ẽ qδ Origines dicꝛ exponẽs illδ Luc. pᵒ Reſpexit humilitatẽ ancille ſue. Humilitas ꝓpe in ſcripturis vna de vtutibus ꝑdicaꝛ. ait q̄ppe ſaluator: diſcite a me: q2 mitis ſum ꝛ humilis corde. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ ſicꝛ ſupra dictũ ẽ cũ de paſſionibꝰ ageretur: bonũ arduũ hʒ aliq̄d vñ attrahit appetitũ. ſ. rõnẽ bõi. ꝛ hʒ aliq̄d retrahẽs. ſ. ipſaʒ difficultatẽ adipiſcẽdi ſm quoꝝ pmũ iſurgit motꝰ ſpei: ꝛ ſm aliud motus deſpatiõis. Dictũ ẽ aũt ſupra ꝙ circa motus appetitiuos qui ſe habent per modum impulſionis oportet eſſe virtutem moralem moderantem ꝛ refrenantem. circa illos autem qui ſe habent per moduʒ retractionis ꝛ reſilitionis ex parte appetitus oportet eſſe virtutem moralem firmantẽ ꝛ impellentem. Et iõ circa appetitum boni ardui neceſſaria eſt duplex virtus. Una quidem que temperet ꝛ refrenet animum ne imoderate tendat in excelſa. ꝛ hoc pertinet ad virtutẽ humilitatis. Alia vero que firmat animum contra deſperationem ꝛ impellat ipſum ad proſecutionem magnorum ſm rationem rectam. ꝛ hec eſt magnanimitats. ꝛ ſic patet ꝙ humilitas eſt quedaʒ virtus. ¶ Ad pm q̄ dõm: ꝙ ſicut Iſidorus dicit in lib. ethymologiaruʒ. humilis dicitur quaſi humi acclinis ideſt imis inherens. Quod quidem contingit dupliciter. Uno modo ex ꝑncipio extrinſeco. puta cuʒ aliq̄s ab alio deỹcitur. ꝛ ſic humilitas eſt pena. Alioᵒ a ꝑncipio intrinſeco. ꝛ hoc poteſt fieri quandoq̄ꝫ quidem bene: puta cũ aliquis conſiderans ſuum defectum tenet ſe in infimis ſm ſuum modum: ſicut Abraam dixit ad dominum Geñ. 18. Loquar ad dñm meũ cũ ſim puluis. ꝛ cinis: ꝛ hoc mõ humilitas poniꝛ vtus. q̄nq̄ꝫ aũt põt fieri male: puta cũ hõ ho-

norē ſuū nō intelligēs: cōparat ſe iumētis inſipiētibus ⁊ ſimilis fit illis. ¶ Ad 2m dōʒ: ꝙ ſicut dictū ē: humilitas ſm ꝙ eſt vtus in ſui rōne īportat quādā laudabilē deiectionē in ima. hoc aūt ⁊ qn̄qʒ fit ſolū ſm ſigna exteriora ſm fictionem. vn̄ hec eſt falſa humilitas: de qua augu. dicit in q̄dā epl'a ꝙ ē magna ſupſtitio. q2. ſ. videt̄ tēdere ad excellētiaʒ glorie. qn̄qʒ aūt fit ſm īteriorē motū aīe: ſʒ hoc humilitas ꝓprie ponit̄ vtus: q2 vtus nō ꝯſiſtit in exteriorībꝰ: ſʒ pncipaliter in interiori electiōe mētis: vt pʒ p phm in lib. ethi. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ humilitas repmit appetitū ne tendat in magna pter rōnē rectā. magnanimitas aūt aīum ad magna īpellit ſʒ rōnē rectā. vnde patet ꝙ magnanimitas nō opponitur humilitati: ſed conueniunt in hoc ꝙ vtraqʒ eſt ſm rationem rectam. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ perfectū dicitur aliqd duplr̄. Uno mō ſimplr̄ in quo. ſ. nullus defectꝰ iuenit̄: nec ſm ſuā nām: nec p reſpectū ad aliqd aliud: ⁊ ſic ſolus deus eſt pfectꝰ. cui ſm nām diuinā nō cōpetit humilitas ſʒ ſolū ſm nām aſſūptā. Alio mō pōt dici aliqd perfectū ſm qd: puta ſm ſuā nām aut ſtatuʒ aut tps. ⁊ hoc mō hō vtuoſus eſt pfectꝰ: cuius tn̄ pfectio in cōparatione ad deū deficiēs iuenit̄: ſʒ illud Iſa. 40. Oēs gētes q̄ſi nō ſint ſic ſūt corā eo. ⁊ ſic cuilibet hoī poteſt ꝯuenire humilitas. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ phs intēdebat agere de vtutibꝰ ſʒ ꝙ ordinant̄ ad vitā ciuilē: in qua ſubiectio vnꝰ hoīs ad alterū ſm legis ordinē determinat̄. ⁊ iō cōtinet̄ ſub iuſtitia legali. humilitas aūt ſm ꝙ eſt ſpūalis vtus p̄cipue reſpicit ſubiectionē hoīs ad deū: pp que ēt alijs humiliādo ſe ſubijcit.

Ad ſecundum

ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ humilitas nō ꝯſiſtat circa appetitū ſʒ magis circa iudiciū rōnis. Humilitas. n. ſupbie opponit̄: ſʒ ſuperbia maxime ꝯſiſtit in his q̄ ptinēt ad cognitionē. Dicit eni Greg. 34. moral. ꝙ ſupbia cū exteriꝰ vſqʒ ad corpꝰ extendit̄: pus p oculos indicat̄. vn̄ ⁊ in ps. dr̄: Dn̄e nō ē exaltatū cor meū: neqʒ elati ſunt oculi mei. oculi autē maxime deſuiūt cognitiōi. vn̄ videt̄ ꝙ humilitas maxime ſit circa cognitionē p quā de ſe aliqs eſtimat parua. ¶ P̄. Aug. dic̄ in lib. de vginitate ꝙ humilitas pene tota diſciplina xp̄iana ē. nihil ergo qḋ in diſciplina xp̄iana continet̄ repugnat humilitati: ſʒ in diſciplina xp̄iana admonemur ad appetēduʒ meliora: ſʒ illud. i. ad Corin. 12. Emulamini chariſmata meliora. ḡ ad humilitatē nō ptinet repmere appetitum arduoꝝ: ſʒ magis eſtimationē. ¶ P̄. Ad eandē vtutē ptinet refrenare ſupfluū motū ⁊ firmare aīum ꝯ ſupfluā retractionē: ſicut eadē fortitudo ē que refrenat audaciā ⁊ q̄ firmat aīum ꝯ timorē: ſʒ magnanimitas firmat aīuʒ ꝯ difficultates q̄ accidūt in ꝓſecutione magnoꝝ. ſi ergo humilitas refrenaret appetitū magnoꝝ: ſeq̄ret̄ ꝙ humilitas nō eſſet vtus diſtincta a magnanimitate: qḋ pʒ eē falſuʒ. nō ḡ humilitas ꝯſiſtit circa appetitū magnoꝝ: ſed magis circa eſtimationē. ¶ P̄. Andronicus ponit humilitatē circa exteriorē cultū. dicit. n. ꝙ humilitas ē hitus nō ſupabūdās ſūptibꝰ ⁊ ꝑparationibꝰ. ergo nō eſt circa motū appetitus. ¶ Sʒ ꝯ ē qḋ Aug. dicit in lib. de pnīa: ꝙ humilis ē qui eligit abijci in domo dn̄i magis q̄ȝ hitare in tabernaculis peccatoꝝ: ſed electio ptinet ad appetitū. ḡ humilitas cōſiſtit circa appetitū magis q̄ȝ circa electionē. ¶ Rn̄o. dōʒ ꝙ ſicut dictū eſt ad humilitatē ꝓp̄e ptinet vt aliqs repmat ſeipſuʒ ne ferat̄ in ea q̄ ſunt ſupra ſe. ad hoc aūt neceſſariū ē vt aliqs cognoſcat id in quo deficit a ꝓportione eiꝰ qḋ ſuā vtutē excedit. ⁊ iō cognitio ꝓprij defectꝰ ptinet ad humilitatē: ſicut regula q̄dā directiua appetitꝰ: ſʒ in ipſo appetitu ꝯſiſtit humilitas eēntialr̄. ⁊ iō dicēdū ē ꝙ humilitas ꝓp̄e eſt directiua ⁊ moderatiua motꝰ appetitꝰ. ¶ Ad p̄m ergo dōm: ꝙ extollētia oculoꝝ eſt qḋdā ſignū ſupbie inq̄ȝtum excludit reuerētiā ⁊ timorē. cōſueuerūt. n. timētes ⁊ verecūdati maxime oculos depmere q̄ſi nō audētes ſe alijs cōparare. nō aūt ex hoc ſequit̄ ꝙ humilitas eſſentialr̄ circa cognitionē cōſiſtat. ¶ Ad 2m dōʒ ꝙ tēdere in aliq̄ maiora ex ꝓpriarū viriū ꝯfidētia humilitati ꝯriat̄: ſed ꝙ aliqs ex ꝯfidētia diuini auxilij in maiora tēdat. hoc nō ē ꝯ humilitatē. ꝑſertim cū ex hoc aliqs magis apud deū exaltet̄ ꝙ ei ſe magis p humilitatē ſubijcit. Un̄ augu. dicit in lib. de penitētia: Aliud ē leuare ſe ad deū: aliud ē leuare ſe ꝯ deū: q ante illū ſe ꝓijcit ab illo erigit̄. q aduerſus illū ſe erigit ab illo ꝓijcit̄. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ in fortitudine inuenit̄ eadeʒ rō refrenādi audaciā ⁊ firmandi aīum ꝯ timorē. vtriuſqʒ eni rō ē ex hoc ꝙ hō bonū rōnis dʒ piculis mortis p̄ferre: ſed in refrenādo p̄ſumptionē ſpei qḋ ptinet ad humilitatē ⁊ in firmādo aīum ꝯ deſperationē: qḋ ptinet ad magnanimitatē. Eſt ⁊ alia rō. nā rō firmādi aīum ꝯ deſperationē ē adeptio ꝓprij boni: ne. ſ. deſperādo hō ſe indignuʒ reddat bono: quod ſibi cōpetebat: ſed in reprimēdo p̄ſumptioneʒ ſpei rō precipua ſumit̄ ex reuerētia diuina ex qua cōtingit vt homo nō plus ſibi attribuat q̄ȝ ſibi cōpetat ſcḋm gradū quē eſt adeo ſortitꝰ. vn̄ humilitas p̄cipue videt̄ importare ſubiectionē hoīs ad deū. ⁊ ꝓpter hoc Aug. in lib. de ſmōe dn̄i in mōte. Humilitatē quā intelligit per paupꝑtatē ſpiritus attribuit dono timoris quo homo deum reueretur: ⁊ inde eſt ꝙ fortitudo aliter ſe hʒ ad audaciā q̄ȝ hūilitas ad ſpem. nā fortitudo plus vtit̄ audacia q̄ȝ eā reprimat. vn̄ ſuperabūdantia ē ei ſimilior q̄ȝ defectꝰ. humilitas aūt plus repmit ſpeʒ de ſeipſa q̄ȝ ea vtat̄. vn̄ magis opponit̄ ſibi ſuperabundantia q̄ȝ defectꝰ. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ ſupabūdantia in exteriorībꝰ ſumptibꝰ ⁊ ꝑparationibus ſolet ad quandā iactātiam fieri que p humilitatē reprimitur: ⁊ quantū ad hoc ſecūdario cōſiſtit in exteriorībus prout ſunt ſigna interioris appetitiui motus.

Ad tertium

ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ hō nō debeat ſe oībꝰ p humilitatē ſubijcere: q2 ſic̄ dictū ē: humilitas p̄cipue ꝯſiſtit in ſubiectiōe hoīs ad deū. ſʒ id qḋ debet̄ deo non eſt hoī exhibēdū: vt pʒ in oībꝰ actibus latrie. ḡ hō p humilitatē nō dʒ ſe hoī ſubijcere. ¶ P̄. Aug. dic̄ in lib. de nā ⁊ grā. Humilitas collocāda ē in parte veritatis nō in pte falſitatis. ſʒ aliq ſunt in ſupremo ſtatu q ſi ſe īferiorībꝰ ſubijcerēt: abſqʒ falſitate hoc fieri nō poſſet. ḡ homo nō dʒ ſe oībꝰ p hūilitatē ſubijcere. ¶ P̄. Nullus dʒ facere id qḋ vergat in detrimētū ſalutis alterius. ſʒ ſi aliqs p humilitatē ſe alteri ſubijciat: qn̄qʒ hoc vergeret in detrimētū illius cui ſe ſubijcit q ex hoc ſupbiret vel cōtēneret. Un̄ aug. dic̄ in regula. Ne dū nimiuʒ ſeruatur humilitas: regēdi frangat̄ auctoritas. ḡ hō p humilitatē non dʒ oībus ſe ſubijcere. ¶ Sʒ ꝯ eſt qḋ dr̄ Phil. 2. In humilitate ſupiores ſibi īuicē arbitrātes. ¶ Rn̄o. dōm: ꝙ in hoīe duo poſſunt ꝯſiderari. ſ. id qḋ eſt dei ⁊ id qḋ eſt hoīs. Hoīs aūt eſt qcqd ptinet ad defectū: ſʒ dei eſt qcqd ptinet ad ſalutē ⁊ pfectioneʒ: ſm illud Oſee. 13. Perditio tua iſrael. ex me tantum auxiliū tuū. Humilitas aūt ſic̄ dictū ē: ꝓprie reſpicit reuerentiā q̄ hō deo ſubijcit̄. ⁊ iō qlibʒ hō ſʒ id qḋ ſuū ē dʒ ſe cuilibʒ ꝓximo ſubijcere q̄ȝtum ad id qḋ ē dei ī ipſo: nō aūt hoc reqrit hūilitas vt aliqs id qḋ ē dei in ſeipſo ſubijciat ei qḋ ē dei in altero. naʒ illi q dona dei participāt cognoſcūt ea ſe hr̄e ſm illud. i. ad Cor. 2. Ut ſciamꝰ q̄ a deo donata ſunt nobis. ⁊ iō abſqʒ p̄iudicio humilitatis poſſūt dona q̄ ipſi acceperūt p̄ferre donis dei q̄ alijs apparēt collata: ſic̄ apl's ad Eph. 3. dic̄: alijs generationibꝰ nō ē agnitū filijs hoīum: ſic̄ nunc reuelatū ē ſcis aplīs eius. ſilr̄ etiā non hoc reqrit humilitas vt aliquis id qḋ ē ſuum in ſeipſo ſubijciat ei qḋ ē hoīs in ꝓximo alioqn oporteret vt qlibʒ reputaret ſe magis peccatorē quolʒ alio: cū tn̄ aplus abſqʒ p̄iudicio humilitatis dicat Gal. 2. Nos natura iudei ⁊ non ex gentibus peccatores. Poteſt tamē aliquis reputare aliquid boni eſſe in ꝓximo quod ipſe nō habet: vel aliqd ma

li in ſe eſſe qḋ in alio nō eſt ex quo ſe pōt ei ſubycere ꝑ humilitatē. ❡ Ad pᵐ ergo dōꝫ: ꝙ nō debem⁹ ſolū deū reuereri in ſeipſo: ſed etiā id qḋ eſt eius debem⁹ reuereri ī quolibet. nō tñ eo mō reuerētie quo reueremur deū. ⁊ iō ꝑ humilitatē debem⁹ nos ſubycere oib⁹ ꝓximis ꝓpter deū: ſꝫ illud. i. Petri. z. Subiecti eſtote oī humane creature propter deū. latriā tñ ſoli deo debem⁹ exhibere. ❡ Ad zᵐ dicendū ꝙ ſi nos ꝓferam⁹ id qḋ eſt dei in ꝓximo ei qḋ eſt ꝓpriū in nobis nō poſſumus īcurrere falſitatē. Uñ ſup illḋ Phil. z. Supiores ſibi inuicē arbitrātes. dicit glo. Nō hoc ita debem⁹ eſtimare vt nos eſtimare fingam⁹: ſꝫ vē eſtimemus poſſe eē aliqd occultū in alio quo nobis ſupior ſit. ēt ſi bonū noſtrū quo illo videmur ſupiores eē nō ſit occultū. ❡ Ad zᵐ dōm ꝙ humilitas ſicut ⁊ cetere vtutes ꝑcipue iterius in aīa ꝯſiſtit. ⁊ iō pōt hō ſm īteriorē actū aīe alteri ſe ſubycere ſine hoc ꝙ occaſionē habeat alicui⁹: qḋ ꝑtineat ad detrimētū ſue ſalutis. ⁊ hoc eſt qḋ augu. dicit ī regula: Timore corā deo ꝓlat⁹ ſubſtrat⁹ ſit pedib⁹ vřis: ſꝫ in exteriorib⁹ humilitatis actib⁹ ſic ⁊ in actib⁹ ceterarū vtutꝫ eſt debita moderatio adhibēda ne poſſint vergere in detrimētū alteri⁹. ſi aūt aliqs qḋ dꝫ faciat: ⁊ aly ex hoc occaſionē ſumāt pcti: nō īputat̃ humiliter agēti: qꝛ ille ñ ſcādalizat: q̄uis alter ſcandalizetur.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ humilitas nō ſit pars modeſtie vel tēperantie. Humilitas enī ꝑcipue reſpicit reuerētiā q̄ qs ſubycit̃ deo: vt dictū eſt: ſꝫ ad vtutē theologicā pertinet ꝙ habeat deū ꝓ obiecto. ergo humilitas magis dꝫ poni virt⁹ theologica q̄ꝫ ps tēperātie ſeu modeſtie. ❡ Pꝫ. Tēperātia ē ī cōcupiſcibili. humilitas aūt videt̃ eē in iraſcibili: ſicut ⁊ ſupbia que ei opponit̃: cuius obm eſt arduū. ergo videt̃ ꝙ humilitas nō ſit pars tēperātie vel modeſtie. ❡ Pꝫ. Humilitas ⁊ magnanimitas circa eadē ſunt: vt ex ſupra dictis pꝫ. ſꝫ magnanimitas nō ponit̃ pars tēperātie ſꝫ fortitudinis: vt ſupra habitū eſt. ergo videt̃ ꝙ humilitas nō ſit pars tēperātie vel modeſtie. ❡ Sꝫ ꝯ eſt qḋ Origenes dicit ſuper Lucā: Si vis nomē hui⁹ audire vtutis quō a phis etiā appellet̃: auſculta eandē eē humilitatē quā reſpicit de⁹: q̄ ab illis dicit̃ mēſuratio vel moderatio: q̄ manifeſte ꝑtinet ad modeſtiā vel tēperātiā. ergo humilitas eſt pars modeſtie vel tēperātie. ❡ Rñ⁰. dōm ꝙ ſicut ſupra dictū eſt: in aſſignādo partes vtutibus ꝑcipue attēdit̃ ſilitudo quātū ad modū vtutis. modus aūt tēperātie ex quo maxime hꝫ laudē: eſt refrenatio vel repſſio ipet⁹ alicui⁹ paſſionis. ⁊ ideo oēs vtutes refrenātes ſiue repmētes ipet⁹ aliquarū affectionū vel actiones moderātes: ponunt̃ partes tēperātie. ſicut aūt māſuetudo repmit motū ire: ita humilitas reprimit motū ſpei q̄ ē mot⁹ ſpūs in magna tēdētis. ⁊ iō ſicut māſuetudo ponit̃ pars tēperātie: ita ēt ⁊ humilitas. vñ phs in. 4. ethi. eū qui tēdit in parua ſm ſuū modū dicit non eſſe magnanimū ſꝫ tēperatū: quē nos humilē dicere poſſum⁹. ⁊ īter alias partes tēperātie rōne ſupius dicta cōtinet̃ ſub modeſtia: put Tulli⁹ de ea loquit̃. inq̄ꝫtū. ſ. humilitas nihil eſt aliḋ q̄ꝫ q̄dā moderatio ſpūs. vñ. i. Petri. z. dicit̃: In īcorruptibilitate q̄eti ac modeſti ſpūs. ❡ Ad pᵐ ġ dōꝫ: ꝙ vtutes theologice que ſunt circa vltimū finē qui ē primū ꝓncipiū in appetibilib⁹ ſunt cāe oīuꝫ aliarū vtutū: vñ ex hoc ꝙ humilitas cauſat̃ ex reuerētia diuina: nō excludit̃ qn humilitas ſit pars modeſtie vel tēperantie. ❡ Ad zᵐ dōꝫ ꝙ partes ꝓncipalib⁹ vtutib⁹ aſſignant̃ nō ſm ꝯueniētiā in ſubiecto vel in mā: ſed ſm ꝯueniētiā in mō formali: vt dictū eſt. ⁊ iō lꝫ humilitas ſit in iraſcibili ſicut in ſubō. ponit̃ tñ pars modeſtie ⁊ tēperātie ꝓpter moduꝫ. ❡ Ad zᵐ dōꝫ: ꝙ lꝫ magnanimitas ⁊ humilitas in mā cōueniāt. differūt tñ in mō: rōne cui⁹ magnanimitas ponit̃ pars fortitudinis: humilitas autē pars tēperantie.

Ad quintum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ humilitas ſit potiſſima virtutū. Dicit enī Chryſo. exponens illud quod dicit̃ Luc. 18. de phariſeo ⁊ publicano: ꝙ ſi mixta delictis humilitas tam facile currat vt iuſtitiā ſuperbie cōiunctaꝫ tranſeat. ſi iuſtitie cōiunxeris eā: quo nō ibit aſſiſtet ibi tribunali diuino ī medio angeloꝝ. ⁊ ſic patet ꝙ humilitas ꝓfert̃ iuſtitie: ſed iuſtitia eſt ꝓclariſſima omniū virtutū: ⁊ includit in ſe omnes virtutes: vt patet per phm. 5. ethicoꝝ. ergo humilitas eſt maxima virtutuꝫ. ❡ Pꝫ. Aug. dicit in lib. de ver. do. Cogitas magnam fabricam cōſtruere celſitudinis: de fundamento prius cogita humilitatis. ex quo videt̃ ꝙ humilitas ſit fundamentum oīum virtutū. ergo videt̃ eſſe potior alys vtutibus. ❡ Pꝫ. Maiori vtuti maius debet̃ premiū. ſed humilitati maximū debet̃ pmiū: qꝛ qui ſe humiliat exaltabit̃: vt dicitur Luc. 14. ergo humilitas eſt maxima vtutū. ❡ Pꝫ. Sicut Aug. dicit in lib. de vera religione: Tota vita xpi ī terris per hoīeꝫ quē ſuſcipe dignat⁹ eſt diſciplina moꝝ fuit: ꝑcipue humilitatē ſuā imitandā ꝓpoſuit. dicens Matth. iz. Diſcite a me quia mitis ſum ⁊ humilis corde. Et Greg. dicit in paſtorali: ꝙ argumentuꝫ redemptionis noſtre inuenta eſt humilitas dei. ergo humilitas videt̃ eē maxima virtutū. ❡ Sꝫ ꝯ ē ꝙ charitas ꝓfert̃ oib⁹ virtutibus: ſm illud Col. z. Sup oīa charitateꝫ habete: nō ġ humilitas eſt maxīa virtutū. ❡ Rñ⁰. dōꝫ: ꝙ bonū humane virtutis in ordine rōnis ꝯſiſtit: q̄ q̄dē ꝓncipalr attēdit̃ reſpectu finis. vñ vtutes theologice q̄ hñt vltimū finē ꝓ obiecto ſunt potiſſime. Secūdario aūt attendit̃ ꝓut ſꝫ rōnē finis ordinātur ea q̄ ſunt ad finē. ⁊ hec q̄deꝫ ordinatio eēntialr ꝯſiſtit in ipſa rōne ordināte. participatiue aūt in ipſo appetitu ꝑ rōnē ordinato: quā q̄dē ordinationē vniuerſalr facit iuſtitia ꝓ̄ſertim legalis. ordinatiōi aūt facit hoīem bñ ſubiectū hūilitas in vlī q̄ꝫtuꝫ ad oīa. q̄libꝫ aūt alia virt⁹ q̄ꝫtuꝫ ad aliquā māꝫ ſpālē. Ideo poſt vtutes theologicas ⁊ virtutes intellectuales q̄ reſpiciūt ipam rōnē. ⁊ poſt iuſtitiā ꝓ̄ſertiꝫ legalē: potior ceteris ē humilitas. ❡ Ad pmuꝫ ġ dōm: ꝙ humilitas iuſtitie non ꝓfert̃: ſꝫ iuſtitie cui ſupbia ꝯiūgit̃ q̄ iaꝫ definit eē virt⁹: ſic ecōtrario pctm̄ ꝑ humilitateꝫ remittit̃. nā de publicano dr̃ Luc. 18. ꝙ merito humilitas deſcēdit iuſtificatus in domū ſuā. Uñ ⁊ Chriſo. dic̃. Semias bigas mihi accōmodes: alteraꝫ q̄ppe ſupbie ⁊ iuſtitie. alterā vero pcti ⁊ humilitatis: ⁊ videbis pctm̄ ꝓcurrēs iuſtitiā nō ꝑ ꝓ̄pys ſꝫ humilitatis vincere virib⁹. aliud vero par videbis deuictū nō fragilitate iuſtitie: ſꝫ mole ⁊ tumore ſuperbie. ❡ Ad zᵐ dōm: ꝙ ſicut ordinata virtutū ꝯgregatio ꝑ q̄ꝫdam ſimilitudinē edificio ꝯparatur: ita etiā id qḋ ē pmū in acq̄ſitione virtutū fundamēto ꝯparat̃ qḋ pmū in edificio iacitur: vtutes aūt vere infundunt̃ a deo. Uñ pmū in acq̄ſitione vtutū pōt accipi dupl'r. Uno⁰ ꝑ modū remouētis ꝓhibens. ⁊ ſic humilitas pmū locū tenet inq̄ꝫtuꝫ. ſ. expellit ſuperbiā cui de⁹ reſiſtit: ⁊ ꝓbet hoīeꝫ ſubditū ⁊ ſupra patulū ad ſuſcipiēdū influxū diuine grē inq̄ꝫtuꝫ euacuat inflationē ſupbie: vt dr̃ Jaco. 4. ꝙ deus ſupbis reſiſtit: humilib⁹ aūt dat grām. ⁊ ſm hoc humilitas dr̃ ſpūalis edificy fundamētū. Alio⁰ eſt aliqd pmuꝫ in virtutib⁹ directe: ꝑ qḋ. ſ. iaꝫ ad deū acceditur. pmus aūt acceſſus ad deū eſt ꝑ fideꝫ: ſꝫ illud Heb. ii. Accedētē ad deū opꝫ credere. ⁊ ſm hoc fides ponitur fundamentū nobiliori mō q̄ꝫ humilitas. ❡ Ad zᵐ dōꝫ ꝙ ꝯtēnēti terrena ꝓmittunt̃ celeſtia. ſicut ꝯtēnentibus diuitias terrenas ꝓmittunt̃ celeſtes theſauri: ſm illud Mat. 6. Nolite vobis theſaurizare theſauros in terra: ſꝫ theſaurizate vobis theſauros in celo. ⁊ ſimiliter contēnentibus mundi gaudia ꝓmittuntur cōſolationes celeſtes: ſm illḋ Matth. 5. Beati qui lugent qm̄ ipſi conſolabūtur. ⁊ eodē modo humilitati ꝓmittitur ſpiritualis exaltatio: nō quia ſola ipſaꝫ mereatur: ſꝫ qꝛ ei⁹ eſt ꝓpriū ꝯtēnere ſublimitatē

terrenā. Unī Aug. dicit in lib. de pnīa: Ne putes eū q ſe hu
miliat ſemꝑ iacere cū dictū ſit exaltabit. ⁊ ne opineris ei⁹
exaltationē in oculis hoīuȝ ꝑ ſublimitates fieri corꝑales.
¶ Ad 4ᵐ dōȝ ꝙ iō xp̄s ꝑcipue nobis humilitatē cōmen
dauit: qꝛ ꝑ hoc maxime remouet̄ ipedimētū hūane ſalu
tis: q̄ cōſiſtit in hoc ꝙ hō ad celeſtia ⁊ ſpūalia tēdit a q̄bus
hō ipedit̄ dū in terrenis magnificari ſtudet. ⁊ iō dn̄s vt i
pedimētū ſalutis auferret: exteriorē celſitudinē ꝯtēnēda
mōſtrauit ꝑ humilitatis exēpla. ⁊ ſic humilitas eſt q̄ſi q̄dā
diſpō ad liberū acceſſuȝ hoīs ī ſpūalia ⁊ diuina bona: ſicut
ḡ eſt ꝑfectio potior diſpōne: ita ēt charitas ⁊ alie virtutes
q̄bus hō directe mouet̄ in deū ſunt potiores humilitate.

Ad ſextum ſic ꝓceditur. Videt̄ ꝙ incōueniēter diſtinguant̄ duodeciȝ gradus humili
tatis: qui in regula btī Bn̄dicti ponunt̄. Quoꝝ p̄m⁹ ē: cor
de ⁊ corpore ſemꝑ humilitatē oſtēdere defixis in terram
aſpectib⁹. 2⁹ vt pauca v̄ba ⁊ rōnabilia loquat̄ aliquis nō
clamoſa voce. 3⁹ vt nō ſit facilis aut ꝓmpt⁹ in riſuȝ. 4⁹
taciturnitas vſq; ad interrogationē. 5⁹ tenere qd̄ hȝ cōis
monaſterij regula. 6⁹ credere ⁊ ꝓnūciare ſe oībus vilio
rem. 7⁹ ad oīa indignū ⁊ iutilē ſe ꝯfiteri ⁊ credere. 8⁹ cō
feſſio pctōꝝ. 9⁹ ꝓ obediētia in duris ⁊ aſꝑis patiētiā am
plecti. 10⁹ vt cū obediētia ſe ſubdat maiori. 11⁹ vt volun
tatē ꝓpriā nō delectet̄ iplere. 12⁹ vt deū timeat ⁊ memor
ſit oīum q̄ p̄cepit. Enumerant̄ eni hic q̄dā q̄ ad alias v̄tu
tes ꝑtinēt: ſicut obediētia ⁊ patiētia. enumerant̄ etiā aliq̄
que ad falſaȝ opinionē ꝑtinere videnť q̄ nulli v̄tuti poſſūt
cōpetere. ſ. ꝙ aliqs ꝓnūciet ſe oīb⁹ viliorē: ꝙ ad oīa indi
gnū ⁊ inutilē ſe cōfiteat̄ ⁊ credat. ergo icōueniēter iſta po
nunt̄ iter gradus humilitatis. ¶ P̄. Humilitas ab iterio
ribus ad exteriora ꝓcedit: ſicut ⁊ cetere v̄tutes. icōuenien
ter ergo p̄mittunt̄ in p̄miſſis gradib⁹ illa q̄ ꝑtinēt ad exte
riores act⁹ hīs q̄ ꝑtinēt ad iteriores. ¶ P̄. Anſelm⁹ in lib.
de ſilitudinib⁹ ponit ſeptē humilitatis gradus. quoꝝ pri
mus ē ꝯtēptibilē ſe eſſe cognoſcere. 2⁹ de hoc dolere. 3⁹
hoc cōfiteri. 4⁹ hoc ꝑſuadere: vt. ſ. hoc velit credi. 5⁹ vt
patiēter ſuſtineat hoc dici. 6⁹ vt patiat̄ contēptibiliter ſe
tractari. 7⁹ vt hoc amet. ergo videnť p̄miſſi gradus eſſe
ſupflui. ¶ P̄. Matt. 3. dicit glo. Perfecta humilitas tres
hȝ gradus. p̄m⁹ eſt ſubdere ſe maiori: ⁊ nō p̄ferre ſe equa
li qui ē ſufficiēs. 2⁹ eſt ſubdere ſe eq̄li nec p̄ferre ſe mino
ri: ⁊ hoc dr̄ abūdās. 3⁹ gradus ē ſubeſſe minori in quo eſt
oīs iuſtitia. ḡ p̄miſſi gradus videnť eē ſupflui. ¶ P̄. Aug.
dicit in lib. de v̄ginitate: Mēſura humilitatis cuiq; ex mē
ſura ipſi⁹ magnitudinis data eſt: cui ē ꝑiculoſa ſupbia que
ampli⁹ amplioꝛib⁹ inſidiat̄: ſȝ mēſura magnitudinis hūa
ne nō pōt ſub certo numero graduū determinari. ḡ videt̄
ꝙ nō pn̄t determīati gradus hūilitatis aſſignari. ¶ Rn̄⁹.
dōȝ: ꝙ ſicut ex ſupra dictis pȝ: humilitas eēntialr̄ in appe
titu cōſiſtit ſ̄ȝ ꝙ aliqs refrenat ipetū aī ſui ne iordinate tē
dat in magna: ſȝ regulā hȝ in cognitiōe: vt. ſ. aliqs nō ſe exi
ſtiet ſupra id eē qd̄ ē: ⁊ vtriuſq; p̄ncipiū ⁊ radix ē reuerētia:
quā qs hȝ ad deū. Ex iteriori aūt diſpōne humilitatis pro
cedūt q̄dā exteriora ſigna in v̄bis ⁊ factis ⁊ geſtib⁹: q̄b⁹ id
qd̄ iteri⁹ latet manifeſtat̄ ſic̄ ⁊ i ceteris v̄tutib⁹ accidit. naȝ
ex viſu cognoſcit̄ vir: ⁊ ab occurſu faciei ſēſat⁹: vt dr̄ Eccl.
19. Et iō in p̄dictis gradib⁹ humilitatis pōnit̄ aliqd qd̄ ꝑti
net ad humilitatis radiceȝ. ſ. duodecim⁹ gradus q ē vt hō
deū timeat ⁊ memor ſit oīuȝ q̄ p̄cepit. Ponit̄ ēt aliqd̄ ꝑ
tinēs ad appetitū: ne. ſ. in ꝓpriā excellētiā iordinate tēdat
qd̄ q̄dē fit tripl̄r. Uno⁹ vt hō nō ſequat̄ ꝓpriā volūtatē:
qd̄ ꝑtinet ad vndecimū gradū. Alio⁹ vt regulet eā ſ̄ȝ ſu
perioris arbitriū: qd̄ pertinet ad gradū decimū. 3⁹⁹ vt ab
hoc nō deſiſtat ꝓpter dura ⁊ aſꝑa q̄ occurrūt: ⁊ hoc ꝑtinet
ad nonū. Ponunt̄ etiā q̄dā ꝑtinētia ad exiſtimationē ho
minis recognoſcētis ſuū defectū. ⁊ hoc tripl̄r. Uno q̄deȝ
mō per hoc ꝙ ꝓprios defectus recognoſcit ⁊ cōfiteat̄: qd̄
ꝑtinet ad octauū gradū. 2⁹ vt ex ꝯſideratiōe ſui defect⁹
aliqs inſufficiētē ſe exiſtimet ad maiora: qd̄ ꝑtinet ad ſepti
mū. 3⁹ vt q̄ꝫtū ad hoc alios ſibi p̄ferat: qd̄ ꝑtinet ad ſextū.
Ponunt̄ etiā q̄dā q̄ ꝑtinēt ad exteriora ſigna. quoꝝ vnuȝ
eſt in factis: vt. ſ. hō nō recedat in ſuis opibus a via cōi: qd̄
pertinet ad q̄ntū. alia duo ſunt in v̄bis: vt. ſ. hō nō p̄ripiat
tēpus loquēdi: qd̄ ꝑtinet ad quartū. nec excedat modū in
loquēdo: qd̄ petinet ad ſecūdū. Alia v̄o ꝯſiſtūt in exteriori
bus geſtibus: puta in reprimēdo extollētiā oculoꝝ: qd̄ ꝑti
net ad p̄mū. ⁊ cohibēdo exteri⁹ riſuȝ ⁊ alia iepte letitie ſi
gna: qd̄ ꝑtinet ad tertiū. ¶ Ad p̄⁹ ergo dōȝ ꝙ aliqs abſq;
falſitate pōt ſe credere ⁊ ꝓnunciare oībus viliorē ſ̄m de
fectus occultos quos in ſe recognoſcit: ⁊ dona dei que in
alijs latēt. Unde Aug. dicit in lib. de v̄ginitate: Exiſtima
te aliquos in occulto ſupiores q̄bus eſtis in manifeſto me
liores. Similiter etiā abſq; falſitate pōt aliquis confiteri
⁊ credere ad oīa ſe inutilē eſſe ⁊ indignuȝ per proprias vi
res: vt ſufficientiā ſuam totaȝ in deuȝ referat: ſ̄m illud. 2.
ad Corin. 3. Non ꝙ ſufficientes ſimus aliquid cogitare a
nobis quaſi ex nobis: ſed ſufficientia noſtra ex deo eſt. nō
eſt autem inconueniens ꝙ ea que ad alias virtutes perti
nent humilitati aſcribantur: quia ſicut vnū vitiuȝ oritur
ex alio: ita nālī ordine actus vnius virtutis ꝓcedit ex actu
alteri⁹. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ: ꝙ hō ad humilitatē ꝑuenit ꝑ duo.
Prio q̄dem ⁊ p̄ncipal̄r ꝑ grē donū. ⁊ q̄ꝫtū ad hoc iteriora
p̄cedunt exteriora. Aliud aūt ē hūanū ſtudiū ꝑ qd̄ hō ꝓus
exteriora cohibet: ⁊ poſtmodū ꝑtingit ad extirpandū inte
riorē radicē. ⁊ ſ̄m hūc ordinē aſſignant̄ hic hūilitatis gra
dus. ¶ Ad 3⁹ dōȝ ꝙ oēs gradus quos Anſelm⁹ ponit: re
ducunt̄ ad opiōnē ⁊ manifeſtationē ⁊ voluntatē ꝓpe obie
ctionis. nā p̄mus gradus ꝑtinet ad cognitionē ꝓprij defe
ctus. ſȝ qꝛ vituꝑabile eēt ſi qs ꝓpriuȝ defectū amaret: hoc
ꝑ 2ᵐ gradū excludit̄. ſȝ ad manifeſtationē ſui defect⁹ ꝑti
nent tertius ⁊ q̄rtus gradus: vt. ſ. aliqs nō ſolū ſimpl̄r ſuū
defectū enunciet: ſȝ etiam ꝑſuadeat. Alij aūt tres gradus
ꝑtinēt ad appetitū q excellentiā exteriorē nō q̄rit: ſȝ exte
riorē abiectionē: vel eq̄nimiter patitur ſiue in verbis vel
in factis: qꝛ ſic̄ Greg. dicit in regiſtro: nō grāde eſt his nos
eē humiles a q̄bus honoramur. qꝛ ⁊ hoc ſeculares q̄libȝ fa
ciunt: ſȝ illis maxime humiles eſſe debemus a q̄bus aliqd
patimur. ⁊ hoc ꝑtinet ad q̄ntuȝ ⁊ ſextū gradū: vel etiā deſi
deranter exteriorē abiectionē amplectit̄: qd̄ ꝑtinet ad ſe
ptimū gradū. ⁊ ſic oēs iſti gradus ꝯtinent̄ ſub ſexto ⁊ ſepti
mo ſupius enumeratis. ¶ Ad 4⁹ dōȝ: ꝙ illi tres gradus
accipiunt̄ non ex ꝑte ipſi⁹ rei. i. ſ̄ȝ nām humilitatis: ſȝ ꝑ cō
parationē ad gradus hoīuȝ: q ſūt vel maiores vel minores
vel eq̄les. ¶ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ ēt illa rō ꝓcedit de gradib⁹ hu
militatis nō ſ̄ȝ ipaȝ nāȝ rei ſ̄ȝ quā aſſignant̄ p̄miſſi grad⁹:
ſȝ ſ̄ȝ diuerſas hoīum ꝯditiones.

¶ De ſuperbia. Qō. CLXII.

DEinde ꝯſiderāduȝ ē de ſupbia. Et p̄ de ſupbia in cōi. 2⁹ d̄
pctō p̄mi hoīs qd̄ pōit̄ eē ſupbia. ¶ Cir
ca p̄⁹ q̄runt̄ octo. p̄ vtꝝ ſupbia ſit pec
catū. 2⁹ vtꝝ ſit vitiū ſpāle. 3⁹ i quo ſit
ſic̄ in ſubiecto. 4⁹ de ſpēb⁹ ei⁹. 5⁹ vtꝝ
ſit pctm̄ mortale. 6⁹ vtꝝ ſit grauiſſimū
oīum peccatoꝝ. 7⁹ de ordine eius ad alia pctā. 8⁹ vtruȝ
debeat poni vitium capitale.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Videtur ꝙ ſupbia non ſit pctm̄. Nullū. n. pctm̄ ē repromiſ
ſuȝ a deo: ꝓmittit. n. de⁹ qd̄ ipſe factur⁹ ē: nō ē. n. actor pctī
ſȝ ſupbia ꝯnumerat̄ iter repromiſſiones dīnas: dr̄. n. Iſa.
60. Ponā te in ſupbiam ſeculoꝝ: gaudiū in generationem
⁊ generationem. ḡ ſuperbia non eſt pctm̄. ¶ P̄. Appetere

diuinã ſimilitudinẽ nõ eſt eſt peccatũ.hoc enĩ nãliter ap/
petit q̃libet creatura:ꝛ in hoc optimũ eius ↄ̃ſiſtit . ꝛ preci/
pue hoc conuenit rationali creature que facta eſt ad ima/
ginẽ ꝛ ſĩlitudinẽ dei.ſ; ſicut dicit̃ i li. ſniarũ Proſpi Sup
bia ẽ amoꝛ ꝓprie excellẽtie per quã hõ deo aſſimilat̃ q eſt
excellẽtiſſim⁹.vñ dicit augu.in.2.ↄfeſſionũ:Supbia celſi/
tudinẽ imitat̃.cũ tu ſis vn⁹ ſup oĩa de⁹ excelſus.ergo ſup/
bia nõ ẽ pctm̃.⸿ P̃. Pctm̃ nõ ſolũ ↄ̃riat̃ v̓tuti ſed ẽt oppo
ſito vicio:vt p; per phm in.2.ethi.ſ; nullũ viciũ inuenitur
oppoſitũ eẽ ſupbie.ergo ſupbia nõ eſt pctm̃ . ⸿ S; ↄ̃ ẽ qd̃
dicit̃ Thob.4.Supbiã nunq̃ in tuo ſenſu aut in tuo v̓bo
dñari pmittas.⸿ Rñ⁰. dõm ꝙ ſupbia noiat̃ ex hoc ꝙ ali
quis p voluntatẽ tẽdit ſupra id qd̃ ẽ. Uñ dicit Iſido.in lib.
etymolo.Supb⁹ dict⁹ ẽ:q2 ſup vult videri q̃ ẽ. Qui enim
vult ſupgredi qd̃ eſt:ſupbus eſt. H; aũt hoc rõ recta vt vo/
luntas vniuſcuiuſq; ferat̃ in id qd̃ eſt ꝓportionatũ ſibi . ꝛ
iõ manifeſtũ eſt ꝙ ſupbia iportat aliqd̃ qd̃ aduerſat̃ rõni
recte.hoc aũt facit rõnẽ pcti:q2 ſm Dio.4.cap.de diui.no.
Malũ aĩe ẽ p̃ter rõnẽ eẽ.vñ manifeſtu; ẽ ꝙ ſupbia ẽ pec/
catũ.⸿ Ad p̃ᵐ ergo dõm : ꝙ ſupbia dupl̃r accipi pt. Uno
mõ ex eo ꝙ ſupgredit̃ regulã rõnis:ꝛ ſic dicim⁹ eã eẽ pec/
catũ.Alio mõ põt ſupbia noiari ſimpl̃r a ſuperceſſu:ꝛ ſm
hoc oẽ ſuperxcedẽs põt noiari ſuperbia:ꝛ ita repromittit̃ a
deo ſupbia q̃ſi qdã ſuperceſſus bonoꝝ.vñ ꝛ glo. Hiero.di
cit ibidẽ:ꝙ eſt ſupbia bona ꝛ mala : q̃uis ẽt dici poſſit ꝙ
ſupbia ibi accipit̃ nãl̃r ꝓ abũdãtia rerũ de qb⁹ pñt homi
nes ſupbire.⸿ Ad 2ᵐ dõ; ꝙ coꝝ q̃ nãl̃r hõ appetit: rõ eſt
oꝛdinatrix.ꝛ ita ſi aliqs a regula rõnis recedit vel in plus
vel in min⁹:erit talis appetit⁹ vicioſus:ſicut p; de appeti/
tu cibi qui nãl̃r deſiderat̃.ſuperbia autẽ appetit excellen/
tiã in exceſſu ad rõnẽ rectã.Uñ aug.dicit i.14.de ciui.dei
ꝙ ſupbia ẽ pu̓erſe celſitudinis appetitus.ꝛ idẽ ẽ etiã ꝙ ſic̃
aug. dicit i.9.de ciui.dei: ſupbia pu̓erſe imitatur deũ:odit
nãq; cũ ſocys eq̃litatẽ ſub illo: ſ; iponere vult ſocys dña/
tionẽ ſuã ꝓ illo.⸿ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ ſupbia directe opponit̃
v̓tuti humilitatis:q̃ quodãmõ circa eade; cũ magnanimi/
tate exiſtit:vt ſupra dictũ eſt.vñ ꝛ viciũ qd̃ opponit̃ ſuper/
bie in defectũ v̓gens ꝓpinquũ ẽ vicio puſillanimitatis q̃
opponit̃ magnanimitati ſm defectũ.nã ſicut ad magnani
mitatẽ ptinet ipellere aĩu; ad magna ↄ̃ deſpationẽ: ita ad
humilitatẽ ptinet retrahere aĩu; ab inoꝛdinato appetitu
magnoꝝ ↄ̃ pſũptionẽ.puſillanimitas autẽ ſi iportet defe/
ctũ a pſecutiõe magnoꝝ:ꝓprie opponit̃ magnanimitati p
modũ defect⁹.ſi aũt iportet applicationẽ animi ad aliq̃ vi
lioꝛa q̃ homine; deceãt opponit̃ humilitati ſm defectũ.
vtrũq; enĩ ex animi ꝑuitate ꝓcedit:ſicut ꝛ ecõtrario ſup/
bia põt ſm ſuperceſſu; ꝛ magnanimitati ꝛ humilitati op/
poni ſm rõnes diuerſas.humilitati qdẽ ſ; ꝙ ſubiectionẽ
aſpnat̃.magnanimitati aũt ſm ꝙ iordinate ad magna ſe
intedit.ſed q2 ſupbia ſupioꝛitatẽ quãdã iportat directius
opponit̃ humilitati:ſicut ꝛ puſillanimitas q̃ iportat parui
tatẽ aĩ i magna tẽdẽtis directi⁹ opponit̃ magnanimitati.

Ad ſecundum

ſic ꝓcedit̃ . Uidet̃ ꝙ ſupbia nõ
ſit ſpãle pctm̃.Dicit.n.Aug.in li
bro de nã ꝛ gr̃a:ꝙ ſine ſupbie appellatiõe nullũ pctm̃ iue/
nies. ꝛ Proſper dicit i li.de vita ↄtẽplatiua : ꝙ nullũ pec/
catũ ſine ſupbia põt vel potuit eẽ aut poterit. ergo ſupbia
eſt gñale pctm̃.⸿ P̃. Job.33.Ut auertat hoĩe; ab iniqui/
tate.dicit glo . ꝙ ↄ̃ ↄditoꝛẽ ſupbire ẽ eius p̃cepta peccãdo
trãſcẽdere.ſed ſm Amb. Oẽ peccatũ ẽ trãſgreſſio legis di
uine ꝛ celeſtiũ inobediẽtia mãdatoꝝ.ergo oẽ pctm̃ eſt ſu/
pbia.⸿ P̃. Omne pctm̃ ſpãle alicui ſpãli v̓tuti opponit̃.
ſed ſupbia opponit̃ oĩb⁹ v̓tutib⁹: dicit.n. Greg.34.moral̃.
Supbia nequaq̃ eſt vni⁹ v̓tutis extinctiõe ↄtẽta : p cũcta
aĩe mẽbꝛa ſe erigit : ꝛ q̃ſi gñalis ac peſtifer moꝛb⁹ coꝛpus
omne coꝛrũpit.ꝛ Iſido.dic̃ in li.etymo.o. ꝙ eſt ruina oĩu;

v̓tutũ.ğ ſupbia nõ eſt ſpãle pctm̃.⸿ P̃.Omne pctm̃ ſpãle
habet ſpãlẽ mãm:ſed ſuperbia h; gñale; mãm . dicit eni;
Greg.34.moꝛal̃.ꝙ alter itumeſcit auro:alter eloquio : al/
ter infimis ꝛ terrenis reb⁹: alter ſũmis celeſtibuſq; v̓tuti/
bus.ergo ſupbia nõ eſt ſpãle pctm̃:ſed gñale.⸿ S; ↄ̃ ẽ qd̃
Aug.dicit in lib.de nã ꝛ gr̃a.Querat ꝛ inueniat ſm legem
dei ſuperbiã eſſe pctm̃ multũ diſtinctũ ab alys vicys : ge/
nus aũt nõ diſtinguit̃ a ſuis ſpecieb⁹:ergo ſupbia nõ eſt ge
nerale pctm̃ ſ; ſpãle.⸿ Rñ⁰. dõ;: ꝙ pctm̃ ſuperbie dupl̃r
põt ↄſiderari.Uno mõ ſm ꝓpriã ſpẽm quã h; ex rõne ꝓ/
pry obiecti.ꝛ hoc mõ ſupbia ẽ ſpãle pctm̃:q2 h; ſpãle obie/
ctũ.eſt enĩ inoꝛdinat⁹ appetit⁹ ꝓp̃e excellẽtie:vt dictũ eſt.
Alio mõ põt cõſiderari ſm redũdãtiã quãdã in alia pctã.
ſed ſm hoc h; quãdã gñalitatẽ : inq̃tũ.ſ.ex ſuperbia oꝛiri
pñt oĩa pctã duplici rõne.Uno mõ p ſe : inq̃tũ.ſ.alia pctã
oꝛdinant̃ ad finẽ ſupbie qui eſt ꝓpria excellentia ad qua;
põt oꝛdinari omne id qd̃ quis inoꝛdinate appetit.Alio mõ
indirecte ꝛ q̃ſi per accidẽs.ſ.remouẽdo ꝓhibẽs: inq̃tu;.ſ.
hõ p ſupbiã ↄtẽnit diuinã legẽ p quã ꝓhibet̃ a peccando:
ſm illud. Hiero.2.Cõfregiſti iugũ:rupiſti vincula : dixiſti
nõ ſeruiã.⸿ Sciendum tamẽ ꝙ ad hanc generalitatẽ ſu/
perbie pertinet ꝙ omnia vicia interdu; ex ſuperbia oꝛiri
poſſunt:nõ aũt ad ea; ptinet ꝙ oĩa vitia ſemp ex ſuperbia
oꝛiant̃.q̃uis.n.oĩa p̃cepta legis poſſit qs tranſgredi quali/
cũq; pctõ ex ↄtẽptu q ptinet ad ſupbia;:nõ tñ ſemp ex ↄtẽ
ptu aliqs p̃cepta dĩna trãſgreditur:ſ; qñq; ex ignoꝛantia:
qñq; ex ĩfirmitate: ꝛ idẽ ẽ ꝙ ſic̃ Aug. dic̃ in li. de nã ꝛ gr̃a:
multa perperã fiũt q̃ non fiunt ſupbe.⸿ Ad p̃ᵐ ğ dõm:ꝙ
aug.illa verba iducit in lib.de nã ꝛ gr̃a: nõ ex ſua pſona: ſ;
ex pſona alteri⁹ ↄ̃ quẽ diſputat.vñ ꝛ poſtmodũ iꝓbat ea
oñdens ꝙ nõ ſemp ex ſupbia peccat̃ . Põt tñ dici ꝙ aucto
ritates ille itelligunt̃ q̃tũ ad exterioꝛẽ effectũ ſupbie: qui
eſt trãſgredi p̃cepta:qd̃ iuenit̃ in quolib; pctõ:nõ aũt q̃tũ
ad iterioꝛẽ actũ ſupbie q ẽ ↄtẽpt⁹ p̃cepti.nõ.n. ſemp pctm̃
fit ex ↄtẽptu:ſ; qñq; ex ignoꝛantia:qñq; ex infirmitate: vt
dictũ ẽ.⸿ Ad 2ᵐ dõ;:ꝙ qñq; aliqs ↄmittit aliqd̃ pctm̃ ſ;
effectũ:ſed nõ ſm affectũ:ſic̃ ille q ignoꝛanter occidit p̃re;
ↄmittit p̃ricidiũ ſm effectũ:ſ; non ſm affectũ : q2 hoc non
itendebat.ꝛ ſm hoc tranſgredi p̃ceptũ dei dr̃ eẽ ↄ̃ deũ ſup
bire ſm effectũ qdem ſemp:non aũt ſ; affectu;.⸿ Ad 3ᵐ
dõm : ꝙ pctm̃ aliqd̃ põt coꝛrumpe virtutẽ dupl̃r. Uno⁰
p directã ↄ̃rietatẽ ad virtutẽ.ꝛ hoc mõ ſupbia nõ coꝛrũpit
quãlib; virtutẽ:ſ; ſolũ humilitatẽ ſic̃ qd̃libet aliud ſpãle
pctm̃ coꝛrũpit q̃dam ſpãlem v̓tutẽ ſibi oppoſitã ↄ̃riũ agẽ
do. Alio⁰ pctm̃ aliqd̃ coꝛrũpit v̓tutẽ abutẽdo ipſa v̓tute.ꝛ
ſic ſupbia coꝛrũpit quãlibet virtutẽ:inq̃tũ.ſ.ex ipſis v̓tuti
bus ſumit occaſionẽ ſupbiendi:ſic̃ ꝛ qbuſlib; alys reb⁹ ad
excellẽtiã ptinẽtibus.vñ nõ ſeq̃t ꝙ ſit gñale pctm̃. ⸿ Ad
4ᵐ dõm:ꝙ ſupbia attẽdit ſpãlẽ rõnẽ obiecti q̃ tñ inueniri
põt in diuerſis materys.ẽ.n.ioꝛdinat⁹ amoꝛ ꝓp̃e excellen
tie.excellẽtia aũt in diuerſis rebus põt iueniri.

Ad tertium

ſic ꝓcedit̃.Uidet̃ ꝙ ſupbia nõ ſit i
iraſcibili ſic̃ i ſubiecto.Dic̃.n.Greg.
23.moral̃.Obſtaculũ veritatis tumoꝛ mẽtis ẽ: q2 dũ iflat
obnubilat.ſ; cognitio veritatis nõ ptinet ad iraſcibilẽ ſed
ad vim rõnalẽ.ğ ſupbia nõ eſt in iraſcibili.⸿ P̃. Greg.di/
cit.24.moral̃. ꝙ ſupbi nõ coꝝ vitã ↄſiderãt qb⁹ ſe hũiliã/
do poſtponant:ſ; qbus ſupbiẽdo ſe p̃ferãt.ꝛ ſic videt̃ ꝙ ſu
perbia ex idebita ↄſideratõe ꝓcedat.ſ; ↄſideratio nõ pti/
net ad iraſcibilẽ ſ; poti⁹ ad rõnalẽ.ğ ſupbia nõ eſt in iraſci
bili:ſ; poti⁹ in rõnali.⸿ P̃.Supbia nõ ſolũ q̃rit excellen/
tiã in reb⁹ ſenſibilib⁹:ſ; ẽt in reb⁹ ſpũalibus ꝛ intelligibili
bus.ipſa aũt p̃ncipal̃r conſiſtit in ↄtẽptu dei: ſm illud.Ec
clia.10. Initiũ ſupbie hoĩs apoſtatare a deo . ſ; iraſcibilis
cũ ſit ps appetit⁹ ſenſitiui nõ põt ſe extẽdere i deũ ꝛ i itel/
ligibilia.ğ ſupbia nõ põt eẽ in iraſcibili. ⸿ P̃.Ut dr̃ in li.

ſniaꝝ ꝓſperi: Suꝑbia ē amoꝛ ꝓprie excellētie. ſʒ amoꝛ non eſt in iraſcibili ſʒ in ꝯcupiſcibili. ḡ ſuꝑbia nō ē in iraſcibili. ¶ Sed cōtra eſt ꝙ Greg. in. 2. moral. ponit ꝯ ſuꝑbiā donū timoris. timoꝛ aūt ꝑtinet ad iraſcibilē. ḡ ſuꝑbia ē in iraſcibili. ¶ R̄n̄o. dōʒ: ꝙ ſubiectū cuiuſlibet virtutis vel vitij opʒ ingrere ex ꝓprio obiecto. nō. n. pōt eē aliud obiectū habit⁹ vel act⁹ niſi qđ eſt obm potētie q̄ vtriq; ſubijcitur. ꝓpriū aūt obm ſuꝑbie eſt arduū. eſt. n. appetitus ꝓprie excellētie: vt dictū eſt. Uñ oʒ ꝙ ſuꝑbia aliquo mō ad vim iraſcibilē ꝑtineat. Sed iraſcibilis dupl'r accipi pōt. Uno° ꝓprie. ⁊ ſic ē ps appetitus ſenſitiui: ſic̄ ⁊ ira ꝓprie ſumpta ē q̄dā paſſio appetitus ſenſitiui. Alio° pōt accipi iraſcibilis largi⁹. ſ. vt ꝑtineat ēt ad appetitū itellectiuū cui ēt q̄ñq; attribuit̄ ira: put. ſ. attribuim⁹ irā deo ⁊ angelis: nō qdēʒ ſʒ paſſionē: ſʒ ſʒ iudiciū iuſtitie iudicantis. ⁊ tñ iraſcibilis ſic̄ cōiter dicta nō ē potētia diſtīcta a ꝯcupiſcibili: vt pʒ ex his q̄ in p̄ dicta ſunt. ſi ḡ arduū qđ eſt obm ſuꝑbie eſſet ſolū aliquod ſenſibile in qđ poſſet tēdere appetit⁹ ſenſitiuus: opoꝛteret ꝙ ſuꝑbia eſſet in iraſcibili q̄ eſt ps appetit⁹ ſenſitiui. ſʒ qꝛ arduū qđ reſpicit ſuꝑbia cōiter inuenitur ⁊ iſenſibilibus ⁊ in ſpūalibus reb⁹: neceſſe ē dicere ꝙ ſubm ſuꝑbie ſit iraſcibilis nō ſolū ꝓprie ſumpta: put ē ps appetit⁹ ſenſitiui. ſʒ ēt cōius accepta put īuenitur in appetitu itellectiuo. vñ ⁊ in demonib⁹ ſuꝑbia ponit̄. ¶ Ad p̄⁹ ḡ dōm: ꝙ cognitio veritatis eſt duplex. Una pure ſpeculatiua. ⁊ hanc ſuꝑbia indirecte ipedit ſubtrahendo cām. ſuꝑbus. n. neq; deo itellectū ſuuʒ ſubijcit: vt ab eo veritatis cognitionē percipiat: ſʒ illud Matth. ii. Abſcōdiſti hec a ſapiētibus: ⁊ prudentibus. i. a ſuꝑbis q ſibi ſapiētes ⁊ prudētes vident̄: ⁊ reuelaſti ea paruulis. i. humilib⁹. Neq; etiā ab hoībus addiſcere dignant̄: cū tñ dicat̄ Eccleſia. 6. Si iclinaueris aureʒ tuā. ſ. humiliter audiendo: excipies doctrinā. Alia autē eſt cognitio veritatis. ſ. affectiua. ⁊ taleʒ cognitionē veritatis directe ipedit ſuꝑbia: qꝛ ſuꝑbi dū delectant̄ in ꝓpria excellentia excellētiā v̄itatis faſtidiunt: vt Greg. dic̄. 23. moral. ꝙ ſuꝑbi ⁊ ſecreta q̄dā itelligēda percipiunt ⁊ eoꝝ dulcedinē experiri nō poſſunt: ⁊ ſi nouerint quō ſint: ignoꝛant quō ſapiunt. vñ ⁊ ꝓuer. ii. dr̄: vbi humilitas ibi ſapiā. ¶ Ad 2⁹ dōʒ: ꝙ ſic̄ ſupra dictū eſt. humilitas attēdit ad regulaʒ rōnis recte ſʒm quā qs verā eſtimationē de ſe hʒ. hāc aūt regulā recte rōnis non attendit ſuꝑbia: ſed de ſe maioꝛa eſtimat q̄ ſint: qđ cōtingit ex inoꝛdinato appetitu proprie excellentie: quia quod quis vehemēter deſiderat facile credit. ⁊ ex hoc etiā eius appetit⁹ in altioꝛa fertur q̄ ſibi conueniant. ⁊ iō q̄cūq; ꝯferūt ad hoc ꝙ aliqs eſtimet ſe ſupra id qđ eſt: iducūt hoīem ad ſuꝑbiā: quoꝝ vnum eſt ꝙ aliqs ꝯſideret defect⁹ alioꝝ: ſic̄ ecōtrario Grego. ibidē dic̄: ꝙ ſācti viri v̄tutū ꝯſideratōe viciſſim ſibi alios p̄ferūt: ex hoc ḡ nō habet̄ ꝙ ſuꝑbia ſit in rōnali: ſed ꝙ aliq̄ cā ei⁹ in rōne exiſtat. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ſuꝑbia nō eſt ſolū in iraſcibili ſʒm ꝙ eſt ps appetit⁹ ſenſitiui: ſʒ put cōmuni⁹ iraſcibilis accipit: vt dcm̄ eſt. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ ſic̄ Augu. dic̄. 14. de ciui. dei. amoꝛ p̄cedit oēs alias aī affectōes. ⁊ eſt cā eaꝝ. ⁊ iō pt poni ꝓ q̄libʒ aliaꝝ affectionū: ⁊ ſʒm hoc ſuꝑbia dr̄ eē amoꝛ ꝓprie excellētie: inq̄tū ex amoꝛe cātur inoꝛdinata p̄ſumptio alios ſuꝑandi: qđ ꝓp̄e ꝑtinet ad ſuꝑbiam.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ icōueniēter aſſignent̄ q̄tuoꝛ ſuperbie ſpēs q̄s Grego. aſſignat. 23. moral. dicēs. Quatuoꝛ quippe ſunt ſpēs qb⁹ oīs tumoꝛ arrogantiū demōſtrat̄: cū bonū aūt a ſemetipſis hr̄e ſe eſtimāt: aut ſi ſibi datū deſup credūt: ꝓ ſuis hoc accepiſſe meritis putāt: aut cū iactāt ſe hr̄e qđ nō hn̄t: aut deſpectis ceteris ſingulariter videri appetūt hr̄e qđ hn̄t. Suꝑbia. n. eſt vitiū diſtinctū ab infidelitate: ſic̄ ēt hūilitas eſt v̄tus diſtincta a fide. ſʒ ꝙ aliqs eſtimet bonuʒ ſe nō hr̄e a deo vel ꝙ bonū gr̄e hēat ex meritis ꝓprijs ad īfidelitatē ꝑtinet. ḡ nō deberet poni ſpēs ſuperbie. ¶ P̄. Idē nō dʒ poni ſpēs diuerſoꝝ generꝝ. ſʒ iactātia ponit̄ ſpecies mēdacij: vt ſupra habitū ē: ḡ nō dʒ poni ſpēs ſuꝑbie. ¶ P̄. Quedā alia vident̄ ad ſuꝑbiā ꝑtinere: q̄ h̄ nō cōnumerant̄. dic̄. n. Hiero. ꝙ nihil eſt tā ſuꝑbū q̄ igratū videri. ⁊ Aug. dicit. 14. de ciui. dei: ꝙ excuſare ſe de pctō cōmiſſo ad ſuꝑbiā ꝑtinet. p̄ſumptio ēt q̄ qs tēdit ad aſſequēduʒ aliqđ qđ ſupra ſe eſt maxīe ad ſuꝑbiaʒ ꝑtinere videt̄. nō ḡ ſufficienter p̄dicta diuiſio ꝯphendit ſuꝑbie ſpēs. ¶ P̄. Inueniūt̄ alie diuiſiōes ſuꝑbie. diuidit. n. Anſelmus exaltationē ſuꝑbie dicēs: ꝙ q̄dā eſt in volūtate: q̄daʒ in ſmōe: q̄dā in opatiōe. Bernard⁹ ēt ponit. 12. grad⁹ ſuꝑbie q ſūt: curioſitas mētis leuitas: iepta letitia: iactātia: ſingularitas: arrogātia: p̄ſumptio: defenſio pctōꝝ: ſimulata cōfeſſio: rebellio: libertas: peccādi ꝯſuetudo: q̄ nō vident̄ ꝯprehendi ſub ſpēb⁹ a Grego. aſſignatis. ḡ vr̄ ꝙ icōueniēter aſſignēt̄. ¶ In ꝯtriū ſufficit auctoꝛitas Grego. ¶ R̄n̄o. dōm ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ ē: ſuꝑbia iportat imoderatū excellentie appetitum: q. ſ. nō eſt ſʒm rōnē rectā. Eſt aūt ꝯſiderādū ꝙ q̄libet excellētia ꝯſeq̄t̄ aliqđ bonū habitū: qđ qdē pōt tripl'r ꝯſiderari. Uno° ſʒm ſe. Manifeſtū ē. n. ꝙ quāto mai⁹ ē bonū qđ qs hʒ: tanto ꝑ hoc excellētiā maioꝛē cōſeq̄t̄. ⁊ iō cuʒ aliquis attribuit ſibi mai⁹ bonū q̄ hēat: ꝯñs ē ꝙ ei⁹ appetit⁹ tēdit in excellētiā ꝓpriā vltra modū ſibi ꝯueniētē. ⁊ ſic ē tertia ſpēs ſuꝑbie: cū. ſ. aliqs iactat ſe hr̄e qđ nō hʒ. Alio° ex ꝑte cauſe put. ſ. excellēti⁹ eſt ꝙ aliqđ bonuʒ inſit alicui a ſeipſo q̄ qđ inſit ei ab alio. ⁊ iō cū aliqs eſtimat bonū qđ hʒ ab alio acſi hr̄et a ſeipſo: fert̄ per ꝯñs appetit⁹ ei⁹ in ꝓpriā excellētiā ſupra ſuū modū. Eſt aūt dupl'r aliqs cā ſui boni. Uno° efficiēter. Alio° meritoꝛie: ⁊ ſʒm hoc ſumuntur due p̄me ſuꝑbie ſpēs. ſ. cū qs a ſemetipſo hr̄e eſtimat qđ a deo hʒ: vel cū ꝓprijs meritis ſibi datū deſup credit. Tertio mō ex ꝑte modi hn̄di put excellentioꝛ aliqs reddit̄ ex hoc ꝙ bonū aliqđ excellēti⁹ ceteris poſſidet. vñ ex hoc ēt fert̄ ioꝛdinate appetit⁹ in ꝓpriā excellētiā. ⁊ ſʒ hoc ſumit̄ q̄rta ſuꝑbie ſpēs q̄ eſt cū aliqs alijs deſpectis ſingulariter vult videri. ¶ Ad p̄muʒ ḡ dōm ꝙ vera eſtimatio pōt coꝛrumpi dupl'r. Uno° in vl'i. ⁊ ſic in his q̄ ad fidē ꝑtinēt coꝛrumpit̄ v̄a eſtimatio per īfidelitatē. Alio° in aliquo ꝑticulari eligibili. ⁊ hoc nō facit īfidelitatē: ſic̄ ille q foꝛnicatur eſtimat ꝓ tp̄e illo bonū eē ſibi foꝛnicari: nec tñ eſt īfidel': ſic̄ eēt ſi in vl'i diceret foꝛnicationē eē bonā: ⁊ ita ēt eſt i ꝓpoſito. nā dicere in vl'i aliqđ bonū eē qđ nō ē a deo: ⁊ graʒ hoībus ꝓ meritis dare ꝑtinet ad īfidelitatē. ſʒ ꝙ aliqs ex ioꝛdinato appetitu ꝓp̄e excellētie ita de bonis ſuis gloꝛietur ac ſi ea a ſe hr̄et vel ex meritis ꝓprijs ꝑtinet ad ſuperbiā ⁊ nō ad īfidelitatē ꝓprie loquēdo. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ iactantia ponit̄ ſpēs mēdacij q̄tū ad exterioꝛē actū quo qs falſo ſibi attribuit qđ nō hʒ: ſʒ q̄tū ad iterioꝛē coꝛdis arrogantiā ponit̄ a Grego. ſpēs ſuꝑbie. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ingratus ē q ſibi attribuit qđ ab alio habʒ. vñ due p̄me ſuꝑbie ſpēs ad igratitudinē ꝑtinēt: ꝙ aūt aliqs ſe excuſet de pctō qđ hʒ: ꝑtinet ad tertiā ſpēʒ: qꝛ ꝑ hoc aliqs attribuit ſibi bonū inocētie qđ nō hʒ: ꝙ aūt aliqs p̄ſūptuoſe tēdat in id qđ ſupra ipm eſt: p̄cipue vr̄ ad q̄rtā ſpēm ꝑtinere ſʒm quā aliquis vult alijs preferri. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ illa tria q̄ ponit Anſelm⁹ accipiunt̄ ſʒm ꝓgreſſū pctī cuiuſlʒ: qđ p̄ coꝛde cōcipit̄. 2°. oꝛe ꝓfert̄. 3°. ope ꝑficit̄. Illa aūt duodecī q̄ ponit Bernard⁹ ſumunt̄ ꝑ oppoſitū ad duodeciʒ grad⁹ hūilitatis: de qb⁹ ſupra habitū ē. Nā p̄m⁹ grad⁹ hūilitatis eſt coꝛde ⁊ coꝛpoꝛe ſemꝑ hūilitatē oñdere defixis in terrā aſpectib⁹: cui opponit̄ curioſitas ꝑ quā aliquis curioſe vbiq; ⁊ ioꝛdinate circūſpicit. 2° grad⁹ hūilitatis eſt vt pauca verba ⁊ rōnabilia loq̄tur aliqs nō clamoſa voce: ꝯ quē opponit̄ leuitas mentis ꝑ quā. ſ. hō ſuꝑbe ſe hʒ in v̄bo. 3° gradus hūilitatis eſt vt nō ſit facilis ⁊ ꝓmpt⁹ in riſu: cui oppo

nitur inepta leticia. 4ꝰ gradus humilitatis ē taciturnitas
vſqȝ ad īterrogationē: cui opponit̄ iactātia. 5ꝰ gradus hu/
militatis ē tenere qđ cōis regula monaſterij hȝ: cui oppo/
nit̄ ſingularitas ꝑ quā. ſ. aliqs ſanctioꝛ vult apparere. 6ꝰ
gradus humilitatis ē credere ⁊ ꝓnunciare ſe oībus vilio/
rē: cui opponit̄ arrogātia ꝑ quā. ſ. hō ſe alijs ꝓfert. 7ꝰ gra/
dus humilitatis ē ad oīa inutilē ⁊ īdignū ſe ↄfiteri ⁊ crede
re: cui opponit̄ ꝓſumptio ꝑ quā aliqs reputat ſe ſufficientē
ad maioꝛa. 8ꝰ gradus humilitatis ē ↄfeſſio pctōꝝ: cui op
ponitur defenſio eoꝝūdē. 9ꝰ gradus eſt in duris ⁊ aſperis
patiētiā amplecti: cui opponit̄ ſimulata ↄfeſſio ꝑ quā. ſ. ali
quis nō vult ſubire penā ꝓ pctis q̄ ſimulate ↄfitetur. 10ꝰ
gradus humilitatis ē obediētia cui opponit̄ rebellio. 11ꝰ
gradus humilitatis ē vt hō nō delectet̄ facere ꝓpriā volū
tatē: cui opponit̄ libertas ꝑ quā. ſ. homo delectat̄ libere fa
cere qđ vult. Ultimꝰ aūt gradus humilitatis eſt timoꝛ dei
cui opponit̄ peccandi ↄſuetudo que īplicat dei ↄtēptū. In
his aūt duodeci gradibꝰ tangunt̄ nō ſolū ſuperbie ſpecies
ſed etiā q̄dam antecedentia ⁊ ↄñā: ſicut etiā ſupra de hu/
militate dictum eſt.

Ad quintum ſic ꝓcedit̄. Ut̄ ꝙ ſuperbia nō ſit
pctm̄ moꝛtale: qꝛ ſup illō ꝑs. Dñe
deꝰ meus ſi feci iſtud. dic̄ glo. ſ. vl̄e pctm̄ qđ eſt ſuperbia. ſi
igit̄ ſuperbia eſſet pctm̄ moꝛtale: omne pctm̄ eſſet moꝛta/
le. ℂ P̄. Omne pctm̄ ↄ̄riatur charitati. ſed ſupbia non vi/
detur ↄ̄riari charitati: neqȝ q̄ꝫtum ad dilectionē dei: neqȝ
q̄ꝫtum ad dilectionē ꝓximi: qꝛ excellētia quā qs inoꝛdina/
te ꝑ ſupbiā appetit nō ſemper ↄ̄riatur honoꝛi dei aut vti/
litati ꝓximi. g̊ ſupbia non eſt pctm̄ moꝛtale. ℂ P̄. Omne
pctm̄ moꝛtale ↄ̄riatur virtuti: ſed ſupbia non ↄ̄riatur vir/
tuti: ſed potius ex ea oꝛitur: qꝛ vt Greg. dicit. 34. moꝛal. ali
qñ homo ex ſummis celeſtibuſqȝ virtutibus intumeſcit. g̊
ſuperbia non eſt peccatum moꝛtale. ℂ Sȝ ↄ̄ ē qđ Grego.
in eodem libꝛo dicit ꝙ euidentiſſimum repꝛoboꝝ ſignū
ſuperbia eſt: at cōtra humilitas electoꝝ. ſȝ homines nō
fiunt repꝛobi pro peccatis venialibꝰ. g̊ ſuperbia nō eſt pec
catum veniale: ſed moꝛtale. ℂ Rñ. dōm: ꝙ ſuperbia hu/
militati opponitur. humilitas autem pꝛopꝛie reſpicit ſub/
iectionem hominis ad deum: vt ſupꝛa dictum eſt. Unde
econtrario ſuperbia pꝛopꝛie reſpicit defectum huius ſub/
iectionis ſm. ſ. ꝙ aliquis ſe extollit ſupꝛa id quod eſt ſibi
pꝛefixum ſm diuinam regulam vel menſuram. contra id
quod apoſtolus dicit. Nos autem non in īmenſum gloꝛia
mur ſȝ ſm menſurā quā menſus eſt nobis deus: ⁊ ideo dr̄
Ecc. 10. Initiū ſupbie hoīs apoſtatare a deo. ſed in hoc ra/
dix ſupbie ↄſideratur ꝙ hō aliq̄liter nō ſubijcit̄ deo ⁊ regu/
le ipſiꝰ: Manifeſtū eſt aūt ꝙ hoc ipȝ qđ eſt nō ſubijci deo
hȝ rōnē pctī moꝛtalis. hoc. n. eſt auerti a deo. vñ ↄñs eſt ꝙ
ſupbia ſm genꝰ ſuū eſt pctm̄ moꝛtale. Sic̄ tñ in alijs q̄ ex
ſuo gñe ſunt pctā moꝛtalia: puta in foꝛnicatōe ⁊ adulterio
ſunt aliq motꝰ q̄ ſūt pctā venialia ꝑꝑ coꝝ īperfectionē: qꝛ
. ſ. ꝓueniūt rōnis iudiciū: ⁊ ſunt ꝓter eiꝰ ↄſenſum: ita ēt ⁊ cir
ca ſuperbiā accidit ꝙ aliq motus ſupbie ſūt pctā venialia
dū eis rō nō cōſentit. ℂ Ad ꝓmū g̊ dōm ꝙ ſic̄ ſupꝛa dictū
eſt: ſuperbia nō eſt vl̄e pctm̄ ꝑ ſuā eēntiā: ſed ꝑ quādā re/
dundantiā inq̄ꝫtū. ſ. ex ſupbia oīa pctā oꝛiri pñt. vñ nō ſeq
tur ꝙ oīa pctā ſint moꝛtalia: ſȝ ſolū qñ oꝛiunt̄ ex ſuperbia
cōpleta quā diximꝰ eſſe pctm̄ moꝛtale. ℂ Ad 2ᵐ dōȝ ꝙ ſu
perbia ſemꝑ q̄dē ↄ̄riat̄ dilectiōi diuine inq̄ꝫtum. ſ. ſupbus
nō ſe ſubijcit diñe regule ꝓut opȝ. ⁊ qñqȝ ēt ↄ̄riat̄ dilectio
ni ꝓximi inq̄ꝫtuȝ. ſ. aliqs ioꝛdinate ſe ꝓfert ꝓximo ⁊ ab eiꝰ
ſubiectione ſe retrahit: in quo ēt derogat̄ diñe regule ex q̄
ſunt hoīum oꝛdines inſtituti: put. ſ. vnꝰ coꝝ ſub alio eē dȝ
ℂ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ſupbia nō oꝛit̄ ex v̄tutibꝰ ſic̄ ex cā per ſe:
ſed ſicut ex cā per accidens inq̄ꝫtum. ſ. aliqs ex virtutibus
occaſionem ſupbie ſumit: nihil aūt ꝓhibet qꝫ vnū ↄ̄rioꝝ
ſit alterius cā per accidens: vt dicit̄ in. 8. phyſicoꝝ. vñ ēt
de ipſa humilitate aliqui ſuperbiunt.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ ſupbia nō ſit
grauiſſimum pctōꝝ. Quāto. n. aliqđ
pctm̄ difficiliꝰ cauet̄: tanto vr̄ eē leuiꝰ: ſed ſupbia difficilli
me cauet̄: qꝛ ſic̄ Aug. dic̄ in regula: cetera pctā in malꝭ ope/
ribus exercent̄ vt fiant: ſupbia aūt bonis opibꝰ īſidiat̄ vt
pereant. g̊ ſupbia nō eſt grauiſſimū pctōꝝ. ℂ P̄. Maius
malū maioꝛi bono opponit̄: vt phs dic̄ in. 8. ethi. ſed hūili
tas cui opponit̄ ſupbia nō eſt maxia v̄tutū: vt ſupꝛa habi/
tum ē. g̊ ⁊ vitia q̄ opponunt̄ maioꝛibus v̄tutibꝰ: puta īfide
litas: deſperatio: odiū dei: homicidiū: ⁊ alia huiuſmodi: ſūt
grauioꝛa pctā q̄ꝫ ſupbia. ℂ P̄. Maius malū nō punit̄ per
minꝰ malū: ſed īterdū ſupbia punit̄ per alia pctā: vt pȝ ad
Ro. p̊. vbi dr̄ ꝙ phi ꝑ elationē coꝛdis traditi ſūt in repꝛo/
bum ſenſuȝ: vt faciāt q̄ nō ↄueniāt. g̊ ſupbia nō ē grauiſſi/
mum pctōꝝ. ℂ Sed ↄ̄ eſt qđ ſup illud ꝑs. Supbi inique
agebant vſquequaqȝ dicit glo. maximū pctm̄ in hoīe ē ſuper
bia. ℂ Rñ. dōm ꝙ in pctō duo attēdunt̄. ſ. conuerſio ad
cōmutabile bonū q̄ mālit̄er ſe hȝ in pctō: ⁊ auerſio a bono
īcōmutabili q̄ eſt foꝛmalꝭ ⁊ ↄpletiua rō pctī. ex pte aūt cō/
uerſionis nō hȝ ſupbia ꝙ ſit maximū pctōꝝ: qꝛ celſitudo
quā ſupbus ioꝛdinate appetit ſȝ ſuā rōnē nō hȝ maximā
repugnātiā ad bonuȝ virtutis: ſȝ ex pte auerſionis ſupbia
hȝ maximā grauitatē: qꝛ in alijs pctis hō a deo auertit̄ vl̄
ꝑꝑ ignoꝛantiā: vel ꝑꝑ īfirmitatē ſiue ꝑꝑ deſiderium cuiuſ
cunqȝ alteriꝰ boni. ſȝ ſupbia hȝ auerſionē a deo ex hoc ipō
ꝙ nō vult deo ⁊ eiꝰ regule ſubijci. Uñ Boetiꝰ dic̄ ꝙ cum
oīa vitia fugiāt a deo: ſola ſupbia ſe deo opponit: ꝑꝑ qđ ēt
ſp̄ālit̄er dr̄ Jaco. 4. ꝙ deꝰ ſupbis reſiſtit. ⁊ iō auerti a deo
⁊ eius p̄ceptis qđ eſt q̄ſi ↄñs in alijs pctis ꝑ ſe ad ſupbiam
ꝑtinet cuiꝰ actꝰ eſt dei ↄtēptꝰ. ⁊ qꝛ id qđ eſt ꝑ ſe potiꝰ eſt eo
qđ eſt ꝑ aliud: ↄñs ē ꝙ ſupbia ſit grauiſſimuȝ pctōꝝ ſcđm
ſuū genꝰ: qꝛ excedit in auerſiōe q̄ foꝛmalꝛ complet pctm̄.
ℂ Ad ꝓmū g̊ dōm ꝙ aliqđ pctm̄ difficile cauetur duplꝛ.
Unoꝰ ꝑꝑ vehemētiā īpugnatiōis: ſic̄ ira vehemēter impu
gnat ꝑꝑ ſuū īpetū: ⁊ quo ad hoc difficiliꝰ eſt reſiſtere cōcu
piſcētie ꝑꝑ eius ↄnālitatē: vt dr̄ in. 2. ethi. ⁊ talis difficul/
tas vitādi pctm̄ grauitatē pctī diminuit: qꝛ quāto aliquis
minoꝛis tētatōis īpetu cadit: tanto grauiꝰ peccat: vt Aug.
dicit. Alioꝰ difficile eſt vitare aliqđ pctm̄ ꝑꝑ eius latētiā. ⁊
hoc mō ſupbiā difficile ē vitare: qꝛ ēt ex ipſis bonis occa/
ſionē ſumit: vt dcm̄ eſt. ⁊ iō ſignāter Aug. dic̄ ꝙ bonis ope
ribus īſidiat̄. ⁊ in ꝑs dr̄. In via hac q̄ ambulabā abſcōde/
runt ſupbi laqueū mihi. ⁊ iō motus ſupbie occulte ſubre/
pens nō hȝ maximā grauitatē anteq̄ꝫ ꝑ iudiciū rōnis dep
hēdat̄. ſȝ poſtq̄ꝫ dephēſus fuerit ꝑ rōnē: tūc facile euitat̄:
tñ ex ↄſideratione ꝓꝑe īfirmitatis: ſm illud Ecc. 10. Quid
ſupbis puluis ⁊ cinis: tū ēt ex ↄſideratōe magnitudīs diui
ne: ſm illud Job. 15. Quid tumet ↄ̄ deū ſpūs tuus: tū ēt ex
īperfectiōe bonoꝝ de qbꝰ ſupbit hō ſm illud Iſaie. 40.
Oīs caro fenū. ⁊ oīs glīa eiꝰ q̄ſi flos agri. ⁊ īfra. 64. Quaſi
pānus mēſtruate vniuerſe iuſtitie nr̄e. ℂ Ad 2ᵐ dōm ꝙ
oppoſitio vitij ad v̄tutē attēdit̄ ſm obm: qđ cōſiderat̄ ex
pte ↄuerſionis. ⁊ ſm hoc ſupbia nō hȝ ꝙ ſit maximū pec/
catoꝝ. ſic̄ nec hūilitas ꝙ ſit maxia v̄tutū: ſȝ ex pte auerſio
nis eſt maximū: vtpote alijs pctis magnitudinē ꝓſtās. nā
ꝑ hoc ipm īfidelitatis pctm̄ grauiꝰ reddit̄ ſi ex ſupbie cō/
tēptu ꝓcedat: q̄ꝫ ſi ex ignoꝛātia vel īfirmitate ꝓueniat. ⁊
idē dōm eſt de deſperatione ⁊ alijs huiuſmodi. ℂ Ad 3ᵐ
dōm ꝙ ſic̄ in ſyllogiſmis ducētibꝰ ad īpoſſibile qñqȝ aliqs
cōuincit̄ per hoc ꝙ ducit̄ ad īcōueniēs magis manifeſtū:
ita ēt ad cōuincendū ſuperbiā hoīum deus aliquos punit
permittēs eos ruere in pctm̄ carnale q̄ ēt ⁊ ſi ſint minoꝛa:
tñ manifeſtioꝛem turpitudinē ↄtinēt. Uñ Iſido. dicit in
li. de ſūmo bono: oī vitio deterioꝛē eē ſuperbiā: ſeu ꝑꝑ ꝙ a

ſummis pſonis ⁊ p̃mis aſſumit̃:ſeu q̄ de ope iuſtitie ⁊ virtutis exorit̃:minuſq; culpa eius ſentit̃. Luxuria vero carnis iõ notabilis oĩbus ẽ:q̄m ſtatim p̄ ſe turpis ẽ.⁊ tñ diſpẽſante deo ſupbia minoꝛ eſt:ſed q̄ detinet̃ ſupbia ⁊ non ſentit:labit̃ in carnis luxuriã vt p̄ hanc humiliatus a ↄfuſiõe exurgat. Ex quo etiã p3 grauitas ſupbie. Sicut.n.medic⁹ ſapiẽs in remediũ maioꝛis moꝛbi patit̃ infirmũ in leuioꝛẽ moꝛbũ incidere:ita etiã pctm̃ ſuperbie grauius eſſe oſtenditur ex hoc ipſo q̄ p̄ eius remedio deus permittit ruere homines in alia peccata.

Ad ſeptimum ſic p̄cedit̃. Ur̃ q̄ ſuperbia non ſit p̄⁹ oĩum pctõꝝ. Primũ.n.ſaluat̃ in oĩbus ↄſequentibus.ſ3 non oĩa pctã ſunt cũ ſupbia: nec oꝛiunt̃ ex ſupbia.dic̃ eñi Aug.in li.de nã ⁊ grã:q̄ multa perperã fiũt q̄ non fiũt ſupbe.g̃ ſupbia nõ ẽ p̃mu3 oĩum pctõꝝ. ¶ P̃. Eccleſia.10.dr̃:q̄ initiũ ſupbie ẽ apoſtatare a deo.g̃ apoſtaſia a deo ẽ p̃us q̄3 ſupbia. ¶ P̃. Oꝛdo pctõꝝ eſſe videt̃ ſm̃ oꝛdinẽ v̄tutũ.ſ3 humilitas nõ ẽ p̃ma v̄tutu3 ſ3 magis fides.g̃ ſupbia nõ eſt p̄ᵐ pctõꝝ. ¶ P̃.2.ad Thimot.3.dr̃:Mali hoĩes ⁊ ſeductoꝛes p̄ficiũt in peĩ⁹.⁊ ita videt̃ q̄ p̃cipiũ malitie hoĩs nõ ſit a maxĩo pctõꝝ.ſ3 ſupbia eſt maximũ pctõꝝ:vt dictũ ẽ.nõ eſt igit̃ p̃mũ pctm̃. ¶ P̃. Id qḋ eſt ſm̃ apparẽtiã ⁊ fictionẽ:eſt poſterius eo qḋ ẽ ſ3 veritatẽ.ſ3 ph̃s dic̃ in.3.ethi.q̄ ſupb⁹ ẽ fictoꝛ foꝛtitudis ⁊ audacie.g̃ vitiũ audacie ẽ p̃us vitio ſupbie. ¶ Sz ↄ̃ eſt qḋ dr̃ Eccl̃ia.10. Initiũ oĩs pcti ſupbia. ¶ R̃n̄º. dõm:q̄ illud qḋ ẽ p̄ ſe: ẽ p̃mũ in quolꝫ gñe.dictũ ẽ aũt ſupra q̄ auerſio a deo q̄ foꝛmalr̃ ↄplet rõnẽ pctĩ p̄tinet ad ſupbiã per ſe.ad alia aũt pctã ex ↄſequẽti.⁊ inde eſt q̄ ſuperbia h3 rõnẽ primi ⁊ eſt etiã p̃cipiũ oĩum pctõꝝ:vt ſupra dictu3 eſt.cũ de cauſis peccati ageretur ex parte auerſionis que eſt principalioꝛ in peccato. ¶ Ad p̄ᵐ g̃ dõm:q̄ ſuperbia dicitur eſſe omnis pcti initium:nõ q2 quodlibet peccatũ ſingulariter ex ſuperbia oꝛiatur.ſ3 q2 quodlibet genus peccati natu3 ẽ ex ſuperbia oꝛiri. ¶ Ad 2ᵐ dicendu3: q̄ apoſtatare a deo dicitur eſſe ſuperbie humane initium:non q̄ſi aliqḋ aliud pctm̃ a ſuperbia exiſtens:ſ3 q2 eſt p̃ma ſupbie pars.dictu3 eſt.n. q̄ ſupbia p̃cipalr̃ reſpicit ſubiectionẽ diuina3 quã ↄtẽnit:ex ↄſequẽti aũt ↄtẽnit ſubijci creature p̄pter deũ. ¶ Ad 3ᵐ dõm q̄ nõ o3 eſſe eũdẽ oꝛdinẽ virtutũ ⁊ vitioꝝ. nã vitiũ eſt coꝛruptiuũ virtutis.id aũt qḋ eſt p̃mũ in gñatione eſt poſtremũ in coꝛruptõe.⁊ iõ ſic̃ fides ẽ p̃ma virtutum:ita infidelitas eſt vltimũ pctõꝝ ad quã homo q̄n̄q3 per alia pctã perducit̃.vnde ſuper illud p̃s. Exinanite exinanite vſq3 ad fundamẽtũ in ea.dic̃ glo. q̄ coaceruatiõe vitioꝝ ſubrepit diffidentia.⁊ apl̃s dic̃.1.ad Thimo.p̄.q̄ q̄dam repellẽtes ↄſciẽtiã bonã circa fidẽ naufragauerũt. ¶ Ad 4ᵐ dõm q̄ ſuperbia dr̃ eſſe grauiſſimum pctõꝝ ex eo q̄ p̄ ſe ↄpetit p̃cipio ex quo attẽdit̃ grauitas in pctõ. ⁊ iõ ſuperbia cauſat grauitatẽ alioꝝ pctõꝝ:contingit g̃ añ ſupbiã eẽ aliq̄ pctã leuioꝛa q̄ ẽt ex ignoꝛãtia vel ĩfirmitate cõmittunt̃:ſ3 ĩter grauia pctã p̃mũ eſt ſupbia:ſic̃ cã per quã alia pctã aggrauant̃.⁊ q2 id qḋ eſt p̃mũ in c̃ãdo:ẽ ẽt vltimũ in recedẽdo:iõ ſup illud p̃s. Emũdaboꝛ a delicto maxĩo:dic̃ glo.hoc eſt a delicto ſupbie qḋ ẽ vltimũ redeũtibus ad deũ ⁊ p̃mũ recedẽtib⁹. ¶ Ad 5ᵐ dõm q̄ ph̃s ponit ſupbiã circa fictionẽ foꝛtitudis:nõ q2 ſolũ in hoc ↄſiſtat.ſ3 q2 p̄ hoc hõ maxĩe reputat ſe poſſe excellẽtiã apud hoĩes ↄſequi ſi audax vel foꝛtis videat̃.

Ad octauum ſic p̄cedit̃. Uidet̃ q̄ ſuperbia debeat poni vitiu3 capitale. Iſido.n.⁊ Caſſian⁹ enumerant ſupbiã ĩter vitia capitalia. ¶ P̃. Supbia videt̃ eẽ idẽ inani gl̃ie:q2 vtraq3 excellẽtiã q̄rit. ſ3 inanis gl̃ia ponit̃ vitium capitale.g̃ ẽt ſuperbia d3 poni vitiũ capitale. ¶ P̃. Aug.dicit in li.de v̄ginitate q̄ ſuperbia inuidiã parit:nec vn̄q̄3 eſt ſine tali cõmitte. ſ3 inuidia ponit̃ vitium capitale:vt ſupra habitũ eſt.g̃ multo magis ſupbia. ¶ Sz ↄ̃ ẽ q̄ Grego.31. moꝛal. nõ enũerat ſupbiã ĩter vitia capitalia. ¶ R̃n̄º. dõm q̄ ſic̃ ex ſupra dcĩs p3:ſuperbia duplr̃ ↄſiderari põt. Uno mõ ſ3 ſe:p̄ut.ſ. eſt qḋdã ſp̃ale pctm̃. Alio mõ ſm̃ q̄ h3 quãdã ĩfluentiã in oĩa pctã. capitalia aũt vitia ponunt̃ q̄da3 ſp̃alia pctã ex q̄b⁹ multa gñã pctõꝝ oꝛiunt̃.⁊ iõ q̄dã ↄſiderãtes ſupbiã ſm̃ q̄ ẽ qḋdã ſp̃ale pctm̃ cõnumerauerũt eã alijs vitijs capitalibus. Grego.v̄o ↄſiderãs v̄lem ei⁹ ĩfluentiã quã h3 in oĩa vitia vt dcm̃ eſt: nõ cõnumerauit eã alijs capitalib⁹ vitijs: ſed poſuit eã reginã oĩu3 vitioꝝ ⁊ matrẽ. Uñ Grego.dic̃ in.31. moꝛal. Ipſa vitioꝝ regina ſupbia cũ deuictũ plene coꝛ ceperit:mox illud ſeptẽ p̃cipalib⁹ vitijs q̄ſi q̄buſdã ſuis ducib⁹ deuaſtãdũ tradit:ex q̄b⁹ vitioꝝ multitudĩes oꝛiunt̃. ⁊ p̄ hoc p3 r̃n̄ſio ad p̃mũ. ¶ Ad 2ᵐ dõm q̄ ſupbia non eſt idẽ inani gl̃ie:ſ3 cã ei⁹.nã ſupbia ĩoꝛdinate excellẽtiã appetit:ſ3 inanis gloꝛia appetit excellentie manifeſtationem. ¶ Ad tertiũ dõm q̄ ex hoc q̄ inuidia q̄ eſt vitiu3 capitale oꝛit̃ ex ſupbia:nõ ſeq̄tur q̄ ſuperbia ſit vitiu3 capitale: ſed q̄ ſit aliq̄d p̃cipalius capitalibus vitijs.

¶ De pctõ p̃mi hoĩs:qḋ fuit p̄ ſupbiã. Qõ CLXIII.

DEinde ↄſiderãdũ eſt de pctõ p̃mi hoĩs:qḋ fuit per ſupbiam. Et p̃ de pctõ eius. 2º de pena pcti. 3º de tentatiõe q̄ ĩduct⁹ eſt ad peccãdum. ¶ Circa p̃mũ q̄runt̃ q̄tuoꝛ. p̃ vtꝝ primũ pctm̃ hoĩs fuerit ſupbia. 2º q̄d primus hõ peccãdo appetierit. 3º vtꝝ ei⁹ peccatum fuerit grauius oĩb⁹ alijs peccatis. 4º q̄s plus peccauerit:vtrum vir vel mulier.

Ad primum ſic p̄cedit̃. Uidet̃ q̄ ſupbia non fuerit p̃mi hoĩs pctm̃. Dic̃.n.apl̃s ad Ro.5.q̄ p̄ ĩobediẽtiã vni⁹ hoĩs pctõꝛes ↄſtituti ſũt multi.ſed p̃mi hoĩs pctm̃ eſt ex quo oẽs pctõꝛes ↄſtituti ſunt oꝛiginali pctõ.g̃ ĩobediẽtia fuit p̃mi hoĩs pctm̃:⁊ nõ ſuperbia. ¶ P̃. Ambꝛo.dic̃ ſup Lucã: q̄ eo oꝛdine diabol⁹ xp̃3 tẽtauit quo p̃mũ hoĩem deiecit. ſ3 xp̃s p̃ tẽtat⁹ ẽ de gula: vt p3 Mat.4.cũ ei dictũ ẽ. Si fili⁹ dei es: dic vt lapides iſti panes fiãt.g̃ p̃mũ pctm̃ p̃mi hoĩs nõ fuit ſupbia:ſ3 gula. ¶ P̃. Hõ diabolo ſuggerẽte peccauit: ſ3 diabol⁹ tẽtãs hoĩem ſciam repromiſit:vt pat3 Geñ.3.g̃ p̃ma ĩoꝛdinatio hoĩs fuit per appetitu3 ſcie qḋ p̄tinet ad curioſitatẽ.g̃ curioſitas fuit p̃mũ pctm̃ ⁊ nõ ſuperbia. ¶ P̃. Sup illud.1. ad Thimo.2. Mulier ſeducta in p̃uaricatõe fuit. dic̃ glo. Hãc ſeductionẽ appellauit p̄p̄rie apl̃s p̄ quã id qḋ ſuadebat̃ cũ falſum eẽt veꝝ putatũ eſt.ſ. q̄ de⁹ lignum illud iõ tangere p̄hibuit q̄ ſciebat eos ſi tetigiſſent velut deos futuros:tanq̄3 eis diuinitatem ĩuideret q̄ eos hoĩes fecerat. ſed hoc credere p̄tinet ad infidelitate3. g̃ p̃mũ pctm̃ hoĩs fuit infidelitas ⁊ nõ ſuperbia. ¶ Sed ↄ̃ eſt qḋ dr̃ Ecc.10. Initium oĩs pcti ſupbia. ſed pctm̃ p̃mi hoĩs eſt initiũ oĩs peccati:ſm̃ illud Ro.5. Per vnũ hoĩem pctm̃ in hũc mũdum intrauit. g̃ p̃mũ pctm̃ hoĩs fuit ſupbia. ¶ R̃n̄º. dõ3 q̄ ad vnũ pctm̃ multi motus ↄcurrere p̄ñt:inter quos ille h3 rõnem p̃mi pcti in quo p̃mo ĩoꝛdinatio ĩuenit̃. Manifeſtu3 eſt aũt q̄ p̃mo ĩuenit̃ ĩoꝛdinatio ĩmotu ĩteriori aĩe q̄3 in actu exteriori coꝛpoꝛis:q2 vt Aug.dic̃ ĩ p̃ de ciui.dei: Nõ amittit̃ coꝛpis ſc̄itas manẽte aĩe ſc̄itate. Inter mot⁹ aũt ĩterioꝛes p̃us mouet̃ appetitus in finẽ q̄3 in id qḋ q̄rit̃ p̄pter finẽ.⁊ iõ ibi fuit p̃mũ pctm̃ hoĩs vbi potuit eẽ p̃m⁹ appetitus inoꝛdinati finis. ſic aũt hõ erat in ſtatu ĩnocentie inſtitut⁹ vt nulla eſſet rebellio carnis ad ſp̄m̃.vnde nõ potuit eſſe p̃ma inoꝛdinatio appetitus hũani ex hoc q̄ appetierit aliqḋ ſenſibile bonum in qḋ carnis ↄcupiſcentia tendit p̄ter oꝛdinem rõnis.relinq̄tur igit̃ q̄ p̃ma ĩoꝛdinatio appetitus humani fuit ex hoc q̄ aliqḋ bonum ſp̄uale

inordinate appetyt:nō aūt inordinate appetiuiſſet appetē
do id ſm ſuā menſurā ex dīna regula pſtitutā. vnde relin
quit̄ ꝙ ꝑmū pctm̄ hoīs fuit ī hoc ꝙ appetyt quoddā ſpūa
le bonū ſupra ſuā mēſurā:qđ ptinet ad ſupbiā. vnde mani
feſtū eſt ꝙ pctm̄ ꝑmi hoīs fuit ſupbia. ¶ Ad pᵐ ḡ dōm:ꝙ
hoc ꝙ hō non obedierit dīno pcepto non fuit ꝑpter ſe ab
eo volitū:qꝛ hoc nō poſſet ꝯtingere niſi pſuppoſita īordina
tione volūtatis.relinqtur ḡ ꝙ voluerit ꝑpter aliqđ aliud.
ꝑmuꝫ aūt qđ inordinate voluit fuit ꝑpria excellentia.ꝛ iō
inobedientia in eo cauſata fuit ex ſupbia. ꝛ hoc ē qđ Aug.
dicit ad Oroſiuꝫ ꝙ hō elatus ſupbia ſuaſioni ſerpētis obe
diens pcepta dei ꝯtempſit. ¶ Ad 2ᵐ dōm:ꝙ in pctō ꝑmo
rū parētū etiā gula locū habuit.dr̄.n.Gen̄.3. Uidit mulier
ꝙ lignū eēt bonū ad veſcendū:ꝛ pulchrū oculis:aſpectuq̈ʒ
delectabile:ꝛ tulit de fructu eiꝰ ꝛ comedit.nō tn̄ ipſa boni
tas ꝛ pulchritudo cibi fuit ꝑmū motiuum ad peccandū: ſꝫ
potiꝰ ſuaſio ſerpentis:qui dixit:aperient̄ oculi veſtri ꝛ eri
tis ſicut dij:qđ appetendo ſupbiam mulier incurrit.ꝛ ideo
pctm̄ gule deriuatū eſt ex pctō ſupbie. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ ap
petitus ſcie cauſatus fuit in ꝑmis parentibus ex inordina
to appetitu excellētie.vn̄ ꝛ in verbis ſerpētis ꝑmittit̄: eri
tis ſicut dij.ꝛ poſtea ſubditur:ſciētes bonū ꝛ malū. ¶ Ad
4ᵐ dōꝫ:ꝙ ſicut Aug.dic̄.ii.ſup Gen̄.ad lr̄aꝫ: Uerbis ſerpē
tis mulier non crederet a bona atq̈ʒ vtili re diuinitꝰ ſe fuiſ
ſe prohibitos:niſi am ineſſet menti amor ille proprie pote
ſtatis ꝛ quedaꝫ de ſe ſuperba preſumptio:quod non eſt ſic
intelligendum:quaſi ſuperbia preceſſerit ſuaſioneꝫ ſerpē
tis:ſed quia ſtatim poſt ſuaſionem ſerpentis inuaſit men
tem eius elatio:ex qua conſecutum eſt:vt crederet verum
eſſe quod demon dicebat.

Ad ſecundum ſic pcedit̄. Uidetur ꝙ ſuperbia primi hominis nō fuerit in hoc
ꝙ appetierit diuinam ſimilitudinem. Nullus eniꝫ peccat
appetendo id quod ſibi competit ſm ſuam naturaꝫ.ſed ſi
militudo dei competit homini ſm ſuam naturam.dicitur
enim Gen̄.primo. Faciamus hominem ad imaginem ꝛ ſi
militudinem noſtram.ergo non peccauit diuinam ſimili
tudinem appetendo. ¶ P̄. In hoc videtur homo diuinā
ſimilitudinē appetyſſe vt ſcientia boni ꝛ mali potiret̄.hoc
.n.ei a ſerpente ſuggerebat̄:eritis ſic̄ dij ſciētes bonū ꝛ ma
lū.ſed appetitus ſcie eſt homini nāl̄is:ſm illud phi in ꝑnci
pio metaph.oēs hoīes nā ſcire deſiderant. ḡ non peccauit
appetendo diuinā ſimilitudinē. ¶ P̄. Nullus ſapiens ap
petit id quod eſt impoſſibile.primus auteꝫ homo ſapiētia
ꝑditus erat.ſm illud Ecc.17. Diſciplina itellectꝰ repleuit
illos:cū ḡ oē pctm̄ cōſiſtat in appetitu deliberato q eſt ele
ctio.videt̄ ꝙ ꝑmus hō nō peccauit appetēdo aliqđ īpoſſi
bile.ſed īpoſſe eſt eſſe hoīem ſilem deo:ſcđm illud Exo.15.
Quis ſimilis tui in fortibꝰ dn̄e.ergo ꝑmꝰ hō non peccauit
appetendo diuinā ſilitudinē. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qđ ſup illud pſ.
Que nō rapui:tūc exoluebā.dic̄ Aug. Adam ꝛ Eua rapere
voluerūt diuinitatē ꝛ perdiderūt felicitatē. ¶ Rn̄ᵒ. dōm
ꝙ duplex eſt ſilitudo. Una oīmode equiperātie.ꝛ hāc ſili
tudinē ꝑmi parētes nō appetierūt: qꝛ talis ſimilitudo ad
deū nō cadit in apphenſiōe pcipue ſapiētis. Alia aūt eſt ſi
militudo imitatōis :q̄lis poſſibilis eſt creature ad deū:in
quātū videlicet pticipat aliqđ de ſilitudine ipſiꝰ ſm ſuuꝫ
modū. Diony.n.dic̄ in.9.ca.de diui.no. Eadē ſilia ſunt deo
ꝛ diſſimilia.hec qdem ſm ꝯtingentē imitationē. hec autē
ſm ꝙ cauſata minꝰ hn̄t de cā.qđlibet aūt bonū in creatu
ra exiſtēs eſt q̄daꝫ pticipata ſilitudo ꝑmi boni.ꝛ iō ex hoc
ipſo ꝙ hō appetyt aliqđ ſpūale bonū ſupra ſuā mēſurā:vt
dcm̄ eſt:ꝯñs eſt ꝙ appetierit diuinā ſilitudinē īordinate.
Conſiderandū tn̄ eſt ꝙ appetitus eſt ꝑprie rei nō habite.
bonū aūt ſpūale ſm ꝙ creatura rōnalis diuinā pticipat ſi
militudinē:pōt ſm tria attendi. ꝑ qdē ſm ipm eſſe nāe.ꝛ
talis ſilitudo ab ipſo creatiōis ꝑncipio fuit impreſſa ꝛ hoī:
de quo dr̄ Gen̄.i.ꝙ deꝰ fecit hoīem ad imaginē ꝛ ſilitudi
nem ſuā.ꝛ angelo de quo dr̄ Ezech.28. Tu ſignaculū ſili
tudinis. 2ᵒ vero q̄tum ad cognitionē:ꝛ hāc ēt ſilitudineꝫ
in ſui creatione angelus accepit.vn̄ in ꝑmiſſis v̄bis cuꝫ di
ctū eſſet:Tu ſignaculū ſilitudīs:ſtatim ſubdit̄:plenꝰ ſapiē
tia:ſed ꝑmus hō in ſua creatiōe iſtā ſilitudinē nōdū actu
adeptus erat:ſed ſolū īpotentia. 3ᵒ q̄tū ad ptātē operan
di.ꝛ hāc ſilitudinē nōdū erant in actu aſſecuti neq̈ʒ ange
lus neq̈ʒ hō in ipſo creationis principio:qꝛ vtriq̈ʒ reſtabat
aliquid agendū quo ad btītudinē ꝑuenirēt. ꝛ iō cū vterq̈ʒ
.ſ.diabolꝰ ꝛ ꝑmus hō iordinate diuinā ſilitudinē appetie
rit:neuter eoꝝ peccauit appetendo ſilitudinem nāe:ſꝫ pri
mus hō peccauit ꝑncipal̄r appetendo ſilitudinē dei q̄tū
ad ſciam boni ꝛ mali ſicut ſerpēs ei ſuggeſſit:vt.ſ. per vtu
tem ꝑpe nāe determinaret ſibi qđ eſſet bonū ꝛ qđ malū
ad agenduꝫ:vel ēt vt per ſeipm ꝑcognoſceret qđ ſibi boni
vel mali eſſet futuꝝ.ꝛ ſecundario peccauit appetēdo ſili
tudinem dei q̄tum ad ꝑpriā ptātē operandi:vt.ſ.v̄tute ꝑ
prie nāe oparet̄ ad btītudem cōſequēdam. vn̄ auguſti.di
cit.ii.ſup Gen̄.ad lr̄am: ꝙ mēti mulieris īheſit amor ꝑpe
ptātis. Sed diabolus peccauit appetēdo ſilitudinem dei
q̄tum ad ptātē. Un̄ Auguſti dic̄.in li.de vera religione ꝙ
magis voluit ſua potētia frui q̄ʒ dei. Uerūtn̄ q̄tum ad ali
quid vterq̈ʒ deo eqparari appetyt iq̄tū.ſ.ad aliqđ vterq̈ʒ
ſibi inniti voluit cōtēpto dīne regule ordine. ¶ Ad ꝑmuꝫ
ḡ dōm ꝙ rō illa ꝑcedit de ſilitudine nāe ex cuiꝰ appetitu
hō nō peccauit:vt dictū eſt. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ appetere ſili
tudinē dei abſolute q̄tum ad ſciaꝫ nō eſt peccatū:ſꝫ appe
tere ſilitudinē huiuſmodi iordinate.i.ſupra mēſurā ſuam
peccatū eſt.vn̄ ſup illud pſ. Deꝰ qs ſimilis erit tibi.dicit
Augu. Qui per ſe vult eſſe deus: peruerſe vult eē ſimilis
deo:vt diabolus qui noluit eſſe ſub eo.ꝛ homo q vt ſeruꝰ
noluit tenere precepta. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ratio illa ꝑcedit
de ſimilitudine equiparantie.

Ad tertium ſic ꝑcedit̄. Uidet̄ ꝙ peccatū ꝑmoꝝ parentū fuerit ceteris grauiꝰ. Dicit
eniꝫ Aug.14.de ciui.dei. Magna fuit in peccādo iniqtas
vbi tanta fuit in nō peccādo facilitas: ſꝫ ꝑmi parētes ma
ximam habuerūt facilitatē ad nō peccādū: qꝛ nihil habe
bant intrinſecꝰ qđ eos ad peccādū īpelleret. ḡ peccatū pri
moꝝ parentū fuit ceteris grauiꝰ. ¶ P̄. Pena ꝑportiona
tur culpe:ſed peccatū ꝑmoꝝ parentū grauiſſime eſt puni
tum:qꝛ per ipm mors ītroiuit in hūc munduꝫ:vt aplſ dic̄
ad Ro.5.ergo peccatuꝫ illud fuit grauiꝰ ceteris peccatis.
¶ P̄. Primū in quolꝫ gn̄e videt̄ eē maximuꝫ:vt dr̄ in.2.
metaph.ſed peccatū ꝑmorum parentū fuit ꝑmū iter alia
pctā hoīum.ḡ fuit maximū. ¶ Sed ꝯ eſt qđ Origenes di
cit. Nō arbitror ꝙ aliqs ex his q in ſūmo pfectoq̈ʒ cōſtite
rint gradu ad ſubitū euacuet̄ aut decidat:ſed paulatiꝫ.ꝛ ꝑ
ptes defluere eū neceſſe eſt.ſꝫ ꝑmi parētes in ſūmo perfe
ctoq̈ʒ gradu cōſiſtebant:nō ḡ eoꝝ ꝑmū peccatū fuit maxi
mū oīum pctōꝝ. ¶ Rn̄ᵒ. dōm ꝙ duplex grauitas in pctō
attendi pōt. Una qdē ex ipſa ſpē pctī: ſicut dicimꝰ adulte
rium eē grauiꝰ peccatū ſimplici fornicatiōe. Alia aūt eſt
grauitas pctī q attendit̄ ſm aliquā circūſtantiam loci vel
pſone aut tēporis. Prima aūt grauitas eēntialior eſt pctō
ꝛ ꝑncipalior.vn̄ ſm eam magis peccatū dicit̄ graue q̄ʒ ſꝫ
aliam. Dicendū eſt igit̄ ꝙ peccatū ꝑmi hoīs non fuit gra
uius oībus alijs pctīs humanis ſm ſpēm pctī.ꝛ ſi.n.ſuper
bia ſm ſuū genus hēat quādā excellētiam iter alia pctā:
maior tn̄ eſt ſupbia qua qs deuꝫ negat vel blaſphemat:q̄ʒ
ſuperbia qua qs iordinate diuinā ſilitudinem appetit:q̄
lis fuit ſupbia ꝑmoꝝ parentum:vt dictū eſt. Sed ſm con
ditionem pſonaꝝ peccātiū peccatū illud habuit maximā
grauitatem ꝑpter pfectionē ſtatus ipſoꝝ. ꝛ iō dōm eſt ꝙ

illud pctm̄ fuit gdē ſ3 gd grauiſſimū:nõ tñ ſimplr̄. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dõ3: ꝙ illa rõ ꝓcedit de grauitate pcti ex circunſtan/tia peccãtis. ¶ Ad 2ᵐ dõ3: ꝙ magnitudo pene q̄ cõſecuta eſt ad illud p̄mū pctm̄:nõ corrñdet ei ſm q̄titatem ꝓprie ſpẽi:ſed inq̄tū fuit p̄mū:q2 ex hoc īterrupta ē īnocētia pri/mi ſtatus:q̄ ſubtracta deordinata ē tota nã hũana. ¶ Ad 3ᵐ dõ3:ꝙ in his q̄ ſunt ꝑ ſe ordinata op3 id qð eſt p̄mū eſſe maximū:talis aũt ordo non attenditur in peccatis: ſ3 vnū per accñs ſequitur poſt aliud.vnde non ſequitur ꝙ p̄mu3 peccatum ſit maximum.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Ur̃ ꝙ pctm̄ Ade fuit grauiꝰ q̄ȝ pctm̄ Eue.Dicit̃.n.i.ad Thimot.2.ꝙ Adã non ē ſeductus:mulier autē ſeducta in ꝑuaricatione fuit.ꝛ ſic vr̃ ꝙ pctm̄ mulieris fuerit ex igno/rãtia:pctm̄ aũt viri ex certa ſciã:ſ3 huiuſmodi pctm̄ ē gra/uius:ſm illud Luc.12. Ille ſeruꝰ q cognouit volũtatē dñi ſui ꝛ nõ fecit ſm volũtatē eiꝰ:vapulabit multis.q aũt non cognouit ꝛ fecit digna:plagis vapulabit paucis.ḡ Adã gra uius peccauit q̄ȝ Eua. ¶ P̄. Aug.dic̃ in lib.de decē cordis. Si caput ē vir melius d3 viuere ꝛ ꝓcedere in oĩbus bonis fcis vxorē ſuã vt illa imitet̃ vix:ſ3 ille q melius d3 facere ſi peccet grauius peccat.ḡ Ada3 grauius peccauit q̄ȝ Eua. ¶ P̄. Pctm̄ in ſpm̄ ſcm̄ videt̃ eē grauiſſimū.ſ3 adã in ſpm̄ ſcm̄ videt̃ peccaſſe:q2 peccauit cogitãs de diuina mĩa: qð ꝑtinet ad pctm̄ ꝓſumptiõis.ḡ videt̃ ꝙ adã grauiꝰ peccauit q̄ȝ Eua. ¶ S3 ꝯ ē ꝙ pena rñdet culpe.ſ3 mulier ē grauius pũita q̄ȝ vir:vt p3 Geñ.3.ḡ grauiꝰ peccauit q̄ȝ vir.. ¶ Rñ°. dõm:ꝙ ſic dcm̄ ē grauitas pcti p̄ncipalius attēdit̃ ſm pcti ſpẽ3 q̄ȝ ſm pcti circũſtãtiã.Dõm eſt ḡ ꝙ ſi ꝯſideremus cõ ditionē ꝑſone vtriuſq3.ſ.mulieris ꝛ viri.pctm̄ viri ē grauiꝰ q2 erat ꝑfectior muliere.ſ3 q̄tu3 ad ipm̄ genꝰ pcti vtriuſq3 pctm̄ eq̄le dicit̃ q2 vtriuſq3 pctm̄ fuit ſuperbia. Uñ Aug. dicit.ii.ſup Geñ.ad lr̃am:ꝙ mulier excuſauit pctm̄ ſuū ꝛ ī impari ſexu:ſed pari faſtu.Sed quãtum ad ſpeciem ſuper bie grauius peccauit mulier triplici ratione. Primo qui/dem q2 maior elatio fuit mulieris q̄ȝ viri. mulier eni3 cre/didit verum eſſe quod ſerpens ſuaſit.ſ. ꝙ deus prohibue/rit ligni eſum ne ad eius ſimilitudinem peruenirent. ꝛ ita dum per eſum ligni vetiti dei ſimilitudinem conſequi vo/luit:ſuperbia eius ad hoc ſe erexit ꝙ contra dei volunta/tem aliquid voluit obtineret.ſed vir non credidit hoc eſſe verum.vnde non voluit conſequi diuinam ſimilitudine3 cõtra dei voluntatē:ſ3 in hoc ſuperbiuit ꝙ voluit eã conſe qui per ſeip̄m. 2° quia mulier non ſolu3 ipſa peccauit: ſed etiam viro pctm̄ ſuggeſſit:vñ peccauit ꝛ in deū ꝛ in proxi mum. 3° in hoc ꝙ pctm̄ viri diminutū eſt ex hoc ꝙ in pec catū ꝯſenſit amicabili q̄dã beniuolẽtia q̄ plerũq3 fit vt of fendat̃ d̃s ne hõ ex amico fiat inimicꝰ:qð eũ facere nõ de/buiſſe dine ſñie exitꝰ īdicauit: vt Aug.dicit.ii. ſup Geñ.ad lr̃a3.ꝛ ſic p3 ꝙ pctm̄ mulieris fuit grauiꝰ q̄ȝ peccatu3 viri. ¶ Ad p̄mū ḡ dõ3 ꝙ illa ſeductio mulieris ex p̄cedẽti ela/tiõe ſubſecuta ē.ꝛ iõ tal' ignorantia nõ excuſat:ſ3 aggrauat pctm̄:īq̄tū.ſ.ignorãdo in maiorē elatõe3 erecta eſt. ¶ Ad 2ᵐ dõ3 ꝙ rõ illa ꝓcedit ex circũſtãtia ꝯditiõis ꝑſone ex q̄ pctm̄ viri fuit grauiꝰ ſ3 gd. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ vir nõ cogita uit de dina mĩa vſq3 ad ꝯtẽptū dine iuſt'ie qð fac̃ pctm̄ ī ſpm̄ ſcm̄:ſ3 q2 vt aug.dic̃.ii.ſup Geñ.ad lr̃a3: iexptꝰ dine ſe ueritatis credidit illð pctm̄ eē veĩale.i.d̃ facili remiſſibile.

¶ De pena p̄mi pcti. Qõ. CLXIIII.

DEinde ꝯſiderãdū ē de pena primi pcti. ¶ Et circa hoc q̄runt̃ duo. p̄ᵒ de morte q̄ eſt pena cõis. 2° de alijs particularibꝰ penis que in Geneſi aſſignantur.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Ui/det̃ ꝙ mors non ſit pena pcti p̄moꝝ parentū. Id.n.qð eſt hoĩ nãle non põt dici pena pcti:q2 pctm̄ nõ ꝑficit nãm: ſ3 viciat. mors aũt ē hoĩ nãlis:qð p3 ex hoc ꝙ corpꝰ eiꝰ ex ꝯ̃rijs ꝯponit̃:ꝛ ex hoc ẽt ꝙ mortale ponit̃ in diffõne hois. ḡ mors nõ ē pena pcti p̄moꝝ parentū. ¶ P̄. Mors ꝛ alij corporales defectꝰ ſilr̃ īueniunt̃ in hoĩe ſic̃ ꝛ in alijs aĩalibꝰ:ſm illud Ecc.3.Unꝰ interitꝰ eſt hois ꝛ iumẽtoꝝ ꝛ eq̄ vtriuſq3 ꝯditio. ſ3 in aĩali bus brutis mors nõ eſt pena pcti. ḡ ẽt neq3 ī hoĩbꝰ. ¶ P̄. Pctm̄ p̄moꝝ parẽtū fuit ſpãliū ꝑſonaꝝ.ſ3 mors ꝯſeq̃t̃ to/tam humanã nãm.ḡ nõ vr̃ eē pena pcti p̄moꝝ parentum. ¶ P̄. Oẽs eq̄liter deriuant̃ a p̄mis parẽtibꝰ. ſi igit̃ mors eſſet pena pcti p̄moꝝ parẽtū: ſequeret̃ ꝙ oẽs hoĩes eq̄li/ter mortē paterent̃:qð p3 eſſe falſum: q2 qdã citius alijs ꝛ grauiꝰ moriunt̃.ḡ mors nõ eſt pena p̄mi pcti. ¶ P̄. Ma/lum pene ē a deo:vt ſupra habitum ē. ſ3 mors nõ vr̃ eſſe a deo.dr̃.n.Sap.p̄.ꝙ deꝰ mortē nõ fecit.ḡ mors nõ eſt pena p̄mi pcti. ¶ P̄. Pene nõ vident̃ eē meritorie.nã meritu3 ꝯtinet̃ ſub bono.pena aũt ſub malo. ſed mors q̄nq3 eſt me ritoria:ſic̃ p3 de morte martyꝝ.ḡ vr̃ ꝙ mors non ſit pena. ¶ P̄. Pena videt̃ eē afflictiua.ſed mors nõ põt eſſe affli ctiua vt vr̃:q2 qñ mortuꝰ eſt hõ nõ ſentit.qñ aũt nõ ē ſenti re nõ põt.ergo mors nõ eſt pena pcti. ¶ P̄. Si mors eſſet pena pcti ſtatim fuiſſet ad pctm̄ cõſecuta. ſed hoc nõ ē ve/ru3:nã p̄mi parẽtes poſt peccatū diu vixerunt: vt p3 Geñ. 4.ergo mors nõ videt̃ eſſe pena pcti. ¶ S3 ꝯ eſt qð apl's dicit Ro.5. Per vnū hoĩem peccatū in hunc mundū ītra uit ꝛ ꝑ peccatū mors. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſi aliq̄s ꝓp culpam ſuã p̄uet̃ aliquo bñficio ſibi dato: carẽtia illiꝰ bñficij ē pe/na culpe illiꝰ.ſic̃ aũt in p̄ dictū eſt:hoĩ in ſui p̄ma īſtitutõe hoc bñficiū fuit collatū diuinitꝰ vt q̄ȝdiu mẽs eiꝰ eēt deo ſubta:iferiores vires aĩe ſubijcerent̃ rõnali menti ꝛ corpꝰ aĩe ſubijceret̃:ſed q2 mẽs hois ꝑ peccatū a dina ſubictiõe receſſit:cõſecutū eſt vt nec inferiores vires totalr̃ ſubijce rent̃ rõni.vñ tanta eſt rebellio carnal' appetitꝰ ad rõnē vt nec corpus totalr̃ ſubijceret̃ aĩe.vñ conſeq̃tur mors ꝛ alij corporales defectꝰ.vita.n.ꝛ icolumitas corporis ꝯſiſtit' in hoc ꝙ ſubijciat̃ aĩe:ſic̃ ꝑfectibile ſue ꝑfectõi. vñ per oppo ſitum mors ꝛ egritudo ꝛ q̄libet corporalis defectꝰ ꝑtinet ad defectū ſubiectiõis corporis ad aĩa3.vñ p3 ꝙ ſic̃ rebel/lio carnalis appetitꝰ ad ſpiritū eſt pena pcti primoꝝ parẽ tum:ita ẽt ꝛ mors ꝛ oẽs corporales defectꝰ. ¶ Ad primu3 ḡ dõm ꝙ nãle dr̃ qð ex principijs nãe cãtur.nãe aũt per ſe p̄ncipia ſunt forma ꝛ mã.forma aũt hois eſt aĩa rõnalis q̄ de ſe eſt imortalis.ꝛ iõ mors nõ ē nãlis hoĩ ex ꝑte ſue for/me.mã aũt hois eſt corpus tale qð eſt ex ꝯ̃rijs ꝯpoſitū ad qð ſeq̃t̃ ex neceſſitate corruptibilitas:ꝛ q̄tū ad hoc mors eſt hoĩ nãlis:hec aũt ꝯditio in mã hũani corporis eſt ꝯñs ex neceſſitate mãe:q2 oportebat corpꝰ hũanū eſſe organū tactꝰ.ꝛ ꝑ ꝯñs mediū iter tãgibilia.ꝛ hoc nõ poterat eē niſi eſſet ex ꝯ̃rijs ꝯpoſitū:vt p3 ꝑ ph'm in.2. de aĩa:nõ aũt ē cõ/ditio ſm quã mã adaptet̃ forme:q2 ſi eſſet poſe cū forma ſit incorruptibilis potiꝰ oporteret mã3 incorruptibilē eē: ſicut ꝙ ſerra ſit ferrea ꝯpetit forme ꝛ actioni eiꝰ:vt ꝑ duri tiem ſit apta ad ſecãdū.ſed ꝙ ſit potẽs rubiginē ꝯ̃here cõ ſequit̃ ex neceſſitate tal' mãe ꝛ nõ ſm electionē agẽtis.nã ſi artifex poſſet faceret ex ferro ſerrã que rubiginē ꝯ̃here nõ poſſet.deꝰ aũt q eſt ꝯditor hois oĩpotẽs eſt. vñ ademit ſuo bñficio ab hoĩe p̄mitus īſtituto neceſſitatem moriẽdi ex tali mã ꝯſequẽte:qð tñ bñficiū ſubtractū eſt per pctm̄ p̄moꝝ parentū.ꝛ ſic mors eſt nãlis ꝓp ꝯditionē mãe.ꝛ eſt penalis ꝓpter amiſſionē dini bñficij ꝑſeruantis a morte. ¶ Ad 2ᵐ dõm:ꝙ ſilitudo illa hois ad alia aĩalia attendit̃ q̄tum ad ꝯditionē nãe.i.q̄tū ad corpꝰ ex ꝯ̃rijs ꝯpoſitum nõ aũt q̄tū ad formã.nã aĩa hois eſt imortalis:brutorum vero aĩalium aĩe ſũt mortales. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ p̄mi paren/tes fuerũt a deo īſtituti nõ ſolū ſic̃ q̄dã ꝑſone ſingulares:

ſed ſicut quedã pͥncipia totius hũane nãe ab eis poſteros deriuande ſil'r cũ beneficio diuine pſeruãte a morte. ⁊ iō per eoꝝ pctm̃ tota humana nã in poſteris tali bñficio deſtituta morte icurrit. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ aliqs defectus ex pctō conſeqtur dupl'r. Uno° ꝑ modū pene taxate a iudice ⁊ talis defectus eq̄lis dꝫ eſſe in his ad quos eq̄liter ꝑtinet peccatū. Alius aūt defectus eſt q ex huiuſmodi pena ꝑ accñs cōſeqtur: ſicut ꝙ aliqs ꝓ culpa ſua excecatus cadat in via. ⁊ talis defectus culpe nō ꝓportionatur: nec ab hoīe iudice penſat᷑ q non pōt fortuitos euētus pcognoſcere. ſic ḡ pena taxata ꝓ ꝑ pctō ꝓportional'r ei reſpondens fuit ſubtractio diuini bñficij quo rectitudo ⁊ ītegritas hũane nãe ꝯſeruabat᷑. defectus aūt cōſequētes ſubtractionē huiuſmodi bñficij ſunt mors ⁊ alie penalitates pñtis vite. ⁊ iō non oꝫ huiuſmodi penas eq̄les eē in his ad quos eq̄liter ꝑtīet pͥmū pctm̃. Uex ꝗ deus pſcius eſt oīum futuroꝝ euentuū: ex diſpoſitōe diuine pſcientie ⁊ ꝓuidentie huiuſmodi penalitates diuerſimode in diuerſis inueniuntur: non qͥdē ꝓpter aliq̄ merita pcedētia hanc vitā: vt Origines poſuit: hoc. n. eſt ꝯ id qd dr̄ Ro. 9. Cū nōdū aliqd boni aut mali egiſſent ⁊ hoc etiā ē ꝯ hoc qd in pͥ oſtenſuꝫ eſt: ꝙ aīa non eſt creata ante corpꝰ: ſꝫ vel in penā pr̄noꝝ pctōꝝ inq̄ntuꝫ filius eſt quedam res pr̄is. vñ frequēter parētes puniunt᷑ in ꝓle: vel ēt ꝓpter remediū ſalutis eius q huiuſmodi penalitatibꝰ ſubditur: vt. ſ. ꝑ hoc a pctis arceat᷑: vt ēt de virtutibꝰ nō ſuperbiat ⁊ ꝑ patiētiā coronet᷑. ¶ Ad 5m dōm ꝙ mors dupl'r pt̄ ꝯſiderari. Uno° ſm ꝙ ē qͦdaꝫ malū hũane nãe. ⁊ ſic nō ē ex deo: ſꝫ eſt defectus qͥdā īcidens ex culpa hũana. Alio° pōt ꝯſiderari ſm ꝙ hꝫ quandā rōnē boni: ꝓut. ſ. eſt q̄dam iuſta pena. ⁊ ſic eſt a deo. Uñ aug. dicit in li. retractationū ꝙ deus nō eſt actor mortis niſi inq̄ntuꝫ eſt pena. ¶ Ad 6m dōꝫ: ꝙ ſicut aug. dicit. 15. de ciui. dei: quēadmodū iniuſti male vtunt᷑ nō tm̄ malis veꝝ ēt bonis ita iuſti bñ vtunt᷑ nō tm̄ bonis ſꝫ ēt malis. hic fit vt ⁊ mali male lege vtantur: q̄uis lex ſit bonū. ⁊ boni bñ oriunt᷑: q̄uis ſit mors malū. inq̄ntuꝫ igr̄ ſci bñ morte vtuntur: fit eis mors meritoria. ¶ Ad 7m dōꝫ ꝙ mors dupl'r accipi pt̄. Uno° ꝓ ipa ꝑuatōe vite. ⁊ ſic mors ſentiri nō pōt: cū ſit ꝑuatio ſenſus ⁊ vite. ⁊ ſic nō ē pena ſenſus: ſꝫ pena dãni. Alio° ſꝫ ꝙ noīet ipaꝫ corruptionē q̄ terminat᷑ ad ꝑuationē pdictā. De corruptōe aūt ſic ⁊ de gñatione dupl'r loq poſſumus. Uno° ſm ꝙ eſt terminꝰ alterationis. ⁊ ſic in ipſo inſtanti in quo ꝑ ꝑuat᷑ vita dr̄ ineſſe mors. ⁊ ſm hoc ēt mors nō ē pena ſenſus. Alio° corruptio pōt accipi cū alteratione pcedente: ꝓut dicit᷑ aliquis mori dum mouet᷑ in mortē: ſic dr̄ aliqd generari duꝫ mouet᷑ in gñationeꝫ. ⁊ ſic mors pōt eſſe afflictiua. ¶ Ad 8m dōm ꝙ ſicut aug. dicit ſup Gen. ad l'ram: q̄uis ãnos multos pͥmi parentes poſtea vixerint: illo tñ die mori ceperūt: quo mortis legem q̄ in ſeniū veteraſcerēt acceperunt.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit᷑. Uidet᷑ ꝙ īcōueniēter particulares pene pͥmoꝝ parentū determinent᷑ in ſcriptura. Nō. n. dꝫ aſſignari vt pena pcti id qd ēt ſine pctō eēt. ſed dolor in pariēdo eēt vt videt᷑ ēt ſine pctō. hoc. n. reqrit diſpō feminei ſexus vt ꝓles naſci nō poſſit ſine dolore pariētis. ſil'r ēt ſubiectio mulieris ad viꝝ ꝯſequit᷑ ad ꝑfectionē virilis ſexus ⁊ īperfectionē muliebris. germinatio ēt ſpinaꝝ ⁊ tribuloꝝ ad nãꝫ terre ꝑtinet q̄ fuiſſet ēt ſine pctō. nō ḡ huiuſmodi ſūt ꝯuenientes pene pͥmi pcti. ¶ P̄. Id qd ꝑtinet ad dignitatē alicuius nō videt᷑ ad penā eiꝰ ꝑtinere: ſꝫ multiplicatio conceptus ꝑtinet ad dignitatē mulieris. ḡ nō dꝫ poni q̄ſi mulieris pena. ¶ P̄. Pena pcti pͥmoꝝ parentū ad oēs deriuat᷑: ſicut de morte dcm̃ eſt. ſꝫ nō oīum mulierū multiplicant᷑ cōceptus: nec oēs viri in ſudore vultus ſui pane veſcunt᷑. nō ḡ iſta ſunt ꝯuenientes pene pͥmi pcti. ¶ P̄. Locus paradiſi ꝓpter hoīem factꝰ erat: ſꝫ nihil dꝫ eē fruſtra in reꝝ ordine. ḡ vr̄ ꝙ nō fuerit ꝯueniēs hoīs pena ꝙ a paradiſo excluderet᷑. ¶ P̄. Locus ille paradiſi terreſtris de ſe dr̄ eē īacceſſibilis: fruſtra ḡ appoſita ſunt alia īpedimēta ne homo illuc reuerteret᷑. ſ. cherubin ⁊ gladius flãmeꝰ atq; verſatilis. ¶ P̄. Hō poſt pctm̃ ſtatim neceſſitati mortis fuit additus: ⁊ ita bñficio ligni vite nō poterat ad īmortalitatē reparari. fruſtra ergo ei eſus ligni vite īterdicit᷑: cū dr̄ Gen. 3. Nūc ḡ ne forte ſumat de ligno ⁊ viuat in eternū. ¶ P̄. Inſultare miſero vr̄ miē ⁊ clemētie repugnare q̄ maxime in ſcriptura deo attribuit᷑: ſm illud ps. Miſerationes eiꝰ ſup oīa opa eius. ḡ īconueniēter ponit᷑ deū īſultans ſe primis parētibus per pctm̃ iā in miſeriā deductis vbi dr̄: Ecce Adā quaſi vnꝰ ex nobis factꝰ eſt ſciēs bonū ⁊ malum. ¶ P̄. Ueſtitꝰ ad neceſſitatē hoīs ꝑtinet ſicut ⁊ cibꝰ: ſm illō. 1. ad Thimo. vlti. Habentes alimēta ⁊ qbus regamur his cōtenti ſimus. ḡ ſicut cibus pͥmis parētibꝰ fuit attributꝰ añ pctm̃: ita ēt ⁊ veſtitus attribui debuit. īconuenienter ergo poſt pctm̃ dr̄ eis deꝰ tunicas pelliceas feciſſe. ¶ P̄. Pena q̄ alicui pctō adhibet᷑ dꝫ plus hr̄e in malo q̄ꝫ emolumētū qd quis ex pctō cōſequit᷑: alioqn per penā nō deterreretur qs a pctō: ſed pͥmi parētes ex pctō cōſecuti ſunt ꝙ eorum oculi aperirent᷑: vt dicit᷑ Gen. 3. Hoc aūt ꝑponderat in bono oībus malis penalibꝰ q̄ ponunt᷑ ex pctō cōſecuta. īconuenienter ḡ deſcribunt᷑ pene pctm̃ pͥmoꝝ parentū conſequentes. ¶ In ꝯͬrium eſt ꝙ huiuſmodi pene ſunt diuinitus taxate q oīa facit in numero pōdere ⁊ mēſura: vt dicitur Sap. 11. ¶ Rñ°. dōm ꝙ ſicut dcm̃ eſt: pͥmi parētes ꝓpter ſuum pctm̃ ꝑuati ſunt bñficio diuino: quo hũane nature integritas in eis cōſeruabat᷑: per cuiꝰ ſubtractionem humana nã in defectus penales incidit. ⁊ iō dupl'r puniti fuerunt. pͥmo q̄ntum ad hoc ꝙ ſubtractū fuit eis id qd ītegritatis ſtatui cōpetebat. ſ. locus terreſtris paradiſi: qd ſignificat᷑ Gen. 3. cum dicit᷑. Et emiſit eum deꝰ de paradiſo voluptatis. ⁊ ꝗ ad iſtum ſtatū pͥme innocētie per ſeipſuꝫ redire nō poterit cōueniēter appoſita ſunt īpedimenta ne rediret ad ea q̄ pͥmo ſtatui cōpetebāt. ſ. a cibo: ne ſumeret de ligno vite. ⁊ a loco: collocauit. n. deus añ paradiſuꝫ cherubin ⁊ flãmeū gladium. 2° aūt puniti fuerūt q̄ntum ad hoc ꝙ attributa ſunt eis ea q̄ nãe cōueniunt tali beneficio deſtitute. ⁊ hoc qͥdem q̄ntum ad corpus ⁊ q̄ntuꝫ ad animā. q̄ntum quidē ad corpus ad qd ꝑtinet differentie ſexus alia pena attributa eſt mulieri: alia vero viro. Mulieri qͥdem attributa eſt pena ſm duo: ꝓpter q̄ viro cōiungit᷑ q̄ ſūt generatio ꝓlis: ⁊ cōicatio operuꝫ ꝑtinentiū ad domeſticā cōuerſationē: q̄ntum aūt ad generationē ꝓlis punita fuit dupliciter. pͥ qͥdem q̄ntum ad tedia q̄ ſuſtinet portādo ꝓleꝫ cōceptam. ⁊ hoc ſignificat᷑ cum dicit᷑. Multiplicabo erūnas tuas ⁊ cōceptus tuos. ⁊ q̄ntum ad dolorē quē patit᷑ in pariendo. ⁊ q̄ntum ad hoc dicit᷑. In dolore paries: q̄ntū vero ad domeſticam cōuerſationē punit᷑ ſm hoc ꝙ ſubijcit᷑ dñationi viri: per hoc ꝙ dicit᷑. Sub viri poteſtate eris. Sicut aūt ad mulierem ꝑtinet vt ſubdat᷑ viro in his q̄ ad domeſticam cōuerſationē ꝑtinēt: ita ad virum ꝑtinet ꝙ neceſſaria vite ꝓcuret. ⁊ circa hoc punit᷑ tripliciter. pͥ qͥdeꝫ per terre ſterilitatē: cū dicit᷑. Maledicta terra in ope tuo. 2° per laboris anxietatem ſine qua fructꝰ terre nō percipit. vñ dicit᷑. In labore comedes de ea cunctis diebꝰ vite tue. 3° q̄ntum ad īpedimenta q̄ ꝓueniunt terram colentibus. vñ dicit᷑. Spinas ⁊ tribulos germinabit tibi. Sil'r ēt ex parte anime triplex eoꝝ pena deſcribit᷑. pͥ qͥdem q̄ntum ad cōfuſioneꝫ quā paſſi ſunt de rebellione carnis ad ſpiritum. vnde dicit᷑. Aperti ſunt oculi amboꝝ ⁊ cognouerunt ſe eſſe nudos. 2° q̄ntum ad increpationem ꝓprie culpe: per hoc ꝙ dicit᷑. Ecce Adam factus eſt quaſi vnꝰ ex nobis. 3° quantum ad cōmemorationem future mortis: ſꝫ ꝙ ei dictum eſt. Puluis es ⁊ in puluerē reuerteris: ad qd

etiam ptinet ꝙ deus fecit eis tunicas pelliceas in ſignum
mortalitatis coꝝ. ¶ Ad pᵐ ḡ dõʒ: ꝙ in ſtatu inocentie fuiſ
ſet partus abſqꝫ dolore. dicit. n. Aug. in. 14. de ciui. dei. Sic
ad pariendũ non doloris gemitus: ſed maturitatis impul/
ſus feminea viſcera relaxaret: ſicut ad ↄcipiendũ non libi
dinis appetitus: ſʒ voluntarius vſus nãm vtriuſqꝫ ↄiunge
ret. Subiectio aũt mulieris ad virum intelligenda eſt in
penã mulieris eſſe iducta: non q̃tum ad regimẽ: qꝛ etiã an
te pctm̃ vir caput mulieris fuiſſet ꝛ eius gubernator exti/
tiſſet ſʒ put mulier ↄ ppriam voluntateʒ nunc neceſſe hʒ
viri voluntati parere. Spinas aũt ꝛ tribulos terra germi/
naſſet ſi homo nõ peccaſſet in cibum aialiũ: nõ aũt in hois
penaʒ: qꝛ. ſ. ppter eoꝝ exortũ nullus labor aut punitio hoi
opanti in terra accideret: vt Augu. dicit ſup Geñ. ad lrãm:
q̃uis Alchimus dicat ꝙ ante pctm̃ terra omnino ſpinas ꝛ
tribulos non germinaſſet. ſed pmuʒ eſt melius. ¶ Ad zᵐ
dicenduʒ: ꝙ multitudo ↄceptuum inducit in penam mu/
lieris: non ppter ipſam pcreationem plis que etiam ante
pctm̃ fuiſſet. ſʒ ppter multitudinẽ afflictionũ que mulier
patitur ex hoc ꝙ portat fetũ ↄceptũ. vnde ſignanter ↄiun/
gitur: Mltiplicabo erũnas tuas ꝛ ↄceptus tuos. ¶ Ad ʒᵐ
dõʒ: ꝙ ille pene aliqualiter ad oẽs ptinent: q̃cũqꝫ. n. mulier
cõcipit neceſſe eſt ꝙ erũnas patiatur ꝛ cum dolore pariat
preter btãm virginẽ que ſine corruptione ↄcepit ꝛ ſine do
lore peperit: qꝛ eius conceptio nõ fuit ſm legẽ nãe a pmis
parentibus deriuata. ſi aũt aliq̃ nõ ↄcipit neqꝫ parit: patit
ſterilitatis defectũ q preponderat penis pdictis. Silr etiã
oʒ vt q̃cũqꝫ terrã opatur: i ſudore vultus comedat panẽ.
ꝛ qui ipſi p ſe agriculturã non exercent in alys laboribus
occupant. hõ eniʒ naſcitur ad laborem: vt dicitur Job. 5. ꝛ
ſic panem ab alys in ſudore vultus elaboratum mandu/
cant. ¶ Ad quartũ dicendum: ꝙ locus ille paradiſi terre/
ſtris quanuis non ſeruiat homini ad vſuʒ: ſeruit tamen ei
ad documentum dum cognoſcit propter peccatum ſe tali
loco fuiſſe priuatum. ꝛ dum per ea que corporaliter in illo
paradiſo ſunt inſtruitur de his que pertinent ad paradi/
ſum celeſtem quo aditus homini preparatur per chriſtuʒ.
¶ Ad quintum dicendum: ꝙ ſaluis ſpiritualis ſenſus my
ſterys ille locus pcipue videt eſſe inacceſſibilis ppter ve/
hementiã eſtus in locis itermedys ppter ppinquitatẽ ſo
lis. ꝛ hoc ſignificatur per flãmeũ gladium: q verſatilis di/
citur ppter pprietatẽ motꝰ circularis huiuſmodi eſtũ cau
ſantis. ꝛ qꝛ motus corporalis creature diſponit miniſterio
angeloꝝ: vt pʒ p Aug. 3. de trinitate. Cõueniẽter ẽt ſimul
cum gladio verſatili cherubin cõiungit ad cuſtodiendaʒ
viam ligni vite. Unde Aug. dicit in. 12. ſup Geñ. ad lrãm.
Hoc per celeſtes ptãtes ẽt in paradiſo viſibili factũ eẽ cre
dendũ eſt: vt p angelicũ miniſteriũ eẽt illic q̃dã ignea cu/
ſtodia. ¶ Ad 6ᵐ dõm ꝙ hõ ſi poſt pctm̃ de ligno vite cõe/
diſſet nõ pp hoc imortalitatẽ recuperaſſet: ſʒ bñficio illius
cibi potuiſſet vitã magis plongare. vñ qd̃ dr. Et viuat in
eternũ: ſumit ibi eternũ p diuturno. hoc aũt nõ expedie/
bat hoi vt in miſeria huiꝰ vite diutiꝰ pmaneret. ¶ Ad ſe/
ptimum dõm ꝙ ſic Aug. dicit. 12. ſup Geñ ad lrãm: verba
dei nõ tam ſũt pmis parẽtibꝰ iſultãtis q̃ȝ ceteros ne ita ſu/
perbiant deterrẽtis pp quos iſta cõſcripta ſunt. qꝛ. ſ. nõ ſo/
lum Adam nõ fuit factus qd̃ fieri voluit: ſed nec illud qd̃
factus fuerat cõſeruauit. ¶ Ad 8ᵐ dõm ꝙ veſtitus neceſ
ſarius eſt hoi ſm ſtatum pſentis miſerie ppter duo. pᵒ q/
dem ppter defectũ ab exterioribus nocumẽtis: puta intẽ
perati caloris ꝛ frigoris. zᵒ ad tegumẽtum ignominie: ne
turpitudo mẽbroꝝ appareat: in q̃bus pcipue manifeſtat
rebellio carnis ad ſpm̃. hec aũt duo in pmo ſtatu nõ erãt:
qꝛ in ſtatu illo corpus hois nõ poterat p aliqd̃ extrinſecuʒ
ledi: vt in pmo dcm̃ ẽ: nec ẽt erat in ſtatu illo aliq̃ turpitu/
do in corpore hois q̃ ad cõfuſionẽ iduceret. vñ dr in Geñ.

Erat aũt vterqꝫ nudus. Adam. ſ. ꝛ vxor eiꝰ: ꝛ non erubeſce
bant. Alia aũt rõ de cibo eſt q eſt neceſſariꝰ ad fomẽtuʒ ca
loris nãlis ꝛ ad corporis augmẽtũ. ¶ Ad nonũ dõʒ ꝙ ſic
Aug. dicit. 11. ſup Geñ. ad lrãm: Nõ eſt credẽdũ ꝙ pmi pa/
rentes eſſent pducti clauſis oculis: pcipue cum de mulie/
re dicat ꝙ vidit lignum qd̃ eſſet pulchrum ꝛ bonũ ad ve/
ſcendum. aperti ergo ſunt oculi amboꝝ ad aliquid intuen
dum ꝛ cogitandũ qd̃ antea nunq̃ȝ aduerterãt. ſ. ad inuiceʒ
concupiſcendũ qd̃ ante nõ fuerat.

¶ De tentatõe pmoꝝ parentũ. Qõ. CLXV.

DEinde ↄſiderandũ eſt de tẽtatiõe pmoꝝ parẽtũ. ¶ Circa quã
q̃runt duo. pᵒ vtꝝ fuerit ↄueniens ꝙ a
diabolo hõ tentaret. zᵒ de mõ ꝛ ordie
illius tentationis.

Ad primum ſic pcedit. Ui/
det ꝙ nõ fuerit
ↄueniẽs vt homo a diabolo tentaret. Eadẽ. n. pena finalis
debet pctõ angeli ꝛ pctõ hois: ſm illud Mat. 25. Ite ma/
ledicti in ignem eternũ q paratꝰ eſt diabolo ꝛ angelˀ eiꝰ: ſʒ
pctm̃ pmi angeli nõ fuit ex aliqua tẽtatiõe exteriori. ergo
nec pmũ pctm̃ hois debuit eſſe ex aliq̃ exteriori tentatõe.
¶ P. Deus pſciꝰ futuroꝝ ſciebat ꝙ hõ per tẽtationeʒ de/
monis in pctm̃ deyceret. ꝛ ſic bñ ſciebat ꝙ nõ expediebat
ei ꝙ tẽtaret. ḡ videt ꝙ nec fuerat ↄueniẽs ꝙ permitteret
eum tẽtari. ¶ P. Or aliquis ipugnatorẽ habeat ad penaʒ
ptinere videt: ſic ꝛ ecõtrario ptinere videt ad pmiũ ꝙ im
pugnatio ſubtrahat: ſm illud. pucr. 16. Cũ placuerint dño
vie hois: inimicos quoqꝫ eiꝰ ↄuertet ad pacẽ. ſʒ pena nõ dʒ
pcedere culpã. ḡ icõueniẽs fuit ꝙ homo añ pctm̃ tẽtaret.
¶ Sed ↄ eſt qd̃ dr Ecc. 34. Qui tentatꝰ nõ ẽ: qualia ſcit.
¶ Rñᵒ. dõm ꝙ diua ſapiẽtia diſpoſuit oia ſuauiter vt dr
Sap. 8. inq̃ȝtum. ſ. ſua puidẽtia ſingulis attribuit q̃ eis cõ
petũt ſm ſuã nãʒ: qꝛ vt dic Diony. 4. ca. de diui. no. Proui
dẽtie nõ ẽ nãm corrũpere. ſʒ ſaluare. hoc aũt ptinet ad cõ/
ſiderationẽ humane nãe vt ab alys creaturis iuuari vel i
pediri poſſit. vñ ↄueniẽs fuit vt deꝰ hoiem in ſtatu inocẽ/
tie ꝛ tẽtari pmitteret p malos angelos ꝛ iuuari eũ faceret
p bonos. ex ſpãli. n. bñficio grẽ hoc erat ei collatũ vt nulla
creatura exterior ei poſſet nocere ↄ ppriam voluntateʒ p
quã ẽt tẽtationi demonis reſiſtere poterat. ¶ Ad pmum
ḡ dõm ꝙ ſupra nãʒ humanã eſt aliq̃ nã in q̃ põt malũ cul/
pe iueniri: nõ aũt ſupra nãm angelicã. tẽtare aũt iducẽdo
ad malũ nõ ẽ niſi iã deprauati p culpã. ꝛ iõ ↄueniẽs fuit vt
hõ p angelũ malũ tẽtaret ad peccãdũ: ſicut ẽt ſm ordinẽ
nãe p angelũ bonũ pmouet ad pfectionẽ. angelus autẽ a
ſuo ſupiori. ſ. a deo in bono pfici potuit: nõ aũt ad peccãdũ
induci: qꝛ ſic dr Jacobi pᵒ. deꝰ itẽtator maloꝝ ẽ. ¶ Ad zᵐ
dõm ꝙ ſic ds ſciebat ꝙ hõ p tẽtationẽ in pctm̃ eẽt deyciẽ
dus: ita ẽt ſciebat ꝙ p liberũ arbitriũ reſiſtere poterat tẽ/
tatori. hoc aũt requirebat cõditio nãe ipſius vt pprie volũ/
tati relinq̃retur: ſm illud Ecc. 15. Deꝰ reliqt hominẽ in ma
nu cõſily ſui. Uñ Aug. dicit. 11. ſup Geñ. ad lrãm. Non mi/
hi videt magne laudis futuꝝ fuiſſe hominem: ſi pptera
poſſet bñ viuere: qꝛ nemo male viuere ſuaderet: cuʒ ẽt in
nã poſſe ꝛ i ptãte hrẽt velle nõ ↄſentire ſuadẽti. ¶ Ad ʒᵐ
dõm ꝙ ipugnatio cui cũ difficultate reſiſtit penalˀ ẽ. ſʒ hõ
in ſtatu inocẽtie potuit abſqꝫ oi difficultate tẽtatõi reſiſte
re. ꝛ iõ ipugnatio tẽtatoris ei penalis nõ fuit.

Ad ſecundum ſic pcedit. Videt ꝙ non fuerit
ↄueniẽs modus ꝛ ordo pme tẽ/
tationis. Sicut. n. ordine nãe angelus erat ſupior homie:
ita ꝛ vir erat pfectior muliere: ſed pctm̃ venit ab angelo
ad hominẽ. ergo pari rõne debuit puenire a viro in mulie
rem: vt. ſ. mulier per virum tẽtaretur. ꝛ non econuerſo.
¶ P. Tentatio pmorum parentum fuit per ſuggeſtioneʒ

poteſt autẽ diabolus etiã ſuggerere homini abſq; aliq̃ exteriori ſenſibili creatura. cum ḡ p̄mi parẽtes eſſent ſpūali menti p̄diti minus ſenſibilibus q̃z itelligibilibus inherentes: cõuenientius fuiſſet q solũ ſpūali tẽtatione homo tentaret̃ q̃z exteriori. ¶ P̄ Non poteſt conuenienter aliqs malum ſuggerere niſi p aliquod qd̓ apparet bonum. ſ; multa alia aialia habent maiorẽ apparentiã boni q̃z ſerpens. non ḡ conuenienter tentatus fuit homo a diabolo p ſerpentẽ. ¶ P̄. Serpens eſt aial irrõnale. ſed aiali irrõnali non cõpetit ſapientia nec locutio nec pena. ḡ incõuenienter inducitur ſerpens eſſe calidior cunctis aialibus: vel prudentiſſimus oīum beſtiaꝝ ſm aliam tranſlationẽ. icõuenienter etiã induciẗ fuiſſe mulieri locutus ⁊ a deo punitus. ¶ S; ↄ̃ ẽ q id qd̓ eſt p̄mu; in aliquo genere d; ee̓ ꝓportionatu; his q̃ in eodẽ genere ↄſequunẗ: ſ; in quolib; genere pcti inueniẗ ordo p̄me tẽtationis: inq̃ztu; videl; p̄cedit in ſenſualitate que p ſerpentẽ ſignaẗ pcti ↄcupiſcentia in rõne inferiori q̃ ſignaẗ p mulierẽ delectatio: in rõne ſuperiori que ſignaẗ p virũ ↄſenſus pcti: vt Aug. dicit. 12. de trinitate. ḡ cõgruus fuit ordo p̄me tentationis. ¶ Rñ°. dõm: q homo compoſitus eſt ex duplici natura. itellectiua. ſ. ⁊ ſenſitiua. ⁊ iõ diabolus in tẽtatiõe hoīs vſus eſt icitamẽto ad peccãdũ duplr̓. Uno modo ex parte itellectus inq̃ztu; ꝓmiſit diuinitatis ſimilitudinẽ per ſcīe adeptionẽ qua hõ nãliter deſiderat. Alio° ex parte ſenſus. ⁊ ſic vſus eſt his ſenſibilibus rebus que maximã habẽt affinitatẽ ad hoīe;: partim qde; in eadẽ ſpecie tentans viꝝ p mulierẽ: parti; vero in eodẽ genere tentãs mulierẽ per ſerpentẽ: partim vero ex genere ꝓpinquo ꝓponens pomũ ligni vetiti ad edendu;. ¶ Ad p̄m ḡ dõm: q in actu tẽtationis diabolus erat ſicut p̄ncipale agẽs. ſ; mulier aſſumebaẗ q̃ſi inſtrumentũ tẽtationis ad deyciendũ viꝝ: tũ q2 mulier erat infirmior viro vnde magis ſeduci poterat: tu; etiã ꝓpter coniunctione; eius ad virum maxie per eam diabolus poterat viꝝ ſeducere. non tamẽ eſt eadẽ rõ p̄ncipalis agentis ⁊ inſtrī. nã p̄ncipale agens op; eſſe potius: qd̓ non requiriẗ in agente inſtrumentali. ¶ Ad 2m dō;: q ſuggeſtio qua p̄ncipalr̓ diabolus homini aliqd ſuggerit: oſtẽdit diabolũ plus hr̄e ptãtis in hoīe q̃z ſuggeſtio exterior: q2 p ſuggeſtionẽ interiorẽ īmutatur a diabolo ſaltem hominis fantaſia. ſed per ſuggeſtionem exteriorem immutatur ſola exterior creatura. diabolus enim minimum poteſtatis habebat in homine ante pctm̃. ⁊ iõ nõ potuit eũ iteriori ſuggeſtione ſ; ſolũ exteriori tentare. ¶ Ad 3m dicendũ: q ſicut Aug. dicit. 11. ſup Geñ. ad lr̄am: nõ debem° opinari q ſerpentẽ ſibi p quẽ tẽtaret diabolus eligeret. ſed cũ eſſet in illo decipiẽdi cupiditas: nõ niſi per id aliqd̓ potuit per qd̓ poſſe ꝓmiſſus eſt. ¶ Ad 4m dõm q ſic̃ Aug. dicit. 11. ſup Geñ. ad lr̄am: ſerpẽs dictus ẽ ſapiẽs vel calidus ſiue prudẽs ꝓp aſtutiã diaboli q̃ in illo agebat dolũ: ſic̃ dr̃ prudẽs vl̓ aſtuta lingua quã prudẽs vel aſtutus mouet ad aliquid prudẽter vel aſtute ſuadẽdum. neq; ẽt ſerpẽs verboꝝ ſonos intelligebat q ex illo fiebant ad mulierem: neq; ẽt cõuerſa credẽda eſt aīa eius in nãm rõnalem: qñ qdem nec ipſi hoīes quoꝝ rõnalis nã eſt cum demõ in eis loquiẗ: ſciunt qd loquanẗ. ſic ḡ locutus ẽ ſerpẽs hoī. ſic̃ aſina in qua ſedebat balaã ꝓpha locuta eſt hoī: niſi q id fuit op° diabolicũ: hoc angelicum. vñ ſerpẽs nõ ẽ iterrogat° cur hoc fecerat: q2 non in ſua nã ipſe hoc fecerat: ſed diabol° in illo q iã ex pctõ ſuo igni deſtinatus fuit ſempiterno. Qd̓ aũt ſerpẽti dr̃: ad eu; q p ſerpentẽ opatus ẽ referẗ: vt Aug. dicit in li. ſup Geñ. ↄ̃ manicheos: nũc qdem ei° pena. ſ. diaboli dr̃ q̃ nobis cauend° ẽ: nõ ea q̃ vltimo iudicio reſeruaẗ. p hoc. n. qd̓ ei dr̃. Maledictus es iter oīa animãtia ⁊ beſtias terre: pecora illi p̄ponũtur nõ in ptãte. ſ; in cõſeruatiõe nãe ſue: q2 pecora nõ amiſerunt btitudinẽ aliquã celeſtẽ quã nunq; habuerũt: ſ; in ſua nã quam acceperũt peragunt vitam. diciẗ. n. ei pectore ⁊ ventre repes: ſcõm aliã litterã: vbi nomie pectoris ſignaẗ ſupbia: q2 ibi dominaẗ ipetus anime. nomie aũt vẽtris ſignaẗ carnale deſideriũ: q2 hec pars mollior ſentitur in corpore. his aũt rebus ſerpit ad eos quos vult decipere. Qꝫ aũt dicitur: terram comedes cunctis dieb° vite tue: duobus modis intelligi põt: vel ad te ptinebunt quos terrena cupiditate deceperis. i. peccatores q terre nomine ſignificanẗ: vel tertium gen° tentationis his verbis ſignatur: qd̓ eſt curioſitas. terram. n. q manducat: ꝓfunda ⁊ tenebroſa penetrat. per hoc aũt q inimicitie ponunẗ inter ipſum ⁊ mulierẽ: oſtẽdiẗ nos non poſſe a diabolo tentari: niſi per illam animalẽ parte;: q̃ quaſi mulieris imaginem in homine gerit ſiue oſtẽdit: ſemen autem diaboli eſt peruerſa ſuggeſtio: ſemẽ mulieris fructus boni operis qd̓ peruerſe ſuggeſtioni reſiſtit. ⁊ ideo obſeruat ſerpens planta; mulieris: vt ſi quando in illicita labitur delectatio illam capiat: ⁊ illa obſeruat caput eius vt eum in ipſo initio maleſuaſionis excludat.

¶ De ſtudioſitate. Qõ. CLXVI.

DEinde ↄſiderandũ ẽ de ſtudioſitate ⁊ curioſitate ſibi oppoſita. ¶ Circa ſtudioſitatẽ aũt q̃runẗ duo. p̄° q̃ ſit materia ſtudioſitatis. 2° vtru; ſit pars temperantie.

Ad primum ſic ꝓcediẗ. Uideẗ q mã ſtudioſitatis nõ ſit ꝓprie cognitio. Studioſus. n. diciẗ aliquis ex eo q adhibet ſtudium aliqbus rebus: ſ; in qualib; mã debet homo ſtudiũ adhibere ad hoc q recte faciat qd̓ eſt faciẽdum. ḡ videẗ q nõ ſit ſpãlis mã ſtudioſitatis cognitio. ¶ P̄. Studioſitas curioſitati opponiẗ. ſ; curioſitas q̃ a cura dicitur põt eſſe circa ornatum veſtium ⁊ circa alia huiuſmodi que pertinent ad corpus. vnde aplus dicit ad Ro. 13. Carnis curã ne feceritis in deſiderys. ergo ſtudioſitas nõ eſt ſolum circa cognitionem. ¶ P̄. Iere. 6. diciẗ. A minore vſq; ad maiore; omnes auaritie ſtudẽt. ſed auaritia nõ eſt proprie circa cognitionem: ſed magis circa poſſeſſionem diuitiarum vt ſupra dictu; eſt. ergo ſtudioſitas q̃ a ſtudio dicitur non eſt ꝓprie circa cognitione;. ¶ Sed cõtra eſt qd̓ dicitur ꝓuer. 27. Stude ſapiẽtie fili mi ⁊ letifica cor meu; vt poſſis reſpondere exprobranti ſermonẽ: ſed eadem ſtudioſitas eſt que laudaẗ vt virtus. ⁊ ad qua; lex inuitat. ergo ſtudioſitas eſt proprie circa cognitione;. ¶ Rñ°. dõm q ſtudium p̄cipue importat vehementem applicationem mentis ad aliquid. mens aũt non applicatur ad aliquid niſi cognoſcẽdo illud. vnde per p̄us mens applicaẗ ad cognitione;. ſecundario aũt applicatur ad ea in qbus homo per cognitionẽ dirigiẗ. ⁊ ideo ſtudiũ p p̄us reſpicit cognitione;: ⁊ per poſteri° q̃cunq; alia ad que operanda directione cognitionis indigem°. virtutes aũt proprie ſibi attribuunt illam mãm circa quã p̄mo ⁊ p̄ncipaliter ſunt. ſicut fortitudo pericula mortis. ⁊ tẽperantia delectationem tactus. ⁊ ideo ſtudioſitas ꝓprie dicitur circa cognitionem. ¶ Ad primu; ergo dicendu; q circa alias materias non poteſt aliquid recte fieri niſi ſecundum q eſt preordinatum per ratione; cognoſcentem. ⁊ ideo per p̄us ſtudioſitas cognitionem reſpicit cuicunq; materie ſtudiũ adhibeatur. ¶ Ad ſecundum dicendum q ex effectu hominis trahitur mens eius ad intendendum his ad que afficitur: ſcõm illud Matth. 6. Ubi eſt theſaurus tuus ibi eſt ⁊ cor tuum. ⁊ quia circa ea de quibus caro fouetur maxime homo afficitur: conſequens eſt q cognitio hominis verſetur circa ea quib° caro fouetur: vt. ſ. homo inquirat qualiter homo optime poſſit carni ſue ſubuenire: ⁊ ſcõm hoc curioſitas ponitur circa ea que ad carnem pertinent

ratione eoꝛuꝫ que pertinent ad cognitionē. ¶ Ad 3ᵘ dōꝫ: ꝙ auaritia inhiat ad lucra cōquirenda: ad quod maxime neceſſaria eſt q̄dā peritia terrenarū rerū: ⁊ ſm hoc ſtudiū attribuitur his que ad auaritiā ſpectant.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ ſtudioſitas nō ſit pars tēperantie. Studioſus eni dicit̄ aliquis ſm ſtudioſitateꝫ: ſꝫ vniuerſaliter omnis virtuoſus vocat̄ ſtudioſus: vt patet per ph̄m q̄ frequēter ſic vtitur noīe ſtudioſi. ergo ſtudioſitas eſt generalis v̄tus: ⁊ nō eſt pars temperantie. ¶ P̄. Studioſitas ſic dictū eſt: ad cognitionē ꝑtinet: ſed cognitio nō pertinet ad v̄tutes moꝛales que ſunt in appetitiua aīe parte: ſꝫ magis ad intellectuales que ſunt in parte cognoſcitiua. vñ ⁊ ſollicitudo eſt actus prudētie: vt ſupra habitū eſt. ergo ſtudioſitas nō eſt pars tēperātie. ¶ P̄. Uirtus que ponit̄ pars alicuius p̄ncipalis v̄tutis aſſimilat̄ ei q̄ntū ad modū: ſꝫ ſtudioſitas nō aſſimilat̄ tēperātie q̄ntū ad modū: qꝛ tēperātie nomen ſumit̄ ex quadā refrenatione. vnde magis opponit̄ vicio: quod eſt in exceſſu. nomē autē ſtudioſitatis ſumitur ecōtrario ex applicatione aīe ad aliqd. vñ magis videt̄ opponi vicio qō eſt in defectu. ſ. negligentie ſtudēdi q̄ꝫ vicio qō eſt in exceſſu. ſ. curioſitati. vñ ꝓpter hoꝝ ſimilitudineꝫ dicit Iſidoꝛus in lib. etymologiarū ꝙ ſtudioſus dicit̄ q̄ſi ſtudys curioſus. ergo ſtudioſitas nō eſt pars temperantie.

¶ Sed ɔ̄tra eſt qō augu. dicit in lib. de moꝛibᵘ eccl̄ie: Curioſi eſſe ꝓhibemur: qō magne tēperātie munus eſt: ſꝫ curioſitas ꝓhibet̄ ꝑ ſtudioſitatē moderatā. ergo ſtudioſitas eſt pars tēperātie. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſicut ſupra dictū eſt: ad tēperantiā ꝑtinet moderari motū appetitus ne ſupflue tēdat in id qō nāliter cōcupiſcit̄. ſicut aūt nālr hō cōcupiſcit delectationes ciboꝛū ⁊ venereoꝝ ſm naturā coꝛpoꝛalē: ita ſm aīam nāliter deſiderat cognoſcere aliquid. vñ ⁊ ph̄us dicit in p̄ncipio metaph. ꝙ oēs hoīes nālr ſcire deſiderāt. moderatio autē huiuſmodi appetitus ꝑtinet ad virtutem ſtudioſitatis. vñ ɔ̄ñs eſt ꝙ ſtudioſitas ſit pars potētialis tēperantie: ſicut virtus ſecūdaria ei adiuncta: vt p̄ncipali virtuti: ⁊ cōpꝛehēditur ſub modeſtia rōne ſupius dicta. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōm: ꝙ prudētia eſt cōpletiua oīum virtutuꝫ moꝛaliū: vt dicit̄ in. 6. ethicoꝝ. inq̄ntū ergo cognitio prudētie ad oēs v̄tutes pertinet: intātū nomē ſtudioſitatis q̄ ꝓpꝛie circa cognitionē eſt ad oēs virtutes deriuatur. ¶ Ad 2ᵘ dōm ꝙ actus cognoſcitiue virtutis imperat̄ a vi appetitiua q̄ eſt motiua oīuꝫ viriū: vt ſupra dictū ē. ⁊ ideo circa cognitionē duplex bonū poteſt attendi. Unū quidē q̄ntuꝫ ad ipſum actū cognitionis. ⁊ tale bonū ꝑtinet ad virtutes intellectuales: vt. ſ. homo circa ſingula eſtimet verū. Aliō autē bonū eſt qō ꝑtinet ad actū appetitiue virtutis: vt. ſ. hō habeat appetitū rectū applicādi vim cognoſcitiuaꝫ ſic vel aliter ad hoc vel ad illud. ⁊ hoc ꝑtinet ad virtutē ſtudioſitatis. vñ cōputat̄ iter v̄tutes moꝛales. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ ſicut ph̄s dicit in. 2. ethi. ad hoc ꝙ hō fiat v̄tuoſus oꝫ ꝙ ſeruet ſe ab his ad que maxime inclinat nā: ⁊ inde eſt ꝙ qꝛ nā precipue iclinat ad timēdū moꝛtis ꝑicula. ⁊ ad ſectādū delectabilia carnis: ⁊ qꝛ laus v̄tutis foꝛtitudinis p̄cipue cōſiſtit in quadā firmitate ꝑſiſtendi ɔ̄ huiuſmodi ꝑicula ⁊ laus virtutis tēperātie in quadā refrenatione a ꝺelectabilibᵘ carnis: ſꝫ q̄ntū ad cognitionē eſt in homie ɔ̄ria iclinatio: qꝛ ex parte aīe inclinat̄ hō ad hoc ꝙ cognitionē rerū deſideret: ⁊ ſic oꝫ vt laudabilr hō huiuſmodi appetitū refrenet: ne imoderate rerū cognitioni intēdat. ex parte v̄o nāe coꝛpoꝛalis hō inclinat̄ ad hoc vt laboꝛē inquirendi ſciam vitet. q̄ntū ergo ad p̄mū ſtudioſitas in refrenatione cōſiſtit. ⁊ ſꝫ hoc ponit̄ pars tēperātie. ſed q̄ntū ad 2ᵐ laus v̄tutis huiuſmodi ɔ̄ſiſtit in q̄dā vehemētia intētiōis ad ſciētiā rerū ꝑcipiendā. ⁊ ex hoc noīat̄. p̄mū aūt eſt eſſentialius huic virtuti q̄ꝫ 2ᵘ. nā appetitus cognoſcēdi per ſe reſpicit cognitionē ad quā oꝛdinatur ſtudioſitas. ſed laboꝛ addiſcendi eſt īpedimentū quoddā cognitionis. vñ reſpicitur in hac virtute per accidens quaſi remouendo ꝓhibens.

¶ De curioſitate. Queſtio CLXVII.

DEinde cōſiderādū eſt de curioſitate. ¶ Et circa hoc q̄runtur duo. p̄ᵒ vtrū viciuꝫ curioſitatis poſſit eē in cognitione ītellectiua. 2°. vtrū ſit in cognitione ſenſitiua.

Ad pꝛimum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ circa cognitionē ītellectiuā nō poſſit eē curioſitas: qꝛ ſꝫ ph̄ꝫ in. 2. ethi. in his q̄ ſm ſe ſūt bona vel mala nō p̄nt accipi mediū ⁊ extrema. ſꝫ cognitio ītellectiua ſꝫ ſe ē bona. in hoc. n. ꝑfectio hoīs videt̄ ɔ̄ſiſtere vt intellectus eius de potentia reducatur in actuꝫ: quod fit per cognitionem veritatis. dicit etiā Dio. 4. ca. de diui. no. ꝙ bonū aīe humane eſt ſꝫ rōnē eſſe cuius perfectio in cognitione veritatis ɔ̄ſiſtit. ergo circa cognitionē intellectiuā nō poteſt eſſe viciū curioſitatis. ¶ P̄. Illud per qō hō aſſimilat̄ deo: ⁊ qō a deo ɔ̄ſequitur nō poteſt eē malū: ſꝫ q̄cunq̄ꝫ abundātia cognitionis a deo eſt: ſm illud Eccl̄. p̄: Omnis ſapientia a domino deo eſt. ⁊ Sap. 7. dr̄. Ipſe dedit mihi hoꝝ q̄ ſunt ſciam verā vt ſciaꝫ diſpōnem oꝛbis terraꝝ ⁊ virtutes elementoꝝ ⁊c̄. ꝑ hoc ēt hō deo aſſimilat̄ ꝙ veritateꝫ cognoſcit: qꝛ oīa nuda ⁊ apta ſunt oculis eiᵘ: vt habetur ad Heb. 4. Uñ p̄ Reg. 2. dr̄ ꝙ deus ſciaꝝ dñs eſt. ḡ q̄ntūcunq̄ꝫ abūdet cognitio veritatis non ē mala ſꝫ bona. appetitus aūt boni nō ē vitioſus. ḡ circa ītellectiuā cognitionē veritatis nō pōt eē vitiuꝫ curioſitatis. ¶ P̄. Si circa aliquā intellectiuā cognitionē poſſet eſſe curioſitatis vitiū p̄cipue eſſet circa ph̄icas ſcīas. ſꝫ eis ītendere nō videt̄ eē vitioſum. dic̄. n. Hierony. ſup Danie. Qui de mēſa vel vino regis noluerūt comedere ne polluātur: ſi ſapiam atq̄ꝫ doctrinā babyloniοꝝ ſcirent eſſe pctm̄: nunq̄ꝫ acqeſcerent diſcere qō nō licebat. ⁊ aug. dic̄ in. 2. de doctrina xp̄ia. ꝙ ſiq̄ vera ph̄i dixerūt ab eis ſunt tanq̄ꝫ ab iniuſtis poſſeſſoꝛibus in vſum noſtꝝ vendicanda. nō ḡ circa cognitionē ītelectiuaꝫ pōt eſſe curioſitas vitioſa. ¶ Sꝫ ɔ̄ ē qō Hierony. dicit. Nonne vobis videt̄ in vanitate ſenſus ⁊ obſcuritate mētis īgredi q̄ diebus ac noctibus in dialectica arte toꝛquet̄: q̄ phyſicus ꝑſcrutatoꝛ oculos trans celū leuat. ſꝫ vanitas ſenſus ⁊ obſcuritas mētis eſt vitioſa. ḡ circa ītellectiuas ſcīas pōt eſſe curioſitas vitioſa. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſicut dictū eſt: ſtudioſitas nō eſt directe circa ipaꝫ cognitionē: ſꝫ circa appetitū ⁊ ſtudiū cognitiōis acqrende. alr aūt ē iudicādū de ipſa cognitōe v̄itatis: ⁊ alr de appetitu ⁊ ſtudio veritatis cognoſcēde. ipſa. n. v̄itatis cognitio ꝑ ſe loq̄ndo bona ē. pōt aūt ꝑ accñs eē mala rōne. ſ. alicuius ɔ̄ñtis vel inq̄ntū. ſ. aliqs de cognitōe v̄itatis ſupbit: ſꝫ illud. i. ad Coꝛ. 8. Scīa iflat: vel inq̄ntū hō vtit̄ cognitiōe v̄itatis ad peccādū. ſꝫ ipſe appetitᵘ vel ſtudiū cognoſcēde v̄itatis pōt hr̄e rectitudinē vel ꝑuerſitatē. Uno q̄dē mō ꝓut aliquis tendit ſuo ſtudio in cognitionē veritatis ꝓut ꝑ accñs iungit̄ ei malū ſic illi q̄ ſtudent ad ſciam v̄itatis: vt ex inde ſupbiāt. Uñ aug. dic̄ in li. de moꝛibus eccl̄ie. Sunt q̄ deſertis virtutibus ⁊ neſciētes qd ſit deus ⁊ quāta ſit maieſtas: ſemꝑ eodē mō manētis nāe magnū aliqd ſe agere putant ſi vniuerſaꝫ illā coꝛpoꝛis molē quā mūdū nuncupamᵘ curioſiſſime ītētiſſimeq̄ꝫ ꝑgrant. vñ ēt tāta ſupbia gignit̄ vt ī ipſo celo de quo ſepe diſputāt ſibimet hītare videant̄. ſimiliter ēt illi q̄ ſtudēt addiſcere aliqd ad peccādū: vitioſuꝫ ſtudiū hñt: ſm illud Iere. 9. Docuerūt linguā ſuā loq̄ mendaciū: vt inique agerent laboꝛauerūt. Alio autē mō pōt eſſe vitiū ex ipſa inoꝛdinatione appetitus ſtudy ad diſcendam veritateꝫ: ⁊ hoc q̄druplr. Uno mō inq̄ntum per ſtudium minus vtile retrahunt̄ a ſtudio qō eis ex neceſſitate incū

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

bit.Uñ Hiero.dicit:Sacerdotes dimiſſis euãgelijs ꝛ pro/
phetis videmus comedias legere ꝛ amatoria bucolicoꝛuꝫ
verſuũ vba cãtare. Alio mõ inqꝫtũ ſtudet aliqs adiſcere
ab eo a quo nõ licet:ſicꝫ de his q aliqua futura a demonib⁹
ꝓquirũt:que eſt ſupſtitioſa curioſitas . Uñ Aug.dicit i lib.
de vera religione: Neſcio an phi ĩpedirent a fide vicio cu/
rioſitatis in pcũctandis a demonib⁹. 3° qñ hõ appetit co/
gnoſcere vitatẽ circa creaturas nõ referẽdo ad debituꝫ fi/
nem.ſ.ad cognitionẽ dei. vñ augu.dicit in lib.de va religio
ne:ꝙ in ꝯſideratione creaturaruꝫ nõ eſt vana ꝛ pitura cu/
rioſitas exercẽda:ſed gradus ad ĩmoꝛtalia ꝛ ſemp manen/
tia faciẽdus. 4° mõ inqꝫtũ aliqs ſtudet ad cognoſcẽdã ve
ritatẽ ſupra ꝓprij igenij facultatẽ:qꝛ per hoc hoĩes de faci
li in erroꝛes labunꝫ. vñ dr Eccl.3. Altioꝛa te ne queſieris:ꝛ
foꝛtioꝛa te ne ſcrutatus fueris:ꝛ in pluribus opib⁹ eius ne
fueris curioſus.ꝛ poſtea ſubdiꝫ:multos eñi ſupplãtauit ſu
ſpitio coꝝ:ꝛ ĩ vanitate detinuit ſenſus coꝝ. ¶ Ad pᵐ ergo
dõm:ꝙ bonũ hoĩs ꝯſiſtit in cognitione veri:nõ tñ ſummũ
hoĩs bonũ ꝯſiſtit in cognitione cuiuſlibet veri : ſed in ꝑfe/
cta cognitiõe ſũme vitatis:vt pꝫ per phm in.io.ethi.ꝛ iõ pt
eſſe viciũ in cognitione alioꝝ viroꝝ ſm ꝙ talis appetitus
nõ debito mõ oꝛdinaꝫ ad cognitionẽ ſũme vitatis in q̃ ꝯſi/
ſtit ſũma felicitas.¶ Ad 2ᵐ dõm : ꝙ rõ illa dicit ꝙ cogni/
tio vitatis ſm ſe bona ſit:nõ tñ per hoc excludiꝫ qn poſſit
aliqs cognitione veritatis abuti ad maluꝫ. vel etiã inoꝛdi/
nate cognitionẽ vitatis appetere:qꝛ etiã oꝫ appetituꝫ boni
debito mõ regulatũ eſſe.¶ Ad 3ᵐ dõm:ꝙ ſtudiũ phie ſm
ſe eſt licitũ ꝛ laudabile ꝓpter veritatẽ quã phi ꝑceperunt
deo illis reuelãte:vt diciꝫ ad Ro.p:ſed qꝛ quidã phi abu/
tunꝫ ad fidei ĩpugnationeꝫ.iõ aplſs dicit ad Col.2. Uidete
nequis vos decipiat per phiaꝫ ꝛ inanẽ ſciẽtiã ſm traditio/
nem hoĩum ꝛ nõ ſm xpm.ꝛ Dio.dicit in eplã ad Policar/
pum de qbuſdã phis ꝙ diuinis nõ ſcẽ ꝯ diuina vtunꝫ ꝑ ſa/
pientiã dei tẽtãtes expellere diuinã venerationẽ.

Ad ſecundum ſic ꝓcediꝫ. Uideꝫ ꝙ viciuꝫ cu/
rioſitatis nõ ſit circa ſenſitiuaꝫ
cognitionẽ.Sicut.n.aliqua cognoſcunꝫ per ſenſũ viſus: ita
etiã aliqua cognoſcunꝫ per ſenſuꝫ tactus ꝛ guſtus : ſꝫ circa
tãgibilia ꝛ guſtabilia nõ poniꝫ viciũ curioſitatis: ſꝫ magis
viciũ luxurie ꝛ gule.ergo videꝫ ꝙ viciũ circa ea que cogno
ſcunꝫ per viſuꝫ nõ ſit viciũ curioſitatis.¶ P̃. Curioſitas.
eſſe videꝫ in inſpectione ludoꝝ. vnde augu.dicit in.6.ꝯfeſ.
ꝙ quodã pugne caſu cũ clamoꝛ ingens totius populi vehe
menter allippiuꝫ pulſaſſet curioſitate victus aperuit ocu/
los.ſed inſpectio ludoꝝ nõ videꝫ eſſe vicioſa : qꝛ huiuſmo/
di inſpectio delectabilis reddiꝫ ꝓpter repſentationẽ in q̃
homo nãliter delectaꝫ: vt phs dicit in ſua poetria.nõ ergo
circa ſenſibiliũ cognitionẽ eſt viciũ curioſitatis. ¶ P̃. Ad
curioſitatẽ ꝑtinere videꝫ actus ꝓximoꝝ ꝑquirere: vt dicit
Beda:Sed ꝑquirere facta alioꝝ nõ videtur eſſe vicioſuꝫ:
quia ſicut diciꝫ Eccl.17. Unicuiqꝫ mandauit deus de ꝓxi/
mo ſuo.ergo viciũ curioſitatis nõ eſt in huiuſmodi particu
laribus ſenſibilib⁹ cognoſcẽdis.¶ Sed ꝯ eſt qd augu. dic
in libꝛo de vera religione : ꝙ concupiſcẽtia oculoꝝ reddit
hoĩes vicioſos: vt autẽ dicit Beda: Cõcupiſcentia oculoꝝ
eſt nõ ſolũ in diſcẽdis magicis artibus:ſed etiã in cõtẽplã/
dis ſpectaculis ꝛ in dinoſcendis ꝛ carpẽdis vicijs ꝓximo/
rum que ſunt quedã particularia ſenſibilia.cũ ergo concu
piſcentia oculoꝝ ſit quoddã viciũ:ſicut etiã ſuperbia vite
ꝛ cõcupiſcentia carnis:ꝯtra que diciꝫ.i.Joã.2. videꝫ ꝙ vi/
ciũ curioſitatis ſit circa ſenſibiliũ cognitionẽ . ¶ Rñ°. di/
cendũ:ꝙ cognitio ſenſitiua oꝛdinaꝫ ad duo. Uno enĩ mõ
tam in hoĩbus qꝫ in alijs aĩalib⁹ oꝛdinaꝫ ad coꝛpis ſuſtẽta/
tionẽ:qꝛ ꝑ huiuſmodi cognitionẽ hoĩes ꝛ alia aĩalia vitant
nociua ꝛ cõquirũt ea que ſunt neceſſaria ad coꝛpis ſuſtẽta/
tionẽ. Alio mõ ſpãlr in hoĩe oꝛdinaꝫ ad cognitionẽ intel/
lectiuã vel ſpeculatiuã vl practicã. Apponere ergo ſtudiũ
circa ſenſibilia cognoſcẽda duplr põt eſſe vicioſuꝫ. Uno
mõ inqꝫtũ cognitio ſenſitiua nõ oꝛdinaꝫ in aliqd vtile: ſed
potius auertit hominẽ ab aliqua vtili ꝯſideratiõe. Unde
augu.dicit in.io.cõfeſ. Canẽ currentẽ poſt leporẽ iam non
aſpecto cuꝫ incerto ſit.at vero in agro ſi caſu tranſeã auer/
tit me foꝛtaſſis ab aliqua magna cognitione atqꝫ ad ſe con
uertit illa venatio:ꝛ niſi iam mihi demõſtrata infirmitate
mea cito amoueas vanus hebeſco. Alio mõ inqꝫtũ cogni
tio ſenſitiua oꝛdinaꝫ ad aliqd noxiũ:ſicut inſpectio mulie/
ris oꝛdinaꝫ ad cõcupiſcẽdũ . ꝛ diligẽs inqſitio coꝝ que ab
alijs fiunt oꝛdinaꝫ ad detrahẽdũ.ſiquis aũt cognitionem
ſenſibiliũ ĩtẽdit oꝛdinare ꝓpter neceſſitatẽ ſuſtentãde na/
ture: vel ꝓpter ſtudiũ ĩtelligẽde vitatis ẽ virtuoſa ſtudio/
ſitas circa ſenſibilẽ cognitionẽ.¶ Ad p⁹ ğ dõꝫ: ꝙ luxuria
ꝛ gula ſunt circa delectatiões cognitiõis que ſũt in vſu re/
ruꝫ tangibiliũ.ſed circa delectationẽ cognitiõis oĩum ſen/
ſuuꝫ eſt curioſitas ꝛ vocaꝫ cõcupiſcẽtia oculoꝝ: quia ocu/
li ſunt ad cognoſcendũ in ſenſibus ꝓcipales. vñ oĩa ſenſi/
bilia videri dicunꝫ. vt augu.dicit in lib.cõfeſ.ꝛ ſicut augu.
ibidem ſubdit : Ex hoc euidẽtius diſcernitur qd volupta/
tis qd curioſitatis agaꝫ ꝑ ſenſus ꝙ voluptas pulchꝛa ſua/
uia canoꝛa ſapida leuia ſectaꝫ .curioſitas aũt ẽt his ꝯria tẽ/
tandi cã nõ ad ſubeundã moleſtiã ſꝫ experiendi noſcẽdiqꝫ li
bidinẽ.¶ Ad 2ᵐ dõm:ꝙ ĩſpectio ſpectaculoꝝ vitioſa red/
diꝫ inqꝫtũ ꝑ hoc hõ fit ꝓnus ad vitia vel laſciuie vel crude
litatis ꝑ ea q̃ ibi repſentaꝫ. Uñ Chryſo.dic ꝙ adulteros in
uerecundos ꝯſtituunt tales ĩſpectiones.¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ
ꝓſpicere facta alioꝝ vel inqrere bono aĩo vel ad vtilitatẽ
ꝓpriã: vt.ſ.hõ ex bonis opibus ꝓximi ꝓuoceꝫ ad melius
vel etiã ad vtilitatẽ illius: vt.ſ.coꝛrigaꝫ ſiqd ab eo agiꝫ vi/
tioſe ſꝫ regulã charitatis ꝛ debitũ officij:ẽ laudabile: ſꝫ il/
lud ad Heb.io. Cõſiderate vos inicẽ ĩ ꝓuocationẽ charita
tis ꝛ bonoꝝ opeꝝ. ſꝫ ꝙ aliqs ĩtẽdat ad ꝯſiderãda vitia ꝓ/
ximoꝝ ad deſpiciẽdũ vel detrahendũ: vel ſaltẽ inutiliter in
quietãdũ ẽ vitioſum. Uñ dr ꝓuer.24. Ne ĩſidieris ꝛ que/
ras ĩpietatẽ in domo iuſti:neqꝫ vaſtes requiem eius.

¶ De modeſtia ſm ꝙ conſiſtit in exterioꝛibus motib⁹ coꝛ
poꝛis. Qõ. CLXVIII.

D EINDE ꝯſiderãdũ eſt de modeſtia
ſm ꝙ ꝯſiſtit in exterioꝛib⁹
motib⁹ coꝛpoꝛis.¶ Et circa hoc q̃runꝫ
q̃tuoꝛ. p̊ vtꝝ ĩ exterioꝛib⁹ motib⁹ coꝛ/
poꝛis q ſerio agunꝫ poſſit eẽ vt⁹ ꝛ vitiũ.
2° vtꝝ poſſit eſſe aliq̃ vt⁹ circa actiões
ludi. 3° de pctõ qd fit in exceſſu ludi.
4° de peccato ex defectu ludi.

Ad pꝛimum ſic ꝓcediꝫ. Uꝫ ꝙ in exterioꝛib⁹ mo
tibus coꝛpoꝛis nõ ſit aliq̃ vtus. Oĩs
eniꝫ virtus pertinet ad ſpũalem aĩe decoꝛem ſm illud ps.
Oĩs glia eius filie regis abitus.glo.i.in ꝯſcia.ſꝫ motus coꝛ/
poꝛales nõ ſunt abintus ſꝫ exterius.ğ circa huiuſmodi mo
tus non põt eſſe virtus.¶ P̃. Uirtutes nõ inſunt nobis a
nã: vt pꝫ ꝑ phm in.2.ethi.ſꝫ motus coꝛpoꝛales exterioꝛes
inſunt hoĩbus a natura ſm quã qdam ſunt velocis motus
ꝛ qdaꝫ tardi mot⁹. ꝛ idẽ ẽ de alijs differẽtijs exterioꝝ mo/
tuũ.ğ circa tales motus non attenditur aliq̃ virtus.¶ P̃.
Oĩs virtus moꝛalis ẽ circa actiones q̃ ſunt ad alteꝝ : ſicut
iuſtitia. vel circa paſſiones: ſicut tẽpantia ꝛ foꝛtitudo: ſꝫ ex
terioꝛes motus coꝛpoꝛales nõ ſunt ad alteꝝ vſum: neqꝫ ẽt
ſunt paſſiones.ğ circa eos non eſt aliq̃ virtus. ¶ P̃. In oĩ
ope vtutis ẽ ſtudiũ adhibẽdũ: vt ſupꝛa dictũ ẽ.ſꝫ adhibere
ſtudiũ ĩ diſpõne exterioꝝ motuũ ẽ vituꝑabile.dic.n.amb.
in p̊ de offi. Eſt greſſus ꝓbabilis ĩ quo ſit ſpẽs auctoꝛitatis
grauitatiſqꝫ põdus trãqllitatis veſtigiuꝫ.ita tñ ſi ſtudium
deſit atqꝫ affectatio.ſed motus ſit purus ac ſimplex . ergo

videtur ꝙ circa cōpoſitionē exteriorū motuū nō cōſiſtat virtus. ¶ Sȝ ꝯ eſt ꝙ decor honeſtatis ꝑtinet ad virtuteȝ. ſed cōpoſitio exterioꝝ motuū pertinet ad decorē honeſtatis. dicit eni Ambro. in ꝑ̊ de offi. Sicut molliculuȝ ⁊ infractū: aut vocis ſonū: aut geſtū corporis nō ꝓbo: ita nec agreſtem aut ruſticū naturā imitemur: effigies ei⁹ formula diſcipline forma honeſtatis eſt: ergo circa cōpoſitionē exteriorū motuū eſt v̄tus. ¶ Rn̄º. dōm: ꝙ v̄tus moralis conſiſtit in hoc ꝙ ea que ſunt hoīs per rōneȝ ordinātur. Manifeſtū eſt autē ꝙ exteriores motus hoīs ſunt per rōneȝ ordinabiles. ad imperiū eni rōnis exteriora mēbra mouenť. vn̄ manifeſtū eſt ꝙ circa horū motuū ordinationē virtus moralis cōſiſtit. Ordinatio autē hoꝝ motuū attendiť q̄ꝫtum ad duo. Uno qdē mō ſm̄ cōueniētiā perſone. Alio mō ſm̄ ꝯuenientiā ad exteriores ꝑſonas negocia ſeu loca. Un̄ dicit Ambro. in lib. de offi. Hoc eſt pulchritudineȝ viuendi tenere. cōueniētia cuiqꝫ ſexui ⁊ ꝑſone reddere. ⁊ hoc ꝑtinet ad p̄mū. q̄ꝫtū aūt ad 2ᵐ ſubdiť: hic ordo geſtoꝝ optimus: hic ornat⁹ ad omnē actionē accōmodus: ⁊ iō circa huiuſmodi exteriores mot⁹ ponit Andronicus duo. ſ. ornatū qui reſpicit cōueniētiā ꝑſone. vn̄ dicit ꝙ eſt ſciētia circa decens in motu ⁊ habitudinē ⁊ bonā ordinationeȝ q̄ reſpicit cōueniētiā ad diuerſa negocia: ⁊ ea q̄ circūſtat. vn̄ dicit ꝙ ē experiētia ſeparatiōis. i. diſtinctionis actionū. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōȝ: ꝙ mot⁹ exteriores ſunt q̄dā ſigna iterioris diſpoſitionis: ſm̄ illud Eccl. 19. Amictus corꝑis ⁊ riſus dētiū ⁊ igreſſus hoīs enūciāt de illo. ⁊ Ambro. dicit i. i. de offi. ꝙ hitus mētis in corꝑis ſtatu cerniť. ⁊ ꝙ vox q̄dā aī ē corꝑis mot⁹. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ: ꝙ q̄ꝫuis ex nāli diſpōne habeat hō aptitudinē ad hanc vel ad illā diſpōnē exteriorū motuum: tn̄ qđ deeſt nāe pōt ſuppleri ex induſtria rōnis. vn̄ Ambro. dicit in. i. de offi. Motū nā informat ſiqd ſane in nā vicij eſt induſtria emēdet. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ: ꝙ ſicut dictū ē: exteriores motus ſunt q̄daȝ ſigna interioris diſpōnis que p̄cipue attēditur ſm̄ aīe paſſiōes: ⁊ ideo moderatio exterioꝝ motuuȝ reqrit moderationē iterioꝝ paſſionū. vn̄ Ambro. dicit in ꝑ̊ de offi. ꝙ hinc. ſ. ex motib⁹ exteriorib⁹ hō cordis nr̄i abſcōdit⁹: aut leuior: aut iactātior: aut turbidior: aut grauior: aut cōſtātior ⁊ purior ⁊ maturior eſtimať ꝑ mot⁹ etiā exteriores alij hoīes de nobis iudiciū capiūt: ſm̄ illud Eccl. 19. Ex viſu cognoſciť vir: ⁊ ab occurſu faciei cognoſciť ſenſatus. ⁊ iō moderatio exterioꝝ motuū quodāmō ad alios ordinať ſm̄ illud qđ augu. dicit in regula. In oībus motib⁹ veſtris nihil fiat qđ cuiuſqꝫ offendat aſpectū: ſed qđ veſtrā deceat ſcitatē. Et iō moderatio exterioꝝ motuū pōt reduci ad duas v̄tutes: q̄s p̄hs tāgit in. 4. ethi. Inq̄ꝫtū eni ꝑ exteriores motus ordinamur ad alios ꝑtinet exterioꝝ motuū moderatio ad amicitiā vel affabilitatē: q̄ attendiť circa delectationes ⁊ triſtitias que ſunt in v̄bis ⁊ factis in ordine ad alios qbus hō cōuiuit. Inq̄ꝫtū v̄o exteriores mot⁹ ſunt ſigna interioris diſpoſitionis ꝑtinet eoꝝ moderatio ad v̄tutem veritatis: ſm̄ quā aliqs talē ſe exhibet in v̄bis ⁊ factis qualis eſt iteri⁹. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ in cōpoſitione exteriorum motuū ſtudiū vituꝑať: ꝑ qđ aliqs fictione q̄dā in exterioribus motib⁹ vtiť: ita ꝙ iteriori diſpoſitioni nō ꝯueniāt: dȝ tamē tale ſtudiū adhiberi vt ſiquid in eis iordinatū ē corrigatur. vnde ambro. dicit in ꝑ̊ de offi. Ars deſit: non deſit correctio.

Ad ſecundum ſic ꝓcediť. Videť ꝙ in ludis nō poſſit eſſe aliqua virt⁹. Dicit eni Ambro. in ꝑ̊ de offi. Dn̄s ait: Ue vobis qui ridetis: q2 flebitis. nō ſolū ergo ꝓfuſos ſȝ ēt oēs iocos d̄clinādos arbitror. ſed illud qđ pōt v̄tuoſe fieri nō eſt totaliter declinādū. nō ergo circa ludos pōt eē v̄tus. ¶ P̄. Uirtus eſt quā deus in nobis ſine nobis operať: vt ſupra habitū eſt. ſȝ Chryſo. dic̄ Nō dat deus ludere ſȝ diabolus. Audi quid ludētes paſſi ſunt: ſedit populus manducare ⁊ bibere ⁊ ſurrexerunt ludere. ergo circa ludos nō pōt eſſe virtus. ¶ P̄. P̄hs dicit in. 10. ethicoꝝ ꝙ operatiōes ludi nō ordinanť in aliqd aliud: ſed ad v̄tutē requiriť vt ꝓpter aliud eligēs opereť: ſic patet per p̄hm in. 7. ethicoꝝ. ergo circa ludos nō pōt eē aliqua virtus. ¶ Sȝ ꝯ ē qđ augu. dicit in. 2. muſice. Uolo tādem tibi parcas: nā ſapientē decet interdū remittere aciē rebus agendis intentā. ſed iſta remiſſio animi a rebus agēdis fit ꝑ ludicra v̄ba ⁊ facta. ergo his vti interdū ad ſapiētem ⁊ v̄tuoſum ꝑtinet. P̄hs etiā ponit virtutē eutrapelie circa ludos quā nos poſſum⁹ dicere iucunditatē. ¶ Rn̄º. dōȝ: ꝙ ſicut hō idiget corporali quiete ad corporis refocillationē: q2 nō poteſt cōtinue laborare ꝓpter hoc ꝙ hȝ finitam v̄tuteȝ que determinatis laboribus ꝓportionatur: ita etiā ex parte aīe cuius etiā eſt virtus finita ad determinatas oꝑationes ꝓportionata. ⁊ ideo qn̄ vltra modū ſuuȝ in aliquas oꝑatiōes ſe extēdit: laborat: ⁊ ex hoc fatigať: p̄ſertim q2 in oꝑationibus aīe ſimul etiā laborat corpus: inq̄ꝫtū. ſ. aīa itellectiua vtiť virib⁹ ꝑ organa corporea oꝑantib⁹. Sūt āt hōa ſenſibilia ꝯnālia hoī. ⁊ iō qn̄ aīa vltra ſenſibilia eleuať opib⁹ rōnis itēta: naſciť exīde q̄dā fatigatio aīalis: ſiue homo itēdat opib⁹ rōnis practice: ſiue ſpeculatiue: magis tn̄ ſi opibus ꝯtēplationis itēdat: q2 ꝑ hoc magis a ſenſibilib⁹ eleuať: q̄ꝫuis forte in aliqbus opibus exteriorib⁹ rōnis practice maior labor corporis ꝯſiſtat: in vtriſqꝫ tn̄ tanto aliqs magis altero fatigať q̄ꝫto vehementius opibus rōnis itēdit. Sicut aūt fatigatio corporalis ſolniť per corporis qetē: ita etiā oȝ ꝙ fatigatio aīalis ſoluať ꝑ aīe qetem. qes aūt aīe eſt delectatio: vt ſupra habitū ē cū de paſſionibus agereť. ⁊ iō remediū ꝯ fatigationē aīaleȝ adhibetur ꝑ aliquā delectationē itermiſſa itentione ad īſiſtendū ſtudio rōnis. Sicut in collationib⁹ patꝝ legiť ꝙ btūs Joānes euangeliſta cū qdaȝ ſcādalizareť ꝙ eum cū diſcipulis ſuis ludentē iuenirent: dr̄ mādaſſe vni eoꝝ qui arcuȝ gerebat vt ſagittā traheret: qđ cū pluries feciſſet: queſiuit vtꝝ hoc ꝯtinue facere poſſet: qui reſpōdit ꝙ ſi hoc ꝯtinue faceret arcus frangereť. vn̄ btūs Joānes ſubintulit: ꝙ ſilr̄ animus hoīs frangereť ſi nunq̄ꝫ a ſua itentione relaxareť. huiuſmodi aūt dicta vel facta in qbus nō queriť niſi delectatio aīalis vocanť ludicra vel iocoſa. ⁊ iō neceſſe eſt talibus iterdū vti q̄ſi ad q̄ꝫdā aīe qeteȝ. ⁊ hoc eſt qđ p̄hs dic̄ in. 4. ethi. ꝙ in huius vite ꝯuerſatione q̄dā reqes cū ludo habetur. ⁊ iō opȝ iterdū aliqbus talib⁹ vti. ¶ Circa q̄ tn̄ videnť tria eē p̄cipue cauēda. quoꝝ p̄mū eſt p̄ncipale ꝙ p̄dicta delectatio nō querať in aliqbus oꝑationib⁹ vel verbis turpibus vel nociuis. vn̄ Tull. dic̄ in ꝑ̊ de offi. ꝙ vnū gen⁹ iocandi ē illiberale petulās flagitioſuȝ obſcenū. Aliud aūt attēdendū eſt: ne totaliter grauitas aīe reſoluať. vn̄ Amb. dic̄ in ꝑ̊ de offi. Caueam⁹ ne dū relaxare aīuȝ volum⁹ ſoluam⁹ oēm armoniā q̄ſi ꝯcentū quēdā bonoꝝ opuȝ. ⁊ Tulli⁹ dic̄ in ꝑ̊ de offi. ꝙ ſic pueris non oēm ludēdi licētiā damus: ſȝ eā q̄ ab honeſtis actionib⁹ non ſit aliena: ſic in ipſo ioco aliquid ꝓbi īgenij eluceat. Tertio aūt attēdēdū eſt ſicut ⁊ in oībus humanis actibus: vt ꝯgruat ꝑſone tempori ⁊ loco ⁊ ſm̄ alias circūſtantias debite ordineť: vt. ſ. ſit tēpore ⁊ homore dignus: vt Tullius dicit ibidē. huiuſmodi aūt ſm̄ regulam rōnis ordinanť. habitus aūt ſȝ rōnem operans eſt virtus moralis. ⁊ ideo circa ludos poteſt eſſe aliqua virt⁹ quam p̄hs eutrapeliaȝ nominat. ⁊ dicitur aliquis eutrapelus a bona conuerſatione: q2. ſ. bene conuertit aliqua dicta vel facta in ſolatium: ⁊ inquantum per hanc virtutem homo refrenatur ab immoderantia ludorum ſub modeſtia cōtinetur. ¶ Ad p̄mum ḡ dōm: ꝙ ſicut dictum eſt: ocioſa debent congruere negocijs ⁊ perſonis. vnde ⁊ Tullius dicit in primo rhetorice: ꝙ quādo auditores ſunt defatigati non eſt inutile ab aliqua re noua aut ridiculoſa oratorem

incipere: ſi tamen rei dignitas non adimit iocandi facul/
tatem: doctrina autem ſacra maximis rebus intendit: ſm
illud ꝓuerb. 8. Audite qm̄ de rebus magnis locutura ſuz.
vñ Amb. nō excludit vliter iocū a cōuerſatione humana
.ſ. a doctrina ſacra. vnde p̄mittit: ſʒ interdū honeſta ioca ac
ſuauia ſint: tñ ab eccliaſtica abhorrenť regula. qm̄ in ſcri/
pturis ſanctis nō repimus ea quēadmodū vſurpare poſſi/
mus. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ verbū illud Chryſo. eſt itelligēdū
de illis qui iordinate ludis vtunť: ꝛ p̄cipue eoꝝ qui finē in
delectatione ludi cōſtituūt: ſicut de qbuſdā diciť Sap. 15.
Eſtimauerūt eē ludū vitā noſtrā. ꝯ quos dicit Tulli9 in. 1.
de offi. Nō ita generati a nā ſum9 vt ad ludū ꝛ iocū facti eſ
ſe videamur: ſʒ ad ſeueritatē poti9: ꝛ ad q̄dā ſtudia graui/
ora atqꝫ maiora. ¶ Ad 3m dōʒ: ꝙ ipē opatiōes ludi ſm ſuā
ſpēm nō ordinanť ad aliquē finē: ſed delectatio q̄ in talib9
actib9 habeť ordinať ad aliquā aīe recreationē ꝛ quieteʒ:
ꝛ ſm hoc ſi fiat moderate licet vti ludo. vñ Tulli9 dicit in
p̄ de offi. Ludo ꝛ ioco vti qdē licet: ſed ſicut ſōno ꝛ qetibus
ceteris: tūc cū grauib9 ſerioſiſqꝫ reb9 ſatiſfecerimus.

Ad tertium ſic ꝓcediť. Uidetur ꝙ in ſupfluitate
ludi nō poſſit eſſe pctm̄. Illud eni qđ
excuſat a pctō nō videť eē peccatū: ſʒ ludus q̄nqꝫ excuſat a
pctō. multa. n. ſi in ſerio fierēt grauia pctā eſſent: que qdeʒ
ioco facta vel nulla vel leuia ſunt. ergo videť ꝙ in ſupabū
dantia ludi nō ſit pctm̄. ¶ P̄. Oīa alia vicia reducunť ad
ſeptē vicia capitalia: vt Greg. dicit. 31. moral. ſed ſupabun/
dātia in ludis nō videť reduci ad aliqđ capitaliū vicioꝝ. ḡ
videť ꝙ nō ſit pctm̄. ¶ P̄. Maxime hiſtriones in ludo vi
denť ſupabūdare q totā ſuā vitā ordināt ad ludēdū. ſi er/
go ſupabūdātia ludi eēt pctm̄: tūc oēs hiſtriōes eēnt in ſta
tu peti. peccarēt etiā oēs q eoꝝ miniſterio vterenť: vel qui
eis aliq̄ largirenť tanqꝫ peti fautores: qđ videť eē falſum.
legiť eni in vitis patrū: ꝙ btō Paphūtio reuelatū eſt ꝙ q/
dam ioculator futur9 erat ſibi ꝯſors in vita futura. ¶ Sʒ
ꝯ ē qđ ſup illud ꝓuerb. 14. Riſus dolore miſcebiť ꝛ extre/
ma gaudij luct9 occupat. Dicit glo. Luct9 ppetu9: ſʒ in ſup/
fluitate ludi eſt iordinat9 riſus ꝛ inordinatū gaudiuʒ. ergo
eſt ibi pctm̄ mortale: cui ſoli debeť luct9 ppetu9. ¶ Rñ.
dōm ꝙ in omni eo qđ eſt dirigibile ſm rōnē: ſupfluū diciť
qđ regulā rōnis excedit. diminutū aūt diciť qđ deficit a re
gula rōnis. dictū eſt autē ꝙ ludicra ſiue iocoſa v̄ba vel fa/
cta ſunt dirigibilia ſm rōnē: ꝛ iō ſupfluū in ludo accipitur
qđ excedit regulā rōnis. Qđ qdē pōt eſſe dupl'r. Uno mō
ex ipſa ſpē actionū que aſſumūtur in ludū qđ qdē iocandi
genus ſm Tulliū dť eſſe illiberale petulās flagitioſuʒ ob/
ſcenū: qñ. ſ. vtiť aliqs cauſa ludi turpib9 v̄bis vel factis: vl'
etiā his que vergūt in ꝓrimi nocumētū que de ſe ſūt pctā
mortalia: ꝛ ſic pʒ ꝙ exceſſus in ludo ē pctm̄ mortale. Alio
aūt mō pōt eſſe exceſſus in ludo ſm defectū debitarū cir/
cunſtātiarū: puta cū aliqui vtunť ludo vel tpib9 vel locis
indebitis: aut etiā p̄ter ꝯuenientiā negocij ſeu pſone: ꝛ hoc
quidē q̄nqꝫ pōt eē pctm̄ mortale ꝓpter vehemētiā affect9
ad ludū: cuius delectationē p̄ponit aliqs dilectioni dei: ita
ꝙ cōtra p̄ceptū dei vel eccleſie talibus ludis vti nō refugi
at. q̄nqꝫ autē eſt peccatū veniale: puta ſi aliquis nō tantuʒ
afficiť ad luduʒ ꝙ ꝓpter hoc velit aliquid ꝯtra deū cōmit
tere. ¶ Ad p̄m ergo dicendū: ꝙ aliqua ſunt peccata ꝓpter
ſolaʒ intētionē: q2. ſ. in iniuriā alicuius fiunt: quā quidē in/
tentionē excludit ludus: cuius intētio ad delectationē fer/
tur non ad iniuriam alicuius: ꝛ in talibus ludus excuſat a
peccato vel peccatū diminuit. quedā vero ſunt que ſʒ ſuā
ſpēʒ ſunt peccata: ſicut homicidiū fornicatio ꝛ ſimilia. ꝛ ta
lia nō excuſanť per luduʒ: qnimo ex his ludus reddiť fla/
gitioſus ꝛ obſcenus. ¶ Ad 2m dōm ꝙ ſuperfluitas in ludo
pertinet ad ineptaʒ letitiam: quā Grego. dicit eſſe filiā gu/
le. Unde Exo. 32. dicitur: Sedit populus manducare ꝛ bi/
bere ꝛ ſurrexerunt ludere. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ ſicut dictum
eſt: ludus eſt neceſſarius ad conuerſationē humane vite.
ad omnia autē que ſunt vtilia cōuerſationi humane depu
tari poſſunt aliqua officia licita. ꝛ ideo etiaʒ officiuʒ hiſtri/
onum quod ordinatur ad ſolaciuʒ hominib9 exhibenduʒ:
nō eſt ſm ſe illicituʒ: nec ſunt in ſtatu peccati dūmodo mo
derate ludo vtantur. i. non vtendo aliquibus illicitis ver/
bis vel factis ad ludū: ꝛ nō adhibendo ludū negocijs ꝛ tē/
poribus indebitis: q̄uis in rebus humanis nō vtanť alio
officio per comparationē ad alios homines: tamē per cō/
parationeʒ ad ſeipſos ꝛ ad deuʒ alias habēt ſerioſas ꝛ vir/
tuoſas operationes: puta duʒ orant ꝛ ſuas paſſiones ꝛ ope/
rationes componūt. ꝛ quādoqꝫ etiā pauperibus elemoſy/
nas largiuntur. vnde illi qui moderate eis ſubueniunt nō
peccant: ſed iuſte faciunt mercedē miniſterij eoruʒ eis tri/
buendo. ſiqui autē ſuperflue ſua in tales cōſumūt vel etiā
ſuſtentant illos hiſtriones qui illicitis ludis vtunť peccāt
quaſi eos in peccato fouentes. Unde Aug. dicit ſuper Joā
nē: ꝙ donare res ſuas hiſtriōib9 viciuʒ eſt imane: niſi for/
te aliquis hiſtrio eſſet in extrema neceſſitate in qua eēt ei
ſubueniendum. Dicit enim Ambro. in libro de offi. Paſce
fame morientē: quiſquis enim paſcēdo hoiem ſeruare po/
teris: ſi nō paueris occidiſti.

Ad quartum ſic ꝓcediť. Uť ꝙ in defectu ludi
non ꝯſiſtat aliqđ pctm̄. Nulluʒ
. n. pctm̄ iterdicitur penitēti. ſʒ Aug. diť de penitēte loqns:
Cohibeat ſe a ludis a ſpectaculis ſeculi q pfectā ꝯſeq vult
remiſſionis grām. ḡ in defectu ludi nō ē aliqđ pctm̄. ¶ P̄.
Nullū pctm̄ ponitur in cōmendatione ſcōꝝ. ſed in ꝯmēda
tione quorundā poniť ꝙ a ludo abſtinuerūt. dť. n. Jere. 15.
Nō ſedi in ꝯcilio ludentiū. ꝛ Thob. 3. dť. Nunqꝫ cū luden/
tib9 miſcui me: neqꝫ cuʒ his q in leuitate ſenſus ambulant
participē me p̄bui. ḡ in defectu ludi nō pōt eē pctm̄. ¶ P̄.
Andronicus ponit auſteritatē quā iter v̄tutes numerat eē
habitū ſʒ quē aliq nec afferūt alijs delectationes collocu/
tionū: neqꝫ ab his recipiūt: ſʒ hoc ptinet ad defectū ludi. ḡ
defect9 ludi magis ptiet ad v̄tutē qꝫ ad vitiū. ¶ Sʒ ꝯ ē ꝙ
phs in. 2. ꝛ. 4. ethico. ponit defectū in ludo eſſe vitioſum.
¶ Rñ. dōm: ꝙ oē qđ eſt ꝯ rōnē in rebus humanis vitio
ſum eſt. eſt aūt ꝯ rōnē vt aliqs ſe alijs oneroſum exhibeat:
puta dū nihil delectabile exhibet. ꝛ etiaʒ alioꝝ delectatio
nes ipedit: vñ Seneca diť. Sic te geras ſapiēter ꝙ nll's te
hēat tāqꝫ aſpeꝝ nec ꝯtēnat q̄ſi vilē. Illi aūt q in ludo defi/
ciunt: nec ipſi dicūt aliqđ ridiculū: ꝛ dicētib9 moleſti ſunt:
q2. ſ. moderatos alioꝝ ludos nō recipiunt. ꝛ iō tales vitioſi
ſunt: ꝛ dicunť duri ꝛ agreſtes: vt phs diť in. 4. ethi. Sʒ q2
ludus ē vtilis ꝓpter q̄etē ꝛ delectationē. delectatio aūt ꝛ q̄
ges nō ꝓpter ſe q̄runť in humana vita: ſʒ ꝓpter opationē:
vt dť in. 10. ethi. iō defect9 ludi minus ē vitioſus qꝫ ludi ſu/
perexceſſus. vñ phs diť in. 9. ethi. ꝙ pauci amici ꝓpter de/
lectationē ſunt habēdi: q2 paꝝ de delectatiōe ſufficit ad vi
tā q̄ſi ꝓ cōdimēto: ſič paꝝ de ſale ſufficit in cibo. ¶ Ad p̄m
ḡ dōʒ: ꝙ q2 penitentibus luctus idicitur ꝓ pctis. iō iterdi/
citur eis ludus: nec hoc ptinet ad vitiū defectus: quia hoc
ipſum eſt ſm rationem ꝙ in eis ludus diminuatur. ¶ Ad
ſecundū dicendum: ꝙ Jeremias ibi loquitur ſm congruē
tiam temporis: cuius ſtatus magis luctum requirebat. vn
de ſubdit: ſolus ſedebam quoniam amaritudine repleſti
me. quod autem dicitur Thob. 3. pertinet ad ludum ſuper
fluum: quod patet ex eo quod ſequitur: neqꝫ cuʒ his qui in
leuitate ambulant participem me prebui. ¶ Ad tertium
dicendum: ꝙ auſteritas ſm ꝙ eſt virtus non excludit oēs
delectationes: ſed ſuperfluas ꝛ inordinatas: vnde videtur
pertinere ad affabilitatem quam philoſophus amicitiam
nominat: vel ad eutrapeliam ſiue iocunditatem: ꝛ tamen
nominat ꝛ diffinit eam ſic ſm conuenientiam ad tempe/

rantiam cuius eſt delectationes reprimere.

¶ De modeſtia. Qõ CLXIX:

Deinde ↄſiderãdũ eſt de modeſtia ſm ꝙ ↄſiſtit in exteriori apparatu. ¶ Et circa hoc queruntᷣ duo. p̄ vtrũ circa exteriorẽ apparatũ poſſit eẽ virt⁹ ⁊ viciũ. 2°. vtrũ mulieres peccãt mortaliter in ſuperfluo ornatu.

Ad primum ſic ꝓcediꝰ. Videtᷣ ꝙ circa exteriorez ornatũ nõ poſſit eẽ v̄tus ⁊ viciũ. Exterior eni ornat⁹ nõ ĩeſt nobis a nã. vñ ⁊ ſm diuerſitatẽ tẽpoꝝ ⁊ locoꝝ variatᷣ. vñ aug. diċ in. 3. de doct. xp̄ia. ꝙ talares ⁊ manicatas tunicas hr̄e apud veteres romanos flagitiũ erat. nũc aũt honeſto loco natis nõ eas hr̄e flagitiũ eſt. ſꝫ ſicut ph̄s dicit in. 2. ethi. Nãlr̄ ĩeſt nobis aptitudo ad v̄tutes. ꝗ circa huiuſmodi nõ ẽ v̄t⁹ ⁊ viciũ. ¶ P̄. Si circa exteriorẽ cultũ eẽt v̄tus ⁊ viciũ: oporteret ꝙ ẽt ſuꝑfluitas in talib⁹ eſſet vicioſa ⁊ ẽt defect⁹ vicioſus: ſꝫ ſuꝑfluitas in cultu exteriori nõ vr̄ eẽ vicioſa: q2 ſacerdotes ⁊ miniſtri altaris in ſacro miniſterio ꝓcioſiſſimis veſtib⁹ vtuntᷣ. ſilr̄ ẽt defect⁹ in talib⁹ nõ vr̄ eẽ vicioſus: q2 in laudẽ quorũdã diciᷣ ad Heb. 11. Circuiuerũt in melotis ⁊ in pellib⁹ caprinis. nõ ergo videtᷣ ꝙ in talib⁹ poſſit eẽ v̄t⁹ ⁊ viciũ. ¶ P̄. Oĩs v̄tus aut ẽ theologica: aut moralis: aut ĩtellectualis. ſꝫ circa huiuſmodi nõ ↄſiſtit v̄tus intellectualis q̄ ꝑficiᷣ in aliq̄ cognitione v̄itatis. ſilr̄ ẽt nec ẽ ibi v̄tus theologica q̄ hꝫ deuz pro obõ. nec ẽ ẽt ibi aliq̄ v̄tutũ moraliũ q̄s ph̄s tangit. ꝗ videtᷣ ꝙ circa huiuſmodi cultũ nõ poſſit eẽ v̄t⁹ ⁊ viciũ. ¶ Sꝫ ↄ. Honeſtas ad v̄tutẽ ꝑtinet: ſꝫ in exteriori cultu ↄſideratᷣ q̄dam honeſtas. Dicit. n. ambro. in. i. de offi. Decor corpis nõ ſit affectat⁹: ſꝫ nãlr̄ ſimplex: neglect⁹ magis q̄ꝫ expedit⁹: nõ ꝓcioſis ⁊ albẽtib⁹ ab int⁹ veſtimẽtis: ſꝫ coib⁹: vt honeſtati vel neceſſitati nihil deſit nihil accedat nitoris. ꝗ in exteriori cultu põt eẽ v̄tus ⁊ viciũ. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ in ipſis rebus exteriorib⁹ qb⁹ hõ vtiᷣ nõ ẽ aliqđ viciũ: ſꝫ ex parte hominis q̄ ĩmoderate vtiᷣ eis: Que q̄dẽ ĩmoderãtia põt eſſe duplr̄. Uno q̄dẽ mõ ꝑ cõparationẽ ad ↄſuetudinẽ hoĩuꝫ: cũ qb⁹ aliq̄s viuit. Uñ diċ augu. in. 3. ↄfeſ. Que ↄ̄ mores hominũ ſũt flagitia ꝓ moꝝ diuerſitate vitãda ſunt: vt pactũ inter ſe ciuitatis ⁊ gẽtis ↄſuetudine vel lege firmatũ nullius ciuis aut ꝑegrini libidine violetᷣ. turpis eſt eni oĩs pars vniuerſo ſuo nõ ↄgruẽs. Alio° p̄t eẽ ĩmoderãtia in vſu taliuꝫ rerũ ex inordinato affectu vtẽtis. ex quo q̄n̄q3 ↄtingit ꝙ hõ nimis libidinoſe talib⁹ vtatᷣ: ſiue ſm ↄſuetudinẽ eoruꝫ cũ q̄bus viuit ſiue ꝑter coꝝ ↄſuetudinẽ. vñ augu. dicit in. 2. de doct. xp̄ia. In vſu rerũ abeſſe oꝫ libidinẽ q̄ nõ ſolũ ipſa coꝝ ĩter quos viuit ↄſuetudine neq̄ter abutiᷣ: ſꝫ etiaꝫ ſepe fines eius egreſſa feditatẽ ſuã que inter clauſtra moruꝫ ſolẽniũ latitabat flagitioſiſſima eruptione manifeſtat. Contingit autẽ iſta inordinatio affectus tripliciter q̄ꝫtũ ad ſuꝑabundãtiaꝫ. Uno modo per hoc ꝙ aliquis ex ſuꝑfluo cultu veſtiũ hoĩuꝫ gloriã q̄rit: put. ſ. veſtes ⁊ alia huiuſmodi pertinẽt ad quẽdaꝫ ornatuꝫ. vnde Grego. dicit in quadã homelia. Sunt nõnulli qui cultũ ſubtiliuꝫ ꝓcioſarũq3 veſtiuꝫ nõ putant eſſe peccatũ: quod videlicet ſi culpa nõ eẽt nequaq̄ꝫ ſermo dei tam vigilãter exprimeret ꝙ diues qui torquebatᷣ apud inferos byſſo ⁊ purpurã indutus fuiſſet. nemo quippe veſtimẽta precipua. ſ. excedentia propriũ ſtatuꝫ: niſi ad inanez gloriaꝫ querit. Alio modo ſꝫ ꝙ homo per ſuperfluũ cultuꝫ veſtium querit delitias ſm ꝙ veſtis ordinãtur ad corporis fomentũ. 3° ſm ꝙ nimiã ſollicitudinẽ apponit ad exteriorẽ veſtiũ cultũ: etiã ſi nõ ſit aliqua inordinatio ex parte finis. ⁊ ſm hoc Andronic⁹ ponit tres v̄tutes circa exteriorez cultuꝫ. ſ. humilitatez que excludit intẽtionẽ glorie. vñ dicit ꝙ humilitas eſt habitus nõ ſuꝑabũdãs in ſũptib⁹ ⁊ ꝑparationib⁹: ⁊ ꝑ ſe ſufficientiã que excludit itẽtionẽ delitiarũ. vñ dicit ꝙ per ſe ſufficiẽtia eſt habitus ↄtẽtus quibus oꝫ ⁊ determinatiua coꝝ que ad viuere cõueniũt: ſm illud ap̄li. i. ad Thimo. vlt. Habẽtes alimenta ⁊ q̄bus tegamur his cõtẽti ſimus. ⁊ ſimplicitatẽ que excludit ſuperfluã ſollicitudinẽ taliũ. vnde dicit ꝙ ſimplicitas eſt habitus ↄtentus his que cõtingũt. Ex parte aũt defectus ſilr̄ poteſt eſſe duplex inordinatio per affectũ. Uno quidẽ modo ex negligentia hoĩs qui nõ adhibet ſtudium vel laborẽ ad hoc ꝙ exteriori cultu vtatᷣ ſm ꝙ oportet. vñ ph̄s dicit in. 7. ethi. ꝙ ad mollicieꝫ pertinet ꝙ aliquis trahat veſtimẽtũ ꝑ terrã vt nõ laboret eleuãdo ipſuꝫ. Alio modo ex eo ꝙ ipſuꝫ defectũ exterioris cultus ad gloriam ordinat. Unde dicit Augu. in lib. de ſermone dñi in mõte. Nõ in ſolo rerũ corporearũ nitore atq3 pompa: ſed etiã in ipſis ſordibus ⁊ lutoſis eẽ poſſe iactantiã: ⁊ eo periculoſiorem quo ſub noĩe ſeruitutis dei decipit. ⁊ ph̄us dicit in. 4. ethicoꝝ ꝙ ſuperabũdantia ⁊ iordinat⁹ defectus ad iactãtiaꝫ ꝑtinet. ¶ Ad p̄m ergo dõm: ꝙ q̄uis ipſe cultus exterior nõ ſit a natura: tñ ad nãleꝫ rõnẽ ꝑtinet vt exteriorẽ cultuꝫ moderetur. ⁊ ſm hoc nati ſumus hanc virtutẽ ſuſcipere que exteriorem cultuꝫ moderatur. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ illi qui in dignitatibus conſtituuntur vel etiam miniſtri altaris ꝓcioſioribus veſtib⁹ q̄ꝫ ceteri induuntur: nõ ꝓpter ſui gl̄iaꝫ: ſꝫ ad ſignificãdã excellẽtiã ſui miniſterij vel cultus diui. ⁊ iõ in eis nõ eſt vitioſuꝫ. vñ Aug. diċ in. 3. de doc. xp̄ia. Quiſq3 ſic vtiᷣ exteriorib⁹ rebus: vt metas ↄſuetudinis bonoꝝ ĩter quos verſatur excedat: aut aliq̄d ſignificat aut flagitioſus ẽ: dũ. ſ. ꝓpter delitias aut oſtentationẽ talibus vtiᷣ. ſilr̄ etiã ex parte defectus contingit eſſe pctm̄: nõ tñ ſemꝑ q̄ viliorib⁹ veſtibus q̄ꝫ ceteri vtiᷣ peccat. ſi. n. hoc facit ꝓpter iactantiã vel ſuꝑbiaꝫ vt ſe ceteris ꝑferat: vitiũ ſuꝑſtitionis eſt. ſi aũt hoc faciat ꝓpter macerationeꝫ carnis vel humiliationẽ ſp̄us: ad v̄tuteꝫ tempantie ꝑtinet: vñ Aug. diċ in. 3. de doctri. xp̄ia. Quiſq3 reſtrictius rebus vtitur q̄ꝫ ſe habeãt mores coꝝ cũ q̄bus viuit: aut tempat⁹ aut ſuꝑſtitioſus eſt. precipue autẽ ↄpetit vilibus veſtimentis vti his q̄ alios ⁊ v̄bo ⁊ exẽplo ad pn̄iaꝫ hortantᷣ: ſic fecerũt ꝓph̄e: de q̄bus ap̄ls ibi loq̄tur. vñ q̄daꝫ glo. diċ Matth. 3. Qui pn̄iaꝫ ꝑdicat habitũ pn̄ie ꝓtendit. ¶ Ad 3m dõꝫ: ꝙ huiuſmodi exterior cultus ĩdiciũ quoddã ẽ ↄditionis humane. ⁊ iõ exceſſus ⁊ defect⁹ ⁊ mediũ in talib⁹ reduci poſſunt ad virtutẽ veritatis quã ph̄s ponit circa facta ⁊ dicta q̄b⁹ aliquid de ſtatu hominis ſignificatur.

Ad ſecundum ſic ꝓcediᷣ. Videtᷣ ꝙ ornat⁹ mulierum nõ ſit ſine pctõ mortali. Oẽ. n. qđ qđ ẽ ↄ̄ ꝑceptũ diue legis ẽ pctm̄ mortale. ſꝫ ornatus mulieꝝ ẽ ↄ̄ꝑceptum diue legis. dr̄. n. i. Pet. 3. Quaꝝ. ſ. mulieꝝ ſit non extrĩſecus capillatura aut circũdatio auri aut ĩdumenti veſtimẽtoꝝ cult⁹. vbi diċ glo. Cypriani. Serico ⁊ purpura ĩdute xp̄m ſincere induere non poſſunt. auro ⁊ margaritis adornate ⁊ monilibus: ornamẽta mẽtis ⁊ corporis ꝑdiderunt. ſꝫ hoc non fit niſi ꝑ pctm̄ mortale. ꝗ ornatus mulieꝝ non põt eſſe ſine pctõ mortali. ¶ P̄. Cyprianus dicit in li. de habitu virginũ. Non virgines tñ aut viduas ſed ⁊ nuptas: puto etiam oẽs oĩno feminas admonẽdas ꝙ opus dei ⁊ facturaꝫ eius ⁊ plaſma adulterare nullo modo debeãt adhibito flauo colore vel nigro puluere vel rubore: aut quolibet lineamenta natiua corrũpente medicamine. ⁊ poſtea ſubdit. manus deo ĩferunt q̄ñ illud qđ ille formauit reformare ↄtendunt. ĩpugnatio iſta eſt diuini opis ꝑuaricatio. ⁊ veritatis deum videre non poteris: q̄ñ oculi tui non ſunt quos deus fecit: ſed quos diabolus infecit: de inimico tuo compta cum illo pariter arſura. ſed hoc non debetur niſi peccato mortali. ergo ornatus mulieris non eſt ſine peccato mortali. ¶ P̄. Sicut non congruit mulieri ꝙ veſte virili vtatur: ita etiam ei non competit ꝙ

ī ordinato ornatu vtaꝛ̄.ſ; p̄mū ē pctm̄. dr̄ enim Deut.xx. Nō iduaꝛ̄ mulier veſte virili:nec vir veſte muliebri.ḡ.ēt vr̄ ꝙ ſupfluus ornat᷒ mulierū ſit pctm̄ mortale. ¶ Sꝫ ꝫ eſt:qꝛ ſm̄ hoc videreꝛ̄ ꝙ artifices huiuſmodi ornamēta p̄parātes mortalr̄ peccarēt. ¶ Rn̄o.dōꝫ:ꝙ circa ornamēta mulierū ſunt eadē attēdēda q̄ ſupra cōiter dicta ſūt circa exteriorē cultū.ꝛ inſup qddā aliō ſpāle:ꝙ.ſ.muliebris cultus viros ad laſciuiā ꝓuocat:ſm̄ illō ꝓuer.7. Ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio p̄parata ad decipiēdū aīas. pōt tn̄ mulier licite operā dare ad hoc ꝙ viro ſuo placeat: ne ꝑ eius cōtēptū in adulteriū labaꝛ̄. vn̄ dr̄.i.ad Corin.7. ꝙ mulier q̄ nupta eſt cogitat que ſūt mūdi quō placeat viro.ꝛ iō ſi mulier ꝯiugata ad hoc ſe ornet vt viro ſuo placeat:pōt hoc facere abſq; pctō.ille aūt mulieres q̄ viros non hn̄t nec volūt hr̄e ꝛ ſūt in ſtatu nō hn̄di: nō pn̄t abſq; pctō appetere placere viroꝝ aſpectib᷒ ad ꝯcupiſcēdū: qꝛ hoc ē dare eis incētiuū peccādi.ꝛ ſiqdē hac intētiōe ſe ornēt vt alios ꝓuocēt ad ꝯcupiſcētiā mortalr̄ peccāt.ſi aūt ex q̄dā leuitate:vel ēt ex q̄dā vanitate ꝓpter iactātiā quādā nō ſemꝑ ē pctm̄ mortale:ſ; qn̄q; veniale.ꝛ eadē rō q̄tū ad hᵒ eſt de viris. Vn̄ augu.dic̄ in epl̄a ad Poſſidiū: Nolo vt de ornamētis auri vl̄ veſtis ꝓpriā hēas in ꝓhibēdo ſn̄iā nisi ī eis q neq; ꝯiugati ſūt neq; cōiugari cupiētes cogitare debent quō placeāt deo.illi aūt cogitāt q̄ ſūt mūdi quō placeāt:vel viri vxorib᷒:vel mulieres maritis:niſi ꝙ capillos nudare feminas q̄s ēt caput velare apl̄s iubet:nec maritatam decet:in quo tn̄ caſu poſſent aliq̄ a pctō excuſari.quādo hoc nō fieret ex aliq̄ vanitate:ſ; ꝓpter ꝯriā cōſuetudinē:q̄uis talis ꝯſuetudo nō ſit laudabilis. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōꝫ: ꝙ ſicut glo.ibidē dic̄:mulieres coꝝ q in tribulatiōe erant ꝯtēnebāt viros:ꝛ vt alijs placerēt ſe pulchre ornabant:qō fieri apl̄s ꝓhibet.in quo ēt caſu loqꝛ̄ Cyprian᷒:nō aūt ꝓhibet mulierib᷒ ꝯiugatis ornari:vt placeāt viris: ne detꝛ̄ eis occaſio peccādi cū alijs.vn̄ apl̄s.i.ad Thimo.2.dic̄. Mulieres in habitu ornato cū vecūdia ꝛ ſobrietate ornātes ſe nō in tortis crinib᷒ aut auro aut margaritis aut veſte precioſa.ꝑ qō daꝛ̄ itelligi ꝙ ſobri᷒ ꝛ moderat᷒ ornat᷒ nō ꝓhibetur mulieribus:ſ; ſupfluus ꝛ īuerecūdus ꝛ impudicus. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ mulierū fucatio de q̄ Cyprian᷒ loquiꝛ̄ ē q̄dā ſpēs ficti ōis q̄ nō pōt eē ſine pctō.vn̄ augu. dic̄ ī epl̄a ad Poſſidiū: Fucari figmētis quo rubicūdior vl̄ cādidior appareat:adulteria fallatia ē:q̄ nō dubito ēt ipos maritos ſe velle decipi:qb᷒ ſolū ꝑmittēde ſꝛ̄ femīe ornari ſ; veniā: nō ſ; iperiū. nō ſemꝑ tn̄ talis fucatio ē cū pctō mortali:ſ; ſolū qn̄ fit ꝓpter laſciuiā vel ī dei ꝯtēptū:in qb᷒ caſib᷒ loquiꝛ̄ Cyprian᷒. Sciendū tn̄ ꝙ aliud ē fingere pulchritudinē nō habitā ꝛ aliud occultare turpitudinē ex aliq̄ cauſa ꝓueniētē:puta egritudine vel aliquo huiuſmodi. hoc.n.ē licitū:qꝛ ſm̄ apl̄m.i.ad Corin.12. Que putam᷒ ignobiliora mēbra corpis eē his honorē abundantiorē circumdamus. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ ſicut dictū ē:cultus exterior dꝫ cōpetere cōditioni pſone ſm̄ cōēꝫ cōſuetudinē. ꝛ iō de ſe vicioſuꝫ ē ꝙ mulier vtaꝛ̄ veſte virili aut ecōuerſo p̄cipue:qꝛ hoc pōt eſſe cauſa laſciuie ꝛ ſpālr̄ ꝓhibeꝛ̄ ī lege:qꝛ gētiles tali mutatiōe habit᷒ vtebanꝛ̄ ad idolatrie ſupſtitionē.pt tn̄ qn̄q; hoc fieri ſine pctō ꝓpter aliquā neceſſitatē:vel cā ſe occultandi ab hoſtib᷒:vel ꝓpter defectū alteri᷒ veſtimēti:vl̄ ꝓpter aliqd aliud huiuſmodi. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ ſiqua ars eſt ad faciēdū aliqua opa qbus hoīes vti nō pn̄t abſq; peccato:ꝑ ꝯn̄s artifices talia faciēdo peccarēt:vtpote p̄bētes directe alijs occaſionē peccādi:puta ſiqs fabricaret idola vel aliq̄ ad cultū idolatrie ꝑtinētia.ſi q̄ vero ars ſit cuius opib᷒ hoīes poſſūt bene ꝛ male vti:ſic gladij:ſagitte ꝛ alia huiuſmodi:vſus taliū artiū nō ē pctm̄.ꝛ he ſole artes ſunt diſcēde.vn̄ Chry.dicit ſuꝑ Matth. Eas ſolū artes oꝫ vocare que neceſſarioꝝ ꝛ eoꝝ q̄ continēt ad vitā noſtrā ſūt tributiue ꝛ ꝯſtructiue:ſi tn̄ opibus alicuius artis vt plurīes aliqui male vterenꝛ̄:q̄uis de ſe nō ſint illicite:ſūt tn̄ ꝑ officiū p̄ncipis a ciuitate extirpāde ſm̄ documēta platonis: Quia ḡ mulieres licite ſe pn̄t ornare:vel vt ꝯſeruēt decentiam ſui ſtat᷒:vel ēt aliqd ſupaddere vt placeāt viris:ꝯn̄s eſt ꝙ artifices taliū ornamētoꝝ nō peccāt in vſu talis artis:niſi forte īueniēdo aliqua ſupflua ꝛ curioſa. Vn̄ Chry. dicit ſuꝑ Matth.ꝙ etiaꝫ ab arte calceaꝝ ꝛ textoꝝ multa abſcindere oꝫ eteni ad luxuriā deduxerūt neceſſitatē ei᷒ corrūpētes artē arti male cōmiſcētes.

¶ De p̄ceptis temperātie. Qō CLXX

Deinde cōſiderandūꝫ eſt de preceptis tēperātie. Et p̄ de p̄ceptis ipſius tēperantie. 2ᵒ. de preceptis partium eius.

Ad primum ſic ꝓcediꝛ̄. Videtur ꝙ p̄cepta tēperātie incōueniēter in lege diuina tradanꝛ̄. Fortitudo eni ē potior virt᷒ q̄ꝫ tēperātia:vt ſupra dictū ē:ſ; nullū p̄ceptū fortitudis poniꝛ̄ iter p̄cepta decalogi que ſunt potiora legis p̄cepta.ergo incōueniēter inter precepta decalogi poniꝛ̄ ꝓhibitio adulterij qō ꝯriatur temperātie:vt ex ſupra dictis pꝫ. ¶ P̄. Tempantia nō ē ſolū circa venerea:ſ; etiā circa delectationē ciboꝝ ꝛ potuū: ſ; iter p̄cepta decalogi n̄ ꝓhibeꝛ̄ aliqō vitiū ꝑtinēs ad delectationē ciboꝝ ꝛ potuū:neq; ēt ꝑtinens ad aliquā aliam ſpēm luxurie.ḡ neq; etiā dꝫ poni aliqō p̄ceptū ꝓhibens adulteriū qō ꝑtinet ad delectationē venereoꝝ. ¶ P̄. Principalius eſt in itentione legiſlatoris iducere ad v̄tutes q̄ꝫ vitia ꝓhibere.ad hoc.n.vitia ꝓhibenꝛ̄ vt v̄tutū īpedimenta tollantur.ſ; p̄cepta decalogi ſunt p̄ncipaliora in lege dina.ḡ iter p̄cepta decalogi magis debuit poni p̄ceptū aliqō affirmatiuū directe iducens ad v̄tutē tempantie q̄ꝫ p̄ceptū negatiuū ꝓhibens adulteriū qō ei directe opponiꝛ̄. ¶ In ꝯriū ē auctoritas ſcripture. ¶ Rn̄o.dōm:ꝙ ſic apl̄s dic̄.i.ad Thimot.p̄. Finis p̄cepti charitas ē:ad quā duob᷒ p̄ceptis iducimur ꝑtinētibus ad dilectionē dei ꝛ ꝓximi. ꝛ iō illa p̄cepta in decalogo ponunꝛ̄ q̄ directius ordinanꝛ̄ ad dilectionē dei ꝛ ꝓximi.iter vitia aūt tēperantie oppoſita maxīe dilectiōi ꝓximi videꝛ̄ opponi adulteriū ꝑ qō aliqs vſurpat ſibi reꝫ alienā abutēdo.ſ.vxore ꝓximi.ꝛ iō iter p̄cepta decalogi p̄cipue ꝓhibeꝛ̄ adulteriū:nō ſolū ſm̄ ꝙ ope exerceꝛ̄:ſ; ēt ſ; ꝙ corde ꝯcupiſciꝛ̄. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōm:ꝙ iter ſpēs vitioꝝ que opponunꝛ̄ fortitudini nulla ē q̄ ita directe ꝯriꝛ̄ dilectioni ꝓximi ſic̄ adulteriū qō ē ſpēs luxurie q̄ tempantie ꝯriaꝛ̄. ꝛ tn̄ vitiū audacie qō opponiꝛ̄ fortitudini: qn̄q; ſolet eē cā homicidij:qō iter p̄cepta decalogi ꝓhibeꝛ̄. dr̄.n. Eccl̄ia.8. Cū audace non eas in via ne forte grauet mala ſua in te. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ gula non directe opponiꝛ̄ dilectioni ꝓximi ſic̄ adulteriū:neq; aliq̄ alia ſpēs luxurie.nō.n. tanta fit iniuria patri per ſtupꝝ virginis q̄ non ē eius ꝯnubio deputata:quanta fit iniuria viro ꝑ adulteriū cuius corporis poteſtatē ipſe hꝫ non vxor. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ:ꝙ precepta decalogi:vt ſupra dictū ē:ſunt q̄daꝫ vl̄ia dine legis p̄ncipia. vnde oꝫ ea eſſe cōia.nō poterāt aūt aliq̄ p̄cepta cōia affirmatiua de tempantia dari:qꝛ vſus eius variatur ſm̄ diuerſa tempora:ſic̄ Aug.dicit in lib.de bono ꝯiugali:ꝛ ſ; diuerſas hominū leges ꝛ conſuetudines.

Ad ſecundum ſic ꝓcediꝛ̄. Videtur ꝙ icōueniēter tradanꝛ̄ in dina lege p̄cepta de v̄tutibus annexis tempantie. Precepta .n.decalogi: vt dictū ē ſunt q̄daꝫ vl̄ia p̄ncipia totius legis dine ſ; ſupbia ē initiū oīs pcti:vt dr̄ Eccleſia.10.ḡ inter p̄cepta decalogi debuit aliqō poni ꝓhibitiuū ſupbie. ¶ P̄. Illa precepta maxime debent in decalogo poni per que homines maxime inclinanꝛ̄ ad legis impletionē:qꝛ iſta videnꝛ̄ eſſe p̄ncipalia

ſed ꝑ humilitatē ꝑ quā hō deo ſubycit̄: maxime videt̄ hō
diſponi ad obſeruātiā diuine legis. vñ obedientia inter gra
dus humilitatis cōputat̄: vt ſupra habitū eſt: ⁊ idē etiā vi/
det̄ eē dicēdū de mā̄ſuetudine ꝑ quā fit vt hō diuine ſcri/
pture nō ꝯdicat: vt Aug. dicit in. z. de doct. xpiana. ergo vi
det̄ ꝙ de humilitate ⁊ mā̄ſuetudie aliqua ꝑcepta in deca/
logo poni debeāt. ¶ P̄. Dictū ē ꝙ adulteriū in decalogo
ꝓhibet̄: q2 ꝯtriat̄ dilectioni ꝓximi: ſed etiā ī ordiatio exte/
rioꝝ motuū que ꝯtriat̄ modeſtie dilectioni ꝓximi opponi/
tur. Vñ augu. dicit in regula: In oīb⁹ motib⁹ veſtris nihil
fiat qđ cuiuſq3 offendat aſpectū. ergo videt̄ ꝙ etiā huiuſ/
modi īordinatio debuit ꝓhiberi ꝑ aliqđ ꝑceptū decalogi.
¶ In cōtrariū ſufficit auctoritas ſcripture. ¶ Rñ°. dōm
ꝙ v̄tutes tēperātie annexe dupl'r ꝯſiderari poſſūt. Uno°
ſm ſe. Alio° ſm ſuos effect⁹. Scōm ſe qdē nō habēt dire
ctā3 hitudinē ad dilectionē dei vel ꝓximi: ſed magis reſpi
ciunt quādā moderationē eoꝝ q̄ ad ipſu3 hoie3 pertinēt.
Quātū aūt ad effect⁹ ſuos pñt reſpicere dilectionē dei vel
ꝓximi. ⁊ ſm hoc aliq̄ ꝑcepta in decalogo ponunt̄ ꝑtinētia
ad ꝓhibēdū effect⁹ vicioꝝ oppoſitoꝝ tēperātie partib⁹: ſi
cut ex ira que opponit̄ mā̄ſuetudini: ꝓcedit interdū aliqs
ad homicidiū qđ in decalogo ꝓhibet̄: aut ad ſubtrahēdu3
debitū honorē parētib⁹: qđ etiā pōt ex ſupbia ꝓuenire ex
qua etiā multi trāſgrediunt̄ ꝑcepta p̄me tabule. ¶ Ad p̄⁹
ergo dōm: ꝙ ſupbia ē initiū pcti: ſed latēs in corde cui⁹ ēt
inordinatio nō ꝑpendit̄ cōiter ab oībus. vñ eius ꝓhibitio
nō debuit poni īter ꝑcepta decalogi que ſunt p̄ma princi/
pia ꝑ ſe nota. ¶ Ad z⁹ dōm: ꝙ ꝑcepta q̄ ꝑ ſe īducūt ad ob
ſeruātiā legis ꝑſupponūt iam legē. vñ nō poſſūt eē p̄ma le
gis ꝑcepta vt in decalogo ponant̄. ¶ Ad 3ᵐ dō3: ꝙ inordi/
natio exterioꝝ motuū nō pertinet ad offenſa3 ꝓximi: ſm
ipſam ſpēm actus ſicut homicidiū: adulteriū: ⁊ furtū que ī
decalogo ꝓhibent̄: ſed ſolū ſm ꝙ ſunt ſigna interioris in/
ordinationis: vt ſupra dictum eſt.

¶ De prophetia. Queſtio. CLXXI.

Poſtquam dictū eſt de ſingulis virtutibus ⁊ vicys q̄ pertinent ad oīu3 hominū cōditiones ⁊ ſtatus: nunc cōſiderādū eſt de his q̄ ſpe/
cialiter ad aliquos hoīes ꝑtinēt. Inueni
tur aūt differētia inter hoīes ſm ea que
ad habit⁹ ⁊ actus aīe rōnalis ꝑtinēt tri/
pliciter. Uno mō ſ3 grās gratis datas: q2 vt dicit̄. i. ad Co/
rin. iz. Diuiſiones gratiarū ſūt. ⁊ aly dat̄ ꝑ ſpiritū ſermo ſa
piētie: aly ſermo ſcie ⁊c̄. Alia v̄o differētia eſt ſm diuerſas
vitas: actiuā. ſ. ⁊ cōtēplatiuā que accipiunt̄ ſ3 diuerſa opa/
tionū ſtudia. vñ ⁊ ibidē dr̄ ꝙ diuiſiones opationū ſūt. Ali/
ud eni eſt ſtudiū opatiōis in Martha q̄ ſollicita erat ⁊ la/
borabat circa frequēs miniſteriū: qđ ꝑtinet ad vita3 acti/
uam. Aliud eſt in Maria q̄ ſedēs ſecus pedes dñi audie/
bat v̄bū illius: qđ ꝑtinet ad cōtēplatiuā: vt habet̄ Luc. io.
3° mō ſ3 diuerſitatē officioꝝ ⁊ ſtatuū: put dr̄ ad Eph. 4.
Et ipſe dedit quoſdā qdē apl'os: quoſdā aūt ꝓphas. alios
v̄o euāgeliſtas: alios aūt paſtores ⁊ doctores: qđ ꝑtinet ad
diuerſa miniſteria: de qb⁹ dicit̄. i. ad Corin. iz. Diuiſiones
miniſtrationū ſunt. Eſt aūt attēdēdū circa grās gratis da/
tas: de qbus occurrit ꝯſideratio. p̊ ꝙ quedā coꝝ ꝑtinent
ad cognitionē: quedā v̄o ad locutionē: quedā v̄o ad opatio
ne3. oīa v̄o q̄ ad cognitionē ꝑtinēt ſub ꝓphia comprehēdi
pñt. nā ꝓphetica reuelatio ſe extēdit non ſolū ad futuros
hoīum euētus: ſed ēt ad res diuinas: ⁊ q̄tū ad ea q̄ ꝓponū
tur oīb⁹ credēda q̄ ꝑtinēt ad fidē: ⁊ q̄tū ad altiora miſteria
que ſunt ꝑfectoꝝ q̄ ꝑtinēt ad ſapiētiā. eſt ēt ꝓphetica reue
latio de his q̄ ꝑtinēt ad ſpūales ſubſtātias a qb⁹ vel ad bo
num vel ad malū inducimur: qđ ꝑtinet ad diſcretionē ſpi/
rituū. extēdit ēt ſe ad directionē humanoꝝ actuū: qđ ꝑti/
net ad ſciam: vt ifra patebit. Et iō p̊ occurrit ꝯſiderādū de
ꝓphia ⁊ de raptu q eſt qdā ꝓphetie gradus. De ꝓphia au
te3 q̄druplex ꝯſideratio occurrit. Quarū p̄ma ē de eēntia
ei⁹ z° de cā ipſi⁹. 3° de mō ꝓphetice cognitionis. 4° de
diuiſione ꝓphetic. ¶ Circa p̄ᵐ querunt̄ ſex. p̊. vtꝝ ꝓphe
tia ꝑtineat ad cognitionē. z°. vtrū ſit habit⁹. 3°. vtrū ſit
ſolū futuroꝝ ꝯtingētiū. 4°. vtrū ꝓpha cognoſcat oīa ꝓ/
phetabilia. 5°. vtꝝ ꝓpha diſcernat ea q̄ diuinit⁹ ꝑcipit ab
eis q̄ ꝓpo ſpū videt. 6°. vtrū ꝓphie poſſit ſubeſſe falſum.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ ꝓphia nō ꝑti/
neat ad cognitionē. Dr̄. n. Eccl'. 48.
ꝙ corpus Heliſei mortuū ꝓphetauit: et infra. 49. dicit̄ d̄
Joſeph ꝙ oſſa ipſius viſitata ſunt: ⁊ poſt mortē ꝓphabāt.
ſed in corpore vel oſſib⁹ poſt mortē nō remanet aliqua co/
gnitio. ergo ꝓphetia nō pertinet ad cognitionē. ¶ P̄. i. ad
Corin. i4. dicit̄: Qui ꝓphetat: hoībus loquitur ad edifica/
tionē. ſed locutio eſt effect⁹ cognitiōis: nō autē ipſa cogni/
tio. ergo videtur ꝙ ꝓphetia nō pertineat ad cognitione3.
¶ P̄. Omnis cognoſcitiua perfectio excludit ſtultitiam
⁊ inſaniam. ſed hec ſimul poſſunt eſſe cum prophetia. dici/
tur enim Oſee. 9. Scitote iſrael ſtultum prophetam inſa/
nu3. ergo prophetia non eſt cognoſcitiua perfectio. ¶ P̄.
Sicut reuelatio pertinet ad intellectum: ita inſpiratio vi
detur ꝑtinere ad effectū eo ꝙ īportat motionē quādā. ſed
ꝓphetia dr̄ eē īſpiratio vel reuelatio ſ3 Caſſiodoꝝ. ḡ vide
tur ꝙ ꝓphia nō magis ꝑtineat ad intellectū q̄3 ad affectū.
¶ S3 ꝯ ē qđ dr̄. i. Reg. 9. Qui. n. ꝓpheta dr̄ hodie: oli3 vo/
cabat̄ videns. ſ3 viſio ꝑtinet ad cognitionē. ḡ ꝓphia ad co/
gnitionē ꝑtinet. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ꝓphetia p̊ ⁊ p̄ncipal'r ꝯſi/
ſtit in cognitiōe: q2 videl3 cognoſcūt ea q̄ ſunt ꝓcul ⁊ remo
ta ab hoīum cognitione. vñ poſſunt dici ꝓphete a ꝓ qđ eſt
ꝓcul. ⁊ phanos qđ ē apparitio: q2. ſ. eis aliq̄ q̄ ſunt ꝓcul ap/
parent. ⁊ ꝓpter hoc vt Iſido. dic̄ in lib. etymologiaꝝ: in ve
teri teſtō appellabant̄ videntes q2 videbāt ea q̄ ceteri nō
videbant: ⁊ ꝓſpiciebant que in miniſterio abſcōdita erāt.
vñ ⁊ gētilitas eos apellabat vates a vi mētis. ſ3 q2 vt dr̄. i.
ad Cor. iz. Unicuiq3 dat̄ mā̄ifeſtatio ſpūs ad vtilitatē. ⁊ i/
fra. i4. dr̄: ad edificationē eccl'ie q̄rite vt abūdetis. inde ē
ꝙ ꝓphetia ſcđario ꝯſiſtit in locutione ꝓut ꝓphete ea q̄ di/
uinitus edocti cognoſcūt: ad edificationē alioꝝ annūciant
ſm illud Iſa. z9. Que audiui a dño exercituū deo iſrl' ānū
ciaui vobis: ⁊ ſm hoc vt Iſido. dic̄ in li. etymologiaꝝ: poſ/
ſunt dici ꝓphete q̄ſi ꝑfatores: eo ꝙ porro fant̄. i. a remotis
fant̄. ⁊ de futuris vera ꝑdicunt. ea aūt q̄ ſupra humanā co/
gnitionē diuinitus reuelant̄ nō poſſunt ꝯfirmari rōne hu/
mana quā excedunt ſm opationē v̄tutis dine: ſ3 ſm illud
Mar. vlt. Predicauerūt vbiq3 dño coopante ⁊ ſmonē cō
firmāte ſequētibus ſignis. vñ 3° ad ꝓphetiā ꝑtinet opatio
miraculoꝝ q̄ſi ꝯfirmatio q̄dā ꝓphetice ānunciatiōis. Vñ
dr̄ Deut. vlt. Nō ſurrexit ꝓpheta vltra in iſrl' ſicut Moy
ſes quē noſſet dñs facie ad faciē in oībus ſignis atq3 portē
tis. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dō3: ꝙ auctoritates ille loquunt̄ de ꝓphia
q̄tum ad hoc tertiū qđ aſſumit̄ vt ꝓphetie argumentum.
¶ Ad z⁹ dōm: ꝙ apl's ibi loqtur q̄tu3 ad ꝓpheticā enun
ciationē. ¶ Ad 3ᵐ dō3: ꝙ illi q dicunt̄ ꝓphete īſani ⁊ ſtul/
ti: nō ſunt veri ꝓphe ſ3 falſi. de qb⁹ dr̄ Jere. z3. Nolite au/
dire v̄ba ꝓphaꝝ q ꝓphetant vobis ⁊ decipiunt vos. viſio/
nē cordis ſui loquunt̄ non de ore dñi. ⁊ Ezech. i3. Hec dic̄
dñs de ꝓphetis īſipiētibus q ſequūtur ſpm̄ ſuū ⁊ nihil vi/
dent. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ in ꝓphetia reqritur ꝙ ītentio mē/
tis eleuetur ad percipiēda diuina. Unde dicitur Ezech. z.
Fili hominis ſta ſuper pedes tuos ⁊ loquar tecum. hec au/
tem eleuatio intentionis fit ſpiritu ſancto mouente. vnde
ibidem ſubditur. Et ingreſſus eſt in me ſpiritus: ⁊ ſtatuit
me ſuper pedes meos. Poſtq̄3 autem intentio mentis ele/
uata eſt ad ſuperna: percipit diuina. vnde ſubditur ibide3.

Et audiui loquentem ad me. ſic igitur ad prophetiam requiritur inſpiratio q̈ntum ad mentis eleuationē: ſm illud Job.32. Inſpiratio omnipotētis dat intelligentiam. reuelatio autem q̈ntum ad ipſam perceptionē diuinoꝝ in quo perficitur ꝓphetia. ⁊ per ipſum remouetur obſcuritatis ⁊ ignorantie velamen: ſm illud Job.12. Qui reuelat profunda de tenebris.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ ꝓphetia ſit habitus. Quia vt dicit̄ in.2. ethicoꝝ: Tria ſunt in aīa: potētia: paſſio: ⁊ habitus: ſ3 ꝓphetia nō eſt potētia: q2 ſic ineſſet oīb⁹ hoībus qb⁹ potētie aīe ſunt cōes. ſilr etiā nō eſt paſſio: q2 paſſiones ꝑtinēt ad vim appetitiuā: vt ſupra habitū ē. ꝓphetia aūt ꝑtinet ꝑncipalr ad cognitionē: vt dictū eſt. ergo ꝓphia eſt habitus. ¶ P̄. Oīs ꝑfectio anime q̄ nō ſemꝑ eſt in actu eſt hit⁹: ſ3 ꝓphia eſt q̄dā aīe ꝑfectio: nō autē ſemꝑ ē in actu: alioqn nō diceretur dormiēs ꝓpha. ergo videt̄ ꝙ ꝓphia ſit hitus. ¶ P̄. Prophia cōputat̄ īter grās gratis datas: ſed grā eſt hituale quoddā in aīa: vt ſupra habitū eſt. ergo ꝓphia eſt hitus. ¶ S3 ꝯ. Habit⁹ ē quo qs agit cū voluerit: vt dicit Cōmē. in.3. de aīa: ſ3 aliqs nō pōt vti ꝓphia cū voluerit: ſicˉ p3.4. Reg.3. de Heliſeo: quē cū Joſaphat de futuris requireret: ⁊ prophie ſpūs ei deeſſet: ſaltem fecit applicari vt prophetie ad hunc ſpūs per laudē pſalmodie deſcenderet atq3 ei⁹ aīum de venturis repleret: vt Greg. dicit ſuꝑ Ezech. ergo ꝓphia nō eſt habitus. ¶ Rn̄⁰. dōm: ꝙ ſicut apl's dicit ad Eph.5. Omne qđ manifeſtat̄ lumē eſt. q2 videlicet ſicˉ manifeſtatio corporalis viſionis fit ꝑ lumē corporale: ita etiā manifeſtatio viſionis itellectualis fit per lumē itellectuale. oꝫ ergo ꝙ manifeſtatio ꝓportionet̄ lumini ꝑ qđ fit: ſicˉ effect⁹ ꝓportionat̄ ſue cauſe. cū ergo ꝓphetia ꝑtineat ad cognitionē que ſupra nālē rōnē exiſtit: vt dictū eſt ꝙ ad ꝓphetiā requirat̄ qđdā lumē itellectuale excedēs lumē naturalis rōnis. Un̄ dicit̄ Michee.7. Cū ſedero in tenebris dn̄s lux mea eſt. Lumē aūt duplr alicui ineſſe pōt. Uno mō per modū forme ꝑmanētis: ſicut lumē corporale eſt in ſole ⁊ in igne. Alio mō per modū cuiuſdā paſſionis ſiue impreſſionis trāſeūtis: ſicut lumē eſt in aere. Lumē aūt propheticū nō īeſt itellectui ꝓphe ꝑ modū forme ꝑmanētis: alis oporteret ꝙ ſemper ꝓphe adeſſet facultas ꝓphetandi: qđ p3 eſſe falſu3. Dicit eni Greg. ſuꝑ Ezech. Aliqn̄ ꝓphetie ſpūs deeſt ꝓphis: nec ſemꝑ eoꝝ mētib⁹ p̄ſto eſt: q̄ten⁹ cū hūc nō habēt: ſe hūc cognoſcāt ex dono hr̄e cū habent. Un̄ Heliſeus dixit de muliere ſunamite.4. Reg.4. Aia eius in amaritudine eſt: ⁊ dn̄s celauit a me ⁊ nō indicauit mihi. Et hui⁹ rō eſt: q2 lumē itellectuale in aliquo exiſtēs per modū forme ꝑmanētis ⁊ ꝑfecte: ꝑficit itellectū ad ꝑncipaliter cognoſcēdū ꝑncipiū illoꝝ que ꝑ illud lumē manifeſtant̄: ſicut ꝑ lumē itellectus agētis ꝑcipue intellect⁹ cognoſcit ꝑma ꝑncipia oīum illoꝝ que nālr cognoſcunt̄. ꝑncipiū aūt eoꝝ que ad ſupnālē3 cognitionē ꝑtinēt que ꝑ ꝓphetiā manifeſtant̄ eſt ipſe deus q per eſſentiā a ꝓphetis nō videt̄. videt̄ aūt a btis in patria in qbus huiuſmodi lumen ineſt ꝑ modū cuiuſdā forme ꝑmanētis ⁊ ꝑfecte: ſ3 illud ps. In lumine tuo videbim⁹ lumē. relinquit̄ ergo ꝙ lumē ꝓpheticū inſit aīe ꝓphe ꝑ modū cuiuſdā paſſiōis vel ipreſſiōis trāſeuntis: ⁊ hoc ſignificat̄ Exo.33. Cūq3 trāſibit gloria mea ponā te i foramie petre ⁊c̄. Et.3. Reg.19. dr̄ ad Heliā: Egredere ⁊ ſta in mōte corā dn̄o: ⁊ ecce dn̄s trāſyt: ⁊c̄. Et inde ē ꝙ ſicut aer ſemꝑ indiget noua illuminatione: ita etiā mēs ꝓphe ſemꝑ indiget noua reuelatione: ſicut diſcipulus q nōdū eſt adept⁹ ꝑncipia artis indiget vt de ſingulis inſtruat̄. Un̄ Jſa.50. dicit̄: Mane erigit mihi aure3: ⁊ audiā quaſi magiſtrū. ⁊ hoc etiā ipſe modus loquēdi prophetiā deſignat: ſm ꝙ dicit̄ ꝙ locut⁹ eſt dn̄s ad talē vl' talem ꝓphetā: aut ꝙ factū eſt vbu3 dn̄i ſiue manus dn̄i ſuꝑ eū. habitus aūt eſt forma permanēs. vnde manifeſtu3 eſt ꝙ prophetia ꝓprie loquēdo nō eſt habitus. ¶ Ad ꝑ⁹ q̈ dicendū: ꝙ illa diuiſio phi non cōprehendit abſolute omnia que ſunt in aīa: ſed ea que poſſunt eſſe principia moraliu3 actuu3 qui quādoq3 fiunt ex paſſione: quādoq3 autē ex habitu: quādoq3 autē ex potētia nuda: vt patet in his qui ex indicio rōnis aliquid operant̄ anteq̈3 habeāt habitu3. pōt autē ꝓphetia ad paſſionē reduci: ſi tn̄ nomē paſſiōis ꝑ q̄libet receptione accipiat̄: ꝓut phs dicit in.3. de aīa: ꝙ itelligere pati quoddā eſt. ſicut eni in cognitione naturali itellectus poſſibilis patit̄ ex lumine intellectus agentis: ita ⁊ in cognitione ꝓphetica itellectus humanus patit̄ ex illuſtratione diuini luminis. ¶ Ad 2^m dōm: ꝙ ſicut in rebus corporalibus abeunte paſſione remanet quedā habilitas ad hoc ꝙ iterū patiat̄: ſicˉ lignū ſemel iflāmatū facili⁹ iterū inflāmat̄: ita ēt in itellectu ꝓphete ceſſante actuali illuſtratione remanet q̄da3 habilitas ad hoc ꝙ facili⁹ iterato illuſtret̄: ſicut etia3 mens ſemel ad deuotionē excitata facili⁹ poſtmodū ad deuotionē ꝑſtinā reuocat̄. ꝑꝑ qđ Aug. in lib. de orando deu3 dicit eſſe neceſſarias crebras orōnes: ne ꝯcepta deuotio totaliter extinguat̄: poteſt tamē dici ꝙ aliquis dr̄ ꝓpha ēt ceſſante actuali ꝓphetica illuſtratiōe ex deputatione dīna: ſm illud Jere.1. Et ꝓpham ingentibus dedi te. ¶ Ad 3^m dō3: ꝙ oē donū grē hoīem eleuat ad aliquid qđ eſt ſupra nām hūanā: qđ qdē pōt eē duplr. Uno⁰ q̈tū ad ſubā3 act⁹ ſicˉ miracula facere ⁊ cognoſcere occulta ⁊ icerta dīne ſapie. ⁊ ad hos actus nō dat̄ hoī donu3 grē habituale. Alio⁰ ē aliqđ ſupra nām humanā q̈tū ad modū act⁹: nō aūt q̈tū ad ſubām ipſius: ſicut diligere deum ⁊ cognoſcere eum in ſpeculo creaturarū. ⁊ ad hoc datur donum gratie habituale.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ꝓphia ſit ſolū futuroꝝ ꝯtingētiū. Dicˉ.n. Caſſiodo. ꝙ ꝓphia ē iſpiratio vel reuelatio dīna: reꝝ euētus imobili veritate denūcians. ſed euētus ꝑtinet ad cōtigētia futura. q̈ de ſolis ꝯtingētib⁹ futuris fit reuelatio ꝓphetica. ¶ P̄. Grā ꝓphetie diuidit̄ ꝯ ſapia3 ⁊ fidē que ſunt de dīnis: ⁊ diſcretionē ſpirituū que eſt de ſpiritib⁹ creatis: ⁊ ſciam que ē de reb⁹ humanis: vt p3.1. ad Cor.12. habit⁹ aūt ⁊ actus diſtiguūt̄ ſm obiecta: vt p3 ꝑ ea q̄ ſupra dicta ſunt. q̈ videtur ꝙ de nullo ꝑtinente ad aliqđ hoꝝ ſit ꝓphetia. relinqtur q̈ ꝙ ſit ſolū de futuris ꝯtingentibus. ¶ P̄. Diuerſitas obiecti cauſat diuerſitatē ſpēi: vt ex ſupra dictis p3. ſi q̈ ꝓphetia q̄dam ſit de futuris ꝯtingentib⁹: q̄da3 aūt de qbuſda3 alys rebus: videt̄ ſeq ꝙ nō ſit eadē ſpēs ꝓphetie. ¶ S3 ꝯ ē qđ Greg. dicˉ ſuꝑ Ezech. ꝙ ꝓphetia q̄dā eſt de futuro: ſicˉ id qđ dr̄ Jſa.7. Ecce virgo ꝯcipiet ⁊ pariet filiū. q̄da3 de ꝑterito: ſicˉ id qđ dr̄ Gen̄.1. In ꝑncipio creauit de⁹ celū ⁊ terrā. queda3 de p̄nti: ſicˉ id qđ dr̄.1. ad Cor.14. Si oēs ꝓphetēt: itret aūt qs ifidelis: occulta cordis ei⁹ manifeſta fiunt. nō q̈ eſt ꝓphetia ſolū de ꝯtingentib⁹ futuris. ¶ Rn̄⁰. dōm: ꝙ manifeſtatio q̄ fit ꝑ aliqđ lumen. ad oīa illa ſe extēdere pōt q̄ illi lumini ſubyciunt̄: ſicˉ viſio corporalis ſe extēdit ad oēs colores ⁊ cognitio nālis aīe ſe extēdit ad oīa illa q̄ ſubduntur lumini itellectus agentis. cognitio aūt ꝓphetica ē per lumē diuinū quo poſſunt oīa cognoſci tā dīna q̈3 hūana tā ſpūalia q̈3 corporalia. ⁊ iō reuelatio ꝓphetica ad oīa huiuſmodi ſe extendit: ſicˉ de his que ꝑtinent ad dei excellētia3: ⁊ angeloꝝ ſpirituu3 miniſterio reuelatio ꝓphetica facta ē vt Jſa.6. vbi dr̄. Uidi dn̄3 ſedentē ſuꝑ ſoliū excelſu3 ⁊ eleuatū: etiā ꝓphetia ꝯtinet ea q̄ ꝑtinent ad corpora nālia: ſ3 illud Jſa.40. Quis menſus ē pugillo aq̄s ⁊c̄. ꝯtinet ēt ea q̄ ad mores hoīum ꝑtinent: ſm illud Jſa.48. Frāge eſurienti panē tuū ⁊c̄. ꝯtinet ēt ea q̄ ꝑtinent ad futuros euētus: ſ3 illud Jſa.47. Ueniēt tibi duo in die vna ſubito: ſterilitas ⁊ viduitas. Conſiderandū tamē ꝙ q2 ꝓphetia eſt de his q̄

pcul a noſtra cognitione ſunt:tanto aliqua magis proprie
ad ꝓphetiã ptinent q̃to lõgius ab humana cognitiõe exi-
ſtunt. Hoꝝ aũt eſt triplex gradus.quoꝝ vn⁹ eſt eoꝝ que
ſunt pcul a cognitione hoĩs:ſiue ſm ſenſuꝫ ſiue ſm itelle-
ctũ:non aũt a cognitiõe oĩum hoĩum:ſicut ſenſu cognoſcit
aliqs hõ que ſunt ſibi pñtia ſm locũ que tñ alius humano
ſenſu vtpote ſibi abſentia non cognoſcit. ꝛ ſic Heliſeus ꝓ-
phetice cognouit que Giezi diſcipulus ei⁹ in abſentia fece-
rat:vt habet̃.4.Reg.5.Et ſilr̃ cogitationes cordis vnius
alteri ꝓphetice manifeſtant̃:vt dr̃.1.ad Coꝛ.14. Et p hunc
modũ ẽt ea q̃ vnus ſcit demonſtratiue alij poſſunt ꝓpheti-
ce reuelari. 2⁹ aũt gradus eſt eoꝝ que excedunt vlr̃ co-
gnitionẽ oĩum hoĩum:non q2 ſm ſe nõ ſunt cognoſcibilia:
ſ3 ꝓpter defectũ cognitionis humane:ſic̃ myſteriũ trinita-
tis qõ reuelatũ ẽ per ſeraphin dicẽtia. Scũs ſcũs ſcũs ꝛc̃.
vt habet̃ Iſa.6.Ultimus aũt gradus eſt eoꝝ que ſunt pro-
cul ab oĩum hoĩum cognitione:q2 in ſeipſis nõ ſunt cogno-
ſcibilia:vt ꝯtingentia futura:quoꝝ veritas nõ eſt determi-
nata.ꝛ q2 qõ ẽ vlr̃ ꝛ ſm ſe:potius ẽ eo qõ eſt particulariter
ꝛ p aliud.iõ ad ꝓphetiã ꝓpriſſime ptinet reuelatio euen-
tuũ futuroꝝ.vnde ꝛ nomẽ ꝓphetie ſumi videt̃.Uñ Greg.
dicit ſup Ezech.ꝙ cuꝫ iõ ꝓphetia dicta ſit ꝙ futura predi-
cat:qñ de preterito vel preſenti loqtur:rõneꝫ ſui nominis
amittit.⸿ Ad pᵐ g̃ dõm ꝙ ꝓphetia ibi diffinit̃ ſm id qõ
ꝓprie ſignat̃ nomine ꝓphetie.ꝛ per hũc etiã modũ ꝓphe-
tia diuidit̃ ꝯ alias gr̃as gratis datas. Uñ pꝫ rñſio ad 2ᵐ:
q̃uis poſſet dici ꝙ oĩa que ſub ꝓphetia cadunt cõueniunt
in hac rõne ꝙ non ſunt ab hoĩe cognoſcibilia niſi p reuela-
tionem diuinã.ea vero que pertinent ad ſapiam ꝛ ſciam ꝛ
interpretationẽ ſermonũ poſſunt nãli rõne ab hoĩe cogno-
ſci: ſed altiori modo manifeſtãtur p illuſtrationẽ diuini lu-
minis.fides aũt ꝛſi ſit de iuiſibilibus hoĩuꝫ:tamẽ ad ipaꝫ
nõ ptinet eoꝝ cognitio que credunt̃:ſ3 ꝙ hõ per certitudi-
nẽ aſſentiat his q̃ ſunt ab alijs cognita. ⸿ Ad 3ᵐ dõm:ꝙ
formale in cognitiõe ꝓphetica eſt lumen diuinũ a cui⁹ vni-
tate ꝓphetia h3 vnitatẽ ſpẽi:licꝫ ſint diuerſa que per diui-
nuꝫ lumẽ ꝓphetice manifeſtantur.

Ad quartum

ſic pcedit̃. Ur̃ ꝙ ꝓpheta p diui-
nã reuelationeꝫ cognoſcat oĩa q̃
poſſunt ꝓphetice cognoſci.Dicit̃ eñi Amos.3. Non faciet
dñs de⁹ verbũ niſi reuelauerit ſecretũ ſuũ ad ſeruos ſuos
ꝓphetas.ſed omnia que ꝓphetice reuelantur ſunt v̄ba di-
uinit⁹ fcã.nihil g̃ eoꝝ ẽ qõ nõ reuelet̃ ꝓphetice.⸿ P̃.Dei
pfecta ſunt opa:vt dr̃ Deut.32.ſ3 ꝓphetia eſt diuina reue-
latio:vt dcm̃ eſt.g̃ eſt pfecta:qõ nõ eẽt niſi pfecte oĩa pro-
phabilia ꝓphice reuelarent̃:q2 pfectũ eſt cui nihil deeſt:
vt dr̃ in.3.phyſicoꝝ.g̃ ꝓphice oĩa ꝓphabilia reuelantur.
⸿ P̃.Lumẽ diuũ qõ cauſat ꝓphiaꝫ ẽ poteñ⁹ q̃ lumẽ nã-
lis rõnis ex quo cauſat̃ hũana ſcia.ſ3 hõ q h3 aliquã ſciam
cognoſcit oĩa illa q̃ ad illã ſciam ptinẽt: ſic̃ grãmaticus co-
gnoſcit oĩa grãmaticalia.g̃ videt̃ ꝙ ꝓpheta cognoſcat oĩa
ꝓphabilia. ⸿ S3 ꝯ eſt qõ Grego. dic̃ ſup Ezech.ꝙ aliqñ
ſpũs ꝓphie ex pñti tangit aĩum ꝓphetãtis ꝛ ex futuro ne-
quaq̃ tãgit.aliqñ aũt ex pñti nõ tãgit ꝛ ex futuro tãgit.nõ
g̃ ꝓpha cognoſcit oĩa ꝓphabilia. ⸿ Rñ⁹.dõm ꝙ diuerſa
nõ eſt nec̃e eẽ ſimul niſi pp aliqõ vnũ in quo cõnectunt̃ ꝛ
a quo depẽdent.ſic̃ ſupra dcm̃ eſt ꝙ v̄tutes oẽs neceſſe eſt
eẽ ſil̃ pp prudẽtiã vel charitatẽ. Oĩa aũt q̃ per aliqõ pnci-
pium cognoſcunt̃ ꝯnectunt̃ in illo pncipio ꝛ ab eo depen-
dent.ꝛ iõ q cognoſcit pfecte pncipiũ ſm totã ei⁹ v̄tuteꝫ:ſil̃
cognoſcit oĩa q̃ p illud pncipiũ cognoſcunt̃. ignorato autẽ
cõi pncipio vel cõiter apphẽſo nulla neceſſitas ẽ ſil̃ oĩa co-
gnoſcendi:ſ3 vnũqõq3 eoꝝ per ſe opꝫ manifeſtari:ꝛ p ꝯñs
aliq̃ eoꝝ pñt cognoſci ꝛ alia nõ cognoſci. pncipiũ aũt eoꝝ
q̃ diuo lumine ꝓphetice manifeſtant̃ eſt ipſa v̄itas prima
quã ꝓphe in ſeipſa nõ vidẽt. ꝛ iõ nõ opꝫ ꝙ oĩa ꝓphabilia
cognoſcant:ſ3 qlibet eoꝝ cognoſcit ex eis aliq̃ ſm ſpãlem
reuelationẽ hui⁹ vel illi⁹ rei. ⸿ Ad pmũ g̃ dõꝫ ꝙ dñs oĩa
q̃ ſunt nec̃aria ad inſtructionẽ fidelis populi reuelat pro-
phetis:nõ tñ oĩa oĩbus.ſ3 q̃dã vni:q̃dã alij. ⸿ Ad 2ᵐ dõm
ꝙ ꝓphia eſt ſic̃ qõdã iperfectũ in gñe diuine reuelatõis.vñ
dr̃.1.ad Coꝛin.13.ꝙ ꝓphetie euacuabunt̃:ꝛ ꝙ ex pte ꝓphe-
tam⁹.i.iperfecte.pfectio aũt diuine reuelatiõis erit in pãria.
vñ ſubdit̃:cũ venerit qõ perfectuꝫ ẽ: euacuabit̃ qõ ex pte
eſt.vñ nõ oꝫ ꝙ ꝓphice reuelationi nihil deſit: ſed ꝙ nihil
deſit eoꝝ ad q̃ ꝓphetia ordinat̃. ⸿ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ille qui
h3 aliquã ſciam cognoſcit pncipia illius ſcie ex qbus oĩa q̃
ſunt illius ſcie dependẽt.ꝛ ideo qui pfecte h3 habituꝫ ali-
cuius ſcie ſcit oĩa q̃ ad illam ſciam ptinent. ſ3 per ꝓphiaꝫ
nõ cognoſcit̃ in ſeipſo pncipium ꝓphetaliũ cognitionum
qõ eſt deus.vñ nõ eſt ſimilis ratio.

Ad quintum

ſic pcedit̃. Uidet̃ ꝙ ꝓpheta di-
ſcernat ſemp qd dicat p ſpm̃ pro-
priũ:ꝛ qd p ſpm̃ ꝓphetie.Dicit.n.Aug.in.6.ꝯfeſ.ꝙ mr̃ ſua
dicebat diſcernere ſe neſcio quo ſapoꝛe quẽ v̄bis explica-
re nõ poterat qd intereſſet iter deũ reuelãtẽ ꝛ iter aĩaꝫ ſuã
ſomniãtẽ:ſ3 ꝓphetia ẽ reuelatio diuina: vt dcm̃ eſt: g̃ ꝓpha
ſemp diſcernit id qõ de⁹ p ſpm̃ ꝓphie dicit ab eo qõ loq̃t̃
ſpũ ꝓprio. ⸿ P̃.De⁹ nõ pcipit aliqõ ipoſe: ſic̃ Hiero.dic̃:
pcipit̃ aũt ꝓphetis Iere.23. Propha q h3 ſomniũ narret
ſõniũ:ꝛ q h3 ſmonẽ meũ:loq̃t̃ ſmonẽ meũ v̄e. g̃ ꝓpha pt
diſcernere qõ habeat p ſpm̃ ꝓphie ab eo qõ aliter videt.
⸿ P̃.Maioꝛ eſt certitudo q̃ eſt p diuũ lumẽ q̃3 q̃ eſt p lu-
mẽ rõnis nãlis.ille aũt q h3 ſciam p certo ſcit ſe hr̃e.g̃ ille
q h3 ꝓphiaꝫ p lumẽ diuũ multo magis certus eſt ſe hr̃e.
⸿ S3 ꝯ ẽ qõ Grego.dicit ſup Ezech. ⸿ Sciẽdũ eſt ꝙ ali-
qñ ꝓphete ſci dũ cõſulunt̃ ex magno vſu ꝓphandi q̃daꝫ
ex ſuo ſpũ pferũt ꝛ eẽ hoc ex ꝓphetie ſpũ dicere ſuſpican-
tur. ⸿ Rñ⁹. dõm ꝙ mẽs ꝓphe duplr̃ a deo iſtruit̃. Uno
mõ p expſſam reuelationẽ. Alio⁹ p quẽdã iſtinctũ quem
iterdũ ẽt neſciẽtes hũane mẽtes patiunt̃ : vt Augu.dic̃.2.
ſup Geñ.ad lr̃am.de his g̃ q̃ expſſe p ſpm̃ ꝓphie ꝓpha co-
gnoſcit maximã certitudinẽ h3:ꝛ p certo h3 ꝙ hec ſũt di-
uinitus ſibi reuelata. Uñ dr̃ Hiere.26. In veritate miſit
me dñs ad vos:vt loq̃rer in aures vr̃as oĩa verba hec:alio-
qn ſi de hoc ipſe certitudinẽ nõ hr̃et:fides q̃ dictis ꝓpha-
rũ innitit̃ certa nõ eẽt.ꝛ ſignũ ꝓphetice certitudis accipe-
poſſum⁹ ex hoc ꝙ Abraam admonit⁹ in ꝓphetica viſiõe
ſe pparauit ad filiũ vnigenitũ imolandũ:qõ nullatenus fe-
ciſſet niſi de diuina reuelatõe fuiſſet certiſſim⁹.ſ3 ad ea que
cognoſcit p inſtinctũ aliqñ ſic ſe h3 vt nõ plene diſcernere
poſſit vtꝝ hoc cogitauerit aliquo diuo iſtinctu vel p ſpm̃
ꝓpriũ:nõ aũt oĩa q̃ cognoſcim⁹ diuo iſtictu:ſub certitudi-
ne ꝓphetica nobis manifeſtant̃.talis.n.iſtict⁹ eſt qõdam
iperfectũ in gñe ꝓphetie.ꝛ hoc mõ itelligẽduꝫ ẽ verbum
Grego.ne tñ erroꝛ ex hoc poſſit accidere:p ſpm̃ ſcm̃ citius
coꝛrecti ab eo q̃ v̄a ſũt audiũt:ꝛ ſemetipſos:q2 falſa dixerit
repħẽdũt:vt ibidẽ Grego.ſubdit:pme aũt rões pcedunt
q̃tũ ad ea q̃ ꝓphico ſpiritu reuelant̃. vñ pꝫ rñſio ad ob̃a.

Ad ſextum

ſic pcedit̃. Uidet̃ ꝙ ea q̃ ꝓphetice
cognoſcunt̃ vel ãnunciant̃ pñt eẽ fal-
ſa.Prophia.n.ẽ de futuris contigẽtib⁹:vt dcm̃ ẽ.ſ3 futura
ꝯtigẽtia pñt nõ euenire:aliogn ex nec̃itate ꝯtigerẽt.g̃ pro-
phie põt ſubeſſe falſum. ⸿ P̃. Iſaias ꝓphice pnunciauit
Ezechie dicẽs.Diſpone domui tue:q2 morieris tu ꝛ nõ vi-
ues.ꝛ tñ additi ſũt vite ei⁹ poſtea qndeciꝫ ãni:vt hẽtur.4.
Reg.20.ꝛ Iſa.38.Silr̃ ꝛ Hiere.18.dñs dic̃. Repẽte loq̃r
aduerſum gẽtẽ ꝛ aduerſuꝫ regnũ vt eradicẽ ꝛ deſtruam ꝛ
diſperdã illud.ſi penitẽtiã egerit gẽs illa a malo ſuo qõ lo-
cutus ſũ aduerſus eã:agã ꝛ ego pñiaꝫ ſup malo qõ cogita-
ui vt facerẽ ei.ꝛ hoc appet p exẽplũ niniuitaꝝ: ſm illõ Jo-
ne.3.Miſert⁹ ẽ dñs ſup maliciã quã dixit vt faceret eis ꝛ

non fecit.ğ ꝓphetie pōt ſubeſſe falſum. ¶ P̃. Oĩs ꝯditio-
nalis cuius anteccedẽs ẽ neceſſariũ abſolute:ꝯñs ẽ neceſſa
riũ abſolute:qꝛ ita ſe hꝫ ꝯñs in ꝯditionali ad añcedens:ſic
ꝯcluſio ad p̃miſſas in ſyllogiſmo.ex neceſſarijs aũt nunq̃
ꝯtingit ſyllogizare niſi neceſſariũ:vt ꝓbatur in p̃ poſterio
rũ.ſꝫ ſi ꝓphetie nõ pōt ſubeſſe falſum oꝫ hãc ꝯditionalem
eſſe verã:ſi aliq̃d ẽ ꝓphetatꝝ erit.huius aũt ꝯditionalis an
tecedens eſt neceſſariũ abſolute cũ ſit de p̃terito.ğ ⁊ ꝯñs
erit neceſſariuꝫ abſolute:qḋ ẽ incõueniens:qꝛ ſic ꝓphetia
nõ eſſet ꝯtingentiũ.falſuꝫ eſt ğ ꝙ ꝓphetie nõ poſſit ſubeſ-
ſe falſum. ¶ Sꝫ ꝯ̃ ẽ qḋ Caſſiodo.dic̃ ꝙ ꝓphetia eſt iſpira
tio vel reuelatio dĩna reꝝ euentus imobili veritate denũ
cians.nõ aũt eſſet imobilis veritas ꝓphetie ſi poſſet ei fal
ſum ſubeſſe.ğ nõ poteſt ei ſubeſſe falſum. ¶ Rñ°. dõꝫ:ꝙ
ſicut ex dictis pꝫ:ꝓphetia ẽ q̃dã cognitio itellectui ꝓphe-
te expſſa ex reuelatione dĩna p modũ cuiuſdã doctrine.vi
tas ãt cognitiõis ẽ eadẽ i diſciplo ⁊ i docẽte:qꝛ cognitio ad-
diſcẽtis ẽ ſilitudo cognitõis docẽtis:ſic̃ in reb° nãlib° for-
ma gñati eſt ſimilitudo q̃dã forme generãtis.⁊ ꝑ hunc ẽt
modũ Hierony.dic̃ ꝙ ꝓphetia ẽ qḋdaꝫ ſignũ diuine pre-
ſciẽtie.oꝫ igiṫ eandẽ eẽ vitatẽ ꝓphetice cognitionis ⁊ enũ-
ciatiõis q̃ eſt cognitiõis dĩne:cui ipoſſibile ẽ ſubeſſe falſuꝫ
vt in p̃ dictũ ẽ.vñ ꝓphetie nõ pōt ſubeſſe falſuꝫ. ¶ Ad p̃°
ğ dõm ꝙ ſic̃ in p̃ dcm:certitudo dĩne p̃ſcie nõ excludit ꝯti
gẽtiã ſingulariũ futuroꝝ:qꝛ ferṫ i ea ẜꝫ ꝙ ſunt p̃ñtia ⁊ iaꝫ
determinata ad vnũ.⁊ iõ ẽt ꝓphetia q̃ eſt dĩne p̃ſcie ſilitu
do ipreſſa vel ſignũ ſua imobili vitate futuroꝝ ꝯtingẽtiaꝫ
nõ excludit. ¶ Ad 2m dõm:ꝙ dĩna p̃ſcia reſpicit futura ſe
cũdũ duo.ſ.ſcõm ꝙ ſunt in ſeipſis:inq̃tũ.ſ. ipſa p̃ñtialiter
ĩtueṫ.⁊ ẜm ꝙ ſunt in ſuis cauſis inq̃tũ.ſ.videt ordinẽ cau
ſaꝝ ad effect°.⁊ q̃uis ꝯtingentia futura ꝓut ſunt in ſeipſis
ſint determinata ad vnũ:tñ ꝓut ſunt in ſuis cauſis nõ ſũt
determinata qn poſſint alr̃ euenire.⁊ q̃uis iſta duplex co
gnitio ſemꝑ itellectui dĩno ꝯiungaṫ:nõ tñ ꝯiungiṫ ſemꝑ i
reuelatiõe ꝓphetica:qꝛ ipreſſio agẽtis nõ ſemꝑ adeq̃t eius
virtutẽ.vñ q̃nq̃ꝫ reuelatio ꝓphetica ẽ ipreſſa q̃dã ſilitudo
dĩne p̃ſcie:ꝓut reſpicit ipſa futura ꝯtingẽtia in ſeipſis.⁊ ta
lia ſic eueniũt ſic̃ ꝓphanṫ.ẜꝫ illḋ Iſa.7. Ecce vgo ꝯcipiet.
q̃nq̃ꝫ vͦo ꝓphica reuelatio ẽ ipreſſa ſilitudo dĩne p̃ſcie ꝓut
.ſ.cognoſcit ordinẽ cauſaꝝ ad effect°:⁊ tũc q̃nq̃ꝫ alr̃ euenit
q̃ꝫ ꝓphetetur.nec tñ ꝓphie ſubeſt falſum.nã ſenſus ꝓphe
tie eſt ꝙ inferioꝝ cauſaꝝ diſpoſitio ſiue naturalium ſiue
humanorum actuum hoc habet:vt talis effectus eueniat.
⁊ ſecundum hoc intelligitur verbum Iſaie dicẽtis: Mo-
rieris ⁊ nõ viues.i. diſpoſitio corporis tui ad mortẽ ordia
tur.⁊ qḋ dr̃ Jone.3.adhuc q̃draginta dies ⁊ niniue ſubuer
teṫ.i.hoc merita eius exigũt vt ſubuertaṫ. dr̃ aũt ds peni-
tere metaphorice inq̃tũ ad modũ penitentis ſe hꝫ: ꝓut.ſ.
mutat ſniam ⁊ ſi nõ mutet ꝯſiliũ. ¶ Ad 3m dõm ꝙ qꝛ ea-
dẽꝫ eſt veritas ꝓphetie ⁊ dĩne p̃ſcie:vt dcm̃ ẽ.hoc mõ iſta
ꝯditionalis eſt vͣa:ſi aliq̃d ẽ ꝓphatũ erit:ſic̃ iſta ſi aliq̃d eſt
preſcitũ erit.in vtraq̃ꝫ.n.añs eſt ipoĺe nõ eſſe.vñ ⁊ ꝑ ꝯñs ẽ
nec̃ariũ nõ ẜꝫ ꝙ ẽ futuꝝ reſpcũ nr̃i.ſꝫ vt conſideraṫ in ſuo
p̃ſenti:ꝓut ſubdiṫ p̃ſcie dĩne:vt in p̃mo dictum eſt.

¶ De cã prophetie. Qõ CLXII.

DEinde ꝯſiderandũ eſt de cã ꝓphe
tie. ¶ Et circa hoc q̃runṫ
ſex. p̃ vtꝝ ꝓphia ſit nãlis. 2° vtrũ ſit
a deo mediantibus angelis. 3° vtꝝ ad
ꝓphetiã reqraṫ diſpõ nãlis. 4° vtruꝫ
reqraṫ bonitas moꝝ. 5° vtꝝ ſit aliqua
ꝓphetia a demonibus. 6° vtrũ ꝓphe-
tie demonum aliq̃ñdo dicant verum.

Ad primum ſic ꝓcediṫ. Uideṫ ꝙ ꝓphetia poſ-
ſit eſſe nãlis.Dicit.n.Grego.in.4.
dialogoꝝ:ꝙ ipſa aliqñ animaꝝ vis ſua ſubtilitate aliquid
p̃uidet:⁊ Aug.dicit.12. ſuꝑ Geñ. ad lr̃am:ꝙ aĩe hũane ẜm
ꝙ a ſenſib° corporis abſtrahiṫ comperit futura p̃uidere.
hoc aũt ꝑtinet ad ꝓphiam.ğ aĩa nãliter pōt aſſeq ꝓphiã.
¶ P̃. Cognitio aĩe hũane magis viget i vigilãdo q̃ꝫ i dor-
miendo:ſꝫ in dormiẽdo q̃dã nãliter p̃uidẽt q̃dã futura:vt
pꝫ ꝑ phm in li.de ſõno ⁊ vigilia.ğ multo magis pōt hõ nã
liter futura cognoſcere. ¶ P̃. Hõ ẜm ſuã nãm ẽ ꝑfectioꝛ
aĩalibus brutis.ſed q̃dã aĩalia bruta hñt cognitionẽ futu-
roꝝ ad ſe ꝑtinẽtiũ:ſic̃ formice p̃cognoſcunt pluuias futu-
ras:qḋ pꝫ ꝑ hoc ꝙ añ pluuiam icipiũt grana in foramẽ re
ponere.⁊ ſilr̃ piſces p̃cognoſcũt tẽpeſtates futuras vt per
pendiṫ ex coꝝ motu dũ loca tẽpeſtuoſa declinant.ğ mul-
to magis hoĩes nãliter p̃cognoſcere pñt futura ad ſe per-
tinẽtia de q̃b° ẽ ꝓphetia.ẽ ğ ꝓphetia a nã. ¶ P̃. Prouer.
29.dr̃.Cũ ꝓphetia defecerit diſſipabiṫ populus.⁊ ſic pꝫ ꝙ
ꝓphetia ẽ nec̃aria ad hoĩuꝫ ꝯſeruationẽ. ſꝫ nã nõ deficit i
neceſſarijs.ğ videṫ ꝙ ꝓphetia ſit a nã. ¶ Sꝫ ꝯ̃ eſt qḋ dr̃
.2.Pet.p̃. Nõ.n.volũtate hũana allata eſt aliqñ ꝓphetia.
ſed ſpũ ſcõ inſpirãte locuti ſũt ſci dei hoĩes. ğ ꝓphetia nõ
eſt a nã.ſꝫ ex dono ſpũs ſci. ¶ Rñ°.dõm ꝙ ſic̃ ſupra dcm̃
eſt:ꝓphetica p̃cognitio pōt eẽ de futuris duplr̃. vno° ẜm
ꝙ ſunt in ſeipſis.alio° ẜm ꝙ ſũt in ſuis cãis. Precognoſce
re aũt futura ẜm ꝙ ſũt in ſeipſis eſt ꝓpriũ dĩni itellectus
cui° eternitati ſũt oĩa p̃ñtia vt in p̃ dcm̃ ẽ.⁊ iõ talis p̃cogni
tio futuroꝝ nõ pōt eẽ a nã:ſꝫ ſolũ ex reuelatõe dĩna. futu
ra vͦo in ſuis cãis pñt p̃cognoſci nãli cognitõe ẽt ab hoĩe.ſi
cut medic° p̃cognoſcit ſanitatẽ vel morteꝫ futurã in aliq̃
bus cãis q̃rũ ordinẽ ad tales effect° experimẽto p̃cognouit.
⁊ talis cognitio futuroꝝ pōt itelligi eẽ in hoĩe duplr̃ a nã.
Uno° ſic ꝙ ſtatim aĩa ex eo qḋ in ſeipſa hꝫ poſſit p̃cogno-
ſcere futura.⁊ ſic ſic̃ Aug.dic̃.12. ſuper Geñ.ad lr̃am:q̃daꝫ
voluerũt aĩam hũanã hr̃e quãdã vim diuinatõis i ſeipſa.
⁊ hoc videṫ eſſe ẜm opioneꝫ Platonis q̇ poſuit ꝙ aĩe hñt
oĩum reꝝ cognitionẽ ꝑ participationẽ ideaꝝ.ſꝫ iſta cogni
tio obnubilaṫ in eis ꝑ ꝯiunctionẽ corporis:in q̃buſdam tñ
plus:in q̃buſdã vͦo min° ẜm corporis puritatẽ diuerſaꝫ.⁊
ẜm hoc poſſet dici ꝙ hoĩes hñtes aĩas nõ multuꝫ obtene-
bratas ex corpoꝝ vnione pñt talia futura p̃cognoſcere ẜꝫ
ꝓpriã ſciam.Cõtra hoc aũt obijcit Aug.cũ nõ ſemꝑ pōt.ſ.
vim diuinatõis hr̃e aĩa cũ ſemꝑ velit.Sꝫ qꝛ veri° eẽ vide
tur ꝙ aĩa ex ſenſibilib° cognitionẽ acq̃rat ẜm ſniaꝫ Ariſt.
vt in p̃ dcm̃ eſt.iõ meli° eſt dõm alio mõ ꝙ p̃cognitioneꝫ
taliũ futuroꝝ hoĩes nõ hñt:ſꝫ acq̃rere pñt per viã experi-
mẽtalẽ in q̃ iuuanṫ ꝑ nãlẽ diſpõnẽ ẜm ꝙ in hoĩe iuenitur
ꝑfectio vtutis imaginatiue ⁊ claritas itelligentie.⁊ tñ hec
p̃cognitio futuroꝝ differt a p̃ma q̃ hẽtur ex reuelatõe di-
uina duplr̃. p̃ q̃dẽ qꝛ p̃ma pōt eẽ quorũcũq̃ꝫ euẽtuũ ⁊ in-
fallibiliter.hec aũt p̃cognitio q̃ nãliter haberi pōt ẽ circa
quoſdã effect° ad quos ſe pōt extendere experientia hũa
na. 2° qꝛ p̃ma ꝓphetia eſt ẜm imobilẽ veritatẽ:nõ aũt ſe
cunda.ſꝫ pōt ei ſubeſſe falſum. Prima aũt p̃cognitio ꝓ-
prie ꝑtinet ad ꝓphetiã nõ ſecũda:qꝛ ſic̃ ſupra dcm̃ ẽ.ꝓphe
tica cognitio eſt eoꝝ q̃ excedũt hũanã cognitionẽ.⁊ iõ di-
cendũ ꝙ ꝓphetia ſimplr̃ dcã nõ pōt eẽ a nã: ſꝫ ſoluꝫ ex re
uelatiõe dĩna. ¶ Ad p̃mum ğ dõm ꝙ aĩa qñ abſtrahiṫ a
corporalibus aptioꝛ reddiṫ ad ꝑcipiẽdũ iſluxũ ſpũalium
ſubaꝝ:⁊ etiã ad percipiẽdũ ſubtiles motus q̇ ex ipreſſioni
bus nãliũ cãꝝ in imaginatõe hũana relinquunṫ:a q̃b° ꝑci
piendis aĩa ipediṫ cũ fuerit circa ſenſibilia occupata.⁊ iõ
Grego.dic̃ ꝙ aĩa qñ appropinq̃t ad mortẽ p̃cognoſcit que
dam futura ſubtilitate ſue nãe:ꝓut.ſ.percipit ẽt modicas
ipreſſiones:aut ẽt cognoſcit futura reuelatione angelica:
nõ aũt ꝓpria virtute:qꝛ vt Aug.dicit.12.ſuper Geñ.ad lit-
teram:ſi hoc eẽt:tunc hr̃e quãdocunq̃ꝫ vellet in ſua p̃ta te
futura p̃cognoſcere:qḋ pꝫ eẽ falſum. ¶ Ad 2m dõm ꝙ co-
gnitio futuroꝝ q̃ fit in ſomnis:eſt aut ex reuelatiõe ſpũa-

liuȝ ſubaꝝ aut ex cauſa corpali: vt dictū ē cū de dīnationibus ageretur. vtrūq₃ aūt melius pōt fieri in dormiētibus ꝙ̄ in vigilātibus: q2 aīa vigilantis ē occupata circa exteriora ſenſibilia. vñ minus pōt ꝑcipere ſubtiles īpreſſiōes vel ſpūaliū ſubaꝝ vel etiā cauſaꝝ nālīū. ꝙ̄tū tñ ad pfectionē iudicij plus viget rō in vigilando ꝙ̄ in dormiendo. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ bruta ēt aīalia non hñt ꝑcognitionem futuroꝝ euētuū niſi ſ₃ ꝙ ex ſuis cauſis ꝑcognoſcunť ex qbus eoꝝ fantaſie mouenť ⁊ magis ꝙ̄ hoīuȝ: q2 fantaſie hoīum maxime in vigilādo diſponunť magis ſm rōnem ꝙ̄ ſm īpreſſionē nālīū cauſaꝝ. rō āt facit in hoīe multo abūdātius id qđ in brutis facit impreſſio cauſaꝝ nālīuȝ: ⁊ adhuc magis adiuuat hoīem dīna gratia ꝓphetias īſpirans. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ lumē ꝓpheticū ſe extendit etiā ad directiones humanoꝝ actuū: ⁊ ſ₃ hoc ꝓphia neceſſaria eſt ad populi gubernationē ⁊ ꝑcipue in ordine ad cultuȝ dīnum ad quē nā non ſufficit: ſed requiritur gratia.

Ad ſecundum ſic ꝓcediť. Vř ꝙ ꝓphetica reuelatio nō fiat ꝑ angelos. Diciť .n. Sap. 7. ꝙ ſapīa dei in aīas ſcās ſe transfert: ⁊ amicos dei ⁊ ꝓphetas ꝯſtituit. ſ₃ amicos dei ꝯſtituit īmediate. ḡ etiaȝ ꝓphetas facit īmediate nō mediātib⁹ angelis. ¶ ꝑ. Prophetia poniť inter ḡras gratis datas. ſ₃ ḡre gratis date ſūt a ſpū ſcō: ſm illud: Diuiſiones ḡraꝝ ſunt: idē aūt ſpūs. non ḡ ꝓphica reuelatio fit āgelo mediāte. ¶ ꝑ. Caſſiodo. diť ꝙ ꝓphetia ē dīna reuelatio. ſi aūt fieret ꝑ angelos diceretur angelica reuelatio. nō ḡ ꝓphetia fit ꝑ angelos. ¶ Sȝ ꝯ̄ ē qđ Diony. diť. 4. ca. cel. hierar. Diuinas viſiones glīoſi pr̄es nr̄i adepti ſunt ꝑ medias celeſtes v̄tutes. loqtur autē ibi de viſionibus ꝓpheticis. ḡ reuelatio ꝓphetica fit angelis mediātibus. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſicut apl's diť ad Ro. 13. Que a deo ſunt ordinata ſunt. hȝ aūt hoc diuinitatis ordo ſicut Diony. diť vt īfima ꝑ media diſponit. angeli aūt medij ſunt inter deū ⁊ hoīes: vtpote plus participantes de ꝑfectione dīne bonitatis ꝙ̄ hoīes. ⁊ iō illuminationes ⁊ reuelationes dīne a deo ad hoīes ꝑ angelos deferunť. prophetica aūt cognitio fit ꝑ illuminationē ⁊ reuelationeȝ diuinam. vnde manifeſtuȝ eſt ꝙ fiat per angelos. ¶ Ad pᵐ ḡ dōm: ꝙ charitas ſm quā fit hō amicus dei ē pfectio voluntatis in quā ſolus deus īprimere pōt. ſ₃ ꝓphetia ē pfectio itellectus in quē ēt angelus pōt īprimere: vt in p̊ dcm̄ ē. ⁊ iō nō eſt ſilis rō de vtroq₃. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ: ꝙ ḡre gratis date attribuuntur ſpūi ſcō: ſic ꝑmo ꝑncipio. qui tamē operatur huiuſmōi ḡras in hoīb⁹ mediāte miniſterio angelorū ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ opatio inſtrī attribuiť ꝑncipali agēti in cui⁹ v̄tute inſtrm̄ agit: q2 miſter eſt ſic inſtrm̄ iccirco ꝓphica reuelatio: q̄ fit miſterio angeloꝝ dř eſſe diuina.

Ad tertium ſic ꝓcediť. Videť ꝙ ad ꝓphetiā requirať diſpō nālis. Prophetia .n. recipiť in ꝓpha ſm diſpōnē recipiētis: q2 ſup illud Amos p̊. Domin⁹ de ſyon rugiet: diť glo. Hiero. Nāle eſt vt oēs q volunt rē rei cōparare: ex eis rebus ſumāt ꝯparatiōes q̄s ſunt experti: ⁊ in reb⁹ qbus ſūt nutriti. vbi ḡra. naute ſuos inimicos ventis: dānuȝ naufragio cōparant. ⁊ ſic ⁊ Amos q fuit paſtor pecoꝝ: timorē dei rugitui leonis aſſimilat: ſ₃ qđ recipiť in aliquo ſm modū recipiētis reqrit nālem diſpōnē. ḡ ꝓphetia reqrit nāleȝ diſpōnē. ¶ ꝑ. Speculatio ꝓphetie ē altior ꝙ̄ ſcie acqſite. ſ₃ idiſpō nālis īpedit ſpeculationē ſcie acquiſite. multi .n. ex indiſpōne nāli ꝑtingere nō pn̄t ad ſcie ſpeculamina capiēda. multo ḡ magis requiritur ad cōtēplationē ꝓpheticā. ¶ ꝑ. Indiſpō nālis magis īpedit aliquē ꝙ̄ īpedimentū accidētale. ſ₃ ꝑ aliqđ accidentale ſupueniēs īpediť ſpeculatio ꝓphetie. diť .n. Hiero. ſup Matt. ꝙ in tēpore illo quo ꝯiugales actus geruntť p̄ſētia ſpūs ſci non dabiť ēt ſi ꝓpheta eſſe videať q officio ḡnationis obſequiť. ḡ multomagis indiſpō nālis impediť prophetiā. ⁊ ſic videť ꝙ bona diſpō nālis reqriť ad ꝓphetiam. ¶ Sȝ ꝯ̄ eſt qđ Grego. diť in homel. pētecoſtes. Implet .ſ. ſpūs ſanct⁹ cytharedū pueꝝ ⁊ pſalmiſtā facit paſtorem armētoꝝ ſycomoros vellicātē ⁊ ꝓphetā facit. nō ḡ requiriť aliq̄ diſpō ꝑcedens ad ꝓphetiā: ſed dependet ex ſola volūtate ſpūs ſci: de quo dř .i. ad Corin. 12. Hec oīa operatur vn⁹ atq₃ idē ſpūs diuidēs ſingulis ꝓut vult. ¶ Rñ°. dōm ꝙ ſicut dcm̄ eſt: ꝓphetia vere ⁊ ſimplr̄ dcā eſt ex inſpiratione dīna. q̄ aūt eſt ex cā nāli non diciť ꝓphetia niſi ſm quid. Eſt aūt cōſiderandū ꝙ ſic de⁹ q eſt cā vniuerſalis in agendo nō ꝑexigit mām̄ nec aliquā māe diſpōnē in corporalibus effectib⁹: ſ₃ ſimul pōt ⁊ mām̄ ⁊ diſpōnem et formā inducere: ita ēt in effectibus ſpūalib⁹ nō ꝑexigit aliquā diſpōnem: ſed pōt ſimul cuȝ effectu ſpūali iducere diſpoſitionem cōuenientē q̄lis reqriť ſm ordinē nāe. ⁊ vlterius poſſet ēt ſimul per creationē ꝓducere ipm̄ ſubiectuȝ .ſ. aīam. ⁊ in ipſa ſui creatione diſponere ad ꝓphetiā ⁊ dare ei ḡram ꝓphetalem. ¶ Ad ꝑmū ḡ dōȝ ꝙ idifferēs ē ad ꝓphetiā qbuſcunq₃ ſilitudinib⁹ res ꝓphetica exꝑmať. et ideo hoc ex operatiōe diuina nō imutať circa prophetiā. remoueť aūt diuina v̄tute ſiqđ ꝓphetie repugnat. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ſpeculatio ſcie fit ex cā nāli. nā aūt nō pōt operari niſi diſpōne ꝑcedente in mā qđ nō eſt dōm de deo q eſt ꝓphetie cā. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ aliq̄ nālis indiſpoſitio ſi nō remoueretť īpedire poſſet ꝓphetalē reuelationeȝ: puta ſi aliquis eſſet totalr̄ ſenſu naturali deſtitutus: ſicut ēt impediť aliquis ab actu ꝓphetandi per aliquā vehemētem paſſionem vel ire vel cōcupiſcentie qualis eſt in coitu vel per quācunq₃ aliā paſſionē. ſ₃ talem idiſpoſitioneȝ nālem remouet v̄tus diuina q̄ eſt ꝓphetie cauſa.

Ad quartum ſic ꝓcediť. Videť ꝙ bonitas morum reqrať ad ꝓphetiā. Diciť .n. Sap. 7. ꝙ ſapiētia dei ꝑ ořones in aīas ſanctas ſe trāſfert: ⁊ amicos dei ⁊ ꝓphetas cōſtituit. ſed ſanctitas nō pōt eſſe ſine bōitate moꝝ ⁊ ſine ḡra gratū faciēte. ḡ ꝓphia nō pōt eē ſine bonitate moꝝ ⁊ ḡra gratū faciēte. ¶ ꝑ. Secreta nō reuelantur niſi amicis: ſm illud Joan. 15. Vos aūt dixi amicos: q2 oīa q̄cūq₃ audiui a patre meo nota feci vobis. ſed ꝓphetis deus ſua ſecreta reuelat: vt dř Amos. 3. ḡ videtur ꝙ prophete ſūt dei amici: qđ nō pōt eē ſine charitate. ḡ videť ꝙ prophetia nō poſſit eſſe ſine charitate: q̄ non eſt ſine ḡra gratū faciente. ¶ ꝑ. Matt. 7. dř. Attendite a falſis prophetis q veniunt ad vos in veſtimētis ouiuȝ: intrinſecus aūt ſunt lupi rapaces. ſed qcūq₃ ſunt ſine ḡra interius videnť eſſe lupi rapaces. ergo oēs ſunt falſi prophete. nullus ergo ver⁹ propheta niſi bon⁹ per gratiaȝ. ¶ ꝑ. Philoſophus diť in lib. de ſomno ⁊ vigilia: ꝙ ſi diuinatio ſomnioꝝ eſt a deo. icōueniens eſt eam īmittere qbuſlib₃ ⁊ nō optimis viris. ſed ꝯſtat donuȝ prophetie eſſe a deo. ḡ donum prophetie nō dať niſi optimis viris. ¶ Sȝ ꝯ̄ ē ꝙ Matt. 7. his q dixerant dñe nōne in nomine tuo prophetauimus rñdeť: nunq̄ noui vos. nouit aūt dñs eos q ſunt eius: vt dř. 2. ad Thimo. 2. ergo prophetia pōt eſſe in his q non ſunt dei ꝑ ḡram. ¶ Rñ°. dōm ꝙ bonitas moꝝ pōt attendi ſm duo. Uno qdē mō ſm interiorem ei⁹ radicē q̄ eſt gratia gratū faciens. Alio aūt mō ꝙ̄tum ad interiores anime paſſiones ⁊ exteriores actōes. gratia aūt gratū faciens ad hoc ꝑncipalr̄ dať vt anima hoīs deo per charitatem cōiungať. Unde Aug. dicit in. 15. de trini. Niſi īpartiať cuiq₃ ſpūs .ſ. vt eum dei ⁊ proximi faciat amatorē: ille a ſiniſtra nō transferť ad dextrā. vnde qcquid pōt eē ſine charitate: pōt eſſe ſine gratia gratū faciēte: ⁊ per ꝯñs ſine bonitate moꝝ. prophetia aūt pōt eſſe ſine charitate qđ apparet ex duob⁹. p̊ qdem ex actu vtriuſq₃. nam prophetia ꝑtinet ad intellectū cui⁹ actus ꝑcedit actū volūtatis quā perficit charitas. Unde apl's .i. ad Corin. 13. prophetiā con

numerat alijs ad intellectũ ꝑtinẽtibꝰ q̃ pñt ſine charitate/
haberi. 2° ex fine vtriuſq;.daẽ.n.ꝓphetia ad vtilitatẽ ec
cleſie:ſicꝫ ⁊ alie gratie gratis date:ſ3 illud apl'i.i.ad Cor.iz.
Unicuiq; daẽ manifeſtatio ſpũs ad vtilitatẽ.nõ aũt ordi/
naẽ directe ad hoc ꝙ affectus ipſius ꝓphete ꝯiungaẽ deo
ad qõ ordinaẽ charitas.⁊ iõ ꝓphetia põt eſſe ſine bonitate
moꝝ q̃tum ad ꝑmã radicẽ huius bonitatis.ſi vero ꝯſide/
remus bonitatẽ moꝝ ſm paſſiões aĩe ⁊ actões exteriores
ſm hoc ĩpediẽ aliqs a ꝓphetia ꝑ moꝝ malitiã. Nã ad ꝓ/
phetiã reqritur maxĩa mentis eleuatio ad ſpũaliũ ꝯtẽpla
tionẽ:que qdẽ ĩpediẽ ꝑ vehemẽtiã paſſionũ ⁊ ꝑ inordina/
tã occupationẽ reꝝ exterioꝝ.vnde ⁊ de filijs ꝓphetaꝝ le
giẽ.4.Reg.4.ꝙ fil' habitabant cũ Heliſeo q̃ſi ſolitariam
vitã ducẽtes ne mundanis occupatiõibus ĩpedirenẽ a do/
no ꝓphetie. ¶ Ad pᵐ ḡ dõm: ꝙ donũ ꝓphetie aliqñ daẽ
hoĩ:⁊ ꝓpter vtilitatẽ alioꝝ:⁊ ꝓpter ꝓpe mẽtis illuſtratio/
nẽ.⁊ hi ſunt in quoꝝ aĩas ſapĩa dĩna ꝑ grãz gratũ facientẽ
ſe trãſferens amicos dei ⁊ ꝓphas eos ꝯſtituit.qdã vo ꝯſe/
quunẽ donũ ꝓphetie ſolũ ad vtilitatẽ alioꝝ qui ſunt qua/
ſi inſtrã dĩne opationis.vnde Hierony.dicit ſuꝑ Matth.
Prophetare vel virtutes facere ⁊ demonia eijcere iterdũ
nõ eſt eius meriti qui opatur:ſ3 vel iuocatio noĩs xpi hoc
agit: vel ob condemnationem eorum q inuocant:vel vtili
tatem eorum qui vident ⁊ audiunt: conceditur. ¶ Ad ſe/
cundum dõm:ꝙ Grego.exponẽs illud dicit.Dũ audita ſu
perna celeſtia amamꝰ amata iam nouimꝰ:qꝛ amor ipſe no
titia eſt.oĩa ḡ eis nota fecerat qꝛ a terrenis deſiderijs ĩmu
tati amoris ſummi facibus ardebãt.⁊ hoc mõ non reuelã
tur ſemꝑ ſecreta dĩna ꝓphetis. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ non oẽs
mali ſunt lupi rapaces:ſ3 ſolũ illi q itendũt alijs nocere.di
cit.n.Chryſo.ſuꝑ Matth.ꝙ catholici doctores tñ fuerit
pctõres: fui qdẽ carnis dicũẽ:nõ tñ lupi rapaces:nõ qꝛ ha
bent ꝓpoſitũ ꝑdere xpianos.⁊ qꝛ ꝓphetia ordinaẽ ad vti
litatẽ alioꝝ:manifeſtum eſt tales eſſe falſos ꝓphetas: qꝛ
ad hoc non mittuntur a deo. ¶ Ad 4ᵐ dõm:ꝙ dona diui/
na non ſemper dantur optimis ſimpliciter: ſed quandoq;
illis qui ſunt optimi quantum ad talis doni perceptionez
⁊ ſic deus donum prophetie illis dat quibus optimum iu/
dicat dare.

Ad quintum

ſic ꝓcediẽ. Uidetur ꝙ nulla pro/
phetia ſit a demonibus. Prophe
tia enim eſt diuina reuelatio: vt Caſſiodorus dicit: ſed il/
lud quod fit a demone non eſt diuinuz.ergo nulla prophe
tia poteſt eſſe a demone. ¶ Pꝫ. Ad propheticam cognitio/
nem requiritur aliqua illuminatio: vt ſupra dictuz eſt:ſed
demones non illuminant intellectũ humanum: vt ſupra
dcm̃ eſt in pͦ.ḡ nulla ꝓphetia põt eẽ a dmonibꝰ. ¶ Pꝫ. Nõ
eſt efficax ſignũ qõ ẽt ad ꝯria ſe hꝫ. ſ3 ꝓphia eſt ſignũ ꝯfir
matiõis fidei.vñ ſuꝑ illud Ro.iz.Siue ꝓphetiaz ſm rõ/
nem fidei:dicit glo. Nõ ꝙ in numeratiõe graꝝ a ꝓphetia
ĩcipit q̃ eſt ꝑma ꝓbatio ꝙ fides nr̃a ſit rõnabilis:qꝛ credẽ
tes accepto ſpũ ꝓphetabãt: nõ ḡ ꝓphia a demonibꝰ dari
põt. ¶ Sꝫ ꝯ ẽ qõ dẽ.3.Reg.18.Cõgrega ad me vniuerſuz
iſrl' in mõte carmeli:⁊ ꝓphetas baal trecẽtos qnquaginta
ꝓphetaſq; lucoꝝ q̃dringẽtos q comedũt de menſa Jeza/
bel.ſ3 tales erãt demonũ cultores.ḡ videẽ ꝙ ẽt a demoni
bus ſit aliq̃ ꝓphetia. ¶ Rñº. dõm ꝙ ſicẽ ſupra dcm̃ ẽ.pro
phetia ĩportat cognitionẽ quãdã ꝓcul exiſtẽtẽ a cognitio/
ne hũana.manifeſtũ eſt aũt ꝙ itellectꝰ ſuꝑioris ordĩs ali/
qua cognoſcere põt q̃ ſũt remota a cognitõe itellectꝰ infe/
rioris.ſupra aũt itellectũ hũanũ eſt nõ ſolũ itellectꝰ diui/
nus:ſ3 ẽt intellectꝰ angeloꝝ bonoꝝ ⁊ maloꝝ ſm nãe ordi
nem.⁊ iõ q̃dã cognoſcunt demones ẽt ſua nãli cognitõe q̃
ſunt remota ab hoĩum cognitõe q̃ pñt hoĩbꝰ reuelare.ſim
pliciter aũt ⁊ maxĩe remota ſũt q̃ ſolus deꝰ cognoſcit.⁊ iõ
ꝓphetia ꝓprie ⁊ ſimpl'r dcã fit ꝑ ſolã dĩnã reuelationẽ.ſ3
ipſa reuelatio facta ꝑ demones põt ſm qd dici ꝓphetia.
vñ qbus aliqd per demões reuelaẽ nõ dicũẽ in ſcripturis
ꝓphete ſimpl'r:ſ3 cũ aliq̃ additõe:puta ꝓphete falſi vel ꝓ
phete idoloꝝ.vñ Aug.iz.ſuꝑ Geñ.ad l'ram.Cũ malus ſpi/
ritus arripit hoĩem in hec.ſ.viſa:aut demoniacos facꝫ:aut
arrepticios:aut falſos ꝓphetas. ¶ Ad ꝑmũ ḡ dõꝫ ꝙ Caſ/
ſiodorus ibi diffinit ꝓphetiã ꝓprie ⁊ ſimpl'r dictã. ¶ Ad
2ᵐ dõm ꝙ demones ea q̃ ſciũt hoĩbꝰ manifeſtãt nõ qdez
ꝑ illuminationẽ itellectus:ſ3 ꝑ aliquã imaginariam viſio
nez:aut ẽt ſenſibil'r colloquẽdo.⁊ in hoc deficit hec ꝓphe
tia a vera. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ aliqbꝰ ſignis ẽt exterioribꝰ di/
ſcerni põt ꝓphetia demonũ a ꝓphia dĩna.vñ dicit Chry.
ſuper Matth.ꝙ qdam ꝓphetãt in ſpũ diaboli: q̃les ſunt
diuinatores.ſ3 ſic diſcernunẽ:qm̃ diabolꝰ iterdũ falſa dicꝫ:
ſpũs ſcũs nũq̃.vñ dẽ Deut.18. Si tacita cogitatiõe rñde/
ris:q̃uo poſſum intelligere verbuz qõ dñs nõ eſt locutus.
hoc habebit ſignũ:qõ in noĩe dñi ꝓpheta ille ꝑdixerit ⁊
nõ euenerit:hoc dñs nõ eſt locutus.

Ad ſextum

ſic ꝓcediẽ. Uideẽ ꝙ ꝓphete demo/
nuz nũq̃ vᵃ ꝑdicant. Dicẽ.n.Ambro.
ꝙ oẽ veꝝ a quocũq; dicaẽ a ſpũ ſcõ eſt.ſ3 ꝓphe demonuz
nõ loquunẽ a ſpũ ſcõ.qꝛ nõ eſt ꝯuentio xpi ad belial:vt di
citẽ.z.ad Corin.6.ḡ videẽ ꝙ tales nũq̃ vera ꝓnunciant.
¶ Pꝫ.Sicut veri ꝓphe iſpiranẽ a ſpũ veritatis: ita ꝓphe
te demonum iſpiranẽ a ſpũ mẽdacij: ſm illud.3.Re.vlti.
Egrediar ⁊ ero ſpũs mẽdax in ore oĩum ꝓphetaꝝ eiꝰ. ſed
ꝓphete iſpirati a ſpũ ſcõ nũq̃ loquunẽ falſuz: vt ſupra ha
bitum eſt.ḡ ꝓphete demonũ nũq̃ loquunẽ veruz. ¶ Pꝫ.
Joan.8.dẽ de diabolo ꝙ cũ loquiẽ mẽdaciũ ex ꝓprijs lo/
quiẽ:qꝛ diabolus eſt mẽdax ⁊ pr̃ eiꝰ.i.mẽdacij.ſ3 iſpirãdo
ꝓphetas ſuos diabolus nõ loquiẽ niſi ex ꝓprijs. nõ.n.cõ/
ſtituiẽ miniſter dei ad veritatẽ enũciãdã: qꝛ nõ eſt cõuen
tio lucis ad tenebras: vt dẽ.z. ad Corin.6. ḡ ꝓphe dmonũ
nunq̃ vera ꝑdicunt. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qõ Numeri.zz. dicẽ q̃dã
glo.ꝙ Balaam diuinꝰ erat demonũ.ſ.miſterio ⁊ arte ma
gica nõnunq̃ futura ꝑcognoſcebat. ſ3 ipſe multa ꝓnuncia
uit vᵃ.ſicut eſt id qõ habeẽ Numeri.z4. Orieẽ ſtella ex
Jacob ⁊ cõſurget virga de iſrael.ergo ẽt ꝓphete demonũ
ꝓnunciãt vera. ¶ Rñº.dõm ꝙ ſicut ſe hꝫ bonũ in rebus:
ita veꝝ in cognitione ĩpoſſibile eſt aũt iueniri aliqd in re/
bus qõ totaliter bono ꝑuẽ.vñ ĩpoſſibile eſt eſſe aliquam
cognitionẽ q̃ totaliter ſit falſa abſq; admixtiõe aliciꝰ ve
ritatis.vñ ⁊ Beda dicit ꝙ nulla falſa eſt doctrina q̃ nõ ali
quãdo aliqua vera falſis itermiſceat. vnde ⁊ ipſa doctrĩa
demonum qua ſuos ꝓphetas iſtruunt aliqua vᵃ ꝯtinet ꝑ
q̃ receptibilis reddiẽ.ſic.n.itellectꝰ ad falſuz deduciẽ per
apparentiã veritatis:ſicut volũtas ad malũ per apparen
tiam bonitatis. Uñ ⁊ Chry. dicit ſuꝑ Matth. Cõceſſuz ẽ
diabolo interdum vera dicere vt mendaciũ ſuũ rara veri
tate cõmendet. ¶ Ad ꝑmum ḡ dõm ꝙ ꝓphete demonũ
nõ ſemꝑ loquunẽ ex demonũ reuelatiõe: ſed interduz ex
inſpiratione diuina:ſicut manifeſte legiẽ de Balaam cui
diciẽ dñs eſſe locutus Numeri.zi.licet eẽt ꝓpheta demo
num:qꝛ deꝰ vtiẽ ẽt malis ad vtilitatẽ bonoꝝ. vnde ⁊ per
ꝓphas demonum aliqua vera ꝓnunciat: tum vt credibi/
lior fiat veritas:q̃ etiam ex aduerſarijs teſtimoniũ hꝫ:tũ
etiam qꝛ cuz hoĩes talia credunt per eoꝝ dicta magis ad
veritatem iducunẽ.vñ etiam Sibylle multa vera ꝑdixe
runt de chriſto.ſed etiam qñ ꝓphete demonũ a demoni/
bus inſtruunẽ aliqua vera ꝑdicunt: qñq; qdez virtute ꝓ/
prie nãe cuius actor eſt ſpũs ſanctus:qñq; etiaz reuelatio
ne bonoꝝ ſpirituum: vt pꝫ per Aug.z.ſuper Geñ. ad litte/
ram:⁊ ſic etiã illud veruz qõ demones enunciãt a ſpũ ſan
cto eſt. ¶ Ad zᵐ dõm ꝙ verus ꝓpheta ſemper inſpiraẽ a
ſpũ veritatis in quo nihil eſt falſitatis.⁊ iõ nunq̃ dicit fal
ſum.ꝓpheta aũt falſitatis nõ ſemꝑ inſtruiẽ a ſpiritu falſi

tatis.ſed q̃nq̈ etiã inſpirat̃ a ſpũ v̓itatis:ipſe etiã ſpũs falſitatis q̃nq̈ enũciat vera q̃nq̈ falſa:vt dictũ eſt. ¶ Ad 3ᵐ dõz: ꝙ ꝓpria demonũ dicunt̃ eſſe illa q̃ hñt a ſeipſis.ſ. mẽdacia ⁊ pctã.q̃ aũt ptinent ad ꝓpriã nãz nõ hñt a ſeipſis ſ3 a deo.ꝑ v̓tutẽ aũt ꝓpe nãe q̃nq̈ vera ꝓnunciant:vt dictuʒ ẽ.vtit̃ ẽt eis de⁹ ad v̓itatis mãifeſtationẽ ꝑ ipſos fiẽdã dũ dĩna myſteria eis ꝑ angelos reuelant̃:vt dictũ eſt.

¶ De mõ ꝓphetice cognitiõis. Q̃ó CLXXIII.

DEinde ↄſiderãdũ eſt de mõ ꝓphetice cognitiõis. ¶ Et circa hoc q̃runt̃ q̃tuor. ꝑ vtꝝ ꝓphe videãt ipaʒ dei eẽntiã. 2° vtꝝ reuelatio ꝓphetica fiat ꝑ iſluẽtiã aliq̃ruʒ ſpẽꝝ: vel ꝑ ſolã iſluẽtiã lumis. 3° vtꝝ ꝓphica reuelatio ſp ſit cũ alienatõe a ſenſib⁹. 4° vtꝝ ꝓphica ſemꝑ ſit cũ cognitiõe eoꝝ que ꝓphetant̃.

Ad primum ſic ꝓcedit̃. Uĩ ꝙ ꝓphete ipaʒ dei eẽntiã videant.q: ſup illud Iſa.38. Diſpone domui tue ⁊c̃.dicit glo. ꝓphe in ipſo lib. ꝑſcie dei in quo oĩa ſcripta ſunt legere poſſunt.ſ3 preſcia dei eſt ipſa eius eſſentia.g̃ ꝓphete vident ipaʒ dei eẽntiã. ¶ ꝑ. Aug. dicit in.9.de trini.ꝙ in illa eterna veritate ex q̃ tẽporalia facta ſunt oĩa:formã ſm quã ſum⁹ ⁊ ſcđm quã opamur viſu mẽtis aſpicimus.ſ3 ꝓphete iter oẽs hoĩes altiſſimã hñt dĩnoꝝ cognitionẽ.g̃ ipſi maxĩe dĩnaʒ eẽntiã vidẽt. ¶ ꝑ. Futura ↄtingentia ꝑcognoſcunt̃ a ꝓphetis ſcđm imobilẽ v̓itatẽ:ſic aũt nõ ſunt niſi in ipſo deo.g̃ ꝓphete ipm deũ vident. ¶ Sed cõtra ẽ ꝙ viſio dĩne eẽntie nõ euacuat̃ ĩ patria.ꝓphetia aũt euacuatur vt habetur.i.ad Cor.13. g̃ prophetia non fit per viſionem diuine eſſentie. ¶ Rñ°. dõz: ꝙ prophetia importat cognitionem diuinam vt ꝓcul exiſtentem.vnde ⁊ de prophetis dicitur Heb.11.ꝙ erant a lõge aſpicientes.illi autem qui ſunt in patria in ſtatu beatitudinis exiſtentes non vident vt a remotis: ſ3 magis quaſi ex propinquo ſm illud ꝑs. Habitabunt recti cum vultu tuo.vnde manifeſtum eſt ꝙ cognitio prophetica alia eſt a cognitiõe perfecta que erit in patria: vnde ⁊ diſtinguitur ab ea ſicut imperfectum a perfecto. ⁊ ea adueniente euacuatur:vt pʒ per apl̃m.i.ad Corinth.13. Fuerunt autẽ quidam cognitionem propheticam a cognitione beatoruʒ diſtinguere volentes:qui dixerunt ꝙ prophete vident ipſaʒ diuinam eſſentiam quaʒ vocant ſpeculum trinitatis: non tamen ſm ꝙ eſt obiectum beatorum:ſed ſm ꝙ ſunt in ea rationes futurorum euentuum:quod quidem eſt oĩno impoſſibile.de⁹.n.eſt obm btitudinis ſm ipam ſui eẽntiã: ſm illud qđ Aug. dicit in.5.ↄfeſ. Btũs eſt q̇ te ſcit ẽt ſi illa .i.creaturas neſciat. Nõ ẽ aũt poſſibile ꝙ aliq̇s videat rõnes creaturaꝝ in ipſa diuina eẽntia:ita ꝙ eã nõ videat.tũ q: ipſa diuina eẽntia eſt rõ oĩum eoꝝ q̃ fiunt. rõ aũt ideal̃ nõ addit ſupra diuinã eẽntiã niſi reſpectũ ad creaturã.tũ ẽt q: ꝑus eſt cognoſcere aliq̇d in ſe qđ eſt cognoſcere deuʒ vt eſt obiectũ btitudis:q̃z cognoſcere illud ꝑ cõparationẽ ad alteꝝ:qđ eſt cognoſcere deuʒ ſm rõnes reꝝ in ipſo exiſtentes.⁊ iõ nõ põt eſſe ꝙ ꝓphete videãt deum ſm rõnes creaturaꝝ:⁊ nõ ꝓut eſt obm btitudis.⁊ iõ dõm eſt ꝙ viſio ꝓphetica nõ eſt viſio ipſi⁹ dĩne eẽntie: neq̈ in ipſa diuina eẽntia vidẽt ea q̃ vident.ſ3 in q̇buſdã ſilitudinib⁹ ſm illuſtrationẽ diuini luminis. Uñ Diony.dicit i.4.ca.cel. Hierar.de viſionib⁹ ꝓpheticis loq̇ẽs: ꝙ ſapiẽs theologus viſionem illã dicit eſſe diuinã q̃ fit per ſilitudinẽ reꝝ forma corporali carentiũ ex reductiõe videntiũ in diuina. ⁊ huiuſmodi ſilitudines dĩno lumine illuſtrate magis hñt rõnem ſpeculi q̃z dei eẽntia.nam in ſpeculo reſultãt ſpẽs ab alijs rebus:qđ nõ põt dici de deo.ſ3 huiuſmodi illuſtratio mentis ꝓphetice põt dici ſpeculũ inq̃ntum reſultat ibi ſilitudo veritatis dĩne ꝑſcientie.⁊ ꝑꝑ hoc dicit̃ ſpeculũ eternitatis:q̃ſi repſentãs dei ꝑſciaʒ:q̇ in ſua eternitate omnia ꝑſentialiter videt:vt dcm̃ eſt. ¶ Ad ꝑmum g̃ dõm ꝙ prophete dicunt̃ inſpicere in libro ꝑſciẽtie dei inq̃ntuʒ ex ipſa ꝑſcientia dei reſultat veritas in mentẽ ꝓphete. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ in ꝑma veritate dicit̃ hõ videre ꝓpriã formã qua exiſtit:inq̃ntũ ꝑme veritatis ſilitudo refulget in mẽte humana ex qua aĩa hʒ ꝙ ſeipaʒ cognoſcat. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ex hoc ipſo ꝙ in deo futura ↄtingẽtia ſũt ſm ĩmobileʒ veritatem põt ĩprimere menti ꝓphe ſilẽm cognitionẽ abſq̈ eo ꝙ ꝓphete deũ per eẽntiam videant.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ in ꝓphetica reuelatiõe nõ ĩprimant̃ diuinitus mẽti ꝓphete noue reꝝ ſpẽs: ſ3 ſolũ nouũ lumẽ:q: ſicut dicit glo. Hiero.Amos ꝑ. Prophete vtunt̃ ſilitudinibus reꝝ in q̇bus cõuerſati ſunt.ſed ſi viſio ꝓphetica fieret per aliquas ſpẽs de nouo ĩpreſſas:nihil operet̃ ibi ꝑcedens cõuerſatio.g̃ nõ ĩprimunt̃ aliq̃ ſpẽs de nouo in aĩam ꝓphete:ſed ſolũ ꝓpheticũ lumen. ¶ ꝑ. Sicut Augu.dic̃ .12.ſup Geñ.ad lr̃am:Uiſio imagiaria nõ facit ꝓphaʒ:ſed ſolum viſio ĩtellectualis. vñ etiam Daniel.10. dicit̃:ꝙ intelligentia opus eſt in viſione.ſed viſio ĩtellectualis ſicut in eodẽ lib.dicit̃:nõ fit per aliq̇s ſilitudines:ſed ꝑ ipaʒ rerum veritateʒ.ergo videt̃ ꝙ ꝓphetica reuelatio nõ fiat ꝑ ĩpreſſionẽ aliquaꝝ ſpecieꝝ. ¶ ꝑ. Per donũ ꝓphetie ſpiritus ſanct⁹ exhibet hoĩ id qđ eſt ſupra facultatẽ nãe humane.ſed formare quaſcũq̈ reꝝ ſpẽs põt homo ex facultate naturali.g̃ videt̃ ꝙ in ꝓphetica reuelatõe nõ ĩfundãtur aliq̃ reꝝ ſpẽs:ſed ſolũ ĩtelligibile lumẽ. ¶ Sʒ ↄ eſt qđ dr̃ Oſee.12.Ego viſiones multiplicaui eis ⁊ in manib⁹ ꝓphetarum aſſimilatus ſum:ſ3 multiplicatio viſionũ nõ fit ſm lumen ĩtelligibile:qđ eſt cõe in omni ꝓphetica viſiõe: ſed ſolũ ſm diuerſitatẽ ſpẽruʒ ſm quas ẽt eſt aſſimilatio. g̃ videt̃ ꝙ in ꝓphetica reuelatiõe ĩprimunt̃ noue ſpẽs rerum ⁊ nõ ſolum intelligibile lumẽ. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſicut Aug.dicit.12.ſup Geñ.ad lr̃am : cognitio ꝓphetica maxĩe ad mentẽ ꝑtinet. circa cognitionẽ aũt hũane mentis duo oʒ ↄſiderare.ſ.acceptionẽ ſiue repſentationem reꝝ ⁊ iudicium de rebus ꝑſentatis. repſentant̃ aũt mẽti hũane res aliq̃ ſm aliquas ſpẽs ⁊ ſm nãe ordinem. ꝑ g̃ oʒ ꝙ ſpẽs repſentent̃ ſenſui. 2° imaginationi. 3° intellectui poſſibili q̇ ĩmutat̃ a ſpẽbus fantaſmatũ ſm illuſtrationẽ ĩtellect⁹ agentis:in imaginatõe aũt nõ ſolũ ſunt forme reꝝ ſenſibilium ſm ꝙ accipiunt̃ a ſenſu: ſ3 tranſmutant̃ diuerſimode:vel ꝑꝑ aliquã trãſmutationẽ corporalẽ ſic̃ accidit ĩ dormientib⁹ ⁊ furioſis:vel ẽt ſm ĩperium rõnis diſponuntur fantaſmata in ordine ad id qđ eſt ĩtelligẽdum.ſic̃.n.ex diuerſa ordinatione earundẽ lr̃aꝝ accipiunt̃ diuerſi intellectus:ita ẽt ſm diuerſam diſpoſitionẽ fantaſmatum reſultant in ĩtellectu diuerſe ſpẽs ĩtelligibiles. iudiciũ aũt humane mẽtis fit ſm vim ĩtellectualis luminis:per donum aũt ꝓphetie cõfert̃ aliq̇d hũane menti ſupra id qđ ꝑtinet ad nãlem facultatẽ q̃ntum ad vtrunq̈.ſ. ⁊ q̃ntum ad iudicium per ĩfluxũ luminis ĩtellectualis: ⁊ q̃ntuʒ ad acceptionem ſeu repſentationẽ reꝝ q̃ fit per aliquas ſpẽs.⁊ q̃ntum ad hoc ſm põt aſſimilari doctrina hũana reuelatõi ꝓphetice:nõ aũt q̃ntum ad ꝑmum.hõ.n.ſuo diſcipulo repſentat aliquas res per ſigna locutionũ:nõ aũt põt ĩterius illuminare ſicut facit de⁹.hoꝝ aũt duoꝝ ꝑncipali⁹ eſt ꝑmũ in ꝓphetia:q: iudiciũ eſt cõpletiuũ cognitõis.⁊ iõ ſicui fiat diuinitus repſentatio aliq̃ruʒ reꝝ per ſilitudines imaginarias:vt Pharaoni ⁊ Nabuchodonoſor: aut ẽt ꝑ ſilitudĩes corporales: vt Balthaſar:nõ eſt talis cenſendus ꝓpheta niſi illuminet̃ ei⁹ mẽs ad iudicandũ. ſed talis apparitio ẽ q̃dam ĩperfectũ in gñe ꝓphie. vñ a q̇buſdã vocat̃ extaſis ꝓphie:ſicut ⁊ diuinatio ſomnioꝝ. Erit aũt ꝓpheta ſi ſolũmõ ĩtellect⁹ ei⁹ illuminet̃ ad iudicãdũ ẽt ea q̃ ab alijs

ſmaginarie viſa ſunt: vt pʒ de Joſeph q expoſuit ſomniuʒ Pharaonis: ſʒ ſic̃ Aug. dicit. iz. ſuper Geñ. ad lr̃am: maxie ꝓpheta eſt q vtroqʒ excellit: videat in ſpū corporaliū rerū ſignificatiuas ſimilitudines. ⁊ eas viuacitate mētis itelligat. Repreſentant̃ aūt diuinitus mēti ꝓphete: qñqʒ qdem mediāte ſenſu exterius q̄daʒ forme ſenſibiles: ſic Daniel vidit ſcripturā parietis: vt legit̃ Danielis. 5. qñqʒ aūt p formas imaginarias ſiue oīno diuinitus ipreſſas non p ſenſum acceptas: puta ſi alicui ceco nato iprimerent̃ ī imaginatione coloꝝ ſimilitudines vel etiā diuinit⁹ ordinatas ex his que a ſenſibus ſunt accepte: ſicut Jeremias vidit ollā ſuccenſam a facie aqlonis: vt habet̃ Jere. i. ſiue etiā iprimendo ſpēs itelligibiles ipſi mēti: ſic pʒ de his q accipiūt ſciaʒ vel ſapiam iſuſam: ſic̃ Salomon ⁊ apl̃i. lumen aūt itelligibile qñqʒ qdeʒ iprimit̃ mēti humane diuinitus ad iudicādū ea que ab alijs viſa ſunt: ſicut dictū ē de Joſeph: ⁊ ſicut pʒ de apl̃is qbus dñs apparuit ſenſuʒ vt itelligerēt ſcripturas: vt dr̃ Luce. 21. ⁊ ad hoc pertinet iterpretatio ſmonuʒ ſiue etiā ad diiudicādū ſm dīnā v̓itatē ea q̄ curſu nālī hō apphendit: ſiue ēt ad diiudicādū veraciter ⁊ efficaciter ea q̄ agenda ſunt: ſʒ illud Jſa. 63. Spūs dñi ductoꝛ eius fuit. ſic igit̃ pʒ ꝙ ꝓphica reuelatio qñqʒ qdē fit p ſolā luminis īfluentiam. qñqʒ autē p ſpēs de nouo impreſſas vel aliter ordinatas. ❡ Ad p̄ᵐ ḡ dōm: ꝙ ſicut dictū ē. qñqʒ in ꝓphetica reuelatione diuinitus ordinant̃ ſpecies imaginarie p̄accepte a ſenſu ſm ꝯgruētiā ad veritatē reuelandā: tunc cōuerſatio p̄cedens aliqd opatur ad ipas ſimilitudines. non autē qñ totaliter ab extrinſeco iprimunt̃. ❡ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ viſio itellectualis nō fit ſʒ aliq̄s ſimilitudines corporales ⁊ īdiuiduales: fit tñ ſm aliquā ſil̃itudinē itelligibilem Uñ Aug. dic̃. 9. de trini. ꝙ hʒ anim⁹ nōnullā ſpēi note ſil̃itudinē: q̄ qdē ſil̃itudo itelligibilis in reuelatiōe ꝓphetica: qñqʒ imediate a deo iprimit̃: qñqʒ a formis imaginatis reſultat ſm adiutoriū ꝓphetici luminis: qꝛ ex eiſdeʒ formis imaginatis ſubtilioꝛ conſpicitur veritas ſm illuſtrationē altioris luminis. ❡ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ quaſcunqʒ formas imaginatas naturali virtute homo poteſt formare abſolute conſiderando: non tamen vt ſint inordinate ad repreſentandas intelligibiles veritates que hominis intellectum excedunt: ſed ad hoc neceſſarium eſt auxilium ſupernaturalis luminis.

Ad tertium ſic p̄cedit̃. Uidetur ꝙ viſio prophetica ſemper fiat cum abſtractione a ſenſibus. Dicitur eniʒ Numeri. 12. Siquis fuerit iter vos ꝓpheta domini: in viſione apparebo ei vel per ſomniū loquar ad illū. ſed ſicut glo. dic̃ in p̄ncipio pſaltery. viſio q̄ ē per ſomnia ⁊ viſiōes eſt p ea q̄ vident̃ dici vel fieri cū aūt aliqua vident̃ dici vel fieri q̄ nō dicunt̃ vel fiūt eſt alienatio a ſenſib⁹. ḡ ꝓphetia ſemp fit cū alienatōe a ſenſibus. ❡ P̄. Qñ vna virt⁹ multū itendit̃ in opatiōe ſua: alia potentia abſtrahit̃ a ſuo actu: ſicut illi q vehemēter itendūt ad aliqd audiendū: nō p̄cipiūt viſu ea q̄ corā ipſis ſūt. ſed in viſione ꝓphetica eſt maxie itellectus eleuat⁹ ⁊ itendit̃ in ſuo actu. ḡ videt̃ ꝙ ſemp fiat cū abſtractiōe a ſenſibus. ❡ P̄. Jmpoſſibile eſt idē ſil̃ ad oppoſitas p̄tes cōuerti. ſʒ in viſione ꝓphetica mēs cōuertit̃ ad accipiēdū a ſupiori. ḡ nō pōt ſimul ꝯuerti ad ſenſibilia. neceſſariuʒ ḡ videt̃ ꝙ reuelatio ꝓphetica ſemp fiat cū abſtractiōe a ſenſibus. ❡ Sed ꝯ eſt qđ dr̃. i. ad Corin. 14. Spūs ꝓphetaꝝ ꝓphetis ſubiecti ſūt. ſʒ hoc eē nō poſſet: ſi ꝓpha nō eēt ſui compos a ſenſib⁹ alienatus exiſtēs. ḡ videt̃ ꝙ ꝓphetica viſio nō fiat cū alienatiōe a ſenſib⁹. ❡ Rñ⁹. dōm ꝙ ſicut dcm̃ eſt: ꝓphetica reuelatio fit ſm q̄tuoꝛ. ſ. ſm influxū itelligibilis lumis: ſm imiſſionē itelligibiliū ſpēꝝ: ſm ipreſſionē vel ordinationē imaginabiliū formarum: ⁊ ſm expſſionē formaꝝ ſenſibiliū. Manifeſtū eſt aūt ꝙ nō fit abſtractio a ſenſib⁹ qñ aliqd rep̄ſentat̃ menti ꝓphete p ſpēs ſenſibiles ſiue ad hoc ſpāliter formatas diuinit⁹: ſic̃ rub⁹ oſtēſus Moyſi ⁊ ſcriptura oñſa Danieli: ſiue ēt per alias cās ꝓductas: ita tñ ꝙ ſm diuinā ꝓuidentiā ad aliqd ꝓphetice ſignificādū ordinet̃: ſic̃ per archā Noe ſignificabat̃ eccl̃ia. ſil̃r ēt nō eſt neceſſe vt fiat alienatio a ſenſib⁹ exteriorib⁹ per hoc ꝙ mēs ꝓphete illuſtrat̃ itelligibili lumīe: aut format̃ itelligibilib⁹ ſpēbus. qꝛ in nobis p̄fectū iudiciū itellectus habet̃ p ꝯuerſionē ad ſenſibilia q̄ ſūt p̄ma nr̃e cognitionis p̄ncipia: vt in p̄ habitū eſt. ſʒ qñ fit reuelatio ꝓphetica ſm formas imaginarias neceſſe eſſe fieri abſtractionem a ſenſibus vt talis apparitio fantaſmatū nō referat̃ ad ea q̄ exteri⁹ ſentiunt̃. ſed abſtractio a ſenſibus qñqʒ fit perfecte: vt. ſ. nihil hō ſenſib⁹ p̄cipiat. qñqʒ aūt ip̄fecte vt. ſ. aliqd p̄cipiat ſenſib⁹: nō tñ plene diſcernat q̄ exteri⁹ percipit ab his q̄ imaginabiliter videt. Uñ Aug. dicit. 12. ſup Geñ. ad lr̃aʒ. Sicut vident̃ q̄ in ſpū fiunt imagines corporum quēadmodū corpora p corp⁹ ita vt ſimul cernat̃ ⁊ hō aliquis p̄ñs ⁊ abſens alius ſpū tanq̄ʒ oculis: talis tñ alienatio a ſenſib⁹ nō fit in ꝓphetis cū aliq̄ iordinatione nāe: ſic̃ in arrepticys vel furioſis: ſed per aliquā cām ordinatā v̓l nālem: ſic̃ p ſōnū: vel ſpūalē ſic̃ per cōtēplationis vehemētiam: ſic̃ de Petro legit̃ Actuum. 10. ꝙ cū oraret in cenaculo fact⁹ eſt in exceſſu mētis: vel v̓tute dīna rapiēte: ſm illud Ezech. i. Facta eſt ſup eū man⁹ dñi. ❡ Ad p̄mū ḡ dicenduʒ ꝙ auctoritas illa loqtur de ꝓphetis qbus iprimebant̃ vel ordinabant̃ imaginarie forme vel in dormiēdo qđ ſignat̃ p ſōniū: vel in vigilādo qđ ſignat̃ per viſioneʒ. ❡ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ qñ mens itēdit̃ in ſuo actu circa abſentia q̄ ſunt a ſenſib⁹ remota: tūc pp̄ vehemētiā itentiōis ſequit̃ alienatio a ſenſib⁹: ſʒ qñ mens itendit̃ in ſuo actu circa diſpōnem vel iudiciū ſenſibiliū nō opʒ ꝙ a ſenſib⁹ abſtrahat̃. ❡ Ad 3ᵐ dōm ꝙ motus mētis ꝓphetice nō ē ſʒ v̓tutem ꝓpriam: ſʒ ſm virtutē ſupioris iſluxus. ⁊ iō qñ ex ſupiori influxu mēs ꝓphete iclinat̃ ad iudicādum vel diſponendū aliqd circa ſenſibilia nō fit alienatio a ſenſib⁹. ſed ſolū qñ eleuat̃ mens ad cōtēplandū aliq̄ ſublimiora. ❡ Ad 4ᵐ dōʒ ꝙ ſpūs ꝓphetaꝝ dicunt̃ eē ſubiecti ꝓphetis q̄tū ad ꝓpheticā enūciationē de q̄ ibi apl̃s loqt̃: qꝛ. ſ. ex ꝓprio ſenſu loquunt̃ ea q̄ viderunt non mente perturbata ſicut arreptitij: vt dixerunt Priſcilla ⁊ Mōtan⁹. ſed in ipſa ꝓphetica reuelatione potius ipſi ſubyciunt̃ ſpiritui ꝓphetie. i. dono prophetico.

Ad quartum ſic p̄cedit̃. Uidet̃ ꝙ ꝓphete ſemper cognoſcant ea q̄ ꝓphetant: qꝛ vt Aug. dicit. 12. ſup Geñ. ad lr̃am. Quib⁹ ſigna per aliq̄s reꝝ corporalium ſil̃itudines demōſtrabant̃ in ſpū niſi acceſſiſſet mētis officiū vt ēt intelligerent̃ nōdum erat prophetia. ſed ea q̄ itelligunt̃ nō p̄nt eſſe incognita. ḡ ꝓpheta nō ignorat ea q̄ prophetat. ❡ P̄. Mai⁹ eſt lumē propheticꝯ̄ lumē nālis rōnis. ſed q̄cūqʒ lumine nālī hʒ ſciaʒ nō ignorat eā q̄ ſcit. ergo q̄cunqʒ lumine prophetico aliq̄ enūciat nō pōt ea ignorare. ❡ P̄. Prophetia ordinat̃ ad hominū illuminationē. vñ dr̃. 2. Pet. p̄ Habem⁹ propheticū ſmonem: cui bñ facitis attendentes q̄ſi lucerne lucēti in caliginoſo loco. ſʒ nihil pōt alios illuminare niſi in ſe ſit illuminatum. ḡ videt̃ ꝙ propheta p̄us illuminat̃ ad cognoſcendū ea q̄ alijs enunciat. ❡ Sed ꝯ eſt qđ dicit̃ Joan. 11. Hoc aūt a ſeipſo Cayphas nō dixit: ſed cuʒ eſſet pontifex āni illius prophetauit: qꝛ ieſus moritur⁹ erat pro gēte ⁊c. ſed hoc Cayphas nō cognouit. ergo non omnis q prophetat cognoſcit ea q̄ prophetat. ❡ Rñ⁹. dōm ꝙ in reuelatione prophetica mouet̃ mens prophete a ſpū ſancto: ſicut inſtrumentuʒ deficiens reſpectu p̄ncipalis agentis: mouet̃ aūt mens prophete nō ſolum ad aliqd apprehendenduʒ. ſed ēt ad aliqd loquendum vel ad aliqd faciendū. ⁊ qñqʒ

qdem ad omnia tria ſimul: qñqꝫ aūt ad duo hoꝝ: qñqꝫ vero ad vnū tantū. ⁊ quolibꝫ hoꝝ ꝯtingit eſſe cū aliquo cognitionis defectu. nā cū mens ꝓphete mouetur ad aliqd eſtimandū vel apprehendendū: qñqꝫ qdem inducit̄ ad hoc ꝙ ſolū apprehendat rē illā: qñqꝫ aūt vlterius ad hoc ꝙ cognoſcat hec ſibi eſſe diuinitus reuelata. ſilr etiā qñqꝫ mouetur mens ꝓphete ad aliqd loquēdū: ita ꝙ intelligat id qđ per hec verba ſpūs ſcūs itendit: ſicut Dauid q dicebat .2. Reg. 23. Spūs dñi locutus eſt ꝑ me. qñqꝫ aūt ille cui⁹ mens mouet̄ ad aliq̄ vba exprimēda nō itelligit qd ſpūs ſcūs ꝑ hec verba itēdat ſic̄ pꝫ de Cayphа Joan. 11. ſilr etiā cū ſpūs ſcūs mouet mētē alicui⁹ ad aliquid faciēdū. qñqꝫ qdē itelligit qd hoc ſignificet: ſicut pꝫ de Jere. q abſcōdit lūbare in eufraten: vt habet̄ Jere. 13. qñqꝫ vero non intelligit: ſicut milites diuidentes veſtimenta chriſti non intelligebant quid ſignificaret. cū ꝰ aliquis cognoſcit ſe moueri a ſpū ſcō ad aliqd eſtimandum vel ſignificandū verbo vel facto: hoc ꝓprie ad ꝓphetiā ꝑtinet. cū aūt mouetur: ſꝫ non cognoſcit: non eſt ꝑfecta ꝓphetia: ſꝫ qdam inſtinct⁹ ꝓpheticus. ¶ Sciēdū tñ ꝙ qꝛ mens ꝓphete ē inſtrm̄ deficiens: vt dictū eſt: ⁊ veri ꝓphete non oīa cognoſcūt que ī eoꝝ viſis aut verbis aut etiā factis ſpūs ſcūs intendit. ⁊ ꝑ hoc pꝫ rñſio ad oba. Nā pme rōnes loquuntur veris ꝓphetis: quoꝝ mens diuinitus illuſtratur perfecte.

¶ De diuiſione ꝓphetie. Qō. CLXXIIII.

Deinde ꝯſiderandū eſt de diuiſiōe ꝓphetie. ¶ Et circa hoc q̄runtur ſex. ꝑ de diuiſiōe ꝓphie in ſuas ſpecies. 2° vtrum ſit altioꝛ ꝓphetia q̄ eſt ſine imaginaria viſione. Tertio de diuerſitate graduum prophetie. Quarto vtruꝫ Moyſes fuit eximius prophetarum. Quinto vtrum aliquis comprehenſoꝛ poteſt eſſe propheta. Sexto vtruꝫ prophetia creuerit per temporis proceſſum.

Ad primum ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ icōueniēter diuidat̄ ꝓphetia: in Glo. ſuper Matth. 1. Ecce virgo in vtero habebit: vbi dr̄ ꝙ ꝓphetia alia eſt ex ꝑdeſtinatione dei quā neceſſe eſt omnibus modis euenire vt ſine noſtro ipleatur arbitrio: vt hec de qua hic agitur. alia eſt ex preſcia dei cui nrm̄ admiſcetur arbitriū. alia eſt que comminatio dr̄ que fit ob ſignum diuine aīaduerſionis. Illud. n. qđ ꝯſequitur oēm ꝓphetiaꝫ nō dꝫ poni vt membrū diuidens ꝓphetiā: ſꝫ oīs ꝓphetia eſt ſm ꝑſcientiam diuinā: qꝛ ꝓphete legunt in li. ꝑſcientie: vt dic glo. Jſa. 38. ꝰ videt̄ ꝙ nō debeat poni vna ſpēs ꝓphetie q̄ eſt ſm ꝑſcientiam. ¶ P. Sicuti aliqd ꝓphetat̄ ſm ꝯminationē: ita ēt ſm ꝓmiſſionem: ⁊ vtraqꝫ variat̄. dr̄. n. Hiere. 18. Repente loquar aduerſum gētē ⁊ aduerſum regnū vt eradicem ⁊ deſtruā ⁊ diſperdā illud: ſi penitentiaꝫ egerit gens illa a malo ſuo: agam ⁊ ego penitētiā. ⁊ hoc ꝑtinet ad ꝓphetiā cōminatiōis: ⁊ poſtea ſubdit de ꝓphetia ꝓmiſſionis. ſubito loquar de gēte ⁊ de regno vt edificem ⁊ plantē illud: ſi fecerit malū in oculis meis penitētiaꝫ agā ſuꝑ bono qđ locut⁹ ſuꝫ vt facerē ei. ꝰ ſicut ponit̄ ꝓphetia cōminatiōis: ita debet poni ꝓphetia ꝓmiſſiōis. ¶ P. Jſidorus dicit in li. etymologiaꝝ. Prophetie gña ſunt ſeptē. Primū gen⁹ eſt extaſis qđ eſt mentis exceſſus: ſicut dicit Petrus: vas ſubmiſſum de celo cum varijs aīalibus. 2m gen⁹ viſio: ſic̄ apud Jſaiaꝫ dicentē. Vidi dñm ſedentē ⁊c̄. 3m gen⁹ eſt ſomniū. ſic̄ Jacob ſcalā dormiens vidit. 4m gen⁹ eſt per nubē: ſic̄ ad Moyſen loq̄bat̄ de⁹. 5m gen⁹ eſt vox de celis: ſic̄ ad Abraam ſonuit dicēs. Ne mittas manum in pueꝝ. 6m gen⁹ accepta parabola: ſic̄ apud Balaā. 7m gen⁹ repletio ſpūs ſci: ſic̄ pene apud oēs ꝓphas. Ponit ēt tria gña viſionum. vnū ſm oculos corporis. alteruꝫ

ſm ſpiritum imaginariū. 3m per intuitū mētis. ſꝫ hec nō exprimunt̄ in ꝑdicta diuiſione. ergo eſt iſufficiēs. ¶ Sed ꝯ eſt auctoritas Hiero. cui⁹ dr̄ eſſe glo. ¶ Rñ°. dōm ꝙ ſpēs habituū ⁊ actuum in moralib⁹ diſtinguunt̄ ſm obiecta. obiectum aūt ꝓphetie eſt id qđ eſt in cognitiōe diuina ſupra hūanam facultatē exiſtēs. ⁊ iō ſm hoꝝ differentias ꝓphetia diſtinguit̄ in diuerſas ſpēs ſm ꝑus dictā diuiſionem. dictū eſt aūt ſupra ꝙ futuꝝ eſt in diuina cognitione dupl̄r. Vno mō ꝓut eſt in ſua cauſa. ⁊ ſic accipit̄ prophetia cōminationis q̄ nō ſemꝑ implet̄: ſed per eam ꝓnūciat̄ ordo cauſe ad effectus qui qñqꝫ alijs ſuꝑuenietibus impedit̄. Alio mō ꝑcognoſcit deus aliq̄ in ſeipſis vel vt fiēda ab ipſo: ⁊ hoꝝ eſt ꝓphetia ꝑdeſtinationis: qꝛ ſm Damaſcenum deus predeſtinat ea q̄ nō ſunt in nobis vel vt fienda per liberꝝ arbitrium hoīs. ⁊ ſic eſt ꝓphetia ꝑſcientie q̄ pōt eſſe bonoꝝ ⁊ maloꝝ: qđ nō cōtingit de ꝓphetia ꝑdeſtinationis q̄ eſt bonoꝝ tm̄. ⁊ qꝛ ꝑdeſtinatio ſub ꝑſcientia cōꝑhendit̄: iō in glo. in ꝑncipio pſalterij ponit̄ tm̄ duplex prophetie ſpēs. ſ. ſm ꝑſcientiam ⁊ ſm cōminationem. ¶ Ad ꝑmum ꝰ dōm ꝙ ꝑſcientia ꝓprie dr̄ ꝑcognitio futurorum euentuū ꝓut in ſeipſis ſunt. ⁊ ſm hoc ponit̄ ſpēs ꝓphetie: ꝓut aūt dr̄ reſpectu futuroꝝ euentuū: ſiue ſm ꝙ in ſeipſis ſunt ſiue ſm ꝙ ſunt in ſuis cauſis cōiter ſe hꝫ ad oēm ſpeciem ꝓphetie. ¶ Ad 2m dōm ꝙ ꝓphetia ꝓmiſſionis cōꝑhendit̄ ſub ꝓphetia cōminatiōis: qꝛ eadeꝫ eſt rō veritatis in vtraqꝫ: denoīat̄ tm̄ magis a cōminatione: qꝛ de⁹ ꝓnioꝛ ē ad relaxandū penam q̄ꝫ ad ſubtrahendū ꝓmiſſa bñficia. ¶ Ad 3m dōm ꝙ Jſidorus diſtinguit ꝓphetiā ſm modū ꝓphetandi q qdem pōt diſtingui vel ſm potētias cognoſcitiuas in hoīe q̄ ſunt ſenſus imaginatio ⁊ itellectus. ⁊ ſic ſumit̄ triplex viſio quā ponit taꝫ ipſe q̄ꝫ Aug. 12. ſuꝑ Geñ. ad lrām. vel pōt diſtingui ſm differētiam ꝓphetici influxus: q quidem q̄tum ad illuſtrationeꝫ itellect⁹ ſignificat̄ per repletionē ſpūs ſci quā ſeptimo loco ponit: q̄tū vo ad ipreſſionem formaꝝ imaginabiliū ponit tria. ſ. ſomnium qđ ponit tertio loco. ⁊ viſioneꝫ q̄ fit in vigilando reſpectu quorūcunqꝫ cōium: quā ponit in ſecūdo loco. ⁊ extaſim q̄ fit per eleuationem mētis in aliqua altioꝛa: quā ponit primo loco: q̄tum vo ad ſenſibilia ſigna ponit tria. qꝛ ſenſibile ſignū aut ē aliq̄ res corporea exteri⁹ apparēs viſui ſicut nubes: quā ponit q̄rto loco. aut eſt vox formata exterius ad audituꝫ hoīs delata quā ponit q̄nto loco. aut eſt vox ꝑ hominem formata cū ſiltitudine alicuius rei qđ pertinet ad parabolam quā ponit ſexto loco.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ excellentioꝛ ſit ꝓphetia q̄ hꝫ viſionem intellectualem ⁊ imaginariā q̄ꝫ ea q̄ habet viſionem intellectualem tm̄. Dicit. n. Augu. 12. ſuper Geñ. ad litteram. et habet̄ in glo. 1. ad Corin. 14. ſuper illud. Spūs aūt loquit̄ myſteria. Minus eſt ꝓpheta qui reꝝ ſignataꝝ ſolo ſpiritu videt imagines: ⁊ magis eſt ꝓpheta qui ſolo earum intellectu eſt preditus. ſed maxie ꝓpheta eſt q in vtroqꝫ precellit. hoc aūt ꝑtinet ad ꝓphetam qui ſimul habet intellectualem ⁊ imaginariam viſionē. ergo huiuſmodi prophetia eſt altioꝛ. ¶ P. Quanto virtus alicui⁹ rei eſt maioꝛ: tāto ad magis diſtantia ſe extendit. ſed lumen ꝓpheticum ꝑncipaliter ad mentem pertinet: vt ex dictis pꝫ. ergo perfectioꝛ videtur eſſe ꝓphetia que deriuat̄ vſqꝫ ad imaginationem q̄ꝫ illa que exiſtit in ſolo itellectu. ¶ P. Hiero. in prologo libri regum diſtinguit ꝓphetas contra agiographos. omnes aūt illi quos ꝓphetas nominat: puta Jſaias Hieremias ⁊ alij huiuſmodi: ſimul cum intellectuali viſione imaginariam habuerunt. nō auteꝫ illi qui dicuntur agiographi: ſicut ex inſpiratione ſpiritus ſancti ſcribētes: ſicut Job Dauid Salomō ⁊ huiuſmodi. ergo videt̄ ꝙ magis proprie dicunt̄ prophete illi qui ſimul habēt viſioneꝫ

imaginariam cū ītellectuali: q̄ꝫ illi qui habent ītellectualē
tantū. ¶ P̄. Diony. p̄ ca. cel. hierar. ꝙ īpoſſibile eſt nobis
ſuplucere diuinū radium niſi varietate ſacroꝝ velaminū
circūuelatum. ſꝫ ꝓphetica reuelatio fit ꝑ īmiſſionē diui ra
dij. ḡ videtur ꝙ nō poſſit eſſe abſqꝫ fantaſmatū velamini-
bus. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qđ glo. dicit in ꝑncipio pſalterij: ꝙ ille mo
dus ꝓphetie dignior eſt ceteris: qñ. ſ. ex ſola ſpūs ſcī īſpira
tiōe remoto oī exteriori adminiculo facti vel dicti vel vi-
ſionis vel ſomnij ꝓphetat̄. ¶ R̄n̄. dōꝫ: ꝙ dignitas coꝝ
q̄ ſunt ad finē ꝑcipue ꝯſiderat̄ ex fine. finis aūt ꝓphetie ē
manifeſtatio alicuiꝰ v̄itatis ſupra hoīem exiſtentis. vnde
quanto huiuſmodi manifeſtatio ē potior: tāto ꝓphetia eſt
dignior. Manifeſtū ē aūt ꝙ manifeſtatio diuīe v̄itatis q̄ fit
ꝑ nudā ꝯtēplationē ipſius v̄itatis potior eſt q̄ꝫ illa q̄ fit ſub
ſimilitudine corporaliū reꝝ: magis. n. appropinq̄t ad viſio-
nem p̄rie ſm quā in eēntia dei veritas ꝯſpicit̄. ⁊ īde eſt ꝙ
ꝓphetia ꝑ quā aliq̄ ſupnālis veritas ꝯſpicitur ſm intelle-
ctualē veritatē ē dignior q̄ꝫ illa in qua v̄itas ſupnālis ma-
nifeſtat̄ ꝑ ſilitudinē corporaliū reꝝ ſm imaginariā viſio-
nē. ⁊ ex hoc etiā oſtendit̄ mens ꝓphete ſublimior: ſic̄ in do
ctrina humana auditor oſtendit̄ eſſe melioris intellectus
q̄ veritatē intelligibilē a magiſtro nude ꝓlatā capere pōt
q̄ꝫ ille q̄ īdiget ſenſibilibꝰ exēplis ad hoc manuduci. vnde
in cōmendationē ꝓphetie Dauid dr̄. 2. Reg. 23. Mihi lo-
cutus eſt fortis iſrl̄. ⁊ poſtea ſubdit: ſicut lux auroꝛe orien-
te ſole mane abſqꝫ nubibus rutilat. ¶ Ad pᵐ ḡ dōꝫ: ꝙ qñ
aliqua ſupernālis veritas reuelanda eſt ꝑ ſilitudines cor-
porales. tunc magis eſt ꝓpheta qui vtrūqꝫ hꝫ. ſ. lumen in-
tellectuale ⁊ imaginariā viſionē: q̄ꝫ ille q̄ hꝫ alteꝝ tantuꝫ
q2 ꝑfectior eſt ꝓphetia. ⁊ q̄ꝫtum ad hoc loquitur Augu. ſꝫ
illa ꝓphetia in qua reuelat̄ nude intelligibilis veritas eſt
oībus potior. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ aliud eſt iudiciū de his que
ꝓpter ſe q̄runt̄ ⁊ de his q̄ q̄runt̄ ꝓpter aliud. in his. n. q̄ ꝓ
pter ſe q̄runt̄ quāto v̄tꝰ agētis ad plura ⁊ remotiora ſe ex-
tēdit tāto potior ē: ſic̄ medicꝰ reputat̄ melior q̄ plures pōt
⁊ magis a ſanitate diſtātes ſanare. in his aūt q̄ non q̄runt̄
niſi ꝓpter aliud: q̄ꝫto agens poteſt ex paucioribus ⁊ ꝓpin-
quioribꝰ ad ſuū intentū ꝑuenire: tanto videt̄ eſſe maioris
virtutis: ſic̄ magis laudat̄ medicus qui ꝑ pauciora ⁊ leuio
ra poteſt ſanare infirmum. viſio autem imaginaria in co-
gnitione prophetica nō requiritur propter ſe: ſed propter
manifeſtationem intelligibilis veritatis. ⁊ ideo tanto po-
tior eſt ꝓpheta: q̄ꝫto minꝰ ea īdiget. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ nihil ꝓ
hibet aliquid eſſe ſimplr̄ melius: qđ tñ minus ꝓprie reci-
pit alicuiꝰ ꝑdicationem: ſicut cognitio patrie eſt nobilior
q̄ꝫ cognitio vie: que tamē magis ꝓprie dicit̄ fides: eo ꝙ no
men fidei īportat īperfectioneꝫ cognitionis. ſimiliter aūt
ꝓphetia importat quandam remotionem ⁊ obſcuritateꝫ
ab intelligibili veritate. ⁊ ideo magis ꝓprie dicunt̄ ꝓphe
qui vident per imaginariam viſionē: quāuis illa ꝓphetia
ſit nobilior que eſt per ītellectualem viſioneꝫ: dum tamē
ſit eadem veritas vtrobiqꝫ reuelata. ſi vero lumē intelle-
ctuale alicui diuinitus infundat̄ nō ad cognoſcendum ali
qua ſupernaturalia: ſed ad iudicandū ſm certitudinē ve-
ritatis diuīe ea que humana rōne cognoſci poſſunt: ſic ta-
lis ꝓphetia intellectualis eſt infra illam q̄ eſt cum imagi-
naria viſione ducente in ſupernaturalem veritatē. cuiuſ-
modi ꝓphetiam habuerunt oēs illi q̄ numerant̄ in ordi-
ne ꝓphetaruꝫ: q̄ etiam ex hoc ſpālit̄er dicunt̄ prophete: q2
ꝓphetico officio fungebant̄. vnde ⁊ ex perſona domini lo
quebant̄ dicentes ad populum. Hec dicit dominꝰ: qđ nō
faciebant illi qui agiographa conſcripſerunt quorum plu-
res loquebant̄ frequentiꝰ de his q̄ humana rōne cognoſci
poſſunt: nō quaſi ex perſona dei: ſed ex perſona ꝓpria cuꝫ
adiutorio tamen diuini luminis. ¶ Ad q̄rtū dōm ꝙ illu-
ſtratio diuini radij in vita ꝑſenti nō fit ſine velaminibus
fantaſmatum qualiūcunqꝫ: q2 nāle eſt homini ſm ſtatuꝫ
p̄ītis vite vt nō intelligat ſine fantaſmate: qñqꝫ tamē ſuf
ficiunt fantaſmata q̄ cōi mō a ſenſibꝰ abſtrahunt̄: nec exi
gitur aliq̄ viſio imaginaria diuinitꝰ ꝓcurata. ⁊ ſic dr̄ reue
latio ꝓphetica fieri ſine imaginaria viſione.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ gradus ꝓphe-
tie nō poſſint diſtingui ſm viſioneꝫ
imaginariam. Gradus. n. alicuius rei nō attenditur ſm id
qđ eſt ꝓpter aliud. ſed ſm id qđ eſt ꝓpter ſe. in prophetia
aūt ꝓpter ſe queritur viſio intellectualis: ꝓpter aliud au
tem viſio imaginaria: vt ſupra dictum eſt. ergo videtur ꝙ
gradus ꝓphetie non diſtinguant̄ ſm imaginariam viſio-
nem: ſed ſolum ſm intellectualem. ¶ P̄. Unius ꝓphete
videtur eſſe vnus gradus ꝓphetie. ſed vni ꝓphete fit re-
uelatio ſm diuerſas imaginarias viſiōes. ergo diuerſitas
imaginarie viſionis nō diuerſificat gradus ꝓphie. ¶ P̄.
Scḋm glo. in ꝑncipio pſalterij. ꝓphetia cōſiſtit in dictis ⁊
factis: ſomnio ⁊ viſione. nō ergo debent poni ꝓphetie gra
dus magis diſtingui ſm imaginariam viſionē ad quā per
tinet viſio ⁊ ſomniū: q̄ꝫ ſm dicta ⁊ facta. ¶ Sꝫ ꝯ ē qđ me
dium diuerſificat gradus cognitōis: ſicut ſcia ꝓpter quid
eſt altior eo ꝙ eſt per nobilius mediū q̄ꝫ ſcia: q2 eſt: vl̄ etiā
q̄ꝫ opinio. ſed viſio imaginaria in cognitiōe ꝓphetica ē ſic̄
q̄dam medium. ergo gradus ꝓphetie diſtingui debēt ſꝫ
imaginariā viſionē. ¶ R̄n̄. dōm ꝙ ſic̄ dictuꝫ eſt: ꝓphe-
tia in qua per lumē intelligibile reuelat̄ aliqua v̄itas ſup
naturalis per imaginariā viſionē. mediū gradū tenet īter
illam ꝓphetiam in qua reuelat̄ ſupernālis veritas abſqꝫ
imaginaria viſione ⁊ illaꝫ in qua ꝑ lumē ītelligibile abſqꝫ
imaginaria viſione dirigit̄ homo ad ea cognoſcenda vel
agenda q̄ ꝑtinent ad humanā cōuerſationē. magis aūt eſt
ꝓpriū ꝓphetie cognitio q̄ꝫ operatio: ⁊ iō infimus gradꝰ ꝓ
phetie eſt cū aliq̄s ex interiori inſtinctu mouet̄ ad aliqua
exterius faciēda: ſicut de Sanſon dr̄ Judi. 15. ꝙ irruit ſpi-
ritus dn̄i in eum: ⁊ ſicut ſolēt ad odorē ignis ligna ꝯſumi
ita ⁊ vincula q̄bus ligatus erat diſſipata ſunt ⁊ ſoluta. Se
cundus aūt gradus ꝓphetie eſt cum aliq̄s ex interiori lu-
mine illuſtrat̄ ad cognoſcendum aliqua: q̄ tamē nō exce-
dunt limites nālis cognitionis: ſicut dr̄ de Salomone. 3.
Reg. 4. ꝙ locutus eſt parabolas: ⁊ diſputauit ſuꝑ lignis
a cedro q̄ eſt in libano vſqꝫ ad yſopum q̄ egredit̄ de parie
te: ⁊ diſſeruit de iumentis ⁊ volucribꝰ ⁊ reptilibus ⁊ piſci-
bus. ⁊ hoc totuꝫ fuit ex diuina inſpiratione. nā ꝑmittitur:
Dedit deus ſapientiā ſalomoni ⁊ prudentiaꝫ multam ni-
mis. hi tamē duo gradus ſunt infra prophetiam ꝓprie di
ctam: q2 nō attingunt ad ſupnālem veritatē. Jlla aūt pro
phetia in qua manifeſtat̄ ſupnālis veritas ꝑ imaginariaꝫ
viſionē diuerſificat̄. p̄ ſm differentiā ſomni qđ fit in dor
miendo. ⁊ viſionis q̄ fit in vigilādo q̄ ꝑtinet ad altiorē gra
dum ꝓphetie: q2 maior vis ꝓphetici luminis eē videt̄ q̄
aliquē occupatum circa ſenſibilia in vigilando abſtrahit
ad ſupernālia q̄ꝫ illa q̄ aīam hoīs abſtractā a ſenſibilibus
īuenit in dormiēdo. 2° aūt diuerſificat̄ gradus prophe
tie q̄ꝫtum ad expſſionem ſignoꝝ imaginabilium q̄bus ve
ritas ītelligibilis expmitur. ⁊ q2 ſigna maxime expſſa ītel
ligibilis veritatis ſunt verba: iō altior gradꝰ prophetie vi
detur qñ propheta audit verba expmentia ītelligibilē ve
ritatem ſiue in vigilādo ſiue in dormiēdo: q̄ꝫ qñ vidit ali-
quas res ſignificatiuas veritatis: ſicut ſeptē ſpice plene ſi
gnificant ſeptem annos vbertatis. in quibus etiaꝫ ſignis
tanto videt̄ prophetia eſſe altior quāto ſigna ſunt magis
expreſſa: ſicut ꝙ Hieremias vidit incendiū ciuitatis ſub
ſimilitudine olle ſuccenſe: ſicut dr̄ Hiere. i. 3° aūt oſtendi
tur altior eſſe gradus prophetie qñ propheta nō ſoluꝫ vi-
det ſigna verboꝝ vel factoꝝ: ſed ēt videt in vigilādo vel
in dormiendo aliquem ſibi colloquentem aut aliquid de-

monſtranteʒ:quia per hoc oſtendit̃ ꝙ mens ꝓphe magis
appropinquat ad cauſaʒ reuelantē. 4° aũt pōt attēdi alti
tudo gradus ꝓphetalis ex cōditione eius qui videt̃.nā al/
tior gradus ꝓphetie eſt ſi ille qui loquit̃ vel demōſtrat vi/
deat̃ in vigilādo vel in dormiēdo in ſpē angeli:q̃ʒ ſi videa/
tur in ſpē hoīs.⁊ adhuc altior ſi videat̃ in dormiēdo vel in
vigilādo in ſpē dei:ſm illud Iſa.6.Uidi dn̄m ſedētē.Sup
oēs aũt hos gradus eſt tertiũ gen⁹ ꝓphie in quo ītelligibi
lis veritas ⁊ ſupnaturalis abſq; imaginaria viſione oſten/
ditur:que tñ excedit rōnē ꝓphie ꝓprie dicte:vt dictuʒ eſt.
⁊ ideo ꝯſequēs eſt ꝙ gradus ꝓphie ꝓprie dicte diſtinguā/
tur ſm imaginariā viſionē.¶ Ad pˀmũ ergo dōʒ:ꝙ diſcre
tio luminis intelligibilis nō poteſt a nobis cognoſci niſi ſʒ
ꝙ indicat̃ per aliqua ſigna imaginaria vel ſenſibilia.⁊ iō
ex diuerſitate imaginatorum perpenditur diuerſitas ītel/
lectualis luminis.¶ Ad 2^m^ dōm:ꝙ ſicut ſupra dictuʒ eſt:
ꝓphetia nō eſt per modũ habitus īmanētis ſed magis per
modũ paſſionis tranſeuntis.vñ nō eſt incōueniens ꝙ vni
⁊ eidem ꝓphete fiat reuelatio ꝓphetica diuerſis vicibus
ſm diuerſos gradus.¶ Ad 3^m^ dōʒ:ꝙ dicta ⁊ facta de qui/
bus ibi fit mētio nō pertinent ad reuelationē ꝓphetie:ſed
ad denũciationē que fit ſm diſpoſitionē eoꝝ quib⁹ denũ/
ciatur id quod ꝓphete reuelatũ eſt.⁊ hoc fit quādoq; ꝑ di
cta quādoq; ꝑ facta.denunciatio autē ⁊ operatio miracu/
loꝝ cōſequēter ſe habēt ad ꝓphetiā:vt ſupra dictũ eſt.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ Moyſes
non fuerit excellentior oībus pro/
phetis.Dicit enim glo.in principio pſaltery ꝙ dauid dicit̃
ꝓpheta per excellentiaʒ.nō ergo Moyſes fuit excellētiſ/
ſimus omniũ.¶ P̄.Maiora miracula facta ſunt per Jo/
ſue qui fecit ſtare ſoleʒ ⁊ lunaʒ: vt habetur Joſue.10. ⁊ per
Jſaiam qui fecit retrocedere ſoleʒ:vt habet̃ Jſa.38.q̃ʒ per
Moyſem qui diuiſit mare rubrũ.ſimiliter etiam per He/
liam:de quo dicitur Eccl̃.48.Quis poterit tibi ſimil̃r glo/
riari qui ſuſtuliſti mortuũ ab inferis:nō ergo Moyſes fu/
it excellentiſſimus ꝓphetarũ.¶ P̄.Matth.11.dicitur ꝙ
inter natos mulierũ nō ſurrexit maior Joāne baptiſta.nō
ergo Moyſes fuit excellentior omnibus ꝓphetis.¶ Sʒ
cōtra eſt quod dicitur Deutro.vltimo. Nō ſurrexit ꝓphe/
ta vltra in iſrael ſicut Moyſes.¶ Rñ°.dōm:ꝙ lʒ q̃ʒtum
ad aliquid aliquis alius prophetarũ fuerit maior Moyſe:
ſimpliciter tamē Moyſes fuit omnib⁹ alys maior. Jn ꝓ/
phetia enim ſicut ex dictis patet conſideratur ⁊ cognitio
tam ſm viſionem intellectualeʒ q̃ʒ ſm viſioneʒ imagina/
riam.⁊ denunciatio ⁊ confirmatio per miracula.Moyſes
ergo fuit alys excellentior. pˀmo quidem q̃ʒtũ ad viſionē
intellectualē:eo ꝙ vidit ipſam dei eſſentiā: ſicut Paulus
in raptu:ſicut Augu.dicit.12.ſuper Geñ.ad litteraʒ. Unde
dicitur Numeri.12.ꝙ palam nō per enigmata deuʒ vidit.
2° q̃ʒtum ad imaginariā viſionē quā quaſi ad nutũ habe
bat:nō ſolũ audiēs verba:ſed etiā videns loquentē etiā in
ſpē dei:nō ſolũ in dormiēdo ſed etiā in vigilādo.Uñ dicit̃
Exo.33.ꝙ loquebat̃ eis dñs facie ad faciē:ſicut ſolet loqui
homo ad amicũ ſuũ. 3° q̃ʒtũ ad denũciationē:qꝛ loqueba
tur toti populo fideliũ ex ꝑſona dei quaſi de nouo legē ꝓ/
ponēs.aly vero ꝓphete loquebant̃ ad populũ in perſona
dei:quaſi inducentes ad obſeruantiā legis Moyſi:ſʒ illō
Malach.3.Memētote legis Moyſi ſerui mei. 4° q̃ʒtuʒ
ad opationē miraculoꝝ que fecit toti populo īfideliũ.Un
de dicit̃ Deutro.vlt.Non ſurrexit vltra ꝓpha in iſrael ſic̃
Moyſes quē noſſet dñs facie ad faciem in omnib⁹ ſignis
atq; portentis que miſit per euʒ vt faceret in terra egypti
Pharaoni ⁊ omnibus ſeruis eius vniuerſeq; terre illius.
¶ Ad pˀmũ ergo dōm:ꝙ ꝓphetia Dauid ex ꝓpinquo atti
git viſionem Moyſi q̃ʒtuʒ ad viſionē intellectualeʒ: quia
vterq; accepit reuelationē intelligibilis ⁊ ſupnaturalis ve
ritatis abſq; imaginaria viſione:viſio tamen Moyſi fuit
excellentior q̃ʒtum ad cognitioneʒ diuinitatis. ſed Dauid
plenius cognouit ⁊ expreſſit myſteria incarnationis chri/
ſti.¶ Ad ſecunduʒ dicendũ:ꝙ illa ſigna illoruʒ propheta/
rum fuerunt maiora ſm ſubſtantiaʒ facti: ſed tamē mira/
cula Moyſi fuerunt maiora ſm modũ faciēdi: quia ſunt
facta toti populo.¶ Ad tertiũ dicendũ:ꝙ Joānes ꝑtinet
ad nouuʒ teſtamentũ cuius miniſtri preferuntur etiā ipſi
Moyſi q̃ſi magis reuelate ſpeculātes:vt hr̃.2.ad Cor.3.

Ad quintum ſic proceditur.Uidetur ꝙ etiam
aliquis gradus ꝓphetie eſt in bea
tis.Moyſes enim vt dictũ eſt vidit diuinā eſſentiā:qui tñ
ꝓpha dicit̃.ergo pari rōne beati poſſunt dici ꝓphe.¶ P̄.
Prophetia eſt diuina reuelatio.ſʒ diuine reuelationes fi/
unt etiā angelis beatis.ergo angeli beati poſſunt dici pro/
phete.¶ P̄.Chriſtus ab inſtāti ꝯceptionis fuit cōprehen
ſor:⁊ tñ ipſe ꝓphetā ſe noīat Matth.13.vbi dicit: Non eſt
ꝓpheta ſine honore niſi in patria ſua.ergo etiaʒ cōprehen
ſores ⁊ beati poſſunt dici prophete.¶ P̄.De Samuele di
citur Eccl̃.46.Exaltauit vocē eius de terra in prophetia
delere impietatem gentis.ergo eadeʒ rōne aly ſancti poſt
mortē poſſunt ꝓphete dici.¶ Sed cōtra ē ꝙ.2.Pet.pˀ.ſer
mo ꝓpheticus comparat̃ lucerne lucēti in caliginoſo loco
ſʒ in btīs nulla eſt caligo.g̃ non pñt dici ꝓphete.¶ Rñ°.
dōʒ:ꝙ ꝓphetia īportat viſionē q̃ʒdā alicui⁹ ſupnālis veri/
tatis vt ꝓcul exiſtētis:qđ q̃dē ꝯtingit eē dupl̃r. Uno° ex
ꝑte ipſius cognitionis:qꝛ videlʒ v̄itas ſupnālis non cogno
ſcitur in ſeipſa:ſʒ in aliqbus ſuis effectib⁹:⁊ adhuc erit ma/
gis ꝓcul ſi hoc fit ꝑ figuras corporaliũ reꝝ q̃ʒ ꝑ intelligibi
les effect⁹.⁊ talis maxīe eſt viſio ꝓphetica q̄ fit ꝑ figuras ⁊
ſimilitudines corporaliũ reꝝ. Alio° viſio eſt ꝓcul ex ꝑte
ipſius vidētis q.ſ.non eſt total̃r in vltimā ꝑfectionē addu
ctus:ſm illud.2.ad Cor.5.Quādiu in corpore ſumus pere
grinamur a dño.neutro āt'mō bti ſunt ꝓcul.vnde nō poſ/
ſunt dici ꝓphete.¶ Ad pˀ^m^ g̃ dōm ꝙ viſio illa Moyſi fuit
raptim ꝑ modũ paſſionis: non aũt ꝑmanēs ꝑ modũ beati/
tudinis.vñ adhuc vidēs erat ꝓcul.ꝓpter hoc nō total̃r ta
lis viſio amittit rōnē ꝓphetie.¶ Ad 2^m^ dōʒ:ꝙ angelis fit
reuelatio dīna nō ſic̃ ꝓcul exiſtentib⁹:ſʒ ſic̃ total̃r deo con
iunctis:vnde talis reuelatio non habet rationem prophe/
tie. ¶ Ad tertium dōm:ꝙ xp̄s ſimul erat comprehenſor
⁊ viator inquantum ergo erat cōprehenſor nō competit ſi
bi rō ꝓphetie:ſʒ ſolũ inq̃ʒtũ erat viator.¶ Ad 4^m^ dōm:ꝙ
etiaʒ Samuel nondũ ꝑuenerat ad ſtatũ btitudinis:vñ etſi
voluntate dei ipſa aīa Samuelis Sauli euentũ belli pˀnũ
ciauit deo ſibi hoc reuelante pertinet ad rationeʒ prophe/
tie.non auteʒ eſt eadem ratio de ſanctis qui ſunt modo in
patria.nec obſtat ꝙ arte demonum hoc dicitur factum:qꝛ
⁊ ſi demones animam alicuius ſancti euocare non poſſint
neq; cogere ad aliquid agendum:poteſt tamē hoc fieri di
uina virtute:vt dum demon conſulitur ipſe deus per ſuuʒ
nuncium veritatem enunciet:ſicut per Heliam veritateʒ
reſpondit nuncys regis qui mittebantur ad conſulenduʒ
deum accaron: vt habetur.4.Reg.pˀmo. Cuius etiam di
ci poſſit ꝙ non fuerit anima Samuelis:ſed demon ex per
ſona eius loquens quem ſapiens Samuelem nominat ⁊
eius prenunciationem propheticam ſm opinionē Saulis
⁊ aſtantium qui ita opinabantur.

Ad ſextum ſic proceditur.Uidetur ꝙ gradus ꝓ
phetie varientur ſecunduʒ temporis
proceſſum.Prophetia eniʒ ordinatur ad cognitionem di/
uinorum: vt ex dictis patet.ſed ſicut dicit Gregorius per
ſucceſſiōes temporum creuit diuine cognitionis augmen
tum.ergo ⁊ gradus prophetie ſecundum proceſſum tem/
poris debēt diſtingui.¶ P̄.Reuelatio prophetica fit per
modum diuine allocutionis ad hominem.a ꝓphetis aũt

ea que ſunt eis reuelata denunciantur ꝛ verbo ꝛ ſcripto.di
citur enim p̄ma Reg.3.ꝙ ante Samuelē ſermo dn̄i erat
p̄cioſus.i.rarus:qui tn̄ poſtea ad multos factꝰ eſt.ſilr̄ etiaꝫ
nō inueniunť libri ꝓphetarū eē ↄſcripti ante tp̄s Iſaie cui
dictū eſt.Sume tibi librū grandē ꝛ ſcribe in eo ſtilo hoīs:
vt pꝫ Iſa.8.Poſt qḋ tēpus plures ꝓphete ſuas ꝓphetias
cōſcripſerūt.ergo videť ꝙ ſm ꝓceſſuꝫ tēpoꝝ ꝓfecerit ꝓ/
phetie gradus.¶ P̄. Dn̄s dicit Matth.11.Lex ꝛ ꝓphete
vſqꝫ ad Joānē ꝓphetauerūt.poſtmodū aūt fuit donū pro
phetie in diſcipulis xp̄i multo excellentiꝰ q̄ꝫ fuerit in anti/
quis ꝓphetis:ſm illud ad Eph.3.Alijs gn̄ationibꝰ nō eſt
agnitū filijs hoīuꝫ.ſ.myſteriū xp̄i:ſicuti nūc reuelatū ē ſā/
ctis ap̄lis eius ꝛ ꝓphetis in ſpū.ergo videť ꝙ ſm ꝓceſſuꝫ
tp̄is creuerit ꝓphetie gradus.¶ Sꝫ ↄ̄ eſt:qꝛ Moyſes fu/
it excellētiſſimꝰ ꝓphetarū:vt dictū eſt:qui tn̄ alios ꝓphe/
tas p̄ceſſit.ergo gradus ꝓphetie nō ꝓfecit ſm tp̄is proceſ/
ſuꝫ.¶ Rn̄ꝰ.dōm:ꝙ ſicut dictū eſt:ꝓphetia ordinať ad co
gnitionē diuine veritatis ꝑ cuius ↄtēplationē nō ſolū in fi
de inſtruimur:ſꝫ ēt in nr̄is opibꝰ gubernamur:ſm illḋ p̄s.
Emitte lucē tuā ꝛ veritatē tuā ipſa me deduxerūt. Fides
aūt nr̄a in duobꝰ p̄ncipalr̄ ↄſiſtit. p̄ qdē in vera dei cogni
tione:ſm illud Heb.11.Accedētes ad deū oꝫ credere qꝛ ē.
2ꝰ in myſterio icarnatiōis xp̄i:ſm illud Joā.14.Creditis
in deū ꝛ in me credite.ſi ergo de ꝓphia loq̄mur inq̄ꝫtū or
dinať ad fidē deitatis:ſic qdē creuit ſm tres tēpoꝝ diſtin/
ctiones.ſ.ante legē:ſub lege:ꝛ ſub gr̄a. Nā ante legē Abraā
ꝛ alij patres ꝓphetice ſunt iſtructi de his que ꝑtinēt ad fi/
dem diuinitatis.vn̄ ꝛ ꝓph̄e noīanť:ſm illud p̄s. In ꝓphe:
tis meis nolite malignari:qḋ ſpālıter diciť ꝓpter Abraā ꝛ
Iſaac.Sub lege autē facta eſt reuelatio ꝓphetica de his q̄
ꝑtinēt ad fidē diuinitatis excellētiꝰ q̄ꝫ ante:qꝛ iam oporte/
bat circa hoc inſtitui nō ſolū ſpāles ꝑſonas:aut q̄ſdā fami/
lias:ſed totū populū.vn̄ dn̄s dicit Moyſi Exo.6.Ego dn̄s
q̄ apparui Abraā Iſaac ꝛ Jacob in deo oīpotēte:ꝛ nomen
meū adonay nō idicaui eis:qꝛ.ſ.p̄cedētes pr̄es fuerunt in/
ſtructi i de fide oīpotētia vniꝰ dei.ſꝫ Moyſes poſtea pleni
us fuit iſtructꝰ de ſimplicitate diuine eſſentie cū dictū eſt
ei Exo.3.Ego ſuꝫ qui ſuꝫ:qḋ qdē nomē ſignificať a iudeis
ꝑ hoc nomē adonay ꝓpter venerationē illiꝰ ineffabilis no
minis.Poſtmodū vͦ tp̄e gr̄e ab ipſo filio dei reuelatū eſt
myſteriū trinitatis:ſm illud Mat.vlt. Eūtes docete oēs
gētes baptizātes eos in noīe pr̄is ꝛ filij ꝛ ſpūs ſc̄i. In ſingu
lis tn̄ ſtatibꝰ p̄ma reuelatio excellētioꝛ fuit.p̄ma autēꝫ re/
uelatio ante legē facta ē Abrae:cuiꝰ tp̄e ceperūt hoīes a fi/
de vniꝰ dei deuiare ad idolatriā declinādo.aꝰ aūt ñ erat
neceſſaria talis reuelatio oībꝰ in cultu vniꝰ dei ꝑſiſtētibꝰ.
Iſaac vͦ facta ē inferioꝛ reuelatio q̄ſi fundata ſuꝑ reuela/
tione facta abrae.vn̄ dictū ē ei Gen̄.26.Ego ſuꝫ deꝰ abraā
pr̄is tui.ꝛ ſilr̄ ad Jacob dictū ē Gen̄.28.Ego ſuꝫ ds̄ abraā
pr̄is tui:ꝛ deꝰ Iſaac.ꝛ ſilr̄ in ſtatu legis p̄ma reuelatio fc̄ā
Moyſi excellētioꝛ fuit:ſupra quā fundať oīs alia ꝓphaꝝ
reuelatio:ita ēt in tp̄e gr̄e ſuꝑ reuelatiōe facta ap̄lis de fi/
de vnitatis ꝛ trinitatis fundať tota fides eccl̄ie:ſm illud
Mat.16.Suꝑ hāc petrā.ſ.cōfeſſiōis tue edificabo eccl̄iaꝫ
meā.Quātū vͦ ad fidē icarnatiōis xp̄i manifeſtū ē ꝙ q̄ꝫ/
to fuerūt xp̄o ꝓpinquores ſiue ante ſiue poſt vt plurimum
pleniꝰ de hoc inſtructi fuerūt.poſt aūt plenius q̄ꝫ ante:vt
ap̄ls dicit ad Eph.3.q̄ꝫtū vero ad directionē humanorum
actuū ꝓphetica reuelatio diuerſificata eſt:nō ſm tp̄is pro
ceſſuꝫ:ſꝫ ſm ↄditionē negocioꝝ:qꝛ vt diciť ꝓuerb.29.Cuꝫ
defecerit ꝓphetia diſſipabiť ꝑplus.ꝛ iō quolibet tp̄e iſtru
cti ſunt hoīes diuinitꝰ de agēdis ſꝫ ꝙ erat expediēs ad ſa/
lutē electoꝝ.¶ Ad p̄ꝰ ḡ dōm ꝙ dictū Greg.intelligēduꝫ
eſt de tēpoꝛe ante xp̄i incarnationē q̄ꝫtuꝫ ad cognitionem
huius myſterij.¶ Ad 2ᵐ dōm:ꝙ ſicut augu.dicit.18.de ci
ui.dei.Queadmodū regni aſſyrioꝛuꝫ p̄mo tempoꝛe extitit
abraam cui promiſſiones apertiſſime fierent:ita in occidē
dentalis Babylonis.i.romane vrbis exoꝛdio:qua imperā
te fuerat xp̄us venturus in quo implerenť illa promiſſa
oꝛacula prophetaruꝫ:non ſolum loquentium:verum etiā
ſcribentiuꝫ vt tante rei future teſtimonia ſoluerentur.ſ.
promiſſiones abrae facte.cum enim prophete fere nūq̄ꝫ
defuiſſent populo iſrael:ex quo ibi reges eſſe ceperunt:in
vſum tantūmodo eoꝛuꝫ fuere non gentium.quando autē
ſcriptura prophetica manifeſtius condebať que gentibus
quādoqꝫ ꝓdeſſet:tunc condebatur hec ciuitas.ſ.romana
que gentibus imperaret.ideo autē maxime tēpore reguꝫ
opoꝛtuit ꝓphas in illo populo abundare:qꝛ tunc populus
nō opprimebať ab alienigenis:ſed propriū regeꝫ habebat.
ꝛ ideo oppoꝛtebat per prophetas eum inſtrui de agendis:
quaſi libertatē habenteꝫ.¶ Ad 3ᵐ dicenduꝫ:ꝙ prophete
p̄enunciantes xp̄i aduentuꝫ nō potuerūt durare niſi vſqꝫ
ad Joāneꝫ qui preſentialiter chriſtuꝫ digito demōſtrauit.
ꝛ tamen vt Hiero.ibidem dicit:nō hoc dicitur vt poſt Jo/
anneꝫ excludat prophetas.legimus enim in Act.apoſtolo
rum ꝛ Agabū prophetaſſe ꝛ quattuoꝛ virgines filias Phi/
lippi.Joānes etiam librum propheticum conſcripſit de fi
ne eccleſie:ꝛ ſingulis tempoꝛibus non defuerunt aliqui
ꝓphetie ſpm̄ hn̄tes:non qdem ad nouā doctrinā fidei de/
promēdā:ſꝫ ad humanoꝝ actuū directionē:ſic Aug.refert
.5.de ciui.dei:ꝙ Theodoſiꝰ auguſtus ad Joannē in egypti
heremo ↄſtitutū quē ꝓphādi ſpū p̄ditū fama crebreſcēte
didicerat miſit:ꝛ ab eo nūciū victoꝛie certiſſimū accepit.

¶ De raptu. Qō. CLXXV.

DEinde ↄſiderānduꝫ eſt de raptu.
¶ Et circa hoc q̄runť ſex.
p̄ vtꝝ aīa hoīs rapiať ad dīna. 2ꝰ vtꝝ
raptꝰ ꝑtineat ad viꝫ cognoſcitiuā vl̄ ad
appetitiuā. 3ꝰ vtꝝ Paulus in raptu vi/
derit dīnā eēntiā. 4ꝰ vtꝝ fuerit aliena
tꝰ a ſenſibuꝰ. 5ꝰ. vtꝝ fuerit totalr̄ aīa a
coꝛpoꝛe ſeparata in ſtatu illo. 6ꝰ quid circa hoc ſciuerit ꝛ
quid ignoꝛauerit.

Ad pꝛimum ſic ꝓcediť. Uř ꝙ aīa hoīs non ra/
piať ad dīna.Diffiniť.n.a q̄buſdaꝫ
raptus ab eo ꝙ eſt ſꝫ nām in id qḋ eſt ſupra nām vi ſupio/
ris nāe eleuatio.eſt aūt ſm nāꝫ hoīs vt ad dīna eleueť.di/
cit.n.Aug.in p̄ cōfeſ.Feciſti nos dn̄e ad te:ꝛ inq̄etū eſt coꝛ
noſtrū donec requieſcat in te.nō ḡ hoīs aīa rapitur ad dīna.
¶ P̄.Diony.diċ.8.ca.de diui.no.ꝙ iuſtitia dei in hoc attē
diť ꝙ oībus rebus diſtribuit ſm ſuū modū ꝛ dignitatē.ſꝫ
ꝙ aliqd eleueť ſupra id qḋ eſt ſm nām non ꝑtinet ad mo/
dū hoīs vel dignitatē.ḡ videť ꝙ nō rapiatur mens hoīs a
deo in dīna ¶ P̄. Raptus q̄ꝫdā violētiā iportat.ſꝫ deꝰ nō
regit nos ꝑ violentiā ꝛ coacte.vt Damaſ.diċ.nō ḡ mēs ho/
minis rapiť ad dīna. ¶ Sꝫ ↄ̄ ē ꝙ.2.ad Coꝛ.12.dicit ap̄ls.
Scio hoīem in xp̄o raptū vſqꝫ ad tertiū celū.vbi diċ Glo.
raptū.i.ↄ̄ nām eleuatū.¶ Rn̄ꝰ.dōm:ꝙ raptus violētiaꝫ
q̄ꝫdam iportat:vt dictū eſt.violentū aūt dr̄ cuius p̄ncipiū
eſt extra nil ↄferente eo qḋ vim patiť:vt dr̄.3.ethi.confert
aūt vnūqḋqꝫ ad id in qḋ tēdit ſm ꝓpriā iclinationem vel
volūtariā vel nālem.ꝛ iō oꝫ ꝙ ille q rapiť ab aliquo exte/
rioꝛi rapiať in aliqd qḋ eſt diuerſum ab eo in qḋ eius incli
natio tendit.Que qdeꝫ diuerſitas attendiť duplr̄. Uno
qdem modo q̄ꝫtum ad finē iclinationis:puta ſi lapis gr̄a/
liter inclinatur ad hoc ꝙ feratur deoꝛſum proijciatur ſur
ſum. Alio modo q̄ꝫtum ad modū tendendi:puta ſi lapis
velocius proijciatur deoꝛſuꝫ q̄ꝫ ſit motus eius naturalis.
Sic igitur ꝛ aīa hoīs dr̄ rapi in id qḋ eſt p̄eter naturam.
Uno modo q̄ꝫtum ad terminū raptus:puta quādo rapi/
tur ad penas:ſm illud p̄s. Nequando rapiat ꝛ non ſit qui
eripiat. Alio modo q̄ꝫtum ad modū hoī ↄnāleꝫ q eſt vt ꝑ

ſenſibilia intelligat veritatē. ⁊ iō qñ abſtrahiť a ſenſibiliū
apphēſione diciť rapi: etiā ſi eleueť ad ea ad que nāliter
ordinať: dūmō tñ hoc nō fiat ex ꝓpria intētione: ſicut accidit
in ſōno q̄ eſt ſm nām. vñ nō pōt ꝓprie raptus dici. Huiuſ/
modi aūt abſtractio ad q̄cunq̄ʒ fiat pōt ex triplici cā ꝯtin/
gere. Uno mō ex cauſa corporali ſicut accidit in his q̄ ꝓ/
pter aliquā īfirmitatē alienationē patiunť. 2° mō ex vir/
tute demonū: ſicut pʒ in arrepticys. 3° mō ex v̄tute diui/
na: ⁊ ſic loquimur nūc de raptu: put. ſ. aliquis ſpū diuino ele/
uetur ad aliqua ſupnālia cū abſtractiōe a ſenſibꝰ: ſm illō
Ezech. 8. Spūs eleuauit me inter celū ⁊ terraʒ ⁊ adduxit
me in hieruſaleʒ in viſione dei. Sciēdū tñ ꝙ rapi q̄n̄q̄ʒ dr̄
aliq̄s nō ſolū ꝓpter alienationē a ſenſibꝰ: ſed ēt ꝓpter alie
nationē ab his q̄bꝰ intēdebat: ſicut cū aliq̄s patiť euagatio
nem mētis pter ꝓpoſitū: ſʒ hoc nō ita ꝓprie diciť. ¶ Ad
pᵐ q̄ dōm: ꝙ nāle eſt hoī vt in diuina tēdat ꝑ ſenſibiliū ap/
prehēſioneʒ: ſm illud Ro. i. Inuiſibilia dei ꝑ ea que facta
ſunt itellecta cōſpiciunť. ſed iſte modus ꝙ aliq̄s eleuetur
ad diuina cū abſtractiōe a ſenſibꝰ nō ē hoī nāli. ¶ Ad 2ᵘ
dōʒ: ꝙ ad modū ⁊ dignitatē hoīs ptinet ꝙ ad diuīa eleue/
tur ex hocipſo ꝙ hō factꝰ ē ad imaginē dei: ⁊ q̄ bonū diui/
num in īfinitū excedit humanā facultatē indiget hō vt ſu
pernāliter ad illud bonū capeſcendū adiuueť: qō fit ꝑ q̄ō/
cunq̄ʒ beneficiū gr̄e. vñ ꝙ ſic eleueť mēs a deo ꝑ raptū nō
eſt ꝯ nām: ſʒ ſupra facultatē nāe. ¶ Ad 3ᵘ dōm: ꝙ verbuʒ
Damaſceni ē intelligēdū q̄ītū ad ea que ſunt ꝑ hoīeʒ faciē
da: q̄ītū v̄o ad ea q̄ excedūt liberi arbitry facultatē neceſ/
ſe eſt ꝙ hō quadā fortiori opatiōe eleueť: q̄ quidē q̄ītū ad
aliq̄d pōt dici coactio: ſi. ſ. attendať modus opatiōis: nō au
teʒ ſi attēdať terminꝰ opationis in quē nā hoīs ⁊ eius itē/
tio ordinatur.

Ad ſecundum ſic ꝓcediť. videť ꝙ raptus ma/
gis ptineat ad vim appetitiuam
q̄ʒ ad vim cognoſcitiuā. Dicit. n. Dio. 4. ca. de diui. no. Eſt
autē extaſim faciēs diuinꝰ amor. ſed amor ptinet ad vim
appetitiuā. ergo ⁊ extaſis ſiue raptꝰ. ¶ P̄. Greg. dicit i. 2.
dialogoꝝ ꝙ ille qui porcos pauit euagatiōe mētis ⁊ imun
dicie ſub ſemetipſo cecidit. Petrus v̄o quē angelus ſoluit
eiuſq̄ʒ mentē in extaſi rapuit: nō extra ſe quidē ſʒ ſupra ſe/
metipſuʒ fuit: ſʒ ille filius ꝓdigus ꝑ affectū in īferiora dila
pſus eſt. ergo etiā ⁊ illi qui rapiunť in ſupiora ꝑ affectū hꝰ
patiunť. ¶ P̄. Sup illud ps: In te dñe ſpaui nō ꝯfundar
ineternū. dicit glo. in expoſitione tituli. Extaſis grece lati/
ne dr̄ exceſſus mētis: q̄ fit duobꝰ modis: vel pauore terre/
noꝝ: vel mēte rapta ad ſupna ⁊ īferioꝝ oblita: ſʒ pauor ter
renoꝝ ad affectū ptinet. ergo ēt raptꝰ mētis ad ſupna q̄ ex
oppoſito poniť ptinet ad effectū. ¶ Sʒ ꝯ eſt qō ſup illud
ps: Ego dixi in exceſſu meo oīs hō mēdax. dicit glo. Dr̄ hic
extaſis cū mēs nō pauore alienať: ſʒ aliqua īſpiratione re/
uelatiōis ſurſuʒ aſſumiť. ſʒ reuelatio ptinet ad vim itelle/
ctiuā. ergo extaſis ſiue raptꝰ. ¶ Rñ°. dōʒ: ꝙ de raptu du
pliciter loq̄ poſſumus. Uno mō q̄ītū ad id in qō aliq̄s rapi
tur. ⁊ ſic ꝓprie loquēdo raptꝰ nō pōt ptinere ad vim appe/
titiuā: ſed ſolū ad cognoſcitiuā. dictū eſt enī ꝙ raptꝰ eſt pre
ter ꝓpriā inclinationē eiꝰ qō rapiť. ipſe aūt motꝰ appetiti/
ue v̄tutis eſt q̄dā inclinatio ad bonū appetibile. vñ ꝓprie
loquēdo ex hoc ꝙ hō appetit aliq̄d nō rapiť: ſed ꝑ ſe mo/
uet. Alio mō pōt ꝯſiderari raptus q̄ītū ad ſuā cauſaʒ. ⁊ ſic
pōt hr̄e cauſaʒ ex parte appetitiue v̄tutis. ex hoc. n. ipſo ꝙ
appetitꝰ ad aliq̄d vehemēter afficiť pōt ꝯtingere ꝙ ex vio
lentia affectus hō ab oībus alys alieneť. hʒ etiā affectū in
appetitiua v̄tute cū. ſ. aliq̄s delectať ī his ad que rapiť. vñ
⁊ apl̄s dixit ſe raptū nō ſolū ad tertiū celū: qō ptinet ad cō
tēplationē intellectꝰ: ſʒ etiā in paradiſuʒ: qō ptinet ad effe/
ctū. ¶ Ad pᵘ q̄ dōm: ꝙ raptꝰ addit aliq̄d ſupra extaſiʒ. nā
extaſis īportat ſimpl̄r exceſſuʒ a ſeipſo ſm quē. ſ. aliq̄s ex/
tra ſuam ordinationeʒ ponitur: ſed raptus ſuper hoc addit
violentiā quādaʒ. pōt igiť extaſis ad vim appetitiuā perti
nere: puta cū alicuius appetitꝰ tendit in ea que extra ipſuʒ
ſunt. ⁊ ſm hoc Dio. dicit ꝙ diuinus amor facit extaſim in/
q̄ītum. ſ. facit appetitū hoīs tendere ad res amatas. vñ po
ſtea ſubdit ꝙ etiā ipſe deus qui eſt oīum cauſa per abūdā
tiā amatorie bonitatis extra ſeipſuʒ fit per ꝓuidētiam ad
omnia exiſtētia: q̄uis etiā ſi expſſe hoc diceretur de raptu
nō deſignareť niſi ꝙ amor eſſet cauſa raptus. ¶ Ad 2ᵐ di
cendū: ꝙ in hoīe eſt duplex appetitꝰ. ſ. intellectiuus qui di
citur voluntas: ⁊ ſenſitiuus qui diciť ſenſualitas. eſt aūt ꝓ/
priū homini vt appetitꝰ inferior ſubdať appetitui ſupiori.
⁊ ſupior moueat iferiorē. Dupl̄r q̄ hō ſm appetitū pōt fie/
ri extra ſeipſum. Uno mō qñ appetitꝰ intellectiuus totali
ter in diuina tēdit p̄termiſſis his in que iclinat appetitus
ſenſitiuus. ⁊ ſic Dio. dicit in. 4. cap. de diui. no. ꝙ Paulus
ex v̄tute diuini amoris extaſim faciēte dixit: Uiuo ego iā
nō ego: viuit vero in me xp̄us. Alio mō qñ p̄termiſſio ap/
petitu ſupiori homo total̄r ferť in ea que ptinēt ad appeti
tum inferiorem. ⁊ ſic ille qui porcos pauit ſub ſemetipſo
cecidit: ⁊ iſte exceſſus vel extaſis plus appropinquat ad
rationem raptus q̄ʒ primus: quia. ſ. appetitus ſuperior eſt
magis homini ꝓprius. vnde qñ homo ex violētia appeti/
tus iferioris abſtrahiť a motu appetitꝰ ſupioris magis ab
ſtrahitur ab eo qō eſt ſibi ꝓpriū: q̄ tñ nō eſt ibi violētia eo
ꝙ volūtas pōt reſiſtere paſſioni deficit a vera rōne raptꝰ:
niſi forte tā vehemens paſſio ſit ꝙ vſum rōnis total̄r tol/
lat: ſicꝰ ꝯtingit in his q̄ ꝓpter vehementiaʒ ire vel amoris
inſaniunt. Conſiderandū tñ ꝙ vterq̄ʒ exceſſus ſm appeti
tū exiſtens pōt cauſare exceſſum cognoſcitiue v̄tutis: vel
q̄ mēs ad q̄dā itelligibilia rapiať alienata a ſenſibus: vel
q̄ rapiať ad aliquā imaginariā viſionē ſeu fantaſticā ap/
paritionē. ¶ Ad 3ᵘ dicendū: ꝙ ſicut amor ē motus appe/
titus reſpectu boni: ita timor ē motus appetitus reſpectu
mali. vnde eadeʒ rōne ex vtroq̄ʒ pōt cauſari exceſſus mē
tis preſertim cū timor ex amore cauſetur: ſicut Aug. dicit
. 14. de ciuitate dei.

Ad tertium ſic ꝓceditur. Ur̄ ꝙ Paulus in raptu
nō viderit dei eēntiā. Sicꝰ. n. de Pau
lo legiť ꝙ ē raptus vſq̄ʒ ad tertiū celū: ita ⁊ de Petro legiť
Actuū. 10. ꝙ cecidit ſup euʒ mētis exceſſus. ſʒ Petrꝰ in ſuo
exceſſu nō vidit dei eēntiā: ſʒ q̄ſdā imaginariaʒ viſioneʒ. q̄
videť ꝙ nec Paulus dei eēntiaʒ viderit. ¶ P̄. Uiſio dei
facit hoīem btm̄. ſʒ Paulus in illo raptu nō fuit btūs: alio
quin nunq̄ʒ ad vite huius miſeriā redyſſet: ſʒ corpus eius
fuiſſet ꝑ redundātiā ab aīa glorificatuʒ: ſicꝰ erit in ſcīs poſt
reſurrectionē: qō pʒ eē falſuʒ. q̄ Paulus in raptu nō vidit
dei eſſentiā. ¶ P̄. Fides ⁊ ſpes eē nō poſſunt ſimul cū vi/
ſione diue eēntie: vt habeť. 1. ad Cor. 13. ſʒ Paulus in ſtatu
illo habuit fidē ⁊ ſpē. q̄ non vidit dei eēntiaʒ. ¶ P̄. Sicut
Aug. dicꝰ. 12. ſup Gen̄. ad lr̄am: ſm viſionē imaginariā q̄dā
ſimilitudines corpoꝝ videnť. ſʒ Paulus in raptu dr̄ q̄ſdā
ſimilitudiēs vidiſſe: puta tercy celi ⁊ paradiſi: vt habeť. 2.
ad Cor. 12. q̄ videť eē raptꝰ ⁊ ad imaginariā viſionē magis
q̄ʒ ad viſionē diue eēntie. ¶ Sʒ ꝯ eſt qō Aug. determinat
in li. de vidēdo deū ad Paulinā: ꝙ ipſa dei ſubā a q̄buſdā
videri potuit in hac vita poſitis: ſicꝰ a Moyſe ⁊ Paulo qui
raptus audiuit ieffabilia verba q̄ nō liceʒ hoī loq̄. ¶ Rñ°.
dōm: ꝙ q̄daʒ dixerunt Paulū in raptu non vidiſſe ipſam
dei eſſentiā: ſʒ quādā refulgentiā claritatis ipſius. ſed con
trarium manifeſte Augu. determinat non ſolum in libro
de videndo deum: ſed etiam. 12. ſuper Gen̄. ad litteram. ⁊
habetur in Glo. 2. ad Cor. 12. ⁊ hoc etiā ipſa verba apl̄i de/
ſignāt. dicꝰ. n. ſe audiſſe ieffabilia v̄ba que nō liceʒ homini lo
qui. Huiuſmodi autē videntur ea que pertinent ad viſio
nem beatorum que excedit ſtatum vie: ſm illud Iſa. 64.

Oculus nō vidit deus abſqꝫ te que pparaſti diligentibus te: ⁊ iō cōuenienti⁹ dicit̄ q̄ deū per eſſentiā vidit. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōꝫ: q̄ mens humana diuinit⁹ rapit̄ ad cōtēplādū veritatē diuinā tripliciter. Uno mō vt ꝯtēplet̄ eā ꝑ ſimilitudines quaſdā imaginarias: ⁊ talis fuit exceſſus mētis qui cecidit ſupra Petruꝫ. Alio mō vt cōtēplet̄ veritatē diuinam per itelligibiles effectus: ſicut fuit exceſſus Dauid dicentis: Ego dixi in exceſſu meo oīs hō mendax. 3° mō vt cōtēplet̄ eā in ſua eſſentia: ⁊ talis fuit raptus Pauli ⁊ etiā Moyſi: ⁊ ſatis cōgruēter. nā ſicut Moyſes fuit p̄mus doctor iudeoꝝ: ita Paulus fuit p̄mus doctor gentiuꝫ. ¶ Ad ſcðm dōm q̄ diuina eſſentia videri ab itellectu creato nō pōt niſi ꝑ lumē glorie de quo dicit̄ in ps. In lumine tuo videbimus lumē: qđ tñ dupl'r participari pōt. vno mō per modū forme imanētis: ⁊ ſic beatos facit ſanctos in patria. alio mō per modū cuiuſdā paſſionis trāſeūtis: ſicut dictū eſt de lumine ꝓphetie. ⁊ hoc mō lumē illud fuit in Paulo qñ raptus fuit. ⁊ ideo ex tali viſione nō fuit ſimpl'r beatus vt fieret redūdātia ad corpus: ſed ſolū ſm qd. ⁊ iō talis raptus aliquo mō ad ꝓphetiā ꝑtinet. ¶ Ad 3ᵐ dōm: q̄ quia Paulus in raptu nō fuit beatus habitual'r: ſed ſolū habuit actū beatoꝝ: ꝯſequēs ē vt ſimul tūc in eo nō fuerit act⁹ fidei: fuit tñ ſimul in eo fidei habitus. ¶ Ad 4ᵐ dōm: q̄ noīe tertij celi pōt vno mō itelligi aliqd corporeū: ⁊ ſic tertiū celuꝫ dr̄ celū empyreū qđ dr̄ tertiū reſpectu celi aerei ⁊ celi ſyderei: vel potius reſpectu celi ſyderei ⁊ reſpectu celi aquei ſiue chriſtallini: ⁊ dicit̄ raptus ad tertiuꝫ celū: non qꝛ raptus ſit ad vidēdū ſimilitudinē alicui⁹ rei corporee: ſed ꝓpter hoc q̄ locus ille eſt ꝯtēplatiōis beatoꝝ. Uñ gloſa dicit. 2. ad Corin. 12. q̄ celū tertiuꝫ eſt ſpūale celū vbi angeli ⁊ ſancte aīe fruunt̄ dei cōtēplatione: ad qđ cū dicit ſe raptū ſignat q̄ de⁹ oſtēdit ei vitā in qua vidēdus ē in eternuꝫ. Alio mō per tertiū celū pōt intelligi aliqua viſio ſupmundana que pōt dici tertiū celū triplici rōne. Uno mō ſm ordinē potētiarū cognoſcitiuarū: vt p̄mū celū dicat̄ viſio ſupmūdana corporalis que fit per ſenſuꝫ: ſic viſa ē manus ſcribētis in pariete Danielis. 5. Scðm autē celū ſit viſio imaginaria: puta quā vidit Yſaias ⁊ Joānes in Apoca. tertiū vero celū dicat̄ viſio intellectualis: vt aug. exponit. 12. ſup Geñ. ad l'ram. 2° mō pōt dici tertiū celū ſm ordines cognoſcibiliū: vt p̄mū celū dicat̄ cognitio celeſtiū corporū. 2ᵐ cognitio celeſtiū ſpūuꝫ. 3ᵐ cognitio ipſius dei. 3° mō pōt dici tertiū celū ꝯtēplatio dei ſm gradus cognitionis qua de⁹ videt̄: quoꝝ p̄m⁹ ꝑtinet ad angelos īfime hierarchie. 2° ad angelos medie. 3° ad angelos ſupreme: vt dicit glo. 2. ad Corin. 12. ⁊ qꝛ viſio dei nō pōt eē ſine delectatione: propterea non ſoluꝫ ſe dicit raptuꝫ ad tertiuꝫ celum ratione cōtemplationis: ſed etiā in paradiſum ratione delectationis conſequentis.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ q̄ Paulus in raptu nō fuerit alienat⁹ a ſenſib⁹. Dicit. n. aug. 12. ſup Geñ. ad l'ram: Cur nō credim⁹ q̄ tanto apl'o doctori gētiū rapto vſqꝫ ad ipſaꝫ excellētiſſimā viſioneꝫ voluerit deus demōſtrare vitā in qua poſt hāc vitā viuendū eſt in eternū. ſed in illa vita futura ſancti poſt reſurrectionē videbūt dei eſſentiā abſqꝫ hoc q̄ fiat abſtractio a ſenſib⁹ corporis. ergo nec in Paulo fuit huiuſmodi abſtractia facta. ¶ P̄. Chriſtus vere viator fuit ⁊ cōtinue viſiōe diuine eſſentie fruebat̄: nec tñ fiebat abſtractio a ſenſib⁹. ergo nec fuit neceſſariū q̄ in Paulo fieret abſtractio a ſenſibus ad hoc q̄ eſſentiā dei videret. ¶ P̄. Paulus poſtq̄ deū ꝑ eēntiā viderat memor fuit illoꝝ que in illa viſione cōſpexerat. vñ dicebat. 2. ad Cori. 12. Audiuit archana verba q̄ nō licet hoi loqui: ſed memoria ad partē ſenſitiuā ꝑtinet: vt patet per ph'm in lib. de memoria ⁊ reminiſcētia. ḡ videt̄ q̄ etiā Paulus videndo dei eſſentiā nō fuerit alienatus a ſenſibus. ¶ Sꝫ ꝯtra eſt quod Aug. dicit ſup Geñ. ad litterā: Niſi ab hac vita quiſqꝫ quodāmō moriat̄: ſiue oīno exiens a corpore: ſiue auerſus ⁊ alienatus a corporis ſenſibus: in illam nō vehitur viſionē. ¶ Rñ°. dōm: q̄ diuina eſſentia nō poteſt ab hoīe videri per aliam vim cognoſcitiuā q̄ꝫ per intellectuꝫ. intellectus autē humanus nō cōuertit̄ ad intelligibilia niſi mediantibus fantiſmatib⁹ que per ſpēs intelligibiles a ſenſibus accipit: ⁊ in q̄bus cōſiderans de ſenſibilib⁹ iudicat ⁊ ea diſponit. ⁊ iō in omni operatione qua itellectus noſter abſtrahit̄ a fantaſmatibus neceſſe eſt q̄ abſtrahat̄ a ſenſib⁹. intellectus aūt hoīs in ſtatu vie neceſſe eſt q̄ a fantaſmatibus abſtrahat̄ ſi videat dei eſſentiā. nō enim per aliquod fantaſma poteſt dei eēntia videri: q̄nimo nec per aliquā ſpeciē intelligibileꝫ creatam: qꝛ eſſentia dei in infinitū excedit nō ſoluꝫ omnia corpora quoruꝫ ſunt fantaſmata: ſed etiā omnē itelligibilem creaturā. oꝫ aūt cū intellectus hoīs eleuat̄ ad altiſſimam dei eſſentie viſionē vt tota mentis intentio illuc aduocetur: ita. ſ. q̄ nihil intelligat aliud ex fantaſmatibus: ſed totaliter feratur in deū. vnde impoſſibile eſt q̄ homo in ſtatu vie videat deum per eſſentiam ſine abſtractione a ſenſibus. ¶ Ad p̄mū ergo dōꝫ: q̄ ſicut dictū eſt: poſt reſurrectionē in beatis dei eēntiaꝫ videntibus fiet redundantia ab itellectu ad īferiores vires ⁊ vſqꝫ ad corpus. vñ ſꝫ ipaꝫ regulā diue viſionis aīa ītendet fantaſmatibus ⁊ ſenſibilibus. talis aūt redundantia nō fit in his q̄ rapiunt̄: ſicut dictū eſt. ⁊ iō nō eſt ſilis rō. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: q̄ itellectus aīe xpi erat glorificatus ꝑ habituale lumen glīe quo diuāꝫ eēntiā videbat multo amplius q̄ꝫ aliq̄s angelus vel hō. erat aūt viator ꝓpter corporis paſſibilitatē ſm quā paulo min⁹ ab angelis minorabat̄: vt dr̄ ad Heb. 2. diſpēſatiue ⁊ nō ꝓpter aliquē defectū ex ꝑte itellect⁹. vñ nō eſt ſilis rō de eo ⁊ de alijs viatoribus. ¶ Ad 3ᵐ dōm: q̄ Paulus poſtq̄ ceſſauit videre dei eſſentiā memor fuit illoꝝ q̄ in illa viſiōe cognouerat ꝑ aliq̄s ſpēs itelligibiles habitual'r ex hoc in eius intellectu relictas: ſicut etiā abeūte ſenſibili remanent aliq̄ īpreſſiones in aīa quas poſtea ꝯferens ad fantaſmata memoratur. vnde nec totā illā cognitionem aut cogitare poterat aut verbis exprimere.

Ad quintum ſic ꝓcedit̄. Videtur q̄ aīa Pauli in ſtatu illo fuerit total'r a corpore ſeparata. Dicit. n. apl's. 2. ad Cor. 5. Quādiu ſum⁹ in corpore ꝑegrinamur a dño. ꝑ fidē. n. ambulamus ⁊ nō ꝑ ſpēꝫ. ſꝫ Paulus in ſtatu illo nō peregrinabat̄ a dño: qꝛ videbat deū ꝑ ſpēm: vt dcm̄ ē. ḡ nō erat in corpore. ¶ P̄. Potētia aīe nō pōt eleuari ſupra ei⁹ eēntiā in q̄ radicat̄. ſꝫ itellect⁹ q̄ ē potētia aīe in raptu fuit a corporalib⁹ abſtractus ꝑ eleuationē ad diuā ꝯtēplationē. ḡ mlto magis eēntia aīe fuit ſeparata a corpore. ¶ P̄. Vires aīe vegetabilis ſunt magis mālles q̄ꝫ vires aīe ſenſitiue. ſꝫ oportebat intellectū abſtrahi a virib⁹ aīe ſenſitiue. vt dictū ē ad hoc vt rapiat̄ ad vidēdū diuā eēntiā. ḡ mlto magis oportebat q̄ abſtraheret̄ a virib⁹ aīe vegetabilis: q̄rū operatione ceſſante iā nullo mō remanet aīa corpori ꝯiuncta. ḡ videt̄ q̄ oportuit in raptu Pauli aīaꝫ total'r a corpore eē ſeparataꝫ. ¶ Sꝫ ꝯͣ ē qđ Aug. dicit in ep'la ad Paulinā de vidēdo deū: nō icredibile ē ſic q̄buſdā ſcīs nōdū ita defunctis vt ſepeliēda eoꝝ cadauera remanerēt iſtā excellentiā reuelationis fuiſſe conceſſaꝫ: vt. ſ. viderēt deū ꝑ eēntiā. nō ḡ fuit neceſſariuꝫ vt in raptu Pauli aīa ei⁹ total'r ſeparet̄ a corpe. ¶ Rñ°. dōꝫ: q̄ ī raptu de quo nūc loq̄mur v'tute diua eleuat̄ hō ab eo qđ ē ſm nām in id qđ eſt ſupra nām. ⁊ iō duo ꝯſiderare opꝫ. Primo q̄dē qđ ſit hoī ſm nām. 2° qđ diua virtute in hoīe ſit fiendū ſupra nām. ex hoc aūt q̄ aīa corpori vnit̄ tanq̄ꝫ nālis forma ipſius: cōuenit anime naturalis habitudo ad hoc q̄ per cōuerſionē ad fantaſmata intelligat: quod q̄dē

ab ea nō auferṫ diuina ṽtute in raptu: qꝛ nō mutaṫ ſtatus eius: vt dictū ē. manēte aūt hoc ſtatu auferṫ ab aīa actualis cōuerſio ad fantaſmata ⁊ ſenſibilia ne ipediaṫ ei⁹ eleuatio in id qđ excedit oīa fantaſmata: vt dictum eſt. ⁊ iō in raptu nō fuit neceſſarium ꝙ aīa ſic ſepareṫ a corpore: vt ei nō vniret quaſi forma. fuit autē neceſſariū itellectuꝫ eius abſtrahi a fantaſmatib⁹ ⁊ ſenſibiliū ꝑceptione. ℂ Ad p⁹ ḡ dōꝫ: ꝙ Paulus in raptu illo ꝑegrinabaṫ a dño q̄tuꝫ ad ſtatuꝫ: qꝛ adhuc erat in ſtatu viatoris: nō aūt quo ad actū quo videbat deū per ſpēm: vt ex p̄dictis pꝫ. ℂ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ potētia aīe virtute nāli nō eleuaṫ ſupra modū cōuenientē eſſentie eius: virtute tamē diuina pōt in aliqđ alti⁹ eleuari: ſicut corp⁹ ꝑ violētiā fortioris ṽtutis eleuaṫ ſupra locuꝫ cōueniētē ſibi ꝺm ſpēꝫ ſue nāe. ℂ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ vires aīe vegetabilis nō operanṫ ex intētiōe aīe ſicut vires ſenſitiue: ſed ꝑ modū nāe. ⁊ iō nō requiriṫ ad raptū ab eis abſtractio ſicut a potētijs ſenſitiuis: ꝑ quarū operatiōes minuereṫ intētio aīe circa intellectuā cognitionē.

Ad ſextum ſic ꝓcediṫ. Uidetur ꝙ Paulus non ignorauerit an eius aīa fuerit a corpore ſeparata. dicit. n. ipſe. 2. ad Corin. 12. Scio hoīem in xp̄o raptū vſq₃ ad tertiū celū: ſꝫ hō noīat cōpoſitū ex aīa ⁊ corpore. rapt⁹ autē differt a morte. videṫ ergo ꝙ ipſe ſciuerit aīam nō fuiſſe per mortē a corpore ſeparatā: p̄ſertiꝫ qꝛ hoc cōiter a doctorib⁹ poniṫ. ℂ P̄. Ex eiſdē apl̄i verbis pꝫ: ꝙ ipſe ſciuit quo raptus fuit: qꝛ in tertiū celū: ſꝫ ex hoc ſequitur ꝙ ſciuerit vtrū in corpore fuit vl̄ nō: qꝛ ſi ſciuit tertiū celū eē aliqđ corporeū: ꝯñs eſt ꝙ ſciuerit aīam ſuā nō eē a corpore ſeparatā: qꝛ viſio rei corporee nō pōt fieri niſi per corpus. ergo videṫ ꝙ nō ignorauerit an aīa fuerit a corpore ſeparata. ℂ P̄. Sicut Augu. dicit. 12. ſuꝑ Geñ. ad lr̄am: Ipſe in raptu vidit illa viſione deū qua vidēt ſcī in patria: ſed ſcī ex hoc ipſo ꝙ vidēt deū ſciūt an aīe coꝝ ſint a corporibus ſeparate. ḡ ⁊ Paulus hoc ſciuit. ℂ Sꝫ ꝯ̄ eſt qđ diciṫ. 2. ad Corin. 12. Siue in corpore ſiue extra corpus: neſcio: deus ſcit. ℂ Rñ°. dōm: ꝙ huiuſmodi q̄ſtiōis vitateꝫ accipere oꝫ ex ipſis apl̄i verbis qb⁹ dicit ſe aliqđ ſcire. ſ. ſe raptū eſſe vſq₃ ad tertiū celū: ⁊ aliqđ neſcire. ſ. vtrū in corpore aut extra corp⁹: qđ qdē pōt itelligi duplr̄. Uno° vt hoc qđ diciṫ ſiue in corꝑe ſiue extra corpus nō referaṫ ad ipm eſſe hoīs rapti: q̄ſi ignorauerit an aīa eius eſſet in corꝑe an nō. ſꝫ ad modū rapt⁹: vt. ſ. ignorauerit an corpus ei⁹ fuit ſimul raptū cū aīa in tertiū celū vl̄ nō ſꝫ ſolū aīa: ſicͭ Ezech. 8. diciṫ: ꝙ adduct⁹ eſt in viſionib⁹ dei in hieruſalē. Et hūc itellectū fuiſſe cuiuſdā iudei exp̄mit Hiero. in ꝓlogo ſuꝑ Danielē: vbi dicit: Deniq₃ ⁊ aplm̄ noſtrū. ſ. dicebat iudeus nō fuiſſe auſum affirmare ſe in corpore raptū. ſꝫ dixiſſe ſiue in corpore ſiue extra corpus neſcio. ſꝫ hūc ſenſuꝫ reprobat Aug. 12. ſuꝑ Geñ. ad litterā: ꝑ hoc ꝙ apl̄s dicit ſciuiſſe ſe eſſe raptū vſq₃ in tertiū celū. ſciebat ergo verū eſſe tertiuꝫ celū id in qđ rapt⁹ fuit: ⁊ nō ſimilitudinē imaginariaꝫ tertij celi: alioqn ſi tertiū celū noīauit fantaſmate tertij celi: pari rōne dicere potuit ſe in corpore raptū nominās corp⁹ ꝓprij corꝑis fantaſma quale apparet in ſomnijs. ſi aūt ſciebat eē verū tertiū celū. ſciebat ḡ aut eē aliqđ ſp̄ūale ⁊ icorporeū: ⁊ ſic nō poterat corpus eius illuc rapi aut eē aliquid corporeū. ⁊ ſic aīa nō poſſet illuc ſine corꝑe rapi niſi ſepararetur a corpore. ⁊ iō oꝫ ꝺm aliū ſenſuꝫ itelligere: vt. ſ. apl̄s ſciuerit ꝙ fuerit rapt⁹ ꝺm aīam ⁊ nō ꝺꝫ corpus. neſciuerit tñ q̄liter ſe haberet aīa ad corpus: vtrū. ſ. fuerit ſine corpore vel nō. Sed circa hoc diuerſimode aliq loquunṫ. qdā eni dicūt ꝙ apl̄s ſciuit ꝙ aīa ſua erat corpori vnita vt forma: ſed neſciuit vtrū eēt paſſus alienationē a ſenſib⁹. vel etiaꝫ vtrū eēt facta abſtractio ab oꝑib⁹ aīe vegetabilis. ſꝫ ꝙ fuerit facta abſtractio a ſēſib⁹ hoc nō potuit ignorare ex quo ſciuit ſe raptū. ꝙ aūt fuerit facta abſtractio ab oꝑibus aīe vegetabilis: nō erat tñ aliqđ vt de hoc oporteret tā ſollicitam fieri mētionē. vñ relinqṫ ꝙ neſciuit apl̄s vtꝝ aīa eius fuerit ꝯiūcta corꝑi vt forma: vel a corꝑe ſeparata ꝑ mortē. Quidā aūt hoc cōcedētes dicūt ꝙ apl̄s tūc nō ꝑp̄edit qñ rapiebaṫ: qꝛ tota eius itētio ꝯuerſa erat in deū. ſꝫ poſtmodū ꝑcepit ꝯſiderās ea q̄ viderat. Sꝫ hoc etiā ꝯ̄riaṫ verbis apl̄i q diſtinguit in verbis ſuis p̄teritū a futuro. dicit. n. in p̄ñti ſe ſcire ꝙ fuit raptus ante annos q̄ttuordeciꝫ: ⁊ ſe ī p̄ſenti neſcire vtrū in corpore fuerit vel extra corpus. Et iō dicēdū ꝙ p̄us ⁊ poſtea neſciuit vtrū aīa fuerit a corꝑe ſeparata. vñ aug. dic̄. 12. ſuꝑ Geñ. ad lr̄aꝫ: poſt lōgā iquiſitionē ꝯcludēs: Reſtat ḡ fortaſſe vt hoc ipm eū ignoraſſe itelligam⁹ vtꝝ qñ ī tertiū celū rapt⁹ ē ī corꝑe fuerit aīa quō ē aīa ī corꝑe cū corp⁹ viuere dr̄ ſiue vigilātis ſiue dormiētis ſiue ī extaſi a ſenſib⁹ corꝑis alienati: an oīno de corꝑe exierit vt mortuū corp⁹ iaceret. ℂ Ad p⁹ ḡ dōm ꝙ ꝑ ſynedochen qñq₃ ꝑs hoīs hō noīaṫ: ⁊ p̄cipue aīa q̄ ē ꝑs hoīs eminētior: q̄uis ēt poſſit itelligi eū quē raptū dicit nō tūc fuiſſe hoīeꝫ qñ rapt⁹ fuit. ſꝫ poſt ānos q̄ttuordeciꝫ. vñ dic̄: ſcio hoīeꝫ: nō dicit ſcio raptū hoīeꝫ: nihil etiā ꝓhiberet morteꝫ diuinitus ꝓcuratam raptuꝫ dici. ⁊ ſic augu. dicit. 12. ſuper Geñ. ad lr̄am. Dubitāte ide apl̄o qs nr̄m eē certus potuit: vnde q ſuꝑ hoc loquunṫ magis cōiecturalr̄ q̄₃ ꝑ certitudinē loquunṫ. ℂ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ apl̄s ſciuit vel illud celū eē qđ icorporeū vel aliqđ icorporeuꝫ a ſe viſuꝫ in illo celo. cū hoc poterat fieri ꝑ itellectum eius etiā ſi aīa nō eſſet a corpore ſeparata. ℂ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ viſio Pauli in raptu q̄tū ad aliqđ fuit ſil̄is viſioni beatoꝝ. ſ. q̄tū ad id qđ videbaṫ: ⁊ q̄tū ad aliqđ diſſimilis. ſ. q̄tū ad modū vidēdi: qꝛ nō ita ꝑfecte vidit ſicͭ ſcī q ſunt in p̄ria. Uñ Aug. dic̄. 12. ſuꝑ Geñ. ad lr̄am Apl̄o arrepto a carnis ſenſibus in tertiū celū hoc defuit ad plenā ꝑfectāq₃ cognitionē reꝝ q̄ angelis ineſt ꝙ ſiue in corpore ſiue extra corp⁹ eēt: neſciebat hoc itaq₃ nō deerit receptis corporib⁹ in reſurrectione mortuoꝝ: cum corruptibile hoc iduerit icorruptionē.

ℂ De gratijs gratis datis que pertinent ad locutionem. Qō. CLXXVI.

Deinde ꝯſiderādum eſt de gratijs gratis datis q̄ ꝑtinēt ad locutionē. Et p̄ de gratia linguaꝝ. 2° de grā ꝺmonis ſapie ſeu ſcie. ℂ Circa p̄mū q̄runṫ duo. p̄ vtꝝ ꝑ grām linguarū hō adipiſcaṫ ſciam oīuꝫ linguaꝝ. 2° de cōparatione hui⁹ doni ad grāꝫ ꝓph̄ie.

Ad primum ſic ꝓcediṫ. Uṙ ꝙ illi q ꝯſequebantur donū linguaꝝ nō loquebantur oībus linguis. Illud. n. qđ dīna ṽtute aliqbus ꝯcediṫ optimū eſt in ſuo genere: ſicͭ dñs aquā ꝯuertit in vinū bonū: ſicͭ dr̄ Joan. 2. ſꝫ illi q habuerūt donū linguaꝝ melius loquebanṫ in ꝓpria ligua. dic̄. n. glo. ad Heb. 1. nō eē mirandū ꝙ ep̄la ad hebreos maiore elucet facundia q̄₃ alie cū nāle ſit vnicuiq₃ plus in ſua q̄₃ in aliena ligua valere ceteras eniꝫ ep̄las apl̄s ꝑegrino. i. greco ꝺmōe ꝯpoſuit: hāc autē ſcripſit hebraica lingua. nō ḡ ꝑ grām gratis datā apl̄i acceperunt ſciaꝫ oīum linguaꝝ. ℂ P̄. Nā nō facit ꝑ multa qđ pōt fieri ꝑ vnū. ⁊ multo minus de⁹ q ordinati⁹ q̄₃ nā opatur: ſꝫ poterat deus facere vnam linguā loquētes eius diſcipuli ab oībus itelligerenṫ. vñ ſuꝑ illđ Act. 2. Audiebat vnuſqſq₃ lingua ſua loquētes: dicit glo. ꝙ linguis oībus loquebanṫ: vel ſua. i. hebraica lingua loquentes ab omnibus intelligebanṫ acſi ꝓprijs ſingulorum loquerentur. ḡ videtur ꝙ nō habuerunt ſciam loquendi omnibus linguis. ℂ P̄. Oēs gratie deriuantur a chriſto in corpus eius quod eſt eccleſia: ꝺm illud Joānis p̄mo: De plenitudine eius omnes accepimus. ſed chriſtus non legitur fuiſſe locutus niſi vna lingua: nec etiam nunc fideles ſinguli niſi vna lingua lo-

quuntur. ergo videtur ꝙ diſcipuli chriſti non acceperunt ad hoc gratiaꝫ vt omnibus linguis loquerentur. ¶ Sed contra eſt qđ dicitur Act. 2. ꝙ repleti ſunt oēs ſpū ſcō: ⁊ ceperūt loqui varijs linguis ꝓut ſpūs ſanctus dabat eloq̄ illis: vbi dicit glo. Greg. ꝙ ſpūs ſcūs ſup̄ diſcipulos ī igneis linguis apparuit: ⁊ eis oīuꝫ linguarū ſciētiā dedit. ¶ Rñº dōm: ꝙ ꝑmi diſcipuli xp̄i ad hoc fuerūt ab ipſo electi vt ꝑ vniuerſuꝫ orbē diſcurrētes fidē eius vbiq̄ ꝑdicarēt: ſm illud Matth. vlt. Euntes docete oēs gētes. nō autē erat cōueniēs vt qui mittebanť ad alios iſtruēdos indigerēt ab alijs inſtrui q̄liter alijs loq̄renť: vel qualiter que alij loq̄rētur itelligerēt: ꝑſertim q̄ iſti qui mittebanť erāt vniº gentis. ſ. iudee: ſm illud Iſa. 27. Qui egredienť īpetu a Iacob īplebūt faciē orbis ſemine. illi etiā qui mittebanť paupes ⁊ īpotētes erāt: nec de facili a ꝑncipio reperiſſent qui coꝝ verba alijs fideliter interꝑtarenť vel v̄ba alioꝝ eis exponerent maxime q̄ ad infideles mittebanť. ⁊ ideo neceſſariū fuit: vt ſup̄ hoc eis diuinitº ꝓuidereť per donū linguaꝝ: vt ſicut gētibº ad idolatriā declinātibº introducta eſt diuerſitas linguarū: ſicut diciť Geñ. 11. ita etiā qñ erāt gentes ad cultū vnius dei reuocāde: ꝯ huiuſmodi diuerſitatē remediū adhibereť per donū linguarū. ¶ Ad ꝑᵐ ḡ dōm: qđ ſic dr. 1. ad Corin. 12. Manifeſtatio ſpūs dať ad vtilitatem. ⁊ iō ſufficiēter ⁊ Paulus ⁊ alij apl'i fuerūt iſtructi diuinitus in linguis oīum gētiū q̄tū requirebať ad fidei doctrinā: ſed q̄tū ad q̄dā q̄ ſupadduntť humana arte ad ornatum ⁊ elegantiā locutiōis apl's iſtructus erat in ꝓpria lingua. nō autē in aliena: ſicut etiā in ſapiētia ⁊ in ſciētia fuerunt ſufficiēter iſtructi q̄tū req̄rebat doctrina fidei: nō autem q̄tū ad oīa que ꝑ ſciētiā acq̄ſitaꝫ cognoſcunť: puta de cōcluſionibº arithmetice vel geometrice. ¶ Ad 2ᵘ dōꝫ: ꝙ q̄uis vtrūq̄ fieri potuiſſet. ſ. ꝙ per vnā linguā loquentes ab oibus intelligerenť: aut ꝙ oibº loquerenť: tñ conueniētius fuit ꝙ ipſi oībus linguis loquerenť: q̄ hoc pertinebat ad ꝑfectionē ſciētie ipſoꝝ per quā nō ſolū loqui: ſed itelligere poterāt que ab alijs dicebanť. ſi aūt oēs vnā coꝝ linguaꝫ intellexiſſent hoc: vel fuiſſet per ſciētiā illoꝝ qui eos loquētes itelligerent: vel fuiſſet quaſi q̄daꝫ illuſio dū aliorum v̄ba aliter ad coꝝ aures ꝑferrenť q̄ ipſi ea ꝑferrent. ⁊ iō glo. dicit Act. 2. ꝙ maiori miraculo factū ē ꝙ ipſi oīuꝫ linguarū generibº loquerenť. ⁊ Paulus dicit. 1. ad Corin. 14. Gratias ago deo ꝙ oium veſtrū lingua loquor. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ xp̄us in ꝓpria ꝑſona vni ſoli genti predicaturus erat. ſ. iudeis. ⁊ iō q̄uis ipſe abſq̄ dubio haberet ꝑfectiſſime ſciētiā oīuꝫ linguarū. nō tamē oportuit ꝙ oibº linguis loquereť. ideo aūt Augu. dicit ſup̄ Ioā. Cū ⁊ mō ſpūs ſcūs accipiatur nemo liquitur linguis oīum gentiuꝫ: q̄ iā ipſa eccleſia linguis omniū gentiū loquiť in qua qui nō eſt nō accipit ſpiritum ſanctum.

Ad ſecundum ſic ꝓcediť. Uidetur ꝙ donū linguarū ſit excellētius q̄ gratia ꝓphetie. Que. n. ſunt melioribº ꝓpria videnť eē meliora: ſꝫ phm in. 3. topicoꝝ. ſed donū linguarū eſt ꝓpriū noui teſtamenti. vñ cantať in ſequētia pētecoſtes: Ipſe hodie apl'os xp̄i donās munere inſolito ⁊ cūctis īaudito ſeculis. ꝓphetia aūt magis cōpetit veteri teſtamēto: ſꝫ illud ad Heb. ꝑ: Multifarie multiſq̄ modis olim deus loquēs patribº in ꝓphetis. ergo videť ꝙ donū linguarū ſit excellētius q̄ donuꝫ ꝓphetie. ¶ P̄. Illud ꝑ quod ordinamur ad deū videtur excellētius eſſe eo ꝑ quod ordinamur ad homines. ſed per donuꝫ linguarū homo ordinať ad deū. per ꝓphetiā autem ad homines. dicitur enim. 1. ad Corin. 14. Qui loquiť lingua non hoibus loquitur ſed deo. qui autē ꝓphetat hominibus loquiť ad edificationē. ergo videtur ꝙ donū linguaruꝫ ſit excellentius q̄ donū ꝓphetie. ¶ P̄. Donū linguarū habitualiter permanet in habente ipſuꝫ. ⁊ homo hꝫ in poteſtate vti eo cuꝫ voluerit. vnde diciť. 1. ad Corin. 14. Gratias ago deo ꝙ oium veſtrū lingua loquor. nō autē ſic eſt de dono ꝓphie: vt ſupra dictū eſt. ergo donū linguarū videť eſſe excellētius q̄ donū ꝓphie. ¶ P̄. Interꝑtatio ſermonū videť cōtineri ſub ꝓphetia: q̄ ſcripture eodē ſpiritu exponunť quo ſunt edite. ſed interꝑtatio ſermonū. 1. ad Corin. 12. poniť poſt genera linguarū. ergo videť ꝙ donū linguarū ſit excellentius q̄ donum ꝓphetie maxime q̄tum ad aliquā eius parteꝫ. ¶ Sed ꝯtra eſt qđ apl's. 1. ad Corin. 14. Maior eſt qui ꝓphetat q̄ qui loquitur linguis. ¶ Rñº. dōm: ꝙ donū prophetie excedit donū linguaruꝫ tripliciter. Primo quidē quia donuꝫ linguarū referť ad diuerſas voces ꝓferendas que ſunt ſigna alicuius intelligibilis veritatis: cuius etiā ſigna ſunt quedaꝫ ipſa fantaſmata que ſm imaginariā viſionē apparent. vnde ⁊ Augu. 12. ſuper Geñ. ad litteram: comparat donum linguaruꝫ viſioni imaginarie. dictum eſt autēꝫ ſupra ꝙ donuꝫ prophetie conſiſtit in ipſa illuminatione mentis ad cognoſcendā intelligibilem veritatem. vnde ſicut prophetica illuminatio excellentior eſt q̄ imaginaria viſio: vt ſupra habitū eſt: ita etiam excellentior eſt prophetia q̄ donum linguarum ſm ſe conſideratū. Secūdo: quia donū ꝓphetie pertinet ad reꝝ notitiā q̄ eſt nobilior q̄ notitia vocū ad quā ꝑtinet donū linguaꝝ. 3º q̄ donū ꝓphetie eſt vtilius. ⁊ hoc q̄deꝫ ꝓbat apl's. 1. ad Cor. 14. tripl'r. ꝑᵒ q̄deꝫ q̄ ꝓphetia ē vtilior ad edificationē eccl'ie ad quā qui loq̄tur linguis nihil prodeſt niſi expoſitio ſubſeq̄tur. 2º q̄tuꝫ ad ipm loquentē q̄ ſi acciperet vt loquereť diuerſis linguis ſine hoc ꝙ itelligeret qđ ꝑtinet ad ꝓpheticū donū mens eius nō edificaretur. 3º q̄tū ad īfideles ꝓpter quos ꝑcipue eſſe videť datū donū linguaꝝ: q̄ q̄dem forte eos q̄ loquerentur linguis reputarent īſanos. ſicˇ ⁊ iudei reputauerūt ebrios apl'os linguis loquentes: vt dr Act. 2. ꝑ ꝓphetias aūt īfideles ꝯuincunť manifeſtatis abſconditis cordis ſui. ¶ Ad ꝑᵐ ḡ dōꝫ ꝙ ſicˇ ſupra dictū ē: ad excellentiā ꝓphetie ꝑtinet ꝙ aliq̄s nō ſolū illumineť itelligibili lumine: ſꝫ ēt percipiat imaginariā viſionē: ita ēt ad ꝑfectionē opationis ſpūs ſci ꝑtinet ꝙ nō ſolū ipleat mentē lumīe ꝓphetico ⁊ fantaſiā imaginaria viſione ſicˇ erat in veteri teſtō: ſꝫ etiā exteriº linguaꝫ erudiat ad varia ſigna locutionū ꝓferenda: qđ totuꝫ fit in nouo teſtō: ſm illud. 1. ad Cor. 14. Unuſq̄ſq̄ veſtꝝ pſalmū hꝫ: doctrinam hꝫ: linguā hꝫ: apocalypſim. i. ꝓpheticā reuelationē hꝫ. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ ꝑ donū ꝓphetie hō ordinatur ad deū ſm mentē qđ ē nobilius q̄ ordinari ad eū ſm linguā. dr aūt ꝙ ille q̄ loq̄tur lingua non loq̄tur hoibus. i. ad itellectū hoium vel vtilitatē eoꝝ: ſꝫ ad itellectū ſolius dei ⁊ ad laudē eius. ſꝫ ꝑ ꝓphetiā ordinať aliq̄s ⁊ ad deuꝫ ⁊ ad ꝓximū: vñ eſt ꝑfectius donū. ¶ Ad 3ᵐ dicendū: ꝙ reuelatio ꝓphetica ſe extēdit ad oīa ſupernālia cognoſcenda. vñ ex eiº ꝑfectione ꝯtingit ꝙ in ſtatu īperfectionis huiº vite nō pōt haberi ꝑfecte ꝑ modū hitus: ſꝫ iperfecte ꝑ moduꝫ cuiuſdam paſſionis. ſꝫ donū linguaꝝ ſe extendit ad cognitionē quādā ꝑticularē. ſ. vocū humanaꝝ. ⁊ iō nō repugnat īperfectioni huiº vite ꝙ ꝑfecte ⁊ habitualiter habeatur. ¶ Ad 4ᵐ dōꝫ: ꝙ īterpretatio ſermonū pōt reduci ad donū ꝓphetie inq̄tum. ſ. illuminať ad itelligendū ⁊ exponēdū q̄cunq̄ ſunt in ſermonibº obſcura ſiue ꝓpter difficultatē reꝝ ſignificataꝝ: ſiue etiā ꝓpter ipſas voces ignotas q̄ ꝓferuntur ſiue etiā ꝓpter ſiīlitudines reꝝ adhibitas: ſm illud Daniel. 5. Audiui de te ꝙ poſſis obſcura iterꝑtari: ⁊ ligata diſſoluere vñ iterpretatio ſermonū ē potior q̄ donū linguaꝝ: vt pꝫ ꝑ illud qđ apl's dicit. 1. ad Cor. 14. Maior ē q̄ ꝓphetat q̄ qui loquitur linguis: niſi forte interpretetur. poſtponitur aūt interpretatio ſermonum dono linguaruꝫ: quia etiam ad interpretandum diuerſa linguarum genera interpretatio ſermonum ſe extendit.

¶De grã gratis data. Q̃ő CLXXVII.

DEinde cõſiderãdũ eſt de grã gratis data que cõſiſtit in ſermone de qua dicit apl's.i.ad Corin.iz. Alÿ daẜ per ſpiritũ ſermo ſapientie:alÿ ſermo ſciẽtie.¶Et circa hoc querũtur duo. p̊ vtrũ in ſermone ꝯſiſtat aliq̃ gratia gratis data. z°. quibus hec gratia competat.

Ad primum ſic ꝓcediẜ. Videẜ ꝙ in ſermõe nõ cõſiſtat aliq̃ grã gratis data.Grã.n. daẜ ad id qͦ excedit facultatẽ nãe.ſʒ ex nãli rõne adinuẽta eſt ars rhetorica ꝑ quã aliqs põt ſic dicere vt doceat: vt delectet:vt flectat:ſicẜ augu.dicit in.4.de doct.xpia.hoc ãt ꝑtinet ad grãm ẜmonis.g̃ videẜ ꝙ grã ẜmonis non ſit grã gratis data.¶P̃.Oĩs grã ad regnũ dei ꝑtinet. ſʒ apl's dicẜ p̊ ad Corin.4. Nõ in ẜmone ẽ regnũ dei:ſʒ in v̄tute.g̃ in ſermone nõ ꝯſiſtit aliq̃ grã gratis data.¶P̃. Nulla grã daẜ ex meritis:qꝛ ſi ex opibꝰ:iã nõ eſt grã:vt dicit ad Ro.i i.ſʒ ſermo daẜ alicui ex meritis. dicit.n. Grego. exponẽs illud ps. Ne auferas de oꝛe meo verbũ v̄itatis:ꝙ verbũ veritatis ẽ qͦ oĩpotẽs deꝰ faciẽtibꝰ tribuit ⁊ nõ facientibꝰ tollit. g̃ videẜ ꝙ donũ ẜmonis nõ ſit grã gratis data. ¶P̃. Sicẜ neceſſe ẽ ꝙ hõ ꝑ ſermonẽ ꝓnũciet ea q̃ ꝑtinẽt ad donũ ſapiẽtie vel ſcie:ita etiã ea que ꝑtinẽt ad virtutez fidei. ergo ſi ponĩẜ ẜmo ſapiẽtie ⁊ ẜmo ſcie grã gratis data pari rõne deberet poni ſermo fidei iter grãs gratis datas. ¶Sʒ in ꝯ̃triũ eſt qͦ diciẜ Eccl'.6. Lingua eucharis.i.gratioſa in bono hoĩe abũdabit.ſʒ bonitas hoĩs eſt ex grã.g̃ etiã ⁊ gratioſitas ẜmonis.¶Rñ°.dõm:ꝙ grẽ gratis date danẜ ad vtilitatẽ alioꝝ:vt ſupra dictũ ẽ.cognitio aũt quã aliqs a deo accipit in vtilitatẽ alterius cõuerti nõ poſſet niſi mediãte locutione.⁊ qꝛ ſpũs ſcũs nõ deficit in aliquo qͦ ꝑtineat ad eccl'ie vtilitatẽ:etiã ꝓuidet mẽbꝛis eccl'ie in locutiõe: non ſolũ vt ſi aliqs ſic loquiẜ vt a diuerſis poſſit itelligi qͦ ꝑtinet ad donũ linguarũ:ſʒ ẽt ꝙ efficaciter loquaẜ: qͦ ꝑtinet ad grãm ẜmonis.⁊ hoc tripl'r. p̊ gdẽ ad iſtruẽdũ itellectũ qͦ fit dũ aliqs ſic loquiẜ ꝙ doceat. z° ad mouendũ affectũ:vt.ſ.libẽter audiat v̄bũ dei:qͦ fit dũ aliqs ſic loquitur ꝙ auditores delectet:qͦ nõ dʒ aliqs querere ꝓpter fauorem ſuũ:ſed vt hoĩes alliciãẜ ad audiẽdũ verbũ dei. 3° ad hoc ꝙ aliqs amet ea q̃ v̄bis ſignificanẜ ⁊ velit ea implere:qͦ fit dũ aliqs ſic loquiẜ ꝙ auditorẽ flectat:ad qͦ gdez efficiẽdũ ſpũs ſcũs vtiẜ lingua hoĩs quaſi quodã iſtrumẽto.ipſe aũt ẽ q ꝑficit opationẽ iterius.vñ Greg.dicit in homel'.pẽtecoſtes: Niſi corda auditoꝝ ſpũs ſcũs repleat: ad aures coꝛpis vox docẽtiũ incaſſuz ſonat. ¶Ad pꝰ g̃ dõʒ: ꝙ ſicut miraculoſe deꝰ qñqꝫ opaẜ quodã excellẽtioꝛi mõ etiã ea q̃ nã põt opari:ita etiã ſpũs ſcũs excellẽtiꝰ opaẜ per grãm ẜmonis id qͦ põt ars opari inferioꝛi mõ. ¶Ad zm dõm: ꝙ apl's ibi loquiẜ de ẜmone qui innitiẜ humane eloquẽtie abſqꝫ virtute ſpũs ſancti. vñ p̄miſit.Cognoſcã non ſermonẽ coꝝ q iflati ſunt ſʒ v̄tutẽ.⁊ de ſeipſo p̄miſerat ſupra.z.Sermo meꝰ ⁊ p̄dicatio mea nõ fuit in ꝑſuaſibilibꝰ humane ſapiẽtie v̄bis:ſʒ in oſtẽſione ſpũs ⁊ v̄tutis. ¶Ad 3m dõm:ꝙ ſicut dictũ eſt:grã ſermõis daẜ alicui ad vtilitatem alioꝝ. vñ qñqꝫ ſubtrahiẜ ꝓpter auditoris culpã.quãdoqꝫ tñ ꝑꝑ culpã ipſiꝰ loquẽtis. bona aũt opa vtriuſqꝫ nõ mereẽẜ directe hãc grãz:ſʒ ſolũ ipediũt huiꝰ grẽ ipedimẽta. nã ẽt grã gratũ faciẽs ſubtrahiẜ ꝑꝑ culpã:nõ tñ eã mereẜ aliqs ꝑ bõa opa ꝑ q̃ tolliẜ tñ grẽ ipedimẽtũ.¶Ad 4ꝰ dõʒ: ꝙ ſicut dictũ ẽ:grã ſermonis oꝛdinaẜ ad vtilitatẽ alioꝝ.ꝙ autẽ aliqs fidẽ ſuã alÿs cõicet fit per ſermonẽ ſcie ſiue ſapiẽtie. Vñ augu.dicit.i4.de trini. ꝙ ſcire quẽadmodũ fides ⁊ pÿs opituleẜ ⁊ ꝯ̃ impios defendaẜ: videẜ apl's ſcientiã appellare.⁊ iõ nõ opoꝛtuit ꝙ poneret ſermonẽ fidei: ſʒ ſufficit ponere ſermonẽ ſcientie vel ſapientie.

Ad ſecundum ſic ꝓcediẜ videẜ ꝙ grã ẜmonis ſapiẽtie ⁊ ſciẽtie ꝑtineat etiã ad mulieres. Ad huiuſmodi.n.grãm ꝑtinet doctrina:ſicut dictũ eſt.ſʒ docere cõpetit mulieri.dr̃.n.ꝓuer.4.Vnigenitꝰ fui corã mr̃e mea ⁊ docebat me.g̃ hec grã cõpetit mulieribus.¶P̃.Maioꝛ ẽ grã ꝓphie q̃ȝ grã ſermonis: ſicẜ maioꝛ eſt ꝯtẽplatio v̄itatis q̃ȝ eiꝰ enũciatio:ſed ꝓphia ꝯcediẜ mulieribꝰ:ſicut legiẜ Iudic.4.de Delboꝛa.⁊.4. Reg.zz.de Olda ꝓphetiſſa vxoꝛe Sellũ.⁊ Act.zi.de q̃ttuoꝛ filiabus Philippi.Apl's ẽt dicit.i.ad Corin.i i.Oĩs mulier oꝛãs aut ꝓphetizans ⁊c.ergo videẜ ꝙ multomagis grã ẜmonis cõpetat mulieri.¶P̃.i.Petri.4.diciẜ:Vnuſqſqꝫ ſicut accepit grãm:in alterutrũ illã adminiſtrãtes:ſed quedã mulieres accipiũt gratiã ſapiẽtie ⁊ ſcie quã nõ pñt alÿs miniſtrare niſi per gratiã ſermonis.g̃ gratia ſermonis cõpetit mulieribus.¶Sʒ ꝯ̃ eſt qͦ apl's dicit.i. ad Corin.i4. Mulieres in eccleſÿs taceant.⁊.i.ad Thimot.z. Docere mulieri nõ permitto.hoc aũt p̄cipue pertinet ad gratiã ẜmonis.ergo gratia ſermonis nõ cõpetit mulieribꝰ.¶Rñ°. dõʒ: ꝙ ſermone põt aliqs vti dupl'r. Vno modo p̄uate ad vnuz vel paucos familiariter colloquendo.⁊ q̃ȝtum ad hoc gratia ſermonis poteſt cõpetere mulieribus. Alio mõ publice alloquendo totã eccl'iam.⁊ hoc mulieri non ꝯceditur. Primo gdem ⁊ p̄ncipaliter ꝓpter conditionẽ feminei ſexus q debet eſſe ſubditus viro:vt pʒ Geñ.3.docere autez ⁊ perſuadere publice in eccl'ia non ꝑtinet ad ſubditos: ſʒ ad prelatos.magis tamen viri ſubditi ex cõmiſſione poſſunt exequi:quia non habẽt huiuſmodi ſubiectionez ex nãli ſexu ſicut mulieres:ſʒ ex aliquo accidentaliter ſuperueniẽte z° ne animi hoĩum alliciantur ad libidinẽ.dr̃.n.Eccl'ia.9. Colloquiũ illiꝰ quaſi ignis exardeſcit. 3° qꝛ vt cõiter mulieres non ſunt in ſapiã perfecta vt eis poſſit ꝯueniẽter publica doctrina cõmitti. ¶Ad p̊ꝰ g̃ dõm:ꝙ illa auctoꝛitas loquiẜ de doctrina priuata qua mater filiuz erudit.¶Ad zꝰ dõm:ꝙ gratia ꝓphetie attenditur ẜm mentem illuminatam a deo:ex qua parte nõ eſt in hoĩbus ſexuuz differẽtia:ẜm illud ad Col'.3. Induentes nouũ hoĩem qui renouatur ẜm imaginẽ eius qui creauit eũ: vbi non eſt maſculus neqꝫ femina:ſed gratia ſermonis pertinet ad inſtructionẽ hoĩum iter quos differentia ſexuũ iuenitur: vnde nõ eſt ſimilis rõ de vtroqꝫ.¶Ad 3m dõm:ꝙ gratiam diuinitus acceptam diuerſimode aliqui adminiſtrant ẜm diuerſitatẽ conditionis ipſoꝝ.vnde mulieres ſi gratiam ſapientie aut ſcie habeant poſſunt eaz adminiſtrare ẜm priuataz doctrinam:non autem ẜm publicam.

¶De gratia miraculoꝝum. Q̃ő. CLXXVIII.

DEinde ꝯſiderãdũ eſt de gratia miraculoꝝũ.¶Et circa hoc q̃runtur duo. p̊ vtrum ſit aliqua gratia gratis data faciendi miracula. Secundo quibus conueniat.

Ad primum ſic ꝓcediẜ. Videtur ꝙ nulla grã gratis data oꝛdinetur ad miracula facienda. Omnis eniʒ gratia ponit aliquid in eo cui datur.ſʒ opatio miraculoꝝuʒ nõ ponit aliquid in anima hoĩs cui datur: qꝛ etiã ad tactũ coꝛpoꝛis moꝛtui miracula fiũt:ſicut legitur.4. Reg.iʒ. ꝙ quidam pꝛoiecerũt cadauer in ſepulchꝛo Heliſei quod cũ tetigiſſet oſſa Heliſei reuixit hõ ⁊ ſtetit ſuper pedes ſuos. ergo operatio miraculoꝝum non pertinet ad gratiam gratis datam. ¶P̃.Gratie gratis date ſunt a ſpiritu ſancto: ẜm illud prima ad Coꝛinthios.iz. Diuiſiones gratiarum ſunt: idem autem ſpiritus:ſed operatio miraculoꝝum fit etiaʒ a ſpiritu immundo:ẜm illud Matth.z4. Surgent pſeudo pꝛophete ⁊ dabunt ſigna ⁊ pꝛodigia magna. ergo

videtur ꝙ operatio miraculoꝝ nō pertineat ad gratiaꝫ gratis datā. ¶ P̄. Miracula diſtinguunť per ſigna ⁊ ꝓdigia ſiue portēta ⁊ ꝑ virtutes. incōuenienťer ergo ponit̄ opatio virtutū poti⁹ gratia gratis data q̄ꝫ opatio ꝓdigioꝝ ſiue ſignoꝝ. ¶ P̄. Miraculoſa reparatio ſanitatis per diuinā virtutē fit. ĝ nō oꝫ diſtingui gr̄a ſanitatū ab opatione v̄tutū. ¶ P̄. opatio miraculoꝝ cōſequit̄ fidē vel faciētis: ſm̄ illud. i. ad Corin. iꝫ. Si habuero oēm fidē ita vt mōtes trāſferā: ſiue ēt alioꝝ ꝓpter quos miracula fiūt. vñ dr̄ Matt. i;. Et nō fecit ibi v̄tutes multas ꝓpter incredulitatē illoꝝ. ſi ergo fides ponit̄ gr̄a gratis data. ſuperfluū eſt p̄ter hoc ponere aliā gratiā gratis datā opationē ſignoꝝ. ¶ Sꝫ ↄ̄ ē qđ apl̄s. i. ad Corin. iz. Inter alias gr̄as gratis datas dicit: alij dicitur gr̄a ſanitatū: alij opatio v̄tutū. ¶ Rñ°. dicēdū: ꝙ ſicut ſupra dictū eſt: ſpūs ſcūs ſufficiēter ꝓuidet eccl̄ie ī his que ſūt vtilia ad ſalutē ad qđ ordinanť gr̄e gratis date: ſicut aūt oꝫ ꝙ notitia quā quis diuinit⁹ accepit in notitiam alioꝝ deducať per donū linguarū ⁊ per gr̄am ſermonis: ita neceſſe eſt ꝙ ſermo ꝓlat⁹ ↄfirmeť ad ꝙ credibilis fiat. hoc aut fit per opationē miraculoꝝ: ſm̄ illud. Mar. vlt. Et ſmonē ↄfirmāte ſeq̄ntib⁹ ſignis: ⁊ h° rōnabil̄r. nāle eniꝫ ē hoī vt v̄itatē intelligibilē ꝑ ſenſibiles effect⁹ dephēdat. vñ ſicut ductu nālis rōnis hō ꝑuenire pōt ad aliquaꝫ dei notitiā ꝑ effectus nāles: ita ꝑ aliquos ſupnāles effect⁹ ĝ miracula dicunť in aliquā ſupnālē cognitionē credēdorum hō īducit̄: ⁊ iō opatio miraculoꝝ ꝑtinet ad gr̄am gratis datā. ¶ Ad p̄⁹ ĝ dōꝫ: ꝙ ſicut ꝓphetia ſe extēdit ad oīa que ſupnāl̄r cognoſci poſſunt: ita opatio v̄tutuꝫ ſe extēdit ad oīa que ſupnāl̄r fieri poſſunt: quoꝝ q̄dē cauſa ē diuina oīpotētia que nulli creature cōicari pōt. ⁊ iō īpoſſibile ē ꝙ p̄ncipiū opandi miracula ſit aliq̄ q̄litas habitual̄r manēs in aīa: ſꝫ tñ hoc pōt ↄtingere qđ ſicut mēs ꝓph̄e moueť ex īſpiratione diuina ad aliq̄d ſupnāl̄r cognoſcenduꝫ: ita ēt mēs miracula faciētis moueať ad faciēdū aliq̄d ad qđ ſequit̄ effect⁹ miraculi qđ de⁹ ſua virtute facit: qđ q̄nq̄ꝫ q̄dē fit cū p̄cedēte rōne: ſicut cū Petr⁹ Tabitā mortuā ſuſcitauit: vt habeť Act. 9. q̄nq̄ꝫ ēt nō p̄cedēte manifeſta rōne: ſꝫ deo ad nutū hoīs operāte: ſicut Petrus Ananiā ⁊ Saphyram mentiētes morti īcrepādo tradidit: vt dr̄ Act. 5. Uñ Greg. dicit in. z. dialogoꝝ ꝙ ſancti aliq̄n ex p̄tāte miracula exhibēt: aliq̄n ex poſtulatione: vtrolibet tñ mō deus p̄ncipal̄r opať qui vtit̄ inſtrumētal̄r vel īteriori motu hominis vel eius locutiōe: vel etiā aliquo exteriori actu: ſeu ēt aliquo ↄtactu corporali corpis ē mortui. vñ Joſue. io. cū Joſue dixiſſet quaſi ex p̄tāte: Sol ↄ̄ Habaon ne mouearis. ſubdit̄ poſtea: nō fuit ante ⁊ poſtea tā lōga dies obediente deo voci hoīs. ¶ Ad z^m dōꝫ: ꝙ ibi loquit̄ dñs de miraculis que fiēda ſunt t̄pe antichriſti: de quib⁹ apl̄s dicit. z. ad Theſſal. z. ꝙ aduēt⁹ antichriſti erit ſm̄ opationē ſathane in omni v̄tute ⁊ ſignis ⁊ ꝓdigijs mēdacib⁹: ⁊ ſicut augu. dicit. zo. de ciui. dei: ambiguū eſſe ſolet vtruꝫ ꝓpterea dicta ſint ſigna ⁊ ꝓdigia mendacia: quoniā mortales ſenſus per fantaſmata decepturus eſt: vt qđ non facit facere videať: aut q2 illa etiā ſi erūt vera ꝓdigia ad mēdaciū ꝑtrahent. vera autē dicunť q2 ipſe res vere erūt: ſicut magi Pharaonis fecerūt veras ranas ⁊ veros ſerpētes: nō tñ habebunt verā rōnē miraculi: q2 fiēt v̄tute nāliū cauſarū: ſicut in prima parte dictū eſt: ſꝫ operatio miraculoꝝ que attribuitur gr̄e gratis date fit v̄tute diuina ad hoīum vtilitatē. ¶ Ad 3⁹ dōꝫ: ꝙ in miraculis duo poſſunt attēdi. Unū quidē ē id qđ fit: qđ quidē ē aliq̄d excedēs facultatē nāe: ⁊ ſm̄ hoc miracula dicunť v̄tutes. Aliud eſt id ꝓpter qđ miracula fiunt. ſ. ad manifeſtādū aliq̄d ſupnāle: ⁊ ſm̄ hoc cōiter dicūtur ſigna. ꝓpter excellētiā aūt dicunť portēta vel ꝓdigia quaſi ꝓcul aliq̄d oſtēdētes. ¶ Ad 4^m dōm: ꝙ gr̄a ſanitatum cōmemorať ſeorſum: q2 per eā cōfert̄ hoī aliquod beneficiū. ſ. corporalis ſanitatis p̄ter beneficiuꝫ cōe qđ exhibeť in omnibus miraculis: vt. ſ. homines adducanť in dei notitiam. ¶ Ad 5⁹ dōm: ꝙ operatio miraculorum attribuitur fidei propter duo. Primo quideꝫ quia ordinatur ad fidei cōfirmationē. Secūdo quia procedit ex dei oīpotentia cui fides innititur: ⁊ tamen ſicut preter gratiā fidei neceſſaria eſt gratia ſermonis ad fidei inſtructionem: ita etiam neceſſaria eſt operatio miraculorum ad fidei cōfirmationem.

Ad ſecundum ſic p̄cedit̄. Uidetur ꝙ mali nō poſſunt miracula facere. Miracula eni īpetranť ꝑ orōnē: ſicut dictū eſt: ſed orō peccatoris nō eſt exaudibilis: ſm̄ illud Joā. 9. Scimus q2 peccatores deus non audit. ⁊ ꝓuerb. z8. dicit̄: Qui declinat aures ſuas ne audiat legē: oratio ſua erit execrabilis. ergo videť ꝙ mali miracula facere nō poterunt. ¶ P̄. Miracula attribuuntur fidei: ſm̄ illud Matth. i7. Si habueritis fidē ſicut granū ſinapis: diceritis mōti huic: trāſi hinc ⁊ trāſibit. fides aūt ſine opibus mortua eſt: vt dicit̄ Jaco. z. ⁊ ſic non videť ꝙ habeat ꝓpriā opationē. ĝ videť ꝙ mali q̄ nō ſunt bonoꝝ operū miracula facere nō poſſint. ¶ P̄. Miracula ſunt quedā diuina teſtimonia: ſꝫ illud ad Heb. z. Cōteſtante deo ſignis ⁊ portentis ⁊ varijs virtutibus. vñ ⁊ in eccl̄ia aliq̄ canonizanť ꝑ teſtimonia miraculoꝝ. ſꝫ de⁹ nō pōt eſſe teſtis falſitatis. ĝ videtur ꝙ mali hoīes nō poſſint miracula facere. ¶ P̄. Boni ſunt deo cōiunctiores q̄ꝫ mali: ſꝫ nō oēs boni faciunt miracula. ĝ multo minus mali faciunt. ¶ Sꝫ ↄ̄ eſt qđ dicit apl̄s. i. ad Corin. iꝫ. Si habuero oēm fidē ita vt montes trāſferā: charitatē aūt non habuero nihil ſum. ſꝫ q̄cunq̄ꝫ non hꝫ charitatē eſt malus: q2 hoc ſolū donū ſpūs ſci eſt qđ diuidit inter filios regni ⁊ filios ꝑditionis: vt dicit Aug. i5. de tri. ĝ videť ꝙ etiā mali poſſint miracula facere. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ miraculoꝝ aliq̄ q̄dē ſūt nō vera ſꝫ fantaſtica facta: q̄bus. ſ. ludificať hō vt videať ei aliq̄d qđ nō ē. q̄daꝫ vero ſunt vera facta: ſꝫ non vere hñt rōnē miraculi: q̄ fiunt virtute aliquaꝝ nāliū cauſaꝝ. ⁊ hec duo poſſunt fieri ꝑ demones: vt ſupra dictū eſt. ſꝫ vera miracula non poſſunt fieri niſi virtute diña. opatur. n. ea de⁹ ad hoīum vtilitatē. ⁊ hoc dupl̄r. Uno q̄dē mō ad veritatis p̄dicate ↄfirmationē. Alio° ad demoſtrationē ſcitatis alicui⁹ quā deus hoīb⁹ vult ꝓponere in exemplū virtutis. Primo aūt mō miracula poſſunt fieri ꝑ quēcunq̄ꝫ q̄ verā fideꝫ p̄dicat ⁊ nomē xp̄i īuocat: qđ etiā īterdū ꝑ malos fit. ⁊ ſm̄ hunc modū ēt mali poſſunt miracula facere. vnde ſuper illud Matth. 7. Nonne in noīe tuo ꝓphetauimus ⁊c̄. dicit Hierony. Prophetare vel v̄tutes facere ⁊ demonia eijcere īterdū non eſt eius meriti q̄ opatur: ſꝫ inuocatio nominis xp̄i hoc agit: vt hoīes deū honorent ad cuius īuocationē fiunt tanta miracula. z° aūt mō non fiūt miracula niſi a ſcis ad quoꝝ ſcitateꝫ denunciandaꝫ miracula fiunt: vel in vita eoꝝ vel etiā poſt mortē: ſiue ꝑ eos ſiue ꝑ alios. legit̄. n. Act. i9. ꝙ deus faciebat virtutes ꝑ manus Pauli ⁊ ēt deſuꝑ languidos deferebanť a corpore eius ſudaria ⁊ recedebant ab eis languores. ⁊ ſic etiā nihil ꝓhiberet per aliquē pctōreꝫ miracula fieri ad īuocationē alicui⁹ ſcī: que tñ miracula non dr̄ facere ille: ſꝫ ille ad cui⁹ ſcitatē denunciandā hec fierent. ¶ Ad p̄^m ĝ dōm: ꝙ ſicut ſupra dictū ē cū de orōne ageret̄: orō īpetrandi nō īnititur merito: ſꝫ diuine mīe q̄ etiā ad malos ſe extendit. ⁊ iō etiā q̄nq̄ꝫ pctōrū orō a deo exaudit̄. Unde Aug. dicit ſuꝑ Joānē: ꝙ illđ verbum cecus locutus ē q̄ſi adhuc inunctus. i. nonduꝫ ꝑfecte illuminatus. nā pctōres exaudit deus. ꝙ aūt dr̄ ꝙ orō nō audientis legē eſt execrabilis: ītelligendū eſt q̄ꝫtum eſt ex merito pctōris: ſꝫ īterdū impetrat ex miſericordia dei: vel ꝓpter ſalutē eius q̄ orat: ſicut auditus ē publicanus: vt dr̄ Luc. i8. vel etiā ꝓpter ſalutē alioꝝ ⁊ gl̄iam dei. ¶ Ad z^m

dicendū: ꝙ fides ſine opibus dr̄ eſſe mortua ꝙtuꝫ ad ipꝫ
credentē q per eā nō viuit vita grē. nihil aūt ꝓhibet ꝙ res
viua opetur ꝑ inſtrm mortuū: ſicut hō opatur ꝑ baculuꝫ.
⁊ hoc mō de⁹ opatur ꝑ fidē hoīs pctōris inſtrāliter. ❡ Ad
3ᵘ dōm: ꝙ ſemꝑ miracula ſunt vera teſtimonia ei⁹ ad qō
īducunt̄. vnde a malis q falſam doctrinā enunciāt: nunꝙ
fiunt vera miracula ad ↄfirmationē ſue doctrine quāuis
qnq; fieri poſſint ad cōmendationē noīs xp̄i qō īuocant. ⁊
v̄tute ſacrorum que exhibent. ab his aūt q verā doctrinā
enunciāt fiunt qnq; vera miracula ad ↄfirmationē doctri
ne: nō ām ad teſtificatiōeꝫ ſcītatis. Ūn̄ Aug. dic̄ in lib. 83. q.
Aliter magi faciūt miracula: aliter boni xp̄iani: aliter ma-
li. magi per priuatos contractus cū demonibus. boni chri
ſtiani per publicam iuſtitiā. mali xp̄iani per ſigna publice
iuſtitie. ❡ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ ſicut Augu. dicit in lib. 83. q. Ad
monet nos dn̄s vt intelligamus quedam miracula etiam
ſceleratos homines facere q̄lia ſancti facere non poſſunt.
❡ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ ſicut ibidem Aug. dicit ideo non oībus
ſcīs iſta attribuunt̄ ne pernicioſſimo errore decipiant īfir
mi eſtimātes in talibus factis eſſe maiora dona ꝙ̄ in ope-
ribus iuſtitie qbus vita eterna comparat̄.

❡ De vita actiua ⁊ ↄtēplatiua. Qō CLXXIX.

CONſequenter ↄſiderandum ē de vita acti-
ua ⁊ ↄtēplatiua: vbi q̄druplex cōſidera
tio occurrit. q̄ꝝ p̄ᵃ ē de diuiſiōe vite ꝑ
actiuā ⁊ ↄtēplatiuam. 2ᵃ de vita ↄtem
platiua. 3ᵃ de vita actiua. 4ᵃ de com-
paratione vite actiue ad ↄtemplatiuaꝫ
❡ Circa p̄ᵘ q̄runtur duo. p̄ vtꝝ vita ↄuenienter diuida
tur ꝑ actiuā ⁊ ↄtēplatiuā. 2ᵒ vtꝝ diuiſio ſit ſufficiens.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Ūr ꝙ vita n̄ ↄueniēter
diuidatur per actiuam ⁊ ↄtempla-
tiuam. Anima enim eſt p̄ncipium vite per ſuam eſſentiaꝫ.
dicit. n. ph̄us in. 2. de anima ꝙ viuere viuentibus eſt eſſe.
actionis autem ⁊ contemplationis principium eſt anima
per ſuas potentias. ḡ videtur ꝙ vita non conuenienter di
uidatur per actiuam ⁊ contemplatiuam. ❡ P̄. Inconue-
nienter diuiditur prius per differētias poſterioris. actiuū
autem ⁊ contēplatiuū ſiue ſpeculatiuuꝫ ⁊ practicum ſunt
differentie ītellectus: vt patet in. 3. de anima. viuere autē
eſt prius ꝙ̄ intelligere: nam viuere ineſt viuentibus p̄mo
ſm̄ animam vegetabileꝫ. vt patet per philoſophū in. 3. de
anima. ergo inconuenienter diuiditur vita per actiuam ⁊
contemplatiuam. ❡ P̄. Nomē vite īportat motū: vt pꝫ ꝑ
Dio. 4. ca. de diui. no. Sꝫ cōtemplatio ↄſiſtit magis in qe
te: ſm̄ illud Sap. 8. Intrās in domū meā cōqeſcam cū il-
la. ḡ vr̄ ꝙ vita nō ↄueniēter diuidat̄ per actiuā ⁊ cōtēpla-
tiuam. ❡ Sꝫ ↄ eſt qō Grego. ſup Ezech. dic̄. Due ſūt vite
in qbus nos de⁹ oīpotēs ꝑ ſacrū eloquiū erudit: actiua vi-
delicet ⁊ ↄtēplatiua. ❡ Rn̄ᵒ. dōm ꝙ illa ꝓprie dn̄r viuē-
tia q̄ ex ſeipſis mouent̄ ſeu operant̄. illud aūt maxie ↄue-
nit alicui ꝑ ſeipm̄ qō eſt ꝓpriū ei ⁊ ad qō maxie īclinat̄. et
iō vnūqdq; viuēs oñdit̄ viuere ex opatione ſibi maxie ꝓ
pria ad quā maxie īclinat̄. ſic plantaꝝ vita dr̄ in hoc conſi
ſtere ꝙ nutriunt̄ ⁊ gnant̄. aīaliū v̄o in hoc ꝙ ſentiūt ⁊ mo
uent̄. hoīum v̄o in hoc ꝙ ītelligūt ⁊ ſm̄ rōnē agūt. vn̄ ēt ⁊
in hoībus vita vniuſcuiuſq; hoīs vr̄ eē id in quo maxime
delectat̄: ⁊ cui maxie intēdit: ⁊ in hoc p̄cipue vult qlibꝫ cō
uiuere amico vt dr̄ in. 9. ethi. Quia ḡ qdā hoīes p̄cipue in-
tēdūt cōtēplatiōi veritatis. qdā ītēdūt p̄ncipalr̄ exterio-
rib⁹ actionib⁹: inde eſt ꝙ vita hoīs ↄueniēter diuidit̄ per
actiuā ⁊ cōtēplatiuā. ❡ Ad p̄mum ḡ dōm ꝙ ꝓpa forma
vniuſcuiuſq; faciēs ipm̄ eſſe in actu eſt p̄ncipiū opatōis ꝓ
prie ipſi⁹. ⁊ iō viuere dr̄ eē viuētiū ex eo ꝙ viuentia ꝑ hoc
ꝙ hn̄t eē ꝑ ſuā formā tali mō opant̄. ❡ Ad 2ᵐ dōm ꝙ vi
ta vl̄r ſumpta nō diuidit̄ ꝑ actiuā ⁊ ↄtēplatiuā: ſꝫ vita ho-
minis q ſpēm ſortit̄ ex hoc ꝙ hꝫ ītellectū. ⁊ iō eadē eſt di-
uiſio ītellectus ⁊ vite hūane. ❡ Ad 3ᵐ dōm ꝙ cōtēplatio
hꝫ qdē qeteꝫ ab exteriorib⁹ motib⁹: nihilomin⁹ tn̄ ipm̄ cō
tēplari eſt qdā motus ītellect⁹ ꝓut q̄lꝫ opatio dr̄ mot⁹: ſꝫ
ꝙ dic̄ ph̄s. 3. de aīa ꝙ ſentire ⁊ ītelligere ſūt mot⁹ qdā: ꝓ-
ut mot⁹ dr̄ act⁹ ꝑfecti: ⁊ hoc mō Dio. 4. ca. de diui. no. po-
nit tres mot⁹ aīe ↄtēplātis. ſ. rectū: circularē ⁊ obliquū.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Ūidet̄ ꝙ vita non
ſufficiēter diuidat̄ ꝑ actiuaꝫ ⁊
ↄtēplatiuā. Ph̄s. n. in p̄ ethi. dic̄ ꝙ tres ſūt vite maxie ex-
cellentes. ſ. voluptuoſa: ciuilis q̄ vr̄ eē eadē actiue: ⁊ ↄtem
platiua. īſufficiēter ḡ diuidit̄ vita ꝑ actiuā ⁊ cōtēplatiuaꝫ.
❡ P̄. Aug. 19. de ciui. dei ponit tria vite gn̄a. ſ. ocioſum qō
ꝑtinet ad ↄtēplationē. actuoſum qō ꝑtinet ad vitā actiuā:
⁊ addit tertiū ex vtroq; ↄpoſitum. ḡ vr̄ ꝙ īſufficiēter diui
dat̄ vita per actiuā ⁊ ↄtēplatiuā. ❡ P̄. Ūita hoīs diuerſi
ficat̄ ſm̄ ꝙ hoīes diuerſis actionib⁹ agūt. ſꝫ plura ꝙ̄ duo
ſunt hūanaꝝ actionū ſtudia. ḡ vr̄ ꝙ vita debeat in pl'a mē
bra diuidi ꝙ̄ in actiuū ⁊ cōtēplatiuū. ❡ Sed ↄ eſt qō iſte
due vite ſignificant̄ ꝑ duas vxores Jacob. actiua qdem ꝑ
Lyam. ↄtēplatiua v̄o ꝑ Rachelem. ⁊ ꝑ duas mulieres q̄
dn̄m hoſpitio receperūt. cōtēplatiua qdē ꝑ Mariaꝫ. acti-
ua vero per Marthā: vt Greg. dicit. 6. moral̄. nō aūt eſſet
hec ↄgrua ſignificatio ſi eēnt plures ꝙ̄ due vite. ḡ ſufficiē
ter diuidit̄ vita ꝑ actiuā ⁊ ↄtēplatiuā. ❡ Rn̄ᵒ. dōm ꝙ ſic̄
dcm̄ eſt: diuiſio iſta dat̄ de vita hūana: q̄ qdē attendit̄ ſm̄
intellectū: ītellect⁹ aūt diuidit̄ ꝑ actiuū ⁊ ↄtēplatiuuꝫ: q̄
finis ītellectiue cognitōis vel eſt ipſa cognitio v̄itatis qō
ꝑtinet ad ītellectū ↄtēplatiuuꝫ: vel eſt aliq̄ exterior actio:
qō ꝑtinet ad ītellectū practicū ſiue actiuū. ⁊ iō vita ēt ſuf
ficienter diuidit̄ ꝑ actiuā ⁊ ↄtēplatiuā. ❡ Ad p̄mū ḡ dōꝫ
ꝙ vita voluptuoſa ponit finē in delectatione corporali q̄
cōis eſt nobis ⁊ brutis. vn̄ ſic̄ ph̄us ibidem dic̄: eſt vita be-
ſtialis ꝓꝑ qō nō ↄꝓhendit̄ ſub p̄nti diuiſiōe ꝓut vita hu-
mana diuidit̄ in actiuā ⁊ ↄtēplatiuā. ❡ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ me
dia ↄficiunt̄ ex extremis. ⁊ iō virtute ↄtinent̄ in eis: ſic̄ te
pidum in calido ⁊ frigido. ⁊ palliduꝫ in albo ⁊ nigro. ⁊ ſilr̄
ſub actiuo ⁊ ↄtēplatiuo cōꝓhendit̄ id qō eſt ex vtroq; cō-
poſitū: ⁊ tn̄ ſic̄ in quolꝫ mixto p̄dominat̄ aliqō ſimpliciū:
ita ēt in medio gn̄e vite ſupabūdat qnq; qdem cōtēplati-
uum qnq; v̄o actiuuꝫ. ❡ Ad 3ᵘ dōm ꝙ oīa ſtudia hūana-
rum actionū ſi ordinent̄ ad neceſſitatē p̄ſentis vite ſcd̄m
rōnem rectā ꝑtinent ad vitā actiuā q̄ ꝑ ordinatas actōes
cōſulit neceſſitati vite p̄ntis. ſi aūt deſeruiant ↄcupiſcētie
cuicūq; ꝑtinent ad vitā voluptuoſam q̄ nō cōtinet̄ ſub vi
ta actiua. hūana v̄o ſtudia q̄ ordinant̄ ad cōſiderationem
veritatis ꝑtinent ad vitam contemplatiuam.

❡ De vita cōtemplatiua. Qō. CLXXX.

DEinde ↄſiderandū eſt de vita con
templatiua. ❡ Et circa hoc
q̄runt̄ octo. p̄ vtꝝ vita ↄtēplatiua ꝑti-
neat tantū ad ītellectū an cōſiſtat ēt in
affectu. 2ᵒ vtꝝ ad vitā ↄtēplatiuā ꝑti-
neāt v̄tutes morales. 3ᵒ vtꝝ vita ↄtē-
platiua cōſiſtat ſolū in vno actu aut in
plībus. 4ᵒ vtꝝ ad vitā ↄtēplatiuā ꝑtineat ↄſideratio cu
iuſcūq; veritatis. 5ᵒ vtꝝ vita ↄtēplatiua hoīs in hoc ſta-
tu poſſit eleuari vſq; ad dei viſionē. 6ᵒ de motib⁹ ↄtēpla
tiōis quos Dio. aſſignat. 4. ca. de diui. no. 7ᵒ de delecta-
tione ↄtēplatōis. 8ᵒ de duratione cōtēplationis.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Ūidet̄ ꝙ vita ↄtēplati-
ua nihil hēat in affectu: ſed totū in
ītellectu. Dic̄. n. ph̄us in. 2. metaph. ꝙ finis ↄtēplatōis eſt
veritas. veritas aūt ꝑtinet ad ītellectum totalr̄. ḡ vr̄ ꝙ vi
ta ↄtēplatiua totalr̄ in intellectu ↄſiſtat. ❡ P̄. Grego. dic̄

in.6.moral. ꝙ Rachel que iterpretat̃ viſum ꝑncipiũ vitã ɔtẽplatiuã ſignificat. ſʒ viſio ꝑncipij ꝑtinet ꝓprie ad itellectũ. g̃ vita ɔtẽplatiua ꝓpe ad itellectũ ꝑtiet. ¶ P. Greg. dic̃ ſup Ezech. ꝙ ad vitã ɔtẽplatiuã pertinet ab exteriori actõe qeſcere. ſʒ vis affectiua ſiue appetitiua iclinat ad exteriores actiones. g̃ videt̃ ꝙ vita ɔtẽplatiua non ꝑtineat aliquo mõ ad vim appetitiuã. ¶ Sʒ ɔ̃ ẽ ꝙ Greg. ibidẽ dicit ꝙ contẽplatiua vita ẽ charitatẽ dei ⁊ ꝓximi tota mẽte retinere: ⁊ ſoli deſiderio cõditoris iherere. ſed deſideriũ ⁊ amor ad vim affectiuã ſiue appetitiuã ꝑtinẽt: vt ſupra habitũ ẽ. g̃ ẽt vita cõtẽplatiua hʒ aliqd in vi affectiua ſiue appetitiua. ¶ Rñ°. dõm: ꝙ ſic̃ dcm̃ eſt: vita cõtẽplatiua illorum ẽẽ dr̃ q ꝑncipal'r intendũt ɔtẽplationi veritatis: itentio aũt eſt actus volũtatis: vt ſupra hituʒ ẽ: q2 itẽtio ẽ de fine q eſt volũtatis obm. ⁊ iõ vita cõtẽplatiua q̃tũ ad ipam eſſentiã actionis ꝑtinet ad itellectũ. q̃tũ aũt ad id qd̃ mouet ad exercẽdã talẽ opationẽ ꝑtinet ad volũtatem q̃ mouet oẽs alias potẽtias ⁊ ẽt intellectũ ad ſuũ actũ: vt ſupra dictũ ẽ. mouet aũt vis appetitiua ad aliquid iſpiciẽdũ vel ſenſibil'r vel itelligibil'r. qñq3 qdẽ ꝓpter amorẽ rei viſe: q2 vt dr̃ Matth.6. Ubi ẽ theſaurus tu⁹ ibi ẽ ⁊ cor tuũ. qñq3 aũt ꝓpter amorẽ ipſius cognitionis quã qs ex iſpectõe cõſequit̃. ⁊ ꝓpter hoc Greg. ɔſtituit vitã cõtẽplatiuã in charitate dei: iq̃tum. ſ. aliqs ex dilectiõe dei inardeſcit ad ei⁹ pulchritudinẽ ɔſpiciẽdaʒ: ⁊ q2 vnuſqſq3 delectat̃ cũ adeptus fuerit id qd̃ amat. iõ vita ɔtẽplatiua terminat̃ ad delectationẽ q̃ ẽ in affectu ex q̃ etiã amor itẽdit̃. ¶ Ad pᵐ g̃ dõm: ꝙ ex hocipſo ꝙ veritas ẽ finis ɔtẽplationis hʒ rõnẽ boni appetibilis ⁊ amabilis ⁊ delectãtis. ⁊ ſm hoc ꝑtinet ad vim appetitiuã. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ: q3 ad ipam viſionẽ ꝑmi ꝑncipij. ſ. dei: icitat amor ipſius: vñ Greg. dic̃ ſup Ezech. ꝙ vita cõtemplatiua calcatis curis oĩbus ad videndã facieʒ ſui creatoris inardeſcit. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ vis appetitiua mouet non ſolum membra corporalia ad exteriores actiones exercendas: ſʒ etiam intellectũ ad exercendam operationem contẽplationis: vt dictum eſt.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Ur̃ ꝙ v̄tutes morales ꝑtineãt ad vitã ɔtẽplatiuaʒ. Dic̃. n. Greg. ſup Ezech. ꝙ ɔtẽplatiua vita ẽ charitatẽ dei ⁊ ꝓximi tota mente retinere. ſʒ oẽs v̄tutes morales de q̃rũ actibus dantur ꝑcepta legis reducuntur ad dilectionẽ dei ⁊ proximi: quia plenitudo legis dilectio eſt: vt dicitur ad Ro.13. g̃ videtur ꝙ virtutes morales pertineant ad vitã ɔtẽplatiuã. ¶ P. Uita contẽplatiua precipue ordinat̃ ad dei ɔtẽplationẽ. dic̃. n. Grego. ſup Ezech. ꝙ calcatis curis oĩbus ad vidẽdã faciem ſui creatoris iardeſcit. ſed ad hoc nullus põt ꝑuenire niſi per mũdiciã quã cauſat v̄tus moralis. dr̃. n. Mat.5. Bti mũdo corde qm̃ ipſi deũ videbunt: ⁊ ad Heb.12. Pacẽ ſeqmini cũ oĩb⁹ ⁊ ſcimoniaʒ ſine q̃ nemo videbit deũ. g̃ vr̃ ꝙ v̄tutes morales ꝑtineãt ad vitam ɔtẽplatiuã. ¶ P. Greg. dic̃ ſup Ezech. ꝙ ɔtẽplatiua vita ſpecioſa eſt in aĩo: vñ ſignificat̃ ꝑ Rachelẽ de qua in Geñ. dicit̃. 29. ꝙ erat pulchra facie. ſed pulchritudo aĩ attendit̃ ſm v̄tutes morales ⁊ ꝑcipue ſm tẽperãtiã: vt Ambro. dic̃ i ꝑ. de offi. g̃ vr̃ ꝙ v̄tutes morales ꝑtineãt ad vitaʒ ɔtẽplatiuã. ¶ Sed ɔ̃ eſt ꝙ v̄tutes morales ordinant̃ ad exteriores actiões. ſed Greg. dic̃ in.6. moral. ꝙ ad ɔtẽplatiuam vitã ꝑtinet ab exteriore actõe qeſcere. g̃ v̄tutes morales nõ ꝑtinẽt ad vitã ɔtẽplatiuã. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ad vitam ɔtẽplatiuã põt aliqd ꝑtinere dupl'r. Uno° ẽẽntial'r. Alio° diſppoſitiue. Eẽntial'r qdem v̄tutes morales nõ ꝑtinent ad vitã ɔtẽplatiuã: q2 finis cõtẽplatiue vite eſt conſideratio v̄itatis. ad v̄tutes aũt morales ſcire qdẽ ꝙ q̃tum ꝑtinet ad ɔſiderationẽ v̄itatis paruã qdẽ ꝑtãtẽ hʒ: vt phs dicit in.2. ethi. vñ ⁊ ipſe in.10. ethi. v̄tutes morales dic̃ ꝑtinere ad felicitatẽ actiuã: nõ aũt ad ɔtẽplatiuã. Diſpoſitiue aũt v̄tutes morales ꝑtinent ad vitã ɔtẽplatiuã. ipedit̃. n. actus ɔtẽplationis in quo ẽẽntial'r cõſiſtit vita cõtẽplatiua: ⁊ per vehemẽtiã paſſionuʒ per quã abſtrahit̃ itentio aĩe ab itelligibilib⁹ ad ſenſibilia: ⁊ per tumultus exteriores. v̄tutes aũt morales ipediunt vehemẽtiã paſſionuʒ ⁊ ſedãt exterioꝝ occupationũ tumultus. ⁊ iõ v̄tutes morales diſpoſitiue ad vitã cõtẽplatiuã ꝑtinẽt. ¶ Ad ꝑmũ g̃ dicendũ ꝙ ſic̃ dcm̃ eſt: vita cõtẽplatiua hʒ motiuũ ex parte affect⁹: ⁊ ſm hoc dilectio dei ⁊ ꝓximi reqrit̃ ad vitam cõtẽplatiuã. cãe aũt mouẽtes nõ intrãt ẽẽntiã rei: ſed diſponũt ⁊ ꝑficiũt rẽ. vñ nõ ſeqtur ꝙ v̄tutes morales ẽẽntial'r ꝑtineant ad vitã cõtẽplatiuã. ¶ Ad 2ᵐ dõʒ ꝙ ſcimonia. i. mũdicia cauſat̃ ex v̄tutib⁹ q̃ ſũt circa paſſiões ipedientes puritatẽ rõnis. pax aũt cãtur ex iuſtitia q̃ eſt circa opationes: ſm illud Iſa.32. Opus iuſtitie pax inq̃tuʒ. ſ. ille q ab iniurijs alioꝝ abſtinet ſubtrahit litigioꝝ ⁊ tumultuũ occaſiones. ⁊ ſic v̄tutes morales diſponũt ad vitã cõtẽplatiuam inq̃tũ cãnt pacẽ ⁊ mũdiciã. ¶ Ad 3ᵐ dõʒ ꝙ pulchritudo ſic̃ ſupra dcm̃ eſt ɔſiſtit in q̃dã charitate ⁊ debita ꝓportiõe. vtrũq3 aũt hoꝝ radicaliter in rõne iuenit̃ ad quã ꝑtinet ⁊ lumẽ manifeſtãs ⁊ ꝓportionẽ debitã in alijs ordinare. ⁊ iõ in vita cõtẽplatiua q̃ cõſiſtit in actu rõnis per ſe ⁊ ẽẽntial'r iuenit̃ pulchritudo. vñ Sap.8. de cõtẽplatione ſapie dr̃. Amator fact⁹ ſuʒ forme illi⁹. in v̄tutib⁹ ãt moralib⁹ iuenit̃ pulchritudo ꝑticipatiue inq̃tũ. ſ. ꝑticipãt ordinem rõnis ⁊ ꝑcipue in tẽperãtia q̃ repmit ɔcupiſcẽtias maxie lumẽ rõnis obſcurantes. ⁊ inde ẽ ꝙ v̄tus caſtitatis maxie reddit hoĩem aptum ad cõtẽplationẽ inq̃tum delectationes veneree maxie deprimũt mentem ad ſenſibilia: vt Aug. dicit in li. ſoliloquiorum.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ ad vitã cõtemplatiuã ꝑtineãt diuerſi act⁹. Ricardus. n. de ſcõ Uictore diſtinguit inter ɔtẽplationẽ: meditationẽ ⁊ cogitationẽ. ſʒ oĩa iſta vident̃ ad vitã cõtẽplatiuam ꝑtinere. g̃ vr̃ ꝙ vite cõtẽplatiue ſint diuerſi actus. ¶ P. Apl's. 2. ad Corin.3. dic̃. Nos v̄o reuelata facie gl'iaʒ dñi ſpeculãtes trãſformamur in eãdẽ claritatẽ. ſʒ hoc ꝑtinet ad vitã ɔtẽplatiuã. g̃ ꝑter tria ꝑdicta ẽt ſpeculatio ad vitã cõtẽplatiuã ꝑtinet. ¶ P. Bernard⁹ dic̃ in li. de cõſideratõe: ꝙ ꝑma ⁊ maxia cõtemplatio eſt admiratio maieſtatis. ſʒ admiratio ſm Damaſcenũ ponit̃ ſpẽs timoris. g̃ vr̃ ꝙ plures actus ad vitã cõtẽplatiuã reqrant̃. ¶ P. Ad vitã cõtẽplatiuã ꝑtinere dñr: orõ: lectio: ⁊ meditatio. ꝑtinet ẽt ad vitã cõtẽplatiuã audit⁹. nã de Maria ꝑ quaʒ vita cõtẽplatiua ſignificat̃. dr̃ Luc.10. ꝙ ſedẽs ſecus pedes dñi audiebat v̄ba illi⁹. g̃ vr̃ ꝙ plures act⁹ ad vitã cõtẽplatiuã reqrant̃. ¶ Sed ɔ̃ ẽ ꝙ vita cõtẽplatiua h̃ dr̃ opatio cui hõ ꝑncipal'r itẽdit. ſi g̃ ſũt plures opatões vite cõtẽplatiue nõ erit vna vita cõtẽplatiua: ſʒ pl'es. ¶ Rñ°. dõm ꝙ de vita cõtẽplatiua nunc loqmur ſm ꝙ ad hoĩeʒ ꝑtinet. hec aũt dr̃ia eſt iter hoĩem ⁊ angeluʒ: vt pʒ ꝑ Dio.7. ca. de diui. no. ꝙ angelus ſimplici apphenſiõe v̄itatem ituet̃. hõ aũt quodã ꝓceſſu ex multis ꝑtingit ad ituitũ ſimplicis v̄itatis. ſic g̃ cõtẽplatiua vita vnũ qdẽ actũ hʒ in quo final'r ꝑficit̃. ſ. cõtẽplationem v̄itatis quo hʒ vnitatẽ. hʒ aũt multos actus qb⁹ ꝑuenit ad hũc actũ finalẽ: quoꝝ qdã ꝑtinẽt ad acceptionẽ ꝑ̃ncipioꝝ ex qb⁹ ꝓcedit ad cõtẽplationem v̄itatis. alij aũt ꝑtinẽt ad deductionẽ ꝑncipioꝝ i v̄itatẽ ei⁹ cui⁹ cognitio inqrit̃. vltim⁹ aũt cõpletiu⁹ act⁹ ẽ ipſa cõtẽplatio v̄itatis. ¶ Ad ꝑmum g̃ dõm ꝙ cogitatio ſʒ Ricardum de ſcõ Uictore vr̃ ꝑtinere ad multoꝝ iſpectioneʒ ex qbus aliqs colligere itẽdit vnã ſimplicẽ v̄itatẽ. vñ ſub cogitatiõe cõprehẽdi pñt ⁊ ꝑceptões ſenſuũ ad cognoſcẽdũ aliquos effectus: ⁊ imaginatões ⁊ diſcurſus rõnis circa diuerſa ſigna: vel q̃cũq3 ꝑducẽtia in cognitõe v̄itatis intẽte: q̃uis ſm Aug.14. de trini. cogitatio dici poſſit oĩs actual'

operatio itellectus. meditatio vero ꝑtinere videt̃ ad ꝓceſſum rõnis ex ꝑncipijs aliq̃bus ꝑtingẽtibus ad v̄itatis aliciuius ↄtẽplationẽ. ⁊ ad idẽ ꝑtinet ↄſideratio ſm Bernardũ. q̃uis ſm pħm in. 3. de aĩa: oĩs opatio intellectus ↄſideratio dicat̃: ſ; ↄtemplatio ꝑtinet ad ipm ſimplicẽ intuitu; veritatis. vnde idẽ Ricardus dicit ꝙ contẽplatio eſt ꝑſpicax ⁊ liber ↄtuitꝰ animi in res ꝑſpiciẽdas. meditatio aũt ẽ ītuitus animi in veritatis inq̄ſitione occupatus. cogitatio aũt eſt animi reſpectus ad euagationem ꝓnus. ¶ Ad 2ᵐ dõ;: ꝙ ſpeculatio vt glo. augu. dic̃ ibidẽ: dr̃ a ſpeculo non a ſpecula. videre aũt aliq̄d ꝑ ſpeculũ ẽ videre cãm ꝑ effectũ in quo eiꝰ ſĩlitudo relucet. vñ ſpeculatio ad meditatione; reduci vr̃. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ admiratio ẽ ſpẽs timoris ↄñs apprehenſionẽ alicuiꝰ rei excedẽtis nr̃a; facultatẽ. vñ admiratio eſt actꝰ ↄñs contẽplationẽ ſublimis veritatis. dictũ eſt enĩ ꝙ ↄtemplatio in affectu terminatur. ¶ Ad 4ᵐ dõm: ꝙ hõ ad cognitionẽ veritatis ꝑtingit dupl̾r. Unoº ꝑ ea que ab alio accipit. ⁊ ſic q̄dẽ q̃tu; ad ea q̃ hõ a deo accipit neceſſaria eſt orõ: ſm illud Sap. 7. Inuocaui ⁊ venit in me ſpũs ſapie. q̃tũ vero ad ea que accipit ab hoĩe neceſſarius eſt auditus ſm ꝙ accipit ex voce loquentis. ⁊ lectio ſm ꝙ accipit ex eo quod per ſcripturã eſt traditum. Alio modo neceſſarium eſt ꝙ adhibeat proprium ſtudium. ⁊ ſic requiritur meditatio.

Ad quartum ſic ꝓcedit̃. Uidetur ꝙ vita ↄtemplatiua non ſolũ ↄſiſtat in cõtẽplatione dei: ſ; etiã in ↄſideratione cuiuſcũq; v̄itatis. Dr̃. n. in ps. Mirabilia opera tua ⁊ aĩa mea cognoſcet nimis. ſ; cognitio diuo; ope; fit ꝑ aliquã ↄtẽplationẽ v̄itatis. ḡ videtur ꝙ ad vitã ↄtẽplatiuã ꝑtineat nõ ſolũ diuã v̄itatẽ: ſ; ẽt q̃libꝫ aliã ↄtẽplari. ¶ P̄. Bernardꝰ ĩ li. de ↄſide. dic̃ ꝙ pᵃ ↄtẽplatio ẽ admiratio maieſtatis. 2ᵃ ẽ iudicio; dei. 3ᵃ ẽ bñficio; ipſiꝰ. 4ᵃ ẽ ꝓmiſſo;. ſ; īter hec q̃tuor ſolũ ꝑmu; ꝑtinet ad diuã v̄itatẽ. alia vero tria ꝑtinẽt ad effectꝰ ipſiꝰ. ḡ vita ↄtẽplatiua nõ ſolũ ↄſiſtit ĩ ↄſideratõe diuine v̄itatis: ſ; ẽt ĩ cõſideratõe v̄itatis circa diuos effectꝰ. ¶ P̄. Ricardus de ſcõ victore diſtiguit ſex ſpẽs cõtẽplationũ. qua; pᵃ eſt ſm ſolam imaginationẽ du; attendimꝰ res corporales. 2ᵃ aũt eſt in imaginatiõe ſm rõnẽ: ꝓut. ſ. ſenſibiliũ ordinẽ ⁊ diſpõne; cõſideramus. 3ᵃ eſt in rõne ſm imaginationẽ: qñ. ſ. per īſpectionẽ re; viſibiliu; ad ĩuiſibilia ſubleuamur. 4ᵃ aũt eſt in rõne ſm rõnẽ: qñ. ſ. animus intendit inuiſibilibus que imaginatio non nouit. 5ᵃ autem eſt ſupra rõne;: quando ex diuina reuelatione cognoſcimus ea q̃ humana rõne cõprehẽdi nõ pñt. 6ᵃ aũt eſt ſupra rõne; ⁊ ꝑter rõnẽ: qñ. ſ. ex diuina illuminatõe cognoſcimus ea q̃ hũane rõni repugnare vident̃: ſicut ea q̃ dñr de myſterio trinitatis. ſed ſolũ vltimũ vr̃ ad diuinã veritate; ꝑtinere. ḡ cõtẽplatio nõ ſolũ reſpicit diuinã v̄itatẽ: ſed ẽt eam q̃ in creaturis cõſiderat̃. ¶ P̄. In vita ↄtẽplatiua q̃rit̃ cõtemplatio v̄itatis inq̃tũ eſt ꝑfectio hoĩs. ſ; q̃libꝫ v̄itas eſt ꝑfectio hũani itellectꝰ. ḡ in q̃l; cõtẽplatiõe v̄itatis ↄſiſtit vita ↄtẽplatiua. ¶ S; ↄ̃ ẽ qđ Greg. dic̃ ĩ. 6. moral̃. ꝙ in cõtẽplatiõe ꝑncipiũ qđ deꝰ eſt q̃rit̃. ¶ Rñº. dõm ꝙ ſic iã dcm̃ eſt: ad vitã cõtẽplatiuã ꝑtinet aliq̄d dupl̾r. Uno mõ ꝑncipal̾r. Alioº ſcđario vel diſpoſitiue. Principal̾r q̄dẽ ad vitã cõtẽplatiuã ꝑtinet contẽplatio diuine veritatis: q2 huiuſmodi cõtẽplatio eſt finis totiꝰ hũane vite. Uñ Augu. dic̃ in. i. de trini. ꝙ cõtẽplatio dei ꝓmittit̃ nobis actionũ oĩum finis atq; eterna ꝑfectio gaudio;: q̃ quidem in futura vita erit ꝑfecta: qñ videbimꝰ eũ facie ad faciem. vñ ⁊ ꝑfectos beatos faciet: nũc aũt cõtẽplatio diuine v̄itatis cõpetit nobis iꝑfecte videlicet ꝑ ſpeculũ ⁊ in enigmate. vñ ꝑ eã fit nobis q̄dã ĩchoatio btitudinis q̃ hic icipit vt in futuro continuet̃. vñ ⁊ pħs in. 10. ethi. in cõtẽplatiõe optimi itelligibil̾ ponit vltimã felicitatẽ hoĩs. ſed q2 ꝑ diuinos effectꝰ in dei cõtẽplationẽ manuducimur: ſm illud ad Ro. i. Inuiſibilia dei ꝑ ea q̃ fcã ſunt itellecta cõſpiciunt̃: inde eſt ꝙ ẽt cõtẽplatio diuino; effectuũ ſcđario ad vitã cõtẽplatiuã ꝑtinet: ꝓut. ſ. ex hoc manuducit̃ hõ in dei cognitõ;. Uñ Aug. dicit in li. de v̄a religiõe: ꝙ in creatura; cõſideratiõe non vana ⁊ peritura curioſitas eſt exercẽda: ſ; gradꝰ ad ĩmortalia ⁊ ſemꝑ manẽtia faciẽdꝰ. Sic ḡ ex ꝑmiſſis ꝑ; ꝙ ordine quodã q̃tuor ad vitã cõtẽplatiuã ꝑtinent. ꝑ q̄dẽ virtutes morales. 2º aũt alij actꝰ ꝑter cõtẽplationẽ. 3º v̄o cõtemplatio diuino; effectuũ. 4ᵐ v̄o cõtẽplatiuũ ẽ ipſa cõtemplatio diuine v̄itatis. ¶ Ad ꝑmũ ḡ dõm: ꝙ Dauid cognitionẽ ope; dei q̃rebat vt ex hoc manuduceret̃ in deũ. vñ alibi dic̃. Meditatꝰ ſu; in oĩbꝰ opibꝰ tuis: in factis manuũ tua; meditabar: expãdi manꝰ meas ad te. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ ex cõſideratõe diuino; iudicio; manuducit̃ hõ in cõtẽplationẽ diuine iuſtitie: ex cõſideratõe aũt diuinorũ bñficio; ⁊ ꝓmiſſo; manuducit̃ hõ in cognitionẽ diuine mĩe ſeu bonitatis q̃ſi ꝑ effectꝰ exhibitos vel exhibendos. ¶ Ad 3ᵐ dõ; ꝙ ꝑ illa ſex deſignant̃ gradꝰ q̄bꝰ ꝑ creaturas in dei cõtẽplationẽ aſcendit̃. nã in ꝑ gradu ponitur ꝑceptio ipſo; ſenſibiliũ. in 2º v̄o gradu ponit̃ ꝓgreſſus a ſenſibilibus ad itelligibilia. in 3º v̄o gradu ponit̃ diiudicatio ſenſibiliu; ſm itelligibilia. in 4º v̄o gradu ponit̃ abſoluta cõſideratio itelligibiliũ in q̃ ꝑ ſenſibilia ꝑuenit̃. in 5º vero gradu ponit̃ cõtẽplatio itelligibiliũ q̃ ꝑ ſenſibilia inueniri nõ pñt: ſ; ꝑ rõnẽ capi pñt. in 6º gradu ponit̃ cõſideratio itelligibiliũ q̃ rõ nec inuenire nec capere põt: q̃. ſ. ꝑtinent ad ſublimẽ cõtẽplationẽ diue v̄itatis in q̃ final̾r contẽplatio ꝑficit̃. ¶ Ad q̃rtũ dõm ꝙ vltima ꝑfectio hũani intellectus eſt veritas diuina. alie aũt veritates ꝑficiũt intellectum in ordine ad veritatem diuinam.

Ad quintum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ vita cõtemplatiua ſm ſtatũ huiꝰ vite poſſit ꝑtingere ad viſionem diuine eẽntie. q2 vt habet̃ Gen. 32. Jacob dixit. Uidi deũ facie ad facie; ⁊ ſalua facta eſt aĩa mea. ſed viſio faciei dei eſt viſio diue eẽntie. ḡ videt̃ ꝙ aliquis ꝑ cõtẽplationẽ in pñti vita poſſit extẽdere ad videndum deũ ꝑ eẽntiã. ¶ P̄. Greg. dic̃ in. 6. moral̃. ꝙ viri contẽplatiui ad ſemetipſos introrſus redeũt in eo ꝙ ſpũalia rimant̃: ⁊ nequaq̃; ſecũ re; corporalium vmbras trahũt: vel fortaſſe tractus manu diſcretiõis abigunt. ſ; incircumſcriptũ lumẽ videre cupiẽtes cunctas circũſcriptiõis ſue imagines deprimũt. ⁊ in eo ꝙ ſuꝑ ſe contingere appetunt vincũt qđ ſunt. ſ; hõ nõ īpedit̃ a viſiõe diuine eẽntie q̃ eſt lumẽ incircũſcriptũ: niſi ꝑ hoc ꝙ neceſſe h; ītendere corporalibꝰ fantaſmatibꝰ. ḡ videt̃ ꝙ cõtẽplatio ꝑſentis vite põt ſe extendere ad vidẽdũ icircũſcriptũ lumẽ ꝑ eẽntia;. ¶ P̄. Grego. in. 2. dialogo; dic̃. Anime vidẽti creatorem anguſta eſt oĩs creatura. vir ḡ dei. ſ. btũs Bñdictus q̄ itra globũ igneum angelos quoq; ad celos redeũtes videbat: hoc ꝓculdubio cernere nõ niſi in dei lumine poterat. ſed btũs Benedictꝰ adhuc pñti vita viuebat. ḡ cõtẽplatio preſentis vite põt ſe extẽdere ad vidẽdã dei eẽntiã. ¶ S; ↄ̃ eſt qđ Grego. dic̃ ſuꝑ Ezech. Quãdiu in hac mortali carne viuit̃ nullus ita in cõtẽplatõis v̄tute ꝓficit vt in ipſo icircũſcripti luminis radio mẽtis oculos infigat. ¶ Rñº. dõ; ꝙ ſic Aug. dic̃. 12. ſuꝑ Gen. ad lr̃a;: Nemo vidẽs deũ viuit iſta vita qua mortal̾r viuit̃ in iſtis ſenſibꝰ corporis. ſ; niſi ab hac vita q̄ſq; quodãmõ moriat̃ ſiue oĩo exiens de corpore ſiue alienatus a carnalibus ſenſibꝰ: in illã nõ ſubuehit̃ viſionem: q̃ ſupra diligentius pertractata ſunt vbi dictum eſt de raptu. ⁊ in ꝑmo vbi actum eſt de dei viſione. ¶ Sic ergo dicendũ eſt ꝙ in hac vita põt eſſe aliquis dupliciter. Uno mõ ſm actum inq̃tum. ſ. actualiter vtitur ſenſibus corporis. ⁊ ſic nullo mõ contemplatio ꝑſentis vite põt pertingere ad videndũ dei eſſentiam. Alio modo

poteſt eſſe aliquis in hac vita potentialr̃ ⁊ non ſm actũ inquantũ aĩa eius eſt corpori mortali cõiuncta vt forma: ita tñ vt nõ vtaꝛ corporis ſenſibus aut etiã imaginatione: ſic accidit in raptu. ⁊ ſic põt ↄtẽplatio huius vite ꝑtingere ad viſionẽ diuine eſſentie. vnde ſupremus gradus ↄtẽplatiõis pñtis vite eſt q̃lem habuit Paulus in raptu ſm quē fuit medio mõ ſe hñs īter ſtatuʒ pñtis vite ⁊ future. ¶ Ad pm ꝗ dõʒ: ꝙ ſicut Diony. in epl'a ad Gaiũ monachũ dic̃: Si aliquis videns deũ itellexit qđ vidit: non ipm vidit: ſʒ aliqđ coꝝ q̃ ſunt eius. ⁊ Greg. dic̃ ſup Ezech. ꝙ nequaꝗ̃ oĩpotẽs deus iã in ſua claritate ↄſpiciꝛ. ſʒ qddã ſub illa ſpeculatur aĩa vñ recta ꝓficiat ⁊ poſt ad viſionis ei⁹ glĩaʒ ꝑtingat. per hoc ꝗ ꝙ Jacob dixit. Uidi deũ facie ad faciẽ: nõ ē itelligẽdũ ꝙ dei eſſentiã viderit: ſʒ ꝙ formã. ſ. imaginariã vidit ĩ qua deus locut⁹ ē ei: vel q2 ꝑ faciẽ quẽlibet cognoſcim⁹: cognitionẽ dei faciẽ ei⁹ vocauit: ſic glo. Gre. ibidẽ dic̃. ¶ Ad 2m dõʒ: ꝙ cõtẽplatio humana ſm ſtatũ pñtis vite non põt eſſe abſq3 fantaſmatibus: q2 ↄnãle eſt hoĩ vt ſpẽs intelligibiles in fantaſmatibus videat ſic pħs dicit in. 3. de aĩa: tñ ītellectualis cognitio nõ conſiſtit in ipſis fantaſmatibus: ſʒ in eis ↄtemplaꝛ puritatẽ itelligibilis veritatis. ⁊ hoc nõ ſolũ in cognitiõe nãli: ſʒ etiã in eis que ꝑ reuelationẽ cognoſcimus. dicit. n. Diony. 2. ca. cel'. hierar. ꝙ angeloꝝ hierarchias manifeſtat nobis diuina claritas in q̃buſdã ſymbolis figuratis in cui⁹ virtute reſtituimur in ſimplũ radiũ. i. in ſimplicẽ cognitionẽ itelligibilis veritatis. ⁊ ſic intelligendũ ē qđ Greg. dicit ꝙ ↄtẽplantes corporaliũ reꝝ vmbras non ſecũ trahunt: q2 videlicet in eis non ↄſiſtit eoruʒ cõtemplatio: ſʒ potius in ↄſideratione itelligibilis veritatis. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ ex verbis Greg. non datur itelligi ꝙ btũs Bñdictus deuʒ in illa viſione ꝑ eſſentiã viderit: ſed vult oñdere ꝙ q2 videnti creatorẽ anguſta eſt oĩs creatura: ↄñs ē ꝙ ꝑ illuſtratiõeʒ diui luminis de facili poſſit q̃cũq3 videri. vñ ſubdit: q̃ntulibʒ. n. paꝝ de luce creatoris aſpexerit: breue ei fuit omne qđ creatũ eſt.

Ad ſextum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ incõuenienter operatio contemplationis diſtinguatur per tres motus: circularem: rectuʒ ⁊ obliquum. 4. capi. de diui. no. Contemplatio enim tantum ad quietem pertinet: ſm illud Sapientie. 8. Intrans in domum meaʒ conquieſcam cuʒ illa. ſed motus quieti opponitur. non ergo operationes contemplatiue vite per motus deſignari debent. ¶ P. Actio contemplatiue vite ad intellectum pertinet: ſʒ quẽ homo cũ angelis conuenit. ſed in angelis aliter aſſignat Dio. hos motus q̃3 in aĩa. dic̃. n. motũ circularem angeli eſſe ſm illuminatiões pulchri ⁊ boni: motuʒ aũt circularẽ aĩe ſm plura determinat. quoꝝ p̃mũ eſt introitus aĩe ab exteriorib⁹ ad ſeipaʒ. 2m eſt q̃dã ↄuolutio virtutũ ipſi⁹ ꝑ quã aĩa liberaꝛ ab errore ⁊ ab exteriori occupatione. 3m aũt eſt vnio ad ea q̃ ſupra ſe ſũt. ſilr̃ ⁊ differenter deſcribit motũ rectũ vtriuſq3. nã rectũ motũ angeli dic̃ eſſe ſm ꝙ ꝓcedit ad ſubiectoꝝ ꝓuidẽtiã. motũ aũt rectum aĩe ponit in duob⁹. p̃ qdem in hoc ꝙ ꝓgrediꝛ ad ea q̃ ſunt circa ipam. 2° aũt in hoc ꝙ ab exterioribus ad ſimplices cõtẽplatões eleuaꝛ. ſʒ ⁊ motũ obliquũ diuerſimode in vtriſq3 determinat. nã obliquũ motũ in angelis aſſignat in hoc ꝙ ꝓuidẽdo min⁹ hñtib⁹ manẽt in idẽtitate circa deũ. obliquũ ãt motũ aĩe aſſignat ex eo ꝙ aĩa illuminaꝛ diuinis cogitatiõib⁹ rõnabilr̃ ⁊ effuſiue. nõ ꝗ videnꝛ ↄuenienter aſſignari opatiões cõtẽplatiõis ꝑ modos ꝑdictos. ¶ P. Ricardus de ſcõ Uictore in li. de cõtẽplatiõe ponit multas alias differẽtias motuũ ad ſilitudinẽ volatilium celi: quoꝝ q̃dã nunc ad altiora ſe extollunt. nũc aũt in inferiora demerguntꝛ. ⁊ hoc ſepi⁹ repetere videnꝛ. alia vero dextrorſum vel ſiniſtrorſuʒ diuertũt multotiẽs: quedam võ mouenꝛ in anteriora vel poſteriora freq̃nter. alia võ q̃ſi in gyrũ vertunꝛ ſm latiores vel ↄctiores circuit⁹. q̃dã võ q̃ſi imobiliter ſuſpẽſe in vno loco manẽt. ꝗ videꝛ ꝙ nõ ſint ſolũ tres motus cõtẽplatiõis. ¶ In ↄtriũ eſt auctoritas Dio. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſic dcm̃ eſt ſupra: opatio intellectus in q̃ cõtemplatio eẽntialr̃ cõſiſtit mot⁹ dr̃ ſm ꝙ mot⁹ eſt actus ꝑfecti: vt pħus dic̃ in. 3. de aĩa. Quia võ per ſenſibilia in cognitionẽ itelligibiliũ deuenim⁹. operatões aũt ſenſibiles ſine motu nõ fiũt: inde eſt ꝙ ēt opatiões intelligibiles q̃ſi mot⁹ qdã deſcribunꝛ: ⁊ ſm ſilitudineʒ diuerſoꝝ motuũ eaꝝ differẽtia aſſignaꝛ. In motib⁹ aũt corporalibus ꝑfectiores ⁊ p̃mi ſũt locales: vt ꝓbaꝛ in. 8. phyſicoꝝ. ⁊ iõ ſub eoꝝ ſilitudine potiſſime opatiões intelligibiles deſcribunꝛ: quoꝝ qdem ſunt tres differẽtie. nã qdã eſt circularis: ſm quẽ aliqd moueꝛ vniformiter circa idẽ centrum. alius aũt eſt rect⁹ ſm quẽ aliqd ꝓcedit ab vno in aliud. tertius aũt eſt obliqu⁹ q̃ſi cõpoſitus ex vtroq3. ⁊ iõ in opatiõib⁹ itelligibilibus id qđ ſimplr̃ hʒ vniformitatem attribuiꝛ motui circulari. opatio aũt itelligibilis ſm quã ꝓcediꝛ de vno in aliud attribuiꝛ motui recto. opatio aũt intelligibilis hñs aliquid vniformitatis ſil' cũ ꝓceſſu ad diuerſa attribuiꝛ motui obliquo. ¶ Ad p̃mum ꝗ dõm ꝙ motus corporales exteriores opponunꝛ quieti cõtemplationis q̃ itelligiꝛ eſſe ab exteriorib⁹ occupationib⁹: ſed motus itelligibiliũ operationũ ad ipam qetẽ cõtẽplationis ꝑtinent. ¶ Ad 2m dõʒ ꝙ homo ↄuenit in itellectu cuʒ angelis in gñe: ſed vis itellectiua eſt multo altior in angelo q̃3 in hoĩe. ⁊ iõ alio mõ oʒ hos motus in hoĩb⁹ ⁊ in angelis aſſignare ſm ꝙ diuerſimode ſe hñt ad vniformitateʒ. intellect⁹. n. angeli hʒ cognitionẽ vniformẽ ſm duo. p̃ qdem q2 nõ acq̃rit itelligibilem v̄itateʒ ex veritate reꝝ cõpoſitaꝝ. 2° q2 nõ itelligit veritatẽ itelligibilẽ diſcurſiue: ſed ſimplici intuitu. itellectus võ aĩe a ſenſibilib⁹ reb⁹ accipit itelligibilem v̄itatẽ ⁊ cum quodã diſcurſu rõnis ipſius eã intelligit. ⁊ iõ Dio. motũ circularẽ ĩ angelis aſſignat inq̃ʒtũ vniformiter ⁊ indeſinẽter abſq3 p̃ncipio ⁊ fine intuenꝛ deũ ſic̃ mot⁹ circularis carẽs p̃ncipio ⁊ fine vniformiter ē circa idẽ centrũ. in aĩa võ anteq̃3 ad iſtã vniformitatem ꝑueniaꝛ exigiꝛ ꝙ duplex ei⁹ diſſormitas amoueaꝛ. p̃ qdem illa q̃ eſt ex diuerſitate exterioꝝ reꝝ: ꝓut. ſ. relinquit exteriora: ⁊ hoc eſt ꝙ p̃ ponit in motu circulari aĩe introitũ ipſius ab exteriorib⁹ ad ſeipam. 2° aũt oʒ ꝙ remoueatur ſcđa diſſormitas q̃ eſt ꝑ diſcurſum rõnis. ⁊ hoc idẽ ↄtingit ſm ꝙ oẽs opatões aĩe reducunꝛ ad ſimplicẽ cõtẽplationẽ itelligibilis v̄itatis. ⁊ hoc eſt qđ 2° dic̃ ꝙ neceſſaria eſt vniformis ↄuolutio itellectualiũ v̄tutuʒ ipſi⁹: vt. ſ. ceſſante diſcurſu figaꝛ ei⁹ ītuitus in cõtẽplatiõe vni⁹ ſimplicis veritatis. ⁊ in hac operatõe aĩe nõ eſt error: ſic̃ pʒ ꝙ circa itellectũ p̃moꝝ p̃ncipioꝝ nõ erraꝛ q̃ ſimplici ituitu cognoſcim⁹. ⁊ tunc iſtis duob⁹ p̃miſſis 3° poniꝛ vniformitas cõformis angelis: ſm ꝙ p̃termiſſis oĩb⁹ in ſola dei cõtemplatõe ꝑſiſtit. ⁊ hoc eſt ꝙ dic̃ Damaſcen⁹. Sic vniformis fcã vnite. i. ↄformiter vnitis v̄tutib⁹ ad pulchrũ ⁊ bonum manuduciꝛ. mot⁹ aũt rect⁹ in angelis accipi nõ põt ſm id qđ in cõſiderãdo ꝓcedat ab vno in aliud: ſʒ ſolũ ſʒ ordinẽ ſue ꝓuidẽtie ſm. ſ. ꝙ angelus ſupior iferiores illuminat ꝑ medios. ⁊ hoc eſt qđ dic̃ ꝙ indirectũ mouenꝛ angeli qñ ꝓcedũt ad ſubiectoꝝ ordinẽ ꝓuidentia recta oĩa tranſeũtes. i. ſm ea q̃ ſm rectũ ordinẽ diſponunꝛ: ſʒ rectũ motũ ponit in aĩa ſm hoc ꝙ ab exteriorib⁹ ſenſibilib⁹ ꝓcedit ad intelligibilium cognitionẽ. obliquũ aũt motũ ponit in angelo cõpoſitũ ex recto ⁊ circulari: inq̃ʒtum ſm cõtemplationẽ dei iferioribus ꝓuidet: in aĩa aũt ponit motum obliquũ ſilr̃ ex recto ⁊ circulari cõpoſitũ: ꝓut illuminationibus diuinis rõcinando vtiꝛ. ¶ Ad 3m dõm ꝙ ille diuerſitates motuũ q̃ accipiunt ſm differẽtiã eius qđ eſt ſurſum ⁊ deorſum: dextrorſum ⁊ ſiniſtrorſum añ ⁊ retro:

ꝛ ſm diuerſos circuitus:oēs cōtinenť ſub motu recto vel obliquo.nā p oēs deſignatur diſcurſus rōnis: q gdez ſi ſit a genere ad ſpēz vel a toto ad partē:erit vt ipe exponit ſz ſurſuz ꝛ deorſuz.ſi vero ſit ab vno oppoſitoꝝ in aliud erit ſm dextrorſum ꝛ ſiniſtrorſuz.ſi vero ſit a cauſis in effect⁹ erit añ ꝛ retro.ſi vero ſit ſm accidētia que circūſtant rem ꝓpinquā vel remotā erit circuit⁹. diſcurſus aūt rōnis qñ eſt a ſenſibilibus ad itelligibilia ſm ordinē nālis rōnis ꝑtinet ad motū rectū. qñ āt ē ſcōꝝ illuminatiōes diuinas ptinet ad motū obliquū:vt ex dcis pꝫ.ſola āt imobilitas quā ponit ptinet ad motū circularē.vnde pꝫ ꝙ Diony. multo ſufficientius ꝛ ſubtili⁹ motus ɔtemplationis deſcribit.

Ad ſeptimum ſic ꝓcediť. Uř ꝙ ɔtēplatio delectationē nō habeat. Delectatio .n.ad vim appetitiuā ptinet.ſꝫ ɔtēplatio ꝑncipaliter conſiſtit in itellectu.ḡ videť ꝙ delectatio non pertineat ad cōtemplationē.¶ P̄.Oīs contētio ꝛ oē certamē ipedit delectationē.ſꝫ in cōtēplatione eſt cōtētio ꝛ certamē.dicit eñi Greg.ſup Ezech.ꝙ aīa cū ɔtēplari deū nitiť velut in quodā certamine poſita mō quaſi exuperat: qꝛ intelligendo ꝛ ſentiendo de icircūſcripto lumine aliqd deguſtat mō ſuccūbit:qꝛ deguſtando iteꝝ deficit:ḡ vita ɔtemplatiua non hꝫ delectationē. ¶ P̄. Delectatio ſeqtur opationē perfectā:vt dř.io.ethico.ſꝫ ɔtēplatio vie eſt iperfecta: ſm illud .i.ad Coꝛ.iꝫ.Uidem⁹ nunc p ſpeculū in enigmate.vñ ꝛ de Jacob legiť Gen.3z. ꝙ poſtq̄ dixit.Uidi dñm facie ad faciē: claudicabat pede.ḡ videť ꝙ vita ɔtēplatiua delectationē nō habeat.¶ P̄.Leſio coꝛpoꝛalis delectationē ipedit.ſꝫ cōtēplatio inducit leſionē coꝛpoꝛalez.vñ Gen.3z.dř ꝙ Jacob poſtq̄ dixerat:Uidi dñz facie ad faciē:claudicabat pede eo ꝙ tetigerit neruuꝫ femoꝛis ei⁹ ꝛ obſtupuerit.ḡ vř ꝙ ī vita ɔtēplatiua nō ſit delectatio. ¶ Sꝫ ɔ̄ ē qd̄ de ɔtēplatiōe ſapie dř Sap̄.8. Nō hꝫ amaritudinē ɔuerſatio illi⁹:nec tediuꝫ ɔuict⁹ ei⁹:ſꝫ letitiam ꝛ gaudiū.ꝛ Greg.dicit ſuper Ezech.ꝙ ɔtemplatiua vita amabilis valde dulcedo eſt.¶ Rñ⁰.dōm:ꝙ aliqua contemplatio pōt eſſe delectabilis dupľr. Uno⁰ rōne ipſi⁹ opationis:qꝛ vnicuiq̄ꝫ delectabilis eſt operatio ſibi ɔueniens ſm ꝓpriam nām vel habitum.contēplatio aūt veritatis cōpetit homini ſm ſuā nām put eſt aīal rōnale:ex quo ɔtigit ꝙ oēs homines natura ſcire deſiderant:ꝛ per ɔ̄ñs in cognitione veritatis delectantur. ꝛ adhuc magis fit hoc delectabile habenti habituꝫ ſapientie ꝛ ſcientie: ex quo accidit ꝙ ſine difficultate aliquis contemplatur. Alio modo cōtemplatio redditur delectabilis ex parte obiecti: inquantum .ſ. aliquis rem amatā ɔtemplať:ſicut ēt accidit ī viſione coꝛpali ꝙ delectabilis reddiť nō ſolū ex eo ꝙ ipm videre ē delectabile:ſꝫ ēt ex eo ꝙ videt qs pſonā amataꝫ. Quia ergo vita ɔtēplatiua ꝑcipue ɔſiſtit in ɔtēplatiōe dei ad quaꝫ mouet charitas.vt dcm̄ ē:īde eſt ꝙ in vita ɔtēplatiua nō ſolū eſt delectatio rōne ipſi⁹ ɔtemplationis:ſꝫ ēt rōne ipſi⁹ diuini amoꝛis.ꝛ q̄tū ad vtrūq̄ꝫ ei⁹ delectatio oēm delectationē hūanā excedit:nā ꝛ delectatio ſpūalis potioꝛ eſt q̄ carnaľ vt ſupra habitū eſt:cū de paſſiōib⁹ ageret.ꝛ ipe amoꝛ quo ex charitate deus diligiť oēm amoꝛē excedit:vñ ꝛ ī ps dř. Guſtate ꝛ videte qm̄ ſuauis ē dñs.¶ Ad pmū ḡ dōꝫ ꝙ vita ɔtēplatiua lꝫ eēntiaľr ɔſiſtat ī itellectu:ꝑncipiū tñ hꝫ ī effectu.iquātū videlicet aliqs ex charitate ad dei ɔtēplationē icitať.ꝛ qꝛ finis reſpondet ꝑncipio: ide ē ꝙ ēt terminus ꝛ finis ɔtēplatiue vite habeť ī affectu: dū.ſ.aliqs ī viſione rei amate delectať. ꝛ ipſa delectatio rei viſe ampli⁹ excitat amoꝛē:vñ Greg.dicit ſup Ezech.ꝙ cū qs ipm quē amat viderit:ī amoꝛeꝫ ipſi⁹ ampli⁹ igneſcit.ꝛ hec eſt vltia pfectio ɔtēplatiue vite:vt.ſ.nō ſoluꝫ diuina videať:ſꝫ ēt vt ameť.¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ ɔtētio vel certamē qd̄ ꝓuenit ex ɔ̄rietate exterioꝛis rei ipedit illi⁹ rei delectationeꝫ. nō.n.aliqs delectať ī re ɔ̄ quā pugnat:ſꝫ ī re ꝓ q̄ qs pugnat cū eā hō adept⁹ fuerit ceteris parib⁹ magis ī ea delectať: ſicut Aug.dicit ī.8.ɔfeſ.ꝙ q̄to fuit mai⁹ piculū ī pliō:tanto mai⁹ ē gaudiū in triūpho. nō ē aūt in ɔtēplatione ɔtentio ꝛ certamē ex ɔ̄rietate veritatis quā ɔtēplamur: ſꝫ ex defectu nř̄i itellect⁹.ꝛ ex coꝛruptibili coꝛpe qd̄ nos ad īferioꝛa retrahit.ſm illud Sap̄.9. Coꝛp⁹ qd̄ coꝛrūpiť aggrauat aīam.ꝛ depmit terrena ihabitatio ſenſuꝫ multa cogitātē: ꝛ inde eſt ꝙ qñ hō ptingit ad ɔtēplationē veritatis ardētius eā amat:ſed magis odit ꝓpriū defectū ꝛ grauitatem coꝛruptibilis coꝛpoꝛis:vt dicat cū aplo: infelix ego hō: qs me liberabit de coꝛpoꝛe moꝛtis hui⁹? Uñ ꝛ Grego.diť ſuper Ezech.Cū de⁹ iā p deſideriū ꝛ itellectū cognoſciť:oēs voluptatē carnis areſacit.¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ ɔtēplatio dei in hac vita iperfecta eſt reſpcū ɔtēplatōis patrie.ꝛ ſiľr delectatio ɔtēplatiōis vie eſt iperfecta reſpectu delectatōis ɔtēplationis patrie de q̄ dř in ps. Detoꝛrente voluptatis tue potabis eos.ſꝫ ɔtemplatio diuinoꝝ q̄ habeť in via ꝛ ſi ſit iperfecta:tñ eſt delectabilioꝛ oī alia ɔtēplatiōe q̄tumcunq̄ꝫ pfecta ꝑꝑ excellētiā rei ɔtēplate.vñ phs dič in p̄ de partib⁹ aīaliū.Accidit circa illas honoꝛabiles exiſtētes ꝛ diuinas ſubas minoꝛes nobis exiſtere theoꝛias:ſꝫ ꝛ ſi ſcōꝫ modicū attingam⁹ eas tñ ꝑꝑ honoꝛabilitatē cognoſcendi delectabilius aliqd hñt q̄ q̄ apud nos oia. ꝛ hoc eſt ēt qd̄ Grego.dič ſup Ezech.Cōtēplatiua vita amabiľ valde dulcedo eſt q̄ ſup ſemetipſam aīam rapit:celeſtia aperit: ſpūalia mētis oculis patefacit.¶ Ad q̄rtū dōm ꝙ Jacob poſt ɔtēplationē vno pede claudicabat.qꝛ neceſſe ē vt debilitato amoꝛe ſeculi ɔualeſcat aliqs ad amoꝛē dei: vt Greg.dicit ſup Ezech.ꝛ iō poſt agnitionē ſuauitatis dei vn⁹ ī nobis pes ſan⁹ remanet atq̄ꝫ ali⁹ claudicat.oīs enim q vno pede claudicat:ſolū illi pedi initiť quē ſanum hꝫ.

Ad octauum ſic ꝓcediť. Uideť ꝙ vita ɔtēplatiua nō ſit diuturna. Uita.n.ɔtēplatiua eēntiaľr ɔſiſtit in his q̄ ad itellectuꝫ ptinēt: ſꝫ oēs itellectiue pfectiones hui⁹ vite euacuabunť:ſm illud.pꝛima ad Coꝛin.iꝫ.Siue ꝓphetie euacuabuntur ſiue lingue ceſſabūt:ſiue ſcia deſtrueť.ergo vita ɔtēplatiua euacuať. ¶ P̄.Dulcedinē ɔtēplatiōis aliqs hō raptim ꝛ ptrāſeundo deguſtat:vñ Aug.dicit ī.io ɔfeſ. Intromittis me ī affectū multū inſitatū itroꝛſus ad quā neſcio dulcedinē: ſed redeo ī hoc erūnoſis ponderib⁹. Greg.ēt dicit ī.5.moꝛaľ. expōnes illud Job.4.Cū ſpūs me pſente trāſiret. In ſuauitate ingt ɔtēplationis ītime: nō diu mēs figiť.qꝛ ad ſemetipaꝫ ipſa imenſitate luminis reuerberata reuocať.ergo vita ɔtēplatiua nō ē diuturna.¶ P̄. Illud qd̄ nō ē homini cōnāle nō pōt eē diuturnū.vita aūt ɔtēplatiua ē melioꝛ q̄ ſm hoīem:vt phs dicit in.io.ethi.ergo vř ꝙ vita cōtemplatiua nō ſit diuturna. ¶ Sed ɔ̄ eſt qd̄ domin⁹ dič Luc.io.Maria optimā partē elegit que nō auferetur ab ea:qꝛ vt Grego. dicit ſuper Ezech. cōtemplatiua hic incipit vt in celeſti patria perficiať. ¶ Rñ⁰.dōm ꝙ aliquid pōt dici diuturnū dupliciter. Uno⁰ ſm ſuā nām. Alio⁰ quo ad nos.Scōm ēt quidē manifeſtuꝫ eſt ꝙ vita cōtemplatiua diuturna eſt dupliciter. Uno mō eo ꝙ verſatur circa incoꝛruptibilia ꝛ imobilia. Alio mō qꝛ nō hꝫ cōtrarietatem:delectationi.n.que eſt in cōſiderādo nihil eſt cōtrariū:vt diciť in.i.topicoꝛum. Sed quo ad nos etiā vita cōtemplatiua diuturna eſt:tum qꝛ cōpetit nobis ſm actionem incoꝛruptibilis partis anime.ſ.ſm itellectum. vnde pōt poſt hanc vitam durare. Alio mō qꝛ in operibus contemplatiue coꝛpoꝛaliter nō laboꝛam⁹. vnde magis in huiuſmodi operibus cōtinue perſiſtere poſſum⁹: ſicut phus dicit in.io.ethicoꝛum.¶ Ad pmum ḡ dōm ꝙ modus contemplandi nō eſt idem hic ꝛ in patria. ſed vita cōtemplatiua diciť manere rōne charitatis in qua hꝫ ꝛ ꝑncipium ꝛ

finem:⁊ hoc eſt qđ Grego. dicit ſup Ezech. Cõtemplatiua hic icipit vt in celeſti pria pficiatur:q2 amoris ignis q hic ardere inchoat cũ ipſum quẽ amat viderit in amore ipſi⁹ amplius ignеſcit. ¶ Ad 2ᵐ dđз:ꝙ nulla actio põt diu durare in ſui ſummo. ſummũ aũt contẽplationis eſt vt attingat ad vniformitatẽ diuine contẽplationis: vt dicit Diony. ſicut ſupra poſitũ eſt. vñ ⁊ ſi q̃tũ ad hoc ꝯtẽplatio diu durare non poſſit: tñ q̃tum ad alios cõtemplationis actus põt diu durare. ¶ Ad 3ᵐ dđm:ꝙ phs dicit vitã ꝯtemplatiuã eſſe ſupra hoiem:q2 competit nobis ſm hoc ꝙ aliquid diuinũ eſt in nobis. ſ. itellectus q eſt incorruptibilis ⁊ impaſſibilis in ſe. ⁊ ideo actio eius poteſt eſſe diuturnior.

¶ De vita actiua. Qõ. CLXXXI.

DEinde ꝯſiderãdũ eſt de vita actiua. ¶ Et circa hoc querũtur q̃tuor. ꝑ vtrum oĩa opera virtutũ moraliũ ptineant ad vitam actiuã. 2° vtrũ prudentia pertineat ad vitã actiuã. 3° vtrũ doctrĩa ptineat ad vitã actiuã. 4° vtrũ d diuturnitate vite actiue.

Ad primum ſic pcedit. Uidetur ꝙ nõ oẽs act⁹ virtutũ moraliũ ptineãt ad vitam actiuã. Uita. n. actiua videt cõſiſtere ſolũ in his q̃ ſunt ad alterũ. dicit. n. Greg. ſuper Ezech. ꝙ actiua vita eſt panem eſurienti tribuere. ⁊ in fine multis enumeratis q̃ ad alterũ ptinent ſubdit:⁊ q̃ ſingulis quibuſq; expediũt diſpẽſare. ſed nõ p oẽs act⁹ ṽtutũ moraliũ ordinamur ad alios: ſz ſolum ſm iuſtitiã ⁊ ptes ei⁹: vt ex ſupra dcis pz. nõ g act⁹ oĩuz ṽtutũ moraliũ ptinent ad vitã actiuã. ¶ P̃. Greg. dicit ſuper Ezech. ꝙ per Lyã que fuit lippa: ſz fecũda ſignificatur vita actiua q̃ dũ occupat in ope minus videt: ſz dũ mõ per ṽbũ: mõ p exẽplũ ad imitationẽ ſuã proximos accẽdit multos i ope bono filios generat. hoc aũt magis vr ptinere ad charitatẽ p quã diligim⁹ proximũ q̃ ad ṽtutes morales. ergo vr ꝙ act⁹ ṽtutũ moraliũ nõ ptineant ad vitã actiuam. ¶ P̃. Sicut ſupra dictũ ẽ: ṽtutes morales diſponũt ad vitã ꝯtẽplatiuã. ſz diſpoſitio ⁊ pfectio ptinent ad idẽ. g vr ꝙ ṽtutes morales nõ ptineãt ad vitã actiuã. ¶ Sz ꝯ eſt qđ Iſido. dic i li. d ſũmo bono. In actiua vita ꝑus p exercitiũ boni opis cũcta exhauriẽda ſunt vitia vt i ꝯtẽplatiua iam pura mẽtis acie ad cõtẽplãdũ diuinũ qſq; pertrãſeat: ſz cuncta vitia nõ exhauriunt niſi per act⁹ ṽtutũ moraliũ. g act⁹ ṽtutũ moraliũ ad vitã actiuã pertinẽt. ¶ Rñ°. dđm: ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt: vita actiua ⁊ cõtẽplatiua diſtinguũtur ſecũduz diuerſa ſtudia hoiũm intendentium ad diuerſos fines: quorũ vnũ eſt ꝯſideratio ṽitatis q̃ eſt finis vite contemplatiue. aliud aũt eſt exterior opatio ad quã ordinat vita actiua. manifeſtũ eſt aũt ꝙ in ṽtutibus moralib⁹ non pncipalr q̃rit cõtẽplatio veritatis: ſz ordinant ad operandum. vñ phs dicit in. 2. ethicorũ ꝙ ad ṽtutez qdẽ ſcire parum aut nihil pdeſt. vñ manifeſtũ eſt ꝙ ṽtutes morales ptinent eẽntialiter ad vitam actiuã. vñ ⁊ phs in. 10. ethicorum virtutes morales ordinat ad felicitatem actiuam. ¶ Ad pmũ g dđm: ꝙ inter ṽtutes morales pcipua eſt iuſtitia qua aliqs ad alterũ ordinat: vt phs pbat in. 5. ethicorum. vñ vita actiua deſcribit per ea q̃ ad alterũ ordinant: nõ q2 in his ſolum: ſz q2 in his pncipali⁹ cõſiſtit. ¶ Ad 2ᵐ dđm ꝙ per actus oĩum virtutũ moralium põt aliqs proximos ſuo exẽplo dirigere ad bonũ: qđ Grego. ibi attribuit vite actiue. ¶ Ad 3ᵐ dđз ꝙ ſicut ṽtus q̃ ordinat in finem alterius ṽtutis tranſit quodammõ in ſpẽm eius: ita ẽt qñ aliquis vtit his q̃ ſunt vite actiue ſolum put diſponũt ad cõtemplationez cõprehendunt ſub vita cõtemplatiua. in his aũt q̃ operibus ṽtutũ moraliũ itendũt tanq̃ ſm ſe bonis: nõ aũt tanq̃ diſponẽtibus ad vitã cõtemplatiuã: ṽtutes morales ptinent ad vitã actiuã: q̃uis ẽt dici poſſit ꝙ vita actiua diſpõ ſit ad vitam cõtemplatiuã.

Ad ſecundum ſic pcedit. Uidet ꝙ prudẽtia nõ ptineat ad vitã actiuã. Sic. n. vita cõtẽplatiua ptinet ad vim cognitiuam: ita actiua ad vim appetitiuã. prudẽtia aũt nõ ptinet ad vim appetitiuam. ſed magis ad cognitiuã. g prudẽtia nõ ptinet ad vitam actiuaz. ¶ P̃. Grego. dic ſuper Ezech. ꝙ actiua vita dum occupat in opere min⁹ videt. vñ ſignificat per Lyã q̃ lippos oculos hẽbat: prudẽtia aũt reqrit oculos claros vt recte iudicet hõ de agendis. g videt ꝙ prudẽtia nõ ptineat ad vitã actiuã. ¶ P̃. Prudẽtia media eſt iter ṽtutes morales ⁊ intellectuales. ſed ſicut ṽtutes morales pertinent ad vitã actiuã: vt dictum eſt: ita itellectuales ad contemplatiuã. g vr ꝙ prudẽtia nõ ptineat neq; ad vitã actiuam neq; ad ꝯtẽplatiuã: ſed ad mediũ viuendi genus: qđ Aug. ponit. 19. de ciui. dei. ¶ Sz ꝯ eſt ꝙ phs in. 10. ethico. prudentiã ptinere dic ad felicitatẽ actiuã: ad quã ptinent virtutes morales. ¶ Rñ°. dđm ꝙ ſicut ſupra dcm̃ eſt: id qđ ordinat ad aliud ſicut ad finẽ pcipue in moralib⁹ trahit ad ſpẽm eius ad qđ ordinat: ſicut ille q mechat vt furetur: magis dr fur q̃ mechus: ſm phm in. 5. ethi. manifeſtum eſt aũt ꝙ cognitio prudẽtie ordinat ad opatiões virtutum moraliũ ſic ad finẽ. eſt. n. recta rõ agibiliũ ſic dr in. 6. ethicorũ. vñ ⁊ fines ṽtutũ moraliũ ſunt pncipia prudentie: ſicut in eodem li. phs dic. ſic g dcm̃ eſt ꝙ ṽtutes morales in eo q ordinat eas ad qetem cõtẽplatiõis ptinẽt ad vitam cõtemplatiuã: ita cognitio prudentie q̃ de ſe ordinat ad opationes ṽtutũ moraliũ directe ptinet ad vitam actiuam: ſi tñ prudẽtia ppe ſumat ſm ꝙ phs de ea logt. ſi ãt ſumat cõius put. ſ. apphẽdit q̃lemcũq; hũanã cognitõez: ſic prudẽtia q̃tũ ad aliquã ſui partẽ ptineret ad vitã cõtẽplatiuã: ſm ꝙ Tullius dic in. 1. de offi. ꝙ qui acutiſſime ⁊ celeberrime põt ⁊ videre verũ ⁊ explicare rõnẽ: is prudẽtiſſim⁹ ⁊ ſapiẽtiſſim⁹ rite haberi ſolet. ¶ Ad pmũ g dđm ꝙ opatiões morales ſpecificant ex fine: vt ſupra habitũ eſt. ⁊ iõ ad vitã cõtẽplatiuã illa cognitio ptinet q̃ finem hz in ipſa cognitiõe veritatis. cognitio aũt prudẽtie q̃ magis hz finẽ in actu appetitiue ṽtutis ptinet ad vitã actiuam. ¶ Ad 2ᵐ dđm ꝙ occupatio exteriorũ rerũ facit hoiem minus videre in reb⁹ itelligibilib⁹ q̃ ſũt ſepate a ſenſibilib⁹ in qbus opatões actiue vite ꝯſiſtũt: ſed tñ occupatio exterior actiue vite facit hoiem magis clare videre in iudicio agibiliũ: qđ ptinet ad prudẽtiã: tũ pp experientiã: tum pp mentis attẽtionẽ: q2 vbi itenderis ibi ingenium valet: vt Saluſtius dic. ¶ Ad 3ᵐ dđз ꝙ prudẽtia dr eẽ media iter ṽtutes itellectuales ⁊ morales q̃tũ ad hoc ꝙ in ſubiecto ꝯuenit cũ ṽtutib⁹ itellectualib⁹: i mã aũt totalr ꝯuenit cũ moralib⁹. illđ ãt 3ᵐ viuẽdi gen⁹ mediũ ẽ iter actiuã vitã ⁊ ꝯtẽplatiuã q̃tũ ad ea circa q̃ occupat: q2 qñq; occupat in ꝯtẽplatiõe ṽitatis: qñq; aũt occupat circa exteriora.

Ad tertium ſic pcedit. Uidet ꝙ docere nõ ſit actus vite actiue: ſz contemplatiue. Dicit. n. Grego. ſup Ezech. ꝙ viri pfecti bona celeſtia que cõtẽplari poterũt: fratrib⁹ denũciant eorũq; aios in amorem intime claritatis accendũt. ſed hoc ptinet ad doctrinã. ergo docere eſt actus vite cõtẽplatiue. ¶ P̃. Ad idem gen⁹ vite videt reduci act⁹ ⁊ habitus. ſz docere eſt act⁹ ſapientie. dic. n. phs in pncipio metaph. ꝙ ſignũ ſciẽtis ẽ poſſe docere. cũ ergo ſapiẽtia vel ſcĩa ptineat ad vitã cõtẽplatiuã. vr ꝙ ẽt doctrina ad vitã ꝯtẽplatiuaz ptineat. ¶ P̃. Sic ꝯtẽplatio ẽ act⁹ vite cõtẽplatiue ita ⁊ orõ. ſz orõ q̃ qs orat p alio nihilominus ptinet ad vitã ꝯtẽplatiuã. g ꝙ aliquis veritatẽ meditatã in alteri⁹ notitiã p doctrinã deducat vr ad vitã ꝯtẽplatiuã ptinere. ¶ Sed ꝯ eſt ꝙ Grego. dic ſup Ezech. Actiua vita eſt panẽ eſurienti tribuere: verbo ſapiẽtie neſciẽtẽ docere. ¶ Rñ°. dđm ꝙ actus doctri-

ne hꝫ duplex obm̄.fit.n.doctrina ꝑ locutionē.locutio autē eſt ſignū audibile iterioris ꝯceptus.eſt ḡ vnū obm̄ doctri/ne id qð eſt mā ſiue obm̄ iterioris ꝯceptionis. ꝛ quātuꝫ ad hoc obm̄ qn̄qꝫ doctrina ꝑtinet ad vitā actiuā:qn̄qꝫ ad con templatiuā.ad actiuā ꝗdem qn̄ hō interius ꝯcipit aliquaꝫ veritatē vt ꝑ eā in exteriori actione dirigat̄.ad ꝯtēplatiuā aūt qn̄ hō iterius ꝯcipit aliquā veritatē itelligibilē in cuiꝰ ꝯſideratiōe ꝛ amore delectat̄. Vn̄ Aug.dicit in li.de ver. dn̄i.Eligant ſibi ꝑtē meliorē.ſ.vite ꝯtēplatiue:vacent ver bo:inhient doctrine dulcedine:occupentur circa ſciam ſa/lutarē:vbi manifeſte dicit doctrinā ad vitā ꝯtēplatiuā ꝑti nere.aliud vero obm̄ doctrine ē ex ꝑte ſermonis audibilis. ꝛ ſic obm̄ doctrīe ē ipſe audiēs: ꝛ ꝗtū ad hoc obm̄ oīs do ctria ꝑtiēt ad vitā actiuā ad quā ꝑtinēt exteriores actōes. ¶ Ad pᵐ ḡ dðꝫ:ꝙ auctoritas illa expſſe loquit̄ de doctri/na ꝗtum ad mām̄ ꝓut verſat̄ circa ꝯſiderationē ꝛ amorē veritatis.¶ Ad 2ᵐ dðꝫ:ꝙ habitus ꝛ actus cōicant in obō. ꝛ iō manifeſte illa rō ꝓcedit ex ꝑte māe iterioris ꝯceptio/nis.intantū.n.ad ſapiētē vel ſcientē ꝑtinet poſſe docere in quantū pōt iteriorē ꝯceptū verbis exprimere ad hoc ꝙ poſ ſit aliū adducere ad itellectū veritatis.¶ Ad 3ᵐ dðꝫ:ꝙ il le ꝗ orat ꝓ alio nihil agit erga illū ꝓ quo orat: ſꝫ ſolū erga deum qui eſt intelligibilis veritatis.ſed ille qui alium do/cet aliquid circa eum agit exteriori actione. vnde nō eſt ſi milis ratio de vtroqꝫ.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄.Vr̄ ꝙ vita actiua ma neat poſt hāc vitā.Ad vitā enim actiuā ꝑtinēt actꝰ moraliū virtutū vt dcm̄ ē.ſꝫ vtutes mo/rales ꝑmanēt poſt hāc vitā: vt Aug. dic̄ i.14.de trini.ḡ vr̄ ꝙ vita actiua ꝑmaneat poſt hāc vitā. ¶ P̄. Docere alios ꝑtinet ad vitā actiuā:vt dcm̄ ē.ſꝫ i futura vita i ꝗ ſiles eri mus angelis poterit eē doctrina:ſic̄ ꝛ in angelis eē vr̄:quo rū vnꝰ aliū illuminat purgat ꝛ ꝑfic̄:qð refert̄ ad ſcie aſſum/ptionē:vt pꝫ ꝑ Diony.7.ca.cele.hierar. ḡ vr̄ ꝙ vita actiua remaneat poſt hāc vitā.¶ P̄. Illud qð de ſe ē durabilius magis vr̄ poſſe poſt hanc vitā remanere: ſꝫ vita actiua vr̄ eē de ſe durabilior.dicit.n.Greg.ſuꝑ Ezech.ꝙ in vita acti/ua fixi ꝑmanere poſſumꝰ.in ꝯtēplatiua aūt itēta mēte ma nere nllō mō valemꝰ.ḡ multo magis vita actiua pōt ma/nere poſt hāc vitā ꝗꝫ ꝯtēplatiua.¶ Sꝫ ꝯ ē qð Greg. dicit ſuꝑ Ezech.Cū pn̄ti ſeclō vita aufert̄ actiua.ꝯtēplatiua āt hic icipit̄ vt in celeſti pr̄ia ꝑficiat̄.¶ Rn̄º.dðꝫ: ꝙ ſicut ſu pra dictū ē:vita actiua hꝫ finē in exterioribus actibus ꝗ ſi referant̄ ad qetem ꝯtemplationis iā ꝑtinent ad vitā ꝯtē/platiuā:in futura aūt vita beatoꝝ ceſſabit occupatio exte rioꝝ actuū.ꝛ ſi ꝗ actꝰ exteriores ſint referent̄ ad finē ꝯtē/platōis:vt.n.Aug.dic̄ in fine de ciui.dei. Ubi vocabimus ꝛ videbimꝰ:videbimꝰ ꝛ amabimꝰ: amabimꝰ ēt ꝛ laudabi mꝰ.ꝛ in eodē li.ꝓmittit ꝙ ibi ðs ſine fine videbit̄: ſine fa/ſtidio amabit̄:ſine fatigatōe laudabit̄ hoc munꝰ.hic affe/ctus.h actꝰ erit in oībꝰ.¶ Ad ꝑmum ḡ dðm ꝙ ſic̄ ſupra di ctuꝫ ē:vtutes morales manebūt nō ſm̄ actꝰ quos hn̄t cir/ca ea ꝗ ſūt ad finē.huiuſmodi.n.actꝰ ſunt ſm̄ ꝙ ꝯſtituunt qetē ꝯtēplatōis: quā Aug.in ꝓmiſſis vbis ſignificat ꝑ va/cationē ꝗ ē itelligēda nō ſolū ab exterioribꝰ tumultibꝰ.ſꝫ ēt ab interiori ꝑturbatōe paſſionū.¶ Ad 2ᵐ dðm ꝙ vita ꝯtēplatiua ſic̄ ſupra dcm̄ eſt:ꝑcipue ꝯſiſtit in ꝯtēplatōe dei: ꝛ ꝗtū ad hoc vnꝰ angelꝰ aliū nō docet:qꝛ vt dr̄ Matt.18. de angelis puſilloꝝ ꝗ ſunt iferioris ordīs ꝙ ſemꝑ vident faciē patris:ſic ꝛ in futura vita nullꝰ hoīuꝫ alium docebit de deo:ſed oēs videbimꝰ eū ſicuti eſt:vt hr̄.i.Joā.3. ꝛ hoc eſt qð Hiere.31.dr̄. Nō docebit vltra vir ꝓximū ſuum di/cens:cognoſce dn̄m.oēs.n.cognoſcēt me a minimo eoruꝫ vſqꝫ ad maximū.ſꝫ de hiſ ꝗ ꝑtinēt ad diſpēſationē mini/ſterioꝝ dei:vnꝰ angelꝰ docet aliū purgādo illuminādo ꝛ ꝑficiēdo.ꝛ ſm̄ hoc hn̄t aliqd de vita actiua ꝗdiu mūdus durat ex hoc ꝙ adminiſtratiōi iferioris creature itendūt qð ſignificat̄ ꝑ hoc ꝙ Jacob vidit angelos in ſcala aſcen/dētes:qð ꝑtinet ad ꝯtēplationē.ꝛ deſcēdētes qð ꝑtinet ad actionē.ſꝫ ſic̄ dic̄ Grego.2.moral̄.nō ſic a dina viſiōe foris exeūt vt iterne ꝯtēplatiōis gaudijs ꝑuent̄. ꝛ iō in eis non diſtiguit̄ vita actiua a cōtēplatiua:ſic̄ in nobis ꝗ ꝑ opera vite actiue ipedimur a cōtēplatōe: nō aūt ꝓmittit̄ nobis ſilitudo angeloꝝ ꝗtū ad admiſtrationē iferioris creatu/re ꝗ nobis nō cōpetit ſm̄ ordinē nāe nr̄e: ſic̄ cōpetit ange/lis:ſed ſm̄ viſionē dei.¶ Ad 3ᵐ dðm ꝙ durabilitas vite actiue in ſtatu pn̄ti excedēs durabilitatē vite cōtēplatiue nō ꝓuenit ex ꝓprietate vtriuſqꝫ vite ſm̄ ſe cōſiderate:ſꝫ ex defectu nr̄i ꝗ ex corporis grauitate retrahimur ab alti tudine cōtēplatiōis.vn̄ ibidē ſubdit Grego. ꝙ ipſa ſua in/firmitate ab immenſitate tante celſitudinis repulſus ani mus in ſemetipſo relabitur.

¶ De ꝯpatōe vite actīe ad ꝯtēplatiuā. Qō.CLXXXII

DEinde cōſiderandū eſt de cōpara tiōe vite actiue ad cōtēpla tiuā.¶ Et circa hoc querunt̄ quatuor. Primo ꝗ ſit potior vel dignior. 2º ꝗ ſit maioris meriti. 3º vtrum vita con/templatiua impediat̄ per actiuam. 4º de ordine vtriuſqꝫ.

Ad primum ſic ꝓcedit̄ . Videt̄ ꝙ vita actiua ſit potior ꝗꝫ ꝯtēplatiua. Quod.n.ē melioꝝ vr̄ eē honorabiliꝰ ꝛ melius:vt phs dic̄ in.3. topico rū:ſꝫ vita actiua ꝑtinet ad maiores.ſ.ad ꝓlatos ꝗ ſūt in ho nore ꝛ ꝑtāte cōſtituti.vn̄ Aug.dic̄.19.de ciui.dei:ꝙ i actio/ne nō amādus eſt honor i hac vita ſiue potētia.ḡ vr̄ ꝙ vi/ta actiua ſit potior ꝗꝫ cōtēplatiua.¶ P̄. In oībꝰ habitibꝰ ꝛ actibꝰ ꝑcipe ꝑtinet ad potiorē: ſic̄ militaris tanqꝫ potior ꝑcipit frenoꝝ factrici:ſꝫ ad vitā actiuā ꝑtinet diſponere ꝛ ꝑcipere de cōtēplatiua: vt pꝫ ꝑ illō qð dr̄ Moyſi Exo.19. Deſcēde ꝛ cōteſtare ꝑplm̄ ne forte velit trāſcēdere ꝓpoſi tos terminos ad vidēdū deū.ḡ vita actiua eſt potior ꝗꝫ cō tēplatiua.¶ P̄. Nullus dꝫ abſtrahi a maiori vt applicet̄ minoribꝰ.Apl̄s.n.dic̄.i.ad Corin.12.Emulamini chariſma ta meliora.ſed aliꝗ abſtrahunt̄ a ſtatu vite cōtēplatiue ꝛ occupant̄ circa vitā actiuaꝫ: vt pꝫ de illis ꝗ trāſferunt̄ ad ſtatū ꝓlatiōis.ḡ vr̄ ꝙ vita actiua ſit potior ꝗꝫ cōtēplatiua. ¶ Sed ꝯ ē ꝙ dn̄s dic̄ Luc.10. Maria optimā ꝑtē elegit ꝗ nō auferet̄ ab ea.per Mariā aūt ſignificat̄ vita cōtem platiua.ḡ cōtemplatiua vita potior eſt ꝗꝫ actiua.¶ Rn̄º. dðm ꝙ nihil ꝓhibet aliqd ſm̄ ſe eē excellētiꝰ qð tn̄ ſꝫ ꝗd ab alio ſuperat̄. Dðm eſt ergo ꝙ vita cōtēplatiua ſimpl̄r melior eſt ꝗꝫ actiua:qð phs in.10.ethicoꝝ ꝓbat octo rōni/bus.Quaꝝ ꝑma eſt:qꝛ vita cōtēplatiua cōuenit hoī ſcðm illud qð eſt optimū in ipſo.ſ. ſm̄ itellectū ꝛ reſpectu ꝓpo/rum obiectoꝝ.ſ.itelligibiliū: vita aūt actiua occupat̄ cir/ca exteriora.vn̄ Rachel ꝑ quā ſignificat̄ vita cōtēplatiua iterpretat̄ viſum ꝑncipiū.vita aūt actiua ſignificatur per Lyam ꝗ erat lippis oculis vt Greg.dic̄. 6º.moral̄.2.qꝛ vi ta cōtēplatiua pōt eē magis cōtinua:licꝫ nō ꝗtū ad ſūmū cōtēplationis gradū.ſic̄ ſupra dcm̄ eſt.vn̄ ꝛ Maria ꝑ quā ſignificat̄ vita cōtēplatiua deſcribit̄ ſecus pedes dn̄i aſſi/due ſedens. 3º qꝛ maior eſt delectatio vite cōtemplatiue ꝗꝫ actiue.vn̄ Aug. dic̄ in li.de verbis dn̄i:ꝙ Martha tur/babat̄. Maria epulabat̄. 4º.qꝛ in vita cōtēplatiua ē hō magis ſibi ſufficiēs:qꝛ paucioribus ad eā idiget. vn̄ dicit̄ Luc.10.Martha martha ſollicita es:ꝛ turbaris erga plu/rima. 5º.qꝛ vita cōtēplatiua magis ꝓpter ſe diligit̄. vita aūt actiua ad aliud ordinat̄.vn̄ in ps dr̄. Vnā petij a dn̄o hanc requiram vt inhabitē in domo dn̄i oībus diebus vi te mee vt videā volūtatē dn̄i. 6º.qꝛ vita cōtēplatiua cōſi ſtit in ꝗdā vacatōe ꝛ qete:ſm̄ illud. Vacate ꝛ videte qm̄

ego ſum deus. 7º qꝛ vita cōtemplatiua eſt ſm diua. vita aūt actiua ē ſꝫ hūana. vñ Aug. dic̄ in li. de ver. dñi. In pn̄cipio erat verbū: ecce qd̄ Maria audiebat. Uerbuꝫ caro factū ē: ecce cui Martha miniſtrabat. 8. qꝛ vita cōtēplatiua eſt ſm id qd̄ eſt magis ꝓpriū hoi. ſ. ſm itellectū. in opationib' aūt vite actiue cōicant ēt iferiores vires q̄ ſunt nobis ⁊ brutis cōes. vñ in p̄s. poſtq̄ dcm̄ eſt. Hoies ⁊ iumēta ſaluabis dñe. ſubditur id quod eſt hoibus ſpāle in lumine tuo videbimus lumen. Nonā rōnē addit dñs Luc. 10. cuꝫ dicit: optimā partē elegit Maria q̄ non auferet̄ ab ea. qd̄ exponēs Aug. in lib. de verbis dñi dicit. Nō tu malā: ſꝫ illā meliorē audi. vnde meliorē qꝛ non auferet̄ ab ea: a te āt auferet̄ aliqñ onus neceſſitatis: eterna eſt dulcedo veritatis: ſcd̄m qd tñ ⁊ in caſu eſt magis eligenda vita actiua propter neceſſitatē p̄ñtis vite: ſicut etiā phs dic̄ in. 3. topicoꝝ ꝙ philoſophari eſt melius q̄ȝ ditari: ſꝫ ditari melius neceſſitatē patiēti. ¶ Ad p̄m ḡ dd̄ꝫ: ꝙ ad p̄latos non ſolū ꝑtinet vita actiua ſꝫ etiā debent eē excellētes in vita ꝯtēplatiua. vnde Greg. dic̄ in paſtorali. Sit rector actione p̄cipu': pre cunctis in ꝯtēplatione ſuſpēſus. ¶ Ad 2m dd̄ꝫ: ꝙ vita ꝯtēplatiua in q̄dam aī libertate ꝯſiſtit. dic̄. n. Gre. ſup Ezech. ꝙ vita cōtēplatiua ad q̄ȝdā libertatē mētis tranſit temporalia nō cogitās ſꝫ eterna. ⁊ Boetius dic̄ in. 5. de ꝯſolatiōe. Humanas aīas liberiores eē neceſſe eſt cū ſe in mētis diuine ſpeculatiōe ꝯſeruēt. minus vero cū dilabunt̄ ad corpora. vñ p̄ꝫ ꝙ vita actiua nō directe p̄cipit vite ꝯtēplatie: ſꝫ diſponendo ad vitā ꝯtēplatiuā p̄cipit q̄dā opa vite actiue: in quo magis ſuit vite ꝯtēplatiue q̄ȝ dñetur. ⁊ hoc ē qd̄ Greg. dicit ſup Ezech. ꝙ actiua vita ſuitus: ꝯtēplatiua āt libertas vocatur. ¶ Ad 3m dd̄ꝫ: ꝙ ad opera vite actiue interdū aliqs a ꝯtēplatiōe auocat̄ ꝓpter aliquā neceſſitatē p̄ñtis vite: nō tñ hoc mō ꝙ cogat̄ aliqs totalr̄ ꝯtēplationē deſerere. Uñ Aug. dicit. 19. de ciui. dei: Ociū ſcm̄ q̄rit charitas veritatis. negociū iuſtū. ſ. vite actiue ſuſcipit neceſſitas charitatis: quam ſarcinā ſi nullus imponit: p̄cipiende atq̄ȝ intuende vacandum eſt veritati: ſi aūt imponitur ſuſcipienda eſt ꝓpter charitatis neceſſitatem: ſed nec ſic oio veritatis delectatio deſerēda eſt: ne ſubtrahatur illa ſuauitas ⁊ opprimat iſta neceſſitas. ⁊ ſic patet ꝙ cum aliquis a contemplatiua vita ad actiuam vocatur: non hoc fit per modū ſubtractionis: ſed per modū additionis.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Uidet̄ ꝙ vita actiua ſit maioris meriti q̄ȝ cōtēplatiua. Meritum. n. dicit̄ reſpectu mercedis: merces āt debet̄ labori: ſm illud. 1. ad Corin. 3. Unuſqſq̄ȝ ꝓpriam mercedem accipiet ſm ſuū laborē: ſꝫ vite actiue attribuit̄ labor: cōtēplatiue vo q̄es. dic̄. n. Grego. ſup Ezech. Ois q ad deū ꝯuertit̄ p̄us neceſſe eſt vt deſudet in labore. i. Lyam accipiat: vt poſt ad videndū p̄cipiū in Rachel amplexibus regeſcat. ergo vita actiua eſt maioris meriti q̄ȝ cōtemplatiua. ¶ P̄. Uita cōtēplatiua eſt q̄dā inchoatio future felicitatis. vñ ſuper illud Joan. vlti. Sic eū volo manere donec veniam: dicit Aug. Hoc aperti' dici pōt: p̄fecta me ſequat̄ actio iformata mee paſſionis exēplo. inchoata vero cōtēplatio maneat donec venio: perficienda cuꝫ venero. ⁊ Grego. dicit ſup Ezech. ꝙ cōtemplatiua vita hic incipit̄ vt in celeſti patria perficiat̄. ſed in illa futura vita non erit ſtatus merendi: ſed recipiendi ꝓ meritis. ergo vita cōtemplatiua min' videt̄ hr̄e de rōne meriti q̄ȝ vita actiua: ſꝫ plus hꝫ de rōne p̄mij. ¶ P̄. Greg. dic̄ ſup Ezech. ꝙ nullum ſacrificiū eſt deo magis acceptū q̄ȝ zelus aiaꝝ. ſed ꝑ zelum aiaꝝ aliquis ſe conuertit ad ſtudia vite actiue. ḡ videt̄ ꝙ vita contēplatiua nō ſit maioris meriti q̄ȝ actiua. ¶ Sed ꝯ eſt qd̄ Greg. dicit in. 6. moral̄. Magna ſūt actiue vite merita: ſed cōtemplatiue potiora. ¶ Rn̄º. dd̄ꝫ ꝙ radix merendi eſt charitas: ſicut ſupra habitū eſt: cuꝫ aūt charitas cōſiſtat in dilectiōe dei ⁊ ꝓximi: ſicut ſupra habitum eſt: deū diligere ſm ſe eſt magis meritoriū q̄ȝ diligere ꝓximū: vt ex ſupra dictis p̄ꝫ. ⁊ iō illud qd̄ directi' pertinet ad dilectionē dei magis eſt meritorium ex ſuo genere q̄ȝ id qd̄ directe ꝑtinet ad dilectionē ꝓximi ꝓpter deū. vita aūt cōtēplatiua directe ⁊ imediate ꝑtinet ad dilectionem dei. dicit enim Aug. 19. de ciui. dei. ꝙ ocium ſcm̄. ſ. cōtemplatiue vite q̄rit charitas veritatis. ſ. diuine cui potiſſime vita cōtemplatiua inſiſtit: ſicut dcm̄ eſt: vita autem actiua directius ordinat̄ ad dilectioneꝫ ꝓximi: qꝛ ſatagit circa frequens miniſteriuꝫ: vt dicit̄ Luc. 10. ⁊ iō ex ſuo genere cōtemplatiua vita eſt maioris meriti q̄ȝ actiua. ⁊ hoc eſt qd̄ Grego. in. 3. homel̄. ſuper Ezech. dicit. Cōtemplatiua eſt maior merito q̄ȝ actiua: qꝛ hec in vſu p̄ſentis operis laborat in quo neceſſe ē ꝓximis ſubuenire illa vero ſapore intimo venturam iam requiem degiſtat. ſ. in ꝯtemplatione dei. Pōt tamen cōtingere ꝙ aliquis in operib' vite actiue plus mereat̄ q̄ȝ alius in operib' vite cōtemplatiue. puta ſi ꝓpter abundantiā diuini amoris vt eius volūtas impleat̄ ꝓpter ipſius gloriam interdum ſuſtinet a dulcedine diuine contemplatiōis ad tēpus ſeparari: ſicut apoſtolus dicebat ad Ro. 9. Optabam egoipſe anathema eē a xp̄o pro fratribus meis: qd̄ exponēs Chryſo. in lib. de cōpunctiōe dicit. Ita totā mētē eius demerſerat amor chriſti: vt etiā hoc qd̄ ei pre ceteris oibus amabilius erat eſſe cum xp̄o: rurſus idipſum: qꝛ ita vt placeret xp̄o cōtemneret. ¶ Ad p̄mum ḡ dd̄m ꝙ labor exterior operat̄ ad augmentū p̄mij accidentalis: ſed augmētum meriti reſpectu p̄mij eēntialis cōſiſtit p̄ncipaliter in charitate cui' qd̄dam ſignū eſt labor exterior tolerat' ꝓpter xp̄m: ſed multo expſſius ei' ſignū ꝙ aliqs p̄termiſſis omnib' q ad hanc vitā ꝑtinēt ſoli diuine ꝯtēplationi vacare delectet̄. ¶ Ad 2m dd̄ꝫ ꝙ in ſtatu felicitatis future homo ꝑuenit ad pfectum. ⁊ iō nō relinquit̄ locus ꝓficiendi per meritū: ſi tñ relinqueret̄: eēt efficatius meritū ꝓpter maiorē charitateꝫ ſed cōtēplatio p̄ſentis vite cum quadam iperfectiōe eſt ⁊ adhuc hꝫ quo ꝓficiat. ⁊ iō nō tollit rōneꝫ merendi. ſꝫ augmentum meriti facit ꝓpter mai' exercitiū charitatis diuine. ¶ Ad 3m dd̄m ꝙ ſacrificium ſpūaliter deo offertur cum aliqd ei exhibet̄: iter oia aūt bona hois deus maxie acceptat bonum humane aie vt hoc ſibi in ſacrificiū offerat̄. offerre aūt dꝫ aliquis deo. p̄ quidē aiaꝫ ſuā: ſm illud Ecc. 30. Miſerere aie tue placēs deo. 2º aūt aias alioruꝫ: ſm illud Apoc. vlti. Qui audit: dicat veni: quanto aūt homo aiam ſuam vel alterius ꝓpinquius deo cōiungit tanto ſacrificium eſt deo magis acceptuꝫ. vñ magis acceptū eſt deo ꝙ aliqs aiam ſuam ⁊ alioꝝ applicet ꝯtēplationi q̄ȝ actioni. per hoc ergo qd̄ dicit̄ ꝙ nullū ſacrificiū ē deo magis acceptum q̄ȝ zelus animaꝝ: nō prefert̄ meritum vite actiue merito vite cōtemplatiue: ſed oſtendit̄ magis eſſe meritorium ſiquis offerat deo animam ſuaꝫ ⁊ alioꝝ q̄ȝ q̄cunq̄ȝ alia exteriora dona.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ vita ꝯtēplatiua ipediat̄ ꝑ vitā actiuā. Ad vitā. n. cōtemplatiuā neceſſaria eſt quedā vacatio mentis: ſm illud p̄s. Uacate ⁊ videte qm̄ ego ſuꝫ deus. ſed vita actiua habet inquietudinem: ſcd̄m illud Luc. 10. Martha martha ſollicita es: ⁊ turbaris erga plurima. ergo vita actiua cōtemplatiuam impedit. ¶ P̄. Ad vitam cōtemplatiuā requiritur claritas viſionis. ſed vita actiua impedit viſionis claritatem. dicit enim Greg. ſuper Ezech. ꝙ lippa eſt fecunda: qꝛ dū occupatur in opere minus videt. ergo vita actiua contemplatiuam ipedit. ¶ P̄. Unū ꝯtrarioꝝ ipeditur per aliud. ſed vita actiua ⁊ contemplatiua vident̄ cōtrarietatem habere ad inuiceꝫ. quia vita actiua occupat̄

circa plurima. vita autē contēplatiua inſiſtit ad cōtēplādū vnū: vñ ex oppoſito diuidunť. ergo videť ꝙ vita cōtēplatiua impediať ꝑ actiuā. ¶ Sȝ ꝯ̄ ē qḋ Greg. dicit in. 6. moraľ. Qui cōtēplatiōis arcem tenere deſiderāt: prius ſe in cāpo per exercitiū opis ꝓbent. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ vita actiua pōt ꝯſiderari ꝗ̄tū ad duo. Uno mō ꝗ̄tuȝ ad ipſum ſtudiuȝ ⁊ exercitiū exterioꝝ actionū. ⁊ ſic manifeſtū eſt ꝙ vita actiua īpedit cōtēplatiuā inꝗ̄tū impoſſibile eſt ꝙ aliqs ſimul occupeť circa exteriores actiones: ⁊ diuine cōtēplatiōi vacet. Alio mō pōt ꝯſiderari vita actiua ꝗ̄tū ad hoc ꝙ interiores aīe paſſiones cōponit ⁊ ordinat. ⁊ ꝗ̄tuȝ ad hoc vita actiua adiuuat ad cōtēplationē que īpediť per iordinationem īterioꝝ paſſionū. Uñ Greg. dicit in. 6. moraľ. Cū cōtēplatiōis arcem aliqui tenere deſiderāt ṗus ſe in cāpo ꝑ exercitiū opis ꝓbent: vt ſollicite ſciant: ſi nulla iā mala ꝓximis irrogant: ſi irrogata a ꝓximis equanimiter portant ſi oblatis bonis tēporalib⁹ nequaꝗ̄ mēs letitia ſoluiť: ſi ſubtractis nō nimio merore ſauciant̄ ac deinde ꝑpendāt: ſi cū ad ſemetipſos introrſus redeūt in eo ꝙ ſpūalia rimant̄ nequaꝗ̄ ſecū rerū corporaliū vmbras trahāt: vľ fortaſſe tractas manu diſcretiōis abigāt. ex hoc ḡ exercitiū vite actiue cōfert ad cōtēplatiuā ꝙ quietat interiores paſſiōes ex ꝗbus fantaſmata ꝓueniūt ꝑ que cōtēplatio īpediť. Et per hoc p̄ȝ reſpōſio ad obiecta. Nā rōnes ille ꝓcedūt ꝗ̄tuȝ ad ipſam occupationē exterioꝝ actuū: nō aūť ꝗ̄tuȝ ad effectū qui eſt moderatio paſſionum.

Ad quartum ſic ꝓcediť. Videtur ꝙ vita actiua nō ſit prior ꝗ̄ cōtēplatiua. Vita. n. cōtēplatiua directe ꝑtinet ad dilectionē dei: vita aūt actiua ad dilectionē ꝓximi. ſed dilectio dei ṗcedit dilectioneȝ ꝓximi inꝗ̄tū ꝓximus ꝑpter deū diligiť. ergo videť ꝙ et vita ꝯtēplatiua ſit ṗor ꝗ̄ actiua. ¶ P̄. Greg. dicit ſup Ezech. Sciendū eſt ꝙ ſicut bon⁹ ordo viuēdi eſt vt ab actiua in cōtēplatiuā tendať: ita plerūꝗ̄ vtiliter a ꝯtēplatiua animus ad actiuā reflectiť. nō ergo ſimpľr vita actiua ē prior ꝗ̄ cōtēplatiua. ¶ P̄. Ea que diuerſis cōpetunt nō videnť ex neceſſitate ordinē hr̄e: ſed vita actiua ⁊ contēplatiua diuerſis cōpetūt. dicit. n. Greg. in. 6. moraľ. Sepe qui cōtēplari deū quiete poterāt occupatiōibus preſſi ceciderūt. ⁊ ſepe qui occupati bene vſib⁹ humanis viuerēt: gladio ſue quietis extincti ſunt. nō ḡ vita actiua prior eſt ꝗ̄ cōtēplatiua. ¶ Sȝ ꝯ̄ ē qḋ Greg. dicit in. 3. homeľ. ſup Ezech. Actiua vita prior eſt tpe ꝗ̄ cōtēplatiua: q2 ex bono opere tendiť ad cōtēplationē. ¶ Rñ°. dōȝ: ꝙ aliquid diciť eſſe ṗus dupliciter. Uno mō ſm ſuā naturā: ⁊ hoc mō vita cōtēplatiua eſt prior ꝗ̄ actiua: inꝗ̄tū ṗoribus ⁊ meliorib⁹ inſiſtit. vñ ⁊ actiuaȝ vitā mouet ⁊ dirigit. rō eñi ſuperior que contēplationi deputať cōparať ad inferiorē que deputať actioni: ſicut vir ad mulierē que eſt per virū regenda: vt augu. dicit. 12. de tri. Alio mō eſt aliqḋ ṗus quo ad nos: quod. ſ. eſt ṗus in via generationis. ⁊ hoc modo vita actiua eſt prior ꝗ̄ contēplatiua: quia diſponit ad contēplatiuaȝ: vt ex ſupradictis patet. diſpoſitio enim in via generationis ṗcedit formaȝ que ſimpliciter ⁊ ſm ſuā nāȝ eſt prior. ¶ Ad p̄ᵐ ergo dōm ꝙ vita contēplatiua nō ordinatur ad qualēcunꝗ̄ dilectioneȝ dei ſed ad perfectaȝ. ſed vita actiua eſt neceſſaria ad dilectioneȝ proximi qualēcunꝗ̄. vnde Grego. dicit in. 3. homeľ. ſuper Ezech. Sine contemplatiua vita intrare poſſunt ad celeſteȝ patriaȝ qui bona que poſſunt operari nō negligunt. ſine actiua autē intrare nō poſſunt ſi negligunt bona operari que poſſunt. ex quo etiam patet ꝙ vita actiua precedit contemplatiuā: ſicut id quod eſt cōmune omniū ṗcedit in via generationis id qḋ eſt propriū ꝑfectorum. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ: ꝙ a vita actiua ꝓcediť ad vitaȝ contēplatiuā ſȝ ordineȝ generationis. a vita autē contemplatiua reditur ad vitam actiuā per viaȝ directionis: vt. ſ. vita actiua per contēplationē dirigatur: ſicut etiā per operationes acquiriť habitus: ⁊ per habituȝ acquiſitū ꝑfectius aliquis operatur: vt diciť in. 2. ethicoꝝ. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ illi qui ſunt proni ad paſſiones: ꝓpter earuȝ impetuȝ ad agendum ſunt ſimpliciter magis apti ad vitaȝ actiuaȝ propter ſpūs inquietudinem: vnde dicit Grego. in. 6. moraľ. ꝙ nōnulli ita inquieti ſunt vt ſi vacationem laboris habuerint grauius laborent: quia tanto deteriores cordis tumultus tolerant quāto eis licentius ad cogitationes vacāt. quidā vero habent naturaliter animi puritateȝ ⁊ quietē per quā ad contēplationē ſunt apti: qui ſi totaliter actionibus deputenť detrimentum ſuſtinebunt. vnde Grego. dicit in. 6. moraľ. ꝙ quorūdā hominū ita ocioſe mētes ſunt vt ſi eos labor occupationis excipiat in ipſa opationis inchoatione ſuccumbant: ſed ſicut ipſe poſtea ſubdit: ſepe ⁊ pigras mētes amor ad opus excitat: ⁊ inquietas in cōtemplatione timor refrenat. vnde ⁊ illi qui ſunt magis apti ad actiuaȝ vitam poſſunt per exercitiuȝ actiue ad contēplatiuā preparari. ⁊ illi nihilominus q ſunt magis ad cōtemplatiuā apti poſſunt exercitia vite actiue ſubire: vt per hoc ad contemplationem paratiores reddantur.

¶ De officijs ⁊ ſtatibus hoīum. Qō CLXXXIII.

COnſequenter ꝯſiderandum eſt de diuerſitate ſtatuuȝ ⁊ officioꝝ humanoꝝ. Et ṗ ꝯſiderandū eſt de officijs ⁊ ſtatibus hominū in gn̄ali. 2° ſpāliter de ſtatu perfectoꝝ. ¶ Circa p̄ᵐ q̄runť ꝗ̄tuor. ṗmo qḋ faciat in hoībus ſtatū. 2° vtꝝ in hominib⁹ debeāt eē diuerſi ſtatus ſiue diuerſa officia. 3° de differentia officioꝝ. 4° de dr̄ia ſtatuū.

Ad primum ſic ṗcediť. Ur ꝙ ſtatus in ſui rōne nō īportet ꝯditionē libertatis vel ſuitutis. Stat⁹. n. a ſtādo dr̄. ſȝ ſtare dr̄ aliqs rōne rectitudinis. vñ dr̄ Ezech. 2. Fili hoīs ſta ſup pedes tuos. ⁊ Greg. dicit in. 6. moraľ. Ab oī ſtatu rectitudinis diſpereūt q ꝑ noxia verba dilabunť. ſȝ rectitudinē ſpūaleȝ acqrit hō̄ ꝑ hoc ꝙ ſubijcit ſuā volūtatē deo vñ ſup illō p̄s. Rectos decet collaudatio: dicit Glo. Recti ſunt q dirigunt cor ſuū ſȝ voluntatē dei. ḡ vr̄ ꝙ ſola obedientia diuinoꝝ mādatoꝝ ſufficiat ad rōnē ſtat⁹. ¶ P̄. Nomē ſtat⁹ videť īportare imobilitatē: ſm illud. i. ad Cor. 15. Stabiles eſtote ⁊ imobiles. vñ Greg. diť ſup Ezech. Lapis q̄dratus eſt ⁊ q̄ſi ex oī latere ſtatū hȝ q caſum in aliq̄ ꝑmutatione nō hȝ. ſȝ virtus eſt que imobiliter facit opari: vt dr̄ in. 2. ethi. ḡ videtur ꝙ ex oī opatione virtuoſa aliqs ſtatū adipiſcať. ¶ P̄. Nomen ſtatus videť ad quādā altitudinē ꝑtinere. nā ex hoc aliqs ſtat ꝙ in altuȝ erigiť. ſȝ ꝑ diuerſa officia aliqs fit altior altero. ſiliter etiā ꝑ gradus vel ordines diuerſos diuerſimode hoīes in q̄dā altitudine ꝯſtituunť. ḡ ſola diuerſitas graduū vel ordinū vel officioꝝ ſufficit ad diuerſificandū ſtatū. ¶ Sȝ ꝯ̄ ē qḋ in decretis cā. 2. q. 5. dr̄. Si qñ in cā capitali vel cā ſtatus īterpellatū fuerit nō ꝑ exploratores ſȝ per ſeipſos ē agendū. vbi cā ſtatus appellať ꝑtinēs ad libertatē vel ſeruitutē. ḡ videť ꝙ non variet ſtatū hoīs niſi id qḋ ꝑtinet ad libertatē vel ſuitutē. ¶ Rñ°. dōȝ: ꝙ ſtatus proprie loquendo ſignificat quandā poſitionis dr̄iaȝ ſm quā aliqḋ diſponitur ſm modū ſue nature q̄ſi in q̄dam imobilitate. eſt. n. nāle hoī vt caput eius in ſupiora tendat ⁊ pedes in terra firmenť: ⁊ cetera mēbra media ꝯuenienti ordine diſponantur: qḋ qdem nō accidit ſi homo iaceat vel ſedeat vel accumbat. ſȝ ſolū qñ erectus ſtat. nec rurſus ſtare dicitur ſi moueať ſȝ qñ qeſcit. ⁊ inde eſt ꝙ etiam in ipſis actionibus humanis dicitur negociū aliquem ſtatum hr̄e ſȝ ordinē ꝓpe diſpōnis cū q̄dam imobilitate ſeu quiete. vnde ⁊ circa hoīes ea que de facili circa eos varianť ⁊ ex-

trinſeca ſunt nō ꝯſtituūt ſtatuꝫ: puta ꝙ aliqs ſit diues vel paup in dignitate ꝯſtitutus: vel plebeꝰ: vel ſiqd aliud ē huiuſmodi. vñ ⁊ in iure ciuili dr̄ ꝙ ei qui a ſenatu amouetur: magis dignitas ꝗ̄ ſtatꝰ auferr̄: ſed ſolū id videt̄ ad ſtatuꝫ hoīs ꝑtinere qđ reſpicit obligationē pſone hoīs: put. ſ. aliquis eſt ſui iuris vel alieni: ⁊ hoc nō ex aliqua cauſa leui vl̄ de facili mutabili: ſed ex aliquo pmanēte. ⁊ hoc eſt qđ ꝑtinet ad rōnem libertatis vel ſeruitutis: vnde ſtatus pertinet ꝓprie ad libertatē vel ſuitutē: ſiue in ſpūalibꝰ ſiue i ciuilibꝰ. ❡ Ad pⁱmū ergo dōꝫ: ꝙ rectitudo inꝗ̄tū huiuſmodi nō ꝑtinet ad rōnē ſtatus: ſꝫ ſolū inꝗ̄tū eſt ꝯnālis hoī ſimul addita quadā quiete. vñ in alys aīalibꝰ nō requiritur rectitudo ad hoc ꝙ ſtare dicant̄: nec etiā hoīes ſtare dicuntur quātūcūqꝫ ſint recti niſi quieſcant. ❡ Ad 2m dōꝫ ꝙ imobilitas nō ſufficit ad rōnē ſtatus. nā etiā ſedēs vel iacēs qeſcit: qui tñ nō dicit̄ ſtare. ❡ Ad 3m dōm: ꝙ officiuꝫ dicit̄ ꝑ cōparationē ad actū. gradus aūt dicit̄ ſm ordinē ſupioritatis ⁊ inferioritatis. ſed ad ſtatū requirit̄ imobilitas i eo ꝙ pertinet ad cōditionē perſone.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ in eccleſia nō debeat eſſe diuerſitas officiorum vel ſtatuū. Diuerſitas eni vnitati repugnat: ſꝫ fideles xp̄i ad vnitatē vocant̄: ſm illud Joā. 17. Ut ſint vnū in nobis ſicut ⁊ nos vnū ſumꝰ. ergo in ecclīa nō dꝫ eſſe diuerſitas officioꝝ ſiue ſtatuū. ❡ P̄. Natura nō facit per multa qđ pōt facere per vnū. ſed opatio grē eſt multo ordinatior ꝗ̄ opatio nāe. ergo ꝯueniētiꝰ eēt ꝙ ea que ꝑtinēt ad actus grē per eoſdē hoīes adminiſtrarent̄ ita ꝙ nō eſſet in ecclīa diuerſitas officioꝝ ⁊ ſtatuū. ❡ P̄. Bonū ecclīe maxime videt̄ in pace cōſiſtere ſm illud pſ. Qui poſuit fines tuos pacē: ⁊ 2. ad Corin. vlt. dicit̄: Pacē habete ⁊ deus pacis erit vobiſcū: ſed diuerſitas eſt ipeditiua pacis quā ſimilitudo cauſare videt̄: ſm illud Ecc. 13. Omne aīal diligit ſimile ſibi. ⁊ phs dicit in. 7. polit. ꝙ modica differētia facit in ciuitate diſcidiuꝫ. ergo videt̄ ꝙ nō oporteat in ecclīa eē diuerſitatē ſtatuū ⁊ officioꝝ. ❡ Sꝫ ꝯ eſt qđ in pſ. ad laudē eccleſie dicit̄: ꝙ eſt circūamicta varietate. vbi glo dic̄: ꝙ doctrina aplōꝝ ⁊ ꝯfeſſione martyrū: ⁊ puritate v̄ginū: ⁊ lamēto penitentiū ornat̄ regina. i. ecclīa. ❡ Rñ. dōm: ꝙ diuerſitas ſtatuū ⁊ officioꝝ in ecclīa ad tria ꝑtinet. pⁱ quidē ad ꝑfectionē ipſius eccleſie. Sic. n. in rerū nāliū ordine perfectio que in deo ſimplr̄ ⁊ vniformiter inuenit̄: in vniuerſitate creaturarū inueniri nō poterit niſi difformiter ⁊ multipliciter. ita etiaꝫ plenitudo grē que in xp̄o ſicut in capite adunat̄ ad membra eius diuerſimode redūdat ad hoc ꝙ corpus eccleſie ſit ꝑfectuꝫ: ⁊ hoc eſt qđ aplꝰ dicit ad Eph. 4. Jpſe dedit quoſdā qdē aplōs: quoſdā aūt ꝓphas: alios aūt euāgeliſtas: alios aūt paſtores ⁊ doctores ad cōſumationē ſanctoꝝ. 2° aūt ꝑtinet ad neceſſitatē actionū q̄ ſunt in ecclīa neceſſarie. oꝫ autē ad diuerſas actiones diuerſos hoīes deputari ad hoc ꝙ expeditius ⁊ ſine confuſione oīa peragant̄: ⁊ hoc eſt qđ aplꝰ dicit ad Ro. 12. Sicut in vno corpore multa mēbra habemꝰ: oīa autē mēbra nō eundeꝫ actū habēt: ita multi vnū corpus ſumus in xp̄o. 3° hoc ꝑtinet ad dignitatē ⁊ pulchritudinē ecclīe que in quodā ordine cōſiſtit. vñ dicit̄. 3. Reg. 10. ꝙ vidēs regina Saba oēꝫ ſapiētiā Salomonis ⁊ habitacula ſeruoꝝ: ⁊ ordines miniſtrantiū nō habebat vltra ſpm̄. vñ ⁊ aplꝰ dicit. 2. ad Thimot. 2. ꝙ in magna domo nō ſoluꝫ ſunt vaſa aurea ⁊ argētea: ſed ⁊ lignea ⁊ fictilia. ❡ Ad pm̄ ergo dōꝫ ꝙ diuerſitas ſtatuū ⁊ officioꝝ nō ipedit eccl̄e vnitatē que ꝑficit̄ ꝑ vnitatē fidei ⁊ charitatis ⁊ mutue ſubminiſtrationis ſm illđ aplī ad Eph. 4. Ex quo totū corpus eſt cōpactū. ſ. ꝑ fidē: ⁊ cōnexū. ſ. ꝑ charitatē ꝑ oēm iuncturā ſubminiſtratiōis: dū. ſ. vnus aly ſeruit. ❡ Ad 2m dōm: ꝙ ſicut nā non facit per multa qđ pōt facere ꝑ vnū: ita ēt nō coartat in vnū id ad qđ multa reqrunt̄: ſꝫ illud aplī. 1. ad Corin. 12. Si totū corpus oculus: vbi auditus. vñ ⁊ in ecclīa que eſt corpus xp̄i oportuit mēbra diuerſificari ſm diuerſa officia ſtatꝰ ⁊ gradus. ❡ Ad 3m dōꝫ: ꝙ ſicut in corpore nāli mēbra diuerſa continent̄ in vnitate per virtutē ſpūs viuificātis quo abſcedēte mēbra corporis ſeparant̄: ita etiā in corpore eccleſie cōſeruat̄ pax diuerſoꝝ mēbroꝝ v̄tute ſpūs ſancti q corpus eccleſie viuificat: vt habet̄ Joan. 6. Vñ aplꝰ dicit ad Eph. 4. Sollicitı ſeruate vnitatē ſpūs in vinculo pacis. diſcedit autē aliquis ab hac vnitate ſpūs dū querit que ſibi ſunt ꝓpria: ſicut etiā in terrena ciuitate pax tollitur ex hoc ꝙ ciues ſinguli que ſua ſunt querūt: alioqn ꝑ officioꝝ ⁊ ſtatuū diſtinctionē tā mētis ꝗ̄ in ciuitate terrena magis pax conſeruat̄ inꝗ̄tuꝫ per hoc plures ſunt qui cōicant actibꝰ publicis. vnde ⁊ aplꝰ dicit. 1. ad Corin. 12. ꝙ deus ſic tēperauit nos: vt non ſit ſciſma in corpore: ſed pro inuice ſollicita ſint membra.

Ad tertium ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ officia diſtinguant̄ per actus. Sūt. n. infinite diuerſitates humanoꝝ actuū tam in ſpūalibus ꝗ̄ in tēporalibus. ſed infinitoꝝ nō pōt eſſe certa diſtinctio. ḡ ꝑ diuerſitates actuū nō pōt eē humanoꝝ offōꝝ certa diſtinctio. ❡ P̄. Uita actiua ⁊ cōtēplatiua ſm actus diſtinguuntur vt dictū eſt: ſꝫ alia videt̄ eē diſtictio officioꝝ a diſtinctiōe vitaꝝ. nō ḡ officia diſtinguunt̄ ꝑ actus. ❡ P̄. Ordines ēt ecclīaſtici ⁊ ſtatus ⁊ gradus ꝑ actꝰ diſtingui vident̄. ſi ḡ officia diſtinguant̄ ꝑ actꝰ: videt̄ ſeq ꝙ eadē ſit diſtinctio officioꝝ graduū ⁊ ſtatuuꝫ. hoc aūt eſt falſum: qꝛ diuerſimode i ſuas ptes diuidunt̄. non ḡ vr̄ ꝙ officia diſtinguant̄ ꝑ actꝰ. ❡ Sꝫ ꝯ eſt qđ Jſido. in li. etymologiaꝝ dicit ꝙ officiū ab efficiēdo ē dictū q̄ſi efficiū ꝓpter decorē ſmonis vna mutata lr̄a: ſꝫ efficere ꝑtinet ad actionē. ḡ officia ꝑ actus diſtinguunt̄. ❡ Rñ. dōm: ꝙ ſic dictū eſt: diuerſitas in mēbris ecclīe ad tria ordinat̄. ſ. ad ꝑfectionē actionē ⁊ decorē: ⁊ ſꝫ hoc triplex diſtictio diuerſitatis fideliū accipi pōt. Una qdē ꝑ reſpectū ad ꝑfectionē. ⁊ ſꝫ hoc accipit̄ dr̄ia graduū ꝓut qdam ſunt alys ꝑfectiores. alia vero diſtictio accipit̄ per reſpectū ad actionē. ⁊ hec diſtictio dr̄ officioꝝ. dicunt̄ enim in diuerſis officys eē qui ſunt ad diuerſas actiones deputati. alia aūt ꝑ reſpectū ad ordinē pulchritudinis eccliaſtice. ⁊ ſm hoc accipit̄ dr̄ia ſtatuū: put. ſ. in eodē ſtatu vel officio vnus ē alio ſupior. vñ ⁊ in pſ dr̄ ſm aliam lr̄am Deꝰ in gradibꝰ eius cognoſcet̄. ❡ Ad pm̄ ḡ dōm: ꝙ mālis diuerſitas humanoꝝ actuū eſt ifinita. ⁊ ſm hāc nō diſtinguunt̄ officia: ſꝫ ſm formalē diuerſitatē q̄ accipit̄ ſꝫ diuerſas ſpēs actuū ſm quā actꝰ hoīs non ſunt ifiniti. ❡ Ad 2m dōm: ꝙ vita dr̄ abſolute. ⁊ iō diuerſitas vitaꝝ accipit̄ ſm diuerſos actꝰ q ꝯueniunt hoī ſm ſeipm̄: ſꝫ efficiētia a q̄ ſumitur nomē officy: vt dictū ē iportat actioneꝫ tendentē in aliud: vt dr̄ in. 9. metaph. ⁊ iō officia diſtinguunt̄ ꝓprie ſꝫ actꝰ q referunt̄ ad alios: ſic dr̄ doctor hr̄e officiū vl̄ iudex. ⁊ ſic de alys. ⁊ iō Jſido. dic̄ ꝙ officiū ē vt qſqꝫ illa agat que nulli officiant. i. noceant: ſꝫ ꝓſint oībus. ❡ Ad 3m dōm: ꝙ diuerſitas ſtatuū officioꝝ ⁊ graduum ſm diuerſa ſumit̄: vt dictum eſt: contingit tamen ꝙ iſta tria in eodem ꝯcurrāt: puta cum aliquis deputatur ad aliquem actū altioreꝫ ſimul ex hoc habet̄ ⁊ officiū ⁊ gradum ⁊ vlterius quendā perfectionis ſtatuꝫ ꝓpter actus ſublimitatē: ſic pꝫ de epo. ordines aūt ecclīaſtici ſpāliter diſtinguunt̄ ſꝫ diuerſa officia. dicit. n. Jſidorꝰ. in lib. etymologiaꝝ. Officioꝝ plurima genera ſunt: ſed precipuum illud eſt quod in ſacris diniſqꝫ rebus habetur.

Ad quartum ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ differentia ſtatuū non attendatur ſm incipiētes ꝓficientes ⁊ perfectos Diuerſorum enim diuerſe ſunt ſpecies ⁊ differentie. ſed ſcōm hanc differentiam

inchoationis profectus ⁊ perfectionis diuidunť gradus charitatis: vt ſupra habitū eſt: cū de charitate agereť. ergo videť ꝙ ſm hoc nō ſit accipiēda differētia ſtatuū. ¶ P̄. Status ſicut dictū eſt reſpicit cōditionē ſeruitutis vł libertatis ad quā nō videť ꝑtinere ꝑdicta differētia incipiētiū ꝓficiētiū ⁊ ꝑfectoꝝ. ergo icōuenięter ſtat⁹ per iſta diuidiť. ¶ P̄. Incipiētes ꝓficiētes ⁊ ꝑfecti diſtīgui videnť ſꝫ magis ⁊ min⁹: qđ vř magis ꝑtinere ad rōnē gradus. ſꝫ alia ē diuiſio graduū ⁊ ſtatuū: vt ſupra dictū eſt. nō ḡ cōuenięter diuidiť ſtat⁹ ſm incipiētes: ꝓficiētes ⁊ ꝑfectos. ¶ Sed ꝯtra eſt qđ Greg. dicit in moralˀ. Tres ſūt modi ꝯuerſoꝝ: ichoatio: medietas: atqꝫ ꝑfectio. ⁊ ſup Ezech. dicit ꝙ alia ſūt virtutis exordia: aliud ꝓfectus: aliud ꝑfectio. ¶ R̄n̄°. dōꝫ: ꝙ ſicut ſupra dictū eſt: ſtat⁹ libertatē reſpici. vel ſeruitutē. inueniť autē in rebus ſpūalibus duplex ſeruitus ⁊ duplex libertas. vna qdē eſt ſeruit⁹ pctī. altera vō eſt ſeruit⁹ iuſtitie. ſimiliter etiā eſt duplex libertas. vna quidē a pctō. alia vero a iuſtitia: vt pꝫ per aplm̄ qui dicit ad Ro. 6. Cū ſerui eſſetis pctī liberi fuiſtis iuſtitie: nūc vō liberati a pctō ſerui eſtis facti deo. Eſt aūt ſeruit⁹ pctī vel iuſtitie cū aliquis ex habitu pctī ad malū inclinať: vel ex habitu iuſtitie inclinatur ad bonū. ſilr̄ etiā libertas a pctō ē cū aliquis ab iclinatione peccati nō ſupať. libertas autē a iuſtitia eſt cū aliquis ꝓpter amorē iuſtitie nō retardať a malo. verūtamē qꝛ hō ſm nālem rōnē ad iuſtitiā inclinať: pctm̄ aūt ē ꝯtra nālē inclinationē: ꝯñs eſt ꝙ libertas a pctō ſit vera libertas que ꝯiungiť ſuituti iuſtitie: qꝛ per vtrūqꝫ tendit hō in id qđ eſt cōueniēs ſibi. ⁊ ſilr̄ vera ſeruit⁹ eſt ſeruit⁹ pctī cui cōiungiť libertas a iuſtitia: qꝛ. ſ. ꝑ hoc hō impediť ab eo qđ eſt ꝓpriū ſibi. hoc aūt ꝙ hō efficiať ſeruus iuſtitie vel pctī cōtingit per humanū ſtudiū: ſicut aplˀs dicit ibidē: Cui exhibetis vos ſeruos ad obediēdū ſerui eius eſtis cui obeditis ſiue pctī ad mortē ſiue obeditiōis ad iuſtitiā. in omni aūt humano ſtudio eſt accipe ꝓ̇ncipiū: mediū: ⁊ terminū. ⁊ iō ꝯñs eſt ꝙ ſtat⁹ ſpūalis ſeruitutis ⁊ libertatis ſꝫ tria diſtinguať. ſ. ſm ꝓ̇ncipiū ad qđ ꝑtinet ſtat⁹ icipiētiū: ⁊ mediū ad qđ ꝑtinet ſtatus ꝓficiētiū: ⁊ terminū ad quē ꝑtinet ſtatus ꝑfectoꝝ. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōm: ꝙ libertas a pctō fit ꝑ charitatē que diffundiť in cordib⁹ noſtris ꝑ ſpm̄ ſanctū q datus eſt nobis: vt diciť ad Ro. 5. ⁊ inde eſt qđ diciť. 2. ad Cori. 3. Ubi ſpūs dn̄i ibi libertas. ⁊ iō eadē eſt diuiſio charitatis ⁊ ſtatuū ꝑtinētiū ad ſpūalē libertatē. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ incipiētes ꝓficiētes ⁊ ꝑfecti ſm ꝙ per hoc ſtat⁹ diuerſi diſtinguunť: dicunť hoīes: nō ſꝫ quodcūqꝫ ſtudiū: ſed ſꝫ ſtudiū eoꝝ que ꝑtinēt ad ſpūalē libertatē vel ſeruitutē: vt dictū eſt. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſicut ꝓ̇us dictū eſt: nihil ꝓhibet i idē cōcurrere gradū ⁊ ſtatū. nā ⁊ in rebus mundanis illi q ſūt liberi non ſolum ſunt alterius ſtatus q̄ ſerui: ſed etiā ſūt altioris gradus.

¶ De his q̄ ꝑtinēt ad ſtatū ꝑfectiōis. CLXXXIIII.

DEinde conſiderādū eſt de his que pertinēt ad ſtatū ꝑfectiōis ad quē alij ſtatus ordinanť. nā ꝯſideratio officioꝝ q̄tū quidē ad alios act⁹ ꝑtinet ad legiſpoſitores: q̄tū autē ad ſacra miniſteria ꝑtinet ad ꝯſiderationē ordinū: de qbus in tertia parte ageť. ¶ Circa ſtatū autē ꝑfectoꝝ triplex ꝯſideratio occurrit. ꝓ̇ qdē de ſtatu ꝑfectiōis in cōi. 2°. de his que ꝑtinēt ad ꝑfectionē epoꝝ. 3°. de his que ꝑtinent ad ꝑfectionē religioſoꝝ. ¶ Circa ꝓ̇mū querunť octo. ꝓ̇ vtrū ꝑfectio attendať ſm charitatē. 2°. vtrū aliqs poſſit eē ꝑfectus in hac vita. 3°. vtrū ꝑfectio huius vite ꝯſiſtat ꝓ̇ncipalr̄ in cōſilijs vel in ꝓ̇ceptis. 4°. vtrū qcūqꝫ eſt ꝑfect⁹ ſit in ſtatu ꝑfectiōis. 5°. vtrū ꝓ̇lati ⁊ religioſi ſpālıter ſint in ſtatu ꝑfectionis. 6°. vtrū oēs ꝓ̇lati ſint in ſtatu ꝑfectiōis. 7°. quis ſtatus ſit ꝑfectioꝛ: vtrū religioſoꝝ vel epiſcopoꝝ. 8°. de cōparatione religioſoꝛū ad plebanos ⁊ archidiaconos.

Ad primum ſic ꝓcediť. Videť ꝙ ꝑfectio xp̄iane vite nō attēdať ſpālıter ſm charitatē. Dicit. n. aplˀs. 1. ad Corin. 14. Malicia paruuli eſtote ſenſibus aūt ꝑfecti. ſꝫ charitas nō ꝑtinet ad ſenſū: ſꝫ magis ad affectū. ergo videť ꝙ ꝑfectio xp̄iane vite nō ꝯſiſtat ꝓ̇ncipalr̄ in charitate. ¶ P̄. Ad Eph. vlt. diciť: Accipite armaturā dei vt poſſitis reſiſtere in die malo: ⁊ in oībus ꝑfecti ſtare. de armatura aūt dei ſubiūgit dicēs: State ſuccincti lūbos veſtros in veritate: ⁊ induti loricā iuſtitie in oīb⁹ ſumētes ſcutū fidei. ergo ꝑfectio xp̄iane vite nō ſolū attēditur ſm charitatē: ſed etiā ſm alias v̄tutes. ¶ P̄. Virtutes ſpecificanť per actus: ſicut ⁊ alij habitus. ſed Jaco. ꝓ̇mo diciť ꝙ patiētia opus ꝑfectū hꝫ. ergo videť ꝙ ſtatus ꝑfectiōis attendať magis ſꝫ patientiā. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qđ dicitur ad Colˀ. 3. Sup oīa charitatē habete que eſt vinculū ꝑfectiōis: qꝛ. ſ. omnes alias virtutes quodāmodo ligat in vnitatē perfectā. ¶ R̄n̄° dōm: ꝙ vnūquodqꝫ diciť eē perfectum inq̄tum attingit ꝓpriū finem qui eſt vltima rei perfectio. charitas autē eſt que vnit nos deo qui eſt vltimus finis humane mentis: quia qui manet in charitate in deo manet ⁊ deus in eo: vt diciť. 1. Joan. 4. ⁊ ideo ſm charitatem ſpālıter attēditur perfectio chriſtiane vite. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōm: ꝙ ꝑfectio humanoꝝ ſenſuū precipue in hoc videtur conſiſtere vt in vnitate veritatis ꝯueniāt: ſm illud. 1. ad Cor. 1. Sitis ꝑfecti in eodē ſenſu ⁊ in eadē ſcīa. hoc aūt fit per charitatē q̄ ꝯſenſum in hoībus opatur. ⁊ iō etiā ꝑfectio ſenſuū radicaliter in perfectione charitatis radicať. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ duplr̄ pōt dici aliqs perfect⁹. Uno° ſimpliciter: q̄ qdē ꝑfectio attendiť ſm id qđ ꝑtinet ad ipā rei nāꝫ: puta ſi dicať aīal ꝑfectū qn̄ nihil ei deficit ex diſpōne mēbroꝝ ⁊ alijs huiuſmōi q̄ reqrūtur ad vitā aīalis. Alio° dr̄ aliquid ꝑfectū ſm qd: que qdē ꝑfectio attendiť ſm aliquid exterius adiacens: puta in albedine vel nigredīe vel in aliquo huiuſmodi. vita aūt xp̄iana ſpālıter in charitate ꝯſiſtit ꝑ quā aīa deo ꝯiungitur: vnde dr̄. 1. Joan. 3. Qui non diligit manet in morte. ⁊ iō ſm charitatē attendiť ſimplr̄ ꝑfectio xp̄iane vite: ſed ſm alias virtutes ſm quid. ⁊ qꝛ id qđ eſt ſimplr̄ eſt ꝓ̇ncipaliſſimū ⁊ maximū reſpectu alioꝝ: inde eſt ꝙ ꝑfectio charitatis eſt ꝓ̇ncipaliſſimum reſpectu ꝑfectionis que attendiť ſm alias virtutes. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ patientia dr̄ hr̄e opus perfectū in ordine ad charitatē inquantū. ſ. ex abundantia charitatis ꝓuenit ꝙ aliqs patiēter tolerat aduerſa ſꝫ illud ad Ro. 8. Quis nos ſeparabit a charitate dei: tribulatio an anguſtia?

Ad ſecundum ſic proceditur. Videtur ꝙ nllˀs in hac vita poſſit eſſe ꝑfect⁹. Dicit. n. aplˀs. 1. ad Cor. 13. Cū venerit qđ perfectū ē euacuabiť quod ex parte ē. ſꝫ in hac vita nō euacuať quod ex ꝑte eſt. manet. n. in hac vita fides ⁊ ſpes q̄ ſunt ex ꝑte. ḡ nullus in hac vita eſt ꝑfectus. ¶ P̄. Perfectū eſt cui nihil deeſt: vt dicitur in. 3. phyſicoꝝ. ſꝫ nllˀs eſt in hac vita cui non deſit aliquid. dr̄. n. Jaco. 3. In multis offendim⁹ oēs. ⁊ in ꝓ̇s diciť. Impꝑfectū meū viderūt oculi tui. ḡ nullus eſt in hac vita perfectus. ¶ P̄. Perfectio vite xp̄iane: ſicˀ dictū eſt attenditur ſm charitatē q̄ ſub ſe ꝯprehendit dilectionē dei ⁊ ꝓximi. ſed quantum ad dilectionem dei non poteſt aliquis perfectam charitatem in hac vita habere: quia vt Grego. dicit ſup Ezech. Amoris ignis qui hic ardere inchoat cū ipſum quem amat viderit amplius in amorē ipſius ignēſcit. neqꝫ quantum ad dilectionem proximi: quia non poſſum⁹ in hac vita oēs ꝓximos actualr̄ diligere: ⁊ ſi habitualiter eos diligam⁹. dilectio aūt habitualis impꝑfecta ē. ḡ videť ꝙ nullus in hac vita poſſit eē ꝑfectus. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qꝛ lex diuina non inducit ad impoſſibile. inducit autē ad

perfectionem: ſm illud Matth.5. Eſtote perfecti ſicut ⁊ pater veſter celeſtis ꝑfectus eſt. ergo videt̄ ꝙ aliqs in hac vita poſſit eſſe ꝑfectus. ¶ Rñ°. dõꝫ: ꝙ ſicut dictū eſt ꝑfectio vite chriſtiane in charitate cōſiſtit. īportat aūt ꝑfectio quādā vlitatē: qꝛ vt dicit̄ in.3. phyſicoꝝ: ꝑfectū eſt cui nihil deeſt. Pōt ergo triplex ꝑfectio cōſiderari. vna quidem abſoluta q̄ attendit̄: nō ſolū ſm totalitatē ex parte diligētis: ſed etiā ex parte diligibilis: put. ſ. deus tātū dilit̄ q̄tū diligibilis eſt: ⁊ talis ꝑfectio nō eſt poſſibilis alicui creature: ſꝫ cōpetit ſoli deo: in quo bonū integralr̄ ⁊ eſſentialiter īuenit̄. Alia aūt eſt ꝑfectio que attendit̄ ſm totalitatem abſolutā ex parte diligētis: put. ſ. affectꝰ ſm totū ſuū poſſe ſemꝑ actualr̄ tendit in deū. ⁊ talis ꝑfectio nō eſt poſſibilis in via: ſed erit in patria. 3ª aūt ē ꝑfectio que neqꝫ attēditur ſm totalitatē ex parte diligibilis: neqꝫ ſm totalitatē ex parte diligētis q̄tū ad hoc ꝙ ſemꝑ actu ferat̄ in deū: ſꝫ q̄tū ad hoc ꝙ excludant̄ ea q̄ repugnāt motui dilectionis ī deū: ſic̄ aug. dic̄ ī lib. 83. q̄ꝫ nū ꝙ venenū charitatis ē cupiditas. ꝑfectio nl'la cupiditas. Et talis ꝑfectio p̄t in hac vita hr̄i. ⁊ hoc duplr̄. Uno° inq̄tuꝫ ab affectu hoīs excludit̄ omne illud qḋ ꝯ̄riat̄ charitati: ſicut ē pctm̄ mortale: ⁊ ſine tali ꝑfectiōe charitas eē nō pōt. vñ eſt de neceſſitate ſalutis. Alio mō inq̄tū ab effectu hoīs excludit̄ nō ſoluꝫ illḋ qḋ eſt charitati ꝯ̄riū. ſed etiā oē illud qḋ īpedit ne affectus mētis totalr̄ dirigat̄ ad deū: ſine qua ꝑfectiōe charitas eē pōt: puta in īcipiētibus ⁊ ꝓficiētibꝰ. ¶ Ad pᵐ ergo dōm ꝙ apl's ibi loquit̄ de ꝑfectiōe patrie q̄ nō eſt in via poſſibilis. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ illi q ſunt in hac vita ꝑfecti: in multis dicunt̄ offendere ſm pctā venialia que ꝯſequunt̄ ex infirmitate p̄ñtis vite: ⁊ q̄tū ad hoc etiā habēt aliqd impꝑfectū ꝑ cōparationē ad ꝑfectionē patrie. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſic̄ modus p̄ñtis vite nō patit̄ vt hō ſemꝑ actu feratur in deū: ita etiā nō patit̄ ꝙ actu ferat̄ in oēs ꝓximos ſigillatim: ſꝫ ſufficit ꝙ ferat̄ cōiter in oēs in vniuerſali: vel in ſingulos habitualiter ⁊ ſm animi ꝑparationē. Pōt aūt etiā circa dilectionē ꝓximi duplex ꝑfectio attendi: ſicut ⁊ circa dilectionem dei. Una q̄dē ſine qua charitas eſſe nō pōt: vt. ſ. hō nihil habeat in affectu qḋ ſit ꝯ̄riuꝫ dilectioni ꝓximi. Alia autem ſine qua charitas īueniri pōt: que q̄dē attendit̄ tripliciter. p° quidē ſm extēſionē dilectiōis: vt. ſ. aliquis nō ſoluꝫ diligat amicos ⁊ notos: ſed etiā extraneos ⁊ vlteriꝰ inimicos. hoc. n. vt Aug. dicit in enchiridion: Eſt ꝑfectoꝝ filioꝝ dei. 2° ſm intētionē que oſtendit̄ ex his q̄ hō ꝓpter ꝓximū cōtēnit: vt. ſ. hō cōtēnat: nō ſolū exteriora bona ꝓpter ꝓximū: ſꝫ etiā afflictiōes corporales ⁊ vlterius mortē: ſm illud Joā. 15. Maiorē dilectionē nemo hꝫ vt aīam ſuā ponat qs ꝓ amicis ſuis. 3° q̄tuꝫ ad effectū dilectionis: vt. ſ. hō pro ꝓximis impēdat: nō ſolū tpalia bñficia: ſed et̄ ſpūalia: ⁊ vlteriꝰ ſeipſuꝫ: ſm illud aplī. 2. ad Corin. 12. Ego autē libentiſſime impendā ⁊ ſupimpendar egoipſe pro animabus veſtris.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ꝑfectio nō cōſiſtat in p̄ceptis ſed in ꝯſilijs. Dicit. n. dñs Matth. 19. Si vis ꝑfectꝰ eē: vade ⁊ vēde oīa que hēs ⁊ da paupibus: ⁊ veni ⁊ ſequere me. ſꝫ iſtud eſt cōſiliū. ergo ꝑfectio attendit̄ ſm ꝯſilia ⁊ nō ſm p̄cepta. ¶ P̄. Ad obſeruantiā p̄ceptoꝝ oēs tenent̄ cuꝫ ſint de neceſſitate ſalutis. ſi ergo perfectio xp̄iane vite cōſiſtat in p̄ceptis: ſequit̄ ꝙ perfectio ſit de neceſſitate ſalutis: ⁊ ꝙ oēs ad eā teneantur: qḋ pꝫ eſſe falſum. ¶ P̄. Perfectio xp̄iane vite attēditur ſm charitatē: vt dictū eſt. ſed perfectio charitatis non videt̄ cōſiſtere in obſeruātia p̄ceptoꝝ: qꝛ ꝑfectionē charitatis p̄cedit ⁊ augmentū ⁊ inchoatio ipſius: vt pꝫ ꝑ Aug. ſuper canonicā Joānis. nō aūt poteſt charitas inchoari ante obſuationē p̄ceptoꝝ: qꝛ vt dicit̄ Joā. 14. Siqs diligit me ſermonē meū ſeruabit. ergo perfectio vite nō attendit̄ ſꝫ precepta: ſed ſm cōſilia. ¶ Sed ꝯ̄ ē qḋ dr̄. Deutro. 6. Diliges dñm deuꝫ tuū ex toto corde tuo. ⁊ Leuit. 19. dicit̄: Diliges ꝓximū tuū ſicut teipſum. hec aūt ſunt duo p̄cepta: de q̄bus dñs dicit Matth. 22. In his duobꝰ preceptis pēdet lex ⁊ ꝓphete. ꝑfectio aūt charitatis ſꝫ quā dicit̄ vita chriſtiana eſſe ꝑfecta attēdit̄ ſm hoc ꝙ deū ex toto corde diligamus: ⁊ ꝓximū ſicut noſipſos. ergo videt̄ ꝙ perfectio cōſiſtat in obſeruātia p̄ceptoꝝ. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ꝑfectio dicitur in aliquo ꝯſiſtere dupliciter. Uno° per ſe ⁊ eſſentialr̄. Alio° ſecūdario ⁊ accidentalr̄. Per ſe quidē ⁊ eſſentialr̄ cōſiſtit perfectio xp̄iane vite in charitate. p̄ncipaliter q̄dē ſm dilectionē dei. ſecūdario autē ſm dilectionē proximi: de quibus dātur precepta p̄ncipalia diuine legis: vt dictū eſt. nō autē dei ⁊ ꝓximi cadit ſub precepto ſm aliquā mēſuram: ita ꝙ id quod eſt plus ſub conſilio remaneat: vt patet ex ipſa forma precepti que perfectionem demonſtrat: vt cuꝫ dicit̄: diliges dominū deuꝫ tuuꝫ ex toto corde tuo. totuꝫ eniꝫ ⁊ perfectū ideꝫ ſunt ſm phm̄ in. 3. phyſicorum: ⁊ cuꝫ dicitur: Diliges proximum tuuꝫ ſicut teipſum. vnuſquiſqꝫ. n. ſeipſum maxime diligit. ⁊ hoc ideo eſt quia finis p̄cepti charitas eſt: vt apl's dicit. 1. ad Thimo. 1. in fine autē non adhibetur aliqua menſura: ſed ſolum in his que ſunt ad finē: vt phs dicit in p° polit. ſicut medicus non adhibet menſurā q̄tum ſanet ſꝫ q̄tum medicina vel dieta vtatur ad ſanādū. ⁊ ſic pꝫ ꝙ ꝑfectio eſſentialr̄ ꝯſiſtit in preceptis. vñ Aug. dicit in lib. de ꝑfectione iuſtitie. Cur g̃ non p̄cipet̄ hoī iſta ꝑfectio q̄uis eā ī hac vita nemo habeat. Secūdario aūt ⁊ inſtrumentalr̄ ꝑfectio ꝯſiſtit in ꝯſilijs q̄ oīa ſicut ⁊ p̄cepta ordinant̄ ad charitatē: ſꝫ aliter ⁊ aliter. nā p̄cepta alia a p̄ceptis charitatis ordinant̄ ad remouendū ea q̄ ſūt charitati ꝯ̄ria: cū q̄bus. ſ. charitas eſſe nō pōt. ꝯſilia aūt ordinant̄ ad remouēdū īpedimēta actus charitatis: q̄ tamē charitati non ꝯ̄riantur: ſic̄ eſt mr̄imoniū: occupatio negotioꝝ ſeculariuꝫ: ⁊ alia huiuſmodi. vñ Aug. dicit in enchiridion Quecūqꝫ mādat deus ex q̄bus vnuꝫ eſt: non mechaberis: ⁊ q̄cunqꝫ non iubent̄: ſꝫ ſpāli ꝯſilio monent̄ ex q̄bus vnū eſt bonū eſt hoī mulierē non tangere: tunc recte fiunt cū referunt̄ ad diligēdū deuꝫ ⁊ ꝓximū ꝓpter deū: ⁊ in hoc ſeculo ⁊ in futuro. ⁊ īde eſt ꝙ in collationibus p̄ruꝫ dic̄ abbas Moyſes: Jeiunia vigilie meditatio ſcripturaꝝ: nuditas ac p̄uatio oīum facultatū: non ꝑfectio ſꝫ ꝑfectionis inſtrumēta ſunt qꝛ nō in ipſis ꝯſiſtit diſcipline illius finis: ſꝫ ꝑ illa ꝑuenit̄ ad finē: ⁊ ſupra p̄miſit ꝙ ad ꝑfectōeꝫ charitatis iſtis gradibꝰ aſcēdere nitimur. ¶ Ad pᵐ g̃ dōꝫ: ꝙ ī illis v̄bis dñi aliqd ponit̄ q̄ſi via ad ꝑfectōeꝫ: hoc. ſ. qḋ dr̄. Uade ⁊ vēde oīa que habes ⁊ da paupibus. Aliud aūt ſubdit̄ in quo ꝑfectio ꝯſiſtit. ſ. ꝙ dic̄: ⁊ ſeq̄re me. Uñ Hierony. dic̄ ſuper Matth. ꝙ non ſufficit tm̄ relinquere iō petrus iungit qḋ ꝑfectū eſt. i. ſecuti ſumꝰ te. Amb. aūt ſup illud Luc. 5. Seq̄re me dic̄. Seq iubet: nō corporis greſſu ſꝫ mētis affectu: qḋ fit ꝑ charitatē. ⁊ iō ex ipo mō loq̄ndi appet ꝙ ꝯſilia ſunt q̄dā iſtr̄a ꝑueniēdi ad ꝑfectionē: dū dr̄: ſi vis ꝑfectꝰ eē vade ⁊ vēde ⁊c̄. q̄ſi dicat hoc faciēdo ad hūc finē ꝑuenies. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ ſic̄ Aug. dic̄ in li. de ꝑfectione iuſtitie: ꝑfectio charitatis hoī in hac vita p̄cipit̄: qꝛ non recte currit̄ ſi quo currēdū ē neſciat̄. q̄uo aūt ſciret̄ ſi nl'lis p̄ceptis oſtenderet̄. cuꝫ aūt id qḋ cadit ſub p̄cepto diuerſimode poſſit īpleri: nō efficit̄ trāgreſſoꝛ p̄cepti aliqs ex hoc ꝙ non optio mō īplet: ſꝫ ſufficit ꝙ quocūqꝫ mō īpleat illud. ꝑfectio aūt diue dilectiōis vlr̄ q̄dē cadit ſub p̄cepto: ita ꝙ etiā ꝑfectio p̄rie nō excludit̄ ab illo p̄cepto: vt dic̄ Aug. ſꝫ trāſgreſſionē p̄cepti euadit q quocūqꝫ mō ꝑfectionē diue dilectiōis attigit. Eſt aūt infimꝰ diue dilectiōis gradus vt nihil ſupra eū aut ꝯ̄ eū aut eq̄liter ei diligat̄. a quo gradu ꝑfectiōis q deficit: nullo mō īplet p̄ceptū. Eſt aūt alius gradus perfecte dilectionis q non poteſt impleri in via vt dictuꝫ eſt: a quo

qui deficit manifeſtū ē ꝙ nō eſt tranſgreſſoꝛ precepti. ⁊ ſimiliter: nō eſt tranſgreſſoꝛ precepti qui nō attingit ad medios perfectionis gradus: dūmodo attingat ad infimum. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſicut hō hꝫ quādā ꝑfectionē ſue nāe ſtatim cū naſcit̄ q̄ ꝑtinet ad rōnē ſpēi. eſt autē alia ꝑfectio ad quā ꝑ augmētū adducit̄: ita ēt ē q̄dā ꝑfectio charitatis ꝑtinens ad ipſam ſpēm charitatis: vt. ſ. deus ſuꝑ oīa diligat̄ ⁊ nihil ꝯ eū amet̄. ē aūt alia ꝑfectio charitatis etiam in hac vita ad quā aliquis per aliqͦd ſpūale augmentū peruenit: vtputa cum homo etiam a rebus licitis abſtinet vt liberius diuinis obſequijs vacet.

Ad quartum

ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ q̄cūq; ē ꝑfectus ſit in ſtatu ꝑfectionis. Sic. n. per augmētū coꝛꝑale ꝑuenit̄ ad ꝑfectionē coꝛpoꝛalē: ita ꝑ augmētū ſpūale ꝑuenit̄ ad ꝑfectionē ſpūalē: vt dictū ē. ſꝫ poſt augmētū coꝛpoꝛale aliq̄s dr̄ eē i ſtatu ꝑfecte etatis. ḡ etiā videt̄ ꝙ poſt augmētū ſpūale cū q̄s iā adeptꝰ eſt ꝑfectionē ſit in ſtatu ꝑfectiōis. ¶ P̄. Eadē rōne q̄ aliq̄s mouet̄ de ꝯrio in ꝯriū. mouet̄ ēt aliq̄s de minoꝛi ad maius: vt dicit̄ in. 5. phyſicoꝝ. ſꝫ qn̄ aliq̄s trāſmutat̄ de pctō ad grām dr̄ mutare ſtatū ꝓut diſtinguit̄ ſtatꝰ culpe ⁊ ſtatꝰ grē. ḡ vr̄ ꝙ pari rōne cū aliq̄s ꝓficit de minoꝛi grā vſq; ad maioꝛeꝫ quouſq; ꝑueniat ad ꝑfectū ꝙ adipiſcat̄ ꝑfectiōis ſtatum. ¶ P̄. Statū adipiſcit̄ aliq̄s ex hoc ꝙ a ſeruitute liberat̄. ſꝫ ꝑ charitatē aliq̄s liberat̄ a ſuitute pctī: q2 vniuerſa delicta opit charitas: vt dr̄ ꝓuerb. 10. ſꝫ ꝑfectꝰ dr̄ aliq̄s ſꝫ charitatē: vt dictū eſt. ḡ videt̄ ꝙ q̄cūq; habeat perfectionē ex hoc ipſo hēat ꝑfectiōis ſtatū. ¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ aliq̄ ſunt in ſtatu ꝑfectiōis q̄ oīno charitate ⁊ grā carēt: ſicut mali ep̄i aut mali religioſi. ḡ videt̄ ꝙ ecōtrario aliq̄ habēt ꝑfectionem vite: q̄ tn̄ nō hn̄t ꝑfectiōis ſtatū. ¶ Rn̄ᵒ. dōm: ꝙ ſicut ſupra dictū ē: ſtatꝰ ꝓprie ꝑtinet ad ꝯditionē libertatis vl̄ ſeruitutis. ſpūalis aūt libertas vel ſuitꝰ pōt in hoīe attēdi dupliciter. Unoꝰ ſꝫ id qͦd iterius agit̄. alio mō ſꝫ id qͦd agitur exteriꝰ: ⁊ q2 vt dr̄. 1. Reg. 16. Hoīes vidēt ea q̄ parēt: ſꝫ deus ītuet̄ coꝛ. īde eſt ꝙ ſm iterioꝛē hoīs diſpōnē accipit̄ ꝯditio ſpūalis ſtatꝰ in hoīe ꝑ cōparationē ad iudiciū diuinuꝫ. ſm aūt ea q̄ exteriꝰ agunt̄ accipit̄ ſpūalis ſtatꝰ in homine ꝑ cōparationē ad eccl̄iaꝫ. ⁊ ſic nūc de ſtatibꝰ loq̄mur ꝓut. ſ. ex diuerſitate ſtatuū q̄dā eccl̄ie pulchꝛitudo cōſurgit. ¶ Eſt aūt ꝯſiderādū ꝙ q̄ntuꝫ ad hoīes ad hoc ꝙ aliq̄s adipiſcat̄ ſtatū libertatis vel ſuitutis reqrit̄ ꝑ̄ q̄dē obligatio aliq̄ vel abſolutio. nō eni ex hoc ꝙ aliq̄s ſeruit alicui efficit̄ ſeruus: q2 etiā liberi ſeruiūt: ſm illud ad Gal. 5. Per charitatē ſpūs ſeruire inuicē. neq; etiā ex hoc ꝙ aliq̄s deſinit ſeruire: dicit̄ liber: ſicut pꝫ de ſuis fugitiuis. ſꝫ ille ꝓprie dicit̄ ſeruus q̄ obligat̄ ad ſeruiēduꝫ: ⁊ ille eſt liber qui a ſeruitute abſoluit̄. 2ᵒ requirit̄ ꝙ obligatio p̄dicta cum aliqua ſolēnitate fiat. ſicut ⁊ cetera q̄ iter hoīes obtinēt ꝑpetuā firmitatē q̄dā ſolēnitas adhibetur. ſic ḡ ⁊ in ſtatu ꝑfectiōis ꝓprie dicit̄ aliq̄s eſſe nō ex hoc ꝙ hꝫ actū dilectionis ꝑfecte: ſꝫ ex hoc ꝙ obligat ſe ꝑpetuo cū aliq̄ ſolēnitate ad ea q̄ ſunt ꝑfectiōis. ꝯtingit etiā ꝙ aliq̄ ſe obligāt qui nō ſeruāt: ⁊ aliqui iplēt ad qͦd ſe nō obligauerūt: vt pꝫ Matt. 21. de duobꝰ filijs quoꝝ vnꝰ p̄ri dicēti: opare in vinea: rn̄dit nolo. poſtea abijt. alter aūt rn̄dens ait: eo ⁊ nō iuit: ⁊ iō nihil ꝓhibet aliquos eē ꝑfectos q̄ nō ſunt in ſtatu ꝑfectionis: ⁊ aliquos eſſe in ſtatu ꝑfectionis qui tn̄ nō ſunt ꝑfecti. ¶ Ad p̄mū ergo dōꝫ: ꝙ per augmētū coꝛꝑale ꝓficit aliq̄s in his que ꝑtinēt ad nām. ⁊ iō adipiſcit̄ nāe ſtatū: p̄ſertim q2 qͦd eſt ſm nām quodāmodo imutabile eſt inq̄ntū nā determinat̄ ad vnū. ⁊ ſil̄r per augmētū ſpūale interius aliq̄s adipiſcit̄ ſtatū ꝑfectiōis q̄ntū ad diuinū iudiciū: ſꝫ q̄ntū ad diſtinctiones eccl̄iaſticoꝝ ſtatuū nō adipiſcit̄ aliq̄s ſtatuꝫ ꝑfectiōis niſi ꝑ augmētū in his que exteriꝰ agunt̄. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ illa etiā rō procedit q̄ntuꝫ ad interioꝛē ſtatuꝫ: ⁊ tamen cum aliquis tranſit de peccato in gratiā tranſit de peccato in gratiā trāſit de ſeruitute ad libertatē: quod nō cōtingit per ſimplicē profectū gratie: niſi cuꝫ aliquis obligat ſe ad ea que ſunt gratie. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ: ꝙ illa etiā ratio ꝓcedit q̄ntum ad interioꝛeꝫ ſtatū: ⁊ tamē licet charitas variet cōditionē ſpūalis ſeruitutis ⁊ libertatis: hoc tamē nō facit charitas augmentum.

Ad quintum

ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ prelati ⁊ religioſi nō ſint in ſtatu perfectionis. Status eniꝫ perfectionis diſtinguit̄ cōtra ſtatū incipientium ⁊ ꝓficientiū. ſed nō ſunt aliqua gnā hominū deputata ſpālīter ſtatui ꝓficientiū vel etiā incipiētiū. ergo videt̄ ꝙ nec etiaꝫ debeāt eſſe aliq̄ gnā hoīuꝫ deputata ſtatui ꝑfectiōis. ¶ P̄. Status exterioꝛ dꝫ interioꝛi ſtatui reſpondere: alioquin incurrit̄ mēdaciuꝫ: qͦd nō ſoluꝫ eſt in falſis verbis: ſed etiā in ſimulatis operibus: vt Ambꝛo. dicit in quodaꝫ ſermone: ſꝫ multi ſunt p̄lati vl̄ religioſi qui nō habent interioꝛē perfectionē charitatis. ſi ergo oēs religioſi ⁊ prelati ſunt in ſtatu perfectionis: ſequitur ꝙ quicūq; eorum nō ſunt perfecti ſunt in peccato moꝛtali tanq̄ ſimulatoꝛes ⁊ mendaces. ¶ P̄. Perfectio ſm charitatem attenditur: vt ſupꝛa habitum eſt. ſed perfectiſſima charitas videtur eſſe in martyribus: ſm illud Joan. 15. Maioꝛem dilectionem nemo hꝫ q̄ꝫ vt aīaꝫ ſuā ponat q̄s ꝓ amicis ſuis. ⁊ ſuꝑ illud ad Heb. 12. Nondū eni vſq; ad ſanguinē ⁊c. dic̄ glo. Perfectioꝛ in hac vita nl̄la dilectio ē ea ad quā ſancti martyres ꝑuenerūt. q̄ ꝯ pctm̄ vſq; ad ſāguinē certauerūt. ḡ videt̄ ꝙ magis debeat ꝑfectiōis ſtatus attribui martyribus q̄ꝫ religioſis ⁊ ep̄is. ¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ Diony. 5. ca. cel̄. hierar. attribuit ꝑfectionē ep̄is tāq; ꝑfectioꝛibꝰ. ⁊ in. 6. ca. eiuſdem libꝛi attribuit ꝑfectionē religioſis quos vocat monachos vel triapētas. i. deo famulātes: tāq; ꝑfectis. ¶ Rn̄ᵒ. dōm: ꝙ ſicut dcm̄ ē: ad ſtatū ꝑfectionis reqritur obligatio ꝑpetua ad ea que ſunt ꝑfectiōis cū aliq̄ ſolēnitate. vtrūq; aūt hoꝝ cōpetit religioſis ⁊ ep̄is. religioſi. n. ſe voto aſtringunt ad hoc ꝙ a rebus ſecularibꝰ ſe abſtineāt q̄bus licite vti poterāt: ad hoc ꝙ liberius deo vacēt in quo ꝯſiſtit ꝑfectio p̄ntis vite. vn̄ Diony. dic̄. 6. ca. cel̄. hierar. de religioſis loquēns. Alij q̄dē triapentas. i. famulos dei ex puro ſuitio ⁊ famulatu: alij vero monachos ipōs noīant ex indiuiſibili ⁊ ſingulari vita vniente ipſos ex idiuiſibiliū ſcīs cōuolutionibus. i. contēplationibus ad deifoꝛmē vnitatē ⁊ amabilē deo ꝑfectionē. hoꝝ etiā obligatio fit cū q̄dā ſolēnitate ꝓfeſſiōnis ⁊ bn̄dictionis. vn̄ ibidē ſubdit Diony. ꝓpter qͦd ꝑfectā ipſis donans grām ſcā legiſlatio q̄dā ipſa dignata eſt ſcīficatiua īuocatione. ſil̄r etiā ep̄i obligāt ſe ad ea q̄ ſunt ꝑfectionis paſtoꝛale aſſumentes officiū: ad qͦd ꝑtinet vt aīam ſuā ponat paſtoꝛ ꝓ ouibus ſuis: ſic̄ dr̄ Joan. 10. vnde ap̄ls dic̄. 1. ad Thimot. vlt. Cōfeſſus bonā cōfeſſionē corā multis teſtibus. i. in tua oꝛdinatione vt glo. ibidem dic̄: adhibet̄ etiā q̄dam ſolēnitas ꝯſecratiōis ſimul cū ꝓfeſſione p̄dicta: ſm illud. 2. ad Thimot. 1. Reſuſcites graꝫ dei q̄ eſt in te ꝑ impoſitionē manuū tuaꝝ: qͦd glo. exponit de grā ep̄ali. ⁊ Diony. dicit. 5. ca. cele hiera. ꝙ ſummus ſacerdos. i. ep̄s in ſua oꝛdinatōe hꝫ elogoꝝ ſuꝑ caput ſcīſſimā ſuppoſitionē: vt ſignificet̄ ꝙ ipſe eſt participaturus ītegre totius hierarchie v̄tutis: ⁊ ꝙ ipſe non ſolū ſit illuminatiuꝰ oīum qͦd ꝑtinet ad ſcās locutiones ⁊ actiones: ſꝫ ꝙ etiā hoc alijs tradat. ¶ Ad p̄ᵐ ḡ dōm: ꝙ icohatio ⁊ augmentū non q̄rit̄ ꝓpter ſe ſꝫ ꝓpter ꝑfectionē. ⁊ iō ad ſolū ꝑfectionis ſtatum aliq̄ hoīes cū q̄dam obligatione ⁊ ſolemnitate aſſumunt̄. ¶ Ad ſecunduꝫ dicendum: ꝙ homines ſtatum perfectionis aſſumunt non quaſi profitentes ſeipſos perfectos eſſe: ſed profitentes ſe ad perfectionem tendere. Unde ⁊ apoſtolus dicit ad Philippen. 3. Non ꝙ iam comprehenderim, aut iam perfectus ſim. ſequoꝛ autem ſi quo modo

cōprehēdaz. ⁊ poſtea ſubdit: Quicūq; ḡ pfecti ſumus hoc ſentiamus. vñ nō cōmittit aliqs mēdaciū vel ſimulationē ex hoc φ aliqs nō eſt pfect⁹ q ſtatū pfectiōis aſſumit: ſ; ex eo φ ab itētiōe pfectiōis aīuz reuocat. ¶ Ad 3ᵘ dōm: φ martyriū in actu pfectiſſimo charitatis ꝯſiſtit. act⁹ aūt pfectiōis nō ſufficit ad ſtatū faciēdum: vt dictum eſt.

Ad ſextum

ſic pcedit̄. Videt̄ φ oēs plati eccl'iaſtici ſint in ſtatu pfectiōis. Dicit enim Hiero. in epl'a ad Titū: Oli; idē pſbyter q ⁊ epūs. ⁊ poſtea ſubdit: ſicut ḡ pſbri ſciūt ſe eccl'ie ꝯſuetudine ei q ſibi ppoſit⁹ fuerit eē ſubiectos: ita epi nouerint ſe magis ꝯſuetudine q̄; diſpēſatiōis dñice vitate pſbris eſſe maiores ⁊ in cōi debere eccl'iaz regere: ſ; epi ſunt in ſtatu pfectionis. ḡ ⁊ pſbyteri habētes curā aīarū. ¶ P̄. Sicut epi ſuſcipiūt curā aīaꝝ cū ꝯſecratiōe: ita ēt pſbri curati ⁊ archidiaconi: de q̄bus ſup illud Act. 6. Conſiderate f̄res viros boni teſtiony ſeptē ⁊c. dic̄ glo. Hic diſcernebāt apl'i p eccl'iam ꝯſtitui ſeptē diacones q eēnt ſublimioris gradus: ⁊ q̄ſi colūne prime circa arā. ḡ videt̄ φ ipſi ſint in ſtatu pfectionis. ¶ P̄. Sic̄ epi obligant̄ ad hoc φ aīam ſuā ponāt p ouibus ſuis: ita ⁊ pſbri curati ⁊ archidiaconi: ſ; hoc ptinet ad pfectionē charitatis: vt ſupra dictū eſt. ḡ videt̄ φ ēt pſbri curati ⁊ archidiaconi ſint in ſtatu pfectiōis. ¶ S; ꝯ̄ ē qd̄ Dio. dic̄ in .5. ca. cele. hierar. Pōtificū qdē ordo ꝯſūmatiu⁹ ē ⁊ pfectiuus. ſacerdotū autē illuminatiuus ⁊ lucidus. miniſtrātiu; vō purgatiuus ⁊ diſcretiu⁹. ex quo p; φ pfectio ſolis epis attribuit̄. ¶ Rñ⁰. dōm: φ in pſbris ⁊ diaconib⁹ curā habētib⁹ aīaꝝ duo pñt ꝯſiderari. ſ. ordo ⁊ cura. ordo aūt ipſe ordinat̄ ad quedā actū in diuinis officys. vñ ſupra dictū eſt φ diſtictio ordinū ſub diſtinctiōe offōꝝ ꝯtinet̄. vñ p hoc φ aliqui ſuſcipiūt ſacrū ordinē accipiūt ptātē quoſdam ſacros act⁹ pficiēdi. nō aūt obligant̄ ex hocipſo ad ea q̄ ſūt pfectiōis niſi q̄ten⁹ apud occidētalē eccl'iaz in ſuſceptiōe ſacri ordis emittit̄ ꝯtinētie votū qd̄ ē vnū eoꝝ q̄ ad pfectionez ptinēt: vt īfra dicet̄. vñ p; φ ex hoc φ aliqs accipit ſacrū ordinē nō ponit̄ ſimpl'r in ſtatu pfectiōis: q̄uis iterior pfectio ad hoc reqrat̄ φ aliqs digne huiuſmodi act⁹ exerceat. ſil'r ēt nec ex pte cure quā ſuſcipiūt ponunt̄ in ſtatu pfectiōis. nō. n. obligant̄ ex hocipſo vinculo ppetui voti ad hoc φ curā aīarū retineāt: ſ; pñt eā deſerere vel trāſeūdo ad religionē ēt abſq; licētia epi: vt habet̄ in decretis. 19. cā. .q. 2. ⁊ ēt cū licētia epi pōt aliqs archidiacon⁹ archidiaconatū vel parrochiā dimittere ⁊ ſimplicē pbēdā accipe ſine cura: qd̄ nullo mō liceret ſi eēt in ſtatu pfectiōis. nemo eni manū mittēs ad aratrū ⁊ reſpiciens retro apt⁹ ē regno dei: vt dr̄ Luc. 9. Epi aūt q̄ ſūt in ſtatu pfectionis: nō niſi auctoritate ſūmi pōtificis ad quē ēt ſolū ptinet in votis ppetuis diſpēſare pñt epalē curā deſerere: ⁊ ex certis cauſis vt īfra dicet̄. vñ manifeſtū ē φ nō oēs plati ſūt in ſtatu pfectionis ſed ſoli epiſcopi. ¶ Ad pᵐ ḡ dōm: φ de preſbro ⁊ epo dupl'r loqui poſſum⁹. Uno⁰ q̄tū ad nomē. ⁊ ſic oli; nō diſtinguebant̄ epi ⁊ pſbri. nā epi dicunt̄ ex eo φ ſupintendunt. ſic dic̄ augu. 19. de ciui. dei. pſbri aūt in greco dicunt̄ q̄ſi ſeniores. vñ ⁊ apl's cōiter vtit̄ noīe pſbyteroꝝ q̄tu; ad vtroſq; cū dicit. i. ad Thimo. 5. Qui bñ pſunt pſbri duplici honore digni habeant̄. ⁊ ſil'r ēt noīe epoꝝ. vñ dic̄ Act. 20. Preſbyteris ephesine eccl'ie loquēs: Attēdite vobis ⁊ vniuerſo gregi in quo vos ſpūs ſcūs poſuit epos regere eccl'iā dei. ſ; ſm rē ſemp inter eos fuit diſtinctio ēt tpe aploꝝ: vt p; p Dio. 5. ca. cele hierar. ⁊ Luc. 10. ſup illud. Poſt hec aūt deſignauit dñs ⁊c. dicit glo. Sicut in apl'is forma ē epoꝝ: ſic ⁊ in ſeptuagita duob⁹ diſcipulis forma ē pſbyteroꝝ ſecundi ordinis. poſtmodū tñ ad ſciſma vitādū: neceſſariu; fuit vt etiā noīa diſtinguerent̄: vt. ſ. maiores dicerent̄ epi. minores aūt preſbyteri. Dicere aūt preſbyteros nō differre ab epis: īter dogmata heretica numerat Augu. li lib. de hereſibus: vbi dicit φ Arriani dicebāt preſbyterū ab epo nulla differētia debere diſcerni. ¶ Ad 2ᵐ dōm: φ epi pncipaliter habēt curā oīum ſue dioceſis. preſbyteri autē curati ⁊ archidiaconi habēt aliq̄s ſubminiſtratiōes ſub epis. vñ ſup illud. i. ad Corin. 12. Aly opitulationes aly gubernationes. Dicit glo. opitulatiōes. i. eos q maiorib⁹ ferūt ope; vt titus apollo vel archidiaconi epiſcopi. gubernatiōes. ſ. minoꝝ perſonarū prelationes vt preſbyteri ſunt qui pleni deputati ſunt. ⁊ Dio. dicit. 5. ca. cele. hierar. φ ſicut vniuerſa; hierarchiā videmus in Ieſu terminatā: ita vnāquāq; in ppria diuin a hierarchia. i. epiſcopo. ⁊ 21. q. i. dicit̄: Oib⁹ preſbyteris ⁊ diaconibus attendēdu; eſt vt nihil abſq; ppry epiſcopi licētia agāt. ex quo p; φ ita ſe habēt ad epm ſicut balini ⁊ prepoſiti ad regē. ⁊ ppter hoc ſicut in mūdanis ptātibus ſolus rex benedictionē ſolēnē accipit. aly vō per ſimplicē cōmiſſionē inſtituunt̄: ita etiā in eccleſia cura epiſcopalis cu; ſolēnitate cōſecrationis cōmittit̄. cura autē archidiaconatus vel plebanatus cu; ſimplici iniunctione. cōſecrantur tamen in ſuſceptione ordinis. ſ. anteq̄; curam habeant. ¶ Ad 3ᵘ dicendum: φ ſicut plebani ⁊ archidiaconi nō habent pncipaliter cura; ſ; adminiſtrationem quā da; ſm φ eis ab epiſcopo cōmittit̄: ita etiam ad eos nō pertinet pncipaliter paſtorale officium: nec obligatio ponēdi aīam p ouibus: ſ; inq̄tu; participant de cura. vnde magis habēt quoddā officiū ad pfectionē ptinēs q̄; obtineant pfectionis ſtatum.

Ad ſeptimum

ſic proceditur. Uidetur φ ſtat⁹ religioſoꝝ ſit pfectior q̄; ſtat⁹ platoꝝ. Dñs. n. dic̄ Matth. 19. Si vis pfect⁹ eē vade ⁊ vende oīa q̄ habes ⁊ da paupibus. qd̄ faciunt religioſi. nō autē ad hoc tenet̄ epi. dr̄. n. 12. q. i. Epi de reb⁹ ppriys vel acqſitis vel qcqd de pprio hñt heredib⁹ ſuis derelinquāt. ḡ religioſi ſūt in pfectiori ſtatu q̄; epi. ¶ P̄. Perfectio pncipalius ꝯſiſtit in dilectione dei q̄; in dilectione pximi: ſ; ſtat⁹ religioſoꝝ directe ordinat̄ ad dilectionē dī. vñ ⁊ ex dei famulatu ⁊ famlatu noīant̄: vt Diony. dic̄. 6. ca. cel'. hierar. Stat⁹ aūt epoꝝ videtur ordinari ad dilectionē pximi cui⁹ cure ſupintēdūt. vñ ⁊ noīantur: vt p; p Aug. 19. de ciui. dei. ḡ videtur φ ſtatus religioſoꝝ ſit pfectior q̄; ſtat⁹ epoꝝ. ¶ P̄. ſtatus religioſoꝝ ordinat ad vitā ꝯtēplatiuam que potior eſt q̄; vita actiua ad quā ordinat̄ ſtatus epoꝝ. dicit. n. Gre. in paſtorali φ p vitā actiuā pdeſſe pximis cupiēs Iſaias officiū pdicationis appetyt. p ꝯtēplatiuā vero Ieremias amori ꝯditoris ſedule īherere deſiderans ne mitti ad predicandū debeat ꝯ̄dicit. ḡ videt̄ φ ſtatus religioſoꝝ ſit pfectior q̄; ſtat⁹ epoꝝ. ¶ S; ꝯ̄. Nulli l; a maiori ſtatu ad minorē trāſire. hoc. n. eſſet retro aſpicere. ſ; pōt aliqs a ſtatu religionis tranſire ad ſtatū epalē. dr̄. n. 18. q. i. φ ſacra ordinatio de monacho epm facit. ḡ ſtatus epoꝝ eſt pfectior q̄; ſtatus religioſoꝝ. ¶ Rñ⁰. dōm: φ ſicut Aug. dicit. 12. ſup Gen. ad l'ram: ſemp agens pſtantius eſt patiente. in genere aūt pfectionis ſm Diony. epi ſe hñt vt perfectores. religioſi aūt vt pfecti: quoꝝ vnū ptinet ad actionē: alteꝝ autē ad paſſionē. vnde manifeſtu; ē φ ſtatus pfectionis potior eſt in epis q̄; in religioſis. ¶ Ad pᵐ ḡ dōm φ abrenunciatio ppriaꝝ facultati dupl'r conſiderari poteſt. Uno⁰ ſm φ eſt in actu. ⁊ ſic in ea non conſiſtit eſſential'r pfectio. ſ; ē quoddā pfectionis inſtr̄m: ſicut ſupra dictū ē. ⁊ iō nihil ſtatū pfectionis phibet eſſe ſine abrenunciatione pprioꝝ: ſicut etiā dōm eſt de alys exterioribus obſeruantys. Alio mō pōt conſiderari ſm preparationē animi: vt. ſ. homo ſit paratus ſi fuerit opus oīa dimittere vel diſtribuere. ⁊ hoc pertinet directe ad perfectione;. Unde aug. dicit in libro de queſtionibus euangely. Oſtendit dominus filios ſapiētie intelligere non in abſtinendo nec in manducando eſſe iuſtitiam: ſed in equanimitate tolerandi inopiam. Unde

ap̄ls dic̄. Scio ⁊ abundare ⁊ penuriam pati. Ad hoc auteʒ maxime tenent̄ epi ꝙ oīa ſua ꝑ honore dei ⁊ ſaluti ſui gregis ꝯtēnāt: cū op⁹ fuerit vl̄ paupib⁹ ſui gregis largiēdo vel rapinā bonoꝝ ſuoꝝ cū gaudio ſuſtinēdo. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ: ꝙ hocipſuʒ qđ epi itēdūt his q̄ ꝑtinēt ad ꝓximoꝝ dilectionē: ꝓuenit ex abūdātia dilectiōis diuine. vn̄ dn̄s ꝑ̄ a Petro q̄ſiuit an eū diligeret: ⁊ poſtea ei ſui gregis curam cōmiſit. ⁊ Greg. dicit in paſtorali: Si dilectiōis teſtimoniū ē cura paſtoralis: qſqs v̄tutib⁹ pollēs gregē dei renuit paſcere: paſtorem ſūmū cōuincit̄ nō amare. hoc aūt eſt maioris dilectionis ſignū: vt hō ꝓpter amicū etiā alijs ſeruiat q̄ʒ etiā ſi ſoli amico velit ſeruire. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſicut Greg. dicit ī paſtorali: Sit p̄ſul actiōe p̄cipuus: pre cūctis cōtēplatione ſuſpēſus: q2 ad ipſos ꝑtinet: nō ſolū ꝓpter ſeipſos: ſʒ etiā propter īſtructionē alioꝝ ꝯtēplari. Vn̄ Greg. dicit ſup Ezech. ꝙ de ꝑfectis viris poſt ꝯtēplationē ſuā redeūtibus dicit̄: Memoriam ſuauitatis tue eructabunt.

Ad octauum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ etiā p̄ſbyteri curati ⁊ archidiaconi ſint maioris ꝑfectiōis q̄ʒ religioſi. Dicit. n. Chryſo. in ſuo dialogo: Si taleʒ mihi aliquē adducas monachū q̄lis vt ſm̄ exaggerationē dicā Helias fuit: nō t̄n illi cōparādus ē q tradit⁹ populis ⁊ multoꝝ pctā ferre cōpulſus imobilis perſeuerat ⁊ fortis. ⁊ parū poſt dicit: Siqs mihi ꝓponeret optionē: vbi mallē placere in officio ſacerdotali an in ſollitudie monachoꝝ ſine cōparatiōe eligerē illud qđ p̄ius dixi. ⁊ in eodem libro dicit: Siqs bn̄ admiſtrato ſacerdotio illi⁹ ꝓpoſiti. ſ. monachalis ſudores cōferat: tātū eos diſtare repiet quantuʒ iter p̄uatū diſtat ⁊ regē. ergo videt̄ ꝙ ſacerdotes habētes curā aīarū ſint ꝑfectiores religioſis. ¶ P̄. Augu. dicit in ep̄la ad Valeriū: Cogitet religioſa prudētia tua nihil eē in hac vita maxime hoc tp̄e difficili⁹: laborioſi⁹: ꝑiculoſi⁹ epi: aut p̄ſbyteri: aut diaconi officio. ſʒ apud deū nihil beatius ſi eo mō militet̄ quo nr̄ impator iubet. nō ergo religioſi ſunt ꝑfectiores p̄ſbyteris aut diaconib⁹. ¶ P̄. Aug. dic̄ ad Aureliū: Nimis dolēdū eſt ſi ad taʒ ruinoſaʒ ſupbiam monachos ſubrigim⁹: ⁊ tā graui ꝯtumelia clericos dignos putam⁹: vt. ſ. dicat̄ ꝙ malus monachus bon⁹ cleric⁹ eſt: cū aliqn̄ etiā bon⁹ monachus vix bonū clericū faciat. ⁊ paulo ante p̄mittit nō eē viā dandā fuis dei. i. monachis: vt ſe facilius putēt elici ad aliqd meli⁹. ſ. clericatū ſi facti fuerint deteriores. ſ. abiecto monachatu. ergo videt̄ ꝙ illi q ſūt in ſtatu clericali ſint ꝑfectiores religioſis. ¶ P̄. Nō licet de ſtatu maiori ad minorē trāſire: ſʒ de ſtatu monaſtico trāſire licet ad officiū p̄ſbyteri curā habētis: vt pʒ. 16. q. i. ex decreto Gelaſij pape q dicit: Siqs monachus fuerit q venerabilis vite merito ſacerdotio dign⁹ p̄uideat̄: ⁊ abbas ſub cui⁹ iperio regi xp̄o militat: illū fieri p̄ſbyterū petierit: ab ep̄o dʒ eligi ⁊ in loco quo iudicauerit ordinari. ⁊ Hiero. dicit ad Ruſticū monachū: Sic viue in monaſterio vt clericus eſſe merearis. g̊ p̄ſbyteri curati ⁊ archidiaconi ſūt ꝑfectiores religioſis. ¶ P̄. Epi ſūt ī ſtatu ꝑfectiori q̄ʒ religioſi: vt ex ſupradictis pʒ: ſʒ p̄ſbri curati ⁊ archidiaconi ex eo ꝙ habēt curā aīarū ſimiliores ſunt ep̄is q̄ʒ religioſi. g̊ ſunt maioris ꝑfectiōis. ¶ P̄. Virt⁹ ꝯſiſtit circa difficile ⁊ bonū vt dr̄ in. 2. ethi. ſʒ difficili⁹ ē ꝙ aliqs bn̄ viuat in officio p̄ſbyteri curati vel archidiaconi q̄ʒ in ſtatu religiōis. g̊ p̄ſbri curati vl̄ archidiaconi ſunt ꝑfectioris v̄tutis q̄ʒ religioſi. ¶ Sʒ ꝯ̄ ē qđ dr̄. 19. q. i. c. dūe: Siqs ī eccl̄ia ſua ſub ep̄o populū retiet ⁊ ſeculariter viuit ſi afflat⁹ ſpū ſcō ī aliquo monaſterio: vl̄ regl̄a canonica ſaluari ſe voluerit: q2 lege p̄uata ducit̄: nl̄la rō exigit vt publica ꝯſtrigat̄: ſʒ ſi ducit̄ aliqs a lege ſpūs ſci q̄ ibi dr̄ lex p̄uata niſi ī aliqd ꝑfecti⁹. g̊ vr̄ ꝙ religioſi ſint ꝑfectiores q̄ʒ archidiaconi vel p̄ſbri curati. ¶ Rn̄º. dōʒ: ꝙ cōparatio ſupeminētie nō hʒ locū iter aliquos ex ea ꝑte in q̄ ꝯueniūt: ſʒ ex ea ꝑte in q̄ diſſerūt. in p̄ſbyteris aūt curatis ⁊ archidiacōis tria ē ꝯſiderare. ſ. ſtatū: ordinē: ⁊ officiū. Ad ſtatū ꝑtinet ꝙ ſeculares ſint. Ad ordinē ꝙ ſint ſacerdotes vel diaconi. Ad officiū ꝙ curā aīarū hēant ſibi cōmiſſaʒ: ſi g̊ ex alia ꝑte ponam⁹ ſtatu religioſū: ordine diaconū vel ſacerdotē: officio curā aīarū habēteʒ: ſicut pleriq3 monachi ⁊ canonici regulares habēt. in p̊ quideʒ excellit: in alijs aūt par erit. ſi aūt differat ſecūdus a p̊ ſtatu ⁊ officio: ꝯueniat aūt ordie: ſicut ſūt religioſi ſacerdotes ⁊ diaconi curā aīarū nō habētes. manifeſtū eſt ꝙ ſecūdus p̊ erit ſtatu qdē excellētior: officio autē minor: ordine v̊o eq̄lis ē. Eſt ergo ꝯſiderādū q̄ p̄eminētia potior ſit: vtrū ſtatus vel officij: circa qđ duo attēdēda vident̄. ſ. bonitas ⁊ difficultas. ſi g̊ fiat cōparatio ſm̄ bonitatē: ſic p̄fert̄ ſtat⁹ religionis offō p̄ſbri curati vel archidiaconi: q2 religioſus totā vitā ſuā obligat ad ꝑfectionis ſtudiū. p̄ſbyter aūt curatus vel archidiaconus nō obligat totā vitā ſuā ad curā aīarū: ſicut ep̄us: nec etiā ei cōpetit p̄ncipalē curā ſubditoruʒ hr̄e ſicut ep̄o: ſed quedā particularia circa curā aīaruʒ eoꝝ officio cōmittunt̄: vt ex dictis pʒ. ⁊ iđ cōparatio ſtat⁹ religionis ad eoꝝ officiū eſt: ſicut vniuerſalis ad particularem. ⁊ ſicut holocauſti ad ſacrificiū: quod eſt minus holocauſto: vt patet per Greg. ſup Ezech. vnde. 2. 19. q. i. dicitur Clericis q monachoꝝ ꝓpoſitum appetūt: q2 meliorē vitā ſequi cupiunt liberos eis ab ep̄o in monaſterijs oʒ largiri igreſſus: ſʒ hec cōparatio itelligenda ē ſm̄ genus opis. naʒ ſm̄ charitatē opantis cōtingit q̄nq3 ꝙ opus ex genere ſuo minus exiſtens magis ſit meritoriū. ſ. ſi ex maiori charitate fiat. ſi v̊o attendat̄ difficultas bn̄ ꝯuerſandi in religione ⁊ in officio hn̄tis curā aīaꝝ: ſic difficilius eſt conuerſari bn̄ cū cura aīaꝝ ꝓpter exteriora ꝑicula: q̄uis cōuerſatio religionis ſit difficilior q̄ʒtū ad ipʒ genus opis ꝓpter artitudinē obſ̄uātie regularis. ſi vero religioſus etiā ordie careat: ſic pʒ de ꝯuerſis religionū: ſic manifeſtū ē excellere p̄eminētiā ordinis q̄ʒtū ad dignitatē: q2 ꝑ ſacrū ordinē aliqs deputat̄ ad digniſſima miniſteria qbus ipſi xp̄o ſ̄uitur in ſacramēto altaris: ad qđ requiritur maior ſc̄itas interior q̄ʒ regrat ēt religiōis ſtat⁹: q2 ſic̄ Diony. dic̄. 6. ca. cel̄. hierar. ꝙ monaſticus ordo dʒ ſeq ſacerdotales ordines: ⁊ ad eoꝝ imitationē in diuina aſcēdere. vn̄ grauius peccat ceteris paribus clericus in ſacris ordinib⁹ ꝯſtitutus ſi aliqd ꝯ̄riū ſc̄itati agat q̄ʒ aliqs religioſus q nō hʒ ordinē ſacꝝ: q̄uis laicus religioſus teneat̄ ab obſ̄uātias regulares ad q̄s illi q ſunt in ſacris ordinib⁹ non tenent̄. ¶ Ad p̊ᵐ g̊ dōm: ꝙ ad illas auctoritates Chryſo. breuiter r̄nderi poſſet ꝙ non loqtur de ſacerdote curato minoris ordinis ſed de ep̄o q dr̄ ſūm⁹ ſacerdos. ⁊ hoc ꝯuenit itētiōi illi⁹ libri in quo ꝯſolat̄ ſe ⁊ Baſiliū de hoc ꝙ erāt ī ep̄os electi. ſʒ hoc p̄termiſſo dicēdū ē ꝙ loqt̄ q̄ʒtū ad difficultatē: p̄mittit. n. Cū fuerit gubernator ī medijs fluctib⁹ ⁊ de tēpeſtate nauē liberare potuerit: tūc merito teſtimoniū ꝑfecti gubnatoris ab oībus ꝓmeret̄. ⁊ poſt ꝯcludit qđ ſupra poſitū ē de monacho: qui nō ꝯparandus ē illi q tradit⁹ ppl̄is imobilis perſeuerat. ⁊ ſubdit cām: q2 ſic̄ ī trāqllitate: ita in tēpeſtate gubnauit ſeipm̄. ex quo nihil aliđ oñdi pōt niſi ꝙ ꝑiculoſior ē ſtat⁹ habētis curā aīaꝝ q̄ʒ monachi. in maiori aūt ꝑiculo inocēteʒ ſe ſ̄uare ē maioris v̄tutis idiciū. ſʒ hoc ēt ad magnitudinē v̄tutis ꝑtinet ꝙ aliqs vitet ꝑicula religionē itrādo. vn̄ nō dic̄ ꝙ mallet eē in officio ſacerdotali q̄ʒ in ſolitudie monachoꝝ: ſʒ ꝙ mallet placere in hoc q̄ʒ ī illo: q2 hoc ē maioris v̄tutis argumētū. ¶ Ad 2ᵐ dōʒ: ꝙ ēt illa auctoritas Aug. manifeſte loqtur q̄ʒtū ad difficultatē q̄ oñdit magnitudinē v̄tutis in his q bn̄ ꝯuerſant̄: ſic̄ dcm̄ ē. ¶ Ad 3ᵐ dōʒ: ꝙ Aug. ibi cōparat monachos clericis q̄ʒtum ad diſtantiā ordinis: non q̄ʒtum ad diſtantiaʒ religionis ⁊ ſecularis vite. ¶ Ad 4ᵐ dōʒ: ꝙ illi qui a ſtatu religionis aſſumūtur ad curam animarum cum prius eſſent in ſacris ordinibus

cōſtituti aſſequunt̃ aliquid qḋ prius nō habebāt.ſ.officiuʒ
cure.nō autē deponūt qḋ prius habebāt.ſ.religiōis ſtatū.
dicit̃ eni in decre.16.q.1.de monachis.Qui diu morātes in
monaſterijs:ſi poſtea ad clericat⁹ ordines ꝑueniūt ſtatui/
m⁹ nō debere eos a p̄ori ꝓpoſito diſcedere:ſʒ p̄ſbyteri cu/
rati vel archidiaconi qñ religionē ingrediunt̃ curā depo/
nunt vt adipiſcant̃ ꝑfectiorē ſtatū.vñ ex hocipſo excellen
tia ex parte religiōis oſtēdit̃:in hoc aūt ꝙ religioſi laici aſ/
ſumunt̃ in clericatū ⁊ ad ſacros ordines: manifeſte ꝓmo/
uent̃ ad meli⁹:ſicut ſupra dictuʒ eſt:⁊ hoc oſtendit̃ ex ipſo
modo loquēdi cū Hiero.dicit: Sic in monaſterio viue vt
clericus eſſe merearis. ¶ Ad 5ᵘ dōm:ꝙ p̄ſbyteri curati ⁊
archidiaconi ſūt ſimiliores epis q̄ʒ religioſi q̄ʒtū ad aliqd
.ſ.q̄ʒtū ad curā aīarū quā ſecūdario habēt:ſʒ q̄ʒtuʒ ad ꝑpe/
tuā obligationē que requirit̃ ad ſtatū ꝑfectiōis ſimiliores
ſunt ep̄o religioſi:vt ex ſupradictis pʒ. ¶ Ad 6ᵐ dōʒ:ꝙ dif
ficultas que eſt ex arduitate opis addit ad ꝑfectionē v̄tu/
tis.difficultas aūt q̄ ꝓuenit ex exteriorib⁹ ip̄edimētis:quā/
doq; q̄dā diminuit ꝑfectionē v̄tutis:puta cū aliqs nō tātū
v̄tutē amat vt ip̄edimēta v̄tutis declinare velit: ſm̄ illud
ap̄li.1.ad Corin.9.Oīs qui in agone cōtēdit ab oībus ſe ab/
ſtinet.qñq; v̄o eſt ſignū ꝑfectiōis v̄tutis:puta cuʒ alicui ex
inopinato vel ex neceſſaria cauſa ip̄edimēta v̄tutis occur/
runt:ꝓpter q̄ tñ a virtute nō declinat. in ſtatu aūt religio/
nis eſt maior difficultas ex arduitate operū.ſed in his qui
ī ſeculo viuūt q̄litercūq; eſt maior difficultas ex ip̄edimē/
tis v̄tutis que religioſi per oīa ꝓuide vitauerunt.

¶ De his q̄ ꝑtinēt ad ſtatū epoꝝ. Qõ. CLXXXV

DEinde cōſiderāduʒ eſt de his que
ꝑtinēt ad ſtatū epiſcoporū.
¶ Et circa hoc queruntur octo. p̄ vtruʒ
liceat ep̄atuʒ appetere. 2°.vtrū liceat
ep̄atū finalr̄ recuſare. 3°.vtruʒ oporte/
at ad ep̄atū eligere meliorē. 4°. vtruʒ
ep̄s poſſit ad religionē trāſire. 5°. vtrū
liceat ei corporalr̄ ſubditos ſuos deſerere. 6°. vtrū poſſit
hr̄e ꝓpriū. 7°.vtrū peccet mortalr̄ bona eccl'iaſtica pau/
perib⁹ nō erogādo. 8°.vtrū religioſi qui ad epiſcopatum
aſſumunt̃ teneant̃ ad obſeruātias regulares.

Ad primum ſic ꝓcedit̃ videt̃ ꝙ liceat ep̄atū ap/
petere.Dicit.n.ap̄ls.1.ad Thimo.3.
Qui ep̄atū deſiderat bonū opus deſiderat. ſed licitū eſt ⁊
laudabile bonū opus deſiderare.ergo etiā laudabile ē de/
ſiderare ep̄atū. ¶ P̄. Status epoꝝ eſt ꝑfectior q̄ʒ religio/
ſoꝝ ſtat⁹:vt ſupra habitū eſt.ſed laudabile eſt ꝙ aliqs deſi
deret ad ſtatū religiōis trāſire.ḡ etiā laudabile ē ꝙ aliqs
appetat ad ep̄atū ꝓmoueri. ¶ P̄. Prouerb.10.dr̄:Qui ab/
ſcōdit frumēta maledicet̃ in ꝓpl'is.bñdictio aūt ſuꝑ caput
vēdētiū.ſʒ ille q ē idone⁹ ⁊ vita ⁊ ſcīa ad ep̄atū: videt̃ fru/
mēta ſpūalia abſcōdere ſi ſe ab ep̄atu ſubtrahat.ꝑ hoc au/
tē ꝙ ep̄atū accipit ponit̃ in ſtatu frumēta ſpūalia diſpēſan
di.ḡ videt̃ ꝙ laudabile ſit ep̄atū appetere ⁊ vituperabile
ipſuʒ refugere. ¶ P̄. Facta ſcōꝝ q̄ in ſacra ſcriptura nar/
rant̃ nobis ꝓponunt̃ in exēplū: ſm̄ illud ad Ro.15.Que/
cunq; ſcripta ſunt ad noſtrā doctrinā ſcripta ſūt. ſed legit̃
Iſa.6.ꝙ Iſaias ſe obtulit ad officiū p̄dicationis:qḋ p̄cipue
cōpetit epis.ergo videt̃ ꝙ appetere ep̄atuʒ ſit laudabile.
¶ Sʒ ꝯ eſt qḋ Aug.dicit.19.de ciui.dei:Locus ſuꝑior ſine
quo ꝓpl's regi nō pōt.⁊ ſi adminiſtret̃ vt decet:tñ indecen/
ter appetit̃. ¶ Rñ°. dōm:ꝙ in ep̄atu tria p̄ūt ꝯſiderari:
quoꝝ vnū ē p̄ncipale ⁊ finale.ſ.ep̄alis opatio ꝑ quā vtilita
ti ꝓximoꝝ intēdit̃:ſm̄ illud Ioan.vlt. Paſce oues meas.
Aliud aūt ē altitudo gradus:q: ep̄s ſuꝑ alios cōſtituit̃:ſm̄
illud Mat.25.Fidelis ſeruus ⁊ prudēs quē cōſtituit dn̄s
ſuꝑ familiā ſuā.Tertiū aūt eſt ꝙ ꝯſequēter ſe hʒ ad iſta.ſ.
reuerētia:⁊ honor:⁊ ſufficiētia tꝑaliū:ſʒ illḋ.1.ad Thimot.
5.Qui bn̄ p̄ſunt p̄ſbyteri duplici honore habeant̃. appete/
re ḡ ep̄atū rōne huiuſmodi circūſtātiū honoꝝ: manifeſtū
eſt ꝙ ſit illicitū:⁊ ꝑtinet ad cupiditatē vel ambitionē.Vñ
ꝯ phariſeos dn̄s dicit Matth.23.Amāt p̄mos accubitus
in cenis:⁊ p̄mas cathedras in ſinagogis: ſalutatiōes in fo/
ro:⁊ vocari ab hoib⁹ rabbi.q̄ʒtū aūt ad ſcōm.ſ.ad celſitudi
nem gradus appetere ep̄atuʒ ⁊ p̄ſumptuoſuʒ. Vñ dn̄s ar/
guit diſcipulos Matth.20.p̄matū querētes dicēs:Scitis
q: p̄ncipes gētiū dominant̃ eoꝝ.vbi Chryſo.dicit ꝙ ꝑ hoc
oſtēdit ꝙ gētile eſt p̄mat⁹ cupe:⁊ ſic gētiū cōparatiōe coꝝ
aīam eſtuantē cōuertit:ſʒ appetere ꝓximis ꝓdeſſe ē ſʒ ſe
laudabile ⁊ v̄tuoſum. Verū q: ꝓut ep̄alis actus hʒ anne/
xam gradus celſitudinē:preſumptuoſuʒ videt̃ ꝙ aliqs p̄/
eſſe appetat ad hoc ꝙ ſubditus preſit niſi manifeſta neceſ
ſitate iminente:ſicut Grego.dicit in paſtorali: ꝙ tunc lau/
dabile erat ep̄atū querere quādo per hūc quenq; dubiuʒ
nō erat ad ſupplicia grauiora ꝑuenire.vñ nō de facili īue/
niebat̃ qui hoc onus aſſumeret.p̄ſertim cuʒ aliquis chari/
tatis zelo diuinitus ad hoc incitat̃:ſic Greg.dicit in paſto
rali:ꝙ Iſaias ꝓdeſſe proximis cupiēs laudabiliter officiū
p̄dicationis appetijt.pōt tñ abſq; preſumptione quilibet
appetere talia opera facere ſi eum contingeret in tali offi/
cio eſſe vel etiā ſe eſſe dignū ad talia opa exequēda: ita ꝙ
opus bonū cadat ſub deſiderio:nō aūt p̄matus dignitatis
Unde Chryſo.dic̃ ſuꝑ Matth.Opus q̄deʒ deſiderare bo
nū:bonū eſt.p̄matū aūt honoris ꝯcupiſcere vanitas ē. pri/
mat⁹.n.fugientē ſe deſiderat:deſiderantē ſe horret. ¶ Ad
p̄ᵘ ḡ dōm:ꝙ ſicut Greg.dic̃ in paſtorali:illo tēpore hoc di/
xit ap̄ls quo ille q plebibus p̄erat p̄mus ad martyrij tor/
mēta ducebat̃:⁊ ſic nihil aliud erat quod in ep̄atu appeti
poſſet niſi bonuʒ opus. Vñ Aug.dic̃.19.de ciui.dei: ꝙ ap̄ls
dicēs:q ep̄atuʒ deſiderat bonū opus deſiderat: exponere
voluit quid ſit ep̄atus q: nomē opis ē: nō honoris. ſcopus
q̄dem intētio eſt.ſi ḡ ep̄m velimus latine ſuꝑintēdere poſ
ſumus dicere:vt itelligat nō ſe eē ep̄m q preeſſe dilexerit
non ꝓdeſſe.in actione.n. vt parū ante p̄mittit:non aman/
dus eſt honor in hac vita ſiue potentia: qm̄ oīa vana ſunt
ſub ſole.ſʒ opus ip̄m qḋ ꝑ eundē honorē vel potentiā fit: ⁊
tamē:vt Greg.dicit in paſtorali:laudans deſideriū.ſ.boni
opis in pauorē vertit ꝓtinus qḋ laudauit cū ſubiungit: oʒ
aūt ep̄m irreprehenſibilē eē:q̄ſi dicat:laudo qḋ q̄ritis: ſed
diſcite q̄d q̄ratis ¶ Ad 2ᵘ dōm:ꝙ nō eſt eadē rō de ſtatu
religionis ⁊ de ſtatu ep̄ali ꝓpter duo. p̄ q̄dem q: ad ſtatū
ep̄alē p̄exigit̃ vite ꝑfectio:vt pʒ ꝑ hoc qḋ dn̄s a Petro q̄ſi
uit ſi plus cū ceteris diligeret anq̄ʒ ei ꝯmitteret paſtorale
officiū:ſʒ ad ſtatū religionis nō p̄exigit̃ ꝑfectio:ſʒ eſt via in
ꝑfectionem. vñ ⁊ dn̄s Matth.19.nō dixit. Si es ꝑfectus
vade ⁊ vende oīa q̄ hēs:ſʒ ſi vis ꝑfectus eē:⁊ huius dn̄e rō
eſt:q: ſm̄ Diony.ꝑfectio ꝑtinet actiue ad ep̄m ſic̃ ad perfe
ctionē.ad monachū aūt paſſiue ſic̃ ad ꝑfectū.req̄rit̃ aūt ꝙ
ſit ꝑfectus aliqs ad hoc ꝙ poſſit alios ad ꝑfectionēʒ addu
cere:qḋ nō preexigit̃ ab eo q dʒ ad ꝑfectionē adduci. ē aūt
p̄ſumptuoſuʒ ꝙ aliqs ꝑfectū ſe reputet:non aūt ꝙ ad ꝑfe/
ctionē tendat. 2° q: ille q ſtatū religionis aſſumit ſe alijs
ſubijcit ad ſpūalia capienda.⁊ hoc cuilibet lʒ. Vñ Aug.19.
de ciui.dei dic̃. A ſtudio cognoſcende veritatis nemo ꝓhi
bet̃:qḋ ad laudabile ociū ꝑtiet:ſʒ ille q trāſit ad ſtatū ep̄a/
leʒ ſublimat̃ ad hoc ꝙ alijs ꝓuideat: ⁊ hāc ſublimationeʒ
null's dʒ ſibi aſſumere:ſm̄ illud ad Heb.5. Nec q̄ſq; ſumat
ſibi honorē:ſʒ q vocat̃ a deo.⁊ Chryſo. dic̃ ſuper Matth.
Primatū eccl'ie ꝯcupiſcere:neq; iuſtū ē neq; vtile.q̄s.n.ſa
piens vult vltra ſe ſubiicere ſuituti ⁊ ꝑiculo tali vt det rō
nē ꝑ oī eccl'ia:niſi forte q nō timet dī iudiciū abutēs p̄ma/
tu eccl'iaſtico ſeculariter:vt.ſ.ꝯuertat ip̄m in ſecularem.
¶ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ diſpēſatio ſpūaliū frumētoꝝ nō ē faciē/
da ſʒ arbitriū cuiuſlʒ:ſʒ p̄ncipalr̄ q̄dē ſʒ arbitriū ⁊ diſpo/

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ſitionẽ dei:ſcḋario aũt ſm arbitriũ ſupioꝝ ꝑlatoꝝ:ex quorum pſona dr̃.i.ad Cori.4. Sic nos exiſtimet hõ vt miniſtros xp̃i ꝛ diſpenſatores miniſtroꝝ dei. ꝛ ideo non itelligitur ille abſcondere frumẽta ſpũalia cui nõ ꝯpetit ex officio:nec ei a ſupiori iniungit̃ ſi ab alioꝝ correctiõe ꝛ gubernatione deſiſtat:ſꝫ ſolũ tũc itelligit̃ abſcondere ſi diſpenſationẽ negligat cũ ei ex officio icumbat: vel ſi officiũ cuꝫ ei iniungitur pertinaciter recipere renuat. Uñ Aug. dicit .19.de ciui.dei:Ociũ ſcm̃ q̃rit charitas veritatis: negociuꝫ iuſtũ ſuſcipit neceſſitas charitatis:quã ſarcinã ſi nullus iponit percipiende atq; intuende vacanduꝫ eſt veritati. ſi aũt iponit̃:ſuſtinẽda eſt ꝓpter charitatis necẽitatẽ. ¶ Ad 4ᵘ dõm:ꝙ ſicut Greg.dicit in paſtorali. Iſaias q mitti voluit ante ſe ꝑ altaris calculũ purgatũ vidit ne nõ purgat⁹ adire qſq; ſacra miniſteria audeat:quia ḡ valde difficile ẽ purgatũ ſe quemlibet poſſe cognoſcere predicationis officium tutius declinatur.

Ad ſecundum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ liceat ẽpatũ iniũctũ oĩo recuſare. Ut .n.Greg.dicit in paſtorali:ꝑ actiuã vitã ꝓdeſſe ꝓximis cupiẽs Iſaias officiũ ꝑdicatiõis appetyt. ꝑ ꝯtẽplatiuaꝫ vero Ieremias amori ꝯditoris ſedule inherere deſiderans ne mitti ad ꝑdicandũ debeat ꝯdicit. nullus aũt peccat ſi meliora nolit deſerere vt min⁹ bonis ihereat. cũ ḡ amor dei ꝑemineat dilectioni ꝓximi:ꝛ vita ꝯtẽplatiua ꝑferat̃ vite actiue: vt ex ſupra dcis pꝫ:vr̃ ꝙ nõ peccat ille q oĩo epatũ recuſat. ¶ P̃. Sic̃ Greg.dic̃: valde difficile ẽ vt aliqs ſe purgatũ poſſit cognoſcere:nec dꝫ aliqs nõ purgatus ſacra miſteria adire. ſi ḡ aliqs nõ ſentiat ſe eſſe purgatũ: q̃tumcũq; ſibi epale iniungat̃ officiũ nõ dꝫ illõ ſuſcipere. ¶ P̃. De btõ Marco Hierony.dic̃ in ꝓlogo ſup Marcũ ꝙ amputaſſe ſibi poſt fidẽ pollicẽ dr̃:vt ſacerdotio reprobus haberet̃. ꝛ ſilr̃ aliq votũ emittũt vt nunq̃ epatũ accipiãt:ſed eiuſdẽ rõnis ẽ ponere ipedimẽtũ ad aliqd ꝛ oĩno recuſare illud. ḡ vr̃ ꝙ abſq; pctõ poſſit aliqs oĩno epatum recuſare. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qõ Aug.dic̃ ad Eudoſiũ. Siq̃ opa veſtra mater eccl̃ia deſiderauerit:nec elatiõe auida ſuſcipiatis nec blãdiẽte deſidia reſpuatis. poſtea ſubdit:neq; ociũ veſtrũ neceſſitatibus eccl̃ie preponatis:cui parturiẽti ſi nulli boni miſtrare vellẽt quõ naſceremini nõ iueẽiretis. ¶ Rñ⁰. dõm:ꝙ in aſſumptiõe epatus duo ſunt ꝯſiderãda. ꝑ̊ gdẽ qd deceat hoĩem appetere ſm ꝓpꝛiam voluntatẽ. 2⁰ quid hoĩem deceat facere ad voluntateꝫ alterius. Quantum ḡ ad ꝓpꝛiam volũtatẽ cõuenit homini ꝑ̇ncipaliter inſiſtere ꝓpꝛie ſaluti:ſꝫ ꝙ alioꝝ ſaluti itẽdat hoc ꝯuenit hoĩ ex diſpõne alteri⁹ ptãtẽ hñtis:vt ex ſupra dcis pꝫ. vñ ſic̃ ad iordinationẽ volũtatis ptinꝫ ꝙ aliqs ꝓꝓo motu ferat̃ in hoc ꝙ alioꝝ gubernatiõi ꝑficiat̃:ita ẽt ad iordinationẽ voluntatis ptinet ꝙ aliqs oĩo ꝯ ſupioris iniunctionẽ ꝑdictũ gubernatõis officiũ finalr̃ recuſet: pp duo. ꝑ̊ gdẽ qꝛ hoc repugnat charitati ꝓximoꝝ quoꝝ vtilitati ſe aliqs dꝫ exponere ꝓ loco ꝛ tpe. vñ Aug.19.de ciui. dei dic̃ ꝙ negociũ iuſtum ſuſcipit neceſſitas charitatis. 2⁰ qꝛ hoc repugnat humilitati ꝑ quã aliqs ſupioꝝ mãdatis ſe ſubycit. Uñ. Grego.dic̃ in paſtorali: ꝙ tũc añ dei oculos vera ẽ hũilitas cũ ad reſpuẽdũ hoc qõ vtiliter ſubire ꝑcipit̃ pertinax nõ eſt. ¶ Ad ꝑ̇mũ ḡ dõm:ꝙ q̃uis ſimplr̃ ꝛ abſolute loquẽdo vita ꝯtemplatiua potior ſit q̃ vita actiua ꝛ amor dei q̃ dilectio ꝓximi:tñ ex alia pte bonũ multitudĩs ꝑferendũ ẽ bono vni⁹. Uñ Aug.dic̃ in vbis ꝑmiſſis:neq; ociũ vr̃m neceſſitatib⁹ eccl̃ie ꝑponatis:ꝑſertim qꝛ hoc ipm̃ ad dilectionẽ dei ptinet ꝙ aliqs ouibus xp̃i curã paſtoraleꝫ ipendat. vñ ſup illud Ioan.vlti. Paſce oues meas.dic̃ Aug. Sit amoris officiũ paſcere dñicũ gregẽ: ſicut fuit timoris idicium negare paſtorẽ. ſilr̃ ẽt ꝑlati nõ ſic trãſferunt̃ ad vitaꝫ actiuam vt ꝯtẽplatiuaꝫ deſerãt. Uñ Aug.dicit.19.de ciui.dei: ꝙ ſi iponat̃ ſarcina paſtoralis officij:nec ſic deſerẽda ẽ dilectio vitatis:q.ſ.in cõtemplatõe habet̃. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ null⁹ tenet̃ obedire ꝑlato ad aliqõ illicituꝫ: ſic̃ pꝫ ex his q̃ ſupra dcã ſũt de obediẽtia. põt ḡ ꝯtingere ꝙ ille cui iniungit̃ ꝑlatiõis officiũ in ſe aliqd ſentiat ꝑ qõ nõ licꝫ ei ꝑlationem accipe. hoc aũt ipedimẽtũ qñq; gdẽ remoueri põt ꝑ ipmmet cui paſtoral' cura iniungit̃:puta ſi hẽat peccãdi ꝓpoſitũ qõ põt deſerere. ꝛ pp hoc non excuſat̃ qn finalr̃ teneat̃ obedire ꝑlato iniũgẽti. qñq; vo ipedimẽtũ ex quo fit ei illicitũ paſtorale officiũ nõ põt ipſe remouere:ſꝫ ꝑlat⁹ q iniungit:puta ſi ſit irregularis vel excõicat⁹: ꝛ tũc dꝫ defectũ ſuũ ꝑlato iiungẽti oñdere:q ſi ipedimẽtum remouere voluerit tenet̃ hũiliter obedire. vñ Exo.4. cuꝫ Moyſes dixiſſet. Obſecro dñe nõ ſolũ eloquẽs ab heri ꝛ nudiuſtertius:dñs reſpõdit ad eum. Ego ero in ore tuo:doceboq; te qd loq̃ris. qñq; vo nõ põt remoueri ipedimẽtũ nec ꝑ iiungentẽ nec ꝑ eũ cui iniungit̃:ſic̃ ſi archieꝑs nõ poſſit ſup irregularitatẽ diſpẽſare. vñ ſubdit⁹ nõ tenet̃ ei obedire ad ſuſcipiendũ epatũ vel ẽt ſacros ordines ſi ſit irregularis. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ accipe epatũ nõ ẽ de ſe neceſſariũ ad ſaluteꝫ:ſꝫ fit neceſſariũ ex ſupioris ꝑcepto. his aũt q̃ ſic ſũt neceſſaria ad ſalutẽ põt aliqs ipedimẽtũ licite appõere añq; fiat ꝑceptũ aliogn nõ liceret alicui trãſire ad ſecũdas nuptias:ne ꝑ hoc ipediret̃ a ſuſceptõe epat⁹ vel ſacri ordĩs: nõ aũt hoc liceret in his q̃ ꝑ ſe ſunt de necẽitate ſalutis. vñ btũs Marc⁹ nõ ꝯ ꝑceptũ egit ſibi digitũ amputãdo:quãuis eũ credibile ſit hoc ex iſtinctu ſpũs ſcĩ feciſſe ſine quo nõ licet alicui ſibi manũ inycere:q aũt votũ emittit de nõ ſuſcipiẽdo epatuꝫ ſi per hoc itendat ſe obligare ad hoc ꝙ nec ꝑ obediẽtiã ſupioris ꝑlati accipiat:illicite vouet. ſi aũt itendit ad hoc ſe obligare vt q̃tũ eſt de ſe epatuꝫ nõ q̃rat nec ſuſcipiat niſi iminente neceſſitate licitũ eſt votum. qꝛ vouet ſe facturꝫ id qõ hoĩem facere decet.

Ad tertium ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ oporteat eũ q ad epatũ aſſumit̃ eſſe ceteris meliorem. Dñs.n. Petrũ cui ꝯmiſſurus erat paſtorale officium examinauit ſi ſe diligeret plus ceteris. ſꝫ ex hoc aliqs melior eſt ꝙ deũ pl's diligit. ḡ vr̃ ꝙ ad epatũ nõ ſit aſſumẽd⁹ niſi ille q eſt ceteris melior. ¶ P̃. Symmach⁹ papa dic̃. Uiliſſim⁹ ꝯputãd⁹ ẽ niſi ſcia ꝛ ſcitate ꝑcellat q eſt dignitate ꝑſtãtior. ſꝫ q ꝑcellit ſcia ꝛ ſcitate eſt melior. ḡ nõ dꝫ aliquis ad epatũ aſſumi niſi ſit ceteris melior. ¶ P̃. In quolibꝫ gñe minora ꝑ maiora regunt̃: ſic̃ corporalia regunt̃ ꝑ ſpũalia ꝛ iferiora ꝑ ſupiora:vt Aug.dic̃ in.3.de trini. ſꝫ eps aſſumit̃ ad regimẽ alioꝝ. ḡ dꝫ eẽ ceteris melior. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qõ decretalis dic̃ ꝙ ſufficit eligere bonũ: neq; oꝫ oligere meliorẽ. ¶ Rñ⁰. dõm ꝙ circa aſſũptionẽ alic⁹ ad epatum aliqd ꝯſiderãdũ eſt ex pte ei⁹ q aſſumit̃: ꝛ aliquid ex pte ei⁹ q aſſumit. Ex pte.n.ei⁹ q aſſumit vel eligẽdo vel ꝓuidẽdo reqrit̃ ꝙ fideliter diña miniſteria diſpẽſet: q̃ gdẽ diſpẽſari debẽt ad vtilitatẽ eccl̃ie:ſꝫ illud.i. ad Corin.14. Ad edificationẽ eccl̃ie q̃rite vt abũdetis: nõ aũt diña miniſteria hoĩb⁹ ꝯmittunt̃ pp eoꝝ remunerationẽ quã expectare debẽt in futuro. ꝛ iõ ille q dꝫ aliquẽ eligere in epꝫ vel de eo ꝓuidere nõ tenet̃ aſſumere meliorẽ ſimplr̃: qõ eſt ſm charitatẽ:ſꝫ meliorẽ quo ad regimẽ eccl̃ie: q.ſ.poſſit eccl̃iam ꝛ inſtruere ꝛ defendere ꝛ pacifice gubernare. vñ ꝯ quoſdã Hiero.dic̃:ꝙ qdã nõ q̃runt eos in eccl̃ia colũnas erigere quos pl's cognoſcãt eccl̃ie ꝓdeſſe. ſꝫ quos pl's ipſi amãt:vel quoꝝ ſũt obſequys deliniti vel dediti vl' ꝓ qb⁹ maioꝝ qſpiã rogauerit:ꝛ vt deteriora taceã q vt clerici fierẽt munerib⁹ ipetrarũt. hoc aũt ptinet ad acceptõeꝫ pſonaꝝ q̃ in talib⁹ eſt graue pctm̃. vñ ſuper illud Iaco.2. Fratres mei nolite i pſonaꝝ acceptõe ꝛc̃. dic̃ glo. Aug. Si hãc diſtãtiã ſedẽdi vel ſtãdi ad honores eccl̃iaſticos referam⁹ nõ eſt putãdũ leue eẽ pctm̃ in pſonaꝝ acceptõe hr̃e

ꝛ

fidem dn̄i glie. qs.n. ferat eligere diuitē ad ſedeꝫ honoris eccl'ie ꝯtēpto paupere iſtructiore ⁊ ſanctiore: Ex pte autē eius q aſſumit̄ nō reqritur ꝙ reputet ſe alijs meliorē. hoc .n. eſſet ſuperbū ⁊ preſumptuoſum: ſꝫ ſufficit ꝙ nihil in ſe īueniat per qḋ illicitū ei reddat̄ aſſumere ꝑlatiōis officiū: vn̄ lꝫ Petrꝰ iterrogatus eſſet an dn̄m plus ceteris diligeret: in ſua reſpōſione nō ſe ꝓtulit ceteris: ſꝫ ſimpl'r reſpōdit ꝙ xp̄m amaret. ¶ Ad pm ḡ dōm: ꝙ dn̄s in Petro ſciebat ex ſuo munere eſſe idoneitateꝫ ēt q̄ꝫtuꝫ ad alia gubernādi eccl'iam. ⁊ iō cū de ampliori dilectiōe examinauit ad oſtēdū ꝙ vbi al's īuenitur hō idoneus ad eccl'ie regimē: precipue attendi dꝫ in ipſo eminētia diuine dilectiōis. ¶ Ad 2m dōꝫ: ꝙ auctoritas illa ē itelligendo q̄ꝫtum ad ſtudiū illius qui in dignitate ꝯſtituꝰ ē. dꝫ.n. ad hoc itendere vt taleꝫ ſe exhibeat vt ceteros ⁊ ſcia ⁊ ſcitate ꝓcellat. Vn̄ Greg. dic̄ i paſtorali: Tantū dꝫ actionē ppl'i actio tranſcendere preſulis: q̄ꝫtū diſtare ſolet a grege vita paſtoris. non aūt ſibi iputandū eſt ſi an̄ ꝑlationē excellentior non fuit vt ex hoc debeat viliſſimus reputari. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ ſic̄ dr̄. i. ad Cor. .12. diuiſiōes graꝝ ⁊ miniſtrationū ⁊ opationū ſunt. vnde nihil ꝓhibꝫ aliquē eſſe magis idoneū ad officiū regiminis qui tn̄ nō excellit in gr̄a ſcitatis: ſecus aūt eſt in regimine nālis ordinis in quo id qḋ eſt ſupius ordine nāe ex hoc ipſo hꝫ maiorē idonietatē ad hoc ꝙ iferiora diſponat.

Ad quartum ſic ꝓceditur. Videtur ꝙ ep̄s non poſſit licite curā ep̄alem deſerere vt ad religionē ſe trāſferāt. Nll'i.n. lꝫ de ſtatu ꝑfectiori ad minꝰ ꝑfectū ſtatū trāſire. hoc.n ē retro aſpicere qḋ ē dānabile ſꝫ dn̄i ſniaꝫ dicētis Luc. 9. Nemo mittēs manum ad aratrū aſpiciēs retro aptꝰ ē regno dei. ſꝫ ſtatꝰ ep̄alis ē ꝑfectior q̄ꝫ ſtatꝰ religiōis: vt ſupra hītū ē. ḡ ſic̄ n̄ licꝫ de ſtatu religiōis redire ad ſeculū: ita nō licꝫ de ſtatu ep̄ali ad religionē trāſire. ¶ P̄. Ordo grē ē decētior q̄ꝫ ordo nāe: ſꝫ ſm nāꝫ nō mouet̄ idē ad ꝯria: puta ſi lapis nāliter deorſuꝫ mouet̄: nō ꝑt nāl'r deorſū redire i ſurſū. ſꝫ ſm ordinē grē licꝫ trāſire de ſtatu religiōis ad ſtatū ep̄alē. ḡ nō licꝫ ecōuerſo d̄ ſtatu ep̄ali redire ad ſtatū religionis. ¶ P̄. Nihil in opibus grē dꝫ eē ocioſuꝫ. ſꝫ ille q ē ſemel in ep̄m ꝯſecratus ꝑpetuo retinet ep̄alem ptātem ꝯferendi ordīes ⁊ alia huiuſmodi faciēdi: q ad ep̄ale officiū ꝑtinēt: q qdeꝫ ptās ocioſa remaneret vr̄ in eo q curā ep̄alē dimittit. ḡ videtur ꝙ ep̄s nō poſſit curā ep̄alē dimittere ⁊ ad religionē trāſire. ¶ Sꝫ ꝯ. Nll's cogitur ad id qḋ eſt ſm ſe illicitum. ſed illi qui petūt ceſſionē a cura ep̄ali ad cedenduꝫ compelluntur: vt pꝫ extra de renūciatiōe. c. qdā. ḡ vr̄ ꝙ deſerere curā ep̄alē nō ſit illicitū. ¶ Rn̄ꝰ. dōm ꝙ ꝑfectio ep̄alis ſtatꝰ in hoc ꝯſiſtit ꝙ aliquis ex diuina dilectōe ſe obligat ad hoc ꝙ ſaluti ꝓximorū īſiſtat. ⁊ iō tādiu obligat̄ ad hoc ꝙ curā paſtoralē retineat q̄ꝫdiu pōt ſubditis ſibi ꝯmiſſis ꝓficere ad ſalutē: quā qdē negligere nō dꝫ: neq; ꝓp diuine ꝯtēplatōis qetē: cū apl's ꝓp neceſſitatē ſubditoꝝ ēt a ꝯtēplatōe future vite ſe differri patiēter toleraret ſm illud ad Phil. p̊. Ecce qd eligā ignoro: coartor.n. e duobꝰ deſideriū hn̄s diſſolui ⁊ eē cum xp̄o: multomagis meliꝰ eſt: ꝑmanere aūt in carne necāriū ē ꝓp vos: ⁊ hoc cōfidens ſcio. q2 manebo: neq; ꝓp q̄cūq; aduerſa vitāda vel lucra cōgrenda: q2 ſic dr̄ Joan. 10. Bonꝰ paſtor aīam ſuā ponit ꝓ ouibꝰ ſuis. Cōtingit tn̄ qn̄q; ꝙ ep̄us ipedit̄ ꝓcurare ſubditoꝝ ſalutē multipliciter: qn̄q; qdem ꝓp defectū ꝓpriū: vel ꝯſcie ſi ſit homicida vel ſimoniacꝰ vel ēt corporis: puta ſi ſit ſenex vel īfirmꝰ: vel ēt ſcie q ēt ſufficiat ad curā regimīs: vel ēt irregularitatis: puta ſi ſit bigamꝰ: qn̄q; aūt ꝓp defectū ſubditoꝝ in qbꝰ nō pōt ꝓficere. Vn̄ Grego. dicit in. 2. dialogoꝝ ⁊ paſtorali. Ibi eq̄nimiter portādi ſunt mali vbi īueniunt̄ aliq q adiuuent̄ boni: vbi aūt oīo fructus de bonis deeſt fit aliqñ de malis labor ſupuacuꝰ. vn̄ ſepe agit̄ in aīo ꝑfectoꝝ ꝙ cū laborē ſuū ſine fructu eē cōſiderāt in loco alio ad laborem cū fructu migrāt: qn̄q; aūt ꝯtingit ex pte alioꝝ: puta cū de ꝑlatione alicuiꝰ graue ſcandalū ſuſcitat̄. nā vt apl's dic̄. i. ad Corin. .8. Si eſca ſcādalizat frēꝫ meū nō māducabo carnes in eternū: dū tn̄ ſcādalū nō oriat̄ ex malitia aliquoꝝ volētiū fidē aut iuſtitiā eccl'ie ꝯculcare. ꝓp huiuſmodi.n. ſcādalū nō eſt cura paſtoralis dimittēda: ſm illud Mat. 15. Sinite illos. ſ. q ſcādalizabant̄ de veritate doctrine xp̄i ceci ſūt ⁊ duces cecoꝝ. dꝫ tn̄ ꝙ ſic̄ curā regimis aſſumit aliqs per ꝓuidētiā ſupioris ꝑlati: ita ēt ꝑ eius auctoritatē ex cauſis ꝑdictis deſerat ſuſceptā. vn̄ extra de renūciatōe dicit Inno. 3. Si pēnas habeas qbꝰ ſatagas in ſolitudinē auolare: ita tn̄ aſtricte ſūt nexibꝰ ꝓceptoꝝ vt liberꝝ nō hēas abſq; nr̄a ꝑmiſſiōe volatū. ſoli.n. pape licꝫ diſpēſare in voto perpetuo quo qs ſe ad curā ſubditoꝝ aſtrinxit ep̄atum ſuſcipiens. ¶ Ad p̄mum ḡ dōm ꝙ ꝑfectio religioſoꝝ ⁊ ep̄oruꝫ ſm diuerſa attendit̄. nā ad ꝑfectionē religiōis ꝑtinet ſtudiū qḋ qs adhibet ad ꝓpriā ſalutē. ad ꝑfectionē aūt ep̄al' ſtatus ꝑtinet adhibere ſtudiū ad ꝓximoꝝ ſalutē. ⁊ iō quādiu pōt eſſe aliqs vtilis ꝓximoꝝ ſaluti retrocederet ſi ad ſtatum religiōis vellet trāſire: vt ſolū ſue ſaluti inſiſteret q ſe obligauit: ad hoc ꝙ nō ſolū ſuā ſalutē: ſꝫ ēt alioꝝ ꝓcuraret. Vn̄ Inno. 3. dic̄ in decretali ꝑdicta: ꝙ faciliꝰ idulgetur vt monachꝰ ad ꝓſulatū aſcēdat q̄ꝫ ꝓſul ad mōachatū deſcēdat. ſꝫ ſi ſalutē alioꝝ ꝓcurare nō poſſit ꝯueniēs ē vt ſue ſaluti itendat. ¶ Ad 2m dōm ꝙ ꝓp nullū ipedimentū dꝫ hō ꝓtermittere ſtudiū ſue ſalutis: qḋ ꝑtinet ad religionis ſtatū. pōt aūt eē aliqḋ ipedimētū ꝓcurāde ſalutis aliene. ⁊ iō monachꝰ pōt ad ſtatū ep̄atus aſſumi: in quo ēt ſue ſalutis curā agere pōt. ꝑt ēt ep̄s ſi ipedimentū aliene ſalutis ꝓcurāde iteruenit ad religioneꝫ trāſire: ⁊ ipedimēto ceſſante pōt iterato ad ep̄atū aſſumi: puta per correctōeꝫ ſubditoꝝ: vel ꝑ ſedationē ſcādali: vel ꝑ curationē īfirmitatis: aut depulſa ignorātia ꝑ iſtructionē ſufficiēteꝫ: vel ēt ſi ſimoniace ſit ꝓmotꝰ eo ignorāte. ſi ſe ad regularē vitā ep̄atu dimiſſo trāſtulerit: poterit iterato ad aliū ep̄atū ꝓmoueri. Si vō aliqs ꝓp culpā ſit ab ep̄atu depoſitꝰ ⁊ i monaſteriū detruſus ad pn̄iam peragēdaꝫ: nō pōt iterato ad ep̄atū reuocari. vn̄ dr̄. 7. q. 2. Precipit ſcā ſynodꝰ: vt qcūq; de pontificali dignitate ad monachoꝝ vitaꝫ ⁊ penitentie deſcēderit locū: neq̄q̄ꝫ ad pontificatū reſurgat. ¶ Ad 3m dōm ꝙ ēt in rebꝰ nālibꝰ ꝓp ipedimētū ſupueniēs potentia remanet abſq; actu: ſic̄ ꝓp īfirmitatē oculi ceſſat actꝰ viſionis: ⁊ ita ēt nō eſt incōueniēs ſi ꝓpter ipedimētū ſupueniens ptās ep̄alis remaneat abſq; actu.

Ad quintum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ nō licet ep̄o ꝓp aliquā ꝑſecutionē tpalem corporaliter deſerere gregē ſibi cōmiſſum. Dic̄.n. dn̄s Joan. 10. ꝙ ille eſt mercēnariꝰ ⁊ nō vere paſtor q videt lupū venientē ⁊ dimittit oues ⁊ fugit. dic̄ aūt Greg. in homel. ꝙ lupus ſuper oues venit cū quilibꝫ iniuſtꝰ ⁊ raptor fideles quoſq; atq; hūiles opprimit. ſi ergo ꝓp ꝑſecutionē alicuꝰ tyranni ep̄s gregē ſibi cōmiſſum corporal'r deſerat: vr̄ ꝙ ſit mercēnariꝰ ⁊ nō paſtor. ¶ P̄. Prouer. 6. dr̄. Fili ſi ſpoponderis ꝓ amico tuo: defixiſti apud extraneū manū tuam. ⁊ poſtea ſubdit: diſcurre feſtina: ſuſcita amicū tuū: qḋ exponens. Greg. in paſtorali dic̄. Spōdere ꝓ amico ē aīam alienā in ꝑiculo ſue ꝯuerſatiōis accipe. qſqs aūt ad viuēdum alijs in exēplū ꝓponit̄ nō ſolū vt ipſe vigilet. ſꝫ ēt vt amicū ſuſcitet admonet̄. ſꝫ hoc nō pōt facere ſi corporal'r deſerat gregē. ḡ vr̄ ꝙ ep̄s nō debeat cā ꝑſecutiōis corporal'r ſuū gregē deſerere. ¶ P̄. Ad ꝑfectionē ep̄alis ſtatꝰ ꝑtinet ꝙ ꝓximis curā ipēdat. ſꝫ nō licꝫ ei q eſt ſtatū ꝑfectiōis ꝓfeſſus: vt oīo deſerat ea q ſūt ꝑfectōis. ergo vr̄ ꝙ nō liceat ep̄o ſe corporal'r ſubtrahere ab executione ſui officij: niſi forte vt operibꝰ ꝑfectōis in mōaſterio vacet. ¶ Sed ꝯ ē

ꝙ apl'is quoꝝ ſucceſſores ſunt epi: mādauit dñs Matth. .10. Si vos ꝑſecuti fuerint in vna ciuitate: fugite in aliam. ¶ Rñ°. dõꝫ: ꝙ in qualibꝫ obligatiõe ꝑcipue attēdi dꝫ obligatõis finis. obligāt aūt ſe epi ad exequēdū paſtorale officiū ꝑpter ſubditoꝝ ſalutē. ⁊ iõ vbi ſubditoꝝ ſalus exigit ꝑſone paſtoris pñtiā: nõ dꝫ paſtor ꝑſonaliter ſuū gregē deſerere neqꝫ ꝑpter aliqđ cõmodū tēporale: neqꝫ etiā ꝑpter aliqđ ꝑſonale ꝑiculū iminens: cū bonus paſtor aīam ſuā ponere teneatur pro ouibus ſuis. ſi vero ſubditoꝝ ſaluti poſſit ſufficienter in abſentia paſtoris ꝑ aliū ꝓuideri: tunc lꝫ paſtori vel ꝑpter aliqđ cõmodū eccl'ie vel ꝑſone ꝑiculū corporaliter gregē deſerere: vñ Augu. dicit in epl'a ad Honoratū: Fugiant de ciuitate in ciuitatē ſui xp̄i qñ eoꝝ ꝑſonaliter a ꝑſecutoribus q̄ritur vt ab alijs q nõ ita querūtur non deſerat̃ eccl'ia cū aūt oīum eſt cõe periculū: hi qui alijs īdigēt nõ deſerantur ab his qbus īdigent. ſi .n. ꝑnitioſum eſt nautā in tranqllitate nauē deſerere: q̄to magis in fluctib⁹: vt dicit Nico. papa: ⁊ habet̃ .6. q. 2. ¶ Ad ꝑmuꝫ ḡ dõꝫ: ꝙ ille tanq̄ꝫ mercēnarius fugit qui cõmodū tēporale vel etiā ſalutē corporalē ſpūali ſaluti ꝓximoꝝ ꝑponit. vnde Greg. dic̄ in homel'. Stare ī ꝑiculo ouiū nõ põt q in eo ꝙ ouibus preeſt nõ oues diligit: ſꝫ lucꝝ terrenuꝫ q̄rit. ⁊ iõ opponere ſe ꝯ periculū trepidat: ne hoc qđ diligit amittat. ille aūt q ad euitandū ꝑiculū recedit abſqꝫ detrimēto gregis: non tanq̄ꝫ mercēnarius fugit. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: ꝙ ille qui ſpõdet ꝓ aliquo ſi ꝑ ſe īplere nõ poſſit: ſufficit vt ꝑ aliū impleat. vñ ꝓlat⁹ ſi hꝫ īpedimētū ꝓp qđ nõ poſſit ꝑſonal'r cure ſubditoꝝ ītēdere: ſue ſpõſiõi ſatiſfacit ſi ꝑ aliū ꝓuideat. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ: ꝙ ille q ad ep̄atū aſſumit̃ aſſumit ſtatū ꝑfectõis ſꝫ aliqđ ꝑfectõis gen⁹ a quo ſi īpediat̃ ad aliđ genus ꝑfectõis nõ tenet̃ vt .ſ. nec̄e ſit eū ad ſtatū religiõis trāſire īminet tñ ſibi neceſſitas vt aīuꝫ retineat ītēdēdi ꝓximoꝝ ſaluti: ſi opportunitas aſſit ⁊ neceſſitas requirat.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̃. Vr̃ ꝙ epo nõ liceat aliqđ ꝓprium poſſidere. Dñs .n. dic̄ Mat. .19. Si vis perfectus eſſe vade ⁊ vende omnia que habes ⁊ da pauperib⁹: ⁊ veni ⁊ ſequere me. ex quo videtur ꝙ voluntaria paupertas ad perfectionē requiratur. ſed epi aſſumuntur ad ſtatū ꝑfectiõis. ḡ videt̃ ꝙ non liceat eis ꝓpriū poſſidere. ¶ P. Epi in eccl'ia tenent locuꝫ aploꝝ: vt dicit glo. Luc. 10. ſꝫ apl'is dñs ꝑcepit vt nihil ꝓpriū poſſiderent. ſm̄ illud Matth. 10. Nolite poſſidere aurum neqꝫ argentum neqꝫ pecuniam in zonis veſtris. Unde ⁊ Petrus pro ſe ⁊ pro alijs dicit. Ecce nos reliquimus omnia ⁊ ſecuti ſumus te. Mat. 19. ergo videt̃ ꝙ epi teneant̃ ad huiuſmodi mādati obſeruātiā vt nihil ꝓpriū poſſideāt. ¶ P. Hiero. dicit ad Nepotianū. Cleros grece: latine ſors appellat̃: ꝓp qđ clerici dicunt̃: qꝛ de ſorte dñi ſūt: vel qꝛ ipſe dñs ſors .i. pars clericoꝝ eſt: q aūt dñm poſſidet nihil extra deū habere põt. ſi aūt aurū ſi argentū: ſi poſſeſſiones: ſi variaꝫ ſupellectileꝫ hꝫ cū iſtis parib⁹: nõ dignat̃ dñs fieri pars ei⁹. ḡ videt̃ ꝙ nõ ſolū epi. ſꝫ ēt clerici debeāt ꝓprio carere. ¶ Sed ꝯ eſt qđ dr̃. 12. q. 1. Ep̄us de reb⁹ ꝓprijs vel acqſitis vel qcq̄d de ꝓpō hꝫ: heredib⁹ ſuis derelinq̄t. ¶ Rñ°. dõꝫ ꝙ ad ea q̄ ſūt ſuperrogationis null⁹ tenet̃ niſi ſe ſpāliter ad illud voto aſtringat. vñ Aug. dic̄ in epl'a ad Paulinam ⁊ Armentariū. Quia iā vouiſti: iā te obſtrixiſti: aliđ tibi facere nõ licꝫ: priuſq̄ꝫ eſſes voti re⁹ liberꝝ fuit eo ꝙ eſſes īferior. manifeſtū eſt aūt ꝙ viuere abſqꝫ ꝓpō ſuperrogatõis eſt. nõ .n. cadit ſub ꝑcepto ſed ſub cõſilio. vñ Mat. 19. cū dixiſſet dñs adoleſcenti. Si vis ad vitā īgredi ſerua mādata: poſtea ſuperaddēdo ſubdidit. Si vis ꝑfect⁹ eſſe vade ⁊ vēde oīa q̄ hēs ⁊ da pauperibus. non aūt epi in ſua ordinatiõe ad hoc ſe obligāt vt abſqꝫ ꝓpō viuāt neqꝫ etiā viuere abſqꝫ ꝓprio ex neceſſitate reqrit̃ ad paſtorale officium ad qđ ſe obligāt. ⁊ iõ non tenent̃ epi ad hoc ꝙ ſine ꝓprio viuāt. ¶ Ad ꝑmum ḡ dõm ꝙ ſicut ſupra habitum eſt. ꝑfectio xp̄iane vite nõ cõſiſtit eēntialiter in volūtaria pauꝑtate. ſꝫ volūtaria paupertas iſtr̄aliter opat̃ ad perfectionē vite. vñ nõ oꝫ ꝙ vbi maior pauꝑtas ē: ibi ſit maior ꝑfectio: qnimo põt eē ſūma ꝑfectio cum magna opulētia. nā Abraam cui dcm̄ eſt Gen̄. 17. Ambula coram me ⁊ eſto ꝑfectus: legit̃ fuiſſe diues. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ verba illa dñi pñt tripl'r ītelligi. Uno° myſtice vt nõ poſſideam⁹ nꝫ aurum neqꝫ argētū .i. vt ꝑdicatores nõ innitant̃ ꝑncipal'r ſapiētie ⁊ eloquētie tꝑali: vt Hiero. exponit. Alio° ſic̄ Aug. exponit in li. de ꝯſenſu euāgeliſtaꝝ: vt ītelligat̃ hoc dñm nõ ꝑcipiēdo. ſꝫ magis ꝑmittēdo dixiſſe. permiſit .n. eis vt abſqꝫ auro ⁊ argēto ⁊ alijs ſumptib⁹ ad ꝑdicādū irent accepturi ſumpt⁹ vite ab his qb⁹ ꝑdicabāt. vñ ſubdit dign⁹ eſt .n. operarius cibo ſuo: ita tñ ꝙ ſi aliquis ꝓprijs ſumptibus vteret̃ in ꝑdicatõe euāgelij ad ſuperrogationē pertineret: ſic̄ Paulus de ſeipſo dicit .1. ad Cori. 9. 3° mõ ſm̄ ꝙ Chry. exponit vt intelligat̃ illa dñꝫ ꝑcepiſſe diſcipul' quātum ad illā miſſionē qua mittebant̃ ad ꝑdicandū iudeis: vt per hoc excitarent̃ ad cõfidendū de v̄tute ipſi⁹ qui eis abſqꝫ ſumptib⁹ ꝓuideret: ex quo tñ nõ obligabant̃ ipi vl' ſucceſſores eoꝝ vt abſqꝫ ꝓprijs ſumptib⁹ euāgeliū ꝑdicarent. nā ⁊ de Paulo legit̃ .2. ad Cori. 11. ꝙ ab alijs eccleſijs ſtipendiū accipiebat ad ꝑdicandū Corithijs: ⁊ ſic pꝫ ꝙ aliquid poſſidebat ab alijs ſibi miſſum. Stultū aūt videtur dicere ꝙ tot ſci pontifices. ſic̄ Athanaſi⁹ Ambroſi⁹ Auguſtinus illa ꝑcepta trāſgreſſi fuiſſent ſi ad ea ſeruāda ſe crederent obligari. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ oīs pars eſt minor toto. ille ḡ cū deo alias partes hꝫ cui⁹ ſtudiū diminuit̃ circa ea q̄ ſūt dei dū itendit his q̄ ſunt mūdi. ſic autēꝫ nõ debēt nec epiſcopi nec clerici ꝓpriū poſſidere vt dum curant ꝓpria defectum faciant in his q̄ ꝑtīnent ad cultuꝫ diuinum.

Ad ſeptimum ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ epi mortaliter peccent ſi bona eccl'iaſtica q̄ ꝓcurant: pauperib⁹ nõ largiant̃. Dicit .n. Ambro. exponens illud Luc. 12. Hoīs cuiuſdaꝫ diuitis vberes fructus ager attulit. Nemo ꝓpriū dicat qđ eſt cõe: pluſq̄ꝫ ſufficiat ſumptui violēter obtentū eſt. ⁊ poſtea ſubdit: neqꝫ min⁹ ē criminis hñti tollere: q̄ꝫ cū poſſis ⁊ abundas denegare indigentib⁹. ſꝫ violēter tollere alienuꝫ eſt pctm̄ mortale. ergo epiſcopi mortal'r peccāt ſi ea q̄ eis ſuperſūt pauperib⁹ nõ largiant̃. ¶ P. Super illud Iſa. 3. Rapina pauperꝫ in domo veſtra: dicit glo. Hiero. ꝙ bõa eccleſiaſtica ſūt pauperum. ſꝫ qcunqꝫ id qđ eſt alterius ſibi reſeruat aut alijs dat peccat mortaliter ⁊ tenet̃ ad reſtitutionē. ḡ ſi epiſcopi bona eccl'iaſtica q̄ eis ſuperfluunt ſibi retineāt vel cõſanguineis vel amicis largiant̃. videt̃ ꝙ teneant̃ ad reſtitutioneꝫ. ¶ P. Multomagis aliqs põt de rebus eccleſie ea q̄ ſibi ſunt neceſſaria accipe q̄ꝫ ſuperflua cõgregare: ſicut Hiero. dicit in epl'a ad Damaſum papā. Clericos illos cõuenit ſtipēdijs eccleſie ſuſtētari qbus parentū ⁊ ꝓpinquorum bona nulli ſuffragant̃: q aūt bonis parentū ⁊ opibus ꝓprijs ſuſtētari pñt: ſi qđ pauperꝫ eſt accipiūt ſacrilegiuꝫ cõmittunt ⁊ icurrunt. vñ ⁊ apl's dicit .1. ad Thimo. 5. Si quis fidelis hꝫ viduas: ſubminiſtret illis ⁊ non grauet̃ eccleſia vt his q̄ vere vidue ſunt ſufficiat. ḡ multomagis epiſcopi mortal'r peccāt ſi ea q̄ eis ſuperfluūt de bonis eccleſiaſticis pauperibus nõ largiant̃. ¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ pl'es epiſcopi ea q̄ ſuperſunt nõ largiunt̃ pauperib⁹: ſed expēdere vident̃ laudabil'r ad reddit⁹ eccl'ie ampliādos. ¶ Rñ°. dõm ꝙ aliter eſt dõm de ꝓprijs bonis q̄ epi poſſidere poſſunt: ⁊ de bonis eccleſiaſticis. naꝫ ꝓprioꝝ bonoꝝ veꝝ dominium habēt. vñ ex ipſa reꝝ conditione nõ obligant̃ vt eas alijs cõferant. ſed pñt eas vel ſibi retinere vel etiam alijs ꝓ libitu elargiri: pñt tñ in earum diſpenſatiõe peccare: vel ꝓpter īordinationeꝫ affect⁹ per quā cõtingit: vel ꝙ

ſibi plura conferāt ꝙ̄ oporteat: vel alijs etiā nō ſubueniāt
ſm ꝙ requirit debitum charitatis: non tamē tenentur ad
reſtitutionem: quia huiuſmodi res ſunt eorum dominio
deputate: ſed eccleſiaſticoꝝ bonoꝝ ſunt diſpenſatores vel
ꝓcuratores. dicit. n. aug. ad Bonifaciū. Si priuatuꝫ poſſide
mus bonū qđ nobis ſufficiat: non illa bona noſtra ſunt: ſꝫ
illoꝝ quoꝝ ꝓcurationē gerimus: nō ꝓprietatē nobis vſur
patione damnabili vendicemus. ad diſpenſatorē aūt req̄
ritur bona fides: ſm illud. i. ad Cor. 4. Hic iā q̄rit̄ īter di
ſpēſatores vt fidelis q̄s īueniatur. ſunt aūt bona eccl'iaſti
ca non ſolū in vſus paupeꝝ ſꝫ etiā ad cultū diuinū ⁊ neceſ
ſitates miniſtroꝝ expendenda: vñ dr̄. 12. q. 2. De redditibꝰ
eccl'ie vel oblatione fideliū ſolo ep̄o ex his vna portio mit
titur: due eccl'iaſticis fabricis ⁊ erogatione paupeꝝ ꝓfutu
ture a p̄ſbitero ſub p̄iculo ſui ordinis miſtrent̄: vltima cle
ricis ꝑ ſinguloꝝ meritis diuidat̄. ſi ḡ diſtincta ſint bona q̄
debent in vſum ep̄i cedere ab his q̄ ſunt pauperibus ⁊ mi
niſtris ⁊ cultui eccl'ie erogāda: ⁊ ſi aliqđ ſibi retinuerit ep̄s
de his que ſunt pauperibus eroganda vel etiā in vſuꝫ mi
niſtroꝝ aut in cultū diuinū expendenda: nō ē dubiū ꝙ cō
tra fidē diſpenſatiōis agit ⁊ mortal'r peccat ⁊ ad reſtitutio
nē tenet̄. de his aūt que ſunt ſp̄aliter ſuo vſui deputata: vi
detur eſſe eadē rō q̄ ē de ꝓprijs bonis vt. ſ. ꝓpter īmodera
tū affectū ⁊ vſuꝫ peccet q̄dem ſi īmoderata ſibi retineat ⁊
alijs nō ſubueniat: ſicꝰ req̄rit debitū charitatis. ſi v̄o nō ſint
ꝑdicta bona diſtincta: eoꝝ diſtributio fidei eiꝰ ꝯmittit̄: ⁊ ſi
q̄dē in modico deficiat vel ſupabūdet pōt hoc fieri abſq̄
bone fidei detrimento: q2 non pōt hō in talibus punctuali
ter accipere illud qđ fieri opꝫ. ſi vero ſit multus exceſſus
nō pōt latere: vñ vr̄ bone fidei repugnare. ⁊ iō nō eſt abſq̄
peccato mortali. dr̄. n. Matth. 24. ꝙ ſi dixerit malus ſer
uus in corde ſuo: morā facit dñs meꝰ venire: qđ ꝑtinet ad
diuini iudicij ꝯtēptū. ⁊ ceperit ꝑcutere conſeruos ſuos qđ
ꝑtinet ad ſupbiā. manducet aūt ⁊ bibat cū ebrioſis: qđ ꝑti
net ad luxuriam veniet dominus ſerui illius in die q̄ non
ſperat ⁊ diuidet eum. ſ. a ſocietate bonorum: ⁊ partem eiꝰ
ponet cum hypocritis. ſ. in inferno. ¶ Ad p̄mum ergo di
cendum ꝙ verbum illud ambro. non ſoluꝫ eſt referenduꝫ
ad diſpenſationem rerum eccleſiaſticarum: ſed quorun
cunq̄ bonoꝝ ex quibus tenetur aliquis debito charitatis
ꝓuidere neceſſitatē patientibꝰ. nō aūt poteſt determinari
q̄ñ ſit iſta neceſſitas que ad peccatum mortale obliget: ſi
cut nec cetera particularia que in humanis actibus conſi
derant̄. hoꝝ. n. determinatio relinquit̄ humane pruden
tie. ¶ Ad 2m dōm ꝙ bona eccleſiaꝝ nō ſunt ſolū expendē
da in vſus paupeꝝ: ſed ēt in alios vſus: vt dcm̄ eſt. ⁊ ideo ſi
de eo qđ vſui epiſcopi vel alicuius clerici eſt deputatū ve
lit aliq̄s ſibi ſubtrahere ⁊ cōſanguineis vel alijs dare non
peccat: dummō illud faciat moderate. i. vt nō indigeāt: nō
aūt vt ditiores inde fiant. Vñ Ambro. dic̄ in li. de officijs.
Eſt approbanda libertas vt ꝓximos ſeminis tui ne deſpi
cias ſi egere cognoſcas: non tñ vt illos ditiores fieri velis
ex eo qđ tu potes ꝯferre in opibus. ¶ Ad 3m dōꝫ ꝙ nō om
nia bona eccleſiaꝝ ſunt pauperibꝰ largienda niſi forte in
articulo neceſſitatis: in quo ēt pro redemptiōe captiuorū:
⁊ alijs neceſſitatibus paupeꝝ vaſa cultui diuino dicata di
ſtrahunt̄ vt Ambro. dicit. ⁊ in tali neceſſitate peccaret cle
ricus ſi vellet de rebus eccleſie viuere: dūmō haberet pa
trimonialia bona de q̄bꝰ viuere poſſit. ¶ Ad quartū dōꝫ
ꝙ bona eccleſiaꝝ vſibus paupeꝝ deſeruire debēt. ⁊ ideo
ſiquis neceſſitate nō īminente ꝓuidēdi pauperibꝰ: de his
q̄ ſuperfluunt ex ꝓuentibꝰ eccleſie poſſeſſiones emat vel
in theſauro reponat in futurū vtilitati eccleſie ⁊ neceſſita
bus paupeꝝ: laudabiliter facit. ſi vero neceſſitas īmineat
pauperibꝰ erogandi: ſuperflua cura eſt ⁊ inordinata vt ali
quis in futurū cōſeruet qđ dominꝰ ꝓhibet Mat. 6. dicēs.
Nolite ſolliciti eſſe in craſtinum.

Ad octauum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ religioſi qui
ꝓmouent̄ ī epiſcopos nō teneant̄
ad obſeruantias regulares. Dicit̄. n. 18. q. 1. ꝙ monachū ca
nonica electio a iugo regule monaſtice ꝓfeſſiōis abſoluit
⁊ ſacra ordinatio de monacho epiſcopū facit. ſed obſeruā
tie regulares ꝑtinent ad iugum regule. ergo religioſi q̄ in
epiſcopos aſſumunt̄ nō tenent̄ ad obſeruātias regulares.
¶ P̄. Ille q̄ ab inferiori ad ſuperiorē gradū aſcendit non
videt̄ teneri ad ea q̄ ſunt inferioris gradus: vt ſupra dcm̄
eſt ꝙ religioſus nō tenet̄ ad obſeruāda vota q̄ in ſeculo fe
cit. ſed religioſus q̄ aſſumit̄ ad epiſcopatū aſcēdit ad aliqđ
maius: vt ſupra habitū ē. ergo videt̄ ꝙ nō obliget̄ epiſco
pus ad ea q̄ tenebat̄ obſeruare in ſtatu religionis. ¶ P̄.
Maxime religioſi obligari vident̄ ad obediētiā: ⁊ ad hoc
ꝙ abſq̄ ꝓprio viuant. ſed religioſi q̄ aſſumunt̄ ad epiſco
patū nō tenent̄ obedire prelatis ſuaꝝ religionum: q2 ſūt
eis ſuperiores: nec ēt vident̄ teneri ad paupertateꝫ: q2 ſicꝰ
in decreto ſupra inducto dicit̄ ꝙ ſacra ordinatio de mona
cho epiſcopum facit: velut legitimus heres paternaꝫ ſibi
hereditatem iure vēdicandi poteſtatē habeat: interdū ēt
concedit̄ eis teſtamēta cōficere. ergo multo minꝰ tenent̄
ad alias obſeruātias regulares. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qđ dr̄ in dcre
tis. 16. q. 1. de monachis diu morātibꝰ in monaſterijs: ſi po
ſtea ad clericatus ordines ꝑuenerint ſtatimꝰ nō debere
eos a p̄ori ꝓpoſito diſcedere. ¶ Rñ°. dōm ꝙ ſicut ſupra
dictū eſt: ſtatus religionis ad ꝑfectionē pertinet q̄ſi q̄daꝫ
via in ꝑfectionē tendēdi. ſtatus aūt ep̄alis ad perfectionē
ꝑtinet tanq̄ qđdā perfectionis magiſteriū. vñ ſtatus reli
gionis cōparat̄ ad ſtatū ep̄alem: ſicꝰ diſciplina ad magiſte
rium: ⁊ diſpō ad perfectionē. diſpō aūt nō tollit̄ perfectio
ne adueniēte: niſi forte q̄ātum ad id in quo ꝑfectioni repu
gnat: q̄ātum aūt ad id qđ perfectioni cōgruit magis confir
mat̄: ſicut diſcipulo cū ad magiſteriū ꝑuenerit nō cōgruit
ꝙ ſit auditor: congruit tñ ſibi ꝙ legat ⁊ meditet̄ etiaꝫ ma
gis q̄ ante. Sic ḡ dōm eſt ꝙ ſiqua ſunt in regularibꝰ ob
ſeruātijs q̄ nō īpediāt pōtificale officiū: ſed magis valeāt
ad perfectionis cuſtodiā. ſicut eſt cōtinentia: paupertas ⁊
alia huiuſmodi: ad hec remanet religioſus ēt factꝰ epiſco
pus obligatus: ⁊ per ꝯñs ad portandū habituꝫ ſue religio
nis q̄ eſt obligatiōis ſignuꝫ. Siqua v̄o ſunt in obſeruātijs
regularibus q̄ officio pōtificali repugnāt: ſicꝰ eſt ſolitudo:
ſilentiū ⁊ alique abſtinētie vel vigilie graues ex q̄bus im
potēs corpore redderet̄ ad exequēdum pōtificale officiū
ad huiuſmodi obſeruāda nō tenet̄: in alijs tñ pōt diſpēſa
tione vti ſm ꝙ req̄rit neceſſitas ꝑſone vel officij: vel con
ditio hoium cum q̄bus viuit per moduꝫ quo ēt p̄lati reli
gionum in talibus ſecū diſpēſant. ¶ Ad p̄mū ḡ dōꝫ ꝙ ille
q̄ fit de monacho ep̄us abſoluit̄ a iugo monaſtice ꝓfeſſio
nis: nō q̄ātum ad oīa: ſed q̄ātum ad illa q̄ officio pōtificali
repugnāt: vt dcm̄ eſt. ¶ A 2m dōꝫ ꝙ vota ſecularis vite ſe
hñt ad vota religionis: ſicut ꝑticulare ad vl'e: vt ſupra ha
bitum eſt: ſꝫ vota religiōis ſe hñt ad pōtificalē dignitatē:
ſicꝰ diſpō ad ꝑfectionē. ꝑticulare aūt ſupfluit habito vl'i. ſꝫ
diſpoſitio adhuc neceſſaria eſt ꝑfectōe obtenta. ¶ Ad 3m
dōm ꝙ hoc eſt ꝑ accñs ꝙ ep̄i religioſi obedire p̄latis ſua
rum religionū nō tenent̄: q2. ſ. ſubditi eſſe deſierūt: ſicut ⁊
ipſi p̄lati religionū: manet tñ adhuc obligatio voti virtua
liter: ita. ſ. ꝙ ſi eis legitime aliq̄s p̄ficiat̄ obedire teneant̄
inq̄ātum tenent̄ obedire ſtatutis regule ꝑ modū p̄dictuꝫ
⁊ ſuis ſupioribꝰ ſiquos hñt. ꝓpriuꝫ aūt nullo mō hr̄e pñt.
nō. n. paternā hereditatē vēdicāt q̄ſi ꝓpriā: ſꝫ quaſi eccle
ſie debitam. vñ ibidem ſubdit̄ ꝙ poſtq̄ ep̄us ordinat̄ ad
altare ad qđ ſcificat̄: qđ acq̄rere potuit reſtituat. teſtamē
tum aūt nullo mō facere pōt. q2 ſola ei diſpēſatio ꝯmittit̄
reꝝ eccleſiaſticaꝝ que morte finitur: ex q̄ incipit teſtamē

tuʒ valere: vt apl's dicit ad Heb.9. ſi tñ ex ꝯceſſione pape teſtamentū faciat: nō itelligit̃ ex ꝓprio facere teſtamentū: ſʒ aplica auctoritate itelligitur eē ampliata ptās ſue diſpēſationis: vt eiꝰ diſpenſatio poſſit valere poſt mortē.

¶ De his q̄ ptinēt ad ſtatū religiōis. Qō. CLXXXVI.

DEinde ꝯſiderādū eſt de his q̄ pertinēt ad ſtatum religionis. ¶ Circa qḋ occurrit q̄druplex ꝯſideratio. Quarū pª de his in qbus pncipalr̄ ꝯſiſtit religionis ſtatus. 2ª de his q̄ religioſis licite ꝯuenire poſſunt. 3ª de diſtictiōe religionū. 4ª de religionis igreſſu. ¶ Circa pªm querunt̃ decē. p vtꝝ religioſoꝝ ſtatus ſit pfectꝰ. 2º vtꝝ religioſi teneat̃ ad oīa ꝯſilia. 3º vtꝝ paupꝑtas voluntaria regrat̃ ad religionē. 4º vtꝝ regrat̃ ꝯtinētia. 5º vtꝝ regrat̃ obediētia. 6º vtꝝ regrat̃ ꝙ hec cadāt ſub voto. 7º de ſufficientia horum votorum. 8º de comparatione coꝝ ad inuicē. 9º vtꝝ religioſus ſemꝑ mortalr̄ peccat quando tranſgreditur ſtatutuʒ ſue regule. 10º vtꝝ ceteris paribus in eodem genere peccati plus peccet religioſus q̄ȝ ſecularis.

Ad primum ſic ꝓceditur. Uidetur ꝙ religio nō iportet ſtatū pfectiōis. Illud.n. qḋ ē de necītate ſalutis nō vr̄ ad ſtatū pfectōis ptinere. ſʒ religio ē de necītate ſalutis: qꝛ ꝑ eā vni vo deo religamur: ſic̄ Aug. dic̄ i li. de vera religiōe. vel religio dr̄ ex eo ꝙ deū religimꝰ quē amiſeramꝰ negligētes: vt Aug. dic̄ l.10. de ciui. dei. g̃ vr̄ ꝙ religio nō nomiet pfectionis ſtatū. ¶ P. Religio ſʒ Tulliū ē q̄ nāe dīne cultuʒ ⁊ cerimoniā affert. ſʒ afferre deo cultū ⁊ cerimoniā magis vr̄ ptinere ad miſteria ſacroꝝ ordinū q̄ȝ ad diuerſitatē ſtatuū: vt ex ſupra dictis pʒ. g̃ vr̄ ꝙ religio nō noiet pfectiōis ſtatū. ¶ P. Statꝰ pfectionis diuidit̃ ꝯ ſtatū icipiētiū ⁊ ꝓficiētiū. ſʒ ēt i religiōe ſunt aliq̄ icipientes ⁊ aliq̄ ꝓficiētes. g̃ religio nō noiat pfectōis ſtatū. ¶ P. Religio vr̄ eē penitētie locus dr̄.n. i decretis.7.q.1. Precipit ſcā ſynodꝰ: vt q̄cūq̄ȝ de pontificali dignitate ad monachoꝝ vitā ⁊ pnie deſcēderit locū: nūq̄ȝ ad pōtificatū reſurgat. ſʒ locus pnie opponit̃ ſtatui pfectōis. Uñ Diony. in.6.ca. cel. hierar. ponit penitētes in īfimo loco. ſ. iter purgādos. g̃ vr̄ ꝙ religio nō ſit ſtatus pfectionis. ¶ Sʒ ꝯ ē qḋ in collationibꝰ patrū dic̄ abbas Moyſes de religioſis loquēs. Ieiunioꝝ inediā vigilias labores corporis nuditatē lectionē ceteraſq̄ȝ virtutes debere nos ſuſcipere nouerimus vt ad pfectionē charitatis iſtis gradibus poſſimꝰ aſcēdere. ſʒ ea q̄ ad hūanos actus ptinēt ab intentiōe finis ſpēm ⁊ nomē recipiūt. g̃ religioſi ptinēt ad ſtatū pfectiōis. Dio. ēt.6.ca. eccle. hierar. dic̄ eos q̄ noiant̃ dei famuli ex dei puro ſuitio ⁊ famulatu vniri ad amabilē pfectionē. ¶ Rñº. dōm ꝙ ſicut ex ſupra dcis pʒ: id qḋ cōiter multis cōuenit antonomatice attribuit̃ ei cui per excellētiā cōuenit: ſicut nomē fortitudis vēdicat ſibi illa vtus q̄ circa difficillima firmitatē aī ſeruat ⁊ tēperātie nomē vēdicat ſibi illa vtus q̄ tēperat maximas dlectatōes: religio aūt vt ſupra habitū eſt: eſt q̄daʒ vtus ꝑ quā aliquis ad dei ſeruitiū ⁊ cultū aliqḋ exhibet. ⁊ iō antonomatice religioſi dicunt̃ illi q̄ ſe totaliter mancipant dīno ſeruitio q̄ſi holocauſtum deo offerētes. Uñ Greg. dicit ſup Ezech. Sūt q̄dam q̄ nihil ſibimetipſis reſeruāt: ſed ſenſum linguā vitā atq̄ȝ ſubam quā ceperūt oīpotēti deo imolant: in hoc aūt perfectio hoīs conſiſtit ꝙ totalr̄ deo inhereat: ſic̄ ex ſupra dictis pʒ. ⁊ ſm hoc religio pfectiōis ſtatū noīat. ¶ Ad primū g̃ dōm ꝙ exhibere aliq̄ ad cultū dei eſt de neceſſitate ſalutis: ſed ꝙ aliqs ſe totalr̄ ⁊ ſua diuino cultui deputet: ad perfectionē ptinet. ¶ Ad 2m dōm ꝙ ſicut ſupra dictū ꝙ cum de vtute religionis ageret̃: ad religionē ptinēt nō ſolum oblatiōes ſacrificioꝝ ⁊ alia huiuſmodi q̄ ſunt religioni ꝓpria: ſed ēt actꝰ oīum virtutuʒ ſm ꝙ referunt̃ ad dei ſeruitiū ⁊ honorē efficiunt̃ actꝰ religionis. ⁊ ſm hoc ſi aliquis totā vitā ſuā dīno ſuitio deputet: tota vita ſua ad religionē ptinebit. ⁊ ſm hoc ex vita religioſa quā ducūt religioſi dicunt̃ q̄ ſunt in ſtatu pfectiōis. ¶ Ad 3m dōm ꝙ ſic̄ dcm̄ eſt. religio noiat ſtatū pfectiōis ex intentōe finis. vñ nō oʒ ꝙ q̄cūq̄ȝ eſt in religione iā ſit perfectꝰ: ſʒ ꝙ ad perfectionem tendat. vñ ſup illud Matth.19. Si vis pfectus eſſe ⁊c. dic̄ Origenes ꝙ ille q̄ mutuauit ꝓ diuitys paupertatem vt fiat pfectꝰ: non in ipſo tēpore quo tradidit bona ſua pauperibꝰ fiet oīo pfectꝰ: ſʒ ex illa die incipiet ſpeculatio dei adducere euʒ ad oēs virtutes. ⁊ hoc mō in religiōe nō oēs ſunt perfecti: ſed q̄dā incipientes: q̄dā ꝓficientes. ¶ Ad q̄rtum dōm ꝙ religiōis ſtatus pncipalr̄ eſt iſtitutꝰ ad pfectionē adipiſcendā per q̄dā exercitia qbꝰ tollunt̃ ipedimēta pfecte charitatis ſublatis aūt ipedimētis pfecte charitatis multo magis excidunt̃ occaſiones pcti per qḋ totalr̄ tollit̃ charitas. vñ cū ad penitentē ptineat cauſas peccatoꝝ excidere: ex cōſequēti ſtatus religionis ē cōuenientiſſimꝰ pnie locus. vñ in decre.33.q.2.c. ad monere. cōſulit̃ cuidam q̄ vxorē occiderat vt potius monaſteriuʒ ingrediat̃: qḋ dicit eſſe melius ⁊ leuius q̄ȝ ꝙ pniam publicam agat remanendo in ſeculo.

Ad ſecundum ſic ꝓcedit̃. Uidet̃ ꝙ qlibet religioſus teneat̃ ad oīa cōſilia. Quicūq̄ȝ.n. ꝓfitet̃ ſtatū aliquē tenet̃ ad ea q̄ illi ſtatui cōueniūt. ſed qlibʒ religioſus ꝓfitet̃ ſtatū pfectiōis. g̃ qlibʒ religioſus tenet̃ ad oīa cōſilia q̄ ad pfectiōis ſtatū ptinēt. ¶ P. Greg. dic̄ ſup Ezech. ꝙ ille q̄ pñs ſeculum deſerit ⁊ agit oīa bona q̄ valet q̄ſi iam egypto derelicto ſacrificiuʒ ꝓbet i heremo. ſʒ dſerere ſeculū ſpāliter ptinet ad religioſos. g̃ ēt coꝝ eſt agere oīa bona q̄ valent. ⁊ ita videt̃ ꝙ qlibet coꝝ teneat̃ ad oīa cōſilia iplenda. ¶ P. Si nō regrit̃ ad ſtatum pfectōis ꝙ aliquis oīa cōſilia ipleat: ſufficiens eē videt̃ ꝙ q̄dā ꝯſilia ipleat. ſʒ hoc falſum eſt: qꝛ multi in ſeculari vita exiſtētes aliq̄ cōſilia iplēt: vt pʒ de his q̄ cōtinentiā ſeruāt. g̃ videt̃ ꝙ qlibʒ religioſus q̄ eſt in ſtatu perfectiōis teneat̃ ad oīa q̄ ſunt pfectiōis. huiuſmodi aūt ſūt oīa cōſilia. ¶ Sʒ ꝯ. Ad ea q̄ ſunt ſuperogatiōis nō tenet̃ aliqs niſi ex ꝓpria obligatōe. ſʒ nō qlibet religioſus obligat ſe ad oīa. ſʒ ad aliq̄ determinata. q̄dā ad hec q̄dam ad illa. nō g̃ oēs tenēt̃ ad oīa. ¶ Rñº. dōm ꝙ ad pfectioneʒ aliqḋ ptinet triplr̄. Unoº eēntialiter. ⁊ ſic ſic̄ ſupra dictū eſt: ad pfectionē ptinet pfecta obſeruātia ꝑceptoꝝ charitatis. Alioº ad pfectionē ptinet aliqḋ ꝯñr: ſic̄ illa q̄ conſequunt̃ ex pfectōe charitatis: puta ꝙ aliquis maledicenti bndicat: ⁊ alia huiuſmodi ipleat q̄ ⁊ ſi ſʒ ꝑparatōeʒ animi ſint in ꝑcepto: vt. ſ. ipleant̃ qñ neceſſitas regrit: tñ ex ſuperabūdātia charitatis ꝓcedit ꝙ ēt ꝑter neceſſitatē qñq̄ȝ talia ipleant̃. Tertioº ptinet aliqḋ ad pfectionē iſtrumētaliter ⁊ diſpoſitiue: ſic̄ pauptas: ꝯtinētia: abſtinētia: ⁊ alia huiuſmodi: dcm̄ eſt aūt ꝙ ipſa pfectio charitatis eſt finis ſtatus religionis. ſtatus aūt religiōis eſt q̄dam diſciplina vel exercitiū ad pfectionē ꝑueniēdi: ad quā q̄dē aliq̄ peruenire nitunt̃ exercitys diuerſis: ſicut ēt medicꝰ ad ſanādum vti pōt diuerſis medicamētis. manifeſtuʒ eſt aūt ꝙ illi q̄ operat̃ ad finem nō ex neceſſitate cōuenit ꝙ iā aſſecutus ſit finem: ſed regrit̃ ꝙ per aliquā viaʒ tendat ad finem. ⁊ ideo ille qui ſtatum religionis aſſumit nō tenetur habere pfectam charitatē: ſʒ tenet̃ ad hoc tendere ⁊ operam dare vt habeat charitatē perfectā: ⁊ eadē rōne nō tenet̃ ad hoc ꝙ illa ipleat q̄ ad perfectionē charitatis conſequunt̃. tenet̃ aūt vt ad ea implenda intēdat: ꝯ qḋ facit cōtemnēs. vñ nō peccat ſi ea ꝑtermittat: ſʒ ſi ea contemnat. ſilr̄ ēt nō tenet̃ ad oīa exercitia qbus ad pfectioneʒ ꝑueniť: ſed ad illa q̄ determinate ſūt ei taxata ſʒ regulā quā

ꝓfeſſus eſt. ¶ Ad p̄m̄ ḡ dōꝫ: ꝙ ille qui tranſit ad religionē nō ꝓfitet̄ ſe eſſe ꝑfectū: ſꝫ ꝓfitetur ſe adhibere ſtudiuꝫ ad ꝑfectionē ꝯſequendā: ſicut etiā q̄ ītrat ſcholas nō ꝓfitetur ſe ſcientē: ſꝫ ꝓfitetur ſe ſtudentē ad ſciam acq̄rendā. vnde ſicut Aug. dic̄. 8. de ciui. dei. Pythagoras noluit ſe ſapiētē ꝓfiteri: ſꝫ ſapie amatorē. ⁊ iō religioſus non eſt tranſgreſſor ꝓfeſſionis ſi nō ſit ꝑfectus: ſꝫ ſolū ſi cōtēnat ad ꝑfectionē tendere. ¶ Ad 2ꝫ dōꝫ: ꝙ ſicut diligere deū ex toto ſuo tenentur oēs: eſt tamē aliqua totalitas ꝑfectiōis q̄ ſine pctō p̄termitti nō pōt. alia aūt que ſine pctō p̄termittitur: dum tñ deſit ꝯtemptus: vt ſupra dcm̄ eſt: ita etiā oēs tā religioſi q̄ꝫ ſeculares tenent̄ aliq̄liter facere q̄cq̄d boni poſſunt. oībus. n. coiter dr̄ Eccliaſtes. 9. Quodcūq3 pōt manus tua īſtanter opare. Et tñ aliq̄s modus hoc p̄ceptū īplendi quo pctm̄ vitatur: ſi. ſ. homo faciat qd̄ pōt: ſm̄ ꝙ req̄rit cōditio ſui ſtatus: dummō ꝯtēptus nō aſſit agēdi meliora ꝑ quem animus firmat̄ ꝯ̄ ſpūalē ꝓfectū. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ quedā ꝯſilia ſunt que ſi p̄termitterent̄ tota vita hoīs īplicaret̄ negocijs ſecularibus: puta ſi q̄s haberet ꝓpriū vel m̄rimonio vteretur: aut aliq̄d huiuſmodi faceret qd̄ non pertinet ad eſſentialia vota religionis. ⁊ ideo ad oīa talia ꝯſilia obſeruanda religioſi tenentur. ſunt aūt quedam conſilia de quibuſdam melioribus particularibus actibus que p̄termitti poſſunt abſq3 hoc ꝙ vita hoīs ſecularibꝰ actibꝰ īplicet̄. vñ nō opꝫ ꝙ ad oīa talia religioſi teneantur.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Ur̄ ꝙ paupertas nō req̄ratur ad ꝑfectionē religionis. Nō. n. videtur ad ſtatuꝫ perfectionis ꝑtinere illud qd̄ illicite fit: ſꝫ ꝙ hō oīa ſua relinquat videtur eē illicitū. aplſ enim. 2. ad Cori. 8. dat formam fidelibus elymoſinas faciendi dicens. Si voluntas prompta eſt: ſm̄ illud quod habet accepta eſt: ideſt vt neceſſaria retineatis. ⁊ poſtea ſubdit: non enim vt alijs ſit remiſſio: vobis autē tribulatio. glo. i. paupertas: ⁊ ſuper illud p̄ma ad Thimot. 6. Habentes alimēta ⁊ quibus tegamur: dicit glo. Etſi nihil intulerimus vel ablaturi ſimus non tamen omnino abijcienda ſunt hec tēporalia. ergo videtur ꝙ voluntaria paupertas non requiratur ad perfectionem religionis. ¶ P̄. Quicunq3 ſe expo nit periculo peccat: ſꝫ ille qui omnibus ſuis relictis voluntariam paupertatem ſectat̄ exponit ſe periculo etiam ſpirituali: ſm̄ illud prouerb. 30. Ne forte egeſtate compulſus furer ⁊ periurem nomen dei mei. ⁊ Eccleſia. 27. Propter inopiam multi deliquerunt ⁊ etiam corporali. dicitur eniꝫ Eccleſiaſtes. 7. Sic̄ ꝓtegit ſapiētia: ſic ꝓtegit ⁊ pecunia. ⁊ phs dic̄ in. 4. ethi. ꝙ videt̄ q̄dā ꝑditio ipſiꝰ hoīs eē corruptio diuitiaꝝ: q2 ꝑ has hō viuit. ḡ videt̄ ꝙ volūtaria paupertas nō req̄rat̄ ad ꝑfectionē religioſe vite. ¶ P̄. Uirtꝰ in medio cōſiſtit: vt dr̄ in. 2. ethi. ſed ille q̄ oīa dimittit per voluntariā paupertatē nō videt̄ in medio ꝯſiſtere: ſꝫ magis in extremo. ḡ nō agit virtuoſe: ⁊ ita hoc nō ꝑtinet ad vite ꝑfectionē. ¶ P̄. Ultima ꝑfectio hoīs in btītudine conſiſtit. ſꝫ diuitie ꝯferunt ad btītudinē. dr̄. n. Ecc. 31. Btūs diues q̄ inuentꝰ eſt ſine macula: ⁊ phs dic̄ in p̄ ethi. ꝙ organice diuitie deſeruiūt ad felicitatē. ḡ volūtaria pauꝑtas nō req̄rit̄ ad ꝑfectionē religionis. ¶ P̄. Status epoꝝ ē ꝑfectior q̄ꝫ ſtatꝰ religionis. ſꝫ epi pñt ꝓpriuꝫ habere: vt ſupra habitum eſt. ḡ ⁊ religioſi. ¶ P̄. Dare elemoſynā ē opꝰ maxime deo acceptū: ⁊ ſicut Chry. dic̄. medicamētū qd̄ maxime in penitētia opat̄. ſꝫ pauꝑtas excludit elynaꝝ largitionem. ḡ videt̄ ꝙ pauꝑtas ad ꝑfectionē religionis nō pertineat: ¶ Sed ꝯ̄ eſt qd̄ Grego. dic̄. 4. moral. Sunt nonnulli iuſtoꝝ qui ad cōphēdēdum culmē ꝑfectiōis accincti duꝫ altiora interiꝰ appetunt exteriꝰ cuncta dereliquūt. ſꝫ accingi ad cōphēdēdū culmē ꝑfectiōis ꝓprie ꝑtinet ad religioſos: vt dcm̄ eſt. ḡ eis cōpetit vt ꝑ volūtariā pauꝑtatē cuncta exteriꝰ derelinquāt. ¶ Rñ. dōꝫ ꝙ ſic̄ ſupra dcm̄ eſt. ſtatus religiōis eſt q̄dā exercitiū ⁊ diſciplina ꝑ quā ꝑuenit̄ ad ꝑfectionē charitatis: ad qd̄ q̄dē neceſſariū ē ꝙ aliquis affectū ſuū totalr̄ abſtrahat a rebꝰ mūdanis. dicit. n. Aug. in. 10. ꝯfeſ. Ad deū loquēs. Minꝰ te amat q̄ tecuꝫ aliquid amat qd̄ nō ꝑꝑ te amat. vñ in li. 83. q̄ſtionū dic̄ Aug. ꝙ nutrimētū charitatis eſt diminutio cupiditatis: perfectio nulla cupiditas. ex hoc aūt ꝙ aliq̄s res mūdanas poſſidet allicit̄ animꝰ eiꝰ ad eaꝝ amorē. Uñ Aug. dicit in epiſtola ad Paulinū ⁊ Theraſiaꝫ: ꝙ terrena diligunt̄ artius adepta q̄ꝫ cōcupita. nā vñ iuuenis ille triſtis diſceſſit: niſi q2 magnas diuitias habebat. aliud ē. n. nolle īcorporare q̄ deſunt: aliud iam īcorporata diuellere. illa. n. velut extranea repudiant̄: iſta vō velut mēbra p̄ſcindunt̄. ⁊ Chry. dicit ſup Matth. ꝙ appoſitio diuitiaꝝ maiorē accendit flāmam ⁊ vehemētior fit cupido. ⁊ inde eſt ꝙ ad ꝑfectioneꝫ charitatis acq̄rendā p̄muꝫ fundamētū eſt volūtaria paupertas: vt aliquis abſq3 ꝓprio viuat: dicēte dño Matth. 19. Si vis ꝑfectus eſſe vade ⁊ vēde oīa q̄ hēs ⁊ da pauperibus: ⁊ veni ⁊ ſequere me. ¶ Ad p̄mum ḡ dōm ꝙ ſic̄ glo. ibidē ſubdit: nō ideo ſubdit aplus vt nobis nō ſit tribulatio. i. pauꝑtas: quin melius eēt: ſed īfirmis timet deficere: quos ſic dare monet vt egeſtatem nō patiant̄. vñ ſilr etiā ex glo. alia nō eſt ītelligēdū ꝙ nō liceat oīa t̄palia abijcere. ſꝫ ꝙ hoc nō ex neceſſitate req̄rit̄. vñ ⁊ Ambro. dic̄ in p̄. de offi. Dominꝰ nō vult. ſ. ex neceſſitate p̄cepti ſil̄ effundi opes: ſed diſpēſari: niſi forte vt Heliſeꝰ boues ſuos occidit ⁊ pauit paupes ex eo qd̄ habuit vt nulla cura teneret̄ domeſtica. ¶ Ad 2m dōm ꝙ ille q̄ oīa ſua dimittit ꝓpter xp̄ꝫ non exponit ſe ꝑiculo neq3 ſpūali neq3 corporali. ſpūale. n. periculū ex pauꝑtate ꝓuenit qñ nō eſt volūtaria: q2 ex affectu aggregādi pecunias queꝫ patiunt̄ illi q̄ īuoluntarie ſunt paupes incidit hō in multa pctā ſm̄ illud. 1. ad Thimo. vlti. Qui volūt diuites fieri: īcidunt in tētatiōem ⁊ in laqueū diaboli. iſte aūt affectꝰ deponit̄ ab his q̄ voluntariam pauꝑtatē ſequunt̄. magis aūt dominat̄ in his q̄ diuitias poſſident: vt ex ſupra dcis pꝫ. corporale ēt periculum nō iminet illis q̄ intentiōe ſequēdi xp̄ꝫ oīa ſua relinquūt: diuine ꝓuidentie ſe cōmittētes. Uñ Aug. dicit in li. de ſermone dñi in monte. Querētibꝰ regnū dei ⁊ iuſtitiā eiꝰ: nō dꝫ ſubeē ſollicitudo ne neceſſaria deſint. ¶ Ad 3m dōꝫ ꝙ medium v̄tutis ſm̄ phm̄ in. 2. ethi. accipit̄ ſm̄ rōnē rectā nō ſm̄ q̄ntitatē rei: ⁊ iō q̄cq̄d pōt fieri ſm̄ rōnem rectā nō eſt vicioſum ex magnitudine q̄ntitatis: ſꝫ magis v̄tuoſuꝫ. eēt aūt p̄ter rōnē rectā ſi q̄s oīa ſua cōſumeret per ītemperantiam vel abſq3 vtilitate. eſt aūt ſm̄ rōnē rectā ꝙ aliq̄s diuitias abijciat vt cōtēplationi ſapientie vacet: qd̄ ēt phi q̄dam legunt̄ feciſſe. dicit eni Hiero. in epl'a ad Paulinū: Socrates ille thebanꝰ hō quōdā ditiſſimꝰ cum ad philoſophandū athenas pergeret magnum auri pōdꝰ abiecit: nec putauit ſe poſſe ſimul diuitias ⁊ v̄tutes poſſidere. vñ multo magis ſm̄ rōnem rectā eſt vt hō oīa ſua relinquat ad hoc ꝙ xp̄m ꝑfecte ſequat̄. Uñ Hiero. dicit in epiſtola ad Ruſticū monachum. Xp̄m nudum nudus ſequere. ¶ Ad q̄rtū dōꝫ ꝙ duplex eſt btītudo ſiue felicitas. Una q̄dē perfecta quā expectamꝰ in futura vita. Alia vō imperfecta ſm̄ quā aliq̄ dicunt̄ in hac vita beati. Uite autē p̄ñtis felicitas eſt duplex: vna q̄dē ſm̄ vitam actiuaꝫ: alia vō ſm̄ vitam cōtemplatiuā: vt pꝫ ꝑ phm̄ in. 10. ethicoruꝫ. Ad felicitateꝫ aūt vite actiue q̄ cōſiſtit exteriorib9 operationibus inſtrumētaliter diuitie coadiuuāt: q2 vt phus dicit in. 10. ethi. multa operamur ꝑ amicos ⁊ per diuitias ⁊ per ciuilem potētiaꝫ: ſicut ꝑ quedā organa. Ad felicitatem aūt cōtemplatiue vite nō multū operant̄: ſed magis īpediunt inq̄ntum ſua ſollicitudine īpediunt animi q̄eteꝫ q̄ maxīe neceſſaria eſt cōtēplanti. ⁊ hoc eſt qd̄ phus dicit in. 10. ethi. ꝙ ad actiones multis opus eſt. ſpeculanti vero

nullo taliū.ſ.exteriorꝝ bonorꝝ aut oꝑatione neceſſitas: ſed
īpedimēta ſunt ad ſpeculationē. Ad futuram vero btitudi
nē ordinaꝝ qs per charitatē.⁊ qꝛ volūtaria paupertas eſt effi
cax exercitiū ꝑueniendi ad ꝑfectā charitatē:iō multū va
let ad celeſtē beatitudinē ꝯſequēdā.vnde ⁊ dñs Matth.
.19.dicit. Uade ⁊ vende oīa q̄ habes ⁊ da paupibus ⁊ habe
bis theſaurꝝ in celo.diuitie aūt habite ꝑ ſe qdē nate ſunt ꝑ
fectionem charitatis īpedire ꝑncipaliť alliciēdo aīum ⁊ di
ſtrahendo:vñ dr̄ Matth.13.ꝙ ſollicitudo ſeculi ⁊ fallatia
diuitiarꝝ ſuffocat verbū dei:qꝛ vt Greg.dicit dū bonū deſi
deriū ad cor itrare non ſinunt:q̄ſi aditū flatus vitalis ne
cant.⁊ iō difficile ē charitatē iter diuitias cōſuare.vñ dñs
dicit Matth.19.ꝙ diues difficile intrabit in regnū celorꝝ:
qđ qdem non itelligendū eſt de eo q actu hꝫ diuitias.nam
de eo q affectū ī diuitijs ponit dicit hoc eē īpoſſibile ſꝫ ex
poſitionē Chryſo.cū ſubdit. Facili⁹ eſt camelū ꝑ foramen
acus trāſire q̄ꝫ diuitē itrare in regnū celorꝝ. ⁊ iō nō ſimplť
diues dr̄ eē btūs:ſꝫ q iuentus ē ſine macula ⁊ poſt aurꝝ nō
abijt.⁊ hoc iō qꝛ rē difficilē fecit.vñ ſubditur. Quis ē hic
⁊ laudabimus eū:fecit.n.mirabilia in vita ſua:vt.ſ.iter di
uitias poſitus:diuitias non amaret. ¶ Ad 5ᵐ dōꝫ: ꝙ ſtat⁹
eꝑalis nō ordinaꝝ ad ꝑfectionē adipiſcendā:ſꝫ poti⁹ vt ex
ꝑfectione quā qs hꝫ alios gubernet:nō ſolum miniſtrādo
ſpūalia:ſꝫ ēt temporalia:qđ ꝑtinet ad vitā actiuā in q̄ mul
ta oꝑanda occurrūt iſtrumētalť ꝑ diuitias:vt dictū ē. ⁊ iō
ab epis q ꝓfitentur gubernationē gregis xp̄i nō exigiꝝ vt
ꝓprio careant:⁊ ſic a religioſis q ꝓfitenꝝ diſciplinā perfe
ctionis acgrende. ¶ Ad 6ᵐ dōꝫ:ꝙ abrenunciatio ꝓpriarū
diuitiarꝝ ꝯparatur ad elymoſinarꝝ largitionē:ſicut vniuer
ſale ad particulare ⁊ holocauſtū ad ſacrificiū.vñ Greg.dic̄
ſup Ezech.ꝙ illi q ex poſſeſſis rebus ſubſidia egentib⁹ mi
niſtrant:in bonis q̄ faciunt ſacrificiū offerūt: qꝛ aliqd deo
imolant: ⁊ aliqd ſibi reſeruant. q vero nihil ſibi reſeruant
offerūt holocauſtū: qđ ē mai⁹ ſacrificio. vñ ēt Hierony. ꝯ
Uigilantiū dicit:ꝙ aūt aſſeris eos melius facere q vtunꝝ
rebus ſuis ⁊ paulatim fructus poſſeſſionū pauperibus di
uidant:non a me eis ſꝫ a deo reſpondetur:ſi vis perfectus
eē ⁊c̄.⁊ poſtea ſubdit:iſte quē tu laudas ſecūdus ⁊ tertius
gradus eſt quem ⁊ nos recipimus dūmodo ſciamus ꝑma
ſecundis ⁊ tertijs preferenda.⁊ ideo ad excludendum er
rorem Uigilantij dicꝝ in lib.de eccl̄.dogmatibus. Bonū
eſt facultates cū diſpenſatiōe pauperibus erogare: meli⁹
eſt ꝓ itentione ſequendi dñm iſimul donare ⁊ abſolutum
in ſolitudine egere cum xp̄o.

Ad quartum ſic ꝓcediꝝ. Uideꝝ ꝙ ꝑpetua con
tinētia nō regraꝝ ad ꝑfectionē
religiōis. Oīs.n.vite xp̄iane ꝑfectio ab apl̄is xp̄i cepit.ſed
apl̄i cōtinētiā nō videnꝝ ſeruaſſe:vt pꝫ de Petro q ſocrū
legiꝝ habuiſſe Mat.8. ḡ videꝝ ꝙ ad ꝑfectionē religionis
nō regraꝝ ꝑpetua ꝯtinētia. ¶ P̄. Primū ꝑfectiōis exem
plar nobis in Abraam oñdiꝝ cui dñs dixit Gen.17. Ambu
la corā me ⁊ eſto ꝑfect⁹.ſꝫ exēplatū nō opꝫ ꝙ excedat exē
plar.ḡ nō regriꝝ ad ꝑfectionē religionis ꝑpetuā cōtinētia.
¶ P̄. Illud qđ regriꝝ ad ꝑfectionē religionis in oī religio
ne iueniꝝ.ſūt aūt aliq religioſi q vxorib⁹ vtunꝝ: nō ḡ reli
gionis ꝑfectio exigit ꝑpetuā ꝯtinētiā. ¶ Sꝫ ꝯ eſt ꝙ apl̄s
.2.ad Corin.7.dic̄. Mūdem⁹ nos ab oī iqnamēto carnis
⁊ ſpūs ꝑficiētes ſcificationē nr̄am in timore dei.ſꝫ mundi
cia carnis ⁊ ſpūs ꝯſeruaꝝ ꝑ ꝯtinētiā.dr̄.n.1.ad Cor.7. Mu
lier inupta ⁊ virgo cogitat q̄ dñi ſunt:vt ſit ſcā ſpū ⁊ corpo
re.ḡ ꝑfectio charitatis regrit ꝯtinētiā. ¶ Rñ°.dōm ꝙ ad
ſtatum religiōis regriꝝ abſtractio eorꝝ ꝑ q̄ hō īpediꝝ ne fe
ratur totalť in dei ſuitiū.vſus aūt carnalis copule retra
bit aīum ne totalť feraꝝ in dei ſuitiū duplť. Uno° ꝓpter
vehemētiam delectatiōis ex cui⁹ frequēti experiētia au
geꝝ cōcupiſcētia:vt ēt ph̄s dicit in.3.ethi. ⁊ inde ē ꝙ vſus
venereorꝝ retrahit aīum ab illa ꝑfecta intentiōe tēdendi
in deū.⁊ hoc eſt ꝙ Aug.dic̄ in ꝑ ſoliloqorꝝ. Nihil eē ſentio
qđ magis ex arte deijciat aīum virilē q̄ꝫ blandimēta femi
ne corporūq; ille cōtact⁹ ſine quo vxor haberi nō poteſt.
Alio° ꝓpter ſollicitudinē quā īgerit hoī de gubernatione
vxoris ⁊ filiorꝝ ⁊ rerꝝ tēporaliū q̄ ad eorꝝ ſuſtētationē ſuffi
ciant.vñ apl̄us dicit ꝙ q ſine vxore eſt ſollicitus eſt q̄ ſūt
dñi quō placeat deo.q aūt cū vxore eſt ſollicit⁹ eſt q̄ ſunt
mūdi ⁊ quō placeat vxori.⁊ ideo ꝯtinētia ꝑpetua requiriꝝ
ad ꝑfectionē religiōis ſicut ⁊ volūtaria paupertas. vñ ſicut
damnat⁹ eſt. Uigilantius q adeq̄uit diuitias paupertati:ita
dānatus ē Iouinian⁹ q adequauit mr̄imoniū virginitati.
¶ Ad ꝑmum ḡ dōm ꝙ ꝑfectio nō ſolū paupertatis.ſꝫ ēt cō
tinentie itroducta eſt per xp̄m:q dic̄. Mat.19. Sunt eunu
chi q caſtrauerūt ſeipſos ꝓpter regnū celorꝝ: ⁊ poſtea ſub
dit:q pōt capere capiat.⁊ ne alicui ſpes ꝑueniēdi ad perfe
ctionē tollereꝝ aſſumpſit ad ꝑfectionis ſtatū ēt illos quos
iuenit matrimonio iunctos.non aūt poterat abſq; iniuria
fieri ꝙ viri vxores desererēt:ſic abſq; iniuria fiebat ꝙ oēs
diuitias relinquerēt.⁊ ideo Petrū quē inuenit mr̄imonio
iunctū nō ſeparauit ab vxore. Ioānē tñ volentē nubere a
nuptijs reuocauit. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ſicut Aug.dicit in lib.
de bono cōiugali:melior eſt caſtitas celibū q̄ꝫ caſtitas nu
ptiarꝝ:quarꝝ nuptiarꝝ Abraā habebat vnā in vſu:ambas
in habitu.caſte qppe cōiugaliter vixit.eſſe aūt caſtus ſine
cōiugio potuit:ſed tunc nō oportuit:nec tñ qꝛ antiq patres
ꝑfectionē aīe ſimul cū diuitijs ⁊ matrimonio habuerūt:
qđ ad magnitudinem v̄tutis ꝑtinebat: ꝓpter hoc iſirmio
res quiq; debēt ꝑſumere ſe tāte eē v̄tutis: vt cū diuitijs ⁊
mr̄imonio poſſint ad ꝑfectionē ꝑuenire: ſic nec aliqs ꝑſu
mit hoſtes inermis inuadere.qꝛ Sanſon cū mādibula aſi
ni multos hoſtiū ꝑemit.nam illi patres ſi tp̄s fuiſſet ꝯtinē
tie ⁊ paupertatis ſuāde ſtudioſi⁹ hoc iplēſſent. ¶ Ad 3ᵐ di
cendū ꝙ illi modi viuēdi ſꝫ quos hoīes mr̄imonio vtun
tur:nō ſunt ſimpliciter ⁊ abſolute loquendo religiones:ſꝫ
ſm quid:inquātum.ſ.in aliquo ꝑticipant quedam q̄ ad ſta
tum religionis pertinent.

Ad quintum ſic ꝓcediꝝ. Uideꝝ ꝙ obedientia
nō ꝑtineat ad ꝑfectionem religio
nis. Illa.n.videnꝝ ad ꝑfectionē religiōis ꝑtinere q̄ ſūt ſu
pererogatiōis ad q̄ nō oēs tenenꝝ. ſꝫ ad obediendū ꝑlatis
ſuis oēs tenenꝝ:ſm illud apl̄i ad Heb.vlti. Obedite ꝑpo
ſitis veſtris ⁊ ſubiacete eis.ḡ vr̄ ꝙ obediētia nō ꝑtineat ad
perfectiōnē religiōis. ¶ P̄. Obediētia ꝑtinere vr̄ ꝓꝑe ad
eos q debēt regi ſenſu alieno qđ eſt idiſcretorꝝ. ſꝫ apl̄s dic̄
ad Heb.5.ꝙ perfectorꝝ eſt ſolid⁹ cib⁹ q pro ꝯſuetudīe exer
citatos hñt ſenſus ad diſcretionē boni ⁊ mali. ḡ vr̄ ꝙ obe
dientia nō ꝑtineat ad ſtatū perfectorꝝ. ¶ P̄. Si obedien
tia regrereꝝ ad perfectionē religiōis oporteret ꝙ oīb⁹ re
ligioſis ꝯueniret:nō aūt oīb⁹ ꝯuenit:ſūt.n.qdā religioſi ſo
litariam vitā agētes q nō hñt ſuperiores qb⁹ obediāt.ꝑla
ti ēt religionū ad obediētiā nō videnꝝ teneri. ḡ obediētia
nō videꝝ pertinere ad religiōis ꝑfectionē. ¶ P̄. Si votū
obediētie ad religionē regrereꝝ: ꝯñs eēt ꝙ religioſi tene
renꝝ ꝑlatis ſuis in oīb⁹ obedire:ſic ⁊ per votū ꝯtinētie te
nenꝝ ab oīb⁹ venereis abſtinere.ſꝫ non tenenꝝ ꝑlatis ſuis
obedire in oīb⁹:vt ſupra habitū eſt cū de v̄tute obediētie
agereꝝ.ḡ votum obediētie nō regriꝝ ad religionē. ¶ P̄.
Illa ſuitia ſūt deo maxīe accepta q̄ liberaliter ⁊ nō ex ne
ceſſitate fiunt:ſm illud.2.ad Corin.9. Nō ex triſtitia aut
ex neceſſitate.ſꝫ illa q̄ fiunt ex obediētia fiūt ex neceſſita
te ꝑcepti.ergo laudabili⁹ fiunt bona opera q̄ qs ꝓpria ſpō
te facit.votum ḡ obediētie nō cōpetit religioni per quam
hoīes q̄rūt ad meliora peruenire. ¶ Sꝫ ꝯ. Perfectio re
ligionis maxīe cōſiſtit in imitationē xp̄i:ſm illud Matt.
.19. Si vis perfect⁹ eē ⁊c̄.⁊ ſequere me. ſꝫ in xp̄o maxime

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

comendatur obedientia.ſm illud ad Phil.2.Fact⁹ ē obe/
diens vſq3 ad mortē.ḡ videt̄ ꝙ obedientia ptineat ad pfe
ctionē religionis.¶ Rñ°.dōz: ꝙ ſicut ſupra dictū eſt: ſta/
tus religionis ē q̄dā diſciplina vel exercitiū tēdēdi in pfe/
ctionē.qcūq3 aūt iſtruunt̄ vel exercitant̄ vt perueniāt ad
aliquē finē:o3 ꝙ directionē alicuius ſequant̄ ſm cui⁹ arbi
triū inſtruunt̄ vel exercitent̄ vt pueniāt ad aliquē finē q̄/
ſi diſcipuli ſub magr̄o.τ iō o3 ꝙ religioſi in his q̄ pertinent
ad religioſa3 vitā alicui⁹ inſtructioni τ impio ſubdant̄.vñ
2.7.q.2.dr̄.Monachoꝝ vita ſubiectiōis h3 verbū τ diſci/
plinatus.impio aūt τ alteri⁹ iſtructioni ſubycit̄ hō p obe/
diētiā.τ iō obediētia reqrit̄ ad religionis pfectionē.¶ Ad
pᵐ ḡ dōm:ꝙ obedire p̄latis in his q̄ ptinent ad neceſſitatē
virtutis non eſt ſuperogationis ſ3 oibus cōe: ſ3 obedire in
his q̄ ptinent ad exercitiū pfectionis ptinet ꝓprie ad reli/
gioſos.τ ꝯparat̄ iſta obediētia ad aliā ſicut vniuerſale ad
particulare.illi.n.q in ſeculo viuunt aliqd ſibi retinēt:τ ali
quid deo largiunt̄:τ ſm hoc obediētie p̄latoꝝ ſubduntur
illi vero qui viuunt in religione totalr̄ ſe τ ſua tribuūt deo
vt ex ſupra dcis p3.vnde obediētia coꝝ eſt vl'is.¶ Ad 2⁹
dōz:ꝙ ſicut phs dicit in.2.ethico.hoies exercitantes ſe in
operibus pueniunt ad aliquos habitus quos cū acqſierit
eoſdem actus maxime poſſunt operari.ſic ḡ obediendo: il
li q non ſunt perfectionē adepti ad pfectionē pueniunt.il/
li aūt q iā ſunt perfectionē adepti maxime ꝓmpti ſunt ad
obediēdū:nō q̄ſi idigētes dirigi ad pfectionē acqrenda3:
ſ3 q̄ſi ex hoc ſe ꝯſeruātes i eo qḋ ad pfectionē ptiet. ¶ Ad
3ᵐ dōz:ꝙ ſubiectio religioſoꝝ p̄ncipalr̄ attēdit̄ ad epos q
ꝯparant̄ ad eos ſic pfectiores ad pfectos:vt p3 p Diony.6.
ca.cel'.hierar.vbi ēt dic̄:ꝙ monachoꝝ ordo pōtificū ꝯſum
matiuis vtutib⁹ mancipat̄:τ diuinis eoꝝ illuminationibus
edocet̄.vñ ab epoꝝ obediētia:nec heremite:nec etiā p̄lati
religionū excuſant̄.τſi a dioceſanis epis totalr̄ vel ex pte
ſunt exempti:obligant̄ tñ ad obediendū ſummo pontifici
nō ſolū in his que ſunt cōia alys.ſ3 in eis ſpāliter que per/
tinent ad diſciplinam religionis.¶ Ad q̄rtu3 dōm:ꝙ vo/
tum obedientie ad religionem pertinens ſe extendit ad
diſpoſitionem totius humane vite:τ ſecundum hoc vo/
tum obedientie habet quandam vniuerſalitate3 licet nō
ſe extendat ad omnes particulares actus quorum quida3
ad religionem non pertinent:quia non ſunt de rebus per/
tinētib⁹ ad dilectionē dei τ ꝓximi: ſic̄ ꝯfricatio barbe vel
leuatio feſtuce de terra τ ſilia: que non cadūt ſub voto ſ3
ſub obedientia.q̄dam vō ēt ꝯriant̄ religioni nec ēſt ſimile
de voto cōtinētie per quā excludunt̄ actus oio perfectiōi
religionis cōtrary.¶ Ad q̄ntū dōm ꝙ neceſſitas coactio/
nis facit inuoluntariū. τ iō excludit rōnē laudis τ meriti.
ſed neceſſitas ꝯñs obediētiā nō eſt neceſſitas coactiōis.ſ3
libere voluntatis inquātū hō vult obedire: lic3 forte non
vellet id qḋ mandat̄ ſm ſe cōſideratū iplere. τ iō q2 neceſ
ſitati aliqua faciendi q̄ ſm ſe nō placēt per votū obedien/
tie homo ſe ſubycit ꝓpter deū. τ ex hoc ipſo ea q̄ facit ſūt
deo magis accepta ēt ſi ſint minora:q2 nihil maius pōt hō
deo dare q̄3 ꝙ ꝓpriam voluntatē ꝓpter ipm voluntati al
terius ſubyciat.vñ in collationib⁹ patrū dr̄.Deterrimum
genus monachoꝝ eſſe ſarabaitas:qui ſuas neceſſitates cu
rantes abſoluti a ſenioꝝ iugo hñt libertatē agendi qd libi
tu3 fuerit:τ tñ magis q̄3 hi q in cenobys degūt: in operib⁹
diebus ac noctibus conſumunt̄.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̄.Videt̄ ꝙ nō requirant̄ ad
pfectionē religionis ꝙ p̄dicta tria.ſ.
pauptas:cōtinētia τ obediētia cadāt ſub voto. Diſciplina
.n.pfectionis aſſumēde ex traditiōe dñi eſt accepta. ſ3 do/
minus dans formā pfectionis Matth.19.dic̄.Si vis pfe/
ctus eē vade τ vende oia q̄ hēs τ da pauperib⁹ nulla men
tione fcā de voto.ḡ videt̄ ꝙ votū nō reqrat̄ ad diſciplinā
religionis.¶ P̄.Votū cōſiſtit in q̄dā ꝓmiſſiōe deo facta.
vñ Ecc.5.cū dixiſſet ſapiēs. Siqd vouiſti deo ne moreris
reddere:ſtatim ſubdit:diſplicet.n.ei infidelis τ ſtulta pro/
miſſio:ſ3 vbi eſt exhibitio rei nō reqrit̄ ꝓmiſſio.ḡ ſufficit
ad pfectionē religionis ꝙ aliqs ſuet pauptatē ꝯtinētiam
τ obedientiā abſq3 voto.¶ P̄. Aug. dic̄ ad Pollentiū de
adulterinis cōiugys.Ea ſūt in nr̄is officys gratiora q̄ cu3
liceret nobis ēt nō ipendere:tñ cā dilectionis ipendim⁹:ſ3
ea q̄ ſunt ſine voto:lic3 nō ipēdere:qḋ nō lic3 de his q̄ fiūt
cū voto.ḡ videt̄ gratius eē deo ſiqs pauptatē ꝯtinētiam τ
obediētiā abſq3 voto ſuaret.nō ergo votu3 reqrit̄ ad pfe
ctionē religionis.¶ S3 ꝯ eſt ꝙ in veteri lege nazarei cu3
voto ſanctificabant̄:ſm illud Numeri.6.Vir ſiue mulier
cū fecerint votū vt ſcificēt̄ τ ſe voluerint dño ꝯſecrare τc̄.
per eos aūt ſignificant̄ illi q ad pfectiōis ſummā ptingūt:
vt dic̄ glo.Grego.ibidē.ḡ votum reqrit̄ ad ſtatū pfectōis.
¶ Rñ°.dōm ꝙ ad religioſos ptinet ꝙ ſint in ſtatu perfe
ctiōis:ſicut ex ſupra dictis p3.ad ſtatum aūt pfectionis re
quirit̄ obligatio ad ea q̄ ſunt perfectiōis q̄ qdē deo fit per
votum.Manifeſtū eſt aūt ex p̄miſſis ꝙ ad perfectione3
xpiane vite pertinet pauptas:cōtinētia τ obedientia. τ iō
religionis ſtatus reqrit vt ad hec tria aliquis voto oblige
tur.vñ.Greg.dicit ſup Ezech. Cu3 quis oē qḋ h3:omne qḋ
viuit:oē qḋ ſapit oipotenti deo vouerit: holocauſtū eſt:qḋ
qdem ptinere poſtea dicit ad eos q p̄ns ſeculum deſerūt.
¶ Ad pmū ḡ dō3 ꝙ ad pfectione3 vite dñs ptinere dixit
ꝙ aliqs eum ſequat̄ nō q̄literc ūq3:ſ3 vt vlteri⁹ retro non
abiret.vñ ipſe dixit Luc.9.Nemo mittēs manum ad ara
trum reſpiciēs retro aptus eſt regno dei: τ q̄uis qdam de
diſcipulis eius retrorſum abierint: tñ Petrus loco aliorū
dño interroganti: nunquid τ vos vultis abire: rñdit:dñe
ad quē ibim⁹: Vñ τ Aug.dic̄ in lib.de ꝯſenſu euāgeliſtaꝝ
ꝙ ſic Matthe⁹ τ Marc⁹ narrāt:Petrus τ Andreas non
ſubductis ad terrā nauib⁹ tanq̄3 cā redeundi ſecuti ſūt eū:
ſed tanq̄3 iubentē vt ſequerent̄.hec aūt imobilitas ſeque
le xpi firmat̄ per votū.τ iō votū reqrit̄ ad pfectione3 reli
gionis.¶ Ad 2ᵐ dō3 ꝙ pfectio religionis reqrit ſic̄ Greg.
dicit:vt aliquis oē qḋ viuit deo exhibeat. ſ3 hō non pōt to
tam vitā ſuam deo actu exhibere: q2 nō eſt tota ſil': ſ3 ſuc/
ceſſiue agit̄. vnde nō aliter homo pōt totam vitam ſuam
deo exhibere niſi per voti obligationem. ¶ Ad 3⁹ dōm
ꝙ inter alia:que lic3 nobis nō impendere eſt etiā ꝓpria li/
bertas quam homo ceteris rebus chariore3 habet. vnde
cum aliquis propria ſponte voto ſibi adimit libertatē ab/
ſtinendi ab his que ad dei ſeruitiu3 pertinent: hoc fit deo
acceptiſſimum. vñ Aug. dicit in ep'la ad Armentarium τ
Paulinam. Nō te vouiſſe peniteat: imo gaude ia3 tibi nō
licere qḋ cu3 tuo detrimento licuiſſet: felix neceſſitas que
in meliora compellit.

Ad ſeptimum ſic ꝓceditur.Videtur ꝙ incon/
uenienter dicatur in his tribus
votis conſiſtere religionis perfectionem. Perfectio eni3
vite magis conſiſtit in interioribus q̄3 in exterioribus acti
bus:ſecundum illud ad Ro.14. Non eſt regnum dei eſca
τ potus:ſed iuſtitia τ pax τ gaudium in ſpiritu ſancto. ſed
per votu3 religionis aliqui obligantur ad ea que ſunt per/
fectionis.ergo magis dicuntur ad religionē pertinere vo/
ta interiorum actuum:puta contemplationis dilectionis
dei τ proximi τ aliorum huiuſmodi: q̄3 votum pauperta/
tis continentie τ obedientie:que pertinent ad exteriores
actus.¶ P̄. Predicta tria cadunt ſub voto religionis in/
quantum pertinent ad quoddam exercitium tendendi in
perfectionem. ſed multa alia ſunt in quibus religioſi ex/
ercitantur ſicut abſtinentia: vigilia τ alia huiuſmodi. ex/

go videtur ꝙ incōuenienter iſta tria vota dicantur eſſen/
tialiter ad ſtatum perfectionis ꝑtinere. ¶ P̄. Per votuꝫ
obediētie aliquis obligat̄ ad oīa implenda ſm̄ p̄ceptū ſu/
perioris que ad exercitiū ꝑfectiōis ꝑtinēt. ergo ſufficit vo/
tum obediētie abſq; alijs duob⁹ votis. ¶ P̄. Ad exteriora
bona ꝑtinēt: nō ſolū diuitie: ſꝫ etiā honores. ſi ergo per vo/
tum pauꝑtatis religioſi terrenas diuitias abdicāt: oꝫ eē ēt
aliud votū per qḋ honores mūdanos cōtēnāt. ¶ Sꝫ ꝯ ē
qḋ dicit̄ extra de ſtatu monachoꝝ: ꝙ cuſtodia caſtitatis ⁊
abdicatio ꝓpͤtatis ſūt annexa regule monachali. ¶ R̄n̄º
dōm ꝙ religionis ſtatus pōt cōſiderari tripliciter. Unoº
ſm̄ ꝙ eſt exercitiū tēdendi in ꝑfectionē charitatis. Alio
mō ſm̄ ꝙ quietat animū humanū ab exteriorib⁹ ſollicitu
dinib⁹: ſm̄ illud. i. ad Corin. 7. Uolo vos ſine ſollicitudine
eſſe. 3º mō ſm̄ qḋ eſt qḋdā holocauſtū per qḋ aliq̄s totali
ter ſe ⁊ ſua offert deo: ⁊ ſm̄ hoc ex his trib⁹ votis integrat̄
religiōis ſtatus. P̄º enī q̄ntū ad exercitiū ꝑfectiōis requiri/
tur ꝙ aliquis a ſe remoueat. illa ꝑ que poſſet īpediri: ne to/
taliter eius affectus tēdat in deū: in quo cōſiſtit perfectio
charitatis. huiuſmodi aūt ſunt tria. P̄ᵐ q̄dē cupiditas ex/
terioꝝ bonoꝝ q̄ tollit̄ per votū pauꝑtatis. 2ᵐ aūt ē ꝯcupi
ſcentia ſenſibiliū delectationū inter quas p̄cellūt delecta/
tiones veneree que excludunt̄ ꝑ votū cōtinētie. 3ᵐ autē
eſt iordinatio volūtatis humane q̄ excludit̄ ꝑ votū obedi/
entie. Similiter aūt ſollicitudinis ſecularis ingetudo p̄ci/
pue ingerit̄ hoī circa tria. P̄º q̄dēꝫ circa diſpēſationē exte/
riorū rerū. ⁊ hec ſollicitudo ꝑ votū pauꝑtatis hoī aufert̄.
2º circa gubernationē vxoris ⁊ filioꝝ que amputat̄ ꝑ vo
tum ꝯtinētie. 3º circa diſpēſationē ꝓprioꝝ actuū: q̄ ampu
tat̄ ꝑ votū obediētie quo aliq̄s ſe alteri⁹ diſpōni cōmittit.
ſilr̄ ⁊ holocauſtū eſt cū aliq̄s totū qḋ hꝫ offert deo. vt Gre/
go. dicit ſup Ezech. hꝫ aūt hō triplex bonuꝫ ſm̄ ph̄m in. i.
ethicoꝝ. P̄ q̄dē exterioꝝ rerū: quas q̄dēꝫ totalr̄ aliq̄s deo
offert ꝑ votū volūtarie pauꝑtatis. 2º aūt bonū ꝓprij cor
poris qḋ aliq̄s p̄cipue offert deo ꝑ votū ꝯtinētie quo abre/
nunciat maximis delectationib⁹ corporis. 3ᵐ aūt bonū eſt
aīe quod aliq̄s totalr̄ deo offert ꝑ obediētiā qua aliq̄s of/
fert deo ꝓpriā volūtatē ꝑ quā hō vtitur oībus potētijs ⁊
habitib⁹ aīe. ⁊ iō cōueniēter ex trib⁹ votis ſtatus religiōis
integrat̄. ¶ Ad p̄mū g̃ dōꝫ. ꝙ ſicut ſupra dictū eſt: votus
religionis ordinat̄ ſicut in finē ad ꝑfectionē charitatis ad
quā ꝑtinēt oēs iteriores actus v̄tutū: quoꝝ mater ē chari/
tas: ſm̄ illud. i. ad Corin. 13. Charitas patiens eſt benigna
eſt ⁊c̄. ⁊ iō iteriores actus v̄tutū: puta humilitatis patiētie
⁊ huiuſmodi: nō cadunt ſub voto religionis qḋ ordinatur
ad ipſos: ſicut ad finem. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ oēs alie religio/
num obſeruātie ordinant̄ ad p̄dicta tria principalia vota.
naꝫ ſiqua ſunt inſtituta in religionib⁹ ad ꝓcurandū victū
puta labor: mēdicitas vel alia huiuſmodi: referunt̄ ad pau
pertatē: ad cuius ꝯſeruationē religioſi ꝑ hos modos victū
ſuū ꝓcurāt. alia v̄o q̄bus corpus macerat̄: ſicut vigilie: ie/
iunia: ⁊ ſiqua ſunt huiuſmodi directe ordinant̄ ad votum
cōtinētie obſeruandū. ſiqua v̄o in religiōibus īſtituta ſunt
pertinētia ad humanos act⁹ q̄bus aliq̄s ordinat̄ ad religi/
onis finē. ſ. ad dilectionē dei ⁊ ꝓximi: puta lectio: oro: viſi/
tatio infirmoꝝ: vel ſi aliq̄d aliud eſt huiuſmodi: cōprehen
dunt̄ ſub voto obediētie qḋ ꝑtinet ad volūtatē que ſꝫ di/
ſpoſitionē alterius ſuos actus ordinat ad finē. determina/
tio autē habit⁹ pertinet ad oīa tria vota tanq̄ʒ ſignuꝫ obli/
gationis. vn̄ habit⁹ regularis ſimul dat̄ vel benedicit̄ cuꝫ
ꝓfeſſione. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ꝑ obedientiā aliq̄s offert deo
ſuā voluntatē cui ⁊ ſi ſubyciant̄ oīa humana: q̄dā tn̄ ſūt q̄
ſpāliter ſibi tn̄ ſubdunt̄. ſ. actiones humane. nā paſſiones
pertinent etiā ad appetitū ſenſitiuū. ⁊ ideo ad cohibēduꝫ
paſſiones carnaliū delectationū ⁊ exterioꝝ appetibiliū
impedientes perfectionē vite: neceſſariuꝫ fuit votum cō/
tinentie ⁊ paupertatis: ſed ad diſponenduꝫ actiones ꝓpri/
as ſm̄ ꝙ requirit perfectionis ſtatus requiritur votū obe
dientie. ¶ Ad 4ᵐ dicendū ꝙ ſicut ph̄us dicit in. 3. ethico/
rum: honor proprie ⁊ ſm̄ veritatē nō debetur niſi virtuti.
ſed q̄ exteriora bona inſtrumētaliter deſeruiunt ad quoſ/
dam actus virtutū. ex cōſequenti etiā eoꝝ excellentie ho/
nor aliquis exhibetur: ⁊ p̄cipue a vulgo quod ſolaꝫ excel/
lentiā exteriorem recognoſcit honorē. ergo qui a deo ⁊ ſan
ctis viris hoībus exhibet̄ ꝓpter virtutē: vt dicitur in p̄s.
Mihi aūt nimis honorati ſunt amici tui deus: abrenūcia/
re nō cōpetit religioſis qui ad perfectionē virtutis tēdūt:
honori autē qui exhibetur exteriori excellētie abrenunci/
ant ex hocipſo ꝙ ſecularēꝫ vitam derelinquunt. vnde ad
hoc non requiritur ſpeciale votum.

Ad octauum ſic proceditur. Uidetur ꝙ votuꝫ
obedientie non ſit potiſſimum in/
ter tria vota religionis. Perfectio enī religioſe vite a chri/
ſto ſumpſit exordium. ſed chriſtus ſpecialiter dedit conſi/
lium de paupertate. non autem inueoitur dediſſe conſili/
um de obedientia. ergo votum paupertatis eſt potius q̄ʒ
tum obedientie. ¶ P̄. Eccle. 26. dicitur ꝙ omnis ponde/
ratio non eſt digna anime continentis. ſed; votum dignio/
ris rei eſt eminentius. ergo votum continētie eſt eminen
tius q̄ʒ votū obedientie. ¶ P̄. Quāto aliqḋ votū ē potius
tāto vr̄ eſſe magis diſpēſabile. ſꝫ vota pauꝑtatis ⁊ ꝯtinētie
ſunt adeo annexa regule monachali: vt ꝯ ea nec ſummus
pōtifex poſſit licentiā īdulgere: ſic dicit q̄dā decretalis de
ſtatu monachoꝝ: g̃ tn̄ pōt indulgere vt religioſus non obe
diat ſuo p̄lato. g̃ videt̄ ꝙ votū obedientie ſit minus voto
pauꝑtatis ⁊ ꝯtinentie. ¶ Sꝫ ꝯ ē qḋ Greg. dicit. 25. moral̄.
Obedientia victimis iure p̄ponit̄: q̄ ꝑ victimas aliena ca
ro: ꝑ obedientiā vero voluntas ꝓpria mactat̄: ſꝫ vota reli/
gionis ſunt quedā holocauſta: ſic ſupra dictū eſt. g̃ votum
obediētie ē p̄cipuū inter oīa religionis vota. ¶ R̄n̄º. dōꝫ:
ꝙ votū obedientie eſt p̄cipuuꝫ inter tria vota religionis ⁊
hoc triplici rōne. P̄º q̄dem q̄ ꝑ votū obedientie aliq̄d ma/
ius homo offert deo. ſ. ipſam voluntatē que ē potior q̄ʒ cor
pus ꝓpriuꝫ qḋ offert hō deo ꝑ ꝯtinentiaꝫ: ⁊ q̄ʒ res exterio/
res q̄s offert hō deo per votuꝫ paupertatis. vnde illud qḋ
fit ex obediētia eſt magis deo acceptū q̄ʒ id qḋ fit ꝑ ꝓpriaꝫ
voluntatē: ſm̄ illḋ Hierony. qḋ dicit ad ruſticū monachū.
Ad id tendit oro vt doceā te non tuo arbitrio dimittendū
⁊ poſt pauca ſubdit. Non facias qḋ vis: comedas qḋ iube/
ris habeas q̄ntum acceperis: veſtiaris qḋ dat̄. vn̄ ieiuniuꝫ
non reddit̄ deo acceptū cū ꝓpria voluntate: ſm̄ illud Iſa.
58. Ecce in dieb⁹ ieiunij veſtri īuenit̄ volūtas v̄ra. 2º q̄
votū obedientie continet ſub ſe alia vota: ſꝫ nō ꝯuertitur.
nam religioſus ⁊ſi teneat̄ ex voto ꝯtinentiā ſeruare ⁊ pau/
pertatē: tn̄ hec etiā ſub obedientia cadunt ad quā ꝑtinent
multa alia p̄ter ꝯtinentiā ⁊ paupertatē ſeruare. 3º q̄ vo/
tū obedientie ꝓprie ſe extēdit ad actus ꝓpinquos fini re/
ligionis. quanto aūt aliq̄d ꝓpinquius eſt fini tāto melius
eſt. ⁊ inde ēt eſt ꝙ votū obediētie ē religioni eſſentiali⁹. ſi
. n. aliquis abſq; voto obedientie voluntariā paupertateꝫ
⁊ ꝯtinētiā ēt voto ſeruet: non ꝓpter hoc ꝑtinet ad ſtatū re
ligionis qui prefertur etiā ipſi virginitati ex voto obſerua
re. dicit enim Aug. in lib. de virginitate: Nemo q̄ntuꝫ puto
auſus fuerit virginitatem preferre monaſterio. ¶ Ad pri
mum g̃ dōm: ꝙ conſilium obedientie includit̄ in ipſa chri
ſti ſequela. qui eniꝫ obedit ſequitur alterius voluntateꝫ. ⁊
iō magis pertinet ad perfectionem q̄ʒ votuꝫ paupertatis:
quia vt Hierony. dicit ſuper Matth. id qḋ perfectionis ē
addidit Petrus cū dixit: ⁊ ſecuti ſumus te. ¶ Ad ſecūdū
dicendū: ꝙ ex verbo illo non habetur ꝙ ꝯtinentia p̄ferat̄
omnibus alijs actibus virtuoſis: ſed ꝯiugali caſtitati vel
etiam exterioribus diuitijs auri ⁊ argenti que pondere

menſurant̄. vel per continētiā intelligit̄ vl'iter abſtinētia
ab omni malo: vt ſupra habitū eſt. ¶ Ad 3ᵘᵐ dōm: ꝙ papa
in voto obediētie nō pōt ſic cū religioſo diſpēſare vt nulli
ꝓlato teneat̄ obedire in his que ad ꝑfectionē vite ꝑtinent.
nō.n.pōt eū a ſua obediētia eximere: pōt tn̄ eū eximere ab
inferioris prelati ſubiectione: quod nō eſt in voto obedien
tie diſpenſare.

Ad nonum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ religioſus ſemꝑ
peccet mortaliter trāſgrediendo ea q̄
ſunt in regula. Facere eni ꝯ votū eſt pctm̄ dānabile: vt pꝫ
per id qd̄ apl's dicit .i. ad Thimot. 5. ꝙ vidue que volūt nu
bere dānationē habēt: q2 pmā fidē irritā fecerūt: ſꝫ religio
ſi voto ꝓfeſſionis ad regulā aſtringunt̄. ergo peccant mor
taliter trāſgrediēdo ea que in regula cōtinent̄. ¶ P̄. Re
gula iponit̄ religioſo: ſicut lex quedā. ſed ille q trāſgredit̄
ꝓceptū legis peccat mortal'r. ergo videt̄ ꝙ monachus trāſ
grediēs ea que ſunt in regula peccet mortal'r. ¶ P̄. Côtē
ptus iducit pctm̄ mortale: ſed qcunqꝫ frequēter aliqd ite
rat qd̄ nō dꝫ facere videt̄ ex ꝯtēptu peccare. ergo videt̄ ꝙ
ſi religioſus frequēter trāſgrediat̄ id qd̄ eſt in regula pec
cet mortal'r. ¶ Sꝫ ꝯ ē ꝙ ſtat' religionis eſt ſecurior q̄ꝫ ſta
tus ſecularis vite. vn̄ Greg. in p̄ moral. cōparat vitā ſecula
rem mari fluctuāti. vitā autē religiōis portui trāquillo. ſꝫ
ſi q̄libet trāſgreſſio eoꝝ que in regula cōtinent̄ religioſuꝫ
obligaret ad pctm̄ mortale: ſtat' religiōis eēt piculoſiſſim'
ꝓpter multitudinē obſeruātiarū. nō ergo q̄libet trāſgreſ
ſio eoꝝ que in regula cōtinent̄ eſt pctm̄ mortale. ¶ Rn̄º.
dōꝫ: ꝙ in regula ꝯtinet̄ aliqd dupl'r: ſicut ex dictis patet.

Uno mō ſicut finis regule: puta ea q̄ ꝑtinēt ad act' v'tutū:
ꝛ hoꝝ trāſgreſſio q̄ꝫtū ad ea q̄ cadūt cōiter ſub ꝓcepto obli
gat ad mortale. q̄ꝫtū v'o ad ea que excedūt cōiter neceſſita
tem ꝓcepti nō obligat ad mortale niſi ꝓpter ꝯtēptū: q2 ſic
ſupra dictū ē: religioſus nō tenet̄ eſſe ꝑfect': ſꝫ ad ꝑfectio
nem tēdere: cui ꝯriat̄ ꝑfectionis cōtēpt'. Alio mō ꝯtinet̄
aliqd in regula ꝑtinēs ad exteri' exercitiū: ſicut ſūt oēs ex
teriores obſeruātie: iter quas ſūt q̄dā ad quas obligat̄ reli
gioſus ex voto ꝓfeſſionis. votū aūt ꝓfeſſiōis reſpicit p̄nci
paliter tria p̄dicta .ſ. pauptatē: cōtinētiā: ꝛ obedientiā. alia
vero oīa ad hec ordinant̄. ꝛ iō trāſgreſſio hoꝝ triū obligat
ad mortale. alioꝝ aūt trāſgreſſio nō obligat ad mortale ni
ſi ꝓpter ꝯtēptū regule: q2 hoc directe ꝯriaret̄ ꝓfeſſioni per
quā aliqs vouit regularē vitā: vel ꝓpter ꝓceptū ſiue orete
nus a ꝓlato factū: ſiue in regula expſſuꝫ: q2 hoc eſſet facere
ꝯ obediētie votū. ¶ Ad pᵐ ergo dōm: ꝙ ille qui ꝓfitet̄ re
gulā nō vouet ſuare oīa q̄ ſunt in regula: ſꝫ vouet regula
rem vitā q̄ eſſential'r ꝯſiſtit in tribus p̄dictis. vn̄ ꝛ in qbuſ
daꝫ religionib' cauti' aliqui ꝓfitent̄ nō qdē regulā: ſed vi
uere ſm regulā .i. tēdere ad hoc ꝙ aliqs mores ſuos infor
met ſm regulā: ſicut ſm qddaꝫ exēplar. ꝛ hoc tollit̄ ꝑ ꝯtē
ptū. in qbuſdā aūt religionib' adhuc cauti' ꝓfitent̄ obedi
entiā ſm regulā: ita ꝙ ꝓfeſſioni nō ꝯriat̄ niſi id qd̄ eſt ꝯ ꝓ
ceptū regule. trāſgreſſio v'o vel omiſſio alioꝝ obligat ſolū
ad pctm̄ veniale: q2 ſicut dictū eſt huiuſmodi diſpōnes ſūt
ad p̄ncipalia vota. pctm̄ aūt veniale eſt diſpoſitio ad mor
tale vt ſupra dictū eſt: inq̄ꝫtū īpedit ea qbus aliqs diſponit̄
ad obſeruāda p̄ncipalia ꝓcepta legis xpi que ſunt ꝓcepta
charitatis. in aliqua tn̄ religiōe .ſ. ordinis fratrū p̄dicatoꝝ
trāſgreſſio talis vl' omiſſio ex ſuo genere nō obligat ad cul
pam: neqꝫ mortalē neqꝫ venialē: ſed ſolū ad penā taxatam
ſuſtinēdā: q2 ꝑ hūc modū ad talia obſeruāda obligant̄: qui
tn̄ poſſent venial'r vel mortal'r peccare ex negligētia vel li
bidine ſeu ꝯtēptu. ¶ Ad 2ᵘᵐ dōꝫ: ꝙ nō oīa que cōtinentur
in lege tradunt̄ per modū ꝓcepti: ſed q̄dā ꝓponunt̄ ꝑ mo
dum ordinationis cuiuſdā vel ſtatuti obligātis ad certam
penā: ſicut in lege ciuili nō facit ſemꝑ dignuꝫ pena mortis
corporalis trāſgreſſio legalis ſtatuti: ita nec i lege eccleſie
omnes ordinationes vel publica ſtatuta obligant ad mor
tale. ꝛ ſil'r nec oīa ſtatuta regule. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ tunc cō
mittit aliqs vel trāſgredit̄ ex ꝯtēptu qn̄ volūtas ei' renu
it ſubijci ordinationi legis vl' regule. ꝛ ex hoc ꝓcedit ad fa
ciēdū ꝯ legē vl' regulā. qn̄ āt econuerſo ꝑꝑ aliquā ꝑticularē
cauſaꝫ: puta cōcupiſcētiā vel iraꝫ inducit̄ ad aliqd facien
dum ꝯtra ſtatuta legis vel regule: nō peccat ex ꝯtēptu ſed
ex aliqua alia cauſa etiā ſi frequēter ex eadē cauſa vl' alia
ſimili peccatū iteret: ſicut ꝛ Aug. dicit in lib. de nā ꝛ grā: ꝙ
nō oīa pctā cōmittunt̄ ex cōtēptu ſupbie: frequētia tamē
peccati diſpoſitiue iducit ad cōtēptū: ſm illud ꝓuerb. 18.
Impi' cū in ꝓfundū venerit pctōꝝ cōtēnit.

Ad decimum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ religioſus
eodeꝫ genere peccati nō grauius
peccet q̄ꝫ ſecularis. Dicit̄ .n. 2. paralipo. 30. Dn̄s bon' propi
ciabit̄ cūctis qui in toto corde requirūt dn̄m deū patrū ſuo
rum: ꝛ nō imputabit eis ꝙ minus ſcificati ſunt. ſed magis
vident̄ religioſi ex toto corde dn̄m deū patrū ſuoꝝ ſequi
q̄ꝫ ſeculares qui ex parte ſe ꝛ ſua deo dant: ꝛ ex parte ſibi
reſeruant: vt Greg. dicit ſuper Ezech. ergo videtur ꝙ mi
nus iputet eis ſi in aliquo a ſanctificatiōe deficiant. ¶ P̄.
ex hoc ꝙ aliqs bona opa facit minus cōtra peccata eius
deus iraſcitur. dicitur .n. 2. paralipo. 19. Impio prebes auxi
lium ꝛ his qui oderunt dominum amicitia iungeris ꝛ iccir
co iram qdem dn̄i merebaris: ſꝫ bona opa iuenta ſunt i te
religioſi autē plura bona opa faciunt q̄ꝫ ſeculares. g̃ ſi aliq̄
pctā faciunt minus ꝯ eos deus iraſcit̄. ¶ P̄. Preſens vita
ſine pctō nō tranſit: ſm illud Jaco. 3. In multis offendim'
oēs. ſi g̃ pctā religioſoꝝ eēnt grauiora pctis ſeculariū ſeq̄
retur ꝙ religioſi eſſent peioris ꝯditionis q̄ꝫ ſeculares: ꝛ ſic
nō eēt ſanū ꝯſiliū ad religionē trāſire. ¶ Sed contra ē ꝙ
de maiori malo magis v'r eē dolēdū. ſꝫ de pctis eoꝝ q ſunt
in ſtatu ſcītatis ꝛ ꝑfectiōis maxīe v'r eē dolēdū. dr̄ .n. Jere.
23. Côtritū ē cor meū in medio mei. ꝛ poſtea ſubdit. Pro
pheta nāqꝫ ꝛ ſacerdos polluti ſunt: ꝛ in domo mea inueni
malū eoꝝ. g̃ religioſi ꝛ alij q ſunt in ſtatu ꝑfectiōis ceteris
parib' graui' peccāt. ¶ Rn̄º. dōm: ꝙ pctm̄ qd̄ a religioſis
ꝯmittit̄ pōt eē graui' pctō ſeculariū eiuſdē ſpeciei tripl'r.

Unoº ſi ſit ꝯ votū religionis: puta ſi religioſus fornicet̄
vel furet̄: q2 fornicando facit ꝯ votū ꝯtinētie: ꝛ furādo fa
cit ꝯ votū pauꝑtatis: ꝛ nō ſolū ꝯ ꝓceptū diuine legis. 2º ſi
ex ꝯtemptu peccet: q2 ex hoc videt̄ eē magis igratus diui
nis bn̄ficijs qbus eſt ſublimatus ad ſtatū ꝑfectionis: ſicut
apl's dicit ad Heb. 10. ꝙ fidelis grauiora meret̄ ſupplicia ex
hoc ꝙ peccādo filiū dei ꝯculcat ꝑ ꝯtēptū. vn̄ ꝛ dn̄s ꝯqueri
tur Jere. 11. Quid eſt ꝙ dilectus meus in domo mea fecit
ſcelera multa? 3º mō pctm̄ religioſi pōt eē mai' ꝓpter ſcā
dalū: q2 ad vitā ei' plures reſpiciunt. vn̄ dr̄ Jere. 23. In ꝓ
phetis hieruſalē vidi ſimilitudinē adulterātiū ꝛ iter men
dacij: ꝛ ꝯfortauerūt man' peſſimoꝝ vt nō ꝯuerteret̄ vnuſ
quiſqꝫ a malitia ſua. Si vero religioſus nō ex ꝯtēptu ſꝫ ex
īfirmitate vel ignorātia aliqd̄ pctm̄ qd̄ nō ē ꝯ votū ſue ꝓ
feſſiōis ꝯmittit abſqꝫ ſcādalo puta i occulto leuius peccat
eodē genere pctī q̄ꝫ ſecularis: q2 pctm̄ ei' ꝛ ſi ſit leue q̄ſi ab
ſorbetur ex multis opibus bonis q̄ facit. ꝛ ſi ſit mortale fa
cilius ab eo reſurgit. p̄ qdē ꝓpter itentionē quā hꝫ erectā
ad deū: q̄ ꝛ ſi ad horā itercipiantur: de facili ad p̄ſtina repa
rat̄. vn̄ ſuper illud ps. Cū ceciderit non collidet̄: dicit Ori
gines. Iniuſtus ſi peccauerit non penitet: ꝛ peccatum ſuuꝫ
emendare neſcit. iuſtus autem ſcit emendare: ſcit corrige
re: ſicut ille qui dixerat: neſcio hominem: paulo poſt cum
reſpect' fuiſſet a domino: flere cepit amariſſime ꝛ ille qui
de tecto mulierem viderat ꝛ concupierat eam dicere vo
luit: peccaui ꝛ malum coram te feci. Iuuatur etiam a
ſocijs ad reſurgendum: ſecundum illud Eccleſiaſtes quar
to. Si vnus ceciderit ab altero fulcietur. ve ſoli quia

cum ceciderit nō hȝ ſubleuantē ſe. ¶ Ad p̄mū ergo dōm:
ꝙ auctoritas illa loquit̄ de his que p̱ infirmitatē vl' igno/
rantiā cōmittunt̄: nō aūt de his que cōmittunt̄ p̱ cōtēptū.
¶ Ad 2m dōm: ꝙ Joſaphat etiā cui illa v̄ba dicunt̄: nō ex
malicia ſȝ ex q̄dā infirmitate humane affectiōis peccauit.
¶ Ad 3m dōm: ꝙ iuſti nō de facili peccāt ex ꝯtēptu: ſȝ quā
doq; labunt̄ in aliq̄d peccatū ex ignorātia vel infirmitate
a quo de facili releuant̄. ſi aūt p̱ueniāt ad hoc ꝙ ex ꝯtēptu
peccēt efficiunt̄ peſſimi ⁊ maxime icorrigibiles: ſm̄ illud
Jere. 2. Cōfregiſti iugū: dirupiſti vincula: dixiſti nō ſeruiā:
in omni colle ſublimi: ⁊ ſub omni ligno frōdoſo tu p̱ſterna
beris meretrix. Vn̄ Aug. dicit in ep̄la ad plebem hyponen
ſem: Ex quo deo ſeruire cepi: quō difficile ſuȝ exp̱t' melio/
res q̄ȝ q in monaſteriis p̱fecerūt: ita nō ſuȝ exp̱tus peiores
q̄ȝ qui in monaſteriis ceciderunt.

¶ De his que cōpetūt religioſis. Q̄ó CLXXXVII.

DEinde cōſiderādū eſt de his q̄ cō/
petūt religioſis. ¶ Et circa
hoc querunt̄ ſex. p̄ vtrū liceat eis doce
re p̄dicare ⁊ alia huiuſmodi facere. 2°
vtrū liceat eis de negociis ſecularib' ſe
intromittere. 3°. vtrū teneant̄ manib'
op̱ari. 4°. vtrū liceat eis de elemoſinis
viuere. 5°. vtrū liceat eis mendicare. 6°. vtrum liceat eis
veſtimēta ceteris viliora deferre.

Ad primum ſic p̱cedit̄. Videt̄ ꝙ religioſis nō
liceat docere p̄dicare ⁊ alia huiuſ/
modi facere. Dicit̄ .n. 7. q. i. in quodā ſtatuto cōſtātinopoli/
tane ſynodi: Vita monachoꝝ ſubiectiōis hȝ verbū ⁊ diſci/
plinat': nō docēdi vel p̄ſidēdi vl' paſcēdi alios. Hiero. etiā
dicit ad Ripariū ⁊ Deſideriū: Monachus nō doctoris ſȝ
plangentis hȝ officiū. Leo etiā papa dicit: vt habet̄. 16. q. i.
Preter dn̄i ſacerdotes nullus audeat p̄dicare: ſiue mona/
chus ſiue laicus ille ſit: qui cuiuſlibet ſcīe noīe gloriat̄. ſȝ
nō licet trāſgredi p̱priū offm̄ ⁊ ſtatutū eccl'ie. ergo videtur
ꝙ nō liceat religioſis docere p̄dicare ⁊ alia huiuſmodi fa/
cere. ¶ P̄. In ſtatuto Nicene ſynodi q̄d ponit̄. 2i. q. i. ſic di
cit̄: Firmiter ⁊ indiſſolubiliter oībus p̄cipim' vt aliq̄s mo
nachus penitētiā nemini tribuat niſi inuicē ſibi vt iuſtū ē.
mortuū nō ſepeliat niſi monachū ſecū in monaſterio com
memorantē: vel ſi fortuitu quēcūq; aduenientiū fratrū fu/
turū ibi mori cōtingat. ſȝ ſicut iſta p̱tinēt ad officiū clerico
rū: ita etiā p̄dicare ⁊ docere. ḡ cū alia ſit cā monachi ⁊ alia
clerici: vt Hiero. dic̄ ad Heliodoꝝ: v̄r ꝙ non liceat religio/
ſis p̄dicare docere ⁊ alia huiuſmodi facere. ¶ P̄. Greg. di/
cit in regiſtro: Nemo pōt eccl'iaſticis obſequiis deſeruire:
⁊ in monaſtica regula ordiate p̱ſiſtere. ⁊ hoc habet̄. 16. q. i.
ſed monachi tenent̄ in monaſtica regula ordinate p̱ſiſte/
re. ḡ videt̄ ꝙ nō poſſint eccl'iaſticis obſequiis deſuire. do/
cere aūt ⁊ p̄dicare pertinēt ad eccl'iaſtica obſeq̄a. ḡ videt̄
ꝙ nō liceat eis p̄dicare aut docere aut aliq̄d huiuſmodi fa
cere. ¶ Sȝ ꝯ̄ ē q̄d Greg. dicit ⁊ habet̄. 2. q. i. eadē. Ex aucto
ritate. n. huiuſmodi decreti: q̄d ap̄lico moderamine ⁊ pie/
tatis offō a nobis eſt ꝯſtitutū: ſacerdotib' monachis ap̄lo/
ruȝ figurā ducētib' liceat p̄dicare: baptizare: cōionē dare:
p̱ p̄ctōrib' orare: pn̄iaȝ iponere: atq; p̄ctā ſoluere. ¶ Rn̄°.
dōm: ꝙ aliq̄d d̄r alicui non licere dupl'r. Vno° q2 hȝ in ſe
q̄d ꝯ̄riat̄ ei: q̄d dicit̄ nō licere: ſicut nulli hoī licet peccare:
q2 hȝ in ſe q̄libet hō rōnē ⁊ obligationē ad legē dei q̄bus ꝯ̄/
riat̄ p̄ctm̄: ⁊ hoc mō dicit̄ alicui nō licere p̄dicare vel doce
re vel aliq̄d huiuſmodi facere: q2 hȝ in ſe aliq̄d q̄d his repu
gnat vel rōne p̄cepti: ſicut his q̄ ſūt irregulares ex ſtatuto
eccleſie nō licet aſcēdere ad ſacros ordines: vel p̱pter pec/
catū: ſm̄ illud p̄s: P̄ctōri aūt dixit deus: q̄re tu enarras iu/
ſticias meas: hoc aūt mō nō eſt illicituȝ religioſis p̄dicare
docere ⁊ huiuſmodi facere: tuȝ q2 ex voto ⁊ p̄cepto regule
non obligantur ad hoc ꝙ ab his abſtineāt: tuȝ etiā q2 non
reddunt̄ ad hoc minus idonei ex aliquo peccato cōmiſſo:
ſed magis idonei ex exercitio ſanctitatis q̄d aſſumpſerūt.
ſtultū autē eſt dicere vt per hoc ꝙ aliq̄s in ſanctitate pro/
mouet̄ efficiat̄ minus idoneus ad ſp̄ūalia officia exercen/
da: ⁊ ideo ſtulta eſt quorūdā opinio dicentiū ꝙ ipſe ſtatus
religiōis ip̄edimētū affert talia exequēdi: quoꝝ errorē bo/
nifati' papa rōnib' ſupradictis excludit dicēs: vt h̄r. 16. q. i.
Sūt nōnulli nullo dogmate fulti: audaciſſimo q̄dem zelo
magis amaritudinis q̄ȝ dilectiōis inflāmati aſſerētes mo/
nachos: q2 mundo mortui ſunt ⁊ deo viuunt: ſacerdotalis
officii p̱tāte indignos: ſed oīno labunt̄ q̄d oſtendit p̄mo q̄/
dem: q2 nō cōtrariat̄ regule: ſubdit enim. Neq; enī beatus
Benedictus monachoꝝ preceptor almificus huiuſmodi
rei aliquo mō fuit iterdictor. ⁊ ſil'r nec in aliis regulis hoc
p̱hibet̄. 2° ip̄robat p̄dictū errorē ex idoneitate monacho
ruȝ cū in fine capituli ſubdit: quāto q̄ſq; eſt excellētior: tā/
to ⁊ in illis ſp̄ūalibus. ſ. operib' potētior. Alio mō dicit̄ ali
quid nō licere alicui nō p̱pter ꝯ̄riū q̄d habeat: ſȝ p̱pter hoc
quod deficit ei vnde illud poſſit: ſicut diacono nō licet miſ
ſam celebrare: q2 nō habet ordinē ſacerdotalē: ⁊ preſbyte/
ro nō licet ſn̄iam ferre: q2 nō habet epiſcopalē auctoritatē.
Jn q̄bus tn̄ eſt diſtinguēdū: q2 ea q̄ ſunt ordinis ꝯmitti nō
poſſunt niſi ei q ordinē hȝ: ſic̄ diacono non pōt ꝯmitti ꝙ ce
lebret miſſaȝ niſi fiet ſacerdos. ea vero q̄ ſunt iuriſdictiōis
ꝯmitti poſſunt eis q non habēt ordinariā iuriſdictionē: ſic̄
p̱latio ſn̄ie ꝯmittit̄ ab ep̄o ſimplici ſacerdoti. ⁊ hoc mō d̄r
nō licere monachis ⁊ aliis religioſis p̄dicare docere ⁊ alia
huiuſmodi facere: q2 ſtatus religiōis nō dat eis p̱tātem hu
iuſmodi faciendi. poſſunt tn̄ iſta facere ſi ordinē recipiant
vel ordinariā iuriſdictionē: aut etiā ſi eis ꝯmittant̄ ea que
ſunt iuriſdictionis. ¶ Ad p̄mū ḡ dōȝ: ꝙ ex verbis illis ha
bet̄ ꝙ monachi ex hoc ꝙ ſunt monachi nō nāciſcunt̄ h̄re
p̱tātē talia faciendi. non aūt ex hoc ꝙ ſunt monachi habēt
aliq̄d ꝯ̄rium executioni taliū actuū. ¶ Ad 2m dōȝ: ꝙ illud
ēt ſtatutū Niceni ꝯcilii p̄cipit vt monachi nō vſurpēt ſibi
ex hoc ꝙ ſunt monachi p̱tātē huiuſmodi actus exercendi:
nō aūt p̱hibet q̄n iſta poſſint eis ꝯmitti. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ
iſta duo ſe nō ꝯpatiuntur. ſ. ꝙ aliq̄s ordinariā curaȝ eccl'ia/
ſticoꝝ officioꝝ habeat: ⁊ monaſticā regulā in monaſterio
ſeruet. p̱ hoc tn̄ nō excludit̄ q̄n monachi ⁊ alii religioſi poſ
ſint interdum circa eccleſiaſtica officia occupari ex cōmiſ/
ſione prelatorum qui ordinariam curā habent: ⁊ precipue
illi quorum religiones ad hoc ſunt ſpecialiter inſtitute: vt
infra dicetur.

Ad ſecundum ſic procedit̄. Videtur ꝙ religio
ſis non liceat ſecularia negocia
tractare. D̄r. n. in p̄dicto decreto Bonifacii pape: ꝙ btūs
Bn̄dict' eos ſeculariū negocioꝝ dixit exp̱tes fore: q̄d q̄dē
ap̄licis documētis: ⁊ oīuȝ ſcōꝝ patꝝ iſtitutis nō ſolū mōa/
chis ſȝ ēt canonicis oīb' magnop̱e ip̱erat̄: ſm̄ illō. 2. ad Thi
mot. 2. Nemo militās deo ip̱licat ſe ſecularib' negociis. ſȝ
oīb' religioſis iminet ꝙ militant deo. ḡ nō lȝ eis ſecularia
negocia exercere. ¶ P̄. i. ad Theſſal. 4. dicit ap̄ls. Opam
detis vt q̄eti ſitis ⁊ vt negociū veſtruȝ agatis. glo. dimiſſis
alienis q̄d vobis vtile ē in emēdationē vite. ſȝ religioſi ſp̄ā
liter aſſumūt ſtudiū emēdatōis vite. ḡ nō debēt ſc'laria ne
gocia exercere. ¶ P̄. Sup̱ illō Matth. ii. Ecce q mollib'
veſtiunt̄ in domib' regū ſunt: dic̄ Hierony. Ex hoc oſtēdit
rigidā vitā ⁊ auſterā p̄dicationē vitare debere aulas regū
⁊ nobiliū hoīuȝ palacia declinare: ſed nec̄itas ſeculariū ne
gocioꝝ igerit hoīem ad frequētādū regū palacia. ḡ non li
cet religioſis aliq̄ negocia ſecularia p̱tractare. ¶ Sȝ ꝯ̄ eſt
q̄d ap̄lus dicit ad Ro. vlt. Cōmendo vobis phebem ſoro/
rem noſtram. ⁊ poſtea ſubdit: ⁊ aſſiſtatis ei in quocunq; ne
gocio veſtri indiguerit. ¶ Rn̄°. dōm: ꝙ ſicut ſupra dictuȝ

eſt:ſtatus religionis eſt ordinatus ad pfectionē charitatis
ↄſequēdā:ad quā qdē pncipalr ptinet dei dilectio. ſecūda
rio aūt dilectio ꝓximi. ⁊ iō religioſi pcipue ⁊ ꝓpter ſe de/
bent intēdere ad hoc ꝙ deo vacēt. ſi aūt neceſſitas proxi/
mis imineat:coꝝ negocia ex charitate agere debēt ſm il/
lud ad Gal.6. Alter alteri⁹ onera portate: ⁊ ſic adiplebitis
legē xp̄i:qꝛ i hoc ipſo ꝙ ꝓximis ſeruiūt ꝓpter deū dilectio/
ni diuine obſequunť. vñ dr̄ Jaco.p̄. Religio mūda ⁊ ima/
culata apud deū ⁊ patrē:hec eſt viſitare pupillos ⁊ viduas
in tribulatione eoꝝ.glo.i. Succurrere eis qui carent preſi/
dio in tp̄e neceſſitatis. Eſt ergo dōm ꝙ cauſa cupiditatis
ſecularia negocia gerere nec monachis nec clericis licet.
cauſa vero charitatis ſe negocijs ſecularibus cum debita
moderatione igerere poſſūt ſm ſupioris licētiā in miniſtran
do ⁊ dirigēdo. vñ dr̄ in decretis. diſtin.88. Decreuit ſancta
ſynodus nullū deinceps clericū: aut poſſeſſiōes cōducere
aut negocijs ſecularib⁹ ſe pmiſcere: niſi ꝓpter curā pupil/
loꝝ aut orphanoꝝ aut viduarū:aut ſi forte ep̄us ciuitatis
eccl'iaſticarū rerū ſollicitudinē cū hr̄e pcipiat. eadē aūt rō
eſt de religioſis ⁊ clericis:qꝛ vtriſq; ſilr̄ negocia ſecularia i
terdicunť: vt dictū eſt. ¶ Ad pmū ḡ dōm. ꝙ monachis in
terdicunť ſecularia negocia tractare ꝓpter cupiditatē: nō
aūt ꝓpter charitatē. ¶ Ad 2m dōꝫ: ꝙ nō eſt curioſitas:ſed
charitas:ſi ꝓpter neceſſitatē aliquis ſe negocijs imiſceat.
¶ Ad 3m dōm:ꝙ frequētare palatia regū ꝓpter delitias
vel gloriā vel cupiditatē:nō cōpetit religioſis:ſed eas adi/
re ꝓpter pias cauſas eis cōpetit. vñ. dr̄. 4. Reg.4. ꝙ Heli
ſeus dixit ad mulierē: Nunqd habes negociū: ⁊ vis vt lo/
quar regi vel pncipi militie: Similiter etiā ↄuenit religio
ſis adire regū palatia ad eos arguēdos ⁊ dirigēdos: ſicut
Joānes baptiſta arguebat Herodē: vt dicit Matth.14.

Ad tertium ſic ꝓcedit. Videť ꝙ religioſi mani
bus opari teneant. Nō eni excuſan
tur religioſi ab obſeruātia pceptoꝝ:ſꝫ opari manib⁹ eſt in
pcepto: ſm illō.i.ad Theſſal.4. Operamini manibus vr̄is
ſicut pcepim⁹ vobis. vñ ⁊ Aug. in lib. de opib⁹ monachoꝝ
dicit: Ceterū qs ferat hoies cōtumaces.i. religioſos nō ope
rantes: de qbus ibi loquiť: Saluberrimis ap̄li monitis re/
ſiſtētes nō ſicut ifirmiores tolerari:ſed ſicut fortiores pdi
cari. ḡ videť ꝙ religioſi teneanť manib⁹ opari. ¶ P̄.2.ad
Theſſal.3. ſup illud. Siqs nō vult opari nec māducet: dic
glo. Dicūt quidā de opib⁹ ſpūalib⁹ hoc ap̄lm pcepiſſe: non
de ope corporali in quo agricole vel opifices laborāt: ⁊ in/
fra ſed ſupfluo conanť ⁊ ſibi ⁊ ceteris caliginē adducere:
vt qō humiliter monet charitas: nō ſolū facere nolint: ſed
nec etiā intelligere: ⁊ infra vult ſeruos dei corporalr̄ opera
ri vñ viuāt:ſed pcipue religioſi ſi ſerui dei nominanť: vtpo
te ſe totalr̄ diuino ſeruitio mācipātes: ſicut pꝫ p Dio.6.ca.
cele. hierar. ḡ videť ꝙ teneanť manib⁹ opari. ¶ P̄. Aug.
dicit in lib. de opib⁹ monachoꝝ: Quid agāt q opari corpo/
raliter nolūt ſcire deſidero: orōnibus inquiūt vacamus ⁊
pſalmis ⁊ lectiōibus ⁊ verbo dei: ſꝫ ꝙ p iſta nō excuſentur
oſtēdit p ſingula. nā p̄ de orōne dicit: citi⁹ exaudiť vna obe
diētis orō q̄ꝫ decē miliū ↄtēptoꝝ: illos cōtēptores itelligēs
⁊ idignos exaudiri q manib⁹ nō opanť. 2o de diuinis lau/
dib⁹ ſubdit: cātica vō dn̄ica cātare etiā manib⁹ laborātes
facile poſſunt. 3o ſubiūgit de lectione: qui aūt ſe dicūt le/
ctioni vacare: nōne illic iueniūt: qō pcipit ap̄ls. que ē ḡ iſta
pueꝛſitas lectioni nolle cōtēperare dū vult ei vacare. 4o
ſubiūgit de pdicatiōe: ſi aūt alicui ſmo erogādus eſt: ⁊ ita
occupať vt manib⁹ opari nō vacet: nunqd in monaſterio
oēs h⁹ pn̄t: qm̄ ḡ nō oēs pn̄t: cur oēs ſub hoc ↄtēptu vacare
volūt: quāq; ſi oēs poſſent viciſſitudinē facere deberent:
nō ſolū vt ceteris neceſſarijs opib⁹ occupareň: ſꝫ ēt qꝛ ſuf
ficit vt multis audiētib⁹ vnus loquať. ḡ videť ꝙ religioſi
n̄ debeāt ceſſare a manuali ope pp huiuſmodi ſpūalia opa
qb⁹ vacāt. ¶ P̄. Luc.12. ſup illō: Vēdite q̄ poſſidetis ⁊c̄.
Dic glo. Nō tm̄ cibos vr̄os cōicate paupib⁹: ſꝫ etiā vēdite
poſſeſſiōes vr̄as vt oib⁹ vr̄is ſil' p dn̄o ſpretis: poſtea labo
re manuū opemini vñ viuatis vl' elemoſynā faciatis: ſed
ad religioſos ptiet ꝓpe oia ſua relinquere. ḡ vr̄ ꝙ ēt coꝝ ſit
de labore manuū ſuarū viueř ⁊ elemoſynas facere. ¶ P̄.
Religioſi pcipue videnť teneri ap̄loꝝ vitā imitari: qꝛ ſta/
tuꝫ pfectiōis ꝓfitenť: ſꝫ ap̄li manib⁹ ꝓprijs laborabāt: ſm
illō.i. ad Cori.4. Laboram⁹ operātes manib⁹ n̄ris. ḡ vr̄ ꝙ
religioſi teneanť manib⁹ opari. ¶ Sꝫ ↄ. Ad pcepta obſer/
uāda q̄ cōiter oib⁹ ꝓponunť eodē mō tenenť religioſi ⁊ ſe
culares: ſꝫ pceptū de ope manuali cōiter oibus ꝓponiť: vt
pꝫ.2. ad Theſſal.3. Subtrahatis vos ab oi fratre ābulāte
iordinate ⁊c̄. fratrē aūt noiat quēlibet xp̄ianū: ſicut ⁊.i. ad
Cor.7. Siqs fr̄ vxorē hꝫ ifidelē ⁊c̄. ⁊ ibidē dr̄: Siqs n̄ vult
opari nec māducet. nō ḡ religioſi magis teneť magis opa
ri q̄ꝫ ſeculares. ¶ Rn̄o. dōm: ꝙ labor manualis ad q̄tuor
ordinať. p̄ qdē ⁊ pncipalr̄ ad victū q̄rēdū. vñ ⁊ p̄ hoi dictū
eſt: In ſudore vult⁹ tui veſceris pane tuo. ⁊ i pſ. Labores
manuū tuarū quia manducabis ⁊c̄. 2o ordinatur ad tol/
lēdū ociū: ex quo m̄lta mala oriunť. vñ dr̄ Eccl'.33. Mitte
ſuū tuū i opationē ne vacet. multā.n. maliciā docuit ocio
ſitas. 3o ordinať ad ↄcupiſcētie refrenationē inq̄ꝫtū p hoc
macerať corp⁹. vñ.2. ad Cor.6. dr̄. In laborib⁹: in ieiunijs: i
vigilijs: in caſtitate. 4o aūt ordinať ad elȳnas faciendas.
vñ dr̄ ad Eph.4. Qui furabať iā nō fureť: magis aūt labo
ret opando manib⁹ ſuis qō bonū eſt: vt habeat vñ tribuat
neceſſitatē patienti. ſm ḡ ꝙ labor manualis ordinať ad vi
ctū q̄rendū cadit ſub neceſſitate pcepti ꝓut eſt neceſſariū
ad talē finē. qō.n. ordinať ad finē a fine neceſſitatē hꝫ: vt
.ſ. intantū ſit neceſſariū inq̄ꝫtū finis ſine eo ēē non pōt. ⁊ iō
q nō hꝫ aliunde vñ viuere poſſet: teneť manibus opari cu
iuſcūq; ſit ↄditiōis. ⁊ hoc ſignāt verba ap̄li dicentis: q non
vult opari nec māducet: q̄ſi diceret ea nec̄itate aliqs tene/
tur ad opandū manib⁹ qua teneť ad māducandū. vñ ſiqs
abſq; māducatōe poſſet vitā trāſigere nō teneret manib⁹
opari. ⁊ eadē rō ē de illis q n̄ hn̄t alias vñ licite viuere poſ/
ſunt. nō.n. itelligiť aliqs poſſe facere qō nō licite facere pt.
vñ ⁊ ap̄ls nō iueniť opus manuū pcepiſſe niſi ad excludē/
dū pctm̄ coꝝ q illicite victū aq̄rebāt. vñ p̄ qdē pcipit ap̄ls
opus manuale ad euitādū furtū: vt pꝫ ad Eph.4. Qui fu/
rabať iā nō fureť: magis aūt laboret opando manib⁹ ſuis.
2o ad vitādū cupiditatē alienaꝝ reꝝ. vñ dicit.i. ad Theſ
ſal.4. Opemini manib⁹ veſtris ſic pcepim⁹ vobis ⁊ vt ho/
neſte ambuletis ad eos q foris ſunt. 3o ad euitādū turpia
negocia ex qb⁹ aliq victū acq̄runt. vñ.2. ad Theſſal'.3. dic.
Cū eſſem⁹ apud vos hoc denūciabam⁹ vobis: q̄m ſiqs nō
vult opari nec māducet. audiuim⁹.n. quoſdā iter vos am/
bulare inq̄ete nihil opantes: ſꝫ curioſe agentes. glo. q feda
cura nec̄aria ſibi ꝓuidēt: his aūt q eiuſmodi ſunt denūcia
m⁹ ⁊ obſecram⁹ vt cū ſilētio opantes panē ſuū māducent.
Vñ Hieron. dic ſup ep̄lam ad Gal. ꝙ ap̄ls hoc dixit non
tā officio docētis q̄ꝫ vitio gētis. Sciendū tm̄ ꝙ ſub ope ma
nuali itelligunť oia hūana officia ex qb⁹ hoies licite victū
lucranť: ſiue manib⁹ ſiue pedib⁹ ſiue lingua fiāt. vigiles.n.
⁊ curſores ⁊ alij huiuſmodi de ſuo labore viuētes: itelligū
tur de opib⁹ manuū viuere. qꝛ.n. man⁹ ē organū organoꝝ.
p opus manuū ois opatio itelligiť de q̄ aliquis victū licite
pōt lucrari: ſꝫ aūt ꝙ opus manuale ordinať ad ociū tollen
dū vel ad corporis macerationē: nō cadit ſub nec̄itate pce
pti ſꝫ ſe ↄſideratū: qꝛ m̄ltis alijs modis pōt vel caro mace
rari vel etiā ociū tolli q̄ꝫ p opus manuale. macerať.n. caro
p ieiunia ⁊ vigilias. ⁊ ociū tolliť p meditatiōes ſacraꝝ ſcri
pturaꝝ ⁊ laudes dinas. vñ ſup illud pſ. Defecerunt oculi
mei in eloquium tuū: dicit glo. Non eſt ocioſus qui verbo
dei tantū ſtudet: nec pluris eſt q extra opatur q̄ꝫ q ſtudiū

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

cognoſcende veritatis exercet. ⁊ ideo ꝓpter has cauſas religioſi nō tenent̄ ad opa manualia: ſicut nec ſeculares: niſi forte ad hoc p ſtatuta ſui ordis obligent̄: ſic͂ Hiero. dicit in epl̄a ad Ruſticū monachū: Egyptioꝝ monaſteria hunt tenent morē vt nullū abſq; ope aut labore ſuſcipiāt: nō tā ꝓpter vict⁹ neceſſitatē q̄ꝫ ꝓpter aīe ſalutē: ne vagent̄ pnicioſis cogitationib⁹. inq̄ꝫtū vō opus manuale ordinat̄ ad elemoſynas faciēdas nō cadit ſub neceſſitate p̄cepti: niſi forte in aliquo caſu in quo ex neceſſitate aliqs elemoſynas facere teneret̄ ⁊ nō poſſet alias hr̄e vñ paupibus ſubueniret in quo caſu obligarent̄ ſilr̄ religioſi ⁊ ſeculares ad opa manualia exequēda. ¶ Ad p̄⁹ ergo dōm: q̄ p̄ceptuꝫ illud qḋ ab aplo ꝓponit̄ eſt de iure nāli. vñ ſup illud. z. ad Theſſal. 3. Ut ſubtrahatis vos ab oī fratre iordinate ambulāte. dic͂ glo. aliter q̄ꝫ ordo nāe exigit. loquit̄ aūt de his qui ab ope manuali ceſſabant. vñ ⁊ nā manus hoī dedit loco armoꝝ ⁊ tegumētoꝝ que alijs aīalib⁹ tribuit: vt. ſ. p manus hec ⁊ oīa neceſſaria cōquirat: ex quo pꝫ q̄ cōiter ad hoc p̄ceptuꝫ tenent̄ etiā religioſi ⁊ ſeculares: ſicut ad oīa alia legis nālis p̄cepta: nō tñ peccāt quicūq; manib⁹ nō operant̄: q2 ad illa p̄cepta legis nāe que ptinēt ad bonū multoꝝ: nō tenētur ſinguli: ſed ſufficit q̄ vnus vacet vni officio ⁊ alius alteri: puta q̄ quidā ſunt opifices: qdāꝫ agricole: quidā iudices: qdā doctores: ⁊ ſic de alijs: ſm illud apl̄i. i. ad Corin. iz. Si totū corpus oculus vbi audit⁹: ⁊ ſi totū audit⁹ vbi odoratus: ⁊c̄. ¶ Ad z⁹ dōꝫ: q̄ glo. illa ſumit̄ ab Aug. in lib. de opibus monachoꝝ: in quo loquit̄ ꝯ monachos quoſdā qui dicebāt nō eſſe licitū ſeruos dei manib⁹ opari: ꝓpter hoc q̄ dñs dicit Matth. 6. Ne ſollicitis ſitis aīe veſtre qd mādu cetis: nec tñ per hec vba īducit̄ neceſſitas religioſis manibus operādi ſi habēt aliūde vñ viuere poſſint: qḋ pꝫ per hoc qḋ ſubdit: vult ſeruos dei corporalr̄ opari vñ viuant. hoc aūt nō magis ptinet ad religioſos q̄ꝫ ad ſeculares: qḋ pꝫ ex duob⁹. p̄ quidē ex ipſo mō loquēdi quo apl̄s vtitur dicens: vt ſubtrahatis vos ab omni fratre ambulāte inordinate. fratres. n. oēs xp̄ianos vocat: nōdū eni erāt tūc tēporis religiones inſtitute. z° religioſi non tenent̄ ad alia q̄ꝫ ſeculares niſi ꝓpter regule ꝓfeſſionē. ⁊ ideo ſi in ſtatutis regule nō cōtineat̄ aliqd de ope manuali: nō tenent̄ aliter ad operādū manib⁹ religioſi q̄ꝫ ſeculares. ¶ Ad 3ᵐ dicendū: q̄ oībus illis opibus ſpūalib⁹ que ibi tangit Augu. pōt aliqs vacare dupliciter. vno mō quaſi deſeruiēs vtilitati cōi. alio mō quaſi inſiſtēs vtilitati p̄uate. Illi ḡ qui p̄dictis opibus ſpūalib⁹ publice vacāt excuſant̄ per huiuſmodi opa ſpūalia ab ope manuali duplici rōne. p̄ qdeꝫ q2 opꝫ eos totalr̄ eē occupatos circa huiuſmodi opa. z° q2 huiuſmodi opa exercētib⁹ debet̄ ſubminiſtratio vict⁹ ab his quoꝝ vtilitati ꝯſuiūt. illi vō q p̄dictis opib⁹ ñ q̄ſi publicis: ſꝫ q̄ſi p̄uatis vacāt nō opꝫ q̄ p huiuſmodi opa a manualib⁹ opib⁹ abſtrahant̄: nec etiā fit eis debitū vt de ſtipēdijs fideliū viuāt. ⁊ de talib⁹ loquit̄ augu. Quod z° dicit: cantica diuina decantare manibus operātes poſſunt: exēplo opificuꝫ qui fabulis linguas dant: cū tñ manib⁹ ab ōpe nō recedant. manifeſtū eſt q̄ nō pōt intelligi de his qui horas canonicas in eccl̄ia decātant: ſꝫ itelligit̄ de his qui pſalmos vel hymnos dicūt q̄ſi p̄uatas orōnes. ſilr̄ qḋ dicit de lectione ⁊ orōne referendū eſt ad orōnes ⁊ lectiōes p̄uatas q̄s etiā layci iterdū faciūt: nō aūt ad illos qui publicas orationes in eccl̄ia faciūt: vel etiā publicas lectiōes in ſcholis legunt. vñ nō dicit qui dicūt ſe vacare doctrine vel iſtructioni: ſed q dicūt ſe vacare lectioni. ſilr̄ etiā de p̄dicatiōe loquitur nō que fit publice ad pplm: ſed que ſpālr̄ fit ad vnū vl̄ ad paucos p modū p̄uate admonitionis. vñ ſignāter dicit ſi alicui ſermo erogādus eſt. nā ſicut glo. dicit. i. ad Cori. z. ſermo eſt qui p̄uatim fit: p̄dicatio que fit in cōi. ¶ Ad 4⁹ dōm: q̄ illi qui oīa ꝓpter deū ſpernūt tenent̄ manib⁹ operari qñ al's nō habēt vnde viuāt vel vñ elemoſynas faciant in caſu in quo facere elemoſynā cadit ſub p̄cepto: nō autē aliter vt dictū ē: ⁊ ſm hoc loquit̄ glo. inducta. ¶ Ad 5⁹ dicēdū: q̄ hoc q̄ apl̄i manib⁹ laborauerūt: qñq; qdē fuit neceſſitatis quādoq; vero ſupererogationis: neceſſitatis quidem qñ ab alijs victū inuenire non poterant. vnde ſuper illud. i. ad Corin. 4. Laboram⁹ operātes manib⁹ nr̄is: dic͂ glo. q2 nemo dat nobis. ſupererogatiōis aūt vt pꝫ p illud qḋ habet̄. i. ad Corin. 9. vbi dicit apl̄s q̄ nō eſt vſus ptāte quā habebat viuēdi de euāgelio. hac aūt ſupererogatione vtebatur apl̄s tribus de cauſis. p̄ quidē vt occaſionē predicādi auferret pſeudo apl̄is: qui ꝓpter ſola tēporalia p̄dicabant vñ dicit. z. ad corin. ii. Quod autē facio ⁊ faciā vt amputē eoꝝ occaſionē ⁊c̄. z° ad euitādū grauamē eoꝝ qbus p̄dicabat. vñ dicit. z. ad Corin. iz. Quid min⁹ habuiſtis pre ceteris eccl̄ijs niſi q̄ egoipſe nō grauaui vos. 3° ad danduꝫ exempluꝫ operandi ocioſis. vñ. z. ad Theſſal. 3. dicit: Nocte ⁊ die operātes vt formā daremus vobis ad imitandū nos: quod tamē apl̄s nō faciebat in locis aliqbus habebat facultatē quotidie p̄dicandi ſicut athenis: vt Augu. dicit i lib. de opib⁹ monachoꝝ. nō aūt ꝓpter hoc religioſi tenentur apl̄m in hoc imitari: cū nō teneant̄ ad oēs ſupererogationes vnde nec alij apoſtoli manibus operabantur.

Ad quartum ſic p̄cedit̄. Uidetur q̄ religioſis nō liceat de elȳnis viuere Apl̄s. n. i. ad Thimot. 5. p̄cepit q̄ vidue q̄ poſſunt aliunde ſuſtētari nō viuant de elȳnis eccl̄ie vt eccl̄ia ſufficiat illis q̄ vere vidue ſunt. ⁊ Hierony. dic͂ ad Damaſum papaꝫ q̄ q bonis parētuꝫ ⁊ opibus ſuſtētari poſſunt ſi qḋ pauperꝝ ē accipiūt ſacrilegiū ꝓfecto ꝯmittunt. ⁊ p abuſionē taliū iudiciū ſibi manducāt ⁊ bibūt. ſꝫ religioſi poſſunt labore manuū ſuſtētari ſi ſint validi. ḡ vr̄ q̄ peccēt elȳnas pauperꝝ comedēdo ¶ P̄. Uiuere de ſumptib⁹ fideliū ē merces deputata predicantibus euāgeliū p ſuo labore vel ope: ſꝫ illḋ Matth. 10. Dignus eſt operarius cibo ſuo. ſꝫ p̄dicare euāgeliū nō ptinet ad religioſos: ſed maxīe ad p̄latos q ſunt paſtores ⁊ doctores. ḡ religioſi nō poſſūt licite viuere de elȳnis fideliū. ¶ P̄. Religioſi ſunt in ſtatu ꝑfectionis. ſꝫ ꝑfectius ē dare elȳnas q̄ꝫ accipe. dr̄. n. Act. zo. Beati⁹ ē magis dare q̄ꝫ accipere. ḡ non debēt de elȳnis viuere: ſꝫ magis ex operibus manuū ſuaꝝ elȳnas dare. ¶ P̄. Ad religioſos ptinet impedimēta v̄tutis ⁊ occaſiones pctī vitare. ſꝫ acceptio elȳnaꝝ p̄bet occaſionē pctī ⁊ īpedit v̄tutis actū. vñ ſup illud. z. ad Theſſal. vlt. Ut noſmetipſos formā daremus vobis: dicit glo. Qui frequēter ad alienā mēſam comedit ocio dedit⁹: vt aduletur neceſſe ē paſcēti ſe. dr̄ ēt Exo. z3. Ne accipias munera q̄ excecant prudētes ⁊ mutant verba iuſtoꝝ ⁊ puer. zz. dr̄. Qui accipit mutuū ſeru⁹ eſt fenerantis: qḋ ē religioni ꝯtrium. vñ ſup illud. z. ad Theſſal. vlt. Ut noſmetipſos formā darem⁹ ⁊c̄. dicit glo. Religio nr̄a ad libertatē hoīes aduocat. ḡ videtur q̄ religioſi nō debeāt de elȳnis viuere. ¶ P̄. Religioſi precipue tenentur imitari apoſtolorum perfectionem. Unde apoſtolus dicit ſuper illud ad Philip. 3. Quicunq; perfecti ſum⁹ hoc ſentiamus. ſed apoſtolus nolebat viuere de ſumptibus fidelium: vt occaſionem auferret pſeudo appſtolis: ſicut ipſe dicit. z. ad Corin. ii. ⁊ ne ſcandalum poneretur infirmis: vt patet. i. ad Cori. 9. ergo videtur q̄ ꝓpter eaſdem cauſas religioſi debeant abſtinere ne de elymoſinis viuant. vnde ⁊ Augu. dicit in lib. de operibus monachoꝝ. Amputetis occaſionem turpium nundinarum quibus eſtimatio veſtra leditur ⁊ īfirmis offendiculuꝫ ponitur: ⁊ oſtendite hominibus nō vos in ocio facilē victū: ſed p anguſtā ⁊ artaꝫ vitam regnū dei querere. ¶ Sed contra ē q̄ ſicut Greg. dicit in. z. dialogorum beatus Benedictus tribus annis in ſpecu permanēs de his que a Romano monacho miniſtrabantur refe-

etus eſt:poſtq̄ʒ domū parenteſq; reliquerat:ꝛ tamen validus corpore exiſtēs nō legit̄ de labore manuū q̄ſiuiſſe. ergo religioſi licite poſſunt de elemoſynis viuere. ℂ Rn̄º. dōz: ꝙ vnicuiq; licet viuere de eo qđ ſuū eſt vel ſibi debitum. fit aūt aliqđ alicuius ex libertate donātis. ꝛ iđ religioſi ꝛ clerici quoꝝ monaſteriȷs vel eccleſiȷs ex munificentia ꝑncipū vel quorūcūq; fideliū ſunt facultates collate:ex quibus ſuſtētentur poſſūt de eis viuere licite abſq; hoc ꝙ manibus laborēt:ꝛ tn̄ certū eſt eos de elemoſyna viuere. vn̄ ꝛ ſilr̄ ſi aliqua mobilia religioſis a fidelibꝰ cōferant̄:pn̄t de eis licite viuere. ſtultū eſt.n.dicere ꝙ aliqs in elemoſynaʒ poſſit accipe magnas poſſeſſiōes:nō aūt panē vl̄ paruā pecuniā:ſed qꝛ huiuſmodi bn̄ficia religioſis vident̄ eſſe collata ad hoc ꝙ liberius religioſis actibꝰ inſiſtere poſſint:quorum cupiūt ſe forte participes q tpalia ſubminiſtrāt: redderet̄ eis vſus ꝑdictoꝝ donoꝝ illicitꝰ ſi ab actibꝰ religioſis deſiſterēt:qꝛ ſic q̄ſtū ē de ſe defraudarēt itētionē eorū qui talia bn̄ficia ꝯtulerūt. Debitū aūt eſt alicui aliqđ dupliciter. Unoº ꝓpter neceſſitatē q̄ facit oīa cōia: vt Ambro. dicit. ꝛ iđ ſi religioſi neceſſitateʒ patiant̄ licite pn̄t de elemoſynis viuere:que qdē neceſſitas pōt eē. ꝑ qdē propter corpis infirmitatē:ex qua ꝯtingit ꝙ nō pn̄t ſibi labore manuū victū q̄rere. 2º ſi illud qđ ex ope manuali cōqrunt eis ad victū nō ſufficiāt. vn̄ Aug. dicit in lib. de opibꝰ monachoꝝ:ꝙ bona opa fideliū ſubſidio ſupplēdoꝝ neceſſarioꝝ deeſſe nō debēt ſuis dei qui manibus operant̄: vt hore quibꝰ ad expediēdū aīuʒ ita vacat̄: vt illa corporalia opa geri nō pn̄t nō opp̄māt egeſtate. 3º. ꝓpter p̄ſtinā conuerſationē eoꝝ qui nō ꝯſueuerāt manibꝰ laborare. vn̄ augu. dicit in lib. de opibꝰ monachoꝝ:ꝙ ſi habeāt aliqđ i ſeculo quo facile ſine opificio ſuſtētarēt iſtā vitā quā ꝯuerſi ad deū indigētibus diſpartiti ſunt:ꝛ credēda ē eoꝝ īfirmitas ꝛ ferēda. ſolēt.n.tales delicatiꝰ educati laborē operuʒ corporaliū ſuſtinere nō poſſe. Alioº efficit̄ aliqđ alicui debitū ex eo ꝙ ipſe vere exhibet:ſiue ſit aliqđ tpale ſiue ſpirituale:ſm̄ illud.i.ad Corin.9. Si nos vobis ſpūalia ſeminauimꝰ:nō magnū eſt:ſi carnalia vr̄a metamꝰ. Et ſm̄ hoc q̄druplr̄ pn̄t religioſi de elemoſynis viuere: q̄ſi ſibi debitis. ꝑ qdē ſi ꝑdicēt auctoritate ꝑlatoꝝ. 2º ſi ſint miniſtri altaris:qꝛ vt dr̄.i.ad Cori.9. Qui altario deſeruiūt cū altario participāt:ita ꝛ dn̄s ordinauit his q euāgeliū annūciāt de euāgelio viuere. vn̄ ꝛ augu. dicit in lib. de opibꝰ monachoꝝ:Si euāgeliſte ſunt:fateor hn̄t ptātē viuēdi de ſūptibus fideliū ſi miniſtri altaris diſpēſatores ſacramentoꝝ: vn̄ ſibi iſtā nō arrogāt ſʒ plane vēdicāt ptātē. ꝛ hoc iđ qꝛ ſacrificiū altaris vbicūq; agat̄ cōe eſt toti pplo fideliū. 3º ſi inſiſtāt ſtudio ſacre ſcripture ad cōem vtilitatē totiꝰ eccleſie. vn̄ Hiero. dicit ꝯ Uigilātiū: Hec vndiq; vſq; hodie ꝑſeuerat ꝯſuetudo nō ſolū apud nos: ſʒ etiā apud hebreos: vt qui in lege dn̄i meditant̄ die ac nocte:ꝛ patrē nō habēt in terra niſi ſolū deū totiꝰ orbis: foueant̄ miniſteriȷs. 4º ſi bona tpalia q̄ habebāt monaſterio largiunt̄ de elemoſynis monaſterio factis pn̄t viuere. vn̄ augu. dicit in lib. de opibus monachoꝝ:ꝙ his q relicta vel tributa ſiue ampla ſiue q̄licūq; opulētia iter paupes xp̄i pia ꝛ ſalubri humilitate numerari volūt vicē ſuſtētāde vite eoꝝ res ipſa cōis ꝛ frn̄a charitas dʒ:q laudabilr̄ agūt ſi manibꝰ operent̄:qđ ſi nolint:qs audeat eos cogere:nec ē attēdendū quod ſibi ſubdit̄:in qbꝰ monaſteriȷs vel in quo loco indigētibꝰ fratribꝰ qſquis hoc ꝙ habeat ipēderit. oīuʒ eni xp̄ianoꝝ vna reſpublica eſt. Si vero aliqui ſunt religioſi q abſq; neceſſitate ꝛ vtilitate quā afferāt velit ocioſi de elemoſynis que dant̄ paupibꝰ viuere:hoc eſt eis illicitū. Un̄ augu. dicit in lib. de opibꝰ monachoꝝ:Plerūq; ad ꝓfeſſioneʒ ſeruitutis dei ex ꝯditione ſeruili aliqui veniūt: vt ex vita ruſticana ꝛ ex opificū exercitatiōe ꝛ plebeo labore:de qbꝰ nō apparet vtrū ex ꝓpoſito ſuitutis dei veniūt:an vitā iopē ꝛ laborioſaʒ fugiētes vacui paſci atq; veſtiri velint:ꝛ inſup honorari a qbꝰ ꝯtēni ꝯteriq; ꝯſueuerūt. tales q̄ ſe quo minꝰ operētur de īfirmitate corpis excuſare nō pn̄t. p̄terite q̄ppe vite ꝯſuetudīe ꝯuicunt̄. ꝛ poſtea ſubdit:Si nolunt operari nec mādu cent:neq; ꝓpterea ad pietatē diuites humiliant̄: vt paupes ad ſupbiā extollant̄. nullo.n.mō decet vt in ea vita vbi ſenatores fiunt laborioſi:fiant opifices ocioſi:ꝛ quo veniūt relictis deliciȷs ſuis qui fuerunt ꝑdioꝝ dn̄i:ibi ſint ruſtici delicati. ℂ Ad ꝑmū ergo dōm: ꝙ auctoritates ille ſūt intelligēde tpe neceſſitatis:qn̄.ſ.nō poſſet aliter paupibus ſubueniri. tūc.n.tenerent̄ nō ſolū ab elemoſynis accipiēdis deſiſtere:ſʒ etiā ſua ſiq̄ haberēt largiri ad pauperū ſuſtētationē. ℂ Ad 2m dōʒ ꝙ ꝑlatis cōpetit ꝑdicatio ex officio:religioſis aūt pōt cōpetere ex cōmiſſione:ꝛ ita cū laborant in agro dn̄ico poſſunt exinde viuere: ſʒ illud.2. ad Thimot.2. Laborantē agricolam opʒ ꝑmū de fructibus percipe. vbi dicit glo.ſ.ꝑdicatorem q in agro eccl̄ie ligone verbi dei excollit corda auditoꝝ. poſſunt ēt de euangeliȷs viuere q ꝑdicatoribꝰ miniſtrāt. vn̄ ſup illud ad Ro.15. Si ſpūaliuʒ eorum participes facti ſunt gentiles: debent ꝛ in carnalibus miniſtrare eis. dicit glo.ſ.iudeis qui miſerunt predicatores a hieroſolymis. ſunt ꝛ alie cauſe ex quibus alicui debetur vt de ſumptibus fideliuʒ viuat vt dcm̄ eſt. ℂ Ad 3m dōʒ:ꝙ ceteris paribus dare ē ꝑfectius q̄ʒ accipere:ꝛ tn̄ dare vel relinquere oīa ſua ꝑ xp̄o ꝛ modica accipere ad ſuſtētationē vite:meliꝰ ē q̄ʒ dare aliq̄ particulariter paupibꝰ: vt ex ſupra dcis pʒ. ℂ Ad 4m dōm:ꝙ accipe munera ad diuitias augmētādas:vel accipe victuʒ ab aliquo ſibi nō debitū abſq; vtilitate ꝛ neceſſitate p̄ſtat occaſionē pcti:qđ nō hʒ locū i religioſis: vt ex ſupra dcis pʒ. ℂ Ad 5m dōʒ:ꝙ qn̄ appet manifeſta neceſſitas ꝛ vtilitas ꝓpter quā aliq religioſi de el̄ynis viuant abſq; ope manuali:nō ſcandalizant̄ ex hoc īfirmi ſʒ malitioſi:more phariſeoꝝ quorū ſcādalū ꝯtēnēdū dn̄s docet Matth.15. ſed ſi non eſſet euidens neceſſitas ꝛ vtilitas:poſſet ex inde generari ſcādaluʒ īfirmis:qđ eſſet vitandū:idē tn̄ ſcandaluʒ iminere pōt de his q facultatibus cōibus ocioſe vtuntur.

Ad quintum

sic ꝓceditur. Uidetur ꝙ religioſis nō liceat mēdicare. Dicit.n. Augu. in lib. de opibus monachoꝝ. Tā multos hypochritas ſub habitu monachoꝝ vſquaq; diſperſit callidiſſimꝰ hoſtis circūeuntes ꝓuincias:ꝛ poſtea ſubdit. Oēs petunt:oēs exigunt aut ſumptus lucroſe egeſtatis:aut ſimulate ꝑciuʒ ſcitatis. q̄ videt̄ ꝙ vita religioſoꝝ mēdicātiū ſit rebrobanda. ℂ P̄.i.ad Theſſal̄.4. dr̄. Opemini manibus veſtris ſicut ꝑcepimꝰ vobis:ꝛ vt honeſte ambuletis ad eos q foris ſūt:ꝛ nulliꝰ aliqđ deſideretis: vbi dic̄ glo. Jđ opus eſt agenduʒ ꝛ nō ociandū:qꝛ honeſtū eſt ꝛ q̄ſi lux ad īfideles. ꝛ nō deſiderabitis rem alterius:nec dū rogetis vel tollatis aliqđ. ꝛ .2. ad Theſſal̄.3. ſup illđ. Siqs nō vult opari ꝛc̄. dic̄. Uult ſeruos dei corporalr̄ opari vt habeāt vn̄ viuant: vt nō cōpellant̄ egeſtate neceſſaria petere. ſʒ hoc ē mēdicare. q̄ vr̄ ꝙ illicitū ſit ꝑtermiſſo opere manuali mēdicare. ℂ P̄. Jllud qđ eſt in lege ꝓhibitū ꝛ iuſtitie ꝯtrium non ꝯpetit religioſis. ſʒ mēdicare ē ꝓhibituʒ in lege diua. dr̄ enim Deut. .15. Oino idigens ꝛ mēdicus nō erit inter vos. ꝛ in p̄s. Nō vidi iuſtū derelictū nec ſemē eius querēs panē. ſcđm etiā iura ciuilia punit̄ validus mēdicans: vt habet̄ Codice de validis mēdicantibus. q̄ non cōpetit religioſis mendicare. ℂ P̄. Uerecūdia ē de turpi actu: vt Damaſcenus dicit. ſʒ Amb. dicit in lib. de officiȷs: ꝙ verecūdia petēdi igenuos ꝓdit natales. q̄ mēdicare ē turpe. non q̄ religioſis cōpetit. ℂ P̄. Maxime de el̄ynis viuere cōpetit predicantibus euangelium ſm̄ domini ſtatutum: vt ſupra dictum eſt. eis tamē non ꝯpetit mendicare:qꝛ ſup illud.2. ad Thimot.2.

Laborantē agricolā ⁊c̄. dicit glo. Vult apl's ꝙ euangeliſta
ītelligat ꝙ neceſſaria ſumere ab eis in quibus laborat nō
eſt mendicitas: ſed poteſtas. ergo videtur ꝙ religioſis nō
competat mendicare. ¶ Sed contra. Religioſis compe-
tit viuere ad imitationē chriſti: ſed chriſtus mēdicauit: ſꝫ
illud ps. Ego autē mēdicus ſum ⁊ paup. vbi dicit glo. hoc
dixit xp̄s de ſe ex forma ſerui: ⁊ infra mendicus eſt qui ab
alio petit: ⁊ pauper qui ſibi nō ſufficit. ⁊ in alio ps. Ego ege-
nus ⁊ paup ſum. vbi dicit glo. egenus. i. petēs. paup. i. inſuf-
ficiēs mihi: q2 mūdanas copias nō habeo. ⁊ Hiero. dicit in
quadā ep'la: Caue ne dño tuo mēdicāte. ſ. xp̄o alienas di-
uitias cōgeras. ḡ ꝯueniēs eſt religioſis mēdicare. ¶ Rn̄o.
dōm: ꝙ circa mēdicationē duo pn̄t ꝯſiderari. Vnū qui-
dem ex parte ipſius actus mēdicationis qui hꝫ ſibi quādā
abiectionē cōiunctā. illi eni vident̄ abiectiſſimi īter hoīes
eſſe qui nō ſolū ſunt paupes: ſed intantū ſunt egentes ꝙ ne-
ceſſe habēt ab alijs victū accipere: ⁊ ſm̄ hoc cauſa humili-
tatis aliqui laudabiliter mēdicāt: ſicut ⁊ alia aſſumūt que
ad abiectionē quādā pertinēt quaſi efficaciſſimā medici-
nā ꝯtra ſupbiā quā vel in ſeipſis vel etiā in alijs per exē-
plū extinguere volūt. ſicut eni infirmitas que eſt ex ſup-
exceſſu caloris efficaciſſime ſanat̄ per ea que in frigiditate
excedunt: ita etiā ꝓnitas ad ſupbiā efficaciſſime curat̄ per
ea que multū abiecta vident̄. ⁊ ideo dicitur in decretis de
peni. diſtin. z. c. ſiquis ſemel exercitio humilitatis: ſiqs ſe
vilioribus officijs ſubdat ⁊ miniſterijs indignioribus tra-
dat. ita nāq₃ arrogātie ⁊ humane glorie viciū curari pote-
rit. Vnde Hiero. in ep'la ad Oceanū cōmēdat Fabiolā de
hoc ꝙ optabat vt ſuis diuitijs pariter effuſis pro xp̄o ſtipē
acciperet. qd̄ etiā beat' Alexius pfecit qui oībus ſuis pro-
pter xp̄m dimiſſis gaudebat ſe etiā a ſeruis ſuis elemoſy-
nas accepiſſe. ⁊ de beato Arſenio legit̄ ī vitis patrū ꝙ gra-
tias egit de hoc ꝙ neceſſitate cogēte oportuit eū elemoſy-
nam petere. vn̄ ⁊ in penitētiā pro grauib' culpis iniungit̄
aliq̄bus vt peregrinent̄ mēdicantes: ſꝫ q2 humilitas ſicut
⁊ cetere v̄tutes abſq₃ diſcretiōe eē nō dꝫ: ita oportet diſcre
te mēdicitate ad humiliationē aſſumere: vt ex hoc hō no-
tam cupiditatis nō incurrat vel cuiuſcūq₃ alteri' indecen-
tis. Alio mō pōt ꝯſiderari mēdicitas ex parte eius qd̄ qs
mēdicando acquirit. ⁊ ſic ad mēdicandū pōt hō ex duob'
induci. Vno mō ex cupiditate habēdi diuitias vel victū
ocioſe: ⁊ talis mēdicitas eſt illicita. Alio mō ex neceſſita-
te vel vtilitate. ex neceſſitate qdē: ſicut cū aliq̄s nō pōt ali-
unde hr̄e vn̄ viuat niſi mēdicet: ex vtilitate aūt ſic cū ali-
quis intēdit ad aliqd vtile pficiēdū qd̄ ſine elemoſynis fi-
deliū facere nō pōt: ſicut petunt̄ elemoſyne p cōſtructiōe
pōtis vel eccl'ie vel q̄buſcūq₃ opibus q̄ vergūt in vtilitatē
cōem: ſic ſcholares vt poſſint vacare ſtudio ſapiētie. ⁊ hoc
mō mēdicitas ē licita: ſicut ſecularib' ita religioſis. ¶ Ad
p'ꝰ ergo dōꝫ ꝙ Aug. ibi loquit̄ expſſe de his q ex cupidita-
te mēdicāt. ¶ Ad zm̄ dōm: ꝙ p̄ma glo. loquit̄ de petitione
q̄ fit ex cupiditate: vt pꝫ ex v̄bis apl'i. alia aūt glo. loquitur
de illis qui abſq₃ omni vtilitate quā faciant neceſſaria pe-
tunt vt ocioſi viuāt. nō aūt ocioſe viuit qui q̄litercūq₃ vti-
liter viuit. ¶ Ad 3ꝰ dōm: ꝙ ex illo p̄cepto legis diuine nō
ꝓhibet̄ alicui mēdicare. ſed ꝓhibet̄ diuitibus ne tā tena-
ces ſint: vt ꝓpter hoc aliqui egeſtate mēdicare cogant̄. lex
autē ciuilis īponit penā validis mēdicātibus q nō pp̄ vtili
tatē vel neceſſitatē mēdicāt. ¶ Ad 4m̄ dōm: ꝙ duplex eſt
turpitudo. vna in honeſtatis: alia exterioris defect': ſicut
turpe eſt hoī eē infirmū vel pauperē: ⁊ talis turpitudo mē
dicitatis nō ptinet ad culpā: ſꝫ ad humilitatē ptinere pōt:
vt dictū eſt. ¶ Ad 5m̄ dōm ꝙ p̄dicātibus ex debito debet̄
victus ab his q̄bus p̄dicant: ſi tamē nō quaſi ſibi debituꝫ:
ſed quaſi gratis dandū mēdicādo petere velint: ad maio-
rem vtilitatem pertinet.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̄. Vr̄ ꝙ nō liceat religioſis
vilioribus veſtibus vti q̄₃ ceteris: q2
ſm̄ aplm̄. i. ad Theſſal'. vlti. Ab omni ſpē mala abſtinere
debemus. ſed vtilitas veſtiū habꝫ ſpēm mali. dicit. n. dn̄s
Matth. 7. Attēdite a falſis ꝓphetis qui veniūt ad vos in
veſtimentis ouium. ⁊ ſuper illud Apoc. 6. Ecce equus pali-
dus ⁊c̄. dic̄ glo. Vidēs diabolus nec p aptas tribulationes
nec p aptas hereſes ſe poſſe ꝓficere: p̄mittit falſos fr̄es q
ſub habitu religiōis obtinent naturā nigri ⁊ rufi equi per-
uertēdo fidē. ergo videt̄ ꝙ religioſi nō debeāt vilib' veſti
bus vti. ¶ P̄. Hiero. dicit ad Nepotianuꝫ: Veſtes pullas
.i. nigras: eque vita vt canditas: ornatus ⁊ ſordes pari mō
fugiēdi ſunt: q2 alterū delicias: alterū gloriā redolet. ḡ vi-
det̄ ꝙ cū inanis gloria ſit grauius pctm̄ q̄₃ delitiaruꝫ vſus
ꝙ religioſi qui debēt ad pfectionē tendere magis debent
vitare veſtes viles q̄₃ precioſas. ¶ P̄. Religioſi maxime
intendere debent operibus penitentie: ſed in operibus pe
nitentie non eſt vtendum exterioribus ſignis triſtitie: ſed
magis letitie ſignis. dicit enim dominus Matth. 6. Cum
ieiunatis nolite fieri ſicut hypocrite triſtes. ⁊ poſtea ſub-
dit: Tu autē cum ieiunas vnge caput tuum ⁊ faciem tuā
laua: quod exponēs Augu in libro de ſermone domini in
monte dicit. In hoc capitulo maxime aduertendum eſt:
non in ſolo rerum corporearum nitore atq₃ pompa: ſꝫ etiā
in ipſis ſordibus luctuoſis eſſe poſſe iactantiaꝫ: ⁊ eo peri-
culoſiorem quo ſub noīe ſeruitutis dei decipit. ḡ videtur
ꝙ religioſi non debeant vilioribus veſtibus indui. ¶ Sꝫ
ꝯ̄ē qd̄ ad Heb. ii. apl's dicit. Circuierunt in melotis in pel-
libus caprinis. glo. vt Helias ⁊ alij. ⁊ in decretis. ii. q. 4. dr̄.
Si inuenti fuerint deridentes eos qui vilibus ⁊ religioſis
veſtibus amicti ſunt: corrigant̄. priſtinis eniꝫ tēporib' oīs
ſacratus vir cū mediocri ac vili veſte ꝯuerſabat̄. ¶ Rn̄o.
dōm: ꝙ ſic̄ Aug. dicit in. 3. de doctrina xp̄iana: in oībus ex-
terioribus rebus non vſus rex ſed libido vtentis in culpa
eſt: ad quā diſcernendā attendendū eſt ꝙ habitus vilis ⁊
īcultus dupl'r pōt ꝯſiderari. Vno' ꝓut eſt ſignū quoddā
diſpōnis vel ſtatus humani: q2 vt dr̄ Eccl'ia. 19. Amict' ho
minis annunciat de eo. ⁊ ſm̄ hoc vilitas habitus eſt q̄nq₃
ſignū triſtitie. vnde ⁊ hoīes in triſtitia exiſtentes ſolent vi
lioribus veſtibus vti: ſicut econuerſo in tempore ſolemni-
tatis ⁊ gaudij vtuntur cultioribus veſtimentis. vnde ⁊ pe
nitentes vilibus veſtibus induunt̄: vt pꝫ Jone. 3. de rege
qui indutus eſt ſacco. ⁊ 3. Reg. 21. de Achab qui operuit ci
licio carnem ſuam. quandoq₃ vero eſt ſignuꝫ contemptus
diuitiarum ⁊ mūdani faſtus. vnde Herony. dicit ad Ru-
ſticū monachū. Sordes veſtiū candide mētis indicia ſunt.
vilis aūt tunica contemptum ſeculi ꝓbat: ita duntaxat ne
animus timeat ne habitus ſermoq₃ diſſentiat: ⁊ ſꝫ vtrūq₃
horum competit religioſis vilitas veſtiū: q2 religio eſt ſta-
tus penitentie ⁊ ꝯtemptus mundane glorie. ſed ꝙ aliquis
velit hoc alijs ſignificare cōtingit propter tria. Vno mō
ad ſui humiliationē: ſicut enim ex ſplēdore veſtiuꝫ anim'
hominis eleuat̄: ita ex humilitate veſtiuꝫ humiliat̄. vnde
de Achab qui carnem ſuaꝫ cilicio induit: dixit dn̄s ad He-
liam: Nonne vidiſti Achab humiliatū coram me: vt habe
tur. 3. Reg. 21. Alio mō ꝓpter exemplum alioꝝ. vnde ſu-
per illud Matth. 3. Habebat veſtimentum de pilis came
loꝝ ⁊c̄. dicit glo. Qui penitentiā predicat habituꝫ peniten-
tie pretendit. 3° modo ꝓpter inanem gl'iam: ſicut Aug. di
cit ꝙ in ipſis ſordibus luctuoſis poteſt eſſe iactantia. duo-
bus ergo p̄mis modis laudabile ē abiectis veſtibus vti.
Tertio vero modo vitioſum eſt. Alio modo poteſt con-
ſiderari habitus vilis ⁊ incultus ſm̄ ꝙ procedit ex auari-
tia vel negligentia. ⁊ ſic etiā ad vitiū ptinet. ¶ Ad p̄mū ḡ
dōm: ꝙ vilitas veſtiū de ſe nō hꝫ ſpēꝫ mali. imo poti' ſpēs
boni. ſ. ꝯtēptus mūdane gl'ie. ⁊ ide eſt ꝙ mali ſub vilitate

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

veſtiū ſuā malitiā occultāt. vnde Augu. dicit in lib. de ſer.
dn̄i in mōte: ꝙ nō ideo debēt oues odiſſe veſtimentū ſuū:
ꝙ plerūqꝫ illo ſe occultāt lupi. ¶ Ad 2m dōꝫ: ꝙ Hiero. ibi
loquit̄ de veſtib⁹ vilibus que deferunt̄ ꝓpter humanam
gloriā. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſm doctrinā dn̄i in opibus ſancti
tatis nihil hoīes facere debēt ꝓpter apparētiā: qḋ ꝑcipue
ꝯtingit qn̄ aliqs aliqd nouū fac̄. vn̄ Chryſo. dic̄ ſup Matt.
Orans nihil nouū faciat qḋ aſpiciūt hoīes: vel clamādo vl̄
pectus ꝑcutiēdo: vel manus expādēdo: qꝛ. ſ. ex ipſa nouita
te hoīes reddūt intētos ad cōſiderādū. nec tn̄ oīs nouitas
intētos faciēs hoīes ad ꝯſiderādū rephenſibilis eſt. pōt. n.
ꝛ bene ꝛ male fieri. Vn̄ Aug. dicit in lib. de ſermone dn̄i in
mōte: ꝙ qui in ꝓfeſſione chriſtianitatis inuſitato ſqualore
ꝛ ſordib⁹ intētos in ſe oculos hoīum facit: cū illud volūta
te faciat nō neceſſitate patiat̄: ceteris eius opibus pōt co
gnoſci vtrū hoc cōtēptu ſupflui cultus an ambitione aliq̄
faciat. maxime aūt vident̄ hoc nō ex ambitiōe facere reli
gioſi qui habitū vilem deferūt quaſi ſignū ſue ꝓfeſſionis
qua cōtemptū mundi profitentur.

¶ De differentia religionum. Q̄ō CLXXXVIII.

DEinde cōſiderādū eſt de differen
tia religionum. ¶ Et circa
hoc queruntur octo. p̄ vtrū ſint diuerſe
religiones vel vna tm̄. 2°. vtrū aliq̄ re
ligio iſtitui poſſit ad opa vite actiue. 3°.
vtrū aliq̄ religio poſſit ordinari ad mili
tandū. 4°. vtrū poſſit inſtitui aliqua re
ligio ad p̄dicandū ꝛ huiuſmodi opa exercēda. 5°. vtꝝ poſ
ſit aliqua religio inſtitui ad ſtudiū ſcie. 6°. vtrū religio q̄
ordinat̄ ad vitā cōtēplatiuā ſit potior ea que ordinatur ad
vitā actiuā. 7°. vtrū habere aliqd in cōi diminuat de pfe
ctione religiōis. 8°. vtrū religio ſolitarioꝝ ſit preferenda
religioni in ſocietate viuentium.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ nō ſit niſi vna
tm̄ religio. In eo eni qḋ totalr̄ ꝛ pfe
cte habet̄: in diuerſis eē nō pōt: ꝓpter qḋ nō poteſt eē niſi
vnū p̄mū ſūmū bonū: vt in p̄ habitū eſt. ſꝫ ſicut Greg. dicit
ſup Ezech. cū qs oē qḋ hꝫ: oē qḋ viuit: oē qḋ ſapit: oīpotēti
deo vouerit: holocauſtū eſt ſine quo religio eē nō dicit̄. er
go videt̄ ꝙ religiones nō ſint multe: ſed vna tm̄. ¶ P̄. Ea
que in eēntialib⁹ cōueniūt nō diuerſificant̄ niſi p accidēs.
ſed ſine trib⁹ votis eēntialib⁹ religionis nō eſt aliqua reli
gio: vt ſupra habitū eſt. ergo videt̄ ꝙ ipſe religiōes ſpē nō
diuerſificent̄: ſed ſolū p accidēs. ¶ P̄. Stat⁹ pfectiōis cō
uenit ꝛ religioſis ꝛ epis: vt ſupra habitū eſt. ſed epat⁹ nō di
uerſificat̄ ſpē: ſꝫ eſt vn⁹ vbicunqꝫ fuerit. vn̄ Hiero. dicit ad
Alexādrū epm̄: Vbicūqꝫ fuerit eps ſiue Rome ſiue Eu
gubio ſiue Cōſtātiopoli: ſiue Rhegio: eiuſdē meriti: ē eiuſ
dem ꝛ ſacerdotij. ḡ pari rōne vna ſola eſt religio. ¶ P̄. Ab
eccl̄ia tollēdū eſt oē id qḋ ꝯfuſionē inducere pōt: ſꝫ ex di
uerſitate religionū videt̄ q̄dā poſſe ꝯfuſio iduci pplo xpia
no: vt q̄dā decretalis dicit q̄ habet̄ de ſtatu monachorū ꝛ
canonicoꝝ regulariū. ḡ videt̄ ꝙ nō debeāt eē diuerſe reli
giones. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qḋ in pſ. ſcribit̄ ad ornatū regine pti
nere ꝙ ſit circūamicta varietate. ¶ Rn̄º. dōꝫ: ꝙ ſicut ex
ſupradictis pꝫ: ſtatus religionis eſt qōdā exercitiū quo ali
quis exercet̄ ad pfectionē charitatis. ſunt aūt diuerſa cha
ritatis opa qbus hō vacare pōt. ſūt ēt diuerſi modi exerci
tioꝝ. ꝛ ideo religiōes diſtingui poſſūt duplr̄. Uno mō ſꝫ
diuerſitatē coꝝ ad que ordinant̄: ſicut ſi vna religio ordi
net̄ ad peregrinos hoſpitio ſuſcipiendos: ꝛ alia ad viſitan
dos vl̄ redimēdos captiuos. Alio mō pōt eſſe diuerſitas
religionū ſm diuerſitatē exercitioꝝ: puta ꝙ in vna religi
one caſtigat̄ corpus p abſtinētias ciboꝝ: in alia per exerci
tiū operū manualiū: vel p nuditatē aut p aliqd aliud hu
iuſmodi. ſꝫ qꝛ finis ē potiſſimū in vnoquoqꝫ: maior eſt reli
gionū diuerſitas q̄ attendit̄ ſꝫ diuerſos fines: ad quos reli
giōes ordinant̄ q̄: q̄ attendit̄ ſm diuerſa exercitia. ¶ Ad
pm̄ ḡ dōm: ꝙ hoc ē cōe in oī religiōe ꝙ aliqs totalr̄ ſe dꝫ p̄
bere ad ſuiēdū deo. vn̄ ex hac pte nō ē diuerſitas iter reli
giōes: vt. ſ. in vna religiōe aliqs retineat aliqd ſui ꝛ in alia
aliud. eſt aūt diuerſitas ſm diuerſa in qb⁹ hō deo ſeruire
pōt: ꝛ ſꝫ ꝙ ad hoc hō ſe pt diuerſimode diſponere. ¶ Ad
2ᵐ dōꝫ: ꝙ tria eēntialia vota religiōis ptinēt ad exercitiū
religionis: ſic q̄daꝫ p̄ncipalia ad q̄ oīa alia reducunt̄: vt ſu
pra dictū ē. ad obſeruādū aūt vnūqḋqꝫ coꝝ diuerſimode
aliqs ſe diſponere pōt: puta ad votū cōtinētie ſuādū ſe di
ſponit aliqs p loci ſolitudinē p abſtinētiā ꝛ p mutuā ſocie
tatē: ꝛ p multa alia huiuſmodi. ꝛ ſꝫ hoc pꝫ ꝙ cōitas eſſen
tialiū votorū cōpatit̄ diuerſitatē religionis: tū ꝓpter di
uerſas diſpōnes: tū etiaꝫ ꝓpter diuerſos fines: vt ex ſupra
dictis patet. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ in his que ad perfectionem
pertinent eps ſe hꝫ per modū agētis: religioſi autē per mo
dū patientis: vt ſupra dictū eſt. agens aūt etiā in naturali
bus quāto eſt ſupius tanto eſt magis vnū. ea vō que patiū
tur ſunt diuerſa. vnde rōnabiliter eſt vn⁹ epalis ſtat⁹: reli
giones vero diuerſe. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ confuſio opponi
tur diſtinctioni ꝛ ordini: ſic ergo ex multitudine religio
num induceret̄ tunc cōfuſio ſi ad idē ꝛ eodē modo diuer
ſe religiōes eēnt abſqꝫ neceſſitate ꝛ vtilitate. vnde vt hoc
non fiat: ſalubriter inſtitutū eſt ne noua religio niſi aucto
ritate ſummi pontificis inſtituatur.

Ad ſecundum ſic procedit̄. Videtur ꝙ nl̄la re
ligio inſtitui debeat ad opa vite
actiue. Oīs. n. religio ptinet ad pfectiōis ſtatū: vt ex ſupra
dictis pꝫ. ſꝫ pfectio religioſi ſtatus ꝯſiſtit in contēplatione
diuinoꝝ. dic̄. n. Diony. 6. ca. cel. hierar. ꝙ noiant̄ ex dei pu
ro ſeruitio ꝛ famulatu ꝛ idiuiſibili ꝛ ſingulari vita vniēte
eos idiuiſibiliū ſcis conuolutionibus. i. cōtēplationib⁹ ad
deiformē vnitatē ꝛ amabilē deo pfectionē. ḡ videt̄ ꝙ nul
la religio iſtitui poſſit ad opa vite actiue. ¶ P̄. Idem iudi
ciū videt̄ eſſe de monachis ꝛ canonicis regularibus: vt ha
betur extra de poſtulādo. ex pte. ꝛ de ſtatu monachoꝝ. ꝙ
dei timorē. dr̄. n. ꝙ a ſcōꝝ monachoꝝ ꝯſortio nō putantur
ſeiuncti. ꝛ eadē rō videt̄ eſſe de oīb⁹ alijs religioſis. ſꝫ mo
nachoꝝ religio eſt iſtituta ad vitā ꝯtemplatiuā. Vn̄ Hie
rony. dic̄ ad Paulinū. Si cupis eē qḋ diceris monach⁹. i.
ſolus: qd facis in vrbibus: ꝛ idē habet̄ extra de renūciatio
ne niſi cū p̄dem: ꝛ de regularibus. licꝫ qbuſdaꝫ. ḡ videt̄ ꝙ
oīs religio ordinet̄ ad vitaꝫ ꝯtēplatiuā ꝛ nulla ad actiuā.
¶ P̄. Vita actiua ad p̄ns ſeculū ptinet. ſꝫ oēs religioſi ſe
culū deſerere dicuntur. vnde Grego. dicit ſup Ezech. Qui
preſens ſeculū deſerit ꝛ agit bona que valet: q̄ſi iā egypto
derelicto ſacrificiū p̄bet in heremo. ḡ vr̄ ꝙ nl̄la religio poſ
ſit ordinari ad vitā actiuā. ¶ Sꝫ ꝯ eſt qḋ dr̄ Jaco. p̄. Reli
gio mūda ꝛ imaculata apud deū ꝛ p̄rem hec ē: viſitare pu
pillos ꝛ viduas in tribulatione coꝝ: ſꝫ hoc ptinet ad vitaꝫ
actiuā. ḡ ꝯuenienter religio pōt ordinari ad vitā actiuam.
¶ Rn̄º. dōm: ꝙ ſicut. ſupra dcm̄ ē: religionis ſtatus ordi
nat̄ ad pfectionē charitatis: q̄ ſe extēdit ad dilectionē dei
ꝛ ꝓximi. ad dilectionē aūt dei directe pertinet ꝯtēplatiua
vita que ſoli deo vacare deſiderat. ad dilectionē autē ꝓxi
mi directe ptinet vita actiua que deſeruit neceſſitatibus
proximorum: ꝛ ſicut ex charitate diligitur proximus pro
pter deū: ita etiam obſequium delatum in proximos re
dundat in deum: ſm illud Matth. 25. Quod vni ex mini
mis meis feciſtis mihi feciſtis. vnde ꝛ huiuſmodi obſeqa
proximis facta inquantū ad deum referuntur: dicuntur
eſſe ſacrificia quedam: ſm illud ad Hebreos vltimo. Bn̄
ficentie ꝛ cōmunionis nolite obliuiſci. talibus. n. hoſtijs p
meretur de⁹. ꝛ qꝛ ad religionē ꝓprie ptinet ſacrificiū deo
offerre: vt ſupra habitū eſt: ꝯn̄s eſt ꝙ ꝯuenienter religiōes

q̄dam ad opa vite actiue ordinent̄. vñ ⁊ in collatiōib⁹ pa-
trum:abbas Neſtori⁹ diſtiguēs diuerſa religionuꝫ ſtudia
dic̄. Quidā ſūmā itentiōis ſue erga eremi ſecreta ⁊ cordis
ꝯſtituūt puritatē:q̄dā erga iſtitutionē fratrū ⁊ cenobiorū
curā:quoſdaꝫ xenodoxy.i.hoſpitalitatis delectat obſequi-
um. ❡ Ad pmū ḡ dōꝫ:ꝙ dei ſuitiū ⁊ famulat⁹ ſaluat̄ ēt in
opib⁹ vite actiue qb⁹ aliqs ſuit ꝑximo pp deū: ſic dcm̄ ē:
in qb⁹ ēt ſaluat̄ ſingularitas vite nō q̄tū ad hoc ꝙ hō cū
hoīb⁹ nō ꝯuerſet̄:ſꝫ q̄tū ad hoc ꝙ hō ſingulariter his itē-
dat q̄ ad diuinū obſequiū ſpectāt.⁊ dū religioſi opib⁹ vite
actiue inſiſtūt ītuitu dei:ꝯñs eſt ꝙ i eis actio ex ꝯtēplatio-
ne diuinoꝝ deriuet̄. vñ nō ꝑuant̄ oīo fructu ꝯtemplatiue
vite. ❡ Ad 2ᵐ dōꝫ:ꝙ eadē eſt rō de monachis ⁊ oīb⁹ alys
religioſis q̄tum ad ea q̄ ſūt cōia oī religioni:puta ꝙ totalr̄
ſe dedicēt diuinis obſequys:⁊ ꝙ eēntialia vota religionis
obſeruēt:⁊ ꝙ a ſecularib⁹ negocys ſe abſtineāt. ſꝫ nō oꝫ ſi-
militudinē eē q̄tuꝫ ad alia q̄ ſunt ꝓpa monaſtice ꝓfeſſio-
ni q̄ ſpāliter ad vitā ꝯtēplatiuā ordinant̄. vñ in p̄dicta de-
cretali de poſtulādo:nō dr̄ ſimplr̄ ꝙ ſit idē iudiciuꝫ de ca-
nonicis regularib⁹ qō de monachis:ſꝫ q̄tū ad ſupra dcā.ſ.
ꝙ in forēſib⁹ cauſis officio aduocatiōis nō vtant̄. ⁊ in de-
cretali iducta de ſtatu monachoꝝ poſtq̄ ꝑmiſerat ꝙ non
putant̄ a ꝯſortio monachoꝝ ſeiuncti canonici regulares:
ſubdit̄:regule tñ inſeruiunt laxiori:ex quo pꝫ ꝙ nō ad oīa
tenent̄ ad q̄ monachi. ❡ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ dupliciter aliqs po-
teſt eſſe in ſeculo. Uno mō per p̄ſentiā corporalē. Alio⁹
per mentis affectū. vñ ⁊ diſcipulis ſuis dñs dixit. Ego ele-
gi vos de mundo:de qbus tamē ad patrē loquit̄ dicēs Di
in mundo ſūt:⁊ ego ad te venio. Quāuis ergo religioſi qui
circa opa vite actiue occupant̄ ſint in ſeculo ſm̄ p̄ſentiam
corporalem:nō tñ ſunt in ſeculo q̄tum ad mētis affectuꝫ:
qꝛ in exteriorib⁹ occupant̄ nō q̄ſi q̄rētes aliqd in mūdo:ſꝫ
ſolum pp diuinū obſequiū. vtunt̄.n. hoc mūdo tanq̄ non
vtentes:vt dic̄.i.ad Corin.7. vñ Jac.p̊.poſtq̄ dcm̄ eſt reli-
gio munda ⁊ imaculata eſt viſitare pupillos ⁊ viduas i tri
bulatione:ſubdit̄:⁊ imaculatū ſe cuſtodire ab hoc ſeculo:
vt.ſ.affectus rebus ſeculi nō detineatur.

Ad tertium ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ nulla religio
ordinari poſſit ad militandū. Oīs
.n.religio ꝑtinet ad ſtatū ꝑfectōis:ſꝫ ad ꝑfectōēꝫ vite xp̄ia
ne ꝑtinet:qō domin⁹ dicit Matth.5. Ego dico vobis non
reſiſtere malo.ſed ſiquis percuſſerit te in vnam maxillaꝫ
prebe ei ⁊ alteram:qō repugnat officio militari.ergo nulla
religio pōt inſtitui ad militandum. ❡ P̄. Grauior eſt ꝯpu-
gnatio corporaliuꝫ p̄lioꝝ q̄ ꝯcertationes verboꝝ q̄ in ad-
uocationibus fiunt.ſed religioſis īterdicitur officio aduo-
cationis vti:vt pꝫ in decretali de poſtulando ſupra iducta.
ḡ videtur ꝙ multomin⁹ aliqua religio poſſit īſtitui ad mi
litandū. ❡ P̄. Status religionis eſt ſtat⁹ pnīe:vt ſupra di-
ctū eſt.ſꝫ penitētibus ſm̄ iura īterdicit̄ militia.dr̄.n.in de-
cretis de pnīa diſ.5. Contrariū oīno eſt ecclīaſticis regulis
poſt pnīe actionē redire ad militiā ſecularē. ḡ nllā religio
congrue inſtitui pōt ad militandū. ❡ P̄. Nulla religio in-
ſtitui pōt ad aliqd iniuſtū ſꝫ ſic̄ Jſido. dicit in li. ethymolo
giaꝝ:iuſtū bellū eſt qō ex edicto imꝑiali gerit̄. cū ḡ religio
ſi ſint quedā priuate ꝑſone:videt̄ ꝙ nō liceat eis bellū ge-
rere:⁊ ita ad hoc non pōt inſtitui aliq̄ religio. ❡ Sꝫ ꝯ̄ ē qō
Aug. dic̄ ad Bonifaciū. Noli eſtimare neminē deo place-
re poſſe q̄ armis bellicis miniſtrat. in his eni erat ſcūs Da
uid cui dñs magnū teſtimoniū perhibuit. ſꝫ ad hoc ſunt i-
ſtitute religiones vt hoīes deo placeāt. ḡ nihil ꝓhibet ali-
quā religionē īſtitui ad militādū. ❡ Rñ⁰. dōm:ꝙ ſic dcm̄
eſt:religio īſtitui pōt non ſolū ad opa vite ꝯtemplatiue:ſed
etiā ad opa vite actiue inq̄tum ꝑtinent ad ſubuentionem
ꝓximoꝝ ⁊ obſequiū dei:nō aūt inquantū pertinent ad ali
quid mundanū tollēdū. pōt aūt officiuꝫ militare ordinari
ad ſubuentionem ꝓximoꝝ non ſolū quantuꝫ ad priuatas
ꝑſonas:ſꝫ etiā q̄tum ad totius reipublice defenſioneꝫ. vn
de de Juda machabeo p̊mo Machab.3. dicit̄:ꝙ preliaba
tur preliū iſrael cū letitia:⁊ dilatauit populo ſuo gloriam.
ordinari etiam poteſt ad conſeruationē diuini cultus. vn-
de ibidem ſubditur Judaꝫ dixiſſe. Nos pugnabimus pro
aīabus noſtris ⁊ legibus noſtris: ⁊ infra. 13. dicit Simon.
Uos ſcitis quāta ego ⁊ fratres mei ⁊ domus patris mei fe
cimus ꝓ legibus ⁊ pro ſanctis prelia. vnde conuenienter
poteſt inſtitui aliqua religio ad militandum: non quidem
ꝓpter aliqd mundanū:ſꝫ ꝓpter defenſionē diuini cult⁹ ⁊
publice ſalutis vel ēt paupeꝝ ⁊ opp̄ſſoꝝ:ſꝫ illud p̄s. Eripi
te pauperē ⁊ egenū de manu pctōris liberate. ❡ Ad p̊ᵐ ḡ
dōm:ꝙ aliqs pōt non reſiſtere malo duplr̄. Uno⁰ ꝯdonā
do ꝓpriā iniuriā.⁊ ſic pōt ad ꝑfectionē ꝑtinere:qñ ita fieri
expedit ad ſalutē alioꝝ. Alio⁰ tolerādo patiēter iniurias
alioꝝ.⁊ hoc ad ꝑfectionē ꝑtinet. vel ēt ad iudiciuꝫ ſi aliqs
pōt ꝯuenienter iniurianti reſiſtere:vñ Ambro. dic̄ i lib. de
offi. Fortitudo q̄ bella tuet̄ a barbaris p̄riaꝫ vel domi de-
fendit īfirmos vel a latronib⁹ ſocios:plena ē iuſtitia: ſicut
etiam ibidē dñs dicit: Que tua ſunt ne repetas: ⁊ tamen ſi
aliquis nō repeteret ea que ſūt alioꝝ ſi ad eū ꝑtineat pec-
caret. hō.n. laudabiliter donat ſua:nō aūt aliena. ⁊ multo-
minus ea que ſunt dei nō ſunt negligēda:qꝛ vt Chryſo. dic̄
ſuꝑ Matth. Jniurias dei diſſimulare nimis eſt impium.
❡ Ad 2ᵐ dōm:ꝙ exercere aduocatiōis officiū ꝓpter ali-
quod mundanū repugnat omni religioni. nō aūt ſi hoc ali-
quis exerceat ſm̄ diſpōnē ſui p̄lati ꝓ monaſterio ſuo:vt in
eadē decretali ſubdit:neq̄ etiā pro defenſiōe pauperū aut
viduaruꝫ. vñ in decret. diſ. 88. dicit̄: Decreuit ſancta ſyno-
dus nullū deinceps clericū aut poſſeſſiōes cōducere aut ſe
cularib⁹ negocys ſe ꝑmiſcere niſi ꝓpter curā pupilloꝝ ⁊c̄.
⁊ ſilr̄ militare ꝓpter aliqō mūdanū eſt omni religioni ꝯ̄tri-
um:nō aūt militare ꝓpter obſequiū dei. ❡ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ
militia ſecularis īterdicit̄ penitētib⁹:ſꝫ militia que eſt pro
pter diuinū obſequiū īponit̄ alicui in pnīaꝫ:ſicut pꝫ de his
qbus iniungit̄ vt militēt in ſubſidium terre ſancte. ❡ Ad
4ᵐ dōm: ꝙ religio nō ſic inſtituit̄ ad militādū ꝙ religio-
ſis ꝓpria auctoritate liceat bella gerere: ſed ſolū auctorita
te principum vel eccleſie.

Ad quartum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ nulla religio
poſſit inſtitui ad p̄dicandū vel cō-
feſſiones audiendū. Dicit̄.n.7.q.i. Monachoꝝ vita ſubie
ctionis hꝫ verbū ⁊ diſcipulat⁹ nō docēdi vel p̄ſidēdi vl̄ pa
ſcendi alios:⁊ eadē rō eē videt̄ de alys religioſis. ſꝫ p̄dica-
re ⁊ cōfeſſiōes audire eſt paſcere vel docere alios. nō ergo
ad hoc aliqua religio pōt inſtitui. ❡ P̄. Jd ad qō religio i-
ſtituit̄ vr̄ eē maxīe ꝓpriū religioni:vt ſupra dictū ē. ſꝫ p̄di-
cti act⁹ nō ſūt ꝓpry religioſoꝝ ſꝫ poti⁹ p̄latoꝝ. nō ḡ ad hu-
iuſmodi act⁹ pōt aliq̄ religio īſtitui. ❡ P̄. Jncōueniēs vi-
det̄ ꝙ auctoritas p̄dicādi ⁊ cōfeſſiōes audiēdi īfinitis ho-
minib⁹ cōmittat̄:ſꝫ nō ē cert⁹ numerus eoꝝ q̄ in religione
recipiunt̄. ḡ icōueniēs ē ꝙ aliq̄ religio īſtituat̄ ad act⁹ p̄di-
ctos. ❡ P̄. Predicatorib⁹ debet̄ vict⁹ a fidelib⁹ xp̄i:vt pꝫ
p̊ ad Cori.9. ſi ergo cōmittit̄ p̄dicatiōis offm̄ alicui religio-
ni ad hoc īſtitute:ſequit̄ ꝙ fideles xp̄i teneant̄ ad exhibē-
duꝫ ſūpt⁹ īfinitis ꝑſonis qō cedit in magnū eoꝝ grauamē.
nō ergo dꝫ aliqua religio inſtitui ad huiuſmodi act⁹ exer-
cendos. ❡ P̄. Jnſtitutio ecclīe dꝫ ſequi īſtitutionē xp̄i: ſꝫ
xp̄s p̊ miſit ad p̄dicādū duodeciꝫ aplos: vt habet̄ Luc.9.
⁊ poſtea miſit ſeptuagintaduos diſcipulos:vt habet̄ Luc.
10.⁊ ſicut glo. ibidē dicit:aploꝝ formā tenent epī:ſeptuagi-
taduoꝝ diſcipuloꝝ minores p̄ſbyteri.ſ.curati. ergo preter
epos ⁊ p̄ſbyteros parrochiales nō dꝫ aliqua religio īſtitui
ad p̄dicādū vel ad cōfeſſiōes audiēdū. ❡ Sꝫ ꝯ̄ ē qō in col
lationibus patrū abbas Neſtorius de diuerſitate religio-

nū loquēs ait. Quidā eligētes egrotātiū curā alij interceſ/
ſionē q̄ p miſeris atq̄ oppreſſis ipendiť exequētes aut do
ctrine īſiſtētes aut elȳnas paupib⁹ largiētes: iter magnos
atq̄ ſūmos viros p affectu ſuo ac pietate viguerūt. ġ ſicut
ad egrotātiū curā aliq̄ religio pōt īſtitui: ita ēt ad docēdū
pplm p pdicationē: ⁊ alia huiuſmodi opa. ❡ R̄n̄º. dōz: q̄
ſic dcm̄ ē: ɔueniēter religio īſtitui poteſt ad opera vite acti
ue ſȝ q̄ ordinanť ad vtilitatē primoꝝ ⁊ ad obſequȝ dei ⁊
ɔſeruationē diui cult⁹. magis aūt pcurať vtilitas primo/
rū p ea q̄ ptinēt ad ſpūalē aīe ſalutē · q̄ȝ p ea q̄ pertinent ad
ſubueniēdū corporali neceſſitati: q̄to ſpūalia corporalib⁹
ſunt potiora: vn̄ ſupra dictū ē q̄ elȳne ſpūales ſunt corpo/
ralib⁹ potiores. hoc ēt ptinet magis ad obſequȝ dei cui nul
lū ſacrificiū ē magis acceptū q̄ȝ zel⁹ aīaꝝ: vt Greg. diť ſup
Ezech. mai⁹ ēt eſt ſpūalib⁹ armis ɔ errores hereticoꝝ ⁊ tē
tationes demonū fideles defendere q̄ȝ corporalib⁹ armis
pplm fidelē tueri: ⁊ iō ɔueniētiſſimū eſt ad pdicandū ⁊ ad
alia huiuſmodi q̄ ptinent ad ſalutē aīaꝝ aliquā religionē
īſtitui. ❡ Ad p⁹ ġ dōz: q̄ ille q̄ opatur ex virtute alterius
agit p modū īſtrumēti: miniſter aūt ē ſicť inſtrm̄ aīatuȝ: vt
phus dicit in p polit. vn̄ q̄ aliqs auctoritate platoꝝ pdicet
vel alia huiuſmoi faciat nō ſupgrediť diſcipulatū vel ſub/
iectiōis gradū q̄ ɔpetit religioſis. ❡ Ad zm dōm: q̄ ſicť reli
giones aliq̄ inſtituunť ad militandū: nō q̄dē vt militēt au/
ctoritate ppria ſȝ auctoritate pncipuȝ vel eccleſie quibus
ex officio cōpetit: ſicť dictū eſt: ita etiā religiones īſtituunť
ad pdicandū ⁊ ɔfeſſiones audiendū: nō q̄dem auctoritate
ppria: ſȝ auctoritate platoꝝ ſupioꝝ ⁊ inferioꝝ: ad quos ex
officio ptinet: ⁊ ita ſubuenire platis in tali miniſterio ē hu/
iuſmodi religionis ppriū. ❡ Ad 3⁹ dōz: q̄ a platis nō ɔce
ditur talibus religioſis: vt quilibet indifferenter poſſit pre
dicare vel ɔfeſſiones audire: ſed ſȝ moderationē eoꝝ qui
huiuſmodi religionibus preficiuntur: vel ſm̄ taxationem
ipſoꝝ prelatoꝝ. ❡ Ad 4m dōm: q̄ plebs fidelis nō teneť
ex debito iuris ad ſumptus miniſtrandos niſi ordinarijs
prelatis qui ppter hoc decimas ⁊ oblationes fideliū reci/
piunt ⁊ alios eccleſiaſticos redditus. ſed ſi aliqui in huiuſ/
modi actibus gratis velint fidelibus miniſtrare non pote
ſtatiue ab eis ſumptus exigentes: non ppter hoc grauanť
fideles: q̄z ⁊ ipſi poſſunt liberaliter recōpēſare temporalē
ſubuentionē ad quā ⁊ ſi non teneantur ex debito iuris: te/
nenť tn̄ ex debito charitatis: non aūt ita q̄ eis ſit tribula/
tio alijs autem remiſſio. vt diciť. z. ad Cor. 8. ſi tamē nō in
uenirenť q̄ gratis ſe huiuſmodi obſequijs mācipare nt: te
nerenť ordinarij plati ſi ipſi nō ſufficerēt alios ad hoc ido
neos q̄rere q̄b⁹ ſumpt⁹ ipſi miſtrarēt. ❡ Ad q̄ntū dōm q̄
formā ſeptuagintaduoꝝ diſcipuloꝝ nō ſolū tenēt pſbyte
ri curati: ſȝ q̄cunq̄ alij minoris ordis q̄ epis in eoꝝ officio
ſubſeruiunt. non aūt legiť q̄ ſeptuagintaduob⁹ diſcipulis
dn̄s aliq̄s determinatas parrochias aſſignaret: ſȝ q̄ mitte
bat eos an̄ faciē ſuā in oēm ciuitatē ⁊ locū quo erat ipe vē
turus. oportunū aūt fuit vt pter ordinarios platos alij aſ/
ſumerenť ad huiuſmodi officia pp multitudinem fidelis
ppli ⁊ difficultatē inueniēdi ſufficiētes pſonas diſtribuen
das ſingulis plebib⁹: ſicť ēt ⁊ religiōes ad militandū neceſ
ſe fuit inſtitui ppter defectū ſecularium pncipum ad reſi
ſtendum infidelibus in aliq̄bus terris.

Ad quintum ſic pcediť. Videť q̄ nō ſit iſtituē/
da aliq̄ religio ad ſtudēdū. Dr̄. n. i
ps. Qm̄ nō cognoui lr̄aturā itroibo i potētias dn̄i. glo. i. in
vtutē xp̄ianā. ſȝ pfectio xp̄iane vtutis maxīe videť ad reli
gioſos ptinere. ġ eoꝝ nō eſt ſtudio lr̄aꝝ inſiſtere. ❡ P. Id
qō eſt diſſenſionis pncipiū religioſis nō cōpetit q̄ in vnita
tem pacis cōgreganť. ſȝ ſtudiū diſſenſionē inducit. vn̄ ⁊ in
phis ſubſecuta eſt diuerſitas ſectarū. vn̄ ⁊ Hiero. ſup epi/
ſtolam ad Tytū dicit. An̄q̄ȝ diaboli inſtinctu ſtudia in re/
ligione fierēt ⁊ dicereť in pplis. Ego ſum Pauli: ego apol/
lo: ego cephe ⁊c̄. ġ videť q̄ nulla religio debeat inſtitui ad
ſtudendū. ❡ P. Profeſſio xp̄iane religionis differre dȝ a
pfeſſione gētiliū: ſȝ apud gētiles aliq̄ui philoſophiā pfite
banť: ⁊ nunc ēt aliq̄ ſeculares dicunť aliquaꝝ ſciaꝝ pfeſ/
ſores. nō ergo religioſis cōpetit ſtudiū lr̄aꝝ. ❡ Sed ɔ eſt
q̄ Hiero. in epl̄a ad Paulinū inuitat eū ad diſcēdū in ſta/
tu monaſtico dicēs. Diſcam⁹ in terris quoꝝ ſcia nobis pſe
ueret in celis: ⁊ īfra q̄cq̄d queſieris tecum ſcire conabor.
❡ R̄º. dōm q̄ ſicť dcm̄ eſt: religio pōt ordinari ad vitā acti
uam ⁊ ad vitā cōtemplatiuā. iter opa aūt vite actiue pnci
paliora ſunt illa q̄ ordinanť directe ad ſalutē aīaꝝ: ſicť pdi
care ⁊ alia huiuſmodi. Cōpetit ġ ſtudiū lr̄aꝝ religioſis tri/
pliciter. p q̄dē q̄ntum ad id qō eſt ppriū cōtēplatiue vite
ad quā ſtudiū lr̄aꝝ dupl'r adiuuat. Uno mō directe coad
iuuādo ad cōtēplandū: illuminādo. ſ. itellectū. vita. n. con/
templatiua de q̄ nūc loq̄mur pncipal'r ordinať ad cōſide/
rationē diuinoꝝ: vt ſupra habitū eſt: in q̄ dirigiť hō per ſtu
dium ad ɔſiderandū diuina. vn̄ in laudē viri iuſti diciť in
ps: q̄ in lege dn̄i meditabiť die ac nocte: ⁊ Ecc. 39. dr̄. Sa/
pientiā antiquoꝝ exq̄ret ſapiēs ⁊ in pphetis vacabit. Alio
mō ſtudiū lr̄aꝝ iuuat ad cōtēplatiuā vitam idirecte remo
uendo cōtēplationis pericula. ſ. errores q̄ in cōtēplatione
diuinoꝝ frequēter accidūt his q̄ ſcripturas ignorāt: ſicut
in collationib⁹ patrū legiť q̄ abbas Serapion ppter ſim
plicitatē incidit in errorē antropomorphitaꝝ. i. eoꝝ q̄ deū
hr̄e humanā formā arbitranť. vn̄ diť Grego. in. 6. moraliū
q̄ nōnulli dū plus exquirūt cōtēplando q̄ȝ capiūt: vſq̄ ad
peruerſa dogmata erūpūt: ⁊ dum veritatis eē diſcipuli hu
militer negligūt: magiſtri erroꝝ fiunt: ⁊ ppter hoc dr̄ Ec/
cleſiaſtes. z. Cogitaui in corde meo abſtrahere a vino car/
nem meā vt aīum meū transferrē ad ſapiētiā deuitarēq̄
ſtultitiaȝ. zº neceſſariū ē ſtudiū lr̄aꝝ religioſis inſtitutis
ad pdicandū ⁊ alia huiuſmodi exercendū. vn̄ aplus dicit
ad Tytū. p. de epō ad cui⁹ officiū huiuſmodi actus ptinēt:
amplectentē eū q̄ ſm̄ doctrinā eſt fidelē ſmonē vt potēs
ſit exhortari in doctrina ſana ⁊ eos q̄ ɔdicūt arguere. Nec
obſtat q̄ apl'i abſq̄ ſtudio lr̄aꝝ ad pdicandū ſunt miſſi: q̄z
vt Hiero. diť in epl̄a ad Paulinū: q̄cq̄d alijs exercitatio ⁊
quotidiana in lege meditatio tribuere ſolet: hoc illis ſpūs
ſcūs ſuggerebat. 3º ſtudiū lr̄aꝝ religiōi ɔgruit q̄ntū ad id
qō ē oī religioni cōe. valȝ. n. ad vitādā carnis laſciuiā. Vn̄
⁊ Hiero. dicit ad Ruſticū monachū: Ama ſcripturarū ſtu
dia ⁊ carnis vitia nō amabis. auertit. n. aīum a cogitatiōe
laſciuie: ⁊ carnē macerat pp ſtudij laborē ſȝ illud Ecc. 31.
Vigilia honeſtatis tabefaciet carnes. valet ēt ad auferen
dā cupiditatē diuitiaꝝ. vn̄ Sap. 7. dr̄. Diuitias nihil eē di/
xi in cōparatiōe illius. ⁊ p Machab. 12. dr̄. Nos aūt nullo
hoꝝ indiguim⁹. ſ. exterioꝝ ſubſidioꝝ habētes ſolatio ſan/
ctos libros q̄ in manib⁹ noſtris ſūt: valet ēt ad obedientie
documentū. Vn̄ Aug. dicit in lib. de operib⁹ monachoꝝ.
Que eſt iſta puerſitas: lectioni nolle obtēperare duȝ vult
ei vacare. ⁊ iō manifeſtū eſt q̄ congrue pōt inſtitui religio
ad ſtudiū lr̄aꝝ. ❡ Ad pmum ġ dōm q̄ glo. ibi exponit il
lud de lr̄a veteris legis: de q̄ aplus dicit. z. ad Corin. 3. lr̄a
occidit. vn̄ nō cognoſcere lr̄aturā eſt nō approbare lr̄alē
circūſionē ⁊ ceteras carnales obſeruātias. ❡ Ad zm dōm
q̄ ſtudium ad ſciam ordinať q̄ ſine charitate inflat: ⁊ per
cōſequēs diſſenſionis facit: ſm̄ illud puer. 13. Inter ſuper
bos ſemp ſunt iurgia: ſȝ cū charitate edificat ⁊ ɔcordiam
parit. vn̄. i. ad Corin. p aplus cū dixiſſet: diuites facti eſtis
in oī verbo ⁊ in omni ſcia poſtmodū ſubdit. Idipſū dica/
tis oēs: ⁊ nō ſint in vobis ſciſmata. Hiero. tn̄ nō loquiť ibi
de ſtudijs lr̄aꝝ: ſed de ſtudijs diſſenſionū q̄ per hereticos
⁊ ſciſmaticos intrauerūt in religionē chriſtianā. ❡ Ad 3m
dōm: q̄ phi pfitebantur ſtudia lr̄arum q̄ntuȝ ad ſeculares

doctrinas:ſ3 religioſis ↄpetit p̄ncipalr̄ intēdere ſtudio lr̄a/
rum ꝑtinentiū ad doctrinā q̄ ſm pietatē eſt: vt dr̄ ad Titū
p̄mo. alijs aūt doctrinis ītendere non ꝑtinet ad religioſos
quoꝝ tota vita diuinis obſequijs mācipaṫ: niſi inq̄tū3 ordi
nanṫ ad ſacrā doctrinā. vn̄ Aug. dic̄ in fine muſice: nos dū
negligētes eē nō eſtimam⁹ quos heretici notionum ⁊ ſcie
fallaci pollicitatōe decipiunt tardi⁹ īcedim⁹ ↄſideratione
ipaꝝ viaꝝ: qḋ tn̄ facere n̄ auderem⁹ niſi m̄ltos pios eccl̄ie
filios eaḋ refellēdoꝝ hereticoꝝ nec̄itate feciſſe viderem⁹.

Ad ſextum

ſic ꝓcediṫ. Uidetur ꝙ religio que va
cat vite ↄtēplatiue non ſit potior ea q̄
vacat opibus vite actiue. Dr̄. n. extra de regularib⁹ ⁊ tran/
ſeuntib⁹ ad religionē. c. licet. Sic̄ mai⁹ bonū minori bono
p̄ponitṫ ita cōis vtilitas ſpāli vtilitati p̄fertur. ⁊ in hoc caſu
recte p̄ponitur doctrina ſilētio: ſolitudo ↄtēplatōi: ⁊ labor
ꝗeti. ſ3 religio ē melior q̄ ad mai⁹ bonū ordinaṫ. ḡ vr̄ ꝙ re/
ligiones q̄ ordinanṫ ad vitā actiuā ſint potiores illis q̄ or/
dinanṫ ad vitā ↄtēplatiuā3. ¶ P̄. Ōis religio ordinaṫ ad
ꝑfectionē charitatis: vt ſupra hitū ē. vn̄ ſuꝑ illud ad Heb.
.iz. Nōdū vſq3 ad ſanguinē reſtitiſtis: dic̄ glo. Perfectior ī
hac vita dilectio nulla ē ea ad quā ſcī martyres ꝑuenerūt
q̄ ↄ pctm̄ vſq3 ad ſanguinē certauerūt. certare aūt vſq3 ad
ſanguinem competit religionibus que ad militiam ordi/
nantur: que tamen pertinent ad vitam actiuā3. ḡ videtur
ꝙ huiuſmodi religiones ſint potiſſime. ¶ P̄. Tanto vide
tur eſſe aliq̄ religio perfectior q̄to ē artior. ſ3 nihil ꝓhibet
aliquas religiōes ad vitā actiuā ordinatas eē artioris obſ/
uantie q̄3 ſint ille q̄ ordinanṫ ad vitā ↄtēplatiuā. ḡ ſunt po/
tiores. ¶ S3 ↄ ē qḋ dn̄s Luc. io. dic̄ optimā partē eē Ma
rie per quam vita contemplatiua ſignificatur. ¶ Rn̄⁹. di
cendū: ꝙ ſicut ſupra dictum eſt: differentia vnius religio/
nis ad aliam p̄ncipaliter ꝗdem attenditur ex parte finis:
ſecundario autem ex parte exercitij. ⁊ quia non poteſt ali/
quid dici altero potius niſi ſ3 id in quo ab eo differt: ideo
excellentia vnius religionis ſuꝑ aliam p̄ncipaliter ꝗdem
attenditur ſm religionis finem: ſecundario aūt ſm exer/
citium: diuerſimode tamē ſ3 vtrūq3 ↄparatio attenditur.
nam comparatio que eſt ſm finem eſt abſoluta: eo ꝙ finis
ꝑpter ſe queritur. comparatio autē3 que eſt ſm exercitiu3
eſt reſpectiua: quia exercitium non queritur propter ſe ſ3
ꝑpter finē3. ⁊ ideo illa religio alteri prefertur que ordina
tur ad finem abſolute potiorē: vel quia eſt maius bonum
vel quia ad plura bona ordinatur. ſi vero ſit finis idem: ſe
cundario attenditur preeminentia religionis: non ſecun/
dum q̄titatem exercitij: ſed ſm ꝓportionē eius ad finem
intentū. vn̄ ⁊ in collationib⁹ patru3 ītroduciṫ ſentētia bt̄i
Antonij q̄ p̄tulit diſcretōē3 per quā aliq̄s oīa moderaṫ: ⁊
ieiunijs ⁊ vigilijs ⁊ oībus huiuſmodi obſeruātijs. ſic ergo
dōm eſt ꝙ opus vite actiue eſt duplex. Unum q̄dē qḋ ex
plenitudīe cōtēplationis deriuaṫ: ſic̄ doctrina ⁊ p̄dicatio.
vn̄ ⁊ Grego. dicit in. 5. homel̄. ſuꝑ Ezech. ꝙ de perfectis vi
ris poſt cōtemplationē ſuā redeuntib⁹ dr̄. Memoria ſua/
uitatis tue eructabunt. ⁊ hoc p̄ferṫ ſimplici cōtēplationi.
ſicut. n. maius eſt illuminare q̄3 lucere ſolū: ita mai⁹ eſt cō
templata alijs tradere q̄3 ſolū cōtēplari. Aliud aūt op⁹ eſt
actiue vite qḋ totalr̄ cōſiſtit in occupatiōe exteriori: ſicut
elemoſynas dare hoſpites recipere ⁊ alia huiuſmodi q̄ ſūt
minora operib⁹ cōtēplatiuis: niſi forte in caſu neceſſitatis
vt ex ſupra dcis p3. ſic ḡ ſūmū gradū in religionib⁹ tenent
q̄ ordinanṫ ad docēdū ⁊ p̄dicandū: q̄ ⁊ ꝓpinquiſſime ſunt
ꝑfectioni epiſcopoꝝ ſicut ⁊ in alijs rebus fines p̄moꝝ cō/
iunguntṫ p̄ncipijs ſecundoꝝ: vt Dio. dicit. 7. ca. de diui. no.
Scdm aūt gradū tenēt. ille q̄ ordinanṫ ad cōtēplatione3.
Tertius eſt eaꝝ q̄ occupanṫ circa exteriores actiōes. In
ſingulis aūt hoꝝ graduū pōt attēdi p̄eminētia ſm ꝙ vna
religio ordinaṫ ad altiorē actū in eode3 genere: ſicut inter
opera actiue vite poti⁹ eſt redimere captiuos q̄3 recipe re
hoſpites. ⁊ in operib⁹ vite cōtēplatiue potior eſt oratio q̄3
lectio. pōt ēt attendi p̄eminentia ſi vna eaꝝ ad plura hoꝝ
ordineṫ q̄3 alia: vel ſi cōuenietiora ſtatuta habeat ad finē
ꝓpoſitū cōſequēdū. ¶ Ad p̄mū ḡ dō3 ꝙ decretalis illa lo
quiṫ de vita actiua ꝓut ordinaṫ ad ſalutē aīaꝝ. ¶ Ad z^m
dō3 ꝙ religiones q̄ inſtituunṫ ꝓpter militiā directi⁹ ordi/
nanṫ ad hoc ꝙ effundunt ſanguinē hoſtiū q̄3 ad hoc ꝙ eo/
rum ſanguis effundaṫ: qḋ ꝓprie martyribus cōpetit: nihil
tn̄ ꝓhibet huiuſmodi religioſos in aliquo caſu meritum
martyrij cōſequi: ⁊ ſm hoc p̄ferri alijs religioſis: ſic̄ ⁊ ope
ra actiua iterdum in aliquo caſu p̄feruntṫ cōtemplationi.
¶ Ad 3^m dōm ꝙ artitudo obſeruātiaꝝ nō eſt illud qḋ p̄ci
pue in religione cōmēdaṫ: vt btūs Antonius dic̄. ⁊ Iſa. 58.
dr̄. Nunq̄d tale eſt ieiuniū qḋ elegi ꝑ diē affligere hoīem
aīam ſuā: aſſumitṫ tn̄ in religiōe vt nec̄aria ad carnis ma/
cerationē: q̄ ſi ſine diſcretiōe fit periculū deficiēdi h3 āne
xum: ſic̄ btūs Antoni⁹ dic̄: ⁊ iō nō eſt potior religio ex hoc
ꝙ h3 artiores obſeruantias: ſed ex hoc ꝙ ex maiori diſcre
tione ſūt ei⁹ obſeruantie ordinate ad finem religionis: ſi/
cut ad cōtinentiā efficatius ordinaṫ maceratio carnis per
abſtinentiam cibi ⁊ potus q̄ pertinent ad famā ⁊ ſitim q̄3
per ſubtractionem veſtium q̄ pertinent ad frigus ⁊ ad nu
ditatem: ⁊ q̄3 per corporalem laborem.

Ad ſeptimum

ſic ꝓcediṫ. Videṫ ꝙ hr̄e aliq̄d
in cōi diminuat ꝑfectione3 reli
gionis. Dicit. n. Dn̄s Matth. i9. Si vis ꝑfectus eē vade ⁊
vēde oīa q̄ hēs ⁊ da pauperib⁹. ex quo p3 ꝙ carere munda
nis diuitijs ꝑtineat ad ꝑfectione3 xp̄iane vite. ſ3 illi q̄ hn̄t
aliq̄d in cōi nō carent diuitijs mundanis. ḡ vr̄ ꝙ nō attin/
gant oīo ad ꝑfectionē xp̄iane vite. ¶ P̄. Ad ꝑfectionē cō
ſiliorū ꝑtinet vt hō mūdana ſollicitudīe careat. vn̄ ⁊ apo/
ſtolus. i. ad Corin. 7. dans ↄſilium de v̄ginitate dic̄. Uolo
vos ſine ſollicitudine eē. ſ3 ad ſollicitudinē preſentis vite
ꝑtinet ꝙ aliq̄ reſeruēt ſibi aliq̄d in futuꝝ: quā q̄dē ſollici/
tudinē dn̄s diſcipulis ꝓhibet Matth. 6. dicēs. Nolite ſol
liciti eē in craſtinū. ergo videṫ ꝙ hr̄e aliq̄d ī cōi diminuat
ꝑfectionē xp̄iane vite. ¶ P̄. Diuitie cōes quodāmō perti
nent ad ſingulos q̄ ſunt in cōitate. vn̄ Hiero. ad Heliodo
rum ep̄m dic̄ de q̄buſdā loquēs. Sunt ditiores monachi
q̄3 fuerūt ſeculares: poſſident opes ſub xp̄o paupere: quas
ſub locuplete diabolo nō habuerunt. ſuſpirat eos eccleſia
diuites: quos tenuit mūdus an̄ mēdicos. ſed ꝙ aliq̄s hēat
diuitias ꝓprias derogat ꝑfectioni religionis. ḡ ēt ꝑfectiōi
religionis derogat ꝙ aliq̄d in cōi habeaṫ. ¶ P̄. Grego. in
.3. dialogoꝝ narrat de quodā ſanctiſſimo viro Iſaac: ꝙ cū
ei diſcipuli humiliter īminerent vt ꝑ vſu monaſterij poſ/
ſeſſiones q̄ offerebanṫ acciperet: ille ſolitus ſue pauperta/
tis cuſtos fortē ſn̄iam tenebat dicēs. Monach⁹ q̄ in terra
poſſeſſiones q̄rit monach⁹ nō eſt: qḋ ītelligiṫ de cōib⁹ poſ/
ſeſſionibus q̄ ꝑ cōi vſu monaſterij ei offerebanṫ. ḡ videṫ
ꝙ hr̄e aliq̄d in cōi tollat ꝑfectione3 religionis. ¶ P̄. Dn̄s
perfectionē religionis diſcipulis tradēs Matth. io. dicit.
Nolite poſſidere aurum neq3 argentū: neq3 pecuniā in 3o
nis veſtris: nō peram in via: per qḋ vt Hiero. dicit: arguit
ph̄os q̄ a vulgo appellanṫ bacchoperiti q̄ſi cōtemptores
ſeculi ⁊ oīa ꝑ nihilo ducētes cellariū ſecu3 vehāt. ḡ videṫ
ꝙ reſeruare aliq̄d ſiue in ꝓprio ſiue in cōi diminuat perfe
ctionem religionis. ¶ S3 ↄ eſt ꝙ Proſper dicit in lib. de
vita cōtemplatiua. ⁊ habeṫ. iz. q. i. Satis oſtēdiṫ ⁊ ꝓpria
debere ꝓpter perfectionē cōtemni: ⁊ ſine īpedimento ꝑfe
ctionis eccleſie poſſe facultates q̄ ſunt profecto cōia poſſi
dere. ¶ Rn̄⁹. dōm ꝙ ſicut ſupra dictū eſt: perfectio nō cō
ſiſtit eēntialiter in paupertate3: ſ3 in xp̄i ſequela ſm illud
Hiero. ſuper Matth. Quia nō ſuffic̄ oīa relinquere: addi/
dit Petrus qḋ perfectū eſt. ſ. ſecuti ſum⁹ te: paupertas aūt

eſt ſicut inſtr̄m vel exercitiū ꝑueniēdi ad ꝑfectionē:vñ in collationib⁹ patrū abbas Moyſes dicit: Jeiunia:vigilie: meditatio ſcripturaꝝ:nuditas ac priuatio oīum facultatū non ꝑfectio ſed ꝑfectionis inſtrumēta ſunt:eſt aūt priua‑tio oīum facultatū ſiue pauptas ꝑfectionis inſtrumētum inquātū ꝑ remotionē diuitiarū tollunt̄ quedā charitatis īpedimēta que ſunt ꝓcipue tria.quoꝝ p̄mū eſt ſollicitudo quā ſecū diuitie afferunt.vnde dn̄s dic̄ Matth.13.Qō aūt ſeminatū ē in ſpinis hic eſt q verbū dei audit.⁊ ſollicitudo ſeculi iſtius ⁊ fallacia diuitiaꝝ ſuffocat verbū. Scōm aūt eſt diuitiaꝝ amor q ex diuitijs poſſeſſis augeт̄.vñ ⁊ Hiero‑ny.dicit ſup Matth.ꝙ q2 diuitie habite difficile ꝯtēnunt̄ nō dixit dn̄s Matth.19.iꝑoſſibile ē diuitē itrare in regnū celoꝝ:ſꝫ difficile.Tertiū aūt eſt inanis gl̄ia vel elatio que ex diuitijs naſcit̄:ſm̄ illud p̄s: Qui ꝯfidūt in virtute ſua ⁊ in multitudine diuitiaꝝ ſuaꝝ gloriant̄.hoꝝ ḡ triuꝫ p̄mū a diuitijs ſeparari nō pōt totalr̄ ſiue ſint magne ſiue parue. neceſſe ē.n.hoīem aliq̄liter ſollicitari de acqrendis vel cō‑ſeruandis exterioribus rebus:ſꝫ ſi res exteriores nō que‑rant̄ vel habeant̄ niſi in modica ꝙ̄titate ꝙ̄tū ſufficiūt ad ſimplicē victū:talis ſollicitudo nō multū iꝑedit hoīeꝫ. vñ nec ꝑfectioni repugnat xp̄iane vite.nō.n. oīs ſollicitudo a dn̄o interdicitur:ſꝫ ſuꝑflua ⁊ nociua.vñ ſup illud Matth. .6.Ne ſolliciti ſitis aīe veſtre quid mādu‑cetis.⁊c.dic̄ Aug. in lib.de ſer.dn̄i in monte.Nō hoc dicit vt iſta non ꝓcure‑tur ꝙ̄tum neceſſitatis eſt:ſꝫ vt nō iſta intueantur:⁊ ꝓpter iſta faciant qcqd in euangelij p̄dicatione facere iubentur. ſꝫ abundans diuitiaꝝ poſſeſſio abundantioreꝫ ſollicitudi‑nem igerit:per quā animus hoīs multuꝫ diſtrahitur ⁊ iꝑe‑ditur ne totaliter ferat̄ in dei obſequiuꝫ. alia vero duo.ſ. amor diuitiarum ⁊ elatio ſeu gloriatio de diuitijs non con‑ſequunt̄ niſi abundantes diuitias.differt tamen circa hoc vtꝝ diuitie abundantes vel moderate in ꝓprio vel in cōi habeantur.nā ſollicitudo que circa ꝓprias diuitias adhi‑betur pertinet ad maiorem priuatum quo quis ſe tempo‑raliter amat.ſed ſollicitudo que adhibetur circa res com‑munes pertinet ad amorem charitatis que nō querit que ſua ſunt ſed communibus intendit. ⁊ quia religio ad per‑fectioneꝫ charitatis ordinatur quā perficit amor dei vſqꝫ ad contemptum ſui:habere aliquid proprium perfectioni repugnat religionis: ſed ſollicitudo que adhibetur circa bona communia pertinere poteſt ad charitateꝫ licꝫ ꝑ hoc impediri poſſit aliquis altior charitatis actus:puta contē‑plationis diuine aut inſtructionis proximorum. ex quo pꝫ pꝫ ꝙ hr̄e ſuꝑabundantes diuitias in cōi:ſiue in reb⁹ mobi‑libus ſiue in īmobilib⁹ eſt iꝑedimētū ꝑfectiōis:licꝫ nō to‑taliter excludat eam.hr̄e aūt de reb⁹ exteriorib⁹ in cōi ſi‑ue mobilib⁹ ſiue īmobilib⁹ ꝙ̄tū ſuffic̄ ad ſimplicē victuꝫ: perfectionē religionis nō iꝑedit:ſi cōſideret̄ paupertas ꝑ cōparationē ad cōem finē religionuꝫ q eſt vacare diuinis obſequijs.ſi aūt cōſideret̄ per ꝯparationē ad ſpāles fines religionū:ſic p̄ſuppoſito tali fine pauptas maior vel mior eſt religioni accōmoda.⁊ tanto erit vnaq̄qꝫ religio ſꝫ pau‑pertatē ꝑfectior ꝙ̄to hꝫ pauptatē magis ꝓportionatā ſuo fini.manifeſtū eſt.n. ꝙ ad exteriora ⁊ corporalia opa vite actiue indiget hō copia exteriorū reꝝ:ad cōtēplationē aūt pauca reqrunt̄.vñ ph̄us dic̄ in.10.ethi.ꝙ ad actiones mul‑tis opus eſt ⁊ ꝙ̄to vtiqꝫ maiores ſunt ⁊ meliores plurib⁹: ſpeculanti aūt nullo talium ad opationē eſt neceſſitas:ſed ſolis neceſſarijs idiget:alia v̄o iꝑedimēta ſunt ad ſpecula‑tionē.ſic ḡ pꝫ ꝙ religio q̄ ordinat̄ ad actiones corporales actiue vite:puta ad militādū vel ad hoſpitalitatē ſectādā īꝑfecta eēt ſi cōib⁹ careret diuitijs:religiōes aūt q̄ ad cō‑templatiuā vitā ordinant̄ tanto ꝑfectiores ſūt ꝙ̄to eoruꝫ pauptas minorē eis ſollicitudinē tēporaliū ingerit:tanto aūt ſollicitudo temporaliū reꝝ magis iꝑedit religionem: quanto ſollicitudo ſpūalium maior ad religionem reqrit̄. Manifeſtū eſt aūt ꝙ maiorē ſollicitudinē ſpūaliū reqrit religio q̄ eſt inſtituta ad cōtēplandum: ⁊ cōtemplata alijs tradendo ꝑ doctrinā ⁊ p̄dicationeꝫ: ꝙ̄ꝫ illa q̄ eſt iſtituta ad cōtemplandū tm̄.vñ talem religionē decet pauptas talis q̄ minimā ſollicitudinē igerit.manifeſtū ē aūt ꝙ minimā ſollicitudinē ingerit ſuare res vſui hoīum neceſſarias tē‑pore congruo ꝓcuratas.⁊ iō trib⁹ gradib⁹ religionū ſupra poſitis triplex grad⁹ pauptatis cōpetit. nā illis religiōib⁹ q̄ ordinant̄ ad corporales actiones actiue vite cōpetit hr̄e abundantiā diuitiaꝝ cōiuꝫ:illis aūt religionib⁹ q̄ ſunt or‑dinate ad cōtēplandū magis cōpetit hr̄e poſſeſſiones mo‑deratas:niſi ſimul oporteat tales religioſos per ſe vel per alios hoſpitalitatē tenere ⁊ pauperib⁹ ſubuenire. illis aūt q̄ ordinant̄ ad cōtēplata alijs tradenda ꝯpetit vitam ha‑bere maxie ab exteriorib⁹ ſollicitudinib⁹ expeditā: qō q‑dem fit dū modica q̄ ſunt neceſſaria vite cōgruo tēpore ꝓ‑curata cōſeruant̄.⁊ hoc dn̄s paupertatis inſtitutor docuit ſuo exemplo.habebat.n.loculos Jude cōmiſſos:in qb⁹ re‑cōdebant̄ ei oblata:vt habet̄ Joan.12. Nec obſtat qō Hie‑ro.dicit ſuper Matth.Siqs obijcere voluerit qm̄ iudas pecuniam in loculis portabat. reſpōdem⁹ ꝙ rē pauperuꝫ in vſus ſuos cōuertere nephas putauit.ſ.ſoluēdo tributū: q2 iter illos pauperes p̄cipue erāt eius diſcipuli in quorū neceſſitates pecunia loculoꝝ xp̄i expēdebat̄.dr̄.n. Joan. 4.ꝙ diſcipuli abierūt in ciuitatē vt cibos emerent ⁊ Joā. 13.dicitur ꝙ diſcipuli putabāt:q2 loculos hēbat Judas:ꝙ dixiſſet ei ieſus:eme ea q̄ opus ſunt nobis ad diē feſtū:aut vt egenis aliqd daret.ex quo pꝫ ꝙ ꝯſeruare pecuniaꝫ aut quaſcūqꝫ alias res cōes ad ſuſtentationē religioſoꝝ ꝯgre‑gationis eiuſdē vel quorūqꝫ alioꝝ paupeꝝ eſt perfectioni cōformē:quā xp̄s docuit ſuo exēplo.ſed ⁊ diſcipuli poſt re‑ſurrectionē a qbus oīs religio ſumpſit originē p̄cia p̄dioꝝ cōſeruabāt ⁊ diſtribuebāt vnicuiqꝫ ꝓut opus erat. ¶ Ad p̄mum ḡ dōm ꝙ ſic̄ dcm̄ eſt: ex illo verbo dn̄i nō itelligit̄ ꝙ ipſa paupertas ſit ꝑfectio.ſed ꝑfectionis iſtrumētū.⁊ ſi‑cut oſtenſum eſt minimū eſt iter tria p̄ncipalia inſtr̄a ꝑfe‑ctionis:nā votū ꝯtinētie p̄eminet voto paupertatis. ⁊ vo‑tum obediētie p̄fert̄ vtriqꝫ. q2 vero inſtr̄m nō ꝓpter ſe q̄‑rit̄:ſed ꝓpter finē:nō tāto aliqd fit meli⁹ quāto maius eſt inſtr̄m:ſed quāto eſt magis fini ꝓportionatū:ſic̄ medicus nō tanto magis ſanat quāto maiorē dat medicinā: ſꝫ quā‑to medicina eſt magis ꝓportionata morbo. ſic ergo nō oꝫ ꝙ religio tanto ſit ꝑfectior quāto maiorē hꝫ paupertateꝫ: ſed quāto ei⁹ pauptas eſt magis ꝓportionata fini cōi ⁊ ſpā‑li.⁊ ſi diceret̄ ꝙ exceſſus pauptatis faceret religionē ꝑfe‑ctioreꝫ ſm̄ hoc ꝙ ēſt pauperior:nō tn̄ faceret eā ꝑfectiorē ſimplr̄.poſſet.n.eſſe ꝙ alia religio excederet in his q̄ perti‑nent ad cōtinentiā ⁊ obediētiā:⁊ ſic eſſet ſimplr̄ ꝑfectior: q2 qō in melioribus excedit eſt ſimplr̄ meli⁹. ¶ Ad 2m di‑cendum ꝙ per hoc qō dn̄s dic̄ Matth.6. Nolite ſolliciti eſſe in craſtinū:nō itelligit̄ ꝙ nihil reſeruet̄ in futuꝝ.hoc .n.periculoſiſſm eſſe btūs Antoni⁹ in collat'ōib⁹ patꝝ oſtē‑dit dicens:ꝙ p̄uationē oīum facultatū ita ſectantes vt ex ipſis nec qdē vni⁹ diei victū ſibimet vnū ue denarium ſu‑pereſſe paterent̄:⁊ alia huiuſmodi faciētes: ita videm⁹ re‑pente deceptos vt arreptū opus nō potuerint cōgruo exi‑tu terminare.⁊ vt Aug.dicit in lib.de operib⁹ monachorū ſi hoc verbū dn̄i:nolite ſolliciti eſſe in craſtinū: ita intelli‑gat̄ vt nihil in craſtinum reponat̄:nō poterunt iſta ſerua‑re q ſe per multos dies a cōſpectu hoīum ſeparatos inclu‑dunt viuentes in magna intentiōe orōnū.⁊ poſtea ſubdit: an forte quo ſunt ſanctiores: eo ſunt volucrib⁹ diſſimilio‑res:⁊ poſtea ſubdit:ſi.n.vrgeant̄ ex euāgelio vt nihil repo‑nant in craſtinū.rn̄dent:cur ergo ipſe dn̄s loculos habuit vbi pecuniā collectā reponeret:cur tanto aū fame iminē‑

te frumẽta ſcis pr̄ibus miſſa ſunt cur apl̄i indigẽtie ſctõꝝ
neceſſaria ꝓcurarũt:ꝙ ḡ dr̄. Nolite ſolliciti eẽ in craſtinũ
ſm Hiero.ſic exponit̄:ſufficit nobis p̄ñtis tp̄is cogitatio fu
tura que icerta ſunt deo relinquamus:ſm Chryſo.ſic ſuffi
cit labor quẽ pateris ꝓꝑ neceſſaria:noli de ſup̄fluis labora
re:ſm Aug.ſic:cũ aliqd boni opamur nõ tp̄alia que ſignifi
cant̄ ꝑ craſtinũ:ſꝫ eterna cogitem⁹. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ:ꝙ vbuꝫ
Hiero.hꝫ locũ vbi ſunt ſupabũdãtes diuitie que hñtur q̃ſi
ꝓprie:vel ꝑ q̃rũ abuſum etiã ſinguli de cõitate ſupbiunt
ꝛ laſciuiũt:nõ aũt hꝫ locũ in diuitỹs moderatis cõiter ꝯſer
uatis ad ſolã ſuſtẽtationẽ vite qua ſinguli idigẽt.eadeꝫ.n.
eſt rõ ꝙ ſinguli vtant̄ his que ꝑtinent ad neceſſaria vite ꝛ
ꝙ cõiter ꝯſeruent̄. ¶ Ad 4ᵐ dõm:ꝙ Iſaac poſſeſſiões re
nuebat accipe:q꞉ timebat ne per hoc ad ſup̄fluas diuitias
veniret̄ ꝑ q̃rũ abuſuꝫ ipediret̄ religiõis ꝑfectio.vñ Greg.
ibidẽ ſubdit:ſic metuebat paupꝑtatẽ ſue ſecuritatis ꝑdere:
ſicut auari diuites ſolẽt ꝑituras diuitias cuſtodire.nõ aũt
legit̄ ꝙ renuerit recipe aliq̃ neceſſaria ad vite ſuſtentatio
nẽ cõiter ꝯſeruãdã. ¶ Ad 5ᵐ dõꝫ:ꝙ ph̄s in p̄mo polliticoꝝ
dicit panẽ ꝛ vinũ ꝛ alia huiuſmodi eẽ diuitias nãles.pecu
nias vͦ diuitias eſſe artificiales:ꝛ inde eſt ꝙ qdã ph̄i nole
bãt vti pecunia ſꝫ alỹs reb⁹ q̃ſi ſm nãm viuẽtes:ꝛ iõ Hie
ro.ibidẽ ꝑ ſniam dñi qui ſil'r vtrũqꝫ iterdicit oñdit ꝙ i idẽ
redit hr̄e pecuniã ꝛ alias res vite neceſſarias:ꝛ tñ licꝫ dñs
huiuſmodi nõ portari in via ab his qui ad p̄dicãdũ mitte-
bant̄ ordinauerit:non tñ ea in cõi ꝯſeruari ꝓhibuit:q̃liter
tñ illa v̄ba dñi intelligẽda ſint ſupra oñſum eſt.

Ad octauum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ ꝑfectior ſit re
ligio in ſocietate viuẽtiũ q̃ꝫ agẽtiũ
ſolitariã vitaꝫ. Dr̄ enim eccleſiaſtes.4°. Melius eſt duos
eſſe ſimul q̃ꝫ vnũ.hñt enim emolumẽtũ ſocietatis ſue.igit̄
videt̄ perfectior eſſe religio in ſocietate viuentium. ¶ P̄.
Matth.18.dr̄. Ubi fuerint duo vel tres cõgregati in noĩe
meo ibi ſum ego in medio eoꝝ.ſed nihil põt eſſe meli⁹ q̃ꝫ
xp̄i ſocietas.ergo videt̄ ꝙ viuere in ꝯgregatiõe ſit melius
q̃ꝫ ducere ſolitariã vitã. ¶ P̄. Inter alia religiõis vota vo
tuꝫ obediẽtie excellẽtius eſt:ꝛ humilitas eſt maxime deo
accepta.ſed obediẽtia ꝛ humilitas magis obſeruant̄ in cõ
uerſatiõe q̃ꝫ in ſolitudine.dicit eniꝫ Hiero.in ep̄la ad Ru
ſticũ monachũ. In ſolitudine cito ſurripit ſupꝑbia:dormit
q̃ñ voluerit:facit qõ voluerit.ecõtrario aũt ipſe docet euꝫ
qui in ſocietate viuit dicens: Non facias quod vis:come
das qõ iuberis:habeas q̃ꝫtuꝫ acceperis: ſubyciaris cui nõ
vis:ſeruias fratrib⁹:ꝓpoſitũ monaſterỹ timeas vt deum:
diligas vt parentẽ.ḡ videt̄ ꝙ religio in ſocietate viuentiũ
ſit ꝑfectior ea q̃ ſolitariã vitã agit. ¶ P̄. Dñs dic̄ Luc.11.
Nemo accẽdit lucernã ꝛ in abſcõdito ponit neqꝫ ſub mo-
dio.ſed illi q ſolitariã vitã agunt vident̄ eẽ in abſcondito
poſiti nihil vtilitatis hoĩb⁹ afferẽtes. ḡ videt̄ ꝙ eorũ reli
gio nõ ſit ꝑfectior. ¶ P̄. Id qõ eſt ſm nãm hoĩs videt̄ ad
ꝑfectionẽ v̄tutis ꝑtinere.ſꝫ hõ ẽ nãliter aĩal ſociale:vt ph̄s
dic̄ in p̄ politicorũ.ḡ videt̄ ꝙ agere ſolitariaꝫ vitam nõ ſit
ꝑfecti⁹ q̃ꝫ agere vitã ſocialem. ¶ Sed ꝯ eſt qõ Aug.in li.
de operibus monachoꝝ:illos ſãctiores eẽ dic̄ q a ꝯſpectu
hoĩuꝫ ſeparati nulli ad ſe p̄bẽt acceſſuꝫ viuẽtes in magna
ĩtentiõe orõnũ. ¶ Rñ°. dõm ꝙ ſolitudo ſic̄ ꝛ ipſa paupꝑtas
nõ eſt ipſa eẽntia ꝑfectiõis:ſed ꝑfectõis inſtr̄m.vñ ꝛ in col
lationibus patrũ dic̄ abbas Moyſes ꝙ ꝓ puritate cordis
ſolitudo ſectãda eſt:ſic̄ ꝛ ieiunia ꝛ alia huiuſmodi. manife
ſtum eſt aũt ꝙ ſolitudo nõ eſt inſtr̄m ꝯgruũ actioni:ſꝫ con
templatiõi ſm illud Oſee.2. Ducã eã in ſolitudinẽ ꝛ loq̃r
ad cor eius.vñ nõ ꝯgruit religionib⁹ q̃ ſunt ordĩata ad opa
vite actiue ſiue corporalia ſiue ſpũalia niſi forte ad tẽpus:
exẽplo xp̄i q vt dicit̄ Luc.6. exyt in montẽ ſolus orare:et
erat ꝑnoctãs in orõne dei.cõpetit aũt religiõibus q̃ ſũt ad
cõtẽplationẽ ordinate.Cõſiderandũ eſt tñ ꝙ id qõ eſt ſoli
tarium dꝫ eẽ ſibi ꝑ ſe ſufficiens.hoc aũt eſt cui nihil deeſt
qõ ꝑtinet ad rõnẽ perfecti.ꝛ iõ ſolitudo cõpetit cõtemplã
ti q iam ad ꝑfectũ ꝑuenit. Qõ qdẽ cõtingit dupl'r. Uno°
ex ſolo diuino munere:ſic̄ pꝫ de Joan.baptiſta q fuit reple
tus ſpũ ſcõ adhuc ex vtero matris ſue. vñ cuꝫ adhuc puer
eẽt erat in deſertis:vt dr̄ Luc.p̄. Alio° per exercitiũ v̄tuo-
ſi actus:ſm illud ad Heb.5. Perfectoꝝ eſt ſolidus cibus:
eoꝝ q pro ꝯſuetudine exercitatos hñt ſenſus ad diſcretio-
nem boni ac mali. Ad exercitiũ aũt huiuſmodi iuuat̄ hõ
ex alioꝝ ſocietate dupl'r. Uno mõ q̃ꝫtũ ad itellectũ vt in
ſtruat̄ in his q̃ ſunt cõtẽplanda.vñ Hiero.dic̄ ad Ruſticũ
monachũ: Mihi placet vt habeas ſacrũ ꝯtubernium:nec
ipſe te doceas. 2° q̃ꝫtũ ad affectũ:vt.ſ. noxie affectões ho
minis rep̄mant̄ exẽplo ꝛ correctiõe alioꝝ:q꞉ vt dic̄ Greg.
30.moraliũ.ſup illud:cui dedi in ſolitudine domuꝫ. Quid
ꝓdeſt ſolitudo corporis ſi ſolitudo defuerit cordis:ꝛ ideo
vita ſocialis neceſſaria eſt ad exercitiuꝫ ꝑfectionis.ſolitu-
do aũt cõpetit iã ꝑfectis.vñ Hiero.dic̄ ad Ruſticũ mona
chum: Solitariã vitã rep̄hendim⁹ minime quippe quã ſepe
laudauim⁹:ſꝫ de nido monaſterioꝝ huiuſcemodi volum⁹
egredi milites quos eremi rudimenta dura nõ terreant q
ſpecimẽ cõuerſationis ſue multo tẽpore didicerũt. ſic̄ ḡ id
qõ iam ꝑfectũ eſt p̄eminet ei qõ ad ꝑfectionẽ exercet̄ ita
vita ſolitarioꝝ ſi debite aſſumatur p̄eminet vite ſociali.ſi
aũt abſqꝫ p̄cedenti exercitio talis vita aſſumat̄ eſt pericu
loſiſſima niſi ꝑ diuinã grãm ſuppleat̄ qõ in alỹs ꝑ exerci-
tium acq̄rit̄:ſic̄ pꝫ de btĩs Antonio ꝛ Bñdicto. ¶ Ad pri-
p̄mum ḡ dõm ꝙ Salomõ oñdit meli⁹ eẽ ꝙ ſint duo ſiml'
q̃ꝫ vn⁹:ꝓpter auxiliũ qõ vn⁹ hꝫ ab alio vel ad ſubleuãduꝫ
vel fouendũ vel ſpũaliter calefaciẽdũ:quo qdẽ auxilio iã
nõ indigẽt q ſunt ꝑfectioneꝫ aſſecuti. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ dr̄
.i. Joan.4. Qui manet in charitate in deo manet ꝛ de⁹ in
eo.ſic̄ ḡ xp̄s eſt in medio eoꝝ q ſibi inuicẽ ꝑ dilectionẽ ꝓ-
ximi ſociant̄.ita habitat in corde ei⁹ q diuine cõtẽplatiõi
inſiſtit per dilectionẽ dei. ¶ Ad 3ᵐ dõm:ꝙ actu obedire ẽ
neceſſariũ his q indigent exerceri ſm directionẽ alioꝝ ad
ꝑfectionẽ capiẽdã.ſꝫ illi q iam ꝑfecti ſũt ſpũ dei ſufficiẽter
agunt̄ vt nõ idigeant actu alỹs obedire: hñt tñ obediẽtiã
in p̄paratiõe aĩ. ¶ Ad q̃rtũ dõꝫ ꝙ ſic̄ Aug.dicit.19.de ciui.
dei. A ſtudio cognoſcẽde v̄itatis nemo ꝓhibet̄ qõ ad lau-
dabile ꝑtinet ociũ:ꝙ aũt aliqs ſup candelabrũ ponat̄ non
ꝑtinet ad ip̄m:ſed ad eius ſupiores:q̃ ſarcina ſi nõ iponat̄:
vt Aug.ibidẽ ſubdit:cõtẽplande veritati vacãdum eſt:ad
quã pluri:nũ valet ſolitudo:ꝛ tñ illi q ſolitariã vitã agunt
multũ vtiles ſunt generi hũano. Unñ Aug. dic̄ in li.de mo-
rib⁹ eccl'ie de his loquẽs: Pane ſolo q eis ꝑ certa interual
la tẽpoꝝ affert̄ ꝛ aqua cõtenti:deſertiſſimas terras icolũt
ꝑfruentes colloqo dei cui puris mẽtib⁹ ĩheſerunt. vident̄
aũt nõnullis res hũanas pluſqꝫ oꝫ deſeruiſſe: nõ itelligen
tib⁹ q̃ꝫtum nobis eoꝝ aĩus in orõnibus ꝓſit ꝛ vita ad exẽ
plum quoꝝ corpora videre nõ ſinimur. ¶ Ad 5ᵐ dõm:ꝙ
homo põt ſolitarius viuere dupl'r.vno° quaſi ſocietatẽ hu
manam nõ ferẽs ꝓpter aĩ ſeuitiam.ꝛ hoc eſt beſtiale.alio
mõ ꝑ hoc ꝙ totaliter diuinis rebus ĩhereat: ꝛ hoc eſt ſupra
hoĩem.ꝛ iõ ph̄us dic̄ in p̄ politicoꝝ:ꝙ ille q alỹs nõ cõicat
eſt beſtia aut deus.i.diuinus vir.

¶ De igreſſu religionis. Qõ. CLXXXIX.

DEinde conſiderandũ ẽ de igreſſu
religionis. ¶ Et circa hoc
q̃runt̄ decẽ. p̄ vtꝝ illi q nõ ſunt exerci
tati in obſeruãtia p̄ceptoꝝ debeãt igre-
di religionẽ. 2° vtꝝ liceat aliquos vo-
to obligari ad religionis ingreſſum. 3°
vtꝝ illi q voto obligantur ad religionis
ingreſſum teneãt vt votũ implere. 4°. vtrũ illi q vouẽt re
ligionẽ itrare teneant̄ ibi ꝑpetuo remanere. 5°. vtꝝ pueri

ſint recipiēdi in religionē. 6°. vtꝝ ꝓpter parētū obſequiū
aliqui debeāt retrahi a religiõis īgreſſu. 7°. vtꝝ p̄ſbyteri
curati vl'archidiaconi poſſint ad religionē trāſire. 8° vtꝝ
de vna religiõe poſſit aliq̄s trāſire ad aliā. 9° vtꝝ aliquis
debeāt alios īducere ad religiõis īgreſſuȝ. 10. vtꝝ reqrat̄
magna deliberatio cum conſanguineis ⁊ amicis ad religio
nis ingreſſum.

Ad primum ſic ꝓcedit̄. Videt̄ ꝙ nō debeāt reli
gionē ingredi niſi illi qui ſunt in p̄ce
ptis exercitati. Dñs.n. ꝯſiliū ꝑfectiõis dedit adoleſcenti q̄
dixerat ſe p̄cepta a iuuētute ſeruaſſe. ſed a xp̄o ſūpſit initiū
oīs religio. ḡ vr̄ ꝙ nō ſint ad religionē admittēdi niſi q̄ ſūt
in p̄ceptis exercitati. ¶ P̄. Greg. dicit ſup Ezech. Nemo
repēte fit ſūmus: ſed in bona ꝯuerſatione a minimis q̄s in
choat vt ad magna ꝑueniat. ſed magna ſunt ꝯſilia que ꝑti
nēt ad ꝑfectionē vite. minora aūt p̄cepta ſunt que ꝑtinent
ad cōem iuſtitiā. ḡ videt̄ ꝙ nō debeāt aliqui ad obſ̄uātiaȝ
ꝯſilioꝝ religionē intrare niſi prius fuerint in p̄ceptis exer
citati. ¶ P̄. Sicut ordines ſacri hn̄t quandā excellentiaȝ
in eccleſia: ita ⁊ religionis ſtatus. ſed ſicut Greg. ſcribit an/
gloꝝ ep̄o: ⁊ habet̄ in decretis diſ. 18. Ordinate ad ordines
accedēdum eſt. nam caſum appetit qui ⁊ ſūmi loci faſtigia
poſtpoſitis gradib⁹ ꝑ abrupta querit aſcēſum. ſcimus eniȝ
ꝙ edificati parietes nō prius tignoꝝ pōdus accipiūt niſi a
nouitatis ſue humore ſiccent̄: ne ſi an̄ pōdera q̄ȝ ſolidētur
accipiāt cunctā ſimul fabricā deponāt. ergo videt̄ ꝙ non
debeāt aliqui ad religionē trāſire niſi in p̄ceptis ſint exer/
citati. ¶ P̄. Sup illud p̄s. Sicut ablactat⁹ ſup matre ſua:
dicit glo. In vtero matris eccleſie p̄ cōcipimur dum fidei
rudimētis īſtruimur. deinde in lucē educimur dū ꝑ baptiſ
mū regeneramur deinde q̄ſi manib⁹ eccl'ie portamur ⁊ la
cte nutrimur: cū poſt baptiſmū bonis opibus īformamur:
⁊ lacte ſpūalis doctrine nutrimur ꝓficiēdo donec iaȝ grā/
diuſculi a lacte mr̄is accedam⁹ ad mēſam pr̄is. i. a ſimplici
doctrīa vbi p̄dicat̄ v̄bū caro factū eſt: accedam⁹ ad v̄bū pa
tris: in p̄ncipio apud deū: ⁊ poſtea ſubdit: q2 nuꝑ baptizati
in ſabbato ſcō q̄ſi manib⁹ eccleſie geſtant̄ ⁊ lacte nutriun/
tur vſq3 ad pēthecoſtē: quo tp̄e nulla difficilia indicuntur:
non ieiunat̄: non media nocte ſurgit̄: poſtea ſpū paraclyto
ꝯfirmati quaſi ablactati incipiunt ieiunare ⁊ alia difficilia
ſeruare. multi v̄o hunc ordinem peruerterūt: vt heretici ⁊
ſciſmatici ſe ante tempus a lacte ſeparantes: vnde extin/
guunt̄. ſed hunc ordinem peruertere videntur illi qui reli
gionem intrant vel alios ad intrandum inducunt anteq̄ȝ
ſint in faciliori obſeruantia p̄ceptoꝝ exercitati. ḡ videt̄ ꝙ
ſint heretici vel ſciſmatici. ¶ P̄. A p̄oribus ad poſteriora
eſt tranſeūdū. ſȝ p̄cepta ſunt p̄ora cōſilijs: q2 ſūt cōiora vt
p̄ote a q̄bus nō cōuertit̄ exiſtēdi ꝯña. q̄cūq3.n. ſ̄uat ꝯſilia
ſ̄uat p̄cepta: ſȝ nō ꝯuertit̄. cōgruus aūt ordo eſt vt a p̄ori/
bus ad poſteriora trāſeat̄. ḡ nō dȝ aliq̄s trāſire ad obſeruā
tiā ꝯſilioꝝ in religione niſi p̄us ſit exercitatus in p̄ceptis.
¶ Sed ꝯ eſt ꝙ dñs Mattheū publicanū q̄ in obſeruan/
tia p̄ceptoꝝ exercitatus nō erat aduocauit ad cōſiliorum
obſeruātiam. dr̄.n. Luc. 5. ꝙ relictis oībus ſecutus eſt eū.
nō ḡ eſt neceſſariū ꝙ an̄ aliq̄s exerceat̄ in obſeruātia p̄ce/
ptoꝝ q̄ȝ trāſeat ad ꝑfectionē cōſilioꝝ. ¶ R̄n̄°. dōm ꝙ ſic
ex ſupra dictis pȝ: ſtat⁹ religiõis eſt q̄ddā ſpūale exercitiuȝ
ad ꝯſequēdū charitatis ꝑfectionē: q̄d q̄dē fit in q̄ȝtū ꝑ reli
gionis obſeruātiā auferunt̄ īpedimēta ꝑfecte charitatis.
hec aūt ſunt q̄ īplicāt affectū hoīs ad terrena: per hoc autē
ꝙ affect⁹ hoīs īplicat̄ ad terrena: nō ſolū īpedit̄ perfectio
charitatis: ſȝ īterdū ēt ipſa charitas perdit̄: dū per īordina
tam ꝯuerſionē ad bona tēporalia hō auertit̄ ab īcōmuta/
bili bono mortal'r peccādo. vn̄ pȝ ꝙ religiõis obſ̄uātie ſic̄
tollunt īpedimēta ꝑfecte charitatis: ita ēt tollunt occaſio/
nes peccādi: ſic̄ pȝ ꝙ per ieiuniū ⁊ vigilias ⁊ obediētiam ⁊
alia huiuſmodi retrahit̄ hō a pctīs gule ⁊ luxurie ⁊ a qui
buſcūq3 alijs pctīs. ⁊ iō religionē īgredi nō ſolum expedit
his q̄ ſunt exercitati in p̄ceptis: vt ad maioreȝ ꝑfectionem
ꝑueniāt: ſȝ ēt his q̄ nō ſūt exercitati vt facili⁹ pctā vitent ⁊
ꝑfectionē aſſequant̄. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm ꝙ Hiero. dic̄ ſup
Matth. Mentit⁹ eſt adoleſcēs dicēs: hec oīa ſ̄uaui a iu/
uentute mea. ſi.n. q̄d poſitū eſt in mādatis: diliges ꝓximū
tuū ſicut teipm̄: ope cōpleſſet: q̄uo poſtea audiens: vade ⁊
vēde oīa q̄ hēs ⁊ da pauperib⁹ triſtis receſſit: ſȝ itelligēdū
eſt eū mētitū eē q̄ȝtū ad ꝑfectā obſeruātiā hui⁹ p̄cepti. vn̄
Origenes ſup. Matth. dic̄. ꝙ ſcriptū eſt in euāgelio ſcōm
Hebreos ꝙ cū dñs dixiſſet ei: vade ⁊ vēde oīa q̄ hēs: cepit
diues ſcalpere caput ſuū ⁊ dixit ad euȝ dñs: q̄uo dicis feci
legē ⁊ ꝓphas cū ſcriptū ſit in lege diliges ꝓximuȝ tuū ſic̄
teipm̄: ⁊ ecce multi fratres tui filij Abrae amicti ſunt ſter
core morientes fame ⁊ dom⁹ tua plena eſt multis bonis: et
nō egredit̄ aliq̄d oīo ex ea ad eos: itaq3 dñs redarguēs eū
dic̄: ſi vis ꝑfect⁹ eē vade ⁊c. ipoſ'e eſt.n. īplere mādatuȝ q̄d
dic̄: diliges ꝓximū tuū ſic̄ teipm̄: ⁊ eſſe diuitē ⁊ maxie tan
tas poſſeſſiões hr̄e: q̄d eſt itelligēdū de ꝑfecta ipletione h⁹
p̄cepti. iperfecte aūt ⁊ cōi mō vez ē eū obſeruaſſe p̄cepta.
ꝑfectio.n. p̄ncipal'r in obſ̄uātia p̄ceptoꝝ charitatis ꝯſiſtit
vt ſupra hitū ē. Ut ḡ dñs oñderet ꝑfectionē ꝯſilioꝝ vtilē
eē ⁊ inocētib⁹ ⁊ pctōrib⁹ nō ſolū vocauit adoleſcētē inocē
tem. ſȝ ēt Mattheū pctōrē: ſȝ tn̄ Matthe⁹ ſecut⁹ ē vocan
tem: nō aūt adoleſcēs: q2 facili⁹ ꝯuertunt̄ ad religionē pec
catores q̄ȝ illi q̄ de ſua inocētia p̄ſumūt: q̄b⁹ dic̄ dñs Mat.
21. Publicani ⁊ meretrices p̄cedūt vos ī regno dei. ¶ Ad
2m dōȝ ꝙ ſūmū ⁊ infimū tripl'r accipi pn̄t. Uno° in eodē
ſtatu ⁊ in eodē hoīe: ⁊ ſic manifeſtū eſt ꝙ nemo repēte fit
ſūmus: q2 vnuſq̄ſq3 recte viuēs toto tēpore vite ſue ꝓficit
vt ad ſūmū ꝑueniat. Alio° ꝑ cōparatiõeȝ ad diuerſos ſta/
tus: ⁊ ſic nō oȝ ꝙ q̄cūq3 vult ad ſupiorē ſtatū ꝑuenire a mi
nori icipiat: ſic̄ nō oȝ ꝙ q̄ vult eē cleric⁹ p̄us in laicali vita
exerceat̄. 3° mō q̄ȝtū ad diuerſas ꝑſonas. ⁊ ſic manifeſtū
eſt ꝙ vnus ſtatim incipit nō ſolū ab altiori ſtatu: ſed ēt ab
altiori gradu ſanctitatis q̄ȝ ſit ſūmū ad q̄d alius ꝑuenit ꝑ
totaȝ vitā ſuā. vn̄ Greg. dic̄ in. 2. dialogoꝝ. Omnes cogno/
ſcant Bn̄dictus puer cōuerſatiõis gr̄am a q̄ āta ꝑfectiõe
cepiſſet. ¶ Ad 3m dōȝ ꝙ ſicut ſupra dcm̄ eſt: ordines ſacri
preexigunt ſanctitatē. ſed ſtat⁹ religionis eſt exercitiū q̄d/
dam ad ſanctitatem aſſequendam. vnde pondus ordinuȝ
imponendū eſt parietib⁹ iā per ſanctitatē deſiccatis: ſed
pondus religionis deſiccat parietes. i. homines ab humo/
re viciorum. ¶ Ad quartū dicendū ꝙ ſicut manifeſte ex
verbis illi⁹ gloſe apparet p̄ncipaliter loquit̄ de ordine do
ctrine ꝓut tranſeundum eſt a facilioribus ad difficiliora.
vnde ꝙ dic̄ hereticos ⁊ ſciſmaticos hūc ordineȝ ꝑuertere
manifeſtū eſt ex ſequētib⁹ ad ordinē doctrine pertinere.
ſequit̄.n. hic vero ſe ſeruaſſe. ſ. p̄dictum ordinem dicit. cō/
ſtringens ſe maledicto. ſic quaſi nō modo in alijs fui hūi/
lis: ſed etiā in ſcientia q2 humiliter ſentiebam: q2 p̄us nu/
tritus lacte q̄d eſt verbum caro factum eſt: vt ſic creſcerē
ad paneȝ angeloꝝ. i. ad verbū q̄d eſt in p̄ncipio apud deū.
exempluȝ aūt q̄d in medio interponit̄: ꝙ nouiter baptiza
tis nō indicitur ieiunium vſq3 ad pentecoſten oſtendit ꝙ
nō ſunt ex neceſſitate ad difficilia cogendi anteq̄ȝ per ſpm̄
ſanctum interi⁹ ad hoc inſtigentur vt difficilia propria vo
luntate aſſumant. vnde ⁊ poſt pentecoſtē poſt receptionē
ſpūs ſancti ieiunium celebrat eccl'ia. ſpiritus aūt ſanctus
ſicut Ambro. dic̄ ſuper Lucam: nō arcet̄ etatibus: nō fini/
tur morte: nō excluditur aluo. ⁊ Grego. dicit in homel. pē/
tecoſtes. Implet citharedum puerum ⁊ pſalmiſtaȝ facit:
implet pueꝝ abſtinentē ⁊ iudicē ſeuū facit: ⁊ poſtea ſubdit
nulla ad diſcendum mora agit̄: in oē q̄d voluerit moꝝ vt
tetigerit mentem docet. ⁊ ſicut dicitur. Eccleſiaſtes. 8.

nõ eſt in hoīs ditione ꝓhibere ſpiritū. ⁊ apl'ſ. i. ad Theſſal.
5. monet. Spiritū nolite extinguere. ⁊ Act. 7. ꝯ quoſdā dr:
Uos ſemꝑ ſpiritui ſancto reſtitiſtis. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ ꝑce-
ptoꝝ quedā ſunt ꝑncipalia que ſūt q̄ſi fines ꝑceptoꝝ ⁊ cō-
ſilioꝝ. ſ. ꝑcepta charitatis ad que ꝯſilia ordinant̄: nō ita ꝙ
ſine cōſilijs ſeruari nō poſſint: ſʒ vt ꝑ cōſilia ꝑfecti⁹ obſer-
uent̄. alia vō ſunt ꝑcepta ſc̄daria que ordinant̄ ad ꝑcepta
charitatis: vt ſine qb⁹ ꝑcepta charitatis ſuari nō pñt oīno.
ſic ḡ ꝑfecta obſeruātia ꝑceptoꝝ charitatis ꝑcedit intētiōe
cōſilia: ſed īterdū tp̄e ſequit̄. hic eſt enī ordo finis reſpectu
eoꝝ que ſunt ad finē. obſeruātia vō ꝑceptoꝝ charitatis ſʒ
cōem modū. ⁊ ſilr̄ alia ꝑcepta cōparant̄ ad ꝯſilia ſicut cōe
ad ꝓpriū: qꝛ obſeruantia ꝑceptoꝝ pōt eē ſine cōſilijs: ſed
nō ꝯuertit̄. ſic ergo obſeruātia ꝑceptoꝝ cōiter ſumpta ꝑce
dit ordine nāe cōſilia: nō tñ oʒ ꝙ tp̄e: qꝛ nō eſt aliqd prius
in genere q̄ʒ ſit in aliqua ſpēꝝ. obſeruātia vō ꝑceptoꝝ ſine
cōſilijs ordinat̄ ad obſeruātiā ꝑceptoꝝ cū cōſilijs: ſic ſpēs
imꝑfecta ad ꝑfectā: ſicut aīal irrōnale ad rōnale. ꝑfectum
aūt nālr̄ ꝑus eſt īꝑerfecto. nā enī vt Boetius dicit a perfe
ctis ſumit initiū: nec tñ oʒ ꝙ ꝑus obſeruent̄ ꝑcepta ſine cō
ſilijs ⁊ poſtea cū ꝯſilijs. ſicut nō oʒ ꝙ aliqs ꝑus ſit aſin⁹ q̄ʒ
hō: vel ꝙ ꝑus ſit cōiugat⁹ q̄ʒ ſit vgo. ⁊ ſilr̄ nō oʒ ꝙ aliqs ꝑus
ſeruet ꝑcepta in ſeculo q̄ʒ trāſeat ad religionē: ꝑſertim qa
cōuerſatio ſecularis nō diſponit ad ꝑfectionē religionis:
ſed magis impedit.

Ad ſecundum ſic ꝑcedit̄. Uidet̄ ꝙ nō debeāt
aliqui voto obligari ad religio-
nis ingreſſuʒ. Per ꝓfeſſionē enī aliqs voto religiōi aſtrin-
git̄. ſʒ ante ꝓfeſſionē cōcedit̄ annus ꝓbatiōis ſm̄ regulaʒ
beati Bñdicti ⁊ ſʒ ſtatutū Innocētij q̄rti q ēt ꝓhibuit an-
te annū ꝓbatiōis cōpletū eos ꝑ ꝓfeſſionē religioni aſtrin-
git. ergo vr̄ ꝙ multomin⁹ adhuc in ſeculo exiſtētes debeāt
voto ad religionē obligari. ¶ P. Greg. in regiſtro dic̄: ⁊ ha
bet̄ in decretis. diſti. 45. ꝙ iudei nō vi ſʒ libera voluntate
vt ꝯuertant̄ ſuadendi ſunt. ſʒ īplere id qđ vouet̄ neceſſita-
tis eſt. ḡ nō ſunt aliq obligādi ad religiōis ingreſſuʒ. ¶ P.
Nullus oʒ alteri ꝑbere occaſionē ruine. vñ Exo. 21. dr̄: Si-
quis aperuerit ciſternā cecideritq; bos vel aſin⁹ in eā: dñs
ciſterne reddet ꝑciū iumētoꝝ: ſʒ ex hoc ꝙ aliq obligantur
ad religionē ꝑ votū frequēter aliq ruūt in deſperationē ⁊
in diuerſa pctā. ḡ vr̄ ꝙ nō ſint aliqui ad religiōis īgreſſum
voto obligādi. ¶ Sʒ ꝯ ē qđ ī ps dr̄: Uouete ⁊ reddite dño
deo vr̄o. vbi dicit glo. ꝙ quedā ſunt vota ꝓpria ſingulorū
vt caſtitas: vginitas ⁊ huiuſmodi. ad hec ḡ vouēda inuitat
nos ſacra ſcriptura que nō iuitat niſi ad id qđ eſt meli⁹. er-
go melius ē ꝙ aliqs voto ſe obliget ad religiōis īgreſſum.
¶ Rñ⁹ dōm: ꝙ ſicut ſupra dictū ē cū de voto ageret̄: vnū
⁊ idē opus ex voto factū ē laudabilius q̄ʒ ſi ſine voto fiat:
tum qꝛ vouere ē act⁹ religiōis q̄ hʒ quādā excellentiā iter
virtutes: tū qꝛ per votū firmat̄ volūtas hoīs ad bonū faci
enduʒ: ⁊ ſicut peccatū eſt grauius ex hoc ꝙ ꝑcedit ex volū
tate obſtinata in maluʒ: ita bonū opus eſt laudabilius ex
hoc ꝙ procedit ex volūtate cōfirmata in bonū per votuʒ.
⁊ ideo obligari voto ad raligionis ingreſſuʒ eſt ſʒ ſe lauda
bile. ¶ Ad p⁹ dōm: ꝙ duplex eſt religionis votū. vnū ſolē
ne qđ hoīem facit monachū vel alterius religiōis fratreʒ.
qđ vocat̄ ꝓfeſſio: ⁊ tale votū oʒ ꝑcedere annus ꝓbatiōis:
vt ꝓbat obiectio. aliud aūt eſt votū ſimplex ex quo aliqs
nō fit monachus vel religioſus ſed ſolū obligatus ad reli-
gionis ingreſſuʒ: ⁊ ante tale votū nō oʒ ꝑcedere ꝓbationis
annū. ¶ Ad 2⁹ dōm ꝙ auctoritas illa Greg. intelligit̄ de
violentia abſoluta. neceſſitas aūt que ex obligatione voti
requirit̄ nō eſt neceſſitas abſoluta ſʒ neceſſitas ex fine: qꝛ
. ſ. poſt votuʒ nō pōt aliqs finē ſalutis cōſequi: niſi impleat
votū. talis autē neceſſitas nō eſt vitāda: q̄nimo vt Augu.
dicit ad Armētariū ⁊ Paulinā: Felix eſt neceſſitas que ad
melioꝛa tranſmittit. ¶ Ad 3m dōm ꝙ vouere religionis ī-
greſſum eſt quedaʒ cōfirmatio volūtatis ad melioꝛa. ⁊ iđ
q̄ʒtuʒ eſt de ſe nō dat hoī occaſionē ruine: ſʒ magis ſubtra-
hit. ſed ſi aliqs voti tranſgreſſoꝛ grauius ruat: hoc nō dero
gat ponitati voti: ſic̄ nec derogat bonitati baptiſmi ꝙ aliq
poſt baptiſmum grauius peccant.

Ad tertium ſic ꝑcedit̄. Uidet̄ ꝙ ille qui obliga-
tus eſt voto ad religionis ingreſſum
nō teneat̄ intrare religionē. Dicitur. n. in decretis. 17. q. i.
Cōſultus ꝑſbyter quōdaʒ infirmitatis paſſione ꝑſſus mo-
nachū ſe fieri ꝓmiſit: nō tñ monaſterio aut abbati ſe tradi
dit: nec ꝓmiſſionē ſcripſit: ſed bñficiuʒ eccleſie in manum
aduocati refutauit: ac poſtq̄ʒ conualuit monachū ſe nega-
uit fieri: ⁊ poſtea ſubdit̄: iudicamus vt prefatus preſbyter
bñficiuʒ ⁊ altaria recipiat ⁊ quiete retineat. hoc autem nō
eſſet ſi teneretur religioneʒ intrare. ergo videtur ꝙ nō te-
neat̄ aliqs īplere votū quo ſe ad religionis ingreſſuʒ obli-
gauit. ¶ P. Nullus tenet̄ facere id qđ nō eſt in poteſtate
ipſius: ſed ꝙ aliqs religionē īgrediatur nō eſt in poteſtate
ipſius: ſed requiritur ad hoc aſſenſus eoꝝ ad quos oʒ trā
ſire. ergo videt̄ ꝙ nō teneat̄ aliqs implere votū quo quis
ſe ad religionis ingreſſum obligauit. ¶ P. Per votum
min⁹ vtile nō pōt derogari voto magis vtili. ſʒ ꝑ īpletionē
voti religiōis īpediri poſſet īpletio voti crucis in ſubſidiū
terre ſācte. qđ vr̄ eē vtili⁹ qꝛ ꝑ hoc votū ꝯſequit̄ hō remiſ-
ſionē pctōꝝ. ḡ vr̄ ꝙ votū quo qs ſe obligauit ad religionis
ingreſſuʒ nō ſit ex neceſſitate īplēdū. ¶ Sʒ ꝯ eſt qđ dr̄ Ec
cleſiaſtes 5°. Si qd vouiſti deo ne moꝛieris reddere: diſpli
cet. n. ei infidelis ⁊ ſtulta ꝓmiſſio. ⁊ ſuꝑ illud ps. Uouete ⁊
reddite dño deo vr̄o. dicit glo. Uouere volūtati ꝯſulit̄: ſed
poſt voti ꝓmiſſionē redditio neceſſario exigitur. ¶ Rñ⁹.
dōm ꝙ ſicut ſupra dictū eſt cū de voto ageret̄: votū eſt ꝓ-
miſſio deo facta de his q̄ ad deū ꝑtinēt. ut aūt Greg. dic̄ in
ep̄la ad Bonifaciū: ſi inter hoīes ſolēt bonefidei ꝯct⁹ nulla
rōne diſſolui: q̄ʒto magis iſta pollicitatio quā cū deo pepi-
git ſolui ſine vindicta non poterit. ⁊ ideo ad īplendū id qđ
homo vouit ex neceſſitate tenetur: dūmodo ſit aliquid qđ
ad deum pertineat. manifeſtum eſt autē ꝙ ingreſſus reli-
gionis maxime ad deuʒ ꝑtinet: qꝛ per hoc homo totaliter
ſe mancipat diuinis obſequijs: vt ex ſupra dictis patet vñ
relinquit̄ ꝙ ille qui ſe obligat ad religionis ingreſſum te-
neatur religionem ingredi ſm̄ ꝙ ſe voto obligare inten-
dit: ita ſcilicet ꝙ ſi intēdit ſe abſolute obligare tenetur q̄ʒ
citius poterit ingredi legitimo impedimento ceſſante. ſi
autem ad certum tp̄us vel ſub certa conditione: tenet̄ re-
ligionē ingredi tp̄e adueniēte vel cōditiōe exiſtēte. ¶ Ad
ꝑmū ḡ dōm ꝙ ille preſbyter non fecerat votū ſolēne ſed
ſimplex. vñ nō erat monach⁹ effect⁹ vt cogi deberet de iu
re in monaſterio remanere ⁊ eccleſiam dimittere: tñ in fo
ro ꝯſcīe eēt ſibi ꝯſulēdū ꝙ oīb⁹ dimiſſis religionē īntraret.
vñ extra de voto ⁊ voti redēptiōe. c. Per tuas. ꝯſulit̄ ep̄o
gratinopolitano qui poſt votū religionis ep̄atū aſſumpſe-
rat voto nō īpleto: vt ſi ſuā ſaluare deſideraret ꝯſciam re-
gimen eccleſie reſignaret ⁊ redderet altiſſimo vota ſua.
¶ Ad 2m dōm ꝙ ſicut ſupra dictū eſt cū de voto ageret̄: il
le qui ſe voto obligauit ad certe religiōis īgreſſuʒ: tenet̄ fa
cere q̄ʒtū in ſe eſt vt in illa religiōe recipiat̄. ⁊ ſi qdē intēdit
ſe ſimplr̄ ad religionē obligare ſi nō recipit̄ in vna religio
ne tenet̄ ire ad aliā. ſi vō ſe intēdit ſpālit̄er obligare ad vnā
ſolū: nō tenet̄ niſi ſm̄ modū obligatiōis ſue. ¶ Ad 3m dōʒ
ꝙ votū religiōis cū ſit ꝑpetuū eſt maius q̄ʒ votū ꝑegrina-
tiōis terre ſācte qđ ē tp̄ale: ſic̄ Alexāder terti⁹ dic̄. ⁊ hr̄ ex-
tra de voto ⁊ voti redēptiōe ī c. Scripture. reus fracti vo
ti aliq̄ten⁹ nō habet̄ qui tp̄ale obſequiū ī ꝑpetuā noſcit̄ re
ligiōis obſuātiā ꝯmutare. rōnabilr̄ aūt dici pōt ꝙ etiā ꝑ ī
greſſuʒ religiōis aliqs ꝯſequat̄ remiſſionē oīum pctōꝝ. ſi

cũ aliq̃bus elemoſynis factis hõ põt ſtatim ſatiſfacere de pctis ſuis: ſm illud Daniel. 4. Pctã tua elemoſynis redime: multomagis in ſatiſfactiõe p oibus pctis ſufficit q̃ aliquis ſe totalr diuinis obſequijs mãcipet per religionis ingreſſuz que excedit oẽ genus ſatiſfactiõis etiã publice penitẽtie: vt hr in decretis. 33. cã. q. 2. c. admonere: ſicẽ etiã holocauſtũ excedit ſacrificiũ: vt Greg. dicit ſup Ezech. vñ legit in vitis patrũ q̃ eãdẽ grãm ↄſequunt religionẽ ĩtrantes quã ↄſequunt baptizati. ſi tñ nõ abſoluerent p hoc ab omni reatu pene: nihilominus ingreſſus religionis vtilioꝛ eſt q̃ peregrinatio terre ſancte q̃tuz ad pmotionez in bonum que prepõderat abſolutioni a pena.

Ad quartum ſic pcedit. Videt q̃ ille q vouet religionẽ igredi teneat ppetuo in religiõe pmanere. Melius ẽ. n. religionẽ nõ igredi q̃ poſt ingreſſuz exire: ſm illud. 2. Petri. 2. Meli⁹ erat illis viã tem nõ cognoſcere q̃ poſt agnitã retroire: ꝛ Luc. 9. dr: Nemo mittẽs manũ ad aratrũ reſpiciẽs retro apt⁹ eſt regno dei. ſed ille qui voto ſe obligauit ad religiõis igreſſuz tenetur igredi: vt dictũ eſt. g̃ ẽt tenet ppetuo remanere. ¶ P. Quilibet dz vitare id ex quo ſcãdalũ ſequit: ꝛ alijs datur malũ exẽplũ: ſꝫ ex hoc q̃ aliqs poſt religiõis igreſſuz egredit ꝛ ad ſeculũ redit: malũ exẽplũ ꝛ ſcãdalũ alijs gnãtur q retrahunt ab igreſſu ꝛ puocant ad exitũ. g̃ videt q̃ ille q igredit religionẽ vt votũ ipleat qd̃ p̃us fecit teneat ibi ppetuo remanere. ¶ P. Votũ religiõis reputat votũ ppetuũ: ꝛ iõ tpalib⁹ votis pfert: vt dictũ eſt. hoc aũt nõ eſſet ſi aliquis voto religiõis emiſſo igrederet cũ pposito excũdi. vr g̃ q̃ ille q vouet religiõis igreſſuz teneat in regiõe etiaz ppetuo remanere. ¶ Sꝫ ↄ̃ ẽ q̃ votũ pfeſſionis pp hoc q̃ obligat hoiez ad hoc q̃ ppetuo in religiõe remaneat pexigit annũ pbatiõis q nõ pexigit ad votũ ſimplex quo aliqs ſe obligat ad religiõis igreſſuz. g̃ videt q̃ ille q vouet religionẽ intrare pter hoc nõ teneat ppetuo ibi remanere. ¶ Rñ°. dicẽdũ: q̃ obligatio voti ex volũtate pcedit: nã vouere volũtatis eſt: vt Aug. dicit. intãtũ g̃ fert obligatio voti q̃tũ ſe extẽdit volũtas ꝛ intẽtio vouẽtis. ſi g̃ vouẽs intẽdit ſe obligare nõ ſolũ ad igreſſuz religiõis: ſꝫ ẽt ad ppetuo remãdũ tenet ppetuo remanere. ſi aũt itẽdit ſe obligare ad igreſſuz religiõis cã experiendi cũ libertate remanẽdi vel nõ remanẽdi: manifeſtuz ẽ q̃ remanere nõ tenet. ſi vo in vouẽdo ſimplr de igreſſu religionis cogitauit abſq; hoc q̃ cogitaret de libertate exit⁹ vel de ppetuitate remanendi: videt obligari ad igreſſuz religiõis ſm formã iuris cõis: que ẽ vt igrediẽtib⁹ det annus pbatiõis: vñ nõ tenetur ppetuo in religiõe pmanere. ¶ Ad p̃m g̃ dicẽdũ: q̃ meli⁹ ẽ ĩtrare religionẽ aio pbãdi q̃ penit⁹ nõ intrare: q2 p hoc diſponit ad ppetuo remanẽdũ: nec tñ itelligit aliqs retroire vel aſpicere: niſi qñ pter mittit id ad qd̃ ſe obligauit: aliogn quicũq; p aliqd̃ tps facit aliqd̃ bonũ opus ſi nõ ſemp id faciat eſſet inept⁹ regno dei: qd̃ pꝫ eſſe falſuz. ¶ Ad 2ᵐ dicẽdũ: q̃ ille q religionẽ igredit ſi exeat pſertim ex aliq̃ rõnabili cã nõ generat ſcãdalũ: nec dat malũ exẽplũ: ꝛ ſi ali⁹ ſcãdalizatur erit ſcãdalũ paſſiuũ ex eius parte: nõ aũt actiuũ ex parte exeũtis: q2 fecit qd̃ licitũ erat ei facere: ꝛ qd̃ expediebat ei pter rõnabilẽ cauſaz: puta infirmitatẽ aut debilitatez aut aliqd huiuſmodi. ¶ Ad 3ᵐ dicẽdũ: q̃ ille qui ĩtrat vt ſtatim exeat nõ vr ſatiſfacere voto ſuo: q2 ipſe in vouẽdo hoc nõ intendit. ꝛ ideo tenetur mutare propoſituz: vt ſaltez velit experiri an ei expediat in religione remanere: non autẽ tenetur ad perpetuo remanenduz.

Ad quintum ſic pcedit. Videt q̃ pueri nõ ſint recipiendi in religione: q2 extra de regularib⁹ ꝛ trãſeũtib⁹ ad religionẽ dr: Nullus tõdeat niſi legitia etate ꝛ ſpõtanea volũtate. ſꝫ pueri nõ vident hr̃e egitimã etatẽ nec ſpõtaneã volũtatẽ: q2 nõ habẽt pfecte vſuz rõnis. g̃ vr q̃ nõ ſint in religiõe recipiẽdi. ¶ P. Status religiõis vr eẽ ſtat⁹ pnĩe. vñ ꝛ religio dr a religãdo vel a religẽdo: vt Aug. dic. 10. de ciui. dei. ſꝫ pueris nõ cõuenit pnĩa. g̃ vr q̃ nõ debeãt religionẽ ĩtrare. ¶ P. Sicut aliqs obligat iuramẽto ita ꝛ voto: ſꝫ pueri ante annos q̃tuordecim nõ debẽt obligari iuramẽto: vt hr ĩ decretis. 22. q. 1. c. Pueri. ꝛ c. Honeſtũ. g̃ videt q̃ nec etiã ſint voto obligandi. ¶ P. Illicitũ vr obligare aliquẽ tali obligatiõe q̃ poſſet iuſte irritari. ſꝫ ſi aliq̃ ipuberes obligãt ſe religioni pñt retrahi a parẽtib⁹ vel tutorib⁹. dr. n. in decretis. 20. cã. q. 2. q̃ puella ſi añ duodeciꝫ etatis annos ſpõte ſua ſacrũ velamen aſſũpſerit: pñt ſtati parẽtes eius vel tutores id factuz irritũ facere ſi voluerint. illicitũ ẽ g̃ pueros pſertiz añ annos pubertatis ad religionẽ recipe vel obligare. ¶ Sꝫ ↄ̃ ẽ qd̃ dic dñs Mat. 19. Sinite puulos ꝛ nolite eos phibere ad me venire: qd̃ expõnẽs Origenes ſup Mat. dic: q̃ diſcipuli Jeſu p̃uſq; diſcãt rõnẽ iuſtitie rep̃hẽdũt eos q pueros ꝛ ifantes offerũt xpo. dñs aũt exhortat diſcipulos ſuos cõdeſcendere vtilitatib⁹ pueroꝝ. hoc ergo attẽdere hebem⁹ ne eſtimatiõe ſapiẽ excellẽtioris ↄtẽnam⁹ q̃ſi magni puſillos eccl̃ie phibẽtes pueros venire ad Jeſuz. ¶ Rñ°. dicẽdũ: q̃ ſicut ſupra dictũ eſt: duplex eſt religionis votũ. Unũ ſimplex qd̃ ↄſiſtit in ſola pmiſſione deo facta que ex interiori mẽtis deliberatiõe pcedit: ꝛ hoc votũ hꝫ efficaciã ex iure diuino qd̃ tñ duplr impediri põt. Uno mõ p defectũ deliberatiõis: ut pꝫ in furioſis quoꝝ vota nõ ſunt obligatoria: vt habet extra de regularib⁹ ꝛ trãſeũtib⁹ ad religionẽ. c. ſicut tenoꝛ. ꝛ eadẽ eſt rõ de pueris qui nõdũ hñt debitũ vſũ rõnis p quẽ ſunt doli capaces: quẽ qdẽ pueri hñt ut frequẽti⁹ circa quartũdecimũ annũ: puelle vo circa duodecimuz. qui dicunt ãni pubertatis: in qbuſdã tñ anticipat ꝛ in quibuſdã tardat ſm diuerſam diſpõnem nature. Alio°. ipeditur efficacia ſimplicis voti ſi aliqs deo voueat qui nõ eſt p prie ptãtis: puta ſi ſuus etiã vſum rõnis hñs voueat ſe religionẽ ĩtrare: aut etiã ordinet ignorãte dño. põt. n. hoc dñs reuocare: ut hr in decretis diſ. 44. c. ſi ſuus. ꝛ q2 pueri vel puelle ĩfra pubertatis annos nãliter ſunt ĩ ptãte pr̃is q̃tũ ad diſpõnem ſue vite: poterit pr votũ eoꝝ reuocare vel acceptare ſi ſibi placuerit: vt expſſe dr de muliere Numeri. 30. ſic g̃ ſi puer añ annos pubertatis ſimplex votũ emittat. anq̃ hẽat plenũ vſuz rõnis: nõ obligat ex voto: ſi aũt hẽat vſum rationis ante annos pubertatis obligatur quidem quãtum in ſe eſt ex ſuo voto. tamen poteſt obligatio remoueri per auctoritatem patris in cuius poteſtate adhuc exiſtit: q2 ordinatio legis qua vnus hõ ſubdit alteri reſpicit id qd̃ in pluri b⁹ accidit. ſi vo ãnos pubertatis excedat nõ põt reuocari auctoritate parẽtũ. ſi tñ nõdũ hñt plenũ vſum rõnis nõ obligaret quo ad deũ. Aliud aũt eſt votũ ſolẽne qd̃ facit monachũ vel religioſum: qd̃ qdẽ ſubdit ordinationi eccl̃ie pter ſolẽnitatẽ quã hꝫ ãnexã: ꝛ q2 eccl̃ia reſpicit id qd̃ in plurib⁹ eſt: pfeſſio añ tps pubertatis facta q̃tũcũq; aliqs hẽat vſum rõnis plenũ vel ſit doli capax nõ hꝫ ſuum effectũ vt faciat pfitentẽ iam eẽ religioſum: ꝛ tñ licet ante pubertatis annos pfiteri nõ poſſint: pñt tñ cũ volũtate parentũ in religione recipi vt nutriant ibidẽ: ſicut de Joãne baptiſta legit. Luc. 1. q̃ puer creſcebat ꝛ confortabat ſpũ ꝛ erat ĩ deſertis. vñ ſicut Greg. dicit in 2°. dialogoꝝ: btõ Bñdicto romani nobiles ſuos filios oĩpotẽti deo nutriendos dare ceperũt: qd̃ eſt valde expediẽs: ſm il'd Treñ. 3°. Bonũ eſt viro cũ portauerit iugũ ab adoleſcẽtia ſua. vñ ex cõi ↄſuetudine pueri applicant illis officijs vel artib⁹ in qbus ſũt vitã acturi. ¶ Ad p̃muz g̃ dicẽdũ: q̃ legitima etas ad hoc q̃ aliqs tõdeat cũ voto ſolẽni religiõis eſt tps pubertatis in quo hõ põt vti ſpontanea volũtate: ſed añ annos pubertatis põt eſſe legitima etas ad hoc q̃ aliqs tondeat in religione nutriendus. ¶ Ad ſecundum dicendũ: q̃ religionis

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ſtatus ꝑncipal'r ordinat̄ ad ꝑfectionē ꝯſequendā: vt ſupra
habitū eſt: ⁊ ſm hoc ꝯuenit pueris q de facili inducunt̄. ex
ꝯſiti aūt vr̄ eē ſtat⁹ ꝑnic inḡſtū ꝑ obſeruātiā religiōis pctō
rū occaſiōes tollunt̄: vt ſupra dictū ē. ¶ Ad 3ᵐ dōz: ꝙ pue
ri ſic nō cogunt̄ ad iurādū ſic canon dicit: ita nō cogunt̄ ad
vouēdū: ſi tñ voto vl' iuramēto ſe abſtrinxerit ad aliqd fa/
ciēdū: obligant̄ quo ad deū ſi hēant vſuz rōnis: ſʒ obligent̄
quo ad eccliam añ q̄tuordeciʒ ānos. ¶ Ad 4ᵐ dōz ꝙ Nu
meri. 30. Nō rephēdit̄ mlier i puellari etate ꝯſtituta ſi vo/
ueat abſq; ꝯſenſu parētū: ꝑt tñ reuocari a parētib⁹. ex quo
pʒ ꝙ nō peccat vouēdo: ſʒ itelligit̄ ſe voto obligare q̄ſtū in
ſe eſt abſq; ꝑiudicio auctoritatis paterne.

Ad ſextum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ ꝓpter obſequiū
parētū debeāt aliq retrahi ab igreſſu
religiōis. Nō. n. lʒ ꝑtermittere id qd̄ eſt neceſſitatis vt fiat
id qd̄ ē liberū volūtati: ſʒ obſeq parētib⁹ cadit ſub neceſſi/
tate ꝑcepti: qd̄ dat̄ de honoratiōe parētū Exo. 20. vñ ⁊ apl's
dic̄. i. ad Thimo. 5. Siq̄ vidua filios aut nepotes hʒ diſcat
ꝑmū domū ſuā regere ⁊ mutuā vicē reddere parētib⁹. in/
gredi aūt religionē ē liberū volūtati. ḡ vr̄ ꝙ nō debeat ali
qs ꝑtermitter̄ parētū obſequʒ ꝑꝑ religiōis igreſſuʒ. ¶ P.
Maior videt̄ eē ſubiectio filij ad patrē q̄ ſui ad dñm: qa
filiatio ē nālis: ſuit⁹ aūt ex maledictiōe pcti: vt pʒ Geñ. 9.
ſʒ ſeruu⁹ nō pōt ꝑtermittere obſequʒ dñi ſui vt religionēʒ
ingrediat̄ aut ſacrū ordinē aſſumat: ſic hr̄ in decretis diſti.
44. ſi ſuus. ḡ multomin⁹ pōt fili⁹ obſequʒ pr̄is ꝑtermitte
re vt igrediat̄ religionē. ¶ P. Maiori debito obligat̄ ali/
quis parētib⁹ q̄ his qb⁹ dʒ pecuniā: ſʒ illi q debēt pecuniā
aliqb⁹ nō pñt religionē igredi. dicit. n. Greg. i regiſtro: ⁊ hr̄
in decretis diſti. 53. ꝙ hi q ſūt rōnib⁹ publicis obligati: qñ
petūt monaſteriū nullo mō ſuſcipiēdi ſūt niſi ꝑus a nego/
cijs publicis fuerint abſoluti. ḡ vr̄ ꝙ multomin⁹ filij poſ/
ſint religionē igredi ꝑtermiſſo pr̄no obſeq̄o. ¶ Sʒ ꝯ ē qd̄
Matt. 4. dr̄: ꝙ Jacob⁹ ⁊ Joānes relictis retib⁹ ⁊ pr̄e: ſecu/
ti ſunt dñm. ex quo pʒ vt Hilari⁹ dicit: Docemur xp̄ʒ ſecu/
turi ⁊ ſecularis vite ſolitudine ⁊ pr̄ne dom⁹ ꝯſuetudine nō
teneri. ¶ Rñ°. dōm: ꝙ ſic ſupra dictū ē cū de pietate age/
ret̄: parētes hñt rōnē ꝑncipij inq̄ſtū huiuſmodi. ⁊ iō per ſe
eis ꝯuenit vt filioꝝ curā habeāt: ⁊ ꝑꝑ hoc nō liceret alicui
filios habēti religionē igredi oīno ꝑtermiſſa cura filioꝝ. i.
nō ꝓuiſo q̄liter educari poſſent. dr̄ eni. i. ad Thimo. 5. ꝙ ſi/
quis ſuoꝝ curā nō hʒ: fidē negauit ⁊ eſt infideli deterior. ꝑ
accidēs tñ parētib⁹ ꝯuenit vt a filijs adiuuent̄ inq̄ſtum. ſ.
ſūt in neceſſitate aliq̄ ꝯſtituti. ⁊ iō dicēdū ē ꝙ parētib⁹ i ne/
ceſſitate exñtib⁹ ita ꝙ eis cōmode aliter q̄ ꝑ obſequiū fi/
lioꝝ ſubueniri nō poſſit: nō licet filijs ꝑtermiſſo parētum
obſeq̄o religionē itrare. ſi vō nō ſint in tali neceſſitate vt fi
lioꝝ obſeq̄o multū idigeāt: pñt ꝑtermiſſo parentū obſeq̄o
filij religionē itrare ꝯ ꝑceptū parētū: q2 poſt annos puber/
tatis qlibet igenuus libertatē hʒ q̄ſtuʒ ad ea que ꝑtinēt ad
diſpōnē ſui ſtat⁹: ꝑſertiʒ in his q̄ ſunt diuini obſequij: ⁊ ma
gis ē obtēperādū patri ſpūuʒ vt viuam⁹ q̄ parētib⁹ carnis
vt apl's dicit ad Heb. 12. vñ dñs: vt legit̄ Mat. 8. ⁊ Luc. 9.
Rephēdit diſcipulū q nolebat eū ſtatiʒ ſequi ītuitu pr̄ne
ſepulture. erāt. n. alij per quos illud opus ipleri poterat vt
Chryſo. dicit. ¶ Ad pᵐ ḡ dōm: ꝙ ꝑceptū de honoratione
parētū: nō ſolū ſe extēdit ad corporalia obſequia: ſed ēt ad
ſpūalia: ⁊ ad reuerētiā exhibēdā. ⁊ iō ēt illi q ſunt in religio
ne iplere pñt ꝑceptū de honoratione parētū ꝓ eis orādo ⁊
eis reuerētiā ⁊ auxiliū ipēdēdo ſm ꝙ religioſos decet: qa
etiā illi q in ſeculo viuūt diuerſimode parētes honorāt ſʒ
eoꝝ cōditionē. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ q2 ſeruit⁹ ē in penā pcti i
ducta: iō ꝑ ſeruitutē aliquid adimit̄ hoi qd̄ al's ei cōpeteret
ne. ſ. libere de ſua ꝑſona poſſit diſponere. ſeruus eni id qd̄
eſt dñi eſt: ſed filius nō patit̄ detrimētū ex hoc ꝙ ſubiect⁹
eſt patri qn poſſit de ſua perſona libere diſponere traſſe/
rendo ſe ad obſequium dei: quod maxime pertinet ad ho/
minis bonuʒ. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ille qui eſt obligat⁹ ad ali/
quod certuʒ: nō poteſt illud licite pretermittere facultate
exiſtente. ⁊ ideo ſi aliquis ſit obligatus vt alicui rationem
ponat vel vt certuʒ debitum reddat: non poteſt hoc licite
pretermittere vt religionēʒ ingrediatur. ſi tamen debeat
aliquā pecuniaʒ ⁊ non habeat vnde reddat tenetur facere
quod poteſt: vt. ſ. cedat bonis ſuis creditori. ꝓpter pecuni/
am auteʒ perſona liberi hominis ſm iura ciuilia non obli/
gatur ſed ſolum res: quia perſona liberi hominis ſuperat
omnē eſtimationē pecunie. vnde licite poteſt exhibitis re/
bus ſuis religionem intrare: nec tenetur in ſeculo remane/
re vt procuret vnde debituʒ reddat. filius autem nō tene/
tur ad aliquod ſpeciale debituʒ patri niſi forte in caſu ne/
ceſſitatis: vt dictum eſt.

Ad ſeptimum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ p̄ſbri cura/
ti nō pñt licite religionē igredi.
Dicit. n. Greg. in paſtorali ꝙ ille qui curaʒ aīarum ſuſcipit:
terribiliter admonet̄ cū dr̄: Fili mi ſi ſpopōderis ꝓ amico
tuo defixiſti apud extraneū aīam tuā. ⁊ ſubdit. Spondere
nāq; ꝓ amico ē alienā aīam in ꝑiculo ſue ꝯuerſatiōis acci/
pere. ſʒ ille q obligat̄ hoi ꝓ aliquo debito nō pōt itrare reli
gionē niſi ſoluat id qd̄ dʒ ſi poſſit. cū ḡ ſacerdos poſſit curā
aīaꝝ agere ad quā ſe obligauit in ꝑiculū aīe ſue: vr̄ ꝙ nō li
ceat ei ꝑmiſſa cura aīaꝝ religiōēʒ itrare. ¶ P. Qd vni licʒ
pari rōne oīb⁹ ſilib⁹ licʒ: ſʒ ſi oēs p̄ſbyteri hñtes curā aīaꝝ
religionē intrarēt remanerēt plebes abſq; cura paſtoꝝ qd̄
eēt incōueniēs. ḡ vr̄ ꝙ p̄ſbyteri curati nō poſſint licite reli
gionē itrare. ¶ P. Inter act⁹ ad quos religiōes ordinant̄
ꝑcipui ſunt illi qb⁹ aliqs cōtēplata alijs tradit. huiuſmodi
aūt act⁹ cōpetūt p̄ſbyteris curatis ⁊ archidiaconis: qb⁹ ex
officio cōpetit ꝑdicare ⁊ ꝯfeſſiōes audire: ḡ vr̄ ꝙ non liceat
p̄ſbytero curato vel archidiacono transire ad religionem.
¶ Sed ꝯ eſt ꝙ in decretis. 30. cā. q. 2. c. due ſunt leges. dr̄.
Siqs clicoꝝ in ecclia ſua ſub epo ꝑplm retinet ⁊ ſeculari/
ter viuit: ſi afflatu ſpūs ſci in aliquo monaſterio vl' regula
ri canonica ſe ſaluari voluerit: ēt epo ꝯdicēte eat liber nr̄a
auctoritate. ¶ Rñ°. dōʒ ꝙ ſicut ſupra dictū eſt: obligatio
voti ꝑpetui ꝑfert̄ oī alij obligationi. obligari aūt voto ꝑpe
tuo ⁊ ſolēni ad vacādū diuinis obſequijs cōpetit ꝓpe epis
⁊ religioſis. p̄ſbyteri aūt curati ⁊ archidiaconi nō obligant̄
voto ꝑpetuo ⁊ ſolēni ad curā aīaꝝ retinendā. ſicut ad hoc
obligant̄ epi. vñ epi p̄ſulatū non pñt deſerere q̄cūq; occa/
ſiōe abſq; auctoritate romani pōtificis: vt habet̄ extra de
regularib⁹ ⁊ trāſeūtib⁹ ad religionē. c. licet. archidiacōi āt
⁊ p̄ſbyteri curati pñt libere abrenūciare epo curam eis cō/
miſſaʒ abſq; ſpāli licētia pape q ſolus pōt in votis ꝑpetuis
diſpēſare. vñ manifeſtū eſt ꝙ archidiacōis ⁊ p̄ſbyteris cu/
ratis licʒ ad religionē trāſire. ¶ Ad pᵐ ḡ dō: ꝙ p̄ſbyteri cu/
rati ⁊ archidiaconi obligauerūt ſe ad curā agēdā ſubditoꝝ
q̄diu retinēt archidiaconatū vel parrochiā: nō aūt obliga
uerūt ſe ad hoc ꝙ ꝑpetuo archidiaconatū vel parrochiam
teneāt. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ ſic Hiero. dicit ꝯ Uigilātiū: q̄uis
a te lingue vipee morſus ſeuiſſimos patiant̄. ſ. religioſi qui
bus argumētaris ⁊ dicis: ſi oēs ſe clauſerint ⁊ fuerint in ſo
litudine qs celebrabit eccl'ias: qs ſeculares hoīes lucrifa/
ciet: qs peccātes ad virtutes poterit exhortari. hoc. n. mō
ſi oēs tecū fatui ſint ſapiēs eē qs poterit: ⁊ virginitas non
erit approbāda. ſi eni virgines oēs fuerint ⁊ nuptie nō fue
rint interibit genus humanū: rara eſt virtus nec a plurib⁹
appetit̄: patet ḡ ꝙ hic timor ſtult⁹ eſt: puta ſicut ſi aliqs ti/
meret haurire aquā ne flumen deficeret.

Ad octauum ſic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ non liceat de
vna religiōe trāſire ad aliaʒ ēt ar/
ctiorē. Dicit. n. apl's ad Heb. 10. Nō deſerētes collectionem
noſtrā: ſic ē ꝯſuetudis qbuſdā. glo. q. ſ. timore ꝑſecutōis ce/

dũt: vel ꝓpria pſũptiõe a petõrib⁹ vel ipfectis vt iuſti vi-
deanť recedũt. ſʒ hoc videnť facere q de vna religiõe trã-
ſeũt ad aliã pfectiorẽ. ğ videť hoc eẽ illicitũ. ¶ P. Profeſ-
ſio monachoꝝ ẽ artior q̃ꝫ pfeſſio regulariũ canonicoꝝ: vt
habeť extra de ſtatu monachoꝝ ⁊ canonicoꝝ regulariũ. c.
Cꝫ dei timorẽ. ſʒ nõ licet alicui trãſire de ſtatu canonicoꝝ
regulariũ ad ſtatũ monachoꝝ. dr. n. in decretis. 19. cã. q. 3.
Mãdam⁹ ⁊ vľr interdicim⁹ ne qs canonic⁹ regularis pro-
feſſus niſi q abſit publice lapſus fuerit monachus efficia-
tur. ğ vr q nõ liceat alicui trãſire de vna religiõe ad aliam
maiorẽ. ¶ P. Tãdiu obligať aliqs ad iplẽdũ qd vouit: q̃ꝫ-
diu põt licite illud iplere: ſič ſi aliqs vouit ꝯtinẽtiã ſeruare
ẽt poſt ꝯtrũ mrimoniũ p vba de pſenti añ carnalẽ copulaꝫ
teneť iplere votũ: qꝛ hoc põt facere religionẽ itrãdo. ſi er-
go aliqs licite põt trãſire de vna religiõe ad aliaꝫ: tenebiť
hoc facere ſi ante hoc vouerit exiſtẽs in ſeculo: qd vr eẽ in-
cõueniẽs. qꝛ ex hoc plurimũ ſcãdalũ gnãri poſſet. ğ nõ põt
aliqs religioſus de vna religione trãſire ad aliã artiorem.
¶ Sʒ ꝯ ẽ qd dr in decretis. 20. cã. q. 4. Uirgies ſacre ſi p
lucro aĩe ſue ꝓpter diſtrictiorẽ vitã ad aliud monaſteriuꝫ
pgere diſpoſuerit: ibiqꝫ cõmanere decreuerit: ſcã ſynodus
ꝯcedit. ⁊ eadẽ rõ videť eẽ de qbuſdã religioſis. ğ põt aliqs
licite trãſire de vna religiõe ad aliã. ¶ Rñ⁹ dõm: q trãſi-
re de religiõe ad religionẽ niſi pp magnã vtilitatẽ vel ne-
ceſſitatẽ nõ eſt laudabile: tũ qꝛ ex hoc plurimũ ſcãdalizan
tur illi q relinquũtur: tũ ẽt qꝛ facili⁹ pficit aliqs in religio-
ne quã ꝯſueuit: q̃ꝫ in illa quã non ꝯſueuit ceteris paribus.
vñ in collatiõib⁹ patrũ abbas Neſtori⁹ dič: Unicuiqꝫ vti-
le ẽ vt ſm ꝓpoſitũ qd elegit ſũmo ſtudio ac diligentia ad
opis arrepti pfectionẽ puenire feſtiet: ⁊ nequaq̃ꝫ a ſua quã
elegit ſemel pfeſſione diſcedat: ⁊ poſtea ſubdit rõneꝫ aſſi-
gnãs: ipoſſibile nãqꝫ ẽ vnũ ⁊ eũdẽ hoĩeꝫ ſiľ vniuerſis fulci-
ri vtutibꝰ: q̃s ſiqs voluerit pariter attẽtare: i id icidere euꝫ
neceſſe ẽ: vt dũ oẽꝫ ſeqť nullã itegre ꝯſeq̃ť. diuerſe. n. religi
ones pemineñt ſʒ diuerſa vtutũ opa. Põt tñ aliqs laudabi-
liter de vna religiõe trãſire ad aliã triplici ex cã. p̊ qdẽ ꝫe
lo pfectioris religiõis: q̃ qdẽ excellẽtia: vt ſupra dictũ ẽ nõ
attẽdiť ſʒ ſolã artitudinẽ: ſʒ pncipaľr ſʒ id ad qd religio or
dinať. ſcdario vero ſm diſcretionẽ obſeruãtiarũ debito fi-
ni ꝓportionatarũ. 3⁰ pp declinationẽ religiõis a debita p
fectõe: puta ſi in aliq̃ religiõe artiori icipiãt religioſi remiſ
ſius viuere laudabiľr trãſit aliqs ad religionẽ ẽt minoreꝫ
ſi meli⁹ obſerueť. vñ i collatiõib⁹ patrũ abbas Joãnes de
ſeipſo dič q a vita ſolitaria i q̃ pfect⁹ fuerat trãſijt ad mio-
reꝫ. ſ. eoꝝ q viuũt i ſocietate pp hoc q vita heremitica ce-
perat decliare ⁊ laxi⁹ obſuari. 3⁰ pp ifirmitatẽ vel debili
tatẽ ex qua iterdũ puenit q nõ põt aliqs artioris religiõis
ſtatuta ſuare. poſſet aũt ſuare ſtatuta religionis laxioris.
Sʒ i his trib⁹ caſib⁹ põt eẽ differẽtia. nã i p̊ caſu dꝫ qdẽ pp
hũilitatẽ licẽtiã petere: q̃ tñ ei negari nõ põt: dũmõ ꝯſtet il
lã religionẽ eẽ artiorẽ. ſi vo de hoc pbabiľr dubiteť: eſt in
hoc ſupioris iudiciũ igrẽdũ: vt hr extra d̊ regularib⁹ ⁊ trãſ
eũtib⁹ ad religionẽ. c. Licꝫ. Siľr reqriť ſupioris iudiciũ i.
2⁰ caſu. i 3⁰ vo caſu ẽ necẽaria diſpenſatio. ¶ Ad p̊ᵐ ğ di-
cẽdũ: q illi q ad artiorẽ religionẽ trãſeũt nõ faciũt hoc p-
ſũptuoſe vt iuſti videanť: ſʒ duote vt iuſtiores fiãt. ¶ Ad
2ᵐ dõm: q vtraqꝫ religio. ſ. monachoꝝ ⁊ canonicoꝝ regu-
lariũ ordinať ad opa vite ꝯtẽplatiue: iter q̃ pcipua ſũt ea q̃
aguntť in diuis miſteriꝭ ad q̃ ordinať directe ordo canoni
coꝝ regulariũ qb⁹ p ſe cõpetit q ſint clerici religioſi. ſʒ ad
religionẽ monachoꝝ ñ p ſe cõpetit vt ſint clerici religioſi:
vt hr in decre. 16. q. 1. ⁊ iõ q̃uis ordo monachoꝝ ſit artioris
obſuãtie ſi monachi eẽnt laici liceret trãſire ab ordine mo
nachoꝝ ad ordinẽ canonicoꝝ regulariũ: ſʒ illd Hiero. ad
Ruſticũ monachũ: Sic viue in monaſterio vt cleric⁹ eſſe
merearis: nõ ãt ecõuerſo: vt hr in dec. 19. cã. q. 3. in decreto
iducto. ſʒ ſi monachi ſint clerici ſacris miſteriꝭ obſequen-
tes: hñt id qd ẽ canonicoꝝ regulariũ cũ maiori artitudine.
⁊ iõ trãſire licitũ erit de ordie canonicoꝝ regulariũ ad or-
dinẽ monachoꝝ. petita tñ ſupioris licẽtia: vt dr. 19. q. 3. ca.
Statuimus. ¶ Ad 3ᵐ dõm: q votũ ſolẽne quo qs obliga-
tur miori religiõi eſt forti⁹ q̃ꝫ votũ ſimplex quo qs aſtrin-
giť maiori religiõi. poſt votũ. n. ſimplex ſi ꝯheret aliqs ma
trimoniũ nõ dirimereť ſič poſt votũ ſolẽne. ⁊ iõ ille qui iã
pfeſſus ẽ in minori religiõe nõ teneť iplere votũ ſimplex
qd emiſit de itrãdo religionẽ maiorem.

Ad nonum ſic pcediť. Videť q nullus debeat
alios iducere ad religionẽ intrandũ.
Mãdat. n. btũs Bñdictus i regula ſua q veniẽtib⁹ ad re-
ligionẽ nõ ſit facilis pbẽdus igreſſus: ſʒ pbãdũ ẽ an ſpũs
a deo ſit: ⁊ hoc etiã docet Caſſian⁹ in. 4. lib. de inſtitutis ce
nobioꝝ. multo ğ minus licet aliquẽ ad religionẽ iducere.
¶ P. Mat. 23. dñs dicit: Ue vobis q circuitis mare ⁊ ari-
daꝫ vt faciatis vnũ pſelitũ: ⁊ cũ fcũs fuerit facitis eũ filiũ
gehenne duplo q̃ꝫ vos. ſʒ hoc videnť facere qui homines
ad religionẽ inducunt. ergo videtur hoc eſſe vituperabile
¶ P. Nullus debet aliquẽ iducere ad id qd ptinet ad ei⁹
detrimẽtũ. ſʒ ille q iducit aliquẽ ad religionẽ: qñqꝫ ex hoc
icurrit detrimẽtũ: qꝛ qñqꝫ ſunt obligati ad maiorẽ religio-
nẽ. ğ vr q nõ ſit laudabile aliquos iducere ad religionem
¶ Sʒ ꝯ ẽ qd dr Exo. 25. Cortina cortinã trahat. dꝫ ğ vnus
hõ aliũ trahere ad dei obſequiũ. ¶ Rñ⁹. dõꝫ: q iducẽtes
alios ad religionẽ nõ ſolũ nõ peccant ſʒ magnũ pmiũ me-
renť. dr. n. Jaco. vlt. Qui ꝯuerti fecerit petõrẽ ab errore vi
te ſue ſaluabit aiam eius a morte: ⁊ opit multitudinẽ pec-
catoꝝ. ⁊ Daniel. 12. dr: q q ad iuſtitiaꝫ erudiunt plurimos:
erunt q̃ſi ſtelle in ppetuas eternitates. Poſſet tñ ꝯtingere
circa huiuſmõi iductionẽ triplex iordinatio. p̊ qdẽ ſi vio-
lenter aliqs aliũ ad religionẽ cogeret qd phibeť in decre.
20. q. 3. 2⁰ ſi aliqs ſimoniace aliũ ad religionẽ trahat mu
nerib⁹ datis vt phibeť i decre. ibidẽ. q. 2. c. quã pio. nec tñ
ad hoc ptinet ſi aliqs alicui pauperi necẽaria ſubminiſtret
in ſeculo nutriẽs eũ ad religionẽ. vel ſi ſine pacto aliq̃ mu-
nuſcula tribuat ad familiaritatẽ captãdã. 3⁰ ſi mẽdaciꝭ
eũ alliciat. iminet. n. ſic iducto piculũ: ne cũ ſe deceptũ iue
nerit retrocedat: ⁊ ſic fiant nouiſſima illi⁹ hoĩs peiora prio-
ribus: vt dr Luc. 11. ¶ Ad p̊ᵐ ğ dõm: q illis q ad religionẽ
inducunť nihilomin⁹ reſeruať pbationis tpꝭ in quo diffi-
cultates religiõis expiunť. ⁊ ſic nõ facilis adit⁹ eis dať ad
religionis igreſſuꝫ. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ: q ſm Hilariũ verbũ il-
lud dñi pnunciatiuũ fuit peruerſi ſtudij iudeoꝝ: quo poſt
xpi pdicationẽ gẽtiles vel ẽt xpianos ad iudaicũ rituꝫ tra-
hendo faciũt dupľr gehẽne filios: qꝛ. ſ. ⁊ petã pſtina q̃ ꝯmi-
ſerũt in iudaiſmo eis nõ dimittunť: ⁊ nihilominus icurrũt
iudaice pfidie reatũ: ⁊ ſm hoc nõ facit ad ꝓpoſitũ. Scdm
Hierony. aũt hoc referť ad iudeos ẽt p ſtatu in quo lega-
lia obſuari licebat: q̃tum ad hoc q ille q ab eis ad iudaiſ-
mũ ꝯuertebať dũ eẽt gẽtilis ſimpľr errabat. vidẽs ãt ma-
groꝝ vitia reuertiť ad vomitũ ſuũ: ⁊ gẽtilis fcũs q̃ſi puari
cator maiori pena ſit dignus ex quo pꝫ q trahere alios ad
cultũ dei vel ad religionẽ nõ ẽ vitupabile: ſʒ hoc ſolũ q ali
qs ei q ꝯuertiť det malũ exẽplũ vñ peior efficiatur. ¶ Ad
3ᵐ dõꝫ: q in maiori icludiť min⁹. ⁊ iõ ille q ẽ obligat⁹ voto
vel iuramento ad ingreſſum minoris religionis poteſt lici
te induci ad hoc q ad maiorẽ religionem tranſeat niſi ſit
aliquid ſpeciale quod impediat: puta infirmitas vel ſpes
maioris profectus in minori religione. ille vero qui ẽ obli
gatus voto vel iuramento ad ingreſſum maioris religio-
nis non poteſt licite induci ad minorem religioneꝫ niſi ex
aliqua ſpeciali cauſa euidenti: ⁊ hoc cũ diſpẽſatiõe ſupioris

Ad decimum ſic pcediť. Videť q nõ ſit lau-
dabile q aliqs religionẽ igredia-

HOFBIBLIOTHEK KARLSRUHE

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

98

M And. Bosch plol
Alias Wving.
Ex dono Caspari Ma
Jbidorii

trocken gereinigt 01/23 Sdw

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

98

M Andr: Bosch plel
Alias Wring
ex dono Caspari Ma
Jbedoing

trocken gereinigt 01/23 Jdw

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg